วช. NRCT
Nation University มหาวิทยาลัยเนชั่น

การประชุมวิชาการระดับชาติ "นอร์ทเทิร์นวิจัย" ครั้งที่ 8

วารสารสืบเนื่อง 8th Northern Research

ประจำปีการศึกษา 2564

"นวัตกรรมการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน"

วารสารสืบเนื่อง

Download

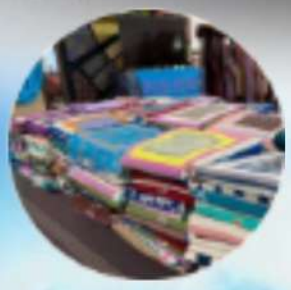

วารสารสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ

“นอร์ทเทิร์นวิจัย” ครั้งที่ 8 ประจำปีการศึกษา 2564

“นวัตกรรมการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน” วันอาทิตย์ที่ 29 พฤษภาคม 2565

จัดทำโดย

ฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ปีที่พิมพ์

พฤษภาคม 2565

จำนวนพิมพ์

150 เล่ม

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไตรรัตน์ ยืนยง	อธิการบดีวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.วีรพงษ์ สุทาวัน	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
ดร.หัสชัย ตั้งมั่งมี	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินี ว่องวิไลรัตน์	หัวหน้าฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ

กองบรรณาธิการบริหาร

อาจารย์วลัยลักษณ์	พันธุรี
อาจารย์ราชัน	ประดับสุข
นางสาวศศิวรรณ	ส่งต่าย
นางสาวจันจิรา	สุขอยู่

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิผู้ประเมินบทความ (Peer Review)

รองศาสตรจารย์ ดร.กัญญามน	กาญจนาทวีกูล	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รองศาสตรจารย์ ดร.อภินันท์	จันตะนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร	ยุภาศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ศักดิ์	หนูสอน	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ สฤษณ์	พรมสายใจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา	เคณาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.วิชญานัน	รัตนวิบูลย์สม	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.ภูพงษ์	พงษ์เจริญ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมา	สุพรรณกุล	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.อรสา	เตติวัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
รองศาสตราจารย์ ดร.กัญฐณา	ดิษฐ์แก้ว	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนัช	กนกเทศ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสน่ห์	แสงเงิน	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.สินีนาฏ	วงค์เทียนชัย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เผด็จ	ทุกข์สูญ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิศักดิ์	ขันแก้วหล้า	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรกฤษณ์	เคลือบวัง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา	ดลวิทยาคุณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตนา	สิทธิอ่วม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจบ	ขวัญมั่น	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุบัน	พรเวียง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลทิพย์	คำใจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา	วัฒนศักดิ์	วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชัยรัฐ	หมื่นด้วง	วิทยาลัยพิชญบัณฑิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมาน	ประวันโต	วิทยาลัยพิชญบัณฑิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิวัช	นุกูลกิจ	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิผู้ประเมินบทความ (Peer Review)

ดร.คงศักดิ์	บุญยะประณัย	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ดร.อมรศักดิ์	โพธิ์อ่ำ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ดร.ศศิรดา	แพงไทย	วิทยาลัยพิชญบัณฑิต
ดร.สมใจ	มณีวงษ์	โรงเรียนบ้านไผ่ประถมศึกษา
ดร.กิตติพัทธ์	เอี่ยมรอด	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตาก
ดร.วรรณพร	พุทธภูมิพิทักษ์	วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ มรภ.สวนสุนันทา
ดร.เด่นศักดิ์	หอมหวน	วิทยาลัยชุมชนตาก
ดร.เปรมจิต	มอร์ซิง	วิทยาลัยชุมชนตาก
ดร.วีรพงษ์	สุทาวัน	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.หัสชัย	ตั้งมั่งมี	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.พุฒิพงศ์	มากมาย	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.นลธวัช	ยุทธวงศ์	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.กรรณิการ์	ทองรักษ์	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.อภิชิต	ดวงธิสาร	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.วิชาญ	จันทร์อินทร์	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.ขจรอรรถพณ	พงศ์วิริทธิ์ธร	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.น.สพ.เมธี	สุทธศิลป์	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.ระเบียบ	สิทธิชัย	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.จิระภา	ขำพิสุทธิ์	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.สถาพร	สาภา	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

สารจาก นายพันธุ์เพิ่มศักดิ์ อารุณี
หัวหน้ากลุ่มภารกิจบริหารยุทธศาสตร์

ภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาที่สำคัญนอกเหนือจากการจัดการศึกษา คือภารกิจด้านการวิจัย ซึ่งเป็นภารกิจลักษณะการบูรณการศาสตร์ ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 12 แผนอุดมศึกษาระยะยาว และแผนพัฒนาจังหวัด ภายใต้การสนับสนุน และขับเคลื่อนจาก กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง ยั่งยืนของชุมชน สังคม สิ่งแวดล้อม อันจะนำไปสู่ เป้าหมายการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน

ซึ่งทางวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ได้จัดประชุมวิชาการระดับชาติ “นอร์ทเทิร์นวิจัย” ครั้งที่ 8 ประจำปีการศึกษา 2564 ภายใต้หัวข้อ “นวัตกรรมการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างยังยืน” ในวันอาทิตย์ที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2565 ในรูปแบบออนไลน์ (Online) โดยไลฟ์สดผ่าน Google Meet นับเป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้อาจารย์ นักวิจัย นิสิต และนักศึกษา จากสถาบันต่างๆในประเทศไทย ได้มานำเสนอผลงานวิจัยและนวัตกรรมจากศาสตร์ต่าง ๆ ซึ่งผลงานเหล่านั้นจะนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ เพื่อยกระดับการเรียนรู้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเป็นแหล่งฐานข้อมูลด้านการจัดการความรู้

ขอชื่นชมทางวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ที่ได้จัดงานการประชุมวิชาการระดับชาติ “นอร์ทเทิร์นวิจัย” ครั้งที่ 8ในครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้เข้าร่วมงานทุกคนจะได้รับประโยชน์นำความรู้ ประสบการณ์ที่ได้รับไปพัฒนาต่อยอดด้านการวิจัย สร้างนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อพัฒนาชุมชน สังคม ประเทศชาติ ต่อไป

(นายพันธุ์เพิ่มศักดิ์ อารุณี)
หัวหน้ากลุ่มภารกิจบริหารยุทธศาสตร์
สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

สารจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไตรรัตน์ ยืนยง

สถาบันอุดมศึกษา มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคน และเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศตามแผนการศึกษา ระยะยาว 20 ปี พ.ศ.(2561-2580) โดยมุ่งเน้น การพัฒนาคน มีเป้าหมายด้านคุณภาพ ประกอบด้วยคุณภาพบัณฑิต คุณภาพการวิจัยและนวัตกรรม การพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ

วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตระหนักและให้ความสำคัญของภารกิจด้านงานวิจัยเพื่อเป็นแหล่งสร้างองค์ความรู้ พัฒนาคน และพัฒนาประเทศ การประชุมวิชาการระดับชาติ "นอร์ทเทิร์นวิจัย" ครั้งที่ 8 ประจำปีการศึกษา 2564 "นวัตกรรมการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน" เป็นเวทีสำหรับเผยแพร่องค์ความรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักวิจัยในสาขาวิชาต่าง ๆ และระหว่างนักวิจัยกับผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นกิจกรรมทางวิชาการที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาองค์ ความรู้และสร้างนวัตกรรมจากการวิจัยที่มีคุณภาพ เผยแพร่ผลงานวิจัยสู่สาธารณะ สู่การพัฒนาและประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์ต่อองค์กร ชุมชนสังคมและประเทศชาติ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมการประชุม ได้ประโยชน์สูงสุด ทางวิทยาลัยจึงมีการบรรยายพิเศษในหัวข้อต่างๆที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมการพัฒนาเชิงพื้นที่โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญและมากด้วยประสบการณ์

- ขอขอบพระคุณ คุณพันธุ์เพิ่มศักดิ์ อารุณี ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านพัฒนาทรัพยากรบุคคล สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนัตกรรม ที่ให้เกียรติเป็นประธานเปิดงานประชุมวิชาการระดับชาติฯ ในครั้งนี้

- ขอขอบพระคุณวิทยากรบรรยายพิเศษ ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา, ดร. พิษณุรักษ์ กันทวี และรองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมา สุพรรณกุล

- ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณากลั่นกรองบทความวิจัยและวารสารวิชาการสืบเนื่องจากการจัดประชุมวิชาการระดับชาติฯ ทุกท่าน

- ขอขอบพระคุณ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก มหาวิทยาลัยปทุมธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิทยาลัยชุมชนตาก วิทยาลัยนครราชสีมา มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น วิทยาลัยพิชญบัณฑิต และมหาวิทยาลัยเนชั่นที่เป็นสถาบันร่วมจัดงานฯ ครั้งนี้

- ขอขอบพระคุณหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งนักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา ผู้เข้าร่วมนำเสนอผลงานวิจัย ผู้สนใจ และขอขอบคุณคณะกรรมการฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ คณะทำงานทุกส่วนและผู้เกี่ยวข้องที่ช่วยให้การประชุมวิชาการระดับชาติฯ ในครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีและหวังว่าทุกท่านจะได้รับประโยชน์และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปบูรณาการและประยุกต์ใช้ต่อไป

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไตรรัตน์ ยืนยง)
อธิการบดีวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

สารบัญ

หน้า

สภาพปัญหาและแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร
ศักดิ์ศรี สืบสิงห์ นิธินาถ อุดมสันต์ และสุภิมล บุญพอก..... 1

การพัฒนาระบบบริหารโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลแม่กาษา แม่ปะ และท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
สวาท ไพศาลศิริทรัพย์ และคณะ..... 16

การสร้างเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้มรดกวัฒนธรรมโดยเครือข่ายชุมชนคนแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก
กรรณิการ์ บุญยัง และคณะ..... 34

การสื่อความหมายด้วยภาพในซีรีส์ "แปลรักฉันด้วยใจเธอ"
ฉัตรระวี มหิธิธรรมธร..... 51

การมีปฏิสัมพันธ์กับการสร้างอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในภูเก็ต
วันจรัตน์ เดชวิลัย และ นาฏกานต์ ดิลท์ส..... 65

การศึกษานโยบายและแนวทางการจัดการของภาครัฐต่อสถานการณ์โรคติดเชื้อโคโรนา 2019 กรณีศึกษา ตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
ธนกาญจน์ อ่วมจินดา เขมนิจ บุญเสน ฐิตาพร ไชยเมืองชื่น
ฤทธินันท์ พลับพลาไชย และรณชัย หมื่นวงศ์..... 81

ความโปร่งใสในการบริหารขององค์กรปกครองท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย
ณัฐวรา อินนอก วัชรภัทร ธิช่างทอง ทิชากร วรรณบุตร
และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์..... 97

การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน
ธัญพิชชา มีจี๋ อิสรีย์ ติยะพิพัฒน์ และรุ่งรดิศ เมืองลือ..... 109

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การใช้กิจกรรมการเล่านิทานเพื่อพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
พงศกร ใจคำ ไพรินทร์ บุหลัน พวงพิศ เรืองศิริกุล และนลธวัช ยุทธวงศ์..... 123

การบริหารจัดการแหล่งข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์อย่างมีส่วนร่วม ของตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
เขม ปานสมบัติ วรรณวลัย รุ่งฉัตร สิทธินี มุ่นพุก สุพัตรา รุ่งฉัตร และนันทพันธ์ คดคง..... 131

การพัฒนาแผนจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหา สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
รัชพล กลัดชื่น และ จิรพันธุ์ ศรีสมพันธุ์..... 148

ชุมชนกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมตำบลวาเล่ย์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก
วัชรินทร์รัตน์ ศรีสมุทร และคณะ..... 163

การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง: กรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานี
ปภพพล เติมธีรกิจ..... 179

การปรับตัวของการท่องเที่ยวชุมชนสู่การท่องเที่ยววิถีใหม่ กรณีศึกษาชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
นริสสรา ปุ่นจ้อย ณัฏฐณิชา ใจชื่น สุนันทา มาวัน ปารีรัฐ ทิระเนตร และรสสุคนธ์ ประดิษฐ์..... 194

ปัจจัยที่ส่งผลสัมฤทธิ์ของการเรียนออนไลน์ กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ธนดล หล่ำชาวนา ธดาพรพรรณ กลิ่นหอม เนตรนภา ทองดอนง้าว ลลิตา ศรีเรือง และรสสุคนธ์ ประดิษฐ์..... 208

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ศักยภาพการจัดการระบบขนส่งทางบก กรณีศึกษาการพัฒนาขนส่งสาธารณะ จังหวัดพิษณุโลก
ปิยะภรณ์ เนียมคล้าย นัฐภา เนียมคล้าย พรมณีวรรณ บุญอินทร์ ธนัญญา ศรีสุข และรณชัย หมื่นวงศ์..... 222

การศึกษาทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ตามหลักสิทธิมนุษยชน
กิตติศักดิ์ เมฆี บุษยากร จันทร์แก้ว เนริชญา นาระเดช ปภาวี บุญประภา รุ่งรัตติยาภรณ์ สุรินทรัตน์ และหนึ่งฤทัย ศรีสุกใส..... 234

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
ชลิญญา สวนม่วง ณัฏฐธิดา ศรีประเสริฐ วิลันธิตา โพธิ์ดง วันฉัตร รัตนโค้น และโชติ บดีรัฐ..... 246

การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ยั่งยืน (SDGs) กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดิน ต.เนินมะปราง อ.เนินมะปราง จ.พิษณุโลก
ทิพวรรณ ฉิมพิภพ สุนิสา ศรีจันทร์ประพันธ์ วันวิเศษ วรรณ์เอก พรหมณ์เมษ หาเรือนมิตร์ และหนึ่งฤทัย ศรีสุกใส..... 259

การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา ตำบลแก่งโสภา อำเภอ วังทอง จังหวัดพิษณุโลก
เมทินี ทองอยู่ มัณฑนา ทองอยู่ ศุภกร อยู่จู อาทิตยา ทองศรี และธนัสถา โรจนตระกูล..... 274

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา เครื่องปั้นดินเผา บ้านเกาะน้อย ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย
ขัตติยา เดชบุญ จันธิดา สูนแก้ว จุฑารัตน์ อันพิมพ์ รัตน์ติพร คำทราย และธนัสถา โรจนตระกูล..... 287

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ในเขตตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

สุรสิทธิ์ ทิพสิงห์ ธนาภรณ์ เทียมศรี ณกมล อนุพันธุ์ ผกาวรรณ ธูปเทียน และ ธนัสถา โรจนตระกูล..... 304

ศึกษาศักยภาพในเรื่องการจัดการสาธารณภัยของตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

วรรัตน์ หลวงนา รัตนาวรี เจิมศร สุนิสา คำวังจันทร์ เสาวลักษณ์ โทนทอง และรณชัย หมื่นวงศ์..... 318

การศึกษาผลกระทบทางด้านการจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาด จังหวัดพิษณุโลก

ชุลิตา นกแก้ว กิ่งดาว ชำนิเขตกิจ วชิรญาณ์ พันเขียว ณัชพงษ์ นวลงาม สหวิชญ์ คงเพชรศักดิ์ และสิริอร ไตรทรัพย์..... 332

การพัฒนาท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

สุชัญญา ฉิมแสง ลลิตา คงพร พนิดา สีหะวงษ์ นิรชา รักตลาด และจุฑาธิป ประดิพัทธ์นฤมล..... 344

แรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) กรณีศึกษาในตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ธัญญารัตน์ สวาทวงค์ ปาริฉัตร ไทยพ่วง พัชรนันท์ รัตนา ภาณุวัฒน์ พาต่อ และจุฑาธิป ประดิพัทธ์นฤมล..... 361

วิถีชีวิต วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของชาวไททรงดำ ต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาวไททรงดำ ในพื้นที่ตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

พวงเพชร ส้มทอง กริย์อนันต์ รอบุญ อัคเดช ทองดี ธณาธาร ช่างคิด และธรณินทร์ เสนานิมิตร..... 377

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการซื้อคอนกรีตผสมเสร็จ บริษัททรัพย์อนันต์คอนกรีตจำกัด
อมรรัตน์ วีรานนท์ และเอมพิกา สังฆพรร..... 392

การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
คำนึง วงศ์ใหญ่ และสายฝน แสนใจพรม..... 406

องค์ประกอบทางศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้มวยไทย
แสวง ทวีคูณ..... 420

จากเทวันธชาดกสู่เทวันคำกาพย์ : การดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอจากปัญญาสชาดกเป็นนิทานคำกาพย์ในวัฒนธรรม การสวดอ่านหนังสือของไทย
ณัฐา ค้ำชู..... 436

องค์ประกอบของกรอบความคิดแบบเติบโตของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1
จักรกฤษ แก้วโยธา พินิจนันท์ ชลเทพ ลินดา แก้วแก่น,
ธีรภัทร พลลาภ และอนุชิต จำวิเศษ..... 451

การพัฒนาชุดกิจกรรมการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (งานประดิษฐ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
สุดารัตน์ ณัฐติรัตน์..... 465

การพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยโดยการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน ของโรงเรียนบ้านช่องแคบ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก
ศรีจันทร์ พนาลีพยุง โอไออารญา รตะจารุก ปราณี เกษสุวรรณ
ณัฐกานต์ เพิ่มอิ่ม และนลธวัช ยุทธวงศ์ 478

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การใช้ภาษาในการตั้งชื่อช่องด้านการท่องเที่ยวในยูทูบ

จริญญา ธรรมโชโต..... 486

สภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการลูกเสือของสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่

พรรณี เนตรตระสูตร และสายฝน แสนใจพรม..... 498

การพัฒนาทักษะด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมเกม การศึกษาโรงเรียนราษฎร์วิทยา (ตี้มิ้ง) อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ณัฐธิชา เฉลิมเทวัญ ไพรินทร์ บุหลัน และนลธวัช ยุทธวงศ์..... 509

การพัฒนาวินัยในการจัดเก็บของเล่นโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านแม่ปะเหนือ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ณัชชา สายชลจรูญ พวงพิศ เรืองศิริกุล และนลธวัช ยุทธวงศ์..... 520

การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้โรงเรียนบ้านร่มเกล้า อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก

อัณธิกา นวลป้อง พิทยาภรณ์ มานะจุติ และจินดามณี เลิศมโนกุล..... 528

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนชุมชนชลประทานรังสรรค์ อำเภอสามเงา จังหวัดตาก

รัตติกาล ขาวคล้ายเงิน ฐิติ แก้ววรรณี พรหมบุตร ณัฐกานต์ เพิ่มอิ่ม วรจิตร รอดอนุ และนาซีฮะห์ หะยีโด..... 524

การศึกษาเรื่องการจัดกิจกรรมสะพานหรรษาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

วราภรณ์ พุทธรักษา พวงพิศ เรืองศิริกุล ระเบียบ สิทธิชัย และสุมิตรา ชาตานันท์..... 550

ผลการจัดกิจกรรมศิลปะการปั้นที่มีต่อทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ปิ่นทอง โยธา ณัฐกานต์ เพิ่มอิ่ม โอไออารญา รตะจารุก และวรจิตร รอดอนุ..... 561

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ศุภรัตน์ เลิศมโนกุล และ มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา..... 570

คุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ จังหวัดชุมพร

สงกรานต์ กาญจนดิษฐ์ โสภา มุขมณเฑียร และ วันเพ็ญ จันทร์คง..... 589

การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้า "กล้วยเบรคแตก" ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มพลังสตรีชุมชนที่ 4 อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

เผด็จ ทุกข์สูญ จักรพันธ์ วงศ์ฤกษ์ดี สมใจ วงค์เทียนชัย
และสุมลมาลย์ อรรถวุฒิชัย..... 599

การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าสำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนน้ำพริกสี่ภาค อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

เผด็จ ทุกข์สูญ จักรพันธ์ วงศ์ฤกษ์ดี สุมลมาลย์ อรรถวุฒิชัย และสมใจ วงค์เทียนชัย..... 615

การศึกษาการเพิ่มยอดผู้สมัครใช้บริการ Internet Banking (MyMo) ของธนาคารออมสิน สาขาเทวาภิบาล

พิศสมัย ทรงอาษา..... 631

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอพพลิเคชั่นออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานคร

จอย พันธ์แตง และ ธนกฤต วงศ์มหาเศรษฐ์..... 640

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิถีชีวิตใหม่ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวอ่างน้ำพานอำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี

ยุพดี ทองโคตร ปรเมศวร์ ภูวันนา ศรัณยา วรินทรเวช และสิรลักษณ์ โชคคำสีลา..... 654

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

พฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปช่วงสถานการณ์ COVID-19 ในพื้นที่จังหวัด สมุทรสาคร

ณัฏฐ์ธนินทร หอมเจริญ และสัญญา คำอิน..... 664

ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเกมออนไลน์ของกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในกรุงเทพมหานคร

พนิดา ตันศิริ..... 677

ความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนของบิตคอยน์และอารมณ์ของนักลงทุน

รพีสร เฟื่องเกษม..... 690

พฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

พิชัย สารภักดิ์ และประสิทธิ์ ทันสมัย..... 705

การพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรในยุคโควิด -19 สู่เส้นทางเศรษฐกิจสีเขียว

ขวัญชนก แก้วเหมือน..... 724

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาหุ้นกลุ่มอุตสาหกรรม ประเภทอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON)

ฐิชาดา เชี่ยงเห็น และ ชุติมาวดี ทองจีน..... 736

ศึกษามาตรการการป้องและควบคุมโรคโควิด 19 ในโรงงานผลิตผักสดส่งออก

ชนัตดา ขุนจิตร โสรญา ทองหัวเตย และกาญจนธัช บัวพา..... 746

การจัดทำบัญชีและใช้ระบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการจัดการวิสาหกิจชุมชน อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ราชัน ประดับสุข รุจาภา สุกใส และ หัสชัย ตั้งมั่งมี..... 757

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การรับรู้และความสนใจของเยาวชนในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
กานต์นรี สุทธิ และเลิศพร ภาระสกุล..... 773

อิทธิพลของการตลาด สังคม ความเชื่อ และค่านิยมด้านวัตถุ ต่อความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลังของผู้บริโภค
ธนุ ชาญปรีชารัตน์ ธนะเมษฐ์ พณิชปัญญาพัฒน์ ธนกร ขาวสุวรรณ และศรัณยพงศ์ เที่ยงธรรม..... 787

ต้นทุนและผลตอบแทนจากผลิตภัณฑ์ผ้าทอไท-ยวน ของศูนย์อนุรักษ์วัฒนธรรมไท-ยวน บ้านดงประโดก ตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
รัตนา สิทธิอ่วม ชลลดา ใจทอง กมลรัตน์ สมสี พัชรินทรา ชัยสมตระกูล และ สุธีรา วิไลกุล..... 804

แนวทางการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านหนองโสน ตำบลหนองข่า อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ
ชัยกุล วงษ์สำราญ จินดา ขลิบทอง และเฉลิมศักดิ์ ตุ้มหิรัญ..... 820

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ของ บริษัท ไบโอแอคทีฟ อินเตอร์ จำกัดในเขตภาคใต้ตอนบน
ณัฏฐิณี จันทนาม และอรอุมา บุญทิพย์..... 834

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาหลักทรัพย์หมวดกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
นวพล ยิ้มแย้ม และชุติมาวดี ทองจีน..... 849

ผลการศึกษาอิทธิพลของการรับรู้คุณค่าตราสินค้า และความไว้วางใจ ต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
แสงตะวัน เพชรสุวรรณ..... 857

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการที่พักระดับ 5 ดาว ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กรณีศึกษา : อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

บัญฑิตา แคดำ พัชรี ทับทิม สินีรัตน์ รสหวาน และกันตพีร์ ถิรกานน..... 877

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาด ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ดลนภา คงกุลทอง ผานิตา วงศ์สุวรรณ สินีรัตน์ รสหวาน
จิรวรรณ ทรัพย์เจริญ และ ฉันท์ชนก ไชยสมบูรณ์..... 890

ศักยภาพทางการบัญชีและความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่

น้ำฝน ปั้นทอง..... 901

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารจานด่วน ของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพกระบุรี

พีรพร ปานต๊ะระษี และวันเพ็ญ จันทร์คง..... 920

การพัฒนาหลักสูตรอาสาสมัครชุมชนสำหรับดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึงพิง

วุฒิพงษ์ เชื่อมนอก นภาทิพย์ ตั้งตรีจีก สมปอง จันทร์เก จักรกฤษ ระดาดาษ
สุริวรรณ์ สุวรรณมาลี ภาวินี เจริญชัย ปริสา ราชสิมมา แอ้ มาตโสภา
ดวงอินทร์ มาตรโสภา และมนัญา ดอกไม้ทอง..... 931

การประเมินความเสี่ยงด้านการยศาสตร์ในการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยแนวราบ ในผู้ปฏิบัติงานเคลื่อนย้ายตัวผู้ป่วยในโรงพยาบาลแห่งหนึ่ง

ศิวกร จิรหฤทัย ปวีณา มีประดิษฐ์ และทนงศักดิ์ ยิ่งรัตนสุข..... 948

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ทัศนคติของพ่อแม่ที่มีต่อการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมุสลิมระหว่างเรียนระดับมัธยมศึกษา ของชุมชนมุสลิมแห่งหนึ่งในภาคใต้ประเทศไทย

มงคล จ่าทอง ซันญ่า ทองรักษ์ กรรวี กลับอำไพ ณัฐธนภรณ์ นิ่มกาญจนา เพ็ญนภา อ่อนเกลี้ยง และยศนนท์ สิกขาจารย์..... 961

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโควิด – 19 ในเขตชุมชนมุสลิม อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

สุปรีญา สาเม็ง ซูไซมะห์ มุสอ มุกมีนะฮ์ ดาโหะ เบญจวรรณ บริเพชร ยศนนท์ สิกขาจารย์ ตรีชฎา ศิริรักษ์..... 971

การศึกษาการคัดเลือกกล้าเชื้อที่สามารถยับยั้งคุณสมบัติการสร้างแก๊สของเชื้อ Lactobacillus parabuchneri SC9

ศศิวิมล สิทธิโม่ง, อธิบดี วรรณพงษ์ และอดิศร เสวตวิวัฒน์..... 984

ผลของโปรแกรมปรับพฤติกรรมสุขภาพต่อระดับน้ำตาลเฉลี่ยสะสมในเม็ดเลือดแดง และคุณภาพชีวิต ของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ตำบลท่าไม้ อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

ประชุม ทวีการณ์ และ สรรธาร เชื้อรอด..... 993

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพของคนไร้ที่พึ่ง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

เสาวภา อู่รอด และ ธนัช กนกเทศ..... 1008

ผลของการบรรเทาอาการปวดเข่าในผู้สูงอายุที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อมด้วยตำรับยาน้ำมันมหาจักรสูตรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท้ายน้ำ อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

ธีรวิชญ์ กล้าหาญ และ ธนัช กนกเทศ..... 1025

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การพัฒนารูปแบบอาชีวสุขศึกษาด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแบบจำลอง ADDIE ในรายวิชาการฝึกอบรมและการสื่อสารทางด้านความปลอดภัย

ประกาศิต ทอนช่วย ศศิวิมล บุตรสีเขียว น้ำเงิน จันทรมณี พรรณวดี สิงห์แก้ว ชุมาพร รถสีดา ศุภกาญจน์ แก่นท้าว ปุณญิสา ผุดผ่อง จุฑามาศ ตามเพิ่ม..... 1039

ผลของกลีเซอรอลต่อการเก็บรักษาเชื้อแบคทีเรียแลคติกในสภาวะแช่แข็ง

นฤสรณ์ แสนสุข พิจารณา สุระประเสริฐ วิรามศรี ศรีพจนารถ อพัชชา จินดาประเสริฐ และอดิศร เสวตวิวัฒน์..... 1054

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชนชนบท จังหวัดสุโขทัย

เสน่ห์ แสงเงิน ถาวร มาต้น อมรศักดิ์ โพธิ์อ่ำ และบรรหาร ปรุงโพธิ์..... 1061

Testing the Dispersion of Annual Rainfall Amounts Using Confidence Intervals for the Coefficient of Variation of the Inverse Gamma Distribution: A Case Study from Thailand

Wararit Panichkitkosolkul..... 1073

การศึกษาประสิทธิภาพเชิงความร้อนของเครื่องอบแห้งสุญญากาศร่วมกับรังสีอินฟราเรดไกล และการประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสของผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้ง

นิวัตน์ ประทุมไชย ศิริชัย วิเวก ปิยบุตร อินนุ ณัฐพงศ์ สมฟั่น สมหญิง พงศ์พิมล และภูมิใจ สอาดโฉม..... 1088

สื่อ E-Book ประกอบการสอน เรื่อง ระบบนิวเมติกส์ (รายวิชาการควบคุมไฟฟ้าและนิวเมติกส์)

มานะ ทะนะอ้น สุรสิทธิ์ แสนทอน นพวิทย์ อินทิยศ และวราภรณ์ ด้วงแห้ว..... 1097

การสร้างแบบทดสอบไม่ซ้ำกัน เรื่องการบรรยายลักษณะของคน (ภาษาอังกฤษ)

นัฐธิดา ทาใจ และพงษ์เทพ รักผกาวงศ์..... 1110

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การส่งเสริมการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในนาข้าวของเกษตรกรใน อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

เนตรชนนี คำสัตย์ นารีรัตน์ สีระสาร และสุนันท์ สีสังข์..... 1120

การศึกษาการใช้น้ำตาลทรายที่ผลิตภายในประเทศเพื่อทดแทนกลูโคสในการผลิตสารในกลุ่ม Nisin จากเชื้อ Lactococcus lactis P2

กฤติธี แดงเสนาะ ณภัทร ลัดเล็ง สุชาครีย์ สัตตานุสรณ์ และอดิศร เสวตวิวัฒน์..... 1133

การพัฒนาระบบแชทบอท และร้านค้าออนไลน์ สำหรับงานส่งเสริมผลผลิตการค้าและผู้ประกอบการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี

ศรายุทธ สมสุข อำพล ขนุนนิล และสุภาภรณ์ จันปาน..... 1140

ผลของขนาดไข่และความชื้นสัมพัทธ์ในช่วงฟักไข่ต่อสมรรถภาพการฟักไข่และน้ำหนักลูกไก่ของไก่คอล่อน

นิรมล ทองอุปการ, กัญญารัตน์ หนูเนียม และวิศาล อดทน..... 1153

การศึกษาการแพร่กระจายของการระบาดโควิด-19 ในประเทศไทย โดยใช้แบบจำลองทางคณิตศาสตร์ SEQIAHRD

นลินประภา ศรัณย์วงศ์ ชลธิศ ปิติภูมิสุขสันต์ กัณฑรัตน์ เหล็กแก้ว และสุภาลิน เตี้ยมมี..... 1161

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงถั่วเสริมทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองอุตรดิตถ์ และอายุการเก็บรักษา

สุทธิพันธุ์ แดงใจ..... 1176

การศึกษาระบบควบคุมแปลงนาข้าวด้วยเทคโนโลยี 4.0

ธนพร พะยอมใหม่ และไมตรี ธรรมมา..... 1189

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

ปวิตรา อาจวิชิต นารีรัตน์ สีระสาร และ สุนันท์ สีสังข์..... 1198

กระถางอนุบาลดินดิบพร้อมปลูก : กรณีศึกษาการพัฒนานวัตกรรม โดยใช้ส่วนผสมดินเหนียวทุ่งเศรษฐี เยื่อกล้วยไข่ แกลบดิบ เอนโกบด้วยขี้ควายผสมกับขุยมะพร้าว และโซเดียมคาร์บอกซีเมทิลเซลลูโลส เพื่อผลิตกระถางย่อยสลายสำหรับนำมาใช้ในเรือนเพาะชำกล้าไม้ ก่อนลงแปลงเกษตรรายย่อยและเกษตรรายใหญ่ในจังหวัดกำแพงเพชร

สฤษณ์ พรมสายใจ..... 1210

การพัฒนาระบบการจัดการพัสดุของฝูงบิน701 กองบิน7 ตำบลมะลวน อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วรากร ศิรธรานนท์ วรวิช สีนวลแล และ อุไรวรรณ เอกประยูร..... 1226

ระบบบริหารจัดการงานฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบิน กองบิน 7 ตำบลมะลวน อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ณัฐดนัย บุษบรรณ์ สิทธิชัย อินนาปา และชินรัตน์ สอนทอง..... 1237

แนวทางการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

กาบแก้ว ปัญญาไทย สุข บุปผา นวภัทร โตสุวรรณ และทยากร ยุทธวงศ์..... 1247

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

สุข บุปผา กาบแก้ว ปัญญาไทย นวภัทร โตสุวรรณ และทยากร ยุทธวงศ์..... 1255

ความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ในสังคมประชาธิปไตย

ชิงชัย มากบุญ อภิชิต ดวงธิสาร ไพรัช บุญประกอบ และวงศ์สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา.... 1266

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

รูปแบบการป้องกันการทุจริต กรณีศึกษา ชมรม STRONG จิตพอเพียง ต้านการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช.ประจำจังหวัดตาก
สมภพ ฝึกฝน อภิชิต ดวงธิสาร ธวัฒน์ เขตจัตุรัส และดิเรก ถึงฝั่ง..... 1278

ประสิทธิผลการจัดการเครือข่ายงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ของเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ
อภิชิต ดวงธิสาร ธวัฒน์ เขตจัตุรัส และดิเรก ถึงฝั่ง..... 1288

ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่ ของเทศบาลตำบลคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ
ไพรัช บุญประกอบวงศ์ อภิชิต ดวงธิสาร และสิทธิเดช วงศ์ปรัชญา..... 1304

ความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
ธวัฒน์ เขตจัตุรัส อภิชิต ดวงธิสาร และดิเรก ถึงฝั่ง..... 1320

ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารการปกครองท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
ธวัฒน์ เขตจัตุรัส อภิชิต ดวงธิสาร และดิเรก ถึงฝั่ง..... 1331

การจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
ดิเรก ถึงฝั่ง ธวัฒน์ เขตจัตุรัส และอภิชิต ดวงธิสาร..... 1346

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาขีดความสามารถของ ชุมชน กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
ดิเรก ถึงฝั่ง ธวัฒน์ เขตจัตุรัส และอภิชิต ดวงธิสาร..... 1360

ปจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ
อภิชิต ดวงธิสาร ไพรัช บุญประกอบวงศ์ สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา
ชาญชัย แสงอ่อน และปานิก ประเทือง..... 1374

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

ไพรัช บุญประกอบวงศ์ อภิชิต ดวงธิสาร และสิทธิเดช วงศ์ปรัชญา..... 1390

การบูรณาการภาครัฐกับพลังชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา ไพรัช บุญประกอบวงศ์ และอภิชิต ดวงธิสาร..... 1405

ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา ไพรัช บุญประกอบวงศ์ และอภิชิต ดวงธิสาร..... 1418

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

ธงชัย ทองคำ และบรรจง วงค์สุนะ..... 1433

แรงจูงใจในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งท้องถิ่น ปี 2564 ของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก

สุภารัตน์ ดวงเกตุ นวภัทร โตสุวรรณ์ และไอศูรย์ นาเคส เฮงนิธิธันยกุล..... 1449

แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1

ธัชกร พรเวียง..... 1461

การส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ในการจัดประสบการณ์การโดยใช้เกมการศึกษาในระดับปฐมวัยชั้นปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลการุณย์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

หนึ่งฤทัย พลอยหาญการ สุมิตรา ชาตานันท์ และอรุณี สาลี..... 1475

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพ โดยใช้สื่อประสม เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนบ้านขุนแม่ลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

สุภาพร ทะนันชัย และกรรณิการ์ ทองรักษ์..... 1485

การพัฒนาความพร้อมทางด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยเกมการศึกษา โรงเรียนอิสลามศึกษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ทวินันท์ มณีวรรณ์ ชวนชม เครือเขียว และสมยศ สุโพธิ์ภาคสกุล..... 1494

ความต้องการของผู้ปกครองต่อการพัฒนาผู้เรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

ฐิติมน ฉัตรจรัลรัตน์ เพชร ราชคม และพิไรกุล แก้วคำงาม..... 1503

ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ศักดิ์สิทธิ์ ชมภูพวง สิงหา ประสิทธิ์พงศ และเมธี ดิสวัสดิ์..... 1515

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ กับการจัดการเรียนรู้แบบออนไซต์วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วัชรทินภัทร อนุมา อรุณี สาลี และโสภา สุขเกษม..... 1525

การพัฒนาทักษะการคิดพื้นฐานและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องน้ำและอากาศ โดยใช้การจัดกิจกรรมแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5 Es)

ชัชวาลย์ วัดอักษร..... 1534

การสังเคราะห์ผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร:การพูดอ่านเขียนไทย โรงเรียนในโครงการพระราชดำริ-น่าน

จงรักษ์ รัตนวิฑูรย์..... 1552

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การศึกษาสภาพ และปัญหาในการประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ในการพัฒนาการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สำหรับนักเรียนประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ระเบียบ สิทธิชัย..... 1564

การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ผ่าน Google Classroom ในสถานการณ์การแพร่ระบาด ของไวรัส covid 19

กรณัฐ รัตนยรรยง..... 1581

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ในช่วงวิกฤตการณ์แพร่ระบาดโรคไวรัสโคราน่า (Covid-19) ของพนักงานธนาคารออมสิน

สุณิสา ปุราโส และฐานิตา ฆ้องฤกษ์..... 1594

แนวทางแก้ไขปัญหารายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียม (FBI) ไม่เป็นไปตามเป้าหมายกำหนด ของ ธ.ก.ส. สาขา สามแยกตรอกจันทน์

โศภิษฐ์ อ่ำรอด และปราณี เอี่ยมลออภักดี..... 1609

ลักษณะของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์บนสมาร์ทโฟนตามความต้องการของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร

กัญณัฏฐ์ สุริยันต์..... 1623

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมทรัพย์ ผู้ขอใช้บริการของธนาคารออมสิน ในจังหวัดลำปาง

ศักรินทร์ แรกเข้า..... 1639

ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

บุญเลิศ อันสมบูรณ์ สิรินี ว่องวิไลรัตน์ และหัสชัย ตั้งมั่งมี..... 1656

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนผ่าน E-Learning กับผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนด้วยแพลตฟอร์มออนไลน์ในสถานณ์การระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ประภาศรี บิดาศักดิ์..... 1713

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชนในตำบลวัดประดู่ เขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ศิริรัตน์ กอนทิพย์ และสุดารัตน์ เวชพิทักษ์..... 1726

การศึกษาแรงจูงใจที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรวัฒนานคร จำกัด อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

สุวิทย์ ภิบาลจอมมี และสิรินี ว่องวิไลรัตน์..... 1734

ปัจจัยการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ร้านสะดวกซื้อซุปเปอร์ซิปสาขาวัดประดู่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

อนัญญา อินทวงศ์ นาฎสุดา แก้วนาโพธิ์ มนตรี หมื่นระย้า และวาทินี พันธุ์ที..... 1748

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์

โยธิน ทองชาวนา..... 1755

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การ กรณีศึกษา : บริษัท ชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด

เนาวลักษณ์ เอื้อพิชญานนท์ และปิยะพร เสมาทอง..... 1777

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการที่ใช้บริการบริษัท สสุภาการบัญชี จำกัด

วาทินี พันธุ์ที โสภาวรรณ แสดกระโทก และกมลศรี ปานจินดา..... 1793

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

แนวทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืนในกิจการเพื่อสังคมของวิสาหกิจชุมชน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
ปภัสสร ระรื่น และวีรพงษ์ สุทาวัน..... 1807

ศึกษาพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ที่มีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี
เกสรี สมประสงค์ และณัฐพร มาประชา..... 1822

Guideline for Sustainable Development Community Based Tourism in Ban Na Ton Chan, Si Satchanalai District, Sukhothai Province
Yimi, Mary, Dawee and Thanakorn Thangruang..... 1832

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการตั้งครรภ์ก่อนวัยของสตรีวัยรุ่นชนเผ่าม้งในพื้นที่ตำบลรวมไทยพัฒนาอำเภอพบพระ จังหวัดตาก
เมธี สุทธศิลป์ ณัฐธิดา วิทยามุ่งมั่น และก้องปอ เพชรคีรีราษฎร์..... 1847

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการเคมีของนักศึกษา ปริญญาตรี วิทยาลัยแห่งหนึ่ง
วาสนา วิไลนุวัฒน์ ชัยสิทธิ์ ชิดหนองคู และวิชยุตม์ ศุภพงศ์พิเชฐ..... 1867

ผลของการฝึกออกกำลังกายช่องปากต่อการทำหน้าที่ของช่องปากในผู้สูงอายุ: การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบและการวิเคราะห์อภิมาน
ปภาวี กรรณสูต และรัชฎา ฉายจิต..... 1880

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วย โรคความดันโลหิตสูง ในเขตพื้นที่ตำบลแม่อ้อ อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
พยงค์ ขุนสะอาด เกวลี ดวงกำเนิด และสุเวช พิมน้ำเย็น..... 1896

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

แนวทางการจัดการขยะบ้านป่ารวก ตำบลดงมะดะ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

เกวลี ดวงกำเนิด สุเวช พิมน้ำเย็น พยงค์ ขุนสะอาด และธานัท นิตย์คำหาญ..... 1906

การประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ จังหวัดเชียงราย

อุทุมพร เขื่อนคำ ธัญลักษณ์ วงกุรุ ณัฐธิดา ยี่ภิญโญ อารียา ศรีจุมปา ชนกนันท์ ฝากมิต และสุเวช พิมน้ำเย็น..... 1918

ความรอบรู้ด้านสุขภาพที่มีผลต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดปัตตานี

ปรีชา พุกจีน อมรศักดิ์ โพธิ์อ่ำ และพุฒิพงศ์ มากมาย..... 1928

ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุ เขตอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี

นพดล ทองอร่าม อมรศักดิ์ โพธิ์อ่ำ และพุฒิพงศ์ มากมาย..... 1938

ผลของอุณหภูมิและความเร็วลมที่มีต่อจลนพลศาสตร์การอบแห้งเมล็ดกาแฟด้วยความร้อนจากชีวมวลโดยใช้เทคนิคฟลูอิดไดซ์เบด

เจษฎา วิเศษมณี และสำรวม โกศลานันท์..... 1949

ชุดฝึกปฏิบัติการเครื่องทำความเย็น ประเภท ตู้เย็น

อมร อ้นกรอง เจวารินทร์ ฐานะโภคิน และสุรพล ชูแสง..... 1960

การพัฒนาระบบรักษาความปลอดภัยอาคารสถานที่โดยเทคโนโลยี NFC

ประวีณ ไม้เกตุ..... 1969

การเปรียบเทียบผลของสารทำงานภายในท่อความร้อนที่มีผลต่อการระบายความร้อนแผงเซลล์แสงอาทิตย์

ยุธนา ศรีอุดม สังคม สัพโส ชัยณรงค์ แสนเปา และวิศิษฏ์ ขัดสาย..... 1982

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ประสิทธิศักย์ของสารสกัดหยาบจากใบกระท่อม Mitragyna speciosa Korth. ต่อการควบคุมลูกน้ำยุงลายบ้าน Aedes aegypti (L.)
พรพิณ เผ่าพันธุ์แปลก ฑิฆัมพร ห่วงแสง กีรติ ตันเรือน วิษณุ ธงไชย วิโรจน์ ลิขิตตระกูลวงศ์ และพิสิษฐ์ พูลประเสริฐ..... 1997

ความรู้ความเข้าใจของผู้บริโภคเกี่ยวกับสารก่อภูมิแพ้ในส้มตำและการลดปริมาณสารก่อภูมิแพ้ที่ตกค้างโดยการล้างครก
วชิระ สิงห์คง บุณยกฤต รัตนพันธุ์ สุจิตตรา เที่ยงสันเทียะ และสุดารัตน์ แก้วดวงแสน..... 2007

การผลิตถ่านกัมมันต์จากเศษไม้ลำไยโดยใช้ซิงค์คลอไรด์ (ZnCl2) และน้ำส้มควันไม้เป็นตัวกระตุ้น
สังคม สัพโส ยุทธนา ศรีอุดม ชัยณรงค์ แสนเปา วิศิษฏ์ ขัดสาย และกันตภณ เปรมประยูร..... 2024

สภาพสุขาภิบาลและคุณภาพน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติในเขตพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ธิติสุดา อุดมรัตนศิริชัย สุจิตตรา เที่ยงสันเทียะ วชิระ สิงห์คง และบุณยกฤต รัตนพันธุ์..... 2033

การศึกษาสารพฤกษเคมีเบื้องต้น ฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระ และองค์ประกอบทางเคมีของน้ำมันหอมระเหยจากหัวกระทือด้วยเทคนิค GC-MS
สุกิจ ทองแบน วาสนา ประภาเลิศ อัครสิทธิ์ บุญส่องแท้ กัญญ์วรา หล่ายข้าม และ รุ่งทิพย์ กาวารี..... 2045

การตรวจสอบการปลอมปนของน้ำในน้ำกะทิด้วยเทคนิคเนียร์อินฟราเรดสเปกโทรสโกปี
รวิภัทร ลาภเจริญสุข ธยานนท์ ลันวงษา พันฉาย สันติสกุลวงศ์ และวุฒิพงษ์ บุตรนนท์..... 2058

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

แบบจำลองสำหรับประมาณค่าปริมาณเมฆจากค่ารังสีอาทิตย์รวมในจังหวัดภูเก็ต

สุวิทย์ เพชรห้วยลึก..... 2068

การประมาณค่ารังสีอาทิตย์รวมจากข้อมูลทางอุตุนิยมวิทยาพื้นผิวที่วัดได้ในจังหวัดสงขลา

สุวิทย์ เพชรห้วยลึก..... 2077

การผลิตและสมบัติของข้าวเกรียบปลาจากปลาเล็กปลาน้อย

อรัญญา อำไพจิตร์ พรหมภัสสร พรทวีโชคโภคิน..... 2088

ภาคบรรยาย

สภาพปัญหาและแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร

The Problem conditions and learning management approaches of early childhood teachers under the Office of the Basic Education Commission in Roi Et and Yasothon provinces

ศักดิ์ศรี สืบสิงห์[1] นิธินาถ อุดมสันต์[2] และสุภิมล บุญพอก[3]
Saksri Suebsing Nithinat Udomsan and Supimol Boonpok

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครูระดับปฐมวัย ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร 2) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูระดับปฐมวัย ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูระดับปฐมวัยในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร ซึ่งได้มาจากวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครูระดับปฐมวัย ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร โดยภาพรวมอยู่ดับปานกลาง เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก รองลงมาคือ ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก และด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ตามลำดับ

2. แนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูระดับปฐมวัย ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร โดยภาพรวมอยู่ดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ รองลงมามี 2 ประเด็นที่เท่ากันคือ ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ตามลำดับ

คำสำคัญ: สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้, แนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย

[1] รองศาสตราจารย์ ดร, คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด E-mail: sci.sak@gmail.com
[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Abstract

This research 1) to study the problem of learning management of early childhood teachers in Roi Et and Yasothon Provinces 2) to study the guidelines for learning management of early childhood teachers in Roi Et and Yasothon Provinces. The sample consisted of primary school teachers in Roi Et and Yasothon provinces. This was derived from a simple random sampling method of 100 people. The research tools were questionnaires on opinions about problems and learning management approaches of early childhood teachers. The statistics used in the research were mean ($\bar{X}$) standard deviation (S.D.) results

1. Problems in learning management of early childhood teachers in Roi Et and Yasothon Provinces Overall, it is moderate. When considering the average opinion levels in descending order, it was found that the aspect of assessing children's development and learning was followed by the aspect of creating an environment conducive to children's learning. and the creation of appropriate courses, respectively.

2. Guidelines for learning management of early childhood teachers in Roi Et and Yasothon provinces Overall, it was the worst. When considering the average of opinion levels in descending order, it was found that the aspect of integration of learning was followed by 2 equal issues: in organizing activities to promote the development and learning of children and the assessment of children's development and learning, respectively.

Keywords: Problems in learning management, learning management guidelines of early childhood teachers

บทนำ

โลกของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากการวางรากฐานที่สำคัญที่สุดในการที่จะสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า การศึกษายังคงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์และการพัฒนาประเทศ ให้สามารถดำรงชีวิตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงนี้ได้อย่างยั่งยืน การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้นนั้นคือ "ครู" ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในกระบวนการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาการเรียนรู้เพราะคุณภาพของผู้เรียนขึ้นอยู่กับคุณภาพของครู พิมพ์เขียว Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (Division of Research Management and Educational Quality Assurance. 2017) นอกจากนี้การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นเงื่อนไขที่จำเป็นในการเตรียมคนไทย 4.0 สู่โลกที่หนึ่ง ซึ่งจะครอบคลุมการปรับเปลี่ยนจาก "One Country, One Destiny" เป็น "One World, One Destiny" ดังนั้นต้องปรับเปลี่ยนคนไทยจากแบบ Thai-Thai เป็นคนไทยแบบ Global Thai ที่มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยพร้อม ๆ กับมีกรอบความคิดที่เป็นสากล สามารถยืนอย่างมีศักดิ์ศรีในเวทีโลก วิชัย วงษ์ใหญ่ (Wongyai, 2000) ได้กล่าวว่าเมื่อภาวะสังคมเปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงของโลกระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนไปด้วย โดยเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาในด้านกระบวนการคิด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับจุดหมายหลักของการจัดการศึกษาตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (National Education Act B.E, 1999) แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ในมาตรา 24 ข้อ 2 ด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เผชิญกับสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

ปฐมวัยถือเป็นช่วงวัยที่สำคัญและจำเป็นที่สุดในการวางรากฐานการพัฒนาในทุกด้าน เนื่องจากเป็น ช่วงเวลาที่พัฒนาการด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะสมองมีการพัฒนาและเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วที่สุด หากเด็กได้รับการเลี้ยงดูและการจัด การเรียนรู้ที่ดีและถูกต้องตามหลักพัฒนาการ หลักการเรียนรู้และหลักวิชาการแล้ว เด็กจะเกิดการพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพและส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในอนาคต ดังนั้น การจัดการศึกษา เพื่อที่จะพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพในทุก ๆ ด้านอย่างเต็มที่ จึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้บริหาร ครู พ่อแม่ และผู้ปกครอง ควรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก การอบรมเลี้ยงดูเด็ก และให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ มีการพัฒนาเด็กโดย องค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย มีการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก และประสานความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง ครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษา เพื่อเป็นการพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพ มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณธรรม จริยธรรม รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถปรับตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข (สุริยา คงมั่น. 2559)

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความต้องการทราบแนวทางการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย และแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร ซึ่งถือว่าเป็นบุคลากรที่มีประสบการณ์ตรงในด้านการจัดการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กระดับปฐมวัย เพื่อเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้เกิดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และความต้องการจำเป็นอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครูระดับปฐมวัย ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร
2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูระดับปฐมวัย ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร เป็นครูผู้สอนในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1,263 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูระดับปฐมวัยในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร ซึ่งได้มาจากวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) จำนวน 100 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามการจัดการเรียนรู้ในระดับปฐมวัยของครู

2.1 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้ามีลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1) ศึกษาแนวคิด หลักการ เอกสาร ตำราและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่จะทำการศึกษาเพื่อนิยามตัวแปรที่จะศึกษา ตลอดจนศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม

2) กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และทำการสร้างแบบสอบถามฉบับร่างตามกรอบแนวคิด

3) นำแบบสอบถามให้ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาและภาษาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4) นำแบบสอบถามไปให้กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หรือความสอดคล้องระหว่างข้อความที่เขียนขึ้นในแบบสอบถามกับนิยามศัพท์ที่กำหนดไว้ โดยใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม

5) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

6) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับครูระดับปฐมวัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดร้อยเอ็ด แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.91

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ระยะเวลาในการดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ระหว่างวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2564 ถึงวันที่ 10 มีนาคม 2565

3.2 ดำเนินการเก็บข้อมูลจาการสอบถามครูระดับปฐมวัยในด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กระดับปฐมวัย ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร แล้วรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

3.3 สรุปและรายงานผลการดำเนินการเรียน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครูระดับปฐมวัย ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนตัว

ข้อมูลส่วนตัว	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	12	12.00
1.2 หญิง	88	88.00
2. ประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย		
2.1 น้อยกว่า 5 ปี	20	20.00
2.2 5 – 10 ปี	58	58.00
2.3 มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	22	22.00

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนตัว	จำนวน	ร้อยละ
3. กิจกรรมที่ท่านเคยมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนปฐมวัย		
3.1 ฟังการอภิปราย/อบรม/สัมมนาเกี่ยวกับการสอนปฐมวัย	19	19.00
3.2 ประกวดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนปฐมวัย	10	10.00
3.3 เข้าร่วมโครงการเกี่ยวกับการเรียนการสอนปฐมวัย	55	55.00
3.4 เป็นสมาชิกชมรมเกี่ยวกับการสอนปฐมวัย	10	10.00
3.5 อื่น ๆ	6	6.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ครูระดับปฐมวัยในจังหวัดร้อยเอ็ด ที่จัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 88.00 ประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 5 -10 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.00 และกิจกรรมที่ท่านเคยมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย ส่วนใหญ่เข้าร่วมโครงการเกี่ยวกับ การจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.00 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา

สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้	ระดับปัญหา		ความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม	2.71	1.40	ปานกลาง
2. ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก	2.77	1.34	ปานกลาง
3. ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	2.47	1.30	ปานกลาง
4. ด้านการบูรณาการการเรียนรู้	2.65	1.26	ปานกลาง
5. ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	3.05	1.41	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	**2.73**	**1.36**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 2 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครูระดับปฐมวัย สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร โดยภาพรวมอยู่ดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.36 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น

เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.41 รองลงมาคือ ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.77 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.34 และด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.40 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูระดับปฐมวัย สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครู

แนวทางการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย	ระดับความคิดเห็น		ความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม	4.51	0.62	มากที่สุด
2. ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก	4.57	0.56	มากที่สุด
3. ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	4.58	0.55	มากที่สุด
4. ด้านการบูรณาการการเรียนรู้	4.61	0.53	มากที่สุด
5. ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	4.59	0.54	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	**4.57**	**0.56**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 3 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูระดับปฐมวัย สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร โดยภาพรวมอยู่ดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.56 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53 รองลงมาคือ ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.54 และด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.55 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครู ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม

ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม	ระดับความคิดเห็น		ความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. มีการจัดทำหลักสูตรที่เน้นการพัฒนาเด็กให้ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งเด็กปกติ เด็กพิเศษ และเด็กด้อยโอกาส	4.43	0.64	มาก
2. มีการวางแผนกำหนดหลักสูตร สาระการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ และการประเมินผล	4.51	0.64	มากที่สุด
3. มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการ วัย และพัฒนาการของเด็ก	4.56	0.50	มากที่สุด
4. มีการวางแผนกำหนดหลักสูตร สาระการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ และการประเมินผล	4.40	0.68	มาก
5. ประเมินผลการใช้หลักสูตร เพื่อนาผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น	4.48	0.61	มาก
รวมเฉลี่ย	**4.48**	**0.61**	**มาก**

จากตารางที่ 4 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูระดับปฐมวัย สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม โดยภาพรวมอยู่ดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.61 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการ วัย และพัฒนาการของเด็ก อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50 รองลงมาคือ มีการวางแผนกำหนดหลักสูตร สาระการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ และการประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.64 และประเมินผลการใช้หลักสูตร เพื่อนาผลการประเมินมาปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.61 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครู ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก

ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก	ระดับความคิดเห็น		ความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. สร้างบรรยากาศให้เด็กรู้สึกผ่อนคลาย ได้ออกกำลังกาย และมีความปลอดภัย	4.56	0.62	มากที่สุด
2. จัดสภาพแวดล้อมที่สนองความต้องการ ความสนใจ และพัฒนาการของเด็ก	4.51	0.64	มากที่สุด
3. จัดสภาพแวดล้อมให้มีแสงสว่างเพียงพอ มีความสะดวกในการทำกิจกรรมของเด็ก	4.51	0.50	มากที่สุด
4. จัดหาสื่อ อุปกรณ์ เครื่องเล่นให้เหมาะสมและเพียงพอกับ จำนวนเด็ก	4.60	0.49	มากที่สุด
5. มีการจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน	4.54	0.58	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	**4.54**	**0.57**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 5 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูระดับปฐมวัย สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ของเด็ก โดยภาพรวมอยู่ดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า จัดหาสื่อ อุปกรณ์เครื่องเล่นให้เหมาะสมและเพียงพอกับ จำนวนเด็ก อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.49 รองลงมาคือ สร้างบรรยากาศให้เด็กรู้สึกผ่อนคลาย ได้ออกกำลังกาย และมีความปลอดภัย อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.62 และมีการจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.58 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครู ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	ระดับความคิดเห็น		ความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. จัดกิจกรรมกระตุ้นการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5	4.56	0.52	มากที่สุด
2. ครูมีการนำวิธีการต่าง ๆ มาใช้ในการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวกับนักเรียนเพื่อส่งต่อ คัดแยก และวางแผนการสอน ฯลฯ	4.52	0.64	มากที่สุด
3. ครูมีการจัดทำแผนการสอนหรือแผนการจัดประสบการณ์สำหรับผู้เรียน	4.54	0.50	มากที่สุด
4. ครูมีการนำเทคนิคการสอน เช่น การวิเคราะห์งานการสอนโดยเพื่อนช่วยเพื่อน มาใช้กับนักเรียน	4.58	0.57	มากที่สุด
5. ครูมีการประเมินและรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน	4.54	0.57	มากที่สุด
6. ส่งเสริมกระบวนการสังเกต การฟัง การตั้งคำถาม การกล้าแสดงออก	4.53	0.58	มากที่สุด
7. จัดกิจกรรมให้เด็กได้ปฏิบัติ และเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.60	0.57	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	**4.55**	**0.56**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 6 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูระดับปฐมวัย สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก โดยภาพรวมอยู่ดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.56 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า จัดกิจกรรมให้เด็กได้ปฏิบัติ และเรียนรู้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57 รองลงมาคือ ครูมีการนำเทคนิคการสอน เช่น การวิเคราะห์งานการสอนโดยเพื่อนช่วยเพื่อน มาใช้กับนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57 และจัดกิจกรรมกระตุ้นการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.52 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครู ด้านการบูรณาการการเรียนรู้

ด้านการบูรณาการการเรียนรู้	ระดับความคิดเห็น		ความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นเด็กเป็นสำคัญ	4.60	0.57	มากที่สุด
2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก	4.56	0.64	มากที่สุด
3. มีกิจกรรมที่หลากหลายให้เด็กได้ปฏิบัติและเกิดการเรียนรู้	4.54	0.52	มากที่สุด
4. สามารถเชื่อมโยงวิชาการต่าง ๆ มาบูรณาการได้	4.59	0.57	มากที่สุด
5. มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน	4.67	0.47	มากที่สุด
6. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง	4.51	0.58	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	**4.58**	**0.56**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 7 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูระดับปฐมวัย สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.56 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.47 รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นเด็กเป็นสำคัญ อยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57 และสามารถเชื่อมโยงวิชาการต่าง ๆ มาบูรณาการได้ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57 ตามลำดับ

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	ระดับความคิดเห็น (n = 100 คน)		ความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ผู้สอนควรประเมินพัฒนาการเด็กให้ครบทุกด้าน	4.57	0.57	มาก
2. ใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย	4.54	0.64	มากที่สุด
3. มีการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายได้และเน้นการประเมินทั้ง 4 ด้าน	4.51	0.52	มาก
4. สามารถประเมินพัฒนาการที่เชื่อมโยงวิชาการต่าง ๆ ที่นำมาบูรณาการได้	4.58	0.57	มาก
5. มีการจัดทำเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อประเมินพฤติกรรมของเด็ก	4.55	0.54	มากที่สุด
6. ประเมินพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ	4.60	0.56	มาก
รวมเฉลี่ย	**4.56**	**0.57**	**มาก**

จากตารางที่ 8 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูระดับปฐมวัย สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก โดยภาพรวมอยู่ดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ประเมินพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.56 รองลงมาคือ สามารถประเมินพัฒนาการที่เชื่อมโยงวิชาการต่าง ๆ ที่นำมาบูรณาการได้ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57 และผู้สอนควรประเมินพัฒนาการเด็กให้ครบทุกด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57 ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครูระดับปฐมวัย สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร โดยภาพรวมอยู่ดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.36 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.41 รองลงมาคือ ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก

อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.77 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.34 และด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.40 ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของกลุ่มพัฒนาการศึกษา สำนักงานศึกษาธิการภาค 5 (2562 : บทคัดย่อ) ปัญหาการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในทัศนะของผู้บริหารและครูโรงเรียนอนุบาลประจำเขตพื้นที่การศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็กเป็นด้านที่มีปัญหาเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ส่วนด้านที่มีปัญหาเป็นอันดับสุดท้ายคือ ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการตามช่วงวัยของเด็กจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูและผู้บริหารสถานศึกษา และการขาดความสม่ำเสมอในการฝึกอบรมให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของมัทนา ฉวนพยัคฆ์ (2558 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า 1) ปัญหาการบริหาร จัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยใน 3 อันดับแรก คือ ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก และกชนันท์ ศรีสุข เปรมจิตร บุญสาย และอรสา โกศลานันทกุล. (2554 : บทคัดย่อ) การศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของครูอนุบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี พบว่า ปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของครูอนุบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี โดยภาพรวมและรายขั้นตอนมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

2. แนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูระดับปฐมวัย สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร โดยภาพรวมอยู่ดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.56 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53 รองลงมาคือ ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.54 และด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.55 ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของจงรัก จันทร์ขาว และศิลป์ชัย สุวรรณมณี (2561: บทคัดย่อ) พบว่า การศึกษาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ

มาก สอดคล้องกับงานวิจัยของอุมาพร ทรงประดิษฐ์ (2558: 309) ได้ศึกษาการจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครนายก พบว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับมาก และรายด้านที่เกี่ยวเนื่องทั้งหมดอยู่ในระดับมาก และณัฐพิมล ถาวรคุณ (2558: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการศึกษาปฐมวัยตามความคาดหวังของชุมชนโรงเรียนบ้านกลางวิทยานุกูล อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยตามความคาดหวังของชุมชนโรงเรียนบ้านกลางวิทยานุกูล อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน อยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้าน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ และผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

ควรมีการทำวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียน ประสบการณ์ของครูผู้สอน

เอกสารอ้างอิง

กชนันท์ ศรีสุข เปรมจิตร บุญสาย และอรสา โกศลานันทกุล. (2554). **การศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของครูอนุบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี.** วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. 5: มกราคม – เมษายน 2554.

กลุ่มพัฒนาการศึกษา สำนักงานศึกษาธิการภาค 5. (2562). **ปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในทัศนะของผู้บริหารและครูโรงเรียนอนุบาลประจำเขตพื้นที่การศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 5.** นครศรีธรรมราช : สำนักงานศึกษาธิการภาค 5.

จงรัก จันทร์ขาว และศิลป์ชัย สุวรรณมณี. (2561). **การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2.** ใน การประชุมหาดใหญ่ วิชาการระดับชาติและนานาชาติ. 9. วันที่ 20 กรกฎาคม 2560 ณ ห้องประชุม Blue Ocean Hall อาคารคณะบริหารธุรกิจ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. สงขลา : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ณัฐพิมล ถาวรคุณ. (2558). **การจัดการศึกษาปฐมวัยตามความคาดหวังของชุมชนโรงเรียนบ้านกลางวิทยานุกูล อำเภอเมือง จังหวัดลาพูน.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเนชั่น.

มัทนา ฉวนพยัคฆ์. (2558). **ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุริยา คงมั่น. (2559). **การจัดการศึกษาปฐมวัยกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2.** วิทยานิพนธ์การศึกษาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อุมาพร ทรงประดิษฐ์. (2558). **การจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครนายก.** วารสารวิชาการอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 5(2).305-314.

Division of Research Management and Educational Quality Assurance. (2017). **Thailand 4.0 Blueprint, A model drives Thailand towards stability, prosperity, and sustainability.** Bangkok: Division of Research Management and Educational Quality Assurance. Retrieved August 19, 2017 from http://www.libarts.up.ac.th/v2/img/Thailand-4.0.pdf.

Education Act B.E.1999. Amendment (Version 2) B.E. 2002 and (Version 3) B.E. 2010. (1999). **Bangkok: The Secretariat of the Council of Education.** Retrieved December 5, 2017 from https://person.mwit.ac.th/01Statutes/NationalEducation.pdf.

Wongyai, W. (2000). **Curriculum development and teaching a new dimension**. Bangkok: Rungrueang Printing House.

การพัฒนาระบบบริหารโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลแม่กาษา แม่ปะ และท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

(The Development of Community-Based Tourism Management System: Maekasa Maepa Thasailuat Sub-District, Tak)

สวาท ไพศาลศิริทรัพย์[1] และคณะ
Sawart Phaisaransirisap and parties

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง "การพัฒนาระบบบริหารโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลแม่กาษา แม่ปะ ท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก" มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนศักยภาพการจัดการ CBT และกำหนดกิจกรรมเส้นทางท่องเที่ยว โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนท้องถิ่น สร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนสมาชิกภายในองค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอแม่สอด และพื้นที่ใกล้เคียง พัฒนาขีดความสามารถเครือข่ายในการบริหารจัดการ การตลาด และการพัฒนาระบบบริหารจัดการโครงข่าย CBT เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวชุมชนภายในเส้นทางท่องเที่ยวตามระดับศักยภาพและกิจกรรมที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันในรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวแบบวงรอบ การวิจัยครั้งนี้เป็นเครื่องมือในการศึกษาและพัฒนาระบบบริหารโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมด้วยกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ 1) กลุ่มผู้รู้ 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติการ 3) ผู้สนใจทั่วไป 4) กลุ่มนักท่องเที่ยวคนไทยที่เดินทางมาเที่ยวแม่สอดเพื่อศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยว สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ศักยภาพชุมชนตำบลแม่ปะ แม่กาษา ท่าสายลวดสรุปออกเป็น 3 ด้านคือ1. ชุมชนพหุวัฒนธรรมชายแดน ดังนี้ 1.1) ชุมชนไทใหญ่ 1.2) ชุมชนล้านนา 2. มีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ประกอบด้วย 2.1) ทรัพยากรธรรมชาติ ป่า ถ้ำ น้ำตก 2.2) สถานที่สำคัญ วัดไทยวัฒนาราม สถาปัตยกรรมสวยงาม คอกช้างเผือก พิพิธภัณฑ์ไม้แกสลัก 2.3) สิ่งอำนวยความสะดวก สนามบิน ที่พักและร้านอาหาร 3. เป็นชุมชนจัดการตนเองด้าน 3.1) การท่องเที่ยวโดยชุมชน 3.2) การปรับตัวต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง

องค์กรภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนาประกอบด้วย 4 ส่วนดังนี้ 1. องค์กรเครือข่ายภายในคือกลุ่มแกนนำ ผู้ประกอบการในชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน 2.) องค์กรหนุนเสริมภายนอก หน่วยงานภาครัฐ

[1] วิทยาลัยชุมชนตาก ตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เบอร์โทรศัพท์ 08 63287999

ภาคเอกชน สื่อประชาสัมพันธ์ 3) กลุ่มผู้ประกอบการผู้ประกอบการท่องเที่ยวและบริการ4) กลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย

การพัฒนาศักยภาพด้วยกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว ท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงในชุมชนพื้นที่ด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลและร่วมประเมินผลส่งผลดีต่อการพัฒนาระบบโครงข่ายให้เกิดรูปธรรม จากการพัฒนาศักยภาพชุมชนสามารถสรุปเป็นอัตลักษณ์ คือ “ท่องเที่ยววิถีชุมชน มนต์เสน่ห์เมืองพหุวัฒนธรรมชายแดน”

การเชื่อมโยงโครงข่ายด้านการท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับปัจจัยและองค์ประกอบที่สำคัญคือการ 1) การศึกษาวิเคราะห์บริบทพื้นที่ 2) วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) การค้นหาทีมกลุ่มคนที่ร่วมพัฒนาเน้นการเข้าร่วมอย่างมีอิสระ 4) การวางเป้าหมายร่วมกันที่ชัดเจน 5) พัฒนาโครงข่ายอย่างต่อเนื่อง 6) การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์

คำสำคัญ : การพัฒนา ระบบบริหาร โครงข่าย การท่องเที่ยวโดยชุมชน

Abstract

This research aims to review the capacity of community-based tourism (CBT) management and to design activities for the tourism route of Maekasa Maepa Thasailuat Sub-Districts. This brings together the community members’ engagement in hope of strengthening the collaboration among members of tourism networks in the area of Tak Province and its vicinity. Furthermore, this can alleviate the capacity of Maekasa Maepa Thasailuat Sub-Districts networks in administering marketing management, developing CBT administration system, and linking community-based tourism networks. This research is also considered as a tool to study and develop community-based tourism administration system by building eco-cultural tourism sites based on people-centered approach and community-based research (CBR). The population and sample of this research consisted of 1) experts, 2) operators, 3) general public, and 4) Thai tourists. The statistics used for data analysis were frequency, mean, percentage, standard deviation and content analysis.

This research revealed three significant areas. The first area was cross-border multicultural communities consisting of Tai Yai and Lanna communities. The second area was fertile resources including natural resources (waterfall, hot fountain,

community forest); significant places (Wat Thai Wattanaram, beautiful architecture of Khok Chang Phueak, Wat Photikhun, Budhayan zone, Wat Thaisamakki, and crafted wood museum); facilities (airport, enterprises, accommodation, and restaurants). The third area was self-management communities including community-based tourism and ability to adapt to change.

To build collaboration among communities and tourism networks in Maesod district and its vicinity, four stakeholders actively involved including internal network unit (leading group, entrepreneurs, and local wise men); external supporting unit (government agency, public agency, and media); entrepreneurs' unit (tourism and service business entrepreneurs); and group of people benefited by this research. As a result of alleviating capacity of Maekasa Maepa Thasailuat Sub-Districts networks in administering marketing management, developing CBT administration system, CBT and CBR were able to create change in communities through boosting community members' engagement in thinking, doing, benefiting and evaluating. This process was also beneficial in developing substantial networking. The development of communities' capacity resulted in the following identity "community-based tourism and charm of cross-border multicultural communities"

Furthermore, this research disclosed factors influencing tourism linkage networks including 1) studying and analyzing area and context 2) analyzing stakeholders 3) searching for independent co-developers 4) setting clear and specific goals 5) developing networking system continuously, and 6) conveying creative communication.

Keywords: Development, Management System, Community-Based

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงเมืองเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ส่งผลกระทบกับคนในพื้นที่ที่สร้างการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตจากเดิมด้านนโยบายตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด เป็นนโยบายที่เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการลงทุนของภาคเอกชนเพื่อดึงดูดการลงทุนและกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจ รวมทั้งช่วยกระจายอำนาจการปกครอง ทำให้เขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดน กลายเป็น "ศูนย์กลางการค้า" กับเพื่อนบ้าน คนในพื้นที่อาจจะสูญเสียสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรส่วนกลางในพื้นที่ และส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว ราคาสินค้าของเกษตรกรไทยลดลง เพราะต้องแข่งขันกับสินค้าราคาถูกจากประเทศเพื่อนบ้าน ที่ดินและทรัพยากรสาธารณะของประชาชนในพื้นที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ให้กับกลุ่มทุน ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษนโยบาย เป็นการพัฒนาที่มีคำสั่งมาจากศูนย์กลางซึ่งทำให้การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในกระบวนการตัดสินใจโดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับต่างมาก ที่ผ่านมาชาวบ้านไม่ทราบเลยว่าพื้นที่ตนเองได้รับการประกาศเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ การกำหนดประเภทอุตสาหกรรมในเขตฯ มาจากส่วนกลาง การใช้ที่ดินในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งต้องใช้ที่ดินเป็นจำนวนมากเมื่อมีการประกาศเขตฯ จึงมีที่ดินเป็นจำนวนมากไปทับซ้อนที่ดิน ที่ทำกินของชาวบ้าน ชาวบ้านที่เคยอาศัยทำกินในพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์กลายเป็นผู้บุกรุก นอกจากนี้ยังมีผลกระทบวิถีชีวิต พื้นที่ทางวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อาทิ เช่น ที่ดิน น้ำ ป่า แร่ธาตุ อากาศ กลายเป็นของรัฐ ชาวบ้านอยู่และทำกินได้แต่ไม่ใช่เจ้าของเมื่อให้ออกก็ต้องออกไปไร้ทางต่อสู้ไร้ทางเรียกร้อง ด้านสิ่งแวดล้อม ผลกระทบเชิงลบจะมีสูงมากต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเนื่องจากรัฐบาลต้องการเร่งพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจึงส่งผลกระทบมากมายต่อสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ป่าสงวน คุณภาพน้ำและอากาศ และการจัดการขยะ ทรัพยากรป่าไม้ ความต้องการใช้ที่ดินที่เพิ่มขึ้นเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ทรัพยากรน้ำ การพัฒนาเขตอุตสาหกรรมผ่านเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมักจะลงเอยด้วยการแปลงพื้นที่ธรรมชาติเป็นเขตอุตสาหกรรมและก้าวสู่ความเป็นเมืองในที่สุด ทำให้เกิดความต้องการใช้น้ำเชิงแข่งขันอย่างสูงซึ่งจำเป็นต้องได้รับการบริหารจัดการเพื่อแก้ไขสถานการณ์ที่ชุมชนต้องเผชิญ

การท่องเที่ยวชุมชนมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันที่ต้องการหวนรำลึกถึงมรดกวัฒนธรรม หรือปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมในอดีต โดยแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งมีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตชุมชนเชิงการเรียนรู้และการทดลองให้ได้มาซึ่งประสบการณ์ที่เป็นอยู่จริงในชุมชน เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว นอกจากนั้นชุมนหลายแห่งที่จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยตนเองจะเน้นระบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือในการรักษาความสมดุลระหว่างการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวภายในชุมชนและผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ ทั้งในรูปแบบที่เป็นผลประโยชน์ตอบแทนอิงตามระบอบทุนนิยมและความยั่งยืนของการพัฒนาในชุมชน แหล่ง

ท่องเที่ยวชุมชนจะกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ของสังคม เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายชุมชน ภาคีที่เกี่ยวข้อง และกลายเป็นพลังในการสร้างฐานความรู้สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและสร้างสรรค์

ลักษณะภูมิประเทศของตำบลแม่กาษา แม่ปะ และท่าสายลวด เป็นทั้งที่ราบลุ่ม ที่ราบเชิงเขาและภูเขา อากาศบริสุทธิ์เย็นสบาย พื้นที่ส่วนใหญ่ขนานไปกับลำน้ำเมย ซึ่งเป็นเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างไทยกับเมียนมาร์ที่สามารถพัฒนาสิ่งก่อสร้างเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวล้านนาที่อพยพเข้ามาเมื่อ 100 กว่าปี เป็นพื้นที่ที่มีประวัติยาวนานตั้งแต่สมัยสุโขทัย จัดตั้งเป็นหมู่บ้านในฐานะชุมชนชายแดนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2437 และมีกลุ่มชาติพันธุ์อื่น เช่น พม่า กะเหรี่ยง ไทยใหญ่ ฉิ่น และมอญ อพยพเข้ามาอยู่อาศัยดำรงชีวิตร่วมกันอย่างประนีประนอม พิเศษแบบมีส่วนร่วมของผู้อพยพต่างวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีทั้งที่อยู่ถาวรได้สัญชาติ หรือลักษณะหลบซ่อนรวมถึงประเภทคนไทยผลัดถิ่น ทำให้ชุมชนมีความเป็นพหุวัฒนธรรมที่อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและมีเอกลักษณ์มีกฎระเบียบการบริหารจัดการกลุ่มที่แตกต่างตามบริบทและข้อตกลงร่วมกันที่หลากหลายผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรมจากความหลากหลายชาติพันธุ์ กลายเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น นอกจากนี้ยังมีธรรมชาติที่สวยงาม อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่มีความหลากหลายเชิงนิเวศของเทือกเขาถนนธงชัย เช่น ภูเขา บ่อน้ำพุร้อน ป่าชุมชน น้ำตก ฯลฯ ในด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนทั้ง 3 ตำบลส่วนใหญ่ มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา เลี้ยงสัตว์ และรับจ้างทั่วไป ยังมีบางส่วนเข้าสู่การทำงานภาคบริการในโรงแรมและการท่องเที่ยวอีกหลายครัวเรือนยังประกอบอาชีพหลายอาชีพไปพร้อมกัน ซึ่งเป็นผลมาจากการประกาศให้อำเภอแม่สอด และพื้นที่ต่อเนื่องเป็นเมืองเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ทำให้แม่สอดถูกพัฒนาไปในเชิงเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยว

ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในพื้นที่บ้างแล้วซึ่งส่วนใหญ่จะท่องเที่ยวน้ำตก น้ำแร่ น้ำพุร้อน ถ้ำ วัด รวมถึงป่าชุมชน ซึ่งลักษณะเป็นการท่องเที่ยววันเดย์ทริป (มีทั้งนักท่องเที่ยวชาวพม่าและชาวไทย) สิ่งที่เป็นปัญหา 4-5 ปีที่ผ่านมาของชุมชนคือ ถูกประกาศให้เป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทำให้มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาฉกฉวยเอาประโยชน์จากพื้นที่ รวมถึงจีนเข้ามาสร้างหมู่บ้านฝั่งพม่า ซึ่งคนในชุมชนเข้าถึงข้อมูลการพัฒนาในพื้นที่นั้นมีน้อย หรือแทบจะไม่มี ประกอบกับคนในชุมชนนิ่ง ไม่กระตือรือร้น เพราะเริ่มคุ้นชินกับการรอรับเงินจากรัฐบาลสิ่งที่สำคัญที่จะก่อให้เกิดประโยชน์นั้น เมื่อเขตเศรษฐกิจพิเศษเข้ามา จะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่สูงและรวดเร็วแต่สิ่งที่สำคัญคือ ทิศทางการพัฒนาของพื้นที่ทั้ง 3 ตำบลที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ควรเป็นอย่างไร เพื่อให้ชุมชนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและตั้งรับปรับตัวกับปรากฏการณ์ดังกล่าวเพื่อการอยู่รอดของชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งคนในตำบลทั้ง 3 พื้นที่เห็นว่าการท่องเที่ยวน่าจะเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยให้คนในแต่ละชุมชน มีรายได้เสริมจากการจัดการท่องเที่ยวบนฐานศักยภาพบนฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็น

ทุนในการจัดการของแต่ละหมู่บ้านที่แตกต่าง รวมถึงใช้คุณค่าที่ชุมชนได้รับประโยชน์จากการจัด CBT เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดสำนึกร่วมในคุณค่าของบ้านเกิดที่จะนำไปสู่การอนุรักษ์และสืบทอดมรดกวัฒนธรรมชุมชนให้ยั่งยืนต่อไป การที่เครือข่ายชุมชนทั้ง 3 พื้นที่จะจัดการท่องเที่ยวซึ่งเป็นแนวคิดเชิงธุรกิจที่ชุมชนไม่คุ้นเคย จำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการนอกจากนี้โดยปกติแล้วการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน มักจะทำโดยลำพังตามกำลังความสามารถของชาวบ้านในแต่ละพื้นที่ ซึ่งเป็นการจัดการในเชิงรับ คือ รอให้นักท่องเที่ยวรู้จักหรือค้นพบด้วยตนเองเพียงช่องทางเดียวเปรียบเสมือนร้านค้าที่มีช่องทางจำหน่ายสินค้าเพียงแค่เจ้าของร้านยืนรอให้ลูกค้าบังเอิญเดินผ่านหน้าร้านก่อนจึงจะเห็นสินค้าได้ จากนั้นจึงค่อยเดินเข้ามาซื้อของทั้ง ๆ ที่สินค้าภายในร้านมีความโดดเด่นไม่เหมือนใครเป็นที่น่าสนใจ แต่ขาดการบริหารจัดการให้ลูกค้าได้รับรู้หรือเชื่อมโยงกับร้านอื่น ๆ ให้ง่ายต่อการรู้จัก ดังนั้นหากชุมชนเปลี่ยนวิธีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเป็นเชิงรุก ด้วยการสร้างความสนใจให้เป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไป โอกาสที่นักท่องเที่ยวจะแวะเวียนมาท่องเที่ยวก็เป็นไปได้มากขึ้น เพียงแต่ว่าในแต่ละชุมชนจะมีพลังดึงดูดความสนใจมากพอหรือไม่ ซึ่งก็คือความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวนั่นเอง และก็อาจจะมีแรงดึงดูดไม่มากพอ แต่หากมีการรวมกลุ่มกันขึ้น พลังก็จะมากขึ้น ดังนั้นถ้าหากชุมชนทั้ง 3 พื้นที่ได้มีการร่วมสร้างเส้นทางท่องเที่ยวโดยการเชื่อมโยงชุมชนต่าง ๆ ของ 3 พื้นที่เข้าด้วยกัน โดยทำการวิจัยเพื่อสร้างเป็นเรื่องราวให้น่าสนใจ โอกาสที่นักท่องเที่ยวจะหันมาสนใจก็จะเป็นไปได้มากขึ้น

ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยและภาคีเครือข่ายชุมชนทั้ง 3 พื้นที่ได้มองเห็นถึงช่องทางการเพิ่มมูลค่าให้กับชุมชนท้องถิ่นใน 3 ตำบลของอำเภอแม่สอดและพื้นที่เชื่อมโยงในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนโดยใช้ระบบบริหารจัดการโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงระหว่างเจ้าของบ้านและผู้มาเยือน ซึ่งหมายถึงประชากรในชุมชนหรือพื้นที่กับนักท่องเที่ยว เนื่องจากปัจจุบันมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมากในหลายพื้นที่ และปัญหาที่พบหลังจากทำวิจัยเสร็จสิ้นโครงการแล้วคือ บางชุมชนสามารถจัดการท่องเที่ยวด้วยตนเองได้ แต่มีนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมเพียงจำนวนหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากขาดช่องทางการ จัดจำหน่ายที่เข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวอย่างเช่น ช่องทางผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่จะช่วยส่งเสริมการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เพราะนักท่องเที่ยวทั่วไปไม่ได้มีการรับรู้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างแพร่หลายหรือเป็นที่รู้จักเหมือนกับแหล่งท่องเที่ยวกระแสหลักของหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน และเมื่อรัฐบาลประกาศให้ทั้ง 3 ตำบล คือ แม่กาษา แม่ปะ และท่าสายลวด อยู่ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนแม่สอด ทำให้เกิดการพัฒนาโครงข่ายการคมนาคมทางบก และทางอากาศในการสนับสนุนการขนส่งผู้โดยสารและสินค้า ทำให้เกิดพื้นที่มีศักยภาพในการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยว ประกอบกับทั้ง 3 พื้นที่มีทุนทางสังคม วัฒนธรรม ประวัติความเป็นมาและการประกอบอาชีพที่มีความคล้ายคลึงกัน ซึ่งล้วนแต่เป็นเหตุสนับสนุนให้เกิดโครงข่าย CBT ได้

จึงเป็นที่มาของโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบบริหารโครงข่าย CBT ของทั้ง 3 ตำบลขึ้น โดยหวังผลของการวิจัยและพัฒนาในครั้งนี้เพื่อให้เกิดเป็นโครงข่ายการท่องเที่ยวสอดรับเชื่อมโยงกับการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเขตเศรษฐกิจพิเศษ นอกจากนั้นโครงข่ายเส้นทางการท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดการกระจายรายได้ของประชากรและท้องถิ่นโดยทั่วกัน ซึ่งรูปแบบการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวโครงข่ายการท่องเที่ยวชุมชนของทั้ง 3 ตำบลในอำเภอแม่สอดเป็นลักษณะการผสมผสานเรื่องราวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตสอดแทรกเข้าไปในเส้นทางการท่องเที่ยว ซึ่งเส้นทางจะมีความหลากหลายเพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีเป้าหมาย ระยะเวลา ความสนใจ ความชื่นชอบที่แตกต่างกัน และเป็นการเสริมสร้างศักยภาพของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชน 3 ตำบล เพื่อไปสู่การเชื่อมโยงการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนภาคเหนือตอนล่างให้เข้มแข็งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ทบทวนศักยภาพการจัดการ CBT และกำหนดกิจกรรมเส้นทางท่องเที่ยวของตำบลแม่กาษา แม่ปะ และท่าสายลวด โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนท้องถิ่น
2. เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชน สมาชิกภายในองค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอแม่สอด จังหวัดตากและพื้นที่ใกล้เคียง
3. เพื่อพัฒนาขีดความสามารถเครือข่ายตำบลแม่กาษา แม่ปะและท่าสายลวดในการบริหารจัดการ การตลาด และการพัฒนาระบบบริหารจัดการโครงข่าย CBT
4. เพื่อเชื่อมโยงโครงข่ายแหล่งท่องเที่ยวชุมชนภายในเส้นทางท่องเที่ยวตามระดับศักยภาพและกิจกรรมที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันในรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวแบบวงรอบ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

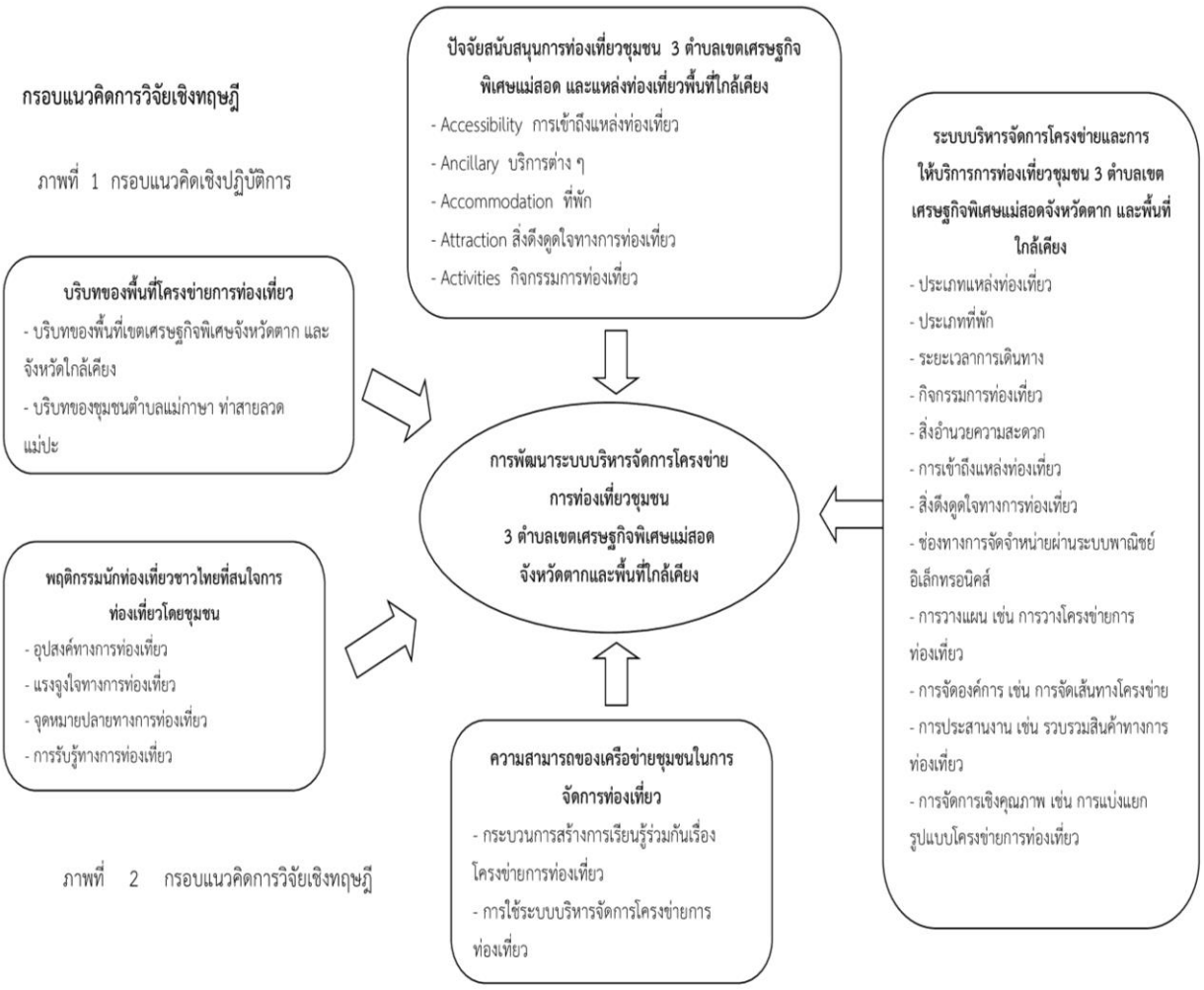

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงทฤษฎี

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (The Research and Development) เพื่อใช้ในการยกระดับคุณภาพของรูปแบบโครงข่ายการท่องเที่ยวชุมชนตำบลแม่กาษา ตำบลแม่ปะ และ ตำบลท่าสายลวด ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดมีการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Quality Research and Qualitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ดังนี้

บุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ได้แก่ สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานจังหวัดตาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบการธุรกิจแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจสินค้าที่ระลึก ผู้ประกอบการธุรกิจที่พัก ผู้ประกอบการธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม ผู้ประกอบการธุรกิจสถานบริการน้ำมันและจุดแวะพัก จำนวน 30 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

บุคลากรภายในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวทั้ง 3 พื้นที่ ได้แก่ ชุมชน ตำบลแม่กาษา แม่ปะ และท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำ ผู้รู้พระสงฆ์และเยาวชน.จำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 30 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 3 ชุด ดังนี้

1. แบบการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับบุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ด้านความคิดเห็นต่อแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในความรับผิดชอบ ความพร้อมในการให้บริการนักท่องเที่ยว มาตรฐานด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว บุคลากรที่จะมาทำหน้าที่อำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยว ที่พัก ร้านจำหน่ายอาหาร และร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก รวมทั้งจุดแวะพักต่าง ๆ

2. แบบสังเกตแบบมีโครงสร้าง (Structured Observation Form) ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับบุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ด้านมาตรฐานด้านการบริการ ความพร้อมของสถานประกอบการแต่ละประเภท โดยใช้เกณฑ์การประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก เป็นต้น และใช้สำหรับบุคลากรภายในชุมชน ในด้านมาตรฐานด้านการบริการ การรองรับนักท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัย สภาพของสังคม ภูมิอากาศ เป็นต้น โดยใช้จากเอกสารของกรมการท่องเที่ยวเป็นหลักในการสังเกต

3. แบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด จังหวัดตาก ประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยความสำคัญที่มีผลต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดตาก โดยมีระดับการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 แหล่ง ได้แก่

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ผู้วิจัยลงพื้นที่ชุมชนเพื่อสัมภาษณ์และสังเกตกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม พร้อมทั้งเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวโดยการใช้แบบสอบถาม ตาแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด จังหวัดตาก

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ ผลงานวิจัย และวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอกของสถานการศึกษาต่างๆ นอกจากนั้นได้สืบค้นข้อมูลทางอินเตอร์เน็ต เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือ วิเคราะห์ รายงานผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เชิงเนื้อหา มีลักษณะเป็นพรรณนาโวหาร และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการทบทวนศักยภาพการจัดการ CBT และกำหนดกิจกรรมเส้นทางท่องเที่ยวของตำบลแม่กาษา แม่ปะ ท่าสายลวด โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนท้องถิ่นพบว่า เป็นชุมชนพหุวัฒนธรรมชายแดน มีประเพณีวัฒนธรรมที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทใหญ่และล้านนา มีประวัติศาสตร์ชุมชนยาวนาน ทรัพยากรอุดสมบูรณ์ คนในชุมชนที่มีการตั้งรับปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เผชิญมีระบบการจัดการตนเอง สร้างทางเลือกทางรอดอยู่เสมอท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงโดยสรุปประเด็นสำคัญได้ 3 ประเด็น 1.ชุมชนพหุวัฒนธรรมชายแดน 1.1) ชุมชนไทใหญ่ เป็นกลุ่มชุมชนที่อาศัยอยู่บริเวณตำบลท่าสายลวดมีขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม อาหาร การแต่งกาย และวิถีถิ่น ที่ยังคงเดิมไม่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสจนกลายเป็นมนต์เสน่ห์แห่งเมืองชายแดนที่มีความงดงามของประเพณีวัฒนธรรมในเมืองการค้าชายแดน 1.2) ชุมชนล้านนาชาวล้านนาอาศัยอยู่บริเวณตำบลแม่ปะและตำบลแม่กาษา มีรากวัฒนธรรมเดิมเป็นชาวล้านนาจากหลักฐานการอพยพส่วนใหญ่มาจากทางตอนเหนือ เช่น ลำปาง ลำพูน เถิน อพยพมาอำเภอบ้านตากผ่านเส้นทางมาแม่ระมาด กระจายอยู่ในพื้นที่แม่ระมาด แม่สอด พบพระ ชาวล้านนายังคงรักษาประเพณี วัฒนธรรมล้านนา เช่น ดนตรี วิถีถิ่น อาหารอยู่กันแบบเครือญาติ ในพื้นที่ยังมีกลุ่มชาติพันธุ์อื่น เช่น มอญ พม่า กะเหรี่ยง บะโอ อาศัยอยู่ประปราย ทั่วทั้งอำเภอแม่สอด จากหลักฐานที่ค้นพบกลุ่มคนอพยพโดยสรุปมี 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ประกอบด้วย กลุ่มพ่อค้าวัวต่างที่มาค้าขายเห็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ก็ตั้งหลักปักฐานและชวนญาติมิตรมาอยู่ กลุ่มที่อพยพมาจากเมียนมาจากความไม่สงบการรบกันระหว่างทหารเมียนมากับทหารกะเหรี่ยง และกลุ่มที่อพยพมาจากทางตอนเหนือด้วยสาเหตุความแห้งแล้ง บริบทพื้นที่ตำบลแม่กาษา แม่ปะ ท่าสายลวด สภาพพื้นที่ตำบลแม่แม่กาษา แม่ปะ ท่าสายลวด มีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ประกอบด้วย 2.1) ทรัพยากร ธรรมชาติ น้ำตก น้ำพุร้อน ป่าชุมชน น้ำตก ในพื้นที่ตำบลแม่กาษาและแม่ปะมีพื้นที่ป่าชุมชนที่อุดมสบูรณ์และยังมีน้ำตกแม่กาษา น้ำพุร้อน พื้นที่ส่วนใหญ่ทำการเกษตร 2.2) สถานที่สำคัญ วัดไทยวัฒนารามสถาปัตยกรรมสวยงามตั้งอยู่พื้นที่ตำบลท่าสายลวดและมีโบราณสถานคอกช้างเผือกที่มีประวัติความเป็นมาสมัยพ่อขุนรามคำแหง วัดโพธิคุณเขตพุทธอุทยานตั้งอยู่พื้นที่แม่ปะเป็นวัดที่มีความอุดมสมบูรณ์ เป็นป่าต้นน้ำของคนแม่สอด ภายในวัดสงบ ร่มรื่น ส่วนพื้นที่ตำบลแม่กาษามีวัดไทยสามัคคีที่เป็นวัดวิถีล้านนาผสมผสานกับคน ในชุมชนสร้างสีสันความมีชีวิตชีวาและมีพลังศรัทธาของผู้คนที่นักท่องเที่ยวมาเที่ยวชม สักการะบูชาไหว้พระขอพรไม่ขาดสาย

และชมความประณีตละเอียดอ่อนของช่างแกะสลักไม้ในพิพิธภัณฑ์ไม้แกะสลักหรือพิพิธภัณฑ์โฮงหลวง 2.3) สิ่งอำนวยความสะดวก การคมนาคมสะดวก มีสนามบิน สถานประกอบการที่พักร้านอาหารในพื้นที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากมายรองรับการจัดการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกรถโดยสารบริการรับส่ง ห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ โรงแรมและคอนโดมิเนียม 3. เป็นชุมชนจัดการตนเอง ตำบลแม่ปะเป็นชุมชนจัดการตนเองเพราะมีความพร้อมในด้านทรัพยากรมนุษย์หน่วยงานหนุนเสริมเป็นพื้นที่แหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตร แหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการป่า การบริหารจัดการน้ำ และมีกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนที่หลากหลายทั้งด้านสุขภาพและอาหาร 3.1) การท่องเที่ยวโดยชุมชนชุมชนที่ได้รับการพัฒนาจากโครงการนวัตวิถี กลุ่มฮักนะแม่กาษาที่ดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตเดิมของคนพื้นถิ่นและการทอผ้าฝ้ายจนเป็นที่รู้จักและมีนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการ 3.2) การปรับตัวต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงแรงกระแทกการเป็นพื้นที่ชายแดน ความไม่สงบของประเทศเพื่อนบ้าน สถานการณ์แรงงานข้ามชาติ ประชาคมอาเซียน จีนเมืองใหม่ การเคลื่อนย้ายเข้าออกของผู้คน การเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษและการระบาดโควิด 19 คนในพื้นที่มีการตื่นตัวและหาทางเลือกทางรอดอยู่เสมอจึงทำให้คนแม่สอดมีความตื่นตัวอยู่ตลอด

2. ผลการสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชน สมาชิกภายในองค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอแม่สอด จังหวัดตากและพื้นที่ใกล้เคียงพบว่า องค์กรภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนาประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้ 1.องค์กรเครือข่ายภายในคือกลุ่มแกนนำ ผู้ประกอบการในชุมชน ปราชญ์ชาวบ้านกลุ่มนี้มีความสำคัญในระดับต้นที่จะสร้างการมีส่วนร่วมในการคิด การแก้ปัญหา และการพัฒนาชุมชนของตนและเมื่อมีการดำเนินกิจกรรมกลุ่มอาจต้องมีข้อตกลงร่วม มีการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน คือ การพัฒนาชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นโดยการเป็นชุมชนท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้คนในพื้นที่ 2.) องค์กรหนุนเสริมภายนอก หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สื่อประชาสัมพันธ์ กลุ่มนี้มีความสำคัญในด้านการหนุนเสริม ส่งเสริมและพัฒนากลุ่มคนในข้อที่ 1. ตามบทบาทหน้าที่และยังสามารถต่อยอดการพัฒนานำไปกำหนดเป็นนโยบายหรือแผนพัฒนาชุมชนในพื้นที่ 3.) กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยวและบริการ กลุ่มผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวธุรกิจที่พักโรงแรมร้านอาหาร กลุ่มผู้จำหน่ายสินค้า กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวตามปกติกลุ่มคนเหล่านี้เมื่อมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวก็สามารถขายสินค้า ผลิตภัณฑ์และการบริการได้แต่หากสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างทางเลือกใหม่ให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวหรือผู้รับบริการจะมีส่วนช่วยหนุนเสริมเพิ่มปริมาณความต้องการผู้รับบริการมากขึ้น สะดวกขึ้น 4.) กลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่เข้ามามีส่วนในรูปแบบภาคีเพราะจะเป็นส่วนช่วยบอกต่อขยายผลสร้างคุณค่าให้งานวิจัยเกิดประโยชน์ต่อคนมากขึ้นและสามารถสร้างพลังการเปลี่ยนแปลงสู่ชุมชนพื้นที่ได้

3. ผลการพัฒนาขีดความสามารถเครือข่ายชุมชนตำบลแม่กาษาอำเภอแม่ปะและท่าสายลวดในการบริหารจัดการ การตลาด และการพัฒนาระบบบริหารจัดการโครงข่าย CBT พบว่า การพัฒนา

ศักยภาพด้วยกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงในชุมชนพื้นที่ด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผล และร่วมประเมินผล ส่งผลดีต่อการพัฒนาระบบโครงข่ายให้เกิดรูปธรรม จากการพัฒนาศักยภาพชุมชนสามารถ สรุปเป็นอัตลักษณ์ คือ "ท่องเที่ยววิถีชุมชน มนต์เสน่ห์เมืองพหุวัฒนธรรมชายแดน" ได้รูปแบบระบบโครงข่ายที่เชื่อมโยง 3 พื้นที่ภายใต้ทุน บริบทพื้นที่ ทรัพยากรธรรมชาติ สถานที่สำคัญ วิถีชีวิต มาพัฒนาเป็นกิจกรรมเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนและมีกลุ่มผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมหนุนเสริมและภาคีระดับองค์ภาครัฐที่สนับสนุน พัฒนาศักยภาพระบบโครงข่ายอย่างต่อเนื่อง สำหรับกำหนดกิจกรรมเส้นทางการท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวแม่สอดจำนวน 30 คน พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านส่วนประสมทางการตลาด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.89, S.D = 0.23) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมการตลาดด้านความปลอดภัย มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และด้านราคาในการท่องเที่ยว มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง และทีมนักวิจัยนำผลการวิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยวมาเป็นส่วนประกอบในการจัดกิจกรรมเส้นทางเพื่อทดสอบประสิทธิภาพของกิจกรรมเส้นทางอีกครั้ง จากการทดลองทำทัวร์นำร่องเพื่อนำผลมาพัฒนาปรับปรุงกิจกรรมเส้นทางและการเชื่อมโยงระบบโครงข่ายการท่องเที่ยว จากการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการทดลองทำทัวร์นำร่องจำนวน 40 คน พบว่า ความพึงพอใจ ต่อการให้บริการด้านต่าง ๆ ในการให้บริการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลแม่กาษา แม่ปะ ท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.95, S.D = 0.63)

4. ผลการเชื่อมโยงโครงข่ายแหล่งท่องเที่ยวชุมชนภายในเส้นทางท่องเที่ยวตามระดับศักยภาพและกิจกรรม ที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันในรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวแบบวงรอบ พบว่าการเชื่อมโยงโครงข่ายด้านการท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับปัจจัยและองค์ประกอบที่สำคัญคือการ 1.) การศึกษาวิเคราะห์บริบทพื้นที่ในการเชื่อมโยงโครงข่ายด้านทรัพยากรธรรมชาติ สถานที่สำคัญด้านวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และกลุ่มคนแกนนำ เพื่อร่วมพัฒนาและขับเคลื่อนการสร้างภาคีในระดับพื้นที่เพื่อให้คนในชุมชนได้เห็นและตระหนักในคุณค่าทรัพยากรที่มี 2.) วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยเริ่มจากกลุ่มในระดับชุมชนและขยายภาคีออกเป็นระดับตำบลแม่กาษา แม่ปะ ท่าสายลวด รวมไปถึงภาคเอกชนกลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการทั้งในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียงเน้นการสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการพัฒนาการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจึงมีความสำคัญกับระบบบริหารโครงข่ายฯ 3.) การค้นหาทีมกลุ่มคนที่ร่วมพัฒนาเน้นการเข้าร่วมอย่างมีอิสระ ในการสร้างภาคีที่จะให้ยั่งยืนและเป็นรูปธรรมต้องมีการสร้างความเข้าใจต้องผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และปฏิบัติการร่วมกัน ต้องสร้างความเชื่อมั่น ไว้ใจ จริงใจในการพัฒนาและทำอย่างต่อเนื่อง เริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหา หาทางออก หาวิธีปฏิบัติร่วม 4.) การวางเป้าหมายร่วมกันที่ชัดเจนเมื่อมีกลุ่มแกนนำต้องร่วม

วางแผนการทำงานกำหนดเป้าหมายแนวปฏิบัติร่วมที่ชัดเจนโดยคำนึงถึงการสร้างการมีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการเริ่มต้นจนเกิดภาคีการเชื่อมโยงภาคีสู่การพัฒนาระบบโครงข่าย 5.) พัฒนาโครงข่ายเป็นการเสริมพลังทางบวกที่หนุนเสริมให้โครงข่ายได้รับการพัฒนาและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในทักษะที่จำเป็นเพื่อเพิ่มพูนสมรรถนะและยังเป็นการสร้างสัมพันธ์ที่ดีในระบบเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เห็นอกเห็นใจกัน เครือข่ายที่มีก็จะเกิดพลังสามัคคีและเข้าใจกันมากขึ้น 6.) การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์เป็นทักษะที่จำเป็นในการพัฒนาระบบเป็นการสื่อสารกันอย่างสร้างสรรค์ รับฟัง เห็นใจและเข้าใจ เข้าถึงการสื่อสารและเจตนาของผู้ส่งสารอย่างแท้จริง

อภิปรายผล

ผลการทบทวนศักยภาพการจัดการ CBT และกำหนดกิจกรรมเส้นทางท่องเที่ยวของตำบลแม่กาษา แม่ปะ และท่าสายลวด โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนท้องถิ่นพบว่าเป็นชุมชนพหุวัฒนธรรมชายแดน มีประเพณีวัฒนธรรมที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทใหญ่และล้านนา มีประวัติศาสตร์ชุมชนยาวนาน ทรัพยากร อุดสมบูรณ์ คนในชุมชนที่มีการตั้งรับปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เผชิญมีระบบการจัดการตนเองสร้างทางเลือกทางรอดอยู่เสมอท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงโดยสรุปประเด็นสำคัญได้ 3 ประเด็น 1.ชุมชนพหุวัฒนธรรมชายแดนดังนี้ 1.1) ชุมชนไทใหญ่ 1.2) ชุมชนล้านนา 2.มีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ประกอบด้วย 2.1) ทรัพยากร ธรรมชาติ น้ำตก น้ำพุร้อนป่าชุมชุมชน น้ำตก 2.2) สถานที่สำคัญ วัดไทยวัฒนารามสถาปัตยกรรมสวยงามคอกช้างเผือกวัดโพธิคุณเขตพุทธอุทยาน วัดไทยสามัคคีพิพิธภัณฑ์ไม้แกะสลัก 2.3) สิ่งอำนวยความสะดวกการคมนาคมสะดวก มีสนามบิน สถานประกอบการที่พักร้านอาหาร 3.เป็นชุมชนจัดการตนเองด้าน 3.1) การท่องเที่ยวโดยชุมชน 3.2) การปรับตัวต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง

ผู้วิจัยเห็นว่าสังคมพหุวัฒนธรรมเน้นการยอมรับ การอยู่ร่วมกันและการบูรณาการของความหลากหลายทางวัฒนธรรมของแต่ละชาติพันธุ์ มุ่งไปสู่การตระหนักรู้ถึงการรวมอยู่ร่วมกันและความเป็นหนึ่งเดียวกันของสังคม เคารพและยอมรับในความแตกต่างชุมชนตำบลแม่กาษา แม่ปะ ท่าสายลวดต่างมีจุดเด่นที่แตกต่างกันด้วยกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสร้างการมีส่วนร่วม ร่วมคิดร่วมทำตั้งแต่ต้นทำให้เกิดการนำเอาทรัพยกรธรรมชาติและวัฒนธรรมชุมชนที่แตกต่างมาผสมผสานเป็นกิจกรรมเส้นทางการท่องเที่ยวที่ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หารือ หาทางออกร่วมกัน จนเกิดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างเสน่ห์ สร้างแรงดึงดูดให้นักท่องเที่ยวหรือผู้สนใจได้สัมผัสความแตกต่างของสังคมพหุวัฒนธรรมของเมืองชายแดนที่ยังคงมีความโดดเด่น ความภาคภูมิใจของประเพณีวัฒนธรรมที่เป็นรากฐานของพื้นทีที่สร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยว

สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ศูนย์มุสลิมศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา 2549, บัญญัติ ยงย่วน 2551, ดุสิต หวันเหล็ม 2552, เอกรินทร์ สังข์ทอง 2552) กล่าวว่า สังคมพหุวัฒนธรรม หมายถึง

ประชากรกลุ่มคนหลากหลายชาติพันธุ์มาอยู่รวมกันในสังคมหนึ่ง ซึ่งมีความแตกต่างทางด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา ความเชื่อ รวมถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน วิธีการคิด การมีปฏิสัมพันธ์ การสื่อสาร รวมถึงบุคคล ที่มาจากพื้นฐานหรืออัตลักษณ์เดียวกัน เป็นไปตามทฤษฎีสังคมพหุวัฒนธรรมคือกลุ่มคนที่ที่หลากหลายชาติพันธุ์มาอยู่รวมกัน และคำกล่าวของ นภาภรณ์ หะวานนท์และคณะ (2550) ความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชน หมายถึง การที่ชุมชนมีความเป็นอิสระที่จะกำหนดทางเลือกในการจัดการกับปัญหาและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนโดยไม่หวังพึ่งภายนอก ทั้งนี้ยังมีมุมมองว่าการพึ่งตนเองของชุมชนนั้น ชุมชนจะต้องมีอำนาจในการต่อรองเพื่อให้เป็นไปตามเจตจำนงค์ของชุมชน และสามารถระดมทุนเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่อชุมชนด้วย

ผลการสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชน สมาชิกภายในองค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอแม่สอด จังหวัดตากและพื้นที่ใกล้เคียงพบว่า องค์กรภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนาประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้ 1.) องค์กรเครือข่ายภายในคือกลุ่มแกนนำ ผู้ประกอบการในชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน 2.) องค์กรหนุนเสริมภายนอก หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สื่อประชาสัมพันธ์ 3.) กลุ่มผู้ประกอบการผู้ประกอบการท่องเที่ยวและบริการ 4.) กลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย

ผู้วิจัยเห็นว่าการดำเนินการเชื่อมร้อยภาคีเครือข่ายเพื่อร่วมพัฒนาชุมชนพื้นที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงด้วยการบูรณาการทรัพยากรที่มีเพื่อให้เกิดความร่วมมืออย่างต่อเนื่อง สร้างพลังของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลแม่กาษา แม่ปะ ท่าสายลวดที่มีลักษณะที่โดดเด่นของพื้นที่ตามบริบท เมื่อคนในชุมชนสร้างภาคีที่เข้มแข็งภายในและสร้างการมีส่วนร่วมหนุนเสริมเพื่อพัฒนาพื้นที่สู่การจัดการท่องเที่ยวโดยใช้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชื่อมร้อยสร้างแรงดึงดูดที่น่าสนใจให้นักท่องเที่ยวเริ่มจากกการสร้างภาคีภายใน ขยายเป็นภาคีระหว่างตำบลและเชื่อมร้อยภาคีหน่วยงานและขยายภาคีสู่วงกว้างขึ้นเป็นการสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวด้วยภาคีที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีเอกลักษณ์เฉพาะที่สร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยวได้ภายใต้บริบทเมืองชายแดน

สอดคล้องกับคำกล่าวของ สนธยา พลศรี (2550) กล่าวว่าเครือข่ายความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระหว่างสมาชิกอาจเป็นบุคคลต่อบุคคล บุคคลต่อกลุ่ม กลุ่มต่อกลุ่ม เครือข่ายต่อเครือข่าย กลายเป็นเครือข่ายย่อยภายใต้เครือข่ายใหญ่ในการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายไม่ได้เป็นเพียงการรวมตัวกันโดยทั่วไป แต่มีเป้าหมายในการทำกิจกรรมร่วมกันทั้งเป็นครั้งคราวหรืออาจเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่อง จึงเป็นการเชื่อมโยงคนที่มีความสนใจร่วมกัน พบปะสังสรรค์และพัฒนาไปสู่การลงมือร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยเป้าหมายและจุดประสงค์เดียวกัน ดังนั้นเครือข่ายจึงไม่ใช่เป็นเพียงการรวบรวมรายละเอียดบุคคลที่เป็นสมาชิกเท่านั้น แต่มีการจัดระบบให้สมาชิกสามารถดำเนิน กิจกรรมร่วมกันเพื่อบรรลุจุดหมายที่สมาชิกเห็นพ้องต้องกัน สิ่งที่เชื่อมโยงสมาชิกเข้าด้วยกัน คือ วัตถุประสงค์หรือผลประโยชน์

ที่ต้องการบรรลุผลร่วมกัน การสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่ง พจนา สวนศรี (2546) ได้จัดกลุ่มภาคีที่เกี่ยวข้องเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. ระดับชุมชนประกอบด้วย กลุ่มจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กลุ่มร้านค้า ร้านขายของที่ระลึกกลุ่มยานพาหนะในท่องถิ่น วัด โรงเรียน อนามัย สถานที่สำคัญในชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล องค์กรพัฒนาเอกชนและเจ้าที่ของรัฐที่ทำงานในพื้นที่ เช่น พัฒนากร เกษตรตำบล เป็นต้น

2. ระดับอำเภอ/จังหวัด ประกอบด้วยกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน สำนักงานจังหวัดการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ระดับจังหวัดหรือภาค ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ท้องถิ่น และกลุ่มรถ เรือให้เช่า และสื่อมวลชนท้องถิ่น

3. รับชาติประกอบด้วยเครือข่ายท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวสื่อมวลชน นักท่องเที่ยว สถาบันวิจัย และสถาบันการศึกษา

ผลการพัฒนาขีดความสามารถเครือข่ายตำบลแม่กาษา แม่ปะ และท่าสายลวดในการบริหารจัดการ การตลาด และการพัฒนาระบบบริหารจัดการโครงข่าย CBT พบว่า การพัฒนาศักยภาพด้วยกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงในชุมชนพื้นที่ด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผล และร่วมประเมินผล ส่งผลดีต่อการพัฒนาระบบโครงข่ายให้เกิดรูปธรรม จากการพัฒนาศักยภาพชุมชนสามารถสรุปเป็นอัตลักษณ์ คือ "ท่องเที่ยววิถีชุมชน มนต์เสน่ห์เมือง พหุวัฒนธรรมชายแดน"และผลจากการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการให้บริการโดยสรุปการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความพึงพอใจต่อการให้บริการจากการทดลองทำทัวร์นำร่องจากกลุ่มตัวอย่าง (n=40) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 3.95, S.D = 0.63)

ผู้วิจัยเห็นว่าการทำงานวิจัยโดยใช้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสามารถพัฒนาศักยภาพชุมชน ในด้านการจัดการท่องเที่ยวได้ด้วยคนในชุมชน ทีมวิจัยได้เรียนรู้การวางแผนงาน การจัดการอย่างเป็นระบบ กล้าพูด กล้าคิด กล้าทำ สามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บมาได้ รู้จักการทำงานเป็นทีม การติดต่อประสานงานพบเห็นสิ่งแปลกใหม่ มีโอกาสได้พบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชุมชนอื่นและได้ประสบการณ์จากการไปศึกษาดูงานที่ทาง วช. หนุนเสริมจัดให้ และการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพทีมนักวิจัยชุมชนและภาคีซึ่งทำให้ทีมนักวิจัยสามารถสรุปประเด็นจากการศึกษาดูงานได้แนวคิดและแรงบันดาลใจในการพาชุมชนไปสู่เป้าหมาย มีเวทีสนทนา เวทีพูดคุยกันบ่อยครั้งจนสมาชิกในทีมและชุมชนเกิดความคุ้นเคยกันเสมือนญาติทุกกระบวนการ ทุกขั้นตอน มีอาจารย์พี่เลี้ยงที่คอยสนับสนุน สอนวิธีการ หลักคิดและคอยให้คำปรึกษากระบวนการทำงานทั้งยังปรับกระบวนการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างราบรื่นและเป็นระบบอย่างเป็นกันเองเป็นการร่วมงานที่มีความสุข สบายใจและเป็นกันเอง สอดคล้องกับคำกล่าวของ เจษฎา นกน้อย (2554) สมรรถนะ หมายถึงกลุ่มของคุณลักษณะใด ๆ ที่อยู่ภายในตัวบุคคล อันมีผลต่อการแสดงออกในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลต่อ

การปฏิบัติงานให้สำเร็จดีขึ้นมีประสิทธิภาพมากขึ้นและได้ดังมาตรฐานที่กำหนดไว้ ใช้ประโยชน์ต่อชุมชนด้วย ในการพัฒนาศักยภาพชุมชน ด้านการท่องเที่ยว ตามที่ สินธุ์ สโรบล (2546) กล่าวว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นทางเลือกในการจัดการการท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามากำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวบนฐานคิดที่ว่าชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของ ทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยว โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ไม่ว่าธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตและวิถีการผลิตของชุมชน มาใช้เป็นต้นทุนหรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถและบทบาทที่สำคัญในการดำเนินงานตั้งแต่การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน

ผลการเชื่อมโยงโครงข่ายแหล่งท่องเที่ยวชุมชนภายในเส้นทางท่องเที่ยวตามระดับศักยภาพและกิจกรรมที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันในรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวแบบวงรอบพบว่าการเชื่อมโยงโครงข่ายด้านการท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับปัจจัยและองค์ประกอบที่สำคัญคือการ 1.) การศึกษาวิเคราะห์บริบทพื้นที่ 2.) วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3.) การค้นหาทีมกลุ่มคนที่ร่วมพัฒนาเน้นการเข้าร่วมอย่างมีอิสระ 4.) การวางเป้าหมายร่วมกันที่ชัดเจน 5.) พัฒนาโครงข่ายอย่างต่อเนื่อง 6.) การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ดังภาพ

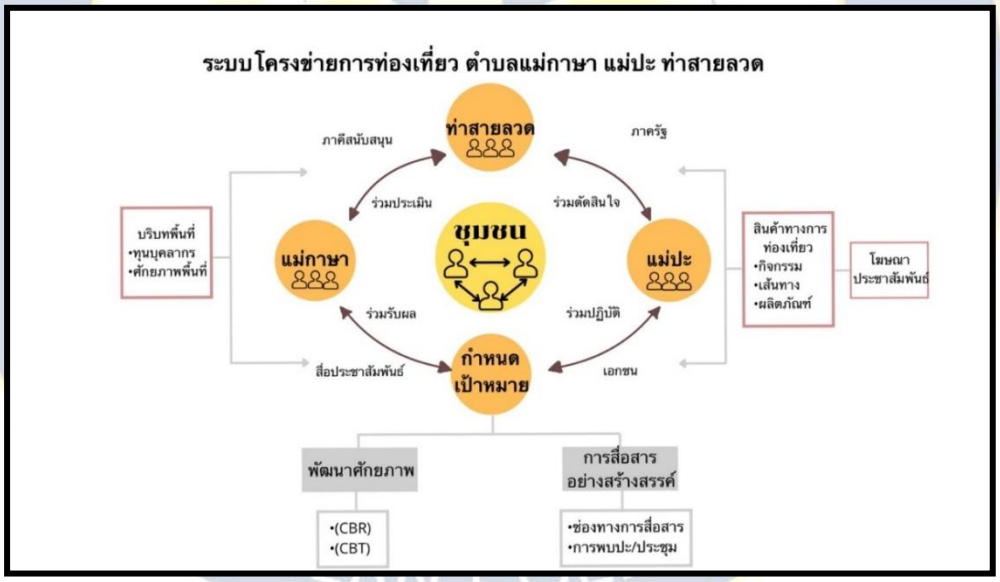

ภาพที่ 5.1 ภาพระบบโครงข่ายการท่องเที่ยวตำบลแม่กาษา แม่ปะ ท่าสายลวด

ผู้วิจัยเห็นว่าการเชื่อมโยงโครงข่ายแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 ตำบล เป็นการเชื่อมร้อยที่สร้างพลังการขับเคลื่อนให้เกิดเป็นรูปธรรมแต่ในการเชื่อมโยงโครงข่ายต้องเริ่มจากการเชื่อมร้อยภาคีทีละกลุ่มจนเกิดความเข้าใจและเกิดการพัฒนาในระดับหนึ่งก่อน จึงขยับการเชื่อมร้อยภาคีไปสู่วงกว้างขึ้นมีรูปแบบ มีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันและต้องมีการพัฒนาศักยภาพ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผล และร่วมประเมิน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแก้ปัญหาชุมชนได้

สำนักส่งเสริมศักยภาพชุมชน กรมพัฒนาชุมชน, (2547) เครือข่ายชุมชน หมายถึง กลุ่มองค์กรหลายกลุ่มมารวมตัวกันประสานเชื่อมโยง สร้างความสัมพันธ์ ถักทอ สร้างสรรค์กิจกรรมบนพื้นฐานของความเอื้ออาทรเกิดพลังในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายทุกองค์กรและให้ชุมชนเข้มแข็ง

สอดคล้องกับคำกล่าวของ สำนักงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2550) ได้จัดทำหนังสือเรื่อง "CBT Network Handbook" หรือ "คู่มือเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน" กล่าวไว้ว่า "ในขณะที่เราพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนไปนั้น ชุมชนอื่นๆ ทั้งใกล้และไกล ต่างก็พากันหาหนทางในการพัฒนาตนเองเช่นกัน โดยการอนุรักษ์รักษาเพื่อหล่อเลี้ยงวิถีชีวิตของคนในชุมชน ในรูปแบบของแหล่งหาอาหาร แหล่งเรียนรู้ แหล่งสืบสานประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ และแหล่งหารายได้จากการท่องเที่ยว จึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนหรือชุมชนอื่น ๆ ที่มีลักษณะบางอย่างใกล้เคียงกัน มาร่วมกันคิด เพื่อการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทักษะ การเรียนรู้ระหว่างกัน ขยายโอกาส ประสบการณ์ การเรียนรู้ให้กว้างขวาง สร้างความเข้าใจ รวมถึงการมีข้อตกลงร่วมกันในรูปแบบต่าง ๆ ทางวิชาการเรียกว่า "เครือข่าย" แต่สิ่งที่งานวิจัยค้นพบคือการสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญเพิ่มขึ้นมาอีกหนึ่งประการเพราะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์เป็นพลังเชิงบวกที่ต้องใช้ในการบริหารระบบโครงข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้ง 3 พื้นที่

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการพัฒนาและยกระดับคนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถด้านการเป็นไกด์ที่สามารถใช้ภาษาที่สองประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยวและบริการได้ เช่น ภาษาพม่า ภาษาจีน เป็นต้น
2. ควรมีการพัฒนาและยกระดับคนในชุมชนในการศึกษาและพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้บนฐานทรัพยากรและวิถีเดิมให้เป็นรูปธรรม
3. การยกระดับชุมชนในจังหวัดตากและพัฒนาต่อยอดในการยกระดับโครงข่ายการท่องเที่ยวระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ เป็นระดับจังหวัด

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2550. **นโยบโยด้านการท่องเที่ยว.** เข้าถึงได้จาก www.mots.go.th/ewtadmin/ewt/mots_web57/ewt_news.php?nid=5953

การพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2547). **"คู่มือการดำเนินงานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตามแผนปฏิบัติการกรมการพัฒนาชุมชน", 2549**, กระทรวงมหาดไทยกรุงเทพฯ

เจษฎา นกน้อย.(2554). **การจัดการความหลากหลายในองค์กร : ตัวแบบทางด้านทรัพยากรมนุษย์เพื่อความเท่าเทียมกันของผู้มีอัตลักษณ์หลากหลายทางเพศ.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554

ดุสิต หวันเหล็ก. (2552). **การพัฒนาแนวคิดธรรมสมานฉันท์ของสังคมพหุวัฒนธรรมตาม ทรรศนะของตำรวจตระเวนชายแดนที่มี ประสบการณ์ปฏิบัติงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้.** สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

นภาภรณ์หะวานนท์ และคณะ. (2550) .**ทฤษฎีฐานรากในเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน.** กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) .

บัญญัติ ยงยาวน. (2551). **การส่งเสริมพัฒนาการเด็กในบริบทของความหลากหลายวัฒนธรรม. สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว.** มหาวิทยาลัยมหิดล. จาก http://www.cf.mahidol.ac.th/autopage/file/SatAugust2008-16-15-47-4.

พจนา สวนศรี. (2546). **คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.** กรุงเทพฯ : โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.

สนธยา พลศรี. (2550). เครือข่ายการเรียนรู้นงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพ: โอเดียนสโตร์.

สินธุ์ สโรบล. (2546). **การท่องเที่ยวโดยชุมชนแนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ. โครงการประสาน งานวิจัยและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวและชุมชน.** สำนักงานกองทุนสนับสนุน การ วิจัย (สกว.) สำนักงานภาค. พิมพ์ครั้งที่ 1. เชียงใหม่ :วนิดา เพรส.

การสร้างเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้มรดกวัฒนธรรม โดยเครือข่ายชุมชนคนแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

The Creative Tourism for learning the Intangible Cultural Heritage. Local Community Network of Mae Ramat District, TAK.

กรรณิการ์ บุญยัง[1] และคณะ
Kannika boonyang and parties

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง "การสร้างเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้มรดกวัฒนธรรม โดยเครือข่ายชุมชนคนแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก" มีวัตถุประสงค์ 1) สร้างเครือข่ายนักวิจัยชุมชนเพื่อร่วมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้มรดกวัฒนธรรมชุมชนแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก 2) ศึกษา สำรวจ เชื่อมโยง องค์ความรู้มรดกวัฒนธรรมชุมชนที่สำคัญที่มีศักยภาพของชุมชนอำเภอแม่ระมาดที่จะใช้เป็นฐานในการพัฒนาท่องเที่ยวโดยเครือข่ายนักวิจัยชุมชน 3) ออกแบบและพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อศึกษาเรียนรู้มรดกวัฒนธรรมชุมชน และ 4) เพื่อพัฒนาและประเมินศักยภาพการบริหารจัดการและให้บริการ ใช้ระเบียบการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) ทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมใช้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้ชุมชนร่วมเรียนรู้ทุกขั้นตอน เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง แบบสังเกต แบบสอบถามกึ่งทางการ แบบบันทึกภาคสนาม กล้องถ่ายรูป และเครื่องบันทึกเสียง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มภาคีเครือข่าย กลุ่มแกนนำชุมชน กลุ่มปราชญ์ท้องถิ่น ตำบลขะเนจื้อ ตำบลแม่ระมาด และตำบลพระธาตุ อำเภอ แม่ระมาด จังหวัดตาก และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการพรรณนาโวหาร

ผลการวิจัย พบว่า 1) การสร้างเครือข่ายนักวิจัยชุมชน เป็นการเชื่อมบุคคลและกลุ่มต่างๆ ใช้เวทีประชุมใหญ่และกลุ่มย่อย สร้างความเข้าใจร่วมกัน มีเป้าหมายเดียวกันจนเกิดเป็นเครือข่าย 6 หมู่บ้าน 3 ตำบล ทำงานร่วมกับเครือข่ายภายนอก ใช้กระบวนการ CBR พัฒนา CBT อย่างเป็นขั้นตอน เกิดพลังชุมขนที่อยากมีส่วนร่วมในการสร้างหรือปรับชุมชนเพื่อให้เกิดความประทับใจสำหรับผู้มาเยือน 2) การศึกษา สำรวจ เชื่อมโยง องค์ความรู้มรดกวัฒนธรรมชุมชน มีการค้นทุนเชิงลึกถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยง ทั้งทุนทางธรรมชาติ วัฒนธรรม สังคมที่มีความสัมพันธ์กับประเทศเมียนมาร์ ประวัติศาสตร์เกี่ยวโยงช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เส้นทางเดินวัวที่เชื่อมโยงเศรษฐกิจของคนในสมัยก่อน นำมาเป็นฐานในการคิดกิจกรรมและเส้นทางให้มีเสน่ห์ น่าสนใจ สร้างความประทับใจให้กับ

[1] วิทยาลัยชุมชนตาก ตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เบอร์โทรศัพท์ 08 6926 9733

นักท่องเที่ยว 3) การออกแบบและพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อศึกษาเรียนรู้มรดกวัฒนธรรม ชุมชน ได้รับการพัฒนาองค์ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ เปิดแนวคิดใหม่จากการดูงานชุมชนต้นแบบ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นทุนของตนเอง ภายใต้อัตลักษณ์ร่วมที่ว่า"โฮมสเตย์อบอุ่น สมดุลสองแผ่นดิน ถิ่นสุขสงบ" และ4) ผลการพัฒนาและประเมินศักยภาพการบริหารจัดการและให้บริการ จัดทำเป็นโปสเตอร์ เสนอไปยังภาคีเครือข่ายทั้งภายในและภายนอก ผู้ที่สนใจ ผ่านการเชิญแบบปากต่อปาก สื่อออนไลน์ facebook ทำให้ได้มีโอกาสต้อนรับนักท่องเที่ยวมากขึ้น เป็นอาชีพเสริมเกิดการกระจายรายได้ในเครือข่ายชุมชน มีการพัฒนาตนเอง ปรับบุคลิก สร้างสีสันในการเป็นนักเล่าเรื่อง และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ

คำสำคัญ : แหล่งท่องเที่ยว มรดกวัฒนธรรม เครือข่ายชุมชน การสร้างเครือข่าย

Abstract

The Creative Tourism for learning the Intangible Cultural Heritage. Local Communty Network of Mae Ramat District, TAK. The objecties of this research are 1) to create network of community researchers to develop cultural heritage in community in Mae Ramad district, Tak province 2) to study the linkage between community cultural knowledges to be developed as tourism base by community researcher network, 3) to design and develop tourism route for learning cultural heritage of the communit and , 4) to develop and evaluate effectiveness of management znd services using mixed method both in qualitive and quantitative data. To emphasize cooperation, community-based research was employed using interview, observation, taking photo and voice recorder. The target groups are network party, head of community, local scholars in Kanejue, Mae ramad and prathat subdistrict, Mae ramad district, Tak province. The statistics used are mean, percentage and standard deviation with descriptive research. The findings shown that 1) Building community research network through seminars and group discussion comprised of 6 villages in subdistricts. The community representatives (head of commuity, scholars, villagers) worked closely with supporting networks (community development, community administration, agricultural bank, tourist police and Tak community college). The replacement of personel was done initially. The researcher applied community-based research to trigger the development within the community

to impressed the visitors. 2) studying the linkage between cultural heritage of communities; well preserved natural capital and cultural capital, Mynmar social capital , World War 2 historical capital and trade route from Mae ramad to Tak district and Lampun province. These could be foundation to create activities and tourist attraction in Mae ramad. 3) Designing and developing tourism routes to learn cultural heritage of community was acheived by exposing communities representatives with study trip and sharing with expertise. " warm homestay of peaceful two lands" operated by tourism commitee of the networking 6 communities of 3 subdistricts to welcome visitors. 4) Developing and evaluating effdctiveness of torism management was conducted in poster and info graphic presented to internal and external networks. The materials was promoted via word of mouth, facebook page and social media to attract visitors. As a result, the local shops and learning center could sell more products. The local liaisons were trained on effective story-telling technique. More training to bd provided to be professional.

Keywords : tourist attraction cultural heritage community network networking

บทนำ

แม่ระมาดเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดตากทิศเหนือติดกับอำเภอท่าสองยาง อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอบ้านตาก ทิศใต้ติดต่อกับอำเภอแม่สอด และติดกับชายแดนสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสภาพพม่าทางด้านทิศตะวันตกซึ่งอยู่ในเขตปกครองชนกลุ่มน้อยรัฐกะเหรี่ยงห่างจากอำเภอแม่สอด 33 กิโลเมตร ห่างจากศาลากลาง จังหวัดตาก 120 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 998,014 ไร่ มีแม่น้ำเมยกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับสหภาพเมียนมาร์ที่เป็นแนวชายแดนยาวถึง 95.7 กิโลเมตร ประกอบด้วย 6 ตำบล 57 หมู่บ้าน มีลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบมรสุมมี 3 ฤดู ฝนตกชุกในช่วงเดือนกรกฎาคมและสิงหาคม ปริมาณน้ำฝนมากที่สุดเฉลี่ย 120 มิลลิเมตร/เดือน ส่วนฤดูหนาวช่วงเดือนธันวาคมถึงมกราคมมีอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 10 องศาเซลเซียส ลักษณะภูมิประเทศมีที่ราบน้อย พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าเขาและภูสูง บางส่วนอยู่ในเขตป่าสงวนและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเป็นพื้นที่ที่มีความชื้นต่างระดับ ทำให้มีสภาพป่าที่แตกต่างกันหลายประเภท เช่น ป่าดิบชื้น ป่าดิบแล้ง ป่าดิบเขา ป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง ประชากรส่วนหนึ่งจึงมีอาชีพหาของป่าเป็นรายได้เสริม ส่วนพื้นที่ที่เหลือสำหรับทำการเกษตรโดยมีลำน้ำสำคัญหลายสาย เช่น แม่น้ำเมยซึ่งมีต้นน้ำมาจากเขตอำเภอพบพระไหลผ่านอำเภอแม่ระมาดก่อนจะไหลลงสู่แม่น้ำสาละวินจังหวัด

แม่ฮ่องสอน ลำห้วยแม่ระมาดต้นน้ำจากบ้านตุเบไหลผ่านตำบลขะเนจื้อ ตำบลแม่ระมาดแล้วไหลลงสู่แม่น้ำเมยที่บ้านไหล่ห้วย นอกจากนี้ยังมีลำน้ำขะเนจื้อ ลำน้ำแม่จะเรา ลำน้ำแม่ตื่น ลำห้วยแสบ และลำห้วยแม่ท้อ ซึ่งแหล่งน้ำดังกล่าวเป็นทุนให้ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร และเลี้ยงสัตว์ ประชากรส่วนใหญ่มีเชื้อชาติชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงประมาณร้อยละ 70 ของประชากรทั้งหมด ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน นอกจากทำการเกษตร เลี้ยงสัตว์ หาของป่า และสมุนไพรแล้ว ยังมีอาชีพรับจ้างทั่วไปในช่วงฤดูแล้ง การทำนาผลผลิตส่วนใหญ่ไว้กินในครัวเรือนโดยใช้พันธุ์พื้นเมือง บางส่วนจะขายให้กับคนในหมู่บ้านสำหรับคนที่ไม่มีที่นาปลูกข้าว ในด้านอุตสาหกรรมมีโรงงานผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป ทำให้คนในชุมชนส่วนหนึ่งมีรายได้จากการเป็นพนักงานในโรงงานดังกล่าว มีปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวตัวอย่าง เช่น ด้านการคมนาคมของอำเภอแม่ระมาด ที่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนสามารถเลือกใช้ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศได้อย่างสะดวก

อำเภอแม่ระมาดสันนิษฐานว่า เดิมที่เป็นที่อยู่อาศัยของชาวกะเหรี่ยงมาเป็นเวลาก่อน 100 ปีมาแล้ว ต่อมามีประชาชนในจังหวัดเหนือหลายจังหวัด เช่น ลำพูน เชียงใหม่ ลำปาง แพร่ น่าน โดยเฉพาะชาวลำพูน หนีความแห้งแล้งเมื่อ 130 ปี พากันอพยพหาที่ทำกินโดยอาศัยลำห้วยแม่ระมาดเป็นแนวทางการประกอบอาชีพและตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่อาศัย เมื่อปรากฏว่าเป็นท้องที่อุดมสมบูรณ์ดี ประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้ผลดี จึงได้ชักชวนญาติพี่น้องอพยพลงมาตั้งถิ่นฐานเพิ่มมากขึ้น จนกระทั่งเป็นหมู่บ้านใหญ่เรียกกันว่า "บ้านแม่ระมาด" ตามชื่อลำห้วย ต่อมาได้ยกฐานะเป็นอำเภอเมื่อปี 2501 การที่อำเภอแม่ระมาดมีที่ตั้งที่เป็นแนวชายแดนระหว่างไทยกับเมียนมาร์ยาวถึง 95.7 กิโลเมตร ส่งผลให้แม่ระมาดมีเรื่องราวความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างคน 2 แผ่นดินที่หลากหลายทั้งในด้านวิถีวัฒนธรรมชุมชน การเมืองการปกครอง การค้าขาย และสังคมหล่อหลอมให้คนในพื้นที่ทั้ง 6 ตำบล มีวิถีความเป็นอยู่การดำรงชีวิตที่มีแบบฉบับที่แตกต่าง จนเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เช่น อาหารการกิน ความเชื่อ พิธีกรรม ภูมิปัญญาถิ่น ศิลปกรรม ภาษา การแต่งกาย ดนตรี จิตวิญญาณและวิธีคิดในการประกอบอาชีพ รวมถึงรูปแบบของการอยู่ร่วมกันอย่างสุขสงบบนความหลากหลายของชาติพันธุ์ นอกจากนี้ยังมีหลักฐานพบว่าในอดีตเป็นเมืองที่มีความสำคัญในทางยุทธศาสตร์ของเส้นทางการค้าสายหลัก เส้นทางเดินทัพการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างคน 2 แผ่นดิน รวมถึงเป็นแหล่งเสบียงที่สำคัญเนื่องจากมีที่กว้างใหญ่และแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ ปรากฏร่องรอยโบราณสถาน โบราณวัตถุ กระจัดกระจายถูกปล่อยร้างในบางพื้นที่ บางส่วนถูกบุกรุก และเนื่องจากเป็นพื้นที่ชายแดนที่มีพัฒนาการของการติดต่อสัมพันธ์แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันในด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข จึงหล่อหลอมให้เกิดภูมิปัญญา วิถีการดำรงชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ กลายเป็นมรดกวัฒนธรรมที่มีคุณค่าที่น่าสนใจ และสำคัญควรแก่การศึกษาค้นคว้ารื้อฟื้นและเผยแพร่ต่อไป รวมถึงสิ่งอื่นๆ เพื่อจะนำทุนมาเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอแม่ระมาดบนฐานของความตระหนักรู้ รัก หวงแหน เห็นคุณค่าของเยาวชนและชาวบ้านในพื้นที่ โดยมีภาคี

เครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน นักวิชาการในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นเข้ามาร่วมพัฒนาเพื่อให้เกิดการใช้ทุนทางมรดกวัฒนธรรม ธรรมชาติของพื้นที่มาขยายผล โดยใช้การท่องเที่ยว โดยชุมชนเป็นสื่อกลางเพื่อสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อสาธารณชน เยาวชน และผู้มาเยือนให้ได้รับรู้เรื่องราวความสำคัญในอดีตของบรรพชนที่ต่อสู้ป้องกันชายแดน และวิถีการดำรงชีวิตของชุมชนหลากวัฒนธรรมชายแดนที่สามารถอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขมาช้านาน

การนำทุนทางประวัติศาสตร์และวิถีวัฒนธรรมของชุมชนมาเสริมค่าเพื่อพัฒนาพื้นที่ให้สอดคล้องกับภูมิสังคม นอกจากต้องใช้องค์ความรู้ในการบริหารจัดการแล้วในเบื้องต้นยังต้องหากุศโลบายที่จะใช้ทุนดังกล่าวให้สามารถนำมาสร้างความภาคภูมิใจและถักทอความยึดเหนี่ยวทางสังคมให้กับคนในชุมชนท้องถิ่น จนเกิดพลังความร่วมมือของคนในพื้นที่ หลังจากนั้นจึงสร้างพันธมิตรเครือข่ายจากหลายฝ่าย เช่น ครู พระ นักวิชาการ ผู้นำชุมชน นักคิด นักพัฒนา ปราชญ์ท้องถิ่นรวมทั้งนักธุรกิจมาร่วมกันพัฒนาและหาแนวทางให้ชุมชนแม่ระมาดแห่งนี้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เป็นที่ยอมรับ และมีการใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้ทีมวิจัยชุมชนและแกนนำชุมชนแม่ระมาด จึงสนใจที่จะร่วมสร้างเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้มรดกวัฒนธรรมชุมชนขึ้น โดยมุ่งประสานเชื่อมโยงกลุ่มบุคคลต่างๆ ทั้งในระดับจังหวัดและระดับพื้นที่ให้มาร่วมสนับสนุนกิจกรรมการสร้างและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ให้เป็นรูปธรรมขึ้น

สำหรับเนื้อหาที่จะสร้างการเรียนรู้ในพื้นที่ประวัติศาสตร์และวิถีวัฒนธรรมชุมชนเมืองแม่ระมาด ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับเนื้อหาทางประวัติศาสตร์และวิถีวัฒนธรรมชุมชนที่เน้นให้มีความเชื่อมโยงเนื้อหาทั้งสองด้านนี้ เพื่อหล่อหลอมจิตใจของผู้มาเยือนให้ใกล้ชิด ดังนั้นหลักการที่จะนำมาใช้ในการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้นี้ จึงใช้หลักการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบัน เชื่อมโยงพื้นที่กับพื้นที่เพื่อทำความเข้าใจความเป็นชุมชนท้องถิ่นและมองท้องถิ่นเป็นแบบองค์รวม และเหตุผลที่ทีมวิจัยชุมชนเลือกชุมชนพื้นที่อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก เป็นพื้นที่วิจัยเพราะเอกลักษณ์ความเป็นแม่ระมาดที่มีคุณค่าท้าทายและสร้างแรงบันดาลใจให้คนในพื้นที่และทีมวิจัยชุมชนที่ต้องมาร่วมคิดแสวงหาวิธีปฏิบัติ เพื่อขยายผลในทางสร้างสรรค์ต่อวงการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และสังคมไทยต่อไป

การดำเนินโครงการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการทำวิจัยระหว่างภาคีเครือข่ายชุมชน นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้อง ร่วมคิด ร่วมพัฒนา ร่วมทดลองใช้สิ่งที่ร่วมสร้างขึ้น และปลายทางของการวิจัยและพัฒนาครั้งนี้ เป็นการส่งเสริมให้เกิดรูปแบบของแหล่งศึกษาเรียนรู้ในพื้นที่ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมชุมชนคนชายแดนโดยท้องถิ่นเข้ามีบทบาทร่วมในการจัดการโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นสื่อกลางให้เกิดการศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน รวมถึงใช้คุณค่าที่ชุมชนได้รับประโยชน์จากการจัด CBT เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดสำนึกร่วมในคุณค่าของบ้านเกิดที่จะ

นำไปสู่การอนุรักษ์และสืบทอดมรดกวัฒนธรรมชุมชนให้ยั่งยืนต่อไปพร้อมกับสร้างให้ชุมชนมีรายได้เสริมจากการจัดการท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. สร้างเครือข่ายนักวิจัยชุมชนเพื่อร่วมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้มรดกวัฒนธรรมชุมชนแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก
2. ศึกษา สำรวจ เชื่อมโยง องค์ความรู้มรดกวัฒนธรรมชุมชนที่สำคัญที่มีศักยภาพของชุมชนอำเภอ แม่ระมาดที่จะใช้เป็นฐานในการพัฒนาท่องเที่ยวโดยเครือข่ายนักวิจัยชุมชน
3. ออกแบบและพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อศึกษาเรียนรู้มรดกวัฒนธรรมชุมชน
4. พัฒนาและประเมินศักยภาพการบริหารจัดการและให้บริการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ปัจจัยนำเข้า

- บริบท
- ทรัพยากรธรรมชาติ
- ประเพณี วัฒนธรรมพื้นถิ่น
- ความเชื่อ
- ภูมิปัญญาท้องถิ่น

แนวคิดและทฤษฎี

1. แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิง มรดกวัฒนธรรม
2. แนวคิดการเรียนรู้ด้าน วัฒนธรรม
3. แนวคิดการพัฒนาแหล่งการ เรียนรู้ในท้องถิ่น
4. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการ เรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้
5. แนวคิดเรื่องการสื่อความหมาย
6. แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. การสร้างเครือข่ายวิจัยท้องถิ่น
2. การพัฒนาแผนงานปฏิบัติการของวิจัยของทีมวิจัยชุมชนเพื่อศึกษาสืบค้นศักยภาพของ ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชน
3. การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อการ เรียนรู้วิถีวัฒนธรรมชุมชน/ธรรมชาติ
4. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้วิถี วัฒนธรรมชุมชนและธรรมชาติ
5. พัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการ และให้บริการ CBT
6. การทดลองใช้เส้นทาง
7. ประเมินผลการใช้เส้นทางท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้มรดกวัฒนธรรมชุมชน
8. การสรุปผลเผยแพร่ผลงาน

ผลผลิต

1. เกิดเครือข่ายนักวิจัยชุมชนเพื่อร่วมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้มรดกวัฒนธรรม ชุมชนแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก
2. ได้องค์ความรู้มรดกวัฒนธรรมชุมชนที่สำคัญที่มีศักยภาพของชุมชนอำเภอแม่ระมาด ที่จะใช้เป็นฐานในการพัฒนาท่องเที่ยวโดยเครือข่ายนักวิจัยชุมชน
3. เกิดเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อศึกษาเรียนรู้มรดกวัฒนธรรมชุมชน
4. ชุมชนได้พัฒนาและเห็นศักยภาพการบริหารจัดการและให้บริการจากการประเมินผล การใช้เส้นทางท่องเที่ยว

ผลลัพธ์ เกิดชุมชนท่องเที่ยวที่ให้บริการ CBT เพื่อการเรียนรู้มรดกวัฒนธรรมโดยเครือข่าย ชุมชน คนแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยที่ใช้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ดังนี้

1. ประชากรในชุมชน บ้านโฮ่ง ตำบลแม่ระมาด บ้านห้วยปลากอง บ้านขะเนจื้อ และบ้านหม่องวา ตำบลขะเนจื้อ บ้านตีนธาตุ และบ้านป่าไร่เหนือ ตำบลพระธาตุ ได้แก่ กลุ่มแกนนำชุมชน ปราชญ์ท้องถิ่น คณะกรรมการชุมชน ชาวบ้านในชุมชน กลุ่มต่างๆ ในชุมชน จำนวน 30 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางทั้งที่มาจากการจัดท่องเที่ยวโดยชุมชนและมาท่องเที่ยวโดยบังเอิญ ในตำบลขะเนจื้อ ตำบลแม่ระมาด และตำบลพระธาตุ จำนวน 100 ชุด โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย

1. เครื่องมือการศึกษาบริบทชุมชน ประกอบด้วย ประชุมกลุ่ม, Time line, ปฏิทินอาหาร, ปฏิทินประเพณีวัฒนธรรม, ปฏิทินพืชผลทางการเกษตร

2. การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (non-Structured interview) คือการสัมภาษณ์ที่ต้องการข้อมูลที่ละเอียดลึกซึ้ง เป็นการสัมภาษณ์แบบเปิดกว้าง ไม่จำกัดคำตอบ บางครั้งจึงเรียกว่าการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ เนื่องจากเป็นการสัมภาษณ์ที่มีความยืดหยุ่นสูง

3. แบบสอบถามกึ่งทางการ (Questionnaire)

1) แบบสอบถามที่มีคำถามแบบปลายปิด (Close end) เป็นแบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบเลือกตอบตามตัวเลือกที่กำหนดให้เพียง 1 คำตอบ หรือ หลายคำตอบ

2) แบบสอบถามที่มีคำถามแบบปลายเปิด (Open end) เป็นแบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบเขียนตอบอย่างอิสระตามเงื่อนไขที่ข้อคำถามได้กำหนดไว้

4. อุปกรณ์สำหรับงานสนาม ประกอบด้วย โทรศัพท์มือถือ ใช้ในการบันทึกการสัมภาษณ์ถ่ายรูป ถ่ายวีดีโอ, กล้องถ่ายรูป และแบบบันทึกภาคสนาม

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด มีขั้นตอนการดำเนินการ 2 วิธี ได้แก่

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Pimary Data) ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล กับกลุ่มตัวอย่าง โดยการเลือกแบบเจาะจงในด้านศักยภาพและมีความสนใจเข้าร่วมในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยว

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ผลงานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และระบบสืบค้นจากวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์ของนักศึกษาปริญญาโทของมหาวิทยาลัยต่างๆ , นักวิจัยอิสระจากสำนักงาน วช. โดยผ่านระบบอินเตอร์เน็ต

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประชุม อภิปราย สัมมนา (Focus group) โดยการวิเคราะห์เนื้อหา และพรรณนาโวหาร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลสร้างเครือข่ายนักวิจัยชุมชนเพื่อร่วมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้มรดกวัฒนธรรมชุมชนแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก พบว่า การสร้างเครือข่ายนักวิจัยชุมชนเป็นการเชื่อมบุคคลและกลุ่มต่างๆ ใช้เวทีประชุมใหญ่และกลุ่มย่อย ในการสร้างความเข้าใจมีเป้าหมายเดียวกัน จนเกิดเป็นเครือข่ายใช้กระบวนการ CBR พัฒนา CBT พัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน ให้ชุมชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ร่วมคิด สร้าง และแก้ไขปัญหาต่างๆ จนค้นทุนเชิงลึกที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้มรดกวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นทุนทางธรรมชาติ ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ฯลฯ เกิดการทำงานเป็นเครือข่ายท่องเที่ยวแม่ระมาด 6 หมู่บ้าน 3 ตำบล จัดทำโครงสร้างการบริหารกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทำให้ชุมชนรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ เกิดพลังชุมขนที่อยากจะมีส่วนร่วมในการสร้างหรือปรับเปลี่ยนชุมชนเพื่อให้เกิดความประทับใจสำหรับผู้มาเยือน สร้างความเข้มแข็งให้กับภาคีเครือข่ายชุมชนคนแม่ระมาด

2. ผลศึกษา สำรวจ เชื่อมโยง องค์ความรู้มรดกวัฒนธรรมชุมชนที่สำคัญที่มีศักยภาพของชุมชนอำเภอแม่ระมาดที่จะใช้เป็นฐานในการพัฒนาท่องเที่ยวโดยเครือข่ายนักวิจัยชุมชน พบว่า ทีมวิจัยชุมชนร่วมกันค้นทุน วิถีชีวิตความเชื่อมโยงระหว่างวิถีชาวล้านนา และวิถีชาวปกาเกอะญอ เป็นวิถีชีวิตขอบชายแดน ต้องมาแบ่งเขตแดนตามประกาศของราชการ กลายเป็นคนไทยและเมียนมาร์ แต่ก็ยังไปมาหาสู่กันตามจุดผ่อนปรนทางราชการ และจุดผ่อนปรนตามธรรมชาติ นอกจากนี้ยังมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับครูบาขาวปี ครูบาแก้ว เกจิอาจารย์ที่ธุดงค์ปฏิบัติธรรมในเขตพื้นที่แม่ระมาด เช่น สร้างเจดีย์ศูนย์รวมจิตใจ การบูชาพระพุทธรูปหินอ่อนมาประดิษฐานไว้ที่แม่ระมาด มีเหตุการณ์น่าอัศจรรย์ทำให้เกิดความเคารพ ศรัทธาทั้งจากชาวไทยและชาวปกาเกอะญอ มีหลักฐานปรากฏร่องรอยในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ญี่ปุ่นใช้ถ้ำเก็บอาวุธสงครามในพื้นที่แม่ระมาด ความเชื่อมโยงเส้นทางที่ชาวญี่ปุ่นได้ระเบิดเพื่อเปิดเป็นเส้นทางเดินทัพไปสู้รบกับเมียนมาร์ ความเชื่อมโยงกับการใช้ชีวิตของคนในสมัยก่อนที่เป็นเส้นทางวัวต่าง

3. ผลการออกแบบและพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อศึกษาเรียนรู้มรดกวัฒนธรรมชุมชน พบว่า ทีมวิจัยชุมชนนำทุนที่ค้นพบมาเป็นฐานในการออกแบบและพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อศึกษาเรียนรู้มรดกวัฒนธรรมชุมชน การออกแบบและพัฒนาเส้นทางได้นั้นต้องผ่านการพัฒนารับองค์

ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ และได้เปิดมุมมองใหม่จากการศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบ ทำให้ชุมชนมีความเชื่อมั่นทุนของดีตนเอง นำกลับมาทบทวนอัตลักษณ์ กิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยว มีจำนวน2 เส้นทาง ดังนี้ เส้นทางที่ 1 เรียนรู้วิถีถิ่น กิ๋นข้าวเมือง เชื่อมเรื่องเส้นทางสงครามโลกครั้งที่ 2 และเส้นทางที่ 2 เชื่อมร้อยเส้นทางสงครามโลกครั้งที่ 2 กับการลองเรียนรู้วิถีถิ่น ภายใต้อัตลักษณ์ร่วมที่ว่า "โฮมสเตย์อบอุ่น สมดุลสองแผ่นดิน ถิ่นสุขสงบ" ใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เชิงสร้างสรรค์ อนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรม ดำเนินการผ่านกลุ่มบริหารการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อร่วมกันต้อนรับนักท่องเที่ยว

4. ผลการพัฒนาและประเมินศักยภาพการบริหารจัดการและให้บริการ พบว่า ภาคีเครือข่ายนักวิจัยชุมชนร่วมกันค้นหาศักยภาพของเส้นทาง กิจกรรมมรดกวัฒนธรรม และเส้นทางที่น่าสนใจ จัดทำเป็นโปสเตอร์ และ Infographic นำเสนอเส้นทางให้กับภาคีเครือข่าย และประชาชนที่สนใจผ่านการเชิญชวนแบบปากต่อปาก สื่อสังคมออนไลน์ facebook ทำให้การเข้าถึงข้อมูลการท่องเที่ยวได้ง่ายยิ่งขึ้น มีโอกาสต้อนรับนักท่องเที่ยวมากขึ้น เป็นการสร้างรายได้เสริมให้กับคนในชุมชน ร้านค้าข้างทางหรือใกล้แหล่งเรียนรู้ก็มีโอกาสได้ขายสินค้ามากขึ้นซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ดี และมีการพัฒนาตนเองปรับเปลี่ยนบุคลิก น้ำเสียง หาเรื่องราวสนุกสนานเพิ่มสีสันให้กับการเล่าเรื่องราวชุมชนแบ่งหน้าที่บริหารจัดการ การพัฒนานี้เป็นเพียงการพัฒนาขั้นต้น ยังไม่ถึงขั้นเป็นมืออาชีพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนยังไม่สามารถสร้างรายได้หลักจากการท่องเที่ยวได้ ยังคงต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพชุมชนต่อไป

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัย พบว่า การสร้างเครือข่ายนักวิจัยชุมชน เป็นการเชื่อมบุคคลและกลุ่มต่างๆ เป็นการให้ความสำคัญกับการเชิญคนเข้าร่วมที่มีเป้าหมายเดียวกัน จนเกิดเป็นเครือข่าย ใช้วิธีการเข้าร่วมประชุม กำนันผู้ใหญ่บ้านประจำเดือนของอำเภอแม่ระมาด ในนามของวิทยาลัยชุมชนตากที่ทำงานวิจัยร่วมกับสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) เพื่อให้นายอำเภอและผู้เข้าร่วมประชุมได้รับทราบวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานวิจัย มีวิธีการขอข้อมูลจากหน่วยงานราชการเป็นการขอตามระบบโดยการกรอกคำร้องขอข้อมูลข่าวสารของทางราชการ ยังใช้วิธีการติดต่อชุมชนเป็นรายบุคคล การประชุมกลุ่ม 2-3 คน เพื่ออธิบายวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่มุ่งแสวงหาบุคคลเข้าร่วมกลุ่มดำเนินงานวิจัย ณ หมู่บ้านโฮ่ง ตำบลแม่ระมาด หมู่บ้านขะเนจื้อ บ้านห้วยปลากอง บ้านหม่องวา ตำบลขะเนจื้อ และบ้านตีนธาตุ บ้านป่าไร่เหนือ ตำบลพระธาตุ มีพื้นที่ในตำบลขะเนจื้อที่เคยติดต่อวางแผนโครงสร้างร่วมกันมา เมื่อถึงช่วงที่จะต้องทำความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายเพื่อเพิ่มพลังให้กับเส้นทางการท่องเที่ยว บุคคลที่เคยประสานงานไว้มีการผลัดเปลี่ยนเกิดจากปัญหาต่างๆ เช่น สุขภาพ การดูแลพืชผลการเกษตร ภาวะครอบครัว เป็นต้น แต่ยังคงมีผู้นำชุมชนกับทีมบางส่วนที่ยังมุ่งมั่นจะทำการ

ท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้เสริมให้กับครอบครัวและชุมชน การทำงานครั้งนี้เสมือนว่าต้องรวมทีมใหม่อีกครั้ง ดังที่ศศิวรรณ ทัศนเอี่ยม และคณะ (2559) ระบุว่า การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับภาคีเครือข่าย แบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ร่วมคิดร่วมสร้างและร่วมทำ และระยะที่ 2 การสร้างแกนนำชุมชนและความร่วมมือของภาคีเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อน หลังจากนั้นได้นัดหมายจัดเวทีกลางเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันปรับฐานคิดร่วมกันให้ความสำคัญของการสืบค้นหาข้อมูล ค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง นำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ร่วม ได้มีการฝึกเขียนแผนที่เดินดิน ปฏิทินวัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น พร้อมนำเสนอข้อมูลที่ได้สืบค้นมาเพื่อให้ชุมชนมีกระบวนการคิด เกิดแรงบันดาลใจที่จะนำเสนอทุนของดีชุมชนตนเอง เมื่อเสร็จสิ้นการประชุมได้มีการสร้างช่องทางกลุ่ม line คัดเลือกผู้ประสานหลักในแต่ละพื้นที่ ในที่ประชุมตกลงร่วมกันแบ่งหัวข้อสืบค้นเรื่องราวต่างๆ เช่น ประวัติศาสตร์ชุมชน วิถีชีวิต ฯลฯ เพื่อนำมาเป็นทุนในการวางแผนจัดทำเป็นเส้นทางท่องเที่ยวและจุดเรียนรู้ต่างๆ ดังที่ ภราเดช พยัฆวิเชียร (2547 : 6-9) เสนอแนะว่าควรนำการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน ไม่ใช่นำเอาวัฒนธรรมไปรับใช้การท่องเที่ยวดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ในการดำเนินการครั้งนี้เป็นเพียงการทดลองสืบค้น ได้นัดหมายพูดคุยประเด็นปัญหาต่างๆ ในระยะแรกเริ่มมีผู้สนใจเข้าร่วมเพิ่มขึ้น และมีบุคคลทยอยออกไปด้วยภารกิจของแต่ละบุคคล แต่ยังคงยินดีที่จะสนับสนุนข้อมูลต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง จนได้ทีมวิจัยชุมชนที่พร้อมจะดำเนินงานวิจัยไปด้วยกัน ดังที่อนุชาติ พวงสำลีและวิบูรณ์ วิสารทกุล, (2540 : 4) ระบุว่า ชุมชนหมายถึง การที่ประชาชนจำนวนหนึ่ง มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีอุดมคติร่วมกัน หรือมีความเชื่อร่วมกัน ในบางเรื่องมีการติดต่อสื่อสารกัน หรือมีการรวมกลุ่มกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีมิตรภาพ มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติบางสิ่งบางอย่าง และมีระบบการจัดการในระดับกลุ่ม ชุมชนตามนัยยะนี้มิได้เกาะกับพื้นที่ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ แต่เป็นเรื่องของการเกาะเกี่ยวกันของกิจกรรม ความคิดอุดมการณ์ และความพร้อมที่จะเรียนรู้ร่วมกัน ต่อมาได้นัดหมายเวทีประชุมกลุ่มย่อยของแต่ละพื้นที่เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันอีกครั้ง ทั้งทีมเดิมและทีมใหม่ที่จะร่วมดำเนินงานวิจัย ในเวทีนี้ได้อบรมการใช้เครื่องมือ CBR เพื่อรวบรวมข้อมูลตามประเด็นต่างๆ รวมถึงการสร้างแนวคิดในการทำเส้นทางเชื่อมโยงของแต่ละหมู่บ้าน ดังที่ แสงเงิน ไกรนรา (2550) ระบุว่าโอกาสที่จะพัฒนาเครือข่ายให้มีความเข้มแข็งมากขึ้นนั้น ควรพิจารณาผู้นำที่มีความสัมพันธ์กับสมาชิกในฐานะที่เป็นเครือญาติกันก่อน เพราะมีความผูกพันเพื่ออาทรเกื้อกูลและความไว้วางใจกัน ซึ่งระบบความสัมพันธ์ดังกล่าวจะช่วยให้การริเริ่มจัดตั้งเครือข่าย เกิดการเรียนรู้ร่วมกันส่งผลให้การดำเนินการสะดวก เกิดการร่วมคิดร่วมทำ เกิดการขยายตัวในรูปแบบกิจกรรมหรือกลุ่มย่อยในพื้นที่ ทำให้ชุมชนรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ เกิดพลังชุมขนที่อยากจะมีส่วนร่วมในการสร้างหรือปรับเปลี่ยนชุมชนเพื่อให้เกิดความประทับใจสำหรับผู้มาเยือน

2. ผลการวิจัย พบว่า พื้นที่ตำบลแม่ระมาด ตำบลพระธาตุ และตำบลขะเนจื้อ มีวิถีชาวล้านนา และวิถีชาวปกาเกอะญอ ทำให้การสืบค้นข้อมูลเรื่องราวในอดีต ประวัติศาสตร์ชุมชน ศักยภาพของแต่ละพื้นที่ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และความเชื่อ มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันเนื่องจากเดิมแล้วเป็นพื้นที่ของชาวปกาเกอะญอมาก่อน แต่คนไทยภาคเหนือได้มีการอพยพหนีความแห้งแล้งจากภาคเหนือ เช่น จังหวัดลำพูน เชียงใหม่ ลำปาง โดยอาศัยลำห้วยแม่ระมาดเดินทางล่องเรือ ชาวปกาเกอะญอผู้ที่รักสงบก็ถอยร้นออกไป ทำให้พื้นที่มีเรื่องเล่าที่เกี่ยวโยงระหว่างวิถีชาวปกาเกอะญอและวิถีชาวล้านนา ส่วนการใช้ชีวิตปัจจุบันก็ได้มีการปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น การทอผ้าเป็นวิถีที่หญิงสาวชาวปกาเกอะญอต้องเรียนรู้ มีลวดลายสวยงามแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับพื้นที่ เป็นการบอกต่อสอนจากรุ่นแม่สู่รุ่นลูกเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มสำหรับคนในครอบครัว และในประเพณีวันสำคัญ แต่เรื่องราวการทอผ้าลวดลายสวยงามก็ลดน้อยถอยลงไปด้วยเหตุของการใช้ชีวิตในปัจจุบัน หาซื้อเสื้อผ้าทั่วไปได้ง่ายและราคาไม่แพง อีกทั้งการส่งต่อองค์ความรู้ด้านลวดลายเป็นเพียงการจดจำและปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ ปัจจุบันมักทอผ้าลายพื้นไม่มีลวดลาย ยังมีเหตุผลความไม่สงบต้องคอยอพยพ ทำให้ไม่มีเวลาในการถ่ายทอดการทอผ้าให้กับลูกสาว การทอผ้าลวดลายยังคงมีบางพื้นที่เท่านั้น บางลวดลายก็ปรับเปลี่ยนเป็นลวดลายปัจจุบันที่เกิดการคิดเองถือเป็นนวัตกรรมการทอผ้าที่อยากอนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้แต่ไม่มีผู้ที่จะบอกเล่า เป็นทางเลือกเพื่อเกิดหาทางรอดด้านการทอผ้า เรียกชื่อลวดลายตามสิ่งที่อยู่รอบตัว ส่วนเสื้อผ้าที่ทอด้วยลวดลายดั้งเดิมจะเก็บไว้เพื่อให้รุ่นลูกรุ่นหลานได้เป็นมรดกสืบทอดต่อไป ในส่วนของสถานที่สำคัญยังคงอนุรักษ์ ดำเนินกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมเอาไว้ เป็นสถานที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในแต่ละพื้นที่ อีกทั้งบอกต่อเล่าขานเรื่องที่น่าอัศจรรย์ เช่น พระพุทธรูปหินอ่อน ที่วัดดอนแก้ว พระประธานองค์เดียวในประเทศไทยที่แกะสลักขึ้นด้วยฝีมือชาวกะเหรี่ยงเป็นปฏิมากรรมของเมียนมาร์ ได้แกะสลักขึ้นพร้อมกัน 3 องค์ องค์ที่ประดิษฐานที่วัดดอนแก้วอัญเชิญมาจากเมืองย่างกุ้งมาทางเรือ พบอุปสรรคการยกพระพุทธรูป ขณะนั้นครูบาขาวปี เกจิอาจารย์ของภาคเหนือพบเหตุการณ์จึงทำพิธีอัญเชิญขึ้นเกวียนอย่างง่ายดาย ข่าวนี้แพร่ไปทั่วเมียนมาร์ ชาวบ้านจึงมากราบไหว้บูชา นอกจากนี้ยังมีสถานที่ที่น่าสนใจ เช่น พระธาตุโฆ๊ะเล และพระธาตุขะเนจื้อ เกจิอาจารย์ คือ ครูบาแก้ว ผู้ริเริ่มก่อสร้างโดยอาศัยแรงศรัทธาจากคนในพื้นที่ ทำให้มีเรื่องเล่าว่าสมัยนั้นชาวบ้าน ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ รวมถึงชาวขมุที่อาศัยบริเวณนั้นช่วยกันขนดินกี่ขึ้นไปกองบริเวณที่จะสร้างองค์พระธาตุแต่ด้วยทางลาดชันเมื่อถึงคราวจะลงก็ใช้วิธีสไลด์ตัวลงมาอย่างสนุกสนาน ระยะการสร้าง 1 ปี ยังมีเรื่องราวความเกี่ยวโยงช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และเส้นทางค้าขายวัวต่าง จากคำบอกเล่าสืบต่อกันมาว่า "ถ้ำซามูไร" ในอดีตถ้ำแห่งนี้สมัยช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 กองทัพญี่ปุ่นใช้เป็นคลังอาวุธเก็บในถ้ำและเมื่อ แพ้สงครามก่อนที่จะยกทัพกลับประเทศ ได้หาซื้อเกลือมาโรยทำลายอาวุธ พร้อมทำการระเบิดปิดปากถ้ำ และความเชื่อมโยงของเส้นทางถนนสายประวัติศาสตร์สงครามโลกครั้งที่ 2 จากบ้านตีน

ธาตุ ถึงอำเภอเมืองตาก จากคำบอกเล่ากองทัพญี่ปุ่นใช้เดินทัพบุกเข้าโจมตีประเทศเมียนมาร์ ส่วนเรื่องเล่าการค้าขายวัวต่าง จากคำบอกเล่า การค้าขายผ่านถนนสายนี้ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จะนำวัวบรรทุกสินค้า (วัวต่าง) ฝูงวัว ประมาณ 30 ตัว เพื่อนำไปขายยังตัวเมืองตาก (เมืองระแหง) มักพักแรมเพื่อรอให้น้ำปิงลดลงเพราะไม่มีสะพาน ต้องขนสินค้าลงเรือข้ามฝั่งไปยังตัวเมืองตาก พ่อค้าต้องนอนรอนแรมทำเพิงกลางป่า (ปาง) บางครั้งถูกโจรดักปล้น ทำให้ต้องพกปืนลูกซองติดตัว จากคำบอกเล่าว่า นายแก้ว ก๋าวงษ์ และพ่อค้า คนอื่นๆ จะซื้อและขายเกลือ ที่เป็นสินค้าที่ขายดีในสมัยนั้นกับพ่อค้าคนจีนฝั่งตัวเมืองตาก หรือเมืองระแหงชื่อเจ๊กกิ (ในสมัยนั้นชาวบ้านจะเรียกคนจีนว่า "เจ๊ก" ซึ่งเป็นบิดาของนายอุดร ตันติสุนทร อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์) สอดคล้องกับบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548 : 292) กล่าวว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการเดินทางท่องเที่ยวชมโบราณ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นต่างๆ เพื่อได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน อีกทั้งได้ศึกษาเรียนรู้ ความเชื่อ พิธีกรรมต่างๆ และมีความเข้าใจวัฒนธรรมใหม่ๆ เพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกันก็มีจิตสำนึกต่อคุณค่าและการรักษาสภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม โดยให้คนในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว ความเชื่อที่สืบทอดมา เช่น ต้นสะดือ เป็นไม้ยืนต้นที่ชาวปกาเกอะญอ มีความเชื่อในการนำสายสะดือของทารกคลอดใหม่นำไปไว้ที่ต้นไม้นี้จะทำให้เด็กแข็งแรง ไม่เจ็บป่วยง่าย เป็นการเรียกขวัญ ยังมีประเพณีการผูกข้อมือ (กี้จือลาขุ) ชาวปกาเกอะญอ เรียกว่า "ลาขุ" ปฏิบัติกันปีละครั้ง ชาวบ้านจะมารวมกันเพื่อผูกข้อมือให้ลูกหลาน เป็นการเรียกขวัญและอวยพรให้ดำรงชีวิตอย่างสงบสุขต่อไป ยังมีเรื่องเล่าและเรื่องราวอีกหลายหลายล้วนแต่สร้างความยึดมั่นใจจิตใจที่สอนให้ลูกหลานไม่ให้หลบลู่ อยู่อย่างพอเพียง และต้องปฏิบัติเคารพรักษาไว้สืบไป สอดคล้องกับสัญญา พานิชยเวช และคณะ (2560) พบว่า การพัฒนาการเมืองสวรรคโลกและมรดกวัฒนธรรมชุมชนที่เกิดขึ้นในแต่ละห้วงเวลาของเหตุการณ์สำคัญในมิติสังคม เศรษฐกิจ คมนาคมและความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนมาเป็นทุนในการพัฒนาเมืองสวรรคโลกภายใต้บริบทของการเป็นส่วนหนึ่งของเมืองมรดกโลกสุโขทัย- ศรีสัชนาลัย

3. ทีมวิจัยชุมชนได้ร่วมกันเก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษา สำรวจ สืบค้นของดี เรื่องราวประวัติศาสตร์ รวมถึงทุนทรัพยากรชุมชนในด้านต่างๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่เครือข่ายการท่องเที่ยวของอำเภอแม่ระมาดที่กระจายกันอยู่แต่ละหมู่บ้านมีระยะทางที่ไม่ไกลกันมากนัก สอดคล้องกับคีรีบูน จงวุฒิเวศย์และคณะ (2557) กล่าวว่า รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยใช้พิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ เป็นรูปแบบที่ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการเรียนรู้ ในเครือข่ายคนแม่ระมาดบางชุมชนได้เคยได้ทำทดลองการท่องเที่ยวมาบ้างแต่ไม่รู้กระบวนการในการทำงานให้เป็นระบบ อีกทั้งยังขาดการเชื่อมโยงส่งต่อนักท่องเที่ยว และการกำหนดกิจกรรมในเส้นทาง ยังมีความรู้สึกกังวลในการกำหนดเส้นทางว่าควรเริ่มต้นที่จุดใดให้น่าสนใจ ทีมพี่เลี้ยงนักวิจัยจึงพาไปดูงานรุ่นพี่เหนือล่าง ที่ได้รับทุนงานวิจัยจาก สกว.

ผ่านกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเปิดชุมชนเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้ทีมวิจัยชุมชนอำเภอแม่ระมาด ได้มีความรู้ความเข้าใจในกิจกรรม กระบวนการ ได้เรียนรู้กิจกรรมจากผู้มีประสบการณ์จริง โดยมีกระบวนการ ดังนี้

3.1 การดูงานรุ่นพี่บ้านธงชัย ทีมวิจัยชุมชนได้เรียนรู้ ดังนี้ การบรรยายของไกด์หลักรู้สึกประทับใจ มีวิธีการพูดด้วยน้ำเสียงชนเผ่าม้ง การกล่าวภาพรวมก่อนนำเที่ยวได้ชัดเจน การแบ่งหน้าที่การเรียนรู้ตามฐานในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ชุมชน การเรียนรู้กิจกรรมฐานปักผ้า นำของดีในชุมชนมาเป็นกิจกรรมตามฐานเรียนรู้ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้แง่คิดต่างๆ รับรู้ปัญหา อุปสรรคในรูปแบบต่างๆ กับคนในชุมชนและหน่วยงานที่เคยเข้ามาพัฒนา แต่ไม่ได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทราบถึงวิธีการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อให้การบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนโดยชุมชนดำเนินต่อไป

3.2 พัฒนาทักษะความสามารถของชุมชนเรียนรู้การสร้างกิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยวโดยเชิญผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ทำให้ชุมชนได้รู้องค์ประกอบการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยว ได้ร่วมกันระดมความคิดเห็นสร้างอัตลักษณ์ร่วมกัน ดังนี้ "มาวันเดียวเที่ยว สองแผ่นดิน ชมวิถีถิ่นล้านนา ปกาเกอะญอ" "โฮมสเตย์อบอุ่น สมดุลสองแผ่นดิน เยือนวิถีถิ่นปกาเกอะญอ" และ "จิบชาควายหาว ฟังเรื่องเล่าปกาเกอะญอ" ได้ทดลองนำอัตลักษณ์กำหนดเส้นทาง พร้อมนำเสนอ และรับฟังคำแนะนำจากวิทยากร ให้เพิ่มหรือตัดกิจกรรมเพื่อให้เส้นทางกระชับ และน่าสนใจ ทีมวิจัยชุมชนจึงได้กำหนด จำนวน 5 เส้นทาง นัดหมายทดลองเส้นทางโดยภาคีเครือข่ายเพื่อค้นหาศักยภาพของเส้นทาง มีเหตุต้องตัดบางเส้นทางที่มีศักยภาพ ไม่ได้ทำการทดลองเส้นทางด้วยเหตุผล ดังนี้ 1. เส้นทางมีความสัมพันธ์กับฝั่งประเทศเมียนมาร์ที่มีเหตุความไม่สงบชายแดน 2. สถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 และ 3. กิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ไม่ได้อยู่ในช่วงฤดูกาลผลิต เช่น กล้วยอบน้ำผึ้ง โดยพบว่ามีจำนวน 2 เส้นทางที่สามารถนำไปเสนอให้กับนักท่องเที่ยวได้ ดังนี้

เส้นทางที่ 1 เรียนรู้วิถีถิ่น กิ๋นข้าวเมือง เชื่อมเรื่องเส้นทางสงครามโลกครั้งที่ 2

เส้นทางที่ 2 เชื่อมร้อยเส้นทางสงครามโลกครั้งที่ 2 กับการลองเรียนรู้วิถีถิ่น

การตั้งชื่อเส้นทางให้น่าสนใจสอดคล้องกับพีรภาส จงตระกูล และคณะ (2561) กล่าวว่าปัจจัยสำคัญในการตั้งชื่อภาพยนตร์เพื่อให้เกิดการสื่อความหมายหรือเข้าใจความหมายที่ต้องการเมื่อใช้ปัจจัยทั้งหลายเหล่านี้จะทำให้สามารถบ่งบอกลักษณะของภาพยนตร์หรือบ่งบอกสิ่งสำคัญในภาพยนตร์

3.3 การทดลองเส้นทาง สรุปได้ว่าชุมชนมีความกระตือรือร้น จัดเตรียมอาหารพื้นถิ่นและที่พักได้สะอาด ปลอดภัย แต่นักเล่าเรื่องชุมชนมีเพียงผู้นำชุมชนคนเดียว ไม่สามารถควบคุมเวลาได้ ตลอดการเดินทางไม่มีผู้ดูแลนักท่องเที่ยว จากผลข้างต้นเพื่อให้ชุมชนได้พัฒนาทักษะและเปิด

มุมมอง เพิ่มขึ้นได้นำชุมชนไปดูงานชุมชนต้นแบบที่มีประสบการณ์ต้อนรับนักท่องเที่ยวอีกครั้ง สอดคล้องกับ ชุลีรัตน์ จันทร์เชื้อ และคณะ (2557) กล่าวว่า การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการเรียนรู้มรดกวัฒนธรรม พบว่า ทักษะความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา เพื่อให้สามารถดำเนินการจัดการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่องและประสบผลสำเร็จ

3.4 การดูงานชุมชนต้นแบบ ชุมชนได้เรียนรู้ ดังนี้ การบริหารจัดการและให้บริการ CBT การทบทวนบทบาทของตนเองในการให้บริการ บุคลิกการแต่งกายที่สร้างความเชื่อมั่น การมีจิตบริการ การรักษาความปลอดภัย การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การฝึกนำเสนอเป็นนักสื่อความหมายรายบุคคล การดูงานจากรุ่นพี่ที่ผ่านการต่อสู้กับธุรกิจรอบข้างเพื่อผลประโยชน์ร่วมของชุมชน ทักษะการเป็นนักสื่อความหมายที่ดีจากเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า สอดคล้องกับ วรรณพร ตุลยาพร (2554) กล่าวว่า นักศึกษากลุ่มนำร่อง หลังจากได้เข้าสู่กระบวนการการพัฒนามัคคุเทศก์อาชีวศึกษาศักยภาพมัคคุเทศก์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ชุมชนได้นำประสบการณ์ที่ได้พบเห็นมุมมองแนวคิดใหม่ๆ นำมาปรับอัตลักษณ์ร่วมอีกครั้งว่า "โฮมสเตย์อบอุ่น สมดุลสองแผ่นดิน ถิ่นสุขสงบ" และร่วมกันกำหนดโครงสร้างการบริหารกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้เกิดการทำงานอย่างเป็นระบบ

4. จากการที่ภาคีเครือข่าย นักวิจัยชุมชนร่วมกันทดลองเส้นทางเพื่อค้นหาศักยภาพของเส้นทางจนสร้างกิจกรรมมรดกวัฒนธรรม และเส้นทางที่น่าสนใจ จัดทำเป็นโปสเตอร์ และ Infographic นำเสนอเส้นทางให้กับภาคีเครือข่าย และผู้ที่สนใจ ผ่านการเชิญชวน แบบปากต่อปาก สื่อสังคมออนไลน์ facebook ทำให้ข้อมูลท่องเที่ยวเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเกิดโอกาสต้อนรับนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับจิรานุช โสภา และคณะ (2561) กล่าวว่า การจัดทำเอกสารและสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของบ้านนาต้นจั่นทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และควรทำการตลาดออนไลน์เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มตลาดเป้าหมายได้ จากการร่วมสังเกตการณ์ครั้งแรกชุมชนมีนักเล่าเรื่องที่เป็นผู้นำชุมชนเพียงคนเดียว และน้ำเสียงไม่ค่อยดัง ส่งผลให้ทุกกิจกรรม ไม่มีเสน่ห์ ขาดความต่อเนื่อง และไม่สามารถดูแลนักท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึง ภายหลังได้ปรับเปลี่ยนโดยการนำชุดข้อมูลต่างๆ ไปเล่าให้กับคนในชุมชนได้รู้และเข้าใจจนสามารถนำเสนอพอที่จะเป็นนักเล่าเรื่องตามฐานเรียนรู้ต่างๆ และได้แบ่งหน้าที่ชัดเจน วางตัวไกด์ประจำแต่ละกลุ่มของนักท่องเที่ยว ทำให้มีการมีความคล่องตัว และดูแลนักท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึง ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกสนุก ตื่นเต้น ด้วยลีลาท่าทางของนักเล่าเรื่องแต่ละคนมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปแต่ยังคงมีการเล่าเรื่องที่กระชับและน่าสนใจเช่นเดิม ชุมชนยังได้จำหน่ายสินค้าชุมชนตามฐานกิจกรรมและเส้นทางที่กำหนดไว้ รายได้จากการท่องเที่ยวถือเป็นรายได้เสริมจากอาชีพหลักของชุมชนนับเป็นรายได้ทางตรง นอกจากนี้ยังมีรายได้ทางอ้อมที่พ่อค้าแม่ค้ารู้ว่าจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในหมู่บ้านก็ได้นำสินค้าต่างๆ เข้ามาเชิญชวน

ให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสเลือกจับจ่าย ร้านค้าที่อยู่บริเวณใกล้ฐานเรียนรู้ก็ได้การจำหน่ายสินค้ามากขึ้น ทำให้ชุมชนตื่นตัว กระตือรือร้นที่จะมีโอกาสต้อนรับนักท่องเที่ยวได้ทำแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในช่วงระยะเวลางานวิจัย เพื่อนำไปพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเครือข่ายชุมชนคนแม่ระมาด

ข้อเสนอแนะ

1. ชุมชนควรหมั่นเติมเต็มองค์ความรู้ต่างๆ เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับตนเอง และสนับสนุนให้คนรุ่นใหม่ร่วมผู้ดูแลเพจ facebook สร้างความเคลื่อนไหวข่าวสารที่เพจ facebook รองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ปัจจุบันนักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมค้นหาข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ ที่เข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว

2. ควรมีการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายตามความต้องการของตลาด และผู้ประกอบการ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และมีราคาที่เหมาะสม เช่น ของที่ระลึก เป็นต้น

3. ควรให้หน่วยที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้แก่ อบต.ขะเนจื้อ อบต.พระธาตุ อบต.แม่ระมาด และ ทต.แม่ระมาด บรรจุแผนการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ

4. ผู้นำชุมชน ควรนำคนรุ่นใหม่ ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างความตระหนักรักหวงแหน ร่วมอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมพื้นถิ่น ร่วมกันแสดงออกถึงการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ร่วมการพัฒนาเป็นนักสื่อความหมาย นักเล่าเรื่องชุมชน เพื่อเพิ่มสีสันให้กับเส้นทางการท่องเที่ยว

5. ภาคีเครือข่ายภายในชุมชนต้องมีความเข้มแข็ง สร้างความเชื่อมั่นให้กับภาคีภายนอกชุมชนทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น อบต.ขะเนจื้อ อบต.พระธาตุ อบต.แม่ระมาด ทต.แม่ระมาด อพท. ททท.ตาก วัฒนธรรมจังหวัด พัฒนาชุมชน บริษัททัวร์เกี่ยวกับการท่องเที่ยว หอการค้า จังหวัดตาก สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดตาก เพื่อจะได้หยิบยื่นโอกาสและทำงานเชื่อมโยงกันในมิติต่างๆ ให้กับชุมชน

6. เครือข่ายภาครัฐที่มีพันธกิจสอดคล้องกับการสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ควรนำผลงานวิจัยนี้ไปทำแผนพัฒนาศักยภาพชุมชนในอนาคตร่วมกัน อาจทำความร่วมมือ (MOU) เพื่อร่วมกันพัฒนาศักยภาพชุมชน กำหนดกิจกรรมร่วมกัน จะไม่เกิดความทับซ้อนในกิจกรรมต่างๆ และชุมชนก็จะไม่รู้สึกเบื่อหน่ายกับการโดนเชิญร่วมกิจกรรมพัฒนาศักยภาพชุมชน

7. ชุมชนควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำเป็นจะต้องมีการศึกษาและพัฒนาโดยใช้กระบวนการงานวิจัยเข้าไปช่วยขับเคลื่อนนำไปสู่การบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมืออาชีพในประเด็นภูมิประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชายแดนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบเครือข่ายชุมชน

เอกสารอ้างอิง

คีรีบูน จงวุฒิเวศย์ และคณะ. (2557). **การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยใช้พิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จิรานุช โสภา และคณะ. (2561). **การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับ ภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นในกลุ่มเมืองมรดกโลกทางวัฒนธรรม (สุโขทัย ศรีสัชนาลัยและกำแพงเพชร, พระนครศรีอยุธยา).** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

ชุลีรัตน์ จันทร์เชื้อ และคณะ. (2557) **การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการเรียนรู้มรดกวัฒนธรรม.**พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). **การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. กรุงเทพฯ : เพรสแอนด์ดีไซน์.

ภราเดช พยัฆวิเชียร. (2547). **รายงานประเมินผลโครงการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน.** กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา.

วรรณพร ตุลยาพร. (2554). **การพัฒนามัคคุเทศก์อาชีวศึกษาโดยใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น.**กรุงเทพฯ : วิทยาลัยบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยวกรุงเทพ.

ศศิวรรณ ทัศนเอี่ยม และคณะ. (2559). **กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับโดยการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับภาคีเครือข่ายในเขตบ้านนาอ่างและบ้านอ่างคำ ตำบลนาตาล อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.

แสงเงิน ไกรนรา. (2550). **กระบวนการทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครือข่ายทอผ้า : กรณีศึกษา เครือข่ายทอผ้า ตำบลส้มป่อย อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สัญญา พานิชยเวช และคณะ. (2560). **การศึกษาพัฒนาการเมืองสวรรคโลกและมรดกวัฒนธรรมชุมชนสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยเครือข่ายชุมชนคนสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย.** กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

อนุชาติ พวงสำลี และวีรบูรณ์ วิสารทสกุล. (2541). **ประชาสังคม : คำ ความคิด และความหมาย**. กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.

การสื่อความหมายด้วยภาพในซีรีส์ "แปลรักฉันด้วยใจเธอ"

Visualizing Illustration in "I Told Sunset About You"

ฉัตรระวี มหิธิธรรมธร[1]
CHATRAVEE MAHITHITHAMMATHORN

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์และตีความการสื่อความหมายด้านภาพในซีรีส์เรื่อง "แปลรักฉันด้วยใจเธอ" ด้วยแนวคิดการสื่อความหมายด้วยภาพของละครโทรทัศน์ โดยสามารถจำแนกได้ 4 ประการ ดังต่อไปนี้ ประการแรก การจัดแสงในซีรีส์เรื่องนี้จะให้น้ำหนักระหว่างความสมจริงของแหล่งกำเนิดแสงในฉากนั้นกับความสวยงามของภาพที่ได้อย่างสมดุลกัน โดยใช้สีของแสงเพื่อสื่อสารว่าตัวละครที่อยู่ในบรรยากาศนี้กำลังรู้สึกอย่างไร ประการที่สอง ตัวละครหลักในซีรีส์เรื่องนี้จะถูกกำหนดสีเครื่องแต่งกายประจำตัว แต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงสีของเครื่องแต่งกายเพื่อแสดงถึงความรู้สึกที่ตัวละครมีต่อกันหรือแสดงถึงสัมพันธภาพที่เปลี่ยนไปของตัวละคร อีกทั้งมีการใช้สัญญะในเรื่องมาทำเป็นลายของเครื่องแต่งกายเพื่อใช้สื่อความหมายโดยนัย นอกจากนี้ยังมีการใช้เครื่องแต่งกายเพื่อบ่งบอกถึงเชื้อสายและโอกาสพิเศษของตัวละคร ประการที่สาม การสื่อความหมายด้วยฉากในซีรีส์เรื่องนี้ แบ่งออกเป็น ฉากในสถานที่จริง ได้แก่ ฉากทะเล ฉากบนเรือ และฉากในโรงถ่าย ได้แก่ ฉากโรงเรียนกวดวิชาที่สามารถเดินทะลุออกมายังศาลเจ้าได้ ฉากบ้านของโอ้เอ๋ว ฉากบ้านของเต๋ และประการสุดท้าย ซีรีส์เรื่องนี้ไม่นิยมการใช้ภาพทางด้านภาพพิเศษ ทั้งภาพช้าและภาพเร็ว แต่จะปล่อยให้จังหวะของภาพเป็นไปตามอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร

คำสำคัญ : การสื่อความหมายด้านภาพ, ซีรีส์วาย, ซีรีส์ไทย

[1] อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต 60 ถนนร่มเกล้า แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ 10510
Email : chatravee.mah@kbu.ac.th เบอร์โทร 089-4797719

Abstract

This academic paper aims to analyze and interpret visualizing illustration in the "I Told Sunset About You" series with the concept of visual interpretation of the television series. It can be categorized into the following 4 things. First of all: The lighting in this series can be balanced between the realism of the scene's light source and the beauty of the image by using the light color to convey the character's emotion in a specific atmosphere. Second: The main characters in the series are assigned their respective costume colors, but the costume colors have been changed to represent how the characters feel about each other or to show the characters' changing relationships. Moreover, the Semiotics is applied to embroider the costume to convey implied meanings. Additionally, costumes are also used to indicate the character's lineage and special occasions. Third: The narrative of the scenes in this series can be divided into On Location: the sea scene, the ship scene, and the studio scene. For example, a tutoring school that can walk through the shrine and the scene at Oh-aew's house and Teh's house. Lastly, this series does not use special images, both slow and fast motion, but the rhythm is flown according to the emotions and feelings of the characters.

Keywords : Visualizing illustration, Y-series, Thai series

บทนำ

ซีรีส์ไทยเรื่อง "แปลรักฉันด้วยใจเธอ" เป็นซีรีส์วายแนวก้าวพ้นวัย (coming of age) โดยซีรีส์วาย หมายถึง ละครชุดทางโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาของชายรักชายเป็นหลัก ผลิตโดยบริษัท นาดาว บางกอก จำกัด ร่วมกับ บริษัท ไลน์ คอมพานี (ประเทศไทย) ออกฉายครั้งแรกทาง LINE TV ในปี 2563 จำนวน 5 ตอน และออกฉายทางสถานีโทรทัศน์ช่องวัน 31 ในปี 2564 กำกับโดย นฤเบศ กูโน นำแสดงโดย พุฒิพงศ์ อัสสรัตนกุล และ กฤษฎ์ อำนวยเดชกร

ซีรีส์เรื่อง "แปลรักฉันด้วยใจเธอ" เป็นซีรีส์ที่ได้รับความนิยมจากผู้ชมเป็นอย่างสูง มียอดการเข้าชมรวมทุกตอนที่ฉายทาง LINE TV ตั้งแต่เริ่มฉายจนถึงวันที่ซีรีส์เรื่องนี้ตอนจบ จำนวนมากกว่า 29 ล้านครั้ง (เอ็มไทย, 2563: ออนไลน์) นอกจากนี้ซีรีส์เรื่องนี้ยังได้รับเสียงชื่นชมจากผู้ชมมากมาย อีกทั้งยังได้รับรางวัลจากเวทีต่างๆ จำนวนมาก เช่น ได้รับ 4 รางวัล ในประเภทแพลตฟอร์มออนไลน์จากเวทีนาฏราช ครั้งที่ 12 ประจำปี 2563 ได้แก่ นักแสดงนำชายยอดเยี่ยม - พุฒิพงศ์ อัสสรัตนกุล,

บท Original ละครและซีรีส์ยอดเยี่ยม, ละครและซีรีส์ยอดเยี่ยม และ Drama Series of The Year (Audience Vote) ได้รับ 8 รางวัล จากเวที Yniverse Awards ประจำปี 2563 ได้แก่ ซีรีส์ยอดเยี่ยม, บทซีรีส์ยอดเยี่ยม, ผู้กำกับซีรีส์ยอดเยี่ยม - นฤเบศ กูโน, นักแสดงบทพระเอกยอดเยี่ยม - พุฒิพงศ์ อัสสรัตนกุล, นักแสดงบทนายเอกยอดเยี่ยม - กฤษฎ์ อำนวยเดชกร, นักแสดงบทพระรองยอดเยี่ยม - ปองพล ปัญญามิตร, นักแสดงบทสมทบชายยอดเยี่ยม - ณัฏฐ์ กิจจริต และเพลงประกอบซีรีส์ยอดเยี่ยม - เพลงแปลไม่ออก และได้รับรางวัลความเท่าเทียมทางเพศ จากเวที NYLON THAILAND ประจำปี 2563 ซึ่งเป็นรางวัลที่พิจารณามอบให้แก่ซีรีส์ที่มีการหยิบยกประเด็นความเท่าเทียมทางเพศมานำเสนอ เป็นต้น (แมงโก้ซีโร่, 2564: ออนไลน์)

จากการศึกษาซีรีส์เรื่อง “แปลรักฉันด้วยใจเธอ” พบว่า นอกจากจะมีการดำเนินเรื่องที่มีเสน่ห์ชวนติดตาม จนกระทั่งได้รับความนิยมดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ซีรีส์เรื่องนี้ยังมีลักษณะเด่นด้านการใช้ภาพเพื่อสื่อความหมาย และมีการแอบซ่อนสัญญะต่างๆ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศวิถี และประเด็นอื่นๆ ไว้อย่างลึกซึ้งและน่าสนใจ ผู้เขียนจึงมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาวิเคราะห์และตีความการสื่อความหมายด้านภาพในซีรีส์เรื่อง “แปลรักฉันด้วยใจเธอ” เพื่อนำวิธีการสื่อความหมายโดยนัยแห่งเนื้อหาสาระที่ผู้สร้างต้องการจะสื่อสาร มาใช้ประโยชน์ในลำดับต่อไป

เรื่องย่อซีรีส์ “แปลรักฉันด้วยใจเธอ”

ณ จังหวัดภูเก็ต เพื่อนสมัยเด็กที่เคยมีเรื่องบาดหมางใจกันและห่างหายกันไปหลายปีอย่าง “เต๋” และ “โอ้เอ๋ว” ได้กลับมาเจอกันอีกครั้งที่โรงเรียนกวดวิชาภาษาจีน เพื่อเตรียมสอบแอดมิชชันเข้ามหาวิทยาลัย แต่ในเมื่อต่างฝ่ายต่างมุ่งมั่นจะสอบเข้าคณะนิเทศศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเดียวกัน จากเพื่อนรักที่เคยร่วมฝันจึงกลับกลายมาเป็นคู่แข่งคนสำคัญ

ในตอนแรกเต๋ชอบ “ตาล” เพื่อนร่วมห้องที่เป็นผู้หญิง แต่แล้วเมื่อเต๋ได้มาติวสอบภาษาจีนให้กับโอ้เอ๋ว ก็ทำให้ทั้งสองได้กลับมาใกล้ชิดสนิทสนมกันอีกครั้ง จนได้นำพาไปสู่ความรู้สึกใหม่ที่ต่างก็ไม่เคยรู้สึกมาก่อน เต๋เริ่มสับสนและหาคำตอบให้ตัวเองไม่ได้ว่า ความรู้สึกที่เขามีต่อโอ้เอ๋วนั้นคือคำว่าแค่เพื่อนสนิทจริงๆ ใช่หรือไม่

ในวันที่พวกเขายังเด็ก สนามสอบที่ใหญ่ที่สุดในชีวิตเด็กมัธยมศึกษาปีที่ 6 ครั้งนี้ จึงมีทั้งความฝันและความผูกพันของเด็กหนุ่มสองคนเป็นเดิมพัน

การสื่อความหมายด้วยภาพในซีรีส์ “แปลรักฉันด้วยใจเธอ”

ศิริมิตร ประพันธ์ธุรกิจ (2554) ได้อธิบายเกี่ยวกับแนวคิดการสื่อความหมายด้วยภาพของละครโทรทัศน์ ไว้ว่า การสื่อความหมายของภาพในละครโทรทัศน์เป็นการสื่อสารด้วยภาพที่จะทำให้ผู้ชมเข้าใจและเข้าถึง ประกอบไปด้วย 4 ประการ ได้แก่ 1) การสื่อความหมายด้วยการจัดแสง 2) การสื่อความหมายด้วยเครื่องแต่งกาย 3) การสื่อความหมายด้วยฉาก และ 4) การสื่อความหมายด้วยภาพทางด้านภาพพิเศษ

จากการศึกษาบทสัมภาษณ์ของบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับการผลิตซีรีส์เรื่อง “แปลรักฉันด้วยใจเธอ” ทั้ง 4 ท่าน ได้แก่ คุณนฤเบศ กูโน ผู้กำกับ คุณตะวันวาด วนวิทย์ ผู้กำกับภาพ คุณประภัสสร จันทร์สถิตย์พร นักแสดง และคุณชญานุช เสวกวัฒนา ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกาย ร่วมกับการวิเคราะห์และตีความของผู้เขียน สามารถสรุปการสื่อความหมายด้วยภาพในซีรีส์ “แปลรักฉันด้วยใจเธอ” ออกมาได้ 4 ประการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การสื่อความหมายด้วยการจัดแสง

การจัดแสงเป็นการสื่อความหมายของภาพผ่านแสงในละครโทรทัศน์ แสงเป็นสิ่งที่สามารถบอกอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของตัวละครได้ โดยละครส่วนมากจะจัดแสง เพื่อให้ผู้ชมเข้าถึงความรู้สึกของตัวละครได้ (ศิริมิตร ประพันธ์ธุรกิจ, 2554)

ตะวันวาด วนวิทย์ (2564) กล่าวว่า สำหรับซีรีส์เรื่อง “แปลรักฉันด้วยใจเธอ” จะมีการคุมสีภาพตลอดทั้งเรื่องให้มี 5 สีหลัก ได้แก่ สีแดง สีน้ำเงิน สีเขียว สีเหลือง และสีฟ้า เพื่อให้ผู้ชมรู้สึกถึงความโรแมนติกและความสวยงามของเรื่องราว ทั้งนี้ในการถ่ายทำนอกสถานที่ ที่จังหวัดภูเก็ตจะมีเสน่ห์ในช่วงเวลากลางคืนที่จะมีไฟสีเหลืองอมส้มอยู่จำนวนมากทั่วทั้งเมือง โดยไฟสีเหลืองอมส้มนี้จะช่วยขับเน้นให้เห็นแสงหลากหลายสีที่ส่องสะท้อนมาจากบรรดาบ้านเรือนได้อย่างชัดเจน ทั้งสีแดง สีน้ำเงิน สีเขียว สีเหลือง และสีฟ้า ดังนั้นจังหวัดภูเก็ตจึงเป็นเมืองมีสีที่เป็นเอกลักษณ์ หรือแม้แต่ฉากที่เป็นธรรมชาติ ก็จะมีการเลือกฉากโดยคุมสีให้อยู่ใน 5 สีหลักนี้เช่นกัน เช่น น้ำทะเลเป็นสีเขียวเทอร์คอยซ์กับสีฟ้า หาดทรายเป็นสีเหลือง

ภาพ 1 ไฟสีเหลืองอมส้มช่วยขับเน้นให้เห็นแสงสีเขียวและสีฟ้า
ที่ส่องสะท้อนมาจากบรรดาบ้านเรือนได้อย่างชัดเจน
ที่มา: https://www.youtube.com/watch?v=MGYGYMI1yjY

ในการจัดแสงของซีรีส์เรื่องนี้ จะให้น้ำหนักระหว่างความสมจริงของแหล่งกำเนิดแสงในฉากนั้นกับความสวยงามของภาพที่ได้อย่างสมดุลกัน โดยเน้นสื่อสารว่าตัวละครที่อยู่ในบรรยากาศนี้กำลังรู้สึกอย่างไร (นฤเบศ กูโน, 2563) ทางด้านผู้กำกับภาพมีความรู้สึกว่าการจัดไฟจะดูอิ่มขึ้น หากใช้ไฟทังสเตนที่ให้สีเหลือง จึงเลือกไฟทังสเตนมาเป็นไฟหลักที่ใช้ในซีรีส์เรื่องนี้ ร่วมกับหลอดไฟบ้านที่เป็นสี

เหลืองพิเศษ (ตะวันวาด วนวิทย์, 2564) ซึ่งสีเหลืองอมทองนี้จะช่วยสร้างความรู้สึกโรแมนติกแบบ Old Town ให้แก่เรื่อง (Old Town เป็นย่านเมืองเก่าของจังหวัดภูเก็ต มีอาคารบ้านเรือนสถาปัตยกรรมเป็นแบบชิโน-โปรตุกีส ที่เป็นการผสมผสานระหว่างศิลปะตะวันตกและจีนเข้าไว้ด้วยกัน) รวมทั้งการจัดแสงสีเหลืองอมทองนี้ยังสื่อถึงความเป็นจีนในแบบภูเก็ตอีกด้วย หรือในบางฉากที่ต้องการจะสื่อความว่าตัวละครอยากอยู่กับใครแล้วสบายใจ ก็จะมีการจัดแสงให้เป็นสีเขียวเล็กน้อย (นฤเบศ กูโน, 2563; ประภัสสร จันทร์สถิตย์พร, 2564)

ภาพ 2 การจัดแสงสีเหลืองอมทอง เพื่อสร้างความรู้สึกโรแมนติกในย่านเมืองเก่า
ที่มา: https://www.youtube.com/watch?v=MGYGYMI1yjY

2. **การสื่อความหมายด้วยเครื่องแต่งกาย**

เครื่องแต่งกายของตัวละครนั้นทำให้ผู้ชมเข้าถึงตัวละครได้ เพราะการแต่งกายจะมีความสัมพันธ์กับบุคลิก รสนิยม เพศ วัย ฐานะ ของตัวละคร รวมทั้งลักษณะนิสัย ยุคสมัย และเพื่อให้เกิดความสวยงามกับตัวละครอีกด้วย (ศิริมิตร ประพันธ์ธุรกิจ, 2554)

สำหรับการสื่อความหมายด้วยเครื่องแต่งกาย ผู้เขียนสามารถแบ่งออกเป็นประเด็นย่อยได้ดังนี้

<u>การกำหนดสีเครื่องแต่งกายประจำตัวให้ตัวละครหลัก</u>

ในซีรีส์เรื่อง "แปลรักฉันด้วยใจเธอ" จะมีการคุมสีด้วยการกำหนดสีประจำตัวให้ตัวละครหลัก 3 ตัว ผ่านสีของเครื่องแต่งกาย ได้แก่ โอ้เอ๋วจะใส่สีแดง เต๋จะใส่สีฟ้า ส่วนตาลจะใส่แต่สีม่วง โดยที่ตัวละครไม่จำเป็นต้องใส่เครื่องแต่งกายสีนั้นตลอดทั้งตัว เพียงแค่ให้มีสีนั้นเป็นส่วนใดส่วนหนึ่งของเครื่องแต่งกายบ้าง เช่น ในวันที่โอ้เอ๋วไปเรียนพิเศษ แม้ว่าโอ้เอ๋วจะใส่ชุดนักเรียน แต่จะมีการให้ใส่เสื้อคลุมสีแดงทับเพื่อกันเปียกแทน เนื่องจากโอ้เอ๋วต้องนั่งเรือกลับบ้าน (นฤเบศ กูโน, 2563) หรือในวันหยุดที่โอ้เอ๋วไม่ได้มีการใส่เสื้อคลุมสีแดง ผู้กำกับสามารถให้โอ้เอ๋วใส่สร้อยคอสีแดงแทน ซึ่งจะทำให้ตัวละครดูมีความเป็นมนุษย์จริงๆ และดูมีความเป็นธรรมชาติ อีกทั้งยังคงมีความเป็นโอ้เอ๋วอยู่ในตัว เวลาที่อยู่กับตัวละครอื่น ส่วนเต๋นั้น ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องใส่เสื้อสีฟ้าทุกวัน สามารถปรับให้เต๋ใส่เสื้อสีน้ำเงินคู่กับกางเกงสีอื่นก็ได้ (ชญานุช เสวกวัฒนา, 2563)

ภาพ 3 เต๋ใส่เสื้อสีฟ้าซึ่งเป็นสีประจำตัว
ส่วนโอ้เอ๋วใส่หมวกกันน็อกและเสื้อคลุมสีแดงซึ่งเป็นสีประจำตัว
ที่มา: https://www.posttoday.com/ent/movie-music/637847

การถ่ายเทของสีและรูปแบบของเครื่องแต่งกายตัวละคร

เนื่องจาก ชญานุช เสวกวัฒนา (2563) มีแนวความคิดว่า “หากเราใกล้ชิดกับคนๆ หนึ่งมากๆ เราจะซึมซับความเป็นคนๆ นั้นไปโดยไม่รู้ตัว จึงทำให้เกิดการถ่ายเทของสีและรูปแบบของเครื่องแต่งกายตัวละคร เพื่อแสดงถึงความรู้สึกที่ตัวละครมีต่อกันหรือแสดงถึงสัมพันธภาพที่เปลี่ยนไปของตัวละคร” ซึ่งสอดคล้องกับการใช้ทฤษฎีสี ที่เขมพัทธ์ พัชรวิชญ์ (2552) กล่าวไว้ว่า ในการเลือกสีสำหรับตัวละคร นักออกแบบงานสร้างต้องวิเคราะห์ถึงบุคลิกของตัวละครนั้นว่าเป็นคนชอบสีอะไรและมีผลต่อการเลือกเสื้อผ้าอย่างไร ใช้ของสีอะไรเป็นหลัก ซึ่งมีผลกระทบกับสภาพแวดล้อมอย่างไร หรือสภาพแวดล้อมทำให้เขาเปลี่ยนการใช้สีอย่างไร โดยจะเห็นได้ว่าเมื่อโอ้เอ๋วพัฒนาความสัมพันธ์จากเพื่อนมาเป็นคนรักของเต๋แล้ว (สภาพแวดล้อม) ก็ทำให้เต๋เปลี่ยนมาใส่เครื่องแต่งกายที่มีส่วนใดส่วนหนึ่งเป็นสีแดงซึ่งเป็นสีประจำตัวของโอ้เอ๋ว ดังเช่นใน 3 ตัวอย่างต่อไปนี้ ตัวอย่างแรก ฉากที่เต๋เริ่มรู้สึกว่ารักโอ้เอ๋วแล้ว เต๋จะมีการเปลี่ยนจากใส่เสื้อสีฟ้ามาใส่เสื้อสีแดง

ตัวอย่างที่สอง ฉากที่โอ้เอ๋วกับเต๋แอบมากอดกันที่ใต้บันได เพื่อไม่ให้ใครเห็น เต๋ใส่เสื้อสีฟ้าลายดอกชบาสีแดง โดยสีฟ้าเป็นการแสดงถึงความเป็นตัวเองของเต๋ ส่วนสีแดงเป็นการสื่อความหมายว่าคิดถึงโอ้เอ๋ว ในขณะที่โอ้เอ๋วใส่เสื้อสีฟ้าคู่กับกางเกงสีแดง โดยสีแดงเป็นการแสดงถึงความเป็นตัวเองของโอ้เอ๋ว ส่วนสีฟ้าเป็นการสื่อความหมายว่าเขาเองก็คิดถึงเต๋เช่นกัน เนื่องจากสีฟ้าเป็นสีประจำตัวของเต๋

ภาพ 4 เต๋ใส่เสื้อลายดอกชบาสีแดง เพื่อสื่อความหมายว่าคิดถึงโอ้เอ๋ว
ในขณะที่โอ้เอ๋วใส่เสื้อสีฟ้า เพื่อสื่อความหมายว่าคิดถึงเต๋เช่นกัน
ที่มา: https://www.facebook.com/GroundControlTh/photos/
pcb.204339504542765/204334691209913

ตัวอย่างที่สาม ฉากที่เต๋อยู่กับตาล แต่กลับรู้สึกคิดถึงโอ้เอ๋ว เต๋ใส่เสื้อสีครีมปักสีแดงคู่กับกางเกงสีน้ำเงิน เพราะไม่ต้องการให้เห็นสีแดงเด่นชัดจนเกินไป เนื่องจากเต๋กำลังอยู่ในช่วงสับสนกับความรู้สึกตัวเองอยู่

เมื่อความสัมพันธ์ของเต๋กับโอ้เอ๋วเริ่มกลับมาใกล้ชิดสนิทสนมกันอีกครั้ง หลังจากที่เคยมีเรื่องบาดหมางใจกันในวัยเด็ก โอ้เอ๋วจากปกติที่ไม่เคยใส่เสื้อลายดอก ก็เปลี่ยนจากใส่เสื้อแขนกุดมาใส่เสื้อลายดอกซึ่งเป็นรูปแบบเครื่องแต่งกายที่เต๋นิยมใส่เป็นประจำ โดยจะสลับกันกับเต๋ที่เคยใส่เสื้อลายดอกก็เปลี่ยนมาใส่เสื้อแขนกุดซึ่งเป็นรูปแบบเครื่องแต่งกายที่โอ้เอ๋วนิยมใส่เป็นประจำ ซึ่งการถ่ายเทรูปแบบเครื่องแต่งกายของตัวละครดังกล่าว เป็นการสื่อสารเพื่อบ่งบอกให้รู้ว่าต่างฝ่ายต่างรู้สึกรักกัน ดังเช่นในฉากที่เต๋กับโอ้เอ๋ววิ่งเล่นหยอกล้อกันที่ริมชายหาด เต๋ใส่เสื้อแขนกุด ส่วนโอ้เอ๋วใส่เสื้อลายดอก แต่ทั้งสองคนต่างก็ใส่เสื้อสีแดงเหมือนกัน เพราะต้องการจะให้สีแดงสื่อความหมายว่าความรักของทั้งคู่ในตอนนี้เป็นความรู้สึกที่รุนแรงและแรงกล้ามาก (ชญานุช เสวกวัฒนา, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับหลักจิตวิทยาของสีที่กำหนดความหมายของสีไว้ กล่าวคือ สีแดง ให้ความรู้สึกเชื่อมั่นในตัวเอง เร่าร้อน อันตราย รุนแรง ตื่นตัว ท้าทาย ไม่หยุดนิ่ง ตื่นเต้น มีพลัง ความรัก ความปรารถนา (สมศักดิ์ ชาตินำเพ็ชร, 2559)

ภาพ 5 เต๋ใส่เสื้อแขนกุด สลับกับโอ้เอ๋วที่ใส่เสื้อลายดอก แต่ทั้งสองคนใส่เสื้อสีแดงเหมือนกัน เพื่อสื่อถึงความรักอันแรงกล้า ตามหลักจิตวิทยาของสี
ที่มา: https://voicetv.co.th/read/zwArIJCRj

สัญญะ “ดอกชบา” และเครื่องแต่งกายลายดอกชบา

เนื่องจากในตอนแรกเต๋เคยชอบตาลที่เป็นผู้หญิง แต่ต่อมาเต๋กลับค้นพบตัวเองว่าชอบโอ้เอ๋วที่เป็นผู้ชาย ในซีรีส์เรื่องนี้จึงต้องการใช้สัญญะบางอย่างที่จะมาเป็นตัวแทนของทั้งตัวละครตาลและโอ้เอ๋วได้ (นฤเบศ กูโน, 2563)

แนวคิดสัญวิทยาและการสร้างความหมาย เป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับระบบของสัญลักษณ์ที่ปรากฏอยู่ในความคิดของมนุษย์ อันถือเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวของเรา สัญลักษณ์อาจจะได้แก่ ภาษา รหัส สัญญาณ เครื่องหมาย ฯลฯ (ปุณยิกา ขจิตระบิน, 2562)

ความหมาย คือ การแสดงแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยการใช้ภาษาหรือระบบการสร้างความหมายอย่างอื่นเป็นเครื่องมือในการแสดงแทน ทั้งนี้การแสดงแทนนั้นจะอ้างอิงกลับไปยังโลกแห่งความเป็นจริง (เขมพัทธ์ พัชรวิชญ์, 2552)

เฟอร์ดินันด์ เดอ โซซูร์ (F.de Saussure) นักภาษาศาสตร์ชาวสวิส เป็นหนึ่งในนักคิดทฤษฎีดังกล่าว เขามองว่าสัญวิทยาสามารถนำมาใช้อธิบายปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ (กาญจนา แก้วเทพ, 2552) โดยได้ทำการแยกแยะประเภทและระดับความหมายที่บรรจุอยู่ในสัญญะ ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความหมายโดยอรรถ (Denotative Meaning) คือ ความหมายที่เข้าใจกันตามตัวอักษรซึ่งเป็นความหมายที่เข้าใจตรงกันโดยส่วนใหญ่ ความหมายที่มีการระบุในพจนานุกรม และ ความหมายโดยนัย (Connotative Meaning) คือ ความหมายทางอ้อมที่เกิดจากข้อตกลงหรือความเข้าใจเฉพาะกลุ่ม หรือเกิดจากประสบการณ์เฉพาะของบุคคล

ซึ่งจากที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า ในซีรีส์เรื่องนี้ได้มีการใช้สัญญะ "ดอกชบา" มาใช้แทนความหมายโดยนัย (เพราะความหมายโดยอรรถไม่ได้มีการนำมาใช้ในเรื่อง) เนื่องจากดอกชบาเป็นดอกสมบูรณ์เพศ กล่าวคือ เป็นดอกไม้ที่มีทั้งเกสรเพศผู้และเกสรเพศเมียอยู่ในดอกเดียวกัน จึงสามารถใช้แทนเพศหญิงหรือเพศชายก็ได้ อีกทั้งดอกชบายังทำให้นึกถึงความเป็นทะเลและจังหวัดภูเก็ต (นฤเบศ กูโน, 2563) ดังนั้นสำหรับความหมายโดยนัยของดอกชบาในเรื่อง ดอกชบาสีม่วง จึงหมายถึง ตาล เพราะว่าสีม่วงเป็นสีประจำตัวของตาล ดังเช่นในฉากที่เต๋เผลอไปเห็นเสื้อชั้นในของตาลที่เป็นลายดอกชบาสีม่วง แล้วเกิดใจเต้นแรงเพราะเป็นความรู้สึกแปลกใหม่ของเด็กผู้ชาย พร้อมทั้งเกิดการจดจำในส่วนลึกว่าดอกชบาสีม่วงเป็นตัวแทนของตาล ในขณะที่ดอกชบาสีแดง หมายถึง โอ้เอ๋ว เพราะว่าสีแดงเป็นสีประจำตัวของโอ้เอ๋ว ดังเช่นในฉากที่เต๋สับสนว่าตอนนี้เขาชอบตาลหรือชอบโอ้เอ๋ว แล้วตาลให้เต๋ระบายสีดอกชบาที่เธอวาดด้วยสีที่เต๋ชอบ ซึ่งตาลคาดหวังว่าเต๋จะยังเลือกสีม่วงซึ่งหมายถึงเธอ แต่เต๋กลับเลือกหยิบสีแดงตามสัญชาตญาณ จึงเป็นการสื่อความหมายว่าแท้จริงแล้วในใจของเต๋ตอนนี้ชอบโอ้เอ๋ว

ภาพ 6 ดอกชบาสีม่วงเป็นตัวแทนของตาล

ที่มา: https://www.facebook.com/GroundControlTh/photos/pcb.204339504542765/204334691209913

<u>เครื่องแต่งกายที่เป็นการบ่งบอกเชื้อสายและโอกาสพิเศษของตัวละคร</u>

ในซีรีส์เรื่องนี้ เต๋จะมีเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน และเพื่อจะบ่งบอกว่าเต๋มีเชื้อสายจีน ทางผู้ออกแบบเครื่องแต่งกายจึงออกแบบเสื้อพละของเต๋ให้เป็นสีฟ้าน้ำเงิน โดยดูภาพอ้างอิงมาจากภาพถ่ายเสื้อพละของนักเรียนชาวจีนและเกาหลีเหนือ โดยที่สีฟ้าน้ำเงินนี้จะเป็นเฉดสีพิเศษที่ไม่พบในภาพถ่ายเสื้อผ้าไทยและหาได้ยากมาก แต่จะให้ความรู้สึกถึงความเป็นจีนมาก จึงต้องมีการสั่งตัดเสื้อ

พละของเต๋ขึ้นมาเป็นการเฉพาะ นอกจากนี้ยังมีการให้เต๋ใส่เครื่องประดับอย่างสร้อยข้อมือหยกเล็กๆ เพื่อสื่อสารว่าเต๋มีเชื้อสายจีนอีกด้วย (ชญานุช เสวกวัฒนา, 2563)

สำหรับการใช้เครื่องแต่งกายเพื่อบ่งบอกถึงโอกาสพิเศษของตัวละคร จี้สุ่ยที่เป็นแม่ของเต๋จะเป็นคนที่มีนิสัยชอบอวดลูก หากวันใดที่มีเรื่องน่ายินดีเกิดขึ้นกับลูกชายของจี้สุ่ย จี้สุ่ยจะปิดร้านหมี่ฮกเกี้ยนเลี้ยง นั่นคือให้คนมากินหมี่ฮกเกี้ยนได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย โดยที่ตัวจี้สุ่ยเองจะใส่ชุดบ้าบ๋าย่าหยา ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์เครื่องแต่งกายพื้นเมืองดั้งเดิมของชาวภูเก็ต เพื่อเป็นการฉลอง (ชญานุช เสวกวัฒนา, 2563)

ภาพ 7 จี้สุ่ยแต่งกายในชุดบ้าบ๋า ย่าหยา เพื่อเป็นการฉลอง
ที่มา: https://www.facebook.com/GroundControlTh/photos/pcb.204339504542765/204334691209913

3. การสื่อความหมายด้วยฉาก

การสื่อความหมายของฉากในละครโทรทัศน์ จะช่วยสร้างบรรยากาศของละครนั้นให้สมจริง ให้ทราบว่าอยู่ในยุคใด เกิดขึ้นที่ไหน โดยฉากสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ฉากในสถานที่จริง (On Location) และ ฉากในโรงถ่าย (Studio) (ศิริมิตร ประพันธ์ธุรกิจ, 2554)

ฉากในสถานที่จริง เป็นฉากที่ทำให้ละครดูสมจริง และช่วยส่งเสริมบรรยากาศ โดยส่วนมากจะเป็นการถ่ายทำนอกสถานที่ ในเรื่องนี้ ได้แก่ ฉากทะเลและฉากบนเรือ มีรายละเอียดดังนี้

ฉากทะเล : จังหวัดภูเก็ตที่เป็นฉากหลักของซีรีส์เรื่องนี้มีลักษณะพิเศษ คือมีความอยู่กึ่งกลางระหว่างความเป็นเมืองกับความเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจตามธรรมชาติ ทำให้เหมาะที่จะนำมาใช้เล่าประเด็นที่เป็นการสะท้อนหรือเปิดรับในเรื่องของเพศสภาพมากกว่าฉากหลักที่เป็นที่อื่นๆ (ศรัณย์ มหาสุภาพ, 2564) จากที่กล่าวมา ได้มีการนำทะเลมาเป็นฉากที่เต๋และโอ้เอ๋วเจอกันและสร้างความทรงจำร่วมกันมาตั้งแต่เด็ก ทะเลจึงเปรียบเสมือนเป็นชายขอบ คือเป็นพื้นที่ของกระบวนการเรียนรู้ การไขว่คว้าตัวตนและการสร้างตัวตน โดยเฉพาะกับเต๋ที่ยังค้นหารสนิยมทางเพศของตัวเองไม่เจอ โดยที่โอ้เอ๋วจะเป็นคนที่คอยพยายามผลักดันเต๋ให้เต๋ทำความเข้าใจและยอมรับถึงเพศสภาพที่แท้จริง

ของตนเอง เต๋จึงได้เรียนรู้จากพื้นที่ชายขอบ แล้วค่อยๆ ขยับเข้ามาสู่ความเป็นเมือง ดังจะเห็นได้ว่าฉากที่เป็นการสารภาพความในใจ การง้องอนหรือการปรับความเข้าใจกันระหว่างเต๋และโอ้เอ๋ว มักเกิดขึ้นที่ทะเล หรือแม้แต่ในฉากที่เป็นการศึกษาเรียนรู้กันระหว่างเต๋และตาล เช่น ฉากที่เต๋กับตาลจูบกันครั้งแรก ก็จะเกิดขึ้นที่ทะเลเช่นกัน นอกจากนี้ทะเลยังมีนัยสื่อถึงการปิดบังซ่อนเร้น เนื่องจากทะเลเปรียบเหมือนเป็นพื้นที่ที่อยู่ริมนอกมีความอิสระเสรี มีความเป็นส่วนตัว ไม่ได้อยู่ในเป้าสายตาของคนอื่น ดังเช่นในฉากที่เต๋และโอ้เอ๋วจูบกันใต้ทะเล เพราะทั้งสองคนไม่สามารถทนแรงปรารถนาในใจได้อีกต่อไปแล้ว พวกเขาจึงเปิดเผยความรู้สึกที่มีต่อกัน ทว่าก็ต้องเป็นในสถานที่ลับที่ไม่มีคนอื่นเห็น

ฉากบนเรือ : ฉากที่เต๋ต้องการจะมาง้อโอ้เอ๋ว โดยเต๋รู้ว่าโอ้เอ๋วจะต้องมานั่งเรือเพื่อกลับบ้านทุกวัน เต๋จึงขึ้นไปนั่งรอบนเรือก่อน ส่วนโอ้เอ๋วที่มาทีหลัง เห็นเต๋นั่งอยู่ข้างใน จึงไม่อยากเข้าไปนั่งใกล้ทั้งสองยังไม่ยอมคุยพูดกัน แล้วตอนที่เรือกำลังจะเคลื่อนออกจากท่าเรือก็จะมีเสามาบัง ทำให้มีเส้นแบ่งตรงกลางเฟรมภาพพอดี จึงเปรียบเสมือนว่ามีอะไรมากีดกันเต๋และโอ้เอ๋วไว้

ฉากในโรงถ่าย เป็นฉากที่ต้องจัดทำขึ้น เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของละคร ต้องสร้างขึ้นเพื่อให้ตรงตามเหตุการณ์ และบ่งบอกยุคสมัย ในเรื่องนี้ ได้แก่ ฉากโรงเรียนกวดวิชาที่สามารถเดินทะลุออกมายังศาลเจ้าได้ ฉากบ้านของโอ้เอ๋ว และฉากบ้านของเต๋ มีรายละเอียดดังนี้

ฉากโรงเรียนกวดวิชาที่สามารถเดินทะลุออกมายังศาลเจ้าได้ : เนื่องจากบ้านที่จังหวัดภูเก็ตจะมีลักษณะการวางผังบ้านที่เป็นแนวยาวมาก คือมีห้องต่างๆ เช่น ห้องรับแขก ห้องครัว ยาวต่อกันไปเรื่อยๆ จนสถานที่บางแห่งยังสามารถเดินทะลุออกมาเป็นสถานที่อีกแห่งได้ ดังเช่นโรงเรียนกวดวิชาภาษาจีนของเต๋และโอ้เอ๋วที่สามารถเดินทะลุออกมายังศาลเจ้าได้จริง (ตะวันวาด วนวิทย์, 2563) โดยในฉากที่เต๋กับโอ้เอ๋วทะเลาะกันที่โรงเรียนกวดวิชา เพราะในตอนนี้ทั้งสองคนต่างอยู่ในสถานะศัตรูและคู่แข่งกัน เนื่องจากมีเป้าหมายที่จะสอบตรงเข้าคณะนิเทศศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเดียวกัน โดยโอ้เอ๋วพยายามที่จะเดินหนีเต๋ ในขณะที่เต๋พยายามจะเดินตามโอ้เอ๋ว แล้วทั้งสองคนก็เดินทะลุโรงเรียนกวดวิชาออกมายังศาลเจ้าที่อยู่ติดกัน แม้ว่าจะมีป้ายติดไว้ว่า ‘ทะลุศาลเจ้า ห้ามเข้า’ โดยในฉากนี้ต้องการจะสื่อความหมายว่าเต๋และโอ้เอ๋วขอกลับไปสู่อิสรภาพบางอย่างที่เคยมีความสุขกันในวัยเด็ก ได้นึกถึงมิตรภาพ ความทรงจำที่ดีที่เคยมีร่วมกัน เพราะศาลเจ้าแห่งนี้เป็นพื้นที่ที่พวกเขาเคยมาเล่นด้วยกันในวัยเด็กและเป็นที่ที่อยู่แล้วรู้สึกสบายใจ นอกจากนี้ยังสื่อความหมายถึงการเดินทางการเรียนรู้ไปด้วยกัน แม้ไม่รู้ว่าเส้นทางข้างหน้าจะถูกหรือผิด หรือจะเป็นอย่างไรก็ตาม

ฉากบ้านของโอ้เอ๋ว : ด้วยความที่บ้านของโอ้เอ๋วจะตั้งอยู่อย่างโดดเดี่ยวบนเกาะ จึงเปรียบเสมือนกับถูกแยกให้ไปอยู่ในอาณาจักรส่วนตัว โอ้เอ๋วต้องนั่งเรือออกจากบ้านไปเรียนหนังสือในตัวเมือง มีความไกลหูไกลตาพ่อแม่ โอ้เอ๋วมักถูกฝึกให้ทำอะไรด้วยตัวเอง ไม่ค่อยมีพ่อแม่มาดูแลช่วยเหลือ มีความเป็นส่วนตัวสูง จึงเป็นระยะห่างทั้งทางกายภาพและทางจิตวิทยา ที่ทำให้โอ้เอ๋วค่อน

ข้างมีความโดดเดี่ยวลำพัง ส่งผลให้เขารู้สึกอยากมีใครสักคนมาคอยอยู่เคียงข้าง และเวลาที่ต้องตัดสินใจ โอ้เอ๋วจึงสามารถตัดสินใจได้โดยไม่ลังเลย เพราะเขาเป็นคนที่ชัดเจนในทุกเรื่อง

ฉากบ้านของเต๋ : ประกอบด้วย ฉากที่เต๋เกาหลังให้โอ้เอ๋วในห้องนอนเต๋ ซึ่งจะมีการเปิดหน้าต่างไว้ เพื่อต้องการจะสร้างบรรยากาศความโรแมนติกในลักษณะความสัมพันธ์ที่ต้องแอบซ่อน เพราะต่อให้ห้องนอนเต๋จะเป็นที่ปิด แต่ว่าหน้าต่างยังเปิดอยู่ ก็อาจทำให้มีคนอื่นมารับรู้การกระทำของพวกเขาได้ และ ฉากที่เต๋นั่งกินมะพร้าวในห้องชั้นล่างคนเดียวในที่มืดเปลี่ยว โดยมะพร้าวเป็นสัญญะแทนโอ้เอ๋ว เพราะก่อนหน้านี้เต๋เหม็นกลิ่นมะพร้าว แต่เมื่อเต๋ชอบโอ้เอ๋วในฐานะคนรักแล้ว เต๋กลับรู้สึกชอบกลิ่นมะพร้าว เนื่องจากโอ้เอ๋วชอบใช้ของกลิ่นมะพร้าว กลิ่นมะพร้าวจากที่เคยเหม็นจึงกลายมาเป็นหอมสำหรับเต๋ ดังนั้นการที่เต๋สูดกลิ่นมะพร้าวจึงเป็นการสื่อความหมายว่าเต๋หลงใหลโอ้เอ๋ว และการที่เต๋คว้านเนื้อมะพร้าวจึงเปรียบเหมือนเป็นการที่เต๋ได้สัมผัสโอ้เอ๋ว ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นการแสดงออกทางแรงขับทางเพศภายในใจของเต๋ แต่ทันใดนั้นโก๊หุ้น พี่ชายของเต๋ก็เดินเข้ามาในห้องอย่างกะทันหัน ทำให้เต๋เกิดอาการเลิ่กลั่กว่าจะทำอย่างไรกับเนื้อมะพร้าวในมือ เพราะว่าตอนนี้มีสายตาคนอื่นที่มองมาอยู่ พร้อมทั้งเกิดการตั้งคำถามกับตัวเองว่าการที่เขาชอบโอ้เอ๋วที่เป็นผู้ชายเหมือนกันเป็นเรื่องที่ผิดหรือไม่ และเขาควรจัดการกับความสัมพันธ์นี้อย่างไรต่อไป นอกจากนี้ยังมีการนำมาผสมกับการสื่อสารด้วยสี ดังที่ผู้เขียนได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ในฉากนี้จึงมีการใช้ผ้าพริ้วๆ สีแดงมาแขวนไว้ที่หน้ากล้อง เพื่อสื่อถึงความเป็นม่านประเพณีอย่างในภาพยนตร์จีน เนื่องจากการรักร่วมเพศยังไม่ใช่สิ่งที่สังคมยอมรับได้โดยทั่วไป (ประภัสสร จันทร์สถิตย์พร, 2564) ซึ่งนอกจากสีแดงจะช่วยในการสื่อความหมายในเรื่องแล้ว ยังทำให้เกิดความสวยงามอีกด้วย เนื่องจากนักแสดงที่รับบทเป็นเต๋สีผิวออกโทนเหลือง ส่วนเสื้อที่เต๋ใส่เป็นสีฟ้า ดังนั้นในฉากนี้จึงมีการเพิ่มสีแดงเข้าไปเพื่อให้แม่สีครบสมบูรณ์ขึ้น (ตะวันวาด วนวิทย์, 2563)

4. การสื่อความหมายด้วยภาพทางด้านภาพพิเศษ

การสื่อความหมายของภาพทางด้านภาพพิเศษ คือ มักจะใช้สื่อความหมายในช่วงใดช่วงหนึ่งของละคร แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ภาพช้า (Slow Motion) ที่สื่อความหมายให้เห็นถึงความสุข ความสง่างาม และ ภาพเร็ว (Fast Motion) ที่มักจะใช้กับละครที่ต้องมีการแทรกบท หรือสถานการณ์ในเรื่องที่มีสองสถานการณ์เกิดขึ้นพร้อมกัน หรือฉากที่เน้นการกระทำ เพื่อให้เห็นถึงความรุนแรง (ศิริมิตร ประพันธ์ธุรกิจ, 2554) ในซีรีส์เรื่อง “แปลรักฉันด้วยใจเธอ” ไม่นิยมการใช้ภาพพิเศษ ทั้งภาพช้าและภาพเร็ว แต่จะปล่อยให้จังหวะของภาพเป็นไปตามอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร

จากการวิเคราะห์และตีความ สรุปได้ว่าซีรีส์เรื่อง “แปลรักฉันด้วยใจเธอ” เป็นซีรีส์ไทยที่ให้ความสำคัญและมีการใช้การสื่อความหมายด้วยภาพหลายประการ รวมถึงในรายละเอียดปลีกย่อยต่างๆ ทีมผู้สร้างได้มีวิธีคิดตามแนวคิดและทฤษฎีทางนิเทศศาสตร์ ได้แก่ แนวคิดสัญวิทยาและการสร้างความหมาย โดยมีการเลือกใช้สัญญะบางอย่างที่คมคายมาเป็นตัวแทนความหมายเพื่อสื่อถึงตัว

ละครในเรื่อง เช่น ดอกชบา มะพร้าว ซึ่งสัญญะต่างๆ นั้นมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับทะเลและจังหวัดภูเก็ตที่เป็นฉากหลักของซีรีส์เรื่องนี้ จึงทำให้เกิดความกลมกลืน และไม่ดูแปลกออกมาจากตัวเนื้อเรื่อง วิธีการใช้สัญญะนี้เป็นการแสดงถึงชั้นเชิงในการเล่าเรื่อง ที่ไม่ได้บอกเล่าทุกสิ่งทุกอย่างอย่างตรงไปตรงมาทั้งหมด แต่ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ชมได้เกิดการขบคิดและตีความเนื้อหาอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีการใช้ทฤษฎีสี ทั้งในเชิงหลักจิตวิทยาอย่างความหมายของสี และการกำหนดสีประจำตัวให้ตัวละครหลัก แต่มีการเปลี่ยนแปลงสีตามสภาพแวดล้อม จนเกิดเป็นการถ่ายเทสีของเครื่องแต่งกายตัวละคร เพื่อแสดงถึงความรู้สึกที่ตัวละครมีต่อกันหรือแสดงถึงสัมพันธภาพที่เปลี่ยนไปของตัวละคร

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ. (2552). **สื่อสารมวลชน: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เขมพัทธ์ พัชรวิชญ์. (2552). **เอกสารประกอบการสอน film production design วิชาการออกแบบงานสร้างภาพยนตร์.** กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.

ชญานุช เสวกวัฒนา. (2563). **แปลรักฉันเป็นเสื้อผ้าเธอ.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.facebook.com/GroundControlTh/photos/pcb.204339504542765/204334691209913 (วันที่ค้นข้อมูล : 3 เมษายน 2565).

ตะวันวาด วนวิทย์. (2563). **งานเสวนาและสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ "เล่าเรื่องแปลรัก" ถอดบทเรียนซีรีส์ "แปลรักฉันด้วยใจเธอ : เด็กชายที่ไม่รู้หัวใจตัวเอง" จากมิติการเล่าเรื่องคู่ขนานและศิลปะของงานภาพเคลื่อนไหว.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.blockdit.com/posts/5ffc3af28f95ea0cdc91a2a3 (วันที่ค้นข้อมูล : 5 เมษายน 2565).

ตะวันวาด วนวิทย์. (2564). **ทำ "ซีรีส์" ให้คนเผลอ "เที่ยว" - แปลรักฉันด้วยใจเธอ.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.youtube.com/watch?v=MGYGYMI1yjY (วันที่ค้นข้อมูล : 6 เมษายน 2565).

นฤเบศ กูโน. (2563). **สัมภาษณ์พิเศษ บอส นฤเบศ กูโน #แปลรักฉันด้วยใจเธอ.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.youtube.com/watch?v=V4lDpzpQpbE (วันที่ค้นข้อมูล : 2 เมษายน 2565).

ประภัสสร จันทร์สถิตย์พร. (2564). **งานเสวนา "จักรวาลแห่งความสัมพันธ์ : แปลรักฉันด้วยใจเธอ".** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.arts.chula.ac.th/th/academic/2021/02/27/8345/ (วันที่ค้นข้อมูล : 4 เมษายน 2565).

ปุณยิกา ขจิตระบิน. (2562). **การสื่อความหมายค่านิยมทางสังคมของหญิงรักหญิง และกลวิธีการนำเสนอในละครโทรทัศน์ คลับ ฟรายเดย์ เดอะ ซีรีย์**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการเขียนบทและการกำกับภาพยนตร์และโทรทัศน์ วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต.

แมงโก้ซีโร่. (2564). **รวมรางวัลจาก 10 เวที การันตีความสำเร็จของซีรีส์น้ำดี 'แปลรักฉันด้วยใจเธอ'.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.mangozero.com/itoldsunsetaboutu-awards/ (วันที่ค้นข้อมูล : 1 เมษายน 2565).

ศรัณย์ มหาสุภาพ. (2564). **งานเสวนา "จักรวาลแห่งความสัมพันธ์ : แปลรักฉันด้วยใจเธอ".** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.arts.chula.ac.th/th/academic/2021/02/27/8345/ (วันที่ค้นข้อมูล : 4 เมษายน 2565).

ศิริมิตร ประพันธ์ธุรกิจ. (2554). **ความรู้เบื้องต้นทางวิทยุและโทรทัศน์.** นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สมศักดิ์ ชาติน้ำเพ็ชร. (2559). **การถ่ายภาพนิ่งและภาพยนตร์.** นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เอ็มไทย. (2563). **"แปลรักฉันด้วยใจเธอ" ขึ้นแท่นซีรีส์ Coming of Age คว้า 29 ล้านวิว เตรียมส่ง "Part2" ลงจอมีนา 64.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://mthai.com/entertainment/93981.html (วันที่ค้นข้อมูล : 1 เมษายน 2565).

การมีปฏิสัมพันธ์กับการสร้างอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในภูเก็ต

Interaction and Identity Creation of Thai - Chinese Descent in Phuket

วันจรัตน์ เดชวิลัย[1] และ นาฏกานต์ ดิลท์ส[2]
Wancharat Dechwilai and Nattakan Dilts

บทคัดย่อ

ความสัมพันธ์ของคนไทยและคนจีนในภูเก็ตมีมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 14 ส่วนใหญ่เป็นชาวจีนโพ้นทะเลที่เดินทางมาจากมณฑลฝูเจี้ยน โดยเดินทางผ่านมาทางคาบสมุทรมลายูเพื่อมาทำการค้าและเป็นแรงงานในเหมือง ซึ่งอิทธิพลการย้ายถิ่นฐานชาวจีนฮกเกี้ยนที่เดินทางเข้ามาล้วนแต่นำวัฒนธรรมของตนบนคาบสมุทรมลายูเข้ามาเผยแพร่ ซึ่งกระบวนการทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นได้สร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเมืองภูเก็ตให้มีความแตกต่างจากชาวพื้นเมืองเดิม

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีปฏิสัมพันธ์กับการสร้างอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในภูเก็ต อันส่งผลต่อการสร้างและการดำรงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของชาวไทยเชื้อสายจีนในเมืองภูเก็ตสรุปได้ว่า ปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมมีลักษณะที่เสริมสร้างซึ่งกันและกัน ได้แก่ การการปรับตัว (adaptation) การยืมวัฒนธรรม (Cultural borrowing) การผสมกลมกลืนชาติพันธุ์ (Culture assimilation) และการบูรณาการทางวัฒนธรรม (Culture Integration) จนกลายเป็นอัตลักษณ์ที่แสดงออกด้วยการนิยามตัวตน "บาบ๋า" หรือ "คนไทยเชื้อสายจีนภูเก็ต" สะท้อนตัวตนผ่านภาษา ประเพณี พิธีกรรม ซึ่งการดำรงอยู่อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ได้ยึดโยงความสัมพันธ์ผ่านความรู้ความคิด ความเชื่อทางวัฒนธรรม และกระบวนการกลุ่ม อันเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่หล่อหลอมคนไทยเชื้อสายจีนในเมืองภูเก็ตให้มีสำนึกชาติพันธุ์อย่างมั่นคง

คำสำคัญ: อัตลักษณ์ ปฏิสัมพันธ์ คนไทยเชื้อสายจีน

[1] อาจารย์ประจำหลักสูตรนานาชาติศึกษา คณะวิเทศศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต
E-mail: wancharat.d@phuket.psu.ac.th
[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรนานาชาติศึกษา คณะวิเทศศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต
E-mail: nattakan.c@phuket.psu.ac.th

Abstract

Thai-Chinese relations in Phuket date back to the 14th century, with the vast majority of overseas Chinese arriving from Fujian Province. They traveled through the Malay Peninsula to trade and work in the mines. The influence of the Hokkien Chinese immigrants who caused their own culture from the Malay Peninsula to spread. The resulting cultural process has created a unique regional identity of the Phuket city community that is different from the original source population.

This academic paper aims to study interaction and identity creation of Thai - Chinese descent in Phuket and how it affects the creation and maintenance of ethnic identity of Thai-Chinese demographic. It can be concluded that cultural interactions are of mutually reinforcing characteristics: adaptation, borrowing, assimilation, and integration, forming an expressive dualism. Defining an identity of “Baba” or “Thai - Chinese Descent in Phuket” reflects one's identity through language, traditions, rituals, in which the existence of ethnic identity is linked through knowledge, beliefs and group process This is the power relationship that has molded Thai Chinese in Phuket, thus strengthening ethnic consciousness.

Keywords: Ethnicity, Interaction, Thai - Chinese Descent

บทนำ

ชาติพันธุ์ หรือในภาษาอังกฤษใช้คำว่า (ethnicity) ภาษาไทยหมายถึง “กลุ่มที่มีพันธะเกี่ยวข้องกัน และที่แสดงเอกลักษณ์ออกมา โดยการผูกพันลักษณาการของเชื้อชาติและสัญชาติเข้าด้วยกัน ” ซึ่งแปลมาจากคำว่า “ethnos” (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน น.268) นอกจากนี้ นักสังคมวิทยา (Jonathan,2006) (อ้างอิงในนิติ ภวัครพันธุ์ 2558) ได้ให้คำนิยามว่าชาติพันธุ์ คือ “กระบวนการที่ทำให้กลุ่มชนกลุ่มนั้นมีอาณาเขตเป็นของตนเองพร้อม ๆ กับอัตลักษณ์แห่งตัวตน ซึ่งโดยปรกติจะกำหนดผ่านนัยของการมีวงศ์วานร่วมกันและการแต่งงานภายในกลุ่ม (common descent and practices of endogamy) และบ่อยครั้งจะมีระบบเศรษฐกิจหรือนิเวศที่แน่ชัด” ชาติพันธุ์ (ethnicity) จึงหมายถึง กลุ่มชนที่มีลักษณะทางชีวภาพที่คล้ายคลึงกัน และมีวัฒนธรรมพื้นฐานชุดเดียวกันเพื่อสร้างระเบียบแบบแผนการแสดงออกวัฒนธรรมร่วมกัน และการติดต่อสื่อสารที่สะท้อนตัวตนหรือกลุ่มพวกเดียวกัน (self-perpetuating)

การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคมจำเป็นต้องเข้าใจการสื่อความหมายความเป็นชาติพันธุ์แต่ละกลุ่มสังคมซึ่งคนส่วนมากตระหนักดีว่าแต่ละกลุ่มสังคมมีความแตกต่างกันทางวัฒนธรรม แต่จะอธิบายได้อย่างไรว่าผู้คนเหล่านี้อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์ใด และอะไรคือปัจจัยในการพิจารณาความแตกต่าง ซึ่งบาร์ธ (Fredrik Barth, 1969, น.14) (อ้างในนิติ ภวัครพันธุ์, 2558) ได้จำแนกความแตกต่างของกลุ่มชาติพันธุ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์พื้นฐาน (basic identity)ไว้ 2 ประเภท คือ

1. เครื่องหมายหรือสัญญาณที่เปิดเผยเห็นชัด (overt signals or signs) หมายรวมถึงลักษณะที่บุคคลทั่วไปสามารถเห็นได้หรือที่บ่งบอกแสดงถึงอัตลักษณ์ของกลุ่ม ได้แก่ เครื่องแต่งกาย ภาษา รูปทรงของบ้านเรือน หรือวิถีชีวิตทั่วไป

2. คุณค่าพื้นฐาน (basic value) หมายถึง คุณธรรมจริยธรรม หรือมาตรฐานด้านคุณงามความดีและศีลธรรมที่กำหนดการประพฤติปฏิบัติของสมาชิกในกลุ่ม

แนวคิดของบาร์ธข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า การสื่อความหมายความเป็นชาติพันธุ์มีความเกี่ยวโยงกับอัตลักษณ์ แต่ ชาร์ล เอฟ คายส์ (Charles F. Keyes 1979,น.1) (อ้างในนิติ ภวัครพันธุ์, 2558) ได้เสนอแนวคิดที่แตกต่าง กล่าวคือ อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ต่างหากที่เป็นที่มาของลักษณะทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มต่างๆ จุดกำเหนิดและภูมิหลัง (origin and background) เป็นรากฐานของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ ทั้งสองอย่างเป็นการสื่อสารปฏิสัมพันธ์กันในแง่ของการแสดงออกทางวัฒนธรรม (cultural expressions) ในหลายลักษณะ ที่สามารถสื่อสารผ่านทางตำนานปรัมปรา ความเชื่อทางศาสนา พิธีกรรม ประวัติศาสตร์ชาวบ้าน (folk history) คติชาวบ้าน (folklore) และศิลปะการแสดงออกทางวัฒนธรรมเหล่านี้เป็นสัญลักษณ์ของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์และมีความหมายต่อปัจเจกชนทุกคน สร้างความสัมพันธ์ที่มีความหมายระหว่างปัจเจกชนกับกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งยังทำให้เกิดลักษณะที่ต่างกันอย่างเด่นชัดทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มต่าง ๆ จึงอาจกล่าวได้ว่าชาติพันธุ์เป็นลักษณะประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน สามารถแสดงออกโดยผ่านภาษา ความเชื่อ พิธีกรรม และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งมีความซับซ้อนและ อาจเปลี่ยนแปลงได้ไปตามบริบทสังคม แต่ปัจจัยสำคัญที่ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดคือการแสดงออกของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์

อัตลักษณ์ หรือคำว่า Identity ตามคำแปลเดิม หมายถึง ลักษณะเฉพาะของคน แต่คำว่า Identification หมายถึง การกำหนดเอกลักษณ์เอกลักษณ์ของตน โดยยึดถือบุคคลอื่นหรือสิ่งอื่นนอกเหนือตนเองเป็นหลัก แต่ในความหมายทางวิชาการด้านสังคมศาสตร์ อัตลักษณ์ ใช้แทนคำว่าเอกลักษณ์ ในความหมาย ซึ่งหมายถึงการสร้างตัวตนที่ต้องการ*ให้สังคมได้รับรู้ถึงความเหมือนและความแตกต่างจากผู้อื่น* (ปรีชา คุวินทร์พันธุ์,2548, น.1) ดังนั้น อัตลักษณ์จึงไม่มีลักษณะถาวรแต่มีการก่อตัวและปรับเปลี่ยนตลอดเวลาตามบริบทของเวลาสถานที่ที่บุคคลได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่ง ฮอลล์ (Hall, S., 1997) (อ้างถึงใน ฉลาดชาย รมิตานนท์, 2548, น.1) ได้กล่าวอัตลักษณ์ หรือ

Identity เกิดจากการสร้างของวัฒนธรรมในช่วงเวลาหนึ่งและวัฒนธรรมก็เป็นสิ่งสร้างทางสังคม (social construct) และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเป็นวงจรที่เรียกว่า "วงจรแห่งวัฒนธรรม" (circuit of culture) ที่ถูกผลิต (produced) ขึ้นจากวัฒนธรรม และถูกบริโภค (consumed) และถูกควบคุมจัดการ (regulated) อยู่ในวัฒนธรรมเหล่านั้น ซึ่งกระบวนของวัฒนธรรมจะสร้างความหมายต่างๆ (creating meanings) ผ่านระบบต่าง ๆ ของการสร้างภาพตัวแทน (symbolic systems of representation) ที่เกี่ยวกับตำแหน่งแห่งที่ต่าง ๆ และอัตลักษณ์ที่หลากหลายที่เราเลือกใช้ จึงกลายเป็นส่วนหนึ่งที่เรานำมาสร้างเป็นอัตลักษณ์ของตนเอง

อัตลักษณ์จึงเป็นการนิยามตัวตนที่มีเจตจำนงให้สังคมได้รับรู้ถึงความเหมือนและความแตกต่างจากผู้อื่น ซึ่งกระบวนการสร้างตัวตนจึงเกิดจากการผสมผสานองค์ประกอบทางวัฒนธรรมที่ซับซ้อน และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ความเป็นตัวตนจึงต้องผ่านการรองรับทางสังคมจากผู้อื่น ซึ่งส่งผลต่อการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม การศึกษาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของสังคมใดสังคมหนึ่งจำเป็นต้องทำความเข้าใจประวัติศาสตร์ชุมชนและการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมในกลุ่มสังคมนั้น อันเป็นกระบวนการทางวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการสร้างอัตลักษณ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มสังคม ดังนั้น พัฒนาการชุมชนและการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจึงส่งผลต่อการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม (Cultural interaction) ในรูปแบบต่าง ๆ มีทั้งสอดคล้องและขัดแย้งทางวัฒนธรรม (Cultural Conflict) แต่ในบทความวิชาการนี้จะยกลักษณะปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม (Cultural interaction) ของคนไทยและคนจีนโพ้นทะเลในจังหวัดภูเก็ตที่มีปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบสันติวิธี คือ การยืมวัฒนธรรม (Cultural borrowing) การปรับตัว (Cultural adaptation) การผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรม (Cultural assimilation) เป็นต้น ซึ่งการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรมดังกล่าวทำให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน โดยมีอำนาจแฝงมากับการปะทะสังสรรค์ทางสังคม ซึ่ง แม็กซ์ เวบอร์ (Max Weber) ได้แบ่งอำนาจเป็น 3 แบบ คือ อำนาจจารีตประเพณี อำนาจผู้นำ และอำนาจแบบเหตุผล อำนาจแต่ละแบบจะมีวิธีคิดที่แตกต่างกัน กล่าวคือ อำนาจแบบจารีตประเพณีเชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างเป็นเรื่องของธรรมชาติ อำนาจผู้นำจะเป็นอำนาจของคนๆเดียวที่ออกคำสั่ง ส่วนอำนาจแบบเหตุผล คืออำนาจที่มีการบริหารจัดการ แต่ละอำนาจจะขึ้นอยู่กับทรัพยากรเชิงสัญลักษณ์ ซึ่งเชื่อมโยงถึงรูปแบบการจัดการทางสังคม (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2560)

บทความวิชาการนี้จึงได้นำแนวความคิดชาติพันธุ์ (ethnicity) อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ (Ethnic Identity) มาอธิบายพัฒนาการและการแพร่กระจายวัฒนธรรมของชาวจีนโพ้นทะเลที่มีการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรมกับคนในท้องถิ่นภูเก็ต อันส่งผลต่อการยอมรับความหลากหลายและการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในภูเก็ต จนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ดังกล่าวมีความโดดเด่นสร้างคุณค่าให้แก่สังคมท้องถิ่นอย่างน่าสนใจ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการมีปฏิสัมพันธ์กับการสร้างอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในภูเก็ต

ความสัมพันธ์คนไทยและคนจีนโพ้นทะเลในภูเก็ต

ความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยและคนจีนในประเทศไทยมีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาและพัฒนาขึ้นมาตามลำดับ โดยการอพยพย้ายถิ่นของชาวจีนโพ้นทะเลนั้น ในระยะแรกชาวจีนโพ้นทะเลส่วนใหญ่เข้ามาเพื่อทำการค้าแต่ต่อมาการอพยพมาจากการหนีภัยธรรมชาติและการเมืองการปกครอง ส่งผลให้ชาวจีนโพ้นทะเลได้อพยพเข้ามาทางภาคใต้ของประเทศไทยเป็นอันมาก โดยเฉพาะกลุ่มชาวจีนฮกเกี้ยน ซึ่งการอพยพเข้ามาของชาวจีนฮกเกี้ยนในประเทศไทยนั้น มีการอพยพเข้ามาสองช่วงเวลา ช่วงแรกอพยพเข้ามาประมาณคริสต์วรรษที่ 19 เป็นกลุ่มที่เดินทางเข้ามาโดยเรือสำเภาจากท่าเรือเอหมึง (Amoy หรือ Xiamen) ประเทศจีนมาทางประเทศเวียดนามและเข้าสู่ประเทศไทยทางอ่าวไทย ส่วนช่วงที่สองตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ได้อพยพเข้ามาโดยมาจากประเทศที่สองก่อนเข้าสู่ประเทศไทย เช่น จากสิงคโปร์ และเกาะปีนังของประเทศมาเลเซียมายังเกาะภูเก็ตของประเทศไทยโดยเรือยนต์ (มาตั๋ง) และกระจายไปยังจังหวัดต่าง ๆ ทางแถบทะเลฝั่งตะวันตก ได้แก่ ตรัง พังงา ระนอง ภูเก็ต เป็นต้น (ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์, 2542,หน้า 5-6)

การอพยพของชาวจีนฮกเกี้ยนในภูเก็ตมีมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ ประมาณ ค.ศ.1855 (พ.ศ. 2398) ที่เศรษฐกิจไทยมีการขยายตัวเป็นอันมาก และมีการจัดทุนอุดหนุนให้กับชาวจีนเข้าไปทำเหมืองแร่ดีบุกที่เมืองภูเก็ต และทุก ๆ เดือนจะมีการนำผู้อพยพชาวจีนเข้ามาใหม่อยู่เสมอ จนทำให้ใน ค.ศ.1870 (พ.ศ.2413) ประชากรจีนเพิ่มขึ้นถึง28,000 คน และในปี ค.ศ. 1884 (พ.ศ. 2427) มีมากกว่า 40,000 คน จึงทำให้การทำเหมืองดีบุกในสยามทางภาคใต้ส่วนใหญ่อยู่ในความดูแลของชาวจีน โดยเฉพาะชาวจีนฮกเกี้ยน (สกินเนอร์ ,จี ,วิลเลียม, 2548, หน้า110-111) ซึ่งสอดคล้องกับเอกสารเมืองภูเก็ต (2533) ที่กล่าวไว้ว่า *“คนจีนที่อพยพเข้ามาส่วนใหญ่เป็นชาวจีนฮกเกี้ยน ซึ่งอพยพมาจากจีนตอนใต้ คือ มณฑลฟูเกี้ยน และเป็นพวกแรกที่อพยพเข้ามาทำเหมืองแร่ดีบุก”* ซึ่ง อิทธิพลการอพยพย้ายถิ่นดังกล่าว ทำให้มีการบูรณาการทางวัฒนธรรม (Cultural intrgration) ของสองกลุ่มชาติพันธุ์ โดยกลุ่มชาติพันธุ์สองกลุ่มมีการรับวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ดังที่ ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์ (2542, น.5) ได้กล่าวถึงการเรียกชื่อกลุ่มคนจีนและคนไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในประเทศไทย 2 ชื่อ คือ ““ฮกเกี้ยนหลัง” (คนฮกเกี้ยน) ซึ่งหมายถึง กลุ่มชาวจีนที่ดำรงความเป็นชาติพันธุ์จีนแท้ และบาบ๋า หรือ ฮกเกี้ยนบาบ๋า (Hokkien Baba) หมายถึง ลูกชาวจีนฮกเกี้ยนที่เกิดในประเทศไทยหรือต่างแดนที่ไม่ใช่จีนแผ่นดินใหญ่” ซึ่งปัจจุบันคำว่า บาบ๋า หรือ ฮกเกี้ยนบาบ๋า (Hokkien Baba) กลายเป็นชื่อที่ปรากฏในพื้นที่เมืองภูเก็ตเป็นส่วนใหญ่ โดยนิยมใช้เรียกลูกผสมที่เกิดจากชาวจีนโพ้นทะเลที่มาแต่งงานกับคนพื้นถิ่น ซึ่งคำว่า “บาบ๋า”ปรากฏเด่นชัดในการใช้ตั้งชื่อประเพณีการแต่งงาน

ของชาวภูเก็ตเรียกว่า "ประเพณีการแต่งงานของบาบ๋า" หรือ "วิวาห์บาบ๋าภูเก็ต" ที่ชาวไทยเชื้อสายจีนภูเก็ตยังคงร่วมอนุรักษ์และสืบทอดกันต่อมา

การอพยพย้ายถิ่นฐานของชาวจีนฮกเกี้ยนที่เข้ามาเมืองภูเก็ต นอกจากนิยามตัวตนผ่านพื้นที่ด้วยการใช้คำเรียกที่แตกต่างกันแล้ว อิทธิพลนโยบายในกลืนกลาย (Assimilation) ของรัฐที่ต้องการเปลี่ยนจากชนกลุ่มน้อยมาเป็นชนกลุ่มใหญ่ หรือความต้องการให้ "คนไทย"และ "คนอื่น" มาเป็นกลุ่มเดียวกันนั้น ก็เป็นปัจจัยต่อการขยายพื้นที่ความเป็นจีนในภูเก็ตมีมากขึ้น ดังที่ปรากฏในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ตลอดระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง (พ.ศ.2481-2487) ได้มีการประกาศใช้ระเบียบกฎหมายเพื่อการฟื้นฟูวัฒนธรรมอย่างเต็มที่ โดยประกาศใช้รัฐนิยมต่าง ๆ เช่น กำหนดให้ทุกคนใช้ภาษาไทยโดยศึกษาให้ได้อย่างน้อยอ่านออกเขียนได้ และให้ถือว่าก่อนมาเป็นชนชาติไทยก็มีเลือดไทยและพูดภาษาไทยอย่างเดียวกันได้ ไม่แตกต่าง หรือการเปลี่ยนให้มาใช้เป็นนามสกุลอย่างคนไทย โดยมองว่าชื่อและนามสกุลเป็นสัญลักษณ์แทนตัวตนในความเป็นคนไทย ซึ่งสิ่งเหล่านี้รัฐบาลต้องการสร้างสำนึกในความเป็นไทยให้แก่คนไทยและชนชาติจีนที่มองเป็นคนอื่นให้เป็นกลุ่มเดียวกันนั้น ดังนั้นสิ่งเหล่าจึงมีผลให้ชนชาวจีนได้สมรสกับหญิงพื้นเมืองในท้องถิ่นมากขึ้น เพื่อจะได้ปรับตัวเองให้เป็นกลุ่มเดียวกับคนไทยและนิยามตัวตนเพื่อบอกว่าเป็นคนไทยด้วยการเปลี่ยนจากการใช้แซ่มาเป็นนามสกุลไทย แต่ถึงแม้รัฐบาลจะลดทอนความเป็นจีนลงบ้างแต่ชนชาติจีนก็ยังคงดำรงรักษาวัฒนธรรมในความเป็นจีนไว้อย่างมั่นคงและอย่างต่อเนื่อง เมื่อกลุ่มชาวจีนฮกเกี้ยนมีโอกาสสร้างครอบครัวที่เมืองภูเก็ต ความคิด ค่านิยมและวิถีชีวิตก็ยังคงดำรงอยู่ตลอดชีวิต ดังที่ ไชยยุทธ ปิ่นประดับ (2545) ได้กล่าวว่า *"จำนวนชาวจีนฮกเกี้ยนมีจำนวนมากเหมือนเกิดมณฑลฮกเกี้ยนซ้อนขึ้นในเมืองภูเก็ต ลักษณะครอบครัวชาวจีนฮกเกี้ยนในเมืองภูเก็ตก็เหมือนลักษณะครอบครัวจีนฮกเกี้ยนยังคงดำรงวัฒนธรรมวิถีชีวิตเหมือนอยู่ในมณฑลฮกเกี้ยนในประเทศจีน"* คำว่า "คนไทยเชื้อสายจีน" และ "ชาวจีนบาบ๋า" เป็นชื่อที่ถูกนิยามผ่านพื้นที่ด้วยกระบวนกาสร้างตัวตนจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอันเกี่ยวข้องกับนโยบายการกลืนกลาย (Assimilation) และค่านิยมของผู้อพยพย้ายถิ่น เมื่อวัฒนธรรมที่แตกต่างกันมาอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกัน จึงมีการผสมผสานกันทางวัฒนธรรม (Cultural Integration) อาจแยกกันไม่ออก การเรียกตนเองว่า "คนไทยเชื้อสายจีน" เป็นการนำเสนอตัวตนในสัญชาติไทยที่มีสถานภาพเป็นคนไทย แต่ในขณะเดียวกันยังคงต้องการแสดงออกถึงความมีสำนึกทางชาติพันธุ์ของชนชาติจีน อย่างลักษณะของครอบครัวชาวจีนฮกเกี้ยนที่อาศัยอยู่ในภูเก็ต เป็นต้น ซึ่งยังคงดำรงชีวิตความเป็นอยู่เหมือนในประเทศจีน แต่อย่างไรก็ตามต้องมีการรับวัฒนธรรมใหม่ (Acculturation) โดยการเปลี่ยนนามสกุลอย่างคนไทย และการสมรสกับหญิงพื้นเมืองในภูเก็ต เป็นการรับวัฒนธรรมจากสังคมดั้งเดิมมาปฏิบัติ เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยๆ เป็นค่อยๆ ไปตามกาลเวลา จึงเป็นการปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกันในสังคม การสร้างคำศัพท์เพื่อใช้เป็นสัญลักษณ์ในการอ้างอิงถึงความเป็นมาและให้สังคมรับรู้ในความเหมือน (Similarity) และความ

แตกต่าง (difference) ของคำว่า "คนไทยเชื้อสายจีน" และ คนฮกเกี้ยน กับชาวจีนบาบ๋า ที่แสดงถึงความเป็นคนไทยเชื้อสายจีนในภูเก็ต ที่สะท้อนอัตลักษณ์เมืองภูเก็ต ที่โดดเด่นในแถบชายฝั่งทะเลตะวันตก

การใช้ภาษาของชาวไทยเชื้อสายจีนภูเก็ต

ภาษาเป็นปัจจัยการแสดงตัวตนและสร้างความแตกต่างจากผู้อื่น ภาษาของคนไทยเชื้อสายจีนในเมืองภูเก็ตที่ใช้สื่อสารกันมีหลายภาษา ได้แก่ ภาษาไทยกลาง ภาษาถิ่น ภาษามลายู ภาษาจีนฮกเกี้ยน ภาษาอังกฤษ เป็นต้น แต่การยืมคำของชาวจีนฮกเกี้ยนเป็นภาษาที่ท้องถิ่นนิยมใช้มากที่สุด ซึ่ง ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์ (2548,น.13) ได้อธิบายว่า "ฮกเกี้ยนเป็นภาษาท้องถิ่น (dialect) เป็นตระกูลภาษาจีน (Sintic languages) ซึ่งนักภาษาศาสตร์ได้จัดตระกูลภาษาจีนอยู่ในกลุ่มตระกูลภาษาใหญ่ จีน-ทิเบต (Sino-Tibetan lamguages) ตระกูลภาษาจีนแบ่งตามวิธีของเซอเร็น เอเกอร็อค ออกเป็นภาษาท้องถิ่นใหญ่ ๆ 7 ภาษา แต่ภาษาถิ่นฮกเกี้ยนที่ใช้พูดในประเทศไทยมี 2 กลุ่ม คือ ภาษามิ่น (Min) ที่เป็นที่มาของภาษามิ่นใต้ (Min Nan) ซึ่งเป็นภาษาพูดของฮกเกี้ยนที่อยู่ตอนใต้ของมณฑลฮกเกี้ยน และภาษาฮักกะ (Hakka) เป็นภาษาจีนที่พูดกันมากในมาเลเซียและสิงคโปร์ ฮกเกี้ยนเรียกคนฮกเกี้ยนที่พูดภาษาฮักกะว่า "ฮกเกี้ยนแคะ""

ไวยากรณ์ ภาษาฮกเกี้ยนและภาษาไทยมีความ คล้ายคลึงกันมาก ซึ่งการสร้างประโยคประกอบด้วย ประธาน กริยา กรรม มีการเรียงลำดับคำโดยมี การเปลี่ยนรูปของกริยาตามกาลเวลา เช่น

หว้า (ฉัน) + เจียะ + (กิน) + อ่องหล่าย (สับปะรด)
ฉันกินสับปะรด
อาม่า (ยาย) + ขื่อ (ไป) + โกปี้เตี้ยม (ร้านกาแฟ) +เหลียว (แล้ว)
ยายไปร้านกาแฟแล้ว

ภาษาจีนฮกเกี้ยนของคนไทยเชื้อสายจีนที่ใช้สื่อสารในภูเก็ตมีลักษณะการใช้ภาษาจีนปนกับภาษาถิ่นเรียกว่า การปนภาษา ซึ่ง อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธ์ (2548, น.94) ได้ให้ความหมายไว้ว่า "การใช้ภาษาหนึ่งในทุกระดับหรือทุกรูปแบบปนกับอีกภาษาหนึ่งของผู้พูด เช่น ใช้คำ วลี ลักษณะทางเสียง หรือข้อความต่อเนื่องยาว ๆ ในภาษาอังกฤษปนเข้าไปในการพูดภาษาไทย" ซึ่งการใช้ภาษาในการสื่อสารในลักษณะภาษาจีนปนภาษาถิ่นดังกล่าวได้รับอิทธิพลมาจากภาษาจีนฮกเกี้ยน ซึ่งเป็นการยืมคำทับศัพท์แต่สำเนียงชาวจีนฮกเกี้ยนมีอิทธิพลต่อภาษาถิ่นภูเก็ตเป็นอย่างมาก นอกจากนี้คำยืมของชาวจีนฮกเกี้ยนที่ปรากฏยังมีการนำภาษาอื่นมาพูดปะปนกับภาษาดั้งเดิม เช่น ภาษามลายู ภาษาอังกฤษ เป็นต้น ทั้งนี้การอพยพเข้ามาในจังหวัดภูเก็ตของชาวจีนฮกเกี้ยนในช่วงสมัย

รัตนโกสินทร์ตอนต้น ส่วนใหญ่ไม่ได้มาจากประเทศจีนแผ่นดินใหญ่โดยตรง ส่วนมากมาจากประเทศที่สองได้แก่ ประเทศมาเลเซีย ปีนัง สิงคโปร์มาก่อน ดังนั้นกลุ่มนี้จึงได้นำเอาวัฒนธรรมทางภาษาของชนชาติอื่นเข้ามาผสมผสานกับภาษาท้องถิ่นด้วยเช่นกัน ซึ่ง อนันต์ อารีย์พงศ์ (2551) อธิบายลักษณะการใช้ภาษาของคนไทยเชื้อสายจีนสรุปได้ ดังนี้

คำภาษาถิ่นภูเก็ตที่แทรกด้วยคำจีนฮกเกี้ยน

คำจีนฮกเกี้ยน	ภาษาจีนกลาง	คำถิ่นภูเก็ต	ความหมาย
โต๊ะป่อ	抹布 (mābù)	ผ้าโต๊ะป่อ,ผ้าร้าย	ผ้าเช็ดโต๊ะ,ผ้าขี้ริ้ว
ล้อหลี้	卡车 (kǎchē)	ล้อหลี้,รถล้อหลี้	รถบรรทุก
โฮยฉิด	火柴(huǒchái)	โฮยฉิด,เหล็กไฟ	ไม้ขีดไฟ
ทิเต็ง	钢铁(gāngtiě)	ทิเต็ง	เหล็ก

คำยืมภาษาอังกฤษสำเนียงจีนฮกเกี้ยน

คำอังกฤษ	ภาษาจีนกลาง	คำถิ่นภูเก็ต	ความหมาย
Commission	佣金(yòngjīn)	กำเซียน	ค่านายหน้า
Taxi	的士(díshì)	เต๊กซี่	รถสามล้อรับจ้าง
Opium	鸦片(yāpiàn)	อาเผี่ยน	ฝิ่น
Try	尝试(chángshì)	ตาหล้าย	ทดลองดู ทดสอบดูที

คำยืมภาษามลายูสำเนียงจีนฮกเกี้ยน

คำมลายู	ภาษาจีนกลาง	คำถิ่นภูเก็ต	ความหมาย
Tulong	帮助(bāngzhù)	โต้หลง	สงเคราะห์,ช่วย
Sabun	香皂(xiāngzào)	ซาบุ๋น	สบู่
Pasar	市场(shìchǎng)	บ่านซ้าน	ตลาดสด
Bintang	硬币 (yìngbì)	ปินตั้ง	ดาว,เหรียญตรา

การใช้ภาษาของคนไทยเชื้อสายจีนในภูเก็ตจึงมีลักษณะของการยืมคำภาษาจีนฮกเกี้ยน ภาษามลายู ภาษาอังกฤษ และภาษาอื่น ๆ มาปนกับภาษาถิ่นไทย โดยมีสำเนียงในการสื่อสารเป็นแบบจีนฮกเกี้ยน จึงทำให้ กลายเป็นอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในภูเก็ต

ทุกกลุ่มชนมีการสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตนในแต่ละกลุ่ม สามารถเห็นถึงความเหมือนและความแตกต่าง สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความสมัครใจของกลุ่มตน การใช้ภาษาในการสื่อสารก็

เช่นเดียวกัน การสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์เกี่ยวกับภาษาในการสื่อสารของชาวไทยเชื้อสายจีนในเมืองภูเก็ต มีลักษณะที่สังเกตเห็นได้ชัดคือ การหยิบยืมทางวัฒนธรรม (Cultural Interchange) และผสมผสาน (Acculturation) ในเรื่องของภาษาตามบริบทของความเป็นพหุวัฒนธรรมของพื้นที่เมืองภูเก็ต เมื่อบุคคลต่างวัฒนธรรมใช้ชีวิตร่วมกันมาเป็นเวลานานทำให้วัฒนธรรมทางภาษามาผนวกเข้าด้วยกัน เพราะกลุ่มของแต่ละชนชาติเข้ามาปฏิสัมพันธุ์กันนั้น ต้องมีภาษาใช้เพื่อเป็นสื่อกลางในการสื่อสาร จึงย่อมจะยุติการหยิบยืมวัฒนธรรมและการผสมผสานวัฒนธรรมของกันและกันไม่ได้ ภาษาของชาวไทยเชื้อสายจีนจึงเป็นการสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ขึ้นมา แล้วสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น อาจเป็นการเลือกเปิดรับอัตลักษณ์ภาษาของคนต่างกลุ่ม หรือปรับเปลี่ยนเพื่อปรับใช้ในกลุ่มของตน การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารจึงมีมากกว่า 1 ภาษา อิทธิพลจากการใช้คำยืมภาษาจีนฮกเกี้ย การรักษาสำเนียงจีนฮกเกี้ยน เป็นปัจจัยสำคัญต่อการนิยามความหมายความเป็นอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในเมืองภูเก็ตที่แสดงออกผ่านการสื่อสาร

การธำรงสำนึกความเป็นจีนผ่านชมรม สมาคม

ชาวไทยเชื้อสายจีนในเมืองภูเก็ตรับรู้ถึงความแตกต่างทางชาติพันธุ์ของตนเองจากการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคม อันส่งผลให้บุคคลเกิดการเรียนรู้และเลือกนิยามตนเองให้เหมาะสมกับอัตลักษณ์ของกลุ่มสังคม นอกจากนี้กลุ่มทางสังคมที่มีการรวมกลุ่มยังปลูกฝังบรรทัดฐานค่านิยมของกลุ่มให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลอันส่งผลให้เกิดความรักความสามัคคีและช่วยให้มีการปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ด้วยดี ดังที่ อมรา พงศาพิชญ์ (2547, น.152) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการรวมกลุ่มของชาวจีนที่สะท้อนให้เห็นความสามัคคีและการธำรงรักษาชาติพันธุ์ ไว้ว่า

ในระยะหนึ่งคนจีนที่อพยพมาจากประเทศจีนเพื่อมาหางานทำไม่ว่าจะในลักษณะชั่วคราว (Sojourner) หรือถาวร (Settler) ต้องการที่พึ่งและได้รับความช่วยเหลือจากผู้ที่อยู่เดิมเป็นอย่างดี แม้กลุ่มอั้งยี่จะถูกมองจากรัฐว่าเป็นกลุ่มไม่พึงประสงค์ แต่ในทัศนะผู้มาใหม่ที่ต้องการที่พึ่งพิงและพักพิง กลุ่มอั้งยี่ หรือสมาคมแซ่ สมาคมตระกูล สามารถทำหน้าที่นี้ได้เป็นอย่างดี กลุ่มทางสังคมที่คนจีนจัดตั้งขึ้นทำหน้าที่แทนรัฐในการตอบสนอง ความต้องการของผู้นำมาใหม่และเป็นรูปแบบขององค์กรประชาสังคมรูปแบบหนึ่งการช่วยเหลือกันในลักษณะนี้มีส่วนธำรงสำนึกความเป็นจีนไว้ด้วย

การเข้ากลุ่มทางสังคมจึงเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ร่วมอย่างหนึ่งของคนจีนในสังคมไทยอันรวมถึงกลุ่มชาวจีนในภูเก็ตที่มีการแสดงออกถึงความสามัคคี โดยใช้ภาษาเป็นตัวแทน (representation) ในการรวมตัวกันเพื่อแสดงความเป็นปึกแผ่นของชาติพันธุ์ตน ดังที่ สดใส ตันติกัลยาภรณ์ (2552) ได้กล่าวถึงการเข้ากลุ่มทางสังคมชาวจีน

ในภูเก็ตไว้ในบทความ "รากลึกฮกเกี้ยนภูเก็ต" ไว้สรุปได้ดังนี้ การเดินทางมาของจีนฮกเกี้ยนหรือ "ชู้ดลำเอี๋ยว" จะเดินทางมาเป็นกลุ่มเครือญาติ (ซินหลาง) คนในหมู่บ้านอำเภอเดียวกัน (ฮิวชิว) ชักนำมาเข้ามาเมื่อมาถึงเมืองภูเก็ตต้องมีพิธีตรวจคนเข้าเมืองโดยต้องมีคนรับรองด้านที่พักอาศัยและได้รับการต้อนรับจากคนพวกเดียวกัน (กงสี หรือ กงส้อ) กลุ่มแซ่เดียวกัน หรืออาจเป็นคนชักนำมา จึงทำให้กลุ่มชาวจีนฮกเกี้ยนเหล่านี้ผูกพันนับกันเป็นญาติและทุกวันหยุดจีนเหมืองเหล่านี้จะลงมาจากเหมืองเพื่อพบปะสมาคมญาติมิตร และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่บ้านกงสี รวมตัวไหว้เจ้าในวันสำคัญต่าง ๆ ทางประเพณีและศาสนาและจะลงขันกันสำหรับค่าใช้จ่ายประกอบกิจกรรมที่สื่อแสดงความเป็นกลุ่มตนและสำหรับคนมาใหม่ก็จะมีกลุ่มคนจีนเก่าดูแลและเมื่อมีชีวิตดีขึ้นก็จะให้ลูกเมียหรือพ่อแม่ตามมา ต่อมาบ้านกงสีเหล่านี้จะมีคนมากขึ้นเรื่อย ๆ ยิ่งในวันสำคัญที่มีการทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ส่งผลให้พัฒนามาเป็นสมาคม ศาลเจ้าของตระกูล แซ่ต่าง ๆ หรือสมาคมในท้องถิ่นและใช้สอนภาษาจีนในเวลาต่อมา

การธำรงสำนึกความเป็นจีนผ่านชมรม สมาคม

ชาวไทยเชื้อสายจีนในเมืองภูเก็ตรับรู้ถึงความแตกต่างทางชาติพันธุ์ของตนเองจากการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคม อันส่งผลให้บุคคลเกิดการเรียนรู้และเลือกนิยามตนเองให้เหมาะสมกับอัตลักษณ์ของกลุ่มสังคม นอกจากนี้กลุ่มทางสังคมที่มีการรวมกลุ่มยังปลูกฝังบรรทัดฐานค่านิยมของกลุ่มให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลอันส่งผลให้เกิดความรักความสามัคคีและช่วยให้มีการปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ด้วยดี ดังที่ อมรา พงศาพิชญ์ (2547, น.152) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการรวมกลุ่มของชาวจีนที่สะท้อนให้เห็นความสามัคคีและการธำรงรักษาชาติพันธุ์ ไว้ว่า

ในระยะหนึ่งคนจีนที่อพยพมาจากประเทศจีนเพื่อมาหางานทำไม่ว่าจะในลักษณะชั่วคราว (Sojourner) หรือถาวร (Settler) ต้องการที่พึ่งและได้รับความช่วยเหลือจากผู้ที่อยู่เดิมเป็นอย่างดี แม้กลุ่มอั้งยี่จะถูกมองจากรัฐว่าเป็นกลุ่มไม่พึงประสงค์ แต่ในทัศนะผู้มาใหม่ที่ต้องการที่พึ่งพิงและพักพิงกลุ่มอั้งยี่ หรือสมาคมแซ่ สมาคมตระกูล สามารถทำหน้าที่นี้ได้เป็นอย่างดี กลุ่มทางสังคมที่คนจีนจัดตั้งขึ้นทำหน้าที่แทนรัฐในการตอบสนองความต้องการของผู้นำมาใหม่และเป็นรูปแบบขององค์กรประชาสังคมรูปแบบหนึ่งการช่วยเหลือกันในลักษณะนี้มีส่วนธำรงสำนึกความเป็นจีนไว้ด้วย

การเข้ากลุ่มทางสังคมจึงเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ร่วมอย่างหนึ่งของคนจีนในสังคมไทยอันรวมถึงกลุ่มชาวจีนในภูเก็ตที่มีการแสดงออกถึงความสามัคคี โดยใช้ภาษาเป็นตัวแทน (representation) ในการรวมตัวกันเพื่อแสดงความเป็นปึกแผ่นของชาติพันธุ์ตน ดังที่ สดใส ตันติกัลยาภรณ์ (2552) ได้กล่าวถึงการเข้ากลุ่มทางสังคมชาวจีน

ในภูเก็ตไว้ในบทความ "รากลึกฮกเกี้ยนภูเก็ต" ไว้สรุปได้ดังนี้ การเดินทางมาของจีนฮกเกี้ยนหรือ "ชู้ดลำเอี๋ยว" จะเดินทางมาเป็นกลุ่มเครือญาติ (ซินหลาง) คนในหมู่บ้านอำเภอเดียวกัน (ฮิวชิว) ชักนำมาเข้ามาเมื่อมาถึงเมืองภูเก็ตต้องมีพิธีตรวจคนเข้าเมืองโดยต้องมีคนรับรองด้านที่พักอาศัยและได้รับการต้อนรับจากคนพวกเดียวกัน (กงสี หรือ กงส้อ) กลุ่มแซ่เดียวกัน หรืออาจเป็นคนชักนำมา จึงทำให้กลุ่มชาวจีนฮกเกี้ยนเหล่านี้ผูกพันนับกันเป็นญาติและทุกวันหยุดจีนเหมืองเหล่านี้จะลงมาจากเหมืองเพื่อพบปะสมาคมญาติมิตร และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่บ้านกงสี รวมตัวไหว้เจ้าในวันสำคัญต่าง ๆ ทางประเพณีและศาสนาและจะลงขันกันสำหรับค่าใช้จ่ายประกอบกิจกรรมที่สื่อแสดงความเป็นกลุ่มตนและสำหรับคนมาใหม่ก็จะมีกลุ่มคนจีนเก่าดูแลและเมื่อมีชีวิตดีขึ้นก็จะให้ลูกเมียหรือพ่อแม่ตามมา ต่อมาบ้านกงสีเหล่านี้จะมีคนมากขึ้นเรื่อย ๆ ยิ่งในวันสำคัญที่มีการทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ส่งผลให้พัฒนามาเป็นสมาคม ศาลเจ้าของตระกูล แซ่ต่าง ๆ หรือสมาคมในท้องถิ่นและใช้สอนภาษาจีนในเวลาต่อมา

"การจัดตั้งสมาคมมีมาตั้งแต่ 2525 โดยกลุ่มชาวจีนฮกเกี้ยนรุ่นอาวุโสในภูเก็ต ในอดีตใช้ศาลเจ้าเป็นที่พบปะพูดคุยต่อมาทุกคนเห็นว่าน่าจะมีสถานที่ที่ถาวรทั้งนี้เพื่อสร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรสมาคมเชื้อสายจีนต่าง ๆ ทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด ดังนั้นจึงมีการดำเนินการเป็นสมาคมได้รับอนุญาตเป็นสมาคมเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2530 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ มุ่งส่งเสริมช่วยเหลือสวัสดิการแก่สมาชิก ทำงานเพื่อสาธารณประโยชน์ มีการสร้างความสัมพันธ์ที่เป็นมิตรกับหน่วยงานสมาคม และมูลนิธิต่างๆ จากภายนอกที่หลากหลาย และส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมจีน"

การเข้าร่วมกลุ่มทางสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันเป็นกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของชาวจีนในภูเก็ต เนื่องจากเมื่อกลุ่มชาติพันธุ์เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโดยการย้ายกลุ่มของตนเข้าไปอยู่ในสภาพสังคมใหม่ ปัจจัยภายนอกต่างๆ ทำให้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์อย่างเห็นได้ชัด การเข้ากลุ่มทางสังคมชาวฮกเกี้ยนมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตในสังคมและมีการจัดตั้งสมาคม ชมรมต่าง ๆขึ้นมาเป็นของตนเอง โดยแสดงถึงการบูรณาการวัฒนธรรม (Cultural Integration) ถือเป็นอัตลักษณ์ชาติพันธุ์เฉพาะกลุ่มของคนไทยเชื่อสายจีน ที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวชาวฮกเกี้ยนที่อพยพมาอยู่ใจเมืองภูเก็ตในรูปแบบของการสื่อสารเครือข่ายในกลุ่มของตนเอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์และเป็นกลุ่มสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือในด้านต่างๆ ความสัมพันธุ์ในสังคมทำให้เกิดอำนาจในการกำหนดตำแหน่งของความสัมพันธ์ในสังคม อาทิ ผู้นำกับผู้ตาม และความหมายต่าง ๆ ในสังคม อัตลักษณ์ทางสังคมจึงมีผลต่อการสร้างอัตลักษณ์ของบุคคลให้มีความเหมือนและความแตกต่างจากผู้อื่น สิ่งเหล่านี้จึงเป็นการแสดงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในเมืองภูเก็ต

ประเพณี พิธีกรรม สื่อความหมายและสะท้อนตัวตน

ประเพณีและพิธีกรรม ที่เกี่ยวเนื่องกับการนับถือเทพเจ้าและการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ เป็นการนำเสนอถึงอัตลักษณ์ของชาวไทยเชื้อสายจีนในเมืองภูเก็ตที่มีความเกี่ยวข้องกับค่านิยมทางวัฒนธรรม ที่ถูกสร้างขึ้นจากคำสอน ความเชื่อ ความคาดหวังและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ดังที่ ปรีชา คุวินพันธุ์ (2548) ได้กล่าวว่า *อัตลักษณ์เป็นเรื่องสังคมไม่ใช่เป็นเรื่องของการกำหนดตนเอง เฉพาะในแง่มุมทางจิตวิทยา การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคมทำให้เห็นความเป็นอัตลักษณ์ที่เป็นปัจเจก(Ididividual Identity) และอัตลักษณ์ร่วม (Colletive) ปัจจัยภายนอกจึงมีอิทธิพลต่อการกำหนดอัตลักษณ์บุคคล อัตลักษณ์จึงเป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ก่อให้เกิดความหมาย (Meaning) ที่เข้าใจร่วมกัน ซึ่งการรวมกลุ่มระหว่างคนที่มีความเชื่อค่านิยมเดียวกันทำให้การแข่งขันแย่งชิงพื้นที่ เพื่อให้เกิดการยอมรับในความเป็นตัวตนและอัตลักษณ์ของกลุ่ม*

ดังนั้น อัตลักษณ์คนไทยเชื้อสายจีนในภูเก็ตจึงแสดงตัวตนผ่านประเพณี พิธีกรรม ที่มาจากความความคิด ความเชื่อและค่านิยมเดียวกันของกลุ่ม ซึ่งลักษณะความเชื่อที่ปรากฏในหมู่ชาวจีนดังกล่าวนั้น ไชยยุทธ ปิ่นประดับ (2545) ได้อธิบายไว้ว่า ชาวจีนส่วนใหญ่รับเอาศาสนาพุทธลัทธิมหายานเป็นศาสนาประจำชาติ มีการเคารพนับถือหลักปรัชญาของลัทธิเต๋า ลัทธิขงจื้อ และการนับถือเทพเจ้า และถ้าหากแยกคำสอนของท่านขงจื๊อ และปรัชญาของลัทธิเต๋าออกไปแล้วจะเห็นได้ชัดว่าความเชื่อทางศาสนาของคนจีน คือ

1 เกี่ยวข้องกับความมานะพยายามที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต

2 แสดงความเคารพนับถือต่อผู้ที่วายชนม์หรือดวงวิญญาณที่เกี่ยวกับตน

3 พยายามที่จะแสวงหาความรู้ที่เร้นลับเกี่ยวกับอนาคตตน

ดังนั้น ชีวิตจะประสบความสำเร็จได้ต้องแสดงความเคารพนับถือคนตาย เพื่อให้ดวงวิญญาณเกิดความพอใจ การเซ่นไหว้บรรพบุรุษจึงเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงว่าชาวจีนเป็นผู้ยึดถือในขนบประเพณี การสืบทอดประเพณีและพิธีกรรมจึงมีการปฏิบัติอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง ซึ่งประเพณีพิธีกรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในภูเก็ตที่ปรากฏ มี 2 ประเภทใหญ่ คือ ประเภทแรก คือ ประเพณีที่ปฏิบัติประจำตลอดทั้งปี ได้แก่ เจียโง้ยซินเจีย (วันตรุษจีน) ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 1 ตามปฏิทินจีนเป็นวันขึ้นปีใหม่ประมาณเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ เชงเม้ง (เดือน 3ของจีน ประมาณเมษายน) ชิดโง่ยปั่ว หรือชิดโง่ยพ้อต่อ (วันสารทจีน) เดือน 7 ขึ้น 15 ค่ำ เก้าโง้ยแฉ่อิดหรือเจียะฉ่าย (เทศกาลกินผัก) ขึ้น 1 ค่ำเดือน 9 และก่ายหนีโง้ย (วันครบปี) เดือน 12 เช่น ไหว้เจ้าที่ บรรพบุรุษ และผีไม่มีญาติ เป็นต้น ประเภทที่สอง คือ ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต เช่น การเกิด การตาย การแต่งงาน เป็นต้น (ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์, 2542, หน้า 20-23) นอกจากนี้ยังคงให้ความสำคัญของการจัดเตรียมอาหารเพื่อการกราบไหว้เทพเจ้าและบรรพบุรุษรวมถึงความสำคัญของสีแดงที่ถือว่าเป็นสิริมงคล ซึ่งความเชื่อต่าง ๆ ชนชาวจีนในภูเก็ตยังคงปฏิบัติสืบต่อกันมา เพียงแต่กระบวนการนำเสนออัตลักษณ์ผ่านประเพณีพิธีกรรมบางอย่าง

อาจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย

ในปัจจุบันการจัดกิจกรรมประเพณีและพิธีกรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในเมืองภูเก็ต มีการปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของสังคมวัฒนธรรมภายใต้การพัฒนาให้มีความทันสมัย ดังที่ วิโรจน์ ทองอ่อน (2556) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของประเพณีเจียะฉ่าย (เทศกาลกินผัก) ไว้ว่า *"ประเพณีถือศีลกินผักก็เช่นเดียวกันมีการปรับเปลี่ยนปรับปรุงเพื่อตอบรับกับความเจริญทางด้านต่างๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และการท่องเที่ยวผู้เฒ่าผู้แก่หลายท่าน อาจจะต้องนั่งกุมขมับกับรูปแบบประเพณีที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ทั้งการแต่งกาย รูปแบบอาหาร รวมถึงการจุดประทัด บางครั้งทำให้ผู้ที่มาพบเห็นอาจจะไม่เข้าใจถึงเจตนารมณ์ที่แท้จริงของประเพณีที่ดีงาม แต่นั่นก็อาจเป็นการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของประเพณีวัฒนธรรมก็เป็นได้"*

ประเพณีพิธีกรรมของคนไทยเชื้อสายจีนในภูเก็ต มีการปรับเปลี่ยนไปตามกระแสของยุคความทันสมัย ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นกระบวนการผลิตซ้ำ เพื่อตอบรับกับสถานการณ์ใหม่ การปรับประยุกต์ส่งผลให้วัฒนธรรมสามารถดำรงอยู่ได้ไม่สูญหาย ซึ่งสอดคล้องกับหลักทฤษฎีวัฒนธรรมศึกษาเชิงวิพากษ์ (Critical Cultural Study) ซึ่ง ลัดดา จิตตคุตตานนท์ (2556) ได้อธิบายไว้ว่า *วัฒนธรรมใดจะสามารถดำรงอยู่ได้ก็ต่อเมื่อสามารถสืบทอดกระบวนการผลิตซ้ำได้อย่างต่อเนื่องเท่านั้น(Cultural Reproduction) กล่าวคือเมื่อวัฒนธรรมได้รับการผลิตขึ้นมาแล้ว ก็จำเป็นที่จะต้องมีการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดอยู่เสมอ ซึ่งเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความอยู่รอดและการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมเหล่านั้น หากเรามองวัฒนธรรมว่าเป็นกระบวนการผลิตแบบหนึ่ง เป้าหมายของการปรับตัวจึงเป็นคุณสมบัติประการหนึ่งของวัฒนธรรมทุกชนิด เพื่อตอบรับสถานการณ์ใหม่ๆ วัฒนธรรมที่ปรับตัวไม่ได้หรือปรับประยุกต์ไม่ไหวก็จะต้องสูญสลายไปในที่สุด*

ด้วยเหตุที่อัตลักษณ์มีการเลื่อนไหล และเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่งตายตัวการนำเสนออัตลักษณ์ผ่านประเพณีพิธีกรรมของคนไทยเชื้อสายจีนในภูเก็ต จึงมีการปรับกระบวนทัศน์การส่งเสริมและสืบทอดอัตลักษณ์ในลักษณะการยอมรับการเปลี่ยนแปลง และตอบสนองกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันและอนาคตด้วยการนำอัตลักษณ์ท้องถิ่น (local identity) มาเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว ดังที่ ประสาน ตันตินิติธรรม (การสื่อสารส่วนบุคคล,14 สิงหาคม 2556) (อ้างถึงใน วันจรัตน์ เดชวิลัย และทวนธง ครุฑจ้อน, 2556) ได้กล่าวว่า *"โครงการประเพณีถือศิลกินผักถือว่า เป็นยุทธศาสตร์เชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมและการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ต้องการเชิดชูเอกลักษณ์ความเป็นภูเก็ต โดยแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมเก่าแก่ต่อนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้เล็งเห็นคุณค่า"*

ประเพณีและพิธีกรรม ชาวไทยเชื้อสายจีนในเมืองภูเก็ตนั้น ยังคงมีการประกอบประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ตามแบบฉบับดั้งเดิมที่ยึดถือกันมา ปลูกฝังวัฒนธรรม (Enculturation) โดยการ

ถ่อยทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นเก่าให้กับคนรุ่นใหม่ เพื่อสืบสารประเพณี และพิธีกรรมดังเดิมให้สืบไป ดั่งเช่นการนับถือเทพเจ้าและการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษของคนไทยเชื้อสายจีน แต่อาจมีการปรับเปลี่ยนรายละเอียดต่างๆ บางประการในบางประเพณีเพื่อให้เป็นไปตามบริบทของสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป อาจเป็นไปในรูปแบบการแพร่กระจาย (Diffusion) ประเพณีและพิธีกรรมนั้นสามารถแพร่กระจายไปยังสังคมอื่นๆ ได้ เพราะวัฒนธรรมจะไม่มีการหยุดแพร่กระจายถ้าบุคคลยังมีการติดต่อสื่อสารกัน ปฏิสัมพันธ์กัน อย่างประเพณีถือศีลกินผักเป็นต้น เพื่ออนุรักษ์ประเพณีดั้งเดิม เป็นการสนับสนุนเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวในปัจจุบัน เพื่อให้ต่างชาติได้รับรู้ สัมผัสวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีน

กลุ่มชาติพันธุ์ของชาวไทยเชื้อสายจีนนั้นสามารถแสดงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ได้อย่างชัดเจน โดยผ่านประเพณีและพิธีกรรมเป็นในลักษณะการต่อรองเชิงอำนาจ ซึ่ง “อำนาจ” ดังกล่าวไปสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในสังคม จนกลายเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการคนในสังคม ให้เป็นไปตามทิศทางที่ต้องการ ได้แก่ การอนุรักษ์สืบสาน การธำรงรักษาประเพณี เป็นต้น

คุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งของวัฒนธรรม คือ “การเปลี่ยนแปลง”(change) หรือ “การปรับตัว” (adaption) ซึ่งคุณลักษณะนี้สามารถแสดงถึงความยืนยาวของวัฒนธรรมหนึ่งๆจึงเป็นการตอกย้ำในการแสดงออกถึงความสำนึกในชาติพันธุ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในเมืองภูเก็ตให้ดำรงคงอยู่อย่างเข้มแข็งและมั่นคงต่อไป

สรุป

ความสัมพันธ์คนไทยและคนจีนมีมาตั้งแต่ก่อนสมัยสุโขทัยแต่ได้พบหลักฐานเส้นทางการอพยพมายังประเทศไทยเมื่อปลายสมัยกรุงศรีอยุธยาประมาณพุทธศตวรรษที่ 22 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวจีนโพ้นทะเล สาเหตุการอพยพมาจากการติดต่อค้าขาย การเมืองการปกครองและการหาแหล่งทำกินใหม่เพราะประสบปัญหาภัยธรรมชาติ กอปรกับในค.ศ. 1855 (พ.ศ.2398) เศรษฐกิจประเทศไทศมีการขยายตัวเป็นอันมาก โดยเฉพาะกิจการเหมืองแร่ดีบุกทางภาคใต้กำลังเฟื่องฟูจึงเป็นแรงจูงใจให้ชาวจีนโพ้นทะเลได้อพยพเข้ามา โดยเส้นทางการอพยพที่ปรากฏมี 2 เส้นทางเส้นทางแรกเดินเข้ามายังประเทศไทยโดยตรงเข้ามาทางฝั่งอ่าวไทย เส้นทางที่สองอพยพไปประเทศที่สองก่อนเข้าสู่ประเทศไทย เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย (เกาะปีนัง) เป็นต้น แล้วกระจายตัวไปจังหวัดทางภาคใต้ของไทย โดยภูเก็ตเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีชาวจีนฮกเกี้ยนเป็นชาติพันธุ์จีนโพ้นทะเลอพยพเข้ามาจำนวนมาก จึงทำให้เป็นจุดเริ่มต้นให้กลุ่มชาติพันธุ์ 2 กลุ่ม ได้แก่ ชาวพื้นเมืองภูเก็ตและชาวจีนฮกเกี้ยน (จีนโพ้นทะเล) มีปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม โดยระยะแรกมีการยืมวัฒนธรรม (cultural borrowing) ได้แก่ การใช้ภาษา การดำเนินชีวิตต่าง ๆ แต่เมื่อการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมของชาวจีนฮกเกี้ยนในภูเก็ตมีมากขึ้น กระบวนการและปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมจึงหลากหลายรูปแบบ ทั้งการปรับตัว การผสมผสาน

ทางวัฒนธรรม การบูรณาการทางวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งอิทธิพลการปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมทำให้เกิดการผสมผสานชาติพันธุ์เดิมกับวัฒนธรรมชาติพันธุ์อื่น ได้กลายเป็นอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ที่เรียกตนเองว่า "บาบ๋า"ซึ่งหมายถึง ชาวไทยเชื้อสายจีนในภูเก็ต" ที่สะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ชาติพันธุ์และเพื่อให้อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายจีนในภูเก็ต ยังธำรงคงอยู่ อิทธิพล"ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ" ที่แฝงมาบนฐานความรู้ ความคิด ความเชื่อทางวัฒนธรรม และขนบธรรมประเพณี ที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมต่าง ๆ ได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ที่เข้มแข็ง อันเป็นนัยยะการสื่อสำนึกชาติพันธุ์ความเป็นคนไทยเชื้อสายจีนใน ภูเก็ตให้มีคุณค่าและความหมายต่อสังคมภูเก็ตอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ปฏิสัมพันธ์มีความซับซ้อนและมีพลวัตในสังคมที่หลากหลายเนื่องจากการอพยบของชนชาติพันธุ์ต่างกลุ่มที่เข้ามาทำให้เกิดการสร้างอัตลักษณ์ที่ไม่หยุดนิ่ง สามารถสังเกตได้จากการดำรงชีวิตประจำวัน มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปตามกาลเวลา มีงานวิจัยและการศึกษามากมายเกี่ยวกับอัตลักษณ์และชาติพันธุ์ การศึกษาครั้งนี้เพียงส่วนหนึ่งของการศึกษาการมีปฏิสัมพันธ์กับการสร้างอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในภูเก็ต ยังมีอีกหลายด้านที่สามารถศึกษาในส่วนอื่นๆ เช่น ความเชื่อและศาสนา อาหารคาวและอาหารหวานในท้องถิ่น เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์. (2542). **สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ ฮกเกี้ยน**. กรุงเทพ ฯ : สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

จี. วิลเลียม สกินเนอร์; G. William Skinner แปลโดย พรรณี ฉัตรพลรักษ์...[และคนอื่นๆ], ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (บรรณาธิการ). (2529). **สังคมจีนในประเทศไทย ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

ฉลาดชาย รมิตานนท์. (2548). **อัตลักษณ์ วัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลง**. ศูนย์สตรีศึกษาคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. [ออนไลน์].
เข้าถึงได้จาก http://www.soc.cmu.ac.th/~wsc/data/Identity28_3_05.pdf
(วันที่ค้นข้อมูล : 10 กุมภาพันธ์ 2565).

ไชยยุทธ ปิ่นประดับ. (2548). **ชาวจีนและคนไทยเชื้อสายจีนในภูเก็ต**. ภูเก็ต : สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต.

นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ. (2560). **อัตลักษณ์ ชาติพันธุ์**. ฐานข้อมูลศัพท์มานุษยวิทยา. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :http://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/ (วันที่ค้นข้อมูล : 1 มีนาคม 2565).

นิติ ภวัครพันธุ์. (2558). **ชวนถก ชาติและชาติพันธุ์**. กรุงเทพ : สยามปริทัศน์.

ปรีชา คุวินทร์พันธุ์. (2548). **อัตลักษณ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรมของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้**. วารสารกระแสอาคเนย์. 5 (55), 8-37.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

ลัดดา จิตตคุตตานนท์ (2556). กรณีศึกษา : การวิเคราะห์การสื่อสารเพื่อการดำรงอยู่และสืบทอดงานประเพณีบูชาอินทขิล [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: https://phdcommunication.wordpress.com/(วันที่ค้นข้อมูล:15 พฤศจิกายน 2545).

วงศ์เดือน ภานุวัฒนากูล. (2552). **อัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.

วันจรัตน์ เดชวิลัย และทวนธง ครุฑจ้อน. (2552). **แนวโน้มการเลิกใช้ภาษาจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต**. รายงานการวิจัย. ภูเก็ต : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต.

วิโรจน์ ทองอ่อน. (2556). **ทัศนคติ ความคิด เกี่ยวกับประเพณีถือศีลกินผักปัจจุบัน**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.phuketvegetarian.com/how-think/phuketvegetarian-konphuket.htm(วันที่ค้นข้อมูล : 15 มีนาคม 2565).

สดใส ตันติกัลยาภรณ์. (2552). ใน **สมาคมภูเก็ตฮกเกี้ยนสามัคคี พิธีเปิดอาคารใหม่ ฉลองครบรอบ 20 ปี**. (หน้า 107 – 112). ภูเก็ต : สมาคมภูเก็ตฮกเกี้ยน.

อมรา พงศาพิชญ์. (2547). **ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (กระบวนทัศน์และบทบาทในประชาสังคม)**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อภิญญา เฟื่องฟูสกุล. (2546). **อัตลักษณ์ (Identity) การทบทวนทฤษฎี และกรอบแนวคิด**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

การศึกษานโยบายและแนวทางการจัดการของภาครัฐต่อสถานการณ์โรคติดเชื้อโคโรนา 2019 กรณีศึกษา ตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

A study of policies and government management approaches towards the 2019 Coronavirus Infectious Disease Situation, a case study, Phai Kho Don Subdistrict, Mueang District, Phitsanulok Province

ธนกาญจน์ อ่วมจินดา[1] เขมนิจ บุญเสน[2] ฐิตาพร ไชยเมืองชื่น[3]
ฤทธินันท์ พลับพลาไชย[4] และรณชัย หมื่นวงศ์[5]
Tanakarn Aumjinda Khemmanit Bunsen Thitaphon Chaimeangchen
Rittinan Phubphachai and Ronnachai Muenwong

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความรู้ความเข้าใจและการยอมรับของประชาชนต่อนโยบายของรัฐ 2) ศึกษาผลกระทบและการปรับตัวการดำเนินวิถีชีวิตใหม่ (New Normal Behavior) ต่อการดำรงชีวิตของประชาชน และ 3) ศึกษาความต้องการของประชาชนที่มีต่อการเยียวยาและความช่วยเหลือของภาครัฐจากผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (COVID-19) ในตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้สถิติเชิงพรรณนา แจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตฐาน ผลการวิจัยพบว่า

นโยบายและแนวทางการจัดการของภาครัฐต่อสถานการณ์โรคติดเชื้อโคโรนา 2019 กรณีศึกษาตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจและการยอมรับต่อนโยบายของรัฐในการบริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านมาตรการ ด้านการรักษา และด้านการเยียวยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าวในระดับมากที่สุด ในขณะที่การปรับตัวในการดำเนินวิถีชีวิต

[1] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อีเมล tanakantanakan2543@gmail.com เบอร์โทร 095-2363394

[2] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อีเมล khemmanit.b@psru.ac.th เบอร์โทร 098-8201444

[3] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อีเมล Thitaphon Chaimeangchen เบอร์โทร 095-1015219

[4] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อีเมล Rittinan Phubphachai เบอร์โทร 098-7502730

[5] อาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อีเมล leesaw2525@hotmail.com เบอร์โทร 095-6411651

ใหม่ของประชาชนอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน รวมถึงความต้องการของประชาชนที่มีต่อการเยียวยาและความช่วยเหลือของภาครัฐจากผลกระทบ ประชาชนในพื้นที่ มีความต้องการเยียวยาช่วยเหลือในด้านลดภาระค่าใช้จ่าย การกู้ยืม ลดภาระหนี้สิน และด้านการรักษาที่สามารถเยียวยาประชาชนได้อย่างทั่วถึง

คำสำคัญ : นโยบาย, แนวทางการจัดการภาครัฐ, โรคติดเชื่อไวรัสโคโรน่า 2019

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the knowledge, understanding and acceptance of the people. 2) to study the impact and adaptation of the new normal way of life (New Normal Behavior) on people's livelihood; and 3) to study the people's needs towards the government's remedies and assistance from the results. Impact of the epidemic situation of Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) in Phai Kho Don Subdistrict, Mueang District, Phitsanulok Province It is a quantitative research. The sample consisted of 400 people. The instrument used for data collection was a questionnaire. Data were analyzed by using descriptive statistics. Divide the frequency, find the percentage, mean and standard deviation. The results showed that

Policies and management approaches of the government on the situation of corona infectious disease 2019: a case study of Phai Kho Don sub-district, Muang district, Phitsanulok province. People have knowledge, understanding and acceptance of the government's policies in managing the epidemic situation of the Coronavirus Disease 2019 in terms of information, measures, treatment and remedies. Overall, it is at a high level. and was affected by the situation at the highest level while the people's adaptation in new way of life was also at the highest level. including people's needs for government remedies and assistance from impacts People in the area need help in reducing the burden of borrowing costs, reducing the burden of debt. and in terms of treatment that can heal people thoroughly

Keyword : Policy, Government Management Guidelines, Coronavirus Disease 2019

บทนำ

การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้เริ่มต้นขึ้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 โดยพบครั้งแรกในนครอู่ฮั่น สาธารณรัฐประชาชนจีน และเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2562 สำนักงานสาธารณสุขเมืองอู่ฮั่น ได้ออกประกาศเป็นทางการพบโรคปอดอักเสบไม่ทราบสาเหตุ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับตลาด อาหารทะเลที่เมืองอู่ฮั่น โดยสาเหตุที่เป็นไปได้มากที่สุดในการติดต่อสู่คน คือการสัมผัสกับเนื้อสัตว์ประเภทต่างๆ ที่วางขายในตลาด และเนื่องจากเมืองอู่ฮั่นเป็นเมืองใหญ่ที่มีประชาชนอยู่หนาแน่น จึงทำให้การระบาดแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว มีผู้ป่วยหนักและผู้เสียชีวิตจำนวนมาก หลังจากพบการระบาดของเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ในเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน องค์การอนามัยโลกได้ระบุว่า ไวรัสชนิดดังกล่าว คือ SARS-CoV-2 เรียกว่า COVID-19 ตามการประกาศชื่ออย่างเป็นทางการที่ใช้เรียกโรคทางเดินหายใจที่เกิดจากไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ขององค์การอนามัยโลกและพบการแพร่เชื้อจากคนสู่คน ผ่านละอองฝอยขนาดเล็ก และองค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การระบาดนี้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ ในวันที่ 30 มกราคม 2563 ต่อมาได้พบผู้ป่วยยืนยันในหลายประเทศทั่วโลก (กรมควบคุมโรค, 2564)

กรมควบคุมโรค (2563 อ้างถึงใน ศศภัสส์ โกมล, 2563, น.2) ระบุว่า จากรายงานสถานการณ์โรคโควิด-19 ในประเทศไทยที่มีการระบาดเป็นวงกว้าง กรมควบคุมโรค จึงได้ดำเนินการยกระดับศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข ตั้งแต่วันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2563 ถึงปัจจุบัน โดยประเทศไทย พบผู้ป่วยติดเชื้อ COVID-19 รายแรกในวันที่ 8 มกราคม 2563 ซึ่งเป็นผู้ที่เดินทางมาจากประเทศจีน และเกิดการแพร่ระบาดเป็นวงกว้างจากประชากรภายในประเทศด้วยกันรัฐบาลจึงกำหนดมาตรการเร่งด่วนในการควบคุมและป้องกันโรคโควิด-19 และเมื่อสถานการณ์แพร่ระบาดมีความร้ายแรงมากขึ้น รัฐบาลจึงประกาศใช้พระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 และออกข้อกำหนดตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 และมาตรา 11 แห่งพระราชกำหนดบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 เพื่อควบคุมสถานการณ์ และจำกัดพื้นที่การแพร่ระบาดของโรค

สำหรับพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก ได้มีมาตรการในการเฝ้าระวังติดตามผู้ที่เดินทางกลับมาจากประเทศกลุ่มเสี่ยง โดยให้ความร่วมมือทั้งจากฝ่ายปกครอง สาธารณสุข กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุข เฝ้าระวังในพื้นที่อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง จึงประกาศมาตรการในการป้องกันควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก เป็นไปตามมาตรการของกระทรวงสาธารณสุขได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงกำหนดให้พื้นที่จังหวัดพิษณุโลกเป็นพื้นที่เสี่ยงที่จำเป็นจะต้องยกระดับมาตรการในการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 ที่เข้มข้นขึ้น และขอความร่วมมืองดเว้นการเดินทางออกนอกพื้นที่โดยไม่จำเป็น ซึ่งการ

ประกาศมาตรการในการป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลกย่อมส่งผลกระทบต่อ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลกทั้งสิ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้เกิดการศึกษาและวิจัยในหัวข้อ การศึกษานโยบายและแนวทางการจัดการของภาครัฐต่อสถานการณ์โรคติดเชื้อโคโรนา 2019 กรณีศึกษา ตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกขึ้นเพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจ และการยอมรับของประชาชนต่อนโยบายของรัฐ ในการบริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตลอดจนศึกษาผลกระทบและการปรับตัวการดำเนินวิถีชีวิตใหม่ (New Normal Behavior) ในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา2019 (COVID-19) ต่อการดำรงชีวิตของประชาชน และเพื่อศึกษาความต้องการของประชาชนที่มีต่อการเยียวยาและความช่วยเหลือของภาครัฐ จาก ผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ ตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นพื้นที่กรณีศึกษาในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจและการยอมรับของประชาชนต่อนโยบายของรัฐในการบริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)
2. เพื่อศึกษาผลกระทบและการปรับตัวการดำเนินวิถีชีวิตใหม่ (New Normal Behavior) ในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา2019 (COVID-19) ต่อการดำรงชีวิตของประชาชน ในพื้นที่ตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อศึกษาความต้องการของประชาชนที่มีต่อการเยียวยาและความช่วยเหลือของภาครัฐจากผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (COVID-19)

กรอบแนวคิดการวิจัย

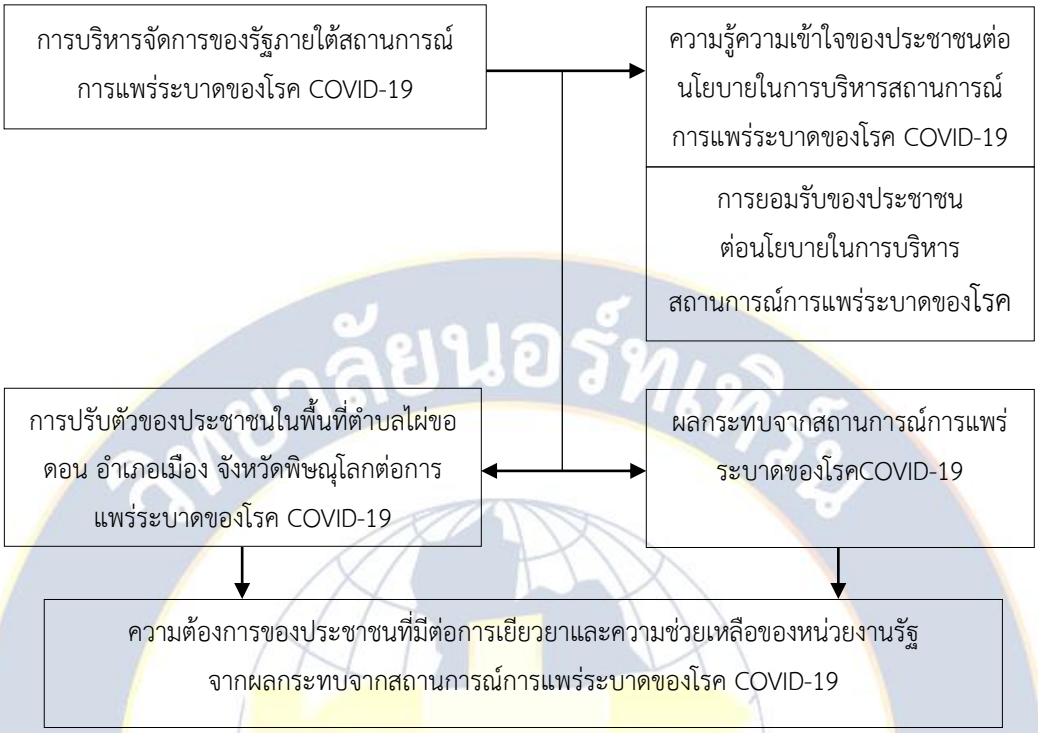

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ทำการศึกษากับผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำนโยบายหรือมาตรการต่างๆ คือ ประชาชนในตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 4,134 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ขอดอน, 2564) ซึ่งมีรายละเอียดของการดำเนินการสุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะของการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวิจัยดังนี้

1.1 ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งมีจำนวน 4,134 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ขอดอน, 2564) ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรการคำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n = จำนวนตัวอย่างที่จะต้องทำการสุ่ม

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง (กำหนด 0.05)

แทนค่า $n = \frac{4,134}{1+4,134(0.05)^2}$

n = 376

กลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณตามสูตรการคำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่ม ตัวอย่าง 376 คนและในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะขอเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เพื่อกันความคลาดเคลื่อนในระดับนัยสำคัญที่ 0.05

1.2 จากประชากรทั้งหมด 4,134 คน ผู้วิจัยใช้ตารางการแบ่งชั้นภูมิแบบเป็นสัดส่วน (Stratified Random Sampling) ดังนี้

การแบ่งชั้นภูมิแบบเป็นสัดส่วน

$$n_i = \frac{N_i}{N/n}$$

ในขณะที่ n_i = ขนาดกลุ่มตัวอย่างในชั้นภูมิที่ i

n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N_i = ขนาดของประชากรในชั้นภูมิที่ i

N = ขนาดของประชากร

แทนค่า $n_i = \frac{765}{4{,}134/400}$

= 74

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

หมู่บ้าน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
หมู่ที่ 1	765	74
หมู่ที่ 2	893	87
หมู่ที่ 3	990	96
หมู่ที่ 4	727	70
หมู่ที่ 5	499	48
หมู่ที่ 6	260	25
รวม	4,134	400

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาคือการศึกษาเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามแบบ ลิเคิร์ทสเกล (Likert Scal) ใช้วัดเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อนโยบายและแนวทางการ

จัดการของภาครัฐในการบริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กรณีศึกษาตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

3. การสร้างเครื่องมือวิจัย

3.1 การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

1) ศึกษาหลักการสร้างแบบสอบถามเพื่อการวิจัยรวมไปถึงเพื่อกำหนดแนวทางและขอบเขตในการออกแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2) ศึกษาข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี ตลอดถึงเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งในภาพรวมระดับโลก ระดับประเทศตลอดจนระดับท้องถิ่น รวมถึงศึกษานโยบายและแนวทางการจัดการของภาครัฐในการบริหารสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เพื่อเป็นแนวทางนำมาสร้างข้อคำถาม

3) กำหนดประเด็นสร้างแนวคำถามที่เชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลอื่นๆที่ เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมทั้งประเด็นที่ต้องการคำตอบในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

4) ดำเนินการสร้างแบบสอบถามฉบับร่าง

5) นำแบบสอบถามฉบับร่างไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญทางด้านการวัดผลด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยเฉพาะในส่วนของคำถามเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางการจัดการของภาครัฐในการบริหารสถานการณ์โรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยการหาค่า IOC: The Index of Item-Objective Congruence เพื่อตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยตรวจสอบความครอบคลุมของข้อความ ความถูกต้องและความชัดเจนของข้อคำถาม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญลงความเห็นและให้ค่าคะแนนความแม่นตรงสอดคล้องว่าคำถามนั้นตรงตามข้อบ่งชี้ที่กำหนดไว้ แล้วนำคะแนนแต่ละข้อคำถามมาวิเคราะห์หาค่า IOC โดยมีเกณฑ์ตัดสินที่ยอมรับได้ที่ 0.5 – 1.00 ขึ้นไป

6) นำแบบสอบถามไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญรวมถึงพิจารณาตรวจเพื่อแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง

7) ผู้วิจัยปรับปรุงข้อคำถามของแบบสอบถามและนำไปเก็บข้อมูลจำนวน 30 ชุด จากประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

8) ผู้วิจัยปรับปรุงแบบสอบถามและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้สำหรับเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การแปลผลคะแนนแบบสอบถาม

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 6 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีแปลผลโดยการใช้ค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจและพฤติกรรมของประชาชนที่ตอบสนองต่อนโยบายของภาครัฐ เป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) แต่ละข้อมี 2 ตัวเลือก คือ ตอบใช่ และตอบไม่ใช่ ใช้วิธีการแปลผลโดยการใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ แล้วนำค่าร้อยละมาแสดงผลระดับความรู้ความเข้าใจ 3 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปรับตัวของประชาชนจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในชีวิตปกติรูปแบบใหม่ (New Normal) และผลกระทบต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งเป็นแบบประเมินค่าระดับผลแบบ RatingScale โดยเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การแปลผลคะแนน ผู้วิจัยได้กำหนด ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับตัวของประชาชนจากสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในชีวิตปกติรูปแบบใหม่ (New Normal) และผลกระทบต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ออกเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางการจัดการของรัฐในการบริหารจัดการ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งเป็นแบบประเมินค่าระดับผลแบบ RatingScale โดยเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อยและระดับน้อยที่สุด

การแปลผลคะแนน ผู้วิจัยได้กำหนด ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางการจัดการของรัฐในการบริหารจัดการ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ออกเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 5 ข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการของประชาชนที่มีต่อการเยียวยาและความช่วยเหลือของภาครัฐจากผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (COVID-19) ของตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นข้อคำถามที่ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขผลกระทบและความต้องการของประชาชนต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นข้อคำถามที่ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขอหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยและขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามสำหรับการวิจัย

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยจะต้องปฏิบัติตามระเบียบการป้องกันโรคตามระเบียบของกรมควบคุมโรคอย่างเคร่งครัด โดยสวมหน้ากากอนามัย เตรียมสเปรย์แอลกอฮอล์เพื่อทำความสะอาด

4.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการวิเคราะห์ตามรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการดังนี้

5.1 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ มีดังนี้

1) ค่าร้อยละ(Percentage)

2) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division : S.D.)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่พบเป็นเพศหญิง จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 มีช่วงอายุ 41 – 50 ปี จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5 มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/เทียบเท่าจำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 31 มีอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 137 คน คิดร้อยละ 34.25 นับถือศาสนาพุทธมีจำนวน 360 คน คิดเป็นร้อยละ 90 ส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลไผ่ขอดอน มีจำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 24 และรับข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางสื่อ Social Media จำนวน 258 คน คิดเป็นร้อยละ 25.52

ตอนที่ 2 ความรู้ ความเข้าใจและพฤติกรรมของประชาชนที่ตอบสนองต่อนโยบายของภาครัฐ

ด้านที่ 1 ด้านข้อมูลข่าวสาร

ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมด้านข้อมูลข่าวสารภาพรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 72 เมื่อพิจารณารายข้อคำถาม พบว่า ข้อคำถามที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจมากที่สุด คือโรคที่เกิดจากโคโรนา 2019 (COVID-19) มักจะมีอาการ ไอ เจ็บคอ หายใจหอบเหนื่อยจมูกไม่ได้กลิ่น มีไข้สูงกว่า 37.5 องศา และมีผื่นขึ้นตามตัว คิดเป็นร้อยละ 88.75

ด้านที่ 2 ด้านมาตรการ

ประชาชนะมีความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมด้านมาตรการรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 79.56 เมื่อพิจารณารายข้อคำถาม ผลการศึกษาพบว่า ข้อคำถามที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจมากที่สุด คือมาตรการปิดสถานที่บางแห่งชั่วคราวหรือการจำกัดเวลาเปิด-ปิดสถานที่ต่างๆ ไม่สามารถช่วยให้การแพร่ระบาดลดลง คิดเป็นร้อยละ 85

ด้านที่ 3 ด้านการรักษา

ประชาชนะมีความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมด้านการรักษาอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 83.25 เมื่อพิจารณารายข้อคำถาม ผลการศึกษาพบว่า ข้อคำถามที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจมากที่สุด คือผู้ป่วยที่ไม่แสดงอาการหรือแสดงอาการเพียงเล็กน้อยจะถูกส่งตัวไปรักษายังโรงพยาบาลสนาม และรักษาตัวที่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 83.25

ด้านที่ 4 ด้านการเยียวยา

ประชาชนะมีความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมด้านการเยียวยาอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 80.66 เมื่อพิจารณารายข้อคำถาม ผลการศึกษาพบว่า ข้อคำถามที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจมากที่สุด คือการที่รัฐดำเนินโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ,โครงการคนละครึ่ง,เราชนะ ม.33 - ม.39 เรารักกัน ยิ่งใช้ยิ่งได้เพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายให้กับประชาชน คิดเป็นร้อยละ 84

ตอนที่ 3 ความสามารถในการปรับตัวของประชาชนจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในชีวิตปกติรูปแบบใหม่ (New Normal) และผลกระทบต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ด้านที่ 1 ด้านการปรับตัวในชีวิตปกติรูปแบบใหม่

ความสามารถในการปรับตัวของประชาชนจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในชีวิตปกติรูปแบบใหม่ (New Normal) พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ หากท่านมีอาการไข้และมีอาการหวัด เช่น ไอ จาม มีน้ำมูก ท่านจะสวมหน้ากากอนามัยทุกครั้ง

ด้านที่ 2 ด้านผลกระทบ

ผลกระทบต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือท่านเห็นว่าการระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ท่านไม่สามารถประกอบอาชีพตามปกติได้

ตอนที่ 4 ความพึงพอใจต่อนโยบายและแนวทางการจัดการของรัฐในการบริหารจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ด้านที่ 1 ด้านข้อมูลข่าวสาร

ความพึงพอใจต่อนโยบายและแนวทางการจัดการของรัฐในการบริหารจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ด้านข้อมูลข่าวสาร พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือหน่วยงานภาครัฐให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์โรคโคโรนา 2019 (COVID-19) อย่างถูกต้องครบถ้วน

ด้านที่ 2 ด้านมาตรการ

ความพึงพอใจต่อนโยบายและแนวทางการจัดการของรัฐในการบริหารจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ด้านมาตรการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ มาตรการการลงทะเบียนในโปรแกรม Save Phitsanulok หรือแจ้งต่อเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อในพื้นที่ของบุคคลที่เดินทางมาจากพื้นที่ต่างจังหวัด

ด้านที่ 3 ด้านการรักษา

ความพึงพอใจต่อนโยบายและแนวทางการจัดการของรัฐในการบริหารจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ด้านการรักษา พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การที่รัฐดำเนินการจัดหาวัคซีนโคโรนา2019 (COVID-19) ทั้งวัคซีนหลักและวัคซีนทางเลือกเหมาะสมกับประสิทธิภาพ

ด้านที่ 4 ด้านการเยียวยา

ความพึงพอใจต่อนโยบายและแนวทางการจัดการของรัฐในการบริหารจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ด้านการเยียวยา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การที่รัฐดำเนินโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ,โครงการคนละครึ่ง ,เราชนะ ม.33 ม.39 เรารักกัน ,ยิ่งใช้ยิ่งได้

ตอนที่ 5 ความต้องการของประชาชนที่มีต่อการเยียวยาและความช่วยเหลือของภาครัฐจากผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ด้านที่ 1 ด้านการเยียวยาช่วยเหลือ

ประชาชนต้องการการเยียวยาช่วยเหลือที่สามารถเยียวยาประชาชนได้ทุกเพศทุกวัย ทุกอาชีพและทุกชนชั้น ไม่ควรมีการแบ่งแยกในการดูแลหรือเลือกปฏิบัติกับทุกคน และควรได้รับการดูแลจากหน่วยงานของรัฐอย่างเท่าเทียมและเสมอภาคกัน หน่วยงานของรัฐควรมีการติดตามในการเข้าถึงการเยียวยาต่างๆ ที่หน่วยงานของรัฐได้ออกมาด้วย เช่น โครงการคนละครึ่ง , เราชนะ และเราเที่ยวด้วยกัน เพื่อให้ประชาชนได้รับการเยียวยาและการช่วยเหลือจากทางภาครัฐได้อย่างเต็มที่

ด้านที่ 2 ด้านการลดภาระค่าใช้จ่าย

ประชาชนมีความต้องการให้รัฐบาลออกมาตรการช่วยเหลือในด้านการลดภาระค่าครองชีพ ลดราคาแก๊สหุงต้ม ลดราคาน้ำมันพืชและของใช้ในครัวเรือน ลดราคาน้ำมันเชื้อเพลิงตลอดจนลดราคาค่าน้ำ ค่าไฟ และต้องการให้รัฐบาลดำเนินนโยบายโครงการเราชนะ,คนละครึ่ง , เราเที่ยวด้วยกัน และบัตรสวัสดิการแห่งรัฐอย่างต่อเนื่อง โดยต้องการให้รัฐบาลเพิ่มวงเงินให้กับประชาชนในแต่ละโครงการ และในส่วนของผู้สูงอายุ คนพิการต้องการให้รัฐบาลเพิ่มวงเงินเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุและคนพิการ ตลอดจนช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของกลุ่มเปราะบาง

ด้านที่ 3 ด้านการกู้ยืม ลดภาระหนี้สิน

ประชาชนมีความต้องการให้ภาครัฐดำเนินนโนบายในเรื่องการพักหนี้ระยะยาวให้กับประชาชน กลุ่มภาคเกษตรกร เจ้าของกิจการ และประชาชนชนที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และมีแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำให้กับประชาชน เพื่อเปิดโอกาสให้กับประชาชน ในเรื่องของแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ และประชาชนมีความต้องการให้ภาครัฐมีมาตรการช่วยเหลือประชาชนกลุ่มที่กู้เงินนอกระบบอีกด้วย

ด้านที่ 4 ด้านการรักษา

ประชาชนต้องการวัคซีนที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ควรเพิ่มทางเลือกในการจัดหาวัคซีนทางเลือกมากกว่านี้ และควรมีการเพิ่มหรือปรับปรุงศูนย์พักคอยให้สามารถรองรับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่กำลังเกิดขึ้น นอกจากนี้ประชาชนยังต้องการที่จะได้รับชุดตรวจโควิด Antigen Test Kit (ATK) ร่วมถึงการเข้ารับการรักษาแบบไม่เสียค่าใช้จ่าย

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะที่จะนำไปสู่แนวทางการกำหนดนโยบายและแนวทางการจัดการของรัฐในการบริหารจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

รัฐบาลควรมอบหมายให้หน่วยงานในพื้นที่สำรวจความเดือดร้อน และความต้องการของประชาชนเพื่อนำไปกำหนดมาตรการการเยียวยาช่วยเหลือให้ตรงกับความต้องการ และสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนหน่วยงานของรัฐควรคิดตัดสินใจ วางแผนให้รอบคอบในการออกมาตรการต่างๆ และมีมาตรการที่เข้มงวด รัดกุมมากขึ้น ไม่เช่นนั้น อาจจะไม่สามารถป้องกันการแพร่ระบาดได้ แต่อาจจะทำให้มีผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้น และหน่วยงานของรัฐควรมีบทลงโทษกับประชาชนที่ฝ่าฝืนมาตรการต่างๆ อย่างจริงจัง เนื่องจากมีประชาชนบางกลุ่มที่ยังฝ่าฝืนมาตรการของรัฐอยู่เป็นจำนวนมาก

หน่วยงานของรัฐควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เป็นจริง ถูกต้องชัดเจน ไม่มีการบิดเบือน มีหลักฐานที่สามารถให้ประชาชนตรวจสอบได้ และควรมีการประชาสัมพันธ์ให้หลากหลายทางมากกว่านี้ เพราะมีประชาชนบางกลุ่มไม่สามารถทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคโควิด-19 ได้ เพื่อให้ประชาชน

มีความรู้ความเข้าใจถึงโรคนี้และการป้องกันตัวเองมากขึ้น ตลอดจนหน่วยงานของรัฐควรมีมาตรการในการแก้ไขปัญหาการบิดเบือนข้อมูลข่าวสารในเรื่องของการแพร่ระบาดของของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างเป็นรูปธรรม และควรมีมาตรการในการคุ้มครองข้อมูลส่วนตัวของผู้ติดเชื้อ

อภิปรายผล

1) ช่องทางการรับข้อมูลข่าวสาร ในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ทำให้ประชาชนในพื้นที่สามารถเข้าถึงข้อมูลหรือการรับข้อมูลได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้จะมีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้มากกว่าและหลายช่องทางมากกว่า โดยจากการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างพบว่า ช่องทางการรับข้อมูลข่าวสารของประชาชนในเขตพื้นที่มีความหลากหลายมากมาย เช่น สื่อ Social Media สื่อสิ่งพิมพ์โทรทัศน์ วิทยุ เสียงประกาศตามสาย และเพื่อนหรือคนที่รู้จัก เป็นต้น ทั้งนี้การที่จะให้ประชาชนจะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารหรือรับข่าวมูลข่าวสารนั้น ทางหน่วยงานของรัฐอาจจะต้อง ให้ความสำคัญกับช่องทางที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้มากที่สุดและก็ลดหลั่นลงมาตามลำดับจากการศึกษาพบว่าประชาชนในพื้นที่มีช่องทางการรับข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางสื่อ Social Media มากที่สุด จำนวน 258 คน คิดเป็นร้อยละ 25.52 เนื่องจากช่องทางการรับข้อมูลข่าวสารดังกล่าว เข้าถึงได้ง่าย มีความสะดวก รวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันมากที่สุด

2) ความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมของประชาชนมีผลต่อการนำเอาความรู้ความเข้าใจที่แต่ละบุคคลได้รับมานั้นมาปฏิบัติ โดยผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์และแยกแยะของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับสุนันท์ ประเสริฐจิต (2529 อ้างถึงใน วีรชัย เฮงษฎีกุล, 2550, น.10) ได้อธิบายความหมายของความรู้ความเขาใจไว้ว่า ความรู้ หมายถึงพฤติกรรมและสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งเน้นการจำไม่ว่าจะเป็นการระลึกถึงหรือระลึกได้ก็ตาม เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการเรียนรู้ โดยความรู้นี้ อาจแยกออกเป็น ความรู้เฉพาะสิ่ง ความรู้ในเรื่องระเบียบการและความรู้เรื่องสากลเป็นต้น ส่วนความเข้าใจหมายถึงความสามารถทางปัญญาและทักษะ อันได้แก่ 1) ความสามารถที่จะให้ความหมายของคำ (การแปล) 2) ความสามารถในการเข้าใจความหมายของการคิด (การตีความ) 3) ความสามารถในการคาดคะเนถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นได้จากการกระทำ (การประเมินค่า)จากผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในเขตพื้นที่มีความรู้ความเข้าใจด้านการรักษามากที่สุด โดยแปลผลออกมาอยู่ในระดับที่มาก เนื่องจากประชาชนให้ความสนใจเรื่องกับด้านการรักษา และในปัจจุบันการรักษานั้นยังไม่สามารถรักษาหรือเข้าถึงการรักษาได้อย่างครอบคลุม ประชาชนจริงต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการรักษาเป็นพิเศษ และในทางกลับกัน ด้านข้อมูลข่าวสารประชาชนยังมีความรู้ความเข้าใจที่ผิดอยู่ โดยในรายข้อคำถามที่ว่า ความเข้มข้นของเจลแอลกอฮอล์ล้างมือ ต้องไม่ต่ำกว่า 50-65 % ถึงจะมีประสิทธิภาพการฆ่าเชื้อได้ ซึ่งการแปลผลออกมากอยู่ในระดับปานกลางและประชาชนยังมีความรู้ความเข้าใจที่ผิดอยู่ จาก

การอ้างอิงของกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ว่าเจล แอลกอฮอล์ล้างมือ ต้องมีความเข้มข้นอย่างนั้น 70 % ถึงจะสามารถฆ่าเชื้อได้ และหากมีไข้ ไอ หายใจลำบาก ให้ไปพบแพทย์ทันที

3) ความสามารถในการปรับตัวของประชาชนในพื้นที่มีการปรับตัวเพื่อหลีกเลี่ยงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยสวมหน้ากากอนามัย เพื่อไม่ให้รับเชื้อไวรัสดังกล่าว ไม่ว่าจะมีหรือไม่มีอาการไข้ก็ตาม ประชาชนจะพกเจลแอลกอฮอล์ทุกครั้งและความเข้าใจเกี่ยวกับการลดระยะเวลาในการอยู่ในพื้นที่สาธารณะ และเห็นว่าการลดระยะเวลาจะช่วยให้ลดโอกาสการแพร่ระบาดของโรคโควิด19 ได้มากที่สุด และยังเชื่อมั่นในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด19 ตามแนวทางของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งการปรับตัวดังกล่าวเป็นไปตามแนวทางของการป้องกันโรคของกรมควบคุมโรค (2564) ซึ่งสะท้อนผ่านความคิดเห็นต่อผลกระทบโดยประชาชนในพื้นที่เห็นว่าการออกไปในพื้นที่สาธารณะต้องใช้ความระมัดระวัง ซึ่งจะช่วยลดโอกาสการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ได้มากที่สุด ทำให้ประชาชนตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น สะท้อนผ่านความคิดเห็นต่อผลกระทบทางสังคม ดังนั้นการสร้างความเชื่อมั่นในมาตรการของภาครัฐในการปฏิบัติตัวเพื่อลดการแพร่ระบาดของโรค จำเป็นต้องทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งเศรษฐกิจและสังคม

4) ความพึงพอใจต่อนโยบายและแนวทางการจัดการของรัฐในการบริหารจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยภาพรวมประชาชนในเขตพื้นที่มีความพึงพอใจต่อนโยบายและแนวทางการจัดการของรัฐ ในด้านข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อมูล ที่เผยแพร่นั้นมีเนื้อหาครอบคลุมเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นอย่างดีภาครัฐสามารถกระจายข้อมูลข่าวสารดังกล่าวเป็นที่พึงพอใจของประชาชนในพื้นที่ ในด้านมาตรการประชาชนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมาตรการต่างๆของภาครัฐสามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างทั่วถึง ประชาชนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและช่วยลดทอนผลกระทบที่เกิดจากการแพร่ระบาดของโรคได้ เช่น มาตรการWork from home เป็นต้น ในด้านการรักษาประชาชนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากซึ่งรัฐดำเนินการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆเกี่ยวกับการรักษา เช่นการจัดหาวัคซีน ตลอดจนการเตรียมความพร้อมของโรงพยาบาลสนาม ภาครัฐสามารถบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี ด้านการเยียวยาประชาชนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ภาครัฐสามารถช่วยเหลือเยียวยาประชาชนได้อย่างทั่วถึง เท่าเทียมและเสมอภาคกัน ส่งผลให้ประชาชนมีความพึงพอใจต่อนโยบายและแนวทางการจัดการของรัฐในการบริหารจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในครั้งนี้

5) ประชาชนต้องการการเยียวยาช่วยเหลือจากภาครัฐ และต้องการให้ภาครัฐตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในด้านต่างๆ ได้อย่างเต็มที่ เมื่อความต้องการเกิดขึ้นและได้รับการตอบสนองในด้านนั้นแล้ว ความต้องการด้านนั้นจะถูกลดความสำคัญลงจนหมดแต่จะเกิดความ

ต้องการในสิ่งใหม่แทน ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีความต้องการของ Maslow (Maslow's Need Hierachy) Maslow (อ้างถึงใน พรอนันต์ กิตติมั่นคง, น.14) ได้ตั้งสมมุติฐานเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ไว้ดังนี้ (1) บุคคลย่อมมีความต้องการอยู่เสมอและไม่สิ้นสุด ขณะที่ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอย่างอื่นก็จะเกิดขึ้นอีกไม่มีวันจบสิ้น (2) ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรมอื่นๆ ต่อไป ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองจึงเป็นสิ่งจูงใจในพฤติกรรมของคนนั้น (3) ความต้องการของบุคคลจะเรียงเป็นลำดับขั้นตอนความสำคัญ เมื่อความต้องการระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว บุคคลก็จะให้ความสนใจกับความต้องการระดับสูงต่อไป จากการศึกษาพบว่าประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีความต้องการการเยียวยาช่วยเหลือจากภาครัฐด้านการลดภาระค่าใช่จ่าย ด้านการกู้ยืม ลดภาระหนี้สินและด้านการรักษา ในประเด็นต่างๆ เช่น ด้านการลดภาระค่าใช่จ่าย ประชาชนมีความต้องการให้รัฐบาลออกมาตราการลดภาระค่าครองชีพ และค่าใช่จ่ายในครัวเรือน และต้องการให้รัฐบาลดำเนินนโยบายเพิ่มวงเงินให้กับผู้มีสิทธิในโครงการ เราชนะ ,คนละครึ่ง ,เราเที่ยวด้วยกัน และบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านการกู้ยืม ลดภาระหนี้สิน ประชาชนมีความต้องการให้ภาครัฐดำเนินนโยบายในเรื่องการพักหนี้ระยะยาวให้กับประชาชน กลุ่มภาคเกษตรกร เจ้าของกิจการ และประชาชนชนที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 ตลอดจน มีแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำให้กับประชาชน และประชาชนมีความต้องการให้ภาครัฐออกมาตราการช่วยเหลือประชาชนกลุ่มที่กู้เงินนอกระบบอีกด้วย ด้านการรักษาพบว่าประชาชนต้องการวัคซีนที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด และควรมีการเพิ่มหรือปรับปรุงศูนย์พักคอยให้สามารถรองรับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 ที่กำลังเกิดขึ้น นอกจากนี้ประชาชนยังต้องการที่จะได้รับชุดตรวจโควิด Antigen Test Kit (ATK) อย่างทั่วถึงและเพียงพอต่อความต้องการ

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานรัฐควรมีการกระจายข้อมูลในด้านต่างๆ เช่น ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านมาตรการด้านการรักษา หรือด้านการเยียวยา เป็นต้น การประชาสัมพันธ์ควรมีข้อมูลที่ต้องชัดเจน ไม่มีการบิดเบือนข้อมูล และควรมีการประชาสัมพันธ์ให้หลากหลายช่องทาง เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น ตลอดจนหน่วยงานรัฐต้องมีมาตรการในการแก้ไขปัญหาการบิดเบือนข้อมูลข่าวสารอย่างเป็นรูปธรรม เพราะการกระจายข้อมูลนั้นก็ต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง ซึ่งประชาชนบางกลุ่มยังมีความรู้ความเข้าใจที่ผิดจากความเป็นจริงอยู่

2. การที่หน่วยงานภาครัฐจะจัดทำหรือดำเนินการออกนโยบายหรือมาตรการ ไม่ว่าจะเป็นด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านมาตรการ ด้านการรักษา และด้านการเยียวยานั้น ต้องคำนึงถึงความต้องการของประชาชนและประสิทธิภาพในการจัดการ กับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโค

โรนา 2019 (COVID-19) และผลกระทบที่ประชาชนพึงจะได้รับด้วย บางมาตรการถ้าไม่สามารถป้องกัน หรือยับยั้งการแพร่ระบาดได้ หน่วยงานภาครัฐควรมีการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงมาตรการดังกล่าว ไม่เช่นนั้นอาจก่อให้เกิด ผลกระทบแบบในปัจจุบัน และหากหน่วยงานภาครัฐยังไม่มีการบังคับใช้มาตรการที่รัดกุมมากกว่านี้ อาจก่อให้เกิดผลกระทบที่มากเกินกว่าที่หน่วยงานของรัฐจะรับไหว

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลกระทบที่ประชาชนได้รับจากนโยบายและมาตรการของภาครัฐ เพื่อนำไปประเมินหรือการประกอบการตัดสินใจของรัฐบาลในการออกมาตรการอื่นๆต่อไป
2. ควรมีการศึกษาถึงการฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจในระดับภาพรวมของประเทศ ที่ได้รับผลกระทบจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมโรค. (2564). **สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มาตรการสาธารณสุข และปัญหาอุปสรรคการป้องกันควบคุมโรคในผู้เดินทาง.** สืบค้นเมื่อ 23 กันยายน 2564, จาก : https://ddc.moph.go.th/uploads/files/2017420210820025238.pdf?fbclid=IwAR1zScqME M2 C0 DVc8 HSyX1 KGn6 mgHHq__kwPHTCUkW2 5 VNt8tT6z603YIsk

พรอนันต์ กิตติมั่นคง. (2547). **การศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต).** นครนราชสีมา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. สืบค้นจาก :https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=1477

วีรชัย เฮงษฎีกุล. (2550). **ความรู้ความเข้าใจและปัจจัยในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลห้วยอ้อ อำเภอลอง จังหวัดแพร่.** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). อุตรดิตถ์.มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.สืบค้นจาก : https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=582

ศศภัสส์ โกมล. (2563). **รายงานผลการศึกษามาตรการด้านการบริหารจัดการองค์กรในสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 กองโรคไม่ติดต่อ ปี พ.ศ. 2563.** สืบค้นจาก : https://ddc.moph. go.th/uploads/publish/1169820210818084708.pdf?fbclid=IwAR21Hkzyo3CITC3 bGJsLbNvAg7SJQT-GZxCi_qnu43LwJ12jlKG2cAPKK8E

องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ขอดอน. (2564). **ข้อมูลประชากร.** สืบค้นเมื่อ 23 กันยายน 2564, จาก https://www.phaikhodon.go.th/condition.php

ความโปร่งใสในการบริหารขององค์กรปกครองท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

Transparency in Administration of Local Administrative Organizations: A Case Study of Ban Rai Subdistrict Administrative Organization Si Samrong District Sukhothai

ณัฐวรา อินนอก[1] วัชรภัทร ธิช่างทอง[2] ทิชากร วรรณบุตร[3] และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์[4]
Nathwara Innok Watcharapat Thichangthong Thichakon Wannaboot and Kampanart Wongwatthanaphong

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ1) ศึกษาระดับความโปร่งใสในการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย 2) เสนอแนวทางการเสริมสร้างความโปร่งใสในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 378 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้สถิติเชิงพรรณนา แจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า

1) ศึกษาระดับความโปร่งใสในการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย พบว่าความโปร่งใสในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือ ด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร รองลงมาคือ ด้านความไว้วางใจ ด้านกระบวนการตรวจสอบความถูกต้อง และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับมาก คือด้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ตามลำดับ

2) เสนอแนวทางการเสริมสร้างความโปร่งใสในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ การศึกษาการวิจัยเรื่อง ความโปร่งใสในการบริหารงานขององค์กรปกครองท้องถิ่น ขององค์การ

[1] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล Mananya9990@gmail.com เบอร์โทร 0943300645

[2] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล gameza6647@gmail.com เบอร์โทร 0622507919

[3] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล watchar2000@gmail.com เบอร์โทร 0828974145

[4] หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล kampanart_wk@yahoo.com เบอร์โทร 0819870021

บริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ทั้งหมด 4 ด้าน ซึ่งผลโดยภาพรวม อยู่ระดับมาก องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ 1. ควรมีการจัดกิจกรรมในการแลกเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชั่น เพื่อให้อบต.มีประสิทธิภาพด้านความโปร่งใสได้มากขึ้น 2. อบต.ควรมีการเปิดเผยข้อมูลในด้านต่างๆให้ประชาชนได้มีสิทธิและต้องการเข้าถึงข้อมูล เพื่อแสดงความโปร่งใสในการบริหารงาน 3. เปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาไม่ว่าจะเป็นการอบรมหรือโครงการต่างๆหรือทางเว็บไซต์ออนไลน์ ผ่านทางโซเชียลมิเดีย เฟสบุ๊ก ไลท์ อย่างใกล้ชิด เพื่อแสดงให้เห็นถึงการทำงานและความโปร่งใสของท้องถิ่นต่อไป

คำสำคัญ : ความโปร่งใส, การบริหาร,องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of transparency in administration of local administrative organizations, a case study of Ban Rai Subdistrict Administrative Organization. Si Samrong District Sukhothai Province 2) Compare the opinions of the people with the level of transparency in the administration of the Ban Rai Subdistrict Administrative Organization 3) Propose the guidelines for enhancing the transparency in the administration of the Ban Rai Subdistrict Administrative Organization It is a quantitative and qualitative research. The sample consisted of 378 people. The tools used for data collection were questionnaires and interview forms. Data were analyzed using descriptive statistics. frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and content analysis It is a quantitative and qualitative research. The results showed that

1) To study the level of transparency in administration of local government organizations, a case study of Ban Rai Subdistrict Administrative Organization Si Samrong District Sukhothai It was found that the transparency in the operation of the Ban Rai Subdistrict Administrative Organization Si Samrong District Sukhothai Province as a whole is at a high level when considering each aspect. The aspect with the highest opinion is access to information, followed by trust The validation process and the one with the least comment which is at a high level is the disclosure of information, respectively.

2) Propose guidelines for enhancing transparency in administration of Ban Rai Subdistrict Administrative Organization research study on Transparency in the administration of local administrative organizations of the Ban Rai Subdistrict Administrative Organization Si Samrong District Sukhothai Province in all 4 aspects, which overall results are at a high level. Ban Rai Subdistrict Administrative Organization 1. There should be activities to exchange ideas about anti-corruption. To make the SAO more efficient in transparency 2. The Sub-district Administrative Organization should disclose information in various fields so that people have rights and want to access information. to show transparency in management 3. Disclosure of information honestly whether it is training or projects or through online websites. Through social media, Facebook Lite closely to further demonstrate the work and transparency of the local area.

Keywords : Transparency, Administration, Ban Rai Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

ปัญหาของการทุจริตคอร์รัปชั่นในปัจจุบันถือเป็นปัญหาใหญ่ที่สำคัญที่มีผลกระทบต่อคนทั่วโลก โดยเฉพาะในประเทศไทยนั้นยังคงเป็นปัญหาสังคมที่ทวีความรุนแรงอย่างต่อเนื่องทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เป็นปัญหาที่บั่นทอนการพัฒนาประเทศเป็นระยะ เวลายาวนาน ส่งผลให้การทุจริตคอร์รัปชั่นเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน จากปัญหาดังกล่าวได้มีองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ ได้จัดลำดับความโปร่งใสทั้งหมด180 ประเทศ ผ่านดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์ การทุจริตคอร์รัปชั่นประจำปี 2563 ผลปรากฏว่าประเทศไทยได้คะแนน 36 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน อยู่อันดับที่ 104 จาก 180ประเทศ(กมล ชวาลวิทย์,2563)จากการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) พบว่า หน่วยงานต่างๆ ในภาครัฐเป็นองค์กรที่มีการทุจริตคอร์รัปชั่นมากที่สุด ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการทำหน้าที่บริหารงานขัดต่อหลักคุณธรรม จริยธรรม ขาดความโปร่งใส ในการทำงานและขาดการใส่ใจดูแลคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งผลให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชั่น อย่างกว้างขวางในภาครัฐ

แนวคิดเรื่องหลักธรรมาภิบาล จึงมีบทบาทอย่างมากต่อหน่วยงานภายในประเทศทั้งภาครัฐและเอกชน ประเทศไทยจึงมีความพยายามในการสร้างระบบการบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดีโดยเน้นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการตัดสินใจของภาครัฐมากขึ้น ภาครัฐมีการบริหารการปกครองที่โปร่งใสสามารถถูกตรวจสอบ โดยประชาชนมากขึ้น หลักธรรมาภิบาล จึงได้

กลายเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นหลักการ ที่เกื้อหนุนสังคมประชาธิปไตย และเมื่อมีการนำแนวคิดหลักธรรมาภิบาลไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง ซึ่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี มุ่งเน้นให้หน่วยงานของรัฐดำเนินงานตามภาระหน้าที่โดยยึดหลักการพื้นฐาน 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน,2553)

จากสถานการณ์ภาพรวมการทุจริตคอร์รัปชั่นของประเทศไทยที่กล่าวมาข้างต้น การที่จะให้ปัญหาดังกล่าวคลี่คลายเกิดผลสัมฤทธิ์ได้ดีและมีประสิทธิภาพได้นั้น รัฐบาลจะต้อง สร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยเน้นการกระจายอำนาจ ในทุกระดับอย่างเท่าเทียมซึ่งหน่วยที่ต้องให้ความสำคัญที่สุดคือ หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพราะปัญหาการทุจริคอร์รัปชั่นส่วนใหญ่เกิดจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้ใช้อำนาจของตน ที่มีอยู่นำไปใช้ในทางที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น การกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ องค์กรปกครองท้องถิ่น จะต้องเป็นอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล เพราะเจตนารมณ์ของ การกระจายอำนาจแท้จริงนั้นเพื่อให้การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรากฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ถือเป็นกลไกที่จะบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นของตนอย่างแท้จริง เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมาจากประชาชน ดำเนินกิจการเพื่อประชาชน และการกำกับดูแลโดยประชาชน

การแก้ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชั่นให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ ต้องเกิดจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังโดยเน้นเรื่อง หลักความโปร่งใส ซึ่งถือเป็นหัวใจของการบริหารงานในทุกระดับและถือเป็นหลักที่สำคัญหลักหนึ่งในหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการดำเนินงานเพราะความหมายความโปร่งใส คือ การสร้างความไว้วางใจของคนในท้องถิ่นที่มีต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้ ดังนั้น หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาลโดยการให้ประชาชนมีส่วนร่วมคอยตรวจสอบ และแสดงให้เห็นว่าท้องถิ่นของตนเองนั้นสามารถบริหารงานได้อย่างโปร่งใสและมีความรับผิดชอบประชาชนมีความคิดเห็นส่วนรวมคอยกำกับดูแลร่วมกัน และรู้สึกว่าท้องถิ่นของตนเองเป็นที่รัก เป็นที่หวงแหน และเป็นส่วนหนึ่งที่รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ การบริหารงานท้องถิ่นก็ย่อมปราศจากซึ่งการทุจริตคอร์รัปชั่นจากท้องถิ่นจนไปถึงระดับชาติประเทศไทยก็จะกลับมาเข้มแข็งได้อีกครั้งเพื่อให้ประชาชนได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุขให้สอดคล้องการดำรงอยู่ในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกได้ตลอดเวลา (สหักดิ์ ฤทธิ์รักษา, 2558)

ดังนั้นคณะวิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความโปร่งใสในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับความโปร่งใสในการ

บริหารขององค์กรปกครองสวนท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย เพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างความโปร่งใสความโปร่งใสในการบริหารขององค์กรปกครองสวนท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความโปร่งใสในการบริหารขององค์กรปกครองสวนท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างความโปร่งใสในการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

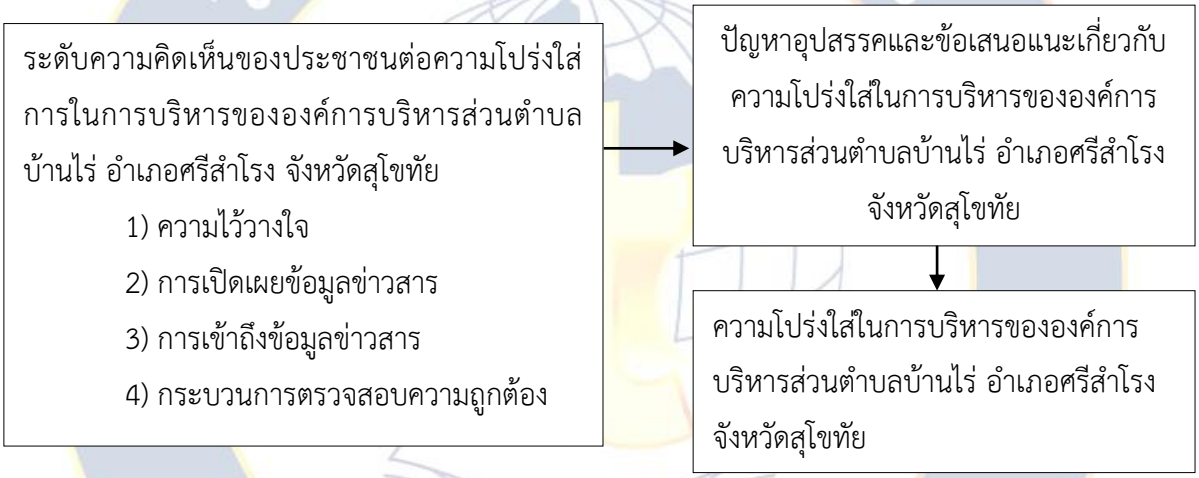

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย จำนวน ทั้งหมด 5,290 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดจากขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และระดับความคลาดเคลื่อน + 5 % ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจะใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมคือ จำนวน 378 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ได้มีการดำเนินการสร้างแบบสอบถามจากการศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความโปร่งใสในการกริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

แบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน คือ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและสถานภาพสมรส เป็นแบบสอบถามลักษณะให้เลือกตอบ (Checklists)

2. ระดับความโปร่งใสในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)โดยผู้วิจัยได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) หาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ

5 หมายถึง ระดับมากที่สุด
4 หมายถึง ระดับมาก
3 หมายถึง ระดับปานกลาง
2 หมายถึง ระดับน้อย
1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

โดยเกณฑ์การให้คะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามครั้งนี้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายตามแนวทางของเบสท์ (Best: 1970) ซึ่งมีเกณฑ์ดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 อยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 อยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 อยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. เป็นคำถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นปัญหา อุปสรรด ข้อเสนอแนะ ที่จะนำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาความโปร่งใสในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย (Mean) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ

5 หมายถึง ระดับมากที่สุด
4 หมายถึง ระดับมาก
3 หมายถึง ระดับปานกลาง
2 หมายถึง ระดับน้อย
1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

โดยเกณฑ์การให้คะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามครั้งนี้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายตามแนวทางของเบสท์ (Best: 1970) ซึ่งมีเกณฑ์ดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.5 - 4.49 อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้ คือ

1. ศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี จากการสำรวจตำราเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความโปร่งใสในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเพื่อกำหนดขอบเขตในการสร้างเครื่องมือ

2. วิเคราะห์เนื้อหาและกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมความคิดเห็นประชาชนต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

3. การทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา(Content Validity Test) และการทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability Test) แบบสอบถาม (Questionnaire)

3.1 การทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity Test) คณะผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วมอบให้กับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและทำการแก้ไขตามข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ได้ค่า IOC = 1

3.2 ทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา(Alpha Coefficient) ตามสูตรของครอนบาค (Cronbach) แล้วนำมาทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในจำนวน 30 คนขึ้นไป หลักจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความเชื่อมั่น(Reliability) ด้วยคอมพิวเตอร์ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ0.894ซึ่งแสดงว่าเป็นแบบสอบถามที่มีความเชื่อถือได้ สำหรับสูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) มีดังนี้

สำหรับสูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) มีดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1}\left\{\frac{\sum S_i^2}{S_t^2}\right\}$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

N แทน จำนวนข้อความของเครื่องมือวัด

$\sum S_i^2$ แทน ผลรวมค่าความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมของแต่ละคน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามตามกระบวนการต่างๆ ดังนี้

1. ขอหนังสือรับรองจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามถึงผู้นำชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

3. ทำการจัดส่งแบบสอบถามและจัดเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองทั้งหมด จำนวน 378 ชุด

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบคำถาม

5. นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบแล้วไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และสถานภาพสมรส และระดับปัญหาความโปร่งใสในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ซึ่งเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้ ให้เลือกตอบ (Checklists)โดย คณะผู้วิจัยใช้สถิติ เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) นำมาแจกแจงความถี่ หาจำนวนและหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลระดับความโปร่งใสในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยคณะผู้วิจัยได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)หาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การประเมินความโปร่งใสในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ ทั้งหมด 4 ด้าน ผลวิจัยพบว่าโดยรวม อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือ ด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร รองลงมาคือ ด้านความไว้วางใจ ด้านกระบวนการตรวจสอบความถูกต้อง และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับมาก คือด้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ตามลำดับ

ด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามความโปร่งใสในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือ ประชาชนสามารถเข้าถึงการจัด

กิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่อยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 รองลงมา คือ ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ที่ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันได้อยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ4.51 ประชาชนจะต้องทราบและเข้าถึงข้อมูลในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารแผนการใช้งบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.41และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับมาก คือ ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ที่ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันได้อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.03

ด้านความไว้วางใจ

พบว่า ด้านความไว้วางใจ อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่มีการดำเนินงานที่มุ่งมั่นเพื่อพัฒนาองค์กรและพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 รองลงมาคือ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่มีการสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในการบริหารงานโดยความโปร่งใสในภาพรวมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่มีการดำเนินงานกิจกรรมโครงการต่างๆด้วยความเป็นธรรมและความเป็นกลางอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่มีการเสริมสร้างหลักธรรมาภิบาลในการบริหารด้านความโปร่งใสเพื่อความไว้วางใจและความเชื่อมั่นในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับมาก คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่มีการจัดซื้อจัดจ้างเป็นไปตามแผนการจัดหาพัสดุหรือแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำโครงการประจำปีเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการใช้จ่ายเงินอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.29

ด้านกระบวนการตรวจสอบความถูกต้อง

พบว่า ด้านกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือ ประชาชนสามารถเข้ารับฟังการประชุมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่และได้ทราบข้อมูลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่อยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 รองลงมาคือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 ประชาชนสามารถตรวจสอบการใช้งบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 มีการตรวจสอบองค์กรและรณรงค์สร้างจิตรสำนึกภายในองค์กรและเป็นการทำงานที่โปร่งใส อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 ประชาชนมีสิทธิ์ในการตรวจสอบกิจกรรมต่างๆขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 มีการตรวจสอบที่ชัดเจนโดยเน้นเกี่ยวกับความโปร่งใส เช่นยุทธศาสตร์และระเบียบประกาศ 4.07 และข้อที่

มีความคิดเห็นน้อยที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับมาก คือ มีการส่งเสริมให้ประชาชนร่วมกันสอดส่องดูแลการทำงานแม้ไม่มีตำแหน่งก็สามารถตรวจสอบได้ อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.85

ด้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

พบว่า ด้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามารับรู้ข้อมูลข่าวสารร่วมช่วยกันตัดสินใจอยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 รองลงมาคือ มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารคู่มือหรือคำสั่งที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในนโยบายและแผนงานโครงการและงบประมาณอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ มีการจัดสถานที่หรือตั้งข้อมูลข่าวสารได้อย่างสะดวกรวดเร็วอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชน อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ มีการเปิดเผยข้อมูลหรือแจ้งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ให้แก่ประชาชนมากน้อย อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับมาก คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ มีการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่าสม่ำเสมอและถูกต้องอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.76

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง ความโปร่งใสในการบริหารงานขององค์กรปกครองท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจซึ่งจะได้นำมาอภิปรายผลของการวิจัยดังนี้

1.การศึกษาระดับความโปร่งใสในการบริหารขององค์กรปกครองสวนท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ซึ่งประกอบด้วยความโปร่งในการบริหารงานขององค์กรปกครองท้องถิ่น แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ 1) ความไว้วางใจ 2) การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร 3) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร 4) กระบวนการตรวจสอบความถูกต้อง พบว่า โดยภาพรวมการประเมินความโปร่งใสในการบริหารงานขององค์กรปกครองท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ มีการทำงานและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส **ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด** ไพโรจน์ ภัทรนรากุล (2548, น. 208-215) ได้ให้ความเห็นว่า หลักความโปร่งใส คือ การมีความโปร่งใสกับการบริหารงานทุก ๆ ด้านอาทิ เช่น การมีระบบงานที่ชัดเจนมีระบบคุณธรรม ในการเลือกบุคคลฯลฯ เปิดโอกาสให้ประชาชนและสังคมภายนอกเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและผลการดำเนินงานที่ผ่านมาได้อย่างเสรีตามความเหมาะสม มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลการดำเนินงานต่อสาธารณะอย่างสม่ำเสมอ

2. การศึกษา ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ ความโปร่งใสในการบริหารงานขององค์การปกครองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่ประชาชนแสดงความคิดเห็นคือด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารภายในหมู่บ้านมีความคลาดเคลื่อนของผู้สูงวัยหรือผู้ที่เข้าไม่ถึงข้อมูลข่าวสารเพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการรับข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนคือประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลให้ทั่วถึงทั้งในโซเชียลหรือหอกระจายเสียง ควรสามรถรับรู้ข่าวสารได้อย่างทันท่วงทีและไม่คลาดเคลื่อนตรงไปตรงมากับประชาชนในหมู่บ้านมากที่สุดการจัดกิจกรรมการเผยแพร่โครงการและควรมีโอกาสรับรู้นโยบายและข้อมูลข่าวสารในด้านต่างๆ

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่าการเปิดเผยและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารมีความสำคัญเพราะแสดงถึงความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน ซึ่งจำเป็นต้องมีกระบวนการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การตรากฎหมายการกำหนดการเปิดเผย และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในส่วนของแผนงาน นโยบายและกิจกรรมต่างๆการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม การเอื้ออำนวยการเข้ารับรู้และการเข้าถึงอย่างสะดวกและปลอดภัยและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผลการศึกษานี้ **สอดคล้องกับ**ทัศนะของ โกวิทย์ พวงงาม (2554)ได้เสนอมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประกอบด้วย มาตรการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการและ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง โครงการสัมปทาน เปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินการแถลงผลงาน โดยประชาชนทุกคนสามารถ เข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง การเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้องโดยฝ่ายการเมืองไม่สามารถเข้าแทรกแซงได้ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.ควรมีการจัดกิจกรรมในการแลกเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชั่นเพื่อให้อบต.มีประสิทธิภาพด้านความโปร่งใสได้มากขึ้น

2.อบต.ควรมีการเปิดเผยข้อมูลในด้านต่างๆให้ประชาชนได้มีสิทธิและต้องการเข้าถึงข้อมูลเพื่อแสดงความโปร่งใสในการบริหารงาน

3.เปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาไม่ว่าจะเป็นการอบรมหรือโครงการต่างๆหรือทางเว็บไซต์ออนไลน์ ผ่านทางโซเชียลมิเดีย เฟสบุ๊ก ไลท์ อย่างใกล้ชิด เพื่อแสดงให้เห็นถึงการทำงานและความโปร่งใสของท้องถิ่นต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1.ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการวิจัยเกี่ยวกับความโปร่งใสในการบริหารงานขององค์กรปกครองท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ทั้งในเชิงปริมาณ และคุณภาพ

2.เพื่อทำให้ทราบถึงความโปร่งใสในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ ว่าเป็นไปในทิศทางใด

3.เพื่อที่จะสามารถนำข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับจากการศึกษามาพัฒนาในด้านความโปร่งใสในการบริหารงาน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กมล ชวาลวิทย์ (2563) **ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์ การทุจริตคอร์รัปชั่นประจำปี** (2563) (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://thaipublica.org/2021/01/corruption-perception-index-2020/ (วันที่ค้นข้อมูล : 14 กันยายน 2563)

โกวิทย์ พวงงาม และคณะ. (2550).**แนวทางการพัฒนาและเสริมสร้างกลไกการป้องกันการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ: มิสเตอร์ก็อบปี้.

ไพโรจน์ ภัทรนรากุล. (2548)**ธรรมาภิบาลกับการจัดการยุคใหม่** (Good Governance and Modern Management). หนังสือ 50 ปี คณะรัฐศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหาร ศาสตร์. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ

สหศักดิ์ ฤทธิรักษา.(2558)**ความพึงพอใจความโปร่งใสในการบริหารงานของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์** (ออนไลน์),เข้าถึงได้จาก:http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2015/TU (วันที่ค้นข้อมูล : 14 กันยายน 2563)

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2553).**คู่มือการกำหนดสมรรถนะในราชการพลเรือน** : **คู่มือสมรรถนะหลัก.** นนทบุรี: บริษัทประชุมช่าง จำกัด.

Best, J.W. (1970). **Research In Education**. (2 nd ed). Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall

การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

A study on the potential of sustainable community-based tourism: a case study of Ban Huai Tom Community, Li District, Lamphun Province

ธัญพิชชา มีจี[1] อิสรีย์ ติยะพิพัฒน์[2] และ รุ่งรดิศ เมืองลือ[3]
Thanpitcha Mijee Itsaree Tiyapiphat and Rungradith Muanglue

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมด 5 กลุ่ม จำนวนทั้งหมด 15 คน ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยต้ม จำนวน 1 คน ตัวแทนกลุ่มเครื่องเงิน จำนวน 4 คน ตัวแทนกลุ่มผ้าฝ้ายลายปกาเกอะญอ จำนวน 4 คน ตัวแทนวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม จำนวน 3 คน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 3 คน โดยเครื่องมือที่ใช้วิจัยคือ แบบสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน แบบประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของบ้านห้วยต้ม และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ร่วมกับค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลวิจัยพบว่าชุมชนบ้านห้วยต้มมีแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ อ่างเก็บน้ำปู อ่างเก็บน้ำแม่ลอง และโครงการหลวงพระบาทห้วยต้ม วัฒนธรรมในการทำบุญตักบาตร สังฆทานผัก ประเพณีเปลี่ยนผ้าครองสรีระสังขารครูบาชัยยะวงศาพัฒนา วัดพระพุทธบาทห้วยต้ม และเจดีย์ศรีเวียงชัย ซึ่งมีศักยภาพของการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนอยู่ในระดับมาก โดยศักยภาพด้านทรัพยากรมีมากที่สุด รองลงมา คือ ศักยภาพด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และการปลูกจิตสำนึก และน้อยที่สุด คือ ศักยภาพด้านการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : ศักยภาพ การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน บ้านห้วยต้ม

[1] นักศึกษาสาขาการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น Email : 6202051009@feu.edu
[2] อาจารย์ประจำสาขาการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น Email : itsaree@feu.edu
[3] อาจารย์ ดร. ประจำสาขาการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น Email : Rungradith@feu.edu

Abstract

This study aimed to study the potential of Ban Huai Tom Sustainable Community-based tourism in Lamphun province. There were 15 key informants represented from 5 groups; the Huai Tom community-based tourism, silversmiths, Paganyaw cotton fabrics, Huai Tom Temple representatives, and government sector. The research method used in this research were the Huai Tom' s community tourism attractions survey, the sustainable community-based tourism potential assessment, and semi-structured interviews. Also, the data were analyzed with descriptive statistics with percentage, mean, and standard deviation.

The result showed that Huai Tom Community's tourism attractions are Pu (crab) reservoir, Long reservoir, Luang Pra Bat Huai Tom Project, give alms to monks culture, offering dedicated vegetables to monks, Khru Ba Chai Ya Wongsa Pattana's robe changing tradition, and Sri Vieng Chai Cetiya. The Huai Tom Community has high potential in community-based tourism. It was found out that the tourism attractions had highest potential, tourism activities, learning, and creating awareness respectively. The least potential was sustainable resources management ability.

Keywords: Potential, Sustainable Community-based Tourism, Huai Tom Community

บทนำ

ประเทศไทยถือเป็นสถานที่เที่ยวในฝันของนักท่องเที่ยวทั่วโลก จากเหตุผลสำคัญหลายประการ ไม่ว่าจะเป็น อาหารที่มีเอกลักษณ์ ค่าครองชีพไม่สูง และผู้คนมีอัธยาศัยที่ดี ทั้งนี้ การท่องเที่ยวถือเป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย เนื่องมีความเกี่ยวเนื่องกับธุรกิจอื่นๆ อีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็น ธุรกิจการบิน โรงแรม ร้านอาหาร ห้างสรรพสินค้าในช่วงปี 2551-2560 จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติของไทยขยายตัวสูงถึงร้อยละ 10.3 ซึ่งมากกว่าอัตราการขยายตัวของนักท่องเที่ยวต่างชาติทั่วโลกที่ขยายตัวเพียงร้อยละ 4.1 ในช่วงเวลาเดียวกัน แต่การที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาอย่างล้นหลามนั้นไม่ใช่สิ่งที่ดีเสมอไป ปัญหาที่ตามมาคือความเหลื่อมล้ำที่เข้ามาแทรกซึมอยู่ทุกพื้นที่ การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจเพียงมิติเดียว กลับกลายเป็นการสร้างปัญหา มากเสียกว่าสร้างประโยชน์ (Workpoint today, 2564) ดังนั้น การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นเครื่องมือพัฒนาสู่การพัฒนาสู่ความยั่งยืน โดยเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกที่บริหารจัดการโดยชุมชนเพื่อให้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวตกอยู่กับคนในชุมชน ด้วยการบริหารจัดการทรัพยากรของ

ชุมชน โดยชุมชน และเพื่อชุมชนโดยแท้ ทั้งยังเป็นสะพานเชื่อมระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยวในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม สร้างความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่นและก่อให้เกิดความสุขอย่างยั่งยืนในที่สุด (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2561)

จังหวัดลำพูนเป็นจังหวัดในกลุ่มอารยธรรมล้านนาที่มีขนาดเล็กที่สุดในภาคเหนือ มีสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มายาวนานกว่า 1,400 ปี มีชุมชนประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ปราชญ์ชุมชน และผ้าทอฝีมือดี ที่สามารถนำมาส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว นอกจากนี้ วิถีกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยงหรือปกาเกอญอ สามารถพบได้มากที่สุดคืออำเภอลี้ ซึ่งมีกลุ่มปกาเกอญออาศัยอยู่ 24 หมู่บ้าน (สำนักงานจังหวัดลำพูน, 2565) ซึ่งชุมชนพระบาทห้วยต้มเป็นชุมชนชาวเผ่าปกาเกอะญอขนาดเล็กที่มีความเคารพและศรัทธาต่อหลวงปู่ครูบาชัยยะวงศาพัฒนาในคราวที่ท่านเป็นเจ้าอาวาสอยู่นั้นได้สนับสนุนให้ชาวปกาเกอะญอมีความรู้ในการทำเครื่องเงินและทำเป็นอาชีพเพื่อหารายได้ ยึดเอาหลักธรรมและประเพณีทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งได้สะท้อนผ่านการกิน การอยู่และการมีความสัมพันธ์ต่อสิ่งต่างๆ รอบตัวอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นการที่ชาวบ้านทุกวัยของที่นี่ถือศีล 5 อย่างเคร่งครัด ทั้งหมู่บ้านรับประทานแต่อาหารมังสวิรัติ ไม่เลี้ยงสัตว์ไว้เป็นอาหาร และยังคงไปตักบาตรที่วัดอยู่ทุกเช้าเป็นกิจวัตรสำคัญในชีวิตประจำวัน ชาวปกาเกอะญอยังสวมใส่ชุดปกาเกอะญอที่สวยงามและเป็นเอกลักษณ์ที่ทอใช้กันเองในครอบครัว

ชุมชนพระบาทห้วยต้ม หรือชาวบ้านนิยมเรียกว่าบ้านห้วยต้มนั้นเริ่มเป็นที่รู้จักของคนต่างถิ่นมากขึ้น ส่งผลให้มีการพัฒนาพื้นที่ในชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจึงก่อให้เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจของชุมชน เกิดการพัฒนาอาชีพ ดังนั้น ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านห้วยต้มด้านศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ศักยภาพด้านการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน นักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และศักยภาพด้านกิจกรรม การเรียนรู้ และการปลูกจิตสำนึก โดยการศึกษาวิจัยดังกล่าวอาจเป็นประโยชน์ในการกำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน โดยผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากเอกสาร ตำราวิชาการ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลระบบออนไลน์ต่างๆ เพื่อใช้ออกแบบสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน และแบบประเมินศักยภาพของการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของบ้านห้วยต้ม หมู่ที่ 12 อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนเพื่อให้ได้ข้อมูลมาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยในครั้งนี้ มีผู้ให้ข้อมูลหลัก 5 กลุ่ม เป็นผู้เชี่ยวชาญจำนวนทั้งหมด 15 คน ทำการประเมินเพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาครั้งนี้คือ

1. ตัวแทนจากกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยต้ม จำนวน 1 คน
2. ตัวแทนจากกลุ่มเครื่องเงิน จำนวน 4 คน
3. ตัวแทนจากกลุ่มผ้าฝ้ายลายปกาเกอะญอ จำนวน 4 คน
4. ตัวแทนจากวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม จำนวน 3 คน
5. ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 3 คน

เครื่องมือในการวิจัย

1. แบบสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยได้ใช้การกำหนดประเภทของแหล่งท่องเที่ยวจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเพณีและกิจกรรม แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์โบราณสถาน

2. แบบประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของบ้านห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยได้รวบรวม วารสาร บทความวิจัย หนังสือวิทยานิพนธ์ รูปแบบการท่องเที่ยวเอกสารอิเล็กทรอนิกส์เพื่อทำการออกแบบประเมินศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านห้วยต้ม ได้แก่ ศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ศักยภาพด้านการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน นักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และศักยภาพด้านกิจกรรม การเรียนรู้ และการปลูกจิตสำนึก โดยแบ่งคะแนนเป็น 5 ระดับ คือ 5 มากที่สุด 4 มาก 3 ปานกลาง 2 น้อย 1 น้อยที่สุด

3. แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลทั่วไปของชุมชนบ้านห้วยต้ม บริบทวิสาหกิจชุมชน ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และข้อเสนอแนะอื่นๆ จากประธานกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยต้ม ผู้นำกลุ่มทอผ้า ผู้นำกลุ่มเครื่องเงิน และเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่

การรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ รวบรวมข้อมูลจากหลายวิธีด้วยกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และเพียงพอสำหรับการวิจัย จำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร และการสัมภาษณ์ โดยการรวบรวมข้อมูลดังกล่าวนี้สามารถอธิบายได้ถึงศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงทำการเก็บข้อมูลรวบรวมข้อมูลใน 2 วิธี ดังนี้

1. การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นการเก็บข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชนหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยต้ม ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนบ้านห้วยต้ม

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย เอกสารทางด้านวิชาการ รายงานการวิจัย บทความ วารสาร วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง และแหล่งข้อมูลจากอินเตอร์เน็ต เพื่อศึกษาบริบทชุมชนบ้านห้วยต้ม ได้แก่ สภาพทางกายภาพวิสาหกิจโดยชุมชน แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน และศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือแต่ละชนิด ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม นำมาวิเคราะห์และประมวลผล ดังนี้

1. ข้อมูลจากการสำรวจ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจของผู้วิจัยในการลงสำรวจพื้นที่เพื่อสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

2. ข้อมูลจากการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของบ้านห้วยต้ม ผู้วิจัยโดยได้ออกแบบการประเมินศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ของชุมชนบ้านห้วยต้ม ได้แก่ ศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ศักยภาพด้านการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน นักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และศักยภาพด้านกิจกรรม การเรียนรู้ และการปลูกจิตสำนึก โดยแบ่งคะแนนเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลผลแบบประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน มีวิธีการแปลความหมายข้อคำถามเป็นการประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ตัวเลือก ผู้วิจัยได้คำนวณเกณฑ์ประเมินเป็นอันตรภาค 5 ชั้น มีค่าเท่ากับ 0.80 และได้กำหนดระดับเกณฑ์ประเมิน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับศักยภาพมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับศักยภาพมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับศักยภาพปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับศักยภาพน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับศักยภาพน้อยที่สุด

3. ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ เนื่องจากเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดนำมาสรุปประเด็นเนื้อหาในเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

จากการสำรวจซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจของผู้วิจัยในการลงสำรวจพื้นที่เพื่อสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยต้ม ควบคู่กับการเก็บข้อมูลทุติยภูมิจากการศึกษาค้นคว้า เอกสาร ตำราวิชาการ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลระบบออนไลน์ต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด พบว่าชุมชนบ้านห้วยต้มมีแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 ประเภท ดังนี้

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของชุมชนบ้านห้วยต้ม ได้แก่ อ่างเก็บน้ำปู และอ่างเก็บน้ำแม่ลอง ในโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ลักษณะโครงการเป็นอ่างเก็บน้ำทำนบดิน จุดเด่นของโครงการนี้มีการพัฒนาเป็นไปตามขั้นตอน ตามลำดับความจำเป็นประหยัดและส่งเสริมความรู้ เทคนิควิชาการสมัยใหม่ที่เหมาะสม โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่สามารถดำเนินการได้จริง มีการถ่ายทอดองค์ความรู้เป็นที่แพร่หลายและมีผู้รับผลประโยชน์จากโครงการ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมี โครงการหลวงพระบาทห้วยต้ม เป็นพื้นที่โครงการพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รับหมู่บ้านพระบาทห้วยต้ม ให้อยู่ภายใต้ในการดูแลของมูลนิธิโครงการหลวง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้เกิดการพึ่งพาตนเอง ส่งเสริมการปลูกพืชเขตหนาว ตลอดจนการฟื้นฟูและอนุรักษ์สภาพแวดล้อมให้มีความอุดมสมบูรณ์ ปัจจุบันศูนย์พัฒนาโครงการหลวงพระบาทห้วยต้ม ได้จัดทำแปลงทดสอบสาธิตและส่งเสริมเกษตรกรปลูกพืชผักภายใต้ระบบมาตรฐานอาหารปลอดภัย ส่งเสริมการปลูกป่าชาวบ้านตามแนวพระราชดำริป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง การอนุรักษ์ดินและน้ำด้วยการปลูกหญ้าแฝก รณรงค์การลดการใช้สารเคมี และเฝ้าระวังการปนเปื้อนมลพิษในสิ่งแวดล้อม

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเพณีและกิจกรรม ได้แก่ การทำบุญตักบาตร ชาวบ้านห้วยต้มจะทำบุญตักบาตรเป็นประจำทุกวัน ตั้งแต่เช้าชาวบ้านจะทยอยมาที่วัดพระบาทห้วยต้ม แต่งกายด้วยชุดพื้นเมืองคือชุดปกาเกอะญอที่ทอเอง มีลวดลายและสีสันต่างกัน ถ้าเป็นเด็กผู้หญิง จะใส่ชุดยาวสีขาวตกแต่งด้วยพู่สีแดง ถ้าผู้หญิงแต่งงานแล้วจะใส่เสื้อทอกับผ้าถุง ส่วนผู้ชายจะใส่เสื้อสีแดงครึ่งท่อนกับกางเกง พร้อมทั้ง การสังฆทานผัก ชาวบ้านห้วยต้มจะทำสังฆทานผักเฉพาะวันพระ โดยการ

นำผัก ผลไม้สดมาถวายที่วัด ใส่ขันดอกไม้ธูปเทียนแล้วจึงตามด้วยผัก ผลไม้ ทั้งนี้สามารถนำน้ำและขนมมาถวายได้ มีการใส่ขันเงิน คือการนำเหรียญบาท ห้าบาท สิบบาท หรือธนบัตร ใส่ในบาตรหรือขันพาน และเมื่อได้เวลาอันสมควร ชาวบ้านนำโดยผู้ชายจะนำผัก ผลไม้ที่ชาวบ้านใส่ไว้ในภาชนะนำมาวางเรียงไว้หน้าพระสงฆ์ จากนั้นพระสงฆ์จะสวดมนต์และเทศนาธรรม

ประเพณีเปลี่ยนผ้าครองสรีระสังขารครูบาชัยยะวงศาพัฒนา ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี (ทุกวันที่ 15-17 พฤษภาคม) ถือเป็นประเพณีสำคัญที่ยิ่งใหญ่ของชุมชน โดยวันที่ 15 จะเป็นการเตรียมงาน พิธีต่างๆ วันที่ 16 พระภิกษุสงฆ์ คณะศรัทธาจากวัดต่างๆ ร่วมทำบุญตลอดทั้งวัน และวันที่ 17 ประกอบพิธีเปลี่ยนผ้าครองสรีระหลวงปู่ครูบาวงศ์ โดยคณะศิษยานุศิษย์ พระสงฆ์และชาวบ้านจะอัญเชิญ สรีระหลวงปู่ครูบาวงศ์ ซึ่งไม่เน่าไม่เปื่อย ลงสู่ศาสนพิธี เพื่อทำการเปลี่ยนผ้าครองสรีระ

แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์โบราณสถาน ได้แก่ วัดพระบาทห้วยต้ม เป็นวัดที่ใหญ่ที่สุดของอำเภอลี้ และยังเป็นวัดประจำหมู่บ้านชาวเขาพระบาทห้วยต้ม วัดพระบาทห้วยต้มมีสิ่งก่อสร้างจากศิลาแลงที่ขุดได้จากบ่อศิลาแลงด้านหลังของวัดและมีองค์พระธาตุที่ได้รับการตกแต่งอย่างงดงาม บูรณะก่อสร้างจากศรัทธาของบรรดาชาวกะเหรี่ยงที่มีต่อครูบาชัยวงศา นอกจากนี้ยังมี เจดีย์ศรีเวียงชัย จำลองมาจากพระมหาธาตุเจดีย์ชเวดากอง ประเทศพม่า เป็นพระเจดีย์ที่ออกแบบและริเริ่มโดยครูบาวงศ์และคณะศิษยานุศิษย์ได้ร่วมกันสร้างขึ้น เพื่อน้อมเกล้าน้อมถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี โดยมีพระเจดีย์องค์ใหญ่เป็นองค์ประธานอยู่ตรงกลาง และมีเจดีย์องค์เล็กเป็นบริวารอยู่โดยรอบจำนวน 48 องค์

จากการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของบ้านห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ผู้ทำการประเมินได้สอบถามความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 15 คน ผลการประเมินศักยภาพ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของบ้านห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของบ้านห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน	ระดับศักยภาพ		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ศักยภาพด้านทรัพยากร	4.07	0.83	มาก
ศักยภาพด้านการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน	3.73	0.83	มาก
ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	3.96	0.72	มาก
ศักยภาพด้านกิจกรรม การเรียนรู้ และการปลูกจิตสำนึก	3.97	0.68	มาก
รวม	**3.93**	**0.77**	**มาก**

จากตารางที่ 1 การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน บ้านห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.93 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีระดับศักยภาพสูงที่สุด คือ ศักยภาพด้านทรัพยากรของชุมชนบ้านห้วยต้ม มีค่าเฉลี่ย 4.07 รองลงมาได้แก่ ศักยภาพด้านกิจกรรม การเรียนรู้ และการปลูกจิตสำนึก มีค่าเฉลี่ย 3.97 ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.96 และด้านการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน มีค่าเฉลี่ย 3.93 ตามลำดับ เมื่อพิจาราณาแยกศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของบ้านห้วยต้ม ในศักยภาพแต่ละด้าน ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของบ้านห้วยต้มในศักยภาพแต่ละด้าน

ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของบ้านห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน	ระดับศักยภาพ		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านทรัพยากร			
1. สภาพภูมิอากาศและที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีความเหมาะสมต่อการท่องเที่ยว	4.07	0.88	มาก
2. พื้นที่ในพื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีวิวทิวทัศน์ สวยงาม เหมาะสมกับการพักผ่อนและกิจกรรมท่องเที่ยว	4.13	0.74	มาก
3. พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้มมีทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์และดึงดูดใจ	4.27	0.70	มากที่สุด
4. พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีทรัพยากรธรรมชาติที่โดดเด่น มีความอุดมสมบูรณ์ของพืชและสัตว์ในพื้นที่	3.93	0.88	มาก
5. พื้นที่ในพื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในอนาคต	3.93	0.96	มาก
รวม	**4.07**	**0.83**	**มาก**
ด้านการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน			
1. พื้นที่อำเภอลี้ มีแผนยุทธศาสตร์มีแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	3.67	0.90	มาก
2. พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีการจัดสรรพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว แบ่งเขตพื้นที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับสิ่งอำนวยความสะดวก	3.73	0.79	มาก
3. พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีการจัดการด้านการให้บริการที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว	3.93	0.70	มาก

4. พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีการจัดการขยะ คุณภาพน้ำใช้และน้ำทิ้งที่มีประสิทธิภาพ	3.87	0.83	มาก
5. พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีการจัดการด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน การเตรียมความพร้อมกับภัยพิบัติ	3.47	0.91	มาก
รวม	**3.73**	**0.83**	**มาก**
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน			
1. ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องได้ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม	3.73	0.59	มาก
2. ประชาชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์ด้านเศรษฐกิจมีการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว	4.40	0.63	มากที่สุด
3. ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวและมีความเข้มแข็ง	4.20	0.56	มาก
4. จังหวัดลำพูนมีโอกาสในการรับการสนับสนุนงบประมาณการพัฒนาท่องเที่ยวจากภาครัฐ ภาคเอกชนและองค์กรต่าง ๆ	3.80	1.01	มาก
5. การสร้างเครือข่ายด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	3.67	0.81	มาก
รวม	**3.96**	**0.72**	**มาก**
ด้านกิจกรรม การเรียนรู้ และการปลูกจิตสำนึก			
1. พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีกิจกรรมหลากหลายที่เหมาะสมกับพื้นที่และเอื้อต่อการส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกที่ดีต่อแหล่งท่องเที่ยว	4.40	0.50	มากที่สุด
2. พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีวิธีการสื่อสารที่เหมาะสมกับความสนใจของนักท่องเที่ยว	3.73	0.79	มาก
3. พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีกิจกรรมสามารถให้ประสบการณ์ที่น่าพึงพอใจและมีความคุ้มค่าในการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว	4.00	0.75	มาก
4. พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมสร้างความตระหนักต่อผลกระทบด้านทรัพยากรแก่ชุมชน นักท่องเที่ยว และองค์กรต่าง ๆ	3.87	0.64	มาก
5. พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีทรัพยากรธรรมชาติที่โดดเด่น มีความอุดมสมบูรณ์ของพืชและสัตว์ในพื้นที่	3.87	0.74	มาก
รวม	**3.97**	**0.68**	**มาก**
รวมเฉลี่ย	**3.93**	**0.77**	**มาก**

จากตารางที่ 2 ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยต้ม ด้านทรัพยากรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.07 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้มมีทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์และดึงดูดใจ มีศักยภาพมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.27 รองลงมาคือ พื้นที่ในพื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีวิวทิวทัศน์ สวยงาม เหมาะสมกับการพักผ่อนและกิจกรรมท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 4.13 และน้อยที่สุดคือ พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีทรัพยากรธรรมชาติที่โดดเด่นมีความอุดมสมบูรณ์ของพืชและสัตว์ในพื้นที่ และพื้นที่ในชุมชนบ้านห้วยต้ม เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในอนาคต มีค่าเฉลี่ย 3.93 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า

ด้านการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.73 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีการจัดการด้านการให้บริการที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ย 3.93 รองลงมาคือ พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีการจัดการขยะ คุณภาพน้ำใช้และน้ำทิ้งที่มีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ย 3.87 และน้อยที่สุดคือ พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีการจัดการด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน การเตรียมความพร้อมกับภัยพิบัติ มีค่าเฉลี่ย 3.47

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.96 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์ด้านเศรษฐกิจมีการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว มีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.40 รองลงมา คือ ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวและมีความเข้มแข็ง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.20 และน้อยที่สุดคือ การสร้างเครือข่ายด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.67

ด้านกิจกรรม การเรียนรู้ และการปลูกจิตสำนึก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.97 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีกิจกรรมหลากหลายที่เหมาะสมกับพื้นที่และเอื้อต่อการส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกที่ดีต่อแหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.40 รองลงมา คือ พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีกิจกรรมสามารถให้ประสบการณ์ที่น่าพึงพอใจและมีความคุ้มค่าในการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 4.00 และน้อยที่สุดคือ พื้นที่ชุมชนบ้านห้วยต้ม มีวิธีการสื่อสารที่เหมาะสมกับความสนใจของนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.73

ชาวปกาเกอะญอในชุมชนบ้านห้วยต้ม หลังจากฤดูกาลทำเกษตรหมดลง คนในชุมชนจะมีอาชีพเสริมที่แตกต่างกัน เพศชายจะมีการรวมกลุ่มทำอาชีพทำเครื่องเงิน มีลวดลายและเอกลักษณ์เฉพาะตัวและทำงานรับจ้างทั่วไป ส่วนเพศหญิงจะมีการรวมกลุ่มทอผ้าด้วยวิธีการทอโบราณแบบกี่เอว ลวดลายผ้าได้มาจากลายหนังงูใหญ่ มีการนำเมล็ดเดือยซึ่งเป็นวัชพืชป่า ปักบนผืนผ้า เป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นแสดงถึงเอกลักษณ์ของชุมชน พร้อมได้รับการรับรองมาตรฐาน โดยคนในชุมชนใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสร้างรายได้รอง จึงไม่ได้ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของตนเองเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว แต่ในขณะเดียวกัน ชุมชนได้จัดเตรียมสถานที่และกิจกรรมการท่องเที่ยว ให้มีความพร้อมสำหรับการต้อนรับนักท่องเที่ยว (เทคโนโลยีชาวบ้าน, 2560)

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 4 คน เพื่อสอบถามศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ของบ้านห้วยต้มนั้น หัวหน้ากลุ่มห่มฝ้ายลายปกาเกอะญอและหัวหน้ากลุ่มเครื่องเงินมีความคิดด้านการจัดการทรัพยากรในการทำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเหมือนกัน คือ กลุ่มห่มฝ้ายลายปกาเกอะญอไม่ทิ้งเศษผ้าที่เหลือจากการทอผ้าแม้แต่ชิ้นเดียว ส่วนที่เป็นเศษชิ้นเล็กๆ 3x3 นิ้ว สามารถนำไปรีไซเคิลทำเป็นกล่องดินสอ พวงกุญแจ แม้เศษผ้าแต่ละชิ้นสีจะไม่เหมือนกัน แต่นั้นยิ่งทำให้มีความสวยงาม เพราะมีความหลากหลายสี เช่นเดียวกับกลุ่มเครื่องเงินที่ไม่ทิ้งเศษเงิน สามารถนำเศษเงินที่เหลือนั้นมาหลอมทำเส้นใหม่ได้ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ชอบทำกิจกรรมทอผ้า ปักชื่อทำพวงกุญแจ การย้อมสีธรรมชาติ เรียนรู้การตีเครื่องเงินและได้ลงมือปฏิบัติ มีหน่วยงานภาครัฐต่างๆช่วยสนับสนุน เช่น หน่วยงานส่วนเอกชน โครงการหลวง ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส) หน่วยงาน องค์การบริหารส่วนตำบลนาทราย ศูนย์ฝึกอาชีพสตรีลำพูนเป็นหน่วยงานที่ให้งบประมาณอย่างต่อเนื่อง ฯลฯ ประชนชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์ รายได้กระจายเข้าสู่คนในชุมชนโดยตรง

วัดพระพุทธบาทห้วยต้ม เป็นโบราณสถานที่มีความโดดเด่นมีเอกลักษณ์ ที่ตั้งมีความเหมาะสมต่อการท่องเที่ยว ภายในวัดมีการคัดแยกขยะและมีเจ้าหน้าที่นำขยะไปขายเพื่อนำเงินที่ได้จากการขาย มาเป็นค่าน้ำค่าไฟของวัด แต่ละวันจะมีการนำขยะไปทิ้งที่หลุมขยะ โดยคัดแยกขยะแล้วจึงนำไปทิ้ง คุณภาพน้ำภายในวัดมีการแบ่งแยกน้ำดื่มและน้ำที่ใช้ วัดพระพุทธบาทห้วยต้มมีส่วนร่วมกับชุมชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวหลักของชุมชนบ้านห้วยต้มคือวัด จึงมีกิจกรรมมากมายเช่น การทำบุญตักบาตร สังฆทานผัก และเชิญพระมาเทศน์สอนธรรมะ อีกทั้งยังมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาช่วยพัฒนาในเรื่องของระบบไฟฟ้า และระบบประปาภายในวัด

ประธานกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนพระบาทห้วยต้ม จุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของชุมชนบ้านห้วยต้ม คือ อ่างเก็บน้ำปูและอ่างเก็บน้ำแม่ลอง ซึ่งเป็น 1 ในโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ลักษณะโครงการเป็นอ่างเก็บน้ำทำนบดิน จุดเด่นของโครงการนี้มีการพัฒนาเป็นไปตามขั้นตอน ตามลำดับความจำเป็น ประหยัดและส่งเสริมความรู้เทคนิควิชาการสมัยใหม่ที่เหมาะสม โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่สามารถดำเนินการได้จริง มีการถ่ายทอดองค์ความรู้เป็นที่แพร่หลายและมีผู้รับผลประโยชน์จากโครงการ ฯลฯ มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน คือ ประเพณีเปลี่ยนผ้าครองสรีระสังขารครูบาชัยยะวงศาพัฒนา ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี (ทุกวันที่ 15-17 พฤษภาคม) ถือเป็นประเพณีสำคัญที่ยิ่งใหญ่ของชุมชน โดยวันที่ 15 จะเป็นการเตรียมงาน พิธีต่างๆ วันที่ 16 พระภิกษุสงฆ์ คณะศรัทธาจากวัดต่างๆ ร่วมทำบุญตลอดทั้งวัน และวันที่ 17 ประกอบพิธีเปลี่ยนผ้าครองสรีระหลวงปู่ครูบาวงศ์ โดยคณะศิษยานุศิษย์พระสงฆ์และชาวบ้านจะอัญเชิญ สรีระหลวงปู่ครูบาวงศ์ ซึ่งไม่เน่าไม่เปื่อย ลงสู่ศาสนพิธี เพื่อทำการเปลี่ยนผ้าครองสรีระ หน่วยงานที่สนับสนุนภายในชุมชน 2 หน่วยงานหลัก ได้แก่ มูลนิธิโครงการ

หลวง และศูนย์พัฒนาชาวเขา ทั้ง 2 หน่วยงาน ช่วยในการให้ความรู้ ประชาสัมพันธ์ ส่วนหน่วยงานที่สนับสนุนส่วนท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนตำบลนาทรายและโรงเรียนห้วยต้ม เมื่อชุมชนมีกิจกรรมเด็กๆ ในโรงเรียนจะเข้ามาช่วยชุมชน อีกทั้งหน่วยงานดังกล่าวนี้ยังมีส่วนร่วมในการประชุมในทุกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนบ้านห้วยต้ม เช่น การทำฝายชะลอน้ำ ปลูกป่า เป็นต้น

อภิปรายผล

จากการสำรวจซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจของผู้วิจัยในการลงสำรวจพื้นที่เพื่อสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยต้ม ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านห้วยต้มมีความพร้อมในแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเพณีและกิจกรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์โบราณสถาน สอดคล้องกับ อัจฉราพรรณ ตั้งจาตุรโสภณ และคณะ (2563) ที่กล่าวว่า สถานที่ท่องเที่ยว สภาพภูมิอากาศ ผู้คนในท้องถิ่น การมีอัธยาศัยไมตรี การต้อนรับ สภาพแวดล้อมทั่วไป ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวนั้น รวมทั้งเส้นทางการเดินทางล้วนส่งผลถึงความพึงพอใจในสถานที่ท่องเที่ยวทำให้เกิดการแนะนำบอกต่อและส่งผลต่อความต้องการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ อีกทั้ง ชุมชนบ้านห้วยต้มซึ่งมีชนเผ่าปกาเกอะญออาศัยอยู่มีวิถีชีวิตที่ยังคงเอกลักษณ์และภูมิปัญญาของท้องถิ่น

การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ของชุมชนบ้านห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ผลการประเมินศักยภาพด้านทรัพยากรของชุมชนบ้านห้วยต้มมีทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์และดึงดูดใจ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.27 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาสกร จวนสาง (2563) ได้ศึกษา การประเมินศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม พื้นที่ชุมชนบ้านท่าล้ง จังหวัดอุบลราชธานี และชุมชนบ้านท่าวัด จังหวัดสกลนคร พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวในหมู่บ้านล้ง ยังคงรักษาอัตลักษณ์ของท้องถิ่นให้เชื่อมโยงเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวกับหมู่บ้านใกล้เคียง คือ บ้านกุ่มและบ้านตามุย ที่มีกลุ่มทอผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติบ้านกุ่ม เยี่ยมชนสวนผลไม้ปลอดสารพิษ และชมปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาคบ้านตามุย รวมถึงเชื่อมโยงไปแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติผาแต้ม ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลก ทำให้บ้านท่าล้งเป็นพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว ส่วนบ้านหนองหารมีวัดมหาพรหมโพธิราช เป็นวัดเก่าแก่ประกอบด้วยสถาปัตยกรรมโบราณที่แสดงถึงประวัติศาสตร์มากมาย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 4 คน พบว่า ชุมชนบ้านห้วยต้มมีเอกลักษณ์ของชาวปกาเกอะญอที่ไม่เหมือนใคร มีการแปรรูปผ้าทอเหลือใช้ เพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ ประชาชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์ รายได้กระจายเข้าสู่คนในชุมชนโดยตรง เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมประเพณี อีกทั้งยังมีสถานที่ท่องเที่ยวมากมาย และหน่วยงานยังให้การสนับสนุนต่างๆ เข้ามาพัฒนาวิชาชีพชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการ

ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2561) ที่กล่าวว่า ด้านการเรียนรู้ มีลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิต รวมถึงวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านในชุมชนกับนักท่องเที่ยว โดย พัชรินทร์ จึงประวัติ (2560) กล่าวว่า ชุมชนท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการมีส่วนร่วมในการติดตาม และมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืน และสอดคล้องกับ ณัฏฐพัชร มณีโรจน์ (2560) กล่าวถึงการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่จะสมบูรณ์ได้นั้น ต้องมีการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานภายในชุมชนและหน่วยงานภายนอกชุมชนที่ประสานงานกันอย่างสมบูรณ์ ได้แก่ นักท่องเที่ยว ตัวแทนกลาง ผู้ให้บริการการท่องเที่ยว ผู้ให้การสนับสนุนการบริการนักท่องเที่ยว และโครงสร้างพื้นฐาน และผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ ประสานกันเพื่อให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้แก่นักท่องเที่ยวเป็นไปตามความต้องการของนักท่องเที่ยว และเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ควรมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้คนในชุมชน และนักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพโดยชุมชน อีกทั้งควรนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์เพื่อความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีศักยภาพ

2. ชุมชนท้องถิ่นหรือหน่วยงานในท้องถิ่นที่อยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยว สามารถนำไปใช้ในการสร้างความร่วมมือกับแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว และช่วยสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนต่อไป

3. ควรมีการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของชุมชนผ่านช่องทางสื่อออนไลน์หลากหลายรูปแบบ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนคาร์บอนต่ำของชุมชนบ้านห้วยต้ม เพื่อเป็นแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการท่องเที่ยวแบบลึกซึ้งกับชุมชนปกาเกอะญอเพื่อเห็นคุณค่าวิถีชีวิตของชุมชนอย่างใกล้ชิด

2. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีความทันสมัย และเพิ่มมูลค่าสินค้า

เอกสารอ้างอิง

ณัฏฐพัชร มณีโรจน์. (2560). **การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.** วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ. 13(2), 25-46.

พัชรินทร์ จึงประวัติ. (2560 มกราคม – มิถุนายน). **ความต้องการของชุมชนในการพัฒนาศักยภาพเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษาตลาดคลองสวนร้อยปี อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ.** วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย. 12(1), 36-49.

เทคโนโลยีชาวบ้าน. (2560). **ผ้าฝ้ายทอมือ ชุมชนปาเก่อญอ บ้านห้วยต้ม ลำพูน สร้างลวดลายด้วยธรรมชาติใกล้ตัว.** เข้าถึงได้จาก https://www.technologychaoban.com/thai-local-wisdom/article_16543 (วันที่ค้นข้อมูล : 15 มกราคม 2565).

ภาสกร จวนสาง. (2563). **การประเมินศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม กรณีศึกษา ชุมชนบ้านท่าล้ง จังหวัดอุบลราชธานีและชุมชนบ้านท่าวัด จังหวัดสกลนคร**. วิทยานิพนธ์การวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมมหาบัณฑิต. ภาควิชาการออกแบบและวางผังชุมชนเมือง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำนักงานจังหวัดลำพูน. (2565). **แผนพัฒนาจังหวัดลำพูน (พ.ศ. 2566-2570).**

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2561 กรกฎาคม – กันยายน). **Low Carbon Tourism : การท่องเที่ยวโดยชุมชน วิถีไทย เก๊ไก๋ อย่างยั่งยืน**. TAT REVIEW. 4(3), 54-57.

อัจฉราพรรณ ตั้งจาตุรโสภณ. บุษยา วงษ์ชวลิตกุล และธนวรรณ แสงสุวรรณ. (2563). **โมเดลสมการโครงสร้างความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อจุดหมายปลายทาง ในการท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย.** วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. 14(2)} 174-188.

Workpoint today. (2564, 20 กันยายน). **สกู๊ปธุรกิจ : ท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชนอย่างยั่งยืน ลดความเหลื่อมล้ำในยุคดิจิทัล**. เข้าถึงได้จาก https://workpointtoday.com/rural-tourism-in-digital-world/ (วันที่ค้นข้อมูล : 15 มกราคม 2565).

การใช้กิจกรรมการเล่านิทานเพื่อพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

The Use of Storytelling to Improve Young Children' s Speaking Skills of Ban Mae Ousu Wittaya School under Tak Primary Educational Service Area Office 2

พงศกร ใจคำ[1], ไพรินทร์ บุหลัน[2] พวงพิศ เรืองศิริกุล[3], นลธวัช ยุทธวงศ์[4]
Pongsakorn Jaicom Phairin Bulun Puangpit Ruengsirikul Nontawat Yuttawong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความสามารถทางการพูดและเปรียบเทียบความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ของโรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตาก เขต 2 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 23 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน จำนวน 3 แผน และ 2) แบบสังเกตพฤติกรรมการพูดของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน จำนวน 2 ชุด ชุดละ 5 ข้อ

ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน เรื่องที่ 1 หมูน้อย มอมแมม ก่อนการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ย 7.43 และหลังการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ย 8.22 มีผลต่างของคะแนน เท่ากับ 0.79 เรื่องที่ 2 เมี้ยว เมี้ยว มา มา จะพาไปหาแม่ ก่อนการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ย 8.43 และหลังการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ย 9.43 มีผลต่างของคะแนน เท่ากับ 1 และเรื่องที่ 3 กระเป๋าสตางค์สีแดง ก่อนการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ย 9.43 และหลังการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ย 11.47 มีผลต่างของคะแนน เท่ากับ 2.04 จึงสรุปได้ว่าหลังจากเด็กปฐมวัยทุกคน ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีทักษะการพูดสูงขึ้น

คำสำคัญ : กิจกรรมการเล่านิทาน, การพัฒนาเด็กปฐมวัย, การพูดของเด็กปฐมวัย

[1] นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
Email : pongsakornjaicom@gmail.com โทร. 092-8893899
[2] อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[4] ดร., อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Email : nontawat192498@gmail.com โทร. 085-0349942

Abstract

The purposes of the research were to investigate the levels of speaking abilities and compare speaking abilities of young children in Kindergarten 2/1 both before and after using the storytelling activities. The samples of the research were 23 young children in Kindergarten 2/1 of Ban Mae Ousu Wittaya School under Tak Primary Educational Service Area Office 2 in the second semester of academic year 2021 using a purposive sampling technique. The research instruments used to collect data were 1) 3 action plans of the storytelling activities; and 2) observation check sheet of young children' s speaking both before and after using the storytelling activities consisting of 2 sets. Each set had 5 items.

The findings of the research indicated that; 1) in terms of comparing the development of speaking skills of young children both before and after using the storytelling activities, it was found that; for Tale 1: Moonay Mommaem, a mean score before using the storytelling activities was 7.43, and a mean score after using the storytelling activities was 8.22 that a difference score was 0.79. For Tale 2: Meow Meow Ma Ma Japapaihamae, a mean score before using the storytelling activities was 8.43, and a mean score after using the storytelling activities was 9.43 that a difference score was 1. Tale 3: Kapao Satang Sridaeng, a mean score before using the storytelling activities was 9.43, and a mean score after using the storytelling activities was 11.47 that a difference score was 2.04. In conclusion; after attending the storytelling activities of all young children, it can be said that their speaking skills were improved.

Keywords : Storytelling Activities, Development of Young Children, Speaking of Young Children

บทนำ

จากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ปรับปรุงมาสู่หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติในอนาคต โดยอาศัยการจัดประสบการณ์ในการเรียนการสอนให้เด็กได้เรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้สำรวจ เล่น และทดลอง ค้นพบด้วยตนเอง คิดแก้ปัญหา ตัดสินใจ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยคำนึงถึงความสนใจ ความต้องการของเด็ก มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายบูรณาการผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรง เพื่อให้เด็กได้พัฒนาตนเองเป็นไปตามลำดับขั้นของการพัฒนาการตามวัย สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข เป็นคนดีของครอบครัวและสังคม อันมีลักษณะที่พึงประสงค์ในการแสดงออกพฤติกรรมที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตใจที่ดีงามเหมาะสมกับวัย ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายให้มีการพัฒนาการศึกษาปฐมวัยอย่างจริงจังและต่อเนื่องโดยได้แต่งตั้งคณะทำงานพิจารณาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เป็นหลักสูตรสถานศึกษา สถาบันพัฒนาเด็กปฐมวัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานตามจุดหมายหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา นำไปสู่อนาคตของการพัฒนาประเทศชาติ

ซึ่งภาษามีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมากเด็กปฐมวัยทุกคนจำเป็นจะต้องเรียนรู้ภาษา เพื่อใช้ในการสื่อความหมายในการคิดจินตนาการ การแสดงออก และการปรับตัว ซึ่งเด็กจะต้องมีความรู้และความพร้อมทางภาษาในด้านการพูด ฟัง อ่าน และเขียน ไปพร้อม ๆ กันอย่างมีความหมาย เพื่อให้เด็กมีการพัฒนาการครบทุกด้านสำหรับในการส่งเสริมทักษะทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย สามารถทำได้หลายวิธี เช่น การพูดกับเด็กด้วยภาษาง่าย ๆ หรือการปฏิสัมพันธ์กัน โดยผ่านการทำกิจกรรมหรือกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ ของเด็ก แต่วิธีที่ง่ายและสามารถเรียกความสนใจจากเด็กได้ดีที่สุดคือการเล่านิทานให้เด็กฟัง และการเล่านิทานเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กก่อนวัยเรียนหรือเด็กที่มีอายุ 3-5 ขวบ เป็นอย่างมาก เพราะนิทานเป็นเรื่องของความบันเทิง ฟังแล้วเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้รู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่แปลกใหม่ ให้ข้อคิด และคติเตือนใจ และนิทานยังเป็นสื่อที่มีพลังมากมายในการเปลี่ยนแปลงเด็ก เด็กสามารถตอบสนองต่อการเล่านิทานได้อย่างดีตั้งแต่ในวัยทารก (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2541 : 47-57) นิทานนอกจากจะให้ความบันเทิง ฟังแล้วเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลินแล้ว ในนิทานยังมีเนื้อเรื่องที่หลากหลาย และผู้เล่าควรเลือกใช้เทคนิคที่เหมาะสมที่จะทำให้เด็กฟังแล้วสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องได้ ซึ่งเทคนิคดังกล่าวก็คือ การเล่านิทานแบบเล่าเรื่องช้า ๆ เพราะคุณค่าต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในนิทานจะถูกประทับไว้ในใจของเด็กอย่าง

ลึกซึ้ง การที่เด็กฟังนิทานช้า ๆ ไม่ใช่เพื่อจดจำเท่านั้นแต่เพราะเด็กในวัยนี้มีพัฒนาการอย่างพิเศษของการจดจำที่แม่นยำมาก เด็กส่วนมากสามารถจำนิทานได้หลังจากฟังนิทานเพียงครั้งเดียว หากแต่การเล่านิทานซ้ำ ๆ กันเป็นเวลานานนั้นจะช่วยให้เซลล์สมองของเด็กสามารถเชื่อมต่อกันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นนั้น นั่นหมายถึงความสามารถในการจับใจความและการเรียนรู้ก็จะมากขึ้นด้วย (มานิตา สีโทชวลิต, 2544 : 45-46) จึงสรุปได้ว่า การเล่านิทานเป็นการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กไปในตัว การเล่านิทานให้เด็กฟังบ่อย ๆ จึงเป็นการปลูกฝังนิสัยรักการเรียนรู้ของเด็กทุกมิติ เกิดพลังแห่งจินตนาการและสร้างสรรค์ ส่งเสริมการแสดงออก ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาบุคลิกภาพในการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก วิธีการเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นมีอยู่มากมายหลายวิธี เช่น การเล่านิทานปากเปล่า การเล่านิทานประกอบท่าทาง การเล่านิทานประกอบภาพ การเล่านิทานประกอบเสียง การเล่านิทานประกอบอุปกรณ์ การเล่านิทานประกอบการวาดภาพ การเล่านิทานไม่จบเรื่อง (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2547 : 227)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยของโรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา โดยการใช้กิจกรรมการเล่านิทานพัฒนาทักษะการพูดให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเห็นคุณค่าในการพูด ซึ่งจะทำให้เด็กพัฒนาการพูดได้อย่างเหมาะสมและมีความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ก่อนการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน

สมมติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานมีพัฒนาการด้านการพูดสูงขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การใช้กิจกรรมการเล่านิทานเพื่อพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน และแบบสังเกตพฤติกรรมการพูด โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพประกอบที่ 1 ดังนี้

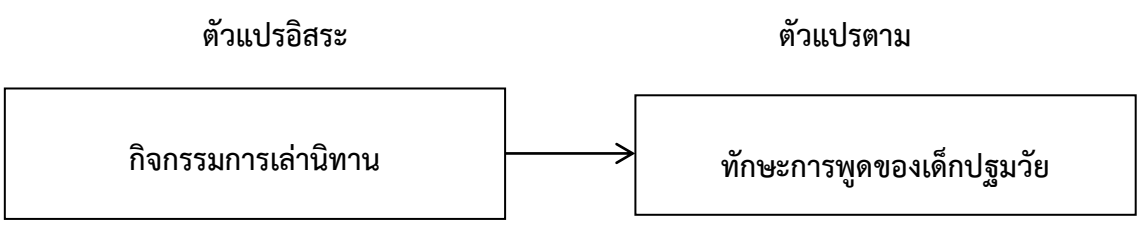

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การใช้กิจกรรมการเล่านิทานเพื่อพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ของโรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตาก เขต 2 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 รวมทั้งสิ้น จำนวน 23 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน จำนวน 3 แผน ได้แก่ 1.1) แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ครั้งที่ 1 เรื่อง หมูน้อย มอมแมม 1.2) แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ครั้งที่ 2 เรื่อง เมี้ยว เมี้ยว มา มา จะพาไปหาแม่ 1.3) แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ครั้งที่ 3 เรื่อง กระเป๋าสตางค์สีแดง 2) แบบสังเกตพฤติกรรมการพูดของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน จำนวน 2 ชุด ชุดละ 5 ด้าน ได้แก่ 2.1) สนทนากับครูและเพื่อนถึงเรื่องที่ฟังได้ 2.2) ตอบคำถามได้อย่างถูกต้อง 2.3) พูดในสิ่งที่ชอบด้วยคำพูดของตนเองได้ 2.4) เล่าเรื่องราวที่ฟังได้ 2.5) แสดงความคิดเห็นในเรื่องที่ฟังได้

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การใช้กิจกรรมการเล่านิทานเพื่อพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สรุปได้ ดังนี้

การเปรียบเทียบการพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเล่านิทานเรื่องที่ 1 หมูน้อย มอมแมม ให้กับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ของโรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยใช้แบบสังเกตกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 23 คน พบว่า เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการพูด โดยก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ยที่ 7.43 และหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ยที่ 8.22 ซึ่งมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 0.79 จึงสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 มีทักษะการพูดสูงขึ้น

การเปรียบเทียบการพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน เรื่องที่ 2 เมี้ยว เมี้ยว มา มา จะพาไปหาแม่ ให้กับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ของโรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยใช้แบบสังเกตกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 23 คน พบว่า เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการพูด โดยก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ยที่ 8.43 และหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ยที่ 9.43 ซึ่งมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 1 จึงสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 มีทักษะการพูดสูงขึ้น

การเปรียบเทียบการพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน เรื่องที่ 3 กระเป๋าสตางค์สีแดง ให้กับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ของโรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยใช้แบบสังเกตกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 23 คน พบว่า เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการพูด โดยก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ยที่ 9.43 และหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ยที่ 11.47 ซึ่งมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 2.04 จึงสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 มีทักษะการพูดสูงขึ้น

สรุปผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน ทั้ง 3 เรื่อง จากตารางที่ 4.4 , 4.7 และ 4.10 โดยใช้แบบสังเกตกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 23 คน สรุปได้ว่า หลังจากเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ทุกคน มีทักษะการพูดสูงขึ้น

อภิปรายผล

การใช้กิจกรรมการเล่านิทานเพื่อพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 23 คน พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ทั้ง 3 เรื่อง สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน สรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ของโรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีทักษะการพูดสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูประจำชั้นเรียนได้ใช้แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการสอน จึงทำให้เด็กปฐมวัยทุกคนในห้องเรียนสนใจและตั้งใจเรียนเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิรัชญา ยี่สุ่นเรือง (2560 : 32-33) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการพูดของเด็กปฐมวัยโดยการใช้กิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพ มีวัตถุประสงค์ของงานวิจัย เพื่อพัฒนาทักษะการพูดของเด็กปฐมวัยโดยการใช้กิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพ โดยมีเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กชาย-หญิง อายุระหว่าง 3-5 ปี จำนวน 5 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัด

หนองกลับ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ผลการวิจัย พบว่า เด็กปฐมวัย มีทักษะการฟังและการพูด อยู่ในระดับสูง มีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอด 3 สัปดาห์ จากระดับคะแนน 44.2 , 65.6 และ 82 ตามลำดับ และยังไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภัสสร สารพันธ์ (2560 : 43) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการพูดของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล 3 ขวบ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนอนุบาลอินทร์บุรีโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน มีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อพัฒนาทักษะการพูดของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล 3 ขวบ โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน โดยมีประชากร/กลุ่มป้าหมาย ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล 3 ขวบ โรงเรียนอนุบาลอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 20 คน ผลการวิจัย พบว่า เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล 3 ขวบ มีพัฒนาการทักษะการพูด อยู่ในระดับสูง มีพัฒนาการที่ดีตามข้อตกลงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอด 3 สัปดาห์ จากระดับร้อยละ 85.73 , 93.20 และ 94.99

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ครูทุกคนในโรงเรียนควรใช้กิจกรรมการเล่านิทานให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะในด้านการเรียนของเด็กให้สูงขึ้น
2. สถานศึกษาควรดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กิจกรรมการเล่านิทานให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็กปฐมวัยในด้านอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ครูทุกคนในโรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ควรมีการวิจัย รูปแบบการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยในวิชาอื่น ๆ
2. ครูของโรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ควรมีการวิจัย รูปแบบการใช้กิจกรรมการเล่านิทานที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็กปฐมวัยในด้านอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ การทรวงศึกษาธิการ. (2546). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546**. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.

การทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2547). **การสอนแบบจิตปญญา**. กรุงเทพฯ : เอดิสัน เพรสโปรดักส จำกัด.

ณิรัชญา ยี่สุ่นเรือ. (2560). **การพัฒนาทักษะการพูดของเด็กปฐมวัยโดยการใช้กิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพ**. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

ประภัสสร สารพันธ์. (2560). **การพัฒนาทักษะการพูดของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล 3 ขวบ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนอนุบาลอินทร์บุรีโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน**. ปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย ศูนย์สุพรรณบุรี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

มานิตา ลีโทชวลิต. (2544). **การวิเคราะห์นิทานชาดกที่ส่งเสริมสันติธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย/กรุงเทพฯ.

โรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา. [ออนไลน์]. (2564, 8 ตุลาคม). **ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน**. เข้าถึงได้จาก https://data.boppbec.info/web/index_view_history.php?School_ID=1063160173&page=history

วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2541). **การวิจัยทางการศึกษาปฐมวัย**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

การบริหารจัดการแหล่งข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์อย่างมีส่วนร่วมของตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

Participatory management of historical data sources in Phai Kho Don Subdistrict, Mueang District, Phitsanulok Province

เขม ปานสมบัติ[1] วรรณวลัย รุ่งฉัตร[2] สิทธินี มุ่นพุก[3] สุพัตรา รุ่งฉัตร[4] และ นันทพันธ์ คดคง[5]
Khem Pansombat Wanwalai Rungchat Sittinee Munpuk Supattra Rungchat[4] and Nanthaphan Kodkong[5]

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.) ศึกษาระดับการบริหารจัดการแหล่งข้อมูลประวัติศาสตร์ตำบลไผ่ขอดอน 2.) รวบรวมจัดทำเป็นข้อมูลเส้นทางความเชื่อมโยงระหว่างแหล่งข้อมูลประวัติศาสตร์ตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน เครื่องมีที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้สถิติเชิงพรรณนา แจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1.) การศึกษาระดับการบริหารจัดการแหล่งข้อมูลประวัติศาสตร์ ตำบลไผ่ขอดอน พบว่า การบริหารจัดการแหล่งข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกทั้งหมด 7 ด้าน โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือด้านการรายงาน อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการจัดการองค์การ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการบริหาร อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการวางแผน มีอยู่ในระดับน้อย ด้านการประสานงาน อยู่ในระดับน้อย และด้านสุดท้าย คือ ด้านการอำนวยการ อยู่ในระดับน้อย

[1] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล Khem.p@psru.ac.th เบอร์โทร 091-8390010

[2] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล Wanwalai.r@psru.ac.th เบอร์โทร 085-0382005

[3] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล Sittinee.m@psru.ac.th เบอร์โทร 061-8913825

[4] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล Supattra.ru@psru.ac.th เบอร์โทร 095-3430878

[5] อาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล Nanthaphan.k@psru.ac.th เบอร์โทร 062-6625591

2.) รวบรวมจัดทำเป็นข้อมูลเส้นทางความเชื่อมโยงระหว่างแหล่งข้อมูลประวัติศาสตร์ตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก คณะผู้วิจัยได้ทำแผนที่เปรียบเทียบเส้นทางระหว่างอดีตกับปัจจุบัน

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ, แหล่งข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์, มีส่วนร่วม

Abstract

The objectives of this research were: 1.) to study the management level of historical data sources in Phai Kho Don sub-district, 2.) to compile and compile information on the link between historical data sources in Phai Kho Don sub-district, and, Mueang District, Phitsanulok Province It is a quantitative and qualitative research. The sample group consisted of 400 people. The devices used for data collection were questionnaires and interview forms. Data were analyzed using descriptive statistics. frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and content analysis The results showed that

1.) A study on the management of historical data sources in Phai Kho Don sub-district, found that the participative management of historical data sources of Phai Kho Don sub-district, Mueang district, Phitsanulok province were all 7 aspects. Overall, it was found that it was at a moderate level. when considering each aspect The highest average was on the budget side, at a moderate level. followed by reporting moderate organization management moderate Administration moderate planning exist at a low level coordination at a low level and the last aspect is the administration at a low level

2.) Collected and prepared information on the route linking between historical sources of Phai Kho Don Subdistrict, Mueang District, Phitsanulok Province. The researchers created a comparative map of the path between the past and the present.

Keywords : Management, Historical Resources, Participation

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในโลกที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม ประกอบไปด้วยประชากรที่มาอาศัยอยู่รวมกัน ซึ่งทำให้แต่ละกลุ่มมีการดำรงชีวิตแตกต่างกันมาตั้งแต่สมัยอดีต จนถึงปัจจุบันยังแสดงให้เห็นชัดเรื่องความแตกต่างทางวัฒนธรรมและศาสนา ถึงแม้จะมีเทคโนโลยีความทันสมัยเข้ามา แต่ในส่วนนี้ยังแตกต่างกันอย่างชัดเจนอย่างเห็นได้ชัด คือภูมิปัญญาชาวบ้านของแต่ละที่ยังคงยึดถือปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา และนำมาสู่เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการแหล่งข้อมูลในพื้นที่นั้นที่จะดำรงรักษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในอดีตให้มีการสืบทอดต่อกันมา และประเทศไทยยังเป็นประเทศที่มีแหล่งประวัติศาสตร์มากมายให้ศึกษามีความสวยงามและน่าสนใจมีโบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่สำคัญที่เป็นประวัติศาสตร์อยู่มากมายและมีอยู่ทุกจังหวัดของประเทศไทย ซึ่งประวัติความเป็นมาของแต่ละพื้นที่แต่ละจังหวัดจะมีความเป็นมาแตกต่างกันออกไป ทำให้มีคนสนใจทั้งคนในประเทศและต่างประเทศมีความสนใจเรื่องราวประวัติศาสตร์ ซึ่งมีโบราณสถาน โบราณวัตถุ และเรื่องราวแต่ละสมัย และการมีส่วนร่วมของประชาชน การเป็นอยู่ของประชาชนในสถานที่ประวัติศาสตร์นั้นๆ เพราะฉะนั้นคณะผู้วิจัยจึงศึกษาการบริหารจัดการแหล่งข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์อย่างมีส่วนร่วม ที่มีความสำคัญต่อมนุษยชาติ เป็นการเรียนรู้ถึงสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นภายในอดีต ทำให้ได้รู้ถึงความเป็นมาของพื้นที่เข้าใจสภาพแวดล้อมต่างๆที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้น และทำให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ เพื่อนำมาปรับตัวแก้ไขและอยู่ร่วมกันได้อย่างมีแบบแผน รวมไปถึงประเพณีศิลปะและวัฒนธรรมต่างๆเพื่อทราบถึงความสำคัญของประเพณีนั้นๆ การเรียนรู้ประวัติศาสตร์จึงช่วยพัฒนากระบวนการคิดและทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต เพราะเป็นการศึกษาเรื่องราวของสังคมมนุษย์ในอดีตตามมิติเวลาจากร่องรอยแหล่งข้อมูลหลักฐานทางประวัติศาสตร์

จังหวัดพิษณุโลกเป็นจังหวัดหนึ่งในประเทศไทยที่มีแหล่งประวัติศาสตร์ที่สำคัญมากมายให้ศึกษาค้นคว้าและมีโบราณสถานต่างๆที่สำคัญ ที่รวบรวมความเป็นวิถีชีวิตเมื่อครั้งอดีต และยังมีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอยู่ในจังหวัดพิษณุโลก และภายในพื้นที่ตำบลอื่นๆของจังหวัดพิษณุโลกที่ยังมีความน่าสนใจและมีประวัติความเป็นมาในอดีตก่อนจะก่อตั้งเป็นตำบลอยู่เช่นกัน คือ ตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาของตำบลที่น่าสนใจมาก ถือเป็นแหล่งประวัติศาสตร์ที่สำคัญอีกพื้นที่หนึ่งของจังหวัดพิษณุโลกที่มีประวัติความเป็นมาและยังมีอนุสรณ์ที่ยังคงหลงเหลืออยู่อีกด้วย แต่ในปัจจุบันเยาวชนคนรุ่นใหม่ละเลยและไม่ทราบถึงประวัติความเป็นมา ไม่รู้ว่ามีพัฒนาการมาอย่างไร คนกลุ่มแรกที่มาตั้งรกรากเป็นใคร มาจากไหน มาด้วยเหตุผลใด คณะผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้และรู้จักวิถีชีวิตของคนในสมัยอดีต ความเชื่อ ความศรัทธา ความสัมพันธ์ ประชาชนในตำบลไผ่ขอดอนจึงขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ที่เป็นการย้อนระลึกเพื่อย้อนกลับไปซึ่งเป็นที่มาของความ

เป็นอยู่ในปัจจุบันให้ประชาชนในพื้นที่อื่นรู้จัก จึงกล่าวได้ว่าการบริหารจัดการแหล่งข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์อย่างมีส่วนร่วมของตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งถือว่ามีความสนใจและน่าศึกษาเป็นอย่างยิ่งมีแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจอยู่ภายในพื้นที่ แต่ในปัจจุบันพื้นที่ตำบลไผ่ขอดอนได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา มีการสร้างบ้านเรือนมากขึ้น มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามา มีสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้คนก็เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมและยุคสมัย เพราะฉะนั้นเรื่องประเพณีวัฒนธรรมในสมัยก่อนและปัจจุบันก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย

จากบริบทข้างต้นคณะผู้วิจัยจึงศึกษาและเผยแพร่ข้อมูลการบริหารจัดการแหล่งข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์อย่างมีส่วนร่วมของตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็นแนวทางและรับอรรถรสและคุณค่าทางประวัติศาสตร์สถานที่ในอดีต รวมถึง ได้ความรู้และมีความเข้าใจต่อความเป็นมาของตำบลไผ่ขอดอน เส้นทางแม่น้ำสายเก่าในพื้นที่ตำบลไผ่ขอดอนและโบราณสถานต่างๆในอดีตจนถึงปัจจุบันและเผยแพร่ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ของตำบลสู่สาธารณะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการแหล่งข้อมูลประวัติศาสตร์ ตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อรวบรวมจัดทำเป็นข้อมูลเส้นทางความเชื่อมโยงระหว่างแหล่งข้อมูลประวัติศาสตร์ ตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในตำบลไผ่ขอดอนทั้งหมด จำนวน 4,134 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลไผ่ขอดอนอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ที่ได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูป ของ Taro Yamane (Taro Yamane: 1990) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และที่ระดับความคาดเคลื่อน ± 5 % โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม คือ 365 คน (แต่ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน ทั้งนี้เพื่อสะดวกในการเก็บข้อมูล สะดวกในการคำนวณ และสะดวกในการแทนค่า)

ขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

คณะผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นเพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ ที่จะศึกษาทั้งหมด 6 หมู่ และกำหนดจำนวนตัวอย่างด้วยสูตรการคำนวณของ Taro Yamane

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม(Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้มีการดำเนินการสร้างแบบสอบถามจากการศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี จากตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแหล่งข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์อย่างมีส่วนร่วมของตำบลไผ่ขอดอนอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยคณะผู้วิจัยได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ เป็นแบบสอบถามลักษณะให้เลือกตอบ (Checklists)

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการแหล่งข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของตำบลไผ่ขอดอนอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยแบ่งจำนวนคำถามออกเป็นทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการวางแผน
2. ด้านการจัดองค์การ
3. ด้านการจัดกำลังคน
4. ด้านการอำนวยการ
5. ด้านการประสานงาน
6. ด้านการรายงาน
7. ด้านงบประมาณ

ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ

5 หมายถึง มีส่วนร่วมมากที่สุด

4 หมายถึง มีส่วนร่วมมาก

3 หมายถึง มีส่วนร่วมปานกลาง

2 หมายถึง มีส่วนร่วมน้อย

1 หมายถึง มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

โดยเกณฑ์การให้คะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามครั้งนี้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายตามแนวทางของเบสท์ (Best: 1970) ซึ่งมีเกณฑ์การวัดระดับความต้องการ การบริหารจัดการแหล่งข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์อย่างมีส่วนร่วมของตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ ในการศึกษาการบริหารจัดการแหล่งข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์อย่างมีส่วนร่วมของตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก คณะผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) โดยสัมภาษณ์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ขอดอน 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน 6 คน โดยมีประเด็นการสัมภาษณ์ เรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์อย่างมีส่วนร่วมของตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้ คือ

1. หลักการ แนวคิด ทฤษฎี บทความ จากตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแหล่งข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์อย่างมีส่วนร่วมของตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเพื่อกำหนดขอบเขตในการสร้างเครื่องมือ

2. วิเคราะห์เนื้อหาและกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามปลายเปิด ให้ครอบคลุมในเรื่องการบริหารจัดการแหล่งข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์อย่างมีส่วนร่วมของตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกทั้ง 7 ด้าน

3. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาของการวิจัยและนำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะ

4. นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วไปหาคุณภาพด้วยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาความถูกต้องและสมบูรณ์ของเครื่องมือโดยนำเครื่องมือฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน รองศาสตราจารย์ ดร.กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรีหญิงยุวดี พ่วงรอด อาจารย์
และอาจารย์ระพีพงศ์ อินต๊ะสืบ

5. นำแบบสอบถามไปหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

5.1 เครื่องมือที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วมีการให้เกณฑ์การพิจารณาคะแนนแต่ละข้อคำถาม

5.2 นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item Objective congruence)

5.3 ปรับปรุงเครื่องมือให้สมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

6. ทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามสูตรของของครอนบาค (Cronbach, 1990:204) แล้วนำมาทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรในตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในจำนวน 30 คนขึ้นไป หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยคอมพิวเตอร์ ซึ่งแสดงว่าเป็นแบบสอบถามที่มีความเชื่อถือได้ ได้ค่าเท่ากับ 0.86 สำหรับสูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ตามกระบวนการต่างๆดังนี้

แบบสอบถาม

1. ขอหนังสือรับรองและแนะนำตัวผู้วิจัยจากสำนักงานประสานจัดการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

3. ทำการจัดส่งแบบสอบถามและจัดเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองทั้งหมดจำนวน 400 ชุด

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบคำถาม

5. นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบแล้วไปวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสัมภาษณ์

1. คณะผู้วิจัยลงพื้นที่แจกแบบสัมภาษณ์โดยสัมภาษณ์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ขอดอน 1 คน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ขอดอน 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน 6 คน

2. มีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมโดยคณะผู้วิจัยเป็นผู้เข้าร่วมด้วยตนเองอย่างใกล้ชิดในกิจกรรมและเรื่องราวต่างๆ จนกระทั่งเข้าใจและสามารถอธิบายสรุปได้

3. การสัมภาษณ์เชิงลึกประกอบด้วยการซักถามพูดคุยถึงเรื่องราวต่างๆรวมทั้งด้านบริบทด้านการบริหารจัดการในเรื่องความร่วมมือ งบประมาณ และผู้ดูแล ที่มีความจำเป็นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและจำเป็นซึ่งต้องใช้เทคนิคการสัมภาษณ์พูดคุยด้วยความระมัดระวังและเป็นกันเอง

4. การจดบันทึกภาคสนาม (Field note) ผู้วิจัยได้ทำการจดรวบรวมข้อมูลและมีการบันทึกเทปถอดเทปจากการสังเกตการสัมภาษณ์เพื่อมิให้ลืมข้อมูลและทำการสรุปข้อมูลที่ได้ทุกวันที่ได้สังเกตและสัมภาษณ์ภาคสนามและเพื่อได้ทบทวนให้ทราบได้ว่าได้ข้อมูลเพียงพอหรือไม่

5. ได้ทำการค้นหาข้อมูลจากเอกสารต่างๆ รวมถึงการสืบค้นหาข้อมูลจากระบบสารสนเทศ (IT) เช่นข้อมูลด้านบริบทของชุมชนประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน วัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ภูมิปัญญาและการสืบทอด เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้ทำการวิเคราะห์ทางเนื้อหา (Content Analysis) จากแบบสัมภาษณ์ ประกอบกับแนวคิด ทฤษฎี

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติอนุมานหรือสถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics) รวมถึงใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ดังนี้ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแปรอิสระ ด้านลักษณะส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ โดยคณะผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) นำมาแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ (Percentage)

สรุปผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 7 ด้าน

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์แบบมีส่วนร่วม	$\bar{x}$	S.D.	แปรผล
ด้านการวางแผน	2.90	1.01	น้อย
ด้านการอำนวยการ	2.80	0.98	น้อย
ด้านการจัดการองค์การ	3.12	0.91	ปายกลาง
ด้านการบริหารบุคลากร	3.10	1.10	ปานกลาง
ด้านการประสานงาน	2.87	1.00	น้อย
ด้านการรายงาน	3.24	0.90	ปานกลาง
ด้านงบประมาณ	3.26	0.90	ปานกลาง
รวม	**3.04**	**0.97**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การบริหารจัดการแหล่งข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกทั้งหมด 7 ด้าน โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านงบประมาณ รองลงมาคือด้านการรายงาน ด้านการจัดการองค์การ ด้านการบริหารบุคลากร ด้านการวางแผน ด้านการประสานงาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการอำนวยการ สรุปผลจากการการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีดังนี้

การวางแผน

อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมาท่านมีส่วนรวมในการบอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ความเป็นมาในอดีตของตำบลให้กับบุคคลภายนอกตำบลได้รับทราบ อยู่ในระดับน้อย ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของตำบลตั่งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเพื่อจัดการแหล่งข้อมูลประวัติศาสตร์ อยู่ในระดับน้อย ท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของตำบลเพื่อให้ทราบถึงโอกาสและอุปสรรคในการจัดการแหล่งข้อมูลประวัติศาสตร์ อยู่ในระดับน้อยท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น กับองค์การบริหารส่วนตำบลในการกำหนดแนวทางในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับน้อย

ด้านการอำนวยการ

อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับองค์การอย่างเต็มความสามารถ รองลงมาท่านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของแหล่งข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ ท่านมีความเต็มใจที่จะร่วมมือกับองค์การในการส่งเสริมประวัติศาสตร์ของตำบล ท่านมีส่วนร่วมกับองค์การในการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีบทบาทในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของตำบล ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำสื่ออุปกรณ์ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อให้ข้อมูล อยู่ในระดับน้อย

ด้านการจัดการองค์การ

อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านและบุคลากรในองค์การเห็นถึงความสำคัญของแหล่งประวัติศาสตร์ของตำบล รองลงมาคือ องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดการฝึกอบรมเพื่อให้ทราบถึงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ค่าเฉลี่ยน้อย คือ ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล ให้มีการจัดทำเส้นทางศึกษาแหล่งข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างจริงจัง ท่านมีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำสื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์

ด้านการบริหารบุคลากร

อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บุคลากรในตำบลมีส่วนร่วมในการเข้ามาดูแลรักษา สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของตำบล รองลงมามีบุคลากรประจำสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของตำบลและประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนข้อมูล บุคลากรในตำบลมีการให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของตำบลเพิ่มเติมให้กับประชาชน อยู่ในระดับปานกลางมีบุคลากรที่มีความรู้ทางประวัติศาสตร์ช่วยในการปฏิบัติงานอย่างมีความสะดวกและรวดเร็ว อยู่ในระดับปานกลาง ท่านมีส่วนร่วมติดตามผลการดำเนินงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับน้อย

ด้านการประสานงาน

อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ให้กับประชาชนทั่วไปทราบ รองลงมาตามลำดับ ท่านมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสถานที่สำคัญภายในพื้นที่ของตำบล ท่านมีส่วนร่วมในการติดต่อให้ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์กับส่วนราชการ ท่านมีส่วนร่วมในการประสานงานและการสื่อสารวิธีการที่ใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของตำบล และท่านมีส่วนร่วมในการแนะนำสถานที่เชิงประวัติศาสตร์ภายใน พื้นที่ของตำบลให้กับประชาชนทั่วไป

ด้านการรายงาน

อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลมีช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้ท่านทราบถึงแหล่งประวัติศาสตร์เพื่อให้ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับรู้ รองลงมา องค์การบริหารส่วนตำบลมีการแบบประเมินการปฏิบัติงานตาม แผนงาน/โครงการต่างๆ โดยให้ท่านได้แสดงความคิดเห็นและรับทราบ องค์การบริหารส่วนตำบลมีการรายงานความคืบหน้าปัญหาอุปสรรค ตลอดจนข่าวสารต่างๆของข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ให้ประชาชนในพื้นที่ทราบ ค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือท่านมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อนำเสนอเรื่องราวต่างๆที่มีความจำเป็นในการจัดการแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของตำบล ท่านมีส่วนร่วมกำหนดแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในการเผยแพร่แหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์

ด้านงบประมาณ

อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ องค์การบริหารส่วนตำบลมีงบประมาณที่จะส่งเสริมทางด้านอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ รองลงมาตามลำดับ ทานมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพย์สินเพื่อส่งเสริมอนุรักษ์แหล่งประวัติศาสตร์ของตำบล ท่านมีส่วนร่วมในการบริจาคทรัพย์สินเพื่อทำนุบำรุงศาสนาของตำบล ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจเกี่ยวกับ การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์เพื่อทำนุบำรุงสถานที่ประวัติศาสตร์ของ ตำบลค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือท่านมีส่วนร่วมในการรับรู้ถึง รายรับ-รายจ่ายในด้านการทำนุบำรุงศาสนาของตำบล

ผลการสัมภาษณ์

ด้านการวางแผน พบว่า ทางองค์การบริหารส่วนตำบลมีการวางแผนดำเนินการสอบถามผู้สูงอายุในตำบลถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ เส้นทางการคมนาคมในสมัยอดีต ที่มาของชื่อตำบล สถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อจะวางแผนบันทึกเรื่องราวประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา ว่ามีความเป็นมาอย่างไรและเกี่ยวข้องกับอะไร ผู้นำวางแผนด้วยความละเอียด รอบคอบ เพื่อจะทำการพัฒนาหมู่บ้านให้ดียิ่งขึ้น และมีการประเมินผล

ด้านการอำนวยการ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดประชุมและประสานแจ้งข้อมูลให้ผู้นำทุกหมู่บ้านได้ทราบว่าประวัติศาสตร์ของตำบลเริ่มมาอย่างไร ทางองค์การบริหารส่วนตำบลก็จะมีประวัติบันทึกไว้ให้คนในประชาชนในชุมชนได้รับทราบ และสั่งการให้ทุกคนช่วยกันสอดส่องดูแลสถานที่ประวัติศาสตร์ของตำบล ผู้นำจะคอยควบคุมการปฏิบัติงานและการประเมินผลซึ่งต้องทำกันอย่างต่อเนื่อง

ด้านการจัดองค์การ พบว่า ในองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ขอดอนจะมีสำนักปลัด จะแยกเป็นฝ่าย ซึ่งในเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของตำบลหรือสถานที่สำคัญทางศาสนาของตำบล ผู้นำต้องประสานให้ทางกองการศึกษาต้องเข้ามามีบทบาทในการดูแลส่วนนี้ในเรื่องของงานส่งเสริมการศึกษา

ศาสนาและวัฒนธรรม และมีบุคลากรเพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งผู้นำมีการติดตามคุมงานและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

ด้านบริหารบุคลากร พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดการเกี่ยวกับตัวบุคคล ซึ่งในองค์การองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ขอดอนคิดที่จะมีการวางแผนทำพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ของตำบลแต่ติดในเรื่องของโรคระบาดโควิด -19 เลยต้องโดนระงับไปก่อน แต่ในขณะเดียวกันองค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีการจัดให้มีบุคลากรประจำสถานที่ประวัติศาสตร์เพราะตำบลไผ่ขอดอนไม่ค่อยมีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์มากนัก

ด้านการประสานงาน พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดประชุมกันในเรื่องต่างๆภายในตำบล เป็นการ ประสานงาน ประสานกิจกรรมให้ส่วนต่างๆขององค์กรของกระบวนการทำงานมีความต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความร่วมมือเพื่อการดำเนินงานนำไปสู่วัตถุประสงค์ และรายละเอียดของงานจนสามารถปฏิบัติหน้าที่ งานที่ได้รับมอบหมาย และดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยเสร็จสิ้น

ด้านการรายงาน องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมหรือเรียกกันว่า ประชาคม ซึ่งการประชาคมนี้1ปีจะมีแค่1ครั้ง ฝ่ายที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติและต้องมีการรายงานความคืบหน้า ปัญหา และอุปสรรคของโครงการให้ผู้นำตำบลได้รับทราบอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

ด้านงบประมาณ พบว่า สำหรับด้านประวัติศาสตร์ของตำบล เช่น งานประเพณีวัฒนธรรมทางศาสนา ชาวบ้านก็จะมีการช่วยกันพัฒนา จะมีการบริจาคทรัพย์สินบ้างถือว่าเป็นการทำบุญเพื่อช่วยกันทำนุบำรุงศาสนาของตำบล ทางองค์การบริหารส่วนตำบลจะเป็นในเรื่องของการจัดงบประมาณช่วยสนับสนุนมากกว่า

อภิปรายผล

ด้านการวางแผน อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีส่วนร่วมในการบอเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ความเป็นมาในอดีตของตำบลให้กับบุคลลภายนอกตำบลได้รับทราบ อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ทางองค์การบริหารส่วนตำบลมีการวางแผนดำเนินการสอบถามผู้สูงอายุในตำบลถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ เพื่อจะวางแผนบันทึกเรื่องราวประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาแต่บางส่วนสอบถามมาได้แต่ยังไม่สมบูรณ์เท่าไร และทางองค์การบริหารส่วนตำบลพยายามหาแหล่งข้อมูลให้มากขึ้นเพื่อนำมาเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับทราบซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ นภสินธุ์ เรือนนาค สุเทพ สุสาสนี (2559 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของชุมชนกับศิลปกรรมในเขตพื้นที่ชายแดนไทย –กัมพูชา พบว่า มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีมานานแล้ว โดยการศึกษาจากการ

บอกเล่าความทรง จำของผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์หนึ่ง ๆ หรือจากผู้ที่เคยได้ยินได้ฟังมาจากผู้อื่นอีกทอดหนึ่ง และจึงนำข้อมูลจากการ บอกเล่านั้นมาเป็นหลักฐาน

ด้านการอำนวยการ อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านมีความเต็มใจที่จะร่วมมือกับองค์การในการส่งเสริมประวัติศาสตร์ของตำบล อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดประชุมและประสานแจ้งข้อมูลให้ผู้นำทุกหมู่บ้าน และผู้นำจะมีการสร้างมนุษยสัมพันธ์ การจัดระบบสื่อสารและการสร้างเครือข่าย การส่งเสริม และสนับสนุนกิจกรรมต่างๆของตำบลให้ชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ซึ่งผลการวิจัยมีการสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาริกา โพธิ์รุกข์ (2563 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม: ศึกษากรณีชุมชนบ้านเขวา ตำบลเขวา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม วิจัยเรื่องนี้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ประชาชนในพื้นที่ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนบ้านเขวา ตำบลเขวา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมอยู่ในระดับที่ต่ำ และการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมส่วนมากเป็นเรื่องของรัฐและผู้นำชุมชนเท่านั้น ประชาชนในพื้นที่เป็นเพียงผู้ร่วมงานตามที่ทางหน่วยงานของรัฐหรือผู้นำชุมชนเป็นผู้จัดขึ้นเท่านั้น

ด้านการจัดการองค์การ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านมีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำสื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ในองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ขอดอน ผู้นำต้องประสานให้ทางฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการดูแลเรื่องประวัติศาสตร์ ส่วนในเรื่องของการทำสื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์นั้นเมื่อก่อนทางตำบลเคยมีการจัดทำป้ายสื่อแต่ในปัจจุบันยังไม่โครงการที่จะทำชาวบ้านเลยยังไม่มีส่วนร่วมในเรื่องนี้ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิษณุ หยกจินดา (2557 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านทุ่งกร่าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี โดยปัจจุบันด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านทุ่งกร่างยังอยู่ใน ระดับที่ต่ำ สังเกตได้จากการจัดประชุมประชาคมประจำเดือนในแต่ละเดือนซึ่งเป็นเปิดโอกาส ให้ประชาชนในหมู่บ้านได้เสนอปัญหาหรือข้อมูลในทุกๆด้านของหมู่บ้าน จำนวนผู้ที่มีส่วนร่วมในการเข้าประชุมประชาคมประจำเดือนมีเพียงแค่ 10 กว่าเปอร์เซ็นต์

ด้านการบริหารบุคลากร อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บุคลากรในตำบลมีส่วนร่วมในการเข้ามาดูแลรักษาสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของตำบล อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีการจัดให้มีบุคลากรประจำสถานที่ประวัติศาสตร์เพราะตำบลไผ่ขอดอนไม่ค่อยมีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์มากนัก จะมีก็แต่สถานที่ศาสนาของตำบล ที่มีบุคลากรคอยดูแลในส่วนนี้อยู่บ้าง แต่ในเรื่องของวัฒนธรรม

ประเพณีที่สืบทอดต่อกันมาทางผู้นำจะมอบหมายให้บุคลากรคอยดูแล ส่งเสริม ในการทำกิจกรรมต่างๆของตำบล ซึ่งผลการวิจัยมีการสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรานิษฐ์ ศุภกิจโกศล นางกาหลง กลิ่นจันทร์ นาวันธณี สุดศิริ นายสาระ มีผลกิจ ผศ.ดร.บุรพร กาบุญ (2554 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก โดยการสนทนากลุ่มย่อย ประกอบด้วย ประชาชนในชุมชน ผู้แทนจาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดสนับสนุนให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนภาครัฐต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ภาคเอกชน และ ทุกภาคส่วนเข้า มาเป็นตัวแทนในรูปคณะกรรมการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง

ด้านการประสานงาน อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ให้กับประชาชนทั่วไปทราบ ซึ่งสอดคล้องกับผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดประชุมกันในเรื่องต่างๆภายในตำบล ในการประสานงาน ประสานกิจกรรมให้ส่วนต่างๆขององค์กรของกระบวนการทำงานมีความต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความร่วมมือเพื่อการดำเนินงานนำไปสู่วัตุประสงค์ และผู้นำตำบลประสานงานกิจกรรม ของตำบล ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปัญญา เทพสิงห์ และเก็ตถวา (2558: บทคัดย่อ) การจัดการแหล่งวัฒนธรรม เพื่อการท่องเที่ยวชายแดนไทย-มาเลเซีย พบว่า การประสานงาน มีมีปัญหามากนัก ใช้วิธีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยจะประสานงานดึงคนให้มาเข้าร่วมกิจกรรม การประสานงานเป็นหน้าที่ของแต่ละกลุ่มสร้างเครือข่ายกันเอง ผ่านไลน์หรือมือถือ

ด้านการรายงาน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบลมีช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้ท่านทราบถึงแหล่งประวัติศาสตร์เพื่อให้ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับรู้ และองค์การบริหารส่วนตำบลมีการรายงานความคืบหน้าปัญหา อุปสรรค ตลอดจนข่าวสารต่างๆ ของข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ให้ประชาชนในพื้นที่ทราบ ซึ่งสอดคล้องกับผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมในการรับรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้ โดยจะมีการรายงานจัดทำสื่อหรือเพจเฟสบุ๊ค ที่มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของตำบล และมีการจัดประชุมหรือเรียกกันว่า ประชาคม และจึงจะมอบหมายให้แต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ และต้องมีการรายงานความคืบหน้า ปัญหา และอุปสรรคของโครงการให้ผู้นำตำบลได้รับทราบอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับจริญญา จันทร์ทรง (2555 : บทคัดย่อ) งานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแสงใหญ่ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ในด้านการมีส่วนร่ามในการจัดการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง และมีความสม่ำเสมอ ประกาศข่าวทางวิทยุกระจายเสียง

ด้านงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพย์สินเพื่อส่งเสริมอนุรักษ์แหล่งประวัติศาสตร์ของตำบล ซึ่งสอดคล้องกับผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า พบว่า สำหรับด้านประวัติศาสตร์ของตำบล เช่น งานประเพณีวัฒนธรรมทางศาสนา ชาวบ้านก็จะมีการรช่วยกันพัฒนา จะมีการบริจาคทรัพย์สินบ้างถือว่าเป็นการทำบุญเพื่อช่วยกันทำนุบำรุงศาสนาของตำบล ทางองค์การบริหารส่วนตำบลจะเป็นในเรื่องของการจัดงบประมาณช่วยสนับสนุนมากกว่า ซึ่งผลวิจัยมีการสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทองคำ ดวงขันเพชร (2562 : บทคัดย่อ) การบริหารจัดการแหล่งประวัติศาสตร์: กรณีศึกษาเมืองเวียงคุก อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย สรุปได้ว่า แหล่งโบราณสถานที่อยู่ในวัด ผู้ดูแลจะเป็นพระสงฆ์และชุมชนใกล้เคียง ส่วน ราชการไม่ว่าจะเป็นระดับจังหวัด หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะให้ความสำคัญน้อย มากทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง วัดและชุมชน แต่ละแห่งก็มีศักยภาพในการบริหารจัดการแตกต่างกันไป ส่วนแหล่งโบราณสถานที่อยู่นอกวัด หน้าที่การดูแลจึงตกอยู่ที่ชุมชนให้ความศรัทธา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ด้านการวางแผน องค์การบริหารส่วนตำบลควรวางแผนการดำเนินการสอบถามผู้สูงอายุในตำบลถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ให้เพิ่มมากขึ้น และควรวางแผนทำการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆให้เพิ่มมากยิ่งขึ้นให้หลากหลายแนวทาง เพื่อที่ประชาชนในตำบลและนอกตำบลได้รู้ถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และสนใจที่จะเข้ามารับรู้ในเรื่องต่างๆของตำบล และผู้นำควรวางแผนด้วยความละเอียด รอบคอบ เพื่อจะทำการพัฒนาหมู่บ้านให้ดียิ่งขึ้น

2. ด้านการอำนวยการ องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการจัดระบบสื่อสารและการสร้างเครือข่าย การส่งเสริม และสนับสนุนกิจกรรมต่างๆของตำบล โดยการประสานงานให้ผู้นำแต่ละหมู่บ้านนำไปกระจายข่าวสารให้ประชาชนได้รับทราบ และในการกระจายข่าวสารนี้ควรมีเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพสูงและสม่ำเสมอ เพื่อประชาชนจะได้รับรู้ข่าวสารโดยทั่วกัน

3. ด้านการจัดองค์กร องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการจัดการเกี่ยวกับตัวบุคคลในองค์การฝ่ายและการทำงานอย่างชัดเจน ปฏิบัติงาน การดำเนินงานเน้นที่ผลสำเร็จของงานเป็นหลัก เพื่อให้ภารกิจบรรลุตามวัตถุประสงค์ของงาน

4. ด้านบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีบุคลากรประจำสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์อย่างเพียงพอ เช่น วัด ควรมีบุคลากรช่วยเหลืองานของวัดและสอดส่องดูแลอย่างเพียงพอ เพื่อเป็นการช่วยกันรักษาทรัพย์สินหรือของสำคัญต่างๆภายในวัดไว้

5. ด้านการประสานงาน องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการจัดประชุมและประสานงานกันในเรื่องของเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ให้จริงจัง เพื่อเป็นการอนุรักษ์รักษาและสืบสานประเพณีที่

สำคัญไว้และทำให้ประชาชนได้รับทราบเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้เพิ่มมากขึ้น และทำให้ประชาชนเล็งเห็นถึงความสำคัญของประวัติศาสตร์ของตำบลได้มากขึ้น และทางส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องทำตามนโยบายทางผู้นำจะต้องมีการจัดประชุม เพื่อที่จะเตรียมการ วิเคราะห์วางแผน ให้ดียิ่งขึ้น

6. ด้านการรายงาน องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการรายงานความคืบหน้าของการหาเรื่องราวประวัติศาสตร์ของตำบลให้ประชาชนได้รับทราบ ไม่ว่าจะช่องทางไหนก็ตาม ควรมีรายงานความคืบหน้าอย่างสม่ำเสมอ ว่าความคืบหน้า ปัญหา และอุปสรรคในการค้นคว้านั้นมีความคืบหน้าเป็นอย่างไรบ้าง และมีปัญหาอย่างไรบ้าง และควรนำเสนออย่างไรก็ได้ให้ประชาชนเข้ามาสนใจในเรื่องประวัติศาสตร์ของตำบลตนเองให้เพิ่มมากขึ้น

7. ด้านงบประมาณ องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดทำงบประมาณให้เพียงพอของกิจกรรมนั้นๆในตำบล และควรมีการจัดทำแผนงบประมาณให้มีความชัดเจน ซื่อตรง และตรวจสอบได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการจัดทำวิจัยที่เกี่ยวกับเรื่องการจัดการแหล่งข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ของตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็นช่องทางในการที่จะอนุรักษ์ สืบสานประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านไผ่ขอดอน

2. ควรมีการจัดทำวิจัยในเรื่องของการส่งเสริม การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบอีกด้วย

3. ควรจัดทำวิจัยในเรื่องของการพัฒนาตำบลจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อเป็นการเรียนรู้ถึงแหล่งที่มาของของตำบลและสืบสานโบราณสถานไว้เพื่อให้มีความเป็นเอกลักษณ์ของตำบล

เอกสารอ้างอิง

จริญญา จันทร์ทรง. (2555). **การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแสงใหญ่ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาท้องถิ่น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ดาริกา โพธิ์รุก. (2563). **รายงานการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม กรณีศึกษา : ชุมชนบ้านเขลา ตำบลเขลา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม.** เข้าได้ถึงจาก : http://journal.msu.ac.th/upload/articles/article2643_22644.pdf?fbclid=IwAR3NGW0RcGF471Jwpym0zKsb6_j1kQ9GA_o_rX9AX24f1DkVxt1y8g0OyjQ. - (วันที่สืบค้นข้อมูล : 3 พฤศจิกายน 2654).

ทองคำ ดวงขันเพ็ชร. (2562). **การบริหารจัดการแหล่งประวัติศาสตร์: กรณีศึกษาเมืองเวียงคุก อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย.** เข้าถึงได้จาก : https%3A%2F%2Fso03.tci-thaijo.org%2Findex.php%2FJMND%2Farticle%2Fdownload%2F215690%2F162304%2F%3Ffbclid%3DIwAR19E2W_MDMlPxKCWNa0Ndb2oPuRRrhlHWw0y0D_o7ejKSi3wtkJUzvUOtw&h=AT1NcrBxr390UJBlpmzG7wCbjd5mYWrVovt98Uonoz7ll6BzF2eqRgg1aU__40EcJM9CYoSGnsULkvANQZ7AZuvGB3o0ISwhWt_mv4oDDchVyDIqGKpxthBOFdmtMCI5w1NYg. (วันที่สืบค้นข้อมูล : 3 พฤศจิกายน 2564).

นภสินธุ์ เรือนนาค. (2558). **การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของชุมชนกับศิลปกรรมในเขตพื้นที่ชายแดนไทย–กัมพูชา.** พิมพ์ครั้งที่ 2. จันทบุรี : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ปัญญา เทพสิงห์ และเก็ตถวา. (2558). **การจัดการแหล่งวัฒนธรรม เพื่อการท่องเที่ยวชายแดนไทย-มาเลเซีย**. เข้าถึงได้จาก : https://kb.psu.ac.th/psukb/bitstream/2016/11261/1/413319.pdf?fbclid=IwAR1A. (วันที่ สืบค้นข้อมูล :3 พฤศจิกายน 2654).

ภัทรานิษฐ์ ศุภกิจโกศล,กาหลง กลิ่นจันทร์,วันธณี สุดศิริ,สาระ มีผลกิจ,บุรพร กำบุญ. (2554). **ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลก กรณีศึกษา : อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา-สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร.** เข้าได้ถึงจาก : http://tourismlibrary.tat.or.th/medias/SDU0002/SDU0002_fulltext.pdf?fbclid=IwAR1yMlXG73v-NKeY0vDEjz1FeVmJpboEhW8uQ1U0fO9WGoJS5jX9CxfFjp0. (วันที่สืบค้นข้อมูล : 3 พฤศจิกายน 2654).

วิษณุ หยกจินดา. (2557). **รายงานการวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนาชุมชนหมู่บ้านทุ่งกร่าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี.** เข้าถึงได้จาก : http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/55930171.pdf?fbclid=IwAR2YxHaSfri59wmQvM3Ye3TgjgsWP7y1EJaEWXsXh3GkbBXRVGJMdJFnhDc. (วันที่สืบค้นข้อมูล : 3 พฤศจิกายน 2654).

Best, J.W. (1981). **Research in Education**. New Jersey: Prentice – Hall.

Cronbach, L. J. (1990). **Essentials of psychological testing (5th ed.).** New York : Harper Collins Publishers.(pp.202-204).

Taro Yamane(1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rdEd.New York.Harper and Row Publications.

การพัฒนาแผนจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหา สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

The Development of Lesson Plan of Problem-based Learning with Gamification concept to Enhancement of Problem-solving Skills for High Vocational Certificate

รัชพล กลัดชื่น[1] และ จิรพันธุ์ ศรีสมพันธุ์[2]
Ratchapol Kladchuen and Jiraphan Srisomphan

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแผนจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชันเพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหา สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง 2) หาคุณภาพของแผนจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น 3) หาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ตามแผนที่พัฒนาขึ้น และ 4) เปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหาของผู้เรียนก่อนและหลังเรียนรู้ด้วยแผนจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด 2) นักศึกษาระดับ ปวส. สาขาเทคโนโลยีธุรกิจดิจิทัล โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนจัดการเรียนรู้ แบบประเมินคุณภาพ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาประสิทธิภาพตามทฤษฎีของเมกุยแกนส์ และการทดสอบค่าที (Dependent t-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1. แผนจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นทั้งหมด 13 แผน กิจกรรมการเรียนการสอนมี 7 ขั้นตอน คือ 1) การระบุปัญหา 2) การวิเคราะห์ปัญหา 3) การศึกษาค้นคว้า 4) การดำเนินการ 5) การนำเสนอและประเมินผลงาน 6) การทำภารกิจ และ 7) การแข่งขัน 2. ผลการประเมินคุณภาพของแผนจัดการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด ($\overline{X}$=4.59) 3. แผนจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 1.12 ซึ่งสูงกว่า 1.00 ถือว่าแผนจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของเมกุยแกนส์ 4. ผลการประเมินทักษะการแก้ปัญหาของผู้เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, เกมมิฟิเคชัน, ทักษะการแก้ปัญหา

[1] นักศึกษาปริญญาเอก ภาควิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
อีเมล์: pmc.ratchapol@gmail.com โทร. 081-4501498
[2] อาจารย์ ภาควิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
อีเมล์: jiraphan.s@fte.kmutnb.ac.th โทร. 089-6112452

Abstract

The purposes of this research were 1) to develop of lesson plan of problem-based learning with gamification concept to enhancement of problem-solving skills for high vocational certificate. 2) to evaluate the quality of lesson plan. 3) to evaluate if the lesson plan meets Meguigans efficiency criterion. 4) to compare problem-solving skills of learners before and after studying by the developed lesson plan. The samples in the research were divided into 2 groups: 1) Experts 2) Students of study were high vocational certificate who registered in the second semester of academic year 2020, major in digital business technology program. The research tools included the lesson plan computer network and security for digital business course and quality questionnaire. Applied statistic tools included mean ($\overline{X}$), standard deviation (S.D.), Meguigans efficiency value and t-test.

Research findings showed that 1) The lesson plan comprised 7 steps: 1) Problem 2) Analysis 3) Discovery 4) Experiment 5) Presentation & Evaluation 6) Quest and 7) Competition. Process of gamification consisted of 1) Experience point 2) Leaderboard 3) Badges and 4) Levels. 2) the evaluation of lesson plan is match at highest level ($\overline{X}$ =4.59). 3) the efficiency of developed lesson plan was 1.12 which higher than Meguigans's standard value at 1.00. 4) post-test problem-solving skills achievement was statistically significantly higher than pre-test problem-solving skills at .05. Therefore, it is concluded the lesson plan is appropriate and applicable to real practice.

Keyword: Problem-based Learning, Gamification, Problem-solving Skills

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 เน้นแรงงานที่มีความรู้ ทักษะ วิเคราะห์เป็น และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้ดี ปรับตัวได้เก่ง การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาพลเมืองให้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประยุกต์ใช้งานเป็น มีความสามารถในการทำงานและแก้ปัญหาได้ ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 Battelle for Kids (2019, pp 1-2) ที่กล่าวว่าควรมีการส่งเสริมให้กับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ต้อง

เผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ที่ซับซ้อนเพิ่มขึ้น สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปข้อมูลเหล่านั้นเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาได้

จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านอาชีวศึกษา (Vocational National Educational Test : V-NET) ซึ่งเป็นการทดสอบวัดความรู้มาตรฐานทางวิชาการและวิชาชีพของนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 2 เพื่อให้ทราบถึงมาตรฐานการเรียนการสอนของครูและนักศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2557-2561 พบว่ามีคะแนนสอบวิชาความรู้ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป ด้านองค์ประกอบทักษะการคิดและการแก้ปัญหา ในระดับประเทศมีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 35.57, 28.45, 32.92, 30.11 และ 30.56 ตามลำดับ ซึ่งมีระดับคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ ต้องปรับปรุง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยคะแนนไม่ถึง 50.00 คะแนน

แผนจัดการเรียนรู้มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้สอนสอนด้วยความมั่นใจ แผนจัดการเรียนรู้ยังช่วยให้ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สร้างแนวทางการสอนที่เป็นขั้นตอนและตอบสนองวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพร้อมทั้งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนอีกด้วย

การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (problem-based learning) เป็นวิธีการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา Schmidt HG. (1983, pp 11-16) เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ได้ฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ปัญหาแก้ปัญหาร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยมีครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) หรือผู้ให้คำแนะนำ (Guide) Robson และคณะ (2015, pp 411-420)

แนวคิดเกมมิฟิเคชัน (Gamification) เป็นการประยุกต์ใช้องค์ประกอบของการออกแบบเกมและหลักการเล่นเกมมาใช้ในบริบทที่ไม่ใช่การเล่นเกม Deterding (2011, pp9-15) โดยการประยุกต์ใช้คุณลักษณะและองค์ประกอบของเกมเพื่อดึงดูดกลุ่มเป้าหมายให้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่สนุกสนาน เพิ่มแรงจูงใจ ความพึงพอใจ และความผูกพัน จุดประสงค์เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และเกิดการเรียนรู้ทักษะ การ์ตเนอร์คาดการณ์ว่าภายในปี 2020 เกมมิฟิเคชันจะถูกนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างหลักสูตรของการศึกษาขั้นสูงทั่วโลก โดยสอดแทรกกลไกของเกม เช่น คะแนนประสบการณ์ กระดานผู้นำ เหรียญตราสัญลักษณ์ เครือข่ายสังคม ระดับขั้น การแข่งขัน เป็นต้น Kapp (2012, pp 2-22)

จากปัญหาและความสำคัญข้างต้นผู้วิจัยมีความสนใจในการพัฒนาแผนจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง โดยจำลองสภาพแวดล้อมให้เสมือนการเล่น ผู้เรียนจะได้รับแต้มหรือรางวัลเมื่อปฏิบัติภารกิจที่กำหนดสำเร็จ มีการแข่งขัน ในกระบวนการเรียนการสอนเป็นการเรียนแบบ

ใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหา การใช้เหตุผลในการคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจ อีกทั้งยังช่วยพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นทักษะการเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต และเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ที่เป็นที่ต้องการของผู้ประกอบการในตลาดแรงงาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชันเพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหา สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
2. เพื่อหาคุณภาพของแผนจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น
3. เพื่อหาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ตามแผนที่พัฒนาขึ้น
4. เพื่อประเมินทักษะการแก้ปัญหาของผู้เรียนก่อนและหลังเรียนรู้ด้วยแผนจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ประชากร คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนวิชาทางคอมพิวเตอร์และการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน ด้านหลักสูตรและการสอน ที่มีประสบการณ์แต่ละด้านไม่ต่ำกว่า 3 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 5 ท่าน

1.2 กลุ่มผู้เรียน ประชากร คือ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาเทคโนโลยีธุรกิจดิจิทัล กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาสาขาเทคโนโลยีธุรกิจดิจิทัล ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาเครือข่ายคอมพิวเตอร์และความปลอดภัยสำหรับธุรกิจดิจิทัล คัดเลือกโดยใช้วิธีเฉพาะเจาะจง จำนวน 18 คน

2. การดำเนินการวิจัย การวิจัยในครั้งนี้แบงออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 การพัฒนาแผนจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา ผู้วิจัยได้กำหนดรายวิชาที่ใช้ในการจัดทำแผนการเรียนรู้ในครั้งนี้ คือ รายวิชาเครือข่ายคอมพิวเตอร์และความปลอดภัยสำหรับธุรกิจดิจิทัล รหัสวิชา 30204-2007 (2-2-3) ของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พศ. 2563 ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ สาขางานเทคโนโลยีธุรกิจดิจิทัล สาขาวิชาธุรกิจดิจิทัล สามารถสรุปหน่วยการเรียนรู้ที่ใช้ในการสอนได้ 12 หน่วยการเรียนรู้

2. การวิเคราะห์จุดประสงค์รายวิชา และสมรรถนะรายวิชา เพื่อนำมาเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยให้ครอบคลุมพฤติกรรมทั้งด้านพุทธพิสัย ด้านทักษะพิสัย และ ด้านเจตคติ ได้จุดประสงค์การเรียนรู้ทั้งหมด 74 จุดประสงค์

3. การจัดทำแผนจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหา มีทั้งหมด 13 แผนการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจากแผนจัดการเรียนรู้ที่ 1 เป็นการชี้แจ้งให้ผู้เรียนรู้ถึงกฎ ระเบียบ ข้อตกลงเบื้องต้น จุดประสงค์การเรียนรู้ และขอบเขตเนื้อหาวิชาที่ต้องศึกษาทุกหน่วยการเรียน รูปแบบการเรียนการสอน และกำหนดบทบาทของผู้เรียนในกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้แผนจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในแผนจัดการเรียนรู้แสดงดังภาพที่ 1 ดังนี้

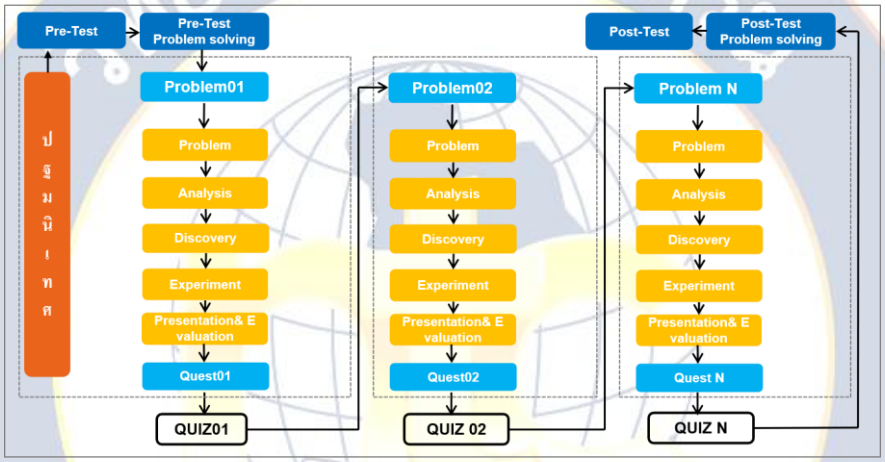

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

จากภาพที่ 1 แสดงขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยผู้สอนจะทำการปฐมนิเทศผู้เรียนเพื่อแนะนำขั้นตอนและวิธีการเรียน โดยผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเพื่อนำคะแนนที่ได้มาทำการแบ่งกลุ่มคละความสามารถ กลุ่มละ 3 คน และเริ่มทำแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาก่อนเรียน จากนั้นผู้เรียนเริ่มแก้ปัญหาสถานการณ์ที่ 1 ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การระบุปัญหา (Problem) ผู้เรียนอ่านสถานการณ์ และสิ่งที่ผู้เรียนต้องดำเนินการคือ บันทึกคำศัพท์ ข้อความที่ไม่เข้าใจว่ามีอะไรบ้าง และปัญหาที่สำคัญของสถานการณ์ปัญหานี้คืออะไร (คะแนนประสบการณ์ (Experience Point))

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ปัญหา (Analysis) ผู้เรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น ในบางครั้งผู้สอนอาจต้องมีการทบทวนความรู้ที่เรียนมา เพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นภาพการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ที่ยังไม่รู้และต้องการศึกษาเพิ่ม โดยมีกรอบการศึกษา 4 กรอบ (IFLA)

(คะแนนประสบการณ์ (Experience Point))

1. แนวทางในการแก้ปัญหา (Ideas) ผู้เรียนต้องระบุได้ว่าในการแก้ปัญหาจากโจทย์สถานการณ์ที่กำหนดให้ จำเป็นต้องศึกษาความรู้เกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง

2. ข้อเท็จจริง (Facts) ผู้เรียนระบุข้อเท็จจริงที่ปรากฏในสถานการณ์ปัญหามีอะไรบ้าง โดยใช้ความรู้เดิมที่ได้เรียนรู้มาแล้วช่วยหาข้อมูล ซึ่งอยู่ในรูปแบบประโยคบอกเล่า

3. ประเด็นที่ต้องศึกษาค้นคว้า (Learning Issues) ผู้เรียนระบุข้อสงสัยหรือไม่เข้าใจต้องการคำอธิบายและอยากรู้เกี่ยวกับโจทย์สถานการณ์นี้ ซึ่งอยู่ในรูปแบบประโยคคำถาม

4. แผนการดำเนินงาน (Action Plan) ผู้เรียนระบุว่าจะสามารถศึกษาข้อมูลได้อย่างไร จากใคร ที่ไหนบ้าง เพื่อใช้ในการตอบคำถาม และแบ่งมอบหน้าที่กันภายในกลุ่มไปศึกษาในประเด็นต่าง ๆ กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานและระยะเวลาให้ชัดเจน

ขั้นที่ 3 การศึกษาค้นคว้า (Discovery) ผู้เรียนดำเนินการศึกษาด้วยตนเองในเรื่องที่ได้รับมอบหมายจากแหล่งข้อมูลที่เตรียมให้ ตามความสนใจของผู้เรียน และเขียนสรุปความรู้ที่ตนเองได้ศึกษามาพร้อมแหล่งอ้างอิง

(คะแนนประสบการณ์ (Experience Point))

ขั้นที่ 4 การดำเนินการ (Experiment) ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. ผู้เรียนร่วมกันสังเคราะห์ความรู้แต่ละคนในกลุ่มและกำหนดขั้นตอนการแก้ปัญหา

2. ผู้สอนสุ่มตัวแทนกลุ่ม 1 กลุ่ม มานำเสนอผลการสังเคราะห์ ในรูปแบบแผนผังความคิด ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปขั้นตอนการปฏิบัติงาน

3. ผู้เรียนดำเนินการแก้สถานการณ์ปัญหาตามขั้นตอน

(คะแนนประสบการณ์ (Experience Point))

ขั้นที่ 5 การนำเสนอและประเมินผลงาน (Presentation & Evaluation)

1. ผู้สอนทำการสุ่มเลือกผู้เรียนทีละกลุ่มเพื่อมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

2. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันประเมินผลงาน โดยใช้แบบประเมินการเรียนรู้ จากนั้นผู้สอนสะท้อนจุดเด่นและสิ่งที่ควรแก้ไขให้ผู้เรียนได้รับทราบ เพื่อนำไปพัฒนา ปรับปรุงในครั้งต่อไป

3. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากสถานการณ์ปัญหา โดยใช้แผนผังความคิดแบบกลุ่ม จากนั้นผู้เรียนบันทึกข้อมูลในใบกิจกรรม (คะแนนประสบการณ์ (Experience Point))

ขั้นที่ 6 การทำภารกิจ (Quest) ผู้สอนให้ผู้เรียนประเมินทักษะการแก้ปัญหาโดยการทำภารกิจตามแผนที่ในเมืองต่าง ๆ ภายในภารกิจประกอบด้วยภารกิจย่อย 3 ภารกิจ (คะแนนประสบการณ์ (Experience point))

ขั้นที่ 7 การแข่งขัน (Competition) ผู้เรียนทำการแข่งขันตอบคำถามจำนวน 10 ข้อ ในกรณีที่ผู้เรียนทำคะแนนได้ 80% ขึ้นไป จะได้เหรียญตราสัญลักษณ์เพื่อแสดงความสามารถ

(คะแนนประสบการณ์ (Experience point) กระดานผู้นำ (Leaderboard) เหรียญตราสัญลักษณ์ (Badges) และระดับขั้น (Levels))

หลังจากผู้เรียนเรียนรู้หน่วยการเรียนครบทั้งหมดแล้ว ผู้เรียนจะทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน และแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาหลังเรียน

ตารางที่ 1 สรุปการคิดคะแนนประสบการณ์ในแต่ละกิจกรรม

กิจกรรม	คะแนนเต็ม	สัดส่วนคะแนน	ค่าประสบการณ์
1. ทดสอบก่อนเรียน	60	5	50
2. ประเมินทักษะการแก้ปัญหาก่อนเรียน	40	5	50
3. ประเมินทักษะการแก้ปัญหาหลังเรียน	40	5	50
4. กิจกรรมประจำด่าน (Stage) 12 สถานการณ์ สถานการณ์ละ 5 ด่าน	15*12=180	15	150
5. ทำภารกิจ (Quest) 12 ภารกิจหลัก	15*12=180	12	120
6. แบบทดสอบ (Quiz) 12 สถานการณ์ สถานการณ์ละ 10 ข้อ	10*12=120	10	100
7. เหรียญตราสะสม 12 เหรียญ	1*12=12	6	60
8. การเข้าเรียนในชั้นเรียน 18 ครั้ง	18	10	100
9. แบบฝึกหัด	10*12=120	10	100
10. การมีส่วนร่วมในกลุ่ม	1*12=12	12	120
11. ทดสอบหลังเรียน	60	10	100
รวม	842	100	1000

จากตารางที่ 1 สรุปการคิดคะแนนประสบการณ์ในแต่ละกิจกรรม โดยคะแนนที่ได้ประกอบด้วย 1) คะแนนเต็มของแต่ละกิจกรรม 2) สัดส่วนคะแนน คือคะแนนที่เฉลี่ยในแต่ละกิจกรรมจากคะแนนเต็ม 100 คะแนน และ 3) ค่าประสบการณ์ คือค่าคะแนนที่เกิดจากการนำคะแนนที่ได้แต่ละกิจกรรมของผู้เรียนหารด้วยคะแนนเต็ม จากนั้นนำมาคูณด้วยสัดส่วยนคะแนน โดยกำหนดให้ สัดส่วนคะแนน 1 คะแนน มีค่าประสบการณ์เท่ากับ 10 XP ดังนั้นค่าประสบการณ์หลังทำกิจกรรมทั้งหมดเป็น 1000 XP

การแปลงคะแนนประสบการณ์ (Experience Point) ให้เป็นและระดับขั้น (Levels) เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจถึงเกณฑ์การแปลงคะแนนประสบการณ์มาเป็นเกรดและเป็นระดับขั้น ซึ่งระดับขั้นเป็นสิ่งที่แสดงถึงความสามารถของผู้เรียนที่เพิ่มขึ้นเมื่อถึงระดับขั้นที่กำหนดไว้ โดยความกว้างของคะแนนที่ใช้จะสอดคล้องกับการประเมินผลการเรียน 8 ระดับ ได้แก่ ช่วงคะแนน 0 – 2 มีความกว้างของคะแนน เท่ากับ 3 คะแนน ช่วงคะแนน 3 – 4 มีความกว้างของคะแนน เท่ากับ 2 คะแนน และช่วงคะแนน 5 – 9 มีความกว้างของคะแนน เท่ากับ 5 คะแนน ตัวอย่างการแปลงดังแสดงในตารางที่ 2 กลไกการเพิ่มระดับและการแปลงค่าคะแนนเป็นเกรด โดยในการวิจัยนี้แบ่งระดับขั้นไว้ทั้งหมด 31 ระดับ

ตารางที่ 2 ตัวอย่างกลไกการเพิ่มระดับและการแปลงค่าคะแนนเป็นเกรด

คะแนน	เกรด	คะแนนประสบการณ์	ระดับ
0-2	0	0-29	1
3-4	0	30-49	2
5-9	0	50-99	3
...	...	...	...
93-94	4	930-949	29
95-99	4	950-999	30
100	4	1000	31

4. สร้างสถานการณ์ปัญหา PBL พร้อมเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละหน่วยการเรียน สำหรับการทำกิจกรรมกลุ่มจำนวน 13 สถานการณ์ โดยแผนการเรียนรู้ที่ 1 เป็นการปฐมนิเทศและแนะนำวิธีการเรียน

5. สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับประเมินผู้เรียนก่อน-หลังเรียน (Pretest-Posttest) และสำหรับทำการแข่งขันแต่ละหน่วยการเรียน (Quiz) จำนวน 222 ข้อ ใน 74 จุดประสงค์

6. สร้างแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหา สำหรับใช้ในการประเมินผู้เรียนก่อนและหลังเรียน ลักษณะแบบทดสอบเป็นสถานการณ์ โดยแต่ละสถานการณ์จะตอบคำถาม 4 ข้อ เพื่อวัดทักษะการแก้ปัญหาทั้ง 4 ด้านได้แก่ 1) การระบุปัญหา 2) การพิจารณาสาเหตุของปัญหา 3) การเลือกแนวทางแก้ปัญหา และ 4) การแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ จำนวน 12 สถานการณ์ 48 คำถาม

7. สร้างแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาสำหรับการทำภารกิจ (Quest) แต่ละหน่วยการเรียน ลักษณะแบบทดสอบเป็นสถานการณ์ และในแต่ละหน่วยการเรียนรู้จะมีสถานการณ์ย่อย 3 สถานการณ์ โดย 1) สถานการณ์ที่ 1 มี 1 ถาม เพื่อระบุปัญหา 2) สถานการณ์ที่ 2 มี 2 คำถาม เพื่อระบุปัญหาและพิจารณาสาเหตุของปัญหา และ 3) สถานการณ์ที่ 3 มี 4 คำถาม เพื่อระบุปัญหา พิจารณาสาเหตุของปัญหา เลือกแนวทางแก้ปัญหา และการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ รวม 39 สถานการณ์ 91 คำถาม

ขั้นที่ 2 การประเมินความเหมาะสมและหาประสิทธิภาพของแผนจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประเมินคุณภาพของแผนจัดการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคอมพิวเตอร์ ด้านหลักสูตรและการสอน และด้านทักษะการแก้ปัญหา จำนวน 5 ท่าน

2. การประเมินคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาสำหรับใช้ในการประเมินผู้เรียนก่อนและหลังเรียน และแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาสำหรับการทำภารกิจ (Quest) แต่ละหน่วยการเรียน โดยการตรวจสอบหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC) ผ่านผู้เชียวชาญด้านการสอนคอมพิวเตอร์ ด้านทักษะการแก้ปัญหา และด้านการทดสอบและวัดผลทางการศึกษา จำนวน 5 ท่าน

3. การหาคุณภาพแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้กลุ่มนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สาขาธุรกิจดิจิทัล จำนวน 48 คน ที่เคยลงทะเบียนเรียนรายวิชาเครือข่ายคอมพิวเตอร์และความปลอดภัยสำหรับธุรกิจดิจิทัล เพื่อหาค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ด้วยเทคนิคร้อยละ 27

4. หาประสิทธิภาพของแผนจัดการเรียนรู้ โดยการทดลองใช้แผนจัดการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยได้นำแผนจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นไปใช้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาเทคโนโลยีธุรกิจดิจิทัล ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาเครือข่ายคอมพิวเตอร์และความปลอดภัยสำหรับธุรกิจดิจิทัล ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 คัดเลือกโดยใช้วิธีเฉพาะเจาะจง จำนวน 18 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของแผนจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชันเพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาที่พัฒนาขึ้น แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ แล้วสรุปผล

ผลการวิจัย

1. แผนจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 13 แผนการเรียนรู้ ดังแสดงในตารางที่ 3 ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้งหมด 74 จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอนในแผนจัดการเรียนรู้มี 7 ขั้นตอน คือ 1) การระบุปัญหา (Problem) 2) การวิเคราะห์ปัญหา (Analysis) โดยมี

กรอบการศึกษา 4 กรอบ (IFLA) ได้แก่ 1. แนวทางในการแก้ปัญหา (Ideas) 2. ข้อเท็จจริง (Facts) 3. ประเด็นที่ต้องศึกษาค้นคว้า (Learning Issues) และ 4. แผนการดำเนินงาน (Action Plan) 3) การศึกษาค้นคว้า (Discovery) 4) การดำเนินการ (Experiment) 5) การนำเสนอและประเมินผลงาน (Presentation & Evaluation) 6) การทำภารกิจ (Quest) และ 7) การแข่งขัน (Competition) กระบวนการเกมมิฟิเคชันจะถูกนำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนทุก ๆ ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) คะแนนประสบการณ์ (Experience Point) 2) ตารางอันดับ (Leaderboard) 3) เหรียญตราสัญลักษณ์ (Badges) และ 4) ระดับขั้น (Levels) โดยเมื่อผู้เรียนทำกิจกรมเสร็จคะแนนที่ได้จะถูกแปลงเป็นค่าคะแนนประสบการณ์ เช่น เมื่อผู้เรียนทำการทดสอบก่อนเรียนซึ่งมีคะแนนเต็มเท่ากับ 60 คะแนน คะแนนสัดส่วน 5 คะแนน ผู้เรียนทำได้ 30 คะแนน ดังนั้นผู้เรียนจะได้คะแนนประสบการณ์จากกิจกรรมนี้ 25XP และอยู่ระดับขั้นที่ 1 เนื่องจากมีคะแนนประสบการณ์ระหว่าง 0-29

2. ผลการประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยแผนจัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยมีองค์ประกอบดังนี้ สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินแผนจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหา

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.	ความหมาย
1. ปฐมนิเทศ	4.48	0.16	มาก
2. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบเครือข่าย	4.56	0.17	มากที่สุด
3. ตัวกลางและอุปกรณ์การสื่อสารข้อมูล	4.63	0.15	มากที่สุด
4. ความรู้เบื้องต้นไอพีแอดเดรส	4.50	0.21	มากที่สุด
5. การรับส่งข้อมูลบนเครือข่าย	4.67	0.04	มากที่สุด
6. การติดตั้งเครือข่ายท้องถิ่น	4.56	0.15	มากที่สุด
7. การติดตั้งเครือข่ายไร้สาย	4.75	0.20	มากที่สุด
8. ระบบปฏิบัติการเครือข่าย	4.58	0.04	มากที่สุด
9. ความปลอดภัยในระบบเครือข่าย	4.52	0.16	มากที่สุด
10. การแบ่งปันทรัพยากรบนระบบเครือข่าย	4.56	0.04	มากที่สุด
11. การใช้งานบริการบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต	4.60	0.04	มากที่สุด
12. การออกแบบระบบเครือข่ายในองค์กร	4.65	0.05	มากที่สุด
13. การดูแลและบำรุงรักษาระบบเครือข่าย	4.65	0.14	มากที่สุด
รวม	4.59	0.07	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่าระดับคุณภาพของแผนจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหา รายวิชาเครือข่ายคอมพิวเตอร์และความปลอดภัยสำหรับธุรกิจดิจิทัล โดยภาพรวมอยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59

3. ผลการหาค่าความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.20 ถึง 1.00 มีจำนวนแบบทดสอบที่ผ่านเกณฑ์ทั้งสิ้น 218 ข้อ โดยมีการปรับปรุง 4 ข้อ จากแบบทดสอบทั้งหมด 222 ข้อ และผลการหาค่าความยากโดยเลือกค่าที่อยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก เลือกข้อที่มีค่าอยู่ระหว่าง 0.20-1.00 ด้วยเทคนิคร้อยละ 27 เช่นเดียวกัน ได้แบบทดสอบที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 197 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่น 0.97 โดยวิธี KR-20

4. ผลการหาค่าความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาสำหรับใช้ในการประเมินผู้เรียนก่อนและหลังเรียน โดยมีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด 48 ข้อ จาก 12 สถานการณ์ ไม่มีการหาค่าความยากและค่าอำนาจจำแนก

5. ผลการหาค่าความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาสำหรับการทำภารกิจ (Quest) แต่ละหน่วยการเรียน โดยมีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด 91 คำถาม จาก 39 สถานการณ์ ไม่มีการหาค่าความยากและค่าอำนาจจำแนก

6. ผลการหาประสิทธิภาพของแผนจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนจัดการเรียนรู้

แบบทดสอบ	จำนวนผู้เรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	S.D.	ประสิทธิภาพเมกุยแกนส์
ก่อนเรียน	18	60	29.17	3.24	1.12
หลังเรียน	18	60	32.61	2.43	

จากตารางที่ 4 จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างได้คะแนนจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนถูกต้องเฉลี่ย 29.17 คะแนน และหลังเรียนถูกต้องเฉลี่ย 32.61 คะแนน โดยการคำนวณหาประสิทธิภาพของแผนจัดการเรียนรู้จากผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนจากสัดส่วนของคะแนนแบบทดสอบหลังเรียนกับแบบทดสอบก่อนเรียน โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานของเมกุยแกนส์มีค่าเท่ากับ 1.12

5. ผลการประเมินทักษะการแก้ปัญหาของผู้เรียนก่อนและหลังเรียน ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ทักษะการแก้ปัญหาของผู้เรียน

แบบทดสอบ	จำนวนผู้เรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	S.D.	t	P
ก่อนเรียน	18	48	27.44	4.50	5.10	0.00*
หลังเรียน	18	48	32.22	1.99		

Sig. < .05, df=17

จากตารางที่ 5 พบว่าการประเมินทักษะการแก้ปัญหาของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลการทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน

อภิปรายผล

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชันเพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาที่พัฒนาขึ้น ได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 5 ท่าน พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 โดยภายในแผนจัดการเรียรรู้ประกอบด้วยกิจกรรมการสอน 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การระบุปัญหา 2) การวิเคราะห์ปัญหา 3) การศึกษาค้นคว้า 4) การดำเนินการ 5) การนำเสนอและประเมินผลงาน 6) การทำภารกิจ และ 7) การแข่งขัน มีการประเมินผลก่อนเรียนและหลังเรียน การฝึกทักษะการแก้ปัญหาโดยการใช้ปัญหาเป็นฐานผ่านกลไกลพื้นฐานของเกมมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน โดยจำลองสภาพแวดล้อมให้เสมือนการเล่นเกม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม ตรวจสอบ ปรับปรุงและหาวิธีการแก้ปัญหา สร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน กลไกการเล่นเกม ได้แก่ ได้แก่ กติกา การแข่งขัน ความท้าทาย เหรียญตราสัญลักษณ์ เวลา คะแนนประสบการณ์ระดับ การสร้างกลุ่ม และกระดานผู้นำ สอดคล้องกับงานวิจัยของวชิราพร ภักค์คุณพันธ์ ชาญช่าง (2561, หน้า 206-215) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ เช่นเดียวกับ จิรชพรรณ (2561, หน้า 52) ที่พบว่าผู้เรียนที่มีการเรียนรู้ผ่านแท็บเล็ตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน มีค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นอกจากนี้ Gabriel Barata และคณะ (2556, หน้า 10) และ Juan M. Fema'andez-Luna (2013) ยังพบว่าการนำแนวคิดเกมมิฟิเคชันมาใช้ร่วมในกระบวนการเรียนการสอนสามารถปรับปรุงในเรื่องความมุ่งมั่นและผูกพันในการเรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน และทำให้ผู้เรียนแต่ละคนมีระดับคะแนนที่ดีขึ้น

2. ประสิทธิภาพแผนจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นโดยการคำนวณหาประสิทธิภาพจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้หลักเกณฑ์มาตรฐานของเมกุยแกนส์มีค่าเท่ากับ 1.12 ซึ่งสูงกว่า 1.00 ตามหลักเกณฑ์มาตรฐานของเมกุยแกนส์ จึงสรุปได้ว่าสามารถนำแผนจัดการรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ จุฑามาศ มีสุข และคณะ (2558, หน้า81-90) ที่ศึกษาการเสริมสร้างพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของนักเรียนโดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชันสำหรับนักเรียนห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุกูลนารี พบว่าเกมมิฟิเคชันที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ทำให้ห้องเรียนสนุก หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนมากที่สุด นอกจากนี้ ปิยะดา ขุนเพชรวรรณ (2554, หน้า) ที่ใช้การเรียนแบบผสมผสานโดยใช้ปัญหาเป็นหลักส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นั่นแสดงให้เห็นว่าในแผนจัดการเรียนรู้มีส่วนช่วยให้ผู้สอนดำเนินการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ภายในแผนจัดการเรียนรู้ได้มีการกำหนดวิธีสอน สื่ออุปกรณ์ การวัดผล ประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด

3. ผู้เรียนมีผลการประเมินทักษะการแก้ปัญหาของผู้เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากผู้วิจัยได้ปฏิบัติตามแผนจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นโดยโดยใช้ปัญหาเป็นฐานซึ่งทำให้ผู้เรียนมีความรู้ที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา อีกทั้งได้ใช้ปัญหาในสถานการณ์ในแต่ละแผนจัดการเรียนรู้ร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชันเพื่อเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนจนเกิดการเรียนรู้หรือแก้ปัญหา นอกจากนี้ผู้เรียนยังได้ฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ปัญหา แก้ปัญหาร่วมกันเป็นกลุ่มจนเกิดทักษะกระบวนการคิดและกระบวนการแก้ปัญหา โดยมีผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกหรือผู้ให้คำแนะนำ สอดคล้องกับสุชัญญา เยื้องกลาง และคณะ (2562, หน้า 66-75) ที่ศึกษาระบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้เกมมิฟิเคชันเป็นฐานซึ่งทำให้ผู้เรียนมีทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นอกจากนี้ วาสนา ภูมี (2555, หน้า 109) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่าความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียนหลังได้รับการเรียนรู้แล้วสูงกว่าก่อนเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ก่อนนำแผนจัดการเรียนรู้ไปสอน ผู้สอนควรศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ให้เข้าใจเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรม

2. เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรม ผู้สอนอาจยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม ตามระดับความสามารถของผู้เรียน แต่ไม่ควรมากเกินไปเพราะจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย

3. ในการทำกิจกรรมกลุ่มผู้สอนต้องคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนในแต่ละกลุ่มระดมความคิดในการแก้สถานการณ์ปัญหาที่ได้รับมอบหมาย และคอยให้คำแนะนำผู้เรียนเมื่อมีข้อสงสัย

เอกสารอ้างอิง

จิรชพรรณ ชาญช่าง. (2561). **ผลของการใช้ชุดการเรียนรู้ผ่านแท็บเล็ตร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชันเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีความสามารถทางการเรียนแตกต่างกัน (รายงานการวิจัย).** คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จุฑามาศ มีสุข, สนิท ตีเมืองซ้าย และพงศ์ธร โพธิ์พูลศักดิ์. (2558). **การเสริมสร้างพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของนักเรียนโดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชันสำหรับนักเรียนห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุกูลนารี.** การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ "ราช ภัฏวิจัย ครั้งที่ 3", 81-90.

ปิยะดา ขุนเพชรวรรณ. (2557). **ผลการใช้ผังกราฟิกบนเว็บ 2.0 ในการเรียนแบบผสมผสานโดยใช้ปัญหาเป็นหลักที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.** ปริญญานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วาสนา ภูมี. (2555). **ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละที่มีผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.** ปริญญานิพนธ์ กศม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วชิราพร ภักค์คุณพันธ์. (2561). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ.** การประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้และสิ่งประดิษฐ์ ครั้งที่ 2 (207-215).

สุชัญญา เยื้องกลาง, ธนดล ภูสีฤทธิ์ และสุทธิพงศ์ หกสุวรรณ. (2562). **การพัฒนาระบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้เกมมิฟิเคชั่นเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์สู่ชีวิตจริงระดับประถมศึกษา.** วารสารราชพฤกษ์, 17(1), 66-75.

Battelle for Kids. (2019). **Framework for 21st Century Learning.** Online: http://www.battelleforkids.org/networks/p21/frameworks-resources.

Deterding, S., Dixon, D., Khaled, R. & Nacke, L. (2011). **From game design elements to gamefulness: Defining "gamification".** Proceedings of the 15th International Academic MindTrek Conference. pp. 9–15. doi:10.1145/2181037.2181040

Barata, G. et.al. (2013). **Improving Participation and Learning with Gamification.** Stratford, ON, Canada. October 2-4. Doi: http://dx.doi.org/10.1145/2583008.2583010

Juan M. Fema’andez-Luna. (2013). **Enhancing collaborative search systems engagement.** Canada: through gamification. AMC.

Kapp, K. M. (2012) **The Gamification of learning and instruction: game-based methods and strategies for training and education**. John Wiley&Sons.

Robson, K., Plangger, K., Kietzmann, J., McCarthy, I. & Pitt, L. (2015). **"Is it all a game? Understanding the principles of gamification".** Business Horizons. 58 (4): 411–420. doi:10.1016/j.bushor.2015.03.006

Schmidt HG. (1983). **Problem-based learning: Rationale and description.** Medical Education. 17:11-16.

ชุมชนกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมตำบลวาเล่ย์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

The Community with Cultural and Eco-tourism Management : Valey Sub-district, Phop Phra District, TAK.

วัชรินทร์รัตน์ ศรีสมุทร[1] และคณะ
Watcharinrat srisamut and parties

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง "ชุมชนกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมตำบลวาเล่ย์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก" มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อร่วมพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมชุมชนตำบลวาเล่ย์ 2) ศึกษาปัญหาและความต้องการของชาวบ้านในการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม 3) ศึกษาศักยภาพที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ที่จะนำมาเป็นฐานในการพัฒนากิจกรรม/เส้นทางท่องเที่ยวและ 4) พัฒนาศักยภาพชุมชนและหารูปแบบการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทชุมชนจนสามารถสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มาเยือน วิธีดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) เป็นเครื่องมือในการศึกษาและพัฒนาศักยภาพชุมชน ที่เน้นคนเป็นศูนย์กลาง มุ่งเสริมพลังอำนาจ ด้วยกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมตำบลวาเล่ย์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน คณะกรรมการชุมชน ชาวบ้านในชุมชนและนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้วิธีการแบบเจาะจงกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพและมีความสนใจเข้าร่วมในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยว สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และการพรรณนาโวหาร

ผลการวิจัย พบว่า ในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ "ชุมชนกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมตำบลวาเล่ย์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก" ใช้เวทีประชุม, ความสัมพันธ์ส่วนตัวและกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) เป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงบุคคล กลุ่มคน จนเกิดเป็นเครือข่ายความร่วมมือ เชื่อมโยงภาคีเครือข่ายภายใน (ผู้นำ, ปราชญ์, คนในชุมชน, ร้านค้า) และภายนอกชุมชนทั้งภาครัฐ (อพท., พัฒนาชุมชนอำเภอพบพระ, วิทยาลัยชุมชนตาก, ททท.), ภาคเอกชน (ผู้ประกอบการท่องเที่ยวและบริการ) และภาคประชาสังคม (เครือข่ายนักวิจัยการ

[1] วิทยาลัยชุมชนตาก ตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เบอร์โทรศัพท์ 08 8280 2653

ท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่ใกล้เคียง) เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพชุมชนจนสามารถค้นทุนที่จะเป็นฐานในการสร้างกิจกรรม เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม ตำบลวาเล่ย์ ภายใต้คำขวัญการท่องเที่ยวที่ว่า “เที่ยววาเล่ย์ ไม่ว้าเหว่แน่นอน” ในการศึกษาปัญหาและความต้องการของชาวบ้านในการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมตำบลวาเล่ย์ พบว่า ชุมชนมีทุนที่เป็นศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว แต่ไม่ได้รับประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง ชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เห็นนักท่องเที่ยวเป็นปัญหาก่อให้เกิดขยะและแย่งใช้ทรัพยากรในพื้นที่ ชุมชนจึงต้องการพัฒนาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วม โดยนำทรัพยากรในชุมชนและวิถีวัฒนธรรมชุมชนมาใช้เป็นกิจกรรม เส้นทางการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของสมาชิกในชุมชนอย่างมีความรับผิดชอบ ไม่ก่อให้เกิดปัญหาให้กับคนในชุมชน สร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับคนในชุมชนและก่อให้เกิดการเรียนรู้ประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่ผู้มาเยือน ในด้านศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว ชุมชนต้องการเก็บบันทึกเรื่องราว เรื่องเล่าในชุมชน ความรู้ ทักษะในการเป็นเจ้าบ้านที่ดี นักสื่อความหมายชุมชน และเชื่อมโยงวิถีชีวิตภายในชุมชนและประเทศเพื่อนมาเป็นกิจกรรมเส้นทางการท่องเที่ยวให้น่าสนใจ นอกจากนี้ชุมชนยังต้องการอบรมหลักสูตรด้านอาชีพ เพื่อยกระดับสินค้าในชุมชนให้มีรูปแบบที่หลากหลายมาเป็นสินค้าของที่ระลึกทางการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เพื่อสร้างเสน่ห์ในการท่องเที่ยวของพื้นที่ตำบลวาเล่ย์ อีกทางหนึ่งด้วย ในด้านศักยภาพที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ที่จะนำมาเป็นฐานในการพัฒนากิจกรรม/เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม พบว่า ชุมชนมีศักยภาพความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ (ปกาเกอะญอ ไทยล้านนา ไทยอีสาน และม้ง) มีวิถีชีวิตคนเลี้ยงช้างของปกาเกอะญอ ที่สืบต่อกันมาอย่างช้านาน มีธรรมชาติที่สวยงามและเป็นแหล่งป่าต้นน้ำแม่น้ำเมย อากาศที่เย็นสบายและมีพื้นที่ติดริมฝั่งแม่น้ำเมยที่มีจุดผ่อนปรนตามชุมชน ถึง 8 จุด ซึ่งนักท่องเที่ยวนิยมข้ามไป เพื่อเยี่ยมชมหมู่บ้านชายแดนและแสวงบุญที่ม่อนมุลาอิ ประเทศเมียนมาร์ ซึ่งศักยภาพข้างต้นนำมาสู่อัตลักษณ์ของพื้นที่ที่ว่า **“สัมผัสวิถีนานาชน เยือนถิ่นคนเลี้ยงช้าง”** ที่จะนำไปสร้างกิจกรรม เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมตำบลวาเล่ย์ให้น่าสนใจ จากการพัฒนาศักยภาพชุมชนและหารูปแบบการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทชุมชนจนสามารถสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มาเยือนตำบลวาเล่ย์ พบว่า ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลง มีความรู้ มุมมอง ความมั่นใจในศักยภาพของตนและแนวคิดใหม่ ๆ รูปแบบการประชาสัมพันธ์และช่องทางการตลาดที่หลากหลายที่จะนำไปพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในการทดลองการจัดการท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนตื่นตัวที่จะเปิดหมู่บ้านรับการท่องเที่ยวและรู้ทิศทางในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว และค้นหาอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยวที่แท้จริงของตนได้ โดยนำวิถีควาญช้างมาเป็นกิจกรรมหลัก เพื่อเป็นแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ ใช้วิถีการ

ดำรงชีวิตและวัฒนธรรมชุมชนรอบข้าง เชื่อมโยงเส้นทางการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนของประเทศเพื่อนบ้านเป็นแรงดึงดูดให้นักท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่นานขึ้น

คำสำคัญ : ชุมชน การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรม

Abstract

D Phop Phra District, TAK aims 1) to build network to develop cultural and eco tourism in Valey subdistrict 2) to study problem and demand of villagers to meet the development 3) to study uniqueness of area as base for tourism route development and 4) to develop potential of community to find suitable tourism activities to meet local way of life. As a result, this would impress coming visitors. This research applied community-based research (CBR) to empower local villagers to the development. Method of research Apply the process of community based research as a tool for studying and developing community potential which concentrates people's centers. Enhancing powerful attitudes with process of involvement in order to create ecotourism traveling routes and cultures at Valey sub-district, Poppra district, Tak province. Population and samples include community leaders, local kuru, community committee, native people and visitors. Method of selecting samples: specifying people who involved in particular potential and were interested in the tourism process.Statistics using in the study consist of frequency, average, percentage, standard deviation, content analysis and logical descriptions.

The finding shown that "Eco and cultural tourism management with communities in Valey subdistrict, Pobpra district, Tak province" was driven by seminars and personal connections connecting network of people who share a same goal in community based tourism management. The network deployed Community based research (CBR) to participatary network which were 1) the internal ; head of community, scholars, community members, shops, 2) the externals; the government bodies (community development Pobpra district, Tak community college, Authority Tourism of Thailand), private sectors (tourism and hospitality business owners) and civil society(community-based researchers network). They cooperated effectively to find out tourism capital to be developed to attract tourists such as activities, eco and

cultural routes in Valey subdistrict under the slogan "untammed Valey". Studying problems and demand of villagers on developing the community to be natural and cultural tourist attraction of Valey subdistrict shown that there were abundant tourism capital, but the villagers were neglected to share profit. The community lacked of understanding how to manage tourism by community. They blamed visitors for rubbish problem as well as conflict of interest on local resources. To solve the problem, redesigning activities with community participation and natural -friendly tourist routes needed to be done. This can lead to balancing the use of natural, cultural and societal resources with the way of life responsively. Also, the visitors experienced local story, knowledge and skill through well trained personnel of the community. Moreover, the training on product development to serve as unique souvenirs selling to visitors were required. Developing community potential as well as finding suitable tourism activities must be harmonized with the way of life to impress tourists. It found out that the community were changed in terms of working knowledge and gain confidence in promotion pattern and marketing channel. The experimental project proved the villagers to be alert to welcome visitors. Showing their elephant relationship to attract visitors was the core competency of the success. To extend visitors stay, there were many Thai- Mynmar border communities to show unique way of life.

Keywords : community ecotourism management cultural tourism management

บทนำ

ตำบลวาเล่ย์ประกอบด้วย 7 หมู่บ้าน มีครัวเรือน 2,089 ครัวเรือน ประชากรจำนวนทั้งสิ้น 10,953 คน สภาพภูมิศาสตร์เป็นหุบเขากว้างใหญ่ โอบล้อมด้วยแนวเทือกเขาตะนาวศรี พื้นที่จึงเป็นที่ดอนและพื้นที่สูงสลับซับซ้อน มีพื้นที่ราบระหว่างหุบเขาและที่ราบลุ่มน้ำเมย ทิศใต้ ทิศตะวันออก และทิศตะวันตกติดกับสาธารณรัฐสังคมนิยมเมียนมาร์ ส่วนทิศเหนือติดต่อกับตำบลรวมไทยพัฒนา อำเภอพบพระ มีลำน้ำเมยไหลผ่านเป็นเส้นกั้นเขตแดนระหว่างตำบลวาเล่ย์กับสาธารณรัฐสังคมนิยมเมียนมาร์ยาวถึง 65 กิโลเมตร นอกจากนี้ยังมีลำคลอง ลำห้วยที่สำคัญอีกหลายสาย พื้นที่ตำบลวาเล่ย์เป็นแหล่งต้นน้ำเมยที่มีต้นน้ำจากเทือกเขาตะนาวศรีฝั่งพม่าที่ติดกับพรมแดนไทย เป็นแหล่งวัฒนธรรมเก่าแก่และเป็นถิ่นฐานที่สำคัญแห่งหนึ่งของกลุ่มชาติพันธุ์ กะเหรี่ยง ชนพื้นเมืองดั้งเดิม มีร่องรอยประวัติศาสตร์ โบราณสถานทางพุทธศาสนาและหอผีหมู่บ้านซึ่งแสดงถึงความเชื่อในเรื่องผี

อย่างเหนียวแน่น เคารพในธรรมชาติ ป่าเขา เนื่องจากเป็นแหล่งต้นธารแม่เมยที่ไหล ในแนวใต้ - ออก - ตกผ่านเทือกเขาทำให้ผืนป่ายังคงความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง มีพืชพันธุ์ไม้กึ่งเขตหนาว รวมทั้งสัตว์ป่าที่มีถิ่นกำเนิดของเทือกเขาสูง รวมทั้งมีสัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์อาศัยอยู่จำนวนมาก โดยเฉพาะบริเวณเขตป่าสงวนแห่งชาติ

ตลอดช่วงพัฒนาการอันยาวนานของตำบลวาเล่ย์ อำเภอพบพระ มีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงได้อพยพครอบครัวมาอาศัยอยู่เป็นกลุ่มแรก ภายหลังช่วงเวลาพ.ศ. 2430 มีชาวล้านนาอพยพโยกย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานสร้างที่พักชั่วคราวเก็บค่าบริการจากพวกพ่อค้า ข้าราชการและผู้คนที่เดินทางไปมาระหว่างอำเภอแม่สอดกับอำเภออุ้มผาง ซึ่งจะต้องเดินทางมาพักแรมในพื้นที่เพื่อรวมพล ลูกหาบ ม้าต่าง ล้อเกวียนและเดินทางไปพร้อมกับหมู่คณะเพื่อป้องกันการดักปล้นจี้ ต่อมาในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ราวปีพ.ศ. 2480 มีชาวอังกฤษเข้ามาสัมปทานป่าไม้จากประเทศพม่าและเดินทางข้ามเขตเข้ามาในพื้นที่เห็นภูเขาล้อมรอบจึงเรียกว่า “วาเล่ย์” แปลมาจากภาษาฝรั่งเศสว่า “อ้อมกอดแห่งขุนเขา” ในการทำไม้ต้องใช้แรงงานคนและช่างจำนวนมาก อังกฤษจึงนำคนงานชาวพม่า รวมถึงคนจากเชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน แพร่ น่าน ไทลื้อจากสะเมิง ปกาเกอะญอ โดยใช้วิธีว่าจ้างแบบลูกช่วง มีขุนจันต๊ะพ่อเลี้ยงชาวปกาเกอะญอเป็นผู้รับช่วงดำเนินการ หลังจากอังกฤษให้เอกราชพม่า บริษัทสัมปทานสิ้นสุดลง กลุ่มคนดั้งกล่าวเห็นความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่อีกทั้งเป็นร่องมลสุมฝนตกชุกจึงได้ชักชวนกันเข้ามาตั้งหลักปักฐาน ณ ที่แห่งนี้ ในช่วงฤดูฝนมักมีน้ำป่าไหลลงมาท่วมพื้นที่ราบลุ่มสองฝั่งแม่น้ำ เกิดการทับถมโคลนตะกอนที่อุดมด้วยแร่ธาตุสารอาหาร จึงส่งผลให้แม่วาเล่ย์ เป็นพื้นที่เหมาะแก่การทำเกษตรกรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกข้าว ทำสวนผลไม้ พืชไร่ เช่น หอม กระเทียมและพืชเมืองหนาว เช่น แมคคาเดเมีย เป็นต้น นอกจากนี้ในส่วนของพื้นที่ดอนและพื้นที่สูงเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ ม้ง ปกาเกอะญอ คนภาคอีสานและคนล้านนา กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เหล่านี้มีความแตกต่าง ทั้งทางกายภาพของพื้นที่ตั้ง ภูมินิเวศย่อย ภาษา วัฒนธรรม ภูมิปัญญาเทคโนโลยีการผลิตและการเพาะปลูก รวมถึงขนบจารีตประเพณีที่หลอมรวมการดำรงชีวิตของผู้คนที่มาจากหลากหลายชาติพันธุ์กลายเป็นวิถีของชุมชนแม่วาเล่ย์ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตน

หลังการพัฒนาทางหลวงแผ่นดินสายแม่สอด - พบพระ - อุ้มผางและการขยายทางหลวงแผ่นดินสายตาก - แม่สอด เพื่อรองรับการเปิดพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด จังหวัดตาก เชื่อมต่อกับสาธารณรัฐสังคมนิยมเมียนมาร์ ผู้คนหลากหลายอาชีพหลั่งไหลสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่แสวงหาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนใหม่ ๆ ทำให้เริ่มมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอพบพระ โดยเฉพาะหมู่บ้านยะพอเป็นหมู่บ้านเลี้ยงช้างมากว่า 100 ปี การเลี้ยงช้างจึงเป็นเสมือนวิถีชีวิตที่ผูกพันระหว่างคนกับช้างที่เปรียบเสมือนพี่กับน้อง ที่ใช้ชีวิตร่วมกัน สิ่งที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเรียนรู้ล้วนเป็นช้างและน้อง ๆ ควาญช้างชาวกะเหรี่ยงซึ่งครั้งหนึ่งเคยซ้ำและไม่มีความสุขกับการที่ต้องถูกโยกย้ายไปตามจังหวัดต่าง ๆ บ้าง ตามแหล่งท่องเที่ยว

บ้าง เมื่อช้างล้มป่วย และสภาพเป็นอยู่ของช้างไม่เหมาะสม จึงพากันกลับบ้านสร้างเป็นชุมชน “เพราะช้าง” เปิดรับนักท่องเที่ยวมาเรียนรู้วิถีชีวิตชาวกระเกรี่ยงกับการเลี้ยงช้าง ทั้ง ๆ ที่คนในชุมชนยังไม่มีความรู้ทักษะในการบริหารจัดการท่องเที่ยวแต่ก็พอจะทำให้น้อง ๆ ในปางช้างมีรายได้ โดยช้างไม่ต้องเร่ร่อนไปอยู่ต่างถิ่น คนในหมู่บ้านมีโอกาสขายผลิตผลทางการเกษตรแก่นักท่องเที่ยวบ้าง ซึ่งช้างทั้งหมดเป็นช้างแสนรู้ เคยผ่านการฝึกมาแล้วสามารถส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของบ้านยะพอ และในขณะเดียวกัน นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถี การทำการเกษตรด้วยภูมิปัญญาของชาวกะเหรี่ยงและวิถีการดำรงชีวิต นอกจากนี้พื้นที่ตำบลวาเล่ย์ ยังมีชื่อเสียงทางด้านการเกษตร การค้าขาย - ท่องเที่ยวชายแดน มีน้ำดื่นออกรูที่เกิดจากการที่แม่น้ำเมยไหลผ่านถ้ำใต้ดินแล้วผุดออกมาไหลผ่านหมู่บ้านกลายเป็นเส้นแบ่งระหว่างสองประเทศ (ไทย - พม่า) ที่ผ่านมาได้มีบริษัททัวร์จากภายนอกดำเนินการจัดการท่องเที่ยวแบบทัวร์ป่ามาได้ระยะหนึ่ง แต่มิใช่เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างแท้จริง มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในการจัดการทัวร์ที่ไม่คำนึงถึงความยั่งยืนของพื้นที่ เกิดขยะที่นักท่องเที่ยวทิ้งไว้ แต่ประชาชนเจ้าของทรัพยากรกลับไม่ได้รับประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจเท่าที่ควร ประกอบกับมีมัคคุเทศก์จากบริษัททัวร์บางรายพานักท่องเที่ยวเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ชุมชนกลัวว่าในอนาคต อาจจะต้องเผชิญกับปัญหาการล่มสลายของวิถีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกในหมู่เยาวชนและปัญหาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม อันเนื่องจากการใช้ต้นทุนทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่ระมัดระวัง ไม่คำนึงถึงคนรุ่นอนาคต และถ้าหากชุมชนปล่อยให้การขยายตัวของการท่องเที่ยวเติบโตแบบไร้ทิศทางจากการดำเนินการของคนภายนอก จะก่อให้เกิดผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมตามมา เพราะขาดการวางแผนจัดการที่ดีจากภาคีเครือข่ายคนในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนไม่ก้าวไปสู่ความยั่งยืน

ปัญหาดังกล่าวนำไปสู่การตั้งคำถามและพยายามแสวงหาคำตอบของคนในตำบลวาเล่ย์ ว่าถ้าคนในตำบลวาเล่ย์ร่วมกันดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยผ่านกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของธรรมชาติ ขณะเดียวกันมีการเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรในชุมชน อันจะเป็นการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นให้สามารถพึ่งตนเองได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. สร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อร่วมพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมชุมชนตำบลวาเล่ย์

2. ศึกษาปัญหาและความต้องการของชาวบ้านในการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม

3. ศึกษาศักยภาพที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ที่จะนำมาเป็นฐานในการพัฒนากิจกรรม/เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม

4. พัฒนาศักยภาพชุมชนและหารูปแบบการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทชุมชนจนสามารถสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มาเยือน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

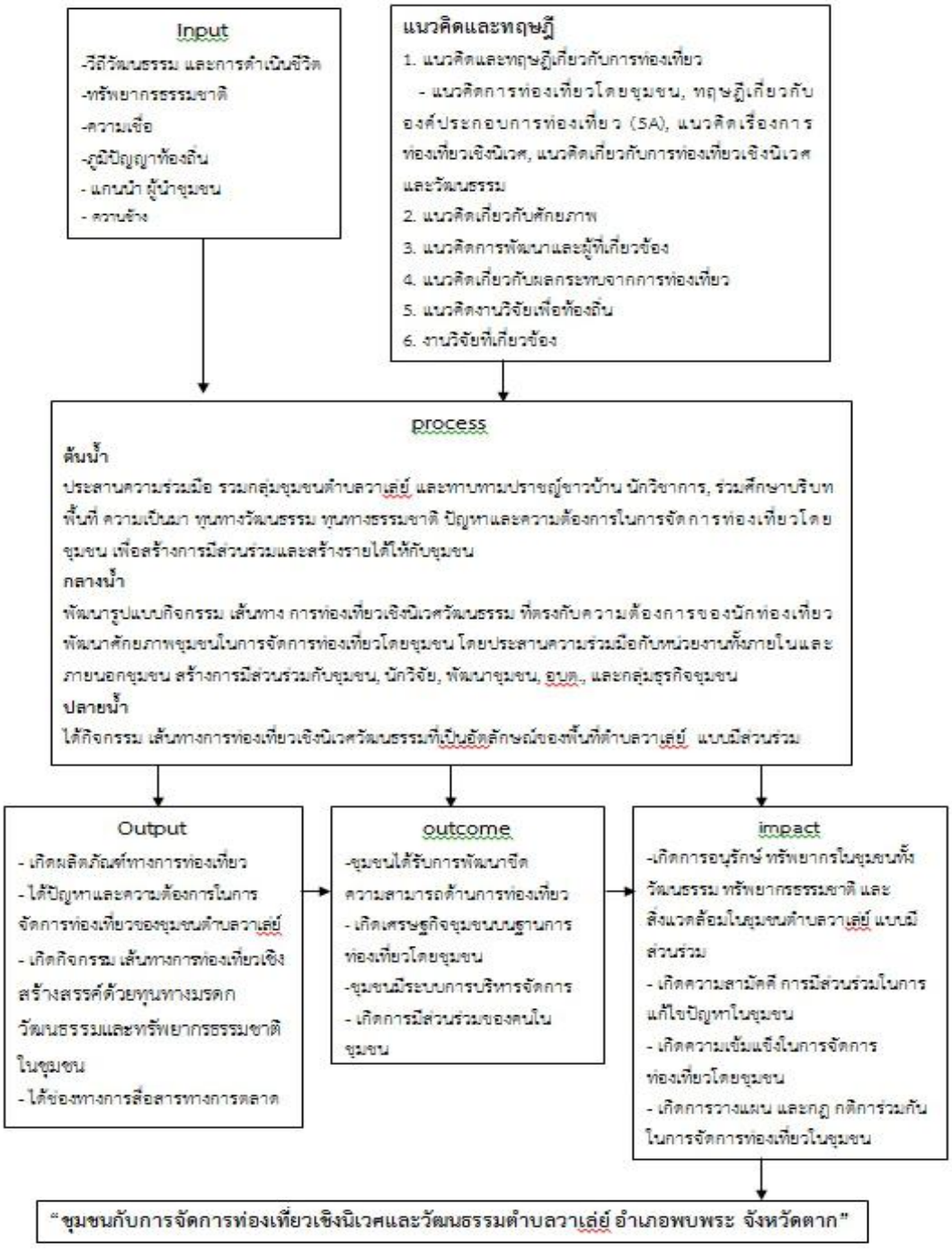

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น(CBR) โดยมีวีการดำเนินการดังนี้

ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ชุมชนตำบลวาเล่ย์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ประกอบด้วย 7 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านมอเกไทย หมู่ที่ 2 บ้านวาเล่ย์ใต้ หมู่ที่ 3 บ้านวาเล่ย์เหนือ หมู่ที่ 4 บ้านแม่ออกฮู หมู่ที่ 5 บ้านพะยอ หมู่ที่ 6 บ้านผ่านศึกพัฒนา และหมู่ที่ 7 บ้านทรัพย์เจริญ จำนวนประชากรทั้งสิ้น 10,953 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย บุคคล 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ปราชญ์ชาวบ้าน คณะกรรมการชุมชน ชาวบ้านในชุมชน และนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการแบบเจาะจงกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพและมีความสนใจเข้าร่วมในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยว

เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย

1. เครื่องมือการศึกษาบริบทชุมชน ใช้เก็บ ประชุมกลุ่ม, Time line, ปฏิทินอาหาร, ปฏิทินประเพณีวัฒนธรรม, ปฏิทินพืชผลทางการเกษตร

2. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และไม่มีโครงสร้าง ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ปราชญ์ชาวบ้าน คณะกรรมการชุมชน ชาวบ้านในชุมชน เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชุมชน ประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อ วิถีการดำรงชีวิต

3. แบบสังเกตแบบมีโครงสร้าง (Structured Observation Form) ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลด้านมาตรฐานด้านการบริการ ความพร้อมของสถานประกอบการแต่ละประเภท และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน, โดยใช้เกณฑ์การประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก เป็นต้น และใช้สำหรับบุคลากรภายในชุมชน ในด้านมาตรฐานด้านการบริการ การรองรับนักท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัย สภาพของสังคม ภูมิอากาศ เป็นต้น โดยใช้จากเอกสารของกรมการท่องเที่ยวเป็นหลักในการสังเกต

3. แบบสอบถามที่มีคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลวาเล่ย์ ความพร้อมในการให้บริการนักท่องเที่ยว มาตรฐานด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก ร้านจำหน่ายอาหาร และร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก รวมทั้งจุดแวะพักต่าง ๆ มีจำนวน 25 ข้อ มีข้อคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อคิดเห็น โดยมีระดับการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ

4. อุปกรณ์สำหรับงานสนาม ประกอบด้วย โทรศัพท์มือถือ ใช้ในการบันทึกการสัมภาษณ์ถ่ายรูป ถ่ายวีดีโอ, กล้องถ่ายรูป และสมุดจดบันทึก

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำความให้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด มีขั้นตอนการดำเนินการ 2 วิธี ได้แก่

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Pimary Data) ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชน ทำการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลแบบเจาะจงกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพและมีความสนใจเข้าร่วมในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยว โดยแบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 100 ชุด เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในตำบลวาเล่ย์ โดยทำการเก็บตัวอย่างได้ทั้งหมด 50 คน

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ผลงานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และระบบสืบค้นจากวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์ของนักศึกษาปริญญาโทของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ นักวิจัยอิสระจากสำนักงาน วช. โดยผ่านระบบอินเตอร์เน็ต

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประชุม อภิปราย สัมมนา (Focus group) นั้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล โดยดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (documentary research) โดยกระบวนการและวิธีกรวิเคราะห์อันจะได้ดำเนินกระบวนการตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเป็นการบรรยายและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ 1) ผลสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อร่วมพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมชุมชนตำบลวาเล่ย์ พบว่า ชุมชนเกิดภาคีเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพชุมชน เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมที่เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน 2) ผลการศึกษาปัญหาและความต้องการของชาวบ้านในการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม พบว่า เป็นชุมชนพหุวัฒนธรรม 4 กลุ่มชาติพันธุ์ (ม้ง ปะกอญอ ล้านนา อีสาน) ความอุดมสมบูณ์ของธรรมชาติ มีวัฒนธรรมคนกับช้างที่สืบทอดกันมาอย่างช้านาน มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่จำนวนมาก ทำให้เกิดขยะ เกิดการแย่งใช้ทรัพยากรในพื้นที่ แต่ชุมชนเจ้าของพื้นที่กลับไม่ได้ประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยว เป็นเพียงส่วนประกอบในการท่องเที่ยวเท่านั้น ชุมชนจึงต้องการพัฒนาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วม ทั้งร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมรับผิดชอบและร่วมวางแผนออกแบบกิจกรรมเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

วัฒนธรรม โดยนำทรัพยากรในชุมชนและวิถีวัฒนธรรมชุมชนมาใช้เป็นกิจกรรม เส้นทางการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ สังคมวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของสมาชิกในชุมชนอย่างมีความรับผิดชอบ ไม่ก่อให้เกิดปัญหาให้กับคนในชุมชน สร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับคนในชุมชนและก่อให้เกิดการเรียนรู้ประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่ผู้มาเยือน 3) ผลการศึกษาศักยภาพที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ที่จะนำมาเป็นฐานในการพัฒนากิจกรรม/เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม พบว่า ในการค้นหาทุนที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเองจากการมีส่วนร่วมเพื่อใช้เป็นฐานในการสร้างกิจกรรม เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมตำบลวาเล่ย์ให้น่าสนใจ ทำให้เกิดกิจกรรมเส้นทางการท่องเที่ยวจำนวน 2 เส้นทาง ภายใต้อัตลักษณ์ร่วมของชุมชนที่ว่า “สัมผัสวิถีนานาชน เยือนถิ่นคนเลี้ยงช้าง” **4)ผลการพัฒนาศักยภาพชุมชนและหารูปแบบการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทชุมชนจนสามารถสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มาเยือน พบว่า** ในการพัฒนาศักยภาพชุมชน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งการเป็นเจ้าบ้านที่ดี การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน การสร้างกฎกติการ่วมกันในการจัดการท่องเที่ยวและหารูปแบบการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมที่เหมาะสมโดยเน้นวิธีวัฒนธรรมคนเลี้ยงช้างเป็นหลักในการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ พร้อมเปิดหมู่บ้านรับการท่องเที่ยวสอดคล้องกับบริบทชุมชนจนสามารถสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มาเยือนจากสโลแกนการท่องเที่ยวที่ว่า “เที่ยววาเล่ย์ ไม่ว้าเหว่แน่นอน”

อภิปรายผล

ในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเชื่อมโยงบุคคล กลุ่มคนที่มีเป้าหมายเดียวกันมาร่วมกันพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมชุมชนตำบลวาเล่ย์ เริ่มจากการสร้างความเข้าใจรูปแบบการทำงาน วัตถุประสงค์ เป้าหมายของโครงการ โดยการจัดประชุมเพื่อเปิดตัวโครงการให้เป็นที่รู้จักตั้งแต่ระดับอำเภอ ระดับตำบลและระดับหมู่บ้าน แล้วจึงใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวพูดคุยทาบทามหัวหน้ากลุ่มควาญช้างที่ทำการท่องเที่ยวเข้าร่วมทีมวิจัย และลงพื้นที่พูดคุยกับ ผู้นำชุมชนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อหากลุ่มและบุคคลที่มีเป้าหมายร่วมกันร่วมทำงาน เมื่อได้ทีมวิจัยชุมชนจึงได้ประชุมปรับฐานคิดด้วยกระบวนการ CBR พัฒนา CBT เพื่อให้ทีมวิจัยชุมชนเข้าใจการทำงานวิจัยมากขึ้น หลังจากนั้นจึงได้พัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่ายด้วยกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อให้ทีมวิจัยชุมชนรู้จักเครื่องมือที่ใช้ในการทำงานวิจัยและสามารถนำเครื่องมือไปใช้ได้อย่างถูกต้องส่งผลให้การดำเนินงานวิจัยเกิดประสิทธิผล โดยการแบ่งทีมทำหน้าที่ในการเก็บประเด็นรวบรวมข้อมูลในพื้นที่และดำเนินกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ ซึ่งในทุกขั้นตอนการทำงานจะเกิดบุคคลและภาคีเครือข่ายเข้าร่วมโครงการทุกระยะ สอดคล้องกับ นายทวี สุขโข (2559) ที่กล่าวว่า “การวิจัยดำเนินการไปตามแผนกิจกรรมที่วางไว้ ตั้งแต่การเก็บข้อมูลชุมชน การเรียนรู้จากหมู่บ้านอื่น การทดลองปฏิบัติการและ

สรุปผลซึ่งทุกกระบวนการ ทีมวิจัยท้องถิ่นบ้านดอนข่าได้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นสำคัญ ได้นำกระบวนการวิจัยมาปรับใช้กับชุมชนก่อเกิดเป็นแนวคิด "ปรับกิจกรรมเดิม สร้างกิจกรรมใหม่ เพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วม" โดยในแต่ละกิจกรรมที่ได้ดำเนินการจะมีการสื่อสารให้กับชุมชนทราบโดยตลอด ทั้งการจัดประชาคมหมู่บ้าน การสืบข้อมูลชุมชนและการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนรับทราบก่อนมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในหมู่บ้าน หรือแม้แต่ หลังจากนักท่องเที่ยวกลับไปแล้วก็มีการแจกแจงรายรับรายจ่ายและผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างโปร่งใส" แต่บุคคล หรือกลุ่มคนเหล่านั้นก็ไม่ได้คงอยู่หรือร่วมกิจกรรมทุกกิจกรรมเนื่องจากข้อจำกัดของสมาชิกทีมวิจัย แม้จะไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ก็มีการติดต่อสื่อสารกันอยู่บ้างเป็นระยะ นอกจากนี้ยังมีสถานการณ์ชายแดนที่ไม่สงบและสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ทีมนักวิจัยชุมชนต้องปรับกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับบริบทหรือสภาพสถานการณ์ที่เป็นจริงขณะปฏิบัติงานโดยใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทั้งร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมหาทางออกของปัญหาต่าง ๆ ด้วยการพูดคุย ทำให้ทีมวิจัยเกิดการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับเครือข่าย จนสามารถดำเนินกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ จากกระบวนการข้างต้นทำให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วนในการร่วมพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมชุมชนตำบลวาเล่ย์ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน เช่น คนในชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ร้านค้า กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเรื่องราว เรื่องเล่า ประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและร่วมพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมในตำบลวาเล่ย์เพื่อให้การจัดการท่องเที่ยวมีเสน่ห์ ดึงดูให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวและอยู่ในชุมชนได้นานขึ้น ชุมชนเกิดรายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เกิดความภาคภูมิใจในชุมชนของตน เกิดการอนุรักษ์ ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ในช่วงของการพัฒนามีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนช่วยในการพัฒนาศักยภาพชุมชน เช่น วิทยาลัยชุมชนตากเป็นหน่วยส่งเสริมองค์ความรู้ให้ชุมชนทั้งการอบรมการเป็นนักสื่อความหมาย การทำสื่อประชาสัมพันธ์ การใช้สื่อออนไลน์ เพื่อสร้างตลาดออนไลน์, พัฒนาชุมชนอำเภอพบพระ ซึ่งเป็นหน่วยส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์ในชุมชนให้มีรูปแบบที่น่าสนใจสามารถนำมาจำหน่ายเป็นสินค้า ของที่ระลึกเพื่อรองรับการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน และการทำตลาดออนไลน์ให้กับชุมชน, อุทยานแห่งชาติ ส่วนภาคีเครือข่ายภาคเอกชนที่เคยนำนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ เช่น แม่ละเมา อีโคทัว, เรโทรทัว แอนด์ เอลเฟ่นแคมป์ ได้ให้คำแนะนำ รูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจ ได้มาตรฐานเบื้องต้นของการจัดการท่องเที่ยว เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย ให้เหมาะสมพร้อมรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ ทุกเพศทุกวัย เพื่อจะได้นำเสนอขายเส้นทางการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวได้ เป็นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ระหว่างชุมชนซึ่งเป็นผู้ผลิตกิจกรรม เส้นทางการท่องเที่ยวที่จะสร้างการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือนกับบริษัททัวร์ที่จะได้แหล่งท่องเที่ยวใหม่นำเสนอขายให้กับนักท่องเที่ยว

จากการศึกษาปัญหาและความต้องการของชาวบ้านในการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมตำบลวาเล่ย์พบว่า ชุมชนมีศักยภาพหลายด้าน ทั้งสภาพพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ เป็นชุมชนต้นน้ำ ริมฝั่งแม่น้ำเมย เป็นชุมชนพหุวัฒนธรรมที่มีคามหลายหลายทางวัฒนธรรมถึง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอด มาอย่างช้านาน ไม่ว่าจะเป็น การจักสาน การทอผ้า (ผ้าทออีสาน, ผ้าใยกัญชง, ผ้าทอปกาเกอะญอ) การเลี้ยงไหมและวิถีชีวิตคนกับช้าง มีสภาพอากาศที่เย็นสบาย มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่หลากหลาย อีกทั้งยังมีกลุ่มที่ทำธุรกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่ ซึ่งคนในชุมชนเป็นผู้ดำเนินธุรกิจ มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ แต่ยังไม่มีการกระจายรายได้เข้าสู่ชุมชนอย่างแท้จริง เป็นเพียงการพานักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมวิถีชีวิตของคนในชุมชน มีเพียงกลุ่มคนเพียงบางกลุ่มที่ได้รับประโยชน์ในจัดการท่องเที่ยว ชุมชนเป็นเพียงส่วนประกอบในการท่องเที่ยวเท่านั้น เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาทำให้เกิดขยะ เกิดการแย่งใช้ทรัพยากรในพื้นที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน ชุมชนจึงต้องการพัฒนาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วม ทั้งร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมรับผิดชอบและร่วมวางแผนออกแบบกิจกรรมเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม โดยนำทรัพยากรในชุมชนและวิถีวัฒนธรรมชุมชนมาใช้เป็นกิจกรรม เส้นทางการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของสมาชิกในชุมชนอย่างมีความรับผิดชอบ ไม่ก่อให้เกิดปัญหาให้กับคนในชุมชน สร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับคนในชุมชนและก่อให้เกิดการเรียนรู้ประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่ผู้มาเยือน ในด้านการพัฒนาศักยภาพชุมชนต้องการเก็บบันทึกเรื่องราว เรื่องเล่าในชุมชนเพื่อเป็นนักสื่อความหมายและผู้นำเที่ยวที่มีประสิทธิภาพเพื่อสร้างเสน่ห์ในการท่องเที่ยวของพื้นที่ตำบลวาเล่ย์ ให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้อยู่ในพื้นที่นานขึ้น ทั้งนี้คนในชุมชนต้องการพัฒนาแบบค่อยเป็นค่อยไป แต่ยังคงวิถีชีวิตดั้งเดิม และยังต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเองในด้านอาชีพ เพื่อยกระดับสินค้าในชุมชนให้เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวและของที่ระลึก เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอพื้นถิ่นให้ออกมาในรูปแบบของสินค้าทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้ง ผ้าทอปกาเกอะญอ ผ้าไหม ผ้าทออีสานและผ้าใยกัญชง ความต้องการข้างต้นเป็นการพัฒนาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วม ทำให้เกิดเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวและเป็นการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนตำบลวาเล่ย์อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ พัชรินทร์ จึงประวัติ (2560) ที่ระบุว่า “คนในชุมชนคลองสวนมีความต้องการพัฒนาศักยภาพชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยว ในเรื่องของการมีส่วนร่วมของชุมชนพบว่า ในด้านการวางแผน คือ ได้เข้าร่วมประชุมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านการดำเนินการ คือ ได้ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตดั้งเดิมและประเพณีของคนในท้องถิ่น ด้านการใช้ประโยชน์ คือ มีรายได้ จากการท่องเที่ยว เช่น การขายอาหาร สินค้าพื้นเมือง การนำเที่ยว การแสดงศิลปะพื้นเมือง ของที่ระลึก ด้านประเมินผลและติดตามผล คือ มีส่วนร่วมในการติดตาม พร้อมหา

แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืน ทั้งนี้ คนในชุมชนต้องการพัฒนาแบบค่อยเป็นค่อยไป ปรับเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม แต่ยังคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตดั้งเดิม และยังต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเองโดยการอบรมหลักสูตรด้านอาชีพ ด้านอาสาสมัครมัคคุเทศก์ และด้านภาษา เพื่อพัฒนาตลาดคลองสวนร้อยปีให้เกิดความยั่งยืน"

ในการศึกษาศักยภาพที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ที่จะนำมาเป็นฐานในการพัฒนากิจกรรม/เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมพบว่า ชุมชนมีศักยภาพความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ มีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย ชุมชนสุขสงบอยู่ร่วมกันแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ใช้ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกันอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัย มีความรักสามัคคีกันบนความหลากหลายของประเพณีวัฒนธรรม ไม่มีความขัดแย้ง แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์มีวิถีการดำรงชีวิตทางการเกษตรที่คล้ายคลึงกัน โดยมีวัฒนธรรมความเชื่อที่ผูกพันอยู่กับธรรมชาติอย่างกลมกลืน ยังมีวิถีชีวิตคนเลี้ยงช้างของปกาเกอะญอที่สืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษที่น่าสนใจ นอกจากนี้ ยังมีธรรมชาติ แม่น้ำ ป่าต้นน้ำ จุดชมวิวบนยอดเขาสูง ซึ่งเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งที่น่าหลงใหล อากาศที่เย็นสบาย พื้นที่ยังติดแม่น้ำเมยซึ่งเป็นเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างไทยเมียนมาร์ ทำให้มีจุดผ่อนปรนตามชุมชน ถึง 8 จุด ที่คนในชุมชนทั้งไทยและเมียรมาร์ใช้สัญจรไปมาหาสู่กันแบบไม่เป็นทางการอย่างอะลุ่มอล่วย เพื่อเข้ามาซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค ยารักษาโรคที่จำเป็นและใช้ในการเดินทางเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาของกันและกัน ซึ่งจุดผ่อนปรนบ้านวาเล่ย์ ยังเป็นจุดที่มีนักท่องเที่ยวสนใจข้ามไปอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อไปเยี่ยมชมหมู่บ้านชายแดนและเข้าไปแสวงบุญที่ม่อนมุลาอิ ประเทศเมียนมาร์ นอกจากเป็นเมืองชายแดนแล้วตำบลวาเล่ย์ยังมีแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงที่ช่วยดึงดูดใจและเป็นเสน่ห์ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ Dickman (1996) กล่าวว่า "สิ่งที่ดึงดูดใจ จัดเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่จูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้น ซึ่งสามารถแบ่งแยกเป็นสถานที่สำคัญทางศาสนา หาดทราย ชายหาด ภูเขา อุทยานแห่งชาติ เทศกาลต่าง ๆ หรือสถานที่ที่มีความสวยงามเป็นเอกลักษณ์และเป็นที่โด่งดังและโดยทั่วไป สถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงมักจะมีสิ่งดึงดูดใจมากกว่าหนึ่งอย่าง" นอกจากนี้ทีมวิจัยชุมชนยังได้ร่วมกันสอบถามนักท่องเที่ยวด้วยแบบสอบถามพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในตำบลวาเล่ย์พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อยู่ในช่วงอายุอยู่ระหว่าง 26 - 36 ปี นับถือศาสนาพุทธ มีสถานะภาพโสด อาชีพข้าราชการ/ลูกจากหน่วยงานภาครัฐ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-25,000 บาท มีภูมิลำเนาปัจจุบันอยู่ในภาคเหนือ การเดินทางท่องเที่ยว 5 ครั้งขึ้นไปต่อปี ชอบไปท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ไม่เคยเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลวาเล่ย์ ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวจากอินเตอร์เน็ต ความสัมพันธ์ในการท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวด้วยกันเป็นกลุ่ม ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางส่วนใหญ่ใช้รถยนต์ส่วนตัว ลักษณะการท่องเที่ยวแบบไม่พัก กลุ่มที่เข้าพักส่วนใหญ่เข้าพักที่โฮมสเตย์ ระยะเวลา 1 คืน วัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวครั้งนี้ เพื่อพักผ่อนหรือท่องเที่ยว

สาเหตุที่เลือกมาท่องเที่ยวเนื่องจากกิจกรรมมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ ส่วนใหญ่ใช้บริการอาหารและเข้ามาท่องเที่ยวที่ ปางช้าง “บ้านเพราะช้าง” มีความพึงพอใจต่อการบริการการท่องเที่ยวตำบลวาเล่ย์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจด้านประชาชนในท้องถิ่นในเรื่องการมีมิตรไมตรีต่อนักท่องเที่ยว ความยิ้มแย้มแจ่มใส่และความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์และวิถีชีวิตชุมชน รองลงมาคือ ด้านบริการโดยมีความพึงพอใจในเรื่องกิจกรรมน่าสนใจและด้านราคาสินค้าและบริการมีความพึงพอใจในเรื่องราคาสินค้าและของที่ระลึก/ของฝาก ตามลำดับ ข้อเสนอแนะในการบริการการท่องเที่ยว ด้านบริการอยากให้มีคนนำเที่ยวในแต่ละจุด, ควรจัดสถานที่เพื่อถ่ายรูปให้เหมาะกับแสงเวลาถ่าย จะสวยมาก ด้านการคมนาคม ควรมีป้ายบอกทางสถานที่ท่องเที่ยวที่ชัดเจน สอดคล้องกับ ราณี อิสิชัยกุล และคณะกรรมการ (2558). กล่าวว่า “ลักษณะและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แยกเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ดังนี้ นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 21-30 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มีสถานะภาพโสด เป็นพนักงานบริษัทที่มีรายได้เฉลี่ย 25,587 บาท ใช้เวลาท่องเที่ยวในอุทยานฯ 1-2 วัน โดยทำกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรม คือ เดินป่า ศึกษาธรรมชาติ ถ่ายรูปบันทึกภาพ/เสียง และใช้จ่ายภายในอุทยานฯ เฉลี่ย 2,776 บาท เลือกพักรีสอร์ทที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงอุทยานฯ และจัดการการท่องเที่ยวด้วยตนเอง สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 21-30 ปี สำเร็จการศึกษา ระดับปริญญาตรี โสด เป็นพนักงานบริษัทที่มีรายได้เฉลี่ย 46,003 บาท ใช้เวลาท่องเที่ยวในอุทยาน 1-2 วัน โดยทำกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรม คือ ศึกษาธรรมชาติ ถ่ายรูปบันทึกภาพ/เสียง เดินป่า และใช้จ่าย ภายในอุทยานฯ เฉลี่ย 3,394 บาท เลือกพักรีสอร์ทที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงอุทยานฯ และจัดการการท่องเที่ยวด้วยตนเอง” ทีมวิจัยฯ จึงได้นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลศักยภาพเชิงลึกและจากแบบสอบถามพฤติกรรมนักท่องเที่ยวมาประชุมร่วมกันสรุปอัตลักษณ์และนำมาเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวในชุมชน ทำให้สามารถสรุปอัตลักษณ์พื้นที่ ไว้ว่า **“บ้านเพราะช้างวิถีชุมชน คนลุ่มน้ำเมย”** มีกิจกรรม เส้นทางการท่องเที่ยวที่ผ่านการสกัดคัดสรรค์แบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนตำบลวาเล่ย์ คือ เส้นทางที่ 1 “บ้านเพราะช้าง วิถีคน วิถีช้างถิ่นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์”และเส้นทางที่ 2 “ท่องเที่ยววิถีชุมชน วิถีคนเลี้ยงช้าง ริมน้ำเมย” แต่ชุมชนยังขาดความรู้ ทักษะในการเป็นเจ้าบ้านที่ดีและนักสื่อความหมายชุมชน ขาดการเชื่อมโยงวิถีชีวิตทั้งภายในชุมชน และประเทศเพื่อนมาเป็นกิจกรรมเส้นทางการท่องเที่ยว ดังนั้นชุมชนควรได้ไปศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การเป็นเจ้าบ้านที่ดี และการเป็นนักสื่อความหมายชุมชนเพื่อให้ชุมชนได้นำประสบการณ์มาปรับใช้กับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลวาเล่ย์ให้มีเสน่ห์ น่าสนใจ และสามารถสร้างการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือนได้ นอกจากนี้ชุมชนตำบลวาเล่ย์ยังต้องการรับการพัฒนาศักยภาพในการทำการตลาดออนไลน์เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายได้ซึ่งสอดคล้องกับ ชุลีรัตน์ จันทร์เชื้อ และคณะ (2557) “การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยว

โดยชุมชนเพื่อการเรียนรู้มรดกวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า ทักษะความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา เพื่อให้สามารถดำเนินการจัดการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่องและประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย 3 ด้านคือ 1) ทักษะความสามารถในการประสานงานและจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) ทักษะความสามารถในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวและปฏิบัติตามแผนที่มีผลกระทบด้านลบน้อยที่สุด และ 3) ทักษะความสามารถในการบริการนักท่องเที่ยว"

ในการพัฒนาศักยภาพชุมชนและหารูปแบบการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทชุมชนจนสามารถสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มาเยือนตำบลวาเล่ย์ ได้ทำการพัฒนาด้าน CBR เป็นระดับต้น ๆ ที่จะช่วยให้เกิดการยกระดับศักยภาพชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดความมั่นใจ ภาคภูมิใจในตนเองและชุมชน จากการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้มาเยือน เกิดการพัฒนาเชื่อมโยงกันระหว่างคน ความรู้ ทรัพยากรในชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้จากการนำทรัพยากรที่มีมาสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน การพัฒนาศักยภาพชุมชนเป็นการติดอาวุธทางปัญญาให้กับคนในชุมชน เกิดกระบวนการเรียนรู้ การจัดการและการพัฒนาชุมชน ชุมชนสามารถจัดการตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการสอบถามนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมทดลองเส้นทางการท่องเที่ยวและสอบถามพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่พบว่า จุดเด่นที่เป็นเสน่ห์ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนตำบลวาเล่ย์ คือ วิถีควาญช้าง ซึ่งเป็นวิถีการดำรงชีวิตดั้งเดิมของคนในตำบลวาเล่ย์และธรรมชาติที่มีในพื้นที่ โดยเฉพาะปางช้าง "บ้านเพราะช้าง" ที่เป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในพื้นที่ได้เป็นอย่างมาก แต่ไม่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่ได้นาน ในการพัฒนาศักยภาพชุมชนทั้งการศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบ การอบรมการเป็นเจ้าบ้านที่ดีและการเป็นนักสื่อความหมายชุมชนนอกพื้นที่ทำให้ชุมชนมีองค์ความรู้ มุมมอง แนวคิดใหม่ๆ สามารถนำไปพัฒนาปรับปรุงกิจกรรมเส้นทางทางการท่องเที่ยวของชุมชนวาเล่ย์ และสามารถที่จะค้นหาอัตลักษณ์ที่แท้จริงของตนได้ ภายหลังจากการพัฒนาศักยภาพ ชุมชนตำบลวาเล่ย์จึงได้กลับมาทบทวนอัตลักษณ์ กิจกรรม เส้นทางการท่องเที่ยวของตน ทำให้ได้อัตลักษณ์ใหม่ทางการท่องเที่ยวตำบลวาเล่ย์ คือ "สัมผัสวิถีนานาชน เยือนถิ่นคนเลี้ยงช้าง" และได้สโลแกนที่เหมาะกับการท่องเที่ยวตำบลวาเล่ย์ ว่า "เที่ยววาเล่ย์ ไม่หว้าเหว่แน่นอน" นอกจากนี้กิจกรรม เส้นทางการท่องเที่ยวในตำบลวาเล่ย์ ชุมชนได้ร่วมกันระดมความคิดเห็นและเสนอว่าวิถีควาญช้างเป็นแรงดึงดูดที่จะให้นักท่องเที่ยวเข้าท่องเที่ยวในพื้นที่ ดังนั้นวิถีควาญช้างควรเป็นกิจกรรมหลักในการจัดการท่องเที่ยวในตำบลวาเล่ย์ ส่วนวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชนรอบข้าง ให้เป็นทางเลือกแก่นักท่องเที่ยวที่จะเลือกเรียนรู้ โดยให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการออกแบบเส้นทางที่จะเรียนรู้ร่วมกัน นอกจากนี้ชุมชนยังเห็นว่าควรให้เยาวชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟูศิลปะการแสดงพื้นถิ่นที่กำลังจะหายไป เพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่นให้คงอยู่ในชุมชน รวมทั้งเชื่อมโยงเส้นทางการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนของประเทศเพื่อนบ้านเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมชุมชนริมฝั่งแม่น้ำเมย์

จะเป็นการเพิ่มเสน่ห์ให้การท่องเที่ยวในพื้นที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น ทั้งยังเป็นการกระจายรายได้ให้แก่คนในชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ชุมชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของทรัพยากรในพื้นที่ เกิดความรักและหวงแหน เพราะนั้นคือแหล่งที่มาของรายได้ เกิดการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์ นอกจากชุมชนยังดึงเยาวชนชุมชนตำบลวาเล่ย์เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปะการแสดงในพื้นที่ เพื่อใช้กิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1) หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนในพื้นที่ ควรนำผลงานวิจัยไปใช้ในการต่อยอดการพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

2) หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ควรจัดทำแผนงานพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนรวมของชุมชน และสอดคล้องกับแผนงานพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด เพื่อให้จังหวัดช่วยหนุนเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ และ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่เมื่อสถานการณ์ชายแดนสงบลงจะเป็นจุดท่องเที่ยวแห่งใหม่ที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยว

3) ชุมชนควรได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง ถ้าจะให้ชุมชนสามารถทำการซื้อขายการท่องเที่ยวอย่างมืออาชีพได้จำเป็นจะต้องมีการศึกษาและพัฒนาโดยใช้งานวิจัยเป็นช่วยอีกทางหนึ่งเพื่อช่วยขับเคลื่อนชุมชนไปสู่การจัดการท่องเที่ยวอย่างมืออาชีพ

เอกสารอ้างอิง

ชุลีรัตน์ จันทร์เชื้อ และคณะ. (2557) **การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการเรียนรู้มรดกวัฒนธรรม.** พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

ทวี สุขโข. (2559). **การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านดอนข่าโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่ 7ตำบลชนบท อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น.** แหล่งข้อมูล: https://elibrary.trf.or.th/project_contentTRFN.asp?PJID=RDG59E0033. ค้นเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2563.

พัชรินทร์ จึงประวัติ. (2560). **ความต้องการของชุมชนในการพัฒนาศักยภาพเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาตลาดคลองสวนร้อยปี อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ.** วารสารการบริการและการท่องเที่ยว, (12)1,36.

ราณี อิสิชัยกุล และคณะกรรมการ.(2558). **แนวทางการพัฒนามาตรฐานและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย.** มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Dickman, C.R. (1996). **Overview of the Impacts of Feral Cats on Australian Native Fauna.**

การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง: กรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานี

Social Networks and Political Participation: A case of Pathumthani Province

ปภพพล เติมธีรกิจ[1]
Papopepon Termtrirakij

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง: กรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานี โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง กรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานี 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง กรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพศ สถานภาพ การศึกษา และ อายุ ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 คน เครื่องมือที่ใช้สำหรับงานวิจัยเชิงปริมาณนี้เป็นแบบสอบถาม โดยการคำนวณจากตารางสำเร็จรูป Yamane, 1973 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequencies Distribution) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้สถิติเชิงอนุมาน T-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F–test (One – way ANOVA)

ผลการสำรวจพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (50.9 %) มีสถานภาพสมรส (52.7 %) มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (35.0 %) และมีอายุระหว่าง 31-40 ปี (31.4 %) การสำรวจความคิดเห็นต่อการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในภาพรวมปรากฏอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 3.57 (SD. .55) และเมื่อจำแนกเป็นรายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบด้านการแชทส่งทางไลน์ Line มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด = 3.64 (SD. .69) รองลงมาเป็นองค์ประกอบด้านการแชทส่งทางเฟซบุ๊กวิดีโออัพโหลด กลุ่มตัวอย่าง ให้ความเห็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.31 (SD. .49) และเมื่อจำแนกเป็นรายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบด้านการรณรงค์หาเสียง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.82 (SD. .72) รองลงมาเป็นองค์ประกอบด้านการเลือกตั้ง ค่าเฉลี่ย 3.74 (SD. .64) การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะประชากรโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน t-test และ One-Way ANOVA การทดสอบพบว่าไม่มีนัยความแตกต่างทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : เครือข่ายสังคมออนไลน์ การมีส่วนร่วม การเมือง

[1] อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานิติรัฐกิจและการบริหาร คณะนิติศาสตร์ มหิทยาลัยศรีปทุม E-mail: pope2555@yahoo.com โทร. 081-492-2666

Abstract

The study of social networks and political participation for the case of Pathumthani province intended to study the levels of opinion regarding the social interaction on the political participation and the comparison of political involvement differentiated by personal characteristics, namely gender, marital status, education levels and age groups. A sample of 385 respondents were purposely selected. The tool of the study was questionnaire. The findings presentation was descriptive and t-test and F-test for statistical inference.

The survey results revealed that the majority of respondents (50.9%) were female, 52.7 % were married, 35% attained the bachelor degrees or equivalent, the ages were 31-40 years. When asked the levels of social media usage, the responses were high, averaging 3.57 (SD.0.55) in all platforms. Specifically, Line chatting was preferred most, mean value 3.64 (SD0.69), followed by Facebook VDO upload. Respondents were asked their involvement in political participation the feedbacks were high in all categories. The highest average score was political campaign, the mean score was 4.82 (SD. 0.72), followed by political election, the mean score 3.74 (SD. 0.64). Usage of social networks and political participation of respondents based on their personal characteristics, the test results were not statistical different at the level of .05.

Key words: social networks participation political

บทนำ

ในสังคมยุคปัจจุบันปฏิเสธไม่ได้ว่าสื่อสังคมออนไลน์หรือ (Social Media) ได้เข้ามามีบทบาทและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวันของเราเป็นอย่างมากรวมถึงเป็นจุดเปลี่ยนของโลกแห่งการสื่อสารไปสู่รูปแบบใหม่ๆ ที่รวดเร็วการใช้สื่อใหม่หรือที่เรียกกันว่า (New Media) ได้ดำเนินมาสู่ระบบยุคดิจิทัลซึ่งเป็นการแข่งขันกันด้วยนวัตกรรมเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ถูกคิดค้นการใช้งานบนเครือข่ายการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต มีอุปกรณ์สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์การสื่อสารในรูปแบบต่างๆ เช่น คอมพิวเตอร์โทรศัพท์แบบสมาร์ทโฟน หรือคอมพิวเตอร์แบบพกพา (แท็บเล็ต) เป็นต้น การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของผู้ใช้สื่อออนไลน์การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองแบบหลั่งไหลยากจะปิด

กั้นสร้างปรากฏการณ์สื่อใหม่ๆจนกลายมาเป็น "ข้อมูลเบื้องต้น" ให้กับสื่อกระแสหลักในการนำเสนอประเด็นต่อสาธารณะ

กระบวนการสื่อสารทางการเมืองในปัจจุบันสามารถพิจารณาได้จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารและโทรคมนาคมและที่สำคัญการสื่อสารทางการเมืองไทยนั้นได้มีการนำเอากระบวนการสมัยใหม่ มาใช้เป็นเครื่องมือในการต่อสู้กันทางการเมือง นั่นคือการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของแต่ละฝ่ายไม่ว่าจะเป็นการใช้เฟซบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) กระดานสนทนา (Web board) และการส่งต่อจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (Forward Mail) หรือแม้กระทั่งการส่ง คลิปวิดีโอเพื่อเผยแพร่ผ่านช่องทางเว็บไซต์ยูทูบ (www.Youtube.com) ที่ต่างฝ่ายต่างก็นำเสนอมุมมองและข้อมูลที่สนับสนุนฝ่ายของตนเองว่าถูกต้องรวมทั้งการใช้ VDO link, Phone-in ในการต่อสู้และโต้ตอบเพื่อแย่งชิงพื้นที่ในการนำเสนอข้อมูลที่สนับสนุนฝ่ายของตนเอง ตลอดจนการสร้างวาทกรรมทางการเมืองไม่ว่าจะเป็น "ไพร่กับอำมาตย์"หรือศัพท์ที่สื่อความหมายทางการเมือง

การใช้สื่อทางการเมืองในการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นต่อประชาชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งเป็นกิจกรรมของประชาชนแต่ละบุคคลที่มีความมุ่งหมายเพื่อที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลโดยเขาได้กำหนดขอบเขตไว้ว่าเป็นการทำกิจกรรมทางการเมืองของคนธรรมดาซึ่งอาจจะมีลักษณะเป็นช่วง ๆ ไม่ต่อเนื่องและอาจจะเป็นบทบาทรองจากบทบาทอื่นนอกจากนั้น ยังเป็นการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล ซึ่งเป็นผู้มีความชอบธรรมในการตัดสินใจแบ่งสรรสิ่งที่มีคุณค่า ซึ่งมีอยู่อย่างจำกัดในสังคมทั้งนี้ไม่ว่าการกระทำนั้นจะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่และการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นอาจเป็นไปด้วยความสำนึกของตนเองหรือถูกชักจูงให้เข้าร่วมก็ได้ (Huntington & Nelson, 1982) การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นประเด็นที่สำคัญที่สุดประเด็นหนึ่งในกลไกสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมที่เข้าถึงได้ง่ายที่สุด คือ การเลือกตั้ง อย่างไรก็ตามในปัจจุบันสถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจสังคมและการเมืองเปลี่ยนแปลงไปมากประชาชนโดยทั่วไปมีการตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้น ดังนั้นกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participations) จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญในการที่จะทำให้สาธารณชนที่มีความกังวลมีความต้องการและมีทัศนะที่จะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมกับรัฐในการตัดสินใจ ทั้งนี้กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะเกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชนเป้าหมายของกระบวนการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนคือการให้ข้อมูลต่อสาธารณชนและให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อโครงการที่นำเสนอหรือนโยบายของรัฐและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเพื่อทางออกที่ดีสำหรับประชาชนทุก ๆ คนที่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

สำหรับการเรียกร้องการแสดงออกและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในปัจจุบันการสื่อสาร (Communication) ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนประเด็นทางการเมืองเพราะการสื่อสารทางออนไลน์นั้นเปรียบเสมือนกลไกที่ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างบุคคลในสังคม ทั้งนี้ กระบวนการสื่อสารทางออนไลน์ยังทำให้ผู้รับสารตอบสนองต่อความต้องการตามวัตถุประสงค์ที่ผู้ส่งสารที่คาดหวังไว้โดยการสื่อสารสังคมออนไลน์ซึ่งอาศัยองค์ประกอบต่าง ๆ การสื่อสารทางสังคมออนไลน์ที่มีจุดประสงค์ทางการเมืองหรือการสื่อสารทางการเมือง ศาสตร์แห่งการเป็นผสมผสานเนื้อหาทางการเมืองกับการสื่อสารทางสังคมออนไลน์ซึ่งใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์นำไปสู่เป้าหมายต่าง ๆ ทางการเมือง เช่น การหาเสียง การเรียกร้องผ่านการจัดกิจกรรมทางการเมือง การปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมือง เป็นต้น โดยการสื่อสารทางการเมืองนั้นสามารถกระทำได้หลากหลายวิธีตามแต่ระดับของการสื่อสารที่ผู้ส่งสารต้องการส่งข่าวสารให้แก่ผู้รับสาร โดยใช้องค์ประกอบต่าง ๆ ทางการสื่อสารเพื่อให้บรรลุตาม วัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารได้ (สะถิระ เผือกประพันธุ์, 2554) การสื่อสารทางการเมืองก็ได้มีการปรับเปลี่ยนไปตามพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของกลุ่มประชากรในช่วงเวลานั้น ๆ โดยในปัจจุบัน พฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนของประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงไปตามวิวัฒนาการของ เทคโนโลยี การแพร่กระจายของข่าวสาร และการเข้าถึงข้อมูลอย่างไร้พรมแดนบนโลกอินเทอร์เน็ต การเปิดรับและแลกเปลี่ยนข่าวสารทางการเมืองจึงถูกขับเคลื่อนบนสังคม ควบคู่กับสังคมออนไลน์ไปด้วยกันรวมทั้งการมีส่วนร่วมทางการเมืองคือเป็นการกระทำทางการเมืองที่กระทำโดยความสมัครใจรวมทั้งไม่ได้สมัครใจ การกระทำนั้นส่งผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลโดยมีรูปแบบคือการออกเสียงเลือกตั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

ปัจจุบันอินเทอร์เน็ตยังได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและประชาธิปไตยอย่างหลากหลาย อาทิการใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารทางการเมืองใช้ในกิจกรรมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนการบริหารงานและให้บริการของรัฐบาล หน่วยงานภาครัฐ การสื่อสารกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมืองของภาคประชาสังคมและกิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมทางการเมืองส่วนใหญ่ล้วนมีองค์ประกอบของการส่งผ่านข้อมูลข่าวสารระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในระบอบประชาธิปไตยทั้งสิ้น เช่นเดียวกันกับด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ของประชาชนผ่านทางเว็บไซต์ อย่างเช่น เว็บไซต์ข่าวของธุรกิจหนังสือพิมพ์ที่นำเสนอข่าวสารด้านการเมือง อาทิ หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ และหนังสือพิมพ์แนวหน้านั้น อาจเป็นไปในรูปแบบของการแสดงความคิดเห็นทั้งการให้ความสนับสนุนและการแสดงความคิดเห็นในมุมต่าง ซึ่งการแสดงความคิดเห็นทางสื่อออนไลน์ เหล่านี้สามารถที่จะโต้ตอบกันได้โดยที่บุคคลไม่จำเป็นที่จะต้องรู้จักกันเลยแต่บุคคลสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนมุมมองทางการเมืองกันและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นข่าวทางการเมือง ผ่านสื่อออนไลน์อย่างเว็บไซต์นี้เองที่ทำให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เนื่องจากได้รับการกระตุ้นจากการโต้ตอบความคิดเห็นและการรู้ถึงมุมมองทางการเมืองที่

แตกต่างจากตน ซึ่งการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อออนไลน์นั้นทำให้มีการยกระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนขึ้นมาโดยอาจเริ่มจากการแสดงความคิดเห็นการโต้แย้ง การสนับสนุนทางการเมือง รวมไปถึงการปลุกระดมประชาชนให้ออกมาใช้สิทธิของตนในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ดังนั้นกิจกรรมทางการเมืองซึ่งรวมถึงการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการขับเคลื่อนมวลชน การระดมทรัพยากรและเพื่อการสื่อสารสนับสนุนและโจมตีแนวคิดหรือกลุ่มทางการเมือง เริ่มจากการจับต้นชนปลายไม่ถูกกับปรากฏการณ์ต่างๆ ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ระหว่างการชุมนุมและการปราบปรามผู้ชุมนุม ดังกล่าวมีทั้งการประกาศข้อความและสื่อต่างๆ เกี่ยวกับการชุมนุมและมาตรการของรัฐการเลือกประกาศและไม่ประกาศบางสิ่งด้วยเหตุผลความสัมพันธ์กับคนในเครือข่ายการเอาเพื่อนออกจากรายชื่อเพราะความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันและการสร้างและเข้าร่วมเป็นสมาชิกในกลุ่มหรือเป็นแฟนในเพจทางการเมืองต่างๆ การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นกระบวนการทางการเมืองที่มีความสำคัญในรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ เช่น การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งการลงสมัครรับเลือกตั้งการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งหรือแม้แต่ในฐานะประชาชนผู้คอยเอาใจใส่ดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของตัวแทนของตนในองค์กรการเมืองการปฏิบัติหน้าที่ของประชาชนในลักษณะต่างๆ ได้แก่ การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอันเป็นพฤติกรรมพื้นฐานทางการเมืองที่สอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ตลอดจนเกิดความสำนึกในความสำคัญของสิทธิและหน้าที่ทางการเมืองที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง (มงคล พวงกิจจา, 2553)

จากที่กล่าวมาทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่าในสังคมไทยนั้นมีการใช้เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างไรในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน รวมทั้งเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์มีบทบาทอย่างไรในทางวงการเมืองในบริบทของการสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือในการสื่อสารกับคนในสังคมยุคใหม่ ซึ่งจะเป็นการศึกษาถึงเนื้อหาทางการเมืองบนเครือข่ายสังคมออนไลน์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนว่ามีลักษณะรูปแบบและวิธีการอย่างไรรวมทั้งการสื่อสารในรูปแบบเช่นนี้สามารถสะท้อนภาพความเป็นไปทางการเมืองของสังคมไทยที่อยู่ท่ามกลางความขัดแย้งอย่างรุนแรงนี้ได้อย่างไรบ้าง การสร้างความสัมพันธ์กับคนที่เป็นยุคเปลี่ยนผ่านในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบใหม่เพื่อจะเป็นแนวทางในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองให้เหมาะสมกับสังคมไทยและสอดคล้องกับโลกยุคใหม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาระดับการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองส่วนบุคคลกรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานี

2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง กรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพศ สถานภาพ การศึกษา และอายุ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

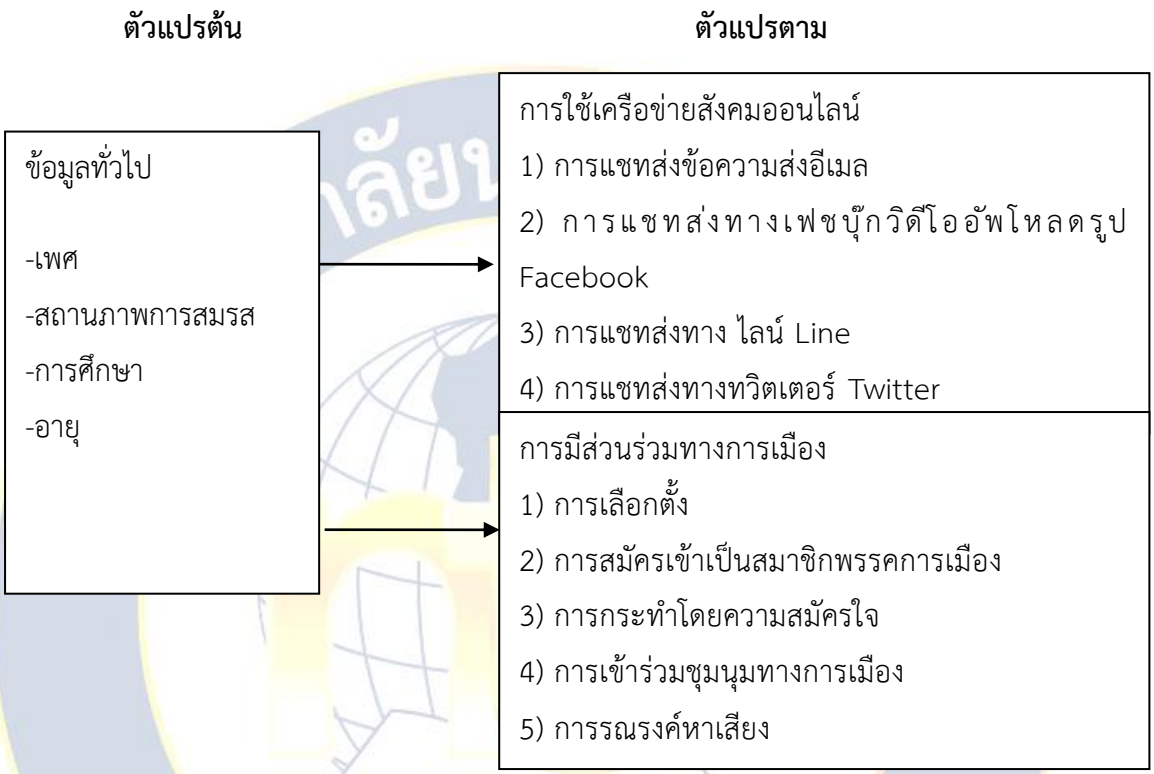

คำถามการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามเพื่อทำการค้นหาคำตอบดังนี้

1) ระดับการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง กรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานี มีลักษณะอย่างไร

2) ระดับการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง กรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานี มีความแตกต่างกันหรือไม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพศ สถานภาพ การศึกษา และอายุ

ขอบเขตในการวิจัย

1) ประชากร (Population) ได้แก่ ประชาชนในจังหวัดปทุมธานี 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาได้มาจากการกำหนดขนาดตัวอย่าง ในการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ยอมรับให้เกิดความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างได้ 5 % ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % (Yamane, 1973) 3) กลุ่ม

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษาครั้งนี้มีจำนวน 385 คน ผู้วิจัยได้กำหนดการเลือกตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Sample Random Sampling)

ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ประชากรและขนาดตัวอย่าง ในเขตจังหวัด ปทุมธานี ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขต จังหวัดปทุมธานี พ.ศ. 2564 กลุ่มตัวอย่าง ใช้การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างและได้ใช้สูตรการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบ ทราบจำนวนประชากรโดยกำหนดความเชื่อมั่นที่ 95% ความผิดพลาดไม่เกิน 5% ดังสูตรของ Taro Yamane (1973)

ขั้นตอนที่ 2 เครื่องมือในการวิจัย การสร้างเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามแบบปลายปิด โดยศึกษา จากเอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลมาสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire)

ขั้นตอนที่ 3 ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ผู้วิจัยใช้การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity Assessment) และการตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability Assessment) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวัดโดยใช้แบบสอบถาม การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยการใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ซึ่งเป็นเทคนิคการแบ่งกลุ่มตัวแปรหรือรวมตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันไว้ในกลุ่มเดียวกัน (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2549) และความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ความสอดคล้องภายในของแต่ละชุดคำถาม (Internal Consistency) ใช้เทคนิคการทดสอบความเชื่อมั่นตามแบบของ Cronbach's Alpha

ขั้นตอนที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล จากประชาชนในเขต จังหวัดปทุมธานี

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้คือ สถิติเชิงพรรนา (Descriptive Statistic) เป็นสถิติที่ใช้ในการสรุปบรรยายซึ่งค่าสถิติที่ใช้ใน การศึกษา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequencies Distribution) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้สถิติเชิงอนุมานโดยสถิติที่ใช้ทดสอบ T-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F–test (One – way ANOVA)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) เพื่อให้ทราบถึงระดับการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองส่วนบุคคล กรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานี และเข้าใจถึงอิทธิพลของเครือข่ายสังคมออนไลน์ในการเข้ามามีส่วนร่วม

ทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดปทุมธานี สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางการศึกษาการใช้สื่อสังคมออนไลน์พัฒนาการเมืองของประเทศไทยต่อไป

2) เพื่อให้ทราบถึงระดับการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองส่วนบุคคล กรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการสำรวจผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (50.9 %) มีสถานภาพสมรส (52.7 %) มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (35.0 %) และมีอายุระหว่าง 31-40 ปี (31.4 %)

ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นรายข้อคำถามและรายด้านการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและองค์ประกอบระดับการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์

(n=385)

การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์	การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์			
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
ด้านการแชทส่งข้อความส่งอีเมล	3.51	.77	มาก	5
ด้านการแชทส่งทางเฟซบุ๊กวิดีโออัพโหลดรูป Facebook	3.63	.68	มาก	2
ด้านการแชทส่งทางไลน์ Line	3.64	.69	มาก	1
ด้านการแชทส่งทางทวิตเตอร์ Twitter	3.55	.73	มาก	3
ด้านการแชททางอินสตาแกรม Instagram	3.53	.83	มาก	4
การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์	**3.57**	**.55**	**มาก**	

พบว่าการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์อยู่ระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.57 (SD. .55) และเมื่อจำแนกเป็นรายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบด้านการแชทส่งทางไลน์ Line มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด = 3.64 (SD. .69) รองลงมาเป็นองค์ประกอบด้านการแชทส่งทางเฟซบุ๊กวิดีโออัพโหลดรูป Facebook ค่าเฉลี่ย =3.63 (SD. .68) รองลงมาเป็นองค์ประกอบด้านการแชทส่งทางทวิตเตอร์ Twitter ค่าเฉลี่ย =3.55 (SD. .73) รองลงมาเป็นองค์ประกอบด้านการแชททางอินสตาแกรม Instagram มีค่าเฉลี่ย =3.53 (SD. .83) และรองลงมาอีกเป็น องค์ประกอบด้านการแชทส่งข้อความ

ส่งอีเมล ค่าเฉลี่ย =3.51 (SD. .77) อย่างไรก็ตาม เมื่อสังเกตคะแนนส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานกลับพบว่ามีค่ามากกว่า .50 ขึ้นไป แสดงว่าข้อมูลมีการกระจายตัวใกล้กับ 1 และไปในทิศทางเดียวกัน

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง

(n=385)

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	การมีส่วนร่วมทางการเมือง			
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
ด้านการเลือกตั้ง	3.74	.64	มาก	2
ด้านการสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	3.67	.97	มาก	4
ด้านการกระทำโดยความสมัครใจ	3.69	.63	มาก	3
ด้านการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง	3.61	.67	มาก	5
ด้านการรณรงค์หาเสียง	4.82	.72	มากที่สุด	1
การมีส่วนร่วมทางการเมือง	**4.31**	**.49**	**มากที่สุด**	

พบว่าค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและองค์ประกอบกลุ่มตัวอย่าง การมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.31 (SD. .49) และเมื่อจำแนกเป็นรายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบด้านการรณรงค์หาเสียง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด = 4.82 (SD. .72) รองลงมาเป็นองค์ประกอบ*ด้าน*การเลือกตั้ง ค่าเฉลี่ย =3.74 (SD. .64) รองลงมาเป็นองค์ประกอบด้านการกระทำโดยความสมัครใจ มีค่าเฉลี่ย =3.69 (SD. .63) องค์ประกอบด้านการสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง มีค่าเฉลี่ย =3.67 (SD. .97) และองค์ประกอบด้านการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง มีค่าเฉลี่ย =3.61 (SD. .67) แต่อย่างไรก็ตามเมื่อสังเกตคะแนนส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานกลับพบว่ามีค่ามากกว่า .50 ขึ้นไป แสดงว่าข้อมูลมีการกระจายตัวใกล้กับ 1 และไปในทิศทางเดียวกัน

ผลทดสอบ t-test ด้านการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์จำแนกตามเพศ พบว่า การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่างทั้งชายและหญิงไม่มีความแตกต่างที่ระดับ .05 ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองจำแนกตามเพศไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นกัน

การทดสอบความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพ ระดับการศึกษา และอายุ ส่วนตัวแปรตามคือการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผลการทดสอบไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบสำคัญของการวิจัยเรื่อง การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง กรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานี ซึ่งค้นพบองค์ประกอบด้านการแชทส่งทางไลน์ Line มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาเป็นองค์ประกอบด้านการแชทส่งทางเฟซบุ๊กวิดีโออัพโหลดรูป Facebook ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมทางการเมือง องค์ประกอบด้านการรณรงค์หาเสียงมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรองลงมาเป็นองค์ประกอบด้านการเลือกตั้งรองลงมาเป็นองค์ประกอบด้านการกระทำโดยความสมัครใจ ดังนั้นเมื่อนำประเด็นการค้นพบนี้มาดำเนินการอภิปรายสามารถนำเสนอรายละเอียดของแต่ละประเด็นได้ต่อไปนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสังคมออนไลน์ไม่ว่าจะเป็นทางเฟซบุ๊ก (facebook) หรือเว็บไซต์ออนไลน์อื่นๆ ที่มีการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองซึ่งมีทั้งฝ่ายที่สนับสนุนและฝ่ายต่อต้านได้มีการรวมกลุ่มกันเป็นชุมชนเสมือนจริงทางการเมืองตลอดจนการนำข้อมูลข่าวสารมาใช้ในการสนับสนุนอุดมการณ์ความเชื่อและต่อต้านความน่าเชื่อถือข้อมูลของอีกฝ่ายหนึ่งเป็นเสมือนสงครามในทางการเมืองข้อมูลข่าวสารทำให้เห็นถึงพัฒนาการของการสื่อสารทางการเมืองของประเทศไทยซึ่งเริ่มจากการสื่อสารแบบทางเดียวมาเป็นการสื่อสารแบบสองทางและมีการโต้ตอบทางการสื่อสารมากขึ้นทำให้เกิดการสร้างการเมืองแบบเสมือนจริง (virtual politics) มากขึ้นตามลำดับและการสื่อสารทางการเมืองจากที่รัฐเป็นผู้กุมอำนาจเพียงผู้เดียวมาสู่การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสื่อสารมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการที่ประชาชนทั่วไปได้รับข้อมูลข่าวสารและการสื่อสารทางการเมืองจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีการพิจารณาอย่างพินิจพิเคราะห์ถึงข้อมูลด้วยความมีเหตุมีผลและรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสารที่เป็นข้อเท็จจริงทางการเมืองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐบาล (วรทิพย์ มีมาก และชีวินทร์ ฉายาชวลิต, 2547) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุดม ไพรเกษตร และปิยากร หวังมหาพร (2560) การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการใช้เฟสบุ๊ก ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการใช้เฟสบุ๊ก ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้เฟสบุ๊ก ปัญหาและอุปสรรคในการใช้เฟสบุ๊กและเสนอแนวทางการใช้เฟสบุ๊กของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ หน่วยงานภาครัฐระดับกรม/เทียบเท่ากลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยผู้บริหารหรือผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ 6 แห่ง และนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อสังคม 3 คน ผลการวิจัยพบว่าหน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่ที่ใช้เฟสบุ๊กเป็นหน่วยงานสนับสนุนการใช้เฟสบุ๊กมีลักษณะเป็น Page ผ่านทางเว็บไซต์ของหน่วยงานหน่วยงานภายในเป็นผู้ดูแล มีวัตถุประสงค์การใช้เพื่อเป็นช่องทางสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์กับประชาชน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน คือการสนับสนุนของผู้นำ วัตถุประสงค์ของนโยบายและความร่วมมือของประชาชนโดยมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมผ่านเฟสบุ๊กสูงสุดสำหรับหน่วยงานภาครัฐที่ไม่ใช้เฟสบุ๊ก เนื่องจากมีช่องทางสื่อสารกับประชาชนอื่นอยู่แล้ว ไม่มีบุคลากรดูแล

เป็นต้น ปัญหาและอุปสรรคในการใช้เฟสบุ๊กเพื่อการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ เช่น บุคลากรขาดความรู้สำหรับแนวทางใช้เฟสบุ๊กของหน่วยงานภาครัฐเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเช่นการอบรมบุคลากรการประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ซึ่งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนก จินดา (2557) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาลักษณะประชากรของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี ที่มีส่วนร่วมการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี ที่มีส่วนร่วมการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์และศึกษาประเภทของสื่อออนไลน์ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ประชาชนในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 385 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูลเป็นค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที (t-test) เปรียบเทียบความแตกต่างของข้อมูลโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way analysis of variance-ANOVA) และการเปรียบเทียบเชิงซ้อนรายคู่ (Multiple comparison) โดยวิธีการสถิติ LSD กรณีที่มีนัยสำคัญทางสถิติผลการวิจัยพบว่า เพศ สถานภาพ ศาสนา อาชีพ การศึกษาและรายได้แตกต่างกันไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดนนทบุรีต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบว่า อายุระหว่าง 42-45 ปี มีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์มากที่สุดรองลงมา ได้แก่ อายุ 30-33 ปี มีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในระดับมาก พฤติกรรมการเปิดรับสื่อการเริ่มเปิดใช้เครือข่ายสังคมมายาวนานช่วงเวลาที่เปิดรับ ระยะเวลาการใช้เครือข่ายสังคมต่อครั้งสถานที่ในการเข้าถึงเครือข่ายสังคมออนไลน์รวมถึงผู้ที่ติดต่อสื่อสารด้วยในระหว่างการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนพบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่า ผู้ใช้คอมพิวเตอร์สำนักงานมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด รวมทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรสวรรค์ สุตะคาน (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี 2) วิเคราะห์พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี 3) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองจากความคิดเห็นของประชาชนในอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี โดยการวิจัยในครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน และใช้เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.996 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test (ANOVA) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ผลการวิจัยพบว่า 1) ประชาชนในอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี มีระดับของความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับ

ปานกลาง โดยหากพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นที่มีค่ามากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ การติดตามคำปราศรัยของผู้สมัครรับเลือกตั้ง รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการดูแลทรัพย์สินของทางราชการและการมีส่วนร่วมในการออกเสียงในการทำประชาตามลำดับ 2) ประชาชนในอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี มีระดับของความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยหากพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นที่มีมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ ท่านได้แสดงออกทางการเมืองโดยการเขียน/การพูดคุย/การสื่อสารในสังคมออนไลน์ รองลงมาคือ ท่านเคยร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเคลื่อนไหวของพรรคการเมืองและท่านเคยประท้วงโดยสงบและปราศจากอาวุธด้วยความสมัครใจตามลำดับ 3) ประชาชนในอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ที่มีอาชีพแตกต่างกันมีการมีส่วนร่วมทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกัน สถานภาพการสมรส อาชีพและรายได้แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน รวมทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูสิทธ์ ขันติกุล (2553) รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อค้นหาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง 3) เพื่อสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์โดยมีเทคนิคเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบใช้ความน่าจะเป็น (Probability Sampling) คือ แบบแบ่งชั้น(Stratified random sampling) เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้อย่างครอบคลุมทุกแขวงทุกชุมชนและแบบง่าย(Simple Random Sampling) สำหรับการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับประชาชน จำนวน 385 คน และใช้เทคนิคเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น(Non-Probability Sampling) คือ แบบเจาะจง (Purposive Sampling) สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำชุมชน 44 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) สถิติเชิงอนุมาน(Inductive Statistics) และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา(Content analysis) ผลการศึกษาดังนี้ ประชาชนเขตดุสิตกรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมอยู่ในระดับต่ำส่วนรายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองเพียง 2 ระดับเท่านั้นได้แก่ ระดับปานกลางและต่ำซึ่งรายด้านที่อยู่ระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมืองและด้านการสนทนาเรื่องการเมือง ส่วนรายด้านที่อยู่ระดับต่ำได้แก่ ด้านการชุมนุมทางการเมือง ด้านการติดต่อกับนักการเมืองและด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมชัย นาคแสนพญา (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการที่จะศึกษาถึงพฤติกรรมการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยรามคำแหงในช่วงที่รัฐบาลมี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะเป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อศึกษาถึงระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและเพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ กลุ่มนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง กลุ่มประชากรของการวิจัยครั้งนี้ได้ แก่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทั้ง 7 คณะในส่วนกลางของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้แก่คณะนิติศาสตร์คณะบริหารธุรกิจคณะมนุษยศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์คณะรัฐศาสตร์และคณะเศรษฐศาสตร์ รวม 597 คน การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยนัท สุขไชยะ และ ชาญชัย จิวจินดา (2557) การศึกษาเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองไทยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ กรณีศึกษา เฟซบุ๊กเพจ SUTHEP THAUGSUBAN (สุเทพ เทือกสุบรรณ) ช่วงเวลา 31 ตุลาคม 2556 ถึง 22 พฤษภาคม 2557 การวิจัยดังกล่าวเป็นการวิจัยแบบผสมผสานด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติจากผู้ติดตาม เพจ เฟซบุ๊กและวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูล 3 ท่าน ผลการวิจัย พบว่าการสื่อสารทางการเมืองผ่าน เฟซบุ๊ก นำมาใช้ในเมืองไทยเป็นครั้งแรก หลังจากการสื่อสารผ่านทีวี ดาวเทียม และการสื่อสารผ่านทางวิทยุชุมชนโดยการศึกษานี้พยายามทำความเข้าใจการเคลื่อนไหวทางการเมืองออนไลน์และความเชื่อมโยงกับออฟไลน์ผ่านเครือข่ายการพัฒนาโครงข่ายสื่อสารไร้สายที่รวดเร็วขึ้นและครอบคลุมมากขึ้นทำให้ความรับรู้ต่อสภาพแวดล้อมของเราจะมีผัสสะเชิงข้อมูลด้านต่างๆ ที่รับรู้ผ่านทางออนไลน์เข้ามาเสริมด้วยพื้นที่ออนไลน์/ออฟไลน์เองก็กำลังค่อยๆ เปลี่ยนหน้าตาไปมีผลทำให้พื้นที่ดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและกำลังจะเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสารทางการเมืองและเพื่อเป็นแนวทางในรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารของผู้นำทางการเมืองไทยในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง กรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานี

1) ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยพบว่าการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนของจังหวัดปทุมธานี ควรมีการนำเสนอข่าวทางการเมืองที่เป็นความจริงรวมทั้งต้องปราศจากอคติทางการเมือง เพื่อเป็นการส่งผลทำให้ประชาชนผู้ติดตามข่าวทางการเมืองทางสื่อออนไลน์ได้รับรู้ข่าวสารทางการเมืองที่เป็นจริงและส่งผลทำให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองที่จะนำไปสู่การพัฒนาการเมืองไปสู่หลักประชาธิปไตยบนพื้นฐานเหตุและผลได้อย่างแท้จริงต่อไป

2) ประชาชนในเขตจังหวัดปทุมธานีที่มีพฤติกรรมในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนยังมีทัศนคติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อความรู้สึกทัศนคติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ต้องการสื่อสารเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จะต้องศึกษาทัศนคติของประชาชนแต่ละกลุ่มที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์เพื่อเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองแนวใหม่

3) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรใช้ประโยชน์จากสื่อออนไลน์และสื่อสังคมออนไลน์ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้เป็นประโยชน์ต่อการการเรียนรู้ ค่านิยม หรือวัฒนธรรมของประบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่ถูกต้องและเหมาะสม ตลอดจนให้ความรู้เกี่ยวกับสถาบันทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ หรือสื่อออนไลน์ให้มากขึ้นโดยจำเป็นต้องแสดงบทบาททางการเมืองแบบมีส่วนร่วมเพื่อเป็นการพัฒนาประชาธิปไตยในระยะยาวต่อไป

4) ควรมีการกลั่นกรองข่าวที่รับรู้ว่าจริงเท็จเพียงใดด้วยเหตุและผลที่เป็นไปตามความจริง รวมทั้งในการแสดงความคิดเห็นการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในโพสต์ทางสื่อออนไลน์ต่างๆ ไม่ควรมีความรุนแรง ไม่ควรแบ่งพรรคแบ่งฝ่ายในการร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเพื่อเป็นการฝึกตนเองรู้จักวิเคราะห์ข่าวทางการเมืองตามหลักประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กนก จินดา. (2557). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี.** วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 5 (2), 16-26

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2549). **สถิติสำหรับงานวิจัย** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เฉลิมชัย นาคแสนพญา. (2553). **การสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ชัยนัท สุขไชยะ และ ชาญชัย จิวจินดา. (2557). **การสื่อสารทางการเมืองไทยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ กรณีศึกษา เฟซบุ๊กเพจ SUTHEP THAUGSUBAN (สุเทพ เทือกสุบรรณ) ช่วงเวลา 31 ตุลาคม 2556 ถึง 22 พฤษภาคม 2557.** วารสาร มมร วิชาการล้านนา ปีที่ 8 (1) (มกราคม-มิถุนายน).

ภูสิทธ์ ขันติกุล. (2553). **รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร.** รายงานการวิจัยได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปีงบประมาณ 2553.

มงคล พวงกิจจา. (2553). **พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา,บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

พรสวรรค์ สุตะคาน. (2559). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองกับพฤติกรรมการเมืองของประชาชนในอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี.** วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น. 13 (2) กรกฎาคม-ธันวาคม 2559.

สะถิระ เผือกประพันธุ์. (2554). **การสื่อสารทางการเมืองของนายอุทัย พิมพ์ใจชน: ศึกษาในห้วงระหว่างปี พ.ศ. 2512-2549.** วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกริก.

อุดม ไพรเกษตร และปิยากร หวังมหาพร. (2560). **การมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านทางสื่อสังคมเฟสบุ๊คของหน่วยงานภาครัฐ.** วารสารการเมืองการปกครอง. 7 (1) ประจำเดือนมกราคม – เมษายน 2560.

Bisballe, L. (2006). **The intercultural city - making the most of diversity (Thematic study). Social entrepreneurship as a space for interculturalcommunication and innovation.** Retrieved February 3, 2011, from: http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/culture/cities/Publication/SocialEntrepreneurship.pdf

Coleman,J. (2005). **Introducing Speech and Language Processing.** Cambridge University. Press. ISBN 0-521-53069-5. Reviewed by Danie.

Huntington, Samuel P. and Joan M. Nelson. (1976). **No Easy Choice: Political Participation in Developing Countries. Cambridge.** Mass: Harvard University Press.

William B. G., & Mody.B. (2002). **Handbook of international and intercultural communication.** Sage Publications, 2002 - 606.

Samovar, A. L, Porter E.R., & Mcdaniel,R.E. (2009). **Enhance your intercultural communication learning experience! Intercultural Communication: A Reader, Thirteenth Edition Library of Congress Control data is on record at the Library of Congress.** ISBN-13: 978-0-495-89831-3.

Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis (**Third edition). New York: Harper and Row Publication.

การปรับตัวของการท่องเที่ยวชุมชนสู่การท่องเที่ยววิถีใหม่ กรณีศึกษา ชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

The Adaptation of Community Tourism toward the New-Normal Tourism:The Case Study of Ban Pha Rang Mee Community, Sai Yoi Sub-district, Noen Maprang District, Phitsanulok Province

นริสสรา ปุ่นจ้อย[1] ณัฏฐณิชา ใจชื่น[2] สุนันทา มาวัน[3] ปารีรัฐ ทิระเนตร[4] และ รสสุคนธ์ ประดิษฐ์[5]
Narissara Poonjoy Natthanicha Jaichuen Sunantha Mawan Pareerat Thiranet and Rotsukhon Pradit

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการปรับตัวของการท่องเที่ยวชุมชนบ้านผารังหมี ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด -19 ไปสู่การท่องเที่ยววิถีใหม่ และ2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะ และแนวทางในการปรับตัวของการท่องเที่ยวชุมชนไปสู่การท่องเที่ยววิถีใหม่ เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประชากรจำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา แจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า การปรับตัวด้านการสร้างความสมดุลเป็นการปรับตัวที่ดีที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.85 อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากชุมชนมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สร้างความสมดุลในเรื่องของการดูแลสภาพแวดล้อมที่มีอยู่ในชุมชน รองลงมาคือ การปรับตัวด้านธุรกิจการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 4.78 อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากชุมชนมีการปรับตัวโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยว เช่น โปรแกรมการท่องเที่ยวชุมชนนั้นเปลี่ยนมาเป็นการจองผ่านช่องทางออนไลน์ การจัดจำหน่ายสินค้าที่ระลึกผ่านระบบออนไลน์ และการปรับตัว ด้านทักษะอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.68 อยู่ในระดับมากที่สุดบุคลากรของชุมชนจึงมีการปรับตัวพัฒนาศักยภาพโดยการเข้า

[1] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล narissara.po@psru.ac.th เบอร์โทร 0648785318

[2] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล natthanicha.ja@psru.ac.th เบอร์โทร 0951120017

[3] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล sunantha.ma@psru.ac.th เบอร์โทร 0931972445

[4] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล pareerat.t@psru.ac.th เบอร์โทร 090253365

[5] อาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล Rotsukhon.P@psru.ac.th เบอร์โทร 0838750515

ฝึกอบรมจากหน่วยงานต่างๆ ที่เข้ามาให้การสนับสนุน แต่ทั้งนี้พบว่ายังขาดการปรับตัวด้านการเรียนรู้ในทักษะภาษาต่างประเทศ การปรับตัวของชุมชนภายใต้สถานการณ์โควิดไปสู่การท่องเที่ยววิถีใหม่ พบว่า ชุมชนมีมาตรการในการป้องกันดูแลสุขภาพและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19

ข้อเสนอแนะ ชุมชนควรปรับตัวในด้านการขยายฐานสมาชิกให้เพิ่มมากขึ้นเพื่อเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของคนในชุมชน และการปรับตัวด้านทักษะต่างประเทศเพื่อความพร้อมใน การรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

คำสำคัญ : การปรับตัว, การท่องเที่ยวชุมชน, การท่องเที่ยววิถีใหม่

Abstract

This research aims to 1) Study the adaptation of Ban Pha Rang Mee Community Tourism under the COVID-19 pandemic situation toward the New-Normal Tourism and to 2) Study suggestions and adaptation guidelines of community tourism toward the New-Normal Tourism. This research is a mix method between quantitative research and qualitative research. The research population is 30 and the research instruments for data collection are survey and interview. The data analysis is done by Statistic description, Frequency distribution, finding Percentage, finding Mean and Standard deviation, as well as Content analysis. The research result found that the adaptation in creating balance is the best way which has its Mean of 4.85 and it is in the good level due to the community offers cultural tourism support and environmental balance. Next is the adaptation in tourism business which has its Mean of 4.78 and is in the good level due to the community has its adaptation by bringing technology to assist tourism business. For example, the technology assistance includes the change in having online platform for making reservation instead of regular travel program, and the selling of souvenirs online. Also, the adaptation in skill development is in the most level and has its Mean of 4.68 Therefore, community staff members have their self-efficiency adjustment by participating in the related trainings offered by different organizations willing to support. In addition, the lack of foreign language skill development, and the lack of community adaptation under the COVID-19 pandemic situation toward the New-

Normal Tourism were also found. However, fortunately the community has its protection practice concerning health and safety for tourists to follow during this COVID-19 pandemic situation.

Suggestions for the community are that community should adapt themselves for gaining more members and having more community participation in providing tourism, and they should have their foreign language skill development for more readiness to welcome foreign tourists.

Key Words: Adaptation, Community Tourism, New-Normal Tourism

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ของโลก เพราะมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อระบบเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม จึงกลายเป็นที่ยอมรับกันในทุกประเทศบนโลกนี้ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ต่างๆ มากมาย สามารถสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นลำดับต้นๆ ในอดีตการท่องเที่ยวจะเป็นกิจกรรมของเจ้าขุนมูลนาย อาจเป็นเพียงกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจเท่านั้น แต่หากในปัจจุบันรูปแบบของการท่องเที่ยวได้มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้ว่ามีการแบ่งรูปแบบของการท่องเที่ยวออกเป็นหลายประเภท อาทิเช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวแบบผจญภัย และการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท เป็นต้น

การท่องเที่ยวชุมชนเป็นการท่องเที่ยวใหม่โดยที่ชุมชนมีบทบาทในฐานะเจ้าของ มีส่วนร่วมในการจัดการและใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนและชุมชน (กชธมน วงศ์คำ, 2562) การท่องเที่ยวชุมชนถึงแม้จะไม่สามารถทดแทนการท่องเที่ยวกระแสหลักได้ แต่นับว่าเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกหนึ่งที่ได้รับความนิยมมากขึ้นในปัจจุบัน นับเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาชุมชน และเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศให้เกิดความยั่งยืนได้อีกรูปแบบหนึ่ง โครงการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชนให้เป็นต้นแบบชุมชนนำร่องในการ วางแผนการจัดการ และสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความยั่งยืนอยู่บนพื้นฐานของความเป็นชุมชน การอนุรักษ์วิถีชีวิตวัฒนธรรมท้องถิ่น และการรักษาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ภายใต้การมีส่วนร่วมในการดำเนินการของชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการ การท่องเที่ยวของชุมชนได้ด้วยตนเอง (สำนักท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2561 : 13)

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่เกิดขึ้นทั่วโลกนับตั้งแต่ปลายปี 2562 ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และการท่องเที่ยวในหลายประเทศทั่วโลก ซึ่งแน่นอนว่าย่อมส่งผล

กระทบ ต่อการท่องเที่ยวไทยและการท่องเที่ยวโลกอย่างมาก ทำให้การเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศหยุดชะงัก รวมถึงส่งผลกระทบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย

พื้นที่ศึกษาชุมชนบ้านผารังหมีตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกหนึ่งในชุมชนที่ได้จัดตั้งการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งการท่องเที่ยวภายในชุมชนบ้านผารังหมีมีกิจกรรมที่หลากหลายทั้งในเรื่องของประเพณีวัฒนธรรมกลุ่มอาชีพสินค้าและบริการต่างๆ ชุมชนบ้านผารังหมียังเป็นชุมชนเดียวในจังหวัดพิษณุโลกที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการท่องเที่ยวชุมชนอาเซียน ปี 2563 (NBTพิษณุโลก, 2564) จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ผ่านมาได้ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านผารังหมีทั้งผลกระทบทางเศรษฐกิจและด้านสังคม ซึ่งชุมชนเองจะต้องปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์การแพร่ระบาดเพื่อให้เกิดการปรับตัวเข้าสู่การท่องเที่ยววิถีใหม่ที่จะต้องมีมาตรการป้องกันการแพร่ระบาด การปรับตัวด้านธุรกิจ ด้านทักษะต่าง ๆ ดังนั้นจึงเป็นที่มาและความสำคัญของการศึกษาวิจัยเรื่องการปรับตัวของการท่องเที่ยวชุมชนสู่การท่องเที่ยววิถีใหม่ กรณีศึกษา ชุมชน บ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปรับตัวของการท่องเที่ยวชุมชนบ้านผารังหมีภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ไปสู่การท่องเที่ยววิถีใหม่
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางในการปรับตัวของการท่องเที่ยวชุมชนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ไปสู่การท่องเที่ยววิถีใหม่

กรอบแนวคิดการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ศึกษา การปรับตัวของการท่องเที่ยวชุมชนสู่การท่องเที่ยววิถีใหม่ กรณีศึกษาชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก โดยมีการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยไว้ดังนี้

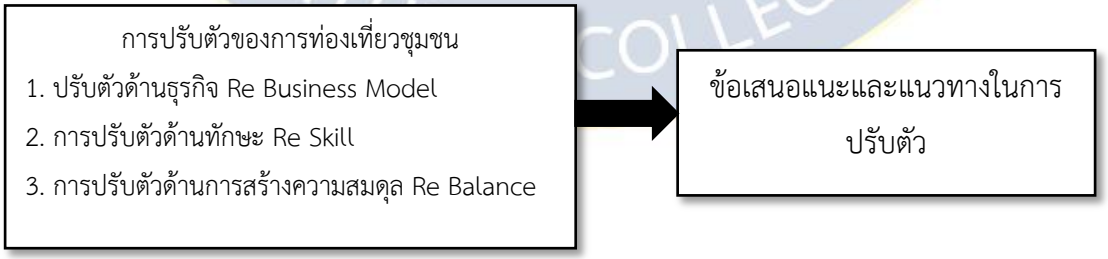

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "การปรับตัวของการท่องเที่ยวชุมชนสู่การท่องเที่ยววิถีใหม่ กรณีศึกษา ชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก" เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณหรือแบบผสมผสาน (Mixed Method) เพื่อให้ทราบถึงประเด็นในรายละเอียดที่สำคัญและมีความครอบคลุมในเนื้อหาสาระสำคัญที่ทำการศึกษาอย่างครบถ้วน ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอขั้นตอนการดำเนินการวิจัยมีกระบวนการวิจัยและขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือสมาชิกในชุมชนที่ทำการท่องเที่ยวจำนวน 30 คน

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

1. เจ้าหน้าที่รัฐ คือ นายกเทศมนตรี ผู้ช่วยเจ้าพนักงานพัฒนาชุมชน และนักวิชาการพัฒนาชุมชน

2. ผู้นำชุมชน คือ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และประธานชุมชนท่องเที่ยว

3. แกนนำกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชน คือ ประธานกลุ่มผ้าขาวม้าแปลงร่าง ประธานกลุ่มเสื่อกก ประชาสัมพันธ์กลุ่มทอผ้า และประธานบ้านพักโฮมสเตย์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินการวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ซึ่งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียดของเครื่องมือทั้งสองประเภทดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ด้วยการหาค่าคะแนนการปรับตัวโดยเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์ และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆที่รวบรวมได้

ผลการวิจัย

1. การปรับตัวของการท่องเที่ยวชุมชนบ้านผารังหมีภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด -19 ไปสู่การท่องเที่ยววิถีใหม่ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้ จำนวนปีที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน และเป็นสมาชิกในกลุ่มการท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่ชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

เพศ	**จำนวน**	**ร้อยละ**
ชาย	13	43.3
หญิง	17	36.7
รวม	**30**	**100.0**
อายุ	**จำนวน**	**ร้อยละ**
21 – 30 ปี	1	3.3
อายุ 31 – 40 ปี	1	3.3
อายุ 41 – 50 ปี	5	16.7
อายุ 51 – 60 ปี	10	33.3
อายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป	13	43.3
รวม	**30**	**100.0**
สถานภาพ	**จำนวน**	**ร้อยละ**
โสด	1	3.3
สมรส	27	90.0
หย่าร้าง	2	6.7
รวม	**30**	**100.0**
ระดับการศึกษา	**จำนวน**	**ร้อยละ**
ประถมศึกษา	21	70.0
มัธยมศึกา	6	20.0
ปวช./ปวส./อนุปริญญา	1	3.3
ปริญญาตรี	2	6.7
รวม	**30**	**100.0**

อาชีพหลัก	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรกร	28	93.3
รับราชการ	1	3.3
อื่นๆ	1	3.3
รวม	**30**	**100.0**
รายได้	**จำนวน**	**ร้อยละ**
รายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท	15	50.0
รายได้ 5,000 – 10,000 บาท	12	40.0
รายได้ 10,001 – 15,000 บาท	1	3.3
มากกว่า 20,000 ขึ้นไป	2	6.7
รวม	**30**	**100.0**
จำนวนปีที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน	**จำนวน**	**ร้อยละ**
น้อยกว่า 1 ปี	8	26.7
4 – 5 ปี	2	6.7
6 – 10 ปี	14	46.7
มากกว่า 10 ปี	6	20.0
รวม	**30**	**100.0**
เป็นสมาชิกในกลุ่มการท่องเที่ยว	**จำนวน**	**ร้อยละ**
บ้านพักโฮมสเตย์	8	26.7
นำเที่ยว	18	60.0
ร้านอารหาร	2	6.7
ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก	2	6.7
รวม	**30**	**100.0**

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 30 คนพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วงมากกว่า 60 ปีขึ้นไป มีสถานภาพสมรส มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีอาชีพเป็นเกษตรกร มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท มีจำนวนปีที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน 6–10 ปี เป็นสมาชิกในกลุ่มนำท่องเที่ยว

การปรับตัวของการท่องเที่ยวชุมชนสู่การท่องเที่ยววิถีใหม่ ทั้งหมด 3 ด้าน	($\bar{x}$)	(S.D)	แปลผล
1. การปรับตัวด้านธุรกิจการท่องเที่ยว	4.78	0.35	มากที่สุด
2. การปรับตัวด้านทักษะ	4.68	0.37	มากที่สุด
3. การปรับตัวด้านการสร้างความสมดุล	4.85	0.33	มากที่สุด
ผลรวม	**4.77**	**0.34**	**มากที่สุด**

โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน ซึ่งเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ การปรับตัวด้านการสร้างความสมดุล รองลงมาคือ การปรับตัวด้านธุรกิจการท่องเที่ยว และการปรับตัวด้านทักษะ

ระดับการปรับตัวของการท่องเที่ยวชุมชนวิถีใหม่ ชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพาณุโลก ด้านการปรับตัวด้านธุรกิจการท่องเที่ยว	($\bar{x}$)	(S.D)	แปลผล
1. กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนของท่านมีการปรับตัวในการพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวมากขึ้น	4.80	0.40	มากที่สุด
2. กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนของท่านมีการปรับตัวในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวของชุมชน	4.80	0.40	มากที่สุด
3. กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนของท่านมีการปรับตัวในการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวผ่านช่องทางต่างๆ	4.77	0.50	มากที่สุด
4. กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนของท่านมีการปรับตัวในธุรกิจการท่องเที่ยวด้านการจำหน่าย	4.80	0.40	มากที่สุด
5. กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงโปรแกรมการท่องเที่ยวและที่พักคำนึงถึงสุขภาพและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญเพื่อให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยววิถีใหม่	4.77	0.43	มากที่สุด
ผลรวม	**4.78**	**0.35**	**มากที่สุด**

ระดับการปรับตัวของการท่องเที่ยวชุมชนสู่การท่องเที่ยววิถีใหม่ ชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านการปรับตัวด้านธุรกิจการท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ย 4.78 อยู่ในระดับมากที่สุดเนื่องจากชุมชนมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน โปรแกรมการท่องเที่ยวชุมชนนั้นเปลี่ยนมาเป็นการจองผ่านช่องทางออนไลน์ ผ่านเพจการท่องเที่ยวชุมชน ชื่อว่าบ้านผารังหมีน่าอยู่ ในส่วนของสินค้าของทางชุมชนจากเดิมที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาซื้อกับทาง

ชุมชนได้โดยตรงก็ต้องปรับตัวโดยการขายผ่านช่องทางออนไลน์ การค้าขายสินค้าออนไลน์ก็จะทำโดยการนำสินค้าของแต่ละกลุ่ม มารวมกันแล้วค้าขายผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น ไม้กวาดทางมะพร้าว ผ้าขาวม้าแปลงร่าง เสื่อกกกอก ผลิตภัณฑ์จากมะม่วง แคร็กเกอร์มะม่วง ข้าวหอมสุดใจ ของชำร่วยในงานบุญต่างๆ เป็นต้น ซึ่งได้มีการ Live ผ่านทาง Facebook ค้าขายผ่านแอพลิเคชั่น Shopee

ระดับการปรับตัวของการท่องเที่ยวชุมชนสู่การท่องเที่ยววิถีใหม่ ชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านการปรับตัวด้านทักษะ	**($\bar{x}$)**	**(S.D)**	**แปลผล**
1. กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนของท่านมีการปรับการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการสร้างฐานข้อมูลในการท่องเที่ยวเว็บไซต์สำหรับการจองหรือสืบค้นข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเพื่อประกอบการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว	4.80	0.40	มากที่สุด
2. กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนของท่านมีการปรับตัวต่อการสร้างระบบบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนและกำหนดกฎกติกาที่ใช้ในการบริหารท่องเที่ยว	4.77	0.43	มากที่สุด
3. กลุ่มชุมชนท่องเที่ยวของท่านมีการส่งเสริมศักยภาพของคนโดยส่งเสริมให้คนในชุมชนรู้จักตนเอง มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวดดยชุมชนและทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยว มีความภาคภูมิใจพร้อมที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยว	4.83	0.37	มากที่สุด
4. กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนของท่านมีการสร้างระบบในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยวภายในชุมชนโดยชุมชนเองมีการพัฒนาทักษะและการเพิ่มเติมความรู้ใหม่ให้กับสมาชิกในชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยว	4.77	0.43	มากที่สุด
5. กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนของท่านมีการกำหนดกฎกติกาที่ใช้ในการบริหารการท่องเที่ยว	4.83	0.37	มากที่สุด
6. การท่องเที่ยวชุมชนของท่านมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ทักษะการทำงานเป็นทีม สร้างคามภาคภูมิใจในความเป็นท้องถิ่น และสร้างความร่วมมือและความสามัคคีของคนในชุมชน	4.77	0.43	มากที่สุด
7. กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนของท่านมีการส่งเสริมการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ	2.97	0.61	ปานกลาง
ผลรวม	**4.68**	**0.37**	**มากที่สุด**

ระดับการปรับตัวของการท่องเที่ยวชุมชนสู่การท่องเที่ยววิถีใหม่ ชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านการปรับตัวด้านทักษะ โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.68 เนื่องจากชุมชนมีการปรับตัวทางด้านทักษะในเรื่องของตัวบุคลากร เนื่องจากมีผลมากในการทำการท่องเที่ยว เพราะนอกจากจะดูแลพื้นที่ท่องเที่ยวแล้วยังต้องมองไปถึงสภาพแวดล้อมและดูแลนักท่องเที่ยวที่เข้ามาด้วย เพราะฉะนั้นตัวบุคลากรของชุมชนจึงมีการปรับตัวพัฒนาศักยภาพโดยการเข้าฝึกอบรมจากหน่วยงานต่างๆที่เข้ามาให้การสนับสนุน เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก (กทจ.) อุตสาหกรรมจังหวัดพิษณุโลก (สอจ.) วัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก พัฒนาชุมชนทุกหน่วยงาน มหาวิทยาลัยต่างๆ เพื่อสร้างบุคลากรให้เป็น นักเล่าเรื่อง นักสื่อความหมาย นักพูด เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านภาษาและการกล้าแสดงออก การเรียงร้อยถ้อยคำและเรื่องราวของชุมชนเพื่อที่จะสื่อออกไปให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้และเข้าใจ ในเรื่องของเทคโนโลยีทางด้านชุมชนได้สร้างเพจต่างๆขึ้นมา เพื่อเป็นการติดต่อสื่อสารและค้าขายสินค้าต่างๆกับนักท่องเที่ยว และทางชุมชนจะยังคงพัฒนาศักยภาพต่อไปเรื่อยๆเพื่อที่จะก้าวทันสถานการณ์ในปัจจุบัน

ระดับการปรับตัวของการท่องเที่ยวชุมชนสู่การท่องเที่ยววิถีใหม่ ชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านการปรับตัวด้านการสร้างความสมดุล	**($\bar{X}$)**	**(S.D)**	**แปลผล**
1. กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนของท่านมีการปรับตัวโดยมีการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน	4.77	0.62	มากที่สุด
2. กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนของท่านมีการป้องกันจัดการและแก้ปัญหามลภาวะ	4.80	0.48	มากที่สุด
3. การท่องเที่ยวโดยชุมชนของท่านมีส่วนสนับสนุนการฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่น ชุมชนมีการบริหารจัดการและร่วมกันกำหนดว่าวิถีชีวิตและวัฒนธรรมอะไรบ้างที่ชุมชนพร้อมในการนำเสนอและสร้างการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน	4.90	0.30	มากที่สุด
4. กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนของท่านมีกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการเรียนรู้ความเข้าใจในวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชนให้แก่ผู้มาเยือน	4.90	0.30	มากที่สุด

5. กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนของท่านมีการสร้างจิตสำนึกและองค์ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ทั้งคนในชุมชน และนักท่องเที่ยว	4.87	0.34	มากที่สุด
6. กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนของท่านมีการกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมให้กับสมาชิกทุกกลุ่ม	4.87	0.34	มากที่สุด
7. กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนของท่านมีการสร้างอาชีพเสริมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สร้างงานให้กับคนในชุมชน มีการจัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยว สนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาชุมชนและสาธารณประโยชน์	4.87	0.34	มากที่สุด
8. การท่องเที่ยวชุมชนของท่านมีแนวทางปฏิบัติตัวสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น การปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 การปฏิบัติตนในการเดินทางท่องเที่ยวที่ต้องเคารพกฎกติกาของชุมชน	4.90	0.30	มากที่สุด
ผลรวม	**4.85**	**0.33**	**มากที่สุด**

ระดับการปรับตัวของการท่องเที่ยวชุมชนสู่การท่องเที่ยววิถีใหม่ ชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านการปรับตัวด้านการสร้างความสมดุล โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.85 เนื่องจากชุมชนมีการสร้างความสมดุลในเรื่องของการดูแลสภาพแวดล้อมที่มีอยู่ในชุมชน คือ ชุมชนพยายามที่จะเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่สิ่งแวดล้อม ชุมชนเริ่มต้นทำการท่องเที่ยวโดยการศึกษาประวัติวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนเพื่อที่จะนำมาสร้างกระบวนการท่องเที่ยวของชุมชน นำมาเสนอให้นักท่องเที่ยวและสร้างจุดเด่นของชุมชนโดยการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น

ด้านการปรับตัวของชุมชนภายใต้สถานการณ์โควิดไปสู่การท่องเที่ยววิถีใหม่ พบว่า ในปัจจุบันที่ชุมชนได้ประสบกับปัญหาอันเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด -19 นั้น ชุมชนมีการปรับตัวในด้านต่างๆ ทั้งในรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ต้องเปลี่ยนไปเพื่อปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันคือ นักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาในชุมชนนั้นต้องมีการตรวจโควิด (Antigen Test Kit : ATK) ก่อนทุกครั้ง เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางมาถึงชุมชน ชุมชนจะมีจุดบริการเพื่อให้นักท่องเที่ยวลงทะเบียนหรือเช็คอิน ตรวจวัดอุณหภูมิ บริการเจลล้างมือ และให้นักท่องเที่ยวนั้นรักษาระยะห่าง (Social Distancing) และเพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยวและคนในชุมชน ชุมชนมีการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนให้เหมาะสมกับขนาดและศักยภาพของชุมชนด้วยเพื่อลดความแออัดตามมาตรการที่รัฐบาลได้กำหนดไว้

อภิปรายผล

การปรับตัวของการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านผารังหมีฯ พบว่า การปรับตัวด้านการสร้างความสมดุลเป็นการปรับตัวที่ดีที่สุด เนื่องจากชุมชนมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สร้างความสมดุลในเรื่องของการดูแลสภาพแวดล้อมที่มีอยู่ในชุมชน โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพล ศิริเวชพันธุ์ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนสู่มาตรฐานความปกติใหม่ (New Normal) เพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัส โคโรน่า 2019 กรณีศึกษาชุมชนหนองฮะ อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชน มีความสอดคล้องกับ "การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม" ปรากฏอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาว ที่มุ่งเสนอการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นวิถีชีวิตของคนในชุมชน

การปรับตัวด้านธุรกิจการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านผารังหมีฯ มีการปรับตัวโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยว เช่น โปรแกรมการท่องเที่ยวชุมชนนั้นเปลี่ยนมาเป็นการจองผ่านช่องทางออนไลน์ซึ่งจะมีช่องทางต่างๆ ดังนี้ ช่องทางแรกจะเป็นหน่วยงานราชการที่จะติดต่อเพื่อศึกษา ดูงาน ช่องทางที่สองคือนักท่องเที่ยวที่ติดต่อเข้ามาผ่านทางเพจของชุมชนการปรับตัวโดยชุมชนหันมาขายสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของชุมชนผ่านช่องทางออนไลน์ต่างๆ เช่น การ Live ผ่านทาง Facebook การลงขายสินค้าผ่านแอพลิเคชั่น Shopee สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์ และคณะ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทางรอดและแนวทางการปรับตัวของวิสาหกิจชุมชนแนววิถีใหม่หลังวิกฤต COVID-19 ของไทย พบว่า ชุมชนมีทางรอดด้านการจัดการรวมกลุ่มกันในรูปแบบวิสาหกิจชุมชนมุ่งผลิตสินค้าที่แปลกใหม่ การขายออนไลน์ร่วมกันหรือการสร้างเพจในการขายสินค้าร่วมกัน

การปรับตัวของชุมชนภายใต้สถานการณ์โควิดไปสู่การท่องเที่ยววิถีใหม่ พบว่า ชุมชนมีมาตรการในการป้องกันดูแลสุขภาพและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 โดยนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาในชุมชนนั้นต้องมีการตรวจโควิด (Antigen Test Kit : ATK) ก่อนทุกครั้ง ทุกคนต้องสวมหน้ากากอนามัยตลอดเวลา และเมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางมาถึงชุมชน ชุมชนจะมีจุดบริการเพื่อให้นักท่องเที่ยวลงทะเบียนหรือเช็คอิน ตรวจวัดอุณหภูมิ บริการเจลล้างมือ และให้นักท่องเที่ยวนั้นรักษาระยะห่าง (Social Distancing) นอกจากนี้เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยวและคนในชุมชน ชุมชนมีการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนให้เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพล ศิริเวชพันธุ์ (2564) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนสู่มาตรฐาน ความปกติใหม่ (New Normal) เพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 กรณีศึกษาชุมชนหนองฮะ อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน คนในชุมชนเห็นว่ามาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัย (SHA) นั้นมีความเหมาะสม มีการจัดโครงสร้าง 3 ด้าน คือผู้ประกอบการผู้ให้บริการ และผู้รับบริการ

ซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ใน 3 ระยะ ได้แก่ 1. การต้อนรับนักท่องเที่ยวกำหนดจุดคัดกรอง เช็คอิน โดยมี อสม.เข้ามามีส่วนร่วม 2. การให้บริการนักท่องเที่ยว เช่น บริการอาหารเครื่องดื่ม และ ที่พักเป็นไปตามมาตรฐานความปลอดภัย เช่น การแยกภาชนะ และการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับ

ข้อเสนอแนะ

1. การปรับตัวด้านทักษะภาษาต่างประเทศ ควรมีการจัดอบรมฝึกทักษะภาษาให้แก่สมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชน เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ซึ่งจะทำให้คนในชุมชนได้มีทักษะในการสื่อสารมากยิ่งขึ้น และจะทำให้ชุมชนนั้นสามารถเปิดรับนักท่องเที่ยวได้ทุกกลุ่ม ทุกสัญชาติ

2. จากการสำรวจข้อมูลการวิจัยพบว่า สมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนส่วนมากเป็นผู้สูงอายุ และยังพบว่าประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ เช่น การทอเสื่อกก การทอผ้ามัดหมี่นั้น ยังขาดเยาวชนรุ่นหลังหรือผู้ที่จะมาสืบทอด ดังนั้นชุมชนควรส่งเสริมให้มีการสืบทอดประเพณีต่างๆเหล่านี้เอาไว้ เพื่อที่จะอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้ยังคงมีอยู่ตลอดไป

3. การปรับตัวด้านการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด -19 เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาใช้บริการ และเพื่อสร้างรายได้เพิ่มให้แก่การท่องเที่ยวชุมชนจากการค้าขายสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของชุมชนนั้น ชุมชนควรจะนำการท่องเที่ยวชุมชนเข้าสู่ตลาดการท่องเที่ยวที่ภาครัฐให้การสนับสนุน เช่น โครงการเราเที่ยวด้วยกัน และโครงการคนละครึ่ง เพื่อเพิ่มช่องทางการสร้างรายได้ และยังเป็นการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวชุมชนที่จะไปปรากฏอยู่ในฐานข้อมูลของภาครัฐได้อีกช่องทางหนึ่ง

4. การปรับตัวด้านเทคโนโลยี พบว่าการทำสินค้ามาค้าขายทางออนไลน์ส่วนใหญ่จะมีผู้นำชุมชนเป็นผู้ดำเนินการเนื่องจากสมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนไม่ค่อยมีความรู้มากนัก จึงควรมีการจัดการอบรมให้แก่สมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชน ควรมีการศึกษาด้านตลาดของการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ให้สอดคล้องกับการตลาดในยุคปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาท่องเที่ยวชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

2. ควรศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวออนไลน์ ชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

เอกสารอ้างอิง

กชธมน วงศ์คำ. (2563, 14 มิถุนายน). **การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านหัวขัว ตำบลแกดำ อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม**. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 8(4),1339.

จังหวัดพิษณุโลก บ้านผารังหมี มาตรฐานการท่องเที่ยวชุมชนอาเซียน. (2564). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://mk-mk.facebook.com/NBTPhitsanulok/videos/ (วันที่ค้นข้อมูล : 28 กันยายน 2564).

หลักการของการพัฒนาท่องเที่ยวโดยชุมชน. (2561). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://district.cdd.go.th/huahin/wp-content.pdf/(วันที่ค้นข้อมูล: 20 สิงหาคม 2564).

อรรถพล ศิริเวชพันธุ์. (2564, 8 มิถุนายน). **การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนสู่มาตรฐานความปกติใหม่ (New Normal) เพื่อรองรับ สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กรณีศึกษาชุมชนหนองฮะ อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ.** วารสารมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. 12(1),58 -59.

ปัจจัยที่ส่งผลสัมฤทธิ์ของการเรียนออนไลน์ กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Factors Affect the Achievement of Online Learning, Case Study: Phibunsongkhram Rajabhat University

ธนดล หลำชาวนา[1] ธดาพรพรรณ กลิ่นหอม[2] เนตรนภา ทองดอนง้าว[3] ลลิตา ศรีเรือง[4]และ รสสุคนธ์ ประดิษฐ์[5]
Thanadol Lamcahona Thadapornpan klinhom Naetnapa Thongdonngaw Lalita Sriruang and Rotsukhon Pradit

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนออนไลน์ และ 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการเพิ่มประสิทธิผลของผลสัมฤทธิ์ในการเรียนออนไลน์ เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้สถิติเชิงพรรณนา แจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ด้านผู้เรียน เป็นปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือมีค่าเฉลี่ย 3.73 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ย 3.59 อยู่ในระดับมาก ด้านเนื้อหาและสื่อการเรียน มีค่าเฉลี่ย 3.17 อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการวัดและการประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 2.95 อยู่ในระดับปานกลาง และด้านผู้สอน มีค่าเฉลี่ย 2.89 อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ ระบบเครือข่ายโดยและเทคโนโลยีเฉพาะอินเตอร์เน็ตมีความสำคัญต่อการเรียนออนไลน์เป็นอย่างมากดังนั้นควรได้รับการสนับสนุนจากสถาบันการศึกษาเพื่อให้ทุกคนได้เข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมกัน และปัจจัยด้านผู้สอนควรสร้างเทคนิคการสอนและผลิตสื่อที่มีความน่าสนใจเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์และประสิทธิผลของการเรียนออนไลน์

คำสำคัญ : ปัจจัย, ผลสัมฤทธิ์, การเรียนออนไลน์

[1] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล Thanadon.la@psru.ac.th เบอร์โทร 061-9073327

[2] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล Thadapornpan.k@psru.ac.th เบอร์โทร 085-5407998

[3] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล Naetnapa.t@psru.ac.th เบอร์โทร 098-0047236

[4] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล lalita.sri@psru.ac.th เบอร์โทร 092-0399818

[5] อาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล pan_cakenaka@hotmail.com เบอร์โทร 083-8750515

Abstract

This research objectives were to 1) study the factors which affect the achievement of online learning and 2) study the recommendations for increasing the effectiveness of online learning achievement. It is a quantitative research. The sample were 400 people. The questionnaire was used for data collection and analyzed by using descriptive statistics which were frequency distribution, percentage, average, and standard deviation. As the results, the student aspect was the highest average factor with 3.73 score which is at a high level, followed by an information technology network system with the average of 3.59 at a high level; the content and learning materials, the average was 3.17 at a moderate level; measurement and evaluation, the mean was 2.95 at a moderate level; the instructor, the average was 2.89 at a moderate level, respectively.

As the recommendations, the networking and internet-specific technologies really affects the online learning. It should, therefore, be supported by educational institutions for ensuring everyone able to access equally. In addition, as the teacher factor, the teacher should create teaching techniques along with produce interesting media for the achievement and effectiveness of online learning.

Keywords: factor, achievement, online learning

บทนำ

จากการแพร่ระบาดของ COVID 19 ส่งผลกระทบไปทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยด้วย ได้รับผลกระทบทุกมิติ ผลกระทบด้านการศึกษา กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ระบุว่าปีการศึกษา 2564 มีเด็กหลุดจากระบบการศึกษาแล้ว 6,568 คนพบหลากหลายครอบครัวยากจนเฉียบพลัน และคาดว่าสิ้นปีการศึกษา 2564 จะมีเด็กหลุดจากระบบการศึกษากว่า 65,000 คน แบ่งเป็น ชั้นประถมศึกษา ประมาณ 4% ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประมาณ 19-20% ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประมาณ 48% ทั้งหมด นอกจากนั้น กสศ. ยังพบอีกด้วยว่า ครอบครัวยากจนต้องกู้เงินมาผ่อนมือถือ เพื่อให้ลูกเรียนออนไลน์ รวมไปถึงผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ประชาชนจำนวนมากประสบกับภาวะ Income Shock หรือรายได้ลดลงอย่างกระทันหัน ส่งผลให้ความสามารถในการชำระหนี้ลดลงและมีหนี้สูงขึ้นช่วง 1 ปีที่ผ่านมา ครัวเรือนไทยมีหนี้เพิ่มขึ้นประมาณ 500,000 ล้านบาท (79.8% ต่อ GDP) (อินทร์แก้ว โอภานุเคราะห์กุล, 2564) นอกจากนี้จากสถานการณ์การแพร่ระบาด

ของโควิด 19 ยังพบว่าส่งผลกระทบต่อด้านการศึกษาจากการเรียนออนไลน์ โดยเฉพาะการพบปัญหาความเหลื่อมล้ำและไม่เท่าเทียมทางการศึกษาที่เพิ่มมากขึ้น เห็นได้จากนักเรียนในโรงเรียนนานาชาติและโรงเรียนรัฐที่มีชื่อเสียงในกรุงเทพ ฯ สามารถเข้าถึงการเรียนการสอนผ่านทางระบบออนไลน์หรืออีเลิร์นนิ่ง (E-Learning) อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อต้องกักตัวอยู่ที่บ้าน ในขณะที่มีนักเรียนไทยอีกหลายล้านคน โดยเฉพาะเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสที่ผู้ปกครองยากจนกลับที่ไม่มีเงินที่จะซื้อคอมพิวเตอร์หรือโน้ตบุ๊คเพื่อเรียนหนังสือผ่านช่องทางออนไลน์ได้

การเรียนออนไลน์มีปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้เรียน คือ ตั้งใจเรียนและมีความพร้อมที่จะเรียน มีความใฝ่รู้ในการเรียน มีความรับผิดชอบในการจัดกิจกรรม แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม มีทักษะในการทำงาน มีพื้นฐานในเรื่องที่จะเรียน ต้องการเรียนรู้ตลอดเวลา/คิดริเริ่มสร้างสรรค์ สิ่งที่เป็นเหตุซึ่งเอื้อให้เกิดการเรียนรู้เกิดขึ้นประกอบด้วยปัจจัยด้านผู้เรียนและปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมการที่จะทำให้การเรียน รู้เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพครูควรต้องศึกษาและทำความเข้าใจในปัจจัยต่างๆเหล่านี้ให้ชัดเจน ความสำคัญของปัจจัยด้านสื่อและอุปกรณ์ คือ มีสื่อที่หลากหลายตามความสนใจเด็ก นำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ สื่อพร้อมที่จะใช้งานและให้บริการ น่าสนใจเหมาะกับเนื้อหา สื่อต้องมีประสิทธิภาพแปลกใหม่ ปัจจัยด้านสื่อและอุปกรณ์ คือ สิ่งต่างๆที่เป็น บุคคล วัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนเทคนิควิธีการซึ่งเป็นตัวกลางทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ได้อย่างง่ายและรวดเร็วเป็นเครื่องมือและตัวกลางซึ่งมีความสำคัญในกระบวนการเรียนการสอนมีหน้าที่ตัวนำความต้องการของครูไปสู่ตัวนักเรียนอย่างถูกต้องและรวดเร็วเป็นผลให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม นักการศึกษาเรียกชื่อการสอนด้วยชื่อต่างๆ เช่น อุปกรณ์การสอน โสตทัศนูปกรณ์ เทคโนโลยีการศึกษา สื่อการเรียนการสอนสื่อการศึกษา เป็นต้น (maymatavee, 2016) ปัจจัยด้านผู้สอน คือ เปิดกว้างให้นักเรียนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น รับรู้ใหม่ๆทันเหตุการณ์ มีการพัฒนาตนเองโดยศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ให้โอกาสนักเรียนซักถามปัญหาที่สงสัย เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ครูพร้อมที่จะทำการสอน ใช้คำถามจูงใจเด็ก ให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเอง ความสำคัญของปัจจัยด้านครูผู้สอน คือ ครุผู้สอนในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะไม่เป็นผู้ชี้นำหรือผู้ออกคำสั่งแต่จะเปลี่ยนเป็นผุ้กระตุ้น ผู้อำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำช่วยเหลือเมื่อจำเป็น ติดตามตรวจสอบ รวมทั้งให้การสนับสนุนด้านอุปกรณ์การเรียนรู้ เช่น แหล่งข้อมูล เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ที่เป็นสื่อการเรียนรู้รูปแบบต่างๆ เว็บไซต์ อีเมล์ (Kanjana ninnun, 2016)

มหาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เป็นสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ได้เลือกรูปแบบการเรียนออนไลน์ทดแทนการเรียนในชั้นเรียน ในช่วงของการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด ในช่วงปีการศึกษา 2563 - 2564 จากการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ปัญหาด้านการศึกษา คือ

นักศึกษามีพฤติกรรมไม่เอาใจใส่ในการเรียน และไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงที่มีต่อการเรียน ไม่มีส่วนร่วมกับการเรียน ทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียน นักเรียนนักศึกษาไม่ทำงานและไม่ส่งงานหรือส่งงานไม่ตรงเวลา บางส่วนก็เข้าห้องเรียนออนไลน์ทิ้งไว้แต่หันไปสนใจกิจกรรมอื่นๆ ปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่นักศึกษาบางคนก็ไม่มีความพร้อมหรือขาดปัจจัยสนับสนุนในการเรียนออนไลน์ และปัจจัยด้านผู้สอนและด้านสื่อการสอนเองที่บางครั้งยังไม่ได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งและเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนออนไลน์ ดังนั้นจึงเป็นที่มาและความสำคัญของการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลสัมฤทธิ์ของการเรียนออนไลน์ กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนออนไลน์
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการเพิ่มประสิทธิผลของผลสัมฤทธิ์ในการเรียนออนไลน์

กรอบแนวคิดการวิจัย

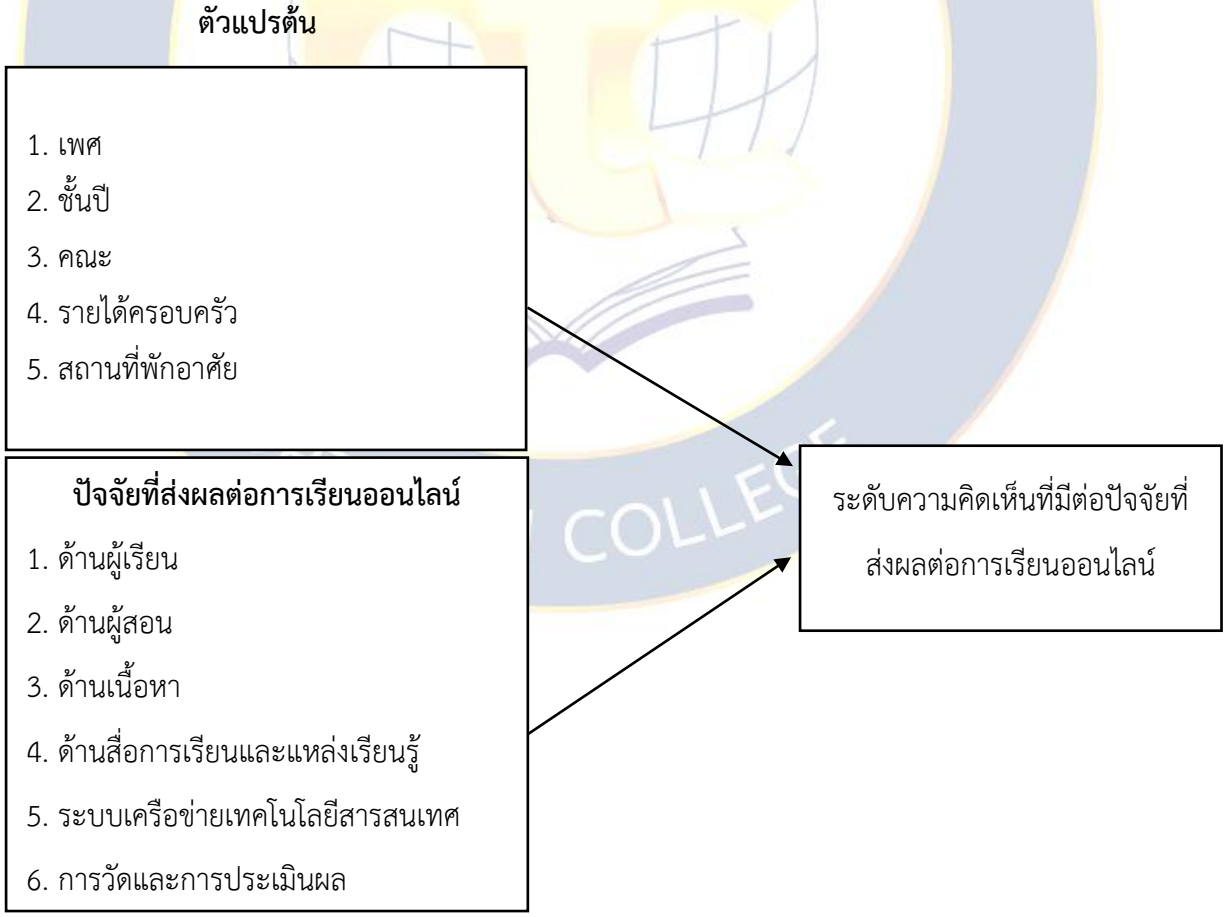

การวิจัยนี้เป็นปัจจัยที่ส่งผลสัมฤทธิ์ของการเรียนออนไลน์ กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ซึ่งเป็นการดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามลำดับต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 11,951 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมัน 95 % และที่ระดับความคลาดเคลื่อน ± 5 % โดยกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม คือ 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถาม (Questionnaire)

สถิติที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยจากแบบสอบถาม ดังนี้ คือ

การสอบถามครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยใช้วิธีการลงพื้นที่แจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ซึ่งผลที่ได้จากแบบสอบถามสรุปได้ ดังนี้ คือ

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ศึกษาอยู่ในชั้นปีการศึกษาที่ 3 จากคณะครุศาสตร์ มีจำนวนมากที่สุด มีเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.01 – 3.50 รายได้ของครอบครัว 15,001 – 20,000 บาท สถานที่เรียนออนไลน์คือที่บ้าน อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนออนไลน์คือ โน๊ตบุ๊ค สัญญาณที่ใช้คือ ระบบ WI-FI โดยโปรแกรมการเรียนออนไลน์ที่นักศึกษาคิดว่ามีประสิทธิภาพมากที่สุดคือ Google Meet

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	161	40.3
หญิง	239	59.8
รวม	**400**	**100.0**

ชั้นปี	จำนวน	ร้อยละ
ชั้นปีการศึกษาที่ 1	38	9.5
ชั้นปีการศึกษาที่ 2	120	30.0
ชั้นปีการศึกษาที่ 3	172	43.0
ชั้นปีการศึกษาที่ 4	70	17.5
รวม	**400**	**100.0**

คณะ	จำนวน	ร้อยละ
ครุศาสตร์	89	22.3
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	47	11.8
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	51	12.8
วิทยาการจัดการ	85	21.3
เทคโนโลยีการเกษตรและอาหาร	13	3.3
เทคโนโลยีอุตสาหกรรม	38	9.5
สังคมศาสตร์และพัฒนาท้องถิ่น	72	18.0
วิทยาลัยการพยาบาล ป. ตรี	5	1.3
รวม	**400**	**100.0**

เกรดเฉลี่ย	จำนวน	ร้อยละ
เกรดต่ำกว่า 2.00	5	1.3
เกรด 2.01 – 2.50	63	15.8
เกรด 3.51 - 3.00	128	32.0
เกรด 3.01 - 3.50	156	39.0
เกรด 3.50 ขึ้นไป	48	12.0
รวม	**400**	**100.0**

รายได้ครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท	29	7.2
รายได้ 5,001 – 10,000 บาท	60	15.0
รายได้ 10,001 – 15,000 บาท	90	22.5
รายได้ 15,001 – 20,000 บาท	160	40.0
รายได้ 20,001 – 25,000 บาท	8	2.0
รายได้ 25,001 – 30,000 บาท	25	6.3
รายได้มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป	28	7.0

สถานที่เรียนออนไลน์	จำนวน	ร้อยละ
บ้าน	210	52.5
ห้องสมุด	11	2.8
หอพัก	176	44.0
ร้านอินเตอร์เน็ต	3	0.8
อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนออนไลน์	**จำนวน**	**ร้อยละ**
คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ	106	26.5
แท็บเล็ต	36	9.0
โน๊ตบุ๊ค	136	34.0
โทรศัพท์มือถือ	118	29.5
อื่นๆ เช่น Ipad	4	1.0
รวม	**400**	**100.0**
การใช้สัญญาณที่เข้าถึงออนไลน์	**จำนวน**	**ร้อยละ**
ใช้ระบบ WI-FI	270	67.5
ใช้ฮอตสปอตต์	30	7.5
ใช้สาย LAN (UTP)	25	6.3
ใช้อินเตอร์เน็ตบนมือถือจากโปรเน็ต	75	18.8
จัดอันดับโปรแกรม	**จำนวน**	**ร้อยละ**
Microsoft Teams	51	12.8
Google Meet	209	52.3
Zoom Meetings	72	18.0
Line	38	9.5
Facebook Live	13	3.3
อื่นๆ เช่น Discord, YouTube	16	4.0
รวม	**400**	**100.0**

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนออนไลน์ในภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ย 3.67 อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านผู้เรียน มีค่าเฉลี่ย 3.73 อยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ ด้านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ย 3.59 อยู่ในระดับ มาก ด้านเนื้อหาและสื่อการเรียน มีค่าเฉลี่ย 3.17

อยู่ในระดับ ปานกลาง ด้านการวัดและการประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 2.95 อยู่ในระดับ ปานกลาง และด้านผู้สอน มีค่าเฉลี่ย 2.89 อยู่ในระดับ ปานกลาง

ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
ด้านผู้เรียน	3.73	.53	มาก
ด้านผู้สอน	2.89	.69	ปานกลาง
ด้านเนื้อหาและสื่อการเรียน	3.17	.56	ปานกลาง
ด้านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.59	.63	มาก
ด้านการวัดและการประเมินผล	2.95	.60	ปานกลาง
รวม	**3.67**	**.60**	**ปานกลาง**

ด้านผู้เรียนในภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ย 3.73 อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ท่านมีความกระตือรือร้น ตื่นตัว ใฝ่รู้ รับผิดชอบและกล้าแสดงออกในการเรียนออนไลน์ มีค่าเฉลี่ย 4.29 อยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ ท่านเข้าเรียนตรงเวลาและครบทุกรายวิชา และอยู่ในห้องเรียนออนไลน์จนครบเวลา มีค่าเฉลี่ย 4.22 อยู่ในระดับ มาก

ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์ด้านผู้เรียน	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
1. ท่านมีความกระตือรือร้น ตื่นตัว ใฝ่รู้ รับผิดชอบและกล้าแสดงออกในการเรียนออนไลน์	4.29	.75	มาก
2. ท่านมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียน เช่น การซักถาม อธิปราย ตอบคำถาม หรือเปิดกล้องในขณะเรียน	3.09	1.16	ปานกลาง
3. ท่านมีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตมีความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์	4.12	.89	มาก
4. ท่านเข้าเรียนตรงเวลาและครบทุกรายวิชา และอยู่ในห้องเรียนออนไลน์จนครบเวลา	4.22	.84	มาก
5. ในระหว่างเรียนออนไลน์ท่านตั้งใจฟัง จดบันทึกและปฏิบัติตามอาจารย์ผู้สอน รวมถึงมีการแบ่งเวลาในการอ่านหนังสือและทบทวนบทเรียน	2.93	1.19	ปานกลาง
รวม	**3.73**	**.53**	**มาก**

ด้านผู้สอนในภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ย 2.89 อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ผู้สอนของท่านมีความสามารถถ่ายทอดเนื้อหาที่มีอยู่เดิมด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีค่าเฉลี่ย 3.55 อยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ ผู้สอนควรรวบรวมเอกสารประกอบการสอนหรือการบรรยาย Video link บันทึกการบรรยายหัวข้อและผลการอภิปรายผลในชั้นเรียน เพื่อเก็บบันทึกไว้ให้นักศึกษาได้ทำการทบทวนบทเรียน มีค่าเฉลี่ย 3.20 อยู่ในระดับ ปานกลาง

ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์ด้านผู้สอน	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
1. ผู้สอนของท่านมีความสามารถถ่ายทอดเนื้อหาที่มีอยู่เดิมด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์	3.55	.91	มาก
2. ผู้สอนได้สร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่เป็นมิตรเหมือนในชั้นเรียนและจัดกิจกรรมการสอนที่น่าสนใจ ไม่น่าเบื่อ ได้รับความรู้มาก	2.25	1.13	น้อย
3. ผู้สอนมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียนและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	2.32	1.14	น้อย
4. ผู้สอนมีความเข้าใจเรื่องการเรียนออนไลน์และมีความรู้ความสามารถในการจัดการความรู้ในระบบนี้	3.15	.86	ปานกลาง
5. ผู้สอนควรรวบรวมเอกสารประกอบการสอนหรือการบรรยาย Video link บันทึกการบรรยายหัวข้อและผลการอภิปรายผลในชั้นเรียน เพื่อเก็บบันทึกไว้ให้นักศึกษาได้ทำการทบทวนบทเรียน	3.20	.82	ปานกลาง
รวม	**2.89**	**.69**	**ปานกลาง**

ด้านเนื้อหาและสื่อการเรียนในภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ย 3.17 อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ เนื้อหาการเรียนรู้แบบออนไลน์มีความเหมาะสมกับผู้เรียน มีค่าเฉลี่ย 4.06 อยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ ผู้สอนสามารถออกแบบเนื้อหาการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ย 3.32 อยู่ในระดับ ปานกลาง

ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์ด้านเนื้อหาและสื่อการเรียน	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
1. เนื้อหาการเรียนรู้แบบออนไลน์มีความเหมาะสมกับผู้เรียน	4.06	.92	มาก
2. ผู้สอนสามารถออกแบบเนื้อหาการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ	3.32	.81	ปานกลาง
3. ผู้สอนของท่านใช้สื่อในการเรียนออนไลน์ที่มีความหลากหลาย มีความทันสมัย และมีประสิทธิภาพ	3.16	.81	ปานกลาง
4. ผู้สอนใช้สื่อที่เหมาะสมและน่าสนใจ ทำให้เข้าใจเนื้อหามากขึ้น	3.11	1.25	ปานกลาง
5. ผู้สอนใช้สื่อที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัยทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี	3.00	.87	ปานกลาง
รวม	**3.17**	**.56**	**ปานกลาง**

ด้านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศในภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ย 3.59 อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ท่านมีอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนออนไลน์เพียงพอ มีค่าเฉลี่ย 4.11 อยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ โปรแกรม/แอพพลิเคชั่น ที่ใช้ในการเรียนมีความสะดวก ทำให้เกิดความเข้าใจในการเรียน และสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้สอน เพื่อนร่วมชั้นเรียนได้ทันที มีค่าเฉลี่ย 3.95 อยู่ในระดับ มาก

ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์ด้านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
1. ท่านมีอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนออนไลน์เพียงพอ	4.11	.94	มาก
2. อุปกรณ์ของท่านมีความทันสมัย อยู่ในสภาพดี และพร้อมใช้งาน	3.90	.99	มาก
3. อุปกรณ์ของผู้สอนที่ใช้ประกอบการเรียนออนไลน์ และระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศมีความพร้อม	3.15	1.29	ปานกลาง
4. ระบบเครือข่ายสารสนเทศที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนทำให้การเรียนของท่านมีความราบรื่น	2.81	1.25	ปานกลาง
5. โปรแกรม/แอพพลิเคชั่น ที่ใช้ในการเรียนมีความสะดวก ทำให้เกิดความเข้าใจในการเรียน และสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้สอน เพื่อนร่วม ชั้นเรียนได้ทันที	3.95	.97	มาก
รวม	**3.59**	**.63**	**มาก**

ด้านการวัดและการประเมินผลในภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ย 2.95 อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การวัดผลมีการบ้านหรืองานที่มอบหมายซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวัดและประเมิน มีค่าเฉลี่ย 4.02 อยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ การเรียนออนไลน์ของท่านมีการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และผู้สอนมีการนำผลกลับมาพัฒนา มีค่าเฉลี่ย 3.12 อยู่ในระดับ ปานกลาง

ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์ด้านการวัดและการประเมินผล	**($\bar{X}$)**	**(S.D.)**	**แปลผล**
1. การวัดผลมีการบ้านหรืองานที่มอบหมายซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวัดและประเมิน	4.02	.96	มาก
2. การเรียนออนไลน์ของท่านมีการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่องและผู้สอนมีการนำผลกลับมาพัฒนา	3.12	.78	ปานกลาง
3. การเรียนออนไลน์ของท่านมีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เช่นการทดสอบ การปฏิบัติจริง	3.00	.82	ปานกลาง
4. การเรียนออนไลน์ของท่าน ผู้สอนมีการวัดประเมินผลการเรียนได้ถูกต้อง เหมาะสม และตรงกับสภาพความเป็นจริง	2.27	1.02	น้อย
5. การวัดและการประเมินผลการเรียนแบบออนไลน์สามารถบอกระดับคุณภาพของนักศึกษาได้	2.34	1.06	น้อย
รวม	**2.95**	**.60**	**ปานกลาง**

อภิปรายผล

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์มากที่สุด คือปัจจัยด้านผู้เรียน เนื่องจากเป็นการเรียนรู้จะอยู่ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญโดยเฉพาะการเรียนออนไลน์ ผู้เรียนจะต้องรับผิดชอบต่อตนเอง ในการฟังการจดบันทึก การส่งงาน เพราะปราศจากการควบคุมจากผู้สอนอย่างใกล้ชิด เช่นเดียวกับการเรียนในห้องเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพรรณ ทรัพย์ธนาดล (2554) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนบทเรียนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยด้านผู้เรียน มีผลจัดการเรียนการสอนบทเรียนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ในด้านเนื้อหาบทเรียน ด้านรูปแบบการปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านคุณภาพของการใช้สื่อและอุปกรณ์ด้านการวัดผลและประเมินผลด้านจำนวนของรายวิชาที่เปิดการเรียนการสอนผ่านอินเทอร์เน็ตของผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งนี้เนื่องมาจาก ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้โปรแกรมห้องสนทนา (chat room) ห้องเรียนมีความสามารถในการใช้โปรแกรม

อินเทอร์เน็ตค้นหาข้อมูล (search engine) และผู้เรียนมีความสามารถในการใช้โปรแกรมไม่โครซอฟต์ออฟฟิศ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนมากเป็นอันดับรองลงมาคือ ปัจจัยด้านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ เนื่องจากการเรียนออนไลน์ต้องอาศัยอุปกรณ์ที่เป็นเทคโนโลยีในการเรียนไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ Ipad Tablet ต่างๆ เป็นต้น รวมถึงระบบเครือข่ายโดยเฉพาะอินเตอร์เน็ต WI-FI ที่ต้องมีประสิทธิภาพ และโปรแกรมออนไลน์ที่จะใช้เป็นสื่อกลางระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา มณีวงศ์ (2564) ศึกษาเรื่อง ศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยความสำเร็จการเรียนออนไลน์ แอปพลิเคชันไลน์ ในช่วงวิกฤต COVID 19 พบว่า ปัจจัยด้านเทคโนโลยีมีความจำเป็นระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ทำให้ลดเวลาและมุ่งเน้นทำกิจกรรมอื่นๆ ได้สะดวกมากขึ้น แต่ทั้งนี้อาจต้องพิจารณาเรื่องการใช้อุปกรณ์และเครือข่ายด้านเทคโนโลยีที่สมบูรณ์ ทำให้ง่ายต่อการเรียนการสอนและติดต่อสื่อสาร

3. ปัจจัยด้านผู้สอน พบว่า ผู้สอนยังไม่สามารถสร้างบรรยากาศในห้องเรียนออนไลน์ได้เหมือนกับในชั้นเรียนจริง รวมถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนยังมีไม่มากเท่าที่ควรเนื่องจากยังขาดการบังคับที่เคร่งครัดในระหว่างการเรียนที่จะต้องเปิดกล้องและไมโครโฟน รวมถึงขาดการบังคับในการรวมอภิปรายในชั้นเรียน และนักศึกษาเองก็ยังไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิดา ยอดสาลี, กาญจน บุญส่ง (2559) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคิรีขันธ์ เขต 2 พบว่า คุณภาพการสอนของครู และประสบการณ์ในการสอนของครูมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าพฤติกรรมการสอนของครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากย่อมรู้ถึงแนวทางขั้นตอน และการแก้ปัญหาในการสอนเป็นอย่างดี รู้ถึงธรรมชาติของผู้เรียนในแง่ต่างๆ สามารถนำประสบการณ์มาใช้ในการพัฒนาการสอนให้มีประสิทธิภาพ สามารถทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อวิชาที่เรียนได้อย่างรวดเร็วและง่ายต่อการจดจำ ซึ่งจะมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

4. ปัจจัยด้านสื่อ พบว่า ยังขาดสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ ที่มีความหลากหลาย และขาดความทันสมัย จึงควรพัฒนาสื่อการสอนออนไลน์ให้มีเนื้อหาที่เหมาะสม น่าสนใจ และทำให้เข้าใจเนื้อหามากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาจรีย์ คุ้มสิงห์สันต์, แขก บุญมาทัน และน้ำทิพย์ องอาจวาณิชย์ (2560) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของครูที่สอนวิทยาศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 พบว่า สื่อการเรียนการสอนเป็นตัวกลางที่ถ่ายทอดความรู้ ความคิด และทักษะต่างๆ ไปยังผู้เรียน อาจประกอบไปด้วย วัตถุ สิ่งของ ปรากฏการณ์ธรรมชาติ คำพูด ภาษาท่าทาง วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ กิจกรรม หรือกระบวนการต่างๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้นและจำได้นาน

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านผู้สอน ควรสร้างแนวทางการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาสื่อให้มีความน่าสนใจ มีการจัดจัดกิจกรรมกระตุ้นการเรียนรู้ และกิจกรรมให้นักศึกษาได้รู้สึกผ่อนคลาย

2. ด้านการวัดและการประเมินผล ผู้สอนควรสะท้อนกลับผลการวัดและประเมินผลให้นักศึกษาทราบ และนำมาหารือถึงแนวทางการพัฒนาร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน

3. ด้านเนื้อหาและสื่อการเรียน ควรพัฒนาสื่อการเรียนรู้หรือเนื้อหาควรมีประสิทธิภาพเหมาะสำหรับการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ และเนื้อหาที่เข้าถึงได้ในสื่อการเรียนการสอนสมัยใหม่

4. ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่เป็นมิตรเหมือนกับบรรยากาศในชั้นเรียนจริง และควรจัดกิจกรรมการสอนที่น่าสนใจ

5. ผู้สอนควรส่งเสริมให้เกิดปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนกับผู้เรียนและสัมพันธภาพระหว่างผู้เรียนด้วยกัน

6. ระบบเครือข่ายสารสนเทศมีความสำคัญต่อการเรียนออนไลน์ และควรได้รับการสนับสนุนจากสถาบันการศึกษา เช่น การแจกแพ็กเกจอินเทอร์เน็ตสำหรับการเรียนออนไลน์เพื่อให้นักศึกษาทุกคนได้เข้าถึงการเรียนออนไลน์อย่างเท่าเทียมกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. แนวทางการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสำหรับการเรียนออนไลน์

2. ควรมีการศึกษาแนวทางการประเมินผลการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับการเรียนออนไลน์

เอกสารอ้างอิง

Kanjana Ninnun. (2559). **การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. สืบค้น 1 ตุลาคม 2564. จาก https://shorturl.asia/Ep34K

Maymatavee. (2559). **ความหมายของสื่อการเรียนการสอน.** สืบค้น 1 ตุลาคม 2564. จาก https://shorturl.asia/Ql3J5

ชนิดา ยอดสาลี, กาญจน บุญส่ง. (2559). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2.** สืบค้น 28 เมษายน 2565. จาก https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/61676/50806

ธนพรรณ ทรัพย์ธนาดล. (2554). **ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนบทเรียนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.** สืบค้น 28 เมษายน 2565. จาก file:///C:/Users/ASUS%20GT/Downloads/boonsri1,+Journal+manager,+275.pdf

นิตยา มณีวงศ์. (2564). **ศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยความสำเร็จการเรียนออนไลน์ แอปพลิเคชันไลน์ ในช่วงวิกฤต COVID 19.** สืบค้น 28 เมษายน 2565. จาก https://edujournal.bsru.ac.th/storage/1770/13%E0%B8%99%E0%B8%B4%E0%B8%95%E0%B8%A2%E0%B8%B2.pdf

ปาจรีย์ คุ้มสิงห์สันต์, แขก บุญมาทัน และน้ำทิพย์ องอาจวาณิชย์. (2560). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการ เรียนรู้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของครูที่สอนวิทยาศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3.** สืบค้น 28 เมษายน 2565. จาก http://research.pcru.ac.th/pcrunc2017/datacd/pcrunc2017/files/A024.pdf

อินทร์แก้ว โอภานุเคราะห์กุล. (2563). **โควิดระลอก 3 ผลกระทบต่อคนไทย ไม่ใช่เรื่องตลก.** สืบค้น 7 ตุลาคม 2564. จาก https://shorturl.asia/2iMO9

ศักยภาพการจัดการระบบขนส่งทางบกกรณีศึกษาการพัฒนาขนส่งสาธารณะ จังหวัดพิษณุโลก

Potential to manage the land transportation system public transport development case study, Phitsanulok Province

ปิยะภรณ์ เนียมคล้าย[1] นัฐภา เนียมคล้าย[2] พรมณีวรรณ บุญอินทร์[3] ธนัญญา ศรีสุข[4] และ รณชัย หมื่นวงศ์[5]
Piyaporn Neamklai Natthapha Neamklai Phornmaneewan Boonin Tananya Srisuk and Ronnachai MuenWong

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพของการให้บริการของระบบขนส่งสาธารณะ และ 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการของระบบขนส่งสาธารณะ 3) เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาระบบการขนส่งสาธารณะให้มีประสิทธิภาพ เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้สถิติเชิงปริมาณ แจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) เพื่อศึกษาศักยภาพของการให้บริการของระบบขนส่งสาธารณะ ได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือด้านมาตรการป้องกันโควิดอยู่ในระดับมาก ด้านราคาอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการให้บริการอยู่ในระดับมาก ด้านสภาพสิ่งแวดล้อมของสถานีขนส่ง ด้านบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการให้บริการเดินรถอยู่ในระดับปานกลาง และด้านช่องทางการจำหน่ายตั๋วโดยสาร

2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการของระบบขนส่งสาธารณะพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านราคา ด้านกระบวนการ

[1] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล piyaporn.ne@psru.ac.th เบอร์โทร 093-0381683

[2] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล natthapa.n@psru.ac.th เบอร์โทร 062-2141963

[3] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล phornmaneewan.b@psru.ac.th เบอร์โทร 064-9168244

[4] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล tananya.sr@psru.ac.th เบอร์โทร 093-9165044

[5] อาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล leesaw2525@gmail.com เบอร์โทร 093

ให้บริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และความปลอดภัย ด้านสภาพแวดล้อมของสถานีขนส่ง และด้านการมาตรการป้องกันโควิด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการให้บริการเดินรถ ด้านช่องทางการจำหน่ายตั๋วโดยสาร และด้านบุคลากร ตามลำดับเนื่องจากสถานีขนส่งผู้โดยสา

จังหวัดพิษณุโลกแห่งที่ 1 ได้มีการควบคุมดูแลเอาใจใส่ในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดีสามารถรองรับผู้โดยสารได้ทั้งช่วงวันธรรมดาและช่วงเทศกาลจะทำให้ผู้ใช้บริการและเจ้าหน้าที่มีความพึงพอใจ

3) เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาระบบการขนส่งสาธารณะให้มีประสิทธิภาพจากการศึกษาพบว่าด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ยังต้องปรับปรุงแก้ไข จากผู้ที่มาใช้บริการยังสะดวกสบายไม่เพียงพอจาการศึกษาพบว่าเจ้าหน้าที่สถานีขนส่ง พูดจาไพเราะแต่บริการไม่ค่อยดีเท่าไหร่ ดังนั้นผู้บริการดูแล และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการจัดอบรมในการบริการความคาดหวังในการใช้บริการขนส่งสาธารณะผู้ใช้บริการมีความคิดเห็น อยากให้เที่ยวรถแต่ละรอบมีความตรงต่อเวลา ดังนั้นผู้บริหารคือฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรจัดประชุมเรื่องในการเดินรถเพื่อสนองต่อความต้องการของผู้มา ใช้บริการ

คำสำคัญ : ศักยภาพการจัดการระบบขนส่งทางบก,การพัฒนาขนส่งสาธารณะ,จังหวัดพิษณุโลก

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the potential of public transportation services, and 2) to study problems and obstacles in public transportation services, 3) to make policy recommendations for the development of transportation systems. public to be effective It is a quantitative and qualitative research. The sample consisted of 150 people. The tools used for data collection were questionnaires and interview forms. Analyze the data by using quantitative statistics. frequency distribution, mean, standard deviation and content analysis The results showed that

1) To study the potential of public transport services, including facilities and safety at a high level followed by measures to prevent covids at a high level The price is at a high level. The service process is at a high level. environmental conditions of the bus station In terms of personnel, it was at a moderate level. In terms of service, the bus service is at a moderate level. and in terms of ticket sales channels

2) To study the problems and obstacles in the public transport service, it was found that the overall level was at a high level. and when considering each aspect at a high level, namely price, service process Facilities and safety The environment of the bus station and measures to prevent covid and when considering each aspect, it was at a moderate level, namely, the service of bus services. for ticket sales channels and personnel respectively because the passenger terminalPhitsanulok Province No. 1 has a good control and care in various aspects. It can accommodate passengers both during weekdays and during festivals to make service users and staff satisfied.

3) To make policy recommendations to develop an efficient public transport system 1. From the study found that the facilities still need to improve From those who use the service is not comfortable enough from the study found that the bus station staff Speak sweetly, but the service is not very good. Therefore, service providers and related staff must provide training in service expectations in using public transport. Users have opinions. I want each bus trip to be punctual. Therefore, the executives, who are related parties, should arrange a meeting about the operation to meet the needs of the service users.

Keywords : Land transport management potential, public transport development, Phitsanulok Province

บทนำ

ปัจจุบันการขนส่งทางบกมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชาชนเป็นอย่างมาก มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม ตลาดแรงงาน ตลาดการท่องเที่ยว รวมถึงตลาดการศึกษาของประเทศ การเดินทางที่เป็นไปได้สำหรับคนหมู่มากนั้น คือการเดินทางด้วยรถสาธารณะขนส่งทางบก ซึ่งสามารถให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึงในทุกพื้นที่ในอัตราค่าบริการที่ไม่สูงมากนัก ทั้งยังช่วยลดความแออัดบนท้องถนน ช่วยลดมลพิษที่เกิดจากการเดินทางอีกด้วย ปัจจุบันการขนส่งทางบกได้แพร่ขยายควบคุมออกไปทั่วทุกพื้นที่ส่งผลให้ทางการด้านคมนาคมขนส่งมีมากตามลำดับด้วยสถานีขนส่งเป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับการขนส่งสาธารณะอย่างมาก เพราะถือว่าเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับประชาชนที่เข้ามาใช้บริการ เป็นศูนย์รวมในการควบคุมตรวจสอบให้ผู้ประกอบการปฏิบัติการเงื่อนไขที่ราชการกำหนดในการเดินรถ (ดวงสมร เนียมนัตน์, 2555)

อย่างไรก็ตามการขนส่งทางบกเป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับการขนส่งสาธารณะ เพราะเป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกที่ประชาชนได้เข้ามาใช้บริการเป็นจุดขนส่งผู้โดยสารไปยังสถานที่ต่าง ๆ ในการเป็นศูนย์รวมในการควบคุม ตรวจสอบ ให้เป็นผู้ประกอบการปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ราชการกำหนด ในการเดินรถ ด้วยความถูกต้อง เหมาะสม และปลอดภัย เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนทำให้พัฒนาด้านการขนส่งทางบก เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามมาตรฐาน

ในปัจจุบันเกิดโรคระบาดโควิด 19 ได้หยุดให้บริการรถเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ประชาชน โควิด 19 ได้เริ่มเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่วันที่ 13 มกราคม 2563 โดยประเทศไทยเป็นประเทศแรกที่พบผู้ป่วยยืนยันโควิด 19 ต่อมารัฐบาลได้เริ่มคัดกรองและติดตามสถานการณ์โควิด 19 กระทรวงศึกษาธิการได้ให้เฝ้าระวัง รักษาความสะอาดโดยเฉพาะการล้างมือและสวมหน้ากากอนามัย และห้ามจับกลุ่มชุมนุมกัน หลีกเลี่ยงพบปะผู้คนในที่แออัด เว้นระยะห่าง 1 เมตร ต่อมานายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งให้กระทรวงสาธารณะสุขได้เข้ามาควบคุมการแพร่กระจายของเชื้อไวรัส ให้มีการตรวจวัดอุณหภูมิผู้ที่มาใช้บริการ สวมหน้ากากอนามัย และเว้นระยะห่างในการใช้บริการ ส่งผลให้การเดินทางของประชาชนลดลง ระบบขนส่งจึงมีการปรับเปลี่ยนเวลาการเดินรถ และรอบรถมีจำนวนลดลง

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรน่า ทำให้ปริมาณผู้ติดเชื้อเพิ่มสูงขึ้นจนไม่สามารถควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดให้อยู่ในวงจำกัดได้ ทำให้ประชาชนที่ใช้ยานพาหนะในการเดินทาง ต้องงดเดินทาง ประชาชนส่วนใหญ่ Work From Home การขนส่งทางบกของจังหวัดพิษณุโลกเป็นเส้นทางหลักที่เชื่อมทุกสาย ทุกจังหวัดทั่วประเทศไทย พาหนะที่ใช้ในการเดินทางมีให้เลือกหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น รถประจำทาง รถแท็กซี่ รถจักรยานยนต์รับจ้าง สามล้อ ตุ๊ก ๆ (ฯลฯ) และการเดินทางค่อนข้างสะดวก ประหยัดค่าใช้จ่ายและเวลาในการเดินทางอาจตรงเวลาหรือเกินเวลา ปัจจุบันการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรน่า ส่งผลกระทบต่อการขนส่งทางบกจังหวัดพิษณุโลก เช่น ด้านเกี่ยวกับเวลาและจำนวนเที่ยวการเดินรถ และด้านรายได้ของผู้ประกอบการด้านการให้ข้อมูลข่าวสารที่ในบางกรณีผู้มาใช้บริการไม่สามารถติดต่อกับหน่วยงานได้ เป็นต้น

วัตถุประสงค์งานวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของการให้บริการของระบบขนส่งสาธารณะ
2. เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคในการให้บริการของระบบขนส่งสาธารณะ
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาระบบการขนส่งสาธารณะให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

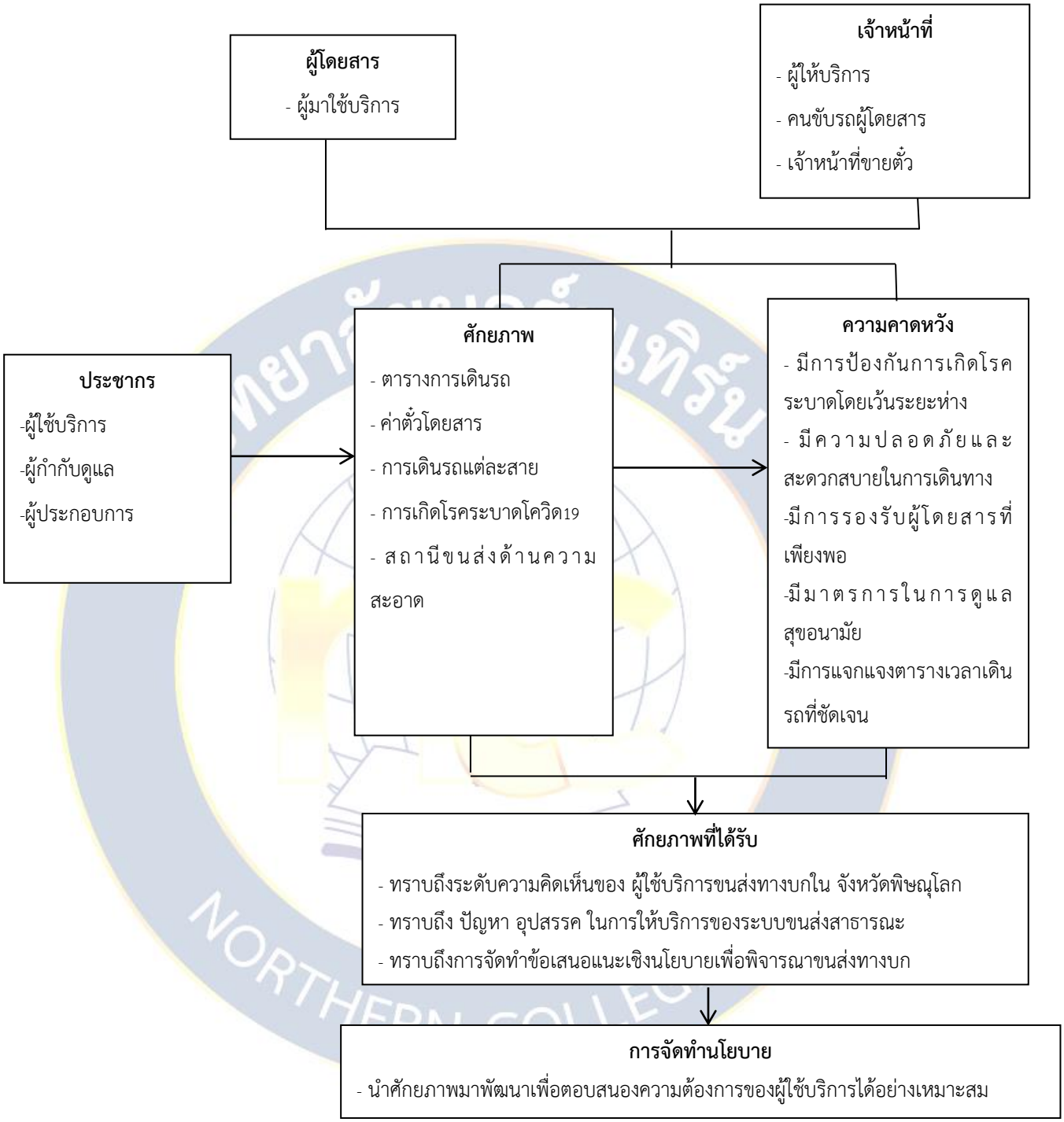

วิธีการดำเนินการวิจัย

การพัฒนาการให้บริการด้านสถานีขนส่ง กรณีศึกษาสถานีขนส่งผู้โดยสารพิษณุโลกแห่งที่ 1 คณะผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีวิจัยเชิงผสมผสานคือ นำเสนอข้อมูลโดยการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติในการหาคำร้อยละ คำเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในงานวิจัยเชิงปริมาณ

และได้เลือกใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเข้ามาเพิ่มในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อที่จะได้ข้อมูลวิจัยที่ครบถ้วน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรในการศึกษาไว้ทั้งหมด 3 กลุ่มคือ

1. กลุ่มประชากรผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการกำกับดูแลการให้บริการรถสาธารณะคือ หัวหน้ากิจการสถานีขนส่ง จำนวน 1 คน

2. กลุ่มประชากรผู้ทำหน้าที่ในการให้บริการรถสาธารณะคือ ผู้ประกอบการกิจการขนส่งในสถานีขนส่งจังหวัดพิษณุโลกแห่งที่ 1 ทั้งหมด 6 บริษัท จำนวน 6 คน

3. กลุ่มประชาชนผู้ใช้บริการรถสาธารณะ จำนวน 1,319,760 คน โดยผู้วิจัยได้อ้างอิงจำนวนประชากรมาจากจำนวนผู้ใช้บริการรถสาธารณะของสถานีขนส่งจังหวัดพิษณุโลกแห่งที่ 1 ในปี พ.ศ.2563 (เทศบาลนครพิษณุโลก , 2563)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชากรชาวไทยที่มาใช้บริการสถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดพิษณุโลกแห่งที่ 1 ซึ่งจากข้อมูลของสำนักงานสถานีขนส่งพบว่า มีจำนวนประชาชนทั่วไปมาใช้บริการจำนวน 1,319,760 คน

โดยทางคณะผู้วิจัยจะนำสถิติในปี พ.ศ.2563 ซึ่งเป็นปีล่าสุดมาใช้อ้างอิงในการหากลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ โดยมีวิธีคิดดังนี้ดังนี้

โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ใช้บริการสถานีขนส่งจังหวัดพิษณุโลกแห่งที่ 1 จำนวน 1,319,760 คน โดยเลือกใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ โดยคิดจากสูตรทาโร่ยามาเน่ สูตรการคำนวณของ Taro Yamane โดยมีค่าความคาดเคลื่อนจากการสุ่มร้อยละ 5 ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

n = ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ควรสุ่ม

N = ขนาดจำนวนประชากร

e^2 = ระดับความคลาดเคลื่อนจากการสุ่ม ร้อยละ 5

โดยให้มีความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่างร้อยละ 5 คำนวณได้ดังนี้

$$n = \frac{1{,}319{,}760}{1+1{,}319{,}760\ (0.05)^2}$$

$$n = \frac{1{,}319{,}760}{1+1{,}319{,}760(0.0025)}$$

$$= \frac{1{,}319{,}760}{1(3{,}299.4)}$$

$$= \frac{1{,}319{,}760}{4{,}300.4}$$

$$= 306.89$$

$$N = 307$$

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งแบบสอบถามในการพัฒนาการให้บริการด้านสถานีขนส่ง กรณีศึกษาสถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดพิษณุโลกแห่งที่ 1 เป็นแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการให้บริการด้านสถานีขนส่ง กรณีศึกษาสถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดพิษณุโลกแห่งที่ 1 โดยกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการตอบแบบสอบถาม เป็นประชาชนผู้มาใช้บริการจำนวน 307 คน ซึ่งสามารถแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะคำถามแบบปลายปิด เลือกตอบเพียง 1 คำตอบ

ส่วนที่ 2 ศักยภาพในการให้บริการด้านสถานีขนส่ง จำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาพื้นที่บริเวณรอบสถานีขนส่ง ด้านการสนองตอบต่อความต้องการของผู้รับบริการและค่าบริการ ด้านความปลอดภัยและสุขอนามัย และด้านการอำนวยความสะดวก

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการให้บริการด้านสถานีขนส่งจังหวัดพิษณุโลกแห่งที่ 1

2. เครื่องมือเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยมีการกำหนดแนวทางในการสัมภาษณ์ ดังนี้

คณะผู้วิจัยมีการกำหนดประเด็นคำถามที่มีความเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการขนส่งทางบกจังหวัดพิษณุโลกด้านความปลอดภัยและสุขอนามัย ด้านการสนองตอบโต้ต่อความต้องการต่อผู้ให้บริการและใช้บริการ และด้านการอำนวยความสะดวกเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยคณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบมีการเตรียมแนวคำถามสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าแบบกว้าง ๆเพราะสามารถยืดหยุ่นได้ ใช้ลักษณะคำถามแบบปลายเปิด ดำเนินการสัมภาษณ์แบบธรรมชาติ โดยผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ได้แก่ หัวหน้ากิจการสถานีขนส่ง และพนักงานทั่วไป ซึ่งมีความสำคัญต่อการนำนโยบายของเทศบาลที่มอบหมายภารกิจให้มีหน้าที่กำกับดูแล และคอยควบคุมอำนวยความสะดวกโดยรวมของสถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดพิษณุโลกแห่งที่ 1

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ทำการลงพื้นที่จริง ซึ่งเป็นการรวมรวบข้อมูลจากการใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากลุ่มตัวอย่างคือ ประชากรผู้มาใช้บริการสถานีขนส่งจังหวัดพิษณุโลกแห่งที่ 1 จำนวน 307 คน และทำการเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์จากหัวหน้ากิจการสถานีขนส่ง และพนักงานทั่วไป ซึ่งมีความสำคัญต่อการนำนโยบายของเทศบาลที่มอบหมายภารกิจให้มีหน้าที่กำกับดูแล และคอยควบคุมอำนวยความสะดวกโดยรวมของสถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดพิษณุโลกแห่งที่ 1 หลังจากผู้ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว ทางคณะผู้วิจัยจะทำการรับคืนด้วยตนเองและนำข้อมูลที่ได้ไปทำการรวบรวมในระดับต่อไป

2. ข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งทางคณะผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมรวมถึงศึกษาหาข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ ตำราเรียน ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อคณะผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับจากกลุ่มประชากรเป้าหมายในงานวิจัยแล้วนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและใช้วิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณสถิติที่ใช้ได้แก่ 1. การแจกแจงความถี่ 2. ค่าร้อยละ 3. ค่าเฉลี่ย 4. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ทางคณะผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

2.2 จำแนกและจัดระบบข้อมูล เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจำแนกและจัดหมวดหมู่ออกให้เป็นระบบ

2.3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกัน

2.4 นำเสนอข้อมูลเป็นข้อความเชิงบรรยาย

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 19-25ปี มีอาชีพนักศึกษา มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการระบบขนส่งทางบกของสถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดพิษณุโลกแห่งที่1

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการระบบขนส่งทางบกของสถานีขนส่งผู้โดยสารพิษณุโลกแห่งที่1อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือด้านมาตรการป้องกันโควิดอยู่ในระดับมาก ด้านราคาอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการให้บริการอยู่ในระดับมาก ด้านสภาพสิ่งแวดล้อมของสถานีขนส่ง ด้านบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการให้บริการเดินรถอยู่ในระดับปานกลางและด้านช่องทางการจำหน่ายตั๋วโดยสาร ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอธิบายได้ดังนี้

ด้านการให้บริการเดินรถ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ความปลอดภัยจากการเกิดอาชญากรรมอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การให้บริการเดินรถมีความปลอดภัยแก่ผู้โดยสารอยู่ในระดับปานกลาง จำนวนเที่ยวรอรถโดยสารที่ให้บริการมีความเพียงพอต่อผู้โดยสารอยู่ในระดับปานกลาง สภาพของรถโดยสารอยู่ในสภาพที่ดีอยู่ในระดับปานกลาง) และความตรงต่อเวลาที่สามารถไปถึงจุดหมายปลายทาง ตามเวลาที่กำหนดไว้ในตั๋วอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ด้านราคา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ความคุ้มค่าของตั๋วโยสารเมื่อเทียบกับการบริการและความสะดวกสบายอยู่ในระดับมาก ความคุ้มค่าของตั๋วโดยสารเมื่อเทียบกบระยะทางอยู่ในระดับมาก ราคาเหมาะสมสอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันอยู่ในระดับมาก และราคามีความเหมาะสมและคุ้มค่าเมื่อเทียบกับระบบการขนส่งรูปแบบอื่นอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ด้านช่องทางการจำหน่ายตั๋วโดยสาร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ช่องทางการจองตั๋วผ่านระบบออนไลน์อยู่ในระดับปานกลาง ช่องทางการจำหน่ายตั๋วมีความหลากหลายช่องทางอยู่ในระดับปานกลาง ความสะดวกสบายในการซื้อตั๋วผ่านการซื้อตั๋วที่สถานีขนส่งอยู่ในระดับปานกลาง ช่องทางการชำระเงินผ่านคิวอาร์โค๊ดพร้อมเพย์อยู่ในระดับปานกลาง และช่องทางการชำระเงินผ่านบัตรเครดิต/เดบิตอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ด้านบุคลากร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่พนักงานขับรถมีความสุภาพอยู่ในระดับปานกลางพนักงานจำหน่ายตั๋วให้บริการด้วยความสุภาพเรียบร้อยอยู่ในระดับปานกลาง พนักงานจำหน่ายตั๋วให้คำแนะนำที่เหมาะสมและถูกต้องอยู่ในระดับปานกลาง พนักงานบริการบนรถโดยสารมีมารยาทในการให้บริการอยู่ในระดับปานกลาง พนักงาน แต่งกายเรียบร้อยอยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมในการวางแผนด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง นายตั๋วโดยสารให้บริการด้วยความสุภาพอยู่ในระดับปานกลาง และพนักงานบริการในสถานีขนส่งมีความกระตือรือร้นและเอาใจใส่ผู้โดยสารอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ด้านกระบวนการให้บริการ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การจอดรับ-ส่งผู้โดยสารตามระหว่างทางมีความเหมาะสมและปลอดภัยอยู่ในระดับมาก การเดินทางระยะต้นทางไปยังปลายทางขับรถด้วยความสุภาพและปลอดภัยอยู่ในระดับมาก ระยะเวลาที่ใช้ในการรอขึ้นรถโดยสารมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ระยะเวลาที่ใช้ในการซื้อตั๋วโดยสารมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง และการจัดที่นั่งบนรถให้กับผู้โดยสารมีความเหมาะสม ตามลำดับ

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ความสะอาดของห้องน้ำบนรถโดยสารถูกสุขอนามัยอยู่ในระดับมาก เก้าอี้โดยสารนั่งสะดวกสบายอยู่ในระดับมาก เข็มขัดนิรภัยสามารถใช้งานได้อยู่ในระดับมาก ลักษณะภายนอกภายในของรถมีความใหม่สะอาดพร้อมให้บริการอยู่ในระดับมาก และอุณหภูมิของเครื่องปรับอากาศบนรถโดยสารเย็นสบายอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ด้านสภาพแวดล้อมของสถานีขนส่ง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ห้องน้ำมีความเพียงพอต่อผู้มาใช้บริการอยู่ในระดับมาก ตู้เติมเงิน, ตู้ธนาคาร,ตู้โทรศัพท์สาธารณะมีเพียงพออยู่ในระดับมาก การให้บริการ wi-fi สาธารณะแก่ผู้มาใช้บริการมีความไวอยู่ในระดับมาก ที่นั่งรอรถมีความเพียงพอต่อผู้มาใช้บริการอยู่ในระดับปานกลาง และถังขยะมีตามจุดต่าง ๆเพียงพออยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ด้านการมาตรการป้องกันโควิด พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การจัดเว้นระยะห่างที่นั่งบนรถโดยสารอยู่ในระดับมาก จุดบริการคัดกรองสถานการณ์โควิดอยู่ในระดับมาก การจัดเว้นระยะห่างในการนั่งรอรถโดยสารอยู่ในระดับมาก และป้ายประชาสัมพันธ์มาตรการการแพร่ระบาดโควิดอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

อภิปรายผล

ศักยภาพด้านต่าง ๆของสถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดพิษณุโลก พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านราคา ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และความปลอดภัย ด้านสภาพแวดล้อมของสถานีขนส่ง และด้านการมาตรการป้องกันโควิด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการให้บริการเดินรถ ด้านช่องทางการจำหน่ายตั๋วโดยสาร และด้านบุคลากร ตามลำดับเนื่องจากสถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดพิษณุโลกแห่งที่ 1 ได้มีการควบคุมดูแลเอาใจใส่ในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดีสามารถรองรับผู้โดยสารได้ทั้งช่วงวันธรรมดาและช่วงเทศกาลจะทำให้ผู้ใช้บริการและเจ้าหน้าที่มีความพึงพอใจ

ด้านราคาค่าโดยสารถูกกำหนดโดยกรมการขนส่งทางบก เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ โดยคิดค่าโดยสารตามระยะทาง บวกกับค่าธรรมเนียมตามประเภทของรถ จึงทำให้ค่าโดยสารของรถประจำทางมีมาตรฐานรถขนส่งผู้โดยสารด้านกระบวนการให้บริการ

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย มีความสะอาดของห้องน้ำบนรถโดยสารถูกสุขอนามัย มีเก้าอี้โดยสารนั่งสะดวกสบาย มีเข็มเข็ดนิรภัยสามารถใช้งานได้ ลักษณะภายนอกภายในของรถมีความใหม่สะอาดพร้อมให้บริการ และอุณหภูมิของเครื่องปรับอากาศบนรถโดยสารเย็นสบายอยู่ใน

ด้านสภาพแวดล้อมของสถานีขนส่ง ห้องน้ำมีความเพียงพอต่อผู้มาใช้บริการ ตู้เติมเงิน, ตู้ธนาคาร, ตู้โทรศัพท์สาธารณะมีเพียงพอ การให้บริการ wi-fi สาธารณะแก่ผู้มาใช้บริการมีความไว ที่นั่งรอรถมีความเพียงพอต่อผู้มาใช้บริการ และถังขยะมีตามจุดต่าง ๆเพียงพอ

ด้านการมาตรการป้องกันโควิด มีการจัดเว้นระยะห่างที่นั่งบนรถโดยสาร มีจุดบริการคัดกรองสถานการณ์โควิด มีการจัดเว้นระยะห่างในการนั่งรอรถโดยสาร และมีป้ายประชาสัมพันธ์มาตรการการแพร่ระบาดโควิด

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่าศักยภาพและความคาดหวังต่อระบบการขนส่งผู้โดยสารจังหวัดพิษณุโลกแห่งที่ 1 สามารถสรุปได้ว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าราคาค่าโดยสารคุ้มค่ากับการบริการที่ได้รับ ค่าโดยสารมีความเหมาะสมและคุ้มค่ามีศักยภาพในการรักษาความปลอดภัยมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมมีศูนย์บริการสำหรับการจองตั๋วและบริการอื่น ๆได้ตลอดเวลาอีกครั้งเจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสะดวกรวดเร็วอย่างเสมอภาคกันครั้งนี้ความคาดหวังของผู้ใช้บริการและเจ้าหน้าที่ที่คืออยากให้มีการเพิ่มเที่ยวรถ นอกจากนั้นยังคาดหวังเกี่ยวกับการรองรับผู้โดยสารที่มีความสะดวกสบายเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากการศึกษาพบว่าด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ยังต้องปรับปรุงแก้ไข จากผู้ที่มาใช้บริการยังสะดวกสบายไม่เพียงพอ

2. จากการศึกษาพบว่าเจ้าหน้าที่สถานีขนส่ง พูดจาไพเราะแต่บริการไม่ค่อยดีเท่าไหร่ ดังนั้นผู้บริการดูแล และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการจัดอบรมในการบริการ

3. จากการศึกษาความคาดหวังในการใช่บริการขนส่งสาธารณะผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นอยากให้เที่ยวรถแต่ละรอบมีความตรงต่อเวลา ดังนั้นผู้บริหารคือฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรจัดประชุมเรื่องในการเดินรถเพื่อสนองต่อความต้องการของผู้มาใช้บริการ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาแยกเฉพาะกลุ่มเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เจาะจงเกี่ยวกับปัญหามากขึ้น

2. ควรเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกตัวต่อตัวกับกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบไม่เปิดเผยข้อมูลและไม่พบหน้า เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นความจริงและหลากหลายมากขึ้น

3. ควรศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจและแรงจูงใจในการใช้บริการเพิ่มเติม เพื่อหาความแตกต่างของแต่ละตัวแปร และนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงคมนาคม. (2556), **นโยบายด้านการขนส่งสาธารณะ**, 2 ตุลาคม2562 .
http://www.oic.go.th/

จิตตพัฒน์ พรหมพงษ์: (2558) **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการสถานีขนส่งผู้โดยสาร จังหวัดพิษณุโลก** ,องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก

พวงเพ็ชร วรรณท. (2548). **การศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพการทำงานของพนักงานศูนย์บริการลูกค้า ส่วนปฏิบัติการ จังหวัดพิษณุโลก**, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปะศาสตร์บัณฑิต (สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. พิษณุโลก.

ราชัน นาสมพงษ์. (2555). **การบริการที่ดี, 30กันยายน 2562**.http://www.cotoknow.ore/posts

รวีวรรณ โปรยรุ่งโรจน์. (2551). **จิตวิทยาการบริการ.** กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์

การศึกษาทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ตามหลักสิทธิมนุษยชน

A Study of Attitudes of freshmen welcoming activities to human rights principles

กิตติศักดิ์ เมฆี[1] บุษยากร จันทร์แก้ว[2] เนริชชญา นาระเดช[3] ปภาวี บุญประภา[4] รุ่งรัตติยาภรณ์ สุรินทรัตน์[5] และหนึ่งฤทัย ศรีสุกใส[6] สุกใส[6]

Kittisak make Butsayakorn Jankaew Neritchaya Naradet Papawee Boonprapha Rungrattiyaphon Surintarat and Nungruthai srisuksai

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง การศึกษาทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ตามหลักสิทธิมนุษยชน : โดยงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การเก็บข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS สถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย สถิติเชิงอนุมาณ ได้แก่สถิติ T-Test (T-test) และสถิติ F-Test (F-test) สรุปผล อภิปรายผลวิจัย และข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษางานวิจัยสรุปผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ตามกรอบแนวคิดสิทธิมนุษยชน

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 64.4, อยู่ในช่วงอายุ 19 -21 ปี คิดเป็นร้อยละ 62.4 ,ศึกษาอยู่ในคณะวิทยาการจัดการ คิดเป็นร้อยละ 20.3, ไม่มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 91.8, ไม่มีงานเสริมระหว่างเรียน คิดเป็นร้อยละ 83.6 มีระดับค่าเฉลี่ยทัศนคติของนักศึกษา อยู่ในระดับ มาก

2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรม การรับน้องใหม่ตามกรอบแนวคิดสิทธิมนุษยชน

[1] รัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก 65000

[2] รัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก 65000

E-mail : butsayakorn26@gmail.com เบอร์โทร : 099-0573035

[3] รัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก 65000

[4] รัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก 65000

[5] รัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก 65000

[6] รัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก 65000

การเปรียบเทียบระหว่างเพศ และโรคประจำตัว กับระดับทัศนคติของนักศึกษาไม่ได้ทำให้ระดับทัศนคติแตกต่างกัน

ซึ่งแตกต่างจากการเปรียบเทียบระหว่างช่วงอายุ นักศึกษาแต่ละคณะ และนักศึกษาที่มีงานเสริมและไม่มีงานเสริม จะมีระดับทัศนคติแตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะการจัดกิจกรรมการรับน้องใหม่ตามหลักสิทธิมนุษยชน

ปัญหาของนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยต้องมีการปรับปรุงแก้ไข ในกรณีด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ โดยมหาวิทยาลัยควรมีการจัดทำแบบสอบถามให้นักศึกษาตอบแบบสอบถามก่อนการเริ่มกิจกรรมการรับน้องใหม่

คำสำคัญ : การศึกษาทัศนคติ ,กิจกรรมการรับน้องใหม่ ,หลักสิทธิมนุษยชน

Abstract

Research on A study of students' attitudes towards freshmen welcoming activities according to human rights principles: This research is quantitative research. Using questionnaires to collect data. The data were analyzed by using computer program SPSS. Statistics used in data analysis with descriptive statistics were percentage, mean and standard deviation and data analysis methods. Inferential statistics include T-Test and F-Test statistics and suggestions.

The results of the research study were summarized according to the objectives as follows.

1. To study the attitudes of students towards freshmen welcoming activities according to the human rights framework.

The results of the study of general information of students mostly female accounted for 64.4 percent, in the age range of 19 -21 years, representing 62.4 percent, studied in the Faculty of Management Science. accounted for 20.3%, no underlying disease accounted for 91.8%, no extra work during study accounted for 83.6% with an average level of student attitudes at a high level.

2. To compare students' attitudes towards freshmen welcoming activities according to the human rights framework.

gender comparison and congenital disease with the attitude level of students It doesn't make a difference in attitude levels.

which is different from the comparison between the age's students of each faculty and students with extra work and no extra work will have different attitude levels.

3. Suggestions for organizing freshmen welcoming activities according to human rights principles.

Problems of students at the university need to be corrected. in the case of economic rights. The university should prepare a questionnaire for students to answer the questionnaire before starting the freshmen welcoming activities.

Keywords: A Study of Attitudes, freshmen welcoming activities, human rights

บทนำ

เนื่องจากปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนยังคงจัดการรับน้องใหม่อยู่ทุกปีนั้น สถาบันการศึกษา ยังคงเล็งเห็นถึงความสำคัญที่จะใช้กิจกรรมเป็นกลไกในการพัฒนานักศึกษา เพื่อดำรงเอกลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยมีการปลูกฝังขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน โดยผู้วิจัยค้นหาแนวทางในการปฏิบัติที่เหมาะสม และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องการจะปรับทิศทางการรับน้องใหม่ ให้อยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์แทนการใช้วิธีให้รุ่นน้องยอมรับ และเคารพรุ่นพี่ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจการจัดกิจกรรมการรับน้องใหม่โดยนำหลักสิทธิมนุษยชนมาเพื่อเป็นแนวทาง ในการวิเคราะห์ ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่โดยตรง เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการจัดรูปแบบวิธีการบริหารจัดการกิจกรรมการรับน้องใหม่ที่พึงประสงค์ เพื่อพัฒนาศักยภาพนักศึกษา เพื่อเป็นกำลังพลในการขับเคลื่อนกิจกรรมในมหาวิทยาลัย ให้ก้าวหน้าไปในทางที่ดีต่อไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

โดยแบ่งผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ตามกรอบแนวคิดสิทธิมนุษยชน

ตารางที่ 1 ทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ตามกรอบแนวคิดสิทธิมนุษยชน

ด้าน	กรอบแนวคิดสิทธิมนุษยชน	$\bar{x}$	S.D	แปลผล
1.	ด้านสิทธิพลเมือง	4.04	0.71	มาก
2.	ด้านสิทธิทางสังคม	4.00	0.74	มาก
3.	ด้านสิทธิทางการเมือง	4.00	0.74	มาก
4.	ด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ	3.79	0.73	มาก
5.	ด้านสิทธิทางวัฒนธรรม	3.96	0.76	มาก
	รวม	3.89	0.63	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติของนักศึกษาตามหลักสิทธิมนุษยชน ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x}$ =3.89, S.D.=0.63) ต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด มีระดับทัศนคติ มาก คือ ด้านสิทธิพลเมือง ($\bar{x}$ =4.04) รองลงมาคือ ด้านสิทธิทางสังคม ($\bar{x}$ =4.00) ด้านสิทธิทางการเมือง ($\bar{x}$ =4.00) ด้านสิทธิทางวัฒนธรรม ($\bar{x}$ =3.96) และด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ ($\bar{x}$ =3.79) ตามลำดับ

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ตามกรอบแนวคิดสิทธิมนุษยชน

เป็นการเก็บข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 345 คน เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ ตามกรอบแนวคิดสิทธิมนุษยชน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติอนุมาน ได้แก่ **F-Test และ T-Test** ซึ่งแปรผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.1.1 จำแนกตามตัวแปร เพศ

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ตามหลักสิทธิมนุษยชน

หลักสิทธิมนุษยชน	Mean	F	Sig.	แปลผล
ระดับทัศนคติด้านสิทธิพลเมือง	3.68	.090	.914	ไม่แตกต่าง
ระดับทัศนคติด้านสิทธิทางสังคม	4.04	.500	.607	ไม่แตกต่าง
ระดับทัศนคติด้านสิทธิทางการเมือง	4.00	.046	.955	ไม่แตกต่าง
ระดับทัศนคติด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ	3.79	.361	.697	ไม่แตกต่าง
ระดับทัศนคติด้านสิทธิทางวัฒนธรรม	3.96	.371	.690	ไม่แตกต่าง
หลักสิทธิมนุษยชน	3.89	.162	.850	ไม่แตกต่าง

จากตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ตามหลักสิทธิมนุษยชน เมื่อเปรียบเทียบกับเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งพบว่า ค่า Sig.>0.05 ทำให้วิเคราะห์ได้ว่า ระดับทัศนคติกับเพศมีระดับทัศนคติโดยรวม ไม่แตกต่างกัน (F=0.162, Sig.= 0.850) และในแต่ละด้านตาม หลักสิทธิมนุษยชนมีระดับทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถาม ไม่แตกต่างกัน ได้แก่

1. ด้านสิทธิพลเมือง (F=0.090, Sig.= 0.914) 2. ด้านสิทธิทางสังคม (F=0.500, Sig.= 0.607) 3. ด้านสิทธิทางการเมือง (F=0.046, Sig.= 0.955) 4. ด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ (F=0.361, Sig.= 0.697) 5. ด้านสิทธิทางวัฒนธรรม (F=0.371, Sig.= 0.690)

2.1.2 จำแนกตามช่วงอายุ

ตารางที่ 3 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ตามหลักสิทธิมนุษยชน

หลักสิทธิมนุษยชน	Mean	F	Sig.	แปลผล
ระดับทัศนคติด้านสิทธิพลเมือง	3.68	5.812	.003	แตกต่าง
ระดับทัศนคติด้านสิทธิทางสังคม	4.04	7.997	.000	แตกต่าง
ระดับทัศนคติด้านสิทธิทางการเมือง	4.00	6.196	.002	แตกต่าง
ระดับทัศนคติด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ	3.79	5.575	.004	แตกต่าง
ระดับทัศนคติด้านสิทธิทางวัฒนธรรม	3.96	2.519	.082	ไม่แตกต่าง
หลักสิทธิมนุษยชน	3.89	7.461	.001	แตกต่าง

จากตารางที่ 3 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ตามหลักสิทธิมนุษยชน เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งพบว่า ค่า Sig.<0.05 ทำให้วิเคราะห์ได้ว่า ระดับทัศนคติกับช่วงอายุของผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับทัศนคติโดยรวม แตกต่างกัน (F=7.461, Sig.= 0.001) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และระดับทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามตามหลักสิทธิมนุษยชน มีระดับทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามหลักสิทธิมนุษยชน แตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่

1. ด้านสิทธิพลเมือง (F=5.812, Sig.= 0.003) 2. ด้านสิทธิทางสังคม (F=7.997, Sig.= 0.000) 3. ด้านสิทธิทางการเมือง (F=6.196, Sig.= 0.002) 4. ด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ (F=5.575, Sig.= 0.004)

และมีระดับทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามกับช่วงอายุของผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านตามหลักสิทธิมนุษยชน ไม่แตกต่างกัน คือ ด้านสิทธิทางวัฒนธรรม (F=2.519, Sig.= 0.082)

2.1.3 จำแนกตามคณะของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ตามหลักสิทธิมนุษยชน

หลักสิทธิมนุษยชน	Mean	F	Sig.	แปลผล
ระดับทัศนคติด้านสิทธิพลเมือง	3.68	2.459	.018	แตกต่าง
ระดับทัศนคติด้านสิทธิทางสังคม	4.04	1.925	.065	ไม่แตกต่าง
ระดับทัศนคติด้านสิทธิทางการเมือง	4.00	2.264	.029	แตกต่าง
ระดับทัศนคติด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ	3.79	3.321	.002	แตกต่าง
ระดับทัศนคติด้านสิทธิทางวัฒนธรรม	3.96	1.566	.144	ไม่แตกต่าง
หลักสิทธิมนุษยชน	3.89	2.397	.021	แตกต่าง

จากตารางที่ 4 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ตามหลักสิทธิมนุษยชน เมื่อเปรียบเทียบระดับทัศนคติกับคณะของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งพบว่า ค่า Sig.<0.05 ทำให้วิเคราะห์ได้ว่าระดับทัศนคติกับคณะของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวม มีระดับทัศนคติ แตกต่างกัน (F=2.397, Sig.= 0.021) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และระดับทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านหลักสิทธิมนุษยชนที่ แตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่

1. ด้านสิทธิพลเมือง (F=2.459, Sig.= 0.018) 2. ด้านสิทธิทางการเมือง (F=2.264Sig. = 0.029) 3. ด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ (F=3.321, Sig.= 0.002)

และมีระดับทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามกับคณะของผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามในหลักสิทธิมนุษยชน ไม่แตกต่างกันคือ

1. ด้านสิทธิทางสังคม (F=1.925, Sig.= 0.065) 2. ด้านสิทธิทางวัฒนธรรม (F=1.566, Sig.= 0.144)

2.1.4 จำแนกตามโรคประจำตัว

ตารางที่ 5 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ตามหลักสิทธิมนุษยชน

หลักสิทธิมนุษยชน	Mean	F	Sig.	แปลผล
ระดับทัศนคติด้านสิทธิพลเมือง	3.68	.293	.589	ไม่แตกต่าง
ระดับทัศนคติด้านสิทธิทางสังคม	4.04	.109	.742	ไม่แตกต่าง
ระดับทัศนคติด้านสิทธิทางการเมือง	4.00	.653	.419	ไม่แตกต่าง
ระดับทัศนคติด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ	3.79	1.002	.318	ไม่แตกต่าง
ระดับทัศนคติด้านสิทธิทางวัฒนธรรม	3.96	.225	.636	ไม่แตกต่าง
หลักสิทธิมนุษยชน	3.89	.058	.810	ไม่แตกต่าง

จากตารางที่ 5 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ตามหลักสิทธิมนุษยชน โดยเปรียบเทียบกับโรคประจำตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งพบว่า ค่า Sig.>0.05 ทำให้วิเคราะห์ได้ว่า ระดับทัศนคติกับโรคประจำตัวของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวม มีระดับทัศนคติ **ไม่แตกต่างกัน** (F=0.058, Sig.= 0.810) และมีระดับทัศนคติของนักศึกษากับโรคประจำตัว มีระดับทัศนคติตามหลักสิทธิมนุษยชน **ไม่แตกต่างกัน** คือ 1. ด้านสิทธิพลเมือง (F=0.293, Sig.= 0.589) 2. ด้านสิทธิทางสังคม (F=0.109, Sig.= 0.742) 3. ด้านสิทธิทางการเมือง (F=0.653, Sig.= 0.419) 4. ด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ (F=1.002, Sig.= 0.318) 5. ด้านสิทธิทางวัฒนธรรม (F=0.225, Sig.= 0.636)

2.1.5 จำแนกตามงานเสริมระหว่างเรียน

ตารางที่ 6 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ตามหลักสิทธิมนุษยชน

หลักสิทธิมนุษยชน	Mean	F	Sig.	แปลผล
ระดับทัศนคติด้านสิทธิพลเมือง	3.68	.108	.743	**ไม่แตกต่าง**
ระดับทัศนคติด้านสิทธิทางสังคม	4.04	.002	.962	**ไม่แตกต่าง**
ระดับทัศนคติด้านสิทธิทางการเมือง	4.00	.051	.821	**ไม่แตกต่าง**
ระดับทัศนคติด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ	3.79	4.926	.027	**แตกต่าง**
ระดับทัศนคติด้านสิทธิทางวัฒนธรรม	3.96	.473	.492	**ไม่แตกต่าง**
หลักสิทธิมนุษยชน	3.89	.632	.427	**ไม่แตกต่าง**

จากตารางที่ 6 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ตามหลักสิทธิมนุษยชน เมื่อเปรียบเทียบกับงานเสริมระหว่างเรียนของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งพบว่า ค่า Sig.>0.05 ทำให้วิเคราะห์ได้ว่าระดับทัศนคติตามหลักสิทธิมนุษยชนกับงานเสริมระหว่างเรียนของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมไม่แตกต่างกัน (F=0.632, Sig.= 0.427) และมีระดับทัศนคติกับงานเสริมระหว่างเรียนของนักศึกษา มีระดับทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละด้านตามหลักสิทธิมนุษยชน ไม่แตกต่างกัน คือ

1. ด้านสิทธิพลเมือง (F=0.108, Sig.= 0.743) 2. ด้านสิทธิทางสังคม (F=0.002, Sig.= 0.962) 3. ด้านสิทธิทางการเมือง (F=0.051, Sig.= 0.821) 4. ด้านสิทธิทางวัฒนธรรม (F=0.473, Sig.= 0.492) มีระดับทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านตามหลักสิทธิมนุษยชนแตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่

1. ด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ (F=4.926, Sig.= 0.027)

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการรับน้องใหม่ตามหลักสิทธิมนุษยชน

ปัญหาของนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยต้องมีการปรับปรุงแก้ไข ในกรณีด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ

ข้อที่ 2. การเข้าร่วมกิจกรรมทำให้นักศึกษารู้สึกว่าเสียเวลาและเสียโอกาสในการหารายได้ให้กับตนเอง โดยมหาวิทยาลัยควรมีการจัดทำแบบสอบถามให้นักศึกษาตอบแบบสอบถามก่อนการเริ่มกิจกรรมการรับน้องใหม่

อภิปรายผล

อภิปรายผลการศึกษางานวิจัยเรื่อง การศึกษาทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ ตามหลักสิทธิมนุษยชน สรุปผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1 เพื่อศึกษาทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ตามกรอบแนวคิดสิทธิมนุษยชน

ระดับทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ตามหลักสิทธิมนุษยชน โดยมีระดับทัศนคติที่มากซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย ของ อัญชลี วงษ์บุญงาม (2564), ธิดารัตน์ อัฐกิจ (2560) ซึ่งมีผลวิจัยไปในทางเดียวกันว่า ระดับทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ตามกรอบแนวคิดสิทธิมนุษยชนมีระดับทัศนคติที่มาก เช่นกัน

2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ตามกรอบแนวคิดสิทธิมนุษยชนกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ คณะที่กำลังศึกษา โรคประจำตัว และงานเสริมระหว่างเรียน (part-time)

2.1 ระดับทัศนคติของนักศึกษา ไม่ว่าจะมีเพศสภาพใด เพศชาย เพศหญิง หรือเพศทางเลือก ความแตกต่างของเพศไม่ได้ทำให้ระดับทัศนคติแตกต่างกันต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ตามหลักสิทธิมนุษยชน ทั้งในทุกด้าน

ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย ของโชติมา แก้วกอง (2561) นักศึกษาที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมการประชุมเชียร์และรับน้องใหม่โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งต่างจากงานวิจัยของ ศักดา ตั้งตระกูล วราพร บัวพรมและปรางทิพย์ เสยกระโทก (2560) ศึกษาทัศนคติของนักศึกษาต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาวิทยาลัยธาตุพนม มหาวิทยาลัยนครพนม พบว่า นักศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีทัศนคติต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาแตกต่างกัน

2.2 ระดับทัศนคติของนักศึกษาในความแตกต่างของช่วงอายุ ส่งผลต่อระดับทัศนคติทำให้ระดับทัศนคติไม่เหมือนกันต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ตามหลักสิทธิมนุษยชน ในด้านสิทธิพลเมือง ด้านสิทธิทางสังคม ด้านสิทธิทางการเมือง ด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ

แต่ด้านสิทธิทางวัฒนธรรม ความแตกต่างของช่วงอายุไม่ได้ส่งผลต่อระดับทัศนคติ

ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย ของ ปรมะ สตะเวทิน. (2540) กล่าวว่า อายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บุคคลมีความแตกต่างกันในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติ และพฤติกรรม โดยทั่วไปแล้วคนที่มีอายุน้อยมักจะมีความคิดเสรีนิยมมากกว่า คนที่มีอายุน้อย มักจะยึดอุดมการณ์มากกว่า ใจร้อนกว่า และมองโลกในแง่ดีกว่า คนที่มีอายุมากกว่า ในขณะที่คนที่มีอายุมากจะเป็นคนที่ยึดถือการปฏิบัติมากกว่า มีความระมัดระวังมองโลกในแง่ร้ายสาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากคนที่มีอายุมากจะมีประสบการณ์ชีวิตซึ่งเคยผ่านยุคที่ลำบากต่างๆ ตลอดจนมีความผูกพันที่ยาวนานและมีผลประโยชน์ในสังคมมากกว่าคนที่มีอายุน้อยคนที่มีอายุมากกว่าที่มีสมบัติมากกว่าคนที่มีอายุน้อยจึงมักไม่ค่อยยอมให้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในสังคม

2.3 ระดับทัศนคติของนักศึกษาแต่ละคณะที่นักศึกษาเรียนส่งผลต่อระดับทัศนคติไม่เหมือนกัน ต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ตามหลักสิทธิมนุษยชน ในด้านสิทธิพลเมืองด้านสิทธิทางการเมือง ด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ

แต่ด้านสิทธิทางสังคมและด้านสิทธิทางวัฒนธรรม มีระดับทัศนคติเหมือนกัน

ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย ของธวัช เติมญวน (2561) นักศึกษาที่เรียนคณะต่างกันมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการของนักศึกษา โดยรวมปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กิจกรรมนันทนาการเป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตย สร้างความสนุกสนาน ช่วยผ่อนคลายความเครียด และช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างหมู่คณะต้องการให้ทุกคน มีส่วนร่วมกล้าแสดงออก มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นอกจากนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของกัลยา นรสิงห์ (2546, น. 126) ที่ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของนิสิต อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้บริหารต่อกิจกรรม รับน้องและประชุมเชียร์ของนิสิต

มหาวิทยาลัยทักษิณ พบว่า นิสิตที่ศึกษาในคณะที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมรับน้องและประชุมเชียร์ของนิสิตมหาวิทยาลัยทักษิณ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.4 นักศึกษาที่มีโรคประจำตัวและไม่มีโรคประจำตัว ไม่ได้ส่งผลต่อระดับทัศนคติต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ตามหลักสิทธิมนุษยชน

ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย ของมยุรี อินทนาศักดิ์ (2541) ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนมีโรคประจำตัวหรือไม่มีโรคประจำตัว พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองตามสุขบัญญัติแห่งชาติของนักเรียนก็ไม่แตกต่างกันมากนัก เนื่องจากว่านักเรียนที่ไม่มีโรคประจำตัวจะมีสุขภาพสมบูรณาแข็งแรงทั้งทางกายและจิตใจ ทำให้มีพัฒนาการที่ดี มีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ และพยายามปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมนั้นๆ ทำให้มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองดี ส่วนนักเรียนที่มีโรคประจำตัว ก็อาจจะทำให้บั่นทอนสุขภาพ แต่เพราะคนเราไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่เมื่อสุขภาพกายหรือจิตใจเป็นทุกข์ก็ต้องพยายามหลีกเลี่ยงหรือหาทางให้หายจากทุกข์นั้น

2.5 ระดับทัศนคติของนักศึกษาของนักศึกษาที่มีงานเสริมและไม่มีงานเสริม ไม่ได้ส่งผลต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ตามหลักสิทธิมนุษยชน ในด้านสิทธิพลเมือง ด้านสิทธิทางสังคมด้านสิทธิทางการเมือง ด้านสิทธิทางวัฒนธรรม

แต่ด้านเศรษฐกิจ นักศึกษาที่มีงานเสริมและไม่มีงานเสริม มีระดับทัศนคติที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย ของ สุภาพ ฉัตราภรณ์ และคณะ (2552) ปัญหาหนึ่งที่นักศึกษา มักประสบนอกจากปัญหาด้านการเรียนแล้ว คือปัญหาด้านลักษณะการใช้จ่าย ซึ่งบางครอบครัว ผู้ปกครองของนักศึกษาอาจมีสถานภาพทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง ถึงระดับต่ำ จึงทำให้นักศึกษาประสบปัญหาด้านการเงินได้ นักศึกษาจึงมองเห็นช่องทาง เพื่อตอบสนองความต้องการด้านต่างๆของตนเองได้คือ การหารายได้เสริมจากการทำงานระหว่างเรียน หรือการทำงานในช่วงเวลาว่าง ตัวอย่างเช่น นักศึกษาบางคนที่หางานทำในช่วงปิดเทอม เป็นต้น ซึ่งนักศึกษาแต่ละบุคคลย่อมมีการเลือกทำงานที่ต่างกันออกไป และการใช้เวลาส่วนใหญ่ ของนักศึกษานอกจากการเรียนแล้วก็ต้องหารายได้จากการทำงานนอกเวลาด้วย

สรุปผลการศึกษา

งานวิจัยสามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ตามกรอบแนวคิดสิทธิมนุษยชน

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา จากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 354 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 64.4 ในด้านอายุ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 19 -21 ปี คิดเป็นร้อยละ 62.4 ในด้านคณะที่นักศึกษากำลังศึกษาอยู่พบว่า ส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในคณะ

วิทยาการจัดการ จำนวน 72 คน คิดเป็น ร้อยละ 20.3 ในด้านโรคประจำตัว พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว จำนวน 325 คน คิดเป็นร้อยละ 91.8 ในด้านงานเสริมระหว่างเรียน พบว่า ไม่มีงานเสริมระหว่างเรียน จำนวน 296 คน คิดเป็นร้อยละ 83.6 ระดับทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ ตามหลักสิทธิมนุษยชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก

2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ตามกรอบแนวคิดสิทธิมนุษยชน

การเปรียบเทียบระหว่างเพศ โรคประจำตัว กับระดับทัศนคติของนักศึกษาไม่ว่าจะมีเพศสภาพใด เพศชาย เพศหญิง หรือเพศทางเลือก ความแตกต่างของเพศ และโรคประจำตัว ไม่ได้ทำให้ระดับทัศนคติแตกต่างกันต่อกิจกรรมการรับน้องใหม่ตามหลักสิทธิมนุษยชน

ซึ่งแตกต่างจากการเปรียบเทียบระหว่างช่วงอายุ นักศึกษาแต่ละคณะ และนักศึกษาที่มีงานเสริมและไม่มีงานเสริม จะมีความแตกต่างของระดับทัศนคติไม่เหมือนกัน

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการรับน้องใหม่ตามหลักสิทธิมนุษยชน

ปัญหาของนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยต้องมีการปรับปรุงแก้ไข ในกรณีด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ โดยมหาวิทยาลัยควรมีการจัดทำแบบสอบถามให้นักศึกษาตอบแบบสอบถามก่อนการเริ่มกิจกรรมการรับน้องใหม่

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำผลการศึกษาในครั้งนี้ไปเผยแพร่ให้นักศึกษาที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป และสามาถนำไปพัฒนากิจกรรมรับน้องใหม่และประชุมเชียร์ ของคณะให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้มีความหลากหลายในการพัฒนาในด้านต่างๆ

3. มหาวิทยาลัยควรจัดให้มีแบบสอบถามความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการรับน้องใหม่ให้แก่นักศึกษาก่อนจัดกิจกรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาทัศนคติของอาจารย์และบุคลากรของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการรับน้องด้วย

2. ควรมีการศึกษารูปแบบโครงการกิจกรรมที่สร้างสรรค์ ตามแต่เอกลักษณ์ของสถาบันนั้นๆ โดยรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน

3. ควรศึกษาทัศนคติของรุ่นพี่ในมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการรับน้องด้วย

4. ควรมีการวิจัยปัญหาในการจัดกิจกรรมการรับน้องใหม่ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานมาปรับปรุงในการจัดกิจกรรมในครั้งต่อไป

5. ควรศึกษาตัวแปรเพิ่ม และศึกษารายละเอียดของตัวแปร เพื่อวิเคราะห์เพิ่มเติมเชิงคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

กัลยา นรสิงห์. (2546). **ความคิดเห็นของนิสิต อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้บริหารต่อกิจกรรม รับน้องใหม่และประชุมเชียร์ของนิสิต มหาวิทยาลัยทักษิณ**. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานกิจการนิสิต

โชติมา แก้วกอง. (2561). **ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมกิจกรรมภายในมหาวิทยาลัยของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JIRGS/article/view/229560/156209 (วันที่สืบค้น 9 เมษายน 2565)

ธิดารัตน์ อัฐกิจ. (2560). **การศึกษาผลการจัดกิจกรรมต้อนรับน้องใหม่และประชุมเชียร์นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีการศึกษา 2558**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://research.rmu.ac.th/rdi-mis/upload/fullreport/1607005500.pdf (วันที่สืบค้น 9 เมษายน 2565)

ปรมะ สตะเวทิน. (2540). **หลักและทฤษฎีทางสื่อสาร**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

มยุรี อินทนาศักดิ์. (2541). "**พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของเด็กวัยเรียนระดับประถมศึกษาในเขตตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร**." ภาคนิพนธ์ปริญญา สาธารณสุขศาสตร์บัณฑิต, คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศักดา ตั้งตระกูล วราพร บัวพรม และปรางทิพย์ เสย กระโทก. (2560). **ทัศนคติของนักศึกษาต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา วิทยาลัยธาตุพนม มหาวิทยาลัยนครพนม**.

สุภาพ ฉัตราภรณ์ และคณะ. (2552). **คุณภาพชีวิตของนิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัยที่ทำงานระหว่างเรียน**. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์:กรุงเทพฯ.

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

Guidelines for developing the potential of community-based tourism Case study of Ban Mung Subdistrict Noen Maprang District Phitsanulok Province

ชลิญญา สวนม่วง[1] ณัฏฐธิดา ศรีประเสริฐ[2] วิลันธิตา โพธิ์ดง[3] วันฉัตร รัตนโค้น[4] และ โชติ บดีรัฐ[5]
Chalinya Suanmuang Natthathida Siparroeth Wilanthita Phodong
Wanchat rattanakhon and Chot Bodeerat

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพของประชาชนในพื้นที่ตำบลบ้านมุงที่มีต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ 2) เพื่อเป็นแนวทางเชิงนโยบายในการพัฒนาศักยภาพโดยชุมชนตำบลบ้านมุง 3) เพื่อศึกษากิจกรรมและความเข้มแข็งของชุมชนบางชุมชนเพื่อนำมาพิจารณาในการทำงานร่วมกับชุมชนในปีต่อๆไป เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 379 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา นำมาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. ศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของตำบลบ้านมุงซึ่งจำเป็นต้องมีกระบวนการที่เกี่ยวข้องได้แก่ การประชาสัมพันธ์ นโยบายและกิจกรรมต่างๆการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม การเอื้ออำนวยการเข้ารับรู้และการเข้าถึงอย่างสะดวกและปลอดภัย

2. การศึกษา ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนกรณีศึกษา ตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัด

[1] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล chalinya3333@gmail.com เบอร์โทร 0644051778

[2] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล Natthathida5725@gmail.com เบอร์โทร 0934541996

[3] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล aabbcc0614494649@gmail.com เบอร์โทร 0953067384

[4] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล wonchat05@gmail.com เบอร์โทร 0909469947

[5] อาจารย์รองศาสตร์ตราจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล chotbodeerat@psru.ac.th เบอร์โทร 0873137256

พิษณุโลก พบว่าปัญหาและอุปสรรคที่ประชาชนแสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่คือด้านการจัดการ การท่องเที่ยว การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ถนน ป้ายบอกทาง ภายในหมู่บ้านมีความคลาดเคลื่อนไม่ชัดเจน นักท่องเที่ยวบางคนที่เข้าไม่ถึงข้อมูลข่าวสารเพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการรับข้อมูลข่าวสาร คือการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รับข่าวสารข้อมูลให้ทั่วถึง

คำสำคัญ : ศักยภาพชุมชน,การมีส่วนร่วม,กระบวนการพัฒนา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the potential of people in the Ban Mung Sub-District area. and 2) to be a policy guideline for the development of capacity by the Ban Mung community; 3) to study the activities and strengths of some communities to be considered in working with the community in the coming years. It is a quantitative and qualitative research. The sample consisted of 379 people. The tools used for data collection were questionnaires and interview forms. Data were analyzed using descriptive statistics. used to distribute the frequency, find the percentage, find the mean, standard deviation. and content analysis The results showed that

1. The potential for tourism management in Ban Mung Subdistrict, which requires relevant processes, are: public relations Policies and activities providing opportunities for people to participate Facilitating easy and secure access

2. A study of problems, obstacles and recommendations on the level of people's participation in the area towards the development of community-based tourism potential, a case study of Ban Mung Sub-district, Noen Maprang District. Phitsanulok Province It was found that most of the problems and obstacles that people expressed their opinions were management. travel Access to information, roads, road signs within the village is unclear. Some tourists do not have access to information in order to facilitate and quickly receive information is to publicize tourists to receive information and information thoroughly.

Keywords : community potential, participation, development process

บทนำ

แนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพชุมชนและท้องถิ่น" ในศตวรรษที่ 21" ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วม และเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการพัฒนา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในภูมิภาคและชนบทในกระบวนการพัฒนาและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้พัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการปัญหาได้ด้วยตนเอง เพื่อประโยชน์ของตนเอง ครอบครัว และชุมชน ตลอดจนสามารถสนองตอบต่อการกระจายการพัฒนาได้อย่างเต็มที่และทั่วถึง ดังนั้นการพัฒนาในอนาคตจะเน้นที่การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในภูมิภาคและชนบท ให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยมีเศรษฐกิจชุมชนที่มั่นคงเป็นตัวนำ และเป็นฐานในการยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตในอนาคต ทั้งนี้ภาคธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชนจำเป็นจะต้องเข้ามาเสริมบทบาทของภาครัฐซึ่งเป็นผู้สนับสนุนการพัฒนาเดิม ซึ่งเป็นการผนึกกำลังในการพัฒนาและนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนและท้องถิ่นอย่าง มั่นคง มั่งคั่ง และ ยั่งยืน การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community – Based Tourism – CBT) เป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้านในการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวการที่จะให้ชุมชนดำเนินการท่องเที่ยวตามหลักการดังกล่าวข้างต้นมีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการ จัดการการท่องเที่ยวในขณะเดียวกันก็ต้องรณรงค์กับคนในสังคมให้เห็นความแตกต่าง ของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการท่องเที่ยวทั่วไป กระตุ้นให้คนในสังคมเห็นความสำคัญและเป็นนักท่องเที่ยวที่สนใจการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างเจ้าของบ้านกับผู้มาเยือน นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มการรับรู้และความเข้าใจในบทบาทของชุมชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเป็นกำลังใจหรือสนับสนุนให้เกิดความต่อ เนื่องในการทำงานอนุรักษ์ทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม

เมืองพิษณุโลกมีมาแต่พุทธศตวรรษที่ 15 สมัยขอมมีอำนาจปกครองแถบนี้ แต่เดิมมีชื่อเรียกว่า " เมืองสองแคว " เนื่องจากเมืองนี้ตั้งอยู่ระหว่างแม่น้ำน่าน และแม่น้ำแควน้อย หรือบริเวณที่ตั้งของวัดจุฬามณีในปัจจุบัน เมื่อประมาณปี พ.ศ. 1900 สมเด็จพระมหาธรรมราชาลิไทยแห่งกรุงสุโขทัย ได้โปรดเกล้าฯ ให้ย้ายเมืองมาตั้งอยู่ ณ ตัวเมืองปัจจุบัน โดยมีฐานะเป็นเมืองลูกหลวง สมัยอยุธยา เมืองพิษณุโลกทวีความสำคัญมากขึ้น เพราะเป็นเมืองกึ่งกลางระหว่างกรุงศรีอยุธยาและอาณาจักรฝ่ายเหนือ สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ทรงปฏิรูปการปกครองและได้เสด็จมาประทับที่เมืองนี้ตั้งแต่ พ.ศ. 2006 จนสิ้นรัชกาลในปี พ.ศ. 2031 ช่วงนั้นพิษณุโลกเป็นราชธานีแทนกรุงศรีอยุธยาถึง 25 ปี หลังรัชสมัยของพระองค์ พิษณุโลกมีฐานะเป็นเมืองลูกหลวงเป็นหน้าด่านสำคัญที่จะสกัดกั้นกองทัพพม่า เมื่อครั้งพระนเรศวรมหาราชดำรงฐานะพระมหาอุปราชครองเมืองพิษณุโลกระยะนั้นไทยตกเป็นเมืองขึ้นพม่า สมเด็จพระนเรศวรได้ทรงรวบรวมชายฉกรรจ์ชาวพิษณุโลกกอบกู้อิสรภาพชาติไทยได้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้ทรงดำรงให้รื้อ

กำแพงเมืองพิษณุโลกเพื่อไม่ให้ข้าศึกใช้เป็นที่มั่น ครั้นถึงปี พ.ศ. 2437 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้ยกฐานะเมืองพิษณุโลกขึ้นเป็นมณฑล เรียกว่า มณฑลพิษณุโลก ต่อมาเมื่อยกเลิกการปกครองแบบมณฑลแล้ว พิษณุโลกจึงมี**ฐานะเป็นจังหวัดเรื่อยมาจนปัจจุบัน**

พันธกิจ(Mission) ขับเคลื่อนการพัฒนาโดยอาศัยทุนทางธรรมชาติเศรษฐกิจฐานชีวภาพและมรดกทางวัฒนธรรม สร้างเสริมการเติบโตและความสามารถในการแข่งขันด้วยการส่งเสริมความหลากหลายภาคบริการ ยกระดับคุณภาพชีวิตสร้างสภาพแวดล้อมสังคมเมืองและชุมชนที่เอื้อต่อวิถีความเป็นอยู่ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

วิสัยทัศน์(Vision)พิษณุโลกเมืองบริการสี่แยกอินโดจีน บนฐานการบูรณาการเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และสังคมมั่นคง

ประเด็นยุทธศาสตร์(Strategic Issues) พัฒนาการเกษตรอัจฉริยะ นวัตกรรมอาหารยกระดับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เพิ่มขีดความสามารถการบริการสุขภาพและการดูแลผู้สูงอายุ พัฒนาโลจิสติกส์เพื่อเชื่อมโยงพัฒนาเศรษฐกิจสร้างธุรกิจดิจิทัลศูนย์กลางการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ส่งเสริมการลงทุนและการบริการโดยพัฒนาSMEs สร้างการประกอบการใหม่จัดการทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศที่เป็นต้นทุนสำหรับการพัฒนาพัฒนาเมืองให้เติบโตอย่างชาญฉลาดและเป็นเมืองอารยะบนฐานสังคมมั่นคงและยั่งยืน(แผนพัฒนาจังหวัด๔ปี ๒๕๖๑-๒๕๖๔)

อำเภอเนินมะปราง เป็นอีกหนึ่งอำเภอของจังหวัดพิษณุโลกที่น่าเที่ยวพอตัว แม้ว่าจะเป็นเพียงอำเภอเล็กๆ แต่ธรรมชาติของที่นี่ไม่เล็กไปด้วย มีทั้งภูเขาหินปูน ทะเลหมอก ป่าเขาที่อุดมสมบูรณ์ และอากาศดี และเป็นโอกาสดีมากๆ ที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้พาเราไปทำความรู้จักกับหนึ่งชุมชนในอำเภอเนินมะปราง นั่นก็คือ "บ้านมุง" ชุมชนขนาดเล็กที่อยู่ท่ามกลางธรรมชาติสวยตระการตา ชาวบ้านที่นี่ร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาบ้านมุงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่ยั่งยืน ที่ผ่านมาต้องต่อสู้และผ่านอุปสรรคมาเยอะกว่าจะเป็นเนินมะปรางในวันนี้บ้านมุง เนินมะปราง ทำให้เราได้เห็นเรื่องราวและสัมผัสวิถีชีวิตของชุมชน รวมทั้งการใช้ชีวิตสโลไลฟ์ท่ามกลางธรรมชาติและขุนเขา พร้อมบรรยากาศที่เป็นกันเองของชาวบ้านด้วยลักษณะภูมิประเทศที่มีความหลากหลายทางชีวภาพค่อนข้างสูง อาชีพหลักของคนในชุมชนที่ยึดถือกันมาชุมชนจึงได้มีการจัดการท่องเที่ยวนำมาสู่การพัฒนาชุมชนและการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนไปพร้อมกับการอนุรักษ์ซึ่งการสร้างรายได้สู่ชุมชนและท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรมนั้นได้นำทรัพยากรหรือทุนมาสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์และบริการในรูปแบบใหม่ ซึ่งชาวบ้านได้เห็นคุณค่าของธรรมชาตินำมาส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน บ้านมุงเป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท ตั้งอยู่ ตำบลบ้านมุง ที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก อำเภอเนินมะปรางเป็นอำเภอเล็ก ๆ ตั้งอยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่ยิ่งใหญ่ มีทั้งภูเขาหินปูน ทะเลหมอก ท้องทุ่งนา ป่าเขาเขียวขจี หนึ่งในชุมชนของอำเภอเนินมะปรางที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว นั่นคือ "บ้านมุง" โดยชุมชนบ้านมุงเหนือได้จัดตั้งเป็นชุมชนท่องเที่ยวOTOPนวัตวิถี

เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มาเยี่ยมชมธรรมชาติและผลิตภัณฑ์ วิถีชีวิตของคนในชุมชนและการมีการพัฒนาศักยภาพของชุมชนบ้านมุง

ดังนั้นคณะผู้วิจัยเห็นควรว่าเพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกงานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นพื้นที่ในการดำเนินการวิจัยเพื่อให้มีความสอดคล้องกับความโดดเด่นทางทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้งนี้การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านมุงยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก เพราะเนื่องจากธรรมชาติของที่นั่นมีความอุดมสมบูรณ์ แต่เนื่องด้วยสถานการณ์โควิด-19ตอนนี้ทำให้ชุมชนบ้านมุงขาดรายได้เป็นอย่างมาก เพราะขาดรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่ไม่สามารถมาชื่นชมธรรมชาติของสถานที่ท่องเที่ยวนี้ได้ ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความสำคัญด้านการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อสร้างความพร้อมด้านการท่องเที่ยวให้แก่ชุมชนให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ อีกทั้งทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นและสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตคนในชุมชนให้ดีขึ้น

สถิติการท่องเที่ยวชุมชนโดยบ้านมุง

ล่าสุดมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากที่ติดต่อต้องการมาท่องเที่ยวธรรมชาติอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะวันหยุดเสาร์อาทิตย์ มีนักท่องเที่ยวได้มากันจำนวนมาก ซึ่งในการรับนักท่องเที่ยวในแต่ละครั้งรับได้ไม่มากเนื่องจากสถานการณ์โควิด19ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถค้างคืนข้างบนยอดภูเขาได้ ซึ่งทางกลุ่มผู้บริการ ได้ทำแคร่ไม้ไผ่ ไว้ให้นักท่องเที่ยวได้นอน และพักผ่อน อีกทั้งหากจะนอนแปร ก็จะมีโซนยอดเขาหนอแรดไว้ได้อินกับบรรยากาศ อีกทั้งยังจัดห้องน้ำชั่วคราว ไว้บริการนักท่องเที่ยวอีกด้วย ซึ่งในปีนี้ทางกลุ่มท่องเที่ยวชุมชน ได้เปิดให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวได้ปรากฏว่ามีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวกันไม่ขาดสาย ไม่ว่าจะเป็นวันธรรมดาก็ตาม ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสบรรยากาศธรรมชาติ อาหารหลักร้อย วิวหลักล้าน ถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดพิษณุโลกอีกแห่งหนึ่งที่กำลังได้รับความนิยมของนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างจังหวัดเป็นอย่างมาก

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาศักยภาพของประชาชนในพื้นที่ตำบลบ้านมุงที่มีต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2) เพื่อเป็นแนวทางเชิงนโยบายในการพัฒนาศักยภาพโดยชุมชนตำบลบ้านมุง

3) เพื่อศึกษากิจกรรมและความเข้มแข็งของชุมชนบางชุมชนเพื่อนำมาพิจารณาในการทำงานร่วมกับชุมชนในปีต่อๆไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก โดยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

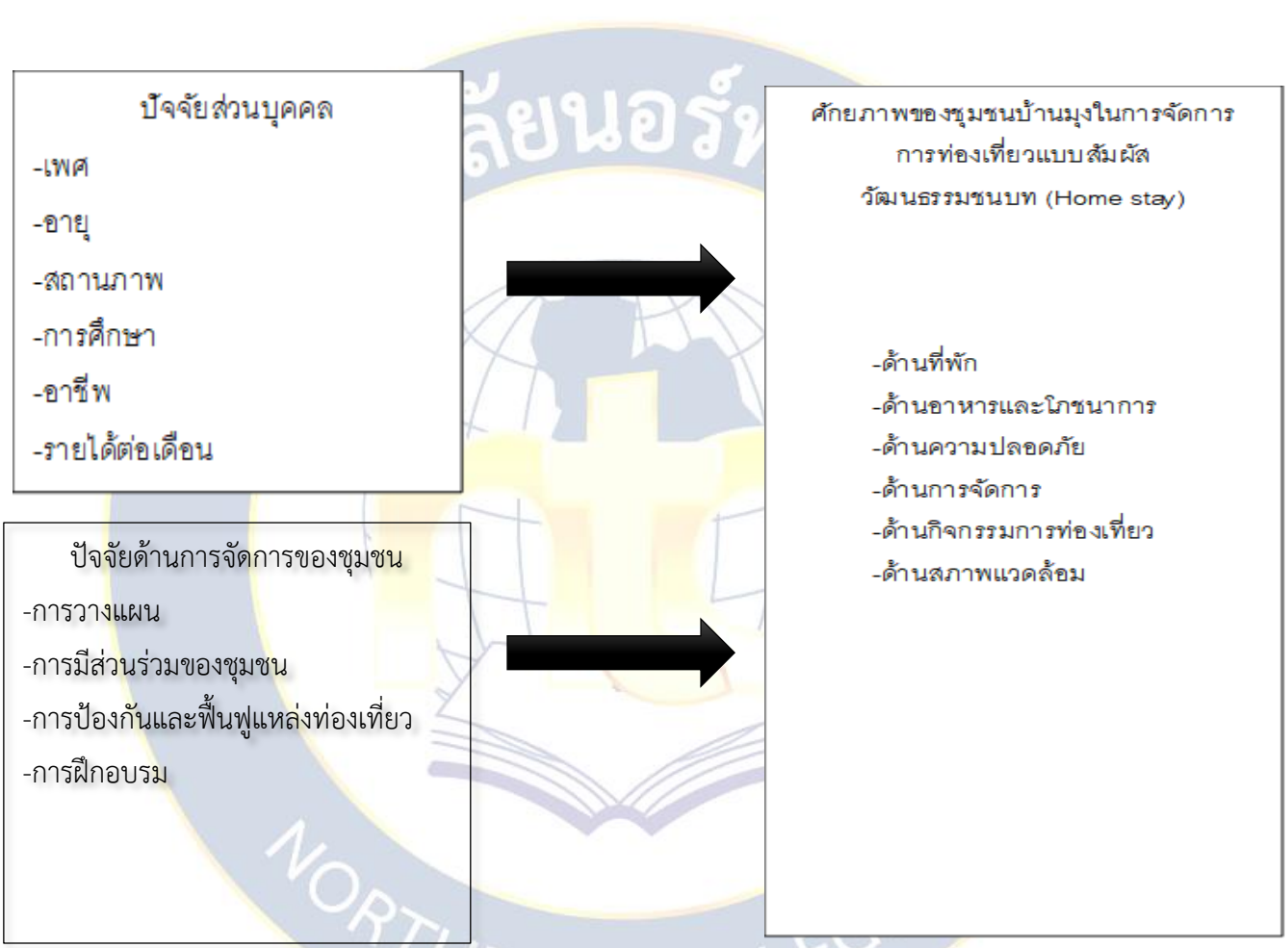

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในเขตตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ที่ได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น %95และระดับความคลาดเคลื่อน+ % 5ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัย

จะใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมคือ จำนวน 379 คน (แต่ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด400คนเพื่อสะดวกในการเก็บข้อมูลสะดวกในการคำนวณและสะดวกในการแทนค่า)

ขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

คณะผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นเพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ที่จะศึกษาทั้งหมด

ตารางที่ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1เทศบาลตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

ชุมชน	**จำนวนคน/**	**กลุ่มตัวอย่าง**
หมู่ที่บ้านมุงเหนือ 1	1,086	58
หมู่ที่บ้านมุงใต้ 2	1,464	80
หมู่ที่บ้านใหม่สามัคคี 3	995	53
หมู่ที่บ้านลำภาศ 4	807	44
หมู่ที่บ้านห้วยบ่อทอง 5	791	42
หมู่ที่บ้านหัวเขา 6	894	48
หมู่ที่บ้านเนินสว่าง 7	563	30
หมู่ที่บ้านทุ่งพระ 8	455	24
รวม	**7,055**	**379**

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ได้มีการดำเนินการสร้างแบบสอบถามจากการศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเทศบาลตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

แบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน คือ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและสถานภาพสมรส เป็นแบบสอบถามลักษณะให้เลือกตอบ (Checklists)

2. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)โดยผู้วิจัยได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) หาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบ มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ

5 หมายถึง ระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับมาก

3 หมายถึง ระดับปานกลาง

2 หมายถึง ระดับน้อย

1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

โดยเกณฑ์การให้คะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามครั้งนี้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายตามแนวทางของเบสท์ (Best: 1970) ซึ่งมีเกณฑ์ดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. เป็นแบบสอบถามคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ ที่จะนำไปสู่การสร้างแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้ คือ

1.ศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี จากการสำรวจตำราเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเพื่อกำหนดขอบเขตในการสร้างเครื่องมือ

2.วิเคราะห์เนื้อหาและกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

3.การทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา(Content Validity Test) และการทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability Test) แบบสอบถาม (Questionnaire)

3.1 การทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity Test) คณะผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วมอบให้กับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและทำการแก้ไขตามข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ได้ค่า IOC = +1

3.2 ทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิแอลฟา(Alpha Coefficient) ตามสูตรของครอนบาค (Cronbach) แล้วนำมาทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นนำ

แบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความเชื่อมั่น(Reliability) ด้วยคอมพิวเตอร์ว่าเป็นแบบสอบถามที่มีความเชื่อถือได้สำหรับสูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามตามกระบวนการต่างๆ ดังนี้

1.ขอหนังสือรับรองจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามถึงนายกเทศบาลตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

3.ทำการจัดส่งแบบสอบถามและจัดเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองทั้งหมด จำนวน 400 ชุด

4.นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบคำถาม

5.นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบแล้วไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1.วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และสถานภาพสมรส และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเทศบาลตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้ ให้เลือกตอบ (Checklists)โดย คณะผู้วิจัยใช้สถิติ เชิงพรรณนา (DescriptiveStatistics) นำมาแจกแจงความถี่ หาจำนวนและหาค่าร้อยละ (Percentage)

2.วิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยคณะผู้วิจัยได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)หาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (Ethics in Human Research) เป็นหลักจริยธรรมทั่วไป (Ethical Principles) ที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อปกป้องศักดิ์ศรี ความปลอดภัย และความเป็นอยู่ที่ดี ของมนุษย์ที่เข้าร่วมเป็นอาสาสมัครในโครงการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยหลักการสำคัญสามประการ คือ หลักการเคารพในความเป็นมนุษย์ (Respect for Person) หลักคุณประโยชน์ไม่เป็นโทษ (Beneficence and Non-Maleficence) และหลักความยุติธรรม (Justice) โดยหลักการ ดังกล่าวมี

ผลให้การวิจัยในสาขาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการวิจัยทางการแพทย์และทางชีวเวชศาสตร์ (Biomedical Research) การวิจัยด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ (Health Science Research) การวิจัยด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี (Scientific Research) และการวิจัยด้านสังคมศาสตร์ (Social Science Research) ที่ดำเนินการศึกษาวิจัยในมนุษย์จะต้องได้รับการรับรองจริยธรรม การวิจัยในมนุษย์จากสถาบันที่ให้การรับรอง

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 4 ด้าน

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว	3.91	0.81	มาก
ด้านการจัดการ	3.86	0.85	มาก
ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	3.91	0.89	มาก
ด้านการมีส่วนร่วม	3.84	0.87	มาก
รวม	3.88	0.85	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการจัดการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว สรุปผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีดังนี้

1.ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว

ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือความสมบูรณ์ ความเป็นธรรมชาติของทรัพยากรของแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือสภาพ

พื้นที่มีความเหมาะสมกับกิจกรรมการพักผ่อนและตั้งแคมป์ปิ้งอยู่ในระดับมาก ความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเช่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิตอยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดการ

ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านการจัดการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุดคืออัธยาศัย ความเป็นมิตร รวมถึงการบริการที่ดีของคนในชุมชนอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว เช่น ทางเว็บไซต์ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ เป็นต้น

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านการจัดการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนช่วยสร้างจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวในการอนุรักษ์ฟื้นฟูระบบนิเวศทรัพยากรธรรมชาติพร้อมทั้งให้การเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนอยู่ในระดับมาก

ด้านการมีส่วนร่วม

ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านการจัดการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือเกิดประโยชน์แก่ชุมชนในท้องถิ่นในการกระจายรายได้อยู่ในระดับมาก รองลงมาประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ประชาชนในพื้นที่มีความตระหนักถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ปัญหาความเสื่อมโทรมของสถานที่ท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีการอภิปรายผลดังนี้

1.การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนกรณีศึกษา ตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งประกอบด้วย ทั้งหมด 4 ด้านได้แก่ ด้านลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า โดยภาพรวมการประเมินระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่อยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าเทศบาลตำบลบ้านมุงประชาชนในพื้นที่มีการให้ความร่วมมือในทำงานและปฏิบัติ

หน้าที่ในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนเป็นอย่างดีซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ชุติกาญจน์ กันทะอู (2560)

2. การศึกษา ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนกรณีศึกษา ตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก พบว่าปัญหาและอุปสรรคที่ประชาชนแสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่คือด้านการจัดการ การท่องเที่ยว การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ถนน ป้ายบอกทาง ภายในหมู่บ้านมีความคลาดเคลื่อนไม่ชัดเจน นักท่องเที่ยวบางคนที่เข้าไม่ถึงข้อมูลข่าวสารเพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการรับข้อมูลข่าวสาร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลบ้านมุงและชุมชนอื่นที่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมถึงผู้ประกอบการ หน่วยงานองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการการท่องเที่ยวในด้านต่างๆดังนี้

ด้านแหล่งท่องเที่ยว การรวมกลุ่มของผู้นำเครือข่ายผู้นำชุมชนรวมถึงชาวบ้านและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการท่องเที่ยวมาระดมความคิดเห็น รับฟัง และตัดสินใจร่วมกันเพื่อให้เกิดแผนปฏิบัติการจัดการท่องเที่ยวชุมชนของตนเอง ทำงานเชิงรุก ทำงานร่วมกับเครือข่าย ที่มีส่วนช่วยในการจัดสรรงบประมาณเพื่อมาพัฒนาศักยภาพภายในแหล่งท่องเที่ยว หรือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนท่องเที่ยวเพื่อให้ได้มาตรฐานของการจัดการท่องเที่ยว

ด้านสถานที่ จัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้มาตรฐาน สะอาดถูกสุขลักษณะ มีการจัดการความปลอดภัยในทุกขั้นตอน การจัดการสิ่งแวดล้อมที่ไม่ทำลายธรรมชาติ สร้างบรรยากาศให้ร่มรื่นสวยงามดึงดูดใจในการท่องเที่ยว มีการจัดการโดยคำนึงถึงนักท่องเที่ยวทุกลุ่มเป้าหมายเช่น เด็กหรือผู้สูงอายุต้องได้รับการดูแลและความสะดวกสบายในการท่องเที่ยว

ด้านการส่งเสริม มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่างๆของแหล่งท่องเที่ยว โดยเผยแพร่ข้อมูลทางช่องทางสื่อให้หลากหลายช่องทาง ตรงตามความต้องการและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จัดทำ ป้ายบอกทางที่มีมาตรฐาน การใช้เครือข่ายเทคโนโลยีในการสื่อสารเพื่อความสะดวก รวดเร็ว ทำให้นักท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการสัมภาษณ์เชิงลึกนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในประเด็นต่างๆ เพื่อทราบถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวและได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึก สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวต่อไป

เอกสารอ้างอิง

จังหวัดพิษณุโลก จากการทบทวนแผนพัฒนาจังหวัด ๔ ปี (๒๕๖๑-๒๕๖๔) **พันธกิจ วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์พิษณุโลก** (วันที่ค้นข้อมูล:9พฤศจิกายน2564)

จุฑามาศ จันทรัตน์(2544),ลิเพอร์(1979) ,วรรณพร วณิชชานุกร(2540) ,อดิคาร์รี(1995) **หลักการและแนวทางบริหารจัดการการท่องเที่ยว** (วันที่ค้นข้อมูล:2พฤศจิกายน2564)

จริยา เลิศอรรฆยมณี. (2552). จริยธรรมในทางการแพทย์และการวิจัย. หลักจริยธรรมการวิจัยในคนและคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนของศิริราช. **จริยธรรมในมนุษย์** (วันที่ค้นข้อมูล:9พฤศจิกายน2564)

Strydom, A. J., Mangope, D. & Henama, U. S. (2018). **แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน** (วันที่ค้นข้อมูล:2พฤศจิกายน2564)

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). **แนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.** (วันที่ค้นข้อมูล:2 พฤศจิกายน2564)

ปิรันธ์ ชิณโชติ ,ธีระวัฒน์ จันทึก (2559) และคณะ. **งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.** (วันที่ค้นข้อมูล:9 พฤศจิกายน 2564).

อดินันท์ บัวภักดี. (2564). **ทฤษฎีที่มีส่วนเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับการมีส่วนร่วม.** (วันที่ค้นข้อมูล: 2 พฤศจิกายน 2564)

การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ยั่งยืน (SDGs) กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดิน ต.เนินมะปราง อ.เนินมะปราง จ.พิษณุโลก

Developing Community Enterprise Groups with Sustainable Local Wisdom (SDGs) case study community enterprise group basketworkbannoendin

ทิพวรรณ ฉิมพิภพ[1] สุนิสา ศรีจันทร์ประพันธ์[2] วันวิเศษ วรรณ์เอก[3] พรหมณ์เมษ หาเรือนมิตร์[4] และ หนึ่งฤทัย ศรีสุกใส[5]
Thipphawan Chimphiphob Sunisa Sichanpaphan Wanwiset wanaek Prommat Haruanmit and Nuengruethai Srisuksai[5]

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ยั่งยืนตามแนวทาง (SDGs) และ 2) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและแนวทางที่จะนำไปสู่การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ยั่งยืนตามแนวทาง (SDGs) ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดิน ต.เนินมะปราง อ.เนินมะปราง จ.พิษณุโลก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผลการวิจัยพบว่า

1) การบริหารจัดการการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดิน การมีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน มีการแบ่งงานกันทำ มีการประชุมลงมติต่างๆ ดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้ จึงเป็นวิธีการบริหารงานที่ทำให้เกิดความชัดเจนในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของตัวเอง นำความรู้ในเรื่องของการจักสานหวดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ไปถ่ายทอดให้กับเยาวรุ่นใหม่ได้เรียนรู้และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจักสานหวดให้คงอยู่และยังยืนสืบต่อไป แต่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดินยังไม่มีการยกระดับการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม

[1] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อิเมล thipphawan.ch@psru.ac.th เบอร์โทร 095-0193738

[2] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อิเมลSunisa.sch123@gmail.comเบอร์โทร 061-7067738

[3] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อิเมล Wavekung31@gmail.com เบอร์โทร 098-8030720

[4] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อิเมล notprommat@gmail.com เบอร์โทร 097-3538441

[5] อาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อิเมล nungruthai@psru.ac.th เบอร์โทร 065-7435733

เข้ามาเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังคงไว้ในอัตลักษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจักสานหวดด้วยฝีมือของวิสาหกิจชุมชนเป็นหลัก

2) ปัญหา อุปสรรคที่จะนำไปสู่การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ยั่งยืน (SDGs) ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดิน พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่ต้องได้รับการแก้ไขที่จะนำไปสู่การพัฒนาด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ยั่งยืนนั้น คือ หน่วยงานภาครัฐควรมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ทั้งด้านการให้ความรู้ ด้านเงินทุน ด้านการตลาด ด้านสถานที่สำหรับให้การเรียนรู้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถพัฒนาและนำไปประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัวในการพึ่งพาตนเอง อีกทั้งยังนำความรู้ในเรื่องการจักสานหวดไปถ่ายทอดความรู้ให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ได้ศึกษาเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจักสานหวดของชุมชนไม่ให้สูญหายไปกับกาลเวลา

คำสำคัญ : การพัฒนา, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, วิสาหกิจชุมชน, SDGs

Abstract

The objectives of the research were 1) to study the management condition of community enterprise development with local wisdom for sustainability in accordance with the guidelines (SDGs) and 2) to study the problems. Obstacles and guidelines leading to sustainable development of community enterprise groups with local wisdom according to the guidelines (SDGs) of the basketweaving community enterprise group Ban Noen Din, Noen Maprang Subdistrict, Noen Maprang District, Phitsanulok Province, was a qualitative research. The sample consisted of 25 people. The tool used for data collection was the In-Depth Interview form.

1) The management of community enterprise development with sustainable local wisdom (SDGs) in the Ban Nern Din basketry community enterprise group found that the management of the Baan Nern Din basketry community enterprise development management having a clear management structure There is a division of labor There were meetings to vote. It is a management method that makes it clear to develop your own community enterprise. Bring knowledge in the matter of basketry swatting of community enterprises to pass on to the new generation of young people to learn and inherit local wisdom and to preserve the local wisdom of basketry to persist and continue to pass But Ban Noen Din Weaving Community

Enterprise has not upgraded the development of technology and innovation to be related to the products in the community enterprise group, still in the identity of the local wisdom in the handwork of community enterprises.

2) Problems and obstacles leading to the development of community enterprises with sustainable local wisdom (SDGs) of the Bannen Din basketry community enterprises found that problems and obstacles that need to be solved will lead to the development of community enterprises Weaving Ban Noen Din with local wisdom for sustainability is that government agencies should be involved in helping and promoting community enterprises. both in terms of knowledge, finance, marketing, and places for learning To the community enterprise group so that the community enterprise group can develop and apply for a career to generate income for themselves and their families in self-reliance. It also brings knowledge about basketweaving to pass on knowledge to the new generation to study and learn the local wisdom of the community's basketry not to be lost with time.

Keywords : development, local wisdom, community enterprise, SDGs

บทนำ

ภูมิปัญญาเป็นความคิดทางสังคมที่สำคัญอย่างหนึ่งซึ่งสามารถดำารงอยู่ได้อย่างยาวนาน และสังคมไทยเป็นสังคมเก่าแก่สังคมหนึ่งที่ปรากฏภูมิปัญญาอยู่จำนวนมากโดยภูมิปัญญาเหล่านี้นอกจากแสดงความเป็นไทย ความเป็นเอกลักษณ์ไทยอย่างหนึ่งแล้วยังเป็นเครื่องชี้วัดความเจริญและพัฒนาการของคนในชาติไทย เพราะภูมิปัญญานั้นถือว่าเป็นสิ่งละเอียดอ่อนซึ่งชาติที่เจริญแล้วมักมีสังคมที่สงบสุขร่มเย็นไม่ระส่ำระส่าย มีความเป็นอสระจึงจะสามารถสร้างสรรค์สั่งสมภูมิปัญญาเฉพาะตนขึ้นมาได้ (จักรพันธ์ โสมะเกษตริน, 2551: 1) ทั้งนี้การสั่งสมภูมิปัญญาเฉพาะของตนที่มีอยู่เป็นจำนวนมากนั้นบางพื้นที่มีการสร้างภูมิปัญญาที่ใช้ในพื้นที่ของตนจงได้เรียกว่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular Wisdom) เป็นเรื่องของการใช้ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) ความเชื่อ (Belief) และพฤติกรรม (Behavior) ซึ่งเป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ที่เป็นองค์รวมระหว่างคนกับธรรมชาติแวดล้อม และคนกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติรวมไปถึงกิจกรรมทุกอย่างในชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการปรับตัวการเรียนรู้เพื่อการอยู่รอดของบุคคลชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงถือเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาชีวิตความอยู่รอดของบุคคล

ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมเนื่องจากภูมิปัญญาชาวบ้านเกิดขึ้นจากความรู้ประสบการณ์และความคิดที่ชุมชนได้มีการถ่ายทอดสืบสานต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ชุมชนได้สั่งสมประสบการณ์ ใช้สติปัญญาในการปรับตัว เพื่อการดำรงชีพท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่มีความแตกต่างกันในแต่ละสังคมและวัฒนธรรม จึงมีการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ อันเป็นรูปธรรมเพื่อตอบสนองความต้องการในการใช้สอยดำรงชีพ (นวลลออ ทินานนท์ . 2544 : 1) งานจักสานเป็นหนึ่งในภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยที่มีความสำคัญ ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของคนไทย ทั้งในด้านของการอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิต และด้านคุณค่าทางจิตใจจากความงาม ความประณีตและความเป็นท้องถิ่น อันจะนำไปสู่ความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและพัฒนาสร้างสรรค์งานในวงกว้างขึ้น สามารถสร้างเป็นอาชีพเสริมสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. 2540 : 129)

ในสถานการณ์ที่ประเทศไทยกำลังเผชิญกับภาวะเศรษฐกิจที่ผันผวนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอันเป็นผลมาจากการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมามุ่งเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและการบริการเป็นหลัก ส่วนภาคเกษตรกรรมกลับถูกทอดทิ้ง การพัฒนาขาดความสมดุล สังคมมิอาจปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ประชาชนภาคเกษตรที่มีรายได้ไม่แน่นอนจึงได้รับผลกระทบโดยตรง (กรวิทย์ ตันศรี, 2564) เป็นผลให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันหาแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์ของประเทศให้มีความเข้มแข็ง เพิ่มขีดความสามารถและศักยภาพในการแข่งขันให้รองรับต่อการเปลี่ยนแปลง โดยมีความเชื่อมั่นว่าทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นของประเทศไทยมีศักยภาพและสามารถพัฒนาขึ้นมาสร้างความมั่นคงให้กับประเทศได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564: ออนไลน์)

ภาครัฐจึงได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาระดับท้องถิ่นหรือชุมชนให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้ ภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ โดยการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์การชุมชนในการพัฒนาอาชีพ ให้ประชาชนสามารถประกอบอาชีพได้อย่างหลากหลาย สร้างรายได้ให้กับครัวเรือนทำให้หลายชุมชนต้องมีการรวมกลุ่มในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยกระบวนการของชุมชน ให้เกิดการพึ่งตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด วิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีความสอดคล้องกับรูปแบบการผลิตของคนไทยในชนบทตั้งแต่เดิมที่มีการผลิตเพื่อยังชีพ หรือเพื่อกิน เพื่อใช้เอง และเพื่อแลกเปลี่ยนระหว่างสมาชิกในสังคม และเมื่อมีผลผลิตเหลือจากการบริโภคของคนในชุมชนก็จะขายเพื่อให้ได้เงินเข้าสู่ครอบครัวและชุมชน อนึ่ง รูปแบบการผลิตแบบนี้ทำให้ครอบครัวและชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งภายนอกนักและมุ่งเน้นให้เกิดการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจรวมทั้งหวังผลทางด้าน

วิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดิน เป็นหนึ่งในธุรกิจชุมชนที่ได้รับอนุมัติการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 มีการดำเนินธุรกิจทาง

เศรษฐกิจ คือ ผลิตภัณฑ์จักสานหวด โดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อนและกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนในระดับรากหญ้า กระจายโอกาสในการประกอบอาชีพ ทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ และลดภาระค่าใช้จ่าย ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น ถึงแม้สภาวะทางเศรษฐกิจจะผันผวนเพียงใด วิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดิน ถือเป็นที่รู้จักตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน หากเปรียบเทียบกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติที่มีสาระ 17 ประการ ล้วนมีความเชื่อมโยงและส่งเสริมซึ่งกันและกัน อาทิการขจัดความยากจน การขจัดความหิวโหย การศึกษาที่มีคุณภาพและเท่าเทียม การยกระดับคุณภาพชีวิต การลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ หรือการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนครอบคลุมคนทุกกลุ่ม เป็นต้น ประเด็นเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การเปิดโอกาสให้คนได้มีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาทักษะที่เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกเพื่อนำความรู้และทักษะที่ได้รับการพัฒนาไปใช้สร้างสรรค์ผลงานและประกอบอาชีพจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ส่งผลต่อสถานะทางเศรษฐกิจและการยกระดับคุณภาพชีวิตของคน ในการบรรลุเป้าหมาย SDGs(Sustainable Development Goals) ในเป้าที่ 8 ว่าด้วยการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนครอบคลุมคนทุกกลุ่มนั้นมีความเชื่อมโยงกับการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนอย่างแยกกันไม่ออก โดยเฉพาะในช่วงที่เศรษฐกิจโลกถดถอยอย่างต่อเนื่อง (ดอน นาครทรรพ, 2562: ออนไลน์) เพราะมีจุดเน้นที่ความยั่งยืนในการหารายได้อย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้น การส่งเสริมให้ผู้ประกอบการและคนในชุมชนได้นำเอาเทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ ทั้งในด้านเทคโนโลยี โมเดลทางธุรกิจ และการบริหารจัดการมาใช้เพิ่มคุณค่าของผลิตภัณฑ์ทางภาคการเกษตรภาคอุตสาหกรรมทั้งในงานที่ใช้เทคโนโลยีเข้มข้นหรือแรงงานเข้มข้น รวมถึงภาคการบริการ จึงเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนให้มีศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้นกว่าเดิมเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายของชาติเป็นลำดับต่อไป

ในช่วง 4 ทศวรรษที่ผ่านมาเป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดผลกระทบและความเสียหายต่อทรัพยากรโลกเป็นอย่างมากเมื่อปี พ.ศ. 2543 ประเทศไทยและประเทศต่างๆ ทั่วโลกรวม 189 ประเทศ จึงรวมตัวกันในการประชุมองค์การสหประชาชาติที่มหานครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา และเห็นพ้องต้องกันในการตั้งเป้าหมายการพัฒนาทั้งในระดับชาติและระดับสากลที่ทุกประเทศจะดำเนินการร่วมกันให้ได้ภายในปี 2558 โดยเป้าหมายดังกล่าวเรียกว่า เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ หรือ Millennium Development Goals (MDGs) อันประกอบด้วย 8 เป้าหมายหลัก คือ 1) ขจัดความ ยากจนและความหิวโหย 2) ให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา 3) ส่งเสริมความเท่าเทียมกันทาง เพศและบทบาทสตรี 4) ลดอัตราการตายของเด็ก 5) พัฒนาสุขภาพของสตรีมีครรภ์ 6) ต่อสู้กับโรคเอดส์ มาลาเรีย และโรคสำคัญอื่นๆ 7) รักษาและจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และ 8) ส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาในประชาคมโลก

ระยะเวลานับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 ถึง ปี พ.ศ. 2558 รวม 15 ปีที่ผ่านมาเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษทั้ง 8 ข้อ ได้สิ้นสุดลงแล้วโดยประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีในหลายประเทศเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของการพัฒนาองค์การสหประชาชาติจึงได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาขึ้นใหม่โดยอาศัยกรอบความคิดที่มองการพัฒนาเป็นมิติ (Dimensions) ของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้มีความเชื่อมโยงกันเรียกว่า “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” หรือ Sustainable Development Goals (SDGs) ซึ่งจะใช้เป็นทิศทางการพัฒนามาตั้งแต่เดือนกันยายน ปี พ.ศ. 2558 ถึงเดือนสิงหาคม ปี พ.ศ. 2573 ครอบคลุมระยะเวลา 15 ปี เช่นกัน สาระสำคัญ 17 เป้าหมายประกอบด้วย (United Nations, 2015 : online)

เป้าหมายที่ 1 : ขจัดความยากจน เป้าหมายที่ 2: ขจัดความหิวโหย เป้าหมายที่ 3: กำรมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี เป้าหมายที่ 4: กำรศึกษาที่เท่าเทียม เป้าหมายที่ 5: ความเท่าเทียมทางเพศ เป้าหมายที่ 6: กำรจัดการน้ำและสุขาภิบาล เป้าหมายที่ 7: พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้ เป้าหมายที่ 8: การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ เป้าหมายที่ 9: อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐานเป้าหมายที่ 10: ลดความเหลื่อมล้ำ เป้าหมายที่ 11: เมืองและถิ่นฐานมนุษย์อย่างยั่งยืน เป้าหมายที่ 12: แผนการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 13: การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป้าหมายที่ 14: การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล เป้าหมายที่ 15: การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก เป้าหมายที่ 16: สังคมสงบสุข ยุติธรรมไม่แบ่งแยก เป้าหมายที่ 17: ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (เดลินิวส์. 2561)

ในการวิจัยครั้งนี้จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะทำการศึกษาหาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยนำแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ในเป้าหมายที่ 8 มาใช้ในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ซึ่งในเป้าหมายที่ 8 กล่าวถึงการส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนผ่านการยกระดับผลิตภาพแรงงานและการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการผลิตโดยการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเป็นผู้ประกอบการ การสร้างงาน รวมถึงการดำเนินนโยบายเพื่อขจัดปัญหาแรงงานผิดกฎหมาย แรงงานทาส และการค้ามนุษย์ โดยพิจารณาเงื่อนไขและปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์เป็นการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและเป็นการส่งเสริมรายได้ให้กับประชาชน ทั้งนี้ เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง ตลอดจน เป็นกรณีศึกษาตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนเพื่อช่วยขจัดปัญหาความยากจนโดยชุมชนเพื่อชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดความเข็มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอันจะเป็นพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่การกำหนดแนวทางส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนได้อย่างยั่งยืนทั้งในปัจจุบันและในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ยั่งยืนตามแนวทาง (SDGs)

2.เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและแนวทางที่จะนำไปสู่การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ยั่งยืนตามแนวทาง (SDGs) ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดิน ต.เนินมะปราง อ.เนินมะปราง จ.พิษณุโลก

กรอบแนวคิดการวิจัย

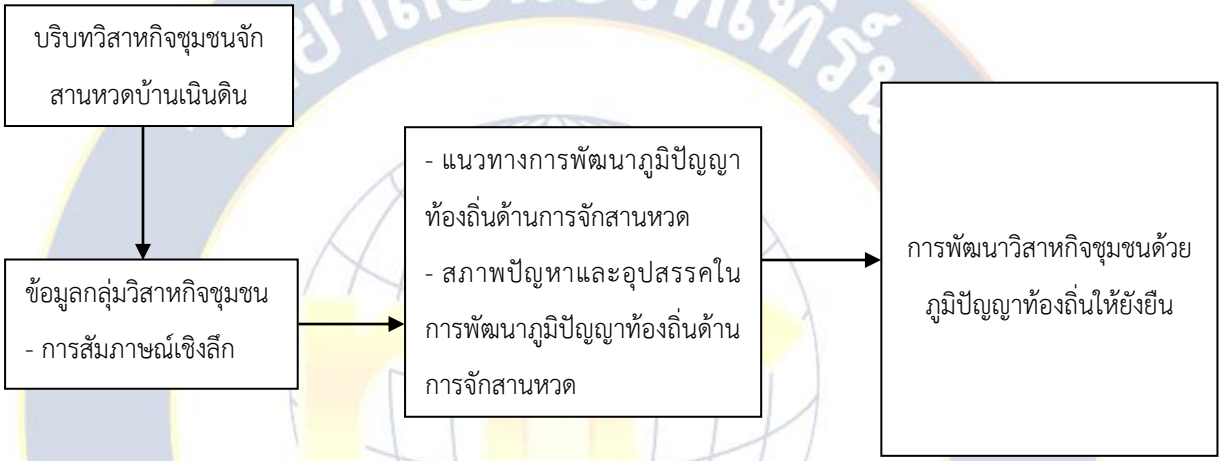

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการศึกษา

การดำเนินการศึกษาการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ยั่งยืน (SDGs) เป็นแนวทางในการแสวงหาคำตอบของคำถามงานวิจัยที่ได้ตั้งไว้ โดยเลือกแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพจะทำให้ได้ทราบถึงข้อมูลเชิงลึก มุ่งศึกษาวิเคราะห์การดำเนินงานการพัฒนาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดินตามแนวทาง SDGs (เป้าหมายที่ 8) ประกอบกับส่วนที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการดำเนินงานการพัฒนาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดิน จากนั้นนำไปสังเคราะห์ร่วมกับผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Intcrvicw) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อให้เกิดรูปแบบหรือแนวทางการแสวงหาการดำเนินงานการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดินตามแนวทาง SDGs(เป้าหมายที่ 8) เพื่อหาข้อมูลสรุปรวถึงปัญหาและข้อเสนอแนะ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้การศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเพื่อมาตอบคำถามงานวิจัยในครั้งนี้ทั้งนั้นผู้วิจัยได้วางแผนการดำเนินงานตามขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาแนวทางการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ยั่งยืนตามแนวทาง SDGs(เป้าหมายที่ 8) ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเดินดิน ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

2) สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสอบถาม

3) เก็บรวบรวมข้อมูล

4) สัมภาษณ์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดไว้พร้อมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

5) วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

6) จัดทำรูปเล่มและเสนอรายงาน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยประชากร 2 กลุ่ม คือกลุ่มแรก ผู้นำชุมชน กลุ่มที่สองคือ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดิน และการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงนี้ได้พิจารณาจากกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้อง และมีความเชี่ยวชาญในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง เพื่อการได้มาซึ่งข้อมูลที่ชัดเจนและสามารถนำคำตอบมาวิเคราะห์ร่วมกับทฤษฎีแนวคิดเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยมีกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

1) ผู้นำชุมชน ในฐานะที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดิน ซึ่งตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาของกลุ่มผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดิน ประกอบด้วย

1.1 ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 5 บ้านเดินดิน ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดิน ในฐานะกลุ่มตัวอย่างที่มีความชัดเจนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาให้เกิดเป็นสินค้าที่มีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย

2.1 ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดิน

2.2 สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดิน

เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย

แบบสัมภาษณ์ (Intcrvicw form) เป็นแบบสัมภาษณ์ชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้างชนิดปลายเปิด (Stucture In-depth Intcrvicw) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาข้อมูลที่จะทำให้ทราบหรือแสดงนัยให้ทราบถึงสภาพทั่วไปของการดำเนินงานการพัฒนาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดินตามแนวทาง SDGs (เป้าหมายที่ 8) โดยดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

1. กำหนดประเด็นหลักในการสัมภาษณ์ตามกรอบแนวคิดในการวิจัยระบุรายการข้อมูลที่ต้องการของแต่ละประเด็น

2. จัดทำร่างแบบสัมภาษณ์และรายการคำถามแต่ละประเด็น

3. ตรวจสอบหาคุณภาพด้านความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.ธนัสถา โรจนตระกูล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ยุวดี พ่วงรอด และอาจารย์นันทพันธ์ คดคง จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4. ทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาคุณภาพรายข้อ

5. แก้ไขและปรับปรุงให้เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์แล้วจึงนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยได้ทำการศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสารวิชาการ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นข้อมูลที่เคยมีผู้ศึกษาแล้วมาใช้สนับสนุนข้อมูลที่ได้รับเพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแบบเชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1 การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากหนังสือ เอกสารวิชาการ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรื่องที่ผู้วิจัยศึกษา

2 การเก็บข้อมูลภาคสนามเชิงคุณภาพ เป็นการเก็บข้อมูลในรูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นวิธีการสัมภาษณ์ที่ต้องการรายละเอียดมากที่สุดในเรื่องที่ผู้ศึกษาต้องการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ชัดเจน ครบถ้วนตามประเด็นที่ศึกษา ทั้งนี้ได้ใช้วิธีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแบบกึ่งมีโครงสร้าง ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่ไม่มีขอบเขตของคำถามที่แน่นอน เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีอิสระในการตอบคำถาม นอกจากนั้นในขณะที่มีการเก็บข้อมูลก็จะมีการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมเข้ามาช่วยเพื่อความถูกต้อง

การตรวจสอบข้อมูล

ในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulations) ด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Triangulation) ซึ่งจะเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่มาต่างๆ เช่น จากวิธีการสังเกต (Observation) วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-DepthInterview) วิธีการสืบค้นจากเอกสาร (Documentary) จากกรณีศึกษาโดยจะนำข้อมูลมาตรวจสอบซึ่งกันและกัน ซึ่งจะทำให้เชื่อมั่นได้ว่าข้อมูลที่ได้มีความน่าเชื่อถือและครอบคลุมต่อบริบทในการศึกษาครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล หมายถึง การนำเอาข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าวิจัยมาจัดกระทำให้เป็นระบบ รวมทั้งเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลเพื่อให้สามารถนำไปสู่ความเข้าใจการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ที่ทำการศึกษา (จุมพล หนิมพานิช, 2547: 392) สามารถสรุปวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิจัยในครั้งนี้ มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์เนื้อหา (interpretive analysis) และมีการประมวลผลข้อมูลโดยการจัดหมวดหมู่ตามประเด็นของการศึกษาที่กำหนดและเชื่อมโยงประเด็นต่างๆ ในเชิงเหตุผลและนำเสนอในรูปแบบของการพรรณนา

2) การวิเคราะห์เอกสาร (Content Analysis) เป็นการสร้างข้อสรุปจากข้อมูลเอกสารเชิงพรรณนาโดยใช้วิธีการอย่างเป็นระบบเน้นที่เนื้อหาตามที่ปรากฏในข้อความพิจารณาจากเนื้อหาโดยไม่มีอคติหรือความรู้สึกของผู้วิจัยไปพัวพัน ไม่เน้นการตีความหรือหาความหมายที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังหรือความหมายระหว่างบรรทัด (สุภางค์ จันทวานิช 2552: 145)

ในการศึกษาครั้งนี้จะมีวิธีการนำเสนอข้อมูลของการศึกษา คือ การนำเสนอข้อมูลเชิงข้อความ พรรณนาโดยใช้ข้อความบรรยายคำอธิบายเกี่ยวกับสิ่งที่ค้นพบ พรรณนาเล่าเรื่องเพื่อให้เห็นลักษณะ และสภาพของปรากฏการณ์รวมทั้งความเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการในสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีประเด็นสำคัญที่รวบรวมไว้ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 100) มีอายุระหว่าง 51-60 ปี (ร้อยละ 44) จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา (คิดเป็นร้อยละ 64) ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป (คิดเป็นร้อยละ 52) และรายได้มากกว่า 20,000 บาท (คิดเป็นร้อยละ 32)

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ยั่งยืน (SDGs) กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดิน ต.เนินมะปราง อ.เนินมะปราง จ.พิษณุโลก ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ยั่งยืน

พบว่า การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดิน เริ่มต้นจากการร่วมกลุ่มของคนในชุมชน เป็นกลุ่มแม่บ้านชุมชน และเมื่อปี พ.ศ. 2558 ได้รับทุนส่งเสริมจากเกษตร จากกลุ่มแม่บ้านชุมชน จึงได้จดทะเบียนตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดิน มาจนถึงปัจจุบัน จากที่ไม่มี

ผู้คนรู้จัก จนกลายเป็นที่รู้จักของผู้คนในหมู่บ้านใกล้เคียง ส่วนการการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดินนั้น ได้มีการพัฒนาการนำความรู้ในเรื่องของการจักสานหวดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไปถ่ายทอดและเผยแพร่ให้กับเยาวรุ่นใหม่และผู้ที่สนใจในการจักสานได้เรียนรู้และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจักสานหวดให้คงอยู่และยังยั่นสืบต่อไป แต่ในการพัฒนานั้นก็ยอมมีปัญหาเช่นกัน ปัญหาที่พบในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดินพบปัญหาในเรื่องการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่ไม่ต่อเนื่องของงบประมาณ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน กรมพัฒนาชุมชน ควรเข้ามาสนับสนุนในเรื่องนี้ และอีกทั้งในเรื่องของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานหวด รวมถึงวัตถุดิบไม้ไผ่ในการผลิตมีจำนวนไม่เพียงพอจึงต้องมีการซื้อไม้ไผ่จากแหล่งอื่นในราคาที่สูงใน 1 ลำต้นไม้ไผ่จะได้ความยาวที่ต้องการ 70 เซนติเมตร ประมาณ 6-7 ท่อน คิดเป็นท่อนละ 15 บาท เท่ากับ 105 บาท ต่อหนึ่งลำไม้ไผ่ อีกทั้งยังมีปัญหาในเรื่องของเครื่องจักตอกไม้ไผ่สำหรับนำไว้ใช้ในการจักสานหวดที่ยังไม่ทันสมัย ปัจจุบันมีการจักตอกด้วยมือจึงทำให้มีการล่าช้าในการจักสานหวด เพราะการจักตอกไม้ให้เพียงพอต่อการจักสานหวด 1 ชิ้น ค่อนข้างใช้เวลานานพอสม ฉะนั้นเครื่องจักตอกไม้ไผ่ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยพัฒนาวิสาหกิจชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ยั่งยืน

2) ด้านการส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน

พบว่า วิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดินมีการพัฒนาและมีการปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรของชุมชนให้มีความต่อเนื่องในการผลิต และใช้หลักการการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบการแบ่งงานกันทำ มีการประชุมปีละ 1 ครั้ง เพื่อเป็นการทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน ดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้ และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ในการนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการต่อยอดและพัฒนาผลิตภัณฑ์นั้นถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อเป็นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแต่วิสาหกิจชุมชนเองยังไม่เปิดโอกาสที่จะนำเทคโนโลยีเข้ามาต่อยอดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ นอกเหนือจากสิ่งเดิมที่วิสาหกิจชุมชนดำเนินการอยู่ ในการกระจ่ายแหล่งข่าวใช้ Internet ในการสื่อสารหรือช่องทางการขาย ให้กับบุคคลที่มีความสนใจในการจักสานหวดและผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้เข้าถึงในการติดต่อที่สะดวกสบายมากขึ้น

3) ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการผลิต

พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดิน มีการใช้ระบบเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการจัดการสื่อสาร เช่น การใช้โทรศัพท์และเครือข่ายโซเชียลเป็นสื่อหรือช่องทางการขายในเพจเฟซบุ๊คแต่ยังไม่มีการยกระดับการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพราะการจักสานผลิตภัณฑ์อื่นๆ ค่อนข้างใช้เวลานานและซับซ้อน ส่วนใหญ่จึงเป็นการจักสาน

หวดเพียงสิ่งเดียวและสมาชิกส่วนใหญ่ใช้มือเป็นหลักในการจักสานหวด การนำเทคโนโลยีมาเข้าช่วยในนการจักสานหวดคงไม่เป็นผลดีจะทำให้อัตลักษณ์ชุมชนหายไปและด้อยคุณค่าลง

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ยั่งยืน (SDGs) กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดิน ต.เนินมะปราง อ.เนินมะปราง จ.พิษณุโลก มีการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า 1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ยั่งยืน (SDGs) ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดิน ต.เนินมะปราง อ.เนินมะปราง จ.พิษณุโลก

"พบว่าการบริหารจัดการการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดินด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ยั่งยืนนั้นมีการบริหารจัดการ โดยเกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มของบุคคลในชุมชนที่มีความสัมพันธ์ ผูกพันกัน ในระบบครอบครัวของสังคมไทย เพื่อเป็นพื้นที่ในการสร้างรายได้ โดยมีทุนทางสังคมด้านความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีโครงสร้างในการบริหารงานที่ชัดเจน มีการแบ่งงานกันทำ มีการประชุม ลงมติต่างๆ ดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้ มีการจัดทำเอกสารอย่างเป็นระบบ มีการบันทึกข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษร จึงเป็นวิธีการบริหารงานที่ทำให้เกิดความชัดเจนในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน นำความรู้ในเรื่องของการจักสานหวดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ไปเผยแพร่และถ่ายทอดให้กับเยาวรุ่นใหม่และผู้ที่สนใจในการจักสานได้เรียนรู้และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจักสานหวดให้คงอยู่และยังยื่นสืบต่อไป แต่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดินยังไม่มีการยกระดับการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สมาชิกส่วนใหญ่ใช้มือเป็นหลักในการจักสานหวด การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจักสานหวดคงไม่เป็นผลดีมากนัก อาจจะทำให้อัตลักษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจักสานหวดด้วยฝีมือชุมชนหายไปและด้อยคุณค่าลง ผลการศึกษาที่ได้ยังมีความสอดคล้องกับแนวคิดที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ , 2540) ได้ให้ความสำคัญของการอนุรักษ์ไว้ว่า การอนุรักษ์ การรักษาซึ่งความรู้และความสามารถเป็นการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง โดยการปลูกจิตสำนึกให้ทุกคนตระหนักถึงคุณค่าแก่นสาระและความสำคัญ ส่งเสริมสนับสนุนการอนุรักษ์ภูมปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พรเพ็ญ แก้วหาญ และคณะ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากระบวนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชุมชน ในเขตพื้นที่ชนบทจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า มีกระบวนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชุมชน โดยเริ่มจากการริเริ่มของกลุ่มจากการค้นหาปัญหาของชุมชน ค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อการรวมกลุ่มสร้างอาชีพและ

รายได้ มีการดำเนินการของกลุ่มโดยจัดตั้งกลุ่มอาชีพที่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน กำหนดโครงสร้างของกลุ่ม วางแผนการดำเนินการร่วมกันและกำหนดข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติ มีการบริหารจัดการกลุ่มโดยการรวมสมาชิกกลุ่ม ระดมทุนทรัพย์ในการผลิต จัดหาเครื่องมือ เครื่องใช้และการจัดการการผลิต การจัดจำหน่าย การประชาสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสร้างเครือข่าย มีการจัดสรรผลประโยชน์ ตามข้อตกลงของสมาชิกอย่างเท่าเทียมกัน และมีการติดตามประเมินผลเพื่อการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง”

2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคที่จะนำไปสู่การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ยั่งยืน (SDGs) กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดิน ต.เนินมะปราง อ.เนินมะปราง จ.พิษณุโลก

“พบว่าปัญหาและอุปสรรคที่ต้องได้รับการแก้ไขที่จะนำไปสู่การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดินด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ยั่งยืนนั้น คือ หน่วยงานภาครัฐต่างๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน กรมพัฒนาชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยทุกหน่วยงานภาครัฐจะต้องร่วมมือกันทำงานเชิงบูรณาการ เพราะหน่วยงานภาครัฐเป็นหน่วยงานสำคัญของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ควรมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือส่งเสริมด้านวิสาหกิจชุมชน ทั้งด้านการให้ความรู้ ด้านเงินทุน ด้านการตลาด ด้านสถานที่สำหรับให้การเรียนรู้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถพัฒนาและนำไปประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัวในการพึ่งพาตนเอง รวมถึงการนำความรู้ในเรื่องการจักสานหวดไปสืบทอดและเผยแพร่ความรู้ให้กับเยาวรุ่นใหม่ได้ศึกษาเรียนรู้ถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจักสานหวดของชุมชนไม่ให้สูญหายไปกับกาลเวลา ซึ่งการดำรงรักษาไว้ด้านการจักสานหวดที่ใช้มือเป็นหลักของชุมชนอาจสูญหายไปและด้อยคุณค่าลง ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี และสิ่งต่างๆ อย่างกลมกลืนแม้บางครั้งมิอาจหลีกเลี่ยงได้ต้องเชื่อมโยง บูรณาการสร้างสรรค์แต่ยังคงวิถีชีวิตดั่งเดิมไว้ให้ดีที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหาสาระตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ที่ประกาศใช้อย่างเป็นทางการและมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2548 ได้ให้คำนิยามคำว่า วิสาหกิจชุมชน (Small and Micro Community Enterprise; SMCE) หมายถึง “การประกอบการขนาดเล็กและขนาดจิ๋วเพื่อจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งพาตนเองและความเพียงพอของครอบครัวและชุมชนทุนในที่นี้ไม่ได้หมายถึงแต่เพียงเงินแต่รวมถึงทรัพยากรผลผลิตความรู้ภูมิปัญญาทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางสังคมให้เกิดประสิทธิภาพยั่งยืน และยังประโยชน์ให้ชุมชนผู้เป็นเจ้าของวิสาหกิจนั้นเป็นหลัก วิสาหกิจชุมชนเป็นกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพันมีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นรูปนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัวชุมชนและระหว่างชุมชน และ

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปัทมา สารสุข (2561) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์(OTOP) จังหวัดนนทบุรี ผลงานวิจัยพบว่า หน่วยงานภาครัฐควรให้การส่งเสริมด้านการตลาดสนับสนุนด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์จัดหาช่องทางการจัดจำหน่วยสินค้าที่เพิ่มมากขึ้น ด้านเงินทุนควรสนับสนุนแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ เพื่อการจัดซื้ออุปกรณ์และเครื่องจักรในการผลิตสมัยใหม่ ด้านการจัดการความรู้และข้อมูลที่ทันสมัย และสร้างความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจชุมชนที่ผลิตสินค้าประเภทเดียวกันทั่วประเทศให้มากขึ้น"

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1.ควรมีการอนุรักษ์ และส่งเสริมสนับสนุนการจักสานหวดให้คงอยู่ในชุมชนต่อไป รวมถึงการถ่ายทอดให้เยาวชนคนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้ สืบทอด ถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ให้สูญหายไปกับกาลเวลาได้ อีกทั้งมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆให้เกิดขึ้น

2. ควรจะมีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ให้กับวิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดิน เพื่อเป็นการถ่ายทอดและเผยแพร่ความรู้ให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้ศึกษาเรียนรู้ สืบทอด ถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นการจักสานหวดไม่ให้สูญหายตามกาลเวลา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานการพัฒนาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่สำเร็จและกลุ่มที่ไม่สำเร็จเพื่อชี้ให้เห็นถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. วิสาหกิจชุมชนจักสานหวดบ้านเนินดินสามารถนำผลการดำเนินการที่มีความสอดคล้องต่อแผนแม่บทโลกดังกล่าวจัดทำแผนพัฒนาในระยะยาวเพื่อขอรับการสนับสนุนเพื่อเป็นจุดเริ่มต้นและเป็นต้นแบบการพัฒนาชุมชนโดยชุมชนตามแนวทาง SDGs ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

จุมพล หนิมพานิช. (2547). **การวิเคราะห์นโยบาย ขอบข่าย แนวคิดทฤษฎี และกรณีตัวอย่าง.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

จักรพันธ์ โสมะเกษตริน. (2551). การจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นศรสะเกษ เพื่อการแข่งขันอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ

เดลินิวส์. (2561) **เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs).** สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2564, จาก https://siam.edu/sustainable-development-goals-sdgs

นวลลออ ทินานนท์ (2544).**การศึกษางานหัตถกรรมในจังหวัดนครนายก.** นครนายก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปัทมา สารสุข. (2561). **แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) จังหวัดนนทบุรี.** รายงานการประชุม Graduate School Conference.1(1),590-599.

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548. (2548, 18 มกราคม).ราชกิจจานุเบกษา. หน้า 1

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. (2540). **ชุดมรดกศิลปหัตถกรรมไทยเครื่องจักสานไทย.**กรุงเทพฯ : องค์การค้าคุรุสภากรุงเทพฯ: โอ.เอส.พริ้นติ้งส์.

สุภางค์จันทวานิช. (2552).**การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ.**(พิมพ์ครั้งที่9). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ.2560-2564.** สืบค้นเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2564, จาก http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422

การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา ตำบล แก่งโสภา อำเภอ วังทอง จังหวัดพิษณุโลก

Community's Participation in Ecotourism Management: A Case Study of Kaeng Sopha Sub-district, Wang Thong District,Phitsanulok Province

เมทินี ทองอยู่[1], มัณฑนา ทองอยู่[2],ศุภกร อยู่จู[3], อาทิตยา ทองศรี[4], ธนัสถา โรจนตระกูล[5],
Matinee Thogoiu[1], Manthana Thogoiu[2], Suppakorn Yuchu[3], Arthittaya Thongsri[4], Tanastha Rojanatrakul[5]

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตำบลแก่งโสภาอำเภอวังทองจังหวัดพิษณุโลก กลุ่มตัวอย่างจำนวน 288 คน เครื่องมือที่ใช้ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้สถิติเชิงพรรณนา แจกแจงความถี่หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา ตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน รองลงมา คือ ด้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และค่าเฉลี่ยที่น้อยคือ ด้านมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย สมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ ส่วนเพศและสถานภาพไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของชุมชน,การท่องเที่ยว,ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

---

[1] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล manthana.th@psru.ac.th เบอร์โทร 084-6189944

[2] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล matinee.to@psru.ac.th เบอร์โทร 080-5068855

[3] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล suppakorntk14@gmail.com เบอร์โทร 094-8266909

[4] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล Arthittaya.th@psru.ac.th เบอร์โทร 093-1516956

[5] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล tanastha.r@psru.ac.th เบอร์โทร 098-4951556

Abstract

The objectives of this study were 1) to investigate the level of community's participation in ecotourism management, 2) to investigate the collaborative approach in ecotourism management, and 3) to investigate the level of participation and apply the results of this study as a guideline for tourism policy in Kaeng Sopha Sub-district, Wang Thong District, Phitsanulok Province. The sample consisted of 288 people. The tool used for data collection was a questionnaire. Data were analyzed using descriptive statistics, frequency distribution, mean, and standard deviation. The results indicated that:

1) The overall level of community's participation in ecotourism management level, and when classified by individual aspect, the aspect with the highest mean was the participation in operation, followed by the participation in decision making and the participation in evaluation, respectively; and

2) The overall level of people's participation in ecotourism management classified by personal factors was at a low level. According to the hypothesis, different personal factors were age, education, and occupation, while gender and status were not different.

Keywords: community's participation, tourism, ecotourism

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวหลากหลายประเภทกระจายกันอยู่ทั่วภูมิภาคทั่วประเทศ มีบทบาทมากขึ้นในสังคมโลกและยิ่งมากขึ้นในชุมชนท้องถิ่นเมื่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ขยายอาณาเขตของกิจกรรมทางเศรษฐกิจเข้าใกล้วิถีชีวิตของชุมชนมากขึ้น ในขณะที่แนวโน้มการท่องเที่ยวของประเทศไทยมีการเติบโตในทิศทางบวกนักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งให้ความสนใจกับการเดินทางไปสัมผัสความจริงแท้ดั้งเดิมของพื้นที่ต่างๆ ในไทยเพิ่มมากขึ้น การท่องเที่ยวไม่ได้กระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ หากมีการกระจายตัวสู่ชุมชน ส่งผลให้ท้องถิ่นหลายแห่งตั้งรับการมาถึงของนักท่องเที่ยวนำการท่องเที่ยวมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตขณะเดียวกันภาครัฐก็ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพิ่มมากขึ้นจากการประกาศให้ท่องเที่ยววิถีไทยเป็นวาระแห่งชาติ มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนไปในทิศทางที่ยั่งยืนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงถือเป็นอุตสาหกรรมแห่ง

ความหวัง ที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยมากเป็นอันดับต้นๆ และมีความ สำคัญโดยตรงต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ อันส่งผลให้ความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศดีขึ้น การเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแม้ว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น มีการลงทุนและสร้างรายได้เข้าประเทศ แต่ก็ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม วิถีชีวิต ของสถานที่นั้นๆ หากไม่มีการจัดการที่ดีพอ(TAT REVIEW, 2018)

จังหวัดพิษณุโลกได้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยได้ดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสำคัญๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มา เที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ได้ตลอดทั้งปี เป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณอุทยานแห่งชาติภู หินร่องกล้า บริเวณอุทยานแห่งชาติน้ำตกชาติตระการ อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง ให้มีสิ่งบริการและ อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว งานประเพณีต่างๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์การ ท่องเที่ยวผ่านสื่อต่างๆ รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและการบริการ การพัฒนาเส้นทาง คมนาคมเข้าแหล่งท่องเที่ยว เช่น ทางเข้าน้ำตกไผ่สีทอง อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า อุทยานแห่งชาติทุ่ง แสลงหลวง บริเวณเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านรักไทย อำเภอเนินมะปราง และปรับปรุงเส้นทางเข้า น้ำตกต่างๆ เช่น น้ำตกสกุโณทยาน น้ำตกแก่งซอง เป็นต้น ซึ่งผลการดำเนินงานจะทำให้มีผู้มาเยี่ยมเยือน (แผนพัฒนาจังหวัดพิษณุโลกระยะเวลา 20 ปี,2563)

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งเริ่มตั้งแต่ช่วงเดือนธันวาคม 2562 ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวไทยและการท่องเที่ยวโลกอย่างมาก ทำให้การเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศหยุดชะงัก รวมถึงส่งผลกระทบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย โดยจากข้อมูลล่าสุดของกองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยสะสมระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2563 มีจำนวน 6.7 ล้านคน ลดลงจากช่วงเดียวกันของปี 2562 ซึ่งอยู่ที่ประมาณ 39.9 ล้านคน หรือหดตัวประมาณร้อยละ 83.2 ตั้งแต่โควิด 19 ระบาดขึ้นอย่างรุนแรงในประเทศไทย ทำให้มีการประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 หรือ พรก.ฉุกเฉิน เพื่อควบคุมสถานการณ์การระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือ Covid-19 ซึ่งให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ วันที่ 26 มีนาคม 2563 เป็นต้นไป รวมทั้งมีการปิดด่านตรวจคนเข้าเมืองทั่วประเทศและงดการเดินทางเข้าออกทั่วประเทศ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ), 2564)

การจัดการในสถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบันเนื่องด้วยสถานการณ์โควิด 19 ที่เป็นช่วงที่วิกฤตของสถานการณ์ ท่องเที่ยวในประเทศอย่างมาก เพราะ มีการล็อคดาวน์ พ.ร.ก.ฉุกเฉิน มาตรการเคอร์ฟิวถูกนำมาใช้ และยกเลิกกิจกรรมต่างๆ ด้านการท่องเที่ยว ส่งผลให้เศรษฐกิจทุกภาคส่วนของประเทศหยุดลง และเริ่มทยอยปิดกิจการเป็นจำนวนมากส่วนการเดินทางของนักท่องเที่ยวยัง

เดินทางเข้าประเทศได้น้อยลงไม่ค่อยเข้ามาเที่ยวในประเทศนักท่องเที่ยว เพราะยังไม่สามารถจัดการโควิดได้ดี ยังไม่มีมาตรการการรองรับนักท่องเที่ยว(กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา,2564)

สถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบัน ตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นอำเภอที่มีแหล่งท่องเที่ยวมากมาย แต่มีอยู่หนึ่งสถานที่ท่องเที่ยว ที่เป็นหนึ่งในที่รู้จักในหมู่นักท่องเที่ยว คือน้ำตกแก่งโสภา ซึ่งทำให้เป็นแหล่งรายได้ของอำเภอวังทอง แต่ในปัจจุบันเกิดเหตุการณ์โรคระบาดโควิด 19 จึงทำให้ปริมาณนักท่องเที่ยวลดลงอย่างมากเนื่องจากไม่สะดวกเดินทางไปท่องเที่ยว ทำให้อำเภอวังทองไม่มีรายได้ทางด้านการท่องเที่ยว และ ประชาชนยังขาดรายได้ในการดำรงชีพ เนื่องจากสถานการณ์ปกติ ประชาชนส่วนใหญ่จะนำสินค้าไปขายในสถานท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อหารายได้ให้ในการดำรงชีพ (องค์การบริหารส่วนตำบลโสภา อำเภอ วังทอง, 2563)

วัตถุประสงค์งานวิจัย

1.เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทองจังหวัดพิษณุโลก

2.เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น

1.เพศ

2.อายุ

3. ระดับการศึกษา

4.สถานภาพ

5.รายได้

6.อาชีพ

7. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน

→

ตัวแปรตาม

การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษา ตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

2.การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

3.การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

4.การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในงานวิจัยนี้ได้แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่ 2 บ้านแก่งกุลา และ หมู่ 8 บ้านปากยาง ตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 1027 คนกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษางานวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านแก่งกุลาและหมู่บ้านปากยาง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ที่ได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่ม Taro Yamane (Taro Yamane: 1990) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และที่ระดับความคลาดเคลื่อน ± 5% โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมคือ 288 คน

ขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

คณะผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นเพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ ที่จะศึกษา และกำหนดจำนวนตัวอย่างจากสูตรการคำนวณของ Taro Yamana (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข 2548)

$$n = \frac{n}{1 + ne^2}$$

N = ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ควรสุ่ม

e^2 = ระดับความคาดเคลื่อนจากการสุ่ม ร้อยละ5

N = ขนาดจำนวนประชากร

$$N = \frac{1027}{1+1027\ (0.05)^2}$$

= 288

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) คือใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลครั้งเดียว เพื่อดำเนินการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการจัดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา ตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

1.แบบของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้มีการดำเนินการสร้างแบบสอบถามจากการศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี จากตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการจัดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา ตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก โดยผู้วิจัยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของข้อมูล ส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนแก่งโสภา และ รายได้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา ตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก โดยคำถามหรับการ

วิเคราะห์ข้อมูล กำหนดการให้คะแนนระดับการปฏิบัติ ดังนี้ แบบสอบถามมี ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ท ดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

โดยเกณฑ์ในการให้คะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามครั้งนี้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายตามแนวทางของเบสท์ (Best;1970) : ซึ่งมีเกณฑ์การวัดระดับความคิดเห็นของการศึกษาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการจัดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ กรณีศึกษา ตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการจัดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ กรณีศึกษา ตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำแบบสอบถามผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1) โดยทำเรื่องขอหนังสือรับรองและแนะนำตัว คณะวิทยาลัยการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น จามหาวิทยาลัย ราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2) ผู้วิจัยดำเนินการแจกจ่ายแบบสอบถามไปยังกลุ่มประชากร โดยขอความร่วมมือ จากประชากรใน ตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

3) ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดที่ได้นำมาดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการสอบถาม ดำเนินการตามขั้นตอนโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทาง คอมพิวเตอร์ (SPSS) ดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามทุกฉบับ

2. วิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ สถานภาพ ระยะเวลาที่ได้อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทอง จังวัดพิษณุโลก แบบสอบถาม โดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ เพื่อนำมาประกอบการอภิปรายผลในการศึกษา ค้นคว้า

3.วิเคราะห์แบบถามตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการจัดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ กรณีศึกษา ตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก โดยมีทั้งหมด 4 ด้าน

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คำนวณหาค่าเฉลี่ย(Mean)และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard Deviation : S.D.) ของข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการจัดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ กรณีศึกษา ตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก โดยแบ่งช่วงของค่าตัวกลางเลขคณิต 5 กลุ่ม ในการแปลความหมาย ดังนี้ คือ

1.00 - 1.49 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด
1.50 – 2.49 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับน้อย
2.50 – 3.49 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
3.50 – 4.49 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับมาก
4.50 – 5.00 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด

4. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลโดยจำแนกเพศ ใช้การวิเคราะห์ความแตกต่าง (independent samples t-test) และ สำหรับ อายุ รายได้ อาชีพ สถานภาพ ระยะเวลาที่อยู่อาศัย ระดับการศึกษา ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Anovay F-test) เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใชh (Lest Singficant Difference LDS)

5. แบบสอบถาม ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการจัดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ กรณีศึกษา ตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

วิเคราะห์โดยวิธีการสังเคราะห์ความคิดเห็นที่มีความหมายคล้ายคลึงกันแล้วหาค่าความถี่เพื่อนำมาประกอบการอภิปรายผล

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติเชิงพรรณนา

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งใช้ค่าสถิติ ดังนี้

1. ค่าความถี่และค่าร้อยละ (Percentage)

1.1 นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 1 มาแจกแจงความถี่ และวิเคราะห์ข้อมูล เป็นค่าร้อยละแล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

1.2 นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 ซึ่งเป็นปลายเปิด เสนอในรูปของความเรียงโดยเรียงตามลำดับความถี่

ผลการวิจัย

จากการค้นคว้าอิสระเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน และ เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมขอประชาชนในการจัดการแหล่ง ท่องเที่ยวของชุมชน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2. ด้านมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3. ด้านมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 4. ด้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลกับปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ชุมชนแก่งโสภา ผู้ค้นคว้าอิสระได้ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นประชาชนที่อยู่ใน ตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 288 คน

5.1 สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการค้นคว้าอิสระในครั้งนี้สรุปว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 288 คน ส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง มีอายุต่ำกว่า 20-30 ปี สถานภาพสมรส มีระดับการศึกษาที่ประถมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกร และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 5,000-10,000 บาท

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

จากการศึกษาความคิดเห็นการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 2.43 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่าด้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยมีค่าเฉลี่ย 2.48 ด้านมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.51 ด้านการแบ่งปันผลประโยชน์ อยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 2.44 และด้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลโดยมีค่าเฉลี่ย 2.29

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานของการวิจัย ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกันปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ได้แก่ เพศ สถานภาพ การมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน ผลการทดสอบ พบว่า ปฏิเสธสมมติฐาน

ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน มีการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ยอมรับสมมติฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการค้นคว้าอิสระการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก สามารถอภิปรายได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้ศึกษาเลือกตัวอย่างแบบใช้ความน่าจะ เป็นในกลุ่มตัวอย่าง (Probability Sampling) และทำการเก็บข้อมูลแบบง่าย (Sample Random Sampling) ซึ่งให้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 55.6) อายุต่ำกว่า 20-30ปี (ร้อยละ 29.2) สถานภาพสมรส (ร้อยละ 44.4) มีระดับการศึกษาที่ประถมศึกษา(ร้อยละ 36.5) ประกอบอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 37.5)nมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ระหว่าง 5,000-10,000บาท ร้อยละ (46.2)

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

จากการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของประชาชนด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อเนื่องจากประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการของการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว แต่ยังขาดการร่วมมือในการ ดำเนินงาน เมื่อพิจารณาเป็นร้ายด้านพบว่า

1. ด้านการตัดสินใจ ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากประชาชนมีการเข้าร่วมประชุมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว ในการเข้าร่วมกันวางแผนและตัดสินใจว่าควรจะได้เลือกโครงการหรือจัดสรรเงินอุดหนุนผ่านโครงการพัฒนาชุมชนไปดำเนินแก้ไขปัญหาด้านใดด้านหนึ่งภายในชุมชนของตนเองแก้ไขปัญหาของคนในชุมชนน้อย ไม่ค่อยมีประชาชนให้เค้าร่วมมือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญรดา ดวงแก้วและนัทนิชา หาสุนทรี (2562) การมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านไทรน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านไทรน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ

ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการดำเนินงาน ด้านการตัดสินใจและด้านการประเมินผล 2) เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านไทรน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศอายุและอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมตามหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนในการมีส่วนร่วมตามหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านเห็นถึงความสำคัญในเรื่องของการทำการท่องเที่ยวภายในหมู่บ้าน เนื่องจากภายในหมู่บ้านมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เก่าแก่ มีพื้นที่ที่สวยงาม มีผลิตภัณฑ์ที่พร้อมจะผลักดันออกสู่สังคม จึงอยากให้มีการส่งเสริมและผลักดันการทำการท่องเที่ยวในหมู่บ้านให้เพิ่มมากขึ้น

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากประชาชนการเสียสละเวลา เพื่อมาดูแลรักษาความสะอาดของสถานะที่ บำรุงรักษาสถานที่หรือซ่อมแซมส่วนที่ใช้งานไม่ได้ และมีส่วนร่วมในการร่วมมือกันปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของผลการวิจัยพบว่า กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย (2564) การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนมีส่วนร่วม กรณีศึกษา หมู่บ้านสามขา ตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ประชาชนส่วนใหญ่มีความสามัคคีและมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน ระดับมาก ในด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมในการ ดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการมี ส่วนร่วมในการประสานงานในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในขณะที่ด้านการมีส่วนร่วมในการร่วม รับผลประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีระดับปานกลาง ข้อเสนอแนะในการศึกษาระยะ ถัดไป ควรที่จะศึกษาในรูปแบบการระดมความคิดเห็นร่วมกันของทุกฝ่ายที่จะมีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่า จะเป็นหน่วยงานราชการในท้องถิ่น นักวิจัย รวมไปถึงเอกชนที่จะได้รับประโยชน์จากการส่งเสริม การท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อร่วมกันศึกษาการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์ในพื้นที่ชุมชน และแนวทางการกำหนดรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวของชุมชนใกล้เคียง เพื่อเชื่อมโยงให้ครอบคลุม

3. การมีส่วนร่วมในการผลประโยชน์ที่อยู่ในระดับน้อยเนื่องจากการบูรณการแผนพัฒนาชุมชนได้มีการสะท้อนเห็นปัญหาความต้องการของประชาชนในการพัฒนาศักยภาพของผู้นำภายในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประจวบ ทองศรี และ มีสกิน ปุนยัง (2564) การมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน:กรณีศึกษาตำบลปูอำเภอเมือง จังหวัดสตูล พบว่า1) สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว ตำบลปูยู อำเภอเมือง จังหวัดสตูล ประกอบไปด้วย 1.1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 1.2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ 1.3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ 1.4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และ2) แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวตำบลปูยู อำเภอเมือง จังหวัดสตูล คือ 2.1)

การประชุมร่วมกันเพื่อหารือในการพัฒนาท่องเที่ยวชุมชน 2.2) การหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน โดยทุกคนจะมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและการตัดสินใจร่วมกัน 2.3) การให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบธรรมชาติของพื้นที่และสภาพแวดล้อมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2.4) การสร้างกติการ่วมของคนในชุมชนและมีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม2.5)การสร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน

4. ด้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากในชุมชนแก่งโสภายังไม่มีการประเมินโครงการที่ชัดเจน เนื่องจากประชาชนยังไม่มีบทบาทในการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานของภาครัฐ ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยหลายประการ เนื่องจากไม่ได้รับผลประโยชน์ใด ๆ มีเพียงการได้ยอมรับจากภายในชุมชนเมื่อเข้ามาเป็นคณะกรรมการเท่านั้นจึงทำให้ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานหรือติดตามความก้าวหน้าภายในชุมชนมากนัก แต่ยังคงมีส่วนร่วมในการประเมินผลการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยศราวุฒิ ดาวกรงแก้ว (2563) การมีส่วนรวมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน:กรณีศึกษาเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดแผนชุมชนของเขตประเวศกรุงเทพมหานคร ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และด้านการมีส่วนร่มในการประเมินผล ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนของเขตประเวศกรุงเทพมหานคร จำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพ และรายได้ พบว่าไม่แตกต่างกัน และจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนที่ 3 ศึกษาข้อมูลเชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานของการวิจัย คือ ปัจยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกัน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ อายุที่ต่างกันการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกัน โดยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่ำกว่า20- 30 ปี การมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าอายุ 31 - 40 ปี อายุ 41 - 50 ปี มีการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมากกว่า อายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป และอายุ 41 - 50 ปี มีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าอายุ 31 - 40 ปี เนื่องจากอยู่ในวัยกลางคน มีประสบการณ์ การรับรู้ และแรงจูงใจในการมีส่วนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนให้ดีกว่าเดิมมากกว่าช่วงอายุอื่น ๆ ระดับการศึกษาต่างกัน การมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกัน โดยพบว่า ระดับการศึกษาประถมศึกษา มีการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมากกว่า ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่ามีการมีส่วนร่วมมากกว่าระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ระดับการศึกษาอนุปริญ/ปวส. มีการมีส่วนร่วมมากกว่าระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี อาจเพราะยังต้องทำการศึกษาเกี่ยวกับการ

จัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้นถึงจะสามารถออกความคิดเห็นต่างๆได้มากขึ้น อาชีพที่ต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกัน โดยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพเกษตรกร รับจ้างทั่วไป ไม่ได้ประกอบอาชีพ ค้าขาย รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าพนักงานบริษัท เนื่องจากสามารถรับหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้โดยตรง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาในด้านความคาดหวังและศึกษาในด้านของการท่องเที่ยวเพื่อจะได้ทราบว่าปัจจุบันคนในชุมชนหรือนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

2. ควรศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อให้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวให้ตรงกับความต้องการและความพึงพอใจตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบระหว่างชุมชนเพื่อให้ทราบถึงชุมชนหรือพื้นที่ใดที่มีส่วนร่วมต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากกว่ากันเพื่อที่จะได้ส่งเสริมได้อย่างถูกต้อง

4. ควรศึกษาแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับท้องถิ่นรวมทั้งแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและการให้ความรู้ความเข้าใจต่อคนในชุมชนมากขึ้น

5. ควรมีการศึกษาพื้นที่หรือแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาสมกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเตรียมการรองรับกระแสนิยมต่างๆภายในและนอกประเทศ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา.(2564).**แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ.** เข้าถึงได้จาก : http://nscr.nesdc.go.th/w05_070365.pdf (วันที่ค้นข้อมูล 14 กันยายน 2564).

กฤษณ์ โคตรสมบัติ. (2553). **การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในขดแก่งสามพันใบก อำภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.**

กลุมงานยุทธศาสตรและข่อมูลการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดพิษณุโลก **.แผนแม่บท (05) การท่องเที่ยว.**เข้าถึงได้จาก : http://www.phitsanulok.go.th/gphitsanulok (วันที่ค้นข้อมูล 14 กันยายน2564).

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ). **(2564).วิเคราะห์ผลกระทบของของโควิด-19 ต่อธุรกิจท่องเที่ยว.**เข้าถึงได้จาก:https://tdri.or.th (วันที่ค้นข้อมูล 14 กันยายน2564).

สำนักงานกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ **.(2564) .แนวความคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. เข้าถึงได้จาก: https://phitsanulok.mots.go.th (วันที่ค้นข้อมูล 15 กันยายน 2564).

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก.(2564).**ลงพื้นที่สำรวจแหล่งท่องเที่ยวเพื่อก่อสร้าง Sky Walk บริเวณน้ำตกปอยในเขตพื้นที่สวนป่าเขากระยาง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลวังนกแอ่นและตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก**.เข้าถึงได้จาก: https://phitsanulok.mots.go.th (วันที่ค้นข้อมูล 11 ตุลาคม2564).องค์การบริหารส่วนตำบล

TAT REVIEW. (2018).**การท่องเที่ยวหรืออุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นเรื่องใกล้ตัวกว่าที่คิด.** เข้าถึงได้จาก:https://www.tatreviewmagazine.com(วันที่ค้นข้อมูล 14 กันยายน2564).

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาเครื่องปั้นดินเผาบ้านเกาะน้อย ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

Public participation in the preservation of local wisdom Ban Koh Noi Pottery Case Study Tumbol Nong-Ao Amphoe Si Satchanalai Sukhothai

ขัตติยา เดชบุญ[1] จันธิดา สูนแก้ว[2] จุฑารัตน์ อันพิมพ์[3] รัตน์ติพร คำทราย[4] และ ธนัสถา โรจนตระกูล[5]
Khattiya Dechboon Janthida Sonkaew Cutharat Anpim Rattiporn Khamsai and Tanasta Rojanatrakul

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการร่วมมืออนุรักษ์เครื่องปั้นดินเผา จำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านเกาะน้อย ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 278 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา แจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลงานวิจัยพบว่า

1) การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ รองลงมาตามลำดับ คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2) การศึกษาแนวทางการร่วมมืออนุรักษ์เครื่องปั้นดินเผา จำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านเกาะน้อย ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย พบว่า 1) ปัญหา ประชาชนมีความคิดเห็นว่า ผู้นำยังขาดการตัดสินใจที่ชัดเจน ขาดความร่วมมือกับกลุ่มที่ผลิตเครื่องปั้นดินเผา ปัจจุบันผู้นำได้นำงบประมาณที่เคยสนับสนุนการ

[1] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล khattiya.d@psru.ac.th เบอร์โทร 090-4604502

[2] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล Janthida.s@psru.ac.th เบอร์โทร 080-1232557

[3] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล Chutharat.a@psru.ac.th เบอร์โทร 062-3088422

[4] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล rattipron.k@psru.ac.th เบอร์โทร 091-8379314

[5] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล tanastha.r@psru.ac.th เบอร์โทร 098-4951556

ประดิษฐ์เครื่องปั้นดินเผามาใช้ในการขุดลอกคลอง แทนการส่งเสริมและสนับสนุนการประดิษฐ์เครื่องปั้นดินเผาออกจำหน่ายและเยาวชนในท้องถิ่นยังขาดความสนใจ ขาดความร่วมมือในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง 2) อุปสรรค ประชาชนมีความคิดเห็นว่า ตั้งแต่เมื่อประสบปัญญาโรคระบาดโควิด 19 ประชาชนในชุมชนขาดการรวมกลุ่มกันเพื่อผลิตเครื่องปั้นดินเผา จึงทำให้กลุ่มที่ผลิตเครื่องปั้นดินเผามีรายได้ลดน้อยลง การส่งออกต่างประเทศก็หยุดชะงักลง 3) ข้อเสนอแนะ ประชาชนมีความคิดเห็นว่า อยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น สำนักงานส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมการพัฒนาชุมชน

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของประชาชน, การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น, เครื่องปั้นดินเผา

Abstract

The objectives of this study were 1) to investigate the level of people's participation in local wisdom conservation and 2) to investigate the collaborative approach in pottery conservation classified by gender, age, education, occupation, income, and length of living in Ban Ko Noi, Nong O Sub-district, Si Satchanalai District, Sukhothai Province. It was a quantitative study. The sample consisted of 278 people. The tool used for data collection was a questionnaire. Data were analyzed using descriptive statistics, frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation. The results indicated that :

1) The overall level of people's participation in local wisdom conservation was at a moderate level, and when classified by individual aspect, the aspect with the highest mean was the participation in receiving benefits, followed by the participation in operation, the participation in decision making, and the participation in evaluation; and

2) As for the collaborative approach in pottery conservation classified by gender, age, education, occupation, income, and length of living in Ban Ko Noi, Nong O Sub-district, Si Satchanalai District, Sukhothai Province, it was found that (1) Problems: People believed that leaders still lacked clear decisions and cooperation with pottery production groups, budget was currently used for canal dredging instead of promoting and supporting the invention of pottery for sale, and local youth still

lacked interest and cooperation in conserving their own local wisdom; (2) Obstacles: People believed that, since the epidemic of COVID-19, people in the community had not gathered to produce pottery, resulting in less income of pottery production groups and interruption of foreign exports; and (3) Suggestions: People believed that relevant agencies should take part in promoting local wisdom conservation activities, such as the Bureau of Local Wisdom and Community Enterprise Promotion, the Office for the Promotion of Local Government, and the Community Development Department.

Keywords : people's participation, local wisdom conservation, pottery

บทนำ

การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในประเทศไทยเป็นพื้นฐานความรู้ความสามารถของภูมิปัญญา รวมถึงทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นแต่ละแห่ง เพราะในแต่ละท้องถิ่นมีสภาพแวดล้อม สภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะคนหรือเป็นลักษณะสากลที่หลายถิ่นมีคล้ายๆกัน ภูมิปัญญาชาวบ้านในแต่ละถิ่นเกิดจากการแสวงหาความรู้เพื่อเอาชนะอุปสรรคทางธรรมชาติทางสังคมที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ภูมิปัญญาจึงเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและชาวบ้าน การประกอบพิธีกรรมของชุมชนหรือประเพณีต่างๆในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าแสดงถึงความเฉลียวฉลาดของบุคคลและสังคม ซึ่งได้สั่งสมและปฏิบัติสืบต่อกันมา ภูมิปัญญาจึงเป็นทรัพยากรของบุคคลหรือทรัพยากรความรู้ ทรัพยากรความรู้ที่ถือว่าเป็นภูมิปัญญา ความรู้ในสาขาอาชีพหรือวิชาการด้านต่างๆ ในการคัดเลือกพันธุ์ข้าว การถนอมอาหาร วัฒนธรรม ศิลปะ จารีตประเพณี ส่วนทรัพยากรนั้นถือว่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น (local wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (popular wisdom) เป็นคำที่รู้จักกันมานานพอสมควร เป็นคำที่มีความหมายลึกซึ้งในหลายแง่มุมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละภาคของประเทศไทย ประกอบไปด้วย ภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคเหนือ เป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านงานหัตถกรรม เช่น ผ้าทอศรีสัชนาลัย เครื่องสังคโลกบ้านเกาะน้อย จังหวัดสุโขทัย ภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคใต้ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันเกิดจากการพัฒนา การปรับตัว ปรับวิถีชีวิตของคนในภาคใต้ ซึ่งมีอยู่ในหลายลักษณะ ภูมิปัญญาในด้านการดำรงชีพ ด้านความสัมพันธ์และการพึ่งพา ด้านหัตถกรรมพื้นบ้าน ด้านการปลูกฝังคุณธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการอนุรักษ์ผ้าพื้นเมือง โดยเฉพาะผ้าไหมที่มีชื่อเสียงในด้านลวดลายสวยงามและมีคุณภาพ เช่น ผ้าไหมมัดหมี่ จังหวัดขอนแก่น ผ้าไหมแพรวา จังหวัดกาฬสินธุ์ และหมอนขวานผ้าขิด จังหวัดยโสธร เป็นต้น และภูมิปัญญาท้องถิ่นของภาคกลาง

เป็นการทำขนมมีมากมายหลายชนิด ส่วนใหญ่เป็นขนมที่ใช้ในงานมงคลหรือประเพณีทางศาสนา เช่น ขนมชั้น ขนมถ้วยฟู ทองหยิบ ทองหยอด และเม็ดขนุน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542)

การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดสุโขทัย ได้มีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ๆแตกต่างกันไปตามขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมและหัตถกรรม จังหวัดสุโขทัยยังคงมีการอนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งในรูปแบบดั้งเดิมและรูปแบบใหม่ไม่ว่าจะเป็นตู้ไม้สักลายโบราณของตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย ไม้กวาดดอกหญ้า ตำบลราวต้นจันทร์ อำเภอศรีสำโรง ผ้าทอพื้นเมืองสำเร็จรูป ตำบลวังน้ำขาว อำเภอบ้านด่านลานหอย เครื่องเคลือบดินเผา ตำบลเกาะตาเลี้ยง อำเภอศรีสำโรง เครื่องปั้นดินเผา ตำบลทุ่งหลวง อำเภอคีรีมาศและเครื่องปั้นดินเผา ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ยังคงมีการผลิตเครื่องสังคโลกทั้งในรูปแบบดั้งเดิมและรูปแบบใหม่ที่อาศัยวิธีการปั้นการเคลือบ การเขียนสีและลวดลายตามอย่างในอดีต

จังหวัดสุโขทัยเป็นเมืองศูนย์การค้าและการผลิตเครื่องถ้วยชามหรือเครื่องสังคโลกจากเตาเมืองศรีสัชนาลัยมีระยะเวลาในการผลิตในราว 200 – 250 ปี (ช่วงพุทธศตวรรษที่ 19 ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 22) และได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย สะท้อนให้เห็นถึงความเจริญทางศิลปวัฒนธรรมของสุโขทัยนั้น ซึ่งไม่เพียงแต่ขายภายในประเทศ ดังที่ได้พบสังคโลกเป็นจำนวนมากตามแหล่งโบราณคดีต่าง ๆ ทั่วประเทศนั้น แต่การพบสังคโลกตามแหล่งเรืออับปางต่าง ๆ ในอ่าวไทย เช่น เรือคราม เรือพัทยา เรือประแสร์ และในแหล่งโบราณคดีในต่างประเทศ เช่น Santa Ann Calatagan ประเทศฟิลิปปินส์ และ Indragiri Djambi ประเทศอินโดนีเซีย ก็เป็นหลักฐานที่ยืนยันว่าเครื่องสังคโลกเป็นสินค้าสำคัญที่ส่งออกไปขายยังต่างแดน ตลาดการค้าที่สำคัญ คือ หมู่เกาะแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และญี่ปุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวญี่ปุ่นนั้นให้ความนิยมเครื่องสังคโลกเป็นอย่างมาก นำไปใช้ในพิธีกรรมสำคัญ เช่น พิธีชงชา และมีชื่อเรียกเฉพาะเป็นภาษาญี่ปุ่นว่า "ซังโกโรกุ" (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดสุโขทัย,2564)

การส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชาวบ้าน การสนับสนุนฟื้นฟู ดูแล บำรุงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา ภาษา วรรณกรรม ศิลปกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ การละเล่นดนตรี ชีวิตความเป็นอยู่ และวิทยาการที่มีอยู่แล้วในชุมชน ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคมว่าดีงาม ให้คงสภาพหรือปรับปรุงในส่วนที่ดีงามของสิ่งเหล่านั้นจากสติปัญญาชาวบ้าน เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการดำเนินวิถีชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างทันสมัย จากการศึกษาของนักวิชาการหลายแขนงพบว่า การเสื่อมสลายของศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชาวบ้านมีสาเหตุคือ ประการแรก เกิดจากความสูญเสียความเข้าใจและความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชาวบ้านในท้องถิ่นชนบทไทยทั่วประเทศ ประการที่สอง เกิดจากความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพ และทางสังคมในหลายช่วงทศวรรษต่อเนื่องกัน ดุลยภาพระหว่างคน สังคม สิ่งแวดล้อมในเมืองได้สูญเสีย

ไป ประการที่สาม เกิดจากความเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วของระบบเศรษฐกิจและสังคมที่หลั่งไหลเข้ามาอย่างรุนแรงเพิ่มขึ้นตลอดเวลา ประการที่สี่ เกิดจากวิกฤตการณ์ของระบบราชการที่ปรับเปลี่ยนได้ช้า ไม่ทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจ ประการที่ห้า เกิดจากคุณธรรม จริยธรรมบนพื้นฐานวัฒนธรรมพุทธเกษตรที่เป็นลักษณะ เฉพาะของคนไทยสั่นคลอนจากอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตก ประการสุดท้ายเกิดจากวิกฤตการณ์ของระบบการศึกษา ที่มุ่งเน้นทักษะและความรู้เป็นสากลแต่ขาดพื้นฐานดั้งเดิมมารองรับอย่างมั่นคง คือไม่ได้ให้ความสำคัญกับด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเหมาะสมกลมกลืน ทำให้การศึกษาเป็นไปเพื่อการแสวงอำนาจและผลประโยชน์ส่วนตนยิ่งนานวันยิ่งเพิ่มมากขึ้น (เติมศักดิ์ ทองอินทร์, 2562)

ปัจจุบันเครื่องปั้นดินเผาของบ้านเกาะน้อย ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย เป็นเครื่องปั้นดินเผาคุณภาพดี มีทั้งชนิดเคลือบผิวและไม่เคลือบผิว โดยแบ่งตามการเคลือบเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้เขียนลาย และผลิตภัณฑ์เครื่องเคลือบเซราดอน ที่นิยมเรียกว่า เคลือบเขียวไข่กา ภาชนะประเภทต่างๆ รวมไปถึงรูปปั้น ตุ๊กตา อิฐ กระเบื้องและลวดลายประดับสถาปัตยกรรมเผาด้วยความร้อนสูงมากประมาณ 1,150-1,280 องศาเซลเซียส เตาเผาและเทคนิคการเผาได้รับการพัฒนามาเป็นเวลานานนับร้อยปี ตั้งแต่สมัยต้นกรุงสุโขทัยจนปลายสมัยกรุงศรีอยุธยามีเตาเผาปรากฏอยู่ที่อำเภอเมือง และอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย เครื่องปั้นดินเผาบ้านเกาะน้อยถือเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีการรวมกลุ่มกัน “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)” ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา (ประเภทสโดนแวร์) ทำให้ประชาชนเกิดการสร้างงานและมีรายได้เกิดขึ้นและเป็นชุมชนเข้มแข็ง สามารถส่งออกขายทั้งในและนอกประเทศ ผู้มาเยือนสามารถเรียนรู้การปั้นด้วยฝีมือตนเองเรียนรู้ตั้งแต่วิธีการนำดินมาทำการปั้นจากผู้เชี่ยวชาญที่เป็นคนในชุมชนถ่ายทอดให้ความรู้และจะได้ชิ้นงานที่ตนเองเป็นผู้ทำกลับไปเป็นของที่ระลึก (โบราณคดีแหล่งเตาเผาเมืองศรีสัชนาลัย สุโขทัย,ออนไลน์)

ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงความเป็นมาของเครื่องปั้นดินเผาและการมีส่วนร่วมของประชาชนตลอดจนแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเครื่องปั้นดินเผาในพื้นที่ชุมชนบ้านเกาะน้อย อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย รู้ถึงความสำคัญของเครื่องปั้นดินเผาที่เป็นการสืบทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่นเพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื่องจากในปัจจุบันคนที่ผลิตเครื่องปั้นดินเผาเป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่อายุ 40 – 60 ปีขึ้นไป หรือเรียกว่าผู้สูงอายุ จึงอยากให้ประชาชนในชุมชนบ้านเกาะน้อย ตำบลหนองอ้อ จังหวัดสุโขทัย เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน เพื่อช่วยให้เกิดการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องปั้นดินเผารวมทั้งให้บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการดำรงรักษาไว้ซึ่งการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเครื่องปั้นดินเผา ชุมชนบ้านเกาะน้อย ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาเครื่องปั้นดินเผาบ้านเกาะน้อย ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

2. เพื่อศึกษาแนวทางการร่วมมืออนุรักษ์เครื่องปั้นดินเผา จำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านเกาะน้อย ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

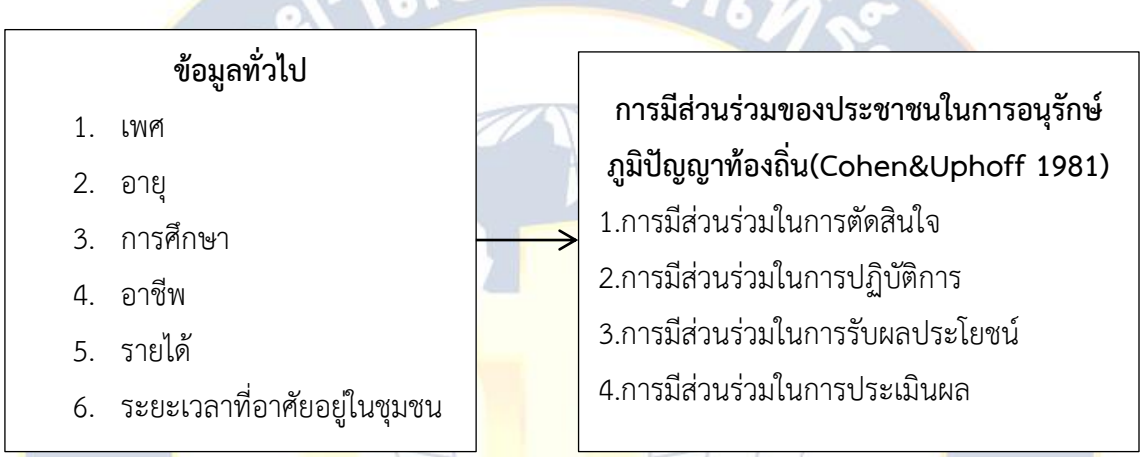

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาการวิจัยครั้งนี้เป็นประชากรในเขตพื้นที่ ๆ อยู่ในชุมชนบ้านเกาะน้อย ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย จำนวน 912 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในเขตชุมชนบ้านเกาะน้อย อำเภอศรีสัชนาลัยจังหวัดสุโขทัย ที่ได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ “Taro Yamane” ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และที่ระดับความคาดเคลื่อน ± 5 % ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจะใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม คือ จำนวน 278 คน

ขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

คณะผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ที่จะศึกษาทั้งหมด ในพื้นที่ชุมชนบ้านเกาะน้อย อำเภอศรีสัชนาลัยจังหวัดสุโขทัย และกำหนดจำนวนตัวอย่างด้วยสูตรการคำนวณของ Taro Yamane (ทาโร่ ยามาเน่)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ควรสุ่ม

N = ขนาดจำนวนประชากร

e^2 = ระดับความคลาดเคลื่อนจากการสุ่ม ร้อยละ 5

$$n = \frac{912}{1 + 912\ (0.05)^2}$$

N = 278

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ได้มีการดำเนินการสร้างแบบสอบถามจากการศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาเครื่องปั้นดินเผาบ้านเกาะน้อย ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย โดยผู้วิจัยได้แบ่ง แบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามแบบซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านเกาะน้อย ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย เป็นแบบสอบถามลักษณะให้เลือกตอบ (checkist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาเครื่องปั้นดินเผาบ้านเกาะน้อย ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ได้แบ่งระดับการวัดเป็น 5 ระดับ คือ

5 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมาก

3 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

2 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมน้อย

1 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

โดยเกณฑ์การให้คะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามครั้งนี้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายตามแนวทางของเบสท์ (Best: 1970) ซึ่งมีเกณฑ์ดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ ที่จะนำไปสู่แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาเครื่องปั้นดินเผาบ้านเกาะน้อย ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้ คือ

1. คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ภูมิปัญญากรณีศึกษาเครื่องปั้นดินเผาบ้านเกาะน้อย ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเพื่อกำหนดขอบเขตในการสร้างเครื่องมือ

2. วิเคราะห์เนื้อหาและกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ภูมิปัญญากรณีศึกษาเครื่องปั้นดินเผาบ้านเกาะน้อย ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

3. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาของการวิจัย และนำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะ

4. การทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity Test) โดยนำเครื่องมือฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรีหญิง ยุวดี พ่วงรอด อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

2. อาจารย์ จุฑาธิป ประดิพัทธ์นฤมล อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

3. อาจารย์ รณชัย หมื่นวงศ์ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

4.1 พิจารณาความเที่ยวตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของคำถามในแต่ละข้อว่าตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้หรือไม่ โดยหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of item objective congruence) ของแบบสอบถาม ซึ่งจะเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.05 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด,2545)

โดยใช้เกณฑ์การประเมินดังนี้

+ 1 หมายความว่า แน่ใจข้อคำถามสอดคล้องกับเนื้อหา

0 หมายความว่า ไม่แน่ใจข้อคำถามสอดคล้องกับเนื้อหา

- 1 หมายความว่า แน่ใจข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับเนื้อหา

สำหรับเกณฑ์ในการพิจารณาการวัดค่าดัชนีความสอดคล้อง พิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ดังต่อไปนี้

ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.05 – 1.00 มีค่าความเที่ยงตรงใช้ได้

ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.05 ต้องปรับปรุง ยังใช้ไม่ได้

โดยค่าเฉลี่ยจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญของข้อคำถามทั้งหมดมี**ค่า IOC อยู่ที่ระดับ 0.81**

4.2 ทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามสูตรของครอนบัค (Cronbach) แล้วนำมาทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนในชุมชนบ้านเกาะน้อย อำเภอศรีสัชนาลัยจังหวัดสุโขทัย ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 30 คน หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยคอมพิวเตอร์ ได้**ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.861** ซึ่งแสดงว่าเป็นแบบสอบถามที่มีความเชื่อถือได้

5. จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามตามกระบวนการต่างๆ ดังนี้

1. ขอหนังสือรับรองจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามถึงผู้นำชุมชนบ้านเกาะน้อย ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

3. ทำการจัดส่งแบบสอบถามและจัดเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ทั้งหมดจำนวน 278 ชุด

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบคำถาม

5. นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบแล้วไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่าง ได้ทำการตอบแล้วมาวิเคราะห์ประมวลผล ดำเนินการตามขั้นตอนโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทาง คอมพิวเตอร์ (SPSS) ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านเกาะน้อย ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย โดยคณะผู้วิจัยใช้สถิติ เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) นำมาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาเครื่องปั้นดินเผาบ้านเกาะน้อย ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยคณะผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

สถิติที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การคำนวณด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติต่าง ๆ ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่

1.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

1.2 ค่าเฉลี่ย $(\bar{x})$

1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาเครื่องปั้นดินเผาบ้านเกาะน้อย ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านเกาะน้อย

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านเกาะน้อย โดยภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 64.7 มีอายุมากที่สุดระหว่าง คือ อายุ 41 - 50 ปี มีจำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 37.8 มีระดับการศึกษาประถมศึกษาตอนต้น จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ

58.3 มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 32.7 มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 43.2 และมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 266 คน คิดเป็นร้อยละ 95.7

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาเครื่องปั้นดินเผาบ้านเกาะน้อย ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาเครื่องปั้นดินเผาบ้านเกาะน้อย ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเท่ากับ ($\bar{X}$ = 3.02, S. D. =0.70) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีค่าเท่ากับ ($\bar{X}$ = 3.10, S. D. =0.80) รองลงมาตามลำดับ คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ มีค่าเท่ากับ ($\bar{X}$ = 3.02, S. D. =0.77) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าเท่ากับ ($\bar{X}$ = 3.00, S. D. =0.75) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีค่าเท่ากับ ($\bar{X}$ = 3.00, S. D. =0.75)

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ ที่จะนำไปสู่แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาเครื่องปั้นดินเผาบ้านเกาะน้อย ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ ที่จะนำไปสู่แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาเครื่องปั้นดินเผาบ้านเกาะน้อย ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย พบว่า 1.) ปัญหา ประชาชนมีความคิดเห็นว่า ผู้นำยังขาดการตัดสินใจที่ชัดเจน ขาดความร่วมมือกับกลุ่มที่ผลิตเครื่องปั้นดินเผา ปัจจุบันผู้นำได้นำงบประมาณที่เคยสนับสนุนการประดิษฐ์เครื่องปั้นดินเผามาใช้ในการขุดลอกคลอง แทนการส่งเสริมและสนับสนุนการประดิษฐ์เครื่องปั้นดินเผาออกจำหน่ายและเยาวชนในท้องถิ่นยังขาดความสนใจ ขาดความร่วมมือในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง 2.) อุปสรรค ประชาชนมีความคิดเห็นว่า ตั้งแต่เมื่อประสบปัญญาโรคระบาดโควิด 19 ประชาชนในชุมชนขาดการรวมกลุ่มกันเพื่อผลิตเครื่องปั้นดินเผา จึงทำให้กลุ่มที่ผลิตเครื่องปั้นดินเผามีรายได้ลดน้อยลง การส่งออกต่างประเทศก็หยุดชะงักลง 3.) ข้อเสนอแนะ ประชาชนมีความคิดเห็นว่า อยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น สำนักงานส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมการพัฒนาชุมชน

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาเครื่องปั้นดินเผาบ้านเกาะน้อย ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย คณะผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจซึ่งจะได้นำมาอภิปรายผลของการวิจัย ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้นำนำความคิดเห็นของคนในชุมชนมาใช้ในการตัดสินใจในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมกันเพื่อเสนอปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรจนา จันทราสา (2561) ศึกษาเรื่อง การศึกษามรดกวัฒนธรรมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์: กรณีศึกษาเครื่องปั้นดินเผาเตาแม่น้าน้อย สิงห์บุรี การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์มรดกวัฒนธรรมเกี่ยวกับภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาของเตาเผาแม่น้าน้อย 2) เพื่อวิเคราะห์การสืบทอดภูมิปัญญาและกระบวนการสร้างช่างปั้นรุ่นใหม่ของชุมชนเตาเผาแม่น้าน้อย 3) เพื่อวิเคราะห์แนวทางการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์และกระบวนการสร้างสรรค์ที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตท้องถิ่นและชุมชนเมือง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ปราชญ์ชุมชน ผู้ผลิตเครื่องปั้นดินเผาเตาแม่น้าน้อย จำนวน 7 ราย ผู้บริโภคกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 128 คน และผู้จำหน่ายสินค้าเครื่องปั้นดินเผา จำนวน 5 ราย ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบในการประยุกต์ร่วมกับผลิตภัณฑ์ จากนั้นสร้างต้นแบบแล้วประเมินผลวัดระดับความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ ผลวิจัยพบว่า 1) มรดกวัฒนธรรมเกี่ยวกับภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาของเตาเผาแม่น้ำน้อยที่พบได้แก่ บริบทสังคม/สภาพแวดล้อม เศรษฐกิจการค้าการคมนาคม ประโยชน์ใช้สอย/ความสวยงาม วัตถุดิบและกรรมวิธีการผลิต รูปแบบ รูปทรง ลวดลาย สี ทักษะ เอกลักษณ์วัสดุ 2) การสืบทอดภูมิปัญญาและกระบวนการสร้างช่างปั้นรุ่นใหม่ของชุมชนเตาเผาแม่น้ำน้อย มีความพร้อมที่จะเรียนรู้บนฐานบริบทของสภาพแวดล้อมมีประสบการณ์การเรียนรู้ สั่งสมเป็นความรู้เป็นภูมิปัญญาเฉพาะตน ผู้สืบทอดหรือผู้เรียนรู้จะต้องมีความรักในสิ่งที่เรียนรู้ กล้าและอดทน แสวงหา สร้างสรรค์ มีจิตสำนึกและมีทักษะ รู้คิดอย่างเหมาะสมพร้อมที่จะเรียนรู้ภายใต้บริบทของสภาพแวดล้อมสังคมวัฒนธรรม สร้างเสริมประสบการณ์ เรียนรู้ร่วมกัน สั่งสมเป็นความรู้จนตกผลึกเป็นภูมิปัญญาพร้อมที่จะเป็นผู้ถ่ายทอด 3) แนวทางการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์และกระบวนการสร้างสรรค์ที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตท้องถิ่นและชุมชนเมือง ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ภาชนะเครื่องดื่ม แก้วกาแฟ ถ้วยชา ภาชนะใส่เครื่องดื่ม

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เกี่ยวกับการทำเครื่องปั้นดินเผา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการด้านการพัฒนาออกแบบเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของตวงรัก รัตนพันธุ (2563) ศึกษา

เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาบ้านมะยิงโดยใช้กระบวนการออกแบบอย่างมีส่วนร่วม การวิจัยในครั้งนี้เกิดขึ้นจากการบริการวิชาการภายใต้โครงการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 10 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาบ้านมะยิงโดยใช้กระบวนการออกแบบอย่างมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำแนก เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มสำหรับศึกษาข้อมูล คือ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรบ้านบ้านมะยิง 2) กลุ่มสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบการออกแบบผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ผู้จำหน่ายและผู้บริโภค ผลการดำเนินงานสรุปได้ 4 ส่วน ดังนี้ 1) พบว่า วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรบ้านมะยิงอยู่พื้นที่ชุมชนโบราณโมคลานโดยส่วนใหญ่ จะประกอบอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผาในหลายครัวเรือน รูปแบบการผลิตเครื่องปั้นดินเผาที่นิยมในปัจจุบัน คือ สิ่งของ เครื่องใช้ 2) พบว่า ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาโทนสีเดียว คือ สีดินแดง ทำจากดินเหนียวมาจากบริเวณที่ ราบลุ่มต่ำซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของบ้านมะยิง ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาไม่มีการเคลือบหรือเพิ่มสีบนลวดลาย ลวดลายที่ได้บนผลิตภัณฑ์จะมาจากฉลุ 3) พบว่า รูปแบบเครื่องปั้นดินเผาที่ต้องการให้พัฒนา คือ ประเภทโคมไฟสนามแบบร่วมสมัย 4) ต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการดำเนินงานในครั้งนี้ ได้แรงบันดาลใจจากศิลปะการ ฉลุหนังตะลุง จำนวน 2 รูปแบบ ประกอบด้วย โคมไฟสนาม ขนาด 40 x 25 เซนติเมตร โคมไฟสนาม ขนาด 35 x 25 เซนติเมตร การพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาในครั้งนี้ เกิดขึ้นโดยใช้กระบวนการออกแบบอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งนักวิจัย นักออกแบบ และผู้ผลิต ร่วมคิดหาแนวทางการออกแบบเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ ร่วมทดลอง ทำต้นแบบผลิตภัณฑ์จนเป็นผลสำเร็จ ผู้ผลิตสามารถผลิตซ้ำและจัดจำหน่ายได้ในเชิงพาณิชย์ ถือเป็นการได้ประโยชน์ร่วมกันทุกฝ่าย อีกทั้งยังต่อยอดแนวความคิดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้เองอย่างต่อเนื่อง

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประชาชนสามารถนำความรู้ทางด้านการทำเครื่องปั้นดินเผาไปประกอบอาชีพได้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านร่วมรับผลประโยชน์จากการตัดสินใจร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชระ วชิรภัทรกุล (2564) ศึกษาเรื่อง โครงการกลยุทธ์การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเครื่องปั้นดินเผาสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา : กลุ่มอาชีพเครื่องปั้นดินเผา อ.บ้านกรวด จ.บุรีรัมย์ โครงการ “กลยุทธ์การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเครื่องปั้นดินเผา สู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา : กลุ่มเครื่องปั้นดินเผา อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์” โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบกลยุทธ์การจัดการความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเครื่องปั้นดินเผา กรณีศึกษา : กลุ่มอาชีพเครื่องปั้นดินเผา อ.บ้านกรวด จ.บุรีรัมย์ เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากงานวิจัยที่สัมฤทธิ์ผลแล้ว เพื่อจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเครื่องปั้นดินเผา พัฒนาศักยภาพการผลิต เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนด้านวัฒนธรรมและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากงาน “เครื่องเคลือบพันปีประเพณี

บ้านกรวด" อ.บ้านกรวด จ.บุรีรัมย์ และเพื่อบูรณาการงานวิจัยที่สัมฤทธิ์ผลแล้ว มาต่อยอดเชื่อมโยงโดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ระหว่างนักวิจัย กลุ่มผู้ผลิต ชุมชนเป้าหมาย ภาคีเครือข่าย แหล่งภาคีเครือข่ายท่องเที่ยว และนักเรียน นักศึกษาสาขาวิชาเทคโนโลยีเซรามิกส์และการออกแบบ จากการดาเนินงานโครงการ "กลยุทธ์การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเครื่องปั้นดินเผา สู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา : กลุ่มเครื่องปั้นดินเผา อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์" คณะดำเนินงานได้สรุปผลการดำเนินงาน เป็นไปตามวัตถุประสงค์ คือ ได้รูปแบบกลยุทธ์การเชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยจัดเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านเครื่องเคลือบดินเผา เริ่มจากองค์ความรู้ด้านเครื่องเคลือบดินเผาบุรีรัมย์จากแหล่งเตาเผาโบราณ จัดทำเป็นเล่มคู่มือเครื่องปั้นดินเผา สู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กลุ่มเครื่องปั้นดินเผาอำเภอบ้านกรวด จังหวัด บุรีรัมย์ขึ้น เป็นศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเครื่องปั้นดินเผาสำหรับถ่ายทอดองค์ความรู้ในด้านกระบวนการผลิตทั้งกระบวนการจัดฝึกอบรมพัฒนาการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนด้านวัฒนธรรมและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากงาน "เครื่องเคลือบพันปีประเพณีบ้านกรวด" อ.บ้านกรวด จ.บุรีรัมย์ ให้สามารถผลิตได้จริง เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะโดยพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้มีความร่วมสมัย มีอัตลักษณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น และได้ทดลองสร้างช่องทางการประชาสัมพันธ์ ช่องทางการจำหน่ายในรูปแบบออนไลน์ เพื่อจำหน่ายเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไป

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้นำเปิดรับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมรับทราบผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการทำเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธีรภัทร อินทะวงศ์ (2563) ศึกษาเรื่อง การศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์กลุ่มอาชีพเครื่องปั้นดินเผาบ้านมะยิงเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชน การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประวัติความเป็นมาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของกลุ่มอาชีพเครื่องปั้นดินเผาบ้านมะยิง เพื่อสร้างอัตลักษณ์ชุมชน 2) การสร้างสื่อข้อมูลองค์ความรู้และสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชน การดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณควบคู่กันไป โดยตั้งประเด็นปัญหาเพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูล จากภาคเอกสารโดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบ้านมะยิงในด้านต่าง ๆ และการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการและชาวบ้านในพื้นที่การศึกษา เพื่อจะได้ข้อมูลทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต องค์ความรู้และภูมิปัญญาของชุมชน มาวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบออกแบบและพัฒนา อัตลักษณ์กลุ่มอาชีพเครื่องปั้นดินเผาบ้านมะยิง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนนำไปสู่กระบวนการออกแบบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนด คือ 1) การพัฒนาอัตลักษณ์ชุมชน 2) การออกแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านมะยิง 3) การออกแบบสื่อข้อมูลองค์ความรู้และสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

4) การออกแบบกิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยววิถีชุมชน 5) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ประเมินผลความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมาย ชาวบ้าน ผู้ประกอบการในชุมชนและกลุ่มนักท่องเที่ยวมีต่อการออกแบบและพัฒนาอัตลักษณ์กลุ่มอาชีพเครื่องปั้นดินเผาบ้านมะยิง จำนวน 70 คนวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้วิธีการสุ่มโดยบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยการออกแบบสอบถามแบบประเมินค่า 5 ระดับ (Ratting Scale) นำมาวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พบว่าผลการประเมินความพึงพอใจภาพรวมด้านการรับรู้และการสื่อความหมาย มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58) ผลการประเมินความพึงพอใจภาพรวมด้านการออกแบบและการนำไปใช้ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70) แนวทางการออกแบบสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนกลุ่มอาชีพเครื่องปั้นดินเผาบ้านมะยิงได้

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ ที่จะนำไปสู่แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาเครื่องปั้นดินเผาบ้านเกาะน้อย ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ ที่จะนำไปสู่แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาเครื่องปั้นดินเผาบ้านเกาะน้อย ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย พบว่า 1.) ปัญหา ประชาชนมีความคิดเห็นว่า ผู้นำยังขาดการตัดสินใจที่ชัดเจน ขาดความร่วมมือกับกลุ่มที่ผลิตเครื่องปั้นดินเผา ปัจจุบันผู้นำได้นำงบประมาณที่เคยสนับสนุนการประดิษฐ์เครื่องปั้นดินเผามาใช้ในการขุดลอกคลอง แทนการส่งเสริมและสนับสนุนการประดิษฐ์เครื่องปั้นดินเผาออกจำหน่ายและเยาวชนในท้องถิ่นยังขาดความสนใจ ขาดความร่วมมือในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง 2.) อุปสรรค ประชาชนมีความคิดเห็นว่า ตั้งแต่เมื่อประสบปัญญาโรคระบาดโควิด 19 ประชาชนในชุมชนขาดการรวมกลุ่มกันเพื่อผลิตเครื่องปั้นดินเผา จึงทำให้กลุ่มที่ผลิตเครื่องปั้นดินเผามีรายได้ลดน้อยลง การส่งออกต่างประเทศก็หยุดชะงักลง 3.) ข้อเสนอแนะ ประชาชนมีความคิดเห็นว่า อยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น สำนักงานส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของขันแก้ว สมบูรณ์ (2560) ศึกษาเรื่อง การรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาวัดตาปะขาวหาย ด้วยการจัดกิจกรรมสร้างผลิตภัณฑ์ให้เกิดรายได้ วิจัยเรื่อง การรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาวัดตาปะขาวหาย ด้วยการจัดกิจกรรมสร้างผลิตภัณฑ์ให้เกิดรายได้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ ประการที่ 1 เพื่อศึกษาปัญหาในการรวมกลุ่มของวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาวัดตาปะขาวหาย ประการที่ 2 เพื่อพัฒนากระบวนการสร้างรายได้ ประการที่ 3 ศึกษาผลการจัดกิจกรรมสร้างผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาให้เกิดรายได้สรุปผลการวิจัยพบว่าการจัดกิจกรรมการสร้างผลิตภัณฑ์

เครื่องปั้นดินเผาวัดตาปะขาวหายพบว่า กลุ่มยังขาดทักษะกระบวนการผลิตและการสร้างต้นแบบใหม่ๆ เนื่องจากส่วนใหญ่สมาชิกเป็น ผู้สูงวัยขาดการกระตือรือร้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนให้เยาวชนที่ใกล้เคียงเข้ามาศึกษาหรือเป็นวิชาศิลปหัตถกรรมให้กับโรงเรียนในหลักสูตรเสริมระยะสั้นเพื่อให้เยาวชนในท้องถิ่นรู้จักหวงแหนท้องถิ่นของตนเองต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษาการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นกรณีศึกษาเครื่องปั้นดินเผา บ้านเกาะน้อย ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ที่มีทั้งหมด 4 ด้าน ซึ่งผลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งทางบ้านเกาะน้อย ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ควรมีการประชุมหมู่บ้านเพื่อเปิดโอกาสให้คนในชุมชนหมู่บ้านเกาะน้อย ได้เสนอปัญหาคนในชุมชนและร่วมกันหาแนวทางแก้ไขภายในชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาให้คนในชุมชนให้มีรายได้หมุนเวียนภายในชุมชน รวมถึงความสำคัญในทุก ๆ ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการวิจัยเกี่ยวที่ข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นกรณีศึกษาเครื่องปั้นดินเผา บ้านเกาะน้อย ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ศึกษารูปแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ส่งเสริมรูปแบบการพัฒนาสินค้าผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาของชุมชนให้ดีขึ้น และส่งเสริมการพัฒนาอาชีพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เพื่อที่จะสามารถนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับจากการศึกษามาพัฒนา เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนบ้านเกาะน้อยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ขันแก้ว สมบูรณ์. (2560). **การรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาวัดตาปะขาวหาย ด้วยการจัดกิจกรรมสร้างผลิตภัณฑ์ให้เกิดรายได้.**

จิราภรณ์ ศรีคำ. (2547). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนวชิรวิทย์ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่.** (วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ตวงรัก รัตนพันธุ. (2563). **การพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาบ้านมะยิงโดยใช้กระบวนการออกแบบอย่างมีส่วนร่วม.**

เติมศักดิ์ ทองอินทร์. (2562). **การส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชาวบ้าน.** ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

ธีรภัทร อินทะวงศ์. (2563). **การศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์กลุ่มอาชีพเครื่องปั้นดินเผาบ้านมะยิงเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชน.**

บุญชุม ศรีสะอาด. (2545). **การสร้างเครื่องมือวิจัยเบื้อต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ประยูร ศรีประสาธน์. (2542). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม**. การดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษา ประจำโรงเรียนประถมศึกษา.

รจนา จันทราสา. (2561). **การศึกษามรดกวัฒนธรรมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์: กรณีศึกษาเครื่องปั้นดินเผาเตาแม่น้าน้อย สิงห์บุรี.**

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4).** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

วัชระ วชิรภัทรกุล. (2564). **โครงการกลยุทธ์การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเครื่องปั้นดินเผาสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา : กลุ่มอาชีพเครื่องปั้นดินเผา อ.บ้านกรวด จ.บุรีรัมย์.**

วัฒกานต์ ลาภสาร. (2542). **ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน.** อุบลราชธานี : วิทยาการสาธารณะภัย

สุธี วรประดิษฐ. (2553). **การมีส่วนร่วมของชุมชนงานสารสนเทศสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตราด** : สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดตราด.

สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดสุโขทัย. (2564). **เครื่องถ้วยชามหรือเครื่องสังคโลกจากเตาเมืองศรีสัชนาลัย.** อำเภอเมืองสุโขทัย **:** จังหวัดสุโขทัย

เอกสารอ้างอิงราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานิ พ.ศ. 2542.** กรุงเทพฯ : นานมี บุคส์พับลิเคชั่นส์.

Best, J.W. (1970). **Research In Education. (2nd ed).** Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall.

Yamane, Taro. (1967). **Statistics, An Introductory Analysis,2nd Ed.** , New York : Harper and Row.

การศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ในเขตตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

The Study of Elderly's Quality of Life: The Case Study in Tha Chang Sub-district, Phrom Phiram District, Phitsanulok Province

สุรสิทธิ์ ทิพสิงห์[1] ธนาภรณ์ เทียมศรี[2] ณกมล อนุพันธุ์[3] ผกาวรรณ ธูปเทียน[4] และ ธนัสถา โรจนตระกูล[5]
Surasit Tipsing Thanaporn Tiasri Nakamon Anuphan Phakawan Thupthian and Tanastha Rojanatrakul

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก 3) เพื่อศึกษาความต้องการด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ และสมาชิกในครอบครัว
เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง 332 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้สถิติเชิงพรรณนา แจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1) ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก พบว่า การศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาในเขตตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านร่างกาย ด้านสภาพแวดล้อม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม

[1] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล Surasit.t@psru.ac.th เบอร์โทร 095-6379435

[2] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล Thanaporn.ti@psru.ac.th เบอร์โทร 080-2366857

[3] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล Nakamon.a@psru.ac.th เบอร์โทร 094-7582638

[4] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล Phakawan.t@psru.ac.th เบอร์โทร 062-9200758

[5] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล Tanastha.r@psru.ac.th เบอร์โทร 098-4951556

2) ศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ด้านร่างกาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความสามารถในการทำงาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การเจ็บปวดทางร่างกาย เช่น ปวดหัว ปวดตามตัว ทำให้ไม่สามารถทำในสิ่งที่ต้องการ

3) การศึกษาความต้องการด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ และสมาชิกในครอบครัว พบว่า ปัญหาด้านการติดตามและประเมินผล ที่ยังขาดประสิทธิภาพในบางส่วน เพราะในบางครั้งการประชาสัมพันธ์หรือการกระจายข่าวสารต้องมีการติดตามและประเมินผลอยู่เสมอ

คำสำคัญ : การศึกษา, คุณภาพชีวิต, ผู้สูงอายุ

Abstract

This research aims to 1) Study the level of elderly’s quality of life in Tha Chang Sub-district, Phrom Phiram District, Phitsanulok Province and to 2) Study and compare factors affecting the level of elderly’s quality of life in Tha Chang Sub-district, Phrom Phiram District, Phitsanulok Province as well as to 3) Study the needs for elderly’s quality of life development in Tha Chang Sub-district, Phrom Phiram District, Phitsanulok Province categorized by gender, age, education level, status, career, income, and family members. This research is quantitative research with 332 samplings. The research instrument for data collection is distributing survey. The data analysis is done by Statistic description, Frequency distribution, finding Percentage, finding Mean and Standard deviation. The research result found that:

1). The study of level of elderly’s quality of life in Tha Chang Sub-district, Phrom Phiram District, Phitsanulok Province demonstrates that this case study of 4 aspects has its overall picture in the medium level. If considering each aspect, the body aspect, and the environment aspect contain the most Mean while the social relationship aspect contains the least Mean.

2). The study and comparison of factors affecting the level of elderly’s quality of life in Tha Chang Sub-district, Phrom Phiram District, Phitsanulok Province

demonstrates that the body aspect is in the medium level. If considering each aspect, the work capability aspect contains the most Mean while the physical sore aspect i.e. having headache, body hurt contains the least Mean because the elderly cannot work under this condition.

3). The study of needs for elderly's quality of life development in Tha Chang Sub-district, Phrom Phiram District, Phitsanulok Province categorized by gender, age, education level, status, career, income, and family members demonstrates the problems of following-up and evaluation process which are still lack of effectiveness in some parts since public relations and spreading of news sometimes need to be followed-up and evaluated.

Keywords : Education, Quality of Life, Elderly

บทนำ

สถานการณ์ประชากรโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก การเปลี่ยนแปลงในทศวรรษที่ผ่านมาพบว่าประชากรผู้สูงอายุซึ่งมีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวนเพิ่มขึ้นทั้งขนาดและสัดส่วนต่อประชากรทั้งหมด กล่าวคือ ใน ประชากรโลกมีจำนวน 7,300 ล้านคน ประชากรผู้สูงอายุมีจำนวน 901 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนต่อประชากรทั้งหมดร้อยละ 84.5 จากการที่อัตราการเกิดของประชากรทั่วโลกที่มีแนวโน้มลดลง บวกกับการที่ประชากรมีอายุยืนยาวขึ้นเนื่องจากการรักษาพยาบาลมีประสิทธิภาพมากขึ้น และประชากรที่เกิดในยุค Baby Boomers ได้เข้าสู่วัยสูงอายุ เป็นปัจจัยที่ทำให้หลายประเทศในโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างสังคมที่สำคัญ นั่นคือ การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากรสูงอายุ โดยเฉพาะในประเทศที่พัฒนาแล้ว ข้อมูลขององค์การอนามัยโลก (WHO) มีการคาดการณ์ว่าจำนวนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จะมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 3 ต่อปี โดยในปี พ.ศ. 2573 คาดว่าจะมีจำนวนประชากรสูงอายุมากถึงประมาณ 1.4 พันล้านคนและจะเพิ่มขึ้นถึง 2 พันล้านคนในปี พ.ศ. 2593 (กรมสุขภาพจิต, 2563)

ทวีปเอเชียมีผู้สูงอายุมากที่สุดในโลก คือ 586 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 13 ของประชากรทั้งทวีปในจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมดในเอเชีย มีผู้สูงอายุวัยปลาย (อายุ 80 ปีขึ้นไป) มากถึง 70 ล้านคน ประเทศที่มีผู้สูงอายุมากที่สุดในโลก ได้แก่ จีน ซึ่งมีจำนวนผู้สูงอายุมากถึง 241 ล้านคน และมีผู้สูงอายุวัยปลายมากที่สุดเช่นเดียวกัน คือ มีมากถึง 26 ล้านคน ญี่ปุ่น เป็นประเทศที่มีอัตราผู้สูงอายุสูงที่สุดในโลก คือ มีประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไปร้อยละ 34 จากประชากรทั้งหมด 127 ล้านคน ญี่ปุ่นมีผู้สูงอายุวัยปลาย มากถึง 11 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 9 ของประชากรทั้งหมดรองลงมาเป็น

ผู้สูงอายุที่อยู่ในทวีปยุโรป 189 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 19 ของผู้สูงอายุทั้งโลกแอฟริกาเพียงทวีปเดียวที่ยังไม่เป็นสังคมสูงอายุ ในปี 2019 นี้ ทั่วทั้งโลกมีแอฟริกาเพียงทวีปเดียวที่ยังไม่เป็นสังคมสูงอายุ คือยังมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปไม่ถึงร้อยละ 10 แอฟริกามีประชากรสูงอายุ 71 ล้านคน หรือคิดเป็นเพียงร้อยละ 5 ของประชากรทั้งหมดในทวีปนี้ แอฟริกายังเป็นสังคมเยาว์วัยที่มีสัดส่วนประชากรเด็ก (อายุต่ำกว่า 15 ปี) สูงถึงร้อยละ 41 (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2562)

ประชากรสูงอายุในประเทศไทย ในปี 2563 ประเทศไทยมีประชากรรวม 66.5 ล้านคน ประชากรสูงอายุของประเทศไทยได้เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างเร็วมาก กล่าวคือ เมื่อ 50 ปีก่อน ผู้สูงอายุ(60 ปีขึ้นไป) มีจำนวนไม่ถึง 2 ล้านคน แต่ในปี 2563 ผู้สูงอายุได้เพิ่มจำนวนเป็น12 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 18 ของประชากรทั้งหมดประเทศไทยกำลังจะกลายเป็น “สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์” ภายในปี 2565 นี้ “ประชากรรุ่นเกิดล้าน” ที่เกิดระหว่างปี 2506-2526 ซึ่งเป็นสีนามิประชากรของประเทศไทยกำลังจะกลายเป็น กลุ่มประชากรสูงอายุกลุ่มใหญ่มากในอีก 20 ปีข้างหน้า ประชากรรวมของประเทศไทยจะเพิ่มช้ามาก อัตราเพิ่มจะลดต่ำลงจนถึงขั้นติดลบ แต่ประชากรสูงอายุจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้สูงอายุ(60 ปีขึ้นไป) จะเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 4 ต่อปี ผู้สูงอายุวัยปลาย (80 ปีขึ้นไป) จะเพิ่มด้วยอัตราเฉลี่ยร้อยละ 7 ต่อปี (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2563)

สำนักงานสถิติ จังหวัดพิษณุโลก (2562) ด้านการจัดระบบบริการและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลกมีศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพผู้สูงอายุ จำนวน 13 แห่ง โรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลที่มีช่องทางพิเศษบริการ ผู้สูงอายุให้สามารถเข้าถึงซึ่งบริการสุขภาพได้สะดวก รวดเร็ว จำนวน 9 แห่ง จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าจังหวัดพิษณุโลกเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เนื่องจาก มีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เกินร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากความ เจริญก้าวหน้าทางการแพทย์ การให้ความสำคัญมากขึ้นของการมีสุขอนามัยที่ดีมีผลทำให้ประชากรมีอายุยืนขึ้น และผู้สูงอายุเกินครึ่งยังคงเป็นกำลังแรงงานในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของจังหวัด ประกอบกับ จังหวัดพิษณุโลกได้ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุ ตามประเด็นการพัฒนาจังหวัดในประเด็นที่ 3 เพิ่มขีดความสามารถการบริการสุขภาพ (Wellness) และการดูแลผู้สูงอายุ (Ageing) เพื่อให้ผู้สูงอายุเหล่านี้ได้รับ สวัสดิการและความคุ้มครองที่ดีขึ้นอันจะส่งผลที่ดีต่อคุณภาพชีวิต

แต่บางพื้นที่ในจังหวัดพิษณุโลกกลุ่มผู้สูงอายุอีกหลายพื้นที่อาจจะยังไม่ได้รับสวัสดิการต่างๆ จากรัฐหรือบางพื้นที่ได้รับแล้วไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตจึงทำให้ผู้สูงอายุยังมีปัญหาต่างๆ อาทิเช่น ความยากจน ปัญหาด้านสุขภาพ ขาดคนดูแลจังหวัดพิษณุโลกมีจำนวนผู้สูงอายุเป็นอันดับ 6 ของภาคเหนือ มีจำนวนผู้สูงอายุ 166,941 (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2563) และในเขตตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม มีจำนวนผู้สูงอายุอยู่ในอันดับต้น ๆ ของอำเภอพรหมพิรามเช่นกัน มีจำนวน 1,965 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก, 2564)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ว่าหลังจากที่เข้าสู่วัยผู้สูงอายุแล้วมีคุณภาพชีวิตทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม อย่างไรโดยผู้วิจัยคาดหวังว่า ในการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และสามารถพัฒนามาเป็นแนวทางการส่งเสริมการดำเนินชีวิต และเตรียมความพร้อมของผู้สูงอายุให้มีคุณภาพในการดำเนินชีวิตที่ดีและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่นให้มีคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อศึกษาความต้องการด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ และสมาชิกในครอบครัว

สมมติฐานการวิจัย

1. ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ และสมาชิกในครอบครัวในชุมชนต่างกันมีผลต่อระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตตำบลท่าช่าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกัน
2. ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตตำบลท่าช่าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

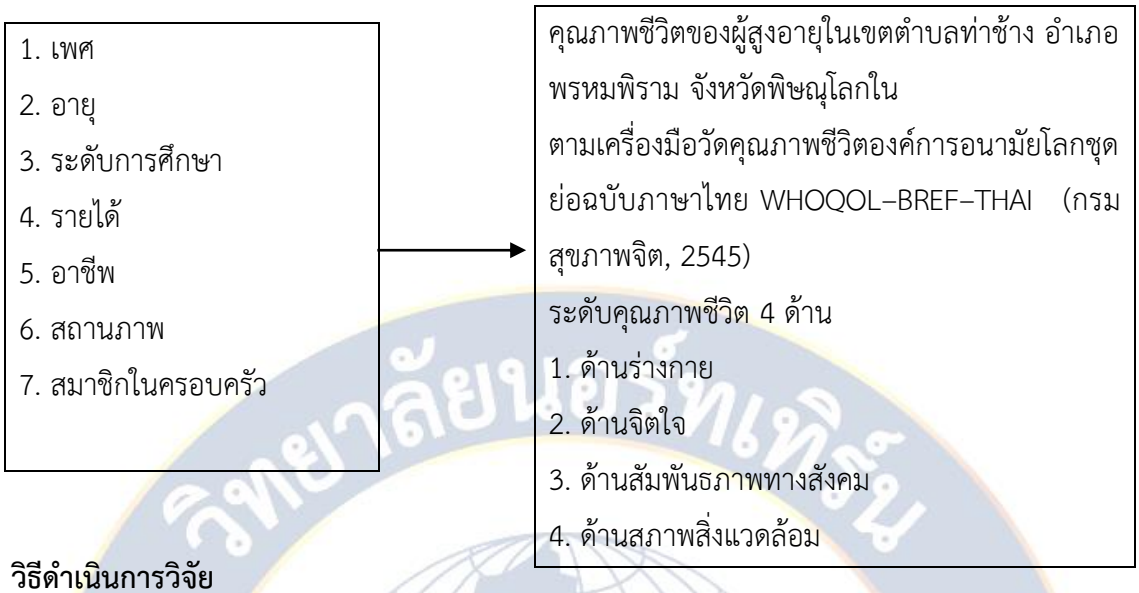

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 1,965 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก, 2564)

2.กลุ่มตัวอย่าง

2.1การกำหนดขนาดตัวอย่าง ใช้สูตรสำเร็จรูปของ Taro Yamane ซึ่งกำหนดระดับความเชื่อมั่นเป็น 95% (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2528) การใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

N = จำนวนตัวแทนครัวเรือนที่มีความรู้ความสามารถ

d = ความคลาดเคลื่อนของตัวอย่างไม่เกินร้อยละ 5

n = จำนวนขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้

แทนค่าโดยสูตร $n = \frac{1,965}{1+(1,965)(0.05)^2}$

$$n = \frac{1,965}{1+(1,965)(0.0025)}$$

$$n = \frac{1,965}{1+4.9125}$$

$$n = \frac{1,965}{5.9125}$$

n = 332

ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้จำนวน 332 คน เมื่อได้กำหนดจากกลุ่มตัวอย่างตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นและผู้ศึกษาได้ดำเนินการใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน (Stratified Random Sampling) โดยใช้สูตรดังนี้

$$\text{จำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม} = \frac{\text{จำนวนขนาดตัวอย่างทั้งหมด } \boldsymbol{x} \text{ จำนวนประชากรในแต่ละหมู่บ้าน}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

1.ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ และสมาชิกในครอบครัว

2.ตัวแปรตาม ได้แก่ 1.ด้านร่างกาย 2.ด้านจิตใจ 3.ด้านความสัมพันธภาพทางสังคม 4.ด้านสภาพสิ่งแวดล้อม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้มีการดาเนินการสร้างแบบสอบถามจากการศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี จากตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก โดยผู้วิจัยได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ และสมาชิกในครอบครัว เป็นแบบสอบถามลักษณะให้เลือกตอบ (Checklists)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก โดยแบ่งออกเป็นทั้งหมด 4 ด้าน

1. ด้านร่างกาย
2. ด้านจิตใจ
3. ด้านสัมพันธภาพทางสังคม
4. ด้านสภาพแวดล้อม

ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ

5 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมาก

3 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

2 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมน้อย

1 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

โดยเกณฑ์การให้คะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามครั้งนี้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายตามแนวทางของเบสท์ (Best: 1970) ซึ่งมีเกณฑ์การวัดระดับความคิดเห็นของการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของประชาชนที่นำไปสู่แนวทางการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

การเก็บรวมรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทาการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามตามกระบวนการต่างๆ ดังนี้

1. ขอหนังสือ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ถึงอำเภอเมืองพิษณุโลก เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

3. ทำการจัดส่งแบบสอบถามและจัดเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองทั้งหมด จำนวน 330 ชุด

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบคำถาม

5. นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบแล้วไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างได้ทำการตอบแล้วมาวิเคราะห์ประมวลผล ดำเนินการตามขั้นตอนโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ (SPSS) ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) รวมถึงใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสาหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแปรอิสระ ด้านลักษณะส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ และสมาชิก

ในครอบครัว โดยผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) นำมาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ (Percentage)

1.2 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนต่อการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 4 ด้าน คือ 1. ด้านร่างกาย

2. ด้านจิตใจ

3. ด้านสัมพันธภาพทางสังคม

4. ด้านสภาพแวดล้อม

โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การคำนวณด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยใช้สถิติต่าง ๆ ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่

1.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

1.2 ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ คำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538 :73)

$$\bar{x} = \frac{\sum^{x}}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum x$ แทน ผลรวมระดับความคิดเห็นทั้งหมดในกลุ่ม

N แทนจำนวนประชากรในกลุ่มตัวอย่าง

1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) คำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ,2538 : 73)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum x^2-(\sum x)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ **S.D.** แทน ส่วนเบี่ยงเบนความคิดเห็นประสิทธิภาพในกลุ่ม

$\sum x$ แทน ผลรวมของระดับความคิดเห็นแต่ละตัวยกกำลังสอง

N แทนจำนวนประชากรในกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยจากแบบสอบถาม ดังนี้ คือ แบบสอบถามครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยใช้วิธีการลงพื้นที่แจกแบบสอบถามและมีการแสดงความคิดเห็น ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะให้กับประชาชนจำนวน 332 คน ซึ่งผลสรุปที่ได้จากแบบสอบถาม สามารถสรุปได้ดังนี้ คือ

1. ด้านข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ และสมาชิกในครอบครัว ในเขตพื้นที่ตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

1.1 กลุ่มตัวอย่างที่แบ่งตามเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงมีจำนวนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชาย เพศหญิง และรองลงมาคือเพศชาย

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่แบ่งตามอายุ พบว่า ช่วงอายุที่มีจำนวนมากที่สุด คือ อายุ 60-69 ปี และรองลงมาตามลาดับ คือ อายุ 70-79 ปี อายุ 80-89 ปี และอายุมากกว่า 90 ปีขึ้นไป

1.3 กลุ่มตัวอย่างที่แบ่งตามระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ประถมศึกษา และรองลงมาตามลำดับ คือ มัธยมศึกษาตอนต้น ไม่ได้ศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ปริญญาตรี อนุปริญญาตรี/ปวส.

1.4 กลุ่มตัวอย่างที่แบ่งตามสถานภาพ พบว่า สถานภาพที่มีจำนวนมากที่สุด คือ สมรส และรองลงมาตามลำดับ คือ หม้าย 3 โสด หย่าร้าง และแยกกันอยู่

1.5 กลุ่มตัวอย่างที่แบ่งตามอาชีพ พบว่า อาชีพที่มีจำนวนมากที่สุด คือ เกษตรกร และรองลงมาตามลาดับ คือ รับจ้างทั่วไป ค้าขาย คิดเป็น ไม่ได้ประกอบอาชีพ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ พนักงานเอกชน และอื่นๆ

1.6 กลุ่มตัวอย่างที่แบ่งตามรายได้ พบว่า รายได้ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ รายได้ 5,001-10,000 และรองลงมาตามลำดับ คือ รายต่ำกว่า 5,000 บาท รายได้ 10,001-15,000 บาท รายได้ 15,000-20,000 บาท และรายได้ 20,000 บาทขึ้นไป

1.7 กลุ่มตัวอย่างที่แบ่งตามสมาชิกในครอบครัว พบว่า สมาชิกที่มีจำนวนมากที่สุด คือ สมาชิก 2 คน และรองลงมาตามลำดับ คือ สมาชิก 3 คน สมาชิก 1 คน สมาชิก 4 คน คิดเป็น และสมาชิก 4 คนขึ้นไป

2. ระดับการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาในเขตตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ระดับการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาในเขตตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ และเพื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านร่างกาย มีค่าเฉลี่ย และรองลงมาตามลำดับ คือ ด้านสภาพแวดล้อม มีค่าเฉลี่ย ด้านจิตใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้าน พบว่า

2.1 ระดับการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาในเขตตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ด้านร่างกาย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความสามารถในการทำงาน เช่น เกษตรกร รับจ้างทั่วไป มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ และรองลงมาตามลำดับ คือ ความเป็นอิสระที่ไม่พึ่งพาผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ท่านตรวจสุขภาพประจำปี ปีละ 1 ครั้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ท่านไม่ต้องพึ่งพายาต่างๆ หรือการรักษาทางการแพทย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือการเจ็บปวดทางร่างกาย เช่น ปวดหัว ปวดท้อง ปวดตามตัว ทำให้ไม่สามารถทำในสิ่งที่ต้องการได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ

2.2 ระดับการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาในเขตตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ด้านจิตใจ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านรู้สึกพึงพอใจกับชีวิต เช่น มีความสุข ความสงบ มีความหวัง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ และรองลงมาตามลำดับ คือ ความคิด ความจำ สมาธิ การตัดสินใจในการทำงานของท่าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ เมื่อท่านรู้สึกมีความทุกข์ สมาชิกในครอบครัวของท่าน หรือบุคคลใกล้ชิดคอยให้กำลังใจท่านเสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ท่านมีความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ท่านมีความสามารถในการจัดการกับความเศร้าหรือความกังวล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความเชื่อต่างๆ ของตนมีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ถึงความเชื่อด้านวิญญาณ ศาสนา การให้ความหมายของชีวิต และความเชื่ออื่นๆ ที่มีผลในทางที่ดีของการดำเนินชีวิต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ

2.3 ระดับการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาในเขตตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ด้านสัมพันธภาพทางสังคม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านได้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคมด้วย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ และรองลงมาตามลำดับ คือ ท่านพอใจกับการผูกมิตรหรือเข้ากับบุคคลอื่นในสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ความสัมพันธ์ของท่านกับบุคคล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ การได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคม เช่น การรับฟัง การช่วยเหลือ การเอาใจใส่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ เมื่อท่านมีปัญหา ท่านปรึกษาสมาชิกในครอบครัวหรือเพื่อนบ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมชมรมผู้สูงอายุ กิจกรรมทางศาสนา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ

2.4 ระดับการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาในเขตตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านได้มีกิจกรรมสันทนาการและมีกิจกรรมในเวลาว่าง เช่น ออกกำลังกาย มีการพบปะพูดคุยกับบุคคลอื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ และรองลงมาตามลำดับ คือ สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ว่าตนมีชีวิตอยู่อย่างอิสระ

ไม่ถูกกักขัง มีความปลอดภัยและมีความมั่นคงในชีวิต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ท่านมีความรู้สึกปลอดภัยและมีความมั่นคงในชีวิต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดีปราศจากมลพิษต่างๆ การคมนาคมสะดวก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของตนจากสื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ตต่างๆ อยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ และท่านพอใจกับสภาพแวดล้อมที่อาศัยอยู่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหา อุปสรรค ที่จะนำไปสู่แนวทางการสร้างการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาในเขตตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่ประชาชนพบเจอและได้แสดงความคิดเห็นผู้สูงอายุที่มี เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา รายได้ต่อเดือนโดยประมาณ ลักษณะที่อยู่อาศัย และอาชีพ ต่างกัน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ ในเขตตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ปัญหาด้านการติดตามและประเมินผล ที่ยังขาดประสิทธิภาพในบางส่วน เพราะในบางครั้งการประชาสัมพันธ์หรือการกระจายข่าวสารต้องมีการติดตามและประเมินผลอยู่เสมอ

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาในเขตตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก คณะผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์ระดับการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาในเขตตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

1. ด้านร่างกาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแล้วผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนมีอาการ ปวดหัว ปวดท้อง ปวดตามตัว ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต ทำให้ไม่สามารถทำในสิ่งที่ต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนัสมล บุตรวิเศษ และอุปริฏฐา อินทรสาด (2563) จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ความแข็งแรงของร่างกายส่งผลต่อระดับคุณภาพชีวิตด้านร่างกายมากที่สุด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและคนในครอบครัว ควรเรียนรู้ถึงปัญหาสุขภาพที่อาจเกิดขึ้นได้ในผู้สูงอายุรวมถึงวีป้องกันและดูแล จะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตต่อไปได้อีกยาวนานด้วยสุขภาพที่ดี

2. ด้านจิตใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาผู้ตอบแบบสอบถามรู้สึกพึงพอใจกับชีวิต เช่น มีความสุข ความสงบ มีความหวัง แต่ผู้สูงอายุยังต้องการความรัก การเอาใจใส่ ที่มีผลในทางที่ดีต่อการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษกร สมานทรัพย (2562) ที่พบว่าด้านจิตใจ ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตดี ไม่รู้สึกเหงา ว้าเหว่ คุยเก่ง ยิ้มแย้มแจ่มใสเนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่กันแบบครอบครัวใหญ่ มีลูกหลานมาเยี่ยมเยียนปรนนิบัติและดูแลเอาใจใส่ทั้งในยามปกติหรือยามเจ็บป่วย ส่วนลูกหลานที่ต้องไปประกอบอาชีพในต่างจังหวัด ก็จะกลับมาเยี่ยมผู้สูงอายุอยู่

เป็นประจำทุกเดือน และมีการติดต่อสื่อสารกันตลอดเวลา ลูกหลานคอยส่งเสียเลี้ยงดูผู้สูงอายุอยู่เป็นประจำ จึงทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตที่ดีในขณะเดียวกันผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านจิตใจจะเกิดกับผู้ป่วยบางรายที่ป่วยติดเตียง เนื่องจากไม่สามารถออกไปพบปะพูดคุยหรือร่วมกิจกรรมที่ชมรมและชุมชนจัดขึ้นกับคนอื่นๆ ได้บางรายลูกหลานก็ยังไม่ใส่ใจดูแลผู้สูงอายุเท่าที่ควร

3. ด้านสัมพันธภาพทางสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วน ที่ไม่ได้มีการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมชมรมผู้สูงอายุ กิจกรรมทางศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทราภรณ์ ด้วงเรือง (2562) ด้านการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครนนทบุรีในระดับปานกลาง เนื่องจากเทศบาลได้ให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมที่ผู้สูงอายุได้พบปะพูดคุยและสามารถแสดงความคิดเห็นที่เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและแสดงความต้องการต่อการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ การที่ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เป็นแรงกระตุ้นต่อผู้สูงอายุในการดำรงชีวิตได้มากขึ้น

4. ด้านสภาพแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพียร เป็นพร้อม (2562) ที่พบว่าระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดสุรินทร์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ เป็นผลมาจากปัจจัยเชิงลบจากการที่ระบบคมนาคมขนส่งภายในจังหวัดไม่เอื้อต่อสภาพร่างกายในการเดินทางของผู้สูงอายุส่งผลให้ผู้สูงอายุไม่สามารถเดินทางไปไหนมาไหนด้วยตนเองได้ดีเท่าที่ควร ทำให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทางสังคมต่ำ ขาดการจัดกิจกรรมพบกลุ่มเพื่อบำบัดความเครียด นอกจากนี้ผู้สูงอายุในจังหวัดสุรินทร์ยังคงขาดการส่งเสริมภาวะสุขภาพทางเพศที่เหมาะสม ส่งผลให้เกิดความรู้สึกทางลบมีสมาธิในการทำงานต่าง ๆ ไม่ค่อยดี และมีความรู้สึกว่าชีวิตตนเองมีความมั่นคงปลอดภัยน้อย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้

การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาในเขตตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่ประชาชนพบเจอและได้แสดงความคิดเห็น ผู้สูงอายุที่มี เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา รายได้ต่อเดือนโดยประมาณ ลักษณะที่อยู่อาศัย และอาชีพ ต่างกัน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ ในเขตตำบลท่าช้าง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ปัญหาด้านการติดตามและประเมินผล ที่ยังขาดประสิทธิภาพในบางส่วน เพราะในบางครั้งการประชาสัมพันธ์หรือการกระจายข่าวสารต้องมีการติดตามและประเมินผลอยู่เสมอ ข้อเสนอแนะ คือ อยากให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาการความรู้เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนซึ่งรวมถึงตัวผู้สูงอายุเองด้วย อันจะทำให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป การติดตามและ

ประเมินผลเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้ทราบว่า โครงการที่ดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่ต้องการมากน้อยเพียงใด มีประสิทธิภาพหรือไม่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลการนำแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปทดลองใช้เพื่อจะได้นำมาปรับปรุง หรือเสริมแนวทางการพัฒนาดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

2. ควรมีการส่งเสริมและการสนับสนุนในการวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

3. ควรมีการศึกษาและหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล หรือตามลักษณะการอาศัยอยู่ เช่น หาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุกรณีผู้สูงอายุอาศัยอยู่กับคู่ชีวิตและบุตรหลาน ผู้สูงอายุอาศัยอยู่กับคู่ชีวิตเท่านั้นหรือผู้สูงอายุไม่มีคู่ชีวิตอาศัยคนเดียว ผู้สูงอายุไม่มีคู่ชีวิตแต่อาศัยอยู่กับบุตรหลาน

เอกสารอ้างอิง

เพียร เป็นพร้อม. (2562). **รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเชิงนโยบายสาธารณะ: กรณีศึกษาจังหวัดสุรินทร์**.

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2562). **สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2562**. เรียกใช้เมื่อ 29 มกราคม 2565 จาก https://www.dop.go.th

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2563). **สถิติผู้สูงอายุของประเทศไทย 77 จังหวัด ณ.วันที่ 31 ธันวาคม 2563**. เรียกใช้เมื่อ 21 ตุลาคม 2564 จาก http://www.dop.go.th/th.

กรมสุขภาพจิต. (2545). **เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (WHOQOL - BREF - THAI)**. เข้าถึงได้จาก https://www.dmh.go.th/test

กรมสุขภาพจิต. (2563). **ก้าวย่างของประเทศไทย สู่ 'สู่สังคมผู้สูงอายุ'อย่างสมบูรณ์แบบ**. เรียกใช้เมื่อ 21 ตุลาคม 2564 จาก https://www.dmh.go.th/

กฤษกร สมานทรัพย์. (2562). **คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาชมรมผู้สูงอายุบ้านหนองตาพุด ตำบลธรรมแสน อำเภอดพธาราม จังหวัดราชบุรี**.

นัสมล บุตรวิเศษ และ อุปริฏฐา อินทรสาด. (2563). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**.

ภัทราภรณ์ ด้วงเรือง. (2562). **การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี**.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2528). สังคมวิทยา : **วิธีการวิจัย ทฤษฎี และการเปลี่ยนแปลงในสังคมชนบทไทย**. ขอนแก่น : ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษย์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ศึกษาศักยภาพในเรื่องการจัดการสาธารณภัยของตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

To study the potential of disaster management in Chai Nam Sub-district Wang Thong District, Phitsanulok Province

วรรัตน์ หลวงนา[1] รัตนาวรี เจิมศร[2] สุนิสา คำวังจันทร์[3]
เสาวลักษณ์ โทนทอง[4] และรณชัย หมื่นวงศ์[5]
Worarat Luangna Rattanawaree Jermsorn Sunisa Khamwanjgun
Sauwaluck Thonthong and Ronnachai Muenwong

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพในเรื่องการจัดการสาธารณภัย 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานสาธารณภัยของตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก และ 3) เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพของการจัดการสาธารณภัย เป็นวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 377 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เชิงพรรณนา แจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) ศักยภาพในเรื่องการจัดการสาธารณภัยในตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายได้ด้านที่มีค่าสูงสุด คือ ด้านการป้องกันและลดผลกระทบ และรองลงมา คือ ด้านการฟื้นฟูหลังเกิดภัย และด้านที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ด้านการเตรียมความพร้อมและด้านการรับมือการจัดการภัยพิบัติในภาวะฉุกเฉิน

2) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานสาธารณภัยของตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ด้านที่มีค่าสูงสุด คือ ด้านการเตรียมความพร้อม มีค่าเท่ากับ และรองลงมา คือ ด้านการรับมือการจัดการภัยพิบัติในภาวะฉุกเฉินและด้านที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ด้านการฟื้นฟูหลังเกิดภัย

[1] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล worarat.l@psru.ac.th เบอร์โทร 083-0442148

[2] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล Rattanawaree.j@psru.ac.th เบอร์โทร 082-5428451

[3] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล sunisa.kha@psru.ac.th เบอร์โทร 093-1714483

[4] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล Sauwluck.t@psru.ac.th เบอร์โทร 062-9890279

3) จัดทำข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพของการจัดการสาธารณภัยของตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรรับมือในสภาวะฉุกเฉินได้อย่างทันท่วงที ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนอย่าง รวดเร็วเพื่อให้ประชาชนได้แก้ไขสถานการณ์บางส่วนได้ทัน ช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยได้อย่างทั่วถึง รวดเร็ว มีการฟื้นฟูสถานที่เกิดภัย สถานที่ที่ได้รับความเสียหายให้กลับมาสู่สภาวะปกติได้อย่างรวดเร็ว

คำสำคัญ : ศักยภาพ, การจัดการ,สาธารณภัย,ตำบลชัยนาม

Abstract

The research aims to 1) to study the potential of disaster management; 2) to study the problems and obstacles in disaster management of Chai Nam Sub-district, Wang Thong District, Phitsanulok Province; and 3) to prepare recommendations for developing the potential of disaster management. It is a quantitative and qualitative research. The sample consisted of 377 people. The tools used for data collection were questionnaires and interview forms. Data were analyzed using descriptive methods. frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and content analysis The results showed that

1) The potential of disaster management in Chai Nam Sub-district, Wang Thong District, Phitsanulok Province found that Overall, it's at a high level. When considered as income, the aspect with the highest value was prevention and impact reduction, followed by disaster recovery. and the aspect that had the least value was preparedness and response to disaster management in emergencies.

2) Problems and obstacles in disaster operation in Chai Nam Sub-district, Wang Thong District, Phitsanulok Province found that the overall level was at a low level. The aspect with the highest value was preparedness, which was equal, followed by the aspect of emergency disaster management, and the aspect with the least value was the aspect of post-disaster recovery.

3) The recommendations were made to develop the potential of disaster management in Chai Nam Sub-district, Wang Thong District, Phitsanulok Province. It was found that local administrative organizations should respond in a timely manner to emergencies. publicize to the public quickly so that people can rectify some of

the situation in time Helping people affected by disasters thoroughly and quickly, rehabilitating the disaster site Damaged locations quickly returned to normal.

Keywords: potential, management, disaster, Chai Nam Sub-district

บทนำ

ปัจจุบันทั่วโลกเผชิญกับปัญหาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งและรุนแรงมากขึ้น ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินแก่ประชาชนเป็นอย่างมากโดยสาธารณภัย ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชนหรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึงภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมด้วย

ประเทศไทยเป็นเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ ทั่วโลกที่มีความเสี่ยงจากสาธารณภัย จากข้อมูลโดยกรอุตุนิยมวิทยาพบว่ามีภัยธรรมชาติมากมายหลายประเภทเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งทำให้การคาดการณ์เป็นไปได้ยาก มีความไม่แน่นอนสูงและยังคงมีภัยบางประเภทประชาชนทั่วทุกภาคของประเทศจึงควรมีการเตรียมความพร้อมรับมือ กับสาธารณภัยที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่ของตน และช่วยกันลดปัจจัยที่ทำให้ตนเองชุมชน

จังหวัดพิษณุโลก มีพื้นที่เสี่ยงภัย เคยได้รับผลกระทบจาก พายุช้างสาร กันยายน 2549 พายุลิเกมา ตุลาคม 2550 ทำให้ฝนตกหนักติดต่อกันหลายวัน เกิดดินไหลและน้ำป่าไหลหลาก น้ำท่วมสร้างความสูญเสียต่อทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก จึงมีการได้ดำเนินการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสาธารณภัย โดยการฝึกอบรมเผยแพร่ความรู้จัดทำแผนการเฝ้าระวังแจ้งเตือนภัย จัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังแจ้งเตือนพิบัติภัย เพื่อจะได้ทำการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยล่วงหน้าระหว่างเครือข่ายในพื้นที่เสี่ยงภัยอันจะทำให้สามารถลดผลกระทบจากสาธารณภัย อำเภอวังทองมีสภาพพื้นที่ เป็นที่ราบลุ่มมีแม่น้ำยมไหลผ่านไปยังพื้นที่ต่างๆมีคลอง ห้วย หนอง บึง จำนวนมาก แต่มีสภาพตื้นเขิน เนื่องจากการชะล้างพังทลายของดิน และการบุกรุกพื้นที่ของราษฎรบางส่วน ผลผลิตในไร่นาเสียหาย และเส้นทางคมนาคมชำรุด ในช่วงฤดูฝน อำเภอวังทองจึงมีการจัดการสาธารณภัย ซึ่งประกอบไปด้วยการป้องกัน การเตรียมพร้อม การรับมือ การฟื้นฟู แต่ในปัจจุบันอำเภอวังทองยังประสบปัญหาในด้านสาธารณภัยอยู่อย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนในพื้นที่นั้นได้รับผลกระทบทั้งทางด้านการเป็นอยู่ ทรัพย์สินเสียหายหรืออาจจะถึงแก่การเสียชีวิต

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้เกิดการศึกษาวิจัยนี้ขึ้น โดยจะเป็นการศึกษาถึงศักยภาพในการจัดการสาธารณภัย เหตุที่ศึกษาเนื่องจากในพื้นอำเภอวังทองนั้นยังมีการเกิดสาธารณภัยอยู่อย่างต่อเนื่องในทุกๆปี สร้างความเสียหายให้ทั้งประชาชนในพื้นที่และภาครัฐ ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่เป็นกรณีศึกษาคือ ตำบลชัยนาม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาศักยภาพในเรื่องการจัดการสาธารณภัยของตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

2. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานสาธารณภัยของตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพของการจัดการสาธารณภัยของตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

กรอบแนวคิด

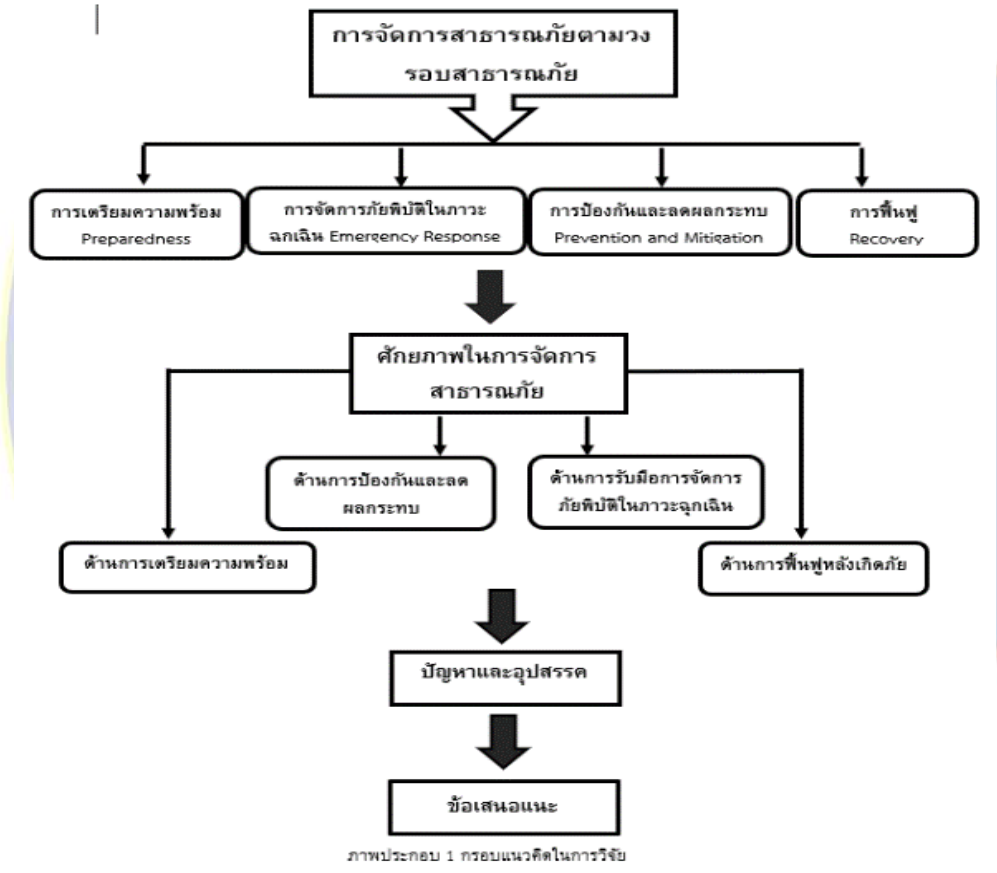

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการศึกษา

เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมมีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Data) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆจากประชากรในพื้นที่ที่กำหนด โดยใช้เครื่องมือ 1. ใช้แบบสอบถาม 2. ใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ กลุ่มผู้จัดทำนโยบายและมาตรการต่างๆ คือ นายกองค์การบริการส่วนตำบล กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และประชาชนผู้รับบริการสาธารณะ 6,276 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มผู้จัดทำนโยบายและมาตรการต่างๆ คือ นายกองค์การบริการส่วนตำบล กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และประชาชนผู้รับบริการสาธารณะ 6,276 คน ซึ่งมีรายละเอียดของการดำเนินการสุ่มตัวอย่าง มีลักษณะการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวิจัย ดังนี้

2.1 ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ตำบลท่าหมื่นราม ซึ่งมีจำนวน 6,276 คน (อ้างอิงจำนวนประชากรจากข้อมูล) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ0.05 ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนรวมทั้งหมดของประชากรที่ใช้ในการศึกษา

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (กำหนดให้เท่ากับ 0.05)

$$n = \frac{6,276}{1+6,276\ (0.05)^2}$$

n = 376 คน

กลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณตามสูตร การคำนวณตามสูตรทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง 376 คน และในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยขอเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน เพื่อกันความคลาดเคลื่อนในระดับนัยสำคัญที่ 0.05

2.2 กลุ่มผู้กำหนดนโยบายหรือมาตรการ ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง คือ ผู้จัดทำนโยบายและมาตรการต่างๆ คือ ผู้กำหนดนโยบายหรือมาตรการต่างๆ ผู้รับนโยบายหรือมาตรการต่างๆไปปฏิบัติ คือ หัวหน้าฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ใช้แบบการสัมภาษณ์

2.3 จากประชากร 6,276 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Rando Sampling) ได้ดังนี้

ตารางที่1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างแยกตามหมู่บ้าน

ชื่อหมู่	จำนวนประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1.ชัยนาม	823	49
2.วังบอน	916	55
3.บึงพร้าว	926	55
4.ท่าโปร่ง	911	55
5.เตาอิฐ	500	30
6.ชำบอน	177	11
7.เนินคลี	624	37
8.ร้องส้มมวง	771	46
9.คลองนาเมี่ยง	628	38
รวม	**6,276**	**376**

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ศึกษามี 2 แบบ คือ การศึกษาเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามในการศึกษาและในเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์ในการศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. เครื่องมือเชิงปริมาณ คือแบบสอบถาม ลิเคิร์ท สเกล (Likert Scal) ใช้วัดเกี่ยวกับคติในการจัดการสาธารณภัยของประชาชนที่มีต่อภาครัฐ กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลชัยนาม

2. เครื่องมือเชิงคุณภาพ คือแบบสัมภาษณ์ โดยมีโครงสร้างเกี่ยวกับการจัดการสาธารณภัยตามแบบหลัก 2p2r กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลชัยนาม

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ปัญหาของการวิจัยเกี่ยวกับสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลชัยนามเกี่ยวกับศักยภาพ การจัดการ แผนการปฏิบัติงานตามหลัก 2p2r

2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลชัยนามศักยภาพ การจัดการ แผนการปฏิบัติงานตามหลัก 2p2r จากนั้นนำมากำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย กำหนดนิยาม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3. กำหนดรูปแบบของแบบสอบถามและจำนวนข้อการศึกษาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลชัยนามเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการ แผนการปฏิบัติงานตามหลัก 2p2r

4. นำร่างแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณา ตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อย เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาของแบบสอบถาม

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาและตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ดังนี้

แน่ใจว่ามีความสอดคล้องหรือวัดได้ มีระดับคะแนนเท่ากับ +1
ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้องหรือวัดได้ มีระดับคะแนนเท่ากับ =0
แน่ใจว่าไม่มีความสอดคล้องหรือวัดได้ มีระดับคะแนนเท่ากับ -1

6. นำแบบสอบถามที่ได้จากการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบปรับปรุงและแก้ไข

7. นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุง ลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

การแปลคะแนนแบบสอบถาม

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีแปรผลโดยใช้ค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นศักยภาพในการจัดการสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลชัยนาม มีลักษณะเป็นมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากสุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ใช้วิธีแปรผลโดยใช้ค่าความถี่

การแปลผลคะแนนผู้วิจัยได้กำหนดความคิดเห็นเกี่ยวกับสาธารณภัยและแนวทางการจัดการสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลชัยนามออกเป็น 5 ระดับ โดยการกำหนดความกว้างของชั้นโดยนำค่าคะแนนที่สูงสุด (5) ลบด้วย ค่าคะแนนที่ต่ำที่สุด (1) หารด้วยจำนวนระดับชั้น (5) สามารถกำหนดความกว้างของชั้นได้เท่ากับ 0.80 และสามารถสร้างระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพในการจัดการสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลชัยนาม ได้ดังตอนไปนี้

ระดับค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 เท่ากับ ระดับศักยภาพระดับน้อยที่สุด
ระดับค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 เท่ากับ ระดับศักยภาพระดับน้อย
ระดับค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 เท่ากับ ระดับศักยภาพระดับปานกลาง
ระดับค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 เท่ากับ ระดับศักยภาพระดับมาก
ระดับค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 เท่ากับ ระดับระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นปัญหาและอุปสรรคในการจัดการสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลชัยนาม มีลักษณะเป็นมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากสุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ใช้วิธีแปรผลโดยใช้ค่าความถี่

การแปลผลคะแนนผู้วิจัยได้กำหนดความคิดเห็นเกี่ยวกับสาธารณภัยและแนวทางการจัดการสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลชัยนามออกเป็น 5 ระดับ โดยการกำหนดความกว้างของชั้น

โดยนำค่าคะแนนที่สูงสุด (5) ลบด้วย ค่าคะแนนที่ต่ำที่สุด (1) หารด้วยจำนวนระดับชั้น (5) สามารถกำหนดความกว้างของชั้นได้เท่ากับ 0.80 และสามารถสร้างระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลชัยนาม ได้ดังต่อไปนี้

ระดับค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 เท่ากับ ระดับความคิดเห็นระดับน้อยที่สุด
ระดับค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 เท่ากับ ระดับความคิดเห็นระดับน้อย
ระดับค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 เท่ากับ ระดับความคิดเห็นระดับปานกลาง
ระดับค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 เท่ากับ ระดับความคิดเห็นระดับมาก
ระดับค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 เท่ากับ ระดับความคิดเห็นระดับมากที่สุด

ตอนที่ 4 เป็นข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ในตำบลชัยนาม ซึ่งประกอบไปด้วย 9 หมู่บ้าน โดยขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2. นำแบบสอบถามที่ได้ มาตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยและนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ครบตามที่ต้องการหรือจำนวนที่กำหนดไว้แล้ว ได้ดำเนินการดังนี้

1. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ
2. การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

สรุปผลการศึกษา

1. วิจัยเชิงปริมาณ (แบบสอบถาม)

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่พบเป็นเพศหญิง มีจำนวน มีอายุ 51.5 คน คิดเป็นร้อยละ 194 คน คิดเป็นร้อยละ 141 มีอาชีพเกษตรกร มีจำนวน 34.0 คน คิดเป็นร้อยละ 128 ปี มีจำนวน 60-51 มีรายได้ 57.6 คน คิดเป็นร้อยละ 217 มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มีจำนวน 37.45,000-10,000 บาท มีจำนวน 43.2 คน คิดเป็นร้อยละ 163

ตอนที่ 2 เป็นการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อศักยภาพในการจัดการสาธารณ 2 จังหวัดพิษณุโลก ภัย กรณีศึกษาเขตพื้นที่ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง

ด้านที่ 1 ด้านการป้องกันและลดผลกระทบ

ประชาชนในเขตเขตพื้นที่ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก มีปัญหาและอุปสรรคการจัดการสาธารณภัยในด้านการป้องกันและลดผลกระทบในการจัดการสาธารณภัย ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อคำถาม พบว่า ข้อความที่ประชาชนคิดว่าไม่มีปัญหามากที่สุด คือ การให้ข้อมูลข่าวสารสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ด้านที่ 2 ด้านการเตรียมความพร้อม

ประชาชนในเขตเขตพื้นที่ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก มีปัญหาและอุปสรรคการจัดการสาธารณภัยในด้านการป้องกันและลดผลกระทบในการจัดการสาธารณภัย ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อคำถาม พบว่า ข้อความที่ประชาชนคิดว่าไม่มีปัญหามากที่สุด คือ การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดสาธารณภัย

ด้านที่ 3 ด้านการรับมือการจัดการภัยพิบัติในภาวะฉุกเฉิน

ประชาชนในเขตเขตพื้นที่ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ประเมินศักยภาพด้านการรับมือการจัดการภัยพิบัติในภาวะฉุกเฉินในการจัดการสาธารณภัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีระบบการแจ้งเตือนเมื่อเกิดสาธารณภัยได้อย่างรวดเร็วทันต่อสถานการณ์

ด้านที่ 4 ด้านการฟื้นฟูหลังเกิดภัย

ประชาชนในเขตเขตพื้นที่ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ประเมินศักยภาพด้านการฟื้นฟูหลังเกิดภัยต่อศักยภาพในการจัดการสาธารณภัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเท่ากับเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการฟื้นฟูสิ่งปลูกสร้างที่ได้รับผลกระทบจากสาธารณภัยมี

ตอนที่ 3 เป็นการศึกษาระดับปัญหาและอุปสรรคการจัดการสาธารณภัย กรณีศึกษาเขตพื้นที่ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

ด้านที่ 1 ด้านการป้องกันและลดผลกระทบ

ประชาชนในเขตเขตพื้นที่ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก มีปัญหาและอุปสรรคการจัดการสาธารณภัยในด้านการป้องกันและลดผลกระทบในการจัดการสาธารณภัย ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อคำถาม พบว่า ข้อความที่ประชาชนคิดว่าไม่มีปัญหามากที่สุด คือ การให้ข้อมูลข่าวสารสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ด้านที่ 2 ด้านการเตรียมความพร้อม

ประชาชนในเขตเขตพื้นที่ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก มีปัญหาและอุปสรรค

การจัดการสาธารณภัยในด้านการป้องกันและลดผลกระทบในการจัดการสาธารณภัย ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อคำถาม พบว่า ข้อความที่ประชาชนคิดว่าไม่มีปัญหามากที่สุด คือ การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดสาธารณภัย

ด้านที่ 3 ด้านการรับมือการจัดการภัยพิบัติในภาวะฉุกเฉิน

ประชาชนในเขตเขตพื้นที่ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก มีปัญหาและอุปสรรคการจัดการสาธารณภัยในด้านการป้องกันและลดผลกระทบในการจัดการสาธารณภัย ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุดคือ เมื่อพิจารณารายข้อคำถาม พบว่า ข้อความที่ประชาชนคิดว่าไม่มีปัญหามากที่สุด คือ ด้านการจัดตั้งศูนย์พักพิงเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ด้านที่ 4 ด้านการฟื้นฟูหลังเกิดภัย

ประชาชนในเขตเขตพื้นที่ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก มีปัญหาและอุปสรรคการจัดการสาธารณภัยในด้านการป้องกันและลดผลกระทบในการจัดการสาธารณภัย ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุดคือ เมื่อพิจารณารายข้อคำถาม พบว่า ข้อความที่ประชาชนคิดว่าไม่มีปัญหามากที่สุด คือ ด้านการเยียวยาจิตใจร่างกายของผู้ได้รับผลกระทบให้กลับสู่ภาวะปกติ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะที่จะนำไปสู่แนวทางการกำหนดนโยบายและแนวทางการจัดการสาธารณภัย กรณีศึกษาเขตพื้นที่ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

ด้านที่ 1 การป้องกันและลดผลกระทบ

องค์การบริหารส่วนตำบลชัยนามควรมีแนวทางในการป้องกันสาธารณภัยที่ครอบคลุม มีการวางแผนที่ดี มีการจัดอบรมให้กับประชาชนในพื้นที่ให้มีความรู้ในด้านของการป้องกันสาธารณภัย เพื่อป้องกันและลดผลกระทบให้ได้มากที่สุด มีการณ์พยากรณ์ภัยต่างๆล่วงหน้าด้วยการติดตามพยากรณ์อากาศเพื่อป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้นภายหลังสม่ำเสมอ ติดตามเฝ้าระวังภัยต่างๆสม่ำเสมอ และครอบคลุม

ด้านที่ 2 การเตรียมความพร้อม

องค์การบริหารส่วนตำบลชัยนามควรการเตรียมความพร้อมอยู่ตลอดเวลาประชาชนสามารถแจ้งเหตุได้ตลอดเวลามีการจัดเตรียม ตรวจสอบสมรรถภาพ จุดที่ชำรุด ความพร้อมในการใช้งานของอุปกรณ์อยู่สม่ำเสมอและมีการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรในการรับมือจัดการกับสาธารณภัย

ด้านที่ 3 การรับมือจัดการสาธารณภัยในสภาวะฉุกเฉิน

องค์การบริหารส่วนตำบลชัยนามควรรับมือในสภาวะฉุกเฉินได้อย่างทันท่วงที เข้าจัดการกับสาธารณภัยตามแผนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนอย่าง รวดเร็วเพื่อให้ประชาชนได้แก้ไขสถานการณ์บางส่วนได้ทัน มีการประสานงานทั้งภายในภายนอกเพื่อให้ได้รับการช่วยเหลือและจัดการสาธารณภัยอย่างตรงจุด เข้าช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยได้อย่างทันท่วงทีและสามารถช่วยเหลือประชาชนให้ได้ทุกคนที่ได้รับผลกระทบ

ด้านที่ 4 การฟื้นฟูหลังเกิดภัย

องค์การบริหารส่วนตำบลชัยนามควรมีการวางแผนในการฟื้นฟูหลังเกิดภัยให้ครอบคลุมทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านของประชาชนที่ได้รับผลกระทบ หรือ ด้านของสถานที่ที่ได้รับผลกระทบ วางแผนจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการฟื้นฟู มีการเยียวยา ช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยได้อย่างทั่วถึง รวดเร็ว และเหมาะสม เพื่อเยียวยาจิตใจให้แก่ประชาชน มีการฟื้นฟูสถานที่เกิดภัย สถานที่ที่ได้รับความเสียหายให้กลับมาสู่สภาวะปกติได้อย่างรวดเร็ว

2. วิจัยเชิงคุณภาพ (แบบสัมภาษณ์)

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยจากแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

ผลวิเคราะห์ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลชัยนามนั้นมีผู้รับผิดชอบคือเจ้าหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมีการดำเนินการวางแผนการดำเนินการจัดการสาธารณภัยทั้งหมด 4 ด้านดังนี้

ด้านที่ 1 การป้องกันและลดผลกระทบ

ผลวิเคราะห์ พบว่า ทางองค์การบริหารส่วนตำบลชัยนามมีการดำเนินการจัดการวางแผนเกี่ยวกับสาธารณภัย 3 แผน ดังนี้แผนการจัดเตรียมอุปกรณ์ แผนการจัดเตรียมบุคลากรและแผนปฏิบัติการเฝ้าระวังสถานการณ์ฉุกเฉิน องค์การบริหารส่วนตำบลชัยนามได้มีการเฝ้าระวังสถานการณ์ฉุกเฉินอยู่เสมออีกทั้งยังมีการติดตามพยากรณ์อากาศทั้งทางน้ำ ทางบก ทางอากาศอยู่ตลอดเวลาเพื่อจะสามารถป้องกันและลดผลกระทบและแก้ไขปัญหาได้ทันเวลาเกิดความเสียหายต่อตำบลชัยน้ำน้อยที่สุด ในด้านของการประชาสัมพันธ์นั้นมีการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบหอกระจายข่าวตามหมู่บ้านโดยองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้งเรื่องให้ผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่บ้านเป็นผู้ประชาสัมพันธ์แจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสาธารณภัยให้กับประชาชนในหมู่บ้าน

ด้านที่ 2 การเตรียมความพร้อม

ผลวิเคราะห์ พบว่า ทางองค์การบริหารส่วนตำบลชัยนามมีการดำเนินการจัดการวางแผนเกี่ยวกับการเตรียมพร้อมรับมือสาธารณภัย3 รูปแบบ โดยจะประกอบไปด้วยการจัดเตรียมอุปกรณ์ การจัดอบรมมอบความรู้เกี่ยวกับสาธารณภัยและการจัดอบรมสาธิตการเกิดภัย ในเรื่องของการร่วมมือกับกลุ่มเครือข่ายนั้นมีการร่วมมือกับค่ายทหารสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถและมูลนิธิไซทีฮุกตึ้งเป็นการร่วมมือในด้านของการนำผู้ป่วยหรือผู้ประสบภัยเข้ารักษาการช่วยลำเลียงอาหารเข้าส่วนเหลือสมทบอุปกรณ์ และกำลังคน ส่วนในเรื่องของปัญหา อุปสรรคด้านการเตรียมความพร้อมนั้นพบว่าประสบปัญหาด้านอุปกรณ์ไม่เพียงพอและงบประมาณน้อยจึงส่งผลทำให้การจัดสรรจ้างบุคลากรมาทำหน้าที่ได้น้อยลง มีข้อจำกัดในเรื่องของการจัดวิทยากรเข้ามาอบรมเนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลชัยนามขาดความรู้หรือความเชี่ยวชาญในบางเรื่อง

ด้านที่ 3 การรับมือจัดการสาธารณภัยในสภาวะฉุกเฉิน

ผลวิเคราะห์ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลชัยนามมีการวางแผนในการรับมือสาธารณภัยในสภาวะฉุกเฉิน 4 ขั้นตอนได้แก่ 1. การตรวจสอบเหตุที่เกิดขึ้นพื้นที่ที่เกิดเหตุความเสียหายเบื้องต้น 2. ประสานเจ้าหน้าที่บุคลากรให้เข้าช่วยเหลือ 3. จัดเตรียมอุปกรณ์เข้าช่วยเหลือ 4. ช่วยเหลือผู้ประสบภัย การแจ้งเตือนประชาสัมพันธ์การเกิดเหตุนั้นเป็นการประสานงานในรูปแบบหอกระจายข่าวของหมู่บ้านรวมไปถึงการเข้าเป็นส่วนร่วมทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการรับมือกับสาธารณภัย ในการประสานของเจ้าหน้าที่นั้นมี 2 รูปแบบด้วยกันคือการสื่อสารด้วยวิทยุสื่อสารเป็นการสื่อสารระยะใกล้ และการสื่อสารด้วยโทรศัพท์เคลื่อนที่เป็นการสื่อสารระยะไกล ส่วนในเรื่องของปัญหาและอุปสรรคในด้านการรับมือสาธารณภัยนั้นคือไม่เพียงพอในการรับมือและงบประมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการรับมือจัดการสาธารณภัย

ด้านที่ 4 การฟื้นฟูหลังเกิดภัย

ผลวิเคราะห์ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลชัยนามมีการวางแผนในการฟื้นฟูหลังเกิดภัยไว้ 2 ส่วนด้วยกัน คือ ส่วนแรกเป็นการสำรวจความเสียหายความเดือดร้อนและการเยียวยาจิตใจของประชาชน ส่วนที่สองเป็นการสำรวจความเสียหายการชำรุดและการฟื้นฟูของสถานที่ที่ได้รับผลกระทบจากสาธารณภัยในการช่วยเหลือองค์การบริหารส่วนตำบลชัยนาม เข้าช่วยเหลือประชาชนอย่างรวดเร็วโดยประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากสาธารณภัยนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลชัยนามมีการช่วยเหลือแจกถุงยังชีพ การแจกเบี้ยยังชีพเยียวยาช่วยเหลือในการรักษา การฟื้นฟูสิ่งปลูกสร้างเป็นต้น โดยส่วนใหญ่นั้นองค์การบริหารส่วนตำบลชัยนามใช้งบประมาณของตนเองในการ

อภิปรายผล

จากแนวคิดการจัดการสาธารณภัยผู้เขียนได้อภิปรายผลการศึกษา ดังนี้

ด้านที่ 1 การป้องกันและลดผลกระทบ

พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลชัยนาม นั้นมีการติดตามพยากรณ์อากาศทั้งทางน้ำทางอากาศและทางบก อยู่ตลอดเวลาเพื่อเป็นการป้องกันและลดผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ซึ่งสอดคล้องกับกรมอุตุนิยมวิทยา กล่าวไว้ว่า งานเฝ้าติดตามลักษณะอากาศโลกจึงเป็นงานสำคัญยิ่งที่ต้องมีการร่วมมือกันระดับโลกให้มีการดำเนินการผสมผสานรวมกันของระบบสังเกตการณ์การสื่อสารโทรคมนาคม การประมวลผลข้อมูลสำหรับพยากรณ์เพื่อช่วยการสังเคราะห์สารสนเทศทางอุตุนิยมวิทยาสำหรับแลกเปลี่ยนให้ทันกับเวลาที่กำหนดปัจจุบัน (กรมอุตุนิยมวิทยา,2556)

ด้านที่ 2 การเตรียมความพร้อม

พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลชัยนามนั้นมีข้อจำกัดในเรื่องของบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ด้านการป้องกันและลดผลกระทบสาธารณภัยยังขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญ ส่งผลให้ต้องจัดจ้าง

บุคคลภายนอกที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการจัดการสาธารณภัยเพื่อมาให้ความรู้และวิธีปฏิบัติในการรับมือสาธารณภัยกับประชาชนแทน ดังนั้นจึงควรที่จะมีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์กรให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญมากยิ่งขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและมีผู้เชี่ยวชาญขององค์กรที่สามารถให้ความรู้และวิธีปฏิบัติในการรับมือกับสาธารณภัยเพื่อประหยัดงบประมาณในการจัดจ้างบุคคลภายนอกเข้ามาให้ความรู้ และนำงบประมาณในส่วนนี้ไปพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในด้านอื่นๆแทน

ด้านที่ 3 การรับมือการจัดการสาธารณภัยในสภาวะฉุกเฉิน

พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลชัยนามนั้น คือการที่ประชาชนในพื้นที่ให้ความร่วมมือปฏิบัติตามเจ้าหน้าที่ประกาศ ทำให้การจัดการสาธารณภัยที่เกิดขึ้นสะดวกขึ้นและการให้ความร่วมมือโดยการเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครในการจัดการสาธารณภัยทำให้เพิ่มกำลังในการจัดการสาธารณภัยได้มากยิ่งขึ้นสอดคล้องกับสมพร คุณวิชิต(2561อ้างถึงใน ถาวร ทองประทีปและสมพร คุณวิชิต, 2563, น. 3) กล่าวว่าการรับมือกับภัยพิบัติ มีภารกิจสำคัญในการปกป้องดูแลชุมชนด้วยการประสานและบูรณการกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ในการสร้างบำรุงรักษา และพัฒนาศักยภาพประชาชนให้สามารถลดผลกระทบของภัย

ด้านที่ 4 การฟื้นฟูหลังเกิดภัย

พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลชัยนามมีการช่วยเหลือฟื้นฟูเยียวยาประชาชนที่ประสบภัย เช่นแจกถุงยังชีพ แจกเบี้ยยังชีพ การเยียวยาช่วยเหลือในการรักษา การฟื้นฟูสถานที่สิ่งปลูกสร้าง เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อที่ 3 ของกลยุทธ์ที่ 3 เสริมสร้างแนวทางการฟื้นฟูที่ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม (แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ, 2558 ดังนี้ (3) แนวทางปฏิบัติในการวางแผนและสนับสนุนการฟื้นฟูที่อยู่อาศัย ให้มีการบูรณะ และการก่อสร้างที่อยู่อาศัยที่ถูกทำลายและได้รับความเสียหายใหม่ หรือพัฒนาที่อยู่อาศัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. การจัดการวางแผนดำเนินหรือการออกมาตรการองค์การบริหารส่วนตำบลชัยนามนั้นควรคำนึงถึงประสิทธิภาพประสิทธิผลและผลกระทบที่จะส่งผลกระทบต่อประชาชนทั้งในทางที่ดีและในทางที่เป็นปัญหา มีการแก้ไขปรับปรุงแผนการดำเนินการการจัดการสาธารณภัยอยู่เสมอ เพราะว่าถ้าหากวางแผนการดำเนินการการจัดการสาธารณภัยมีความล้าสมัย จะทำให้ส่งผลต่อการรับมือการแก้ไขสถานการณ์ที่มีประสิทธิภาพลดลงเนื่องจากสถานการณ์สภาพอากาศในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

2. การจัดอบรมให้ความรู้ต่อประชาชน ในเรื่องของสาธารณภัยองค์การบริหารส่วนตำบลชัยนามควรมีการจัดอบรมให้กับประชาชนอยู่สม่ำเสมอและครอบคลุมประชาชนทุกคนเนื่องจากยังมีประชาชนไม่ได้รับการเข้าอบรมรับความรู้หรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแนวทางในการจัดการสาธารณภัยจำนวนมาก อาจจะมีการกระจายข่าวสารความรู้ต่างๆ ให้หลากหลายช่องทางเพื่อให้ประชาชนได้รับความรู้มากยิ่งขึ้นและครอบคลุมทุกคน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงการจัดการอุทกภัยในพื้นที่ตำบลชัยนาม เนื่องจากในพื้นที่ตำบลชัยนามมีการประสบภัยอุทกภัยบ่อยครั้ง เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการแก้ไขปัญหาต่อไป

2. ควรศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสาธารณภัย เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานออกมาตรการอื่นๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. (2558). **แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558.** กรุงเทพฯ,พ.ศ.2558.

กรมทรัพยากรธรณี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2552). **เครื่อข่ายเฝ้าระวังแจ้งเตือนธรณีพิบัติภัยจังหวัดพิษณุโลก.** กรุงเทพ.กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

กรมอุตุนิยมวิทยา. (2553). **ปรากฏการณ์ภัยทางธรรมชาติ.** เชียงใหม่: กรมอุตุนิยมวิทยา.

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. (2558). **แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติพ.ศ. 2558.** กรุงเทพฯ,พ.ศ.2558.

สมพร คุณวิชิตและถาวร ทองประทีป. (2561).**การมีส่วนร่วมและความต้องการของประชาชนต่อการจัดการสาธารณภัยองค์การบริหารส่วนตำบลจะโหนง อำเภอจะนะ.** สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

การศึกษาผลกระทบทางด้านการจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาด จังหวัดพิษณุโลก

A Study of Impacts on the Land Fair of King Naresuan the Great Red Cross Phitsanulok Province

ชุลิตา นกแก้ว[1] กิ่งดาว ชำนิเขตกิจ[2] วชิรญาณ์ พันเขียว[3] ณัชพงษ์ นวลงาม[4] สหวิชญ์ คงเพชรศักดิ์[5] และ สิริอร ไตรทรัพย์[6]
Chulita Nokkaew Kingdao Chamnikhetkit Wachiraya Phankiaw Nutchaphong Nuan-ngam
Sahawit kongpatsak and Sirion Trisup

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลกระทบทางด้านการจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาดจังหวัดพิษณุโลก 2) เพื่อศึกษาความต้องการของคนในชุมชนในการแก้ไขผลกระทบที่เกิดจากการจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาดจังหวัดพิษณุโลก และ 3) เพื่อหาแนวทางในการจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาดจังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยเชิงปริมาณกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน จากการคำนวณสูตรทาโรยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้สถิติเชิงพรรณนา แจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลกระทบทางด้านการจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาดจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และเดินทางมาที่งานด้วยรถจักรยานยนต์/จักรยาน เนื่องจากเพศหญิงมักชอบมาเดินซื้อของกินของใช้ภายในงาน และกราบสักการระพระ

2. ความต้องการของคนในชุมชนในการแก้ไขผลกระทบที่เกิดจากการจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาดจังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 5 ด้าน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ มิติมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความปลอดภัย และรองลงมาตามลำดับ คือ ด้านจราจร ด้านสภาพแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม

[1] คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
[2] คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
[3] คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
[4] คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
[5] คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
[6] คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

3. แนวทางในการจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาดจังหวัดพิษณุโลก พบว่า สถานที่จอดรถมีไม่เพียงพอ ค่าเช่ามีราคาสูง สินค้าราคาแพง เนื่องจากค่าเช่าพื้นที่มีราคาสูง ควรจัดให้อยู่ในโซนเดียวกัน เช่น ร้านขายอาหาร ก็ควรอยู่ในส่วนเดียวกัน จัดแบ่งโซนเป็นลักษณะ

คำสำคัญ: ผลกระทบ, การจัดงาน, กาชาด

Abstract

The objective of this research is 1) To study the impact on the event of King Naresuan the Great Red Cross event, Phitsanulok province. 2) To study the needs of people in the community in resolving the impact caused by the Royal Red Cross event of King Naresuan the Great, Phitsanulok Province. and 3) to find a way to organize the land event of King Naresuan the Great, the Red Cross, Phitsanulok Province. This is quantitative research with a sample of 400 people. From the calculation of the Taro Yamane recipe. The tools used for data collection were questionnaires, and data analysis using descriptive statistics. frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The results showed that

1. The impact of the event on the land event of King Naresuan the Great, the Red Cross, Phitsanulok Province, found that most of the respondents were female, aged 60 years and over, and traveling to the event as well. motorcycle/bicycle Because women often like to come to buy food and supplies at the event. and pay homage to the Buddha image.

2. The needs of people in the community in resolving the impact resulting from the Royal Red Cross Fair of King Naresuan the Great, Phitsanulok Province in all 5 aspects found that the overall level was at a moderate level. and when considering the dimensions, the highest mean dimension is safety. and followed by traffic, environment, economy, and society

3. Guidelines for organizing the reign of King Naresuan the Great Red Cross, Phitsanulok Province, found that the parking spaces were insufficient. The rent is high expensive product due to the high cost of renting space Should be arranged in the same zone, such as food stores, should be in the same section. Divide the zones into characteristics.

Keywords: Effect, Organizing an Event, Red Cross

บทนำ

สมเด็จพระนเรศวรมหาราช หรือ พระองค์ดำ เป็นพระราชโอรสในสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราชและพระวิสุทธิกษัตรีย์ พระราชธิดาของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิและพระสุริโยทัย เสด็จพระราชสมภพเมื่อ พ.ศ. 2098 ที่พระราชวังจันทน์ เมืองพิษณุโลก พระองค์มีพระเชษฐภคินีคือพระสุพรรณกัลยา และพระอนุชาคือสมเด็จพระเอกาทศรถ (พระองค์ขาว) ในสมัยของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ครั้งดำรงตำแหน่งพระมหาอุปราช ณ เมืองพิษณุโลก ระหว่าง พ.ศ. 2112-2133 ได้ทรงปลุกสำนึกให้ชาวพิษณุโลก เป็นนักกอบกู้เอกราชเพื่อชาติไทยทรงสถาปนาพิษณุโลกเป็นเมืองเอก เป็นการประสานต่อความเจริญรุ่งเรืองจากอดีตมาจนถึงปัจจุบันในด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากพิษณุโลกตั้งอยู่บนเส้นทางระหว่างรัฐทางเหนือ คือ ล้านนาและกรุงศรีอยุธยาทางใต้ ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐทั้งสองบางครั้ง เป็นไมตรีกันบางครั้งขัดแย้งกันทำสงครามต่อกัน มีผลให้เมืองพิษณุโลกได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมประเพณีทั้ง 2 รัฐ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ พิษณุโลกเป็นเส้นทาง สิ้นค้า ของป่า และผลิตผลทางการเกษตร รวมทั้งเครื่องถ้วย โดยอาศัยการคมนาคม ผ่านลำน้ำน่านสู่กรุงศรีอยุธยา ซึ่งขณะนั้นเป็นศูนย์กลางของการค้านานาชาติแห่งหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ในปัจจุบันที่พิษณุโลก มีหลักฐานชัดเจนว่าเป็นแหล่งผลิตเครื่องถ้วยคุณภาพดี ซึ่งมีอยู่ทั่วไปบริเวณฝั่งแม่น้ำน่านและแม่น้ำแควน้อย โดยเฉพาะที่วัดชีประขาวหายพบเตาเผาเครื่องถ้วยเป็นจำนวนมากพร้อมเครื่องถ้วยจำพวกโอ่ง อ่าง ไห ฯลฯ เครื่องถ้วยเหล่านี้ นอกจากจะใช้ในท้องถิ่นแล้วยังเป็นสินค้าส่งออกไปขายต่างประเทศด้วย วินิจฉัยว่าน่าจะเป็นแหล่งอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในสมัยพระบรมไตรโลกนาถ นับว่าเมืองพิษณุโลกมีความสำคัญยิ่ง ทางเศรษฐกิจ คือเป็นแหล่งทรัพยากรของกรุงศรีอยุธยา และในปัจจุบันประชาชนชาวจังหวัดพิษณุโลก มีขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมและการละเล่นพื้นเมืองที่สำคัญที่นิยมปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่โบราณ กรณีตัวอย่างเทศบาลนครพิษณุโลกและประชาชนชาวจังหวัดพิษณุโลกได้ร่วมกันจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชและกาชาดในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็นการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชาวไทยสู่อนุชนรุ่นหลังและเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดพิษณุโลก เป็นต้น (องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก, 2564)

ช่วงการจัดงานจะเห็นได้ว่าเป็นช่วงเวลาที่มีประชาชนจำนวนมากใช้รถใช้ถนนในการเดินทางเพราะเป็นงานใหญ่ระดับจังหวัด ทำให้การจราจรติดขัด และมีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุทางถนนมากกว่าช่วงปกติ ทำให้เกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจและสังคม รัฐต้องสูญเสียงบประมาณในการเยียวยาและแก้ปัญหาในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุบัติเหตุการจราจรอันเนื่องมาจากการขับขี่รถจักรยานยนต์ซึ่งมีผู้ได้รับบาดเจ็บ พิการ และเสียชีวิต ส่วนใหญ่อยู่ในวัยเด็กและเยาวชนอันเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่าในการพัฒนาประเทศ แต่ต้องมาเกิดอุบัติเหตุก่อนที่จะทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติ และจากการวิเคราะห์สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุทางถนนในประเทศไทยและจังหวัด

พิษณุโลก พบว่า สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุทางถนน คือ ผู้ขับขี่มีพฤติกรรมการขับขี่ที่ไม่ปลอดภัย มีการเสพสารเสพติด มึนเมา ประมาท คึกคะนอง และไม่เคารพกฎจราจร ประกอบกับสภาพของรถไม่ปลอดภัย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นปัจจัยก่อให้เกิดอุบัติเหตุและ จากข้อมูลของศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนนระหว่างปี 2562 - 2563 พบว่า ในช่วงปกติจังหวัดพิษณุโลกจะมีอุบัติเหตุเกิดขึ้นเฉลี่ยวันละ 258 ครั้ง มีผู้ได้รับบาดเจ็บ (Admit) เฉลี่ยวันละ 198 คน และมีผู้เสียชีวิตเฉลี่ยวันละ 39 คนในขณะที่ช่วงเทศกาลมีอุบัติเหตุเพิ่มขึ้นมากกว่า 1 เท่าจากช่วงปกติ เฉลี่ยวันละ 586 ครั้ง มีผู้ได้รับบาดเจ็บ (Admit) เฉลี่ยวันละ 674 คน และมีผู้เสียชีวิตเฉลี่ยวันละ 65 คน และในส่วนของจังหวัดพิษณุโลก พบว่าช่วงเทศกาล 2563 มีการเกิดอุบัติเหตุทางถนนเพิ่มขึ้นมากกว่า 1 เท่าจากช่วงปกติเช่นกัน (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดพิษณุโลก, 2563)

สมัชชาสหประชาชาติได้มอบให้สหพันธรัฐรัสเซียเป็นเจ้าภาพ จัดการประชุมผู้บริหารระดับสูงเรื่อง “ความปลอดภัยทางถนน” ณ กรุงมอสโก ประเทศสหพันธรัฐรัสเซีย เมื่อวันที่ 19-20 พฤศจิกายน ปี พ.ศ. 2552 โดยเชิญผู้แทนระดับสูงของประเทศต่างๆ เข้าประชุมและได้ประกาศรับรองเจตนารมณ์ปฏิญญามอสโก กำหนดให้ปี พ.ศ. 2554-2563 เป็นทศวรรษแห่งความปลอดภัยทางถนนและ เรียกร้องให้ประเทศสมาชิกมีการจัดทำแผนปฏิบัติการ พร้อมทั้งให้กำหนดเป้าหมายลดการสูญเสียชีวิตในระดับที่ท้าทายให้เหมาะสมกับปัญหาอุบัติเหตุทางถนนของแต่ละประเทศเมื่อสิ้นสุดทศวรรษ เพื่อให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ รับผิดชอบมีความพร้อมในการปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ปฏิญญามอสโก, 2552) ผู้เชี่ยวชาญของประเทศอังกฤษได้ประเมินว่าการสูญเสียเนื่องจากอุบัติภัยบนถนนในประเทศกำลังพัฒนามี ประมาณร้อยละ 1-2 ของผลิตภัณฑ์ประชาชาติ (Jennie Waidoo & Janewills, 2000) อัตราการเสียชีวิตจาก อุบัติเหตุทางถนนต่อแสนประชากรของโลก ประเทศไทยติดอันดับที่ 2 ของโลก รองจากประเทศลิเบีย โดยมี ผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน เฉลี่ย 44 คนต่อประชากรแสนคน และอันดับที่ 1 ในประเทศอาเซียน คิดเป็นร้อยละ 36.2 ดังนั้นการสูญเสียโดยตรงเนื่องจากอุบัติภัยในประเทศไทยจึงตกประมาณปีละ 40,000 ล้านบาท (สำนักงานเครือข่ายลดอุบัติเหตุ, 2558)

นอกจากนี้ในช่วงการจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาดจังหวัดพิษณุโลก ขยะมูลฝอยหรือของเสีย เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและมีผลต่อสุขภาพอนามัย เนื่องจากการจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาดจังหวัดพิษณุโลก ทำให้มีจำนวนประชาชนเพิ่มมากขึ้น ขยะมูลฝอยหรือของเสียก็จะมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และสารพิษที่ปนเปื้อนอยู่ในแหล่งน้ำ ดิน และอากาศ ตลอดจนบางส่วนตกค้างอยู่ในอาหาร ทำให้ประชาชนทั่วไปเสี่ยงต่ออันตรายจากการเป็นโรคต่างๆ เช่น โรคมะเร็ง โรคผิดปกติทางพันธุกรรม เป็นต้น นอกจากนั้นกองขยะยังเป็นแหล่งชุมนุมของสัตว์นำโรคสารพัดชนิด เช่น ยุง แมลงวัน หนู แมลงสาบ ฯลฯ ก่อให้เกิดความรำคาญ เมื่อฝนตกลงมาน้ำฝนก็ชะเอาสิ่งสกปรก

เน่าเหม็นในกองขยะไหลไปยังพื้นที่ใกล้เคียง และอาจจะไหลลงท่อระบายน้ำและแม่น้ำลำคลอง รวมทั้งการทิ้งขยะลงท่อระบายน้ำทำให้เกิดผลเสียอย่างร้ายแรงคือ ทำให้ท่อระบายน้ำอุดตัน เมื่อฝนตกทำให้ไม่สามารถระบายน้ำฝนได้ จึงเกิดสภาพน้ำท่วมขังตามถนน ตามตรอกซอกซอย ผลที่ตามมา คือ การเดินทางลำบากขึ้น การจราจรติดขัดและถนนหนทางอาจจะได้รับความเสียหาย เมื่อน้ำลดลงสู่สภาพปกติต้องมีซ่อมแซมใหม่ทำให้ต้องสิ้นเปลืองงบประมาณ (ดิษฐพล ใจซื่อ, 2560)

จากที่กล่าวมาข้างต้น การจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาดจังหวัดพิษณุโลก ส่งผลกระทบด้านการจราจร ด้านความปลอดภัย ด้านความสะอาด ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมต่อประชาชนในชุมชน ดังนั้นจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาผลกระทบทางด้านการจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาดจังหวัดพิษณุโลก โดยมุ่งเน้นศึกษาในส่วนความต้องการของประชาชนในเขตพื้นที่ในจังหวัดพิษณุโลก ในประเด็นด้านการจราจร ด้านความปลอดภัย ด้านความสะอาด ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม จากการจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาดจังหวัดพิษณุโลก เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาดจังหวัดพิษณุโลกต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบทางด้านการจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาดจังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาความต้องการของคนในชุมชนในการแก้ไขผลกระทบที่เกิดจากการจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาดจังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อหาแนวทางในการจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาดจังหวัดพิษณุโลก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

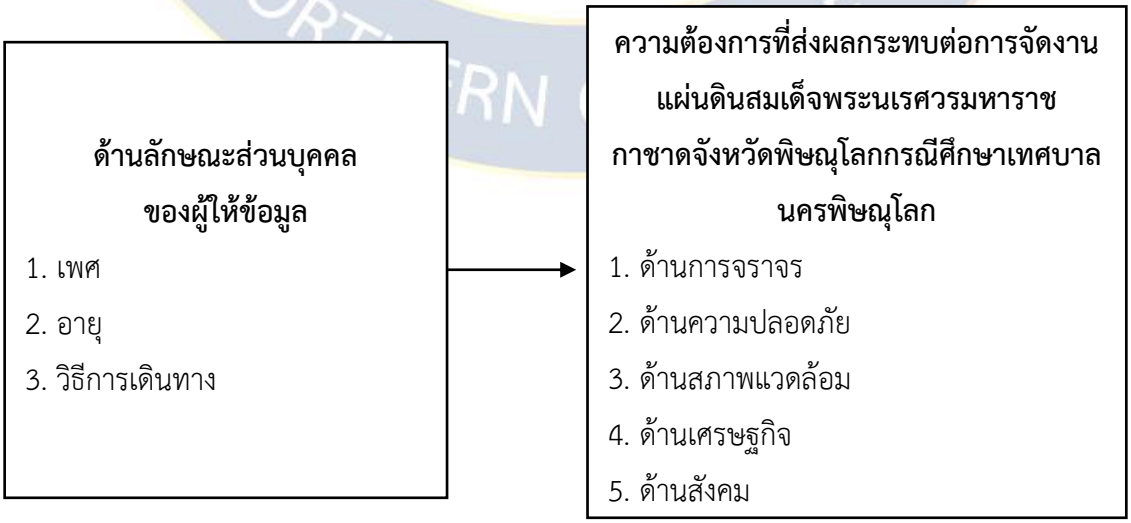

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เขตเทศบาลนครจังหวัดพิษณุโลก รวมทั้งสิ้น จำนวน 14,432 คน (ข้อมูล 16 มกราคม 2564)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลนครบริเวณสถานที่จัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาดจังหวัดพิษณุโลกที่ได้จากการกำหนดขนาด กลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของ “Taro Yamane” ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และที่ระดับ ความคลาดเคลื่อน ± 5% ในการวิจัย ครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม คือ 400 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ดังนี้ คือ

1. ศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี จากตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผลกระทบต่อการจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาดพิษณุโลก เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเพื่อกำหนดขอบเขตในการสร้างเครื่องมือ

2. วิเคราะห์เนื้อหาและกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมการศึกษาผลกระทบต่อการจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาดพิษณุโลก ทั้ง 5 ด้าน คือ ผลกระทบด้านจราจร ผลกระทบด้านความปลอดภัย ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบด้านสภาพแวดล้อม และผลกระทบด้านสังคม

3. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาของการวิจัยและนำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะ

4. นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วไปหาคุณภาพด้วยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาความถูกต้องและสมบูรณ์ของเครื่องมือ โดยนำเครื่องมือฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน

5. นำแบบสอบถามไปหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ด้วยวิธีการเครื่องมือผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วมีการให้เกณฑ์การพิจารณาคะแนน แต่ละข้อคำถาม นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item Objective congruence) และปรับปรุงเครื่องมือให้สมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

6. ทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามสูตรของของครอนบาค (Cronbach, 1990) แล้วนำมาทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนในเขตเทศบาลนคร จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในจำนวน 30 คนขึ้นไป หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยคอมพิวเตอร์ ได้ค่า

ความเชื่อมั่นเท่ากับซึ่งแสดงว่าเป็นแบบสอบถามที่มีความเชื่อถือได้ ซึ่งถือว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อได้สามารถนำเก็บข้อมูลจริงต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามตามกระบวนการต่างๆ ดังนี้

1. ขอหนังสือรับรองและแนะนำตัวผู้วิจัยมาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามถึงเทศบาลนคร จังหวัดพิษณุโลก เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล

2. จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง และทำการจัดส่งแบบสอบถามและจัดเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองทั้งหมด จำนวน 400 ชุด

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบคำถาม

4. นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบแล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อลงในเล่มวิจัยต่อ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างได้ทำการตอบแล้วมาวิเคราะห์ประมวลผล โดยดำเนินการตามขั้นตอน ได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) รวมถึงใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแปรอิสระ ด้านลักษณะส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย เพศ อายุ วิธีการเดินทาง โดยผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) นำมาแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับจัดการผลกระทบต่อการจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาดพิษณุโลก กรณีศึกษาเทศบาลนครพิษณุโลก ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านจราจร ด้านความปลอดภัย ด้านสภาพแวดล้อม โดยผู้วิจัยได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) หาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการศึกษาผลกระทบต่อการจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาดพิษณุโลก วิเคราะห์เปรียบเทียบโดยใช้อนุมานในการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร คือ การทดสอบค่าทีเทส (T-test) สำหรับตัวแปรต้นที่มีการแบ่งเป็น 2 กลุ่ม และทดสอบค่าเอฟเทส (F-test)

ผลการวิจัย

การสอบถามครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยใช้วิธีการลงพื้นที่แจกแบบสอบถามให้กับประชาชนจำนวน 400 คน ซึ่งผลที่ได้จากแบบสอบถามสามารถสรุปได้ดังนี้ คือ

1. ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ การเดินทาง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และเดินทางมาที่งานด้วย รถจักรยานยนต์/จักรยาน

2. ระดับความต้องการในการแก้ไขผลกระทบที่เกี่ยวกับการจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาดพิษณุโลก ทั้ง 5 ด้าน ผลวิจัยพบว่า ระดับความต้องการในการแก้ไขผลกระทบที่เกี่ยวกับการจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาดพิษณุโลก คือ ด้านจราจร ด้านความปลอดภัย ด้านสภาพแวดล้อม ด้านสภาพแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และสังคม 5 ด้าน เทศบาลนคร จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}$ = 2.94, S.D. = .47) และเมื่อ พิจารณาเป็นรายมิติ มิติมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}$ = 3.07, S.D. = .71) และรองลงมาตามลำดับ คือ ด้านจราจร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}$ = 3.03, S.D. = .65) ด้านสภาพแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}$ = 2.89, S.D. = .65) ด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}$ = 2.87, S.D. = .63) ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}$ = 2.86, S.D. = .63) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้าน พบว่า

ด้านจราจร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 3.03, S.D. = .65) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดระเบียบเกี่ยวกับสถานที่ในการจอดรถเพียงพอ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 3.11, S.D. = .91) และรองลงมาตามลำดับ เจ้าหน้าที่ตำรวจอำนวยความสะดวกตามท้องถนน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 3.04, S.D. = .89) และรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้ขับขี่เคารพและปฏิบัติตามกฎจราจร มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 2.95, S.D. = .89)

ด้านความปลอดภัย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 3.07, S.D. = .71) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในขณะเที่ยวงาน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 3.15, S.D. = .92) และรองลงมาตามลำดับ มีเจ้าหน้าที่คอยเฝ้าระวังการเกิดเหตุทะเลาะวิวาทตลอดทั้งงาน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 3.04, S.D. = .94) และรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ จัดตั้งจุดตรวจสอบอาวุธและสิ่งผิดกฎหมายสำหรับประชาชนที่มาร่วมงาน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 3.01, S.D. = .90)

ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 2.89, S.D. = .65) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ไฟส่องสว่างริมถนน ริมน้ำ ใต้สะพาน และบริเวณงานอย่างทั่วถึง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 3.08, S.D. = .97) และรองลงมาตามลำดับ

บริเวณพื้นที่จัดงานมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 2.85, S.D. = .91) และรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การจัดตั้งร้านขายของมีระยะห่างอย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 2.74, S.D. = .89)

ด้านเศรษฐกิจ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 2.87, S.D. = .63) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ขยายระยะเวลาในการจัดงานจากเดิม 12 วัน เป็น 14 วัน เพื่อให้ทันต่อเศรษฐกิจของประเทศ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 2.90, S.D. = .93) และรองลงมาตามลำดับ ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายภายในสถานที่จัดงาน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 2.89, S.D. = .95) และรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ชุมชนบริเวณงานพัฒนาและการว่างงานของคนในชุมชน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 2.81, S.D. = .89)

ด้านสังคม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 2.86, S.D. = .63) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความชัดเจนของสัญลักษณ์และป้ายบอกจุดบริเวณชุมชน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 2.90, S.D. = .95) และรองลงมาตามลำดับ เบาเสียงดังยามวิกาลเพื่อไม่ให้รบกวนประชาชนที่อยู่บริเวณงานหรือชุมชน ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 2.90, S.D. = .90) และรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ตำรวจและเจ้าหน้าที่เข้ามาร่วมกิจกรรมในชุมชนหรือบริเวณที่จัดงาน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 2.79, S.D. = .90)

3. เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของประชาชนที่นำไปสู่แนวทางการจัดการผลกระทบต่อการจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาดพิษณุโลก กรณีศึกษาเทศบาลนครพิษณุโลก พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่ประชาชนส่วนใหญ่พบ คือ สถานที่จอดรถมีไม่เพียงพอ ค่าเช่าสถานที่ร้านค้าจะมาเช่าซึ่งมีราคาสูง สินค้าที่มีจำหน่าย ราคาแพง เนื่องจากค่าเช่าพื้นที่มีราคาสูง ทั้งที่บริเวณจัดงานเป็นพื้นที่ของส่วนราชการ และพื้นที่สาธารณะ สถานที่ค้าขายหรือร้านค้าต่างๆ ควรจัดให้อยู่ในโซนเดียวกัน เช่น ร้านขายอาหาร ก็ควรอยู่ในส่วนเดียวกัน จัดแบ่งโซนเป็นลักษณะ ข้อเสนอแนะ การจัดงานควรเอาเอกลักษณ์ของแต่ละอำเภอมาแสดงให้มากๆ ควรมีลิเก ลำตัด การแสดงแบบเก่าๆ อนุรักษ์ของเก่าที่คนรุ่นใหม่ไม่เคยเห็น ควรจัดทุกปีกระตุ้นเศรษฐกิจเพราะเป็นงานกาชาดจังหวัด ดูความเหมาะสมตามสถานะการณ์ระบาดของโควิด ดูสภาวะเศรษฐกิจ

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง การศึกษาผลกระทบการจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาดจังหวัดพิษณุโลก มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการแก้ไข มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. **ผลกระทบทางด้านการจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาดจังหวัดพิษณุโลก พบว่า** ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และเดินทางมาที่งานด้วย รถจักรยานยนต์/จักรยาน เนื่องจากเพศหญิงมักชอบมาเดินซื้อของกินของใช้ภายในงาน และกราบสักการระพระ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักวิชาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินผลการจัดงานเทศกาลชิมชา ซากุระงาม วัฒนธรรมชนเผ่าและกาแฟดอยแม่สลอง ครั้งที่ 23 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 30 - 39 ปี มีภูมิลำเนาในภาคเหนือ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท นับถือศาสนาพุทธ มีประสบการณ์การเดินทางท่องเที่ยวเทศกาลชิมชาฯ มาแล้ว 1 ครั้ง โดยนิยมเดินทางท่องเที่ยวกับกลุ่มครอบครัว/ญาติ มากที่สุด รับรู้ข้อมูลเทศกาลชิมชาซากุระงาม วัฒนธรรมชนเผ่าและกาแฟดอยแม่สลองจากคนใกล้ชิดมากที่สุด โดยมีเหตุผลในการเลือกเดินทางมาเที่ยวคือปัจจัยด้านคนแนะนำ

2. **ความต้องการของคนในชุมชนในการแก้ไขผลกระทบที่เกิดจากการจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาดจังหวัดพิษณุโลก พบว่า** ระดับความต้องการในการแก้ไขผลกระทบที่เกี่ยวกับการจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาดพิษณุโลก คือ ด้านจราจร ด้านความปลอดภัย ด้านสภาพแวดล้อม ด้านสภาพแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และสังคม 5 ด้าน เทศบาลนคร จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ มิติมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความปลอดภัย และรองลงมาตามลำดับ คือ ด้านจราจร ด้านสภาพแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม เนื่องจากประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในขณะเที่ยวงาน จากการจัดระเบียบเกี่ยวกับสถานที่ในการจอดรถเพียงพอ ไฟส่องสว่างริมถนน ริมน้ำ ใต้สะพาน และบริเวณงานอย่างทั่วถึง อีกทั้งขยายระยะเวลาในการจัดงานจากเดิม 12 วัน เป็น 14 วัน เพื่อให้ทันต่อเศรษฐกิจของประเทศ และมีความชัดเจนของสัญลักษณ์และป้ายบอกจุดบริเวณชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับนุชประวีณ์ ลิขิตศรัณย์ (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลกระทบทางการท่องเที่ยวต่อชุมชนรอบบริเวณอุทยานแห่งชาติพุเตย จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ระดับของผลกระทบทางการท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยแบ่งเป็นรายด้านดังนี้ 1) ด้านเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก 2) ด้านสังคมที่มีผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก 3) ด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก และ 4) ด้านวัฒนธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบด้านวัฒนธรรมมากที่สุด

3. **แนวทางในการจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาดจังหวัดพิษณุโลก พบว่า** ปัญหาและอุปสรรคที่ประชาชนส่วนใหญ่พบ คือ สถานที่จอดรถมีไม่เพียงพอ ค่าเช่าสถานที่ร้านค้าจะมาเช่าซึ่งมีราคาสูง สินค้าที่มีจำหน่าย ราคาแพง เนื่องจากค่าเช่าพื้นที่มีราคาสูง ทั้งที่บริเวณจัดงานเป็นพื้นที่ของส่วนราชการ และพื้นที่สาธารณะ สถานที่ค้าขายหรือร้านค้าต่างๆ ควรจัดให้อยู่ใน

โซนเดียวกัน เช่น ร้านขายอาหาร ก็ควรอยู่ในส่วนเดียวกัน จัดแบ่งโซนเป็นลักษณะ ซึ่งสอดคล้องกับ นุกูล ชิ้นฟัก (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดงานเทศกาลกินเจหาดใหญ่ ประจำปี 2560 พบว่า ผู้เข้าร่วมงานเห็นว่าควรมีความหลากหลายของอาหารเจมากกว่านี้มากที่สุด (5 คน) รองลงมา ภาครัฐควรมีการประชาสัมพันธ์มากขึ้นและควรเพิ่มสถานที่จอดรถ (3 คน) จึงควรมีการจัดสถานที่จอดรถให้มีความพียงพอ และลดปริมาณการเก็บค่าเช่าพื้นที่ในการขายสินค้า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

การจัดงานควรเอาเอกลักษณ์ของแต่ละอำเภอมาแสดงให้มากๆ ควรมีลิเก ลำตัด การแสดงแบบเก่าๆ อนุรักษ์ของเก่าที่คนรุ่นใหม่ไม่เคยเห็น ควรจัดทุกปีกระตุ้นเศรษฐกิจเพราะเป็นงานกาชาดจังหวัด ดูความเหมาะสมตามสถานะการณ์ระบาดของโควิด ดูสภาวะเศรษฐกิจ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

อยากให้แบ่งแยะโซนอาหารก็อยู่โซนอาหาร ให้เป็นกิจลักษณะ การจัดงานควรเอาเอกลักษณ์ของแต่ละอำเภอมาแสดงให้มากๆ ควรมีลิเก ลำตัด การแสดงแบบเก่าๆ อนุรักษ์ของเก่าที่คนรุ่นใหม่ไม่เคยเห็น ควรจัดทุกปีกระตุ้นเศรษฐกิจเพราะเป็นงานกาชาดจังหวัด ดูความเหมาะสมตามสถานะการณ์ระบาดของโควิด ดูสภาวะเศรษฐกิจ

เอกสารอ้างอิง

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดพิษณุโลก. (2563). **ข้อมูลของศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนนระหว่างปี 2562 – 2563**. สืบค้นจากhttp://plk.disaster.go.th/in.plk-9.30/.

ดิษฐพล ใจซื่อ. (2560). **"สถานการณ์ขยะและการจัดการขยะที่ต้นทางในชุมชน อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม"**. วารสารโรงพยาบาลมหาสารคาม. 14(3): 38-46.

นุกูล ชิ้นฟัก. (2560). **การศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดงานเทศกาลกินเจหาดใหญ่ ประจำปี 2560**. การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9. 1552-1566.

นุชประวีณ์ ลิขิตศรัณย์. (2562). **"ผลกระทบทางการท่องเที่ยวต่อชุมชนรอบบริเวณอุทยานแห่งชาติพุเตย จังหวัดสุพรรณบุรี"**. วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ. 20(2): 139-150.

ปฏิญญามอสโก. (2552). **ปฏิญญามอสโก**. สืบค้นจาก https://th.wikipedia.org/wiki/%.

สำนักงานเครือข่ายลดอุบัติเหตุ. (2558). **อัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนต่อแสนประชากรของโลก**. สืบค้นจาก http://www.accident.or.th/.

สำนักวิชาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. (2562). **การประเมินผลการจัดงานเทศกาลชิมชา ซากุระงาม วัฒนธรรมชนเผ่าและกาแฟดอยแม่สลอง ครั้งที่ 23**. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก. (2564). **ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดพิษณุโลก**. สืบค้นจาก https://www.ppao.go.th/.

Naidoo, J., & Wills, J. (2000). **"Health Promotion: Foundations for Practice".** 2nd. Edition London. Bailliere Tindal, 5-26.

การพัฒนาท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

Agricultural tourism development Ban Pha Rang Mee Community, Sai Yoi Subdistrict Noen Maprang District Phitsanulok Province

สุชัญญา ฉิมแสง[1] ลลิตา คงพร[2] พนิดา สีหะวงษ์[3] นิรชา รักตลาด[4] และ จุฑาธิป ประดิพัทธ์นฤมล[5]
Suchanya Chimsaeng Lalita Khongporn Panida Seehawong
Niracha Raktalat and Chuthatip Pradiphatnaruemol

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้อธิบายเชิงพรรณนา และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) ผลการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ด้านดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสะดวกสบายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยว ด้านองค์ประกอบของการบริการ ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสภาพแวดล้อม และด้านข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ทั้ง 9 ด้าน ส่งผลต่อพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ทั้งนี้ เพราะคณะกรรมการและชาวบ้านมีการร่วมมือพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน ให้เกิดประโยชน์แก่คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวที่ต้องการเข้าถึงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมและวัฒนธรรมของชุมชน ชุมชนบ้านผารังหมีเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่

[1] นักศึกษา สังกัดหลักสูตรสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล Suchanya.ch@psru.ac.th เบอร์โทร 0640696658

[2] นักศึกษา สังกัดหลักสูตรสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล lalita.khon@psru.ac.th เบอร์โทร 0943828196

[3] นักศึกษา สังกัดหลักสูตรสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล Panida.se@psru.ac.th เบอร์โทร 0657579375

[4] นักศึกษา สังกัดหลักสูตรสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล niracha.ra@psru.ac.th เบอร์โทร 0619144359

[5]อาจารย์ สังกัดหลักสูตรสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล Chuthatip291@gmail.com เบอร์โทร 0639561551

ได้รับความสนใจในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นแหล่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจ มีความสะดวกสบายในการเดินทาง มีป้ายบอกทางที่สามารถเข้าถึงชุมชนได้ ทำให้การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเป็นเรื่องง่าย

2) ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ด้านกิจกรรมรูปแบบสาธิตแหล่งท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมรูปแบบการให้ความรู้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านรูปแบบจำหน่ายสินค้าชุมชนและด้านรูปแบบแนะนำธุรกิจเกษตร ทั้ง 4 ด้าน ส่งผลต่อพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านผารังหมี ทั้งนี้ เพราะชุมชนมีกิจกรรมรูปแบบสาธิตแหล่งท่องเที่ยว โดยแบ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ 5 แหล่ง ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ที่ 1 กลุ่มทอเสื่อกก แหล่งเรียนรู้ที่ 2 กลุ่มทอผ้า แหล่งเรียนรู้ที่ 3 กลุ่มแปลงนาสาธิต แหล่งเรียนรู้ที่ 4 กลุ่มการแปรรูปผลิตภัณฑ์ และแหล่งเรียนรู้ที่ 5 กลุ่มโฮมสเตย์ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นกิจกรรมสาธิตแหล่งท่องเที่ยวที่แสดงถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณีที่สื่อให้เห็นวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม โดยรูปแบบกิจกรรมที่สาธิตนั้น คือ สาธิตวิธีการทอผ้าอย่างละเอียดที่นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้การทอผ้าอย่างมืออาชีพจากชาวบ้าน นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้และนำการทอผ้าไปปรับใช้ในการสร้างอาชีพของตนเองได้ หรือการสาธิตการทอเสื่อกกจากต้นกกเป็นต้นไม้ที่ขึ้นตามธรรมชาติสามารถนำมาทำเป็นเสื่อกก ที่ไว้ใช้ในการปูนั่ง และมีรูปแบบการให้ความรู้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการบรรยายเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ ในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่นักท่องเที่ยวจะสามารถนำไปต่อยอดความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยเรียนรู้จากการสาธิตของชาวบ้านชุมชนบ้านผารังหมี ซึ่งเกษตรอินทรีย์ที่นำมาสาธิตเป็นของง่ายๆ ที่หาได้ตามทั่วไป เช่น เศษอาหารจากการกินเหลือ เป็นต้น

คำสำคัญ : การพัฒนา, การท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the potential of agro-tourism in Ban Pha Rang Mi Community, Sai Yoi Sub-district, Noen Maprang District. Phitsanulok Province 2) To develop a model of agro-tourism management in Ban Pha Rang Mi Community, Sai Yoi Sub-district, Noen Maprang District. Phitsanulok Province is a qualitative research The sample consisted of 30 people. The tools used for data collection were interview form, data analysis using descriptive explanation. and content analysis The results showed that

1) Results of a study on the potential of agro-tourism in Ban Pha Rang Mi Community, Sai Yoi Sub-district, Noen Maprang District Phitsanulok Province found that the attraction of tourist attractions Convenience in accessing tourist attractions The impression of a tourist attraction The components of the service value of tourist attractions Ease of access Facilities environment and in terms of limitations in supporting tourists in all 9 areas, affecting the development of agricultural tourism potential of Ban Pha Rang Mi, Sai Yoi Sub-district, Noen Maprang District Phitsanulok Province, because the committee and villagers work together to develop the natural resources that exist in the community. to benefit people in the community and tourists who want to access the traditional way of life and culture of

2) The results of the development of agro-tourism management model at Ban Pha Rang Mi, Sai Yoi Sub-district, Noen Maprang District Phitsanulok province found that in the field of tourism demonstration activities in terms of activities in the form of educating agricultural tourist attractions The model for selling community products and the model for introducing agribusiness in all 4 areas affected the development of the Ban Pha Rang Mee agritourism management model. It is divided into 5 learning sources in the area, namely the first learning resource, the reed mat weaving group. Learning Center 2, Weaving Group Learning Center 3, Demonstration Field Group Learning Resource 4 Product Processing Group and learning resources at 5 homestay groups Agro-tourism model is a demonstration activity of tourist attractions that reflects the way of life and culture that conveys the traditional way of life. The form of the demonstration activity is a demonstration of how to weave in detail where tourists will learn how to weave professionally from the villagers. Tourists can learn and apply weaving to create their own career. or a demonstration of weaving reed mats from reeds into naturally growing trees that can be made into reed mats used for laying And there is a model of knowledge of agricultural tourism as a lecture on organic agriculture. in agricultural tourism activities that tourists will be able to extend their knowledge by themselves by learning from the demonstration of the villagers of Ban Pha Rang Mee community The organic farming that is demonstrated is simple. that can be found in general such as food scraps from eating leftovers, etc.

Keywords : development, tourism, agritourism

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากสามารถช่วยกระตุ้นให้เกิดการลงทุนการผลิตสินค้าและบริการต่างๆ อันเป็นการช่วยสร้างงานและกระจายรายได้ไปสู่ทุกระดับอาชีพ อีกทั้งรัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อนำรายได้เข้าสู่ประเทศ และสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ ซึ่งในปัจจุบันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยมีการพัฒนาเติบโตอย่างต่อเนื่อง เกิดการลงทุนด้านสิ่งก่อสร้างต่างๆ เพื่อรองรับการขยายตัวของกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว แต่ไม่มีการคิดวางแผนการจัดการและการอนุรักษ์ไว้จึงก่อให้เกิดปัญหาหรือผลกระทบต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม และประเพณี การท่องเที่ยวทำให้เกิดความสุขและช่วยให้มนุษย์ได้รับการพักผ่อนอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษยชาติ ตามมติเอกฉันท์ในของสหประชาชาติในการประชุมครั้งที่ 21 พ.ศ. 2510 อันเป็นปีท่องเที่ยวสากลว่าการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมพื้นฐานที่มนุษยชาติต้องการที่สุด ข้อเท็จจริงเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นที่รัฐบาลของทุกประเทศควรจะส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยว ทั้งนี้การท่องเที่ยวเป็นการเปิดโลกทัศน์ช่วยให้มนุษย์มีทัศนคติที่กว้างไกล สามารถรับรู้และเข้าใจสถานการณ์ที่เป็นจริง การท่องเที่ยวจัดเป็นรูปแบบหนึ่งของการศึกษาที่คนทุกระดับสามารถมีประสบการณ์ร่วมกันได้ การท่องเที่ยวเป็นการสร้างความเข้าใจระหว่างมนุษยชาติก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทั้งระหว่างคนในชาติ และนานาชาติส่งผลให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน (หฤทัย พันธ์จุล, 2559)

องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติแสดงให้เห็นถึงการเติบโตของการท่องเที่ยวโลกในช่วงไตรมาสแรกของปี 2563 ด้วยจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศลดลงร้อยละ 22.7 จากช่วงเวลาเดียวกันของปี 2562 ซึ่งระดับลดลงอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์การท่องเที่ยวโลกตั้งแต่เริ่มมีการรวบรวมข้อมูลในปี 2493 และถือเป็นช่วงตกต่ำที่สุดในรอบ 10 ปีที่ผ่านมาหลังจากวิกฤติการเงินของโลกในปี 2552 และแน่นอนว่าปัจจัยสำคัญที่สุดคือ ผลกระทบที่เกิดจากการระบาดของไวรัสโควิด-19 สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวทั่วโลกเป็นอย่างมาก ทำให้การเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศหยุดชะงัก รวมถึงส่งผลกระทบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย โดยจากข้อมูลล่าสุดของกองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยสะสมระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2563 มีจำนวน 6.7 ล้านคน ลดลงจากช่วงเดียวกันของปี 2562 ซึ่งอยู่ที่ประมาณ 39.9 ล้านคน หรือหดตัวประมาณร้อยละ 83.2 (TDRI, 2564) นอกจากนี้การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้ประเทศไทยสามารถสร้างรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติลดลงเป็นอย่างมาก ผลกระทบของการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อธุรกิจท่องเที่ยว เช่น โรงแรม ร้านอาหาร และธุรกิจอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

เนื่องจากธุรกิจเหล่านี้เป็นภาคส่วนที่ได้รับผลกระทบค่อนข้างรุนแรงจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 รวมถึงผลกระทบจากมาตรการต่างๆ ของภาครัฐเช่น มาตรการปิดเมือง (TDRI, 2564)

จังหวัดพิษณุโลกมีทรัพยากรทางธรรมชาติและวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมเงียบสงบ เป็นจังหวัดที่มีความโดดเด่นในการปลูกข้าวนาปี-นาปัง จังหวัดพิษณุโลกจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจและที่สำคัญคือเป็นสถานที่ที่เป็นศูนย์ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ข้าวของชุมชนเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชาวบ้าน สร้างงาน สร้างอาชีพ ให้ชาวบ้านแต่ยังคงใช้วิถีชีวิตตามวิถีท้องถิ่นดั้งเดิม มีการจัดตั้งกลุ่มผ้าทอพื้นเมืองโดยมีวิธีการสาธิตการทอผ้าพื้นที่ ให้ดูตลอดจนมีการเรียนรู้วิธีการทอผ้า ย้อมสีผ้า รวมไปถึงจำหน่ายผลิตภัณฑ์พื้นเมือง นอกจากนี้ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่เชื่อมโยงกับศูนย์ส่งเสริมและผลิตภัณฑ์ข้าวของชุมชน รวมถึงศูนย์การเรียนรู้ต่างๆอีกมากมาย

วัตถุประสงค์งานวิจัย

1) เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

2) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

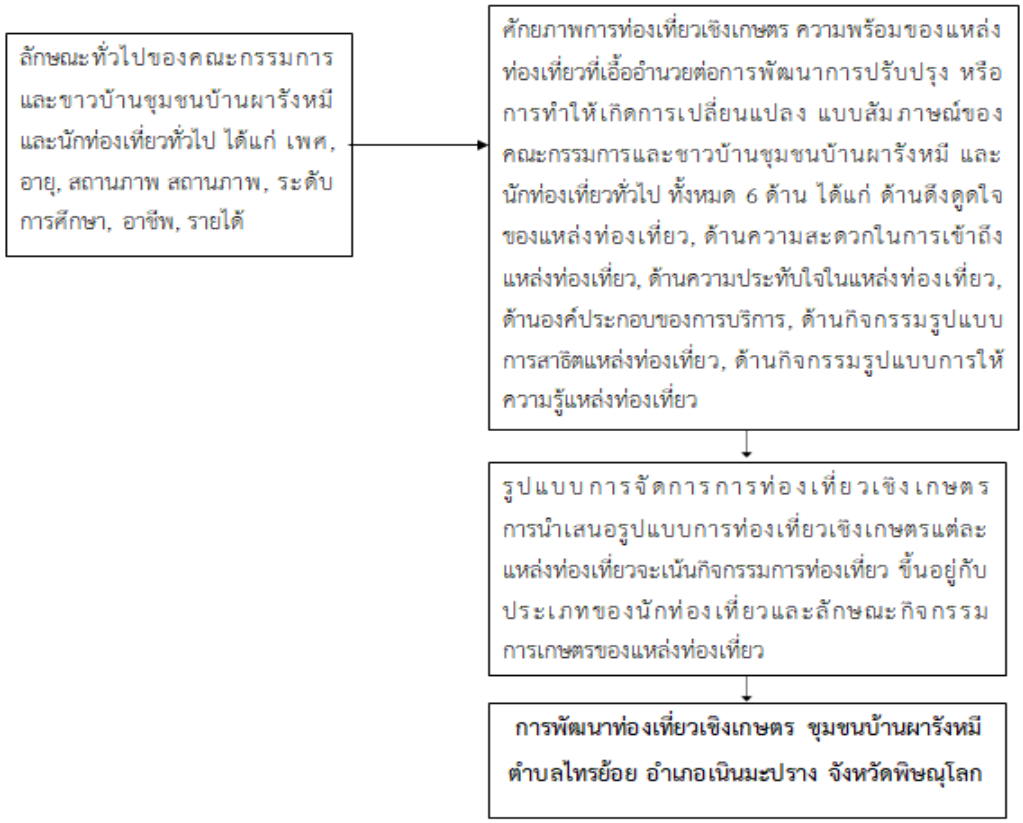

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรณีศึกษาที่หมู่ที่ 3 หมู่บ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพจะประกอบไปด้วยรายละเอียดขอบเขตการศึกษา วิธีที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และนำเสนอผลการศึกษา โดยมีหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การกำหนดพื้นที่ที่ศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษาคือหมู่ที่ 3 บ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อยอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก โดยทำการศึกษาเจาะจงในพื้นที่เนื่องจากพื้นที่หมู่ที่ 3 นั้นมีชื่อเสียงในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ มีวิวทิวทัศน์ของทุ่งนาที่มีความสวยงาม เป็นชุมชนที่ถูกล้อมรอบด้วยภูเขาทำให้มีบรรยากาศที่ดีตลอดปี รวมถึงมีการต้อนรับที่อบอุ่นจากชาวบ้านชุมชนบ้านผารังหมี มีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิมที่เป็นเสน่ห์แก่นักท่องเที่ยวให้อยากมาเที่ยวอีกครั้ง

2. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วย ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ที่ทำเกษตรในชุมชนและผู้จัดทำแผนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในเขตพื้นที่ หมู่บ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือคณะกรรมการและชาวบ้านชุมชนบ้านผารังหมีหมู่ที่ 3 ภายในชุมชน ได้แก่ กลุ่มโฮมสเตย์บ้านผารังหมี กลุ่มกิจกรรมการทางการเกษตร โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ 1) คณะกรรมการและชาวบ้านชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 15 คน 2) นักท่องเที่ยวทั่วไป จำนวน 15 คน รวมทั้งหมดจำนวน 30 คน

3. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวนทั้งหมด 30 คน ได้แก่ 1) คณะกรรมการท่องเที่ยวและชาวบ้านชุมชนบ้านผารังหมี โดยเลือกมาจากกลุ่มคณะกรรมการและชาวบ้านที่มาจากชุมชนบ้านผารังหมี ใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้ที่สามารถให้ข้อมูลได้อย่างชัดเจน จำนวน 15 คน และ 2) นักท่องเที่ยวทั่วไป ที่เคยมาท่องเที่ยวที่ชุมชนบ้านผารังหมี เช่น นักท่องเที่ยวที่มาจากบ้านวังแสง ตำบลวังทรายพูน อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร และนักท่องเที่ยวที่มาจากบ้านป่าคาย ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เป็นต้น

4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสารข้อมูลจากบุคคลและข้อมูลที่เป็นภาพถ่ายบันทึกเพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ศึกษา ต่อไป โดยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ผู้ศึกษาในฐานะผู้รวบรวมข้อมูล จากเอกสารและ การสัมภาษณ์เชิงลึกแนวคำถาม (Interviewfrom) เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ระดับลึก (In-depth

Interview) ที่มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-EndedDiscussion) เพื่อให้ผู้ตอบและผู้สัมภาษณ์ ได้พูดคุยและตอบคาถามพร้อมทั้งการแสดงเหตุผลและความคิดเห็นของผู้ตอบไปด้วย พร้อมกับคณะผู้วิจัยจะใช้อุปกรณ์บันทึกความรู้ เช่น สมุดจดบันทึก เครื่องบันทึกเสียง และกล้องถ่ายภาพ เป็นต้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการเก็บรวบรวมข้อ มูลและป้องกันการลืมข้อมูลจนอาจให้เกิดความผิดพลาด หรือความบกพร่องขึ้นมาได้ แนวคำถามมีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่การให้ทำแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

ใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้ศึกษากำหนดขึ้นจากกรอบมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลหลักของหน่วยงานนั้นๆ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบถึงสภาพทั่วไปและปัญหาการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในฐานะผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษามีวิธีการดำเนินการเก็บข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาจากเอกสารที่เป็นการเก็บศึกษาข้อมูลจากเอกสารบทความวิชาการ วิทยานิพนธ์และวารสารงานวิจัยและสื่อต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ ซึ่งมีส่วนที่เป็นทางภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเอกสารที่นำมาจะมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมู่ที่ 3 บ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

2. การสำรวจพื้นที่บริบทจริงของชุมชน หมู่ที่ 3 บ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อศึกษาบริบทสภาพแวดล้อมในปัจจุบันสำหรับเป็นข้อมูลประกอบแนวทางในการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงเกษตร การสำรวจพื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้กำหนดคือเดือนมีนาคม 2565

3. การสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของชาวบ้านในชุมชนบ้านผารังหมี ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยมีชุดคำถาม 2 ชุด ได้แก่ 1) คณะกรรมการและชาวบ้านชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก 2) นักท่องเที่ยวทั่วไป นักท่องเที่ยวทั่วไปที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้ชุมชนบ้านผารังหมี ที่เคยไปท่องเที่ยวที่ชุมชนบ้านผารังหมี เช่น นักท่องเที่ยวจากบ้านวังแสง ตำบลวังทรายพูน อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิษณุโลก และนักท่องเที่ยวจากชุมชนบ้านป่าคาย ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

ผลการวิจัย

การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก โดยจะศึกษามุ่งเน้นการศึกษาสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่เชื่อมโยงกับเป้าหมาย เพื่อนำผลการศึกษามาเสนอแนะและพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวให้มีความพร้อมต่อการรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยมีความพร้อมด้านกิจกรรมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีอยู่แล้ว โดยมีการจัดการนำเที่ยวเชิงเกษตรให้เหมาะสมภายในชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1) เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

2) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

โดยมีการกำหนดขอบเขตพื้นที่คือชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งหมู่บ้านในตำบลไทรย้อยมี 14 หมู่บ้านโดยมีพื้นที่ศึกษาวิจัยดังนี้คือ หมู่ที่ 3 บ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1) คณะกรรมการท่องเที่ยวและชาวบ้านชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 15 คน

2) นักท่องเที่ยวทั่วไป ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 15 คน รวมทั้งหมดเป็นจำนวน 30 คน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1.1 คณะกรรมการท่องเที่ยวและชาวบ้านชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ดังนี้

จำแนกตามเพศ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้ เป็นเพศชาย จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 47.0 และเป็นเพศหญิง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.0

จำแนกตามอายุ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้ อายุต่ำกว่า 18 ปี จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 อายุ 20 – 30 ปี จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 อายุ 31 – 40 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 อายุ 41 – 50 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0 และอายุ 51 60 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 อายุ มากกว่า 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.0

จำแนกตามสถานภาพ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้ มีสถานภาพโสด จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 สมรส จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0 หย่าร้าง 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 และอื่นๆ ระบุ เป็น 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0

จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้ มีระดับการศึกษา ประถมศึกษา จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 80.0 มัธยมศึกษา จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 อนุปริญญา จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 ปริญญาตรี จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 ปริญญาโท 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 และอื่นๆระบุ จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0

จำแนกตามอาชีพ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้ มีอาชีพ นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 พนักงาน/ลูกจ้าง จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 ค้าขาย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 เกษตรกร จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 93.0 และอื่นๆระบุ จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0

จำแนกตามรายได้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้ มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 รายได้ 10,001 - 15,000 บาท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 รายได้ 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 93.0 และมากกว่า 20,000 บาท จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0

1.2 นักท่องเที่ยวทั่วไป ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ดังนี้

จำแนกตามเพศ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้ เป็นเพศหญิง จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 และเป็นเพศชาย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0

จำแนกตามอายุ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้ อายุต่ำกว่า 18 ปี จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 อายุ 20 – 30 ปี จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 อายุ 31 – 40 ปีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 อายุ 41 – 50 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.0 อายุ 51 – 60 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 47.0 และอายุ มากกว่า 60 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0

จำแนกตามสถานภาพ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้ สถานภาพโสด จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 27.0 สมรส จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 73.0 หย่าร้าง จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 และอื่นๆระบุ จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0

จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้ ระดับการศึกษา ประถมศึกษา จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 47.0 มัธยมศึกษา จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0อนุปริญญา จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 ปริญญาตรี จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 ปริญญาโท จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0 และอื่นๆระบุ จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0

จำแนกตามอาชีพ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้ มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0 พนักงาน/ลูกจ้าง จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 รับ

ราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0 ค้าขาย จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 เกษตรกร จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 74.0 และอื่นๆ ระบุ จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0

จำแนกตามรายได้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้ มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0 รายได้ 10,000 – 15,000 บาท จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0 รายได้ 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 และมากกว่า 20,000 บาท จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 67.0

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยงเชิงเกษตร

2.1 คณะกรรมการการท่องเที่ยวและชาวบ้านชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ดังนี้

1) **ด้านดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว** สรุปได้ว่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ มีกลุ่มการสร้างอาชีพที่ยั่งยืน สามารถสร้างรายได้เสริมให้แก่ชุมชนและชาวบ้าน ที่ชุมชนบ้านผารังหมี มีศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เป็นแบบอย่างในการสร้างอาชีพให้ผู้ที่เข้ามาศึกษาดูงาน

2) **ด้านความสะดวกสบายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว** สรุปได้ว่า เว็บไซต์ของชุมชนบ้านผารังหมี มีการเข้าถึงสะดวกรวดเร็วและมีการอัปเดตข้อมูลข่าวสารอยู่เสมอ ในการเดินทางสามารถเข้าเว็บไซต์เปิด Google Maps ที่สามารถพานักท่องเที่ยวมาถึงยังจุดหมาย นอกจากนี้ ทางชุมชนบ้านผารังหมียังมีบริการรถราง ที่สามารถพานักท่องเที่ยวเยี่ยมชมวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายของชาวบ้านชุมชนบ้านผารังหมี

3) **ด้านความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยว** สรุปได้ว่า การให้บริการของสถานที่ มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวทางชุมชนมีการพัฒนาการท่องเที่ยวตลอดและเน้นความสะดวกสะบายให้แก่นักท่องเที่ยวเป็นหลัก มีการได้รับการดูแลจากทางชุมชนที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ

4) **ด้านองค์ประกอบของการบริการ** สรุปได้ว่า ชุมชนบ้านผารังหมีมีการรักษาความปลอดภัยในชุมชน เพื่อดูแลนักท่องเที่ยวและชุมชนบ้านผารังหมียังมีโฮมสเตย์ที่พักที่จัดไว้สำหรับนักท่องเที่ยวที่มาค้างคืน การเข้าพักที่โฮมสเตย์ต้องมีการโทรจองล่วงหน้า เพื่อให้ทางชุมชนรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาได้อย่างเต็มที่ และทางชุมชนยังคอยประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

2.2 นักท่องเที่ยวทั่วไป ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ดังนี้

1) **ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว** สรุปได้ว่า ในชุมชนบ้านผารังหมีมีวัฒนธรรมที่ไม่เหมือนกับชุมชนอื่น มีจุดเด่นเป็นของตัวเอง เช่น ประเพณีบายศรีสู่ขวัญให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนบ้านผารังหมี ประเพณีนี้เป็นประเพณีที่หาชมได้ยากในยุคปัจจุบัน และชาวบ้านใน

ชุมชนมีความเป็นมิตรยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นกันเองที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ ความมีน้ำใจของคนในชุมชนทำให้นักท่องเที่ยวอยากจะกลับมาเที่ยวที่ชุมชนบ้านผารังหมีอีกครั้ง

2) **ด้านความสะดวกในการเข้าถึง** สรุปได้ว่า เว็บไซต์ของชุมชนบ้านผารังหมีมีการอัปเดตทุกสัปดาห์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวรับรู้ข่าวสารของชุมชนบ้านผารังหมีอยู่ตลอด ระยะเวลาในการเดินทางจากตัวเมืองพิษณุโลกเข้าไปยังชุมชนบ้านผารังหมีนั้นเพียง 85 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางโดยประมาณ 1 ชั่วโมง 30 นาที ถ้าเดินทางโดยใช้รถส่วนตัวจะสะดวกกว่า เพราะถนนทุกสายมีการเชื่อมต่อเข้าด้วยกันทำให้การเข้าถึงจากตัวเมืองพิษณุโลกไปยังชุมชนบ้านผารังหมีนั้นมีความสะดวกรวดเร็ว

3) **ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก** สรุปได้ว่า สิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ชุมชนบ้านผารังหมีมีปัจจัยพื้นฐานหลายอย่าง ดังนี้ การรักษาความปลอดภัยมีการเฝ้าเวรยาม ผลัดเปลี่ยนเวรกันมาทำหน้าที่ ทำให้มีความรู้สึกปลอดภัยทั้งร่างกายและทรัพย์สิน การบริการที่พักโฮมสเตย์มีบริการที่พักที่รองรับนักท่องเที่ยวได้เพียงพอ ในการบริการที่พักโฮมสเตย์เป็นโฮมสเตย์ที่พักเชิงธรรมชาติ ได้กลิ่นอายการพักอาศัยแบบดั้งเดิม การเดินทางภายในชุมชนจะมีการทำป้ายบอกทางให้กับนักท่องเที่ยวสามารถรับชมธรรมชาติได้อย่างเต็มที่

4) **ด้านสภาพแวดล้อม** สรุปได้ว่า ชุมชนบ้านผารังหมีเหมาะสมที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ลักษณะภูมิประเทศของไทย ส่วนใหญ่จะเป็นภูเขาสูง ที่ราบลุ่มตอนกลาง และที่ราบสูง ซึ่งจะมีอุณหภูมิโดยเฉลี่ย 32 องศาเซลเซียส ทำให้ชุมชนบ้านผารังหมีเหมาะสมที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพราะว่าชุมชนเป็นรูปวงกลมล้อมรอบด้วยภูเขา ทำให้บรรยากาศร่มรื่นเย็นสดชื่นตลอดเวลา ซึ่งบรรยากาศที่ดีในการท่องเที่ยว เกิดจากการมีระบบนิเวศของชุมชนที่สมบูรณ์ ส่งผลให้เกิดปัจจัยที่ดีต่อทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้นักท่องชื่นชอบมาเที่ยวที่ชุมชนบ้านผารังหมี

5) **ด้านข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว** สรุปได้ว่า ต้องมีการแก้ไขเพื่อที่จะพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้นกว่าเดิม ความปลอดภัยถือว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เพราะการรักษาความปลอดภัยของชาวบ้านที่จัดขึ้นมาเองนั้นอาจยังไม่ได้มาตรฐานเพียงพอ และในบางครั้งมีนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวและต้องการพักค้างคืนที่โฮมสเตย์บ้านผารังหมี แต่ไม่มีโฮมสเตย์เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยวจึงทำให้ต้องไปหาที่พักจากที่อื่นอาจทำให้เกิดความยากลำบากในการท่องเที่ยวครั้งนี้ ทางชุมชนบ้านผารังหมีต้องมีการพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิม เพื่อความสะดวกสบายในการเข้ามาท่องเที่ยว

ตอนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร บ้านผารัง ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

3.1 คณะกรรมการการท่องเที่ยวและชาวบ้านชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ดังนี้

1) **ด้านกิจกรรมรูปแบบสาธิตแหล่งท่องเที่ยว** สรุปได้ว่า กิจกรรมสาธิตการทอผ้าให้นักท่องเที่ยวชมถือว่ามีประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวอย่างมาก เพราะนักท่องเที่ยวสามารถนำไปปรับใช้ในการสร้างอาชีพของตนเองได้ และทางชุมชนยังมีการจัดรูปแบบการสาธิตกิจกรรมทางการเกษตร ที่สร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เช่น การสาธิตทอเสื่อจากต้นกกที่เป็นต้นไม้ที่ขึ้นตามธรรมชาติในชุมชนบ้านผารังหมี การสาธิตจักสานเข่งจากไม้ไผ่ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ภายในชุมชนบ้านผารังหมี และการสาธิตการทอผ้าที่เป็นวิธีการทอผ้าแบบดั้งเดิมที่ชาวบ้านทอใช้เองนำมาสาธิตให้กับนักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้ เป็นต้น

2) **ด้านกิจกรรมรูปแบบการให้ความรู้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร** สรุปได้ว่า การบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านผารังหมี มีการบรรยายหลายรูปแบบ เช่น การบรรยายเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์เป็นการบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการทำปุ๋ยอินทรีย์ชนิดต่างๆ

3) **ด้านรูปแบบจำหน่ายสินค้าชุมชน** สรุปได้ว่า การนำทรัพยากรธรรมชาติมาแปรรูป เพื่อจำหน่ายสินค้าของชุมชนบ้านผารังหมีนั้น เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ชาวบ้านในชุมชน โดยการแปรรูปสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ เช่น การจักสานสุ่มไก่หรือเข่งใส่ของที่ทำมาจากไม้ไผ่ การทอผ้าจากดั้งเดิมที่ทอใช้อยู่แล้วมาแปรรูปเพื่อจำหน่าย ซึ่งรูปแบบในการวางแผนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่างๆ จะมีการวางแผนโดยผู้นำชุมชนและกลุ่มสมาคมแม่บ้าน โดยมีการจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ Facebook : ผลิตภัณฑ์ตามวิถีชาวบ้านผารังหมี พิษณุโลก และช่องทาง Shopee : Sasithornbar มีการจัดส่งผ่านทางขนส่ง Kerry Express และ Flash Express เป็นต้น

4) **ด้านรูปแบบแนะนำธุรกิจเกษตร** สรุปได้ว่า ในอนาคตชุมชนบ้านผารังหมีคิดว่าจะสามารถขายแพ็คเกจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้มากกว่าเดิม เพราะการเปิดประเทศเริ่ม 1 พฤศจิกายน 2564 จึงทำให้เป็นการเปิดบ้านผารังหมีที่จะพัฒนาต่อยอดสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดการปรับตัวกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษา ชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีประเด็นที่สามารถมาอภิปรายผลได้ 2 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ด้านดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสะดวกสบายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยว ด้านองค์ประกอบ

ของการบริการ ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสภาพแวดล้อม และด้านข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ทั้ง 9 ด้าน ส่งผลต่อพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ทั้งนี้ เพราะคณะกรรมการและชาวบ้านมีการช่วยให้ความร่วมมือในการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ภายในชุมชนบ้านผารังหมี ให้เกิดประโยชน์แก่คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวที่ต้องการเข้าถึงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมและวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งชุมชนบ้านผารังหมีเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งเป็นแหล่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจ ชุมชนบ้านผารังหมีมีความสะดวกสบายในการเดินทาง มีป้ายบอกทางที่สามารถเข้าถึงชุมชนได้ ทำให้การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเป็นเรื่องง่าย สำหรับคนที่ต้องการจะมาท่องเที่ยวชุมชนบ้านผารังหมี มีบ้านพักโฮมสเตย์ที่คอยรองรับเพื่อให้เกิดความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ได้กล่าวถึงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวนั้นเป็นการสร้างความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวในการให้บริการด้านการท่องเที่ยวแก่ผู้มีเยี่ยมเยือน ซึ่งประกอบไปด้วยลักษณะสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว สิ่งที่เป็นสิ่งดึงดูดใจให้แก่นักท่องเที่ยวมาเที่ยวที่ชุมชนบ้านผารังหมี คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ มีกลุ่มการสร้างอาชีพต่างๆ ที่ยั่งยืน เป็นแบบอย่างในการสร้างอาชีพและเป็นที่ศึกษาดูงานของหน่วยงานต่างๆ ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ในการเข้าถึงเว็บไซต์ของชุมชนบ้านผารังหมี มีการเข้าถึงเว็บไซต์ที่สะดวกรวดเร็วและมีการอัปเดตข้อมูลข่าวสารของชุมชนอย่างรวดเร็วในทุกๆ สัปดาห์ และมีการปรับเปลี่ยนการทำเว็บไซต์ให้เข้ากับยุคสมัยใหม่ ด้านความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยว คุณภาพในการให้บริการของสถานที่ท่องเที่ยวมีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เพราะชุมชนบ้านผารังหมี มีการพัฒนาและเน้นความสะดวกสบายของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก เพื่อสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือนที่ชุมชนบ้านผารังหมี ที่สนใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวบ้านชุมชนบ้านผารังหมีที่มีความดั้งเดิมในขณะที่ยุคสมัยเปลี่ยนไป และด้านองค์ประกอบของการบริการ การให้บริการท่องเที่ยวสร้างความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวได้ โดยมีการรักษาความปลอดภัยในชุมชน การสร้างระบบเวรยามในชุมชนบ้านผารังหมี ที่มีชาวบ้านหมุนเวรกันมาทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยในชุมชน

ขณะที่การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านผารังหมี สอดคล้องกับแนวคิดหลักเกณฑ์การพิจารณาและการกำหนดศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวของปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ ตระกูล และพัชรินทร์ เสริมการดี (2556) กล่าวถึง ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความสวยงาม ลักษณะเด่นในตัวเอง ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ ความสำคัญของลัทธิและศาสนา บรรยากาศสภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติและวิถีชีวิต เพราะคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านผารังหมี มีเอกลักษณ์และมีจุดเด่นเป็นของตนเอง เช่น ประเพณีบายศรีสู่ขวัญให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งเป็น

ประเพณีที่หาชมได้ในยุคปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีทรัพยากรธรรมชาติของสถานที่ที่งดงาม ทำให้เกิดความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวที่มาชุมชนบ้านผารังหมี, ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ได้แก่ สภาพของเส้นทางท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทางระยะเวลาจากตัวเมืองไปยังแต่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหาร เครื่องดื่ม สถานบริการต่างๆ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และการรักษาความปลอดภัย เพราะการอำนวยความสะดวกในพื้นที่ชุมชนบ้านผารังหมี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานและการอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว การมีบริการที่พักโฮมสเตย์ที่รองรับนักท่องเที่ยวได้เพียงพอต่อการต้องการของนักท่องเที่ยว การอำนวยความสะดวกในการเดินทาง ภายในชุมชนบ้านผารังหมีที่มีการทำป้ายบอกทางให้แก่นักท่องเที่ยว สามารถรับชมธรรมชาติภายในชุมชนได้อย่างเต็มที่ ด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพทางกายภาพ สภาพอากาศ ระบบนิเวศและสภาพอื่นๆของแหล่งท่องเที่ยวและด้านข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อจำกัดด้านพื้นที่ข้อจำกัดทางด้านบริการสาธารณูปโภค ปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว เพราะ ลักษณะภูมิประเทศของอำเภอเนินมะปราง สภาพทั่วไปเป็นพื้นที่ราบชายเขา ไม่มีแหล่งต้นน้ำลำธาร มีอุณหภูมิ 32 องศาเซลเซียส ซึ่งเหมาะสมสำหรับเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชุมชนบ้านผารังหมี มีลักษณะเป็นรูปวงกลมที่สามารถขี่รถจักรยานวนเที่ยวได้ มีธรรมชาติล้อมรอบ ทำให้บรรยากาศในชุมชนมีความร่มรื่นสดชื่นตลอดเวลา

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ด้านกิจกรรมรูปแบบสาธิตแหล่งท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมรูปแบบการให้ความรู้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านรูปแบบจำหน่ายสินค้าชุมชนและด้านรูปแบบแนะนำธุรกิจเกษตร ทั้ง 4 ด้าน ส่งผลต่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ชุมชนบ้านผารังหมี มีกิจกรรมรูปแบบสาธิตแหล่งท่องเที่ยว โดยแบ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ 5 แหล่ง ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ที่ 1 กลุ่มทอเสื่อกก แหล่งเรียนรู้ที่ 2 กลุ่มทอผ้า แหล่งเรียนรู้ที่ 3 กลุ่มแปลงนาสาธิต แหล่งเรียนรู้ที่ 4 กลุ่มการแปรรูปผลิตภัณฑ์ และแหล่งเรียนรู้ที่ 5 กลุ่มโฮมสเตย์ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นกิจกรรมสาธิตแหล่งท่องเที่ยวที่แสดงถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณีที่สื่อให้เห็นวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม โดยรูปแบบกิจกรรมที่สาธิตนั้น คือ สาธิตวิธีการทอผ้าอย่างละเอียด ที่นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้การทอผ้าอย่างมืออาชีพจากชาวบ้านชุมชนบ้านผารังหมี นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้และนำการทอผ้าไปปรับใช้ในการสร้างอาชีพของตนเองได้ หรือการสาธิตการทอเสื่อกกจากต้นกกเป็นต้นไม้ที่ขึ้นตามธรรมชาติสามารถนำมาทำเป็นเสื่อกก ที่ไว้ใช้ในการปูนั่ง และมีรูปแบบการให้ความรู้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการบรรยายเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ ในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่นักท่องเที่ยวจะสามารถนำไปต่อยอดความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยเรียนรู้จากการสาธิตของชาวบ้านชุมชนบ้านผารังหมี ซึ่งเกษตรอินทรีย์ที่นำมาสาธิตเป็นของง่ายๆ ที่หาได้ตามทั่วไป เช่น เศษอาหารจากการกินเหลือ เป็นต้น และยังมีการจำหน่ายสินค้าชุมชนเป็นสินค้าที่ทำมาจากทรัพยากรธรรมชาติ

ของชุมชนบ้านผารังหมี เช่น การนำข้าวมาขายเป็นพันธ์ข้าวปลูกมาใส่แพ็คเกจและนำไปขายในรูปแบบของฝากชุมชนบ้านผารังหมี ซึ่งของฝากจากบ้านผารังหมียังมีอีกมาก เช่น สุ่มไก่ เข่งใส่ของและผ้าทอ เป็นต้น ซึ่งภายในอนาคตชุมชนบ้านผารังหมี คาดการณ์ว่า จะมีการขายแพ็คเกจการท่องเที่ยวได้มากกว่าเดิม เพราะทางชุมชนจะพัฒนาและต่อยอดสิ่งที่มีอยู่ให้ดีกว่าเดิมและอาจนำเทคโนโลยีต่างๆเข้ามาช่วยพัฒนาชุมชนบ้านผารังหมี ให้เกิดการปรับตัวเข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนไปได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เทพกร ณ สงขลา (2554) ได้นำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่าแต่ละแหล่งท่องเที่ยวจะเน้นกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใด ขึ้นอยู่กับประเภทของนักท่องเที่ยวและลักษณะกิจกรรมการเกษตรของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ดังนี้ 1) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรรูปแบบการสาธิตแหล่งท่องเที่ยวที่ เน้นกิจกรรมการสาธิต ได้แก่ ฟาร์มเพาะเห็ด ฟาร์มเลี้ยงผึ้ง และแปรรูปอาหาร แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้จะเตรียมขั้นตอนต่างๆ ของการผลิตทั้งวัตถุดิบและวัสดุอุปกรณ์ เพื่อสาธิตต่อนักท่องเที่ยวที่เยี่ยมชมกิจกรรมท่องเที่ยวประเภทนี้ ได้แก่ กลุ่ม นักศึกษาที่มาศึกษาดูงาน หรือนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและต้องการประสบการณ์ไป พัฒนาอาชีพเกษตรของตนเอง เพราะกิจกรรมที่สาธิตวิธีการทอผ้าอย่างละเอียดของชุมชนบ้านผารังหมี ที่ชาวบ้านมาสาธิตให้นักท่องเที่ยวได้ชมนั้น นักท่องเที่ยวสามารถนำมาปรับใช้ในการสร้างอาชีพของตนเองได้ มีการสาธิตรูปแบบกิจกรรมทางการเกษตร เช่น การสาธิตทอเสื่อกก, การสาธิตสานเข่ง เป็นต้น 2) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรรูปแบบการให้ความรู้ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้งหมดมีกิจกรรมการให้ความรู้ แต่มิใช่กิจกรรมหลักของแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด มีแหล่งท่องเที่ยวบางประเภทเท่านั้นที่เน้นกิจกรรมการใช้ความรู้ทางการเกษตร ได้แก่ ฟาร์มเกษตรอินทรีย์ มีการเตรียมสถานที่ การบรรยายและวิทยากร ให้ความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ กิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทแบบนี้เน้นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการหาความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร เพราะ รูปแบบการให้ความรู้เป็นแบบการบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ โดยการสาธิตของชาวบ้านเป็นการเปิดการเรียนรู้การทำปุ๋ยแบบเกษตรอินทรีย์ที่นำวัสดุธรรมชาติมาทำเป็นปุ๋ย เช่น เศษอาหารจากการกินเหลือหรือพวกเปลือกสับปะรด เป็นต้น 3) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรรูปแบบจำหน่ายสินค้าชุมชน แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีการจำหน่ายผลผลิตและผลิตภัณฑ์การเกษตร แต่โดยภาพรวมแล้วการจำหน่ายสินค้าให้นักท่องเที่ยว มิใช่กิจกรรมหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรช้างกลาง มีเพียงแหล่งท่องเที่ยวกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่รวบรวมสินค้าชุมชนเพื่อการจำหน่าย โดยมีการสาธิตการแปรรูปขนมชนิดต่างๆ ร่วมด้วย เพราะการจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรนั้น เป็นสินค้าที่ทำมาจากทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนบ้านผารังหมี เช่น การนำข้าวมาขายเป็นพันธ์ข้าวปลูกหรือการนำข้าวมาสีในโรงสีข้าวของชุมชน เพื่อนำมาใส่แพ็คเกจและนำไปขายใน รังหมีได้ทำการแปรรูป เพื่อส่งจำหน่ายในช่องทางต่างๆ 4) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรรูปแบบแนะนำธุรกิจเกษตร กิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบนี้ เป็นจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว

ฟาร์มเลี้ยงผึ้ง และฟาร์มเพาะเห็ดเกษตรกรจากพื้นที่ต่างๆ เดินทางมาท่องเที่ยวในรูปแบบการศึกษาดูงาน แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้นอกจากจะให้ข้อมูลด้านการผลิตและการลงทุน แล้วยังผลิตวัสดุอุปกรณ์การเลี้ยงผึ้งและการเพาะเห็ดเพื่อจำหน่ายให้ผู้สนใจลงทุนธุรกิจดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย

1. ควรพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ควรมีจุดบริการนักท่องเที่ยวทันสมัยและสามารถติดต่อได้ในช่วงเวลาปกติควรมีห้องน้ำสะอาดและถูกสุขลักษณะ จากการสอบถาม พบว่าเป็นเพศหญิงมากกว่า ดังนั้น ควรพัฒนาห้องน้ำที่เหมาะสำหรับเพศหญิง เช่น ห้องน้ำที่สะอาดและปลอดภัย เป็นต้น

2. ควรพัฒนาที่พักโฮมสเตย์ ควรพัฒนาด้านความเหมาะสมของราคา เนื่องจากราคาของที่พักโฮมสเตย์ค่อนข้างสูง หากเทียบกับบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้รับ จึงควรมีการกำหนดราคาที่พักอย่างชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกัน

3. ควรพัฒนาความน่าสนใจความสวยงามและความสะอาดภายในของแหล่งท่องเที่ยว ควรมีการปรับภูมิทัศน์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมสร้างความโดดเด่นเอกลักษณ์ในผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวให้มีความแตกต่างกัน

4. ควรพัฒนาการให้บริการจากธนาคารที่มีตู้กดเอทีเอ็มตามแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว หรือการโอนเงินผ่านระบบพร้อมเพย์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลกระทบในด้านต่างๆ ที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาและป้องกันความเสียหายที่เกิดจากผลกระทบด้านลบ

2. ควรมีการศึกษาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมโดยชุมชนเพื่อให้ชุมชนได้เข้ามา มีบทบาทด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาชุมชนบ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อค้นหารูปแบบการท่องเที่ยวที่แปลกใหม่ น่าสนใจและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้

เอกสารอ้างอิง

ฉันทัช วรรณถนอม. (2552). **ความหมายและความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว.** (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก : https://tourismatbuu.wordpress.com./, สืบค้น 15 กันยายน 2564.

เทพกร ณ สงขลา. (2554). **ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับการจัดการทรัพยากรเกษตรของชุมชน: กรณีศึกษาท่องเที่ยวเชิงเกษตรช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช.** (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก : https://kukr2.lib.ku.ac.th/, สืบค้น 15 กันยายน 2564.

เทพกร ณ สงขลา (2554). **รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร.** (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก : https://kb.psu.ac.th/, สืบค้น 26 กันยายน 2564.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). **แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว.** (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก : http://digital_collect.lib.buu.ac.th/, สืบค้น 15 กันยายน 2564.

ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และพัชรินทร์ เสริมการดี. (2556). **หลักเกณฑ์การพิจารณาและการกำหนดศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว.** (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก : File:///C:/Users/acer/Downloads/pattamaporn/, สืบค้น 26 กันยายน 2564.

แรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) กรณีศึกษาในตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

Motivation for performing duties of village health volunteers (VHV) in surveillance and prevention of novel coronavirus disease 2019 (COVID-19) case study in Ban Khlong Sub-district, Mueang District, Phitsanulok Province

ธัญญารัตน์ สวาทวงค์[1] ปาริฉัตร ไทยพ่วง[2] พัชรนันท์ รัตนา[3] ภาณุวัฒน์ พาต่อ[4] และ จุฑาธิป ประดิพัทธ์นฤมล[5]
Thanyarat Sawatwong Parichat Thaipung Patcharanan Rattana Phanuwat Phato and Chuthatip Pradipatnaruemol

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และ 2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) กรณีศึกษาในตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 87 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลวิจัยพบว่า

1) ผลการศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) มีทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ แรงจูงใจด้านความมั่นคง แรงจูงใจด้านสังคม แรงจูงใจด้านชื่อเสียง แรงจูงใจด้านอำนาจ แรงจูงใจด้านความสามารถ แรงจูงใจด้านความสำเร็จ และแรงจูงใจด้านการเงิน ส่งผลต่อแรงจูงใจใน

[1] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล thanyarat.saw@psru.ac.th เบอร์โทร 062-3100756

[2] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล parichat.tha@psru.ac.th เบอร์โทร 098-2866848

[3] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล patcharanan.r@psru.ac.th เบอร์โทร 064-2351341

[4] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล phanuwat4140@gmail.com เบอร์โทร 094-9381746

[5] อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล Chuthatip291@gmail.com เบอร์โทร 063-9561551

การปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ทั้งนี้ เพราะการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ไม่มีความมั่นคงในค่าตอบแทน แต่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) นั้นร่วมใจกันทำงาน เนื่องจากเป็นอาชีพที่ตนมีใจรักและเป็นการเสียสละเพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ในชุมชน ซึ่งในการทำงานจะต้องมีการทำงานร่วมกันเป็นทีม และได้รับอบรมจากเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่ให้แก่คนในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันก่อนลงพื้นที่ปฏิบัติงาน และในอนาคตการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาจจะมีการได้รับความก้าวหน้าในการเปลี่ยนแปลงอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ให้เป็นยุค 4.0 โดยการใช้เทคโนโลยีเข้ามาสื่อสารในการทำงาน เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จได้เร็วยิ่งขึ้น

2) ผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) มีทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยทางด้านสถานการณ์ ปัจจัยการรับรู้บทบาท ปัจจัยความสามารถและทักษะ และปัจจัยจูงใจ ส่งผลต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ทั้งนี้ เพราะในสถานการณ์ปัจจุบันมีการแพร่ระบาดโควิด-19 มากขึ้น โดยกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จะได้รับการฝึกอบรมจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เพื่อให้สามารถดูแลและเข้าถึงสุขอนามัยของคนในชุมชน ในการปฏิบัติหน้าที่แต่ละครั้ง ทางกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จะใช้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ในการดูแลประชาชนในหมู่บ้าน โดยปฏิบัติตามมาตรการต่างๆที่ทางเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) กำหนดไว้

คำสำคัญ : แรงจูงใจ, การปฏิบัติหน้าที่, อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the motivation for performing duties of village health volunteers (VHV) and 2) to study the factors influencing the performance of village health volunteers (VHV) in Surveillance and prevention of novel coronavirus disease 2019 (COVID-19) case studies in Ban Khlong Subdistrict, Mueang District, Phitsanulok Province is a qualitative research The sample consisted of 87

people. The tools used for data collection were interview form, data analysis by content analysis.

1) The results of the study on the motivation for performing duties of village health volunteers (VHV) in surveillance and prevention of the novel coronavirus disease 2019 (COVID-19) consisted of 7 aspects: stability social motivation reputation motivation power motivation competence motivation success motivation and financial incentives Affects the motivation to perform the duties of village health volunteers (Vol.) in surveillance and prevention of the novel coronavirus disease 2019 (COVID-19) There is no stability in compensation. But village health volunteers (VHVs) are working together. Because it is a career that they love and sacrifice to help their fellow human beings in the community. In which work must be done together as a team. and received training from the hospital staff in order to disseminate the knowledge gained to the people in the community There was an exchange of knowledge with each other before going to the operation site. And in the future, being a village health volunteer (VHV) may receive progress in changing village health volunteers. (VHV) to be in the 4.0 era by using technology to communicate in work Increase operational efficiency to achieve faster success.

2) The results of the study of factors influencing the duties of village health volunteers (VHVs) in surveillance and prevention of novel coronavirus disease 2019 (COVID-19) consisted of 4 aspects: the situation role recognition factor Abilities and Skills Factors and motivating factors Affects the factors influencing the duties of village health volunteers (VHVs) in surveillance and prevention of the novel coronavirus disease 2019 (COVID-19). The epidemic of COVID-19 is increasing, with a group of village health volunteers (VHVs) will receive training from public health officials. To be able to take care and access to the health of people in the community in performing each duty The Village Health Volunteer Group (VHV) will use their abilities to the fullest in taking care of the people in the village. By following the measures that the staff of the Tambon Health Promoting Hospital (Hospital Sor.)

Keywords : motivation, performance of duties, village health volunteers (VHV)

บทนำ

เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ในกว่า 200 ประเทศและเขตปกครองทั่วโลกถือเป็นโรคอุบัติใหม่ที่จัดเป็นภัยความมั่นคงรูปแบบหนึ่ง ซึ่งปรากฏจำนวนผู้ติดเชื้อทั่วโลกเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในยุโรปและสหรัฐฯ ทั้งนี้ การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อมิติทางด้านภูมิรัฐศาสตร์และระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยมีแนวโน้มว่าหลายประเทศจะให้ความสำคัญกับกิจการภายในประเทศมากขึ้นจากแนวคิดชาตินิยมท่ามกลางความล้มเหลวในการแก้ปัญหาขององค์การระหว่างประเทศและความร่วมมือระดับภูมิภาค

กระทรวงสาธารณสุขจึงได้มีนโยบายให้กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้คัดเลือกชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้านและได้รับการอบรมตามหลักสูตรที่กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดบทบาทหน้าที่ในฐานผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมสุขภาพอนามัยและด้านสาธารณสุขอื่นๆ ซึ่งในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) โดยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีบทบาทอย่างมากในการดูแลและยับยั้งการแพร่ระบาดในแต่ละพื้นที่ของหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จะต้องเตรียมความพร้อมในการดูแลและบริการด้านสาธารณสุขแก่ประชาชนทุกครัวเรือนในแต่ละพื้นที่ที่ตนเองได้รับมอบหมายให้ไปตรวจสอบและป้องกันเพื่อไม่ให้เชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) แพร่กระจายไปแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จะต้องติดตามรายชื่อที่มีรายงานการระบาดในชุมชนจากเว็บไซต์กรมควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จะต้องมีความรู้และเข้าใจโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID- 19) โดยเฉพาะการรู้จักวิธีการป้องกันโรคด้วยการกินร้อน ช้อนกลาง ล้างมือ สวมหน้ากากอนามัย ออกกำลังกาย รู้กลไกการดูแลเฝ้าระวังเพื่อป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ในพื้นที่ประสานเตรียมความพร้อมของชุมชนร่วมกับผู้นำ แกนนำ เครือข่ายและเจ้าหน้าที่รู้จักการสำรวจสุขภาพของตนเอง เนื่องจากหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) คือการเยี่ยมบ้านในพื้นที่ของตนเองทำให้การดูแลสุขภาพตนเองเป็นเรื่องสำคัญ ดังนั้นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จึงมีบทบาทสำคัญในการหยุดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ได้โดยเฉพาะในระดับชุมชน ซึ่งเป็นการป้องกันในระดับแรกก่อนที่จะมีมาตรการป้องกันในระดับที่ใหญ่ขึ้น จำเป็นอย่างยิ่งที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) เป็นอย่างดีและพร้อมที่จะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณสุขที่สำคัญของชุมชนต่อไป (สำเริง แหยงกระโทก และคณะ, 2563)

หากไม่มีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาจทำให้สังคมไม่สามารถเป็นไปด้วยความผาสุกได้ ทั้งนี้ เพราะปัจจุบันสถานการณ์ในชุมชนมีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) จำนวนมาก ทำให้การปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ช่วยเหลือได้ไม่ทั่วถึงทุกพื้นที่ชุมชน จำเป็นต้องมีการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและสร้างความตระหนักเกี่ยวกับ Social Distancing ด้วยการออกเคาะประตูบ้านให้ความรู้และเผยแพร่สื่อความรู้แก่ประชาชนรวมถึงการให้ความรู้ผ่านช่องทางต่างๆตามวิถีชุมชน ร่วมสร้างมาตรการ Social Distancing ในชุมชนด้วยการจัดสภาพแวดล้อมในชุมชน ร่วมเป็นทีมตั้งด่านชุมชนให้ความรู้และคัดกรองกลุ่มเสี่ยง ร่วมเป็นทีมเฝ้าระวัง ติดตาม ตักเตือน แนะนำในกรณีที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรการฯ รวมถึงในกรณีกลุ่มเสี่ยงที่ต้องกักกันตัวอยู่ที่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ร่วมเป็นทีมเฝ้าระวังติดตามให้ผู้ถูกกักกันและเป็นต้นแบบในการปฏิบัติตัวด้าน Social Distancing ให้กับประชาชนด้วยการจัดงานวันอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) แห่งชาติกำหนดรูปแบบการจัดงานศพและรูปแบบการจัดงานบุญ

จากบทบาทและความสำคัญของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ดังกล่าว คณะกลุ่มผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) กรณีศึกษาในตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เพราะจากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นทำให้เห็นความสำคัญของอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.)อย่างมาก หากไม่มีอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ประชาชนจะไม่มีสิทธิ์เข้าถึงอนามัยโลกและประชาชนจะขาดความรู้ความเข้าใจ ทั้งนี้จะไม่มีแนวทางในการปฏิบัติต่อชุมชน ไม่มีการเฝ้าระวังที่จะเกิดในชุมชน ไม่มีความรับผิดชอบต่อชุมชนและจะไม่มีแนวทางในการแก้ปัญหาในด้านสาธารณสุขในชุมชน ด้วยเหตุผลนี้กระทรวงสาธารณสุขจึงได้ตั้งอาสาสมัครสาธารณสุขขึ้นมาเพื่อเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาวะในชุมชนและการดูแลสุขภาพในชุมชนที่จะเกิดขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) กรณีศึกษาในตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) กรณีศึกษาในตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

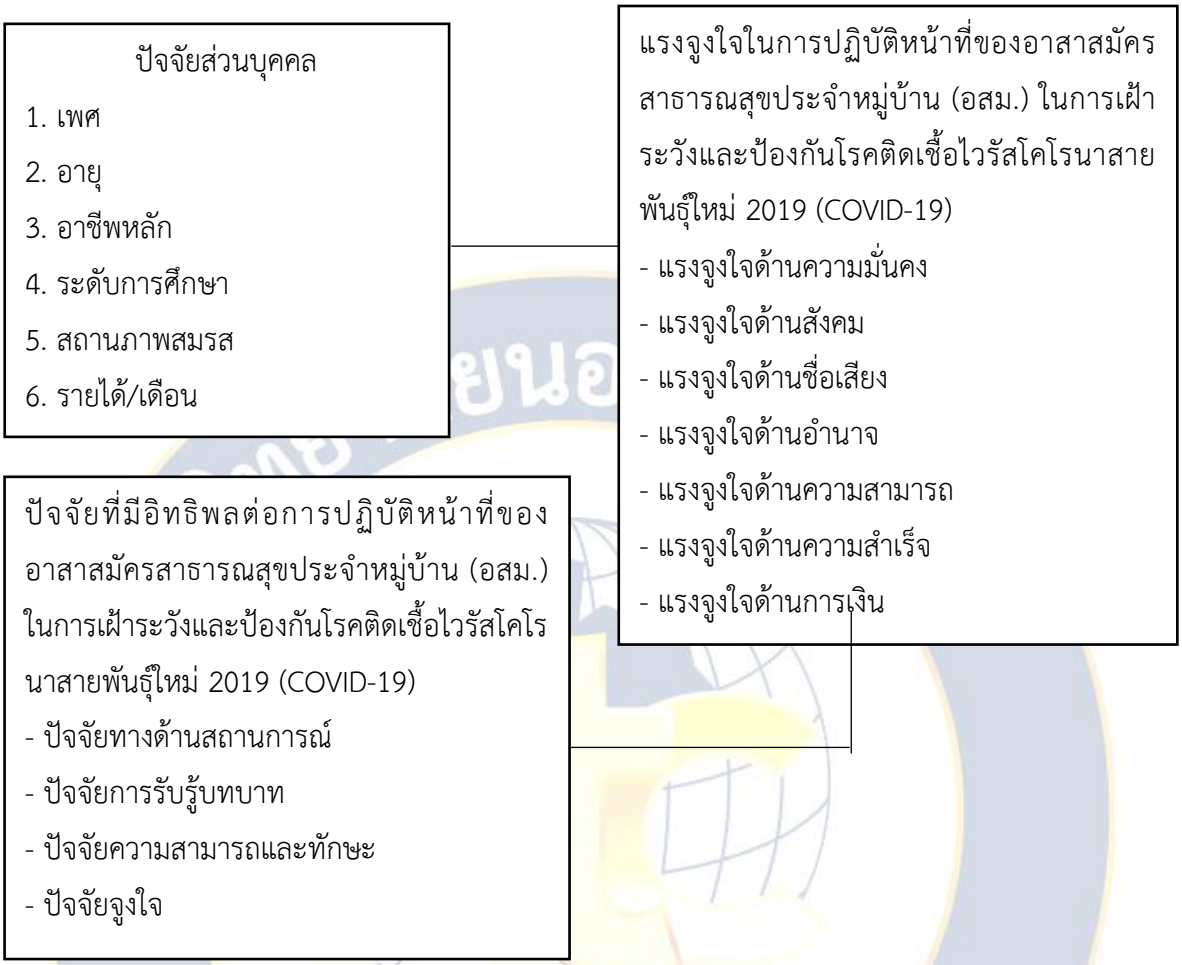

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในพื้นที่ตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีจำนวนทั้งสิ้น 87 คน แบ่งเป็นชายจำนวน 12 คน และเป็นเพศหญิงจำนวน 75 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในพื้นที่ตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวนทั้งหมด 87 คน มีทั้งหมด 5 หมู่บ้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

แบบสัมภาษณ์

การใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เพื่อดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้แนวคิดและทฤษฎีมาประกอบการสร้างข้อถาม สร้างจากแนวคิดทฤษฎีและข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ แบ่งออกตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) แบ่งออกเป็น 7 ด้านแรงจูงใจด้านความมั่นคง แรงจูงใจด้านสังคม แรงจูงใจด้านชื่อเสียง แรงจูงใจด้านอำนาจ แรงจูงใจด้านความสามารถ แรงจูงใจด้านความสำเร็จ แรงจูงใจด้านการเงิน

วัตถุประสงค์ที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ ปัจจัยทางด้านสถานการณ์ ปัจจัยการรับรู้บทบาท ปัจจัยความสามารถและทักษะ และปัจจัยจูงใจ

วิธีการตรวจสอบข้อมูล

วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบข้อมูล เพื่อพิจารณาว่าข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้นั้นมีคุณภาพน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใดและมีความครบถ้วนสมบูรณ์หรือไม่ ดังนี้

1. ดัดแปลงหรือใส่ความคิดเห็นของนักวิจัยลงไป ดังนั้น นักวิจัยเชิงคุณภาพจึงจำเป็นต้องทำการบันทึกพัฒนาโดยละเอียดทุกครั้งภายหลังจากเสร็จสิ้นการเก็บข้อมูลและควรทำทันที

2. บุคคลที่อยู่ในสนามวิจัยหรือปรากฏการณ์ที่ศึกษาอ่านข้อมูลเพื่อตรวจสอบรองรับความถูกต้อง การให้บุคคลที่อยู่ในสนามวิจัยซึ่งรับรู้ปรากฏการณ์ที่ศึกษาช่วยบันทึกข้อมูลในส่วนที่เป็นการบันทึกทบทวนหรือการวิเคราะห์ตีความเบื้องต้นหรือแม้กระทั่งการวิเคราะห์ขั้นสุดท้ายว่าตามที่นักวิจัยได้บันทึกและวิเคราะห์ไว้นั้นตรงกับสภาพการณ์ที่เป็นจริงมากน้อยเพียงใด และหากได้รับการยอมรับและยั่งยืนยันว่าถูกต้องตรงตามความเป็นจริงก็เป็นการสร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูลได้เป็นอย่างมาก

3. การตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) คือ การเปรียบเทียบข้อค้นพบของปรากฏการณ์ที่ศึกษาจากแหล่งข้อมูลมองที่ต่างกันนักวิจัยจำนวนมากคาดว่าวิธีการตรวจสอบสามเส้าเป็นแนวทางสำหรับการยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูลสิ่งที่ค้นพบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยขอให้ทางมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามออกหนังสืออนุญาตในการลงพื้นที่สัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในพื้นที่

ตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 5 หมู่บ้าน เพื่อเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) มีจำนวน 87 คน

2. ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) พร้อมการบันทึกภาพและเสียงขณะการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผลการวิจัย

การศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (covid-19) กรณีศึกษาในตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) กรณีศึกษาในตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) กรณีศึกษาในตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

โดยมีการกำหนดขอบเขตพื้นที่คือพื้นที่ในตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวนทั้งหมด 5 หมู่บ้าน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 12 คน

2. กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 22 คน

3. กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 21 คน

4. กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 15 คน

5. กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 17 คน มีจำนวนทั้งสิ้น 87 คน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

จากการสัมภาษณ์กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้ เป็นเพศชาย จำนวน 1 คน และเป็นเพศหญิง จำนวน 11 คน มีอายุ 41-45 ปี จำนวน 4 คน อายุ 46-50 ปี

จำนวน 4 คน อายุ 51-55 ปี จำนวน 2 คน และอายุ 56-60 ปี จำนวน 2 คน มีอาชีพ ค้าขาย จำนวน 3 คน เจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 4 คน สมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 2 คน รับจ้างทั่วไป จำนวน 2 คน และว่างงาน จำนวน 2 คน ระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 4 คน และระดับมัธยมศึกษา จำนวน 8 คน มีสถานภาพ สมรส จำนวน 6 คน และหม้าย จำนวน 6 คน รายได้ 600-700 บาท/เดือน จำนวน 1 คน รายได้ 4,000– 6,500 บาท/เดือน จำนวน 7 คน และรายได้ 10,000 –10,800 บาท/เดือน จำนวน 4 คน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้ เป็นเพศชาย จำนวน 2 คน และเพศหญิง จำนวน 20 คน มีอายุ 45-50 ปี จำนวน 6 คน อายุ 51-55 ปี จำนวน 6 คน อายุ 56-60 ปี จำนวน 7 คน และอายุ 61-65 ปี จำนวน 3 คน มีอาชีพ ค้าขาย จำนวน 5 คน เจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 4 คน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 8 คน รับจ้างทั่วไป จำนวน 3 คน และแม่บ้าน จำนวน 2 คน ระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 8 คน ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 12 คน และระดับปวส. จำนวน 2 คน มีสถานภาพ สมรส จำนวน 14 คน หม้าย จำนวน 6 คน และโสด จำนวน 2 คน รายได้ 600–900 บาท/เดือน จำนวน 5 คน รายได้ 3,000–4,000 บาท/เดือน จำนวน 4 คน รายได้ 5,000-6,000 บาท/เดือน จำนวน 4 คน รายได้ 8,000-9,500 บาท/เดือน จำนวน 4 คน และรายได้ 10,000–10,500 บาท/เดือน จำนวน 5 คน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้ เป็นเพศชาย 2 คน และเพศหญิง 19 คน มีอายุ 45-50 ปี จำนวน 11 คน อายุ 51-55 ปี จำนวน 4 คน อายุ 56-60 ปี จำนวน 4 คน และอายุ 61-65 ปี จำนวน 2 คน มีอาชีพ ค้าขาย จำนวน 6 คน เจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 3 คน สมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 8 คน รับจ้างทั่วไป จำนวน 3 คน และว่างงาน จำนวน 1 คน มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 7 คน ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 12 คน และระดับปวส. จำนวน 2 คน มีสถานภาพ สมรส จำนวน 14 คน หม้าย จำนวน 5 คน และโสด จำนวน 2 คน รายได้ 600-1,000 บาท/เดือน จำนวน 2 คน รายได้ 4,000–6,500 บาท/เดือน จำนวน 8 คน รายได้ 8,000-9,000 บาท/เดือน จำนวน 8 คน และรายได้ 10,000–10,800 บาท/เดือน จำนวน 4 คน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้ เป็นเพศชาย 2 คน และเพศหญิง จำนวน 13 คน มีอายุ 45-50 ปี จำนวน 5 คน อายุ 51-55 ปี จำนวน 5 คน อายุ 56-60 ปี จำนวน 3 คน และอายุ 61-65 ปี จำนวน 2 คน มีอาชีพ เจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 1 คน รับจ้างทั่วไป จำนวน 1 คน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 13 คน มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 7 คน ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 5 คน ระดับปวส. จำนวน 1 คน

และระดับปริญญาตรี จำนวน 2 คน มีสถานภาพ สมรส จำนวน 12 คน หม้าย จำนวน 2 คน และโสด จำนวน 1 คน รายได้ 1,000–2,000 บาท/เดือน จำนวน 7 คน รายได้ 3,000–4,000 บาท/เดือน จำนวน 5 คน รายได้ 5,000–6,000 บาท/เดือน จำนวน 2 คน และรายได้ 9,000–9,500 บาท/เดือน จำนวน 1 คน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้ เป็นเพศชาย 5 คน และเพศหญิง จำนวน 12 คน มีอายุ 45-50 ปี จำนวน 5 คน อายุ 51-55 ปี จำนวน 4 คน อายุ 56-60 ปี จำนวน 4 คน และอายุ 61-65 ปี จำนวน 4 คน มีอาชีพ ค้าขาย จำนวน 5 คน เจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 2 คน รับจ้างทั่วไป จำนวน 6 คน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 4 คน มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 6 คน ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 8 คน และระดับปวส. จำนวน 3 คน มีสถานภาพสมรส จำนวน 9 คน หม้าย จำนวน 6 คน และโสด จำนวน 2 คน รายได้ 1,000-1,500 บาท/เดือน จำนวน 4 คน รายได้ 7,000–8,000 บาท/เดือน จำนวน 5 คน รายได้ 9,000–10,000 จำนวน 4 คน และรายได้ 10,500–10,800 บาท/เดือน จำนวน 4 คน

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19)

1. ผลการวิเคราะห์แรงจูงใจด้านความมั่นคง สรุปได้ว่า การเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ไม่ได้มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน แต่ก็ยังคงได้สิทธิต่างๆระหว่างการปฏิบัติงาน และการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ไม่มีผลกระทบต่อครอบครัวเนื่องจากปฏิบัติงานในเวลาที่ว่าง ส่วนทางครอบครัวของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ก็ยังสนุนสนับในการทำจิตอาสาครั้งนี้ด้วย และทางด้านอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ยังได้รับความรู้จากการอบรมให้ความรู้ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) มาดูแลครอบครัวอีกด้วย

2. ผลการวิเคราะห์แรงจูงใจด้านสังคม สรุปได้ว่าเกี่ยวข้องกันกับการปฏิบัติงานค่อนข้างสูง เพราะการมีแรงจูงใจในการประสานงานและการอยู่ร่วมกันจะทำให้งานก้าวหน้าต่อไปได้ เพราะการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขนั้นจะต้องทำเป็นทีมและลงพื้นที่พร้อมๆกัน เวลามีปัญหาก็ต้องช่วยกันและแก้ไขปัญหาต่างๆให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี ดังนั้นแรงจูงใจทางด้านสังคมจึงเกี่ยวเนื่องกับการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อให้เกิดความรักและความสามัคคีในหมู่คณะ ส่วนมากจะเน้นไปที่การให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือกันเวลามีปัญหา เน้นไปที่การทำงานร่วมกันโดยไม่มีข้อกังขาต่อกัน แรงจูงใจด้านสังคมมีความเกี่ยวข้องอย่างมาก เขาอย่างที่สรุปไปข้างต้นนั้นไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่

สาธารณสุขแก่ประชาชนทั่วไปก็ต้องทำงานร่วมกันในการติดต่อประสานงานและเตรียมบุคลากรทางแพทย์ให้พร้อม ทำการจัดอบรมต่างๆและสร้างความรู้ให้กับคนในหมู่บ้านมากขึ้น

3. ผลการวิเคราะห์แรงจูงใจด้านชื่อเสียง สรุปได้ว่าแรงจูงใจด้านชื่อเสียงเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ค่อนข้างมาก จากการสรุปผลสัมภาษณ์นั้นแรงจูงใจด้านชื่อเสียงจะทำให้เป็นที่ยอมรับในสังคม และนั่นส่งผลต่อการทำงานที่ง่ายขึ้น โดยสิ่งที่เป็นแรงจูงใจทางด้านชื่อเสียงที่ชัดเจนในการที่ทำให้ทุกคนต้องการคือ คนที่มีใบประกอบวิชาชีพ เพราะคนที่มีใบประกอบวิชาชีพจะทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อถือในการร่วมลงพื้นที่ปฏิบัติงาน การเป็นผู้นำชุมชนก็จะทำให้เวลาเราลงพื้นที่จะสามารถทำงานได้ง่ายขึ้น เพราะมีผู้ที่เป็นผู้นำอยู่ในบริเวณหน้างาน ประชาชนสามารถสามัคคีกันง่ายและมีความเชื่อถือมั่นอกมั่นใจและปฏิบัติงานได้อย่างลื่นไหล แต่ว่าในบทสัมภาษณ์จะบอกว่าการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขนั้นไม่จำเป็นต้องมีใบประกอบวิชาชีพ เพราะถ้าเมื่อไหร่ที่เราลงไปพื้นที่ในชุมชนประชาชนก็พร้อมฟังความคิดเห็นและปฏิบัติตามเพราะเป็นกลุ่มประชาสัมพันธ์งานด้านสุขภาพต่างๆในชุมชน แต่อย่างไรก็ตามสำหรับผู้ที่มาร่วมจิตอาสาใหม่ก็ควรต้องมีใบประกอบวิชาชีพเพื่อความน่าเชื่อถืออยู่ดี

4. ผลการวิเคราะห์แรงจูงใจด้านอำนาจ สรุปได้ว่า เป็นผู้ดูแลและประสานงานเพื่อให้มีมาตราการป้องกันและเฝ้าระวังโรคโควิด-19 และมีการประชาสัมพันธ์ภายในชุมชนเพื่อให้ชุมชนให้รู้ถึงมาตราการป้องกันโรคได้และเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือประชาชนและการพัฒนาชุมชนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและมีการตรวจสอบดูแลพื้นที่ในชุมชนและมีกิจกรรมต่างๆเพื่อส่งเสริมแนวทางในการป้องกันจากโรคโควิด -19 ในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) จะมีการลงพื้นที่แต่ละหมู่บ้านเพื่อสอบถามความเป็นอยู่ของประชาชนและมีการอธิบายถึงมาตรการป้องกันโรคอีกครั้ง

5. ผลการวิเคราะห์แรงจูงใจด้านความสามารถ สรุปได้ว่า การเข้ามาเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ต้องมีความรู้รอบตัวในการทำงานและต้องมีแนวคิดในการทำงานเพื่อทำการช่วยเหลือในชุมชนและคนในชุมชนก็ต้องการคนที่เข้ามาดูแลและมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์จากโรคระบาดโควิด -19 เนื่องจากตอนนี้โรคระบาดได้กระจายไปทั่วโลกและตอนนี้ต้องมีมาตราการป้องกันจากโรคระบาดและในการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ต้องขยันในการทำงานเพื่อจะช่วยเหลือชุมชนได้และต้องคิดหาวิธีที่จะช่วยลดการกระจายเชื้อแต่ละชุมชนและต้องมีวิธีการช่วยป้องกันโรคโควิด-19 ได้

6. ผลการวิเคราะห์แรงจูงใจด้านความสำเร็จ สรุปได้ว่า มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มากที่สุด ดังนั้นการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการปฏิบัติงานนั้น จะต้องให้ความสำคัญและการกระตุ้นเพื่อเกิดแรงจูงใจของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ

สร้างการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ และให้สิ่งสนับสนุนการปฏิบัติงานที่เพียงพอและเหมาะสม

7. ผลการวิเคราะห์แรงจูงใจด้านการเงิน สรุปได้ว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ส่วนมากไม่ได้มีความประสงค์ที่จะรับค่าตอบแทน เพราะเป็นการปฏิบัติงานด้วยใจจิตอาสา แต่ด้วยสถานการณ์ปัจจุบันนี้ค่าครองชีพสูงมากทำให้เกิดมีค่าใช้จ่ายมากขึ้น จึงควรมีสวัสดิการให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มากกว่านี้ เช่น สวัสดิการต่างๆเพิ่มมากขึ้น

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19)

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสถานการณ์ สรุปได้ว่า ในสถานการณ์ตอนนี้มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ที่รุนแรง จนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ไม่สามารถรับมือได้ จึงต้องอาศัยให้ประชาชนในหมู่บ้านให้ความร่วมมือในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19)

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการรับรู้บทบาท สรุปได้ว่า การที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) จัดอบรมให้ความรู้แก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อนำไปปฏิบัติและบอกให้กับประชาชน สามารถเป็นส่วนช่วยให้สถานการณ์ในปัจจุบันนั้นดีขึ้นได้

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยความสามารถและทักษะ สรุปได้ว่า หากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างไม่ต้องกังกล เป็นที่ยอมรับและน่าเชื่อถือให้แก่ประชาชน ทางอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ก็จะได้รับคำชื่นชมและสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จและมีประสิทธิผล

4. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยจูงใจ สรุปได้ว่า การที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ได้เข้ามาช่วยเหลือประชาชนในหมู่บ้าน เนื่องมาจากการสมัครใจ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองเป็นอย่างมาก และมีความประสงค์ที่อยากจะมีความสัมพันธ์ที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้าน ต้องการเป็นที่ยอมรับในชุมชน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (covid-19) กรณีศึกษาในตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีประเด็นที่สามารถอภิปรายผลได้ 2 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า แรงจูงใจด้านความมั่นคง แรงจูงใจด้านสังคม แรงจูงใจด้านชื่อเสียง แรงจูงใจด้านอำนาจ แรงจูงใจด้านความสามารถ แรงจูงใจด้านความสำเร็จ และแรงจูงใจด้านการเงิน ทั้ง 7 ด้าน เป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ

หมู่บ้าน (อสม.) ในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) กรณีศึกษาในตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) คือ บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากชาวบ้านในแต่ละกลุ่มบ้านและได้รับการอบรมตามหลักสูตรที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด ซึ่งจะมีบทบาทหน้าที่สำคัญในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมสุขภาพอนามัย และด้านสาธารณสุขอื่นๆ ในช่วงสถานการณ์ระบาด COVID- 19 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ก็มีบทบาทอย่างมากในการยับยั้งการแพร่ระบาดของโรคตามพื้นที่ต่างๆ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จะต้องเตรียมความพร้อมในการให้บริการด้านสาธารณสุขตามบ้านแต่ละหลังในพื้นที่ที่ตนเองได้รับมอบหมาย แต่ด้วยการแพร่ระบาด COVID- 19 นี้ ทำให้เกิดโรคติดต่อซึ่งเป็นการติดต่อจากคนสู่คน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จะต้องมีกลไกลป้องกันตนเองเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดงานวิจัยของกมลรัตน์ หล่าสุวงษ์ (2528 : 227) ได้กล่าวว่า ประเภทแรงจูงใจได้แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) แรงจูงใจทางร่างกาย (Physiological motive) มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจที่มีติดตัวมาแต่กำเนิดมีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต ซึ่งเกิดจากความต้องการทางร่างกาย ได้แก่ ความหิว และความกระหาย เป็นต้น แรงจูงใจดังกล่าวสอดคล้องกับแรงจูงใจทางด้านความสามารถและแรงใจจูงใจทางด้านความสำเร็จ ในการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) นั้น เวลาที่จะลงพื้นที่หรือปฏิบัติงานต้องมีการได้รับอบรมจากเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลก่อนทุกครั้ง ซึ่งในชุมชนจะมีการจัดกิจกรรม เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับรู้ถึงมาตราการป้องกันโรคโควิด-19 และมีการลงพื้นที่เพื่อทำการแจกหน้ากากอนามัย หรือเจลแอลกอฮอล์ล้างมือ และในอนาคตการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาจจะได้รับความก้าวหน้าจากกระทรวงสาธารณสุขหรือเจ้าหน้าที่รัฐโดยเฉพาะการส่งเสริมสนับสนุนให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีความรอบรู้และเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพ จึงได้มีแนวคิดในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ให้เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ยุค 4.0 2) แรงจูงใจทางสังคม (Social motive) เป็นแรงจูงใจที่เกิดขึ้นทีหลังจากการเรียนรู้ในสังคม ได้แก่ ความต้องการความรัก ความอบอุ่น และการเป็นที่ยอมรับในสังคม เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแรงจูงใจทางด้านสังคมและแรงจูงใจทางด้านชื่อเสียง เพราะในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จะต้องมีการประสานงานร่วมกันและมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในสังคมในการทำจิตอาสา ในการทำหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) นั้น การได้รับความยกย่องจากประชาชนถือว่าเป็นความภาคภูมิใจที่ประชาชนได้ให้ความเคารพและร่วมมือให้กับเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ได้ทำงานสำเร็จไปได้ด้วยดี 3) การจูงใจภายใน (Intrinsic motivation) ได้แก่ บุคคลมองเห็นคุณค่าที่จะกระทำด้วยความเต็มใจเชื่อกันว่าถ้าผู้เรียนเกิดแรงจูงใจประเภทนี้จะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด

ซึ่งสอดคล้องกับแรงจูงใจทางด้านความมั่นคงและแรงจูงใจทางด้านอำนาจ เพราะการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) การทำงานนั้นไม่ได้รับความมั่นคงทางอาชีพนี้ แต่ก็มีใจที่รักในการทำงานจิตอาสาและช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านเป็นอย่างดี ผู้นำในชุมชนแต่ละพื้นที่ก็มีการประชาสัมพันธ์หรือประกาศเสียงตามสายของหมู่บ้าน ให้ประชาชนได้รับรู้ถึงมาตราการและวิธีการป้องกัน 4) การจูงใจภายนอก (Extrinsic motivation) ได้แก่ การที่บุคคลแสดงพฤติกรรม เพราะต้องการสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่นำเร้าภายนอก เช่น รางวัลเกรดเป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ อารี พันธ์มณี (2546 : 270) ภาวะที่บุคคลได้รับการกระตุ้นจากภายนอก เช่น สิ่งของหรือเกียรติยศเงินเดือน ปริญญาบัตรความก้าวหน้า รางวัลคำชมเชย การแข่งขัน การติเตียน ทำให้บุคคลมองเห็นเป้าหมาย จึงเร้าให้บุคคลเกิดความต้องการและแสดงพฤติกรรมมุ่งสู่เป้าหมายนั้น ซึ่งสอดคล้องกับแรงจูงใจทางด้านการเงิน เพราะสถานการณ์ในปัจจุบันนี้เกิดโรคระบาด ทำให้กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีการทำงานที่เสี่ยงขึ้น เพราะโรคโควิด-19 นั้น เป็นโรคที่ติดต่อจากคนสู่คน จึงอยากให้เจ้าหน้าที่รัฐมีการจัดสวัสดิการหรือค่าตอบเพิ่มขึ้นให้แก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ตอนนี้ค่าครองชีพก็เริ่มเพิ่มสูงขึ้นจึงอาจทำให้ไม่พอกับรายจ่ายที่ใช้ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จึงอยากให้เพิ่มสวัสดิการขึ้น เช่น การรักษาค่าพยาบาล เงินเดือน การทำประกัน เป็นต้น

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ปัจจัยทางด้านสถานการณ์ ปัจจัยการรับรู้บทบาท ปัจจัยความสามารถและทักษะ และปัจจัยจูงใจ ทั้ง 4 ด้าน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) กรณีศึกษาในตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในสถานการณ์ตอนนี้มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ที่รุนแรง ทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีบทบาทหน้าที่ในการดูแลและป้องกันในชุมชนมากยิ่งขึ้น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) จัดอบรมให้ความรู้แก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อนำไปปฏิบัติและเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนในหมู่บ้าน มีการลงพื้นที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนในกลุ่มเสี่ยง แจกเครื่องมือในการป้องกันโรค ทางอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จึงมีความประสงค์ที่อยากจะมีความสัมพันธ์ที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้าน ต้องการเป็นที่ยอมรับในชุมชน เพราะสามารถเป็นส่วนช่วยให้สถานการณ์ในปัจจุบันดีขึ้นได้ เพื่อประสบความสำเร็จและมีประสิทธิผลในการปฏิบัติงานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เข้ามาช่วยเหลือประชาชนในหมู่บ้าน เนื่องมาจากการสมัครใจ จึงมีความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองเป็นอย่างมากที่เป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด คำรพ พงศ์อาทิตย์ และจิรพงษ์ แสงทอง (2549) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพล

ต่อการปฏิบัติงานของบุคคล มี 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยทางสถานการณ์ (situation factors) ประกอบด้วยสภาพแวดล้อมในการทำงาน การบริหารงาน และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องเพราะอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาล โดยสนับสนุนอุปกรณ์การดูแลรักษาให้แก่ประชาชน และต้องการให้ประชาชนให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามมาตรการอย่างเคร่งครัด เพื่อสามารถทำให้สถานการณ์ในปัจจุบันมีการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 น้อยลง 2) ปัจจัยด้านการรับรู้บทบาท (role perception) เป็นแนวคิดที่บุคคลให้ความหมายงานของเขา ประเภทของกำลังความพยายามที่เขาเชื่อว่ามีความสำคัญต่อผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องเพราะอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ต้องได้รับการอบรมให้ความรู้จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ก่อนลงปฏิบัติงาน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้แก่ประชาชนได้รับทราบถึงข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับโรคโควิด-19 และทราบถึงวิธีป้องกันโรคโควิด-19 เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านได้มีสุขภาพที่ดี ห่างไกลจากโรคโควิด-19 3) ปัจจัยความสามารถและทักษะ (ability and skills) ความสามารถเป็นคุณลักษณะส่วนบุคคล และทักษะเป็นระดับความเชี่ยวชาญในงานเฉพาะอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ได้รับทักษะความรู้ในการป้องกันโรคต่างๆจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) มาเป็นอย่างดี ทำให้สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้ และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นบุคคลในพื้นที่สามารถดูแลประชาชนได้อย่างทั่วถึง เป็นที่รู้จักกับประชาชนในหมู่บ้าน จึงทำให้ได้รับความร่วมมือจากประชาชนจำนวนมาก ส่งผลให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี 4) ปัจจัยกระบวนการจูงใจ (motivation process) เป็นตัวกำหนดการปฏิบัติงานของบุคคล ซึ่งสอดคล้องเพราะอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เข้ามาปฏิบัติงานด้วยใจจิตอาสา มีใจรักในการช่วยเหลือผู้อื่นในชุมชน มีความเสียสละที่จะปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนรุ่นหลัง เพื่อให้คนในสังคมช่วยกันดูแลชุมชนของตนเอง เมื่อปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ ทำให้มีความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองเป็นอย่างมาก และมีความประสงค์ที่อยากจะมีความสัมพันธ์ที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น ต้องการเป็นที่ยอมรับในชุมชน และต้องการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน เช่น ให้ความรู้ด้านการเข้าถึงสิทธิประโยชน์ด้านสุขภาพการเข้าถึงบริการสาธารณสุขของประชาชน และการมีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นของชุมชนเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะด้านสุขภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจัดให้มีค่าตอบแทนและสวัสดิการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันเนื่องจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นบุคคลที่สำคัญในการเป็นตัวช่วยเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลในการดูแลสุขภาพของประชาชน เพื่อเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงานสาธารณสุข

2. สนับสนุนการให้คุณค่าและยกย่องให้เกียรติแก่งานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อย่างต่อเนื่อง เพื่ออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) สามารถปฏิบัติงานตามเป้าหมายได้ ทำให้มีแรงจูงใจที่ดีในการปฏิบัติงานเพื่อสุขภาวะของประชาชน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำปัจจัยที่พบความสัมพันธ์ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ปัจจัยทางด้านสถานการณ์ ปัจจัยการรับรู้บทบาท ปัจจัยความสามารถและทักษะ และปัจจัยจูงใจ มาพัฒนาโปรแกรมการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคโควิด-19 เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับความพร้อมในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการรับมือกับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในระลอกใหม่ เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. (2528). **จิตวิทยาการศึกษา.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศรีเดชา.

คำรพ พงศ์อาทิตย์ และจิรพงษ์ แสงทอง. (2549). **ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง.** พัทลุง : สำนักงานสาธารณสุขอำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง.

สำเริง แหยงกระโทก, ธเรศ กรัษนัยรวิวงศ์, ภานุวัฒน์ ปานเกตุ และวรารัตน์ กิจพจน์. (2563). **ความรู้โรคติดเชื้อ ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19).** นนทบุรี: กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ.

อารี พันธ์มณี. (2546). **จิตวิทยาสร้างสรรค์การสอน.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ใยไหมเอดดูเคท.

วิถีชีวิต วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของชาวไททรงดำ ต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ของชาวไททรงดำ ในพื้นที่ตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

Way of life, culture and lifestyle of Tai Song Dam people to cultural change of the Tai Song Dam people in the area of Bo Thong Sub-district, Bang Rakam District, Phitsanulok Province

พวงเพชร ส้มทอง[1],กริย์อนันต์ รอบุญ[2],อัคเดช ทองดี[3],ธณาธาร ช่างคิด[4] และ ธรณินทร์ เสนานิมิตร[5]

Phuangphet Somthon Kirtanan roboon Akadech thongdee Tanatan changkid and Thoranin Senanimitr

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษา วิถีชีวิต วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของชาวไททรงดำ และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาวไททรงดำ และ 2) เพื่อศึกษาการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทาง วิถีชีวิต วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของชาวไททรงดำ และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการสืบสานและส่งเสริมส่งเสริมวัฒนธรรมของชาวบ้านไททรงดำ ตำบลบ่อทองอำเภอบางระกำ จังหวัด พิษณุโลก ย่างยั่งยืน เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ตัวอย่างจำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) เพื่อศึกษา วิถีชีวิต วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของชาวไททรงดำ และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาวไททรงดำ พบว่า ด้านวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ส่งผลให้วิถีชีวิตของคนในชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงไป เศรษฐกิจทำให้วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวไททรงดำ ต้องปรับตัวให้ทันจากอดีตที่ทำมาหากินเพื่อเลี้ยงดู ครอบครัว เกิดหนี้สินจากการขาดทุนในอาชีพ การส่งลูกเลี้ยงหนังสือ ก็ต้องหารายได้ให้หลายทางเพื่อ เลี้ยงครอบครัว สามารถปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงได้ดีกว่าอดีตแทบจะทุกด้าน

[1]นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล Phuangphet011141@gmail.com เบอร์ 0992937770

[2]นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมลmyaomsin1809@gmail เบอร์ 0945162594

[3]นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล fam73150@gmail.com เบอร์ 0828816021

[4]นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล Akadech.t@psru.ac.th เบอร์ 0956234440

[5]อาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โทร 0979422228

2) เพื่อศึกษาการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทาง วิถีชีวิต วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของชาวไททรงดำ พบว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมสิ่งที่ทำให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมขึ้นนั้นเริ่มมาจากการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ และภาษา ทำให้คนในชุมชนเริ่มอยากมีการเปลี่ยนแปลง เพราะถูกมองว่าเป็นกลุ่มคนที่แปลกและล้าสมัย เพราะการพูดและการแต่งตัวแตกต่างจากวัฒนธรรมภายนอก

3) เพื่อเสนอแนวทางในการปรับตัวของชาวไททรงดำที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางวิถีชีวิต วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของชาวไททรงดำ ตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก พบว่า วัฒนธรรมเปลี่ยนไปจากใน อดีตคือเรื่องการแต่งกาย ภาษา ที่แก้ไขได้ยากในปัจจุบันนี้ ลักษณะของที่อยู่อาศัยของเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่ เป็นบ้านไม้ยกสูงกลายเป็นบ้านอิฐบ้านปูนเป็นส่วนใหญ่ มีความเปลี่ยนแปลงมาจากการปรับตัวทางวัฒนธรรม ปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงจากเศรษฐกิจและสิทธิบุคคล ทำให้เกิดการ ปรับตัวทางวัฒนธรรมที่มากขึ้นจากอดีตเศรษฐกิจทำให้ชาวบ้านมีเงินกินเงินใช้มากขึ้น ต่างคนต่างมีสิทธิ มองในภาพรวมในสังคมก็จะคล้ายกันหมดในยุคสมัยที่มันเปลี่ยนแปลงไปมากที่หลายปัจจัยที่เกิดขึ้นภายหลังเกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมใน ชุมชนคนรุ่นหลัง ก็มีทั้งข้อดีสามารถเข้าทันสังคมที่ทันสมัยมากขึ้น เป็นสิ่งที่ดีต่อตัวคนรุ่นใหม่ เป็นการ ชีวิตในสังคมที่กว้างขึ้น ข้อเสียที่สำคัญที่สูญเสียไปคือ อัตลักษณ์ของชุมชนเลือนหายไปจากการเข้ามาของเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้บางครั้งที่มีสิ่งใหม่ๆเข้ามาถ่ายทอดเกิดความติดขัดความไม่เข้าใจกับเรื่องเดิม ๆ ที่ถูกเปลี่ยนแปลงไป

คำสำคัญ : วิถีชีวิต,วัฒนธรรม,เผยแพร่และอนุรักษ์

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the way of life, culture and way of life of the Tai Song Dam people. and cultural changes of the Tai Song Dam people; and 2) to study the adaptation to changes in the way of life, culture and living of the Tai Song Dam people; and 3) To study the ways of inheriting and promoting the culture of Tai Song Dam villagers Bo Thong Sub-district, Bang Rakam District, Phitsanulok Province The sample consisted of 15 people. The tools used for data collection were interview form, data analysis by content analysis. The results showed that

1) To study the way of life, culture and lifestyle of Tai Song Dam people and cultural changes of the Tai Song Dam people thatThere was a cultural change that

made There was a cultural change that In terms of way of life and living conditions, the way of life of the people in the community has changed. The economy has made the way of life and living of the Tai Song Dam people. have to adjust to keep up with the past that made a living to support the family, incurred in debt from the loss of career sending children to books have to find income in many ways raise a family able to adapt to changes better than the past in almost every aspect

2) To study the adaptation to changes in way of life, culture and way of life of the Tai Song Dam people that started with the unique dress and language, causing people in the community to start wanting to change because they were seen as a strange and outdated group.because speaking and dressing are different from outside culture

3) To propose guidelines for adaptation of the Tai Song Dam people in accordance with the change in lifestyle Culture and lifestyle of Tai Song Dam people, Bo Thong Sub-district, Bang Rakam District, Phitsanulok Province found that The culture has changed from the past, it is the dress and the language that is difficult to correct today. The nature of the residence has changed from the original. It is a raised wooden house, mostly brick and cement houses. There has been a change from cultural adaptation. The main factor causing the shift from economic and human rights has resulted in greater cultural adaptation from the past. The economy gave the villagers more money to spend. different people have different rights The overall view in society is similar in the era when it has changed a lot in which many factors occur after the cultural change in the next generation community It has both advantages and being able to keep up with a more modern society. It is good for the new generation. It is a life in a wider society. The major disadvantage is the loss. Community identities have faded with the advent of modern technology. Sometimes there are new things to convey, resulting in a misunderstanding of the old story that has been changed.

Keywords: way of life, culture, dissemination and conservation

บทนำ

ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ก่อให้เกิดการเปิดกว้างในการรวมกลุ่มทางสังคม เศรษฐกิจ การติดต่อสื่อสาร รวมถึงการอยู่ร่วมกันที่มีมากขึ้นทำให้ประเทศต่างๆ รวมถึงประเทศไทยที่มีคนหลากหลายเชื้อชาติศาสนา ทัศนคติ ความเชื่อ มาอยู่ร่วมกัน สังคมไทยได้เปิดกว้างการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และ วัฒนธรรมจากทั่วโลก แม้ว่าโลกาภิวัตน์ทำให้การใช้ชีวิตของผู้คนในสังคมมีการปรับตัวในการรับวัฒนธรรมที่มี ความทันสมัยมากขึ้น แต่ถึงอย่างไรยังมีกลุ่มคนบางกลุ่มยังคงมีวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ที่คงไว้ในสังคม ซึ่งการอยู่ร่วมกันต้องเปิดกว้างและทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน ดังนั้น หากขาดการยอมรับ การเปิดกว้างทางความคิด การเคารพสิทธิในการเลือกรับวัฒนธรรมที่แตกต่างจากตน ก็อาจจะก่อให้เกิดความวุ่นวาย แตกแยกขึ้นได้ในสังคม ที่มีความหลากหลายได้ นอกจากนี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 ได้กล่าวถึงสิทธิของมนุษยชนที่ทำให้พัฒนาการเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมของสังคมไทยเป็นสากลมากขึ้น ประเทศ ไทยมีกฎหมายคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ให้มีสิทธิดำรงชีวิตในสังคมตามวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตโดย ได้รับความคุ้มครอง ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม แนวคิดพหุวัฒนธรรมมุ่ง ความคิดไปที่การถูกรวมเข้าไปในสังคมของทุกคน การเข้าใจ เคารพ และการปรับตัวในสภาพความแตกต่าง การยอมกันของคนในสังคมได้ตระหนักรู้ในความได้เปรียบและเสียเปรียบของการเป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่ ผูกติดอยู่กับลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น เชื้อชาติ เพศ รสนิยมทางเพศ ศาสนาที่อยู่ (สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560: 5)

ภูมิภาคเหนือตอนล่างมีความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นอัตลักษณ์ควรค่าต่อการศึกษาและอนุรักษ์สืบทอดต่อไป เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็วในทศวรรษที่ผ่านมาและในอนาคตอันใกล้ที่ทุกประเทศมุ่งสู่การเป็นโลกาภิวัฒน์โดยการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจและการเมือง เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรมภายในชาติทั้งในด้านบวกและลบ ซึ่งรวมถึงภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบในทางลบมากกว่าทางบวก ภาษากลุ่มชาติพันธุ์ไทต่างๆ ในประเทศไทยซึ่งถือเป็นชนกลุ่มน้อย ต้องเผชิญกับสภาวะที่เสี่ยงต่อการเป็นภาษาใกล้สูญ ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นลักษณะที่โดดเด่นเป็นอัตลักษณ์ของภูมิภาคเหนือตอนล่าง เนื่องจากพื้นที่บริเวณภาคเหนือตอนล่างประกอบด้วย 9 จังหวัด อันได้แก่ พิษณุโลก อุตรดิตถ์ สุโขทัย ตาก เพชรบูรณ์ พิจิตร กำแพงเพชร นครสวรรค์ และอุทัยธานี เป็นพื้นที่รอยต่อทั้งระหว่างประเทศและภาคส่วนอื่นภายในประเทศ ระหว่างประเทศเป็นรอยต่อติดกับประเทศลาวที่จังหวัดอุตรดิตถ์และพิษณุโลก และประเทศเมียนม่าที่จังหวัดตาก และในประเทศเป็นรอยต่อเชื่อมกับภาคเหนือตอนบนที่จังหวัดตาก สุโขทัย และอุตรดิตถ์ ภาคอีสานที่จังหวัดพิษณุโลกและเพชรบูรณ์ และภาคกลางที่จังหวัดอุทัยธานี นครสวรรค์ และเพชรบูรณ์ ซึ่งมีการอพยพของผู้คนไปมาระหว่างกันตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมไทย

ท้องถิ่นและกลุ่มชาติพันธุ์ไทต่างๆ ซึ่งอย่างน้อยแบ่งได้เป็น 5 กลุ่มดังนี้คือ 1) ภาษาไทยกลาง พูดในเขตอำเภอเมืองของทั้ง 9 จังหวัด 2) ภาษาไทยท้องถิ่น ได้แก่ ภาษาสุโขทัย 3) ภาษาไทยถิ่นจากภาคกลาง ได้แก่ ภาษาสุพรรณบุรี 4) ภาษาล้านนา ได้แก่ ภาษาเหนือ ไทยวน ไทใหญ่ และไทลื้อ 5) ภาษาไทยอีสาน-ลาว ได้แก่ ภาษาหล่ม (หล่มสัก หล่มเก่า เพชรบูรณ์) นครไทย โคราชหลวงพระบาง เวียงจันทน์ ตี้ แง้ว พวน ครั่ง และโซ่งหรือไทดำ (อัญชลี วงศ์วัฒนา, 2557)

วัฒนธรรม คือ มรดกแห่งสังคมซึ่งสังคมมรับและรักษาไว้ให้เจริญงอกงาม เป็นผลผลิตของส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้มาจากคนแต่ก่อนสืบต่อกันมา และเนื่องจากวัฒนธรรมในรูปแบบของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดต่อกันมาเป็นร้อย ๆ ปีนี้ คือจุดแข็งของวัฒนธรรมไทย เพชรตะบอง ไพศูนย์. (2553) ได้กล่าวว่า ชาวไทยทรงดำ หรือ ลาวโซ่ง ซึ่งมีบรรพบุรุษและถิ่นฐานดั้งเดิมอยู่ที่เดียนเบียนฟู ประเทศเวียดนาม เป็นกลุ่มชาติพันธุ์คนไทยสาขาหนึ่งในบรรดาหลายชนเผ่า ที่แต่งกายด้วยสีดำ ซึ่งถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยดำลักษณะความเป็นอยู่ของลาวโซ่งนั้น มักมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ ชาวลาวโซ่งเข้ามาตั้งรกรากอยู่ท่ามกลางชาวไทยเป็นเวลานาน จนสนิทสนมคุ้นเคย ในระหว่างกลุ่มชาวไทยและชาวลาวโซ่ง กระทั่งได้เรียนรู้ถึงขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี กับหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนา ตามแบบชาวไทยบ้างก็ตาม ทว่า ลาวโซ่งส่วนใหญ่ก็ยังสามารถรักษาวัฒนธรรมประเพณี ที่เป็นของตนไว้ได้เกือบครบถ้วน เช่น การแต่งกาย ภาษา และพิธีกรรมต่าง ๆ อันจัดเป็นวัฒนธรรมประเพณีที่ยังปฏิบัติกันมาอย่างเคร่งครัด

การดำเนินการโดยยึดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2558 – 2564) นโยบายสำคัญ ของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เป็นแนวทางสำหรับกำหนดจุดเน้นสำคัญด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความมั่นคง ควบคู่กับความต้องการของประชาชนมาเชื่อมโยงกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของกรมส่งเสริม วัฒนธรรม โดยมีนโยบายที่เกี่ยวข้องโดยพื้นที่ของตำบลบ่อทองอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก อยากให้มีการเผยแพร่วัฒนธรรมภายในพื้นที่เหมาะสมกับทางภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น กระทรวงวัฒนธรรมได้เล็งเห็นถึงความสำคัญที่จะให้เป็นกลไกในการพัฒนา สืบสาน เผยแพร่อนุรักษ์ จึงได้ทำการส่งเสริม ค้นหาแนวทางในการสืบสาน เผยแพร่ อนุรักษ์ที่เหมาะสม และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องการจะปรับทิศทางในการปฏิบัติที่เหมาะสม การศึกษาวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของชาวไทยทรงดำตามนโยบายสาธารณะของภาครัฐ ข้อมูลที่ได้รับเป็นข้อมูลพื้นฐานให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้นำไปเป็นแนวทางในการสืบสาน เผยแพร่ อนุรักษ์ จะเป็นพลังในการขับเคลื่อนวัฒนธรรมให้ก้าวหน้าไปในทางที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์งานวิจัย

1) เพื่อศึกษา วิถีชีวิต วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของชาวไททรงดำ และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาวไททรงดำ และ

2) เพื่อศึกษาการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทาง วิถีชีวิต วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของชาวไททรงดำ และ

3) เพื่อเสนอแนวทางในการปรับตัวของชาวไททรงดำที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางวิถีชีวิตวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของชาวไททรงดำ ตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

กรอบแนวคิดการวิจัย

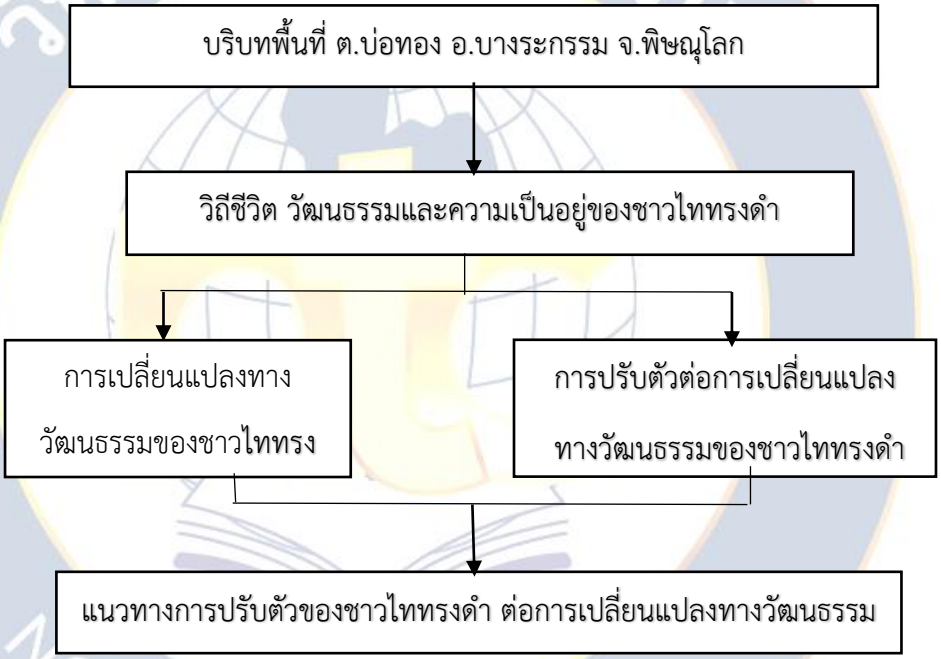

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง เรื่อง “วิถีชีวิต วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของชาวไทยทรงดำเพื่อสืบสาน เผยแพร่และอนุรักษ์ตามนโยบายสาธารณะของภาครัฐ กรณีศึกษา ตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก โดยมีวัตถุประสงค์การ วิจัย คือ เพื่อศึกษา วิถีชีวิต วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของชาวไททรงดำ ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทาง วิถีชีวิต วัฒนธรรมของชาวไททรงดำและผลกระทบต่อการดำเนินวิถีชีวิตและเสนอแนวทางในการปรับตัวของชาติพันธุ์ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีขั้นตอนการ ดำเนินงานวิจัยดังนี้

ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (research methodology)

เป็นการดำเนินการศึกษาทั้งสามประเด็น ประเด็นแรกศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาวม้ง ประเด็นที่สองศึกษาการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม และประเด็นที่สามแนวทางในการปรับตัวของชาติพันธุ์ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การเลือกกลุ่มผู้สัมภาษณ์
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การเลือกกลุ่มผู้สัมภาษณ์

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คณะผู้วิจัยทำการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากการตัดสินใจโดยพิจารณาจากคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลหลัก ลักษณะของกลุ่มที่เลือกจากแบบสัมภาษณ์จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิถีชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของชาวไททรงดำ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกต่อปรากฏการณ์ที่แตกต่างมุมมองกัน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1) กลุ่มผู้บริหาร ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่ตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกรรม จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 3 คน

2) กลุ่มผู้นำทางศาสนาที่มีความเกี่ยวข้องกับชาวไทยทรงดำ ได้แก่ เจ้าอาวาส ในพื้นที่ ตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกรรม จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 1 คน

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน ในพื้นที่ ตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกรรม จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 7 คน

4) เยาว์ชนคนรุ่นหลัง ในพื้นที่ตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกรรม จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 5 คน

การที่เลือกกลุ่มบุคคลกลุ่มนี้เพราะต้องการที่จะศึกษาทั้งข้อมูลตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันในส่วนของผู้ใหญ่บ้านจะสอบถามด้านวัฒนธรรมเก่าๆ จนถึงปัจจุบัน ส่วนกลุ่มเจ้าหน้าที่และกลุ่มชาวบ้านจะสอบถามถึงวัฒนธรรมใหม่ๆ โดยกลุ่มเจ้าหน้าที่และชาวบ้านจะเลือกจากกลุ่มที่ให้ความร่วมมือ

1.2 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

เป็นการเลือกแบบเจาะจงว่าต้องการเลือกกลุ่มที่ที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยจะเลือกกลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกรรม จังหวัดพิษณุโลก โดยจะคัดเลือกผู้ที่อยู่ในเขตพื้นที่ชุมชนบ้านบ่อทอง ตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกรรม จังหวัดพิษณุโลก เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของชาวไททรงดำ การปรับตัวต่อการ

เปลี่ยนแปลงทาง วัฒนธรรมของชาวไททรงดำ แนวทางในการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนทางวัฒนธรรม และวิธีสืบสานวัฒนธรรมชาวไททรงดำ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) โดยมีการกำหนดประเด็นคำถามการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า ในลักษณะคำถามแบบปลายเปิด ข้อมูลทุติยภูมิ(Secondary Data) เป็นการเก็บข้อมูลจากเอกสาร จากการรวบรวมข้อมูล สารสนเทศสื่อสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องการนำข้อมูลมาปฏิบัติการปรับเปลี่ยนต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ของชาวไทยทรงดำ ตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกรรม จังหวัดพิษณุโลก โดยนำข้อมูลมาดำเนินการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เพื่อเป็นส่วนประกอบในการวิเคราะห์เนื้อหาและอธิบายร่วมกับข้อมูลที่ ได้จากการวิจัยในภาคสนามเช่นแนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางการดำเนินวิถีชีวิต วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ สังคมและปัญหาต่างๆ จากการเปลี่ยนแปลง และวิธีสืบสานวัฒนธรรมชาวไททรงดำ

การศึกษาเอกสาร (Documentary study) เป็นการที่มุ่งที่จะรวบรวมข้อมูลในประเด็น วิถีชีวิต วัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวไททรวดำ และความเป็นอยู่ของชาวไททรงดำแบบดั้งเดิมของหมู่บ้านบ่อทอง ตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกรรม จังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการจัดการรวบรวมข้อมูลและ ตรวจสอบผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการรวบรวมเอกสารประกอบไปด้วย (1) เอกสารขั้นต้น ที่เป็น ข้อมูลดิบที่ยังไม่ได้มีการผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลโดยการรวบรวมเอกสารที่สำคัญที่ เกี่ยวข้องที่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของชาวไททรงดำ (2) เอกสารขั้นรอง เป็นข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์แล้ว ระดับหนึ่งเพื่อที่จะช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ที่ศึกษาจะได้ศึกษาได้ง่ายขึ้น ประกอบด้วย ตำรา วิชาการ บทความ วารสาร หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพที่จะได้นำ ข้อมูลมาวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้องที่สุดเพื่อการทำวิจัยต่อไป (สรรเกียรติ กุลเจริญ, 2558 : 53)

ข้อมูลปฐมภูมิ(Primary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยผู้วิจัยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างในการดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมเพื่อสังเกตการแสดงออกทางอารมณ์และพฤติกรรมระหว่างการให้ข้อมูลเชิงลึกเพื่อที่จะเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งประกอบไปด้วย1) กลุ่มผู้บริหาร ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่ ตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกรรม จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 3 คน 2) กลุ่มผู้นำทางศาสนาที่มีความเกี่ยวข้องกับชาวไทยทรงดำ ได้แก่ เจ้าอาวาส ในพื้นที่ จำนวน 1 คน 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน ในพื้นที่ จำนวน 7 คน 4) เยาว์ชนคนรุ่นหลัง ในพื้นที่ ตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกรรม จังหวัดพิษณุ โลก จำนวน 5 คน เพื่อเนื้อหาของการสัมภาษณ์และนำมาใช้ในการอธิบายเนื้อหาในเชิงลึก

การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) เป็นการสนทนาที่มีจุดมุ่งหมายชัดเจนเพื่อการ เรียนรู้และเข้าใจในระดับลึกในประเด็นวิจัย โดยการซักถามพูดคุยกันระหว่างการสัมภาษณ์แบบบุคคล เป็นการคุยอย่างมีจุดมุ่งหมายทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการกับกลุ่มคนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาวไททรงดำ เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทาง วิถีชีวิต วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของชาวไททรงดำ ในหมู่บ่อทอง ตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกรรม จังหวัดพิษณุโลก โดยเป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด ผู้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่าง อิสระด้วยคำพูดของตนเอง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

การใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) เพื่อดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้แนวคิดและทฤษฎีมาประกอบการสร้างข้อคำถามจากข้อมูลทุติยภูมิในการสัมภาษณ์ต่อประเด็นที่ศึกษาเพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมจาก กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มผู้นำทางศาสนา คณะกรรมการหมู่บ้าน เยาว์ชนคนรุ่นหลัง ในพื้นที่ชุมชนบ้านบ่อทอง ตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกรรม จังหวัดพิษณุ โลก โดยสร้างจาก แนวคิดทฤษฎีและข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ แบ่งออกเป็นประเด็น ดังนี้

1. วิถีชีวิต วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของชาวไททรงดำ

2. การเปลี่ยนแปลงทางวิถีชีวิต วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของชาวไททรงและผลกระทบต่อการดำเนินวิถีชีวิต

3. แนวทางในการปรับตัวของชาติพันธุ์ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทาง วิถีชีวิต วัฒนธรรมและความเป็นอยู่

การตรวจสอบเครื่องมือ การใช้ตรวจสอบแบบสามเศร้า (triangulation) ได้แก่ การตรวจสอบสามเสร้าด้านข้อมูล โดยพิจารณา แหล่งสถานที่ แหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย โดยการ เปลี่ยนตัวผู้สังเกตหรือผู้สัมภาษณ์ และการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล โดยใช้การสังเกต แบบไม่มีส่วนร่วมควบคู่กับการสัมภาษณ์เชิงลึก และการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสารในเรื่องเดียวกันใน การดำเนินการเพื่อให้ข้อมูลมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และมีความน่าเชื่อถือของข้อมูล นอกจากนี้ ยังให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบข้อคำถาม เพื่อให้มีความเที่ยงตรง (Validity) เนื้อหา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยหลักการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งได้มาจาก การสัมภาษณ์และการศึกษาวิจัยเชิงเอกสารจากประเด็นแรกศึกษาวิถีชีวิต วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ ของชาวไททรงดำ ประเด็นที่สองศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาวไททรงดำและผลกระทบ ต่อการดำเนินวิถีชีวิต และประเด็นที่สามแนวทางในการปรับตัวของชาติพันธุ์ที่สอดคล้องกับการ เปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง เพื่อ

นำมาสะท้อนผลการศึกษาและ อธิปรายผลเชิงทฤษฎีในทั้งสามประเด็นของการวิจัย (สรรเกียรติ กุลเจริญ, 2558 : 38) ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยถอดเทปข้อความเสียงที่สัมภาษณ์เชิงลึกแบบคำต่อคำของการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน

2. ผู้วิจัยสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปเสียงสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลไปเรียบเรียงให้เหลือแต่ประเด็นสำคัญ แล้วจึงนำไปตรวจสอบความถูกต้องโดยการเปรียบเทียบกับข้อมูลที่จดบันทึกไว้ จัดข้อมูลให้เป็นระบบ เมื่อเรียบร้อยแล้วนำมาจัดประเด็นตามวัตถุประสงค์การวิจัย

3. การสรุปและตีความ ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยใช้วิธีการสามเส้า ด้วยการ พิจารณาความสอดคล้องกันของข้อมูลที่เก็บข้อมูลได้ และข้อมูลที่ศึกษาได้จากตำรา จากนั้นจัดทำ ข้อสรุป และพรรณนาตามกรอบแนวคิดของการวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัย

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ วันที่ วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 – 30 มีนาคม 2565

5.1 สรุปผลการวิจัย วิถีชีวิต วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของชาวไททรงดำ และการเปลี่ยนแปลงทาง
วัฒนธรรมของชาวไททรงดำ

ด้านวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ส่งผลให้วิถีชีวิตของคนในชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปเศรษฐกิจทำให้วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวไททรงดำ ต้องปรับตัวให้ทันจากอดีตที่ทำมาหากินเพียงเพื่อหาเลี้ยงเลี้ยงดู คนในครอบครัว เกิดหนี้สินจากการขาดทุนในอาชีพ การส่งลูกเลี้ยงหนังสือที่ห่างไกลจากบ้านเกิดและมีกาแข่งขันในการใช้ชีวิตสูง เลยต้องหารายได้ให้หลายทางเพื่อ เลี้ยงครอบครัว สามารถปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงได้ดีกว่าอดีตแทบจะทุกด้าน เมื่อมีการ เปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมขึ้นนั้นส่งผลให้วิถีชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงทางประเพณี วัฒนธรรมหรือ ความเชื่อบางอย่างเลือนรางหายไป แต่บางเรื่องยังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน เช่นประเพณีพิธีกรรมเสนเรือนนำผีขึ้นเรือน งานศพ งานแต่ง เป็นต้น สิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงนั้นคือมีความเจริญเข้ามา ทั้งเทคโนโลยี การสื่อสาร และเศรษฐกิจที่ส่งผลอย่างมากต่อความเปลี่ยนแปลง เช่น การประกอบพิธีกรรมการเสนเรือนในอดีตจะมีการจัดขึ้นในทุกๆปี ประเพณีการแต่งงานที่มีการไหว้ผี จากอดีตที่เคยร่วมจัดขึ้นก็เลือนหายไป วิถีชีวิตความเป็นอยู่ได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในด้าน เศรษฐกิจ การคมนาคม ทำให้มีการปรับตัวจึงทำให้วิถีชีวิตและความเป็นอยู่มีการ เปลี่ยนแปลงมากกว่าเมื่อก่อนและยังไม่มีหน่วยงานไหนที่เข้ามาแล้วได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตการเป็นอยู่ต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมโดยตรง แต่จะมีเข้ามาช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรม และฟื้นฟู เช่น การสร้างศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวไททรงดำ ดังนั้นวิถีชีวิตความเป็นอยู่และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาวไททรง

ดำ ถูกเปลี่ยนแปลงไป ตามยุคสมัย แต่บางเรื่องก็ยังคงอนุรักษ์และสืบทอดต่อกันมาอย่างเช่น ประเพณี การแต่งกาย และ ความเชื่อ ส่วนการใช้ภาษาจากอดีตที่ใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสารพูดคุยกันเริ่มน้อยลง แปลงเปลี่ยนมา สื่อสารกันเป็นภาษากลางมากขึ้น ทำให้ภาษาถิ่นเลือนรางหายไป การเข้ามาของสื่อและเทคโนโลยีที่ ทันสมัยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมากขึ้น ถือเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญของความ เปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาวไททรงดำ

5.2 สรุปผลการวิจัย

การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ชาวไททรงดำยังคงมีความเชื่อเรื่องของผี พิธีกรรม แต่ก็มีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาวไททรงดำเนื่องจากอดีตมีชาวไททรงดำจะเชื่อเรื่องของผีมากจนการเจ็บป่วยทางร่างกายบางอย่างที่อ่าจะเป็นเรื่องที่มีอาการ หนาว สั่น พูดจาไม่รู้เรื่อง จนเหมือนอาการผีเข้า ชาวไททรงดำก็จะมีหมอของชาวไททรงดำรักษา แต่ในปัจจุบันชาวไททรงดำได้มีการพบแพทย์เหมือนบุคคลภายนอก ส่านในเรื่องของพิธีกรรมหรือ ประเพณีก็จางหายไปเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่มันแย่ลงชาวไททรงดำก็หันไปทำอาชีพนอกหมู่บ้านมากขึ้น ทำให้เกิดความร่วมมือในการจัดกิจกรรมหรือพิธีกรรมของชุมชนน้อยลง ดังนั้น การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมสิ่ง ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมขึ้นนั้นเริ่มมาจากการแต่งกาย ภาษา ทำให้คนในชุมชนเริ่มอยากมีการ เปลี่ยนแปลง เพราะถูกมองว่าเป็นกลุ่มคนที่แปลกและล้าสมัย เพราะการพูดและการแต่งตัวแตกต่าง จากวัฒนธรรมภายนอก

5.3 แนวทางในการปรับตัวของชาวไททรงดำที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ด้านแนวทางในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของชาวไททรงดำ วัฒนธรรมเปลี่ยนไปจากใน อดีต คือเรื่องการแต่งกาย ภาษา ที่แก้ไขได้ยากในปัจจุบันนี้ ลักษณะของที่อยู่อาศัยของเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่ เป็นบ้านไม้ยกสูงกลายเป็นบ้านอิฐบ้านปูนเป็นส่วนใหญ่ มีความเปลี่ยนแปลงมาจากการปรับตัวทางวัฒนธรรม ปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงจากเศรษฐกิจและสิทธิบุคคล ทำให้เกิดการปรับตัวทางวัฒนธรรมที่มากขึ้นจากอดีต เศรษฐกิจทำให้ชาวบ้านมีเงินกินเงินใช้มากขึ้น ต่างคนต่างมีสิทธิ มองในภาพรวมในสังคมก็จะคล้ายกันหมดในยุคสมัยที่มันเปลี่ยนแปลงไปมากที่หลายปัจจัยที่เกิดขึ้นภายหลังเกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมใน ชุมชนคนรุ่นหลัง ก็มีทั้งข้อดีสามารถเข้าทันสังคมที่ทันสมัยมากขึ้น เป็นสิ่งที่ดีต่อตัวคนรุ่นใหม่ เป็นการ ชีวิตในสังคมที่กว้างขึ้น ข้อเสียที่สำคัญที่สูญเสียไปคือ อัตลักษณ์ของชุมชนเลือนหายไปจากการเข้ามาของเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้บางครั้งที่มีสิ่งใหม่ๆเข้ามาถ่ายทอดเกิดความติดขัดความไม่เข้าใจกับเรื่องเดิม ๆ ที่ถูกเปลี่ยนแปลงไป และการเปลี่ยนแปลงที่สามารถปรับตัวได้ง่าย ในเรื่องของการศึกษาที่ต้องทันสมัยมากขึ้น จากอดีตที่ต้องพยายามสอนภาษากลางผ่านทางวิทยุ โทรทัศน์ ก็ต้องเปลี่ยนมาเป็นสื่อออนไลน์ในการศึกษามากขึ้น

ดังนั้น แนวทางในการปรับตัวของชาวไททรงดำที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมขึ้นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ง่าย คือการแต่งกาย ภาษา ที่ใช้ในการสื่อสาร ก็ต้องปรับเปลี่ยนให้ทันยุคสมัย มีความเปลี่ยนแปลงมาจากการปรับตัวทางวัฒนธรรม ปัจจัยหลักที่ทำ ให้เกิดความเปลี่ยนแปลงจากเศรษฐกิจและสิทธิบุคคล ทำให้เกิดการปรับตัวทางวัฒนธรรมที่มากขึ้น จากอดีต

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง วิถีชิวิต วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของชาวไททรงดำ ต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาวไททรงดำ กรณีศึกษาตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก คณะผู้วิจัยได้อภิปราย ผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ชาวไททรงดำในตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม อันเป็นผลมาจาก ทั้งกระบวนการพัฒนาวิถีชิวิต วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของชาวไททรงดำ เศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมของ ชาวไททรงดำ วิถีชีวิตความเป็นอยู่และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาวไททรงดำ ถูกเปลี่ยนแปลงไปตามยุค สมัย แต่บางเรื่องก็ยังคงอนุรักษ์และสืบทอดต่อกันมาอย่างเช่น ประเพณี การแต่งกาย และความเชื่อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สม จะเปา (2560) ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่น บ้านใหม่สามัคคี ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ชาวคะฉิ่น มีด้านความเชื่อ ศาสนาแบบดั้งเดิม วัฒนธรรม และประเพณีที่ได้เชื่อถือ กันมายุคต่อยุคจนถึงปัจจุบัน ภายหลังจากได้รับการยอมรับการเป็นชนเผ่าชีวิตความเป็นอยู่ค่อยๆ พัฒนาขึ้นมาตามลำดับ วัฒนธรรม และประเพณีของชนชาติพันธุ์คะฉิ่น ได้เปลี่ยนแปลงไปตามสังคมที่ เปิดกว้าง สามารถแสดงออกได้อย่างเปิดเผย เช่น ด้านวัฒนธรรม ประเพณีการแต่งกาย ภาษา และ ประเพณีการเต้นรำแต่อย่างไรก็ตามยังมีบางส่วนที่ยังไม่สามารถยอมรับตามกฎหมายดังการศึกษาที่ ทุกคนก็เข้าใจตรงกันว่าการศึกษาเป็นสิ่งที่ดี แต่ขึ้นอยู่กับการขวนขวายในการเรียนรู้ศึกษาที่แตกต่าง กัน บางคนส่งเสริมลูกหลานให้การศึกษาอย่างดีก็มีอนาคตสดใส บางคนไม่มีโอกาสให้ลูกหลานให้ การศึกษาได้ จึงคล้อยตามกระเสค่านิยม จึงแตกต่างกันในความรู้ ความเข้าใจกันอย่างมากแต่ประชาชนชาวคะฉิ่นก็มีความสุขในความเป็นอยู่ในชีวิตปัจจุบันเป็นอย่างมากแต่มีความแตกต่างจากงานวิจัยของรัชนี คุ้มสวัสดิ์ (2554) เรื่องวิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำใน เขตตำบลหนองชุมพล อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี พบว่า กระบวนการพัฒนาประเทศของรัฐเร่ง ให้มีการกระจายความเจริญสู่ชนบท โดยเน้นความเจริญด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และการสร้าง สาธารณูปโภคต่างๆ ส่งผลให้ชุมชนต้องมีการปรับตัวปรับรูปแบบวิถีชีวิต โดยประยุกต์ความ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นให้เข้ากับวิถีชีวิตดั้งเดิมของตน

2. การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม มีการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวไททรงดำในตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก สอดคล้องกับการศึกษาของ วิชุพันธ์ ไทยโพธิ์ศรี (2553) เรื่องการปรับตัวและดำรงอยู่ของชุมชนลาวโซ่ กรณีศึกษาบ้านเกาะแรด อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่า สภาพเศรษฐกิจของชุมชนมีการขยายตัวมากขึ้นเป็นลำดับ ประชากรส่วนใหญ่เปลี่ยนอาชีพจากการทำไร่มาเป็นการรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมยางผลิต รถยนต์ คนในชุมชนมีโอกาสทางการศึกษา มีอิสระในการเลือกคู่ครอง และมีรูปแบบทางสังคมมี ทิศทางเปลี่ยนแปลงใกล้เคียงกับสังคมเมืองมากขึ้น ส่วนในด้านการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมพบว่า คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนรับวัฒนธรรมของกลุ่มชนอื่นเข้ามาผสมผสานร่วมกับวัฒนธรรมดั้งเดิม ของตน มีการเปลี่ยนขั้นตอนในการปฏิบัติพิธีกรรมให้สะดวกขึ้นและระบบเศรษฐกิจและสังคมมี ผลกระทบต่อภูมิปัญญาและวัฒนธรรมให้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของ สุรศักดิ์ บุญอาจ (2558) ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง กระบวนการ ปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวลาวและชาวกัมพูชา ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการปรับตัว ทางวัฒนธรรม ภาพรวมพบว่าส่วนใหญ่มีการรักษา อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองไว้ และมีการ ปรับรับเอาวัฒนธรรมไทยมาด้วย ส่วนระดับขั้นตอนในการปรับตัวของนักศึกษาชาวลาว พบว่าโดย ส่วนใหญ่เมื่ออยู่เมืองไทย มาสักระยะหนึ่ง รู้สึกปรับตัวได้มากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของการใช้ ภาษาไทยทำให้นักศึกษาสื่อสารได้อย่างมั่นใจ และรู้สึกว่าประเทศไทยเป็นเสมือนบ้าน ของตนเอง ส่วนระดับขั้นตอนในการปรับตัวของนักศึกษาชาวกัมพูชา พบว่าโดย ส่วนใหญ่เพิ่งเข้ามาอยู่ในประเทศ ไทยได้ไม่นาน จึงรู้สึกตื่นเต้นถึงความแปลก ใหม่ของสภาพแวดล้อม สถานการณ์ใหม่ๆ ทั้งวัฒนธรรม ผู้คน และการบริโภค เทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารเป็นปัจจัยเร่งทำให้เกิดการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวม้งในหมู่บ้านห้วยน้ำไซ สอดคล้องกับงานศึกษาของ มนู สิงห์เรือง (2550) เรื่องความเปลี่ยนแปลงประเพณีไทยทรงดำ กรณีศึกษาประเพณีเสนเรือนของชาวไทยทรงดำ บ้านหนองเต่าดำ หมู่ที่ 4 ตำบลวังอิทก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ในชุมชนของชาว ไทยทรงดำมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

3. แนวทางในการปรับตัวของชาวไททรงดำที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ชาวไททรงดำ ในตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก คงมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมที่เป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มชาวไททรงดำของตนเองเอาไว้ สอดคล้องกับงานศึกษาของ วีระ อินพันทัง (2549) สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อลักษณะทางกายภาพรูปแบบการจัดระบบและทิศทางในการตั้งถิ่นฐานของไทยทรงดำเป็นอย่างมากด้วยเหตุผลที่มี ครูมีลักษณะถิ่นฐานที่เป็นทุ่งราบสลับทิวเขาซึ่งมักมีพื้นที่แคบและขนาดไม่ใหญ่นะชาวไทยรำจึงเลือกตั้งถิ่นฐานในบริเวณที่ราบแอ่งกระทะใกล้ชายฝั่งและแหล่งน้ำโดยสงวนพื้นที่ราบที่สุดบริเวณริมฝั่งแม่น้ำไว้เป็นที่ดินทำกิน คือผืนนะส่วนบ้านเรือนกับพื้นที่ปลูกพืช ไร่จะตั้งอยู่บนที่ราบเชิงเขาถัดจากพื้นน่ะขึ้นไปแล้ววางตัวสูง

ต่ำเรียงไปตามความยาวของชิ้นเขาการตั้ง บ้านเรือนดังกล่าวนอกจากจะช่วยหลีกเลี่ยงภัยน้ำท่วม ลักษณะภูมิประเทศยังเป็นเครื่องช่วยกำหนดอาณาเขตของแต่ละครัวเรือนได้อีกด้วยเนื่องจากพื้นที่ซึ่งเหมาะแก่การตั้งหมู่บ้า มีอยู่จำกัดหมู่บ้านไทยทรงดำจึงตั้งกระจายตัวกันไปเป็นหมู่เล็กๆและผื่นนมีลักษณะเป็นหินเล็กๆยาวแคปทั้งนี้ความใหญ่ของพื้นที่ราบระหว่างหกเขาเป็นที่กำหนดขนาดของ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ เสาวภา อาศน์ศิลารัตน์ (2550) วิจัยเรื่อง วัฒนธรรมการเร่ร่อน ในทะเลการเปลี่ยนแปลงอาณาเขต และการปรับตัว : การใช้ทรัพยากร และรูปแบบการบริโภคในหมู่เกาะตอนใต้ของประเทศไทย พบว่า วิถีชีวิตของชาวมอแกนซึ่งตั้งถิ่นฐานในบริเวณหมู่ เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมการเร่ร่อนในทะเลถูกเปลี่ยนแปลง เป็นอย่างมากอัน เนื่องมาจากการก่อตั้งอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ตั้งแต่ พ.ศ.2524 เป็นต้นมา โดยขาดการ คำนึงถึงกลุ่มผู้เสียผลประโยชน์เป็นหลักซึ่งเป็นคนท้องถิ่น แม้ว่าใน ภายหลังจะมีการประนีประนอม การใช้ทรัพยากรร่วมกันแล้วก็ตาม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการทำผลวิจัยไปใช้ ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

1. รัฐควรมีการส่งเสริมการการเรียนรู้เรื่องของการเรียนภาษาของชาวไททรงดำ อนุรักษณ์การแต่งกาย ภาษา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาวไททรงดำ ที่ อื่นๆ เพื่อทำให้ทราบถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมอันจะเป็นประโยชน์สำหรับต่อยอดและนำไปสู่การพัฒนาโดยใช้วัฒนธรรมเป็นฐานได้ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

เพชรตะบอง ไพศูนย์. (2553). **การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของไทดำในกระแสการเปลี่ยนแปลง** : กรณีศึกษา เปรียบเทียบไทดำในประเทศไทยและสาธารรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วิทยานิพนธ์ศิลปะศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

มนู สิงห์เรือง. (2550). **กระบวนการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาลาว และกัมพูชา**: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีอุบลราชธานี.

รัชนี คุ้มสวัสดิ์. (2554). **วิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำ**: กรณีศึกษาในเขตตำบลหนองชุมพล อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธสากล สถิตวิทยานันท์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ.

วีระ อินพันทัง. (2549). **ความสัมพันธ์ซึ่งกันระหว่างสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยของชาวไทดำในไทยกับในเวียดนาม**: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากรกรุงเทพฯ.

สม จะเปา. (2560). **การเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์คะฉิ่น:** กรณีศึกษาบ้านใหม่สามัคคี ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สุรศักดิ์ บุญอาจ. (2558). **กระบวนการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาลาว และกัมพูชา**: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีอุบลราชธานี.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564)**. กรุงเทพฯ.2560.

สรรเกียรติ กุลเจริญ. (2558). **การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมท้องถิ่น**: ศึกษากรณีงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, จังหวัดสมุทรปราการมหาวิทยาลัยบูรพา

เสาวภา อาศน์ศิลารัตน์. (2550). **การเร่ร่อนในทะเล,มอแกน,พังงา,ภาคใต้,ประเทศไทย,เอเชียตะวันออกเฉียงใต้**: การวิทยานิพนจัดการทรัพยากรธรรมชาติ, มหาวิทยาลัยมหิดลกรุงเทพฯ.

อัญชลี วงศ์วัฒนา. (2557). **คำเรียกชื่อแบบพื้นบ้านไทยการศึกษาเชิงภาษาศาสตร์พฤกษศาสตร์ชาติพันธุ์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการซื้อคอนกรีตผสมเสร็จบริษัททรัพย์อนันต์คอนกรีตจำกัด

Factors Affecting Satisfaction in Buying Ready-Mixed Concrete Sub-Anan Concrete Company Limited

อมรรัตน์ วีรานนท์[1] และ เอมพิกา สังฆพรร[2]
Amornrat Weeranon and Aempika Sankkhaphan

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการซื้อคอนกรีตผสมเสร็จของบริษัท ทรัพย์อนันต์คอนกรีต จำกัด ในด้านต่าง ๆ 7 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการ โดยศึกษาถึงความพึงพอใจ จำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้ที่เคยซื้อและใช้คอนครีตผสมเสร็จ จำนวน 180 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม เก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดย การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 31 - 40 ปี มีรายได้ต่อเดือน 15,001 บาท - 30,000 บาท มีอาชีพเจ้าของบ้าน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการซื้อคอนกรีตผสมเสร็จของบริษัท ทรัพย์อนันต์คอนกรีต จำกัด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านกระบวนการ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านราคา

ความพึงพอใจในการซื้อคอนกรีตผสมเสร็จของบริษัท ทรัพย์อนันต์คอนกรีต จำกัด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ปัจจัย,ความพึงพอใจในการซื้อ

[1] มหาวิทยาลัยตาปี ตำบลท่าแซะ จังหวัดชุมพร E-mail: icezeedicezeed@gmail.com โทร.0923189073
[2] มหาวิทยาลัยตาปี ตำบลท่าแซะ จังหวัดชุมพร

Abstract

This research aims to To study the factors influencing satisfaction in purchasing ready-mixed concrete of the Company. Sap Anan Concrete Co., Ltd. in 7 areas, namely product, price, distribution in terms of marketing promotion, personnel aspect, physical aspect Process by studying satisfaction Classified by general information.

The population in this research was 180 people who had bought and used ready-mix concrete. The research instrument was a questionnaire, data collection and data analysis. frequency determination Percentage and Mean Values.

The results of the study found that most of the respondents were male, aged 31-40 years, monthly income 15,001 baht - 30,000 baht, were homeowners.

Factors Influencing the Company's Satisfaction in Buying Ready-Mixed Concrete Sap Anan Concrete Co., Ltd. When considering each aspect, it was found that all aspects were at the highest level. by the process Promotion of marketing, personnel, products distribution channel physical characteristics and price.

Satisfaction in purchasing the Company's ready-mixed concrete Sap Anan Concrete Co., Ltd. overall is at the highest level.

Keywords: Factors, purchase satisfaction

1. บทนำ

อุตสาหกรรมก่อสร้างภายในประเทศไทยยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา เศรษฐกิจไทยในไตรมาสที่สี่ของปี 2564 ลดลงร้อยละ 4.2 ปรับตัวดีขึ้นเมื่อเทียบกับการลดลงร้อยละ 6.4 ในไตรมาสที่สาม ด้านการใช้จ่ายการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนกลับมาขยายตัว การลงทุนภาคเอกชนและการส่งออกสินค้าลดลงในอัตราที่ชะลอลง ขณะที่การใช้จ่ายและการลงทุน ภาครัฐขยายตัว และการส่งออกบริการลดลงต่อเนื่องด้านการผลิตสาขาเกษตรกรรมกลับมาขยายตัว การผลิตสาขาอุตสาหกรรม สาขาที่พักแรมและบริการด้านอาหาร สาขาการขนส่งและสถานที่เก็บสินค้า และสาขาการขายส่งการขายปลีกและการซ่อมแซมฯ ลดลงในอัตราที่ชะลอลง ขณะที่สาขาไฟฟ้าและก๊าซฯ ลดลงต่อเนื่อง เมื่อปรับผลของฤดูกาลออกแล้ว เศรษฐกิจไทยในไตรมาสที่สี่ของปี 2564 ขยายตัวจากไตรมาสที่สาม ของปี 2564 ร้อยละ 1.3

งานก่อสร้างภาครัฐ : ส่วนใหญ่เป็นโครงการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน คิดเป็นสัดส่วน 82% ของมูลค่าก่อสร้างภาครัฐทั้งหมด ที่เหลือเป็นโครงการก่อสร้างอาคารของหน่วยงานรัฐ และที่พักของข้าราชการ ผู้รับเหมาก่อสร้างรายใหญ่มักได้เปรียบในการรับงานภาครัฐ โดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ เนื่องจากมีประสบการณ์ มีความชำนาญเฉพาะด้าน มีศักยภาพทางการเงิน และมีการพัฒนาเทคนิคและเทคโนโลยีในงานก่อสร้างอย่างต่อเนื่อง ส่วนผู้รับเหมา SME จะมีโอกาสรับงานภาครัฐในลักษณะของผู้รับเหมาช่วง

งานก่อสร้างภาคเอกชน : กระจุกตัวในงานก่อสร้างที่อยู่อาศัย มีสัดส่วนคิดเป็น 54% ของมูลค่าก่อสร้างภาคเอกชนทั้งหมด ที่เหลือเป็นงานก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม (สัดส่วน 9%) พาณิชยกรรม (8%) และอื่นๆ (29%) เช่น โรงแรม และโรงพยาบาล

ช่วงที่เหลือของปี 2564 คาดว่าการลงทุนก่อสร้างภาครัฐจะขยายตัวต่อเนื่อง ตามการเร่งเบิกจ่ายงบประมาณสำหรับโครงการรถไฟฟ้าและรถไฟทางคู่ รวมถึงโครงการในระดับพื้นที่ได้แก่ การขยาย ซ่อมแซม และปรับปรุงถนนกว่า 2,000 โครงการทั่วประเทศ ส่วนการลงทุนก่อสร้างภาคเอกชนคาดว่าจะยังซบเซา เนื่องจากผู้พัฒนาอสังหาริมทรัพย์ทั้งเพื่อขายและให้เช่ามีแนวโน้มจะยังชะลอโครงการใหม่เพื่อเร่งระบายสต๊อกที่ยังสูง สะท้อนจากจำนวนพื้นที่ขออนุญาตก่อสร้าง ปี2564การลงทุนก่อสร้างโดยรวมคาดว่าจะเติบโตเพียง 1.5% (มีมูลค่าประมาณ 1.321 ล้านล้านบาท) โดยงานก่อสร้างภาครัฐเติบโต 5.0% และภาคเอกชนหดตัว 3.0% จากที่เติบโต 3.1% และ 2.1% ในปี 2563 ตามลำดับ

โอกาสการทำธุรกิจรับเหมาก่อสร้างในตลาดต่างประเทศ ผู้รับเหมาของไทยมีโอกาสรับงานเพิ่มขึ้น ซึ่งมีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่องรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจและการขยายตัวของความเป็นเมือง ซึ่งรวมถึงโรงงานอุตสาหกรรม อาคารสำนักงาน และที่อยู่อาศัย ภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน ประเทศสมาชิกไม่มีข้อจำกัดในการให้ผู้รับเหมาต่างชาติเข้าสู่ธุรกิจ แต่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขในรูปแบบการเข้าไปร่วมทุนหรือรับเหมาช่วงการให้บริการก่อสร้างกับผู้ประกับการท้องถิ่นอย่างไรก็ตาม โอกาสส่วนใหญ่จะจำกัดอยู่แค่เพียงผู้รับเหมารายใหญ่ เนื่องจากมีความพร้อมด้านเงินทุน เทคโนโลยี และช่องทางการลงทุนที่มาจากสายสัมพันธ์ทางธุรกิจกับนักลงทุนท้องถิ่นในระยะยาว รัฐบาลไทยมีแผนความร่วมมือกับรัฐบาลกัมพูชาและเวียดนาม ในการเชื่อมโยงระเบียงเศรษฐกิจระหว่างกัน ตามแผนพัฒนาโครงการ ซึ่งดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2561 ภายใต้ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนของไทยและประเทศภาคี ในการกำหนดแผนพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงพื้นที่ระเบียงชายฝั่งทะเล 3 ประเทศ กับเส้นทางที่เริ่มจากเมืองชายฝั่งของจีน ซึ่งจะนำไปสู่การลงทุนก่อสร้างโครงข่ายคมนาคมระหว่างไทย กัมพูชา และเวียดนาม อีกหลายโครงการในอนาคต

อย่างไรก็ตาม การเข้าไปรับงานก่อสร้างในประเทศ ผู้รับเหมาไทยอาจเผชิญปัจจัยเสี่ยงด้านกฎระเบียบในการว่าจ้างที่อาจไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากล เงื่อนไขสัญญารับเหมาที่มีความไม่

แน่นอน ความไม่มั่นคงด้านเสถียรภาพทางการเมือง รวมถึงการแข่งขันกับผู้รับเหมาต่างชาติรายอื่นๆ ซึ่งแนวทางในการลดความเสี่ยงข้างต้นผู้รับเหมาไทยควรหาพันธมิตรทางธุรกิจในห่วงโซ่อุปทาน อาทิ ผู้พัฒนาอสังหาริมทรัพย์/ผู้รับเหมาท้องถิ่น รวมถึงบริษัทจัดหาแรงงานท้องถิ่น เพื่อให้มีช่องทางในการรับงานได้ต่อเนื่อง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการซื้อคอนกรีตผสมเสร็จ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยทางประชากรศาสตร์ ที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการซื้อคอนกรีตผสมเสร็จของบริษัททรัพย์อนันต์คอนกรีต จำกัด

2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาด (7Ps) ครอบคลุมปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ปัจจัยด้านราคา (Product) ปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย (Place) ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ปัจจัยด้านกระบวนการ (Process) ปัจจัยด้านบุคคล (People) ที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการซื้อคอนกรีตผสมเสร็จของบริษัททรัพย์อนันต์คอนกรีต

3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อและความต้องการของผู้ซื้อคอนกรีตผสมเสร็จของบริษัททรัพย์อนันต์คอนกรีต จำกัด

3. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลจากตารางบทความ เอกสาร หรืองานวิจัยอื่นในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการซื้อคอนกรีตผสมเสร็จ ทฤษฎีหรือแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้เลือกข้อมูลที่เป็นประโยชน์ระบุไว้ ดังมีหัวข้อต่อไปนี้

3.1 ข้อมูลเกี่ยวกับโรงงานผลิตคอนกรีตผสมเสร็จ (Ready-mixed concrete plant)

ภาพที่ 3.1 บริเวณโรงงานคอนกรีตผสมเสร็จบริษัททรัพย์อนันต์คอนกรีต จำกัด

เพื่อให้ได้คอนกรีตผสมเสร็จที่มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานที่ต้องการ ผู้ผลิตควรให้ความสำคัญตั้งแต่การเริ่มตรวจสอบคุณภาพของวัตถุดิบส่วนผสมคอนกรีตตั้งแต่มวลรวม หิน ทราย จากแหล่งวัตถุดิบที่มีคุณภาพ มีส่วนคละเป็นไปตามที่มาตรฐานกำหนดมาแยกจัดเก็บ น้ำสะอาด ปูนซีเมนต์ผงที่ได้มาตรฐานจะถูกจัดเก็บไว้ในไซโล (ภาพที่ 2.1) และสารผสมเพิ่มอื่นหรือน้ำยาผสมคอนกรีตจะถูกเก็บแยกไว้ในภาชนะบรรจุอย่างมิดชิด

3.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

3.2.1 พฤติกรรมของผู้ซื้อสินค้า กระบวนการตัดสินใจ และความพึงพอใจ

การเข้าใจถึงกระบวนการซื้อของลูกค้าเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่ง เช่นเดียวกับการตัดสินใจทางการตลาดล้วนมีอยู่บนสมมติฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริโภค การเข้าใจถึงขั้นตอนหรือกระบวนการที่ลูกค้าดำเนินการก่อนซื้อผลิตภัณฑ์นั้น จึงทำให้สามารถกำหนดกลยุทธ์ที่สอดคล้องเพื่อดำเนินไปยังเป้าหมายที่วางไว้ต่างจำแนกพฤติกรรมผู้ซื้อสินค้าอยู่บนสมมติฐานที่สำคัญคือพฤติกรรมผู้บริโภคมีอิทธิผลและเกิดขึ้นจากหลายปัจจัยพื้นฐาน ทั้งจาก 1.ปัจจัยแวดล้อม 2.จากปัจจัยเฉพาะบุคคลที่แตกต่าง ความรู้ ทัศนคติและลักษณะนิสัย คุณค่า หรือวิถีชีวิตของบุคคลแต่ยังพบว่า 5 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นตอนการรับรู้ปัญหาและความจำเป็น
2. ขั้นตอนการค้นหาข้อมูล
3. ขั้นตอนการประเมินทางเลือก
4. ขั้นตอนการตัดสินใจซื้อ
5. ขั้นตอนหลังการซื้อ

3.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับประชากรศาสตร์

ปัจจัยด้านลักษณะประชากรศาสตร์ (Demographic) เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญใน ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ เพศ เชื้อชาติ ระดับรายได้ การศึกษา อาชีพ ศาสนา หรือ ระดับสถานะทางสังคม ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ และเป็นประโยชน์ในการแบ่งกลุ่มตลาดลูกค้า มักวัดจากสิ่งที่ลูกค้าปรารถนาและพึงพอใจ อัตราการใช้งาน จึงนิยมใช้เนื่องจากสามารถวัดได้ง่าย และยังพบว่ามีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านลักษณะประชากรศาสตร์สูง ผู้วิจัยได้เลือกปัจจัยด้านลักษณะประชากรศาสตร์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการซื้อคอนกรีตผสมเสร็จ ดังต่อไปนี้

1. **อายุ (Age)** ลูกค้ามักมีความต้องการและความสามารถในการซื้อเปลี่ยนแปลงไปตาม อายุ เช่น อาหารสำหรับเด็กทารกแรกเกิดอายุต่ำกว่า 1 ปี แม้ว่าสินค้าบางชนิดจะผลิตขึ้นมาสาหรับกลุ่มลูกค้าเป้าหมายวัยรุ่น แต่ก็เป็นที่นิยมสาหรับลูกค้าทุกช่วงอายุดังเช่น รถยนต์ Ford Mustang ซึ่งอาจเรียกได้ว่ากลุ่มลูกค้ามีอายุทางจิตใจเป็นวัยรุ่น

2. เพศ (Gender) การแบ่งกลุ่มตลาดโดยใช้เพศนั้นมันใช้ในธุรกิจโดยเฉพาะเสื้อผ้า เครื่องสำอาง และนิตยสาร โดยเพศหญิงมักเป็นกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากเป็นผู้ที่มีอำนาจในการซื้อสูง แม้ว่าจะเป็นสินค้าสาหรับเพศชายหรือสำหรับเด็กก็ตาม

3. รายได้ (Income) รายได้เป็นสิ่งที่กำหนดความสามารถในการซื้อของแต่ละบุคคล ผู้ซื้อที่มีรายได้สูง สามารถซื้อสินค้าที่มีราคาสูงได้ มักนิยมใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีราคาสูง ซึ่งแตกต่างจากผู้ซื้อที่มีรายได้ต่ำจะพิจารณาสินค้าที่มีความคุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไป

4. อาชีพ (Occupation) ผู้ซื้อสินค้าที่มาจากอาชีพที่ต่างกัน อาจมีความต้องการผลิตภัณฑ์ที่ แตกต่างกันออกไปตามความต้องการและเหมาะสม เช่น สินค้าหรูที่มีชื่อเสียง นักธุรกิจใช้เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ เป็นต้น

3.2.3 ทฤษฎีปัจจัยส่วนประสมการตลาด

ได้ให้คำนิยามถึงส่วนประสมการตลาดว่าเป็นเครื่องมือกลยุทธ์การตลาดที่สามารถควบคุมได้ ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) สถานที่ (Place) และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ใช้ตอบสนองความต้องการของกลุ่มตลาด เป้าหมาย เพื่อสร้างระดับความพึงพอใจสูงสุด นามาซึ่งการบรรลุเป้าประสงค์ขององค์กร สอดคล้อง กับการศึกษาการรับรู้ถึงส่วนประสมการตลาดของกลุ่มลูกค้า บริษัท ผลิตภัณฑ์และวัตถุก่อสร้างจำกัด ได้กล่าวไว้ว่าหากพัฒนาส่วนประสมการตลาดให้ตอบสนองการรับรู้ของแต่ละกลุ่มลูกค้าได้ จะทำให้เกิดความพึงพอใจและประสิทธิภาพสูงสุด ส่วนประสมการตลาดจึงเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการควรตระหนักถึงความสำคัญเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับความต้องการของลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย ซึ่งอาจกระทาได้แตกต่างกันไปตามทรัพยากรที่มีอยู่หรือเป้าประสงค์ของการทาการตลาด

1. ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product) อาจหมายถึงสินค้าหรือบริการที่กิจการนำมาเพื่อจำหน่ายและผู้ขายได้ส่งมอบให้กับลูกค้า ในอีกนัยหนึ่งหมายถึงประโยชน์ที่จะได้รับเมื่อผู้ซื้อได้ชาระเงินตามราคาที่ได้รับการเสนอ สินค้าอาจแบ่งออกเป็นอยู่ในรูปสิ่งของมีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้ แม้ว่าจะเป็นสินค้าที่สามารถจับต้องได้ แต่ผู้ซื้อก็คำนึงประโยชน์ ความสะดวกสบาย หรือความสวยงามด้วยอย่างไรก็ตาม Product ยังรวมถึงการให้บริการ เช่น การบริการขนส่ง การให้บริการติดต่อสื่อสารเป็นต้น

2. ปัจจัยด้านราคา (Price) เป็นจานวนเงินที่ชำระเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ ราคาสินค้ามักจะไม่แน่นอนตายตัวเสมอไป เนื่องจากปัจจัยที่เปลี่ยนแปลง เช่น ความต้องการ ซื้อผลิตภัณฑ์ ต้นทุนสินค้า ความสามารถในการจ่ายของลูกค้า ราคาสินค้าใกล้เคียงกันของคู่แข่ง หรือข้อจำกัดทางกฎหมาย ดังนั้น การกำหนดราคาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งและกระทบต่อระดับความ ต้องการสินค้าส่งผลลัพธ์ให้กระทบต่อกาไรของกิจการในที่สุด

3. ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) หมายถึง สถานที่จำหน่ายสินค้าไปยังผู้ซื้อ ซึ่งมักเป็นสถานที่ที่ผู้ซื้อเข้าถึงได้ง่ายและสะดวกในเวลาซื้อสินค้าและอาจเกี่ยวข้องกับการขายโดยตรงต่อลูกค้าหรือขายผ่านตัวแทนจัดจำหน่าย การตัดสินใจจึงจาเป็นต้องพิจารณาถึงปัจจัยอื่นประกอบด้วย เช่นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นผ่านช่องทางการจัดจำหน่ายแต่ละประเภท โดยยึดถือความสะดวก รวดเร็ว เป็นสำคัญ

4. ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นกระบวนการให้ข้อมูล ชักจูงและมักมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ มักกระทำผ่านวิธีการที่หลากหลาย ทั้งผ่านพนักงานขาย การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ และผ่านรายการส่งเสริมการชาย โดยมุ่งหมายหลักเพื่อสื่อสารข้อมูลไปยังกลุ่มลูกค้าเป้าหมายถึงตัวสินค้า ลักษณะ สถานที่จำหน่าย ราคา การใช้งานผลิตภัณฑ์ และให้ตระหนักถึงประโยชน์ของผลิตภัณฑ์เมื่อเทียบกับคู่แข่งอื่นเมื่อพิจารณาสำหรับธุรกิจบริการแล้วยังได้กล่าวถึงแนวคิดของส่วนประสมการตลาด สำหรับธุรกิจบริการไว้เพิ่มเติม คือบุคคลลักษณะทางกายภาพและกระบวนการ

5. ปัจจัยด้านบุคคล (People) หมายถึง พนักงานผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบติดต่อลูกค้าเพื่อแสวงหา โน้มน้าวใจ สร้างแรงกระตุ้นให้ลูกค้าเกิดความเชื่อมั่นและตั้งใจที่จะซื้อสินค้า โดยมุ่งหมายให้ลูกค้าตัดสินใจซื้อสินค้านั้น หรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดกับการบริการ

6. ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical evidence) ครอบคลุมคุณภาพของการ บริการผ่านการมองเห็นได้ของลูกค้า เพื่อสร้างคุณค่าให้แก่ลูกค้า เช่น ด้านความสะอาด ด้านการบริการที่รวดเร็ว รวมทั้งประโยชน์อื่นที่สามารถดึงดูดลูกค้า เช่น อุปกรณ์เครื่องมือที่มีไว้ให้บริการ เป็นต้น

7. ปัจจัยด้านกระบวนการ (Process) เกี่ยวข้องกับขั้นตอน วิธีการปฏิบัติ เพื่อส่งมอบสินค้าหรือบริการให้แก่ลูกค้าได้อย่างดีเยี่ยม การบริการที่รวดเร็ว มีความถูกต้องแม่นยา และสร้างความประทับใจแก่ลูกค้า

3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการซื้อคอนกรีตผสมเสร็จ ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และมีประเด็นการศึกษาที่ใกล้เคียงกับงานวิจัยครั้งนี้มากำหนดเป็นตัวแปรอิสระที่ศึกษา ดังนี้

3.3.1 ปัจจัยด้านลักษณะประชากรศาสตร์ (Demographic)

1. อายุ (Age) การศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการซื้อคอนกรีตผสมเสร็จ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจในการใช้บริการแตกต่างกัน ส่วนการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผู้ซื้อในการเลือกปูนซีเมนต์ผสม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุในช่วง 30-50 ปี นิยมซื้อปูนซีเมนต์ผสมเสร็จตราปูนช้างมากกว่ากลุ่มตัวอย่างในช่วงอายุอื่น

2. เพศ (Gender)สำหรับในธุรกิจก่อสร้างนั้น การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อวัสดุก่อสร้างในช่องทางการจำหน่ายแนวใหม่ในจังหวัดชุมพร พบว่าเพศมีความสัมพันธ์กับผู้ที่ร่วมตัดสินใจซื้อวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้างและสื่อที่ทำให้รู้จักร้านค้าวัสดุก่อสร้าง อย่างไรก็ตาม ได้ศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและความพึงพอใจ

3. รายได้ (Income) ได้ศึกษาระดับความพึงพอใจต่อปัจจัยทางการตลาดบริการของผู้ใช้บริการ พบว่าผู้ใช้บริการที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจต่อปัจจัยทางการตลาดที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัย พบว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่งผลกับการตัดสินใจเลือกใช้บริการ โดยรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่สูงขึ้น ส่งผลต่อแนวโน้มการเลือกใช้บริการที่สูงขึ้นเช่นกัน เนื่องจากผู้มีรายได้ที่สูงขึ้นย่อมมีความสามารถในการจ่ายค่าบริการได้มากกว่าผู้มีรายได้ต่ำกว่า

4. อาชีพ (Occupation) การศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าต่อบริษัทรับเหมาก่อสร้างในอำเภอท่าแซะพบว่า ปัจจัยด้านลักษณะประชากรศาสตร์ด้านอาชีพที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้บริการที่แตกต่างกัน ขณะที่การศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอาชีพที่แตกต่างกันมีระดับ ความพึงพอใจที่แตกต่างกัน ซึ่งอาชีพธุรกิจส่วนตัวและพนักงานบริษัทเอกชนพึงพอใจ มากกว่านักเรียน/นักศึกษาอย่างไรก็ตาม การศึกษาความพึงพอใจในตรายี่ห้อของวัสดุก่อสร้าง การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผู้ซื้อในการเลือกปูนซีเมนต์ พบว่า ปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ด้านอาชีพที่แตกต่างกัน ต่างพึงพอใจในการซื้อปูนซีเมนต์ผสมเสร็จตราปูนช้างไม่แตกต่างกัน

3.3.2 ปัจจัยส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix)

1. ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product) คุณภาพสินค้าหรือคุณภาพบริการ แสดงถึงประสิทธิภาพการทำงานของผลิตภัณฑ์ หากความคาดหวังของลูกค้าและประสิทธิภาพการทางานของผลิตภัณฑ์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ลูกค้าจะเกิดความพอใจในสินค้าหรือบริการนั้น และเกิดการยินดีเชื่อมั่น และภักดีในสินค้า คุณภาพการบริการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจของลูกค้า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ ในการซื้อสินค้าวัสดุก่อสร้างภายใต้แบรนด์ SCG ของผู้บริโภคในเขตอำเภอ พบว่าปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์และชื่อเสียงของตราสินค้า โดยความเชื่อมั่นในตราสินค้าและคุณภาพของสินค้า มีอิทธิพลมากที่สุด เช่นเดียวกับการศึกษาทัศนคติและความพึงพอใจในการซื้อทรายของลูกค้าบริษัท พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจกับคุณภาพของสินค้าทรายที่มีขนาดคละตรงตามต้องการ ความสะอาดและคุณภาพที่สม่ำเสมอ

2. ปัจจัยด้านราคา (Price) การศึกษาภาคอุตสาหกรรมธนาคาร พบว่าการรับรู้ปัจจัยด้านราคานั้นมีอิทธิพลโดยตรงต่อความพึงพอใจของลูกค้า ยิ่งไปกว่านั้นราคายัง อาจเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงคุณภาพของสินค้าที่ลูกค้าคาดหวังไว้ และได้ตัดสินไว้ก่อนล่วงหน้าแล้วพบว่า ปัจจัยด้านราคาเป็นปัจจัยที่ลูกค้าให้ความสำคัญที่สุดราคายังเป็นปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีอิทธิพลต่อผู้ค้า

ส่งปูนซีเมนต์ถุงมากที่สุด ซึ่งจากการศึกษา พบว่า ราคาสินค้าปูนซีเมนต์ถุงมีอิทธิพล ต่อความพึงพอในการซื้อของผู้ค้าส่งมากที่สุด เช่นเดียวกับการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผู้ซื้อในการเลือกปูนซีเมนต์ผสมเสร็จ พบว่า ปัจจัยด้านราคาและเงื่อนไขการจำหน่าย เป็นปัจจัยที่มีผลต่อผู้ซื้อในการตัดสินใจมากที่สุด โดยปูนซีเมนต์ผสมที่มีราคาถูกกว่า ผู้ซื้อจะมีความพึงพอใจมากกว่า

3. ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ได้ศึกษาทัศนคติและความพึงพอใจใน การซื้อทรายของลูกค้าบริษัททรัพย์อนันต์คอนกรีต พบว่าช่องทางการจัดจำหน่ายที่เหมาะสม ผู้แทนจำหน่ายที่มี จำนวนเพียงพอ และความสะดวกในการสั่งซื้อสินค้า เป็นปัจจัยที่ทาให้ทัศนคติที่มีต่อสินค้าทรายของบริษัททรัพย์อนันต์คอนกรีต อยู่ในระดับดี

4. ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) การศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมการตลาดและความพึงพอใจของลูกค้า ต่อความภักดีของลูกค้าผู้ซื้อ พบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้า เช่นเดียวกับการศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการของ ทรัพย์อนันต์คอนกรีตพบว่าปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดมีอิทธิพลและมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการตัดสินใจใช้บริการในระดับมาก โดยเฉพาะการแจกบัตรกำนัลพิเศษให้แก่ลูกค้า

5. ปัจจัยด้านบุคคล (People) พนักงานผู้ให้บริการควรเป็นผู้ที่สามารถให้บริการได้อย่างมีคุณภาพ มีทักษะในการจูงใจลูกค้า มีทัศนคติที่ดี มีความคิดริเริ่ม สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าเพื่อให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจในการให้บริการ อีกทั้งยังต้องสามารถแก้ไขปัญหาได้ พบว่า พนักงานที่มีความรู้ความสามารถ เป็นมืออาชีพ และสามารถแก้ไขปัญหาได้ ส่งผลต่อระดับความพึงพอใช้ของผู้ใช้บริการชาวไทยในระดับมาก

6. ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ศึกษาความพึงพอใจของลูกค้าในบริบทของลักษณะทางกายภาพและปฏิสัมพันธ์ของพนักงาน พบว่า ทุกธนาคารที่มีระดับความพึงพอใจสูงนั้น ลูกค้ามักพึงพอใจในการบริการของธนาคาร เนื่องจากลักษณะทางกายภาพและปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพนักงานและลูกค้า นอกจากนี้ ยังพบว่า การปรับเปลี่ยนรูปแบบการวางผังของธนาคาร ปรับปรุงลักษณะทางการภาพให้ดียิ่งขึ้นและเทียบกับรูปแบบเดิม

7. ปัจจัยด้านกระบวนการ (Process) การศึกษาส่วนประสมการตลาด (7Ps) และความพึงพอใจของลูกค้ารายย่อยในการใช้บริการ พบว่าปัจจัยส่วนประสมการตลาดด้านกระบวนการมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญสูงสุดสอดคล้องกับ การศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการในธุรกิจบริการจัดงานในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าปัจจัยด้านกระบวนการ โดยเฉพาะเกี่ยวกับขั้นตอนการนาเสนอกิจกรรมที่มีความแตกต่าง และการบริการจัดงานมีมาตรฐาน ถูกต้อง รวดเร็ว ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจัดงาน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 เครื่องมือหลักที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการวิจัยสำหรับงานวิจัยนี้ คือ แบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและให้ได้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยสามารถแบ่งเนื้อหาที่สอดคล้องและเกี่ยวข้องกันออกได้เป็น 3 ส่วน ซึ่งปรากฏตามภาคผนวก ก ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน และอาชีพ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการซื้อคอนกรีตผสมเสร็จ ได้แก่

1. ท่านเคยซื้อและใช้งานคอนกรีตผสมเสร็จด้วยตนเองหรือไม่
2. ท่านซื้อคอนกรีตผสมเสร็จล่าสุดยี่ห้อใด
3. ปริมาณการสั่งซื้อครั้งล่าสุด
4. วัตถุประสงค์ของการใช้งานคอนกรีตผสมเสร็จครั้งล่าสุด
5. ท่านทำการสั่งซื้อคอนกรีตผสมเสร็จผ่านช่องทางใดมากที่สุด
6. ท่านทำการชำระเงินค่าคอนกรีตผสมเสร็จผ่านช่องทางใดมากที่สุด

ส่วนที่ 3 ข้อมูลปัจจัยส่วนประสมการตลาดด้านต่าง ๆ และความพึงพอใจในการใช้ซื้อคอนกรีตผสมเสร็จ

โดยใช้มาตราส่วนประเมินค่าชนิด 5 ระดับ ซึ่งมีน้ำหนักของคะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	มีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด
4	หมายถึง	มีผลต่อการตัดสินใจมาก
3	หมายถึง	มีผลต่อการตัดสินใจปานกลาง
2	หมายถึง	มีผลต่อการตัดสินใจน้อย
1	หมายถึง	มีผลต่อการตัดสินใจน้อยที่สุด

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

4.2.1 ผู้ที่เคยซื้อและใช้คอนครีตผสมเสร็จ ได้แบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 180 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4.2.2 นำแบบสอบถามที่ได้มา ตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วมาให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด

4.2.3 ทำการวิเคราะห์ข้อมูล

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการซื้อคอนกรีต โดยในการนาข้อมูลขั้นปฐมภูมิที่ได้เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามไปประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสาหรับวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ (SPSS) เพื่อทำการจัดเรียงข้อมูล แปลความหมายนำมาวิเคราะห์และประมวลผลทางสถิติ เพื่อการนำเสนอผลการวิจัยในบทนี้ โดยแยกออกเป็นขั้นตอนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัยที่ได้กำหนดไว้ ดังนี้

4.3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.3.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการซื้อคอนกรีตผสมเสร็จ

4.3.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการซื้อคอนกรีตผสมเสร็จของบริษัท ทรัพย์อนันต์คอนกรีต จำกัด

5.สรุปผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

5.1.1 ผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีชาย จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 61.10 และเพศหญิงจำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 38.90

5.1.2 จำแนกตามช่วงอายุ พบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 31 - 40 ปี จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 57.80 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 41 ปีขึ้นไป จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 26.10 อายุ 21-30 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00 และอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.10

5.1.3 จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีรายได้ต่อเดือน 15,001 บาท - 30,000 บาท จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 47.30 รองลงมา 30,001 บาท - 45,000 บาท จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 26.70 45,001 บาท - 60,000 บาท จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 8.30 15,000 บาท หรือต่ำกว่า จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 7.20 75,001 บาท - 90,000 บาท จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 4.40 60,001 บาท - 75,000 บาท จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.90 และ 90,001 บาท หรือสูงกว่า จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.20

5.1.4 จำแนกตามอาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอาชีพเจ้าของบ้าน จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 57.80 รองลงมา ผู้รับเหมาก่อสร้าง จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 ช่างก่อสร้าง จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 11.10 เจ้าของโครงการ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 7.80 และวิศวกร/สถาปนิก จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.30

5.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการซื้อคอนกรีตผสมเสร็จ

5.2.1 ท่านเคยซื้อและใช้งานคอนกรีตผสมเสร็จด้วยตนเองหรือไม่ ผลการวิเคราะห์ส่วนใหญ่ พบว่า เคยซื้อ จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 90.60 และไม่เคยซื้อ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อย 9.40

5.2.2 ท่านซื้อคอนกรีตผสมเสร็จล่าสุดยี่ห้อใด ผลการวิเคราะห์ส่วนใหญ่ พบว่า ซื้อยี่ห้อซีแพค (CPAC)/เอสซีจี (SCG) จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 61.70 รองลงมา อินทรี (Insee) จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อย 16.70 ดอกบัว/บัวคอนกรีต (Bua Concrete) จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 11.10 และทีพีไอ (TPI) จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 10.60

5.2.3 ปริมาณการสั่งซื้อครั้งล่าสุด ผลการวิเคราะห์ส่วนใหญ่ พบว่า สั่งซื้อมากกว่า 6 ลบ.ม. แต่ไม่เกิน 10 ลบ.ม. จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 49.40 รองลงมา ระหว่าง 3-6 ลบ.ม. จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อย 26.10 ระหว่าง 10-20 ลบ.ม. จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 12.80 มากกว่า 20 ลบ.ม. จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 7.20 และต่ำกว่า 3 ลบ.ม. จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 4.40

5.2.4 วัตถุประสงค์ของการใช้งานคอนกรีตผสมเสร็จครั้งล่าสุด ผลการวิเคราะห์ส่วนใหญ่ พบว่า งานโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก เช่น งานเทพื้น/งานหล่อเสา/คาน จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 และทางเดิน/ถนนคอนกรีต จำนวน 54 คิดเป็นร้อยละ 30.00

5.2.5 ท่านทำการสั่งซื้อคอนกรีตผสมเสร็จผ่านช่องทางใดมากที่สุด ผลการวิเคราะห์ส่วนใหญ่ พบว่า ติดต่อที่โรงงานผลิตโดยตรง จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 รองลงมา ติดต่อผ่านพนักงานขาย จำนวน 34 คิดเป็นร้อยละ 18.90 และสั่งซื้อผ่านโทรศัพท์ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 11.10

5.2.6 ท่านทำการชำระเงินค่าคอนกรีตผสมเสร็จผ่านช่องทางใดมากที่สุด ผลการวิเคราะห์ส่วนใหญ่ พบว่า โอนเงินผ่านบัญชีธนาคาร จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 51.10 รองลงมา ชำระเงินที่โรงงานผลิต จำนวน 53 คิดเป็นร้อยละ 29.40 และชำระเงินหน้างานเมื่อส่งสินค้า จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 19.40

5.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการซื้อคอนกรีตผสมเสร็จของบริษัท ทรัพย์อนันต์คอนกรีต จำกัด

5.3.1 ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการซื้อคอนกรีตผสมเสร็จของบริษัท ทรัพย์อนันต์คอนกรีต จำกัด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.75) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านกระบวนการ (Process) ($\overline{X}$ = 4.79) มีค่าเฉลี่ยสูงที่สูง รองลงมา ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ($\overline{X}$ = 4.78) ด้านบุคคล (People) ($\overline{X}$ = 4.77) ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ($\overline{X}$ = 4.75) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ($\overline{X}$ = 4.74) ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ($\overline{X}$ = 4.74) และด้านราคา (Price) ($\overline{X}$ = 4.72)

5.3.2 ความพึงพอใจในการซื้อคอนกรีตผสมเสร็จของบริษัท ทรัพย์อนันต์คอนกรีต จำกัด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.74)

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการซื้อคอนกรีตผสมเสร็จของบริษัท ทรัพย์อนันต์คอนกรีต จำกัด" สามารถนำมาอภิปลายผลได้ พบว่า ด้านกระบวนการ (Process) ส่งผลเชิงบวกต่อ ความพึงพอใจในการซื้อคอนกรีตผสมเสร็จอย่างซึ่งประกอบด้วย ผู้จำหน่ายสามารถจัดส่งสินค้าได้ตาม ความต้องการและมีปริมาณถูกต้องการติดต่อและการสั่งซื้อคอนกรีตเป็นไปอย่างสะดวกและรวดเร็ว ผ่านช่องทางการสั่งซื้อและชำระเงินที่หลากหลายประกอบกับโรงงานผลิตมีเครื่องมือที่ทันสมัยและได้ มาตรฐาน ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) และด้านบุคคล (People) เนื่องจากอาจไม่ต้องการคำแนะนำจากผู้ขายเนื่องจากเป็นผู้มีประสบการณ์ในการใช้งานคอนกรีตผสมเสร็จเป็นอย่างดีทราบข้อมูลสินค้า ผลิตภัณฑ์มีมาตรฐานกำหนดไว้ ผู้ซื้อมักพิจารณาจากคุณภาพของสินค้าเป็นสำคัญทำให้การส่งเสริมการตลาด เช่น ส่วนลดการค้ารวมถึงตราสินค้าไม่อาจส่งผลทำให้ผู้ซื้อมีความพึงพอใจในการซื้อคอนกรีตผสมเสร็จอย่างมีนัยสำคัญ ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย เนื่องจากคอนกรีตผสมเสร็จเป็นสินค้าอุปโภคทั่วไป ผู้ซื้อพิจารณาจากคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ตามการใช้งาน ไม่ได้ให้ความสำคัญกับความทันสมัยและความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์มากนัก โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าเป็นหลัก ไม่ได้เปรียบเทียบเฉพาะราคาสินค้า การสั่งซื้อส่วนใหญ่กระทำโดยผ่านโทรศัพท์และผ่านผู้แทนจำหน่ายไม่ได้ติดต่อ ณ สถานที่จำหน่ายด้วยตนเอง จึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมสถานที่จำหน่ายมากนัก ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) เนื่องจากโรงานมีความสะอาด เรียบร้อยเป็นระเบียบ และมีบริเวณนั่งพัก พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ลูกค้าที่มาติดต่อ ด้านราคา (Price) ส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจในการซื้อคอนกรีตผสมเสร็จ เนื่องจากสภาวะการแข่งขันทางธุรกิจ ผู้ซื้อมีทางเลือกหลากหลาย ทำให้ผู้ซื้อสามารถต่อรองราคาหรือระยะเวลาเครดิตได้มากขึ้น และยังต้องการ ให้สินค้าที่มีความหลากหลายให้เลือกซื้อ

7. ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

7.1 เพื่อให้ได้ข้อมูลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการซื้อคอนกรีตผสมเสร็จที่รอบด้านและครอบคลุมควรเพิ่มการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลละเอียดและมีความเฉพาะเจาะจง เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่าง เป้าหมาย ควบคู่ไปกับการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ความคิดเห็น ข้อมูลที่เกี่ยวข้องและเป็น ประโยชน์ จะสามารถนำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ ปรับปรุงกลยุทธ์ทางธุรกิจ ให้สอดคล้องกับความต้องการ ของลูกค้ามากยิ่งขึ้น

7.2. ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการซื้อคอนกรีตผสมเสร็จ เช่น ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจซื้อเป็นต้น เพื่อให้

ทราบถึงเหตุผลที่แท้จริงในการตัดสินใจซื้อและการตัดสินใจซื้อซ้ำ ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญในการกำหนดกลยุทธ์และแผนการตลาด เพื่อรักษาลูกค้าเดิมและสร้างลูกค้ารายใหม่ขึ้น

7.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลควรกระทำผ่านช่องทางที่หลากหลายเพื่อเพิ่มการกระจายตัวของแบบสอบถามอันได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลาย ประกอบกับการเพิ่มจำนวนตัวอย่างให้มากยิ่งขึ้น จะช่วยทำให้ได้ผลการศึกษาที่มีสามารถอธิบายประชากรได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

9. เอกสารอ้างอิง

ธนพงษ์ อนันต์ตันติกุล. (2556). **ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการซื้อวัสดุก่อสร้างภายใต้ฉลาก Scg Eco Value ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร.** (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สืบค้นจาก http://beyond.library.tu.ac.th/cdm/ref/collection/thesis/id/31516

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2541). **การบริหารการตลาดยุคใหม่.** กรุงเทพฯ: บริษัท ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์ จำกัด. https://bluebik.com/th/blogs/2671

ภร เสรีรัตน์. (2544). **งานคอนกรีตเสริมเหล็ก: สภาวิศวกร**. กรุงเทพฯ: เอ.อาร์.บิซิเนสเพรส. https://www.thaimetallic.com/2021

ศุ สุนิสา วิสุทธิรัตน์ และ รวมศักดิ์ วีระสุนทร. (2559). **ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าต่อบริษัทรับเหมาก่อสร้าง.** วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, 3(2), 9-25.

การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

Educational Resource Management that Promote Learning & Teaching in the 21st Century at Sansailuang School, San Sai District, Chiang Mai Province

คำนึง วงศ์ใหญ่[1] , สายฝน แสนใจพรม[2]
Khamnueng Wongyai and Saiphon Sanjaiprom

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนประชากร 16 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก นำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา โดยแยกเป็นรายด้าน ผลการวิจัยพบว่า

1.การบริหารทรัพยากรบุคคล มีการวางแผนการบริหาร ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการสร้าง การจัดหา การใช้ และการประเมินผลการใช้สื่อ เทคโนโลยี และแอปพลิเคชันต่างๆ มีการกำกับติดตามผ่านกระบวนการนิเทศภายในนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการพัฒนา แต่ยังพบว่าครูบางส่วนขาดความชำนาญในการสร้าง และใช้สื่อ เทคโนโลยี และแอปพลิเคชันบางอย่างเช่น Microsoft teams , Zoom, Google meet

2. การบริหารงบประมาณ มีการทำแผนปฏิบัติการประจำปี โดยครูและบุคลากรมีส่วนร่วมมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการสร้าง และจัดหาสื่อ เทคโนโลยี และแอปพลิเคชันต่างๆ มีการกำกับติดตามการใช้งบประมาณอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาทั้งนี้พบว่ายังมีบางกิจกรรม/โครงการที่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ในการระบาดของโรคโควิด-19

3. การบริหารวัสดุ อุปกรณ์ มีการวางแผนและจัดหา มีการติดตามการใช้เพื่อพัฒนา แต่การนำวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีและแอปพลิเคชันไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนยังไม่มีประสิทธิภาพ วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ Email sangpech2516@hotmail.com โทรศัพท์ 085-7085780

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาเทคนิคการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ Email saiphon_san@cmru.ac.th โทรศัพท์ 084-6115329

4. การบริหารจัดการ มีการวางแผนและจัดการด้านสื่อ เทคโนโลยี และแอปพลิเคชัน โดยกำหนดกลยุทธ์ การบริหารจัดการสื่อ เทคโนโลยี และแอพลิเคชัน มีการนิเทศ ติดตาม และนำผลมาใช้ในการพัฒนา

คำสำคัญ : กระบวนการบริหารจัดการ, ทรัพยากรทางการศึกษา, ศตวรรษที่ 21

Abstract

The objective of this research is to study the current condition and problems of Educational Resource Management that Promote Learning & Teaching in the 21st Century at Sansailuang School, San Sai District, Chiang Mai Province .There are 16 populations in this research, the tool is structured interviewing form and data collected by in-depth interviewing. Analyze data content partly and found that ;

1. Human resource management, there are administrative planning, promoting and supporting in creating, providing, using and evaluating the use of media, technology and variety of application through internal supervision and get result to do development. From this, it's found that some teachers are not so keen on creating and using media and technology and some applications like Microsoft teams, Zoom and Google meet.

2. Budget management, there are annual action planning. Teachers and personnel took part in budget allocation to support and provide media, technology and applications, monitoring budget using continually for development. From this, it's found that some activities and some projects are not in accordance with the pandemic of Covid 19 situation.

3. Material management, there are procurement planning and following the usage for development. From this, it's found that material are not used affectively and material are not enough also.

4. Management, there are media, technology and application management planning by setting strategy, managing, monitoring for development.

Keywords : Management , Education resources , 21st Century

บทนำ

ในสังคมโลกยุคศตวรรษที่ 21 เป็นช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลง และผันแปรอย่างรวดเร็วของโลก การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของโลกยุค VUCA (VUCA World) ซึ่งเป็นคำย่อของ V (volatility) ,U (Uncertainty) , C (Complexity) , A (Ambiguity) คือยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี การแข่งขัน สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ เศรษฐกิจ ทั้งภายในและภายนอก ทำให้ทุกภาคส่วนได้รับผลกระทบ ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของกระแสหลักของโลก 3 กระแส ได้แก่ 1) กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) คือ กระแสของการหลอมรวมสังคมขึ้นเป็นสังคมเดียว เชื่อมโยงโลกทั้งใบเข้าด้วยกัน ทุกคนสามารถติดต่อสื่อสารหรือเดินทางถึงกันได้ทั่วโลกในเวลาอันรวดเร็ว 2) กระแสการพัฒนาเทคโนโลยี (Big Bang of Technology) คือ กระแสของการที่เทคโนโลยีมีการพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วและก้าวกระโดด ทำให้เกิดนวัตกรรมทางเทคโนโลยีเกิดขึ้นบนโลกอย่างมากมาย และทำให้โลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น 3)กระแสความเป็นใหญ่ของเงินทุน (Financialization) คือ กระแสแห่งทุนนิยม การเติบโตของทุนนิยมแบบธุรกรรมการเงินที่ธุรกิจภาคการเงินมีบทบาทและสัดส่วนสูงขึ้นในระบบเศรษฐกิจโดยรวม ทำให้เกิดจากนวัตกรรมทางการเงินที่แปลงทรัพย์สินต่าง ๆ เป็นเงินทุน (นรรัชต์ ฝันเชียร, 2562) กระแสโลกที่ผันผวนนี้ การศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนจากการให้ความสำคัญที่ความรู้ มาเป็นการให้ความสำคัญที่กระบวนการคิดของผู้เรียน ซึ่งก็คือทักษะที่จำเป็นตามแนวทางการพัฒนาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย 1) ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม คือ มีความคิดสร้างสรรค์ แก้ปัญหาเป็น ใส่ใจนวัตกรรม มีการสื่อสารที่ดี รู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณ และมีความร่วมมือร่วมใจ 2) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี คือรู้จักติดตามข้อมูลข่าวสาร รอบรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ รู้เท่าทันสื่อ และฉลาดในการสื่อสาร 3) ด้านชีวิตและอาชีพ คือมีความยืดหยุ่น รู้จักปรับตัว มีภาวะผู้นำ มีความคิดริเริ่ม ใส่ใจตัวเอง เรียนรู้วัฒนธรรม รู้จักเข้าสังคม มีความขยันหมั่นเพียร รับผิดชอบและรู้จักพัฒนาตัวเอง สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ได้กำหนดเป้าหมายหลัก คือ 1) คุณภาพการศึกษาของไทยดีขึ้น คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในอนาคต 2) กำลังคนได้รับการผลิตและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของประเทศ 3) มีองค์ความรู้เทคโนโลยีนวัตกรรม สนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน 4) คนไทยได้รับโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีพ 5) ระบบบริหารจัดการการศึกษามีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลโดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ, หน้า 50)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาประชากรของชาติ โดยคนไทยในอนาคตจะต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ดีรอบด้านและ มีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์อดออม โอบอ้อม

อารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูงเป็นนวัตกร เป็นผู้ประกอบการเกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,หน้า 1) ดังนั้นเป้าหมายของการจัดการศึกษาต้องจัดให้มีการเรียนรู้และทักษะต่าง ๆ ให้กับนักเรียนให้สามารถอยู่ร่วมกับเทคโนโลยีและความเปลี่ยนแปลงได้ไม่ว่าจะเป็นทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ซึ่งก็คือทักษะในศตวรรษที่ 21ซึ่ง ปัญญา แก้วกียูร (2545) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาจะไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ และการจัดการศึกษา ให้ได้คุณภาพนั้นต้องอาศัยทรัพยากรทางการศึกษาที่สำคัญ คือ 4 M’s ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และการจัดการ (Management) ทรัพยากรทางการศึกษาจึงเป็นปัจจัย ทั้งทางตรงและทางอ้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ซึ่งจะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ ดังที่ เอกกมล เยาวนา (2552) กล่าวว่า ทรัพยากรมีความสำคัญ เป็นปัจจัยพื้นฐานในการบริหารจัดการ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาช่วยให้องค์กรมีการดำเนินงานที่มีคุณภาพ ช่วยให้ระบบการบริหารจัดการทันสมัย ช่วยให้การวิเคราะห์และตัดสินใจในการบริหารจัดการเกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้เกิดการระดมทรัพยากรทุกด้าน และทำให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกส่วนของสังคม ซึ่ง ปัญญา แก้วกียูร (2545) เสนอแนวทางการบริหารโดยการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โดยใช้แนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management หรือ SBM.) ซึ่งเป็นแนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการบริหาร โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหารทรัพยากร มีส่วนร่วมในการคิดตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน และมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ซึ่งจะเป็นกลไกหรือเครื่องมือสำคัญที่กระตุ้น ให้สถานศึกษาดำเนินการ เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ และเป้าหมายในการจัดการศึกษา

โรงเรียนสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สถานศึกษาตั้งอยู่บริเวณชายขอบของอำเภอเมือง ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะยากจน มีการจัดการศึกษาอยู่ 3 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากเอกสารรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก รอบ 4 ของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) มีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาสู่นวัตกรรม หรือแบบอย่างที่ดี โรงเรียนควรมีการพัฒนาต่อยอดความสำเร็จจากการใช้กระบวนการ Coding ในการสอนและฝึกทักษะการวางแผนการทำงานของผู้เรียนอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งโรงเรียน มีความคาดหวังว่านักเรียนทุกคนที่เรียนจบระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ควรมีความรู้ มีทักษะที่จำเป็น และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (โรงเรียนสันทรายหลวง, 2563) ซึ่งที่ผ่านมาโรงเรียนสันทรายหลวง ได้ดำเนินการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษา

แห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่การดำเนินงานยังพบปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียนพบว่า ด้านบุคลากรมีจำนวนไม่เพียงพอต่อความต้องการ ครูมีภาระมากนอกจากการสอน สอนไม่ตรงกับความรู้ที่เรียนมา พบปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษาตามวิชาเอก แม้ว่าบุคลากรจะได้รับการอบรมพัฒนาแล้วก็ตาม ทำให้การจัดการเรียนการสอนยังใช้วิธีการสอนแบบเดิมคือครูเป็นผู้ป้อนความรู้ นักเรียนเป็นผู้รับความรู้ ครูยังมีความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ในด้านงบประมาณ ปัญหาที่พบคือ บุคลากร เจ้าหน้าที่ และผู้เกี่ยวข้องยังมีความรู้ด้านการเงิน และพัสดุไม่ชัดเจน การจัดทำแผนงานโครงการยังไม่ตอบสนองต่อการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 การใช้งบประมาณอาจไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน การระดมทรัพยากรด้านการเงิน จากชุมชน หน่วยงานต่างๆ ยังมีน้อย ส่วนในด้านวัสดุอุปกรณ์ ยังมีความล้าสมัย ไม่ตอบสนองต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ไม่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน วัสดุที่จัดซื้อมาแล้วขาดการบำรุงรักษา ซึ่งทำให้เกิดการสูญเสียโดยเปล่าประโยชน์ ขาดแคลนวัสดุประเภทสื่อเทคโนโลยี เช่นคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์ต่อพ่วงต่างๆ ซึ่งปัญหาในด้านต่างๆ เหล่านี้ ทางคณะผู้บริหารได้มีความพยายามแก้ไขปัญหาในด้านการบริหารจัดการ แต่ก็ยังไม่ตอบสนองต่อสภาพปัจจุบัน

จากที่กล่าวมาข้างต้น เห็นว่าการบริหารทรัพยากรทางการศึกษามีความจำเป็นและมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และจากสภาพปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารทรัพยากรที่สนับสนุนการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 เพื่อให้โรงเรียนนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและการวางแผนให้แก่โรงเรียนอันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

กรอบแนวคิดการวิจัย

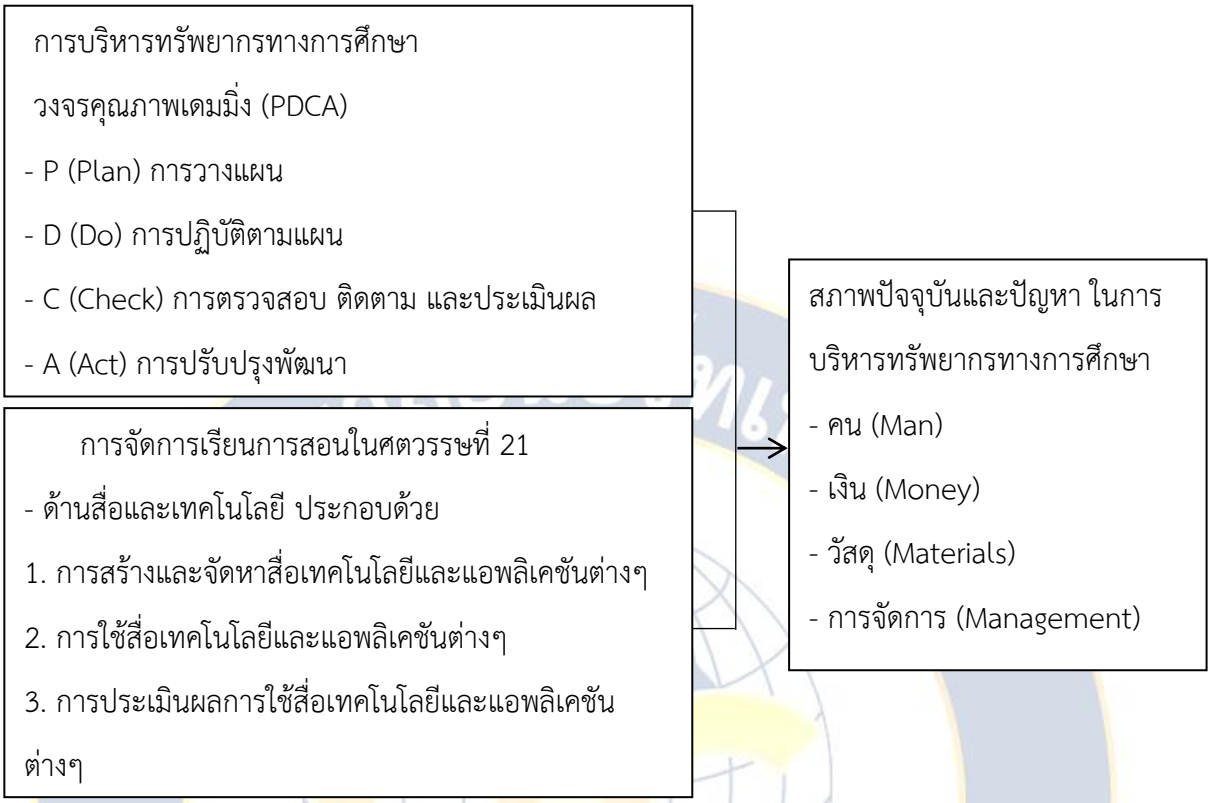

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ทำการเลือกแบบเจาะจง ดังนี้

1.1 แบบสัมภาษณ์ ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการงานบริหารบุคคล จำนวน 1 คน หัวหน้างานบริหารงานบุคคล จำนวน 1 คน ครูปฏิบัติงานฝ่ายบุคคล จำนวน 2 คน

1.2 แบบสัมภาษณ์ ด้านการบริหารการเงิน ประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการงานบริหารงานการเงิน จำนวน 1 คน หัวหน้างานบริหารงานการเงิน จำนวน 1 คน ครูปฏิบัติงานด้านการเงิน จำนวน 2 คน

1.3 แบบสัมภาษณ์ ด้านการบริหารวัสดุ อุปกรณ์ ประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการงานบริหารงานพัสดุ จำนวน 1 คน หัวหน้างานพัสดุ จำนวน 1 คน ครูปฏิบัติงานฝ่ายพัสดุ จำนวน 2 คน

1.4 แบบสัมภาษณ์ ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารทั่วไป จำนวน 1 คน หัวหน้างานบริหารทั่วไป จำนวน 1 คน ครูปฏิบัติงานฝ่ายบริหารทั่วไป จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่เป็นทางการ โดยมีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้ามีลักษณะเป็นแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยผู้ศึกษานำแบบสัมภาษณ์ไป ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และเก็บบันทึกข้อมูลโดยละเอียด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจัดหมวดหมู่ของเนื้อหาและนำเสนอโดยความเรียง

ผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ สรุปเป็นรายด้าน ดังนี้

1. ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล (Man) พบว่า มีการวางแผนการบริหารทรัพยากรบุคคลโดยผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้มีการสร้าง การจัดหา การใช้ และการประเมินผลการใช้สื่อเทคโนโลยี และแอปพลิเคชันต่างๆ ที่สอดคล้องกับการบริหารงานวิชาการ ภายใต้นโยบาย 1 นวัตกร 1นวัตกรรม ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการใช้สื่อ เทคโนโลยี และแอปพลิเคชัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ PLC เพื่อร่วมกันหาแนวทางแก้ปัญหา มีการประเมินผล

การนำสื่อ เทคโนโลยี และแอปพลิเคชัน ไปใช้โดยครูประเมินตนเอง และประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุง และพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น มีการกำหนดปฏิทินในการนิเทศ กำกับ ติดตามครูและบุคลากรในรูปแบบออนไลน์ และออนไซต์ ผ่านกระบวนการนิเทศภายใน ทั้งนี้พบว่าครูบางส่วนขาดความชำนาญในการสร้าง และใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนเนื่องด้วย สื่อ เทคโนโลยี และแอปพลิเคชันบางอย่างเช่น Microsoft teams , Zoom, Google meet ถือเป็นสิ่งใหม่สำหรับครู และนักเรียน ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคที่ส่งผลกระทบต่อการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งมีนักเรียนบางกลุ่มที่ไม่สามารถเข้าถึงสื่อ เทคโนโลยี และแอปพลิเคชันที่ครูนำมาใช้ ซึ่งมีขั้นตอนที่ซับซ้อน ทำให้ไม่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้ ซึ่งผู้บริหารได้นำข้อมูลที่ได้จากการนิเทศ ติดตาม มาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุงนโยบาย และขั้นตอนการดำเนินงานด้านการสร้าง การจัดหา และการใช้สื่อ เทคโนโลยี และแอปพลิเคชันให้ชัดเจน ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

2. ด้านการบริหารงบประมาณ (Money) พบว่า มีการวางแผนด้านการบริหารงบประมาณโดยจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรม/โครงการที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 โดยคำนึงถึงผลที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ โครงการส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการสู่สากล ซึ่งมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการสร้างและจัดหาสื่อ เทคโนโลยี และแอปพลิเคชันต่างๆ อย่างเพียงพอ และเหมาะสม ผู้บริหารมีการติดตามการดำเนินงานตามโครงการ และการใช้งบประมาณอย่างต่อเนื่อง มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากการดำเนินกิจกรรม/โครงการ สะท้อนปัญหา ข้อควรพัฒนา และปรับปรุงในปีการศึกษาต่อไป ในประเด็นความเหมาะสม และสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ทั้งนี้พบว่ายังมีบางกิจกรรม/โครงการที่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการระบาดของโรค จึงไม่สามารถดำเนินกิจกรรมตามที่ได้วางแผนไว้ และขาดความต่อเนื่อง

3. ด้านการบริหารวัสดุ อุปกรณ์ (Material) พบว่า มีการดำเนินงานตามแผนงานโครงการเกี่ยวกับการสร้าง การจัดหา สื่อ เทคโนโลยี และแอปพลิเคชั่นต่างๆ ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามงบประมาณที่ได้รับจัดสรร มีการจัดซื้อ จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี และแอปพลิเคชั่นต่างๆ เพื่อใช้ใน การจัดการเรียนการสอน มีกระบวนการตรวจสอบ ติดตามการตรวจรับวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี และแอปพลิเคชันที่จัดซื้อ จัดหามาใช้ในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน โดยประชุม หารือผู้รับผิดชอบกิจกรรม/โครงการเพื่อตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไขปัญหาในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ที่นำมาใช้ นำไปประกอบการวางแผนในปีการศึกษาต่อไป ทั้งนี้พบว่าการนำวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีและแอปพลิเคชันไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนยังไม่เต็มประสิทธิภาพเนื่องจากมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบกับข้อจำกัดในการเข้าถึงสื่อของนักเรียนที่เป็นผลจากความขาดแคลนอุปกรณ์สื่อสารในการเรียนด้วยระบบออนไลน์ และบุคลากรขาด

ความชำนาญในการใช้ นอกจากนี้ยังพบว่าวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี และแอปพลิเคชันไม่เพียงพอ ขั้นตอนการขอใช้วัสดุ อุปกรณ์และการบริการห้องสื่อเทคโนโลยีขาดความชัดเจน

4. ด้านการบริหารจัดการ (Management) พบว่า มีกระบวนการบริหารจัดการด้านสื่อเทคโนโลยี และแอปพลิเคชัน โดยกำหนดกลยุทธ์ แผนดำเนินการ และผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ส่งเสริมสนับสนุนครู และบุคลากรให้สามารถใช้สื่อ เทคโนโลยี และแอพลิเคชันเพื่อการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด มีการประสานงานระหว่างผู้รับผิดชอบ ครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารมีการนิเทศ ติดตาม ด้วยรูปแบบออนไลน์และออนไซต์ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง นำผลการนิเทศ ติดตามข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็นมาใช้พัฒนาสื่อ เทคโนโลยี และแอปพลิเคชัน ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้นำไปสู่การอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล (Man) มีกระบวนการดำเนินงานด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลที่เป็นระบบ โดยผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้มีการสร้าง การจัดหา การใช้ และการประเมินผลการใช้สื่อ เทคโนโลยี และแอปพลิเคชันต่างๆ ที่สอดคล้องกับการบริหารงานวิชาการ และส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาทักษะการใช้สื่อ เทคโนโลยี และแอปพลิเคชัน โดยใช้กระบวนการ PLC ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารโรงเรียนมีการบริหารด้านทรัพยากรบุคคลอย่างมีระบบ มีการวางแผนและโครงสร้างที่ชัดเจน และส่งเสริมนโยบายการพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มทักษะในการทำงานตลอดจนเพิ่มองค์ความรู้ด้านสื่อเทคโนโลยีและแอปพลิเคชั่น รวมถึงวางแผนด้านบุคคลอย่างเป็นกระบวนการมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถในการทำงานทำให้งานเกิดความราบรื่นมีการบวนการตรวจสอบติดตามที่เป็นรูปธรรมและการให้ขวัญกำลังใจในการทำงาน ส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมแข่งขันด้านสื่อเทคโนโลยีแอปพลิเคชั่น ให้ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ ซึ่งสอดคล้องกับ เกตุมณี แซงบุญเรือง (2557)และ พัชณียา หานะพันธ์ (2557) พบว่าด้านการบริหารบุคคล เป็นปัจจัยนำเข้าที่สำคัญในการขับเคลื่อนให้การจัดการศึกษาไปสู่ความสำเร็จ หากสถานศึกษามีบุคลากรที่มีคุณภาพ การจัดการศึกษาก็จะมีคุณภาพ และการบริหารทรัพยากรบุคคลและกลุ่มบุคคลเป็นไปตามหลักการบริหารโดยการนำกระบวนการทำงานร่วมกับบุคคลและกลุ่มบุคคลเพื่อให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ คือมีการวางแผนการจัดหน่วยงาน การอำนวยการ การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุม และการติดตามที่เกี่ยวข้องกับงานของสถานศึกษา ด้วยความร่วมมือของคณะบุคลากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

สำหรับสภาพปัญหาของโรงเรียนสันทรายหลวงพบว่า ครูบางส่วนขาดความเชี่ยวชาญในการสร้างและใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนเนื่องด้วย สื่อ เทคโนโลยี และแอปพลิเคชันบางอย่างเช่น Microsoft teams , Zoom , Google meet ถือเป็นสิ่งใหม่สำหรับครู และนักเรียน ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคที่ส่งผลกระทบต่อการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งมีนักเรียนบางกลุ่มที่ไม่สามารถเข้าถึงสื่อ เทคโนโลยี และแอปพลิเคชันที่ครูนำมาใช้ ซึ่งมีขั้นตอนที่ซับซ้อน ทำให้ไม่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้ ดังนั้นจึงควรส่งเสริมสนับสนุนตลอดจนกระตุ้นให้ครูเห็นความสำคัญโดยเริ่มต้นและพัฒนารูปแบบการใช้สื่อเทคโนโลยี และแอปพลิเคชั่นที่ใช้งานง่าย ไม่มีความซับซ้อนโดยประสานกับหน่วยงานต่างๆที่สามารถถ่ายทอดความรู้ด้านสื่อ เทคโนโลยี และแอปพลิเคชัน และให้ความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งสอดคล้องกับ รัฐพงษ์ มั่นต่อ (2564) พบว่าแนวทางในการการบริหารทรัพยากรบุคคลในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ (new normal) ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อประชุมและหาแนวทางในการจัดการการเรียนการสอนของสถานศึกษา ควรมีการพัฒนาบุคลากรให้เข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มความสามารถเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่และบริบทของสถานการณ์ปัจจุบัน

2. ด้านการบริหารงบประมาณ (Money) มีกระบวนการบริหารด้านงบประมาณ โดยครูมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการสร้าง และจัดหาสื่อ เทคโนโลยี และแอปพลิเคชันต่างๆ อย่างเพียงพอ และเหมาะสม ผู้บริหารมีการติดตามการดำเนินงานตามโครงการ และการใช้งบประมาณ อย่างต่อเนื่อง เพื่อสะท้อนปัญหาข้อควรพัฒนาและปรับปรุง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหาร คณะครูและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงานงบประมาณโครงการ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ซึ่งสอดคล้องกับ พิกุล ถนอมขวัญ (2558) และ วิชญ์ภาส สว่างใจ (2558) พบว่าในด้านการบริหารงบประมาณ ได้รับความร่วมมือจากผู้บริหาร ครูผู้สอน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย เสนอของบประมาณ การใช้จ่ายมีการกำหนดแผนการใช้จ่าย มีการดำเนินการใช้จ่ายตามแผนงบประมาณ ภายใต้ระเบียบของหน่วยงาน โดยคำนึงถึงความคุ้มค่า ประหยัด โปร่งใสมีประสิทธิภาพ และตรวจสอบได้ สำหรับสภาพปัญหาของโรงเรียนสันทรายหลวงพบว่า ยังมีบางกิจกรรม/โครงการไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการระบาดของโรค จึงไม่สามารถดำเนินกิจกรรมตามที่ได้วางแผนไว้ และขาดความต่อเนื่อง ดังนั้นในการวางแผนจึงต้องมีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนงบประมาณ ได้ตามความเหมาะสม ดังที่ รัฐพงษ์ มั่นต่อ (2564) ได้เสนอว่า ในด้านการบริหารทรัพยากรด้านงบประมาณ ควรมีการระดมทรัพยากรและจัดสรรหางบประมาณเพื่อช่วยสนับสนุน การจัดการศึกษาจากหน่วยงานภายนอก และควรมีการจัดทำแผนงบประมาณในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ที่สามารถใช้ในสถานศึกษาได้จริง

3. ด้านการบริหารวัสดุ อุปกรณ์ (Material) พบว่า มีการดำเนินงานตามแผนงานโครงการเกี่ยวกับการสร้าง การจัดหา สื่อ เทคโนโลยี และแอปพลิเคชั่นต่างๆ ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามงบประมาณที่ได้รับจัดสรร มีการจัดซื้อ จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี และแอปพลิเคชั่นต่างๆ เพื่อใช้ใน การจัดการเรียนการสอน มีกระบวนการตรวจสอบ ติดตามการตรวจรับวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี และแอปพลิเคชันที่จัดซื้อ จัดหามาใช้ในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน โดยประชุม หารือผู้รับผิดชอบกิจกรรม/โครงการเพื่อตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไขปัญหาในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ที่นำมาใช้ นำไปประกอบการวางแผนในปีการศึกษาต่อไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารให้ความสำคัญกับการจัดหาจัดซื้อ ด้านวัสดุอุปกรณ์สื่อเทคโนโลยีและแอปพลิเคชันเพื่อใช้เป็นตัวกลางในกระบวนการถ่ายทอดความรู้ โดยผ่านการดำเนินงานด้านพัสดุ สอดคล้องกับ พัชณียา หานะพันธ์ (2557) และ เบญจาภา เบญจธรรมธร (2560) พบว่าทรัพยากรด้านวัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยี ในการจัดการศึกษาตลอดจนกระบวนการเรียนการสอนได้ดำเนินการจัดหา ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้วัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีทีทันสมัยให้กับบุคลากรในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการกำกับติดตามประเมินผลการใช้วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี อย่างเหมาะสมต่อเนื่องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานซึ่งให้ความสำคัญตามแนวปฏิรูปการศึกษาได้เน้นการระดมทรัพยากรด้านวัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีต่างๆ สำหรับสภาพปัญหาของโรงเรียนสันทรายหลวงพบว่า การนำวัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีและแอปพลิเคชันไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนยังไม่เต็มประสิทธิภาพเนื่องจากมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบกับข้อจำกัดในการเข้าถึงสื่อของนักเรียนที่เป็นผลจากความขาดแคลนอุปกรณ์สื่อสารในการเรียนด้วยระบบออนไลน์ และบุคลากรขาดความชำนาญในการใช้ นอกจากนี้ยังพบว่าวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี และแอปพลิเคชันไม่เพียงพอ ขั้นตอนการขอใช้วัสดุ อุปกรณ์และการบริการห้องสื่อเทคโนโลยีขาดความชัดเจน สอดคล้องกับ รัฐพงษ์ มั่นต่อ (2564) ได้เสนอแนวทางการบริหารทรัพยากรด้านวัสดุอุปกรณ์ว่า ควรมีการระดมความคิดเห็นจากกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชนและผู้ปกครอง เพื่อให้ได้มาซึ่ง วัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ส่งเสริม สนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ ในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ และพัฒนาการใช้วัสดุอุปกรณ์การจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาให้เหมาะสมกับยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามบริบท

4. ด้านการบริหารจัดการ (Management) พบว่า มีกระบวนการบริหารจัดการด้านสื่อเทคโนโลยี และแอปพลิเคชัน โดยกำหนดกลยุทธ์ แผนดำเนินการ และผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ส่งเสริมสนับสนุนครูและบุคลากรให้สามารถใช้สื่อ เทคโนโลยี และแอพลิเคชันเพื่อการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด มีการประสานงานระหว่างผู้รับผิดชอบ ครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารมีการนิเทศ ติดตาม ด้วยรูปแบบออนไลน์และออนไซต์ ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง นำผลการนิเทศ ติดตามข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็นมาใช้

พัฒนาสื่อ เทคโนโลยี และแอปพลิเคชัน ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารได้ตะหนักและเห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 มีการวางแผนโครงสร้างกำหนดผู้รับผิดชอบดูแลเกี่ยวกับด้านสื่อเทคโนโลยีและแอปพลิเคชันต่างๆอย่างชัดเจน เพื่อให้บริการด้านเทคโนโลยีมีการนิเทศติดตาม ตลอดจนแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์โดยอาศัยความร่วมมือและการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการประสานงานที่ชัดเจนจนนำไปสู่การพัฒนา สอดคล้องกับ พัชณียา หานะพันธ์ (2557) และพิกุล ถนอมขวัญ (2558) พบว่าด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารตระหนักว่าการบริหารการศึกษาเพื่อให้ได้คุณภาพนั้นต้องอาศัยทรัพยากรทางการศึกษา โดยจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาและสามารถบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผล บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ผู้บริหารและครู สร้างความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติที่ได้รับมอบหมาย มีการพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับกฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ เช่นเดียวกับ เบญจาภา เบญจธรรมธร (2560) พบว่าการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาครูและผู้บริหารมีการปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายทั้งงานประจำและงานพิเศษอื่นๆโดยผู้บริหารเป็นผู้กำหนดนโยบาย ครูเป็นผู้ปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบ โดยเน้นการระดมทรัพยากรเพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปใช้พัฒนาเป็นแนวทางในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

1.2 ข้อมูลที่ได้จากาการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปจัดทำเป็นกลยุทธ์ในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษากับโรงเรียนขยายโอกาสให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน

2.2 ควรมีการศึกษาประเด็นความพึงพอใจของครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

เกตุมณี แซงบุญเรือง. (2557). **การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม**. ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาบริหารการศึกษา คณะศิลปศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม.

นรรัชน์ ฝันเชียร. (2562). **การส่งเสริมการศึกษาไทยเพื่อรับมือกับโลกยุค VUCA**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก https://www.trueplookpanya.com. (วันที่ค้นข้อมูล : 30 มกราคม 2564)

เบญจาภา เบญจธรรมธรธร. (2560). **การบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

พัชณียา หานะพันธ์. (2557). **การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31 และผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

พิกุล ถนอมขวัญ. (2558). **สภาพและปัญหาการบริหารงานทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

รัฐพงษ์ มั่นต่อ. (2564, ตุลาคม). **แนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1**. วารสาร Journal of Roi Kaensarn Academi, 6(10), 223 - 238.

โรงเรียนสันทรายหลวง. (2563). **รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่** .เชียงใหม่ : โรงเรียนสันทรายหลวง.

วิชญ์ภาส สว่างใจ. (2558, พฤษภาคม – สิงหาคม). **การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาอำเภอปลาปากสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1**. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 5(2), 128 - 136.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2549). **การใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน.** กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12(พ.ศ.2560 -2564)**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก http://www.nesdb.go.th. (วันที่ค้นข้อมูล : 30 มกราคม 2564).

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). **ปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร : บุญศิริการพิมพ์.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก http://www.moe.go.th/moe/th . (วันที่ค้นข้อมูล : 30 มกราคม 2564).

สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก https://www.nesdc.go.th**.** (วันที่ค้นข้อมูล : 30 มกราคม 2564).

องค์ประกอบทางศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้มวยไทย

The Scientific and Artistic Elements of Mae Mai Muay Thai

แสวง ทวีคูณ[1]
Sawaeng Thaweekoon

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษา องค์ประกอบและข้อมูลรายละเอียดทางศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้มวยไทย โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) มีผู้ทรงคุณวุฒิมวยไทย จำนวน 21 คน เป็นผู้ให้ข้อวิจัย ที่ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจงเครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบบันทึกการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 2) แบบประเมินความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลรายละเอียดทางศาสตร์และศิลป์ในแต่ละองค์ประกอบของท่ามวย เป็นแบบมาตรประเมินค่า 5 ระดับ
การวิจัยมี 3 ขั้นตอนที่สำคัญ คือ 1) การศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารตำราและการสัมภาษณ์ 2) ยกร่างองค์ประกอบและข้อมูลรายละเอียดทางศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้มวยไทย และ 3) การประเมินความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลรายละเอียดทางศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้มวยไทยในแต่ละองค์ประกอบ เพื่อหาฉันทามติขององค์ประกอบทางศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้มวยไทย

ผลการวิจัยพบว่าท่าแม่ไม้มวยไทยที่ จำนวน 33 ท่ามีองค์ประกอบทางศาสตร์และศิลป์ 4 ด้าน ได้แก่ ชื่อท่ามวย นิยามของท่ามวย การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง และศิลปะการใช้ท่ามวย ผลการประเมินความสมบูรณ์ถูกต้องของข้อมูลรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบของท่าแม่ไม้มวยไทย จำนวน 99 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 รอบ จึงสามารถสรุปเป็นฉันทามติได้ทั้งหมด 99 รายการ

คำสำคัญ : แม่ไม้มวยไทย , องค์ประกอบทางศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้มวยไทย

Abstract

This research aims to study the composition and detailed Scientific and artistic information of Mae Mai Muay Thai using delphi techniques, the informant is 17 Muay Thai Experts, that chose a specific informant. The research instrument consists of 1) a structured interview log, 2) an assessment rating scale of the integrity of the scientific and artistic detailed information in each element of the Muay Thai pose.

[1] มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตกรุงเทพ E-mail: sawaengipebk@gmail.com

The research has three important stages: 1) the study gathers data from textbooks and interviews, 2) drafts the composition and detailed information of the science and art of Mae Mai Muay Thai, and 3) assessing the complete accuracy of the scientific and artistic detailed information in each element. To find the consensus of the scientific and artistic elements of Mae Mai Muay Thai

The results showed that the Mae Mai Muay Thai pose that form the basis of 33 other poses, the scientific and artistic elements of the Mae Mai Muay Thai pose, have four aspects: the name, the definition, movement and use of force, and the art of using. The results of the evaluation of the integrity of the detailed data in each of the 99 elements of 33 postures used assessments by the Muay Thai experts. Therefore, 99 consensus can be concluded.

Keywords: Mae Mai Muay Thai, The Scientific and Artistic Elements of Mae Mai Muay Thai

บทนำ

มวยไทยเป็นศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวของไทยมาตั้งแต่โบราณดังปรากฏในประวัติศาสตร์พงศาวดาร และโบราณคดีที่สำคัญแห่งชนชาติไทย ซึ่งมีความสำคัญทั้งต่อบุคคล ชุมชน สังคมและประเทศชาติมีส่วนสำคัญในการดำรงเอกราชของชาติไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

มวยไทยเป็นศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว ที่เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชนชาติไทย สมาคมกีฬามวยไทยสมัครเล่นแห่งประเทศไทย. (2553) แต่ด้วยความหลากหลายในการถ่ายทอด การฝึกฝนมวยไทยของครูมวยแต่ละคนแต่ละสำนักรวมถึงความรู้ความเข้าใจในศิลปะและวิทยาการมวยไทยที่แตกต่างกันรวมถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การหลั่งไหลของวัฒนธรรมต่างชาติ และเหตุปัจจัยหลายด้าน เช่น การที่คนรุ่นใหม่ไม่เข้าใจหรือไม่ตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาอันล้ำค่าของไทย การที่มีกลุ่มต่าง ๆ นำมวยไทยอันเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไปสร้างมูลค่าและนำไปใช้อย่างผิดวัตถุประสงค์ ไม่เหมาะสม ถือภัยคุกคามที่เสี่ยงต่อความสูญหายผิดเพี้ยนในศิลปะและวิทยาการแห่งมวยไทย จึงทำให้ทำให้ศิลปะและวิทยาการมวยไทยที่สำคัญบางประการผิดเพี้ยนหรือสูญหายไป

การศึกษารวบรวมข้อมูลรายละเอียดทางศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้มวยไทยแต่ละท่าเป็นข้อมูลรายละเอียดที่ยังกระจัดกระจาย ฐานข้อมูลเพื่อการอธิบายหรือทำความเข้าใจท่ามวยท่าใดท่าหนึ่งให้ครบถ้วนทุกมิติยังมีอยู่น้อยมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาเพื่อรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลรายละเอียดที่เป็นศิลปะและวิทยาการของท่าแม่ไม้มวยไทยที่รอบด้านมารวมไว้เป็น

องค์ประกอบทางศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้มวยไทย ซึ่งจะเป็นฐานข้อมูลที่สำคัญในการศึกษาและพัฒนาศิลปะมวยไทยต่อไปในอนาคต

คำถามวิจัย

1.ท่าแม่ไม้มวยไทย มีท่าอะไรบ้าง

2. องค์ประกอบทางศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้มวยไทยควรมีอะไรบ้าง

3. ข้อมูลรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบของท่าแม่ไม้มวยไทยแต่ละท่า เป็นอย่างไร

4. การประเมินความถูกต้อง สมบูรณ์ของข้อมูลรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบของท่าแม่ไม้มวยไทยแต่ละท่า ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิมวยไทย เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลรายละเอียดในองค์ประกอบทางศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้มวยไทย

2. เพื่อหาฉันทามติเกี่ยวกับความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบของท่าแม่ไม้มวยไทยแต่ละท่า โดยผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านศิลปะมวยไทย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

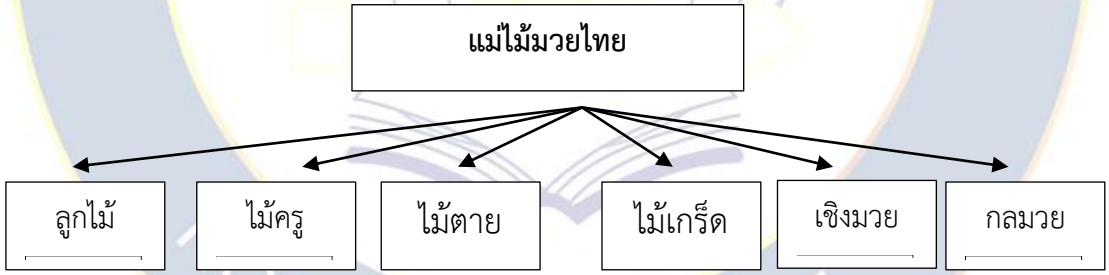

แผนภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิด โครงสร้าง ไม้มวยไทย

แม่ไม้มวยไทยในงานวิจัยนี้ เป็นท่ามวยที่เป็นพื้นฐานของท่ามวยอื่นๆ เช่นท่า ลูกไม้ ไม้ครู ไม้ตาย ไม้เกร็ด เชิงมวย กลมวย ฯลฯ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้กระบวนการในการศึกษาวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟายมีผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านศิลปะมวยไทยจำนวน 21 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลวิจัย ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับศิลปะและวิทยาการมวยไทยอย่างลึกซึ้ง

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย มี 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษารวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนวิธีการดังนี้

1) การศึกษารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวกับขอบข่ายของท่าแม่ไม้มวยไทย องค์ประกอบทางศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้มวยไทย โดยศึกษาจากเอกสารตำรา การสนทนากับผู้ทรงคุณวุฒิมวยไทย

2) การสัมภาษณ์ เจาะลึกผู้ทรงคุณวุฒิมวยไทย เกี่ยวกับรายละเอียดข้อมูลทางศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้มวยไทย

ขั้นตอนที่ 2 การยกร่าง องค์ประกอบทางศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้มวยไทย โดยการประชุม focus group เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจัดทำยกร่างองค์ประกอบทางศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้มวยไทย

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินและหาฉันทามติ ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 2 จัดทำเป็นแบบประเมินมาตรประเมินค่า(rating scale) 5 ระดับ เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิมวยไทยประเมินความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูล

1) รอบที่ 1 จัดส่งแบบประเมินความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลรายละเอียดทางศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้มวยไทย ให้ผู้ทรงคุณวุฒิมวยไทยประเมิน โดยใช้ google form แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ รายข้อ

2) รอบที่ 2 จัดส่งแบบประเมินชุดเดิม ที่แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอร์ไทม์รายข้อของกลุ่มรวม พร้อมระดับความคิดเห็นเดิมของผู้ทรงคุณวุฒิท่านนั้นๆ เพื่อตัดสินใจยืนยันหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้องอีกครั้ง

3) รอบที่ 3 เนื่องพบว่าในการประเมินรอบที่ 2 ยังมีอยู่ 6 รายการที่ไม่สอดคล้อง ผู้วิจัยนำข้อมูลมาปรับแก้ตามข้อเสนอแนะและดำเนินการประเมินในรอบที่ 3 ปรากฏว่ามีความสอดคล้องทั้งหมด จึงสามารถยุติการประเมิน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ในขั้นตอนการศึกษารวบรวมข้อมูล ใช้วิธีนำข้อมูลมาจัดกลุ่ม วิเคราะห์ และสังเคราะห์เพื่อกำหนดขอบข่าย องค์ประกอบและข้อมูลรายละเอียดที่เป็นองค์ประกอบทางศาสตร์และศิลปะของท่าแม่ไม้มวยไทย ด้วยวิธีประชุมแบบ focus group ผู้ทรงคุณวุมิมวยไทย จำนวน 5-7 คน

2. วิเคราะห์ ค่าความสอดคล้อง ด้านความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของข้อมูลรายละเอียดของแบบ(IOC : Index of item objective congruence)

3. วิเคราะห์ค่าความสอดคล้องจากแบบประเมินความสมบูรณ์ของข้อมูลรายละเอียดในองค์ประกอบทางศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้มวยไทยแต่ละท่า โดยใช้สถิติค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ เพื่อสรุปเป็นฉันทามติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1 แบบบันทึกการสัมภาษณ์เป็นแบบบันทึกการสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง เพื่อรวบรวมข้อมูลรายละเอียดเกี่ยงกับองค์ประกอบทางด้านศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้มวยไทยแต่ละท่า

2. แบบสอบถามความคิดเห็นด้านความสมบูรณ์ถูกต้องของข้อมูลรายละเอียดเกี่ยงกับองค์ประกอบทางด้านศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้มวยไทย

การหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัยทั้งสองรายการ ใช้วิธีการตรวจสอบค่าความสอดคล้อง ด้านความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของข้อมูลรายละเอียด โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ค่า IOC อยู่ระหว่าง.60 – 1.00

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1 ค่ามัธยฐาน (Median) ของข้อมูลที่มีการแจกแจงความถี่ผลของค่ามัธยฐานที่มีค่าตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิสอดคล้องกัน และค่ามัธยฐานที่มีค่าน้อยกว่า 3.50 หมายถึงความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิไม่สอดคล้องกัน

2. ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์เกณฑ์การประเมินค่าค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่มีค่าไม่เกิน 1.50 หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิสอดคล้องกัน และหากค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของข้อความใดมีค่ามากกว่า 1.50 หมายถึงความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิไม่สอดคล้องกัน

สรุปผลการวิจัย

1.สรุปผลจากการศึกรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลท่าแม่ไม้มวยไทย พบว่าท่าแม่ไม้มวยไทยที่ทำการศึกษาในงานวิจัยนี้ มีจำนวน 33 ท่า แบ่งได้เป็นสามกลุ่มได้ดังนี้

1.1 ท่าแม่ไม้การจดมวยเดินมวย จำนวน 9 ท่าประกอบด้วย ท่ากำหมัด ท่าตั้งแขน ท่ายืนมวย ท่าจดมวยท่าม้าย่อง ท่าพลิกเหลี่ยม ท่าสืบเท้าท่าก้าวย่าง และท่าย่างสามขุม)

1.2 ท่าแม่ไม้อาวุธมวยไทย จำนวน 13 ท่า ประกอบด้วย

1.2.1 แม่ไม้หมัด มี 3 ท่า ได้แก่ ท่าหมัดตรง ท่าหมัดเหวี่ยง ท่าหมัดงัด

1.2.2 แม่ไม้ศอก มี 3 ท่า ได้แก่ ท่าศอกตัด ท่าศอกงัด ท่าศอกสับ

1.2.3 แม่ไม้เข่า มี 2 ท่า ได้แก่ ท่าเข่าตรง ท่าเข่าเฉียง

1.2.4 แม่ไม้ถีบ มี 2 ท่า ได้แก่ ท่าถีบตรง ท่าถีบข้าง

1.2.5 แม่ไม้เตะ มี 3 ท่า ได้แก่ ท่าเตะเฉียง ท่าเตะตัดท่าเตะตวัด

1.3 ท่าแม่ไม้การป้องกัน จำนวน 11 ท่า ประกอบด้วย ท่าปัดลง ท่าปัดขึ้น ท่าปัดล่าง ท่าคล้อง ท่าปิดด้วยท่อนแขน ท่าปิดด้วยศอกปนแขน ท่าปิดด้วยแข้ง ท่าบ่าย ท่าเบี่ยง ท่าเลี่ยง ท่าหลบ

2. องค์ประกอบทางศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้มวยไทย พบว่า ท่าแม่ไม้มวยไทยแต่ละท่ามี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ชื่อท่ามวย นิยามของท่ามวย การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง และศิลปะการใช้ท่ามวย ดังแสดงในรูปแผนภาพ 1

ชื่อท่าแม่ไม้		
นิยามของท่า	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	ศิลปะการใช้ท่ามวย

แผนภาพ 1 แสดงองค์ประกอบทางศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้มวยไทยแต่ละท่า

3. ข้อมูลรายละเอียดทางศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้มวยไทยแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ท่าแม่ไม้มวยไทย จำนวน 33 ท่า แต่ละท่ามีข้อมูลรายละเอียด 3 องค์ประกอบ ได้แก่ นิยามของท่า การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง และศิลปะการใช้ท่ามวย รวมทั้งสิ้น 99 รายการ

4. ผลการประเมินและหาฉันทามติองค์ประกอบทางศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้มวยไทย สรุปได้ดังนี้

4.1 การประเมินและยืนยันความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลรายละเอียดทางศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้มวยไทยแต่ละรายการ ในรอบที่ 2 มีความสอดคล้องกันจำนวน 93 รายการ มีอยู่ 6 รายการที่ยังไม่สอดคล้อง ได้แก่

4.1.1 การเคลื่อนไหวและการใช้กำลังของท่าย่างสามขุม

4.1.2 นิยามของท่าแม่ไม้หมัดเหวี่ยง

4.1.3 การเคลื่อนไหวและการใช้กำลังของท่าแม่ไม้ถีบข้าง

4.1.4 นิยามของท่าแม่ไม้เตะตวัด

4.1.5 นิยามของท่าแม่ไม้ปัดขึ้น

4.1.6 การเคลื่อนไหวและการใช้กำลังของท่าแม่ไม้การหลบ

4.2 ผลการประเมินความสมบูรณ์ถูกต้องของข้อมูลรายละเอียดทางศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้มวยไทยในแต่รายการ รอบที่ 3 พบว่ามี ความสอดคล้องทั้งหมด 99 รายการ แสดงไว้ในตาราง 2

4.3 องค์ประกอบทางศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้มวยไทยที่มีค่าความสอดคล้องสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่

4.3.1 นิยามของท่าแม่ไม้กำหมัด

4.3.2 การเคลื่อนไหวและใช้กำลังของท่าแม่ไม้จดมวย

4.3.3 นิยามของท่าแม่ไม้ม้าย่อง

4.3.4 นิยามของท่าแม่ไม้พลิกเหลี่ยม

4.3.5 การเคลื่อนไหวและใช้กำลังของท่าแม่ไม้ศอกตัด

4.3.6 นิยามของท่าแม่ไม้ปิดด้วยแขน

ตาราง 2 ตารางแสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสมบูรณ์ของข้อมูลรายละเอียดทางด้านศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้มวยไทยด้วยสถิติค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ในรอบที่ 3

ท่าแม่ไม้	องค์ประกอบทางศาสตร์และศิลป์	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสมบูรณ์ของข้อมูล		การพิจารณาความสอดคล้องตามเกณฑ์
		Median	IQR	
1.ท่าแม่ไม้กำหมัด	นิยามของท่า	5.00	.05	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	5.00	1.00	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	5.00	1.00	สอดคล้อง
2.ท่าแม่ไม้ยืนมวย	นิยามของท่า	4.00	.05	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	4.00	1.00	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	5.00	1.00	สอดคล้อง
3. ท่าแม่ไม้ตั้งแขน	นิยามของท่า	4.00	.05	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	5.00	1.00	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	5.00	1.00	สอดคล้อง
4.ท่าแม่ไม้จดมวย	นิยามของท่า	4.00	.05	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	5.00	.05	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	5.00	1.00	สอดคล้อง
5.ท่าแม่ไม้ม้าย่อง	นิยามของท่า	5.00	.05	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	4.00	.05	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	4.00	1.00	สอดคล้อง
6.ท่าแม่ไม้พลิกเหลี่ยม	นิยามของท่า	5.00	.05	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	4.00	.05	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	5.00	1.00	สอดคล้อง
7.ท่าแม่ไม้สืบเท้า	นิยามของท่า	4.00	1.00	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	4.00	1.50	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	4.00	1.50	สอดคล้อง

ท่าแม่ไม้	องค์ประกอบทางศาสตร์และศิลป์	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสมบูรณ์ของข้อมูล		การพิจารณาความสอดคล้องตามเกณฑ์
		Median	IQR	
8.ท่าแม่ไม้ก้าวย่าง	นิยามของท่า	4.00	1.00	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	4.00	1.00	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	4.00	1.50	สอดคล้อง
9.ท่าแม่ไม้ย่างสามขุม	นิยามของท่า	4.00	1.00	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	4.00	1.00	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	4.00	1.50	สอดคล้อง
10.ท่าแม่ไม้หมัดตรง	นิยามของท่า	4.00	.05	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	4.00	1.00	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	4.00	1.00	สอดคล้อง
11.ท่าแม่ไม้หมัดเหวี่ยง	นิยามของท่า	4.00	1.00	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	4.00	1.00	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	5.00	1.50	สอดคล้อง
12.ท่าแม่ไม้หมัดงัด	นิยามของท่า	4.00	.05	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	5.00	1.00	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	5.00	1.00	สอดคล้อง
13.ท่าแม่ไม้ศอกตัด	นิยามของท่า	4.00	.05	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	5.00	.05	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	5.00	1.00	สอดคล้อง
14.ท่าแม่ไม้ศอกงัด	นิยามของท่า	4.00	1.00	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	4.00	1.00	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	4.00	1.00	สอดคล้อง
15.ท่าแม่ไม้ศอกสับ	นิยามของท่า	5.00	1.00	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	4.00	1.00	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	4.00	1.50	สอดคล้อง
16.ท่าแม่ไม้เข่าตรง	นิยามของท่า	5.00	1.00	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	4.00	1.00	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	4.00	1.50	สอดคล้อง

ท่าแม่ไม้	องค์ประกอบทางศาสตร์และศิลป์	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสมบูรณ์ของข้อมูล		การพิจารณาความสอดคล้องตามเกณฑ์
		Median	IQR	
17.ท่าแม่ไม้เข่าเฉียง	นิยามของท่า	4.00	1.00	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	4.00	1.50	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	4.00	1.50	สอดคล้อง
18.ท่าแม่ไม้ถีบตรง	นิยามของท่า	4.00	1.00	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	4.00	1.00	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	4.00	1.50	สอดคล้อง
19.ท่าแม่ไม้ถีบข้าง	นิยามของท่า	4.00	1.00	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	4.00	1.50	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	4.00	1.50	สอดคล้อง
20.ท่าแม่ไม้เตะเฉียง	นิยามของท่า	4.00	1.50	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	4.00	1.00	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	4.00	1.50	สอดคล้อง
21.ท่าแม่ไม้เตะตัด	นิยามของท่า	4.00	1.00	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	4.00	1.00	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	4.00	1.50	สอดคล้อง
22.ท่าแม่ไม้เตะตวัด	นิยามของท่า	4.00	1.50	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	4.00	1.00	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	4.00	1.50	สอดคล้อง
23.ท่าแม่ไม้ปัดลง	นิยามของท่า	4.00	.05	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	4.00	1.00	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	4.00	1.00	สอดคล้อง
24.ท่าแม่ไม้ปัดขึ้น	นิยามของท่า*	4.00	1.50	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	4.00	1.00	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	5.00	1.50	สอดคล้อง
25. ท่าแม่ไม้ปัดล่าง	นิยามของท่า	4.00	.05	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	5.00	1.00	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	5.00	1.00	สอดคล้อง

ท่าแม่ไม้	องค์ประกอบทางศาสตร์และศิลป์	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสมบูรณ์ของข้อมูล		การพิจารณาความสอดคล้องตามเกณฑ์
		Median	IQR	
26. ท่าแม่ไม้คล้อง	นิยามของท่า	4.00	.05	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	4.00	.05	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	4.00	1.00	สอดคล้อง
27.ท่าแม่ไม้ปิดด้วยแขน	นิยามของท่า	5.00	.05	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	4.00	.05	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	4.00	1.00	สอดคล้อง
28.ท่าแม่ไม้ปิดด้วนแขนปนศอก	นิยามของท่า	4.00	.05	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	4.00	1.50	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	4.00	1.50	สอดคล้อง
29.ท่าแม่ไม้ปิดด้วยแข้ง	นิยามของท่า	5.00	1.00	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	4.00	1.00	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	4.00	1.50	สอดคล้อง
30.ท่าแม่ไม้การบ่าย	นิยามของท่า	4.00	1.00	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	4.00	1.50	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	4.00	1.50	สอดคล้อง
31.ท่าแม่ไม้การเบี่ยง	นิยามของท่า	4.00	1.00	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	4.00	1.00	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	4.00	1.50	สอดคล้อง
32.ท่าแม่ไม้การเลี่ยง	นิยามของท่า	4.00	1.00	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง	4.00	1.00	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	4.00	1.50	สอดคล้อง
33 ท่าแม่ไม้การหลบ	นิยามของท่า	4.00	1.00	สอดคล้อง
	การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง*	4.00	1.50	สอดคล้อง
	ศิลปะการใช้ท่ามวย	4.00	1.50	สอดคล้อง

จากตาราง สรุปได้ว่าผลการประเมิน ความสมบูรณ์ของข้อมูลรายละเอียดทางด้านศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้มวยไทยทั้งหมด 33 ท่า 99 รายการ มีความสอดคล้อง สามารถสรุปเป็นฉันทามติได้ทั้งหมดในรอบที่ 3

ตาราง 3 แสดงข้อมูลรายละเอียดองค์ประกอบทางศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้มวยไทย ในรายการที่มีความสอดคล้องสูงสุด 6 รายการ ประเมินจากค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์

ศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้กำหมัด		
นิยามของท่า	**การเคลื่อนไหวและการใช้กาลัง**	**ศิลปะการใช้**
กาปั้น หรือการกำหมัด เป็นท่าแม่ในการจดมวย ในศิลปะการต่อสู้แบบมวยไทยมีศิลปะการกำมืออีกมากมาย เช่น ท่ากำมือแบบ เสือดาว ตาหงส์ ราชสีห์ เสือโคร่ง	1 แบมือให้นิ้วทั้งสี่เรียงชิดติดกัน 2 พับนิ้วทั้งสี่ให้ปลายนิ้วจดกลางอุ้งมือ 3 เอานิ้วหัวแม่มืองอลงเล็กน้อยแล้วกดทับไปที่บริเวณกึ่งกลางของนิ้วชี้และนิ้วกลาง	กาปั้นที่มีอานุภาพสูงในการใช้และมีความปลอดภัยคือกาปั้นที่กาแน่นดังที่กล่าวขานในวงการมวยว่า"กาปั้นไม่มีรู" ในศิลปะมวยไทยกาปั้น สามารถใช้ได้ทุกส่วน ทั้งชก ฟาด ทุบ หรือตี
ความถูกต้องสมบูรณ์	ความถูกต้องสมบูรณ์	ความถูกต้องสมบูรณ์

Median	*IQR*	Median	IQR	Median	IQR
5.00	*.05*	5.00	1.00	5.00	1.00

ศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้จดมวย		
นิยามของท่า	***การเคลื่อนไหวและการใช้กาลัง***	**ศิลปะการใช้**
การจดมวย หมายถึง การยืนเพื่อเตรียมการต่อสู้ ท่าจดมวยเป็นผลรวมของการร้อยเรียงท่า กาหมัด ตั้งแขน และท่ายืนมวยมาเป็นท่าการยืนเพื่อเตรียมพร้อมในการต่อสู้	*1. กำหมัด* *2. ตั้งแขน* *3. ยืนมวย*	การยืนเหลี่ยมขวา เรียกว่า จดเหลี่ยมขวา การยืนเหลี่ยมซ้าย เรียกว่า จดเหลี่ยมซ้าย ครูมวยโบราณจัดความสัมพันธ์เข้ากับ กระบวนการจัดทัพเดินพลตรงกับตาราพิชัยสงคราม ดังนี้ -หมัด ศอก ศอกปนแขนและหัวไหล่หน้า-หลัง คือ ทหารทะลวงฟัน ฝ่ายทัพหน้า-ฝ่ายทัพหลัง -เท้าหน้า คือทัพหน้า -เท้าหลังคือ ทัพหลัง
ความถูกต้องสมบูรณ์	ความถูกต้องสมบูรณ์	ความถูกต้องสมบูรณ์

Median	IQR	Median	IQR	Median	IQR
4.00	.05	5.00	.05	5.00	1.00

ศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้ม้าย่อง						
นิยามของท่า		**การเคลื่อนไหวและการใช้กาลัง**		**ศิลปะการใช้**		
ม้าย่อง คือ ท่าการเคลื่อนกายยก-ย่ำเท้าถ่ายน้ำหนักตัวสลับไปมาอยู่กับที่		1. กาหนดให้น้าหนักตัวแยกไว้เป็น ๔ ส่วน 2. ถ่ายเทน้าหนักตัวไปยังเท้าใดเท้าหนึ่งอย่างช้า ๆ ประมาณ 3 ส่วน ย่อเข่ารับน้าหนักเล็กน้อย อีก 1 ส่วนยังอยู่ที่เท้าอีกข้างหนึ่ง 3. ย้ายสลับกันไปมาอย่างช้า ๆ ให้สัดส่วนของน้าหนักตัว 1 ต่อ 3		การยกย่าเท้าถ่ายเทน้าหนักตัวสลับกันไปมาอย่างช้าๆ ในอัตรา 1 ต่อ 3 เพื่อเตรียมสร้างแรงบิดหมุนวนให้เป็นแรงส่ง การสลายแรง การซับแรง และการยืมแรงในการวางเท้าสัมผัสพื้นนั้น จะยกเผยอส้นเท้าขึ้นเล็กน้อยให้น้าหนักที่ถ่ายเทเคลื่อนผ่านจมูกเท้าและปลายนิ้วเท้าลงสู่พื้น	
ความถูกต้องสมบูรณ์		ความถูกต้องสมบูรณ์		ความถูกต้องสมบูรณ์	
Median	*IQR*	Median	IQR	Median	IQR
5.00	*.05*	4.00	.05	4.00	1.00

ศาสตร์และศิลป์ของแม่ไม้พลิกเหลี่ยม		
นิยามของท่า	**การเคลื่อนไหวและการใช้กาลัง**	**ศิลปะการใช้**
การพลิกเหลี่ยม หมายถึงการใช้เท้าใดเท้าหนึ่งเป็นจุดหมุน บิดลำตัวให้เฉียงออกซ้าย-ขวา พลิกออกนอกแกนลำตัว เรียกพลิกเหลี่ยมนอก พลิกเข้าหาแกนลำตัว เรียกพลิกเหลี่ยมใน	1 ถ่ายน้าหนักตัวไปยังเท้าที่ยืนเป็นหลัก ในสัดส่วน 3 ส่วน น้าหนักอยู่ที่เท้าอีกข้างหนึ่งในสัดส่วน 1 ส่วน (กาหนดน้าหนักรวมของร่างกายเป็น 4 ส่วน) 2 บิดเท้าพร้อมลาตัวเฉียงออก	การยกย่าเท้าถ่ายเทน้าหนักตัว ในอัตรา 1 ต่อ 3 แล้วบิดหมุน เป็นขั้นตอนเริ่มต้นในการสร้างแรงบิดหมุนวนให้เป็นแรงส่ง การสลายแรง การซับแรง และการยืมแรง การออกอาวุธมวยไทยทุกชนิดล้วนต้องใช้เหลี่ยมเพื่อสร้างแรงส่งทั้งสิ้น การฝึกเพื่อการสลายแรงการซับแรง และการยืมแรง ก็เช่นเดียวกัน การพลิกเหลี่ยม มี 3 ระดับ พลิกครึ่งมุมฉากเรียกว่า “เหลี่ยมบาง” พลิกหนึ่งมุมฉากเรียกว่า “เหลี่ยมหนา” พลิกมากกว่าหนึ่งมุมฉาก เรียกว่า “เหลี่ยมจัด”หรือ หักเหลี่ยม

ความถูกต้องสมบูรณ์		ความถูกต้องสมบูรณ์		ความถูกต้องสมบูรณ์	
Median	*IQR*	Median	IQR	Median	IQR
5.00	*.05*	4.00	.05	5.00	1.00

ศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้ศอกตัด		
นิยามของท่า	***การเคลื่อนไหวและการใช้กาลัง***	**ศิลปะการใช้**
มาจากด้านข้าง ในระนาบขนานกับพื้น โดยเน้นที่ปลายศอกให้ปะทะเป้าหมาย ศอกตัด ศอกตีต่างกันที่วิถีเพียงเล็กน้อยเพียงแต่ ศอกตีใช้การเหวี่ยงตีมาจากด้านบน	*1.พลิกเหลี่ยม ชิงหัวไหล่ พับข้อศอกยกแขนขนานกับพื้น ปลายศอกชี้ออกด้านข้างบิดแขนเปิดศอก(ฝ่ามือหงายออกไปข้างหน้า)* *๒ เหวี่ยงศอกจากด้านข้างโดยใช้แรงส่งจาก* *-เท้า* *-สะโพก* *-หัวไหล่* *๓ หมัดอีกข้างป้องไว้ที่ขมับ*	ใช้ได้ดีในระยะประชิด จะเกิดประสิทธิภาพสูงหากผู้ใช้ -พับศอกให้แน่น -เปิดศอกเพื่อให้ปลายศอกที่เป็นกระดูกแข็งและแหลมคม -เหวี่ยงฟาดหรือตี โดยอาศัยแรงส่งและจังหวะที่เหมาะสม การใช้แรงและทิศทางของศอกตัดคล้ายคลึงกับการใช้แรงและทิศทางของหมัดเหวี่ยง

ความถูกต้องสมบูรณ์		*ความถูกต้องสมบูรณ์*		ความถูกต้องสมบูรณ์	
Median	IQR	*Median*	*IQR*	Median	IQR
4.00	.05	*5.00*	*.05*	5.00	1.00

ศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้ปิดด้วยท่อนแขน		
นิยามของท่า	**การเคลื่อนไหวและการใช้กาลัง**	**ศิลปะการใช้**
ปิดคือการใช้อวัยวะปิดบังเป้าหมายหรือวิถีของอาวุธ ปิดด้วยท่อนแขน หมายถึงการใช้หลังหมัด หลังแขนทั้งสองข้างเป็นเป็นโล่ หรือ เขนรองรับการฟาด แรงกระแทก	1 ยกหมัดและแขนปิด โดยให้หลังหมัดและหลังแขนออกข้างนอกเป็นจุดรับการปะทะ 2.พลิกเหลี่ยมหรือบิดรับเพื่อสลายแรงหรือซับแรง	-ปิดปกเป้าหมาย -สลายแรงกระทา -ปิดกั้นจังหวะ เช่น กันแขน ไล่แข

จากอาวุธมวยของคู่ต่อสู้					
ความถูกต้องสมบูรณ์		ความถูกต้องสมบูรณ์		ความถูกต้องสมบูรณ์	
Median	*IQR*	Median	IQR	Median	IQR
5.00	*.05*	4.00	.05	4.00	1.00

การอภิปรายผล

ท่าแม่ไม้ เป็นท่ามวยพื้นฐานของท่ามวยอื่น ๆ ซึ่งเปรียบได้กับแม่สี ที่สามารถผสมสีให้เกิดสีต่าง ๆ ได้อีกมากมาย หรือเปรียบดังรากของต้นไม้แต่ละต้นซึ่งทำหน้าที่เกาะยึดและดูดซึมอาหาร หากต้นไม้มีรากที่แข็งแรงสมบูรณ์ก็จะทำให้ต้นไม้ต้นนั้นมีโอกาสเจริญเติบโตและสมบูรณ์แข็งแรงผลิ ดอกออกผลอย่างอุดมสมบูรณ์ ท่าแม่ไม้ก็เช่นกันหากได้รับการฝึกฝนอย่างถูกต้องและชำนาญพอ จะนำไปสู่การใช้ที่มีประสิทธิภาพสูงและสามารถพลิกแพลงไปสู่ท่าอื่น ๆ ได้อีกมากมายทั้งท่าแม่ไม้ด้วยกันเองหรือท่าลูกไม้ ท่าไม้เป็น ท่าไม้ตาย ท่าไม้ครู ท่าไม้เกร็ด ท่าเชิงมวย ท่ากลมวย (สมนึก ไตรสุทธิ. 2564)

แม่ไม้มวยไทยเปรียบดังแม่สี

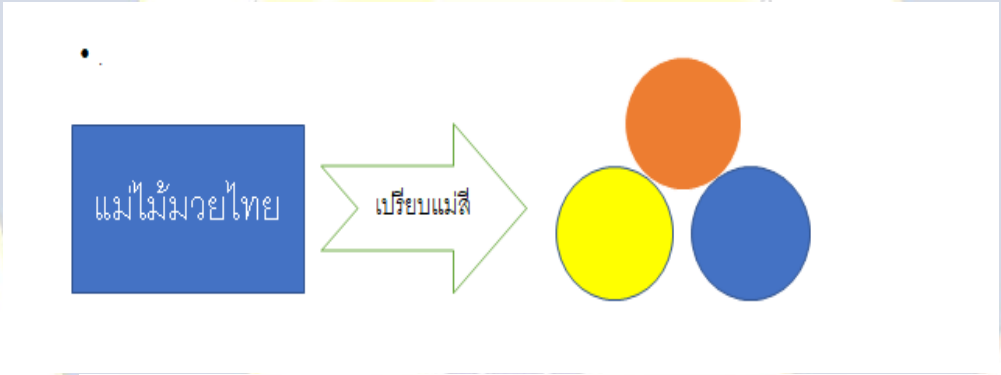

ภาพ 1 แสดงการเปรียบเทียบ ท่าแม่ไม้มวยไทยดังแม่สี และ โครงสร้างพื้นฐานของอาคาร

วิชาศิลปะมวยไทย เป็นศาสตร์แห่งการเคลื่อนไหวและใช้กำลัง เพื่อการต่อสู้และป้องกันตัวที่มีแบบแผนเช่นเดียวกับการฝึกกีฬาหรือการฝึกภาคปฏิบัติทั่ว ๆ ไป ที่ต้องเริ่มจากขั้นพื้นฐานแล้วค่อย ๆ พัฒนาไปสู่ท่าขั้นก้าวหน้าและขั้นสูงต่อไป ดังนั้นท่าแม่ไม้มวยไทยจึงเป็นท่าพื้นฐาน ที่สามารถนำมาร้อยเรียงกัน ให้เป็นท่ามวยหรือกระบวนท่าอีกหลาย ๆ ท่า ดังภาพ 1

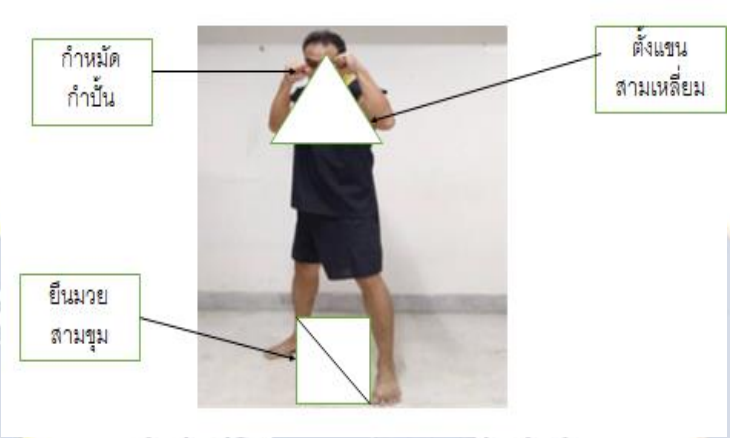

ที่มา : แสวง ทวีคูณ.(2562)

ภาพ 2 แสดงองค์ประกอบและการร้อยเรียงท่าแม่ไม้ เป็นท่าแม่ไม้การจดมวย

จากภาพ การกำหมัดมีหลายแบบที่ที่เป็นท่าหมัดหรือกำปั้นในมวยไทยมีรายละเอียดเฉพาะ การตั้งแขนและวางเท้าก็เช่นกัน มีรายละเอียดเฉพาะที่แสดงถึงศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้การจดมวย

องค์ประกอบทางศาสตร์และศิลป์ของท่ามวยแต่ละท่า เป็นข้อมูลรายละเอียดเฉพาะของแต่ละท่ามวย ที่ประกอบไปด้วย นิยาม การเคลื่อนไหวและใช้กำลัง และศิลปะการใช้ท่ามวย การฝึกหรือการเรียนรู้ท่ามวยแต่ละท่า สิ่งสำคัญคือต้องเข้าใจคือบริบทของท่ามวยหรือองค์ประกอบทางศาสตร์และศิลป์ของท่ามวยแต่ละท่า เช่น ชื่อท่าอะไร นิยามความหมายว่าอย่างไร ศาสตร์ของการเคลื่อนไหวและใช้กำลังเป็นอย่างไร และ ศิลปะในการใช้ โอกาส เคล็ดลับที่สำคัญเป็นอย่างไรอย่างไร จึงได้มีการพูดในวงการมวยไทยทั่วไปว่า “มวยไทยเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์”

ท่าแม่ไม้มวยไทยอาจมีขอบข่ายที่แตกต่างออกไปด้วยความหลากหลายในกระบวนการคิดและการถ่ายทอดของครูมวยแต่ละท่าน เช่น คณาจารย์แห่งสามัคยาจารย์สมาคม ให้สอนนักศึกษาพลศึกษาและฝึกหัดติดต่อกันมาเป็นเวลานานนับแต่สมัยรัชกาลที่ 5 จนถึงปัจจุบัน แบ่งออกเป็นแม่ไม้มวยไทย 15 ท่า ลูกไม้ 15 ท่า (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. 2557) แต่ท่าแม่ไม้มวยไทยในที่นี้คือท่ามวยไทยในบริบทท่ามวยพื้นฐานของท่ามวยต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ ยศ เรืองสา. (2522) ที่ว่า แม่ไม้มวยไทยคือ ทักษะพื้นฐานของมวยไทย เช่นหมัด เท้า เข่า ศอก ซึ่งยังมีท่าพื้นฐานอื่น ๆ อีกหลายท่าที่งานวิจัยนี้ไม่ได้นำมาศึกษา

องค์ประกอบทางศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้มวยไทยในงานวิจัยนี้ จะเป็นฐานข้อมูลที่สำคัญในการศึกษาเรียนรู้และฝึกฝนท่ามวยไทย อย่างละเอียด ถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งหากฝึกฝนจนเกิด

ความชำนาญเพียงพอจะสามารถพลิกแพลงเพิ่มประสิทธิภาพ เป็นท่าลูกไม้ และไม้มวยอื่นๆได้เป็นอย่างดี รวมถึงการศึกษาต่อยอดเกี่ยวกับศิลปะมวยไทยต่อไป เพราะได้ผ่านกระบวนการประเมินและฉันทามติจากผู้ทรงคุณวุฒิมวยไทย ที่มีประสบการณ์และผลงานด้านศิลปะมวยไทยเชิงประจัก

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาท่าแม่ไม้มวยไทยอื่นเพิ่มเติม หรือศึกษาแม่ไม้มวยไทยในบริบท 15 แม่ไม้

2. ควรมีการศึกษาในกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านศิลปะมวยไทยกลุ่มอื่น ๆ หรือกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ขึ้นเพื่อตรวจสอบมติและค่าความสอดคล้องของข้อมูลว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงหรือแตกต่างอย่างไรหรือไม่

ข้อเสนอแนะในนำไปใช้และการประยุกต์ใช้

1. ข้อมูลรายละเอียดขององค์ประกอบด้านศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้มวยไทยนี้ เป็นข้อมูลที่เป็นท่าแม่ไม้หรือท่าพื้นฐานเท่านั้น การพลิกแพลงหรือรังสรรค์เพิ่มเติมถือเป็นท่าลูกไม้ของท่านั้น ๆ หรือท่าอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงอาจไม่ใช่บริบทของข้อมูลรายละเอียดขององค์ประกอบด้านศาสตร์และศิลป์ของท่าแม่ไม้มวยไทย ในงานวิจัยนี้

2. องค์ประกอบทางศาสตร์และศิลป์ในงานวิจัยนี้ สามารถใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ การฝึก และจัดทำหลักสูตรมวยไทยขั้นพื้นฐานได้

3. การวิเคราะห์ท่าแม่ไม้มวยไทยท่าอื่น ๆ นอกเหนือจากงานวิจัยนี้สามารถใช้หลักการเดียวกันนี้ได้

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2557). **หนังสือที่ระลึกเนื่องในวันมวยไทย 6 กุมภาพันธ์ 2557**

ยศ เรืองสา. (2522). **ตำรามวยไทย ตำรับพระเจ้าเสือ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญกิจ.

สมนึก ไตรสุทธิ. **(2564). แม่ไม้มวยไทย** : สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิมวยลพบุรี 12 พฤษภาคม 2564

สมาคมกีฬามวยไทยสมัครเล่นแห่งประเทศไทย. (2553). **การขึ้นทะเบียนมวยไทยมรดกภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของชาติ**: เอกสารการแถลงข่าว 100 ชาติมวยไทยร้อยรวมใจคืนรอยยิ้มสู่สยาม

แสวง ทวีคูณ. (2562). **ตำรามวยลพบุรี.** ปทุมธานี **:** มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติวิทยาเขตกรุงเทพ

จากเทวันธชาดกสู่เทวันคำกาพย์: การดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอจากปัญญาสชาดกเป็นนิทานคำกาพย์ในวัฒนธรรมการสวดอ่านหนังสือของไทย

From Devandha Jataka to Thewan Kham Kap: An Adaptation of Literary Presentation from Pannasa Jataka to Kap Folktale for Rhythmic Reading

ณัฐา ค้ำชู[1]
Nattha Khamchoo

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการศึกษาเทวันธชาดก ในปัญญาสชาดก ฉบับหอสมุดแห่งชาติ เล่ม 2 ปัจฉิมภาค ลำดับที่ 6 และเทวันคำกาพย์ ซึ่งบันทึกไว้ในสมุดไทยด้วยภาษาไทยโบราณ ปัจจุบันต้นฉบับเก็บรักษาไว้ที่กลุ่มหนังสือตัวเขียนและจารึก หอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร ในด้านการดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอ ผลการวิจัยพบว่าเทวันธชาดกมีรูปแบบการนำเสนออย่างชาดกในนิบาตแต่ไม่เคร่งครัด ส่วนเทวันคำกาพย์มีรูปแบบการนำเสนออย่างนิทานประพันธ์ด้วยคำกาพย์หรือกลอนสวด ด้านการดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอพบว่า กวีดัดแปลงส่วนต้นเรื่องจากปัจจุบันวัตถุซึ่งเป็นการกล่าวถึงสาเหตุการเล่านิทานเรื่องนั้น ๆ ของพระพุทธเจ้ามาเป็นบทไหว้ครู อัตวิพากษ์ของกวีและปรารภเรื่องในนิทานคำกาพย์ ดัดแปลงส่วนเนื้อเรื่องจากอดีตวัตถุคือตัวนิทานชาดกซึ่งอ้างว่าเป็นเรื่องในอดีตของพระพุทธเจ้าและคาถาคือบทร้อยกรองภาษาบาลีมาเป็นการดำเนินเนื้อเรื่องนิทานโดยมิได้กล่าวว่าเป็นเรื่องของพระพุทธเจ้า และดัดแปลงส่วนลงท้ายเรื่องจากประชุมชาดกซึ่งเป็นการเชื่อมโยงว่าตัวละครในเรื่องกลับชาติมาเกิดเป็นบุคคลใดในสมัยพุทธกาลมาเป็นอวสานบท การดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอดังกล่าวทำให้นิทานคำกาพย์มีรูปแบบการนำเสนอที่สอดคล้องกับธรรมเนียมนิยมในการประพันธ์นิทานสำหรับสวดอ่านเป็นท่วงทำนองเพื่อความบันเทิงซึ่งเป็นที่นิยมของชาวบ้านชาววัดของสังคมไทยในอดีต ทำให้นิทานมีชีวิตอยู่ในบริบทสังคมวัฒนธรรมขณะนั้นได้

คำสำคัญ: ปัญญาสชาดก, นิทานคำกาพย์, การดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอวรรณกรรม

[1]ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา E-mail: nkhamchoo@hotmail.com โทร.081-7231011

Abstract

This article presents the literary presentation adaptation of Devandha Jataka (the story number 6 in volume 2, the final episode, of Pannasa Jataka version of National Library) into Thewan Kham Kap (inscribed in ancient Thai writing and at the present kept at the National Library in Bangkok). It was found that the presentation of Devandha Jataka was not very strict to the convention while the Thewan Kham Kap was presented in a tale-like style using kham kap (a Thai poetic pattern) or klon suad (a poetic style for rhythmic reading or chanting). For the adaptation, it was found that the story begins with Lord Buddha’s present life which describes the reason for narrating the story, poet self-critique, and the introduction. The body of the story was adapted from a Lord Buddha’s past life (but not explicitly claimed as his) and mantra (which is in poetic form written in Pali words). The end of the story was the reincarnation of characters in Lord Buddha’s time which is to show the connection of the characters and the story. The result of the adaptation is the Kap folktale which agrees with composition convention of tales for rhythmic reading and is a popular style among laymen in traditional Thai society.

Keywords: Pannasa Jataka, Kap folktale, Literary Presentation Adaptation

บทนำ

ปัญญาสชาดกคือชาดกนอกนิบาตหรือชาดกที่ไม่มีในพระไตรปิฎก สันนิษฐานว่าพระภิกษุชาวเหนือประพันธ์ขึ้นโดยเรียบเรียงเลียนแบบชาดกในนิบาตหรือในพระไตรปิฎก (เอื้อนทิพย์ พีระเสถียร, 2529, หน้า 3) ชาดกกลุ่มนี้มีอิทธิพลและเป็นต้นเค้าของนิทานร้อยกรองไทยในภายหลังอีกหลายเรื่อง (นิยะดา เหล่าสุนทร, 2558, 20) นอกจากนี้ยังมีการสืบทอดและผลิตซ้ำจนเป็นที่รู้จักแพร่หลาย โดยผู้แต่งนิยมดัดแปลงรูปแบบหรือองค์ประกอบในการนำเสนอเนื้อเรื่องให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ รวมทั้งความนิยมของสื่อและวัฒนธรรมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย เช่น สมุททโฆสชาดกหรือสมุททโฆษคำฉันท์ พหลาคาวีชาดกหรือเสือโคคำฉันท์ ปาจิตตกุมารชาดกหรือท้าวปาจิตนางอรพิมพ์ รถเสนชาดกหรือพระรถเมรีหรือนางสิบสอง สุธนชาดกหรือพระสุธน – มโนราห์ สิโสรชาดกหรือพระสี่เสาร์กลอนสวด เป็นต้น แต่กระนั้นก็ตามยังมีปัญญาสชาดกอีกหลายเรื่องที่ยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก

เทวันธชาดกเป็นนิทานเรื่องหนึ่งในปัญญาสชาดก มีเนื้อเรื่องกล่าวถึงเทวันธ์โอรสของท้าวกาสิกราช วันหนึ่งพระราชาถูกยักษ์กินและแปลงกายเป็นพระราชาเข้ามากินคนในวัง เทวันธ์น้องสาว และม้าคู่ใจจึงพากันหนีออกจากเมือง เมื่อยักษ์รู้ก็ติดตามหาและได้ฆ่าม้า ฝ่ายพระอินทร์ทราบเรื่องได้มาช่วยชุบชีวิตม้าให้มีศีรษะเป็นราชสีห์ จากนั้นเทวันธ์และบริวารเดินทางผ่านอุปสรรคต่าง ๆ จนกระทั่งเทวันธ์ได้พบคู่ครอง ได้กลับมาครองเมือง และมีลูกหลานสืบราชสมบัติสืบไป

จากการศึกษาความเป็นมาของชาดกเรื่องนี้สันนิษฐานได้ว่าน่าจะเป็นชาดกที่แต่งขึ้นมาในภายหลังเนื่องจากมีโครงเรื่องซับซ้อนและไม่เน้นนำเสนอเรื่องราวการบำเพ็ญบุญบารมีหรือคุณสมบัติที่ประเสริฐยิ่งของพระโพธิสัตว์ ในอดีตนิทานเรื่องนี้น่าจะเป็นที่นิยมและรู้จักกันดีเพราะนอกจากจะมีปรากฏในปัญญาสชาดกของประเทศไทยแล้วยังมีปรากฏในปัญญาสชาดกฉบับเขมร ในลำดับที่ 43 โดยมีชื่อเรื่องว่า “เทวันธ” (นิยะดา เหล่าสุนทร, 2558, หน้า 55 และหน้า 59) นอกจากนี้ยังสันนิษฐานว่าเป็นต้นเค้าหรือที่มาของนิทานเรื่องเทวันคำกาพย์ ซึ่งเป็นนิทานที่แต่งด้วยคำประพันธ์กาพย์ชนิดต่าง ๆ ได้แก่ กาพย์ยานี กาพย์ฉบัง และกาพย์สุรางคนางค์ อาจมีคำประพันธ์ประเภทอื่นแทรกบ้างเล็กน้อย ประพันธ์สลับกันไปตลอดทั้งเรื่อง เพื่อใช้สำหรับสวดอ่านเป็นท่วงทำนองในที่ประชุมชนหรือในครัวเรือนตามความนิยมของคนไทยในช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้นซึ่งเป็นยุคสมัยที่เทคโนโลยีการพิมพ์และสื่อบันเทิงยังไม่เจริญก้าวหน้าอีกด้วย

ปัจจุบันการรับรู้เรื่องเทวันธชาดกและเทวันคำกาพย์ในสังคมไทยลดน้อยลงมาก อีกทั้งเป็นที่น่าสนใจว่าเมื่อกวีนำปัญญาสชาดกซึ่งเป็นนิทานศาสนามาประพันธ์เป็นนิทานคำกาพย์เพื่อความบันเทิง กวีมีการดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอนิทานอย่างไรให้นิทานนั้นมีรูปแบบที่สอดคล้องกับความนิยมของผู้อ่านผู้ฟังและบริบทสังคมวัฒนธรรมของการสวดอ่านหนังสือของสังคมไทยในขณะนั้น เพื่อเป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับปัญญาสชาดกและนิทานคำกาพย์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอจากเทวันธชาดกมาเป็นเทวันคำกาพย์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้กระบวนการเปรียบเทียบและการดัดแปลงวรรณกรรม โดยมีกรอบแนวความคิดดังนี้

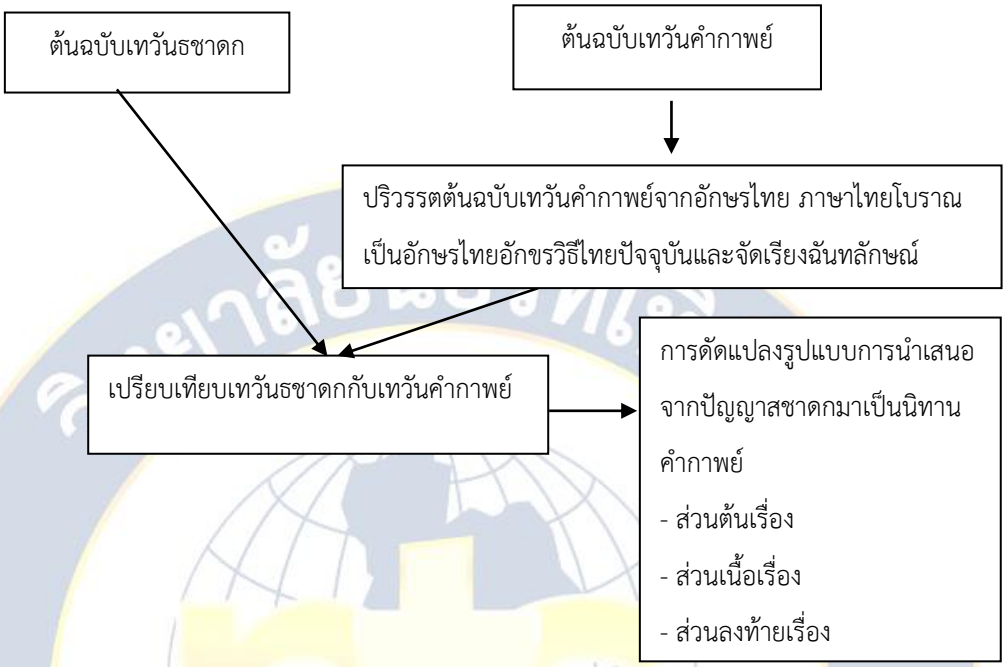

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร มีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. ขั้นรวบรวมและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1.1 เอกสารและงานวิจัยที่ให้ความรู้เกี่ยวกับปัญญาสชาดก นิทานคำกาพย์ และการดัดแปลงรูปแบบวรรณกรรม

1.2 ต้นฉบับนิทานที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1.2.1 ต้นฉบับเทวันธชาดก ในปัญญาสชาดก ฉบับหอสมุดแห่งชาติ เล่ม 2 ปัจฉิมภาค ลำดับที่ 6 พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2549 พิมพ์เผยแพร่โดยสำนักพิมพ์ศิลปาบรรณาคาร

1.2.2 ต้นฉบับเอกสารโบราณตัวเขียนเทวันคำกาพย์ จำนวน 2 เล่ม[1] ได้แก่ 1) เจ้าเทวันสมุด 1 เลขที่ 170 หมวดวรรณคดี หมู่กลอนสวด ประเภทสมุดไทยขาว อักษรไทย ภาษาไทยโบราณ เส้นหมึก บันทึกหน้าละ 5 บรรทัด จำนวน 153 หน้าสมุดไทย และ 2) เทวัน เล่ม 2 เลขที่ 169 หมวดวรรณคดี หมู่กลอนสวด ประเภทสมุดไทยขาว อักษรไทย ภาษาไทยโบราณ เส้นหมึก บันทึกหน้าละ 5 บรรทัด จำนวน 132 หน้าสมุดไทย ทั้ง 2 เล่ม บันทึกประวัติว่าหม่อมเจ้าหญิงจำรัส

[1] ปัจจุบันต้นฉบับเก็บรักษาไว้ที่กลุ่มหนังสือตัวเขียนและจารึก หอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร

ประทาน พ.ศ. 2450 ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ปริวรรตเป็นอักษรไทย อักขรวิธีไทยปัจจุบัน จัดเรียงวรรคตอนตามแบบแผนการประพันธ์แต่ละชนิด โดยหากมีคำหรือข้อความที่เป็นคำท้องถิ่น คำโบราณ หรือคำภาษาปาก จะรักษาอักขรวิธีให้ใกล้เคียงแบบเดิมมากที่สุด

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์การดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอจากเทวันธชาดกมาเป็นเทวันคำกาพย์

3. ขั้นสรุปผลการวิจัย ได้แก่ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ และเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การศึกษาการดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอจากเทวันธชาดกมาเป็นเทวันคำกาพย์มีผลการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการนำเสนอของเทวันธชาดกและเทวันคำกาพย์

เทวันธชาดกมีองค์ประกอบของเรื่องคล้ายคลึงกับอรรถกถาชาดกหรือชาดกในนิบาต เพราะกลวิธีแต่งและลักษณะของชาดกในปัญญาสชาดกได้เลียนแบบมาจากชาดกในนิบาต กล่าวคือประกอบไปด้วยปัจจุบันวัตถุ อดีตวัตถุ คาถา ไวยากรณะ และสโมธาน แต่ปัญญาสชาดกไม่มีองค์ประกอบส่วนที่เรียกว่า "ไวยากรณะ" ซึ่งคือการอธิบายศัพท์ที่ใช้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้แต่งปัญญาสชาดกไม่ได้ให้ความสำคัญต่อลักษณะของภาษา เนื่องจากความไม่ชำนาญในด้านภาษาบาลี (นิยะดา เหล่าสุนทร, 2558, หน้า 71) เทวันธชาดกจึงมีรูปแบบการนำเสนอตามรูปแบบของชาดกในนิบาตแต่ไม่เคร่งครัดนัก คือ มีปัจจุบันวัตถุ อดีตวัตถุ คาถา และสโมธานหรือประชุมชาดก

ส่วนเทวันคำกาพย์เป็นนิทานที่ประพันธ์ด้วยคำประพันธ์กาพย์ชนิดต่าง ๆ ได้แก่ กาพย์ 11 หรือยานี กาพย์ 16 หรือฉบัง และกาพย์ 28 หรือสุรางคนางค์ สลับกันไปตลอดทั้งเรื่อง จึงเรียกนิทานประเภทนี้ว่า "นิทานคำกาพย์" ตามลักษณะคำประพันธ์ สันนิษฐานว่าในอดีตกาลนิยมนำนิทานประเภทนี้มาใช้สวดอ่านเป็นท่วงทำนองในที่ประชุมชน เช่น ที่วัด หรือสถานที่ต่าง ๆ ที่ชาวบ้านมารวมตัวกันประกอบกิจกรรมต่าง ๆ และใช้สวดอ่านในครัวเรือน จึงนิยมเรียกนิทานประเภทนี้อีกอย่างหนึ่งตามลักษณะหน้าที่ของนิทานว่า "กลอนสวด"

นิทานคำกาพย์มีธรรมเนียมนิยมหรือหลักเกณฑ์ในการประพันธ์ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปและยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเกิดเป็นวัฒนธรรมทางวรรณศิลป์ของชาวบ้าน ซึ่งอาจจะเหมือนหรือแตกต่างจากวัฒนธรรมหลวงก็ได้ (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2547, หน้า 21) กล่าวคือนิทานคำกาพย์ส่วนใหญ่มักมีองค์ประกอบที่เรียกว่าบทไหว้ครูหรือบทประณามพจน์ อัตวิพากษ์ของกวีหรือผู้คัดลอก ปรารภเรื่อง เนื้อเรื่อง และประชุมชาดกหรืออวสานบท อาจมีปณิธานของกวีหรือผู้คัดลอก วาทะจากกวีหรือผู้คัดลอกถึงผู้สวดหรือผู้ฟัง หมายเหตุท้ายเรื่อง บอกให้ทราบว่าใครเป็นผู้สร้าง ผู้เขียน หรือผู้

คัดลอก (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2547, หน้า 122 - 131) นอกจากนี้อาจมีการบอกวัน เดือน ปีที่ประพันธ์หรือสร้างนิทานนั้นสำเร็จด้วย สำหรับรูปแบบการนำเสนอของเทวันคำกาพย์มีลักษณะตามรูปแบบของนิทานคำกาพย์หรือกลอนสวด ได้แก่ มีบทไหว้ครู อัตวิพากษ์ของกวี ปรารภเรื่อง เนื้อเรื่อง และอวสานบท

เมื่อนำเทวันธชาดกและเทวันคำกาพย์มาเปรียบเทียบกันจะพบได้ว่านิทานทั้งสองเรื่องมีรูปแบบการนำเสนอแยกได้เป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนตอนต้นเรื่อง ส่วนเนื้อเรื่อง และส่วนลงท้ายเรื่อง โดยในแต่ละส่วน มีองค์ประกอบการนำเสนอที่แตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของการสร้างนิทาน ประเภท และหน้าที่ของนิทานที่ต่างกัน

2. การดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอจากปัญญาสชาดกเป็นนิทานคำกาพย์

เมื่อนำรูปแบบการนำเสนอของเทวันธชาดกและเทวันคำกาพย์มาเปรียบเทียบกันจะพบว่ากวีมีการดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอ ดังนี้

2.1 ดัดแปลงส่วนต้นเรื่อง: จากปัจจุบันวัตถุเป็นบทไหว้ครู อัตวิพากษ์ของกวี และปรารภเรื่อง

ส่วนต้นเรื่องของปัญญาสชาดกขึ้นต้นด้วยปัจจุบันวัตถุ คือ เหตุการณ์เริ่มต้นซึ่งเป็นสาเหตุที่พระพุทธเจ้าหยิบยกเรื่องราวในอดีตมาตรัสเล่า หรือเรื่องปัจจุบันในสมัยของพระพุทธเจ้า เรื่องที่เกิดขึ้นในสมัยที่พระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ ประทับอยู่ที่ไหน ปรารภใคร เล่าให้ใครฟัง เล่าเมื่อใด เกิดเหตุการณ์ใดขึ้นจึงทำให้พระพุทธองค์ตรัสเล่าถึงนิทานอันเป็นเรื่องในอดีตชาติของพระองค์เอง เพื่ออธิบายว่าเหตุการณ์ดังกล่าวได้เคยเกิดขึ้นแล้วในอดีตชาติ ไม่ใช่เฉพาะปัจจุบันชาติเท่านั้น บุคคลที่ดำเนินเหตุการณ์ในส่วนนี้อาจเป็นสาวกของพระพุทธเจ้า กล่าวคือ เมื่อเหตุการณ์เกิดขึ้น บรรดาสาวกต่างก็ถกเถียง มีข้อสงสัยในเหตุการณ์นั้น ซึ่งพระพุทธเจ้าก็ทรงรู้ด้วยพระญาณจึงเสด็จไปที่ที่สาวกกำลังถกเถียงกันอยู่ก่อนที่บรรดาสาวกจะไปถึงที่ประทับ นับเป็นกลวิธีของผู้แต่งที่จะอ้างให้ผู้ฟังเชื่อว่านิทานนั้นมาจากพุทธวัจนะ (เอื้อนทิพย์ พีระเสถียร, 2529, หน้า 6)

สำหรับปัจจุบันวัตถุที่ปรากฏในเทวันธชาดกเป็นการกล่าวอ้างว่าพระอานนท์เป็นผู้ที่สดับเรื่องราวนี้ของพระพุทธเจ้ามาเมื่อครั้งที่พระพุทธองค์ประทับอยู่ที่วัดเชตวันหรือเชตวันมหาวิหาร ซึ่งเป็นอารามที่อนาถบิณฑิกเศรษฐีเป็นผู้สร้าง ดังความว่า

> เอวมฺเม สุตๆ เอกๆ สมยๆ ภควา วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม ตตฺร โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ ภิกฺขโวติ ภทนฺเตติ เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุ
>
> คำว่า เอวมฺเม สุตๆ นี้ ตามหลักฐานที่มาเป็นคำของพระอานนท์ปฏิญาณตนว่า พระสูตรนี้ชาดกนี้ตนได้สดับมาแต่สำนักพระผู้มีพระภาค หาได้ตรัสรู้ด้วยตนเองไม่ ในเทวันธชาดกนี้มีนิทานวจนะว่า สมัยกาลครั้งหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อันเป็นอารามของอนาถปิณฑิกคฤหบดี สร้างถวายใกล้กรุงสาวัตถี ครั้งนั้นแล พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกพระภิกษุทั้งหลายด้วยคำว่า ภิกฺขโว ดังนี้ พระภิกษุทั้งหลายรับพุทธฎีกาว่า ภทนฺเต ดังนี้แล้ว พระผู้มี พระภาคตรัสว่า...
>
> (เทวันธชาดก ใน ปัญญาสชาดก ปัจฉิมภาค, 2549, หน้า 322)

ส่วนนิทานคำกาพย์นั้นกวีได้ดัดแปลงส่วนต้นเรื่องเป็นการไหว้ครู อัตวิพากษ์ของกวี และปรารภเรื่อง ดังนี้

บทไหว้ครูหรือบทประณามพจน์ เป็นการสรรเสริญสิ่งที่สูงค่าหรือสูงศักดิ์กว่าตัวผู้แต่งและผู้อ่านผู้ฟัง เช่น พระรัตนตรัยและเทพเจ้าซึ่งเป็นเทวดาของชาวบ้าน ได้แก่ พระอินทร์ (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2547, หน้า 122) นอกจากนี้ยังมีพระอิศวร พระนารายณ์ พระพรหม ฯลฯ ความยิ่งใหญ่ของกษัตริย์ บิดามารดา ครูอาจารย์ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่น ๆ ที่ผู้แต่งเคารพนับถือ เนื่องจากคนไทยถือว่าครูเป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ เปรียบประดุจดวงประทีป ทำให้เกิดปัญญา ผู้แต่งจึงไหว้ครูเพื่อความเป็นสิริมงคล อีกทั้งยังเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าคนไทยมีความกตัญญู

สำหรับบทไหว้ครูของเทวันคำกาพย์เป็นการไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงค่าที่กวีเคารพเลื่อมใสและศรัทธา ดังความว่า

...๏ ข้าไหว้ประนม นบนิ้วเหนือผม ไหว้พระศาสดา
ไหว้พระธรรมเจ้า ปกเกล้าเกศา ไหว้พระสังฆา สารณาคมคัล
๏ ไหว้คุณบิดา ทั้งคุณพระมารดา วงศาเผ่าพันธุ์
ทั้งครูอุปชา มรณาอาสัญ ล่วงลับแล้วนั้น ข้าวันทาไป
๏ เดชพระครู สั่งสอนให้ดู รู้แปรแก้ไข
ให้เราเล่าเรียน ขีดเขียนเพียรไป กุลบุตรจึงได้ รู้ในวิชา
๏ พระคุณทั้งนี้ ยกใส่เกศี ไว้ทุกเวลา
ขอให้พ้นทุกข์ เป็นสุขสังขาร์ ไปสู่กามา ฉ้อฟ้าเรืองศรี...

(เจ้าเทวันสมุด 1 เลขที่ 170, หน้าต้น, หน้า 2)

จะเห็นได้ว่าบทไหว้ครูในเทวันคำกาพย์เป็นการไหว้พระคุณของพระรัตนตรัย ไหว้พระคุณของบิดามารดา บรรพบุรุษ ครูบาอาจารย์ทั้งที่ล่วงลับไปแล้วและที่ยังคงประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และขอให้สิ่งที่กวีเคารพนี้ช่วยอำนวยพรให้กวีพ้นจากความทุกข์ ประสบแต่ความสุขทั้งทางกายเมื่อยามที่มีชีวิตและเมื่อสิ้นชีวิตก็ได้ไปเสวยสุขบนสวรรค์

อัตวิพากษ์ของกวี คือ การกล่าวถึงตนเองหรือวิพากษ์วิจารณ์ตนเองของกวี ผู้แต่ง ผู้เขียนหรือผู้คัดลอก (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2547, หน้า 124) ส่วนใหญ่ปรากฏต่อจากบทไหว้ครู เป็นการออกตัวหรือถ่อมตนของกวีว่าตนมีความสามารถน้อย ยังไม่เชี่ยวชาญ หากผลงานมีข้อบกพร่อง ขอให้นักปราชญ์ทั้งหลายช่วยแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น ดังความว่า

๏ ข้าขออาภัย บทบาทขาดไป ไม่สู้ถ้วนถี่
บทไรเห็นแคลง ช่วยแต่งให้ดี ปัญญาข้านี้ มิสู้ว่องไว
๏ ไว้สำหรับบ้าน ให้ลูกให้หลาน อ่านตามจนใจ
ดีกว่ายืมเขา ไม่เอาของใคร เถิงจะยับไป ไม่มีทุกข์ภัย
๏ ตัวข้านี้เล่า ใช่องค์พงศ์เผ่า พวกเหล่ามุกโต

รู้แต่จำ (เลือนราง) เพราะอาจารีโย โฉดเขลาเง่าโง่ โตอยู่ถมไป
๏ ผู้ใดนักปราชญ์ ปัญญาฉลาด เห็นคลาดที่ไหน
(ชำรุด) พิจรณา อัคราต่อไป ข้าขออาภัย อย่าให้นินทา
๏ เรารู้เพียงนี้ ผู้ใดใครดี เห็นมิชอบไซร้
อย่าเขียนอุตลุด ในสมุดข้า เจ้าของต้องว่า น่ามาขัดใจ...

(เจ้าเทวันสมุด 1 เลขที่ 170, หน้าต้น, หน้า 2 - 3)

จะเห็นได้ว่ากวีกล่าววิพากษ์ตนเอง ขออภัยหากตนยังแต่งไม่ดี ขอให้ท่านผู้รู้ช่วยแก้ไขให้ด้วย และแม้กวีจะเปิดโอกาสให้ผู้รู้แก้ไขผลงานของตนได้แต่กวีก็ขอไว้ว่า “อย่าเขียนอุตลุด ในสมุดข้า” นอกจากนี้ยังทำให้เห็นบรรยากาศของวัฒนธรรมการสวดอ่านกลอนสวดในสมัยอดีตด้วยว่ามีการสวดอ่านที่บ้านในแต่ละครัวเรือนด้วย บ้านใดไม่มีหนังสือของตนเองก็ต้องยืมหนังสือของบ้านอื่นหรือจากวัดไปอ่าน บางคนยืมไปแล้วไม่รักษาหนังสือ ทำให้เจ้าของหนังสือต้องฝากคำเตือนถึงผู้ยืมเอาไว้ด้วย

ปรารภเรื่อง คือ การกล่าวนำเพื่อเข้าสู่เนื้อเรื่อง มีหลายวิธี เช่น การสรุปแนวคิดสำคัญของเรื่อง การอ้างว่าเป็นพุทธวัจนะ เป็นอดีตชาติของพระพุทธเจ้า (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2547, หน้า 125 - 127) เพื่อทำให้ผู้อ่านผู้ฟังเข้าใจเนื้อเรื่องชัดเจนตั้งแต่เริ่มเรื่องหรือเกิดความศรัทธาว่ากำลังฟังเรื่องราวของพระพุทธเจ้าซึ่งถือว่าเป็นเรื่องศักดิ์สิทธิ์ สำหรับเทวันคำกาพย์กวีกล่าวนำเข้าสู่เนื้อเรื่องว่านิทานเรื่องนี้มีอยู่ในพระคัมภีร์ ดังความว่า

...๏ เขียนที่จำได้ ที่หลงลืมไป จำไม่มั่นคง
แต้มแต่งแปลงใส่ โดยใจจำนง ท่านเล่ามั่นคง อย่าสงสัยเลย
๏ ดีกว่านิ่งเฉย ท่านเอยอย่านินทา นิทานผูกนี้
มีในกัมภีร์ พาไป (เลือนราง) นะท่านเอย อ่านเล่นตามจน
ตามตนไม่เสบย ดีกว่านิ่งเฉย ท่านเอยอย่านินทา
๏ ถ้ามิชอบใจ อย่าทิ้งนิ่งไว้ ให้ล่วงเวลา
เจ้าของร้องบ่น ว่าคนโมหานธ์ ไม่มีอัชฌา เอามานิ่งเสีย
๏ อ่านแล้วเอาไป ส่งเสียให้ได้ อย่าให้ไฟเลีย
(เลือนราง)ริมกัด สารพัดจะเสีย มักทำต่ำเตี้ย เสียยับเยินมา...

(เจ้าเทวันสมุด 1 เลขที่ 170, หน้าต้น, หน้า 3 - 4)

จะเห็นได้ว่ากวีกล่าวนำเข้าสู่เนื้อเรื่องว่านิทานนี้มีอยู่ในคัมภีร์ โดยมิได้ระบุเจาะจงว่าคัมภีร์ใด ทั้งนี้กวีอาจทราบหรือไม่ทราบแน่ชัดว่าเรื่องนี้มาจากคัมภีร์ปัญญาสชาดกก็ได้ นอกจากนี้กวีได้ชี้แจงที่มาของเรื่องว่าเป็นเรื่องที่ตนได้ฟังเรื่องราวสืบต่อกันมาแล้วนำมาเขียนตามที่จดจำได้ อาจหลงลืมดัดแปลงเสริมแต่งไปบ้าง วอนผู้อ่านผู้ฟังอย่าสงสัยและอย่าติฉินนินทา อย่างน้อยก็ดีกว่าการอยู่เฉย ๆ และฝากถึงผู้อ่านบางคนว่าเมื่อยืมหนังสือไปอ่านแล้วก็อย่าทำให้ต้นฉบับเสียหาย ปล่อยให้ถูกไฟไหม้หรือถูกสัตว์แทะกัด ซึ่งช่วยทำให้เห็นบรรยากาศของวัฒนธรรมการสวดอ่านนิทานในอดีตได้อีกด้วย

2.2 ดัดแปลงส่วนเนื้อเรื่อง: จากอดีตวัตถุและคาถาเป็นเนื้อเรื่องนิทาน

อดีตวัตถุ คือ ตัวนิทานชาดก เป็นเรื่องในอดีตของพระพุทธเจ้าที่นำมาเล่าโดยกล่าวอ้างว่าตัวละครเอกของเรื่องคือพระโพธิสัตว์ สำหรับอดีตวัตถุของเทวันธชาดกเริ่มด้วยคาถาว่า “ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรื่องราวได้เคยมีมาแล้วอย่างนี้...” แล้วดำเนินเนื้อเรื่องต่อไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งจบเรื่อง ดังความว่า

> ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรื่องราวได้เคยมีมาแล้วอย่างนี้ มีพระราชากาสิกองค์หนึ่งดำรงราชสมบัติ ณ พระนครพาราณสีโดยทศพิธราชธรรม พระเจ้ากาสิกราชนั้นมีพระสนมประมาณหมื่นหกพัน พระสนมเหล่านั้น แม้แต่คนหนึ่งก็หาได้มีโอรสและธิดาไม่ พระราชาใคร่จะได้โอรสซึ่งจะได้สืบราชวงศ์ต่อไป จึงรับสั่งแก่พระสนมให้ช่วยกันตั้งใจหาโอรสและธิดา พระสนมทั้งหมื่นหกพัน ชวนกันบวงสรวงเทวดามีพระจันทร์พระอาทิตย์เป็นต้นขอให้ได้โอรสและธิดา ก็หาได้สมปรารถนาไม่
>
> ฝ่ายพระอัครมเหสีพระนามว่าวิมลาเทวี มีศีลสัมปทาและปัญญาดี ตามวันปรกติพระนางเธอสมาทานเบญจศีลเป็นนิตย์ ถึงวันอุโบสถทรงสมาทานอุโบสถศีลแล้วจึงพิจารณาดูศีลของตนอันมิได้ขาดบกพร่อง พระนางเธอทำสัจจาธิษฐานว่า ด้วยเดชศีลที่ข้าพเจ้ารักษานี้ ขอให้โอรสและธิดาจงมาเกิดในอุทรข้าพเจ้า คราวนั้นด้วยอำนาจปาริสุทธศีลแห่งพระนางวิมลาเทวี พิภพแห่งท้าวโกสีย์ก็แสดงอาการร้อนขึ้นเป็นนิมิต ท้าวเทวราชพิจารณาก็รู้ว่านางวิมลาปรารถนาจะได้บุตรและธิดา เวลานั้นเป็นคราวที่พระบรมโพธิสัตว์จะสิ้นอายุแล้ว ท้าวเทวราชจึงวิงวอนเชิญพระบรมโพธิสัตว์ให้ถือปฏิสนธิในครรภ์พระนางวิมลา พระบรมโพธิสัตว์รับเทวบัญชาจุติมาเกิดในครรภ์พระนางวิมลาเทวี พระครรภ์พระนางวิมลามีอาการเหมือนจะเต็มไปด้วยแก้ววิเชียร...
>
> (เทวันธชาดก ใน ปัญญาสชาดก ปัจฉิมภาค, 2549, หน้า 322 - 323)

อดีตวัตถุของเทวันธชาดกกล่าวถึงพระราชาและมเหสีมีโอรสชื่อเทวันธ์ มีพระธิดาชื่อนางจันทนเทวี วันหนึ่งพระราชาประพาสป่าถูกยักษ์แปลงเป็นเนื้อทองลวงไปฆ่าแล้วแปลงเป็นพระราชาไปกินคนในวัง ต่อมาม้าบอกความจริงกับสองกุมารและพากันหนี เมื่อยักษ์รู้ก็ติดตามและกินศีรษะม้า ฝ่ายพระอินทร์ช่วยชุบชีวิตม้ามีศีรษะเป็นราชสีห์ จากนั้นเทวันธ์ถูกน้องสาวและชายหนุ่มผู้ซ่อนในกลองลวงไปให้ลิง หมี และกุมภัณฑ์ 4 ตนฆ่า แต่เทวันธ์กลับได้ลิง หมี กุมภัณฑ์เป็นบริวาร และได้ยกทัพรบชนะยักษ์ ต่อมาเทวันธ์พบรักกับนางสุวรรณเกสราและพานางกลับเมือง ระหว่างให้นางรอที่นอกเมือง นางยักขินีลวงทำร้ายโยนนางทิ้งน้ำ เทวันธ์ประกาศหาคนมาแสดงธรรมทำให้ได้พบกับนางสุวรรณเกสราอีกครั้ง ทั้งคู่มีโอรสธิดา ต่อมาโอรสและธิดาได้ครองเมืองสืบต่อมา ส่วนเทวันธ์และนางสุวรรณเกสราปลงอนิจจังจึงออกบวช เมื่อสิ้นอายุได้จุติไปเกิดบนพรหมโลก ซึ่งเป็นการจบอดีตวัตถุ

ทั้งนี้ ในระหว่างที่กวีเล่าถึงอดีตวัตถุ กวีอาจแทรกบทสนทนาหรือคำสั่งสอนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของตัวละครในเรื่องหรือเหตุการณ์ในเรื่องด้วย เช่น

...พระอภัยราชกุมารและพระนางจันทนกุมารีสนทนาปราศรัยซึ่งกันและกัน ต่างก็มีจิตคิดรักใคร่ได้ถึงซึ่งสังวาสกิจต่อกันและกันเพราะเหตุดังนั้น *ธรรมดาของโลกจึงกล่าวไว้ดังนี้ว่า ชายหนุ่มหญิงสาวอยู่ในที่ลับสองต่อสองแล้ว เมื่อเพ่งซึ่งกันและกันด้วยราคฤคีย่อมมีความเยื่อใยเกิดขึ้นด้วยเห็นกันบ่อย ๆ เพราะเหตุดังนั้นพระอภัยราชกุมารกับพระนางจันทนกุมารี จึงมีความรักใคร่ได้ร่วมอภิรมย์ด้วยโลกธรรมต่อกันและกัน*

(เทวันธชาดก ใน ปัญญาสชาดก ปัจฉิมภาค, 2549, หน้า 334)

จากตัวอย่างเป็นตอนที่นางจันทนเทวีได้พบและเจรจาปราศรัยกับอภัยราชกุมารก็เกิดความรัก ใคร่ได้สังวาสกัน กวีแทรกสัจธรรมของความรักว่าเป็นเรื่องธรรมดาของชายหนุ่มหญิงสาวที่อยู่กันที่ในลับสองต่อสองที่ย่อมมีจิตราคะ ใคร่ได้ร่วมสังวาสอภิรมย์กัน

คาถา คือ คำประพันธ์ร้อยกรองภาษาบาลี (นิยะดา เหล่าสุนทร, 2558, หน้า 68) เป็นส่วนหนึ่งของอดีตวัตถุ ส่วนใหญ่เป็นบทสนทนาโต้ตอบ บทคร่ำครวญพรรณนาแสดงอารมณ์ของตัวละครหรือข้อธรรมะ และมีข้อความแปลกำกับไว้ด้วย (เอื้อนทิพย์ พีระเสถียร, 2529, หน้า 6) สำหรับคาถาที่ปรากฏในเทวันธชาดกมีหลายช่วงตอน เช่น ตอนเทวันธ์และนางจันทนเทวีคร่ำครวญถึงมารดา ตอนนางวิมลาคร่ำครวญถึงโอรสและธิดา ตอนเทวันธ์รับพรจากท้าวสักกเทวราช เป็นต้น ดังตัวอย่างคาถาตอนที่เทวันธ์และนางจันทนเทวีพร่ำพรรณนาถึงมารดาว่า

...ครั้นถึงเวลาเย็นเสด็จเข้าไปอาศัยร่มไม้ไทรต้นหนึ่งจึงเสวยพระกระยา เมื่อปรารภถึงพระมารดาได้ตรัสคาถานี้ว่า

กึ ภวิสฺสติทานิ อมฺมา กุหึ มํ ปริเยสติ
มยํ อมฺมํ อทิสฺวาน มญฺเญ เหสฺสาม ชีวิตํ
อมฺมา จ อชานนฺตาว เสฺว มมํ อทิสฺวา สวิคฺคา
โรทนฺตี จ สุสิสฺสนฺติ ปริเทวนฺตี มริสฺสติ
กถํ อมฺมา มมํ อทิสฺวา โสเกน สมปฺปิตา ว
นิราหารา โรทมานา อสฺสูนิ ภุญฺชนฺตา มริสฺส

ความว่า พระชนนีป่านนี้จักเป็นอย่างไร พระมารดาจะตามหาเราที่ไหนจะได้พบ เราสองราไม่ได้ประสบพบพระมารดาแล้วเห็นจะวอดวายตายเป็นมั่นคง รุ่งเช้าพระมารดาเจ้าเมื่อไม่รู้เห็นว่าเราไปทางไหน ก็จะสลดรันทดพระหฤทัยทรงกรรแสงไห้ก็จักซูบผอมตรอมหฤทัยสิ้นพระชนม์ชีพ ทำไฉนเล่า พระมารดาเจ้ามิได้เห็นเราพี่น้องสองราก็มีแต่ว่าจะเพิ่มพูนไปด้วยความโศกศัลย์...

ปุนทิวเส ครั้นวันรุ่งเช้า เหล่าแม่นมและทาสีมิได้เห็นสองราชกุมารกุมารีมีความตกใจกลัวความผิดจึงพากันเที่ยวค้นหาไปสู่โรงม้าก็ไม่เห็นม้าแล้วพากันทูลพระราชมารดา เจ้ายักษ์ทราบความแล้วจึงให้อำมาตย์ไปให้เที่ยวหาก็หาพบสองราชกุมารกุมารีไม่...

(เทวันธชาดก ใน ปัญญาสชาดก ปัจฉิมภาค, 2549, หน้า 328 - 329)

สำหรับเนื้อเรื่องเทวันคำกาพย์นั้นก็เป็นการดำเนินเรื่องนิทานเช่นเดียวกัน หากแต่กวีมิได้กล่าวอ้างว่าเป็นอดีตของพระพุทธเจ้า นอกจากนี้ระหว่างที่ดำเนินเรื่องนิทานนั้นกวีอาจแทรกบทสนทนาหรืออรรถกถาเพื่อบอกถึงสาเหตุของพฤติกรรมของตัวละครในเรื่อง พร้อมทั้งอาจสั่งสอนสอดแทรกความเชื่อเรื่องกรรม หรือชักนำให้ผู้อ่านผู้ฟังหมั่นประกอบบุญกุศลเพื่อช่วยให้หลุดพ้นจากบุพกรรมที่เคยสร้างไว้ (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2547, หน้า 128)

เนื้อเรื่องเทวันคำกาพย์มีรายละเอียดแตกต่างจากเทวันธชาดกบางประการ โดยกล่าวถึงพระราชาและมเหสีมีโอรสชื่อเทวัน[1] พระธิดาชื่อนางจันทร พระราชามีกรรมทำให้อยากประพาสป่าและถูกยักษ์กิน ยักษ์แปลงเป็นพระราชาไปกินคนในวัง ต่อมาม้าบอกความจริงกับสองกุมารและพากันหนี เมื่อยักษ์รู้ก็ติดตามและกินศีรษะม้า ฝ่ายพระอินทร์ช่วยชุบชีวิตม้ามีศีรษะเป็นสิงหรา จากนั้นเทวันถูกน้องสาวและชายหนุ่มผู้ซ่อนในกลองลวงไปให้ลิง หมี และกุมภัณฑ์ 4 ตนฆ่า แต่เทวันกลับได้ลิง หมี กุมภัณฑ์เป็นบริวาร และได้ยกทัพรบชนะยักษ์ ต่อมาเทวันพบรักกับนางเกสรสวรรค์และพานางกลับเมือง ระหว่างให้นางรอที่นอกเมือง นางคุลาลวงทำร้ายโยนนางทิ้งน้ำ เทวันประกาศหาคนมาเล่านิยายทำให้ได้พบกับนางเกสรสวรรค์อีกครั้ง ทั้งคู่มีโอรส เมื่อเติบโตได้เรียนศิลปวิทยาและกลับมาครองเมือง เทวันและนางเกสรสวรรค์ปลงอนิจจังจึงออกบวช มรณะแล้วไปเกิดบนสวรรค์ชั้นดุสิต

จะเห็นได้ว่ากวีดัดแปลงเนื้อเรื่องเทวันคำกาพย์ให้มีลักษณะอย่างนิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ หรือนิทานมหัศจรรย์ที่ดำเนินเรื่องด้วยเหตุการณ์เดินทางผจญภัยของตัวละครเอก มีการเผชิญปัญหาอุปสรรคและมีการคลี่คลายปัญหา จนกระทั่งตัวละครฝ่ายดีได้ประสบความสุขสมหวัง

2.3 ดัดแปลงส่วนลงท้ายเรื่อง: จากประชุมชาดกเป็นอวสานบท

ประชุมชาดกหรือสโมธาน คือ การสรุปชาดก เป็นการเชื่อมเนื้อเรื่องส่วนอดีตกับปัจจุบันเข้าด้วยกัน ด้วยการระบุว่าตัวละครในเรื่องกลับชาติมาเกิดเป็นบุคคลใดในสมัยพุทธกาล โดยพระเอกของเรื่องจะกลับชาติมาเป็นพระพุทธเจ้า นางเอกจะกลับชาติมาเป็นพระนางพิมพา ตัวละครชายตัวที่ร้ายกับพระเอกที่สุดจะกลับชาติมาเป็นเทวทัต ตัวละครอื่น ๆ จะกลับชาติเป็นพระสาวกและพุทธบริษัท

สำหรับประชุมชาดกในเทวันธชาดกเป็นการกล่าวถึงการกลับชาติของตัวละครสำคัญในเรื่อง เช่น นันทยักษ์กลับชาติมาเป็นเทวทัต นางยักขินีกลับชาติมาเป็นนางจิญจมาณวิกา พระดาบสกลับชาติมาเป็นพระสารีบุตร พระอภัยราชกุมารกลับชาติมาเป็นพระนนทะ นางจันทนเทวีกลับชาติมาเป็นนางชนบทกัลยาณี ท้าวโกสีย์กลับชาติมาเป็นพระอนุรุทธ นางสุวรรณเกสรากลับชาติมาเป็นพระนางพิมพา พระเทวันธ์กลับชาติมาเป็นพระตถาคต ดังความว่า

[1] นิยะดา เหล่าสุนทร (2558, หน้า 153) สันนิษฐานว่าชื่อที่ถูกต้องควรเป็น “เทวันธ์” เนื่องจากความหมายสอดคล้องกับเหตุการณ์ที่ปรากฏในเรื่องตอนพระเอกกำเนิดซึ่งในชาดกพรรณนาไว้ว่า “ก็เมื่อวันประสูติพระราชโอรสนั้น ฝนตั้งขึ้นมืดคลุ้มไปในทิศทางทั้งปวง” แต่ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้ว่า “เทวัน” ตามต้นฉบับตัวเขียนที่ใช้ในการศึกษา

...นันทยักษ์ในกาลครั้งนั้นกลับชาติมาคือภิกษุเทวทัต นางยักขินีในกาลครั้งนั้นกลับชาติมาคือนางจิญจมาณวิกา พระยาอัจฉราชในกาลครั้งนั้น กลับชาติมาคือพระอุบาลี พระยาพานรินท์ในกาลครั้งนั้นกลับชาติมาคือพระสีวลีเถระ ท้าวกุมภัณฑ์สี่ตนในกาลครั้งนั้นกลับชาติมาคือ พระสุนักขัตเถระ ๑ พระนาคเสนเถระ ๑ พระกัจจายนเถระ ๑ พระมหานามเถระ ๑ พระดาบสในกาลครั้งนั้นกลับชาติมาคือพระสารีบุตรเถระ พระอภัยราชกุมารในกาลครั้งนั้น กลับชาติมาคือพระนนทเถระ พระนางจันทาเทวีราชกนิษฐาในกาลครั้งนั้นกลับชาติมาคือนางชนบทกัลยาณี ท้าวโกสีย์ในกาลครั้งนั้นกลับชาติมาคือพระอนุรุทธเถระ... พระสุวรรณเกสราเทวีในกาลครั้งนั้นกลับชาติมาคือพิมพายโสธรา พระชนกชนนีในกาลครั้งนั้นกลับชาติมาคือมหาราชตระกูล บริษัทนอกนั้นกลับชาติมาคือพุทธบริษัท พระเทวันธราชา ในกาลครั้งนั้น กลับชาติมาคือเราผู้ตถาคต มีพุทธพจน์ให้จบลงด้วยประการฉะนี้แล

(เทวันธชาดก ใน ปัญญาสชาดก ปัจฉิมภาค, 2549, หน้า 384)

ประชุมชาดกนี้นับเป็นกลวิธีหนึ่งของผู้แต่งในการพยายามสอนความเชื่อทางศาสนาและเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับเรื่องนิทานว่าเป็นเรื่องราวในอดีตชาติของพระพุทธเจ้าจริง ๆ

สำหรับส่วนลงท้ายเรื่องของเทวันคำกาพย์นั้น กวีได้ดัดแปลงให้แตกต่างไปจากชาดก กล่าวคือ เป็นการจบเรื่องด้วยอวสานบท

อวสานบท คือ การลงท้ายเรื่อง นิทานคำกาพย์แต่ละเรื่องอาจมีการลงท้ายเรื่องแตกต่างกัน หากเป็นเรื่องที่มีที่มาจากชาดกหรือเป็นเรื่องที่แต่งเลียนแบบชาดกมักจะลงท้ายด้วยการประชุมชาดก (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2547, หน้า 129) สำหรับเทวันคำกาพย์แม้จะมีที่มาจากเทวันธชาดก แต่กวีมิได้ลงท้ายเรื่องด้วยการประชุมชาดก กวีดัดแปลงการลงท้ายเรื่องด้วยการกล่าวถึงการจบเรื่องนิทานอย่างมีความสุขและมีข้อความถึงผู้สวดอ่านหรือผู้ฟังให้ทราบว่านิทานนี้ได้จบลงแล้ว ดังความว่า

...๏ ดาวบสทั้งสอง มิได้เศร้าหมอง ในราคตัณหา
ได้ฌานสมาบัติ โดยสัตย์เมตตา ดับสังขารา มรณาไปสวรรค์
๏ พระญาติวงศา โอรสนัดดา ศรัทธาตามกัน
ฟังโอวาทา พระบิดานั้น ดับชาติไปสวรรค์ ฉ้อชั้นดุสิดา
๏ เสนามนตรี พระสนมสาวศรี ยินดีเสน่หา
ทำตามท้าวไท ตายไปสุกขา สืบวงศ์พงศา ท้าวพระยาประเวณี
สิ้นฉบับ จบนิทาน แล้วนะท่านทั้งหลายเอย

(เทวัน เล่ม 2 เลขที่ 169, หน้าปลาย, หน้า 128 - 129)

จะเห็นได้ว่าแม้เทวันคำกาพย์จะมีที่มาของเรื่องจากปัญญาสชาดก แต่ตอนจบเรื่องกวีมิได้จบเรื่องด้วยการประชุมชาดกตามธรรมเนียมของชาดกแต่อย่างใด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกวีหลงลืม หรืออาจเกิดจากความจงใจของกวีที่ต้องการจบเรื่องด้วยความสุขอย่างนิทานพื้นบ้านจักร ๆ วงศ์ ๆ ทั่วไป โดยผสมผสานเชื่อมโยงความเชื่อและวิถีของชาวบ้านชาววัดด้วยการให้ตัวละครปลงอนิจจังจึงออกบวชและเมื่อสิ้นอายุขัยก็ได้ไปเกิดบนสวรรค์ชั้นดุสิต ซึ่งการลงท้ายเรื่องของเทวันคำกาพย์ที่แตกต่างไปจากนิทานต้นเรื่องนี้แสดงให้เห็นถึงธรรมชาติของการถ่ายทอดและคัดลอกวรรณกรรมพื้นบ้านที่

ต้องมีลักษณะผิดเพี้ยนหรือมีการเปลี่ยนแปลงตัวบทบางตอนบางแห่งไปเพราะอาจเกิดจากการคัดลอกหรือประพันธ์จากความทรงจำตามเรื่องที่ได้ยินมา (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2547, หน้า 39)

สรุปการเปรียบเทียบรูปแบบการนำเสนอเทวันธชาดกและเทวันคำกาพย์ได้ดังนี้

รูปแบบการนำเสนอ	**เทวันธชาดก**	**เทวันคำกาพย์**
ส่วนต้นเรื่อง	ปัจจุบันวัตถุ	บทไหว้ครู/ ประณามพจน์ อัตวิพากษ์ของกวี ปรารภเรื่อง
ส่วนเนื้อเรื่อง	อดีตวัตถุ คาถา	เนื้อเรื่อง
ส่วนลงท้ายเรื่อง	ประชุมชาดก/ สโมธาน	อวสานบท

การศึกษาการดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอของเทวันธชาดกและเทวันคำกาพย์ทำให้เห็นว่านิทานทั้งสองเรื่องมีรูปแบบการนำเสนออย่างเดียวกัน กล่าวคือ มีส่วนต้นเรื่อง ส่วนเนื้อเรื่อง และส่วนลงท้ายเรื่อง แต่มีธรรมเนียมนิยมในการประพันธ์แตกต่างกันตามองค์ประกอบของประเภทวรรณกรรมและวัตถุประสงค์ในการประพันธ์ที่ต่างกัน เทวันธชาดกมีองค์ประกอบของเรื่องอย่างชาดกในนิบาตแต่ไม่เคร่งครัด โดยประกอบไปด้วยปัจจุบันวัตถุ อดีตวัตถุ คาถา และประชุมชาดก ทำให้เทวันธชาดกมีความศักดิ์สิทธิ์ ผู้อ่านผู้ฟังเลื่อมใสศรัทธาว่าเป็นพุทธประวัติ หรือเรื่องราวในอดีตชาติของพระพุทธเจ้า สอดคล้องกับประเภทวรรณกรรมที่เป็นนิทานชาดกซึ่งเป็นนิทานศาสนาหรือนิทานคำสอน ส่วนเทวันคำกาพย์นำเสนอเนื้อเรื่องตามธรรมเนียมนิยมของการประพันธ์กลอนสวด องค์ประกอบของเรื่องนิยมประกอบไปด้วยบทไหว้ครูหรือบทประณามพจน์ อัตวิพากษ์ของกวี ปรารภเรื่อง เนื้อเรื่อง และอวสานบท อันเป็นวัฒนธรรมตามประเพณีการสวดอ่านวรรณกรรมในอดีต

อภิปรายผล

การศึกษา “จากเทวันธชาดกสู่เทวันคำกาพย์: การดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอจากปัญญาสชาดกเป็นนิทานคำกาพย์ในวัฒนธรรมการสวดอ่านหนังสือของไทย” มีข้อสังเกตที่น่าสนใจดังนี้

การดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอวรรณกรรมนับเป็นการแสดงความรอบรู้และความสามารถของกวี การดัดแปลงนี้อาจเกิดจากความหลงลืม ความจงใจ หรือเกิดจากบริบททางสังคมวัฒนธรรมของการสร้างวรรณกรรมนั้น ๆ สอดคล้องกับผลการศึกษาของธนสิน ชุตินธรานนท์ (2555, หน้า 39) ที่พบว่าเหตุที่กวีดัดแปลงศิลปะแขนงต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการดัดแปลงข้ามประเภทของสื่อ ข้าม

รูปแบบ หรือข้ามวัฒนธรรม อาจเป็นไปเพราะปัจจัย 2 อย่าง คือ ตัวศิลปินหรือกวีและอิทธิพลของสังคมวัฒนธรรม ตัวกวีอาจต้องการสร้างสรรค์ผลงานขึ้นใหม่แทนที่งานศิลปะที่มีมาแต่เดิม อีกทั้งอาจต้องการประชันฝีมือในมิติของสุนทรียศาสตร์ ส่วนบริบทสังคมวัฒนธรรมก็มีส่วนทำให้กวีต้องปรับรูปแบบการนำเสนอวรรณกรรมให้สอดคล้องกับรสนิยมของผู้อ่านผู้ฟังวรรณกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัยด้วย

สำหรับการดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอจากเทวันธชาดกซึ่งเป็นชาดกหรือเรื่องพระพุทธเจ้าที่มีมาในพระชาติก่อน ๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 375) อันเป็นนิทานศาสนา หรือนิทานที่เกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนา เรื่องของศาสดาหรือสาวกในศาสนา หรือเรื่องที่ปรับปรุงเนื้อหามาจากหลักธรรมของศาสนา (ประคอง นิมมานเหมินท์, 2551, หน้า 24) มีจุดมุ่งหมายเพื่อสอนธรรม กวีจึงต้องมีรูปแบบการนำเสนอที่จะเชื่อมโยงกับเรื่องราวของพระพุทธเจ้าเพื่อให้ผู้อ่านผู้ฟังเกิดความศรัทธาเลื่อมใส ส่วนเทวันคำกาพย์นั้นถูกสร้างขึ้นมาเพื่อใช้สวดอ่านเป็นท่วงทำนองเพื่อความบันเทิงสำหรับผู้อ่านผู้ฟังซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านชาววัด กวีจึงดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอให้มีลักษณะอย่างนิทานพื้นบ้านประเภทจักร ๆ วงศ์ ๆ รวมทั้งนำค่านิยม ความเชื่อ และวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านชาววัดมาประสมประสานในรูปแบบการนำเสนอนิทาน เพื่อให้นิทานของตนเป็นที่ยอมรับและยังคงมีชีวิตอยู่ในบริบทสังคมขณะนั้นได้

ข้อเสนอแนะ

1. จากการสำรวจเอกสารตัวเขียนเรื่องเทวันที่หอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร พบว่ายังมีต้นฉบับเอกสารตัวเขียนสำนวนอื่น ๆ เช่น กลอนบทละครเรื่องเทวัญนางคุลา ซึ่งเป็นการนำเนื้อเรื่องบางส่วนมาประพันธ์ดัดแปลงใหม่ในรูปแบบกลอนบทละคร จึงเป็นที่น่าสนใจศึกษาวิจัยต่อไปว่าเมื่อกวีดัดแปลงนิทานชาดกเป็นกลอนบทละครนั้น กวีได้ดัดแปลงรูปแบบการนำเสนอ รวมทั้งเนื้อหาวรรณกรรมอย่างไรบ้าง อันจะเป็นประโยชน์ต่อแวดวงการศึกษาวรรณกรรมพื้นบ้านและวรรณกรรมท้องถิ่นได้

2. ควรศึกษาปัญญาสชาดกและนิทานคำกาพย์หรือนิทานกลอนสวดเรื่องอื่นที่ยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลาย เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านวรรณกรรมพื้นบ้าน อันจะเป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของไทยให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ตรีศิลป์ บุญขจร. (2547). **วรรณกรรมประเภทกลอนสวดภาคกลาง : การศึกษาเชิงวิเคราะห์.** กรุงเทพฯ : สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธนสิน ชุตินธรานนท์. (2555). **สัมพันธบทของบทละครเวทีเรื่องสาวิตรีและการสร้างสรรค์ใหม่เพื่อสื่อสารอุดมคติแห่งรัก.** วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิยะดา เหล่าสุนทร. (2558). **ปัญญาสชาดก : ประวัติและความสำคัญที่มีต่อวรรณกรรมร้อยกรองของไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ลายคำ.

ประคอง นิมมานเหมินท์. (2551). **นิทานพื้นบ้านศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัญญาสชาดกฉบับหอสมุดแห่งชาติ เล่มสอง. (2549). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาคาร.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

หอสมุดแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). **เจ้าเทวันสมุด 1**. สมุดไทยขาว, อักษรไทย, ภาษาไทย, เส้นหมึก, เลขที่ 170.

หอสมุดแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). **เทวัน เล่ม 2**. สมุดไทยขาว, อักษรไทย, ภาษาไทย, เส้นหมึก, เลขที่ 169.

เอื้อนทิพย์ พีระเสถียร. (2529). **การศึกษาเชิงวิเคราะห์แบบเรื่องและอนุภาคในปัญญาสชาดก.** วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

องค์ประกอบของกรอบความคิดแบบเติบโตของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

TEACHER’S GROWTH MINDSET IN SCHOOL UNDER THE OFFICE OF UDONTHANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 1

จักรกฤษ แก้วโยธา[1] พินิจนันท์ ชลเทพ[2] ลินดา แก้วแก่น[3] ธีรภัทร พลลาภ[4] และอนุชิต จำวิเศษ[5]
Jakkrit Kaewyotha Pinijnan Chonlathep Linda Kaewkaen Teeraphat Pollarp and Anuchit Chamwiset

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของกรอบแนวคิดแบบเติบโตของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 เป็นการวิจัยเอกสาร ดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับกรอบแนวคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) จำนวน 10 แหล่ง เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของกรอบแนวคิดแบบเติบโต(Growth Mindset) จากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและ 2) ยืนยันองค์ประกอบของกรอบแนวคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ตามกรอบที่ได้จากการสังเคราะห์จากเอกสาร โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ผลการวิจัยพบว่า กรอบแนวคิดแบบเติบโตของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 มี 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การเรียนรู้จากอุปสรรค มีตัวชี้วัด 4 ตัว คือ การยอมรับข้อผิดพลาดหรือความล้มเหลวในการปฏิบัติงาน การกล้าที่จะเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น การหาวิธีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม และการจัดการกับปัญหาที่ดี เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดอีกครั้ง (2) การสร้างความท้าทายในงานให้ตนเอง ประกอบด้วยตัวชี้วัด 4 ตัว คือ การเป็นบุคคลที่มีการวางแผนการทำงานที่เป็นระบบ การปรับตัวให้เข้าได้กับทุกสถานการณ์ การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาและสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ อย่างสร้างสรรค์ (3) ความมุ่งมั่นและทุ่มเทในการทำงาน ประกอบด้วยตัวชี้วัด 4 ตัว คือ การมีความตั้งใจและความพยายามในการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของสถานศึกษา การมีความอดทนอุทิศตนในการปฏิบัติงานในโรงเรียนอย่างเต็มที่ การปฏิบัติตนให้เป็นบุคลากรที่ดีในการปฏิบัติงานในโรงเรียน และการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ (4) การเรียนรู้จากคำวิจารณ์และข้อติชม ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ การรับฟังคำวิจารณ์และข้อติชม ข้อเสนอแนะต่างๆจากผู้อื่น การเข้าใจและยอมรับข้อติชม และการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาตนเองให้ดี

[1] วิทยาลัยพิชญบัณฑิต ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย
[2] วิทยาลัยพิชญบัณฑิต ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย E-mail: pinitnun212@gmail.com โทร. 0980509783
[3] วิทยาลัยพิชญบัณฑิต ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย
[4] วิทยาลัยพิชญบัณฑิต ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย
[5] วิทยาลัยพิชญบัณฑิต ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย

ขึ้น และ (5) การมีแบบอย่างในการสร้างแรงบันดาลใจ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ การกล้าคิดและกล้าแสดงความคิดเห็นเชิงบวกในการปฏิบัติงาน ความตั้งใจในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการสร้างแรงบันดาลใจให้ตนเองจากผู้ที่ประสบความสำเร็จ

คำสำคัญ: องค์ประกอบ, กรอบแนวคิดแบบเติบโต**,** กรอบแนวคิดแบบเติบโตของครู

Abstract

This research aim to study components of teacher's growth mindset in school under the Office of Udonthani Primary Educational Service Area 1. Using documents research on 2 steps are 1) Study 10 documents about growth mindset for synthesis the components of teacher's growth mindset, and 2) Confirm the components by the 5 experts in educational administration. The research found that: Teacher's growth mindset in school under the Office of Udonthani Primary Educational Service Area 1 consisted of 5 main elements include: 1) Learning from Obstacles include 4 indicators are accepting errors or failures in operations, daring to face the problems and obstacles that occur, finding a way to improve the problems appropriately, and good handing of the problem to prevent them from crashing again ; 2) Creating job challenges for yourself include 4 indicators are being the person with a systematic work plan, adaptation to every situations, learning the new things continuously and Developing and creating the new innovations creatively ; 3) Determination and dedication to work include 4 indicators are having the intention and effort in the operation for the benefit of the school, having patience and devotion to work in school fully, practicing to be a good personnel in school work and working effectively with others ; 4) Learning from Criticism and Negative feedback include 3 indicators are listening the criticism, negative feedback or suggestion from others, understanding and accepting the negative feedback and revision and self-improvement ; 5) Having the role model to inspire yourself include 3 indicators are daring to think and to show the positive opinions in work, intention in achieving goals and exchanging and learning how to inspire yourself from successful people.

Keyword; Elements, Growth mindset, Teacher's Growth mindset

บทนำ

โลกในปัจจุบันก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์อย่างรวดเร็ว ด้วยอิทธิพลของความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ ด้านการสื่อสารโทรคมนาคม และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีเครือข่ายไปทั่วโลก และในระบบการศึกษาในโลกยุคปัจจุบันที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง นานาประเทศที่ก้าวหน้าทางการศึกษาได้เริ่มเปลี่ยนแปลงในการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองความต้องการของการเรียนรู้ในโลกยุคปัจจุบัน และสำหรับการศึกษาศตวรรษที่ 21 ย้ำให้เห็นว่า เรากำลังอยู่ในช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสภาพแวดล้อมที่ประเทศต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงกันมากขึ้นเรื่อย ๆ และระบบการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัว โดยไม่ใช่แค่การปฏิรูปเพียงครั้งคราว แต่ต้องเป็นการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองความต้องการของเยาวชน สังคมและตลาดแรงงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งผู้ที่กำหนดนโยบายและบุคลากรด้านการศึกษาของไทยควรตระหนักว่า การศึกษาควรจะมุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมให้เยาวชนมีทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตและสอดคล้องกับสังคมในอนาคต แม้ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยจะมีความก้าวหน้าในด้านการเข้าถึงการศึกษาในระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษา รวมทั้งมีการปฏิรูปเชิงโครงสร้างเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา แต่ประเทศไทยยังคงประสบความท้าทายอีกหลายประการ เช่น นักเรียนจำนวนมากยังไม่มีทักษะพื้นฐานที่ควรจะมี ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินต่าง ๆ ทั้งในระดับประเทศและในระดับระหว่างประเทศ หรืออัตราส่วนของเด็กที่ไม่ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษายังค่อนข้างสูง จึงทำให้เยาวชนจำนวนมากขาดทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในโลกแห่งความเป็นจริง

นอกจากนี้ได้มีการจัดการนำเสนอผลงานโครงการพัฒนาการศึกษาในงานประชุมวิชาการด้านการศึกษาโลก ครั้งที่ 17 ICERMI: International Conference on Education Reform and Management Innovation 2015 ณ เมืองเวนสิ ประเทศอิตาลี เรื่อง โครงการที่มีประสิทธิภาพสูงต่อการปฏิรูปการศึกษาไทย (An Initiative Programme to Reform Education in Thailand) และมีการกล่าวถึงการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโต(Growth Mindset) ซึ่งเป็น 1 ใน 6 โครงการที่ดำเนินการโดยศูนย์จิตวิทยาการศึกษามูลนิธิ ยุวสถิรคุณเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาซึ่งผลการวิจัยพบว่า การที่นักเรียนมีกรอบความคิดแบบใดนั้นจะส่งผลอย่างมากต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (ศุนย์จิตวิทยาการศึกษา, 2558) ซึ่ง Dweck (2006) ก็ได้อธิบายเกี่ยวกับทฤษฎีกรอบความคิดหรือ Mindsetโดยแบ่งกรอบความคิดเป็นสองกลุ่ม คือ แนวคิดเกี่ยวกับ Growth Mindset หรือคนที่มีกรอบความคิดแบบเติบโต เชื่อว่ามนุษย์พัฒนาได้ ความสามารถสร้างได้ด้วยการ เรียนรู้ มองว่าปัญหาและอุปสรรคเป็นโอกาสในการเรียน รู้และพัฒนา ให้ความสำคัญกับความพยายาม เด็กที่มีกรอบแนวคิดแบบเติบโตหรือ Growth Mindset จะกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ ชอบที่จะเรียนรู้ จากปัญหาสนุกเวลาที่เจอโจทย์ยากๆ มีความพยายามที่จะหา ทางแก้ไขปัญหาอุปสรรค พัฒนาสิ่งใหม่ๆ ที่ท้าทาย มีความคิด สร้างสรรค์ใหม่ๆ มักมีคำาถามในเรื่องการเรียน รวมถึงสิ่งต่างๆ รอบตัว ส่วนแนวคิด Fixed

Mindset หรือคนที่มีกรอบความคิดแบบติด เชื่อว่า ความฉลาดของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไม่ได้ ไม่สามารถเพิ่มพูนทักษะความสามารถได้ ให้ความสำคัญ กับภาพลักษณ์ คุณสมบัติ เช่น ต้องดูฉลาดดูเก่ง เด็กที่มีกรอบแนวคิดแบบติด Fixed Mindset จะไม่ชอบที่จะเรียน เพราะ คิดว่าไม่สามารถเปลี่ยนแปลงความฉลาดของตนเองได้ มักจะไม่มีความพยายาม หลีกเลี่ยงปัญหาและงานที่ท้าทาย เมื่อเจออุปสรรคจะมองว่ามันคือ ความ ล้มเหลว หนีปัญหา เนื่องจากกลัวว่าถ้าทำไม่ได้แล้ว จะดูโง่ ไม่เก่ง เสียภาพลักษณ์

จากการศึกษาของ Dweck (2012) ยังพบว่าคนที่มีกรอบแนวคิดแบบบเติบโตหรือ Growth mindset มักจะมีความกระตือรือร้น ใส่ใจกับงานที่ทำ สนุกกับการแก้ปัญหา สนุกกับการเรียนรู้ และพัฒนาสิ่งใหม่ๆ ที่ท้าทาย และมัก ประสบความสำเร็จกับสิ่งที่ทำเพราะเชื่อว่าความสามารถสร้างได้ จึงตั้งใจทำงานเต็มที่และพร้อมเรียนรู้ เผื่อก้าวข้ามอุปสรรคที่เจอ ส่วนคนที่มีกรอบแนวคิดแบบติด Fix mindset มักมีโอกาสประสบความสำเร็จน้อยกว่าเพราะยึดติด ว่าทักษะของบุคคลเปลี่ยนแปลงไม่ได้ ความตั้งใจในการทำงานของคนกลุ่มนี้มักจะต่ำ หลบเลี่ยง อุปสรรคและขาดการเรียนรู้ วิธีการสร้างพัฒนา หรือปรับเปลี่ยน กระบวนการทางความคิด (Mindset) มีวิธีการดำเนินการได้หลากหลายรูปแบบ นอกจากนี้เนตรนิยมาตร วรรณพยันต์ (2560) ยังเชื่อว่า กรอบความคิดสามารถเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาได้ซึ่งบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนากรอบความคิดจากตัวบุคคลเองและพ่อแม่แล้วครูยังเป็นอีกบุคคลหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนากรอบความคิดของนักเรียน โดยครูเป็นแบบอย่างของการมีกรอบความคิดแบบเติบโต สอนให้เด็กเข้าใจเกี่ยวกับกรอบแนวคิด ให้ความสำคัญกับกระบวนการและผลสะท้อนกลับในกระบวนการจัดการเรียนการสอน รวมไปถึงการสร้างแรงจูงใจในการเรียนชื่นชมในความพยายาม ลดการเปรียบเทียบ ซึ่งจะเห็นได้ว่าหากครูปลูกฝังกรอบความคิดแบบเติบโต (Growth mindset) ให้นักเรียนจะทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนและมีโอกาสประสบความสำเร็จสูง ดังนั้นบริบทของการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงสำคัญมาก เพราะเป็นการมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิต ความรู้ความสามารถของผู้เรียน จัดการเรียนรู้ที่ต้องเน้นให้นักเรียนมีความรู้ขั้นพื้นฐาน อ่านออก เขียนได้ มีทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ครูจึงมีบทบาทสำคัญมากต่อการพัฒนาผู้เรียนและเป็นต้นแบบของการใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน โดยเฉพาะแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษา 4.0 ซึ่งครูมีบทบาทหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนและแนะแนว ให้คำประเมินในเชิงชี้แนะ สามารถจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ และพัฒนาผู้เรียนให้สามารถสร้างนวัตกรรมได้ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์และคณะ, 2559) ครูจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองเป็นอย่างมาก ซึ่งนับเป็นสถานการณ์ใหม่ที่มีความยากและท้าทายในการขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 ดังที่ สุวิทย์ เมษินทรีย์ (2560) ได้กล่าวว่า โลกกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วประเทศไทยต้องมีการปรับตัวซึ่งในการปรับตัวนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนสำคัญยิ่งที่จะช่วยให้เด็กปรับตัวรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับผลการวิจัยของชนิตา

รักษ์พลเมือง และคณะ (2558) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการผลิต การใช้ และการพัฒนาครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับความต้องการในอนาคตพบว่า การพัฒนาครูมีความต้องการอยู่ในลำดับแรก

ดังนั้น จึงเป็นความท้าทายของผู้บริหารโรงเรียนในการที่จะหาแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน ให้มีศักยภาพและจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะ มีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน สนองต่อนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ และในฐานะที่ผู้วิจัยอยู่ในตำแหน่งของครูผู้สอน และครูซึ่งเป็นต้นแบบกรอบแนวคิดของนักเรียนจึงจำเป็นต้องมีกรอบแนวคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) เพราะผลการวิจัยพบว่า การที่มีกรอบแนวคิดแบบเติบโต จะทำให้คนมีความหวัง มีความอดทน มุ่งมั่นพยายาม ไม่ยอมแพ้ง่ายๆ และมีความคิดที่ต้องการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา กล้าเผชิญกับอุปสรรคและความท้าทาย ซึ่งจะทำให้ประสบความสำเร็จในระยะยาว (Dweck, 2006) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของครู ด้วยเหตุที่กรอบแนวคิดและพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครู มีผลต่อกรอบความคิดแบบเติบโตของนักเรียนและสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (Dweck,2015; Hattie, 2008) จึงจำเป็นที่จะต้องเริ่มพัฒนาที่ครูก่อน และเพื่อที่จะได้สารสนเทศที่สามารถนำไปใช้ในการศึกษาแนวทางการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของครูในโรงเรียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ในการนำข้อมูลไปพัฒนา ส่งเสริมครูและบุคลากรในโรงเรียนให้มีกรอบแนวคิดแบบเติบโต และเพื่อใช้ในการวางแผน ปรับปรุง กำหนดนโยบายเพื่อให้สอดคล้องของกลยุทธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 และของประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของกรอบความคิดแบบเติบโตของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเอกสาร (Document Study) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของกรอบความคิดแบบเติบโตของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยมีขั้นตอนรายละเอียดของการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสาร (Document Study) เพื่อทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ประกอบของกรอบความคิดแบบเติบโตของครู จากแนวคิดทฤษฎีของนักวิชาการและงานวิจัยที่

เกี่ยวข้อง โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องจำนวน 10 แหล่ง ตามแนวคิดและงานวิจัยของนักวิชาการและนักวิจัย ดังนี้

(1) การศึกษากรอบแนวคิดแบบเติบโต ตามแนวคิดของนักวิชาการต่างประเทศ 4 แหล่ง ได้แก่ Dweck (2012), Dweck (2015), Campbell (2017), Warren and Hoskins (2018)

(2) การศึกษากรอบแนวคิดแบบเติบโต ตามแนวคิดของนักวิชาการในประเทศ 6 แหล่ง ได้แก่ วีระยุทธ (2562), ปัทมาภรณ์ (2561), ธนะดี และคณะ (2561), ละอองดาว และคณะ (2561), ศูนย์วิจัยจิตวิทยาการศึกษา มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2560) และ เนตรนิยมาศ (2560)

(3) การสังเคราะห์องค์ประกอบของกรอบแนวคิดแบบเติบโตครูในโรงเรียน โดยการแจกแจงความถี่จากหลายแหล่งข้อมูล และสรุปผลโดยใช้เกณฑ์ค่าความถี่ตั้งแต่ 6 ขึ้นไป ซึ่งเท่ากับหรือมากกว่ากว่า 60% ของความถี่ทั้งหมด ประกอบด้วย 1) การเรียนรู้จากอุปสรรค 2) การสร้างความท้าทายในงานตนเอง 3) ความมุ่งมั่นและทุ่มเทในการทำงาน 4) การเรียนรู้จากคำวิจารณ์และข้อติชม และ 5) การมีแบบอย่างในการสร้างแรงบันดาลใจ ซึ่งผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อยืนยันองค์ประกอบในขั้นตอนที่ 2 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การยืนยันองค์ประกอบของกรอบแนวคิดแบบเติบโตของครูในโรงเรียน ที่มีเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางการบริหารการศึกษา ที่มีประสบการณ์ทางการบริการการศึกษา เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 และมีผลงานวิจัยทางด้านการศึกษาเกี่ยวกับกรอบแนวคิดแบบเติบโต(Growth Mindset) หรือกรอบแนวคิด (Mindset) เพื่อยืนยันองค์ประกอบของกรอบแนวคิดแบบเติบโตที่ได้จากการสังเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยในการประเมินเพื่อยืนองค์ประกอบ โดยเป็นแบบประเมินแบบตรวจสอบรายการและแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อเสนอแนะแนวคิดเพิ่มเติม เพื่อหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC)

ผลการวิจัย

1. ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของกรอบแนวคิดแบบเติบโตของครูในโรงเรียน

ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของกรอบแนวคิดแบบเติบโตของครูในโรงเรียน ซึ่งได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารสู่ตารางสังเคราะห์องค์ประกอบ โดยแสดงในรูปความถี่ และเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ตั้งแต่ 6 ขึ้นไป ซึ่งเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 60 ของความถี่ทั้งหมด มาเป็นองค์ประกอบของกรอบแนวคิดแบบเติบโต พบว่า กรอบแนวคิดแบบ

เติบโตของครูในโรงเรียน มี 5 องค์ประกอบ 1) การเรียนรู้จากอุปสรรค 2) การสร้างความท้าทายในงานตนเอง 3) ความมุ่งมั่นและทุ่มเทในการทำงาน 4) การเรียนรู้จากคำวิจารณ์และข้อติชม และ 5) การมีแบบอย่างในการสร้างแรงบันดาลใจ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบของกรอบแนวคิดแบบเติบโตของครูในโรงเรียน

กรอบแนวคิดแบบเติบโตของครู	Dweck (2012)	Dweck (2015)	Campbell (2017)	Warren & Hoskins (2018)	สีระยทธ (2562)	ปัทมากรณ์ (2561)	ธนะดี และคณะ (2561)	ละอองดาว และคณะ (2561)	ศูนย์วิจัยจิตวิทยาการศึกษาฯ	เนตรนิยมาศ (2560)	ความถี่
1. การสร้างความท้าทายในงานให้ตนเอง	✓	✓	✓		✓	✓	✓			✓	8
2. การเรียนรู้จากอุปสรรค	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	9
3. ความมุ่งมั่นและทุ่มเทในการทำงาน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	8
4. การเรียนรู้จากคำวิจารณ์และข้อติชม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			8
5. การมีแบบอย่างในการสร้างแรงบันดาลใจ	✓		✓	✓	✓	✓		✓			6
6. ความสามารถและสติปัญญาเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้จากการทำงานอย่างหนัก						✓					1
7. ความสามารถทางปัญญาพัฒนาได้							✓				1
8. มีความคิดสร้างสรรค์									✓		1
9. ความฉลาดและความพัฒนาสามารถสร้างได้ด้วยการเรียนรู้									✓		1

ผลการสังเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับองค์ประกอบของกรอบแนวคิดแบบเติบโตของครู พบว่า กรอบแนวคิดแบบเติบโตของครู มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่

(1) การเรียนรู้จากอุปสรรค มีตัวชี้วัด 4 ตัว คือ การยอมรับข้อผิดพลาดหรือความล้มเหลวในการปฏิบัติงาน การกล้าที่จะเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น การหาวิธีการปรับปรุง แก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม และการจัดการกับปัญหาที่ดี เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดอีกครั้ง

(2) การสร้างความท้าทายในงานให้ตนเอง ประกอบด้วยตัวชี้วัด 4 ตัว คือ การเป็นบุคคลที่มีการวางแผนการทำงานที่เป็นระบบ การปรับตัวให้เข้าได้กับทุกสถานการณ์ การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาและสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ อย่างสร้างสรรค์

(3) ความมุ่งมั่นและทุ่มเทในการทำงาน ประกอบด้วยตัวชี้วัด 4 ตัว คือ การมีความตั้งใจและความพยายามในการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของสถานศึกษา การมีความอดทน อุทิศตนในการปฏิบัติงานในโรงเรียนอย่างเต็มที่ การปฏิบัติตนให้ให้เป็นบุคลากรที่ดีในการปฏิบัติงานในโรงเรียน และการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ

(4) การเรียนรู้จากคำวิจารณ์และข้อติชม ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ การรับฟังคำวิจารณ์และข้อติชมข้อเสนอแนะต่างๆจากผู้อื่น การเข้าใจและยอมรับข้อติชม และการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น

และ (5) การมีแบบอย่างในการสร้างแรงบันดาลใจ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ การกล้าคิด และกล้าแสดงความคิดเห็นเชิงบวกในการปฏิบัติงาน ความตั้งใจในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย และ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการสร้างแรงบันดาลใจให้ตนเองจากผู้ที่ประสบความสำเร็จ โดยสรุปผลการสังเคราะห์องค์ประกอบ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การสังเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับองค์ประกอบของกรอบแนวคิดแบบเติบโตของครูในโรงเรียน

องค์ประกอบ	นิยามปฏิบัติการ	ตัวชี้วัด
1. การเรียนรู้จากอุปสรรค	พฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูในการเรียนรู้จากปัญหาและอุปสรรค ประกอบด้วย การยอมรับข้อผิดพลาดหรือความล้มเหลวในการปฏิบัติงาน การกล้าที่จะเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น การหาวิธีการปรับปรุง แก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม และการจัดการกับปัญหาที่ดี เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดอีกครั้ง	1) การยอมรับข้อผิดพลาดหรือความล้มเหลวในการปฏิบัติงาน
		2) การกล้าที่จะเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น
		3) การหาวิธีการปรับปรุง แก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม
		4)การจัดการกับปัญหาที่ดี เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดอีกครั้ง

องค์ประกอบ	นิยามปฏิบัติการ	ตัวชี้วัด
2. การสร้างความท้าทายในงานให้ตนเอง	พฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูที่แสดงถึงการเป็นบุคคลที่มีการวางแผนการทำงานที่เป็นระบบ การปรับตัวให้เข้าได้กับทุกสถานการณ์ การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาและสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ อย่างสร้างสรรค์	1) การเป็นบุคคลที่มีการวางแผนการทำงานที่เป็นระบบ
		2) การปรับตัวให้เข้าได้กับทุกสถานการณ์
		3) การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง
		4) การพัฒนาและสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ อย่างสร้างสรรค์
3. ความมุ่งมั่นและทุ่มเทในการทำงาน	พฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูที่แสดงถึงความตั้งใจและความพยายามในการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของสถานศึกษา การมีความอดทนและอุทิศตนในการปฏิบัติงานในโรงเรียนอย่างเต็มที่ การปฏิบัติตนให้ให้เป็นบุคลากรที่ดีในการปฏิบัติงานในโรงเรียน และการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ	1) การมีความตั้งใจและความพยายามในการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของสถานศึกษา
		2) การมีความอดทน อุทิศตนในการปฏิบัติงานในโรงเรียนอย่างเต็มที่
		3) การปฏิบัติตนให้ให้เป็นบุคลากรที่ดีในการปฏิบัติงานในโรงเรียน
		4) การปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ
4. การเรียนรู้จากคำวิจารณ์และข้อติชม	พฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูในการรับฟังคำวิจารณ์และข้อติชมข้อเสนอแนะต่างๆ จากผู้อื่น การเข้าใจและยอมรับข้อติชม และการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น	1) การรับฟังคำวิจารณ์และข้อติชมข้อเสนอแนะต่างๆจากผู้อื่น
		2) การเข้าใจและยอมรับข้อติชม
		3) การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น
5. การมีแบบอย่างในการสร้างแรงบันดาลใจ	พฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูในการกล้าคิด และกล้าแสดงความคิดเห็นเชิงบวกในการปฏิบัติงาน การผลักดันตนเองให้มีความตั้งใจในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการสร้างแรงบันดาลใจให้ตนเองจากผู้ที่ประสบความสำเร็จ	1) การกล้าคิด และกล้าแสดงความคิดเห็นเชิงบวกในการปฏิบัติงาน
		2) ความตั้งใจในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย
		3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการสร้างแรงบันดาลใจให้ตนเองจากผู้ที่ประสบความสำเร็จ

2. ผลการยืนยันองค์ประกอบของกรอบแนวคิดแบบเติบโตของครูในโรงเรียน

ผลการยืนยันองค์ประกอบของกรอบแนวคิดแบบเติบโตของครูในโรงเรียน เพื่อให้มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 ซึ่งสรุปผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิในด้านความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ พบว่ากรอบแนวคิดแบบเติบโตของครูมี 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) การเรียนรู้จากอุปสรรค ประกอบด้วยตัวชี้วัด 4 ตัว คือ การยอมรับข้อผิดพลาดหรือความล้มเหลวในการปฏิบัติงาน การกล้าที่จะเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น การหาวิธีการปรับปรุง แก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม และการจัดการกับปัญหาที่ดี เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดอีกครั้ง (2) การสร้างความท้าทายในงานให้ตนเอง ประกอบด้วยตัวชี้วัด 4 ตัว คือ การเป็นบุคคลที่มีการวางแผนการทำงานที่เป็นระบบ การปรับตัวให้เข้าได้กับทุกสถานการณ์ การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาและสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ อย่างสร้างสรรค์ (3) ความมุ่งมั่นและทุ่มเทในการทำงาน ประกอบด้วยตัวชี้วัด 4 ตัว คือ การมีความตั้งใจและความพยายามในการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของสถานศึกษา การมีความอดทน อุทิศตนในการปฏิบัติงานในโรงเรียนอย่างเต็มที่ การปฏิบัติตนให้ให้เป็นบุคลากรที่ดีในการปฏิบัติงานในโรงเรียน และการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ (4) การเรียนรู้จากคำวิจารณ์และข้อติชม ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ การรับฟังคำวิจารณ์และข้อติชมข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากผู้อื่น การเข้าใจและยอมรับข้อติชม และการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น และ (5) การมีแบบอย่างในการสร้างแรงบันดาลใจ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ การกล้าคิด และกล้าแสดงความคิดเห็นเชิงบวกในการปฏิบัติงาน ความตั้งใจในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย และ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการสร้างแรงบันดาลใจให้ตนเองจากผู้ที่ประสบความสำเร็จ ดังแสดงในภาพที่ 1

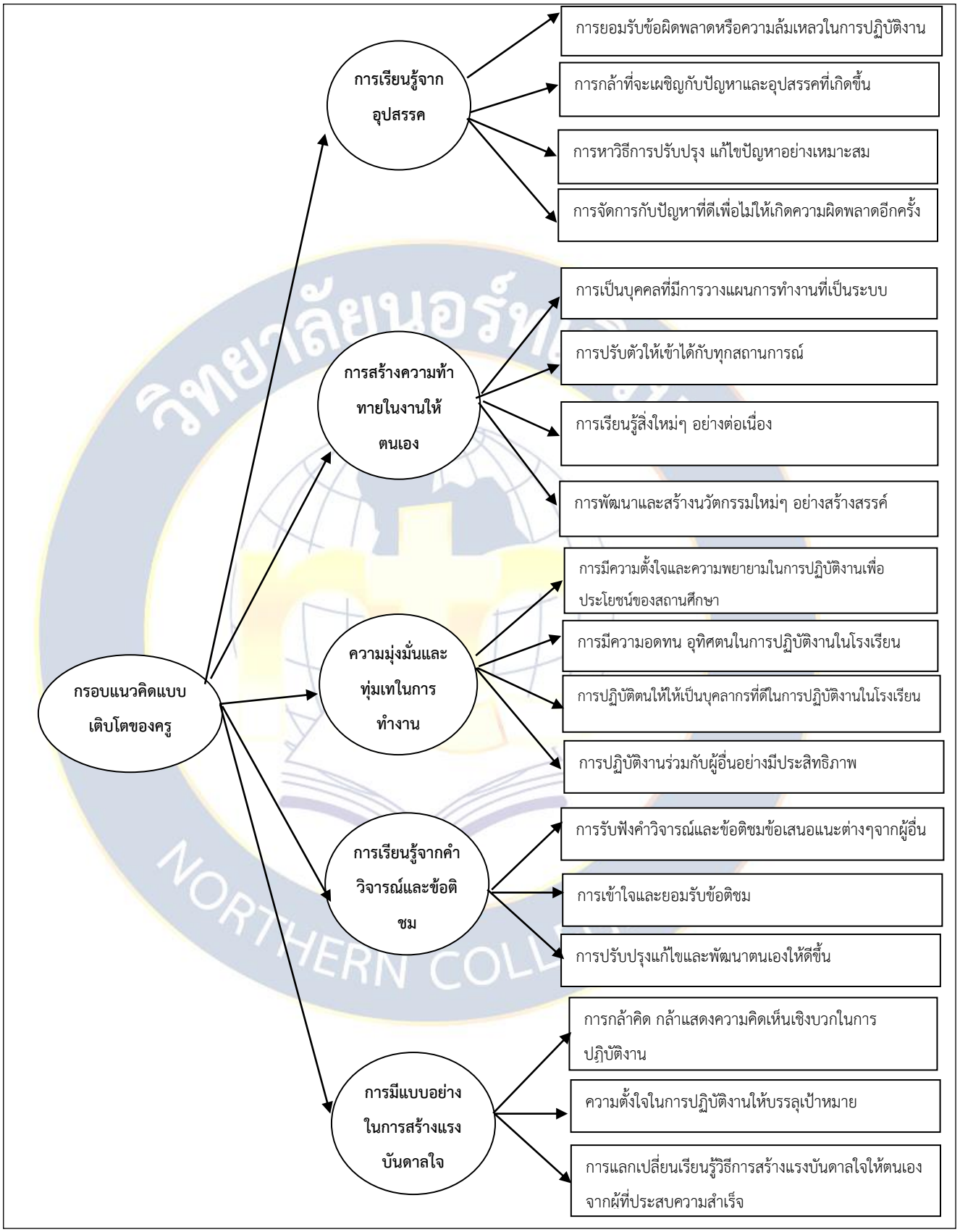

ภาพที่ 1 โมเดลองค์ประกอบของกรอบแนวคิดแบบเติบโตของครู

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

การศึกษาองค์ประกอบของกรอบแนวคิดแบบเติบโตของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 ในครั้งนี้ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้องค์ประกอบและตัวชี้วัดกรอบแนวคิดแบบเติบโต (Growth mindset) ที่มีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 พบว่า กรอบแนวคิดแบบเติบโตของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 มีจำนวน 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การเรียนรู้จากอุปสรรค 2) การสร้างความท้าทายในงานให้ตนเอง 3) ความมุ่งมั่นและทุ่มเทในการทำงาน (4) การเรียนรู้จากคำวิจารณ์และข้อติชม และ(5) การมีแบบอย่างในการสร้างแรงบันดาลใจ รวมองค์ประกอบหลักของกรอบแนวคิดแบบเติบโตที่มีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 จำนวน 5 องค์ประกอบหลัก 18 ตัวชี้วัด

ซึ่งผลการวิจัยที่ออกมาเช่นนี้เนื่องมาจากในการศึกษาเพื่อพัฒนาตัวชี้วัดของกรอบแนวคิดแบบเติบโต(Growth mindset) นั้นผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดแบบเติบโต (Growth mindset) อย่างหลากหลายและรัดกุมร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้กรอบแนวคิดแบบเติบโต (Growth mindset) ที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารอีกครั้ง ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้การยืนยันตามที่ได้สังเคราะห์มาและมีการเพิ่มเติมรายละเอียดในประเด็นตัวบ่งชี้บางตัวเพื่อให้มีความชัดเจนมากขึ้นและสอดคล้องตามบริบทของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 มากขึ้น ดังนั้นผลการวิจัยจึงทำให้ได้องค์ประกอบและตัวชี้วัดของกรอบแนวคิดแบบเติบโต(Growth mindset) เป็นไปตามที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น สอดคล้องกับธนะดี สุริยะจันทร์หอม และอารยา ปิยะกุล (2561) ได้ศึกษาผลการใช้รูปแบบ SPASA เพื่อเสริมสร้างโกรว์ธ มายด์เซตสำหรับนักศึกษาหลักสูตรวิชาชีพครู พบว่ามี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การเชื่อว่าความสามารถทางปัญญาพัฒนาได้ การต้อนรับความท้าทาย การยืนหยัดแม้เผชิญกับความพ่ายแพ้ การมองว่าความพยายามทำให้เกิดการเรียนรู้ การเรียนรู้จากคำวิพากษ์วิจารณ์ และการหาบทเรียนและแรงบันดาลใจจากความสำเร็จของผู้อื่น สอดคล้องกับวีระยุทธ (2562) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ให้องค์ประกอบของกรอบแนวคิดแบบเติบโตไว้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การชอบความท้าทายในการทำงาน (Challenges) การเรียนรู้จากความล้มเหลว (Obstacles) ความพยายาม (Effort) การเรียนรู้จากคำวิจารณ์และข้อเสนอแนะเชิงลบ (Criticism and negative feedback) และการหาแบบอย่างและแรงบันดาลใจ (Success of others) สอดคล้องกับปัทมาภรณ์ ศรีราษฎร์(2561) ได้เสนอแนวทางการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของครูมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การเชื่อว่าความสามารถและสติปัญญาเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้จากการทำงานอย่างหนัก

การชอบความท้าทาย การไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรค การมีความเชื่อว่าความพยายามเป็นหนทางสู่ความสำเร็จ การเรียนรู้จากคำวิจารณ์ และการค้นหาแรงบันดาลใจจากความสำเร็จของผู้อื่น สอดคล้องกับเนตรนิยมาศ วรรณพยันต์ (2560) ได้ศึกษาวิถีครูกับการพัฒนากรอบความคิดศิษย์และกำหนดกรอบแนวคิดแบบเติบโตไว้ดังนี้ การเชื่อในศักยภาพของมนุษย์ ปัญญา ความสามารถพิเศษและบุคลิกภาพสามารถเปลี่ยนแปลงได้

การมีความพยายาม ในการฝึกฝนและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ความมุ่งมั่นและตั้งใจคิดค้นสิ่งใหม่ๆ การมีความกล้าที่จะเสี่ยงและกล้าที่จะสู้ความยาก การชอบความท้าทาย และการไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรค นอกจากนี้ศูนย์วิจัยจิตวิทยาการศึกษา มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2560) ได้สรุปลักษณะของคนที่มีกรอบแนวคิดแบบเติบโตบนพื้นฐานความคิดที่เชื่อว่ามนุษย์สามารถพัฒนาได้ ดังนี้คือ มีความเชื่อว่าความสามารถสร้างได้ด้วยการเรียนรู้ ให้ความสำคัญกับความพยายามและกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ มองปัญหาและอุปสรรคเป็นโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาสามารถพัฒนาสิ่งใหม่ๆอย่างท้าทายและมีความคิดสร้างสรรค์

เอกสารอ้างอิง

ชนิตา รักษ์พลเมือง และคณะ. (2558). **การศึกษาสภาพและปัญหาการผลิต การใช้ และการพัฒนาครูการศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับความต้องการในอนาคต.** กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธนะดี สุริยะจันทร์หอม และอารยา ปิยะกุล.(2561). **ผลการใช้รูปแบบ SPASA เพื่อเสริมสร้างโกรว์ธ มายด์เซตสำหรับนักศึกษาหลักสูตรวิชาชีพครู.** วารสารราชพฤกษ์, 16(3), 56-63.

เนตรนิยมาศ วรรณพยันต์. (2560). **วิถีครูกับการพัฒนากรอบความคิดศิษย์.** วารสารวิชาการหาดใหญ่, 15(2), 185-195.

ปัทมาภรณ์ ศรีราษฎร์. (2561). **แนวทางการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของครู.** วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 15(1), 389-399.

วีระยุทธ แสนพินิจ. (2562). **รูปแบบการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา : การวิจัยผสมผสานวิธี.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ละอองดาว ชาวกงจักร์ และธีนะดา ภิญโญ. (2561). **แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูโดยใช้กรอบความคิดเติบโตของข้าราชการครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 จังหวัดนนทบุรี.** วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม, 17(2), 151-159.

ศูนย์วิจัยจิตวิทยาการศึกษา มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2560). **กรอบความคิดแบบเติบโต Growth Mindset รักเรียนรู้และชอบความท้าทาย.** ค้นเมื่อ 24 พฤศจิกายน 2561, จาก http://www. cepthailand.org/index.php?mo=59&id=1108752

สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2560). **การศึกษาไทยยุค 4.0 ให้เรียนในสิ่งที่ชอบ.** ค้นเมื่อ 24 พฤศจิกายน 2561, จาก http://www.thairath.co.th/content/1082110.

Campbell, S. (2017). **6 Ways to Develop a Growth Mindset.** Retrieved December 4, 2018, from https://www.entrepreneur.com/article/305335

Dweck, C.S. (2006). **Mindset: The New Psychology of Success.** Retrieved December 4, 2018, from https://www.amazon.com/Mindset-Psychology-Carol-S-Dweck/dp/0345472322

_____. (2012). **Mindset: How you can fulfill your potential.** Retrieved December 4, 2018, from https://www.amazon.co.uk/Mindset-How-Fulfil-Your-Potential/dp/ 1780332009.

_____. (2015). **Carol Dweck Revisits the 'Growth Mindset'.** Retrieved December 4, 2018, from https://www.edweek.org/ew/articles/2015/09/23/carol-dweck-revisits-the-growth-mindset.html

_____. (2015). **"Mindset Theory – Fixed vs. Growth Mindset (Dweck)," in Learning Theories.** Retrieved December 4, 2018, from https://www.learning-theories.com/ mindset-theory-fixed-vs-growth-mindset-dweck.html

Warren, F., & Hoskins, S. (2017). **What is Growth Mindset Theory?**. Retrieved December 6, 2018, from http://www.havannah.cheshire.sch.uk/havannah-heroes/what-is-growth-mindset-theory/

การพัฒนาชุดกิจกรรมการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (งานประดิษฐ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

The Development of activities package for creating crafts with natural materials in Career Learning Subject Group (Artificial work) For Prathomsuksa 5 students

สุดารัตน์ ณัฐติรัตน์[1]
Sudarat Nattirat

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดกิจกรรมการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติและ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติ กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/3 จำนวน 43 คน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ ชุดกิจกรรมการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.72/82.50 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ชุดกิจกรรม, สร้างสรรค์งานประดิษฐ์, วัสดุธรรมชาติ

[1] ครูชำนาญการ โรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ) E-mail: ed.silpa@gmail.com โทร. 0819879479

Abstract

The purposes of this study were: 1) to develop a activities package for creating crafts with natural materials based on the standard criterion set at 80/80; 2) to compare the students learning achievement before and after learning through a Learning Activities Package for creating crafts with natural materials 3) to explore the students satisfaction towards learning through a activities package for creating crafts with natural materials. The samples of this study were 43 for prathomsuksa 5/3 students. The research instruments were a activities package for creating crafts with natural materials, achievement test, and satisfaction questionnaire. The statistics used to analyze the collected data were percentage, mean, standard deviation, and dependent samples t-test. Research findings were as follows: 1. The activities package for creating crafts with natural materials had an efficiency of 81.72/82.50 which was higher than criterion set at 80/80. 2. The students who learning achievement by using a learning activities package for creating crafts with natural materials after learning had higher achievement than before learning at the .01 level of statistical significance. And 3. the satisfaction of the students towards the activities package for creating crafts with natural materials as a whole was at a high level.

Keyword : Activities Package, creating crafts, natural materials

บทนำ

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ เป็นสาระการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การอาชีพและเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์และแข่งขันในสังคมไทยและสากล เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ รักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่อการทำงานสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างพอเพียงและมีความสุข (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2551: 1) งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติเป็นงานหนึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ สาระสำคัญเกี่ยวกับการดำรงชีวิตและครอบครัวเกี่ยวกับการทำงานในชีวิตประจำวัน ช่วยเหลือตนเอง ครอบครัว และสังคมได้ในสภาพเศรษฐกิจพอเพียง และการอาชีพที่เกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นต่ออาชีพ ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม และเจตคติที่ดีต่ออาชีพ เพราะสภาพทั่วไปของสังคมไทยมีสภาพกำลังเปลี่ยนผ่านจากสังคมเกษตรไปสู่สังคมเมือง สิ่งของเครื่องใช้ เครื่องประดับที่สามารถซื้อหา

ได้จากร้านค้าหรือห้างสรรพสินค้านักเรียนจึงขาดทักษะในงานฝีมือหรืองานประดิษฐ์ จึงควรส่งเสริมให้นักเรียนเป็นนักประดิษฐ์โดยการจัดการเรียนรู้พัฒนาคุณลักษณะ ทักษะของนักคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสนใจในงานประดิษฐ์ การจัดโอกาสและประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้เกิดการค้นพบวิธีการรูปแบบ นำเครื่องมือ เทคโนโลยีหรือภูมิปัญญาที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ สิ่งประดิษฐ์ที่คิดค้นมาต้องใช้งานง่าย ราคาถูก และใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้จริง

โรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ) พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ประชาชนในพื้นที่ส่วนมากเป็นเกษตรกร ทำนา ไร่หญ้า บ่อเลี้ยงปลา สวนผลไม้และหัตถกรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนผูกพันอยู่กับธรรมชาติและสายน้ำ เขตคลองสามวาสามารถรักษาสภาพแวดล้อมให้อยู่ในระดับดีเยี่ยม (ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตคลองสามวา. ม.ป.ป.: 13-14) การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ) จึงเกี่ยวข้องเกี่ยวพันกับวิถีชีวิต สภาพแวดล้อม และการประกอบอาชีพของคนในชุมชน อาชีพที่เกี่ยวข้องกับงานหัตถกรรมของคนในชุมชนที่สำคัญ คือ การทำหัวโขน เครื่องหนังปลากระเบนหรือหนังจระเข้ ผ้าไหม จิตรกรรมผ้าไทยและอื่น ๆ ด้วยบริบทของท้องถิ่นในสังคมไทยมีความแตกต่างกัน แต่ละท้องที่มีความรู้บางอย่างที่อยู่ใกล้ตัว ซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของแต่ละท้องถิ่นโดยองค์ความรู้สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมได้ ประกอบกับนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรที่กำหนดให้มีกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนเรื่องเกี่ยวกับชุมชน ท้องถิ่น เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน มีความรักความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน

อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนรู้งานประดิษฐ์ของโรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ) นั้นยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องและประสบการณ์ของผู้วิจัยพบว่าปัญหาส่วนใหญ่มักเกิดจากการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม ทั้งวิธีการจัดการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นเนื้อหาตามหนังสือเรียน เนื้อหางานประดิษฐ์เป็นการประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ทั่วไป วัสดุอุปกรณ์ที่ต้องซื้อจากร้านค้า และไม่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน การประดิษฐ์อื่นๆ ก็มีตำราและเอกสารเพื่อการค้นคว้าน้อย ส่วนใหญ่เป็นงานประดิษฐ์ระดับที่สูงขึ้นทั้งมัธยมศึกษาหรืออุดมศึกษาตลอดจนแหล่งข้อมูลที่มีอยู่ในโรงเรียนและชุมชนเริ่มหายาก แม้ว่างานประดิษฐ์จะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียนก็ตามแต่การจะทำให้นักเรียนเกิดความสนใจมีความเข้าใจเนื้อหาสาระอย่างถ่องแท้ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้นั้นเป็นเรื่องค่อนข้างยาก เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวครูผู้สอนต้องแสวงหากระบวนการเรียนรู้ที่จะดึงดูดความสนใจของนักเรียนให้มีความสนใจ ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ในสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบให้มากยิ่งขึ้น นอกจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมแล้วการจัดหาสื่อและนวัตกรรมที่เหมาะสมเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ถือเป็นสิ่งที่สำคัญที่ผู้สอนควรตระหนักเป็นอย่างยิ่ง

ชุดการสอน (instructional package) เป็นสื่อการสอนที่ใช้กันมาแต่ดั้งเดิม บางกรณีใช้คำว่าชุดการเรียนรู้หรือชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความคิดที่ว่าเป็นสื่อการเรียนที่ให้ครูเป็นผู้ใช้ ดังนั้นนักการศึกษาจึงเปลี่ยนใช้คำว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือชุดกิจกรรมแทนเพื่อเน้นแนวการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้สื่อในชุดการสอนที่เป็นชุดของสื่อประสมเพื่อให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนมีส่วนร่วมทำกิจกรรมในชุดกิจกรรมโดยการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ได้แก่ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา วัสดุอุปกรณ์ ให้ผู้เรียนศึกษาจากประสบการณ์ทั้งหมด (วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2542: 27) ทั้งนี้การเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมทำให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ความคิด ความสามารถ ประสบการณ์ และทักษะต่างๆ ได้ในเวลาเดียวกัน ได้รับความรู้ความเข้าใจในลักษณะองค์รวมซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง ผู้วิจัยจึงพัฒนาชุดกิจกรรมการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (งานประดิษฐ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. พัฒนาชุดกิจกรรมการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (งานประดิษฐ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (งานประดิษฐ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
3. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (งานประดิษฐ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

สมมติฐาน

นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (งานประดิษฐ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ) จำนวน 5 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 201 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/3 โรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 43 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) โดยที่นักเรียนทุกห้องมีผลการเรียนไม่แตกต่าง กันเนื่องจากโรงเรียนได้จัดนักเรียนแต่ละห้องแบบคละความสามารถของนักเรียน

2. เนื้อหาในการวิจัย

เนื้อหาในการวิจัย เป็นเนื้อหาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 นำมากำหนดขอบเขตเนื้อหาเป็นชุดกิจกรรมและแผนการจัดการเรียนรู้ แบ่งเป็น 10 เรื่อง ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมที่ 1 เรื่อง การเตรียมเปลือกหอยเชอรี่
2. ชุดกิจกรรมที่ 2 เรื่อง การประดิษฐ์ที่ทับกระดาษจากเปลือกหอยเชอรี่
3. ชุดกิจกรรมที่ 3 เรื่อง การประดิษฐ์ของที่ระลึกจากเปลือกหอยเชอรี่
4. ชุดกิจกรรมที่ 4 เรื่อง การประดิษฐ์โมบายจากเปลือกหอยเชอรี่
5. ชุดกิจกรรมที่ 5 เรื่อง การเตรียมกาบกล้วย
6. ชุดกิจกรรมที่ 6 เรื่อง การประดิษฐ์กล่องทิชชูจากกาบกล้วย
7. ชุดกิจกรรมที่ 7 เรื่อง การประดิษฐ์กล่องอเนกประสงค์จากกาบกล้วย
8. ชุดกิจกรรมที่ 8 เรื่อง การเตรียมรังไหม
9. ชุดกิจกรรมที่ 9 เรื่อง การประดิษฐ์ดอกมะลิจากรังไหม
10. ชุดกิจกรรมที่ 10 เรื่อง การประดิษฐ์พวงมาลัยจากรังไหม

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ การเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (งานประดิษฐ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรม และความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ชุดกิจกรรมการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (งานประดิษฐ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 10 เล่ม

2. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (งานประดิษฐ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 10 แผน ใช้เวลาในการสอน 17 ชั่วโมง

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (งานประดิษฐ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 40 ข้อ

4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (งานประดิษฐ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 20 ข้อ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้สร้างขึ้นเป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

2. ดำเนินการทดลองโดยใช้ชุดกิจกรรม และแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (งานประดิษฐ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 รวมระยะเวลา 17 ชั่วโมง

3. ทดสอบหลังเรียน (Post-test) กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับเดียวกันกับการทดสอบก่อนเรียน

4. ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (งานประดิษฐ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (งานประดิษฐ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ใช้สูตร E_1/E_2

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยชุดกิจกรรมการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (งานประดิษฐ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ใช้สถิติที (t-test)

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (งานประดิษฐ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วิเคราะห์โดยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. วิเคราะห์ประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (งานประดิษฐ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ 80/80 ดังนี้

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม

คะแนน	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	8.17	0.85	81.72
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)	33.00	2.37	82.50

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (งานประดิษฐ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรม

การทดลอง	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	43	22.86	3.17	8.84	.000
หลังเรียน	43	33.00	2.37		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (งานประดิษฐ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรม

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. หัวข้อเรื่องมีความชัดเจน	4.53	0.67	มากที่สุด
2. คำแนะนำการใช้ชัดเจน	4.41	0.79	มาก
3. ปกและส่วนประกอบภายในเล่มสวยงามน่าอ่าน	4.28	0.96	มาก
4. การจัดลำดับหน้าถูกต้องและสะดวกในการค้นหา	4.53	0.72	มากที่สุด
5. รูปเล่มมีความเหมาะสม	4.66	0.55	มากที่สุด
6. ขนาดตัวอักษรมีความเหมาะสม	4.25	1.08	มาก
7. เนื้อหาสาระมีความเหมาะสม	4.44	0.80	มาก
8. ส่งเสริมให้นักเรียนได้รับความรู้มากขึ้น	4.53	0.62	มากที่สุด

9. ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการปฏิบัติงานมากขึ้น	4.41	0.79	มาก
10. ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.53	0.72	มากที่สุด
11. ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักวางแผนขั้นตอน	4.63	0.61	มากที่สุด
12. ช่วยให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหาสาระได้มากยิ่งขึ้น	4.50	0.80	มาก
13. ช่วยให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องที่เรียนตามความต้องการ	4.25	0.95	มาก
14. ช่วยให้นักเรียนทราบผลการเรียนทันทีหลังเรียนจบในเรื่องนั้น	4.59	0.67	มากที่สุด
15. ช่วยให้นักเรียนสามารถย้อนกลับมาศึกษาเนื้อหาที่ไม่เข้าใจได้	4.66	0.60	มากที่สุด
16. ช่วยให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนมากขึ้น	4.66	0.55	มากที่สุด
17. ช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.56	0.67	มากที่สุด
18. ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียนมากขึ้น	4.53	0.76	มากที่สุด
19. นักเรียนเกิดความสนุกสนานในการปฏิบัติงาน	4.47	0.80	มาก
20. นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.72	0.52	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.51	0.75	มากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาชุดกิจกรรมการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (งานประดิษฐ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปรากฏผลดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (งานประดิษฐ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.72/82.50 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (งานประดิษฐ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (งานประดิษฐ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.51, S.D. = 0.75)

อภิปรายผล

1. ชุดกิจกรรมการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (งานประดิษฐ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.72/82.50 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ แสดงว่าชุดการสอนดังกล่าวมีประสิทธิภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์ การวิจัยสอดคล้องกับจินตนา สมศิลป์ และพรสิริ เอี่ยมแก้ว (2560: 155) เรื่องการพัฒนาชุดการสอนวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง อาหารในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.20/82.25 สมบูรณ์ พันธุ (2560: 86-87) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้เพื่อพัฒนาชุดฝึกเสริมทักษะงานประดิษฐ์บายศรีสู่ขวัญประยุกต์กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 85.10/82.57 รวิพัชร์ นิลพัฒน์ และคณะ (2563: 279) เรื่อง การใช้ชุดการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีเรื่องการดูแลรักษาบ้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.94/80.00 เนื่องจากชุดกิจกรรมเป็นนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนการพัฒนา มีรายละเอียดการอภิปรายดังนี้

1.1 ชุดการสอนที่พัฒนาขึ้นผ่านกระบวนการ และขั้นตอนจัดทำอย่างเป็นระบบตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์สำคัญที่เริ่มจากวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ) ชุดกิจกรรมหรือชุดการสอน การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (งานประดิษฐ์) งานประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์ และวัสดุจากธรรมชาติ การสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรม ตลอดจนศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนา ชุดกิจกรรมยังผ่านการตรวจสอบแก้ไขตามข้อเสนอแนะ และทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มทดลองเพื่อหาค่าประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม (E_1/E_2) โดยการทดลอง 3 ครั้ง กับนักเรียน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเล็ก กลุ่มกลาง และกลุ่มใหญ่ บันทึกผลการใช้ และนำผลที่ได้มาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง จนได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดก่อนนำไปสอนจริง ชุดกิจกรรมเป็นเครื่องมือที่ครูผู้สอนใช้ช่วยให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะการปฏิบัติงาน ชุดกิจกรรมไม่ได้จัดทำขึ้นสำหรับให้นักเรียนใช้ตามลำพัง แต่ใช้สำหรับครูในการช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรม ช่วยให้นักเรียนศึกษา และทำความเข้าใจสิ่งต่างๆ อย่างเป็นขั้นตอนทีละเล็กละน้อยตามลำดับจนเกิดการเรียนรู้สิ่งที่กว้างขวางขึ้น ทั้งนี้ชุดกิจกรรมจัดว่าเป็นนวัตกรรมที่ไม่ซับซ้อนและยากจนเกินไปเพราะมีลักษณะและองค์ประกอบคล้ายกับกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติที่นักเรียนคุ้นเคย ทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้ดี

1.2 ชุดกิจกรรมและแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นผู้วิจัยเลือกวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ และการวัดและประเมินผล โดยได้พัฒนาตามขั้นตอนดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน แยกเป็นวัตถุประสงค์ของบทเรียนแต่ละบท หรือ

หน่วยการเรียนรู้ 2) เขียนวัตถุประสงค์เฉพาะ หรือสิ่งที่ต้องการให้นักเรียนทำหลังจากจบบทเรียนแล้ว 3) จัดเตรียมเนื้อหา และกิจกรรมให้นักเรียนเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ 4) วิธีการประเมินผลเพื่อให้ทราบว่านักเรียนมีสัมฤทธิผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ 5) แจ้งผลให้นักเรียนทราบว่าตนทำได้มากน้อยเพียงใด และพยายามแนะแนวหรือช่วยเหลือนักเรียนที่ทำไม่ได้ และ 6) ประเมินผลอีกครั้งว่า นักเรียนมีสัมฤทธิผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2559: 289)

1.3 ชุดกิจกรรมและแผนการจัดการเรียนรู้ได้พัฒนาขึ้นตามหลักวิชาการ นักวิชาการเสนอแนะปัญหาการทำชุดกิจกรรมและแผนการจัดการเรียนรู้ไว้กล่าวคือชุดกิจกรรมจะต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีการประยุกต์เนื้อหาและคำอธิบายรายวิชาตามความยากง่าย หรือความเหมาะสมกับเวลาและระดับชั้นที่สอน เขียนวัตถุประสงค์เป็นเชิงพฤติกรรม และหลากหลายที่สามารถวัดและประเมินได้ ข้อสอบเหมาะสมสามารถประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างแท้จริง วิธีการสอนใช้รูปแบบที่หลากหลาย สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมและทันสมัย มีการสรุปและประเมินผล เนื้อหาของชุดกิจกรรมแต่ละเล่มมีเนื้อหาถูกต้องเหมาะสมกับผู้เรียน (นภาลัย สุวรรณธาดา และคณะ. 2553: 79-81)

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (งานประดิษฐ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สรุปได้ว่าชุดกิจกรรมและแผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีคุณภาพสามารถนำไปใช้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้ เป็นผลมาจากการจัดกระบวนการเรียนรู้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบองค์รวมการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่สำคัญการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมมีการกำหนดกิจกรรมไว้อย่างชัดเจนองค์ประกอบของการเรียนรู้แต่ละเรื่องได้ถูกระบุไว้ในชุดการสอนนั้นตามลำดับขั้นของการเรียนรู้หรือการสอนของครู นอกจากนี้ผู้วิจัยมีการจัดเตรียมการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ (active learning) โดยผู้วิจัยได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ เรื่องหลักสูตรการงานอาชีพงานประดิษฐ์ การผลิตผลิตภัณฑ์จากวัสดุธรรมชาติ เทคนิคการจัดการเรียนรู้ การผลิตและจัดหาสื่อการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลอย่างละเอียดทุกแง่มุมทำให้เกิดความสะดวกในการจัดกิจกรรมสามารถส่งเสริมนักเรียนเกิดความรู้อย่างครบถ้วน ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามจุดประสงค์ ค้นหาและปรับปรุงข้อบกพร่องระหว่างจัดกิจกรรมการเรียน ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและมีทักษะปฏิบัติงาน นอกจากนี้ชุดกิจกรรมการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (งานประดิษฐ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จัดทำขึ้นโดยเน้นความสำคัญทางด้านรูปแบบมากกว่าเนื้อหา เป็นรูปแบบที่สร้างความสนใจ หรือสร้างความประทับใจให้แก่ผู้เรียน (จินตนา

ใบกาซูยี. 2542: 61) แตกต่างจากการเรียนในชั้นเรียนปกติหรือสื่อการเรียนรู้ประเภทอื่นๆ ที่จะมุ่งเน้นความสำคัญของเนื้อหามากกว่ากิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการวิจัยของน้ำค้าง ยี่สุ่นซ้อน (2557: 134-135) เรื่องชุดการสอนแบบอิงประสบการณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การประดิษฐ์ผีเสื้อน้อยเกาะตู้เย็น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคลองบ้านพร้าว พบว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 สมทรง เอี่ยมไธสง (2557: 107-110) ศึกษาผลการใช้ชุดการสอนเรื่อง การประดิษฐ์ดอกไม้โดยใช้ใบไม้ในท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

4. ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ด้วยวัสดุจากธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (งานประดิษฐ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 12 ข้อ และระดับมาก 8 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ รองลงมาคือรูปเล่มมีความเหมาะสม และช่วยให้นักเรียนสามารถย้อนกลับมาศึกษาเนื้อหาที่ไม่เข้าใจได้ ช่วยให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนมากขึ้น ที่มีค่าคะแนนเท่ากันตามลำดับ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสมบูรณ์ พันธุ (2560: 86-87) ที่ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้เพื่อพัฒนาชุดฝึกเสริมทักษะงานประดิษฐ์บายศรีสู่ขวัญประยุกต์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 รวิพัชร์ นิลพัฒน์ และคณะ (2563: 279) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การดูแลรักษาบ้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 การศึกษาพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ก่อนนำชุดกิจกรรมไปใช้ ครูผู้สอนควรศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ของชุดกิจกรรมและคู่มือครูให้มีความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้สามารถใช้เอกสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด

2. ควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหา เวลาเรียน และสภาพความเป็นจริงของโรงเรียนและชุมชน

3. ครูผู้สอนอาจจะปรับเนื้อหา กิจกรรม หรือเวลาการปฏิบัติกิจกรรมในเอกสารประกอบการเรียนให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อค้นพบจากการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีข้อควรปรับปรุงคือ ควรเสริมสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และพัฒนากระบวนการคิดให้มากขึ้น โดยผู้เรียนอาจดัดแปลงผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างจากที่ครูผู้สอนกำหนดได้ ดังนั้นควรนำทักษะกระบวนการคิดมาใช้ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาได้อย่างลึกซึ้งทางหนึ่ง

2. ควรมีการศึกษาและพัฒนาชุดการสอน โดยใช้กระบวนการวิจัยที่หลากหลายหรือการบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาองค์ความรู้ยิ่งขึ้น

3. ควรมีการศึกษาและพัฒนาชุดกิจกรรมโดยใช้การวิจัยและพัฒนา (R&D) ในเรื่องอื่นๆ หรือสื่อการเรียนรู้ประเภทอื่นๆ หรือเพิ่มตัวแปรอื่นในการศึกษา เช่น นวัตกรรม อายุ เพศ ขนาดโรงเรียน ที่ตั้งโรงเรียน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

จินตนา ใบกาซูยี. (2542). **การทำหนังสือสำหรับเด็ก**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บูรพาสาส์น.

จินตนา สมศิลป์ และพรสิริ เอี่ยมแก้ว. (2560). "การพัฒนาชุดการสอนวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง อาหารในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1." **วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์** 12 (34): 155-167; มกราคม-เมษายน.

นภาลัย สุวรรณธาดา และคณะ. (2553). **การเขียนผลงานทางวิชาการและบทความ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.

น้ำค้าง ยี่สุ่นซ้อน. (2557). **"ชุดการสอนแบบอิงประสบการณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การประดิษฐ์ผีเสื้อน้อยเกาะตู้เย็น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนคลองบ้านพร้าว เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1,"** การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

รวิพัชร์ นิลพัฒน์ และคณะ. (2563). "ผลการใช้ชุดการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีเรื่องการดูแลรักษาบ้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1." **วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม** 15 (2): 279-290; มกราคม-มิถุนายน.

วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). **แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แอลทีเพรส.

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตคลองสามวา. (ม.ป.ป.). **หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้การพัฒนาสังคม รายวิชา สค23117 คลองสามวาน่าเรียนรู้ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น**. กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตคลองสามวา.

สมทรง เอี่ยมไธสง. (2557). **"ผลการใช้ชุดการสอนเรื่องการประดิษฐ์ดอกไม้โดยใช้ใบไม้ในท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1."** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

สมบูรณ์ พันธุ. (2560). "การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้เพื่อพัฒนาชุดฝึกเสริมทักษะงานประดิษฐ์บายศรีสู่ขวัญประยุกต์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2." **วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด** 6 (2): 86-98; กรกฎาคม-ธันวาคม.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สุรางค์ โค้วตระกูล. (2559). **จิตวิทยาการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยโดยการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน ของโรงเรียนบ้านช่องแคบ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

The Improvement of Listening and Speaking Skills of Young Children through Storytelling Activities of Banchongkhaeb School in Phop Phra District, Tak Province

ศรีจันทร์ พนาลีพยุง[1] โอไออารญา รตะจารุก[2] ปราณี เกษสุวรรณ[3] ณัฐกานต์ เพิ่มอิ่ม[4] และ นลธวัช ยุทธวงศ์[5]
Srichan Panaleepayong Ioaraya Ratajaruk Panee Ketsuwan
Natthakan Phermaim and Nontawat Yuttawong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยการใช้กิจกรรมการเล่านิทานของโรงเรียนบ้านช่องแคบ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ก่อนและหลังใช้กิจกรรมการเล่านิทาน กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนบ้านช่องแคบ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน จำนวน 5 แผน และ 2) แบบสังเกตพฤติกรรมการพูดของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน จำนวน 2 ชุด ชุดละ 3 ข้อ

ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเล่านิทานของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนบ้านช่องแคบ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ใช้แบบสังเกตกลุ่มประชากร จำนวน 17 คน โดยก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เด็กปฐมวัยมีทักษะการฟังและการพูด มีคะแนนเฉลี่ยที่ 6.53 และหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เด็กปฐมวัยมีทักษะการฟังและการพูด มีคะแนนเฉลี่ยที่ 10.88 ซึ่งมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.35 จึงสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนบ้านช่องแคบ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เด็กปฐมวัยมีทักษะการฟังและการพูดสูงขึ้น

คำสำคัญ : การพัฒนาเด็กปฐมวัย, ทักษะการฟังและการพูด, กิจกรรมการเล่านิทาน

[1] นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
Email : today.jojo@gmail.com โทร. 088-2930468
[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[4] อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[5] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
Email : nontawat192498@gmail.com โทร. 085-0349942

Abstract

The purpose of the research was to compare the improvement of listening and speaking skills of young children through storytelling activities of Banchongkhaeb School in Phop Phra District, Tak Province before and after storytelling activities. The population of the research was 17 young children in Kindergarten 2 of Banchongkhaeb School in Phop Phra District, Tak Province in the second semester of academic year 2021. The research instruments used to collect data were 1) 5 action plans of storytelling activities; and 2) observation check sheet of speaking of young children both before and after the activities comprising 2 sets. Each set had 3 items.

The findings of the research indicated that; in terms of comparing the improvement of listening and speaking skills of young children before and after storytelling activities of 17 young children in Kindergarten 2 of Banchongkhaeb School in Phop Phra District, Tak Province using population observation forms, it was found that; for the improvement of listening and speaking skills of young children before storytelling activities, a mean score was 6.53, and for listening and speaking skills of young children after storytelling activities; a mean score was 10.88 that a difference score was 4.35. In conclusion; it can be said that the listening and speaking skills of young children in Kindergarten 2 of Banchongkhaeb School in Phop Phra District, Tak Province after attending storytelling activities were improved.

Keywords : Development of Young Children, Listening and Speaking Skills, Storytelling Activities

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษา เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาตามวัย และความสามารถของแต่ละบุคคล จุดหมายหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการตามวัยเต็มตามศักยภาพ และมีความพร้อมในการเรียนรู้ต่อไป จึงกำหนดจุดหมายเพื่อให้เกิดกับเด็กเมื่อจบการศึกษาปฐมวัย ดังนี้ เด็กมีร่างกายเจริญเติบโตตามวัย แข็งแรง และมีสุขนิสัยที่ดี มีสุขภาพจิตดี มีสุนทรียภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตใจที่ดีงาม มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีวินัย และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมีทักษะ

การคิด การใช้ภาษาสื่อสาร และการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย ซึ่งในหลักการกล่าวว่า เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมพัฒนาการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ตลอดจนได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้สอน เด็กกับผู้เลี้ยงดู หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู การพัฒนาและให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัยเพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของการพัฒนาการทุกด้านอย่างเป็นองค์รวม มีคุณภาพและเต็มตามศักยภาพ มีรายละเอียด ดังนี้ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกคน ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็ก ตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย ยึดพัฒนาการและการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม ผ่านการเล่นอย่างมีความหมายและมีกิจกรรมที่หลากหลาย ได้ลงมือกระทำในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เหมาะสมกับวัย และมีการพักผ่อนเพียงพอ จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กมีทักษะชีวิต และสามารถปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และมีความสุข และสร้างความรู้ ความเข้าใจ และประสานความร่วมมือในการพัฒนาเด็กระหว่าสถานศึกษากับพ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ภาษาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชีวิตมนุษย์เป็นเครื่องมือสำคัญของการคิดซึ่งจะนำไปสู่พัฒนาการทางเชาว์ปัญญาในขั้นสูง ก่อให้เกิดการเรียนรู้เด็กใช้ภาษาสื่อสาร แสดงความต้องการควบคุมพฤติกรรมของผู้อื่น แสดงความเป็นตัวตนของเด็กค้าหาข้อมูลจินตนาการ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ หากไม่มีภาษาการติดต่อสื่อสาร ย่อมเป็นไปด้วยความยากลำบาก ภาษาเป็นระบบที่มีความซับซ้อน ครูจึงควรทำความเข้าใจความหมายของภาษาให้กระจ่างชัด เพื่อปรับมุมมองของตนที่มีต่อภาษาให้ถูกต้องเพื่อพัฒนาการออกแบบการจัดประสบการณ์ ส่งเสริมศักยภาพทางภาษาให้แก่เด็กปฐมวัยได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) กระบวนการเรียนรู้สำหรับเด็กนั้นจะพัฒนาตามลำดับจากการเลียนเสียงที่ได้ยินได้ฟังได้สัมผัส การลองผิดลองถูก แสดงท่าทางตามเสียงนั้น เมื่อได้รับการทดลองแล้วได้รับการตอบสนอง เด็กจะสะสมความจำและรับการใช้ภาษานั้น มาเป็นของตน การส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาที่ดี คือการเปิดโอกาสให้เด็กพูด สนทนา โต้ตอบ หัดฟัง ฝึกอ่าน การได้เล่าเรื่องล้วนเป็นการสร้างความงอกงามในการเรียนรู้ภาษาให้กับเด็กทั้งสิ้น (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551)

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยตามที่ พิทยาภรณ์ สิงห์กานตพงศ์ (2553) กล่าวไว้ว่า ควรเริ่มการสร้างตัวอย่างให้เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้ผู้อ่านสื่อที่เด็กมีความสนใจตามช่วงวัยและพัฒนาการนิทาน นับเป็นสื่อทางการเรียนรู้ที่เด็กปฐมวัยให้ความสนใจที่ดีอย่างหนึ่งการสร้างตัวอย่างผ่านนิทาน จึงเป็นรูปแบบ ที่ควรนำไปใช้เพื่อสร้างเสริมพฤติกรรมสังคมทางบวกให้เกิดแก่เด็กปฐมวัย หลังจากนั้นควรสร้างโอกาสให้เด็กมีส่วนในการมีประสบการณ์ตรง หรือผ่านการจำลองสถานการณ์จริงที่ใช้นิทานเป็นการดำเนินกิจกรรม ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่โดยตรงของครูพ่อแม่และผู้เลี้ยงดูเด็ก

จะต้องพิจารณาเลือกสรรสื่อที่จะให้เด็กได้รับสารอันพึงประสงค์ ในบรรดาสื่อที่หลากหลาย นิทานเป็นสื่อชนิดหนึ่งที่ได้รับการยอมรับจากนักการศึกษาว่า เป็นวิถีทางที่มีประสิทธิภาพอย่างยิ่งในการพัฒนาจิตใจมนุษย์ตั้งแต่สมัยโบราณจวบจนปัจจุบัน (ดวงเดือน แจ้งสว่าง, 2542) ซึ่งนิทานเป็นสื่อการสอนที่สำคัญสำหรับเด็กปฐมวัยเพราะการเล่านิทานเป็นวิธีการให้ความรู้วิธีหนึ่ง ที่เด็กให้ความสนใจ อยากรู้อยากทำตาม และมีแรงจูงใจที่จะเปิดรับพฤติกรรมที่พึงปรารถนา นิทานสามารถทำให้เด็กคล้อยตามเนื้อหานิทานที่ครูเล่า การได้มีปฏิสัมพันธ์ทางภาษาจากการได้ฟังได้ตอบโต้ ได้ตอบ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะช่วยให้เด็กพัฒนาภาษาได้อย่างดี (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551) กระบวนการเรียนรู้ที่นำนิทานเข้ามาเป็นสื่อ เพื่อการเรียนรู้ในสาระวิชาต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะทางภาษาด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน การนำข้อคิดในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ที่ได้รับจากนิทานสู่การปฏิบัติในชีวิตจริง ผู้เรียนมีความสุข สนุกกับการเรียนรู้ (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2545)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเด็กปฐมวัยมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาการตามวัยเต็มตามศักยภาพ ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนเด็กปฐมวัยของโรงเรียนบ้านช่องแคบ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก จึงสนใจที่วิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยโดยการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยโดยการใช้กิจกรรมการเล่านิทานของโรงเรียนบ้านช่องแคบ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

สมมติฐานในการวิจัย

หลังจากการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยโดยการใช้กิจกรรมการเล่านิทานของโรงเรียนบ้านช่องแคบ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ผลปรากฏว่าเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 สามารถฟังและพูดภาษาได้ดีขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยโดยการใช้กิจกรรมการเล่านิทานของโรงเรียนบ้านช่องแคบ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาที่ใช้ในการจัดประสบการณ์เล่านิทานที่มีต่อความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน และแบบสังเกตพฤติกรรมการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพประกอบที่ 1 ดังนี้

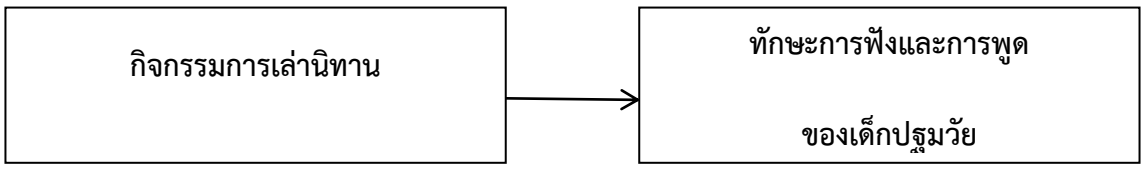

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยโดยการใช้กิจกรรมการเล่านิทานของโรงเรียนบ้านช่องแคบ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

การพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยโดยการใช้กิจกรรมการเล่านิทานของโรงเรียนบ้านช่องแคบ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของ โรงเรียนบ้านช่องแคบ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน จำนวน 5 แผน 5 เรื่อง และ 2) แบบสังเกตพฤติกรรมการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย จำนวน 2 ชุด ชุดละ 3 ด้าน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยโดยการใช้กิจกรรมการเล่านิทานของโรงเรียนบ้านช่องแคบ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก สรุปผลได้ ดังนี้

การเปรียบเทียบทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเล่านิทานของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนบ้านช่องแคบ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ใช้แบบสังเกตกลุ่มประชากร จำนวน 17 คน โดยก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เด็กปฐมวัยมีทักษะการฟังและการพูด มีคะแนนเฉลี่ยที่ 6.53 และหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เด็กปฐมวัยมีทักษะการฟังและการพูด มีคะแนนเฉลี่ยที่ 10.88 ซึ่งมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.35 จึงสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนบ้านช่องแคบ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เด็กปฐมวัยมีทักษะการฟังและการพูดสูงขึ้น

อภิปรายผล

การพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยโดยการใช้กิจกรรมการเล่านิทานของโรงเรียนบ้านช่องแคบ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก กับกลุ่มประชากร จำนวน 17 คน พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสูงกว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน สรุปได้ว่าเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานมีทักษะการฟังและการพูดสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนได้ใช้แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการสอน กระตุ้นจึงทำให้เด็กปฐมวัยในห้องเรียนมีความสนใจและตั้งใจเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณา กิจติยา (2558 : 80) ได้ศึกษาเรื่อง ผลการจัดประสบการณ์การเล่านิทานที่มีต่อความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่านิทาน มีความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 76.92 และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่านิทานมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด หลังได้รับการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยังไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกตน์นิภา ฮาดคันทุง (2561 : 125) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการจัดประสบการณ์โดยการเล่านิทานด้วยเทคนิคที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมทักษะทางด้านการฟังและการพูดสำหรับเด็กปฐมวัยที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ ผลการวิจัยพบว่า คะแนนทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดทักษะทางด้านการฟังและการพูดสำหรับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยการเล่านิทานด้วยเทคนิคที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมทักษะทางด้านการฟังและการพูดสำหรับเด็กปฐมวัยที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รอฮันนี เจะเลาะ (2561; อ้างถึงใน หนึ่งฤทัย พาภักดี, 2564 : 67) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่ใช้นิทานประกอบภาพ ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่ใช้นิทานประกอบภาพ สามารถช่วยพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยได้ เนื่องจากลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมเหมาะสม ใช้สื่อนิทานประกอบภาพ ที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำมาใช้กระตุ้น และแรงจูงใจให้เด็กเกิดความสนใจในบทเรียน สนุกสนานในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับครูผู้สอน จึงช่วยให้เด็กเกิดพัฒนาการและมีทักษะในการฟังและการพูดสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ครูควรมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานให้กับเด็กปฐมวัยเพื่อพัฒนาทักษะในด้านอื่น ๆ ของเด็กปฐมวัยให้ดียิ่งขึ้น

2. โรงเรียนควรดำเนินการเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเล่านิทานให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมในด้านอื่น ๆ ของเด็กปฐมวัยให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน แบบสังเกตพฤติกรรม เมื่อมีการวิจัยในครั้งต่อไป ควรเพิ่มเครื่องมือวิจัย เช่น แบบทดสอบ เป็นต้น

2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่ใช้การเล่านิทาน เพื่อพัฒนาทักษะในด้านอื่น ๆ เช่น ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ การทรวงศึกษาธิการ. (2546). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546**. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.

การทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : เบรน-เบส บุ๊คส์.

เกตน์นิภา ฮาดคันทุง. (2561). **การพัฒนาการจัดประสบการณ์โดยการเล่านิทานด้วยเทคนิคที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมทักษะทางด้านการฟังและการพูดสำหรับเด็กปฐมวัยที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ดวงเดือน แจ้งสว่าง. (2542). **นิทานสำหรับเด็กปฐมวัย**. สงขลา : สถาบันราชภัฏสงขลา.

พิทยาภรณ์ สิงห์กานตพงศ์. (2553). **ชุดกิจกรรมการจัดประสบการณ์นิทานเสริมคุณธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด.

รอฮันนี เจะเลาะ. (2561). **การพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่ใช้นิทานประกอบภาพ**. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

โรงเรียนบ้านช่องแคบ. [ออนไลน์]. (2564, 8 ธันวาคม). **ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน**. เข้าถึงได้จาก http://63102535.thaischool.in.th/

สุวรรณา กิจติยา. (2558). **ผลการจัดประสบการณ์การเล่านิทานที่มีต่อความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย**. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2545). **19 วิธีจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ**. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

_____. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). **แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

หนึ่งฤทัย พาภักดี. (2564). **การพัฒนาความสามารถด้านการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาไทย โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการเล่าเรื่องของนักเรียนชั้นอนุบาล 3**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

การใช้ภาษาในการตั้งชื่อช่องด้านการท่องเที่ยวในยูทูบ

Language Used in Naming of Travel Channels on YouTube

จริญญา ธรรมโชโต[1]
Jarinya Thammachot

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ภาษาในการตั้งชื่อช่องด้านการท่องเที่ยวในยูทูบ โดยเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2564 ถึง 31 มีนาคม 2565 ได้ชื่อช่องด้านท่องเที่ยวจำนวน 50 ชื่อ

ผลการศึกษาพบว่าจำนวนพยางค์ของชื่อช่องท่องเที่ยวมีจำนวนตั้งแต่ 2 ถึง 13 พยางค์ มีการใช้ภาษา 2 ภาษาคือภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ส่วนการใช้คำพบลักษณะการใช้คำ 7 ลักษณะ ได้แก่ การใช้คำที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ การใช้คำเรียกชื่อบุคคล การใช้คำแสดงเชื้อชาติหรือท้องถิ่น การใช้คำที่ดัดแปลงจากวลีหรือสำนวน การใช้คำขยาย การใช้คำแสดงรูปแบบของการท่องเที่ยว

คำสำคัญ : การใช้ภาษา ช่องการท่องเที่ยว ยูทูบ

Abstract

This article aimed at studying language used in naming the travel channels on YouTube. Data were collected from 50 travel channels from, December 1, 2021 to March 31, 2022 via YouTube.

The study results revealed that there were 3 categories of language use in naming the travel channels on YouTube. The syllables used in naming the travel channels were 2 to 13 syllables. The language used in naming were 2 languages: Thai and English. There were 7 groups of word usage: words related to travel, onomatopoeia, person's names, words indicating nationality or region, words adapted from phrases or idioms, modifying words and words indicating travel styles.

Keywords: language use, travel channel, YouTube

[1] สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ Email: thaisubjects@gmail.com

บทนำ

ในยุคสังคมออนไลน์มนุษย์มีช่องทางการสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็ว และช่องทางหนึ่งที่ได้รับความนิยมจากผู้คนทั่วโลก นั่นก็คือ ยูทูบ (YouTube) ซึ่งเป็นสื่อออนไลน์ที่เปิดให้ผู้คนเข้ามานำเสนอความรู้ ความคิดต่าง ๆ รูปแบบการใช้ชีวิต อาหารการกิน การรีวิวสินค้า และที่ได้รับความนิยมมากอีกรายการหนึ่งก็คือ รายการท่องเที่ยว นอกจากการได้นำเสนอสิ่งที่ตนเองสนใจสู่สาธารณะแล้ว ผู้คนยังสามารถสร้างรายได้จากการทำช่องในยูทูบได้ด้วย หากช่องที่ตนเองทำนั้นได้รับความนิยมจากผู้ชม

ยูทูบ (YouTube) เป็นเว็บไซต์แลกเปลี่ยนภาพวิดีโอที่มีชื่อเสียง (www.youtube.com) โดยในเว็บไซต์นี้ ผู้ใช้สามารถอัพโหลดภาพวิดีโอเข้าไป เปิดดูภาพวิดีโอที่มีอยู่ และแบ่งภาพวิดีโอเหล่านี้ ให้คนอื่นดูได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ ใน YouTube จะมีข้อมูลเนื้อหารวมถึงคลิปภาพยนตร์สั้น ๆ และคลิปที่มาจากรายการโทรทัศน์ มิวสิกวิดีโอ และวิดีโอบล็อกกิ้ง (ซึ่งเป็นการสร้างบล็อกโดยมีส่วนของข้อมูลที่เป็นภาพวิดีโอเป็นส่วนประกอบ โดยเฉพาะเป็นภาพวิดีโอที่เกิดจากมือสมัครเล่นถ่ายกันเอง) คลิปวิดีโอที่เผยแพร่อยู่บนเว็บไซต์ YouTube ส่วนมากเป็นไฟล์คลิปสั้น ๆ ประมาณ 1 - 10 นาที ถ่ายทำโดยประชาชนทั่วไป แล้วอัพโหลดขึ้นสู่เว็บไซต์ของ YouTube โดยมีการแบ่งประเภทและจัดอันดับคลิปเอาไว้ด้วย (https://guru.sanook.com/2292/. สืบค้นเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2563)

ประณาลี เหมเวช (2560 : 3) กล่าวว่า คนไทยส่วนใหญ่ชอบดูยูทูบเพราะมีเนื้อหาที่หลากหลาย การนำเสนอที่น่าสนใจกว่ารายการโทรทัศน์ การค้นหาเนื้อหาที่ต้องการทำได้ง่ายและเลือกชมได้ในเวลาที่ต้องการ ซึ่งแตกต่างจากรายการโทรทัศน์ที่ต้องรอเวลาออกอากาศ และยูทูบยังเปิดให้ผู้ใช้ทั่วไปสามารถอัพโหลดคลิปวีดีโอ สร้างช่องส่วนตัว เสมือนทีวีให้ผู้ติดตามสามารถรับชมได้ตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ในปัจจุบันเกิดผู้ผลิตคอนเทนต์หน้าใหม่บนยูทูบจำนวนมาก ซึ่งจะเรียกผู้ผลิตช่องรายการเหล่านี้ว่า ยูทูบเบอร์ (YouTuber) หมายถึง "คน" หรือกลุ่มคนที่มีความสนใจ หรือเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษ ทำการผลิตคลิปวิดีโอในลักษณะของการบอกเล่าเรื่องราว อธิบายรายละเอียด หรือบอกเล่าประสบการณ์ ทำให้คนที่มีความชอบในแบบเดียวกันเกิดความสนใจและติดตามชม ยอดการรับชมของผู้ใช้ยูทูบ (viewer) คือสิ่งที่บ่งบอกถึงความนิยมในช่องรายการของยูทูบเบอร์ได้เป็นอย่างดี

การตั้งชื่อช่องจึงเป็นหนึ่งในสิ่งสำคัญประการแรกที่ผู้ทำยูทูบจะต้องคิด เพราะชื่อช่องจะมีผลต่อการจดจำของผู้ชม รวมถึงการค้นหาที่ตรงกับประเภทของช่อง ชื่อช่องในยูทูบก็เปรียบได้กับชื่อรายการโทรทัศน์ ชื่อรายการมีความสำคัญเพราะชื่อเป็นจุดแรกที่ดึงความสนใจและสร้างความประทับใจให้กับผู้ชม (ปัทมา เรืองศรี, 2547)

ช่องท่องเที่ยวนั้น ตอบสนองความสนใจของผู้คนในยุคสังคมออนไลน์ เนื่องจากรูปแบบการใช้ชีวิตของคนในยุคนี้ นิยมถ่ายรูปหรือวิดีโอกิจกรรมต่าง ๆ ของตนและนำมาเผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ เช่น เฟสบุ๊ก อินสตาแกรม ทวิตเตอร์ ผู้ที่ได้ชมก็สามารถสื่อสารกับเจ้าของรูปด้วยการ

เขียนความคิดเห็น การกดไลค์ หรือการส่งสติ๊กเกอร์ เหล่านี้ช่วยให้เกิดชุมชนออนไลน์ขึ้น ในยูทูบจึงมีผู้คนจำนวนมากที่ทำช่องท่องเที่ยว เพราะนอกจะตนเองจะได้ท่องเที่ยวเพื่อความเพลิดเพลินแล้ว การทำช่องท่องเที่ยวยังสามารถสร้างรายได้ให้แก่เจ้าของช่อง ทั้งรายได้ที่มาจากจำนวนการคลิกเข้าชมของผู้ชม และรายได้จากการมีสปอนเซอร์สนับสนุนการทำช่องอีกด้วย

ช่องรายการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในยูทูบจึงมีการใช้ภาษาในการตั้งชื่อช่องให้น่าสนใจ จดจำได้ง่าย หรือแปลกใหม่ดึงดูดความสนใจของผู้ชม ซึ่งองค์ประกอบในการใช้ภาษาในการตั้งชื่อช่องไม่ว่าจะเป็นจำนวนพยางค์ ภาษาที่นำมาใช้ตั้งชื่อช่อง หรือการใช้คำล้วนแต่เป็นปัจจัยที่ทำให้ชื่อช่องมีอิทธิพลต่อความสนใจผู้ชมได้

วัตถุประสงค์

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ภาษาในการตั้งชื่อช่องเกี่ยวกับการท่องเที่ยว (travel channel) ในยูทูบในประเด็นต่อไปนี้

1. จำนวนพยางค์ของชื่อช่อง
2. ภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อช่อง
3. การใช้คำในการตั้งชื่อช่อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทความนี้ประยุกต์กรอบแนวคิดด้านการตั้งชื่อและการใช้คำมาเป็นแนวทางในการศึกษา อวยพร พาณิช (2539 : 267-271) กล่าวไว้ว่า การตั้งชื่อเป็นการขมวดเรื่องราวเป็นถ้อยคำกลุ่มหนึ่งเป็นการรวบรวมมโนทัศน์กว้างไกลตามหลักความคิดที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมความเชื่อและวัฒนธรรมการใช้ภาษามักเป็นคำสั้น ๆ หรือวลีที่เป็นที่ยอมรับหรือเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้ตั้งชื่อกับผู้อ่านพบชื่อนั้น เช่น

การตั้งชื่อคน จะเป็นคำสั้น ๆ ไม่กี่พยางค์เป็นที่รวมมโนทัศน์กว้างไกลของพ่อแม่ และสังคมที่มอบให้เด็กเกิดใหม่ ด้วยมีความเชื่อว่าเด็กคนนั้นจะเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ที่ดีสมชื่อ

การตั้งชื่อภาพยนตร์ เป็นการรวมความคิดเกี่ยวกับภาพยนตร์เรื่องนั้น นำเสนอด้วยถ้อยคำสั้น ๆ โดยคาดว่าผู้อ่านพบชื่อภาพยนตร์จะสามารถคาดเดาแนวเรื่องของภาพยนตร์ได้จากชื่อเรื่องดังกล่าว ทั้งผู้ตั้งชื่อและผู้อ่านจำเป็นต้องคาดเดามโนทัศน์ของกันและกัน ผู้ตั้งชื่อคาดเดาโดยอาศัยแนวเรื่องและการวิเคราะห์ผู้อ่าน ผู้ดูภาพยนตร์ และผู้อ่านพบผู้ดูภาพยนตร์ ผู้ตั้งชื่อซึ่งรวบรวมแนวคิดมาจากเนื้อเรื่องอีกต่อหนึ่ง อย่างไรก็ตามทั้งผู้ตั้งชื่อและผู้ดูภาพยนตร์ ต้องคำนึงถึงสังคมสภาพแวดล้อมและโอกาสที่ภาพยนตร์นั้น ๆ ปรากฏด้วย

ศไลทิพย์ จารุภูมิ (2554 อ้างใน ปัทมา เรืองศรี , 2547) กล่าวไว้ว่า ชื่อ เป็นสิ่งเบื้องต้นที่ใช้สื่อความหมาย คนไทยจึงให้ความสำคัญเกี่ยวกับการตั้งชื่อมาก ไม่ว่าจะเป็นชื่อบุคคล ชื่อสินค้า ชื่อภาพยนตร์ ล้วนต้องผ่านการคิดสร้างสรรอย่างพิถีพิถันภายใต้กฎเกณฑ์ว่าต้อง สื่อความหมาย และเครื่องมือที่ใช้สื่อความหมายที่สำคัญก็คือ ภาษา มีทั้งภาษาถ้อยคำ (วัจนภาษา) และภาษาที่ไม่ใช้ถ้อยคำ (อวัจนภาษา) ซึ่งต้องเป็นที่เข้าใจระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร การตั้งชื่อมักจะมีกฎเกณฑ์บางประการที่ยึดถือร่วมกันอยู่ อย่างเช่น การตั้งชื่อภาพยนตร์ก็มีกฎเกณฑ์หลัก ๆ ที่ยึดถือร่วมกันซึ่งก็คือ 1. ชื่อภาพยนตร์คนบอกมโนทัศน์ของเรื่องเพื่อให้ผู้ชมสามารถคาดเดาแนวเรื่องของภาพยนตร์ได้จากชื่อเรื่อง 2. ชื่อภาพยนตร์ให้สะดุดความสนใจเพื่อเป็นการกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของผู้ชมว่าภาพยนตร์เรื่องนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร

การตั้งชื่อเป็นถ้อยคำกลุ่มหนึ่ง ตามหลักความคิดที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ชื่อเป็นสิ่งที่ใช้สื่อความหมายโดยสะท้อนผ่านการคิด และเป็นที่ยอมรับหรือเข้าใจกันระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร

อัครา บุญทิพย์ (2535 : 73 – 74) อธิบายเกี่ยวกับการตั้งชื่อเรื่องสรุปได้ว่า การตั้งชื่อเรื่องเป็นการช่วยให้ผู้เขียนจำกัดขอบเขตของเรื่องได้รัดกุมชัดเจน และจูงใจให้ผู้อ่านสนใจเรื่อง ดังนั้นผู้เขียนต้องพยายามตั้งชื่อเรื่องให้น่าสนใจโดยคำนึงถึงหลัก ดังนี้

ปัทมา เรืองศรี (2547) ได้ศึกษา กลวิธีการตั้งชื่อรายการโทรทัศน์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการตั้งชื่อรายการโทรทัศน์ วิเคราะห์การใช้ภาษาในการตั้งชื่อรายการโทรทัศน์ ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ชื่อรายการโทรทัศน์ประเภทข่าว พบว่า วิธีการตั้งชื่อที่ใช้ คือ การตั้งชื่อโดยระบุคำว่า “ข่าว” ปรากฏอยู่ในชื่อรายการ การบอกลักษณะพิเศษ เป็นการบอกถึงลักษณะเด่นของข่าวที่นำเสนอว่าข่าวนั้นมีจุดเด่นที่น่าติดตามตรงไหน เช่น ข่าวด่วนประจำวัน การระบุเวลา เป็นการบอกระยะเวลาที่รายการทำการแพร่ภาพ และบอกช่วงเวลาแพร่ภาพของรายการ การบอกเนื้อหา เป็นการบอกถึงข้อมูลเบื้องต้นของรายการว่าจะนำเสนอเรื่องใดเป็นหลัก เช่น เรื่องเศรษฐกิจ เรื่องเยาวชน ส่วนการใช้ภาษาชื่อรายการข่าว มีการใช้คำสัมผัสในการตั้งชื่อรายการข่าว โดยพบทั้งคำสัมผัสสระและคำสัมผัสพยัญชนะ การใช้คำความหมายตรง คือคำว่า “ข่าว” ในการระบุประเภทรายการ การใช้คำที่มีความหมายเป็นนัย เป็นการใช้คำที่สื่อความหมายให้ผู้ชมเข้าใจ หรือรู้สึกนึกคิดว่าเป็นรายการข่าว การใช้คำแสดงลักษณะที่สำคัญของข่าว เป็นการใช้คำที่แสดงถึงจุดเด่น และลักษณะที่น่าสนใจของข่าว

2. การวิเคราะห์ชื่อรายการโทรทัศน์ประเภทความรู้และสารคดี พบว่า วิธีการตั้งชื่อรายการความรู้และสารคดีที่ใช้ คือ การตั้งชื่อโดยระบุคำว่า “สารคดี” ปรากฏอยู่ในชื่อรายการ การบอกเนื้อหา เป็นการบอกข้อมูลเบื้องต้นของรายการโดยใช้คำที่มีความหมายตรง ใช้คำที่เกี่ยวเนื่องกับเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอ และการใช้คำที่ไม่เกี่ยวเนื่องกับเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอ ส่วนการใช้ภาษา

ในชื่อรายการความรู้และสารคดี มีการใช้สัมผัสทั้งการสัมผัสสระและสัมผัสพยัญชนะ การซ้ำคำ เพื่อทำให้เกิดความสละสลวยของชื่อรายการ การใช้คำซ้ำ พบว่ามีการซ้ำคำแบบต่อเนื่อง และการซ้ำคำเป็นจังหวะ การย่อคำ เป็นการใช้คำย่อที่ใช้กันอยู่ทั่วไป เช่น เพื่อความสะดวกในการเขียน การใช้สำนวน มีการใช้สำนวนเดิม สำนวนดัดแปลง และสำนวนใหม่ การใช้คำต่างประเทศ พบว่าสวนใหญ่เป็นคำภาษาอังกฤษ ลักษณะที่ใช้มีการใช้คำต่างประเทศล้วน และมีการใช้คำต่างประเทศประกอบกับคำไทย การใช้คำเชื่อม พบว่ามีการใช้คำว่า “เพื่อ สู่ แห่ง กับ” เพื่อความสมบูรณ์ของชื่อรายการ การใช้คำพ้อง พบว่า มีการใช้คำทั้งคำพ้องรูปและพ้องเสียง การใช้คำอุปลักษณ์ เป็นการใช้คำเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นภาพเพื่อที่จะสามารถเข้าใจชื่อรายการได้ง่ายขึ้น การใช้คำรุนแรง เป็นการตั้งชื่อรายการโดยใช้คำรุนแรงเพื่อทำให้ชื่อรายการน่าสนใจ

3. การวิเคราะห์ชื่อรายการโทรทัศน์ประเภทบันเทิง พบว่า วิธีการตั้งชื่อรายการบันเทิงที่ใช้การตั้งชื่อโดยระบุคำว่า “บันเทิง” ปรากฏอยู่ในชื่อรายการ การบอกเนื้อหา เป็นการใช้คำที่มีความหมายตรง และการใช้คำที่เกี่ยวเนื่องกับเนื้อหา เพื่อใช้ในการบอกผู้ชมให้ทราบว่ามีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องใด นอกจากนี้ยังมีการใช้คำที่ไม่เกี่ยวเนื่องกับเนื้อหาที่นำเสนอ ซึ่งในรายการบันเทิงได้มีการนำมาใช้มากกว่าในรายการประเภทอื่น การบอกรูปแบบ เป็นวิธีการตั้งชื่อที่นำมาใช้เฉพาะในรายการบันเทิง โดยมีการใช้คำที่มีความหมายตรง และการใช้คำที่ตีความได้ในการบอกถึงรูปแบบการนำเสนอ การบอกลักษณะพิเศษ เป็นวิธีการตั้งชื่อรายการบันเทิงที่ผู้ผลิตต้องการนำเสนอความโดดเด่นของรายการที่แตกต่างจากรายการอื่น การระบุเวลาการออกอากาศ เป็นวิธีการตั้งชื่อรายการโดยการบอกวัน หรือ เวลา ที่รายการออกอากาศ เพื่อให้ผู้ชมเลือกชมได้ตามความต้องการ ส่วนการใช้ภาษาในชื่อรายการโทรทัศน์ประเภทบันเทิง มีการใช้สัมผัส เป็นการใช้สัมผัสสระและสัมผัสพยัญชนะเพื่อความไพเราะของชื่อรายการและสะดวกต่อการจดจำ การใช้คำเลียนเสียง เป็นการใช้คำเพื่อให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกคล้อยตาม และเกิดความน่าสนใจของชื่อรายการ การซ้ำคำ เป็นการซ้ำคำแบบต่อเนื่องและการซ้ำคำเป็นจังหวะ เพื่อให้เกิดความสละสลวยของชื่อรายการ การซ้อนคำ เป็นการซ้อนเพื่อเสียงและการซ้อนเพื่อความหมาย เพื่อให้ความไพเราะและจดจำชื่อรายการได้ง่าย การใช้สำนวน เป็นการใช้สำนวนเดิม สำนวนดัดแปลง และสำนวนใหม่ การใช้คำต่างประเทศ พบว่าส่วนใหญ่เป็นคำภาษาอังกฤษ ลักษณะที่ใช้มีการใช้คำต่างประเทศล้วน และมีการใช้คำต่างประเทศประกอบกับคำไทย การใช้คำเชื่อม พบว่ามีการใช้คำว่า “เพื่อ สู่ กับ จาก” เพื่อความสมบูรณ์ของชื่อรายการ การใช้คำภาษาถิ่น เป็นการตั้งชื่อโดยใช้ภาษาถิ่นใต้ การใช้คำอุปลักษณ์ เป็นการใช้คำเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นภาพเพื่อที่จะสามารถเข้าใจชื่อรายการได้ง่ายขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นสรุปได้ว่า ชื่อรายการโทรทัศน์จะมีการระบุประเภทของรายการ ปรากฏอยู่ในชื่อรายการ มีการบอกลักษณะพิเศษ การระบุเวลา การบอกเนื้อหา และ

การใช้ภาษา เช่น การใช้คำสัมผัส การซ้ำคำ การใช้สำนวน และการใช้คำภาษาอังกฤษ เป็นต้น ซึ่งจะนิยมชื่อตั้งชื่อรายการเป็นภาษาอังกฤษ ทำให้รู้สึกถึงความทันสมัยและความเป็นสากลของรายการ

นอกจากนี้ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้คำในลักษณะต่าง ๆ มีปรากฏดังนี้

1. การใช้คำสัมผัสคล้องจอง

นววรรณ พันธุเมธา (2539 : 83) กล่าวว่า คำต่าง ๆ ในภาษาอาจมีเสียงคล้ายกันบางประการ เช่น พยัญชะต้นเหมือนกัน สระเหมือนกัน หรือตัวสะกดเหมือนกัน คำที่พยัญชนะต้นเหมือนกันเมื่อใช้ในบทร้อยกรองจะถือว่าสัมผัสอักษร ส่วนคำที่สระและตัวสะกดเหมือนกันจะถือว่าสัมผัสสระ คำที่สัมผัสอักษรและสัมผัสสระนิยมใช้กันมากในบทร้อยกรองถือกันว่าทำให้บทร้อยกรองไพเราะขึ้น ไม่เพียงแต่บทร้อยกรองเท่านั้นในร้อยแก้วก็นิยมใช้คำสัมผัสเหมือนกันในข้อเขียนชนิดพรรณนาโวหาร มักจะมีสัมผัสสระระหว่างวรรคเพื่อความไพเราะ

ชาลี คงฤทธิ์ (2545 : 86) สามารถสรุปการใช้คำคล้องจองได้ว่า การใช้คำที่มีเสียงคล้องจองกัน เป็นการจงใจเลือกสรรคำมาใช้ โดยคำนึงถึงเสียงมากกว่าความหมาย ซึ่งผู้เขียนข่าวเจตนาเลือกใช้คำที่มีเสียงคล้องจอง ทำให้ผู้อ่านรู้สึกสะดุด เมื่ออ่านออกเสียงข้อความนั้นจะมีจังหวะหรือท่วงทำนองที่ไพเราะ

การใช้คำคล้องจอง หมายถึง การใช้คำที่มีเสียงรับ สัมผัสกน ทั้งสระและพยัญชนะ (บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 4, 2552 : 88) สัมผัสสระหมายถึงคำ สองคำที่อยู่ใกล้กนั มีเสียงสระเดียวกน และเสียงพยัญชนะท้ายเดียวกัน ส่วนสัมผัสอักษรหมายถึง คำที่มีเสียงพยัญชนะต้นเดียวกัน การใช้คำคล้องจองนี้จะทำให้เกิดจังหวะ เป็ นวิธีการสร้างความ น่าสนใจ ความสนุกสนานให้แก่ผู้อ่าน และยังทำให้ผู้อ่านจดจำข่าวนั้นได้ง่ายขึ้นอีกด้วย

2. การใช้คำภาษาต่างประเทศ

วลัยลักษณ์ ชาญชญานนท์ (2541 : 40) ได้กล่าวว่า การใช้คำภาษาต่างประเทศโดยตรง คือ ไม่มีการถ่ายถอดเสียง หรือถอดตัวอักษรเป็นภาษาไทย เช่น EXCALIBUR ซึ่งหมายถึง ดาบอาญาสิทธิ์ คำว่า SWEET HEART หมายถึง หวานใจ เป็นต้น คำเหล่านี้แม้จะมีคำแปลภาษาไทย แต่ผู้เขียนก็ยังคงใช้คำภาษาต่างประเทศในลักษณะที่คงตัวอักษรเดิมไว้

5. การใช้คำทับศัพท์

บุญเสริม ฤทธาภิรมย์ (2522 : 5) ได้กล่าวว่า คำทับศัพท์ คือ การยืมคำมาใช้ในแบบทับศัพท์ โดยการถ่ายทอดเสียงคำภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย การเลียนแบบเสียงอักษรของแต่ละภาษาให้ตรงกัน หรือใกล้เคียงกัน หรืออาจจะเปลี่ยนเสียงเสียใหม่ตามความสะดวกในการออกเสียงและการสะกดคำในภาษาไทย

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2516 : 15) ได้จำแนกลักษณะการทับศัพท์ไว้ 3 ประการดังนี้

1. การทับศัพท์โดยตรง เป็นการทับศัพท์แบบถ่ายเสียงอักษรมาตัวต่อตัว พยายามเลียนเสียง

อักษรของแต่ละภาษาให้ตรงกันหรือใกล้เคียงกันมากที่สุด เช่น ฟุตบอล วิว ไมล์ ตัน ดีกรี ฯลฯ

2. การทับศัพท์โดยการตัดเสียงหรือเปลี่ยนเสียง เพื่อความสะดวกในการออกเสียง และการสะกดในภาษาไทย เช่น เหยือก (jug) เซ็น (sign) ฯลฯ

3. การทับศัพท์โดยการถอดออกเป็นคำใหม่ แปลเอาความ ได้แก่ การแปลเป็นคำใหม่โดยพยายามรักษาเค้าความหมายตามรากศัพท์เดิมไว้ เช่น telephon เป็นโทรศัพท์ television เป็นโทรทัศน์

สุนันท์ อัญชลีนุกูล (2562: 75) ได้กล่าวว่า การทับศัพท์ หมายถึง การนำเอาคำภาษาอื่นมาใช้สื่อความหมายโดยการถ่ายเสียตัวอักษรทุกตัวเป็นอักษรไทยที่มีเสียงใกล้เคียงกับคำเดิมมากที่สุด แต่เนื่องจากระบบเสียงของภาษาต่าง ๆ ย่อมต่างกัน การถ่ายเสียงจึงมีการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับระบบเสียงของภาษาต่าง ๆ ย่อมต่างกัน การถ่ายถอดเสียงจึงมีการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับระบบเสียงของภาษาที่นำศัพท์นั้นมาใช้การทับศัพท์ในภาษาไทย โดยเฉพาะการทับศัพท์ที่ใกล้เคียงศัพท์เดิม

กาญจนา นาคสกุล (2521 : 47-53) สามารถสรุปเนื้อหาการใช้คำที่มาจากภาษาต่างประเทศดังนี้

ปัจจุบัน คำที่มาจากภาษาต่างประเทศมีใช้ปะปนอยู่ในภาษาไทยเป็นจำนวนมาก อาจเห็นได้จากสื่อโทรทัศน์ อินเตอร์เน็ต หรือการพูดคุยในชีวิตประจำวัน ซึ่งคำที่มาจากภาษาต่างประเทศมีวิธีใช้ 2 วิธี คือ

1. การใช้ศัพท์ภาษาอังกฤษตามศัพท์บัญญัติ เช่น Applied (การประยุกต์) Education (การศึกษา) Workshop (โรงฝึกงาน)

2. การใช้คำภาษาอังกฤษแบบทับศัพท์ ส่วนใหญ่มักจะเลียนเสียงให้เหมือนคำเดิม ตัวอย่างเช่น Note ใช้ทับศัพท์ว่า โน้ต

3. การใช้คำภาษาถิ่น

เปรมจิต ชนะวงศ์ (2545 : 2) ได้นิยามว่า ภาษาถิ่น หมายถึง ภาษาย่อยของภาษาที่ใช้พูดอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงหรือวิวัฒนาการของโครงสร้างของภาษาในเรื่องเสียง คำ ประโยค และความหมาย ทำให้ภาษาในแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน แต่ไม่แตกต่างกันในลักษณะที่ทำให้เป็นภาษาคนละภาษา

กาญจนา นาคสกุล (2525) กล่าวถึงภาษาถิ่นไว้ว่า ภาษาที่ใช้อยู่ในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งของประเทศ ในประเทศไทย ซึ่งประกอบไปด้วยถิ่นต่าง ๆ คือ ภาษาถิ่นใต้ ภาษาถิ่นกลาง และภาษาถิ่นเหนือ และมีลักษณะบางอย่าง ผิดเพี้ยนไปจากภาษากลางหรือภาษามาตรฐาน เช่นการออกเสียงและความหมาย

คำภาษาถิ่น หมายถึง ภาษาที่ใช้พูดติดต่อสื่อสารกันตามท้องถิ่นต่าง ๆ สื่อความหมายเข้าใจกันในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งแต่ละถิ่นอาจพูดแตกต่างกันไปจากภาษาไทยมาตรฐาน ทั้งในด้านเสียง คำ และการเรียงคำบ้าง แต่ความหมายยังคงเดิม

4. การใช้คำสแลง

สมพร มันตะสูตร (2525 : 85) ได้กล่าวถึงคำสแลงไว้ว่า ถ้อยคำที่นำมาใช้ให้ความหมายคลาดเคลื่อนไปจากเดิม บางครั้งเรียกว่า คำคะนอง นิยมใช้กันในวัยรุ่น เพื่อความโก้เก๋ มีความผิดแปลกจากการใช้คำปกติทั้งด้านเสียงและความหมาย นิยมใช้ในภาษาพูดมากกว่าภาษาเขียน ในภาษาเขียนนั้นหากจะพบก็จะพบในภาษาที่ไม่เป็นแบบแผน และภาษาหนังสือพิมพ์ในคอลัมภ์ที่ไม่ใช่วิชาการ

สนั่น ปัทมะทิน (2535 : 121) ได้อธิบายถึงคำสแลงไว้ว่า คำสแลง ตามความหมายของคำภาษาอังกฤษว่า Slang เช่น คำว่า ซิ่ง เช็ก บิล ตุ๊ด ทอม ชักว่าว ออกลาย เบรกแตก ชักดาบ นักตบลูกยาง ดัดหลัง ฯลฯ คำเหล่านี้นำมาใช้ในภาษาพูดหรือภาษาปากกันอย่างแพร่หลาย บางคำก็คงอยู่ในวงการพูดได้นาน เช่น คำว่า “เซ็ง” เพราะคำนี้สื่อความหมายได้ใกล้เคียงกับความรู้สึกที่แสดงออกและ “เต๊ะจุ๊ย” สื่อความหมายว่าทำท่าทางให้เห็นว่าเป็นคนใหญ่คนโต เป็นต้น แต่บางคำก็คงอยู่ได้ไม่นาน

ธนิสร บัณฑิตภักดิ์ (2548 : 4) ได้อธิบายความหมายของสแลงว่า เป็นถ้อยคำที่ใช้สร้างความเข้าใจเฉพาะกลุ่มหรือใช้กันในระยะเวลาหนึ่ง ส่วนใหญ่ใช้ในภาษาพูดโดยอาจมีลักษณะแตกต่างทางด้านเสียง รูปคำ หรือความหมายแตกต่างไปจากภาษามาตรฐาน และใช้เพื่อสื่อความหมายเชิงอารมณ์ ความหมายเฉพาะหรือเพื่อให้เกิดภาพพจน์ใหม่ ๆ

5. การใช้คำซ้ำ

บรรจบ พันธุเมธา (2521 : 102-103) ได้นิยามว่า “คำซ้ำ” คือ คำคำเดียวกัน นำมากล่าว 2 ครั้ง มีความหมายเน้นหนักหรือบางทีต่างกันไปกับคำเดี่ยวเพียงคำเดียว จึงถือว่าเป็นคำสร้างใหม่ มีความหมายใหม่ ทำนองเดียวกับคำซ้อน ต่างกันก็แต่เพียงคำซ้ำใช้คำคำเดียวกันซ้อนกันเท่านั้น และเพื่อให้รู้ว่าคำที่กล่าว 2 ครั้งนั้นเป็นคำซ้ำ ไม่ใช่คำเดี่ยว ๆ เรียงกัน จึงต้องคิด เครื่องหมายกำกับไว้ในภาษาไทยใช้ ไม้ยมก แทนคำท้ายที่ซ้ำกับคำต้น (ยมกแปลว่า คู่ ไม้ยมกจึงใช้สำหรับคำซ้ำที่มาเป็นคู่ ๆ กันเท่านั้น หาใช่มีไว้แทนคำอื่น ๆ ที่มีเสียง เดียวกันทุกคำไปไม่) หากไม่ใช้ไม้ยมกจะทำให้สังเกตยากว่า คำใดเป็นคำเดี่ยว คำใด เป็นคำซ้ำ เช่น ชาวนาใส่เสื้อดำดำดำนา

สุนันท์ อัญชลีนุกูล (2562 : 24) ได้กล่าวว่า “คำซ้ำ” ในภาษาไทยเกิดจากการนำคำ ๆ เดียวกันมาซ้ำกัน บางครั้งเวลาออกเสียงจะมีการลงน้ำหนักเสียงที่คำใดคำหนึ่งในคำซ้ำ การลงน้ำหนักเสียงมีผล ต่อความหมายของคำซ้ำที่เกิดใหม่ ส่วนการเขียนนิยมใช้เครื่องหมายไม้ยมก (ๆ) แทนการเขียนซ้ำรูปคำเดิม จึงถือว่าคำซ้ำแต่ละคำประกอบด้วยหน่วยคำอิสระ 1 หน่วยคำ และหน่วยคำไม่อิสระ (คือ ไม้ยมก) อีกหนึ่งหน่วยคำ เช่น เพื่อน ๆ มากันหรือยัง เดิน ๆ ยิ้ม ๆ นอน ๆ นั่ง ๆ

นิตยา กาญจนะวรรณ และคณะ (2555 : 76) ได้ให้ความหมายของคำซ้ำไว้ว่า คำซ้ำ คือ คำคำเดียวที่นำมากล่าว 2 ครั้ง เพื่อให้มี ความหมายเน้นหนักขึ้น หรือเพื่อให้มีความหมายต่างจากคำเดียว วิธีสร้างคำซ้ำก็เหมือนกับการสร้างคำซ้อน แต่ใช้คำคำเดียวมาซ้อนกัน โดยมีเครื่องหมายไม้ยมกกำกับ คำที่จะใช้เครื่องหมายไม้ยมก ได้จะต้องเป็นคำซ้ำ ถ้าไม่ใช่คำซ้ำจะใช้ไม้ยมกไม่ได้เพราะอาจจะเป็นคำที่พูดติดต่อกันเป็น ความเดียวกัน แต่เป็นคำคนละประเภท หรือเป็นการพูดซ้ำกันเพื่อเน้นความก็ได้

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งชื่อและการใช้คำ

ขั้นที่ 2 เก็บรวบรวมชื่อช่องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในยูทูบตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2565 ถึง 31 มีนาคม 2565

ขั้นที่ 3 คัดเลือกชื่อช่องท่องเที่ยวที่มีจำนวนผู้กดติดตามตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป และต้องเป็นช่องที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเป็นหลัก

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิดที่ได้กำหนดไว้

ขั้นที่ 5 เรียบเรียงข้อมูลให้เป็นระเบียบด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ นำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นไปตามวัตถุประสงค์มีหัวข้อ มีคำอธิบาย มีการยกตัวอย่างประกอบ จากนั้นจะสรุปผลและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาการตั้งชื่อช่องด้านการท่องเที่ยวในยูทูบ พบว่าชื่อช่องมีลักษณะจำแนกได้ดังนี้

1. จำนวนพยางค์ ความยาวของชื่อเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้ผู้ชมจดจำชื่อช่องได้ง่ายขึ้น ผลการศึกษาพบว่า ชื่อช่องมีจำนวนตั้งแต่ 2 พยางค์จนถึง 13 พยางค์ จำนวนพยางค์ที่พบมากที่สุดคือจำนวน 3 พยางค์ เนื่องจากชื่อ 3 พยางค์ไม่ยาวเกินไป และสามารถเลือกสรรคำมาสื่อความหมายได้เพียงพอ

2. ภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อ ตัวอักษรที่ใช้ตั้งชื่อช่องปรากฏตัวอักษร 2 ภาษาได้แก่ อักษรภาษาไทยและอักษรภาษาอังกฤษ

2.1 การใช้อักษรไทย เนื่องจากเป็นช่องท่องเที่ยวที่พูดภาษาไทย กลุ่มผู้ชมหลักเป็นคนไทย จึงมีการใช้อักษรไทยตั้งชื่อช่อง มีลักษณะย่อย 2 ประการ คือ

2.1.1 ชื่อช่องเป็นภาษาไทยและเขียนด้วยตัวอักษรไทย เช่น “ละ วาง ทาง”

2.1.2 ชื่อช่องใช้อักษรไทยเขียนภาษาอังกฤษ เช่น อันแน่ออนทัวร์ มีการเขียนคำภาษาอังกฤษ on tour เป็นภาษาไทย

2.2 การใช้อักษรภาษาอังกฤษ มีการใช้อักษรภาษาอังกฤษเขียนคำภาษาต่าง ๆ เช่น ภาษาไทย ภาษาญี่ปุ่น และภาษาอังกฤษ

2.2.1 ชื่อช่องภาษาไทยเขียนด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษ เช่น ท่องเที่ยวสะดุดตา Sadoodta มีการเขียนคำว่า สะดุดตาซ้ำเป็นภาษาอังกฤษ

2.2.2 ชื่อช่องภาษาอังกฤษและเขียนด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษ พบชื่อช่องลักษณะนี้จำนวนมาก เนื่องจากภาษาอังกฤษสามารถใช้สร้างความสนใจจากผู้ชมที่เป็นชาวต่างชาติได้ ช่วยให้ผู้ชมที่เป็นชาวต่างชาติเข้ามาชมได้ บางช่องอาจจะมีการเพิ่มคำบรรยายภาษาอังกฤษไว้ในคลิปวิดีโอด้วย เช่น gooddayontube, Go Went Go

2.2.3 ชื่อช่องเป็นภาษาต่างประเทศและเขียนด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษ เช่น ภาษาญี่ปุ่น แต่เขียนด้วยภาษาอังกฤษ เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่อ่านภาษาญี่ปุ่นไม่ออก การใช้ภาษาอังกฤษมาเขียนคำภาษาญี่ปุ่นช่วยให้คนไทยอ่านได้ง่ายขึ้น เช่น WasabiTV คำว่า Wasabi เป็นคำภาษาญี่ปุ่น หมายถึงเครื่องปรุงรสเผ็ดร้อนที่คนไทยส่วนใหญ่รู้จักกันดี การเขียนคำนี้เป็นภาษาอังกฤษช่วยให้อ่านง่าย และเป็นคำที่มีความหมายสื่อถึงความเป็นญี่ปุ่น หรือชื่อช่อง Gaijin Trip แบกเป้เที่ยวคนเดียว คำว่า gaijin เป็นภาษาญี่ปุ่นแปลว่า ชาวต่างชาติ คนนอก หากเขียนด้วยภาษาญี่ปุ่น คนไทยน้อยคนจะสามารถอ่านออก การใช้ตัวอักษรภาษาอังกฤษมาเขียนด้วยการถอดเสียง จึงช่วยให้ผู้ชมคนไทยอ่านคำนี้ได้ง่ายและจดจำได้

ชื่อช่องที่ใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษรวมกันมีหลายช่อง โดยมักจะเขียนคำภาษาอังกฤษด้วยอักษรภาษาอังกฤษและเขียนคำภาษาไทยด้วยอักษรไทย เป็นการผสมผสานที่ต้องการสื่อสารความหมายทั้งสองภาษาไว้ในชื่อ เช่น “Sneak Out หนีเที่ยว” เป็นชื่อช่องที่เขียนคำภาษาอังกฤษว่า sneak out และแปลเป็นภาษาไทยว่า หนีเที่ยว หรือชื่อช่อง “พวกเราไปjourneyมา” โดยใช้คำว่า journey เขียนด้วยภาษาอังกฤษ ส่วนคำอื่นๆ เป็นภาษาไทย สร้างความน่าสนใจให้กับชื่อช่อง

3. การตั้งชื่อโดยมีคำที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง จากข้อมูลพบคำที่เกี่ยวข้องการเดินทางได้แก่คำว่า ทาง นักเดินทาง ท่องเที่ยว ไป ไปเที่ยว พาไป พาเที่ยว คำภาษาอังกฤษ ได้แก่คำว่า journey trip travel go went เช่น ชื่อช่อง “Go Went Go” “Beerทริป” “อาสาพาไปหลง” “บอลพาเที่ยว”

4. การตั้งชื่อโดยดัดแปลงวลีหรือสำนวน เป็นการนำเอาวลีหรือสำนวนเดิม มาดัดแปลงโดยใช้คำที่เสียงใกล้เคียงกันมาแทนที่บางคำ เพื่อให้เกิดความน่าสนใจและจดจำได้ง่ายเพราะสามารถเทียบเคียงกับวลีหรือสำนวนที่คนทั่วไปคุ้นเคย เช่น ชื่อช่อง “ละ วาง ทาง” เป็นช่องท่องเที่ยวที่ดัดแปลงจากวลี “ระหว่างทาง” ซึ่งมีความหมายที่เชื่อมโยงถึงการเดินทาง โดยดัดแปลงคำที่มีเสียง

ใกล้เคียงกันคือ คำว่า “ระหว่าง” ดัดแปลงเป็นคำว่า “ละวาง” ซึ่งมีเสียงใกล้เคียงกันมากแต่มีความหมายที่แตกต่างกัน เจ้าของช่องต้องการที่จะให้ชื่อช่องมีความหมายหมายถึง การปล่อยวาง จึงใช้คำว่า ละวาง โดยเชื่อมโยงถึงการเดินทางที่ช่วยให้รู้สึกถึงการปลดปล่อย การไม่ยึดติดกับสิ่งต่าง ๆ และต่อท้ายด้วยคำว่าทาง เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของการเดินทาง

5. การตั้งชื่อโดยใช้ชื่อบุคคล ชื่อบุคคลเป็นชื่อของเจ้าของช่อง ส่วนใหญ่เป็นชื่อเล่น และอาจจะมีการดัดแปลงเสียงของชื่อให้น่าสนใจขึ้น เช่น ช่อง BBRun มาจากชื่อเล่นของเจ้าของช่องคือ บี จึงนำมาเพิ่มเสียงเป็น BB หรือชื่อช่อง Beerทริป มาจากชื่อเล่นของเจ้าของช่อง คือชื่อ beer (เบียร์)

6. การใช้คำขยาย คำขยายที่มีความหมายเสริมคำเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อสื่อถึงความสนุกสนานของการท่องเที่ยว เช่น ท่องเที่ยวสะดุดตา มีการใช้คำว่า “สะดุดตา” มาขยายคำว่า “ท่องเที่ยว” สื่อความหมายว่าสถานที่ท่องเที่ยวนั้นมีความสวยงามหรือบรรยายกาศโดดเด่นน่าที่สนใจมาก

7. การใช้คำแสดงเชื้อชาติหรือท้องถิ่น เช่น ชื่อ โอปอ – OPER DER มีการเขียนคำว่า DER ซึ่งหมายถึง เด้อ ที่เป็นคำลงท้ายในภาษาอีสานเพื่อบ่งบอกถึงความเป็นชาวอีสานของเจ้าของช่อง หรือ WasabiTV โดยใช้คำว่า wasabi ซึ่งเป็นชื่อส่วนประกอบของอาหารที่มีชื่อเสียงของญี่ปุ่น คำนี้จุงเป็นคำที่ใช้บ่งบอกเชื้อชาติของเจ้าของช่องซึ่งเป็นชาวญี่ปุ่นและทำรายการท่องเที่ยวนำเสนอให้กับผู้ชมชาวไทย

8. การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น Tourkapkap มีการใช้คำว่า ก๊าบๆ เป็นคำเลียนเสียงร้องของเป็ด ใช้สื่อสารถึงความสนุกสนานในการท่องเที่ยว

9. การบ่งบอกรูปแบบของการท่องเที่ยว ช่องท่องเที่ยวที่ต้องการนำเสนอรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ประจำตัว เช่น การเดินทางท่องเที่ยวคนเดียว การเดินทางท่องเที่ยวด้วยยานพาหนะเฉพาะอย่าง การเดินทางแบบ backpacker ดังเช่นชื่อช่อง “I Roam Alone” แสดงถึงการท่องเที่ยวเพียงลำพัง หรือ Bestie Wanderer คู่ซี้ตะลอนโลก เป็นชื่อช่องที่บ่งบอกว่าเป็นการท่องเที่ยว 2 คน Backpaeger อ่านเป็นภาษาไทยว่า แบกเป้เก้อ เป็นการเลี่ยนเสียงคำว่า backpacker แสดงลักษณะการท่องเที่ยวแบบเน้นผจญภัยแบกเป้ท่องเที่ยว

อภิปรายผล

ชื่อช่องท่องเที่ยวในยูทูบมีทั้งลักษณะการตั้งชื่อที่แสดงลักษณะที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ลักษณะที่คล้ายคลึงกันคือ ชื่อช่องมักจะมีคำที่แสดงถึงการท่องเที่ยว เพื่อให้ผู้ชมเข้าใจได้ง่ายว่าช่องนี้เป็นช่องท่องเที่ยว รวมถึงสอดคล้องกับการคำสืบค้น เมื่อผู้ชมใช้การค้นคำมักจะพิมพ์คำว่าเที่ยว trip คำเหล่านี้จะปรากฏในการสืบค้นได้ง่าย อีกลักษณะหนึ่งคือ ชื่อที่แตกต่าง การใช้คำที่แตกต่างจากช่องอื่นมักจะแสดงอัตลักษณ์ของเจ้าของช่อง เพื่อสร้างให้แตกต่างจากช่องอื่น ๆ ช่วยให้ผู้ชมจดจำชื่อช่อง

ได้ เช่น การใช้ชื่อของเจ้าของช่อง หรือการใช้คำแสดงเชื้อชาติหรือท้องถิ่น ช่วยสร้างเอกลักษณ์ของช่อง

การตั้งชื่อช่องมีความสำคัญสำหรับผู้ที่ต้องการทำช่องยูทูบ เพราะมีส่วนในการจดจำและสืบค้น ผู้ที่สนใจทำช่องยูทูบจึงคิดและสร้างสรรค์ชื่อช่องของตนเองให้เหมาะสมกับรูปแบบของช่องของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ผลการศึกษาจากงานวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการตั้งชื่อช่องหรือรายการด้านการท่องเที่ยวได้ โดยที่ผู้ที่สนใจทำช่องการท่องเที่ยว สามารถใช้ลักษณะต่าง ๆ มาประกอบเป็นชื่อช่องของตนเอง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป แนวทางในการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อศึกษาการตั้งชื่อช่องรายการเฉพาะประเภทในยูทูบ เช่น รายการท่องเที่ยวแนวผจญภัยในป่า รายการลึกลับ รายการสืบสวน หรือรายการทำอาหาร ซึ่งกำลังได้รับความนิยม

เอกสารอ้างอิง

ประณาลี เหมเวช. (2560). **อิทธิพลของรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา การสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์และความไว้วางใจที่ส่งผลต่อความตั้งใจมีส่วนร่วมของผู้ใช้โซเชียลมีเดียยูทูบในช่องส่วนตัวของยูทูบเบอร์**. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ปัทมา เรืองศรี. (2547). **กลวิธีการตั้งชื่อรายการโทรทัศน์**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

สุนันท์ อัญชลีนุกูล. (2562). **ระบบคำภาษาไทย**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2516). **หลักภาษาไทย : เรียบเรียงตามหลักสูตรวิชาครูมัธยมตามระเบียบว่าด้วยการสอบ.**

อวยพร พานิช และคณะ. (2543). **ภาษาและหลักการเขียนเพื่อการสื่อสาร.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการลูกเสือของสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่

Scouting Administration's Conditions and Problems of Chiang Mai Municipal Schools

พรรณี เนตรตระสูตร[1] , สายฝน แสนใจพรม[2]
Pannee Nettrasoot and Saiphon Sanjaiprom

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการลูกเสือของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงประเด็นของข้อคำถามในการสัมภาษณ์ ประชากรคือ ผู้กำกับลูกเสือของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวน 11 คน วิเคราะห์เนื้อหาเพื่อจัดหมวดหมู่ของเนื้อหาและนำเสนอเป็นความเรียง ผลการวิจัยพบว่า

สภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการลูกเสือ 1) ด้านการปฏิบัติงานลูกเสือ ยังขาดการดำเนินการประชุมวางแผนอย่างชัดเจน การกำหนดบทบาทในการดำเนินการบริหารงานกิจการลูกเสือของสถานศึกษาขาดการระบุอย่างชัดเจนโดยเฉพาะ ขาดคำสั่งแต่งตั้งการปฏิบัติงานลูกเสืออย่างเป็นระบบ 2) ด้านงานธุรการลูกเสือ มีการดำเนินงานตามที่สำนักงานลูกเสือแห่งชาติกำหนด แต่ยังขาดการดำเนินการเป็นปัจจุบัน ครูผู้ปฏิบัติงานด้านธุรการลูกเสือมีภาระงานการจัดการเรียนการสอนและงานพิเศษอื่น จึงเกิดอุปสรรคในการจัดระบบสารสนเทศและการจัดทำเอกสารด้านงานธุรการลูกเสือที่เป็นปัจจุบัน 3) ด้านหน้าที่และการกำกับดูแลงานลูกเสือ มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ครูรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนในกองลูกเสือตามระดับชั้น แต่ยังพบปัญหาการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมไม่ตรงกับคุณวุฒิทางลูกเสือ รวมถึงการส่งเสริมให้ครูมีคุณวุฒิทางลูกเสือที่สูงขึ้น ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเอง ครูบางส่วนไม่ประสงค์เข้ารับการฝึกอบรม จึงทำให้ขาดการพัฒนาตนเองในด้านกิจการลูกเสือ ตลอดจนการวัดและประเมินผลของการปฏิบัติงานกิจการลูกเสือเป็นการวัดประเมินผลผู้เรียนตามหลักสูตรเท่านั้น ขาดการวัดประเมินผลการปฏิบัติงานกิจการลูกเสือของสถานศึกษา เพื่อนำผลมาปรับใช้ในปีต่อไป

คำสำคัญ : สภาพและปัญหา, การบริหาร, งานกิจการลูกเสือ

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
Email jiabzypannee@gmail.com โทร.085-0305962
[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาเทคนิคการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
Email saiphon_san@cmru.ac.th โทร. 084-6115329

Abstract

This research aimed to study the scouting administration’s conditions and problems of Chiang Mai Municipal schools. Data was gathered by using in-depth interview form. Tool and the exactness of the question in the interview were checked the quality by the experts. The population were eleven scout leaders of Chiang Mai Municipal schools. The content was analyzed and categorized, then presented as an essay. The results showed that,

Scouting administration conditions and problems 1) Scouting operations clearly lacked in planning meeting operations. Determination of the role in the implementation of the school's scouting administration lacked a particularly clear identification and lack of documentary orders to appoint scouting operations systematically. 2)Scouting administrative work was operating as required by the National Scout Organization of Thailand, but lacked of action in current. Scout administrative teachers had teaching workloads and other special tasks. Therefore, there were obstacles in the organization of information systems and the documentation of current scout administrative work. 3) Supervision of scouting work was assigned the roles to teachers responsible for organizing instruction in the Scout division according to the grade level, but also encountered problems determining appropriate roles which did not match scout qualifications. Schools’ administrators encouraged teachers to improve themselves to have higher Scout qualifications, but some teachers did not wish to join training in scouting affairs. The measuring and evaluating the results of Scouting operations was done in course-based only, lack of measurements assessing the school's scouting administration to apply the results in the following year.

Keywords: Conditions and problems, Administration, Scouting

บทนำ

งานลูกเสือเป็นงานที่มุ่งปลูกฝังให้เยาวชนมีระเบียบวินัย มีความรักสามัคคี รู้จักเสียสละ การบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม สังคมและประเทศชาติ นำไปสู่พื้นฐานของวิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งการลูกเสือไทยเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าเป็นประเทศที่มีกิจการลูกเสือที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในโลก เนื่องจากมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุขของคณะลูกเสือแห่งชาติ มีพระราชบัญญัติว่าด้วยลูกเสือเป็นกฎหมายสำคัญ ดังที่พระราโชวาทพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งทรงดำรงพระยศสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ์ฯ พระราชทานแก่คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของสภาลูกเสือแห่งชาติ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2542 ณ พระตำหนักนนทบุรี ความว่า "งานลูกเสือเป็นกิจการที่ได้รับการยอมรับว่ามีระเบียบแบบแผนที่ดี มีประสิทธิภาพในการฝึกฝนเยาวชนให้เป็นคนดี มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ ทั้งมีความเชื่อมั่นในอันที่จะฝึกหัดปรับปรุงตัวเองให้สามารถพึ่งตนเองและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและส่วนรวมได้ ท่านทั้งหลายย่อมซาบซึ้งถึงคุณค่าของกิจกรรมลูกเสือ ตามที่กล่าวมาแล้วเป็นอย่างดี จึงยินดีเข้ามาบริหารงาน และสนับสนุนกิจการลูกเสือ" (สมาคมสโมสรลูกเสืออากาศ, 2552, หน้า 6) นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ ยังให้ความสำคัญกับกิจการของลูกเสือ โดยได้กำหนดให้เป็นนโยบายสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้ยึดเป็นกรอบการดำเนินงานในการจัดทำแผน พร้อมทั้งขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการศึกษาให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพในทุกมิติ โดยมีจุดเน้นในด้านการพัฒนาการศึกษาเพื่อความมั่นคง โดยมุ่งปลูกฝังผู้เรียนให้มีหลักคิดที่ถูกต้องด้านคุณธรรม จริยธรรม และเป็นผู้มีความพอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา โดยใช้กระบวนการลูกเสือและยุวกาชาด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562, หน้า 3)

สถานศึกษาในสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 11 โรงเรียน แบ่งออกเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนขนาดกลาง เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และโรงเรียนขนาดใหญ่ เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการปฏิบัติงานกิจการลูกเสือในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ มีลูกเสือ 3 ประเภทคือ ลูกเสือสำรอง ลูกเสือสามัญ ลูกเสือสามัญ รุ่นใหญ่ ที่มีจำนวนมากขึ้นในทุกปีการศึกษา ในการปฏิบัติงานส่วนใหญ่จะมีการมอบหมายงานให้กับผู้กำกับลูกเสือแต่ละประเภท คือ ผู้กำกับลูกเสือสำรอง ผู้กำกับลูกเสือสามัญ ผู้กำกับลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ เป็นผู้ดูแลกิจกรรมลูกเสือ ในปัจจุบันกระบวนการดำเนินงานลูกเสือของสถานศึกษาขึ้นอยู่กับแต่ละโรงเรียน ขาดการวางแผนร่วมกัน ขาดแผนลูกเสือโดยเฉพาะ ซึ่งในการจัดทำแผนของแต่ละสถานศึกษานั้น เป็นการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาในภาพรวมของสถานศึกษาเท่านั้น ยังไม่เคยมีแผนการบริหารงานกิจการลูกเสือโดยตรง จึงทำให้เกิดการบริหารงานกิจการลูกเสือแบบขาดทิศทาง ขาดความต่อเนื่องของกระบวนการลูกเสือ มีรายละเอียดที่ไม่ชัดเจน การจัด

กิจกรรมที่ต่างดำเนินงานในโรงเรียนของตนเอง ไม่เป็นไปตามกระบวนการ หลักการ วัตถุประสงค์และวิธีการของลูกเสือที่สอดคล้องกับข้อบังคับของคณะลูกเสือแห่งชาติ ขาดการปลูกฝังตามเจตนารมณ์ของลูกเสืออย่างแท้จริง เป็นการดำเนินกิจกรรมให้ครบตามองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้ปรากฏในโครงสร้างของหลักสูตรเท่านั้น (โรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน, 2563) ในส่วนของเอกสารธุรการที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ แบบพิมพ์ลูกเสือหรือที่เรียกโดยทั่วไปว่า แบบ ลส. ทั้ง 19 แบบนั้น ถือว่ามีความสำคัญในการดำเนินงานกิจการลูกเสือของสถานศึกษา โดยต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานราชการ หรือหน่วยงานเอกชนต่างๆ แต่กลับพบว่ายังขาดบุคลากรที่มีความชำนาญด้านลูกเสือมารับผิดชอบโดยตรง ผู้กำกับลูกเสือที่ผ่านการฝึกอบรมมานานแล้ว ขาดการเอาใจใส่และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านทักษะและกระบวนการจัดการเรียนการสอนวิชาลูกเสือ

จากสภาพปัญหาและความจำเป็นที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอน ปฏิบัติหน้าที่เป็นรองผู้กำกับกลุ่มลูกเสือของสถานศึกษา มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานกิจการลูกเสือของสถานศึกษา เป็นกรรมการส่วนหนึ่งของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ จึงได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการลูกเสือ ปัญหาและข้อเสนอแนะ ซึ่งผลการวิจัยที่ได้สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานกิจการลูกเสือของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการลูกเสือของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพและปัญหาของบริหารงานกิจการลูกเสือของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยมุ่งศึกษาเนื้อหาด้านกิจการลูกเสือใน 3 ด้าน ดังภาพ

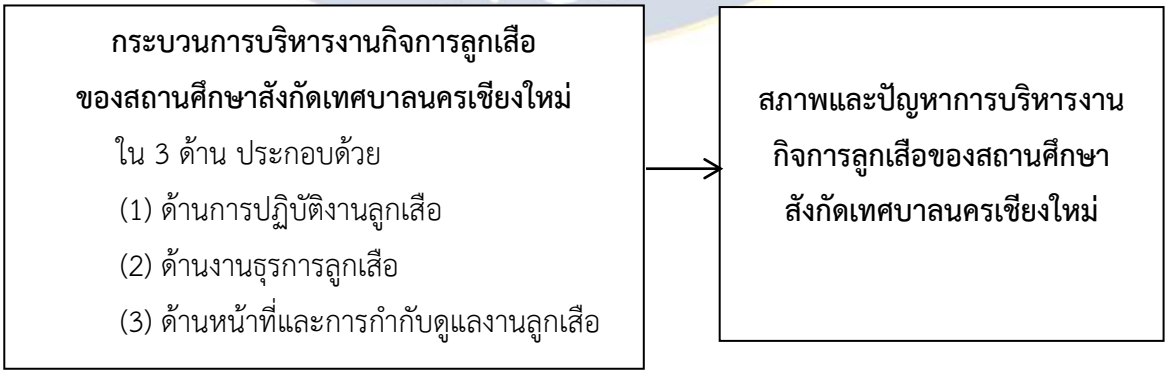

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานกิจการลูกเสือของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการลูกเสือของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ ประกอบด้วย ผู้กำกับลูกเสือของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารงานกิจการลูกเสือของสถานศึกษา และสามารถให้ข้อมูลข้อเสนอแนะในการบริหารงานกิจการลูกเสือของสถานศึกษาได้ จากสถานศึกษาในสังกัด 11 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวมจำนวน 11 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการลูกเสือของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวม จากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้วิธีการสัมภาษณ์รายบุคคล มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ โดยศึกษาและออกแบบการสัมภาษณ์ มีกรอบการสัมภาษณ์ที่กำหนดประเด็นชัดเจน นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงประเด็นของเนื้อหาข้อคำถามในการสัมภาษณ์ เพื่อวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ของแบบสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่ามีค่า +1.00 ทุกประเด็น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการลูกเสือของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลตามประเด็นโดยใช้การสัมภาษณ์เป็นบุคคล (Individual Interview) จากวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ของประชากรจำนวน 11 คน จากสถานศึกษาดังต่อไปนี้ 1) โรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม 2) โรงเรียนเทศบาลวัดท่าสะต่อย 3) โรงเรียนเทศบาลวัดกู่คำ 4) โรงเรียนชุมชนเทศบาลวัดศรีดอนไชย 5) โรงเรียนเทศบาลวัดศรีสุพรรณ 6) โรงเรียนเทศบาลดอกเงิน 7) โรงเรียนเทศบาลวัดป่าแพ่ง 8) โรงเรียนเทศบาลวัดศรีปิงเมือง 9) โรงเรียนเทศบาลวัดพวกช้าง 10) โรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน 11) โรงเรียนเทศบาลวัดหมื่นเงินกอง ในระหว่างวันที่ 21 – 28 กุมภาพันธ์ 2565 แล้วนำผลการสัมภาษณ์จากประชากร 11 คน มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สังเคราะห์ จับประเด็น เรียบเรียงจัดหมวดหมู่ และสรุปสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานกิจการลูกเสือของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นรายบุคคล (Individual Interview) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานกิจการลูกเสือของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยทำการวิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อมูล ระหว่างผู้ให้การสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจัดหมวดหมู่ของเนื้อและนำเสนอเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการลูกเสือของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ สรุปเป็นรายด้าน ดังนี้

1. ด้านการปฏิบัติงานลูกเสือ พบว่าแต่ละสถานศึกษามีคำสั่งแต่งตั้งผู้บังคับบัญชาลูกเสือภายในโรงเรียน โดยเป็นการแต่งตั้งจากสำนักงานลูกเสือจังหวัดเชียงใหม่ การบริหารงานด้านการปฏิบัติงานลูกเสือของสถานศึกษา มีการแต่งตั้งคณะทำงานภายในโรงเรียนตามโครงสร้างการบังคับบัญชาขององค์กร เป็นการกำหนดหน้าที่ในการดำเนินงานของสถานศึกษาในภาพรวม การดำเนินงานในด้านการประชุมสร้างความรู้ความเข้าใจ เพื่อวางเป้าหมายร่วมกัน กำหนดนโยบาย ออกแบบวางแผนการปฏิบัติงานกิจการลูกเสือของสถานศึกษายังขาดการประชุมวางแผนกันอย่างชัดเจน ในส่วนของการดำเนินการในการแต่งตั้งการบังคับบัญชาตามโครงการสร้างการบังคับบัญชาขององค์กร รวมไปถึงการกำหนดบทบาทในการดำเนินการสำหรับการบริหารงานกิจการลูกเสือของสถานศึกษายังขาดการระบุอย่างชัดเจนโดยเฉพาะ ขาดคำสั่งแต่งตั้งการปฏิบัติงานลูกเสืออย่างเป็นระบบ ทั้งนี้แต่ละสถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานกิจการลูกเสือเป็นการเฉพาะเรื่องเป็นรายกิจกรรม เช่น การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนลูกเสือในแต่ละระดับชั้นตามหลักสูตร การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดกิจกรรมเดินทางไกลและอยู่ค่ายพักแรม และการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดกิจกรรมลูกเสือเดย์แคมป์ เป็นต้น

2. ด้านงานธุรการลูกเสือ พบว่าสถานศึกษามีการดำเนินงานด้านงานธุรการลูกเสือ โดยการจัดทำแบบพิมพ์ตามแบบ ลส.1 - ลส.19 ตามที่สำนักงานลูกเสือแห่งชาติกำหนด และมีการดำเนินงานด้านธุรการลูกเสือตามที่หน่วยงานต้นสังกัดร้องขอและกำหนด ทั้งนี้ ในเรื่องของการแต่งตั้งกลุ่ม กอง และผู้บังคับบัญชาลูกเสือในสถานศึกษา สถานศึกษามีการแต่งตั้งกลุ่ม กอง และผู้บังคับบัญชาลูกเสือในสถานศึกษาอย่างถูกต้อง แต่ภายหลังเมื่อมีการโอนย้ายบุคลากรเข้ามา ทางสถานศึกษาขาดการดำเนินการเป็นปัจจุบัน ในด้านการสนับสนุน ส่งเสริม กำหนดให้บุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านธุรการลูกเสือมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องและเหมาะสม ทางสถานศึกษามีผู้รับผิดชอบงานด้านธุรการลูกเสือซึ่งเป็นครูผู้สอน และผู้รับผิดชอบโครงการจัดกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี หรือ

เป็นผู้รับผิดชอบงานด้านกิจการลูกเสือของสถานศึกษาโดยตรง ซึ่งมีภาระงานทางด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาทั่วไปตามปกติและภาระงานพิเศษด้านอื่นด้วย จึงทำให้เกิดอุปสรรคในการจัดระบบสารสนเทศ และการจัดทำเอกสารด้านงานธุรการดำเนินการอย่างไม่เป็นปัจจุบันเท่าที่ควร หากทางโรงเรียนมีห้องลูกเสือเป็นกิจลักษณะ จะทำให้การจัดเก็บเอกสาร การรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ การจัดเก็บแบบพิมพ์เพื่ออำนวยความสะดวกในกองลูกเสือสามารถจัดเก็บได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งในปัจจุบันการดำเนินงานด้านงานธุรการลูกเสือขาดความเป็นระบบและไม่เป็นรูปธรรมเท่าที่ควร

3. ด้านหน้าที่และการกำกับดูแลงานลูกเสือ พบว่าการดำเนินงานเพื่อกำหนดภารกิจขอบข่าย หน้าที่ในการปฏิบัติงานในกองลูกเสือนั้น ทางโรงเรียนได้กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรครูรับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนในกองลูกเสือตามระดับชั้นที่ตนเองรับผิดชอบตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในหลักสูตรลูกเสือสำรอง ลูกเสือสามัญ และลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ โดยครูผู้สอนทุกคนมีคุณวุฒิทางลูกเสือที่หลากหลาย ตั้งแต่ขั้นความรู้ทั่วไป ขั้นความรู้เบื้องต้น ขั้นความรู้ชั้นสูง ขั้นผู้ช่วยหัวหน้าผู้ให้การฝึกอบรม และขั้นหัวหน้าผู้ให้การฝึกอบรม ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งสามารถปฏิบัติการสอนในโรงเรียนได้ แต่ยังพบปัญหาในเรื่องของการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสม เนื่องจากจะเห็นว่าทางโรงเรียนมีการกำหนดบุคลากรครูให้รับผิดชอบการสอนลูกเสือในแต่ละระดับชั้น มีคุณวุฒิทางการลูกเสือไม่ตรงกับหลักสูตรลูกเสือที่สอน ยกตัวอย่างเช่น ครูที่ผ่านการฝึกอบรมในหลักสูตรลูกเสือสำรองปฏิบัติการสอนในหลักสูตรลูกเสือสามัญ หรือครูที่ผ่านการอบรมในหลักสูตรลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ปฏิบัติการสอนในหลักสูตรลูกเสือสามัญของโรงเรียน เป็นต้น จึงทำให้การปฏิบัติงานยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร ไม่ตรงกับคุณวุฒิทางลูกเสือของบุคลากรครู อีกทั้งในด้านการส่งเสริมให้ครูมีคุณวุฒิทางลูกเสือที่สูงขึ้น ผู้บริหารมีการส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูได้ตระหนักและพัฒนาตนเองในด้านลูกเสือ แต่พบว่าครูบางส่วนไม่ประสงค์ที่จะเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อให้มีคุณวุฒิทางลูกเสือที่สูงขึ้น อันอาจเนื่องมาจากภารกิจที่ปฏิบัติอยู่ ที่อาจจะไม่มีความเกี่ยวข้องกับงานด้านลูกเสือ รวมไปถึงระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมพัฒนาตนเองเป็นระยะเวลาที่ต้องอยู่ค่ายพักแรมหลายวัน จึงทำให้บุคลากรครูไม่สามารถเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเองได้ รวมถึงการวัดและประเมินผลของการปฏิบัติงานกิจการลูกเสือในสถานศึกษา มีเพียงการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามหลักสูตรเท่านั้น ยังขาดการวัดประเมินผลการปฏิบัติงานกิจการลูกเสือของสถานศึกษา เพื่อนำผลของการประเมินมาปรับใช้ในปีต่อไป

การอภิปรายผล

จากการวิจัย ในการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการลูกเสือของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้นำไปสู่การอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ด้านการปฏิบัติงานลูกเสือ ผลการวิจัยพบว่ายังขาดการดำเนินการประชุมวางแผนอย่างชัดเจน การกำหนดบทบาทในการดำเนินการบริหารงานกิจการลูกเสือของสถานศึกษาขาดการระบุอย่างชัดเจนโดยเฉพาะ ขาดคำสั่งแต่งตั้งการปฏิบัติงานลูกเสืออย่างเป็นระบบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรอาจขาดความเข้าใจที่ชัดเจนในด้านการปฏิบัติงานลูกเสือโดยเฉพาะ ขาดการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานเพื่อประชุมวางแผนร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ศิรชัช สุทธิชาติ (2558) ที่ได้ศึกษากระบวนการบริหารกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ของผู้บริหารกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนตำบลท่าก๊อ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย พบว่า ผู้บริหารไม่มีการประชุมวางแผนในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งว่าจะประสบความสำเร็จในการทำงานหรือไม่ ในขณะที่ด้านการสั่งการ กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี พบว่า ผู้บริหารกลุ่มเครือข่าย ควรกระตุ้นให้ครูได้เห็นถึงความสำคัญในกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ปัญหาที่พบคือ ผู้บริหารไม่มีการนำนโยบายต่างๆ มาประเมินเพื่อการกำหนดทิศทางเกี่ยวกับการสั่งการให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี อีกทั้ง ชนก เชียงมูล (2559) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ในด้านการวางแผน ผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้ากิจกรรมลูกเสือในโรงเรียน ควรทำความเข้าใจด้านหลักสูตรของลูกเสือ ทำการขยายผลและสร้างความเข้าใจด้านหลักสูตรลูกเสือ ร่วมกันวางแผนเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมลูกเสือในการพัฒนากิจกรรมลูกเสือให้เข้าสู่การแข่งขันด้านทักษะลูกเสือสู่ความเป็นเลิศ ตลอดจนพรทิพย์พา คล้ายกมล (2554) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในโรงเรียนเข้าอบรม ให้มีความรู้ความสามารถก่อนปฏิบัติงานจริงและร่วมจัดทำแผนพัฒนางานลูกเสือในโรงเรียนให้ชัดเจน แล้วปฏิบัติตามแผนงานโครงการที่กำหนด

2. ด้านงานธุรการลูกเสือ ผลการวิจัยพบว่ามีการดำเนินงานตามที่สำนักงานลูกเสือแห่งชาติกำหนด แต่ยังขาดการดำเนินการเป็นปัจจุบัน ครูผู้ปฏิบัติงานด้านธุรการลูกเสือมีภาระงานการจัดการเรียนการสอนและงานพิเศษอื่น จึงเกิดอุปสรรคในการจัดระบบสารสนเทศและการจัดทำเอกสารด้านงานธุรการลูกเสือที่เป็นปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องด้วยงานธุรการลูกเสือเป็นงานที่มีความละเอียด จำเป็นจะต้องศึกษาให้เข้าใจและปฏิบัติให้ถูกต้องตามที่สำนักงานลูกเสือแห่งชาติกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยวุฒิ สังข์ขาว (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 พบว่า ในการดำเนินการบริหารกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษาให้สำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ มีแนวทางการบริหาร

คือ ด้านการจัดตั้งกลุ่มหรือกอง ด้านการบังคับบัญชาลูกเสือ ด้านการจัดการเรียนการสอนรายวิชาลูกเสือ ด้านการเงินลูกเสือ และด้านการรายงานกิจกรรมลูกเสือ ซึ่งสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญในกิจกรรมลูกเสือมีการประชุมชี้แจงแนวนโยบายให้ผู้รับผิดชอบชัดเจน จัดทำโครงสร้างการบริหารตามแผนผังองค์กรจัดแต่งตั้งผู้บังคับบัญชาให้เพียงพอจำนวนกองลูกเสือในโรงเรียน รวมทั้งส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมพัฒนาตนเองด้านลูกเสือ กำกับติดตามปฏิทินปฏิบัติงาน การเผยแพร่กิจกรรมลูกเสือจัดทำสารสนเทศให้เป็นปัจจุบัน และรายงานกิจกรรมลูกเสือตามระเบียบ และสอดคล้องกับหทัยภัทร จีนสุทธิ์ (2563) ที่ได้ศึกษารูปแบบการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 3 ในจังหวัดนนทบุรี พบว่าด้านการจัดตั้งกลุ่มกองลูกเสือ ควรกำหนดโครงสร้างการบริหารงานของกองลูกเสือและหมู่ลูกเสือตามข้อบังคับของคณะลูกเสือแห่งชาติ ผู้บริหารควรจัดให้มีผู้กำกับลูกเสือที่ผ่านการอบรมเพียงพอและเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน มีการตรวจการแต่งตั้งผู้บังคับบัญชาในกลุ่ม/กองลูกเสือของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

3. ด้านหน้าที่และการกำกับดูแลงานลูกเสือ ผลการวิจัยพบว่ามีการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ครูรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนในกองลูกเสือตามระดับชั้น แต่ยังพบปัญหาการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสม ไม่ตรงกับคุณวุฒิทางลูกเสือ รวมถึงการส่งเสริมให้ครูมีคุณวุฒิทางลูกเสือที่สูงขึ้น ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเอง ครูบางส่วนไม่ประสงค์เข้ารับการฝึกอบรม จึงทำให้ขาดการพัฒนาตนเองในด้านกิจการลูกเสือ ตลอดจนการวัดและประเมินผลของการปฏิบัติงานกิจการลูกเสือเป็นการวัดประเมินผลผู้เรียนตามหลักสูตรเท่านั้น ขาดการวัดประเมินผลการปฏิบัติงานกิจการลูกเสือของสถานศึกษา เพื่อนำผลมาปรับใช้ในปีต่อไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรยังขาดการให้ความสำคัญของกิจการลูกเสือ ขาดความเข้าใจที่ชัดเจนในด้านการกำหนดบทบาทหน้าที่และการกำกับดูแลงานลูกเสือในสถานศึกษา ขาดความตระหนักอันเนื่องมาจากไม่ทราบเจตนารมย์ของงานกิจการลูกเสืออย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ อนุพงศ์ โตเจริญ (2554) ที่ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารกิจการลูกเสือในโรงเรียน ในเขตอำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนกิจกรรมลูกเสือควรมีความรู้เรื่องหลักสูตรการจัดกิจกรรมลูกเสืออย่างแท้จริง และควรวางแผนร่วมกันในการจัดกิจกรรมลูกเสือตามหลักสูตรอย่าแท้จริง และสอดคล้องกับ ศิรชัช สุทธิชาติ (2558) ที่ได้ศึกษากระบวนการบริหารกิจกรรมลูกเสือเนตรนารี ของผู้บริหารกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนตำบลท่าก๊อ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย พบว่า ด้านการจัดคนเข้าทำงานกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี พบว่า ผู้บริหารกลุ่มเครือข่าย ได้มีการกระตุ้นให้ผู้ที่ไม่มีคุณวุฒิทางลูกเสือได้เข้ารับการอบรมและส่งเสริมให้เข้ารับการอบรมในระดับที่สูงขึ้น ในด้านการควบคุมกิจกรรมลูกเสือเนตรนารี พบว่าผู้บริหารกลุ่มเครือข่ายได้มีการนิเทศ ติดตามการปฏิบัติงานของกิจกรรมลูกเสือเนตรนารี โดยพบปัญหาคือ มีการให้กำลังใจบุคลากรในการปฏิบัติกิจกรรมของลูกเสือ เนตรนารี

น้อยมาก ดังนั้นจึงทำให้ผลการสอนกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารีนั้น ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของระวิวรรณ ไตรคุ้มดัน (2553) ที่ได้ศึกษาปัญหาการจัดกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีของบุคลากรโรงเรียนระดิ่งหินประชาสรรค์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการจัดกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีของบุคลากรโรงเรียนระดิ่งหินประชาสร้างสรรค์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย ดังนี้ ด้านการจัดการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านงบประมาณมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้พรทิพย์พา คล้ายกมล (2554) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่าควรนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์และแปลผลไปใช้ในการตัดสินใจ วางแผน พัฒนางานโครงการ กิจกรรมการเรียนการสอนลูกเสือและรายงานกิจกรรมลูกเสือ ตามข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติอย่างต่อเนื่อง ตลอดจน สุภาพร จตุรภัทร และเฟื่องอรุณ ปรีดีดิลก (2557) พบว่าสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมและสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู และบุคลากรทางการลูกเสือเพื่อเป็นแรงกระตุ้น และผลักดันให้บุคลากรทางการลูกเสือที่ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจพร้อมที่จะทำงานให้หน่วยงานด้วยการส่งเสริมให้นำผลงานทางการลูกเสือเลื่อนวิทยฐานะ การสร้างขวัญและกำลังใจ การประกาศเกียรติคุณสำหรับผู้ปฏิบัติงานด้านลูกเสือดีเด่น และสร้างคุณค่าให้กับผู้ปฏิบัติงานด้านลูกเสือ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปใช้พัฒนาเป็นแนวทางการบริหารงานกิจการลูกเสือของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ เพื่อให้การบริหารงานกิจการลูกเสือมีคุณภาพและต่อเนื่องตามเนื้อหาทั้ง 3 ด้าน อันประกอบด้วย ด้านการปฏิบัติงานลูกเสือ ด้านงานธุรการลูกเสือ และด้านหน้าที่และการกำกับดูแลงานลูกเสือ เพื่อช่วยลดปัญหาเฉพาะด้าน อันอาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำวิจัยเพื่อศึกษาเกี่ยวกับสถานศึกษาที่มีการบริหารงานกิจการลูกเสือที่มีแนวปฏิบัติที่ดี เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการบริหารงานกิจการลูกเสือที่สามารถเชื่อมโยงกับบริบทของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

2.2 ควรทำวิจัยเพื่อพัฒนาแผนการบริหารงานกิจการลูกเสือของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ ให้เป็นแนวทางในการบริหารงานกิจการลูกเสือ ที่สามารถนำมาใช้ได้จริงตามบริบทของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่อย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). **นโยบายและจุดเน้น ของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ.2564.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://www.bkkedu.in.th/wp-content/uploads/2020/04.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 15 มีนาคม 2564)

ชนก เชียงมูล. (2559, 22 ธันวาคม). **แนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร.** วารสารการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. 3(2), 229.

ชัยวุฒิ สังขาว. (2557). **แนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41.** การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 6. 3(6), 157.

พรทิพย์พา คล้ายกมล. (2554). **แนวทางพัฒนาการบริหารงานลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

ระวิวรรณ ไตรคุ้มดัน. (2553). **ปัญหาการจัดกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีของบุคลากรโรงเรียนระดิ่งหินประชาสรรค์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

โรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน. (2563). **รายงานการประชุม ประจำปีการศึกษา 2562 ประจำเดือนกุมภาพันธ์ 2563** (หน้า 3). เชียงใหม่ : ผู้แต่ง

ศิรชัย สุทธิชาติ. (2558, พฤษภาคม). **กระบวนการบริหารกิจกรรมลูกเสือเนตรนารี ของผู้บริหารกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนตำบลท่าก๊อ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย.** วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, 3(1), 589.

สมาคมสโมสรลูกเสืออากาศ. (2552). **44 ปีลูกเสืออากาศ 2508 – 2545.** นครปฐม : ผู้แต่ง

สุภาพร จตุรภัทร และเฟื่องอรุณ ปรีดีดิลก. (2557, พฤษภาคม). **แนวทางการพัฒนาลูกเสือไทยเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี.** วารสารครุศาสตร์, 42(2), 57-71.

หทัยภัทร จีนสุทธิ์. (2563, มิถุนายน). **รูปแบบการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 3 ในจังหวัดนนทบุรี.** วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์, 5(1), 51.

อนุพงศ์ โตเจริญ. (2554). **ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารกิจการลูกเสือในโรงเรียนในเขตอำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

การพัฒนาทักษะด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา โรงเรียนราษฎร์วิทยา (ตี่มิ้ง) อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

Early Childhood Mathematics Skill Development through Didactic Games of Ratwittaya School (Teeming) in Mae Sot District, Tak Province

ณัฐธิชา เฉลิมเทวัญ[1] ไพรินทร์ บุหลัน[2] และ นลธวัช ยุทธวงศ์[3]
Natticha Chalermtewan, Phairin Bulun and Nontawat Yuttawong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและเปรียบเทียบทักษะด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา เรื่อง จำนวนมากกว่าหรือน้อยกว่า โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ของโรงเรียนราษฎร์วิทยา (ตี่มิ้ง) อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) แผนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา จำนวน 6 แผน และ 2) แบบทดสอบทักษะทางคณิตศาสตร์ก่อนและหลังการทำกิจกรรม จำนวน 2 ชุด ชุดละ 10 ข้อ รวมทั้งสิ้น จำนวน 20 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า

1) การพัฒนาทักษะด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 เรื่อง จำนวนมากกว่าหรือน้อยกว่าโดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา ให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน ทำแบบทดสอบ ชุดที่ 1 ได้คะแนนหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา โดยก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา ได้คะแนนเฉลี่ยที่ 3.40 และหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา ได้คะแนนเฉลี่ยที่ 5.40 และคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบ ชุดที่ 2 ได้คะแนนหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา โดยก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาได้คะแนนเฉลี่ยที่ 5.80 และหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา ได้คะแนนเฉลี่ยที่ 7.60 และการเปรียบเทียบทักษะด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 เรื่อง จำนวนมากกว่าหรือน้อยกว่าโดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา ให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน พบว่า คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบทดสอบ ชุดที่ 1 ได้คะแนนหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา โดยก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา ได้คะแนนเฉลี่ยที่ 3.40 และหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา ได้คะแนนเฉลี่ยที่ 5.40 ซึ่งมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 2.00 และคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบทดสอบ ชุดที่ 2 ได้คะแนนหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา โดยก่อนการจัด

[1] นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
Email : bnnvivo7894567@gmail.com โทร. 062-2576783
[2] อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Email : nontawat192498@gmail.com โทร. 085-0349942

กิจกรรมเกมการศึกษา ได้คะแนนเฉลี่ยที่ 5.80 และหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา ได้คะแนนเฉลี่ยที่ 7.60 ซึ่งมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 1.80

คำสำคัญ : การพัฒนาทักษะของเด็กปฐมวัย, ทักษะด้านคณิตศาสตร์, กิจกรรมเกมการศึกษา

Abstract

The purposes of the research were to develop and compare early childhood mathematics skill development through didactic games under the topic of greater than and less than numbers. The samples of the research were 5 young children in Kindergarten 2/1 of Ratwittaya School (Teeming) in Mae Sot District, Tak Province in the second semester of academic year 2021 using a purposive sampling technique. The research instruments used to collect data were 1) 6 action plans of didactic games, and 2) mathematics skill tests both before and after the activity consisting of 2 sets. Each set had 10 items that totaled 20 items. The findings of the research indicated that;

1) in terms of developing early childhood mathematics skills of young children in Kindergarten 2/1 under the topic of greater than and less than numbers through didactic games, it was found that; from taking Test 1 of a sample of 5 cases, students' scores after the activity were higher than before, which a mean score before the activity was 3.40, and a mean score after the activity was 5.40. For taking Test 2 of a sample of 5 cases, students' scores after the activity were higher than before, which a mean score before the activity was 5.80, and a mean score after the activity was 7.60. In terms of comparing early childhood mathematics skills of young children in Kindergarten 2/1 under the topic of greater than and less than numbers through didactic games, it was found that; from taking Test 1 of a sample of 5 cases, students' scores after the activity were higher than before, which a mean score before the activity was 3.40, and a mean score after the activity was 5.40 that a difference score was 2.00. For taking Test 2 of a sample of 5 cases, students' scores after the activity were higher than before, which a mean score before the activity was 5.80, and a mean score after the activity was 7.60 that a difference score was 1.80.

Keywords : The Skills Development of Early Childhood, Mathematics Skill, Through Didactic Games

บทนำ

เด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดที่ต้องได้รับการพัฒนาที่ถูกต้อง เพราะเป็นวัยที่มีการเจริญเติบโตและมีการพัฒนาในทุก ๆ ด้านและเป็นไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งเด็กในช่วงวัยนี้มีความอยากรู้อยากเห็น อยากทดลอง อยากสำรวจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว สิ่งที่เด็กได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ในช่วงวัยแรกเกิด ถึง 6 ปี จะมีผลต่อการวางรากฐานที่สำคัญต่อบุคลิกภาพของเด็กที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไป เด็กปฐมวัยจึงควรได้รับการพัฒนาอย่างครบถ้วน ทั้งด้านการอบรมเลี้ยงดู การเอาใจใส่ การให้ความรักและความอบอุ่น รวมไปถึงการพัฒนาให้ครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาทางด้านร่างกาย การพัฒนาทางด้านอารมณ์ จิตใจ การพัฒนาทางด้านสังคม และการพัฒนาทางด้านสติปัญญา ซึ่งจะส่งผลทำให้เด็กปฐมวัยเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ได้อย่างสมบูรณ์และมีคุณภาพ

การจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษาเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมกระบวนการการเล่น การทำงานเป็นบุคคลและเป็นกลุ่ม ส่งเสริมการคิด การตัดสินใจ การค้นหาความรู้ด้วยตนเอง ฝึกทักษะการสังเกต ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนร่วมกันตรวจสอบความถูกต้องในการเล่น สรุปความรู้ที่ได้รับร่วมกับทุกคนในการร่วมกิจกรรมอย่างมีความสุขและสนุกสนาน (นิธิกานต์ ขวัญบุญ, 2549 : 6-7) สอดคล้องกับแนวคิดของ วรรณี วัจนสวัสดิ์ (2552 : 27) ที่กล่าวว่า เกมการศึกษาเป็นสื่อที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้อย่างดี และตอบสนองความต้องการของเด็กในหลาย ๆ ด้าน เป็นพื้นฐานในการเตรียมความพร้อมรวมทั้งพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และภาษา เด็กได้รู้จักการสังเกต การจำแนก การเปรียบเทียบ การจัดหมวดหมู่ การแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดความพร้อมทางการเรียนในระดับชั้นต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา แขมมณี (2555 : 365-369) ที่กล่าวว่า การสอนโดยใช้เกมเป็นวิธีการช่วยผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนานและท้าทายความสามารถ โดยผู้เรียนเป็นผู้เล่นเองทำให้ได้รับประสบการณ์ตรง เป็นวิธีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสูง เกิดการเรียนรู้จากการเล่นสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ในหลายด้าน ซึ่งเด็กปฐมวัยมักจะต้องการการเรียนรู้ที่มาจากประสบการณ์ตรงและต้องเป็นการเรียนรู้ที่มีความสนุกสนานเมื่อได้เรียนรู้ ซึ่งเกมการศึกษานั้นตอบสนองต่อเรื่องนี้ได้อย่างดีและช่วยให้เด็กมีพัฒนาการตามวัย และยังไปสอดคล้องกับแนวคิดของ สุณี บุญพิทักษ์ (2557 : 276-277) ที่กล่าวว่า เกมการศึกษาเป็นสื่ออุปกรณ์ช่วยสอน ทำให้เด็กได้พัฒนาการคิดหาเหตุผล การสังเกต การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา การทบทวนเนื้อหาที่ได้เรียนรู้จากหน่วยการเรียน และทักษะพื้นฐานสำคัญต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมที่ฝึกเตรียมความพร้อมสนองตอบต่อพัฒนาการตามวัย

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาไว้ ดังนี้ 1) การสอนเกมการศึกษาในระยะแรกควรเริ่มสอนโดยใช้ของจริง เช่น การจับคู่กระป๋องแป้งที่เหมือนกัน หรือการเรียงลำดับกระป๋องตามลำดับสูง-ต่ำ 2) การเล่นเกมการศึกษาในแต่ละวัน อาจจัดให้เล่นทั้งเกมการศึกษา

ชุดใหม่และเกมการศึกษาชุดเก่า 3) ผู้สอนอาจให้เด็กหมุนเวียนเข้ามาเล่นเกมการศึกษากับผู้สอนทีละกลุ่มหรือเล่นทั้งชั้นตามความเหมาะสม 4) ผู้สอนอาจให้เด็กที่เล่นแล้วมาช่วยแนะนำกติกาการเล่นในบางโอกาสได้ 5) การเล่นเกมการศึกษา นอกจากใช้เวลาในช่วงกิจกรรมเกมการศึกษาตามตาราง กิจกรรมประจำวันแล้วอาจให้เด็กเลือกเล่นอิสระในช่วงเวลากจกรรมเสรีได้ 6) การเก็บเกมการศึกษาที่เล่นแล้วอาจเก็บใส่กล่องเล็ก ๆ หรือใส่ถุงพลาสติกหรือใช้ยางรัดแยกแต่ละเกม แล้วจัดใส่กล่องใหญ่รวมไว้เป็นชุด ซึ่งทักษะด้านคณิตศาสตร์นั้นสามารถสอดแทรกอยู่ในกิจกรรมในการส่งเสริมให้เกิดทักษะได้หลายวิธี เกมการศึกษานั้นก็เป็นแนวทางหนึ่ง โดยเกมการศึกษาเป็นเกมการเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา ช่วยให้เด็กรู้จักสังเกต คิดหาเหตุผล และเกิดความคิดรวบยอด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547 : 66)

ซึ่งคณิตศาสตร์มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความคิด ทำให้มนุษย์มีความคิดมีเหตุผลเป็นระบบ มีแบบแผน ตลอดจนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และสามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบ ช่วยให้คาดการณ์วางแผนแก้ปัญหาและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม และคณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศาสตร์อื่น ๆ อีก ซึ่งเด็กปฐมวัยเป็นวัยเริ่มต้นแห่งการเรียนรู้ มีความอยากรู้อยากเห็น ช่างสังเกตชอบเล่นสำรวจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว คณิตศาสตร์สามารถพัฒนาเสริมสร้างให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจธรรมชาติรอบตัวและสิ่งต่าง ๆ รอบตัว การที่เด็กมีความรู้ความเข้าใจมีทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์และมีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ ไม่เพียงส่งผลให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์เท่านั้น แต่จะส่งผลต่อการเรียนรู้ในศาสตร์อื่น ๆ ด้วย คณิตศาสตร์จึงมีบทบาทสำคัญทั้งในการเรียนรู้และมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต สำหรับการเรียนรู้คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย มุ่งหวังให้เด็กทุกคนได้เตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์ อันเป็นพื้นฐานการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในชั้นประถมศึกษา โดยกำหนดสาระหลักที่จำเป็นสำหรับเด็ก ได้แก่ เรื่องจำนวนตัวเลข การรวมกลุ่ม การแยกกลุ่ม การวัดความยาว น้ำหนัก รูปทรงเรขาคณิตสามมิติ แบบรูปและความสัมพันธ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์และการนำเสน การเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2553 : 2-3) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เชวง ช้อนบุญ (2554 : 21) ที่กล่าวว่า คณิตศาสตร์มีความสำคัญยิ่งสำหรับเด็กปฐมวัยเพราะคณิตศาสตร์เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็กแทบทั้งสิ้น เช่น จำนวนตัวเลข เวลา การวัด ตำแหน่ง เป็นต้น การจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับพัฒนาการและความสนใจของเด็กจะช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กได้รับความสำเร็จในการเรียนคณิตศาสตร์ เพราะประสบการณ์ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย โดยใช้เกมการศึกษาช่วยในการพัฒนาความพร้อมทางด้านคณิตศาสตร์และส่งเสริมทักษะด้านความสามารถเกี่ยวกับกระบวนการคิดของเด็กปฐมวัยให้เป็นระบบและมีผลดีต่อเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา โรงเรียนราษฎร์วิทยา (ตี้มิ้ง) อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา โรงเรียนราษฎร์วิทยา (ตี้มิ้ง) อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

สมมติฐานการวิจัย

เด็กปฐมวัยมีทักษะด้านคณิตศาสตร์สูงขึ้น หลังได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา โรงเรียนราษฎร์วิทยา (ตี้มิ้ง) อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาที่ใช้กิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา และแบบทดสอบทักษะทางคณิตศาสตร์ โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพประกอบที่ 1 ดังนี้

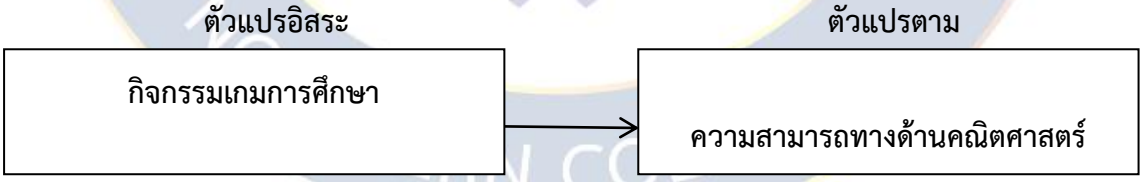

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษาโรงเรียนราษฎร์วิทยา (ตี้มิ้ง) อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

การพัฒนาและเปรียบเทียบทักษะด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา โรงเรียนราษฎร์วิทยา (ตี้มิ้ง) อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ของโรงเรียนราษฎร์วิทยา (ตี่มิ้ง) อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ เรื่อง จำนวนมากกว่าหรือน้อยกว่าของเด็กปฐมวัย จำนวน 6 แผน และ 2) แบบทดสอบทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 เรื่อง จำนวนมากกว่าหรือน้อยกว่า จำนวน 2 ชุด

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา โรงเรียนราษฎร์วิทยา (ตี้มิ้ง) อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก สรุปได้ดังนี้

การพัฒนาทักษะด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยใช้แบบทดสอบทักษะทางคณิตศาสตร์ ชุดที่ 1 เรื่อง จำนวนมากกว่าหรือน้อยกว่า กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน พบว่า คะแนนหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา โดยก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ $\overline{X}$ = 3.40 และหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ $\overline{X}$ = 5.40 และเมื่อใช้แบบทดสอบทักษะทางคณิตศาสตร์ ชุดที่ 2 เรื่อง จำนวนมากกว่าหรือน้อยกว่า กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน พบว่า คะแนนหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา โดยก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ $\overline{X}$ = 5.80 และหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ $\overline{X}$ = 7.60

การเปรียบเทียบทักษะด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยใช้แบบทดสอบทักษะทางคณิตศาสตร์ ชุดที่ 1 เรื่อง จำนวนมากกว่าหรือน้อยกว่า กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน พบว่า ก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ $\overline{X}$ = 3.40 และหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ $\overline{X}$ = 5.40 จะเห็นได้ว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา โดยมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ $\overline{X}$ = 2.00 และเมื่อใช้แบบทดสอบทักษะทางคณิตศาสตร์ ชุดที่ 2 เรื่อง จำนวนมากกว่าหรือน้อยกว่าของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน พบว่า ก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ $\overline{X}$ = 5.80 และหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ $\overline{X}$ = 7.60 จะเห็นได้ว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา โดยมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ $\overline{X}$ = 1.80

อภิปรายผล

การพัฒนาทักษะด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยใช้แบบทดสอบทักษะทางคณิตศาสตร์ ชุดที่ 1 และชุดที่ 2 เรื่อง จำนวนมากกว่าหรือน้อยกว่า กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 คน พบว่า คะแนนหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา ทั้งสองครั้ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูได้ใช้แผนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาและแบบทดสอบทักษะทางคณิตศาสตร์ เพื่อพัฒนาทักษะด้านคณิตศาสตร์ให้กับเด็กปฐมวัย และเด็กปฐมวัยมีความสนใจ ตั้งใจเรียน จึงมีการพัฒนาทำให้คะแนนหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกพิชญ์ ศรีสวัสดิ์ (2555 : 92-93) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากิจกรรมเกมการศึกษาด้านการเรียงลำดับเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบล พระลับ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา จำนวน 10 แผน แผนละ 40 นาที สัปดาห์ละ 4 วัน แบบทดสอบวัดทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ด้านการเรียงลำดับ เป็นแบบทดสอบชนิดไม่ใช้ภาษา (Non-Verbal Test) ประเภทรูปภาพ จำนวน 20 ข้อ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ การเรียงลำดับตามขนาด การเรียงลำดับตามจำนวน การเรียงลำดับตามเหตุการณ์ และการเรียงลำดับเป็นระบบ (อนุกรม) ผลการวิจัยพบว่าเกมการศึกษาด้านการเรียงลำดับ เพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยมีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.12/81.83 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 75/75 นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยแผนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาด้านการเรียงลำดับ เพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรณีย์ พรมนนท์ (2555 : 81) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนที่เน้นการบูรณาการด้วยเกมการศึกษาจากสื่อธรรมชาติเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 โรงเรียนอัสสัมชัญศึกษา สำนักงานการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้และแบบทดสอบความสามารถทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความสามารถทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิไลลักษณ์ แก้วเก่า (2557 : 73) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาความพร้อมทางคณิตศาสตร์ โดยใช้เกมการศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนาหว้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนบ้านนาหว้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปี

การศึกษา 2557 เครื่องมือที่ ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แผนการจัดประสบการณ์การพัฒนาความพร้อม ทางคณิตศาสตร์ โดยใช้เกมการศึกษา แบบประเมินการพัฒนาความพร้อมทางคณิตศาสตร์ และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของแผนการจัดประสบการณ์การพัฒนาความพร้อมทางคณิตศาสตร์โดยใช้เกมการศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนาหว้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 มีค่าเท่ากับ 79.30/78.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์75/75 ที่กำหนดไว้ 2) ดัชนีของแผนการจัดประสบการณ์การพัฒนาความพร้อมทางคณิตศาสตร์โดยใช้เกมการศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนาหว้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 มีค่าเท่ากับ 0.60 แสดงว่า ผู้เรียนมีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้น 3) ผลการพัฒนาความพร้อมทางคณิตศาสตร์โดยใช้เกมการศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนาหว้าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 หลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ 4) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดประสบการณ์การพัฒนาความพร้อมทางคณิตศาสตร์โดยใช้เกมการศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนาหว้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก

การเปรียบเทียบทักษะด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยใช้แบบทดสอบทักษะทางคณิตศาสตร์ ชุดที่ 1 และชุดที่ 2 เรื่อง จำนวนมากกว่าหรือน้อยกว่า กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน พบว่า คะแนนเปรียบเทียบหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา ทั้งสองครั้ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูได้ใช้แผนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาและแบบทดสอบทักษะทางคณิตศาสตร์ เพื่อพัฒนาทักษะด้านคณิตศาสตร์ให้กับเด็กปฐมวัย และเด็กปฐมวัยมีความสนใจ ตั้งใจเรียน จึงมีการพัฒนาทำให้คะแนนหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรณีย์ พรมนนท์ (2555 : 81) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนที่เน้นการบูรณาการด้วยเกมการศึกษาจากสื่อธรรมชาติเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 โรงเรียนอัสสัมชัญศึกษา สำนักงานการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้และแบบทดสอบความสามารถทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความสามารถทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ แสงตะวัน จันทร์อ่อน (2563 : 38-41) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ในเด็กปฐมวัย เรื่องจำนวนมากกว่าหรือน้อยกว่าโดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตลอออุทิศ วัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ในเด็กปฐมวัย เรื่องจำนวนมากกว่าหรือน้อยกว่า โดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบ

ทักษะทางคณิตศาสตร์ในเด็กปฐมวัยเรื่องจำนวนมากกว่าหรือน้อยกว่าโดยใช้เกมการศึกษาก่อนและหลังการวิจัย โดยมีประชากร ได้แก่ เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน นักเรียน 26 คน และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน นักเรียน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนมากกว่าหรือน้อยกว่าของเด็กปฐมวัย 2) เกมการศึกษา และ 3) แบบทดสอบวัดทักษะทางคณิตศาสตร์เรื่องจำนวนมากกว่าหรือน้อยกว่าของด็กปฐมวัย อายุ 5-6 ปี ประกอบด้วยชุดคำถามทั้ง 2 ชุด ซึ่งรวมทั้งสิ้น 20 ข้อ และเป็นการประเมินโดยให้ผู้รับการประเมินทำเครื่องหมายตามคำสั่งที่เห็นว่าถูกต้องที่สุด ได้แก่ ชุดที่ 1 แบบทดสอบจำนวนมากกว่าน้อยกว่าโดยใช้เก็บข้อมูลก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา ชุดที่ 2 แบบทดสอบจำนวนมากกว่าน้อยกว่าโดยใช้เก็บข้อมูลหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า จากการศึกษาการพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ในเด็กปฐมวัย เรื่องจำนวนมากกว่าหรือน้อยกว่าโดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา เด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา โดยภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 คน มีคะแนนเฉลี่ยหลังการวิจัยสูงกว่าก่อนการวิจัย โดยก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของการพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ในเด็กปฐมวัย เรื่องจำนวนมากกว่าหรือน้อยกว่าโดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษาก่อนการทดลองมีค่าตัวเลข 3.66 และหลังการทดลองหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา เป็นเวลา 3 สัปดาห์ มีค่าเฉลี่ยเพิ่มเท่ากับ 8.33

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ครูและโรงเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดการเรียน โดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษาจัดให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อพัฒนาทักษะในด้านการเรียนของเด็กให้ดีขึ้น

2. สถานศึกษาควรดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กิจกรรมเกมการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็ก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ครูของโรงเรียนราษฎร์วิทยา (ตี้มิ้ง) อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ควรมีการวิจัย เรื่องรูปแบบการใช้กิจกรรมเกมการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาเป็นทีม ในหลาย ๆ วิชา

2. ครูของโรงเรียนราษฎร์วิทยา (ตี้มิ้ง) อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ควรมีการวิจัย เรื่องรูปแบบการใช้กิจกรรมเกมการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย

เอกสารอ้างอิง

กนกพิชญ์ ศรีสวัสดิ์. (2555). **การพัฒนากิจกรรมเกมการศึกษาด้านการเรียงลำดับเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เชวง ซ้อนบุญ. (2554). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบ MATH-3C เพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย**. การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ทิศนา แขมมณี. (2551). **รูปแบบการเรียนการสอนระดับอนุบาล : ทางเลือกที่หลากหลาย**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2554). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ : ด่านสุทธาการพิมพ์.

_____. (2555). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ : ด่านสุทธาการพิมพ์.

นิติกานต์ ขวัญบุญ. (2549). **การพัฒนาเกมการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย**. ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปกร.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

พิไลลักษณ์ แก้วเก่า. (2557). **การพัฒนาความพร้อมทางคณิตศาสตร์โดยใช้เกมการศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. นครพนม : มหาวิทยาลัยนครพนม.

โรงเรียนราษฎร์วิทยา(ตี่มิ้ง). [ออนไลน์]. (2564, 5 ตุลาคม). **ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน**. เข้าถึงได้จาก http://ratwittaya.ac.th/contact

วรรณี วัจนสวัสดิ์. (2552). **ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยด้วยกิจกรรมเกมการศึกษาลอตโต**. (ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วรรณีย์ พรมนนท์ (2555). **การพัฒนารูปแบบการสอนที่เน้นการบูรณาการด้วยเกมการศึกษาจากสื่อธรรมชาติเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2**. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2553). **หนังสือสาระการเรียนรู้พื้นฐานคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว.

สุณี บุญพิทักษ์. (2557). **วิจัยชั้นเรียนปฐมวัย : หลักการปฏิบัติจากประสบการณ์**. กรุงเทพฯ : ปัญญาชน.

แสงตะวัน จันทร์อ่อน. (2563). **การพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ในเด็กปฐมวัย เรื่องจำนวนมากกว่าหรือน้อยกว่าโดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา**. หลักสูตรศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). **แนวทางการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). **สร้างสรรค์ความคิด คู่มือการจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษด้านทักษะความคิดระดับสูง**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รัตนพรชัย.

Bruner, J. (1983). **Child’s Talk**. New York : W.W. Norton.

Skemp, R. R. (1979). **Intelligence, Learning, and Action**. New York : John Wiley & sons.

Wadsworth, B. J. (1996). **Piaget’s theory of cognitive and affective development : Foundation of constructivism (5 thed.)**. New York : Longman Publishers.

การพัฒนาวินัยในการจัดเก็บของเล่นโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านแม่ปะเหนือ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

The Development of Toy Storage Discipline through Storytelling Activities of Young Children of Ban Mae Pa Nuea School in Mae Sot District, Tak Province

ณัชชา สายชลจรูญ[1] พวงพิศ เรืองศิริกุล[2] และนลธวัช ยุทธวงศ์[3]
Nutcha Saichoncharun Puangpit Ruengsirikul and Nontawat Yuttawong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการมีวินัยในการจัดเก็บของเล่นของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 ของโรงเรียนบ้านแม่ปะเหนือ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 ของโรงเรียนบ้านแม่ปะเหนือ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 13 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน จำนวน 5 แผน และ 2) แบบสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในการจัดเก็บของเล่นก่อนและหลังการทำกิจกรรม จำนวน 2 ชุด ชุดละ 5 ข้อ

ผลการวิจัย พบว่า การเปรียบเทียบการมีวินัยในการจัดเก็บของเล่น ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 ของโรงเรียนบ้านแม่ปะเหนือ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยใช้แบบสังเกตกลุ่มประชากร จำนวน 13 คน ซึ่งเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการมีวินัยในการจัดเก็บของเล่น โดยก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ยที่ 6.62 และหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ยที่ 10.62 ซึ่งมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4 จึงสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสามารถปรับพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยในการเก็บของเล่นได้สูงขึ้น

คำสำคัญ : การพัฒนาวินัยของเด็กปฐมวัย, การจัดเก็บของเล่น, กิจกรรมการเล่านิทาน

[1] นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
Email : nutchaa2532@gmail.com โทร. 080-0265765
[2] อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
Email : nontawat192498@gmail.com โทร. 085-0349942

Abstract

The purposes of the research were to compare toy storage discipline through storytelling activities of young children in Kindergarten 1 of Ban Mae Pa Nuea School in Mae Sot District, Tak Province both before and after storytelling activities. The population of the research was 13 young children in Kindergarten 1 of Ban Mae Pa Nuea School in Mae Sot District, Tak Province in the second semester of academic year 2021 using a purposive sampling technique. The research instruments used to collect data were 1) 5 action plans of storytelling activities; and 2) observation check sheet of toy storage discipline both before and after the activities consisting of 2 sets. Each set had 5 items.

The findings of the research indicated that; 1) in terms of comparing toy storage discipline both before and after storytelling activities of 13 young children in Kindergarten 1 of Ban Mae Pa Nuea School in Mae Sot District, Tak Province using population observation forms, it was found that; for the behaviors of young children on toy storage discipline, a mean score before storytelling activities was 6.62, and a mean score after storytelling activities was 10.62 that a difference score was 4. In conclusion; after attending storytelling activities, young children in Kindergarten 1 can considerably change the behaviors of toy storage discipline.

Keywords : The Development of Early Childhood, Toy Storage, Through Storytelling Activities

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการทบทวนหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ให้มีความสอดคล้องและทันต่อการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน เพื่อพัฒนานำไปสู่หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยและแผนแม่บทกฎหมายต่าง ๆ นำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยให้มีความเหมาะสมชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพเด็กและกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา อย่างไรก็ตามการจัดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 จะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่คาดหวังได้ หากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับชาติ ชุมชนและครอบครัว เห็นคุณค่าของการศึกษาปฐมวัย มีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้และ

สนับสนุนการจัดการศึกษา โดยร่วมกันทำงานอย่างต่อเนื่องเป็นระบบในการวางแผน ส่งเสริม สนับสนุน ตรวจสอบ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไข เพื่อสิทธิเด็กทุกคนจะต้องได้รับจากการเลี้ยงดูและการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งสถานศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานนั้นจำเป็นจะต้องมีการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ลงสู่การปฏิบัติเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กปฐมวัยพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 1) ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายให้มีการพัฒนาการศึกษาปฐมวัยอย่างจริงจังและต่อเนื่องโดยได้แต่งตั้งคณะทำงานพิจารณาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เป็นหลักสูตรสถานศึกษา สถาบันพัฒนาเด็กปฐมวัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานตามจุดหมายหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติในอนาคต

เด็กปฐมวัยเป็นชวงวัยที่เด็กซึมซับและเรียนรูสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว และเป็นวัยของการสร้างบุคลิกภาพพื้นฐาน ดังนั้นจึงต้องสร้างวินัยในช่วงปฐมวัยซึ่งเป็นช่วงที่เด็กซึมซับและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว การสร้างวินัยสำหรับเด็กปฐมวัยควรเริ่มจากการให้เด็กค่อย ๆ เรียนรู้ที่จะควบคุมตนเองให้เคารพและปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมตามข้อตกลงในสังคม เมื่อเด็กได้รับการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง และตระหนักถึงคุณค่าของการมีวินัย เด็กจะพัฒนาเป็นนิสัยติดตัวไปจนเติบใหญ่เป็นบุคคลที่มีวินัยสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีระเบียบ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ทำงานและอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่นและนำไปสู่ความสำเร็จในอนาคต แต่ในปจจุบันพบวา บางครอบครัวมีความเข่าใจคลาดเคลื่อนวา เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่เล็กเกินไปในการหัดและฝกวินัยด่วยมองว่าวินัยเป็นการบังคับใจ และเกรงวาการบังคับเด็กจะปดกั้นความคิดอย่างเสรีของเด็ก ประกอบกับบางครอบครัวใหการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่สงเสริมในเรื่องวินัย เชน ให่ความรักและความทุมเทมากเกินไป เอาใจทุกอย่าง คอยปกปอง แล้วปล่อยให่เด็กทำตามใจอย่างไม่มีขอบเขต หรือบางครอบครัวก็ค่อยไม่มีเวลาดูแลอบรมสั่งสอน ปล่อยปละละเลยแล้วค่อยชดเชยด้วยการตามใจซื้อสิ่งของหรือให้เงินทอง หรือบางครอบครัวก็วางกฎระเบียบเข่มงวดให่เด็กต่องปฏิบัติตาม หากไม่ทำก็ใชวิธีการลงโทษ หรือดุว่าด้วยถ้อยคำรุนแรงซึ่งพฤติกรรมที่กล่าวมา ไม่ได้ช่วยส่งเสริมการมีวินัยให่แกเด็ก การสร้างวินัยสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่เด็กต่องเรียนรูที่จะยับยั้งชั่งใจและควบคุมตนเองให่ปฏิบัติตามกฎ กติกา เห็นคุณคาของสิ่งที่ทำเพื่อให่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและเหมาะสม เด็กปฐมวัยไม่ได้มีวินัยมาตั้งแต่เกิดหรือถูกกำหนดจากพันธุกรรม แต่เด็กจะสร้างวินัยผ่านการเรียนรู้จากบุคคลใกล้ชิดและสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเด็ก ดังนั้นการส่งเสริมวินัยในช่วงวัยเด็ก

จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่เคารพข้อตกลงและระเบียบของสังคม ทำให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ผู้ใหญ่รอบตัวเด็ก ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และผู้ดูแลเด็ก ล้วนเป็นบุคคลสำคัญที่มีความใกล้ชิดกับเด็ก และเป็นผู้ที่วางพื้นฐานการมีวินัยให้กับเด็ก แต่การสร้างวินัยให้กับเด็กปฐมวัยนั้นต้องไม่ใช้การบีบบังคับ การควบคุมเข้มงวดกวดขัน การลงโทษทางกายหรือการดุว่า เพื่อควบคุมพฤติกรรมเด็กเพราะสิ่งเหล่านี้อาจหยุดพฤติกรรมเด็กได้ชั่วคราว แต่ไม่สามารถหยุดพฤติกรรมได้ในระยะยาว รวมทั้งจะสร้างบาดแผลในใจเด็กและกลับกลายเป็นการสร้างตัวอย่างที่ไม่ดีให้แก่เด็ก ซึ่งอาจไปยับยั้งการพัฒนาวินัยในตนเองของเด็กได้ การสร้างวินัยที่เหมาะสมให้แก่เด็กควรใช้วิธีการสร้างสรรค์และใช้วินัยเชิงบวกค่อย ๆ ฝึกทำบ่อย ๆ รวมทั้งสอนให้เห็นคุณค่าของสิ่งที่ทำ ซึ่งจะทำให้เด็กพัฒนาเป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองในที่สุด เพื่อช่วยให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้เลี้ยงดูเด็ก รวมทั้งครู แลพผู้ดูแลเด็ก สามารถส่งเสริมวินัยให้แก่เด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม (ชนิพรรณ จาติเสถียร กันตวรรณ มีสมสาร และอภิรดี ไชยกาล, 2560 : 1-3)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย โดยการใช้กิจกรรมการเล่านิทานส่งเสริมการมีวินัยในการจัดเก็บของเล่นของเด็กปฐมวัย เพื่อช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเห็นคุณค่าของสิ่งที่ทำอยู่รอบตัว ซึ่งจะทำให้เด็กพัฒนาเป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบการมีวินัยในการจัดเก็บของเล่นของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 ของโรงเรียนบ้านแม่ปะเหนือ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน

สมมติฐานในการวิจัย

หลังจากการใช้กิจกรรมการเล่านิทานพัฒนาความมีวินัยในการจัดเก็บของเล่นของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 ของโรงเรียนบ้านแม่ปะเหนือ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผลปรากฏว่าเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 สามารถมีวินัยในการจัดเก็บของเล่นได้ดีขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาวินัยในการจัดเก็บของเล่นของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 ของโรงเรียนบ้านแม่ปะเหนือ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนาวินัยในการจัดเก็บของเล่น ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน และแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพประกอบที่ 1 ดังนี้

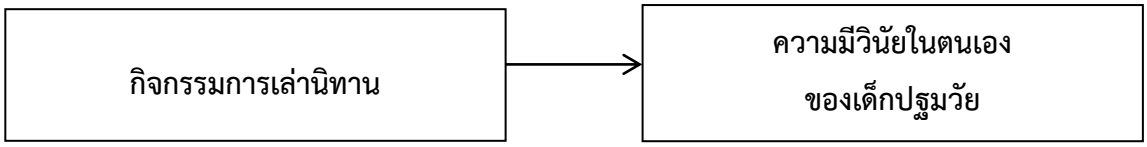

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาวินัยในการจัดเก็บของเล่นโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานของเด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านแม่ปะเหนือ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

การพัฒนาวินัยในการจัดเก็บของเล่นโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานของเด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านแม่ปะเหนือ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 ของโรงเรียนบ้านแม่ปะเหนือ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 13 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน จำนวน 5 แผน 5 เรื่อง และ 2) แบบสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในการจัดเก็บของเล่นก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน จำนวน 2 ชุด ชุดละ 5 ด้าน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาวินัยในการจัดเก็บของเล่นโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานของเด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านแม่ปะเหนือ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก สรุปได้ ดังนี้

เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 ของโรงเรียนบ้านแม่ปะเหนือ อำเภอแม่สอดจังหวัดตาก ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 มีทั้งสิ้น จำนวน 13 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 61.54 และเพศหญิง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 38.46

การเปรียบเทียบการมีวินัยในการจัดเก็บของเล่น ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเล่านิทานของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 ของโรงเรียนบ้านแม่ปะเหนือ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยใช้แบบสังเกตกลุ่มประชากร จำนวน 13 คน ซึ่งเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการมีวินัยในการจัดเก็บของเล่น โดยก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ยที่ 6.62 และหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ยที่ 10.62 ซึ่งมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4 จึงสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสามารถปรับพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยในการเก็บของเล่นได้สูงขึ้น

อภิปรายผล

การพัฒนาวินัยในการจัดเก็บของเล่นโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานของเด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านแม่ปะเหนือ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก กับกลุ่มประชากร จำนวน 13 คน พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสูงกว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน สรุปได้ว่าเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสามารถปรับพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยในการเก็บของเล่นได้สูงขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูได้ใช้แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการสอน จึงทำให้เด็กปฐมวัยในห้องเรียนสนใจและตั้งใจเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวดี อำนวยพรรัตน์ (2558 : 474, 481-482) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาวินัยในตนเองด้วยกิจกรรมการจัดเก็บของเล่นสำหรับเด็กเตรียมอนุบาล มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาวินัยในตนเองด้วยกิจกรรมการจัดเก็บของเล่นสำหรับเด็กเตรียมอนุบาล จากค่าคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมการจัดเก็บของเล่นใน 2 สัปดาห์ 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นการพัฒนาวินัยในตนเองด้วยกิจกรรมการจัดเก็บของเล่นสำหรับเด็กเตรียมอนุบาล ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 81 คน พบว่า การพัฒนาวินัยในตนเองด้วยกิจกรรมการจัดเก็บของเล่นสำหรับเด็กเตรียมอนุบาลที่แสดงค่าคะแนนจากการปฏิบัติกิจกรรมการจัดเก็บของเล่นใน 2 สัปดาห์ พบว่า สัปดาห์ที่ 1 สัปดาห์ที่ 2 และความแตกต่างกัน คะแนนการเปรียบเทียบการพัฒนาวินัยในตนเองด้วยกิจกรรมการจัดเก็บของเล่นสำหรับเด็กเตรียมอนุบาล ที่¬แสดงค่าคะแนนจากการปฏิบัติกิจกรรมการจัดเก็บของเล่นใน 2 สัปดาห์ การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่¬ยการทดสอบ พบว่า การทดลองการพัฒนาวินัยในตนเองด้วยกิจกรรมการจัดเก็บของเล่นสำหรับเด็กเตรียมอนุบาลของการทดสองสัปดาห์ที่¬ 2 มีคะแนนสูงขึ้นกว่าสัปดาห์ที่¬ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และ 2) ผลวิเคราะห์ความคิดเห็นการพัฒนาวินัยในตนเองด้วยกิจกรรมการจัดเก็บของเล่นสำหรับเด็กเตรียมอนุบาล เรื่องความมีวินัยในตนเองขณะจัดเก็บของเล่น จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 81 คน โดยภาพรวม อยู่ในระดับการประเมิน คือแสดงพฤติกรรมเมื่อผู้แนะนำ มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับประเมิน แสดงพฤติกรรมเมื่อผู้แนะนำ ทั้ง 10 ข้อ เรียงตามลำดับค่าระดับประเมิน ดังนี้ 1) จัดวางเรียงของเล่นใส่ตู้ได้ถูกที่อย่างเรียบร้อย 2) ช่วยเหลือเพื่อนจัดเก็บของเล่น 3) เก็บของเล่นทุกครั้งโดยไม่ต้องเตือน 4) เก็บรวบรวมของเล่นได้อย่างครบถ้วน 5) จัดเก็บของเล่นเข้าชุดลงกล่อง / ตะกร้าได้อย่างเรียบร้อย 6) ยิ้มแย้มแจ่มใสขณะเก็บของเล่น 7) ไม่แย่งกันเก็บของเล่น 8) จัดเก็บของเล่นเสร็จเรียบร้อยตามเวลาที่กำหนด 9) ไม่ส่งเสียงดังขณะเก็บของเล่น และ 10) เก็บของเล่นอย่างทะนุถนอม ตามลำดับ และยังไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญนภา บุญพิชัย (2561 : 3, 13) ได้ศึกษาเรื่อง การปรับพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยในการเก็บของเล่นโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลคลองหลา อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยในการเก็บของเล่นก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานของเด็ก

ปฐมวัยชั้นปีที่ 1 อายุ 3-4 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลคลองหลา อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า จากการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานเพื่อปรับพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยในการเก็บของเล่นผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยในการเก็บของเล่นก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานของเด็กปฐมวัยชั้นปีที่ 1 อายุ 3-4 ปี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลคลองหลา อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา เด็กปฐมวัยหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานมีพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยในการเก็บของเล่นสูงขึ้นเป็นลำดับช่วงเวลาการจัดกิจกรรมทั้ง 17 คน กล่าวคือ วันแรก เด็กปฐมวัยทั้ง 17 คน มีพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยในการเก็บของเล่น คือ จะไม่เก็บของเล่นเข้าที่เดิม เช่นเมื่อเด็ก ๆ นั่งเล่นตามมุมของเล่นต่าง ๆ ก็จะไม่เก็บของเล่นไปวางที่เดิม แต่หลังจากการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน พฤติกรรมความมีระเบียบวินัยในการเก็บของเล่นสูงขึ้น เด็กปฐมวัยทั้ง 17 คน สามารถเก็บของเล่นตามมุมบล็อก มุมดนตรี มุมวิทยาศาสตร์ มุมบทบาทสมมุติ และมุมต่าง ๆ เก็บอุปกรณ์สิ่งของวางไว้ที่เดิมสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ครูและโรงเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อพัฒนาทักษะในด้านการเรียนของเด็กให้ดียิ่งขึ้น
2. สถานศึกษาควรดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กิจกรรมการเล่านิทานให้กับเด็กปฐมวัยเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ครูของโรงเรียนบ้านแม่ปะเหนือ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ควรมีการวิจัย เรื่อง รูปแบบการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยในหลาย ๆ วิชา
2. ครูของโรงเรียนบ้านแม่ปะเหนือ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ควรมีการวิจัย เรื่อง รูปแบบการใช้กิจกรรมการเล่านิทานที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ การทรวงศึกษาธิการ. (2546). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546**. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.

การทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

ขวัญนภา บุญพิชัย. (2561). **การปรับพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยในการเก็บของเล่น โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลคลองหลา**. รายงานการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. (ศูนย์สงขลา).

ชนิพรรณ จาติเสถียร, กันตวรรณ มีสมสาร และอภิรดี ไชยกาล. (2560). **การพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม**. กรุงเทพฯ: พลัสเพรส.

ณัฐวดี อำนวยพรรัตน์. (2558). **การพัฒนาวินัยในตนเองด้วยกิจกรรมการจัดเก็บของเล่นสำหรับเด็กเตรียมอนุบาล**. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 7. นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2555). **"วินัยในตนเองและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง."** วารสารการวัดผลการศึกษา ปีที่17 ฉบับที่ 1 (กรกฎาคม 2555): 3-15

_____. (2556). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

โรงเรียนบ้านแม่ปะเหนือ. [ออนไลน์]. (2564, 8 ตุลาคม). **ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน**. เข้าถึงได้จาก http://thaischool.in.th/school_detail.php?school_id=63102377

Cuber, J. F. (1960). **The world book encyclopedia**. Chicago : Field Enterprises Education Corporation.

การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้โรงเรียนบ้านร่มเกล้า อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก

Developing basic mathematical skills of early childhood children using creative art activities for learning Ban Romklao School Chat Trakan District Phitsanulok Province

อัณธิกา นวลป้อง[1] พิทยาภรณ์ มานะจุติ[2] วรจิต รอดอนุ[3]
ปราณี เกษสุวรรณ[4] และ จินดามณี เลิศมโนกุล[5]
Anthika Nuanpong Pittayaporn Manajuti Worrajit Rodanu
Pranee Ketsuwan and Chindamanee Lertmanokul

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ ชั้นอนุบาล 2 ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมศิลปะ โดยกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนบ้านร่มเกล้า ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 40 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนบ้านร่มเกล้า ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 40 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่พัฒนาขึ้นมาเองดังนี้ 1) แบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์การสร้างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ ผลการวิจัย พบว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ รายสัปดาห์ ตลอด 6 สัปดาห์ ก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ เด็กได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 40.01 และหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ เด็กได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70.01 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ ส่งผลให้เด็กได้คะแนนเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ จากการใช้แผนการจัดประสบการณ์ โดยผู้วิจัยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ พบว่า เด็กมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ดีขึ้น แต่ผู้วิจัยเห็นว่าควรจัดกิจกรรมให้เด็กใน

[1] นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
Email : anthika.ter@gmail.com โทร. 061-3260998
[2] รศ.ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[4] อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[5] อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

รูปแบบอื่น ๆ ที่หลากหลาย ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาเด็ก โดยมีการกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และเกิดความคิดสร้างสรรค์เพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ : การพัฒนาทักษะของเด็กปฐมวัย, ทักษะด้านคณิตศาสตร์, กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้

Abstract

this research The objective is to develop basic mathematical skills of preschool children by using creative art activities for class 2 learning before and after using art activities. The population groups used in the research were pre-school children in kindergarten. 2 of Ban Rom Klao School, Bo Phak Subdistrict, Chat Trakan District Phitsanulok Province In the second semester of the academic year 2021, 40 students and the sample group used in this research were preschool children in Kindergarten Year 2 of Ban Rom Klao School, Bo Phak Sub-district, Chat Trakan District. Phitsanulok Province In the second semester of the academic year 2021, 40 students were obtained by selective selection. Tools used in this research The researcher has determined the tools used in the research that has been developed by himself as follows: 1) a test of basic mathematical skills, creating a plan for creative arts activities for learning. The results revealed that creative arts activities for learning were weekly throughout 6 weeks before the creative arts activities for learning The children scored an average of 40.01 percent and after the creative arts activities for learning The children scored an average of 70.01 percent, indicating that the organization of creative arts activities for learning As a result, children get higher scores.Suggestions from using the experience plan The researcher used

Keywords : early childhood skills development, math skills, creative arts activities for learning

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์นับเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ประเทศใดที่คนในชาติมีความรู้ ประเทศนั้นย่อม มีความเจริญรุ่งเรือง ดังนั้นประเทศต่าง ๆ จึงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคนในชาติของตน โดยการให้ความสำคัญต่อการให้การศึกษา แก่คนในชาติเพราะการศึกษาคือการพัฒนาให้คนมีความรู้ที่สามารถสร้างตนให้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงขึ้น สร้างชาติให้อยู่อย่างมีความสุขและรุ่งเรืองได้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2551 : 2) การเรียนคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยไม่ใช่ความยุ่งยากเด็กปฐมวัย ส่วนใหญ่คุ้นเคยกับตัวเลข โดยรอบตัวอยู่แล้ว กิจกรรมการเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับวัย และพัฒนาการของเด็กที่มีขีดจำกัด การเรียนรู้ต้องเพิ่มตามลำดับความสามารถและตามวัย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ต้องเน้นให้เด็กเห็นความสัมพันธ์ของคณิตศาสตร์ ในธรรมชาติ บ้าน และโรงเรียน เช่น เล่นขายของ กิจกรรมการเรียนต้องสอดคล้องกับชีวิตประจำวันด้วยการสอดแทรกชีวิตจริงเชื่อมกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่จะช่วยในการพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ที่ดี ครูต้องมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก โดยการสนทนา อภิปราย ใช้คำถามให้กำลังใจ และสนับสนุนให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างเข้าใจ (เยาวพา เดชะคุปต์, 2542 : 12) ซึ่งในช่วงอายุ 0-4 ปี จะพัฒนาได้ถึงร้อยละ 50.00 จะเพิ่มอีก ร้อยละ 30.00 ในช่วงอายุ 4-8 ปี และที่เหลืออีกร้อยละ 20.00 จะพัฒนาระหว่างอายุ 8-17 ปี โดยประมาณ (ภรณี คุรุรัตนะ, 2540 : 46) ดังนั้น การจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมทักษะ และพัฒนาการให้กับเด็กในช่วงนี้จึงมีความสำคัญมากการพัฒนาเด็กต้องครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา คณิตศาสตร์นับเป็นความสามารถทางสติปัญญา และเป็นทักษะด้านหนึ่งที่ควรส่งเสริมและจัดประสบการณ์ให้กับเด็กเนื่องจากคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประจำวัน ถ้ามองไปรอบๆ ตัวจะเห็นว่าชีวิตเราเกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์มากมาย เริ่มตั้งแต่เลขที่บ้าน ทะเบียนบ้าน ทะเบียนรถ ปฏิทิน นาฬิกา เวลา การซื้อขาย การคมนาคม และการติดต่อสื่อสาร สิ่งเหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์ด้วยทั้งสิ้น (นิตยา ประพฤติกิจ, 2537 : 241) ซึ่งในชีวิตประจำวันของเด็กวัยก่อนประถมศึกษาจะต้องเกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์อยู่ตลอดเวลา นับตั้งแต่ตื่นนอนในตอนเช้าเด็กรู้จักคำว่า“เช้า”ซึ่งเป็นคำบอกช่วงเวลา เมื่อจะแปรงฟันเด็กจะต้องใช้การสังเกต เพื่อจำแนกให้ได้ว่าแปรงสีฟันอันไหนเป็นของตน เด็กต้องสังเกตและจดจำตำแหน่งของสีของที่ต้องใช้อยู่เป็นประจำนอกจากนี้เด็กต้องนับจำนวนสิ่งของของใช้ ความคิดเกี่ยวกับการเปรียบเทียบจำนวนสิ่งของว่ากลุ่มใดมีจำนวนมากว่ากลุ่มใดน้อยกว่า เป็นต้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532 : 616) ดังนั้นการฝึกให้เด็กเกิดทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เพราะหลักการทางคณิตศาสตร์จะทำให้เด็กรู้จักคิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาเป็น รู้จักค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตประจำวัน และเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ในระดับต่อไปได้

ในปัจจุบันได้มีการจัดประสบการณ์ทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย จากการศึกษางานวิจัยพบว่า ได้มีผู้นำวิธีการสอนแบบต่างๆ มาใช้ในการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย เช่น การจัดกิจกรรมการเล่านิทานคณิตเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ขวัญนุช บุญยู่ฮง (2546) การจัดประสบการณ์ทางคณิตศาสตร์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สรรพมงคล จันทร์ด้ง (2544) การจัดประสบการณ์แบบโครงการเพื่อพัฒนาความสามารถทางคณิตศาสตร์ อำพวรรณ์ เนียมคำ (2545) เป็นต้น จะเห็นได้ว่าวิธีการสอนคณิตศาสตร์มีความหลากหลาย แต่ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งพบว่ามีการกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยความเพลิดเพลิน และความสนใจของเด็กต่อมาระยะหนึ่งได้มีผู้นำศิลปะมาใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ เช่น การจัดกิจกรรมศิลปะการวาดภาพนอกห้องเรียน เพื่อศึกษาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็ก จิตทนาวรรณ เดือนฉาย (2541) การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มเพื่อศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก กรรณิการ์ โยธาวินทร์ (2545) การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้ทรายสีเพื่อศึกษาการคิดเชิงเหตุผลของเด็ก วราภรณ์ นาคะศิริ (2546) ศิลปะช่วยให้เด็กสื่อสารและบูรณาการประสบการณ์ที่มี เด็กสามารถผสมผสานความรู้ทางวิทยาศาสตร์ สังคม คณิตศาสตร์และภาษาไทย ลงในศิลปะที่เด็กแสดงออกเด็กได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม และเรียนรู้อย่างอิสระ สื่อศิลปะเป็นรูปแบบโดยธรรมชาติที่ทำให้มีการแสดงออก และค้นคว้าที่นำไปสู่การเรียนรู้ของเด็กและเข้าใจโลก ซึ่งทำให้เด็กได้คิดพัฒนาสร้างสรรค์จากการถ่ายโยงภาพที่เห็นเป็นศิลปะของการเรียนรู้ที่สำคัญ เด็กได้ทั้งสุนทรียภาพในงานศิลปะควบคู่ไปกับการเรียนสาระวิชา ซึ่งศิลปะจะเป็นแก่นของการพัฒนาได้ เพราะเด็กได้แสดงออกดังพุทธิปัญญาทั้งหมดที่มี และกระบวนการการเรียนรู้ผ่านทางศิลปะเด็กเล็กต้องการสัมผัส และการกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อม (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2547 : 35) การเรียนรู้ศิลปะเป็นกิจกรรมที่เด็กสัมผัสได้ สามารถระบายความคิดความรู้ และสื่อบอกให้ผู้อื่นรู้นอกจากนั้นศิลปะยังเป็นกิจกรรมที่เพลิดเพลินที่กระตุ้นการเรียนรู้ทักษะคณิตศาสตร์เป็นทักษะที่แทรกอยู่ได้ทุกกิจกรรมศิลปะ เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กได้สำรวจค้นคว้า เปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ความคิดริเริ่มและจินตนาการ อันจะส่งผลให้เด็กมีคุณลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ ความเป็นเหตุเป็นผล รู้จักการสังเกต ซึ่งสอดคล้องกับ พีระพงษ์ กุลพิศาล ที่กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะจะช่วยให้เด็กรู้จักสังเกตสิ่งรอบๆ ตัว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสี รูปทรง รูปร่าง พื้นผิว พื้นที่ว่าง น้ำหนัก อ่อน-แก่ของสี การที่เด็กได้วาดภาพซักภาพก็เป็นสิ่งที่ทำให้ทราบว่า เขาได้เรียนรู้แล้วมีประสบการณ์ต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวในระดับใด เป็นการเรียนรู้จากการใช้ความรู้สึกสัมผัสอย่างแท้จริง (พีระพงษ์ กุลพิศาล, 2536 : 9-29) การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นการเรียนรู้ ถูกพัฒนาขึ้นมาโดย ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ ที่เน้นว่าศิลปะเป็นการเรียนรู้ ด้วยการกระทำ ทำให้เด็กรับรู้เข้าใจ จำได้สนุกเพลิดเพลินกับสิ่งที่เรียน เด็กได้สังเกต วิเคราะห์ เปรียบเทียบ สนทนาสื่อความหมาย สรุปแสดงความคิดเห็นจากข้อมูลที่เด็กเรียนรู้ การเรียนรู้ถ้าครูกระตุ้นให้เป็นการเรียนรู้จากผลงานวิจัยของ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2546) พบว่า

สามารถจัดศิลปะเพื่อการเรียนรู้ได้ จำแนกเป็น 6 รูปแบบ ดังนี้ 1) ศิลปะย้ำ เรียกว่า การย้ำการเรียนรู้ด้วยศิลปะ 2) ศิลปะถ่ายโยง เรียกว่า ถ่ายทอดการเรียนรู้เป็นศิลปะ 3) ศิลปะปรับภาพ เรียกว่า ปรับภาพการเรียนรู้เป็นงานศิลปะ 4) ศิลปะเปลี่ยนแบบ เรียกว่า เปลี่ยนสิ่งเรียนรู้สู่งานศิลปะ 5) ศิลปะบูรณาการ เรียกว่า บูรณาการเรียนรู้ที่สู่ศิลปะ และ 6) ศิลปะค้นหา เรียกว่า ค้นหาความรู้จากศิลปะ

จากการศึกษารูปแบบศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ พบว่าศิลปะเปลี่ยนแบบ ศิลปะบูรณาการ และศิลปะค้นหา สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะคณิตศาสตร์ได้ โดยศิลปะเปลี่ยนแบบหมายถึง การเปลี่ยนสิ่งที่เรียนรู้มาสร้างเป็นงานศิลปะ ด้วยการเปลี่ยนรูปแบบและเลือกใช้ในการสร้างเป็นผลงาน ศิลปะบูรณาการหมายถึง การนำความรู้ที่ได้รับมาเป็นพื้นฐานของการพัฒนางานศิลปะเป็นภาพหรือสิ่งประดิษฐ์โดยใช้การสังเกต การเปรียบเทียบ และการนับจำนวนจากนั้นให้เพิ่มเติมตกแต่งได้ตามจินตนาการ และศิลปะค้นหาหมายถึงการใช้ศิลปะ เช่น ภาพวาดหรือผลผลิตจากงานศิลปะมาให้เด็กค้นคว้าค้นหาความรู้จากงานศิลปะที่นำมากระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละแบบของศิลปะเด็กจะต้องใช้พื้นฐานทักษะทางคณิตศาสตร์ไปด้วยเสมอ เช่น การเปรียบเทียบ การจำแนก การสังเกต การบอกตำแหน่ง การนับ และการรู้ค่ารู้จำนวนหรือแม้แต่การเพิ่มการลดจำนวน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรนำไปทดลองใช้เพื่อศึกษาดูว่าเด็กสามารถพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยได้จริงหรือไม่ และผลการวิจัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้เป็นอย่างไร จะเป็นแนวทางของการใช้นวัตกรรมเพื่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมาใช้ในการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยหรืออาจนำไปประยุกต์ในกับการพัฒนาทักษะอื่นๆ สำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้
2. เพื่อศึกษาสภาพความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนบ้านร่มเกล้า อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้

สมมติฐานการวิจัย

หลังจากการใช้กิจกรรมศิลปะรูปแบบต่างๆมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์เด็กนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนบ้านร่มเกล้า ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลกได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะรูปแบบต่าง ๆ มีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านร่มเกล้า อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาที่ใช้กิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา และแบบทดสอบทักษะทางคณิตศาสตร์ โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพประกอบที่ 1 ดังนี้

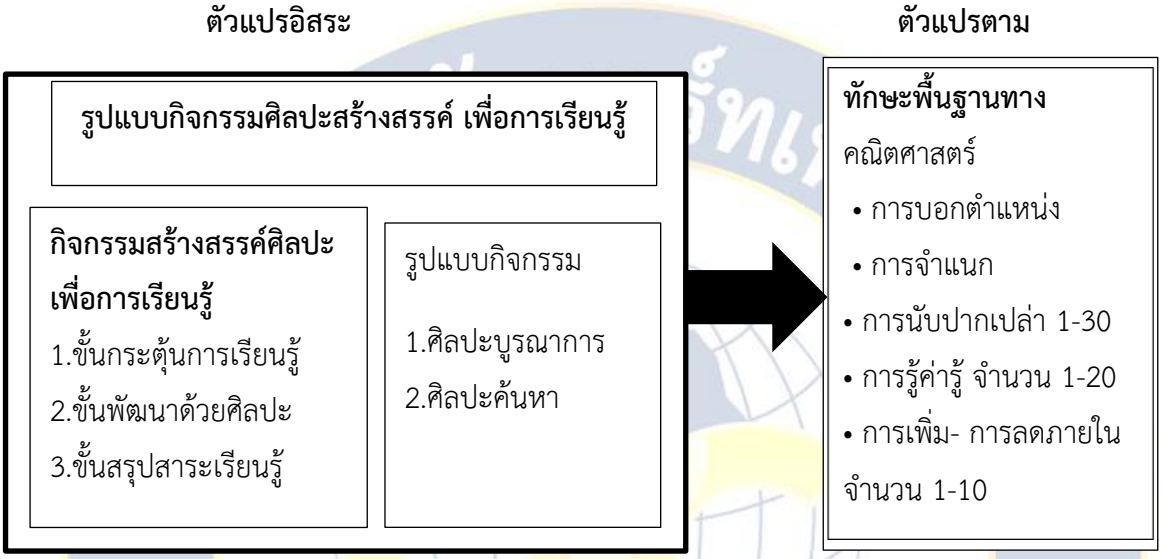

ภาพประกอบที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 เป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ในวันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันละ 20 นาที รวมทั้งสิ้น 18 ครั้ง ทำการทดลองในช่วงเวลา 09.00–09.20 น. โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำการประเมินทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย (Pretest) ก่อนทดลองกับกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 3 วัน ได้แก่ ในวันอังคาร วันพุธ และวันพฤหัสบดี วันละ 20 นาที
2. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่าง 20 นาที โดยทดลองสัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 20 นาที ในช่วงเวลา 09.00-9.20 น.ในวันอังคาร วันพุธ และวันพฤหัสบดี ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2564 ถึงวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565

ผู้วิจัยดำเนินขั้นตอนในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างเพื่อการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะพื้นฐานทาคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย

ผลการวิจัย

การวิจัยข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ค่าสถิติ ครั้งนี้

1. หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อน และหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ เพื่อศึกษาพัฒนาการทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย โดยใช้ค่าแจกแจง t แบบ Dependent Samples

อภิปรายผล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาผลของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ที่มีต่อการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย เด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านร่มเกล้า ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าปรากฏผล ดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ หลังการทดลองมีการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์แตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 8.33 สามารถอภิปรายผลได้ว่าการที่เด็กมีการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สูงขึ้นเนื่องจากได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ โดยใช้ขั้นตอนการเรียนรู้ตามรูปแบบ 4 ขั้นตอน ที่มีผลต่อทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ดังนี้ คือ

1.1 การกระตุ้นการเรียนรู้ หมายถึง การให้สิ่งเร้ากระตุ้นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสาระที่ต้องการให้เด็กนักเรียนอย่างใดอย่างหนึ่ง จูงใจให้เด็กคิดและติดตามโดยใช้คำถามสนทนาการอภิปราย การสังเกต หรือการค้นหา ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้การกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยการใช้คำถามของครู กระตุ้นด้วยสื่อของจริง รูปภาพ เกม นิทาน หรือสถานการณ์เพื่อให้เด็กนักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้วยการสนทนา ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ในลำดับต่อไป สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 32) กล่าวว่า กิจกรรมทางคณิตศาสตร์ในแนวการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา ควรมีอุปกรณ์หรือสื่อการเรียนที่เป็นรูปธรรมให้เด็กได้มีโอกาสสังเกต สัมผัส ทดลอง สำรวจ ค้นคว้า แก้ปัญหาด้วยตนเอง ครูเป็นเพียงผู้จัดสภาพแวดล้อม เตรียมกิจกรรม จัดหาสื่อ คอยสังเกตพฤติกรรมของเด็ก ตั้งคำถามกระตุ้นให้เด็กได้แสดงความคิด ซึ่งมีในขั้นกระตุ้นการเรียนรู้ ให้เด็กได้สังเกตเพื่อนำไปสู่เรื่องที่เรียน เช่น กิจกรรมในการวิจัย หน่วยการเรียนการสอน หน่วยรูปทรงต่าง ๆ ซึ่งเป็นการใช้สื่อการเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยสื่อของจริงโดยให้เด็กสังเกตรูปทรงต่าง ๆ เป็นการจูงใจให้เด็กคิด และติดตาม การสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สอนจากสิ่งที่เด็กมีประสบการณ์หรือสิ่งที่เด็กพบเห็นการเรียน

จากประสบการณ์ได้เรียนจากสิ่งที่เป็นรูปธรรม ได้คิดได้ใช้ได้ทำด้วยตนเองจึงทำให้เด็กเกิดความเข้าใจและเรียนรู้ได้เร็วขึ้น

1.2 กรองสู่มโนทัศน์ เป็นขั้นกระตุ้นให้เด็กสะท้อนคิดด้วยการโยงข้อความรู้ที่เด็กเคยเรียนมากับสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับ พวงรัตน์ พุ่มคชา (2545 : 19 อ้างอิงจาก Croft และ Hess, 1985) กล่าวว่าเด็กสามารถเรียนรู้ความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์จากกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน และความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์นั้นสามารถสอดแทรกหรือบูรณาการเข้ากับวิชาอื่น ๆ การเรียนเกี่ยวกับตัวเลข รูปทรง ขนาด ลำดับ การจัดหมู่ และความสัมพันธ์ต่าง ๆ ถือว่าเป็นประสบการณ์ของเด็กที่ช่วยสอนเด็กตามธรรมชาติจากการได้สัมผัสสื่อของจริงประกอบคำอธิบายของครูมีผลทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ในการวิจัยผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากการทดลอง และค้นพบเด็กนำความรู้ที่ได้จากการเรียนพัฒนาเป็นความรู้ใหม่และเข้าใจมโนทัศน์ยิ่งขึ้น เช่น เด็กได้ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกับเพื่อนจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนมีปฏิสัมพันธ์สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันจึงทำให้เด็กเกิดพัฒนาการทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์จากการทำกิจกรรม เช่น การเรียนการสอนหน่วยเรื่องอาหาร เรื่องย่อยผลไม้ เด็กแต่ละคนเลือกบัตรภาพผลไม้ และสังเกตภาพของตนเองพร้อมทั้งบอกลักษณะของผลไม้ของตนเองตามความเข้าใจโดยครูเป็นผู้อธิบายเพิ่มเติมจนครบทุกคนจากนั้นครูในคำถามเพื่อกระตุ้นความคิด เช่น ให้เด็กจับกลุ่มผลไม้ที่มีลักษณะเหมือนกันกับเพื่อนและร่วมกันแสดงความคิดหาเหตุผล ในขณะทำกิจกรรมเด็ก ๆ มะม่วงมีสีเหมือนกัน ส้ม กับ แตงโมมีรูปทรงเหมือนกัน มะม่วง กับ เงาะมีรสชาติหวานเหมือนกัน กล้วย กับ ทุเรียนมีกลิ่นหอมเหมือนกัน แตงโม กับลำไยต้องปลอกเปลือกก่อนกินเหมือนกัน เป็นต้น จากกิจกรรมทำให้เด็กเกิดมโนทัศน์ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ จิตทนาวรรณ เดือนฉาย (2541 : 80-83) ที่เน้นการสัมผัสจริงโดยการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 โดยตรงกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่หลากหลายเป็นตัวกระตุ้นให้เด็กคิดหาคำตอบได้เป็นอย่างดี

1.3 การพัฒนาด้วยกิจกรรมศิลปะ หมายถึง เป็นขั้นของการนำศิลปะมาพัฒนาการเรียนรู้ให้ชัดเจนขึ้น โดยครูมอบหมายให้เด็กถ่ายโยงความรู้ ความเข้าใจหรือสาระที่เรียนรู้ด้วยการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ตามรูปแบบศิลปะที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียน เด็กสามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ และความคิดจินตนาการที่ตนเองรู้สึกมาเป็นงานศิลปะโดยการทำงานศิลปะในรูปแบบศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ทั้ง 3 รูปแบบ คือ ศิลปะเปลี่ยนแบบ ศิลปะบูรณาการ และศิลปะค้นหา เพื่อถ่ายโยงความรู้ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ในแต่ละทักษะ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547: 189) กล่าวว่ากิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจค้นพบและได้ทดลองกับสื่ออุปกรณ์ทางศิลปะสร้างสรรค์ ซึ่งช่วยให้เกิดการพัฒนาการคิดรวบยอดทางพื้นฐานวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ จากการสังเกต และการประเมิน ภาพการจัดกิจกรรมศิลปะควรแนะนำ หรือบอกเด็กเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ให้โอกาสแก่เด็กในการทำงานตามความพอใจและเป็น

อิสระ ในขณะทำกิจกรรมผู้วิจัยให้อิสระในการทำกิจกรรมและให้เด็กได้เลือกใช้อุปกรณ์ในการทำงานศิลปะตามความพอใจ อุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัยแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ อุปกรณ์กลาง คือ อุปกรณ์ที่ใช้ภายในกลุ่ม เช่น กาว กรรไกร สี กระดาษสีต่าง ๆ เศษวัสดุกระดุม เกล็ดปลา และลูกปัด เป็นต้น อุปกรณ์ในหน่วยการเรียน เช่น รูปภาพ หุ่นจำลอง และสื่อของจริง เช่น ดินเหนียว ดินทราย เมล็ดพืช เป็นต้น ดังนั้นเด็กจะสามารถเลือกอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมศิลปะได้อย่างอิสระและเกิดการเรียนรู้การเลือกใช้อุปกรณ์ให้เหมาะสมกับงานศิลปะแต่ละประเภท เรียนรู้อุปกรณ์ศิลปะที่สามารถใช้ด้วยกันได้ เช่น การใช้กาวลาเท็กซ์ กับเมล็ดพืช เพื่อให้เมล็ดพืชสามารถติดบนกระดาษได้ การตัดกระดาษแข็งรองรูปภาพเพื่อให้รูปภาพแข็งและสามารถตั้งได้ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง และจะเกิดการเรียนรู้แบบนี้ไม่ได้ถ้าเด็ก ๆ ไม่ได้ทำกิจกรรมศิลปะ ตามรูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ ในช่วงสัปดาห์แรกเด็กยังไม่เข้าใจวิธีการสร้างงานศิลปะในแต่ละรูปแบบ ผู้วิจัยจึงต้องให้คำแนะนำเพิ่มเติมแต่หลังจากสัปดาห์แรกผ่านไปเด็กเกิดความสนุกสนานในการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างเห็นได้ชัด และทำกิจกรรมอย่างมีความสุข เด็กสามารถเรียนรู้วิธีการเลือกใช้อุปกรณ์ให้เหมาะสมกับกิจกรรมมากขึ้น และต้องวางแผนในการใช้อุปกรณ์ผ่านกลุ่มของตนเองจึงเกิดการเรียนรู้ทางสังคมเช่นเดียวกัน

1.4 สรุปสาระสำคัญที่เรียนรู้เป็นขั้นสุดท้ายของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ เป็นการสรุปความรู้อาจใช้การถามให้เด็กทบทวนความรู้ความเข้าใจ สาระที่เรียนรู้จากงานศิลปะที่ทำโดยเด็กกับครู สรุปสิ่งที่เรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พนิดา ชาตยาภา (2544) กล่าวว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ถ่ายทอดความคิดอย่างอิสระ มีการสนทนา ซักถาม และเล่าเรื่องสิ่งที่พบเห็น และนำมาสร้างเป็นงานศิลปะซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย ซึ่งในการวิจัยผู้วิจัยให้เด็กได้

สรุปสาระสำคัญที่เรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่มและนำเสนอหน้าชั้นเรียน ในขั้นนี้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันการแสดงความคิดเห็น และการสนทนาถึงข้อความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ ร่วมกันหาข้อสรุปในกลุ่มซึ่งทำให้เกิดมโนทัศน์เดียวกัน เช่นกิจกรรมหน่วยการเรียนอาหาร เรื่องย่อยผัก เด็กสามารถศึกษาหาความรู้จากการเรียนรู้เรื่องผักประเภทต่าง ๆ โดยให้เด็กแต่ละกลุ่มจำแนกประเภทของผักตามเกณฑ์ของกลุ่มตน เด็กจำเป็นต้องหาข้อความรู้ที่มีมโนทัศน์เดียวกันให้ได้ ผลจากการวิจัยพบว่าเด็กแต่ละคนนำสติกเกอร์ภาพผักของกลุ่มออกมาและช่วยกันสังเกตในขณะนั้นเด็กจะใช้ประสบการณ์เดิมของตนและแสดงความคิดเห็นของแต่ละคนเกี่ยวกับผักชนิดนั้น ๆ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่มไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้เกิดเป็นมโนทัศน์ร่วมกัน และเมื่อแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอกิจกรรมในขั้นสรุปสาระสำคัญที่เรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่เด็กได้มีโอกาสในการสื่อสารผ่านงานศิลปะการถ่ายทอดความคิดทักษะกระบวนการต่าง ๆ จากการเรียนรู้ทักษะคณิตศาสตร์ผ่านงานศิลปะเด็กจะตั้งคำถามเกี่ยวกับงานศิลปะของต้นเอง เช่น ภาพนี้เป็นภาพสัตว์เลี้ยงในภาพมีสัตว์

อะไรบ้าง พ่อเลี้ยงไก่กี่ตัว แม่เลี้ยงปลากี่ตัว เป็นต้น เพื่อจะเป็นผู้นับจำจวนในขณะเดียวกันเด็กจะได้เรียนรู้และเข้าใจความหมายทางคณิตศาสตร์มากขึ้นจากการอภิปราย และการตอบคำถามจากเพื่อน เกิดความภาคภูมิใจในผลงาน และตนเอง ครูเป็นผู้กระตุ้นให้เด็กได้คิดร่วมกันแสดงความคิดเห็น และแก้ไขเมื่อเกิดผิดพลาดเพื่อสร้างความรู้ที่ถูกต้องร่วมกัน

ซึ่งขั้นตอนทั้ง 4 ขั้นตอน ดังกล่าวข้างต้นของรูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ สามารถพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยได้ชัดเจน

2. การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมรูปแบบศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาผลการวิจัย จำแนกเป็นรายทักษะพบว่าหลังจากจัดกิจกรรมรูปแบบศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ทั้ง 3 รูปแบบ คือ ศิลปะเปลี่ยนแบบศิลปะบูรณาการและศิลปะค้นหา เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยรวม 5 ทักษะ คือ ทักษะการบอกตำแหน่ง ทักษะการจำแนก ทักษะการนับปากเปล่า 1-30 ทักษะการรู้ค่ารู้จำนวน และทักษะการเพิ่ม-ลดภายใน จำนวน 1-10 สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 8.33 สามารถอภิปรายผลเป็นทักษะได้ดังนี้ ในการจัดกิจกรรมครูผู้สอนต้องกำหนดผลของการเรียนรู้ที่ชัดเจนซึ่งตรงกับผลการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดผลการเรียนรู้ด้วยทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ในการเรียนการสอนแต่ละเรื่องไว้ เช่น การบอกตำแหน่งของสิ่งต่าง ๆ การบอกความเหมือนความต่างของผัก ผลไม้ การนับจำนวนสัตว์เลี้ยงที่มีอยู่ในภาพ การบอกจำนวนมากกว่าน้อยกว่า การเรียงลำดับสิ่งของ การบอกจำนวนเมื่อเพิ่มหรือลดจำนวน จากการถ่ายโยงผ่านงานศิลปะสร้างสรรค์ ทั้ง 3 รูปแบบ ซึ่งจำแนกอภิปรายเป็นทักษะดังนี้

2.1 ทักษะการบอกตำแหน่ง เป็นหนึ่งในทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความสามารถในการบอกตำแหน่งของสิ่งของที่อยู่ในตำแหน่งต่าง ๆ เช่น บน-ล่าง ด้านใน-ด้านนอก , เหนือ-ใต้ , ซ้าย-ขวา , หน้า-กลาง-หลัง และระหว่างผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ ในขั้นตอนแต่ละขั้นตอนเป็นลักษณะกิจกรรมที่เปิดโอกาสในเด็กได้ใช้ทักษะการสังเกตการเปรียบเทียบ และทำความเข้าในในความหมายทางคณิตศาสตร์ผลจากการวิจัย รูปแบบศิลปะค้นหาเป็นรูปแบบกิจกรรมที่สามารถพัฒนาทักษะการบอกตำแหน่งได้ผลดีที่สุดเด็ก ๆ เกิดความสนุกสนานในการร่วมกิจกรรม เช่น หน่วยการเรียนเรื่องเงิน เรื่องย่อยเงินเหรียญ เด็กได้สังเกตภาพค้นหาคำตอบจากภาพเหรียญที่เห็นและบอกตำแหน่งของเงินเหรียญในภาพได้ถูกต้อง จากการตอบคำถามของครูเกี่ยวกับตำแหน่งของเงินเหรียญที่อยู่ในภาพเช่นเหรียญอะไรอยู่ระหว่างบ้านควายเหรียญอะไรอยู่ในเกวียน และเหรียญอะไรอยู่บนสุดของภาพ ในภาพศิลปะค้นหาเด็กต้องค้นหาคำตอบจากภาพงานศิลปะ และระบายสีบอกตำแหน่งของเงินเหรียญแต่ละตำแหน่งตามคำสั่งของครู เด็กสามารถสรุปเป็นความรู้ และความเข้าในความหมายของคำศัพท์และความหมายทางคณิตศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับ พวงรัตน์ พุ่มคช, (2545 : 18) กล่าวว่า คณิตศาสตร์สำหรับเด็กอนุบาลเป็นการจัด

ประสบการณ์ที่มีความหมาย เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความสามารถ ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ได้ค้นคว้า แก้ปัญญา และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีความสุข

2.2 ทักษะการจำแนก คือความสามารถในการสังเกตจำแนกเปรียบเทียบสิ่งต่างๆว่าเหมือนหรือต่างกันอย่างไรในเรื่องของ ปริมาณ ขนาด รูปร่าง สี และรูปทรงเป็นทักษะที่ต้องอาศัยทักษะการสังเกตโดยการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าของเด็กในการเรียนรู้ จากสื่อประเภทต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 32) ได้กล่าวถึง กิจกรรมทางคณิตศาสตร์ไว้ว่า ควรมีวัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียนที่เป็นรูปธรรม ให้เด็กได้มีโอกาสสังเกต สัมผัส ทดลอง สำรวจ ค้นคว้าแก้ปัญหาด้วยตนเอง และมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก ผู้ใหญ่ ครูเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อม และตั้งคำถามกระตุ้นให้เด็กคิด ให้ข้อเสนอแนะและให้ความช่วยเหลือ ในการจัดกิจกรรมผู้วิจัยใช้รูปแบบกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ซึ่งในรูปแบบกิจกรรม แต่ละขั้นตอนได้เปิดโอกาสให้เด็กได้ศึกษาและเรียนรู้จากสื่อประเภทต่าง ๆ ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ และเข้าใจจากการผ่านงานศิลปะในรูปแบบต่าง ๆ ตรงกับ จรัล คำภารัตน์ (2541 : 14) กล่าวว่า การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้การพัฒนาศิลปะและจินตนาการของเด็กมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยทำให้ครูเข้าใจในความรู้สึกความคิดและจินตนาการของเด็ก และทักษะการจำแนกเป็นทักษะที่เด็กสามารถถ่ายทอดออกมาเป็นงานศิลปะต่างๆ เช่น กิจกรรมในหน่วยการเรียนเรื่องสัตว์เรื่องย่อยสัตว์เลี้ยงในรูปแบบกิจกรรมศิลปะบูรณาการเด็กสามารถจำแนกสัตว์เลี้ยงออกจากสัตว์ประเภทอื่น ๆ มาบูรณาการเข้ากันสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างอิสระโดยใช้ศิลปะบูรณาการและเด็กได้อภิปรายงานของตนเอง ส่วนหน่วยการเรียนเรื่องอาหาร เรื่องย่อยผลไม้ ในรูปแบบศิลปะเปลี่ยนแบบในกิจกรรมนี้เด็กได้สังเกตผลไม้ของตนเอง เด็กสามารถเปรียบเทียบผลไม้กับเพื่อนหาความเหมือนของผลไม้กับเพื่อน เช่น สีเหมือนกัน เป็นต้น จากการสังเกตภาพผลไม้ และขั้นนำเข้าสู่ศิลปะเด็กได้สนุกสนานกับการเปลี่ยนแบบผลไม้ที่ตนได้ และใช้ทักษะการจำแนกความเหมือนความต่างของผลไม้ และบันทึกคำพูดทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างสนุกสนานจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ดี และในขณะทำกิจกรรมเด็กได้ใช้ทักษะการสังเกต เพื่อรวบรวมข้อมูล สอดคล้องกับ เยาวพา เดชะคุปต์ (2542 : 107) กล่าวว่า ศิลปะเป็นแนวทางช่วยให้เด็กได้แสดงความสามารถและความรู้สึกนึกคิดของตนเองออกมาเป็นรูปภาพ

2.3 ทักษะการนับปากเปล่า คือ ความสามารถในการนับเลขเรียงลำดับ นิตยา ประพฤติกิจ (2541 : 26-27) กล่าวว่า การนับถือเป็นคณิตศาสตร์เกี่ยวกับตัวเลขอันดับแรกที่เด็กรู้จัก แต่การท่องจำตัวเลขได้ไม่ได้หมายความว่า เด็กเข้าใจความหมายเสมอไป เพราะเด็กนับเลขได้อาจใช้วิธีการท่องตัวเลขไปเรื่อย ๆ แต่การนับของเด็กจะมีเหตุมีผลยิ่งขึ้น หลังจากมีความเข้าใจและใช้ตัวเลขเป็นแล้วและเข้าใจหลักของเหตุผลในเรื่องการเชื่อมโยงตัวเลขกับสิ่งของทั้งหมดเมื่อรวมกัน เพราะเด็กจะใช้วิธีนับเป็นหลัก ๆ ไป เช่น การนับที่ละ 1 นับ 2 นับ 3 กิจกรรมที่เกี่ยวกับการนับควรให้เด็กได้ฝึกจากประสบการณ์จริง เช่น การนับจำนวนเพื่อนที่มาโรงเรียนกี่คนมีผู้หญิงกี่คน ผู้ชายกี่คน มีเด็กผมยาวกี่

คน นอกจากนั้นอาจนับกระดุมหรือนับต้นไม้ก็ได้โดยใช้ศิลปะค้นหา ซึ่งในการวิจัยใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้นั้น เด็กได้ฝึกประสบการณ์จากประสบการณ์จริง การเรียนรู้จากสื่อของจริงในชีวิตประจำวัน

2.4 ทักษะการรู้ค่ารู้จำนวน คือ ความสามารถในการจัดและการบอกค่าจำนวนและความสามารถในการเรียงลำดับ มากไปน้อย หรือ น้อยไปมาก ลำดับที่ 1 ลำดับที่ 2 ในการวิจัยสังเกตพบว่า ความสามารถในการรู้ค่ารู้จำนวนนั้น เด็กจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของตัวเลข และการนับเสียก่อนจึงจะสามารถเปรียบเทียบได้ว่าสิ่งมากกว่า น้อยกว่า ดังนั้นในการจัดกิจกรรมในรูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ เด็กจะต้องได้รับประสบการณ์จริงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวันของเด็กในการส่งเสริมความเข้าใจ ด้วยการใช้ศิลปะเปลี่ยนแบบเพื่อพัฒนาประสบการณ์ตรงกับ เพ็ญจันทร์ เงียบประเสริฐ (2542 : 9) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์และการจัดกิจกรรมเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้โอกาสเด็กได้สร้างความรู้และทักษะ ปลูกฝังให้เด็กรู้จักการค้นคว้าการแก้ปัญหาและความรู้ทางคณิตศาสตร์เป็นพื้นฐาน ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2.5 ทักษะการเพิ่ม-การลด ภายใน จำนวน 1-10 คือ ความสามารถในการเพิ่ม หรือลดสิ่งของจากจำนวนสิ่งของที่มีอยู่ จากผลการวิจัย ทักษะทักษะการเพิ่ม-การลดภายใน จำนวน 1-10 เป็นทักษะทางคณิตศาสตร์ที่ผลการวิจัยมีการพัฒนาอยู่ในระดับดีมากหลังจากการวิจัย เกิดจากการที่เด็กมีความรู้ ความเข้าใจ ในทักษะการเพิ่ม-ลด เพิ่มมากขึ้น และสามารถนำมาใช้ได้ เนื่องจากกิจกรรมรูปแบบศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาทักษะนี้ได้ดีจากการทดลอง เช่น กิจกรรมในหน่วยการเรียนเรื่องสัตว์ เรื่องย่อยสัตว์มีพิษ เด็ก ๆ นำสัตว์มีพิษมาเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งต่าง ๆ ตามจินตนาการและสื่อสารผ่านผลงานทางศิลปะเป็นการเพิ่มจำนวนสิ่งที่มีอยู่ในภาพจากการวาดเพิ่มจากจำนวนสัตว์มีพิษที่มีอยู่ โดยใช้ศิลปะเปลี่ยนแบบด้วยการนำหุ่นจำลองสัตวมีพิษมาพัฒนาเป็นงานศิลปะและตั้งเป็นโจทย์ทางคณิตศาสตร์ เช่น มีต้นไม้สีดำ 1 ต้น ต้นไม้สีน้ำตาล 2 ต้น รวมมีต้นไม้กี่ต้น และเขียนเป็นสัญลักษณ์คือ 1 + 2 = 3 เป็นต้นกิจกรรมเป็นการเรียนรู้จากการกระทำ การได้ลงมือปฏิบัติจริงมีการวางแผนการทำกิจกรรมตรงกับ เพ็ญจันทร์ เงียบประเสริฐ (2542 : 9) กล่าวว่าการสร้างความรู้และทักษะปลูกฝังให้เด็กรู้จักการค้นคว้าและแก้ปัญหาอย่างสนุกสนานการเรียนแต่ละทักษะเด็กจะถูกย้ำด้วยศิลปะแต่ละรูปแบบตั้งแต่ศิลปะเปลี่ยนแบบ ศิลปะบูรณาการ และศิลปะค้นหาซึ่งทำให้เด็กทำได้ และคิดได้ จากการทดสอบกับเด็กกลุ่มเก่งก็ได้ผลเช่นกัน เด็กมีพัฒนาการในระดับดีมากอย่างมีนัยสำคัญที่ 4.53

เอกสารอ้างอิง

กรรณิการ์ โยธาวินทร์. (2545). **พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). **การปฏิรูปการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2546). **การใช้การคิดแบบหมวก 6 ใบ ในการสอนเด็กปฐมวัย**. วารสารการศึกษาปฐมวัย, 7(7), 14-22.

_____. (2547). **การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ : เอดิสันเพรสโปรดักส์. คณะกรรมการกองทุนศาสตรจารย์.

ขวัญนุช บุญยู่ฮง. (2546). **การส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยการเล่านิทานคณิต**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

จรัล คำมารัตน์. (2541). **การสอนศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ระดับประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ : เลิฟแอนด์ลิพเพรส.

จิตทนาวรรณ เดือนฉาย. (2541). **ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะวาดภาพนอกห้องเรียน**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

นิตยา ประพฤติกิจ. (2537). **การพัฒนาเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ : โอเอส พริ้นติ้งเฮ้าส์.

นิตยา ประพฤติกิจ. (2541). **จุดมุ่งหมายในการสอนคณิตศาสตร์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

นิตยา ประพฤติกิจ. (2541). **คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ : บริษัท ตาวัน พับลิชชิ่ง จำกัด.

พนิดา ชาตยาภา. (2544). **กระบวนการพัฒนาการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยโดยการสร้างเรื่องราวในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ**. 125 ปริญญานิพนธการศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พวงรัตน์ พุ่มคชา. (2545). **การพัฒนาความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กอนุบาลที่เรียนโดยใช้เรื่องคณิตศาสตร์**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

พีระพงษ์ กุลพิศาล. (2536). **สมองลูกพัฒนาได้ด้วยศิลปะ**. กรุงเทพฯ : ธารอักษร.

เพ็ญจันทร์ เงียบประเสริฐ. (2542). **คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คพับลิเคชั่นส์.

ภรณี คุรุรัตนะ. (2540). **เด็กปฐมวัยในท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลง**. วารสารการศึกษาปฐมวัย, 1(1), 43-51.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). **การบริหารและการนิเทศการศึกษาปฐมวัย**. กรุงเทพ ฯ : เจ้าพระยาระบบการพิมพ์.

วราภรณ์ นาคะศิริ. (2546). **การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้ทรายสี**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2551). **36 ปี สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี**. กรุงเทพฯ : สถาบันฯ.

สรรพมงคล จันทร์ด้ง. (2544). **การเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทางคณิตศาสตร์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทางคณิตศาสตร์แบบรายคู่และรายบุคคล**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุโขทัยธรรมาธิราช. (2532). **เอกสารการสอนชุดวิชาวิทยาการการสอน หน่วยที่ 1-7**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อำพวรรณ์ เนียมคำ. (2545). **ผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนชุมชนชลประทานรังสรรค์ อำเภอสามเงา จังหวัดตาก

Creative development of early childhood children by using creative arts activities of students in kindergarten 2 Chonprathan Rangsan Community School Sam Ngao District, Tak Province

รัตติกาล ขาวคล้ายเงิน[1] ฐิติ แก้ววรรณี พรหมบุตร[2] วรจิตร รอดอนุ[3]
ณัฐกานต์ เพิ่มอิ่ม[4] และ นาซีฮะห์ หะยีโด[5]
Rattikan Khaokhaigoan Thiti Kaeowannee Phrombut Worrjit Rodanu
Nattakan Permim and Naseehah Hajido

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถโดยการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมใบงานกิจกรรม หน่วย ผักแสนอร่อยของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรม กลุ่มประชากรที่ศึกษา ได้แก่ เด็กปฐมวัยอายุ 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนชุมชนชลประทานรังสรรค์ จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบฝึกหัดกิจกรรม หน่วยผักแสนอร่อย วาดภาพผักตามใจชอบ ฉีกปะภาพผัก ปั้นดินน้ำมันผักผลไม้ โดยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบแก้ไข ใช้ระยะเวลาทดลองกิจกรรม 4 ครั้ง สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล การหาค่าร้อยละความก้าวหน้า ผลการวิจัยชั้นเรียนพบว่าเด็กปฐมวัยมีคะแนนความก้าวหน้าสูงขึ้นทุกคนและมีคะแนนเฉลี่ยก่อนละหลังเรียน

ผลการวิจัย พบว่า การจัดกิจกรรมศิลปะ รายสัปดาห์ ตลอด 4 สัปดาห์ ก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะ เด็กได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 2.00 และหลังการจัดกิจกรรมศิลปะ เด็กได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 3.00 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมศิลปะ ส่งผลให้เด็กได้คะแนนเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ : การพัฒนา, ความคิดสร้างสรรค์, ศิลปะสร้างสรรค์, กิจกรรม

[1] นักศึกษาระดับบัณฑิตสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก
[3] อาจารย์ประจำสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก
[4] อาจารย์ประจำสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก
[5] อาจารย์ประจำหมวดศึกษาทั่วไป คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก

Abstract

This research study aimed to compare the ability by organizing experiences using activity sheet activity, delicious vegetables unit of Kindergarten 2 students before and after the activity. The study population consisted of 17 pre-school children aged 4-5 years studying in the second semester of the academic year 2021 at Chonlaprarangsan Community School. The tools used were activity exercises. delicious vegetable unit Draw a picture of vegetables as you like. Tear vegetable collages. Make vegetable and fruit plasticine. By bringing the tools created for 3 experts to check and edit, using the activity trial period 4 times, the statistics used to analyze the data Finding Progress Percentage The results of classroom research showed that all early childhood children had higher grades in progress and average scores before and after school.

The results of the research found that weekly art activities for 4 weeks prior to the art activities The children scored an average of 0.42 percent and after the art activities The children scored an average of 0.48 percent, indicating that the arts activities as a result, children get higher scores

Keyword: Development, Creativity, Creative Arts, Activities

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 ในมาตรา 6 กล่าวว่า การจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนา คนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และในหมวด 4 ยังได้กำหนดแนวการจัดการศึกษา ในมาตรา 22 ถึงมาตรา 30 ซึ่งในสาระสำคัญของหมวดนี้ครอบคลุมหลักการสาระการเรียนรู้และกระบวนการ จัดการศึกษาที่เปิดกว้าง ให้แนวทางการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ โดยเฉพาะมาตราที่ 24 ได้กำหนดเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ไว้ใน (2) ว่าต้องฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหา และใน (3) ยังได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรม โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้คิดเป็น (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2545, หน้า 5-14) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 ได้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยถือว่า

การพัฒนาความสามารถในการคิดเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา เพราะการให้ผู้เรียนคิดเป็น วิเคราะห์เป็นสร้างองค์ความรู้ได้ จะส่งผลให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องและเต็มศักยภาพ ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ จะต้องพัฒนาประชากร โดยเริ่มตั้งแต่ปฐมวัย เพราะเด็กวัยนี้พัฒนาการทั้งด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านอารมณ์จิตใจ และด้านสติปัญญาอย่างรวดเร็ว ประสบการณ์ที่เด็กได้รับ ในช่วงแรกมีอิทธิพลอย่างยิ่งในการพัฒนาขั้นต่อไป ซึ่งสอดคล้องหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, หน้า 8) เนื่องจากเป็นรากฐาน ของพัฒนาการก้าวต่อไปของชีวิตเด็กแต่ละคน ตลอดจนเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนด ความสามารถ แรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ และความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองของเด็ก ที่จะส่งผลต่อเนื่องจากช่วงวัยเด็กไปสู่วัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ ที่กระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้และมีความสามารถ ในการสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ในวิถีชีวิตของเด็กและในสังคมภายนอก อันจะสั่งสมเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และสามารถพัฒนาต่อเนื่องไปสู่ระดับที่สูงขึ้น ประสบการณ์สำคัญที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็กนั้น พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูจำเป็นต้องสนับสนุนให้เด็กได้มีประสบการณ์ ตรงด้วยการใช้ประสาทการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย การสร้าง ความรัก ความผูกพันกับคนใกล้ชิด การปฏิสัมพันธ์กับผู้คนและสิ่งต่าง ๆ รอบตัว และการรู้จักใช้ภาษาสื่อความหมาย ดังนั้น การฝึกทักษะต่าง ๆ ต้องให้เด็กมีประสบการณ์ สำคัญผ่านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และการเล่น ให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการเลียนแบบ ลองผิดลองถูก สำรวจ ทดลอง และลงมือกระทำจริง การปฏิสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของ บุคคล และธรรมชาติรอบตัวเด็ก ตามบริบทของสภาพแวดล้อม

โดยการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เจริญเติบโตและมีคุณภาพต้องพัฒนาทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเรียนรู้และสร้างรากฐานชีวิตให้พัฒนาเด็กปฐมวัยไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560) และความคิดสร้างสรรค์เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาด้านสติปัญญาที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้กับเด็กทุกคน

ความคิดสร้างสรรค์ คือ กระบวนการของสมองที่มีความสามารถในการคิดได้หลากหลายและแปลกใหม่กว่าเดิมโดยสามารถนำไปประยุกต์ทฤษฎีหรือหลักการได้อย่างรอบคอบและมีความถูกต้องจนนำไปสู่การคิดค้น และสร้างสิ่งประดิษฐ์ที่แปลกใหม่ ดังนั้นกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จะสามารถส่งเสริมด้านสติปัญญา สร้างผลงานผลงานศิลปะเพื่อสื่อสารความคิด ความรู้สึกของตนเอง โดยมีการดัดแปลงแปลกใหม่จากเดิมและมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น

ปัญหาของการวิจัย จากข้อความดังกล่าวข้างต้น และสภาพปัจจุบันในชั้นเรียนอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนชลประทานรังสรรค์ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผ่านมานั้นพบว่า เด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนชลประทานรังสรรค์ ก่อนจะเริ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ครูกำหนดไว้

ให้ เด็กจะมีพฤติกรรมขี้อาย ไม่กล้าแสดงออก ไม่มีความมั่นใจ ในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าพฤติกรรมนี้ไม่เหมาะสมและควรได้รับ การแก้ไขและพัฒนาให้ดีขึ้น เพื่อจะช่วยให้เด็กนั้นมีทักษะในการเรียนรู้และสามารถปรับตัว เข้ากับสังคมได้ จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจและแรงจูงใจ ที่พัฒนาทักษะการคิดพื้นฐานของเด็กปฐมวัย ที่นักเรียนยังขาดการกระตุ้นด้วยกิจกรรมที่หลากหลายส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ไม่เต็มตามศักยภาพ ผู้ศึกษาจึงต้องการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนชุมชนชลประทานรังสรรค์ จำนวน 17 คน โดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ซึ่งจะเป็นวิธีการที่จะช่วยให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษา ส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
3. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพฤติกรรมกล้าแสดงออก และมีความมั่นใจในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ

วิธีการดำเนินวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัย ชาย – หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนชุมชนชลประทานรังสรรค์ จังหวัดตาก จำนวน 17 คน

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

การทดลองในครั้งนี้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ในกิจกรรมสร้างสรรค์ ใช้เวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วัน (วันพฤหัสบดี) วันละ 20 นาที รวมทั้งสิ้น 4 วัน

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีองค์ประกอบดังนี้ ด้านสติปัญญา มาตรฐานที่ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ สาระการเรียนรู้ มาใช้ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ใช้เวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วัน วันละ 20 นาที รวม 4 วัน โดยจัดในช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย เกณฑ์การให้คะแนน แบบบันทึกคะแนนการวัดความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์

เพียเจต์ (Piaget) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านความคิดของเด็กว่ามีขั้นตอนหรือกระบวนการอย่างไร ทฤษฎีของเพียเจต์ตั้งอยู่บนรากฐานของทั้งองค์ประกอบที่เป็นพันธุกรรม และสิ่งแวดล้อม เขาอธิบายว่า การเรียนรู้ของเด็กเป็นไปตามพัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งจะมีพัฒนาการไปตามวัยต่าง ๆ เป็นลำดับขั้น พัฒนาการเป็นสิ่งที่เป็นไปตามธรรมชาติ ไม่ควรที่จะเร่งเด็กให้ข้ามจากพัฒนาการจากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่ง เพราะจะทำให้เกิดผลเสียแก่เด็ก แต่การจัดประสบการณ์ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในช่วงที่เด็กกำลังจะพัฒนาไปสู่ขั้นที่สูงกว่า สามารถช่วยให้เด็กพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม เพียเจต์เน้นความสำคัญของการเข้าใจธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กมากกว่าการกระตุ้นเด็กให้มีพัฒนาการเร็วขึ้น เพียเจต์สรุปว่า พัฒนาการของเด็กสามารถอธิบายได้โดยลำดับระยะพัฒนาทางชีววิทยาที่คงที่ แสดงให้ปรากฏโดยปฏิสัมพันธ์ของเด็กกับสิ่งแวดล้อม

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

1. รูปแบบการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยศึกษากลุ่มเดียว วัดก่อนและหลังการทดลอง (One-Group Pretest-Posttest Designe) ดังนี้

กลุ่มทดลอง

O_1	X	O_2

O_1 หมายถึงค่าของตัวแปรตามที่ได้จากการวัดก่อนการทดลอง

X หมายถึสิ่งทดลองที่ได้ให้กับกลุ่ม (การจัดกระทำในกลุ่มทดลอง)

O_2 หมายถึงค่าของตัวแปรตามที่ได้จากการวัดหลังการทดลอง

2. การดำเนินการทดลอง

2.1 ก่อนดำเนินการทดลอง ทำการประเมินความคิดสร้างสรรค์โดยใช้แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทดสอบเด็กทีละคน ทดสอบช่วงเวลา 09.30 น. เป็นเวลา 1 เดือน

2.2 ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โดยใช้เวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วัน วันละประมาณ 20 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้ คือ คะแนนจากการประเมินความคิดสร้างสรรค์ ก่อนและหลังการทดลอง ผู้รายงานได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าเฉลี่ย (mean) โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538, หน้า 73)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนข้อมูล

1.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538, หน้า 79)

$$\text{S.D.} = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของกำลังสองของคะแนน

$(\sum X)^2$ แทน กำลังสองของผลรวมของคะแนน

N แทน จำนวนข้อมูล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนชุมชนชลประทานรังสรรค์ อำเภอสามเงา จังหวัดตาก สรุปได้ ดังนี้

การเปรียบเทียบการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการใช้กิจกรรมกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เรื่องผักแสนอร่อย เรื่องธรรมชาติรอบตัว ให้กับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนชลประทานรังสรรค์ อำเภอสามเงา จังหวัดตาก โดยใช้แบบสังเกตกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 17 คน พบว่า เด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์ โดยก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ผักแสนอร่อย เรื่องธรรมชาติรอบตัว มีคะแนนเฉลี่ยที่ 2.00 และหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ผักแสนอร่อย เรื่องธรรมชาติรอบตัว มีคะแนนเฉลี่ยที่ 3.00 ซึ่งมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 1 จึงสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ผักแสนอร่อย เรื่องธรรมชาติรอบตัว เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีทักษะการพูดสูงขึ้น

การเปรียบเทียบการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เรื่องผักแสนอร่อย เรื่องธรรมชาติรอบตัว ให้กับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนชลประทานรังสรรค์ อำเภอสามเงา จังหวัดตาก โดยใช้แบบสังเกตกลุ่มตัวอย่างจำนวน

17 คน พบว่า เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เรื่องผักแสนอร่อย เรื่องธรรมชาติรอบตัว มีคะแนนเฉลี่ยที่ 2.00 และหลังการจัดกิจกรรมการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มีคะแนนเฉลี่ยที่ 3.00 ซึ่งมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 1 จึงสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ผักแสนอร่อย เรื่องธรรมชาติรอบตัวเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น

สรุปผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ จากตารางที่ 4.2 โดยใช้แบบสังเกตกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 17 คน สรุปได้ว่า หลังจากเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ทุกคน มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น

อภิปรายผล

การใช้แผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เรื่องผักแสนอร่อย เรื่องธรรมชาติรอบตัวของเด็กปฐมวัยโรงเรียนชุมชนชลประทานรังสรรค์ อำเภอสามเงา จังหวัดตาก กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 17 คน พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการแผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เรื่องผักแสนอร่อย เรื่องธรรมชาติรอบตัว สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการแผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เรื่องผักแสนอร่อย เรื่องธรรมชาติรอบตัว สรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนชลประทานรังสรรค์ อำเภอสามเงา จังหวัดตาก ที่ได้รับการแผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูประจำชั้นเรียนได้ใช้แผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เรื่องผักแสนอร่อย เรื่องธรรมชาติรอบตัว ประกอบการสอน จึงทำให้เด็กปฐมวัยทุกคนในห้องเรียนสนใจและตั้งใจเรียนเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาวิณี โตสำลี (2563 : 38-39) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีวัตถุประสงค์ของงานวิจัย เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย เมื่อได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และเพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ โดย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนวัดโบสถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี จำนวน 49 คน โดยได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่าความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ทั้งโดยรวมและรายด้าน พบว่า ทั้งด้านความคิดละเอียดลออ ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดคล่องแคล่ว หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การทดสอบก่อนทดลองและหลังทดลองของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวม

เท่ากับ 15.75 คะแนน และ 44.64 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการทดลอง พบว่าคะแนนการทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลองของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2543). **การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร**: ชมรมเด็ก.

กรมวิชาการ การทรวงศึกษาธิการ. (2546). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546.** กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.

กรมวิชาการ. (2544). **ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ** : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

อารี รังสินันท์. (2527). **ความคิดสร้างสรรค์.** กรุงเทพฯ : ธนกิจการพิมพ์.

สมพร สุทัศนีย์. (2547). **พัฒนาการของเด็กปฐมวัย.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมสรี เมฆไพบูลย์วัฒนา. (2551). **กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์**.กรุงเทพ.

สมศรี เมฆไพบูลย์วัฒนา.(2551). **ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ร้อยดอกไม้.** ปริญญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต การศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

สรวงพร กุศลส่ง. (2553). **การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย.** มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์

สุภาภรณ์ เลื่อมกุมาร. (2555). **ความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก.** : เด็กปฐมวัยรักเรียน. ค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2565 จาก http://childhoodboooc.blogspot.com/2012/12/blog-post.html

Guilford, J. P. (1967). **The Nature of Human Intelligence.** New York : McGraw-Hill.

Wallac, M. A., Kogan, N. (1965). **Modes of thinking in young children.** New York: Holtrien and Wintonston.

อารี พันธ์มณี. (2543). **การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สู่ความเป็นเลิศ.** กรุงเทพฯ: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

อารี รังสินันท์. (2532). **ความคิดสร้างสรรค์.** กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.

การศึกษาเรื่องการจัดกิจกรรมสะพานหรรษาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

A study on the activity of the fun bridge to promote the ability to use big muscles of early childhood Ban Mae Pa School, Mae Sot District,Tak Province

วราภรณ์ พุทธรักษา[1] พวงพิศ เรืองศิริกุล[2] ระเบียบ สิทธิชัย[3] และ สุมิตรา ชาตานันท์[4]
Waraporn Puttaraksa Phuangphit Ruangsirikul Rabiab Sitthichai and Sumitra Chatanan

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และพัฒนาการจัดกิจกรรมกลางแจ้ง ส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมสะพานหรรษา 2) เปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังจัดสะพานหรรษา ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตาก เขต 2 จังหวัดตากในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 500 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนบ้านแม่ปะ อำเภอแม่สอด.จังหวัดตากในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 18 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ครั้งนี้ คือ 1) แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และแผนกิจกรรมกลางแจ้ง จำนวน 15 แผน 2) แบบทดสอบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ 3 ด้าน ได้แก่ทักษะการทรงตัว ทักษะการกระโดด ทักษะการวิ่ง

ผลการศึกษา พบว่า 1) แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมกลางแจ้ง จำนวน 15 แผน มีคุณภาพดีมาก สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ได้ 2) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และกิจกรรมสะพานหรรษา มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ที่สูงขึ้น โดยความสามารถในการใช้ กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมสะพานหรรษามีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 13.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.50 และหลังการจัดกิจกรรมสะพานหรรษามีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 22.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 3.62 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมสะพานหรรษา ส่งผลให้เด็กได้คะแนนเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ : เด็กปฐมวัย,กิจกรรมสะพานหรรษา, ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่

[1] นักศึกษาศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำสาขาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น E-mail : poungpit@northern.ac.th โทรศัพท์ 082-7615841
[3] ดร.อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น E-mail :rabiab@northern.ac.th โทรศัพท์. 081-1115525
[4] อาจารย์ประจำสาขาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail : poungpit@northern.ac.th โทรศัพท์ 082-7615841

Abstract

The study aimed to 1) create a learning experience plan and develop outdoor activities Promote the ability to use the major muscles of preschool children by organizing the fun bridge activity. 2) Compare the ability to use the major muscles of preschool children before and after the fun bridge arrangement. 500 children of early childhood in schools under the Office of Tak Educational Service Area 2, Tak Province in the second semester of the academic year 2021. And the sample group used in the study was preschool children in Kindergarten Year 2 of Ban MaePa School. Mae Sot District, Tak Province In the second semester of the academic year 2021, 18 students were obtained by selective selection. The tools used in this study were 1) the learning experience plan. and 15 outdoor activities plans; 2) a test of the ability to use 3 major muscles, namely balance skills; jumping skills, running skills

The study suggested that 1) 15 learning experience plans and outdoor activities plans were of very good quality. Can be used as a guideline to develop the ability to use the big muscles of kindergarten year 2 children. 2) Preschool children who were organized according to the learning experience and fun bridge activities had a higher ability to use the big muscles. The ability to use big muscles of preschool children before the fun bridge had a mean score ($\overline{X}$) was 13.44, the standard deviation (S.D.) was 1.50, and after the Hansa bridge activity was organized, the mean was 22.22. The deviation ($\overline{X}$) was 22.22 the standard deviation (S.D.) was 3.62, which shows that the activity of the fun bridge As a result, children get higher scores.

Keywords : Eearly childhood , Outdoor Activity , Ability to use big muscles of childhood

บทนำ

การจัดการศึกษาปฐมวัยตามปรัชญาการศึกษาปฐมวัย และวิสัยทัศนของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 บนพื้นฐานของความรู้ความเข้าใจในแนวคิดและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย มีส่วนสำคัญยิ่งในการพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปญญาอย่างงเป็น องค์รวม และสมดุลครบทุกด้าน ผ่านการเล่นอย่างมีความหมาย นอกจากนี้ต้องสอดคล้องกับการทำงานของสมอง การเสริมสร้างทักษะการคิดที่เป็นประโยชนต่อการดำเนินชีวิตในอนาคต

การอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยการสร้างวินัยเชิงบวก รวมทั้งการให้การศึกษาที่มีคุณภาพด้วยการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้เด็กมีพัฒนาการและเกิดการเรียนรู้ตามจุดหมายของหลักสูตร ด้วยวิธีการประเมินตามสภาพจริงที่สะท้อนถึงพัฒนาการและการเรียนรู้ที่แท้จริงของเด็ก ซึ่งครอบครัวสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และชุมชน ต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพชีวิตไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ภายใต้บริบทของสังคมวัฒนธรรมและความเป็นไทยกับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,2561 : 4)

พัฒนาการของมนุษย์เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวมนุษย์ เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต ซึ่งครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาจะมีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอนไปพร้อมๆกันทุกด้าน เด็กแต่ละคนจะเติบโตและมีลักษณะพัฒนาการแตกต่างกันไปตามวัย โดยที่พัฒนาการเด็กปฐมวัยบ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวเด็กอย่างต่อเนื่องในแต่ละวัย เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงอายุ 5 ปี (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ,2551:3) พัฒนาการทางด้านร่างกายเป็นพัฒนาการที่สำคัญด้านหนึ่งของเด็กปฐมวัย เพราะพัฒนาการด้านร่างกายเป็นพัฒนาการที่เสริมสร้างความมั่นใจให้กับเด็ก เด็กที่มีวุฒิภาวะตามวัยที่สมบูรณ์ส่วนหนึ่งเกิดจากการที่เด็กมีรูปร่าง มีร่างกายที่สมบูรณ์และมีสมรรถนะทางกายที่ทัดเทียมกับผู้อื่น การที่เด็กได้รับกิจกรรมพัฒนาทางกายที่ถูกต้องนอกจากส่งเสริมร่างกายให้แข็งแรงแล้ว ยังช่วยให้เด็กเคลื่อนไหวและใช้ลักษณะท่าทางที่ถูกต้องเมื่อเติบโตขึ้น กล้ามเนื้อใหญ่เป็นส่วนประกอบของร่างกายที่สังเกตได้ง่าย เด็กจะมีพัฒนาการความแข็งแรงและกลไกของร่างกาย จากวัยทารก พลังของกล้ามเนื้อใหญ่คือการชันคอ พลิกตัว คลาน คืบ ตามด้วยความสามารถในการนั่งและตั้งไข่ เมื่ออายุได้ 3 ขวบ กลไกการทำงานของกล้ามเนื้อใหญ่จะสัมพันธ์กันมากขึ้น กระโดดได้ดี เตะลูกบอลได้ เมื่ออายุเข้า 4 ขวบ จะเดินได้ดี ปีนป่ายคล่องตัว ชอบการทำกิจกรรมทางกายด้วยมีพลังเหลือเฟือ เมื่ออายุเข้า 5-6 ขวบ เด็กจะมีความความสามารถทางกายคล่องแคล่ว ซึ่งการเปิดโอกาสให้เด็กมีกิจกรรมทางกายเป็นการกระตุ้นกล้ามเนื้อใหญ่ ได้ออกกำลังและเพิ่มความแข็งแรง การให้เด็กได้วิ่งได้เล่นและเคลื่อนไหวอย่างสม่ำเสมอนอกจากจะทำให้กล้ามเนื้อแข็งแรงแล้ว ยังช่วยให้เกิดการเคลื่อนไหวและการทรงตัวที่สวยงามด้วย (กุลยา ตันติผลาชีวะ.2551 : 100 -101)

แนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการ เด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่เรียนรู้ผ่านการเล่นและการทำกิจกรรมที่เหมาะสมตามวัย เป็นหน้าที่ของผู้สอนต้องวางแผนโดยบูรณาการทั้งวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ ภาษา ดนตรี และการเคลื่อนไหว คุณธรรม จริยธรรม สุขภาพอนามัย และศาสตร์อื่นๆโดยไม่แบ่งเป็นรายวิชา แต่จะมีการผสมผสานความรู้ ทักษะกระบวนการ และเจตคติของแต่ละศาสตรในการจัดประสบการณ์ ซึ่งแตกต่างจากการเรียนรู้ในระดับชั้นอื่นๆ เป็นการจัด

ประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติเหมาะสมตามวัยของเด็ก เพื่อพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ จิตใจ สังคม และสติปญญา โดยการจัดประสบการณ การเรียนรูบูรณาการผานสาระการเรียนรูที่ประกอบด้วยประสบการณสำคัญ ด้านร่างกาย อารมณ จิตใจ สังคม และสติปญญา และสาระที่ควรเรียนรู ได้แก ตัวเด็ก บุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัวและสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก โดยออกแบบการจัดประสบการณและกิจกรรมที่ทำให้เกิดความหลากหลาย ภายใต้สาระการเรียนรู ทั้งประสบการณสำคัญและสาระที่ควรเรียนรูที่มีการเชื่อมโยงกับการพัฒนามาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงคของเด็ก และความสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาปฐมวัยของหลักสูตร โดยมีรูปแบบการจัดประสบการณตามความเหมาะสมของแต่ละสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาการเด็กปฐมวัย ทั้งนี้ประสบการณการเรียนรูของเด็กจะจัดขึ้นโดยคำนึงถึงธรรมชาติของเด็กที่เรียนรูผานการเล่น การลงมือปฏิบัติ การสำรวจ การทดลอง การสรางชิ้นงานที่สรางสรรค และการเห็นแบบอยางที่ดี การจัดประสบการณการเรียนรู้อย่างหลากหลาย จะช่วยตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลส่งเสริมความชอบ ความสนใจ และความถนัด ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาอย่างรอบด้าน พัฒนาทักษะชีวิต และทักษะการเรียนรูที่สอดคล้องกับธรรมชาติ และพัฒนาการตามวัยของเด็กที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล การจัดประสบการณการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยยึดหลักการบูรณาการที่ว่า หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลายประสบการณสำคัญ ดังนั้นผู้สอนต้องวางแผนการจัดประสบการณการเรียนรู้ในแต่ละวันให้เด็กเรียนรูผานการเล่นที่หลากหลายกิจกรรม หลากหลายทักษะ หลากหลายประสบการณสำคัญอย่างเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ เพื่อให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2650 :8)

การส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กในขณะที่เด็กเล่นนั้นเป็นโอกาสที่เด็กจะได้ใช้กล้ามเนื้อทั้งกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กไปพร้อมกันโดยที่เด็กไม่รู้สึกตัว การฝึกฝนการใช้กล้ามเนื้อดังกล่าวในขณะที่เล่นจึงทำให้เด็กได้มีโอกาสฝึกฝนการใช้กล้ามเนื้ออย่างอัตโนมัติ จึงเป็นไปตามสภาพความจริงที่เด็กจะต้องใช้กล้ามเนื้อโดยอัตโนมัติอยู่แล้ว จึงช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกายมากขึ้น รู้จักใช้ส่วนต่างๆของร่างกายในการเคลื่อนไหวได้ตามความเหมาะสม ทำให้กล้ามเนื้อแข็งแรง เกิดความคล่องตัวในการพัฒนาทักษะทางการเคลื่อนไหว จึงช่วยให้เด็กมีสุขภาพดีขึ้นด้วย (ภรณี คุรุรัตนะ.2535 : 113)

เกม เป็นกิจกรรมเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายเป็นอย่างมาก ช่วยให้เด็กมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ว่องไว และมีจินตนาการที่ดี เกมเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมมีที่จะพัฒนาด้านร่างกายโดยเฉพาะความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ มีการส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวทุกรูปแบบ สร้างเสริมทักษะพื้นฐานและทักษะความก้าวหน้าของการเคลื่อนไหว และทางกลไกของร่างกาย ทำให้สมรรถภาพทางกายมีความแข็งแรงเพิ่มขึ้นเกิด

ความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ มี ความตื่นตัว สดชื่น แจ่มใส พร้อมที่จะปฏิบัติกิจกรรม ดังนั้น การจัดกิจกรรมสะพานหรรษาจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่เข้าไปในกิจกรรม เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้พัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่ (เยาวพา เดชะคุปต์. 2528 : 20)

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ของโรงเรียนบ้านแม่ปะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ซึ่งมีการจัดการเรียนรู้ในระดับการศึกษาปฐมวัยตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 พบว่าการประเมินพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ยังไม่สามารถใช้กล้ามเนื้อใหญ่ในการปฏิบัติกิจกรรมกลางแจ้งได้อย่างเต็มที่ส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการไม่เป็นไปตามเกณฑ์การประเมิน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการจัดกิจกรรมกลางแจ้ง โดยใช้กิจกรรมสะพานหรรษาในการพัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย โดยการพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กิจกรรมกลางแจ้งเพื่อใช้พัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนบ้านแม่ปะ ได้มากน้อยเพียงใด อีกทั้งยังเป็นแนวทางที่เหมาะสมให้กับครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยนำไปใช้ในการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อสร้างแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมกลางแจ้งส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมสะพานหรรษา

2.เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังจัดกิจกรรมสะพานหรรษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัยชาย-หญิงอายุ 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 500 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เป็นเด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุ 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ของโรงเรียนบ้านแม่ปะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 18 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยและแผนการจัดกิจกรรมสะพานหรรษา
2. แบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัย 3 ด้าน ได้แก่

2.1ความสามารถด้านการทรงตัว

2.2 ความสามารถด้านการกระโดด

2.3 ความสามารถด้านการวิ่ง

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีกระบวนการสร้างดังนี้

1. การสร้างแผนการจัดกิจกรรมสะพานหรรษา มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา แนวทางการจัดกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมสะพานหรรษา

1.2 สร้างแผนการจัดกิจกรรมสะพานหรรษา ซึ่งมีกรอบรายละเอียด ดังนี้

1.2.1 ชื่อกิจกรรม

1.2.2 จุดประสงค์ของการทำกิจกรรมสะพานหรรษา มีจุดประสงค์เน้นความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่

1.2.3 ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นนำ การนำเข้าสู่กิจกรรมโดยการอบอุ่นร่างกายและแนะนำอุปกรณ์และวิธีการเล่นที่ถูกต้องให้แก่เด็ก

ขั้นดำเนินกิจกรรม ครูแบ่งกลุ่มเด็กและอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมพร้อมทั้งให้เด็กเริ่มทำกิจกรรมสะพานหรรษา

ขั้นสรุป ครูให้เด็กพักผ่อนร่างกายหลังการทำกิจกรรม

1.2.4 วัสดุ-อุปกรณ์อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรมสะพานหรรษามีท่อ PVCที่มีความสูงแตกต่างกันแต่ละกิจกรรม

1.3 นำแผนการจัดกิจกรรมสะพานหรรษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนระดับปฐมวัยจำนวน3 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม โดยใช้เกณฑ์การตัดสิน 2 ใน 3 ท่านของผู้เชี่ยวชาญที่มีความเห็นตรงกัน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้

1.3.1 นางสาววิมพ์วิภา วาทาครู โรงเรียนบ้านแม่ปะ

1.3.2 นางวิชาดา จูแวน ครู โรงเรียนบ้านแม่ปะ

1.3.3 นางสาวพนารัตน์ ตอพล ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านแม่ปะ

ผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณาเพื่อหาความสอดคล้องของจุดประสงค์ เนื้อหา การดำเนินกิจกรรม สื่อการเรียน และการประเมินผล

1.4 หาค่าความสอดคล้อง IOC ที่มีค่ามากกว่า 0.5 ขึ้นไป ถือว่าใช้ได้ โดยการกำหนดคะแนนเป็น +1, 0 และ -1 จากการที่นำคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่า IOC ปรากฏว่ามีค่าเท่ากับ 1 ซึ่งมากกว่า 0.5 ถือว่านำไปใช้ได้

1.5 ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดกิจกรรมสะพานหรรษาให้เหมาะสมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

1.6 นำแผนจัดกิจกรรมสะพานหรรษาที่ปรับปรุงเหมาะสมไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง

2. การสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัย 3 ด้าน ได้แก่ ความสามารถด้านการทรงตัว ความสามารถด้านการกระโดด และความสามารถด้านการวิ่ง ดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบความสามารถกล้ามเนื้อใหญ่ 3 ด้าน

2.2 สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ 3 ด้าน ได้แก่ ความสามารถด้านการทรงตัว ความสามารถด้านการกระโดด และความสามารถด้านการวิ่ง

2.3 สร้างคู่มือในการดำเนินการทดสอบการวัดความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ให้สอดคล้องกับแบบทดสอบ

2.4 นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ 3 ได้แก่ ด้านความสามารถด้านการทรงตัว ความสามารถด้านการกระโดด และความสามารถด้านการวิ่ง และคู่มือดำเนินการทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ ด้านการศึกษาปฐมวัย เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของแบบทดสอบ โดยผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย นางสาววิมพ์วิภา วาทา นางวิชาดา จูแวน ครู โรงเรียนบ้านแม่ปะ นางสาวพนารัตน์ ตอพลครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านแม่ปะ

2.5 จากที่นำแบบทดสอบและแผนจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 1 ซึ่งมากกว่า 0.5 สามารถนำแบบทดสอบไปใช้ได้

2.6 นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัยที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุง แก้ไข ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

2.7 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงไปใช้ในการทดสอบความวัดสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัย 3 ด้านได้แก่ ความสามารถด้านการทรงตัว ความสามารถด้านการกระโดด และความสามารถด้านการวิ่ง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนและหลังการทดสอบ

แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
E	T1	X	T2

เมื่อ

E แทน กลุ่มการทดลอง

T1 แทน การประเมินวัดความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ก่อนการทดลอง

X แทน การทำกิจกรรมสะพานหรรษา

T2 แทน การประเมินวัดความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่หลังการทดลอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการภายในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โดยกลุ่มทดลองจะได้รับการจัดกิจกรรมสะพานหรรษา ซึ่งใช้เวลาในการทดลอง 5 สัปดาห์สัปดาห์ละ 3 วันได้แก่วันพุธ วันพฤหัสบดี วันศุกร์ใช้เวลาวันละ 30 นาที ระหว่างเวลา 09.30 - 10.00 นาฬิกา รวม 15 วัน

1. เตรียมความพร้อมก่อนการทดลองโดย สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 1 สัปดาห์

2. ผู้วิจัยทำการประเมินวัดความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัย ก่อนการจัดกิจกรรมสะพานหรรษา (Pretest) ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับนักเรียนกลุ่มทดลอง

3. จัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่ใช้ในการทดสอบให้เหมาะสมโดยการจัดแบ่งเนื้อที่ สำหรับการทำกิจกรรมสะพานหรรษาให้ชัดเจน

4. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองจัดกิจกรรมสะพานหรรษา ซึ่งใช้เวลาในการทดลอง 5 สัปดาห์โดยทดลองสัปดาห์ละ 3 วันได้แก่ วันพุธ วันพฤหัสบดี วันศุกร์ใช้เวลาวันละ 30 นาที ระหว่างเวลา 09.30 น.-10.00 น.

5. เมื่อดำเนินการทดลองจนครบ 5 สัปดาห์ ผู้วิจัยทำการประเมินพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่หลังการทดลอง (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกันกับแบบทดสอบที่ใช้วัดก่อนการทดลอง

การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้ คือคะแนนจากการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลแบบสำเร็จรูป เพื่อหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การศึกษาการพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมสะพานหรรษา มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อสร้างแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และเปรียบเทียบการพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสะพานหรรษาผลการศึกษาพบว่า

1. แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้ศึกษาได้พัฒนาโดยศึกษาหลักสูตรปฐมวัย ปี 2560 วิเคราะห์ผู้เรียน ของเด็กระดับชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนบ้านแม่ปะ อำเภอแม่สอด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 และออกแบบกิจกรรมสะพานหรรษา มีจำนวน 15 แผน เอาไปให้ผู้เชี่ยวชาญดูผู้เชี่ยวชาญมีการตรวจสอบและประเมินแผนการจัดประสบการณ์ มีคุณภาพในระดับใช้ได้ ดังตาราง 1

เครื่องมือ	ผู้เชี่ยวชาญ	การประเมิน	ระดับคุณภาพ
1.แผนการจัดกิจกรรมสะพานหรรษา	3 คน	1.00	ดีมาก
2.แบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัย			
2.1 ความสามารถด้านการทรงตัว	3 คน	1.00	ดีมาก
2.2 ความสามารถด้านการกระโดด	3 คน	1.00	ดีมาก
2.3 ความสามารถด้านการวิ่ง	3 คน	1.00	ดีมาก

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่าแผนการจัดกิจกรรมสะพานหรรษามีความสอดคล้องเหมาะสมที่จะใช้จัดกิจกรรมพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กระดับชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนบ้านแม่ปะ อำเภอแม่สอด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2

2. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่โดยรวมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสะพานหรรษาพบว่า ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัยในระยะก่อนการจัดกิจกรรมสะพานหรรษา ดังตาราง 2

ความสามารถด้านกล้ามเนื้อใหญ่	ค่าเฉลี่ย $\overline{X}$	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D
ก่อนการจัดกิจกรรม	13.44	1.50
หลังการจัดกิจกรรม	22.22	3.62

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่าความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัยในระยะก่อนการจัดกิจกรรมสะพานหรรษามีคะแนนเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 13.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.50 และหลังการจัดกิจกรรมสะพานหรรษามีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 22.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 3.62

อภิปรายผล

การพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และออกแบบกิจกรรมสะพานหรรษา จำนวน 15 แผน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญประเมินแล้วมีระดับคุณภาพใช้ได้ ซึ่งการพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และกิจกรรมสะพานหรรษา ผู้ศึกษาได้ศึกษาหลักสูตรปฐมวัย ปี 2560 และวิเคราะห์ผู้เรียนคือเด็กระดับชั้นอนุบาล 2 ที่มีปัญหาในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อพัฒนาแผนและกิจกรรมที่ใช้พัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ที่เหมาะสมกับเด็กอนุบาล 2 เป็นไปตามหลักการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) ที่เสนอแนะว่าแผนการจัดประสบการณ์เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้แก่เด็ก ช่วยให้ผู้สอนสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้ เด็กปฐมวัยเกิดแนวคิด ทักษะ ความสามารถ คุณลักษณะ ค่านิยม และความเข้าใจอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการ ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่สมดุล สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ และมีความสุขในการเรียนรู้ ผู้สอนทุกคนจึงจำเป็นต้องวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้สามารถจัดประสบการณ์ส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ซึ่งมีขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย โดย 1) ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรสถานศึกษา ผู้สอนควรศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยอย่างละเอียดจนเกิดความเข้าใจว่าจะต้องพัฒนาเด็กอย่างไร เพื่อให้บรรลุตามจุดหมายที่กำหนดไว้การศึกษา หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยช่วยให้ผู้สอนสามารถออกแบบการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับ หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย นอกจากนี้ ควรศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมเพื่อให้มีความเข้าใจยิ่งขึ้น เช่น คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ข้อมูลพัฒนาการเด็กเป็นต้น 2) ออกแบบการจัดประสบการณ์ ผู้สอนออกแบบการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ในกรณีที่สถานศึกษากำหนดรูปแบบการจัดประสบการณ์ แบบหน่วยการจัดประสบการณ์ ผู้สอนต้องกำหนดหัวเรื่องเพื่อใช้เป็นแกนกลางในการจัดประสบการณ์ และกำหนดรายละเอียดของหน่วยการจัดประสบการณ์ โดยนำมาจากการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปี ในหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

การเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมสะพานหรรษาก่อนและหลังทั้งโดยรวมและรายด้าน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุระหว่าง 4 - 5 ปี ระดับชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ของโรงเรียนบ้านแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 18 คน ที่ได้รับการฝึกจากกิจกรรมสะพานหรรษา มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่สูงขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน เพราะหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมสะพานหรรษาเด็กปฐมวัยมีความสามารถในการทำงานของกล้ามเนื้อใหญ่ที่ใช้ในการเคลื่อนไหว เช่น ความสามารถด้านการทรงตัว ความสามารถ

ด้านการกระโดด และความสามารถด้านการวิ่ง ทำให้ร่างกายของเด็กเคลื่อนไหวได้คล่องแคล่ว สามารถใช้กล้ามเนื้อใหญ่ได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับ (อาพีซา ผดุงผล,นวพร แซ่เลือง 2561 : 5) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมกลางแจ้งการละเล่นพื้นบ้าน เป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นภาคปฏิบัติ เปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกประสบการณ์ในการใช้กล้ามเนื้อบริเวณลำตัว แขน ขา รวมไปถึงความสัมพันธ์กันของอวัยวะต่างๆได้ดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กันตภณ วิชัยทา. (2560) **ผลการใช้เกมกลางแจ้งโดยใช้สมองเป็นฐานที่มีต่อสมรรถภาพทางกลไกของเด็กปฐมวัย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.** นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช .

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย.**กรุงเทพฯ: เบรน-เบส บุ๊คส์.

ทิศนา แขมมณี. (2552). **ศาสตร์การสอน.** พิมพ์ครั้งที่5 กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์จำกัด.

เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย. (ม.ป.ป.). **ระเบียบวิธีการวิจัย.** พิษณุโลก: ภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ภรณี คุรุรัตนะ.(2535) **การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพราว.

มยุรี เผื่อนงูเหลือมและคณะ. (2557). **ผลของการใช้กิจกรรมตารางเก้าช่องที่มีต่อพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย.** คณะครุศาสตร์ โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2528). **กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แม็คจำกัด.

สุภาวิณี ลายบัว. (2559). **การพัฒนาเกมการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนสาธิตอนุบาลราชมงคล.** คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2561). **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2551). **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3 - 5 ปี).** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

อาพีซา ผดุงผล,นวพร แซ่เลือง. (2561). **การพัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่โดยใช้กิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านของนักเรียนอนุบาล.** คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

ผลการจัดกิจกรรมศิลปะการปั้นที่มีต่อทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

Effects of sculpture art activities on fine motor skills of preschool children Ban Mae Pa School, Mae Sot District, Tak Province

ปิ่นทอง โยธา[1] ณัฐกานต์ เพิ่มอิ่ม[2] โอไออารญา รตะจารุก[3] วรจิตร รอดอนุ[4]
Pintong Yota Nattakarn Permim Oiaraya Rataaruk and Worrjit Rodanu

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมศิลปะงานปั้นดินที่มีต่อทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะงานปั้นดิน กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 5-6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 31 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองในช่วงเวลาการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์และกิจกรรมเสริมประสบการณ์เป็นเวลา 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 40 นาที รวม 8 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมศิลปะการปั้นที่มีต่อทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และแบบประเมินการสังเกตวัดความสามารถด้านร่างกาย โดยใช้การวิเคราะห์แบบแผนการทดลองกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One-Group Pretest-Posttest Design) สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test Dependent)

ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดกิจกรรมศิลปะการปั้นที่มีต่อทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย และแบบสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี นักเรียนมีทักษะในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ก่อนการจัดกิจกรรมเท่ากับ 7 และหลังจัดกิจกรรมเท่ากับ 12 ค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น +4.5 เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคลพบว่า นักเรียนได้คะแนนเพิ่มขึ้นทุกคน (คะแนนความก้าวหน้า) ตั้งแต่ +2 ถึง +6 คะแนน แสดงว่านักเรียนที่ทำกิจกรรมศิลปะการปั้นมีทักษะในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กสูงขึ้น หลังการจัดกิจกรรมศิลปะการปั้นนักเรียนมีทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : การจัดกิจกรรมศิลปะการปั้น, ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก

[1] นักศึกษาระดับบัณฑิตสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก
[3] อาจารย์ประจำสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก
[4] อาจารย์ประจำสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก

Abstract

The objectives of this research were 1) to develop clay sculpture art activities on fine motor skills of preschool children; 2) to compare fine motor skills of preschool children before and after clay sculpture art activities. The sample were 31 pre-primary children aged 5-6 years, in kindergarten year 3 at Ban Mae Pa School, Mae Sot District, Tak Province, for the second semester of the academic year 2021. A total of 31 people were obtained by selective selection. The experiments were conducted during the creative and experiential activities for 2 weeks, 4 days a week, 40 minutes per day for a total of 8 times. The instruments used in the research consisted of: Sculpting arts activities plan on fine motor skills of preschool children Ban Mae Pa School, Mae Sot District, Tak Province and an Observation Assessment Form for Physical Abilities by using a single-group experimental pattern analysis. The results were measured before and after the experiment (One-Group Pretest-Posttest Design). The statistics used for data analysis were mean, standard deviation (t-test Dependent).

The results showed that Sculpting arts activities plan on fine motor skills of preschool children and the observation model of the ability to use small muscles There is a good level of suitability. Students have fine motor skills. Before the activity was 7 and after the activity was 12, the mean was increased by +4.5. Every student got an increase in marks. (Progress Score) from +2 to +6 indicates that the students who performed the sculpting activities had higher fine motor skills. After the sculpting activity, the students' fine motor skills were significantly higher than before the activity was statistically at the .01 level.

Keywords : Sculpting Arts Activities, Muscle small bundle skills

บทนำ

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็ก ตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์ อย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรักความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคนเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ เพื่อมุ่งพัฒนาเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีความสุขและเหมาะสมตามวัย มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และสำนึกความเป็นไทย ด้วยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา พ่อแม่ ครอบครัวชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมพัฒนาการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ตลอดจนได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้สอน เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู การพัฒนาและให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัยเพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างเป็นองรวมมีคุณภาพและเต็มตามศักยภาพ (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 : 3-4)

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นการวางรากฐานทางกรศึกษาที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบบูรณากรผ่านการเล่นให้เด็กได้เรียนรู้โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กมีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน โดยกล้ามเนื้อมัดเล็กเป็นอวัยวะหนึ่งในการประกอบกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง เช่น การใส่ ถอด กระดุม รูดซิป การแปรงฟัน ผูกเชือกรองเท้า งานศิลปะ รวมทั้งการขีดเขียน ถ้าเด็กใช้กล้ามเนื้อเล็ก ได้คล่องแคล่ว จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง สอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อช่วยกระตุ้นให้เกิดพัฒนาการอย่างเต็มศักยภาพ และที่สำคัญกิจกรรมที่จัดควรเน้นให้มีสื่อของจริง ให้เด็กมีโอกาสสังเกต สำรวจค้นคว้า ทดลอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งการจัดกิจกรรมศิลปะการปั้น สามารถส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้เป็นอย่างดี ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ทางศิลปะ เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง เด็กได้สัมผัสกับสื่อวัสดุต่างผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เด็กได้รู้จัก แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ ช่วยฝึกการแก้ปัญหา ผ่อนคลาย อารมณ์ ทำให้จิตใจสงบ อ่อนโยน มีสมาธิในการทำงาน (คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 : 50)

จากที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมศิลปะการปั้นที่มีต่อทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย มีความสำคัญในการเตรียมความพร้อมกล้ามเนื้อมือให้กับเด็กปฐมวัย เพราะการเตรียมความพร้อมที่ดีย่อมทำให้เด็กมีพัฒนาการกล้ามเนื้อมือที่ดีตาม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา

พัฒนาทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะการปั้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กที่จะพัฒนาให้เด็กปฐมวัยมีความพร้อมในการใช้กล้ามมัดเล็กได้ดียิ่งขึ้นในชั้นประถมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมศิลปะงานปั้นที่มีต่อทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะงานปั้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experiment Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการทดลองแบบ One - Group Pretest - Posttest Design

กลุ่มเป้าหมาย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุระหว่าง 3-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ของโรงเรียนบ้านแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 49 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาล 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ของโรงเรียนบ้านแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 31 คน โดยมีวิธีการเลือกสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมศิลปะงานปั้น
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำแบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาสังเกตก่อนการทดลอง (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยดำเนินการทำการทดลองในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นเวลา 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 40 นาที รวม 8 ครั้ง ระหว่างเวลา 10.00-10.40 น. ซึ่งในแต่ละวันจะเตรียมวัสดุอุ - ปกรณ์ต่างๆ ตามแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

3. เมื่อดำเนินการทดลองครบ 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยทำการสังเกตความสามารถการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย หลังการทดลอง (Posttest) กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสังเกตความสามารถการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กฉบับเดียวกับกับแบบสังเกตที่ใช้ก่อนการทดลอง

4. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. คะแนนที่ได้จากการสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองนำมาหาค่าสถิติพื้นฐาน โดยนำข้อมูลไปหาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean)

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ โดยตรวจสอบความก้าวหน้าของผลการเรียนรู้

1. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 คะแนนเฉลี่ย (Mean) โดยคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2538 : 59 – 73) ดังนี้

$$\overline{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\overline{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนเด็กระดับปฐมวัย

2. สถิติการหาคุณภาพของแบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2538 : 250) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC = ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสังเกตกับวัตถุประสงค์

$\sum R$ = ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถทางด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กก่อนการทดลองและหลังการทดลองโดยโดยตรวจสอบความก้าวหน้าของผลการเรียนรู้

ร้อยละของความก้าวหน้าของผลการเรียนรู้รายบุคล	=	$\frac{\text{คะแนนหลังเรียน}(X_2) - \text{คะแนนก่อนเรียน}\ (X_1)}{\text{คะแนนเต็ม}} \times 100$

เมื่อ X_1 แทน คะแนนก่อนเรียน

X_2 แทน คะแนนหลังเรียน

ผลการวิจัย

1. เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก แบบสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก พบว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนจัดกิจกรรมเท่ากับ 7 และคะแนนเฉลี่ยหลังจัดกิจกรรมเท่ากับ 12 ค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น +4.5 เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคลพบว่า นักเรียนได้คะแนนเพิ่มขึ้นทุกคน (คะแนนความก้าวหน้า) ตั้งแต่ +2 ถึง +6 คะแนน แสดงว่านักเรียนที่ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กสูงขึ้น

2. หลังการทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กโดยรวมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ผลการวิจัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้แสดงให้เห็นว่า การใช้กิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ส่งผลให้เด็กมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

1. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการลงมือกระทำและปฏิบัติจริงกับสื่อ วัสดุ – อุปกรณ์ โดยผ่านการใช้ประสารทสัมผัสจากการมอง การฟัง การดม กลิ่น สัมผัส ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กปฐมวัยที่เป็นวัยของการสำรวจ ค้นคว้า มีความอยากรู้อยากเห็นและสนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว การได้ลงมือกระทำ การจับต้องสัมผัส ทำให้เด็กเข้าใจ และรวบรวมประสบการณ์ ทั้งหมดเข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นประสบการณ์สำคัญ สำหรับการเรียนรู้ของเด็กเพื่อ

เป็นการเตรียมความพร้อมในการการเรียนระดับชั้นประถมศึกษาต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของ ดิวอี้ (Dewey) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากการกระทำ (Learning by doing) และสอดคล้องกับเพียเจต์ และเฮลเดอร์ (วรวรรณ เหมชะญาติ 2536 : 31 – 33 ;อ้างจาก Piaget ; & Inhlder) ที่กล่าวว่าเด็กเข้าใจสิ่งต่างๆ และความสัมพันธ์ ระหว่างตนเองกับวัตถุ ด้วยโดยการลงมือกระทำ กับวัตถุโดยตรงเป็นสำคัญ และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่เด็กลงมือกระทำกับสื่อ วัสดุ อุปกรณ์โดยตรง เช่น ก่อนที่จะลงมือปฏิบัติกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีการสนทนาเกี่ยวกับ วัสดุ อุปกรณ์ รูปร่าง ลักษณะ สี ขนาด จำนวน และการนำไปใช้ในการประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ซึ่งทำให้เด็กได้สังเกต รู้จักการเปรียบเทียบประโยชน์ของเศษวัสดุที่ใช้ ความเหมือน ความต่าง ของเศษวัสดุเมื่อนำมาประดิษฐ์เป็นชิ้นงานใหม่ ซึ่งในขณะเด็กทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อมือและการทำงานที่ประสานสัมพันธ์กันระหว่างมือกับตา ซึ่งสอดคล้องกับเพียเจต์ ที่กล่าวว่า เด็กเรียนรู้จากการกระทำกับสื่อวัสดุด้วยตนเองและใช้ทุกส่วนของร่างกายในการทำกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ พัฒนา ชัชพงษ์ (2541 : 122) กล่าวว่า การพัฒนากล้ามเนื้อมือให้แข็งแรงเด็กก็พร้อมที่จะรากเส้นลีลามือ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเขียน และสอดคล้องกับ เต็มสิริ เนาวรัตน์ (2544 : คำนำ) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ กิจกรรมต่างๆทำให้เกิดการเรียนรู้โดยง่ายและสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก การเรียนในระดับปฐมวัยเป็นการเรียนเพื่อเสริมสร้างความสามารถของเด็กโดยเฉพาะความสามารถในการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อมือ และนิ้วมือในการทำกิจกรรมต่างๆโดยสัมพันธ์กับการใช้สายตา ซึ่งยังสอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547 : 100) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กเป็นการพัฒนากล้ามเนื้อนิ้วมือที่มีความสำคัญต่อเด็กมาก เพราะเด็กต้องใช้มือในการทำกิจกรรมที่สำคัญได้แก่ การเขียนหนังสือ การจัดกระทำหยิบจับ ปั้นแต่งสิ่งต่างๆ และยังสอดคล้องกับคำกล่าว ของ เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2539: 9) ซึ่งกล่าวถึง ความสำคัญของความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ไว้ดังนี้ มือของคนเราคือฐานของสมองผู้ที่ได้รับการบริหารมือมาตั้งแต่เด็กๆจะเป็นผู้ที่มีสมองดี มีความคิดฉับไว การฝึกฝนความคล่องแคล่วว่องไวของการใช้กล้ามเนื้อนิ้วมือมีความสัมพันธ์ อย่างมากกับความคิดอันฉับไวของเด็กและในทางตรงกันข้ามเด็กที่ไม่มีความสามารถเคลื่อนไหวนิ้วมือได้คล่องแคล่วมักจะคิดอะไรช้าไปด้วย

2. กิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ จัดให้เด็กได้เรียนรู้ตลอดระยะเวลา 2 สัปดาห์ของการทดลอง ซึ่งเป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ จึงทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ดังที่ ดิวอี้ (พัฒนา ชัชพงศ์, 2540: 15 อ้างอิงจาก Dewey. n.u.), กล่าวว่า เด็กเกิดการเรียนรู้โดยการกระทำการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย ตามความสนใจ ให้เด็กได้เรียนรู้ ลงมือกระทำด้วยตนเอง ซ้ำแล้วซ้ำเล่าย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ ธอร์นไดค์ (Tharndlke) ที่เชื่อว่า การเรียนรู้จะได้ผลต้องอาศัยการได้ฝึกหรือทำซ้ำเสมอให้เด็กมีโอกาสฝึกปฏิบัติหรือฝึกบ่อยๆ จนทำได้อย่างคล่องแคล่ว และเกิดแรงจูงใจ มีความสนใจสามารถเข้าใจถึงเป้าหมายและคุณค่าของสิ่งที่ทำ ทั้งนี้เพราะเด็กในวัยนี้ต้องการได้รับการฝึกฝน

ให้เกิดทักษะเด็กปฐมวัยเรียนรู้ได้ดีจากประสบการณ์ซ้ำแล้วซ้ำอีก เนื่องจากเด็กปฐมวัยมักจะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดซ้ำๆ มักแสวงหาหนทางให้กับการกระทำของตนเอง และหาทางพัฒนาสิ่งที่เขาทำ (เยาวพา เดชะคุปต์. 2542. 70 ; อ้างอิงจาก Landreth. 1972) จะเห็นได้ว่าประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากการทำกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์นั้น ส่งเสริมให้เด็กได้ฝึกทักษะการสังเกต การเปรียบเทียบคุณสมบัติของเศษวัสดุเกี่ยวกับรูปร่าง รูปทรง สี ขนาด การประดิษฐ์ การวัด การมองเห็น การเปรียบเทียบ การแปลง ซึ่งนับเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้เกี่ยวกับมิติ สัมพันธ์ของเด็กเป็นอย่างดีและกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ยังเป็นกิจกรรมที่เด็กได้ ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ได้ปฏิบัติกิจกรรมทุกวัน คือ เด็กได้ลงมือประดิษฐ์ชิ้นงานต่างๆ ที่ไม่ซ้ำกันในแต่ละวัน และได้ใช้ความคิดในการตกแต่งประดิษฐ์ชิ้นงานของตนเองให้สวยงาม ซึ่งในช่วงแรกๆที่ทำการทดลองเด็กบางคนยังไม่ค่อยเข้าใจถึงวิธีในการ ปฏิบัติงาน ยังไม่มีทักษะวิธีในการทำชิ้นงานของตนเองเพื่อให้ชิ้นงานของตนเองออกมาสวยงาม แต่พอเด็กได้ทำกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ประมาณ 3 - 4 วันเด็กก็เกิดทักษะ รู้และเข้าใจถึงวิธีในการประดิษฐ์ตกแต่งเพื่อให้ออกมาเป็นชิ้นงานที่ดีและสวยงาม จึง เห็นได้ว่าการที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมซ้ำๆ อย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และมีการพัฒนาทักษะในการทำงานของตนเองได้ดีขึ้น ซึ่งการที่เด็กได้ทำกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ ทำให้เด็กได้รับการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา สอดคล้องกับ พรมารินทร์ สุทธิจิตตะ (2529: 24) กล่าวว่า กิจกรรมที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี กิจกรรมสร้างสรรค์ ทางศิลปะ เพราะเป็นกิจกรรมที่เหมาะกับความสนใจ ความสามารถอีกทั้งยังสอดคล้องกับหลักการ พัฒนาการของเด็กทั้งยังช่วยให้กล้ามเนื้อมือและตาสัมพันธ์กัน ซึ่งจะนำไปสู่การเรียน เขียน อ่าน สอดคล้องกับ ราศี ทองสวัสดิ์ (2529: 103 -104) ที่กล่าวว่า กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะสำหรับเด็ก มิได้มีจุดมุ่งหมายให้เด็กทำงานเพื่อความสวยงาม แต่ต้องการช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมือให้แข็งแรง การฝึกประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาซึ่งเป็นพื้นฐานการเขียนที่ดีในระดับชั้นประถมศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ครูควรมีบทบาทในการดูแลให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำเมื่อเด็กต้องการ กระตุ้นเด็กโดยให้เด็กได้ทดลองทำตามความคิดของตนเอง ให้แรงเสริมกล่าวคำชมเชยในผลงานของเด็ก ทำให้เด็กมีความมั่นใจและตั้งใจในการทำกิจกรรม

2. ควรจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรม โดยจัดสถานที่สำหรับการหยิบใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ได้อย่างสะดวกเพียงพอ กับความต้องการของเด็ก ไม่มีเสียงดังจากภายนอกเข้ามารบกวนเด็ก ไม่ให้มีสิ่งรบกวนสมาธิของเด็ก

เอกสารอ้างอิง

กระทรงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย.** สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.กรุงเทพฯ

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2542). **การเลี้ยงดูเด็กกอนวัยเรียน 3 – 5 ขวบ.** กรุงเทพฯ : โชติสุขการพิมพ์.

_____(2545). รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ : เอดิสัน เพรสโปรดักส.

_____. (2547). **การจัดกิจกรรมการเรียนรูสำหรับเด็กปฐมวัย.**กรุงเทพฯ: เอดิสัน เพรสโปรดักส์

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2547). **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย.** กรุงเทพฯ: เอดิสัน เพรสโพรดักส์.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2547). **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย.** กรุงเทพฯ: เบรนเบส บุ๊คส์

เยาวพา เดชะคุปต. (2528). **กิจกรรมสำหรับเด็กกอนวัยเรียน.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร.

_____. (2542). **การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพแม็ค.

ราศี ทองสวัสดิ์. (2523). **หลักการจัดการศึกษาระดับกอนประถมศึกษา.** กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.ถายเอกสาร

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทวงศึกษาธิการ. (2547). **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี).** กรุงเทพมหานคร: คุรุสภาลาดพร้าว.

สัตยา สายเชื้อ. (2541). **กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กกอนวัยเรียน.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร.

การเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

PROFESSIONAL MANAGEMENT OF THE SCHOOL ADMINISTRATORS IN MUEANG DISTRICT CHIANGMAI PROVINCE UNDER THE OFFICE OF SPECIAL EDUCATION ADMINISTRATION OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION

ศุภรัตน์ เลิศมโนกุล[1] และ มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา[2]
Suparat Lertmanokul and Malai Wongruethaiwattana

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขอบเขตการเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้แก่ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ 2) ด้านการบริหารงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล 4) ด้านการบริหารกิจการนักเรียน 5) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา 6) ด้านการบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์ชุมชน 7) ด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ 8) ด้านการวิจัยทางการศึกษา 9) ด้านคุณธรรม และจริยธรรม ซึ่งประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้คือ ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา ในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เปิดทำการสอนระดับปฐมวัยถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้งหมด 3 โรงเรียน จำนวน 98 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างซึ่งทำการคัดเลือกโดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) การสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากข้อมูลมีความสำคัญจึงต้องสมัครใจในการให้ข้อมูลของงานวิจัย ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 66.30 และเพศชาย จำนวน

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
Email : Kitty_14_15@hotmail.com โทร. 081-9542355
[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

33 คน คิดเป็นร้อยละ 33.70 มีสถานะเป็นครูผู้สอน จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 85.70 และบุคลากรทางการศึกษาอื่น จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 14.30 อายุ ต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 38.80 อายุ 31-40 ปี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 41.80 อายุ 41-50 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 14.30 และอายุ 51-60 ปี จำนวน 5 คนคิดเป็นร้อยละ 5.10 ระดับการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 58.20 และปริญญาตรี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 41.80 มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ประสบการณ์ทำงาน 11-20 ปี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 43.90 และประสบการณ์สอน 21 ปีขึ้นไป จำนวน 6 คนคิดเป็นร้อยละ 6.10 ระดับความคิดเห็นต่อการวิเคราะห์การเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวม พบว่า การเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.57 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านด้านคุณธรรม จริยธรรม ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.71 รองลงมาได้แก่ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารกิจการนักเรียน ด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการวิจัยทางการศึกษา และด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70, 4.64, 4.53, 4.50, 4.38, 4.38, และ4.32 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ด้านการบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์ชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ตามลำดับ การทดสอบสมมติฐานพบว่าลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้านเพศ สถานภาพ อายุ การศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับการเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ผู้บริหารมืออาชีพ, สถานศึกษาเฉพาะความพิการ

Abstract

This research aims to study and compare the professional management of the school administrators in the area of Muenag District Chiangmai Province under the Office of Special Education Administration of the Basic education Commission. The scope of the professional management of the school administrators in the area of Muenag District Chiangmai Province under the Office of Special Education Administration of the Basic education Commission including the aspects as follows: 1. Academic administration aspect, 2. Budget management aspect, 3. Personnel management aspect, 4. Administration of student affairs aspect, 5. Educational quality assurance aspect, 6. Public relations and community relations aspect, 7. Information technology management aspect, 8. Educational research aspect, and 9. Moral and ethics aspect. The population and samples were 98 teachers and educational personnel from 6 primary schools in the area of Muenag District Chiangmai Province under the Office of Special Education Administration of the Basic education Commission. The samples were selected using nonprobability sampling as well as purposive sampling method. It is necessary to voluntarily provide the research information as the information is important. The research results showed that the respondents were 65 females (66.30%), and 33 males (33.70%). 84 of them worked as teachers (85.70%), and 14 of them worked as educational personnel (14.30%). The age of the respondents were under 30 years old for 38 people (38.80%), age between 31-40 years old for 41 people (41.80%), age between 41-50 years old for 14 people (14.30%), and age between 51-60 years old for 5 people (5.10%). The education level of the respondents, 57 people were master's degree (58.20%), and 41 people were bachelor's degree (41.80%). 49 respondents had less than 10 years' work experience (50%), 43 respondents had 11-20 years' work experience (43.90%), and 6 respondents had more than 21 years' work experience (6.10). The level of opinions on the analysis of the professional management of the school administrators in the area of Muenag District Chiangmai Province under the Office of Special Education Administration of the Basic education Commission in overall was at the highest level with the mean of 4.57. When considered in each aspect, it was found that the area with the highest mean was moral and ethics

aspect with the mean of 4.71. Followed by personnel management aspect, administration of student affairs aspect, information technology management aspect, academic administration aspect, budget management aspect, educational research aspect, and educational quality assurance aspect, with the means of 4.70, 4.64, 4.53, 4.50, 4.38, 4.38, and 4.32, respectively. The aspect with the lowest mean was public relations and community relation aspect, with the mean of 4.23. They hypothesis testing found that the characteristics of the respondents that were different in gender, age, education and work experience reflected the different mean level of the professional management of the school administrators in the area of Muenag District Chiangmai Province under the Office of Special Education Administration of the Basic education Commission at a significance level of 0.05.

Keywords: professional administrators, educational institutes specializing in disabilities

บทนำ

ความเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคมในปัจจุบันเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหยุดยั้งได้ ซึ่งในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเจริญด้านเทคโนโลยีและมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจึงจำเป็นที่แต่ละประเทศต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยปัจจัยสำคัญที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายดังกล่าวได้แก่การศึกษา การศึกษามีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพราะเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการพัฒนาคน ให้มีคุณภาพและเป็นการเตรียมคนให้มีความพร้อมสำหรับการแข่งขันในสังคมโลก อาจารยวิจารณ์ พานิชย์ ได้กล่าวถึง การศึกษาไทยต้องก้าวสู่ยุคความรู้ โดยการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องเตรียมคนให้เป็นคนทำงานใช้ความรู้ (knowledge worker) และเป็นคนพร้อมเรียนรู้ (Learning person) (วิจารณ์ พาณิชย์, 2559 : 14-18) จากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้เองทำให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้และการปฏิรูประบบบริหารเป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางการศึกษานำไปสู่สิ่งที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อให้คนไทยที่มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นทั้ง คนดี คนเก่ง และมีความสุขตลอดจนก่อให้เกิดความเจริญงอกงามของสังคม

สถานศึกษาที่เป็นหน่วยแรก ๆ ของการเตรียมคน สร้างคนเพื่อการอยู่ในความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมี การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ในสภาพที่สังคมมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การจัดการบริหารองค์การต่าง ๆ จะต้องตามความเปลี่ยนแปลงให้ทันมิเช่นนั้นจะถูกทิ้งให้ล้าหลัง และจะประสบความล้มเหลวในการบริหารองค์การนั้น ๆ เพราะความสำเร็จ

หรือความล้มเหลวขององค์การย่อมขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้บริหาร องค์การทุกองค์การไม่ว่าจะเป็นองค์การภาครัฐ หรือเอกชน ต่างต้องการที่จะให้องค์การของตนมีนักบริหารมืออาชีพมาบริหาร ในส่วนของการบริหารจัดการศึกษาก็เช่นเดียวกัน ผู้บริหารนับเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการจัดการศึกษา คำว่า "ผู้บริหาร "ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หมายถึงบุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการ บริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งทั้งของภาครัฐและเอกชน ซึ่งถือได้ว่าเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง ตามนโยบายการกระจายอำนาจทางการศึกษา ซึ่งสิ่งที่นักบริหารการศึกษา และบุคคลทั่วไปมีความคาดหวังต่อการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาคือการเป็น "ผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ"นั่นเอง การศึกษาไทยในยุคปฏิรูปการศึกษาต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็น "ผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ"ที่มีความรู้และประสบการณ์สมกับที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง เป็นบุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษา ที่นอกจากจะบริหารบุคลากรครูผู้สอนแล้ว ผู้บริหารมืออาชีพจะต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นผู้นำการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กล่าวคือ มีความสามารถที่จะประสานการมีส่วนร่วมของครูผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในการระดมความสามารถและทรัพยากรเพื่อการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ตลอดจนจัดให้มีกระบวนการประกันคุณภาพเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตาม มาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในทุกด้านเพื่อเป็น กำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

การบริหารจัดการที่ดีไม่มีสูตรสำเร็จสำหรับสถานศึกษา แต่เป็นโจทย์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำไปสู่การวางแผนการขับเคลื่อนสถานศึกษาสู่ความสำเร็จในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียน ผู้บริหารยุคปัจจุบันจึงจำเป็นต้องเป็นผู้บริหารแบบมืออาชีพ กล่าวคือ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและความประพฤติเป็นที่ยอมรับ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เสมอ มีความ สามารถโน้มน้าวให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน มีความเป็นประชาธิปไตย นอกจากจะเป็นผู้บริหารมืออาชีพแล้วผู้บริหาร ต้องเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่ดี มีหลักสำคัญในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งโดยรวมแล้วงานบริหารจะต้องทำให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจในการปฏิบัติงานอย่างพึงพอใจของสมาชิกและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ภายใต้เวลาและงบประมาณที่จำกัด (สมชาย เทพแสง, 2553 : 15-16) การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็วอย่างไร้พรมแดนและกระทบกระเทือนไปทุกประเทศทั่วโลก ในด้านการจัดการศึกษาก็ไม่มีเว้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ จึงจะทำให้การบริหารการศึกษาและการจัดการศึกษาประสบความสำเร็จและเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ (ธีระ รุญเจริญ, 2550 : 11)

ในการบริหารจัดการสถานศึกษา ผู้บริหารมืออาชีพ และครูมืออาชีพ และถือกันว่าเป็นกลไกที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง ทำให้การปฏิรูปการศึกษาไทยบรรลุผลตามเจตนารมณ์ และช่วยให้แผนแม่บทใน

การปฏิรูปการศึกษาของไทยเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการบริหารจัดการสถานศึกษา คือ ผู้ที่มีตำแหน่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากในภาคปฏิบัติจะเป็นตัวการและเป็นกลไกหลักในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจ ต้องทำหน้าที่และรับผิดชอบโดยตรงในการดูแล ควบคุมกำกับและส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนและการทำงานในส่วนต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้การดำเนินงานเป็นไปตามนโยบายที่ได้วางไว้ ดังนั้น ความก้าวหน้า หรือ ความล้าหลังของสถานศึกษาและคุณภาพของนักเรียน จะขึ้นอยู่กับความเป็นผู้นำและความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหลัก ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษานั้น โดยภาพรวมแล้วจะมีภาระหลักที่สำคัญ 3 ด้านด้วยกัน คือ ภาระด้านการบริหารงานภายในของสถานศึกษา ซึ่งมีงานวิชาการและกิจการนักเรียนเป็นงานหลัก จากนั้นจะเป็นงานการเงินและการงบประมาณ งานบริหารบุคคล งานบริหารทั่วไป ฯลฯ ภาระด้านการพัฒนาสถานศึกษาและการพัฒนามาตรฐานและคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งมีกิจกรรมด้านการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นงานพื้นฐาน และมีงานด้านการพัฒนาอื่น ๆ ประกอบ จะต้องมีการวางแผน มีการกำหนดการดำเนินงานให้สอดคล้องกับบริบททางการศึกษา สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ภาระด้านการประสานงานและการติดต่อกับหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา ทั้งในระดับชุมชน หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานอื่นภายนอกระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ และระดับนานาชาติ (ถ้ามีประโยชน์กับการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา) ภาระงานทั้ง 3 ด้าน ดังกล่าวนี้ล้วนมีความสำคัญ และมีผลโดยตรงต่อการบริหารจัดการและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา และสะท้อนถึงความรู้ ความสามารถ ความเป็นนักบริหารระดับมืออาชีพ (Professional) ของตัวผู้บริหารทั้งสิ้น โดยเฉพาะในการดำเนินงานให้บรรลุผลตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาไทย และการที่มีระบบการ ปฏิรูประบบราชการไทยดำเนินคู่ขนานไปพร้อมกัน ซึ่งจะมีการเปรียบเทียบและสะท้อนให้เห็นถึงฝีมือและผลงานได้ชัดเจนขึ้น การทำงานของผู้บริหารสถานศึกษานั้นดูจะสลับซับซ้อนขึ้นกว่าเดิม จึงต้องการความเป็นนักบริหารมืออาชีพที่มีทั้งความรู้ ความสามารถทางการบริหารและความเป็นผู้นำทางวิชาการในการบริหารการศึกษาค่อนข้างสูงมากกว่าที่เคยเป็นอยู่เดิม

ในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวนโรงเรียนที่เปิดสอนระดับปฐมวัยถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 โรงเรียน มีผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 297 คน ประกอบกับการที่รัฐบาลได้มีการปฏิรูประบบราชการ และปฏิรูปการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติ และใช้ภาวะผู้นำสูงโดยเฉพาะอย่างยิ่งการการเป็นผู้นำในการบริหารแบบมืออาชีพกับการบริหารให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อีกทั้งความแตกต่างทางสภาพภูมิศาสตร์สังคมวัฒนธรรม และเศรษฐกิจของแต่ละโรงเรียนที่มีความน่าสนใจ ในเรื่องความแตกต่างด้านการจัดการศึกษาจึงต้องจัดให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และที่ตั้งของสถานศึกษา

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษา การเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน 9 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารกิจการนักเรียน ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์ชุมชน ด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการวิจัยทางการศึกษา ด้านคุณธรรม และจริยธรรม ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา ในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นสิ่งสำคัญที่เป็นตัวชี้วัดคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงและพัฒนาตนเอง ให้มีการบริหารงานแบบมืออาชีพและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อเปรียบเทียบความเห็นของครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา ในการเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนก เพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

คำถามในการวิจัย

การเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษเป็นอย่างไร

สมมติฐานการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นของครู และบุคลากรทางการศึกษา ในการเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามเพศ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน
2. ระดับคิดความเห็นของครู และบุคลากรทางการศึกษา ในการเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามสถานภาพ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

3. ระดับความคิดเห็นของครู และบุคลากรทางการศึกษา ในการเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามอายุ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

4. ระดับความคิดเห็นของครู และบุคลากรทางการศึกษา ในการเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามระดับการศึกษา มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

5. ระดับความคิดเห็นของครู และบุคลากรทางการศึกษา ในการเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาที่เกี่ยวข้องโดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยแสดงดังภาพประกอบที่ 1 ดังนี้

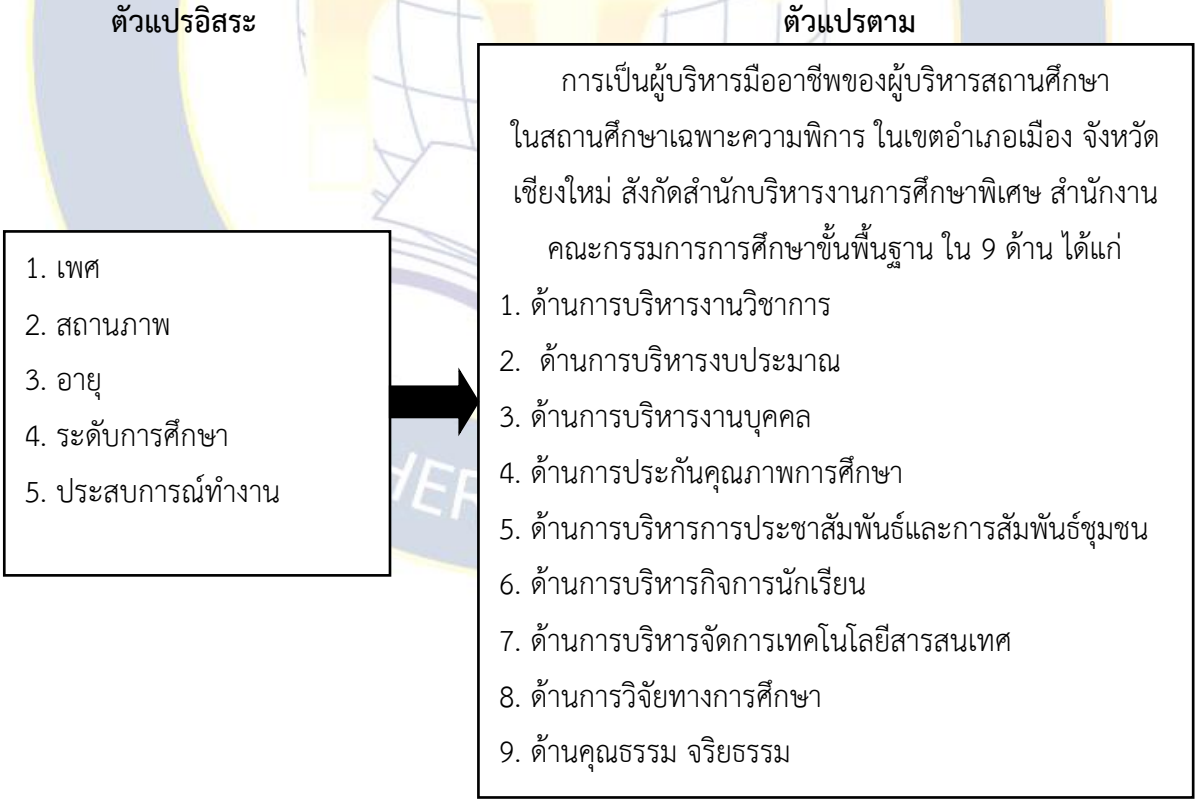

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปตามวิธีการดำเนินการวิจัยและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การจัดเตรียมโครงร่างการวิจัย เพื่อให้การดำเนินงานเป็นอย่างเป็นระบบพร้อมทั้งศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับแนวคิดหลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากตำรา เอกสารทางวิชาการ ข้อมูลและสารสนเทศงานวิจัยต่าง ๆ และนำข้อมูลดังกล่าวปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำในการจัดทำโครงร่างงานวิจัย และนำเสนอภาควิชาเพื่อขออนุมัติโครงร่างงานวิจัยจากวิทยาลัยต่อไป

2. ขั้นตอนการกำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัย ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่จะทดสอบว่า เพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่งผลต่อความคิดเห็นของ การเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษเป็นอย่างไร

3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือแบบสอบถามจากการสังเคราะห์และพัฒนาข้อคำถามจากการแนวคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) หรือความสอดคล้องภายในด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha ronbach Coefficient)

4. ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) กับครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ระดับปฐมวัยถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 โรงเรียน จำนวน 98 คน เพื่อศึกษาการเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้การวิเคราะห์ประเมินสภาพการการเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยต่อไป

5. ขั้นตอนการสรุปผล และอภิปรายผลการวิจัย เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยสรุปและอธิบายเนื้อหาสาระสำคัญให้มีความครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ คำถาม และสมมติฐานในการวิจัยที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้

6. ขั้นตอนการนำเสนอผลการวิจัยที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ สรุปผล และอภิปรายผลการวิจัย

7. ขั้นตอนการเผยแพร่งานวิจัย ได้ตีพิมพ์ในชื่อบทความเรื่อง การเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยตีพิมพ์บทความวิชาการในวารสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง เพื่อเผยแพร่ผลการวิจัยให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

การเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการวิเคราะห์การเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยรวม พบว่า การเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.57 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านด้านคุณธรรม จริยธรรม ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.71 รองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารกิจการนักเรียน ด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการวิจัยทางการศึกษา ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา และด้านการบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์ชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70, 4.64, 4.53, 4.50, 4.38, 4.38,4.32 และ 4.23 ตามลำดับ

หากพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้านผลการวิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.50 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด ได้แก่ผู้บริหารสามารถบูรณาการหลักสูตรให้สอดคล้องกับชุมชน ท้องถิ่น และส่งเสริมให้ครูนำหลักสูตรไปใช้อย่างได้ผลดี ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.68 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของการนิเทศการเรียนการสอน ที่ระดับค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42

2. ด้านการบริหารงบประมาณ โดยภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.38 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้บุคลากรฝ่ายต่าง ๆ แสดงความคิดเห็นและวิเคราะห์ข้อมูลในการวางแผนการใช้งบประมาณตามความจำเป็น ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.50 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารจัดสรรงบประมาณแต่ละงานอย่างคุ้มค่าตามสภาพความต้องการที่จำเป็น และผู้บริหารสามารถวางระบบการบริหารและจัดการทรัพยากรภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่ระดับค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27

3. ด้านการบริหารงานบุคคล โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.70 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารให้คำปรึกษาและแก้ปัญหาการทำงานให้แก่ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.87 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารสับเปลี่ยนหน้าที่เพื่อให้บุคลากรมีความสามารถหลายๆ ด้าน ที่ระดับค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57

4. ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.32 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสามารถจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินภายนอก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.79 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารสามารถพัฒนาผู้เรียนโดยใช้ข้อมูลคุณภาพมาตรฐานของโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ที่ระดับค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08

5. ด้านการบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์ชุมชน โดยภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.23 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูประจำชั้นออกไปพบปะผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนในชุมชน ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.42 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารสามารถสร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน โดยมีเป้าหมายในการเข้าไปช่วยเหลือชุมชนและเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ที่ระดับค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09

6. ด้านการบริหารกิจการนักเรียน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.64 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารให้คำปรึกษาแก่นักเรียนและผู้ปกครองที่มีปัญหาในด้านต่าง ๆ ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.74 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน ที่ระดับค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41

7. ด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.53 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสามารถประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อมาปรับปรุงการบริหาร จัดการ ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.70 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุน และสร้างแนวปฏิบัติในการรับส่งหนังสือราชการผ่านระบบอินเตอร์เน็ต ที่ระดับค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22

8. ด้านการวิจัยทางการศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.38 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูที่มีผลงานวิจัยให้ได้รับการคัดเลือกเป็นผู้นำทางวิชาการ ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.57 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารสามารถใฝ่หาความรู้ ในการค้นคว้า ทดลองสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ ที่ระดับค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18

9. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.71 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารยอมรับการถูกวิพากษ์วิจารณ์จากผู้ที่เกี่ยวข้อง ที่ระดับค่าเฉลี่ย 4.84 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารสรรเสริญ ยกย่อง มอบความดีความชอบต่อเพื่อนร่วมงานหรือใต้บังคับบัญชา เมื่อองค์กรได้รับความสำเร็จ ที่ระดับค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญเพ็ง พิลาล้ำ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณสมบัติของผู้บริหารมืออาชีพตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีต่อคุณสมบัติของผู้บริหารการศึกษามืออาชีพทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสิทธิ์ ขุณิกากอน (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียนมืออาชีพที่ชุมชนต้องการในเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร ผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกกลุ่ม โดยมีความต้องการด้านคุณลักษณะเฉพาะ/ ความสามารถและทักษะเฉพาะตัวมากที่สุด

หากพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ ตามระดับความคิดเห็นของครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ นัยนา ตันติวิสุทธิ์ (2556 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ปฏิบัติงานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานการเรียนการสอน งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อสารการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผล และงานนิเทศภายใน อยู่ในระดับมาก ยังไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุณี ทรัพย์ประเสริฐ (2557 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินคุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถในการบริหารงานวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะด้านความรู้ ความสามารถในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกรดา ผงสูงเนิน (2559 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับ

มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการและพฤติกรรมผู้นำทางการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก

2. ด้านการบริหารงบประมาณ ตามระดับความคิดเห็นของครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก สอดคล่องกับงานวิจัยของ จุฑามาศ พุ่มสวัสดิ์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อการบริหารการเงินในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารเห็นด้วยกับการบริหารการเงินในสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล่องกับงานวิจัยของ จำเริญ จันทร์เพ็ญ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานบริหารงบประมาณในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ ด้านการจัดสรรงบประมาณ ด้านการตรวจสอบติดตามและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

3. ด้านการบริหารงานบุคคล ตามระดับความคิดเห็นของครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดหทัย เบ็ญจศิริวรรณ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตราชเทวี สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตราชเทวี สังกัดกรุงเทพมหานคร มีการบริหารงานบุคลากรโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำด้านมุ่งงานกับการกำหนดความต้องการบุคลากรมีความสัมพันธ์กัน

4. ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ตามระดับความคิดเห็นของครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาตรี รัตนพิพิธชัย (2557 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการใช้ทักษะการบริหารงานอยู่ในระดับมาก คือ ด้านมนุษย์ ด้านความรู้ความคิด ด้านความคิดรวบยอด ด้านเทคนิค และด้านการศึกษาและการสอน ส่วนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการเตรียมการ ด้านการดำเนินการ และด้านการรายงานส่วนความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ทักษะการบริหารโรงเรียนทั้ง 5 ด้านกับการประกันคุณภาพภายในเป็นความสัมพันธ์ทางบวก

5. ด้านการบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์ชุมชน ตามระดับความคิดเห็นของครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศ์ศักดิ์ ศรีสมทรง (2552 : ออนไลน์) ได้ทำวิจัยเรื่อง บทบาทการพัฒนางานความสัมพันธ์ระหว่าง

โรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนบ้านในเขียว 1 ตำบลทอนหงส์ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราชผลการวิจัยพบว่า ระดับบทบาทการพัฒนางานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนในงานร่วมกิจกรรมของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

6. ด้านกิจการนักเรียน ตามระดับความคิดเห็นของครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณะ คำสุวรรณ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนบูรณะศึกษา เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานครผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

7. การเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาเฉพาะความพิการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ตามระดับความคิดเห็นของครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาศิน แพทยานนท์ (2556 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนส่วนกลาง กลุ่มที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในด้านเอกสารและสิ่งพิมพ์ ด้านกราฟิกและสื่อประสมหลายทางมีความสำคัญ ในการบริหารระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชิระ ศิริสุนทร (2550) ได้ทำวิจัยเรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนในศูนย์ เครือข่ายน้ำพองสะอาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการปฏิบัติการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

8. ด้านการวิจัยทางการศึกษา ตามระดับความคิดเห็นของครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพลินพิศ ดาศักดิ์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง บทบาทในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน มีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติโดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับ ปานกลางยกเว้น ด้านการนำผลการวิจัยไปใช้ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พฤทธิ์ พงษสีดา (2556 : บทคัดยอ) ไดทำวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรูของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบวา 1) การบริหารงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรูของผู้บริหารประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม และรายดานอยูในระดับปานกลาง

9. ด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามระดับความคิดเห็นของครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิษฐภัค สิงหลกะ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเอกชน เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สถาพร รามสูต (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร ตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

การอภิปรายผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับต่อการเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามเพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน โดยเปรียบเทียบจากค่าเฉลี่ย ซึ่งนำเสนอในแต่ละตัวแปร ดังนี้

1. ลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้านเพศ สถานภาพ และอายุโดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นเฉลี่ยเกี่ยวกับการเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจุบันครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเพศหญิงให้ความสำคัญกับการบริหารงานทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษามากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารกิจการนักเรียน ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์ชุมชน ด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการวิจัยทางการศึกษา ด้านคุณธรรม จริยธรรม ส่วนเพศชายนั้นให้ความสำคัญกับการเป็นผู้นำจากแนวคิดของนิติพล ภูตะโชติ ที่กล่าวว่าเพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างกันทั้งรูปร่าง ความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ การมีเพศที่ต่างกันจะทำให้คนเรามีความสนใจในด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน เพราะได้รับการอบรมเลี้ยงดูในบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันไปในสังคม ดังนั้นอาจเป็นเหตุผลทำให้ เพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นกับการเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสิทธิ์ ขุณิกากอน (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียนมืออาชีพที่ชุมชนต้องการในเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร ผลการวิจัยพบว่า เพศชายและเพศหญิง มีความต้องการคุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียนมืออาชีพโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

2. ในด้านระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกัน มีความเห็นต่อการเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญเพ็ง พิลาล้ำ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณสมบัติของผู้บริหารมืออาชีพตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารแตกต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณะ คำสุวรรณ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนบูรณะศึกษา เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าผลการเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนพบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันและประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อค้นพบในงานวิจัย

1. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญและควรสงเสริมภูมิปัญญาทองถิ่นเพื่อใชในการจัดการศึกษา และควรเปิดโอกาสให้ชุมชนโดยเฉพาะองคกรเอกชนที่มีศักยภาพในการสนับสนุนแหล่งการเรียนรู้ และการให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทในการบริหารสถานศึกษา และเข้ามาเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน เชน การส่งวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญมาให้ความรู้แกบุคลากรของสถานศึกษาหรือ นักเรียน รวมถึงการสนับสนุนในการพัฒนาการเรียนการสอนการฝกทักษะอาชีพ เป็นตน

2. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการบูรณาการหลักสูตรให้สอดคลองกับชุมชน ท้องถิ่น และส่งเสริมให้ครูนำหลักสูตรไปใชให้มากขึ้น เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

การนำผลวิจัยไปใช้งาน

ความรู้ในเชิงวิชาการที่เกิดขึ้นใหม่ในงานวิจัยนี้คือ การเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ทั้ง 9 ด้าน ได้แก่ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารกิจการนักเรียน ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์ชุมชน ด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการวิจัยทางการศึกษา และด้านคุณธรรม จริยธรรม ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรมุ่งเน้นการบริหารงานแบบ

มืออาชีพ และพัฒนาตนเองให้เป็นมืออาชีพ รวมไปถึงส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการบริหารอย่างมีส่วนร่วม เพื่อให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนาทั้งความรู้ เสริมสร้างความคิดและเทคนิค ทักษะทางวิชาการ โดยผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนและท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อเนื่อง

1. ควรศึกษาการทำวิจัยทางการศึกษา เชน ผู้บริหารมีกระบวนการในการทำวิจัยหรือ สงเสริมการทำวิจัยของครูอย่างไร ที่ทำให้ประสบความสำเร็จ เพื่อที่จะได้เป็นแนวทางการทำวิจัยให้กับผู้บริหาร หรือผู้ที่สนใจ ได้นำมาปรับใชในการทำงานตอไป

2. ควรทำการศึกษาในแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ และทำการศึกษาจากกลุมอื่นๆ โดยวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึกบุคคล การสัมภาษณ์เฉพาะกลุม และการสัมภาษณ์ชุมชน ซึ่งจะทำให้ทราบถึงขอมูล ความคิดเห็นที่หลากหลายในความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ

3. ควรทำการศึกษาวิจัยถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการศึกษาอันเกิดจากการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ว่าส่งผลตอการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนอย่างไร มากน้อยเพียงใด

4. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพความเป็นนักบริหารสถานศึกษามืออาชีพโดยการสัมภาษณ์เจาะลึกถึงขอมูลโดยตรงจากผู้บริหารตนแบบ

เอกสารอ้างอิง

กนกรดา ผงสูงเนิน. (2559). **ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1**. ปริญญานิพนธ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถายเอกสาร.

กฤษณะ คำสุวรรณ. (2550). **บทบาทของผู้บริหารในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนบูรณะศึกษา เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

จุฑามาศ พุมสวัสดิ์. (2547). **ความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีตอการบริหารการเงินในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเพชรบุรี**. สารนิพนธ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

จำเริญ จันทร์เพ็ญ. (2549). **การดำเนินงานบริหารงบประมาณในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ชนิษฐภัค สิงหลกะ. (2549). **การศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเอกชนเขตวัฒนากรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ชาตรี รัตนพิพิธชัย. (2557). **ความสัมพันธ์ระหว่างการใชทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1**. สารนิพนธ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ธีระ รุญเจริญ. (2550). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.

นัยนา ตันติวิสุทธิ์. (2556). **การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา**. สารนิพนธ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

บุญเพ็ง พิลาล้ำ. (2557). **คุณสมบัติของผู้บริหารมืออาชีพ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์.** วิทยานิพนธ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. ถ่ายเอกสาร.

ประสิทธิ์ ขุณิกากอน. (2559). **คุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียนมืออาชีพที่ชุมชนตองการในเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร**. สารนิพนธ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). สกลนคร : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. ถ่ายเอกสาร.

พงศศักดิ์ ศรีสมทรง. (2552). **บทบาทการพัฒนางานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนบ้านในเขียว 1 ตำบลทอนหงส อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช**. สืบคนเมื่อ 20 กันยายน 2563, จาก http://www.geocities.com/bannaikhieo1/bt.htm

พฤทธิ์ พงษสีดา. (2556). **การศึกษาการบริหารงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรูของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ. กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). นครราชสีมา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. ถ่ายเอกสาร.

เพลินพิศ ดาศักดิ์. (2549). **บทบาทในการสงเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร**. วิทยานิพนธ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแกน: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแกน. ถ่ายเอกสาร.

วิจารณ์ พาณิชย์. (2559). **การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นครปฐม : ซัน แพคเกจจิ้ง (2014).

วิชิระ ศิริสุนทร. (2550). **การใชเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายน้ำพองสะอาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแกน เขต 4**. ปริญญานิพนธ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแกน: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแกน. ถ่ายเอกสาร.

วิภาวาศิน แพทยานนท์. (2556). **สภาพการใชเทคโนโลยีสารสนเทศของผูบริหารโรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สวนกลาง กลุมที่ 1**. สืบคนเมื่อ 1 ตุลาคม 2563, จาก http://dit.dru.ac.th/ home/005/ abs46_2/ VipavasinTh.doc.html

สถาพร รามสูต. (2550). **การศึกษาคุณธรรมของผูบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชรตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ประจำปการศึกษา 2549**. สืบคนเมื่อ 1 ตุลาคม 2563, จาก http://www.kpp1med.org/images/1199437215/ dr%20toom1.doc.html

สมชาย เทพแสง. (2553). **การศึกษาสภาพแวดล้อมของโรงเรียน และวัฒนธรรมโรงเรียนที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ภัยพิบัติสึนามิ : รายงานการวิจัย**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุณี ทรัพยประเสริฐ. (2557). **การประเมินคุณลักษณะดานความรูความสามารถในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี**. สารนิพนธ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุดหทัย เบ็ญจศิริวรรณ. (2548). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตราชเทวี สังกัดกรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

คุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ จังหวัดชุมพร

Service quality of Rab Ro Subdistrict Administrative Organization

สงกรานต์ กาญจนดิษฐ์[1] โสภา มุขมณเฑียร[2] และ วันเพ็ญ จันทร์คง[3]
Songkran Kanjanadit Sopha Mukmontien and Wanpen jankong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย (1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ จังหวัดชุมพร (2) เพื่อหาความสัมพันธ์ระระหว่างปัจจัยด้านลักษณะ สวนบุคคลของผู้มาใช้บริการกับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ จังหวัดชุมพร โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 392 ชุด และวิเคราะห์และวิวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อหาค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ คาความถี่ ค่าร้อยละ คาเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติเชิงอนุมาน คือ Chi-square ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ผลการวิจัยพบว่ามีระดับคุณภาพการในการให้บริการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อแยกประเด็นเป็นรายพบว่ามีคุณภาพการให้บริการ อยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน เรียงตามลำดับได้ดังนี้ ด้านการดูแลเอาใจใส่ ด้านความไว้วางใจ ด้านการตอบสนองลูกค้าและด้านการให้ความมั่นใจ ด้านรูปลักษณ์ เมื่อทดสอบสมมุติฐาน พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้/เดือน ศาสนา จำนวนครั้งที่ใช้บริการ/ปี นั้น ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อคุณภาการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ จังหวัดชุมพร

คำสำคัญ: คุณภาพ การให้บริการ องค์การบริหารส่วนตำบล

[1] นักศึกษาสาขาการบัญชี คณะบัญชี มหาวิทยาลัยตาปี E-mail Songkran99899@gmail.com โทร 098-2544088

[2] นักศึกษาสาขาการบัญชี คณะบัญชี มหาวิทยาลัยตาปี โทร 089-6906418

[3] อาจารย์สาขาการบัญชี คณะบัญชี มหาวิทยาลัยตาปี E-mail wanpen@tapee.ac.th โทร 081-3687689

Abstract

The objectives of this research (1) were to study the level of opinions about the service quality of the Rab Ro Sub-District Administrative Organization, Chumphon Province (2) to find the relationship between the personal characteristics of the people. The service was used with opinions about the service quality of the Tambon Administrative Organization, Chumphon Province by using 392 questionnaires and analyzing and analyzing the data with a statistical packaged program. to find descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation. and the inferential statistic was Chi-square at the significance level of 0.05. The results showed that the overall service quality level was at a high level. At a high level, all 5 can be arranged in order as follows: trust Customer response and confidence appearance When testing a hypothesis It was found that personal factors, gender, age, status, education level, occupation, income/month, religion, number of service usage/year had no relationship with opinions on service quality of Tambon Administrative Organization, Rab Ro, Chumphon Province.

Keywords : quality, service, Subdistrict Administrative Oranization

บทนำ

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหน่วยงานปกครองท้องถิ่น ที่เป็นผลมาจากแนวคิดในการกระจายอำนาจ ซึ่งรัฐบาลได้มอบอำนาจหน้าที่ในการปกครองและจัดบริการสาธารณะโดยดำเนินงานด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของตนเอง องค์การบริหารส่วนตำบล ได้จัดตั้งขึ้นในฐานะนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีจุดมุ่งหมายและหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ ตามมาตราต่างๆ ได้แก่ มาตรา 66,67, 68 และมาตรา 16 หน้าที่โดยตรงในการบำบัดทุกข์และบำรุงสุขของประชาชน ไปจนถึงการพัฒนาและบำรุงรักษาเขตพื้นที่ซึ่งตนรับผิดชอบอยู่ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ไปจนถึงทรัพยากรธรรมชาติ และอยู่ใกล้ชิดกับประชาชน ทั้งนี้เป็นผลมาจากการสนับสนุนให้มีการกระจายอำนาจการปกครองและบริหารไปสู่ท้องถิ่นต่าง ๆ ทั้งในส่วนของโครงสร้าง บทบาท ภารกิจ อำนาจหน้าที่ รายได้และภาษีอากร และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น โดยทำการถ่ายโอนภารกิจอำนาจหน้าที่หลายประการที่รัฐดำเนินการอยู่ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่นั้นๆดำเนินการ และจัดสรรรายได้ให้เหมาะสมกับกิจการ

จากที่กล่าวมาในเรื่องของการกระจายอำนาจจากรัฐไปสู่หน่วยงานท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งรวมไปถึงองค์การบริหารส่วนตำบล การที่จะพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหน่วยงาน เพื่อจุดมุ่งหมายสูงสุดในการตอบสนองความต้องการและสร้างความสุขให้กับประชาชนได้นั้น การบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีคุณภาพ ให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนผู้ใช้บริการ อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุก ๆ ด้านในที่สุด

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีจุดประสงค์ที่จะศึกษาคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ จังหวัดชุมพร เพื่อใช้เป็นประโยชนในการศึกษาความคิดเห็นต่อคุณภาพภาพการใหบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพของหน่วยงานในอนาคต

2. วัตถุประสงค์

1 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้มาใช้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ จังหวัดชุมพร

2 เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล รับร่อ จังหวัดชุมพร

3 เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านลักษณะส วนบุคคลของผู้มาใช้บริการกับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ จังหวัดชุมพร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (Population) คือ ผู้ใช้บริการที่อาศัยอยู่ในตำบลรับร่อ จำนวน 23 หมู่บ้าน ประชากรทั้งหมด จำนวน 20,123 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างตามแนวทางของ Taro (1973: 727-728) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยดังสูตรต่อไปนี้

สูตร $n = \frac{N}{1+Ne^2}$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (α = 0.05)

สูตร $n = \frac{20,123}{1+ (20,123) (0.05)^2}$

$= 392.18$

ดังนั้น ได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้ง 392 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจะใช้แบบสอบถามโดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ศาสนา ประเภทที่ใช้บริการ จำนวนครั้งที่ใช้บริการ มีลักษณะเป็นคำถามปลายปดจำนวน 9 ขอ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นคุณภาพการให้บริการของ องค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านรูปลักษณ ด้านความไว้วางใจ ด้านการตอบสนองลูกค้า ด้านการให้ความมั่นใจ และด้านการดูแลเอาใจใส ซึ่งเป็นแบบมาตรประมาณคา(Rating Scale) 5 ระดับแบบลิเคิรท์ ซึ่งมี ความหมายดังนี้

5	หมายถึง	มีคุณภาพในการให้บริการในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีคุณภาพในการให้บริการในระดับมาก
3	หมายถึง	มีคุณภาพในการให้บริการในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีคุณภาพในการให้บริการในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีคุณภาพในการให้บริการในระดับน้อยที่สุด

โดยใช้เกณฑ์ประเมินผลดังนี้ (Best, 1977, p.174)

คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.49	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	1.50 – 2.49	มีความพึงพอใจน้อย
คะแนนเฉลี่ย	2.50 – 3.49	มีความพึงพอใจปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	3.50 – 4.49	มีความพึงพอใจมาก
คะแนนเฉลี่ย	4.50 – 5.00	มีความพึงพอใจมากที่สุด

3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 392 คน ในการตอบแบบสอบถาม

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ใช้ประกอบการศึกษา โดยทำการค้นคว้าจากวิทยานิพนธ์ เอกสารงานวิจัยเชิงวิชาการต่าง ๆ และวิชาตำราเรียนที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้

4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยแจกแจง ความถี่ และหาค่าร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลแต่ละรายการ เสนอเป็นตารางประกอบการบรรยาย

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ จังหวัดชุมพร วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนค่าเบี่ยงมาตรฐาน (Standard Deviation) เสนอเป็นตารางประคำบรรยาย

ส่วนที่ 3 การหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการองค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ จังหวัดชุมพร เพื่อใช้การพิสูจน์ว่าสมมุติฐานที่ตั้งขึ้นแตกต่างหรือไม่แตกต่างกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ใช้ทดสอบสมมุติฐานโดย ใช้ค่า Chi Square (X2) ด้วยวิธีของเปียรสัน

ผลการวิจัยและอภิปลายผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการองค์การบริการองค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ จังหวัดชุมพร

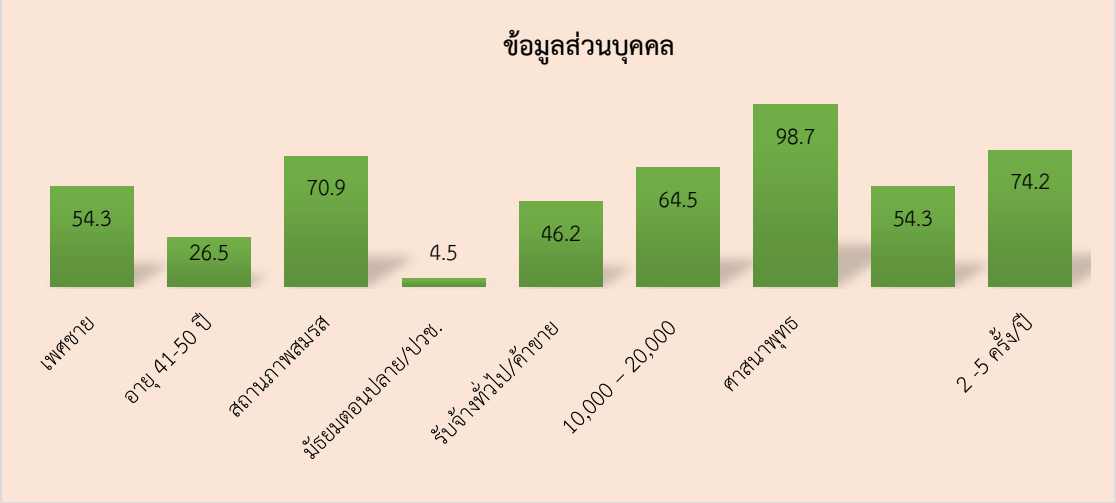

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 54.30 อายุ 41 -50 ปี ร้อยละ 26.50 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 70.90 ระดับการศึกษามัธยมตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 38.80 มีอาชีพรับจ้างทั่วไป/ค้าขาย ร้อยละ 46.20 มีรายได้ต่อเดือน 10,000 – 20,000 บาท ร้อยละ 64.50 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 98.70 เป็นงานด้านจัดเก็บรายได้ ภาษีโรงเรือน ภาษีที่ดิน ร้อยละ 54.38 ใช้บริการ 2 -5 ครั้ง/ปี ร้อยละ 74.20

2. ผลการวิเคราะห์จำนวนและค่าร้อยละผู้ใช้บริการ จำแนกตามประเภทของการใช้บริการ

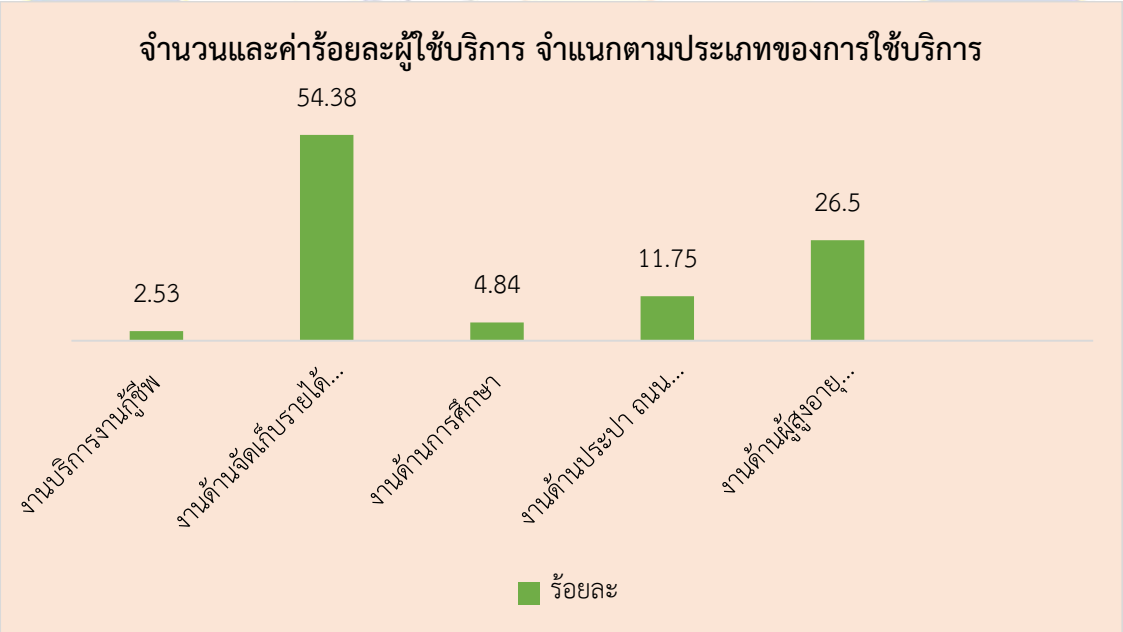

ผลการวิเคราะห์ พบว่าผู้มาใช้บริการองค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ จังหวัดชุมพร ส่วนใหญ่เป็นงานบริการงานด้านจัดเก็บรายได้ ภาษีโรงเรือน ภาษีที่ดิน คิดเป็นร้อยละ 54.38 รองลงมาเป็นงานด้านผู้สูงอายุ ผู้พิการเด็กแรกเกิด คิดเป็นร้อยละ 26.50 งานด้านประปา ถนน งานขออนุญาตก่อสร้าง คิดเป็นร้อยละ 11.75 งานด้านการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 4.84 และน้อยที่สุดงานบริการงานกู้ชีพ คิดเป็นร้อยละ 2.53

3. ผลวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ จังหวัดชุมพร

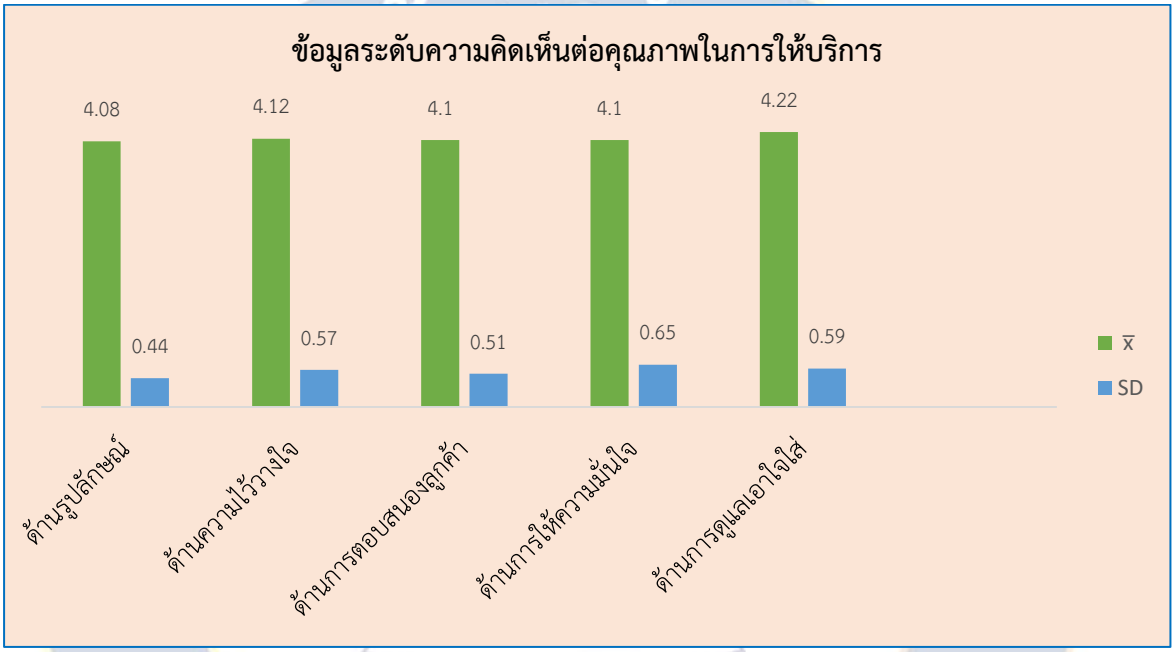

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ จังหวัดชุมพร มีระดับคุณภาพการในการให้บริการโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.12) และเมื่อแยกประเด็นเป็นรายด้าน พบว่า มีคุณภาพการให้บริการมากในทุกด้าน ดั้งนี้ ด้านการดูแลเอาใจใส่ ($\bar{x}$ = 4.22) รองลงมาด้านความไว้วางใจ ($\bar{x}$ = 4.12) ด้านการตอบสนองลูกค้าและด้านการให้ความมั่นใจ ($\bar{x}$ = 4.10) และน้อยที่สุดในด้านรูปลักษณ์ ($\bar{x}$ = 4.08) เรียงตามลำดับ และเมื่อแยกประเด็นเป็นรายด้านดังนี้

ด้านรูปลักษณ์ พบว่า มีคุณภาพการให้บริการมากในทุกด้าน ดั้งนี้ จุดนั่งรอ สถานที่จอดรถ ห้องน้ำสะอาดเพียงพอสำหรับผู้รับบริการ ($\bar{x}$ = 4.14) รองลงมาในข้อ พนักงานแต่งกายสุภาพเรียบร้อย ($\bar{x}$ = 4.08) และน้อยที่สุดในข้อ เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการบริการมีความทันสมัย ($\bar{x}$ = 4.03) เรียงตามลำดับ

ด้านความไว้วางใจ พบว่า มีคุณภาพการให้บริการมากในทุกด้าน ดั้งนี้ การให้บริการของพนักงานมีความเท่าเทียมกัน ($\bar{X}$ = 4.18) รองลงมาในข้อ พนักงานให้คำแนะนำ ชี้แจงข้อสงสัยแกท่านเป็นอย่างดี ($\bar{X}$ = 4.10) และน้อยที่สุดในข้อ การบริการเป็นไปตามลำดับ ก่อน - หลัง ($\bar{X}$ = 4.09) เรียงตามลำดับ

ด้านการตอบสนองลูกค้า พบว่า มีคุณภาพการให้บริการมากในทุกด้าน ดั้งนี้ การบริการเป็นไปด้วยความรวดเร็วตามกำหนดเวลา ($\bar{X}$ = 4.16) รองลงมาในข้อ งานที่ท่านติดต่อได้รับความถูกต้องครบถ้วน ($\bar{X}$ = 4.08) และน้อยที่สุดในข้อ มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ = 4.07) เรียงตามลำดับ

ด้านการให้ความมั่นใจ พบว่า มีคุณภาพการให้บริการมากในทุกด้าน ดั้งนี้ มีช่องทางการติดต่อสื่อสารที่ง่ายและสะดวก ($\bar{X}$ = 4.13) รองลงมาในข้อ มีการแนะนำด้วยความสุภาพเป็นอย่างดีโดยสม่ำเสมอ ($\bar{X}$ = 4.09) และน้อยที่สุดในข้อ พนักงานเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญ ในงานนั้นๆ ($\bar{X}$ = 4.08) เรียงตามลำดับ

ด้านการดูแลเอาใจใส่ พบว่า มีคุณภาพการให้บริการมากในทุกด้าน ดั้งนี้ พนักงาน พูดจาไพเราะยิ้มแย้ม แจ่มใส ตลอดเวลาการให้บริการ ($\bar{X}$ = 4.24) รองลงมาในข้อ รับฟังถึงปัญหา และยอมรับคำตำหนิและสำรวมกิริยาท่าทาง ($\bar{X}$ = 4.23) และน้อยที่สุดในข้อ รับฟังถึงปัญหา และยอมรับคำตำหนิและสำรวมกิริยาท่าทาง ($\bar{X}$ = 4.20) เรียงตามลำดับ

4. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ จังหวัดชุมพร

จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้/เดือน ศาสนา จำนวนครั้งที่ใช้บริการ/ปี นั้น ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อคุณภาการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ จังหวัดชุมพร ในภาพรวม ณ ระดับ นัยสำคัญที่ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการองค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ จังหวัดชุมพร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 54.30 อายุ 41 -50 ปี ร้อยละ 26.50 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 70.90 ระดับการศึกษามัธยมตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 38.80 มีอาชีพรับจ้างทั่วไป/ค้าขาย ร้อยละ 46.20 มีรายได้ต่อเดือน 10,000 – 20,000 บาท ร้อยละ 64.50 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 98.70 เป็นงานด้านจัดเก็บรายได้ ภาษีโรงเรือน ภาษีที่ดิน ร้อยละ 54.38 ใช้บริการ 2 -5 ครั้ง/ปี ร้อยละ 74.20

อภิปรายผลผลการวิเคราะห์จำนวนและค่าร้อยละผู้ใช้บริการจำแนกตามประเภทของการใช้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ จังหวัดชุมพร

ผลการวิเคราะห์ พบว่าผู้มาใช้บริการองค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ จังหวัดชุมพร ส่วนใหญ่เป็นงานบริการงานด้านจัดเก็บรายได้ ภาษีโรงเรือน ภาษีที่ดิน คิดเป็นร้อยละ 54.38 รองลงมาเป็นงานด้านผู้สูงอายุ ผู้พิการ เด็กแรกเกิด คิดเป็นร้อยละ 26.50 งานด้านประปา ถนน งานขออนุญาตก่อสร้าง คิดเป็นร้อยละ 11.75 งานด้านการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 4.84 และน้อยที่สุดงานบริการงานกู้ชีพ คิดเป็นร้อยละ 2.53

อภิปรายผลระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ จังหวัดชุมพร

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ จังหวัดชุมพร มีระดับคุณภาพการในการให้บริการโดยภาพรวม อยู่ในระดับและเมื่อแยกประเด็นเป็นรายด้าน ทั้ง 5 ด้านด้านรูปลักษณ์ ด้านความไว้วางใจ ด้านการตอบสนองลูกค้า ด้านการให้ความมั่นใจและด้านการดูแลเอาใจใส่ พบว่าผู้ใช้บริการองค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ จังหวัดชุมพรมีคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมากทั้งหมด

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ จังหวัดชุมพร

จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้/เดือน ศาสนา จำนวนครั้งที่ใช้บริการ/ปี นั้น ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อคุณภาการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ จังหวัดชุมพร ในภาพรวม ณ ระดับ นัยสำคัญที่ 0.05

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อ จังหวัดชุมพร มีขอเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. เพื่อให้ประชาชนที่ใช้บริการได้รับประโยชน์สูงสุดควรมีการปรับปรุงด้านอุปกรณ์ให้ทันสมัยและเพียงพอ

2. ควรจัดทำแผนผังแสดงขั้นตอน ของงานภารกิจต่าง ๆ ติดผนังที่ชัดเจนและหรือมีเอกสารแนะนำขั้นตอนในการให้บริการ มีการจัด บัตรคิวเพื่อความสะดวก

3. เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด เจ้าหน้าที่เปิดโอกาสให้ผู้รับบริการได้แสดงความคิดเห็น/ซักถาม เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความเต็มใจ/อัธยาศัยดี/วาจา สุภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความสัมพันธเจาะลึกในสวนของความพึงพอใจโดยแยกเป็นรายด้าน เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุง พัฒนาการใหบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลรับร่อใหมีความชัดเจนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

สาธิต พุทธชัยยงค์. (2559). **ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ** มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ.

ประนอม คำผาและคณะ. (2562). **การสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการองค์การบริหารส่วนตำบลดอจิกอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ปีงบประมาณ พ.ศ.2562** โครงการความร่วมมือระหว่าง มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีและองค์การบริหารส่วนตำบลดอนจิก.

สุขศิริ ประสมสุข ณัทกวี ศิริรัตน์. (2560). **การสำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไม้ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร.** คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้า “กล้วยเบรคแตก” ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มพลังสตรีชุมชนที่ 4 อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

Packaging and Brand Development “Kluay Break Taek” Product of 4th Women’s Empowerment Community Group Phop-Phra District, Tak Province

เผด็จ ทุกข์สูญ[1*] จักรพันธ์ วงศ์ฤกษ์ดี[2] สมใจ วงค์เทียนชัย[3] และ สุมลมาลย์ อรรถวุฒิชัย[4]
Phadet Tooksoon Chakrapan Wongreukdee Somjai Wongthienchai and Sumonman Attawutchai

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความเป็นมาของ “กล้วยเบรคแตก” ในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และออกแบบตราสินค้าที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่น รวมถึง ศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้บริโภคเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์และตราสินค้า ในการสร้างโอกาสทางการตลาดและเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน ของกลุ่มพลังสตรีชุมชนที่ 4 ในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธีร่วมกันระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน สมาชิกของชุมชน ผู้บริโภค นักออกแบบ และผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด และการวิจัยเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้บริโภค จำนวน 50 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนในการให้ข้อมูลสินค้าและท้องถิ่น การนำเสนอความต้องการ รวมถึงการแลกเปลี่ยนความคิด ข้อเสนอแนะ และการแสดงความเห็น สามารถบ่งบอกถึงอัตลักษณ์และความโดดเด่นอย่างมีเอกลักษณ์ผ่านการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และการออกแบบตราสินค้าได้อย่างชัดเจน ทำให้ภาพรวมของการศึกษา พบว่า ผู้บริโภคเห็นด้วยมากกับรูปแบบของการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และการออกแบบตราสินค้า และเห็นด้วยมากที่สุดในประเด็นที่ว่า ผลิตภัณฑ์ภายใต้บรรจุภัณฑ์และตราสินค้าที่ได้จากการออกแบบจะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์ รวมถึงสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า ซึ่งจะสามารถสร้างโอกาสทางการตลาดให้กับผลิตภัณฑ์ได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: บรรจุภัณฑ์ ตราสินค้า กล้วยเบรคแตก อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

[1] สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาตาก e-mail: p_tooksoon@hotmail.com
[2] สาขาวิชาสารสนเทศทางธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาตาก
[3] สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาตาก
[4] สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาตาก

Abstract

This research aims to the study of "Kluay Break Taek" in developing packaging and designing a brand that reflects local identity, as well as to study the level of consumer opinion about the packaging and the brand to create marketing opportunities and add value to community products of the 4th Community Women's Empowerment Group in Phop Phra District, Tak Province. This research uses a research methodology by mix's method approach between; qualitative research by interviewing 5 stakeholders consisting of; community leaders, community members, consumers, designers and marketing experts; and quantitative research by analyzing data from a sample of 50 consumers, a convenient random sampling method was used. The tools used for data collection were interview forms and questionnaires. The statistics used in the analysis were mean and standard deviation. The results of the research revealed that; the participation of community members in providing product and local information; presentation of needs including the exchange of ideas, suggestions and opinions able to clearly convey uniqueness and prominence through packaging development and brand design. Overall the study found that; consumers are very much in favor of the pattern of packaging development and brand design. And most agree on the issue that products under the packaging and the brand that are designed to enhance the image of the product, including adding value to the product this will create a marketing opportunity for the product in a sustainable way.

Keyword: Packaging, Brand, Kluay Break Taek, Phop-phra District, Tak Province

บทนำ

ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ชุมชนที่พัฒนามาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเริ่มได้รับความสนใจจากผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้คนในชุมชนร่วมกันจัดตั้งกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนตามนโยบายของรัฐบาล (กรมส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2561) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ของแต่ละท้องถิ่นให้มีคุณภาพและสามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคได้ดีขึ้น ทั้งนี้ วิสาหกิจชุมชนบางกลุ่มยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับลักษณะของบรรจุภัณฑ์ที่อาจส่งผลต่อคุณภาพของตัวผลิตภัณฑ์ที่อยู่ภายในอีกทั้ง ยังไม่สามารถดึงดูดความสนใจจากผู้บริโภคได้เท่าที่ควร ดังนั้น กลุ่มผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนจึง

ต้องหันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้สามารถคุ้มครองและป้องกันไม่ให้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์เสียหาย รวมถึงเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ในสายตาของผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้น (จิตพนธ์ ชุมเกต, 2560)

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน “กลุ่มพลังสตรีชุมชนที่ 4” ตั้งอยู่เลขที่ 205/1 หมู่ 3 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก โดยคุณรัญจวน ทิโน เป็นประธานกลุ่ม รหัสทะเบียน วิสาหกิจชุมชน 9-63-07-01/1-0016 ปัจจุบันมีสมาชิก 6 คน จากเดิมที่ประกอบอาชีพทางด้านการเกษตรเป็นหลัก ได้ชักชวนเพื่อนบ้านในพื้นที่ร่วมกันผลิตกล้วยทอดจำหน่ายในระแวกหมู่บ้าน เนื่องจากเห็นว่ากล้วยเป็นวัตถุดิบธรรมชาติที่หาง่ายและมีมากในท้องถิ่น ซึ่งส่วนใหญ่มีการปลูกทั้งที่เป็นการปลูกอยู่ภายในสวนในไร่ และการปลูกในระบบสวนเกษตร ทำให้ในบางฤดูกาลผลผลิตกล้วยมีราคาแพง แต่ในบางฤดูกาลที่ผลผลิตกล้วยล้นตลาดก็จะมีราคาถูก กลุ่มจึงมีแนวคิดที่จะนำกล้วยมาแปรรูปเพื่อเป็นการถนอมอาหารและเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยในระยะแรกสมาชิกของกลุ่มมีการลองผิดลองถูกโดยใช้ทั้งกล้วยดิบและกล้วยสุกมาทดลองทำการแปรรูป กระทั่งในที่สุดได้เป็นสูตรกล้วยทอดกรอบที่เป็นที่ถูกใจของผู้บริโภคในพื้นที่อำเภอพบพระ และบางส่วนมีพ่อค้าคนกลางมารับไปจำหน่ายต่อในพื้นที่อื่น ๆ อีกทอดหนึ่ง

จากลักษณะทางภูมิศาสตร์และวิถีชีวิตของคนในอำเภอพบพระ ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการทำการเกษตร ทางกลุ่มโดยผู้นำชุมชนจึงมีแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ด้วยการนำผลผลิตทางการเกษตรมาเพิ่มมูลค่า โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของอัตลักษณ์ชุมชน เบื้องต้นผลิตภัณฑ์กล้วยทอดกรอบใช้ชื่อตราสินค้าว่า “กล้วยทอดกรอบกลุ่มพลังสตรีชุมชนที่ 4” ในการจำหน่ายภายใต้คำขวัญ (Slogan) “ของดีเมืองตาก ของฝากจากพบพระ” มีเครื่องหมายผลิตภัณฑ์ชุมชน และเครื่องหมาย OTOP ปรากฏอยู่ โดยบรรจุอยู่ในถุงพลาสติกใส ขณะที่ฉลาก (Label) สมาชิกในกลุ่มได้ร่วมกันออกแบบด้วยคอมพิวเตอร์และใช้ปริ้นเตอร์เพื่อทำเป็นสติกเกอร์นำไปติดกับบรรจุภัณฑ์สินค้าที่จำหน่าย ทั้งนี้ ผลิตภัณฑ์ชุมชนส่วนใหญ่ล้วนเกิดจากภูมิปัญญาและความสามารถในการผลิตของสมาชิกภายในชุมชนเพื่อสร้างรายได้ให้กับตนเองและกลุ่ม รูปแบบของบรรจุภัณฑ์และองค์ประกอบของการออกแบบตราสินค้าจึงมีลักษณะที่เรียบง่าย ไม่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของชุมชน ขาดความโดดเด่น และการดึงดูดใจ ซึ่งส่งผลต่อปริมาณการขายที่ไม่มากนัก

ทั้งนี้ บรรจุภัณฑ์และตราสินค้ามีความสำคัญสำหรับสินค้าและกิจกรรมการตลาดอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ เพราะบรรจุภัณฑ์ได้แสดงบทบาทและหน้าที่ทางการตลาด คือ การบรรจุและการคุ้มครองป้องกัน การบ่งชี้ถึงคุณลักษณะหรือรายละเอียดของสินค้า เอื้ออำนวยความสะดวกต่อการขนส่งในระบบช่องทางการตลาดและการเก็บรักษาสินค้าในคลังสินค้า ดึงดูดความสนใจของผู้บริโภค ส่งเสริมการตลาด และสามารถเพิ่มผลกำไรให้กับธุรกิจ (จิติมา เสือทอง มัทนา โมรากุล และ วรฤทัย หาญโชติพันธุ์, 2555) และจากผลการศึกษาของ รัตนวารี นันท์ชัยพฤกษ์ (2560) ได้อธิบายว่า จุดเด่นของผลิตภัณฑ์อาหาร ทั้งที่เป็นอาหารหลัก อาหารว่าง หรือของขบเคี้ยว ไม่ใช่เพียงแค่รสชาติที่ดี หรือ

อร่อยกลมกล่อมเท่านั้น แต่รูปลักษณ์ สีสัน การตกแต่ง และการออกแบบตัวบรรจุภัณฑ์ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดความรู้สึกประทับใจ โดยเฉพาะรูปแบบของบรรจุภัณฑ์ที่ดูสวยงาม มีลวดลายและสีสันสดใส จะทำให้ผลิตภัณฑ์ดูน่ารับประทานมากยิ่งขึ้น รวมถึง เหมาะที่จะซื้อเป็นของฝาก/ของขวัญในงานเทศกาลต่าง ๆ นอกจากนี้ ยรรยง สินธุ์งาม (2553) ได้อธิบายถึงความสำคัญของการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ว่าบรรจุภัณฑ์เป็นการแสดงออกถึงตัวตนผลิตภัณฑ์ ช่วยในการสร้างมูลค่าเพิ่ม กระตุ้นให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อ รวมถึง แสดงลักษณะเฉพาะของผลิตภัณฑ์ของผู้ผลิตสินค้าที่สะท้อนอัตลักษณ์ได้อย่างเด่นชัดกว่าคู่แข่งขัน

จากข้อจำกัดทางด้านของรูปแบบบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าของกลุ่มพลังสตรีชุมชนที่ 4 คณะผู้วิจัยจึงเห็นประเด็นที่ควรพัฒนาบรรจุภัณฑ์และออกแบบตราสินค้า เพื่อให้มีความทันสมัย มีสีสัน จูงใจ และน่าสนใจสำหรับผู้บริโภค และเหมาะสมสำหรับการจัดชุดสินค้าเพื่อการจำหน่ายเป็นของฝาก และมีความโดดเด่นในการจัดแสดงสินค้า รวมถึง เพื่อเพิ่มโอกาสทางการตลาดให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาความเป็นมาของผลิตภัณฑ์ "กล้วยเบรคแตก" ของกลุ่มพลังสตรีชุมชนที่ 4 อำเภอพบพระ จังหวัดตาก
2. พัฒนาบรรจุภัณฑ์และออกแบบตราสินค้า ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนของกลุ่มพลังสตรีชุมชนที่ 4 อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของท้องถิ่น
3. ศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และออกแบบตราสินค้าในการเพิ่มมูลค่าและสร้างโอกาสทางการตลาด ของกลุ่มพลังสตรีชุมชนที่ 4 อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

กรอบแนวคิดการวิจัย

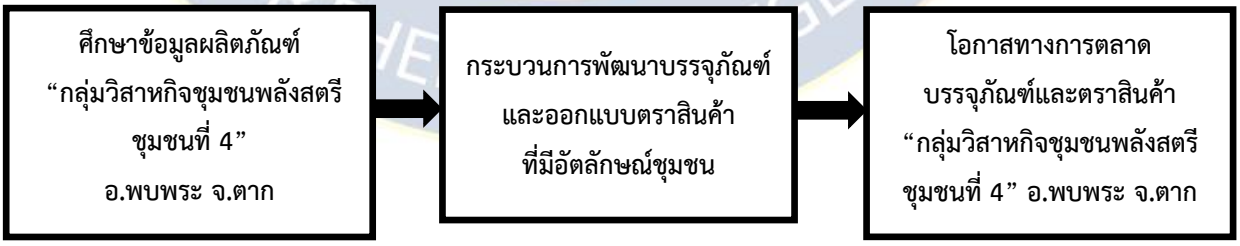

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการใช้รูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสานวิธี (Mixed Method Approach) โดยในขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์จะใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และในขั้นตอนของการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริโภคจะใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ในกระบวนการเก็บข้อมูลเพื่อนำมาพัฒนาบรรจุภัณฑ์และออกแบบตราสินค้าที่สะท้อนอัตลักษณ์ชุมชน สอดคล้องกับผลิตภัณฑ์และความต้องการของผู้บริโภค เพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างโอกาสทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ชุมชน คณะผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย ประกอบด้วย

- การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Document Data Collection) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ สภาพแวดล้อม วิถีชุมชน วิถีวัฒนธรรม รวมถึง ลักษณะผลิตภัณฑ์ที่ผลิตและจำหน่ายในปัจจุบัน

- การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (Interview) ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นการสัมภาษณ์และสนทนาแบบเจาะประเด็นด้วยการเชิญผู้ร่วมสนทนามารวมเป็นกลุ่มอย่างเจาะจง ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน สมาชิกของชุมชน ผู้บริโภค นักออกแบบ และผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด แล้วเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสนทนา โต้ตอบ ถกปัญหา อภิปรายร่วมกัน แลกเปลี่ยนทัศนะกันในประเด็นต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะเจาะจง เพื่อที่จะหาข้อมูลที่ถูกต้องตรงประเด็นสำหรับตอบคำถามวิจัยเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ (วรรณี แกมเกตุ, 2551)

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

- โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ด้วยการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากแบบสอบถาม ในกระบวนการศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้บริโภคที่เกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าต้นแบบที่ได้รับการออกแบบและพัฒนาขึ้นมาใหม่ ของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน “กลุ่มพลังสตรีชุมชนที่ 4” อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ในการเพิ่มมูลค่าและโอกาสทางการตลาดจากการใช้บรรจุภัณฑ์และตราสินค้าใหม่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มประกอบด้วย

- กลุ่มที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในกระบวนการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และออกแบบตราสินค้า ซึ่งได้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน คณะผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Specific Sampling Methods) ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน สมาชิกของชุมชน ผู้บริโภค นักออกแบบ และผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด

- กลุ่มที่ 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าที่ได้รับการออกแบบขึ้นมาใหม่ ประกอบด้วย บุคคลทั่วไปที่สนใจผลิตภัณฑ์โดยไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นกลุ่มคนที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์เดิมอยู่หรือไม่ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คำนวณจากสูตรไม่ทราบจำนวนประชากรและไม่ทราบสัดส่วนของประชากรของ คอแครน (Cochran, 1997) เพื่อหาขนาดของตัวอย่าง ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% (Z = 1.96) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 ตัวอย่าง ด้วยการเก็บข้อมูลจากสถานที่ต่าง ๆ ทั้งจากการที่ผู้บริโภคเดินทางเข้ามาซื้อสินค้าในร้าน และในพื้นที่อำเภอพบพระ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เบื้องต้นได้ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพียง 50 ตัวอย่าง ตามจำนวนของบรรจุภัณฑ์ต้นแบบ (Prototype Packaging) ที่นำมาใช้ในการทดสอบตลาด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริโภค สำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ใช้กับผู้นำกลุ่มสมาชิก ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน รวมถึง ผู้บริโภคสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน ในการสอบถามให้ได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน ประวัติศาสตร์ สภาพแวดล้อม วิถีชุมชน วิถีวัฒนธรรม รวมถึง ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีการผลิตและจำหน่ายในปัจจุบัน เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และออกแบบตราสินค้าที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ส่วนที่ 2 แบบสอบถาม (Questionnaire) ความคิดเห็นทั้งที่เป็นแบบฟอร์มกระดาษ และที่สร้างด้วย Google Form เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการสแกนคิวอาร์โค้ด (QRcode) โดยเนื้อหาในแบบสอบถาม (Questionnaire) จะถามระดับความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับตัวบรรจุภัณฑ์ ตราสินค้า และโอกาสทางการตลาดที่ได้รับจากการพัฒนาขึ้นใหม่ ซึ่งเป็นคำถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของ ลิเคิร์ท (Likert) โดยกำหนดระดับตามเกณฑ์การให้คะแนน คือ 5 = เห็นด้วยมากที่สุด, 4 = เห็นด้วยมาก, 3 = เฉย ๆ, 2 = เห็นด้วยน้อย และ 1 = ไม่เห็นด้วย ซึ่งสามารถอธิบายการแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยในแบบสอบถามโดยใช้สูตรคำนวณได้ความกว้างของอันตรภาคชั้น มีค่าเท่ากับ 0.80 ดังนี้ คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20 หมายถึง เห็นด้วยมาก คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40 หมายถึง เฉย ๆ คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60 หมายถึง เห็นด้วยน้อย และคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80 หมายถึง ไม่เห็นด้วย (ปรับปรุงจาก พิมพา หิรัญกิตติ, 2552)

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ

คณะผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม (Questionnaire) ไปทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์แบบสอบถาม (Item Objective Congruence Index : IOC) กับผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด พบว่า มีค่ามากกว่า 0.5 หมายความว่าข้อคำถามมีความเที่ยงตรงและครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการวัด จากนั้นทำการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ ครอนบาร์ค (Cronbach's Coefficient Alpha) ผลการทดสอบพบว่า มีค่าเท่ากับ 0.90 แสดงว่าข้อคำถามมีความน่าเชื่อถือได้ (Hair et al., 2006)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) ประกอบด้วย การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\overline{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ในการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นที่เกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ตราสินค้า และโอกาสทางการตลาดที่ได้รับการพัฒนาขึ้นใหม่ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนพลังสตรีชุมชนที่ 4 อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

ผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิจัยออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์ชุมชนของ "กลุ่มวิสาหกิจชุมชนพลังสตรีชุมชนที่ 4" รหัสทะเบียน 9-63-07-01/1-0016 อ.พบพระ จ.ตาก จากผู้นำชุมชน และสมาชิกของชุมชน ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มพลังสตรีชุมชนที่ 4 ตั้งอยู่เลขที่ 205/1 หมู่ 3 ต.พบพระ อ.พบพระ จ.ตาก มีคุณรัญจวน ทิโน เป็นประธานกลุ่ม จากเดิมที่ประกอบอาชีพทางด้านการเกษตร ได้ชักชวนเพื่อนบ้านในพื้นที่รวมกลุ่มกันนำกล้วยมาแปรรูปผลิตกล้วยทอดจำหน่ายในหมู่บ้านเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม เนื่องจากเห็นว่ากล้วยเป็นวัตถุดิบที่หาง่ายและมีมากในพื้นที่ โดยในช่วงแรกมีการลองผิดลองถูกโดยใช้ทั้งกล้วยดิบและกล้วยสุกมาทำการแปรรูป จนในที่สุดได้เป็นสูตรกล้วยทอดกรอบที่เป็นที่ถูกใจของผู้บริโภคในพื้นที่อำเภอพบพระ และบางส่วนมีการนำไปจำหน่ายในพื้นที่อื่นของจังหวัดตาก โดยมีพ่อค้าคนกลางมารับไปจำหน่ายอีกทอดหนึ่ง

รูปที่ 2 ประธานกลุ่มพลังสตรีชุมชนที่ 4 และสถานประกอบการ

ในส่วนของวัตถุดิบ เครื่องมือ และกระบวนการในการผลิต ดังนี้

- กล้วยสุกจำนวน 20 หวี/วัน ซึ่งจะได้กล้วยทอดประมาณ 10 กิโลกรัม
- เลือกใช้กล้วยน้ำว้าที่พอสุกห่าม ๆ ไม่ดิบหรือไม่สุกเละจนเกินไป ฝานเป็นแผ่นบาง ๆ แล้วนำไปทอดในกระทะทันทีด้วยไฟปานกลางถึงแรง จนสุกจะได้กล้วยทอดเป็นแผ่นสวยงาม
- อุปกรณ์เครื่องไม้เครื่องมือต่าง ๆ จะเป็นเครื่องใช้ภายในครัวเรือน เช่น เตาแก๊ส กระทะใบใหญ่ ตะกร้า ถาด กะละมัง ชั้นวางของ กระชอน กระดาษซับมัน นอกนั้นจะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการบรรจุ เช่น ถุงพลาสติก แมคเย็บกระดาษ และเครื่องซีลพลาสติก เป็นต้น
- กล้วยทอดกรอบ หากยังไม่รับประทานให้เก็บไว้ในภาชนะที่มีฝาปิดมิดชิด หรือใส่ถุงที่มียางรัด แล้วเก็บไว้ในตู้เย็นจะช่วยให้กล้วยคงความกรอบได้นาน

รูปที่ 3 วัตถุดิบ (กล้วยสุก) และอุปกรณ์การผลิต

- ใช้ชื่อ "กลุ่มพลังสตรีชุมชนที่ 4" เป็นตรายี่ห้อสินค้าในการจำหน่าย ภายใต้คำขวัญ (Slogan) "ของดีเมืองตากของฝากจากพบพระ" และมีเครื่องหมายผลิตภัณฑ์ชุมชน และเครื่องหมาย OTOP ปรากฏอยู่

รูปที่ 4 ผลิตภัณฑ์กล้วยทอด ลักษณะของบรรจุภัณฑ์ และตราสินค้าของกลุ่มพลังสตรีชุมชนที่ 4

ส่วนที่ 2 ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์และออกแบบตราสินค้า ให้สะท้อนอัตลักษณ์ชุมชน โดยการสัมภาษณ์และระดมความคิดจากผู้นำชุมชน สมาชิกของชุมชน ผู้บริโภค ร่วมกับ นักออกแบบและผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด จำนวน 5 คน โดยวัตถุประสงค์หลักของการออกแบบบรรจุภัณฑ์นั้น มี 2 ประการ คือ

1. เพื่อออกแบบบรรจุภัณฑ์ ให้สามารถอำนวยคุณประโยชน์ด้านหน้าที่ใช้สอยได้ดี มีความปลอดภัยต่อการปกป้องผลิตภัณฑ์ การบรรจุ การชนส่ง การเก็บรักษา และการวางจำหน่าย

2. เพื่อสร้างบรรจุภัณฑ์ให้สามารถสื่อสารและสร้างผลกระทบทางจิตวิทยาของผู้บริโภค ด้วยการนำเสนอคุณลักษณะของบรรจุภัณฑ์ให้มีคุณสมบัติต่าง ๆ เช่น ความมีเอกลักษณ์ การสร้างความจดจำได้ หรือ สร้างทัศนคติที่ดี รวมถึง สามารถดึงดูดความสนใจของผู้บริโคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ได้ ผลจากการสัมภาษณ์และการระดมความคิดเห็น ได้สรุปรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับความต้องการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และออกแบบตราสินค้า ดังต่อไปนี้

- บรรจุภัณฑ์กล่องกระดาษ เน้นสีโทน “เหลือง” และ “สีน้ำตาล”
- ภาพของกล้วยที่เป็นภาพการ์ตูน ภาพกราฟิก หรือ ภาพเสมือนจริง
- มีคำว่า “Banana Chips” “ของดีเมืองตาก ของฝากจากพบพระ” และ “กล้วยเบรกแตก อร่อยจนหยุดไม่อยู่”
- คำนิยาม “กล้วยเบรคแตก” ประวัติ “อำเภอพบพระ” และ ภาพสัญลักษณ์ของอำเภอพบพระ
- ระบุสถานที่ผลิต และ สัญลักษณ์ “วิสาหกิจชุมชน” “OTOP”
- ส่วนประกอบที่สำคัญ น้ำหนักสุทธิ 150 กรัม
- วัน/เดือน/ปีที่ผลิต (MFG).....
- วันที่ควรบริโภคก่อน (EXP).....

ในส่วนของการตั้งชื่อตราสินค้า และการออกแบบตราสินค้า ผลของการระดมความคิดเห็นเสนอแนะให้นำเอกลักษณ์ของความเป็นกล้วยน้ำว้าสุกที่นำมาทอดให้กรอบ รสชาติหวานหอมจาก

ธรรมชาติ โดยไม่มีการแต่งรส กลิ่นและสีแต่อย่างใด เมื่อรับประทานเข้าไปจะรู้สึกถึงความกรอบอร่อยจนหยุดไม่อยู่ ชาวบ้านจึงเรียกกันว่า "กล้วยเบรกแตก" มาใช้เป็นคำสำคัญในการสร้างตราสินค้าเพื่อให้เกิดการจดจำได้ของผู้บริโภค ผ่านชื่อตราสินค้า โลโก้ และการใช้สโลแกน เป็นต้น ดังแสดงในรูปที่ 5

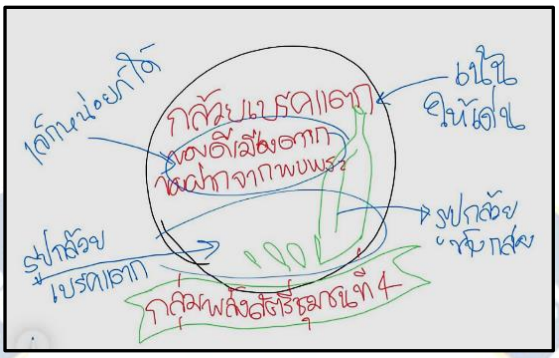

รูปที่ 5 สรุปแนวคิดการนำเสนอตราสินค้าของกลุ่มพลังสตรีชุมชนที่ 4

คณะผู้วิจัยและนักออกแบบได้ร่วมกันร่างแบบตราสินค้า (Branding) และบรรจุภัณฑ์ต้นแบบ (Prototype Packaging) ให้เป็นลักษณะของบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับการบรรจุสินค้า (กล้วยทอดกรอบ) เพื่อการจำหน่ายเป็นของฝาก และมีความโดดเด่นขณะจัดแสดงสินค้าในโอกาสต่าง ๆ ผลจากการระดมความคิดเห็น มีความเห็นว่าร่างบรรจุภัณฑ์ควรเพิ่มความโดดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ปรับแก้ไขแบบร่างกล่องบรรจุภัณฑ์และออกแบบตราสินค้าโดยให้ลดทอนความเป็นทางการ ใช้ภาพกล้วยที่เป็นภาพการ์ตูนหรือภาพรายเส้น เพิ่มเติมรายละเอียดของภาพ โดยเน้นโทนสีให้มีสีเหลือง ปรับขนาดตัวอักษร ประวัติการเล่าเรื่องราว และภาพสถานที่สำคัญหรือสถานที่ท่องเที่ยวของอำเภอพบพระ ทั้งนี้ เห็นควรเพิ่ม QR-code บนกล่องบรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสารของผู้บริโภค ดังแสดงในรูปที่ 6

รูปที่ 6 ภาพ (ร่าง) นำเสนอแนวคิดกล่องบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าของกลุ่มพลังสตรีชุมชนที่ 4

ทั้งนี้ ผลจากการปรับแก้ไขภาพร่างกล่องบรรจุภัณฑ์ตามข้อเสนอแนะ และได้ดำเนินการจัดทำบรรจุภัณฑ์ต้นแบบ ดังแสดงในรูปที่ 7, 8 และ 9

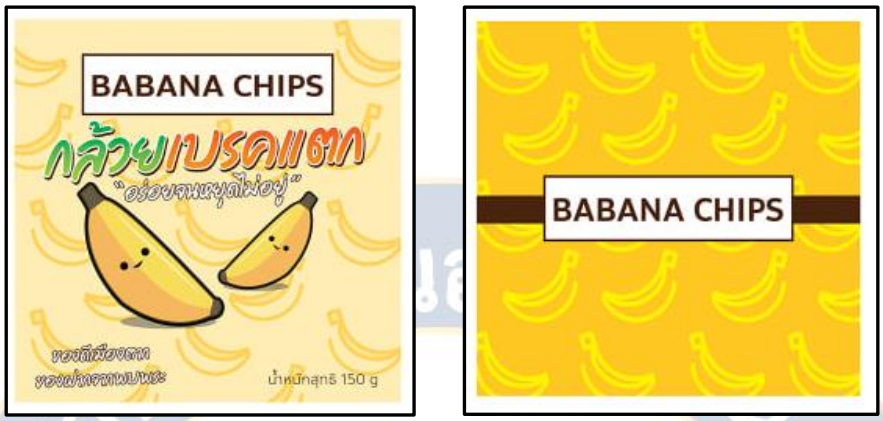

รูปที่ 7 ภาพร่าง "ด้านหน้า" และ "ฝาปิดด้านบน" บรรจุภัณฑ์และตราสินค้าของกลุ่มพลังสตรีชุมชนที่ 4

รูปที่ 8 ภาพร่าง "ด้านข้าง" ของบรรจุภัณฑ์สินค้า กลุ่มพลังสตรีชุมชนที่ 4

รูปที่ 9 ภาพกล่องบรรจุภัณฑ์ต้นแบบและตราสินค้า "กล้วยเบรคแตก"

ส่วนที่ 3 ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ ตราสินค้า และโอกาสทางการตลาด

ตารางที่ 1 แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ตราสินค้า และโอกาสทางการตลาด (n = 50)

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	ลำดับ
การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ (Package)				
1. ขนาดของกล่องบรรจุภัณฑ์มีความเหมาะสม	4.20	.698	มาก	1
2. การเลือกใช้สี ลวดลายบนกล่องบรรจุภัณฑ์ มีความสวยงาม	3.95	.814	มาก	4
3. กล่องบรรจุภัณฑ์มีความสะดวกต่อการนำไปจัดวางเพื่อการจัดจำหน่าย	3.93	.992	มาก	5
4. ลักษณะของกล่องบรรจุภัณฑ์สามารถสร้างการจดจำและน่าประทับใจ	3.95	.786	มาก	4
5. กล่องบรรจุภัณฑ์สามารถสื่อสารและให้รายละเอียดสินค้าที่อยู่ภายในได้	3.63	.754	มาก	6
6. กล่องบรรจุภัณฑ์มีความโดดเด่น และแตกต่างจากผลิตภัณฑ์อื่น	4.13	.811	มาก	2
7. วัสดุที่ใช้ในการทำบรรจุภัณฑ์แข็งแรง และปกป้องสินค้าที่อยู่ภายในได้	4.03	.880	มาก	3
8. กล่องบรรจุภัณฑ์สะท้อนอัตลักษณ์ความเป็นผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นอย่างชัดเจน	3.63	.862	มาก	6
การออกแบบตราสินค้า (Brand)				
1. การเลือกใช้สีมีความสวยงาม เหมาะสม และทันสมัย	4.09	.766	มาก	1
2. การเลือกใช้ตัวอักษรมีความสวยงาม เหมาะสม และทันสมัย	4.07	.746	มาก	2
3. การเลือกใช้รูปภาพมีความสวยงาม เหมาะสม และทันสมัย	4.01	806	มาก	5
4. ตราสินค้ามีความสวยงาม ทันสมัย เหมาะสม สอดคล้องกับผลิตภัณฑ์	4.04	.897	มาก	4
5. ตราสินค้าสะท้อนถึงอัตลักษณ์ความเป็นผลิตภัณฑ์ "กล้วย" ที่ชัดเจน	4.05	.803	มาก	3
โอกาสทางการตลาด (Marketing Opportunities)				
1. สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ "กล้วยเบรคแตก" ได้	.428	.737	มากที่สุด	2
2. ช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ให้ผลิตภัณฑ์ที่อยู่ด้านในมีคุณค่ามากขึ้น	.438	.715	มากที่สุด	1
3. ภาพรวมของบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าช่วยให้ตัดสินใจซื้อได้ง่ายขึ้น	.411	.771	มาก	3
4. ภาพรวมของบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าช่วยให้สินค้าขายดีมากยิ่งขึ้น	.404	.890	มาก	4

จากตารางที่ 1 การศึกษาระดับความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ผลการศึกษาพบว่า ขนาดของกล่องบรรจุภัณฑ์มีความเหมาะสม ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความเห็นด้วยมากเป็นอันดับที่ 1 มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 (S.D. = .698) รองลงมาได้แก่ กล่องบรรจุภัณฑ์มีความโดดเด่น และแตกต่างจากผลิตภัณฑ์อื่น มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 (S.D. = .811), วัสดุที่ใช้ในการทำบรรจุภัณฑ์แข็งแรง และปกป้องสินค้าที่อยู่ภายในได้ มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 (S.D. = .880), การเลือกใช้สี ลวดลายบนกล่องบรรจุภัณฑ์ มีความสวยงาม มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 (S.D. = .814), และ ลักษณะของกล่องบรรจุภัณฑ์สามารถสร้างการจดจำและน่าประทับใจ มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 (S.D. = .786), นอกนั้น มีค่าระดับคะแนนที่เห็นด้วย

มาก คือ กล่องบรรจุภัณฑ์มีความสะดวกต่อการนำไปจัดวางเพื่อการจัดจำหน่าย มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 (S.D. = .992), กล่องบรรจุภัณฑ์สามารถสื่อสารและให้รายละเอียดสินค้าที่อยู่ภายในได้ มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 (S.D. = .754) และ กล่องบรรจุภัณฑ์สะท้อนอัตลักษณ์ความเป็นผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นอย่างชัดเจน มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 (S.D. = .862) ตามลำดับ

จากตารางที่ 1 การศึกษาระดับความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการออกแบบตราสินค้า ผลการศึกษาพบว่า การเลือกใช้สีมีความสวยงาม เหมาะสม และทันสมัย ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความเห็นด้วยมาก เป็นอันดับที่ 1 มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 (S.D. = .766) รองลงมาได้แก่ การเลือกใช้ตัวอักษรมีความสวยงาม เหมาะสม และทันสมัย มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 (S.D. = .746), ตราสินค้าสะท้อนถึงอัตลักษณ์ความเป็นผลิตภัณฑ์ “กล้วย” ที่ชัดเจน มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 (S.D. = .803), ตราสินค้ามีความสวยงาม ทันสมัย เหมาะสม สอดคล้องกับผลิตภัณฑ์ มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 (S.D. = .897) และ การเลือกใช้รูปภาพมีความสวยงาม เหมาะสม และทันสมัย มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 (S.D. = .806) ตามลำดับ

จากตารางที่ 1 การศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับโอกาสทางการตลาดจากการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และออกแบบตราสินค้าขึ้นใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความเห็นด้วยมากที่สุดที่บรรจุภัณฑ์และตราสินค้าใหม่จะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ให้ผลิตภัณฑ์ที่อยู่ด้านในมีคุณค่ามากขึ้น มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 (S.D. = .715) และ สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ “กล้วยเบรคแตก” ได้ มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 (S.D. = .737) นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามยังแสดงความเห็นด้วยมากจากภาพรวมของบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าใหม่ มีส่วนช่วยให้ตัดสินใจซื้อได้ง่ายขึ้น มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 (S.D. = .771) และ ภาพรวมของบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าใหม่ มีส่วนช่วยให้สินค้าขายดีมากยิ่งขึ้น มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 (S.D. = .890) ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

จากผลการวิจัยการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และการออกแบบตราสินค้า “ผลิตภัณฑ์กล้วยเบรคแตก” ของกลุ่มพลังสตรีชุมชนที่ 4 อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ที่ได้ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดที่เชื่อมโยงวิถีชุมชน เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่น และสามารถนำมาพัฒนา เพิ่มมูลค่า และสร้างโอกาสทางการตลาดให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนได้ โดยการนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการนำเสนอผ่านบรรจุภัณฑ์และตราสินค้า ทำให้ตัวผลิตภัณฑ์สามารถเล่าเรื่องราวของชุมชนผ่านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ได้อย่างกลมกลืน

ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ (Packaging) "ผลิตภัณฑ์กล้วยเบรคแตก" ของกลุ่มพลังสตรีชุมชนที่ 4 อำเภอพบพระ จังหวัดตาก พบว่า ความคิดเห็นส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าขนาดของกล่องบรรจุภัณฑ์ควรมีลักษณะที่เหมาะสมต่อการใช้งานและกล่องบรรจุภัณฑ์ควรมีความโดดเด่นที่แตกต่างจากผลิตภัณฑ์อื่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทักษิณา สุขพัทธี และกนกนันท์ อ่อนโพธิ์เตี้ย (2558) ที่ได้อธิบายว่า บรรจุภัณฑ์ควรเหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์ และควรมีเอกลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความแตกต่างของตัวสินค้าได้ ทั้งนี้ ผลการศึกษายังพบว่า วัสดุที่ใช้ในการทำบรรจุภัณฑ์แข็งแรงและปกป้องสินค้าที่อยู่ภายในได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุมาลี ทองรุ่งโรจน์ (2555); จิติมา เสือทอง, มัทนา โมรากุล และ วรฤทัย หาญโชติพันธุ์, (2555) และ วิวัฒน์ จันทร์กิ่งทอง และคณะ (2557) ที่ได้อธิบายว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับบรรจุภัณฑ์ที่ดีต้องมีความแข็งแรงและสามารถเก็บรักษาสินค้าได้นาน รวมถึง การเลือกใช้สี ลวดลายบนกล่องบรรจุภัณฑ์ ที่มีความสวยงาม รวมถึง ลักษณะของกล่องบรรจุภัณฑ์ช่วยในการสร้างการจดจำและน่าประทับใจ มีความสำคัญต่อการออกแบบบรรจุภัณฑ์ทางการตลาดให้กับสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ รัตนวารี นันท์ชัยพฤกษ์ (2560); เอกชัย และ จันทร์ประภา (2550) ที่อธิบายว่า ปัจจัยสำคัญในภาพรวมในการตัดสินใจซื้อ คือ การใช้สี เนื่องจากสีเป็นสิ่งที่ช่วยให้สามารถความดึงดูดความสนใจ สะดุดตา เกิดความสวยงาม และนำไปสู่ความประทับใจในตัวสินค้าเหล่านั้น ทั้งนี้รูปลักษณ์และสีสันการตกแต่งตัวบรรจุภัณฑ์เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภครู้สึกประทับใจ และรูปแบบของบรรจุภัณฑ์ที่ดูสวยงาม มีลวดลาย สีสันสดใส จะทำให้ผลิตภัณฑ์ดูน่ารับประทานมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับการอธิบายความสำคัญของบรจุภัณฑ์ของ จิติมา เสือทอง, มัทนา โมรากุล และ วรฤทัย หาญโชติพันธุ์ (2555) ที่อธิบายว่า บรรจุภัณฑ์ต้องสามารถคุ้มครองป้องกัน การบ่งชี้ถึงคุณลักษณะหรือรายละเอียดของสินค้า เอื้ออำนวยความสะดวกต่อการขนส่งในระบบช่องทางการตลาดและการเก็บรักษาสินค้าในคลังสินค้า ดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคได้

ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกแบบตราสินค้า (Brand) พบว่า ความคิดเห็นส่วนใหญ่เห็นด้วยมากกับการเลือกใช้สี เช่น สีเหลืองเข้ม เหลืองอ่อน น้ำตาล ที่สอดคล้องกับลักษณะของกล้วยที่เป็นวัตถุดิบในการผลิต รวมถึง การใช้ตัวอักษร ที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์กล้วยทอดกรอบภายใต้ตราสินค้า "กล้วยเบรคแตก" ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อัรฮาวี เจ๊ะสะแม และ ยอดนภา เกษเมือง (2564) ที่อธิบายว่า ผู้บริโภคมักมีความพึงพอใจต่อตราสินค้าที่มีสีสันสวยงาม โดดเด่นทันสมัย เหมาะสมสอดคล้องกับผลิตภัณฑ์ มีความชัดเจน ง่ายต่อการจดจำ ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุมาลี ทองรุ่งโรจน์ (2555) ที่อธิบายว่า ป้ายฉลากที่ดีต้องมีสีสัน สวยงาม สะดุดตาและจดจำง่าย นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า ผู้บริโภคยังแสดงความเห็นด้วยกับตราสินค้าที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ความเป็นผลิตภัณฑ์ที่ชัดเจน ผ่านการใช้ชื่อตราสินค้า "กล้วยเบรคแตก" และการเล่าเรื่องราวและภาพประกอบของอำเภอพบพระ ซึ่งเป็นสถานที่ผลิต เพื่อสร้างการรับรู้ให้กับ

ผู้บริโภคในพื้นที่อื่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อัรฮาวี เจ๊ะสะแม และ ยอดนภา เกษเมือง (2564) ที่อธิบายว่า อัตลักษณ์มีความสำคัญสำหรับการนำเสนอตราสินค้า หรือ ตราลัญลักษณ์ หรือ การเล่าเรื่องราว ทำให้ตัวผลิตภัณฑ์มีความน่าสนใจและความยั่งยืนให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนได้ในอนาคต

นอกจากนี้ ผลการศึกษาโอกาสทางการตลาดจากการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และการออกแบบตราสินค้า ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ให้ผลิตภัณฑ์ที่อยู่ด้านในมีคุณค่ามากขึ้น ทั้งนี้ บรรจุภัณฑ์ที่สวยงามและตราสินค้าที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์สินค้าสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ “กล้วยเบรคแตก” ได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ยรรยง สินธุ์งาม (2553); อัรฮาวี เจ๊ะสะแม และ ยอดนภา เกษเมือง (2564) ที่อธิบายว่า บรรจุภัณฑ์และตราสินค้าที่มีคุณค่า สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ และทำให้เกิดต้นแบบของผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการให้คำนิยามของ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (2560) ที่กล่าวว่า “การเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ คือ การสร้างสรรค์ให้เกิดความโดดเด่น แตกต่าง ทั้งในด้าน รูปทรง ความสวยงาม ประโยชน์ใช้สอย หรือการตอบสนองอารมณ์ความรู้สึก โดยมุ่งสร้างความพึงพอใจและตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และช่วยยกระดับความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจให้สูงขึ้น สร้างภูมิคุ้มกันจากการลอกเลียนแบบซึ่งมีความสอดคล้องกับการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์”

ทั้งนี้ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มพลังสตรีชุมชนที่ 4 อำเภอพบพระ จังหวัดตาก รวมถึง ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนอื่น สามารถนำแนวคิดและกระบวนการในการศึกษาวิจัย และผลจากการศึกษาการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ “กล้วยเบรคแตก” ไปต่อยอดหรือเป็นแนวทางการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจ ของวิสาหกิจชุมชนเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างถูกต้อง รวมถึง เป็นการเพิ่มมูลค่าและเพิ่มโอกาสทางการตลาดให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2560). **ความสำคัญของการสร้างมูลค่าเพิ่ม.** สืบค้นเมื่อ 8 กันยายน 2560 จากหนังสือคู่มือการพัฒนามูลค่าเพิ่ม.

จิตพนธ์ ชุมเกต. (2560). **การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนอย่าง ยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี.** รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จิติมา เสือทอง มัทนา โมรากุล และ วรฤทัย หาญโชติพันธุ์. (2555). **การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ขนมทองพับ กลุ่มสตรีแม่บ้านเขียวขจี จังหวัดนนทบุรี.** รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ทักษิณา สุขพัทธี และ กนกนันท์ อ่อนโพธิ์เตี้ย. (2558). **การออกแบบบรรจุภัณฑ์เค้กมะพร้าวน้ำหอมของดีของเด่นสินค้าโอท๊อปจังหวัดนครปฐม.** สาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, กรุงเทพมหานคร.

พิมพา หิรัญกิตติ. (2552). **การวิจัยการตลาด.** กรุงเทพฯ : ธรรมสาร จำกัด.

ยรรยง สินธุ์งาม. (2553). **การออกแบบบรรจุภัณฑ์ Packing Design เพิ่มมูลค่าให้สินค้า ดึงดูดใจผู้ซื้อ.** หลักทั่วไปในการออกแบบบรรจุภัณฑ์.

รัตนวารี นันท์ชัยพฤกษ์. (2560). **การพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์เบเกอรี่ภายใต้แบรนด์ Amery.** สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2560

วรรณี แกมเกตุ. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิวัฒน์ จันทร์กิ่งทอง ยรรยง คชรัตน์ นธี เหมมันต์ จุฑามาศ พรหมมนตรี นิศาชล สกุลชาญณรงค์ และ ฐานันท์ ตั้งรุจิกุล. (2557). **การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และป้ายฉลากเครื่องแกงตำมือ บ้านทุ่งชุมพลพัฒนา ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง.** การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สุมาลี ทองรุ่งโรจน์. (2555). **การออกแบบบรรจุภัณฑ์.** กรุงเทพฯ: วาดศิลป์.

เอกชัย โถเหลือง และ จันทร์ประภา พ่วงสุวรรณ. (2550). **การใช้สีในบรรจุภัณฑ์สินค้า OTOP ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค.** สาขาเทคโนโลยีการพิมพ์ คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

อัรฮาวี เจ๊ะสะแม และ ยอดนภา เกษเมือง. (2564). **การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนปุรณาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร.** วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธนบุรี, 15(2) พฤษภาคม – สิงหาคม 2564

Cochran, W. G. (1977). **Sampling Techniques (3rd ed.).** New York: John Wiley & Sons Inc.

Hair, J., Black, W., Babin, B., Anderson, R., & Tatham, R. (2006). **Multivariate data analysis (6th ed.).** Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.

การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าสำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนน้ำพริกสี่ภาค อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

Packaging and Brand Development for Nam Prik Si Phakh Community Enterprise Group Phop-Phra District, Tak Province

เผด็จ ทุกข์สูญ[1*] จักรพันธ์ วงศ์ฤกษ์ดี[2] สุมลมาลย์ อรรถวุฒิชัย[3] และ สมใจ วงค์เทียนชัย[4]
Phadet Tooksoon Chakrapan Wongreukdee Sumonman Attawutchai and Somjai Wongthienchai

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความเป็นมาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนน้ำพริกสี่ภาค ในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และออกแบบตราสินค้าที่สะท้อนอัตลักษณ์ของท้องถิ่น รวมถึง ศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้บริโภคเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าในการสร้างโอกาสทางการตลาด และเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน ภายใต้ตราสินค้า “เจ้วิ น้ำพริกสี่ภาค” ในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก โดยการใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธีร่วมกันระหว่าง การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน สมาชิกของชุมชน ผู้บริโภค นักออกแบบ และผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด และการวิจัยเชิงปริมาณ จากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้บริโภค จำนวน 70 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า ลักษณะของกล่องบรรจุภัณฑ์ที่ได้รับการออกแบบใหม่ สามารถสร้างการจดจำและน่าประทับใจแก่ผู้บริโภคหรือผู้พบเห็นได้เป็นอย่างดี รวมถึงการเลือกใช้สี และการออกแบบลวดลายบนกล่องบรรจุภัณฑ์ มีความสวยงามและเหมาะสมกับตัวสินค้า ในส่วนของการออกแบบตราสินค้า มีการใช้สี ตัวอักษร รูปภาพมีความสวยงาม ที่สื่อความหมายถึงประเภทของผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และการออกแบบตราสินค้า จะช่วยเพิ่มโอกาสทางการตลาดด้วยการส่งเสริมภาพลักษณ์ให้ผลิตภัณฑ์มีคุณค่ามากขึ้น นอกจากนี้ บรรจุภัณฑ์ที่สวยงามและตราสินค้าที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์จะสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ชุมนได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: บรรจุภัณฑ์ ตราสินค้า น้ำพริกสี่ภาค อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

[1] สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาตาก e-mail: p_tooksoon@hotmail.com
[2] สาขาวิชาสารสนเทศทางธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาตาก
[3] สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาตาก
[4] สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาตาก

Abstract

This research aims to a study of the history of Nam Prik Si Phakh Community Enterprise Group; in developing packaging and designing a brand that reflects local identity, as well as to study the level of consumer opinion about the packaging and the brand to create marketing opportunities and add value to community products of "Jay-Wi Nam Prik Si Phakh" in Phop-Phra District, Tak Province. By using a research methodology that mix's method approach between; qualitative research by interviewing 5 stakeholders, consisting of community leaders, community members, consumers, designers and marketing experts, and quantitative research from a sample of 70 consumers, by a convenient random sampling method was used. The tools used for data collection were interview forms and questionnaires. The statistics used in the analysis were mean and standard deviation. The results of the research found that; the appearance of the newly designed packaging box can create a memorable and impressive to the consumer or the audience as well, including the choice of color and the pattern design on the packaging box is beautiful and suitable for the product. In terms of brand design; colors, fonts, and pictures are beautiful, that represents to the type of product. The development of packaging and brand design it will increase the market opportunity by promoting the image of the product to be more valuable. In addition, beautiful packaging and brand identity that can add value to the product in a sustainable way.

Keyword: Packaging, Brand, Nam Prik Si Phakh, Phop-Phra District, Tak Province

บทนำ

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน ในการสร้างเอกลักษณ์และการผลิตสินค้าในท้องถิ่น เพื่อยกระดับการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน รวมถึง แนวทางการปฏิบัติตามนโยบายของหน่วยงานภาครัฐผ่านกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นองค์กรภาคเศรษฐกิจหนึ่งที่ได้รับการสนับสนุน เพื่อให้ชุมชนมีการรวมตัวกันในการดำเนินกิจกรรมเชิงธุรกิจ และจดทะเบียนจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุม เพื่อพัฒนาความเข็มแข็งให้เกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจของชุมชน (กรมส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2561)

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนน้ำพริกสี่ภาค เป็นการรวมกลุ่มกันของสมาชิกที่อยู่ในพื้นที่หมู่ 6 ตำบลวาเล่ย์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ปัจจุบันมีสมาชิก 7 คน โดยมีคุณสวิด อินอ่ำ เป็นประธานกลุ่ม รหัสทะเบียนวิสาหกิจชุมชน เลขที่ 9-63-07-04/1-0017 ได้ร่วมกันทดลองทำน้ำพริกเผาเพื่อจำหน่ายและแจกจ่ายให้กับสมาชิกในกลุ่ม ชุมชน และบุคคลใกล้ชิดในพื้นที่ใกล้เคียงบริเวณที่พักอาศัย ซึ่งน้ำพริกเผาเป็นอาหารที่ผู้บริโภครู้จักกันดีทั่วไป มีส่วนประกอบที่สำคัญ ได้แก่ พริก ตะไคร้ กระเทียม หอมแดง กะปิ เกลือ และเครื่องเทศอื่น ๆ ผสมอยู่ในปริมาณที่ต่างกันขึ้นอยู่กับชนิดของน้ำพริกเผานั้น ๆ และบดให้เป็นเนื้อเดียวกัน อาจมีเนื้อสัตว์ เช่น กุ้ง ปลา แคบหมู และส่วนประกอบอื่นตามชื่อของน้ำพริกเผา เช่น น้ำพริกกุ้ง น้ำพริกปลาย่าง เป็นต้น ปัจจุบันผู้บริโภคหันมารับประทานน้ำพริกเผาสำเร็จรูปเพิ่มมากขึ้นเพราะประหยัดเวลาและสะดวกต่อการบริโภค รวมทั้ง หาซื้อได้ง่ายมีจำหน่ายตามท้องตลาดและร้านสะดวกซื้อทั่วไป (สุภาพร อภิรัตนานุสรณ์ และ กฤตภาส จินาภาค, 2556)

จากการทดลองผลิตน้ำพริกเผาดังกล่าวของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เป็นที่ถูกใจในรสชาติของผู้ที่ได้ทดลองรับประทาน ทางกลุ่มจึงมีแนวคิดคิดที่จะผลิตเพื่อจำหน่ายและสร้างรายได้ให้กับสมาชิกภายในกลุ่ม ภายใต้ตราสินค้า “เจ้วิ น้ำพริกสี่ภาค” ด้วยเพราะจากลักษณะทางภูมิศาสตร์และวิถีชีวิตของคนในอำเภอพบพระ ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการเกษตร จึงมีวัตถุดิบ เช่น พริก หอม กระเทียม ในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ดังนั้น การทำน้ำพริกเผาจึงเป็นการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิตทางการเกษตรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ซึ่ง ณ ปัจจุบันได้รับเครื่องหมายวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร (DOAE) และ เครื่องหมายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ผลิตภัณฑ์ “เจ้วิ น้ำพริกสี่ภาค” เกิดจากภูมิปัญญาและความสามารถของสมาชิกภายในกลุ่มทำการผลิตและจำหน่าย ดังนั้นรูปแบบของบรรจุภัณฑ์จึงมีลักษณะเรียบง่ายโดยบรรจุในกระปุกพลาสติกมีฝาปิดและมีตราสินค้า แต่ยังไม่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของชุมชนที่โดดเด่น ทำให้ขาดความน่าสนใจในขณะนำไปจัดแสดงสินค้าและส่งผลต่อยอดขายที่มีไม่มากนัก

ทั้งนี้ จากผลการศึกษาของ รัตนวารี นันท์ชัยพฤกษ์ (2560) อธิบายว่า จุดเด่นของผลิตภัณฑ์อาหาร ทั้งที่เป็นอาหารหลัก ของว่าง หรือขนมขบเคี้ยว ไม่ใช่เพียงแค่รสชาติดี หรือ อร่อยกลมกล่อมเท่านั้น แต่รูปลักษณ์และสีสันการตกแต่งตัวบรรจุภัณฑ์ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภครู้สึกประทับใจ โดยรูปแบบของบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม มีลวดลาย และสีสันสดใส จะทำให้ผลิตภัณฑ์ดูน่ารับประทานมากยิ่งขึ้น หรือเหมาะที่จะซื้อเป็นของฝาก/ของขวัญในเทศกาลต่าง ๆ นอกจากนี้ความสำคัญของการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ยังเป็นการแสดงออกถึงตัวตนในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ กระตุ้นให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อ รวมถึง แสดงลักษณะเฉพาะของผลิตภัณฑ์ให้เห็นถึงภาพลักษณ์ตราสินค้า (Brand Image) ที่เด่นชัดกว่าคู่แข่ง (ยรรยง สินธุ์งาม, 2553)

จากข้อจำกัดของรูปแบบบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนน้ำพริกสี่ภาค ที่มีเพียงการบรรจุน้ำพริกเผาในกระปุกพลาสติกปิดผนึกธรรมดา ซึ่งทำให้ยากต่อการขายและการจดจำ รวมถึงขาดภาพลักษณ์ที่โดดเด่นทางการตลาด คณะผู้วิจัยจึงเห็นประเด็นที่ควรพัฒนาบรรจุภัณฑ์และออกแบบตราสินค้า เพื่อให้มีความทันสมัย มีสีสัน จูงใจ และน่าสนใจสำหรับผู้บริโภค และเหมาะสมสำหรับการจัดชุดสินค้าเพื่อการจำหน่ายเป็นของฝาก และมีความโดดเด่นในการจัดแสดงสินค้า รวมถึง เพื่อเพิ่มโอกาสทางการตลาดให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนได้อย่างยั่งยืน

วัตถประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาความเป็นมาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนน้ำพริกสี่ภาค ในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก
2. พัฒนาบรรจุภัณฑ์และออกแบบตราสินค้า ภายใต้ชื่อ “เจ้วิ น้ำพริกสี่ภาค” ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนน้ำพริกสี่ภาค ที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของท้องถิ่น ในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก
3. ศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และออกแบบตราสินค้าในการเพิ่มมูลค่าและการสร้างโอกาสทางการตลาด ของผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนน้ำพริกสี่ภาค ในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก

กรอบแนวคิดการวิจัย

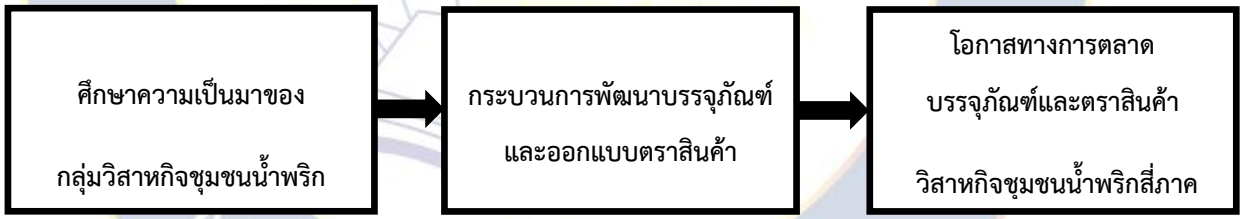

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Method Approach) ร่วมกันระหว่าง ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และ ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

นำมาใช้ในกระบวนการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องสำหรับนำมาพัฒนาบรรจุภัณฑ์และออกแบบตราสินค้าที่สะท้อนอัตลักษณ์ชุมชน สอดคล้องกับประเภทของผลิตภัณฑ์ และความต้องการของ

ผู้บริโภค รวมถึงเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าและสร้างโอกาสทางการตลาดให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน คณะผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ ประกอบด้วย

- การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Document Data Collection) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของชุมชน ลักษณะสภาพแวดล้อม วิถีชุมชน วิถีวัฒนธรรม รวมถึงผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีการผลิตและจำหน่ายในปัจจุบัน

- การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (Interview) ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นการสัมภาษณ์และสนทนาแบบเจาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนน้ำพริกสี่ภาค ด้วยการเชิญผู้ร่วมสนทนามารวมเป็นกลุ่มอย่างเจาะจง ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน สมาชิกของชุมชน ผู้บริโภค นักออกแบบ และผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด แล้วเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสนทนา โต้ตอบ ถกปัญหา อภิปรายร่วมกัน แลกเปลี่ยนทัศนะกันในประเด็นต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะเจาะจง เพื่อที่จะหาข้อมูลที่ถูกต้องตรงประเด็นสำหรับตอบคำถามวิจัยเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ (วรรณี แกมเกตุ, 2551)

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

- โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ด้วยการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากแบบสอบถาม ในกระบวนการศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้บริโภคที่เกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าต้นแบบที่ได้รับการออกแบบและพัฒนาขึ้นมาใหม่ ของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนน้ำพริกสี่ภาค ภายใต้ตราสินค้า “เจ้วิ น้ำพริกสี่ภาค” ในการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ รวมถึง การสร้างโอกาสทางการตลาดจากการใช้บรรจุภัณฑ์และตราสินค้าที่ได้รับการออกแบบขึ้นใหม่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย

- กลุ่มที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และออกแบบตราสินค้า จำนวน 5 คน ทั้งนี้ ได้กำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Specific Sampling Methods) ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน สมาชิกของชุมชน ผู้บริโภค นักออกแบบ และผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์และระดมความคิดเห็น

- กลุ่มที่ 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าที่ได้รับการออกแบบ ประกอบด้วย บุคคลทั่วไปที่สนใจผลิตภัณฑ์โดยไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นกลุ่มคนที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์เดิมอยู่หรือไม่ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คำนวณจากสูตรไม่ทราบจำนวนประชากรและไม่ทราบสัดส่วนของประชากรของ คอแครน (Cochran, 1997) เพื่อหาขนาดของตัวอย่าง ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% ($Z = 1.96$) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 ตัวอย่าง ด้วยการเก็บข้อมูลจากสถานที่ต่าง ๆ ทั้งจากการที่

ผู้บริโภคเดินทางเข้ามาซื้อสินค้าในร้าน และในพื้นที่อื่น ๆ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เบื้องต้นได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพียง 70 ตัวอย่าง ตามจำนวนบรรจุภัณฑ์ต้นแบบ (Prototype Packaging) ที่นำมาใช้ในการทดสอบตลาด ก่อนทำการผลิตจริงและนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 แบบ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และ แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริโภค ที่คณะผู้วิจัยได้สร้างขึ้นและใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- **แบบที่ 1** แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์แบบต่อหน้ากับผู้ให้สัมภาษณ์ (Face-to-Face) ในการกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นในคำตอบที่ต้องการกับ ผู้นำชุมชน สมาชิกของชุมชน ผู้บริโภค นักออกแบบ และผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด ในการสอบถามเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ประวัติศาสตร์ สภาพแวดล้อม วิถีชุมชน วิถีวัฒนธรรม รวมถึง ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ทำการผลิตและจำหน่ายในปัจจุบัน ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยจะใช้การบันทึกข้อมูลด้วยการจดบันทึก และใช้โทรศัพท์มือถือในการบันทึกเทปและการถ่ายภาพ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และออกแบบตราสินค้าที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

- **แบบที่ 2** แบบสอบถาม (Questionnaire) ความคิดเห็นทั้งที่เป็นแบบฟอร์มกระดาษ และที่สร้างด้วย Google Form เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการสแกนคิวอาร์โค้ด (QRcode) โดยเนื้อหาในแบบสอบถาม (Questionnaire) จะถามระดับความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับตัวบรรจุภัณฑ์ ตราสินค้า และโอกาสทางการตลาดที่ได้รับการพัฒนาขึ้นใหม่ ซึ่งเป็นคำถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของ ลิเคิร์ท (Likert) โดยกำหนดระดับตามเกณฑ์การให้คะแนน คือ 5 = เห็นด้วยมากที่สุด, 4 = เห็นด้วยมาก, 3 = เฉย ๆ, 2 = เห็นด้วยน้อย และ 1 = ไม่เห็นด้วย ซึ่งสามารถอธิบายการแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยในแบบสอบถาม โดยใช้สูตรคำนวณได้ความกว้างของอันตรภาคชั้น มีค่าเท่ากับ 0.80 ดังนี้ คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20 หมายถึง เห็นด้วยมาก คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40 หมายถึง เฉย ๆ คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60 หมายถึง เห็นด้วยน้อย และคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80 หมายถึง ไม่เห็นด้วย (ปรับปรุงจาก พิมพา หิรัญกิตติ, 2552)

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ

คณะผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม (Questionnaire) ไปทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์แบบสอบถาม (Item Objective Congruence Index : IOC) กับผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด พบว่า มีค่ามากกว่า 0.5

หมายความว่า มีความเที่ยงตรงและครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการวัด จากนั้นทำการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ ครอนบาร์ค (Cronbach’s Coefficient Alpha) ผลการทดสอบพบว่า ค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามีค่าเท่ากับ 0.93 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.6 แสดงว่า ข้อคำถามมีความน่าเชื่อถือได้ (Hair et al., 2006)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทำการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์สถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) ประกอบด้วย การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เพื่อทำการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าที่ได้รับการพัฒนาขึ้นใหม่ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนน้ำพริกสี่ภาค ภายใต้ตราสินค้า “เจ้วิ น้ำพริกสี่ภาค” อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

ผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิจัยออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนน้ำพริกสี่ภาค ตั้งอยู่เลขที่ 15/86 หมู่ 6 ตำบลวาเล่ย์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก รหัสทะเบียนวิสาหกิจชุมชนเลขที่ 9-63-07-04/1-0017 ปัจจุบันมีสมาชิก 7 คน โดยมีคุณสวิด อินอ่ำ เป็นประธานกลุ่ม พื้นเพอาศัยอยู่ในอำเภอพบพระ และได้เดินทางไปประกอบอาชีพที่เขตปกครองพิเศษฮ่องกง เป็นเวลานานกว่า 15 ปี แต่ด้วยเหตุผลด้านครอบครัวและการที่ต้องกลับมาดูแลบุพการีที่มีอายุมาก จึงตัดสินใจเดินทางกลับมายังบ้านเกิดเพื่อดูแลและทดแทนพระคุณ ซึ่งในช่วงแรกได้ใช้เงินเก็บจากการทำงานในต่างประเทศเพื่อการดำรงชีพ แต่ขณะเดียวกันก็มีแนวคิดที่อยากประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว ประกอบกับเป็นคนที่ใฝ่หาความรู้ และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และมีความสนใจในการทำอาหารมาก่อน จึงทดลองทำน้ำพริกเผาเพื่อแจกจ่ายให้กับบุคคลใกล้ชิดในพื้นที่ใกล้เคียงบริเวณที่พักอาศัยในอำเภอพบพระ ซึ่งมีผู้ถูกใจในรสชาติของน้ำพริกเผาเป็นจำนวนมาก

รูปที่ 2 ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “น้ำพริกสี่ภาค”

จากนั้น คุณสวิด อินอ่ำ ได้เข้าร่วมโครงการกับสำนักงานพัฒนาชุมชน เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็น "หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์" รวมถึง จัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนน้ำพริกสี่ภาค เพื่อรวมกลุ่มกันกับสมาชิกภายในชุมชนช่วยกันผลิตน้ำพริกเผา ซึ่งเป็นการช่วยสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี ซึ่ง ณ ปัจจุบันได้ทำการจัดจำหน่ายน้ำพริกเผาภายใต้ชื่อ "เจ้วิ น้ำพริกสี่ภาค" ผ่านช่องทางการตลาดทั้งในแบบออนไลน์และออฟไลน์ ทั้งนี้ การจัดจำหน่ายแบบออฟไลน์ จะเน้นการจำน่ายสินค้าร่วมกับโครงการของสำนักงานพัฒนาชุมชน และการจัดแสดงสินค้า OTOP ตามที่หน่ายงานต่าง ๆ จัดขึ้น ขณะที่แบบออนไลน์จำหน่ายผ่านเฟสบุ๊คภายใต้ชื่อ "น้ำพริกสี่ภาค" และผ่านแพลตฟอร์ม Shopee เป็นต้น

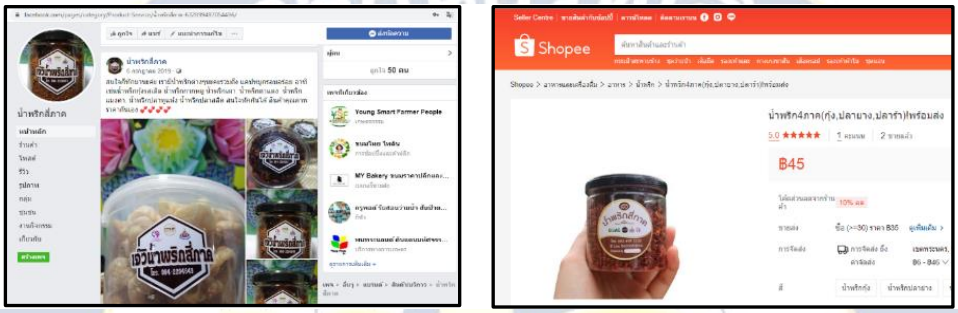

รูปที่ 3 ช่องทางการตลาด "น้ำพริกสี่ภาค" ในแบบออนไลน์

ทั้งนี้ ในส่วนของวัตถุดิบและกระบวนการการผลิต นอกจากผลิตน้ำพริกเผารสชาติดั้งเดิมที่มีจำหน่ายโดยทั่วไปแล้ว ทางกลุ่มยังมีแนวคิดที่ต้องการนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ใช้ผลไม้ ซึ่งมีอยู่มากมายในพื้นที่อำเภอพบพระ เป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตน้ำพริกเผา ณ ปัจจุบัน ทางกลุ่มกำลังปรับปรุงและพัฒนาสูตร "น้ำพริกทุเรียน" เพื่อนำเสนอสู่ตลาด ด้วยที่สมาชิกภายในกลุ่มมีแนวคิดที่ต้องการตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคที่รับประทานมังสวิรัติ หรือ อยากทานน้ำพริกเผาที่ไม่มีส่วนผสมของเนื้อสัตว์ เลยมีแนวคิดที่จะนำทุเรียน หรือ ผลไม้ชนิดอื่นในพื้นที่อำเภอพบพระมาเป็นส่วนผสม

ขณะที่การใช้ชื่อผลิตภัณฑ์ของ "กลุ่มวิสาหกิจชุมชนน้ำพริกสี่ภาค" ภายใต้ตรายี่ห้อสินค้า "เจ้วิ น้ำพริกสี่ภาค" เนื่องจากต้องการสื่อถึง ความเป็นผลิตภัณฑ์น้ำพริกที่อยู่ควบคู่กับผู้บริโภคชาวไทยและสามารถรับประทานได้ในทุกภาคของประเทศ แต่เนื่องจากในตลาดน้ำพริกมีการใช้ชื่อน้ำพริกสี่ภาคจัดจำหน่ายอยู่บ้าง จึงเพิ่มคำว่า "เจ้วิ" เพื่อบ่งบอกถึงความแตกต่างของน้ำพริก โดยมีเครื่องหมายผลิตภัณฑ์ชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร และ เครื่องหมาย OTOP เพื่อเป็นการรับประกันคุณภาพสินค้า

รูปที่ 4 ผลิตภัณฑ์ “เจ้วิ น้ำพริกสี่ภาค” ลักษณะของบรรจุภัณฑ์และตราสินค้า

ส่วนที่ 2 ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์และออกแบบตราสินค้า ให้สะท้อนอัตลักษณ์ชุมชนด้วยการสัมภาษณ์และระดมความคิดจากผู้นำชุมชน สมาชิกของชุมชน ผู้บริโภค ร่วมกับ นักออกแบบ และผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด จำนวน 5 คน รวมถึง การสำรวจบรรจุภัณฑ์ที่มีอยู่ตามท้องตลาดที่สามารถสืบค้นได้จากสื่ออินเตอร์เน็ท เพื่อนำมาปรับใช้เป็นแนวทางตามหลักการในการออกแบบบรรจุภัณฑ์สินค้า (ศุรีพร คำชมภู, 2561) ที่สามารถปกป้องตัวสินค้าได้ (Protection) สื่อสารให้ข้อมูลสินค้า (Inform) ดึงดูดความสนใจ (Consumer Appeal) สร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added) เพิ่มกำไร (Profit) และ ช่วยในการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ทั้งนี้ จะนำมาเปรียบเทียบด้านราคา ต้นทุนการผลิต และความเหมาะสมในการนำมาบรรจุน้ำพริกเผา ผลการศึกษาพบว่า รายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับความต้องการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และออกแบบตราสินค้าของผลิตภัณฑ์ “เจ้วิ น้ำพริกสี่ภาค” มีดังต่อไปนี้

- บรรจุภัณฑ์กล่องกระดาษ (บรรจุกระปุกน้ำพริกเผา จำนวน 3 กระปุก)
- เน้นสีโทน “ส้ม” “แดง” และ “สีน้ำตาล” ที่สอดคล้องกับความเป็นน้ำพริก
- มีภาพ “พริก” อยู่บนบรรจุภัณฑ์ และรูป “น้ำพริกพร้อมเครื่องเคียง”
- มีคำว่า “เจ๊วิ น้ำพริกสี่ภาค” พร้อม คำขวัญ (Slogan)
- การถ่ายทอดเรื่องราวและภาพสถานที่ท่องเที่ยว รวมถึง คำขวัญของอำเภอพบพระ
- สถานที่ผลิต เบอร์โทรศัพท์ ID line และ QR-code
- สัญลักษณ์ (Logo) “วิสาหกิจชุมชน” “OTOP” “DOAE”
- ส่วนประกอบที่สำคัญ
- น้ำหนักสุทธิ ..... กรัม
- วัน/เดือน/ปีที่ผลิต (MFG).....
- วันที่ควรบริโภคก่อน (EXP).....

ในส่วนของการตั้งชื่อตราสินค้า ยังคงใช้ชื่อตราสินค้า “เจ้วิ น้ำพริกสี่ภาค” อยู่เช่นเดิม เนื่องจากเป็นชื่อที่ติดตลาด และเป็นชื่อที่รับรู้กันของหน่วยงานราชการที่ให้การสนับสนุน และเป็นชื่อที่คุ้นเคยของผู้บริโภคที่อยู่ในระแวกอำเภอพบพระ และพื้นที่อื่นในจังหวัดตาก รวมถึง เป็นที่รู้จักของผู้บริโภคในการจัดแสดงสินค้าร่วมกับหน่วยงานในจังหวัดต่าง ๆ ทั้งนี้ ผลการศึกษาจากการระดมความคิดเห็นเสนอแนะให้เพิ่มรายละเอียด ดังนี้

คำขวัญ (Slogan) : เจ้วิ น้ำพริกสี่ภาค ถูกปากทั่วไทย สามรสชาติความอร่อยในกล่องเดียว

คำขวัญอำเภอพบพระ : เมืองสนสองใบ ศิวิไลน้ำตก พืชผลดกการเกษตร งามเนตรบ่อน้ำร้อน พักผ่อนอากาศดี มากมีชาวเขา

ภาพสถานที่ท่องเที่ยว : น้ำตกพาเจริญ และ บ่อน้ำพุร้อนห้วยน้ำนัก

โดยคณะผู้วิจัยและนักออกแบบได้ ร่างแบบตราสินค้า (Branding) และบรรจุภัณฑ์ต้นแบบ (Prototype Packaging) ให้เป็นลักษณะของบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับการบรรจุสินค้าประเภทน้ำพริกเผา เพื่อการจำหน่ายเป็นของฝากและมีความโดดเด่นขณะจัดแสดงสินค้าในโอกาสต่าง ๆ และได้รับข้อเสนอแนะในการปรับแก้ไข ดังแสดงในรูปที่ 5

รูปที่ 5 แบบร่างและข้อเสนอแนะในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้า

ทั้งนี้ คณะผู้วิจัย ได้นำข้อเสนอแนะจากการระดมความคิด มาทำการปรับแก้ไขภาพร่างกล่องบรรจุภัณฑ์และรายละเอียดต่าง ๆ ดังแสดงในรูปที่ 6 และ 7

รูปที่ 6 ภาพบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าของผลิตภัณฑ์ “เจ้วิ น้ำพริกสี่ภาค”

รูปที่ 7 ภาพกล่องบรรจุภัณฑ์ต้นแบบ “เจ้วิ น้ำพริกสี่ภาค”

ส่วนที่ 3 ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ ตราสินค้า และโอกาสทางการตลาด

ตารางที่ 1 แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ตราสินค้า และโอกาสทางการตลาด (n = 70)

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	ลำดับ
การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ (Package)				
1. ขนาดของกล่องบรรจุภัณฑ์มีความเหมาะสม	4.12	.83	มาก	5
2. การเลือกใช้สี ลวดลายบนกล่องบรรจุภัณฑ์ มีความสวยงาม	4.19	.79	มาก	2
3. กล่องบรรจุภัณฑ์มีความสะดวกต่อการนำไปจัดวางเพื่อการจัดจำหน่าย	4.02	.75	มาก	7
4. ลักษณะของกล่องบรรจุภัณฑ์สามารถสร้างการจดจำและน่าประทับใจ	4.21	.92	มากที่สุด	1
5. กล่องบรรจุภัณฑ์สามารถสื่อสารและให้รายละเอียดสินค้าที่อยู่ภายในได้	3.95	.85	มาก	8
6. กล่องบรรจุภัณฑ์มีความโดดเด่น และแตกต่างจากผลิตภัณฑ์อื่น	4.11	.88	มาก	6
7. วัสดุที่ใช้ในการทำบรรจุภัณฑ์แข็งแรง และปกป้องสินค้าที่อยู่ภายในได้	4.18	.77	มาก	3
8. กล่องบรรจุภัณฑ์สะท้อนอัตลักษณ์ความเป็นผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นอย่างชัดเจน	4.17	.87	มาก	4

การออกแบบตราสินค้า (Brand)				
1. การเลือกใช้สีมีความสวยงาม เหมาะสม และทันสมัย	3.97	.93	มาก	5
2. การเลือกใช้ตัวอักษรมีความสวยงาม เหมาะสม และทันสมัย	4.00	.81	มาก	4
3. การเลือกใช้รูปภาพมีความสวยงาม เหมาะสม และทันสมัย	4.15	.93	มาก	1
4. ตราสินค้ามีความสวยงาม ทันสมัย เหมาะสม สอดคล้องกับผลิตภัณฑ์	4.02	.84	มาก	3
5. ตราสินค้าสะท้อนถึงอัตลักษณ์ความเป็นผลิตภัณฑ์ "น้ำพริกสี่ภาค" ที่ชัดเจน	4.13	.96	มาก	2
โอกาสทางการตลาด (Marketing Opportunities)				
1. สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ "น้ำพริกสี่ภาค" ได้	4.13	.85	มาก	1
2. ช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ให้ผลิตภัณฑ์ที่อยู่ด้านในมีคุณค่ามากขึ้น	4.00	.93	มาก	3
3. ภาพรวมของบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าช่วยให้ตัดสินใจซื้อได้ง่ายขึ้น	4.02	.83	มาก	2
4. ภาพรวมของบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าช่วยให้สินค้าขายดีมากยิ่งขึ้น	3.97	.97	มาก	4

จากตารางที่ 1 การศึกษาระดับความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะของกล่องบรรจุภัณฑ์สามารถสร้างการจดจำและน่าประทับใจ ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความเห็นด้วยมากที่สุด เป็นอันดับที่ 1 มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 (S.D. = .92) รองลงมาผลการศึกษาแสดงความเห็นด้วยมาก ได้แก่ การเลือกใช้สี ลวดลายบนกล่องบรรจุภัณฑ์มีความสวยงาม มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 (S.D. = .79), วัสดุที่ใช้ในการทำบรรจุภัณฑ์แข็งแรง และปกป้องสินค้าที่อยู่ภายในได้ มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 (S.D. = .77), กล่องบรรจุภัณฑ์สะท้อนอัตลักษณ์ความเป็นผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นอย่างชัดเจน มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 (S.D. = .87), ขนาดของกล่องบรรจุภัณฑ์มีความเหมาะสม มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 (S.D. = .83), กล่องบรรจุภัณฑ์มีความโดดเด่น และแตกต่างจากผลิตภัณฑ์อื่น มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 (S.D. = .88), กล่องบรรจุภัณฑ์มีความสะดวกต่อการนำไปจัดวางเพื่อการจัดจำหน่าย มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 (S.D. = .75), กล่องบรรจุภัณฑ์สามารถสื่อสารและให้รายละเอียดสินค้าที่อยู่ภายในได้ มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 (S.D. = .85) และ ตามลำดับ

จากตารางที่ 1 การศึกษาระดับความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการออกแบบตราสินค้า ผลการศึกษาพบว่า การเลือกใช้รูปภาพมีความสวยงาม เหมาะสม และทันสมัย ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความเห็นด้วยมาก เป็นอันดับที่ 1 มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 (S.D. = .93) รองลงมาได้แก่ ตราสินค้าสะท้อนถึงอัตลักษณ์ความเป็นผลิตภัณฑ์ "น้ำพริกสี่ภาค" ที่ชัดเจน มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 (S.D. = .96), ตราสินค้ามีความสวยงาม ทันสมัย เหมาะสม สอดคล้องกับผลิตภัณฑ์ มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 (S.D. = .84), การเลือกใช้ตัวอักษรมีความสวยงาม เหมาะสม และทันสมัย มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 (S.D. = .81), และ การเลือกใช้สีมีความสวยงาม เหมาะสม และทันสมัย มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 (S.D. = .93) ตามลำดับ

จากตารางที่ 1 การศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับโอกาสทางการตลาดจากการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และออกแบบตราสินค้าขึ้นใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความเห็นด้วยมากที่บรรจุภัณฑ์และตราสินค้าใหม่สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ “น้ำพริกสี่ภาค” ได้ มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 (S.D. = .85) รองลงมาได้แก่ ภาพรวมของบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าใหม่มีส่วนช่วยให้ตัดสินใจซื้อได้ง่ายขึ้น มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 (S.D. = .83), บรรจุภัณฑ์และตราสินค้าใหม่จะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ให้ผลิตภัณฑ์ที่อยู่ด้านในมีคุณค่ามากขึ้น มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 (S.D. = .93) และ ภาพรวมของบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าใหม่มีส่วนช่วยให้สินค้าขายดีมากยิ่งขึ้น มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 (S.D. = .97) ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

จากผลการวิจัยการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และการออกแบบตราสินค้า “เจ้วิ น้ำพริกสี่ภาค” ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนน้ำพริกสี่ภาค อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ที่ได้ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดที่เชื่อมโยงวิถีชุมชน เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่น และสามารถนำมาพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างโอกาสทางการตลาดให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนได้ โดยการนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการนำเสนอผ่านบรรจุภัณฑ์และตราสินค้า ทำให้ตัวผลิตภัณฑ์สามารถเล่าเรื่องราวของชุมชนผ่านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ได้อย่างกลมกลืน

ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ “เจ้วิ น้ำพริกสี่ภาค” ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนน้ำพริกสี่ภาค อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ซึ่งส่วนใหญ่มีความเห็นว่าลักษณะของกล่องบรรจุภัณฑ์ที่ได้รับการออกแบบใหม่ สามารถสร้างการจดจำและน่าประทับใจแก่ผู้บริโภคหรือผู้พบเห็นได้เป็นอย่างดี รวมถึง การเลือกใช้สี การออกแบบลวดลายบนกล่องบรรจุภัณฑ์มีความสวยงามและเหมาะสมกับตัวสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ รัตนวารี นันท์ชัยพฤกษ์ (2560); เอกชัย โถเหลือง และ จันทร์ประภา พ่วงสุวรรณ (2550) ที่อธิบายว่า ปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค คือ การใช้สี เนื่องจากสีของบรรจุภัณฑ์เป็นสิ่งที่ช่วยดึงดูดความสนใจ สร้างความสะดุดตาเกิดเป็นความสวยงาม และนำไปสู่ความประทับใจในตัวผลิตภัณฑ์สินค้าเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ จะทำให้ผลิตภัณฑ์เหล่านั้นดูน่ารับประทานมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า การกำหนดขนาดของกล่องบรรจุภัณฑ์ควรมีลักษณะที่เหมาะสมต่อการใช้งาน และการออกแบบกล่องบรรจุภัณฑ์ควรมีความโดดเด่นที่แตกต่างจากผลิตภัณฑ์ของคู่แข่งขัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทักษิณา สุขพัทธี และ กนกนันท์ อ่อนโพธิ์เตี้ย (2558) ที่ได้อธิบายว่า บรรจุภัณฑ์ควรมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับตัวผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้ ควรมีเอกลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความแตกต่างของตัวสินค้าได้ ซึ่งผลการศึกษายังพบว่า วัสดุที่ใช้ในการทำบรรจุภัณฑ์แข็งแรงและสามารถปกป้องสินค้าที่อยู่ภายในได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุมาลี ทองรุ่งโรจน์ (2555) และ วิวัฒน์ จันทร์กิ่งทอง และคณะ

(2557) ที่ได้อธิบายว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับบรรจุภัณฑ์ที่ดีต้องมีความแข็งแรงและสามารถเก็บรักษาสินค้าได้นาน ทั้งนี้ กล่องบรรจุภัณฑ์สะท้อนอัตลักษณ์ความเป็นผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นอย่างชัดเจน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ มนันยา นันทสาร, เกศจิตต์ ขามคุลา, และ ธนิษนันท์ บุญศรีชนะ (2564) ที่ได้อธิบายว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการของตลาด รวมถึง การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่สะดุดตาและมีอัตลักษณ์ของท้องถิ่น จะช่วยยกระดับผลิตภัณฑ์ให้มีเอกลักษณ์ด้วยการเชื่อมโยงเรื่องราวของชุมชน เพื่อสะท้อนความเป็นตัวตนของผลิตภัณฑ์ในตอบสนองความต้องการของตลาดได้ดียิ่งขึ้น

ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกแบบตราสินค้า “เจ้วิ น้ำพริกสี่ภาค” พบว่า ความคิดเห็นส่วนใหญ่เห็นด้วยมากกับการเลือกใช้สี ตัวอักษร รูปภาพมีความสวยงาม เหมาะสม และทันสมัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อัรฮาวี เจ๊ะสะแม และ ยอดนภา เกษเมือง (2564) ที่อธิบายว่า ผู้บริโภคมักมีความพึงพอใจต่อตราสินค้าที่มีสีสันสวยงาม โดดเด่น ทันสมัย เหมาะสม สอดคล้องกับผลิตภัณฑ์ มีความชัดเจน ง่ายต่อการจดจำ ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุมาลี ทองรุ่งโรจน์ (2555) ที่อธิบายว่า ป้ายฉลากที่ดีต้องมีสีสัน สวยงาม สะดุดตา และจดจำง่าย นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า ผู้บริโภคยังแสดงความเห็นด้วยกับตราสินค้าที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ความเป็นผลิตภัณฑ์ที่ชัดเจน ผ่านการใช้ชื่อตราสินค้า “เจ้วิ น้ำพริกสี่ภาค” และการเล่าเรื่องราวและภาพประกอบของอำเภอพบพระ ได้แก่ ภาพน้ำตกพาเจริญ และ บ่อน้ำพุร้อนห้วยน้ำนัก ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่รู้จักกันเป็นอย่างดีในอำภอพบพระ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อัรฮาวี เจ๊ะสะแม และ ยอดนภา เกษเมือง (2564) ที่อธิบายว่า อัตลักษณ์มีความสำคัญสำหรับการนำเสนอตราสินค้า หรือ ตราสัญลักษณ์ หรือ การเล่าเรื่องราว ทำให้ตัวผลิตภัณฑ์มีความน่าสนใจและความยั่งยืนให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนได้ในอนาคต

นอกจากนี้ ผลการศึกษาโอกาสทางการตลาดจากการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และการออกแบบตราสินค้า “เจ้วิ น้ำพริกสี่ภาค” ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าช่วยเพิ่มมูลค่า ส่งเสริมภาพลักษณ์ให้ผลิตภัณฑ์ที่อยู่ด้านในมีคุณค่า และช่วยให้ผู้บริโภคสามารถตัดสินใจซื้อสินค้าได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้ บรรจุภัณฑ์ที่สวยงามและตราสินค้าที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์สินค้าสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ “เจ้วิ น้ำพริกสี่ภาค” ได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ยรรยง สินธุ์งาม (2553); อัรฮาวี เจ๊ะสะแม และ ยอดนภา เกษเมือง (2564) ที่อธิบายว่า บรรจุภัณฑ์และตราสินค้าที่มีคุณค่า สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ และทำให้เกิดต้นแบบของผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการให้คำนิยามของ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (2560) ที่กล่าวว่า “การเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ คือ การสร้างสรรค์ให้เกิดความโดดเด่น แตกต่าง ทั้งในด้าน รูปทรงความสวยงาม ประโยชน์ใช้สอย หรือการตอบสนองอารมณ์ความรู้สึก โดยมุ่งสร้างความพึงพอใจและตอบสนองความ

ต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และช่วยยกระดับความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจให้สูงขึ้น สร้างภูมิคุ้มกันจากการลอกเลียนแบบซึ่งมีความสอดคล้องกับการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ " นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับการศึกษาของ มนันยา นันทสาร, เกศจิตต์ ขามคุลา, และ ธนิษนันท์ บุญศรีชนะ (2564) ที่ได้อธิบายว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้านั้น ควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการช่วยคิดช่วยพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการของตลาด โดยการให้ความสำคัญกับการพัฒนาบรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าที่ให้ข้อมูลสินค้าครบถ้วนต่อผู้บริโภค สร้างตราสินค้าให้ผู้บริโภคสามารถจดจำได้ง่าย ซึ่งจากการศึกษาที่ผ่านมาผู้บริโภคต่างให้ความสำคัญกับบรรจุภัณฑ์ที่สะดุดตาและมีอัตลักษณ์ของท้องถิ่น รวมถึง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่จะเป็นแนวทางในการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์สินค้าในปัจจุบันเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด ทั้งนี้ ยังสอดคคล้องกับผลการศึกษาของ อนุรักษ์ อาทิตย์กวิน และ คณะ (2562) พบว่า ลักษณะของการออกแบบ การแสดงสัญลักษณ์คุณภาพของสินค้า การแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น และการถ่ายทอดเรื่องราวผ่านการออกแบบบรรจุภัณฑ์จะทำให้ผู้ซื้อตัดสินใจซื้อสินค้าได้ง่ายขึ้น

ทั้งนี้ ผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนน้ำพริกสี่ภาค อำเภอพบพระ จังหวัดตาก รวมถึงผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนอื่น สามารถนำแนวคิดและกระบวนการในการศึกษาวิจัย และนำผลจากการศึกษาการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ ไปต่อยอดหรือเป็นแนวทางการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจของแต่ละวิสาหกิจชุมชน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค รวมถึง เป็นการสร้างรายได้จากการเพิ่มมูลค่าและเพิ่มโอกาสทางการตลาดให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2560). **ความสำคัญของการสร้างมูลค่าเพิ่ม**. จากหนังสือคู่มือการพัฒนามูลค่าเพิ่ม.

กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2561**). การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12.** เข้าถึงได้จาก https://smce.doae.go.th/aboutus.php

ทักษิณา สุขพัทธี และ กนกนันท์ อ่อนโพธิ์เตี้ย. (2558). **การออกแบบบรรจุภัณฑ์เค้กมะพร้าวน้ำหอมของดีของเด่นสินค้าโอท๊อปจังหวัดนครปฐม.** สาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, กรุงเทพมหานคร.

พิมพา หิรัญกิตติ. (2552). **การวิจัยการตลาด.** กรุงเทพฯ : ธรรมสาร จำกัด.

มนันยา นันทสาร เกศจิตต์ ขามคุลา ธนิษนันท์ บุญศรีชนะ. (2564). **การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และช่องทางการตลาดผลิตภัณฑ์มะม่วงมหาชนกแปรรูปเชิงพาณิชย์ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม**. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ยรรยง สินธุ์งาม. (2553). **การออกแบบบรรจุภัณฑ์ Packing Design เพิ่มมูลค่าให้สินค้า ดึงดูดใจผู้ซื้อ.** หลักทั่วไปในการออกแบบบรรจุภัณฑ์.

วรรณี แกมเกตุ. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัตนวารี นันท์ชัยพฤกษ์. (2560). **การพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์เบเกอรี่ภายใต้แบรนด์ Amery.** สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2560

วิวัฒน์ จันทร์กิ่งทอง ยรรยง คชรัตน์ นธี เหมมันต์ จุฑามาศ พรหมมนตรี นิศาชล สกุลชาญณรงค์ และ ฐานันท์ ตั้งรุจิกุล. (2557). **การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และป้ายฉลากเครื่องแกงตำมือ บ้านทุ่งชุมพลพัฒนา ตำบลลานข่อย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง.** การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ศุรีพร คำชมภู. (2561). **การออกแบบบรรจุภัณฑ์ของฝากเชิงท่องเที่ยวในประเทศญี่ปุ่น.** วารสารวิชาการศิลปะสถาปัตยศาสตร มหาวิทยาลัยนเรศวร, ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2561), 185.

สุมาลี ทองรุ่งโรจน์. (2555). **การออกแบบบรรจุภัณฑ์.** กรุงเทพฯ: วาดศิลป์.

อนุรักษ์ อาทิตย์กวิน และคณะ. (2562). **การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเซรามิกด้วยวิธีการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ เพื่อโอกาสทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อม ประเภทของใช้ ของตกแต่ง และของที่ระลึกใน จังหวัดลำปาง.** วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 12(1), 1-12.

เอกชัย โถเหลือง และ จันทร์ประภา พ่วงสุวรรณ. (2550). **การใช้สีในบรรจุภัณฑ์สินค้า OTOP ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค.** สาขาเทคโนโลยีการพิมพ์ คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

อัรฮาวี เจ๊ะสะแม และ ยอดนภา เกษเมือง. (2564). **การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนปุรณาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร.** วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธนบุรี, 15(2) พฤษภาคม – สิงหาคม 2564

Cochran, W. G. (1977). **Sampling Techniques (3rd ed.).** New York: John Wiley & Sons Inc.

Hair, J., Black, W., Babin, B., Anderson, R., & Tatham, R. (2006). **Multivariate data analysis (6th ed.).** Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.

การศึกษาการเพิ่มยอดผู้สมัครใช้บริการ Internet Banking (MyMo) ของธนาคารออมสิน สาขาเทวาภิบาล

The study of how to increase internet banking new registration of goverment saving Bank, Taewapiban branch

พิศสมัย ทรงอาษา[1]
Pissamai Songasa

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ มีปัญหามาจากธนาคารออมสินสาขาเทวาภิบาล ไม่สามารถทำยอดผู้สมัครใช้บริการ Internet Banking (MyMo) ได้ตามเป้าหมายที่ธนาคารกำหนด ทำให้ผลกระทบนี้มีผลกับรายได้ของธนาคารลดลงเพื่อหาแนวทางการเพิ่มยอด และหาสาเหตุของปัญหาผู้บริหาร พนักงาน และลูกจ้างในสาขาเทวาภิบาลจึงได้หาวิธีการทำให้ยอดผู้สมัครใช้บริการ Internet Banking (Mymo) ให้ได้ตามที่ธนาคารกำหนด จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหาร พนักงานและลูกจ้างที่เกี่ยวข้อง จำนวน 18 ตัวอย่าง พบว่าปัจจัยที่ส่งให้ผู้สมัครใช้บริการ Internet Banking (Mymo) ไม่เป็นไปตามเป้าหมายคือ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านพนักงานผู้ให้บริการ ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการ ล้วนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการทำให้ยอดผู้สมัครใช้บริการไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ส่วนปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์และบริการ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ยอดผู้สมัครใช้บริการ Internet Banking (Mymo) เป็นไปตามเป้าหมายและได้ผลสำเร็จร้อยละ 100 โดยมีแนวทางการแก้ไขปัญหาคือ การออกเชิงรุก การออกรับบริการนอกสถานที่เจาะกลุ่มกลุ่มลูกค้าที่ไม่สะดวกเข้ามารับบริการที่ธนาคาร และการรับเชิงรับ พนักงานต้องใส่ใจทั้งก่อนและหลังการขายอย่างดีเพื่อเกิดการบอกต่อและการใช้บริการซ้ำ ควรมีภาพลักษณ์ที่ดี และสามารถตอบคำถามและช่วยแก้ไขปัญหาของลูกค้าได้อย่างคล่องแคล่วและถูกต้อง

คำสำคัญ: บริการ Internet Banking (MyMo) , ด้านราคา , ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการ , ส่งเสริมการตลาด , ด้านพนักงานผู้ให้บริการ

[1] บัณฑิตวิทยาลัย กลุ่มวิชาการเงิน คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย Email: Pitsamai6060@gmail.com

Abstract

This independent study is based on the problem of Government Savings bank - Taewapiban branch inability to meet the goal for Mymo app new registration which resulted in decrease revenue. In order to increase the number of mymo registration and find the cause of the problem, the branch's managers and employees collaborated to come up with a solution so that the bank's goal can be met. From the sample groups of 400 customers and 18 employees who are related to the case, factors that affect the registration are prices, distribution channel, marketing, service employee, physical condition, and methodology. These factors causes the number of mymo registration to not meet the goal. On the other hand, products and services factor is a significant factor to increase the number of registration and meet the goal with the success rate of 100%. The solution is to provide proactive offsite service to customers who are unable to come into the bank for the service and after service which employees must pay attention to customers' needs both before and after service, maintain good image, and be able to swiftly and correctly answer and solve customers' questions or troubles to increase repeat service and promote customer advocacy.

Keywords: Internet Banking (MyMo) service , price , distribution channel , marketing promotion , service personnel

1. บทนำ

ธนาคารออมสินสาขาเทวาภิบาล เป็นธนาคารภายใต้การดูแลของสายกิจการสาขา 4 ภาค 11 เขต ร้อยเอ็ด เป็นสาขาเปิดทำการ 5 วัน (ปิดให้บริการทุกวันเสาร์ และวันอาทิตย์) เป็นสาขาขนาดกลาง M2 อัตรากำลังจำนวน 10 คน เริ่มเปิดทำการเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2552 เป็นสาขาลำดับที่ 9 ในสังกัดเขตร้อยเอ็ด และเป็นสาขาลำดับที่ 2 ในเขตอำเภอเมืองร้อยเอ็ด สถานที่ตั้งแรกเริ่มเป็นตึกเช่าบริเวณด้านหน้าสถานีขนส่งจังหวัดร้อยเอ็ด และได้ย้ายสำนักงานปี พ.ศ. 2558 พื้นที่ของธนาคารเป็นพื้นที่ราชพัสดุ ตึกสูง 4 ชั้น ด้านข้างเป็นสำนักงานตรวจสอบบัญชีสหกรณ์จังหวัดร้อยเอ็ด ตรงข้ามเป็นโรงเรียนอนุบาลศรีศิลป์ ชั้นที่ 1 บริเวณลานจอดรถ ชั้นที่2 บริเวณชั้นสำนักงานสาขา ชั้นที่ 3 บริเวณสำนักงานศูนย์สินเชื่อธุรกิจลูกค้า SMEs 11 ร้อยเอ็ด และห้องเก็บเอกสาร ชั้น 4 ดาดฟ้าและห้องเก็บเอกสารสาขาโรบินสันร้อยเอ็ด ตั้งอยู่เลขที่ 149/1 ถนนเทวาภิบาล ตำบลในเมือง อำเภอเมือง

จังหวัดร้อยเอ็ด รหัสไปรษณีย์ 45000 เบอร์โทรศัพท์สำนักงาน 043-516752, 043-516753 เบอร์โทรศัพท์เคลื่อนที่ 084-3867379 เบอร์โทรศัพท์ภายใน 433351 ให้บริการด้านสินเชื่อ เงินฝาก บัตร กองทุน ประกัน สลากออมสิน บริการทางการเงิน ธนาคารออมสิน มีนโยบายการดำเนินงานแนวคิดการดำเนินธุรกิจอย่างอย่างยั่งยืน ที่คำนึงถึงปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล

นโยบายการพัฒนาสู่ความยั่งยืน ธนาคารเพื่อสังคม ธนาคารออมสิน (ระเบียบธนาคารออมสิน ฉบับที่ 658) เพื่อให้เป็นมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติร่วมกันสำหรับ คณะกรรมการ ผู้บริหาร พนักงาน ลูกจ้าง และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของธนาคารทุกคน โดยมียุทธศาสตร์การดำเนินงานของธนาคารด้านการพัฒนาสู่ความยั่งยืน แนวปฏิบัติตามหลักมาตรฐานว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม ISO 26000 ขององค์กรระหว่างประเทศ ทั้งในกระบวนการธุรกิจ (CSR in process) และโครงการ/กิจกรรมนอกกระบวนการธุรกิจ (CSR after process) ควบคู่ไปกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุล มั่นคง และยั่งยืน ในอันที่จะตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยังยืน Sustainable Development Goals (SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ ที่ประเทศไทยและอีก 193 ประเทศมุ่งมั่นที่จะบรรลุเป้าหมายร่วมกันในปี 2573 เพื่อมุ่งไปสู่ “สังคมที่เราต้องการ” (The Society We Want)

นโยบายด้านการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในกระบวนการดำเนินงานของธุรกิจ (Corporate Social Responsibility in Process : CSR in Process) (ระเบียบธนาคารออมสิน ฉบับที่ 694) มุ่งมั่นปฏิบัติตนตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในกระบวนการปฏิบัติงาน กำหนดบทบาทของพนักงานโดยคณะกรรมการและผู้บริหารระดับสูงทำหน้าที่กำกับให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล พนักงานซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในขั้นปฏิบัติการต้องอยู่ภายใต้กฎระเบียบและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ลูกค้าต้องได้รับมอบผลิตภัณฑ์ที่ดีที่สุดและได้รับการปฏิบัติจากธนาคารอย่างเท่าเทียมกัน สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อมต้องได้รับผลกระทบเชิงลบจากการดำเนินธุรกิจของธนาคารน้อยที่สุดหรือไม่ได้รับผลกระทบทางลบเลย ธนาคารต้องเป็นส่วนหนึ่งที่ร่วมพัฒนา ช่วยเหลือ และดูแลที่สมดุลระหว่างเศรษฐกิจ (Economic) สังคม (Social) และสิ่งแวดล้อม (Environment) ในอันที่จะตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยังยืน Sustainable Development Goals (SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ และตามวิสัยทัศน์ “ธนาคารเพื่อสังคม” (Social Bank)

นโยบายด้านการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในกระบวนการดำเนินงานของธุรกิจ (Corporate Social Responsibility in Process : CSR in Process) ประมวลจากมาตรฐาน ISO โดยได้กำหนดสาระสำคัญแบ่งออกเป็นกรอบการพัฒนา 7 พฤติกรรมหลัก (7 Core Principles) ได้แก่ :

ความรับผิดชอบ (Accountability)

ความโปร่งใส (Transparency)

การปฏิบัติอย่างมีจริยธรรม (Ethical Behavior)

การเคารพต่อผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสีย (Respect for Stakeholder Interests)

การเคารพต่อหลักนิติธรรม (Respect for the Rule of Law)

การเคารพต่อการปฏิบัติตามแนวทางของสากล (Respect for International Norms of Behavior)

การเคารพต่อสิทธิมนุษยชน (Respect for Human Rights)

หัวข้อหลัก 7 ประการ (7 Core Subjects) ได้แก่

- การกำกับดูแลองค์กร (Organizational Governance)
- สิทธิมนุษยชน (Human Right)
- การปฏิบัติด้านแรงงาน (Labor Practices)
- สิ่งแวดล้อม (The Environment)
- การปฏิบัติดำเนินงานอย่างเป็นธรรม (Fair Operating Practices)
- ประเด็นด้านผู้บริโภค (Consumer Issues)
- การมีส่วนร่วมของชุมชนและการพัฒนาชุมชน (Community Involvement and Development)

o สถานการณ์ปัจจุบันขององค์กร

ในปัจจุบัน (พ.ศ. 2564) ประเทศไทยอยู่ในสภาวะกำลังเผชิญกับสถานการณ์ไวรัสโควิด-19 โดยรัฐบาลมีมาตรการต่างๆ ช่วยเหลือลูกค้าเผื่อผ่อนคลายความเดือดร้อนของลูกค้าธนาคารออมสิน และด้วยมาตรการไวรัสโควิด-19 มาตรการการเว้นระยะห่าง เทคโนโลยีจึงเข้ามามีบาทบาทหน้าที่มากขึ้น มาตรการต่างๆที่จะช่วยเหลือลูกค้าจึงมีความจำเป็นต้องทำรายการผ่านช่องทาง Mobile banking ทดแทนการทำธุรกรรมหน้าเคาน์เตอร์ธนาคาร ธนาคารจึงมีเป้าหมายเพิ่มยอดผู้ใช้งาน Mobile Banking เพื่อรองรับการทำธุรกรรมต่างๆของลูกค้าได้ทันท่วงที และตอบสนองพฤติกรรมของลูกค้าที่จะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

o วิเคราะห์การแข่งขัน – คู่แข่งทางตรง

คู่แข่งทางตรงของธนาคาร คือ ธนาคารเฉพาะกิจของรัฐ และ ธนาคารพาณิชย์ ที่แข่งขันกันด้านการใช้บริการ Mobile Banking เช่น วงเงินการทำรายการต่อวัน การเข้าร่วมกับบริษัทชำระบริการต่างๆ ความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ส่วนย่อยต่างๆ ส่งผลให้ลูกค้าสามารถเลือกใช้บริการได้หลากหลาย และตรงกับความต้องการมากที่สุด

o การวิเคราะห์การแข่งขัน – คู่แข่งทางอ้อม

คู่แข่งทางอ้อมของธนาคาร คือ ช่องทางการให้บริการทางการเงินด้านต่างๆของบริษัทเอกชนที่เปิดให้บริการในระยะเวลาที่กว้างกว่าธนาคาร และหลากหลายมากกว่า ทำให้คู่แข่งเพิ่มมากขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้มากที่สุด และธนาคารออมสินต้องพัฒนาระบบต่างๆ เพื่อเป็นจุดเด่นและน่าสนใจมากขึ้น

จากปัญหาขององค์กรที่เกิดขึ้น ณ สิ้นปี 2562 เป้าหมายที่ได้รับจากสำนักงานใหญ่ จำนวน 2,864 ราย สาขาเทวาภิบาลสามารถทำได้ จำนวน 1,931 ราย คิดเป็นร้อยละต่อเป้าหมายเท่ากับ 67.42

ณ สิ้นปี 2563 เป้าหมายที่ได้รับจากสำนักงานใหญ่ จำนวน 2,888 ราย สาขาเทวาภิบาลสามารถทำได้ จำนวน 2,984 ราย คิดเป็นร้อยละต่อเป้าหมายเท่ากับ 103.32

ณ สิ้นปี 2564 เป้าหมายที่ได้รับจากสำนักงานใหญ่ จำนวน 3,398 ราย สาขาเทวาภิบาลสามารถทำได้ จำนวน 2,673 ราย คิดเป็นร้อยละต่อเป้าหมายเท่ากับ 78.66

หากสาขาเทวาภิบาลไม่สามารถทำเป้าหมายให้ได้ตามที่ธนาคารกำหนดนั้น จะส่งผลกระทบให้ผลงานสาขาในภาพรวมไม่ดี เป้าหมายข้อนี้ถ่วงดุลไปตามอัตราส่วน ผู้สมัครใช้งาน Mobile Banking ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ทำให้ความต้องการขยายฐานการบริการของธนาคารไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ธนาคารกำหนด ซึ่งจะนำมาซึ่งรายได้ค่าธรรมเนียมให้กับธนาคาร และผลกำไรของธนาคารไม่เป็นไปตามเป้าหมาย และการดำเนินธุรกิจในอนาคตยากยิ่งขึ้นไป

2. แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจในหารบริการ Mymo ของธนาคารออมสิน วัตถุประสงค์ของการศึกษาศึกษาความพึง พอใจในการใช้บริการ MyMoของธนาคารออมสิน และเพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจในการใช้บริการ MyMoของธนาคารออมสินจำแนกตามปัจจัยด้านประชากร โดยวิธีการศึกษาแบบการสำรวจความพึงพอใจ และผลการศึกษาพบว่า มีความพึงพอใจในการใช้บริการ MyMoของธนาคารออมสิน ไม่ต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการดำเนินงานของสาขาที่จัดสรรจากสำนักงานใหญ่ โดยวัดจำนวนลูกค้าที่สมัครใช้บริการ Mobile Banking (Mymo) ใหม่ และมีสถานะ Active ในปี 2562 - 2564 แหล่งข้อมูลหลักจากฝ่ายบริหารผลิตภัณฑ์ธุรกิจบริการและอิเล็กทรอนิกส์ เมื่อได้รับเป้าหมายการดำเนินงานแล้ว จึงมีการหาแนวทางการเพิ่มผู้ใช้บริการ Internet Banking ของธนาคารออมสินสาขาเทวาภิบาลเพื่อให้ได้ผลสำเร็จของงานเป็นไปตามเป้าหมายที่ธนาคารกำหนด

3. วิธีการศึกษา (ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล)

การศึกษาแนวทางการเพิ่มจำนวนผู้สมัครใช้บริการ Mobile Banking ของธนาคารออมสินสาขาเทวาภิบาล เป็นการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างลูกค้าธนาคารออมสินที่เข้ามาสมัครขอใช้บริการ Mobile Banking ทั้งลูกค้าที่มีฐานข้อมูลเดิมกับธนาคาร และ ลูกค้าที่เป็นลูกค้ารายใหม่ที่ยังไม่เคยมีข้อมูลกับธนาคาร และสัดส่วนที่ใช้บริการ Mobile Banking ของธนาคารออมสินสาขาเทวาภิบาลโดยการเก็บข้อมูลย้อนหลังจำนวน 3 ปีย้อนหลัง มีดังนี้

แบบสอบถาม โดยการเก็บแบบสอบถามจากลูกค้าที่เป็นลูกค้าธนาคารออมสินทั้งหมด 400 คน

- การสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์ ผู้จัดการสาขา ผู้ช่วยผู้จัดกาสาขา พนักงาน และลูกจ้างในสาขา จำนวนทั้งสิ้น 9 คน และนอกสาขาจำนวน 9 คน รวมทั้งสิ้น 18 คน

โดยการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการสมัครใช้บริการ Mobile Banking จากรายงานการสมัครใช้บริการ Mobile Banking ย้อนหลังจำนวน 3 ปี ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เลือกมาตอบแบบสอบถามและจำนวนที่จะตอบแบบสอบถาม ประชากรกลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มลูกค้าธนาคารออมสินทั้งรายเก่า และรายใหม่ จากเป้าหมายที่ได้รับการจัดสรรมาโดยเฉลี่ย 3 ปี จำนวน 3,050 คน โดยใช้การคำนวณหากลุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาโร่ ยามาเน่ และ พนักงานกลุ่มตัวอย่างโดยมีพนักงานทั้งหมด 10 คน และ เลือกสัมภาษณ์ในสาขาจำนวน 9 คน ได้แก่ ผู้จัดการสาขา ผู้ช่วยผู้จัดกาสาขา พนักงาน และลูกจ้าง จำนวน 9 คน และต่างสาขาจำนวน 9 คนเพื่อการสัมภาษณ์ ข้อคิดเห็น และการเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการเพิ่มจำนวนผู้สมัครใช้บริการ Mobile Banking ของธนาคารออมสินสาขาเทวาภิบาล ผู้ค้นคว้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบ Mix Method ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพโดยดำเนินการ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

1. ผู้ค้นคว้าขอหนังสืออนุญาตเก็บข้อมูลจากทางมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยถึงผู้จัดการธนาคารออมสินสาขาเทวาภิบาลเพื่อทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง และขอข้อมูลผู้สมัครใช้ Mobile Banking ของธนาคารออมสินสาขาเทวาภิบาลย้อนหลังจำนวน 3 ปี

2. ผู้ค้นคว้าแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง และเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างมากรอกข้อมูล

3. ผู้ค้นคว้าแบบสอบถามที่กรอกข้อมูลเรียบร้อยแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามทางสถิติ และดำเนินการการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการ การตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่าง ลงรหัสตามแบบการลงรหัส (Coding Form) นำข้อมูล ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสถิติ

4. ผลการศึกษา

การศึกษาสาเหตุของปัญหาการเพิ่มยอดผู้สมัครใช้บริการ Internet Banking (MyMo) ของธนาคารออมสินสาขาเทวาภิบาล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของลูกค้าที่สมัครของใช้บริการ Internet Banking (Mymo) ธนาคารออมสินสาขาเทวาภิบาล ได้แก่ การมีคำแนะนำในการใช้บริการขณะทำรายการทุกขั้นตอน มีความปลอดภัย น่าเชื่อถือ ไม่คิดค่าธรรมเนียมแรกเข้าเมื่อสมัครขอใช้บริการ ไม่คิดค่าธรรมเนียมรายปีในการใช้บริการ ค่าธรรมเนียมในการทำธุรกรรมทางการมีความเหมาะสม สมัครใช้บริการได้ที่สาขาเป็นวิธีที่เหมาะสม ใช้บริการได้ตลอด 24 ชม. มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของการให้บริการอย่างต่อเนื่อง การประชาสัมพันธ์โดยใช้แผ่นพับ โบรชัวร์ ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับบริการ เมื่อสมัครใช้บริการ รับของสมนาคุณทันที เช่นกระปุกออมสิน มีพนักงานไว้บริการรองรับหลังการใช้บริการ เพื่อแก้ปัญหา ให้คำปรึกษาการใช้งาน ขั้นตอนการใช้บริการสามารถทำรายการได้ง่าย ไม่ซับซ้อน การแจ้งผลการโอนเงิน การทำธุรกรรมต่างๆ ทาง SMS การแจ้งยืนยันการทำรายการก่อนการทำธุรกรรมทางการเงิน โดยเป็นภาพรวมในระดับความพอใจมาก และ การมีคำแนะนำในการใช้บริการขณะทำรายการทุกขั้นตอน มีความปลอดภัย น่าเชื่อถือ มีการบริการหลังการใช้บริการ เช่น มีหนังสือสอบถาม / แจ้ง / แนะนำการใช้บริการ ไม่คิดค่าธรรมเนียมแรกเข้าเมื่อสมัครขอใช้บริการ เป็นภาพรวมในระดับความพอใจมาก

5. สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของผู้ศึกษาจากแบบสอบถามที่ได้ทำการรวบรวม ผู้ตอบแบบสอบถามผู้สมัครใช้บริการพบว่า ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ การบริการมีความหลากหลายตรงความต้องการนั้นมีความสำคัญต่อการตัดสินใจสมัครใช้บริการ Internet Banking (Mymo) ด้านราคา ผู้สมัครใช้บริการและบุคคลากรภายในองค์การมองว่า ค่าธรรมเนียมในการทำธุรกรรมทางการมีความเหมาะสม นั้นผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในระดับน้อย ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ผู้สมัครใช้บริการและบุคลากรภายในองค์กรเห็นตรงกันว่า สุ่มให้บริการรับสมัครนอกสถานที่ทุกวันพุธและวันศุกร์ตามสถานที่ต่างๆ ยังไม่ใช่เรื่องสำคัญ สำหรับปัจจัยที่มีส่วนในการสมัครใช้บริการมากที่สุด ได้แก่ เว็บไซต์ของธนาคาร ทำให้ตัดสินใจใช้บริการ และด้านพนักงานผู้ให้บริการพบว่ามีพนักงานไว้บริการรองรับหลังการใช้บริการ เพื่อแก้ปัญหา ให้คำปรึกษาการใช้งานมีความจำเป็นน้อยที่สุด แนวทางการเพิ่มยอดผู้สมัครใช้บริการ Internet Banking (Mymo) ของธนาคารออมสินสาขาเทวาภิบาล ได้แก่ การออกเชิงรุก การออกรับบริการนอกสถานที่เจาะกลุ่มกลุ่มลูกค้าที่ไม่สะดวกเข้ามารับบริการที่ธนาคาร และการรับเชิงรับ พนักงานต้องใส่ใจทั้งก่อนและหลังการขายอย่างดีเพื่อเกิดการบอกต่อและการใช้บริการซ้ำ ควรมีภาพลักษณ์ที่ดี และสามารถตอบคำถามและช่วยแก้ไขปัญหาของลูกค้าได้อย่างคล่องแคล่วและถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ การลงมือปฏิบัติจริงมีข้อมูลเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา การเก็บแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึกถือเป็นความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ผลลัพธ์การศึกษาค้นคว้าออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการค้นคว้าอิสระครั้งนี้สามารถนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในการเพิ่มยอดจำนวนผู้สมัครใช้บริการได้จริง ควรมีการกระตุ้นและส่งเสริมให้พนักงานของธนาคารมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย และสามารถเสนอแนวความคิดเห็นได้จริง เพื่อผลลัพธ์ที่ดีที่สุดที่ธนาคารจะได้รับ

เอกสาร

กรรณ์ทิยา สังฆะมณี. (2560). **แนวทางการเพิ่มยอดผู้สมัครใช้บริการแอพพลิเคชั่น MyMoของธนาคารออมสินสาขาหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด.** การค้นคว้าแบบอิสระ บธ.ม. (บริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2554). **การวิเคราะห์สถิติ: สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย.** (พิมพ์ครั้งที่ 13).

จิรายุ ศิวิลัย. (2562). **แนวทางการเพิ่มยอดผู้สมัครใช้บริการบัตรออมสินวีซ่า เดบิต ของธนาคารออมสิน สาขาชลบุรี.** การค้นคว้าแบบอิสระ บธ.ม. (บริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ฉัตยาพร เสมอใจ. (2550). **พฤติกรรมผู้บริโภค.** กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

ชนัญญา เพชรหยอย. (2560). **แนวทางการเพิ่มยอดจำนวนรายในการซื้อสลากดิจิทัลของธนาคารออมสินสาขาโฮมโปร นครปฐม.** การค้นคว้าแบบอิสระ บธ.ม. (บริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ธนาคารออมสินภาค11. (2562). **จำนวนลูกค้าใหม่ที่สมัครใช้บริการ Mobile Banking.** ณ สิ้น ธ.ค. 62.

ธนาคารออมสินภาค11. (2563). **จำนวนลูกค้าใหม่ที่สมัครใช้บริการ Mobile Banking (งวด 12 เดือน).** ณ 31 ธ.ค. 63.

ธนาคารออมสินภาค11. (2564). **จำนวนลูกค้าใหม่ที่สมัครใช้บริการ Mobile Banking (งวด 12 เดือน)**. ณ 31 ธ.ค. 64.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2538). **พฤติกรรมผู้บริโภค ฉบับพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.

สิงหะ ฉวีสุข และสุนันทา วงศ์จตุรภัทร. (2555). **ทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. สถาบันพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

สุภาวดี ขอเหนี่ยวกลาง. (2563). **การศึกษาแนวทางการเพิ่มยอดการสมัครใช้งานระบบ BAAC Corporate Banking กรณีศึกษา สำนักงาน ธ.ก.ส. จังหวัดกาฬสินธุ์.**

สุวิมล ติรกานันท์. (2546). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอกชัย บุญยาทิษฐาน. (2553). **ทฤษฎีการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน (SWOT Analysis).**

อรทัย เลื่อนวัน. (2555). **ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศ: กรณีศึกษา กรมการพัฒนาชุมชน ศูนย์ราชการแจ้งวัฒนะ.** การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

hmong.in.th/wiki/Technology_acceptance_model. (2554). **ทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model).**

knowledge Management. (2565). **ทฤษฎีแผนผังก้างปลา.**

thaipublica.org. (2556). **ทฤษฎีส่วนประสมการตลาด 7P’s.**

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร

FACTORS AFFECTING THE DECISION TO PURCHASE COUNTER BRANDS COSMETIC VIA ONLINE APPLICATIONS OF CONSUMER IN BANGKOK

จอย พันธ์แตง[1] และธนกฤต วงศ์มหาเศรษฐ์[2]
Joy Pantaeng and Thanakit Vongmahasetha

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคในการซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ และศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภค เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ในรูปแบบของการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 ตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ในการเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ในด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านผลิตภัณฑ์ไม่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด, การตัดสินใจซื้อ, เครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์

[1] นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ Joy.pant@bumail.net
[2] อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ABSTRACT

A study on factors affecting the decision to purchase counter brands cosmetics via online applications of consumer in Bangkok. The objectives of this study were to study consumer’s behavior and to study the marketing mix factors affecting the decision to purchase cosmetics at the counter brands via online applications of consumer in Bangkok. The sample consisted of 400 residents, using questionnaires via applications Line and Facebook to collect data, analyzing data using statistical methods and calculating various values including frequency, percentage, mean, standard deviation and multiple regression analysis hypothesis. The results showed that the marketing mix factor in terms of price the distribution channel and marketing promotion had a statistically significant effect on the purchasing decision of brand counters via online applications at 0.05 level. And the product doesn’t have a statistically significant effect on the purchasing decision of brand counters via online applications at 0.05 level.

Keywords: Marketing mix factors, Purchasing decision, Counter brands cosmetics

บทนำ

เครื่องสำอางคือสิ่งที่ทุกคนนิยมใช้กันมานาน เปรียบเสมือนปัจจัยที่ 5 ของมนุษย์ ไม่ว่าใครต่างก็นิยมหันมาดูแลตัวเองให้ดูดี เนื่องมาจากสมัยนี้เรื่องรูปลักษณ์หน้าตาเป็นสิ่งสำคัญ จึงต้องมีการเลือกใช้เครื่องสำอาง เพื่อเพิ่มความมั่นใจให้แก่ตนเอง ประกอบกับการใช้ชีวิตปัจจุบันที่ต้องเผชิญหน้ากับสภาพแวดล้อมและมลพิษที่เพิ่มมาก ซึ่งปัจจุบันเครื่องสำอางไม่เพียงแต่ใช้เพื่อการดูแลตัวเองเท่านั้น การใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางที่มีคุณภาพสูง ภาพลักษณ์สินค้าดีจะส่งเสริมให้เกิดความมั่นใจ และส่งผลไปถึงภาพลักษณ์ของผู้ใช้เช่นกัน ดังนั้นเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์จึงเป็นตัวเลือกลำดับต้น ๆ ที่ตอบโจทย์ผู้บริโภคในปัจจุบัน (กานติมา เรืองรองสรไกร, 2563)

ในปีที่ผ่านมาธุรกิจเครื่องสำอางมีการเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งปี 2564 ได้เกิดสถานการณ์โรคระบาด Covid-19 ทำให้ตลาดเครื่องสำอางประสบภาวะการหดตัวลง ซึ่งปัจจัยที่อาจจะกระตุ้นให้ตลาดเครื่องสำอางเติบโตในช่วงผลกระทบจาก Covid-19 คือ “ฐานผู้บริโภคใหม่ ๆ” โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่น หรือคนรุ่นใหม่ที่หันมาสนใจการแต่งหน้ามากขึ้น จากสถิติการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของค่าเฉลี่ยทั่วโลกอยู่ที่ร้อยละ 53.6 โดยประเทศไทยมีผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ถึงร้อยละ 78.7 คนไทยอายุ 16-64 ปี ใช้อินเทอร์เน็ตต่อวันอยู่ที่ 8 ชั่วโมง 44 นาที ใช้เวลากับ Social Media เฉลี่ย 2 ชั่วโมง 48 นาทีต่อวัน บนแพลตฟอร์ม Facebook Youtube และ Line มีผู้ใช้งานมากที่สุด นอกจาก Social Media สิ่งที่คนไทยนิยมใช้ อันดับสอง เป็นแอป

พลิเคชันซื้อของออนไลน์และอินเทอร์เน็ตแบงก์กิ้ง โดยผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยซื้อสินค้าออนไลน์สูงเป็นอันดับ 3 ของโลก คือร้อยละ 83.6 มีรายจ่ายของการซื้อสินค้าออนไลน์ต่อคนต่อปีเฉลี่ย 6,480 บาท (Datareportal, 2021)

จากสถานการณ์ Covid-19 ในปัจจุบันและสถิติข้างต้น ทำให้ธุรกิจเครื่องสำอางมีการปรับตัวเป็นธุรกิจทางด้านออนไลน์มากขึ้น ทำให้การซื้อสินค้าออนไลน์เป็นที่นิยมและได้รับความสนใจ เพราะสามารถดำเนินการสะดวก รวดเร็ว และเข้าถึงได้ง่ายผ่าน Social Media รวมทั้งผลกระทบ Covid-19 ทำให้ผู้คนหันมาทำกิจกรรมออนไลน์เพิ่มมากขึ้น เพื่อหลีกเลี่ยงการเดินทาง หรือพบเจอผู้คน ทั้งนี้ทั้งนั้น ทำให้ธุรกิจเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ที่เป็นธุรกิจหนึ่งที่ได้รับความนิยมระดับต้น ๆ ปรับตัวตามสถานการณ์ในช่วงนี้ที่ผู้บริโภคไม่สะดวกออกจากบ้านได้ มีการเว้นระยะห่าง ใช้ชีวิตแบบนิวนอร์มอล การพัฒนาการขายสินค้าให้กับผู้บริโภคผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์จึงเป็นช่องทางหนึ่งที่ผู้บริโภคเข้าถึงได้มากที่สุด ถือเป็นการเพิ่มยอดขายได้อีกช่องทาง ดังนั้นธุรกิจเครื่องสำอางจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนด้านการตลาด ศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค และปัจจัยต่าง ๆ เพื่อที่จะรักษาและเพิ่มฐานลูกค้าต่อไป ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด จึงมีความสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์มากขึ้น และมีบทบาทต่อธุรกิจเครื่องสำอางในประเทศไทยในยุคปัจจุบัน ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบการตลาดรูปแบบใหม่ ที่จะนำมาพัฒนาการซื้อขายสินค้าทางออนไลน์ให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค

พฤติกรรมผู้บริโภค เป็นลักษณะเฉพาะของบุคคล มีการเลือกใช้เกี่ยวกับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกันไป หรือบางกลุ่มบุคคลอาจจะมีความเหมือนกันได้เช่นกัน โดยอาศัยประสบการณ์ สภาพแวดล้อม และสิ่งที่เคยเจอมาจากการใช้ชีวิต โดยมีการแสดงออกมาของแต่ละคนผ่านการใช้สินค้านั้น ๆ เป็นประจำ รวมทั้งการตัดสินใจที่มีผลต่อการแสดงออก

ความหมายเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค (Customer Behavior)

พฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึง การกระทำของบุคคลที่จะตัดสินใจซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ โดยนำประสบการณ์จากการใช้หรือการนำเสนอสินค้าต่างๆ ตามสื่อออนไลน์ร่วมพิจารณาด้วยหรือการหาข้อมูลมาช่วยตัดสินใจให้ตนเองเกิดความพอใจสูงสุด และอาจมีปัจจัยแทรกแซงอื่นๆ ที่อยู่ในการตัดสินใจของเราด้วยเช่นกัน ซึ่งมีผลต่อนักการตลาดที่ต้องมีการศึกษาถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคเพื่อวางแผนธุรกิจของตนเอง

พฤติกรรมกระบวนการตัดสินใจ

พฤติกรรมการตัดสินใจ ประกอบด้วย การเห็นปัญหา คือขั้นตอนเริ่มต้นของการตัดสินใจ ซึ่งต้องมีความสำคัญมากพอที่ทำให้เห็นถึงปัญหา พอจะเป็นที่สนใจแก่ตนเอง จากนั้นจะเป็นขั้นตอนการค้นหาข้อมูลเพื่อหาตัวเลือกในหลายตัวเลือก และให้เกิดการตัดสินใจที่ดีที่สุดได้ และนำไปประเมินทางเลือกก่อนที่จะตัดสินใจซื้อ แล้วเปรียบเทียบความแตกต่างของสินค้านั้น ๆ จึงเข้าขั้นตอนการตัดสินใจซื้อ ซึ่งอาจมีปัจจัยอื่นๆ แทรกแซงที่สามารถทำให้ยกเลิกสินค้าได้เช่นกัน ท้ายที่สุดหลังการตัดสินใจซื้อก็จะมีการประเมินความพอใจของผู้บริโภคหลังการใช้งาน ซึ่งถ้าสินค้าและคุณภาพดี จะมีการซื้อครั้งต่อไป แต่ถ้าใช้แล้วไม่พอใจก็อาจมีการบอกต่อของผู้ใช้งาน ทำให้เกิดภาพลักษณ์ไม่ดีต่อสินค้านั้น ๆ ได้เช่นกัน (ราช ศิริวัฒน์, 2560)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค

ชูชัย สมิทธิไกร (2553 อ้างใน สุจรรยา น้ำทองคำ, 2559) พฤติกรรมของผู้บริโภคจะเป็นลำดับขั้นของการกระทำ ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งการบริโภคประกอบด้วย 3 ขั้นตอนที่สัมพันธ์กัน คือ ขั้นปัจจัยนำเข้า ขั้นกระบวนการ และขั้นผลลัพธ์

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด

ส่วนประสมทางการตลาด คือ เครื่องมือในการวางแผนธุรกิจของการซื้อขายสินค้าของผู้ที่ทำธุรกิจต่างๆ เพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคที่จะได้ใช้สินค้าที่ดีที่สุด ส่งผลในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า รวมทั้งส่งผลต่อยอดขายการตลาดของธุรกิจนั้น ๆ อีกด้วย โดยองค์ประกอบของประสมทางการตลาด หรือ 4P’s ประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ (พรพิมล กาบบัว, 2549 อ้างใน น้ำทิพย์ เนียมหอม, 2560) 1) ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product) 2) ปัจจัยด้านราคา (Price) 3) ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายหรือสถานที่ (Place) 4) ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)

จากการทบทวนวรรณกรรม สรุปได้ว่า ส่วนประสมทางการตลาดประกอบด้วยปัจจัย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผนการตลาดในการนำเสนอและซื้อขายสินค้าแก่ผู้บริโภค ส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดการตัดสินใจซื้อสินค้าที่ง่ายและมากขึ้น ทั้งนี้ทั้งนั้นผู้ประกอบการก็ควรมีการปรับตัวในด้านธุรกิจให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันเช่นกัน เพื่อตอบโจทย์และตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคให้ได้มากที่สุด และเกิดความพอใจสูงสุด

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อ

ความหมายของการตัดสินใจ

การตัดสินใจเป็นกระบวนการเลือกตัดสินใจต่อสิ่งนั้น ๆ มีการตัดสินใจที่มีจุดมุ่งหมายแน่นอน โดยผ่านขั้นตอนใช้ความคิดประกอบการตัดสินใจ เพื่อเลือกสิ่งที่ดีที่สุดและตอบสนองต่อตนเองมากที่สุด

กระบวนการตัดสินใจซื้อ

กระบวนการตัดสินใจซื้อเป็นการผ่านกระบวนการคิดหรือขั้นตอนตัดสินใจมาเรียบร้อยแล้ว ไม่ว่าจะเรื่องเล็กหรือเรื่องใหญ่ ทุกเรื่องจะมีการผ่านกระบวนการมาแล้วเสมอ แต่กระบวนการคิดนั้นจะดีหรือไม่ เชิงลบหรือเชิงบวก ก็ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมรอบข้างเช่นกัน ดังนั้น การตัดสินใจอะไรต้องมีขั้นตอนการคิดอย่างดี ถี่ถ้วน รอบคอบ

คอทเลอร์ (2003 อ้างใน โชติกา วิบูลย์ศิริวงศ์, 2561) สรุปกระบวนการและขั้นตอนในตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นการรับรู้ความต้องการ 2) ขั้นการค้นหาข้อมูล 3) การประเมินผลทางเลือก 4) ขั้นการตัดสินใจซื้อ 5) พฤติกรรมหลังการซื้อสินค้า

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการตัดสินใจ สรุปได้ว่า การตัดสินใจเป็นขั้นตอนหรือกระบวนการคิด และพิจารณาทางเลือกหลายๆ ทางเลือก ให้ตรงตามความต้องการของตนเองมากที่สุด ก่อนจะซื้อสินค้าต้องมีการค้นหาข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบราคาและคุณภาพของสินค้านั้นๆ และนำมาประเมินผลจากทางเลือกที่ได้มา เพื่อใช้ในการตัดสินใจซื้อสินค้าที่ดีที่สุด ตรงต่อความต้องการต่อตนเองมากที่สุด รวมไปถึงความพึงพอใจต่อสินค้าอย่างสูงสุด ซึ่งจะส่งผลต่ออนาคตในการกลับมาซื้อสินค้าอีกครั้งหรือไม่

กรอบแนวคิดตามทฤษฎี

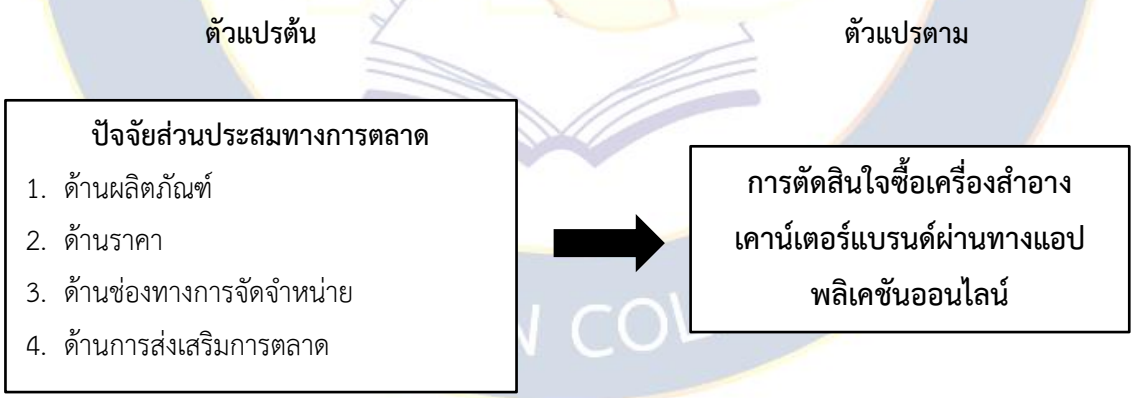

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดตามทฤษฎี

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยนี้ คือ ประชาชนอายุ 20 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์ในการซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ คือ ประชาชนอายุ 20 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ทราบจำนวนประชากร ได้ใช้สูตรของคอแครน (Cochran, 1977) ขนาดตัวอย่างอย่างน้อย 384 ตัวอย่าง แต่เพื่อความแม่นยำของข้อมูลในการเก็บตัวอย่างผู้วิจัยจึงก็บตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง เป็นการสุ่มแบบไม่ใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) ใช้การสุ่มด้วยวิธีสุ่มตามความสะดวก (Convenience Sampling โดยจะเก็บข้อมูลจากผู้ที่มีประสบการณ์ในการซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ ได้แก่ แอปพลิเคชันไลน์ และเฟซบุ๊ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน จำนวน 5 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด 2) พฤติกรรมการเลือกซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ จำนวน 10 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด 3) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด จำนวน 20 ข้อ 4) การตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ จำนวน 5 ข้อ แบบสอบถามในส่วนที่ 3) และ 4) เป็นลักษณะคำถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประยุกต์ตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert Scale) แบ่งระดับความสำคัญออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด(5) มาก(4) ปานกลาง(3) น้อย(2) และน้อยที่สุด(1)

ในการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและการแปลผล ความหมายคะแนนเฉลี่ยเพื่อจัดลำดับสำคัญของปัจจัยใช้เกณฑ์ความกว้างของแต่ละอันตรภาคชั้นที่ 0.8 คือ มากที่สุด (4.21-5.00) มาก(3.41-4.20) ปานกลาง (2.61-3.40) น้อย (1.81-2.60) และน้อยที่สุด (1.00- 1.80)

การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity)

การหาคุณภาพของแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach’s Alpha) ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามจากการ (Try out) จำนวน 30 ชุด พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านการตัดสินใจ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค เท่ากับ .799 .792 .872 .822 .823 ตามลำดับ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา โดยวิธีการเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิ (Primary Data) และแจกแบบสอบถามออนไลน์ผ่านทางแอปพลิเคชันไลน์ และเฟซบุ๊กให้แก่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ชุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน และวิเคราะห์พฤติกรรมการเลือกซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์ระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์กรุงเทพมหานคร โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ของประชาชน โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 345 คน คิดเป็นร้อยละ 86.25 อายุ 31-40 ปี จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 53.50 ระดับการศึกษาจบปริญญาตรี จำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 67.50 รายได้ต่อเดือนอยู่ที่ 25,001-35,000 บาท จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 29.50 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน/พนักงานของรัฐ จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 43.00

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการเลือกซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเคยซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ ส่วนใหญ่มีการซื้อผ่านช่องทาง Shopee จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 32.75 ส่วนใหญ่เลือกซื้อครีมบำรุงผิวหน้า จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50 สาเหตุที่เลือกซื้อคือ สินค้าส่งถึงที่จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 21.75 ตนเองมีผลต่อการตัดสินใจซื้อส่วนใหญ่ จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 53.25 ความถี่ในการซื้อเครื่องสำอางคือ ไม่แน่นอน จำนวน 280 คน คิดเป็นร้อยละ 70 ราคาที่ซื้อต่อเดือนมากกว่า 3,000 บาท จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 39.00 เหตุผลที่ซื้อ คือ มีความปลอดภัย จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 ชำระเงินผ่านการชำระเงินสดโดยตรงกับแอปพลิเคชัน จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 34.25 เครื่องมือที่ใช้ในการเข้าถึงคือ โทรศัพท์มือถือ/สมาร์ทโฟนจำนวน 334 คน คิดเป็นร้อยละ 83.5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X}$ =4.33, SD=0.532) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X}$ =4.22, SD=0.591)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.38, SD=0.518) พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างเลือกเครื่องสำอางโดยคำนึงถึงราคาและคุณภาพ ($\bar{X}$ =4.50, SD=0.580) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ คิดว่าสื่อโฆษณาเครื่องสำอางผ่านช่องทางออนไลน์ ส่งผลทำให้ทราบว่ามีสินค้าใหม่ ๆ ออกมารวดเร็วขึ้น ($\bar{X}$ =4.30, SD=0.715)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์

ตารางที่ 1 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ด้านผลิตภัณฑ์ (X_1)	ด้านราคา (X_2)	ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (X_3)	ด้านการส่งเสริมการตลาด (X_4)	การตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง
ด้านผลิตภัณฑ์ (X_1)	1	.767**	.694**	.665**	.596**
ด้านราคา (X_2)		1	.816**	.684**	.672**
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (X_3)			1	.670**	.653**
ด้านการส่งเสริมการตลาด (X_4)				1	.676**
การตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง					1

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ โดยด้านผลิตภัณฑ์ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อ เท่ากับ .596 ด้านราคา มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อ .672 ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อ เท่ากับ .653 และด้านการส่งเสริมการตลาด มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อ เท่ากับ .676 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ตัวแปรพยากรณ์	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	P
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	1.111	.155		7.170	.000*
ด้านผลิตภัณฑ์ (X_1)	.042	.053	.043	0.781	.435
ด้านราคา (X_2)	.233	.064	.246	3.650	.000*
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (X_3)	.178	.059	.183	3.008	.003*
ด้านการส่งเสริมการตลาด (X_4)	.312	.044	.356	7.168	.000*
$R = 0.743$, $R^2 = 0.552$, Adjusted $R^2 = 0.547$, $F = 121.463$, P of F = .000*					

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า เมื่อวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านราคา (P-value = .000) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (P-value = .003) และด้านการส่งเสริมการตลาด (P-value = .000) มีค่า P-value น้อยกว่า .05 สามารถร่วมกันพยากรณ์การตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 3 ด้านมีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ และมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกัน และด้านผลิตภัณฑ์ (P-value = .435) มีค่า P-value มากกว่า .05 ซึ่งไม่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์

ทั้งนี้สามารถพยากรณ์การตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ได้ร้อยละ 54.7 (Adjusted R^2=.547) ที่เหลือเป็นผลจากตัวแปรอื่นที่ไม่ได้นำมาศึกษาในครั้งนี้ และเมื่อนำตัวแปรทั้งหมดที่ร่วมกันพยากรณ์ เขียนเป็นสมการถดถอยพหุคูณในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$\hat{Z} = 0.246\ (Z_2) + 0.183\ (Z_3) + 0.356\ (Z_4)$$

จากสมการพยากรณ์การตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ พบว่า ตัวแปรที่มีค่าสหสัมพันธ์ถดถอยในการพยากรณ์ที่ดีที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด รองลงมา คือ ด้านราคา และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ตามลำดับ

สรุปผล อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ จากตัวอย่าง 400 คน สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1) ผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ระดับการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเลือกเครื่องสำอางโดยคำนึงถึงราคาและคุณภาพมากที่สุด รองลงมา คือ ก่อนตัดสินใจซื้อจะหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ก่อนเสมอ เพื่อจะได้ตัดสินใจซื้อสินค้าง่ายขึ้น เลือกซื้อเครื่องสำอางเนื่องจากเคยได้รับสินค้าทดลองมาใช้และเกิดความชื่นชอบ พบเจอปัญหาเกี่ยวกับผิวพรรณหรือใบหน้าจึงตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง และคิดว่าสื่อโฆษณาเครื่องสำอางผ่านช่องทางออนไลน์ ส่งผลทำให้ทราบว่ามีสินค้าใหม่ ๆ ออกมารวดเร็วขึ้น

2) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออออนไลน์ของประชน พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านราคา จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการให้ความสำคัญในการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ในเรื่องปัจจัยส่วนประสม ด้านราคา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรเทพ ทิพยพรกุล (2559) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อเครื่องสำอางในระบบออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ทำให้เห็นว่าผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการตั้งราคาให้เหมาะสมกับคุณภาพสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ เพราะเป็นสิ่งที่ผู้บริโภคจ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ ยิ่งด้วยช่องทางออนไลน์ผู้บริโภคก็คาดหวังที่จะได้ราคาถูกกว่าการซื้อช่องทางอื่น ราคาเหมาะสมกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ มีราคาบอกที่ชัดเจนและถูกต้อง เพื่อให้ผู้บริโภคมีการตัดสินใจซื้อได้ในหลาย ๆ ช่องทาง และที่สำคัญทำให้ผู้ประกอบการต้องมีการปรับปรุง อัพเดทผลิตภัณฑ์ของตนเองอยู่เสมอในด้านราคา เพราะด้วยช่องทางออนไลน์มีคู่แข่งค่อนข้างเยอะ ดังนั้น การกำหนดกลยุทธ์ด้านราคาจึงต้องคำนึงถึงการยอมรับของลูกค้าด้วย ซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่จะทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ในที่สุด

2. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการให้ความสำคัญในการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ในเรื่องปัจจัยส่วนประสม ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของกานติมา เรืองรองสรไกร (2563) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ทางออนไลน์ของผู้หญิงวัยทำงานในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ทางออนไลน์ เนื่องจากช่องทางออนไลน์ในปัจจุบันมีความสะดวกในการซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ สามารถใช้บริการได้ 24 ชั่วโมง มีบริการจัดส่งฟรีถึงบ้าน รวดเร็ว ตรงเวลา และหลากหลาย สั่งซื้อจากที่ใดก็ได้ รวมทั้งสามารถค้นหาข้อมูลสินค้าได้รวดเร็ว ดังนั้นการเลือกช่องทางในการ

จัดจำหน่ายสินค้าหรือผลิตภัณฑ์จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญมากในลำดับต้น ๆ ของการขายเครื่องสำอางผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ในที่สุด

3. ด้านการส่งเสริมการตลาด จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการให้ความสำคัญในการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ในเรื่องปัจจัยส่วนประสม ด้านการส่งเสริมการตลาด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรานิษฐ์ ฉายสุวรรณคีรี (2559) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าจากร้านค้าในเครือข่ายเฟซบุ๊คและอินสตาแกรม ซึ่งการส่งเสริมการตลาดถือเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภคหันมาสนใจสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ได้ง่ายขึ้น โดยการมีรูปแบบโฆษณาสินค้าหรือข้อมูลข่าวสารเครื่องสำอางบนอินเทอร์เน็ตที่มีความน่าสนใจและทันสมัย มีดาราหรือเน็ตไอดอลที่มีชื่อเสียงเป็นพรีเซนเตอร์ในการโฆษณาสินค้าและเป็นที่น่าเชื่อถือ ที่สำคัญการมีโปรโมชั่นในการลด แลก แจก แถม ชิงโชคอยู่เสมอ ยังคงเป็นสิ่งที่สามารถเพิ่มยอดขายให้กับร้านเคาน์เตอร์แบรนด์ทางออนไลน์ได้อย่างแน่นอน เพื่อจะได้ดึงดูดและกระตุ้นความต้องการในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในที่สุด

$$\hat{Z} = 0.246\ (Z_2) + 0.183\ (Z_3) + 0.356\ (Z_4)$$

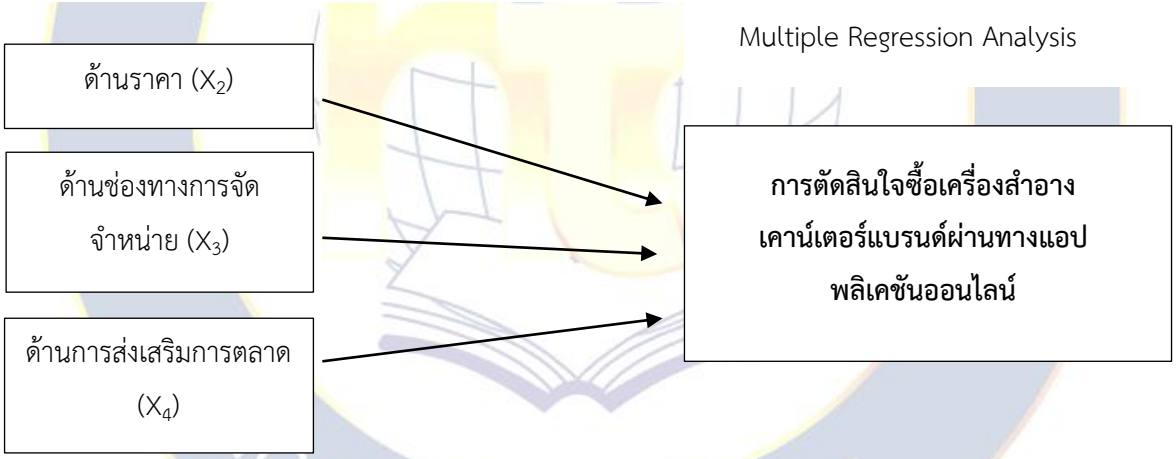

ภาพที่ 2 แสดงผลปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. นำผลการวิจัยที่ได้ไปปรับปรุง พัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น เช่น การตั้งราคาผลิตภัณฑ์ ซึ่งช่องทางออนไลน์ผู้บริโภคมักคาดหวังที่จะได้ราคาถูกกว่าการซื้อช่องทางอื่น มีราคาเหมาะสมกับคุณภาพผลิตภัณฑ์ มีราคาบอกที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้บริโภคมีการ

ตัดสินใจซื้อได้ในหลาย ๆ ช่องทาง และด้านการส่งเสริมการตลาด ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภคหันมาสนใจผลิตภัณฑ์ได้ง่ายขึ้น มีรูปแบบโฆษณาบนอินเทอร์เน็ตที่มีความน่าสนใจและทันสมัย มีโปรโมชั่นในการลด แลก แจก แถม ชิงโชคอยู่เสมอ เป็นสิ่งที่สามารถเพิ่มยอดขายให้กับร้านเคาน์เตอร์แบรนด์ทางออนไลน์ได้อย่างแน่นอน เพื่อจะได้ดึงดูดและกระตุ้นความต้องการในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในที่สุด

2. ผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับเครื่องสำอาง สามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาธุรกิจให้ตอบสนองกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายของธุรกิจได้ เช่น การใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงในการนำเสนอสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ในช่องทางออนไลน์ เพื่อสร้างความน่าสนใจและความดึงดูดใจให้ผู้บริโภคหันมาซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ได้ง่ายขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ในงานวิจัย เป็นกลุ่มที่ซื้อสินค้าออนไลน์เป็นประจำ เป็นเพียงกลุ่มหนึ่งของผู้บริโภค ซึ่งไม่สามารถนำไปอ้างอิงได้อย่างกว้างขวางในกลุ่มผู้ที่สนใจซื้อสินค้าผ่านทางออนไลน์ได้ แนะนำให้ศึกษาในกลุ่มที่แตกต่างออกไปและหลากหลายมากขึ้น

2. ในการศึกษาครั้งต่อไป แนะนำศึกษาตัวแปรอื่นๆ ที่จะนำมาศึกษาประกอบกับตัวแปรการตัดสินใจซื้อ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กวินตรา มาพันศรี. (2562). **ปัจจัยการรับรู้ความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร การรับรู้ส่วนประสมการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อทุเรียนสดผ่านเฟซบุ๊ก.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

กษมา จารุสมภพ. (2562). **การตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องสำอางประเภทผิวหน้าผ่านระบบออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตดอนเมือง.** การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

กานติมา เรืองรองสรไกร. (2563). **ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์แบรนด์ทางออนไลน์ของผู้หญิงวัยทำงาน ในกรุงเทพมหานคร.** การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ชินณวีร์ โชติภิรมย์กรณ์. (2562). **การตลาดทางเลือกของเครื่องสำอางเคาเตอร์แบรนด์ระดับพรีเมียม เพื่อเจาะกลุ่มเมโทรเซ็กส์ชวล ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

โชติกา วิบูลย์ศิริวงศ์. (2561). **การโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านช่องทางออนไลน์ (อินสตาแกรม) ในเขตกรุงเทพมหานคร.** การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ฐนิตา ตู้จินดา. (2559). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องสำอางนำเข้าจากประเทศกลุ่มอาเซียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา.** สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

เดชาธร ตั้งศิริยางค์กูล. (2562). ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าชมมวยไทย ในสนามมวยในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล. **วารสารสุขศึกษา พลศึกษา และสันทนาการ, 45(2),** 57-72.

ธัญญารัตน์ โพธิ์แก้วธีรกุล. (2563). **การตัดสินใจเลือกใช้บริการแอปพลิเคชันในการสั่งซื้ออาหารในยุค New normal.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ธิคณา ศรีบุญนาค. (2562). ส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเกาหลีผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์. **วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์**, 2(3), 88-100.

นฤมล ศรีงามผ่อง. (2560). **พฤติกรรมการตัดสินใจของผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร.** การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

น้ำทิพย์ เนียมหอม. (2560). **ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่ออาชีวศึกษาในวิทยาลัยเทคโนโลยีวิบูลย์บริหารธุรกิจ รามอินทรา.** การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกริก.

บุญมี พันธ์ไทย. (2557). **ระเบียบวิธีการวิจัยการศึกษาเบื้องต้น.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เปรมกมล หงส์ยนต์. (2562). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ (ลาซาด้า) ของผู้บริโภคยุคดิจิทัลในกรุงเทพมหานคร.** การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสยาม.

พรเทพ ทิพยพรกุล. (2559). **ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อเครื่องสำอางในระบบออนไลน์ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภัทรานิษฐ์ ฉายสุวรรณคีรี. (2559). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าจากร้านค้าในเครือข่ายเฟซบุ๊คและอินสตาแกรม.** การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ราช ศิริวัฒน์. (2560). **กระบวนการตัดสินใจซื้อระบบกล้องวงจรปิดของผู้บริโภคในเขตจังหวัดสมุทรปราการ.** สืบค้นจาก http://doctemple.wordpress.com/category-mba.

วริศรา สู้สกุลสิงห์. (2563). **ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก.** การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

วิสุภา นิลประภา. (2559). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางเคาน์เตอร์ แบรนด์ของนักท่องเที่ยวจีน ในจังหวัดชลบุรี.** สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศรัณยนันท์ ศรีจงใจ. (2561). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร.** สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สาวิตรี รินวงษ์. (2564). **กรุ๊ปเอ็ม ชี้ทางรอดธุรกิจ ฝ่าวิกฤติโควิด เอฟเฟคท์: กรุงเทพธุรกิจ.** สืบค้นจาก https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/875698.

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2563). **รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2563.** กรุงเทพฯ: สำนักยุทธศาสตร์.

สุจรรยา น้ำทองคำ. (2558). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคทางสื่อออนไลน์.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อรุโณทัย ปัญญา. (2562). **ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านสังคมออนไลน์ (เฟซบุ๊ก) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.** การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

Best, J. W. (1977). **Research in education** (3rd ed.). New Jersey: Prentice Hall.

Cochran, W. G. (1977). **Sampling techniques** (3rd ed.). New York: John Wiley & Sons.

Cronbach, L. J. (1970). **Essentials of psychological test** (5th ed.). New York: Harper.

Datareportal. (2021). **DIGITAL 2021: THAILAND.** Retrieved from https://datareportal.com/reports/digital-2021-thailand.

Jun, C., & Xiao–Liang, S. (2015). Consumers' decisions in social commerce context: An empirical investigation. **Decision Support Systems, 79,** 55–64.

Wu, J. J., Hwang, J. N., Sharkhuu, O., & Tsogt-Ochir, B. (2017). **Shopping online and offline? Complementary service quality and image congruence.** Retrieved from https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1029313216300380.

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิถีชีวิตใหม่ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวอ่างน้ำพาน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี

The Guidelines Development of Eco-Tourism in New normal: A study of the opinion of Tourism at Nam-Phan's Reservoir, Sang-khom District, Udonthani Province

ยุพดี ทองโคตร[1] ปรเมศวร์ ภูวันนา[2] ศรัณยา วรินทรเวช[3] และ สิรลักษณ์ โชคคำสีลา[4]
Yuphadee Thongkhot Porameth Phuwanna Saranya Varindaravej and Siralak Chokekamsila

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิถีชีวิตใหม่ของอ่างน้ำพาน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี เพื่อสร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องในด้านมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาท่องเที่ยวอ่างน้ำพาน จำนวน 400 คน โดยการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่าระดับ 5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิถีชีวิตใหม่ของอ่างน้ำพาน ด้านมาตรการป้องกันการแพร่รกระจายเชื้อCovid-19 อ่างน้ำพาน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 หากพิจารณาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านมาตรการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ Covid-19 สำหรับผู้ประกอบการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 ด้านมาตรการการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ Covid-19 สำหรับนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 และด้านบริหารจัดการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

[1] อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชธานี
[2] อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชธานี
[3] อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชธานี
[4] อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชธานี

ABSTRACT

The research was the survey research,were to study the opinions of thai tourism to the guideline development of new normal Eco-Tourism at Nam-Phan's Reservoir, Sang-khom District, Udonthani Province about meaure,Preventing the spread of covid-19. The samples were 400 Thai tourists who travel to NAM PHAN's reservoir. From the accidental sampling, the research in strument was a set of Questionnaire with 5 level scales; statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The research results found that The opinion of tourism to the guidelines development of new normal Eco-toursim about Presventing measure, Preventing the spread of covid-19 overall is in high lever ($\bar{x}$=4.06). When considering each aspect, the rank of the descending order of average are in terms of Prevention measures,Entrepeneur 's Preventing the spread of COVID-19 aspect ($\bar{x}$=4.08),in terms of tourism's Preventing the spread of Covid-19 aspect ($\bar{x}$ =4.06) and in terms of management aspect ($\bar{x}$=4.04).

Keywords: Econ-torism, COVID-19

บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่เกิดขึ้นในหลายพื้นที่และแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้รัฐบาลได้ดำเนินการตรวจคัดกรองเชิงรุก และเร่งรัดดำเนินการฉีดวัคซีนให้แก่ประชาชน แต่การแพร่ระบาดยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบกับการท่องเที่ยวและความเป็นอยู่ นักท่องเที่ยวลดลง เศรษฐกิจตกต่ำเนื่องจากการระบาดของโรคโควิด-19 การใช้จ่ายในการท่องเที่ยวมีจำนวนที่มากจึงทำให้นักท่องที่ยวไม่กล้าที่จะใช้จ่ายมากนัก ทำให้รัฐบาลเริ่มมีมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยวภายในประเทศ หลังเกิดการแพร่ระบาดโควิด-19

อ่างน้ำพานเป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ เป็นภูมิทัศน์สวยงาม มีปลาน้ำจืดชุกชุม บรรยากาศก็สดชื่นแจ่มใส ซึ่งมีประชาชนในพื้นที่ตำบลสร้างคอม และตำบลใกล้เคียงอาศัยหากิน มีพื้นที่ 4,300 ไร่ เป็นแหล่งน้ำจืดธรรมชาติขนาดใหญ่ของอำเภอสร้างคอม ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลสร้างคอม,ตำบลนาสะอาดและตำบลเชียงดา(กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา,2564) ของอำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี

นางสาวศิราณี สุทธิประภา ปลัด อบต. นาสะอาด เป็นตัวแทนชุมชนเผยว่า " อบต.ให้ชาวบ้านบริหารกลุ่มของตัวเองเพื่อความยั่งยืนและชาวบ้านจะได้รู้สึกเป็นเจ้าของ ระยะเริ่มแรกในปี 2557 ชาวบ้านในชุมชนร่วมตัวกันทำผลิตแพด้วยเงินส่วนตัว เริ่มจาก 6 ลำ จนปัจจุบันเพิ่มเป็น 250 ลำ เมื่อคนมาท่องเที่ยวเรื่อยๆ โพสต์รูปลงโซเชียลถือเป็นการประชาสัมพันธ์ที่ดีทำให้คนรู้จักกลายเป็นUnseenแห่งใหม่ ของจังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้ชาวบ้านนำความเจริญเข้ามาสู่ชุมชน โดยอบต.มีส่วนให้คำ ปรึกษา สนับสนุน ติดต่อกับหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชน ทำงานควบคู่กัน" เสน่ห์ของล่องแพน้ำพาน นอกจากการอนุรักษ์วิถีชีวิตแบบเดิม ๆ ของชาวบ้าน อีกทั้งยังมีอิสระนักท่องเที่ยวสามารถนำอาหารและเครื่องดื่มมารับประทานบนแพได้เอง มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อของชาวบ้านคือ ศาลปู่ปอโอ ยิ่งช่วงเทศกาลจะได้รับความนิยมมาก แต่ละแพจุคนได้ 15 ถึง 20 คน พอช่วงโควิดต้องปรับตัวเหลือแพละ 8 คน เพื่อลดความแออัด มีอ่างล้างมือทั้งก่อนขึ้น และเช็คอินเข้ามาต้องรอคิวส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวมาจากสกลนคร และพื้นที่ใกล้ ๆ และจังหวัดช้างเคียง ประเทศเพื่อนบ้านลาว (นิปปอนพีอาร์, 2563)

คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิถีชีวิตใหม่ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวอ่างน้ำพาน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี เกี่ยวกับมาตรฐานในการป้องกันและควบคุมโควิด-19 ของอ่างน้ำพานหลังเกิดการแพร่ระบาดโรคโควิด 19-เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องให้กลับมาเที่ยวล่องแพอ่างน้ำพานให้ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิถีชีวิตใหม่อ่างน้ำพาน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องในด้านมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อติดเชื้อไวรัสโคโรนา2019

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดอุดรธานี ปี 2563 จำนวน 2,200,819 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวอ่างน้ำพาน อำเภอสร้างคอมจังหวัดอุดรธานี ในวันเสาร์และวันอาทิตย์ รวมทั้งวันนักขัตฤกษ์ ระหว่างเดือน พฤศจิกายน 2564 -กุมภาพันธ์ 2565 ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงใช้วิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตาราง

กำหนดตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน0.05 (ธีรวุฒิ เอกะกุล,2550) ทำการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลของงานวิจัย โดยสร้างแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิถีชีวิตใหม่อ่างน้ำพาน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี ด้านมาตรการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ Covid-19 สำหรับผู้ประกอบการ ด้านมาตรการการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ Covid-19 สำหรับนักท่องเที่ยว และด้านบริหารจัดการท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา(Descriptive Statistics) โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แบบสอบถามซึ่งเป็นแบบมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับคือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด

สำหรับการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของข้อความในแต่ละด้านของแบบสอบถามใช้เกณฑ์การแปลความหมายตามแนวทางของประสพชัย พสุนนท์ (2553) โดยมีรายละเอียดดังนี้คือ คะแนน 4.50-5.00 คือระดับมากที่สุด, คะแนน 3.50-4.49 คือระดับมาก, คะแนน 2.50-3.49 คือระดับปานกลาง คะแนน 1.50-2.49 คือระดับน้อย, และคะแนน 1.00-1.49 คือระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิถีชีวิตใหม่ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวอ่างน้ำพาน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี มีผลการวิจัยดังนี้

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการพัฒนาการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิถีชีวิตใหม่ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวอ่างน้ำพาน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.06 เมื่อพิจารณารายด้านโดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มาตรการสำหรับผู้ประกอบการ ค่าเฉลี่ย 4.08 มาตรการสำหรับนักท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย4.05 และมาตรการการบริหารจัดการ ค่าเฉลี่ย 4.04 ซึ่งความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิถีชีวิตใหม่อ่างน้ำพาน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี ด้านมาตรฐานในการป้องกันและควบคุมโควิด-19 มีรายละเอียดดังนี้

1. ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิถีชีวิตใหม่ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวอ่างน้ำพาน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี ด้านมาตรการสำหรับผู้ประกอบการอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.08 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยในสามอันดับแรก ดังนี้ การกำหนดทางเข้า-ออก และจุดคัดกรองผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 4.32 มีมาตรการ D-M-H-T-A ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 4.291 และการทำความสะอาดแพ จุดสัมผัสร่วม พื้นที่ส่วนกลาง ค่าเฉลี่ย 4.16 รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิถีชีวิตใหม่ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวอ่างน้ำพาน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี ด้านมาตรการการป้องกันการแพร่งกระจายเชื้อ Covid-19 สำหรับผู้ประกอบการ

ข้อที่	มาตรการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อCovid-19สำหรับผู้ประกอบการ	ความคิดเห็นนักท่องเที่ยว		
		$\bar{x}$	SD	แปลผล
1	กำหนดทางเข้า-ออก และจุดคัดกรอง ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว	4.32	0.76	มาก
2	มีมาตรการ D-M-H-T-A ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว	4.29	0.73	มาก
3	ทำความสะอาดใช้น้ำยาฆ่าเชื้อทำความสะอาดแพ จุดสัมผัสร่วม พื้นที่ส่วนกลาง	4.16	0.72	มาก
4	มีมาตรการลดความแออัดของนักท่องเที่ยว/จำนวนคนในแพอ่างน้ำพาน	4.15	0.81	มาก
5	พนักงานครัวประเภทปรุงอาหาร สวมผ้ากั้นเปื้อน หมวก	4.07	0.83	มาก
6	ประชาสัมพันธ์มาตรการฯให้นักท่องเที่ยวทราบ	4.06	0.79	มาก
7	แผนการตรวจ ATK หรือสุ่มตรวจโควิด ผู้ประกอบการและพนักงานเป็นระยะ	3.83	0.79	มาก
8	การฉีดวัคซีนครบตามเกณฑ์	3.81	0.91	มาก
รวม		4.08	0.25	มาก

2. ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิถีชีวิตใหม่อ่างน้ำพาน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี ด้านมาตรการสำหรับนักท่องเที่ยว ภาพรวม 4.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยในสามอันดับแรก ดังนี้ ผ่านจุดคัดกรองและลงทะเบียนก่อนเข้าใช้บริการทุกครั้ง ค่าเฉลี่ย 4.41 นักท่องเที่ยวปฏิบัติตามมาตรการ D-M-H-T-A ค่าเฉลี่ย 4.08 และการใช้มาตรการรักษาระยะห่างทางสังคม/จำนวนคนในแพอ่งน้ำพาน ค่าเฉลี่ย 3.95 รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิถีชีวิตใหม่อ่างน้ำพาน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี ด้านมาตรการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อCovid-19 สำหรับนักท่องเที่ยว

ข้อที่	มาตรการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อCovid-19 สำหรับนักท่องเที่ยว	ความคิดเห็นนักท่องเที่ยว		
		$\bar{x}$	SD	แปลผล
1	ผ่านจุดคัดกรองและลงทะเบียนก่อนการล่องแพทุกครั้ง	4.41	0.71	มาก
2	นักท่องเที่ยวปฏิบัติตามมาตรการ D-M-H-T-A	4.08	0.70	มาก
3	การใช้มาตรการรักษาระยะห่างทางสังคม/จำนวนคนในแพอ่งน้ำพาน	3.95	0.83	มาก
4	ชำระเงินด้วยระบบ Digital หรือวิธีอื่นที่เลี่ยงการสัมผัส	3.76	0.80	มาก
ภาพรวม		4.05	0.33	มาก

3.ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิถีชีวิตใหม่อ่างน้ำพาน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี ด้านการบริหารจัดการ ภาพรวม 4.04 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยในสามอันดับแรก ดังนี้ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิถีชีวิตใหม่ด้านมาตรการการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ Covid-19 ค่าเฉลี่ย 4.32 การกำหนดและประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตามมาตรการ D-M-H-T-A ค่าเฉลี่ย 4.19 และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ค่าเฉลี่ย 4.12 รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิถีชีวิตใหม่อ่างน้ำพาน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี ด้านมาตรการบริหารจัดการ

ข้อที่	มาตรการการบริหารจัดการ	ความคิดเห็นนักท่องเที่ยว		
		$\bar{x}$	SD	แปลผล
1	การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิถีชีวิตใหม่ด้านมาตรการการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ Covid-19	4.32	0.76	มาก
2	การกำหนดและประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตามมาตรการ D-M-H-T-A	4.19	0.79	มาก
3	การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	4.12	0.74	มาก

ข้อที่	มาตรการการบริหารจัดการ	ความคิดเห็นนักท่องเที่ยว		
		$\bar{x}$	SD	แปลผล
4	การใช้มาตรการรักษาระยะห่างทางสังคม/จำนวนคนในแพอ่างน้ำพาน	4.03	0.84	มาก
5	บุคลากรมีอัธยาศัยไมตรีจิตและการเป็นเจ้าบ้านที่ดี	3.94	0.80	มาก
6	การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมสะอาด มีป้ายบอกทางชัดเจน	3.67	0.77	มาก
ภาพรวม		4.04	0.31	มาก

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่าความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิถีชีวิตใหม่ อ่างน้ำพาน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี ด้านมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 สามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิถีชีวิตใหม่ อ่างน้ำพาน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับความเห็นจากมากไปน้อยคือ ด้านมาตรการสำหรับผู้ประกอบการอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 มาตรการสำหรับนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 และมาตรการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 เมื่อพิจารณาการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิถีชีวิตใหม่ อ่างน้ำพาน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี ในแต่ละด้านดังนี้

ด้านมาตรการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ COVID-19 สำหรับผู้ประกอบการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.08 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ กำหนดทางเข้า-ออก และจุดคัดกรองผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก มีมาตรการ D-M-H-T-A ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว และการทำความสะอาดใช้น้ำยาฆ่าเชื้อทำความสะอาดแพ จุดสัมผัสร่วม พื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(2565) กล่าวว่า แนวทางการปรับตัวไปสู่ธุรกิจท่องเที่ยวยั่งยืน และสะอาดปลอดภัยซึ่งจะเป็นเทรนด์การท่องเที่ยวในยุค Next Normal นับตั้งแต่เกิดการแพร่ระบาด COVID-19 ก็ยิ่งทำให้ทุกคนใส่ใจในเรื่องสุขภาพกันมากขึ้นกว่าเดิม ฉะนั้นเพื่อสร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยวผู้ประกอบการต้องปรับปรุงมาตรฐานเพื่อให้ผ่านเกณฑ์ด้านสุขอนามัยของกระทรวงสาธารณสุขสำหรับใช้ตราสัญลักษณ์ SHA Plus+ ถือเป็นการยืนยันความพร้อมของบุคลากรที่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกัน COVID-19 แล้ว นอกเหนือจากมาตรการความปลอดภัยด้านอื่น เช่น การคัดกรองลงทะเบียนผู้รับบริการ จัดให้รักษาระยะห่าง ระบายอากาศที่ดี จัดที่ล้างมือ/เจลแอลกอฮอล์ ทำความสะอาดพื้น

เน้นทำความสะอาดจุดสัมผัสร่วมและห้องน้ำ เพิ่มรอบทำความสะอาด มีการจัดการกำจัดขยะอย่างถูกวิธี และการสื่อสารแจ้งข้อปฏิบัติ สำหรับผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการต้องสวมหน้ากากตลอดเวลา ล้างมือ รักษาระยะห่าง ลดการสัมผัส/งดใช้ของร่วมกัน จัดอาหารเฉพาะบุคคล และขอความร่วมมือให้ลงทะเบียนผ่านแพลตฟอร์มไทยชนะสำหรับการติดตามตัว เมื่อใช้บริการในสถานที่ต่าง ๆ

ด้านมาตรการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ COVID-19 สำหรับนักท่องเที่ยว ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.04 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การผ่านจุดคัดกรองและลงทะเบียนก่อนล่องแพทุกครั้ง นักท่องเที่ยวปฏิบัติตามมาตรการD-M-H-T-A และการใช้มาตรการรักษาระยะห่างทางสังคม/จำนวนคนในแพอ่างน้ำพาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ดร.ยุทธศักดิ์ สุภสร ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (กรุงเทพธุรกิจ, 2563) กล่าวว่า สถานการณ์โควิด-19 ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงของต่อการท่องเที่ยว แม้ประเทศไทยจะผ่านเหตุการณ์โรคระบาดและภัยธรรมชาติมานับครั้งไม่ถ้วน แต่ต้องยอมรับว่าครั้งนี้รุนแรงที่สุด มีการคาดการณ์ระยะเวลาที่เหลือของปีนี้ การท่องเที่ยวจะกลับมาเร็วที่สุดคือช่วงไตรมาสที่ 4 หรือต้นปีหน้า แต่จะกลับมาในรูปแบบพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ นักท่องเที่ยวจะคำนึงถึงความปลอดภัย อีกทั้งในประเทศเองยังคงมาตรการในการจำกัดการเดินทง การเคลื่อนย้ายและการรวมตัวของคนจำนวนมากและสอดคล้องแนวคิดของ Booking.com (กรุงเทพธุรกิจ,2563)กล่าวว่า แนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยวไทยหลังโควิด-19 นักท่องเที่ยวจะยังคงหาวิธีตอบสนองต่อความต้องการในการเดินทางท่องเที่ยวเท่าที่สามารถทำได้ตราบใดที่มีมาตรฐานความปลอดภัยที่ดี ซึ่งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต้องปรับตัวให้ทันกับความต้องการที่เปลี่ยนไปของนักเดินทาง

ด้านมาตรการการบริหารจัดการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.04 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิถีชีวิตใหม่ด้านมาตรการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อCovid-19, การกำหนดและประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตามมาตรการD-M-H-T-A และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวสำคัญในการสร้างคุณค่าให้กับชุมชนเชิงนิเวศอ่างน้ำพาน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี รวมถึงการนำเสนอวิถีชีวิตและภูมิปัญญาในชุมชน สัมผัสบรรยากาศชนบทที่ปราศจากมลพิษ โดยชุมชนได้จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอ่างน้ำพาน มุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และก่อให้เกิดการเชื่อมโยงธุรกิจของชุมชน เสริมสร้างฐานรากด้านเศรษฐกิจของชุมชนสู่ความมั่นคงและยั่งยืน ซึ่งเหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจกับครอบครัว เพื่อนกับคนที่รัก สามารถชมวิว อากาศบริสุทธิ์ เล่นน้ำให้สดชื่น ล่องแพกลางน้ำพาน พร้อมทั้งมีอาหารพื้นบ้าน ปิ้งย่างและเครื่องดื่มให้บริการ ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของภัทรพงษ์ เกริกสกุลและคณะ (2557) ที่กล่าวว่ากิจกรรมเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับชุมชนโดยมีการออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชุมชน เป็นการเพิ่มคุณค่าและสร้างความแตกต่างของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่แตกต่างเพื่อทำให้เกิด

การเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ จึงมีความสำคัญต่อบริบทพื้นที่เพราะการท่องเที่ยวมิได้เป็นเพียงแค่การเดินทางชมความงดงามของสถานที่เท่านั้น แต่เป็นการที่นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดจะเป็นประสบการณ์ที่อยู่ในความทรงจำของนักท่องเที่ยวและกิจกรรมดั่งกล่าวมักก่อให้เกิดการกระจายรายได้ พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างวัฒนธรรมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของบริบทชุมชนที่จะช่วยให้เกิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อชุมชน และสอดคล้องกับแนวคิดของพิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัตย์(2556) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากชุมชนเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรก เนื่องจากการพัฒนาและการบริหารท่องเที่ยวในชุมชนนั้น ไม่สามารถขาดชุมชนได้ มิฉะนั้นจะไม่สามารถเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนได้ มีหลายๆ ชุมชนที่มีการบริหารจัดการ โดยการรวมกันเป็นกลุ่มเพื่อการบริหารการท่องเที่ยวที่ชัดเจน ซึ่งเป็นตัวอย่างหนึ่งของรูปแบบการบริหาร การท่องเที่ยวในชุมชนที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ที่สำคัญชุมชนต้องสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างเต็มใจ การสนับสนุน นั้นจะเต็มใจได้ต้องมาในรูปแบบที่ชุมชนได้เข้ามีส่วนร่วม มีส่วนวางแผน ให้ความคิดหรือบริหารจัดการ การท่องเที่ยวในชุมชนของพวกเขาเอง

การบริหารจัดการท่องเที่ยวมีเครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่ การทำความเข้าใจ การให้ความรู้เกี่ยวกับคุณค่าของความหลากหลายในวัฒนธรรมในการสื่อความหมายให้ตรงกัน นอกจากจะเป็นการเสริมแรงให้กับการตระหนักรู้ในคุณค่าของชุมชนของตนแล้ว ต้องเป็นการเสริมแรงให้กับการตระหนักรู้ในคุณค่าของชุมชนของตนเองและเป็นการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของการสร้างสรรค์กิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวเองเพื่อที่จะนำประสบการณ์ที่ได้จากการเดินทางท่องเที่ยวไปใช้ในวิถีชีวิตตนเอง พร้อมทั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิถีชีวิตใหม่ของอ่างน้ำพาน ด้านมาตรการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อCovid-19 อ่างน้ำพาน อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี สร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับมาตรการเฝ้าระวังโควิด-19 แต่นักท่องเที่ยวยังมีความกังวลเรื่องความปลอดภัยในการท่องเที่ยวอยู่และให้ความสำคัญอย่างมากกับการเลือกสถานที่ท่องเที่ยวดังนั้นผู้ประกอบการจึงควรมีเครื่องการันตีให้นักท่องเที่ยวมั่นใจอย่างเช่น การปรับมาตรการความปลอดภัยแหล่งท่องเที่ยวให้โดยเข้าร่วมโครงการยกระดับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัย(Amazing Thailand Safety and Health Administration) โดยความร่วมมือของกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และภาคเอกชนเพื่อยกระดับมาตรฐานอุตสาหกรรมท่องเที่ยวควบคู่มาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัย ซึ่งต้องอาศัยภาครัฐและผู้เชี่ยวชาญเข้ามาช่วยสนับสนุน และให้ความรู้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.(2564).**อ่างน้ำพาน เทศบาลตำบลสร้างคอม.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: https://thailandtourismdirectory.go.th/th. (วันที่ค้นข้อมูล: 30 มีนาคม 2565)

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2564). **(Jan - Dec) สรุปสถานการณ์พักแรม จำนวนผู้เยี่ยมเยือน และรายได้จากผู้เยี่ยมเยือน เดือนมกราคม-ธันวาคม 2563.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: https://www. mots.go.th/more_ news_new.php?cid=594. (วันที่ค้นข้อมูล: 10 มิถุนายน 2564).

กรุงเทพธุรกิจ(2563). **Booking เผยแนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยว หลังโควิด-19.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/909641(วันที่ค้นข้อมูล: 10 มีนาคม 2565).

ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2550). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.**พิมพ์ครั้งที่ 5. อุบลราชธานี: วิทยาออฟเซทการพิมพ์

นิปปอนพีอาร์ .(2563) . **อันซีนธรรมชาติบริสุทธิ์ ล่องแพน้ำพาน นาสะอาด อ.สร้างคอม จ. อุดรธานี.**[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://www.prwowwow.com/2020/09/22/อันซีนธรรมชาติบริสุทธิ/(วันที่ค้นข้อมูล: 20 ตุลาคม 2564)

ประสพชัย พสุนนท์ .(2553). **สถิติธุรกิจ (Business Statistics).** กรุงเทพฯ: ท้อป.

พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัตย์. (2556).**การท่องเที่ยวชุมชน.** กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์.

ภัทรพงษ์ เกริกสกุลและคณะ. (2557). **การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวัดในกลุ่มจังหวัดขอนแก่นสารสินธุ์ .**วารสารปัญญาภิวัฒน์, 5(1), 31-39

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2565). **ธุรกิจท่องเที่ยวยั่งยืน+สะอาดปลอดภัย Next Normal การท่องเที่ยวในอนาคตที่ SMEs ความรู้.**[ออนไลน์].เข้าถึงได้จาก: https://www .smeone.info/posts/view/4897(วันที่ค้นข้อมูล: 30 มีนาคม 2565).

หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ.(2563). **แนวทางฟื้นฟู "การท่องเที่ยว" หลังวิกฤติโควิด-19.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: https://www.bangkokbiznews.com/social/885171(วันที่ค้นข้อมูล: 30 มีนาคม 2565)

หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ. (2563). **Booking เผยแนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยวหลังโควิด-19**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/Z909641 (วันที่ค้นข้อมูล: 10 มีนาคม 2565).

พฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปช่วงสถานการณ์ COVID-19 ในพื้นที่จังหวัด สมุทรสาคร

Consumer Behavior during COVID-19 Situation in the area SamutSakhon Province

ณัฏฐ์ธนินทร หอมเจริญ[1] และ สัญญา คำอิน[2]
Natthaninthorn Homcharoen and Sanya Kamin

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปช่วงสถานการณ์ COVID – 19 ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร (2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปช่วงสถานการณ์ COVIDข – 19 ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร โดยจำแนกตามปัจจัยประชากร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบโดยใช้ สถิติ t-test และสถิติความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) หากพบความแตกต่างระหว่างตัวแปรจะนำไปเปรียบเทียบเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของ LSD

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยประชากรในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครที่มีเพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน ทำให้พฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปช่วงสถานการณ์ COVID -19 ต่างกัน

คำสำคัญ : พฤติกรรมผู้บริโภค, โควิด-19

[1] สาขาการจัดการธุรกิจสมัยใหม่ คณะเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยียานยนต์มหาชัย
[2] สาขาการจัดการธุรกิจสมัยใหม่ คณะเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยียานยนต์มหาชัย

Abstract

This objective of this research were (1) To study consumer behavior during the COVID-19 situation: a case study in the area SamutSakhon Province (2) To study consumer behavior during the COVID-19 situation : a case study in the area SamutSakhon Province classified by demographic factors: a case study in the area SamutSakhon Province . The sample group used in this research is 400 peoples. The questionnaire was used as a tool for data collection. The statistics used in the descriptive analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation. The hypothesis was tested for comparison by using t-test and one-way ANOVA statistic. If there are differences between the variables, they are compared one by one using the LSD method.

The results of the hypothesis testing revealed that the population factors of The sample group : a case study in the area SamutSakhon Province with different gender, age status occupation and income have different consumer behavior during the COVID-19 situation: a case study in the area SamutSakhon Provinceh

Keyword: Consumer Behavior, COVID-19

บทนำ

การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2563 ส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้มีการใช้มาตรการล็อกดาวน์ เพื่อเป็นการยับยั้งและป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้คนไม่สามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติ เกิดการเปลี่ยนเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของผู้คนในหลายด้าน ปัญหาการระบาดของโรค COVID-19 ทำให้หลายประเทศต้องใช้มาตรการสกัดการแพร่ระบาด อาทิ การระงับการเดินทางระหว่างประเทศ การรักษาระยะห่างทางสังคม (Social distancing) ตลอดจนการปิดเมืองและห้ามประชาชนออกจากเคหสถาน หรือการล็อกดาวน์ (Lockdown) ส่งผลให้เศรษฐกิจหลายภาคส่วน ต้องหยุดชะงัก ไม่ว่าจะเป็นภาคการท่องเที่ยว ภาคบริการ ภาคการผลิต ต่อเนื่อง จนถึงการส่งออก การบริโภค และการลงทุน เนื่องจากผู้ประกอบการตั้งแต่รายใหญ่ไปจนถึงรายย่อยจำนวนมากต้องหยุดดำเนินการ ส่งผลให้ภาคธุรกิจในวงกว้างขาดรายได้และต้องลดรายจ่ายด้วยการลดจำนวนคนงานหรือชั่วโมง ทำงาน ลูกจ้างจำนวนมากสูญเสียรายได้และบางส่วนต้องออกจากงานส่งผลให้ฐานะทางการเงินของทั้งธุรกิจ

และประชาชนย่ำแย่ ความจำเป็นในการรักษาสภาพคล่อง เพื่อประคับประคองทั้งธุรกิจและครัวเรือน ในยามวิกฤตทำให้ภาครัฐจำเป็นต้องมีบทบาทในการประคับประคองระบบเศรษฐกิจและการเงิน ตลอดจนสภาพความเป็นอยู่ของผู้คน หลายบริษัทต้องประกาศล้มละลาย คนจำนวนมากตกงาน (ปัญจพัฒน์ ประสิทธิ์เดชสกุล, 2563)

มาตรการด้านสาธารณสุขโดยเฉพาะการล็อกดาวน์ได้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนและธุรกิจในวงกว้าง ความรุนแรงของโรค และการแพร่กระจายบีบบังคับให้ทุกคนต้องปรับตัวเพื่อหลีกเลี่ยงการมีปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้อื่น คนจำนวนไม่น้อยต้องกักตัวทำงานที่บ้าน บ้างต้องดิ้นรนหาวิธีสร้างรายได้ช่องทางอื่น บางคนต้องเปลี่ยนอาชีพต้องประหยัดอดออม และใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น นอกจากนั้น การดำเนินชีวิตในแต่ละวันยังเปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่เช้าจนถึงเข้านอน มีมาตรฐานใหม่ที่กลายเป็นความจำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น การใส่หน้ากากอนามัย การพกเจลแอลกอฮอล์เพื่อทำความสะอาดมือ ตลอดจนการหลีกเลี่ยงการสัมผัสวัตถุสาธารณะ หลายคนจำเป็นต้องหันมาเรียนรู้และพึ่งพาช่องทางออนไลน์ในการใช้ชีวิต สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นประสบการณ์ใหม่ที่ไม่เคยเกิดมาก่อน (ปัญจพัฒน์ ประสิทธิ์เดชสกุล, 2563) ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าสถานการณ์การเกิดโรค COVID-19 มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและการปรับตัวของผู้คนหรือผู้บริโภคอย่างมาก ผู้ทำวิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปช่วงสถานการณ์ COVID-19ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ” เพื่อทราบถึงพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงของผู้บริโภคในช่วงสถานการณ์ COVID-19 โดยคาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการศึกษาที่ได้ในครั้งนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลเพื่อปรับใช้ในการกำหนดกลยุทธ์หรือการวางแผนปรับปรุงพัฒนา ของภาครัฐ เอกชน ฯลฯ ให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปในช่วงสถานการณ์ COVID-19

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงในช่วงสถานการณ์ COVID – 19 ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร

2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปช่วงสถานการณ์ COVID-19 โดยจำแนกตามปัจจัยประชากร

ขอบเขตของงานวิจัย

1. ขอบเขตของประชากร

ขอบเขตในการศึกษาวิจัย “พฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปช่วงสถานการณ์ COVID-19” ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร

2. ขอบเขตของกลุ่มตัวอย่าง

ทางผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนประชากรในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครที่แน่นอน จึงใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยการเปิดตารางหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (1973) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้ที่ 0.05 มีระดับความเชื่อมั่นที่ 95% และจากการเปิดตาราง จำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 400 ตัวอย่าง

3. ขอบเขตของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปช่วงสถานการณ์ COVID-19 ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร

4. ขอบเขตด้านเนื้อหาและประเด็นในการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาแนวคิด บทความ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปช่วงสถานการณ์ COVID-19 ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยประชากร ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปช่วงสถานการณ์ COVID-19ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการดูแลสุขภาพ ด้านการบริโภคอาหาร ด้านการซื้อสินค้า ด้านการทำงานและการเรียน และด้านการวางแผนทางการเงิน

5. ขอบเขตระยะเวลาการดำเนินการศึกษาวิจัย

ระยะเวลาในการดำเนินการตั้งแต่เดือน ธันวาคม 2564 ถึง มีนาคม พ.ศ. 2565

วิธีดำเนินการวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ “พฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงในช่วงสถานการณ์ COVID-19 ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยเก็บข้อมูล ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross-sectional Study) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการสถิติ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านแบบสอบถาม (Questionnaire) ให้กับผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาคร เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วยคำถามชนิดปลายปิด (Closed-ended Questionnaire) และชุดคำถามชนิดปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) และคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบบสอบถามมีการออกแบบให้

สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ตัวแปรที่ศึกษา กรอบแนวคิดการวิจัยที่กำหนดไว้ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดชุดคำถามไว้ในแบบสอบถามดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านประชากรในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วย ด้านเพศ ด้านสถานภาพ ด้านอาชีพ และด้านรายได้ต่อเดือน มีจำนวน 5 ข้อ เป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิดมีตัวเลือกคำตอบให้ ผู้ตอบแบบสอบถามได้เลือกตอบเพียงแค่ 1 คำตอบ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปช่วงสถานการณ์ COVID – 19 ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการดูแลสุขภาพ ด้านการบริโภคอาหาร ด้านการซื้อสินค้า ด้านการทำงานและการเรียนและด้านการวางแผนทางการเงิน มีจำนวน 22 ข้อ เป็นลักษณะคำถามที่มีตัวเลือกคำตอบให้ผู้ตอบแทนสอบถามได้เลือกตอบเพียงแค่ 1 คำตอบ

ส่วนที่ 3 เป็นข้อคำถามปลายปิดที่ถามเกี่ยวกับความคิดเห็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในหลายด้านจากสถานการณ์ COVID -19 จำนวน 1 ข้อ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลด้วยการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ความถี่ (Frequency และร้อยละ (Percentage) ได้แก่ ปัจจัยประชากรที่ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

2. ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานกับตัวแปรที่มีระดับการวัดเชิงปริมาณได้แก่ พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปช่วงสถานการณ์COVID-19 ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการดูแลสุขภาพ ด้านการบริโภคอาหาร ด้านการซื้อสินค้า ด้านการทำงานและการเรียนและด้านการวางแผนทางการเงิน

สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปช่วงสถานการณ์ COVID-19 ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามเพศ โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยข้อมูลสถิติ t-test

2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปช่วงสถานการณ์ COVID-19 ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตาม อายุ สถานภาพ อาชีพ และรายได้ต่อเดือน โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยข้อมูลสถิติความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) หากพบความแตกต่างจะนำไปสู่การเปรียบเทียบเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของ LSD

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปช่วงสถานการณ์ COVID-19 ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร สรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปช่วงสถานการณ์ COVID-19 ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ด้านการซื้อสินค้า ด้านการบริโภคอาหาร ด้านการดูแลสุขภาพ ด้านการวางแผนทางการเงินและ ด้านการทำงานและการเรียน

2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปช่วงสถานการณ์ COVID-19 ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามปัจจัยประชากร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ และรายได้ต่อเดือน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

ตารางที่ 1 ตารางแสดงความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	162	40.1
หญิง	238	59.5
รวม	400	100

จากตาราง 1 พบว่า ประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 238 คน คิดเป็นร้อยละ 59.5 และเพศชาย จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ40.1

ตารางที่ 2 ตารางแสดงความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20ปี	17	4.25
20 -30	132	33.00
31-40	186	46.5
41-50	65	16.25
รวม	400	100

จากตารางที่ 2 พบว่า ประชากรที่ตอบแบบสอบถามมีอายุ 31-40 ปีมากที่สุด จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 46.50 รองลงมา ได้แก่ อายุ 20-30 ปี จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33 อายุ 41-50 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 16.25 และอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.25

ตารางที่ 3 ตารางแสดงความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
โสด	137	34.25
สมรส	225	56.25
หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	38	9.50
รวม	400	100

จากตารางที่ 3 ประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน225 คน คิดเป็นร้อยละ56.25 รองลงมาคือสถานภาพโสด จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 34.25 และ ลำดับสุดท้าย สถานภาพ หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่ จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.50

ตารางที่ 4 ตารางแสดงความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	96	24
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	240	60
สูงกว่าปริญญาตรี	64	16
รวม	400	100

จากตารางที่ 4 พบว่า ประชากรผู้ที่ตอบแบบสอบถาม มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามากที่สุด จำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 รองลงมา ได้แก่ ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 24.00 และระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00

<u>ตารางที่ 5</u> ตารางแสดงความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
พนักงานบริษัทเอกชน/นิคมอุตสาหกรรม	245	61.25
พนักงานรัฐวิสาหกิจ / รับราชการ	184	46
ธุรกิจส่วนตัว	71	17.75
รวม	400	100

จากตารางที่ 5 พบว่าประชากรผู้ที่ตอบแบบสอบถามมี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน/นิคมอุตสาหกรรมมากที่สุด จำนวน 245 คน คิดเป็นร้อยละ 61.25 รองลงมา ได้แก่ อาชีพ พนักงานรัฐวิสาหกิจ / รับราชการ จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 46 อาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ17.75

<u>ตารางที่ 6</u> ตารางแสดงความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านรายได้

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท	67	16.75
15,001-30,000 บาท	243	60.75
30,001-45,000 บาท	90	22.5
รวม	400	100

จากตารางที่ 6 พบว่า ประชากรผู้ที่ตอบแบบสอบถามมีระดับรายได้ 15,001-30,000 บาท มากที่สุด จำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 60.75 รองลงมา ได้แก่ ระดับรายได้ 30,001-45,000 บาท จำนวน90 คน คิดเป็นร้อยละ 22.50 และรายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท จำนวน 67 คนคิดเป็นร้อยละ 16.75

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงในช่วงสถานการณ์ COVID-19 ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมอยู่ในระดับดีมากอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านการดูแลสุขภาพ อยู่ในระดับดีมาก มีการออกกำลังกายในที่พักอาศัยเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้ตนเอง มีความสนใจกับสุขภาพของตนเองแม้อยู่ในบ้านมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย

ของ ปรมา ทิพย์ธนทรัพย์,ณัฐพล อัสสระรัตน์ และพลวัฒน์ ชูเจริญ(2563) พบว่า การอยู่รวมกันในพื้นที่สาธารณะที่มีความเบียดเสียด ต้องมีการเว้นระยะห่างในพื้นที่สาธารณะมากขึ้น จึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงที่มีแนวโน้มเกิดพฤติกรรมการออกกำลังกายในที่พักอาศัยและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญจพัฒน์ ประสิทธิ์เดชสกุล (2563) พบว่า ผู้คนเห็นคุณค่าต่อสุขภาพ (Value for Wellness) ทั้งสุขภาพทางกาย การงาน และการเงิน ความตระหนักถึงความไม่แน่นอนที่เพิ่มขึ้นจะทำให้ผู้คนหันมาใช้มาตรการป้องกันและดูแลตัวเองมากขึ้น เช่น การออกกำลังกายเพื่อรักษาสุขภาพให้แข็งแรง

1.2 ด้านการบริโภคอาหาร อยู่ในระดับมาก พฤติกรรมผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครส่วนใหญ่มีความตระหนักถึงความปลอดภัยในด้านอาหาร ต้องการทราบแหล่งที่มาของผลิตภัณฑ์นั้นๆ ว่ามีความปลอดภัยจากเชื้อไวรัส ได้มาสนใจบริโภคอาหารและเครื่องดื่มที่เสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับร่างกาย ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการทำอาหารรับประทานที่บ้านมากกว่านั่งรับประทานที่ร้านอาหาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรมา ทิพย์ธนทรัพย์,ณัฐพล อัสสะรัตน์ และ พลวัฒน์ ชูเจริญ (2563) พบว่า มีความเปลี่ยนแปลงใหม่เกิดขึ้นในพฤติกรรมระดับมากอยู่ 2 ส่วน คือ การทานอาหารที่บ้านและให้ความสนใจในการบริโภคสินค้าที่ผลิตในพื้นที่หรือในประเทศ

1.3 ด้านการซื้อสินค้า อยู่ในระดับมาก พฤติกรรมผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครส่วนใหญ่มีการซื้อสินค้าและชำระเงินออนไลน์เนื่องจากมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศพล ต้องหุ้ย, ธนพล กองพาลี และอาณิยา ฉิมน้อย (2563) พบว่า การแพร่ระบาดของโควิด – 19 ทำให้ผู้บริโภคปรับตัวสู่โลกดิจิทัลมากขึ้น เช่น การซื้อสินค้าและชำระเงินออนไลน์ ซึ่งเป็นผลมาจากมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคมและสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาภาภัทร บุญรอด (2563) พบว่าคนไทยหลีกเลี่ยงการไปซื้อของจากร้าน Offline ไปซื้อของ Online แทน มีการหลีกเลี่ยงสถานที่แออัดทำให้พฤติกรรมในการซื้อสินค้าเปลี่ยนไป มีการซื้อสินค้าที่ร้านค้าลดลง จากสถานการณ์ COVID-19 ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านช่อทางต่างๆ สะท้อนพฤติกรรมและความคิดของผู้บริโภคในด้านการซื้อสินค้าและความปลอดภัยมากขึ้นทำให้ช่องทางการซื้อขายสินค้าออนไลน์เติบโตมากขึ้น

1.4 ด้านการทำงานและการเรียน อยู่ในระดับปานกลาง พฤติกรรมผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครส่วนใหญ่มีมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคมทำให้การทำงานหรือการเรียนเปลี่ยนมาอยู่ในรูปแบบออนไลน์ การทำงานจะเป็นแบบ Work From Home ซึ่งมีการประชุมผ่านระบบออนไลน์มากขึ้น ระบบของโรงเรียนทั่วโลกจะหันมาใช้ระบบ E-learning มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรมา ทิพย์ธนทรัพย์,ณัฐพล อัสสะรัตน์ และพลวัฒน์ ชูเจริญ (2563) พบว่า ความปกติใหม่ หรือ New Normal ที่เกิดขึ้นเป็นการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก คือพฤติกรรม VDO Conference ที่มากขึ้น ส่วนพฤติกรรมที่มีแนวโน้มลดลง คือการไปทำงานที่ Co-working Space ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญจพัฒน์ ประสิทธิ์แดชกลุ (2563) พบว่า คนจำนวนมากต้องเปลี่ยนการใช้

ชีวิตประจำวันตั้งแต่ตื่นนอนจนถึงเข้านอนมาอยู่ในโลกออนไลน์ผ่านการใช้แพลตฟอร์มต่างๆ เช่น การทำงาน การประชุม และการเรียนการสอน เป็นต้น มีการสร้างความมั่นคงทางการงานด้วยการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในโลกยุคใหม่และการสื่อสารทางไกลผ่าน VDO Conference ที่เป็นความแปลกใหม่ในช่วง LOCK DOWN สำหรับคนจำนวนไม่น้อยที่ต้องใช้วิธีการทำงานแบบ Work From Home ประกอบกับกระแสสังคมออนไลน์ที่คนนิยมนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบ VDO มากขึ้น จึงคาดว่าเทคโนโลยี VDO Conference จะกลายเป็น New Normal ของการประชุมสัมมนา และการศึกษา เนื่องจากเทคโนโลยีมีการพัฒนาเพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อและสามารถรองรับรูปแบบการประชุมที่มีผู้เข้าร่วมในจำนวนมาก

1.5 ด้านการวางแผนทางการเงิน อยู่ในระดับมาก พฤติกรรมผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครส่วนใหญ่มีการจัดลำดับความสำคัญของการใช้จ่าย ตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น วางแผนทางการมากขึ้น เพราะมีความกังวลต่อสถานการณ์เศรษฐกิจที่ไม่แน่นอน จึงพยายามใช้จ่ายเฉพาะรายการที่จำเป็นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิตาพร รุ่งสถาพร (2563) ผู้บริโภคมีการเปรียบเทียบสินค้ากับร้านต่างๆ โดยตรวจสอบข้อมูลราคาสินค้าจากอินเตอร์เน็ต ในช่วงภาวะวิกฤตโควิด -19 ทำให้ผู้บริโภคมีแนวโน้มที่จะจัดลำดับความสำคัญของการใช้จ่ายมากขึ้น ในขณะเดียวกันมีความกังวลในเรื่องความปลอดภัยและสถานภาพทางการเงินเนื่องจากสถานการณ์วิกฤติทำให้มีการระมัดระวังการใช้จ่ายมากกว่าก่อนที่จะเกิดภาวะวิกฤตโควิด -19 และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาภาภัทร บุญรอด (2563) พบว่า คนไทยกังวลต่อสถานการณ์เศรษฐกิจ เริ่มมีการวางแผนทางการเงินที่รัดกุมมากขึ้นลดการใช้จ่าย ลดการซื้อสินค้าฟุ่มเฟือย ลดการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

2. ผลการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปในช่วงสถานการณ์ COVID-19 ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามปัจจัยประชากร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ซึ่งจะอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 พฤติกรรมผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ที่มีเพศต่างกัน ทำให้พฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปในช่วงสถานการณ์ COVID-19 โดยรวมต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐาน ผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาครระหว่างเพศชาย และเพศหญิง แตกต่างกัน เพราะผู้บริโภคที่เป็นหญิงมีความสนใจกิจกรรมในการดูแลสุขภาพ เช่นการเว้นระยะห่างในพื้นที่สาธารณะ การระมัดระวังในการอยู่พื้นที่สาธารณะ สนใจสินค้าและอาหารเพื่อสุขภาพ รวมถึงการออกกำลังกายมากขึ้นกว่าเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรมา ทิพย์ธนทรัพย์, ณัฐพล อัสสะรัตน์ และพลวัฒน์ ชูเจริญ (2563)พบกว่า ผู้หญิงมีแนวโน้มที่จะสนใจดูแลสุขภาพร่างกายและจิตใจ มีความสนใจและใส่ใจในเรื่องสุขภาพทำอาหารรับประทานในครอบครัวแทนการซื้ออาหารสำเร็จรูปจากร้านอาหาร และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของทิตาพร รุ่งสถาพร (2563) พบว่า เพศที่มีความแตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าบนช่องทางออนไลน์ในภาวะวิกฤตโควิด -19 ไม่แตกต่างกัน

2.2 พฤติกรรมผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ที่มีอายุต่างกัน มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในช่วงสถานการณ์ COVID-19 โดยภาพรวม ต่างกัน ซึ่งพิจารณาพบว่า อายุแต่ละช่วงมีการเข้าถึงเทคโนโลยีหรือ Life Style ที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าพฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปในช่วงสถานการณ์ COVID-19 ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครที่มีอายุ ต่ำกว่า 20 ปี, 20-30ปี , 31-40 ปี และ41-50 ปี แตกต่างกัน เพราะ ช่วงอายุที่ แตกต่างกันมีผลทำให้มีการใช้ชีวิตที่มีความแตกต่างกันมีพฤติกรรมที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ ฑิตาพร รุ่งสถาพร (2563) พบว่าอายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าบนช่องทางออนไลน์ในภาวะวิกฤตโควิด -19 ที่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรมา ทิพย์ธนทรัพย์, ณัฐพล อัสสะรัตน์ และพลวัฒน์ ชูเจริญ (2563) พบว่า ผู้บริโภคบางช่วงวัยมีพฤติกรรมที่แตกต่าง ผู้ที่มีอายุน้อยจะมีพฤติกรรมที่ไม่ชอบการเรียนและการทำงานบนโลกออนไลน์ หรือ Work From Home แต่ผู้ที่มีอายุ35 ปีขึ้นไป มีความพฤติกรรมดูแลสุขภาพวิถีใหม่ ใช้เทคโนโลยีได้มากขึ้นนิยมการทำงาน Work From Home เว้นระยะห่างในการเข้าสังคมมากขึ้น

2.3 พฤติกรรมผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ที่มีสถานภาพต่างกัน มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในช่วงสถานการณ์ COVID-19 โดยภาพรวมต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐาน ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการมีสถานภาพต่างกัน รูปแบบการใช้ชีวิตต่างกัน เช่น ผู้บริโภคที่มีสถานภาพสมรสมีบุตร อาจมีความหลากหลายในการดำเนินชีวิตมากกว่าสถานภาพโสด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรมา ทิพย์ธนทรัพย์,ณัฐพล อัสสะรัตน์ และ พลวัฒน์ ชูเจริญ (2563) พบว่า ผู้สมรสแต่ยังไม่มีบุตรมีแนวโน้มดูแลสุขภาพวิถีใหม่ ใช้เทคโนโลยีและเข้าถึงจิตใจมากกว่าซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าผู้ที่มีบุตรอายุไม่เกิน 6 ปี มีแนวโน้มใช้ออนไลน์ดำเนินชีวิตหลากมิติมากกกว่าและทำอาหารทานเองที่บ้าน แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฑิตาพร รุ่งสถาพร (2563) พบว่าสถานภาพที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าบนช่องทางออนไลน์ในภาวะวิกฤตโควิด –19 ไม่แตกต่างกัน

2.4 พฤติกรรมผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ที่มีอาชีพต่างกัน มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในช่วงสถานการณ์ COVID-19 โดยภาพรวมต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐาน ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ผู้บริโภคที่อยู่ในสังคมการทำงานที่แตกต่างกันหรือมีอาชีพที่แตกต่างกัน อาจมีลักษณะของความสนใจ ความต้องการ ค่านิยมและ แรงจูงใจในการทำพฤติกรรมต่างๆ ที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ณัธภัชร เฉลิมแดน (2563) พบว่าผู้ที่สั่งอาหารใช้บริการด้านแอปพลิเคชั่นส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 45.081 และขัดแย้งกับงานวิจัยของ ฑิตาพร รุ่งสถานพร (2563) พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าบนช่องทางออนไลน์ในภาวะวิกฤตโควิด – 19 ไม่แตกต่างกัน

2.5 พฤติกรรมผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ที่มีรายได้ต่างกัน มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในช่วงสถานการณ์ COVID-19 โดยภาพรวมต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐาน ผู้วิจัยมี

ความคิดเห็นว่ารายได้เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการใช้ชีวิตของแต่ละคนไม่เหมือนกัน เพราะ จากเหตุการณ์วิกฤต Covid-19 ที่ให้หลายๆ คนไม่สามารถไปทำงาน และถูกจำกัดในการออกจากบ้านมีผลทำให้ทุกๆ คนต้องมาประหยัดค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นมีการวางแผนทางการเงิน เพื่อใช้ในยามที่จำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปรมา ทิพย์ธนทรัพย์,ณัฐพล อัสสะรัตน์ และ พลวัฒน์ ชูเจริญ (2563) พบว่า กลุ่มที่มีรายได้ 150,001 บาทขึ้นไปมีแนวโน้มดูแลสุขภาพใช้ชีวิตแบบ New Normalใช้เทคโนโลยี มีความสุขกับการทำงานแบบ Work from home มากกว่ากลุ่มคนที่มีรายได้ครอบครัว 15,001-30,000 บาท กลุ่มนี้มีการวางแผนทางการเงิน หารายได้เพิ่ม พัฒนาตัวเอง ทำอาหารทานเองที่บ้าน มีการทำงานและเรียนในสถานที่จริง ยิ่งมีรายได้สูงมีชีวิตในบ้านและดูแลสุขภาพที่ดี ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ ฑิตาพร รุ่งสถาพร (2563) พบว่า รายได้ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าบนช่องทางออนไลน์ในภาวะวิกฤตโควิด-19 ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1. พฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปช่วงสถานการณ์ COVID – 19 ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการดูแลสุขภาพ เนื่องจากอยู่ในสถานการณ์ COVID -19 ผู้บริโภคยังคงดูแลตัวเองรักษาสุขภาพและรักษาระยะห่างสังคมต่อไปเพื่อป้องกันไม่ให้จำนวนผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้น ต้องมีการรักษามาตรฐานการดูแลสุขภาพต่อไปตามที่ประชากรที่มี เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน

2. พฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปช่วงสถานการณ์ COVID – 19 ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการบริโภคอาหาร ร้านอาหารหรือร้านที่จำหน่ายเกี่ยวกับอาหารและวัตถุดิบอาหารควรตระหนักให้ความสำคัญกับสุขลักษณะและความปลอดภัยของอาหาร เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคให้เหมาะสมกับตามประชากรที่มี เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน

3. พฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปช่วงสถานการณ์ COVID – 19 ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการซื้อสินค้า ร้านค้าควรปรับเปลี่ยนจากการขายหน้าร้านมาขายผ่านช่องทางออนไลน์ เพราะความนิยมในการซื้อสินค้าออนไลน์เพิ่มขึ้นของผู้บริโภค ร้านค้าอาจกำหนดกลยุทธ์ในการขายออนไลน์ ให้เหมาะสมกับตามประชากรที่มี เพศ อายุ สถานภาพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน

4. พฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปช่วงสถานการณ์ COVID – 19 ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครด้านการทำงาน บริษัทควรสร้างระบบการทำงานในรูปแบบออนไลน์ สัปดาห์ละ 1-2 วัน หรือดูตามลักษณะงานเป็นการลดต้นทุนให้กับบริษัท ให้เหมาะสมกับตามที่ประชากรที่มี เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพและรายได้ต่อเดือนที่ต่างกัน

5. พฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปช่วงสถานการณ์ COVID – 19 ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการวางแผนทางการเงิน ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีการจัดลำดับความสำคัญของการใช้จ่าย ตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นร้านค้าควรจัดโปรโมชั่นหรือส่งเสริมการขายรายการสินค้า ให้เหมาะสมกับตามประชากรที่มี เพศ อายุ อาชีพและรายได้ต่อเดือนที่ต่างกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้การศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เกิดประโยชน์สูงสุดมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคในด้านอื่นๆที่เปลี่ยนแปลงไปในช่วงสถานการณ์ COVID-19 เพื่อขยายผลการศึกษาและเป็นข้อเสนอแนะกับองค์กรหรือหน่วยงานอื่นๆ

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปก่อนและหลัง COVID-19 ในเชิงลึกเป็นรายด้านและทำการวิเคราะห์ผลเพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงของผู้บริโภค

3. การศึกษาครั้งนี้เพียงประชากรในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครเท่านั้น ควรขยายเขตการศึกษาให้กว้างออกไป เพื่อนำผลมาเปรียบเทียบ ซึ่งผลอาจมีความแตกต่างกันมากน้อย สามารถปรับใช้ให้เข้ากับองค์กรหรือ หน่วยงานได้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ทิตาพร รุ่งสถาพร. (2563). **พฤติกรรมผู้บริโภคต่อการซื้อสินค้าบนช่องทางออนไลน์ในภาวะวิกฤตโควิด-19 ในเขต กรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และพิษณุโลก.** การค้นคว้าอิสระปริญญานิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา การสื่อสารการตลาดดิจิทัล มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ณัธภัชร เฉลิมแดน. (2563). **พฤติกรรมผู้บริโภคในการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชันช่วงเกิดโรคติด เชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ในเขตกรุงเทพมหานคร.** วารสารบริหารธุรกิจอุตสาหกรรม, 2(1)

ทศพล ต้องหุ้ย, ธนพล กองพาลี และอณิยา ฉิมน้อย. (2563). **มุ่งสู่เศรษฐกิจไร้เงินสด: พฤติกรรมผู้บริโภคและ โอกาสของธุรกิจไทยช่วงโควิด 19.**

ปัญจพัฒน์ ประสิทธิ์เดชสกุล. (2563) **พลิกโฉมธุรกิจหลังวิกฤตโควิด-19**.

ปรมา ทิพย์ธนทรัพย์, ณัฐพล อัสสะรัตน์ และพลวัฒน์ ชูเจริญ. (2563). **เมื่อ COVID-19 สิ้นสุดลง พฤติกรรมของผู้บริโภคจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร?**.

อาภาภัทร บุญรอด. (2563). **เครือ WPP เผย 10 พฤติกรรมคนไทยช่วง "COVID-19" ที่กำลังจะกลายเป็น "New Normal".**

อวาทิพย์ แว. (2563). **COVID-19 กับการเรียนรู้สู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพในวันนี้.** วารสาร สมาคมวิชาชีพ สุขศึกษา,35(1)

ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเกมออนไลน์ของกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในกรุงเทพมหานคร

Marketing Factors that Affect the Decision to Purchase Game Online of the Generation Z in Bangkok

พนิดา ตันศิริ[1]
Panida Tansiri

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเกมออนไลน์ของกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ กลุ่มเจเนอเรชัน Z ที่ซื้อหรือเล่นเกมออนไลน์ในกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-Probability) ใช้การเลือกตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบสะดวก กลุ่มเจเนอเรชัน Z หรือ Gen จำนวน 274 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามออนไลน์ในการเก็บข้อมูล ที่มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบัค เท่ากับ 0.874 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ สถิติเชิงพรรณนา ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการการวิเคราะห์การถดถอยพหุ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 50.7 มีอายุระหว่าง 19-21 ปี ร้อยละ 58.0 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 67.5 มีรายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท ร้อยละ 61.3 และเป็นนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 74.5 ประเภทเกมที่เล่นเป็นเกมแอคชั่นแบบ FPS ร้อยละ 21.9 ใช้เวลาในการเล่นเกม 2-3 ชั่วโมงต่อวัน ร้อยละ 35.0 และมีค่าใช้จ่ายเล่นเกมน้อยกว่า 100 บาทต่อสัปดาห์ ร้อยละ 52.9 ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเกมออนไลน์ของกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการจัดจำหน่าย ด้านราคา และด้านการให้บริการแบบเจาะจง โดยปัจจัยทั้ง 4 ด้านร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 66.6 สามารถสร้างเป็นสมการในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานด้วยวิธี Enter ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ ได้แก่ $\hat{y} = .530 + .2(X_1) + .129(X_2) + .186(X_3) + .169(X_6)$; $R^2 = 0.666$

สมการรูปแบบคะแนนมาตรฐาน ได้แก่ $\hat{Z} = .181(Z_1) + .151(Z_2) + .196(Z_3) + .196(Z_6)$

คำสำคัญ : ปัจจัยทางการตลาด, การตัดสินใจซื้อ, เจเนอเรชัน Z

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ E-mail: panida.t@bu.ac.th

ABSTRACT

The objective of this study was to study the marketing factors that affect the decision to purchase game online of generation Z in Bangkok by studying Non-Probability use sample selection with Convenience sampling. The sample of Generation Z or Gen z consisted of 274 samples. The instrument was a questionnaire using convenience sampling on online that have Cronbach's alpha coefficient the over all confidence value is 0.874. The statistics used in this analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The results of the research showed that most of the samples were male 50.7 percent, aged 19-21 years 58.0 percent, bachelor degree education 67.5 percent, earning less than or equal to 15,000 baht 61.3 percent, and were students 74.5 percent. The 21.9 percent played FPS action game, 35.0 percent of respondents played game 2-3 hours per day, and 52.9 percent payed per week less than 100 baht. The Marketing Factors that influence buying decision game online of Generation Z in Bangkok, included product, distribution channel, price, and specific of service quality. All 4 factors together could predict the purchasing game online at a rate of 66.6 percent. The Predictive Equation could be constructed in Unstandardized score, and Standardized score by Enter technique as follows:

The Predictive Equation in Unstandardized score: $\hat{y}$ = .530 + .2(X_1) + .129(X_2) + .186(X_3) + .169(X_6); R^2 = 0.666

The Predictive Equation in Standardized score : $\hat{z}$ =.181(Z_1) + .151(Z_2) + .196(Z_3) + .196(Z_6)

Keywords : Marketing factors, Buying Decision, Generation Z

บทนำ

อุตสาหกรรมเกม เป็นประเภทหนึ่งของอุตสาหกรรมดิจิทัลคอนเทนต์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต เผยแพร่ จัดจำหน่าย และให้บริการสื่อสารสนเทศผ่านอุตสาหกรรมบันเทิงในรูปแบบดิจิทัล จากการเปิดเผยผลสำรวจมูลค่าอุตสาหกรรมดิจิทัลคอนเทนต์ของไทย โดยสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล ร่วมกับสมาคมดิจิทัลคอนเทนต์ไทย (DCAT) สมาคมผู้ประกอบการแอนิเมชันและคอมพิวเตอร์กราฟฟิกส์ไทย (TACGA) สมาคมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์เกมไทย (TGA) สมาคมธุรกิจบางกอกเอซีเอ็มซิก

กราฟ (Bangkok ACM SIGGRAPH) และ บริษัท แอทไวส คอนซัลติ้ง จำกัด พบว่า อุตสาหกรรมเกมมีอัตราการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ในปี 2561 เติบโตร้อยละ 13.78 ปี 2562 ขยายตัวร้อยละ 15.9 ปี 2563 ขยายตัว ร้อยละ 34.89 โดยมูลค่าอยู่ที่ 34,316 ล้านบาท โดยกระแสนิยมเกมของไทย เริ่มจากสมาร์ทโฟน และกระจายไปแพลตฟอร์มอื่น เช่น เกมคอนโซล เกมอาเขต (เกมตู้) การขยายตัวของอุตสาหกรรมเกมส่วนหนึ่งเป็นผลจากช่วงสถานการณ์โควิด-19 ที่ส่งผลกระทบเชิงลบกับเศรษฐกิจทั่วโลก แต่อุตสาหกรรมเกมสามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว ด้วยรูปแบบธุรกิจที่มุ่งเน้นไปที่การซื้อขายบนโลกดิจิทัล รวมทั้งจากการที่ภาครัฐกำหนดมาตรการปิดเมืองหรือล็อคดาวน์ ตลอดจนการเว้นระยะห่างทางสังคม ทำให้การใช้งานออนไลน์มีมากขึ้นส่งผลให้กิจกรรมออนไลน์อย่างเกมออนไลน์มีมากขึ้น จากรายงาน Digital 2022: Thailand (We Are Social, 2022) แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีผู้ใช้สื่อสังคม (Social Media) ร้อยละ 81.2 ใช้เวลาเฉลี่ยวันละ 2 ชั่วโมง 59 นาที ผู้ใช้สื่อสังคมส่วนใหญ่มีอายุ 16 ถึง 24 ปี และมีการใช้เงินในเกมออนไลน์กว่า 16,694 ล้านบาท ให้ความสำคัญกับสิทธิส่วนบุคคลและความปลอดภัยในการใช้งานออนไลน์ ร้อยละ 60.9 รวมทั้งสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (2564) แสดงผลสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยปี 2564 พบว่า กลุ่มที่ใช้อินเทอร์เน็ตนานที่สุด คือกลุ่มเจเนอเรชัน Z ใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยวันละ 12 ชั่วโมง 5 นาที โดยเป็นการเรียนออนไลน์ 5 ชั่วโมง 23 นาที รองลงมาคือดูรายการโทรทัศน์/ดูคลิป/ดูหนัง/ฟังเพลงออนไลน์ และสื่อสารออนไลน์ ซึ่งกลุ่มเจเนอเรชัน Z จัดเป็นกลุ่มลูกค้าเป้าหมายสำหรับการซื้อเกมออนไลน์

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเกมออนไลน์ของกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ทราบถึงลักษณะและความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อภาคธุรกิจในการวางแผนพัฒนากลยุทธ์การตลาดเกมออนไลน์ให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเกมออนไลน์ของกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในกรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเกมออนไลน์ของกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในกรุงเทพมหานคร

2) สามารถนำผลวิจัยไปใช้ในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเกมออนไลน์และกลุ่มเจเนอเรชัน Z เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนและใช้เครื่องมือทางการตลาดในการต่อยอดและสร้างโอกาสทางธุรกิจได้มากขึ้น

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยทางการตลาดอย่างน้อย 1 ปัจจัย ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเกมออนไลน์ของกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในกรุงเทพมหานคร

ทบทวนวรรณกรรม

เจเนอเรชั่น Z (Generation Z)

คนกลุ่มเจเนอเรชั่น Z คือ คนที่เกิดช่วงปี พ.ศ. 2540 – 2555 เป็นกลุ่มคนที่ให้ความสำคัญในเรื่องความปรองดองกับผู้อื่นและให้คุณค่าตัวเอง และยังให้ความสำคัญกับสมาชิกครอบครัวที่ใกล้ชิดและเพื่อนสนิท จากงานวิจัย “Now you Z me: Debunking myths about ASEAN’s Generation Z” ของ โฮดู อาเซียน (Hakuhodo Institute of Life and Living ASEAN: HILL ASEAN, 2021) มุ่งเน้นพฤติกรรมกลุ่มผู้บริโภครุ่นใหม่ในอาเซียนที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนโลกปัจจุบัน พบว่า ในปี 2564 กลุ่มเจเนอเรชัน Z เป็นประชากรที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่คิดเป็นร้อยละ 24 เมื่อเทียบกับคนกลุ่มอื่นในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งนับเป็นกลุ่มคนที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม หรือที่เรียกว่ากลุ่มซินเนอร์ไจเซอร์ (SynergiZers) โดยกลุ่มเจเนอเรชัน Z จะเป็นกลุ่มที่ให้ความสำคัญเรื่องความเท่าเทียมทางสังคม มีความคิดอ่านที่ครบคลุม ตระหนักรู้และเข้าใจในหลากหลายด้าน ต้องการที่จะทำให้ทุกคนรู้สึกว่ามีคุณค่า มีสิทธิเสรีภาพที่เสมอภาค ไม่ว่าจะเป็นอายุ เชื้อชาติ ศาสนา และไม่จำกัดเพศสภาพทางสังคม ซึ่งจากหลายงานวิจัยแสดงให้เห็นว่ากลุ่มเจเนอเรชัน Z เป็นกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับการให้คุณค่าตัวเอง แต่พร้อมให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมทั้งในครอบครัวและสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับเกมออนไลน์

สิริวรรณ ปัญญากาศ (2551) ได้แบ่งประเภทเกมตามประเภทซอฟต์แวร์เป็น 10 ประเภท ได้แก่ 1) เกมแอคชั่น (Action Game) 2) เกมแนวภาษา หรือ สวมบทบาทตัวละคร (Role-Playing Game) 3) เกมการยิง (Shooting Game) 4) เกมผจญภัย (Adventure Game) 5) เกมต่อสู้ (Fighting Game) 6) เกมเสมือนจริง (Simulator Game) 7) เกมกลยุทธ์การวางแผนรบ (Real Time Strategic Game) 8) เกมกีฬา (Sport Game) 9) เกมแข่งความเร็ว (Racing Game) 10) เกมเข้าจังหวะ (Rhythm Action Game) และนิดานุช หาญอาษา (2560) กล่าวว่า เกมออนไลน์

หมายถึง เกมคอมพิวเตอร์รูปแบบหนึ่งที่ต้องอาศัยอินเทอร์เน็ตในการเข้าถึงเกม หากขาดการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตจะไม่สามารถเล่นเกมได้

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยทางการตลาด

ส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ร่วมกับความสามารถพิเศษของเทคโนโลยี ที่เพิ่มด้านการให้บริการแบบเจาะจง และการรักษาความเป็นส่วนตัว ทำให้เกิดองค์ประกอบการตลาดแบบใหม่ (6P) Goi, C. L. (2009) และ Kotler, P., Keller, K. L., Ancarani, F., & Costabile, M. (2014) ให้ความหมายของผลิตภัณฑ์ (Product) แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ สินค้าดิจิทัล (Digital Product) เช่น ซอฟต์แวร์ เพลง และสินค้าที่ไม่ใช่ดิจิทัล (Physical Product) เช่น เสื้อผ้า เครื่องประดับ ในการเลือกซื้อสินค้าทางออนไลน์ ลูกค้าจะเลือกจากรูปสินค้าและคำบรรยาย ผู้ขายจึงควรให้ข้อมูลรายละเอียดสินค้าที่ชัดเจนและเป็นจริง เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจซื้อสินค้า กรณีเป็นสินค้าบริการต้องแสดงให้เห็นถึงส่วนสำคัญของการบริการที่มีระดับ มีคุณภาพ การเขียนข้อความบรรยายต้องกระชับได้ใจความและน่าสนใจ ด้านราคา (Price) ต้องกำหนดราคาให้เหมาะสมตามสถานการณ์ จากการศึกษาพบว่า ราคาการซื้อสินค้าบนแพลตฟอร์มออนไลน์เป็นตัวกำหนดโอกาสและส่งผลต่อการซื้อสินค้าออนไลน์ (สรวิศ วิทูกิจ, 2559) และราคาแพคเกจเติมเงินที่เหมาะสมกับคุณภาพของเกมที่มีผลต่อพฤติกรรมราคาการเลือกซื้อแพคเกจเติมเงินเกมออนไลน์ (วิชชา อุ่มบางตลาด, 2560) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) เป็นการให้ลูกค้าหรือผู้สนใจเข้าชมและเลือกใช้บริการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์ โดยสามารถเพิ่มความรวดเร็วในการค้นหาข้อมูลผ่าน Search Engine ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นหลักการสำคัญที่จะเพิ่มความความสนใจของลูกค้า ให้เกิดการติดตามอย่างต่อเนื่องและสั่งซื้ออย่างสม่ำเสมอ จึงควรมีการเปลี่ยนแปลงเป็นประจำ และควรมีการให้ส่วนลดตามปริมาณการสั่งซื้อหรือให้สิทธิแก่สมาชิก สำหรับด้านการให้บริการแบบเจาะจง (Personalization) เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเว็บไซต์ผู้ให้บริการกับลูกค้าที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกในการให้การปฏิบัติที่ดี และด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว (Privacy) ให้กับลูกค้า การรักษาความเป็นส่วนตัวเป็นสิ่งที่ธุรกิจต้องยึดมั่นเป็นจรรยาบรรณต่อลูกค้า มีการปฏิบัติตามประกาศนโยบายรักษาความเป็นส่วนตัวที่ให้ไว้กับลูกค้าที่จะเป็นผู้เข้าถึงและสามารถแก้ไขได้เพียงผู้เดียวตลอดจนสามารถตรวจสอบข้อมูลส่วนตัวของลูกค้าจากสถาบัน หน่วยงานที่ไว้วางใจและเชื่อถือได้ (Anitsal, I., Girard, T., & Anitsal, M. M., 2012) โดยปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด และอิทธิพลทางสังคม มีผลต่อความตั้งใจซื้อเกมดิจิทัล (ณัฐสรณ์ ตรังคธาร, 2564; ฆนัสวัน ทามณี, 2564)

แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจ

การตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึง กระบวนการในการเลือกกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากทางเลือกต่าง ๆ ที่ผู้บริโภคได้ตัดสินใจเลือกสินค้าหรือบริการตามข้อมูลและข้อจำกัดของสถานการณ์

การตัดสินใจจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญและอยู่ภายในจิตใจของผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องกับ 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การรับรู้ถึงความต้องการ การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจเลือกทางเลือก และการประเมินผลหลังการซื้อ พฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึงกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งจะเป็นการปฏิบัติของแต่ละบุคคลที่จะเกี่ยวข้องโดยตรงกับการซื้อและการใช้สินค้า และ/หรือบริการต่าง ๆ วิธีการศึกษาในเชิงพฤติกรรมศาสตร์ เป็นวิธีที่ช่วยให้เรียนรู้เรื่องราวของพฤติกรรมผู้บริโภคในส่วนของอิทธิพลทางสังคมได้ ปัจจัยภายในที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการซื้อจะเกิดขึ้นภายในตัวบุคคลแต่ละคน ซึ่งได้รับอิทธิพลจากตัวกระตุ้นแล้วทำให้ตัวผู้บริโภคแสดงพฤติกรรม เช่น การซื้อหรือไม่ซื้อสินค้า (Kotler, P., Keller, K. L., Ancarani, F., & Costabile, M., 2014:Stankevich, A., 2017)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริโภคที่เคยเล่นเกมออนไลน์

2. การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้บริโภคที่เคยซื้อหรือเล่นเกมออนไลน์ และเป็นกลุ่มเจเนอเรชัน Z (คนที่เกิดในช่วง พ.ศ. 2540-2555) ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร กำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 แบบไม่ทราบประชากรของ W.G.Cochran (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563) จำนวน 274 ตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มแบบสะดวก (Convenience Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบบสอบถามออนไลน์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยทางการตลาด การตัดสินใจซื้อ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการและแบบสอบถามระดับความคิดเห็น ประกอบด้วย คำตอบย่อยแบบมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ประยุกต์ตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert Scale) แบ่งระดับ

ความสำคัญออกเป็น 5 ระดับ คือมากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) และน้อยที่สุด (1) โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ จำนวน 5 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นเกมออนไลน์ จำนวน 4 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถาม ตัวแปรต้นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 6 P’s ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเกมออนไลน์ของกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด การรักษาความเป็นส่วนตัว และการให้บริการแบบเจาะจง

ส่วนที่ 4 แบบสอบถาม ตัวแปรตามเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อเกมออนไลน์ของกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย การได้รับประสบการณ์ที่แตกต่าง ความสะดวกในการค้นหาข้อมูล การประเมินผลทางเลือก ความง่ายในการซื้อ การตัดสินใจซื้อซ้ำ และการแนะนำหรือบอกต่อกับบุคคลอื่นในการซื้อ

การแปลผลความหมายคะแนนเฉลี่ยเพื่อจัดลำดับสำคัญของปัจจัย ใช้เกณฑ์ความกว้างของแต่ละอันตรภาคชั้นที่ 0.8 คือ ความสำคัญมากที่สุด (4.21-5.00) ความสำคัญมาก (3.41-4.20) ความสำคัญปานกลาง (2.61-3.40) ความสำคัญน้อย (1.81-2.60) ความสำคัญน้อยที่สุด (1.00-1.80)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ใช้การสุ่มแบบสะดวก (Convenience Sampling) เพื่อให้เหมาะสมในการวิจัยที่กำหนดเป็นกลุ่มเจเนอเรชัน Z หรือ Gen Z (คนที่เกิดในช่วง พ.ศ. 2540-2555) ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร และเคยซื้อหรือเล่นเกมออนไลน์ เพื่อให้ตรงตามคุณสมบัติที่ต้องการ ระหว่างเดือนมกราคม - มีนาคม 2565

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) จากค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติที่ใช้หาคุณภาพของแบบสอบถาม ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach’s Alpha) ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามจากการทดลอง (Try out) จำนวน 30 ชุด มีค่าเท่ากับเท่ากับ 0.874 สถิติทดสอบสมมติฐาน การหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเกมออนไลน์ของกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในกรุงเทพมหานคร ใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Enter

วิธีการรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแจกแบบสอบถามออนไลน์ให้กับผู้บริโภคที่เคยซื้อหรือเล่นเกมออนไลน์ของกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในกรุงเทพมหานคร ด้วยวิธีการสุ่มตามความสะดวก (Convenience Sampling)

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเกมออนไลน์ของกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในกรุงเทพมหานคร สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย ร้อยละ 50.7 เพศหญิง ร้อยละ 49.3 อายุระหว่าง 19 - 21 ปี ร้อยละ 58.0 รองลงมา อายุระหว่าง 22-24 ปี ร้อยละ 24.1 อายุต่ำกว่า 18 ปี ร้อยละ 13.9 และอายุ 25 ปีขึ้นไป ร้อยละ 4.0 ระดับการศึกษามากที่สุดเป็นปริญญาตรี ร้อยละ 67.5 รองลงมาคือ ต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 31.4 และสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 1.1 เป็นนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 74.5 ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 13.1 เป็นพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 4.4 เป็นข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 2.6 และอาชีพอื่น ร้อยละ 5.5 โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท ร้อยละ 61.3, รายได้ 15,001-25,000 บาท ร้อยละ 21.9, รายได้ 25,001-35,000 บาท ร้อยละ 8.4, รายได้ 35,001-45,000 บาท ร้อยละ 5.1 และมากกว่า 45,000 บาท ร้อยละ 3.3

2. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการเล่นเกมออนไลน์ของกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในกรุงเทพมหานคร ประเภทเกมออนไลน์ที่ชอบมากที่สุด คือ เกมแอคชั่นแบบ FPS ร้อยละ 21.9 รองลงมา เกมเลียนแบบหรือการจำลอง ร้อยละ 18.6 เกมต่อสู้ ร้อยละ 14.6 เกมผจญภัย ร้อยละ 11.3 เกม RPG ร้อยละ 9.9 เกมวางแผน ร้อยละ 9.1 เกมกีฬาและการแข่งขัน ร้อยละ 8.0 เกมปริศนา ร้อยละ 5.5 และเกมการศึกษา ร้อยละ 1.1 จำนวนครั้งที่เล่นต่อสัปดาห์มากที่สุด 4-6 ครั้ง ร้อยละ 33.2, 1-3 ครั้ง ร้อยละ 22.6, 7-9 ครั้ง ร้อยละ 20.8, มากกว่า 12 ครั้ง ร้อยละ 17.5 และ 10-12 ครั้ง ร้อยละ 5.8 โดยใช้เวลาเล่นเกมต่อวัน 2-3 ชั่วโมง ร้อยละ 35.0 รองลงมา น้อยกว่า 1 ชั่วโมง ร้อยละ 27.0, 4-5 ชั่วโมง ร้อยละ 20.8 และ 6-7 ชั่วโมง ร้อยละ 17.2 กลุ่มเจเนอเรชัน Z ใช้ค่าใช้จ่ายในการเล่นเกมต่อสัปดาห์มากที่สุด น้อยกว่า 100 บาท ร้อยละ 52.9 รองลงมา 301-400 บาท ร้อยละ 17.9, 201-300 บาท ร้อยละ 15.3 และ 101-200 บาท ร้อยละ 13.9 ตามลำดับ

3. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเกมออนไลน์ของกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{\bar{X}}$ = 4.08) เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.19) รองลงมา โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยคือ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$ = 4.14), ด้านการจัดจำหน่าย ($\bar{X}$ = 4.13), ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X}$ = 4.07), ด้านการให้บริการแบบเจาะจง ($\bar{X}$ = 4.02), และด้านสุดท้ายคือ ด้านราคา ($\bar{X}$ = 3.95) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเกมออนไลน์ของกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในกรุงเทพมหานคร ภาพรวมและจำแนกรายด้าน

ปัจจัยทางการตลาด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
ด้านผลิตภัณฑ์	4.14	.599	มาก	2
ด้านราคา	3.95	.776	มาก	6
ด้านการจัดจำหน่าย	4.13	.697	มาก	3
ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.07	.721	มาก	4
ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว	4.19	.720	มาก	1
ด้านการให้บริการแบบเจาะจง	4.02	.771	มาก	5
ภาพรวม	4.08	0.71	มาก	

4. สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเกมออนไลน์ของกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานภาพรวมในสมการถดถอยระหว่างการตัดสินใจซื้อเกมออนไลน์ของกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในกรุงเทพมหานคร กับปัจจัยทั้ง 6 ตัว (ANOVA) ด้วยวิธี Enter

ตัวแปร	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	79.941	6	13.324	88.739	.000[d]
Residual	40.088	267	.150		
Total	120.029	273			

d. Predictors: (ค่าคงที่), ด้านการให้บริการแบบเจาะจง, ด้านผลิตภัณฑ์, ด้านราคา, ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว, ด้านส่งเสริมการตลาด, ด้านการจัดจำหน่าย

สมมติฐาน ปัจจัยทางการตลาดอย่างน้อย 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเกมออนไลน์ของกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยทดสอบสมมติฐานโดยการใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) เพื่อหาอิทธิพลของปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเกมออนไลน์ของกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในกรุงเทพมหานคร โดยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์แล้วจำนวน 274 ชุด และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 นำตัวแปรปัจจัยทางการตลาดทั้ง 6 ตัวแปร เข้าสมการเป็นภาพรวม หลังจากที่ได้พิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย โดยพิจารณาค่า p-value เปรียบเทียบกับค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ผลที่ได้จากการวิเคราะห์มีดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ของปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเกมออนไลน์ของกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในกรุงเทพมหานคร ด้วยวิธี Enter

ตัวแปร	การตัดสินใจซื้อเกมออนไลน์			t	p-value
	B	Std. Error	Beta		
(ค่าคงที่)	.530	.166		3.185	.002
ด้านผลิตภัณฑ์	.200	.067	.181	2.976	.003
ด้านราคา	.129	.049	.151	2.615	.009
ด้านการจัดจำหน่าย	.186	.069	.196	2.687	.008
ด้านส่งเสริมการตลาด	.098	.060	.107	1.648	.100
ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว	.096	.066	.104	1.448	.149
ด้านการให้บริการแบบเจาะจง	.169	.053	.196	3.170	.002

a. Dependent Variable: การตัดสินใจซื้อเกมออนไลน์

R Square (R^2) = 0.666 Adjust R Square (AR^2) = 0.659 Std. Error of the Estimate (S.E.) = 0.387

F = 88.739 Sig = .000

$\hat{y} = .530 + .2(X_1) + .129(X_2) + .186(X_3) + .169(X_6)$; $R^2 = 0.666$

$\hat{z} = .181(Z_1) + .151(Z_2) + .196(Z_3) + .196(Z_6)$

จากการทดสอบพบว่า ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อการตัดสินใจซื้อเกมออนไลน์ของกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 4 ปัจจัย โดยผลที่ได้ดังกล่าวสามารถตอบสมมติฐานการวิจัยได้ตังต่อไปนี้ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านการให้บริการแบบเจาะจง และปัจจัยด้านราคา

2.1 ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์

ส่งผลทางตรงต่อการตัดสินใจซื้อเกมออนไลน์ของกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในกรุงเทพมหานคร ทั้งในเรื่องความน่าเชื่อถือ ความง่ายในการใช้งาน คุณภาพสูง ความปลอดภัย และความหลากหลายของรูปแบบ

2.2 ปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย

ส่งผลทางตรงต่อการตัดสินใจซื้อเกมออนไลน์ของกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในกรุงเทพมหานคร ทั้งในเรื่องช่องทางจำหน่ายที่มีให้เลือกหลากหลาย คุณภาพของช่องทางจำหน่าย มีระบบการขายที่ดี และมีความสะดวกในการสั่งซื้อ

2.3 ปัจจัยด้านการให้บริการแบบเจาะจง

ส่งผลทางตรงต่อการตัดสินใจซื้อเกมออนไลน์ของกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในกรุงเทพมหานคร ทั้งในเรื่องการให้คำแนะนำปรึกษารายบุคคล การแนะนำสินค้าที่เหมาะกับลูกค้า และการแนะนำสินค้าที่เคยสั่งซื้อหรือสนใจ

2.4 ปัจจัยด้านราคา

ส่งผลทางตรงต่อการตัดสินใจซื้อเกมออนไลน์ของกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในกรุงเทพมหานคร ทั้งในเรื่องของราคาเหมาะสมกับคุณภาพสินค้า ราคาถูกกว่าสินค้าแบรนด์อื่น และราคาถูกกว่าการซื้อผ่านช่องทางอื่น

$\hat{y}$ = .530 + .200(ผลิตภัณฑ์) + .169(การให้บริการแบบเจาะจง) + .186(การจัดจำหน่าย) + .129(ราคา) ; R^2 = 0.666

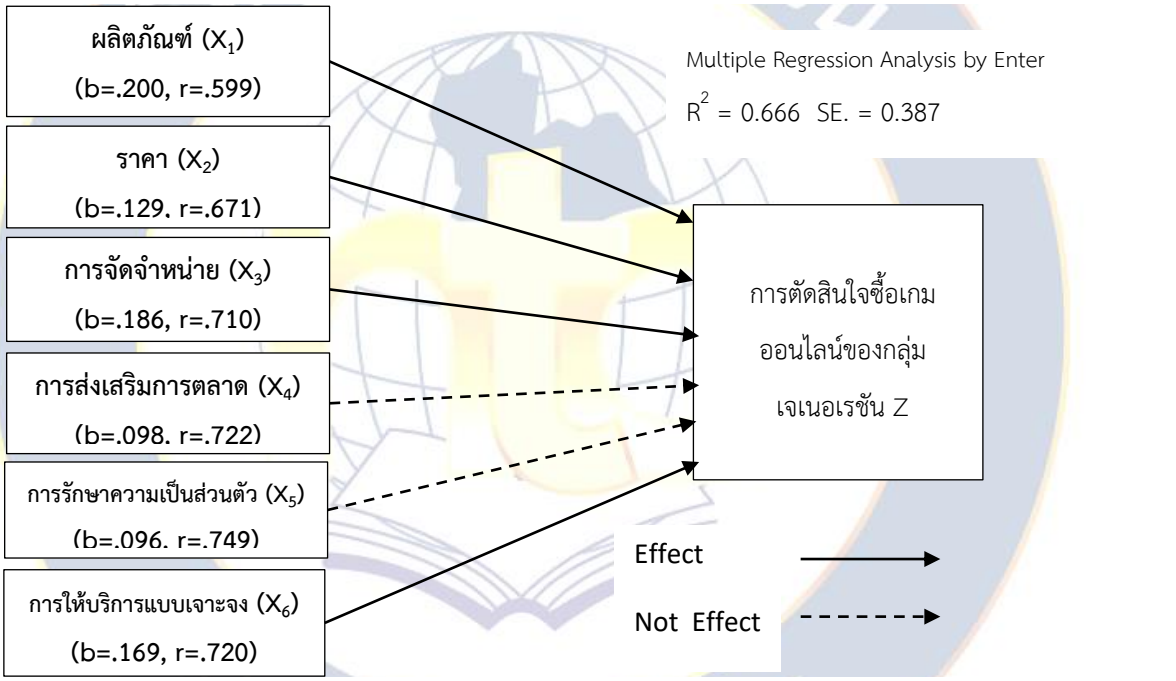

ภาพที่ 2 แสดงปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเกมออนไลน์ของกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในกรุงเทพมหานคร

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนทางการตลาด 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการจัดจำหน่าย ด้านการให้บริการแบบเจาะจง และด้านราคา มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเกมออนไลน์ของกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในกรุงเทพมหานคร สะท้อนให้ผู้ประกอบการธุรกิจต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการธุรกิจเกมออนไลน์ที่ต้องปรับตัวเข้าหากลุ่มเจเนอเรชัน Z ควรเน้นผลิตภัณฑ์ที่มีความน่าเชื่อถือ ง่ายต่อการใช้งาน ช่องทางจำหน่ายมีคุณภาพและมีให้เลือกหลากหลาย มีการให้บริการ

แบบเจาะจง และราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพ สอดคล้องกับ ฆนัสวัน ทามณี. (2564) และณัฐสรณ์ ตรังคธาร. (2564) ที่พบว่า ปัจจัยปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด และอิทธิพลทางสังคม มีผลต่อความตั้งใจซื้อเกมดิจิทัล เช่นเดียวกับ วิชชา อุ่มบางตลาด. (2560) และ สรวิศ วิทูกิจ. (2559) ราคาการซื้อสินค้าบนแพลตฟอร์มออนไลน์ที่เหมาะสมมีผลต่อการเลือกซื้อสินค้า สอดคล้องกับณิชกานต์ มหากิจถิรเดช. (2564) ที่พบว่า ราคา การส่งเสริมการตลาด และการกดดันโดยจำกัดช่วงเวลา มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจซื้อ

ข้อเสนอแนะ

1. ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรควรขยายแนวคิดสำหรับการทำวิจัยเชิงปริมาณผสมการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ผลวิจัยที่สมบูรณ์มากขึ้น
2. ควรเพิ่มขอบเขตกลุ่มเป้าหมายเพิ่มเติมจากเฉพาะเขตกรุงเทพมหานคร เป็นจากทั่วประเทศไทย เพื่อความหลากหลายของข้อมูลที่สะท้อนความเห็นของผู้ซื้อเกมออนไลน์ และสามารถเปรียบเทียบผลวิจัยในแต่ละพื้นที่เพื่อใช้วางแผนกลยุทธ์สำหรับการขยายฐานลูกค้าในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

ฆนัสวัน ทามณี. (2564). **ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดและอิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อวิดีโอเกมรูปแบบดิจิทัลในเขตกรุงเทพมหานคร.** สืบค้น 10 มกราคม 2565, จากhttps://archive.cm.mahidol.ac.th/bitstream/123456789/4005/1/TP%20MS.027%202564.pdf

ณิชกานต์ มหากิจถิรเดช. (2564). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อไอเทมภายในเกมออนไลน์: กรณีศึกษา KARTRIDER RUSH+.** สืบค้น 10 มกราคม 2565, จาก https://jisb.tbs.tu.ac.th/wp-content/uploads/3Nitchakarn.pdf

ณัฐสรณ์ ตรังคธาร. (2564). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเติมเงินในเกมออนไลน์ของประชากรในกรุงเทพมหานคร.** สืบค้น 10 มกราคม 2565, จาก https://archive.cm.mahidol.ac.th/bitstream/123456789/3990/1/TP%20MS.020%202564.pdf

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2563).**การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS**. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: บริษัท เอส. อาร์. พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด. น.554-555.

นิดานุช หาญอาษา. (2560). **พฤติกรรมและผลกระทบจากการเล่นเกมออนไลน์ของชาวรัสเซีย.** สืบค้น 10 มกราคม 2565, จาก https://km-ir.arts.tu.ac.th/files/original/c906220873833e7c793b57314b7a18613878d457.pdf

วิชชา อุ่มบางตลาด. (2560). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อแพคเกจเติมเงินเกมออนไลน์**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สรวิศ วิทูกิจ. (2559). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และอิทธิพลเชิงบวกต่อทัศนคติในการซื้อเกมในรูปแบบดิจิตอลดาวน์โหลดของผู้บริโภคในเขตประเวศและเขตบางนาในกรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

สิริวรรณ ปัญญากาศ. (2551). **ความสัมพันธ์ระหว่างความรุนแรงในสื่อเกมออนไลน์กับพฤติกรรมก้าวร้าว ของเด็กวัยรุ่นตอนปลาย ในจังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**: ม.ป.ท.

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2564). **ETDA เผยโควิด-19 เป็นเหตุสังเกตได้ Gen Z ใช้เน็ตสูงสุดปีแรก ชนะ Gen Y แชมป์ 6 สมัย**. สืบค้น 10 มกราคม 2565, จาก https://www.etda.or.th/th/pr-news/ETDA-released-IUB-2021.aspx

Anitsal, I., Girard, T., & Anitsal, M. M. (2012). **An application of services marketing mix framework: how do retailers communicate information on their sales receipts**. Business Studies Journal, 4(2), 77-90.

Goi, C. L. (2009). **A review of marketing mix: 4Ps or more?**. *International journal of marketing studies,* 1(1).

Hakuhodo Institute of Life & Living ASEAN. (2021). **Now you Z me: Debunking myths about ASEAN's Generation Z**. Retrieved March 10, 2022, from https://www.hakuhodo-global.com/news/asean-sei-katsu-sha-forum-2021-introduces-the-synergizers.html

Kotler, P., Keller, K. L., Ancarani, F., & Costabile, M. (2014). **Marketing management 14/e**. Pearson.

Stankevich, A. (2017). **Explaining the consumer decision-making process: Critical literature review**. *Journal of International Business Research and Marketing*, *2*(6).

We Are Social. (2022). **Digital 2022: Thailand**. Retrieved March 11, 2022, from https://datareportal.com/reports/digital-2022-thailand

ความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนของบิตคอยน์และอารมณ์ของนักลงทุน

THE RELATIONSHIP BETWEEN BITCOIN RETURN AND INVESTOR SENTIMENT

รพีสร เฟื่องเกษม[1]
Rapeesorn Fuengkasem

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ใช้ดัชนีกระแสเงิน (Money Flow Index: MFI) เป็นตัวบ่งชี้เพื่อวัดอารมณ์ของนักลงทุน (Investor Sentiment) ในตลาดบิตคอยน์ วัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอัตราผลตอบแทนของบิตคอยน์และดัชนีกระแสเงิน ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2562 ถึง 31 ธันวาคม 2564 จากการวิเคราะห์สมการถดถอย โดยใช้ ดัชนีเอสแอนด์พี500 และราคาทองคำเป็นตัวแปรควบคุม พบว่า อารมณ์ของนักลงทุนที่วัดโดยตัวบ่งชี้ ดัชนีกระแสเงิน ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่ออัตราผลตอบแทนของบิตคอยน์ในทิศทางบวก การหาจังหวะลงทุนโดยใช้ดัชนีกระแสเงินจึงเป็นกลยุทธ์ที่สามารถสร้างผลตอบแทนให้เกิดขึ้นได้

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ช่วยให้นักลงทุนสามารถตัดสินใจในการทำธุรกรรมเกี่ยวกับการซื้อขายบิตคอยน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถคาดการณ์สภาวะตลาดได้จากอารมณ์ของนักลงทุนผ่านดัชนีกระแสเงิน หากดัชนีกระแสเงินปรับตัวสูงขึ้นนักลงทุนก็สามารถคาดการณ์ได้ว่ามูลค่าหลักทรัพย์อยู่ในช่วงขาขึ้น ในทางกลับกันหากดัชนีกระแสเงินปรับตัวลดลงก็สามารถคาดการณ์ได้ว่ามูลค่าหลักทรัพย์อยู่ในช่วงขาลง อย่างไรก็ตามนักลงทุนจะต้องระมัดระวังการลงทุนในช่วงที่ใกล้จะเกิดการกลับตัวของราคาบิตคอยน์ กล่าวคือ ให้หลีกเลี่ยงการซื้อบิตคอยน์ (หรือให้ขายในกรณีที่ถือบิตคอยน์อยู่) ในช่วงที่มีการซื้อมากเกินไป (Overbought) และให้หาจังหวะเข้าซื้อบิตคอยน์ (หรือหลีกเลี่ยงการขายบิตคอยน์) ในช่วงที่มีการขายมากเกินไป (Oversold) เพื่อให้สามารถสร้างผลตอบแทนที่เป็นบวกในการลงทุนในบิตคอนย์ได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: ผลตอบแทนของบิตคอยน์ อารมณ์ของนักลงทุน ดัชนีกระแสเงิน

[1] คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ E-mail: rapeesorn.f@bu.ac.th

Abstract

This study examines the relationship between return of bitcoin and investor sentiment. The Money Flow Index (MFI), which is a combination of price and volume data, is used as an indicator to measure investor sentiment. Data used in research starts from 1 January 2019 to 31 December 2021. The research methodologies are descriptive statistic analysis and multiple regression analysis. The empirical results using S&P500 index and gold price as controlled variables show that the investor sentiment can be significantly explained by the Money Flow Index (MFI). The relationship is found in a positive direction. It is clear that investor can use the Money Flow Index as a tool to find appropriate market timing to invest in order to generate positive returns.

The empirical results of this study also help investors to make more efficient trading decisions. Market conditions can be roughly predicted based on investor sentiment through the Money Flow Index. To describe, if the Money Flow Index is going up, investors can expect an uptrend in the Bitcoin's price. On the other hand, if the Money Flow index is going down, it can be expected that the stock's value is in a downtrend. However, investors must be thoughtful when the Bitcoin price reversal is forthcoming. To simplify, 1) avoid buying Bitcoins (or sell if holding Bitcoins) during MFI is in the overbought area and 2) find a time to buy Bitcoins (or avoid selling Bitcoin) during MFI is in the oversold area in order to generate a positive return on investment appropriately.

Keywords: Bitcoin Return, Investor Sentiment, The Money Flow Index

บทนำ

ตลาดคริปโตเคอร์เรนซีสามารถเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง ข้อมูลมูลค่าตลาดคริปโตเคอร์เรนซีในปี 2564 ที่ผ่านมา ณ วันที่ 1 มกราคม 2564 มีมูลค่าตลาด เท่ากับ 760,813,374,590 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา และ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2564 มีมูลค่าตลาดเท่ากับ 2,233,586,799,113 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา เติบโตขึ้นมากถึง 193.58% (CoinMarketCap) โดยมีบิตคอยน์ซึ่งเป็นสกุลเงินดิจิทัลสกุลแรกที่มีสัดส่วนของมูลค่าตามราคาตลาด (Market Capitalization) สูงที่สุดในตลาด (ภาพที่ 1 แสดงสัดส่วนของแต่ละเหรียญในตลาดคริปโตเคอร์เรนซี)

ภาพที่ 1 สัดส่วนของแต่ละเหรียญในตลาดคริปโตเคอร์เรนซี
ที่มา: Bitkub

ราคาของบิตคอยน์ได้มีการปรับตัวสูงขึ้นทางด้านราคาอย่างก้าวกระโดด ในปี 2564 ที่ผ่านมา ราคาของบิตคอยน์ได้ปรับตัวสูงขึ้นจากวันที่ 1 มกราคม 2564 ที่ราคา 964,111.20 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา มาเป็น 1,533,443.02 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาในวันที่ 31 ธันวาคม 2564 คิดเป็นการเติบโตถึง 59.05% (ภาพที่ 2 แสดงราคาบิตคอยน์ย้อนหลัง)

ภาพที่ 2 ราคาบิตคอยน์ย้อนหลังในสกุลเงินดอลล่าร์สหรัฐอเมริกา
ที่มา: CoinMarketCap

จากการเพิ่มขึ้นของราคาบิตคอยน์ทำให้มีนักลงทุนที่ให้ความสนใจในการลงทุนมีจำนวนมากขึ้นอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตาม การลงทุนในบิตคอยน์มีความเสี่ยงเนื่องจากราคาบิตคอยน์มีความผันผวนอย่างมาก (รูปที่ 3 แสดงการแกว่งตัวของราคาบิตคอยน์) จากภาพจะเห็นว่า ราคาของบิตคอยน์ต่ำสุดในปีที่ผ่านมามีราคาต่ำสุดอยู่ที่ 28,808 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา และราคาสูงสุดอยู่ที่ 69,020 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นช่วงราคาที่กว้างอย่างมาก ดังนั้นการลงทุนในบิตคอยน์จะต้องมีการวิเคราะห์ความเคลื่อนไหวของราคาเพื่อหลีกเลี่ยงการขาดทุนจากการลงทุนไม่ให้เกิดขึ้น

ภาพที่ 3 การแกว่งตัวของราคาบิตคอยน์

ที่มา: Binance

วัตถุประสงค์การวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนจากการลงทุนในบิตคอยน์และดัชนีความอ่อนไหวของนักลงทุน (Investor Sentiment Index)

ขอบเขตของการศึกษา

งานวิจัยนี้ศึกษาศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนจากการลงทุนในบิตคอยน์และอารมณ์ของนักลงทุน (Investor Sentiment) โดยใช้ดัชนีกระแสเงิน (Money Flow Index) เป็นตัวแปรชี้วัดอารมณ์ของนักลงทุน ขอบเขตของการศึกษาเป็นข้อมูลอนุกรมเวลารายวัน ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2562 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2564 รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 739 รายการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) ผลจากการวิจัยจะทำให้ทราบว่า ความอ่อนไหวของนักลงทุนมีผลต่ออัตราผลตอบแทนของบิตคอยน์หรือไม่ และถ้าหากพบความสัมพันธ์ ความอ่อนไหวของนักลงทุนอัตราการส่งผลอยู่ในระดับใดเมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรที่ส่งผลต่ออัตราผลตอบแทนของบิตคอยน์อื่น ๆ

2) เพื่อให้นักลงทุนใช้เป็นเครื่องมือในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงของอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในบิตคอยน์

3) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการหาจังหวะในการซื้อขายเพื่อให้ได้รับผลตอบแทนที่เป็นบวก เนื่องจากหนึ่งในปัจจัยที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อราคาของบิตคอนย์คืออารมณ์ (Sentiment) ของนักลงทุน

ความสำคัญของปัญหา

ตามทฤษฎีทางการเงินถือได้ว่านักลงทุนส่วนใหญ่ในตลาดเป็นนักลงทุนที่สมเหตุสมผล (Rational Investor) และเชื่อว่าถึงแม้จะมีนักลงทุนที่ไม่สมเหตุสมผล (Irrational Investors) อยู่ในตลาด แต่จำนวนของนักลงทุนที่ไม่สมเหตุสมผลจะมีจำนวนเพียงเล็กน้อย และการกระทำของนักลงทุนที่ไม่สมเหตุสมผลจะไม่ได้ส่งผลกระทบกับแนวโน้มความเคลื่อนไหวของตลาด เนื่องจากทฤษฎีตลาดที่มีประสิทธิภาพ (Market Efficiency Theory) เชื่อว่ามีกลไกในการปรับตัวของสภาวะตลาดทำให้ตลาดเป็นตลาดที่มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ อย่างไรก็ตาม การเกิดขึ้นของวิกฤติฟองสบู่ในตลาดการเงินหลายครั้งในอดีตเป็นหลักฐานที่แสดงว่าทฤษฎีทางการเงินที่กล่าวมาข้างต้นไม่ได้เป็นจริงเสมอไป และในบางครั้งทฤษฎีทางการเงินไม่สามารถให้คำอธิบายที่น่าเชื่อถือได้

การเงินเชิงพฤติกรรม (Behavioral Finance) จึงได้มีบทบาทในการอธิบายการเกิดขึ้นของผลลัพธ์จากการลงทุนของนักลงทุนที่ไม่สมเหตุสมผลในตลาด เมื่อการกระทำที่เกิดจากอารมณ์ (Sentiment) และไม่เป็นไปตามทฤษฎีทางการเงิน (Financial Theory) เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและอาจกลายเป็นแนวโน้มการเคลื่อนไหวของตลาด ดังนั้นการประยุกต์ใช้การเงินเชิงพฤติกรรมไม่เพียงแต่อธิบายพฤติกรรมที่ไม่สมเหตุสมผลของนักลงทุน แต่ยังสามารถอธิบายความเป็นไปได้ของรูปแบบของการเกิดขึ้นของราคา (Price Discovery) ของสินทรัพย์ทางการเงินในอนาคตได้

จากการค้นคว้างานวิจัยในอดีตพบว่า มีการศึกษามากมายที่สำรวจปัจจัยทางการเงินที่ส่งผลต่อผลตอบแทนที่คาดหวังของหลักทรัพย์ อย่างไรก็ตาม การวิจัยเกี่ยวกับการวัดความเชื่อมั่นของนักลงทุนด้วยตัวชี้วัดอารมณ์ของนักลงทุนยังมีอยู่อย่างจำกัด จากช่องว่างการวิจัยที่กล่าวมา บทความนี้จะวัดความอ่อนไหวนักลงทุนด้วย ดัชนีกระแสเงิน(Money Flow Index: MFI) เพื่อศึกษาผลกระทบต่อผลตอบแทนจากการลงทุนในบิตคอยน์

อารมณ์ของนักลงทุน (Investor Sentiment)

สภาพอารมณ์ของนักลงทุน คือ ความคิด ความรู้สึก ของนักลงทุนที่มีต่อสภาพของตลาด ซึ่งปัจจัยนี้อาจจะส่งผลต่อราคาของสินทรัพย์เสี่ยงในตลาดได้ ซึ่งผลกระทบที่เกิดจากความรู้สึกของนักลงทุนที่ตัดสินว่า ดี หรือไม่ดีนั้น จะเกิดขึ้นทันทีโดยอัตโนมัติ และมักจะเกิดขึ้นโดยปราศจากการคิดไตร่ตรอง ทำให้ผลกระทบจากความรู้สึกของนักลงทุนสะท้อนออกมาทางราคาของสินทรัพย์เสี่ยงอย่างรวดเร็ว (Slovic, Finucane, Peter and MacGregor, 2002)

ถ้านักลงทุนตัดสินใจลงทุนตามความรู้สึก และอารมณ์ มากกว่าการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐาน ส่งผลให้ราคาของสินทรัพย์เคลื่อนไหวตามความรู้สึกของนักลงทุน แทนที่จะเคลื่อนไหวตามปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนทำให้ราคาของหลักทรัพย์มีความแตกต่างไปจากมูลค่าที่แท้จริง นอกจากนี้ยังทำให้ราคาไม่สามารถเคลื่อนกลับมาสู่ราคาที่แท้จริงได้อีกด้วย (Baker and Wurgler, 2006; DeLong, Shleifer, Summers and Waldman, 1993)

งานวิจัยในต่างประเทศยังพบว่าอารมณ์ของนักลงทุน (Investor Sentiment) เกิดมาจากหลายปัจจัย เช่น ความรับผิดชอบทางสังคม (Social Responsibility) ทำให้เกิดความรู้สึกด้านบวก, สินค้าที่ขัดกับศีลธรรม เช่น ยาสูบ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นต้น ทำให้เกิดความรู้สึกด้านลบ (Campbell, 2000) หรือแม้กระทั่งชื่อเสียงขององค์กรหรือผู้บริหารก็ส่งผลต่อความรู้สึกของผู้ลงทุนเช่นกัน ซึ่งพบว่านักลงทุนมักตัดสินสินทรัพย์ทันทีจากชื่อของสินทรัพย์ หรือชื่อของสินทรัพย์ดิจิทัลก่อนที่จะคิดถึงปัจจัยพื้นฐานอื่น ๆ เช่น ผลประกอบการ การเติบโตความก้าวหน้าของธุรกิจ (Statman, 2008)

นอกจากนี้ จากงานวิจัยของ Cooper et al (2001) พบว่าในช่วงปี 1990 ชื่อบริษัทมีความสาคัญมาก โดยบริษัทที่มี dotcom ได้รับความนิยม ทำให้บริษัทที่เปลี่ยนชื่อเป็น dotcom มีผลตอบแทนที่ผิดปกติทางบวก 74% ในช่วง 10 วันที่มีการประกาศเปลี่ยนชื่อ หลังจากนั้นในช่วงปี 2005 dotcom กลับกลายเป็นผลกระทบด้านลบต่อธุรกิจ ทำให้บริษัทที่มีชื่อ dotcom นำคำว่า dotcom ออก และเปลี่ยนเป็นชื่ออื่น ซึ่งส่งผลให้เกิดผลตอบแทนที่ผิดปกติทางบวกอีกครั้งหนึ่ง

Hirshleifer and Shumway (2003) พบว่าความรู้สึกพึงพอใจที่เกิดจากสภาพอากาศที่ดีในวันหนึ่ง ๆ ส่งผลให้ผลตอบแทนหุ้นในวันนั้นสูง และงานวิจัยของ Edmans et al (2007) พบว่าผลแพ้ในเกมฟุตบอลส่งผลให้ผลตอบแทนหุ้นวันนั้นต่ำ หรือการให้ผู้ตัดสินชมส่วนหนึ่งของภาพยนตร์ระทึกขวัญ เพื่อกระตุ้นความกลัว พบว่าอารมณ์ที่เกิดจากการชมภาพยนตร์นั้นส่งผลต่อการตัดสินใจอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์

ตัวแปรอื่น ๆ ที่ใช้วัดอารมณ์และความเชื่อมั่นของนักลงทุนในตลาด มีอยู่หลายตัวแปร เช่น ความคิดเห็นจากนักลงทุน กระแสเงินลงทุนในกองทุนรวม ส่วนเพิ่มของราคาหลักทรัพย์ที่มีการจ่ายปันผล ปริมาณการซื้อขาย เป็นต้น ซึ่งตัวแปรที่สื่อถึงความเชื่อมั่นของนักลงทุน มีความสัมพันธ์กับ

อัตราผลตอบแทนในสินทรัพย์เสี่ยง (Baker and Wurgler, 2007; Schmeling, 2008; Karnizova and Khan, 2010)

นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดตัวแปรในการพิจารณาความอ่อนไหว หรือความเชื่อมั่นของนักลงทุนในการลงทุนในสินทรัพย์เสี่ยง ยกตัวอย่างเช่น Phuong (2020a, 2020b) ได้ใช้ Psychological Line Index และ Relative Strength Index ในการวัดความเชื่อมั่นของนักลงทุนในตลาดหุ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อขยายการใช้ประโยชน์จากตัวชี้วัดการวิเคราะห์ทางเทคนิคในการลงทุนในสินทรัพย์เสี่ยง งานวิจัยนี้แตกต่างออกไปโดยจะวัดความอ่อนไหวของนักลงทุนโดยใช้ดัชนีกระแสเงิน (Money Flow Index: MFI) และผลต่อผลตอบแทนจากการลงทุนในบิตคอยน์

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง/การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบจากปัจจัยต่าง ๆ ที่มีต่อบิตคอยน์มีความแตกต่างกันในตัวแปร เครื่องมือทางเศรษฐมิติ และรูปแบบของสมการที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย แต่อย่างไรก็ตามงานวิจัยที่สำคัญมีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้ตัวแปรที่เกี่ยวกับการวัดอารมณ์ของนักลงทุนในตลาด มีดังนี้

Kapar, K., and Olmo, J. (2021) ศึกษาเกี่ยวกับการเกิดขึ้นของราคาบิตคอยน์ผ่านแบบจำลอง Vector Error Correction Model ใช้ข้อมูลตั้งแต่กรกฎาคม 2553 ถึงมกราคม 2561 โดยใช้ตัวแปร คือ ดัชนี S&P 500 ราคาทองคำ การค้นหาออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับ Bitcoin ใน Google และดัชนีความกลัวของ The Federal Reserve (FED) ผลจากการวิจัยพบว่า ดัชนีความกลัว และดัชนี S&P 500 ส่งผลดีต่อราคาบิตคอยน์ และราคาทองคำและดัชนีความกลัวมีผลในทางตรงข้ามกัน การค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่า ราคาของบิตคอยน์เคลื่อนไหวในรูปแบบของการเป็นวัฏจักร

Gozcek, L., and Skliarov, I. (2019) ศึกษาตัวขับเคลื่อนราคาของบิตคอยน์ ผ่านแบบจำลอง Vector Error Correction Model โดยใช้ปัจจัยที่แสดงถึงแรงขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจที่จากการศึกษาพบว่าปัจจัยหลักที่ผลักดันราคาบิตคอยน์ คือ ค่าความนิยม แต่จะไม่ได้รับผลกระทบจากปัจจัยอุปสงค์และอุปทานในลักษณะที่เป็นธรรมชาติสำหรับสกุลเงินทั่วไป

Kjaerland, F., et al. (2018) ศึกษาว่าปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการเกิดขึ้นของราคาบิตคอยน์ เพื่อให้นักลงทุนตัดสินใจลงทุนได้อย่างเหมาะสม ผ่าน Autoregressive Distributed Lag และ Generalized Autoregressive Conditional Heteroscedasticity จากการศึกษาพบว่า Hash rate ไม่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของราคาบิตคอยน์ นอกจากนี้ ผลการวิจัยแสดงว่าราคาของบิตคอยน์ได้รับผลกระทบจากการค้นหาใน Google และอัตราผลตอบแทนของดัชนี S&P 500 ในทางตรงกันข้าม ผลการวิจัยพบว่าดัชนีความผันผวนของ CBOE (VIX) น้ำมัน ทองคำ และปริมาณธุรกรรมของบิตคอยน์ ไม่ส่งผลกระทบต่อราคาบิตคอยน์

Zhu, Dickinson and Li (2017) ใช้ข้อมูลรายเดือนตั้งแต่ปี 2011 ถึง 2016 เพื่อสร้างแบบจำลอง เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อราคาของบิตคอยน์ โดยใช้ตัวแปรทางเศรษฐกิจ เช่น ดัชนีราคาอัตราแลกเปลี่ยนเงินดอลลาร์สหรัฐ ดัชนีค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม Dow jones อัตราเงินกองทุนของรัฐบาลกลาง และราคาทองคำ ผลลัพธ์จากการวิเคราะห์เชิงประจักษ์พบว่า ตัวแปรทั้งหมดเหล่านี้มีอิทธิพลในระยะยาวต่อราคาของบิตคอยน์ และอัตราแลกเปลี่ยนเงินดอลลาร์สหรัฐมีอิทธิพลมากที่สุดต่อราคาบิตคอยน์ ในขณะที่ราคาทองคำมีอิทธิพลน้อยที่สุด

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยถูกสร้างขึ้นบนสมมติฐานว่าอารมณ์ของนักลงทุน (Money Flow Index: MFI) มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนของบิตคอยน์ (Bitcoin Return: BTCR) และเพิ่มปัจจัยที่มีแนวโน้มจะส่งผลกระทบกับอัตราผลตอยแทนจากการลงทุนในบิตคอยน์ในแบบจำลองเพื่อให้เป็นตัวแปรควบคุม ซึ่งตัวแปรควบคุมจำนวน 2 ตัว ที่ใช้ในแบบจำลอง ได้แก่ ดัชนีเอสแอนด์พี500 (S&P500 Index: SP) และราคาทองคำ (Gold Price: GOLD)

การคำนวณดัชนีกระแสเงิน (Money Flow Index: MFI)

งานวิจัยนี้ใช้ดัชนีกระแสเงิน (Money Flow Index: MFI) เป็นตัวแทนในการวัดอารมณ์ของนักลงทุนต่อการลงทุนในบิตคอยน์ ซึ่งดัชนีกระแสเงินถูกพัฒนาโดยนักวิจัยสองท่าน ได้แก่ Avrum Soudack และ Gene Quong และเป็นหนึ่งในตัวบ่งชี้โมเมนตัมที่ใช้บ่อยที่สุดในการวิเคราะห์ทางเทคนิค การเปลี่ยนแปลงของราคาบิตคอยน์จะคำนวณในช่วงเวลาและช่วงที่เพิ่มขึ้นจาก 0 ถึง 100 และมี 4 ขั้นตอนในการคำนวณดัชนีกระแสเงิน MFI

ขั้นตอนที่ 1: คำนวณราคารายวันทั่วไป (Typical Price) ของบิตคอยน์

ในระหว่างวันซื้อขาย บิตคอยน์สามารถเกิดการจับคู่ได้หลายราคา ในการกำหนดราคารายวันทั่วไปของสินทรัพย์จะใช้ค่าเฉลี่ยอย่างง่ายของค่าสูงสุด (High) ค่าต่ำสุด (Low) และราคาปิด (Close) (Chen, Chong & Duan, 2010)

$$Typical\ Price = \frac{High+Low+Close}{3} \quad (1)$$

ขั้นตอนที่ 2: คำนวณการไหลของเงิน

สิ่งสำคัญคือต้องเข้าใจว่า กระแสเงิน (Money Flow) หมายถึง กระแสเงินในหนึ่งวัน ซึ่งสามารถคำนวณได้โดยการคูณราคาทั่วไปด้วยปริมาณการซื้อขายในวันนั้น (Achelis, 2001)

$$Money\ Flow = Typical\ Price\ x\ Matching\ Volume \quad (2)$$

ในวันที่ตลาดอยู่ในช่วงขาขึ้น (Bull Market) กระแสเงินเป็นตัวแทนของความกระตือรือร้นของผู้ซื้อ ในทางตรงกันข้าม วันที่ตลาดอยู่ในช่วงขาลง (Bear Market) กระแสเงินจะมีแนวโน้มลดลงและแสดงให้เห็นว่าตลาดถูกครอบงำโดยผู้ขาย

ขั้นตอนที่ 3: คำนวณอัตราส่วนการไหลของเงิน (Money Flow Ratio)

อัตราส่วนการไหลของเงิน (Money Flow Ratio) คำนวณโดยการหารกระแสเงินที่เป็นบวกทั้งหมดด้วยการไหลของเงินที่เป็นลบทั้งหมด หากราคาปกติในปัจจุบันมากกว่าราคาปกติของวันก่อนหน้า การไหลของเงินจะเป็นบวก ในทางกลับกัน หากราคาปกติของวันปัจจุบันน้อยกว่าราคาปกติของวันก่อนหน้า กระแสเงินจะเป็นลบ สำหรับกรอบเวลาที่นิยมใช้ในการคำนวณคือ 14 วัน (Achelis, 2001)

กระแสเงินบวกทั้งหมด (Total Positive Money Flow) คือ จำนวนวันทั้งหมดสำหรับซึ่งราคาปกติในวันที่คำนวณจะสูงกว่าราคาปกติของวันก่อน ในทางตรงข้าม กระแสเงินติดลบทั้งหมด (Total Negative Money Flow) คือ จำนวนวันที่ราคาทั่วไปในวันที่คำนวณต่ำกว่าราคาปกติของวันก่อน วันที่คงที่อัตราปกติจะถูกลบออก ในขณะเดียวกันอัตราส่วนเงินก็ถูกสร้างขึ้น

$$Money\ Flow\ Ratio = \frac{Total\ Positive\ Money\ Flow}{Total\ Negative\ Money\ Flow} \quad (3)$$

ขั้นตอนที่ 4: คำนวณดัชนีกระแสเงิน (Money Flow Index: MFI)

การคำนวณ ดัชนีกระแสเงิน สามารถทำได้ตามสมการ ดังนี้

$$Money\ Flow\ Index\ (MFI) = 100 - \frac{100}{1+Money\ Flow\ Ratio} \quad (4)$$

ดัชนีกระแสเงิน จะมีค่าเป็นตัวเลขระหว่าง 0 ถึง 100 โดยมี 100 เป็นค่าสูงสุด และ 0 เป็นค่าต่ำสุด

เมื่อกระแสเงินสดเป็นบวกค่อนข้างสูง ค่าดัชนีกระแสเงินที่คำนวณได้จะเข้าใกล้ 100 ในทางตรงกันข้าม เมื่อกระแสเงินสดติดลบค่อนข้างสูง ดัชนีกระแสเงินที่คำนวณได้จะเข้าใกล้ 0 โดยทั่วไปแล้ว ค่าดัชนีกระแสเงินที่สูงกว่า 80 จะถือว่าซื้อมากเกินไป (Overbought) และค่าดัชนีกระแสเงินที่ต่ำกว่า 20 ถือเป็นการขายมากเกินไป (Oversold)

หากดัชนีการแสเงินสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของอัตราผลตอบแทนของบิตคอยน์ได้ นักลงทุนจะสามารถใช้การดูค่าของดัชนีกระแสเงินเพื่อหาจังหวะในการซื้อและขายที่เหมาะสมได้

กล่าวคือ ให้หลีกเลี่ยงการซื้อบิตคอยน์ (หรือให้ขายในกรณีที่ถือบิตคอยน์อยู่) ในช่วงที่มีการซื้อมากเกินไป (Overbought) และให้หาจังหวะเข้าซื้อบิตคอยน์ (หรือหลีกเลี่ยงการขายบิตคอยน์) ในช่วงที่มีการขายมากเกินไป (Oversold) เพื่อให้สามารถสร้างผลตอบแทนที่เป็นบวกในการลงทุนในบิตคอนย์ได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

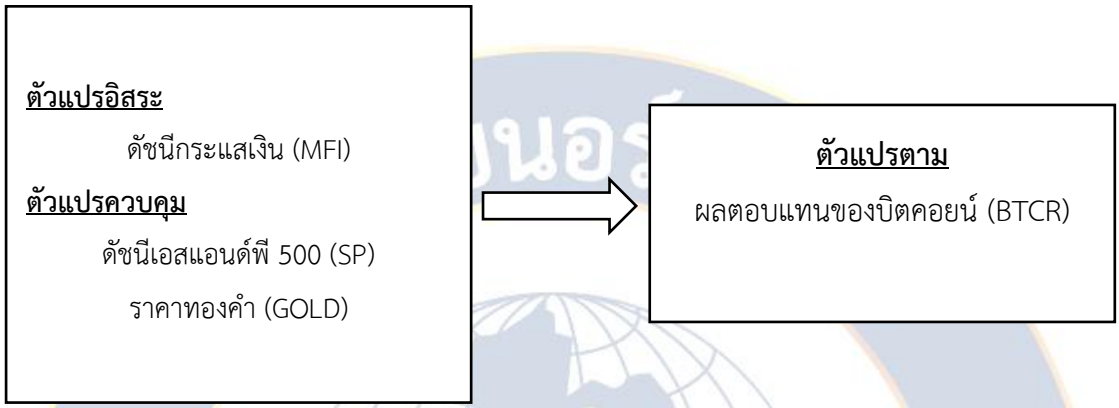

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

ในการทดสอบผลกระทบจากอารมณ์ของนักลงทุนตามตัวบ่งชี้ดัชนีกระแสเงิน (MFI) ต่อผลตอบแทนของ
บิตคอยน์ สามารถเขียนในรูปแบบจำลองความสัมพันธ์ได้ดังนี้

$$BTCR_t = \beta_0 + \beta_1 MFI_t + \beta_2 SP_t + \beta_3 GOLD_t + \varepsilon_t \quad (5)$$

โดย BTCR = ผลตอบแทนจากการลงทุนในบิตคอยน์ (%)
MFI = ดัชนีกระแสเงิน (คะแนน)
SP = ดัชนีเอสแอนด์พี 500 (จุด)
GOLD = ราคาทองคำ (ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาต่อ 1 ทรอยออนซ์)
β_0 = ค่าคงที่
$\beta_1, \beta_2, \beta_3$ = ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยมาตรฐาน
ε = ค่าความคลาดเคลื่อน
t = ข้อมูลรายวันจำนวน 739 รายการ

งานวิจัยนี้ใช้กลุ่มข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการราคาซื้อขายบิตคอยน์ในแบบรายวัน ทั้งราคาสูงสุด ราคาต่ำสุด ราคาปิด และปริมาณการซื้อขายรายวัน รวมทั้งค่าดัชนีกระแสเงิน ดัชนีเอสแอนด์พี และราคาทองคำ การศึกษาใช้ข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2562 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2564 ซึ่งหลังผ่านกระบวนการจัดการข้อมูล ได้ข้อมูลรวมทั้งสิ้น 739 รายการ

ตารางที่ 1 สถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรต่าง ๆ

Variable	Unit	N	Mean	Minimum	Maximum	Std. Dev.
BTCR	%	739	-0.17	-21.33	46.72	4.78
MFI	Point	739	53.52	13.11	95.36	16.72
SP	Point	739	3,485.29	2,237.40	4,793.06	635.85
GOLD	USD	739	1,661.95	1,270.05	2,058.40	208.37

จากตารางที่ 1 พบว่า จำนวนข้อมูลอนุกรมเวลาของแต่ละตัวแปรในช่วงเวลาที่ใช้ในการศึกษา คือ 739 รายการ อัตราผลตอบแทนบิตคอยน์รายวันเฉลี่ยในช่วงเวลาที่ใช้ในการศึกษา เท่ากับ ร้อยละ -0.17 ผลตอบแทนรายวันต่ำสุด คือ ขาดทุนร้อยละ 21.33 และผลตอบแทนสูงสุดเท่ากับ ร้อยละ 46.72 ส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐานของอัตราผลตอบแทนบิตคอยน์มีค่าเท่ากับ ร้อยละ 4.78

ค่าดัชนีกระแสเงินมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 53.52 คะแนน ค่าต่ำสุดเท่ากับ 13.11 คะแนน ค่าสูงสุดเท่ากับ 95.36 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐานของดัชนีกระแสเงินมีค่าเท่ากับร้อยละ 16.72 ดัชนีเอสแอนด์พี 500 มีค่าเฉลี่ยดัชนีเท่ากับ 3,485.29 จุด มีค่าต่ำสุดเท่ากับ 2,237.40 จุด ดัชนีเอสแอนด์พี 500 มีค่าสูงสุดเท่ากับ 4,793.06 จุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐานของดัชนีเอสแอนด์พี 500 เท่ากับ ร้อยละ 635.85

ราคาทองคำมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1,661.95 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาต่อหนึ่งทรอยออนซ์ มีค่าต่ำสุดเท่ากับ 1,270.05 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาต่อหนึ่งทรอยออนซ์ ราคาทองคำมีค่าสูงสุดเท่ากับ 2,058.40 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาต่อหนึ่งทรอยออนซ์ และส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐานของราคาทองคำเท่ากับร้อยละ 208.37

ผลการวิจัย

จากสมการที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณตามกรอบแนวคิดการวิจัย (สมการ (5)) สามารถแสดงผลการ วิเคราะห์ได้ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงความความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กับราคาของบิตคอยน์ โดยสามารถแสดงได้ตามสมการ ดังนี้

$$BTCR_t = 0.005355 + 0.000164\, MFI_t^* + 0.0000006\, SP_t^* - 0.00000222\, GOLD_t^{**} + \varepsilon_t$$

จากการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า อัตราผลตอบแทนของบิตคอยน์มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับดัชนีกระแสเงิน (MFI) ซึ่งถูกใช้เป็นตัวชี้วัดอารมณ์ของนักลงทุนในตลาด (Investor Sentiment) กล่าวคือ ถ้าคะแนนของดัชนีกระแสเงินเพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะส่งผลให้อัตราผลตอบแทนของบิตคอยน์เพิ่มขึ้น ร้อยละ 0.000164

ความสัมพันธ์ในเชิงบวกดังกล่าวยังถูกพบในตัวแปรระหว่างอัตราผลตอบแทนของบิตคอยน์และดัชนีแอสแอนด์พี 500 หรือราคาของบิตคอยน์ปรับตัวขึ้นเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับดัชนีตลาดหลักทรัพย์ของประเทศสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ ถ้าดัชนีแอสแอนด์พี 500 ปรับตัวเพิ่มขึ้น 1 จุด จะส่งผลให้อัตราผลตอบแทนของบิตคอยน์เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.0000006

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลทางสถิติแสดงให้เห็นว่าอัตราผลตอบแทนของบิตคอยน์มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับราคาทองคำ กล่าวคือ ถ้าราคาของทองคำเพิ่มขึ้น 1 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา จะส่งผลให้อัตราผลตอบแทนของบิตคอยน์ลดลงร้อยละ 0.005355

ตารางที่ 2 ค่าสถิติจากผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
MFI	0.00016400	0.00010500	1.668341	0.0957*
SP	0.00000060	0.00000036	1.663880	0.0966*
GOLD	-0.00000222	0.00000111	-2.002720	0.0456**
C	0.00535500	0.01507000	0.355348	0.7224
R-square	0.0954			

***, **, * หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 99%, 95%, และ 90% ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

จากความสัมพันธ์ทางสถิติที่พบในงานวิจัยนี้ ระหว่างอัตราผลตอบแทนของบิตคอยน์และดัชนีกระแสเงิน (MFI) แสดงให้เห็นว่านักลงทุนสามารถใช้คะแนนของดัชนีกระแสเงินเป็นเครื่องมือในการหาจังหวะในการลงทุนซื้อและขายบิตคอยน์ โดยอาจใช้กลยุทธ์ในการลงทุนโดยการเข้าซื้อบิตคอยน์ เมื่อนักลงทุนในตลาดส่วนใหญ่อยู่สภาพอารมณ์ที่ดีเกินไป หรืออยู่ในช่วงซื้อมากเกินไป (Overbought) ในทางตรงข้ามให้ขายบิตคอยน์ เมื่อนักลงทุนในตลาดส่วนใหญ่อยู่ในสภาพอารมณ์ไม่ดีเกินไป หรืออยู่ในช่วงขายมากเกินไป (Oversold)

นอกเหนือเครื่องมือและกลยุทธ์ที่นักลงทุนสามารถนำไปใช้ในการลงทุน การศึกษายังพบว่าอัตราผลตอบแทนของบิตคอยน์มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับดัชนีเอสแอนด์พี 500 แต่พบความสัมพันธ์ในเชิงลบกับราคาทองคำ หรือกล่าวได้ว่า ในมุมมองของนักลงทุนจะคิดว่าบิตคอยน์มีลักษณะเป็นสินทรัพย์เสี่ยง (Risky Assets) คล้ายกับหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ และไม่ใช่สินทรัพย์ที่มีความปลอดภัย (Safe Haven) เหมือนทองคำ

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยนี้ยังไม่ได้มีการทดสอบกลยุทธ์ในการลงทุนโดยการใช้ดัชนีกระแสเงินกับข้อมูลผลตอบแทนของบิตคอยน์ โดยอาจใช้การกำหนดค่าของจุดที่ขายมากเกินไป (Oversold) เป็นจุดเข้าซื้อ และกำหนดค่าของจุดที่ซื้อมากเกินไป (Overbought) เป็นจุดขาย ซึ่งหากมีการทำการวิจัยตามกลยุทธ์ดังกล่าวเพิ่มเติมจะสามารถระบุได้ว่านักลงทุนสามารถสร้างผลตอบแทนในการลงทุนได้จริงหรือไม่ และหากสามารถทำได้จริงจะสามารถได้ผลตอบแทนประมาณกี่เปอร์เซนต์

เอกสารอ้างอิง

Achelis, S. B. (2001). **Technical Analysis from A to Z.** Mcgraw Hill Professional

Baker, m and Wurgler, J. (2006). Investor Sentiment and the Cross-Section of stock Returns. **Journal of Finance 61(4):** 1645-80.

Baker, Malcolm and Jeffrey Wurgler. (2007). Investor Sentiment in the Stock Market. **Journal of Economics Perspectives 21(2):** 129-151.

Binance. (2565). Buy, trade, and hold 600+ cryptocurrencies on Binance. สืบค้นเมื่อ 8 มี.ค. 2565, https://www.binance.com/en/trade/BTC_USDT

Bitkub. (2565). **ย้อนดูการเติบโตของตลาดคริปโทฯ ปี 2021.** สืบค้นเมื่อ 28 เม.ย. 2565, https://medium.com/bitkub/crypto-market-2021-45419867c0ae

Cambell, Y.John. (2000). Asset Pricing at the Milennium. **Journal of Finance** 55(4):1515-1567

CoinMarketCap. (2565). **Today's Cryptocurrency Prices by Market Cap.** สืบค้นเมื่อ 8 มี.ค. 2565, https://coinmarketcap.com/currencies/bitcoin/

Cooper, Michael J. and Dimitrov, Orlin and Rau, P. Raghavendra. (2001). A Rose.Com by Any Other Name. **Journal of Finance.** 56(6):2371 - 2388

De Long, JB, Andrei Shleifer, Lawrence H Summers, and Robert J Waldmann. (1993). Noise Trader Risk in Financial Markets. **Journal of Political Economy** 98 (4).

Edmans, Alex and Garcia, Diego and Norli, Oyvind. (2007). Sports Sentiment and Stock Returns. **Journal of Finance** 62(4), 1967-1998.

Gozcek, L., and Skliarov, I. (2019). What drives the bitcoin price? A factor augmented error correction mechanism investigation. **Applied Economics,** 51, 6393-6410.

Hirshleifer, David A. and Shumway, Tyler. (2003). Good Day Sunshine: Stock Returns and the Weather. **Journal of Finance,** Vol. 58, pp. 1009-1032

Kapar, K., and Olmo, J. (2021). Analysis of bitcoin price using market and sentiment variables. **The World Economy**, 44, 45-63.

Karnizova, L. and Khan, H., **The Stock Market and the Consumer Confidence Channel: Volume 57**, Issue 6, 739 - 752 (Elsevier, September 2010).

Kjaerland, F., Khazal, A., Krogstad, E. A., Nordstrom, F. B. G., and Oust, A. (2018). An analysis of bitcoin's price dynamic. **Journal of Risk and Financial Management,** 11(4), 63.

Phuong, L. C. M. (2020a). Investor sentiment by psychological line index and stock return. **Accounting, 6(7),** 1259-1264.

Phuong, L. C. M. (2020b). Investor sentiment by relative strength index and stock return: Empirical evidence on Vietnam's stock market. **Accounting, 7(2),** 451-456.

Schmeling, Maik. (2008). Investor sentiment and stock returns: Some international evidence, **Hannover Economic Papers (HEP),** Leibniz Universität Hannover, Wirtschaftswissenschaftliche Fakultät.

Slovic, P., Finucane, M., Peters, E., & MacGregor, D. G. (2002). **The affect heuristic**. In T. Gilovich, D.

Griffin, & D. Kahneman (Eds.), **Heuristics and biases: The psychology of intuitive judgment** (pp. 397–420). Cambridge University Press.

Statman M. (2008). What is Behavioral Finance? **Handbook of Finance** 2:79-84

Zhu, Y., Dickinson, D., and Li, J. (2017). **Analysis on the influence factors of bitcoin's price based on VEC model.** Financial Innovation, 3(1), 1-13.

ภาคผนวก

ตัวอย่างตารางคำนวณหาดัชนีกระแสเงิน (Money Flow Index)

Obs	Date	BTC High ($)	BTC Low ($)	BTC Close ($)	Typical Price ($)	Up or Down	Volume	Raw Money Flow	1-period Positive Money Flow	1-period Negative Money Flow	14-period Positive Money Flow	14-period Negative Money Flow	14-period Money Flow Ratio	14-period Money Flow Index
1	Jan 01, 2019	3850.91	3707.23	3843.52	3800.55		4,324,200,990	16,434,356,486,548						
2	Jan 02, 2019	3947.98	3817.41	3943.41	3902.93	1	5,244,856,836	20,470,326,573,786	20,470,326,573,786	-				
3	Jan 03, 2019	3935.69	3826.22	3836.74	3866.22	-1	4,530,215,219	17,514,793,583,285	-	17,514,793,583,285				
4	Jan 04, 2019	3865.93	3783.85	3857.72	3835.83	-1	4,847,965,467	18,595,987,537,168	-	18,595,987,537,168				
5	Jan 05, 2019	3904.90	3836.90	3845.19	3862.33	1	5,137,609,824	19,843,144,551,530	19,843,144,551,530	-				
6	Jan 06, 2019	4093.30	3826.51	4076.63	3998.81	1	5,597,027,440	22,381,467,954,105	22,381,467,954,105	-				
7	Jan 07, 2019	4092.61	4020.89	4025.25	4046.25	1	5,228,625,637	21,156,326,483,711	21,156,326,483,711	-				
8	Jan 08, 2019	4109.02	3996.96	4030.85	4045.61	-1	5,306,593,305	21,468,406,940,641	-	21,468,406,940,641				
9	Jan 09, 2019	4068.40	4022.66	4035.30	4042.12	-1	5,115,905,225	20,679,102,828,077	-	20,679,102,828,077				
10	Jan 10, 2019	4064.07	3659.17	3678.92	3800.72	-1	6,874,143,796	26,126,695,808,333	-	26,126,695,808,333				
11	Jan 11, 2019	3713.88	3653.07	3687.37	3684.77	-1	5,538,712,865	20,408,901,465,942	-	20,408,901,465,942				
12	Jan 12, 2019	3698.98	3653.81	3661.30	3671.36	-1	4,778,170,883	17,542,401,380,247	-	17,542,401,380,247				
13	Jan 13, 2019	3674.76	3544.93	3552.95	3590.88	-1	4,681,302,466	16,809,995,399,110	-	16,809,995,399,110				
14	Jan 14, 2019	3727.84	3552.29	3706.05	3662.06	1	5,651,384,490	20,695,709,085,449	20,695,709,085,449	-				
15	Jan 15, 2019	3720.15	3619.95	3630.68	3656.93	-1	5,537,192,302	20,249,106,187,645	-	20,249,106,187,645	104,546,974,648,581	179,395,391,130,448	0.58	36.82
16	Jan 16, 2019	3685.78	3624.67	3655.01	3655.15	-1	5,394,457,145	19,717,568,015,071	-	19,717,568,015,071	84,076,648,074,795	199,112,959,145,519	0.42	29.69
17	Jan 17, 2019	3680.14	3621.96	3678.56	3660.22	1	5,464,420,383	20,000,980,774,264	20,000,980,774,264	-	104,077,628,849,059	181,598,165,562,234	0.57	36.43
18	Jan 18, 2019	3682.52	3637.08	3657.84	3659.15	-1	5,002,961,727	18,306,570,726,813	-	18,306,570,726,813	104,077,628,849,059	181,308,748,751,879	0.57	36.47
19	Jan 19, 2019	3758.53	3652.38	3728.57	3713.16	1	5,955,691,380	22,114,435,004,561	22,114,435,004,561	-	106,348,919,302,090	181,308,748,751,879	0.59	36.97
20	Jan 20, 2019	3743.39	3583.02	3601.01	3642.47	-1	5,582,489,560	20,334,069,355,912	-	20,334,069,355,912	83,967,451,347,986	201,642,818,107,791	0.42	29.40
21	Jan 21, 2019	3608.84	3558.54	3576.03	3581.14	-1	5,004,347,059	17,921,250,745,710	-	17,921,250,745,710	62,811,124,864,275	219,564,068,853,502	0.29	22.24
22	Jan 22, 2019	3620.75	3539.72	3604.58	3588.35	1	5,313,623,556	19,067,141,087,173	19,067,141,087,173	-	81,878,265,951,447	198,095,661,912,860	0.41	29.24
23	Jan 23, 2019	3623.07	3565.31	3585.12	3591.17	1	5,433,755,649	19,513,522,161,501	19,513,522,161,501	-	101,391,788,112,948	177,416,559,084,783	0.57	36.37
24	Jan 24, 2019	3616.09	3569.09	3600.87	3595.35	1	5,262,869,046	18,921,856,224,536	18,921,856,224,536	-	120,313,644,337,484	151,289,863,276,450	0.80	44.30
25	Jan 25, 2019	3612.93	3575.60	3599.77	3596.10	1	5,265,847,539	18,936,514,334,998	18,936,514,334,998	-	139,250,158,672,482	130,880,961,810,508	1.06	51.55
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
1091	Dec 26, 2021	51196.38	49623.10	50809.52	50543.00	-1	20,964,372,926	1,059,602,300,798,820	-	1,059,602,300,798,820	8,110,372,921,310,530	10,695,151,180,047,200	0.76	43.13
1092	Dec 27, 2021	51956.33	50499.47	50640.42	51032.07	1	24,324,345,758	1,241,321,796,507,610	1,241,321,796,507,610	-	9,351,694,717,818,150	9,163,614,676,593,650	1.02	50.51
1093	Dec 28, 2021	50679.86	47414.21	47588.85	48560.97	-1	33,430,376,883	1,623,411,640,338,650	-	1,623,411,640,338,650	9,351,694,717,818,150	9,153,601,476,153,600	1.02	50.54
1094	Dec 29, 2021	48119.74	46201.49	46444.71	46921.98	-1	30,049,226,299	1,409,969,195,417,150	-	1,409,969,195,417,150	7,584,986,836,356,020	10,563,570,671,570,800	0.72	41.79
1095	Dec 30, 2021	47879.97	46060.31	47178.13	47039.47	1	26,686,491,018	1,255,318,393,646,480	1,255,318,393,646,480	-	8,840,305,230,002,500	9,249,056,009,594,760	0.96	48.87
1096	Dec 31, 2021	48472.53	45819.95	46306.45	46866.31	-1	36,974,172,400	1,732,843,025,691,840	-	1,732,843,025,691,840	8,840,305,230,002,500	9,448,355,103,683,680	0.94	48.34

พฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

Behavior and marketing mix factors affecting the decision to purchase motorcycles of private college students in Mueang Nakhon Ratchasima District Nakhon Ratchasima Province

พิชัย สารภักดี[1] และ ประสิทธิ์ ทันสมัย[2]
Dr.Pichai Sarapugdi and Prasit Tansamai

บทคัดย่อ

การศึกษามีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลกับพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณา ประกอบด้วยการแจกแจงความถี่ของข้อมูล และการคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าไคร์- สแคร์ (Chi - Square) ผลการศึกษาพบว่า

(1) พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ72.20 มีระดับการศึกษาเป็นนักศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 31.80 ศึกษาอยู่ในคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ 37.00 ลักษณะที่พัก เป็นห้องเช่าคิดเป็นร้อยละ 60.70 และมีรายได้ /เดือน ตั้งแต่ 3,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ72.00 ตามลำดับ ทางด้านพฤติกรรมพบว่าใช้รถจักรยานยนต์ยี่ห้อฮอนด้า (HOND) คิดเป็นร้อยละ 67.20 เป็นแบบรถครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 66.80 ใช้ประเภท 4 จังหวะ คิดเป็นร้อยละ 83.00 มีขนาด 101-125 ซีซี คิดเป็นร้อยละ 55.20 ซื้อป็นเงินสดมีราคาระหว่าง 45,001 -50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ57.20 ซื้อเป็นเงินผ่อน คิดเป็นร้อยละ 71.50 จากร้านตัวแทนจำหน่าย

[1] ดร., คณะบริหารธุรกิจ, วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์,198 ถ.มิตรภาพ-ขอนแก่น ต.บ้านโพธิ์ อ.เมือง จ.นครราชสีมา
E-mail Chai 2202 @ Hotmail.com เบอร์โทรศัพท์ 081-988-6489
[2] คณะบริหารธุรกิจ, วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์,198 ถ.มิตรภาพ-ขอนแก่น ต.บ้านโพธิ์ อ.เมือง จ.นครราชสีมา

คิดเป็นร้อยละ 70.00 การซื้อตามวัตถุประสงค์เพื่อนำไปใช้ในสถานศึกษาคิดเป็นร้อยละ 40.80 ระยะทางระหว่าง 11-20 กิโลเมตร ติดเป็นร้อยละ 51.50 จำนวนครั้งการใช้ 4-6 ครั้ง/วัน คิดเป็นร้อยละ 61.20 และการซื้อเพื่อใช้งานคนเดียว คิดเป็นร้อยละ 65.80 ตามลำดับ (2) ผลการศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 3.95) พิจารณารายด้านตามลำดับมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\overline{X}$= 4.17) ด้านพนักงานผู้ให้บริการ ($\overline{X}$= 3.99) ด้านการกำหนดราคา ($\overline{X}$= 3.96) ด้านลักษณะทางกายภาพ ($\overline{X}$= 3.93) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\overline{X}$= 3.92) ด้านกระบวนการการ ($\overline{X}$= 3.81) และด้านการส่งเสริมการตลาด ($\overline{X}$= 3.35) ตามลำดับ (3) การทดสอบสมมติฐาน สมมติฐานที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่มีต่อการตัดสินใจลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา เขียนสมมติฐานดังนี้ H_0 : คุณลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่มีต่อการตัดสินใจลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมาพบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่มีต่อการตัดสินใจลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในด้านวิธีการชำระเงินและสถานที่ซื้อรถจักรยานยนต์ และ H_1 : คุณลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่มีต่อการตัดสินใจลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมาซึ่ง ผลที่ได้จากการทดสอบสมมติฐานเพื่อหาความสัมพันธ์ เนื่องจากค่า Sig ที่ได้มีค่าน้อยกว่า 0.05 พบว่ามีความสัมพันธ์กัน สมมติฐานที่ **2** พฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา เขียนสมมติฐานดังนี้ H_0: พฤติกรรมไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมาในด้านวิธีการชำระเงิน สถานที่ซื้อรถจักรยานยนต์ วัตถุประสงค์ในการซื้อ การใช้งานต่อวัน และลักษณะจองการใช้งานไม่มีความสัมพันธ์กัน H_1: พฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา ซึ่ง ผลที่ได้จากการทดสอบสมมติฐานเพื่อหาความสัมพันธ์ เนื่องจากค่า Sig ที่ได้มีค่าน้อยกว่า 0.05 พบว่ามีความสัมพันธ์กัน

คำสำคัญ : พฤติกรรม, ส่วนประสมทางการตลาด, การตัดสินใจเลือกซื้อ,รถจักรยานยนต์

Abstract

The objectives of this study were 1) to study the personal fundamental factors relating to behavior and marketing mix factors affecting the decision to purchase a motorcycle of private college students in Mueang Nakhon Ratchasuma District; 2) to study the behavior and Marketing mix factors affecting the decision to buy a motorcycle of private college students in Mueang Nakhon Ratchasuma District 3) to study the relationship between personal background data and behavior and marketing mix factors affecting the selection decision. Buying a motorcycle of a private college student in Mueang Nakhon Ratchasuma District A simple random sampling was performed using 400 sets of questionnaires. Data were analyzed using descriptive statistics. It consists of the frequency distribution of the data.and calculating percentage, mean and standard deviation and hypothesis testing with Chi - Square values The results of the study found that:

(1) It was found that the respondents were female. accounted for (72.20%), of the education level were students in the third year, accounting for (31.80%), studying in the Faculty of Science and Technology accounted for (37.00 %), accommodation style,(60.70%), were rented rooms, and had income / month ranging from 3,001 baht or more, representing (72.00%), respectively. On the behavior, it was found that using a motorcycle brand Honda (HOND) accounted for a hundred. (67.20%), each is a family car accounted for (66.80 %), used 4 strokes, representing (83.00 %), with sizes 101-125 cc, accounting for (55.20%), bought in cash with prices between 45,001 -50,000 baht, equivalent to (57.20%). buy on installment accounted for (71.50%), from dealers accounted for (70.00%), the purchase according to the objectives for use in educational institutions accounted for(40.80%), the distance between 11-20 kilometers is(51.50%), the number of uses is 4-6 times / day, or (61.20 %), and buy for single use or(65.80%), respectively. (2) The study of behavioral and marketing mix factors affecting the decision to buy a motorcycle of private college students in Mueang Nakhon Ratchasima District. At a high level ($\overline{X}$= 3.95), considering each aspect in descending order, namely Product side ($\overline{X}$= 4.17) Employee service provider ($\overline{X}$=3.99), pricing ($\overline{X}$=3.96), physical characteristics ($\overline{X}$=3.93), distribution channels ($\overline{X}$ = 3.92), process ($\overline{X}$= 3.81) and marketing promotion

($\overline{X}$=3.35),respectively. (3) Hypothesis Testing Hypothesis 1 Personal characteristics correlate with behavior towards purchasing decision of private college students in Muang Nakhon Ratchasima district. Write the following assumptions: H0: Personal data characteristics do not correlate with behavior towards purchasing decision of private college students in Muang Nakhon Ratchasima district. It was found that there was no correlation with motorcycle purchasing decision among private college students in terms of payment method and motorcycle purchase location and H1: Personal data attributes were correlated with decision-making behavior. bought a motorcycle of a private college student in Mueang Nakhon Ratchasima district The results from the hypothesis testing to find correlation since the Sig value was less than 0.05 was found to be correlated. Hypothesis 2 Behavior correlated with marketing mix factors affecting the decision to purchase motorcycles of private college students in Muang Nakhon Ratchasima district. Write the following assumptions: H0 : Behavior does not correlate with marketing mix factors affecting decision to purchase motorcycles of private college students in Mueang Nakhon Ratchasima district in terms of payment methods. where to buy a motorcycle purchase purpose usage per day and booking characteristics were not correlated. H1: Behavior was related to marketing mix factors affecting decision to purchase motorcycles of private college students in Muang Nakhon Ratchasima district. Since the obtained Sig value is less than 0.05, it was found that there was a correlation.

Keywords: Behavior, Marketing mix, Purchasing decision, Motorcycle

บทนำ

เนื่องจากรถจักรยานยนต์ในปัจจุบันมีความจำเป็นมากในการดำรงชีวิตประจำวัน การทำงาน การประกอบธุรกิจ ซึ่งมนุษย์มีความต้องการความสะดวกสบายในการเดินทางจากที่หนึ่งไปสู่อีกที่หนึ่งได้อย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นเรื่องการขนส่ง การคมนาคมต่างๆที่สะดวกและเร็วรวด ซึ่งทำให้การผลิตรถจักรยานยนต์ได้ถูกผลิตขึ้นมาหลายประเภทเพื่อให้เข้ากับลักษณะของการใช้งานของแต่ละบุคคล เพื่อให้ง่ายต่อการใช้งานและสะดวกสบายในการขับขี่มากยิ่งขึ้นอีกทั้งในช่วงสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตในทุกๆด้าน รวมไปถึงเรื่องราคาน้ำมันก็ยังส่งผลกระทบไปด้วย จึงทำให้คนส่วนใหญ่ซื้อหรือเปลี่ยนยานพาหนะจากรถยนต์มาเป็นรถจักรยานยนต์มากขึ้นเป็นเหตุให้เกิดความต้องการรถจักรยานยนต์เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นบริษัทผลิตรถจักรยานยนต์ ได้แก่

ฮอนด้า ยามาฮา ซูซูกิ คาวาซากิ จึงต้องพยายามหากลยุทธ์วิธีในการแข่งขันการทำการตลาด ส่งเสริมการขายเพื่อเพิ่มยอดขายให้กับบริษัทของตนเองและพยายามแย่งชิงส่วนแบ่งทางการตลาดจากคู่แข่งให้ได้มากที่สุดสืบเนื่องจากมีผู้ใช้รถจักรยานยนต์เป็นจำนวนมาก ซึ่งอ้างอิงเห็นได้จากการจดทะเบียนตาม พ.รบ.หรือ การประกันรถจักรยานยนต์ภาคบังคับตามพระราชบัญญัติที่มีการใช้คุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถภายในปี 2557 โดยมีรถจักรยานยนต์ที่จดทะเบียนทั้งหมด 20,141,213 คัน จำนวนรถที่จดทะเบียนตาม พ.รบ.ของทั้งหมดปัจจัยลบที่สำคัญ คือ สภาวะการชะลอตัวของเศรษฐกิจและการหดตัวในการบริโภคแต่สถิติการจดทะเบียนรถจักรยานยนต์โดยรวมทั่วประเทศก็กลับมามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อทำการคำนวณหาค่าแนวโน้มโดยวิธีการประมาณ จะเห็นได้ว่า สถิติการจดทะเบียนรถจักรยานยนต์โดยรวมทั่วประเทศมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆในแต่ละปี จึงทำให้ตลาดรถจักยานยนต์ในประเทศมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว จากการศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของผู้บริโภคมีความหลากหลายมากโดยมีการใช้สื่อต่าง ๆ ที่มีในปัจจุบันและมีการเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์จึงทำให้สื่อเข้ามามีอิทธิพลใชีวิตประจำวันของผู้บริโภคมากขึ้น ผู้ซื้อส่งนใหญ่ต้องการความสะดวกสบายและประหยัดเวลาในการตรวจสอบข้อมูลของสินค้า (เสาวลักษณ์ ชัยเดชสุริยะ, 2554: 1-2) ซึ่งการเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่นึ่ง สามารถเดินทางได้ด้วยพาหนะได้หลากหลายรูปแบบ ด้วยการเดินทางโดยพาหนะส่วนบุคคลและเดินทางโดยขนส่งสาธารณะ ซึ่งการเดินทางสวนบุคคลทำให้ผู้เดินทางได้รับความสะดวกสบายมากกว่าและนิยมใช้กันอย่างแพร่หลายและมีความคล่องตัวสูงกว่าการใช้รถยนต์ จึงทำให้ปริมาณการผลิตการจะหน่ายรถจักรยานยนต์กว่าร้อยละ 90 ของปริมาณรวมทั่วโลกอยู่ในเอเชียจนมีคำกล่าวว่าอุตสาหกรรมรถจักรยานยนต์เป็น:"อุตสาหกรรมของเอเชีย"(สำนักงานเศรษฐกิจอุตวาหกรรมกระทรวงอุตสาหกรรม, 2555)

จากความต้องการในการเลือกซื้อรถจักรยานยนต์อยู่มาก จึงมีบริษัท ห้างร้านในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมาเป็นจำนวนมากได้เปิดร้านจำหน่ายรถจักรยานยนต์เพื่ออำนวยความสะดวกในการเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ มีตัวเลือกในการเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ แต่ในปัจจุบันนั้นประชาชนทั่วไปมีโอกาสได้ตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์กับบริษัทห้างร้านหรือตัวแทนจำหน่ายที่ประชาชนพึงพอใจไม่ว่าจะเป็นด้านราคา ด้านโปรโมชั่น ด้านบริการหลังการขาย และอื่นๆ สาเหตุที่มีผู้ใช้รถจักรยานยนต์เป็นจำนวนมากเช่นนี้เพราะรถจักรยานยนต์เป็นยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางสะดวกและรวดเร็วมากกว่าการเดินทางด้วยรถยนต์อีกทั้งนี้ด้วยความต้องการของผู้ใช้นั้นมีอย่างไม่จำกัด โดยเป็นความต้องการที่อยากให้ตนเองได้รับประโยชน์มากที่สุดในการใช้รถจักรยานยนต์ นั่นคือความสะดวกสบาย ความรวดเร็ว และความประหยัด อีกทั้งผู้ใช้มีความต้องการที่หลากหลาย (ชนานุช ผลาผล, 2559 : 1-2) และมีความปลอดภัยกับผู้ขับขี่ มีการบริการการหลังการขายที่ดี โดยมีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์โปรโมชั่นต่างๆ ที่ดี ดังนั้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้จึงส่งผลทำให้แต่ละบริษัทที่ผลิต

รถจักรยานยนต์โดยต้องมีการพัฒนาปรับปรุงเพื่อสามารถแข่งขันและเรียกลูกค้าให้แก่บริษัทของตนให้ได้นั่นเอง ในปัจจุบันตลาดจักรยานยนต์มีการแข่งขันค่อนข้างสูงระหว่างผู้ผลิตรายใหญ่ โดยมีผู้ประกอบการรายใหม่ๆ เข้ามาช่วงชิงตลาดอย่างรวดเร็วและยังเป็นศูนย์กลางของชุมชนต่าง ๆ ซึ่งประชาชนก็จะนิยมใช้รถจักรยานยนต์เพื่อใช้เป็นพาหนะขับขี่ เพื่อจับจ่ายซื้อสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ เพื่อนำไปบริโภคในครัวเรือนและใช้เป็นพาหนะในการเดินทางเข้ามาศึกษาเล่าเรียน

จากข้อมูลที่กล่าวมาเบื้องต้นผู้ศึกษาสนใจถึงปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาที่ศึกษาที่วิทยาลในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ตามกลุ่มเป้าหมายด้านบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับชั้นปี คณะที่ศึกษาลักษณะที่พักอาศัย และรายได้ต่อเดือน และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคคลกระบวนการและลักษณะทางกายภาพเพื่อเป็น แนวทางให้ผู้ผลิตหรือเป็นผู้ประกอบการเกี่ยวกับรถจักรยานยนต์ และผู้จัดจำหน่ายหรือเป็นผู้ที่มีความสนใจ ได้ทราบถึงความต้องการของผู้บริโภครวมถึงพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ เพื่อสามารถนำไปปรับใช้และพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดและการบริหารงานต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคหรือลูกค้าซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการและผู้บริโภคตลอดทั้งพนักงานร้านค้าที่เป็นตัวแทนจำหน่ายรถจักรยานยนต์ที่จะสร้างรายได้ให้กับกิจการต่อไป

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชน ในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลกับพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

3.สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยเรื่องพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ตั้งสมมติฐานดังนี้

สมมติฐานที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตัดสินใจลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมาจังหวัดนครราชสีมา

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

4.ขอบเขตของการวิจัย

1.ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้ศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมามี 7 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) 2. ด้านราคา (Price) 3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) 4.ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) 5. ด้านบุคคล (People) 6. ด้านกระบวนการ (Process) 7. ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evident)

2. ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาที่ใช้รถจักรยานยนต์ที่ศึกษาในวิทยาลัยเอกชน ในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณากสูตรของ Taro Yamane (วิเชียร เกตสิงห์, 2541 :24) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน (Sample) ที่ใช้ในการศึกษาวิจำนวน 385 คน ผู้วิจัยจึงได้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างงาย (Simple Random Sampling)

3.ขอบเขตด้านตัวแปร โดยมีการกำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ชั้นปีที่ศึกษา คณะที่ศึกษา ลักษณะที่พักอาศัย และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ ได้แก่ ยี่ห้อรถจักรยานยนต์ที่ซื้อ ประเภทรถจักยานยนต์ที่ซื้อ ชนิดเครื่องยนต์ ขนาดเครื่องยนต์ ราคารถจักรยานยนต์ วิธีชำระเงิน สถานที่ซื้อรถจักรยานยนต์ วัตถุประสงค์ในการซื้อ ระยะทางในการใช้งาน จำนวนในการใช้งานต่อวัน และลักษณะการใช้งาน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีจำนวน 7 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) 2. ด้านราคา (Price) 3.ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) 4. ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) 5. ด้านบุคคล (Personal) 6. ด้านกระบวนการ (Process) และ7. ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence)

5.ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

2. ทำให้ทราบพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชน ในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

3. ทำให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลกับพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

6.กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชน ในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมาได้ใช้แนวคิดพฤติกรรมของผู้บริโภคโดยการปรับปรุงมาจากกรอบแนวคิดของ ภัทรวดี โชตินิมิตร , 2556 : 5) ดังต่อไปนี้

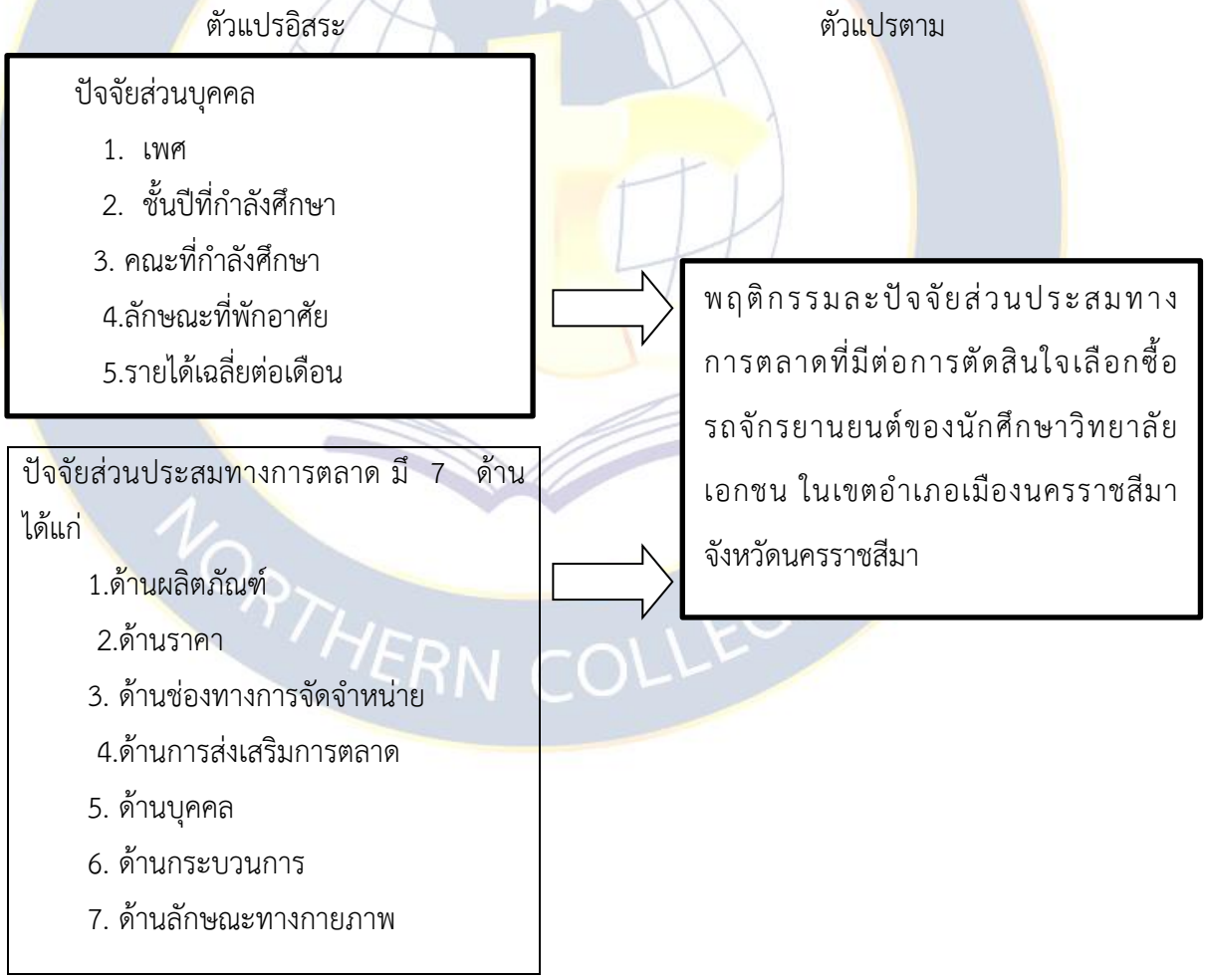

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

7.วิธีดำเนินการวิจัย

1. แหล่งข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ได้มาจาก

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ได้มาจากแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ได้มาจากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และอินเตอร์เน็ต

2.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาที่เลือกซื้อรถจักรยานยนต์ที่ศึกษาที่วิทยาลัยเอกชนใน เขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน จึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณากสูตรของ Taro Yamane (วิเชียร เกตสิงห์,2541 :24)

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการศึกษาวิจำนวน 385 คน ผู้วิจัยจึงได้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) การกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยรั้งนี้ ให้มีความคลาดเคลื่อนได้ 5% และที่ระดับความเชื่อมั่น 95% กำหนดความมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 (บุญชม ศรีสะอาด, 2532: 38)

3.เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert) บุญชม ศรีสะอาด. (2532: 69 – 71) โดยการแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่เพศ อายุ ระดับชั้นปีที่กำลังศึกษา คณะที่กำลังศึกษา ลักษณะที่พักอาศัย และรายได้ต่อเดือน คำถามเป็นคำถามปลายปิด มี 6 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมีหลายคำตอบให้เลือก (Multiple Choice Question) โดยให้เลือกคำตอบได้เพียงคำตอบเดียว

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรม ได้แก่ 1.ยี่ห้อรถจักรยานยนต์ที่ซื้อ 2. ประเภทรถจักยานยนต์ที่ซื้อ 3. ชนิดเครื่องยนต์ 4. ขนาดเครื่องยนต์ 5. ราคารถจักรยานยนต์ 6. วิธีชำระเงิน 7. สถานที่ซื้อรถจักรยานยนต์ 8. วัตถุประสงค์ในการซื้อ 9. ระยะทางในการใช้งาน 10. จำนวนในการใช้งานต่อวัน 11. ลักษณะการใช้งาน

ส่วนที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยครอบคลุมเนื้อหา 7 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านผลิตภัณฑ์ 2.ด้านราคา 3.ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย 4.ด้านการส่งเสริมการตลาด 5. ด้านบุคคล 6.ด้านกระบวนการ และ 7.ด้านลักษณะทางกายภาพ

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการให้บริการ

4.การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีวิธการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. เตรียมแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก นักศึกษาในวิทยาลัยเอกชน จังหวัดนครราชสีมา รวบรวมจากแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้สถิติเชิงพรรณนากับข้อมูลทั่วไปและตัวแปรตามเพื่ออธิบายผล

2. ใช้สถิติเชิงอนุมานได้แก่ ค่าไคว- สแคร์ (Chi - Square) (ยุทธ ไกยวรรณ์,2552:205-213)

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชน ในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังนี้

1.จากการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 72.20 เป็นนักศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 31.80 ศึกษาอยู่ในคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ 37.00 ลักษณะที่พักเป็นห้องเช่าคิดเป็นร้อยละ 60.70 และมีรายได้ /เดือน ตั้งแต่ 3,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 72.00 ตามลำดับ และจากการศึกษาข้อมูลพฤติกรรมของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา พบว่าใช้รถจักรยานยนต์ยี่ห้อฮอนด้า (HOND) คิดเป็นร้อยละ 67.20 เป็นแบบรถครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 66.80 เครื่องยนต์ ประเภท 4 จังหวะคิดเป็นร้อยละ 83.00 มีขนาด 101-125 ซีซี คิดเป็นร้อยละ 55.20 ราคาเงินสดอยู่ระหว่าง 45,001 -50,000 บาทคิดเป็นร้อยละ57.20 ชำระเป็นเงินผ่อนคิดเป็นร้อยละ 71.50 ซื้อจากร้านตัวแทนจำหน่าย คิดเป็นร้อยละ 70.00 การใช้ไปกลับในสถานศึกษาคิดเป็นร้อยละ 40.80 ระยะทางที่ใช้ระหว่าง 11-20 กิโมเมตร ติดเป็นร้อยละ 51.50 การใช้ 4-6 ครั้ง/วัน คิดเป็นร้อยละ 61.20 และใช้งานคนเดียว คิดเป็นร้อยละ 65.80 ตามลำดับ

2.การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมและรายด้าน

ข้อ	รายการประเมิน	พฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา			
		($\overline{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1	ด้านผลิตภัณฑ์	3.73	0.76	มาก	5
2	ด้านการกำหนดราคา	3.64	0.54	มาก	6
3	ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	3.82	0.57	มาก	3
4	ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.35	0.64	มาก	7
5	ด้านพนักงาน	3.89	0.53	มาก	2
6	ด้านกระบวนการ	3.81	0.72	มาก	4
7	ด้านลักษณะทางกายภาพ	3.93	0.72	มาก	1
	รวมเฉลี่ย	3.74	0.36	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่าพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 3.95) และถ้าพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\overline{X}$ = 4.17) รองลงมาด้านพนักงานผู้ให้บริการ ($\overline{X}$= 3.99) ด้านการกำหนดราคา ($\overline{X}$= 3.96) ด้านลักษณะทางกายภาพ ($\overline{X}$= 3.93) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (($\overline{X}$= 3.92) ด้านกระบวนการการ ($\overline{X}$= 3.81) และด้านการส่งเสริมการตลาด ($\overline{X}$= 3.35) ดังต่อไปนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ นักศึกษาให้ความสำคัญในระดับมาก ได้แก่ ยี่ห้อรถจักรยานยนต์ กำลัง (ขนาดซีซี) เครื่องยนต์ การประหยัดน้ำมัน สีสันลวดลาย และลำดับสุดท้ายระยะเวลาในการรับประกันคุณภาพ อยู่ในระดับมาก

2. ด้านราคา นักศึกษาให้ความสำคัญในระดับมาก ได้แก่ จำนวนเงินผ่อนต่อเดือน อัตราดอกเบี้ยใน การผ่อนชำระ จำนวนเงินดาวน์ ราคารถจักรยานยนต์ ราคาอะไหล่และลำดับสุดท้ายค่าซ่อมบำรุง อยู่ในระดับมาก

3. ด้านการส่งเสริมการจัดจำหน่าย นักศึกษาให้ความสำคัญในระดับมาก ได้แก่ ศูนย์บริการซ่อมมีมากและหาได้ง่าย การโฆษณาผ่านสื่อต่าง ๆ สถานที่จัดจำหน่ายมีสินค้าหลายยี่ห้อ ตัวแทนจัดจำหน่ายมีมากและหาได้ง่าย และลำดับสุดท้ายความน่าเชื่อถือของตัวแทนจัดจำหน่าย อยู่ในระดับมาก

4. ด้านการส่งเสริมการตลาด นักศึกษาให้ความสำคัญในระดับปานกลาง ได้แก่ บริการหลังการขาย ให้ความสำคัญในระดับมากและในระดับปานกลางได้แก่ การให้ของแถม การยกเว้นเงินดาวน์ การชิงรางวัล รวดเร็ว และลำดับสุดท้ายการผ่อนด้วยดอกเบี้ยศูนย์เปอร์เซ็นต์ อยู่ในระดับปานกลาง

5. ด้านพนักงาน นักศึกษาให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด ได้แก่ พนักงานยิ้มแย้มแจ่มใส พูดจาสุภาพในการให้บริการ พนักงานมีการแต่งกายสะอาด สุภาพเหมาะสม พนักงานมีความเอาใจใส่และกระตือรือร้น บริการรวดเร็ว และลำดับสุดท้ายพนักงานให้บริการเปลี่ยนยาง เติมลม อย่างรวดเร็วอยู่ในระดับมาก

6. ด้านกระบวนการ นักศึกษาให้ความสำคัญในระดับมาก ได้แก่ มีมาตรฐานและปลอดภัย ความรวดเร็วในการรับชำระเงิน กล่าวคำว่าสวัสดีและให้บริการด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส และลำดับสุดท้ายมีความรวดเร็วในการให้บริการ อยู่ในระดับมาก

7. ด้านลักษณะทางกายภาพ นักศึกษาให้ความสำคัญในระดับมาก ได้แก่ สถานที่ที่สะอาดและมีที่จอดรถอย่างเพียงพอ ความสะอาดของห้องน้ำ ความสวยงามเป็นระเบียบเรียบร้อย และการตกแต่งสถานที่ได้สวยงาม และลำดับสุดท้ายมีสถานที่ต้อนรับลูกค้าได้อย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมาก

3.วิเคราะห์ด้วยการทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบสมมติฐานหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ด้วยค่าไคร์สแคร์ (Chi Square) ผู้จิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ 2 สมมติฐานดังนี้

3.1 สมมติฐานที่ 1 พฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะส่วนบุคคลที่มีต่อการตัดสินใจลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

จากการศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ผลที่ได้จากการทดสอบสมมติฐานเพื่อหาความสัมพันธ์การศึกษาครั้งนี้เนื่องจากค่า Sig ที่ได้จากการทดสอบความสัมพันธ์มีค่าน้อยกว่า 0.05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับคุณลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

พฤติกรรมที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีม จังหวัดนครราชสีมา	คุณลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา				
	เพศ	ชั้นปีที่ศึกษา	คณะที่ศึกษา	ที่พักอาศัย	รายได้ต่อเดือน
1.ยี่ห้อรถจักรยานยนต์ที่ซื้อ	0.387	0.939	0.006*	0.755	0.135
2. ประเภทรถจักยานยนต์ที่ซื้อ	0.000*	0.000*	0.484	0.000*	0.000*
3. ชนิดเครื่องยนต์	0.418	0.019*	0.668	0.013*	0.320
4. ขนาดเครื่องยนต์	0.013*	0.000*	0.000*	0.000*	0.001*
5. ราคารถจักรยานยนต์	0.015*	0.034*	0.000*	0.622	0.801
6. วิธีชำระเงิน	0.281	0.899	0.056	0.773	0.153
7. สถานที่ซื้อรถจักรยานยนต์	0.942	0.808	0.151	0.657	0.399
8. วัตถุประสงค์ในการซื้อ	0.022*	0.000*	0.748	0.000*	0.039*
9. ระยะทางในการใช้งาน	0.016*	0.421	0.791	0.576	0.032*
10. จำนวนในการใช้งานต่อวัน	0.003*	0.069	0.007*	0.154	0.001*
11. ลักษณะการใช้งาน	0.997	0.783	0.790	0.046*	0.558

หมายเหตุ ตัวเลขในตารางคือค่า Sig * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2 สมมติฐานที่ 2 พฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

จากการศึกษาพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมาผลที่ได้จากการทดสอบสมมติฐานเพื่อหาความสัมพันธ์ การศึกษาครั้งนี้เนื่องจากค่า Sig ที่ได้จากการทดสอบความสัมพันธ์มีค่าน้อยกว่า 0.05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

พฤติกรรมที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา	ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา						
	ผลิตภัณฑ์	ราคา	การจัดจำหน่าย	การส่งเสริมการตลาด	บุคลากร	กระบวนการ	ทางกายภาพ
1.ยี่ห้อรถจักรยานยนต์ที่ซื้อ	0.068	0.080	0.014*	0.542	0.112	0.873	0.350
2. ประเภทรถจักยานยนต์ที่ซื้อ	0.004*	0.773	0.124	0.108	0.036*	0.516	0.011*
3. ชนิดเครื่องยนต์	0.936	0.000*	0.000*	0.000*	0.133	0.337	0.012*
4. ขนาดเครื่องยนต์	0.014*	0.026*	0.001*	0.281	0.003*	0.000*	0.002*
5. ราคารถจักรยานยนต์	0.001*	0.000*	0.000*	0.000*	0.837	0.776	0.455
6. วิธีชำระเงิน	0.339	0.887	0.852	0.006*	0.069	0.233	0.679
7. สถานที่ซื้อรถจักรยานยนต์	0.952	0.062	0.948	0.767	0.867	0.931	0.165
8. วัตถุประสงค์ในการซื้อ	0.577	0.032*	0.000*	0.385	0.168	0.238	0.559
9. ระยะทางในการใช้งาน	0.000	0.075	0.130	0.004*	0.065	0.284	0.304
10. จำนวนในการใช้งานต่อวัน	0.938	0.034*	0.445	0.526	0.883	0.484	0.180
11. ลักษณะการใช้งาน	0.090	0.000*	0.095	0.043*	0.144	0.469	0.279

หมายเหตุ ตัวเลขในตารางคือค่า Sig * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัด นครราชสีมา พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และถ้าพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่

1. ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่านักศึกษาให้ความสำคัญในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73

($\overline{X}$= 3.73) โดยให้ความสำคัญในเรื่อง ได้แก่ ยี่ห้อรถจักรยานยนต์ เป็นอันดับแรกกำลัง (ขนาดซีซี) เครื่องยนต์ การประหยัดน้ำมัน สีสันลวดลาย สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรวดี โชติมิตร (2556) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมและปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของผู้บริโภคในเขตบางบอน ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญเกี่ยวกับยี่ห้อและการประหยัดน้ำมันในส่วนของขนาดรูปร่าง สีสันสวยงาม กำลัง (ขนาดซีซี) เครื่องยนต์ อุปกรณ์ตกแต่งพิเศษเฉพาะรุ่น การบำรุงรักษา – อะไหล่ ระยะเวลาในการรับประกันคุณภาพ และความรวดเร็วในการจดทะเบียน และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของกรชนก ดิษฐเล็ก .(2558). ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์บิ๊กไบค์ในจังหวัดนนทบุรี พบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับผลิตภัรฑ์และสมรรถนะของเครื่องยนต์มีมาตรฐาน และคุณภาพเชื่อถือได้ รูปทรงโฉบเฉี่ยวทันสมัย สะดุดตา

2. ด้านราคา พบว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 ($\overline{X}$= 3.64) โดยให้ความสำคัญในเรื่อง ได้แก่ จำนวนเงินผ่อนต่อเดือน เป็นอันดับแรก อัตราดอกเบี้ยใน การผ่อนชำระ จำนวนเงินดาวน์ ราคารถจักรยานยนต์ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรวดี โชติมิตร (2556) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมและปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของผู้บริโภคในเขตบางบอนผลการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญเกี่ยวกับ ราคาของรถจักรยานยนต์ และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรชนก ดิษฐเล็ก. (2558). ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์บิ๊กไบค์ในจังหวัดนนทบุรี พบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับราคาอะไหล่และค่าซ่อมบำรุงมีความเหมาะสมกับตัวรถจักรยานยนต์ และราคามีความเป็นมาตรฐาน อัตราดอกเบี้ยและระยะเวลาในการผ่อนชำระมีความเหมาะสม

3. ด้านการจัดจำหน่าย พบว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 ($\overline{X}$= 3.82) โดยให้ความสำคัญในเรื่อง ได้แก่ ศูนย์บริการซ่อมมีมากและหาได้ง่าย เป็นอันดับแรกการโฆษณาผ่านสื่อต่าง ๆ สถานที่จัดจำหน่ายมีสินค้าหลายยี่ห้อ ตัวแทนจัดจำหน่ายมีมากและหาได้ง่าย ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรวดี โชติมิตร (2556) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมและปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของผู้บริโภคในเขตบางบอน ผลการศึกษาพบว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญเกี่ยวกับตัวแทนเกี่ยวกับตัวแทนการจัดจำหน่ายมีมากและหาได้ง่าย และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรชนก ดิษฐเล็ก (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์บิ๊กไบค์ในจังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับสถานที่ตั้งศูนย์บริการอยู่ในทำเลสะดวก สามารถเดินทางได้ง่าย มีช่างซ่อมเพื่อรองรับการให้บริการพอเพียง มีพื้นที่รับรองลูกค้า

4. ด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 (($\overline{X}$= 3.35) โดยให้ความสำคัญในเรื่อง ได้แก่ บริการหลังการขาย เป็นอันดับแรก และการให้ของแถม การยกเว้นเงินดาวน์ การชิงรางวัล รวดเร็ว ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรวดี โชติมิตร

(2556) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมและปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของผู้บริโภคในเขตบางบอน ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญเกี่ยวกับการโฆษณาผ่านสื่อต่าง ๆ การให้ของแถม เช่น หมวกกันน็อค เสื้อ พ.ร.บ.ฯ การยกเว้น เงินดาวน์ และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรชนก ดิษฐเล็ก (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์บิ๊กไบค์ในจังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความส าคัญกับการออกงานแสดง เช่น มอเตอร์โชว์ในห้างสรรพสินค้า

5. ด้านพนักงาน พบว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 ($\overline{X}$= 3.89) โดยให้ความสำคัญในเรื่อง ได้แก่ พนักงานยิ้มแย้มแจ่มใส พูดจาสุภาพในการให้บริการเป็นอันดับแรก พนักงานมีการแต่งกายสะอาด สุภาพเหมาะสม พนักงานมีความเอาใจใส่และกระตือรือร้นบริการรวดเร็ว รวดเร็ว ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรวดี โชติมิตร (2556) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมและปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของผู้บริโภคในเขตบางบอน ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญเกี่ยวกับการให้คำแนะนำและความรู้เกี่ยวกับรถของพนักงาน พนักงานสุภาพเป็นมิตร และพนักงานบริการได้รวดเร็ว ติดต่อได้สะดวก

6. ด้านกระบวนการ พบว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 ($\overline{X}$= 3.81) โดยให้ความสำคัญในเรื่อง ได้แก่ มีมาตรฐานและปลอดภัย เป็นอันดับแรก ความรวดเร็วในการรับชำระเงิน กล่าวคำว่าสวัสดีและให้บริการด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรวดี โชติมิตร (2556) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมและปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของผู้บริโภคในเขตบางบอน ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญเกี่ยวกับการวันเวลาเปิด – ปิด ทำการของตัวแทน ความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินการซื้อ – ขาย และสามารถเปลี่ยนแปลงขั้นตอนหรือลำดับงานได้

7. ด้านลักษณะทางกายภาพ พบว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 ($\overline{X}$= 3.93) โดยให้ความสำคัญในเรื่อง ได้แก่ สถานที่ที่สะอาด เป็นอันดับแรก ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรวดี โชติมิตร (2556) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมและปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของผู้บริโภคในเขตบางบอน ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญเกี่ยวกับการตกแต่งศูนย์จำหน่ายและศูนย์บริการสะอาด เรียบร้อย ทันสมัย ศูนยจำหน่าย และ ศูนย์บริการ มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบถ้วน เช่ นห้องพักลูกค้า บริการอาหารว่างและเครื่องดื่ม

การทดสอบสมมติฐานในส่วนความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัด นครราชสีมา พบว่าพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ส่วนใหญ่แล้วจะมีความสัมพันธ์กับข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของ

นักศึกษาในด้านต่าง ๆ ทั้งเพศ ระดับชั้นปีที่ศึกษา คณะที่กำลังศึกษา ลักษณะที่พักอาศัย และรายได้ต่อเดือน ล้วนส่งผลต่อพฤติกรรมด้านต่าง ๆ อาทิ ยี่ห้อรถจักรยานยนต์ที่ซื้อ มีความสัมพันธ์กับคณะที่ศึกษา ประเภทของรถจักรยานยนต์ที่ซื้อ มีความสัมพันธ์กับ คือ เพศ ชั้นปีที่ศึกษา ลักษณะที่พักอาศัย และรายได้ต่อเดือน ชนิดเครื่องยนต์ มีตวามสัมพันธ์กับชั้นปีที่ศึกษา และลักษณะที่พักอาศัยขนาดเครื่องยนต์ มีความสัมพันธ์กับ เพศ ชั้นปีที่ศึกษา คณะที่ศึกษา ลักษณะที่พักอาศัย และรายได้ต่อเดือน ราคารถจักรยานยนต์ มีความสัมพันธ์กับ เพศ ชั้นปีที่ศึกษา และคณะที่ศึกษา วัตถุประสงค์ในการซื้อ มีความสัมพันธ์กับ เพศ ชั้นปีที่ศึกษ ลักษณะที่พักอาศัย และรายได้ต่อเดือน ระยะทางในการใช้งาน มีความสัมพันธ์กับ เพศ และรายได้ต่อเดือน จำนวนในการใช้งานต่อวัน มีความสัมพันธ์กับเพศ คณะที่ศึกษา และรายได้ต่อเดือน และลักษณะการใช้งานต่อวัน มีความสัมพันธ์กับ ลักษณะที่พักอาศัย ตามลำดับ และความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัด นครราชสีมา อาทิ ยี่ห้อรถจักรยานยนต์ที่ซื้อ พบว่าพฤติกรรมความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านสถานที่การจัดจำหน่าย ประเภทรถจักยานยนต์ที่ซื้อ พบว่าพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านบุคลากร และด้านทางทางกายภาพ ชนิดเครื่องยนต์ พบว่าพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา ด้านสถานที่การจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านทางทางกายภาพ ขนาดเครื่องยนต์ พบว่าพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านสถานที่การจัดจำหน่าย ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการและด้านทางทางกายภาพ ราคารถจักรยานยนต์ พบว่าพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านสถานที่การจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด วิธีชำระเงิน พบว่าพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด วัตถุประสงค์ในการซื้อพบว่าพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านสถานที่การจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการ และด้านทางทางกายภาพ ระยะทางในการใช้งาน พบว่าพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการ และด้านทางทางกายภาพ จำนวนในการใช้งานต่อวัน พบว่าพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ในด้านราคา และลักษณะการใช้งาน พบว่าพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านราคา และด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1.ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ ควรพัฒนาคุณภาพสินค้าให้มีความเหมาะสมกับความต้องการของลูกค้าและมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายไว้บริการ

2. ด้านราคา ควรกำหนดราคาสินค้าไว้อย่างเหมาะสมกับคุณภาพของสินค้า

3. ด้านสถานที่ ที่ตั้งมีความสะดวก มีที่จอดรถที่เพียงพอ และควรมีการให้บริการสำหรับผู้ที่มาใช้บริการ มีการจัดหาเครื่องดื่มไว้บริการเช่นน้ำดื่ม ชา กาแฟ จัดไว้บริการโดยผู้ใช้บริการต้องช่วยเหลือตนเอง

4. ด้านการส่งเสริมการตลาด ควรให้มีการจัดโปรโมชั่นการคืนกำไร เช่น การให้บริการเปลี่ยนน้ำมันเครื่องและมีแต้มสะสมและสามารถนำไปแลกสินค้าต่างๆได้ที่ร้านจำหน่ายรถจักรยานยนต์ควรมีการให้ของสมนาคุณแก่ผู้ที่เข้ามาเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ เพื่องสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า

5. ด้านพนักงาน ควรมีการอบรมพนักงานให้มีความซื่อสัตย์ต่อผู้มารับบริการ ควรยิ้มแย้มแจ่มใสกับผู้มาใช้บริการอย่างเท่าเทียมกัน และมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีกับผู้มาใช้บริการทุกคน

6. ด้านกระบวนการ ควรเพิ่มคุณภาพในการให้บริการในด้านความสะดวกและรวดเร็วในการให้การบริการ

7. ด้านลักษณะทางกายภาพ ควรดูแลรักษาความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะเป็นห้องน้ำหรือพื้นที่บริเวณใกล้เคียง การดูแลความปลอดภัยให้ผู้มาใช้บริการ

2.ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ได้เก็บข้อมูลเฉพาะนักศึกษาในวิทยาลัยเอกชนในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ควรมีการศึกษากับนักศึกษาที่ศึกษาในสถานศึกษาของรัฐในเขตในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมาเพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ จึงจะทำให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนขึ้น

2. ศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อรถจักรยานยนต์ของประชาชน

3.การศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของประชาชนที่มีผลต่อการซื้อรถจักรยานยนต์

เอกสารอ้างอิง

กรชนก ดิษฐเล็ก . **การตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์บิ๊กไบค์ในจังหวัดนนทบุรี.** บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ .2558.

ชนานุช ผลาผล.**การตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์มือสอง ในเขตจังหวัดชลบุรี:กรณีศึกษาห้างหุ้นส่วน จำกัด คิมคอปเปอร์.** ธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2559.

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น.** มหาสารคาม ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม , 2532.

ภัทรวดี โชติมิตร .**พฤติกรรมและปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของผู้บริโภคในเขตบางบอน.** สาขาการจัดารธุรกิจระหว่างประเทศ, บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม,2556.

ยุทธ ไกยวรรณ์. **วิธีวิจัยทางธุรกิจ.** กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อส่งเสริมกรุงเทพ, 2552.

วิเชียร เกตุสิงห์. **การวิจัยเชิงปฏิบัติ.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพาณิชย์, 2541.

Yamane, Taro. Statistics: An Introductory Analysis. 3 nd. New York: Harper and Row. 1973. **จาก Internet**

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม . **การศึกษาพัฒนาการอุตสาหกรรมรถจักรยานยนต์ของโลก: กรณีศึกษา สหภาพยุโรป ญี่ปุ่ น และจีนไทเป.**เข้าถึง http://www.thaiauto.or.th/2012/th/research,2555.

เสาวลักษณ์ ชัยเดชสุริยะ. ตลาดประมูลรถมือสองออนไลน์.เข้าถึง http://www.taladrodcyber.com 2555.

การพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรในยุคโควิด -19 สู่เส้นทางเศรษฐกิจสีเขียว

Developing agricultural entrepreneurs in the era of Covid-19 towards a green economic path

ขวัญชนก แก้วเหมือน[1]
Kwanchanok Kaewmuean

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาผู้ประกอบการการเกษตรในช่วงภาวะวิกฤตการณ์โควิด – 19 ที่เป็นโอกาสในการส่งเสริมการสร้างธุรกิจสีเขียว พื้นที่สีเขียว และเศรษฐกิจสีเขียว ภายใต้บริบทการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยที่มุ่งสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเริ่มต้นอธิบายถึงผลกระทบจากภาวะวิกฤติการแพร่ระบาดของโรคโควิด – 19 ที่มีต่อเศรษฐกิจสังคมไทย จากนั้นจึงอธิบายแนวคิดการพัฒนาผู้ประกอบการเกษตร การผลักดันและส่งเสริมการสร้างธุรกิจสีเขียว และแนวทางการสร้างพื้นที่สีเขียว ภายใต้แนวคิด SDG's การประกอบการกับการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นเป้าหมายสำคัญในการสร้างเศรษฐกิจสีเขียวของประเทศไทยในปัจจุบัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลและผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์โควิด – 19 ให้มีแนวทางการสร้างโอกาสในธุรกิจสีเขียวที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ : ผู้ประกอบการเกษตร, ยุคโควิด – 19, เศรษฐกิจสีเขียว

Abstract

This article aims to enhance understanding of the development of agricultural entrepreneurs during the COVID-19 crisis as an opportunity to promote green business building, green area and green economy under the context of Thailand's economic development towards the Sustainable Development Goals. It begins by explaining the impact of the COVID-19 crisis on the Thai economy and society. Then explain the concept of developing agricultural entrepreneurs. Pushing and promoting the creation of green business and guidelines for creating green spaces under the concept of SDG's Entrepreneurship and Sustainable Development which is an important goal in building a green economy of Thailand today. This will benefit individuals and entrepreneurs affected by the COVID-19 crisis to have a way to create green business opportunities that will lead to sustainability in the future.

Keyword: Agricultural entrepreneurs, COVID-19 crisis, Green economy

[1] อาจารย์ประจำวิทยาลัยการจัดการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 083-6511451 kwanchanok.k@tsu.ac.th

บทนำ

วิกฤติการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรน่า หรือ โควิด–19 จุดเริ่มต้นของผลกระทบทางเศรษฐกิจในวงกว้างของประเทศไทย ซึ่งเริ่มต้นตั้งแต่ปลายปี 2562 เรื่อยมาจนกระทั่งปี 2565 โดยภาพรวมแล้วผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 มักจะเป็นผู้ที่อยู่ในกลุ่มเปราะบางอยู่แล้ว เมื่อเผชิญวิกฤติจากการระบาดและมาตรการที่ตามมายิ่งทำให้คนเหล่านี้เปราะบางยิ่งขึ้นไปอีก (ชล บุนนาค, 2563) ผลกระทบของโควิด-19 ต่อภาคเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมตกอยู่กับกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบในประเด็นต่อไปนี้ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานขององค์กรระหว่างประเทศอีกหลายฉบับ (Cheng et al, 2020) ในสองประการ คือ ประการแรก โควิด-19 และมาตรการที่เกี่ยวข้องสร้างผลกระทบให้กับกลุ่มที่มีความเปราะบางทางเศรษฐกิจมากที่สุด กลุ่มเปราะบางดังกล่าวอาจมีความแตกต่างกันไปในบริบทแต่ละประเทศ แต่โดยภาพรวมนั้นกลุ่มที่เปราะบางต่อโควิด-19 คือ กลุ่มผู้มีรายได้น้อยและพึ่งพาการทำงานที่ใช้แรงงานหรืออยู่ในภาคเศรษฐกิจที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากมาตรการ หรือไม่สามารถทำงานที่บ้านได้ คนกลุ่มนี้ก็คือ ผู้ใช้แรงงาน คนทำงานในภาคบริการและการท่องเที่ยว ประการที่สอง ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มาตรการที่เกี่ยวข้องกับโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นอย่างมาก มาตรการปิดเมือง (Lock Down) และมาตรการควบคุมการขนส่งและเดินทางข้ามพื้นที่ ทำให้เกิดความไม่แน่นอนในเรื่องปัจจัยการผลิตและต้นทุนการผลิตและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการบริโภคและปริมาณลูกค้า การปรับตัวไปสู่ธุรกิจออนไลน์หรือปรับเปลี่ยนรูปแบบสินค้าบริการย่อมมีต้นทุนที่พ่วงมาด้วยและส่งผลต่อพนักงานและแรงงานที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเหล่านี้ พวกเขาอาจพอมีทุนสะสมเพื่อปรับตัวและรับมือกับการระบาดและมาตรการโควิด-19 หนึ่งระลอก แต่ในสภาวะที่มีระลอกของการแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่อง ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ทุนสะสมไม่มากพออาจต้องปิดการดำเนินกิจการไปในที่สุด

สอดคล้องกับบทความจากสถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ้งภากรณ์ (2563) ที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจไทยอย่างชัดเจน เพราะการที่เครื่องยนต์ทางเศรษฐกิจของประเทศกระจุกตัวอยู่กับบางภาคส่วน เช่น ภาคการท่องเที่ยวและบริการ และพึ่งพิงการค้าระหว่างประเทศเป็นสัดส่วนสูง ทำให้นโยบายยับยั้งการระบาด ซึ่งส่งผลทำให้ต้องปิดพรมแดนระหว่างประเทศ ระหว่างจังหวัดและทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจหยุดชะงัก มีต้นทุนทางเศรษฐกิจที่สูงมาก และได้ส่งผ่านผลกระทบไปไกลจากบริษัทใหญ่ต้นน้ำ ไปจนถึงผู้ผลิตและแรงงานตัวเล็กตัวน้อยที่ปลายน้ำอย่างถ้วนทั่ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทำให้การผลิตและการบริโภคชะลอตัวลงมาก สร้างผลกระทบต่อผลิตภาพการผลิต และทำให้การจ้างงานลดลง โดยเฉพาะในธุรกิจขนาดกลาง ธุรกิจขนาดย่อม ผู้ประกอบอาชีพอิสระ และผู้ใช้แรงงาน ซึ่งได้รับผลกระทบที่รุนแรงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับธุรกิจขนาดใหญ่ (The Knowledge, 2563)

ถึงแม้ว่าวิกฤติการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรน่า หรือ โควิด– 19 จะยังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง แต่ในทางกลับกันเศรษฐกิจชุมชนกลับมีความสำคัญมากขึ้น ในฐานะแหล่งจ้างงานของประชาชนในพื้นที่ และเป็นที่รองรับผู้ใช้แรงงานกลับบ้าน เนื่องจากการจ้างงานในเมืองที่ลดน้อยลง จึงคาดการณ์ว่าในอนาคตความร่วมมือในด้านต่างๆ ระหว่างชุมชนจะมีมากขึ้น เกิดการรวมกลุ่มชุมชนในการผลิต จำหน่าย และสร้างตลาดเพื่อเกื้อกูลและต่อยอดซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคืนถิ่น กลับมาประกอบอาชีพเกษตรกรรมในกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากการเลิกจ้างงาน หรือกลุ่มผู้มีรายได้ลดน้อยลงจากผลกระทบยุคโควิด- 19 ซึ่งนั้นอาจเป็นจุดเปลี่ยนแห่งการส่งเสริมแนวคิดการสร้างธุรกิจสีเขียว ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง รัชการที่ 9 เป็นกรอบแนวคิดซึ่งมุ่งให้ทุกคนสามารถพึ่งพาตัวเองได้ รวมถึงการพัฒนาเกษตรกรมือใหม่ให้สามารถเปลี่ยนวิกฤติมาเป็นโอกาส ในการสร้างผู้ประกอบการเกษตร ที่มุ่งพัฒนาธุรกิจสีเขียว มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainability Development Goals: SDGs) ของประเทศ

แนวคิดการพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรในยุคโควิด – 19

จากการสัมภาษณ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) เพื่อสำรวจแนวทางปรับตัวของแรงงานในยุคโควิด - 19 ต่างเห็นว่าเป็นโอกาสที่ดี หากแรงงานคืนถิ่นเลือกภาคเกษตรเป็นอาชีพ “ทางเลือก ทางรอด” เพื่อปรับไปสู่การเป็น“เกษตรกรยุคใหม่” พร้อมรับโอกาสท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่จะพัฒนาแรงงานคืนถิ่น โดยใช้แนวคิด “บันได 4 ขั้น” สำหรับผู้ไม่มีประสบการณ์ทำเกษตร มีข้อจำกัดด้านองค์ความรู้ ความสามารถ และปัจจัยการผลิต (พิทูร ชมสุข, จิราภรณ์ พินนาพิเชษฐ และเพชรลักษณ์ บุญญาคุณากร, 2564 : ออนไลน์)

ที่มา : https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article

บันไดขั้นที่ 1 “เรียนรู้”และ“ควรคำนึงถึงความอยู่รอดเป็นสำคัญ” เริ่มต้นด้วยการศึกษาเคล็ดลับ และบทเรียนจากผู้อื่นมาลงมือทำด้วยตนเองโดยไม่ด่วนตัดสินใจทำอะไรตามกระแส จะทำให้เกิดประสบการณ์ตรง หากยังมีข้อจำกัดด้านพื้นที่เพาะปลูก อาจเริ่มจากพื้นที่ขนาดเล็ก เงินลงทุนน้อยๆ หรือหากไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง การขอแบ่งเช่าจากญาติพี่น้อง จากเพื่อนบ้าน หรือขอผู้นำชุมชนใช้ประโยชน์ที่ดินสาธารณะถือเป็นทางออกที่น่าสนใจ

บันไดขั้นที่ 2 “พัฒนาทักษะ” เมื่อเรามีความพร้อมในการทำเกษตรแล้ว ควรเลือกตัดสินใจทำในสิ่งที่ตนเองชำนาญ เพื่อยกระดับทักษะฝีมือไปสู่อาชีพหลัก สร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง เช่น เลือกปลูกพืช หรือเลี้ยงสัตว์ที่ตนเองถนัด เป็นต้น

บันไดขั้นที่ 3 “ขยับขยาย” ต่อยอดไปสู่การทำเกษตรเชิงพาณิชย์ โดยใช้เทคโนโลยีร่วมกับการปลูกพืช-เลี้ยงสัตว์ในขนาดปริมาณที่มากขึ้น หรือเน้นที่คุณภาพเพื่อพลิกบทบาทก้าวไปสู่ผู้ประกอบการเกษตร (Agripreneur) ที่มีทั้งความรู้ด้านเกษตร และสามารถวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดได้อย่างเหมาะสม

บันไดขั้นที่ 4 “ยั่งยืน” เมื่อเราสามารถสร้างฐานะจากการทำเกษตรได้แล้ว ควรที่จะวางแผนให้อยู่รอดอย่างยั่งยืน เพื่อสร้างความเข้มแข็งและอำนาจต่อรอง เพิ่มความสามารถในการเข้าถึงตลาดได้ในระยะยาว เช่น การรวมกลุ่มก่อตั้งเป็น “วิสาหกิจชุมชน” เป็นต้น

การผลักดันและส่งเสริมการสร้างธุรกิจสีเขียว

สำหรับอนาคต ภาพด้านการเกษตรในอีก 20 ปีข้างหน้า ประเทศไทยจะต้องเป็นฐานการผลิตอาหารที่มั่นคงปลอดภัย เป็นฐานการผลิตที่มีผลิตภาพการผลิตสูง มีการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งยุทธศาสตร์ที่ 2 ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2560-2579 เน้นถึงความสามารถในการแข่งขัน เน้นในเรื่องของการพัฒนาภาคการผลิตและบริการ พัฒนาสังคมผู้ประกอบการและเพื่อสร้างผู้ประกอบการทางธุรกิจ กรอบแนวคิดและทิศทางการพัฒนานั้น มีประเด็นสำคัญในเรื่องของการปรับตัวของเกษตรกรสู่เกษตรกรมืออาชีพ (Smart Farmer) และมีความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) เป็นทักษะที่สำคัญประการหนึ่งในศตวรรษที่ 21จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยคุณลักษณะผู้ประกอบการเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจเกษตรสีเขียว ของมรกค กำแพงเพชร และคณะ (2560) ได้อ้างถึงแนวคิดผู้ประกอบการเกษตรกรยังมีงานวิจัยไม่มากนัก (McElwee, 2006) เพราะระหว่างคำว่า เกษตรกรและผู้ประกอบการเกษตรกรนั้นมีความเกี่ยวเนื่องกันจึงยากต่อการให้คำนิยาม แต่สำหรับ Palich and Bagby (1995) กล่าวว่า ผู้ประกอบการเกษตรกร (Agripreneur) มาจากการผสมคำ 2 คำ คำว่า การเกษตร (Agriculture) รวมกับคำว่าผู้ประกอบการ (Entrepreneur) เมื่อสองคำนี้รวมกัน ผู้ประกอบการเกษตรกร จึงมีความหมายว่าบุคคลที่เป็นผู้ประกอบการที่ทำธุรกิจเกษตร และจากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาพบว่า

ผู้ประกอบการเกษตรกรแตกต่างจากผู้ประกอบการทั่วไป (Carter and Rosa, 1998) เพราะธุรกิจเกษตรเป็นในธุรกิจที่มีความเชื่อมโยงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ ดิน น้ำ อากาศ และสภาพแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ ชุมชนที่ทำการเกษตร (Eikelandand Lie, 1999) ผู้ประกอบการเกษตรกรมีกระบวนทัศน์การบูรณาการเศรษฐกิจเข้ากับชุมชน ซึ่งเป็นธุรกิจที่พัฒนามาจากแนวคิดธุรกิจสีเขียว

ธุรกิจสีเขียว (Green Business) ปัจจุบันสามารถให้คำจำกัดความได้หลากหลาย แต่มีหลักสำคัญที่เหมือนกัน คือ เป็นรูปแบบการดำเนินธุรกิจที่คำนึงถึงความยั่งยืน จึงมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าธุรกิจที่ยั่งยืน (Sustainable Business) เป็นธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ไม่ส่งผลกระทบเชิงลบหรือลดการเกิดผลกระทบเชิงลบต่อสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจชุมชนและสังคม โดยอาจใช้แนวคิดนี้ตลอดห่วงโซ่ธุรกิจ หรือแค่ส่วนใดส่วนหนึ่งของธุรกิจก็ได้ สำหรับเกษตรกรและผู้ประกอบการภาคเกษตร สามารถนำแนวคิดธุรกิจสีเขียวมาใช้ โดยมีหลักการที่สำคัญ คือ การผลิตและบริโภคสินค้าอาหาร พืชและผลิตภัณฑ์จากพืช และสัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์ต่างๆ ที่มีกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการปกป้องและส่งเสริมสภาพแวดล้อม สุขภาพ ชุมชน และสวัสดิการแรงงาน และสวัสดิการปศุสัตว์ โดยรูปแบบการผลิตและบริโภคนี้จะต้องไม่ส่งผลต่อศักยภาพการผลิตและบริโภคสินค้าของผู้คนและสภาพแวดล้อมในอนาคต ตัวอย่างการทำการเกษตรในรูปแบบนี้ เช่น เกษตรอินทรีย์ (Organic Farming) เกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice) (ฒาลิศา ทาศรีภู, 2562)

โดยการทำการเกษตรธรรมชาติ เกษตรผสมผสาน เกษตรอินทรีย์ หรือเกษตรที่ดี มีแนวคิดมาจากเกษตรกรรมยั่งยืน (Sustainable Agriculture) คือ ระบบการเกษตรที่ครอบคลุมถึงวิถีชีวิตเกษตรกร กระบวนการผลิตและการจัดการทุกรูปแบบ เพื่อให้เกิดความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและผู้บริโภค โดยได้เริ่มจุดประกายขึ้นจากการขับเคลื่อนองค์กรพัฒนาเอกชน เช่น เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก และกลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน ความหวังที่จะมีทางเลือกในชีวิตที่ดีก็เริ่มเกิดขึ้น จากสุรินทร์แพร่มาถึงยโสธร อำนาจเจริญ จากเชียงใหม่ขยายตัวมาแม่ฮ่องสอน อุตรดิตถ์ จากฉะเชิงเทรา นครปฐม ในภาคใต้ขยายจากสงขลาไปสู่พัทลุง พวกเขาได้สร้างระบบเกษตรยุคหลังสมัยใหม่ขึ้นมา เป็นเกษตรที่อิงกับธรรมชาติ อยู่บนวัฒนธรรมที่ผสมผสานทั้งวัฒนธรรมพื้นบ้าน วัฒนธรรมสมัยใหม่ และกระแสสิ่งแวดล้อม พัฒนาระบบการผลิตหลากหลายบทบาททั้งการผลิตเพื่อบริโภค ผลิตเพื่อการค้า ผลิตเพื่อสร้างสังคมที่ดีงาม โดยผลิตอาหารที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพ จากทรัพยากรชีวภาพของท้องถิ่น ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นผสานกับวิทยาการสมัยใหม่ พัฒนาระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ยืดหยุ่น หลากหลาย และสร้างการค้ากับผู้บริโภคด้วยความซื่อสัตย์ ไว้วางใจ และเรียนรู้ซึ่งกัน โดยมี

นักพัฒนา นักวิชาการ ผู้ประกอบการที่มีเป้าหมายร่วมกันมาร่วมส่งเสริม (กฤษฎา บุญชัย, 2560 : ออนไลน์)

อย่างไรก็ตาม หากเพียงแค่แนวคิดรายบุคคลของการพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรในธุรกิจสีเขียว หรือพลังของชุมชน ก็ยังไม่สามารถเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอาหารทั้งระบบที่ถูกผูกขาดด้วยการควบคุมทรัพยากรของรัฐ และการกำกับตลาดของทุนได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ภาคีต่างๆ ทั้งในส่วนภาครัฐและภาคเอกชนจะต้องขยายต้นแบบการทำเกษตรกรรมยั่งยืนในเชิงพื้นที่ออกไปให้กว้างขวาง เชื่อมโยงกันเป็นกระบวนการสร้างระบบอาหารที่ความมั่นคง ยั่งยืน ปลอดภัย และเป็นธรรม หรือเป็นประชาธิปไตยทางอาหารที่แท้จริง เพื่อเสริมสร้างธุรกิจสีเขียวให้แข็งแกร่ง ส่งเสริมการสร้างพื้นที่สีเขียวให้แผ่ขยายออกไป สำหรับการวางรากฐานสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนในภาคการเกษตร นำไปสู่การสร้างเศรษฐกิจสีเขียวที่สร้างความยั่งยืนในอนาคต

แนวทางการสร้างพื้นที่สีเขียว ภายใต้แนวคิด SDG's

พื้นที่สีเขียว (green space) หมายถึง พื้นที่กลางแจ้งและกึ่งกลางแจ้งที่มีขอบเขตที่ดินทั้งหมดหรือบางส่วนปกคลุมด้วยพรรณพืชบนดินที่ซึมน้ำได้หรืออาจมีสิ่งก่อสร้างอยู่ด้วยทั้งในพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและนอกเขตเมือง อาจเป็นพื้นที่สาธารณะหรือเอกชนที่สาธารณชนสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ได้ ประกอบด้วยพื้นที่สีเขียวเพื่อนันทนาการและความงามทางภูมิทัศน์ พื้นที่อรรถประโยชน์ เช่น พื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่สาธารณูปการ พื้นที่แนวกันชน พื้นที่สีเขียวในสถาบันต่างๆ พื้นที่ธรรมชาติและกึ่งธรรมชาติอันเป็นถิ่นที่อยู่ของสิ่งมีชีวิต ได้แก่ พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่ชุ่มน้ำ รวมถึงพื้นที่ชายหาด พื้นที่ริมน้ำ พื้นที่ที่เป็นริ้วยาวตามแนวเส้นทางคมนาคมทางบก ทางน้ำ และแนวสาธารณูปการต่างๆ หรือพื้นที่อื่นๆ เช่น พื้นที่สีเขียวที่ปล่อยรกร้าง พื้นที่สีเขียวที่ถูกรบกวนสภาพธรรมชาติและพื้นที่สีเขียวที่มีการใช้ประโยชน์ผสมผสานกัน

ชนายุส ตินารักษ์ (2556) ได้กล่าวถึงประเภทของพื้นที่สีเขียว ดังนี้

1. พื้นที่สีเขียวธรรมชาติ คือ พื้นที่ที่มีอยู่ตามธรรมชาติดั้งเดิม เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศสูงเป็นแหล่งรวมของระบบนิเวศที่จำเป็นต้องอนุรักษ์ให้คงอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ตลอดไปโดยมีการจัดการที่เหมาะสม ในรูปแบบของ แม่น้ำ ลำธาร คลอง ทะเลสาบ พรุ ภูเขา และป่าไม้ เป็นต้น

2. พื้นที่สีเขียวเพื่อบริการ คือ พื้นที่สีเขียวที่ประชาชนสามารถเข้าไปใช้บริการเพื่อคุณภาพชีวิตของชุมชนทั้งการพักผ่อนหย่อนใจ ออกกำลังกาย และเสริมสร้างทัศนียภาพที่สวยงามให้กับเมือง

3. พื้นที่สีเขียวเพื่อสิ่งแวดล้อม คือ พื้นที่สีเขียวที่เสริมสร้างคุณค่าด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่บริเวณและชุมชน เช่น ช่วยเพิ่มก๊าซออกซิเจนหรือลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ลดอุณหภูมิความร้อนในเขตเมืองกรองฝุ่นละอองและลดมลพิษ เป็นต้น แม้ประชาชนอาจจะไม่สามารถเข้าไปใช้บริการได้

โดยตรงเหมือนพื้นที่สีเขียวเพื่อบริการ แต่มีคุณค่าด้านสิ่งแวดล้อมแก่ชุมชน และเกิดประโยชน์ใช้สอยแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

4. พื้นที่สีเขียวบริเวณเส้นทางสัญจร คือ พื้นที่สีเขียวที่อยู่ในแนวเส้นทางสัญจรสาธารณะ มีรูปร่างลักษณะพื้นที่ที่เป็นริ้วยาวขนานกับบริเวณเส้นทางสัญจร ซึ่งมีบทบาททั้งการเสริมสร้างคุณค่าด้านสิ่งแวดล้อมและพักผ่อนหย่อนใจ

5. พื้นที่สีเขียวเพื่อเศรษฐกิจชุมชน คือ พื้นที่สีเขียวเพื่อสิ่งแวดล้อมที่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ผู้เป็นเจ้าของ ส่วนมากหมายถึงพื้นที่สีเขียวในพื้นที่ว่างของเอกชน พื้นที่เกษตร เช่น นาข้าว พืชไร่ เป็นต้น พื้นที่ปลูกไม้ยืนต้น เช่น สวนไม้ผลยืนต้น และสวนป่าเศรษฐกิจ เป็นต้น

โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการสร้างพื้นที่สีเขียวเพื่อเศรษฐกิจชุมชน ได้นำเอาแนวคิดการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน ซึ่งเกี่ยวข้องกับแนวคิด Sustainable Development Goals (SDGs) คือ แผนการพัฒนาโลกเพื่อความยั่งยืน ในการผลักดันและเสริมสร้างการขยายพื้นที่สีเขียวเพื่อเศรษฐกิจชุมชนในประเทศ โดยมีเป้าหมายจะขจัดความยากจนให้หมดไป พร้อมๆกับดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของสิ่งมีชีวิตทุกคน ทุกตัว ทุกที่บนโลก แบบไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง โดยแนวคิด Sustainable Development Goals (SDGs) มีองค์การสหประชาชาติ (United Nations) เป็นหัวเรือใหญ่ในการชวนเชิญ 193 ประเทศสมาชิกทั่วโลกมาร่วมมือกันจัดทำขึ้น โดยมีกรอบระยะเวลา 15 ปีให้แต่ละประเทศวางแผนและติดตามผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 17 ข้อ ภายในปี 2030 โดยคำว่า 'ยั่งยืน' ในที่นี้ ถูกแบ่งออกเป็น 17 ข้อ ซึ่งครอบคลุม 169 เป้าหมาย ที่มีความเป็นสากล เชื่อมโยงและเกื้อหนุนกัน และกำหนดให้มี 247 ตัวชี้วัด เพื่อใช้ติดตามและประเมินความก้าวหน้าของการพัฒนา โดยสามารถจัดกลุ่ม SDGs ตามปัจจัยที่เชื่อมโยงกันใน 5 มิติ (5P) ได้แก่ (1) การพัฒนาคน (People) ให้ความสำคัญกับการขจัดปัญหาความยากจนและความหิวโหย และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม (2) สิ่งแวดล้อม (Planet) ให้ความสำคัญกับการปกป้องและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสภาพภูมิอากาศเพื่อพลเมืองโลกรุ่นต่อไป (3) เศรษฐกิจและความมั่งคั่ง (Prosperity) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีและสอดคล้องกับธรรมชาติ (4) สันติภาพและความยุติธรรม (Peace) ยึดหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีสังคมที่สงบสุข และไม่แบ่งแยก และ (5) ความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา (Partnership) ความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน (PARPPIM PIM, 2020 : ออนไลน์) โดยประเด็นทางความยั่งยืนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้ประกอบการเกษตร เพื่อสร้างพื้นที่สีเขียวเพื่อเศรษฐกิจชุมชน จะเกี่ยวข้องกับประเด็น Zero Hunger ขจัดความหิวโหยและความอดอยาก รวมไปถึงแก้ปัญหาความมั่นคงทางอาหารและส่งเสริมเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน ส่งเสริมให้เด็กและผู้ด้อยโอกาสเข้าถึงอาหารที่เพียงพอและมีคุณค่าทางโภชนาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารให้เกิดแก่ชุมชน ให้ได้รับอาหารที่มีคุณภาพ ปลอดภัย มีประโยชน์ต่อสุขภาพ จากผลิตผลการทำเกษตรกรรมยั่งยืนในธุรกิจสีเขียว

ที่มา : https://www.sdgmove.com/intro-to-sdgs/

การพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนเพื่อผลิตอาหารเพียงพอปลอดภัยให้กับชุมชน เพื่อสร้างเป็นอาหาร เป็นยารักษาโรค และสร้างรายได้ รวมถึงเพิ่มพื้นที่สีเขียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่สีเขียวเพื่อเศรษฐกิจชุมชนสอดคล้องกับ BCG โมเดล ประกอบด้วย 3 เศรษฐกิจหลัก คือ

1. Bio Economy เศรษฐกิจชีวภาพ

2. Circular Economy เศรษฐกิจหมุนเวียน การมุ่งสร้างมูลค่าสูงสุดจากทรัพยากรธรรมชาติควบคู่ไปกับการลดของเสีย เช่น การทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักจากเศษอาหาร เป็นต้น

และ 3. Green Economy เศรษฐกิจสีเขียวหรือเศรษฐกิจที่พัฒนาด้วยความคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม

ผู้ประกอบการเกษตรบนเส้นทางเศรษฐกิจสีเขียว

เมื่อการคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมกลายเป็นปรากฏการณ์ไปทั่วโลก ส่งผลให้ผู้บริโภคมีจิตสำนึกต่อระบบนิเวศน์และทำให้พื้นฐานทัศนคติของสาธารณะชนเปลี่ยนแปลงไปกลายเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียวนี้ทำให้บทบาทของเกษตรกรทั่วโลกถูกพัฒนาให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรกร เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) กระแสสีเขียวจึงกลายเป็นกระแสที่มีบทบาทในการชี้นำการพัฒนาอีกครั้ง ดังจะเห็นได้จากก่อนหน้าการประชุมสุดยอด Rio+20 ในปี ค.ศ. 2012 “เศรษฐกิจสีเขียว” (Green Economy) ได้กลายเป็นแนวคิดที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ซึ่งนิยามของแนวคิดเศรษฐกิจสีเขียวที่ทั่วโลกให้การยอมรับมากที่สุดนั้น ก็คือนิยามของโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United

Nations Environment Programme : UNEP) ที่ให้ความหมายของแนวคิดเศรษฐกิจสีเขียวไว้ว่า เป็นรูปแบบ เศรษฐกิจที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสุขภาวะของมนุษย์ที่ดีขึ้นและมีความยุติธรรมทางสังคม ในขณะเดียวกันก็ต้องการลดความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมลงไปให้มาก พร้อมกับแก้ไขปัญหาความขาดแคลนทางนิเวศ (UNEP, 2010)

เป้าหมายสำคัญของเศรษฐกิจสีเขียว คือ การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเศรษฐกิจสีเขียวมีองค์ประกอบสำคัญ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ สร้างรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิต ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ลดความเสี่ยงปัญหา สิ่งแวดล้อม และฟื้นฟูระบบนิเวศ การทำงานของเศรษฐกิจสีเขียวยังเน้นไปถึงการพัฒนาการลงทุนและเทคโนโลยีในสาขาการผลิตที่สำคัญ 11 สาขา ได้แก่ การเกษตร การก่อสร้าง เมือง พลังงาน การประมง การป่าไม้ การอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การขนส่ง การจัดการขยะมูลฝอย และการจัดการทรัพยากรน้ำ (สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, 2555) ความสำคัญของเศรษฐกิจสีเขียวนั้นช่วยนำพาสังคมไปสู่การเติบโตที่เป็นสีเขียว ดังที่ OECD ได้เน้นถึงความสำคัญของผลกระทบที่เกิดขึ้นจากนโยบายการเติบโตสีเขียวที่มีความสอดคล้องกับเศรษฐกิจสีเขียว กล่าวได้ ว่าเศรษฐกิจสีเขียวได้ทำให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อเศรษฐกิจและสังคม (สำนักเศรษฐกิจการเกษตรระหว่างประเทศ, 2556) ดังนี้

1. สร้างรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิต โดยเศรษฐกิจสีเขียวจะทำให้เกิดการสร้างงาน โอกาสการจ้างงานทั้งแรงงานฝีมือระดับล่าง กลาง และ สูง เป็นการเปิดตลาดใหม่เพื่อรองรับผลิตภัณฑ์สีเขียว บริการสีเขียว และ การจ้างงานสีเขียว เช่น เกษตรอินทรีย์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การจัดการป่า

2. ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยเศรษฐกิจสีเขียวจะทำให้เกิดความดึงดูดผู้ประกอบการและแรงงานที่มีฝีมือเข้ามาประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจในเมือง ทำให้เกิดการพัฒนาในชนบทและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ตัวอย่างเช่น การส่งเสริมแหล่งพลังงานที่ปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ต่ำในชุมชน การสร้างพลังงานไฟฟ้าจากแสงอาทิตย์ที่ติดตั้งบนหลังคาบ้าน หรืออาคารในชุมชนได้ ซึ่งไม่จำเป็นต้องสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่ใช้งบประมาณสูง ดังเช่นโครงข่ายไฟฟ้าประเทศ แต่ทำให้คนในชนบท คนยากจน หรือคนชายขอบได้เข้าถึงพลังงานแบบประหยัด

3. ลดความเสี่ยงปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเศรษฐกิจสีเขียวจะทำให้เกิดการคุกคามต่อสภาพแวดล้อมน้อยลงจากกระบวนการผลิตที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม เพิ่มอุปสงค์และอุปทานในการผลิตสินค้าและบริการสีเขียว เพื่อลดปัจจัยที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เกิดความมั่นคงด้านอาหาร เช่น หากมีการผลิตทางการเกษตรอย่างยั่งยืน ซึ่งนำไปสู่การปกป้องและรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ลดของเสียและมลพิษ ลดปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จากกิจกรรมทางเศรษฐกิจและลดการใช้พลังงาน

4. ฟื้นฟูระบบนิเวศ โดยเศรษฐกิจสีเขียวช่วยลดการคุกคามต่อระบบนิเวศด้วยเช่นกัน ทรัพยากรธรรมชาติได้มีโอกาสฟื้นตัว ฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ ทำให้มีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน

5. พัฒนาเทคโนโลยีใหม่ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจในแบบที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมได้ กระตุ้นให้เกิดการออกแบบใหม่ๆ เพื่อบรรลุสังคมคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Society) นำมาซึ่งความท้าทายโอกาสในการสร้างนวัตกรรมที่ยั่งยืนและยืดหยุ่นได้มากขึ้น ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยการสร้างสรรค์สิ่งใหม่

6. ลดความเสี่ยงทางสุขภาพที่เกิดจากปัญหาสิ่งแวดล้อม เพิ่มความมั่นคงและคุณภาพชีวิตมนุษย์ การเติบโตสีเขียวหรือการเติบโตคาร์บอนต่ำอาจนำไปสู่ประโยชน์ต่อสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการปรับปรุงคุณภาพอากาศในพื้นที่และลดการปล่อยฝุ่นละออง สารมลพิษกำมะถันและไนโตรเจน ยกตัวอย่างในพื้นที่ชนบทของประเทศกำลังพัฒนามีโครงการใช้เตาที่มีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ต่ำ ซึ่งสามารถช่วยป้องกันการเสียชีวิตของทารกจากการคลอดก่อนกำหนดได้หลายล้านคน การปรับปรุงระบบการขนส่งโดยลดการใช้ยานยนต์ที่ใช้น้ำมันและปรับปรุงระบบขนส่งสาธารณะ

7. สร้างความมั่นคงด้านพลังงาน แนวทางของเศรษฐกิจสีเขียว สามารถทำให้เกิดความหลากหลายของแหล่งพลังงาน เพิ่มแหล่งพลังงานหมุนเวียน ลดการพึ่งพาการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศ ลดการบิดเบือน ราคาในตลาดพลังงาน และยังทำให้เกิดความร่วมมือระดับภูมิภาคด้านการ วิจัยและพัฒนาพลังงานทดแทนและการปรับตัวของเทคโนโลยีพลังงานให้เข้า กันกับบริบทของประเทศ

บทสรุป

ยุคโควิด-19 เริ่มต้นตั้งแต่ปลายปี 2562 ซึ่งผู้ที่ได้รับผลกระทบมักจะอยู่ในกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและพึ่งพาการทำงานที่ใช้แรงงานอยู่ในภาคธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากวิกฤติการณ์โควิด- 19 และเมื่อแรงงานเหล่านี้ขาดการจ้างงาน จึงมีโอกาสในการแสวงหาแนวทางการสร้างอาชีพใหม่จากการคืนถิ่นกลับภูมิลำเนาของตนเอง โดยอาชีพอย่างเกษตรกรรมอันเป็นอาชีพพื้นฐานซึ่งอยู่คู่คนไทยมาช้านาน จึงถูกนำมาเป็นทางเลือกสำคัญในการสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว และนำไปสู่การผลักดันให้เกิดผู้ประกอบการเกษตรกรที่มีกระบวนทัศน์การบูรณาการเศรษฐกิจเข้ากับชุมชน สร้างธุรกิจสีเขียวที่ยึดเอาแนวคิดเกษตรกรรมยั่งยืน มาส่งเสริมให้เกิดรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองและคนในชุมชน ก่อให้เกิดความมั่นคงทางด้านอาหาร และพื้นที่สีเขียว รวมทั้งเป็นการมุ่งสู่เส้นทางเศรษฐกิจสีเขียวหรือเศรษฐกิจที่พัฒนาด้วยความคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม อันจะสะท้อนผลกลับมาช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม เกิด

โอกาสการจ้างงานในตลาดใหม่เพื่อรองรับผลิตภัณฑ์สีเขียว บริการสีเขียว และการจ้างงานสีเขียว ในกลุ่มธุรกิจสีเขียว ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดเศรษฐกิจฐานราก เศรษฐกิจหมุนเวียนที่สร้างรายได้ภายในชุมชน และเกิดความยั่งยืนกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแม้ประเทศต้องเผชิญกับภาวะวิกฤติการณ์โควิด-19 ที่ยาวนานได้อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

กฤษฎา บุญชัย. (2560). **ถอดบทเรียนชุมชนเกษตรปลอดภัยและอาหารปลอดภัย.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://www.ldi.or.th/2017/11/09/ (วันที่ค้นข้อมูล 20 มีนาคม 2565)

ชนายุส ตินารักษ. (2556). **เมืองสีเขียว ชุมชนสีเขียว**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://chanayus.blogspot.com/2013/03/blog-post_746.html (วันที่ค้นข้อมูล 20 มีนาคม 2565)

ฒาลิศา ทาศรีภู. (2562, 1 กุมภาพันธ์). **ธุรกิจสีเขียว (Green Business) การปรับตัวในยุคเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy).** วารสาร สนค. TPSO Journal**.** 9(9), 4-5

ปรารถนา ยิ้มสีใส. (2563). **ความต้องการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อการพัฒนาเยาวชนเกษตรกร ผู้ประกอบการในเขตพื้นที่อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม,** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พิทูร ชมสุข, จิราภรณ์ พินนาพิเชษฐ และเพชรลักษณ์ บุญญาคุณากร. (2564). **เกษตรกรยุคใหม่ : อาชีพทางเลือก (ทางรอด) ในยุคโควิด 19.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/

มรกต กำแพงเพชร และคณะ. (2562, 1 มกราคม). **คุณลักษณะผู้ประกอบการเกษตรที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจเกษตรสีเขียว**. วารสารธุรกิจปริทัศน์. 11(1), 266

สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป่วย อึ้งภากรณ์. (2563). **ครัวเรือนเกษตรไทยในวิกฤติโควิด – 19 หลักฐานเชิงประจักษ์จากการสัมภาษณ์เกษตรกรทั่วประเทศ.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://www.pier.or.th/abridged/2020/11/ (วันที่ค้นข้อมูล 2 กุมภาพันธ์ 2565) (วันที่ค้นข้อมูล 10 มีนาคม 2565)

โสภารัตน์ จารุสมบัติ, นิตยา โพธิ์นอก, จารุพล เรืองสุวรรณ. (2562). **เส้นทางเศรษฐกิจสีเขียว.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท ซิกมา กราฟฟิคส์ จำกัด

ศูนย์วิจัยนโยบายด้านเศรษฐกิจสีเขียว. (2559). **เกษตรสีเขียว.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://progreencenter.org/2016/02/25/เกษตรสีเขียว-green-agriculture/ (วันที่ค้นข้อมูล 2 มีนาคม 2565)

PARPPIM PIM. (2563). **นับถอยหลังสู่ 2030 ด้วยแผนพัฒนา 17 ข้อที่จะพาโลกให้ยั่งยืนไปด้วยกัน.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://www.greenery.org/articles/wastesidestory-sdgs/ (วันที่ค้นข้อมูล 14 มีนาคม 2565)

Carter, S., Rosa, P., (1998). **Indigenous rural firms: farm enterprises in the UK.** International Small Business Journal. 16(4), 15–27.

Cheng, Wan-Lae, André Dua, Jonathan Law, Mike Kerlin, Jörg Schubert, Chun Ying Wang, Qi Xu, and Ammanuel Zegeye. (2020). **Reimagining the Postpandemic Economic Future.** McKinsey & Company.

Eikeland, S., Lie, I., (1999). **Pluriactivity in rural Norway.** Journal of Rural Studies. 15(4), 405–415.

McElwee G. (2006). **The enterprising farmer: A review of entrepreneurship in agriculture.** Journal of the Royal Agricultural Society of England January

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาหุ้นกลุ่มอุตสาหกรรม ประเภทอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON)

Factors Affecting the Stock Price of Property and Construction Sector in the Stock Exchange of Thailand

ฐิชาดา เซี่ยงเห็น[1] และ ชุติมาวดี ทองจีน[2]
Thichada Seanghen and Chutimavadee Thongjeen

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาหุ้นกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON) ตัวแปรต้นที่ใช้ศึกษาคือ ดัชนีราคาอสังหาริมทรัพย์, ดัชนีตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET Index), ดัชนีราคาวัสดุก่อสร้าง, อัตราส่วนของเงินปันผลตอบแทน และดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภค ตัวแปรตาม คือ ดัชนีราคาหุ้นกลุ่มอุตสาหกรรม ประเภทอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON) ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ประเภทข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series Data) ศึกษาข้อมูลย้อนหลังเป็นรายเดือน เก็บข้อมูลเริ่มต้นตั้งแต่ เดือนมกราคม 2559 ถึงเดือนธันวาคม 2563 รวมทั้งสิ้น 60 เดือน ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสมการถดถอย พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาหุ้นกลุ่มอุตสาหกรรม ประเภทอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อัตราส่วนของเงินปันผลตอบแทน เพียงตัวแปรเดียว โดยที่ตัวแปรอัตราส่วนของเงินปันผลตอบแทนส่งผลต่อผลกระทบต่อดัชนีราคาหุ้นกลุ่มอุตสาหกรรม ประเภทอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON) ในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ดัชนีตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง, อัตราผลตอบแทน

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ อีเมล์ thichada.sean@bumail.net
[2] อาจารย์ภาควิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ อีเมล์ chutimavadee.t@bu.ac.th

Abstract

The objectives of this research were to study the factors affecting the stock price of property and construction (PROPCON) sector in the stock exchange of Thailand. The independent variables used in this study were Property Price Index,Stock Exchange of Thailand Index, Construction Materials Price Index, Dividend Yield Ratio, and Consumer Confidence Index. The dependent variable was the stock price of property and construction sector in the Stock Exchange of Thailand. The data used in this study were secondary historical data and time series data of 60 months from January 2016 to December 2020. The statistics for analyzing were correlation analysis and multiple linear regression at the statistical significant level of 0.05. The results showed that the only factor that affected to the stock price of property and construction sector in the Stock Exchange of Thailand was Dividend Yield Ratio. Dividend Yield Ratio had positive correlation with the stock price of property and construction sector in the Stock Exchange of Thailand at the statistical significant level of 0.05.

Keywords: SET Index, Property and Construction, Dividend Yield Ratio

บทนำ

“ที่อยู่อาศัย” คือหนึ่งในปัจจัยสี่ที่มีความสำคัญและจำเป็นในการดำรงชีวิตของมนุษย์ นอกเหนือจากอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค มนุษย์จะแสวงหาถิ่นฐานที่อยู่อาศัยที่มีความมั่นคงปลอดภัย และสนับสนุนให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์มากที่สุด โดยที่อยู่อาศัยของมนุษย์จะมีความแตกต่างกันไปตามสถานะทางการเงิน สภาพสังคม ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ตลอดจนปัจจัยด้านความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ เนื่องจากในช่วงเวลาที่ผ่านมาประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมายทั้งสภาพสังคมและเศรษฐกิจ ส่งผลให้ประชาชนโดยทั่วไปต้องใช้เวลาในการทำงานประกอบอาชีพมากขึ้น การก่อสร้างที่อยู่อาศัยด้วยตนเองจึงกระทำได้ยากลำบากยิ่งขึ้น ประกอบกับข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ เช่น ข้อจำกัดในเรื่องของเวลา ความไม่สะดวกในเรื่องของการจัดหาที่อยู่อาศัยด้วยตัวเอง ตลอดจนราคาที่ดินที่ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก ทำให้เกิดธุรกิจด้านที่อยู่อาศัยและอสังหาริมทรัพย์ขึ้น โดยในช่วงเริ่มต้นเป็นแค่เพียงการจัดสรรเฉพาะที่ดินเท่านั้น และได้มีการพัฒนาเป็นการสร้างบ้านบนพื้นที่ที่เรียกว่าบ้านจัดสรร แต่มีข้อจำกัดต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะข้อจำกัดในเรื่องของที่ดินที่มีราคาสูงขึ้น ทำให้ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์แนวราบ

(Horizontal) มีข้อจำกัด จึงได้เกิดธุรกิจที่อยู่อาศัยอีกประเภทหนึ่ง นั่นคือ หมู่บ้าน อาคารชุด หรือคอนโดมิเนียม (Condominium) ซึ่งเป็นรูปแบบของการก่อสร้างที่อยู่อาศัย ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่มีอุปสงค์ต่อที่อยู่อาศัยในเมืองใหญ่ๆ ที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดด เช่น กรุงเทพมหานคร ชลบุรี เชียงใหม่ สงขลา และขอนแก่น เป็นต้น ซึ่งเมืองต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของประเทศและของภูมิภาค ทำให้มีประชาชนเข้าไปอยู่อาศัยจำนวนมาก และหนาแน่น ก่อให้เกิดความต้องการที่ดินเพื่อรองรับการขยายตัวเพิ่มขึ้นตามการเพิ่มขึ้นของประชาชน (พงศกร ก้อนบาง. 2560, หน้า 1)

ความผันผวนของตลาดอสังหาริมทรัพย์ สามารถส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้ เนื่องจากการกำหนดราคาอสังหาริมทรัพย์ ไม่เพียงแต่มีอิทธิพลต่อวัฏจักรทางธุรกิจที่มีผลกระทบโดยตรงต่อรายจ่ายทั้งหมด แต่ยังส่งผลกระทบต่อสมรรถภาพของระบบการเงินที่มีผลกระทบต่อผลกำไร และความมั่นคงของสถาบันทางการเงิน ดังนั้นการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ จึงทำให้เกิดจุดร่วมของรายจ่ายภายในครัวเรือน และความมั่งคั่งของประเทศ (เกรียงไกร ลิมปนะสุคนธ์, 2558, หน้า 6)

การลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นทางเลือกหนึ่งของการลงทุนที่ได้รับความสนใจจากผู้ที่มีเงินออม เพราะมีโอกาสได้รับผลตอบแทนที่สูงกว่าการลงทุนประเภทอื่นๆ นอกจากนี้การที่ตลาดหลักทรัพย์มีบริษัทจดทะเบียนที่หลากหลาย ตลาดหลักทรัพย์จึงเหมาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่ต้องการความหลากหลายในการลงทุนทั้งประเภทสินค้าและผลตอบแทน เพราะมีสินค้าหรือตราสารเพื่อการลงทุนหลายประเภทซึ่งออกโดยบริษัทจดทะเบียนที่ประกอบธุรกิจในหลายประเภท และหลายอุตสาหกรรมให้เลือกลงทุนตามความต้องการก่อนตัดสินใจลงทุนหลักทรัพย์ (เพชรี ขุมทรัพย์, 2540)

ดัชนีราคาวัสดุก่อสร้าง คือ ตัวเลขที่ใช้วัดการเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าวัสดุก่อสร้าง ณ เวลาใดเวลาหนึ่งเปรียบเทียบกับช่วงเวลา ณ ปีฐาน โดยปัจจุบันกำหนดปี พ.ศ.2548 เป็นปีฐานซึ่งมีดัชนีเริ่มต้นที่ 100 จุด (ฐานข้อมูลดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์)

พรพรหม ภักตร์เปี่ยม (2554) กล่าวว่า เงินปันผล หมายถึง ค่าตอบแทนที่บริษัทจ่ายให้แก่ผู้ถือหุ้น ซึ่งมักเป็นการกระจายกำไร เมื่อบริษัทได้กำไรหรือส่วนเกิน บริษัทสามารถนำไปลงทุนในธุรกิจต่อ เรียก กำไรสะสม หรือสามารถจ่ายให้แก่ผู้ถือหุ้นก็ได้ บริษัทอาจสงวนกำไรหรือส่วนเกินส่วนหนึ่งและจ่ายส่วนที่เหลือเป็นเงินปันผล การจ่ายแก่ผู้ถือหุ้นอาจเป็นรูปเงินสด (มักเป็นการฝากเข้าบัญชีธนาคาร) หรือ หากบริษัทมีแผนนำเงินปันผลไปลงทุนต่อ ปริมาณค่าตอบแทนอาจจ่ายเป็นรูปหุ้นเพิ่มหรือการซื้อหุ้นคืนได้

ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภค คือ เครื่องมือชี้วัดและเตือนภัยทางเศรษฐกิจล่วงหน้าโดยจัดทำข้อมูลเป็นรายเดือนเพื่อให้สามารถติดตามอำนาจซื้อของผู้บริโภคที่ส่งผลต่อการผลิต การจ้างงาน และ

ปริมาณการใช้จ่ายของประชาชนในแต่ละช่วงเวลา สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการในสินค้าและบริการอย่างใกล้ชิดและทันเหตุการณ์ ทั้งนี้ถ้าผู้บริโภคส่วนใหญ่เชื่อมั่นต่อภาวะเศรษฐกิจจะใช้จ่ายอย่างเต็มกำลัง ซึ่งจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจโดยรวมแต่ถ้าผู้บริโภคส่วนใหญ่ขาดความเชื่อมั่นก็จะลดการใช้จ่ายหรือระมัดระวังการใช้จ่ายซึ่งจะส่งผลตอระบบเศรษฐกิจโดยรวมให้ชะลอตัวลง (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์, 2560)

ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาหุ้นกลุ่มอุตสาหกรรม ประเภทอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการศึกษาที่ได้ในครั้งนี้จะสามารถใช้เป็นข้อมูลในการประกอบการตัดสินใจเบื้องต้นในการวางแผนและประกอบการตัดสินใจลงทุนของผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ นักลงทุน และประชาชนซึ่งเป็นผู้บริโภคได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมและสอดคล้องกับปัจจัยต่าง ๆ ของสินทรัพย์และหลักทรัพย์ที่เกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์ที่เลือกมาไม่มากก็น้อย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาหุ้นกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON)
2. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาการตัดสินใจลงทุน สำหรับนักลงทุนหุ้นในกลุ่มอุตสาหกรรม ประเภทอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สมมติฐานในการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาหุ้นกลุ่มอุตสาหกรรม ประเภทอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON) มีสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

สมมติฐานที่ 1 ดัชนีราคาอสังหาริมทรัพย์มีผลกระทบต่อดัชนีราคาหุ้นกลุ่มอุตสาหกรรม ประเภทอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON)

สมมติฐานที่ 2 ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ SET มีผลกระทบต่อดัชนีราคาหุ้นกลุ่มอุตสาหกรรม ประเภทอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON)

สมมติฐานที่ 3 ดัชนีราคาวัสดุก่อสร้างมีผลกระทบต่อดัชนีราคาหุ้นกลุ่มอุตสาหกรรม ประเภทอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON)

สมมติฐานที่ 4 อัตราส่วนของเงินปันผลตอบแทนมีผลกระทบต่อดัชนีราคาหุ้นกลุ่มอุตสาหกรรม ประเภทอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON)

สมมติฐานที่ 5 ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภคมีผลกระทบต่อดัชนีราคาหุ้นกลุ่มอุตสาหกรรม ประเภทอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON)

กรอบแนวความคิด

ตัวแปรอิสระ **ตัวแปรตาม**

(Independent Variables) **(Dependent Variables)**

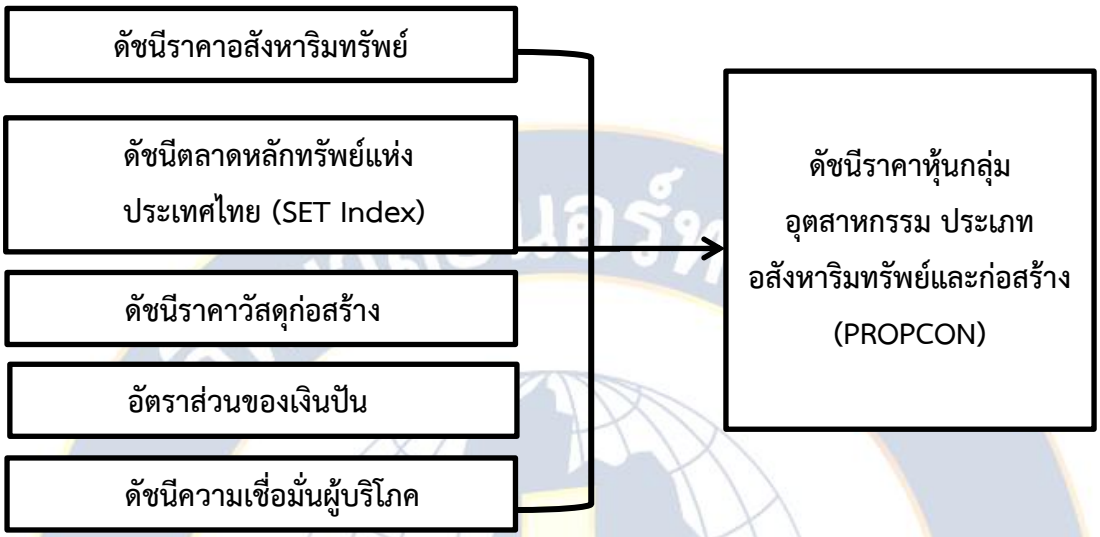

ภาพที่ 1: กรอบแนวความคิด

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเชิงปริมาณโดยนำทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Independent Variable) และ ตัวแปรตาม (Dependent Variable) โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ประเภทข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series Data) ศึกษาข้อมูลย้อนหลังเป็นรายเดือน เก็บข้อมูลเริ่มต้นตั้งแต่ เดือนมกราคม 2559 ถึงเดือนธันวาคม 2563 รวมทั้งสิ้น 60 เดือน โดยใช้ข้อมูลจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย www.set.or.th ธนาคารแห่งประเทศไทย www.bot.or.th และฐานข้อมูลเศรษฐกิจการค้า www.price.moc.go.th มีกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรม หมวดอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง จำนวน 20 บริษัท

ตารางที่ 1: รายชื่อกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	ชื่อย่อหลักทรัพย์	ชื่อบริษัทจดทะเบียน
1	CCP	บริษัท ผลิตภัณฑ์คอนกรีตชลบุรี จำกัด (มหาชน)
2	COTTO	บริษัท เอสซีจี เซรามิกส์ จำกัด (มหาชน)
3	DCC	บริษัท ไดนาสตี้เซรามิค จำกัด (มหาชน)

ลำดับ	ชื่อย่อหลักทรัพย์	ชื่อบริษัทจดทะเบียน
4	DCON	บริษัท ดีคอนโปรดักส์ จำกัด (มหาชน)
5	DRT	บริษัท ผลิตภัณฑ์ตราเพชร จำกัด (มหาชน)
6	EPG	บริษัท อีสเทิร์นโพลีเมอร์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)
7	GEL	บริษัท เจนเนอรัล เอนจิเนียริ่ง จำกัด (มหาชน)
8	PPP	บริษัท พรีเมียร์ โพรดักส์ จำกัด (มหาชน)
9	Q-CON	บริษัท ควอลิตี้คอนสตรัคชั่นโปรดัคส์ จำกัด (มหาชน)
10	SCC	บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด(มหาชน)
11	SCCC	บริษัท ปูนซีเมนต์นครหลวง จำกัด (มหาชน)
12	SCP	บริษัท ทักษิณคอนกรีต จำกัด (มหาชน)
13	SKN	บริษัท ส.กิจชัย เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด (มหาชน)
14	STECH	บริษัท สยามเทคนิคคอนกรีต จำกัด (มหาชน)
15	TASCO	บริษัท ทิปโก้แอสฟัลท์ จำกัด (มหาชน)
16	TOA	บริษัท ทีโอเอ เพ้นท์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)
17	TPIPL	บริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด (มหาชน)
18	UMI	บริษัท สหโมเสคอุตสาหกรรม จำกัด (มหาชน)
19	VNG	บริษัท วนชัย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)
20	WIIK	บริษัท วิค จำกัด (มหาชน)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยสมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression) ในการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาหุ้นกลุ่มอุตสาหกรรม ประเภทอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON) โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ประเภทข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series Data) ศึกษาข้อมูลย้อนหลังเป็นรายเดือน เก็บข้อมูลเริ่มต้นตั้งแต่ เดือนมกราคม 2559 ถึงเดือนธันวาคม 2563 รวมทั้งสิ้น 60 เดือน จำนวน 20 บริษัท

การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยสร้างสมการถดถอยพหุคูณเชิงเส้น (Multiple Linear Regression) วิเคราะห์ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square Method) ในการประมาณผลเพื่อแสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ที่เป็นตัวแปรต้นว่ามีผลต่อตัวแปรตามกล่าวคือ ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาหุ้นกลุ่มอุตสาหกรรม ประเภทอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 2: แสดงผลการประมาณค่าด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด

ตัวแปร	สัมประสิทธิ์	ความคลาดเคลื่อน	ค่าสถิติ Z	ความน่าจะเป็น
ค่าคงที่	14.2181	259.3874	0.0548	0.9563
IHPI	-0.0228	0.4176	-0.0545	0.9565
SET	-0.0145	0.1276	-0.1134	0.9097
CMI	0.2352	1.4050	0.1674	0.8671
DIVIDEND	4.0120	0.9795	4.0961	0.0000*
CCI	0.1545	0.6545	0.2361	0.8134
R-squared	0.0139	F-statistic	3.3691	
Adjusted R-squared	0.0098	Durbin-Watson	0.0010	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบกำลังสองน้อยที่สุด ตามแบบจำลองสมการการถดถอยเชิงเส้นพหุ (Multiple Linear Regression Model) สามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

PROPCON = 14.2181 – 0.0228*IHPI - 0.0145*SET +0.2352*CMI +4.012*DIVIDEND +0.1545*CCI

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบกำลังสองน้อยที่สุด พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาหุ้นกลุ่มอุตสาหกรรม ประเภทอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อัตราส่วนของเงินปันผลตอบแทน เพียงตัวแปรเดียว โดยเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ 4 เพียงสมมติฐานเดียว ซึ่งตัวแปรอัตราส่วนของเงินปันผลตอบแทน ส่งผลต่อผลกระทบต่อดัชนีราคาหุ้นกลุ่มอุตสาหกรรม ประเภทอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON) ในทิศทางเดียวกัน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสมการถดถอย พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาหุ้นกลุ่มอุตสาหกรรม ประเภทอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อัตราส่วนของเงินปันผลตอบแทน เพียงตัวแปรเดียว โดยที่ตัวแปรอัตราส่วนของเงินปันผลตอบแทน ส่งผลต่อผลกระทบต่อดัชนีราคาหุ้นกลุ่มอุตสาหกรรม ประเภทอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON) ในทิศทางเดียวกัน

โดยสามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐานได้ดังตารางต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ	ผลการวิเคราะห์	ผลสรุปสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 1 ดัชนีราคาอสังหาริมทรัพย์มีผลกระทบต่อดัชนีราคาหุ้นกลุ่มอุตสาหกรรม ประเภทอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON)	ทิศทางตรงกันข้าม	ปฏิเสธสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 2 ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ SET มีผลกระทบต่อดัชนีราคาหุ้นกลุ่มอุตสาหกรรม ประเภทอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON)	ทิศทางตรงกันข้าม	ปฏิเสธสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 3 ดัชนีราคาวัสดุก่อสร้างมีผลกระทบต่อดัชนีราคาหุ้นกลุ่มอุตสาหกรรม ประเภทอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON)	ทิศทางเดียวกัน	ปฏิเสธสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 4 อัตราส่วนของเงินปันผลตอบแทนมีผลกระทบต่อดัชนีราคาหุ้นกลุ่มอุตสาหกรรม ประเภทอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON)	ทิศทางเดียวกัน*	ยอมรับสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 5 ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภคมีผลกระทบต่อดัชนีราคาหุ้นกลุ่มอุตสาหกรรม ประเภทอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON)	ทิศทางเดียวกัน	ปฏิเสธสมมติฐาน

อภิปรายผล

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบกำลังสองน้อยที่สุด ตามแบบจำลองสมการการถดถอยเชิงเส้นพหุในการวิจัยครั้งนี้ แสดงผลการวิจัยให้เห็นถึงการยอมรับสมมติฐานที่ 4 คือ อัตราส่วนของเงินปันผลตอบแทนมีผลกระทบต่อดัชนีราคาหุ้นกลุ่มอุตสาหกรรม ประเภทอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON) โดย พงศกร ก้อนบาง (2560) ยังได้กล่าวเพิ่มเติมถึงการเปลี่ยนแปลงแบบฉับพลันต่อผลตอบแทนของดัชนีราคา SET100 จะส่งผลต่อผลตอบแทนของดัชนีราคาอสังหาริมทรัพย์ประเภทอาคารชุด ให้มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่เพิ่มขึ้นในช่วงแรกก่อนจะปรับลดลงมาจนเข้าสู่ดุลยภาพ และเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงแบบฉับพลันต่อผลตอบแทนของดัชนีราคากลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างจะส่งผลให้ผลตอบแทนของดัชนีราคาอสังหาริมทรัพย์ประเภทอาคารชุดมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ลดลงไปในแดนลบในช่วงแรก และค่อยๆ ปรับตัวเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ก่อนที่จะกลับเข้าสู่ดุลยภาพ ถึงแม้ว่าอัตราส่วนของเงินปันผลตอบแทน เป็นเพียงตัวแปรเดียว ที่ส่งผลต่อผลกระทบต่อดัชนีราคาหุ้นกลุ่มอุตสาหกรรม ประเภทอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON) ในทิศทางเดียวกัน Verdickt, Annaert, & Deloof (2019) ได้กล่าวถึงความสามารถในการคาดการณ์ผลตอบแทนในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง จากการปรับอัตราผลตอบแทนเงินปันผลสำหรับการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของดัชนีการเปลี่ยนแปลงของวงจรธุรกิจและการแบ่งโครงสร้าง

นิธิภูมิ เดชะศาศวัต (2560) ได้ทำการศึกษาปัจจัยเศรษฐกิจที่มีผลกับดัชนีกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง พบว่าอัตราเงินเฟ้อและดัชนีราคาวัสดุก่อสร้างมีความสัมพันธ์กันสูง และปัจจัยเศรษฐกิจที่มีผลกับดัชนีกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ได้แก่ ดัชนีราคาตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจ โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับดัชนีกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ส่วนอัตราเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ย อัตราว่างงาน อัตราแลกเปลี่ยน และดัชนีวัสดุราคาก่อสร้าง ไม่มีความสัมพันธ์กับดัชนีกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาในครั้งนี้ โดยผลการทดสอบสมมติฐานที่ ไม่พบว่า ดัชนีราคาอสังหาริมทรัพย์ ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ SET ดัชนีราคาวัสดุก่อสร้าง และดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภค มีผลกระทบต่อดัชนีราคาหุ้นกลุ่มอุตสาหกรรม ประเภทอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON) แต่อย่างใด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ทางธุรกิจ

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาหุ้นกลุ่มอุตสาหกรรม ประเภทอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON) ที่ได้จากงานวิจัย มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. เมื่อมีความต้องการสินทรัพย์กลุ่มอสังหาริมทรัพย์เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้เกิดการปรับตัวของราคาสูงขึ้นมากและรวดเร็ว ส่งผลให้นักลงทุนสามารถที่จะสร้างโอกาสทำกำไรในสินทรัพย์นั้นๆ ได้ในระยะสั้น ดังนั้นการใช้ข้อมูลที่มีความถี่มากขึ้น เช่น รายสัปดาห์ หรือรายวัน จะสะท้อนการเคลื่อนไหวของตัวแปรต่างๆ ได้ละเอียดกว่า และอาจจะแสดงความสัมพันธ์ได้ดียิ่งขึ้นกว่าข้อมูลรายเดือน

2. สำหรับนักลงทุนทั่วไปที่สนใจในการลงทุนในหุ้นกลุ่มอุตสาหกรรม ประเภทอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON) จะสามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยไปใช้ประโยชน์ประกอบการตัดสินใจ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ในการศึกษาหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปัจจัยใด ๆ แบบจำลองมีความหลากหลายในการเลือกใช้เพื่ออธิบายอิทธิพลหรือความสัมพันธ์ของปัจจัยนั้น ๆ ได้เช่นกัน นอกจากการศึกษาแบบจำลองเพิ่มเติมแล้ว การตรวจสอบหาแบบจำลองที่มีความเหมาะสมที่สุด ก็จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการวิเคราะห์ข้อมูลได้เช่นกัน

2. การศึกษาวิธีการต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของแบบจำลอง หรือลดปัญหาเศรษฐมิติ การจำแนกปัจจัย ตรวจสอบ หรือการพยากรณ์ สามารถช่วยให้แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษามีความแม่นยำยิ่งขึ้น

3. ความถี่ของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา อาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้ผลไม่ตรงตามที่ศึกษาอ้างอิงมา การทดสอบข้อมูลที่หลาย ๆ ความถี่ก็จะช่วยให้เกิดความเข้าใจได้มากขึ้นเช่นกัน

เอกสารอ้างอิง

เกรียงไกร ลิมปนะสุคนธ์. (2558). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลกับการเปลี่ยนแปลงดัชนีราคาอสังหาริมทรัพย์ของประเทศไทย**. การค้นคว้าอิสระปริญญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการเงิน. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ฐานข้อมูลดัชนีเศรษฐกิจการค้า. **ดัชนีและข้อมูล**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก www.price.moc.go.th/th/home (วันที่ค้นข้อมูล: 23 มีนาคม 2564)

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. **วางแผนการลงทุน**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก www.set.or.th (วันที่ค้นข้อมูล: 23 มีนาคม 2564)

ตลาดที่อยู่อาศัย. (2559). **แนวโน้มตลาดที่อยู่อาศัยปี 2559**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก www.realist.co.th (วันที่ค้นข้อมูล: 23 มีนาคม 2564)

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2565). **ดัชนีราคาอสังหาริมทรัพย์ประเภทห้องชุดพักอาศัย**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก www.bot.or.th (วันที่ค้นข้อมูล: 23 มีนาคม 2564)

นิธิภูมิ เดชะศาศวัต. (2560). **ปัจจัยเศรษฐกิจที่มีผลต่อดัชนีกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พงศกร ก้อนบาง. (2560). **ความสัมพันธ์ของอัตราผลตอบแทนดัชนีราคาอสังหาริมทรัพย์ประเภทอาคารชุดกับอัตราผลตอบแทนดัชนีราคา SET100 และอัตราผลตอบแทนดัชนีราคากลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง.** การค้นคว้าอิสระ ปริญญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการเงิน. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

พรพรหม ภักตร์เปี่ยม. (2554). **การจ่ายปันผล**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://www.panphol.com. (วันที่ค้นข้อมูล: 23 มีนาคม 2564)

เพชรี ขุมทรัพย์. (2540). **หลักการลงทุน** (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์. (28 ธ.ค. 2560). **คู่มือการจัดเก็บข้อมูลเพื่อการจัดทำดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภค.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://www.price.moc.go.th (วันที่ค้นข้อมูล: 23 มีนาคม 2564)

Verdickt, G., Annaert, J., & Deloof, M. (2019). **Dividend growth and return predictability: A long-run re-examination of conventional wisdom**. Journal of Empirical Finance, 52, 112-127

ศึกษามาตรการการป้องและควบคุมโรคโควิด 19 ในโรงงานผลิตผักสดส่งออก

Study of prevention and control measures for COVID-19 in export fresh vegetables factory

ชนัตดา ขุนจิตร[1] โสรญา ทองหัวเตย[2] และ กาญจนธัช บัวพา[3]
Chanatda Khunchit Soraya Thonghuatoey and Kanchanatat Buapha

บทคัดย่อ

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นไวรัสอุบัติใหม่ที่พบว่ามีการระบาด และสัมผัสได้ เช่น น้ำมูก น้ำลาย จาม ผู้ติดเชื้อจะมีอาการคล้ายเป็นไข้หวัด อาการปอดอักเสบ วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษามาตรการการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด19 และเพื่อประเมินความพึงพอใจของมาตรการป้องกันและผลกระทบต่อสุขภาพ ขอบเขตการศึกษาเพื่อศึกษามาตรการการป้องกันและควบคุมโรคโควิด 19 ในโรงงานผลิตผักสดส่งออก ตำบลท่าข้าม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประโยชน์ที่จะได้รับสามารถนำข้อมูลที่ได้ทำการศึกษาไปเป็นแนวทางมาตรการในการป้องกันและควบคุมโรคโควิด 19 เพื่อให้มีการป้องกันและควบคุมสถานการณ์โควิด 19 ได้ดี และเพื่อช่วยลดการแพร่ระบาดจากโรคโควิด 19

คำสำคัญ: โควิด 19, ป้องกัน, ไวรัส

Abstract

Coronavirus disease 2019 (COVID-19) is an emerging virus that has been found to spread and can be touched, such as snot, saliva, sneezing, infected people will have flu-like symptoms. pneumonia Objective: To study measures to prevent and control the spread of COVID-19 and to assess the satisfaction of preventive measures and their health impacts. Study scope for the study of preventive and control measures for Covid-19 in the export fresh vegetable factory, Tha Kham Subdistrict, Phunphin District, Surat Thani Province. Benefit to be able to use the information that has been studied as a guideline for measures to prevent and control COVID-19 in order to have a good prevention and control of the Covid-19 situation and to help reduce the spread of COVID-19.

Keyword: covid 19, prevention, virus

[1] นักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยตาปี Email: baiyok.54ck@gmail.com เบอร์โทรศัพท์ 090-9504841

[2] นักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยตาปี เบอร์โทรศัพท์ 097-0748578

[3] อาจารย์ที่ปรึกษา มหาวิทยาลัยตาปี

บทนำ

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นไวรัสอุบัติใหม่ที่พบว่ามีการระบาดตั้งแต่เดือนธันวาคม 2562 โดยรายงานครั้งแรกที่มณฑลหูเป่ย สาธารณรัฐประชาชนจีน เชื้อไวรัส COVID-19 สามารถแพร่กระจาย จากคนสู่คนผ่านทางการไอ จาม สัมผัสโดยตรงกับสารคัดหลั่ง เช่น น้ำมูก น้ำลายของคน ผู้ติดเชื้อจะมีอาการหลาย แบบตั้งแต่ติดเชื้อไม่มีอาการ อาการเล็กน้อยคล้ายเป็นไข้หวัดธรรมดา อาการปานกลางเป็นปอดอักเสบ และอาการ รุนแรงมากจนอาจเสียชีวิต

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) ได้ประกาศให้การระบาดนี้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ ในวันที่ 30 มกราคม พ.ศ.2562 และประกาศให้เป็นโรคระบาดทั่วไป ในวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2563 และวันที่ 15 มกราคม 2564 มีผู้ติดเชื้อยืนยันแล้วมากกว่า 93,612,520 คน ใน 213 ประเทศ มีผู้เสียชีวิตจากโรคระบาดแล้วมากกว่า 2,004,449 คน และมีผู้หาย ป่วยแล้วมากว่า 66,917,580 คน2 โรคโควิด-19 มีการแพร่เชื้อระหว่างคนในลักษณะเดียวกับไข้หวัดใหญ่โดยผ่านการติดเชื้อจาก ละอองเสมหะ จากการไอ ระยะเวลาระหว่างการสัมผัสเชื้อและเริ่มมีอาการ โดยทั่วไปแล้วอยู่ที่ 5 วัน แต่มีช่วงอยู่ระหว่าง 2 ถึง 14 วัน อาการที่พบบ่อยได้แก่ มีไข้ ไอ และหายใจลำบาก ภาวะแทรกซ้อน อาจรวมไปถึงปอดบวม และกลุ่มอาการหายใจลำบากเฉียบพลัน โดยยังไม่มีวัคซีน ที่ได้รับอนุญาตหรือ ยาต้านไวรัสจำเพาะ แต่กำลังมีการวิจัยอยู่ขณะนี้ การรักษาจึงพยายามมุ่งเป้าไปที่การจัดการกับอาการ และการรักษาแบบประคับประคอง มาตรการป้องกันที่มีการแนะนำคือการสวมหน้ากากอนามัย การล้างมือ การอยู่ห่างจากบุคคลอื่น (โดยเฉพาะกับบุคคลที่ป่วย) ติดตามอาการ และกักตนเองเป็นเวลา 14 วัน ในกรณีที่สงสัยว่าตนอาจติดเชื้อ

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเศรษฐกิจไทย ส่งผลต่อการว่างงาน และการลดลงของรายได้ของผู้คนจำนวนมาก โดยมี มาตรการช่วยเหลือจากภาครัฐที่ออกมาอย่างต่อเนื่องในหลายรูปแบบเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่ เกิดขึ้น เมื่อมองไปข้างหน้าหากสามารถควบคุมการแพร่ระบาดได้ในระดับหนึ่ง ภาครัฐจำเป็นต้อง ออกมาตรการกระตุ้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจในประเทศ เช่น มาตรการเร่งการสร้างงาน และการ ส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศ เพราะอุปสงค์ในประเทศจะกลายเป็นแรงขับเคลื่อนหลัก ขณะที่ สถานการณ์ในต่างประเทศยังมีความไม่แน่นอน โดยระยะนี้ต้องกระตุ้นให้เกิดการบริโภค และการ ลงทุนในประเทศเพื่อเป็นแรงส่งให้เศรษฐกิจหมุนไปสู่การสร้างรายได้ให้แก่ทั้งครัวเรือนและ ภาค ธุรกิจ สุดท้ายแล้วขั้นตอนการเปลี่ยนผ่านไปสู่โลกหลัง Covid-19 จะเกิดวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ในระบบเศรษฐกิจทั่วโลก เช่น การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างก้าวกระโดด โดยเฉพาะพฤติกรรมการใช้งานออนไลน์ (Online Platform) เพื่อซื้อสินค้าและบริการที่หลากหลาย เพิ่มขึ้น จึงเป็นความท้าทายของภาครัฐที่จะต้องปรับเปลี่ยนการดำเนินการด้านต่าง ๆ ให้เศรษฐกิจ สามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืนในโลกยุคใหม่ เราจึงต้องศึกษามาตรการการป้องโรค Covid-19 ในโรงงานผลิตผักสดส่งออก เพื่อช่วย

ลดปัญหานี้ได้มากขึ้น และควบคุมสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ทัน เนื่องจากโรคระบาด Covid-19 สามารถแพร่กระจายได้ง่าย ซึ่งโรงงานเป็นสถานที่ผลิตและยังส่งออกไปยังสถานที่ต่าง ๆ จึงต้องมีการป้องกันโรค Covid-19

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษามาตรการการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรค Covid-19
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจของมาตรการป้องกันและควบคุมโรค Covid-19 โดยการใช้แบบสอบถาม

กรอบแนวคิด

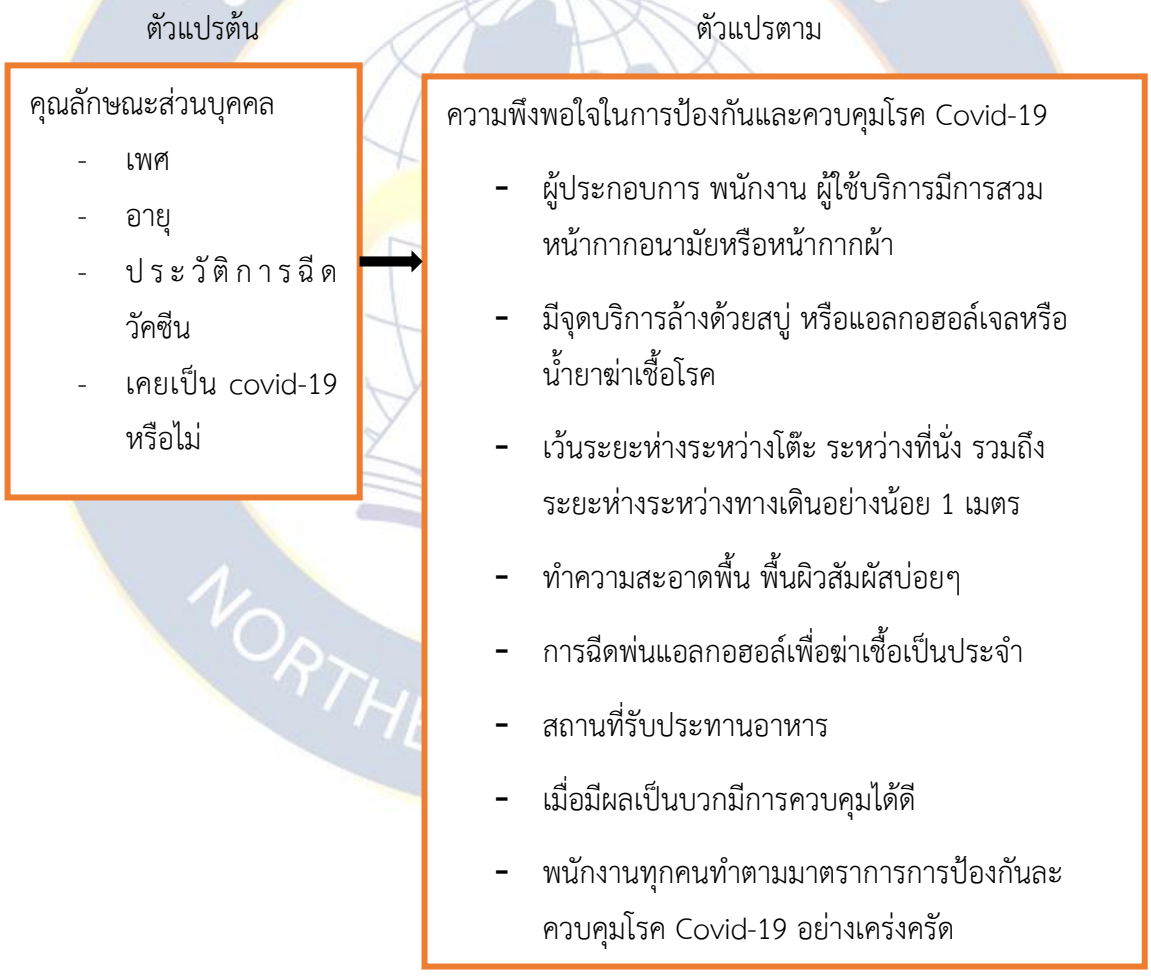

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษา เรื่อง “ศึกษามาตรการการป้องกันและควบคุมโรคโควิด 19 ในโรงงานผลิตผักสดส่งออก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 และประเมินความพึงพอใจของมาตรการป้องกันโรคโควิด 19 โดยการใช้แบบสอบถาม โดยในการนำข้อมูลที่ได้เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามไปหาค่าเฉลี่ย เพื่อทำการจัดเรียงข้อมูล แปลความหมาย นำมาวิเคราะห์และประมวลผลทางสถิติ เพื่อการนำเสนอผลการวิจัยในบทนี้ โดยแยกออกเป็นขั้นตอนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัยที่ได้กำหนดไว้ ดังนี้

1. ข้อมูลลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจในมาตรการการป้องกันและควบคุมโรคโควิด 19 ในโรงงานผลิตผักสดส่งออก

1. ข้อมูลลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างวันที่ 16 ธันวาคม 2564 ถึงวันที่ 31 มกราคม 2565 ระยะเวลารวม 46 วัน โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 80 ชุด ซึ่งได้แบบสอบถามนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยค่าเฉลี่ย เพื่อจัดเรียงลำดับข้อมูลและแปลความหมายต่อไป ปรากฏได้ข้อมูลลักษณะ ประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศหญิงร้อยละ 77.50 โดยส่วนใหญ่มีอายุ ระหว่าง 31-40 ปี หรือคิดเป็นร้อยละ 41.25 มีประวัติได้รับการฉีดวัคซีนมาแล้วส่วนใหญ่ 2 เข็ม คิดเป็นร้อยละ 67.50 และมีประวัติการติดเชื้อไวรัสโควิด 19 ซึ่งส่วนมากเคยติดเชื้อไวรัสโควิด 19 มาแล้ว จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 ของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1.1 แสดงจำนวนร้อยละของเพศผู้ตอบแบบประเมิน

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	62	77.50
หญิง	18	22.50
รวม	**80**	**100**

จากตารางที่ 1.1 พบว่าผู้ตอบแบบประเมินเป็นเพศ หญิง จำนวน 62 คน ร้อยละ 77.50 และ เพศชาย จำนวน 18 คน ร้อยละ 22.50

ตารางที่ 1.2 แสดงอายุผู้ตอบแบบประเมิน

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เกิน 30 ปี	31	38.75
31-40 ปี	33	41.25
41-50 ปี	11	13.75
มากกว่า 50 ปี	5	6.25
รวม	**80**	**100**

จากตารางที่ 1.2 พบว่าผู้ตอบแบบประเมินส่วนมากคือ มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 33 คน ร้อยละ 41.25 รองลงมา อายุ ไม่เกิน 30 ปี จำนวน 31 คน ร้อยละ 38.75 อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 11 คน ร้อยละ 13.75 และอายุมากกว่า 50 ปี จำนวน 5 คน ร้อยละ 6.25

ตารางที่ 1.3 แสดงประวัติของการได้รับการฉีดวัคซีนโควิด 19 ของผู้ตอบแบบประเมิน

ประวัติการได้รับการฉีดวัคซีนโควิด 19	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ยังไม่ได้รับวัคซีนโควิด 19	7	8.75
ได้รับวัคซีน 1 เข็ม	5	6.25
ได้รับวัคซีน 2 เข็ม	51	63.75
ได้รับวัคซีน 3 เข็ม	16	20
ได้รับวัคซีน 4 เข็ม	1	1.25
รวม	**80**	**100**

จากตารางที่ 1.3 พบว่าผู้ตอบแบบประเมินส่วนมาก ได้รับการฉีดวัคซีน 2 เข็ม จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 63.75 รองลงมา ได้รับการฉีดวัคซีน 3 เข็ม จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 ยังได้รับการฉีดวัคซีน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 8.75 ได้รับการฉีดวัคซีน 1 เข็ม จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.25 และได้รับการฉีดวัคซีน 4 เข็ม จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.25

ตารางที่ 1.4 แสดงประวัติการติดเชื้อไวรัสโรคโควิด 19 ของผู้ตอบแบบประเมิน

ท่านเคยมีประวัติการติดเชื้อโควิด 19 หรือไม่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคยติดเชื้อโควิด 19	29	36.25
ไม่เคยติดเชื้อโควิด 19	51	63.75
รวม	**80**	**100**

จากตารางที่ 1.4 พบว่าผู้ตอบแบบประเมินส่วนมาก คือ ยังไม่เคยติดเชื้อโควิด 19 จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 63.75 รองลงมา เคยติดเชื้อโควิด 19 จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 36.25

2. ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจในมาตรการการป้องกันและควบคุมโรคโควิด 19 ในโรงงานผลิตผักสดส่งออก

ตารางที่ 2.1 แสดงระดับความพึงพอใจของมาตรการการป้องกันและควบคุมโรคโควิด 19 ในโรงงานผลิตผักสดส่งออก

มาตราการการป้องกันและควบคุมโรคโควิด 19 ในโรงงานผลิตผักสดส่งออก	ระดับความพึงพอใจ						
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	ค่าเฉลี่ย	ผลลัพธ์
1.ผู้ประกอบการพนักงาน ผู้ใช้บริการมีการสวมหน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้า	77 คน (ร้อยละ 96.25)	3 คน (ร้อยละ 3.75)				4.96	มากที่สุด
2. มีจุดบริการล้างด้วยสบู่ หรือแอลกอฮอล์เจลหรือน้ำยาฆ่าเชื้อโรค	65 คน (ร้อยละ 81.25)	15 คน (ร้อยละ 18.75)				4.81	มากที่สุด
3. เว้นระยะห่างระหว่างโต๊ะ ระหว่าง	48 คน (ร้อยละ	32 คน (ร้อยละ				4.60	มากที่สุด

ที่นั่ง รวมถึงระยะห่างระหว่างทางเดินอย่างน้อย 1 เมตร	60.00)	40.00)					
4. ทำความสะอาดพื้น พื้นผิวสัมผัสบ่อยๆ	70 คน (ร้อยละ 87.50)	10 คน (ร้อยละ 12.50)				4.87	มากที่สุด
5. การฉีดพ่นแอลกอฮอล์เพื่อฆ่าเชื้อเป็นประจำ	71 คน (ร้อยละ 88.75)	9 คน (ร้อยละ 11.25)				4.88	มากที่สุด
6. สถานที่รับประทานอาหาร	68 คน (ร้อยละ 85.00)	12 คน (ร้อยละ 15.00)				4.85	มากที่สุด
7. เมื่อมีผลเป็นบวกมีการควบคุมได้ดี	66 คน (ร้อยละ 82.50)	14 คน (ร้อยละ 17.50)				4.82	มากที่สุด
8. พนักงานทุกคนทำตามมาตราการการป้องกันละควบคุมโรค Covid-19 อย่างเคร่งครัด	75 คน (ร้อยละ 93.75)	5 คน (ร้อยละ 6.25)				4.93	มากที่สุด
ความถี่สะสม	67.62	12.50					
คะแนนที่ได้	338.10	50					
คะแนนรวม(รวมคะแนนที่ได้)	388.10						
คะแนนเฉลี่ย	4.85 ดังนั้น คะแนนความพึงพอใจ เท่ากับ 4.85 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด						
ค่าเฉลี่ยรวม						4.85	มากที่สุด
ร้อยละ						97.00	

จากตารางที่ 2.1 เมื่อพิจารณาพบว่าค่าเฉลี่ยของระดับมากที่สุด สูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ผู้ประกอบการ พนักงาน ผู้ใช้บริการมีการสวมหน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.96 รองลงมาคือ พนักงานทุกคนทำตามมาตราการการป้องกันละควบคุมโรค Covid-19 อย่างเคร่งครัด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93 การฉีดพ่นแอลกอฮอล์เพื่อฆ่าเชื้อเป็นประจำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.88 ทำความสะอาดพื้น พื้นผิวสัมผัสบ่อยๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.87 และสถานที่รับประทานอาหาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.85 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบประเมินทั้งหมดมีระดับความพึงพอใจมาตรการการป้องกันและควบคุมโรคโควิด 19 มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.85 อยู่ในระดับ มากที่สุด

ผลการวิจัย

การศึกษามาตรการการป้องกันและควบคุมโรคโควิด 19 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 และประเมินความพึงพอใจของมาตรการป้องกันโรคโควิด 19 ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงข้อมูลลักษณะทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ ประวัติการได้รับการฉีดวัคซีน และประวัติการติดเชื้อโควิด 19 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายที่ใช้เป็นการศึกษาคือพนักงานในโรงงานผลิตผักสดส่งออก ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการ การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผ่านแบบสอบถาม แล้วจึงนำมาประมวลและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยอ้างอิงตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยสามารถสรุปวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะของพนักงานของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศ หญิง จำนวน 62 คน ร้อยละ 77.50 และ เพศ ชาย จำนวน 18 คน ร้อยละ 22.50 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 33 คน ร้อยละ 41.25 รองลงมา อายุ ไม่เกิน 30 ปี จำนวน 31 คน ร้อยละ 38.75 อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 11 คน ร้อยละ 13.75 และอายุมากกว่า 50 ปี จำนวน 5 คน ร้อยละ 6.25 ได้รับการฉีดวัคซีน 2 เข็ม จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 63.75 รองลงมา ได้รับการฉีดวัคซีน 3 เข็ม จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 ยังได้รับการฉีดวัคซีน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 8.75 ได้รับการฉีดวัคซีน 1 เข็ม จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.25 และได้รับการฉีดวัคซีน 4 เข็ม จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.25 และยังไม่เคยติดเชื้อโควิด 19 จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 63.75 รองลงมา เคยติดเชื้อโควิด 19 จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 36.25 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

2. ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจในมาตรการการป้องกันและควบคุมโรคโควิด 19 ในโรงงานผลิตผักสดส่งออก

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าค่าเฉลี่ยของระดับมากที่สุด สูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ผู้ประกอบการ พนักงาน ผู้ใช้บริการมีการสวมหน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.96 รองลงมาคือ พนักงานทุกคนทำตามมาตราการการป้องกันละควบคุมโรค Covid-19 อย่างเคร่งครัด มี

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93 การฉีดพ่นแอลกอฮอล์เพื่อฆ่าเชื้อเป็นประจำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.88 ทำความสะอาดพื้น พื้นผิวสัมผัสบ่อยๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.87 และสถานที่รับประทานอาหาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.85 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบประเมินทั้งหมดมีระดับความพึงพอใจมาตรการการป้องกันและควบคุมโรคโควิด 19 มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.85 อยู่ในระดับ มากที่สุด

อภิปรายผล

ผลการศึกษา ที่พบว่า มีการปรับเปลี่ยนแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจในบางงาน ที่มีการปรับแนวทางการดำเนินงาน และมีการสลับหมุนเวียนกันมาทำงานที่โรงงานผลิตผักสดส่งออกและทำงานที่บ้าน (Work From Home) ได้แก่ การดำเนินงานอาคารสถานที่ในบางส่วน งานการเจ้าหน้าที่ ในบางส่วน โดยเฉพาะที่อาจต้องใช้บุคลากร เพิ่มเติมเพื่อรองรับการแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกใหม่ หรือโรคระบาดอื่นๆ นอกจากนี้มีการจัดทำ แผนบริหารความเสี่ยงขององค์กร เพื่อเตรียมการรองรับการเกิดความเสี่ยงในการบริหารงานจากภัย พิบัติต่างๆ สอดคล้องกับบทความวิชาการของศาสตราจารย์เกียรติคุณ แพทย์หญิงสยมพร ศิริ-นาวิน23 ที่กล่าวว่า การใช้หน้ากากป้องกันการรับเชื้อ เน้นให้ผู้ป่วยต้องใส่ หน้ากากอนามัย และแยกตัวจากชุมชน เป็นเรื่องหลัก แต่ เมื่อมีผู้ป่วยจำนวนมาก และมีผู้แพร่เชื้อที่ไม่มีอาการ หรือมีอาการน้อย ปะปนอยู่ใน ชุมชน อีกทั้งการระบาดของโรคนี้แพร่ได้เร็ว และผู้ติด เชื้อมีอาการรุนแรงมากได้จึงจำเป็นต้องให้คนไม่ ป่วย และคนไม่ติดเชื้อ ใส่หน้ากากป้องกันการแพร่เชื้อและการรับเชื้อด้วย และสอดคล้องกับผลการศึกษา ของวลัยพร พัชรนฤมล และคณะ24 ที่ได้เสนอกรอบยุทธศาสตร์การดำเนินงานด้านสาธารณสุขของ ประเทศไทยในการตอบสนองต่อการระบาดของโรคโควิด-19 โดย มีเป้าหมาย “ลดการติดเชื้อ ลดการ ป่วย และลดการตายจากโควิด 19” การดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ต้องครอบคลุม strategic area 7 ด้าน ได้แก่

1. การติดตามสถานการณ์และแนวโน้มการระบาดของโรค
2. การกำหนดมาตรการทางสังคมตามสถานการณ์ปัจจุบัน และหลักฐานเชิงประจักษ์
3. การกำหนดมาตรการทางสาธารณสุขเพื่อเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรค
4. การเตรียมความพร้อม ศักยภาพและทรัพยากรของระบบบริการสุขภาพ
5. การส่งเสริมการจัดการความรู้ การวิจัยและพัฒนา
6. การสื่อสารและประชาสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชน
7. การบริหารจัดการเชิงบูรณาการเพื่อการจัดการกับการระบาดของโรค โดยเป็นการวิเคราะห์การดำเนินงานที่ผ่านมา พร้อมทั้งระบุส่วนขาดของการดำเนินงาน และให้ ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาต่อไป เพื่อเป็นแนวทางสำหรับประเทศและพื้นที่หากเกิด การระบาดในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. การลงชื่อเข้าออกให้ลงชื่อปฏิบัติงานด้วยการเซ็นต์ชื่อ แทนการสแกนนิ้ว ใช้ปากกาของใครของคนนั้น เพื่อลดการสัมผัสร่วม ซึ่งอาจจะทำให้บุคลากรมีความเสี่ยงที่จะติดเชื้อ COVID-19 จากเพื่อนร่วมงานได้

2. คล้องบัตรประจำตัวทุกครั้งที่เข้าที่ทำงาน เพื่อเป็นการเช็คคนเข้าหน่วยงาน ว่าไม่มีบุคคลภายนอกเข้ามาโดยไม่ได้รับอนุญาต และมีการคัดกรองวัดอุณภูมิร่างกายก่อนเข้าทุกครั้ง

3. คัดกรอง วัดไข้ ล้างมือ ติดสติกเกอร์ ก่อนขึ้นอาคาร หากมีไข้ จะให้นั่งพัก และวัดอุณภูมิอีกครั้ง หากยังมีไข้ ขอให้กลับบ้าน ไม่อนุญาตให้เข้าไลน์ผลิต

4. ควรมีการพัฒนาบุคลากรให้สามารถใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสารที่ทันสมัยได้ตลอดจนการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมสำหรับการใช้งาน เช่น ระบบกล้อง ที่ใช้สื่อสารทางอินเตอร์เน็ต

5. โรงงานผลิตผักสดส่งออก ควรเพิ่มมาตรการต่างๆในเชิงระบบ เพื่อให้มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงให้เกิดวิถีชีวิตใหม่ (new normal) เช่น ควรเพิ่มและให้มีการเบิกจ่ายค่าอินเตอร์เน็ตของบุคลากรที่ทำงานที่บ้าน (Work From Home) ได้

เอกสารอ้างอิง

แนวทางปฏิบัติด้านสาธารณสุขเพื่อการจัดการภาวะระบาดของโรคโควิด-19 ในข้อกำหนดออกตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 (ฉบับที่ 1)

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. แนวคิดและความหมายของการบริหารและการบริหารจัดการ (ออนไลน์). ได้จาก http://www.wiruch.com

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. การบริหารจัดการของหน่วยงานของรัฐ : การวิเคราะห์เปรียบเทียบตัวชี้วัด (ออนไลน์). ได้จาก http://mgmtsci.stou.ac.th/ downloads/การบริหารจัดการของหน่วยงาน ภาครัฐ.pdf

โชติ บดีรัฐ. เทคนิคการบริหาร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วันชัย มีชาติ. การบริหารองค์การ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อารักษ์ พรหมณี. แนวคิดการบริหารจัดการสมัยใหม่ในกระบวนการทางรัฐประศาสน ศาสตร์ (ออนไลน์). ได้จาก tp://kantacandidate.blogspot.com/2012/blogpost_9753.html1

แนวทางการดำเนินงาน เฝ้าระวังและสอบสวนโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ฉบับที่ 4 ธันวาคม 2563 กรมควบคุมโรค

แนวทางปฏิบัติเพื่อการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) หรือโควิด 19 สำหรับประชาชนทั่วไปและกลุ่มเสี่ยง กรมควบคุมโรค. ได้จาก https://ddc.moph.go.th/. 79 มาตรการด้านการป้องกันสำหรับองค์กรและสถานประกอบการ กรมควบคุมโรค. ได้จาก https://ddc.moph.go.th/.

มาตรการและแนวทางการดำเนินการเพื่อการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 (Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)) ประกาศ ณ วันที่ 19 มีนาคม 2563 ได้จาก https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/im_commands.php

กองโรคไม่ติดต่อ ได้จากhttps://ddc.moph.go.th

การจัดทำบัญชีและใช้ระบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการจัดการวิสาหกิจชุมชน อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

PREPARATION OF ACCOUNTING AND THE USE OF ACCOUNTING INFORMATION SYSTEM FOR COMMUNITY ENTERPRISES IN BANG LEN DISTRICT NAKHON PATH0M PROVINCE

ราชัน ประดับสุข[1], รุจาภา สุกใส[2]และ หัสชัย ตั้งมั่งมี[3]
Rachan Pradabsuk, Rujapa Suksai and Hasschai Tangmuangmee

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบันในการทำระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน (2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน (3) การใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีมีความสัมพันธ์กับการจัดการวิสาหกิจชุมชน และ (4) นำเสนอแนวทางการจัดทำระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม วิธีดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาค้นคว้า จากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย และบทความต่าง ๆ โดยการสัมภาษณ์ เชิงลึก และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ซึ่งศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมที่จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน ของกรมส่งเสริมการเกษตร 24 กลุ่ม โดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) แบบไม่ใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Non-probability Selection Sampling) ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม และผู้จัดทำบัญชี จำนวน 40 คน เนื่องจากเป็นกลุ่มคนที่เข้าใจบริบท ความเป็นมา ปัญหา วิถีชีวิต และความต้องการของกลุ่มตนเป็นอย่างดี

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ เป็นการจดบันทึกความจำ จัดทำบัญชีแบบง่าย มีตัวแทนสมาชิกที่ได้รับความไว้วางใจกันภายในกลุ่ม เป็นผู้ดูแลเงินสดรับและเงินสดจ่าย ส่วนใหญ่ไม่ทำทะเบียนบัญชีย่อย ๆ ในการบริหารสินทรัพย์ สินค้าคงเหลือ วัตถุดิบ และลูกหนี้ 2) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ด้านความรู้ความสามารถผู้จัดทำบัญชีส่วนใหญ่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาด้านบัญชี ซึ่งจะส่งผลต่อความความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีได้อย่างถูกต้อง ความร่วมมือในการจัดส่งเอกสารที่เกี่ยวกับการบันทึกบัญชีเกิดความล่าช้าซึ่งจะส่งผลทำให้บันทึกบัญชีผิดพลาดได้ และด้านเครื่องมือที่

[1] คณะบริหารธุรกิจ/สาขาการบัญชี, วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, Rachan@northern.ac.th
[2] คณะบริหารธุรกิจ/สาขาการบัญชี, วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, rujapa@northern.ac.th
[3] คณะบริหารธุรกิจ, วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, mmggthai@hotmail.com

ใช้ในการปฏิบัติงานส่วนใหญ่มีความเห็นว่าคู่มือ/โปรแกรมที่ใช้ในการปฏิบัติงานบัญชีซับซ้อนเข้าใจยากเนื่องจากผู้จัดทำบัญชีส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความชำนาญในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น 3) การใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีมีความสัมพันธ์กับการจัดการวิสาหกิจชุมชน ซึ่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ที่มีความพร้อมนำสารสนเทศทางการบัญชีมาพิจารณาใช้ประโยชน์ในการวางแผนงาน กำหนดกลยุทธ์ และนโยบายในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และ 4) แนวทางในการจัดทำบัญชี ประกอบด้วย 2 แนวทาง ได้แก่ (1) การให้ความรู้ และสนับสนุน ช่วยเหลือในการวางระบบการจัดเก็บเอกสารข้อมูลทางการเงิน ระบบสารสนเทศทางการบัญชีที่จำเป็น และ (2) การกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบทางบัญชีการเงิน เพื่อเก็บข้อมูลและจัดทำบัญชีอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง ซึ่งวิสาหกิจชุมชน จะได้รับประโยชน์จากข้อมูลทางการบัญชี ที่มีความถูกต้อง เชื่อได้ ใช้ในการวางแผนในการบริหารงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การจัดทำบัญชี สารสนเทศการบัญชี วิสาหกิจชุมชน

ABSTRACT

This research aimed to (1) study the current situation in accounting system of community enterprises (2) study problems and obstacles in the accounting of community enterprises (3) the use of accounting information is related to management. Community enterprises and (4) presenting guidelines for the preparation of accounting systems of community enterprises v Bang Len Nakhon Pathom Province

Research methods are qualitative research by researching From various documents related to academic papers, research and articles by in-depth interviews and non-participation observations, which studied the community enterprise group of Bang Len district. Nakhon Pathom Province Registered as a community enterprise Of the Department of Agricultural Extension, 24 groups using sampling without probability theory. (Non-probability Selection Sampling) using a Purposive Selection method. The key informants consisted of 40 group chairmen and accountants because they understood the context, background, problems, lifestyle and needs of their group. As well

The results of the research were as follows: 1) Current conditions in the accounting of community enterprises. Most community enterprise groups As a note taking Make accounting simple There are representative members who are trusted

within the group. Is a supervisor of cash receiving and paying cash Most of them do not register small accounts in asset management. Inventories, raw materials and receivables. 2) Problems and obstacles in the accounting of community enterprises In knowledge and competence, most bookkeepers do not have a degree in accounting. Which will affect knowledge Understanding of the correct accounting Cooperation in delivery of documents related to accounting records is delayed, which can lead to inaccurate accounting records. As for the tools used in the operation, most of them were of the view that the manuals / programs used in accounting operations were complex and difficult to understand because most of the accountants were not skilled in using computers, etc. 3) The use of accounting information is related to the management of community enterprises. Most of the community enterprises that are ready to take accounting information into consideration are used in planning work, formulating strategies and policies to create a competitive advantage. And 4) There are two approaches for the accounting preparation, which are (1) providing knowledge and support to assist in the implementation of the financial document storage system. Essential accounting information systems; and (2) determining accountability for financial accounting. To collect information and keep accounts on a regular basis, which community enterprises Will benefit from accounting information That is accurate, believed to be used in planning in the administration. Affecting the efficiency of sustainable community development

Keywords : Accounting Accounting information Community enterprises

บทนำ

การขับเคลื่อนให้เศรษฐกิจเจริญเติบโตในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จะเน้นการพัฒนาและใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นก้าวหน้าที่เข้มข้นมากขึ้น การพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล การพัฒนา และยกระดับคุณภาพของกำลังคน และความคิดสร้างสรรค์ในการขยายฐานเศรษฐกิจและฐานรายได้ใหม่ควบคู่ กับการเพิ่มผลิตภาพของฐานการผลิตและบริการเดิมรวมทั้งการต่อยอดการผลิตและบริการเดิมโดยใช้ดิจิทัล และเทคโนโลยีอัจฉริยะ นอกจากนั้น จะให้ความสำคัญกับการใช้ศักยภาพของทรัพยากรชีวภาพ การส่งเสริม การเชื่อมโยงตลอดห่วงโซ่มูลค่าอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจใหม่และการพัฒนาตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ การผสมผสานภาคบริการเข้ากับการค้าและการเตรียมความพร้อมของภาคบริการ ให้สามารถรองรับการแข่งขันที่เสรีขึ้น การเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งการสร้างสังคมผู้ประกอบการที่ผลิตได้ขายเป็น โดยพิจารณาการเปลี่ยนแปลงความต้องการของ ผู้บริโภคอย่างรวดเร็วและมาตรฐานสากลของสินค้าและบริการที่สูงขึ้นรวมถึงมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งพัฒนาระบบและกลไก ตลอดจนการพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อกระจายโอกาสเศรษฐกิจให้คนในชุมชนและ ท้องถิ่นและแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ

ศักยภาพทางด้านการจัดการของชุมชน มีความสำคัญและมีผลกระทบโดยตรงต่อการดำรงชีวิตของคนในชุมชน ชุมชนจะเข้มแข็งได้ต้องเริ่มจากการพึ่งพาตนเองของคนในชุมชน ซึ่งแนวทางหนึ่งในการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชน คือ วิสาหกิจชุมชน (Enterprise) ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างรากฐานที่มั่นคงในการพัฒนาประเทศ ประการหนึ่งคือ การเสริมสร้างและพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการ มุ่งเน้นการสร้างความเชื่อมโยงของห่วงโซ่มูลค่าระหว่างภาคเกษตร อุตสาหกรรม บริการ และการค้าการลงทุน เพื่อยกระดับศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ สร้างรายได้และกระจายรายได้สู่คนในชุมชนอย่างทั่วถึง อันจะนำมาซึ่งความเข้มแข็งของทั้งเศรษฐกิจในภาพรวมและเศรษฐกิจฐานรากตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน

วิสาหกิจของชุมชน เป็นองค์กรหนึ่งที่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้ยั่งยืน ซึ่งเริ่มจากการประกอบกิจการขนาดเล็ก ระดมทุนจากสมาชิกเพื่อใช้ในการแปรรูป ผลิตเพื่อใช้ในครัวเรือน ขยายออกสู่ตลาดเน้นตลาดท้องถิ่น ต่อมาเมื่อเกิดการเรียนรู้ก็จะสั่งสมประสบการณ์สามารถขยายตลาดออกไปสู่ภายนอกได้อย่างมั่นใจ ก่อให้เกิดรายได้แก่สมาชิกในชุมชนเกิดการพึ่งพาตนเอง ครอบครัว ภายในชุมชนหรือระหว่างชุมชน นำไปสู่เศรษฐกิจชุมชน และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของชุมชน ซึ่งการประกอบการวิสาหกิจชุมชนนั้น ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก คือ กิจกรรมทั้งด้านการจัดการผลิต การจัดการ การตลาด การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การเงินและการบัญชี ทั้งนี้ การประกอบการวิสาหกิจชุมชนให้ดำรงอยู่เจริญเติบโตอย่างเข้มแข็งอย่างยั่งยืนได้นั้น ปัจจัยสำคัญที่ต้อง

อาศัยข้อมูลทางการบัญชีได้อย่างถูกต้อง และสามารถใช้ระบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการ การวางแผน และการตัดสินใจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ต่อไป

การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางเลน มีประเด็นปัญหาส่วนหนึ่ง คือ มิติด้านระบบบัญชี ซึ่งปัญหาแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกัน การรวบรวมข้อมูลจดบันทึกที่ยังไม่เป็นระบบ และไม่สามารถ แสดงถึงต้นทุนและกำไรที่ชัดเจนได้ เนื่องจากขาดความครบถ้วนในการรวบรวมข้อมูลฐานเอกสาร และการคำนวณต้นทุนต่าง ๆ ค่าใช้จ่ายส่วนกลางที่เกี่ยวข้อง เช่น ค่าใช้จ่ายบรรจุผลิตภัณฑ์ ค่าใช้จ่ายทางด้านการตลาด ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ตลอดจนสถานการณ์การเกิดปัญหาของวิสาหกิจชุมชนอันเนื่องจากการดำเนินงาน การใช้สารสนเทศทางการบัญชีของวิสาหกิจชุมชนที่จะแสดงให้เห็นถึงการจัดทำระบบบัญชี เพื่อให้ผู้นำกลุ่มสามารถชี้แจงถึงต้นทุน กำไร และการปันส่วนรายได้ให้กับสมาชิกในกลุ่มทราบได้ อย่างถูกต้องและเป็นไปตามหลักการบัญชี

จากเหตุผลและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการจัดเก็บข้อมูลและการใช้ข้อมูลอย่างเป็นระบบของวิสาหกิจชุมชน ที่จะทำให้วิสาหกิจชุมชนนั้น ตระหนักและรับรู้ถึง รายรับรายจ่าย ต้นทุน หรือมูลค่าที่เพิ่มขึ้นของทรัพยากรในองค์กรที่แท้จริง ฉะนั้น การวิจัย เรื่อง การจัดทำบัญชีและใช้ระบบสารสนเทศทางการบัญชีวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จะส่งผลให้เกิดประโยชน์ให้กับวิสาหกิจชุมชน สามารถนำข้อมูลทางการบัญชีมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนการลงทุน การจัดสรรทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการองค์กร จนสามารถปรับตัวดำรงอยู่อยู่และเติบโตอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดทำบัญชี ของวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี ของวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อศึกษาการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีมีความสัมพันธ์กับการจัดการวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
4. เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาระบบบัญชีและระบบสารสนเทศทางการบัญชีวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทราบแนวทางหรือวิธีการของการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

2. ทราบปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

3. นำผลการศึกษาไปใช้ในการแก้ปัญหาการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

4. เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

5. นำผลของการใช้ระบบสารสนทางการบัญชีในการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางเลน เพื่อการตัดสินใจในการวางแผน การจัดการ และการตัดสินใจ ได้อย่างเหมาะสม

6. ใช้เป็นองค์ความรู้ในการพัฒนาต่อยอดผลงานวิจัยของนักวิจัยไปสู่การปฏิบัติและบริการวิชาการในสถาบันการศึกษา

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย และบทความต่าง ๆ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ซึ่งศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ที่จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน ของกรมส่งเสริมการเกษตร 24 กลุ่ม โดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) แบบไม่ใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Non-probability Selection Sampling) ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม และผู้จัดทำบัญชี จำนวน 40 คน เนื่องจากเป็นกลุ่มคนที่เข้าใจบริบท ความเป็นมา ปัญหา วิถีชีวิต และความต้องการของกลุ่มตนเป็นอย่างดี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

1. การวิเคราะห์เอกสาร เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประเภทเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับระบบการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน และระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษาการจัดทำบัญชีและใช้ระบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการจัดการวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมโดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ (1) สภาพปัจจุบันและความพร้อมในการจัดทำระบบบัญชี (2) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี และ (3) การใช้ระบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการจัดการวิสาหกิจชุมชน โดยในแต่ละประเด็นจะตั้งคำถามปลายเปิด เพื่อเปิดกว้างให้แสดงความเห็น และนำมาซึ่งข้อมูลที่หลากหลายและลึกซึ้งเพียงพอสำหรับนำมาสรุปประมวลผล

3. แบบสังเกต ประกอบด้วย (1) ด้านการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สังเกตการณ์ในเรื่องการดำเนินงาน การผลิต การตลาด การเงิน การบัญชี และระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (2) สภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี และ (3) การนำสารสนเทศทางการบัญชีไปใช้เพื่อการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูลทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน และการนำสารสนเทศทางการบัญชีไปใช้เพื่อการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน นำไปสู่การวิเคราะห์แนวทางการจัดทำระบบบัญชีและการใช้ระบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการจัดการวิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสมต่อไป โดยเริ่มต้นจากการจัดระเบียบข้อมูล เนื่องจากข้อมูลมีที่มาจากหลากหลายแหล่ง ทั้งการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สังเกตท่าที น้ำเสียง พฤติกรรม การแสดงออกต่าง ๆ ระหว่างการสัมภาษณ์ เอกสาร และเว็บไซต์ เป็นต้น ซึ่งการจัดระเบียบข้อมูลนั้น คณะผู้วิจัยได้เริ่มทำตั้งแต่ก่อนการเก็บรวบรวม ข้อมูล ระหว่างการเก็บข้อมูล และหลังการเก็บข้อมูล จากนั้นคณะผู้วิจัยจะทำการลงรหัสข้อมูล เพื่อให้การเก็บข้อมูลเป็นระบบ ไม่สูญหาย ส่วนการแสดงข้อมูลและหาข้อสรุป จะแสดงข้อมูล ในลักษณะของการอธิบาย บรรยาย โดยเริ่มทำตั้งแต่ระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล

การตีความผลการวิจัย ให้ความสำคัญกับบริบท ทั้งบริบททางสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม อื่น ๆ เพื่อเข้าใจความหมายต่าง ๆ ได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากนั้นข้อสรุปที่เกิดขึ้น ยังตั้งอยู่บนฐานของทฤษฎี และข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นด้วย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีการตรวจสอบภายใน โดยเสนอคำอธิบาย หรือ ข้อสรุปจากมุมมองที่หลากหลาย ทั้งประธานกลุ่ม และผู้จัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชน และทำการตรวจสอบภายนอก ด้วยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยประยุกต์ใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน

ผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม โดยใช้เทคนิคการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการวิเคราะห์เอกสาร โดยในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ตอน ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ ตอนที่ 1 สภาพปัจจุบันในการจัดทำบัญชี ตอนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี และตอนที่ 3 การนำสารสนเทศทางการบัญชีไปใช้เพื่อการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

การศึกษาการจัดทำบัญชีและใช้ระบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการจัดการวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำนวน 24 กลุ่ม ซึ่งวิสาหกิจชุมชนเหล่านี้มีที่ตั้งกระจายอยู่ในอาณาเขตของตำบลต่าง ๆ ในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม **ดังตารางที่ 1**

ลำดับ	ชื่อกลุ่มวิสาหกิจ	ที่ตั้ง	ลำดับ	ชื่อกลุ่มวิสาหกิจ	ที่ตั้ง
1	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านผักตบชวาบ้านสุขเกษม	60 หมู่ที่ 4 ตำบลบางเลน	13	วิสาหกิจชุมชนขนมเปี๊ยะคุณเหมือนดาว	291/1 หมู่ที่ 8 ตำบลบางเลน
2	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงเป็ดไข่บ้านคลองศิริราช	42 หมู่ที่ 10 ตำบลบางเลน	14	วิสาหกิจชุมชนอาหารแปรรูปบ้านหนองแฟบ	39 หมู่ที่ 13 ตำบลบางปลา
3	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกข้าวนาแปลงใหญ่	32/1 หมู่ที่ 11 ตำบลบางปลา	15	วิสาหกิจชุมชนเกษตรนาแปลงใหญ่ตำบลบางปลา	36 หมู่ที่ 7 ตำบลบางปลา
4	วิสาหกิจชุมชนกะเพราแปลงใหญ่ตำบลบางปลา	78 หมู่ที่ 13 ตำบลบางปลา	16	วิสาหกิจชุมชนจักสานผักตบชวาบ้านคลองนกกระทุง	66 หมู่ที่ 8 ตำบลคลองนกกระทุง
5	วิสาหกิจชุมชนตำบลดอนตูม	65 หมู่ที่ 5 ตำบลดอนตูม	17	วิสาหกิจชุมชนตำบลดอนตูม	110 หมู่ที่ 6 ตำบลดอนตูม
6	กลุ่มจักสานผักตบชวาบ้านต้นตาล	35/1 หมู่ที่ 5 ถนน ตำบลไทรงาม	18	กลุ่มจักสานเส้นพลาสติกบ้านคลองนกกระทุง	26/2 หมู่ที่ 7 ตำบลคลองนกกระทุง
7	กลุ่มศูนย์ข้าวชุมชนบ้านนิลเพชร	หมู่ที่ 10 ตำบลนิลเพชร	19	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมบ้านบางหวาย	50 หมู่ที่ 8 ตำบลบางปลา
8	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ยั่งยืน	128 หมู่ที่ 5 ตำบลดอนตูม	20	วิสาหกิจชุมชนพัฒนาการเกษตร	38 หมู่ที่ 19 ตำบลบางหลวง

9	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านผักตบชวา	47 หมู่ที่ 6 ตำบลไทรงาม	21	วิสาหกิจชุมชนผักปลอดภัยบ้านสระพังแพลอย	บ้านเลขที่ 10 ตำบลนิลเพชร
10	กลุ่มแม่บ้านบึงลาดสวาย	21/1 หมู่ที่ 10 ตำบลบางภาษี	22	กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านผักตบชวา	12 หมู่ที่ 6 ถนน – ตำบลไทรงาม
11	วิสาหกิจชุมชนแปรรูปกล้วย	14 หมู่ที่ 8 ตำบลคลองนกกระทุง	23	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มนาแปลงใหญ่ข้าวไผ่หูช้าง	66 หมู่ที่ 3 ตำบลไผ่หูช้าง
12	กลุ่มแม่บ้านบึงลาดสวาย	21/1 หมู่ที่ 10 ตำบลบางภาษี	24	กลุ่มมะเขือเทศราชินีแม่ฉุย	110 หมู่ที่ 6 ถนน – ตำบลดอนตูม

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม มีการตั้งชื่อสอดคล้องกับผลิตภัณฑ์ตามลักษณะการประกอบการ

ผู้วิจัยทำการสำรวจข้อมูลทั่วไป โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก จากจำนวนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอ บางเลน 24 กลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ทั้งหมดเป็นประธานกลุ่มและผู้จัดทำบัญชี เนื่องจากมีหน้าที่ดูแลและคอยให้ความช่วยเหลือสมาชิก รวมถึงกำกับติดตามและบริหารวิสาหกิจชุมชนให้สามารถดำเนินต่อไปได้ด้วยตนเอง โดยแต่ละกลุ่มจะมีจำนวนสมาชิกอยู่ระหว่าง 11 – 20 มีการรวมหุ้นภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนเป็นประเภทผลิตเพื่อจำหน่าย กรรมการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นผู้จัดทำบัญชี ผู้จัดทำบัญชีมีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปริญญาตรี และปริญญาโท กลุ่มวิสาหกิจชุมชนครึ่งหนึ่งไม่ทำบัญชี อีกครึ่งหนึ่งทำบัญชีและทำเป็นบางครั้ง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความคิดเห็นส่วนใหญ่ว่าการทำบัญชีมีประโยชน์มาก เพื่อใช้ในการตัดสินใจ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ทำบัญชี มีการบันทึกบัญชีด้วยมือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ทำบัญชีทั้งหมดมีการจดบันทึกบัญชีในสมุดเงินสด วิสาหกิจชุมชน 4 กลุ่ม จัดทำบัญชีทั้งระบบ ได้แก่ สมุดเงินสด (รับ – จ่าย) สมุดรายวันทั่วไป สมุดบัญชีแยกประเภท สมุดต้นทุนกำไร จัดทำทะเบียนสมาชิกและหุ้นกลุ่มวิสาหกิจส่วนใหญ่ไม่จัดทำทะเบียนคุมยอดต่าง ๆ เอกสารที่ใช้ประกอบการบันทึกบัญชีคือใบเสร็จรับเงินและบันทึกช่วยจำ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจัดทำงบกำไรขาดทุน และงบกระแสเงินสดเป็นส่วนใหญ่ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีความต้องการให้สถาบันการศึกษาเข้ามาช่วยเหลือในการจัดทำบัญชี

2. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี

ตารางที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางเลน จังหวัด**น**ครปฐม

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี	วิสาหกิจชุมชนอำเภอบางเลน จังหวัด**น**ครปฐม
1.ด้านความรู้ความสามารถ	ความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนอย่างไม่ถูกต้อง เนื่องจากผู้จัดทำบัญชีส่วนใหญ่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาด้านบัญชี
2.ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี	การจัดทำงบการเงิน เนื่องจากผู้จัดทำบัญชีเห็นว่าการจัดทำงบการเงินนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะต้องสรุปเหตุการณ์ทุกอย่าง เพื่อแสดงให้ทุกคนได้ทราบหากการจัดทำงบการเงินได้รับข้อมูลทาง การเงินผิดพลาดก็ส่งผลให้การวางแผนตัดสินใจผิดพลาด
3.ด้านความร่วมมือและประสานงาน	ความร่วมมือในการจัดส่งเอกสารที่เกี่ยวกับการบันทึกบัญชีเนื่องจากผู้จัดทำบัญชีได้รับเอกสารเพื่อใช้บันทึกบัญชีผิดพลาด และล่าช้า
4.ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน	คู่มือ/โปรแกรมที่ใช้ในการปฏิบัติงานบัญชีซับซ้อนเข้าใจยากเนื่องจากผู้จัดทำบัญชีส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความชำนาญในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และมีความรู้ทางด้านบัญชีไม่มากนัก

จากตารางที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนข้างต้น ด้านความรู้ความสามารถผู้จัดทำบัญชีส่วนใหญ่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาด้านบัญชี ซึ่งจะส่งผลต่อความความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีได้อย่างถูกต้อง เอกสารและวิธีการทางบัญชีส่วนใหญ่มองว่าการจัดทำงบการเงินนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะต้องสรุปเหตุการณ์ทุกอย่าง เพื่อแสดงให้ทุกคนได้ทราบหากการจัดทำงบการเงินได้รับข้อมูลทางการเงินผิดพลาดก็ส่งผลให้การวางแผนตัดสินใจผิดพลาด ด้านความร่วมมือและประสานงานนั้นผู้จัดทำบัญชีส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าความร่วมมือในการจัดส่งเอกสารที่เกี่ยวกับการบันทึกบัญชีเกิดความล่าช้าซึ่งจะส่งผลทำให้บันทึกบัญชีผิดพลาดได้ และด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานส่วนใหญ่มีความเห็นว่าคู่มือ/โปรแกรมที่ใช้ในการปฏิบัติงานบัญชีซับซ้อนเข้าใจยากเนื่องจากผู้จัดทำบัญชีส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความชำนาญในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และมีความรู้ทางด้านบัญชีไม่มากนัก

3. การใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีมีความสัมพันธ์กับการจัดการวิสาหกิจชุมชน

ตารางที่ 3 การใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีมีความสัมพันธ์กับการจัดการวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางเลน จังหวัด**น**ครปฐม

การใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีมีความสัมพันธ์กับการจัดการวิสาหกิจชุมชน	**วิสาหกิจชุมชนอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม**
1. การรวบรวมจัดเก็บข้อมูลรายการทางการเงิน	มีการจัดเก็บข้อมูลรายการทางการเงิน เกี่ยวกับการรับเงินสดและจ่ายเงินสด ส่วนใหญ่ไม่ได้จัดทำทะเบียนคุมยอดและบัญชีย่อยต่าง ๆ
2. การบันทึกรายการทางการเงิน	มีการบันทึกรายงานทางการเงินโดยจัดทำเป็นสมุดรับจ่าย และคงเหลือเป็นประจำทุกวัน และสรุปยอดรวมทุกเดือน
3. การจัดทำรายงานในรูปการเงิน	ส่วนน้อยมีการจัดทำรายงานในรูปแบบงบการเงินที่มีการสรุปรายงานทางการเงินเป็นประจำทุกเดือน และมีบางกลุ่มมีเพียงสรุปรายรับ - รายจ่าย และยอดคงเหลือประจำวันเท่านั้น
4. การนำสารสนเทศทางการบัญชี วางแผนและพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน	มีเฉพาะกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่จัดทำสารสนเทศทางการบัญชีที่ถูกต้องนำข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีไปใช้ประโยชน์ในด้านกำหนดกลยุทธ์ และนโยบายในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน

จากตารางที่ 3 การใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีมีความสัมพันธ์กับการจัดการวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางเลน จังหวัด**น**ครปฐม เกี่ยวกับการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลรายการทางการเงิน มีการจัดเก็บข้อมูลรายการทางการเงิน เกี่ยวกับการรับเงินสดและจ่ายเงินสด ส่วนใหญ่ไม่ได้จัดทำทะเบียนคุมยอดและบัญชีย่อยต่าง ๆ ด้านการบันทึกรายการทางการเงิน แต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการบันทึกรายงานทางการเงินโดยจัดทำเป็นสมุดรับจ่าย และคงเหลือเป็นประจำทุกวัน และสรุปยอดรวมทุกเดือน ด้านการจัดทำรายงานในรูปการเงิน ส่วนน้อยมีการจัดทำรายงานในรูปแบบงบการเงินที่มีการสรุปรายงานทางการเงินเป็นประจำทุกเดือน และมีบางกลุ่มมีเพียงสรุปรายรับ รายจ่าย และยอดคงเหลือประจำวันเท่านั้น และด้านการนำสารสนเทศทางการบัญชี วางแผนและพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีเฉพาะกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่จัดทำสารสนเทศทางการบัญชีที่ถูกต้องนำข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีไปใช้ประโยชน์ในด้านกำหนดกลยุทธ์ และนโยบายในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน

4. แนวทางในการพัฒนาระบบบัญชีและระบบสารสนเทศทางการบัญชีวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

4.1 ควรจะมีผู้รับผิดชอบในการรวบรวมเก็บข้อมูลรายการทางการเงินโดยตรง ซึ่งใช้สมาชิกในกลุ่มเป็นผู้จัดทำ โดยจะต้องทำการจัดเก็บเอกสาร หลักฐานต่าง ๆ ให้ครบถ้วน เป็นระบบ และต่อเนื่อง เช่น สัญญา เอกสารของผู้กู้ การลงนาม และบุคคลค้ำประกัน

4.2 มีการออกเอกสารการรับเงินและจ่ายเงินให้แก่สมาชิกกลุ่มทุกครั้งที่มีการซื้อขาย

4.3 มีการออกเอกสารการรับเงินและจ่ายเงินให้แก่สมาชิกกลุ่มทุกครั้งที่มีการกู้ยืมเงิน

4.4 การออกแบบฟอร์มในรูปของเอกสาร เพื่อสามารถตรวจสอบและคำนวณ เพื่อเป็นข้อมูลในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน และสามารถที่จะนำข้อมูลนั้น ๆ มาใช้ได้โดยง่าย และรวดเร็ว

4.5 ควรมีการออกแบบฟอร์มแยกประเภทบัญชีตามชนิดของกลุ่มสินค้า

4.6 ควรให้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ช่วยตรวจสอบและให้ความช่วยเหลือในด้านระบบสารสนเทศทางการบัญชีอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การจัดทำบัญชีและใช้ระบบสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการจัดการวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่าวิสาหกิจชุมชนเป็นประเภทผลิตเพื่อจำหน่าย การจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ครึ่งหนึ่งไม่ทำบัญชีวิสาหกิจชุมชน ที่ทำบัญชีทั้งหมดทำการบันทึกบัญชีด้วยมือโดยใช้ใบเสร็จรับเงิน และการบันทึกช่วยจำ เป็นเอกสารใบสำคัญในการจดบันทึกบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุขเกษม ลางคุลเสน (2550) ที่ทำการศึกษาแนวทาง ในการพัฒนาระบบบัญชีมาประยุกต์ใช้กับกลุ่มร้านค้าชุมชน ตำบลสันดอนแก้ว อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง พบว่า ร้านค้าชุมชนมีระบบการบันทึกบัญชีแบบรายรับ-รายจ่าย ไม่มีการควบคุมปริมาณ สินค้า ผู้ที่เกี่ยวข้องในการบันทึกบัญชีไม่มีความรู้และขาดทักษะด้านบัญชี การบันทึกจึงเป็นไป ในลักษณะการจดบันทึกช่วยจำตามความเข้าใจของผู้บันทึก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทนา พงศ์สิทธิกาญจนา (2558) ที่ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการที่มีคุณภาพของวิสาหกิจชุมชน เพื่อการบรรลุยุทธศาสตร์ด้านการอยู่ดีมีสุขในจังหวัดนครปฐม ผล การวิจัยพบว่า การจัดการทาง การผลิต และจัดการทางการบัญชี มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อ การบรรลุยุทธศาสตร์ ด้านการอยู่ดี มีสุขในวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครปฐม ส่วนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการจัดการตลาด มีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อการบรรลุยุทธศาสตร์ด้านการอยู่ดีมีสุขในวิสาหกิจชุมชนด้วย ตลอดจน เป็นไปทิศทางเดียวกับแนวคิดระบบบัญชีของ วิไล วีระปรียา และจงจิตต์ หลีกภัย (2548) ที่เสนอไว้ ว่า ระบบบัญชีเป็นระบบการจัดเก็บข้อมูลที่กำหนดขึ้นสำหรับกิจการใดกิจการหนึ่ง

อย่างเป็นระบบ ประกอบ ด้วย แบบฟอร์ม เอกสาร สมุดบัญชี รายงานต่าง ๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลทางการเงินเพื่อให้ ผู้บริหารตัดสินใจ วิสาหกิจชุมชนอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ให้ความสำคัญกับการจัดทำทะเบียนสมาชิกและหุ้นร้อยละ 20 จัดทำทะเบียนคุมสินทรัพย์ จัดทำทะเบียนคุมวัตถุดิบ จัดทำทะเบียนย่อยลูกหนี้และจัดทำทะเบียนลูกค้าเพียงร้อยละ 10 จะเห็นได้ว่าวิสาหกิจชุมชนที่ทำบัญชีส่วนใหญ่ไม่ทำทะเบียนบัญชีย่อยต่าง ๆ ในการบริหารจัดการสินทรัพย์ สินคาคงเหลือ วัตถุดิบ ลูกค้า และลูกหนี้ วิสาหกิจชุมชนส่วนน้อยที่จัดทำรายงานทางการเงิน จัดทำงบกำไรขาดทุน และงบกระแสเงินสดเพียงร้อยละ 20 รองลงมา คือจัดทำงบทดลอง งบต้นทุนการผลิต งบแสดงฐานะการเงิน ร้อยละ 10 สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุสุมา ดำพิทักษ์ และมาลี จัตุรัส และนภาพร เตรียมมีฤทธิ์ (2552) ที่พบว่า การพัฒนาระบบบัญชีสำหรับกลุ่มผู้ผลิตสินค้า OTOP กลุ่มอาหารได้พัฒนาการบันทึกบัญชีอย่างง่ายเพื่อประโยชน์ในการควบคุม และการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมของสถานประกอบการ โดยมี 5 ระบบ คือ 1) ระบบขายสินค้า 2) ระบบซื้อวัตถุดิบและบรรจุภัณฑ์ 3) ระบบผลิตและเบิกจ่ายวัตถุดิบ 4) ระบบรับ-จ่ายเงิน และ 5) ระบบบัญชีทั่วไปลงรายงานการเงิน วิสาหกิจชุมชนมีความต้องการให้มีหน่วยงานสถาบันการศึกษา และหน่วยงานของรัฐเข้ามาช่วยเหลือในการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

2. ผลการวิจัยพบว่าปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่ขาดความรู้ในการทำบัญชีในกลุ่มวิสาหกิจที่ทำบัญชีสม่ำเสมอ จัดทำบัญชีเป็นไปตามความเข้าใจ ระบบบัญชีของกลุ่มไม่ชัดเจน ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ด้านการทำบัญชี ในการจัดทำบัญชี รองลงมา ขาดที่ปรึกษากำกับดูแลอย่างต่อเนื่อง และในส่วนของกลุ่มวิสาหกิจที่ไม่ได้จัดทำบัญชี มีการระบุปัญหาว่า ติดภารกิจในการทำงานหลัก ไม่มีเวลา ไม่มีคนช่วยทำ แต่จะมีการจดจำรายละเอียดต่าง ๆ จากใบเสร็จ ใบส่งของ และใบสำคัญต่าง ๆ ไม่มีคนทำบัญชี ไม่มีความจำเป็นต้องทำบัญชีและการทำบัญชีเป็นเรื่องยุ่งยากเสียเวลา สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันดี ทวีพยายนต์ (2552) ที่พบว่าปัญหาและอุปสรรคสำคัญของการจัดทำรายงานทางการบัญชีเพื่อการจัดการจำนวนบุคลากรทางด้านการบัญชีในองค์กรมีไม่เพียงพอ อีกทั้งสอดคล้องงานวิจัยของ มยุรี บุญโต (2552) ที่พบว่าการทำบัญชีมีความยุ่งยากมีแบบฟอร์มต่าง ๆ มากมาย เข้าใจยาก อีกทั้งไม่มีที่ปรึกษาฝึกให้ปฏิบัติทำบัญชีอย่างต่อเนื่อง จึงไม่อยากทำบัญชี สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย หิรัญกิตติ (2542) ที่พบว่าปัญหาด้านการจัดทำข้อมูลระบบสารสนเทศทางบัญชีของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเนื่องจากมีพนักงานไม่เพียงพอทำให้การจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ไม่ครบถ้วน ขาดระบบสารสนเทศที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปภาวี สุขมณี และฉัตรรัชดา วิโรจน์รัตน์ (2551) ที่พบว่าความรู้ ความสามารถในการทำงานโดยรวมขององค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุสุมา ดำพิทักษ์ และมาลี จัตุรัส และนภาพร เตรียมมีฤทธิ์ (2552) ที่พบว่าการบันทึกข้อมูลทางบัญชีและการนำข้อมูลทางบัญชีมาใช้ในการควบคุม และการตัดสินใจยังไม่สมบูรณ์

3. ผลการวิจัยพบว่าการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางบัญชีและความสัมพันธ์ของการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางบัญชีกับการการจัดการวิสาหกิจชุมชนอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนครึ่งหนึ่งไม่ทำบัญชี ส่วนวิสาหกิจชุมชนอีกครึ่งหนึ่งที่ส่วนใหญ่ทำเพียงเงินสดรับ-จ่าย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนไม่จัดทำทะเบียนคุมยอดและบัญชีย่อยต่าง ๆ วิสาหกิจชุมชนแสดงความคิดเห็นในการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีในการจัดการด้านการผลิต ด้านการขาย ด้านการจัดการทรัพย์สิน อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชมภูนุช หุ่นนาค (2560) ที่นำเสนอเรื่อง การจัดการภาครัฐแนวใหม่ : การเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างผลิตภาพสูงสุด ผลการศึกษาพบว่า เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยสร้างข้อมูลเป็นระบบและมีความน่าเชื่อถือ ตลอดจนเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแนวคิดของ อรุณี อย่างธารา และคณะ (2547) ที่ได้อธิบายไว้ว่า การจัดทำบัญชี มีระบบการจัดเก็บข้อมูลทางการเงิน ประกอบด้วย แบบฟอร์มหรือเอกสารทางการเงิน ที่เป็นหลักฐานในการบันทึกบัญชี สมุดบัญชีและเครื่องมือ กระดาษทำงบการเงิน และวิธีการในการบันทึกบัญชีที่นำมาใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการจัดทำบัญชี และการจัดทำรายงานทางการเงิน ทำให้สามารถเปรียบเทียบข้อมูลตัวเลขในอดีตกับปัจจุบันได้ง่ายและรวดเร็ว ซึ่งเป็นประโยชน์ อย่างมากในการจัดการกลุ่มให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล การดำเนินงาน รายงานทางการเงินที่ถูกต้องสมบูรณ์เชื่อถือได้ จะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อกิจการทำให้ตัดสินใจในการดำเนินธุรกิจในด้านต่าง ๆ ได้ดีขึ้น อีกทั้งข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีสามารถช่วยเป็นศูนย์กลางในการบริการข้อมูลต่าง ๆ ภายในองค์กรเป็นประโยชน์ในการกำหนดกลยุทธ์ และนโยบายในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและทำให้กลุ่มวิสาหกิจอยู่ได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญรัตน์ สุรกิจโกศล (2546) ที่พบว่าระบบสารสนเทศทางการบัญชีประกอบด้วย 8 ระบบ คือ ระบบบริหารโครงการ ระบบรายได้ ระบบลูกหนี้ ระบบการรับเงิน ระบบการจัดซื้อ ระบบการขาย ระบบการจ่ายเงิน แยกประเภท เมื่อผ่านรายการจดบันทึก มาทำการคำนวณ แยกหมวดหมู่ สรุปผลการดำเนินงานในรูปของงบการเงิน ได้แก่ งบกำไรขาดขาด งบแสดงฐานะการเงิน งบกระแสเงินสด ระบบเหล่านี้จะบันทึก รวบรวม และประมวลผลข้อมูลด้านบัญชีการเงินให้มีความถูกต้อง ครบถ้วน เชื่อถือได้ และนำเสนอข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีให้แก่ผู้บริหารใช้ในการจัดการได้

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะในภาพรวม ประกอบด้วย 2 ส่วน ข้อเสนอแนะจากการวิจัยและข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. วิสาหกิจชุมชนควรให้ความสำคัญและเห็นประโยชน์ของการทำบัญชีซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาและการจัดการวิสาหกิจชุมชน ควรมีการส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำบัญชี

มีการพัฒนาผุ้ทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในด้านการเรียนรู้ และการเพิ่มความรู้ ความสามารถ และทักษะในการทำบัญชี อย่างสม่ำเสมอ

2. ควรพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับ การบันทึกบัญชีอย่างง่าย และจัดอบรมให้สามารถใช้ได้อย่างสะดวกและรวดเร็วต่อการสรุปทางการบัญชี เพื่ออำนวยความสะดวกให้วิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพในการใช้เทคโนโลยี เนื่องจากชุมชน ที่มีผู้รับผิดชอบในการจัดทำบัญชีของชุมชน ควรได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีศักยภาพ ในการดำเนินงานจากข้อมูลทางการบัญชีเพิ่มมากขึ้น

3. สิ่งที่วิสาหกิจชุมชนต้องการมากคือ ความรู้เรื่องการตลาด ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการตลาด แผนการตลาด หรือการหาตลาดสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจัดทำงานวิจัยแบบมีส่วนร่วมกันระหว่างคณะผู้วิจัยกับวิสาหกิจชุมชน โดยการจัดอบรมให้ความรู้ และพัฒนาระบบบัญชีที่เหมาะสมร่วมกัน สามารถนำการพัฒนาระบบบัญชีนั้น มาใช้ประโยชน์ต่อวิสาหกิจชุมชมในการช่วยจำ ควบคุมสินค้าคงเหลือ การควบคุมบัญชีลูกหนี้ การบันทึกรายรับ-รายจ่ายจ่าย และการเก็บเอกสารประกอบบันทึกบัญชี ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. สิ่งที่วิสาหกิจชุมชนต้องการมากคือ ความรู้เรื่องการตลาด แหล่งตลาดหากมีผู้สนใจ การวิจัยควรวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดของธุรกิจวิสาหกิจชุมชนสู่ตลาดในประเทศและต่างประเทศต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กุสุมา ดำพิทักษ์ มาลี จัตุรัส และนภาพร เตรียมมีฤทธิ์. (2552). **การพัฒนาระบบบัญชีสำหรับกลุ่มผู้ผลิตสินค้า OTOP กรณีศึกษากลุ่มอาหาร จังหวัดปทุมธานี.** ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

จันทนา พงศ์สิทธิกาญจนา. (2558). **แนวทางการจัดการที่มีคุณภาพ ของวิสาหกิจชุมชนเพื่อการบรรลุยุทธศาสตร์ ด้านการอยู่ดีมีสุข ในจังหวัดนครปฐม.** Veridian E-Journal,Slipakorn University. 8(2), 2039-2053.

ชมภูนุช หุ่นนาค. (2560). **การจัดการภาครัฐแนวใหม่: การเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างผลิตภาพสูงสุด.** วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์. 7(3), 125-139.

ธัญญรัตน์ สุรกิจโกศล. (2546). **ระบบสารสนเทศทางการบัญชีการเงินสำหรับธุรกิจตัวแทนจัดกิจกรรมการตลาด.** จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปภาวี สุขมณี. (2551). **ความรู้ความสามารถของนักบัญชีที่มีต่อประสิทธิผลการทำงาน ของนักบัญชีธุรกิจ SMEs ในจังหวัดกาฬสินธุ์.** มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตกาฬสินธุ์.

วิไล วีระปรียา และจงจิตต์ หลีกภัย. (2548). **ระบบบัญชี.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วันดี ทวีพลายนต์. (2552). **การจัดทำรายงนทางการบัญชีเพื่อการจัดการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทผลิตบรรจุภัณฑ์จากกระดาษในจังหวัดสมุปราการ.** มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

มยุรี บุญโต. (2552). **การจัดทำบัญชีธุรกิจชุมชนในจังหวัดอุทัยธานี.** มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สมชาย หิรัญกิตติ. (2542). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์ฉบับสมบูรณ์.** กรุงเทพมหานคร : ธีระฟิลม์และไซเท็กซ์.

สุขเกษม ลางคุนเสน. (2550). **ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาวิชาการวางระบบบัญชี โดยใช้กลุ่มสัมพันธ์สร้างมโนรูปแบบ.** มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.

อรุณี อย่างธารา และคณะ. (2547). **การบัญชีการเงิน.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

การรับรู้และความสนใจของเยาวชนในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

Perception and Interest of Youth in Participating Creative Tourism Activities

กานต์นรี สุทธิ[1] และเลิศพร ภาระสกุล[2]
Kannaree Sutthi and Lertporn Parasakul

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การรับรู้ของเยาวชนในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 2) ความสนใจของเยาวชนในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และ 3) เปรียบเทียบการรับรู้ของเยาวชนกับความสนใจในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นิสิต/นักศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 400 คน สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ร้อยละ Factor Analysis และ IPA ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนมีการรับรู้และความสนใจกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 9 ด้าน ได้แก่ การทดลองทำงานหัตถกรรมพื้นบ้าน การทดลองทำงานหัตถกรรมประณีตศิลป์ที่ใช้ฝีมือ การทำเครื่องประดับจากโลหะมีค่า การเรียนรู้วิถีชีวิตด้านการประกอบอาชีพด้วยการลงมือปฏิบัติ การเจียระไนหินและการทอผ้าพื้นเมือง การย้อมสีผ้าด้วยโคลน การทำอาหารพื้นเมือง การทำผ้าห่มและการฝึกการนวดแผนไทย และการทำอาหารพื้นบ้านเฉพาะถิ่น และส่วนใหญ่เยาวชนมีการรับรู้และสนใจต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ อาหารพื้นบ้าน ศิลปะหัตถกรรมพื้นเมือง วัฒนธรรมท้องถิ่น และประวัติศาสตร์ของชุมชน แสดงว่าแหล่งท่องเที่ยวสามารถตอบสนองได้เป็นอย่างดีในกิจกรรมที่เยาวชนมีการรับรู้มาก ดังนั้น แหล่งท่องเที่ยวต้องรักษาคุณภาพให้อยู่ในระดับสูงต่อไป ไม่จำเป็นต้องโฆษณาหรือส่งเสริมเพราะเยาวชนรู้จักดีและสนใจมาก

คำสำคัญ : การรับรู้ ความสนใจ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

[1] นักศึกษาปริญญาโท คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ Email: kannaree@live.com โทร. 085-8046456

[2] รองศาสตราจารย์ คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ Email: lertpornpara@yahoo.com โทร. 085-1132546

Abstract

The objectives of this research were to study 1) youth's perception of creative tourism activities 2) youth's interest in creative tourism activities and 3) to compare youth's perception with interest in creative tourism activities. creative tourism activities. The sample group was 400 students/undergraduate students of public and private educational institutions in Bangkok and surrounding provinces, by random sampling. collect data from questionnaires The data were analyzed by frequency, percentage, factor analysis and IPA. The youth had awareness and interest in creative tourism activities in 9 areas: an experiment in making fine craftsmanship, making jewelry from precious metals, learning the way of life of an occupation through practice, stone cutting and indigenous weaving, mud dyeing, local cooking, making blankets and practicing Thai massage and local cooking. The most of the youth are aware and interested in creative tourism activities, such as local food. indigenous arts and crafts local culture and the history of the community shows that tourist attractions can respond well in activities that are highly perceived by youth. Therefore, tourist attractions must continue to maintain a high level of quality. There is no need to advertise or promote because young people are well known and interested.

Keywords : Perception, Interest, Creative Tourism Activities

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ.2542 โดยได้รับแรงบันดาลใจจากความหลายหลายทางวัฒนธรรมในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ ที่ต้องการได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่ นักท่องเที่ยวเหล่านี้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม (Engaged) ระหว่างตัวนักท่องเที่ยว (Guest) กับผู้ให้บริการหรือเจ้าบ้าน (Host) ที่ไปเยือน เพื่อที่จะได้เข้าไปมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง และได้รับประสบการณ์ที่แท้จริงผ่านกิจกรรมต่าง ๆ (Authentic-active Participation) อันก่อให้เกิดการเรียนรู้ในพื้นที่ท่องเที่ยว ซึ่งรูปแบบและลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นี้ จะเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม พัฒนาศักยภาพของตนไปร่วมกัน ทำให้เกิดความจดจำ ประทับใจ แล้วเข้าใจศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของพื้นที่นั้น ๆ อย่างลึกซึ้ง

(Understanding Specific Cultural of the Place) นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นแนวทางการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่ตอบรับความต้องการและสอดรับกับรสนิยมของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน ที่ไม่เพียงแต่ต้องการ “มองดู” (Seeing) สังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากตน แต่ได้มีโอกาสที่จะ “ลงมือทำ” (Doing) เพื่อเรียนรู้ทำความเข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรมของพื้นที่ที่ท่องเที่ยวอย่างแท้จริง เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนผ่านการปฏิบัติ (Practice) กิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมที่จัดไว้ในพื้นที่ท่องเที่ยว กิจกรรมจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ยังก่อให้เกิดแรงบันดาลใจใหม่แก่นักท่องเที่ยวโดยสามารถนำไปประยุกต์ปรับใช้กับชีวิตประจำวันของตนภายหลังจากการมาเยือนพื้นที่ท่องเที่ยว ซึ่งแตกต่างจากการท่องเที่ยวรูปแบบเดิมที่มีเพียงแต่การเลือกซื้อของที่ระลึกที่จากร้านค้าและเก็บภาพถ่ายเพียงเท่านั้น (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ, 2556)

เยาวชนถือเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศชาติในด้านต่าง ๆ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนสามารถใช้การจัดการการท่องเที่ยวผ่านการจัดกิจกรรมประเภทต่าง ๆ เป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนให้มีคุณภาพ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการ โดยการพัฒนาเยาวชนในองค์รวมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้เยาวชนเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพอันเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศ อีกทั้งการจัดการการท่องเที่ยวสำหรับเยาวชนอย่างถูกวิธียังช่วยให้เยาวชนได้รับความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวหนึ่งที่เปิดโอกาสให้เยาวชนได้พัฒนา หรือได้ใช้ศักยภาพหรือความสามารถด้านแนวคิดสร้างสรรค์ของเยาวชนเอง

จากเหตุผลข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการรับรู้และความสนใจของเยาวชนในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อนำผลการวิจัยใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแนวทางการวางแผนกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับเยาวชน รวมถึงเพื่อให้ผู้ประกอบการและสถาบันการศึกษาจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับเยาวชนเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และกรใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสรรค์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ของเยาวชนในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
2. เพื่อศึกษาความสนใจของเยาวชนในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
3. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ของเยาวชนกับความสนใจในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

สมมติฐาน

1. เยาวชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน จะมีการรับรู้ต่อการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต่างกัน

2. เยาวชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน จะมีความสนใจต่อการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง การรับรู้และความสนใจของเยาวชนในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

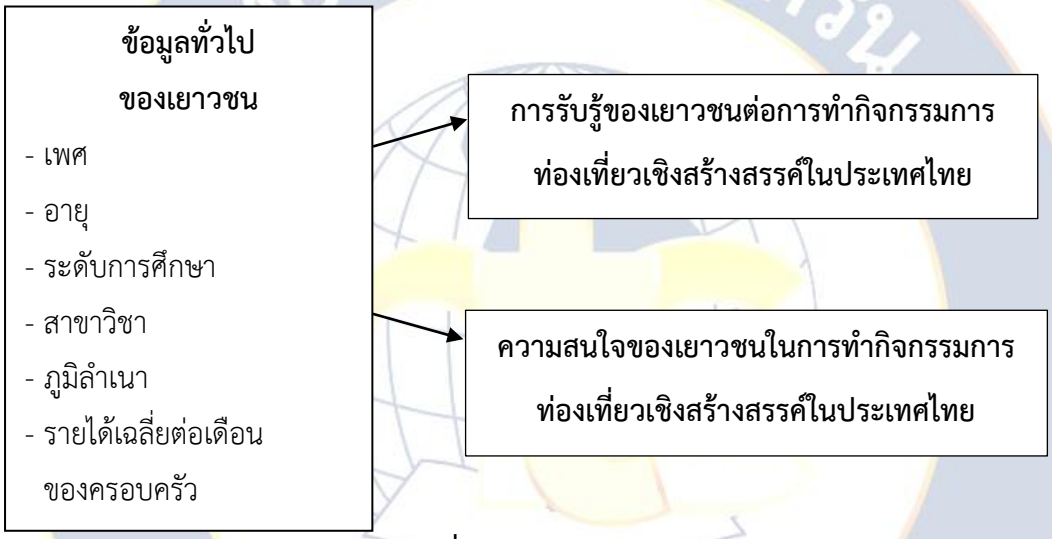

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ที่มีอายุระหว่าง 15 – 24 ปี ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิต/นักศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 400 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Cochran (1977) โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาจากความสะดวกในการเก็บแบบสอบถาม และความเต็มใจของผู้โดยสารในการตอบแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และภูมิลำเนา

ตอนที่ 2 การรับรู้ของเยาวชนที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ตอนที่ 3 ความสนใจของเยาวชนที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ตอนที่ 4 ความสนใจที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับกิจกรรมอื่น ๆ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of item objective congruence) โดยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมหรือความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาสาระของสิ่งที่ต้องการจะวัด โดยมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน แล้วนำข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 มาสร้างแบบสอบถามฉบับทดลองใช้ (Try Out)

2. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คนเพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น (reliability) ของเครื่องมือวิจัย เป็นการตรวจสอบความเชื่อมั่น ใช้วิธีการตรวจสอบความสอดคล้องภายใน (internal consistency) โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยกำหนดความน่าเชื่อถือของค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.7

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสาร รายงาน งานวิจัย ข้อมูลที่รวบรวมได้จากหน่วยงานราชการและเอกชน และข้อมูลจากการค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ต

2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสอบถามนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นิสิต/นักศึกษา ระดับปริญญาตรีของสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 400 คน ที่มีความเต็มใจในการตอบแบบสอบถามโดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล วิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ และค่าร้อยละ

2. การวิเคราะห์การรับรู้และความสนใจของเยาวชนที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ วิเคราะห์ด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Factor Analysis

3. การเปรียบเทียบการรับรู้ของเยาวชนกับความสนใจในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ใช้เทคนิค IPA (importance performance analysis) ของ Martilla & James (1997)

ผลการวิจัย

จากจำนวนเยาวชน ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทั้งหมด 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 75.3มีอายุอยู่ระหว่าง 19-22 ปี ร้อยละ 45.5 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 45.5 กำลังศึกษาสาขาวิชาศิลปศาสตร์ ร้อยละ 57.0 มีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ร้อยละ 27.5 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวอยู่ระหว่าง 25,001 - 35,000 บาท ร้อยละ 37.5

การรับรู้ของเยาวชนในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่า การรับรู้ที่มีความสำคัญที่สุดสำหรับเยาวชนในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ การทดลองทำงานหัตถกรรมพื้นบ้าน รองลงมาคือ การทดลองทำงานหัตถกรรมประณีตศิลป์ที่ใช้ฝีมือ กิจกรรมการทำเครื่องประดับจากโลหะมีค่า การเรียนรู้วิถีชีวิตด้านการประกอบอาชีพด้วยการลงมือปฏิบัติ กิจกรรมการเจียระไนหินและการทอผ้าพื้นเมือง กิจกรรมการย้อมสีผ้าด้วยโคลน กิจกรรมการทำอาหารพื้นเมือง กิจกรรมการทำผ้าห่มและการฝึกการนวดแผนไทย และกิจกรรมการทำอาหารพื้นบ้านเฉพาะถิ่น ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการรับรู้ของเยาวชนในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในภาพรวม

การรับรู้ของเยาวชนในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	Mean	S.D.
การทำ “ตุงค่าคิง” ที่ชุมชนวัดพระเกิด	3.83	.467
การทำเซรามิกสุโขทัย	3.78	.538
การทำว่าวดุ๊ยดุ่ย	3.88	.397
การทำสังคโลกในชุมชนเครื่องปั้นดินเผาศรีสัชนาลัย บ้านเกาะน้อย	3.82	.439
การทำพิมพ์พระสุโขทัยที่บ้านพระพิมพ์ลักษมณศิลป์	3.92	.306
การเย็บงอบบ้านน้ำเชี่ยว	3.60	.693
การวาดลายบนหน้ากากผีขนน้ำ	3.31	.861
การทำลูกปัดแบบโบราณแบบทวารวดี	3.40	.782
การเลี้ยงหอยตะโกรม	3.51	.711
การเขียนลวดลายสังคโลกลงผืนผ้า บ้านปรีดาภิรมย์	3.36	.836
การทำกังหันน้ำโบราณที่บ้านหนองฟ้าแลบ	3.53	.675

ตารางที่ 1 (ต่อ)

การรับรู้ของเยาวชนในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	Mean	S.D.
การร้อยลูกปัดโบราณเป็นกำไลข้อมือ หรือ สร้อยคอ ที่บ้านดินริมน้ำรีสอร์ท	3.67	.623
กิจกรรมทำเครื่องประดับเงินโบราณศรีสัชนาลัย	3.84	.383
การทำทองสุโขทัย	3.80	.455
การแกะพระพุทธรูปไม้ ที่วัดพญาวัด	3.83	.404
การเขียนอักษรตัวเมืองแบบล้านนา ที่วัดพญาวัด	3.76	.480
การประดิษฐ์ดอกกุหลาบจากใบเตยที่ชุมชนพื้นถิ่นตะเคียนเตี้ย	3.73	.494
การทำต้นผึ้ง ตำหนักพ่อกวน	3.80	.463
การปลูกพืชผักสมุนไพรพื้นบ้านที่ชุมชนพื้นถิ่นตะเคียนเตี้ย	3.61	.628
การทำพวงมโหตรที่ชุมชนพื้นถิ่นตะเคียนเตี้ย	3.75	.489
การตกปลาหรือตกหมึกที่บ้านบางละมุง	3.57	.601
การลากหมึกหอมในช่วงกลางวันที่เกาะช้าง	3.58	.690
การตกหมึกกล้วยในช่วงกลางคืนที่เกาะช้าง	3.68	.590
การเจียระไนหินข้าวตอกพระร่วง	3.47	.931
การทอผ้าพื้นเมืองน่านที่บ้านซาวหลวง	3.86	.419
การทอผ้าพื้นเมืองน่านที่โฮงเจ้าฟองคำ	3.68	.588
เรียนนาฏศิลป์สุโขทัย ระบำลีลาลายสังคโลก	3.89	.372
การทำผ้าหมักโคลนที่บ้านนาต้นจัน	2.51	1.124
การทำข้าวเปิ๊บที่บ้านนาต้นจัน	1.93	1.054
การทำอาหารพื้นบ้าน แกงขี้เหล็ก บ้านนครชุม จ.กำแพงเพชร	2.23	.955
การทำวุ้นสมุนไพร ตามวิถีชนบทชุมชนพื้นถิ่นตะเคียนเตี้ย	1.79	1.020
การทำขนมยาหน้าวิถีชีวิตมุสลิมจาม (บ้านน้ำเชี่ยว)	2.26	.831
การทำผ้าห่มนวมเชียงคาน ร้านสุณีพร	3.61	.655
การนวดแบบกัวซาและการนวดแผนไทยที่ชุมชนพื้นถิ่นตะเคียนเตี้ย	3.77	.504
การทำอาหารพื้นบ้านด่านซ้าย การทำผักสะทอน	3.88	.352
การทำอาหารพื้นบ้าน ชุมชนครัวหนองเสือ	3.56	.512
เฉลี่ยรวม	**3.34**	**0.241**

จากตารางที่ 1 พบว่า เยาวชนมีการรับรู้ในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยการทำพิมพ์พระสุโขทัยที่บ้านพระพิมพ์ลักษมณศิลป์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (Mean = 3.92) รองลงมาคือ เรียนนาฏศิลป์สุโขทัย ระบำลีลาลายสังคโลก (Mean = 3.89) ถัดมาคือ การทำว่าวตุ๊ยดุ่ย (Mean = 3.88) การทำอาหารพื้นบ้านด่านซ้าย การทำผักสะทอน (Mean = 3.88) และการทำวุ้นสมุนไพร ตามวิถีชนบทชุมชนพื้นถิ่นตะเคียนเตี้ย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (Mean = 1.79)

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) การรับรู้ของเยาวชนในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่า การรับรู้ที่มีความสำคัญที่สุดสำหรับเยาวชนในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ การทดลองทำงานหัตถกรรมพื้นบ้าน (Mean = 3.80) ซึ่งประกอบด้วย การทำ “ตุงค่าคิง” ที่ชุมชนวัดพระเกิด การทำเซรามิกสุโขทัย การทำว่าวตุ๊ยดุ่ย การทำสังคโลกในชุมชนเครื่องปั้นดินเผาศรีสัชนาลัย บ้านเกาะน้อย การทำพิมพ์พระสุโขทัยที่บ้านพระพิมพ์ลักษมณศิลป์ และการเย็บงอบบ้านน้ำเชี่ยว

การรับรู้ที่มีความสำคัญรองลงมาในอันดับที่ 2 (Mean = 3.79) คือ กิจกรรมการทำเครื่องประดับจากโลหะมีค่า ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมทำเครื่องประดับเงินโบราณศรีสัชนาลัย การทำทองสุโขทัย การแกะพระพุทธรูปไม้ ที่วัดพญาวัด การเขียนอักษรตัวเมืองแบบล้านนา ที่วัดพญาวัด การประดิษฐ์ดอกกุหลาบจากใบเตยที่ชุมชนพื้นถิ่นตะเคียนเตี้ย และการทำต้นผึ้ง ตำหนักพ่อกวน

การรับรู้ที่มีความสำคัญรองลงมาในอันดับที่ 3 (Mean = 3.72) คือ กิจกรรมการเจียระไนหินและการทอผ้าพื้นเมือง ซึ่งประกอบด้วย การเจียรไนหินข้าวตอกพระร่วง การทอผ้าพื้นเมืองน่านที่บ้านซาวหลวง การทอผ้าพื้นเมืองน่านที่โฮงเจ้าฟองคำ และเรียนนาฏศิลป์สุโขทัย ระบำลีลาลายสังคโลก

การรับรู้ที่มีความสำคัญลำดับสุดท้าย 4 (Mean = 3.72) คือ กิจกรรมการทำอาหารพื้นบ้านเฉพาะถิ่น ซึ่งประกอบด้วย การทำอาหารพื้นบ้านด่านซ้าย การทำผักสะทอน และการทำอาหารพื้นบ้าน ชุมชนครัวหนองเสือ

การรับรู้ที่มีความสำคัญรองลงมาในอันดับที่ 5 (Mean = 3.68) คือ กิจกรรมการทำผ้าห่มและการฝึกการนวดแผนไทย ซึ่งประกอบด้วย การทำผ้าห่มนวมเชียงคาน ร้านสุณีพร และการนวดแบบกัวซาและการนวดแผนไทยที่ชุมชนพื้นถิ่นตะเคียนเตี้ย

การรับรู้ที่มีความสำคัญรองลงมาในอันดับที่ 6 (Mean = 3.63) คือ การเรียนรู้วิถีชีวิตด้านการประกอบอาชีพด้วยการลงมือปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย การปลูกพืชผักสมุนไพรพื้นบ้านที่ชุมชนพื้นถิ่นตะเคียนเตี้ย การทำพวงมโหตรที่ชุมชนพื้นถิ่นตะเคียนเตี้ย การตกปลาหรือตกหมึกที่บ้านบางละมุง การลากหมึกหอมในช่วงกลางวันที่เกาะช้าง และการตกหมึกกล้วยในช่วงกลางคืนที่เกาะช้าง

การรับรู้ที่มีความสำคัญรองลงมาในอันดับที่ 7 (Mean = 3.46) คือ การทดลองทำงานหัตถกรรมประณีตศิลป์ที่ใช้ฝีมือ ซึ่งประกอบด้วย การวาดลายบนหน้ากากผีขนน้ำ การทำลูกปัดแบบโบราณแบบทวารวดี การเลี้ยงหอยตะโกรม การเขียนลวดลายสังคโลกลงผืนผ้า บ้านปรีดาภิรมย์ การ

ทำกังหันน้ำโบราณที่บ้านหนองฟ้าแลบ และการร้อยลูกปัดโบราณเป็นกำไลข้อมือ หรือ สร้อยคอ ที่บ้านดินริมน้ำรีสอร์ท

การรับรู้ที่มีความสำคัญรองลงมาในอันดับที่ 8 (Mean = 2.22) คือ กิจกรรมการย้อมสีผ้าด้วยโคลน ซึ่งประกอบด้วย การทำผ้าหมักโคลนที่บ้านนาต้นจัน และการทำข้าวเป๊บที่บ้านนาต้นจัน

การรับรู้ที่มีความสำคัญรองลงมาในอันดับที่ 9 (Mean = 2.09) คือ กิจกรรมการทำอาหารพื้นเมือง ซึ่งประกอบด้วย การทำอาหารพื้นบ้าน แกงขี้เหล็ก บ้านนครชุม จ.กำแพงเพชร การทำวุ้นสมุนไพร ตามวิถีชนบทชุมชนพื้นถิ่นตะเคียนเตี้ย และการทำขนมยาหน้าวิถีชีวิตมุสลิมจาม (บ้านน้ำเชี่ยว)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความสนใจของเยาวชนในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในภาพรวม

ความสนใจของเยาวชนในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	Mean	S.D.
1. การทดลองทำงานหัตถกรรมพื้นบ้าน	3.86	0.312
2. การทดลองทำงานหัตถกรรมประณีตศิลป์ที่ใช้ฝีมือ	3.56	0.408
3. กิจกรรมการทำเครื่องประดับจากโลหะมีค่า	3.78	0.344
4. การเรียนรู้วิถีชีวิตด้านการประกอบอาชีพด้วยการลงมือปฏิบัติ	3.89	0.270
5. กิจกรรมการเจียระไนหินและการทอผ้าพื้นเมือง	3.87	0.272
6. กิจกรรมการย้อมสีผ้าด้วยโคลน	3.84	0.324
7. กิจกรรมการทำอาหารพื้นเมือง	3.59	0.421
8. กิจกรรมการทำผ้าห่มและการฝึกการนวดแผนไทย	3.83	0.420
9. กิจกรรมการทำอาหารพื้นบ้านเฉพาะถิ่น	3.63	0.363

จากตารางที่ 2 เยาวชนมีความสนใจในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การเรียนรู้วิถีชีวิตด้านการประกอบอาชีพด้วยการลงมือปฏิบัติ (Mean = 3.89) กิจกรรมการเจียระไนหินและการทอผ้าพื้นเมือง (Mean = 3.87) การทดลองทำงานหัตถกรรมพื้นบ้าน (Mean = 3.86) กิจกรรมการย้อมสีผ้าด้วยโคลน (Mean = 3.84) กิจกรรมการทำผ้าห่มและการฝึกการนวดแผนไทย (Mean = 3.83) กิจกรรมการทำเครื่องประดับจากโลหะมีค่า (Mean = 3.78) ตามลำดับ และเยาวชนมีความสนใจในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ค่อนข้างมาก ได้แก่ กิจกรรมการทำอาหารพื้นบ้านเฉพาะถิ่น (Mean = 3.63) กิจกรรมการทำอาหารพื้นเมือง (Mean = 3.59) และการทดลองทำงานหัตถกรรมประณีตศิลป์ที่ใช้ฝีมือ (Mean = 3.56) ตามลำดับ

การเปรียบเทียบการรับรู้ของเยาวชนกับความสนใจในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่า เมื่อนำค่าระดับการรับรู้และค่าระดับความสนใจของแต่ละปัจจัยมาวิเคราะห์ด้วยเทคนิค IPA ที่จุดตัด (ดังภาพที่ 2) เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ไปปรับปรุงแต่ละปัจจัยทำให้แบ่งคุณลักษณะออกเป็นจตุภาค พบว่า ปัจจัยการรับรู้และความสนใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชนส่วนใหญ่อยู่ใน จตุภาค B ซึ่งหมายถึง เยาวชนมีการรับรู้ต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มาก หรือรู้จักเป็นอย่างดี และความสนใจมาก ได้แก่ การหัตถกรรมพื้นบ้าน การทำเครื่องประดับจากโลหะมีค่า การเรียนรู้วิถีชีวิตด้านการประกอบอาชีพ การเจียระไนหินและการทอผ้าพื้นเมือง แสดงให้เห็นว่าชุมชนที่จัดกิจกรรมเหล่านี้สามารถตอบสนองได้เป็นอย่างดีในกิจกรรมที่เยาวชนมีการรับรู้มาก ดังนั้น ชุมชนเจ้าบ้านผู้จัดกิจกรรมต้องรักษาคุณภาพให้อยู่ในระดับสูงต่อไป ทำดีอยู่แล้วให้ทำดีต่อไป ไม่จำเป็นต้องโฆษณาหรือส่งเสริมเพราะเยาวชนรู้จักดีอยู่แล้วและสนใจมาก

กิจกรรมที่ตกอยู่ในจตุภาค D นี้ หมายถึง เยาวชนรู้จักกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านการทดลองทำงานหัตถกรรมประณีตศิลป์ที่ใช้ฝีมือ การทำผ้าห่มและการฝึกการนวดแผนไทย และการทำอาหารพื้นบ้านเฉพาะถิ่น เป็นอย่างดีแต่มีความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้น้อย ดังนั้น แหล่งท่องเที่ยวหรือชุมชนเจ้าบ้านยังไม่ต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษและปรับปรุงแก้ไขอย่างเร่งด่วน

สำหรับปัจจัยที่อยู่ในจตุภาค A ซึ่งหมายถึง เยาวชนได้มีการรับรู้ต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์การย้อมสีผ้าด้วยโคลนค่อนข้างน้อย หรือ ยังไม่รู้จักกิจกรรมดังกล่าว แต่มีความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวมาก ดังนั้นสิ่งที่ชุมชนเจ้าบ้านผู้จัดกิจกรรมต้องทำก็คือต้องเพิ่มการสร้างการรับรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่นทำการตลาดด้วยการเชิญสื่อมวลชนมาทำรายการสารคดี การจัด Familiarization tour หรือการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้เยาวชนรู้จักกิจกรรมในกลุ่มนี้ให้มากขึ้น

สำหรับปัจจัยที่อยู่ใน จตุภาค C ซึ่งหมายถึง เยาวชนมีการรับรู้ต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้านการทำอาหารพื้นเมืองน้อยและมีความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกกรรมน้อยด้วยเช่นเดียวกัน แหล่งท่องเที่ยวสามารถเลื่อนการปรับปรุงออกไปก่อน เนื่องจากปัจจัยดังกล่าว เยาวชนไม่ได้ให้ความสำคัญ ดังนั้น ชุมชนเจ้าบ้านผู้จัดกิจกรรมจึงยังไม่มีความจำเป็นต้องรีบแก้ไข หรือปรับปรุงกิจกรรม เนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่เยาวชนให้ความสำคัญในระดับต่ำเมื่อเทียบกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อื่น ๆ ชุมชนอาจยุติการส่งเสริม หรือพัฒนากิจกรรมนี้

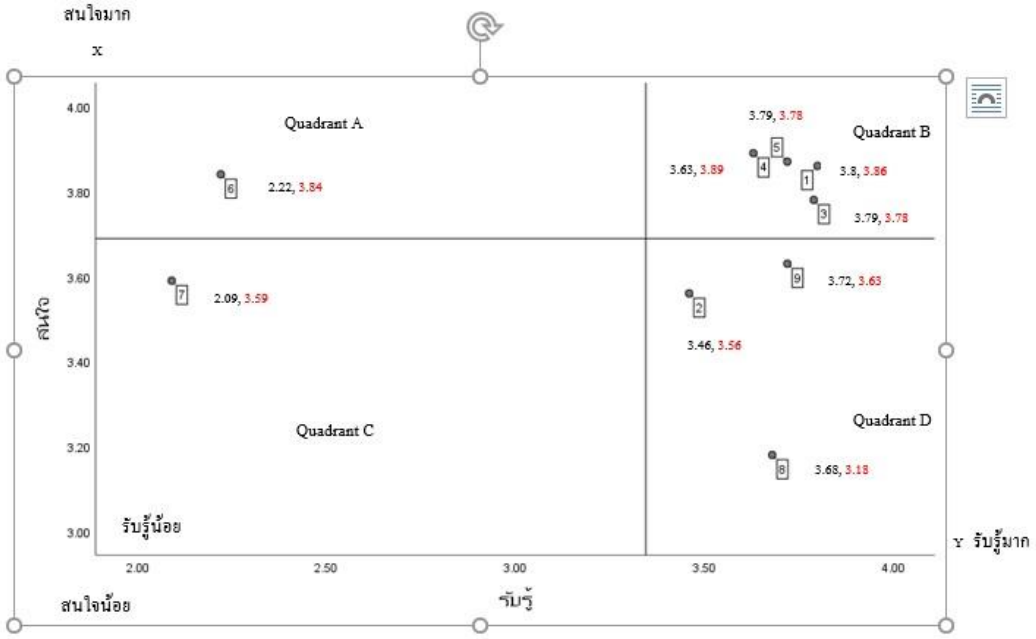

ภาพที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการรับรู้ของเยาวชนกับความสนใจในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดย IPA

อภิปรายผล

การรับรู้ที่มีความสำคัญที่สุดสำหรับเยาวชนในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ การทดลองทำงานหัตถกรรมพื้นบ้าน อาจเป็นเพราะเยาวชนเป็นวัยกำลังต้องการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่แปลกใหม่ ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีรูปแบบการทดลองทำกิจกรรมพื้นบ้านต่างๆ ทำให้เป็นสิ่งที่เยาวชนให้ความสนใจและรับรู้ถึงการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ นอกจากนี้เยาวชนถือเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศชาติในด้านต่างๆ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนสามารถใช้การจัดการการท่องเที่ยวผ่านการจัดกิจกรรมประเภทต่างๆ เป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนให้มีคุณภาพ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการ โดยการพัฒนาเยาวชนในองค์รวมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้เยาวชนเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพอันเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศ อีกทั้งการจัดการการท่องเที่ยวสำหรับเยาวชนอย่างถูกวิธียังช่วยให้เยาวชนได้รับความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ซึ่งสอดคล้องกับพิศาล แก้วอยู่ และ ประกอบศิริ ภักดีพินิจ (2557) ที่ได้ศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มหัตถกรรมจักสานผักตบชวาในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดพะเยาที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยมีปราชญ์ชาวบ้านคอยให้คำแนะนำระหว่างการทำกิจกรรม ในระหว่าง

การเข้าร่วมกิจกรรมนักท่องเที่ยวยังสามารถพักแรมในที่พักอาศัยของกลุ่มหัตถกรรมจักสานผักตบชวาได้ แม้หัตถกรรมจักสานผักตบชวาจะมีเอกลักษณ์และต้นทุนทางภูมิปัญญาของคนในชุมชน

โดยภาพรวมความสนใจของเยาวชนในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยเยาวชนมีความสนใจด้านการเรียนรู้วิถีชีวิตด้านการประกอบอาชีพด้วยการลงมือปฏิบัติมากที่สุด อาจเนื่องมาจากเยาวชนมีความสนใจกิจกรรมการท่องเที่ยวที่แปลกใหม่ การเรียนรู้วิถีชีวิตของท้องถิ่นเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เยาวชนให้ความสนใจเป็นพิเศษ ซึ่งสอดคล้องกับ Thorndike & Hagan (1961) ที่กล่าวถึง ความสนใจว่าเป็นแนวโน้มในการแสวงหา และเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง โดยทำแล้วรู้สึกเพลิดเพลินต่อสิ่งที่ได้ทำ และมีความภาคภูมิใจที่ได้ทำในกิจกรรมนั้น ๆ และสอดคล้องกับ ลักษณาวดี บุญยะศิรินันท์ (2557) ที่พบว่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมและความเข้าใจอย่างลึกซึ้งทางวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวสามารถส่งผลถึงการพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ของตนเอง นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การเข้าใจในกระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นอย่างถ่องแท้จากประสบการณ์จริง จะทำให้เกิดการจดจำและความประทับใจ ทำให้เกิดการตะหนักถึงการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี ลดการใช้ที่เกินจำเป็นและลดของเสีย ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และการประสานความร่วมมือระหว่างส่วนงานที่เกี่ยวข้อง

ผลการเปรียบเทียบการรับรู้ของเยาวชนกับความสนใจในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่า กิจกรรมการทำอาหารพื้นเมือง การทำงานหัตถกรรมประณีตศิลป์ที่ใช้ฝีมือ การทำผ้าห่ม การฝึกการนวดแผนไทย และการทำอาหารพื้นบ้านเฉพาะถิ่น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เยาวชนให้ความสนใจน้อยนั้น ควรยุติการส่งเสริม สำหรับกิจกรรมการย้อมสีผ้าด้วยโคลนต้องเสริมสร้างการรับรู้ให้มากขึ้นเพราะเยาวชนยังรู้จักน้อยแต่ให้ความสนใจในกิจกรรมนี้มาก ส่วนกิจกรรมการหัตถกรรมพื้นบ้าน การทำเครื่องประดับจากโลหะมีค่า การเรียนรู้วิถีชีวิตด้านการประกอบอาชีพ การเจียระไนหินและการทอผ้าพื้นเมือง เป็นกิจกรรมที่มีการจัดการที่ดีอยู่แล้วให้รักษามาตรฐานให้ดีต่อไป ไม่จำเป็นต้องโฆษณาหรือส่งเสริมเพราะเยาวชนรู้จักดีและยังมีความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับสูงอยู่ อาจเป็นเพราะเยาวชนมีการรับรู้ต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มากและความสนใจมาก เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่มีความน่าสนใจ การใช้ความสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมของนักท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเข้าไปมีส่วนร่วมในวิถีชีวิต ศิลปะ วัฒนธรรมในพื้นที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ การใช้ความสร้างสรรค์เป็นฉากหลังของการท่องเที่ยว เป็นรูปแบบที่นำขึ้นมาเพื่อสร้าง “บรรยากาศ” และ เพิ่ม “เสน่ห์” ให้กับในแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ ทำให้ได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลงานวิจัยครั้งนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า เยาวชนมีการรับรู้กิจกรรมการทดลองทำงานหัตถกรรมประณีตศิลป์ที่ใช้ฝีมือ การทำผ้าห่ม การฝึกการนวดแผนไทย และการทำอาหารพื้นบ้านเฉพาะถิ่นมากแต่มีความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้น้อย ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวและชุมชนอาจเน้นการส่งเสริม การสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนให้หันมาสนใจกิจกรรมการท่องเที่ยวเหล่านี้ให้มากขึ้น หรือเน้นการประชาสัมพันธ์ พัฒนากิจกรรมโดยเจาะกลุ่มเป้าหมายที่มีความสนใจในกิจกรรมของชุมชนตนเองจริงๆ โดยการนำเสนอผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ที่กลุ่มเยาวชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย เพื่อให้ความรู้และดึงดูดความสนใจมากขึ้น

2. จากผลการวิจัย พบว่า เยาวชนมีการรับรู้ต่อกิจกรรมด้านวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการออกแบบสินค้าพื้นเมือง เช่น การย้อมสีผ้าด้วยโคลน ค่อนข้างน้อยแต่มีความสนใจในกิจกรรมดังกล่าวมาก ดังนั้น ผู้ประกอบการและสถาบันการศึกษาสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในการวางแผนจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับเยาวชนเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างการรับรู้ให้มากขึ้นโดยการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อสามารถเข้าถึงกลุ่มเยาวชนได้มากขึ้น

3. จากผลการวิจัย พบว่า เยาวชนมีการรู้จักกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านการทดลองทำงานหัตถกรรมประณีตศิลป์ที่ใช้ฝีมือ การทำผ้าห่ม การฝึกการนวดแผนไทย และการทำอาหารพื้นบ้านเฉพาะถิ่นแต่ในทางกลับกันเยาวชนมีความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมน้อย ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวชุมชนควรสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนเฉพาะกลุ่มที่มีความสนใจจริงๆ ให้หันมาสนใจกิจกรรมการท่องเที่ยวเหล่านี้ให้มากขึ้น โดยการนำเสนอผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ที่กลุ่มเยาวชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย เพื่อให้ความรู้และดึงดูดความสนใจมากขึ้น

4. จากผลการวิจัย พบว่า เยาวชนมีการรับรู้น้อยและมีความสนใจต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้านการทำอาหารพื้นเมืองน้อย ดังนั้น หน่วยงานด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวชุมชนควรกำหนดกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวให้เยาวชนมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเพิ่มมากขึ้น และสร้างแรงจูงใจให้แก่กลุ่มเยาวชนในการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับการทำอาหารพื้นเมือง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้และความสนใจของเยาวชนในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในแต่ละภูมิภาคในประเทศไทย เพื่อทราบความแตกต่างตามบริบทพื้นที่

2. ควรศึกษาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายในมุมมองที่แตกต่างกัน

3. ควรศึกษาประเด็นความสนใจของเยาวชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเชิงลึก เพื่อทราบถึงความสนใจของกลุ่มเยาวชนและเชื่อมโยงไปสู่การส่งเสริมการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มต่อไป

เอกสารอ้างอิง

พิศาล แก้วอยู่ และประกอบศิริ ภักดีพินิจ. (2557). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยการปรับใช้ หัตถกรรมจักสานผักตบชวาในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. **เอกสารการประชุมวิชาการการพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน ครั้งที่ 4 ประจำปี 2557** "Rethink : Social Development for Sustainability in ASEAN Community". 11 – 13 มิถุนายน 2557. น. 321 – 329.

ลักษณาวดี บุญยะศิรินันท์. (2557). **แนวทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์อย่างยั่งยืน ในประเทศไทย.** รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.

สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ. (2556). **การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์.** กรุงเทพฯ: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).

Cochran, W. G. (1977). **Sampling techniques (3rd ed.).** New York: John Wilay & Sons.

Martilla, J. A., & James, J. C. (1977). Importance-performance analysis. **Journal of Marketing,** 41(1), 77–79.

Thorndike, R. L. & Hagen, E. P. (1977). **Measurement and Evaluation in Psychology and Education.** 4 th ed. New York : Wiley.

อิทธิพลของการตลาด สังคม ความเชื่อ และค่านิยมด้านวัตถุ ต่อความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลังของผู้บริโภค

Influence of Marketing, Social, Beliefs and Materialistic Values on Intention to Purchase Amulets of Consumers

ธนุ ชาญปรีชารัตน์[1] ธนะเมษฐ์ พณิชปัญญาพัฒน์[2] ธนกร ขาวสุวรรณ[3] และ ศรัณยพงศ์ เที่ยงธรรม[4]
Thanu Chanpreecharat Thanamed Panitpanyarat Thanakorn Kawsuwan and Saranyapong Thiangtam

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบอิทธิพลของการตลาด สังคม ความเชื่อ และค่านิยมด้านวัตถุต่อความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลังของผู้บริโภค กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ ผู้บริโภคที่ซื้อหรือสนใจจะซื้อเครื่องรางของขลังที่ได้จากการสุ่มเลือกแบบสะดวกจำนวน 240 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างที่ใช้คำถามปิดที่ผ่านการตรวจความตรงเชิงเนื้อหาและความเที่ยงโดยมีค่าครอนบัคอัลฟ่าอยู่ในช่วง .75 – .95 ใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ในการวิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบสมมติฐาน ผลการวิจัยพบว่าอิทธิพลจากสังคม ค่านิยมด้านวัตถุและความเชื่อของกลุ่มตัวอย่างส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลัง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .50, .31 และ .10 ตามลำดับโดยตัวแปรทั้งสามร่วมกันอธิบายความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลังได้ร้อยละ 79 งานวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะด้านการสื่อสารการตลาดและการเลือกกลุ่มเป้าหมายทางการตลาดสำหรับเครื่องรางของขลัง

คำสำคัญ: ความตั้งใจซื้อ ค่านิยมด้านวัตถุ เครื่องรางของขลัง อิทธิพลจากสังคม

[1] คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
[2] คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
[3] คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
[4] คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ E-mail: saranyapong.t@bu.ac.th โทร. 091-5966554

Abstract

The research objective was to study and compare influences of marketing, social, beliefs and materialistic values on intention to purchase amulets of consumers. Consumers who had bought or interests in purchasing amulets were selected as research sample by convenience sampling. The sample size was 240. Research tool was the structured, close-ended questionnaire that passed both validity and reliability tests, with Cronbach's Alpha ranged from .75 to .95. The research used descriptive statistics in analyzing data, and applied Multiple Regression Analysis (MRA), at .05 significance level, in testing the hypotheses. Results from hypothesis testing reveal that social influence, materialistic values and beliefs of consumers have positive influences on consumer intention to purchase amulets with β = .50, .31 and .10 respectively. The three independent variables explain 79% variance of the purchase intention. Specific target market selection and marketing communication strategies for amulet industry are recommended.

Keywords: Purchase intention, materialistic values, amulets, social influence

บทนำ

คนไทยบางกลุ่มนับถือผี ธรรมชาติ และเชื่อในพลังอำนาจโดยธรรมชาติของสิ่งต่าง ๆ จึงนำสิ่งนั้นติดตัวไว้เป็นเครื่องรางเพื่อความปลอดภัย (ปรีชา ช้างขวัญยืน, 2560) ในขณะเดียวกันก็เชื่อถือของขลังซึ่งมีความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (สำนักงานราชบัณฑิตสภา, ม.ป.ป.) ว่า "สิ่งที่มีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่เชื่อกันว่าอาจบันดาลให้สำเร็จได้ดังประสงค์" จึงบูชาของขลังหรือพกพาของขลังติดตัวโดยหวังว่าจะส่งผลให้ตนเองได้ในสิ่งที่ปรารถนา

ในด้านที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเครื่องรางของขลัง มหาวิทยาลัยหอการค้าไทยเผยแพร่ผลสำรวจ 10 ธุรกิจดาวรุ่ง-ดาวร่วงประจำปี พ.ศ. 2561 (สปริงนิวส์, 13 มีนาคม 2560) โดยส่วนหนึ่งของเนื้อหาระบุว่า ธุรกิจความเชื่อได้แก่โหราศาสตร์ หมอดู เครื่องรางของขลัง จะเป็นธุรกิจที่มีความโดดเด่นติดอันดับหนึ่งในสิบของธุรกิจที่เป็นดาวรุ่งโดยให้รายละเอียดว่าธุรกิจหมอดูและเครื่องรางของขลังจะมีมูลค่าการใช้จ่ายสูง เพียงเฉพาะในกรุงเทพมหานครมีเงินสะพัดกว่า 2,500-3,000 ล้านบาทต่อปี ซึ่งมูลค่านี้ไม่ได้รวมพระเครื่องที่ถูกประเมินว่ามีเงินหมุนเวียนมากกว่า 1.5 หมื่นล้านบาทต่อปี (เดอะสแตนดาร์ด, 19 ธันวาคม 2564) ข้อมูลข้างต้นมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกับรายงานของสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า (สนค.) กระทรวงพาณิชย์ที่พบว่าแม้ในช่วงการแพร่ระบาด

ของเชื้อไวรัสโควิด-19 แต่ประชาชนยังคงเดินทางไปทำบุญและขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อ ซึ่งคาดว่ามีเงินสะพัดในด้านนี้ถึง 10,800 ล้านบาท (แบรนด์เอจ, 1 มิถุนายน2021) จึงนับได้ว่าธุรกิจเครื่องรางของขลังมีความสำคัญไม่น้อยในภาพรวมเศรษฐกิจของประเทศไทย

นอกจากข้อมูลมูลค่าการซื้อขายแลกเปลี่ยนเช่าบูชาเครื่องรางของขลังในประเทศที่สูงแล้ว กลุ่มวิชาการที่ชื่อว่า CARE ได้จัดสัมมนาเชิงวิชาการและมีข้อเสนอจากผลการสัมมนาว่าประเทศไทยควรมีมุมมองเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์สำหรับธุรกิจเครื่องรางของขลังเพื่อสร้างให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับประเทศได้ และยังอาจจะคาดหวังได้การการสร้างซอฟต์พาวเวอร์ (Soft power) เพื่อขยายอิทธิพลเชิงความคิดและความเชื่อแบบไทยให้สากลเกิดความคล้อยตามได้ (ข่าวสด, 30 ตุลาคม 2564) ในมุมมองนี้ก็ยิ่งยืนยันได้ว่าเครื่องรางของขลังเป็นเรื่องที่มีน้ำหนักสำคัญที่ควรทำการศึกษาวิจัยเพื่อเพิ่มองค์ความรู้ โดยตัวแปรพื้นฐานที่ควรมุ่งเน้นทำความเข้าใจก็คือความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลังผู้บริโภค เพราะความตั้งใจมีความสัมพันธ์กับการเกิดพฤติกรรม ดังนั้นหากธุรกิจที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจในรายละเอียดเกี่ยวกับตัวแปรนี้ก็ย่อมมีโอกาสกำหนดกลยุทธ์ที่สร้างผลลัพธ์ด้าน การซื้อเครื่องรางของขลังและด้านพฤติกรรมอื่น ๆ ของผู้บริโภคให้เกิดขึ้นในทิศทางที่ต้องการได้

จากการสัมภาษณ์มุมมองของผู้เชี่ยวชาญในวงการพระเครื่องเครื่องรางของขลังมีข้อสรุปว่าการเกิดขึ้นของช่องทางออนไลน์ส่งผลให้ธุรกิจนี้ขยายตัวมากขึ้นจากความต้องการที่เพิ่มสูงขึ้นโดยเฉพาะการเติบโตในกลุ่มผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 40 ปี โดยปัจจัยด้านช่องทาง การสื่อสารการตลาดการเข้าถึงและการเชื่อมโยงถึงกันผ่านออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์หรือหน้าร้านออนไลน์และอีคอมเมอร์ซ ทั้งหมดเหล่านี้มีผลทำให้การเช่าหรือซื้อขายแลกเปลี่ยนหรือเปลี่ยนมือทำได้ง่ายมากกว่าในอดีต (เดอะสแตนดาร์ด, 19 มีนาคม 2564) ตามข้อมูลนี้สรุปได้ว่าผู้เชี่ยวชาญให้ภาพด้านการพัฒนาการซื้อหรือความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลังว่าทำได้โดยพัฒนาการตลาด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้ได้แก่ นิธินันท์ วิภูสิริ (2554) ที่ศึกษาในขอบเขตสถานที่คือศูนย์การค้าพันธ์ทิพย์พลาซ่า งานวิจัยของสุรเดช ว่องเจริญพร (2019) ที่ศึกษาในขอบเขตสถานที่คือศูนย์การค้าเอสซีพลาซ่า งานวิจัยของคริษฐา เกยด่านกลาง (2563) ที่ศึกษาในขอบเขตสถานที่คือจังหวัดหนองคายที่ทั้งหมดสรุปว่าการตลาดส่งผลต่อการซื้อพระเครื่อง เครื่องรางของขลัง นอกจากนี้ยังสอดคล้องงานวิจัยของเอกอนันต์ อินทร์ทอง และสุชาติ ปรักทยานนท์ (2564) ที่ได้ผลการศึกษาในทางเดียวกันในขอบเขตของการใช้เครื่องมือการตลาดออนไลน์ การทบทวนดังกล่าวนี้จึงสามารถสรุปได้ว่าการตลาดเป็นตัวแปรต้นที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลัง

นอกจากนั้น อิทธิพลทางสังคมเป็นอีกหนึ่งตัวแปรที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลัง โดยในงานวิจัยของเอกอนันต์ อินทร์ทอง และสุชาติ ปรักทยานนท์ (2564) ได้ระบุถึงตัวแปรอิทธิพลทางสังคมได้แก่กลุ่มเซียนพระ ว่าส่งผลทางบวกต่อการซื้อเครื่องรางของขลัง ซึ่งสอดคล้องในทางเดียวกันกับงานวิจัยของธีรนุช มนัสกิตติกุลและธาตรี ใต้ฟ้าพูล (2564) ที่สรุปว่าผู้นำทางความคิดมี

อิทธิพลต่อการซื้อตะกรุดแฟชั่นของผู้บริโภค ในขณะที่งานวิจัยของฑิฆัมพร สกุลบริสุทธิ์สุข (2562) ก็ค้นพบว่าคนรอบตัวของผู้บริโภคมีอิทธิพลต่อการซื้อเครื่องรางของขลัง การทบทวนเบื้องต้นส่วนนี้ทำให้พบว่าอิทธิพลทางสังคมส่งผลต่อความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลังของผู้บริโภค

นอกเหนือจากตัวแปรต่าง ๆ ข้างต้นที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อและการซื้อเครื่องรางของขลังแล้ว ความเชื่อและค่านิยมบางประการของผู้บริโภคเองก็เป็นตัวแปรที่ส่งอิทธิพลต่อการซื้อด้วย โดยมีงานวิจัยหลายชิ้นพบว่าความเชื่อที่มีสืบต่อกันมาส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออัญมณีประจำราศีเกิดของผู้บริโภค (นพดล สมฤกษ์ผล, 2552) แรงจูงใจในการเช่าบูชาและพกพระเครื่องด้านหนึ่งก็คือ อำนาจบันดาลเรื่องความร่ำรวย ค้าขายดี มีโชคลาภ (กิตติ ภิญโญ, 2560) ซึ่งเป็นรายการในเครื่องมือวัดค่านิยมด้านวัตถุของคน (Materialism or materialistic values) (Griffin et al., 2004) และในแนวทางเดียวกัน ปริรัตน์ มีเที่ยง (2558) ก็มีข้อสรุปที่สอดคล้องกันว่าค่านิยมด้านวัตถุส่งผลต่อการซื้อสินค้า การทบทวนวรรณกรรมนี้จึงกล่าวได้ว่าตัวแปรความเชื่อและค่านิยมด้านวัตถุมีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลังที่มุ่งศึกษาในการวิจัยครั้งนี้

จากที่กล่าวมาสรุปว่าตลาดธุรกิจเครื่องรางของขลังมีความสำคัญ และตัวแปรความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลังเป็นตัวแปรที่ควรศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนา โดยตัวแปรการตัดสินใจซื้อเครื่องรางของขลังเป็นตัวแปรที่ถูกอิทธิพลจากตัวแปรอิสระหลายตัวตามได้ทบทวนมาข้างต้นแต่ก็ยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาและเปรียบเทียบอิทธิพลผลของตัวแปรสำคัญเหล่านี้ จึงเป็นที่มาของคำถามนำในการวิจัยว่าอิทธิพลของการตลาด สังคม ความเชื่อ และค่านิยมด้านวัตถุของผู้บริโภคส่งผลต่อความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลังของผู้บริโภคหรือไม่ อย่างไร จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยนี้

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบอิทธิพลของการตลาด สังคม ความเชื่อ และค่านิยมด้านวัตถุของผู้บริโภคที่มีต่อความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลังของผู้บริโภค

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตของตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ตัวแปรอิสระคืออิทธิพลของการตลาด (Marketing) สังคม (Social) ความเชื่อ (Beliefs) ที่เป็นบัญญัติความเชื่อที่สืบต่อกันมาที่ไม่สามารถพิสูจน์เป็นวิทยาศาสตร์หรือเรียกว่าเป็นความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติ (Superstitious beliefs) และค่านิยมด้านวัตถุ (Materialistic values) ของผู้บริโภคและตัวแปรตามคือ ความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลัง (Intention to purchase amulets) ของผู้บริโภค

2. ขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริโภคที่เข้าถึงได้ทางออนไลน์เนื่องจากอยู่ภายใต้สถานการณ์โควิด-19 โดยกำหนดคำถามคัดคุณสมบัติผู้ตอบไว้ในแบบสำรวจเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่าง

เฉพาะผู้ที่มีการซื้อหรือมีความสนใจจะซื้อเครื่องรางของขลังภายในระยะเวลา 6 เดือนและช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลคือเดือนกันยายน-ตุลาคม พ.ศ. 2564

กรอบแนวคิดในการวิจัย

คณะผู้วิจัยอ้างอิงผลการวิจัยของเอกอนันต์ อินทร์ทอง และสุชาติ ปรักทยานนท์ (2564); ธีรนุช มนัสกิตติกุลและธาตรี ใต้ฟ้าพูล (2564); ฑิฆัมพร สกุลบริสุทธิ์สุข (2562) ว่าอิทธิพลของสังคมส่งผลต่อการซื้อ งานวิจัยของนิธินันท์ วิภูสิริ (2554); สุรเดช ว่องเจริญพร (2019); คริษฐา เกยด่านกลาง (2563); เอกอนันต์ อินทร์ทอง และสุชาติ ปรักทยานนท์ (2564) ที่พบว่าการตลาดส่งผลทางบวกต่อการซื้อ งานวิจัยของนพดล สมฤกษ์ผล (2552); ปริรัตน์ มีเที่ยง (2558) ที่พบว่าความเชื่อมีผลต่อการซื้อ และค่านิยมด้านวัตถุของผู้บริโภคมีผลต่อการซื้อ นำมาพัฒนาเป็นกรอบความคิดที่มีตัวแปรอิสระ 4 ตัวแปรส่งผลต่อความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลัง ดังภาพ 1

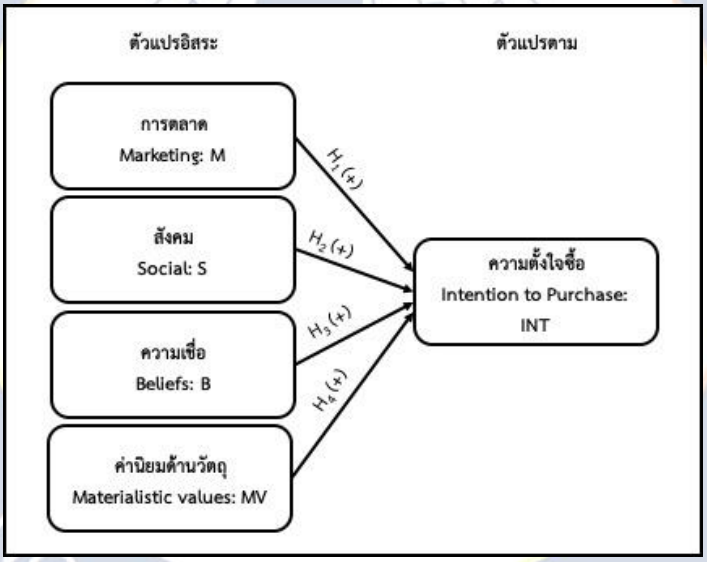

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐาน H_1: การตลาดส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลัง

สมมติฐาน H_2: สังคมส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลัง

สมมติฐาน H_3: ความเชื่อส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลัง

สมมติฐาน H_4: ค่านิยมด้านวัตถุส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลัง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือผู้บริโภคที่ซื้อเครื่องรางของขลังภายในระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือนที่ผ่านมา หรือผู้ที่สนใจจะซื้อเครื่องรางของขลังภายในระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือนซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้โปรแกรมสำเร็จรูป G*Power v3.1 กำหนดเงื่อนไขการทดสอบของการวิจัย (Test family) เป็น F-test Linear Multiple Regression, Fixed Model R^2 Deviation from Zero โดยมีพารามิเตอร์ (Input parameter) คือจำนวนตัวแปรอิสระตามกรอบความคิดในการวิจัย (Number of predictors) เท่ากับ 3 และกำหนดค่า Alpha และค่า 1-Beta ที่ค่ามาตรฐานคือ .05 และ .95 ตามลำดับ และใช้การเทียบเคียงค่า R^2 ของงานวิจัยในอดีตเพื่อคำนวณและกำหนดค่าขนาดของผล (Effect size) โดยเลือกใช้งานวิจัยของ ปริรัตน์ มีเที่ยง (2558) ที่มีตัวแปรอิสระได้แก่ ค่านิยมด้านวัตถุและอิทธิพลของสังคมและตัวแปรอื่น ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการซื้อได้ .58 ซึ่งเป็นค่าที่อยู่ในช่วง .50 – .70 คือระดับปานกลาง (Moderate or Medium) (Moore et al., 2013, p.138) ดังนั้นจึงใช้ค่า Effect size ตามที่โปรแกรม G*Power แนะนำโดยอ้างอิงจาก Cohen (1988, p.407) คือกรณีค่า R^2 or Square Multiple Correlation อยู่ในช่วงระดับกลาง แนะนำให้ใช้ค่า Effect size= .15 มีผลให้ได้คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมกับการวิเคราะห์โมเดลตามกรอบความคิดของการวิจัยนี้คือ 119 คน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ว่าผลการวิเคราะห์จะให้ค่า R^2 ที่แตกต่างจากศูนย์ (Deviation from Zero) อย่างมีนัยสำคัญ G*Power Manual. (2017, March, 1)

โดยที่คณะผู้วิจัยต้องการลดความคลาดเคลื่อนของผลวิจัยลงอีกจึงเพิ่มขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็น 240 ตัวอย่าง

คณะผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มเลือกตัวอย่างแบบสะดวก และภายใต้สถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 ผู้วิจัยจึงใช้การสำรวจทางออนไลน์ โดยทำแบบสำรวจแล้วนำ URL Link ไปยังการตอบแบบสำรวจไปโพสต์ไว้ในกลุ่มต่าง ๆ ของสื่อสังคมออนไลน์เพื่อให้ผู้บริโภคให้ความร่วมมือตอบแบบสำรวจและแชร์แบบสำรวจต่อให้ผู้อื่นโดยกำหนดคำถามคัดคุณสมบัติผู้ตอบก่อน เพื่อคัดเลือกเฉพาะผู้บริโภคที่มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้

เครื่องมือวิจัย

คณะผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง (Structured questionnaire) ที่ใช้คำถามปิด (Close-ended questions) โดยใช้มาตรวัดแบบนามบัญญัติ (Nominal scale) และแบบประเมินค่า (Rating or interval scale) ตามวิธีของ Likert 5 ระดับตั้งแต่ระดับ 1 เมื่อผู้ตอบไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อความ ไปจนถึงระดับ 5 เมื่อผู้ตอบเห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อความ เป็นเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่าง

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยศึกษาทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาสร้างเป็นนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรที่สามารถวัดได้จากการเก็บข้อมูล แล้วพัฒนารายการวัดคือข้อคำถามแต่ละข้อให้สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการที่กำหนดไว้ ดังมีรายละเอียดได้แก่

ความตั้งใจซื้อเป็นความโน้มเอียงที่ผู้บริโภคจะซื้อผลิตภัณฑ์ที่เฉพาะเจาะจงภายใต้เงื่อนไขหนึ่ง หรือมีความพร้อม เตรียมพร้อมไว้แล้วที่จะซื้อ หรือจะซื้อเมื่อผ่านการประเมินเปรียบเทียบ (Lee, 2021) ความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลังวัดจากข้อคำถามที่คณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้แก่ ตั้งใจไว้แล้วว่าจะซื้อเครื่องรางของขลังเพื่อแก้เคล็ด/เสริมดวงบารมี/เพิ่มโชคลาภ หากได้มีโอกาสไปในที่ที่มีชื่อเสียงเรื่องเครื่องรางของขลังก็จะไม่พลาดโอกาสที่จะซื้อ มีแผนไว้แล้วว่าจะซื้อเครื่องรางของขลังในอนาคตอันใกล้นี้ และ กำลังหาซื้อเครื่องรางของขลังเนื่องจากกำลังจะต้องใช้ เช่น กำลังจะสอบ/ไปสัมภาษณ์งาน/เจรจาธุรกิจ

การตลาด หมายถึงส่วนผสมด้านผลิตภัณฑ์ ราคาและเงื่อนไข ช่องทางการซื้อขายและจัดส่งและการส่งเสริมการตลาด ที่ถูกสร้าง เสนอ สื่อสารและส่งมอบให้ลูกค้า (Kotler et al., 2019) ในการศึกษานี้วัดจากข้อคำถามที่คณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้นในขอบเขตที่เป็นส่วนผสมตามนิยามดังกล่าวข้างต้น ได้แก่ คุณค่าเรื่องราว รายละเอียดกระบวนการจัดทำ วัสดุหรือมวลสาร ความสวยงามของเครื่องรางของขลัง ราคาเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ เงื่อนไขดึงดูดใจ และ มีทางเลือกในการชำระเงินที่หลากหลายและสะดวกในการจ่ายชำระ สถานที่จำหน่ายเหมาะสม มีช่องทางสั่งซื้อเช่าบูชาทางออนไลน์ และทางเลือกในการจัดส่ง การส่ง มีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ มีของแจกหรือแถม มีการเผยแพร่ข้อมูลที่เข้าถึงได้ทางช่องทางออนไลน์

สังคม หมายถึง อิทธิพลของผู้นำทางความคิดได้แก่บุคคลในครอบครัว เพื่อน บุคคลใกล้ชิดที่ส่งผลต่อการซื้อเครื่องรางของขลัง (ธีรนุช มนัสกิตติกุลและธาตรี ใต้ฟ้าพูล, 2564; ฑิฆัมพร สกุลบริสุทธิ์สุข, 2562) โดยการวิจัยนี้วัดได้จากข้อคำถามที่แสดงถึงความคล้อยตามบุคคลเหล่านั้น

ความเชื่อ หมายถึง บัญญัติที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาระหว่างคนยุคหนึ่งสู่อีกยุคหนึ่งที่ไม่สามารถพิสูจน์เป็นวิทยาศาสตร์หรือเรียกว่าเป็นความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติ ประเมินจากความเชื่อเรื่องโชคดีโชคร้ายว่าเป็น เพราะอำนาจของบางสิ่งบางอย่าง (Jian et al., 2012) ในงานวิจัยนี้วัดจากข้อคำถามเรื่องมีความเชื่อในเรื่องชะตา อดีตชาติ บุพเพสันนิวาสหรือเนื้อคู่ หมอดูการทำนาย ตัวเลขและสี ว่ามีอิทธิพลต่อการเกิดเรื่องที่ปรารถนาหรือไม่ปรารถนา

ค่านิยมด้านวัตถุ หมายถึง ระดับการให้ความสำคัญของบุคคลต่อเรื่องการได้มี ได้ครอบครองวัตถุ และการซื้อหรือหาให้ได้มาซึ่งสิ่งเหล่านั้นถือเป็นความจำเป็นสำหรับเขาในการเติมเต็มสภาพปรารถนา (Desired state) ในการวิจัยนี้วัดจากข้อคำถามที่ดัดแปลงจากการวัดค่านิยมด้านวัตถุหรือวัตถุนิยมของบุคคลที่ได้รับการยอมรับในการนำมาใช้อย่างแพร่หลายของ Richins & Dawson

(1992) ได้แก่ ชื่นชมผู้ที่มีบ้านหลังและรถราคาแพง จะมีความสุขมากขึ้นเมื่อได้ซื้อและครอบครองสิ่งของบางสิ่งได้มากกว่านี้ ปรารถนาจะมีของหลาย ๆ สิ่งที่เป็นที่ประทับใจใครต่อใคร และเป้าหมายความสำเร็จที่สำคัญเรื่องหนึ่งของชีวิตคือต้องได้ครอบครองสิ่งของที่ตั้งความปรารถนาไว้

การตรวจสอบเครื่องมือ

แบบสอบถามที่ได้พัฒนาเสร็จในขั้นแรก ถูกนำเสนอเพื่อขอความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิสาขาการตลาด 1 ท่านเพื่อให้แบบสอบถามผ่านการประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ว่าข้อคำถามที่ใช้ตรงกับตัวแปรที่ต้องการวัด แล้วจึงนำแบบสอบถามไปทดสอบ (Try out) เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 รายเพื่อนำมาประมวลผลหาค่าความเที่ยงหรือค่าความเชื่อมั่นตามวิธีของครอนบัค ได้ค่าครอนบัคอัลฟ่าของตัวแปรทุกตัวอยู่ในช่วง .75 – .95 (n=30) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ .70 ทุกตัวแปร จึงสรุปได้ว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่น (Reliability) สูงเพียงพอที่จะนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลได้ (Nunnally, 1978) รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม

ตัวแปร/มิติตัวแปร	ค่าความเชื่อมั่น (n=30)
1. อิทธิพลของสังคม	.75
2. การตลาด	.95
3. ความเชื่อ	.87
4. ค่านิยมด้านวัตถุ	.87
5. ความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลัง	.86

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ใช้สถิติในการอธิบายผลการศึกษาและทดสอบสมมติฐานดังต่อไปนี้

1. ตัวแปรด้านคุณสมบัติของตัวอย่างได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือน ซึ่งเป็นข้อมูลที่ใช้มาตรวัดแบบนามบัญญัติที่ไม่สามารถวัดเป็นมูลค่าได้และผู้วิจัยต้องการบรรยายเพื่อให้ทราบถึงจำนวนตัวอย่างจำแนกตามคุณสมบัติเท่านั้น สถิติที่ใช้คือค่าความถี่ (จำนวน) และค่าร้อยละ

2. ตัวแปรที่วัดระดับความคิดเห็น ได้แก่ การประเมินอิทธิพลของสังคม การตลาด ความเชื่อ ค่านิยมด้านวัตถุ และความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลังเป็นข้อมูลที่ใช้มาตรวัดอันตรภาค เนื่องจากได้มีการกำหนดค่าคะแนนให้แต่ละระดับคือ 1 - 5 และต้องการทราบค่าเฉลี่ยคะแนนของความคิดเห็น สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ผู้วิจัย

ใช้การคำนวณค่าสูงสุดของคำตอบที่เป็นไปได้ ลบด้วย ค่าต่ำสุด หารด้วยจำนวนช่วงที่ต้องการแปลความหมายค่าเฉลี่ย กำหนดเป็น 5 ช่วง ได้เป็นช่วงความกว้างละ (5-1)/5 = .8

จากนั้นจึงนำมากำหนดเป็นเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยไว้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
1.00 – 1.80	ระดับน้อย
1.81 – 2.60	ระดับค่อนข้างน้อย
2.61 – 3.40	ระดับปานกลาง
3.41 – 4.20	ระดับค่อนข้างมาก
4.21 – 5.00	ระดับมาก

3. การวิเคราะห์เพื่อทดสอบความมีอิทธิพลหรือการส่งผลต่อกันระหว่างตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัวคือ อิทธิพลของสังคม การตลาด ความเชื่อ และค่านิยมด้านวัตถุต่อตัวแปรตามคือความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลัง ซึ่งทุกตัวแปรทั้งตัวแปรอิสระและตัวแปรตามใช้มาตรวัดอันตรภาคชั้น สถิติวิเคราะห์ที่เลือกใช้คือ การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยมีจำนวน 141 คนคิดเป็นร้อยละ 58.8 เพศชายมีจำนวน 99 คนคิดเป็นร้อยละ 41.3 กลุ่มอายุที่มีจำนวนมากที่สุดมีอายุ 20-25 ปีจำนวน 113 คนคิดเป็นร้อยละ 47.1 รองลงไปคือกลุ่มอายุ 26-30 ปีมีจำนวน 87 คนคิดเป็นร้อยละ 36.3 ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีจำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 84.6 ผู้ตอบแบบสอบถาม 111 คนคิดเป็นร้อยละ 46.3 เป็นนักเรียน/นักศึกษา รองลงไปคือทำลูกจ้างเอกชนและรับจ้างทั่วไป จำนวน 76 คนคิดเป็นร้อยละ 31.7 ทำธุรกิจส่วนตัว 48 คนคิดเป็นร้อยละ 19.2 ด้านรายได้ส่วนตัวเฉลี่ยต่อเดือนโดยส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เกิน 15,000 บาทมีจำนวน 139 คนคิดเป็นร้อยละ 57.9 และกลุ่มที่มีรายได้ส่วนตัวเฉลี่ยต่อเดือน 15,001-45,000 บาทมีจำนวน 80 คนคิดเป็นร้อยละ 33.4 และมีกลุ่มผู้ตอบที่มีรายได้ส่วนตัวเฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่า 45,000 บาทขึ้นไปมีจำนวน 21 คนคิดเป็นร้อยละ 8.8

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่ากลุ่มตัวอย่างประเมินการทำการตลาดของเครื่องรางของขลังอยู่ในระดับค่อนข้างมาก (ค่าเฉลี่ย 3.79 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .65) ประเมินอิทธิพลจากสังคมในระดับค่อนข้างมาก (ค่าเฉลี่ย 3.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .62) มีความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติในระดับค่อนข้างมาก (ค่าเฉลี่ย 3.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .70) มีค่านิยมด้านวัตถุระดับค่อนข้างมาก (ค่าเฉลี่ย 3.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .66) และมีความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลังในระดับค่อนข้างมาก (ค่าเฉลี่ย 3.81ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .62) รายละเอียดแสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรและการแปลความหมาย

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1. การตลาด	3.79	.65	ค่อนข้างมาก
2. สังคม	3.88	.62	ค่อนข้างมาก
3. ความเชื่อ	3.76	.70	ค่อนข้างมาก
4. ค่านิยมด้านวัตถุ	3.78	.66	ค่อนข้างมาก
5. ความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลัง	3.81	.62	ค่อนข้างมาก

ผลการตรวจสอบเงื่อนไขภาวะร่วมเส้นตรงเชิงพหุ (Multicollinearity) พบว่าค่า VIF ของตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัวมีค่าอยู่ระหว่าง 2.00-3.68 ซึ่งทุกค่าอยู่ในระดับไม่เกิน 10.00 และค่า Tolerance ของตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัวมีค่าอยู่ระหว่าง .27 – .50 ทุกค่ามากกว่า .10 จึงสรุปว่าไม่มีปัญหาความสัมพันธ์กันที่สูงมากเกินไปของตัวแปรอิสระที่นำมาวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ จึงสามารถวิเคราะห์การถดถอยได้ (O'brien, 2007) ดังรายละเอียดในตาราง 3

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณที่มีตัวแปรตามในสมการถดถอยคือความตั้งใจเชิงพฤติกรรมที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้ค่า R^2= 0.79, F-Value = 215.19, p-value= .00 ซึ่งน้อยกว่า .05 จึงสรุปได้ว่าตัวแปรอิสระร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ โดยพบว่าอิทธิพลจากสังคม ค่านิยมด้านวัตถุ และความเชื่อของผู้บริโภค ทั้งสามร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลังของผู้บริโภคได้ร้อยละ 79 โดยมีค่ามาตรฐานของสัมประสิทธิ์น้ำหนักอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อเท่ากับ .50, .31 และ .10 ตามลำดับ รายละเอียดแสดงดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

	b	Std. Error	β	t	Sig.	Tol.	VIF
(ค่าคงที่)	.14	.14		1.01	.31		
การตลาด	.08	.06	.08	1.31	.19	.27	3.68
สังคม	.50	.05	.50	9.77	.00	.35	2.87
ความเชื่อ	.08	.04	.10	2.21	.03	.50	2.00
ค่านิยมด้านวัตถุ	.29	.06	.31	5.32	.00	.27	3.63

R= .89 R^2= .79 F=215.19 P-Value= .00

จากค่านัยสำคัญของตัวแปร (Sig.) ดังรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ตามตารางข้างต้น จึงสรุปผลการทดสอบสมมติฐานได้ดังตาราง 4

ตาราง 4 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

	สมมติฐาน	**ผลการตรวจสอบ**
H1	การตลาดส่งผลต่อความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลัง	ปฏิเสธ
H2	สังคมส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลัง	ยอมรับ
H3	ความเชื่อส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลัง	ยอมรับ
H4	ค่านิยมด้านวัตถุส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลัง	ยอมรับ

อภิปรายผล

จากผลการสำรวจวิจัยกลุ่มตัวอย่างผู้ที่ซื้อเครื่องรางของขลังภายในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมาหรือสนใจจะซื้อเครื่องรางของขลังภายในระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือนข้างหน้าโดยใช้แบบสำรวจที่มีโครงสร้างที่ใช้คำถามปิดสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างทางออนไลน์โดยใช้การสุ่มเลือกแบบสะดวก พบว่ากลุ่มตัวอย่างประเมินการตลาดของเครื่องรางของขลัง และอิทธิพลจากสังคมในระดับค่อนข้างมาก มีความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติและค่านิยมด้านวัตถุในระดับค่อนข้างมาก และมีความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลังในระดับค่อนข้างมาก อิทธิพลจากสังคม ค่านิยมด้านวัตถุและความเชื่อของกลุ่มตัวอย่างส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลัง โดยตัวแปรทั้งสามร่วมกันอธิบายความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลังได้ในระดับสูง (Moore et al., 2013, p.138) โดยคณะผู้วิจัยมีประเด็นอภิปรายผลตามลำดับของสมมติฐานที่ทดสอบแล้วยอมรับ ดังนี้

อิทธิพลจากสังคมส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลัง หมายความว่าหากผู้บริโภคคล้อยตามการตัดสินใจของสังคมของตนมากขึ้นก็จะส่งผลให้มีความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลังมากขึ้นด้วยในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจากเครื่องรางของขลังไม่ใช่ผลิตภัณฑ์จำเป็นในการดำรงชีวิต การใช้ผลิตภัณฑ์ในหลายสถานการณ์ เช่น การพกพา การเก็บหรือไว้ในกระเป๋า ยานพาหนะ สำนักงาน ร้านค้าหรือที่อยู่อาศัย มีโอกาสที่จะมีผู้พบเห็นได้ การตัดสินใจของผู้บริโภคเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ภายใต้เงื่อนไขนี้ผู้บริโภคจะคล้อยตามกลุ่ม (Schiffman & Kanuk, 2013) อิทธิพลจากสังคมจึงส่งผลทางบวกต่อการซื้อเครื่องรางของขลัง นอกจากนี้กลุ่มมีอิทธิพลด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร สื่อสารคุณค่าและประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ซึ่งได้แก่ รายละเอียดเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง เรื่องราวของเครื่องรางของขลังรวมทั้งเรื่องโอกาสที่เครื่องรางของขลังจะมีคุณค่าเพิ่มมากขึ้นจากความ

หายากในอนาคต อิทธิพลด้านข้อมูลจึงส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลัง สอดคล้องกับผลวิจัยของฑิฆัมพร สกุลบริสุทธิ์สุข (2562) ที่สรุปว่าผู้บริโภคได้รับรายละเอียดเกี่ยวกับเครื่องรางของขลังจากคนใกล้ตัว และอิทธิพลจากกลุ่มส่งผลต่อการซื้อเครื่องรางของขลังของผู้บริโภค และสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกอนันต์ อินทร์ทอง และสุชาติ ปรักทยานนท์ (2564) ที่สรุปว่ากลุ่มเซียนพระมีอิทธิพลต่อการซื้อเครื่องรางของขลังของผู้บริโภค นอกจากนี้กลุ่มยังมีอิทธิพลด้านการแสดงออกให้เหมือนกับกลุ่มจึงส่งผลทางบวกให้ผู้บริโภคเกิดความตั้งใจซื้อเครื่องรางตามความนิยมในกลุ่มสังคมของตนหรือตั้งใจซื้อตามบุคคลใกล้ชิด ผู้ที่ตนชื่นชอบเช่น ดาราหรือผู้มีชื่อเสียง สอดคล้องกับผลวิจัยของธีรนุช มนัสกิตติกุลและธาตรี ใต้ฟ้าพูล (2564) ที่สรุปว่าผู้นำทางความคิดมีอิทธิพลต่อการซื้อตะกรุดแฟชั่นของผู้บริโภค

ความเชื่อส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลังของผู้บริโภค หมายความว่าหากผู้บริโภคมีความเชื่อมากด้านบัญญัติความเชื่อถ่ายทอดบอกเล่าที่พิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ไม่ได้ก็จะส่งผลให้ความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลังมากขึ้นด้วยในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้เพราะเครื่องรางของขลังเป็นผลิตภัณฑ์กลุ่มที่พิสูจน์คุณประโยชน์ได้ยากหรืออาจจะพิสูจน์ไม่ได้เลยทั้งก่อนการซื้อและหลังการซื้อ การประเมินคุณค่าที่จะได้รับจึงเป็นเรื่องของความเชื่อของบุคคล ความเชื่อมากหรือน้อยจึงส่งผลต่อความตั้งใจซื้อในระดับมากหรือน้อยในทิศทางเดียวกัน และโดยที่ความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติวัดจากความเชื่อในเรื่องชะตา อดีตชาติ บุพเพสันนิวาสหรือเนื้อคู่ หมอดูการทำนายสิ่งที่จะเกิดในอนาคต ตัวเลขและสีมีผลต่อการเกิดเรื่องที่ปรารถนาหรือไม่พึงปรารถนา การมีความเชื่อในเรื่องเหล่านี้ในระดับสูงจึงส่งผลให้มองหาเครื่องรางของขลังเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการสอบ ไปสัมภาษณ์งาน หรือการเจรจาธุรกิจ ไม่พลาดที่จะซื้อเครื่องรางของขลังหากได้ไป ณ ที่ซึ่งมีชื่อเสียงด้านเครื่องรางของขลัง สอดคล้องกับงานวิจัยของนพดล สมฤกษ์ผล (2552) ที่สรุปว่าความเชื่อที่มีสืบต่อกันมาส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออัญมณีประจำราศีเกิดของผู้บริโภค และผลวิจัยของณัฐกลม ผิวทองงาม (2563) ที่พบว่าความเชื่อส่งผลต่อความเชื่อในการซื้อรถยนต์ และสอดคล้องกับข้อสรุปของ Block & Kramer (2008). ที่ศึกษาวิจัยความเชื่อของผู้บริโภคที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อแล้วพบว่าสีแดงมีผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคไต้หวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yang (2011) ที่มีข้อสรุปจากผลวิจัยว่าความเชื่อเรื่องตัวเลขมีผลกระตุ้นการซื้อของผู้บริโภคจีนได้อย่างมีนัยสำคัญ

ค่านิยมด้านวัตถุส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลังของผู้บริโภค หมายความว่าหากผู้บริโภคมีค่านิยมด้านวัตถุมากขึ้นก็จะมีผลให้มีความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลังมากขึ้นด้วยในทิศทางเดียวกัน โดยที่ค่านิยมด้านวัตถุในการศึกษาครั้งนี้เป็นการวัดความปรารถนาที่จะบรรลุเป้าหมายในเรื่องการมีบางสิ่ง ซึ่งเป็นความคิดในทางมุ่งไขว่คว้า (Pursuit) เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งเหล่านั้นจะมีผลเกี่ยวกับเรื่องความเครียดกังวล (Stressful) และความรู้สึกไม่มั่นคง (Insecurity) ตามการอธิบายเรื่องวัตถุนิยมของ Kasser & Ryan (1993, 1996) และโดยที่พื้นฐานของเครื่องรางของขลังนั้น

เป็นความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ทำให้รู้สึกเชื่อมั่นในการดำเนินชีวิตเพราะมีสิ่งยึดเหนี่ยว เกิดกำลังในการต่อสู้กับอุปสรรค (เทพ สงวนกิตติพันธุ์, ม.ป.ป.) ค่านิยมด้านวัตถุส่งผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริรัตน์ มีเที่ยง (2558) ที่ศึกษากรณีการซื้อเสื้อผ้าแฟชั่น และงานวิจัยของ Kozar & Marcketti (2011) ที่ศึกษากรณีการซื้อสินค้าลอกเลียนแบบของผู้บริโภค นอกเหนือจากนั้นแล้ว ค่านิยมด้านวัตถุในการวิจัยนี้ประเมินได้จากความปรารถนาที่จะมีของหลาย ๆ อย่างที่จะประทับใจใครต่อใคร มีความสุขเมื่อได้ซื้อหาครอบครองมากขึ้นและมีเป้าหมายชีวิตที่จะต้องได้ครอบครองวัตถุสิ่งของที่สร้างความปรารถนาไว้นั้น เมื่ออยู่ภายใต้บริบทของประเทศไทยที่ถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 55 จากการจัดอันดับ 82 ประเทศ (World Economic Forum, 2020 January) เรื่องโอกาสของประชาชนในการขยับชั้นทางสังคมเศรษฐกิจ (Global Social Mobility Index) จึงเป็นไปได้ว่าผู้บริโภครับรู้ว่ามีโอกาสน้อยที่จะขยับชั้นทางสังคมเศรษฐกิจเพื่อให้ได้ครอบครองสิ่งต่าง ๆ ที่ปรารถนาเหล่านั้นได้จากเงื่อนไขการจ้างงานและค่าแรงที่เป็นธรรมและโอกาสที่เข้าถึงได้ ดังนั้นระดับค่านิยมด้านวัตถุเมื่ออภิปรายร่วมกับความเชื่อในอำนาจของสิ่งเหนือธรรมชาติจึงส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจซื้อหาเครื่องรางของขลังของผู้บริโภคมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. จากการวิจัยที่พบว่าอิทธิพลของสังคมส่งผลทางบวกมากที่สุดต่อความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลัง จึงเสนอให้ประยุกต์ผลวิจัยนี้ในแนวทางการตลาดในเชิงอิทธิพลจากสังคมโดยมุ่งเน้นให้ผู้บริโภคสร้างอิทธิพลระหว่างกันในการซื้อเครื่องรางของขลัง ในทางปฏิบัติอาจวางแผนการสื่อสารทางการตลาดเรื่องเครื่องรางของขลังผ่านสื่อสังคมออนไลน์พร้อม ๆ กับใช้เทคนิคการตลาดเพื่อกระตุ้นการแชร์ บอกต่อหรือการตลาดเสมือนไวรัสแพร่กระจายไปทางออนไลน์ (Viral marketing) การสื่อสารเรื่องเครื่องรางของขลังผ่านผู้มีอิทธิพล/อินฟลูเอนเซอร์ (Influencer) ที่มีผู้ติดตามทั้งที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องรางของขลัง หรือผู้มีชื่อเสียงทั่วไป

2. จากการวิจัยที่พบว่าความเชื่อและค่านิยมด้านวัตถุส่งผลต่อความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลัง จึงเสนอให้ประยุกต์ใช้ตัวแปรนี้เพื่อแบ่งส่วนตลาดและเลือกตลาดเป้าหมาย โดยในทางปฏิบัติอาจประยุกต์กลยุทธ์ที่เรียกว่าการตลาดชุมชนออนไลน์คือการสร้างกลุ่มชนชนบนแพลตฟอร์มออนไลน์ (เช่น Facebook Group ที่ไม่ได้จำกัดจำนวนสมาชิกที่จะเข้าร่วมกลุ่ม) แล้วบริหารการสื่อสารเนื้อหาที่ตรงกับความเชื่อค่านิยมนี้ เช่น เรื่องราวที่เกิดขึ้นในโลกที่ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยหลักวิทยาศาสตร์ เป็นต้น เพื่อให้กลุ่มเปิดบนแพลตฟอร์มออนไลน์นี้เป็นแหล่งรวมผู้บริโภคที่มีความเชื่อและค่านิยมที่ตรงกันเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์เครื่องรางของขลังสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้โดยง่าย ซึ่งจะมีผลในการช่วยพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องรางของขลังให้พัฒนาเป็นอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยครั้งต่อไปควรพัฒนากรอบความคิดนี้โดยเพิ่มตัวแปรค่านิยมด้านอื่น ได้แก่ อนุรักษ์นิยม (Conservatism) ศิลปนิยม (Art appreciation) และสุนทรียนิยม (Aestheticism) เพื่อนำมาผลมาเปรียบเทียบอิทธิพลของตัวแปรที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลังของผู้บริโภค และใช้วิเคราะห์ข้อมูลแบบหลายกลุ่ม (Multiple-group analysis) เพื่อจะได้ผลวิจัยที่เป็นประโยชน์ในการแบ่งกลุ่มเป้าหมายของเครื่องรางของขลังแต่ละประเภทตามวิถีและค่านิยมของผู้บริโภคแต่ละกลุ่ม

2. งานวิจัยนี้ตัวแปรการตลาด เมื่ออยู่ร่วมกับตัวแปรอื่นได้แก่อิทธิพลของสังคม ความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติ และค่านิยมด้านวัตถุของผู้บริโภคแล้ว ไม่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงไม่มีข้อเสนอแนะด้านปัจจัยการตลาดสำหรับผู้ที่ต้องการพัฒนาส่วนผสมการตลาดเครื่องรางของขลังเพื่อสร้างความพึงพอใจให้ผู้บริโภค งานวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเจาะลึกเฉพาะปัจจัยการตลาดที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อเครื่องรางของขลัง โดยควรนำความเชื่อของแต่ละภูมิภาคและท้องถิ่นมาสร้างสรรค์เป็นการบอกเล่าเรื่องราวอันเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างคุณค่าให้ผลิตภัณฑ์เครื่องรางของขลัง (ในทางสร้างสรรค์ที่ไม่สร้างเสริมความงมงายของบุคคล) เพื่อนำผลวิจัยไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของภูมิภาคและท้องถิ่นที่ทำการศึกษาวิจัยได้ต่อไป.

เอกสารอ้างอิง

กิตติ ภิญโญ. (2560). **ปัจจัยที่มีผลต่อความนิยมพระเครื่องของประชาชนที่มีความสนใจพระเครื่องในจังหวัดกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา ศูนย์พระเครื่องห้างสรรพสินค้าพันธุ์ทิพย์พลาซ่า สาขางามวงศ์วาน.** การค้นคว้าอิสระปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ข่าวสด. 30 ตุลาคม 2564. **กลุ่มแคร์ ปิ๊งไอเดีย ดันธุรกิจ "พระเครื่อง-ของขลัง" ขับเคลื่อนเศรษฐกิจประเทศ!.** https://www.khaosod.co.th/politics/news_6705532)

คริษฐา เกยด่านกลาง. (2020). กลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อเพิ่มยอดเช่าบูชาพระเครื่องพระบูชาหลวงพ่อพระใสวัดอารามหลวง วัดโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย. **วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 10(1),** 73-87

ณัฐกลม ผิวทองงาม. (2564). **ความสัมพันธ์ระหว่าง ความเชื่อเรื่องโชคลาง ความเชื่อในการซื้อรถยนต์ และความมั่นใจในการขับขี่.** ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต. วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.

เดอะสแตนดาร์ด. (19 มีนาคม 2564). **พระเครื่อง กับมูลค่าพลังศรัทธาที่น่าตะลึง.** https://thestandard.co/thai-buddhist-amulets-of-high-value/)

ทิฆัมพร สกุลบริสุทธิ์สุข. (2562). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเช่าเครื่องรางของผู้บริโภคในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร.** สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.

เทพ สงวนกิตติพันธุ์ (ม.ป.ป.). **ศูนย์วิทยวิทยา มสธ.** อุดรธานี: ความเชื่อ. https://www.stou.ac.th/offices/rdec/udon/upload/socities9_10.html

ธีรนุช มนัสกิตติกุล และ ธาตรี ใต้ฟ้าพูล. (2564). **อิทธิพลของผู้นำทางความคิดในเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่อการเปิดรับการรับรู้ทัศนคติ และการตัดสินใจซื้อวัตถุมงคลรูปแบบตะกรุดสายแฟชั่น. วารสารเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มทร.** พระนคร, 6(2), 21-30.

นิธินันท์ วิภูศิริ. (2554). **"พฤติกรรมการเช่าบูชาพระเครื่องในศูนย์พระเครื่อง ห้างสรรพสินค้า พันธุ์ ทิพย์พลาซ่าสาขางามวงศ์วาน".** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นพดล สมฤกษ์ผล. (2552). **ความเชื่อและพฤติกรรมการเลือกซื้อเครื่องประดับอัญมณีที่ตรงกับราศีเกิดของประชาชนในจังหวัด กรุงเทพมหานคร.** สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพแบรนด์เอจ. 1 มิถุนายน 2564. **Faith Marketing ความเชื่อ ศรัทธา และการตลาด.** https://www.brandage.com/article/24741/Faith-Marketing)

ปรีชา ช้างขวัญยืน. (2560). บทบรรณาธิการ: สร้างพระเครื่องอย่างไรเป็นบุญ อย่างไรเป็นบาป. **วารสารพุทธศาสน์ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,** 24(3), น. 5-9.

ปริรัตน์ มีเที่ยง. (2558). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการซื้อเสื้อผ้าแฟชั่น ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร.** การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

สปริงนิวส์ (13 ธันวาคม 2560). **10 ธุรกิจดาวรุ่ง-ดาวร่วงปีหน้า หมอดู-เครื่องราง"มาแรง!!.** https://www.springnews.co.th/news/158825

สุรเดช ว่องเจริญพร. (2019). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเช่าพระเครื่องใน ศูนย์พระเครื่อง SC Plaza สายใต้ใหม่ กรุงเทพมหานคร. **SSRU Graduate Studies Journal, 12(2),** 83-94.

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (ม.ป.ป.). **"ของขลัง".** https://dictionary.orst.go.th/

เอกอนันต์อินทร์ทอง และ สุชาติปรักทยานนท์. (2564). การพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารทางการตลาดออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจสั่งวัตถุมงคลบูชาของผู้ บริโภคในประเทศไทย. **วารสารบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัย สยาม, 22(1),** 23-32.

Block, L., & Kramer, T. (2008). **The effect of superstitious beliefs on performance expectations. Journal of the Academy of Marketing Science,** 37 (2), 161–169.https://doi.org/10.1007/s11747-008-0116-yG*Power Manual. (2017, March, 1). https://rdo.psu.ac.th/ResearchStandards/animal/assets/document/GPower3-2.pdf

Griffin, M., Babin, B. J., & Christensen, F. (2004). A cross-cultural investigation of the materialism construct: Assessing the Richins and Dawson's materialism scale in Denmark, France and Russia. **Journal of Business Research**, 57(8), 893-900.

Jian, W.Y., Hernandez, M.D., Minor, M.S. and Wei, J. (2012). Superstitious beliefs in consumer evaluation of brand logos: Implications for corporate branding strategy. **European Journal of Marketing,** Vol. 46 No. 5, pp. 712-732 https://doi.org/10.1108/03090561211212485

Kotler, P., Keller, K., Brady, M., Goodman, M., & Hansen, T. (2019). **Marketing Management: 4th European Edition.** Pearson UK.

Kozar, J. M., & Marcketti, S. B. (2011). Examining ethics and materialism with purchase of counterfeits. **Social Responsibility Journal,** 7(3), pp. 393-404. DOI 10.1108/17471111111154536

Lee, J.Y. (2021). **The Sports Fan Superstition effects on Consumer Purchase Intention**. Master's Thesis of Global Sports Management, Graduate School of Physical Education Seoul National University.

Moore, D. S., Notz, W. I, & Flinger, M. A. (2013). **The basic practice of statistics (6th ed.).** New York, NY: W. H. Freeman and Company.

Nunnally, J. C. (1978). **Psychometric theory.** New York: McGraw-Hill.

O'brien, R. M. (2007). A caution regarding rules of thumb for variance inflation factors. **Quality & quantity,** 41(5), 673-690.

Richins ML, Dawson S. Measuring material values: a preliminary report of scale development. In: Goldberg ME, Gorn G, Pollay RW, editors. Advances in consumer research, vol. 17. Provo, UT: Association for Consumer Research, 1990. p. 169–75.

Schiffman, L., & Kanuk, L. L. (2013). Consumer Behavior (8th edition). *New Jersey: Prentice Hall*.

World Economic Forum. (2020 January). The Global Social Mobility Report 2020 Equality,

Opportunity and a New Economic Imperative. https://www3.weforum.org/docs/Global_Social_Mobility_Report.pdf

Yang, Z. (2011). “Lucky” numbers, unlucky consumer s. The Journal of Socio-Economics, 40 (5), 692–699. https://doi.org/10.1016/j.socec.2011.05.008

ต้นทุนและผลตอบแทนจากผลิตภัณฑ์ผ้าทอไท-ยวน ของศูนย์อนุรักษ์วัฒนธรรมไท-ยวน บ้านดงประโดก ตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

Costs and Returns on Products from Thai-Yuan Woven Fabric of Thai-Yuan Cultural Center in Ban Dong Pradok, Samor khae subdistrict, Mueang District, Phitsanulok Province

รัตนา สิทธิอ่วม[1], ชลลดา ใจทอง[2], กมลรัตน์ สมสี[3], พัชรินทรา ชัยสมตระกูล[4] และ สุธีรา วิไลกุล[5]

Rattana Sittioum Chonlada Jaithong Kamonrat Somsi Patcharintra Chaisomtakul and Sutheera Wilaikul

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากภัณฑ์ผ้าทอไท-ยวน ของศูนย์อนุรักษ์วัฒนธรรม ไท-ยวน บ้านดงประโดก ตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ประชากรคือประธาน คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มผ้าทอจำนวน 15 คน โดยทำการศึกษาและเก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูล ค่าใช้จ่ายในการลงทุน ต้นทุนการผลิต ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอไท-ยวน โดยศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนในการลงทุนผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าทอไท-ยวน จำนวน 4 แบบ ได้แก่ ผ้าซิ่นลายตาหมู่จกดอก ผ้าซิ่นลายซิ่ว ผ้าซิ่นลายตาเลี่ยน และผ้าซิ่นลายแล่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีมูลค่าปัจจุบันจุบันสุทธิ (NPV) วิธีอัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) และวิธีระยะเวลาคืนทุน(PBP) ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis) ในการนำเสนอข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ต้นทุนในการลงทุนผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าทอไท-ยวน ประกอบด้วยค่าใช้จ่ายในการลงทุนเริ่มแรกเท่ากับ 662,000 บาท ต้นทุนการผลิตเท่ากับ 749,248 บาท ซึ่งประกอบด้วย วัตถุดิบทางตรง คาแรงงานทางตรง และคาใช้จ่ายการผลิต กำหนดอายุโครงการเท่ากับ 10 ปี ผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการผลิตผ้าทอไท-ยวน มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 3,942,787.91 บาท ที่อัตราคิดลดร้อยละ 6.220 อัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) เท่ากับร้อยละ 74.29 และมีระยะเวลาคืนทุน (PB) เท่ากับ 1 ปี 187 วัน ซึ่งให้ผลตอบแทนคุ้มค่าต่อการลงทุน

คำสำคัญ: ต้นทุน, ผลตอบแทน, ผ้าทอไท-ยวน

[1] คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม E-mail: i-ammoly@hotmail.com โทร.095-6355625

[2] คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

[3] คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

[4] คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

[5] คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Abstract

The purposes of this research were to investigate the costs and returns on products from Thai-Yuan woven fabric of Thai-Yuan cultural center in Ban Dong Pradok, Samor khae subdistrict, Mueang District, Phitsanulok Province. The sample size is 15 samples who are chairman, committee, and members of the Thai-Yuan cultural center by studying and collecting using interviews for collecting the cost of investment, cost in production, and revenue from selling products in 4 types of Thai-Yuan woven fabrics; Lai Ta Mu Jok Dok sarong, Siew patterned sarong, Eyeliner pattern salong, and striped sarong. Cost and return were analyzed by using Net Present Value (NPV), Internal Rate of Return (IRR), and Payback Period (PB) using the descriptive analysis to present information. The research found that production costs compose of investment at the beginning were 662,000 baht. The cost of production was 749,248 baht that including direct material cost, direct labor cost, and production expense. The period of the project is 10 years. The Thai-Yuan woven fabric has a net present value (NPV) was 3,942,787.91 baht at a percentage of the discount rate of 6.220 that and internal rate of return (IRR) was 74.29 and the payback period was 1 year 187 days that worth for investment.

Keywords: cost, return, Thai-yuan woven fabric

บทนำ

ผ้าทอไท-ยวน ถือเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาวไทยวนโยนกเชียงแสนที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ที่บ่งบอกถึงชาติพันธุ์และถิ่นกำเนิดของตนที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ การทอผ้าจกถือเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมร่วมของกลุ่มชนที่มีเชื้อสายไทยวนโยนก ที่สืบต่อกันมาอย่างยาวนาน ผ้าจกนั้นถือกันว่ามีคุณค่ามาก ด้วยเทคนิคการทอจก ต้องใช้ความสามารถ และความอุตสาหะของช่างทอสูง ชาวไทยวนจึงนิยมใช้ผ้าในโอกาสพิเศษเท่านั้น ในอดีตผู้หญิงไท-ยวนจะต้องฝึกหัดทอผ้าขึ้นใช้เอง ทั้งผ้าซิ่นและผ้าที่ใช้ในวิถีชีวิต ผู้หญิงชาวไท-ยวนทุกคนจะต้องทอผ้าซิ่นตีนจกให้เป็น เพราะมีค่านิยมว่า การทอผ้าเป็นหน้าที่ของผู้หญิง และผู้หญิงคนใดที่มีความสามารถทอผ้าจกได้ ถือว่าเป็นผู้มีคุณสมบัติของกุลสตรีเหมาะสมที่จะออกเรือนไปเป็นแม่บ้านแม่เรือนได้ ผ้าทอไทยวนจึงมีความเกี่ยวข้อง และมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวไทยวนตั้งแต่เกิดจนตาย ชาวไท-ยวนจะทอ

ผ้าไว้ใช้ในพิธีกรรมต่างๆ ตามประเพณี วัฒนธรรมและศรัทธาความเชื่อที่สืบทอดต่อกัน (พิพิธภัณฑ์ผ้ามหาวิทยาลัยนเรศวร, 2563)

ศูนย์อนุรักษ์วัฒนธรรมไท-ยวน จังหวัดพิษณุโลก หรือชมรมไท-ยวน จังหวัดพิษณุโลก เป็นการรวมตัวกันของสมาชิกภายในหมู่บ้านดงประโดก ตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของชาวไท-ยวน อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ในชุมชน ปลูกจิตสำนึกเยาวชน และประชาชนให้เกิดความตระหนักและเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และสืบสานภูมิปัญญาและคุณค่าทางวัฒนธรรม (เอกสารประชาสัมพันธ์ศูนย์อนุรักษ์ไท-ยวน ต.สมอแข อ.เมือง จ.พิษณุโลก, ม.ป.ป.) ซึ่งหนึ่งในนั้นมีกลุ่มทอผ้าไท-ยวน เป็นการรวมกลุ่มของแม่บ้านที่มีความสามารถและมีประสบการณ์ในการทอผ้า เพื่อผลิตผ้าทอพื้นเมือง ผ้าทอไท-ยวน และได้มีการนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น หมวก ย่าม กระเป๋าสตางค์ เสื้อไทยวน เสื้อคลุมไหล่บุรุษ เสื้อคลุมไหล่สตรี และสายห้อยกล้องถ่ายรูป เป็นต้น (สิริพันธ์ เอี่ยมสาย, สัมภาษณ์, 2564) และยังได้รับการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดพิษณุโลก ชื่อผลิตภัณฑ์งานประดิษฐ์จากผ้า (สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, 2553) จากการสัมภาษณ์พบว่า ชมรมไท-ยวนได้จัดทำชิ่นผ้าฝ้ายทอด้วยกี่ทอมือ เป็นลายแบบโบราณ ที่มีการยกมุกเป็นลวดลายดอกและมีสีสันสวยงาม สีที่ใช้ คือ สีแดง สีดำ สีเขียว สีเหลือง ผ้าชิ่นมีลวดลายมี 4 ลาย ได้แก่ ผ้าชิ่นตาหมู่จกดอก ผ้าชิ่นชิ่ว ผ้าชิ่นแล่ และผ้าชิ่นตีนจก ลวดลายต่างๆทางสมาชิกกลุ่มมีการบันทึกบัญชีหรือการจัดทำบัญชีอย่างง่าย และคำนวณต้นทุนโดยการประมาณการอย่างง่าย และบางครั้งยังไม่ได้รวมค่าใช้จ่ายบางรายการ เช่น ค่าแรงงานของตนเอง ค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมอุปกรณ์ในการทอ เป็นต้น จึงทำให้ไม่ทราบมีปัญหาต้นทุนที่แท้จริง และผลตอบแทนจากการดำเนินงานไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง นอกจากนี้ข้อมูลทางบัญชีที่ได้ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจและบริหารงานของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สิริพันธ์ เอี่ยมสาย, สัมภาษณ์, 2564)

จากที่มาความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตผ้าทอไท-ยวน ของศูนย์อนุรักษ์วัฒนธรรมไท-ยวน บ้านดงประโดก ตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจจะการลงทุนผลิตผ้าทอไท-ยวน และเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอไท-ยวนให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นในระดับสากล

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนเพื่อศึกษาต้นทุนจากการผลิตผ้าทอไท-ยวน ของศูนย์อนุรักษ์วัฒนธรรมไท-ยวน บ้านดงประโดก ตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทน

สมนึก เอื้อจิระพงษพันธ (2553) ได้ให้ความหมาย ต้นทุน (Cost) หมายถึง มูลคาของทรัพยากรที่กิจการสูญเสียเพื่อใหสินคาหรือบริการกลับมาโดยมูลคาของทรัพยากรนั้นต่อง สามารถวัดได้เป็นหน่วยเงินตราซึ่งเป็นลักษณะของการลดลงในสินทรัพย์หรือเพิ่มขึ้นในหนี้สิน

พรรณนิภา รอดวรรณะ (2560) ได้ให้ความหมาย ต้นทุน (Cost) หมายถึง รายจ่ายที่เกิดขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าและบริการ โดยอาจจ่ายเป็นเงินสด สินทรัพย์ หุ้นทุน หรือการให้บริการหรือการก่อหนี้ ทั้งนี้รวมถึงผลขาดทุนที่วัดค่าเป็นตัวเงินได้ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการได้มาซึ่งสินค้าและบริการ

การจำแนกต้นทุนตามลักษณะของส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย วัตถุดิบทางตรง ค่าแรงทางตรง และค่าใช้จ่ายในการผลิต ดังนี้ (สมนึก เอื้อจิรพงณ์พันธ์, 2553)

1. วัตถุดิบทางตรง (Direct material) หมายถึง วัตถุดิบหลักที่ใช้ในการผลิตและสามารถระบุได้ชัดเจนว่าใช้ในการผลิตสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งในปริมาณและต้นทุนเท่าใดรวมทั้งจัดเป็นวัตถุดิบส่วนใหญ่ที่ใช้ในการผลิตสินค้าชนิดนั้นๆ

2. ค่าแรงงานทางตรง (Direct labor) หมายถึง ค่าแรงงานๆ ที่จ่ายให้กับคนงานหรือลูกจางที่ทำหน้าที่ผลิตสินค้าเป็นสินค้าสำเร็จรูปโดยตรง รวมทั้งเป็นค่าแรงที่มีจำนวนมากเมื่อเทียบกับค่าแรงงานทางอ้อมในการผลิตสินค้าหน่วยหนึ่งๆ และจัดเป็นค่าแรงงานสำคัญในการแปรรูปวัตถุดิบให้เป็นสินค้าสำเร็จรูป

3. ค่าใช้จ่ายในการผลิต (Manufacturing Overhead) หมายถึง แหล่งรวบรวมค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้า ซึ่งนอกเหนือจากวัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง เช่น วัตถุดิบทางอ้อม ค่าแรงงานทางอ้อม ค่าใช้จ่ายในการผลิตอื่นๆ ได้แก่ ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าเช่า ค่าเสื่อมราคา ค่าประกันภัย ค่าภาษี เป็นต้น

ไพบูลย์ ผจงวงค์ (2549) กล่าวว่า การประเมินค่าของโครงการในการลงทุนต้องพิจารณาโครงการที่ให้ผลตอบแทนเป็นไปตามอัตราที่กำหนด หรืออาจคืนทุนเร็วที่สุด มีวิธีประเมินโครงการลงทุนที่นิยมใช้กัน คือ วิธีระยะเวลาคืนทุน (Payback Period Method) วิธีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value, NPV) วิธีอัตราผลตอบแทนภายใน (Internal Rate of Return, IRR) วิธีดัชนีกำไร (Profitability Index, PI) และวิธีอัตราผลตอบแทนทางการบัญชี (Accounting Rate of Return Method) เช่นเดียวกับ สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ (2551) ได้ใช้เครื่องมือการวิเคราะห์และการประเมินโครงการลงทุนเพื่อการตัดสินใจมีอยู่ด้วยหลายวิธี ได้แก่ วิธีระยะเวลาคืนทุน (PBP) วิธีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) วิธีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (IRR) ดัชนีกำไร (PI) และอัตราผลตอบแทนเฉลี่ย (ARR)

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาต้นทุนการผลิต ได้แก่ วัตถุดิบทางตรง ค่าแรงทางตรง และค่าใช้จ่ายในการผลิต สำหรับการวิเคราะห์ผลตอบแทนของจากการผลิตผ้าทอไท-ยวน ของศูนย์อนุรักษ์วัฒนธรรมไท-ยวน บ้านดงประโดก ตำบลสมอแข อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก จากเครื่องมือการวิเคราะห์และการประเมินโครงการลงทุนตามวิธีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) วิธีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (IRR) และวิธีระยะเวลาคืนทุน (PBP)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทน

สำเริง นนศิริ และรติพร มีชัย (2560) ได้ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนผลิตภัณฑผ้ายอมครามของกลุมทอผ้ยอมสีธรรมชาติบ้านพันนา ตำบลพันนา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบวา ตนทุนในการลงทุนผลิตภัณฑผ้ายอมครามของกลุมทอผ้ายอมสีธรรมชาติบ้านพันนา ตำบลพันนา อำเภอสวางแดนดิน จังหวัดสกลนคร ประกอบไปดวย คาใช้จายในการลงทุนเมื่อเริ่มแรก 324,880 บาท ตนทุนในการผลิต 1,109,602.40 บาท ซึ่งประกอบไปดวย คาวัตถุดิบทางตรง คาแรงงานทางตรง และคาใช้จายการผลิต สำหรับตนทุนการผลิตตอหนวยของผ้าลายมัดหมี่ 4 ตะกอ เท่ากับ 282.94 บาทตอเมตร ผ้าลายมัดหมี่ 2 ตะกอ เทากับ 282.94 บาทตอเมตร ผ้าลายเกร็ดเตา เทากับ 228.51 บาทตอเมตร ผ้าลายเกร็ดแลน เทากับ 228.51 บาทตอเมตร ผ้าลายพื้น 4 ตะกอ เท่ากับ 195.85 บาทตอเมตร ผ้าลายพื้น 2 ตะกอ เทากับ 174.08 บาทตอเมตร ผ้าลายสกอต 2 ตะกอ เทากับ 195.85 บาทตอเมตร กำหนดอายุโครงการเทากับ 10 ป ผลิตภัณฑ์ผ้ายอมครามของกลุ่มผ้าย้อมสีธรรมชาติบ้านพันนา ตำบลพันนา อำเภอสวางแดนดิน จังหวัดสกลนคร มีมูลคาปจจุบันสุทธิ (NPV) เทากับ 4,622,455.16 บาท ที่อัตราคิดลดร้อยละ 7.62 ซึ่งมากวาศูนย มีอัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) เทากับร้อยละ 149.68 ซึ่งมากกวาอัตราดอกเบี้ยของเงินกูยืมธนาคารพาณิชยที่กำหนดไวร้อยละ 7.62 และมีระยะเวลาคืนทุน (PB) เทากับ 7 เดือน 15 วัน ซึ่งให้ผลตอบแทนคุมคาตอการลงทุน ทั้งนี้กลุมทอผ้ายอมสีธรรมชาติบ้านพันนา ควรจะมีการสงเสริมและให้ความรูเทคนิคตางๆ ในการทอผ้าแกสมาชิกอย่างตอเนื่อง เพื่อให้ทำการผลิตได้อย่างมีคุณภาพ รวมทั้งควรสงเสริมการอนุรักษภูมิปญญาท้องถิ่นให้คงอยูตอไป และสงเสริมการประชาสัมพันธสินคาของกลุมผานสื่อโซเชียลมีเดีย เพื่อเข้าถึงกลุมลูกคาทั้งในและตางประเทศ อันจะสงผลให้รายได้จากการจำหนายผลิตภัณฑเพิ่มขึ้น

วีรนันท์ พาวดี (2558) ได้ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองลายภูเขาของกลุ่มเย็บผ้าบ้านสันหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ต้นทุนการผลิตของผลิตภัณฑ์ผ้าทอเมืองลายภูเขามีสัดส่วนค่าแรงงานทางตรงสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 63.87 ของต้น ทุนการผลิตโดยประมาณ ส่วนใหญ่เป็นค่าแรงงานในแผนกทอ รองลงมาคือค่าแรงงานในแผนกตัดเย็บ และแผนกย้อม ตามลำดับ ในขณะที่ต้นทุนวัตถุดิบทางตรง และค่าใช้จ่ายในการผลิต คิดเป็นร้อยละ 33.24 และ 2.89 ของต้นทุนการผลิตโดยประมาณ เมื่อคิดเป็นต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อตัว พบว่า

ชุดสตรีมีต้นทุนในการผลิตสูงสุด ราคาเฉลี่ยตัวละ 1,246.73 บาท รองลงมาคือผ้าซิ่น ราคาเฉลี่ยตัวละ 974.94 บาท เสื้อสตรี ราคาเฉลี่ยตัวละ 794.83 บาท และเสื้อบุรุษ ราคาเฉลี่ย ตัวละ 629.32 บาท ส่วนการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองลายภูเขาในจังหวัดเชียงใหม่จะมีการจัดจำหน่ายที่ถนนคนเดินวันอาทิตย์และศาลากลางในจังหวัดเชียงใหม่อีกทั้งมีการจัดจำหน่ายไปยังจังหวัดอื่นๆ ตามคำสั่งซื้อของลูกค้า เช่น ลำพูน ลำปาง อุทัยธานีและกรุงเทพมหานคร เป็นต้น โดยเสื้อสตรีจะเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีปริมาณการจำหน่ายสูงสุด แต่จากการวิเคราะห์อัตรากำไรขั้นต้น พบว่าวิสาหกิจชุมชนนี้มีอัตรากำไรขั้นต้น คิดเป็นร้อยละ 13.40 ของยอดขาย โดยผลิตภัณฑ์ที่มีอัตรากำไรขั้นต้นสูงสุด คือ เสื้อบุรุษ ส่วนอัตรากำไรสุทธิคิดเป็นร้อยละ 11.98 ของยอดขาย ในภาพรวมแล้วธุรกิจการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองลายภูเขา นับว่า เป็นธุรกิจที่มี ความสามารถในการทำกำไร มีจำนวนเงินลงทุนไม่สูงนัก กระบวนการในการผลิตไม่ซับซ้อนแต่ต้องมีทักษะในการทอผ้าและตัดเย็บ

กนกวรรณ ตันติวรางกูร (2554) ได้ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตผ้าทอกะเหรี่ยงลายโบราณของวิสาหกิจชุมชนบ้านเด่นยางมูล อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ผลการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทน พบว่า โครงการนี้มีความเหมาะสมในการลงทุน การวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการผลิตผ้าทอกะเหรี่ยงลายโบราณ เป็นดังนี้ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ ที่อัตราคิดลดร้อยละ 7 มีค่าเท่ากับ 1,308,639.30 บาท ซึ่งมีค่ามากกว่าศูนย์มีอัตราผลตอบแทนที่แท้จริง มีค่าเท่ากับร้อยละ 107.46 ซึ่งสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ที่กำหนดไว้เท่ากับ 7.00 และระยะเวลาคืนทุน ประมาณ 1 ปี 29 วันต้นทุนในการผลิตผ้าทอกะเหรี่ยงลายโบราณ จะแยกเป็นค่าใช้จ่ายในการลงทุนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ซึ่งค่าใช้จ่ายในการลงทุนประกอบด้วย โรงเรือนทอผ้า กี่เอว เครื่องอัดฝ้าย ไม้ล่อฝ้าย เครื่องปั่นฝ้าย โครงไม้รูปสมอเรือ เครื่องกรอด้าย เครื่องขึ้นผ้า จักรเย็บผ้า ถังย้อมและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานประกอบด้วย วัตถุดิบ ค่าแรงงาน เงินเดือน ค่าน้ำ ค่าซ่อมแซม ค่าวัสดุอุปกรณ์ใช้ไป ค่าไฟฟ้า ในปีแรกทางกลุ่มมีค่าใช้จ่ายในการลงทุน เท่ากับ 110,829.00 บาท ต้นทุนในการผลิต เท่ากับ 598,080.04 บาท มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เท่ากับ 45,000.00 บาท ค่าใช้จ่ายในการลงทุนตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปีที่ 10 เท่ากับ 110,829.00 บาท ต้นทุนในการผลิตตั้งแต่ปีที่ลงทุนเริ่มแรกจนถึงปีที่ 10 เท่ากับ 6,856,317.39 บาท และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเท่ากับ 575,874.56 บาท รวมทั้งสิ้นเท่ากับ 7,152,376.02 บาท

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตผ้าทอไท-ยวน ของศูนย์อนุรักษ์วัฒนธรรม ไท-ยวน บ้านดงประโดก ตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการศึกษา วิธีดำเนินการศึกษาและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ผลที่ได้จากการศึกษามีความถูกต้อง ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

เนื้อหาในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตผ้าทอไท-ยวนของศูนย์อนุรักษ์วัฒนธรรมไท-ยวน จำนวน 4 แบบ ได้แก่ ผ้าซิ่นลายตาหมู่จกดอก ผ้าซิ่นลายซิ่ว ผ้าซิ่นลายตาเลี่ยน และผ้าซิ่นลายแล่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประธานกลุ่มทอผ้าและสมาชิกในกลุ่มทอผ้า จำนวนทั้งหมด 15 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตผ้าทอไท-ยวน ของศูนย์อนุรักษ์วัฒนธรรมไท-ยวน บ้านดงประโดก ตำบลสมอแข อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended) สอบถามเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทนที่ใช้ในการผลิตผ้าทอไท-ยวน โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ ออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของศูนย์อนุรักษ์วัฒนธรรมไท-ยวน ส่วนที่ 2 ข้อมูลกระบวนการผลิตผ้าฝ้ายไท-ยวนสีธรรมชาติ ส่วนที่ 3 ข้อมูลต้นทุนการผลิตผ้าทอไท-ยวน ส่วนที่ 4 ข้อมูลผลตอบแทนจากผลิตผ้าทอไท-ยวน และส่วนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในการสัมภาษณ์ ประธานกลุ่มทอผ้าและสมาชิกในกลุ่มทอผ้าไท-ยวน จำนวน 15 ราย และ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หนังสือ เอกสารของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องและการค้นคว้าฐานข้อมูลผ่านทางระบบอินเตอร์เน็ต

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ทางการเงินเพื่อคำนวณหาต้นทุนการผลิตได้แก่ วัตถุดิบทางตรง ค่าแรงทางตรง และค่าใช้จ่ายในการผลิต และวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการคำนวณหามูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value) อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (Internal Rate of Return) และระยะเวลาคืนทุน (Payback Period)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของศูนย์อนุรักษ์วัฒนธรรมไท-ยวน อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

ศูนย์อนุรักษ์วัฒนธรรมไท-ยวน จังหวัดพิษณุโลก หรือชมรมไท-ยวน จังหวัดพิษณุโลก เป็นการรวมตัวกันของสมาชิกภายในหมู่บ้าน ซึ่งหนึ่งในนั้นมีกลุ่มทอผ้าไท-ยวน เป็นการรวมกลุ่มของแม่บ้านที่มีความสามารถ และมีประสบการณ์ในการทอผ้ามาผลิตผ้าทอพื้นเมือง “ผ้าทอไท-ยวน” ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจำหน่ายเป็นรายได้หลักและรายได้เสริม โดยมีสถานที่ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านดงประโดก ตำบลสมอแข อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก มีสมาชิกกลุ่มจำนวน 15 ราย ผ้าทอไท-ยวนมีการทอผ้าที่มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีลวดลายดังนี้ ผ้าซิ่นลายตาหมู่จกดอกหรือผ้าซิ่นตาหมู่ ผ้าซิ่นลายซิ่ว ผ้าซิ่นลายตาเลี่ยน และผ้าซิ่นลายแล่

2. ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนในการลงทุนผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าทอไท-ยวน

ตารางที่ 1 แสดงเงินลงทุนในสินทรัพย์ที่ได้จัดหามาเริ่มแรก (ก่อนปี พ.ศ. 2564)

สินทรัพย์	จำนวน (หน่วย)	มูลค่าต่อหน่วย (บาท)	มูลค่ารวม (บาท)	อายุการใช้งาน (ปี)	ค่าเสื่อมราคาต่อปี (บาท)	จำนวนปีที่ใช้งานมาแล้ว (ปี)	ค่าเสื่อมราคาสะสม (ปี)	มูลค่าสุทธิ (บาท)
โรงเรือนทอผ้า	1	350,000	350,000.00	20	17,500.00	3	52,500.00	297,500.00
กี่ทอผ้า	15	5,500	82,500.00	20	4,125.00	4	16,500.00	66,000.00
เส้นไหมประดิษฐ์ เบอร์ 30/2	300	340	102,000.00	20	5,100.00	3	15,300.00	86,700.00
เส้นไหมประดิษฐ์ เบอร์ 40/2	200	380	76,000.00	20	3,800.00	3	11,400.00	64,600.00
ฟืมผ้า	15	1,490	22,350.00	20	1,117.50	4	4,470.00	17,880.00
อักหรือกวัก	15	100	1,500.00	20	75.00	4	300.00	1,200.00
ไม้เปีย	15	300	4,500.00	20	225.00	4	900.00	3,600.00
หลา	10	1,000	10,000.00	20	500.00	4	2,000.00	8,000.00
ระวิง	10	200	2,000.00	20	100.00	4	400.00	1,600.00
กระสวย	100	50	5,000.00	20	250.00	4	1,000.00	4,000.00
หลอดด้าย	1,000	3	3,000.00	10	300.00	4	1,200.00	1,800.00
กรรไกรตัดผ้า	10	35	350.00	10	35.00	3	105.00	245.00
กรรไกรก้ามปู	20	15	300.00	10	30.00	3	90.00	210.00
ไม้บรรทัดฟุตเหล็กขนาด40นิ้ว	10	250	2,500.00	10	250.00	3	750.00	1,750.00
รวม			**662,000.00**		**33,407.50**		**106,915**	**555,085.00**

จากตารางที่ 1 พบว่ามูลค่าสินทรัพย์สุทธิ ณ วันต้นปี พ.ศ. 2564 โรงเรือนทอผ้า เท่ากับ 297,500.00 บาท กี่ทอผ้า เท่ากับ 66,000.00 บาท เส้นไหมประดิษฐ์ เบอร์ 30/2 เท่ากับ 86,700.00 บาท เส้นไหมประดิษฐ์ เบอร์ 40/2 เท่ากับ 64,600.00 บาท ฟืมผ้า เท่ากับ 17,880.00 บาท อักหรือกวัก เท่ากับ 1,200.00 บาท ไม้เปีย เท่ากับ 3,600.00 บาท หลา เท่ากับ 8,000.00 บาท ระวิง เท่ากับ 1,600.00 บาท กระสวย เท่ากับ 4,000.00 บาท หลอดด้าย เท่ากับ 1,800.00 บาท กรรไกรตัดผ้า เท่ากับ 245.00 บาท กรรไกรก้ามปู เท่ากับ 210.00 บาท และไม้บรรทัดฟุตเหล็ก ขนาด 40 นิ้ว เท่ากับ 1,750.00 บาท รวมมูลค่าสุทธิสินทรัพย์ทั้งสิ้น เท่ากับ 555,085.00 บาท

3. ข้อมูลต้นทุนในการผลิต

ต้นทุนในการผลิต (Manufacturing Cost) คือ ต้นทุนที่ใช้ในการผลิต ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายเพื่อให้เกิดรายได้ ซึ่งประกอบไปด้วย ค่าวัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายในการผลิต ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงต้นทุนวัตถุดิบทางตรงที่ใช้ในการผลิตผ้าทอไท-ยวน

ผลิตภัณฑ์	วัตถุดิบทางตรง	ปริมาณที่ใช้ (กิโลกรัม)	ต้นทุนต่อหน่วย (บาท)	ต้นทุนวัตถุดิบ (บาทต่อผืน)
ผ้าซิ่นลายตาหมู่จกดอก หรือซิ่นตาหมู่	เส้นไหมยืน	0.20	380.00	76.00
	เส้นไหมพุ่ง	0.70	340.00	238.00
	รวม			314.00
ผ้าซิ่นลายซิ่ว	เส้นไหมยืน	0.20	380.00	76.00
	เส้นไหมพุ่ง	0.65	340.00	221.00
	รวม			297.00
ผ้าซิ่นลายตาเลี่ยน	เส้นไหมยืน	0.20	380.00	76.00
	เส้นไหมพุ่ง	0.40	340.00	136.00
	รวม			212.00
ผ้าซิ่นลายแล่	เส้นไหมยืน	0.20	380.00	76.00
	เส้นไหมพุ่ง	0.40	340.00	136.00
	รวม			212.00

ที่มา: จากการสัมภาษณ์ และการคำนวณ

จากตารางที่ 2 แสดงต้นทุนวัตถุดิบทางตรงที่ใช้ในการผลิตผ้าทอไท-ยวนต่อผืนแยกตามประเภทของผลิตภัณฑ์ พบว่า ผ้าซิ่นลายตาหมู่จกดอก หรือซิ่นตาหมู่ เท่ากับ 314.00 บาท ผ้าซิ่นลายซิ่ว เท่ากับ 297.00 บาท ผ้าซิ่นลายตาเลี่ยน เท่ากับ 212.00 บาท และผ้าซิ่นลายแล่ เท่ากับ 212.00 บาท

ตารางที่ 3 แสดงต้นทุนวัตถุดิบทางตรงในการผลิตผลิตภัณฑ์ต่อปี

ผลิตภัณฑ์	ต้นทุนวัตถุดิบทางตรง (บาทต่อผืน)	ปริมาณที่ผลิตได้ (ผืน)	ต้นทุนวัตถุดิบทางตรงรวม (บาทต่อปี)
ผ้าซิ่นลายตาหมู่จกดอก	314.00	148	46,472.00
ผ้าซิ่นลายซิ่ว	297.00	198	58,806.00
ผ้าซิ่นลายตาเลี่ยน	212.00	297	62,964.00
ผ้าซิ่นลายแล่	212.00	148	31,376.00
รวม			199,618.00

ที่มา: จากการสัมภาษณ์ และการคำนวณ

จากตารางที่ 3 แสดงต้นทุนวัตถุดิบทางตรงในการผลิตผลิตภัณฑ์ต่อปี พบว่า ผ้าซิ่นลายตาหมู่จกดอก หรือซิ่นตาหมู่ เท่ากับ 46,472.00 บาท ผ้าซิ่นลายซิ่ว เท่ากับ 58,806.00 บาท ผ้าซิ่นลาย ตาเลี่ยน เท่ากับ 62,964.00 บาท ผ้าซิ่นลายแล่ เท่ากับ 31,376.00 บาท และต้นทุนวัตถุดิบทางตรงในการผลิตผ้าทอไท-ยวน ต่อปีรวมทั้งสิ้นเท่ากับ 199,618.00 บาท

ผลิตภัณฑ์	ค่าแรงงานต่อผ้าทอ 1 ผืน			
	ค่าแรงงานในการค้นเครือหูก (บาท)	ระยะเวลาในการทอผ้า (วัน)	ค่าแรงงานในการทอผ้าต่อผืน (บาท)	รวมค่าแรงงาน (บาท)
ผ้าซิ่นลายตาหมู่จกดอก	300.00	10	1,000.00	1,300.00
ผ้าซิ่นลายซิ่ว	100.00	7	600.00	700.00
ผ้าซิ่นลายตาเลี่ยน	50.00	4	400.00	450.00
ผ้าซิ่นลายแล่	50.00	4	400.00	450.00

ตารางที่ 4 แสดงต้นทุนค่าแรงงานทางตรงต่อผืนแยกตามประเภทของผลิตภัณฑ์

ที่มา: จากการสัมภาษณ์ และการคำนวณ

จากตารางที่ 4 แสดงต้นทุนค่าแรงงานทางตรงต่อผืนแยกตามประเภทผลิตภัณฑ์ พบว่า ผ้าซิ่นลายตาหมู่จกดอก หรือผ้าซิ่นตาหมู่ มีต้นทุนค่าแรงงาน เท่ากับ 1,300.00 บาท ผ้าซิ่นลายซิ่ว มีต้นทุนค่าแรงงาน เท่ากับ 700.00 บาท ผ้าซิ่นลายตาเลี่ยน มีต้นทุนค่าแรงงาน เท่ากับ 450.00 บาท และผ้าซิ่นลายแล่ มีต้นทุนค่าแรงงาน เท่ากับ 450.00 บาท

ตารางที่ 5 แสดงค่าแรงงานทางตรงในการผลิตผลิตภัณฑ์แต่ละลายต่อปี

ผลิตภัณฑ์	ต้นทุนค่าแรงงานทางตรง (บาทต่อผืน) (1)	ปริมาณการผลิตต่อปี (ผืน) (2)	ต้นทุนแรงงานทางตรง (บาทต่อปี) (3) = (1)x(2)
ผ้าซิ่นลายตาหมู่จกดอก	1,300.00	148	192,400.00
ผ้าซิ่นลายซิ่ว	700.00	198	138,600.00
ผ้าซิ่นลายตาเลี่ยน	450.00	297	133,650.00
ผ้าซิ่นลายแล่	450.00	148	66,600.00
รวม			531,250.00

ที่มา: จากการสัมภาษณ์ และการคำนวณ

จากตารางที่ 5 แสดงค่าแรงงานทางตรงในการผลิตผลิตภัณฑ์แต่ละลายรวมต่อปีรวมพบว่า ผ้าซิ่นลายตาหมู่จกดอก หรือผ้าซิ่นตาหมู่ มีต้นทุนค่าแรงงานต่อปี เท่ากับ 192,400.00 บาท ผ้าซิ่นลายซิ่ว มีต้นทุนค่าแรงงานต่อปี เท่ากับ 138,600.00 บาท ผ้าซิ่นลายตาเลี่ยน มีต้นทุนค่าแรงงานต่อปี เท่ากับ 133,650.00 บาท ผ้าซิ่นลายแล่ มีต้นทุนค่าแรงงานต่อปี เท่ากับ 66,600.00 บาท และต้นทุนค่าแรงงานทางตรงรวมในการผลิตผ้าทอไท-ยวนต่อปี รวมทั้งสิ้น เท่ากับ 531,250.00 บาท

ตารางที่ 6 แสดงค่าใช้จ่ายในการผลิตที่จ่ายเป็นเงินสดต่อปีแยกตามประเภทของผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์	ค่าใช้จ่ายในการผลิตต่อปี (บาท)				
	ค่าไฟฟ้า	ค่าน้ำประปา	ค่าซ่อมแซม	ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	รวมค่าใช้จ่ายในการผลิต
ผ้าซิ่นลายตาหมู่จกดอก	3,259.48	1,043.03	2,354.07	2,607.59	9,264.17
ผ้าซิ่นลายซิ่ว	2,348.05	751.38	1,695.81	1,878.44	6,673.68
ผ้าซิ่นลายตาเลี่ยน	2,264.19	724.54	1,635.25	1,811.35	6,435.33
ผ้าซิ่นลายแล่	1,128.28	361.05	814.87	902.63	3,206.83
รวม	9,000.00	2,880.00	6,500.00	7,200.00	25,580.00

ที่มา: จากการสัมภาษณ์ และการคำนวณ

จากตารางที่ 6 แสดงค่าใช้ในการผลิตที่จ่ายเงินสดต่อปีแยกตามชนิดของผลิตภัณฑ์พบว่า ค่าใช้จ่ายในการผลิตผ้าซิ่นลายตาหมู่จกดอก หรือผ้าซิ่นตาหมู่ เท่ากับ 9,264.17 บาท ค่าใช้จ่ายในการผลิตผ้าซิ่นลายซิ่ว เท่ากับ 6,673.68 บาท ค่าใช้จ่ายในการผลิตผ้าซิ่นลายตาเลี่ยน เท่ากับ 6,435.33 บาท ค่าใช้จ่ายในการผลิตผ้าซิ่นลายแล่ เท่ากับ 3,206.83 บาท รวมค่าใช้จ่ายในการผลิตที่จ่ายเป็นเงินสด ต่อปีเท่ากับ 25,580.00 บาท

4. **ผลตอบแทนจากการการผลิตผ้าทอไท-ยวน**

ปริมาณที่จำหน่ายคำนวณได้จากปริมาณผลผลิตของผ้าทอไท-ยวนต่อปีเนื่องจากการผลิตเป็นการผลิตสินค้าตามคำสั่งซื้อ ดังนั้นปริมาณที่ขายได้คำนวณได้จากปริมาณการผลิต แสดงรายละเอียด ในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7 แสดงปริมาณขายของผลิตภัณฑ์ ปี พ.ศ. 2564

ผลิตภัณฑ์	ปริมาณที่ขายได้ (ผืน)
ผ้าซิ่นลายตาหมู่จกดอก หรือซิ่นตาหมู่	144
ผ้าซิ่นลายซิ่ว	192
ผ้าซิ่นลายตาเลี่ยน	288
ผ้าซิ่นลายแล่	144

ที่มา: จากการสัมภาษณ์ และการคำนวณ

จากตารางที่ 7 แสดงปริมาณขายของผลิตภัณฑ์ปี พ.ศ. 2564 พบว่า ผ้าซิ่นลายตาหมู่จกดอก หรือซิ่นตาหมู่ เท่ากับ 144 ผืน ผ้าซิ่นลายซิ่ว เท่ากับ 192 ผืน ผ้าซิ่นลายตาเลี่ยน เท่ากับ 288 ผืน และผ้าซิ่นลายแล่ เท่ากับ 144 ผืน

รายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ผ้าทอไท-ยวน ของศูนย์อนุรักษ์วัฒนธรรมไท-ยวน บ้านดงประโดก ตำบลสมอแข อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก ขึ้นอยู่กับปริมาณการขายและราคาขาย ซึ่งแบ่งการจำหน่ายออกเป็น 3 แบบ ได้แก่ 1. รายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์หน้าร้าน 2. รายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์การออกร้านค้า OTOP 3. รายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ลูกค้าออนไลน์ เช่น Facebook, Line แสดงรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 แสดงรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์หน้าร้าน ปี พ.ศ. 2564

ผลิตภัณฑ์	จำนวนที่ขายได้ต่อปี (บาท) (1)	ราคาต่อผืน (บาท) (2)	รายได้ต่อปี (บาท) (3) = (1) x (2)
ผ้าซิ่นลายตาหมู่จกดอก หรือซิ่นตาหมู่	48	3,500.00	168,000.00
ผ้าซิ่นลายซิ่ว	84	1,700.00	142,800.00
ผ้าซิ่นลายตาเลี่ยน	144	900.00	129,600.00
ผ้าซิ่นลายแล่	72	700.00	50,400.00
รวม			490,800.00

จากตารางที่ 8 แสดงรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ ปี พ.ศ. 2564 พบว่า ผ้าซิ่นลายตาหมู่จกดอก หรือซิ่นตาหมู่ เท่ากับ 168,000.00บาท ผ้าซิ่นลายซิ่ว เท่ากับ 142,800.00 บาท ผ้าซิ่นลายตาเลี่ยน เท่ากับ 129,600.00 บาท และผ้าซิ่นลายแล่ เท่ากับ 50,400.00 บาท

ตารางที่ 9 แสดงรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ออกร้านค้า OTOP ปี พ.ศ. 2564

ผลิตภัณฑ์	จำนวนที่ขายได้ต่อปี (บาท) (1)	ราคาต่อผืน (บาท) (2)	รายได้ต่อปี (บาท) (3) = (1) x (2)
ผ้าซิ่นลายตาหมู่จกดอก หรือซิ่นตาหมู่	60	3,500.00	210,000.00
ผ้าซิ่นลายซิ่ว	60	1,700.00	102,000.00
ผ้าซิ่นลายตาเลี่ยน	84	900.00	75,600.00
ผ้าซิ่นลายแล่	36	700.00	25,200.00
รวม			412,800.00

จากตารางที่ 9 แสดงรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ปี พ.ศ. 2564 พบว่า ผ้าซิ่นลายตาหมู่จกดอก หรือซิ่นตาหมู่ เท่ากับ 210,000.00 บาท ผ้าซิ่นลายซิ่ว เท่ากับ 102,000.00 บาท ผ้าซิ่นลายตาเลี่ยน เท่ากับ 75,600.00 บาท และผ้าซิ่นลายแล่ เท่ากับ 25,200.00 บาท

ตารางที่ 10 แสดงรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ให้ลูกค้าออนไลน์ เช่น Facebook, Line

ผลิตภัณฑ์	จำนวนที่ขายได้ต่อปี (บาท) (1)	ราคาต่อผืน (บาท) (2)	รายได้ต่อปี (บาท) (3) = (1) x (2)
ผ้าซิ่นลายตาหมู่จกดอก หรือซิ่นตาหมู่	36	3,500.00	126,000.00
ผ้าซิ่นลายซิ่ว	48	1,700.00	81,600.00
ผ้าซิ่นลายตาเลี่ยน	60	900.00	54,000.00
ผ้าซิ่นลายแล่	36	700.00	25,200.00
รวม			286,800.00

จากตารางที่ 10 แสดงรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ปี พ.ศ. 2564 พบว่า ผ้าซิ่นลายตาหมู่จกดอก หรือซิ่นตาหมู่ เท่ากับ 126,000.00 บาท ผ้าซิ่นลายซิ่ว เท่ากับ 81,600.00บาท ผ้าซิ่นลายตาเลี่ยน เท่ากับ 54,000.00 บาท และผ้าซิ่นลายแล่ เท่ากับ 25,200.00 บาท

5. **การประมาณการในอนาคต**

5.1 การประมาณรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์

การประมาณรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอไท-ยวน ตลอดระยะเวลา 10 ปี พบว่า ผ้าซิ่นลายตาหมู่จกดอก หรือซิ่นตาหมู่ เท่ากับ 6,339,257.83 บาท ผ้าซิ่นลายซิ่ว เท่ากับ 4,105,424.13 บาท ผ้าซิ่นลายตาเลี่ยน เท่ากับ 3,260,189.74 บาท และ ผ้าซิ่นลายแล่ เท่ากับ 1,267,851.56 บาท รวมทั้งสิ้น 14,972,723.26 บาท

5.2 การประมาณค่าใช้จ่ายในการผลิตผ้าทอไท-ยวน

การประมาณค่าใช้จ่ายในการผลิตผ้าทอไท-ยวน ตลอดระยะเวลา 10 ปี พบว่า ค่าใช้จ่ายในการลงทุนเท่ากับ 662,000.00 บาท ต้นทุนในการผลิตเท่ากับ 8,306,691.83 บาท และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเท่ากับ 78,838.00 บาท รวมทั้งสิ้นเท่ากับ 9,047,529.83 บาท

5.3 การประมาณการกระแสเงินสดรับสุทธิ

กระแสเงินสดรับสุทธิ ตลอดระยะเวลา 10 ปี พบว่า กระแสเงินสดรับ เท่ากับ 14,972,723.26 บาท กระแสเงินสดจ่ายในการลงทุน เท่ากับ 662,000.00 บาท กระแสเงินสดจ่ายใน

ต้นทุนการผลิต เท่ากับ 8,306,691.83 บาท กระแสเงินสดจ่ายในค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน 78,838.00 บาท และกระแสเงินสดรับสุทธิ เท่ากับ 5,925,193.43 บาท

6. **การประเมินโครงการ**

ผลตอบแทนหรือรายได้จากการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าทอไท-ยวน จะนำมาวิเคราะห์ผลตอบแทนในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดอายุโครงการที่ 10 ปี เนื่องจากสินทรัพย์ของกลุ่มที่มีอายุการใช้งานสูงสุดอยู่ที่ 10 ปี โดยการประเมินโครงการ 3 วิธี คือ

6.1 มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value)

การคำนวณมีค่าปัจจุบันสุทธิของผลตอบแทนทั้ง 10 ปี อัตราลดร้อยละ 6.220 กระแสเงินสดรับสุทธิ เท่ากับ 5,925,193.43 บาท คิดเป็นมูลค่าปัจจุบันสุทธิ เท่ากับ 3,942,787.91 บาท ซึ่งมีค่ามากกว่าศูนย์ สามารถสรุปได้ว่าควรจะลงทุนในโครงการนี้

6.2 อัตราผลตอบแทนภายใน (Internal Rate of Return)

อัตราผลตอบแทนที่แท้จริงจากการลงทุนผลิตภัณฑ์ผ้าทอไท-ยวน ของศูนย์อนุรักษ์วัฒนธรรมไท-ยวน บ้านดงประโดก ตำบลสมอแข อำเภอเมืองพิษณุโลกจังหวัดพิษณุโลก ในระยะเวลา 10 ปี อัตราผลตอบแทนที่แท้จริงต้องเป็นอัตราส่วนลดที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิเท่ากับศูนย์ ดังนั้น อัตราผลตอบแทนที่แท้จริง (IRR) ของการลงทุนผลิตภัณฑ์ผ้าทอไท-ยวน เท่ากับร้อยละ 74.29 ซึ่งอัตราผลตอบแทนที่แท้จริงสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมจากธนาคาร

6.3 ระยะเวลาคืนทุน (Payback Period)

การคำนวณหาระยะเวลาคืนทุน ทำได้โดยการรวมกระแสเงินสดรับสุทธิตั้งแต่ปีที่ 1 เป็นต้นไปจนกระทั่งจำนวนรวมของกระแสเงินสดรับสุทธิเท่ากับกระแสเงินสดจ่าย หรือจำนวนเงินลงทุนในปีที่ 0 โดยนำข้อมูลจากตารางที่ 4.23 มาคำนวณระยะเวลาคืนทุน ได้ดังนี้

เงินลงทุน		662,000.00	บาท
หัก กระแสเงินสดรับสุทธิปีที่ 1		(433,952.00)	บาท
		228,048.00	บาท
หัก กระแสเงินสดรับสุทธิปีที่ 2		(476,346.86)	บาท
คงเหลือ		(248,298.86)	บาท

ถ้าจำนวนเงิน 476,346.86 = 1 ปี

จำนวนเงิน 248,298.86 = $\frac{248,298.86}{476,346.86}$ = 0.52 ปี

ระยะเวลาคืนทุนต่อเดือน = 0.52 x 12 = 6.24 เดือน

ระยะเวลคืนทุนต่อวัน = 6.24 x 30 = 187.20 วัน

ดังนั้น ระยะเวลาคืนทุนของโครงการประมาณ 1 ปี 187.20 วัน หมายความว่ากิจการมีกระแสเงินสดจ่ายในปีแรกที่เริ่มลงทุน คือ 662,000.00 บาท ดังนั้นภายในเวลา 1 ปี 187 วัน กิจการก็สามารถชำระคืนเงินทุนทั้งหมด

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตผ้าทอไท-ยวน ของศูนย์อนุรักษ์วัฒนธรรม ไท-ยวน บ้านดงประโดก ตำบลสมอแข อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ผลิตภัณฑ์ผ้าทอไท-ยวน มีผลตอบแทนจากการขายที่สูง จึงถือได้ว่าคุ้มค่ากับการลงทุน เนื่องจากต้นทุนในการผลิตไม่สูงมากทำให้ได้ผลตอบแทนสูง และได้ใช้แรงงานคนในท้องถิ่นเป็นหลัก เพราะต้องทักษะความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่ถ่ายทอดมา นอกจากนี้งานทอผ้าเป็นงานหัตกรรมที่เป็นงานฝีมือ มีความเป็นเอกลักษณ์ เป็นที่น่าสนใจในปัจจุบัน จึงทำให้ทางกลุ่มสามารถจำหน่ายจำหน่ายผ้าทอได้ในราคาที่ค่อนข้างสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำเริง นนศิริ และ รติพร มีชัย (2560) ได้ศึกษาเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมครามของกลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติบ้านพันนา ตำบลพันนา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ ตันติวรางกูร (2554) ได้ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตผ้าทอกะเหรี่ยงลายโบราณของวิสาหกิจชุมชนบ้านเด่นยางมูล อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ที่พบว่า ผลตอบแทนจากการลงทุนในการทอผ้าคุ้มค่าต่อการลงทุนค่อนข้างสูง โดยมีระยะเวลาคืนทุนเร็ว และมีอัตราผลตอบแทนสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยของเงินกู้ยืมของธนาคาร

ข้อเสนอแนะ

1. สมาชิกกลุ่มผ้าทอศูนย์อนุรักษ์วัฒนธรรม ไท-ยวน ควรทำการจดบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการทอผ้าอย่างเป็นระบบและสรุปข้อมูลการขายในทุกเดือน เพื่อให้ทราบต้นทุนและผลตอบแทนที่แท้จริงของการผลิตผ้าทอ
2. สมาชิกกลุ่มผ้าทอศูนย์อนุรักษ์วัฒนธรรม ไท-ยวน ควรเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีเพิ่มเติมเพื่อให้มีการวางแผนจัดทำบัญชีได้ถูกต้องมากขึ้น
3. สมาชิกกลุ่มผ้าทอศูนย์อนุรักษ์วัฒนธรรม ไท-ยวนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรประชาสัมพันธ์เชิญชวนเยาวชนในท้องถิ่นมาเรียนรู้และฝึกฝนการทอผ้า เพื่อที่จะได้สืบทอดงานภูมิปัญญางานฝีมือเพิ่มมากขึ้น และยังสามารถช่วยเพิ่มปริมาณการผลิตผ้าทอไท-ยวนให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาด

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดีเพราะได้รับข้อมูลจากประธานกลุ่มทอผ้าและสมาชิกในกลุ่มทอผ้าไท-ยวนของศูนย์อนุรักษ์วัฒนธรรมไท-ยวน บ้านดงประโดก ตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย และนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชีที่เก็บรวบรวมข้อมูลและร่วมทำงานวิจัย รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้การสนับสนุนการวิจัย พร้อมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ เพื่อให้บทความนี้สมบูรณ์และถูกต้องมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ ตันติวรางกูร. (2554). **การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตผ้าทอกะเหรี่ยงลายโบราณของวิสาหกิจชุมชนบ้านเด่นยางมูล อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ชมรม ไท-ยวน จ.พิษณุโลก พิพิธภัณฑ์อารยธรรม. (2561). **ผ้าทอชมรมไท-ยวน ตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://web.f acebook .com/ชมรม-ไท-ยวน-จพิษณุโลก-402121406856728/. (วันที่ค้นข้อมูล : 30 ธันวาคม 2564).

พรรณนิกา รอดวรรณะ. (2560). **การบัญชีต้นทุน หลักการและกระบวนการ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิพิธภัณฑ์ผ้ามหาวิทยาลัยนเรศวร. (2551). **กลุ่มชาติพันธ์ไท-ยวน ตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.nuac.nu.ac.th/ThaiYaun/02ethnic.html/. (วันที่ค้นข้อมูล : 30 ธันวาคม 2564).

ไพบูลย์ ผจงวงค์. (2549). **ต้นทุนและผลตอบ.** กรุงเทพฯ : สยามสเตชั่นเนอรี่ ซัพพลายส์.

วีรนันท์ พาวดี. (2558). **ต้นทุนและผลตอบแทนจากผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองลายภูเขาของกลุ่มเย็บผ้าบ้านสันหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่**.

สำเริง นนศิริ และ รติพร มีชัย. (2560). ต้นทุนและผลตอบแทนผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมครามของกลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติบ้านพันนา ตำบลพันนา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร.**วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล**, 3(2), 209-222.

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธุ์. (2551). **การบัญชีต้นทุน.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แมคกรอฮิลล์ อินเตอร์เนชั่นแนล เอ็นเตอร์ไพรส์ อิงค์.

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธุ์. (2553). **การบัญชีต้นทุน.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แมคกรอฮิลล์ อินเตอร์เนชั่นแนล เอ็นเตอร์ไพรส์ อิงค์.

แนวทางการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านหนองโสน ตำบลหนองข่า อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

Agro-tourism Extension in Bannongsanoh, Nongkha Sub-District, Kasetsonboon District, Chaiyaphum Province

ชัยกุล วงษ์สำราญ[1] จินดา ขลิบทอง[2] และ เฉลิมศักดิ์ ตุ้มหิรัญ[3]
Chaikul Wongsamran Jinda Klipthong and Chalermsak Tumhiran

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร (2) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านหนองโสนต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3) ศึกษาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านหนองโสน(4) ศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านหนองโสน (5)วิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสม ประชากร คือ คนในชุมชน 230 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 144 คน สุ่มตัวอย่างแบบง่าย และเกษตรกรที่เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำนวน 26 คน ศึกษาทั้งหมด วิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติ หาค่า ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า (1) ชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง อายุเฉลี่ย 59 ปี สำเร็จมัธยมศึกษาตอนต้น อาชีพเกษตรกรรม สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.2 คน คาดหวังให้มีรายได้เพิ่มขึ้น (2) ชุมชนเห็นว่าการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง ด้านความเป็นเจ้าของ ความพร้อม รับประโยชน์ กำหนดทิศทาง ริเริ่มพัฒนา และประเมินผล (3) ชุมชนเห็นว่ามีศักยภาพระดับน้อย ด้านการบริหารจัดการ การรองรับ ให้บริการ และความดึงดูดใจ 4) รูปแบบการจัดการควรเน้น ด้านทรัพยากรท่องเที่ยว ตลาด และการบริการ ส่วนเกษตรกร มีความคิดเห็นว่ามีความพร้อมในระดับมาก คือ ทรัพยากรท่องเที่ยว และให้นักท่องเที่ยวเข้าใจประวัติความเป็นมา หวงแหนในทรัพยากร และมีกลุ่มที่เข้มแข็ง มีศักยภาพการจัดการระดับมากที่สุด ด้านการบริหารจัดการบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภค มีปัญหาระดับมาก ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ (5)มีความต้องการการส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับมาก จากสื่อบุคคล คือ ภาครัฐ สื่อสิงพิมพ์ คือ คู่มือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ คือ วิดีโอ และอินเตอร์เน็ต ความต้องการวิธีการส่งเสริม คือ ฝึกปฏิบัติ และทัศนศึกษา

คำสำคัญ : ความต้องการการส่งเสริม, การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

[1] นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช molattovong@gmail.com
[2] รองศาสตราจารย์ ดร.ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช arkjin@hotmail.com
[3] รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช artoon@hotmail.com

Abstract

The objectives of this research were to 1) study economic and social data of farmers 2) study the participation of Ban Nong Sanoh community on agro-tourism 3) study potential in agro-tourism management of Ban Nong Sanoh 4) study appropriate form in agro-tourism management of Ban Nong Sanoh 5) analyze extension guideline on appropriate agro-tourism. The population of this study consisted of 2 groups: 230 people in community, the sample size of 144 people and 26 farmers who were the owner of agro-tourism business. Data were analyzed by using statistics such as frequency, percentage, mean, maximum value, minimum value, standard deviation, ranking, and content analysis. The results of the research found out that (1) most of the people in the community were female, with the average age of 59 years old. They completed junior high school education, were farmers, had the average members in the household of 4.2 people, expected the increase of the income from the agro-tourism. (2) The people in the community thought that they would participate in agro-tourism management at the moderate level in the aspect of the feeling of ownership, the readiness, the benefit obtainment, the direction determination, the initiation, and the evaluation. (3) The people had potential in agro-tourism management at the low level regarding the management, the capacity, the service, and the attraction. 4) The form of agro-tourism management should focus on the tourism resources, marketing, and tourism service. The farmers who were owners of agro-tourism believed that they were ready for agro-tourism at the high level in tourism resources. Tourists understood the history of the tourist, the community was protective of resource, and the farmer group was strong at the highest level about the utility system maintenance. They faced with the problem in agro-tourism at the high level in the development of agricultural products. 5) They wanted to receive the tourism extension at the high level from personal media which was governmental agencies, publication media which was manuals, and electronic media which were videos and internet. The methods of the extension that they wanted were practice and field trips.

Keywords: Need, extension, agro-tourism

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพและ มีความเกี่ยวกับการเกษตรเป็นหลัก จากยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่เน้นการสร้างความเข้มแข็งให้กับการเกษตรกรและ สถาบันการเกษตรการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสินค้าการเกษตรตลอด การเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ภาคการเกษตรด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม และการบริหารจัดการ ทรัพยากรเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืนซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรให้มีความมั่นคง มีความภาคภูมิใจในอาชีพเกษตรกร เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน ให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นและหวงแหนทรัพยากร ช่วยให้ชุมชนสามารถเพิ่มมูลค่าของสินค้าเกษตร ภูมิปัญญาชุมชน อนุรักษ์ทรัพยากรที่มีอยู่ โดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัสกับธรรมชาติและเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ และสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และตระหนักถึงความสำคัญของธรรมชาติ

การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นทางด้านการเรียนรู้วิถีเกษตร กรรมของชาวชนบท โดยเน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ ด้านการเกษตรและวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และทำให้เกิดประโยชน์ก่อ เกิดรายได้ต่อชุมชน เช่น เกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และสัตว์เลี้ยง เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จ และเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้ ได้ประสบการณ์ใหม่ บนพื้นฐานความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น (ททท.) (2545)

บ้านหนองโสน ตำบลหนองข่า อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ มีความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติ คนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ และประมง เป็นต้น มีการรวมกลุ่มในรูปแบบขององค์กรเกษตรกร ได้แก่ กลุ่มส่งเสริมอาชีพ กลุ่มแปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน เป็นต้น จากแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ปี 2566 – 2570 เกษตรกรมีความต้องการเป็นจุดท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้ และอาชีพให้กับชุมชน และเป็นช่องทางในการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร ชุมชนมีความรักและหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรบ้านหนองโสน ตำบลหนองข่า อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านหนองโสนต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
3. เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านหนองโสน

4. เพื่อศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านหนองโสน
5. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสม

กรอบแนวความคิด

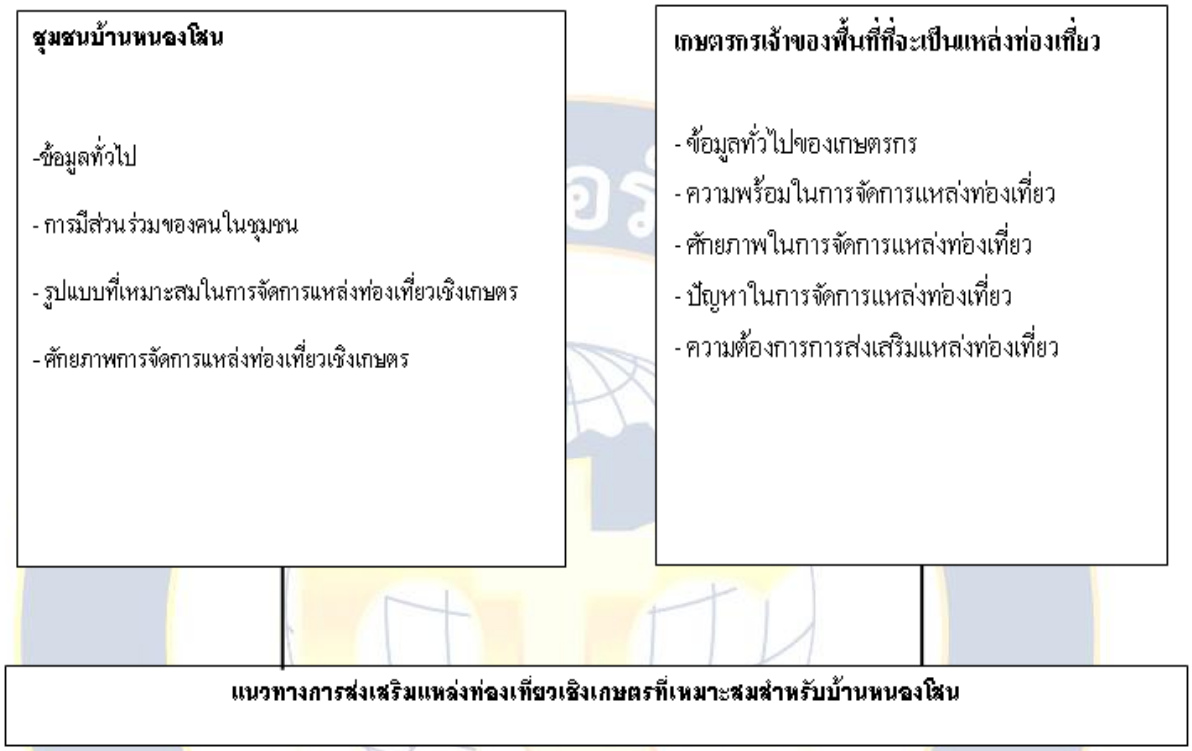

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

1.ข้อมูลเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรและคนในชุมชนบ้านหนองโสน

ข้อมูลเศรษฐกิจและสังคมของคนในชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 56.9 เป็นผู้หญิง และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 43.1 เป็นผู้หญิง อายุอยู่ระหว่าง 40 – 49 ปี ร้อยละ 31.9 อายุเฉลี่ย 53 ปี สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือต่ำกว่า มีอาชีพเป็นเกษตรกร จำนวนคนในครัวเรือนเฉลี่ย 4.20 คน ประเภทของการทำการเกษตร คือ ทำนา คาดหวังที่จะให้ชุมชนมีรายได้เพิ่ม และต้องการที่ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ส่วนเกษตรกรในชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 76.0 เป็นผู้หญิง และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 24.0 เป็นผู้ชาย ร้อยละ 40 มีอายุอยู่ระหว่าง 40 – 49 สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่า มีอาชีพเป็นเกษตรกร รายได้เฉลี่ยต่อปี 119,230 บาท และ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 9,935.83 บาท ประเภทของการทำการเกษตร คือ ทำนา คาดหวังที่จะให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มการการที่ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.การมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวบ้านหนองโสน

การมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวบ้านหนองโสน พบว่าคนในชุมชนให้ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การเตรียมความพร้อมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว การรับประโยชน์ การกำหนดทิศทางของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การประเมินผล การริเริ่มพัฒนา และการประเมินความเป็นไปได้ของการจัดการท่องเที่ยว

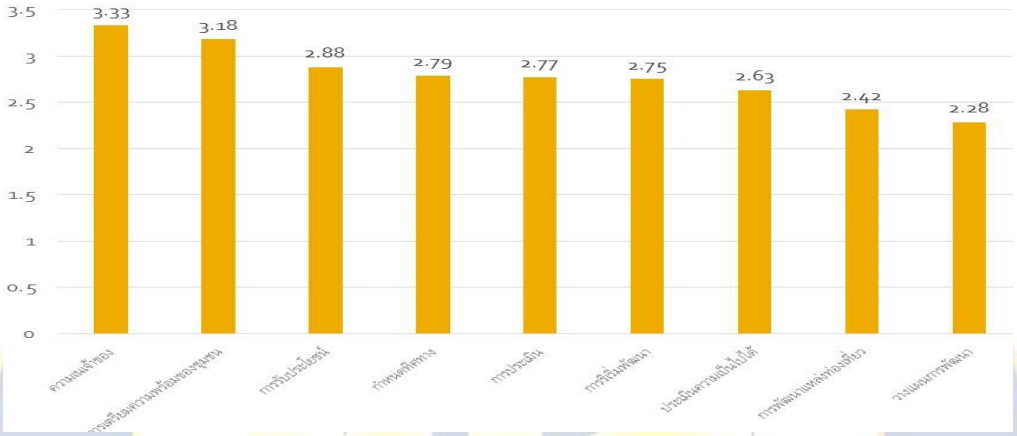

ภาพที่ 2 การมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวบ้านหนองโสน

ตารางที่ 1 การมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวบ้านหนองโสน

ประเด็น	Mean	S.D.	แปลผล
การมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว	2.78	1.264	ปานกลาง
ความรู้สึกเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	3.33	1.343	ปานกลาง
การเตรียมความพร้อมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว	3.18	1.959	ปานกลาง
การรับประโยชน์	2.88	1.308	ปานกลาง
การกำหนดทิศทางของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2.79	1.100	ปานกลาง
การประเมินผล	2.77	1.105	ปานกลาง
การริเริ่มพัฒนา	2.75	1.236	ปานกลาง
การประเมินความเป็นไปได้ของการจัดการท่องเที่ยว	2.63	1.226	ปานกลาง
การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	2.42	1.028	น้อย
การวางแผนการพัฒนา	2.28	1.088	น้อย

3.ข้อมูลศักยภาพที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านหนองโสน

ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรคนในชุมชนให้ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภค และทรัพยากรการท่องเที่ยวการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว การจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนัก ท่องเที่ยว การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตร ส่วนการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เกษตรกรให้ความคิดเห็นว่า อยู่ในระดับมากที่สุด คือ การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภค และระดับน้อย คือ ส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรและแผนพัฒนา ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว คนในชุมชนมีความคิดเห็นว่า ทุกด้านอยู่ในระดับน้อย คือ การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว มัคคุเทศก์หรือผู้นำชมให้ บริการนักท่องเที่ยว การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว ความหลากหลายของกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว ส่วนเกษตรกรให้ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง คือ เส้นทางการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และมีการกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะ สมสำหรับการท่องเที่ยว การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว คนในชุมชนให้ความคิดเห็นว่า อยู่ในระดับน้อย คือ การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว มัคคุเทศก์หรือผู้นำชมให้บริการนักท่องเที่ยว การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว ความหลากหลายของกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว ส่วนเกษตรกรให้ความคิดเห็นอยู่ในระระดับปานกลาง คือ การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว และมีมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมให้บริการนักท่องเที่ยว การดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร คนในชุมชนให้ความคิดเห็นว่า อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน คือ การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร สภาพธรรมชาติที่มีความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวและน่าสนใจ ส่วนเกษตรกรให้ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด ด้านความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพธรรมชาติที่มีความสวยงาม การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวและน่าสนใจ ดังภาพที่ 3

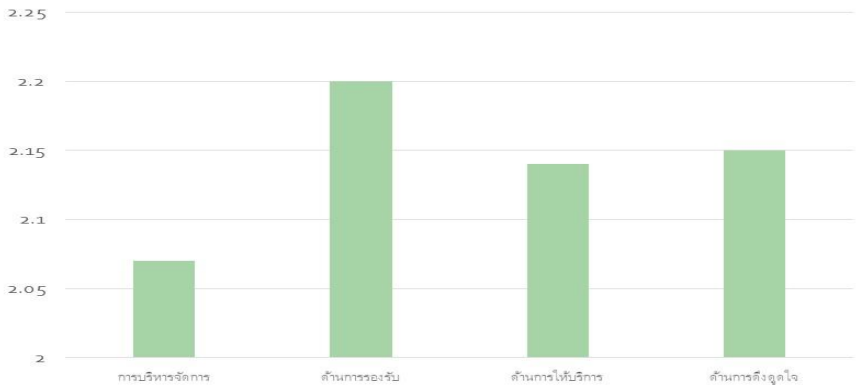

ภาพที่ 3 ศักยภาพที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านหนองโสน

ตารางที่ 2 ศักยภาพที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านหนองโสน

ประเด็น	Mean	S.D.	แปลผล
ศักยภาพที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2.14	1.003	น้อย
ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2.07	1.082	น้อย
ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว	2.20	1.164	น้อย
ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2.14	.889	น้อย

4. รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านหนองโสน

ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คนในชุมชนมีความคิดเห็นว่า รูปแบบในการ จัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่หลากหลาย แหล่งวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตชุมชน ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ความสวย งามของทัศนียภาพและภูมิทัศน์พื้นที่ที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยว ด้านตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คนในชุมชนคิดเห็นทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับการเกษตร กิจกรรมการเกษตรระยะสั้น การประชาสัมพันธ์ร้านจำหน่ายสินค้า และ ความเหมาะสมด้านราคาด้านการบริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คนในชุมชนมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง คือ ด้านเส้นทางการคมนาคมที่สะดวกและปลอดภัย จุดบริการนักท่องเที่ยวในพื้นที่ มัคคุเทศก์ของชุมชนที่ให้แก่นักท่องเที่ยว มีลานจอดรถ และมีการบริการด้านความปลอดภัย และการจัดระบบในการบริการให้แก่นักท่องเที่ยวปัญหาในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร

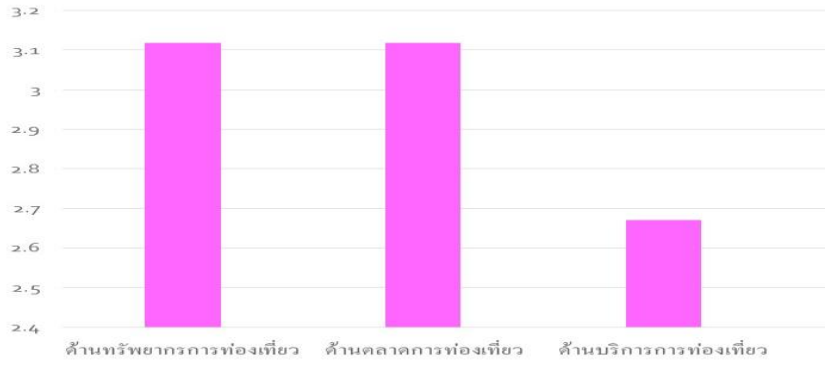

ภาพที่ 4 รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านหนองโสน

ตารางที่ 3 รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านหนองโสน

ประเด็น	Mean	S.D.	แปลผล
รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2.83	1.094	ปานกลาง
ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	3.11	1.061	ปานกลาง
ด้านตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2.92	1.075	ปานกลาง
ด้านบริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2.67	1.218	ปานกลาง
ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2.15	.875	น้อย

5 ความต้องการการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเกษตรกรในชุมชนบ้านหนองโสน

การบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยว เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริม จาก สื่อบุคคล คือ ภาครัฐ จากสื่อสิ่งพิมพ์ คือ คู่มือ จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ โทรทัศน์อินเตอร์เน็ต และวีดีโอ กลุ่มตัวอย่างต้องการวิธีการส่งเสริม ระดับมากที่สุด คือ การทัศนศึกษา และการฝึกปฏิบัติ การรับรองของแหล่งท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการส่งเสริมจากสื่อบุคคล คือ ภาครัฐ จากสื่อสิ่งพิมพ์ในระดับปานกลาง ได้แก่ แผ่นพับโปสเตอร์และคู่มือจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ อินเตอร์เน็ตและวีดีโอกลุ่มตัวอย่างต้องการวิธีการส่งเสริม ระดับมาก ได้แก่ การทัศนศึกษาการฝึกปฏิบัติการบรรยายและการสาธิต กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการส่งเสริมจากสื่อบุคคล คือ ภาครัฐ จากสื่อสิ่งพิมพ์ในระดับปานกลาง ได้แก่ คู่มือโปสเตอร์และแผ่นพับจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ อินเตอร์เน็ตโทรทัศน์และวีดีโอกลุ่มตัวอย่างต้องการวิธีการส่งเสริม ระดับมาก ได้แก่ การทัศนศึกษา ฝึกปฏิบัติสาธิตและบรรยาย กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการส่งเสริมจากสื่อบุคคล คือ ภาครัฐ (3.88) จากสื่อสิ่งพิมพ์ในระดับปานกลาง ได้แก่ คู่มือ แผ่นพับ และโปสเตอร์ จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วีดีโอและ

อินเตอร์เน็ต กลุ่มตัวอย่างต้องการวิธีการส่งเสริม ระดับมาก ได้แก่ การทัศนศึกษาการฝึกปฏิบัติการ สาธิต และการบรรยาย

ตารางที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเกษตรกรในชุมชนบ้านหนองโสน

เนื้อหาความต้องการส่งเสริม	ความต้องการการส่งเสริม	ระกับความต้องการสื่อในการส่งเสริม									ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริม			
		สื่อบุคคล		สื่อสิ่งพิมพ์			สื่ออิเล็กทรอนิกส์				บรรยาย	สาธิต	ฝึกปฏิบัติ	ทัศน
		เอกชน	รัฐบาล	แผ่นพับ	คู่มือ	โปสเตอร์	วิทยุ	โทรทัศน์	วีดีโอ	อินเตอร์เน็ต				
การบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยว	ต้องการ	3.07 ปานกลาง	4.15 มาก	2.88 ปานกลาง	3.46 มาก	3.23 ปานกลาง	2.88 ปานกลาง	3.76 มาก	4.19 มาก	4.30 มาก	4.11 มาก	4.15 มาก	4.23 มากที่สุด	4.50 มากที่สุด
การรับรองของแหล่งท่องเที่ยว	ต้องการ	3.19 ปานกลาง	3.76 มาก	3.19 ปานกลาง	2.80 ปานกลาง	3.00 ปานกลาง	2.84 ปานกลาง	3.23 ปานกลาง	3.69 มาก	3.73 มาก	3.80 มาก	3.53 มาก	3.88 มาก	3.92 มาก
การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว	ต้องการ	3.34 ปานกลาง	4.07 มาก	2.96 ปานกลาง	3.23 ปานกลาง	2.84 ปานกลาง	2.80 ปานกลาง	3.65 มาก	3.65 มาก	3.79 มาก	3.50 มาก	3.84 มาก	3.88 มาก	4.15 มาก
แหล่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว	ต้องการ	3.00 ปานกลาง	3.88 มาก	3.00 ปานกลาง	3.11 ปานกลาง	2.96 ปานกลาง	3.03 ปานกลาง	3.38 ปานกลาง	3.57 มาก	3.53 มาก	3.57 มาก	3.61 มาก	4.07 มาก	4.07 มาก

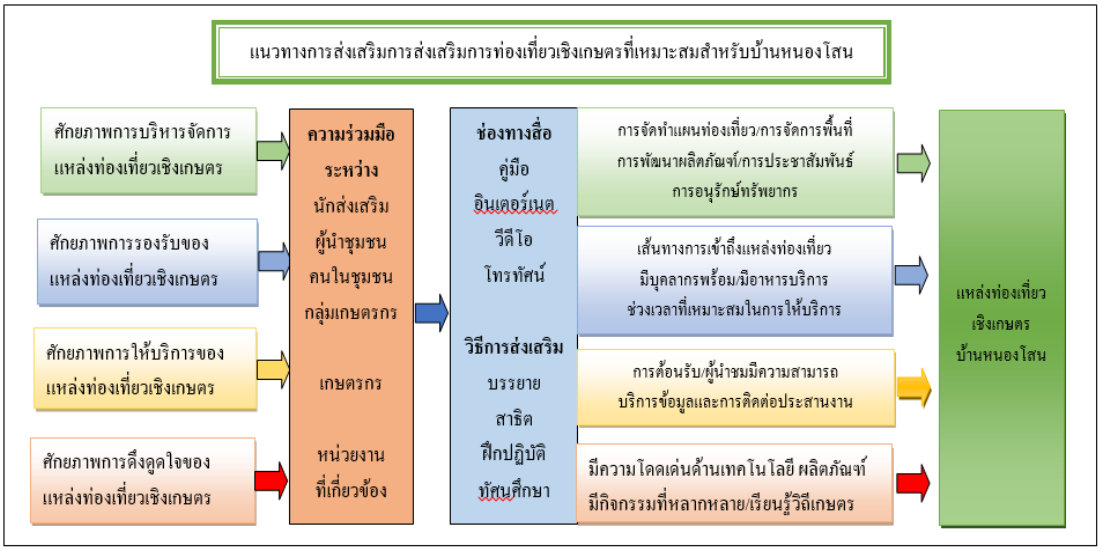

แนวทางการส่งเสริมการส่งเสริม

ศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านหนองโสน อยู่ในระดับปานกลางในการดำเนินการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมสำหรับบ้านหนองโสน ศักยภาพที่ดำเนินการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรและคนในชุมให้เพิ่มขึ้น จะแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ศักยภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งในการกำหนดแนวทางการส่งเสริมของบ้านหนองโสนนั้นจะต้องมีการทำงานร่วมกันในชุมชุนโดยอาศัยความร่วมมือจาก ผู้นำชุมชน คนในชุมชน เกษตรกร และบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ โดยใช้สื่อเข้ามาเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน คือ คู่มือ อินเตอร์เน็ต วีดีโอ โทรทัศน์ และมีวิธีการส่งเสริม คือ ทัศนศึกษา และลงมือฝึกปฏิบัติ

ศักยภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การจัดทำแผนการท่องเที่ยว การจัดการพื้นที่ การพัฒนาสินค้าเกษตรให้มีมูลค่า และพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีการประชาสัมพันธ์ ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากร ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เส้นทางการเข้าถึง ต้องสะดวก มีความพร้อมด้านบุคลากร มีอาหารให้บริการ และมีช่วงเวลาที่เหมาะสมในการให้บริการ ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีการต้อนรับ การนำชมต้องมีผู้นำชมที่มีความสามารถ มีบริการข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยวนั้นด้วย ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีความโดดเด่น และหลากหลายในกิจกรรมทางการเกษตร ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตร่วมกับเกษตรกร มีเทคโนโลยี และผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่น

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง "แนวทางการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเกษตรกรและคนในชุมชนบ้านหนองโสน ตำบลหนองข่า อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ" มีประเด็น ที่นำมาอภิปรายดังนี้

1. ข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรและคนในชุมชนบ้านหนองโสน พบว่า กลุ่มตัวอย่าง คนในชุมชนร้อยละ 56.9 เป็นผู้หญิง อายุเฉลี่ย 53 ปี สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่า มีอาชีพเป็นเกษตรกร จำนวนคนในครัวเรือนเฉลี่ย 4.20 คน ประเภทของการทำการเกษตร คือ ทำนา คาดหวังที่จะให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มและต้องการที่ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และเกษตรกรในชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 76.0 เป็นผู้หญิง สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่า มีอาชีพเป็นเกษตรกร รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 9,935.83 บาท ประเภทของการทำการเกษตร คือ ทำนา มีประสบในการทำการเกษตรมากกว่า 10 ปี ได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวจากสื่อบุคคล คาดหวังว่าชุมชนจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและต้องการให้พื้นที่ของตนเองเป็นจุดท่องเที่ยวเชิง ประโยชน์ที่ได้รับสูงสุด คือ สร้างรายได้ให้กับชุมชน

2. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของคนในชุมชนบ้านหนองโสน พบว่า คนในชุมชนให้ความคิดเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง ในด้าน ความรู้สึกเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การเตรียมความพร้อมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว การรับประโยชน์ การกำหนดทิศทางของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การประเมินผล การริเริ่มพัฒนา และการประเมินความเป็นไปได้ของการจัดการท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ราเมศ พรหมชาติ (2545) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษาบ้านโปง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยการศึกษาประเด็นการมีส่วนร่วมด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านการบริการการท่องเที่ยว และด้านการตลาดการท่องเที่ยวรวมถึงความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3.คนในชุมชนให้ความคิดเห็นว่า การเน้นรูปแบบในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริภา มณีรัตน์ และจุฑาทิพย์ เฉลิมพล(2560) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมของเส้นทางสาย แม่ริม-สะเมิง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชิงใหม่โดยสามารถแบ่งรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามกิจกรรมหลักเกษตร คือ การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การประมง การเกษตรและป่าไม้ และการเกษตรผสมผสาน แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในเส้นทางสายแม่ริม-สะเมิง มีจุดแข็ง คือ ทำธุรกิจครอบครัวมีเครือญาติ ให้ความสนับสนุนงานในด้านต่างๆ แหล่งท่องเที่ยวมีความหลากหลายของสายพันธุ์ ของผลิตภัณฑ์ และ

บริการ และกิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยวเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวทุกเพศทุกวัย มีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ ในการโฆษณาเผยแพร่ทางระบบอินเตอร์เน็ต

4 ศักยภาพที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของคนในชุมชนบ้านหนองโสน คนในชุมชนให้ความคิดเห็นว่า ศักยภาพที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร อยู่ในระดับน้อยด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สอดคล้องกับงานวิจัย ของ จารุวรรณ ศิลธร และศักดิ์เกษม ปานะลาด (2564) ศึกษาเรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของตำบลกุดหว้า อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพไม่เพียงพอในหลายด้าน อาทิ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวแต่ละช่วงวัย สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมในแหล่งท่องเที่ยว การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นต้น อย่างไรก็ตามปัจจุบันนี้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในตำบลกุดหว้ายังสามารถรองรับนักท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชม มีการจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้นักท่องเที่ยวได้เข้าเที่ยวชม โดยมีเจ้าของสวน เป็นผู้นำชมบรรยายข้อมูลความรู้ต่าง ๆ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ซึ่งแต่ละกิจกรรมนักท่องเที่ยวจะได้ความรู้และประสบการณ์ที่แปลกใหม่ นอกจากนั้น ยังมีการจำหน่ายผักในสวนเพื่อเป็นของฝาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เกษตรกรมีความคาดหวังว่าชุมชนจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและสามารถสร้างรายได้กับชุมชนและสนใจจะให้พื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงควรเข้าไปส่งเสริมและสนับสนุนโดยการให้ความรู้กับเกษตรกร ด้วยวิธีการร่วมมือกับชุมชนอย่างจริงจัง

1.2 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของคนในชุมชนบ้านควรเน้น ให้คนในชมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิง การกำหนดทิศทางของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยมีการจัดทำแผนการท่องเที่ยวโดยชุมชน การประเมินว่าชุมชนจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างไร สู่ขั้นการริเริ่มพัฒนา และการประเมินความเป็นไปได้ของการจัดการท่องเที่ยว จากนั้นเตรียมความพร้อมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว และขั้นตอนการรับประโยชน์จากการที่ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1.2 คนในชุมชนควรเน้นรูปแบบในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ให้คนในชุมชนมีรูปแบบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่หลากหลาย เช่น แหล่งวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตชุมชน

สอดคล้องกับความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ความสวยงามของทัศนียภาพและภูมิทัศน์ โดยการจัดการบริการให้พื้นที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยว

1.3 ในด้านศักยภาพที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของคนในชุมชนบ้านหนองโสน อยู่ในระดับน้อย แต่ศักยภาพทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเกษตรกร อยู่ในระดับ ปานกลาง ในการส่งเสริมควรเน้นที่เกษตรกร ในด้านความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.4 ชุมชนบ้านหนองโสนที่มีอาชีพทำการเกษตร ส่วนใหญ่ทำนา ทำไร่ ทำสวน เกษตรผสมผสาน เลี้ยงจิ้งหรีด เลี้ยงสัตว์ และปลูกผักปลอดภัย ไม่มีการทำการเกษตรไม้ดอกไม้ประดับ การผลิตสินค้าหัตกรรม ที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน และการแปรรูปด้านการเกษตร นักส่ง เสริมจึงควรเข้าไปให้ความรู้และสนับสนุน ให้เกษตรกรมีกิจกรรมการเกษตรที่กลากหลายโดดเด่น และสามารถเพิ่มอาชีพ รายได้ ให้ชุนชนในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยต่อไป

2.1 ควรเก็บและรวบรวมข้อมูลให้มีความหลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถไปไปประยุกต์ใช้ต่อไป

2.2 มีการขยายการศึกษาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับตำบลและอำเภอ เพื่อให้เกิดเครือข่ายละสร้างชื่อเสียงให้ชุมชน

2.3 ควรมีการวิจัยแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่จุดท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อเป็นแนวทางในการเพื่อประสิทธิภาพของการบริหารจัดการพื้นที่ของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร(2545) **การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร. กลุ่มนโยบายและพัฒนาระบบท่องเที่ยวเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร.** กรุงเทพมหานคร

จินดา ขลิบทอง. (2556). **การวิจัยในงานส่งเสริมการเกษตร ในประมวลสาระวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา.** นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

จารุวรรณ ศิลธร, ศักดิ์เกษม ปานะลาด. (2564). **การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลกุดหว้า อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์.** วารสารการบริหารปกครอง (Governance Journal), 10(2), 200-204

เฉลิมศักดิ์ ตุ้มหิรัญ, จินดา ขลิบทอง และเพชร ทวีวงษ์. (2561). **การพัฒนารูปแบบการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน.** วารสารวิจัย สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, 11(1), 48-62

ชลธิชา พันธ์สว่าง, เสรี วงษ์มณฑา, ชวลีย์ ณ ถลาง, กาญจน์นภา พงศ์พนรัตน์. (2564). **การวิเคราะห์**

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยว และปัจจัยด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดราชบุรี. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 4 (1), 40-44

ญาณีกรณ์ ธรรมโชติ. (2549). **แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเกษตรเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา (วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต).** มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.

ณัฏฐพงษ์ ฉายประทีป. (2557). **รูปแบบและกระบวนการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร.** วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, 7(3), 310 – 321.

ณัฐธิดา ห้าวหาญ. (2550). **ความพร้อมของเกษตรกรเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเกษตรในตำบลดะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง (วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต).** มหาวิยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร

ทศพล ถาวร. (2554) . **ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านปางบง ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่.** (บัณฑิตวิทยาลัย) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

เทพกร ณ สงขลา. (2553). **รูปแบบการจัดการทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืนในอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช (วิทยานิพนธ์ ปริญญาดุษฎีบัณฑิต).** มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ .(2560). **แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. ในประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา.** (หน่วยที่ 4, น. 4-41). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

มหาวิทยาลัยเกริก. (2546). **รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาจัดทำแผนแม่บท เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวง.** (รายงานวิจัย) มหาวิทยาลัยเกริก, กรุงเทพมหานคร.

วรวุฒิ ภักดีบุรุษ. (2563). **ปัญหาและศักยภาพของการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนของบ้านดอนซาก ตำบลห้วยงู อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท.** วารสารพัฒนศาสตร์, 3(1),46-48

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติไทย. (2542). **รายงานขั้นสุดท้ายของการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.** (ครั้งที่2). กรุงเทพมหานคร.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ของ บริษัท ไบโอแอคทีฟ อินเตอร์ จำกัดในเขตภาคใต้ตอนบน

Factors Influencing the Decision to Affecting Medical Supplies Purchasing Decisions Of Bioactive Inter Co., Ltd. in the upper southern region

ณัฏฐิณี จันทนาม[1] และ อรอุมา บุญทิพย์[2]
Nattinee Janthanam and Onuma Bunthip

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ของ บริษัท ไบโอแอคทีฟ อินเตอร์ จำกัดในเขตภาคใต้ตอนบน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ ของโรงพยาบาลในเขตภาคใต้ตอนบน เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ ของโรงพยาบาลในเขตภาคใต้ตอนบน และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด โดยมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน คือ เจ้าหน้าที่พนักงานในโรงพยาบาล และคนอื่นๆที่ใช้เครื่องมือทางการแพทย์ โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (purposivesampling) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ของ บริษัท ไบโอแอคทีฟ อินเตอร์ จำกัดในเขตภาคใต้ตอนบน ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบปลายปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านผลิตภัณฑ์โดยรวมอยู่ในระดับคะแนนที่ 5 โดยมีค่าเฉลี่ยรวมที่ 4.54 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านราคา โดยรวมอยู่ในระดับคะแนนที่ 5 โดยมีค่าเฉลี่ยรวมที่ 4.45 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านช่องทางการจัดจำหน่าย โดยรวมอยู่ในระดับคะแนนที่ 5 โดยมีค่าเฉลี่ยรวมที่ 4.58 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านการส่งเสริมการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับคะแนนที่ 5 โดยมีค่าเฉลี่ยรวมที่ 4.52 ตามลำดับ

คำสำคัญ: ปัจจัย, การตัดสินใจเลือกซื้อเวชภัณฑ์ทางการแพทย์

[1] นักศึกษาคณะบัญชี มหาวิทยาลัยตาปี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
[2] นักศึกษาคณะบัญชี มหาวิทยาลัยตาปี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี E-mail: o.bunthip@gmail.com โทร.061-0435330

Abstract

Research into the factors of marketing ingredients that influence the decision of purchasing medical supplies. Of hospitals in the upper southern region the objective of this study was to study the personal factors affecting the decision of purchasing medical supplies. Of hospitals in the upper southern region to study the factors of marketing ingredients that influence the decision of purchasing medical supplies. Of hospitals in the upper southern region and to study the relationship between Personal and ingredient factors in marketing the sample group of 400 people is staff staff in private hospitals. And other people using medical equipment Using purposive sampling, the tool used in this quantitative study was a questionnaire which was divided into 2 parts: Part 1, Personal Factor Data. The questionnaire was characterized as a check-list, part 2, Factors Influencing the Decision to Affecting Medical Supplies Purchasing Decisions Of Bioactive Inter Co., Ltd. in the upper southern region Which is a closed-ended questionnaire Rating scale 5 levels

The results of the research were as follows: Marketing mix factors, product service; Overall, it is in a score of 5 with an overall average of 4.54 factors, marketing mix, price service. Overall, it was in a score of 5 with an overall average of 4.45 factors, marketing mix, distribution channel services. Overall, it was in a score of 5 with an overall average of 4.58 factors. Marketing mix factors. Marketing promotion services. Overall, it was in a grade 5 with a combined average of 4.52, respectively

Keywords: factors, the Decision to Affecting Medical Supplies Purchasing

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ประชากรจะมีอายุยืนยาวเพิ่มขึ้น อัตราการเสียชีวิตด้วยโรคจะลดลง เนื่องมาจากความก้าวหน้าในเทคโนโลยีทางการแพทย์ ทั้งยารักษาโรค วิธีการรักษาและเครื่องมือที่ใช้ในการรักษา ครุภัณฑ์และวัสดุทางการแพทย์ ถือเป็นปัจจัยหลักอย่างหนึ่งในการใช้รักษา ติดตามและวิเคราะห์โรคของผู้ป่วย ซึ่งในปัจจุบัน ธุรกิจการจำหน่ายและให้บริการที่เกี่ยวเนื่องกับสุขภาพและการแพทย์มีแนวโน้มการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้ จากตลาดเครื่องมือแพทย์จากทั่วโลกที่มีอัตราการเติบโตอย่างรวดเร็วกว่าร้อยละ 10 ต่อปี[1] จึงทำให้ธุรกิจการจำหน่ายและให้บริการเครื่องมือแพทย์เป็นธุรกิจที่มีศักยภาพต่อเศรษฐกิจ ประเทศไทยจึงได้

กำหนดเรื่องการแพทย์และสาธารณสุขไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยให้เป็นหนึ่งในเป้าหมายอนาคตของไทย ในปี 2579 เพื่อส่งเสริมให้คนไทยมีร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ และส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพ นานาชาติ หรือที่รู้จักกันในนาม Medical Hub โดยส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ นอกจากนี้ยังได้จัดทำ Roadmap ในการขับเคลื่อนไทยแลนด์ 4.0 กลุ่มสาธารณสุขสุขภาพ และ เทคโนโลยีทางการแพทย์ (Health, Wellness and Bio-Med) ตลอดจนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทาง การแพทย์เพื่อผลักดันให้ไทยเป็น Medical Hub ของอาเซียนภายในปี 2568[2]

ปัจจุบัน ประเทศไทยเป็นผู้นำเข้าและส่งออกเครื่องมือแพทย์ที่มีมูลค่าสูงที่สุดในอาเซียน อุปกรณ์การแพทย์ที่ผลิตเพื่อส่งออกของไทยส่วนใหญ่เป็นประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง 84% ของมูลค่าการส่งออกเครื่องมือและอุปกรณ์การแพทย์ทั้งหมดเป็นอุปกรณ์ประเภทนี้ ซึ่งรวมถึงถุงมือยางทางการแพทย์ชนิดใช้ครั้งเดียวทิ้ง สายสวนและท่อทางการแพทย์ กระบอกและเข็มฉีดยา และอื่นๆ

ภาพรวมของธุรกิจเครื่องมือแพทย์ของไทยกำลังเติบโต ด้วยอัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปีที่คาดว่าจะอยู่ที่ 9-10% ตั้งแต่ปีค.ศ.2019 ต่อเนื่องไปจนถึงปี 2021 สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้ไทยเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์ และศูนย์กลางการส่งออกเครื่องมือแพทย์ของภูมิภาคภายในปีค.ศ. 2020[3]

บริษัท ไบโอแอคอีฟ อินเตอร์ จำกัด เป็นบริษัทที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการจำหน่ายและให้บริการครุภัณฑ์และวัสดุทางการแพทย์ มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2549 เป็นเวลา 18 ปี ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยมีบริษัทที่ทำธุรกิจประเภทเดียวกัน รวมทั้งสิ้น 775 บริษัท[4] ทำให้ปัจจุบัน ธุรกิจเกี่ยวกับการจำหน่ายและให้บริการครุภัณฑ์และวัสดุทางการแพทย์ มีการแข่งขันที่สูงมาก

เขตภาคใต้ตอนบน ซึ่งประกอบไปด้วย จังหวัดชุมพร,จังหวัดระนองและจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นเขตที่มีพื้นที่และประชากรจำนวนมาก มีการขยายเพิ่มขึ้นในส่วนของจำนวนโรงพยาบาลอยู่ตลอดเวลา

จากแนวโน้มทางการขยายตัวและการแข่งขันทางการตลาดที่สูงมากขึ้นดังกล่าว ผู้ทำวิจัยซึ่งได้เป็นพนักงานใน บริษัท ไบโอแอคทีฟ อินเตอร์ จำกัด และรับผิดชอบดูแลพื้นที่ภาคใต้ตอนบน จึงสนใจที่จะศึกษาและวิเคราะห์ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินธุรกิจของบริษัทฯ เพื่อจะได้นำผลจากการวิจัยเสนอผู้บริหารเพื่อเข้าใจปัจจัยดังกล่าว และอาจจะนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ของบริษัทฯ เพื่อความสำเร็จตามเป้าหมายของธุรกิจบริการต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในงานวิจัยเรื่อง " ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและใช้บริการของ บริษัท ไบโอแอคทีฟ อินเตอร์ จำกัด ในเขตภาคใต้ตอนบน " มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1.2.1 เพื่อศึกษา ปัจจัยส่วนบุคคล ที่มีผลในการเลือกซื้อสินค้าและใช้บริการของ บริษัท ไบโอแอคทีฟ อินเตอร์ จำกัด ในเขตภาคไต้ตอนบน

1.2.2 เพื่อศึกษา ปัจจัยส่วนประสมต่างทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและใช้บริการของบริษัท ไบโอแอคทีฟ อินเตอร์ จำกัด ในเขตภาคไต้ตอนบน

กรอบแนวคิดทฤษฎีงานวิจัย

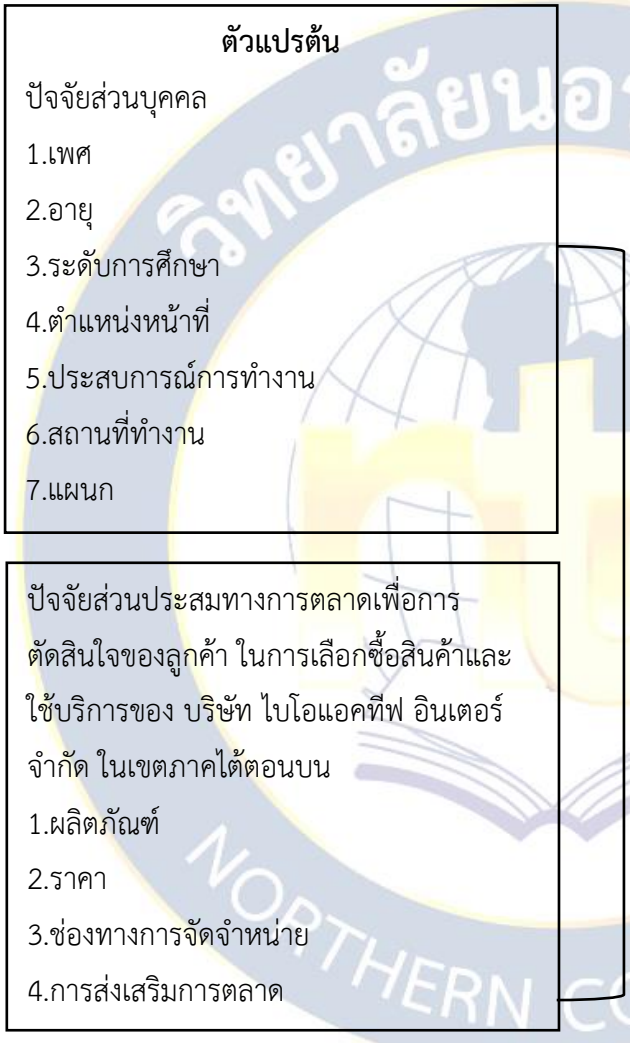

3. การทบทวนวรรณกรรม

3.1วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

3.1.1ทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อ

ความหมายของการตัดสินใจ

การตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึง กระบวนการในการเลือกที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากทางเลือกต่างๆที่มีอยู่ ซึ่งผู้บริโภคมักจะต้องตัดสินใจในทางเลือกต่างๆของสินค้าและบริการอยู่เสมอ โดยที่เขาจะเลือกสินค้าหรือบริการตามข้อมูลและข้อจำกัดของสถานการณ์ การตัดสินใจจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญและอยู่ภายในจิตใจของผู้บริโภค (ฉัตยาพร เสมอใจ, 2550:46)

ขั้นตอนการตัดสินใจ (Buying Decision Process) เป็นลำดับขั้นตอนในการตัดสินใจของผู้บริโภคโดยมีลำดับกระบวนการ 5 ขั้นตอน ดังกระบวนการตัดสินใจซื้อ 5 ขั้นตอนของบริโภคดังนี้ ดังนี้ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2541:145)

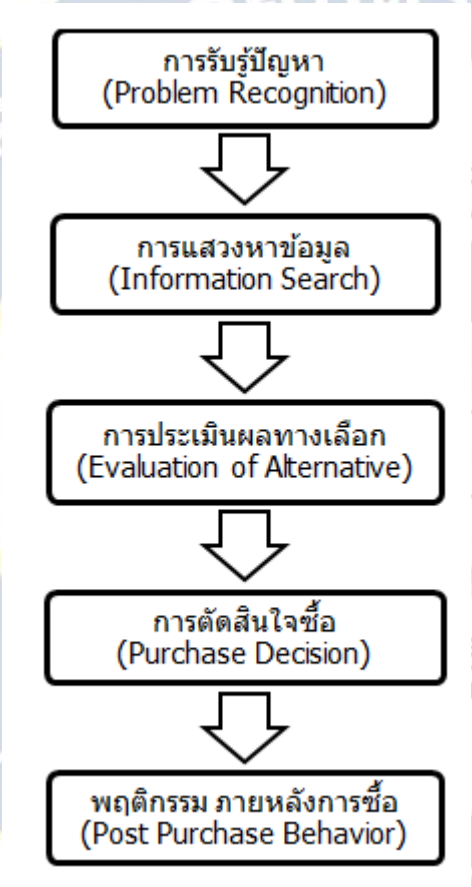

ภาพที่ 1 กระบวนการการตัดสินใจซื้อ 5 ขั้นตอนของผู้บริโภค คอทเลอร์ (Kotler, 1997)

กระบวนการตัดสินใจซื้อ

กระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค (Decision Process)แม้ผู้บริโภคจะมีความแตกต่างกัน มีความต้องการแตกต่างกันแต่ผู้บริโภคจะมีรูปแบบการตัดสินใจซื้อที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งกระบวนการตัดสินใจซื้อ แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1.การตระหนักถึงปัญหาหรือความต้องการ (Problem or Need Recognition) ปัญหาเกิดขึ้นเมื่อบุคคลรู้สึกถึงความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอุดมคติ (Ideal) คือ สภาพที่เขารู้สึกว่าดีต่อตนเอง และเป็นสภาพที่ปรารถนากับสภาพที่เป็นอยู่จริง (Reality) ของสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง จึงก่อให้เกิดความต้องการที่จะเติมเต็มส่วนต่างระหว่างสภาพอุดมคติกับสภาพที่เป็นจริง โดย ปัญหาของแต่ละบุคคลจะมีสาเหตุที่แตกต่างกันไป ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ปัญหาของผู้บริโภคอาจเกิดขึ้นจากสาเหตุ ต่อไปนี้

1.1 สิ่งของที่ใช้อยู่เดิมหมดไป เมื่อสิ่งของเดิมที่ใช้ในการแก้ปัญหาเริ่มหมดลง จึงเกิดความต้องการใหม่จากการขาดหายของสิ่งของเดิมที่มีอยู่ ผู้บริโภคจึงจำเป็นต้องการหาสิ่งใหม่มาทดแทน

1.2 ผลของการแก้ปัญหาในอดีตนำไปสู่ปัญหาใหม่ เกิดจากการที่การใช้ผลิตภัณฑ์อย่างหนึ่งในอดีตอาจก่อให้เกิดปัญหาตามมา เช่น เมื่อสายพานรถยนต์ขาดแต่ไม่สามารถหาสายพานเดิมได้ จึงต้องใช้สายพานอื่นทดแทนที่ไม่ได้มาตรฐาน ทำให้รถยนต์เกิดเสียงดัง จึงต้องไปหาสเปรย์มาฉีดสายพานเพื่อลดการเสียดทาน

1.3 การเปลี่ยนแปลงส่วนบุคคล การเจริญเติบโตของบุคคลทั้งด้านวุฒิภาวะและคุณวุฒิหรือแม้กระทั่งการเปลี่ยนแปลงในทางลบ เช่น การเจ็บป่วย รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ การเจริญเติบโตหรือแม้กระทั่งสภาพทางจิตใจที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงและความต้องการใหม่ๆ

1.4 การเปลี่ยนแปลงของสภาพครอบครัว เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของสภาพครอบครัว เช่น การแต่งงาน การมีบุตร ทำให้มีความต้องการสินค้าหรือบริการเกิดขึ้น

1.5 การเปลี่ยนแปลงของสถานะทางการเงิน ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงของสถานะทางการเงินทั้งทางด้านบวกหรือด้านลบ ย่อมส่งผลให้การดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลง

1.6 ผลจากการเปลี่ยนกลุ่มอ้างอิง บุคคลจะมีกลุ่มอ้างอิงในแต่ละวัย แต่ละช่วงชีวิต และแต่ละกลุ่มสังคมที่แตกต่างกัน ดังนั้นกลุ่มอ้างอิงจึงเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจของผู้บริโภค

1.7 ประสิทธิภาพของการส่งเสริมทางการตลาด เมื่อการส่งเสริมการตลาดต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การลด แลก แจก แถม การขายโดยใช้พนักงานหรือการตลาดทางตรงที่มีประสิทธิภาพ ก็จะสามารถกระตุ้นให้ผู้บริโภคตระหนักถึงปัญหาและเกิดความต้องการขึ้นได้

เมื่อผู้บริโภคได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น เขาอาจจะหาทางแก้ไขปัญหานั้นหรือไม่ก็ได้ หากปัญหาไม่มีความสำคัญมากนัก คือจะแก้ไขหรือไม่ก็ได้ แต่ถ้าหากปัญหาที่เกิดขึ้นยังไม่หายไป ไม่ลดลงหรือกลับเพิ่มขึ้นแล้ว ปัญหานั้นก็จะกลายเป็นความเครียดที่กลายเป็นแรงผลักดันให้พยายามแก้ไขปัญหา ซึ่งเขาจะเริ่มหาทางแก้ไขปัญหาโดยการเสาะหาข้อมูลก่อน

2.การเสาะแสวงหาข้อมูล (Search for Information)

เมื่อเกิดปัญหา ผู้บริโภคก็ต้องแสวงหาหนทางแก้ไข โดยหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อช่วยในการตัดสินใจ จากแหล่งข้อมูลต่อไปนี้

2.1 แหล่งบุคคล (Personal Search)เป็นแหล่งข่าวสารที่เป็นบุคคล เช่น ครอบครัว มิตรสหาย กลุ่มอ้างอิง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือผู้ที่เคยใช้สินค้านั้นแล้ว

2.2 แหล่งธุรกิจ (Commercial Search)เป็นแหล่งข่าวสารที่ได้ ณ.จุดขายสินค้า บริษัท หรือร้านค้าที่เป็นผู้ผลิตหรือผู้จัดจำหน่าย หรือจากพนักงานขาย

2.3 แหล่งข่าวทั่วไป (Public Search)เป็นแหล่งข่าวสารที่ได้จากสื่อมวลชนต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ รวมถึงการสืบค้นข้อมูลจากอินเตอร์เน็ต

2.4 จากประสบการณ์ของผู้บริโภคเอง (Experimental Search)เป็นแหล่งข่าวสารที่ได้รับจากการลองสัมผัส ตรวจสอบ การทดลองใช้

ผู้บริโภคบางคนก็ใช้ความพยายามในการเสาะแสวงหาข้อมูลในการใช้ประกอบการตัดสินใจซื้อมากแต่บางคนก็น้อย ทั้งนี้ อาจขึ้นอยู่กับปริมาณของข้อมูลที่เขามีอยู่เดิม ความรุนแรงของความปรารถนา หรือความสะดวกในการสืบเสาะหา

3.การประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternative)

เมื่อผู้บริโภค ได้ข้อมูลจากขั้นตอนที่ 2 แล้ว ก็จะประเมินทางเลือกและตัดสินใจเลือกทางที่ดีที่สุด วิธีการที่ผู้บริโภคใช้ในการประเมินทางเลือกอาจจะประเมิน โดยการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติของแต่ละสินค้าและคัดสรรในการที่จะตัดสินใจเลือกซื้อจากหลากหลายตรายี่ห้อให้เหลือเพียงตรายี่ห้อเดียว อาจขึ้นอยู่กับความเชื่อนิยมศรัทราในตราสินค้านั้นๆ หรืออาจขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้บริโภคที่ผ่านมาในอดีตและสถานการณ์ของการตัดสินใจรวมถึงทางเลือกที่มีอยู่ด้วยทั้งนี้ มีแนวคิดในการพิจารณา เพื่อช่วยประเมินแต่ละทางเลือก เพื่อให้ตัดสินใจได้ง่ายขึ้นดังต่อไปนี้

3.1 คุณสมบัติ (Attributes) และประโยชน์ของสินค้าที่ได้รับ (Benefit) คือ การพิจารณาถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับ และคุณสมบัติของสินค้าว่า สามารถทำอะไรได้บ้างหรือมีความสามารถแค่ไหน ผู้แต่ละรายจะมองผลิตภัณฑ์ว่าเป็นมวลรวมของลักษณะต่างๆ ของผลิตภัณฑ์ ซึ่งผู้บริโภคจะมองลักษณะแตกต่างของลักษณะเหล่านี้ว่าเกี่ยวข้องกับตนเองเพียงใด และเขาจะให้ความสนใจมากที่สุดกับลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของเขา

3.2 ระดับความสำคัญ (Degree of Importance) คือการพิจารณาถึงความสำคัญของคุณสมบัติ (Attribute Importance) ของสินค้าเป็นหลักมากกว่าพิจารณาถึงความโดดเด่นของสินค้า (Salient Attributes) ที่เราได้พบเห็น ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับลักษณะต่างๆของผลิตภัณฑ์ในระดับแตกต่างกันตามความสอดคล้องกับความต้องการของเขา

3.3 ความเชื่อถือต่อตรายี่ห้อ (Brand Beliefs) คือการพิจารณาถึงความเชื่อถือต่อยี่ห้อของสินค้าหรือภาพลักษณ์ของสินค้า (Brand Image) ที่ผู้บริโภคได้เคยพบเห็น รับรู้จากประสบการณ์ในอดีต ผู้บริโภคจะสร้างความเชื่อในตรายี่ห้อขึ้นชุดหนึ่งเกี่ยวกับลักษณะแต่ละอย่างของตรายี่ห้อ ซึ่งความเชื่อเกี่ยวกับตรายี่ห้อมีอิทธิพลต่อการประเมินทางเลือกของผู้บริโภค

3.4 ความพอใจ (Utility Function) คือการประเมินว่า มีความพอใจต่อสินค้าแต่ละยี่ห้อแค่ไหน ผู้บริโภคมีทัศนคติในการเลือกตรา โดยผู้บริโภคจะกำหนดคุณสมบัติผลิตภัณฑ์ที่เขาต้องการแล้ว ผู้บริโภคจะเปรียบเทียบคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ที่ต้องการกับคุณสมบัติของตราต่างๆ

3.5 กระบวนการประเมิน (Evaluation Procedure) วิธีนี้เป็นอีกวิธีหนึ่งที่นำเอาปัจจัยสำหรับการตัดสินใจหลายตัว เช่น ความพอใจ ความเชื่อถือในยี่ห้อ คุณสมบัติของสินค้ามาพิจารณาเปรียบเทียบให้คะแนน แล้วหาผลสรุปว่ายี่ห้อใดได้รับคะแนนจากการประเมินมากที่สุด ก่อนตัดสินใจซื้อต่อไป

4.การตัดสินใจซื้อ (Decision Marking)

โดยปกติแล้วผู้บริโภคแต่ละคนจะต้องการข้อมูลและระยะเวลาในการตัดสินใจสำหรับผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดแตกต่างกัน คือ ผลิตภัณฑ์บางอย่างต้องการข้อมูลมาก ต้องใช้ระยะเวลาในการเปรียบเทียบนาน แต่บางผลิตภัณฑ์ผู้บริโภคก็ไม่ต้องการระยะเวลาการตัดสินใจนาน

5.พฤติกรรมหลังการซื้อ (Post purchase Behavior)

หลังจากมีการซื้อแล้ว ผู้บริโภคจะได้รับประสบการณ์ในการบริโภค ซึ่งอาจจะได้รับความพอใจหรือไม่พอใจก็ได้ ถ้าพอใจผู้บริโภคได้รับทราบถึงข้อดีต่างๆของสินค้าทำให้เกิดการซื้อซ้ำได้หรืออาจมีการแนะนำให้เกิดลูกค้ารายใหม่ แต่ถ้าไม่พอใจ ผู้บริโภคก็อาจเลิกซื้อสินค้านั้นๆในครั้งต่อไปและอาจส่งผลเสียต่อเนื่องจากการบอกต่อ ทำให้ลูกค้าซื้อสินค้าน้อยลงตามไปด้วย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ เจ้าหน้าที่ พนักงานในโรงพยาบาล และคนอื่นๆที่ใช้เครื่องมือทางการแพทย์โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling)

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีแบบกำหนดสัดส่วน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวมรวบข้อมูลและสอบถามผู้บริโภควิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณการหาขนาดตัวอย่างของCochran. (1977) ดังนี้

สูตรคำนวณการหาขนาดตัวอย่าง

เมื่อ n คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

P คือ สัดส่วนลักษณะที่สนใจในประชากร

e คือ ระดับความคาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับให้เกิดขึ้นได้

Z คือ ค่า Z ที่ระดับความเชื่อมั่นหรือนัยสำคัญ

- ถ้าระดับความเชื่อมั่น 95% หรือระดับนัยสำคัญ 0.05 มีค่า Z = 1.96
- ถ้าระดับความเชื่อมั่น 99% หรือระดับนัยสำคัญ 0.01 มีค่า Z = 2.58

แทนค่าขนาดตัวอย่าง

$$N = \frac{Z^2}{4e^2}$$

$$= \frac{(1.96)^2}{4(0.05)^2}$$

$$= 384.16$$

ผลจากการคำนวณจะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง n = 385 คน

ดังนั้น ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้เท่ากับ 400 ตัวอย่าง

จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้ปรับเป็น 400 คน ดังนั้นขนาดตัวอย่างของการวิจัยนี้เท่ากับ 400ตัวอย่าง การเลือกกลุ่มตัวอย่างและแผนการสุ่มตัวอย่างอาศัยหลักความน่าจะเป็น (Probability Sampling) คือ การสุ่มตัวอย่างใช้การเลือกเก็บตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ของ บริษัท ไบโอแอคทีฟ อินเตอร์ จำกัดในเขตภาคใต้ตอนบน ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบปลายปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

แบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาสำหรับการวิจัยได้ทดสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น ซึ่งแบบสอบถามที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญถูกต้องครบถ้วนแล้วนั้นทางผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลอง โดยทดสอบกับกลุ่มที่ไม่ใช่ตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 50 ราย ก่อนเก็บข้อมูลจริง (Pre-test) เพื่อทำการทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

3. ระยะเวลาในการดำเนินเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณการสอบถาม ความคิดเห็นจากจำนวน 400 คน โดยใช้ระยะเวลาจำนวน 20 วัน คือ 1 สิงหาคม 2564 – 20 สิงหาคม 2564 การวิเคราะห์ข้อมูลการคำนวณสถิติแยกเป็น เป็นการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive)Statistic)การวิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย(Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	Mean
1.เพศ		
ชาย	147	36.8
หญิง	253	63.3
2.อายุ		
20-30 ปี	105	26.3
31-40 ปี	189	47.3
41-50 ปี	94	23.5
50 ปีขึ้นไป	12	3.0
3.ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	258	64.5
ปริญญาโท	105	26.3
ปริญญาเอก	37	9.3
4.อาชีพ		
พนักงานบริษัทเอกชน	193	48.3
เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ	204	51.0
อื่นๆ	3	0.8
5.ตำแหน่งงาน		
พยาบาล	176	44.0
แพทย์	130	32.5
ช่างเครื่องมือแพทย์	94	23.5
6.อายุในการทำงาน		
1-10 ปี	148	37.0
11-20 ปี	197	49.3
20 ปีขึ้นไป	55	13.8

7.จำนวนครั้งที่ได้รับบริการจาก บริษัท ไบโอแอคทีฟ อินเตอร์ จำกัด	จำนวน	Mean
1-10 ครั้ง/ปี	134	33.5
11-20 ครั้ง/ปี	102	25.5
21-31 ครั้ง/ปี	110	27.5
31-40 ครั้ง/ปี	54	13.5
8.ยอดซื้อในแต่ละปี		
50,000-100,000 บาท	50	12.5
100,001-200,000 บาท	78	19.5
200,001-300,000 บาท	130	32.5
300,000 บาทขึ้นไป	54	13.5

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งหมด 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 63.3 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 47.3 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 64.5 มีอาชีพเป็นเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 51.0 มีตำแหน่งงานเป็นพยาบาล ร้อยละ 44.0 อายุในการทำงาน11-20 ปี ร้อยละ 49.3 จำนวนครั้งที่ได้รับบริการจาก บริษัท ไบโอแอคทีฟ อินเตอร์ จำกัด 1-10 ครั้ง/ปี ร้อยละ 33.5 มียอดซื้อในแต่ละปี 300,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 35.5

2.ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ของ บริษัท ไบโอแอคทีฟ อินเตอร์ จำกัดในเขตภาคใต้ตอนบน

ตารางที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านผลิตภัณฑ์

ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)	Mean	SD	ระดับคะแนน
1.คุณภาพของเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ ทันสมัยมีเทคโนโลยีใหม่ๆ อยู่เสมอ	4.80	0.51	5
2.การบรรจุภัณฑ์สะอาดปลอดภัย	4.56	0.72	5
3.สินค้ามีใบรับรองมาตรฐานการผลิต	4.52	0.67	5
4.สินค้าใช้งานง่าย	4.40	0.75	5
5.ความหลากหลายของสินค้า	4.42	0.77	5
ค่าเฉลี่ยรวม	**4.54**	**0.48**	**5**

จากตารางที่ 2 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านผลิตภัณฑ์โดยรวมอยู่ในระดับคะแนนที่ 5 โดยมีค่าเฉลี่ยรวมที่ 4.54 เมื่อพิจารณาพบว่ามีคุณภาพของเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ ทันสมัยมีเทคโนโลยีใหม่ๆ อยู่เสมอ (Mean = 4.80) การบรรจุภัณฑ์สะอาดปลอดภัย(Mean =4.56) สินค้ามีใบรับรองมาตรฐานการผลิต (Mean = 4.52) ความหลากหลายของสินค้า (Mean = 4.42) สินค้าใช้งานง่าย (Mean = 4.40) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านราคา

ด้านราคา (Price)	Mean	SD	ระดับคะแนน
1.สามารถต่อรองราคาได้	4.57	0.67	5
2.มีส่วนลดเป็นสินค้าในกรณีที่ซื้อจำนวนมาก	4.31	0.72	5
3.มีระยะเวลาในการชำระเงิน	4.40	0.77	5
4.มีการให้เครดิต	4.46	0.72	5
5.คุณภาพคุ้มกับราคา	4.53	0.67	5
ค่าเฉลี่ยรวม	**4.45**	**0.44**	**5**

จากตารางที่ 3 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านราคาโดยรวมอยู่ในระดับระดับคะแนนที่ 5 โดยมีค่าเฉลี่ยรวมที่ 4.45 เมื่อพิจารณาพบว่าสามารถต่อรองราคาได้ (Mean = 4.57) คุณภาพคุ้มกับราคา (Mean = 4.53) มีการให้เครดิต (Mean = 4.46) มีระยะเวลาในการชำระเงิน (Mean = 4.40) และมีส่วนลดเป็นสินค้าในกรณีที่ซื้อจำนวนมาก (Mean = 4.31) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านช่องทางการจัดจำหน่าย

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)	Mean	SD	ระดับคะแนน
1.สามารถติดต่อซื้อได้กับพนักงานขายโดยตรง	4.67	0.62	5
2.สามารถติดต่อซื้อโดยตรงกับบริษัท	4.58	0.62	5
3.สามารถสั่งซื้อได้ทางอินเตอร์เน็ต	4.47	0.77	5
4.สินค้าเพียงพอกับความต้องการอยู่เสมอ	4.73	0.63	5
5.มีการขนส่งหลายช่องทาง	4.47	0.71	5
ค่าเฉลี่ยรวม	**4.58**	**0.42**	**5**

จากตารางที่ 4 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านช่องทางการจัดจำหน่าย โดยรวมอยู่ในระดับระดับคะแนนที่ 5 โดยมีค่าเฉลี่ยรวมที่ 4.58 เมื่อพิจารณาพบว่าสินค้าเพียงพอกับความต้องการอยู่เสมอ (Mean = 4.73) สามารถติดต่อซื้อได้กับพนักงานขายโดยตรง (Mean = 4.67) สามารถติดต่อซื้อโดยตรงกับบริษัท (Mean = 4.58) มีการขนส่งหลายช่องทาง (Mean = 4.47) และสามารถสั่งซื้อได้ทางอินเตอร์เน็ต (Mean = 4.47) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านการส่งเสริมการตลาด

ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)	Mean	SD	ระดับคะแนน
1.การใช้พนักงานขายในการนำเสนอสินค้าและบริการ	4.50	0.60	5
2.มีของแถมและของสมนาคุณ	4.49	0.67	5
3.มีการลดราคาในสินค้าอื่นที่ขายร่วม	4.54	0.62	5
4.มีการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ	4.54	0.58	5
5.มีการทดลองก่อนการซื้อ โดยการแจกตัวอย่างพร้อมแบบสอบถามเกี่ยวกับการทดลองใช้	4.50	0.61	5
6.พนักงานขายมีความรู้และความเชี่ยวชาญ	4.62	0.63	5
ค่าเฉลี่ยรวม	**4.52**	**0.31**	**5**

จากตารางที่ 5 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านการส่งเสริมการตลาด โดยรวมอยู่ในระดับระดับคะแนนที่ 5 โดยมีค่าเฉลี่ยรวมที่ 4.52 เมื่อพิจารณาพบว่าพนักงานขายมีความรู้และความเชี่ยวชาญ (Mean = 4.62) มีการลดราคาในสินค้าอื่นที่ขายร่วม (Mean = 4.54) มีการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ (Mean = 4.54 การใช้พนักงานขายในการนำเสนอสินค้าและบริการ (Mean = 4.50) มีการทดลองก่อนการซื้อโดยการแจกตัวอย่าง (Mean = 4.50) และมีของแถมและของสมนาคุณ (Mean = 4.49) ตามลำดับ

อภิปรายผลและสรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ของ บริษัท ไบโอแอคทีฟ อินเตอร์ จำกัดในเขตภาคใต้ตอนบน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งหมด 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 63.3 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 47.3 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 64.5 มีอาชีพเป็นเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 51.0 มีตำแหน่งงานเป็นพยาบาล ร้อยละ 44.0 อายุในการทำงาน11-20 ปี ร้อยละ 49.3 จำนวนครั้งที่ได้รับบริการจาก บริษัท

ไบโอแอคทีฟ อินเตอร์ จำกัด 1-10 ครั้ง/ปี ร้อยละ 33.5 มียอดซื้อในแต่ละปี 300,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 35.5 ตามลำดับ

โดย ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านผลิตภัณฑ์โดยรวมอยู่ในระดับคะแนนที่ 5 โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวมที่ 4.54 เมื่อพิจารณาพบว่ามีคุณภาพของเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ ทันสมัยมีเทคโนโลยีใหม่ๆ อยู่เสมอ (Mean = 4.80) การบรรจุภัณฑ์สะอาดปลอดภัย(Mean =4.56) สินค้ามีใบรับรองมาตรฐานการผลิต (Mean = 4.52) ความหลากหลายของสินค้า (Mean = 4.42) สินค้าใช้งานง่าย (Mean = 4.40) ตามลำดับ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านราคาโดยรวมอยู่ในระดับระดับคะแนนที่ 5 โดยมีค่าเฉลี่ยรวมที่ 4.45 เมื่อพิจารณาพบว่าสามารถต่อรองราคาได้ (Mean = 4.57) คุณภาพคุ้มกับราคา (Mean = 4.53) มีการให้เครดิต (Mean = 4.46) มีระยะเวลาในการชำระเงิน (Mean = 4.40) และมีส่วนลดเป็นสินค้าในกรณีที่ซื้อจำนวนมาก (Mean = 4.31) ตามลำดับ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านช่องทางการจัดจำหน่าย โดยรวมอยู่ในระดับระดับคะแนนที่ 5 โดยมีค่าเฉลี่ยรวมที่ 4.58 เมื่อพิจารณาพบว่าสินค้าเพียงพอกับความต้องการอยู่เสมอ (Mean = 4.73) สามารถติดต่อซื้อได้กับพนักงานขายโดยตรง (Mean = 4.67) สามารถติดต่อซื้อโดยตรงกับบริษัท (Mean = 4.58) มีการขนส่งหลายช่องทาง (Mean = 4.47) และสามารถสั่งซื้อได้ทางอินเตอร์เน็ต (Mean = 4.47) ตามลำดับ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านการส่งเสริมการตลาด โดยรวมอยู่ในระดับระดับคะแนนที่ 5 โดยมีค่าเฉลี่ยรวมที่ 4.52 เมื่อพิจารณาพบว่าพนักงานขายมีความรู้และความเชี่ยวชาญ (Mean = 4.62) มีการลดราคาในสินค้าอื่นที่ขายร่วม (Mean = 4.54) มีการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ (Mean = 4.54 การใช้พนักงานขายในการนำเสนอสินค้าและบริการ (Mean = 4.50) มีการทดลองก่อนการซื้อโดยการแจกตัวอย่าง (Mean = 4.50) และมีของแถมและของสมนาคุณ (Mean = 4.49) ตามลำดับ

ซึ่งสอดคล้องกับ นราธิป แนวคำดี (2018) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาล ในเขต กรุงเทพมหานคร วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาระดับและเพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกใช้บริการ โรงพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ใช้บริการโรงพยาบาล จำนวน 400 ราย เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ในการคำนวณ ค่าสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานทางสถิติด้วยการวิเคราะห์ค่าทีและการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ผลการวิจัย เปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกให้บริการโรงพยาบาลหนึ่ง ในเขตกรุงเทพมหานครกับปัจจัยส่วนบุคคลเพศ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในส่วน ของการเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลในเขต กรุงเทพมหานครกับปัจจัยส่วนบุคคล อายุ อาชีพรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่าแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เอกสารอ้างอิง

ผ่องพิมล พิจารณ์สรรค์ (2556). **ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการโรงพยาบาลศิริราชปิยมหาราชการุณย์.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด.

ฉัตยาพรเสมอใจ. (2550). **พฤติกรรมผู้บริโภค**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

ศิริพร เจริญศรีวิริยะกุล. (2554). **คุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลทั่วไปของรัฐบาลในเขตจังหวัดปทุมธานี.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2541). **การบริหารการตลาดยุคใหม่.** กรุงเทพฯ: บริษัท ธีระฟิล์ม. และไซเท็กซ์ จำกัด.

สิริกาญจน์ กมลปิยะพัฒน์. (2556). การตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาลเอกชนในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

Cochran. (1977) . **Sampling techniques**. Springer publishing: New York.

Kotler, P. (2003). **Marketing Management** (11thed.). Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall.

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาหลักทรัพย์หมวดกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Factors affecting the Consumer Goods Index Sector in the Stock Exchange of Thailand

นวพล ยิ้มแย้ม[1] และ ชุติมาวดี ทองจีน[2]
Nawaphol Yimyam and Chutimavadee Thongjeen

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาหลักทรัพย์หมวดกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตัวแปรต้นที่ใช้ศึกษาคือดัชนีราคาตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดัชนีราคาผู้บริโภค ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภค ดัชนีมูลค่าค้าปลีกทั่วประเทศ อัตราเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ย และอัตราแลกเปลี่ยน ตัวแปรตามคือดัชนีราคาหลักทรัพย์หมวดกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือข้อมูลทุติยภูมิซึ่งเก็บรวบรวมมาจากแหล่งข้อมูลเชิงปริมาณตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ.2559 ถึงสิ้นเดือนธันวาคม พ.ศ.2564 ระยะเวลารวม 72 เดือน เป็นการใช้ข้อมูลแบบอนุกรมเวลา ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยรายเดือน สถิติที่ใช้ในการวิจัยวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) โดยผลของการวิจัยพบว่าตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อดัชนีราคาตลาดหลักทรัพย์หมวดกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ดัชนีมูลค่าค้าปลีกทั่วประเทศ โดยที่ค่า R-Squared แสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษาสามารถอธิบายความผันผวนของดัชนีราคาตลาดหลักทรัพย์หมวดกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ได้ร้อยละ 25.04

คำสำคัญ: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, สินค้าอุปโภคบริโภค, ดัชนี

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ อีเมล์ nawaphol.yimy@bumail.net
[2] อาจารย์ภาควิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ อีเมล์ chutimavadee.t@bu.ac.th

Abstract

The purpose of this research was to study the factors affecting the stock prices of consumer goods index sector in the Stock Exchange of Thailand. The independent variables used in this study were Stock Exchange of Thailand Index, Consumer Price Index, Consumer Confidence Index, Country Retail Sales Index, Inflation Index, Interest Rate Index, Exchange Rate Index, and the stock prices of consumer goods index sector in the Stock Exchange of Thailand. The samples used in the research were secondary data, which were collected from quantitative data sources, were sampled from January 2016 to the end of December 2021 for a total period of 72 months using time series data (Time Series), which is the monthly average. The statistics used in the research analyzed were the multiple linear regression equations. The results of the analysis found that the independent variable influencing the stock prices of consumer goods index sector in the Stock Exchange of Thailand at the statistical significant level of 0.05 was Country Retail Sales Index. The R-Squared values showed that the independent variables used in the study were able to explain 25.04% of the volatility of the stock prices of consumer goods index sector in the Stock Exchange of Thailand.

Keywords: Stock Exchange of Thailand, Consumer Goods, Index

บทนำ

การเล่นหุ้นหรือการลงทุนในหุ้น คือการซื้อหุ้นของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งการซื้อหุ้นมีอยู่ด้วยกันสองตลาด คือ ตลาดแรกและตลาดรอง การซื้อขายในตลาดแรกหรือการซื้อขายหุ้น ซึ่งหุ้น IPO (Initial Public Offering) เกิดจากการที่บริษัทต้องการระดมทุนจากนักลงทุนเพื่อขยายกิจการ โดยราคาหุ้นจะถูกกำหนดไว้ให้นักลงทุนมาจับจอง ในการซื้อหุ้น IPO นั้นจะต้องจองซื้อผ่านผู้จัดจำหน่ายเท่านั้น เช่น บริษัทหลักทรัพย์ หรือตัวแทนจำหน่ายหลักทรัพย์ที่บริษัทหลักทรัพย์แต่งตั้ง ส่วนการซื้อขายหุ้นหลังจากนั้นจะเป็นการซื้อขายหุ้นในตลาดรอง ซึ่งเป็นการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ที่เราได้ยินกันบ่อยๆ ราคาของหุ้นในตลาดหลักทรัพย์จะเปลี่ยนแปลงตามผลการดำเนินการของบริษัทและสภาวะตลาดตามหลักของอุปสงค์และอุปทาน (Demand/Supply) ซึ่งผลตอบแทนจากการลงทุนในหุ้นนั้นโดยหลัก ๆ แล้วมี 2 ประการ อันดับแรกคือ Capital Gain หรือ

กำไรจากส่วนต่างของราคาหุ้นที่เราซื้อมากับราคาที่เราขายไป ส่วนที่สองคือ เงินปันผล (Dividend) หรือเงินส่วนแบ่งผลกำไรจากการดำเนินงานของบริษัทในระหว่างปีที่นำมาจัดสรรให้กับผู้ถือหุ้น (Krungsri Guru, 2564)

โดยหลักทรัพย์กลุ่มอุตสาหกรรมบริการหมวดธุรกิจพาณิชย์นั้น ถือว่าเป็นหลักทรัพย์กลุ่มหนึ่งที่น่าสนใจลงทุน เนื่องจากการเติบโตของผลประกอบการ รวมทั้งการขยายกิจการด้วยการเข้าไปซื้อกิจการหรือการรวมตัวกันของบริษัทในกลุ่มหลักทรัพย์ในกลุ่มนี้ จึงได้รับความสนใจจากนักลงทุนเป็นอย่างมาก อีกทั้งกิจการค้าแบบร้านค้าปลีกสมัยใหม่ (Modern Trade) ได้ขยายตัวสู่ต่างจังหวัดเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากพฤติกรรมการใช้จ่ายและรายได้ที่เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วของประชาชนในต่างจังหวัดนอกเหนือจากกรุงเทพฯ และปริมณฑล

เนื่องด้วยความเสี่ยงจากการลงทุนในหุ้นหรือการซื้อขายหุ้นอาจมองได้เป็น 2 ส่วนเช่นกันคือ ความเสี่ยงจากปัจจัยภายในและความเสี่ยงจากปัจจัยภายนอก ความเสี่ยงจากปัจจัยภายใน เกิดจากตัวบริษัทเอง เช่น การดำเนินการของบริษัทหรือคณะผู้บริหาร ส่วนความเสี่ยงจากปัจจัยภายนอกนั้นมีได้มากมาย ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรม อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา กรณีเป็นบริษัทที่มีธุรกรรมกับต่างประเทศ หรือปัจจัยอื่นที่มีผลต่อธุรกิจซึ่งล้วนแล้วแต่มีผลต่อราคาหุ้น ดังนั้นผู้ทำวิจัยจึงทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาหลักทรัพย์หมวดกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางให้กับนักลงทุนหรือผู้ที่สนใจทั่วไป นำไปประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจลงทุนซื้อขายหลักทรัพย์หุ้นกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาหลักทรัพย์หมวดกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2.เพื่อให้ทราบถึงผลกระทบต่อดัชนีราคาหลักทรัพย์หมวดกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สมมติฐานวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยดัชนีราคาตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีอิทธิพลต่อดัชนีราคาหลักทรัพย์หมวดกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยดัชนีราคาผู้บริโภค มีอิทธิพลต่อดัชนีราคาหลักทรัพย์หมวดกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภค มีอิทธิพลต่อดัชนีราคาหลักทรัพย์หมวดกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยดัชนีมูลค่าค้าปลีกทั่วประเทศ มีอิทธิพลต่อดัชนีราคาหลักทรัพย์หมวดกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สมมติฐานที่ 5 ปัจจัยอัตราเงินเฟ้อ มีอิทธิพลต่อดัชนีราคาหลักทรัพย์หมวดกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สมมติฐานที่ 6 ปัจจัยอัตราดอกเบี้ย มีอิทธิพลต่อดัชนีราคาหลักทรัพย์หมวดกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สมมติฐานที่ 7 ปัจจัยอัตราแลกเปลี่ยน มีอิทธิพลต่อดัชนีราคาหลักทรัพย์หมวดกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

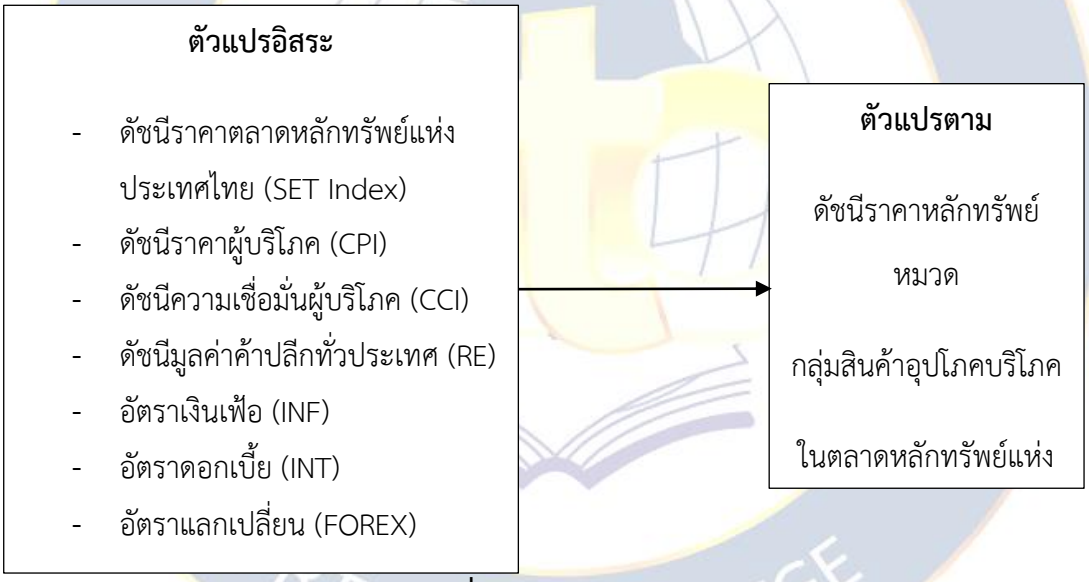

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาหลักทรัพย์หมวดกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งเก็บรวบรวมมาจากแหล่งข้อมูลเชิงปริมาณโดยกลุ่มตัวอย่างเป็นข้อมูลตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ.2559 ถึงสิ้นเดือนธันวาคม พ.ศ.2564 ระยะเวลารวม 72 เดือน ซึ่งเป็นการใช้ข้อมูลแบบอนุกรม

เวลา (Time Series) โดยเก็บข้อมูลจากสถิติจากหน่วยงานราชการต่างๆ จะใช้วิธีการโดยการสร้างวิธีสมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regressions) ด้วยกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square) แบบจำลอง ดังนี้

$$CONSUMP_t = C + \beta_1 SET_t + \beta_2 CPI_t + \beta_3 CCI_t + \beta_4 RE_t + \beta_5 INF_t + \beta_6 INT_t + \beta_7 EX_t + \varepsilon$$

โดยที่ (Y) CONSUMP หมายถึง ดัชนีราคาตลาดหลักทรัพย์หมวดกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

C หมายถึง ค่าคงที่

β หมายถึง ค่าความสัมพันธ์ของตัวแปร X_1 , X_2 , X_3 , X_4

SET หมายถึง ดัชนีตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET Index)

CPI หมายถึง ดัชนีราคาผู้บริโภค

CCI หมายถึง ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภค

RE หมายถึง ดัชนีมูลค่าค้าปลีกทั่วประเทศ

INF หมายถึง อัตราเงินเฟ้อ

INT หมายถึง อัตราดอกเบี้ย

EX หมายถึง อัตราแลกเปลี่ยนนโยบาย

ε หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อน

สำหรับข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งเก็บรวบรวมมาจากแหล่งข้อมูลเชิงปริมาณโดยกลุ่มตัวอย่างเป็นข้อมูลตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ.2559 ถึงสิ้นเดือนธันวาคม พ.ศ.2564 ระยะเวลารวม 72 เดือน เป็นการใช้ข้อมูลแบบอนุกรมเวลา (Time Series) ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยรายเดือน และถูกนำมาใช้ในแบบจำลอง ดังต่อไปนี้

ตัวแปรตาม (Y_1) ได้แก่ ดัชนีดัชนีราคาหลักทรัพย์หมวดกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค (COMSUMP)

ตัวแปรอิสระ (X_1) ได้แก่ ดัชนีตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET Index)

ตัวแปรอิสระ (X_2) ได้แก่ ดัชนีราคาผู้บริโภค

ตัวแปรอิสระ (X_3) ได้แก่ ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภค

ตัวแปรอิสระ (X_4) ได้แก่ ดัชนีมูลค่าค้าปลีกทั่วประเทศ

ตัวแปรอิสระ (X_5) ได้แก่ อัตราเงินเฟ้อ

ตัวแปรอิสระ (X_6) ได้แก่ อัตราดอกเบี้ยนโยบาย

ตัวแปรอิสระ (X_7) ได้แก่ อัตราแลกเปลี่ยน

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์สมการถดถอย โดยการปรับแบบจำลอง

ตัวแปร	ค่า สัมประสิทธิ์	ค่าความคลาด เคลื่อน	t-Statistic	ค่าความน่าจะเป็น	VIF
ค่าคงที่	221.7455	29.1605	7.6043	0.0000*	-
D(SET)	0.0286	0.0438	0.6545	0.5152	1.2240
D(CPI)	5.7008	5.5758	1.0224	0.3106	1.1103
D(CCI)	16.9457	11.7338	1.4442	0.1537	137.4617
RE	-0.4218	0.1187	-3.5525	0.0007*	1.1164
INF	-691.6190	453.8600	-1.5239	0.1326	137.7492
D(D(INT))	-2820.6210	3039.2620	-0.9281	0.3570	1.1464
D(EX)	-9.2300	6.9289	-1.3321	0.1877	1.2799
R-squared	0.2504	Adjusted R-squared		0.1657	
F-statistic	2.9584	Durbin-Watson stat		0.3907	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อดัชนีราคาตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีเพียงตัวแปรเดียว ได้แก่ ดัชนีมูลค่าค้าปลีกทั่วประเทศเท่านั้น ซึ่งมีค่า Sig. อยู่ที่ 0.0007* และมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -0.4218 โดยที่ค่า R-Squared แสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษาสามารถอธิบายความผันผวนของดัชนีราคาตลาดหลักทรัพย์หมวดกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ได้ร้อยละ 25.04

อภิปรายผล

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อดัชนีราคาหลักทรัพย์หมวดกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลของดัชนีราคาผู้บริโภค ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศธร จันทร์ประทัก (2563) มานิตา คำแป้น (2562) และกันต์สุดา อินทรสุวรรณ์ (2564) ซึ่งสัมพันธ์กันในทิศทางที่ไม่เหมือนกัน กล่าวคือ มานิตา คำแป้น (2562) ระบุถึงดัชนีราคาผู้บริโภคที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับราคาหลักทรัพย์หมวดธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์ พงศธร จันทร์ประทัก (2563) กล่าวถึงดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับราคาหลักทรัพย์หมวดขนส่ง

และโลจิสติกส์ และกันต์สุดา อินทรสุวรรณ์ (2564) กล่าวถึงดัชนีราคาผู้บริโภค มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับราคาหลักทรัพย์หมวดขนส่งและโลจิสติกส์ โดยผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อดัชนีราคาหลักทรัพย์หมวดกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าดัชนีราคาผู้บริโภค ไม่มีความสัมพันธ์กัน แต่เป็นไปในทิศทางตรงข้าม เช่นเดียวกับ กันต์สุดา อินทรสุวรรณ์ (2564)

ผลการศึกษาของดัขนีค้าปลีกสอดคล้องกับ กันต์สุดา อินทรสุวรรณ์ (2564) กล่าวไว้ว่าดัชนีมูลค่าค้าปลีกทั่วประเทศ (RE) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับดัชนีราคาหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ และสำหรับอัตราเงินเฟ้อนั้น ผลการศึกษาไม่สอดคล้องกับ มานิตา คำแป้น (2562) พบว่าอัตราเงินเฟ้อ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับราคาหลักทรัพย์หมวดธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์ สุพิชชา ติรพัฑฒ์ และเจียมจิตร ชวากร (2555) พบว่าอัตราเงินเฟ้อมีผลต่อราคาหลักทรัพย์ของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค เช่นเดียวกัน แต่สอดคล้องกับ กรรณิการ์ จะกอ (2552) ที่ไม่พบผลของอัตราเงินเฟ้อต่อการเปลี่ยนแปลงดัชนีราคาหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

โดยผลการศึกษาของอัตราแลกเปลี่ยน พบว่าไม่ความสอดคล้องกับ พงศธร จันทร์ประทัก (2563) ที่พบว่าอัตราการแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐอเมริกา (EXR) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับราคาหลักทรัพย์หมวดขนส่งและโลจิสติกส์ เช่นเดียวกับ สุพิชชา ติรพัฑฒ์ และเจียมจิตร ชวากร (2555) โดยที่ทศพร ศรีสมโพธิ (2552) พบว่าอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราสกุลบาทต่อดอลลาร์สหรัฐ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับราคาหลักทรัพย์กลุ่มค้าปลีก ต่างจากผลการศึกษาในครั้งนี้ที่ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กันแต่ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกันต์สุดา อินทรสุวรรณ์ (2564) ที่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างอัตราแลกเปลี่ยน กับดัชนีราคาหลักทรัพย์หมวดขนส่งและโลจิสติกส์

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อดัชนีราคาหลักทรัพย์หมวดกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่ได้จากงานวิจัย ผู้วิจัยขอนำเสนอแนะเพื่อพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพของงานวิจัยดังต่อไปนี้

1. ในการพัฒนาประสิทธิภาพแบบจำลอง แบบจำลองทางสถิติที่ใช้ในการศึกษามีมากมาย การตรวจสอบการพยากรณ์หาแบบจำลองที่มีความเหมาะสมที่สุด จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการยากรณ์ข้อมูลด้วยเช่นกัน

2. การศึกษาวิธีการปรับแต่งแบบจำลองหรือค่าพารามิเตอร์ต่างๆ (Parameter Tuning) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ (Optimization) ในการจำแนกการ ตรวจสอบ หรือแม้แต่การพยากรณ์สามารถช่วยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. งานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อดัชนีราคาหลักทรัพย์หมวดกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นไปโดยภาพรวม ความแม่นยำของแบบจำลองอาจต้องคำนึงถึงระยะเวลาที่ใช้ในการประมวลผลสร้างแบบจำลอง ความถี่ของข้อมูลเช่นกัน สำหรับการนำไปประยุกต์ อาจใช้ข้อมูลจากการค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ได้เพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2564). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://www.set.or.th/set/companysummary.do?language=th&country=TH&choice=1&sector=COMM&submit

กรรณิการ์ จะกอ (2552). **ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงดัชนีราคา หุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่ง ประเทศไทยกรณีศึกษาดัชนีราคาหุ้นกลุ่มธนาคาร.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

กันต์สุดา อินทรสุวรรณ์ (2564). **ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาหลักทรัพย์ หมวดขนส่งและโลจิสติกส์**. หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ทศพร ศรีสมโพธิ (2553). **ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อราคาหลักทรัพย์กลุ่มค้าปลีก.** ปริญญานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

พงศธร จันทร์ประทัก (2563). **อิทธิพลทางเศรษฐกิจต่อดัชนีราคาตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรณีศึกษาหลักทรัพย์หมวดขนส่งและโลจิสติกส์**. คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น.

มานิตา คำแป้น (2562). **ปัจจัยที่มีผลต่อราคาหลักทรัพย์หมวดธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์ ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย**. สาขาวิชาการเงินและการธนาคาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย.

สุพิชชา ติรพัฑฒ์ และเจียมจิตร ชวากร. (2555). ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวของดัชนีราคาหุ้นกลุ่มอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. **วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา ปีที่ 1 ฉบับที่** 1 (มกราคม-มิถุนายน 2555). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://www.scribd.com/doc/123611404/

Krungsri Guru. (2564). **เปิดตำราการเทรดหุ้น วิธีการเล่นหุ้นสำหรับมือใหม่**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://www.krungsri.com/th/plearn-plearn/rookie-learn-open-account-stock.

ผลการศึกษาอิทธิพลของการรับรู้คุณค่าตราสินค้า และความไว้วางใจ ต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

THE INFLUENCE OF BRAND EQUITY AND TRUST TOWARD BEHAVIOR INTENTION OF GREEN CONSUMER

แสงตะวัน เพชรสุวรรณ[1] และ ชวนชื่น อัคคะวณิชชา[2]
Sangtawan Phetsuwan and Chuanchuen Akkawanitcha

บทคัดย่อ

การศึกษาอิทธิพลของการรับรู้คุณค่าตราสินค้า และความไว้วางใจ ต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของการรับรู้คุณค่าตราสินค้าที่มีต่อความไว้วางใจในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ความไว้วางใจในตราสินค้าที่มีต่อพฤติกรรมการบอกต่อ การตั้งใจซื้อซ้ำ และความเต็มใจที่จะจ่ายซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมการบอกต่อที่มีต่อการตั้งใจซื้อซ้ำของผู้บริโภค ในปัจจุบันการระบาดของโควิด-19 ก่อให้เกิดกระแสการตื่นตัวของการระวังป้องกัน ซึ่งกระแสรักสุขภาพได้รับการตอบรับจากผู้บริโภคทั่วโลก ส่งผลให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพที่มีสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตที่เป็นปกติใหม่ (New Normal) การเว้นระยะห่างทางสังคม การพึ่งตนเองทางด้านอาหาร และการป้องกันดูแลสุขภาพ กระแสความนิยมของผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมหรือผลิตภัณฑ์สีเขียวจึงเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการยอมรับจากผู้บริโภคมากขึ้น บริษัทต่างๆได้ตระหนักถึงโอกาสทางธุรกิจใหม่ๆ และเริ่มใช้ประโยชน์จากแนวโน้มของการตลาดสีเขียว ถือเป็นโอกาสทางธุรกิจดังกล่าวสามารถเชื่อมโยงไปสู่การศึกษาอิทธิพลของการรับรู้คุณค่าตราสินค้า และความไว้วางใจ ต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในการดำเนินงาน ผู้วิจัยเริ่มสืบค้นข้อมูลจาก บทความ เอกสาร งานวิจัย และสร้างแบบสำรวจความต้องการจากกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณค่าตราสินค้า กับความไว้วางใจผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างความไว้วางใจ กับพฤติกรรมการบอกต่อ การตั้งใจซื้อซ้ำ และความเต็มใจที่จะจ่ายซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคที่เคยซื้อ หรือเคยรับประทานผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ออแกนิกส์ หรือผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ของร้านเลมอนฟาร์ม และ ซูเปอร์มาร์เก็ตMaxValuในเขตกรุงเทพมหานคร ในช่วงระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา

[1] นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร E-mail: p_sangtawan@hotmail.com โทร. 085-368-0990
[2] ผศ.ดร.,อาจารย์ที่ปรึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร

การศึกษาในครั้งนี้ กำหนดขอบเขตพื้นที่ในจังหวัดกรุงเทพมหานครระยะเวลาตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2564 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2564 รวมระยะเวลาในการศึกษาทั้งสิ้น 9 เดือน จำนวน 385 คน

เพื่อผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรไปประยุกต์ใช้เพื่อให้สอดคล้องต่อความต้องการของผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย และวางแผนการจัดการทางด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นำความคิดเห็นจากแบบสอบถามมาใช้ในอิทธิพลของการรับรู้คุณค่าตราสินค้าที่มีต่อความไว้วางใจในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอิทธิพลของความไว้วางใจในตราสินค้าที่มีต่อการบอกต่อ การตั้งใจซื้อซ้ำ และความเต็มใจที่จะจ่ายซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และอิทธิพลของพฤติกรรมการบอกต่อ ที่มีต่อการตั้งใจซื้อซ้ำผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อผู้ประกอบธุรกิจสามารถนำผลการศึกษาครั้งนี้ มาใช้วางแผนกลยุทธ์ปรับปรุงตราสินค้าหรือต่อยอดในการสร้างตราสินค้าผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดความไว้วางใจในผลิตภัณฑ์มากขึ้น และเกิดการกระตุ้นให้ผู้บริโภคมีการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: คุณค่าตราสินค้า, ความไว้วางใจ, ความตั้งใจเชิงพฤติกรรม, ผู้บริโภค

Abstract

The influence of brand equity and trust toward behavior intention of green consumer The aim of this research was to study the influence of brand perception on trust in environmentally friendly products. Brand trust in word-of-mouth behavior repeat purchase intention and willingness to pay for environmentally friendly products. Word-of-mouth behavior towards repeat purchase intentions of consumers At present, the COVID-19 outbreak causing a tide of alertness to be careful which the health-loving trend has been accepted by consumers around the world As a result, health-related businesses are in line with lifestyles that are new normal (New Normal), social distancing food self-sufficiency and health protection The trend of environmentally friendly products or green products is therefore a product that is more accepted by consumers. Companies are aware of new business opportunities and start taking advantage of the green marketing trend. Such business opportunities can be linked to the study of the influence of brand awareness and trust towards the behavioral intentions of consumers of environmentally friendly products in

operation. The researcher began to search for information from articles, papers, research papers and create a demand survey from the target audience. The researcher studied the relationship between perceived brand value with consumers' trust in environmentally friendly products including the relationship between trust with verbal behavior repeat purchase intention and the willingness to pay for the environmentally friendly products of the consumers who have bought them. or have ever eaten environmentally friendly products such as organic products or organic products from Lemon Farm and MaxValu supermarket in Bangkok. During the past one year, this study Determine the area boundaries in Bangkok for the period from January 2021 to September 2021 for a total of 9 months of study period, totaling 385 students.

For entrepreneurs in business about environmentally friendly products. The results of the study of the relationship between variables can be applied to meet the needs of the target consumers and planning marketing management of environmentally friendly products effectively

Take the opinions from the questionnaire on the influence of brand awareness on trust in environmentally friendly products, the influence of brand trust on word of mouth. repeat purchase intention and willingness to pay for environmentally friendly products and the influence of word-of-mouth behavior towards the intention of repurchasing environmentally friendly products so that business operators can use the results of this study Use it to plan a brand improvement strategy or continue to build a brand that is environmentally friendly. As a result, consumers have more trust in the products and encouraging consumers to buy environmentally friendly products

Keyword: Brand equity, Trust, Behavioral Intention, Consumer

บทนำ

กระแสความนิยมของผู้บริโภคในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้ภาคธุรกิจต่างหันมาใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น Choudhary and Gokarn (2013) ได้กล่าวว่า ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมหรือผลิตภัณฑ์สีเขียว คือ ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการยอมรับจากผู้บริโภค เนื่องจากช่วยรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ลดมลภาวะและความเสื่อมโทรมของโลก บริษัทต่าง ๆ จึงได้ตระหนักถึงโอกาสทางธุรกิจใหม่และเริ่มใช้ประโยชน์จากแนวโน้มของการตลาดสีเขียว Wu and Chen (2014) ให้ความหมายของการตลาดสีเขียวว่าเป็นกิจกรรมทั้งหมดที่ถูกออกแบบโดยบริษัท เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล โดยลดผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ต่อสิ่งแวดล้อม Irandust and Bamdad (2014) นำเสนอว่าการตลาดสีเขียวเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่สนับสนุนสิ่งแวดล้อมโดยการสร้างประโยชน์ให้กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งพิจารณาจากสิ่งที่ผู้บริโภคคาดหวัง โดยประเทศไทยได้ส่งเสริมการผลิต การบริการและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมทั้งในส่วนของภาคการผลิต ก่อให้เกิดกระแสของการทำกรีนโพรดักชั่นในสินค้าโอทอป กรีนโฮเทล กรีนคอนโด กรีนออฟฟิศ เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 ที่กล่าวถึง ยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วยการรักษาฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สร้างสมดุลของการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรม แก้ไขปัญหาวิกฤตสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ดังนั้นผู้ประกอบธุรกิจสีเขียว ควรต้องพิจารณากระแสของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้เป็นโอกาสของการดำเนินธุรกิจ ซึ่งการจะทำให้ธุรกิจมีความยั่งยืนได้นั้นผู้ประกอบการเองต้องให้ความสำคัญกับลูกค้า โดยศึกษาพฤติกรรมการบริโภคของลูกค้า เช่น ทำอย่างไรให้ลูกค้ากลับมาซื้อสินค้าอีก หรือการช่วยส่งเสริมธุรกิจของเราด้วยการบอกต่อ หรือยินดีที่จะจ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าที่มีราคาสูงขึ้น รวมถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมเหล่านี้ด้วย จากการศึกษาวรรณกรรมที่ผ่านมาระหว่างคุณค่าตราสินค้ากับความไว้วางใจของผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อสินค้า ซึ่งจากการศึกษาของ Alamsyah and Febriani (2020) พบว่า การรับรู้ตราสินค้าส่งผลต่อความไว้วางใจในการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งความไว้วางใจในตราสินค้าเป็นลักษณะของความไว้วางใจในผู้บริโภค หรือผู้รับบริการที่มีต่อผู้ให้บริการหรือองค์การที่เลือกใช้บริการ ความไว้วางใจในตราสินค้าเป็นเหตุผลหลักในการตัดสินใจเลือกซื้อบริการนั้น เมื่อลูกค้าไว้ใจ และพอใจที่จะใช้บริการ ราคามักเป็นเหตุผลรองลงมา ลูกค้าจะเปลี่ยนใจได้ยากหากมีความมั่นคงในตราสินค้านั้นแล้ว ความไว้วางใจในตราสินค้านั้นมีผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำ ๆ อยู่เสมอ ในตราสินค้าเดิม ๆ (Larzelere & Huston, 1980) โดย Keller (2003) กล่าวว่า เมื่อผู้บริโภคมีความไว้วางใจในตราสินค้า เกิดความเชื่อมั่น และสร้างทัศนคติด้านดีแก่ตราสินค้าต่อ

การตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อสร้างไว้วางใจได้แล้ว จะทำให้ผู้บริโภคเกิดการบอกต่อและมีการตัดสินใจซื้อซ้ำเป็นลำดับตามมา

จากการศึกษาที่ผ่านมายังพบว่าความไว้วางใจในตราสินค้าทำให้ผู้บริโภคยินดีและเต็มใจจะจ่ายเงินเพิ่มเพื่อซื้อสินค้า ซึ่ง Nasir and Karakaya (2014) กล่าวว่า ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ผลิตภัณฑ์ออแกนิกส์ มักถูกมองว่ามีราคาสูงกว่าสินค้าทั่วไป แต่จากการศึกษาของ Yin, Han, Wang, Hu, and Lv (2019) พบว่า ความไว้วางใจในฉลากสินค้าออแกนิกส์มีผลต่อความเต็มใจที่จะจ่าย หากผู้บริโภคมีความไว้วางใจในผลิตภัณฑ์นั้น ย่อมยินดีและเต็มใจที่จะจ่ายและกลับมาซื้ออีกครั้ง ซึ่งการตั้งใจซื้อซ้ำเป็นลักษณะของการตัดสินใจโดยส่วนบุคคลเกี่ยวกับการซื้อสินค้าหรือบริการซ้ำอีกครั้งต่อมา โดยทำการซื้อสินค้าหรือใช้บริการจากบริษัทเดิม โดยในการตัดสินใจซื้อ ครั้งแรกมักจะเป็นตัวชี้หรือคาดการณ์พฤติกรรมในการซื้อซ้ำครั้งต่อมาได้ (Hellier, Geursen, Carr, and Rickard, 2003) ทั้งนี้ การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หรือการรับบริการกับผู้ผลิตรายเดิมที่มีผลมาจากความพึงพอใจในตัวผลิตภัณฑ์และการบริการดังกล่าวสืบเนื่องจากการตัดสินใจในครั้งแรกที่อาจเกิดได้จากปัจจัยทั้งภายในและภายนอกในตัวของผู้บริโภคเองเป็นหลัก (Kim, Galliers, Shin., Han, and Kim, 2012) การซื้อซ้ำจะเกิดขึ้นได้จากการที่ลูกค้ามีความเชื่อมั่นในตัวสินค้าหรือบริการเป็นพื้นฐาน (Anderson, 2006) รวมถึงความไว้เนื้อเชื่อใจ ความไว้วางใจต่อตัวคุณภาพของสินค้าหรือตราสินค้านั้น ๆ (อัมพร ชูสนุก และคณะ, 2561)

จากเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการศึกษาอิทธิพลของการรับรู้คุณค่าตราสินค้า และความไว้วางใจ ต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาอิทธิพลของความไว้วางใจในตราสินค้าที่มีต่อการบอกต่อ การตั้งใจซื้อซ้ำ ความเต็มใจที่จะจ่ายซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และอิทธิพลของพฤติกรรมการบอกต่อที่มีต่อการตั้งใจซื้อซ้ำพร้อมทำการทดสอบสมมุติฐาน โดยผลการวิจัยสามารถเป็นแนวทางสำหรับผู้ประกอบธุรกิจในการใช้วางแผนกลยุทธ์ปรับปรุงตราสินค้าหรือต่อยอดในการสร้างตราสินค้าผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดความไว้วางใจในผลิตภัณฑ์มากขึ้น และเกิดการกระตุ้นให้ผู้บริโภคมีการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมซ้ำอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์งานวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการรับรู้คุณค่าตราสินค้าที่มีต่อความไว้วางใจในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของความไว้วางใจในตราสินค้าที่มีต่อพฤติกรรมการบอกต่อ การตั้งใจซื้อซ้ำ และความเต็มใจที่จะจ่ายซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของพฤติกรรมการบอกต่อที่มีต่อการตั้งใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

4. เพื่อทดสอบสมมุติฐานจากผลการศึกษาอิทธิพลของการรับรู้ตราสินค้าที่มีต่อความไว้วางใจ อิทธิพลของความไว้วางใจในตราสินค้าที่มีต่อพฤติกรรมการบอกต่อ การตั้งใจซื้อซ้ำ และความเต็มใจที่จะจ่ายซื้อ รวมถึงอิทธิพลของพฤติกรรมการบอกต่อที่มีต่อการตั้งใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริโภคที่เคยซื้อ หรือเคยรับประทานผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ประเภทผลิตภัณฑ์ออแกนิกส์ ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ของร้านเลมอนฟาร์ม หรือซูเปอร์มาร์เก็ต MaxValu ในเขตกรุงเทพมหานคร ในช่วงระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ในเขตกรุงเทพมหานคร

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริโภคที่เคยซื้อ หรือเคยรับประทานผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จำนวน 385 คน ซึ่งได้มาจากสูตรการหาจำนวนประชากรที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนของ Cochran (1963) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

2.1 แบบสอบถามอิทธิพลของการรับรู้คุณค่าตราสินค้า และความไว้วางใจ ต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งแบ่งเป็น 6 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสำหรับรวบรวมข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามปลายปิดแบบตรวจรายการ (Checklist) ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้คุณค่าตราสินค้าของผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความไว้วางใจผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการบอกต่อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อ ส่วนที่ 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการตั้งใจซื้อซ้ำผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และส่วนที่ 6 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความเต็มใจที่จะจ่ายซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งแบบสอบถามส่วนที่ 2-6 เป็นลักษณะเลือกตอบ ใช้มาตราส่วน 5 ระดับ (Likert Scale) ซึ่งกำหนดให้เลือกตอบเพียงข้อเดียว

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ประเมินความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัดตามลำดับ ดังต่อไปนี้

3.1 การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบวัด (Content Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในด้านเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบและพิจารณา โดยค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามต้องมีค่ามากกว่า 0.7 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ซึ่งใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับประเด็นหลักของเนื้อหา

3.2 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามอิทธิพลของการรับรู้คุณค่าตราสินค้า และความไว้วางใจ ต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมโดย ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเฉพาะร้านเลมอนฟาร์มและซูเปอร์มาร์เก็ต MaxValu ที่อยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จากนั้นทำการสุ่มจับฉลากเลือก 5 สถานที่ ได้แก่ 1) MaxValu สาขานวมินทร์ 2) MaxValu สาขาหลักสี่ 3) MaxValu สาขาพระราม 9 เดอะไนน์ 4) เลมอนฟาร์ม สาขาพาราไดซ์ พาร์ค และ 5) เลมอนฟาร์ม สาขาทองหล่อ 55 และทำการสุ่มแบบแบ่งโควตา (Quota Sampling Design) โดยกำหนดสถานที่ละ 77 คน หลังจากนั้นจะสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยก่อนทำการแจกแบบสอบถาม จะใช้คำถามคัดกรองผู้ตอบแบบสอบถามว่า ท่านมีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป และท่านเคยซื้อหรือเคยรับประทานผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมช่วงระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง และดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

5.2 วิเคราะห์ระดับการรับรู้คุณค่าตราสินค้า ความไว้วางใจ พฤติกรรมการบอกต่อ การตั้งใจซื้อซ้ำ และความเต็มใจที่จะจ่ายซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) การพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ โดยมีเกณฑ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ โดยเกณฑ์วัดระดับความสัมพันธ์ของ Hinkle, D. E., William, W., and Stephen, G. J. (1998)

5.4 การทดสอบสมมติฐานวิจัยด้วยสถิติการวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย (Simple Linear Regression) เพื่อทำการทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.2 รองลงมา คือ เพศชาย ร้อยละ 44.7 และเพศทางเลือก ร้อยละ 2.1 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 31-35 ปี ร้อยละ 30.6 รองลงมา คือ อายุ 26-30 ปี ร้อยละ 21.3 อายุ 41-50 ปี ร้อยละ 18.2 อายุ 36-40 ปี ร้อยละ 14.0 อายุ 21-25 ปี ร้อยละ 11.9 และอายุมากกว่า 50 ปี ร้อยละ 3.9 ตามลำดับ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 53 รองลงมา คือ มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 36.1 และการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 10.9 ตามลำดับ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ เจ้าของกิจการ ร้อยละ 30.4 รองลงมา คือ ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 27 นักเรียน/ นิสิต/ นักศึกษา ร้อยละ 15.8 พนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 11.9 อาชีพอิสระ ร้อยละ 10.9 และพ่อบ้าน/ แม่บ้าน ร้อยละ 3.9 ตามลำดับ ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่อยู่ที่ 30,001-40,000 บาท ร้อยละ 26.0 รองลงมา คือ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 21.0 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 18.4 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 50,000 บาท ร้อยละ 12.2 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 40,001-50,000 บาท ร้อยละ 11.4 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท ร้อยละ 10.9

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการรับรู้คุณค่าตราสินค้าของผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงระดับการรับรู้คุณค่าตราสินค้าของผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค

ลำดับ	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1	ท่านชื่นชอบที่จะซื้อตราสินค้าสีเขียวมากกว่าตราสินค้าอื่น แม้ว่าจะมีคุณลักษณะด้านสิ่งแวดล้อมเหมือน ๆ กัน	3.70	1.115	มาก
2	ท่านชื่นชอบที่จะซื้อตราสินค้าสีเขียวมากกว่าตราสินค้าอื่น แม้ว่าจะสามารถให้คุณค่าด้านสิ่งแวดล้อมได้ดีเท่า ๆ กัน	3.65	1.174	มาก
3	การซื้อตราสินค้าสีเขียว ทำให้ท่านรู้สึกฉลาดมากกว่าการซื้อตราสินค้าอื่น แม้ว่าตราสินค้าอื่นจะให้ความห่วงใยสิ่งแวดล้อมเช่นกัน	3.54	1.280	มาก
4	มีความสมเหตุสมผลที่ท่านจะซื้อตราสินค้า สีเขียวทดแทนตราสินค้าอื่น เพราะเชื่อในพันธสัญญาด้านสิ่งแวดล้อม	3.11	1.277	ปานกลาง
	รวม	3.50	1.052	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้คุณค่าตราสินค้าของผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.50 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า "ท่าน ชื่นชอบที่จะซื้อตราสินค้าสีเขียวมากกว่าตราสินค้าอื่น แม้ว่าจะมีคุณลักษณะด้านสิ่งแวดล้อมเหมือน ๆ กัน" มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ค่าเฉลี่ย 3.70 มีการรับรู้อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ "มีความสมเหตุสมผลที่ท่านจะซื้อตราสินค้า สีเขียวทดแทนตราสินค้าอื่น เพราะเชื่อในพันธสัญญาด้านสิ่งแวดล้อม" ค่าเฉลี่ย 3.11 มีการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง

3. การวิเคราะห์ข้อมูลความไว้วางใจผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงระดับความไว้วางใจผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค

ลำดับ	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1	ตราผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสร้างความเชื่อต่อท่านว่าสินค้าดังกล่าวเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง	3.40	1.283	ปานกลาง
2	ตราผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสร้างความมั่นใจต่อท่านว่า สินค้าดังกล่าวเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง	2.98	1.333	ปานกลาง
3	ตราผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ช่วยในการตัดสินใจของท่านว่า สินค้าดังกล่าวเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง	3.29	1.316	ปานกลาง
4	ท่านเชื่อว่า ตราผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการผลิตสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง	3.08	1.357	ปานกลาง
5	ตราผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้สร้างความมั่นใจให้กับท่านว่าภาคธุรกิจกับสิ่งแวดล้อมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างยั่งยืน	3.99	1.091	มาก
	รวม	3.34	0.942	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความไว้วางใจผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.34 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า "ตราผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้สร้างความมั่นใจให้กับท่านว่าภาคธุรกิจกับสิ่งแวดล้อมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างยั่งยืน" มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ค่าเฉลี่ย 3.99 มีความไว้วางใจอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ "ตราผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสร้างความมั่นใจต่อท่านว่า สินค้าดังกล่าวเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง" ค่าเฉลี่ย 2.98 มีความไว้วางใจอยู่ในระดับปานกลาง

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการบอกต่อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงระดับพฤติกรรมการบอกต่อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค

ลำดับ	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	ท่านมักเชื่อและซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพราะมีกลุ่มเพื่อนแนะนำ	3.95	1.069	มาก
2	ท่านมักเชื่อและซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพราะมีเพื่อนร่วมงานแนะนำ	4.25	0.974	มากที่สุด
3	ท่านมักเชื่อและซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพราะอ่านข้อความจากผู้ใช้อินเทอร์เน็ตแนะนำ	3.32	1.254	ปานกลาง
4	ท่านมักเชื่อและซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพราะมีผู้มีชื่อเสียงให้การรับรอง	3.22	1.219	ปานกลาง
5	ท่านมักเชื่อและซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพราะพนักงานขายแนะนำ	3.20	1.265	ปานกลาง
6	ท่านมักเชื่อและซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพราะสมาชิกในครอบครัวแนะนำ	3.37	1.216	ปานกลาง
	รวม	3.55	0.802	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการได้รับพฤติกรรมการบอกต่อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.55 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า "ท่านมักเชื่อและซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพราะเพื่อนร่วมงานแนะนำ" มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.25 มีการได้รับพฤติกรรมการบอกต่ออยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ "ท่านมักเชื่อและซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพราะพนักงานขายแนะนำ" ค่าเฉลี่ย 3.20 มีการได้รับพฤติกรรมการบอกต่ออยู่ในระดับปานกลาง

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการตั้งใจซื้อซ้ำผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงระดับการตั้งใจซื้อซ้ำผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค

ลำดับ	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	มีความเป็นไปได้ที่ท่านจะกลับมาซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมซ้ำที่ห้าง MaxValu หรือ เลมอนฟาร์มอีกครั้งในอนาคต	3.18	1.283	ปานกลาง

ตารางที่ 4 แสดงระดับการตั้งใจซื้อซ้ำผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค (ต่อ)

ลำดับ	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
2	ท่านจะซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ห้าง MaxValu หรือเลมอนฟาร์มในอนาคตอย่างแน่นอน	2.95	1.327	ปานกลาง
3	ท่านจะกลับมาห้าง MaxValu หรือ เลมอนฟาร์มอีก ไม่ว่าจะมีความต้องการในการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมหรือไม่ก็ตาม	4.06	1.048	มาก
4	ท่านจะพิจารณาห้าง MaxValu หรือ เลมอนฟาร์ม เป็นตัวแรกเมื่อมีความต้องการที่จะซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในอนาคต	3.65	1.141	มาก
5	ท่านจะเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ห้าง MaxValu หรือ เลมอนฟาร์ม เมื่อมีความต้องการที่จะซื้อสินค้าในอนาคต	4.11	0.947	มาก
	รวม	3.59	0.837	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการตั้งใจซื้อซ้ำผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่ออยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.59 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า “ท่านจะเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ห้าง MaxValu หรือเลมอนฟาร์ม เมื่อมีความต้องการที่จะซื้อสินค้าในอนาคต” มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.11 มีการตั้งใจซื้อซ้ำอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ “ท่านจะซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ห้าง MaxValu หรือเลมอนฟาร์ม ในอนาคตอย่างแน่นอน” ค่าเฉลี่ย 2.95 มีการตั้งใจซื้อซ้ำอยู่ในระดับปานกลาง

6. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความเต็มใจที่จะจ่ายซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงระดับความเต็มใจที่จะจ่ายซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค

ลำดับ	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	ท่านยินดีจะจ่ายราคาที่สูงขึ้นสำหรับผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมระดับพรีเมี่ยม	3.54	1.087	มาก
2	ท่านยินดีจ่ายในราคาที่สูงขึ้นสำหรับรสชาติผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	3.29	1.107	ปานกลาง
3	ท่านยินดีที่จะจ่ายในราคาที่สูงขึ้น หากคุณภาพและวัตถุดิบผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมดีขึ้น	3.44	1.059	มาก
4	ท่านชอบที่จะซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมพรีเมี่ยม แม้ว่ายี่ห้ออื่นจะมีราคาที่ต่ำกว่า	4.09	0.950	มาก
5	ท่านชื่นชอบที่จะซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมพรีเมี่ยม ที่มีความหลากหลายของรสชาติให้เลือก	3.31	1.125	ปานกลาง
	รวม	3.53	0.774	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเต็มใจที่จะจ่ายซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.53 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า “ท่านชอบที่จะซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมพรีเมี่ยม แม้ว่ายี่ห้ออื่นจะมีราคาที่ต่ำกว่า” มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.09 มีความเต็มใจที่จะจ่ายซื้ออยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ “ท่านยินดีจ่ายในราคาที่สูงขึ้นสำหรับรสชาติผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม” ค่าเฉลี่ย 3.29 มีความเต็มใจที่จะจ่ายซื้ออยู่ในระดับปานกลาง

7. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์ของเพียร์สัน (Pearson’s product moment correlation coefficient) การพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่า การรับรู้คุณค่าตราสินค้ามีความสัมพันธ์กับความไว้วางใจในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีความสัมพันธ์ในระดับสูงและไปในทิศทางเดียวกัน (r = 0.706) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยที่ความไว้วางใจในตราสินค้ามีความสัมพันธ์กับการบอกต่อของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางและไปในทิศทางเดียวกัน (r = 0.648) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ด้านความไว้วางใจในตราสินค้ามีความสัมพันธ์กับการตั้งใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางและไปในทิศทางเดียวกัน (r = 0.637) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ด้านความไว้วางใจในตราสินค้ามีความสัมพันธ์กับความเต็มใจที่จะจ่ายซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางและไปในทิศทางเดียวกัน (r = 0.636) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และด้านการบอกต่อมีความสัมพันธ์กับการตั้งใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีความสัมพันธ์ในระดับสูงและไปในทิศทางเดียวกัน (r = 0.703) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

8. ผลการทดสอบสมมติฐาน

จากการทดสอบสมมติฐานวิจัยด้วยสถิติการวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย (Simple Linear Regression) เพื่อทำการทดสอบสมมติฐานได้ผลดังนี้

สมมติฐานที่ 1 การรับรู้คุณค่าตราสินค้ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อความไว้วางใจในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งจากการศึกษา พบว่า การรับรู้คุณค่าตราสินค้ามีความสัมพันธ์เชิงบวกในทิศทางเดียวกันกับความไว้วางใจในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับสูง (r = 0.706) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 นอกจากนี้ พบว่า การรับรู้คุณค่าตราสินค้ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อความไว้วางใจในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยตัวแปรการรับรู้คุณค่าตราสินค้าสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความไว้วางใจในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ได้ร้อยละ 49.7 (Adjusted R^2 = 0.497)

สมมติฐานที่ 2 ความไว้วางใจในตราสินค้ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อการบอกต่อของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งจากการศึกษา พบว่า ความไว้วางใจในตราสินค้ามีความสัมพันธ์เชิงบวกในทิศทางเดียวกันกับการบอกต่อของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง (r = 0.648) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 นอกจากนี้ พบว่า ความไว้วางใจในตราสินค้ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อการบอกต่อของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยตัวแปรความไว้วางใจในตราสินค้าสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรการบอกต่อของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ได้ร้อยละ 41.8 (Adjusted R^2 = 0.418)

สมมติฐานที่ 3 ความไว้วางใจในตราสินค้ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตั้งใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งจากการศึกษา พบว่า ความไว้วางใจในตราสินค้ามีความสัมพันธ์เชิงบวกในทิศทางเดียวกันกับการตั้งใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง (r = 0.637) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 นอกจากนี้ พบว่า ความไว้วางใจในตราสินค้ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตั้งใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยตัวแปรความไว้วางใจในตราสินค้าสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรการตั้งใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ได้ร้อยละ 40.5 (Adjusted R^2 = 0.405)

สมมติฐานที่ 4 ความไว้วางใจในตราสินค้ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อความเต็มใจที่จะจ่ายซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งจากการศึกษา พบว่า ความไว้วางใจในตราสินค้ามีความสัมพันธ์เชิงบวกในทิศทางเดียวกันกับความเต็มใจที่จะจ่ายซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง (r = 0.636) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 นอกจากนี้ พบว่า ความไว้วางใจในตราสินค้ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อความเต็มใจที่จะจ่ายซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยตัวแปรความไว้วางใจในตราสินค้าสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความเต็มใจที่จะจ่ายซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ได้ร้อยละ 40.3 (Adjusted R^2 = 0.403)

สมมติฐานที่ 5 การบอกต่อมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตั้งใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งจากการศึกษา พบว่า การบอกต่อกับมีความสัมพันธ์เชิงบวกในทิศทางเดียวกันกับการตั้งใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับสูง (r = 0.703) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 นอกจากนี้ พบว่า การบอกต่อมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตั้งใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยตัวแปรการบอกต่อสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรการตั้งใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ได้ร้อยละ 49.3 (Adjusted R^2 = 0.493)

การอภิปรายผล

กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้คุณค่าตราสินค้าของผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านชื่นชอบที่จะซื้อตราสินค้าสีเขียวมากกว่าตราสินค้าอื่น แม้ว่าจะมีคุณลักษณะด้านสิ่งแวดล้อมเหมือน ๆ กัน เนื่องจากคุณค่าตราสินค้าสีเขียวนี้บ่งบอกภาพลักษณ์ที่มีคุณค่ามากกว่าตราสินค้าอื่น ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ จิระวัฒน์ อนุวิชชานนท์ และศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2555) กล่าวว่า คุณค่าตราสินค้า หมายถึง ผลกระทบที่แตกต่างกันเชิงบวกที่ทำให้ตราสินค้าเป็นที่รู้จักกัน ทำให้ลูกค้ามีการตอบสนองต่อสินค้าเป็นการเพิ่มคุณค่าหรือความนิยมของสินค้าที่เกิดขึ้นจากภาพลักษณ์ที่ดี เช่นเดียวกับ Choudhary and Gokarn (2013) ที่กล่าวว่า ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมหรือผลิตภัณฑ์สีเขียว คือ ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการยอมรับจากผู้บริโภค เนื่องจากช่วยรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ลดมลภาวะและความเสื่อมโทรมของโลก

กลุ่มตัวอย่างมีความไว้วางใจผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ตราผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้สร้างความมั่นใจให้กับท่านว่าภาคธุรกิจกับสิ่งแวดล้อมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ Moorman, Zaltman, and Deshpande (1992) ที่กล่าวว่า ความไว้วางใจในตราสินค้า คือความเต็มใจที่จะวางใจต่อการแลกเปลี่ยนโดยได้รับการไว้วางใจจากองค์กรความเชื่อมั่นของบุคคลหนึ่งนั้นประกอบด้วยความเชื่อมั่น ความพอใจ การรับรู้เชิงบวก ซึ่งเป็นการรับรู้ว่าองค์กรมีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด ความน่าเชื่อถือมีผลทางด้านดีต่อความภักดีของผู้ใช้บริการอีกด้วย ความเชื่อมั่นเป็นสิ่งที่ผู้ใช้บริการมีต่อผู้ให้บริการองค์กรในทางที่ดี และเป็นพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร

กลุ่มตัวอย่างมีการได้รับพฤติกรรมการบอกต่อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านมักเชื่อและซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพราะเพื่อนร่วมงานแนะนำ สอดคล้องกับ จิระวัฒน์ อนุวิชชานนท์ และศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2555) ที่กล่าวว่า การตลาดแบบบอกต่อโดยมุ่งความสำคัญที่การส่งต่อและการแบ่งปันข้อมูลจากผู้บริโภคไปยังผู้บริโภคอื่น ๆ เช่น เพื่อน ครอบครัว หรือคนรู้จัก ซึ่งผู้บริโภคจะรู้สึกว่าข้อมูลนั้น มีความน่าเชื่อถือมากกว่าการโฆษณา หรือแม้แต่คำแนะนำจากโฆษก หรือบุคคลที่มีชื่อเสียง

กลุ่มตัวอย่างมีการตั้งใจซื้อซ้ำผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านจะเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ห้าง MaxValu หรือเลมอนฟาร์ม เมื่อมีความต้องการที่จะซื้อสินค้าในอนาคต สอดคล้องกับ Hellier, Geursen, Carr, and Rickard (2003) ที่กล่าวว่า การตั้งใจซื้อซ้ำเป็นลักษณะของการตัดสินใจโดยส่วนบุคคลเกี่ยวกับการซื้อสินค้าหรือบริการซ้ำอีกครั้งต่อมา ซึ่งทำการซื้อสินค้าหรือใช้บริการจากบริษัทเดิม โดยในการตัดสินใจซื้อครั้งแรกมักจะเป็นตัวชี้หรือคาดการณ์พฤติกรรมในการซื้อซ้ำครั้งต่อมาได้

กลุ่มตัวอย่างมีความเต็มใจที่จะจ่ายซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านชอบที่จะซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมพรีเมี่ยม แม้ว่ายี่ห้ออื่นจะมีราคาที่ต่ำกว่า สอดคล้องกับ วรพจน์ ศิริรัตน์ (2562) กล่าวว่า การรับรู้เอกลักษณ์ผลิตภัณฑ์มีอิทธิพลต่อความเต็มใจที่จะจ่าย โดยรู้สึกว่าผลิตภัณฑ์ต้องมีความโดดเด่นและแตกต่างจากผลิตภัณฑ์แบรนด์อื่น

ผลการศึกษาการรับรู้คุณค่าตราสินค้ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อความไว้วางใจในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากคุณค่าตราสินค้าเป็นสิ่งที่สร้างความมั่นใจให้ผู้บริโภคไว้วางใจต่อผลิตภัณฑ์นั้น ๆ สอดคล้องกับการศึกษาของ Alamsyah and Febrian (2020) ทำการ ศึกษาพฤติกรรมของลูกค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม: ผลกระทบของการรับรู้ตราสินค้าต่อความไว้วางใจผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พบว่า การรับรู้ตราสินค้ามีผลต่อความไว้วางใจของผู้บริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การรับรู้ตราสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมีผลกระทบโดยตรงต่อเพิ่มความไว้วางใจของผู้บริโภคในการซื้อผลิตภัณฑ์ แสดงให้เห็นว่าเมื่อสร้างการรับรู้ตราสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้องก็จะสามารถเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกส์ได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Yasri, Engriani, and Rahmi (2017) ทำการศึกษาอิทธิพลของตราสินค้าสีเขียว ความไว้วางใจสีเขียวที่มีต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าร้าน Body Shop พบว่า ตราสินค้าสีเขียวมีนัยสำคัญและเป็นเชิงบวกต่อความไว้วางใจสีเขียว สอดคล้องกับการศึกษาของ Mauliza., Fauzi, and, Rini (2019) ทำการศึกษาอิทธิพลของผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การโฆษณาที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และตราสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมต่อการตัดสินใจซื้อผ่านความไว้วางใจของผู้บริโภคในผลิตภัณฑ์ทัปเปอร์แวร์ที่ SMPN Beureunerun พบว่า ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อต่อสิ่งแวดล้อม และตราสินค้าที่มิตรต่อสิ่งแวดล้อมบางส่วนมีอิทธิพลเชิงบวกและมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ทัปเปอร์แวร์ผ่านทาง SMPN Beureuneun ซึ่งเป็นที่ไว้วางใจของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อต่อสิ่งแวดล้อม เช่นเดียวกับการศึกษาของ ฉัตรชัย อินทสังข์, ณพรรณ สินธุศิริ, และ ยุพาภรณ์ ชัยเสนา (2563) ทำการศึกษาผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมและการรับรู้คุณค่าด้านสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อ พบว่าผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมและการรับรู้คุณค่ามีบทบาทสำคัญและมีทิศทางบวกต่อความไว้วางใจด้านสิ่งแวดล้อม

ความไว้วางใจในตราสินค้ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อการบอกต่อของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แสดงให้เห็นว่า เมื่อผู้บริโภคไว้วางใจในตราสินค้าแล้ว จะส่งผลต่อพฤติกรรมการบอกต่อผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับการศึกษาของ Issock, Mpinganjira, and Lombard (2018) ทำการศึกษามุมมองเชิงประสบการณ์เกี่ยวกับความพึงพอใจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของลูกค้า-ความไว้วางใจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม-การบอกปากต่อปากในเชิงบวก พบว่า การบอกต่อในเชิงบวกได้รับผลกระทบจากความไว้วางใจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ความไว้วางใจในตราสินค้ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตั้งใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจาก ผู้บริโภคมีความไว้วางใจในตราสินค้า ในที่สุดก็จะเกิดการซื้อซ้ำผลิตภัณฑ์เดิม สอดคล้องกับแนวคิดของ Anderson (2006) ที่กล่าวว่า ซื้อซ้ำจะเกิดขึ้นได้จากการที่ลูกค้ามีความเชื่อมั่นในตัวสินค้าหรือบริการเป็นพื้นฐาน สอดคล้องกับการศึกษาของ Bestari, Butarbutar, and Saud (2020) ทำการศึกษา อิทธิพลของกลยุทธ์ทางการตลาดสีเขียว ความไว้วางใจของลูกค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ความตั้งใจในการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่มีต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่า กลยุทธ์การตลาดสีเขียว ลูกค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและความตั้งใจในการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลอย่างมาก ในการกำหนดพฤติกรรมการซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสำหรับผู้บริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับการศึกษาของ Chairy and Alamb (2019) ทำการศึกษา อิทธิพลของความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับการรับรู้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และความไว้วางใจที่มีต่อความตั้งใจในการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พบว่า มีอิทธิพลเชิงบวกและมีนัยสำคัญของความไว้วางใจสีเขียวต่อความตั้งใจในการซื้อเพื่อสิ่งแวดล้อม

ความไว้วางใจในตราสินค้ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อความเต็มใจที่จะจ่ายซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แสดงให้เห็นว่า ผู้บริโภคมีความเต็มใจจะจ่ายซื้อผลิตภัณฑ์ใด ๆ ก็ตาม ขึ้นอยู่กับความไว้วางใจในตราสินค้าที่มีอยู่เป็นทุนเดิม สอดคล้องกับการศึกษาของ Yin, Han, Wang, Hu, and Lv (2019) ทำการศึกษา ชาติพันธุ์วิทยา ความไว้วางใจ และความเต็มใจที่จะจ่ายเงินของผู้บริโภคชาวจีนสำหรับฉลากอินทรีย์จากหลากหลายประเทศและผู้รับรองที่แตกต่าง พบว่า ผู้บริโภคชาวจีนโดยทั่วไปชอบฉลากอินทรีย์จากประเทศที่พัฒนาแล้ว (หรือผู้รับรองออร์แกนิกส์ที่ลงทุนในสหรัฐฯ) และสอดคล้องกับการศึกษาของ Leerattanakorn (2017) ทำการศึกษา ปัจจัยกำหนดการบริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของคนเจเนอเรชั่นวายในจังหวัดเชียงใหม่ของประเทศไทย พบว่าความมั่นใจในตรารับรองเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลในการกำหนดความเต็มใจจ่ายสำหรับสินค้าสีเขียว

การบอกต่อมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตั้งใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากผู้บริโภคได้รับการบอกต่อผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ในแง่ดีก็จะทำให้ระลึกถึงตราสินค้า จนเกิดการตั้งใจซื้อซ้ำในผลิตภัณฑ์ดังกล่าว สอดคล้องกับการศึกษาของ ชลลดา สัจจานิตย์ (2563) ทำการศึกษา อิทธิพลของกลุ่มอ้างอิงและการสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ต่อการตอบสนองของผู้บริโภคในสินค้าเพื่อสิ่งแวดล้อม พบว่า การสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ประเภทการรีวิวสินค้าเป็นการเฉพาะ ประเภทการแนะนำผ่านสื่อสังคม และประเภทการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางออนไลน์อื่น ๆ ส่งผลทางบวกต่อทัศนคติของผู้บริโภคต่อสินค้าเพื่อสิ่งแวดล้อมซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อในที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ Gani (2017) ทำการศึกษา ความตั้งใจในการซื้อและทัศนคติ

ของผู้บริโภคที่มีต่อสิ่งแวดล้อม: การศึกษาผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในภาคสินค้าอุปโภคและบริโภค (FMCG) พบว่า การบอกต่อปากต่อปากมีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับการศึกษาของ Hayat and Ahmed (2017) ทำการศึกษาผลกระทบของความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม การโฆษณา และการบอกต่อปากต่อปาก ที่มีต่อพฤติกรรมการซื้อที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พบว่า การบอกต่อปากต่อปาก มีผลอย่างมากต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยนี้ สามารถแบ่งข้อเสนอแนะออกเป็น 2 ประการ คือ ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งนี้สำหรับการประยุกต์ใช้ในทางการบริหาร และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลงานไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการประยุกต์ใช้ในทางวิชาการ

จากผลการศึกษา เป็นการเพิ่มองค์ความรู้และยืนยันข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณค่าตราสินค้า กับความไว้วางใจผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างความไว้วางใจ กับพฤติกรรมการบอกต่อ การตั้งใจซื้อซ้ำ กับความเต็มใจที่จะจ่ายซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค อีกทั้งความสัมพันธ์ระหว่างการบอกต่อกับการตั้งใจซื้อซ้ำผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ถือได้ว่าเป็นการสนับสนุนแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมา

1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการประยุกต์ใช้ในทางการบริหาร

1.2.1 ผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ควรเพิ่มไลน์ผลิตภัณฑ์ และใส่คุณค่าตราสินค้านั้นให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการสร้างความไว้วางใจในตราสินค้าให้แก่ผู้บริโภค จนเกิดการตั้งใจซื้อซ้ำ และเต็มใจที่จะจ่ายซื้อในผลิตภัณฑ์ที่มูลค่าที่สูงกว่าเดิม

1.2.2 ผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมรายใหม่ ควรนำเสนอผลิตภัณฑ์ผ่านตัวแทนซึ่งสามารถเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์ที่ไปสู่กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการได้ เช่น ใช้บุคคลอื่นไปในการบอกต่อผลิตภัณฑ์ไปยังกลุ่มเป้าหมาย โดยการใช้เพื่อนร่วมงานแนะนำผลิตภัณฑ์แก่เพื่อนร่วมงานด้วยกันเอง เนื่องจากความสนิทสนมจะทำให้เกิดความไว้วางใจต่อตราสินค้าและผลิตภัณฑ์ในที่สุดก่อให้เกิดมีการซื้อซ้ำผลิตภัณฑ์นั้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาครั้งต่อไป ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพในกลุ่มผู้บริโภคที่เคยซื้อ และไม่เคยซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อได้ข้อมูลเชิงลึกถึงประเด็นสำคัญที่ผู้บริโภคทั้ง 2 ฝ่าย ให้ความสำคัญกับคุณค่าตราสินค้าของผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

2.2 การศึกษาครั้งต่อไป ควรเก็บข้อมูลจากตัวอย่างในพื้นที่ภาคอื่น ๆ เช่น พื้นที่หัวเมืองใหญ่ เพื่อทำให้เข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคได้ครอบคลุมยิ่งขึ้น

References

จิระวัฒน์ อนุวิชชานนท์ และศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2555). **การบริหารการโฆษณาและการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ.** กรุงเทพฯ : ธรรมสาร.

ฉัตรชัย อินทสังข์, ณพรรณ สินธุศิริ, และ ยุพาภรณ์ ชัยเสนา. (2563). ผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมและการรับรู้คุณค่าด้านสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อ. **WMS Journal of Management Walailak University** ปีที่ 9. ฉบับที่ 3. หน้า31-41.

ชลลดา สัจจานิตย์. (2563). อิทธิพลของกลุ่มอ้างอิงและการสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ต่อการตอบสนองของผู้บริโภคในสินค้าเพื่อสิ่งแวดล้อม. **จุฬาลงกรณ์ปริทัศน์. ปีที่** 42 ฉบับที่ 3. หน้า 68-92.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น.** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

วรพจน์ ศิริรัตน์. (2562). ความน่าเชื่อถือของตราสินค้า และการรับรู้เอกลักษณ์ผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายผลิตภัณฑ์กล้อง Leica ในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2564). **ศูนย์ Pro-Green มธ-สกว. ชูแนวคิดเศรษฐกิจสีเขียว หวังไทยเป็น Green Economy ที่ยั่งยืน.** เข้าถึงเมื่อ 12 มกราคม 2564. เข้าถึงได้จาก https://www.tsri.or.th/index.php/th/news/content/18/news

อัมพร ชูสนุก และคณะ. (2561). อิทธิพลของคุณค่าที่รับรู้ต่อความไว้เนื้อเชื่อใจ ความพึงพอใจ การบอกต่อ และการกลับมาซื้อซ้ำของผู้บริโภคอาหารเพื่อสุขภาพในเขตกรุงเทพมหานคร. **วารสารบริหารธุรกิจ นิด้า.** ปีที่ 22. หน้า 96-113.

Anderson, C. (2006). **The long tail: Why the future of business is selling less of more.** New York: Hyperion.

Alamsyah, D. P., and Febriani, R. (2020). Green Customer Behaviour: Impact of Green Brand Awareness to Green Trust. **Journal of Physics: Conference Series.** Vol.1477. No.7. pp.1-5.

Bestari, D. P., Butarbutar, A., and Saudi, M. (2020). The Influence of Green Marketing Strategy, Green Customer Trust, Green Purchase Intention on Green Purchase Behavior on Environmentally Friendly Msme Products. **Palarch's Journal Of Archaeology Of Egypt/Egyptology**. Vol.17. No.10. pp.1318-1330.

Chairy, C., and Alamb, M. E. N. (2019). The Influence of Environmental Concern, Green Perceived Knowledge, and Green Trust on Green Purchase Intention. **Jutnal Manajemen**. Vol.10. No.2. pp.131-145.

Cochran, W. G. (1963). **Sampling Techniques.** 2nd ed. New York, NY: John Wiley and Sons.

Gani, S. H. (2017). Purchase Intentions and Consumers Attitude towards Environment: A Study of Eco-friendly Products in FMCG Sector. **Arab Journal of Administration.** Vol. 37. No.3. pp.212-230.

Hayat, R., and Ahmed, A. (2017). Impact of Environmental Concern, Advertisement and Word Of Mouth on Green Purchase Behavior: An Analysis from Pakistan. **Case Studies Journal.** Vol.6. No.1. pp.72-79.

Hellier, P., Geursen, G., Carr, R., and Rickard, J. (2003). Customer repurchase intention: A general structural equation model. **European Journal of Marketing.** Vol.37. No.11. pp.1762-1800.

Issock, P. B., Mpinganjira, M., and Roberts-Lombard, M. (2018). An Experience Perspective on the Continuum Customer Green Satisfaction-Green-Trust-Positive Word-of- Mouth. in **Conference: Academy of World Business, Marketing and Management Development Conference.** Athens : Greece.

Keller, K. L. (2003). Brand synthesis: The multidimensionality of brand knowledge. **Journal of Consumer Research.** Vol.29. No.4. pp.595-600.

Kim, C., Galliers, R. D., Shin, N., Han, J., and Kim, J. (2012). Factors influencing internet shopping value and customer repurchase intention. **Electronic Commerce Research and Applications.** Vol.11. No.4. pp.374-387.

Mauliza, P., Fauzi, A., and Rini, E. S. (2019). The influence of green product, green Advertising, and green brand on decision to buy through consumers' trust in Tupperware products at SMPN Beureunerun. **International Journal of Research and Review**. Vol.6. No.5. pp.149-166.

Moorman, C., Zaltman, G., and Deshpande, R. (1992). Relationships between providers and users of market research: The dynamics of trust within and between organizations. ***Journal of Marketing Research***. *Vol.29*. No.3. pp.314-328.

Nasir, A. V., and Karakaya, F. (2014). Consumer segments in organic foods market. **Journal of Consumer Marketing**. No.31. Vol.4. pp.263-277.

Wu, S.-I., & Chen, J.-Y. (2014). A Model of Green Consumption Behavior Constructed by the Theory of Planned Behavior. **International Journal of Marketing Studies**. Vol.6. No.5. pp.119-132.

Yasri, Y., Engriani, and Rahmi, M. (2017). Pengaruh Green Brand Dan Green Trust Terhadap Keputusan Pembelian Produk the Body Shop. **Jurnal Kajian Manajemen Bisnis.** Vol.6. No.2. pp.144-157.

Yin, Han, Wang, Hu, and Lv. (2019). Ethnocentrism, Trust, and the Willingness to Pay of Chinese Consumers for Organic Labels from Different Countries and Certifiers. **Journal of Food Quality**. pp.1-13.

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการที่พักระดับ 5 ดาว ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กรณีศึกษา : อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Factors influencing the Decision to Use the 5-Star Accommodation Service of Thai Tourists Under the Epidemic Situation of the Coronavirus Disease 2019 Case Study : Koh Samui, Suratthani Province

บัญชิตา แคดำ[1] พัชรี ทับทิม[2] สินีรัตน์ รสหวาน[3] และ กันตพีร์ ถิรกานน[4]
Bantita Kaedum Patcharee Tabtim Sineerat Roswan และ Guntapee Thiraganon

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการที่พักระดับ 5 ดาว ของนักท่องเที่ยวชาวไทยภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กรณีศึกษา : อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมการใช้บริการ และ ความพึงพอใจต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามแบบบังเอิญจากกลุ่มตัวอย่างของผู้ที่เคยใช้บริการที่พักระดับ 5 ดาว ในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 400 คน และ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน

ผลการวิจัย พบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31–40 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพลูกจ้าง/พนักงานบริษัทเอกชน และ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 35,000 บาทขึ้นไป ด้านพฤติกรรมการใช้บริการ พบว่า เคยใช้บริการ 2-3 ครั้ง วัตถุประสงค์ในการเข้าพักคือเพื่อการท่องเที่ยวแบบพักผ่อนกับครอบครัวในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ ครั้งละ 2-3 คืน สำรองห้องพักผ่านเว็บไซต์จองห้องพัก อัตราค่าห้องพักเฉลี่ยต่อการเข้าพัก 1 คืน คือ 5,001-6,000 บาท รู้จักที่พักผ่านเพื่อน ตัดสินใจเข้าพักด้วยตนเอง สาเหตุหลักในการตัดสินใจเข้าพักคือคำแนะนำผ่านอินเทอร์เน็ตหรือสื่อสังคมออนไลน์ และ คาดว่าจะกลับมาใช้บริการอีก ด้านความพึงพอใจต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดย ด้านลักษณะทางกายภาพมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านกระบวนการ และลำดับสุดท้ายคือ ด้านราคา จากการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้เฉลี่ยต่อ

[1] นักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชาการบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยตาปี
[2] นักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชาการบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยตาปี
[3] อาจารย์ สาขาวิชาการบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยตาปี
[4] อาจารย์ สาขาวิชาการบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยตาปี

เดือนที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการที่พักแตกต่างกัน และ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการให้บริการ และ ด้านลักษณะทางกายภาพ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้บริการที่พัก อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ : พฤติกรรมการใช้บริการ, ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps), ที่พักระดับ 5 ดาว

Abstract

The purpose of this research is to study factors influencing the decisions to use the 5-Star accommodation service of Thai tourists under the epidemic situation of the Coronavirus disease 2019, case study of Koh Samui, Suratthani Province by using demographic factors, service user’s behavior and satisfaction levels towards the service marketing mix factors (7Ps). The sample was consisted of 400 Thai tourists who stayed at the 5-Star accommodation in Koh Samui, Surat Thani. Questionnaires were used to collect data. The accidental sampling technique was involved. The statistics used for data analysis were descriptive statistics and inferential statistics.

The research results are most of the respondents were female, aged between 31-40 years old with a bachelor's degree or equivalent. Work as an employee working in a private company with an average salary 15,001 - 35,000 baht. In terms of service behavior, it was found that most of the sample group stayed for more than 2-3 times. Their purpose of staying focused on a family vacation on weekends, 2-3 nights at a time, reserved a room through the hotel booking site. The average room rate per 1-night stay is 5,001-6,000 baht. They knew about the hotel through friends and decided to stay by themselves. The main reason for deciding to stay was social media referrals and expected to use the hotel service again. The study indicated that most of the respondents had the highest satisfaction level of overall opinions towards the service marketing mix affecting staying in the hotel. When individual aspects were considered, the factor levels were listed in descending order; physical characteristics followed by process and the last one is price.

Under the epidemic situation of the Coronavirus disease 2019, the result of the hypothesis testing showed that the different demographic factors including

gender, age, levels of education, occupation and average monthly income of Thai tourists influence the decision of accommodations selection and service marketing mix factors including product/hotel service, price, people, process, and physical characteristics factors affect the decision to select accommodations for Thai tourists visiting the 5-Star accommodation in Koh Samui, Surat Thani with a statistical significance of 0.05.

Keywords: service user’s behavior, service marketing mix factors (7Ps), 5-Star accommodation

บทนำ

ธุรกิจที่พักแรมเป็นส่วนหนึ่งในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือ นอกจากธุรกิจที่พักแรมจะสร้างรายได้โดยตรงจากการใช้บริการนักท่องเที่ยวและดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติแล้ว ยังส่งผลทางอ้อมในด้านการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมการบริการเป็นจำนวนมาก

อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นอำเภอที่มีลักษณะเป็นหมู่เกาะกลางอ่าวไทยที่มีเกาะเล็กเกาะน้อยต่าง ๆ ที่มีความสวยงามล้อมรอบอยู่มากมายนับร้อยเกาะ จนทำให้จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้รับการขนานนามว่า “เมืองร้อยเกาะ” เกาะสมุยเป็นสถานที่ท่องเที่ยวยอดนิยมอันดับต้นๆ ของเมืองไทยอีกแห่งหนึ่งที่มีชื่อเสียงระดับโลก ด้วยมีธรรมชาติอันงดงาม เพียบพร้อมไปด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นทั้งที่พักจำนวนมาก การคมนาคมที่สะดวก และมีสนามบินนานาชาติอยู่บนเกาะซึ่งช่วยเพิ่มศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวและเติมเต็มให้เกาะแห่งนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สมบูรณ์แบบ จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติหลั่งไหลไปเยี่ยมเยือนปีละหลายล้านคน (ฐิติกาญจน์ ทวยเจริญ, 2560) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติระดับบน (Niche Market) ที่ถือว่าเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มศักยภาพสูงที่รสนิยมในการท่องเที่ยวแบบหรูหรา (Luxury Tourism) (รจิต คงหาญ, 2560)

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลกระทบกับประชาชนและธุรกิจทั่วโลก รวมถึงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทย ซึ่งเดิมเป็นแหล่งรายได้สำคัญของประเทศ เช่นเดียวกันกับธุรกิจที่พักแรมที่ต้องปรับตัวเพื่อตอบสนองพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับธุรกิจที่พักระดับ 5 ดาวในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งได้รับผลกระทบโดยตรง เนื่องจากปริมาณนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เคยเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักลดปริมาณลง ที่พักแรมระดับ 5 ดาว

หลายแห่งจึงปรับกลยุทธด้วยการเปลี่ยนเป้าหมายทางการตลาดเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งจากข้อมูลสถิติของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พบว่า เพียงช่วงไตรมาสแรกของปี พ.ศ.2565 นั้นมีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพิ่มขึ้นจากสถิติโดยรวมของนักท่องเที่ยวชาวไทยในปี พ.ศ. 2564 ถึงร้อยละ 144.33 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2565)

เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการรองรับและเพิ่มศักยภาพด้านการบริการให้สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยระดับบนหรือนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มศักยภาพสูงที่รสนิยมในการท่องเที่ยวแบบหรูหราที่คาดว่าจะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ผู้วิจัยจึงศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการที่พักระดับ 5 ดาว ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กรณีศึกษา : อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ประกอบการด้านธุรกิจที่พักระดับ 5 ดาว หรือ ธุรกิจที่พักระดับในรูปแบบอื่น ๆ สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ ไปปรับใช้ในการวางแผนและพัฒนาธุรกิจให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์และปัจจัยด้านพฤติกรรมการใช้บริการของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการตัดสินใจใช้บริการที่พักระดับ 5 ดาว ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กรณีศึกษา: อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการตัดสินใจใช้บริการที่พักระดับ 5 ดาว ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กรณีศึกษา: อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการที่พักระดับ 5 ดาว ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กรณีศึกษา: อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
4. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้บริการที่พักระดับ 5 ดาว ของนักท่องเที่ยวชาวไทยภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กรณีศึกษา: อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สมมติฐาน

1. ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการที่พักระดับ 5 ดาว ในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน

2. ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้บริการที่พักระดับ 5 ดาว ในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของนักท่องเที่ยวชาวไทยภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

กรอบแนวคิด

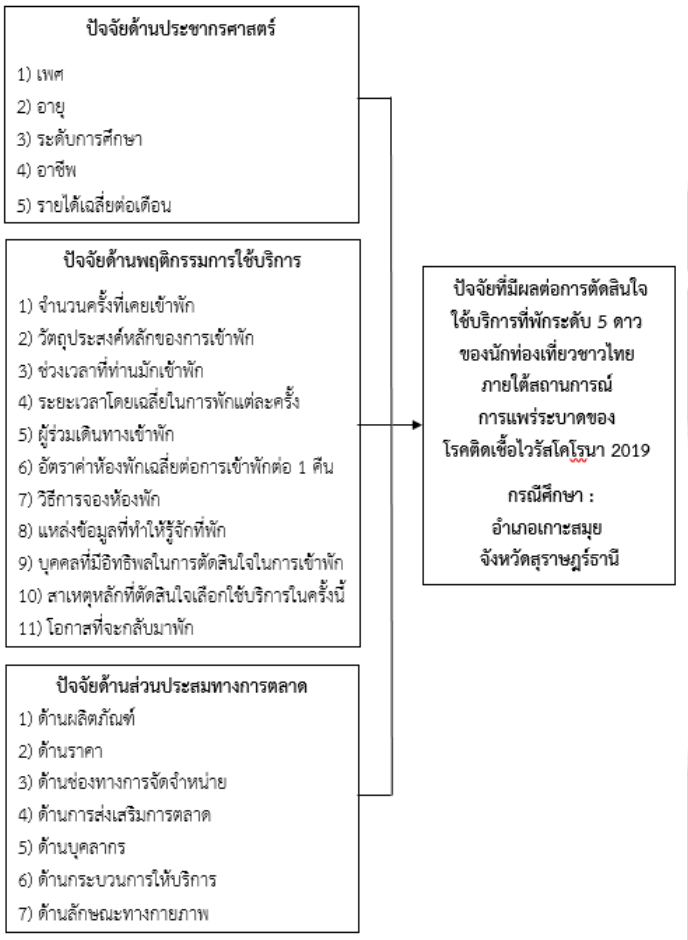

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เคยใช้บริการที่พักระดับ 5 ดาว ในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เคยใช้บริการที่พักระดับ 5 ดาว ในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คือ ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2565 ถึงวันที่ 31 เมษายน 2565 ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน จึงคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของคอแครน (Cochran, 1977 อ้างถึงใน นคร เสรีรักษ์ และ

ภรณี ดีราษฎร์วิเศษ, 2561 หน้า 45) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ซึ่งได้ขนาดตัวอย่างอย่างน้อย 385 คน เพื่อความสะดวกในการประเมินผล และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง และ นำแบบสอบถามไปทดสอบ (Try-Out) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามสูตรของ Cronbach's Alpha จากการทดสอบโดยรวมได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 ซึ่งมากกว่า 0.7 แสดงว่า แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ โดยแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านพฤติกรรมการใช้บริการของนักท่องเที่ยว ได้แก่ จำนวนครั้งที่เคยเข้าพัก วัตถุประสงค์หลักของการเข้าพัก ช่วงเวลาที่ท่านมักเข้าพัก ระยะเวลาโดยเฉลี่ยในการพักในแต่ละครั้ง ผู้ร่วมเดินทางเข้าพัก อัตราค่าห้องพักเฉลี่ยต่อการเข้าพัก (ต่อ 1 คืน) วิธีการจองห้องพัก แหล่งข้อมูลที่ทำให้รู้จักที่พัก บุคคลที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจในการเข้าพัก สาเหตุหลักที่ทาให้ท่านตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักในครั้งนี้ และ โอกาสที่จะกลับมาพัก

ส่วนที่ 3 ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ของที่พักระดับ 5 ดาว ในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ด้านราคา (Price) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotions) ด้านบุคคล (People) ด้านกระบวนการ (Process) และ ด้านกายภาพ (Physical)

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากชุดแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมค้นคว้าจากตำรา เอกสารบทความ วารสารทางวิชาการ ข้อมูลทางสถิติหรือรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ เอกสารเผยแพร่ และ ข้อมูลจาก Website ต่างๆ ของหน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และ ปัจจัยด้านพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการที่พักระดับ 5 ดาว ของนักท่องเที่ยวชาวไทยภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ของที่พักระดับ 5 ดาว ในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐานด้วยเครื่องมือวิเคราะห์ผล ดังนี้

1) ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการที่พักระดับ 5 ดาว ในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน ทำการทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่มีความเป็นอิสระต่อกัน (Independent Sample T-test) และ การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

2) สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้บริการที่พักระดับ 5 ดาว ในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของนักท่องเที่ยวชาวไทยภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยการทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 400 คน พบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 216 คน คิดร้อยละ 54.00 มีอายุระหว่าง 31–40 ปี จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 43.00 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 302 คน คิดเป็นร้อยละ 75.50 เมื่อจำแนกตามอาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพลูกจ้างหรือพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 35.50 และ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 35,000 บาท ขึ้นไป จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 40.50

ส่วนที่ 2 ด้านพฤติกรรมการใช้บริการ

ผลการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่เคยใช้บริการ 2-3 ครั้ง จำนวน 174 คน คิดร้อยละ 43.50 วัตถุประสงค์หลักของการเข้าพัก คือ เพื่อการท่องเที่ยวแบบพักผ่อน จำนวน 230 คน คิดร้อยละ 57.50 มักเข้าพักในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ จำนวน 228 คน คิดร้อยละ 40.00 ระยะเวลาโดยเฉลี่ยในการพักในแต่ละครั้งประมาณ 2-3 คืน จำนวน 244 คน คิดร้อยละ 61.00 ร่วมเดินทางเข้าพักกับครอบครัว จำนวน 160 คน คิดร้อยละ 40.00 อัตราค่าห้องพักเฉลี่ยต่อการเข้าพัก 1 คืน คือ 5,001-

6,000 บาท จำนวน 126 คน คิดร้อยละ 31.50 สำรองห้องพักผ่านเว็บไซต์จองห้องพัก จำนวน 224 คน คิดร้อยละ 56.00 รู้จักที่พักผ่านเพื่อน/เพื่อนร่วมงาน/คนรู้จัก จำนวน 128 คน คิดร้อยละ 32.00 ตัดสินใจในการเข้าพักด้วยตนเอง จำนวน 144 คน คิดร้อยละ 36.00 โดยสาเหตุหลักที่ทำให้ตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักในครั้งนี้คือคำแนะนำผ่านอินเทอร์เน็ตหรือสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 158 คน คิดร้อยละ 39.50 และ คาดว่าจะกลับมาใช้บริการอีก จำนวน 392 คน คิดร้อยละ 98.00

ส่วนที่3 ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps)

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.23, S.D.= 0.564) โดยด้านลักษณะทางกายภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านกระบวนการ และลำดับสุดท้ายคือ ด้านราคา โดยมีรายละเอียดดังตาราง ดังต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ระดับความพึงพอใจต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps)

ปัจจัยการตลาด	รวม (n=400)			
	$\overline{X}$	S.D.	แปรผล	ลำดับ
1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)	4.29	0.649	มากที่สุด	3
2. ด้านราคา (Price)	4.08	0.655	มาก	7
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)	3.69	0.665	มาก	6
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)	3.75	0.548	มาก	5
5. ด้านบุคลากร (People) หรือพนักงาน (Employee)	4.77	0.409	มากที่สุด	4
6. ด้านกระบวนการ (Process)	4.62	0.505	มากที่สุด	2
7. ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence)	4.43	0.518	มากที่สุด	1
รวม	**4.23**	**0.564**	**มากที่สุด**	

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร (T-Test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการที่พักระดับ 5 ดาว ใน อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน พบว่า ปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการที่พัก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีรายละเอียดดังตาราง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงสรุปผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1

สมมติฐานที่ 1	สถิติ	Sig.	ผลการทดสอบ
เพศ	T-Test	.015*	ยอมรับ
อายุ	F-Test	.000*	ยอมรับ
ระดับการศึกษา	F-Test	.000*	ยอมรับ
อาชีพ	F-Test	.000*	ยอมรับ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	F-Test	.000*	ยอมรับ

* หมายถึง มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ส่วนที่ 5 การทดสอบด้วยการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้บริการที่พักระดับ 5 ดาว ในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของนักท่องเที่ยวชาวไทยภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า และ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการให้บริการ และ ด้านลักษณะทางกายภาพ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้บริการที่พัก อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงสรุปผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2

ปัจจัยประสมทางการตลาดบริการ	B	SE	β	t	Sig.	แปลผล
ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์	-.061	.081	-.045	-.752	.045*	ยอมรับ
ปัจจัยด้านราคา	.039	.063	.034	.616	.050*	ยอมรับ
ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	.110	.083	.087	1.336	.100	ปฏิเสธ
ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด	.023	.080	.018	.283	.780	ปฏิเสธ
ปัจจัยด้านบุคลากร	-.056	.089	-.044	-.632	.050*	ยอมรับ
ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ	-.100	.082	-.073	-1.222	.022*	ยอมรับ
ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ	.146	.080	.100	1.831	.006*	ยอมรับ

R = .140 R^2 .200 = SE = .445 และ * หมายถึง มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า จากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 400 คน มีประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31–40 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี เมื่อจำแนกตามอาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพลูกจ้างหรือพนักงานบริษัทเอกชน และ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 35,000 บาท ขึ้นไป ส่วนด้านพฤติกรรมการใช้บริการ พบว่า เคยใช้บริการ 2-3 ครั้ง

วัตถุประสงค์หลักของการเข้าพัก คือ เพื่อการท่องเที่ยวแบบพักผ่อน มักเข้าพักในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ ระยะเวลาโดยเฉลี่ยในการพักในแต่ละครั้งประมาณ 2-3 คืน ร่วมเดินทางเข้าพักกับครอบครัว อัตราค่าห้องพักเฉลี่ยต่อการเข้าพัก 1 คืน คือ 5,001-6,000 บาท สำรองห้องพักผ่านเว็บไซต์จองห้องพัก รู้จักที่พักผ่านเพื่อน ตัดสินใจในการเข้าพักด้วยตนเอง โดยสาเหตุหลักที่ทำให้ตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักในครั้งนี้คือคำแนะนำผ่านอินเทอร์เน็ตหรือสื่อสังคมออนไลน์ และ คาดว่าจะกลับมาใช้บริการอีก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชญา อมรกล (2562) ที่ศึกษาพฤติกรรมที่ส่งผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเข้าพักโรงแรมลันตาแซนด์ รีสอร์ท แอนด์สปา ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดกระบี่ ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 20-39 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า วัตถุประสงค์ในการเข้าพักคือเพื่อการท่องเที่ยวและพักผ่อน นิยมเดินทางท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดตามเทศกาล ร่วมเดินทางกับครอบครัว ตัดสินใจเข้าพักด้วยตนเอง และ สำรองห้องพักผ่านทางเว็บไซต์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรนภา ธนโพธิวิรัตน์ (2564) ที่ศึกษา คุณภาพบริการและปัจจัยทางการตลาดที่สัมพันธ์กับคุณภาพการบริการที่พักหลังการผ่อนปรนมาตรการจากวิกฤตการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่พบว่า จุดประสงค์ในการเข้าใช้บริการที่พักคือเพื่อการพักผ่อน/ท่องเที่ยว ในช่วงเวลาวันหยุดราชการ สำรองที่พักจากเว็บไซต์จองที่พักออนไลน์ และ ตัดสินใจเข้าใช้บริการจากสื่อ Social Media

สำหรับผลการศึกษา ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านบุคลากรหรือพนักงาน ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และ ด้านราคา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชญา อมรกล (2562) ที่ศึกษาพฤติกรรมที่ส่งผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเข้าพัก โรงแรมลันตาแซนด์ รีสอร์ท แอนด์สปา ของนักท่องเที่ยวในจังหวัดกระบี่ ที่พิจารณาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการเลือกใช้บริการอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน คือ ด้านพนักงานผู้ให้บริการ และด้านกระบวนการให้บริการ

จากการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการที่พักแตกต่างกัน และ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการให้บริการ และ ด้านลักษณะทางกายภาพ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้บริการที่พัก อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชญา อมรกล (2562) ที่ศึกษา พฤติกรรมที่ส่งผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเข้าพัก โรงแรมลันตาแซนด์ รีสอร์ท แอนด์สปา ของนักท่องเที่ยวในจังหวัดกระบี่ ที่พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

โดยรวมในการเข้าพักโรงแรมลันตาแซนด์ รีสอร์ทแอนด์สปา ที่แตกต่างกัน และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรรธนันท์ คล่องสั่งสอน (2562) ที่ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าชาวไทย ในการเข้าพักโรงแรมห้าดาวริมน้ำย่านบางรัก กรุงเทพฯ ที่พบว่า ข้อมูลประชากรในด้านอาชีพ และรายได้ ที่แตกต่างกันมีผลกระทบต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการเข้าพัก และ พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดในด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านลักษณะทางกายภาพ และ ด้านบุคลากร มีผลกระทบต่อการตัดสินใจเลือกโรงแรมห้าดาวของลูกค้าริมแม่น้ำบางรัก กรุงเทพมหานครที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัย สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริการของที่พักระดับ 5 ดาว แก่นักท่องเที่ยวชาวไทย ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยเรียงลำดับตามความสำคัญเร่งด่วนในการปรับปรุงและการพัฒนาการบริการตามหลักปัจจัยทางการตลาดบริการ ดังนี้

ด้านราคา จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ส่งผลให้ปริมาณนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เคยเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักลดปริมาณลง ดังนั้นที่พักระดับ 5 ดาวหลายแห่งจึงใช้กลยุทธในการกระตุ้นการตัดสินใจซื้อของกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยด้วยการปรับลดอัตราค่าห้องพัก แต่เมื่อนักท่องเที่ยวตัดสินใจเข้าใช้บริการแล้ว พบว่าอัตราค่าธรรมเนียมการใช้บริการต่าง ๆ ในที่พักค่อนข้างสูง จึงควรมีการปรับอัตราค่าบริการให้สอดคลองกับบริบทของนักท่องเที่ยวชาวไทย เช่น อัตราค่าบริการซักรีด และ อัตราค่าอาหารและเครื่องดื่มของที่พักให้มีความเหมาะสม

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย จากการศึกษาที่พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยในปัจจุบัน นิยมหาข้อมูล เปรียบเทียบราคา และ สำรองห้องพักผ่านทางออนไลน์ ดังนั้น จึงควรเพิ่มความหลากหลายของช่องทางการจำหน่ายผ่าน Online Travel Agent ให้มากขึ้น เช่น การจำหน่ายผ่านเว็บไซต์ของ Agoda, Expedia, Booking.com และ Hotels.com เป็นต้น

ด้านการส่งเสริมการตลาด เพื่อตอบสนองพฤติกรรมการผู้ใช้บริการของกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยในปัจจุบันที่นิยมหาข้อมูลและตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักโดยจากการพิจารณาคำแนะนำของผู้ที่เคยใช้บริการผ่านทางอินเทอร์เน็ตหรือสื่อสังคมออนไลน์ ดังนั้น จึงควรเน้นการประชาสัมพันธ์ในลักษณะการรีวิวให้มากขึ้น เช่นการประชาสัมพันธ์ผ่าน TripAdvisor, Travel YouTube Channel, Facebook หรือ Instagram ของผู้มีอิทธิพลทางความคิดในสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Influencer) และ YouTuber เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษากับกลุ่มลูกค้าที่เป็นชาวต่างประเทศ ซึ่งเป็นกลุ่มลูกค้าที่นิยมมาใช้บริการที่พักระดับ 5 ดาว เพื่อจะได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมทัศนคติของลูกค้าทุกกลุ่มสัญชาติ

ด้านบุคลากร ควรกระตุ้นให้พนักงานกระตือรือร้น ให้บริการอย่างครบถ้วนและถูกต้อง และบางที่พักควรเพิ่มพนักงานบริการรถเข็นสำหรับผู้สูงอายุหรือผู้พิการ และ ควรอบรมพนักงานให้มีความเชี่ยวชาญในการดูแลแขกผู้สูงอายุหรือผู้พิการ

ด้านผลิตภัณฑ์ ที่พักควรสร้างความน่าเชื่อถือด้านการป้องกันการแพร่ระบาดให้มากขึ้น เช่น จัดเตรียมเจลล้างมือหรือสเปรย์แอลกอฮอล์ฆ่าเชื้อไว้ตามจุดต่างๆ ทั่วที่พัก ดูแลความสะอาดอย่างเข้มงวดในห้องพักและพื้นที่สาธารณะของที่พักพร้อมติดป้ายให้ลูกค้าทราบว่าบริเวณใดบ้างที่การทำความสะอาดและฆ่าเชื้อแล้ว

ด้านกระบวนการบริการ ควรปรับเงื่อนไขและขั้นตอนการลงทะเบียนเข้าพักให้สะดวกรวดเร็ว หรือ นำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการบริการเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ลูกค้า นอกจากจะช่วยลดขั้นตอนในการขั้นตอนการปฏิบัติงานแล้วยังลดความเสี่ยงในการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จากสัมผัสโดยตรง

ด้านลักษณะทางกายภาพ ควรเน้นการบรรยากาศเงียบสงบเป็นส่วนตัว บริเวณโดยรอบที่พักมีการตกแต่งอย่างสวยงาม ร่มรื่น สะอาด เป็นระเบียบ มีการแบ่งสัดส่วนพื้นที่ภายในที่พักอย่างลงตัว เช่น บริเวณพักผ่อน ห้องอาหาร สระว่ายน้ำ บาร์ นอกจากนี้ ควรมีเครื่องมือและอุปกรณ์ในการให้บริการที่ทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ และ อุปกรณ์ปล่อยสัญญาณอินเตอร์เน็ต เป็นต้น เนื่องจากปัจจุบันนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมเดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนแบบส่วนตัวไปพร้อมกับทำงานผ่านระบบออนไลน์

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). **สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศ รายจังหวัด ปี 2565.** https://www.mots.go.th/allcont.php?cid=657&filename=

ฐิติกาญจน์ ทวยเจริญ. (2560).**ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกที่พักในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของนักท่องเที่ยวชาวไทย.**(การศึกษาค้นคว้าอิสระ,มหาวิทยาลัยรามคำแหง,/คณะบริหารธุรกิจ)./สืบค้นจาก http://www.me-abstract. ru.ac.th index.php/abstractData/viewIndex/127

นคร เสรีรักษ์, และภรณี ดีราษฎร์วิเศษ. (2561). **วิจัยไม่ใช่เรื่องยาก** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร

พรรธนันท์ คล่องสั่งสอน./(2562)./ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าชาวไทยปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าชาวไทยในการเข้าพักโรงแรมห้าดาวริมน้ำย่านบางรัก กรุงเทพฯ./ Dusit Thani College Journal,/13(2), 154-166

พรนภา ธนโพธิวิรัตน์./(2564)./คุณภาพบริการและปัจจัยทางการตลาดที่สัมพันธ์กับคุณภาพการบริการที่พักหลังการผ่อนปรนมาตรการจากวิกฤตการแพร่ระบาดของโควิด-19./ Dusit Thani College Journal,/15(2), 68-79

รจิต คงหาญ./(2560)./การขับเคลื่อนการท่องเที่ยวแบบหรูหรา./วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย,/12(2), 94-104.

สุชญา อมรกล./(2562)./ พฤติกรรมที่ส่งผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเข้าพักโรงแรมลันตาแซนด์ รีสอร์ท แอนด์สปา ของนักท่องเที่ยวในจังหวัดกระบี่./ (การศึกษาค้นคว้าอิสระ,/มหาวิทยาลัยรามคำแหง,/คณะบริหารธุรกิจ)./สืบค้นจาก http://www.ba-abstract.ru.ac.th/index.php/abstractData/viewIndex/586.ru

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

Factors influencing the Decision to Travel Khao Sok National Park, Suratthani Province of Thai Tourists Under the Epidemic Situation of the Coronavirus Disease 2019

ดลนภา คงกุลทอง[1] ผานิตา วงศ์สุวรรณ[2] สินีรัตน์ รสหวาน[3] จิรวรรณ ทรัพย์เจริญ[4] และ ฉันท์ชนก ไชยสมบูรณ์[5]
Donnapha Kongkulthong Panita Wongsuwan Sineerat Roswan
Jirawan Sapcharoen และ Chanchanok Chaisomboon

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมการท่องเที่ยว และความพึงพอใจต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามแบบบังเอิญจากกลุ่มตัวอย่างของผู้ที่เคยท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 400 คน และ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน

ผลการวิจัย พบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวช่วงวัยรุ่น/วัยหนุ่มสาว เพศหญิง อายุระหว่าง 21-30 ปี เป็นนักเรียน/นิสิต/นักศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท ด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยว พบว่า ส่วนใหญ่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสกเป็นครั้งแรก เพื่อพักผ่อนพร้อมกับคนรักแบบเช้าไปเย็นกลับในช่วงเวลาวันหยุดสุดสัปดาห์ รู้จักอุทยานแห่งชาติจากอินเตอร์เน็ต/สื่อสังคมออนไลน์/ช่องยูทูป ตัดสินใจท่องเที่ยวด้วยตนเองโดยอาศัยแหล่งข้อมูลประกอบการตัดสินใจจากคำแนะนำผ่านอินเตอร์เน็ตหรือสื่อสังคมออนไลน์ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการท่องเที่ยว 1,000-2,000 บาท และ คาดว่าจะกลับมาท่องเที่ยวอีก ส่วนด้านความพึงพอใจต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ของอุทยานแห่งชาติเขาสก ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านลักษณะทางกายภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านผลิตภัณฑ์ และ ลำดับ

[1] นักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชาการบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยตาปี
[2] นักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชาการบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยตาปี
[3] อาจารย์ สาขาวิชาการบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยตาปี
[4] อาจารย์ สาขาวิชาการบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยตาปี
[5] อาจารย์ สาขาวิชาการบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยตาปี

สุดท้ายคือ ด้านการส่งเสริมการตลาด และสุดท้ายจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่แตกต่างกันในด้านเพศ อาชีพ และ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ : พฤติกรรมการใช้บริการ, ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps), อุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Abstract

The purpose of this research is to study factors influencing the decisions to travel Khao Sok National Park, Suratthani Province of Thai tourists under the epidemic situation of the Coronavirus disease 2019, by using demographic factors, tourist behavior and satisfaction levels towards the service marketing mix factors (7Ps). The sample was consisted of 400 Thai tourists who visited Khao Sok National Park, Suratthani Province. Questionnaires were used to collect data. The accidental sampling technique was involved. The statistics used for data analysis were descriptive statistics and inferential statistics.

The research results are most of the respondents were teenagers/young adults, female, aged between 21-30 years old with a bachelor's degree or equivalent, as a student with an average salary 10,001-20,000 baht. In terms of tourist behavior, it was found that most of the sample group first time visited Their purpose of staying focused on relax with lovers for a day trip during the weekend. They knew about the Khao Sok National Park through the internet/social media/YouTube channels and decided to visit by themselves. The main reason for deciding to visiting was social media referrals. The average cost of travel is 1,000-2,000 baht and expected to visit again. The study indicated that most of the respondents had the highest satisfaction level of overall opinions towards the service marketing mix affecting visiting Khao Sok National Park. When individual aspects were considered, the factor levels were listed in descending order; physical characteristics followed by product and the last one is marketing promotion. And under the epidemic situation of the Coronavirus disease 2019, the result of the hypothesis testing showed that the different demographic factors including gender, occupation and average monthly income of Thai tourists

influence the decision to travel Khao Sok National Park, Suratthani Province with a statistical significance of 0.05.

Keywords: tourist behavior**,** service marketing mix factors (7Ps), Khao Sok National Park, Suratthani Province

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่สุดของโลก เป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม และเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยเป็นอันดับต้น ๆ ทำให้เกิดการจ้างงาน การกระจายรายได้ เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจและสร้างผลประโยชน์ให้กับคนในประเทศ

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้รับการส่งเสริมอย่างมากในประเทศไทย เพราะเป็นทางเลือกใหม่ในการท่องเที่ยวที่ไม่ใช่เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างเดียว แต่มุ่งประสานผลประโยชน์ของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมอีกด้วย (จิรดาภา สนิทจันทร์, 2564)

อุทยานแห่งชาติเขาสก ตั้งอยู่บนพื้นที่ธรรมชาติอันกว้างใหญ่ของอำเภอพนมและอำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีเนื้อที่ประมาณ 463,131.43 ไร่ มีพื้นที่ราบมีน้อย พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงต่ำสลับซับซ้อน ที่ปกคลุมไปด้วยป่าดิบชื้นครอบคลุมพื้นที่เกือบทั้งหมดของเขตอุทยานแห่งชาติ ประกอบไปด้วยแหล่งที่อาศัยสัตว์ป่าและพืชพรรณไม้หายาก เช่น ดอกบัวผุด ซึ่งเป็นดอกไม้ประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี และทางด้านทิศเหนือบริเวณคลองพระแสงเป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นจากการก่อสร้างเขื่อนรัชประภา ที่นักท่องเที่ยวนิยมนั่งเรือเที่ยวชมความงามของเขาสามเกลอหรือที่ได้รับการขนานนามว่า “กุ้ยหลินเมืองไทย” (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2565)

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้ปริมาณนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาอุทยานแห่งชาติเขาสกลดลง จากข้อมูลทางสถิติ พบว่า ในปี พ.ศ.2564 มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาสก เพียง 104,978 คน ซึ่งน้อยกว่าปริมาณนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ.2563 ถึง 192,890 คน (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2565) เนื่องจากมาตรการของรัฐในการปิดพื้นที่เพื่อลดการแพร่ระบาดของเชื้อ และ จากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงจากเดิมไปอย่างสิ้นเชิงจากผลกระทบของการที่ต้องระมัดระวังการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่เสมอทำให้เกิดความเคยชินและเกิดทัศนคติต่อมาตรฐานด้านความปลอดภัยของสุขอนามัยที่เปลี่ยนไป (ณัฐชา ธนาภรณ์, 2564)

เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการรองรับและเพิ่มศักยภาพด้านการบริการให้สอดคล้องกับมาตรการของรัฐและจากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงจากเดิมไปที่คาดว่าจะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ผู้วิจัยจึงศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทั้งนี้เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้จากการศึกษาในครั้งนี้ ไปปรับใช้ในการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์และปัจจัยด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
3. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

สมมติฐาน

1. ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

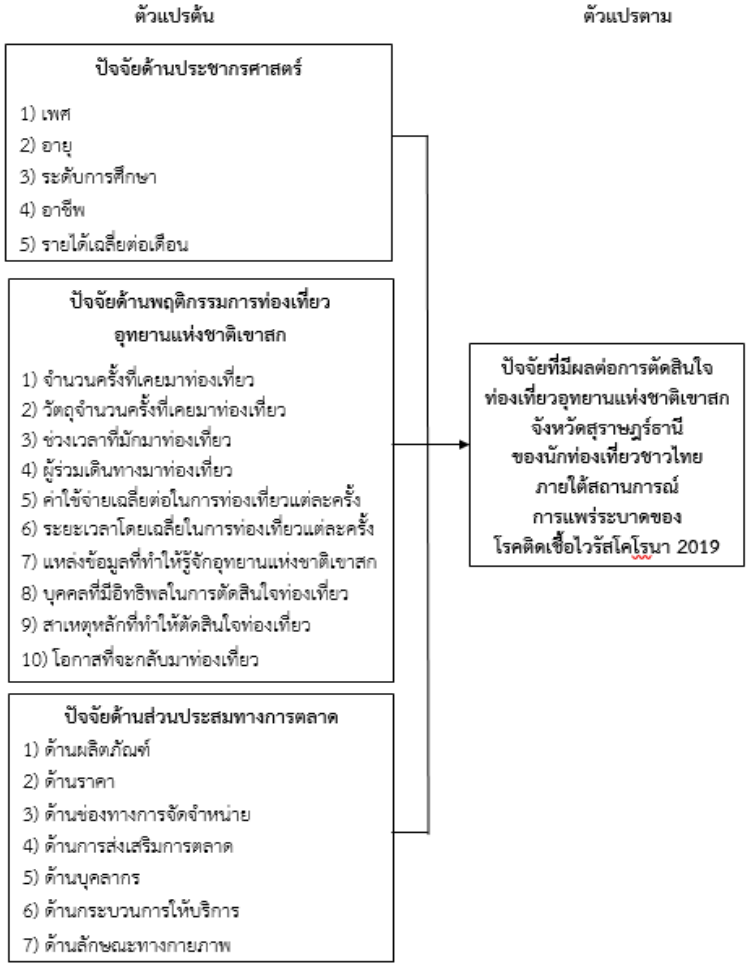

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยเคยเดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยเคยที่ท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยทำการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2565 ถึงวันที่ 31 เมษายน 2565 ซึ่งมีประชากรจำนวนมากและไม่ทราบจำนวนของประชากรที่แน่นอน ดังนั้นจึงคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของคอแครน (Cochran, 1977 อ้างถึงใน นคร เสรีรักษ์ และภรณี ดีราษฎร์วิเศษ, 2561 หน้า45)โดยแบบสอบถามได้กำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ซึ่งได้ขนาดตัวอย่างอย่างน้อย 386 คน เพื่อความสะดวกในการประเมินผลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ตัวอย่างและระดับค่าความคลาดเคลื่อน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง และ นำแบบสอบถามไปทดสอบ (Try-Out) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามสูตรของ Cronbach’s Alpha จากการทดสอบโดยรวมได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 ซึ่งมากกว่า 0.7 แสดงว่า แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ โดยแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ได้แก่ จำนวนครั้งที่เคยมาท่องเที่ยว, วัตถุจำนวนครั้งที่เคยมาท่องเที่ยว, ช่วงเวลาที่มักมาท่องเที่ยว, ผู้ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยว, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง,ระยะเวลาโดยเฉลี่ยในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง,หล่งข้อมูลที่ทำให้รู้จักอุทยานแห่งชาติเขาสก,บุคคลที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจท่องเที่ยว,สาเหตุหลักที่ทำให้ตัดสินใจท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก และ โอกาสที่จะกลับมาท่องเที่ยว

ส่วนที่ 3 ด้านความพึงพอใจต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ (7Ps) มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ด้านราคา (Price) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotions) ด้านบุคคล (People) ด้านกระบวนการ (Process) และ ด้านกายภาพ (Physical)

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากชุดแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมค้นคว้าจากตำรา เอกสารบทความ วารสารทางวิชาการ ข้อมูลทางสถิติหรือรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ เอกสารเผยแพร่ และ ข้อมูลจาก Website ต่างๆ ของหน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์และปัจจัยด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยใช้ ค่าความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage)

2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของนักท่องเที่ยวชาวไทยภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐานว่าปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน ด้วยการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่มีความเป็นอิสระต่อกัน (Independent Sample T-test) และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

ผลการวิจัย พบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 56.0 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 168 คิดเป็นร้อยละ 42.0 มีการระดับศึกษาปริญญาตรี จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 51.0 เป็นนักเรียน/นิสิต/นักศึกษา จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 31.0 และ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 15,000 บาท จำนวน 269 คน คิดเป็นร้อยละ 67.25

ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ผลการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสกเป็นครั้งแรก จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 59.8 ซึ่งวัตถุประสงค์หลักในการมาอุทยานแห่งชาติเขาสกคือเพื่อการท่องเที่ยวแบบพักผ่อน จำนวน 292 คน คิดเป็นร้อยละ 73.0 นิยมท่องเที่ยวในช่วงเวลาวันหยุดสุดสัปดาห์ จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 47.8 เดินทางท่องเที่ยวพร้อมกับคนรัก จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 33.5 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการท่องเที่ยวแต่ครั้งน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,500 บาท จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 ระยะเวลาในการท่องเที่ยวเป็นแบบเช้าไปเย็นกลับ จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 56.8 แหล่งข้อมูลที่ทำให้รู้จักอุทยานแห่งชาติ คือ อินเตอร์เน็ต/สื่อสังคมออนไลน์/ช่องยูทูป จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 54.0 บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสกคือตนเอง จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 48.8 แหล่งข้อมูลที่ทำให้ตัดสินใจมาท่องเที่ยวคือการแนะนำผ่านอินเตอร์เน็ตหรือสื่อสังคมออนไลน์ โดยมีจำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 47.8 และ จะกลับมาท่องเที่ยวอีกอย่างแน่นอน จำนวน 384 คน คิดเป็นร้อยละ 96.0

ส่วนที่3 ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps)

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.30, S.D.= 0.35) โดยด้านลักษณะทางกายภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านผลิตภัณฑ์ และลำดับสุดท้ายคือ ด้านการส่งเสริมการตลาด โดยมีรายละเอียดดังตาราง ดังต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ระดับความพึงพอใจต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ของอุทยานแห่งชาติเขาสก

ปัจจัยการตลาดบริการของอุทยานแห่งชาติเขาสก	รวม (n=400)			
	$\overline{X}$	S.D.	แปรผล	ลำดับ
1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)	4.37	0.39	มากที่สุด	2
2. ด้านราคา (Price)	4.31	0.38	มากที่สุด	3
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)	4.25	0.34	มากที่สุด	6
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)	4.22	0.32	มากที่สุด	7
5. ด้านบุคลากร (People) หรือพนักงาน (Employee)	4.28	0.30	มากที่สุด	4
6. ด้านกระบวนการ (Process)	4.28	0.37	มากที่สุด	5
7. ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence)	4.37	0.33	มากที่สุด	1
รวม	**4.30**	**0.35**	**มากที่สุด**	

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร (t-Test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน พบว่า ปัจจัยด้านเพศ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีรายละเอียดดังตาราง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงสรุปผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1

สมมติฐานที่ 1	สถิติ	Sig.	ผลการทดสอบ
เพศ	t-Test	-.090*	ยอมรับ
อายุ	F-Test	.095	ปฏิเสธ
ระดับการศึกษา	F-Test	.832	ปฏิเสธ
อาชีพ	F-Test	.032*	ยอมรับ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	F-Test	.031*	ยอมรับ

* หมายถึง มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

อภิปรายผล

ผลการวิจัย พบว่า ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่การตัดสินใจท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวช่วงวัยรุ่นหรือวัยหนุ่มสาว เพศหญิง อายุระหว่าง 21-30 ปี ซึ่งเป็นนักเรียน/นิสิต/นักศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท ส่วนใหญ่ท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสกเป็นครั้งแรก มาเพื่อการพักผ่อนพร้อมกับคนรักแบบเช้าไปเย็นกลับในช่วงเวลาวันหยุดสุดสัปดาห์ รู้จักอุทยานแห่งชาติจากอินเตอร์เน็ต/สื่อสังคมออนไลน์/ช่องยูทูป ตัดสินใจท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสกด้วยตนเองโดยอาศัยแหล่งข้อมูลประกอบการตัดสินใจจากคำแนะนำผ่านอินเตอร์เน็ตหรือสื่อสังคมออนไลน์ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการท่องเที่ยว 1,000-2,000 บาท และ คาดว่าจะกลับมาท่องเที่ยวอีก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทราพร สิทธิฉัตรทอง (2562) ที่ศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยในการเลือกเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะพีพี จังหวัดกระบี่ ซึ่งตั้งอยู่ในอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี ที่พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 21-40 ปี เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท และ มาท่องเที่ยวเกาะพีพี ครั้งแรก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เปมิกา ราชสีห์ (2562) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติภูกระดึง จังหวัดเลย ของนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรี เป็นนักเรียน/นักศึกษา มีรายได้ต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท มาท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน ใช้ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการท่องเที่ยว 1,001-3,000 บาท และ ในอนาคตจะกลับมาท่องเที่ยวอีกแน่นอน

ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ของอุทยานแห่งชาติเขาสก ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านลักษณะทางกายภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านผลิตภัณฑ์ และ ลำดับสุดท้ายคือ ด้านการส่งเสริมการตลาด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันสิริ อักษรแก้ว (2564) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการในการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาแหลม จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ของอุทยานแห่งชาติเขาแหลม จังหวัดกาญจนบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านลักษณะทางกายภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านผลิตภัณฑ์ และ ลำดับสุดท้ายคือ ด้านการส่งเสริมการตลาดเช่นกัน

สุดท้ายจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่แตกต่างกันในด้านเพศ อาชีพ และ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เปมิกา ราชสีห์ (2562) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติภูกระดึง จังหวัดเลย ของนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่ต่างกันในด้านเพศ อายุ รายได้ และ ระดับการศึกษา

มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติภูกระดึง จังหวัดเลย ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านอาชีพที่ต่างกันมีอิทธิพลต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูกระดึง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงอาจสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติมีการเปลี่ยนแปลงไปภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัย สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติแก่นักท่องเที่ยวชาวไทย ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยเรียงลำดับตามความสำคัญเร่งด่วนในการปรับปรุงและการพัฒนาการบริการตามหลักปัจจัยทางการตลาดบริการ ดังนี้

ด้านการส่งเสริมการตลาด จากผลการวิจัยที่ชี้ว่าพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยในปัจจุบันนิยมหาข้อมูลและตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวโดยพิจารณาคำแนะนำของผู้ที่เคยไปท่องเที่ยวผ่านทางอินเทอร์เน็ตหรือสื่อสังคมออนไลน์ ดังนั้น จึงควรเน้นการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางดังกล่าวให้มากขึ้น อุทยานแห่งชาติฯ ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรณ์ธรรมชาติให้หน้าสนใจแหล่งท้องเที่ยวทางธรรมชาติ และ มาตราการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้ใช้บริการ

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ควรเพิ่มความหลากหลายของช่องทางการติดต่ออุทยานแห่งชาติฯ ผ่าน Online ให้มากขึ้น เช่น แอพพลิเคชั่น เฟสบุ๊ค ไลน์ และ ควรเพิ่มบริการการชำระเงินที่หลากหลาย เช่น บัตรเครดิต อินเตอร์เน็ตแบงกิ้ง

ด้านกระบวนการบริการ ควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการบริการเพื่ออำนวยความสะดวกและดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวและที่พักค้างแรม เนื่องจากช่วยลดขั้นตอนในการขั้นตอนการปฏิบัติงานแล้วยังลดความเสี่ยงในการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จากสัมผัสโดยตรง

ด้านบุคลากร ควรเพิ่มเจ้าหน้าที่อุทยานในการดูแลด้านความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะบริเวณที่มักเกิดอุบัติเหตุหรือมีนักท่องเที่ยวพลัดหลงบ่อยครั้ง

ด้านราคา ค่าธรรมเนียมการเข้าอุทยานแห่งชาติฯ ค่าบริการที่พัก ค่าบริการอาหารและเครื่องดื่มสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยมีความเหมาะสมกับประสบการณ์ที่ได้รับแล้ว แต่ควรมีการกำหนดราคาและมีการแสดงรายละเอียดค่าบริการอย่างชัดเจน

ด้านผลิตภัณฑ์ ทางอุทยานแห่งชาติฯ ควรเพิ่มที่พักค้างแรมให้หลากหลายรูปแบบมากขึ้น ควรปรับปรุงที่พักค้างแรมให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอต่อการพัก เช่น จุดบริการนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ ร้านอาหาร บริเวณนั่งพักผ่อน

ด้านลักษณะทางกายภาพ ควรเพิ่มห้องน้ำ บริเวณและมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงวัยหรือผู้พิการ เพิ่มมีเครื่องมือและอุปกรณ์ในการดูแลความปลอดภัยแกนักท่องเที่ยว เช่น กล้องวงจรปิด และอุปกรณ์ปล่อยสัญญาณอินเตอร์เน็ต เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษากับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ซึ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติ เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.(2565). จำนวนนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ. https://catalog.dnp.go.th/dataset/stat-tourism

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.(2565). อุทยานแห่งชาติอุทยานแห่งชาติเขาสก. http://park.dnp.go.th/mobile/nationinfo.php?parkid=1022

จิรดาภา สนิทจันทร์./(2562)./ ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว กรณีศึกษาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ./(การศึกษาค้นคว้าอิสระ,/ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,/คณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม)./ สืบค้นจาก http://gseda.nida.ac.th /

ณัฐชา ธนาภรณ์./(2564)./ กลยุทธ์การจัดการธุรกิจโฮมสเตย์ ภายใต้สถานการณ์โควิด 19 กรณีศึกษาหมู่บ้านแม่กาปอง จังหวัดเชียงใหม่./(การศึกษาค้นคว้าอิสระ,/มหาวิทยาลัยแม่โจ้,/ คณะบริหารธุรกิจ)./สืบค้นจาก https://erp.mju.ac.th/

เปมิกา ราชสีห์./(2562)./ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติภูกระดึง จังหวัดเลย ของนักท่องเที่ยวชาวไทย./(การศึกษาค้นคว้าอิสระ,/มหาวิทยาลัยรามคำแหง,/ คณะบริหารธุรกิจ)./สืบค้นจาก http://www.ba-abstract.ru.ac.th/

ภัทราพร สิทธิฉัตรทอง. /(2562)./ พฤติกรรมและปัจจัยในการเลือกเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะพีพี จังหวัดกระบี่/(การศึกษาค้นคว้าอิสระ,/มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์,/คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม)./สืบค้นจาก https://grad.dpu.ac.th

วันสิริ อักษรแก้ว./(2564)./ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการในการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาแหลม จังหวัดกาญจนบุรี./(การศึกษาค้นคว้าอิสระ,/มหาวิทยาลัยรามคำแหง,/ คณะบริหารธุรกิจ)./สืบค้นจาก ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการในการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาแหลม จังหวัดกาญจนบุรี https://mmm.ru.ac.th/

ศักยภาพทางการบัญชีและความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่

Accounting potential and success in the practice of accountants in the accounting firm Ao Luek District, Krabi Province

น้ำฝน ปั้นทอง[1]
Namfon panthong

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาศักยภาพทางการบัญชีและความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านความรู้ในวิชาชีพของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ 2. เพื่อศึกษาศักยภาพทางการบัญชีและความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ 3. เพื่อศึกษาศักยภาพทางการบัญชีและความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ 4. เพื่อศึกษาศักยภาพทางการบัญชีและความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านการจัดหาและการใช้ทรัพยากรของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ 5. เพื่อศึกษาศักยภาพทางการบัญชีและความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านกระบวนการปฏิบัติงานของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ 6. เพื่อศึกษาศักยภาพทางการบัญชีและความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านความพึงพอใจของทุกฝ่ายของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ จำนวน 67 ราย ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการทำแบบสอบถามเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ ตารางกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติโดยใช้สถิติพื้นฐานค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 ตัวแปรด้วย Independent-Samples T-Test ที่ได้มาจาก Output Window ของโปรแกรม SPSS

ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจาก 67 ราย พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่างอายุ 31-40 ปี สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ประสบการณ์ในการทำงานบัญชีมากกว่า 8 ปี ตำแหน่งหน้าที่การงานผู้สอบบัญชี บัญชี และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท ทั้งนี้มีระดับความพึงพอใจโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายด้านมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทั้งหมด โดยเรียงลำดับได้ดังนี้ คือ ด้านความพึงพอใจของทุกฝ่าย ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จและด้านการจัดหาและการใช้ทรัพยากร เมื่อทดสอบสมมุติฐานพบว่า ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลในส่วนของอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา

[1] มหาลัยตาปี E-mail: namfonpanthong9@gmail.com โทร.0936055937

ประสบการณ์ในการทำงานบัญชี และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของนักบัญชีในอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ส่วนของปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลในส่วนของเพศ และตำแหน่งหน้าที่การงาน มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของนักบัญชีในอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : ศักยภาพทางการบัญชี ความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชี

Abstract

The objectives of this research were 1. to study the potential of accounting and the success of professional knowledge practice of accountants in the accounting office, Ao Luek District, Krabi Province; The professional values of accountants in the accounting office, Ao Luek District, Krabi Province 3. To study the potential of accounting and the success of the work in achieving the achievement of the accountants in the accounting office, Ao Luek District, Krabi Province 4. To study the potential of accounting and the success in the acquisition and use Resources of accountants in the accounting office, Ao Luek District, Krabi Province 5. To study the potential of accounting and the success in the work process of accountants in the accounting office, Ao Luek District, Krabi Province. 6. To study the potential of accounting and the success in working on the satisfaction of all departments of accountants in the accounting office, Ao Luek District, Krabi Province, a total of 67 cases were used to collect data by using a questionnaire to select a sample group. Taro Yamane's sample table was statistically analyzed using percentage base statistics. average score standard deviation and the comparison of the difference between the two variables with the Independent-Samples T-Test obtained from the output window of the SPSS program.

The results showed that the respondents from 67 people found that most of them were female. Age between 31-40 years old, marital status, educational level higher than a bachelor's degree Experience in accounting for more than 8 years, job duties, auditors, accountants and average monthly income 20,001-30,000 baht, with the highest level of overall satisfaction in all aspects. When classified by aspect, they were all satisfied at the highest level. They can be sorted as follows: The satisfaction

of all parties. in the operational process Work on achieving achievements and on procurement and utilization of resources. When testing the hypothesis, it was found that Personal characteristics factors in respect of age, status, educational level Accounting work experience and the average monthly income was not related to the satisfaction of the accountants in Ao Luek District. Krabi The part of the individual characteristics factor in the gender part and job position There was a relationship with the satisfaction of the accountants in Ao Luek District. Krabi statistically significant at the 0.05 level

Keywords : Accounting Potential The achievements in the practice of accountants

บทนำ

ในปัจจุบันมีการแข่งขันสูงมากเป็นผลให้องค์กรต่าง ๆ มีความต้องการคนที่มีความรู้ความสามารถเพื่อนำไปสู่การพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพ และนักบัญชีถือเป็นหนึ่งอาชีพที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถเฉพาะทาง ดังนั้นนักบัญชีจึงได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการบริหารจัดการภายในองค์กรมากกว่าในอดีต ในฐานะที่เป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลแก่ฝ่ายบริหาร เพื่อใช้ในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจต่าง ๆ โดยข้อมูลที่ได้รับจากนักบัญชีนั้นจะต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง ทันเวลา และสามารถสะท้อนภาพดำเนินงานที่แท้จริงขององค์กรได้ (สุรินทร์ภักดี สำนักงานบัญชี, 2557, ออนไลน์) ในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าองค์กรต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้ทันต่อสังคมโลกในปัจจุบันและสิ่งที่ต้องเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ทันกับเหตุการณ์ในลำดับต้น ๆ คือบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน เนื่องจากบุคลากรเป็นทรัพยากรที่มีค่าและความสำคัญที่จะขับเคลื่อนองค์กรให้ประสบผลสำเร็จ องค์กรจึงต้องมีการจัดการด้านบุคลากร โดยคัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ทักษะและประสบการณ์ที่สูง ในทางกลับกันบุคลากรต้องพยายามแสวงหาความรู้ทักษะและประสบการณ์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงาน (ศิริวรรณ เสรีรัตน์และสมชาย หิรัญกิตติ, 2550, หน้า 9) นักบัญชีเป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่ต้องมีศักยภาพทางการบัญชีประกอบด้วย 5 ด้าน กล่าวคือ ด้านความรู้ในวิชาชีพ ด้านทักษะทางวิชาชีพ ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพ ด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพ และด้านเจตคติที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน ในฐานผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีที่มีศักยภาพและความสามารถอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่องค์กร

นอกจากนี้ผู้ทำบัญชีที่จะมีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพได้นั้นต้องมีความผูกผันต่อวิชาชีพที่ตนปฏิบัติงานอยู่และสิ่งที่ผู้ทำงานในทุกสาขาวิชาชีพต้องการคือความสำเร็จในการปฏิบัติงานซึ่งเป็นพลังสำคัญของบุคคลที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร ดังนั้นผู้ทำ

บัญชีจึงต้องมีการพัฒนาตนเองไปสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน (พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์, 2546, หน้า 43-64)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจทำการศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพทางการบัญชีมีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ โดยผลการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปใช้ เป็นข้อมูลแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข เพิ่มประสิทธิภาพและพัฒนาศักยภาพของนักบัญชีให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานต่อไป

ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อองค์กร

1.นักบัญชีจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในสถาบันการเงินของโลกยุคดิจิตอล ในอนาคตธนาคารจะมีบทบาทน้อยลง แต่การเงินจะไปเชื่อมโยงกับระบบการเงินใหม่ๆ เช่น ผู้ให้บริการชำระเงินออนไลน์ Block chain หรือ Cloud funding เป็นต้น

2.งานบัญชีจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น

เทคโนโลยีใหม่ๆจะทำให้การบันทึกบัญชี การจัดทำและยื่นภาษีรวมถึงการจัดทำรายงานทางการเงินจะกระทำได้โดยอัตโนมัติบนระบบออนไลน์ นักธุรกิจจะมีเวลาให้กับการพัฒนาธุรกิจมากขึ้นพราะกระบวนการทางบัญชีจะง่ายขึ้น ไม่ว่าจะเป็น การออกอินวอยซ์ การชำระเงิน และการบันทึกและจัดการข้อมูลต่าง ๆจะสามารถทำได้ทันทีบนระบบออนไลน์

3.บทบาทของนักบัญชีจะเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง

จากการที่งานที่ต้องใช้แรงงานจะถูกแทนที่ด้วยเครื่องจักร รายได้หลักแบบเดิม ๆที่เคยมีจะหดหายไป ความท้าทายของนักบัญชีคือ การนำเสนอบริการแบบใหม่ที่จะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับลูกค้า อันได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลจากBig data ที่กล่าวไปแล้ว การบริการที่ช่วยให้ลูกค้าพัฒนาไปสู่ Cloud computing การให้คำปรึกษาและแนะนำทางธุรกิจ นักบัญชีที่มีประสบการณ์และสามารถให้คำปรึกษาแก่ธุรกิจจะมีคุณค่าอย่างยิ่งในช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพทางการบัญชีมีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านความรู้ในวิชาชีพของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่
2. เพื่อศึกษาศักยภาพทางการบัญชีมีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่
3. เพื่อศึกษาศักยภาพทางการบัญชีมีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านการจัดหาและการใช้ทรัพยากรของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่
4. เพื่อศึกษาศักยภาพทางการบัญชีมีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านกระบวนการปฏิบัติงานของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่

5. เพื่อศึกษาศักยภาพทางการบัญชีมีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านความพึงพอใจของทุกฝ่ายของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพทางการบัญชีมีผลต่อความสำเร็จในการ ปฏิบัติงานของนักบัญชีในอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ โดยแบ่งเป็น ปัจจัยลักษณะบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานบัญชี ตำแหน่งหน้าที่การงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและความสำเร็จในการปฏิบัติงานได้แก่ ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ ด้านการจัดหาและการใช้ปัจจัยทรัพยากร ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน และด้านความพึงพอใจของทุกฝ่ายโดยช่วงเวลาในการดำเนินการศึกษาวิจัย คือ เดือนพฤศจิกายน 2564 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2565

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษา เรื่องศักยภาพทางการบัญชีมีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชี ในในอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาเอกสาร ทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ดังต่อไปนี้

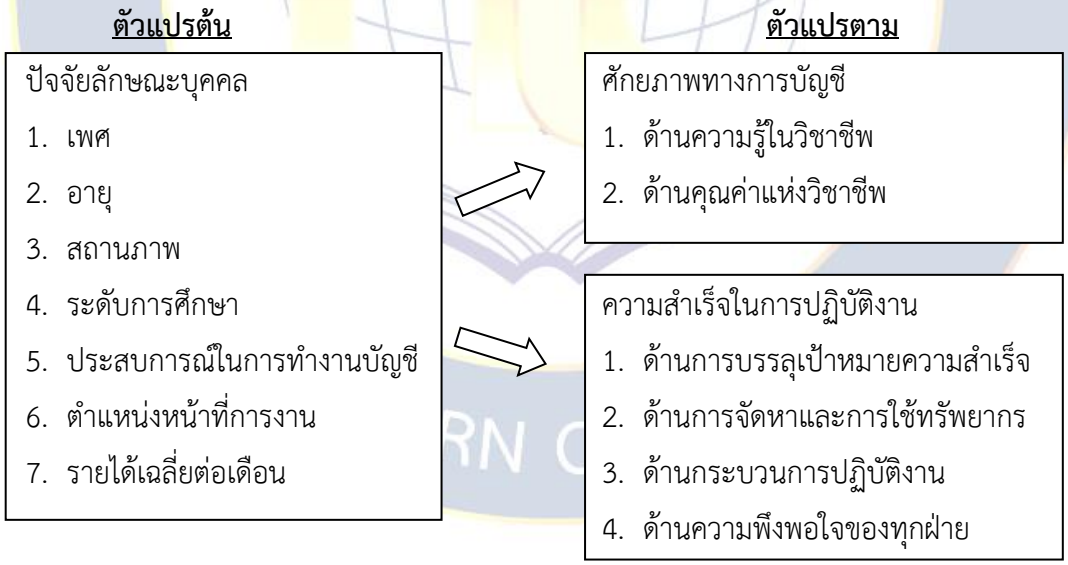

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประเภทของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Method) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Method) ด้วยแบบสอบถามปลายปิดที่สร้างจากการทบทวนงานวิจัยในอดีต และผ่านการตรวจสอบเครื่องมือ เพื่อมุ่งค้นหาข้อเท็จจริงจากการเก็บข้อมูลในการศึกษา

เกี่ยวกับศักยภาพทางการบัญชีมีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชีใน อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร (Population) ที่ใช้ในการศึกษาคือนักบัญชี ซึ่งเป็นพนักงานของสำนักงานบัญชีในอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ จำนวน 40 แห่ง (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2564) สำนักงานบัญชีแห่งละสองคน คิดเป็นนักบัญชีรวมทั้งสิ้น 80 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ นักบัญชี ซึ่งเป็นพนักงานของสำนักงานบัญชีในอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ จำนวน 67 คน ที่ได้จากการกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง 5% โดยคำนวณจากสูตร

Z = ระดับความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ในที่นี้ใช้ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% Z มีค่าเท่ากับ 1.96

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

P = ค่าเปอร์เซ็นต์ที่ต้องการจะสุ่มจากประชากรทั้งหมด

e = ค่าเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง

Z = ระดับความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ในที่นี้ใช้ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% Z มีค่าเท่ากับ 1.96

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

$$= \frac{80}{1 + 80(.05)^2}$$

$$= \frac{80}{1 + 80(.0025)}$$

$$= \frac{80}{1 + 0.2}$$

$$= 67$$

5.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

5.3.1 ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนักบัญชีในสำนักงานอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) มีข้อคำถาม จำนวน 7 ข้อ

5.3.2 ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพทางการบัญชีและความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชีของสำนักงานบัญชีในอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) มีข้อคำถาม จำนวน 22 ข้อ
ซึ่งมีเกณฑ์ในการกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับตามวิธีลิเคิร์ทได้ดังนี้

1 = น้อยที่สุด
2 = น้อย
3 = ปานกลาง
4 = มาก
5 = มากที่สุด

เกณฑ์การแปลความหมายเพื่อจัดคะแนนเฉลี่ยค่าระดับความคิดเห็นกำหนดเป็นช่วงคะแนนตามวิธีลิเคิร์ทได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	หมายความว่า
1.00-1.49	มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด
1.50-2.49	มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
2.50-3.49	มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
3.50-4.49	มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
4.50-5.00	มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

5.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำหลักสถิติมาใช้ในการวิเคราะห์จากแบบสอบถามประกอบด้วย

5.4.1 ใช้สถิติในการวิเคราะห์ ซึ่งประกอบด้วย จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ S.D.

5.4.2 ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายถึงลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานบัญชี ตำแหน่งหน้าที่การงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่วนค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวิเคราะห์ความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชีใน อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ได้แก่ 1. ด้านความรู้ในวิชาชีพ 2.ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพ 3. ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ 4. ด้านการจัดหาและการใช้ทรัพยากร 5. ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน 6. ด้านความพึงพอใจของทุกฝ่าย

6. ผลการวิจัย

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักบัญชีใน อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่

เพศ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. ชาย	13	19.40
2. หญิง	54	80.60
รวม	67	100.00

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 80.60 และเป็นเพศชาย จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 19.40 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 จำนวนร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี	6	8.96
2. 21-30 ปี	20	29.85
3. 31-40 ปี	21	31.34
4. 41-50 ปี	17	25.37
5. 50 ปีขึ้นไป	3	4.48
รวม	67	100.00

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 31.34 รองลงมา คือ อายุ 21-30 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 29.85 อายุ 41-50 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 25.37 อายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 8.96 และอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 4.48 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 จำนวนร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. โสด	25	37.31
2. สมรส	33	49.25
3. หย่าร้าง	9	13.43
รวม	67	100.00

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 49.25 รองลงมา คือสถานภาพโสด จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 37.31 และสถานภาพหย่าร้าง จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 13.43 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 จำนวนร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	9	13.43
2. ปริญญาตรี	27	40.30
3. สูงกว่าปริญญาตรี	31	46.27
รวม	67	100.00

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 46.27 รองลงมา คือระดับการศึกษาปริญญาตรีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 40.30 และระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 13.43 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 จำนวนร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานบัญชี

ประสบการณ์ในการทำงานบัญชี	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. น้อยกว่า 2 ปี	8	11.94
2. 2-5 ปี	17	25.37
3. 6-8 ปี	15	22.39
4. มากกว่า 8 ปี	27	40.30
รวม	67	100.00

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานบัญชีมากกว่า 8 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 40.30 รองลงมา คือ 2-5 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 25.37 6-8 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 22.39 และน้อยกว่า 2 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 11.94 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 จำนวนร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่การงาน

ตำแหน่งหน้าที่การงาน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. ผู้ทำบัญชี	33	49.25
2. ผู้สอบบัญชี	34	50.75
รวม	67	100.00

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้สอบบัญชี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 50.75 และผู้ทำบัญชี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 49.25

ตารางที่ 7 จำนวนร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. ต่ำกว่า 10,000 บาท	5	7.46
2. 10,000-20,000 บาท	16	23.88
3. 20,001-30,000 บาท	16	23.88
4. 30,001-40,000 บาท	15	22.39
5. 40,001-50,000 บาท	9	13.43
6. มากกว่า 50,000 บาท	6	8.96
รวม	67	100.00

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 23.88 รองลงมา คือ 10,000-20,000 บาท จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 23.88 30,001-40,000 บาทจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 22.39 40,001-50,000 บาท จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 13.43 มากกว่า 50,000 บาท จำนวน 6 คิดเป็นร้อยละ 8.96 และต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 7.46 ตามลำดับ

6.2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพทางการบัญชีและความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชีของสำนักงานบัญชีในอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่

ตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นด้านความรู้ในวิชาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็นรายข้อ

ด้านความรู้ในวิชาชีพ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ท่านได้รับการสนับสนุนให้มีความรู้ในการปฏิบัติงานด้านบัญชี	4.31	0.47	มาก
2. ท่านมีความรู้ความเข้าใจหลักการปฏิบัติงานด้านบัญชี	4.34	0.51	มาก
3. ท่านมีความเข้าใจในกระบวนการปฏิบัติงานทางด้านบัญชีเกี่ยวกับธุรกิจขององค์กร	4.22	0.42	มาก
4. ท่านได้รับเข้าการอบรมเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชีอย่างต่อเนื่อง	4.37	0.52	มาก
รวม	4.31	0.31	มาก

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นระดับความคิดเห็นของนักบัญชีในสำนักงานบัญชีอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ด้านความรู้ในวิชาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.31) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าระดับความพึงพอใจในระดับมาก คือ ท่านได้รับเข้าการอบรมเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชีอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 4.37) รองลงมา คือ ท่านมีความรู้ความเข้าใจหลักการปฏิบัติงานด้านบัญชี (ค่าเฉลี่ย 4.34) ท่านได้รับการสนับสนุนให้มีความรู้ในการปฏิบัติงานด้านบัญชี (ค่าเฉลี่ย 4.31 และท่านมีความเข้าใจในกระบวนการปฏิบัติงานทางด้านบัญชีเกี่ยวกับธุรกิจขององค์กร (ค่าเฉลี่ย 4.22) ตามลำดับ

ตารางที่ 9 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็นรายข้อ

ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ท่านมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างมีคุณธรรม เที่ยงธรรมและซื่อสัตย์สุจริต	4.40	0.52	มาก
2. ท่านมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายอย่างอิสระและตรงต่อเวลา	4.43	0.53	มาก
3. ท่านสามารถทำงานด้านบัญชีอย่างเปิดเผยถูกต้องครบถ้วน ทันเวลา	4.36	0.57	มาก
รวม	4.40	0.34	มาก

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นระดับความคิดเห็นของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.40) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าระดับความพึงพอใจในระดับมาก คือ ท่านมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายอย่าง อิสระและตรงต่อเวลา (ค่าเฉลี่ย 4.43) รองลงมา คือ ท่านมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างมีคุณธรรม เที่ยงธรรมและซื่อสัตย์สุจริต (ค่าเฉลี่ย 4.40) และท่านสามารถทำงานด้านบัญชีอย่างเปิดเผยถูกต้องครบถ้วน ทันเวลา (ค่าเฉลี่ย 4.36) ตามลำดับ

ตารางที่ 10 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็นรายข้อ

ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ท่านมีความรับผิดชอบต่องานที่ปฏิบัติ	4.61	0.49	มากที่สุด
2. ท่านสามารถแก้ไขปัญหาและตัดสินใจในการปฏิบัติงานได้ถูกต้องสมเหตุสมผลและทันเหตุการณ์	4.81	0.40	มากที่สุด
3. ท่านสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันเวลา	4.73	0.45	มากที่สุด
4. ท่านมีความเที่ยงธรรมถูกต้อง โปร่งใส และน่าเชื่อถือ	4.88	0.33	มากที่สุด
5. ท่านมีความภูมิใจต่ออาชีพของนักบัญชี	4.93	0.27	มากที่สุด
รวม	4.79	0.23	มากที่สุด

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นระดับความคิดเห็นของนักบัญชีในสำนักงานบัญชีอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.79) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าระดับความพึงพอใจในระดับมากที่สุด คือ ท่านมีความภูมิใจต่ออาชีพของนักบัญชี (ค่าเฉลี่ย 4.93) รองลงมา คือ ท่านมีความเที่ยงธรรมถูกต้อง โปร่งใส และน่าเชื่อถือ (ค่าเฉลี่ย 4.88) ท่านสามารถแก้ไขปัญหาและตัดสินใจในการปฏิบัติงานได้ถูกต้องสมเหตุสมผลและทันเหตุการณ์ (ค่าเฉลี่ย 4.81) ท่านสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันเวลา (ค่าเฉลี่ย 4.73) และท่านมีความรับผิดชอบต่องานที่ปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 4.61) ตามลำดับ

ตารางที่ 11 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นด้านการจัดหาและการใช้ทรัพยากรของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็นรายข้อ

ด้านการจัดหาและการใช้ทรัพยากร	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ท่านสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด	4.51	0.50	มากที่สุด
2. ท่านสามารถนำเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.72	0.45	มากที่สุด
3. ท่านสามารถลำดับแผนงานความสำคัญของกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นเป็นไปตามความเร่งด่วนและช่วงเวลา	4.82	0.39	มากที่สุด
รวม	4.68	0.36	มากที่สุด

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นระดับความคิดเห็นของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ด้านการจัดหาและการใช้ทรัพยากรของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.68) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าระดับความพึงพอใจในระดับมากที่สุด คือ ท่านสามารถลำดับแผนงานความสำคัญของกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นเป็นไปตามความเร่งด่วนและช่วงเวลา (ค่าเฉลี่ย 4.82) รองลงมา ท่านสามารถนำเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ย 4.72) และท่านสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ค่าเฉลี่ย 4.51) ตามลำดับ

ตารางที่ 12 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นด้านกระบวนการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็นรายข้อ

ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ท่านสามารถส่งต่องานได้อย่างมีประสิทธิภาพและครบถ้วน	4.69	0.47	มากที่สุด
2. ท่านสามารถใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีช่วยในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.81	0.40	มากที่สุด
3. ท่านสามารถเข้าใจกระบวนการและประยุกต์ใช้วิธีการที่เหมาะสมและไม่ซับซ้อน	4.79	0.41	มากที่สุด
4. ท่านปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของนักบัญชี	4.87	034	มากที่สุด
รวม	4.79	0.28	มากที่สุด

จากตารางที่ 12 แสดงให้เห็นระดับความคิดเห็นของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ด้านกระบวนการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.7) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าระดับความพึงพอใจในระดับมากที่สุด คือ ท่านปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของนักบัญชี (ค่าเฉลี่ย 4.87) รองลงมา คือ ท่านสามารถใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีช่วยในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ย 4.81) ท่านสามารถเข้าใจกระบวนการและประยุกต์ใช้วิธีการที่เหมาะสมและไม่ซับซ้อน (ค่าเฉลี่ย 4.79) และท่านสามารถส่งต่องานได้อย่างมีประสิทธิภาพและครบถ้วน (ค่าเฉลี่ย 4.69) ตามลำดับ

ตารางที่ 13 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นด้านความพึงพอใจของทุกฝ่ายของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็นรายข้อ

ด้านความพึงพอใจของทุกฝ่าย	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ท่านเป็นที่ยอมรับในเรื่องการปฏิบัติงานด้านบัญชีจากทุกฝ่าย	4.78	0.42	มากที่สุด
2. ผลงานทางด้านบัญชีเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงานและส่วนอื่นที่เกี่ยวข้อง	4.81	0.44	มากที่สุด
3. เพื่อนร่วมงานให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ	4.88	0.33	มากที่สุด
รวม	4.82	0.29	มากที่สุด

จากตารางที่ 13 แสดงให้เห็นระดับระดับความคิดเห็นของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ด้านความพึงพอใจของทุกฝ่ายของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.82) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าระดับความพึงพอใจในระดับมากที่สุด คือ เพื่อนร่วมงานให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ย 4.88) รองลงมา ผลงานทางด้านบัญชีเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงานและส่วนอื่นที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย 4.81) และท่านเป็นที่ยอมรับในเรื่องการปฏิบัติงานด้านบัญชีจากทุกฝ่าย (ค่าเฉลี่ย 4.78) ตามลำดับ

ตารางที่ 14 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และศักยภาพทางการบัญชีมีผลต่อการปฏิบัติงานของนักบัญชีของสำนักงานบัญชีในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็นแต่ละด้าน

ศักยภาพทางการบัญชีมี	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับการตัดสินใจ
1. ด้านความรู้ในวิชาชีพ	4.31	0.31	มาก
2. ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพ	4.40	0.34	มาก
รวม	4.36	0.23	มาก

จากตารางที่ 14 แสดงให้เห็นว่าศักยภาพทางการบัญชีมีผลต่อการปฏิบัติงานของนักบัญชีของสำนักงานบัญชีในอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.36) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าระดับความพึงพอใจในระดับมาก คือ ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพ (ค่าเฉลี่ย 4.40) รองลงมาด้านความรู้ในวิชาชีพ (ค่าเฉลี่ย 4.31) ตามลำดับ

ตารางที่ 15 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชีของสำนักงานบัญชีในอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็นแต่ละด้าน

ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับการตัดสินใจ
1. ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ	4.79	0.23	มากที่สุด
2. ด้านการจัดหาและการใช้ทรัพยากร	4.68	0.36	มากที่สุด
3. ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน	4.79	0.28	มากที่สุด
4. ด้านความพึงพอใจของทุกฝ่าย	4.82	0.29	มากที่สุด
รวม	4.77	0.20	มากที่สุด

จากตารางที่ 15 แสดงให้เห็นว่าความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชีของสำนักงานบัญชีในอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละด้าน โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.77) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าระดับความพึงพอใจในระดับมากที่สุด คือ ด้านความพึงพอใจของทุกฝ่าย (ค่าเฉลี่ย 4.82) รองลงมาด้านกระบวนการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 4.79) ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ (ค่าเฉลี่ย 4.79) และด้านการจัดหาและการใช้ทรัพยากร (ค่าเฉลี่ย 4.68) ตามลำดับตามลำดับ

ตารางที่ 16 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นทั้ง 6 ด้าน ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็นความพึงพอใจแยกตามเพศ

	เพศ	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
ด้านความรู้ในวิชาชีพ	ชาย	13	4.46	0.29	0.08
	หญิง	54	4.28	0.30	0.04
ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพ	ชาย	13	4.49	0.35	0.1
	หญิง	54	4.38	0.34	0.05
ด้านการบรรลุเป้าหมายและความสำเร็จ	ชาย	13	4.78	0.19	0.05
	หญิง	54	4.79	0.25	0.03
ด้านการจัดหาและการใช้ทรัพยากร	ชาย	13	4.54	0.37	0.10
	หญิง	54	4.72	0.35	0.05
ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน	ชาย	13	4.79	0.30	0.08
	หญิง	54	4.79	0.27	0.04
ด้านความพึงพอใจของทุกฝ่าย	ชาย	13	4.95	0.13	0.03
	หญิง	54	4.79	0.31	0.04

ด้านความรู้ในวิชาชีพ เมื่อพิจารณาแยกตามเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศชายมีความคิดเห็นมากกว่าเพศหญิง โดยมีค่าเฉลี่ย 4.46 และ 4.28 ตามลำดับ

ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพเมื่อพิจารณาแยกตามเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศชายมีความคิดเห็นมากกว่าเพศหญิง โดยมีค่าเฉลี่ย 4.49 และ 4.38 ตามลำดับ

ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ เมื่อพิจารณาแยกตามเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศหญิง มีความคิดเห็นมากกว่าเพศชาย โดยมีค่าเฉลี่ย 4.79 และ 4.78 ตามลำดับ

ด้านการจัดหาและการใช้ เมื่อพิจารณาแยกตามเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศหญิง มีความคิดเห็นมากกว่าเพศชาย โดยมีค่าเฉลี่ย 4.72 และ 4.54 ตามลำดับ

ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน เมื่อพิจารณาแยกตามเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศหญิงและเพศชายมีความคิดเห็นเท่ากัน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.79

ด้านความพึงพอใจของทุกฝ่าย เมื่อพิจารณาแยกตามเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศชาย มีความคิดเห็นมากกว่าเพศหญิง โดยมีค่าเฉลี่ย 4.95 และ 4.79 ตามลำดับ

ดัชนีชี้วัดความสำเร็จของการแก้ไขปัญหา

แนวทางที่ 1 จะมีการให้พนักงานออมสินประเมินผลความพึงพอใจ และแสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงานออนไลน์ โดยจะมีตัวเลือกในการประเมิน 3 ตัวเลือก คือ พอใจมาก พอใช้ และควรปรับปรุง

อภิปรายผล

1. อภิปรายผลข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามของนักบัญชีในสำนักงานบัญชีอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามของนักบัญชีในสำนักงานบัญชีอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานบัญชี ตำแหน่งหน้าที่การงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-40 ปี สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ประสบการณ์ในการทำงานบัญชีมากกว่า 8 ปี ตำแหน่งหน้าที่การงานผู้สอบบัญชี และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนงค์วรรณ อุประดิษฐ์ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ข้อกำหนดการรับรองคุณภาพของสำนักงานบัญชีที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการรับรองคุณภาพของสำนักงานบัญชีในจังหวัดลำปาง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง

2. อภิปรายผลความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพทางการบัญชีและความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชีในอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพทางการบัญชีและความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชีในสำนักงานบัญชีอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ พบว่า ระดับความคิดเห็นตามศักยภาพทางการบัญชีของนักบัญชีในสำนักงานบัญชีอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน 2 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านความรู้ในวิชาชีพ 2. ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพ และความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชีในสำนักงานบัญชีอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ 2. ด้านการจัดหาและการใช้ทรัพยากร 3. ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน 4. ด้านความพึงพอใจของทุกฝ่าย พบว่านักบัญชีในอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญชัย ชมศิริ และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินิทธิ์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ในเขตกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี อยู่ในระดับมากที่สุด ปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงาน ปัจจัยความผูกพัน

กับองค์กร และปัจจัยมนุษย์สัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า (1) ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงาน ปัจจัยความผูกพันกับองค์กร ปัจจัยจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี และปัจจัยมนุษย์สัมพันธ์มีอิทธิพลต่อ ประสิทธิภาพการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ 0.05 3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลกับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชีในอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลในส่วนของอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานบัญชี และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของนักบัญชีในอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ส่วนของปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลในส่วนของเพศ และตำแหน่งหน้าที่การงาน มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของนักบัญชีในอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของขวัญชัย ชมศิริ และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินิทธิ์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ในเขตกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี อยู่ในระดับมากที่สุด ปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงาน ปัจจัยความผูกพันกับองค์กร และปัจจัยมนุษย์สัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า (1) ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงาน ปัจจัยความผูกพันกับองค์กร ปัจจัยจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี และปัจจัยมนุษย์สัมพันธ์มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถเป็นข้อมูลในการประเมินศักยภาพและความสำเร็จของนักบัญชีเพื่อนำไปพัฒนาตนเองให้เหมาะสมกับคุณสมบัติอันพึงประสงค์ของนักบัญชีต่อไป

2. ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพในด้านศักยภาพทางการบัญชี เพื่อสร้างคุณภาพในการปฏิบัติงานด้านบัญชีและลดความเสี่ยงจากการปฏิบัติงานทั้งภายในและภายนอกองค์กรสร้างความได้เปรียบในวิชาชีพบัญชีต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาศักยภาพทางการบัญชีเฉพาะด้านความรู้ในวิชาชีพ และด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพ เท่านั้น ไม่ได้ทำการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจเกี่ยวข้องกับศักยภาพทางการบัญชีของนักบัญชีการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาปัจจัยหรืออิทธิพลด้านอื่น ๆ ที่อาจมีอิทธิพลต่อ

ศักยภาพทางการบัญชีของนักบัญชี เช่น ด้านทักษะทางวิชาชีพ ด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพ ด้านเจตคติ ด้านการทันต่อเวลา เป็นต้น

2. การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเฉพาะนักบัญชีในสำนักงานบัญชีอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ เท่านั้น ดังนั้น ผลการศึกษาดังกล่าวอาจไม่สะท้อนถึงการดำเนินงานของหน่วยงานอื่น การศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษาศักยภาพทางการบัญชีมีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานกับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เช่น นักบัญชีที่ปฏิบัติงานในอำเภอหรือจังหวัดอื่น ๆ การศึกษาภาพรวมของนักบัญชีในจังหวัดอื่น ๆ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ขวัญชัย ชมศิริ และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินิทธิ์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ในเขตกรุงเทพมหานคร

พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์, 2546, หน้า 43-64 ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ขุมปัญญาทางพยาบาลศาสตร์ Wisdom in nursing science. พระราม 4 ปริ้นติ้ง, กรุงเทพฯ

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และสมชาย หิรัญกิตติ, 2550, หน้า 9 นักบัญชีเป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่ต้องมีศักยภาพทางการบัญชีประกอบด้วย 5 ด้าน กรุงเทพฯ: ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์ จำกัด

สุรินทร์ภักดี สำนักงานบัญชี, 2557, ออนไลน์ ในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าองค์กรต่าง ๆ ตำบลนอกเมือง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

อนงค์วรรณ อุประดิษฐ์ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ข้อกำหนดการรับรองคุณภาพของสำนักงานบัญชีที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการรับรองคุณภาพของสำนักงานบัญชีใน จังหวัดลำปาง

การศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารจานด่วน ของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพกระบุรี

Study: Factors Affecting Decision to Consume Fast Food of Kraburi Vocational College Students

พีรพร ปานตีะระษี[1] และ วันเพ็ญ จันทร์คง[2]
Peeraporn Pantarasi and Wanpen Jankong

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารจานด่วนของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพกระบุรีเป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารจานด่วนของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพกระบุรี และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารจานด่วนของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพกระบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพกระบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 384 คน ซึ่งได้มาโดยใช้สูตรของ Taro Yamane.และการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามจำนวน 384 ชุด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หาความสัมพันธ์และความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสองกลุ่ม (Independent Sample T-test.) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance : Oneway ANOVA) และหาความสัมพันธ์โดยใช้ค่าไค-สแควร์ (Chi-square) ณ.ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาเพศชาย อายุ 20 ปี ศึกษาอยู่ในปวช. ชั้นปีที่ 3 แผนกที่กำลังศึกษา แผนกช่างกล รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจำนวน 3,001-5,000 บาท พฤติกรรมการบริโภคอาหารจานด่วนของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพกระบุรี แสดงให้เห็นว่านักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพกระบุรี จากกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารจานด่วนระดับการปฏิบัติปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารจานด่วนของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพกระบุรี ปัจจัยทางผลิตภัณฑ์และการตลาด ให้ความสำคัญในการตัดสินใจมาเป็นลำดับแรกคือด้านการส่งเสริมการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจอยู่ในความสำคัญระดับปานกลาง

[1] นักศึกษา คณะบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยตาปี E-mail : 6351210046@student.tapee.ac.th เบอร์โทรศัพท์ : 099-4060949

[2] อาจารย์ที่ปรึกษา คณะบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยตาปี

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นๆเพิ่มเติม เช่น ปัจจัยทางด้านสังคมและภูมิลำเนาเดิม ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบในแต่ละแผนกด้วยเพื่อดูพฤติกรรมแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร เพื่อให้การวิจัยเรื่องการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารจานด่วนกว้างขวางยิ่งขึ้นควรศึกษานักเรียนในระดับอื่นด้วย เช่น ระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา เป็นต้นและควรศึกษาในบุคคลอื่นด้วย เช่น วัยก่อนเรียน วัยผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ เป็นต้น

คำสำคัญ : ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารจานด่วน, พฤติกรรมการบริโภคอาหารจานด่วน

Abstract

This research on the study of factors affecting the decision to consume fast food among students of Kraburi Vocational College was a descriptive research with the objective of To study fast food consumption behavior of students of Kraburi Vocational College and to study the factors affecting the decision to consume fast food among students of Kraburi Vocational College The sample group used in this research were students of Kraburi Vocational College in the first semester of the year. The 2020 study consisted of 384 participants, which were obtained using Taro Yamane's formula and stratified random sampling. The data collection tool was 384 questionnaires. The statistics used for data analysis were frequency. percentage (%), mean (Mean), standard deviation (SD), find the relationship and difference between the mean of the two groups (Independent Sample T-test.), Analysis of Variance (Analysis of Variance: Oneway ANOVA), and The correlation was determined using the Chi-square value at the level of statistical significance of 0.05. The results showed that most of the students were male students, aged 20 years, studying in the Vocational Certificate. 3rd year, department studying, mechanical department, average monthly income of 3,001-5,000 baht, fast food consumption behavior of students of Kraburi Vocational College shows that Kraburi Vocational College students From the sample group, the behavior of Consuming moderately fast food The mean was 3.09. Factors affecting the decision to consume fast food among students of Kraburi Vocational College. Product and Marketing Factors Prioritizing

decision-making is the aspect of marketing promotion, affecting decision-making at a moderate level. with an average of 2.62, followed by distribution channels, affecting Decisions are on a low priority level. with an average of 2.52. Later, the product affects decision making at a low priority level. with an average of 2.32, and finally, the price affects the decision in the level of low importance with a mean of 2.29. Attitude psychology factors affecting the decision to consume fast food were at a low level. with an average of 2.33

Kraburi Vocational College students with different sexes had no difference in fast food consumption behavior at the statistical significance level at 0.05 level. The average monthly income differed with fast food consumption behavior.

The difference was statistically significant at the 0.05 level. Those with an average monthly income of less than 3,000 baht had different fast-food consumption behaviors than those with an average monthly income of more than 7,000 baht. And those with an average monthly income of 3,001-5,000 baht had different fast food consumption behaviors than those with an average monthly income of more t The statistical significance of sex, age, and school year had no effect on fast food consumption behavior of Kraburi occupation college students at the statistical significance of 0.05. Statistics 0.05han 7,000 baht or more.

Suggestions for doing research in the future Other variables such as social factors and hometown should be studied. There should also be a comparative study in each department to look at behaviors differently or not. Decisions to eat more fast food should also be studied at other levels such as kindergarten, elementary school. Secondary Vocational level etc. and should be studied in other people as well, such as preschool age, adulthood and the elderly, etc.

Keywords : Factors affecting the decision to choose fast food, food consumption behavior fast food

บทนำ

การบริโภคอาหารของคนไทยนั้นมีการเปลี่ยนแปลงตามช่วงยุคสมัยแปรผันตามสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย โดยเฉพาะในหมู่วัยรุ่น

ปัญหาทางโภชนาการจากรายงาน BMI. ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ปีงบประมาณ 2561 ของจังหวัดระนอง จำนวนประชากรทั้งหมด 21,448 คน สมส่วน BMI.(18.5-24.9) จำนวน 9,395 คน ร้อยละ 43.80 ผอม BMI. (<18.5) จำนวน 7,003 คน ร้อยละ 32.65 อ้วน BMI. (25-29.9) จำนวน 3,516 คน ร้อยละ 16.39 BMI. (30-32.9) จำนวน 819 คน ร้อยละ 3.82 BMI. 33 ขึ้นไป จำนวน 715 คน ร้อยละ3.33 (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข, 2561)

วัยรุ่นเป็นวัยที่ร่างกายมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วเมื่อเทียบกับวัยอื่นๆมีความเจริญเติบโตของร่างกายทั้งการเพิ่มขนาดของกระดูกให้ใหญ่ขึ้น ดังนั้นแล้วการพัฒนาในส่วนต่างๆของร่างกายที่มีมากขึ้นจึงจำเป็นที่จะต้องการสารอาหารที่มีคุณค่าที่เหมาะสมกับช่วงวัย

การเปลี่ยนแปลงในวัยนี้จึงมีปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดปัญหาทางโภชนาการมีด้วยกันหลายเหตุปัจจัย อาจจะเนื่องมากจากปัญหาความกดดันทางอารมณ์ ในส่วนของความกดดันทางด้านอารมณ์นี้จะทำให้วัยรุ่นเกิดความเครียด เกิดแนวคิดเก็บตัว ละความสนใจในด้านต่างๆของเพื่อนฝูง รวมไปถึงการไม่สนใจรับประทานอาหารด้วย เหตุจากบริโภคนิสัยที่ติดกับตัวมาตั้งแต่เยาว์วัยการกระทำซ้ำๆ ความกังวลต่อรูปร่างภายนอก ปัญหาค่านิยมที่ผิดไม่มีความถูกต้องประกอบร่วมกับอิทธิทางสื่อโฆษณา ทำให้วัยรุ่นนิยมรับประทานอาหารจานด่วน (Fast Food) ในแบบฝรั่งเหตุต่างๆเหล่านี้นำมาสู่ปัญหาทางทุพโภชนาการของวัยรุ่น

อาหารจานด่วนมักเป็นที่นิยมของวัยรุ่นก็เพราะว่าอาหารจานด่วนหรือฟาสต์ฟูดนี้เป็นอาหารที่มีความสะดวกสบาย รวดเร็วในการหาซื้อเพื่อบริโภคและยังรวมไปถึงความสะดวกสบายในการบริการที่จัดส่งให้ถึงที่บ้านพัก ซึ่งอาหารจานด่วนนี้เป็นที่ทราบกันดีว่า เป็นอาหารที่ให้พลังงานสูง เพราะมี คาร์โบไฮเดรตและไขมันมาก ให้สารอาหารที่ไม่ครบถ้วน ส่งผลให้เกิดโรคอ้วน โรคเบาหวาน ไขมันในเส้นเลือดสูงและภาวะอื่นๆตามมาเพราะอันเนื่องมากจากมีค่านิยมบริโภคนิสัยดังกล่าว (อุไร อุตตโรทัย และคณะผู้จัดทำ, 2553 : 1-3)

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ก็เพื่อเป้าประสงค์ในการทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารจานด่วนและเพื่อศึกษาพฤติกรรมในการบริโภคอาหารจานด่วน เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ความรู้ในการบริโภคอาหารให้ดีขึ้นเพื่อโภชนาการที่เหมาะสมเพราะเนื่องจากอาหารจานด่วนให้พลังงานสูงถ้ามีพฤติกรรมการบริโภคที่ไม่สมควรก็จะส่งผลให้โภชนาการไม่เหมาะสมเช่นกัน

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 นักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพกระบุรีมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารจานด่วนอย่างไร

1.2.2 ปัจจัยตัวใดบ้างที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารจานด่วนนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพกระบุรี

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารจานด่วนของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพกระบุรี

1.3.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารจานด่วนของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพกระบุรี

1.4 สมมติฐานในการวิจัย

1.4.1 เพศของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพกระบุรีมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารจานด่วนที่แตกต่างกัน

1.4.2 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพกระบุรีมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารจานด่วนที่แตกต่างกัน

1.4.3 ชั้นปีการศึกษามีความสัมพันธ์ต่อปัจจัยด้านราคาที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารจานด่วนของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพกระบุรี

1.4.4 เพศ อายุ ชั้นปีการศึกษามีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารจานด่วนของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพกระบุรี

1.5 ขอบเขตการวิจัย

1.5.1 ประชากร

ประชากรเป็นนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพกระบุรี ระดับชั้น ปวช. และ ปวส. ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ทั้ง 4 แผนก ประกอบด้วย แผนกบัญชี 88 คน แผนกคอมพิวเตอร์ธุรกิจ 78 คน แผนกไฟฟ้า 90 คน และแผนกช่างกล 159 คน นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปวช. และปวส. มีจำนวนรวมทั้งหมด 415 คน

1.5.2 กลุ่มประชากรตัวอย่าง

กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้ศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพกระบุรีที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับ ปวช. และ ปวส. ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ทั้ง 4 แผนก ประกอบด้วย แผนกบัญชี แผนกคอมพิวเตอร์ แผนกไฟฟ้า แผนกช่างกล จากการคำนวณด้วยสูตรของ Taro

Yamane. กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ได้ 384 คน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (อีก 5% คือค่าความคลาดเคลื่อนที่ได้รับ) ในการเก็บข้อมูลวิจัยได้แจกแบบสอบถามไว้ทั้งสิ้น 384 คน

1.5.3 เนื้อหา (ตัวแปรที่ศึกษา)

1.5.3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

- ข้อมูลทั่วไป
- ปัจจัยทางจิตวิทยาด้านทัศนคติ
- ปัจจัยทางผลิตภัณฑ์และการตลาด

1.5.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

- การบริโภคอาหารจานด่วน

2.2 กรอบแนวความคิดการวิจัย

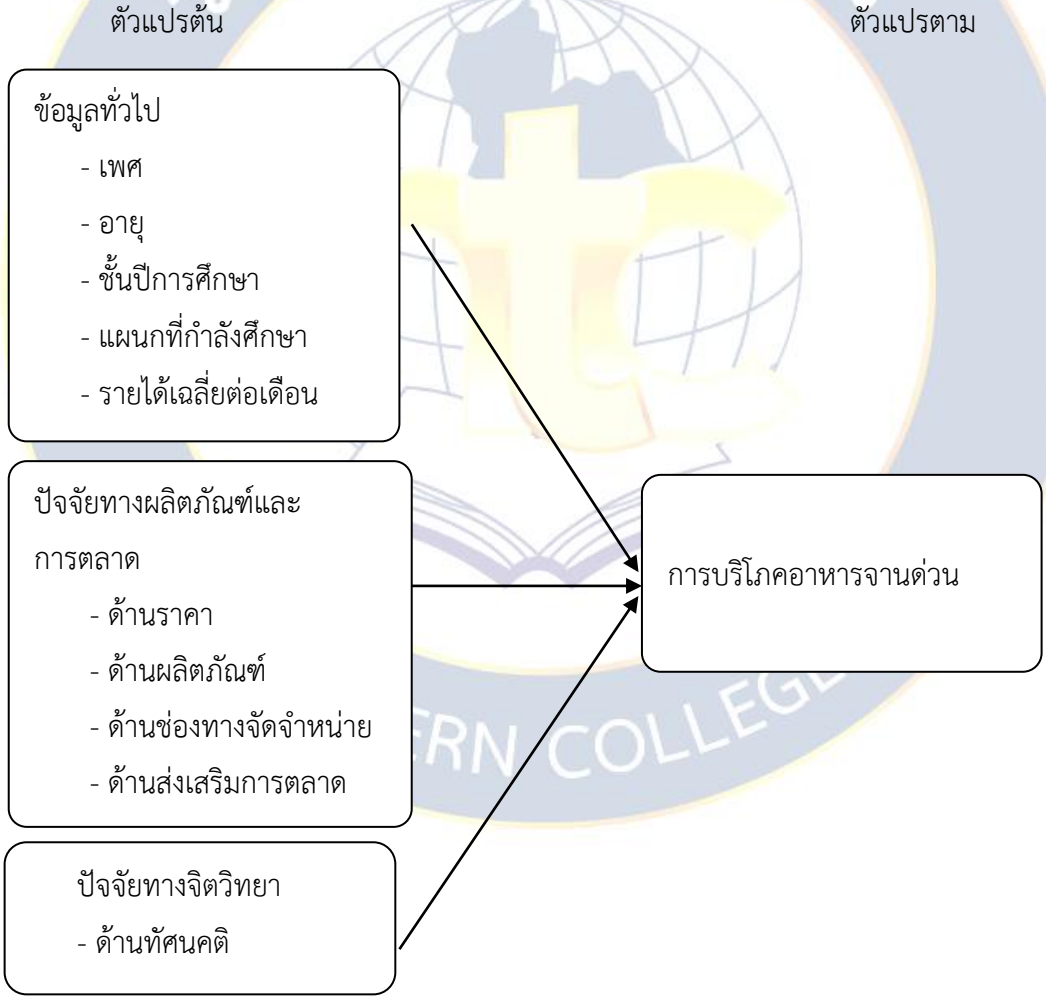

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา(Descriptive Research) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารจานด่วนของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพกระบุรีโดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรเป็นนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพกระบุรี ปวช. และปวส. ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ทั้ง 4 แผนก ประกอบด้วย แผนกบัญชี 88 คน แผนกคอมพิวเตอร์ธุรกิจ 78 คน แผนกไฟฟ้า 90 คน และแผนกช่างกล 159 คน นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่มีจำนวนรวมทั้งหมด 415 คน

3.1.2 ตัวอย่าง/กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้ศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพกระบุรีที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปวช. และ ปวส. ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ทั้ง 4 แผนก ประกอบด้วย แผนกบัญชี แผนกคอมพิวเตอร์ธุรกิจ แผนกไฟฟ้า แผนกช่างกล

การคำนวณโดยใช้สูตรของ Taro Yamane

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

e คือ ความคาดเคลื่อนของการเลือกตัวอย่าง (ในที่นี้กำหนด e = 0.05%)

N คือ ขนาดของประชากร

n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

แสดงวิธีคำนวณได้ดังนี้

$$n = \frac{415}{1+415\ (0.05)^2}$$

n = 399.03 คน

n = ในกรณีศึกษาได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 399 คน

สรุปได้กลุ่มตัวอย่างประชากรนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพกระบุรีที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปวช. และ ปวส. ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 เป็นจำนวนทั้งสิ้น 399 คน

ในระดับแผนกได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของนักศึกษา โดยใช้รูปแบบการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยการเทียบบัญญัติไตรยางค์ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามแผนกของวิทยาลัยการอาชีพกระบุรี

แผนก	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
แผนกบัญชี	88	88
แผนกคอมพิวเตอร์ธุรกิจ	78	78
แผนกไฟฟ้า	90	90
แผนกช่างกล	159	143
รวม	415	399

3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

3.2.1 ตัวแปรต้น

- ข้อมูลทั่วไป
- ปัจจัยทางผลิตภัณฑ์และการตลาด
- ปัจจัยทางจิตวิทยาด้านทัศนคติ

3.2.2 ตัวแปรตาม

- การบริโภคอาหารจานด่วน

4. สรุปผลการศึกษา

4.1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพกระบุรี

ผลการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่นักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพกระบุรีเป็นเพศหญิง อายุ 20 ปี อยู่ ปวช. ชั้นปีที่ 3 แผนกช่างกล รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 3,001-5,000 บาท.

4.2 พฤติกรรมการบริโภคอาหารจานด่วนของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพกระบุรี

พบว่าพฤติกรรมการบริโภคอาหารจานด่วนของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพกระบุรี ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีพฤติกรรมระดับการปฏิบัติปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.0850 ซึ่งมีพฤติกรรมระดับการปฏิบัติปานกลางทุกข้อคำถาม ได้แก่ เลือกซื้ออาหารจานด่วนจากสื่อโทรทัศน์ บริโภคอาหารจานด่วนพิซซ่า แฮมเบอร์เกอร์ รับประทานอาหารจานด่วนมากกว่าวันละ 3 มื้อ บริโภคอาหารจานด่วนร้าน KFC บริโภคข้าวราดแกงหรือก๋วยเตี๋ยวมากกว่า 1 จานในแต่ละมื้อ บริโภคอาหารจานด่วนมากกว่า 60 บาทต่อครั้ง บริโภคขนมขบเคี้ยว มันฝรั่งทอดและบริโภคอาหารจานด่วนหลัง 20.00 น.ตามลำดับ

4.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารจานด่วนของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพกระบุรี

5. อภิปรายผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยเรื่องการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารจานด่วนของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพกระบุรี ผู้วิจัยอภิปรายในประเด็นสำคัญดังนี้

ผลจากการศึกษา พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารจานด่วนของนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพกระบุรี ปัจจัยทางผลิตภัณฑ์และการตลาด แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีการตัดสินใจโดยลำดับแรกให้ความสำคัญกับด้านการส่งเสริมการตลาดให้ความสำคัญระดับปานกลาง เนื่องจากมีมีสิทธิพิเศษในการให้บริการ แต่ไม่นิยมตัดสินใจเลือกซื้อจากการมีการโฆษณาในสื่อโทรทัศน์จึงให้ความสำคัญระดับน้อย โดยภาพรวมด้านส่งเสริมการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารจานด่วนอยู่ในระดับความสำคัญปานกลาง รองลงมาด้านช่องทางการจัดจำหน่ายให้ความสำคัญระดับปานกลางเพราะมีบริการจัดส่งถึงบ้าน แต่ไม่เน้นการบริการรวดเร็ว พนักงานบริการสุภาพและการสะดวกในการซื้อจึงให้ระดับความสำคัญน้อย โดยภาพรวมด้านช่องทางการจัดจำหน่ายส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารจานด่วนอยู่ในระดับความสำคัญน้อย รองลงมาด้านผลิตภัณฑ์ให้ระดับความสำคัญน้อยได้แก่อาหารจานด่วนมีความสะอาดและถูกหลักอนามัย โดยภาพรวมด้านผลิตภัณฑ์ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารจานด่วนอยู่ในระดับความสำคัญน้อย เช่นเดียวกับด้านราคาการที่ราคาเหมาะสมกับบริการ ปริมาณและคุณค่าทางโภชนาการส่งผลให้นักศึกษาให้ความสำคัญกับด้านราคาเป็นลำดับสุดท้าย โดยภาพรวมด้านราคาส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารจานด่วนอยู่ในระดับความสำคัญน้อย ซึ่งไม่สอดคล้องกับ (มาสิฏฐา ศิริวรกุล ,2554) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคอาหารฟาสต์ฟู้ดของนักศึกษาระดับชั้นปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ส่วนใหญ่นั้นจะให้ความสำคัญด้านสินค้ากับรสชาติของอาหารฟาสต์ฟูดเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาจะเป็นสินค้าที่มีให้เลือกหลากหลายชนิดและมีความสะอาด ในส่วนของด้านราคาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับราคาที่บอกชัดเจน ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด สิทธิพิเศษที่หลากหลายจะมีความสำคัญมากเป็นอันดับแรก แต่การทดลองชิมฟรีจะไม่ค่อยมีความสำคัญมาก ปัจจัยด้านประชาสัมพันธ์ โดยสื่อโฆษณาโทรทัศน์จะมีบทบาทมากที่สุด

6. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยได้ดังนี้

1. ทางมหาวิทยาลัยควรจัดให้มีหนังสือและเอกสารทางโภชนาการที่ทันสมัยไว้ในห้องสมุดให้เพียงพอ เพื่อประโยชน์ในการค้นคว้าของนักศึกษา รวมทั้งมีการเผยแพร่ข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์และโทษของการรับประทานอาหารที่ไม่ถูกต้อง ตามโอกาสที่เหมาะสมและต่อเนื่อง เช่น ผ่านสื่อเสียงตามสายของมหาวิทยาลัย สื่อสิ่งพิมพ์ของทางมหาวิทยาลัยเพื่อจะช่วยเพิ่มพูนความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับการบริโภคอาหาร

2. การเลือกบริโภคอาหารของวัยรุ่นมักเลือกตามความชอบ ความสะดวก รวดเร็วหาซื้อง่าย และความเคยชินมากกว่าที่จะคำนึงถึงคุณค่าทางโภชนาการ พฤติกรรมการบริโภคอาหารเช่นนี้อาจจะเป็นสาเหตุทำให้ได้รับพลังงานและสารอาหารต่ำกว่าปริมาณที่ควรได้รับได้ ดังนั้นครอบครัวจึงควรมีการปลูกฝังนิสัยการบริโภคที่ดีแก่สมาชิกในครอบครัวตั้งแต่เด็ก สร้างความคุ้นเคยในอาหารที่มีประโยชน์ คุณค่าตามหลักโภชนาการก็จะก่อให้เกิดนิสัยการบริโภคที่ดีเมื่อโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา บุญภักดิ์. (2552). **การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารฟาสต์ฟู้ดนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.** สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

กฤชกร แสนคำวัง. (2556). **พฤติกรรมและอุปสงค์ที่มีต่อการบริโภควิตามินเสริมความงามชนิดเม็ดของกลุ่มนักศึกษาสาวประเภทสอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (WEEN CMU).** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กองโภชนาการ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2563). **รายงานการเฝ้าระวังและติดตามภาวะโภชนาการเด็กอายุ 0-18 ปี ประจำปี 2563.**

เครือมาศ มีเกษม. (2554). **การศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารจานด่วนของบุคคลวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร.** มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

นิธิยา รัตนาปนนท์และดร. วิบูลย์ รัตนาปนนท์. (2556). **หลักโภชนาศาสตร์.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์ กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

นภารัตน์ วัฒนา. (2554). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารประเภทสลัดของนักศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาเชียงใหม่.** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มาสิฏฐา ศิริวรกุล. (2554). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคอาหารฟาสต์ฟู้ดของนักศึกษาระดับชั้นปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พันธ์ทิพย์ สิทธิปัญญา. (2553). **พฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารประเภทวิตามินชนิดเม็ดของนักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ภูมิบดินทร์ สำราญรื่น. (2556). **อุปสงค์ต่อการบริโภคร้านอาหารหมูกระทะของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่.** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วนิดา แก้วชะอุ่ม และ นรินทร์ สังข์รักษา. (2553). **พฤติกรรมการบริโภคอาหารขยะของนักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดนครปฐม : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และมหาวิทยาลัยศิลปกร.** จังหวัดนครปฐม

สุขุมาลย์ ประสมศักดิ์. (2552). **พฤติกรรมการบริโภคอาหารจานด่วน : ศึกษากรณีนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยรัฐบาลและมหาลัยเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร.** มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น กรุงเทพมหานคร

สุพรรณิกา สายอุปรา. (2555). **ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการบริโภคอาหารฟาสต์ฟู้ดของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง.** มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดลำปาง

อนุสรา อำรักษ์. (2553). **ภาวะโภชนาการและพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

อุไร อุตตโรทัยและคณะ. (2553). **บทความโภชนาการ.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพ : ฝ่ายโภชนาการ กองส่งเสริมสุขภาพ สำนักอนามัย

การพัฒนาหลักสูตรอาสาสมัครชุมชนสำหรับดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึงพิง

The Development of community volunteers curriculum for Dependent Elderly care.

วุฒิพงษ์ เชื่อมนอก[1] นภาทิพย์ ตั้งตรีจักร[2], สมปอง จันทร์เกะ, จักรกฤษ ระดาดาษ, สุริวรรณ์ สุวรรณมาลี ภาวินี เจริญชัย ปริสา ราชสิมมา แอ้ มาตโสภา ดวงอินทร์ มาตรโสภา และมนัญา ดอกไม้ทอง[3]

Wuttipong cheumnok Napatip tungtrijuk Sompong junke Jakkrit radadas Suriwan suwanmelee Phawinee charoenchai Parisa satsimma Air matsopha Duangchan mattsopha and Mananya dokmaithong.

บทคัดย่อ

การศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participation action research: PAR) ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการในการดูแลผู้สูงอายุ และเพื่อการสร้างหลักสูตรอาสาสมัครชุมชนสำหรับการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึงพิงในเทศบาลตำบลวัฒนา อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นการศึกษาระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงธันวาคม 2563 มีดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาปัญหาและความต้องการในการสร้างหลักสูตรอาสามสมัครชุมชนฯ ระยะที่ 2 พัฒนาร่างหลักสูตรทั้งทฤษฎีและสาธิตย้อนกลับและนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน จากนั้นประเมินความพึงพอใจในหลักสูตร และประเมินความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ผลการศึกษา พบปัญหาของผู้สูงอายุ 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านร่างกาย ด้านจิตใจและสังคม และด้านเศรษฐกิจ ส่วนความต้องการในการจัดอบรมและการจัดทำเนื้อหา มีข้อสรุปดังนี้ ความเป็นผู้สูงอายุ สิทธิประโยชน์ การส่งต่อข้อมูลผู้สูงอายุกับโรงพยาบาล .ปัญหาสุขภาพกาย จิตใจ สังคมและเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ การช่วยเหลือขั้นพื้นฐาน การปรับภูมิทัศน์ที่อยู่อาศัย.โภชนาการ การใช้ยาเบื้องต้น การปฐมพยาบาลและฝึกบริหารกล้ามเนื้อ และได้หลักสูตรอาสาสมัครชุมชนฯ จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้รวม 14 ชั่วโมง หลังทดลองใช้พบว่ามีความพึงพอใจระดับดีมาก ($\overline{X}$= 4.65 S.D. =.489) และเมื่อจำแนกรายด้านพบว่าทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับดีมาก ($\overline{X}$= 4.68 S.D. =.485 $\overline{X}$= 4.67 S.D. =.475 และ $\overline{X}$= 4.60 S.D. =.502 ตามลำดับ) สรุป หลักสูตรมีความเป็นไปได้และวัตถุประสงค์

[1] อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยวิทยาศาสตร์เจ้าจุฬาภรณ์ ราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์

Lecturer of Faculty of Nursing HRH Princess Chulabhorn College of Medical Science, Chulabhorn Royal Academy

[2] ผู้ช่วยศสตราจารย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม

Assistant professor of Boromarajonani College of Nursing Nakhon Phanom, Nakhon Phanom University, Nakhon Phanom

[3] นักวิจัยท้องถิ่นเทศบาลตำบลวัฒนา อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร

Local researcher Watthana Municipality, Song Dao District, Sakon Nakhon Province

ชัดเจน เหมาะสมกับพื้นที่ ข้อเสนอแนะ ควรเพิ่มระยะเวลาในการจัดอบรมเป็น 21 ชั่วโมง และเพิ่มการปฏิบัติในการดูแล

คำสำคัญ หลักสูตรอาสาสมัครชุมชน และผู้สูงอายุพึงพิง

Abstract

The objectives of this participatory action research (PAR) were to study the problems and the needs of elderly care to develop the community volunteer curriculum for dependent elderly care at Watthana Municipality, Song Dao District, Sakon Nakhon Province. The study was conducted from July to December 2020 in 2 phases: Phase 1 studied the problems and needs of creating a community volunteer; Phase 2: Develop a course outline, both theory and reverse demonstration, and apply it to a sample of 20 students, then assess their satisfaction with the course and the content accuracy was assessed by 3 experts. The results of the study revealed the problems of the elderly in 3 areas, comprising physical, mental and social aspects. and economic. The need for training and content preparation Conclusions are as follows: aging benefits Forwarding information on the elderly to the hospital . Physical, mental, social and economic health problems of the elderly basic support Residential landscape improvement. Nutrition. Initial drug use First aid and muscle training and received a community volunteer course of 3 learning units for a total of 14 hours. After the trial, it was found that the satisfaction level was very good ($\overline{X}$ = 4.65 S.D. =.489) and when classified by aspects, it was found that all 3 aspects were at a very good level ($\overline{X}$ = 4.68 S.D. =.485 $\overline{X}$ = 4.67 S.D. =.475 and $\overline{X}$= 4.60 S.D. =.502 respectively). Conclusion The course is feasible and the objectives are clear. suitable for the area. Recommendations: should increase the duration of training to 21 hours and increase the practice of care

Keywords: Community volunteer curriculum and the dependent elderly

บทนำ

ปัจจุบันการเพิ่มขึ้นของประชากรวัยสูงอายุเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลกร่วมทั้งประเทศไทย ซึ่งเป็นผลมาจากอัตราเกิดที่ลดลงรวมกับวิวัฒนาการทางการแพทย์ที่ก้าวหน้าทำให้ประชากรมีอายุยืนยาวขึ้นเท่ากับว่า เมื่อทั่วโลกได้กลายเป็นสังคมสูงอายุ (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2562) เทศบาลตำบลวัฒนาเป็นอีกหนึ่งที่มีประชากรผู้สูงอายุ (๖๐ ปีขึ้นไป) เพิ่มขึ้นในทุกๆปีอย่างเห็นได้ชัด และมีปัญหาด้านสุขภาพ ได้แก่ ผู้สูงอายุที่ป่วยติดบ้าน ป่วยติดเตียง เป็นโรคเครียด โรคอัลไซเมอร์,ติดบุหรี่ นอกจากนั้นยังพบว่ามีสถานการณ์ที่ส่งผลต่อสุขภาพของผู้สูงอายุ ได้แก่ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสภาวะแวดล้อม ด้านสุขภาพมีผู้สูงอายุมีโรคเรื้อรัง และด้านการเมืองการปกครอง ซึ่งเทศบาลตำบลวัฒนามีแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่นประกอบด้วย การพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุและผู้ที่เกี่ยวข้อง.การปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ.การพัฒนาระบบบริการในการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุ การจัดตั้งกองทุนและจัดให้มีสวัสดิการในการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุ และการพัฒนาระบบข้อมูลและการใช้ข้อมูลเพื่อดูแลผู้สูงอายุ ในการออกแบบและพัฒนาให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีและเอื้อต่อการดำรงชีวิตที่ยืนนานถือเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นในการดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึงพิง

การดูผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง คือ การให้ความช่วยเหลือดูแลเพื่อตอบสนองความต้องการความช่วยเหลือของผู้ที่ประสบภาวะยากลำบากอันเนื่อง มาจากภาวการณ์เจ็บป่วยเรื้อรัง การประสบอุบัติเหตุ ความพิการต่างๆ ตลอดจนผู้สูงอายุที่ชราภาพไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ในชีวิตประจำวัน โดยมีรูปแบบทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ซึ่งบริการทดแทนดังกล่าวมักเป็นบริการสังคมเพื่อมุ่งเน้นในด้านการฟื้นฟู บำบัดรวมถึงการส่งเสริมสุขภาพให้แก่กลุ่มคนเหล่านี้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทำให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นสุขอยู่บนพื้นฐานของการเคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์โดยอาศัยต้นทุนทางสังคมในชุมชนในรูปแบบอาสาสมัคร

อาสาสมัคร (volunteer) หมายถึง ความหวังดี ความเต็มใจหรือ การตัดสินใจ หรือบุคคลที่สมัครใจและไม่หวังสิ่งตอบแทน บุคคลที่ช่วยเหลือสังคมหรือบุคคลอื่นโดยปราศจากผลการตอบแทนแต่ทำไปด้วยมโนธรรม (ปิยากร หวังมหาพร, 2558) สำหรับอาสาสมัครในชุมชน คือการสร้างคนในชุมชนที่มีความคล้ายคลึงกันทางบรรทัดฐานทางสังคมเดียวกันเพื่อการดูแลคนในครอบครัวและคนในบริบททางวัฒนธรรมความเชื่อคล้ายกัน สอดคล้องกับการศึกษาของรัถยานภิศ พละศึกและ เบญจวรรณ ถนอมชัยธวัช (2560) ได้ศึกษาตัวแบบของครอบครัวในการดูแลผู้สูงอาย พบว่า ผู้สูงอายุต้องการการดูแลจากสมาชิกในครอบครัว การตอบสนองการทำกิจวัตรประจำวัน ได้แก่ การรับประทานอาหาร การรักษาสุขอนามัยส่วนบุคคล การแก้ปัญหาอาการทางกาย การจัดการสิ่งแวดล้อมให้ได้รับความสะดวกสบายและปลอดภัย การไปรับการรักษาตามนัดหรือเมื่อได้รับการเจ็บป่วยที่ไม่สามารถดูแลตนเองได้ รวมถึงต้องการเพื่อนคุยนอกจากนั้นบทบาทของผู้ดูแลสามารถ

ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้ทุกแต่ยังพบว่า บุคคลในครอบครัวยังไม่มีความรู้อย่างถูกต้อง ขาดความมั่นใจในการดูแลที่เพียงพอ การจัดอบรมเพื่อเพิ่มความรู้และทักษะการปฏิบัติจึงมีความจำเป็นอย่างมาก ต้องมีการนำหลักสูตรที่ดีมาจัดการอบรมให้ความรู้

หลักสูตรการฝึกอบรมประกอบด้วย 3 หลักสูตรโดยเป็นหลักสูตรที่พัฒนาโดยกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข 2 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตร 70 ชั่วโมงและหลักสูตร 420 ชั่วโมง นอกจากนั้นยังมีการพัฒนาโดยกระทรวงแรงงานอีก 1 หลักสูตร คือหลักสูตร 420 ชั่วโมง หลักสูตรทั้งหมดประกอบด้วยภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ซึ่งเนื้อหาจะครอบคลุมแนวทางในการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็น อสม. หรือเคยเป็นพนักงานผู้ดูแลผู้สูงอายุมาก่อนเรียน (ภาสกร สวนเรือง, อาณัติ วรรณศรีและสัมฤทธิ์ ศรีธำรงสวัสดิ์, 2561) บุคคลในครอบครัวของผู้สูงอายุส่วนหนึ่งมีสมรรถนะสามารถพัฒนาเป็นผู้ช่วยเหลือที่ให้การดูแลผู้สูงอายุเฉพาะโรคได้ ซึ่งจากผลการศึกษา พบว่า การที่ครอบครัวของผู้ป่วยสูงอายุที่มีส่วนร่วมกับอาสาสมัครในการดูแลผู้ป่วยสูงอายุมีความพึงพอใจมากขึ้น สามารถตอบสนองความต้องการการช่วยเหลือในชีวิตประจำวัน เช่นอาหารการกิน การดูแลสุขวิทยาส่วนบุคคลการขับถ่าย งานบ้าน รวมถึงการปรับปรุงสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ เป็นต้น (อัญชิษฐฐา ศิริคำเพ็ง และภักดี โพธิ์สิงห์, 2017) แต่อาสาสมัครผู้ดูแลผู้สูงอายุไม่มีความมั่นใจในการดูแลหรือการให้คำแนะนำในการดูแลผู้สูงอายุ จึงจำเป็นที่จะต้องได้รับความรู้ รวมทั้งพี่เลี้ยงเพื่อเป็นที่ปรึกษา (สุมาลี เอี่ยมสมัย รัตนา เหมือนสิทธิ์ และจรูญศรี ทองมาก) จึงจำเป็นต้องมีหลักสูตรในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะติดเตียง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา พบว่ามีหลากหลายการศึกษาที่จัดทำหลักสูตรในการดูแลผู้สูงอายุดังนี้ การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้า พบว่า องค์ประกอบของหลักสูตรมีความเหมาะสมระดับมากถึงมากที่สุด และด้านความรู้ เจตคติ ความสามารถของผู้เอารับการอบรมเพิ่มขึ้นจากก่อนเข้ารับการอบรม (วิรมณ กาสีวงศ์ ทัศนีย์ บุญเติม และ อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย, 2015) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมถือว่าเป็นหนึ่งในการเพิ่มคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้สูงอายุ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาหลักสูตรอาสาสมัครสำหรับการดูแลในกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว เป็นการขยายผลละต่อยอดการดูแลจากทีมในชุมชนเพิ่มกำลังคนในการกระจายตัวของผู้ดูแลทำให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับการดูแลดีขึ้นจากการที่มีผู้ดูแลที่มีความรู้ความเข้าในในเนื้อหาที่จำเป็นในการดูแลและหลักสูตรยังสร้างภายใต้การมีร่วมร่วมของคนในชุมชนเทศบาลตำบลวัฒนา ทำให้สอดรับกับบริบทคนในชุมชนและสามารถเข้าใจเข้าถึงคนในชุมชนเป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการในการดูแลผู้สูงอายุเพื่อการสร้างหลักสูตรอาสามสมัครชุมชนสำหรับการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึงพิง
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาสาสมัครชุมชนสำหรับดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึงพิง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participation action research: PAR) เพื่อ พัฒนาหลักสูตรอาสาสมัครชุมชนสำหรับการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึงพิง กรอบแนวคิดในการศึกษาผู้วิจัยใช้แนวคิดจากทฤษฎีระบบได้แก่ สิ่งนำเข้า (input) กระบวนการ (Process) ผลลัพธ์ (Output) และเชื่อมโยงกับแนวคิดการเรียนรู้ของบลูม (Bloom, 1964) 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ (knowledge) ด้านทัศนะคติ (attitude) และด้านทักษะการปฏิบัติ (practice) ดังนี้

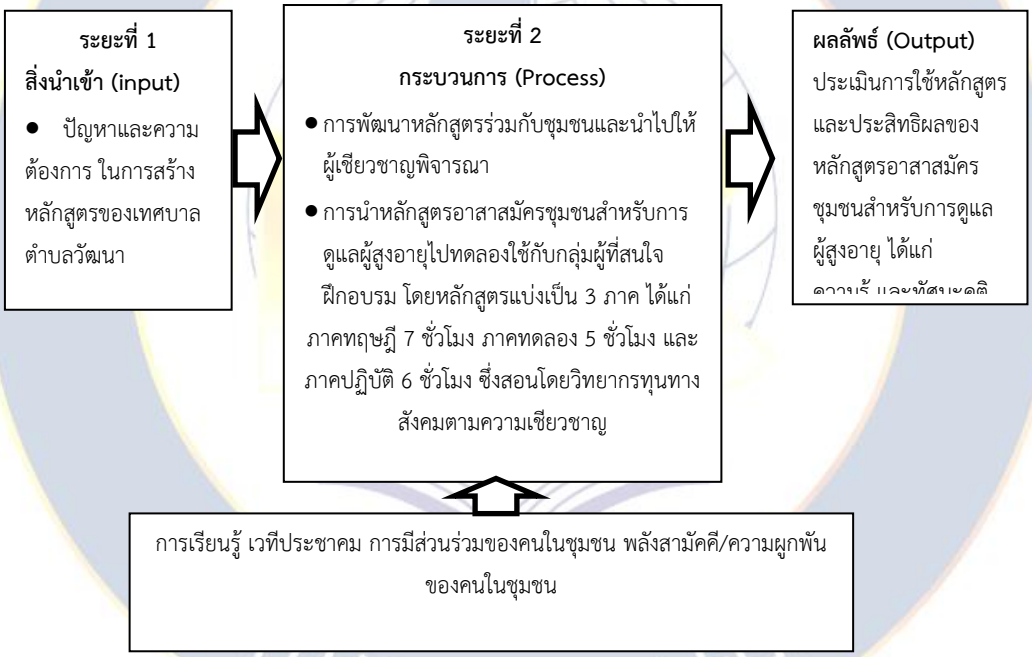

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participation action research: PAR) เพื่อพัฒนาหลักสูตรอาสาสมัครชุมชนสำหรับการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึงพิงเทศบาลตำบลวัฒนา อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ระยะที่ 1 ภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนในการดูแลผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลวัฒนา อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนครทุกภาคส่วน

ระยะที่ 2 เป็นผู้ที่มีความสนใจในการเข้ารับการอบรมทั้งที่เป็นผู้ดูแลเครือญาติและไม่ใช่เครือญาติจำนวน 20 คน

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 และ 2 ได้แก่

ระยะที่ 1 เป็นผู้นำในการบริหารงานในกลุ่มองค์กรต่างๆของเทศบาลตำบลวัฒนา โดยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ กลุ่ม อปท. จำนวน 5 คน โรงเรียนผู้สูงอายุและชมรมผู้สูงอายุจำนวน 2 คน เจ้าหน้าที่หน่วยบริการสุขภาพในชุมชนจำนวน 5 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน และผู้ที่มีผู้สูงอายุในการดูแลและผู้สูงอายุ

ระยะที่ 2 เป็นกลุ่มผู้ที่มีผู้สูงอายุในครัวเรือนและผู้ที่สนใจที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลวัฒนา อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 20 คน และ ผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินหลักสูตร จำนวน 3 ท่าน

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Inclusion criteria) ดังนี้ มีความสมัครใจและยินดีเข้าร่วมการศึกษา สามารถสื่อสารภาษาไทยได้และมีผู้สูงอายุในการดูแลของครอบครัว

เกณฑ์ในการพิจารณาคัดออกของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยมีดังนี้ ไม่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัยหรือ. เป็นกลุ่ม อสม อผส และCG หรือผ่านการอบรมจากหลักสูตรอื่น

การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเข้าพบนายกเทศบาลตำบลวัฒนา เพื่อขออนุญาตรวบรวมข้อมูล ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนการวิจัย และผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เข้าพบกลุ่มตัวอย่างแนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นไปตามความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่าง โดยให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัยด้วยการลงลายมือชื่อก่อนเริ่มการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการวิจัยกลุ่มตัวอย่างสามารถสอบถามผู้วิจัยได้ตลอด และมีสิทธิ์ที่จะยกเลิกหรือถอนตัวออกจากการวิจัยโดยไม่มีผลกระทบใดๆ การเข้าร่วมวิจัยครั้งนี้ไม่มีผลที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง แต่อย่างไรก็ตามขณะทำการศึกษา ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยจะนำเสนอในภาพรวมและเก็บไว้เป็นความลับภายหลังการสิ้นสุดการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินวิจัย ประกอบด้วย คู่มือหลักสูตรอาสาสมัครชุมชนสำหรับการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งพัฒนามาจากการศึกษาสถานการณ์ ปัญหาและความตเองการในการฝึกอบรมจากพื้นที่และทบทวนวรรณกรรม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1. แบบสัมภาษณ์ปัญหาและความต้องการของพื้นที่สำหรับการสร้างหลักสูตรและแบบสัมภาษณ์หลังการใช้หลักสูตรสำหรับเจ้าหน้าที่ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนเอกสาร และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้ เครื่องบันทึกเสียง สมุดจดบันทึก สำหรับจดข้อมูล แฟ้มข้อมูลของผู้วิจัย สำหรับเก็บข้อมูลที่ได้จากการจำแนก และจัดหมวดหมู่ของข้อมูล

ส่วนที่ 2 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมอบรม ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา ระยะเวลาในการดูแลผู้สูงอายุ ความสัมพันธ์กับการดูแลผู้สูงอายุ ค่าตอบแทนในการดูแลผู้สูงอายุ อาชีพปัจจุบัน ความต้องการและความคาดหวังจากการอบรมหลักสูตรนี้

ส่วนที่ 3 แบบประเมินความคิดเห็นต่อหลักสูตรอาสาสมัครชุมชนสำหรับการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความพร้อมในการในการจัดอบรม 7 ข้อ ด้านเนื้อหาและหลักสูตรในการฝึกอบรม 3 ข้อ และด้านความเหมาะสมของวิทยากร 5 ข้อ รวมทั้งสิ้น 15 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ น้อยมากจนถึงระดับดีมาก

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบความตรงของ

เนื้อหาของหลักสูตร โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชียวชาญด้านการจัดทำหลักสูตรและการสอน 1 ท่าน ผู้เชียวชาญด้านการพยาบาลด้านการพยาบาลผู้สูงอายุ 1 ท่าน นักพัฒนาชุมชน 1 ท่าน พบว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นในการศึกษานี้เป็นไปตามความต้องการของพื้นที่และจากการทบทวนวรรณกรรม

แบบสัมภาษณ์ปัญหาและความต้องการของพื้นที่สำหรับการสร้างหลักสูตรและแบบสัมภาษณ์หลังการใช้หลักสูตรสำหรับเจ้าหน้าที่ ผ่านพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้แก่ พยาบาลด้านผู้สูงอายุ 2 ท่าน ผู้เชียวชาญด้านการสร้างหลักสูตร 1 ท่าน ได้ค่า IOC เท่ากับ .80

ส่วนแบบประเมินการปฏิบัติตามหลักการดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงของเพ็ญนภา มะหะหมัด (2561) นี้ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ ด้านการดูแลผู้สูงอายุ จำนวน 3 ท่าน และ 0.82 ตามลำดับ ดังนั้นผู้วิจัยไม่ได้ดัดแปลงข้อคำถามใดๆ ผู้วิจัยจึงไม่ต้องตรวจซ้ำ

การหาความเชื่อมั่น แบบสัมภาษณ์การจัดการตนเองของชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุ5 มิติ แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับหลักการดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง ของเพ็ญนภา มะหะหมัด

(2561) ผู้วิจัยนำไปทดลองใช้กับผู้ที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 ราย นำมาทดสอบหาความเชื่อมั่นโดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficiency) ได้เท่ากับ 0.80

วิธีการรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขั้นการเตรียมการก่อนเก็บข้อมูล เข้าถึงชุมชนและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน สังเกตการณ์ทำงานของชุมชนอย่างมีส่วนร่วม

2. ขออนุญาตอนุญาตดำเนินการรวบรวมข้อมูลกับนายกเทศบาลเทศบาลตำบลวัฒนาและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล

3. ประชุมกลุ่มแกนนำภาคีเครือข่ายและแกนนำผู้สูงอายุ แนะนำตัว สร้างสัมพันธภาพ ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และขอความร่วมมือในการทำวิจัย เพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ และลงลายมือชื่อแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

4. สัมภาษณ์เชิงลึกตามประเด็นที่ศึกษา ประกอบด้วย ปัญหาและความต้องการในการดูแลผู้สูงอายุ

ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาสาสมัครชุมชนสำหรับการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึงพิงมีขั้นตอนการวิจัย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ปัญหา สถานการณ์ ความต้องการการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึงพิง โดยการทำสนทนากลุ่ม จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในเนื้อหาหลักสูตรที่ใกล้เคียง มาจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมอาสาสมัครชุมชน ฯ ร่วมกับชุมชนเทศบาลตำบลวัฒนา อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร

ตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมโครงสร้างหลักสูตรร่วมกับชุมชนเทศบาลตำบลวัฒนา อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร ประกอบด้วย หลักการและเหตุผลแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม หน่วยการเรียน กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม และการวัดผลและประเมินผล การประเมินโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม ดำเนินการโดยนำแบบประเมินโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พิจารณาความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม จากนั้นนำมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมแล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงโครงร่างของหลักสูตรฝึกอบรมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นพร้อมกับนำข้อมูลมาสร้างเป็นคู่มือประกอบการฝึกอบรม

ตอนที่ 3 การนำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้กับผู้ที่สนใจในการเข้ารับการอบรมจำนวน 20 คน โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ประเมินความพึงพอใจในการ

เข้ารับการอบรม พร้อมศึกษาการใช้หลักสูตรอาสาสมัครชุมชนและวิพากษ์ร่วมกันระหว่างวิทยากรและบุคลากรเทศบาลตำบลวัฒนา อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร จำนวน 10 คน ขั้นตอนนี้ทางผู้วิจัยดำเนินการร่วมกับนักวิจัยชุมชนเทศบาลตำบลวัฒนา อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร

ตอนที่ 4 การปรับปรุงหลักสูตรร่วมกับชุมชน หลังจากได้ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และการวิพากษ์ของพื้นที่มาปรับแก้ไขในหลักสูตรทั้ง 3 หน่วยการเรียนรู้และจัดทำเล่มคู่มือหลักสูตรที่สมบูรณ์

การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ระยะที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. ผลการสัมภาษณ์ นำมาถอดเทปเป็นการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลจะกระทำไปพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก การสัมภาษณ์ การสังเกต การประชุมกลุ่ม ตลอดระยะเวลาของการทำวิจัย โดยใช้การจดบันทึก การบันทึกเสียงและบันทึกภาพ จากนั้นนำข้อมูลที่เก็บบันทึกได้ มาจัดเป็นหมวดหมู่ เป็นกลุ่มคำหรือประโยคที่เป็นประเด็นที่มีความสัมพันธ์หรือคล้ายคลึงกัน (taxonomy) และสรุปเนื้อหาในแต่ละตอนได้ในส่วนของการเปรียบเทียบข้อมูล (comparison) นำประเด็นที่ได้จากการจัดแยกข้อมูล มาเปรียบเทียบข้อมูลแต่ละข้อมูลแต่ละเหตุการณ์ในผู้ใช้ข้อมูลเดียวกัน ในแต่ละเหตุการณ์และเวลาที่ต่างกัน รวมทั้งเปรียบเทียบข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนในเหตุการณ์เดียวกัน เพื่อหาความเหมือนและความต่างในประเด็นที่จะศึกษาและเขียนถึงความเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อให้ผู้วิจัยได้สร้างข้อสรุปชั่วคราวเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นให้มีความชัดเจนมากขึ้น รวมทั้งทำให้ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ได้ว่ายังขาดประเด็นใดที่ไม่ชัดเจน ผู้วิจัยจะสามารถหาข้อมูลเพิ่มเติมได้ซึ่งจะช่วยให้ข้อสรุปที่ได้มีความครอบคลุมมากขึ้น

2. วิเคราะห์ปัญหาความต้องการในการดูแลผู้สูงอายุเพื่อการสร้างหลักสูตรอาสามสมัครชุมชนสำหรับการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึงพิงข้อมูลจากการสนทนากลุ่มการสัมภาษณ์ โดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลของ โคไลซี (Colaizzi's method) การวิเคราะห์ข้อมูลของโคไลซี มีรูปแบบการศึกษา Duquesne school ตามแนวคิดโครงสร้างตามความเป็นจริงของฮัซเซิร์ล (Husserlian Phenomenology) มี 7 ขั้นตอน ได้แก่

1. อ่านบทสัมภาษณ์ที่ถอดความแล้วหลายๆครั้ง เพื่อให้เข้าใจความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลอย่างแท้จริง

2. ทบทวนแต่ละข้อความในทุกหน้าอย่างถ่องแท้เพื่อดูนัยสำคัญของเนื้อเรื่อง

3. ทำความเข้าใจตามนัยสำคัญของเนื้อหาและกำหนดความหมาย

4. กำหนดความหมายของกลุ่มคำที่เป็นประเด็นหลัก

5. รวบรวมผลลัพธ์ที่ได้จากปรากฏการณ์ที่ศึกษาและอธิบายหรือบรรยายอย่างถี่ถ้วน

6. อธิบายปรากฏการณ์ที่ยังกำกวมให้มีความชัดเจนเท่าที่จะเป็นไปได้

7. นำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาย้อนกลับไปที่ผู้ให้ข้อมูลเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

จากนั้นคณะผู้วิจัยตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (data triangulation) โดยพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันทั้ง 3 กลุ่มมีความสอดคล้องกันหรือแตกต่างกันอย่างไรและทำการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นทีมวิจัย 3 คน พบว่าข้อมูลทั้งหมดมีความสอดคล้องกันหรือไม่

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

ข้อมูลส่วนบุคคล และคะแนนความพึงพอใจในการจัดการอบรมโดยใช้หลักสูตรอาสาสมัครในชุมชนสำหรั วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive statistic)

ผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาความต้องการในการดูแลผู้สูงอายุเพื่อการสร้างหลักสูตรอาสามสมัครชุมชนสำหรับการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึงพิงและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาสาสมัครชุมชนสำหรับดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึงพิง ในเขตอำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ถึงเดือนธันวาคม 2563 ผู้วิจัยได้รายงานผลการวิจัยดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษา ปัญหาและความต้องการในการดูแลผู้สูงอายุเพื่อการสร้างหลักสูตรอาสาสมัครชุมชนสำหรับการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึงพิงของประชากรในพื้นที่

1. ปัญหาของผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลวัฒนา ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มผู้นำชุมชน อสม อผส และ CG พบ ประเด็นสำคัญดังนี้

1.1 ด้านร่างกาย พบว่า ผู้สูงอายุในตำบลวัฒนามีร่างกายที่อ่อนแอ ขาดการออกกำลังกาย กินได้น้อยทำให้ขาดสารอาหารทั้งภาวะปกติและเจ็บป่วยมีการป่วยโรคเรื้อรังมากขึ้น เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงรวมถึงไตวายเรื้อรัง มีโรคประจำตัวหลายโรคนอกจากนั้นยังพบการเจ็บป่วยจากภาวะเสื่อมของร่างกายเช่นโรคข้อเข่าเสื่อม และส่วนมากซื้อยามารับประทานเอง

1.2. ด้านจิตใจและสังคม พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ขาดกำลังใจน้อยอกน้อยใจ ต้องการกำลังใจ ขาดพลังในการต่อสู้สิ้นหวังว้าเหว่ขาดคุณค่าในตัวเอง บางคนเกิดภาวะซึมเศร้า ขาดความมั่นใจ หวาดกลัว รวมทั้งมีปัญหาทางด้านครอบครัวลูกหลานไม่ดูแลขาดการเอาใจใส่

1.3 ด้านเศรษฐกิจ พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ขาดการเข้าถึงการรักษาขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตประจำวันขาดอาชีพ

2. ความต้องการในการจัดอบรมการดูแลและการเตรียมการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในชุมชนในการสร้างหลักสูตรโดยการนำเสนอข้อมูลให้แก่ชุมชนและร่วมกันเสนอแนะหัวข้อและการ

จัดทำหลักสูตรร่วมกันได้ข้อสรุปดังนี้ ความเป็นผู้สูงอายุ สิทธิประโยชน์ การส่งต่อข้อมูลผู้สูงอายุกับโรงพยาบาลส ปัญหาสุขภาพ ปัญหาจิตใจ ปัญหาสังคมและเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ การช่วยเหลือขั้นพื้นฐาน การปรับภูมิทัศน์ที่อยู่อาศัย ด้านโภชนาการ การบริหารกล้ามเนื้อ การใช้ยาและปฐมพยาบาล

ส่วนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาสาสมัครชุมชนสำหรับดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึงพิง

1.การพัฒนาหลักสูตรอาสาสมัครชุมชนสำหรับการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงได้จากการทบทวนวรรณกรรมและการศึกษาปัญหาและความต้องการของพื้นที่ได้ ดังนี้

"ร่าง หลักสูตร อาสาสมัครชุมชนสำหรับดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง"

ในการจัดทำร่างหลักสูตรผู้วิจัยได้กำหนดหลักการและเหตุผล ในการสร้างหลักสูตร กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรไว้อย่างชัดเจน มีการระบุกลุ่มเป้าหมาย ระยะเวลาในการฝึกอบรม การประเมินผล การรับรองการฝึกอบรม และผลคาดว่าจะได้รับ

รายละเอียด กิจกรรมและเนื้อหาที่สอน ดังนี้

1. ความจำเป็นของการดูแลผู้สูงอายุสิทธิผู้สูงอายุการส่งต่อข้อมูลและแหล่งช่วยเหลือ (ทฤษฎี 1 ชั่วโมง) วิทยากรผู้สอน นักสังคมสงเคราะห์ 2. ความชราและโรคที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ (ทฤษฎี 2 ชั่วโมง) วิทยากรผู้สอน พยาบาลวิชาชีพ 3. การดูแลภาวะวิกฤตฉุกเฉินและการดูแลเบื้องต้น (ทฤษฎี 1 ชั่วโมง ทดลอง 1 ชั่วโมง)วิทยากรผู้สอน พยาบาลวิชาชีพ 4. การช่วยเหลือการดูแลผู้สูงอายุที่มีการเจ็บป่วยในระยะยาว (ทฤษฎี ๑ ชั่วโมง/ ปฏิบัติ 1 ชั่วโมง) วิทยากรผู้สอน พยาบาลวิชาชีพ 4. การส่งเสริมสุขภาพ การดูแลสภาพจิตใจในผู้สูงอายุ และการจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมในผู้สูงอายุ (ทฤษฎี 2 ชั่วโมง/ ปฏิบัติ 1ชั่วโมง) วิทยากรผู้สอน พยาบาลวิชาชีพ 5 ภูมิปัญญาวัฒนากับการดูแลผู้สูงอายุ (ทฤษฎี 2 ชั่วโมง ปฏิบัติ 1ชั่วโมง) วิทยากรผู้สอน ปราชญ์ชาวบ้านด้านสมุนไพร และภูมิปัญญาท้องถิ่น 6 การจัดการด้านเศรษฐกิจและสิ่งอำนวยความสะดวกในการช่วยเหลือผู้สูงอายุ (ทฤษฎี 1 ชั่วโมง) วิทยากรผู้สอน นักสงคมสงเคราะห์

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรอาสาสมัครชุมชนสำหรับการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง

2.1 ข้อมูลทั่วไป ผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ80) เพศชายร้อยละ20มีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 50.85 ปี อายุสูงสุด 61 ปี อายุต่ำสุด 38 ปี มีสถานภาพสมรส ร้อยละ65 รองลงมาคือโสดร้อยละ20 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ50 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 35 และน้อยสุดคือระดับมัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ ส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์การดูแล (ร้อยละ 30) รองลงมาคือมีประสบการณ์ 10-15 ปี ร้อยละ 25 ดูแลผู้ที่มีความสัมพันธ์เป็นพ่อและแม่ ร้อยละ 70 รองลงมาคือ ปู่ยาตายาย ร้อยละ 20 โดยได้รับค่าตอบแทนเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 80 มีอาชีพเกษตรกรเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 55 รองลงมาคืออาชีพรับจ้าง ร้อยละ 30 ข้าราชการร้อยละ 10 และน้อยสุดคืออาชีพแม่บ้านร้อยละ5

ระดับความพึงพอใจในการใช้หลักสูตร

ตารางที่ 1 แสดงระดับความพึงพอใจในการใช้หลักสูตร

เนื้อหา	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
1. ความพร้อมในการในการจัดอบรม	**4.60**	**.502**	**ดีมาก**
1.1 สถานที่ใช้ในการอบรมมีบรรยากาศดี เหมาะสมที่ต่อการเรียนรู้	4.80	.410	ดีมาก
1.2 วัสดุอุปกรณ์ในการใช้อบรมมีความเหมาะสม	4.60	.502	ดีมาก
1.3 เอกสารประกอบการฝึกอบรมเพียงพอ	4.55	.510	ดีมาก
1.4 การอำนวยความสะดวกของคณะทำงาน	4.90	.307	ดีมาก
1.5 มีการประชาสัมพันธ์โครงกำรอย่างโดยทั่วถึง	4.55	.686	ดีมาก
1.6 ระยะเวลาที่ใช้ในการอบรมมีความเหมาะสม	4.45	.604	ดี
1.7 อาหารและเครื่องดื่มมีความเหมาะสมเพียงพอ	4.55	.604	ดีมาก
2. ด้านเนื้อหาและหลักสูตรในการฝึกอบรม	**4.68**	**.485**	**ดีมาก**
2.1 หลักสูตรมีความเหมาะสม	4.70	.470	ดีมาก
2.2 เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4.70	.470	ดีมาก
2.3 หลักสูตรสามารถนำมาฝึกอบรม/จัดการเรียนการสอนได้จริง	4.65	.489	ดีมาก
3 ด้านความเหมาะสมของวิทยากร	**4.67**	**.475**	**ดีมาก**
3.1 วิทยากรมีความเหมาะสมในการฝึกอบรม	4.85	.366	ดีมาก
3.2 วิทยากรรมีความรู้ ความสามารถ และมีความเข้าใจในเนื้อหาที่อบรม	4.85	.366	ดีมาก
3.3 วิทยากรมีเทคนิค วิธีการถ่ายทอดความรู้	4.45	.510	ดี
3.4 วิทยากรมีสื่อ อุปกรณ์ฝึกอบรมที่น่าสนใจ	4.55	.510	ดีมาก
3.5 วิทยากรมีการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย	4.65	.489	ดีมาก
รวม	**4.65**	**.489**	**ดีมาก**

จากตาราง พบว่าระดับความพึงพอใจในการจัดอบรมโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\overline{X}$= 4.65 S.D. =.489) เมื่อจำแนกรายด้านพบว่าด้านเนื้อหาและหลักสูตรในการฝึกอบรม ด้านความเหมาะสมของวิทยากรและความพร้อมในการในการจัดอบรม ทั้งสามด้านอยู่ในระดับดีมาก($\overline{X}$= 4.68 S.D. =.485 $\overline{X}$= 4.67 S.D. =.475 และ $\overline{X}$= 4.60 S.D. =.502 ตามลำดับ)

หลังจากอบรมเสร็จสิ้นได้สนทนาจากการสนทนากลุ่มกับวิทยากร พบว่าเนื้อหาสาระเป็นประโยชน์ สามารถนำไปเผยแพร่ต่อได้ พอสรุปดังนี้

หลักสูตรฉบับร่าง เวลา 14 ชั่วโมง ประกอบด้วยทฤษฎี และทดลอง

หลักสูตรปรับปรง ปรับเป็น 21 ชั่วโมง ประกอบด้วยทฤษฎี ทดลองและปฏิบัติกับผู้สูงอายุจริง

ด้านเนื้อหา เนื้อหายังคงเดิม มีความเหมาะสม เนื่องจากเนื้อหาสร้างขึ้นจากปัญหาของท้องถิ่นและ ความต้องการของชุมชน แต่ควรเพิ่มชั่วโมงในการปฏิบัติจริงกับผู้สูงอายุ

ด้านวิทยากร เป็นคนในพื้นที่ มีความเหมาะสม เนื่องจากมีความคุ้นชินกับทีมวิทยากรเป็นอย่างดีเข้าถึงง่ายสามารถสอบถามในหัวข้อที่สงสัย

การอภิปรายผล

ผลการศึกษาอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการในการดูแลผู้สูงอายุเพื่อการสร้างหลักสูตรอาสาสมัครชุมชนสำหรับการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึงพิง

1.ได้ปัญหาของผู้สูงอายุเทศบาลตำบลวัฒนา ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มผู้นำชุมชน อสม อผส และ CG พบ ประเด็นสำคัญดังนี้

1.1 ด้านร่างกาย พบว่า ผู้สูงอายุในตำบลวัฒนามีร่างกายที่อ่อนแอ ขาดการออกกำลังกาย กินได้น้อยทำให้ขาดสารอาหารทั้งภาวะปกติและเจ็บป่วย มีการป่วยโรคเรื้อรังมากขึ้น เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงรวมถึงไตวายเรื้อรัง มีโรคประจำตัวหลายโรคนอกจากนั้นยังพบการเจ็บป่วยจากภาวะเสื่อมของร่างกาย เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงตามวัยและการเสื่อมของอวัยวะต่างๆในร่างกาย เมื่อมีอายุมากขึ้นทำให้ความสามารถเชิงปฏิบัติลดลงซึ่งนำไปสู่การเกิดภาวะทุพพลภาพ ภาวะพึ่งพิงและการเสียชีวิตได้ (ปณิตา ลิมปะวัฒนะ, 2560) สอดคล้องกับการศึกษาของ อัญชิษฐฐา ศิริคำเพ็ง และภักดี โพธิ์สิงห์ (2017) ได้ศึกษาการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวที่มีภาวะพึ่งพิงในยุคประเทศไทย 4.0 พบว่า ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ด้านสุขภาพ คือ กลุ่มติดบ้านและติดเตียงที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เป็นผู้สูงอายุหรือผู้ป่วยที่นอนติดเตียง หรือติดบ้าน อาจต้องได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพการให้การพยาบาล การช่วยเหลือในชีวิตประจำวัน และการปรับปรุงสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่

1.2. ด้านจิตใจและสังคม พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ขาดกำลังใจน้อยอกน้อยใจ ต้องการกำลังใจ ขาดพลังในการต่อสู้สิ้นหวังว้าเหว่ขาดคุณค่าในตัวเอง บางคนเกิดภาวะซึมเศร้า ขาดความมั่นใจ หวาดกลัว รวมทั้งมีปัญหาทางด้านครอบครัวลูกหลานไม่ดูแล ขาดการเอาใจใส่ ผู้สูงอายุจึงเป็นกลุ่มที่มีความเปราะบางทางจิตใจอันเนื่องมาจากการสูญเสียสถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจและต้องพึ่งพาผู้อื่น ในการดำเนินชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับปัญหาทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุไทยที่สำคัญ 5 อันดับแรก คือ เครียด วิตกกังวล โรคจิต สมองเสื่อมซึมเศร้า และการติดสารเสพติด (กิตติพร เนาว์สุวรรณ และมาริสา สุวรรณราช, 2562)

1.3 ด้านเศรษฐกิจ พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีภาวะพึ่งพิง มีการเจ็บป่วยและโรคร่วมหลายโรคมีความจำเป็นต้องเข้ารับการรักษาและฟื้นฟูอาการอย่างยาวนานส่งผลให้เกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจ ด้าน

เศรษฐกิจ สอดคล้องกับการศึกษาของชวลิต สวัสดิ์ผล, ธวัชชัย เพ็งพินิจ, อัครเดช เสนานิกรณ์ และวารี ศรีสุรพล (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงโดยครอบครัว พบว่ามีปัญหาและได้รับผลกระทบจากการเป็นผู้ดูแลหลัก คือ มีปัญหาด้านอารมณ์จิตใจ มีปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม ขึ้นอยู่กับระดับการพึ่งพิงของผู้สูงอายุ

2 ความต้องการในการจัดอบรมการดูแลและการเตรียมการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในชุมชน มีดังนี้

1. การเข้าใจในความเป็นผู้สูงอายุ ความเสื่อมโรค การเข้าใจธรรมชาติแห่งการสูงวัย จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้เราทุกคนได้ตระหนัก และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงสู่การสูงวัยได้อย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดี อีกทั้งยังทำให้เกิดความเข้าใจต่อสมาชิกในครอบครัวสามารถให้การดูแลผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสมและนำมาซึ่งความสุขและความอบอุ่นใจของผู้สูงอายุ (จิราพร เกศพิชญวัฒนา และคณะ, 2561)

2. ความรู้สิทธิประโยชน์ ถึงแม้มีการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในหลายรูปแบบแต่ยังพบปัญหาและอุปสรรคในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุไทย ดังนี้ (นารีรัตน์ จิตรมนตรี และ สาวิตรี ทยานศิลป์, 2551) ผู้ดูแลและผู้สูงอายุขาดการรับรู้และความเข้าใจในสิทธิของผู้สูงอายุตามพรบ.ผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 การจัดบริการที่ภาคประชาชนไม่มีส่วนร่วม และญาติขาดความตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิผู้สูงอายุ จึงให้ความสนใจและความเข้าใจต่อผู้สูงอายุน้อย ส่งผลให้ผู้สูงอายุเข้าถึงสวัสดิการสังคมจากภาครัฐ ได้น้อย

3. การประสานส่งต่อข้อมูลผู้สูงอายุกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล เป็นสิ่งที่จำเป็นในการดูแลผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการส่งต่อข้อมูลที่ถูกต้องไม่สับสน สอดคล้องกับการศึกษาของยุพาวรรณ ทองตะนุนาม และคณะ (2561) เป็นการปรับแผนให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ ประสานงานกับทั้งสมาชิกในทีมผู้ดูแลไม่ว่าจะเป็นญาติ อสม และเครือข่ายทั้งในและนอกระบบสาธารณสุขให้ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ปัญหาสุขภาพ ปัญหาจิตใจ ปัญหาสังคมและเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ ผู้ดูแลและครอบครัวมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ เนื่องจากเป็นการส่งเสริมสุขภาพและควบคุมป้องกันการเกิดโรคภัยต่างๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดีทั้งร่างกาย และจิตใจ และทำให้ผู้เข้ารับการอบรมมีการรับรู้ที่ดี สามารถช่วยเหลือตนเองได้รวมทั้งอาจช่วยเหลือผู้อื่นได้ต่อไป (Sindhu S & Wongrot P, 2014)

5. การช่วยเหลือขั้นพื้นฐาน ผู้สูงอายุในกลุ่มพึ่งพิงมีความจำเป็นในการได้รับการช่วยเหลือตั้งแต่ขั้นพื้นฐาน ภาวะพึ่งพิงด้านความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวัน เป็นตัวชี้วัดสำคัญที่บอกให้ทราบถึงการทำงานของร่างกายของผู้สูงอายุ ความต้องการในการดูแลและการจัดบริการช่วยเหลือ สอดคล้องกับการศึกษาของอัญชิษฐฐา ศิริคำเพ็ง และภักดี โพธิ์สิงห์ (2017) การ

บริการสังคมที่จัดสำหรับผู้ที่มีภาวะพึ่งพิงไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เป็นผู้ป่วยหรือผู้สูงอายุที่นอนติดเตียงหรือติดบ้าน โดยการฟื้นฟูสมรรถภาพ การพยาบาล การช่วยเหลือในชีวิตประจำวัน

6. การปรับภูมิทัศน์รอบบ้านทั้งในและนอกบ้าน เป็นปัจจัยที่สำคัญในการดูแลและบริการทางสังคมแก่ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้นั้น เป็นการดูแลรูปแบบไม่เป็นทางการจากสังคม (ดูแลโดยคนในครอบครัวอาสาสมัคร เพื่อนบ้าน เป็นต้น) (ภาสกร สวนเรือง, อาณัติ วรรณศรีและสัมฤทธิ์ ศรีธำรงสวัสดิ, 2561)

7. ความรู้ด้านโภชนาการ เป็นการรักษาความสมดุลของพลังงานที่ใช้ไปในแต่ละวันกับพลังงานที่ได้รับ ซึ่งในผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงมีโอกาสเกิดความไม่สมดุลได้จากพลังงานที่ใช้ไปในแต่ละวันลดลง เนื่องจากการมีกิจกรรมทางกายที่ลดลงเพราะมีข้อจำกัดในการเคลื่อนไหวทำให้เสี่ยงต่อการมีภาวะโภชนาการเกิน สอดคล้องกับการศึกษาของฐิตินันท์ ดวงจินา ศิริรัตน์ ปานอุทัย และณัฐธยาน์ สุวรรณคฤหาสน (2563) อธิบายได้ว่าผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงยังมีภาวะโภชนาการที่ดี บางส่วนมีภาวะโภชนาการเกินและพร่องโภชนาการ เนื่องจากในผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันทำให้มีกิจกรรมทางกายน้อย ประกอบความต้องการใช้พลังงานที่ลดลงในผู้สูงอายุ

8. การใช้ยารักษาโรคอย่างถูกวิธี ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงจากการใช้ยาและเกิดผลข้างเคียงได้ง่ายเนื่องจากผู้สูงอายุมีโรคร่วมหลายอย่างและมีโอกาสได้รับยาหลายชนิดในเวลาเดียวกัน อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาจากความชราภาพกับการกำจัดยาออกจากร่างกาย ทำให้การดูดซึมยาลดลง การกระจายตัวของยาไม่ค่อยดี อาจพบปริมาณยาที่ค้างในร่างกาย และพบว่าการกำจัดยาทางไตทำได้ลดลง ผู้ที่รับหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุจำเป็นต้องให้ความสำคัญ และระมัดระวังเกี่ยวการใช้ยาในผู้สูงอายุมากยิ่งขึ้น (ปณิตา สิมปะวัฒนะ, 2560)

9. การปฐมพยาบาลเบื้องต้น ผู้สูงอายุมีโอกาสเสี่ยงสูงมากในการเกิดอุบัติเหตุ ดังนั้นผู้ดูแลควรสังเหตและให้การดูแลอย่างรวดเร็วและให้การดูแลเบื้องต้นอย่างถูกต้อง

2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาสาสมัครชุมชนสำหรับดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง

ผู้วิจัยได้นำปัญหาความต้องการที่ได้จากการศึกษาในตอนที่ 1 มากำหนดแนวทางในการพัฒนาโครงร่างหลักสูตร และทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างและวัดประสิทธิภาพของหลักสูตรได้ดังนี้

ความพึงพอใจในการใช้หลักสูตร

พบว่าระดับความพึงพอใจในการจัดอบรมโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อจำแนกรายด้านพบว่าด้านเนื้อหาและหลักสูตรในการฝึกอบรม ด้านความเหมาะสมของวิทยากรและความพร้อมในการในการจัดอบรมอยู่ในระดับดีมาก เนื่องมาจากหลักสูตรฝึกอบรมมีการกำหนดเนื้อหาและออกแบบกิจกรรมที่เกิดจากการการสะท้อนปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ จากการสอบถามพบว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมระดับดีมาก มีเนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดอบรมและ

หลักสูตรสามารถนำมาฝึกอบรม/จัดการเรียนการสอนได้จริง และวิทยากรที่มีความคุ้นชินกันผู้เข้ารับการอบรมเนื่องจากเป็นวิทยากรจากพื้นที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นริศรา พงษ์ประเทศ, (2554) พบว่าการเรียนรู้ที่เกิดจากความไว้วางใจผู้เข้ารับการอบรมมีความกล้าที่จะเปิดเผยประสบการณ์และความรู้สึกที่แท้จริง เป็นประโยชน์ต่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างความสนุกสนาน อีกทั้งได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประสบการณ์ของแต่ละคนที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับการศึกษาของ กิตติ์ธเนศ สว่างวรนาถ และชมสุภัค ครุฑกะ (2562) เรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมทักษะทางปัญญาของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาทักษะทางปัญญาโดยภาพรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำหลักสูตรไปใช้

1.หลักสูตรควรเพิ่มระยะเวลาในการอบรมเป็น 21 ชั่วโมง เพิ่มการปฏิบัติกับผู้สูงอายุจริง

2. ผู้จัดการอบรมควรศึกษาแผนการอบรมให้ชัดเจนและจัดเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมก่อนการอบรม

3. ควรมีการติดตามผลการดูแลกับอาสาสมัครในระยะแรกอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 1- 3 เดือนแรกเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในผู้ที่ผ่านการอบรมได้อย่างถูกต้องและต่อเนื่อง

4. วิทยากรควรมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างและระยะเวลาในการศึกษา

2. ควรศึกษาประสิทธิผลของการนำหลักสูตรไปใช้ในการในการจัดอบรมทั้ในระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาวต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กิตติ์ธเนศ สว่างวรนาถ และชมสุภัค ครุฑก์ (2562). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมทักษะทางปัญญาของผู้สูงอายุ. **วารสารพยาบาลทหารบก,** *40*(1). 205-217.

กิตติพร เนาว์สุวรรณ และมาริสา สุวรรณราช. (2562). สภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ ที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคใต้ตอนล่าง. **วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ.11(2).**118-131.

กรมอนามัย. (2559). แบบประเมินก่อนการอบรมหลักสูตรฝึกอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุ หลักสูตร420 ชั่วโมงกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข: ภายใต้ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ (ฉบับที่ 6).

จิราพร เกศพิชญวัฒนา และคณะ. (2561).**คู่มือ เรียนรู้เข้าใจวัยสูงอายุ:โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร.** กรุงเทพมหานคร:บริษัท ยีนยงการพิมพ์ จำกัด

ชวลิต สวัสดิ์ผล, ธวัชชัย เพ็งพินิจ, อัครเดช เสนานิกรณ์และวารี ศรีสุรพล. (ปปม). การดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.5 (ฉบับพิเศษ).** 387-405.

ฐิตินันท์ ดวงจินา ศิริรัตน์ ปานอุทัย และณัฐธยาน์ สุวรรณคฤหาสน (2563). พฤติกรรมการบริโภคอาหารและภาวะโภชนาการในผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง. **พยาบาลสาร, 47(1).** 231-241.

ปณิตา ลิมปะวัฒนะ (บรรณาธิการ). (2560). **กลุ่มอาการสูงอายุและประเด็นทางสุขภาพที่น่าสนใจ.** ขอนแก่น: หจก.โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.

เพ็ญนภา มะหะหมัด. (2561). **ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติตามหลักการดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุในตำบลสุไหงโก-ลก อำเภอสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส.** *J Gerontol Geriatr Med. 17*(1-9). 1-9.

ภาสกร สวนเรือง, อาณัติ วรรณศรีและสัมฤทธิ์ ศรีธำรงสวัสดิ. (2561). การดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงของผู้ช่วยเหลือในชุมชนภายใต้นโยบายการพัฒนาระบบการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง. **วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข, 12(3).** 437-451.

นารีรัตน์ จิตรมนตรี, สาวิตรี ทยานศิลป์และสิริวัลย์ เรืองสุรัตน์. (2551). **บทสรุปจากเวทีสาธารณะ: การเตรียมพร้อมระบบสวัสดิการสำหรับสังคมผู้สูงวัย.** กรุงเทพฯ: มิสเตอร์ก๊อป

ยุพาวรรณ ทองตะนุนาม, เยาวรัตน์ รุ่งสว่าง, พรนภา ไชยอาสา, โสมศิริ รอดพิพัฒน์, ปาริชาติ แว่นไวยศาสตร์, จตุพร หนูสวัสดิ์ และรุจิพร จิตตวิสุทธิวงศ์. (2561). แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการรายกรณี ผู้สูงอายุที่ต้องการความช่วยเหลือในชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนเขตเมืองในเขตเทศบาลนครนนทบุรี.**วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ,12 (ฉบับพิเศษ).** 61-73.

รัถยานภิศ พละศึกและ เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช. (2560). ตัวแบบของครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ.**วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้, 4(3).** 135-150.

วิรมณ กาสีวงศ์, ทัศนีย์ บุญเติม และอรพรรณ ลือบุญธวัชชัย. (2015). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้า. **วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ. 8(2).** 189-195.

อัญชิษฐฐา ศิริคำเพ็ง และภักดี โพธิ์สิงห์. (2017). การดูแลผู้สูงอายุระยะยาวที่มีภาวะพึ่งพิงในยุคประเทศไทย 4.0**. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 17(3).** 235-243.

Bloom, B.S. et al. (1956). **Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals.** Handbook I: Cognitive domain. NY: David McKay.

Sindhu S, Wongrot P. (2014). **Case Management in Diabetes and Hypertension.** 2nd. Bangkok: Wattana Printing, (in Thai)

การประเมินความเสี่ยงด้านการยศาสตร์ในการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยแนวราบ ในผู้ปฏิบัติงานเคลื่อนย้ายตัวผู้ป่วยในโรงพยาบาลแห่งหนึ่ง

Assessment of ergonomic risks in manual lateral transfer task in a hospital patient transfer staff

ศิวกร จิรหฤทัย[1] ปวีณา มีประดิษฐ์[2] และ ทนงศักดิ์ ยิ่งรัตนสุข[3]
Siwakorn Jiraharuetai Pravena Meepradit and Tanongsak Yingratanasuk

บทคัดย่อ

โรคระบบโครงร่างกระดูกและกล้ามเนื้อ (Musculoskeletal disorders; MSDs) เป็นปัญหาทางสุขภาพที่พบได้บ่อยกับผู้ประกอบอาชีพ บุคลากรทางการแพทย์เป็นอาชีพหนึ่งที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคทางระบบโครงร่างกระดูกและกล้ามเนื้อจากกิจกรรมการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย ในปัจจุบันยังมีข้อมูลการศึกษาความเสี่ยงทางการยศาสตร์ของการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยที่ค่อนข้างจำกัด งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเสี่ยงทางด้านการยศาสตร์ในผู้ปฏิบัติงานเคลื่อนย้ายผู้ป่วยในโรงพยาบาลแห่งหนึ่ง ได้แก่ คะแนนประเมินความเสี่ยงของท่าทางในการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย และแรงการหดตัวของกล้ามเนื้อ โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาคือ ผู้ปฏิบัติงานเคลื่อนย้ายผู้ป่วยจำนวน 8 คน ทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา

เมื่อทำการทดสอบการเคลื่อนย้ายหุ่นทดลอง และประเมินความเสี่ยงทางการยศาสตร์ พบว่าผู้ปฏิบัติงานเคลื่อนย้ายผู้ป่วยมีค่าความเสี่ยง REBA เฉลี่ยเท่ากับ 9.66 ± 0.5 คะแนน โดยมีจำนวนพนักงานที่จัดได้ว่ามีความเสี่ยงปานกลาง 2 คน (6.25%), ความเสี่ยงสูง 20 คน (62.5%) และความเสี่ยงสูงมาก 10 คน (31.25%) และค่าคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อ (%MVC) ของผู้ปฏิบัติงานเคลื่อนย้ายผู้ป่วย พบว่า ค่าคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อ (%MVC) เฉลี่ยของกล้ามเนื้อแลททิสซิมุส ดอร์ไซ (latissimus dorsi) มีค่าเท่ากับ 32.46 ± 6.13 และค่าคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อ (%MVC) เฉลี่ยของกล้ามเนื้ออีเร็คเตอร์สไปเน่ (Erector spinae) มีค่าเท่ากับ 34.46 ± 7.34

สรุปได้ว่า ผู้ปฏิบัติงานเคลื่อนย้ายผู้ป่วยเป็นอาชีพหนึ่งที่มีความเสี่ยงทางการยศาสตร์สูง จึงมีความสำคัญที่จะต้องควบคุมความเสี่ยงดังกล่าว เพื่อป้องกันการเกิดโรคโครงร่างกระดูกและกล้ามเนื้อในอนาคต

คำสำคัญ : ผู้ปฏิบัติงานเคลื่อนย้ายตัวผู้ป่วย, การเคลื่อนย้ายผู้ป่วยแนวราบ, การประเมินความเสี่ยงด้านการยศาสตร์

[1] แพทย์ประจำบ้านสาขาเวชศาสตร์ป้องกัน แขนงอาชีวเวชศาสตร์ โรงพยาบาลชลบุรี ชั้นปีที่ 2, ที่อยู่ : 191/139 หมู่ 3 ต.สุรศักดิ์ อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี 20110, Email : jaysiwakorn1@gmail.com, เบอร์โทร: 0853950670

[2] รองศาสตราจารย์ ดร., คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, Email : pravena15@yahoo.com, เบอร์โทร: 0896678390

[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, Email : yingrata@buu.ac.th, เบอร์โทร: 0822198686

Abstract

Musculoskeletal disorders (MSDs) are a common health problem that affects professionals. Healthcare workers are one of the occupations that are at risk of developing musculoskeletal diseases from patient transfer activities. At present, there is limited data on the ergonomic risks of these activities. The purpose of this research was to study the ergonomic risks of patient transferring workers in a hospital by using rapid entire body assessment (REBA) for assessing the risk of posture in patient transfer task and measuring muscle contraction forces. The sample group studied were eight patient transfer staffs. Data was analyzed by descriptive statistics.

The results showed that patient transfer staff had a mean REBA score 9.66 ± 0.5 points, with two employees classified as medium-risk (6.25%), twenty employees classified as high-risk (62.5%) and ten employees classified as at very high risk (31.25%). It was found that the mean electromyogram (%MVC) of the latissimus dorsi muscle was were 32.46 ± 6.13 and the mean electrocardiogram (%MVC) of the Erector spinae was 34.46 ± 7.34.

It can be concluded that patient transfer task is one of the occupations with high ergonomic risks. Therefore, it is important to control such risk to prevent Musculoskeletal disorders (MSDs) in the future.

Keyword : patient transfer staff, lateral transfer task, ergonomic risk assessment

บทนำ

โรคระบบโครงร่างกระดูกและกล้ามเนื้อ (Musculoskeletal disorders; MSDs) เป็นปัญหาทางสุขภาพที่พบได้บ่อยกับผู้ประกอบอาชีพ ในปัจจุบันโรคระบบโครงร่างกระดูกและกล้ามเนื้อโดยเฉพาะอาการปวดหลังส่วนล่าง (Low back pain) เป็นสาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดการสูญเสียสมรรถภาพในทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวัยทำงาน ผู้ที่มีอาการปวดหลังส่วนล่างเกือบทั้งหมดไม่สามารถระบุสาเหตุที่เฉพาะเจาะจงได้ มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่สามารถระบุสาเหตุของอาการปวดหลังส่วนล่างอย่างเฉพาะเจาะจงได้ เช่น กระดูกสันหลังแตกหัก โรคมะเร็ง หรือมีการติดเชื้อ (Hartvigsen et al., 2018)

จากการสำรวจการเกิดอาการผิดปกติของระบบโครงร่างกระดูกและกล้ามเนื้อของกลุ่มอาชีพต่างๆ ในช่วงปี พ.ศ. 2547 ถึง 2559 ทั้งในและต่างประเทศ พบว่าเกิดอาการผิดปกติของระบบโครงร่างกระดูกและกล้ามเนื้อทั้งในกลุ่มอาชีพที่ต้องใช้แรงงาน คือ แรงงานในภาคอุตสาหกรรมและ

เกษตรกรรม และกลุ่มอาชีพที่ไม่ต้องใช้แรงงาน คือ บุคลากรทางสาธารณสุขและกลุ่มพนักงานในสำนักงาน โดยอวัยวะที่พบว่ามีอาการผิดปกติมากที่สุด คือ หลังส่วนล่าง และร่างกายส่วนบน (คอและไหล่) และหากพิจารณาในบุคลากรทางสาธารณสุข พบว่ามีความชุกอาการความผิดปกติระบบโครงร่างกระดูกและกล้ามเนื้อสูงถึงร้อยละ 85.5 (Pochana et al., 2017) ในประเทศไทย พบว่าความชุกอาการปวดหลังส่วนล่างของบุคลากรในโรงพยาบาลแห่งหนึ่งในช่วง 1 ปีที่ผ่านมาเท่ากับร้อยละ 65.0 โดยมีสาเหตุจากการทำงานร้อยละ 72.8 และก่อให้เกิดการหยุดงานเท่ากับร้อยละ 11.3 (เฉลิมรัฐ มีอยู่เต็ม, 2020)

ปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคทางระบบโครงร่างกระดูกและกล้ามเนื้อของบุคลากรทางการแพทย์ คือ โรคประจำตัว ลักษณะอาชีพ ท่าทางการทำงานที่ไม่เหมาะสม และการยกของหนักมากกว่า 25 กิโลกรัม ซึ่งการทำงานในท่าทางที่ไม่เหมาะสมจะมีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดอาการปวดหลังส่วนล่างเป็น 2.27 เท่าของผู้ที่ทำงานในท่าทางปกติ และการยกของหนักมากกว่า 25 กิโลกรัมมีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดอาการปวดหลังส่วนล่างเป็น 2.19 เท่าของผู้ที่ไม่ได้มีการยก (เฉลิมรัฐ มีอยู่เต็ม, 2020)

กิจกรรมงานการพยาบาลที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคทางระบบโครงร่างกระดูกและกล้ามเนื้อในพยาบาลประกอบไปด้วย การเคลื่อนย้ายวัสดุที่มีน้ำหนักมาก การยืนทำหัตถการ การจัดการกับสายหรือท่อที่ต่อเข้ากับตัวผู้ป่วย และการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย ซึ่งการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยมีด้วยกันหลายลักษณะ คือ การเคลื่อนย้ายในแนวราบจากเตียงหนึ่งไปอีกเตียงหนึ่ง การเคลื่อนย้ายจากรถเข็นนั่งไปยังเตียงนอน และการจัดท่าผู้ป่วยบนเตียง โดยพบว่าผู้ป่วยที่ไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ด้วยตนเองจะต้องได้รับการช่วยเหลือในการเคลื่อนย้าย อยู่ในแผนกผู้ป่วยในผู้ป่วยร้อยละ 46 และในแผนกหอผู้ป่วยวิกฤตร้อยละ 64 (Knibbe et al., 2007) ในระยะเวลา 24 ชั่วโมง ผู้ป่วย 1 คนจะมีการเคลื่อนย้ายเฉลี่ย 5.2 ครั้ง และการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยระหว่างเตียงแนวราบด้วยแรงมือจะใช้เวลาเฉลี่ย 11 นาทีต่อการเคลื่อนย้าย 1 ครั้ง (Blay et al., 2017) โดยกิจกรรมการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยระหว่างเตียงแนวราบส่งผลให้เกิดแรงกดต่อกระดูกสันหลังระดับ L5 S1 ในระดับที่เกินกว่าค่าขีดจำกัดความปลอดภัย (Marras et al., 1999) การเคลื่อนย้ายผู้ป่วยระหว่างเตียงจำนวน 5-9 ครั้งต่อวันจะมีความเสี่ยงต่อการเกิดอาการปวดหลังส่วนล่างสูงกว่าคนที่ไม่ได้ทำการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยระหว่างเตียงถึง 1.5 เท่า และหากมีการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยระหว่างเตียงมากกว่า 10 ครั้งต่อวันจะมีความเสี่ยงต่อการเกิดอาการปวดหลังส่วนล่างสูงกว่าคนที่ไม่ได้ทำการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยระหว่างเตียงถึง 1.7 เท่า (Smedley et al., 1995)

การประเมินความเสี่ยงทางด้านการยศาสตร์สามารถประเมินได้หลายแบบ ในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้วิธีการประเมินท่าทางในการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยด้วย Rapid Entire Body Assessment (REBA) ซึ่งเป็นการประเมินความเสี่ยงทางการยศาสตร์ทั่วทั้งร่างกาย ประกอบไปด้วย 13 ขั้นตอน ซึ่งการประเมินความเสี่ยงทางการยศาสตร์ด้วยวิธีนี้ได้รับการพัฒนาเพื่อแนะนำความจำเป็นของ

มาตรการแก้ไขทางการยศาสตร์ของผู้ปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานที่ไม่สามารถคาดเดาท่าทางการทำงานได้ เช่น ในบุคลากรทางการแพทย์ (Higgnet & Mcatamney, 2000) และทำการประเมินแรงทางชีวกลศาสตร์ (Biomechanical load) ของร่างกาย ด้วยการวัดคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อชนิดอิเล็กโทรดแบบวางบนผิวหนัง ซึ่งวิธีการที่มีประสิทธิภาพวิธีหนึ่ง (Vinstrup et al., 2020) โดยทำการวัดที่กล้ามเนื้ออีเร็คเตอร์สไปเน่ (Erector spinae) ซึ่งมีหน้าที่ช่วยในการเคลื่อนไหวและเพิ่มความมั่นคงของกระดูกสันหลังในระดับต่างๆ เนื่องจากพบว่าแรงกระทำต่อกระดูกสันหลังที่มากขึ้นมีความสัมพันธ์กับการทำงานของกล้ามเนื้ออีเร็คเตอร์สไปเน่ (Erector spinae) ที่เพิ่มมากขึ้น (Mazis, 2014)

จากข้อมูลข้างต้นพบว่าผู้ปฏิบัติงานเคลื่อนย้ายผู้ป่วยในโรงพยาบาลมีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคทางระบบโครงร่างกระดูกและกล้ามเนื้อจากกิจกรรมการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย แต่พบว่าข้อมูลการประเมินความเสี่ยงทางการยศาสตร์การเคลื่อนย้ายผู้ป่วยในบุคลากรทางการแพทย์มีอยู่อย่างจำกัด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะประเมินความเสี่ยงท่าทางการทำงานในการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย และตรวจวัดคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อขณะที่มีการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย เพื่อประโยชน์ในการนำข้อมูลไปใช้ประกอบการป้องกันการเกิดโรคทางระบบโครงร่างกระดูกและกล้ามเนื้อต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

เพื่อศึกษาความเสี่ยงทางด้านการยศาสตร์ในผู้ปฏิบัติงานเคลื่อนย้ายผู้ป่วยในโรงพยาบาลแห่งหนึ่ง ได้แก่ คะแนนประเมินความเสี่ยงของท่าทางในการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย และแรงการหดตัวของกล้ามเนื้อ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย (Research Design)

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive study) เป็นการศึกษากลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียว เริ่มจากการเก็บข้อมูลทั่วไปโดยใช้แบบสอบถาม และทำการทดสอบให้ผู้เข้าร่วมวิจัยทำการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยในแนวราบ พร้อมกับการประเมินความเสี่ยงทางด้านการยศาสตร์ ประกอบไปด้วย การประเมินความเสี่ยงท่าทางในการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย และแรงหดตัวของกล้ามเนื้อ โดยจะใช้เครื่องมือ แบบประเมิน Rapid Entire Body Assessment (REBA) เครื่องวัดคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อ (Electromyogram) โดยประเมินแรงการหดตัวของกล้ามเนื้อแปลผลเป็นค่าคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อในการหดตัวที่มากที่สุด (Maximum Voluntary Contraction; MVC)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ปฏิบัติงานเคลื่อนย้ายผู้ป่วยที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงพยาบาลแห่งหนึ่งจำนวน 8 คน โดยมีเกณฑ์คัดเข้า คือ ยินยอมเข้าร่วมการวิจัยด้วยความสมัครใจ, มีการพักจากการทำงานอย่างน้อย 1 ชั่วโมงก่อนเข้าร่วมการวิจัย เพื่อไม่ให้มีความเมื่อยล้าจากการทำงานก่อนเข้าร่วมงานวิจัย (Jin, 2018), เป็นผู้ที่ไม่มีประวัติการเจ็บป่วยที่เป็นอุปสรรคต่อการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย เช่น อาการผิดปกติของระบบกล้ามเนื้อและกระดูกจนเป็นอุปสรรคต่อการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย โรคประจำตัวหรือการบาดเจ็บที่เป็นอุปสรรคต่อการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย และเป็นผู้ที่ไม่มีประวัติการได้รับผ่าตัดกระดูกสันหลังมาก่อน สำหรับเกณฑ์คัดออก คือ เมื่ออาสาสมัครเหนื่อยล้าระหว่างเข้าร่วมการวิจัยจนไม่สามารถทดลองได้ต่อไปและเมื่ออาสาสมัครมีความผิดปกติทางร่างกายจากการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย หรือเกิดอุบัติเหตุระหว่างการทดลอง พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างที่ผ่านเกณฑ์การคัดเข้าจำนวน 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินความเสี่ยงของท่าทางในการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยด้วย Rapid Entire Body Assessment (REBA)

ใช้แบบประเมินด้านการยศาสตร์ Rapid Entire Body Assessment (REBA) โดยทำการประเมินตามลำดับขั้นตอน 13 ขั้นตอน จากภาพเคลื่อนไหวที่บันทึกได้ และแปลผลออกมาเป็นความเสี่ยงทั้งหมด 5 ระดับ ได้แก่ คะแนนรวมของ REBA 1 อยู่ในระดับความเสี่ยงน้อย, คะแนนรวมของ REBA 2 ถึง 3 อยู่ในระดับความเสี่ยงต่ำ, คะแนนรวมของ REBA 4 ถึง 7 อยู่ในระดับความเสี่ยงปานกลาง, คะแนนรวมของ REBA 8 ถึง 10 อยู่ในระดับความเสี่ยงสูง และคะแนนรวมของ REBA 11 ถึง 15 อยู่ในระดับความเสี่ยงสูงมาก

2. เครื่องวัดคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อ ชนิดอิเล็กโทรดแบบวางบนผิวหนัง

ชุดวิเคราะห์สัญญาณไฟฟ้าของกล้ามเนื้อชนิดไร้สาย แบบ 8 ช่องสัญญาณ ใช้สำหรับวัดและวิเคราะห์สัญญาณไฟฟ้าของกล้ามเนื้อ รุ่น Wireless Surface EMG with Internal IMU and Biomechanical Sensors

โดยทำการตรวจวัดคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อบริเวณหลัง จำนวน 4 ตำแหน่ง ในกลุ่มกล้ามเนื้ออีเร็คเตอร์สไปเน่ (Erector spinae) ทั้งสองฝั่ง โดยจัดวางอิเล็กโทรดในแนวตั้ง บนกล้ามเนื้อลองจิสซิมุส (Longissimus muscle) ติดอิเล็กโทรดระยะห่าง 2 นิ้วมือจากกระดูกสันหลังระดับ L1 ส่วนกล้ามเนื้ออิลิโอคอสตัลลิส (Iliocostalis muscle) ติดอิเล็กโทรดระยะห่าง 1 นิ้วมือจากกระดูกสันหลังระดับ L2 โดยมีระยะห่างระหว่างอิเล็กโทรดทั้งสองเท่ากับ 20 มิลลิเมตร อ้างอิงการศึกษาของ (Vinstrup et al., 2020)

การตรวจคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อจะใช้ค่า % maximum voluntary contraction เพื่อดูการบีบตัวสูงสุดของกล้ามเนื้อในขณะที่มีการทำงาน โดยจะต้องนำมาปรับค่าเพื่อให้เหมาะสมต่อการแปลผลด้วยการเลือกใช้เครื่องมือ Rectification และSmoothing เพื่อปรับให้กราฟมีความเรียบและมีค่าเป็นบวก จากนั้นใช้เครื่องมือ Amplitude normalization เพื่อเลือกการแสดงค่าเป็น stack MVC

3. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. อาสาสมัครที่สมัครใจให้ความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย จะทำการตอบคำถามให้ข้อมูลผ่านทางแบบสอบถามที่ได้จัดทำขึ้น

2. อธิบายขั้นตอนการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยระหว่างเตียงพร้อมทั้งสาธิตวิธีการให้อาสาสมัครทุกคนดูก่อนที่จะลงมือทำการทดสอบ

3. กำหนดตำแหน่งในการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย ดังภาพที่ 1

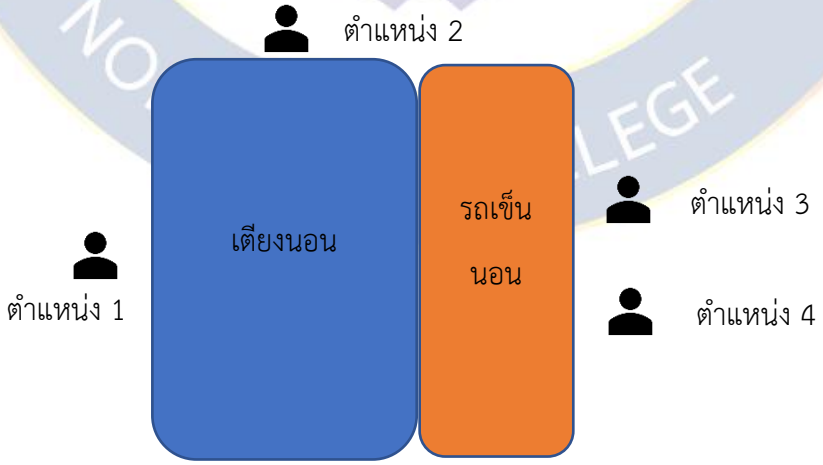

ภาพที่ 1 ตำแหน่งผู้เคลื่อนย้ายผู้ป่วยระหว่างเตียงแนวราบด้วยแรงมือ

หน้าที่ของแต่ละหมายเลขในการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยด้วยแรงมือ

ตำแหน่ง 1 อยู่บริเวณด้านเตียงนอนผู้ป่วยทำหน้าที่ช่วยพลิกตัวผู้ป่วยเพื่อสอดแผ่นสไลด์ใต้ตัวผู้ป่วย และประคองและดันตัวผู้ป่วยเคลื่อนย้ายไปยังรถเข็นนอน และนำราวกั้นเตียงขึ้น

ตำแหน่ง 2 นำแผ่นสไลด์มาสอดใต้ผู้ป่วย และประคองศีรษะผู้ป่วยในขณะที่มีการเคลื่อนย้ายตัวผู้ป่วย และนำราวกั้นเตียงขึ้น

ตำแหน่ง 3 อยู่บริเวณด้านรถเข็นนอนผู้ป่วยทำหน้าที่ดึงผ้ารองตัวผู้ป่วยเคลื่อนย้ายไปยังรถเข็นนอน และนำราวกั้นเตียงขึ้น

ตำแหน่ง 4 อยู่บริเวณด้านรถเข็นนอนผู้ป่วยทำหน้าที่ดึงผ้ารองตัวผู้ป่วยเคลื่อนย้ายไปยังรถเข็นนอน และนำราวกั้นเตียงขึ้น

4. ใช้แอลกอฮอล์ทำความสะอาดผิวหนังบริเวณที่จะติดอิเล็กโทรด จากนั้นทำการติดอิเล็กโทรดแบบวางบนผิวหนังที่กล้ามเนื้อบริเวณหลัง จำนวน 4 ตำแหน่ง ในกลุ่มกล้ามเนื้ออีเร็คเตอร์สไปเน่ (Erector spinae) ทั้งสองฝั่ง โดยจัดวางอิเล็กโทรดในแนวตั้ง บนกล้ามเนื้อลองจิสซิมุส (Longissimus muscle) ติดอิเล็กโทรดระยะห่าง 2 นิ้วมือจากกระดูกสันหลังระดับ L1 ส่วนกล้ามเนื้ออิลิโอคอสตัลลิส (Iliocostalis muscle) ติดอิเล็กโทรดระยะห่าง 1 นิ้วมือจากกระดูกสันหลังระดับ L2 โดยมีระยะห่างระหว่างอิเล็กโทรดทั้งสองเท่ากับ 20 มิลลิเมตร อ้างอิงการศึกษาของ (Vinstrup et al., 2020)

5. ให้อาสาสมัครทำการทดสอบเคลื่อนย้ายผู้ป่วยระหว่างเตียง โดยในระหว่างนั้นจะมีการบันทึกภาพเคลื่อนไหวเพื่อใช้ในการประเมินด้านการยศาสตร์ Rapid Entire Body Assessment (REBA)

6. ในระหว่างที่อาสาสมัครทำการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย ดำเนินการวัดคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อและบันทึกค่าคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อในการหดตัวที่มากที่สุด (Maximum Voluntary Contraction; MVC)

7. นำภาพเคลื่อนไหวที่บันทึกได้มาประเมินความเสี่ยงของท่าทางการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยด้วย REBA ทั้ง 13 ขั้นตอน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติสำเร็จรูป โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ เพศ อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง ดัชนีมวลกาย คะแนนประเมินความเสี่ยงของท่าทางในการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยด้วย Rapid Entire Body Assessment (REBA) และค่าคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อในการหดตัวที่มากที่สุด (Maximum Voluntary Contraction; MVC) โดยนำเสนอในรูปแบบจำนวน ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ประชากรเป้าหมายในงานวิจัยนี้ คือ ผู้ปฏิบัติงานเคลื่อนย้ายผู้ป่วยของโรงพยาบาลแห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรีจำนวน 8 คน โดยทั้งหมดผ่านเกณฑ์การคัดเข้าและเกณฑ์การคัดออกเป็นกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ กลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 40.88 + 9.95 ปี มีอายุสูงสุด 50 ปีและมีอายุต่ำสุด 25 ปี น้ำหนักเฉลี่ย 71 + 16.90 กิโลกรัม น้ำหนักสูงสุด 104 กิโลกรัมและมีน้ำหนักต่ำสุด 50 กิโลกรัม ส่วนสูงเฉลี่ย 168.75 + 3.96 เซนติเมตร ส่วนสูงสูงสุด 175 เซนติเมตรและส่วนสูงต่ำสุด 163 เซนติเมตรและ ค่าดัชนีมวลกายเฉลี่ย 24.81 + 5.24 กิโลกรัม/เมตร^2 ค่าดัชนีมวลกายสูงสุด 35.57 กิโลกรัม/เมตร^2 และค่าดัชนีมวลกายต่ำสุด 17.93 กิโลกรัม/เมตร^2 กลุ่มตัวอย่างมีโรคประจำตัว 1 คน คือ โรคไตวายเรื้อรัง และโรคไขมันในเลือดสูง คิดเป็นร้อยละ 12.5 ในกลุ่มตัวอย่างไม่มีประวัติการบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยจนเป็นอุปสรรคต่อการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย และไม่มีประวัติการผ่าตัดกระดูกสันหลังมาก่อน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวน (ร้อยละ) หรือค่าเฉลี่ยของลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (N=8)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (ร้อยละ) หรือค่าเฉลี่ย
เพศ	
ชาย	8 (100)
หญิง	0 (0)
ค่าดัชนีมวลกาย	
ผอม/น้ำหนักน้อย (< 18.5 กิโลกรัม/เมตร^2)	1 (12.5)
ปกติ (18.5 – 22.9 กิโลกรัม/เมตร^2)	1 (12.5)
น้ำหนักเกิน (23 – 24.9 กิโลกรัม/เมตร^2)	3 (37.5)
อ้วน (> 25 กิโลกรัม/เมตร^2)	3 (37.5)
อายุ (ปี)	40.8
ประวัติการเจ็บป่วยและโรคประจำตัว	
ไม่มี	7 (87.5)
มี	1 (12.5)
ประวัติการบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยจนเป็นอุปสรรค ต่อการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย	
ไม่มี	8 (100)
มี	0 (0)
ประวัติการผ่าตัดกระดูกสันหลังมาก่อน	
ไม่มี	8 (100)
มี	0 (0)

ผลการประเมินความเสี่ยงในท่าทางการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยแนวราบของผู้ปฏิบัติงานเคลื่อนย้ายผู้ป่วยโรงพยาบาลแห่งหนึ่งด้วยเครื่องมือ REBA พบว่ามีค่าสูงสุดเท่ากับ 11 คะแนน ค่าต่ำสุดมีค่าเท่ากับ 7 คะแนนและค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.66 ± 0.5 คะแนน โดยมีจำนวนพนักงานที่จัดได้ว่ามีความเสี่ยงปานกลางหรือมีคะแนนอยู่ในช่วง 4 ถึง 7 คะแนนทั้งสิ้น 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.25, ความเสี่ยงสูงหรือมีคะแนนอยู่ในช่วง 8 ถึง 10 คะแนนทั้งสิ้น 20 คน คิดเป็นร้อยละ 62.5 และความเสี่ยงสูงมากหรือมีคะแนนมากกว่า 10 คะแนนอยู่ในช่วง 8 ถึง 10 คะแนนทั้งสิ้น 10 คน คิดเป็นร้อยละ 31.25 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวน (ร้อยละ) ของระดับความเสี่ยงทางการยศาสตร์ในท่าทางการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยแนวราบของผู้ปฏิบัติงานเคลื่อนย้ายผู้ป่วยโรงพยาบาลแห่งหนึ่ง (N=8)

ระดับคะแนน REBA	แปลผล	จำนวน (ร้อยละ)
4 ถึง 7 คะแนน	ความเสี่ยงปานกลาง	2 (6.25)
8 ถึง 10 คะแนน	ความเสี่ยงสูง	20 (62.5)
มากกว่า 10 คะแนน	ความเสี่ยงสูงมาก	10 (31.25)

หากพิจารณาความเสี่ยงในท่าทางการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยแนวราบของผู้ปฏิบัติงานเคลื่อนย้ายผู้ป่วยโรงพยาบาลแห่งหนึ่งด้วยเครื่องมือ REBA ในแต่ละตำแหน่งของการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย พบว่าตำแหน่งที่ 1 มีค่าคะแนนความเสี่ยงเฉลี่ยเท่ากับ 9.13 ± 0.84 คะแนน, ตำแหน่งที่ 2 มีค่าคะแนนความเสี่ยงเฉลี่ยเท่ากับ 9.00 ± 1.51 คะแนน, ตำแหน่งที่ 3 มีค่าคะแนนความเสี่ยงเฉลี่ยเท่ากับ 9.88 ± 0.99 คะแนน และตำแหน่งที่ 4 มีค่าคะแนนความเสี่ยงเฉลี่ยเท่ากับ 10.63 ± 0.52 คะแนน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยของระดับความเสี่ยงทางการยศาสตร์ในท่าทางการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยแนวราบของผู้ปฏิบัติงานเคลื่อนย้ายผู้ป่วยโรงพยาบาลแห่งหนึ่งในแต่ละตำแหน่งการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย (N=8)

ตำแหน่งการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย	ค่าเฉลี่ย REBA (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)
ตำแหน่งที่ 1	9.13 (0.84)
ตำแหน่งที่ 2	9.00 (1.51)
ตำแหน่งที่ 3	9.88 (0.99)
ตำแหน่งที่ 4	10.63 (0.52)

การตรวจวัดคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อเป็นค่า %MVC (maximum voluntary contractions) ของผู้ปฏิบัติงานเคลื่อนย้ายผู้ป่วยโรงพยาบาลแห่งหนึ่ง พบว่า ค่าคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อ (%MVC) เฉลี่ยของกล้ามเนื้อแลททิสซิมุส ดอร์ไซ (latissimus dorsi) มีค่าเท่ากับ 32.46% ± 6.13% และค่าคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อ (%MVC) เฉลี่ยของกล้ามเนื้ออีเร็คเตอร์สไปเน่ (Erector spinae) มีค่าเท่ากับ 34.46% ± 7.34%

หากพิจารณาการตรวจวัดคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อเป็นค่า %MVC (maximum voluntary contractions) ของผู้ปฏิบัติงานเคลื่อนย้ายผู้ป่วยโรงพยาบาลแห่งหนึ่งในแต่ละตำแหน่งของการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย พบว่า ค่าคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อ (%MVC) เฉลี่ยของกล้ามเนื้อแลททิสซิมุส ดอร์ไซ (latissimus dorsi) ในตำแหน่งการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยที่ 1 ถึง 4 มีค่าเท่ากับ 30.29% ± 6.69%, 36.71% ± 11.945, 31.8% ± 5.69% และ31.035± 9.01% ตามลำดับ ค่าคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อ (%MVC) เฉลี่ยของกล้ามเนื้ออีเร็คเตอร์สไปเน่ (Erector spinae) ในตำแหน่งการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยที่ 1 ถึง 4 มีค่าเท่ากับ 35.47% ± 8.29%, 37.96% ± 10.55%, 34.09% ± 7.425 และ30.31% ± 10.63% ตามลำดับ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยของคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อ (%MVC) ของผู้ปฏิบัติงานเคลื่อนย้ายผู้ป่วยโรงพยาบาลแห่งหนึ่งในแต่ละตำแหน่งของการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย (N=8)

ตำแหน่งการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย	ค่าเฉลี่ย % MVC (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)
กล้ามเนื้อแลททิสซิมุสดอร์ไซ (latissimus dorsi)	
ตำแหน่งที่ 1	30.29% (6.69)
ตำแหน่งที่ 2	36.71% (11.94)
ตำแหน่งที่ 3	31.8% (5.69)
ตำแหน่งที่ 4	31.03 %(9.01)
กล้ามเนื้ออีเร็คเตอร์สไปเน่ (Erector spinae)	
ตำแหน่งที่ 1	35.47% (8.29)
ตำแหน่งที่ 2	37.96% (10.55)
ตำแหน่งที่ 3	34.09% (7.42)
ตำแหน่งที่ 4	30.31% (10.63)

อภิปรายผล

จากผลการประเมินความเสี่ยงท่าทางการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยแนวราบของผู้ปฏิบัติงานเคลื่อนย้ายผู้ป่วยโรงพยาบาลแห่งหนึ่งด้วยเครื่องมือ REBA พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.66 ± 0.5 คะแนน อยู่ในเกณฑ์ความเสี่ยงสูง ซึ่งผลการศึกษาที่ได้เป็นไปในทางเดียวกับงานวิจัยของ Salmani Nodooshan et al. (2017) ที่มีการประเมินความเสี่ยงท่าทางการการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยแนวราบ ได้ค่าคะแนนความเสี่ยงเฉลี่ยเท่ากับ 11.29 ± 1.02

สาเหตุที่ทำให้ของผู้ปฏิบัติงานเคลื่อนย้ายผู้ป่วยมีความเสี่ยงในท่าทางการทำงานสูง เนื่องจากลักษณะของการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยผู้ปฏิบัติงานเคลื่อนย้ายจะต้องมีการก้มตัว, ยกต้นแขนและเหยียดแขนเพื่อทำการจับผ้ารองตัวผู้ป่วยและยกเคลื่อนย้ายตัวผู้ป่วยมาอีกเตียงหนึ่ง ซึ่งพบว่าตำแหน่งการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยที่มีความเสี่ยงมากที่สุดคือ ตำแหน่งที่ 3 และ 4 ที่มีความความเสี่ยงเฉลี่ย 9.88 และ 10.63 คะแนนตามลำดับ ในสองตำแหน่งดังกล่าวมีลักษณะการทำงานที่จะต้องมีการก้มลำตัวไปเพื่อจับผ้ารองตัวผู้ป่วยและยกเคลื่อนย้ายตัวผู้ป่วยมาอีกเตียงหนึ่ง

หากพิจารณาถึงคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อ (%MVC) ของผู้ปฏิบัติงานเคลื่อนย้ายผู้ป่วย พบว่า ค่าคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อ (%MVC) เฉลี่ยในระหว่างการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยด้วยแรงมือของกล้ามเนื้อแลททิสซิมุส ดอร์ไซ (latissimus dorsi) มีค่าเท่ากับ 32.46% ± 6.13% และค่าคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อ (%MVC) เฉลี่ยของกล้ามเนื้ออีเร็คเตอร์สไปเน่ (Erector spinae) มีค่าเท่ากับ 34.46% ± 7.34% ซึ่งผลการศึกษาที่ได้เป็นไปในทางเดียวกับงานวิจัยของ Vinstrup et al. (2020) ที่พบว่าค่าคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อในขณะที่มีการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยด้วยแรงมือมีค่าเท่ากับ 33.5% โดยหากเปรียบเทียบกับการใช้อุปกรณ์ช่วยเคลื่อนย้ายผู้ป่วยระหว่างเตียงชนิด Ceiling-lift ที่มีค่าคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อ (%MVC) ในขณะที่มีการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยเท่ากับ 24% พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อเปรียบเทียบกับการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยด้วยแรงมือ

ไม่เพียงแต่การใช้อุปกรณ์ช่วยเคลื่อนย้ายผู้ป่วยระหว่างเตียงจะสามารถลดการทำงานของกล้ามเนื้อหลังได้ จากงานวิจัยของ Pellino et al. (2006)และHoltermann et al. (2015) พบว่าการใช้อุปกรณ์ช่วยเคลื่อนย้ายผู้ป่วยสามารถลดโอกาสการเกิดอาการปวดหลังส่วนล่างได้, ลดแรงที่ใช้ในการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย, ลดจำนวนเจ้าหน้าที่ที่ใช้ในการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย, ลดระยะเวลาที่ใช้ในการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย, เพิ่มความสะดวกสบาย และเพิ่มความปลอดภัยของผู้ป่วยจากการเคลื่อนย้ายเมื่อเปรียบเทียบกับการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยด้วยแรงมือ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาข้างต้นพบว่า การเคลื่อนย้ายผู้ป่วยเป็นงานที่มีความเสี่ยงทางการยศาสตร์ที่สูง โดยอวัยวะที่มีความเสี่ยงสูงในการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยแนวราบของผู้ปฏิบัติงานเคลื่อนย้ายผู้ป่วยคือ

กล้ามเนื้อหลังส่วนล่าง ความเสี่ยงดังกล่าวควรที่จะต้องมีการปรับปรุงเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดโรคทางระบบโครงร่างกระดูกและกล้ามเนื้อในอนาคต วิธีการควบคุมความเสี่ยงทางการยศาสตร์ดังกล่าวสามารถทำได้หลากหลายวิธี เช่น การออกกำลังกายเพื่อเสริมสร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนหลัง, การอบรมให้ความรู้ด้านอาการปวดหลังส่วนล่าง, การปรับท่าทางการทำงานและการนำการยศาสตร์แบบมีส่วนร่วมมาปรับใช้ นอกจากนี้การใช้อุปกรณ์ช่วยในการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยให้บุคลากรทางการแพทย์เกิดการบาดเจ็บที่ลดลง ลดอาการเหนื่อยล้าและลดภาระงานของบุคลากรทางการแพทย์ได้ นอกจากนี้ยังสามารถสร้างความมั่นใจและความปลอดภัยให้กับผู้ป่วยได้ (Schaafsma et al., 2015)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการพัฒนานำอุปกรณ์ช่วยเคลื่อนย้ายผู้ป่วยมาใช้ในการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยพร้อมกับการประเมินความเสี่ยงทางการยศาสตร์เปรียบเทียบกับการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยด้วยแรงมือ มีจุดประสงค์ในการศึกษาประสิทธิผลของอุปกรณ์ช่วยเคลื่อนย้ายผู้ป่วยดังกล่าวเพื่อที่จะลดความเสี่ยงทางการยศาสตร์ของผู้ปฏิบัติงานเคลื่อนย้ายผู้ป่วย และป้องกันการเกิดโรคโครงร่างกระดูกและกล้ามเนื้อในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

Blay, N., Roche, M. A., Duffield, C., & Gallagher, R. (2017). Intrahospital transfers and the impact on nursing workload. *Journal of clinical nursing,* 26(23-24), 4822-4829.

Hartvigsen, J., Hancock, M. J., Kongsted, A., Louw, Q. (2018). What low back pain is and why we need to pay attention. *The Lancet,* 391(10137), 2356-2367.

Higgnet, S., & Mcatamney, L. (2000). Technical Note, Rapid Entire Body Assessment. *Applied ergonomics,* 31(2), 201-205.

Holtermann, A., Clausen, T., Jorgensen, M. B., Aust, B., Mortensen, O. S., Burdorf, A., Fallentin, N., & Andersen, L. L. (2015, Apr). Does rare use of assistive devices during patient handling increase the risk of low back pain? A prospective cohort study among female healthcare workers. *Int Arch Occup Environ Health,* 88(3), 335-342.

Jin, S. (2018). Biomechanical characteristics in the recovery phase after low back fatigue in passive and active tissues. *International Journal of Industrial Ergonomics,* 64, 163-169.

Knibbe, H. J., Knibbe, N. E., & Klaassen, A. J. (2007, Jun). Safe patient handling program in critical care using peer leaders: lessons learned in the Netherlands. *Crit Care Nurs Clin North Am,* 19(2), 205-211.

Marras, W., Davis, K., Kirking, B., & Bertsche, P. (1999). A comprehensive analysis of low-back disorder risk and spinal loading during the transferring and repositioning of patients using different techniques. *Ergonomics,* 42(7), 904-926.

Mazis, N. (2014). Does a history of non specific low back pain influence electromyographic activity of the erector spinae muscle group during functional movements. *J. Nov. Physiother,* 4, 226.

Pellino, T. A., Owen, B., Knapp, L., & Noack, J. (2006). The evaluation of mechanical devices for lateral transfers on perceived exertion and patient comfort. *Orthopaedic Nursing,* 25(1), 4-10.

Pochana, K., KAEWNOUL, A., & LOHAPOONTAGOON, B. (2017). ความ ชุก ของ ความ ผิด ปกติ ของ ระบบ กล้าม เนื้อ และ กระดูก โครง ร่าง ที่ เกี่ยว เนื่องจาก การ ทำงาน ใน อาชีพ ต่างๆ. วารสาร สาธารณสุข มหาวิทยาลัย บูรพา, 12(2), 53-64.

Salmani Nodooshan, H., Choobineh, A., Razeghi, M., & Shahnazar Nezhad Khales, T. (2017, Dec). Designing, prototype making and evaluating a mechanical aid device for patient transfer between bed and stretcher. *Int J Occup Saf Ergon,* 23(4), 491-500.

Schaafsma, F. G., Anema, J. R., & van der Beek, A. J. (2015, Jun). Back pain: Prevention and management in the workplace. *Best Pract Res Clin Rheumatol,* 29(3), 483-494.

Smedley, J., Egger, P., Cooper, C., & Coggon, D. (1995). Manual handling activities and risk of low back pain in nurses. *Occupational and environmental medicine,* 52(3), 160-163.

Vinstrup, J., Jakobsen, M. D., Madeleine, P., & Andersen, L. L. (2020, Sep). Biomechanical load during patient transfer with assistive devices: Cross-sectional study. *Ergonomics,* 63(9), 1164-1174.

เฉลิมรัฐ มีอยู่เต็ม. (2020). การ ศึกษา ความ ชุก และ ปัจจัย ที่ เกี่ยวข้อง กับ อาการ ปวด หลัง ส่วน ล่าง ของ บุคลากร ทางการ พยาบาล ใน โรง พยาบาล นครปฐม. วารสาร แพทย์ เขต 4-5, 39(4).

ทัศนคติของพ่อแม่ที่มีต่อการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมุสลิมระหว่างเรียนระดับมัธยมศึกษาของชุมชนมุสลิมแห่งหนึ่งในภาคใต้ประเทศไทย

Parents' Attitudes Towards Muslim Adolescent Pregnancy During Secondary Education of Muslim Community in Southern Thailand.

มงคล จ่าทอง[1] ซันญ่า ทองรักษ์[1] กรรวี กลับอำไพ[2] ณัฐธนภรณ์ นิ่มกาญจนา[2]
เพ็ญนภา อ่อนเกลี้ยง[2] และ ยศนนท์ สิกขาจารย์*[2]
Mongkhon Chathong Sunya Thongrak Kornravee Klubampai Nuttanaphon Nimkanjana
Pennapa Onkliang and Yotsanon Sikkhajan

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้ปกครองที่มีบุตรหลานอายุระหว่าง 13-18 ปี เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ชุมชนมุสลิม เก็บข้อมูลจากผู้ปกครองที่มีบุตรหลานอยู่ในวัยรุ่นจำนวน 6 คน เป็นเพศชาย 2 คน เพศหญิง 4 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก จากการศึกษาพบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นหลัก ซึ่งผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามจะต้องมีการศึกษาหลักศาสนามาตั้งแต่เด็ก บางพื้นที่จะมีการเรียนภาคสามัญควบคู่ไปกับภาคศาสนา การแต่งงานของบุตรหลานที่อยู่ในวัยรุ่นโดยส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่า ควรคำนึงถึงความเหมาะสม เช่น การมีความพร้อมด้านการเงิน ด้านความคิด ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านวุฒิภาวะ เป็นต้น การท้องในวัยรุ่นมีความคิดเห็นที่ไปในทิศทางเดียวกันในแง่ไม่เห็นด้วยในการที่บุตรหลานไปมีความสัมพันธ์ลึกซึ้ง ก่อนการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา (นิกะฮ์) การท้องก่อนแต่งงาน ส่วนใหญ่มองว่าไม่เหมาะสมและผิดหลักศาสนา ซึ่งพ่อแม่มองว่าหากมีการตั้งครรภ์ในช่วงอายุระหว่าง 13-18 ปี ส่งผลให้เกิดปัญหาในการตัดสินใจเกิดการทะเลาะกันในครอบครัว รวมไปถึงความไม่มั่นคงทางอาชีพ ทำให้ไม่มีเวลาเลี้ยงดูเลี้ยงดูบุตร ควรส่งเสริมครอบครัว สังคม และชุมชน ร่วมกันวางแผน เพื่อลดปัญหาการท้องก่อนแต่งงานซึ่งผิดหลักศาสนาในอิสลาม และส่งเสริมความรู้ให้วัยรุ่นรู้จักการควบคุมตนเอง ปลูกฝังวัยรุ่นให้เห็นความสำคัญกับการเรียน

คำสำคัญ: ทัศนคติ การตั้งครรภ์ วัยรุ่นชุมชนมุสลิม

---

[1] นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์สุขภาพและเทคโนโลยี วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้
[2] อาจารย์ สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์สุขภาพและเทคโนโลยี วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้
e-mail: yotsanon.s@sct.at.th

Abstract

This qualitative research aimed to study attitudes of parents with children aged 13-18 regarding to adolescent pregnancy in Muslim community. The key informants were 6 persons which 2 males and 4 females. The selected data used to purposive sampling the person who were had children aged 13-18 years old. This study collected the data by in-depth interview and were analyzed by using thematic analysis. The result of study discovered most parents was an emphasis on education. The people who follow Islam must have a religious education since childhood. Some areas will have general classes along with the religious sector. The majority of school-age child marriages commented that Should take into account the appropriateness, such as having financial readiness, thinking, education, career and maturity, etc. Pregnancy at school age There are aligned opinions on how the child's relationship is deepened. before performing religious ceremonies (Nikah). The attitude of pregnancy before marriage was inappropriate and religious principles. The parents think that if there is a pregnancy between 13-18 will causes problems in decision-making, and conflicts of family including occupational instability causing no time to take care of children, family, society and community. In conclusion, they should be promoted of planning to reduce the problem of premarital pregnancy which is against Islamic religion and promote knowledge of adolescents about self-control cultivate teenagers to see the importance of education.

Keyword: Attitudes, Pregnancy, School age, Muslim community

บทนำ

การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทย การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นตามนิยามขององค์การอนามัยโลก หมายถึง การที่สตรีตั้งครรภ์มีอายุระหว่าง 10–19 ซึ่งเป็นการตั้งครรภ์ก่อนวัยที่เหมาะสมในการเป็นมารดา (WHO, 2017) วัยรุ่นเมื่อพลาดพลั้งในเรื่องเพศจนเกิดการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น จึงมักจบลงด้วยการทำแท้งเพราะยังไม่พร้อมพร้อมที่จะเป็นแม่คน ผลกระทบระยะสั้นที่ตามมา คือ ปัญหาอัตราทารกแรกเกิดมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ 2,500 กรัม ปัญหาสภาวะทางอารมณ์ของวัยรุ่นที่เสี่ยงต่อการเกิดความเครียดและภาวะซึมเศร้า จนถึงขั้นฆ่าตัวตาย หรือ การฆ่าลูก (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2557) ในรายที่ยังเป็นนักเรียน ส่วนใหญ่มักต้อง ออกจากโรงเรียน

กลางคัน หรือแก้ปัญหาด้วยการทำแท้งเองหรือทำแท้งเถื่อน จนอาจเกิดเป็นอันตรายต่อชีวิต ส่วนผลกระทบระยะยาวจะกลายเป็นปัญหาสังคมและเศรษฐกิจตามมา ตลอดจนเป็นภาระของรัฐบาลที่ต้องดูแล แก้ไขปัญหา การคุ้มครองวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรในสังคมไทยจึงเป็นประเด็นที่ควรใส่ใจติดตาม เพื่อจะได้ เฝ้าระวังป้องกันความเสี่ยงจากพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น รวมทั้งยังช่วยให้วัยรุ่นสามารถดำเนินชีวิตต่อไปใน สังคมได้อย่างมีคุณภาพ (สุภาวดี เครือโชติกุล, 2557)

จากรายงานขององค์การอนามัยโลกในปี ค.ศ. 2014 ระบุว่า หญิงอายุ 15–19 ปี ทั่วโลก มีการคลอดบุตรประมาณ 16 ล้านคน คิดเป็นอัตราการคลอดมีชีพร้อยละ 11 ของประชากรทั่วโลก โดยร้อยละ 95 ของการคลอดส่วนใหญ่อยู่ในประเทศที่มีรายได้น้อยถึงปานกลาง (WHO, 2014) ส่วนในภูมิภาคอาเซียนพบว่า ประเทศที่มีปัญหาวัยรุ่นอายุ 15–19 ปี ตั้งครรภ์และคลอดในอัตราสูง คือ ลาว ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และกัมพูชา โดยมีสถิติการคลอดใน วัยรุ่นเท่ากับ 110 คน 53 คน 52 คน และ 48 คน ต่อพันประชากร ตามลำดับ (WHO, 2013a) ส่วนประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สิงคโปร์ ญี่ปุ่น ฟินแลนด์เดนมาร์ก สวีเดน มีอัตราการคลอดในวัยรุ่นอายุ 15–19 ปี ต่ำกว่า 10 คน ต่อพันประชากร (ศิริพร จิรวัฒน์กุล, 2560) สำหรับประเทศไทย จากการรายงานในช่วงปี พ.ศ. 2557–2560 ระบุว่า อัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15–19 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.90, 44.80, 42.50 และ 39.60 ตามลำดับ และมีการคลอดซ้ำ (ครั้งที่ 2) ของมารดาวัยรุ่น คิดเป็นร้อยละ 12.80, 12.50, 12.20 และ 11.10 ตามลำดับ (กรมอนามัย, 2561) ส่วนในเขตสุขภาพที่ 12 มีประชากรวัยรุ่นหญิงช่วงอายุระหว่าง 15 - 19 ปี ในปีงบประมาณ 2565 จำนวน 156,797 คน มีอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15 - 19 ปี ต่อพันประชากรหญิงอายุ 15 - 19 ปี แต่ละไตรมาสที่ คิดเป็น 21.60 , 17.61, 11.71 และ 8.80 (ข้อมูล HDC กระทรวงสาธารณสุข) ตามลำดับ ซึ่งแต่ละไตรมาสมีแนวโน้มลดลง

การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบตามมาหลายด้าน เช่น การขาดโอกาสทางการศึกษาเนื่องจากต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน ความไม่พร้อมในการเลี้ยงดูบุตร ความเสี่ยงในการคลอดบุตร นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบต่อ สุขภาพของทารกในครรภ์ เช่น การคลอดก่อนกำหนด ทารกน้ำหนักแรกเกิดต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน จะเห็นได้ว่าการป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นกลุ่มผู้ทำวิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาทัศนคติผู้ปกครองที่มีบุตรหลานอายุระหว่าง 13-18 ปี เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ชุมชนมุสลิม ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยคาดว่าจะสามารถนำไปเพื่อการวางแผนช่วยเหลือ ดูแล ให้รู้จักแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังการท้องในวัยรุ่นและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปเป็นแนวทางต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาทัศนคติของพ่อแม่ที่มีต่อการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมุสลิมระหว่างเรียนระดับมัธยมศึกษาในชุมชนมุสลิม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาทำศึกษาทัศนคติของผู้ปกครองที่มีบุตรหลานอายุระหว่าง 13-18 ปี เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมุสลิม ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

กลุ่มตัวอย่าง

เก็บข้อมูลผู้ปกครองที่มีบุตรหลานอยู่ในวัยรุ่น อายุระหว่าง 13-18 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ไม่จำกัดเพศ และยินยอมที่จะเข้าร่วมการศึกษ โดยผู้ให้ข้อมูลมีคุณลักษณะตามเกณฑ์ที่กำหนดจำนวน 6 ราย เพศชายจำนวน 4 ราย และเพศหญิงจำนวน 4 ราย

เครื่องมือที่ใช้

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับทัศนคติของผู้ปกครองที่มีบุตรหลานอยู่ในวัยรุ่นอายุระหว่าง 13-18 ปี เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม และผ่านผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้าน การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้านสุขภาพจิต ซึ่งคำถามเกี่ยวกับทัศนคติที่มีความเกี่ยวข้องไปในทิศทางที่เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โดยจะให้กลุ่มป้าหมายออกความคิดเห็นและระบายความรู้สึกต่อเรื่องนี้ออกมา

การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ขออนุญาต การเก็บข้อมูลจากคณะกรรมการจริยธรรม การขอความยินยอมทั้งจากผู้ให้ข้อมูล ขออนุญาตบันทึกเสียงเพื่อความถูกต้องในการเก็บข้อมูล และ อธิบายสิทธิของผู้ให้ข้อมูลในการถอนตัว หยุดการให้สัมภาษณ์ หรือไม่ตอบในบางคำถามได้ การนำเสนอข้อมูลผลการวิจัยจะเป็นไปในภาพรวม ไม่มีผลใดๆ ต่อผู้ให้ข้อมูล เก็บข้อมูลโดยประสานงานกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ เพื่อเข้าชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่สมัครใจ ตามคุณลักษณะที่กำหนด นัดวันสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เลือก สถานที่เป็นห้องที่ปิดมิดชิด เสียงไม่เล็ดลอดออกมาด้านนอก ติดป้ายห้ามรบกวนไว้หน้าห้อง การสัมภาษณ์ใช้เวลา 15-20 นาที โดยแนะนำตัวเอง ชวนพูดคุยเรื่องทั่วไปเพื่อสร้างสัมพันธภาพ แจ้งวัตถุประสงค์การวิจัย ขอความยินยอมเก็บข้อมูล และการบันทึกเสียงเริ่มการสัมภาษณ์ เมื่อผู้ให้ข้อมูลยินยอมเริ่มการสัมภาษณ์ ทำการสัมภาษณ์เจาะลึก ขยายความจนได้ความหมายอย่างชัดเจน มีการยืนยันและสรุปข้อมูลที่ได้ มีการสังเกตน้ำเสียงในระหว่างการสัมภาษณ์เพื่อนำไปประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล หลังการสัมภาษณ์แต่ละราย ผู้วิจัยทำการถอดบทสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ บันทึกเสียงผู้ปกครองเรื่องทัศนคติที่เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น บรรยากาศที่เกิดขึ้น ความรู้สึก และความคิดเห็น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ประยุกต์วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของ Van Manen วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ และทำการเก็บข้อมูลรายต่อไปพร้อมๆ กันอ่านข้อมูลบทสัมภาษณ์ภาพรวม เพื่อระบุประเด็นหลัก (theme) โดยไม่ได้สร้างไว้ล่วงหน้า และประเด็นหลักที่กำหนดไว้อาจมีการเพิ่มเติมปรับเปลี่ยนได้เมื่อนำข้อมูล

รายต่อไปที่สอดคล้องกันมาวิเคราะห์รวมกันโดยใช้โปรแกรม Nvivo v.12 ขณะอ่านข้อมูลตั้งข้อสังเกตประเด็นที่ควรติดตามข้อมูลเจาะลึกเพิ่มเติม เพื่อการเก็บข้อมูลในรายต่อไป จากนั้นอ่านข้อมูลในประเด็นหลักเดียวกันอย่างพินิจพิเคราะห์ว่าข้อมูลส่วนใดให้ความหมายที่สอดคล้องกัน เพื่อลงสู่ประเด็นรอง และประเด็นย่อย เขียนบรรยายความหมายแต่ละประเด็นที่ได้ ด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความคิด ความรู้สึก การแสดงออกของปรากฏการณ์นั้นๆ ตามการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูลเท่านั้น

การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลในการวิเคราะห์ใช้การตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) โดยตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน ทั้งการตรวจทางเอกสารและการตั้งคำถามเดียวกันของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูลว่า มีความสอดคล้องหรือขัดแย้งกันของข้อมูล และเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจนกระทั่งข้อมูลที่ได้มามีความอิ่มตัว (Saturated Data)

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องทัศนคติของผู้ปกครองที่มีบุตรหลานอยู่ในวัยรุ่นอายุระหว่าง 13-18 ปี เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ชุมชนมุสลิม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้ปกครองที่มีบุตรหลานอยู่ในวัยรุ่นอายุระหว่าง 13-18 ปี เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ชุมชนมุสลิม โดยงานวิจัยฉบับนี้ได้ใช้ระเบียบ วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มผู้ปกครองที่มีบุตรหลานอายุระหว่าง 13-18 ปี เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น จำนวน 6 คน เป็นเพศชาย 2 คน เพศหญิง 4 คน โดยแบ่งออกเป็น 5 หัวข้อ ดังนี้

การให้ความสำคัญกับศึกษา

วัยรุ่นเป็นวัยที่เจริญเติบโตและมีพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจ รวมทั้งการเรียนรู้อันเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคต โดยจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ปกครองพบว่า ทัศนคติในด้านนี้โดยส่วนใหญ่ผู้ปกครองในพื้นที่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษา และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยไม่เสียเวลาให้กับเรื่องที่ไม่เหมาะสม และหันไปให้ความสำคัญในการศึกษาหลักศาสนาเป็นหลัก ซึ่งชาวมุสลิมที่นับถือศาสนาอิสลามจะต้องมีการศึกษาหลักศาสนามาตั้งแต่เด็ก บางพื้นที่จะมีการเรียนภาคสามัญควบคู่ไปกับภาคศาสนา โดยจะเห็นได้ว่าผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามจะให้ความสำคัญ ในเรื่องการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเป็นอย่างมาก มีความต้องการให้บุตรหลานเห็นถึงความสำคัญเช่นเดียวกัน และที่สำคัญผู้ปกครองกลัวว่าหากบุตรหลานของตนเองมีแฟนหรือมีความสนใจเพศตรงข้ามก็อาจจะเบี่ยงเบนความสนใจไปให้ความสำคัญกับอย่างอื่นมากกว่าการเข้ารับศึกษา *“อยากให้เอาเวลาที่จะหาแฟนไปให้ความสำคัญในการเรียนศาสนามากกว่า” (นาง น)*

"พ่ออยากให้เรียนจบกันก่อนเพราะรู้สึกว่าน่าจะมีวุฒิภาวะมากพอ จัดการอารมณ์ตัวเองได้" (นาย ก)

การแต่งงานในวัยรุ่น

ทัศนคติของพ่อแม่ที่มีต่อการแต่งงานของบุตรหลานที่อยู่ในวัยรุ่นโดยส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่า ในการแต่งงานควรคำนึงถึงความเหมาะสม เช่น การมีความพร้อมด้านการเงิน ด้านความคิด ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านวุฒิภาวะ ซึ่งมองว่าควรมีการบรรลุนิติภาวะก่อนแต่งงาน เนื่องจากชาวมุสลิมโดยส่วนใหญ่มักแต่งกันทั้งที่อายุยังน้อย จึงอาจก่อให้เกิดการท้องในวัยรุ่นและอาจก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆตามมา อันเนื่องมาจากการขาดวุฒิภาวะ และขาดความพร้อมในการใช้ชีวิตคู่ แต่หากไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ก็ต้องแต่งให้ถูกต้องตามหลักของศาสนา

"คนอิสลามมักจะมีครอบครัวตั้งแต่อายุยังน้อยหรือบางคนประจำเดือนมาก็มีสามีกันแล้ว" (นาย ส)

"อยากให้แต่งก่อนแล้วค่อยมาวางแผนเรื่องการมีลูกจ้า "(นาง ม)

การท้องในวัยรุ่น

ความรู้สึกของปกครองผู้ปกครองที่มีบุตรหลานอายุระหว่าง 13 -18 ปี ที่มีต่อการท้องในวัยรุ่นพบว่า ทัศนคติของผู้ปกครองการท้องในวัยรุ่นมีความคิดเห็นที่ไปในทิศทางเดียวกันในแง่ไม่เห็นด้วยในการที่บุตรหลานไปมีความสัมพันธ์ลึกซึ้ง ซึ่งอาจก่อให้เกิดการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ก่อนการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา (นิกะฮ์) โดยสอดคล้องกับประเด็นของพ่อแม่ที่ต้องการให้ความสำคัญในการศึกษาเป็นอันดับแรก ซึ่งหากเกิดสถานการณ์แบบนั้นขึ้นจะก่อให้เกิดความอับอาย ยิ่งไปกว่านั้นหากมีการตั้งครรภ์แบบไม่มีฝ่ายชายรับผิดชอบยิ่งทำให้เกิดความอับอายมากยิ่งขึ้น และจะถูกตีตราจากสังคมหรือชุมชมที่อยู่ตนอยู่อาศัย ซึ่งการตั้งครรภ์ควรที่จะแต่งงานกันก่อนเพื่อจะได้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาอย่างถูกต้องตามจารีตประเพณี ด้วยความเต็มใจของทั้ง 2 ฝ่าย

"ถ้าแต่งงานก่อนอายุ 20ปี โดยที่ไม่ต้องท้องมาก่อนไม่เป็นไรเพราะไม่ผิดหลักศาสนา" (นาง ย)

"ลูกสาวคนแรกนั่นแหละที่มันท้องมาก่อนถึงมาแต่งงานทีหลัง บอกเลยอายเพื่อนบ้านหนัด(มาก)" (นาง ย)

"การท้องก่อนแต่งเป็นเรื่องที่ผิดหลักศาสนาอิสลามเราอยู่แล้ว ซึ่งใครๆก็ไม่อยากให้เกิดขึ้นหรอกเพราะอายชาวบ้าน" (นาง น)

การท้องก่อนแต่งงาน

จากการศึกษาข้อมูล พบว่า ผู้ปกครองที่มีบุตรหลานอายุระหว่าง 13 -18 ปี ที่มีต่อการท้องก่อนแต่งงาน มีความคิดเห็นที่เป็นไปทิศทางเดียวกันในแง่ของการไม่เห็นด้วยหากบุตรหลานมีการท้องก่อนแต่งงาน เนื่องจากส่วนใหญ่มองเห็นว่าไม่เหมาะสมและผิดหลังศาสนา จึงไม่สนับสนุนให้มีการท้องก่อนแต่งงาน

"ในฐานะที่เป็นพ่อนะ คิดว่ามันไม่เหมาะสม เราก็อยากให้ลูกเราพบสิ่งที่ดี การท้องก่อนวัยอันควรถ้ายังไม่แต่งงานมันจะผิดหลักศาสนา คนเป็นพ่อแม่ไม่อยากให้ลูกทำ" (นาย ก)

ปัญหาและผลกระทบของการท้องในวัยรุ่น

จากการศึกษา พบว่า พ่อแม่มองว่าหากมีการตั้งครรภ์ในช่วงอายุระหว่าง 13-18 ปี เด็กในช่วงวัยนี้ยังมีความรับผิดชอบไม่เพียงพอ มีการสร้างความสัมพันธ์แบบฉาบฉวย อันเนื่องมาจากการขาดวุฒิภาวะ การจัดการทางอารมณ์ไม่ดีพอ ส่งผลให้เกิดมีปัญหาในการตัดสินใจ เกิดการทะเลาะกันในครอบครัว รวมไปถึงความไม่มั่นคงทางอาชีพ ทำให้ไม่มีเวลาเลี้ยงดูเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง จึงผลักภาระหน้าที่เป็นของพ่อแม่ซึ่งมีบทบาทเป็น ปู่ย่า หรือ ตายาย เป็นคนรับผิดชอบในการเลี้ยงดู ดังนั้นโดยส่วนใหญ่จึงมีความคิดเห็นว่าควรมีการคิดไตร่ตรองก่อนตัดสินในการแต่งงาน (นิกะฮ์) เนื่องจากศาสนาอิสลามไม่สนับสนุนการคุมกำเนิด ซึ่งถูกมองว่าผิดหลักศาสนา

"พอแต่งงานเร็ว ๆ ทั้ง 2 คน ยังเด็กกัน อาชีพก็ไม่มั่นคง อารมณ์ก็ร้อน แรก ๆ ลูกสาวน้ำที่แต่งงานนะบอกเลยทะเลาะกันทุกวัน นั้นแหละอยากให้วัยรุ่นคิดกันเยอะ ๆ นะ" (นาง ย)

"พอแต่งงานมาแล้วมีลูกก็จะส่งให้แม่ตัวเองเลี้ยงเพราะตัวเองต้องไปทำงาน ดังนั้นภาระจึงตกมาอยู่ที่ยายของเด็ก บางครั้งเด็กวัยรุ่นชอบทะเลาะกันเพราะจัดการอารมณ์ตัวเองไม่ได้" (นาง น)

สรุปผลการวิจัย

จากข้อค้นพบในการศึกษาครั้งที่พบว่า การท้องในวัยรุ่นไม่ได้เป็นสิ่งที่ผิดหากว่า ทั้งสองฝ่ายมียินยอม และปฏิบัติอย่างถูกต้องตามหลักของศาสนา แต่อาจมีปัญหาตามมาจากการขาดวุฒิภาวะ และความรับผิดชอบต่อบุตร ไม่มีเวลาเลี้ยงดูเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเองเนื่องมาจากความไม่มั่นคงทางอาชีพ ภาระหน้าที่เลี้ยงดูบุตรจึงตกเป็นของผู้ที่เป็นปู่ย่าหรือตายาย ซึ่งปัญหาเหล่านี้เกิดจากตัวบุตรหลานที่แต่งงานหรือมีบุตรในวัยรุ่นและจะต้องแก้ปัญหาตัวตนเองหรืออาจจะมีผู้ปกครองของบุตรหลานมาช่วยแก้ปัญหา ซึ่งหากปัญหาเหล่านั้นสามารถแก้ไขได้ก็จะเป็นผลดีของทั้งสองฝ่าย แต่หากไม่สามารถแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้ อาจจะส่งผลให้เกิดการทะเลาะและอาจจะส่งผลให้เกิดการเลิกรากันไปได้ ดังนั้นผู้ปกครองที่มีบุตรหลานอายุระหว่าง 13-18 ปี จึงมองว่าควรให้ความสำคัญกับการศึกษาทั้งในด้านสามัญและหลักศาสนา มากกว่าการแต่งงานและการมีบุตร และรอให้เกิดความพร้อมทั้งวุฒิและฐานะทางการเงินและค่อยแต่งงานและมีบุตรในลำดับต่อไป และต้องทำการหลักของศาสนาในทุกขั้นตอน

อภิปรายผล

ทัศนคติในด้านนี้โดยส่วนใหญ่ผู้ปกครองในพื้นที่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษา และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยไม่เสียเวลาให้กับเรื่องที่ไม่เหมาะสม และหันไปให้ความสำคัญในการศึกษาหลักศาสนาเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของสุรีรัตน์ รงเรือง เรื่องทัศนคติของนักศึกษาและบุคลากรที่มีต่อการตั้งครรภ์ระหว่างเรียนของวัยรุ่นมุสลิม ของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคใต้ประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาและบุคลากรมีทัศนคติต่อการตั้งครรภ์ในระหว่างเรียนของ

วัยรุ่นมุสลิมโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยค่าเฉลี่ยของระดับทัศนคติของนักศึกษาและบุคลากรที่มีต่อการตั้งครรภ์ในระหว่างเรียนของวัยรุ่นมุสลิมที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}$=3.45, S.D.=1.10) และให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นสำคัญ

พ่อแม่มีความต้องการให้บุตรหลานมีคู่ครองที่เหมาะสม คือ มีความพร้อมด้านการเงิน มีวุฒิภาวะ มีการศึกษาที่ดี ประกอบอาชีพ และบรรลุนิติภาวะ ซึ่งพ่อแม่มองหากมีองค์ประกอบดังกล่าวจะสามารถรับผิดชอบและดูแลตนเองได้ โดยสอดคล้องกับคุณลักษณะของสตรี 4 ประการที่ท่านบรมศาสดามูฮำหมัด (ซ.ล.) ทรงวจนะไว้

" تُنْكَحُ الْمَرْأَةُ لأَرْبَعٍ لِمَالِهَا وَلِحَسَبِهَا وَجَمَالِهَا وَلِدِيْنِهَا فَاظْفَرْ بِذَاتِ الدِّيْنِ تَرِبَتْ يَدَاكَ". رواه البخاري ومسلم

ความว่า : “สตรีจะถูกเลือกสมรสด้วยสิ่ง 4 ประการคือ ด้วยทรัพย์สินของนาง ด้วยเชื้อสายวงศ์ตระกูลของนาง ด้วยความสวยงามของนาง และด้วยศาสนาของนาง ดังนั้นจงรับเอาหญิงที่มีศาสนาเถิด มือทั้งสองของท่านจะประสบแต่ความดี” (บันทึกโดย ท่านอิมาม บุคอรีย์)

จากการศึกษาของ นภาพร มีบุญ (2559) ซึ่งศึกษาในเรื่องสาเหตุของการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรในวัยรุ่นพบว่าสาเหตุการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่นมาจาก ครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น บิดามารดาแยกทางกันและขาดการดูแลเอาใจใส่ ไม่ตั้งใจเรียน ไม่เห็นความสำคัญของการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ค่านิยมในกลุ่มเพื่อน ค่านิยมการมีคู่รัก การอยู่ร่วมกันกับคู่รัก มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ค่านิยมจากสื่อต่าง ๆ และการเลิกรากันเนื่องจากไม่มีความพร้อมในการดูแลครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบจากการศึกษาในครั้งนี้ โดยความคาดหวังของพ่อแม่ที่มีบุตรหลานอยู่ในวัยรุ่นคือ ต้องการให้บุตรหลานให้ความสำคัญกับการเรียนและการศึกษาเป็นอันดับแรก โดยควบคู่ไปกับการเรียนศาสนา และมองว่าควรเข้าพิธีการแต่งานเมื่อมีความพร้อม

ทัศนคติของผู้ปกครองต่อการท้องก่อนแต่งงาน มีความคิดเห็นที่เป็นไปทิศทางเดียวกันในแง่ไม่เห็นด้วยหากบุตรหลานมีการท้องก่อนแต่งงาน เนื่องจากส่วนใหญ่มองเห็นว่าไม่เหมาะสมและผิดหลังศาสนา จึงไม่สนับสนุนให้มีการท้องก่อนแต่งงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาประภาภรณ์ หลังปูเต๊ะ, (2563) ซึ่งศึกษาเรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นโดยใช้หลักการศาสนาอิสลามผ่านสื่อออนไลน์ ผลการวิจัยพบว่า แฟนเพจ "รับรู้" ปัญหาและสาเหตุของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น "รับเรื่อง" โดยตระหนักถึงความสำคัญของการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น และ "รับร่วม" โดยการเสนอแนวทางในป้องกันปัญหาการผิดประเวณีและตั้งครรภ์ในวัยรุ่นผ่านสื่อ ออนไลน์และวิธีการอื่น ๆ นอกเหนือจากการใช้สื่อออนไลน์เฟสบุ๊คแม้ว่าการสื่อสารหลักการศาสนาเพื่อการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นผ่านสื่อออนไลน์เฟสบุ๊คจะทำให้แฟนเพจมีความรู้ความเข้าใจ ความตระหนัก และมีส่วนร่วมในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น อย่างไรก็ตามหากไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ก็ควรแต่งงานให้ถูกต้องตามหลักศาสนาเพื่อไม่ให้เป็นที่นินทา และสามารถรักษาเกียรติของตนเองและพ่อแม่ได้

จากข้อค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า พ่อแม่ที่มีบุตรในวัยรุ่นมองว่าเด็กในช่วงวัยนี้ยังมีความรับผิดชอบไม่เพียงพอ มีการสร้างความสัมพันธ์แบบฉาบฉวย อันเนื่องมาจากการขาดวุฒิภาวะ การจัดการทางอารมณ์ไม่ดีพอ ส่งผลให้เกิดมีปัญหาในการตัดสินใจเกิดการทะเลาะกันในครอบครัว รวมไปถึงความไม่มั่นคงทางอาชีพ ทำให้ไม่มีเวลาเลี้ยงดูเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง จึงผลักภาระหน้าที่เป็นของพ่อแม่ซึ่งมีบทบาทเป็น ปู่ย่า หรือ ตายาย เป็นคนรับผิดชอบในการเลี้ยงดูซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุดคะนึง ณ ระนอง (2560) ศึกษาเรื่องการศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยทางจิตสังคมที่ส่งผลกระทบ ต่อการตั้งครรภ์ในมารดาวัยรุ่น พบว่า สาเหตุของการตั้งครรภ์เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการคุมกำเนิด และการวางแผนครอบครัวที่ถูกต้อง การตั้งครรภ์ส่งผลกระทบทำให้ขาดโอกาสทางการศึกษา และ รู้สึกกังวลใจต่อการเลี้ยงดูบุตรในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. การให้ความสำคัญกับศึกษา ควรส่งเสริมความรู้ให้วัยรุ่นรู้จักการควบคุมตนเอง ปลูกฝังวัยรุ่นให้เห็นความสำคัญกับการเรียน

2. ควรมีการให้ความรู้และสอนเรื่องเพศศึกษาอย่างจริงจังในโรงเรียนและให้บริการอุปกรณ์ป้องกันการมีเพศสัมพันธ์

3. การท้องก่อนแต่งงาน ควรส่งเสริมครอบครัว สังคม และชุมชน ร่วมกันวางแผน และจัดอบรม เพื่อให้มีรายได้ที่มั่นคงในครอบครัว ซึ่งจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้ที่ทำงานหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในวัยรุ่นเพื่อเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โดยเฉพาะในวัยรุ่นมุสลิมที่อยู่ในระหว่างเรียนหนังสือในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาต่างๆ ให้ได้รับการศึกษาต่อไปได้

เอกสารอ้างอิง

กรมอนามัย. (2561). **สถานการณ์ด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ใน วัยรุ่นและเยาวชน ปีพ.ศ. 2560 (ออนไลน์).** เข้าถึงได้ที่ : https://www.rsathai.org.

ข้อมูล HDC กระทรวงสาธารณสุข. (2565). **อัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15-19 ปี ต่อประชากรหญิงอายุ 15-19 ปี พันคน ระดับเขตสุขภาพ (ออนไลน์).** เข้าถึงได้ที่ : https://dashboard.anamai.moph.go.th.

ท่านอิมาม บุคอรีย์. **คุณลักษณะของสตรี 4 ประการ (ออนไลน์).**เข้าถึงได้ที่ : https://www.islammore.com

นภาพร มีบุญ. (2559). **เรื่องสาเหตุการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่นในเขตพื้นที่อำเภอ ชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี.**วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์. ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2559.

ประภาภรณ์ หลังปูเต๊ะ และคณะ (2563). **เรื่องศึกษาการป้องกันการตังครรภ์ในวัยรุ่นนโดยใช้หลักการศาสนาอิสลามผ่านสื่อออนไลน์.** วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563.

ศิริพร จิรวัฒน์กุล และคณะ, (2560). **เรื่องตัวแบบการบูรณาการงานป้องกันและแก้ไขการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น:ความหมายและการดำเนินงาน.**วารสารสภาการพยาบาล. ปีที่ 32 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2560.

สุดคะนึง ณ ระนอง (2560). **เรื่องการศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยทางจิต สังคมที่ส่งผลกระทบต่อการตั้งครรภ์ในมารดาวัยรุ่น โรงพยาบาลห้วยยอด อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง.** รายงานการวิจัย. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการประมง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.

สุรีรัตน์ รงเรือง. (2559). **เรื่องทัศนคติของนักศึกษาและบุคลากรที่มีต่อการตั้งครรภ์ระหว่างเรียนของวัยรุ่นมุสลิมของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคใต้ ประเทศไทย.**วารสารอัล-ฮิก มะฮฺ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี. ปีที่ 6 ฉบับที่ 12 กรกฎาคม-ธันวาคม 2559.

สุภาวดี เครือโชติกุล และสกาวเดือน ไพบูลย์. (2557). **เรื่องคุณภาพหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ : บทบาท พยาบาลผดุงครรภ์.** วารสารเกื้อการุณย์.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2557). **เรื่องคุณแม่วัยใส แนวทางป้องกันและแก้ไข.** กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

World Health Organization. (2013a). **Trend in teen pregnancy and child baring.** Retrieved. from http://www.hhs.gov.

World Health Organization. (2014). **Adolescent pregnancy.** Retrieved. from http://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/adolescent-pregnancy.

World Health Organization. (2017). **Adolescent development.** Retrieved from http://www.who.int/maternal_child_adolescent/topics/adolescence/development/en.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโควิด – 19 ในเขตชุมชนมุสลิม อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

Factors associated with depression of Covid-19 patients in Muslim communities, Saboyoi District, Songkhla Province.

สุปรีญา สาเม็ง[1] ฆูไซมะห์ มุสอ[1] นางสาวมุกมีนะฮ์ ดาโหะ[2] เบญจวรรณ บริเพชร[3] ยศนนท์ สิกขาจารย์[3] ตรีชฎา ศิริรักษ์[4]

Supreeya Sameng Khusaimah Muso Mukminah Dahoh

Benjavan Boriped Yotsanon Sikkhajan and Treechada Sirirak

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าที่เกิดขึ้นในผู้ป่วยโรคโควิด–19 ในเขตชุมชนมุสลิม อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional descriptive study) เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่เป็นผู้ป่วยโควิด-19 ในเขตชุมชนมุสลิม อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ที่มีอาการไม่รุนแรง ได้รับการตรวจยืนยันด้วยวิธีการตรวจ PCR และมีการรายงานจากโรงพยาบาลสะบ้าย้อย จำนวน 152 ตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบประเมินความเครียด (ST5) แบบสอบถามข้อมูลด้านอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโควิด–19 และแบบประเมินภาวะซึมเศร้า (9Q) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและ chi-square เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ผลการวิจัยพบว่าโดย ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม จำนวน 143 ราย (94.1%) ผู้ป่วยส่วนใหญ่มีภาวะซึมเศร้า จำนวน 131 ราย (86.2%) และพบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโควิด-19 คือ สถานภาพการรักษา ระยะเวลาการเจ็บป่วย และการปฏิบัติตัว ($p<0.05$) สรุปได้ว่าภาวะซึมเศร้าในผู้ป่วยโควิด-19 เป็นปัญหาที่สำคัญที่อาจส่งผลกระทบระยะยาว ดังนั้นประชากรที่เป็นโควิด–19 และได้รับการประเมินว่ามีภาวะซึมเศร้า ควรที่จะมีการเฝ้าระวัง และให้การดูแลด้านจิตใจเพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้น มีกิจกรรมที่สามารถลดความเครียด หรือลดภาวะซึมเศร้าได้ อย่างเช่น มีกิจกรรมการออกกำลังกายให้กับผู้ป่วย

คำสำคัญ : โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid–19) / ภาวะซึมเศร้า / ชุมชนมุสลิม

[1] นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์สุขภาพและเทคโนโลยี วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

[2] นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโคกตก

[3] อาจารย์ สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์สุขภาพและเทคโนโลยี วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

[4] อาจารย์ ดร., สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์สุขภาพและเทคโนโลยี วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

e-mail: treechada.s@sct.at.th

Abstract

The purpose of this study is to determine the factor associated with depression occurring in COVID-19 patients in the Muslim community Saba Yoi District, Songkhla Province. A cross-sectional study was conducted in Covid-19 patients in the Muslim community Saba Yoi District, Songkhla Province with mild symptoms It has been confirmed by PCR testing and reported from 152 cases of Saba Yoi Hospital during March to April 2022. The tool was general information inquiry form Stress assessment questionnaire (ST5), a questionnaire on other aspects related to depression among COVID-19 patients. and the Depression Assessment Scale (9Q). Descriptive statistics were used to analyze the patients' general characteristics. The association among variables and depression occurring in COVID-19 patients y was analyzed by chi-square. The results of the research found that by the most were Muslim of 143 (94.1%), depression was 131 (86.2%) of and the factors associated with depression of COVID-19 patients were treatment status. duration of illness and practice ($p<0.05$). In conclusion, the depression in COVID-19 patients is an important problem that may affect to long term. Therefore, the population with COVID-19 and assessed to have depression should be monitored and provide psychological care to reduce the impact There are activities that can reduce stress. or reduce depression, such as having exercise activities for patients.

Keywords: Coronavirus disease 2019 (Covid–19) / Depression / Muslim community

บทนำ

เชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) เป็นไวรัสข้ามสายพันธุ์ที่สันนิษฐานว่าเกิดจากค้างคาวมาติดเชื้อในคน โดยเริ่มระบาดในมณฑลอู่ฮั่นของประเทศจีนในช่วงปลายปี ค.ศ.2019 จนกระทั่งมีการระบาดไปยังประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก สถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 มีความรุนแรงมากขึ้น ปัจจุบันสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อ COVID-19 มีความรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง องค์การอนามัยโลกได้ประกาศว่าการแพร่ระบาดของเชื้อดังกล่าวเป็นภัยพิบัติฉุกเฉินระดับโลก และปัจจุบันเกิดสถานการณ์การระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตามที่กระทรวงสาธารณสุข ได้แจ้งสถานการณ์ทั่วโลกพบผู้ป่วยยืนยันติดเชื้อ จำนวน 79,729,121 ราย รักษาหายแล้ว 56,125,761 ราย เสียชีวิต 1,749,340 ราย (ข้อมูลจากศูนย์ข้อมูล COVID-19 วันที่ 25 ธันวาคม 2563) การติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด-19 ถือเป็นโรค

อุบัติใหม่ที่มีการระบาดใหญ่ นอกจากจะส่งผลต่อร่างกายของผู้ติดเชื้อแล้ว ยังส่งผลต่อสภาพจิตใจของประชาชนเป็นวงกว้าง จากการศึกษาผลกระทบทางจิตใจในกลุ่มประชากรทั่วไปช่วงการระบาดรุนแรงในประเทศจีนด้วยการประเมินตนเองแบบออนไลน์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 53.8 ได้รับผลกระทบทางจิตใจในระดับปานกลางถึงรุนแรง ร้อยละ 16.5 รายงานถึงอาการซึมเศร้าระดับปานกลางถึงรุนแรง และร้อยละ 8.1 โดยผู้ตอบส่วนใหญ่เป็นผู้ที่กักตัวอยู่ในบ้าน 20-24 ชั่วโมงต่อวัน ร้อยละ 84.7 และพบปัญหาดังกล่าวมากในผู้หญิงเป็นนักเรียนหรือกำลังศึกษา มีการเจ็บป่วยทางกายหรือยากจน (วรินทิพย์ สว่างศรี 2563) เช่นเดียวกับอีกการศึกษาความเครียด ความวิตกกังวล และสัมพันธภาพในครอบครัวของประชาชนไทยภายหลังสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระลอกแรก พบว่ามีความเครียดอยู่ระดับปานกลาง ร้อยละ 29.9 มีความวิตกกังวล ร้อยละ 2.2 และมีความสัมพันธ์กับระดับความเครียดของประชาชนภายใต้การระบาดของโรค COVID-19 ระลอกแรก ได้แก่ ช่วงอายุ กลุ่มอาชีพ จำนวนบุตร และความวิตกกังวล (นุชนาฏ รักษี 2564) และอีกการศึกษาที่ศึกษาความชุกและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเครียดและภาวะซึมเศร้าในสถานการณ์แพร่ระบาดโรคโควิด-19 พบว่ากลุ่มประชากรที่มีความเสี่ยงการสัมผัสเชื้อโควิด-19 โดยตรง พบว่าสัมพันธ์กับโรคซึมเศร้า ควรมีการเฝ้าระวังภาวะซึมเศร้าในประชากรกลุ่มนี้และให้การดูแลช่วยเหลือด้านจิตใจเพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้น (ธนาสิทธิ์ วิจิตราพันธ)

ปัญหาสุขภาพจิตในผู้ป่วยโรคโควิด-19 มีรายงานจากการศึกษาในโรงพยาบาลสนาม พบว่าผู้ป่วยโรคโควิด-19 มีภาวะซึมเศร้า ร้อยละ 13.4 ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงมีอาการทางกายมากกว่า 2 อาการขึ้นไป มีปัญหาการนอนหลับ หรือมีคนในครอบครัวติดเชื้อร่วมด้วย และการศึกษาในผู้ป่วยโรคโควิด-19 ที่อาการคงที่ในประเทศจีน จำนวน 714 คน พบว่า ร้อยละ 96.2 มีอาการเครียดหลังเหตุสะเทือนขวัญ (post-traumatic stress) ที่สัมพันธ์กับตัวโรค และร้อยละ 49.8 ของกลุ่มตัวอย่าง (ข้อมูลจากกรมสุขภาพจิต 2563) จากข้อมูลผลการประเมินสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นไทยโดยกรมสุขภาพจิต พบว่า ร้อยละ 28 ของเด็กและวัยรุ่นมีภาวะเครียดสูง ร้อยละ 32 มีความเสี่ยงที่จะเป็นโรคซึมเศร้า ในขณะที่ร้อยละ 22 มีความเสี่ยงที่จะฆ่าตัวตาย โดยเป็นการเก็บข้อมูลจากเด็กและวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปีจำนวน 183,974 คน ที่เข้ารับการประเมินสุขภาพจิตตนเองผ่านแอปพลิเคชัน Mental Health Check-in (ข้อมูลจากกรมสุขภาพจิต 2564)

สำหรับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในเขตชุมชนมุสลิม อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา พบว่ามีผู้ป่วยติดเชื้อเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมาจากการสัมผัสผู้ติดเชื้อที่เดินทางมาจากพื้นที่เสี่ยง มาสู่คนในครอบครัว ก่อนพาเชื้อขยายเข้าหมู่บ้านในหลายพื้นที่ ขณะที่ยอดผู้ป่วยโรคโควิด-19 มีจำนวนสะสมอยู่ที่ จำนวน 1,340 ราย เข้ารับการรักษาหายแล้ว จำนวน 930 ราย กำลังรักษาตัว จำนวน 410 ราย และเสียชีวิตแล้ว จำนวน 8 ราย โรคระบาดโควิด–19 ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อร่างกายอย่างเดียว ยังส่งผลกระทบต่อจิตใจด้วย รายงานจากโรงพยาบาลสนามในเขตชุมชนมุสลิม

อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา พบผู้ป่วยบางส่วนมีอาการซึม นอนไม่หลับ วิตกกังวล และเครียด (ข้อมูลจากสำนักงานประชาสัมพันธ์ข่าวสารจังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2564) จากการสืบค้นการศึกษาก่อนหน้านี้ ยังไม่พบว่ามีการทำงานวิจัยในเขตพื้นที่ชุมชนมุสลิม อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ถึงผลกระทบต่อสภาพจิตใจของผู้ป่วยโควิด–19 ช่วงหลังการระบาดของโรคโควิด-19 ทั้งในส่วนของสภาพจิตใจ สัมพันธภาพภายในครอบครัว คณะวิจัยจึงเล็งเห็นช่องวางของการศึกษาที่ทำให้สามารถเห็นการเปลี่ยนแปลงของระดับความวิตกกังวล ความเครียด และสัมพันธภาพในครอบครัวได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าที่เกิดขึ้นในผู้ป่วยโรคโควิด–19 ในเขตชุมชนมุสลิม อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา เพื่อนำผลการวิจัยไปสู่การวางแผนรับมือและเตรียมความพร้อมในการปรับตัวสำหรับผู้ป่วยโควิด–19 ในการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ตลอดจนเฝ้าระวังสภาวะจิตใจของผู้ป่วยโควิด–19 ต่อไปในอนาคต และเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมแก้ปัญหา หรือหาแนวทางในการแก้ปัญหาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าที่เกิดขึ้นในผู้ป่วยโรคโควิด–19 ในเขตชุมชนมุสลิม อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

สมมุติฐานของการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้า และปัจจัยด้านความเครียด มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโควิด-19

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้ ประชากรที่ใช้ในการศึกษางานวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้ป่วยโควิด-19 ในเขตชุมชนมุสลิม อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็น ผู้ป่วยโควิด-19 ในเขตชุมชนมุสลิม อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ที่มีอาการไม่รุนแรง จำนวนทั้งหมด 152 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่เป็นผู้ป่วยโควิด-19 ในเขตชุมชนมุสลิม อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ที่มีอาการไม่รุนแรง ได้รับการตรวจยืนยันด้วยวิธีการตรวจ PCR และมีการรายงานจากโรงพยาบาลสะบ้าย้อย จำนวน 152 ราย ในระยะเวลา 1 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม ถึง 30 มีนาคม 2565 โดยใช้ทฤษฎีสูตรของคอแครน (Cochran, 1977 อ้างอิง ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543) ใช้ในกรณีที่ไม่ทราบขนาดของประชากรที่แน่นอน แต่ทราบว่ามีจำนวนมากและต้องการประมาณค่าสัดส่วนของประชากร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 ข้อ

ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานสมรส ระดับการศึกษา ศาสนา สถานะการรักษา และระยะเวลาการเจ็บป่วย

ส่วนที่ 2 แบบประเมินความเครียด (อ้างอิงกรมสุขภาพจิต ST5) จำนวน 5 ข้อ

แบบประเมินความเครียด 5 ข้อ (ST-5) เพื่อประเมินอาการหรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นในระยะ 2–4 สัปดาห์ แบ่งการประเมินเป็น 4 ระดับ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะซึมเศร้าในผู้ป่วยโควิด-19

ประกอบด้วย การปฏิบัติตัว ความตระหนักด้านครอบครัว การถูกตีตราจากสังคม และการรับรู้ภาวะแทรกซ้อนจากตัวโรค

ส่วนที่ 4 แบบประเมินภาวะซึมเศร้า (อ้างอิงกรมสุขภาพจิต 9Q) จำนวน 9 ข้อ

แบบประเมินภาวะซึมเศร้า 9 ข้อ (9Q) เพื่อประเมินภาวะซึมเศร้าที่เกิดขึ้นในระยะ 2 สัปดาห์ แบ่งการประเมินเป็น 4 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลผู้ป่วยโควิด–19 ทั้งหมด จำนวน 152 ราย ผู้วิจัยอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามพร้อมทั้งบอกวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยให้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างในการทำแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโควิด–19 ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโควิด–19 ด้วยสถิติ Chi-square

ผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคล

จากการศึกษาครั้งนี้เก็บข้อมูลช่วงการระบาดโควิด–19 ช่วงเดือน มีนาคม 2565 เพื่อทราบถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโควิด–19 ผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างจำนวน 152 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 75.0 เป็นเพศชาย จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 ช่วงอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม 3 อันดับแรก คือ ช่วงอายุระหว่าง 20–29 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 42.1 รองลงมา คือ ช่วงอายุระหว่าง 30–39 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 21.1 และช่วงอายุระหว่าง

40–49 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 15.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสำรวจ คือ สมรส จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 55.9 รองลงมา คือ โสด จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 42.8 และสถานภาพอื่น ๆ (หม้าย / หย่า / แยก) จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม3 อันดับแรก คือ ปริญญาตรี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 34.2 รองลงมา คือ มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 26.3 และประถมศึกษา จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 14.5 ศาสนาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ศาสนาอิสลาม จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 94.1 และศาสนาพุทธจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 5.9 สถานภาพการรักษาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ กักตัวอยู่บ้านจำนวน 86 คิดเป็นร้อยละ 56.6 รองลงมา คือ กำลังรักษาตัวโรงพยาบาลสนาม จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 36.2 และอื่น ๆ (รพ.เอกชน) จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 7.2 ระยะเวลาการเจ็บป่วยของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ 14 วันจำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 63.2 และ เจ็บป่วย 7 วันจำนวน 56 คิดเป็นร้อยละ 36.8

ปัจจัยด้านความเครียด

ด้านความเครียดของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่มีความเครียด จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 85.5 และมีความเครียด จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 14.5 ข้อมูลด้านภาวะซึมเศร้าของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีภาวะซึมเศร้า จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 86.2 และไม่มีภาวะซึมเศร้า จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8

ปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้า

การปฏิบัติตัวของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ มีการปฏิบัติตัวดี อยู่ในระดับมาก จำนวน 151 คิดเป็นร้อยละ 99.3 และระดับน้อย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.7 ความตระหนักด้านครอบครัวของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อยู่ในระดับมาก จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 98.0 และน้อยจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 การถูกตีตราจากสังคมของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อยู่ในระดับมาก จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 96.1 และน้อยจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.9 การรับรู้ภาวะแทรกซ้อนจากตัวโรคของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อยู่ในระดับมาก จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 98.7 และน้อย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3

ปัจจัยด้านภาวะซึมเศร้า

ข้อมูลด้านภาวะซึมเศร้าของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีภาวะซึมเศร้า จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 86.2 และไม่มีภาวะซึมเศร้า จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8

ผลการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การปฏิบัติตัว ความตระหนักด้านครอบครัว การถูกตีตราจากสังคม การรับรู้ภาวะแทรกซ้อนจากตัวโรค และปัจจัยด้านความเครียดกับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโควิด-19

ตารางที่ 1 จำนวนแสดงผลการเปรียบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโควิด – 19 (n =152)

ปัจจัย	จำนวน (ร้อยละ)		รวม	Sig
	ไม่มีภาวะซึมเศร้า	มีภาวะซึมเศร้า		
เพศ				**0.222**
ชาย	3 (7.9)	35 (92.1)	38	
หญิง	18 (15.8)	96 (84.2)	114	
อายุ				**0.388**
10-19 ปี	0 (0.0)	20 (100.0)	20	
20-29 ปี	9 (14.1)	55 (85.9)	64	
30-39 ปี	6 (18.8)	26 (81.3)	32	
40-49 ปี	4 (17.4)	19 (82.6)	23	
50-59 ปี	2 (15.4)	11 (84.6)	13	
สถานภาพ				**0.146**
โสด	6 (9.2)	59 (90.8)	65	
สมรส	14 (16.5)	71 (83.5)	85	
อื่น ๆ (หม้าย / หย่า / แยก)	1 (50.0)	1 (50.0)	2	
ระดับการศึกษา				**0.143**
ประถมศึกษา	3 (13.6)	19 (86.4)	22	
มัธยมศึกษาตอนต้น	3 (15.0)	17 (85.0)	20	
มัธยมศึกษาตอนปลาย	4 (10.0)	36 (90.0)	40	
ปวช.	2 (66.7)	1 (33.3)	3	
ปวส.	3 (20.0)	12 (80.0)	15	
ปริญญาตรี	6 (11.5)	46 (88.5)	52	
ศาสนา				**0.451**
อิสลาม	19 (13.3)	124 (86.7)	143	
พุทธ	2 (22.2)	7 (77.7)	9	

ปัจจัย	จำนวน (ร้อยละ)		รวม	Sig
	ไม่มีภาวะซึมเศร้า	มีภาวะซึมเศร้า		
สถานภาพการรักษา				**0.013***
กำลังรักษาตัว (รพ.สนาม)	2 (3.6)	53 (96.4)	55	
กักตัวอยู่บ้าน	18 (20.9)	68 (79.1)	86	
อื่น ๆ (รพ.เอกชน)	1 (9.1)	10 (90.9)	11	
ระยะเวลาการเจ็บป่วย				**0.038***
7 วัน	12 (21.4)	44 (78.6)	56	
14 วัน	9 (9.4)	87 (90.6)	96	

หมายเหตุ กำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ($p<0.05$)

จากตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโรคโควิด-19 พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโรคโควิด-19 คือ สถานภาพการรักษา (Sig = 0.013) และระยะเวลาการเจ็บป่วย (Sig = 0.038) และปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโรคโควิด-19 คือ เพศ อายุ สถานสมรส ระดับการศึกษา และศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 2 จำนวนแสดงผลการเปรียบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความเครียด กับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโควิด–19

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (ร้อยละ)		รวม (n =152)	Sig
	ไม่มีภาวะซึมเศร้า	มีภาวะซึมเศร้า		
ประเมินความเครียด				**0.487**
ไม่มีความเครียด	19 (14.6)	111 (85.4)	130	
มีความเครียด	2 (9.1)	20 (90.9)	22	

หมายเหตุ กำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ($p<0.05$)

จากตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความเครียดกับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโรคโควิด-19 พบว่า ปัจจัยด้านความเครียดไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโรคโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 จำนวนแสดงผลการเปรียบความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตัว ความตระหนักด้านครอบครัว การถูกตีตราจากสังคม และการรับรู้ภาวะแทรกซ้อนจากตัวโรคกับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโควิด–19

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (ร้อยละ)		รวม (n =152)	Sig
	ไม่มีภาวะซึมเศร้า	มีภาวะซึมเศร้า		
การปฏิบัติตัว				**0.012***
มาก	20 (13.2)	131 (86.8)	151	
น้อย	1 (100.0)	0 (0.0)	1	
ความตระหนักด้านครอบครัว				**0.322**
มาก	20 (13.4)	129 (86.6)	149	
น้อย	1 (33.3)	2 (66.7)	3	
การถูกตีตราจากสังคม				**0.836**
มาก	20 (13.7)	126 (86.3)	146	
น้อย	1 (16.7)	5 (83.3)	6	
การรับรู้ภาวะแทรกซ้อนจากตัวโรค				**0.569**
มาก	21 (14.0)	129 (86.0)	150	
น้อย	0 (0.0)	2 (100.0)	2	

หมายเหตุ กำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ($p<0.05$)

จากตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตัวความตระหนักด้านครอบครัว การถูกตีตราจากสังคม และการรับรู้ภาวะแทรกซ้อนจากตัวโรคกับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโรคโควิด-19 กับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโรคโควิด-19 พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโรคโควิด-19 คือ การปฏิบัติตัว (Sig = 0.012) และปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโรคโควิด-19 คือ ความตระหนักด้านครอบครัว การถูกตีตราจากสังคม และการรับรู้ภาวะแทรกซ้อนจากตัวโรค ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโรคโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลการวิจัย

จากงานวิจัยนี้พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโรคโควิด-19 คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ สถานภาพ (Sig = 0.013) ระยะเวลาการเจ็บป่วย (Sig = 0.038) ส่วนปัจจัย

ที่ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโรคโควิด-19 คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานะภาพ ระดับการศึกษา ศาสนา และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ภาวะซึมเศร้าในผู้ป่วยโรคโควิด-19 ได้แก่ และการปฏิบัติตัว (Sig = 0.012) และปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโรคโควิด-19 ได้แก่ ความตระหนักด้านครอบครัว การถูกตีตราจากสังคม และการรับรู้ภาวะแทรกซ้อนจากตัวโรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบประเด็นที่สำคัญที่ได้จากผลการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลร่วมกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

สถานภาพการรักษา พบว่ามีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.013 ($p<0.05$) โดยพบว่าการรักษาตัวในโรงพยาบาล เป็นตัวสะท้อนความรุนแรงและการดำเนินของโรค การหายกลับบ้านแล้ว ปัญหาสุขภาพจิตจะลดน้อยลงกว่าผู้ที่กำลังรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของวรินทิพย์ สว่างศรี (2563: 11-4) ที่ศึกษาความชุกของการรับรู้ความเครียด ภาวะซึมเศร้า และปัจจัยที่เกี่ยวข้องในผู้ป่วยโรคโควิด–19 ที่มีสถานะการักษาอยู่ที่ 0.82 ($p<0.05$) และยังพบอีกว่าระยะเวลาการเจ็บป่วยมีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.038 ($p<0.05$) เนื่องจากสาเหตุที่ทำให้สุขภาพจิตของผู้คนย่ำแย่ลงในช่วงที่มีการระบาดนั้น เพราะความกลัวจะต้องติดเชื้อไวรัสร้าย อีกทั้งหลายคนต้องตกงาน รวมถึงการต้องกักตัวเพียงลำพังยาวนานขึ้นหากการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ดังนั้นปัญหาสุขภาพจิตดังกล่าว โดยเฉพาะอาการซึมเศร้า ก็อาจส่งผลกระทบต่อจิตใจได้ในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของวรินทิพย์ สว่างศรี (2563: 11-4) ที่ศึกษาความชุกของการรับรู้ความเครียด ภาวะซึมเศร้า และปัจจัยที่เกี่ยวข้องในผู้ป่วยโรคโควิด–19 ที่ว่าระยะเวลาการเจ็บป่วยส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพทั้งด้านความเสี่ยง และการตกงาน จึงมีภาวะซึมเศร้า วิตกกังวล นอนไม่หลับ และภาวะเครียด

ปัจจัยด้านความเครียด

พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโรคโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.48 ($p<0.05$) องค์กรอนามัยโลกที่ได้มีการรายงานเมื่อต้นปี 2020 ว่าทั่วโลกมีคนป่วยเป็นภาวะซึมเศร้าประมาณ 264 ล้านคน มีความวิตกกังวล และมีภาวะเครียดซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของวรินทิพย์ สว่างศรี (2563: 11-4) ที่ศึกษาความชุกของการรับรู้ความเครียด ภาวะซึมเศร้า และปัจจัยที่เกี่ยวข้องในผู้ป่วยโรคโควิด–19 ที่พบปัจจัยด้านความเครียดมีผลมีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโควิด–19 ที่ 0.01 ($p<0.05$)

ปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้า

การปฏิบัติตัว พบว่ามีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.012 ($p<0.05$) ซึ่งตามที่กรมสุขจิตได้ให้นิยามไว้ว่าแนวทางในการพัฒนาจิตใจให้สามารถปรับตัวในสถานการณ์โรคโควิด-19 ให้เกิดผลดีต่อสุขภาพกาย จิตใจทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสามารถปฏิบัติตามมาตรการควบคุมป้องกันโรคของภาครัฐ ประกอบด้วยหลัก 2 ประการ คือ การสร้างวินัย เช่น หมั่นมือบ่อย ๆ สวมหน้ากากอนามัย และเว้นระยะห่าง และการรักษาสุขนิสัย ซึ่งทั้ง 2 เรื่องนี้ เป็นเรื่องใกล้ตัวเราและเป็นต้นทุนที่สำคัญของการมีสุขภาพดี ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของวรินทิพย์ สว่างศรี (2563: 11-4) ที่ศึกษาความชุกของการรับรู้ความเครียด ภาวะซึมเศร้า และปัจจัยที่เกี่ยวข้องในผู้ป่วยโรคโควิด–19 ที่มีผลการรับรู้ด้านโรคโควิด-19 ที่ 0.19 ($p<0.05$) ส่วนความตระหนักด้านครอบครัว และการถูกตีตราจากสังคม พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยโควิด-19 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของวรินทิพย์ สว่างศรี (2563: 11-4) ที่ศึกษาความชุกของการรับรู้ความเครียด ภาวะซึมเศร้า และปัจจัยที่เกี่ยวข้องในผู้ป่วยโรคโควิด–19 มีผลการรับรู้ด้านครอบครัวที่ 0.19 ($p<0.05$) และผลการรับรู้ด้านชุมชน และสังคมที่ 0.19 ($p<0.05$)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ภาวะซึมเศร้าในผู้ป่วยโรคโควิด-19 เป็นปัญหาที่สำคัญที่อาจจส่งผลกระทบระยะยาว ดังนั้นประชากรที่เป็นโรคโควิด–19 และพบว่ามีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้า ควรที่จะมีการเฝ้าระวังภาวะซึมเศร้าในประชากรกลุ่มนี้ ให้การดูแลด้านจิตใจเพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้น มีกิจกรรมที่สามารถลดความเครียด หรือลดภาวะซึมเศร้าได้ อย่างเช่น มีกิจกรรมการออกกำลังกายให้กับผู้ป่วยโรคโควิด–19

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าในผู้ป่วยโรคโควิด–19 ควรมีการศึกษาต่อไปในอนาคต เพื่อดูผลกระทบทางสภาวะจิตใจที่เกิดจากการระบาดของโรคโควิด–19 การศึกษาในครั้งต่อไปอาจจะมีศึกษาความเครียดของผู้ป่วยโรคโควิด–19 ในโรงพยาบาลสนาม

เอกสารอ้างอิง

ศูนย์ข้อมูล Covid–19 กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2563). **สถานการณ์การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (Covid -19)**. ค้นหาได้จาก https://covid19.anamai.moph.go.th

วรินทิพย์ สว่างศรี (2563: 11-4). **ศึกษาความชุกของการรับรู้ความเครียด ภาวะซึมเศร้า และปัจจัยที่เกี่ยวข้องในผู้ป่วยโรคโควิด–19.** เขตกรุงเทพมหานคร

นุชนาฎ รักษี (2564). **การศึกษาความเครียด ความวิตกกังวล และสัมพันธภาพในครอบครัวของประชาชนไทยภายหลังสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระลอกแรก.**วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย

ธนาสิทธิ์ วิจิตราพันธ์. (2564). **ศึกษาความชุกและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเครียดและภาวะซึมเศร้าในสถานการณ์แพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของประชาชนเขตคลินิกหมอครอบครัวบ้านทุ่งเสี้ยว อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่.** วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.(2563). **โควิด 19 กับสุขภาพจิต.** ค้นหาได้จาก : https://www.dmh.go.th/covid19

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.(2564). **สุขภาพจิตเกี่ยวกับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID–19).** ค้นหาได้จาก: https://www.dmh.go.th/covid19.

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสงขลา.(2564). **สถานการณ์การระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จังหวัดสงขลา อำเภอสะบ้าย้อย.** ค้นหาได้จาก: https://www.songkhla.go.th.

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.(2564). **แบบประเมิน ST5.** ค้นหาได้จาก: https://new.camri.go.th

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2564). **แบบประเมิน 9Q.** นนทบุรี: กรม. ค้นหาได้จาก: https://www.dmh.go.th/test/download/files

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2565). **ความหมายภาวะซึมเศร้า และความเครียด.** ค้าหาได้จาก: https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp

นันทิรา หงส์ศรีสุวรรณ์. (2559). **ภาวะซึมเศร้า.** วารสาร มฉก. วิชาการ, 19(38), 105-118.

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2565) **ข้อมูลสถิติภาวะซึมเศร้าขององค์การอนามัยโลกในปี ค.ศ.2017.** ค้นหาได้จาก: https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp

การศึกษาการคัดเลือกกล้าเชื้อที่สามารถยับยั้งคุณสมบัติการสร้างแก๊สของเชื้อ *Lactobacillus parabuchneri* SC9

Studies on the select of starters to inhibit the CO_2 production of *Lactobacillus parabuchneri* SC9

ศศิวิมล สิทธิโม่ง[1] อธิบดี วรรณพงษ์[2] และอดิศร เสวตวิวัฒน์[3]
Sasiwimon Sittimong Atipbodee wannapong and Adisorn swetwiwathana

บทคัดย่อ

การศึกษาการยับยั้งคุณสมบัติการสร้างแก๊สของเชื้อ Lactobacillus parabuchneri SC9 โดยคัดเลือกกล้าเชื้อ Lactobacillus plantarum SS7, Lactobacillus plantarum SKI2 Pediococcus pentosaceus 536, Pediococcus pentosaceus M13 และ Lactococcus lactis P2 ด้วยวิธี Direct plating method ซึ่งผลที่ได้พบว่าเชื้อ Lactobacillus plantarum SS7 และ Lactobacillus plantarum SKI2 มีความสามารถในการยับยั้งจุลินทรีย์เป้าหมายในระดับสูง และความสามารถในการยับยั้งจุลินทรีย์เป้าหมายในระดับปานกลางตามลำดับ จึงศึกษาเพิ่มเติมโดยการนำกล้าเชื้อ Lactobacillus plantarum SS7 และ Lactobacillus plantarum SKI2 ที่คัดเลือกได้มาทดสอบคุณสมบัติการสร้างแก๊สในแบบจำลอง Sauerkraut พบว่าเมื่อเพาะเลี้ยงเชื้อ Lactobacillus plantarum SS7 (10^6 CFU/ml) ร่วมกับ Lactobacillus parabuchneri SC9 (10^4 CFU/ml) และ Lactobacillus plantarum SKI2 (10^6 CFU/ml) ร่วมกับ Lactobacillus parabuchneri SC9 (10^4 CFU/ml) เป็นเวลา 24 ชั่วโมง พบว่าไม่เกิดการสร้างแก๊ส ในขณะที่ผลของการเพาะเลี้ยงเชื้อ Lactobacillus parabuchneri SC9 เป็นเวลา 24 ชั่วโมง พบว่าเกิดการสร้างแก๊ส จากการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าเชื้อ Lactobacillus plantarum SS7 และ Lactobacillus plantarum SKI2 ที่คัดแยกได้จากไส้กรอกอีสานมีแนวโน้มที่เชื้อเหล่านี้จะสามารถผลิตสาร Bacteriocin ออกมายับยั้ง Lactobacillus parabuchneri SC9 ที่มีคุณสมบัติในการสร้างแก๊สได้

คำสำคัญ : Lactobacillus parabuchneri, Lactobacillus plantarum, Sauerkraut, แก๊ส

[1] นักศึกษาปริญญาตรี คณะอุตสาหกรรมเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเก้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
[2] นักศึกษาปริญญาตรี คณะอุตสาหกรรมเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเก้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
61080127@kmitl.ac.th
[3] รองศาสตราจารย์ คณะอุตสาหกรรมเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเก้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
adisswet@yahoo.com, 0867629961

Abstract

The study of inhibition of CO_2 producing properties of Lactobacillus parabuchneri SC9 by selecting the starter culture of Lactobacillus plantarum SS7, Lactobacillus plantarum SKI2, Pediococcus pentosaceus 536, Pediococcus pentosaceus M13 and Lactococcus lactis P2 with direct plating method. The results showed that Lactobacillus plantarum SS7 and Lactobacillus plantarum SKI2 it has the ability to inhibit the indicator microorganisms at a strong inhibition and intermediate inhibition respectively. Therefore, further studies were conducted by introducing selectable starter culture Lactobacillus plantarum SS7 and Lactobacillus plantarum SKI2. Let's test the CO_2 producing properties in sauerkraut model broth found that when cultured Lactobacillus plantarum SS7 (10^6 CFU/ml) in combined with Lactobacillus parabuchneri SC9 (10^4 CFU/ml) and Lactobacillus plantarum SKI2 (10^6 CFU/ml) in combined with Lactobacillus parabuchneri SC9 (10^4 CFU/ml) for 24 hours found no produce CO_2. While the results of inoculation Lactobacillus parabuchneri SC9 for 24 hours found that produce CO_2. From this study, it was shown that the Lactobacillus plantarum SS7 and Lactobacillus plantarum SKI2 isolated from Isan sausages tended to produce Bacteriocin, inhibit Lactobacillus parabuchneri SC9 that can produce CO_2.

Keywords : Lactobacillus parabuchneri, Lactobacillus plantarum, Sauerkraut, CO_2

1. บทนำ

ปัจจุบันอาหารประเภทหมักดองเป็นที่นิยมรับประทานกันอย่างกว้างขวางไม่ว่าจะเป็นในประเทศไทยหรือต่างประเทศซาวเคราท์ถือเป็นอาหารหมักดองประเภทหนึ่งที่มีชื่อเสียงโด่งดังในประเทศเยอรมันเป็นการดองกะหล่ำปลีด้วยแบคทีเรียกลุ่มแลคติกหลายชนิด เช่น *Leuconostoc*, *Lactobacillus* และ *Pediococcus* เป็นต้น แบคทีเรียกลุ่มแลคติก (Lactic acid bacteria) คือ กลุ่มของแบคทีเรียแกรมบวก (Gram positive bacteria) มีรูปร่างกลม (Cocci) หรือท่อน (Rods) ไม่สร้างสปอร์ จัดอยู่ในจำพวก Microaerophilic หรือ Facultative anaerobe และไม่มีไซโตโครม แบคทีเรียแลคติกจะเปลี่ยนน้ำตาลในอาหารให้เป็นกรดแลคติก และผลิตภัณฑ์อื่น เช่น ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ ไดอะเซทิล อะเซโทอิน หรือกรดอินทรีย์อื่นๆ ซึ่งทำให้เกิดกลิ่นและรสของอาหารหมัก โดย *Lactobacillus plantarum* SS7 คัดแยกได้จากไส้กรอกอีสาน (Swetwiwathana

et al., 2016) และ *Lactobacillus plantarum* SKI2 คัดแยกได้จากจากไส้กรอกอีสานของบริษัท ส. ขอนแก่นฟู้ดส์ จำกัด (มหาชน) (Swetwiwathana et al., 2018) ซึ่งสามารถสร้างสารแบคทีริโอซิน (Bacteriocin) ที่มีฤทธิ์ในการยับยั้งการเจริญของแบคทีเรียชนิดอื่นๆที่อยู่ในแหล่งอาหารนั้นๆได้

แบคทีริโอซิน (Bacteriocin) คือเพปไทด์หรือโปรตีนที่สังเคราะห์จากไรโบโซมของแบคทีเรีย มีฤทธิ์ในการยับยั้งการเจริญของแบคทีเรียชนิดอื่นได้ โดยแบคทีริโอซินนั้นมีความสามารถในการยับยั้งที่แคบและเป็นพิษกับแบคทีเรียที่มีความสัมพันธ์ใกล้เคียงกัน แบคทีริโอซินที่สร้างจากกลุ่มแบคทีเรียแลคติก (Lactic acid bacteria) ได้รับความสนใจมากที่สุด เนื่องจากแบคทีเรียแลคติกได้รับการยอมรับว่าเป็นแบคทีเรียที่ปลอดภัย (Generally recognized as safe bacteria; GRAS status) และมักใช้ในการหมักอาหาร และถนอมอาหาร การนำแบคทีริโอซินไปใช้ในอุตสาหกรรมอาหารจะช่วยลดการใช้สารกันเสียที่เป็นสารเคมี รวมทั้งลดการใช้ความร้อน ทำให้อาหารยังคงอุดมไปด้วยคุณค่าของสารอาหาร ซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งที่ผู้บริโภคต้องการ เนื่องจากมี ความปลอดภัย มีรสชาติสดใหม่ และพร้อมรับประทาน (อรอนงค์, 2550)

ปัจจุบันพบปัญหาในผลิตภัณฑ์ซาวเคราท์ที่ไม่ได้คุณภาพเนื่องจากเกิดการบวมของบรรจุภัณฑ์ ซึ่งสาเหตุการบวมเกิดจากแบคทีเรียแลคติกบางชนิดที่สามารถผลิตแก๊สได้ จึงมีการศึกษาแบคทีเรียแลคติกเพื่อคัดเลือกกล้าเชื้อที่สามารถยับยั้งคุณสมบัติในการสร้างแก๊สของเชื้อ *Lactobacillus parabuchneri* SC9 ที่คัดแยกได้จากกะหล่ำปลีดอง หรือซาวเคราท์ โดยแบคทีเรียชนิดนี้ส่วนใหญ่นิยมใช้ในการผลิตชีส เพื่อควบคุมการก่อตัวของตาในชีส (Coton, Berthier, & Coton, 2008)

2. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาว่าเชื้อ *Lactobacillus plantarum* SS7 และ *Lactobacillus plantarum* SKI2 สามารถยับยั้งคุณสมบัติการสร้างแก๊สของเชื้อ *Lactobacillus parabuchneri* SC9 ได้ในแบบจำลอง Sauerkraut

2.2 เป็นข้อมูลให้แก่บริษัทที่ผลิตซาวเคราท์ เพื่อป้องกันการเกิดผลิตภัณฑ์ซาวเคราท์ที่ไม่ได้คุณภาพ

3. ขั้นตอนและวิธีการทดลอง

3.1 การเก็บเชื้อจุลินทรีย์

เชื้อ *Lactobacillus plantarum* SS7 , *Lactobacillus plantarum* SKI2, *Pediococcus pentosaceus* 536, *Pediococcus pentosaceus* M13 และ *Lactococcus lactis* P2 (10^6 CFU/ml) เป็นเชื้อที่ถูกเก็บในสต๊อก MRS broth + กลีเซอรอล (อัตราส่วน 1 : 1) ที่อุณหภูมิ -20 องศา

เซลเซียส รวมถึงเชื้อ *Lactobacillus parabuchneri* SC9 (10^6 CFU/ml) เป็นเชื้อที่ถูกเก็บในสต็อก MRS broth + กลีเซอรอล (อัตราส่วน 1 : 1) ที่อุณหภูมิ -20 องศาเซลเซียสเช่นกัน

3.2 การเพาะเลี้ยงเชื้อก่อนการทดสอบ

ทำการถ่ายเชื้อจากสต็อกกลีเซอรอลในข้อ 3.1 100 µl ในอาหาร MRS broth ที่มีปริมาตร 10 ml. ด้วยวิธี aseptic technique นำไปบ่มที่อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 24 ชั่วโมง จากนั้นนำเชื้อที่เพาะเลี้ยงแล้วปริมาตร 100 µl ไปถ่ายลงในอาหาร MRS broth ที่มีปริมาตร 10 ml. นำไปบ่มที่อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส อีกเป็นเวลา 24 ชั่วโมง

3.3 การคัดเลือกเชื้อแลคติกที่สามารถผลิตสารยับยั้งการเจริญของเชื้อ *Lactobacillus parabuchneri* SC9 ด้วยวิธี Direct plating method

3.3.1 วิธีการเลี้ยงเชื้อแบบจุด (Spot inoculate)

วิธีการเลี้ยงเชื้อแบบจุด (Spot inoculate) คือการคัดเลือกแบคทีเรียแลคติกที่สามารถผลิตสารยับยั้งการเจริญของแบคทีเรีย โดยการนำเชื้อ *Lactobacillus plantarum* SS7, *Lactobacillus plantarum* SKI2, *Pediococcus pentosaceus* 536, *Pediococcus pentosaceus* M13 และ *Lactococcus lactis* P2 มาเลี้ยงเชื้อแบบจุด (Spot inoculate) บนอาหารเลี้ยงเชื้อ Bacteriocin screening medium (BSM) ปริมาตร 10 µl และนำไปบ่มที่อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส ในสภาวะที่ไม่มีออกซิเจน เป็นเวลา 48 ชั่วโมง จากนั้นเทอาหารเลี้ยงเชื้อแบบกึ่งแข็งทับลงบนหน้าจานเพาะเชื้อ (Overlay) ด้วยอาหาร MRS (de Man, Rogosa and Sharpe) soft agar ปริมาตร 5 มิลลิลิตร ที่ผสมเชื้อ *Lactobacillus parabuchneri* SC9 ปริมาตร 10 µl จากนั้นนำจานเพาะเชื้อไปบ่มที่อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส ในสภาวะที่ไม่มีออกซิเจน เป็นเวลา 24 ชั่วโมง จากนั้นตรวจสอบความสามารถในการผลิตสารยับยั้งของเชื้อ *Lactobacillus plantarum* SS7, *Lactobacillus plantarum* SKI2 *Pediococcus pentosaceus* 536, *Pediococcus pentosaceus* M13 และ *Lactococcus lactis* P2 โดยสังเกตจากวงใสรอบๆโคโลนี (Clear zone) ที่หยดเชื้อ *Lactobacillus plantarum* SS7 , *Lactobacillus plantarum* SKI2, *Pediococcus pentosaceus* 536, *Pediococcus pentosaceus* M13 และ *Lactococcus lactis* P2 และบันทึกผลโดยการวัดขนาดของ Clear zone (มิลลิเมตร)

3.4 การทดสอบแบคทีเรียแลคติกที่ถูกคัดเลือก ในแบบจำลอง Sauerkraut

3.4.1 การเตรียมอาหารจำลอง Sauerkraut

นำกะหล่ำปีไปล้างด้วยน้ำสะอาดและลอกใบชั้นนอกทิ้ง จากนั้นหั่นกะหล่ำปลีให้ได้ชิ้นละประมาณ 2-3 มม. ผสมกับ NaCl (ปริมาตร 2.5% ต่อน้ำหนักกะหล่ำปลี) ที่ละลายในน้ำกลั่นแล้ว จากนั้นนำไปบดปั่น โดยอัตราส่วนของกระหล่ำปลีต่อน้ำกลั่นเท่ากับ 180 g : 400 ml (Allende, Ana, et al., 2007) นำน้ำกะหล่ำปลีที่ได้ไปกรองหยาบด้วยผ้าขาวบาง ก่อนนำไปต้มที่อุณหภูมิ 80

องศาเซลเซียส เป็นเวลา 2 ชั่วโมง เพื่อทำให้เอ็นไซม์และโปรตีนต่างๆ เสื่อมสภาพ (Azerêdo et al., 2012) จากนั้นนำน้ำกะหล่ำปลีที่ได้ไปกรองละเอียดด้วยกระดาษกรอง Whatman No. 1 โดยผ่านเครื่องดูดสุญญากาศ ก่อนนำน้ำกะหล่ำปลีไปปั่นเหวี่ยงด้วยเครื่อง Centrifuge ที่ความเร็วรอบ 6000 rpm ที่อุณหภูมิ 4 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 30 นาที แล้วแยกของเหลวออกจากตะกอน เพื่อให้ได้น้ำกระหล่ำปลีที่ใส และสุดท้าย นำน้ำกะหล่ำปลีที่ได้ไปนึ่งฆ่าเชื้อที่อุณหภูมิ 121 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 15 นาที

3.4.2 การทดสอบการสร้างแก๊สในแบบจำลอง Sauerkraut เบื้องต้นในหลอดทดลอง

เพาะเลี้ยง *Lactobacillus plantarum* SS7 และ *Lactobacillus plantarum* SKI2 (10^6 CFU/ml) ร่วมกับ *Lactobacillus parabuchneri* SC9 (10^4 CFU/ml) ในแบบจำลอง Sauerkraut ปริมาตร 10 มิลลิลิตร พร้อมหลอดดักแก๊ส เพื่อสังเกตการผลิตแก๊สของเชื้อ *Lactobacillus plantarum* SS7 , *Lactobacillus plantarum* SKI2 และ *Lactobacillus parabuchneri* SC9 จากนั้นนำไปบ่มที่อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 24 ชั่วโมง

3.4.3 การทดสอบค่า pH

เพาะเลี้ยงเชื้อ *Lactobacillus plantarum* SS7, *Lactobacillus plantarum* SKI2 และ *Lactobacillus parabuchneri* SC9 ในอาหาร MRS Broth (Control) และในแบบจำลอง Sauerkraut ที่อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 24 ชั่วโมง ทำการวัดค่า pH ของตัวอย่างด้วยเครื่อง pH meter จำนวน 3 ซ้ำ และทำการบันทึกผล

4. ผลการวิจัย

4.1 การคัดเลือกเชื้อแลคติกที่สามารถผลิตสารยับยั้งการเจริญเชื้อ *Lactobacillus parabuchneri* SC9 ด้วยวิธี Direct plating method

การศึกษาความสามารถในการยับยั้งเชื้อ *Lactobacillus parabuchneri* SC9 ของเชื้อ *Lactobacillus plantarum* SS7, *Lactobacillus plantarum* SKI2, *Pediococcus pentosaceus* 536, *Pediococcus pentosaceus* M13 และ *Lactococcus lactis* P2 บนอาหาร BSM พบว่า *Lactobacillus plantarum* SS7 มีความสามารถยับยั้งระดับสูง และ *Lactobacillus plantarum* SKI2 มีความสามารถยับยั้งระดับปานกลาง ในขณะที่เชื้อ *pediococcus pentosaceus* 536, *Pediococcus pentosaceus* M13 และ *Lactococcus lactis* P2 มีความสามารถในการยับยั้งระดับต่ำ ดังนั้นเพื่อเป็นการยืนยันสายพันธ์ของ *Lactobacillus parabuchneri* SC9 จึงทำการส่งตรวจ 16S rRNA โดย Macrogen และได้รับการยืนยันว่ามีความใกล้เคียงกับสายพันธ์ *Lactobacillus parabuchneri* 99 เปอร์เซ็น จากผลที่ได้จึงเลือกใช้เชื้อ *Lactobacillus plantarum* SS7 และ *Lactobacillus plantarum* SKI2 เพื่อทดสอบความสามารถในการยับยั้งในแบบจำลอง Sauerkraut

ตารางที่ 4.1 การเกิด Clear zone ของเชื้อแลคติก

	LAB	Indicator
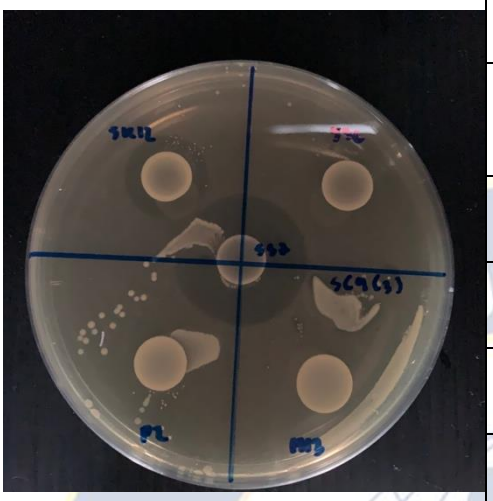		SC9
	SKI 2	++
	536	+
	SS7	+++
	P2	+
	M1 3	+

หมายเหตุ 1-3 mm การยับยั้งต่ำ (+) , 4-6 mm การยับยั้งปานกลาง (++) 7-9 mm การยับยั้งระดับสูง (+++) , >10 mm การยับยั้งระดับสูงมาก (++++)

Kingdom	Family	Genus	Species
Bacteria	Lactobacillaceae	-	Lactobacillus parabuchneri

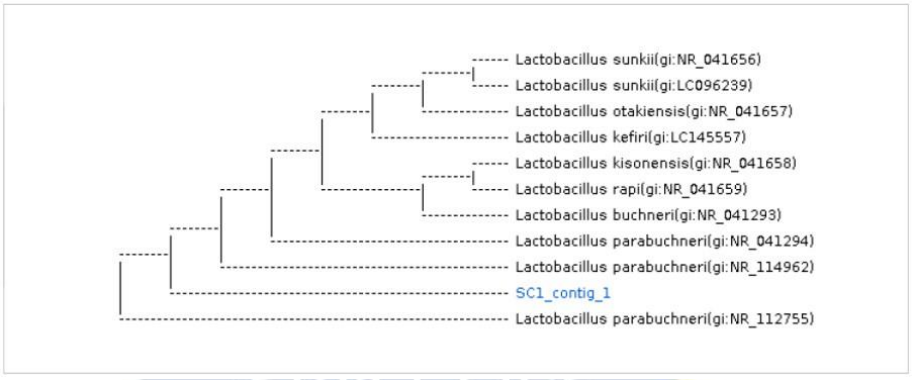

ภาพที่ 4.1 ผลยืนยัน 16S rRNA จาก Macrogen

4.2 การทดสอบการสร้างแก๊สในแบบจำลอง Sauerkraut เบื้องต้นในหลอดทดลอง

ความสามารถของเชื้อ *Lactobacillus plantarum* SS7 และ *Lactobacillus plantarum* SKI2 ในการยับยั้งคุณสมบัติการสร้างแก๊สของเชื้อ *Lactobacillus parabuchneri* SC9 ในแบบจำลอง Sauerkraut และ MRS broth (Control) โดยใส่หลอดดักแก๊สลงไปภายในหลอดเพื่อดูว่า

Lactobacillus parabuchneri SC9 มีคุณสมบัติในการสร้างแก๊สจริง พบว่าเชื้อ *Lactobacillus plantarum* SS7 และ *Lactobacillus plantarum* SKI2 สามารถยับยั้งคุณสมบัติการสร้างแก๊สได้ เมื่อเทียบกับหลอดที่เพาะเลี้ยงเชื้อ *Lactobacillus parabuchneri* SC9 ในขณะที่การเพาะเลี้ยงเชื้อ *Lactobacillus plantarum* SS7 ร่วมกับเชื้อ *Lactobacillus parabuchneri* SC9 และ *Lactobacillus plantarum* SKI2 ร่วมกับเชื้อ *Lactobacillus parabuchneri* SC9 นั้นไม่เกิดการสร้างแก๊ส

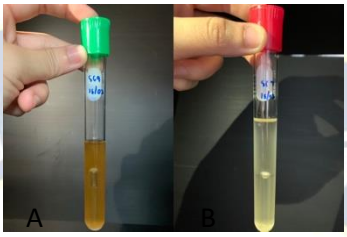

ภาพที่ 4.2 การสร้างแก๊สของเชื้อ *Lactobacillus parabuchneri* SC9 ใน MRS broth (A) และแบบจำลอง Sauerkraut (B)

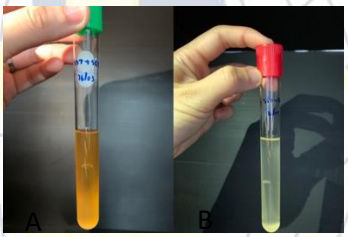

ภาพที่ 4.3 การยับยั้งการสร้างแก๊สของเชื้อ *Lactobacillus plantarum* SS7 ใน MRS broth (A) และแบบจำลอง Sauerkraut (B)

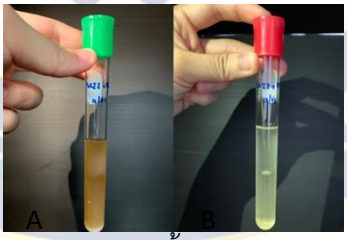

ภาพที่ 4.4 การยับยั้งการสร้างแก๊สของเชื้อ *Lactobacillus plantarum* SKI2 ใน MRS broth (A) และแบบจำลอง Sauerkraut (B)

4.3 การทดสอบค่า pH

การทดสอบค่า pH ในอาหาร MRS broth (Control) และแบบจำลอง Sauerkraut

ตารางที่ 4.2 แสดงค่า pH ในอาหาร MRS broth (Control) และแบบจำลอง Sauerkraut

	เชื้อแลคติก		
อาหาร	SKI2	SS7	SC9
MRS broth	3.86	4.58	5.33
Model broth	3.06	3.80	3.26

5. สรุปและอภิปรายผล

จากการคัดเลือกกล้าเชื้อแลคติกบนอาหาร BSM ด้วยวิธี Direct plating method พบว่า *Lactobacillus plantarum* SS7 มีความสามารถในการยับยั้งจุลินทรีย์เป้าหมายในระดับสูง และ *Lactobacillus plantarum* SKI2 มีความสามารถในการยับยั้งจุลินทรีย์เป้าหมายในระดับปานกลาง ซึ่งกล้าเชื้อแลคติกเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะสามารถผลิตสาร Bacteriocin ออกมายับยั้ง *Lactobacillus parabuchneri* SC9 ที่มีคุณสมบัติในการสร้างแก๊สได้ จึงทำการศึกษากล้าเชื้อแลคติกเพื่อสังเกตคุณสมบัติการสร้างแก๊สของ *Lactobacillus parabuchneri* SC9 ในแบบจำลอง Sauerkraut สรุปได้ว่า *Lactobacillus plantarum* SS7 และ *Lactobacillus plantarum* SKI2 (10^6 CFU/ml) สามารถยับยั้งคุณสมบัติในการสร้างแก๊สของ *Lactobacillus parabuchneri* SC9 (10^4 CFU/ml) ได้

เอกสารอ้างอิง

พริ้งศุลกะ, & อรอนงค์. (2008). **แบคทีริโอซินที่สร้างจากแบคทีเรียแลคติก.** *Srinakharinwirot Science Journal*, *23*(2).

Allende, A., Martínez, B., Selma, V., Gil, M. I., Suárez, J. E., & Rodríguez, A. (2007). **Growth and bacteriocin production by lactic acid bacteria in vegetable broth and their effectiveness at reducing Listeria monocytogenes in vitro and in fresh-cut lettuce.** *Food Microbiology*, *24*(7-8), 759-766.

Azerêdo, G.A., Stamford, T.L.M., Nunes, P.C., Gomes Neto, N.J., Oliveira, M.E.G., Souza, E.L., (2011). **Combined application of essential oils from Origanum vulgare L. and Rosmarinus officinalis L. to inhibit bacteria and autochthonous microflora associated with minimally processed vegetables.** Food Research International 44, 1541–1548.

Coton, M., Berthier, F., & Coton, E. (2008). **Rapid identification of the three major species of dairy obligate heterofermenters Lactobacillus brevis,**

Lactobacillus fermentum and Lactobacillus parabuchneri by species-specific duplex PCR. FEMS Microbiology Letters, 284, 150e157.

Swetwiwathana, A., Jindaprasert, A., Zendo, T., Nakayama, J., & Sonomoto, K. **Plantaricin W producer: Lactobacillus plantarum SS7 isolated** from Isan-sausage (traditional Thai fermented meat-rice sausage).

Swetwiwathana, A., Jindaprasert, A., and Watcharananun, W. (2018). **Screening of bacteriocin-producing lactic acid bacteria in Thai traditional fermented meat products produced by S. Khonkaen. Book of Abstracts – International Conference of Beneficial Microbes 2018, The Waterfront Hotel, Kuching, Serawak, Malaysia,** July 30 – August 1, 2018. P-118.

ผลของโปรแกรมปรับพฤติกรรมสุขภาพต่อระดับน้ำตาลเฉลี่ยสะสมในเม็ดเลือดแดง และคุณภาพชีวิต ของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ตำบลท่าไม้ อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

The Effects of Health Behavior Modification Program for Mean Red Blood Sugar Levels and quality of life in Type 2 Diabetes Patient. Thamai subdistrict, Chumsaeng district, Nakhonsawan Province.

ประชุม ทวีการณ์[1] และ สรรธาร เชื้อรอด[2]
Prachum Thaweekarn and Santharn churod

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาผลของโปรแกรมปรับพฤติกรรมสุขภาพต่อระดับน้ำตาลเฉลี่ยสะสมในเม็ดเลือดแดง และคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 มีค่า HbA1c มากกว่าร้อยละ 7 ต่อระดับน้ำตาลในเลือดสะสม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเรียนรู้เพื่อปรับพฤติกรรมสุขภาพในคลินิกเบาหวาน ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองขอน ตำบลท่าไม้ อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ที่เข้าเกณฑ์การคัดเข้า จำนวน 30 คน ระยะเวลาในการวิจัย กันยายน 2562 - มีนาคม 2564 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ประเมินผล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ Paired t-test

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโปรแกรมมีค่า HbA1c ลดลง ร้อยละ 60 ค่าดัชนีมวลกายมีค่าลดลง ร้อยละ 40 รอบเอวมีค่าเท่าเดิม ร้อยละ 40 และคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง มีค่าคะแนนผลกระทบโรคเบาหวานต่อคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่างลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษานี้แสดงถึงประสิทธิภาพของโปรแกรมการจัดกิจกรรมกลุ่มเรียนรู้ สำหรับผู้ป่วยเบาหวานจึงควรนำโปรแกรมนี้ไปใช้เป็นแนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในหน่วยบริการอื่นต่อไป

คำสำคัญ โปรแกรม, พฤติกรรมสุขภาพ, เบาหวาน

[1] นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครสวรรค์ thanach_k@yahoo.com 081-8865761
[2] นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครสวรรค์ thanachk@nu.ac.th 081-8885607

Abstract

This quasi-experimental research (One group pretest-posttest design) aims to study the effect of Health Behavior Modification Program for Mean Red Blood Sugar Levels and quality of life in Patients with type 2 diabetes had HbA1c greater than 7% on their cumulative blood glucose levels. The sample group used in the study who participated in learning group activities to adjust health behavior in diabetes clinic of Ban Nong Khon Health Promoting Hospital, Tha Mai Subdistrict, Chum Saeng District, Nakhon Sawan Province. There were 30 patients with type 2 diabetes who met the inclusion criteria. Research period September 2019 - March 2021. The statistics used in the analysis and evaluation were frequency, percentage, mean, standard deviation and Paired t-test.

The results showed that The sample group who participated in the program had a 60% reduction in HbA1c. The value was reduced by 40%, the waist circumference was the same 40% and the quality of life of the sample group. There was a decrease in the score on the effect of diabetes on the quality of life of the sample group. statistically significant at the 0.05 level.

The results of this study show the effectiveness of group learning activities program. For people with diabetes, this program should be used as a behavior change guide in other health care settings.

Keywords: Program, Health Behavior, Diabetes

บทนำ

โรคเบาหวาน (Diabetes Mellitus: DM) เป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศ โดยส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิต ภาวะเศรษฐกิจของผู้ป่วยและครอบครัว เบาหวาน เป็นโรคไร้เชื้อเรื้อรังที่เกิดจากตับอ่อนสร้างฮอร์โมนอินซูลิน (Insulin Hormone) ได้ไม่เพียงพอหรือไม่สามารถสร้างอินซูลินได้ และอาจเกิดจากร่างกายไม่สามารถใช้อินซูลินได้ (Saeedi, P.et.al, 2020) จากรายงานของสหพันธ์เบาหวานนานาชาติ (International Diabetes Federation: IDF) พบว่าในปี ค.ศ.2000 มีผู้ป่วยเบาหวานประมาณ 151 ล้านคนทั่วโลก ในปี ค.ศ.2009 พบผู้ป่วยเบาหวานเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 88 เป็น 285 ล้านคนทั่วโลก ปัจจุบัน ร้อยละ 9.3 ของประชากรอายุ 20-79 ปี 463 ล้านคนทั่วโลกป่วยด้วยเบาหวาน อีกทั้งพบว่า เด็กและวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปี ป่วย

ด้วยเบาหวานชนิดที่ 1 ประมาณ 1.1 ล้านคน และคาดการณ์ว่าจะมีผู้ป่วย 578 ล้านคนในปี ค.ศ. 2030 และ 700 ล้านคนในปี ค.ศ.2045 (Sinclair, A. et.al, 2020) สอดคล้องกับรายงานสถานการณ์โรคไร้เชื้อเรื้องขององค์การอนามัยโลกที่รายงานสถานการณ์ผู้ป่วยเบาหวานหวานเพิ่มขึ้นจาก 108 ล้านคนในปี ค.ศ.1980 เป็น 422 ล้านคนในปี ค.ศ.2014 และความชุกเบาหวานในประชากรอายุ 18 ปีขึ้นไป เพิ่มจากร้อยละ 4.7 ในปี ค.ศ.1980 เป็นร้อยละ 8.5 ในปี ค.ศ.2014 โดยเฉพาะอย่างยิ่งความชุกจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในกลุ่มประเทศรายได้ต่ำถึงปานกลาง อีกทั้งยังพบว่า มีผู้เสียชีวิตด้วยสาเหตุโดยตรงจากโรคเบาหวานประมาณ 1.6 ล้านคนทั่วโลก ในปี ค.ศ. 2016 (Good, C. B. et.al, 2019)

จากการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2546-2547 และครั้งที่ 4 พ.ศ. 2551-2552 พบว่าความชุกโรคเบาหวานในประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปในปี พ.ศ.2552 (ร้อยละ 6.9) ไม่แตกต่างจากปี พ.ศ.2547 (ร้อยละ6.85) และพบว่าผู้ป่วยเบาหวานที่ได้รับการรักษามีเพียงร้อยละ 28.5 เท่านั้นที่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในกระแสเลือดได้ (สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, 2557) และจากการสรุปผลการดำเนินงานปีงบประมาณ 2558 ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครสวรรค์ ในการป้องกันและควบคุมโรคเบาหวาน พบว่า อัตราความชุกของโรคเบาหวานในปี 2556 เพิ่มขึ้นเป็น 1.36 เท่า ในปี 2557 (2,938.63 และ 3,996.36 ต่อแสนประชากรตามลำดับ) ด้านอุบัติการณ์ของการเกิดโรคก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน จาก 361.15 ต่อแสนประชากรในปี 2554 เป็น 390.39 ต่อแสนประชากร ปี 2557 (ทัธสภัส มณีชาตรี , 2557) โดยในพื้นที่ของอำเภอชุมแสงจากรายงานทางวิทยาการป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง พบว่า อัตราความชุกของโรคเบาหวานในปี 2553–2557 เพิ่มขึ้น 1.4 เท่า (4,032.00 เป็น 5,622.23 ต่อแสนประชากร อัตราอุบัติการณ์ มีแนวโน้มลดลง จาก 813.74 เป็น 377.37 ต่อแสนประชากร ปี 2553 และ ปี 2557 ตามลำดับ (ศิริมาศ รุยไกรรัตน์ , 2557)

การดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ได้ให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเปิดคลินิกบริการเฉพาะโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูงทุกแห่ง โดยมีพยาบาลเวชปฏิบัติและบุคลากรอื่นร่วมให้บริการตามแนวทางที่กำหนด และมีกิจกรรมบริการเสริมสร้างจัดการตนเองสนับสนุนการป้องกันควบคุมโรคหลากหลายรูปแบบ อย่างเช่น คลินิกไร้พุง หมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลดโรค และ หนึ่งตำบลหนึ่งโครงการภายใต้การบริหารจัดการเครือข่ายสุขภาพระดับอำเภอ (DHS) แม้ว่าหน่วยบริการจะจัดระบบบริการที่เน้นบริการเฉพาะและกิจกรรมเสริม แต่จากการประเมินผลลัพธ์ในการดูแลผู้ป่วยเบาหวานก็พบว่ายังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด นั้นคือ ผู้ป่วยเบาหวานมีการคุมระดับน้ำตาลได้ตามที่กำหนด (HbA1c <7 mg%) ร้อยละ 41.30 โดยมีภาวะแทรกซ้อนทางไต ร้อยละ 52.75 ภาวะแทรกซ้อนทางตา ร้อยละ 9.15 และการถูกตัดอวัยวะร้อยละ 0.20 ของผู้ที่มีภาวะแทรกซ้อนทั้งหมดจะเห็นได้ว่าแม้การจัดการดูแลผู้ป่วยเบาหวานของเครือข่ายบริการสุขภาพในระดับปฐมภูมิ และการจัดกิจกรรมเสริม

ทั้งในหน่วยบริการและในชุมชน ยังไม่สามารถที่จะทำให้ผู้ป่วยเบาหวานมีการจัดการตนเองได้ดีอันจะส่งผลต่อค่าน้ำตาลในกระแสเลือด และการเกิดภาวะแทรกซ้อนของโรค ซึ่งนำไปสู่การคุกคามการดำเนินชีวิตของผู้ป่วย และเป็นปัญหาในการจัดการของระบบบริการสุขภาพ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

การที่จะให้ผู้ป่วยเบาหวานสามารถควบคุมระดับน้ำตาลในกระแสเลือดให้อยู่ในระดับปกติหรือใกล้เคียงปกติมากที่สุดนั้น จำเป็นต้องมีการดูแลอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีองค์ประกอบอย่างหนึ่ง คือ การดูแลตนเองของผู้ป่วย (Self Management Support) ที่กำหนดไว้ในกระบวนการดูแลผู้ป่วยโรคเรื้อรังของ Wagner' Chronic Care Model (CCM) (สมาคมโรคเบาหวานแห่งประเทศไทย. 2557) และเนื่องด้วยโรคเบาหวานเป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่สาเหตุการป่วยนอกจากพันธุกรรมแล้ว ก็มีหลักฐานเชิงประจักษ์บ่งชี้ว่าการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่ถูกต้องในวิถีชีวิตประจำวัน ตลอดจนลักษณะของสิ่งแวดล้อม ก็เป็นสาเหตุส่วนใหญ่ของโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (สำนักโรคไม่ติดต่อ 2552) ซึ่งการที่ผู้ป่วยเบาหวานจะเกิดการดูแลตัวเองได้นั้น จะอาศัยการจัดกิจกรรมสุขศึกษาในรูปแบบของการให้ความรู้ เพื่อมุ่งหวังให้เกิดการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี ไม่สามารถที่ประสบผลสำเร็จได้ เนื่องจากคนส่วนใหญ่มักไม่ได้ทำในสิ่งที่ตนเองรู้ว่าดี(ประเวช ตันติพิวัฒนสกุล . 2556) แต่ต้องอาศัยการเสริมพลังจากบุคลากรผู้ให้บริการให้ผู้ป่วยรับรู้ความเคยชินจนนำไปสู่การวางแผนการปรับพฤติกรรมสุขภาพ และ การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการปรับพฤติกรรมสุขภาพ ดังนั้นการนำโปรแกรมปรับพฤติกรรมสุขภาพมาทดลองใช้กับผู้ป่วยเบาหวานที่มารับบริการที่คลินิกโรคไม่ติดต่อเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองขอน ตำบลท่าไม้ อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ครั้งนี้ก็เพื่อต้องการให้ผู้ป่วยเบาหวานมีการจัดการตนเอง สามารถที่จะควบคุมระดับน้ำตาลในกระแสเลือดของตนเองได้ตามความคาดหวัง และเป็นไปตามตัวชี้วัดผลลัพธ์การให้บริการตามมาตรฐานการดูแลรักษาผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ถูกกำหนดโดย Toward Clinical Excellence' Network (TCEN) กล่าวคือระดับ Fasting blood Sugar ในผู้ป่วยเบาหวาน อยู่ในเกณฑ์ที่ควบคุมได้คือ > 70 mg/dl และ < 130 mg/dl หรือ มีระดับ Hba1c < 7 mg% (สมเกียรติ โพธิสัตย์ , วรนุตร อรุณรัตนโชติ .2552) รวมถึงอัตราความชุกของภาวะน้ำตาลในเลือดสูงในผู้ป่วยเบาหวานไม่เพิ่มขึ้นตามเป้าหมายในการป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของประเทศไทย (สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ 2557) ซึ่งผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจะส่งผลต่อภาวะสุขภาพของผู้ป่วย ตลอดไปถึงระบบบริการสาธารณสุขในการพัฒนาคลินิก NCD ผ่านเกณฑ์ NCD คุณภาพโดยเฉพาะองค์ประกอบที่ 4 ที่กำหนดให้มีระบบสนับสนุนการจัดการตนเองของผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังและองค์ประกอบหลักที่ 6 การจัดบริการเชื่อมโยงชุมชน (สำนักโรคไม่ติดต่อ 2556) และสนับสนุนแผนยุทธศาสตร์คณะกรรมการประสานงานสาธารณสุขระดับอำเภอ (คปสอ.) อำเภอชุมแสง ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาระบบบริการที่มีคุณภาพ กลยุทธ์ที่ 1

การพัฒนาระบบการดูแลผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ตัวชี้วัด คลินิก NCD ผ่านเกณฑ์ประเมิน ระดับ 5 ทุกองค์ประกอบ (คณะกรรมการประสานงานสาธารณสุขระดับอำเภอชุมแสง 2557)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมปรับพฤติกรรมสุขภาพต่อระดับน้ำตาลเฉลี่ยสะสมในเม็ดเลือดแดงและคุณภาพชีวิต ของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ผู้คุมน้ำตาลได้ไม่ดี ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเรียนรู้เพื่อปรับพฤติกรรมสุขภาพในคลินิกเบาหวาน

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1.เพื่อศึกษาระดับน้ำตาลเฉลี่ยสะสมในเม็ดเลือด ของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ผู้คุมน้ำตาลได้ไม่ดี ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเรียนรู้เพื่อปรับพฤติกรรมสุขภาพในคลินิกเบาหวาน ก่อนและหลังการทดลอง

2.เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิต ของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ผู้คุมน้ำตาลได้ไม่ดี ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเรียนรู้เพื่อปรับพฤติกรรมสุขภาพในคลินิกเบาหวาน ก่อนและหลังการทดลอง

สมมุติฐานการวิจัย

ภายหลังการทดลองตามโปรแกรมปรับพฤติกรรมสุขภาพในคลินิกเบาหวาน กลุ่มตัวอย่างมีระดับน้ำตาลเฉลี่ยสะสมในเม็ดเลือดแดงและคุณภาพชีวิต ที่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผลกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) แบบ 1 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง ในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีค่า HbA1c มากกว่าร้อยละ 7 ที่มารับบริการที่คลินิกเบาหวาน โดยรวบรวมข้อมูลก่อนและหลังการทดลอง (The one group pretest-posttest group design) จากการใช้โปรแกรมการจัดกิจกรรมกลุ่มเรียนรู้ปรับพฤติกรรมสุขภาพ

เกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัย (Inclusion criteria)

ผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่คุมน้ำตาลในกระแสเลือดได้ไม่ดีที่มารับบริการ เขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองขอน

1. อายุระหว่าง 40 - 65 ปี
2. ทั้งเพศชายและหญิงโดยเพศหญิงไม่อยู่ระหว่างตั้งครรภ์
3. ผู้ป่วยเบาหวานที่ได้รับการรักษาด้วยยาเม็ดลดน้ำตาลในเลือด 2 ชนิด
4. เป็นผู้ป่วยเบาหวานที่มีค่า HbA1c มากกว่าร้อยละ 7 ต่อระดับน้ำตาลในเลือดสะสม

5. สามารถพูด/สื่อสาร อ่าน เขียนภาษาไทยได้ด้วยตนเองอย่างเข้าใจ

6. สามารถเดินทางได้ด้วยตนเอง

7. เจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย และลงลายมือชื่อด้วยความเต็มใจ

คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic sampling) โดย

1. สำรวจชื่อผู้ป่วยเบาหวานในคลินิกเบาหวานของพื้นที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์การคัดเข้า

2. นำรายชื่อผู้ป่วยเบาหวานในคลินิกเบาหวานของพื้นที่ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์การคัดเข้า

3. ทำการสุ่มแบ่งประชากร

เกณฑ์การคัดผู้เข้าร่วมการวิจัยออก (Exclusion criteria)

1. มีระดับน้ำตาลในเลือด เกิน 250 mg/dl

2.มีโรคแทรกซ้อนจากเบาหวานเช่น ไตวายระยะสุดท้ายที่ต้องล้างไต ภาวะหัวใจล้มเหลว หลอดเลือดสมอง ภาวะเบาหวานขึ้นตา

3. ความดันโลหิตสูงไม่สามารถควบคุมได้ (≥140/90 มม.ปรอท)

4. มีอาการทางจิตจนรบกวนความสามารถในการเข้าร่วมกลุ่มเรียนรู้

5. ผู้ป่วยเบาหวานที่รับการรักษาที่หน่วยบริการอื่น

6. มีความประสงค์ยุติการเข้าร่วมการวิจัย

การวัดผลของการวิจัย (Outcome measurement)

1.ผลลัพธ์หลักของการศึกษานี้คือ (Primary outcome) ระดับน้ำตาลในเลือดสะสม ของกลุ่มตัวอย่าง

2. ผลลัพธ์อื่นๆ ค่าดัชนีมวลกาย รอบเอว และคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง

3. การประเมินความปลอดภัย (Assessment of safety) กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการวิจัยที่มีการจัดทำแผนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพและมีการพบกลุ่มตามโปรแกรมไม่มีภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวาน

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ประเมินผล (Statistical analysis) ประกอบด้วย

(1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการอธิบายลักษณะกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ เสนอผลในรูปตารางและการบรรยาย

(2) การวิเคราะห์เปรียบเทียบ คะแนนคุณภาพชีวิต ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มตามโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีคา HbA1c มากกว่าร้อยละ 7 ต่อระดับน้ำตาลในเลือดสะสม โดยใช้สถิติ Paired t-test

กรอบแนวคิดการวิจัย

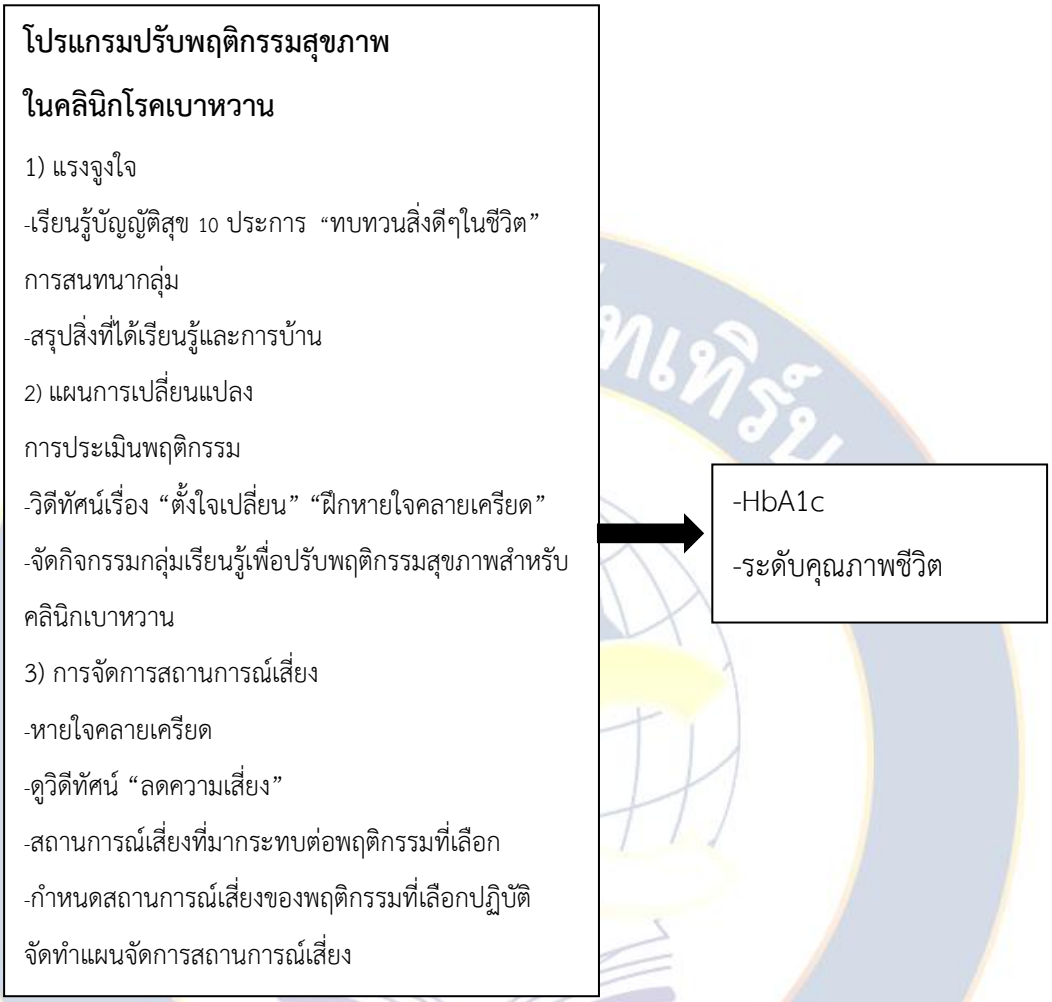

ตารางที่ 1 แผนการจัดกิจกรรมกลุ่มเรียนรู้โปรแกรมปรับพฤติกรรมสุขภาพในคลินิกเบาหวาน

ครั้งที่	สัปดาห์ที่	กิจกรรมหลัก	หมายเหตุ
1	1	**"กิจกรรมก่อนเริ่มกิจกรรมกลุ่ม** -ชี้แจงวัตถุประสงค์ -ตรวจเลือด Hba1c ครั้งที่ 1 -ประเมินพฤติกรรม บริโภค การออก กำลังกาย และ ด้านอารมณ์	**"กิจกรรมก่อนเริ่มกิจกรรมกลุ่ม"** แบบสัมภาษณ์ คือ แบบบันทึกสุขภาพและการปรับพฤติกรรมสุขภาพผู้ป่วยเบาหวานที่ร่วมกิจกรรม

ครั้งที่	สัปดาห์ที่	กิจกรรมหลัก	หมายเหตุ
		กิจกรรมกลุ่ม -ชี้แจงวัตถุประสงค์การพบกลุ่ม -ร่วมกำหนดกติกากลุ่ม -ดูวิดีโอ “ตั้งใจเรียน” -สร้างแรงจูงใจ -ฝึกทักษะการหายใจ -ทบทวนพฤติกรรม และเลือกพฤติกรรมที่จะปรับเปลี่ยน โดยการสนทนากลุ่มและฝึกปฏิบัติพร้อมกันทั้งผู้นำกลุ่มและผู้เข้าร่วมวิจัย -สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้และการบ้าน	**สื่อ** -ผลการประเมินพฤติกรรม บริโภคการออกกำลังกาย และด้านอารมณ์ -วิดีโอเรื่อง “ตั้งใจเปลี่ยน” “ฝึกหายใจคลายเครียด” -คู่มือจัดกิจกรรมกลุ่มเรียนรู้เพื่อปรับพฤติกรรมสุขภาพสำหรับคลินิกเบาหวาน
2	2	**กิจกรรมกลุ่ม** -ทบทวนวัตถุประสงค์และขั้นตอนบริการ กติกา -หายใจคลายเครียด -ติดตามผลการบ้านครั้งก่อน -ตอบข้อสงสัยอื่นๆ -ดูวิดีโอ “วางแผนเปลี่ยน” -ชวนคุย แลกเปลี่ยนคำถามแผนปรับเปลี่ยนที่ดี -เลือกพฤติกรรมเสี่ยงและจัดทำแผนเปลี่ยนแปลง -ฝึกการเคลื่อนไหวอย่างมีสติ 10 ทำโดยการสนทนากลุ่ม และฝึกปฏิบัติพร้อมกัน -สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้และการบ้าน	**สื่อ** -วิดีโอเรื่อง “วางแผนเปลี่ยน” การเคลื่อนไหวอย่างมีสติ 10 ท่า” -แบบบันทึกแผนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม -คู่มือจัดกิจกรรมกลุ่มเรียนรู้เพื่อปรับพฤติกรรมสุขภาพสำหรับคลินิกเบาหวาน

ครั้งที่	สัปดาห์ที่	กิจกรรมหลัก	หมายเหตุ
3	4	**กิจกรรมกลุ่ม** -หายใจคลายเครียด -ติดตามผลการบ้านครั้งก่อน -ตอบข้อสงสัยอื่นๆ -ดูวิดีโอ “ลดความเสี่ยง” -ชวนคุย แลกเปลี่ยนคำถามสถานการณ์เสี่ยงที่มากระทบต่อพฤติกรรมที่เลือก -กำหนดสถานการณ์เสี่ยงของพฤติกรรมที่เลือกปฏิบัติครั้งก่อนและจัดทำแผนจัดการสถานการณ์เสี่ยง -ฝึกการเคลื่อนไหวอย่างมีสติ 10 ท่า -เรียนรู้บัญญัติสุข 10 ประการข้อที่ 4 “ทบทวนสิ่งดีๆในชีวิต” -เลือกหัวข้อความต้องการที่จะเรียนรู้ครั้งต่อไปโดยการสนทนากลุ่ม -สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้และการบ้าน	**สื่อ** -วิดีโอเรื่อง “ลดความเสี่ยง “การเคลื่อนไหวอย่างมีสติ 10 ท่า” -แบบบันทึกแผนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม -แผ่นพับ หรือ สื่อวิดีโอ “บัญญัติสุข 10 ประการ” -คู่มือจัดกิจกรรมกลุ่มเรียนรู้เพื่อปรับพฤติกรรมสุขภาพสำหรับคลินิกเบาหวาน
4	8	**กิจกรรมกลุ่ม** -การสร้างสัมพันธภาพ -หายใจคลายเครียด -ทบทวนการปรับพฤติกรรม -เรียนรู้ความสำเร็จการปรับพฤติกรรมที่เลือกและการจัดการสถานการณ์เสี่ยง -เสี่ยงทายเชียมซีความสุข -จัดกิจกรรม เรียนรู้ตามที่สมาชิกกำหนด -สรุปการเรียนรู้ -เลือกการบ้านการปรับพฤติกรรมที่เคยทำได้และจะทำเพิ่มใหม่ -เลือกหัวข้อความต้องการที่จะเรียนรู้ครั้งต่อไปโดยการสนทนากลุ่ม -สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้และการบ้าน	**สื่อ** -เซียมซีความสุข -สื่อตามหัวข้อการเรียนรู้ที่กำหนด -แบบบันทึกแผนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม -คู่มือจัดกิจกรรมกลุ่มเรียนรู้เพื่อปรับพฤติกรรมสุขภาพสำหรับคลินิกเบาหวาน

ครั้งที่	สัปดาห์ที่	กิจกรรมหลัก	หมายเหตุ
5	12	**ประเมินผล** -ประเมินพฤติกรรม -เก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ 3 ชุด กิจกรรมกลุ่ม -การสร้างสัมพันธภาพ -หายใจคลายเครียด -เรียนรู้ความสำเร็จ/ไม่สำเร็จการปรับพฤติกรรม -การเคลื่อนไหวอย่างมีสติ -จัดกิจกรรม เรียนรู้ตามที่สมาชิกกำหนดครั้งก่อน/เคล็ดลับสำคัญการปรับพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงน้ำตาลในกระแสเลือดจากสมาชิกกลุ่ม -สรุปการเรียนรู้ -เลือกการบ้านการปรับพฤติกรรมที่เคยทำได้และจะทำเพิ่มใหม่ -เลือกหัวข้อความต้องการที่จะเรียนรู้ครั้งต่อไป โดยการสนทนากลุ่ม -สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้และการบ้าน	**สื่อ** แบบบันทึกสุขภาพและการปรับพฤติกรรมสุขภาพผู้ป่วยเบาหวานที่ร่วมกิจกรรมกลุ่มเรียนรู้เพื่อปรับพฤติกรรมสุขภาพสำหรับคลินิกเบาหวาน
6	24	**ประเมินผล** -ตรวจเลือด Hba1c ครั้งที่ 2 -ประเมินพฤติกรรทม บริโภค การออกกำลังกาย และด้านอารมณ์ **กิจกรรมกลุ่ม** -การสร้างสัมพันธภาพ -หายใจคลายเครียด -แจ้งผลเลือด -เรียนรู้ความสำเร็จ/ไม่สำเร็จการปรับพฤติกรรม -การเคลื่อนไหวอย่างมีสติ	**สื่อ** 1)แบบบันทึกสุขภาพแลการปรับพฤติกรรมสุขภาพผู้ป่วยเบาหวานที่ร่วมกิจกรรมกลุ่มเรียนรู้เพื่อปรับพฤติกรรมสุขภาพสำหรับคลินิกเบาหวาน

ครั้งที่	สัปดาห์ที่	กิจกรรมหลัก	หมายเหตุ
		-จัดกิจกรรม เรียนรู้ตามที่สมาชิกกำหนดครั้งก่อน /เคล็ดลับสำคัญการปรับพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงน้ำตาลในกระแสเลือดจากสมาชิกกลุ่ม -สรุปการเรียนรู้ -เลือกการบ้านการปรับพฤติกรรมที่เคยทำได้และจะทำเพิ่มใหม่ -ร่วมแลกเปลี่ยนค้นหาสมาชิกเป็นตัวแทนกลุ่มร่วมให้ความรู้/ช่วยเหลือผู้ป่วยเบาหวานของหน่วยบริการ -สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้และการบ้าน	

ผลการวิจัย

ตารางที่ 2 แสดงจำนวน ร้อยละ ระดับน้ำตาลในเลือด ดัชนีมวลกาย รอบเอว ก่อน และหลังใช้โปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2

ข้อมูล	ก่อน		หลัง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ค่า HbA1c				
> 7 %	30.00	100.00	12	40.00
< 7 %	0	0	18	60.00
ดัชนีมวลกาย				
< 18.50 kg/m	0	0	0	0
18.50 - 22.99 kg/m	9	30.00	9	30.00
23 - 24.99 kg/m	9	10.00	3	10.00
25 - 29.99 kg/m	15	50.00	18	60.00
> 30 kg/m	3	10.00	0	0
รอบเอว				
> 80 ซม.	21	70.00	21	70.00
< 80 ซม.	9	30.00	9	30.0

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างก่อนเข้าร่วมโปรแกรมส่วนใหญ่ มีค่า HbA1c > 7% ร้อยละ 100.00 ค่าดัชนีมวยกายระหว่าง 25 - 29.99 kg/m ร้อยละ 50.00 รองลงมาค่าดัชนีมวลกายระหว่าง 18.50 - 22.99 kg/m ร้อยละ 30.00 ค่ารอบ > 80 ซม. ร้อยละ 70.00 และค่ารอบเอว < 80 ซม. ร้อยละ 30.00 กลุ่มตัวอย่างหลังเข้าร่วมโปรแกรมส่วนใหญ่มีค่า HbA1c < 7% ร้อยละ 60.00 ค่าดัชนีมวยกายระหว่าง 25 - 29.99 kg/m ร้อยละ 60.00 รองลงมาค่าดัชนีมวลกายระหว่าง 18.50 - 22.99 kg/m ร้อยละ 30.00 และค่ารอบเอว > 80 ซม. ร้อยละ 70.00

ตอนที่ 3 การเปลี่ยนแปลงระดับน้ำตาล ดัชนีมวลกาย รอบเอว เปรียบเทียบผล ก่อน และหลังใช้โปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2

ตารางที่ 3 แสดงจำนวน ร้อยละ การเปลี่ยนแปลงระดับน้ำตาล ดัชนีมวลกาย รอบเอว เปรียบเทียบผล ก่อนและหลังใช้โปรแกรมการปรับพฤติกรรมของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2

รายการ	HbA1c		ดัชนีมวลกาย		รอบเอว	
	เพิ่มขึ้น	ร้อยละ	เท่าเดิม	ร้อยละ	ลดลง	ร้อยละ
เพิ่มขึ้น	12	40.00	9	30.00	9	30.00
เท่าเดิม	0	0	9	30.00	12	40.00
ลดลง	18	60.00	12	40.00	9	30.00

จากตารางที่ 3 กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมโปรแกรมส่วนใหญ่ค่า HbA1c มีค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 40.00 และลดลงร้อยละ 60.00 ค่าดัชนีมวลกายมีค่าลดลง ร้อยละ 40.00 รอบเอวมีค่าเดิม ร้อยละ 40.00

ตอนที่ 4 คุณภาพชีวิตสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน Diabetes-39 เปรียบเทียบผล ก่อน และหลังใช้โปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่คุมน้ำตาลได้ไม่ดี

ตารางที่ 4 แสดงจำนวน ร้อยละ มิติคุณภาพชีวิตของผู้ป่วย หลังใช้โปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2

มิติคุณภาพชีวิต	จำนวนและร้อยละของการเปลี่ยนแปลง					
	เพิ่มขึ้น	ร้อยละ	เท่าเดิม	ร้อยละ	ลดลง	ร้อยละ
การควบคุมเบาหวาน	15	50.00	15	50.00	0	0
ความวิตกกังวล	18	60.00	6	20.00	6	20.00
การเป็นภาระทางสังคม	24	80.00	6	20.00	0	0
เพศสัมพันธ์	21	70.00	9	30.00	0	0
ความมีเรี่ยวแรงฯ	18	60.00	12	40.00	0	0

จากตารางที่ 4 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่าการเป็นเบาหวานจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิต โดยมิติที่ส่งผลสูงสุดคือมิติการเป็นภาระทางสังคม เพิ่มขึ้นร้อยละ 80.00 และการเป็นเบาหวานจะส่งผลต่อเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้น ร้อยละ 70.00 มิติส่งผลต่อคุณภาพชีวิตน้อยที่สุดคือการควบคุมเบาหวานเพิ่มขึ้นร้อยละ 50.00 ส่วนคุณภาพชีวิตมิติความวิตกกังวลลดลง ร้อยละ 20.00

ตารางที่ 5 ตารางแสดงความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังการใช้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมขอบผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่คุมน้ำตาลไม่ดี

มิติคุณภาพชีวิต	$\bar{x}$	S.D.	t	P - value
ก่อนได้รับโปรแกรม	162.00	20.72	8.162	.000*
หลังสิ้นสุดโปรแกรม	142.20	22.54		

จากตารางที่ 5 พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลกระทบโรคเบาหวานต่อชีวิตในมิติต่างๆ จากกลุ่มตัวอย่างหลังสิ้นสุดการได้รับโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมีค่าลดลง ($\bar{x}$ = 162.00, S.D. 20.72) และ ($\bar{x}$ = 142.20, S.D. 22.54) ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ P < 0.05

4. อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาผลของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีค่า HbA1c มากกว่าร้อยละ 7 ต่อระดับน้ำตาลในเลือดสะสม ที่เข้าร่วม กิจกรรมกลุ่มเรียนรู้เพื่อปรับพฤติกรรมสุขภาพสำหรับคลินิกเบาหวาน มีผลการศึกษา และอภิปรายได้ ดังนี้

ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับน้ำตาลเฉลี่ยสะสมในเม็ดเลือดแดง ดัชนีมวลกาย รอบเอว และคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยเบาหวาน ของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่ควบคุมไม่ได้ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเรียนรู้เพื่อปรับพฤติกรรมสุขภาพสำหรับคลินิกเบาหวานพบว่า ระดับน้ำตาลเฉลี่ยสะสมในเม็ดเลือดแดง ดัชนีมวลกาย รอบเอว และคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยเบาหวาน ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเรียนรู้เพื่อปรับพฤติกรรมสุขภาพสำหรับคลินิกเบาหวาน

จากผลการศึกษาสามารถอภิปรายได้ว่า โปรแกรมการปรับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีค่า HbA1c มากกว่าร้อยละ 7 ต่อระดับน้ำตาลในเลือดสะสม มีผลทำให้ระดับน้ำตาลเฉลี่ยสะสมในเม็ดเลือดแดง ดัชนีมวลกาย รอบเอว และคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยเบาหวาน ของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่ควบคุมไม่ได้ ดีขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการใช้กิจกรรมกลุ่มเรียนรู้เพื่อปรับพฤติกรรมสุขภาพสำหรับคลินิกเบาหวานเป็นการให้ผู้ป่วยมีการทบทวนความเคยชิน ประเมินแรงจูงใจ วางแผนการปรับพฤติกรรมที่ตรงกับบริบทของตนเองที่คิดว่าตนเองพอจะทำได้และต่างจาก

พฤติกรรมเดิมการได้รับความรู้ที่ตนเองสนใจ การใช้กิจกรรมใหม่เข้ามาสอดแทรก และเห็นตัวแบบจากวิดีโอ เกิดความรู้ใหม่ที่สามารถไปปรับใช้กับตนเองในชีวิตประจำวันไม่ให้เกิดความซ้ำซาก ทำให้เกิดการเรียนรู้ และการสื่อสารกันอย่างใกล้ชิดในกลุ่ม ผู้ป่วยที่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ทำให้บรรยากาศในการเรียนรู้เป็นไปได้ด้วยดี ซึ่งเป็นการกระตุ้นที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้ป่วยเบาหวานเกิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง มีความรู้มากขึ้น และรับรู้ประโยชน์ของการกระทำจึงส่งผลให้มีกำลังใจและดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทำให้ระดับน้ำตาลเฉลี่ยสะสมในเม็ดเลือดแดง ดัชนีมวลกาย รอบเอว และคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่ควบคุมไม่ได้ดีขึ้น

5. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการศึกษาพบว่า ผลของกิจกรรมกลุ่มเรียนรู้ปรับพฤติกรรมสุขภาพสำหรับคลินิกเบาหวาน ต่อระดับน้ำตาลเฉลี่ยสะสมในเม็ดเลือดแดง ดัชนีมวลกาย และรอบเอวของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่ควบคุมไม่ได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

5.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ ผู้ที่นำไปใช้ควรที่จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรกรรมที่ใช้ในการทำกลุ่ม และกระบวนการกลุ่ม รวมทั้งต้องเตรียมความรู้ในเรื่องต่างๆ เกี่ยวข้องกับโรคเบาหวาน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 การใช้ผลของกิจกรรมกลุ่มเรียนรู้ปรับพฤติกรรมสุขภาพสำหรับคลินิกเบาหวาน ต่อระดับน้ำตาลเฉลี่ยสะสมในเม็ดเลือดแดง ดัชนีมวลกาย รอบเอว และ คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยเบาหวานเป็นระยะ เพื่อความต่อเนื่องของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

6. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

6.1 ควรมีการศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มเรียนรู้ปรับพฤติกรรมสุขภาพสำหรับคลินิกเบาหวานต่อระดับน้ำตาลเฉลี่ยสะสมในเม็ดเลือดแดง ดัชนีมวลกาย และรอบเอว ของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่ควบคุมไม่ได้ในขนาดกลุ่มทดลองที่มีจำนวนผู้ป่วยมากกว่านี้ เพื่อจะได้มีอำนาจทางสถิติที่น่าเชื่อถือ

6.2 ควรมีการศึกษาติดตามประสิทธิผลของโปรแกรม ในระยะยาว เพื่อประเมินความคงอยู่ของความรู้เรื่องเบาหวาน กิจกรรมการดูแลตนเอง และคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยเบาหวาน

เอกสารอ้างอิง

Saeedi, P., Salpea, P., Karuranga, S., Petersohn, I., Malanda, B., Gregg, E. W., ... & Williams, R. (2020). Mortality attributable to diabetes in 20–79 years old adults, 2019 estimates: Results from the International Diabetes Federation Diabetes Atlas. Diabetes research and clinical practice, 162.

Sinclair, A., Saeedi, P., Kaundal, A., Karuranga, S., Malanda, B., & Williams, R. (2020). Diabetes and global ageing among 65–99-year-old adults: Findings from the International Diabetes Federation Diabetes Atlas. *Diabetes research and clinical practice*, *162*.

Good, C. B., Kolb, N. R., & Meyer, M. (2019). World health organization guidelines on medicines for diabetes treatment intensification. *Annals of internal medicine*, *170*(8), 583.

วัชราภรณ์ นาฬิกุล, ลำไพร แทนสา, และสุรภา พิลาออน. (2020). ผลของโปรแกรมสนับสนุนการจัดการ ตนเอง ต่อการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลไม่ได้ โรงพยาบาล เปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น. วารสารสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น, 2(1), 77-90.

ยอดลักษ์ สัยลังกา, บุญมา สุนทราวิรัตน์, รัตติกรณ์ มูลเครือคำ, และ อุบลรัตน์ มาศนาเรียง. (2020). รูปแบบ การคัดกรองเพื่อป้องกันโรคเบาหวานตามแนวทางประชาสังคม จังหวัดเลย. *วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน*, *6*(04), 108-108.

อมรศักดิ์ โพธิ์อ่ำ.(2020). พฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 จังหวัด นครสวรรค์. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต, 8(3), 603-614.

สิทธิ์ ภคไพบูลย์ (2020). ความชุกและปัจจัยเสี่ยงของภาวะแทรกซ้อนทางไตจากโรคเบาหวานในผู้ป่วย เบาหวานชนิดที่ 2 ที่ โรงพยาบาลปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร. Journal of The Department of Medical Services, 45(2), 12-18.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพของคนไร้ที่พึ่ง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

Factors Related with Access to Health Service of The Homeless at WangThong District, Phitsanulok Province.

เสาวภา อู่รอด[1] และ ธนัช กนกเทศ[2]
Saowapar Aurod and Thanach Kanokthet

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเข้าถึงบริการสุขภาพ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพของคนไร้ที่พึ่งอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก กลุ่มตัวอย่างจำนวน 250 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 4 ส่วนคือ ข้อมูลทั่วไป แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ การสนับสนุนทางสังคม และการเข้าถึงบริการสุขภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้ Eta และ Pearson product-moment correlation coefficient

ผลการศึกษาพบว่า การเข้าถึงบริการสุขภาพของคนไร้ที่พึ่ง โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 78.0 สถานภาพ มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพ โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพ ได้แก่ สถานภาพ (Eta = 0.288, F = 5.539) ระดับการศึกษา (Eta =0.328, F = 7.375) อาชีพ (Eta =0.224, F = 2.142) โรคประจำตัว (Eta =0.274, F = 4.966) สิทธิในการรักษาพยาบาล (Eta =0.233, F = 4.723) อายุ (r = 0.284) ระยะเวลาในการเดินทาง (r = 0.269) ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง (r = 0.138) แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ (r = 0.245) การสนับสนุนทางสังคม (r = 0.536) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ บริการสุขภาพ คนไร้ที่พึ่ง สิทธิมนุษยชน

[1] นักวิชาการสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร E-mail: saowapara61@nu.ac.th โทร. 082-0045543
[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร E-mail: thanachk@nu.ac.th โทร. 081-8865761

Abstract

This survey research is aimed to study behavior of accessing health services and Factors related to access to health services of The Homeless at WangThong District, Phitsanulok Province The sample consisted 250 people use the stratified sampling method. The research instrument was an interview which consisted of 4 parts: general information, health belief model, social support and access to health services. Data were analyzed by The descriptive statistics were frequency, percentage, mean, standard deviation. Correlation was analyzed using Eta and Pearson product-moment correlation coefficient.

The results showed that access to health services for the homeless Most of them are at a high level accounted for 78.0 Percentage. The relationship between factors and access to health services found that status was related to access to health services. statistically significant (Eta=0.288, F=5.539) Level of education (Eta=0.328, F=7.375) Career (Eta=0.224, F= 2.142) congenital disease (Eta=0.274, F= 4.966) right to medical care (Eta=0.233, F=4.723) Age (r=0.284) Medical services during travel (r=0.269) Travel expenses for health services (r=0.138) Health belief model (r=0.245) Social support (r=0.536). statistically significant at p-value < 0.05.

Keywords: Health Service , Homeless, Human Right

บทนำ

ปัญหาคนไร้ที่พึ่ง หรือ Homeless เป็นหนึ่งในปัญหาระดับโลก จากสถิติที่องค์กรสหประชาชาติได้ทำการสำรวจล่าสุดในปี 2015 พบว่าประชากรทั่วโลกมีประมาณ 7,300 ล้านคน แต่มีจำนวนคนไร้ที่พึ่งอยู่ที่ 150 ล้านคน (József Hegedüs and Vera Horváth, 2015) และมีแนวโน้มว่าจำนวนคนไร้ที่พึ่งจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากหลายๆปัจจัย

ประเทศไทยมีจำนวนคนไร้ที่พึ่งทั่วประเทศอยู่ที่ 70,539 คน (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ , 2561) จากหลายปัจจัย อาทิ การตกงาน อาการเจ็บป่วยทางจิตและกาย ไม่มีที่อยู่อาศัย การอย่าร้าง ความสัมพันธ์ในครอบครัวเปราะบาง ต้องไปประกอบอาชีพไกลจากภูมิลำเนาเดิม ต้องเปลี่ยนวิถีชีวิตเพื่อให้อยู่รอด จนสภาพครอบครัวอยู่ในภาวะอ่อนแอ ปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้ครอบครัวขาดพลังเพียงพอที่จะรับภาระในการดูแล สมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้พิการทางจิต ซึ่งไม่สามารถจะเป็นกำลังการผลิตของครอบครัว แต่กลายเป็นภาระของครอบครัว จน

กลายเป็นคนที่ถูกทอดทิ้ง ไร้ผู้อุปการะ ปล่อยให้อยู่คนเดียว ไม่มีการดูแล ควบคุมพฤติกรรม ซึ่งบางครั้งอาจทำลายทรัพย์สิน ทำร้ายผู้คน หรืออาจหนีหายออกจากบ้านจนกลายเป็นคนไร้ที่พึ่ง หรือผู้สูงอายุที่มีภาวะความจำเสื่อม ครอบครัวไม่มีเวลาดูแล ความพิการ ความรู้สึกด้อยค่า ตัดสินใจออกจากบ้านมาเพราะไม่อยากเป็นภาระให้คนในครอบครัว จนในที่สุดจึงเข้ามาสู่ความรับผิดชอบของรัฐ คือ สถานสงเคราะห์คนไร้ที่พึ่งและนับวันจะมีจำนวนมากขึ้น (มงคล ยะภักดี, 2550) จากการสำรวจพบว่าคนไร้ที่พึ่งในกรุงเทพมีจำนวนเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 จากปี 2561 ซึ่งตัวเลขดังกล่าว แม้จะเพิ่มขึ้นไม่มากนัก แต่บ่งชี้ว่า ขณะเดียวกันภาวะเสี่ยงจะเกิดขึ้นกับคนไร้ที่พึ่งมากขึ้นตามไปด้วย (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2562)

ในประเทศไทยมีสถานสงเคราะห์คนไร้ที่พึ่ง จำนวน 11 แห่ง มีคนขอเข้ารับบริการในสถานสงเคราะห์ทั่วประเทศจำนวนทั้งสิ้น 7,639 คน โดยจะมีลักษณะเป็นการดูแลชั่วคราวเป็นส่วนใหญ่ โดยสถานสงเคราะห์จะสร้างเสริมคนไร้ที่พึ่งด้วยกิจกรรม เช่น สร้างเสริมอาชีพ เพื่อให้สามารถกลับมาดำเนินชีวิต ใช้ชีวิตได้ด้วยตนเองอีกครั้ง ส่วนคนที่มีความพิการ ทางสถานสงเคราะห์ก็จะมีการดูแลถาวร แต่จำนวนคนที่กล่าวมานั้นก็ยังมีกลุ่มคนบางส่วนที่ยังไม่ได้เข้าไปอยู่ในความดูแลของศูนย์ดูแลคนไร้ที่พึ่ง ทางศูนย์ดูแลจึงจัดส่งนักสังคมสงเคราะห์ออกเยี่ยมเยียน สอบข้อเท็จจริงบุคคลไร้ที่พึ่ง ตามแหล่งสาธารณะต่าง ๆ เพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสม โดยจัดให้มีบริการ ได้แก่ ให้คำแนะนำปรึกษาแหล่งบริการของรัฐ ช่วยเหลือในรูปเงิน ช่วยเหลือผู้ติดเชื้อ HlV ส่งเสริมการฝึกอาชีพเพื่อให้มีความรู้ ทักษะ สามารถออกมาประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ และรับเข้าสถานสงเคราะห์คนไร้ที่พึ่ง (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2559)

ในจังหวัดพิษณุโลกมี สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอำเภอวังทองซึ่งเป็น 1 ใน 11 แห่งสถานสงเคราะห์ที่ดูแลคนไร้ที่พึ่งในประเทศไทย ดูแลครอบคลุมถึง 9 จังหวัด มีจำนวนผู้ที่อยู่ในความดูแลอยู่ที่ 546 คน ซึ่งมากที่สุดเป็นอันดับ 3 ของประเทศไทย รองลงมาจาก สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งชายธัญบุรี และ สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งภาคใต้ จากในปีที่ผ่านมา สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอำเภอวังทองมีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของคนไร้ที่พึ่งเพิ่มขึ้นในแต่ละปี (กองคุ้มครองสวัสดิภาพและเสริมสร้างคุณภาพชีวิต, 2559)

ปัจจุบันการศึกษาเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่งนั้นมีจำนวนค่อนข้างน้อยส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับสังคม ความเท่าเทียม สิทธิมนุษยชนต่างๆ แต่การศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพหรือการเข้าถึงบริการสุขภาพของคนเหล่านี้ยังน้อยเนื่องจากผู้คนมักคิดว่าคนกลุ่มนี้มีหน่วยงานที่ดูแลอยู่แล้ว แต่จริงๆแล้วคนไร้ที่พึ่งบางกลุ่มที่ไม่ได้อยู่ในความดูแลของสถานดูแลคนไร้ที่พึ่งในแห่งต่างๆ ยังมีอีกมาก และไม่สามารถเข้าถึงระบบประกันสุขภาพได้ คนไร้บ้านจึงต้องสูญเสียสิทธิด้านสุขภาพไปไม่ว่าจะเป็นบริการส่งเสริมสุขภาพรักษาโรค , การรักษาพยาบาลในกลุ่มโรคเรื้อรัง อาทิ มะเร็ง ไตวายเรื้อรัง , การรักษาพยาบาลกลุ่มโรคระบาด ได้แก่ HIV Covid-19 , กรณีอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วยฉุกเฉิน สิทธิใน

หลักประกันสุขภาพค่อนข้างครอบคลุมถึงการรักษาพยาบาลในหลายด้านซึ่งคนไร้บ้านเป็นกลุ่มประชากรที่มีปัญหาสุขภาพมากกว่าค่าเฉลี่ยของสังคมไทยโดยรวม คนไร้ที่พึ่งเป็นประชากรกลุ่มเสี่ยงที่จะติดโรคต่างๆมากกว่าคนไร้บ้านบางคนนั้นถึงแม้จะมีบัตรประจำตัวประชาชน แต่มีที่อยู่อาศัยในปัจจุบันไม่ตรงกับภูมิลำเนาในบัตรประจำตัวประชาชนตนเอง ทำให้ยากต่อการเข้าถึงสิทธิในการเข้าการรักษาพยาบาลในเขตท้องที่ที่ตนเองอาศัยอยู่ได้ ดังนั้น เมื่อรัฐใช้วิธีการควบคุมการเคลื่อนที่ของประชากร โดยนำทะเบียนราษฎร์มาผูกกับสิทธิต่างๆ ของประชาชนเช่นนี้ ทำให้คนไร้บ้านกลายเป็นกลุ่มคนที่ถูกบังคับให้ต้องใช้ชีวิตอย่างยากลำบาก มากกว่าประชาชนทั่วไปในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าไม่ถึงสิทธิและโอกาสต่างๆ ที่พลเมืองพึงมีพึงได้ตามกฎหมาย ดังนั้น คนไม่มีบ้านหรือไม่มีเอกสารทางทะเบียนจึงถูกกีดกันไม่ให้ได้รับการบริการจากสวัสดิการของรัฐ และการถูกกีดกันการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน (ไพสิฐ พานิชย์กุล และคณะ, 2560) จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น งานวิจัยนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพของคนไร้ที่พึ่งอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับไปปรับใช้ในการกำหนดแนวทางการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของคนไร้ที่พึ่งต่อไป

คำถามการวิจัย

1.การเข้าถึงบริการสุขภาพของคนไร้ที่พึ่งอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลกเป็นอย่างไร

2.ปัจจัยใดที่มีความสัมพันธ์กับการเข้ารับบริการสุขภาพของคนไร้ที่พึ่งอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาการเข้าถึงบริการสุขภาพของคนไร้ที่พึ่งอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

2.เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพของคนไร้ที่พึ่งอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

สมมติฐานของการวิจัย

1.ปัจจัยส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพของคนไร้ที่พึ่งอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

2.แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพของคนไร้ที่พึ่งอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

3.แรงสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพของคนไร้ที่พึ่งอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพของคนไร้ที่พึ่งอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลกครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research)

ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพของคนไร้ที่พึ่งอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นคนไร้ที่พึ่งอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 250 คน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

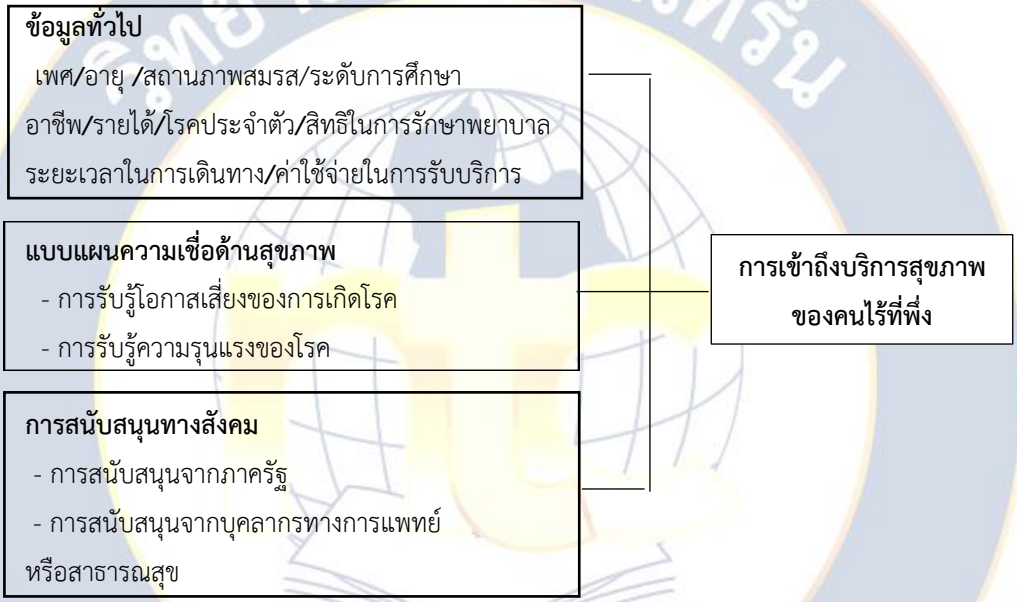

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ คนไร้ที่พึ่ง สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 546 คน โดยคำนวณกลุ่มตัวอย่าง กรณีทราบขนาดประชากร แต่ไม่ทราบค่า p ให้กำหนดค่า p มีค่าสูงสุดเมื่อ p เท่ากับ 0.5 (การไม่เข้าถึงบริการสุขภาพถ้วนหน้าของประชาชนในอำเภอเมืองนครสวรรค์ ,2547)

$$n = \frac{\mathbf{N}\mathbf{Z}^2_{\alpha/2}\,\boldsymbol{p}(\mathbf{1}-\boldsymbol{p})}{\boldsymbol{e}^2(\mathbf{N}-\mathbf{1}) + \mathbf{Z}^2_{\alpha/2}\boldsymbol{p}(\mathbf{1}-\boldsymbol{p})}$$

$$n = \frac{546(1.96)^2_{\alpha/2}[(0.5)(1-0.5)]}{(0.05)^2(546-1)+(1.96)^2_{\alpha/2}\,[(0.5)(1-0.5)]} = 225.74$$

ดังนั้นจำนวนตัวอย่างที่ต้องการศึกษา คือ 226 ตัวอย่าง (คน) เพื่อป้องกันความผิดพลาดของข้อมูลที่อาจไม่ครบถ้วนและมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 10 ของกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้นจะได้จำนวนของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 250 ตัวอย่าง (คน)

การสุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling)

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากร ที่เป็นประชากรคนไร้ที่พึ่ง สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งมีจำนวนทั้งทั้งสิ้น 546 คน ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 250 คน

ขั้นตอนที่ 2 จำแนกประชากรออกเป็นกลุ่มๆ ตามลักษณะความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่ม A สามารถช่วยเหลือตนเองและทำกิจวัตรประจำวันได้

กลุ่ม B สามารถช่วยเหลือตนเองได้บ้าง ทำกิจวัตรประจำวันได้บางอย่าง

กลุ่ม C ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้และทำกิจวัตรประวันได้ด้วยตนเอง มีภาวะเจ็บป่วยเรื้อรัง ผู้ป่วยนอนติดเตียง

ขั้นตอนที่ 3 แบ่งจำนวณของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ 250 คน ออกเป็น 3 กลุ่ม โดยแบ่งตามสัดส่วนของประชากรคนไร้ที่พึ่ง เพื่อให้ได้จำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงกลุ่มตัวอย่างจำแนกประเภท
เกณฑ์การคัดเข้าและเกณฑ์การถอนออก

กลุ่ม	ลักษณะ	จำนวนประชากรคนไร้ที่พึ่ง (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
A	สามารถช่วยเหลือตนเองและทำกิจวัตรประจำวันได้	56	26
B	สามารถช่วยเหลือตนเองได้บ้าง ทำกิจวัตรประจำวันได้บางอย่าง	335	153
C	ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้และทำกิจวัตรประวันได้ด้วยตนเอง มีภาวะเจ็บป่วยเรื้อรัง ผู้ป่วยนอนติดเตียง	155	71
รวม		**546**	**250**

เกณฑ์การคัดเข้า

การเลือกกุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษากลุ่มตัวอย่างจากคนไร้ที่พึ่งอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก โดยมีเกณฑ์การคัดเข้าของกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

1. อาศัยอยู่ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก
2. เข้ามาอาศัยอยู่ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ไม่น้อยกว่า 6 เดือน
3. มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป

4. มีสติสัมปชัญญะ
5. ผ่านความเห็นชอบจากผู้ปกครองสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ว่าสามารถให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยได้

เกณฑ์การคัดออก

การเลือกกุล่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษากลุ่มตัวอย่างจากคนไร้ที่พึ่งอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก โดยมีเกณฑ์การคัดออกของกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

1. เกิดอาการวิตกกังวล ไม่สบายใจ จนไม่สามารถให้ข้อมูลได้
2. การประเมินจากผู้ปกครอสถานคุ้มครองง ประเมินว่าผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ไม่สามารถให้ข้อมูลต่อไปได้

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความตรง (Validity) โดยผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและเสนอผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องจำนวน ท่านตรวจสอบในด้านความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) และความตรงด้านโครงสร้าง (Construct Validity) เพื่อเพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาและโครงสร้างความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามที่ได้รับคำแนะนำ

2. การตรวจสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรกลุ่มตัวอย่างในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งทับกวาง อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี จำนวน 30 ชุด นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเที่ยงโดยใช้สูตรประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาช (Conbach's Alpha Coefficient)

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างโดยการนำเสนอขออนุมัติการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยนเรศวร ผ่านการอนุมัติเลขที่ IRB No P3-0048/2564 ดำเนินการทำหนังสือแจ้งวัตถุประสงค์การศึกษาวิจัยให้กับผู้อำนวยการสถานคุ้มครองคนไรที่พึ่งอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อชี้แจงรายละเอียดการวิจัยและขออนุญาตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัย แนะนำตนเองชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอความยินยอมการเข้าร่วมการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างโดยชี้แจงให้ทราบถึงสิทธิในการตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมการศึกษาครั้งนี้ และกลุ่มตัวอย่างสามารถยุติการเข้าร่วมช่วงใดก็ได้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะถูกเก็บเป็นความลับ และไม่มีผลต่อการรักษาการนำเสนอข้อมูลจะแสดงผลในภาพรวม เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาเท่านั้น เมื่อกลุ่มตัวอย่างให้ความยินยอมโดยลงนามในหนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยและหลังการทำวิจัยเสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อยผู้วิจัยดำเนินการทำลายแบบสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างภายในระยะเวลา 1 ปี

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลในแบบสอบถามแล้วผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปและใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1.สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2.การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เป็น ข้อมูลเชิงคุณภาพกับข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติ Eta

3.การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ 2 ตัวแปร โดยใช้สถิติ Pearson product-moment correlation coefficient

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของคนไร้ที่พึ่ง พบว่ามีจำนวนเพศหญิง และเพศชายใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 35 – 50 ปี และ 51 – 65 ปี ร้อยละ 38.0 มีสถานภาพโสด ร้อยละ 58.0 จบการศึกษามัธยมศึกษา ร้อยละ 42.0 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 44.0 มีรายได้เฉลี่ยต่อวันอยู่ในช่วง 201-300 บาท ร้อยละ 38.0 ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 66.0 ใช้สิทธิประกันสุขภาพถ้วนหน้า ร้อยละ 68.0

2. ด้านแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพของคนไร้ที่พึ่ง ส่วนใหญ่มีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 48.0

3. ด้านการสนับสนุนทางสังคมของคนไร้ที่พึ่ง ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 68.0 คนไร้ที่พึ่งมีระดับการสนับสนุนทางสังคม รวมอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย = 4.24 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ บุคลากรทางการแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้บริการด้วยความเสมอภาค เท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ย = 4.92 อยู่ในระดับสูง

4. ด้านการเข้าถึงบริการสุขภาพของคนไร้ที่พึ่ง โดยรวมอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย = 3.94 (S.D. = 0.995) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ท่านสามารถเดินทางมารับบริการที่โรงพยาบาล/โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลได้อย่างสะดวก มีค่าเฉลี่ย = 4.92 (S.D. = 1.601) รองลงมาคือ เวลาที่ท่านเข้ามารับบริการท่านสามารถเข้ารับบริการได้สะดวก มีค่าเฉลี่ย = 4.70 (S.D. = 0.701) และน้อยที่สุดคือ สถานพยาบาลให้บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ มีค่าเฉลี่ย = 3.42 (S.D. = 1.514)

5.ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการเข้าถึงบริการสุขภาพ พบว่า สถานภาพมีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (F = 5.539, p =< 0.05) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์ Eta เท่ากับ 0.288 ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (F = 7.375, p =< 0.05) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์ Eta

เท่ากับ 0.328 อาชีพมีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (F = 2.142, p =< 0.05) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์ Eta เท่ากับ 0.224 โรคประจำตัวมีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (F = 4.966, p =< 0.05) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์ Eta เท่ากับ 0.274 สิทธิในการรักษาพยาบาลมีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (F = 4.723, p =< 0.05) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์ Eta เท่ากับ 0.223

ตารางที่ 10 แสดงค่าสหสัมพันธ์อีต้า (Eta) ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพของคนไร้ที่พึ่ง

ปัจจัย	การเข้าถึงบริการสุขภาพ Eta	F	p
เพศ	0.028	0.196	0.658
สถานภาพ	0.288	5.539	0.000
ระดับการศึกษา	0.328	7.375	0.000
อาชีพ	0.224	2.142	0.049
โรคประจำตัว	0.274	4.966	0.001
สิทธิการรักษาพยาบาล	0.233	4.723	0.003

6. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการเข้าถึงบริการสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่า อายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเข้าถึงบริการสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r = 0.284, p =< 0.05) ระยะเวลาในการเดินทางมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเข้าถึงบริการสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r = 0.269, p =< 0.05) ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเข้าถึงบริการสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r = 0.138, p =< 0.05) แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเข้าถึงบริการสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r = 0.245, p =< 0.05) การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเข้าถึงบริการสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r = 0.536, p =< 0.05)

ตารางที่ 11 แสดงค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

		การเข้าถึงบริการสุขภาพ	อายุ	รายได้เฉลี่ยต่อวัน	ระยะเวลาในการเดินทาง(นาที)	ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง	แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ	การสนับสนุนทางสังคม
การเข้าถึงบริการสุขภาพ	Pearson Correlation	1						
	Sig. (2-tailed)							
อายุ	Pearson Correlation	.284**	1					
	Sig. (2-tailed)	.000						
รายได้เฉลี่ยต่อวัน	Pearson Correlation	.087	.037	1				
	Sig. (2-tailed)	.170	.555					
ระยะเวลาในการเดินทาง(นาที)	Pearson Correlation	.269**	.149*	-.079	1			
	Sig. (2-tailed)	.000	.018	.215				
ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง	Pearson Correlation	.138*	.085	.133*	.336**	1		
	Sig. (2-tailed)	.029	.179	.035	.000			
แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ	Pearson Correlation	.245**	.158*	.013	.319**	.165**	1	
	Sig. (2-tailed)	.000	.012	.837	.000	.009		
การสนับสนุนทางสังคม	Pearson Correlation	.536**	.195**	.074	.254**	-.078**	.376**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	.002	.241	.000	.220	.000	

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

4. อภิปรายผลการศึกษา

1. กลุ่มตัวอย่างมีการเข้าถึงบริการสุขภาพในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 78.0 และระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 22.0 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อัชวัฒน์ คำหวาน ,ปัตพงษ์ เกษสมบูรณ์ (2559) ที่พบว่า แรงงานข้ามชาติ ร้อยละ 62.1 มีการเข้าถึงบริการสุขภาพอยู่ในระดับมากทั้งนี้เนื่องจาก ศักยภาพของผู้มารับบริการเองไม่ว่าจะเป็น การเดินทางมารับบริการได้อย่างสะดวก สามารถรับภาระค่าใช้จ่ายในการรักษาเองได้ถึงแม้ว่าจะไม่มีบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ รัชนีวรรณ์ นิรมิตร, บัวพันธ์ พรหมพักพิง (2562) ที่พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้หญิงบริการชาวลาวสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพได้ กับเป็นปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะส่วนตัวของหญิงบริการเอง อันได้แก่ การมีรายได้ที่มากพอที่จะจ่ายค่ารักษาพยาบาล หรือเนื่องจากระบบบริการสุขภาพของสถานบริการเองไม่ว่าจะเป็น ขั้นตอนในการมารับบริการมีความสะดวก ไม่ซับซ้อน เจ้าหน้าหน้าที่มีการอำนวยความสะดวก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Schipper et.al (1994) ที่พบว่า การยอมรับคุณภาพบริการมีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพ และสอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริพร งามขำ และคณะ(2561) ที่พบว่า ลักษณะการจัดบริการสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพของผู้สูงอายุเขตทวีวัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ($p < 0.001$) โดยพบว่า การจัดระบบบริการให้ดีมากขึ้น ด้วยการจัดบริการให้มีขั้นตอนการให้บริการที่สะดวก เข้าใจง่าย มีเจ้าหน้าที่พร้อมให้คำปรึกษา จะทำให้ผู้สูงอายุเข้ารับบริการสุขภาพสูงขึ้น โดยคนไร้ที่พึ่งอำเภอวังทอง เชื่อว่าสถานบริการสามารถมารับบริการได้อย่างสะดวก ไม่มีความซับซ้อน เจ้าหน้าที่มีการอำนวยความสะดวกและมีเจ้าหน้าที่พร้อมให้คำปรึกษา

2.ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพพบว่า อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ โรคประจำตัว สิทธิในการรักษาพยาบาล ระยะเวลาในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง มีความสัมพันธ์ต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก อายุที่มากขึ้นทำให้เกิดความเสื่อมถอยของร่างกาย ไม่สามารถปฏิบัติภารกิจต่างๆ เหมือนในอดีต ส่งผลต่อการทำงานทำให้รายได้ในแต่ละวันลดลง และหากมีสถานภาพสมรส ทำให้ต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลบุตรและคู่ชีวิต เมื่อมีอาการเจ็บป่วย คนไร้ที่พึ่งจึงตัดสินใจไม่ไปใช้บริการทางสุขภาพ เนื่องจากไม่สามารถหยุดงานที่ทำได้เพราะจะทำให้เสียรายได้ในวันนั้นไป และต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางแต่ละครั้ง เมื่อที่พักอาศัยไกลจากแหล่งบริการทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการเข้าถึงบริการสุขภาพของ องค์การอนามัยโลก ที่กล่าวว่าการเข้าถึงบริการสุขภาพ เป็นการบริการดูแลประชาชนแบบปฐมภูมิเพื่อให้เข้าถึงบริการสุขภาพในมิติต่างๆ ได้แก่ ด้านการเงิน หมายถึงการสามารถชำระค่าใช้จ่ายจกาการบริการสุขภาพในแต่ละครั้งได้ และสอดคล้องกับแนวคิดของPenchansky&Thomas ที่กล่าวว่า การเข้าถึงแหล่งบริการ (Accessibility) หมายถึงความสามารถในการเข้าถึงสถานบริการสุขภาพของผู้ใช้บริการโดยคำนึงถึงลักษณะสถานที่ตั้ง

การเดินทาง ระยะทาง เวลาในการเดินทางและราคาค่าบริการ และสอดคล้องกับการศึกษาของ สุรพงษ์ กองจันทึก (2551) ที่พบว่า บุคคลที่มีสถานภาพอ่อนแอและเปราะบางทั่วโลกจะต้องเผชิญกับปัญหาการเข้ารับการตรวจรักษาเนื่องจากไม่มีเงินค่าเดินทางและออกจากที่ทำงานไม่ได้และสอดคล้องกับ กมลพร นิรารัตน์และคณะ(2560) ที่พบว่าการเข้าถึงบริการสุขภาพขึ้นอยู่กับรายได้ที่เพิ่มขึ้น การรับรู้ประกันสุขภาพ สถานภาพโสด ความใกล้ของระยะทาง และการไม่มีโรคประจำตัว และสอดคล้องกับ เฉลิมพล แจ่มจันทร์ (2554) ที่พบว่า การเข้าถึงบริการของผู้สูงอายุในกรุงเทพและในเขตเมืองอุปสรรคที่สำคัญ เป็นในเรื่องของระยะเวลาที่ใช้ ในขณะที่สำหรับผู้สูงอายุในเขตชนบท เป็นเรื่องค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และสอดคล้องกับการศึกษาของ MARJORIE J. ROBERTSON, PHD, AND MICHAEL R. COUSINEAU, MPH (1986) ที่พบว่า คนไร้บ้านอาจมีปัญหาพิเศษในการเข้าถึง ระบบการดูแลสุขภาพเนื่องจากความยากจนและการว่างงาน อย่างไรก็ตามการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพสำหรับคนไร้บ้านยัง ไม่ได้รับอย่างเพียงพอ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่คนไร้ที่พึ่งอำเภอวังทองบางส่วนไม่มีสิทธิในการรักษาพยาบาล จึงต้องทำให้รับภาระค่าใช้จ่ายในการบริการสุขภาพเองทั้งหมด และบางส่วนมีสิทธิในการรักษาพยาบาล แต่เป็นสิทธิที่แตกต่างกันส่งผลต่อการเข้ารับบริการสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จิรุตม์ ศรีรัตนบัลลังก์ (2543) ที่พบว่า การไม่มีหลักประกันสุขภาพการมีผลกระทบต่อพฤติกรรมการใช้บริการทางสุขภาพของประชาชน และสอดคล้องกับ ธีระ ศิริสมุดและคณะ (2557) พบว่าอุปสรรคที่สำคัญของการไม่ได้รับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์เกิดจากสิทธิการรักษาพยาบาล ทั้งนี้เนื่องจากสวัสดิการของรัฐมีความเหลื่อมลำเรื่องของสิทธิประโยชน์ต่างๆในการรักษามากกว่าสิทธิการรักษาอื่น ๆ เช่นสิทธิประกันสุขภาพถ้วนหน้าสิทธิประกันสังคม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระดับการศึกษาเนื่องจากคนไร้ที่พึ่งส่วนมากมีระดับการศึกษาน้อย จะส่งผลต่อความสามารถในการใช้เทคโนโลยี การรับรู้ข่าวสารต่างๆที่เกี่ยวกับบริการสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ภีมกร โดมมงคล (2561) ที่พบว่า การที่คนไร้ที่พึ่งมีระดับการศึกษาน้อยส่งผลต่อความสามารถในการใช้เทคโนโลยีช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสิทธิทางกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองจากภาครัฐต่าง ๆ และสอดคล้องกับ เพ็ชราภรณ์ ชัชวาลชาญชนกิจ , พรรณรัตน์ อาภรณ์พิศาล (2560) ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า คือคุณลักษณะแรงงานต่างด้าว ซึ่งมีคุณลักษณะสำคัญ คือ รายได้ที่เพียงพอต่อการรับบริการ ระดับการศึกษาของแรงงานต่างด้าว และสอดคล้องกับ กัลยาณี ทรัพย์คงดี (2553) ที่พบว่าระดับการศึกษาและรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันส่งผลต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพ

3.ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพ พบว่า แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก คนไร้ที่พึ่งมีการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค รู้ว่าหากมีพฤติกรรมในการใช้ชีวิตที่ไม่ดีจะส่งผลเสียต่อร่างกายและจะทำให้เกิดโรคตามมาได้ คนไร้ที่พึ่งแต่ละคนก็จะมีการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคต่างกันไป

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Rosenstock (1988) หรือแนวคิดแบบแผนความเชื่อสุขภาพ ที่กล่าวว่า การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรค (Perceived Susceptibility) เป็นความเชื่อของบุคคลที่มีผลโดยตรงต่อการปฏิบัติตามคำแนะนำด้านสุขภาพ ทั้งในภาวะปกติและภาวะเจ็บป่วย แต่ละบุคคลจะมีความเชื่อในระดับที่ไม่เท่ากัน ดังนั้นบุคคลเหล่านี้จึงหลีกเลี่ยงต่อการเป็นโรคด้วยการปฏิบัติตามเพื่อป้องกันและรักษาสุขภาพที่แตกต่างกัน และเมื่อเกิดโรคหรืออุบัติเหตุคนไร้ที่พึ่งก็จะมีการรับรู้ความรุนแรงของการเกิดโรคต่างกันไป บางรายอาจจะเข้ารับการรักษาอย่างทันที บางรายไม่ทราบว่าโรคที่เป็นอยู่นั้นอาจส่งผลต่อร่างกาย จนทำให้เสียชีวิตได้ และบางรายทราบถึงความรุนแรงเมื่อเกิดโรคแต่ไม่สามารถหยุดงานเพื่อไปรักษาได้ เนื่องจากจะทำให้ขาดรายได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Rosenstock (1988) หรือแนวคิดแบบแผนความเชื่อสุขภาพ ที่กล่าวว่า การรับรู้ความรุนแรงของโรค (Perceived Severity) เป็นการประเมินการรับรู้ความรุนแรงของโรคปัญหาสุขภาพหรือผลกระทบจากการเกิดโรคซึ่งก่อให้เกิดความพิการหรือเสียชีวิตการประเมินความรุนแรงนั้นอาศัยระดับต่างๆ ของการกระตุ้นของบุคคลเกี่ยวกับการเจ็บป่วยนั้นซึ่งอาจจะมองความรุนแรงของการเจ็บป่วยนั้น ทำให้เกิดความพิการหรือตายได้หรือไม่ หรืออาจมีผลกระทบต่อหน้าที่การงาน คนไร้ที่พึ่งส่วนใหญ่รู้ว่าเมื่อเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานควรรีบพบแพทย์ทันที เพราะหากไม่ไปพบแพทย์จะทำให้อาการแย่ลงจนถึงขั้นเสียชีวิตได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เพ็ญศรี ผาสุก (2563) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อด้านสุขภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการรับรู้ความรุนแรงของการเกิดโรคและอุบัติเหตุสูงสุด อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ

4.ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพ พบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก คนไร้ที่พึ่งได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การช่วยเหลือในด้านสิทธิการรักษาในกรณีที่ไม่มีสิทธิ หรือไม่มีข้อมูลในการไปลงทะเบียนสิทธิประกันสุขภาพ และมีการออกค่าใช้จ่ายส่วนหนึ่งให้แก่คนไร้ที่พึ่งที่ไม่มีสิทธิประกันสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ญาณี ศิริภัทรโสภณและคณะ (2562) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้พิการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมโดยรวมจากครอบครัว ผู้ดูแลชุมชน / สังคม บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข และหน่วยงานของรัฐและเอกชนอยู่ในระดับสูง และคนไร้ที่พึ่งได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรทางการแพทย์หรือสาธารณสุขอย่างมีคุณภาพ ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรทางการแพทย์ให้บริการดี มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี มีการบริการแบบเสมอภาค เท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Penchansky&Thomas ได้อธิบายการเข้าถึงบริการไว้ว่า ความพึงพอใจของบริการที่มีอยู่ หมายถึง ความพอเพียงระหว่างบริการที่มีอยู่กับความต้องการของผู้ใช้บริการ ซึ่งประกอบด้วยความเพียงพอของผู้ให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านบุคลากร/เจ้าหน้าที่และการให้บริการต่างๆ และสอดคล้องกับการศึกษาของ กมลพร นิรารัตน์และคณะ(2560) ผลการศึกษาพบว่าจากกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ 400 คนมีระดับการเข้าถึงบริการสุขภาพ 5 ด้านอยู่ใน

เกณฑ์มากโดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมาไปน้อยดังนี้ด้านความพอเพียงของบริการที่มีอยู่ ด้านความสะดวกและสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งบริการ ด้านการเข้าถึงแหล่งบริการ ด้านการยอมรับคุณภาพบริการ และด้านความสามารถในการจ่าย

5. ข้อเสนอแนะทั่วไป

5.1 การเข้าถึงบริการสุขภาพของคนไร้ที่พึ่ง โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง เนื่องจากการประสานงานในการให้การดูแลสุขภาพของผู้ปกครองในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งวังทอง และเครือข่ายคณะกรรมการสุขภาพอำเภอวังทองทั้งโรงพยาบาลวังทอง และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลกได้ให้ความสำคัญและจัดระบบบริการอย่างทั่วถึงภายใต้ข้อจำกัดในสถานการการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) อย่างไรก็ตามยังพบส่วนขาดในการให้บริการสุขภาพตามหลักสิทธิมนายชนในบางประการซึ่งเกิดขึ้นจากข้อจำกัดของคนไร้ที่พึ่งในแต่ละประเภทที่มีคุณภาพชีวิตและข้อจำกัดที่แตกต่างกัน ตามผลการวิจัย จึงควรมีการศึกษาและเก็บข้อมูลข้อจำกัดต่าง ๆ เพื่อให้การดูแลอย่างเหมาะสมต่อไป

5.2 ควรยกประเด็นปัญหาคนไร้ที่พึ่งให้เป็นประเด็นสาธารณะเพื่อให้คนในสังคมตระหนักรับรู้ ถึงปัญหาและมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง รูปแบบการช่วยเหลือ ทั้งเชิงสังคมสงเคราะห์และการเข้าถึงความยุติธรรมโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกัน เปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นของนักวิชาการ นักสังคมสงเคราะห์ พนักงานเจ้าหน้าที่ ฝ่ายปกครองที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแนวทางการแก้ไขปัญหา อุปสรรค หลักการปฏิบัติที่เหมาะสมและมาตรการการเยียวยาต่างๆ ในกรณีถูกละเมิดสิทธิและเข้าไม่ถึงความยุติธรรม พร้อมทั้งแสวงหาแนวทางการกระตุ้นการมีส่วนร่วมของคนไร้ที่พึ่งในการตระหนักถึงปัญหาที่ตนเองเผชิญอยู่และสะท้อนความต้องการที่แท้จริงของตนเองเพื่อนำไปสู่แนวทางการแก้ไขจากปัญหาระดับรายบุคคลเป็นระดับเครือข่ายเพื่อลดอุปสรรคและสิ่งกีดขวางต่อการคุ้มครองสิทธิและการเข้าถึงความยุติธรรมในอนาคต

6. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

6.1 ควรมีการศึกษาภาคีเครือข่ายในการส่งเสริมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนไร้ที่พึ่งที่ ภายใต้ข้อจำกัดของแต่ละประเภทบัคคล เพื่อให้การสนับสนุนและดูแลตามศักยภาพอย่างเหมาะสม

6.2 ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชนในการฟื้นฟูสมรรถภาพ เพื่อเพิ่มโอกาสให้คนไร้ที่พึ่งแต่ละประเภทสามารถดำรงชีวิตระยะยาวในชุมชนภายใต้หลักสิทธิมนุษยชนอย่างเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

กมลพร นิรารัตน์และคณะ. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพของผู้สงอายุใน กรุงเทพมหานคร. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 14 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน วันที่ 7-8 ธันวาคม 2560.

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. (2559). คนไร้ที่พึ่ง. เข้าถึงได้จาก กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ: http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/page.php?module=service&pg=servicedetail&ser_id=1

กัลยาณี ทรัพย์คงดี. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการศูนย์บริการสาธารณสุขสำนักอนามัยกรุงเทพมหานคร.

คณิน เชื้อด้วงผุย และคณะ. (2561). วิถีชีวิตของคนไร้บ้านในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น . วารสารมหาวิทยาลัยศิลปกร.

จิรุตม์ ศรีรัตนบัลลังก์ . (2543). ผลกระทบของการไม่มีหลักประกันสุขภาพประสิทธิภาพในระบบสุขภาพ. กรุงเทพฯ.สถาบันวิจัยสาธารณสุข.

เฉลิมพล แจ่มจันทร์. (2554). ความเป็นธรรมและการเข้าถึงบริการทางสุขภาพที่จำเป็นของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชญานิศวร์ โคโนะ. (2560). อายุไขเฉลี่ยและภาวะการตายของคนไร้บ้านในกรุงเทพมหานคร. โครงการสนับสนุนองค์ความรู้เพื่อการสร้างเสริมสุขภาวะและคุณภาพชีวิตคนไร้บ้าน.

ญาณี ศิริภัทรโสภณและคณะ. (2562). การเข้าถึงบริการสุขภาพของผู้พิการ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง. วารสาร สมาคมนักวิจัย ปีที่ 24 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2562, 151.

ธีระ ศิริสมุดและคณะ. (2557). การทบทวนชุดสิทธิประโยชน์ และการเข้าถึงบริการอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ. โครงการประเมินผลเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข , 140.

บุญเลิศ วิเศษปรีชา. (2550). โลกของคนไร้บ้าน. กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์:ศูนย์มานุษยวิทยาสิริธร.

ประสิทธ์ วัฒนาภา. (2561). สิทธิ์ในการเข้าถึงการรักษาพยาบาลของประชาชนไทยในทศวรรษที่ผ่านมา. บทความเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน (นธป.3) .

พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง. (2557). พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง. ราชกิจจานุเบกษา 16 ธันวาคม 2557.

พีระ ตั้งธรรมรักษ์ และคณะ. (31 พฤษภาคม 2561). การพัฒนาตัวชี้วัดความเปราะบางในการเข้าสู่ภาวะไร้บ้าน และตัวชี้วัดความพร้อม ในการตั้งหลักชีวิตเพื่อกลับคืนสู่สังคมของคนไร้บ้าน. แผนงานสนับสนุนองค์ความรู้เพื่อการเสริมสร้างสุขภาวะและคุณภาพชีวิตคนไร้บ้าน.

เพ็ชราภรณ์ชัชวาลชาญชนกิจ. (2017). คุณลักษณะปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่ากรณีศึกษากิจการต่อเนื่องประมง จังหวัดสมุทรสาคร. วารสาร ม จร สังคมศาสตร์ ปริทรรศน์, 645-658.

เพ็ญศรี ผาสุก. (2563). ความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง ของผู้สูงอายุ ตำบลหนองแค อำเภอราษีไศล จังหวัดศรีษเกษ. วารสารวิชาการกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน , 44-55.

ไพสิฐ พานิชย์กุล และคณะ. (2560). โครงการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาและสนับสนุนองค์ความรู้ ทางกฎหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไร้บ้าน. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 1-6.

ภีมกร โดมมงคล. (2561). การคุ้มครองสิทธิและการเข้าถึงความยุติธรรมของคนไร้ที่พึ่งในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง. วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ปีที่ 27 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2562, 154.

มงคล ยะภักดี. (14 มีนาคม 2550). เรื่องของสถานสงเคราะห์คนไร้ที่พึ่ง : วงจรชีวิตคนไร้ที่พึ่ง. เข้าถึงได้จาก GotoKnow: https://www.gotoknow.org/posts/84056

รัชนีวรรณ์ นิรมิตร , บัวพันธ์ พรหมพักพิง. (2019). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพของหญิงบริการชาวลาวในพื้นที่ชายแดน จังหวัดอุบลราชธานี. Journal of Social Development, 78-95.

วรรณา แก้วชาติ. (2563). การประชุม. การดำเนินงานพัฒนาการเข้าถึงสิทธิหลักประกันสุขภาพของคนไทย. กรุงเทพมหานคร.

วันทนีย์ วาสิกะสิน และคณะ. (2543). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมและสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศิริพร งามขำ และคณะ. (2561). การเข้าถึงบริการสุขภาพของผู้สูงอายุเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร. วารสารเกื้อการุณย์ ปีที่ 25 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2561.

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. (2561). ใน ข้อเสนอการบริการสุขภาพที่เหมาะสมสำหรับคนไร้ที่พึ่ง.

สุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย. (2558). การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน. หลักรัฐธรรมนูญเบื้องต้น, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรพงษ์ กองจันทึก. (2551). สิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของคนไม่มีสัญชาติไทย. ในการสัมนาเรื่องชีวิต สุขภาพ แรงงานของคนข้ามแดน:มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อนรรฆ พิทักษ์ธานิน และคณะ. (2559). การสำรวจข้อมูลทางประชากรเชิงลึกของคนไร้บ้าน ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง . สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.).

อัชวัฒน์ คำหวาน, ปัตพงษ์ เกษสมบูรณ์. (2559). การเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ กรณีศึกษา อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. วารสารการพัฒนาสุขภาพชุมชน มหาวิทยาลัยขอนแก่น ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2559, 360.

Aday,LA., & Anderson RM. (1981). Equity to access to medical care: a conceptual and empirical overview. Medcare.

Hengameh Hosseini. (2015). Stroke and Cardiovascular Disease among Women. Health .

József Hegedüs and Vera Horváth. (2015). Habitat for Humanity. เข้าถึงได้จาก Homeless problem: https://www.habitat.org/ap

Lisa Roth, Elaine R. Fox. (1980). Children of homeless families: Health status and access to health care. Journal of Community Health .

Marjorie J Robertson, Michael R Cousineau. (1986). Health Status and Access to Health Services among the Urban Homeless. American Journal of Public Health 76(5):561-3.

Schipper, L., Luijkx, KM, & Bert, S J. (2015). The 3 A's of the access process to long-term care for elderly: Provider experiences in a multiple case study in the Netherlands.Health Policy, 17-25.

Stephen Gaetz and corporate author. (2013). The State of Homelessness in Canada. Canadian Homelessness Research Network Press.

ผลของการบรรเทาอาการปวดเข่าในผู้สูงอายุที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อมด้วยตำรับยาน้ำมันมหาจักรสูตรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท้ายน้ำ อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

The Effect of knee pain relief in elderly with osteoarthritis with Mahajak oil medicine. Thai Nam Sub-District Health Promoting Hospital, Pho Thale District, Phichit Province

ธีรวิชญ์ กล้าหาญ[1] และ ธนัช กนกเทศ[2]
Theeravit Klaharn and Thanach Kanokthet

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการบรรเทาอาการปวดเข่าในผู้สูงอายุที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อมด้วยตำรับยาน้ำมันมหาจักร สูตรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท้ายน้ำ อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ต่อระดับความเจ็บปวด ด้วยแบบประเมินความปวดแบบเป็นตัวเลข (Numeral Rating Scales: NRSs) ระดับความรุนแรงของโรคข้อเข่าเสื่อม ด้วยแบบประเมิน Oxford knee score และองศาการเคลื่อนไหวของเข่า (Range of motion : ROM) ด้วยเครื่องมือวัดองศาเข่า(Goniometer) ภายในกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการจัดโปรแกรม โดยรูปแบบการวิจัยเป็นแบบกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือผู้สูงอายุที่มีอาการปวดเข่าจากภาวะข้อเข่าเสื่อม จำนวน 35 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบประเมินการทำหัตถการกักน้ำมันด้วยตำรับยาน้ำมันมหาจักรสูตรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท้ายน้ำ การเก็บรวบ รวมข้อมูลระหว่าง วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ.2564 ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ.2564 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และpaired samples t – test

ผลการวิจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างมี ระดับความเจ็บปวด ระดับความรุนแรงของโรคข้อเข่าเสื่อม และ องศาการเคลื่อนไหวของเข่า ที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ตำรับยาน้ำมันมหาจักร, อาการปวดเข่า, ผู้สูงอายุ

[1] นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิจิตร thanachk8@gmail.com 081-8865761
[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร thanachk@nu.ac.th 081-8865761

Abstract

The purpose of this research was to study the effect of knee pain relief in elderly with osteoarthritis with Mahajak oil medicine. Thai Nam Sub-District Health Promoting Hospital, Pho Thale District, Phichit Province on pain level With the Numeral Rating Scales (NRSs), the severity of knee osteoarthritis The Oxford knee score and Range of motion (ROM) scales were assessed using a goniometer in the experimental group. before and after the program The research model was quasi-experimental. The study sample consisted of 35 elderly people with knee pain from osteoarthritis by purposive sampling. This is an assessment form for oil quarantine procedure with Mahachak Oil Medicine Formula of Thai Nam Sub-District Health Promoting Hospital. Data collection between June 10, 2021 and December 31, 2021. The statistics used in the data analysis were: average percentage standard deviation and paired samples t – test.

The results showed that the samples had pain level Degree of severity of osteoarthritis and degree of knee motion statistically significant at p-value < 0.05

Keywords: Mahajak oil**,** knee pain, elderly

บทนำ

ประเทศไทยมีแนวโน้มประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประเทศก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ วัยผู้สูงอายุเป็นวัยแห่งความเสื่อมของร่างกายและอวัยวะต่างๆ ข้อเข่าเสื่อมเป็นสาเหตุหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดความพิการและส่งผลต่อภาวะสุขภาพในผู้สูงอายุ (สุภาพ อารีเอื้อ, 2559) โดยตำบลท้ายน้ำ อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร มีจำนวนผู้สูงอายุทั้งสิ้น 1,019 คน จากประชากรทั้งหมด 5,816 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 17.46 ซึ่งก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ หรือ Aging Society และจะเป็น "สังคมผู้สูงอายุเต็มรูปแบบ" (Aged Society) เมื่อสัดส่วนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 20

โรคข้อเข่าเสื่อม เป็นภาวะที่เกิดจากการเสื่อมสภาพของกระดูกอ่อนข้อต่อ ทำให้กระดูกอ่อนไม่สามารถเป็นเบาะรองรับน้ำหนักและมีการสูญเสียคุณสมบัติของน้ำหล่อเลี้ยงเข่า เมื่อมีการเคลื่อนไหวของเข่าก็จะเกิดการเสียดสีและเกิดการสึกหรอของกระดูกอ่อน ผิวของกระดูกอ่อนจะ แข็ง ผิวไม่เรียบทำให้มีอาการปวดเวลาเคลื่อนไหวหรือลงน้ำหนัก จะมีอาการข้อแข็งหรือข้อติด ขยับลำบาก มักเกิดขึ้นเวลาตื่นนอนในตอนเช้า เป็นอยู่ไม่เกิน 30 นาทีก็จะค่อยๆ ทุเลา มีอาการปวดข้อเข่าเวลาเคลื่อนไหวและจะค่อยๆทุเลาลงเมื่อได้พัก เวลาเคลื่อนไหวจะมีเสียงดังกรอบแกรบในข้อเข่า

ซึ่งระยะแรกจะมีอาการเป็นๆหายๆ แล้วต่อมาค่อยเป็นมากขึ้น จนในที่สุดจะปวดรุนแรงหรือปวดตลอดเวลา และทำให้เกิดข้อผิดรูปได้ ซึ่งอาจมีอาการเพียงข้างใดข้างหนึ่งหรือทั้งสองข้างก็ได้และหากบางรายมีกล้ามเนื้ออ่อนแรงก็จะมีอาการเข่าอ่อน เข่าทรุด อาจทำให้เกิดการหกล้มได้ (สุรเกียรติ อาชานานุภาพ, 2551) ส่งผลให้เกิดความทุกข์ทรมานทั้งด้านร่างกายและจิตใจต้องลดกิจกรรมทางกายต้องนั่งพัก หรือนอนพักอยู่บนเตียง การออกกำลังกาย และการเข้าสังคมต้องลดลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ มีผลต่อสุขภาพองค์รวมและคุณภาพชีวิตที่ลดลง ส่งผลต่อโรคหลอดเลือดหัวใจ โรคอัมพาต และโรคเรื้อรังอื่นๆ รวมทั้งอาการและโรคทางจิต ได้แก่ อาการซึมเศร้า กังวล เครียด ท้อแท้ และสิ้นหวัง สาเหตุการเกิดโรคข้อเข่าเสื่อมยังไม่ทราบแน่ชัด อาจเกิดจากอายุที่มากขึ้น มักพบในผู้ที่อายุ 40 ปีขึ้นไป (กรมการแพทย์, 2557) หรืออาจเกิดได้จากการมีน้ำหนักตัวมาก การใช้งานข้อเข่าไม่เหมาะสมอาจใช้ข้อเข่านานกว่าปกติหรือผิดท่า และสาเหตุอื่นๆ เช่น อุบัติเหตุ การติดเชื้อในข้อ เป็นต้น การเสื่อมของข้อเข่ามีผลต่อการใช้งานมากกว่าโรคกระดูกอื่นๆ โดยเฉพาะการเดิน การขึ้นลงบันได และกิจวัตรประจำวันต่างๆ (สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอาย, 2556)

แนวทางการรักษามีอยู่หลายวิธี ได้แก่ การควบคุมน้ำหนักตัวให้เหมาะสม เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน หลีกเลี่ยงการงอเข่ามากเกินไป กายภาพบำบัด บริหารกล้ามเนื้อ อาจใช้ผ้ารัดเข่า เฝือกอ่อนผยุงเข่า แต่ถ้าใช้นานๆ จะทำให้กล้ามเนื้อลีบ การใช้ยาบรรเทาอาการ เช่น ยาแก้ปวดแก้อักเสบ ยาคลายกล้ามเนื้อ แต่ถ้าใช้ติดต่อกันเป็นเวลานาน จะทำให้เกิดผลข้างเคียง เช่น แผลในกระเพาะอาหาร ไตวาย ความดันโลหิตสูง เป็นต้น ยากระตุ้นการสร้างกระดูกอ่อนที่ผิวข้อ หรือยาชะลอความเสื่อม การฉีดน้ำไขข้อเทียมซึ่งจะช่วยให้อาการดีขึ้นเฉลี่ย 6 เดือนถึง 1 ปี แต่มีราคาค่อนข้างสูง การผ่าตัด เช่น ผ่าตัดจัดแนวกระดูกใหม่เพื่อลดเข่าโก่ง ส่องกล้องเข้าไปในข้อหรือผ่าตัดเปลี่ยนข้อเข่าเทียม การผ่าตัดเป็นทางเลือกสุดท้ายจะใช้ในผู้ที่มีอาการมากและรักษาวิธีอื่นแล้วไม่ได้ผล การฉีดยาสเตียรอยด์เข้าข้อหรือเจาะข้อเพื่อดูดน้ำไขข้อออกจะทำให้อาการปวดดีขึ้นเร็ว แต่ ก็จะกลับมาเป็นอีกและมีผลข้างเคียง เช่น กระดูกอ่อนผิวข้อบางลงทำให้ข้อเสื่อมเร็วขึ้น กระดูกพรุน กล้ามเนื้อลีบ หรือติดเชื้อในข้อ จึงถือว่าเป็นเพียงแค่บรรเทาอาการชั่วคราวเท่านั้น ถ้าไม่จำเป็นจริงๆ ก็ไม่ควรฉีดฉีดยาสเตียรอยด์เข้าข้อหรือเจาะข้อเพื่อดูดน้ำไขข้อออก แต่ถ้าจำเป็นก็ต้องป้องกันการติดเชื้อเป็นอย่างดี และไม่ควรฉีดมากกว่าปีละ 2-3 ครั้ง หลังจากฉีดต้องลดการใช้งานข้อ ประมาณ 1-2 สัปดาห์ และต้องใช้ผ้าพันเข่าไว้ด้วย ปัจจุบันยังไม่มีวิธีการรักษาโรคข้อเข่าเสื่อมให้หายขาดได้ จุดมุ่งหมายในการรักษา คือ ลดอาการปวด ทำให้ข้อเคลื่อนไหวดีขึ้น ป้องกันหรือแก้ไขข้อที่ผิดรูป เพื่อให้ผู้ป่วยมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามความเหมาะสม (กรมการแพทย์, 2557)

นอกจากนี้ยังมีแนวทางการรักษาข้อเข่าเสื่อมด้วยการแพทย์แผนไทย ได้แก่ การรักษาด้วยยาสมุนไพร มีทั้งชนิดที่เป็นยารับประทานและยาใช้ภายนอก ได้แก่ การพอกเข่า การนวดน้ำมัน เป็นต้น ส่วนการรักษาด้วยหัตถการ เช่น การนวดไทยแบบราชสำนัก การนวดแบบเชลยศักดิ์ การนวดแบบ

พื้นบ้านเพื่อช่วยให้กล้ามเนื้อคลายตัว และการประคบสมุนไพร เป็นการรักษาที่ได้จากสมุนไพรที่มีน้ำมันหอมระเหยและจากความร้อนของลูกประคบจะช่วยกระตุ้นการไหลเวียนของโลหิตให้ดีขึ้น นอกจากนี้การประคบยังใช้รักษาร่วมกับการนวดด้วยเพื่อเป็นการช่วยกระตุ้นการไหลเวียนเลือดให้ดีขึ้น ช่วยลดอาการบวม บรรเทาอาการอักเสบของกล้ามเนื้อบริเวณเข่าได้ (กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก, 2559)

ตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัย ได้กำหนดให้มีการคัดกรองสุขภาพผู้สูงอายุ ด้วยแบบคัดกรองผู้สูงอายุ (Basic Geriatric Screening : BGS) ข้อมูลจากทะเบียนบุคคลการคัดกรองผู้สูงอายุ 10 เรื่อง ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท้ายน้ำ อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ซึ่งบันทึกในระบบคลังข้อมูลด้านสุขภาพจังหวัดพิจิตร (HDC : Health Data Center) ณ วันที่ 1 มกราคม 2564 ตำบลท้ายน้ำมีประชากรสูงอายุที่ได้รับการคัดกรองสุขภาพ ด้านเข่าเสื่อมด้วยคำถาม 5 ข้อ จำนวน 1,011 คน มีผู้สูงอายุที่มีอาการปวดเข่า ซึ่งเสี่ยงที่จะเป็นโรคข้อเข่าเสื่อมจำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 19.88 ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่บรรเทาอาการปวดด้วยการกินยาแก้ปวด โดยจากสถิติผู้มารับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท้ายน้ำ ปีงบประมาณ 2563 พบว่ามีผู้สูงอายุมารับบริการด้วยอาการปวดเข่าจากภาวะข้อเข่าเสื่อมด้วยการนวดและประคบด้วยสมุนไพร จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 23.88 ใช้ยาสมุนไพรเถาวัลย์เปรียงแคปซูล จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 7.46 ยาแผนปัจจุบันกลุ่ม N-SAIDs จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 59.20

จากการศึกษาค้นคว้าตำราพระโอสถพระนารายณ์ มีตำรับยาน้ำมันมหาจักรซึ่งระบุไว้ว่า “น้ำมันมหาจักร ให้เอาน้ำมันงาทะนาน 1 ด้วยทะนาน 600 มะกรูดสด 30 ลูก แล้วจึงเอาน้ำมันตั้งเพลิงขึ้นรุมเพลิงให้ร้อน เอาผิวมะกรูดใส่ลงให้เหลืองเกรียมดีแล้ว ยกลงกรองเอากากออกให้หมด เอาไว้ให้เย็น จึงเอาเทียนทั้ง 5 สิ่งละ 2 สลึง ดีปลี 1 บาท การบูร 2 บาท บดจงละเอียดปรุงลงน้ำมันนั้น ยอนหูแก้ลมแก้ริดสีดวง แก้เปื่อยคันก็ได้ ทาแก้เมื่อยขบก็ได้ ใส่บาดแผลเจ็บปวดเสี้ยนหยามหอกดาบก็ได้หายแล แต่อย่าให้ถูกน้ำ 3 วัน มิเป็นบุปโพเลย”(ตำราพระโอสถพระนารายณ์ พิมพ์ครั้งที่ 7 กรมศิลปากร,2502) ผู้วิจัยสนใจตำรับยานี้มาใช้ในการแก้ไขปัญหาปวดเข่าจากข้อเข่าเสื่อมในผู้สูงอายุ โดยเพิ่มตัวยาสมุนไพร 1 ตัวคือ ไพล ซึ่งมีสรรพคุณลดอาการอักเสบ แก้ปวด บวม เส้นตึง เมื่อยขบ (https://medthai.com/ไพล/) มาเป็นส่วนประกอบปรุงเป็นตำรับน้ำมันมหาจักรสูตรของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท้ายน้ำ อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้วยหัตถการกักน้ำมัน เพื่อให้ผู้สูงอายุที่มีอาการปวดเข่าจากภาวะข้อเข่าเสื่อมสามารถนำไปใช้ในการบรรเทาอาการปวดเข่าเบื้องต้นได้ด้วยตนเอง ป้องกันหรือแก้ไขข้อที่ผิดรูป เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถนำมาเป็นแนวทางในการรักษาและบรรเทาอาการของโรคข้อเข่าเสื่อมแก่ผู้สูงอายุและบุคคลทั่วไปในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท้ายน้ำและสามารถเผยแพร่ให้แก่สถานพยาบาลหรือกลุ่มองค์กรหน่วยงานอื่นได้

คำถามการวิจัย

ผลของการกักน้ำมันด้วยตำรับยาน้ำมันมหาจักรสูตรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท้ายน้ำในการบรรเทาอาการปวดเข่าในผู้สูงอายุที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อมในเขตตำบลท้ายน้ำ อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษา ระดับความเจ็บปวด ด้วยแบบประเมินความปวดแบบเป็นตัวเลข (Numeral Rating Scales: NRSs) ระดับความรุนแรงของโรคข้อเข่าเสื่อม ด้วยแบบประเมิน Oxford knee score และองศาการเคลื่อนไหวของเข่า (Range of motion : ROM) ด้วยเครื่องมือวัดองศาเข่า (Goniometer) ภายในกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง

สมมติฐานของการวิจัย

การกักน้ำมันด้วยตำรับยาน้ำมันมหาจักรสูตรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท้ายน้ำ มีผลต่อการลดระดับระดับความเจ็บปวด ระดับความรุนแรงของโรคข้อเข่าเสื่อม และองศาการเคลื่อนไหวของเข่า ภายในกลุ่มทดลอง

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) แบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังทดลอง (one group pre-test post-test) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาผลตำรับยาน้ำมันมหาจักรสูตรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท้ายน้ำในการรเทาอาการปวดเข่าในผู้สูงอายุที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อม จำนวน 35 ราย ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท้ายน้ำ อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ตัวแปรต้น (Independent Variable)	ตัวแปรตาม (Dependent
1.ประเมินการใช้ชีวิตประจำวัน(ADL - Activities of Daily Living) ในประชาชนอายุ 60 ปีขึ้นไป 2.คัดกรองด้วยแบบคัดกรองโรคข้อเข่าเสื่อมทางคลินิก ตามแบบ Basic Generatic Screening) ของกรมอนามัย 3. คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมวิจัย 4. ซักประวัติ ตรวจร่างกาย ประเมินความปวดแบบเป็นตัวเลข (Numeral Rating Scales: NRSs) ประเมินความรุนแรงของโรคข้อเข่าเสื่อม(Oxford knee score) และประเมินองศาการเคลื่อนไหวของเข่า (Range of motion : ROM) ด้วยเครื่องมือ Goniometer ก่อนและหลังหัตถการ 5.หัตการกักน้ำมันด้วยน้ำมันมหาจักรสูตรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท้ายน้ำ อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ครั้งละ 30 นาที 5 วันต่อเนื่องกัน 6. ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมวิจัย	- ระดับความเจ็บปวดเข่า - ระดับความรุนแรงของโรคข้อเข่าเสื่อม - องศาการเคลื่อนไหวของเข่า

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง ชนิดหนึ่งกลุ่ม วัดก่อนและหลังการทดลอง (The one groups, pre-test, post-test design) โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท้ายน้ำ โดยกลุ่มทดลองได้รับการกักน้ำมันด้วยตำรับน้ำมันมหาจักรสูตรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท้ายน้ำ ในการบรรเทาอาการปวดเข่าในผู้สูงอายุที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อม ในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท้ายน้ำ อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ที่สร้างขึ้น

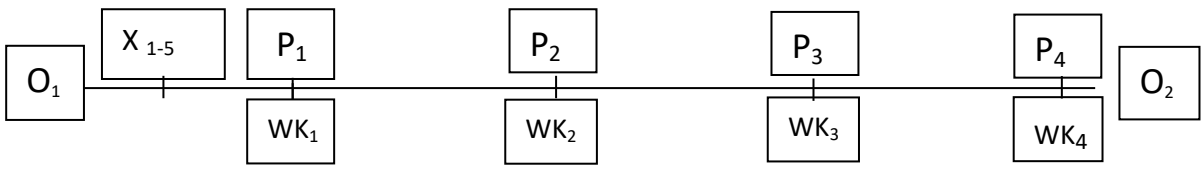

O1 หมายถึง เก็บข้อมูล ระดับความรุนแรงของโรคข้อเข่าเสื่อมด้วยแบบประเมิน Oxford knee score และ องศาการเคลื่อนไหวของเข่า (Range of motion : ROM) ด้วยเครื่องมือวัดองศาเข่า (Goniometer) ก่อนการทำหัตถการ

Wk1-4 หมายถึง ระยะเวลา 1 สัปดาห์ ถึง 4 สัปดาห์

X1-5 หมายถึง การกักน้ำมันด้วยตำรับน้ำมันมหาจักรสูตรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท้ายน้ำ ในการบรรเทาอาการปวดเข่าในผู้สูงอายุที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อม จำนวน 5 วัน วันละ 30 นาที ต่อเนื่องกันและเก็บข้อมูลระดับความเจ็บปวดด้วยแบบประเมินความปวดแบบเป็นตัวเลข (Numeral Rating Scales: NRSs) ก่อนและหลังทำหัตถการ

P1 – 4 หมายถึง การติดตามผลของการกักน้ำมันด้วยตำรับน้ำมันมหาจักรสูตรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท้ายน้ำ ในการบรรเทาอาการปวดเข่าในผู้สูงอายุที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อม หลังการกักน้ำมันทุก 1 สัปดาห์ จำนวน 4 สัปดาห์ต่อเนื่อง เก็บข้อมูลระดับความเจ็บปวด ด้วยแบบประเมินความปวดแบบเป็นตัวเลข (Numeral Rating Scales: NRSs)

O2 หมายถึง เก็บข้อมูล ระดับความรุนแรงของโรคข้อเข่าเสื่อมด้วยแบบประเมิน Oxford knee score และ องศาการเคลื่อนไหวของเข่า(Range of motion : ROM) ด้วยเครื่องมือวัดองศาเข่า (Goniometer) หลังการทำหัตถการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ ผู้สูงอายุที่มีอาการปวดเข่าจากภาวะข้อเข่าเสื่อมในพื้นที่รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท้ายน้ำ จำนวน 201 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่มีอาการปวดเข่าจากภาวะข้อเข่าเสื่อม จำนวน 35 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเข้าคัดออกดังต่อไปนี้

เกณฑ์ในการคัดเข้ามีดังนี้

1. อายุตั้งแต่ 60-80 ปี มีคะแนนประเมินการใช้ชีวิตประจำวัน(ADL - Activities of Daily Living) 12 คะแนนขึ้นไป

2. มีอาการปวดเข่า ซึ่งผ่านการคัดกรองด้วยแบบคัดกรองโรคข้อเข่าเสื่อมทางคลินิก ตามแบบ Basic Generatic Screening) ของกรมอนามัย ที่มีข้อบ่งชี้ของภาวะข้อเข่าเสื่อมอย่างน้อย 2 ข้อ จากทั้งหมด 5 ข้อ

3. ไม่มีประวัติได้รับการผ่าตัดข้อเข่า

4. ไม่ได้กำลังรับการรักษาด้วยยาหรือหัตถการอื่นใดในการบรรเทาอาการปวด

5. ไม่มีข้อห้ามในการพอกหรือประคบสมุนไพร เช่น โรคผิวหนัง มะเร็ง โรคติดต่อ และไม่เคยได้รับอุบัติเหตุรุนแรงที่บริเวณข้อเข่ามาก่อน

6. มีสติสัมปชัญญะ อ่านออก เขียนได้ และสามารถสื่อสารโต้ตอบได้ดี

7. มีความสมัครใจในการเข้าร่วมวิจัย

เกณฑ์ในการคัดออกมีดังนี้

1. เกิดผลข้างเคียงจากการพอกและประคบสมุนไพร เช่น การแพ้สมุนไพร ผื่นแดง หรือคัน บวมแดงร้อน เป็นต้น

2. ผู้เข้าร่วมวิจัยไม่สามารถทำกิจกรรมครบตามโปรแกรมที่กำหนด

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1. ตัวแปรต้น คือ หัตถการกักน้ำมันด้วยน้ำมันมหาจักรสูตรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท้ายน้ำ อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

2. ตัวแปรตาม คือ

2.1 ระดับความเจ็บปวด ด้วยแบบประเมินความปวดแบบเป็นตัวเลข (Numeral Rating Scales: NRSs)

2.2 ระดับความรุนแรงของโรคข้อเข่าเสื่อม ด้วยแบบประเมิน Oxford knee score

2.3 องศาการเคลื่อนไหวของเข่า (Range of motion : ROM) ด้วยเครื่องมือวัดองศาเข่า(Goniometer) วัดในท่านอนราบชันเข่าส้นเท้าชิดก้น

3. ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง เดือน มิถุนายน-ธันวาคม พ.ศ. 2564

4. สถานที่ดำเนินการ คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท้ายน้ำ อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความตรง (Validity) โดยผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสร็จแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุง ในด้านความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) และความตรงด้านโครงสร้าง (Construct Validity) เพื่อเพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาและโครงสร้างความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามที่ได้รับคำแนะนำ

2. การตรวจสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรกลุ่มตัวอย่างในโรงพยาบาลโพทะเล จำนวน 30 ชุด นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเที่ยงโดยใช้สูตรประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาช (Conbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าคะแนนระหว่าง 0.71-0.85

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างโดยการนำเสนอขออนุมัติการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิจิตร ผ่านการอนุมัติเลขที่ IRB No 5/2564 ดำเนินการทำหนังสือแจ้งวัตถุประสงค์การศึกษาวิจัยให้กับสาธารณสุขอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร เพื่อชี้แจงรายละเอียดการวิจัย และขออนุญาตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัย แนะนำตนเองชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอความยินยอมการเข้าร่วมการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างโดยชี้แจงให้ทราบถึงสิทธิในการตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมการศึกษาครั้งนี้ และกลุ่มตัวอย่างสามารถยุติการเข้าร่วมช่วงใดก็ได้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะถูกเก็บเป็นความลับ และไม่มีผลต่อการรักษาการนำเสนอข้อมูลจะแสดงผลในภาพรวม เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาเท่านั้น เมื่อกลุ่มตัวอย่างให้ความยินยอมโดยลงนามในหนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยและหลังการทำวิจัยเสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อยผู้วิจัยดำเนินการทำลายแบบสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างภายในระยะเวลา 1 ปี

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติในการศึกษา ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลด้านสุขภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสถิติการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าต่ำสุด - สูงสุด
2. การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยแบบประเมินระดับความเจ็บปวดแบบเป็นตัวเลข (Numeral Rating Scales: NRSs) แบบประเมินระดับความรุนแรงของโรคข้อเข่าเสื่อมด้วยแบบประเมิน Oxford knee score แบบประเมินองศาการเคลื่อนไหวของเข่า(Range of motion : ROM) ด้วยเครื่องมือวัดองศาเข่า(Goneometer) ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ก่อนการให้หัตถการกักน้ำมันด้วยตำรับน้ำมันมหาจักรสูตรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท้ายน้ำในการบรรเทาอาการปวดเข่าในผู้สูงอายุที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อม ใช้สถิติ Mann Whitney U - test
3. การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยแบบประเมินระดับความเจ็บปวด แบบเป็นตัวเลข (Numeral Rating Scales: NRSs) แบบประเมินระดับความรุนแรงของโรคข้อเข่าเสื่อมด้วยแบบประเมิน Oxford knee score แบบประเมินองศาการเคลื่อนไหวของเข่า(Range of motion : ROM) ด้วยเครื่องมือวัดองศาเข่า(Goneometer) ภายในกลุ่มทดลองและภายในกลุ่มควบคุม ด้วยตำรับน้ำมันมหาจักรสูตรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท้ายน้ำในการบรรเทาอาการปวดเข่าในผู้สูงอายุที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อม ด้วยสถิติ Wilcoxon Sign Rank Test
4. การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยแบบประเมินระดับความเจ็บปวด แบบเป็นตัวเลข (Numeral Rating Scales: NRSs) แบบประเมินระดับความรุนแรงของโรคข้อเข่าเสื่อมด้วยแบบประเมิน Oxford knee score แบบประเมินองศาการเคลื่อนไหวของเข่า(Range of

motion : ROM) ด้วยเครื่องมือวัดองศาเข่า(Goneometer) ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม หลังการจัดโปรแกรม ด้วยสถิติ Mann Whitney U - test

5. กำหนดนัยสำคัญทางสถิติ α=0.05 เป็นเกณฑ์ในการยอมรับสมมติฐาน

ผลการวิจัย

1.กลุ่มทดลองมีค่าระดับความเจ็บปวดที่แตกต่างกันระกว่างก่อนทดลอง ระหว่างการทดลองและภายหลังการทดลอง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าความแตกต่างค่าเฉลี่ยระดับความเจ็บปวดภายในกลุ่มทดลองระหว่างก่อนทดลอง ระหว่างการทดลอง และภายหลังการทดลอง

ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
เวลา	75.422	2	37.71	46.514*	<0.001
error	35.673	44	0.811		

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ของค่าเฉลี่ยระดับความเจ็บปวดภายในกลุ่มทดลองระหว่างก่อนทดลอง ระหว่างการทดลอง และภายหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	ระยะเวลา	ค่าเฉลี่ย	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง1	หลังทดลอง2
กลุ่มทดลอง	ก่อนทดลอง	4.757		1.230*	2.560*
	หลังทดลอง1	3.526			1.330*
	หลังทดลอง2	2.196			

2.กลุ่มทดลองมีค่าระดับความแตกต่างขององศาข้อเข่าที่แตกต่างกันระกว่างก่อนทดลอง ระหว่างการทดลอง และภายหลังการทดลอง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าความแตกต่างค่าเฉลี่ยระดับองศาข้อเข่าภายในกลุ่มทดลองระหว่างก่อนทดลอง ระหว่างการทดลอง และภายหลังการทดลอง

ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
เวลา	468.00	2	234.00	0.40	0.642
error	2625.80	58	304.27		

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ของค่าเฉลี่ยองศาข้อเข่าภายในกลุ่มทดลองระหว่างก่อนทดลอง ระหว่างการทดลอง และภายหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	ระยะเวลา	ค่าเฉลี่ย	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง1	หลังทดลอง2
กลุ่มทดลอง	ก่อนทดลอง	116.92		1.317	3.883*
	หลังทดลอง1	118.23			2.567*
	หลังทดลอง2	120.80			

4. อภิปรายผลการศึกษา

1) จากผลการศึกษา พบว่า การเปรียบเทียบระดับความเจ็บปวดที่ลดลงด้วยสถิติ pair t-test พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความเจ็บปวดลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นผลจากการที่กล้ามเนื้อได้รับความร้อนจากน้ำมัน กระตุ้นให้เกิดการขยายตัวของหลอดเลือด เพิ่มปริมาณการไหลเวียนของเลือดในเนื้อเยื่อ ทำให้เกิดความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อบริเวณที่ได้รับการกักน้ำมันให้เคลื่อนไหวได้มากขึ้น ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกับการรักษาทางกายภาพบำบัดที่มีการใช้ความร้อนในการบำบัดผู้ป่วยในหัตถการหลายๆประเภท เช่น การอัลตราซาวน์ ซึ่งเป็นการใช้คลื่นความร้อนลึกทำให้เกิดการสั่นสะเทือนของกล้ามเนื้อชั้นลึก มีผลให้การไหลเวียนของเลือด และน้ำเหลืองเพิ่มมากขึ้น ทำให้กระตุ้นกระบวนการซ่อมแซมเนื้อเยื่อ และช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นของเนื้อเยื่อได้ และ การใช้แผ่นประคบร้อน ที่เป็นความร้อนตื้นช่วยกระตุ้นการไหลเวียนเลือด เพิ่มการคลายตัวของกล้ามเนื้อชั้นตื้น ลดอาการเจ็บปวด และเพิ่มความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณี ปึงสุวรรณและคณะ พบว่า ความร้อนจากแผ่นประคบร้อน และความร้อนจากลูกประคบสมุนไพร สามารถเพิ่มความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อได้ดีกว่าการยืดเหยียดกล้ามเนื้อ และลดระดับความเจ็บปวดของกล้ามเนื้อได้ และน้ำมันงาซึ่งเป็นน้ำมันที่ใช้ในกลุ่มที่ 1 ทั้งยังเป็นยาหลักของน้ำมันตำรับขัดมอน มีรสมัน มีรสประธานเป็นรสสุขุม สรรพคุณตามรสยาจะช่วยกระตุ้นการไหลเวียน เพิ่มความชุ่มในกับกล้ามเนื้อและเส้นใย สรรพคุณตามฤทธิ์ของน้ำมันงาในการบำรุงกล้ามเนื้อ กระดูก และข้อ ลดอาการอักเสบ ตามตำรายาไทยจะใช้น้ำมันที่บีบจากเมล็ดงามาทาถูนวดตามบริเวณที่มีอาการเคล็ดขัดยอก ฟกช้ำ ปวดบวม เพื่อช่วยลดการอักเสบ

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความเจ็บปวดที่ลดลง ซึ่งเกิดจากน้ำมันตำรับขัดมอนมีตัวยาที่เป็นส่วนประกอบ ซึ่งแบ่งเป็นตัวยาหลัก ตัวยารอง และตัวยาประกอบ โดยตัวยาหลัก ได้แก่ ขัดมอน งาขาว น้ำนมวัว และเถาเอ็นอ่อน ซึ่งเป็นสมุนไพรที่มีรสมัน มีสรรพคุณในการบำรุงกระดูก บำรุงเส้นเอ็น และลดการอักเสบ ตัวยารอง ได้แก่ รากสามสิบ เหมือดหอม โกฐกระดูก ชะเอมเทศ มีรสยาร้อนสุขุม สรรพคุณช่วยบำรุงกำลัง บำรุงกล้ามเนื้อ กระดูก และข้อ และตัวยาประกอบ สมอไทย สมอ

พิเภก ซึ่งเป็นตัวยาที่มีรสเปรี้ยวฝาด สรรพคุณ บำรุงน้ำ เพิ่มความชุ่มชื้นให้แก่กล้ามเนื้อ เมื่อกักน้ำมันให้แก่อาสาสมัครที่มีอาการปวดหลังส่วนล่าง ซึ่งจากกลไกการเกิดโรคทางการแพทย์แผนไทยคือการที่ธาตุทั้ง 3 ได้แก่ วาโยธาตุ เตโชธาตุและอาโปธาตุ ถูกกระทบ คือ วาโยธาตุกำเริบ เตโชธาตุกำเริบและอาโปธาตุหย่อน จากสรรพคุณของน้ำมันตำรับขัดมอน คือ มีรสประธานเป็นรสสุขุมร้อน และมีตัวยาประกอบที่มีรสเปรี้ยวฝาด จึงทำให้ออกฤทธิ์ต่อกลไกของธาตุภายในร่างกาย คือ กระจายวาโยธาตุ เตโชธาตุ และเพิ่มปริมาณของอาโปธาตุ ทำให้กล้ามเนื้อที่ได้รับการกักน้ำมันมีความชุ่มชื้นมากขึ้น มีการกระตุ้น ให้เกิดการไหลเวียนของวาโยธาตุ และความร้อนของเตโชธาตุ ซึ่งจากผลการวิจัยในหลอดทดลองของ Kanth, และ Diwan (2542) พบว่า สาระสำคัญในรากขัดมอนมีฤทธิ์ในการระงับปวดและยับยั้งการอักเสบ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ Chithra G. Nair, R. R. Geethesh P., Sudheendra Honwad, และคณะ (2558) ที่ใช้น้ำมันตำรับขัดมอนผสมนมที่ผ่านการเคี่ยวทั้ง 3 ระยะ ในการต้านการอักเสบบริเวณฝ่าเท้าของสัตว์ทดลอง และสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ Tripathi R ,และTripathi J (2559) ที่ทำการศึกษาการกักน้ำมัน เพื่อบรรเทาอาการปวดหลังจากการฉีดยาระงับปวดบริเวณกระดูกสันหลัง พบว่า กล้ามเนื้อของผู้ป่วยมีความอ่อนนุ่มมากขึ้น มีองศาการเคลื่อนไหวมากขึ้น และรายงานการวิจัยของ Vijayalakshmi N. (2556) เกี่ยวกับการจัดการอาการปวดจากการอักเสบของข้อกระดูกและข้อสะโพกด้วยการแพทย์อายุรเวท ซึ่งจากการประเมินหลังการรักษาด้วยวิธีการกักน้ำมัน พบว่า ผู้ป่วยมีระดับความเจ็บปวดลดลง อาการเกร็ง บวม อักเสบบริเวณหลังลดลง และสามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้ดีขึ้น

2) ผลการตรวจประเมิน พบว่า การงอพับขาวัดองศาเข่า ส่วนใหญ่มีอาการตึงลดลง เนื่องจากความร้อน และความชุ่มชื้นจากน้ำมันมีส่วนช่วยให้กล้ามเนื้อบริเวณหลัง สะโพกคลายตัว ทำให้การตรวจร่างกายด้วยการงอพับขาวัดองศาเข่าของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทำได้มากขึ้น มีอาการตึงลดลง จากการกักน้ำมันที่มีความร้อน และความชุ่มชื้นมีผลทำให้กล้ามเนื้อคลายตัว กระตุ้นการไหลเวียนเลือด จากตัวยาสมุนไพรที่มีฤทธิ์ยับยั้งการอักเสบ ทำให้กล้ามเนื้ออ่อนนุ่มลง อาการบวม ตึงจากการอักเสบลดลงจึงเป็นผลให้กลุ่มตัวอย่างรู้สึกเจ็บขณะประเมินภายหลังเข้าร่วมการทดลองร่างกายลดลง

5. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการศึกษาระดับความเจ็บปวดโดยเทียบกันจากการกักน้ำมันซึ่งมีการใช้ความร้อนของน้ำมันในการกระตุ้นการไหลเวียนของเลือด จึงมีผลทำให้เกิดการคลายตัวของกล้ามเนื้อ ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาที่ควบคุมปัจจัยด้านความร้อน เพื่อศึกษาประสิทธิผลของตัวยาในน้ำมัน เช่น ใช้วิธีการทาน้ำมันโดยไม่อุ่นร้อน และควรมีการขยายการศึกษาเก็บข้อมูลไปในส่วนของผู้ป่วยที่มีอาการเกี่ยวกับกล้ามเนื้อบริเวณอื่นๆของร่างกาย เช่น อาการปวดหลังส่วนบน หรืออาการปวดบริเวณข้อกระดูก เช่น ข้อเข่า เป็นต้น เนื่องจากตามสรรพคุณของน้ำมันตำรับขัดมอนนั่น สามารถช่วยในการบำรุงข้อกระดูก และเพิ่มความยืดหยุ่นของกระดูกและกล้ามเนื้อบริเวณที่ได้รับการกักน้ำมันได้ด้วย หรือ

การศึกษาลักษณะการทำงานของกล้ามเนื้อที่ได้รับการกักน้ำมัน เช่น ความยืดหยุ่น ความตึงตัว องศาการ เคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

รัชฎาพร สุวรรณ, กิตติพร เนาว์สุวรรณ, & นภชา สิงห์วีรธรรม. (2021). ผลของการกดจุดบำบัดต่อคะแนน ความปวดแล องศาการเคลื่อนไหว คอ ในผู้ป่วยไมเกรน. วารสารวิจัยและนวัตกรรมทางสุขภาพ, 4(2), 65-76.

วัลภา ไตรทิพย์. (2021). ประสิทธิผลของการรักษาด้วยการออกกำลังกล้ามเนื้อคอต่อดัชนีวัดความบกพร่อง ของคออาการปวดสะบักและองศาการเคลื่อนไหวของกระดูกสันหลังส่วนคอในผู้ป่วยปวดคอร้าวลง สะบัก. วารสารการแพทย์ โรงพยาบาลศรีสะเกษสุรินทร์บุรีรัมย์, 36(2), 437-447.

นิติ รัตน์ มี กาย. (2021). ประสิทธิผลของยาทาพระเส้นในการบรรเทาปวดจากโรคหัวไหล่ติด. *หมอยาไทย วิจัย*, *7*(2), 17-30.

วรัมพา สุวรรณรัตน์, กายแก้ว คชเดช, & ภัชรินทร์ กลั่นคูวัฒ น์. (2021). ประสิทธิผลของน้ำมันสุวคนธ์ปรับ ธาตุ (สูตรน้ำมันปถวีธาตุ) ต่ออาการปวดและองศาการเคลื่อนไหวในผู้ป่วยโรคลมปลายปัตคาต สัญญาณ 4 หรือ 5 หลัง: The effectiveness of aroma therapy massage oil (pa-ta-vee oil formulate) for muscle pain and tension in patients with myofascial pain syndrome. บูรพา เวช สาร, 8(1), 1-16.

Jayathavaj, V. (2020). ระดับการเคลื่อนไหวของผู้ป่วยโรคข้อเข่าเสื่อมเมื่อรักษาด้วยการนวดแบบราชสำนัก เพียงอย่างเดียวและประคบสมุนไพรร่วมด้วย. *หมอยาไทยวิจัย*, *6*(1), 21-34.

Laupattarakasem P, Wangsrimongkol T, Surarit R, Hahnvajanawong C. In vitro and in vivo anti-inflammatory potential of Cryptolepis buchanani. Journal of Ethnopharmacolgy. 2006; 108: 349-54.

Shalaby S, Magd El-Din M, Abo-Donia SA, Mettwally M, Attia ZA. Toxicological Impacts of the essential oils from eucalyptus Eucalyptus globules and clove Eugenia caryophyllus on albino rats. Polish Journal of Environmental Studies. 2011; 20: 429–34.

วารณี ประดิษฐ, สิริวดี ชมเดช, กรกฎ งานวงศพาณิชย์. งานวิจัยสมุนไพรไทยสำหรับการรักษาโรคขอเสื่อม. วารสารวิทยาศาสตร์ มข. 2557: 42: 289-302

รังสรรค์ ปัญญาธัญญะ, วันทนา งามวัฒน์, อุไรวรรณ เพิ่มพิพัฒน์, โอรส ลีลากุลธนิต, จรินทร์ จันทรฉายะ และปราณี ชวลิตธำรง. การศึกษา ความเป็นพิษของไพลในหนู. วารสารศิริราช. 2529; 38: 413-16.

Kamatou GP, Vermaak I, Viljoen AM. Eugenol-from the remote Maluku Islands to the international market place: a review of a remarkable and versatile molecule. Molecules. 2012; 17: 6953-81.

การพัฒนารูปแบบอาชีวสุขศึกษาด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแบบจำลอง ADDIE ในรายวิชาการฝึกอบรมและการสื่อสารทางด้านความปลอดภัย

The Development of Occupational Health Education by Using a Design Thinking Process in Combination with the ADDIE Model in Safety Training and Communication Course

ประกาศิต ทอนช่วย[1] ศศิวิมล บุตรสีเขียว[2] น้ำเงิน จันทรมณี[3] พรรณวดี สิงห์แก้ว[4] ชุมาพร รถสีดา[4]
ศุภกาญจน์ แก่นท้าว[4] ปุณญิสา ผุดผ่อง[4] และ จุฑามาศ ตามเพิ่ม[4]
Prakasit Tonchoy Sasivimol Bootsikeaw Namngern Chantaramanee Pannawadee Singkaew[4]
Chumaporn Rodseeda Supakan Kantow Punyisa Pudpong and Juthamas Tarmperm

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบอาชีวสุขศึกษาด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแบบจำลอง ADDIE ในผู้เรียนรายวิชาการฝึกอบรมและการสื่อสารทางด้านความปลอดภัย จำนวน 83 คน โดยใช้รูปแบบการสอนแบบ 70: 20: 10 ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ระยะเวลาระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2564 - เมษายน 2565 แบ่งออกเป็น 5 หัวข้อทางด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ประเมินผลสมรรถนะทักษะ 4 ด้านของผู้เรียน ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น และความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 255 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า ภายหลังการจัดการเรียนโดยใช้รูปแบบอาชีวสุขศึกษา สามารถพัฒนาระดับสรรถนะทักษะการสื่อสาร และทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น อยู่ในระดับดีมาก เท่ากับ 3.77±0.20 และ 3.66±0.76 ตามลำดับ และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาและทักษะการคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับดี เท่ากับ 3.48±0.35 และ 3.38±0.50 ตามลำดับ ส่วนความพึงพอใจของผู้เข้ารับการให้อาชีวสุขศึกษา พบว่า ทุกด้านมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดย 2 อันดับแรก ได้แก่ ด้านความพร้อมของสื่อ (4.68±0.61) และด้านความเข้าใจเนื้อหา (4.66±0.53)

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
Email: prakasit.to@up.ac.th
[2] อาจารย์ ดร. สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
[4] อาจารย์ สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

ดังนั้นพัฒนาอาชีวสุขศึกษาด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแบบจำลอง ADDIE ในรายวิชาการฝึกอบรมและการสื่อสารทางด้านความปลอดภัย จึงเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมต่อผู้เรียน

คำสำคัญ: อาชีวสุขศึกษา กระบวนการคิดเชิงออกแบบ แบบจำลอง ADDIE การสื่อสารด้านความปลอดภัย

Abstract

The purpose of this research was to develop an occupational health education model using the design thinking process in combination with the ADDIE model among 83 students in the Training and Safety Communication course using the 70:20:10 teaching style with community-based learning management. The period between November 2021 - April 2022 is divided into 5 topics on occupational health and safety. Assess students' competency in four skills: critical thinking and problem solving, creative thinking, communication, and collaboration; and satisfaction of 255 participants. Data were analyzed using descriptive statistics such as frequency, mean and standard deviation.

The results of the study revealed that after learning management using the occupational health education model can develop the level of communication and collaboration skills were at a very good level, equal to 3.77±0.20 and 3.66±0.76, respectively, critical thinking and problem-solving skills, and creative skills at a good level, equal to 3.48±0.35 and 3.38±0.50, respectively. As for the satisfaction of the participants in occupational health education, it was found that all aspects had the highest level of satisfaction, with the top two being: media availability (4.68±0.61) and content comprehension (4.66±0.53).

Therefore, by developing occupational health education through the design thinking process in conjunction with the ADDIE model in the safety training and communication course, it is a model of teaching and learning that is appropriate for learners.

Keywords : Occupational Health Education, Design Thinking Process, ADDIE Model, Safety Communication

บทนำ

การพัฒนาผู้เรียนให้มีความเชี่ยวชาญตามสาขาวิชาการหรือวิชาชีพที่ตนถนัด และมุ่งพัฒนาการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และทักษะที่จำเป็น ตลอดจนร่วมกันแก้ปัญหาสังคมและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เป็นพันธกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา (พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา, 2562) ซึ่งนอกจากการบ่มเพาะความรู้ทางวิชาการที่ถูกต้องตามมาตรฐานแล้ว มหาวิทยาลัยควรพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นด้านอื่นๆ ด้วย เช่น ทักษะการสื่อสาร การบริหารจัดการ สัมพันธภาพการทำงานร่วมกับผู้อื่น และทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นต้น จึงมีการปรับรูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะที่จำเป็นและปลูกฝังให้ผู้เรียนมีทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ เน้นให้มีการประยุกต์ใช้หลักวิชานั้นมาสร้างความรู้ใหม่และนวัตกรรมที่ทันสมัย ดังนั้นผู้สอนในยุคปัจจุบันนี้จึงต้องมีทักษะในการกระตุ้นให้ผู้เรียนรักและสนุกไปกับการเรียนรู้และอยากเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยยึดหลัก “เรียนรู้มาก แต่สอนน้อย” ทำให้ผู้สอนต้องเปลี่ยนเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือทำ (วิจารณ์ พานิช, 2555) การจัดการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่ลดบทบาทของผู้สอน แต่เพิ่มบทบาทของผู้เรียนให้มากยิ่งขึ้น เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำและได้คิดในสิ่งที่ทำลงไปเพื่อเป็นการสร้างประสบการณ์ตรงให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน โดยผู้เรียนจะมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้สอนด้วยการลงมือทำกิจกรรมร่วมกันทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนจึงสามารถตอบสนองต่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นี้ (กมล โพธิเย็น, 2564)

หลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มหาวิทยาลัยพะเยา ออกแบบจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมให้สามารถจัดการและควบคุมความสูญเสียจากอุบัติเหตุจากการทำงานในสถานประกอบกิจการ ตามทฤษฎีว่าด้วยสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุ (Heinrich’s Domino Theory) ได้ระบุว่าการกระทำหรือมีพฤติกรรมที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Action) มีสัดส่วนที่สนับสนุนทำให้เกิดอุบัติเหตุมากกว่าสภาพแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Condition) (DeCamp & Herskovitz, 2015) เมื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุพื้นฐาน (Basic Cause) ที่ทำให้เกิดทั้ง 2 ปัจจัยข้างต้น คือ การขาดการบริหารจัดการ (Lack of Control) ตาม Loss Causation Model ดังนั้นการควบคุมอุบัติเหตุจึงมุ่งเป้าไปที่สาเหตุที่แท้จริง (Root Cause) (Bird and Loftus, 1976) โดยการใช้หลักการ 3E เข้ามาควบคุม ได้แก่ วิศวกรรม (Engineering), การออกกฎข้อบังคับ (Enforcement) และการศึกษา (Education) ซึ่งวิธีการจัดการกับ Engineering และ Enforcement ในหลักสูตรฯ ได้มีรายวิชาในการจัดการเรียนการสอนรองรับแล้ว เช่น วิศวกรรมความปลอดภัย การระบายอากาศในทางอุตสาหกรรม กฎหมายอาชีวอนามัย ความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ดังนั้นการบริการจัดการในส่วนของ Education จึงได้มีการเรียนการสอนในรายวิชาการฝึกอบรมและการสื่อสารทางด้านความปลอดภัย สำหรับนิสิตชั้นปีที่ 3

ภาคการศึกษาปลาย รายวิชานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นิสิตได้เรียนรู้หลักการและเทคนิคการสื่อสาร การฝึกอบรม การสอนงานทางด้านความปลอดภัย โดยจะต้องผ่านการเรียนวิชาที่เกี่ยวกับความเข้าใจพื้นฐานความรู้ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยมาก่อนและรายวิชาสุขศึกษาและพฤติกรรมสุขภาพ ซึ่งจะมีเนื้อหาในการสื่อสารข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพและสาธารณสุขเพื่อการป้องกันและควบคุมโรค เมื่อนิสิตเข้าเรียนในรายวิชาการฝึกอบรมฯ นี้ จะต้องนำความรู้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ (Analyzing) ประยุกต์ (Applying) จนสามารถสร้างสรรค์และออกแบบ (Creating) แผนการฝึกอบรมและสื่อที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มฝึกอบรมอันจะสอดคล้องกับระดับการเรียนรู้ตาม Bloom's Taxonomy และความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตที่อยากได้ผู้ที่มีทักษะในการสื่อสารและการสอนงานลูกจ้างได้ดี และยังเป็นไปตามหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับวิชาชีพที่กฎกระทรวงแรงงานได้กำหนดไว้ (กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2549)

รูปแบบการจัดการเรียนการสอน (Learning Model) ในรายวิชาการฝึกอบรมฯ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ การเรียนบรรยายในชั้นเรียน (10%) การทำงานกลุ่มโดยมีโคชหรืออาจารย์ที่ปรึกษา (20%) และการลงมือปฏิบัติในพื้นที่ชุมชน (70%) (ชรินพร งามกมล, 2559) เพื่อให้นิสิตบรรลุเป้าหมายของรายวิชาที่ให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปสอนและฝึกอบรมผู้อื่นทำให้เข้าใจในเนื้อหาได้มากกว่าการเรียนในห้องเรียนเพียงอย่างเดียวตามปิรามิดการเรียนรู้ (Learning Pyramid) การจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาได้มีการทบทวนและปรับปรุงวิธีการสอนเพื่อให้นิสิตบรรลุเป้าหมายของรายวิชาและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ตามกระบวนการ PDCA (Deming Cycle) โดยในปีที่ 2 ได้เพิ่มเติมในเรื่องทักษะการสื่อสาร การเป็นวิทยากรมืออาชีพ เพื่อแก้ไขจุดบกพร่องของปีที่ 1 และมีการสำรวจผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการฝึกอบรมของนิสิต จึงทำให้เห็นสิ่งที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติมในปีที่ 3 ได้แก่ ประเด็นของสื่อที่เหมาะสมเพื่อที่จะกระตุ้นการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างนั้นๆ และการได้มาซึ่งความต้องการของชุมชน (Community Training Needs) ในเรื่องเนื้อหาที่กลุ่มตัวอย่างขาดไป (Gap) ผู้วิจัยจึงได้มีการนำแนวคิดของ Addie Model ซึ่งเป็นแนวคิดพื้นฐานในการออกแบบหลักสูตรการสอน (Steven, 2000) มาประยุกต์ใช้ร่วมกับกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking Process) เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการแก้ปัญหา การออกแบบและสร้างสรรค์นวัตกรรมที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้ดีที่สุด โดยยึดมนุษย์เป็นศูนย์กลางของการคิดและออกแบบสร้างนวัตกรรม (Human-Centered Design) (ประทีป คงเจริญ, 2564) มาใช้ในการออกแบบแผนอาชีวสุขศึกษา ผสานร่วมกับทฤษฎีด้านการสื่อสารสุขภาพสุขศึกษา และพฤติกรรมศาสตร์ในการออกแบบสื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับกระบวนการจัดการรู้ให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบอาชีวสุขศึกษาด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแบบจำลอง ADDIE ในรายวิชาการฝึกอบรมและการสื่อสารทางด้านความปลอดภัย

2. เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบอาชีวสุขศึกษาด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแบบจำลอง ADDIE ในรายวิชาการฝึกอบรมและการสื่อสารทางด้านความปลอดภัยต่อทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม 4 ด้าน (4Cs) ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (Critical thinking and problem solving) การคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) การสื่อสาร (Communication) และการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Collaboration)

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับการให้อาชีวสุขศึกษาด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแบบจำลอง ADDIE ในรายวิชาการฝึกอบรมและการสื่อสารทางด้านความปลอดภัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้แนวคิดการจัดการเรียนการสอน (Learning Model) แบบ 70 (Learning by Experience) :20 (Learning by Others) :10 (Learning by Course) เพื่อพัฒนารูปแบบอาชีวสุขศึกษาด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแบบจำลอง ADDIE

กลุ่มที่ศึกษา

กลุ่มที่ศึกษา คือ นิสิตชั้นปีที่ 3 หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ลงทะเบียนในรายวิชาการฝึกอบรมและการสื่อสารทางด้านความปลอดภัย จำนวน 16 กลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน รวมทั้งหมด 83 คน โดยมีระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2564 – เมษายน 2565 แสดงดังตารางที่ 1

ส่วนผู้เข้าร่วมการให้อาชีวสุขศึกษา คือ ประชาชนที่มีความเกี่ยวข้องกับหัวข้อทางด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย จำนวนอย่างน้อยร้อยละ 80 ของประชากรในกลุ่มนั้น รวมทั้งหมด 255 คน ประกอบด้วย ดังนี้

หัวข้อที่ 1 ได้แก่ เจ้าหน้าที่ดูแลบ้านพักเด็กและครอบครัวประจำจังหวัด, ผู้พักอาศัยในหอพักแห่งหนึ่ง, พระสงฆ์และประชาชนเขตเทศบาลเมือง และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนชุมชน

หัวข้อที่ 2 ได้แก่ กลุ่มสตรีวิสาหกิจชุมชนน้ำพริกลาบ, เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของมหาวิทยาลัย และผู้สูงอายุที่มารับบริการสุขภาพ ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

หัวข้อที่ 3 ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานปั้นภาชนะดินเผา, พนักงานอู่ซ่อมรถเมล์ และกลุ่มวิสาหกิจตีมีด

หัวข้อที่ 4 ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรนาแปลงใหญ่, เกษตรกรปลูกหอมแดง และผู้ปฏิบัติงานพ่นยาฆ่ายุงเทศบาลตำบล

หัวข้อที่ 5 ได้แก่ พนักงานทำความสะอาด ห้องปฏิบัติการเคมี, นักวิทยาศาสตร์ห้องปฏิบัติการทันตกรรม และนิสิตผู้ใช้งานห้องปฏิบัติการกายวิภาคศาสตร์

ตารางที่ 1 หัวข้อ จำนวนผู้เรียน และจำนวนผู้เข้าร่วมอาชีวสุขศึกษา

หัวข้อ	จำนวนกลุ่ม	จำนวนผู้เรียน	จำนวนผู้เข้าร่วม
1. การดับเพลิงขั้นพื้นฐาน	4	21	44
2. การยศาสตร์ในการทำงาน	3	16	74
3. อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล	3	15	24
4. ความปลอดภัยสารเคมีในงานเกษตรกรรม	3	16	45
5. การจัดการสารเคมีในห้องปฏิบัติการ	3	15	68
รวม	**16**	**83**	**255**

ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบอาชีวสุขศึกษา

ใช้รูปแบบการลงมือปฏิบัติจริงในชุมชน โดยการประสานงาน การค้นหาปัญหา และกระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหานั้นด้วย (Community-based learning) (วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์, 2561) ดังภาพที่ 1 ทุกกิจกรรมนิสิตจะมีการรายงานความก้าวหน้าต่างๆ ของการทำงานร่วมกับชุมชนต่ออาจารย์ที่ปรึกษาผ่านเอกสารรายงาน (Log book) โดยสามารถแบ่งระยะกิจกรรม ดังนี้

1) ขั้นเตรียมการ จัดให้มีการเรียนบรรยายในชั้นเรียน เพื่อเข้าใจหลักการฝึกอบรม และทบทวนเนื้อหาด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ประกอบด้วย 5 หัวข้อ ได้แก่ การดับเพลิงขั้นพื้นฐาน การยศาสตร์ในการทำงาน อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล ความปลอดภัยสารเคมีในงานเกษตรกรรม และการจัดการสารเคมีในห้องปฏิบัติการ ตลอดจนทฤษฎีด้านการสื่อสารสุขภาพ สุขศึกษา พฤติกรรมศาสตร์ และการประเมินผลการฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 10 ของเวลาเรียนทั้งหมด และนิสิตทดสอบความรู้ผ่านคะแนนอย่างน้อยร้อยละ 80

สำหรับการทำงานกลุ่มของนิสิตโดยมีโค้ชหรืออาจารย์ประจำกลุ่มเป็นที่ปรึกษา จำนวน 5 คน เพื่อสนับสนุนด้านเนื้อหาวิชาการและพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญด้านบุคลิกภาพและการพูดเป็นอาจารย์พิเศษร่วมสอนด้วย จำนวน 3 คน ขั้นตอนย่อยนี้คิดเป็นร้อยละ 20 ของเวลาเรียนทั้งหมด และนิสิตทดสอบทักษะผ่านคะแนนอย่างน้อยร้อยละ 80

2) ขั้นดำเนินการ การลงมือปฏิบัติในพื้นที่ชุมชน ตั้งแต่การประสานงาน การค้นหาปัญหา การสำรวจความต้องการฝึกอบรม การวิเคราะห์กระบวนการฝึกอบรมร่วมกัน ตลอดจนถึงการลง

ฝึกอบรมในสถานที่จริง คิดเป็นร้อยละ 70 ของเวลาเรียนทั้งหมด สำหรับกระบวนการออกแบบแผนการให้อาชีวสุขศึกษาใช้แนวคิดของ Addie Model มาประยุกต์ใช้ร่วมกับกระบวนการ Design Thinking โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1) Analysis การกำหนดกลุ่มเป้าหมายโดยเริ่มจากการ Empathize ปัญหาด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ซึ่งสอบถามข้อมูลจากกลุ่มที่จัด Stakeholder Mapping ไว้ ผู้เรียนจะประยุกต์คำถามจาก Empathy Map เพื่อกระตุ้นให้เกิดการตระหนักรู้ในปัญหาที่เกิดขึ้นกับกลุ่มผู้ประกอบอาชีพหรือสัมผัสอันตราย หลังจากนั้นนำข้อมูลมาจัดกลุ่ม เพื่อ Define ดูว่าปัญหานั้นเกิดจากความรู้ (K) ทัศนคติ (A) หรือ ทักษะ (S) จึงจะสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการตั้งเป้าหมาย (Goal Statement) เพื่อออกแบบกระบวนการฝึกอบรมต่อไป

2.2) Design การออกแบบกระบวนการอาชีวสุขศึกษาและสื่อ โดยนิสิตเป็นผู้คิดและสร้างสรรค์ (Ideate) ให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ Idea Selection Grid มาช่วยในการตัดสินใจเลือกภายใต้ปัจจัยด้านเวลาฝึกอบรม ทรัพยากร และข้อจำกัดด้านการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง

2.3) Development การเขียนแผนการให้อาชีวสุขศึกษา การผลิตสื่อจำลอง (Prototype) จากการเลือกในขั้นตอนก่อนหน้า แล้วนำไปปรึกษาร่วมกับอาจารย์ประจำกลุ่ม และทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ Feedback Grid เพื่อพัฒนาให้สมบูรณ์ขึ้น

2.4) Implement การฝึกอบรมในสถานการณ์จริง ภายใต้การวางแผน การเตรียมการร่วมกับชุมชนและกลุ่มตัวอย่าง โดยมีอาจารย์ประจำกลุ่มร่วมสังเกตการณ์ด้วย ก่อนการให้อาชีวสุขศึกษามีการประเมินผลในทุกมิติจัดเป็นการทดสอบก่อนเข้ารับฝึกอบรม (Pre-test)

2.5) Evaluation ภายหลังการให้อาชีวสุขศึกษามีการประเมินผลในทุกมิติจัดเป็นการทดสอบหลังเข้ารับฝึกอบรม (Post-test)

3) ขั้นการประเมินผล อาจารย์ประจำกลุ่มเป็นผู้ประเมินสมรรถนะทักษะ 4Cs จากการดำเนินกิจกรรมให้อาชีวสุขศึกษา ประกอบด้วย ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (critical thinking and problem solving) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (creative thinking) ทักษะการสื่อสาร (communication) และทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น (collaboration) นอกจากนี้ผู้เข้ารับการให้อาชีวสุขศึกษาร่วมประเมินความพึงพอใจของการฝึกอบรมด้วย

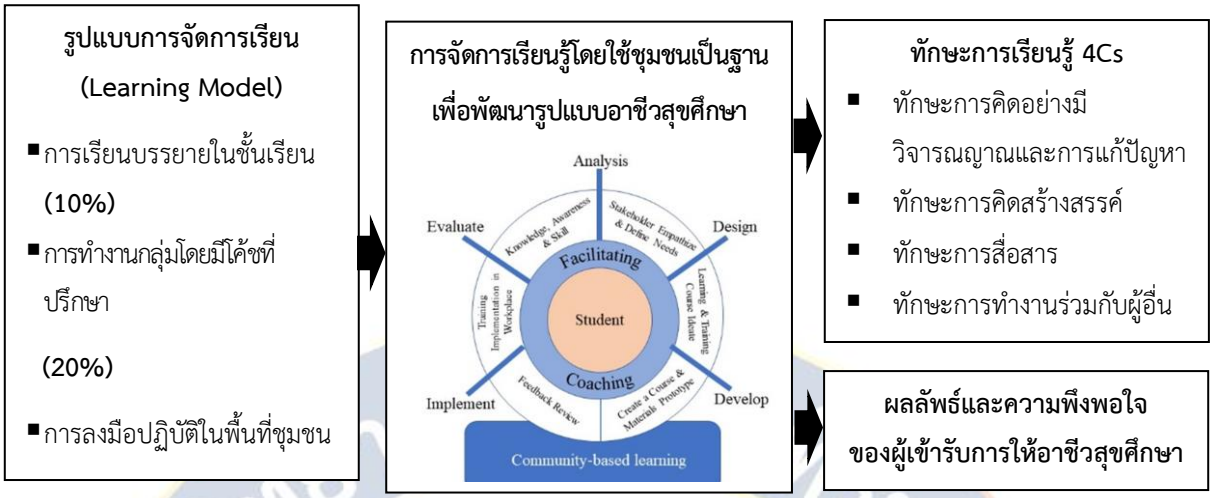

ภาพที่ 1 แนวคิดการจัดการเรียนโดยใช้รูปแบบอาชีวสุขศึกษาด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแบบจำลอง ADDIE
ที่มา: (ประกาศิต ทอนช่วย, 2565)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการให้อาชีวสุขศึกษา ประกอบด้วย วันที่ ระยะเวลา กลุ่มเป้าหมาย รายชื่อผู้ให้อาชีวสุขศึกษา วัตถุประสงค์ กิจกรรม สื่อที่ใช้ และเกณฑ์การประเมินให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อบรม

2. แบบประเมินความรู้ทางด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย จำนวน 50 ข้อ ประกอบด้วย การดับเพลิงขั้นพื้นฐาน การยศาสตร์ในการทำงาน อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล ความปลอดภัยสารเคมีในงานเกษตรกรรม และการจัดการสารเคมีในห้องปฏิบัติการ ซึ่งเป็นคำถามลักษณะปลายปิด

3. แบบประเมินความรู้ในการจัดอาชีวสุขศึกษาด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแบบจำลอง ADDIE จำนวน 20 ข้อ ซึ่งเป็นคำถามลักษณะปลายปิด

4. เอกสารติดตามและรายงานการปรึกษาอาจารย์ประจำกลุ่ม (Log book)

5. แบบประเมินสมรรถนะทักษะ 4Cs จำนวน 15 ข้อ พัฒนามาจากการศึกษาของ ภิญโญ วงษ์ทอง และคณะ (2564) ดังตารางที่ 2 เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับคือ ดีมาก ดี ปานกลาง และปรับปรุง กำหนดเกณฑ์การแปลคะแนนความพึงพอใจ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.51 - 4.00 หมายถึง ดีมาก
คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.51 - 3.50 หมายถึง ดี
คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.51 - 2.50 หมายถึง ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 - 1.50 หมายถึง ปรับปรุง

ตารางที่ 2 รายการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ทักษะ 4Cs ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ทักษะ 4Cs	รายการประเมิน
ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (6 ข้อ)	- สามารถวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรม (Gap) จากสถานการณ์ของกลุ่มตัวอย่างได้ชัดเจน - สามารถกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการแก้ปัญหาโดยการฝึกอบรมได้อย่างถูกทาง - สามารถวางแผนขั้นตอนการฝึกอบรมโดยเลือกใช้สื่อหรือกิจกรรมที่เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างและเนื้อหา - สามารถปฏิบัติกิจกรรมตามแผนการฝึกอบรมได้อย่างความสอดคล้องและต่อเนื่อง - สามารถควบคุมเวลา สถานที่ ตอบข้อซักถาม และแก้ปัญหาเฉพาะหน้าให้เป็นไปตามแผนฝึกอบรมที่ตั้งไว้ - สามารถสรุป วิเคราะห์ เปรียบเทียบผลการฝึกอบรมที่ได้กับเป้าหมายที่ตั้งไว้
ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (2 ข้อ)	- มีความคิดริเริ่ม สามารถคิดสิ่งที่แปลกใหม่ในการออกแบบกิจกรรมหรือให้สอดคล้องกับสถานการณ์ - มีความสามารถคิดและเก็บรายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวกับหัวข้อฝึกอบรม และอธิบายให้เห็นภาพชัดเจน
ทักษะการสื่อสาร (4 ข้อ)	- สามารถใช้ภาษาท่าทาง บุคลิกภาพ และใช้น้ำเสียงแสดงความรู้สึกได้เหมาะสมกับกาลเทศะ - สามารถถ่ายทอดความรู้ ความคิด และความเข้าใจโดยใช้ภาษาอย่างเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง - สามารถใช้วิธีการสื่อสารที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงผลกระทบ ไม่สร้างความขัดแย้งและแลกเปลี่ยนทัศนะของตนเองกับผู้อื่นได้ - สามารถเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลาย แสดงให้เห็นทั่วกัน และคำนึงถึงความปลอดภัยในการใช้สื่อ
ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น (3 ข้อ)	- มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน และการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในกลุ่มให้ทุกคนมีส่วนร่วม - มีการแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มและผู้อื่น - มีการมอบหมายงานตามความสามารถของบุคคลในกลุ่ม และยอมรับความแตกต่างของตนเองและผู้อื่น - การช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่ม และมีบทบาทการเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี

6. แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการให้อาชีวสุขศึกษา จำนวน 10 ข้อ ข้อคำถามในหมวดนี้แบ่งเป็นประเด็นย่อย 6 ด้าน คือ ด้านความตรงของเนื้อหาและการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านความเข้าใจเนื้อหา ด้านความพร้อมของผู้อบรม ด้านความพร้อมของสื่อ ด้านความพร้อมของสถานที่ เวลา และอุปกรณ์อื่นๆ และด้านการนำความรู้ไปต่อยอด ซึ่งเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ กำหนดเกณฑ์การแปลคะแนนความพึงพอใจ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.51 - 5.00 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.51 - 4.50 หมายถึง พึงพอใจมาก

คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.51 - 3.50 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.51 - 2.50 หมายถึง พึงพอใจน้อย

คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 - 1.50 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) ของข้อมูลสมรรถนะทักษะ 4Cs ของผู้เรียน และความพึงพอใจของผู้เข้ารับการให้อาชีวสุขศึกษา

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบการพัฒนาอาชีวสุขศึกษาด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแบบจำลอง ADDIE ในรายวิชาการฝึกอบรมและการสื่อสารทางด้านความปลอดภัย โดยภาพรวม พบว่า เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมในระดับมาก ซึ่งแบบจำลอง ADDIE ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ผนวกเข้ากับกระบวนการคิดเชิงออกแบบ 5 ขั้นตอน ดังภาพที่ 2

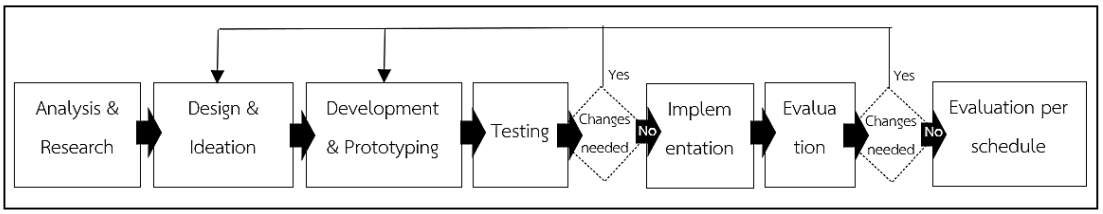

ภาพที่ 2 แนวคิดการออกแบบอาชีวสุขศึกษาด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแบบจำลอง ADDIE
ที่มา: (ประกาศิต ทอนช่วย, 2565 พัฒนาจาก Mary, 2015)

ซึ่งกระบวนการ Design Thinking จะทำให้เข้าใจความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย (user) มากยิ่งขึ้น โดยเกิดขั้นตอนการทดสอบสื่อจำลอง (Prototype) และการประเมินผล หากยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มฝึกอบรม จึงสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนารูปแบบให้มีความเหมาะสมมากขึ้นได้

2. ผลของการใช้รูปแบบอาชีวสุขศึกษา พบว่า ภาพรวมผู้เรียนมีระดับสรรถนะทักษะการสื่อสาร และทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น อยู่ในระดับดีมาก เท่ากับ 3.77±0.20 และ 3.66±0.76 ตามลำดับ และระดับทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา และทักษะการคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับดี เท่ากับ 3.48±0.35 และ 3.38±0.50 ตามลำดับ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับสมรรถนะทักษะ 4Cs ของผู้เรียนจากการทดลองใช้รูปแบบอาชีวสุขศึกษา (n=83)

ทักษะ 4Cs	ค่าเฉลี่ย	SD.	ระดับ
1. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา	3.48	0.35	ดี
2. ทักษะการคิดสร้างสรรค์	3.38	0.50	ดี
3. ทักษะการสื่อสาร	3.77	0.20	ดีมาก
4. ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น	3.66	0.76	ดีมาก

3. ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการให้อาชีวสุขศึกษา พบว่า ทุกด้านมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับดังนี้ ด้านความพร้อมของสื่อ (4.68±0.61) ด้านความเข้าใจเนื้อหา (4.66±0.53) ด้านความพร้อมของผู้อบรม (4.66±0.53) ด้านการนำความรู้ไปต่อยอด (4.66±0.65) ด้านความตรงของเนื้อหาและการมีส่วนร่วมของชุมชน (4.61±0.59) และด้านความพร้อมของสถานที่ เวลา และอุปกรณ์อื่นๆ (4.51±0.47) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ระดับความพึงพอใจของผู้เข้ารับการให้อาชีวสุขศึกษา (n=255)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	SD.	ระดับ
ด้านความตรงของเนื้อหาและการมีส่วนร่วมของชุมชน	**4.61**	**0.59**	**มากที่สุด**
1. เนื้อหาที่อบรมมีความเกี่ยวข้องกับประกอบอาชีพหรือการดำเนินชีวิตของท่าน	4.69	0.65	มากที่สุด
2. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลและเสนอแนะรูปแบบกิจกรรมการจัดอบรมครั้งนี้	4.53	0.53	มากที่สุด
ด้านความเข้าใจเนื้อหา	**4.66**	**0.53**	**มากที่สุด**
3. ข้อมูลจากการฝึกอบรมเป็นความรู้พื้นฐานในการป้องกันอันตรายจากการทำงานหรือดำเนินชีวิตได้	4.73	0.34	มากที่สุด
4. ท่านได้รับความรู้ใหม่และมีความเข้าใจในเนื้อหาการอบรม	4.59	0.72	มากที่สุด
ด้านความพร้อมของผู้อบรม	**4.66**	**0.51**	**มากที่สุด**
5. นิสิตผู้อบรมสามารถอธิบายเนื้อหาหรือจัดกิจกรรมได้อย่างน่าสนใจและเข้าใจง่าย	4.66	0.42	มากที่สุด

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	SD.	ระดับ
6. นิสิตผู้อบรมสามารถตอบคำถามหรือรับฟังข้อเสนอแนะจากท่านได้เป็นอย่างดี	4.66	0.60	มากที่สุด
ด้านความพร้อมของสื่อ	**4.68**	**0.61**	**มากที่สุด**
7. สื่ออบรมด้านความปลอดภัยทำให้ท่านตระหนักถึงอันตรายและความเสี่ยงมากขึ้น	4.73	0.55	มากที่สุด
8. สื่อด้านความปลอดภัยที่นำเสนอ เข้าใจง่าย น่าสนใจ และมีความแปลกใหม่	4.63	0.67	มากที่สุด
ด้านความพร้อมของสถานที่ เวลา และอุปกรณ์อื่นๆ	**4.51**	**0.47**	**มากที่สุด**
9. ท่านคิดว่าสถานที่ เวลา และอุปกรณ์อื่นๆ มีความพร้อมและเหมาะสมต่อการอบรม	4.51	0.47	มากที่สุด
ด้านการนำความรู้ไปต่อยอด	**4.66**	**0.65**	**มากที่สุด**
10. ข้อมูลที่ได้รับจากการฝึกอบรมสามารถนำไปบอกต่อหรือสอนบุคคลที่ท่านรู้จักได้	4.66	0.65	มากที่สุด

อภิปรายผล

การพัฒนารูปแบบอาชีวสุขศึกษาด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับแบบจำลอง ADDIE ในรายวิชาการฝึกอบรมและการสื่อสารทางด้านความปลอดภัยสอดคล้องกับการสร้างการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีพลังและเกิดทักษะด้านนวัตกรรมแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งการสอนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking Process) ให้ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการวางแผน และควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยผู้สอนคอยให้คำปรึกษา (ประทีป คงเจริญ, 2564) สอดคล้องกับการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ เป็นผู้มีส่วนร่วมกับกิจกรรมในชั้นเรียน มีการสร้างปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนทั้งกับเพื่อนและผู้สอนผ่านการอ่าน การพูด การฟัง การเขียน การอภิปรายและการสะท้อนคิดเป็นสำคัญ เพื่อสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และผู้เรียนจะเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน และได้พัฒนาทักษะขั้นสูงในการคิดรูปแบบต่างๆ ในขณะที่ผู้สอนจะเป็นผู้คอยชี้แนะประสบการณ์ คอยเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนผ่านการใช้กระบวนการคิดและกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย (กมล โพธิเย็น, 2564) นอกจากนี้ผู้เรียนต้องเข้าใจขั้นตอนและแนวคิดของกระบวนการการคิดเชิงออกแบบ และถูกปลูกฝังการคิดอย่างเป็นระบบเพื่อให้เห็นอกเห็นใจ (Empathy) กลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน ทั้งนี้กระบวนการดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสมรรถนะบัณฑิตพันธุ์ใหม่ มหาวิทยาลัยพะเยา ด้านทักษะการคิดและการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งบูรณาการในหมวดรายวิชาศึกษาทั่วไปสำหรับนิสิต

ปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 และ 2 (ชลธิดา เทพหินลัพ และคณะ, 2564) และผู้เรียนควรมีความรู้พื้นฐานในศาสตร์ที่ต้องการแก้ปัญหาหรือการคิดเพื่อการออกแบบร่วมด้วย

การใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 70: 20: 10 ที่เน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงและการอภิปรายประเด็นเนื้อหาต่างๆ ร่วมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนและอาจารย์ประจำกลุ่มส่งผลให้สมรรถนะทักษะสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่นๆ เป็นการให้ผู้เรียนได้พัฒนาการยอมรับฟังความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนมุมมองที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นสมรรถนะหลักในการสร้างภาวะผู้นำในการทำงาน (นวรัตนวดี ชินอัครวัฒน และคณะ, 2562) และสร้างประสิทธิภาพของการทำงานเป็นทีม (นิศาชล คะนองดี และคณะ, 2564)

สำหรับกระบวนการออกแบบและพัฒนาอาชีวสุขศึกษา ผู้วิจัยได้นำหลักการและแนวคิดเชิงออกแบบ (Design thinking) มาเป็นกลไกในการพัฒนากิจกรรมให้มีประสิทธิภาพประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การทำความเข้าใจปัญหาของกลุ่มเป้าหมายเชิงลึก (Empathize) ตีความปัญหา (Define) การระดมจินตนาการแบบไร้ขีดจำกัด (Ideate) สร้างต้นแบบ (Prototype) และการทดสอบต้นแบบ (Test) เสริมร่วมกับแบบจำลอง ADDIE ทำให้พัฒนาทักษะสมรรถนะของผู้เรียนได้ดีขึ้น โดยเฉพาะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา เนื่องจากทุกขั้นตอนนั้นเน้นให้ผู้เรียนทุกคนได้ฝึกการคิดตั้งแต่การวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรม การออกแบบต้นแบบสื่อ รูปแบบของกิจกรรม รวมทั้งการวิเคราะห์ประเมินผลให้สอดคล้องกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ รัตนวัชร์ เพ็ญรัตนหิรัญ (2564) ได้พัฒนากิจกรรมแนะแนวโดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมทักษะ 4Cs เช่นกัน ภายหลังการทดลองทำให้นักเรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพิ่มขึ้นมากที่สุด เนื่องจากแนวคิดเชิงออกแบบ มีกระบวนการการและขั้นตอนที่มีจุดมุ่งหมายช่วยให้ก้าวข้ามผ่านขอบเขตของปัญหา เพื่อให้แน่ใจว่าปัญหาเหล่านั้นได้รับการแก้ไขอย่างแน่นอน ซึ่งกระบวนการขั้นตอนต่าง ๆ ช่วยให้ผู้ออกแบบและผู้ร่วมออกแบบได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ แยกความแตกต่าง และหยั่งเห็นข้อมูล จากด้านต่าง ๆ ผ่านการยกร่าง การสร้างต้นแบบ และการเล่าเรื่องราว (Brown, 2009) การได้รับฝึกฝนและการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณจะช่วยเปลี่ยนแปลงชีวิตและเป็นตัวกำหนดความพร้อมของผู้เรียนเพื่อเข้าสู่โลกของการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในอนาคต (ภิญโญ วงษ์ทอง และคณะ, 2564) ส่วนด้านการคิดสร้างสรรค์พบว่า มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดกว่าด้านอื่น ๆ อาจเนื่องมาจากความรู้พื้นฐานและภูมิหลังของผู้เรียน (รัตนวัชร์ เพ็ญรัตนหิรัญ, 2564) นอกจากนี้มีข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากรในการออกแบบสื่อหรือกิจกรรมที่ถูกจำกัดกรอบด้วยเนื้อหาจึงทำให้ไม่เกิดความคิดที่ยืดหยุ่น (Flexible) เท่าที่ควร แต่อย่างไรก็ตามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการให้อาชีวสุขศึกษาจากชุมชนยังมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในด้านความพร้อมของสื่อที่สอดคล้องทำให้ตระหนักถึงอันตรายและความเสี่ยงมากขึ้น และรองลงมาในด้านความเข้าใจเนื้อหาที่ข้อมูลจากการฝึกอบรมเป็นความรู้พื้นฐานในการป้องกันอันตรายจากการทำงานหรือดำเนินชีวิตได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 รูปแบบอาชีวสุขศึกษาโดยผสมผสานแบบจำลองการพัฒนาหลักสูตรของสอนของ ADDIE และกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) สามารถนำไปปรับปรุงประยุกต์ใช้กับรายวิชาอื่นๆ ที่ต้องการพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้เหมาะสมกับศตวรรษที่ 21 โดยปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนที่ยึดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นสร้างประสบการณ์ในการฝึกปฏิบัติ

1.2 อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาและอาจารย์ผู้สอน สามารถนำรูปแบบการเรียนรู้แบบ 70: 20: 10 ไปประยุกต์กับรายวิชาที่ต้องการผลการเรียนรู้ในการประยุกต์ใช้ (Applying) การแยกและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของความรู้ (Analyzing) ตลอดจนการสร้างสรรค์สิ่งใหม่เพื่อแก้ปัญหาด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (Creating) และรายวิชาที่มีลักษณะเนื้อหาเป็นนามธรรมได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 หลักสูตรฯ ควรส่งเสริมความรู้ในการออกแบบสื่อหรือการคิดเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาความคิดริเริ่ม (Originally) และความคิดที่ยืดหยุ่น (Flexible) ให้กับผู้เรียน รวมถึงการสนับสนุนทรัพยากรด้านต่างๆ เพื่อลดข้อจำกัดในการออกแบบสื่อและกิจกรรม

2.2 อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา ควรมีการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้อาชีวสุขศึกษาอย่างต่อเนื่องทุกปี เพื่อประเมินความก้าวหน้าของแนวทางการพัฒนา

เอกสารอ้างอิง

กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2549. (21 มิถุนายน 2549). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 123 ตอนที่ 24ก. หน้า 11 – 12.

กมล โพธิเย็น. (2564). Active Learning : การจัดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21.วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 19(1), 11 - 28.

ชรินพร งามกมล. (2559). Book Review: Competency Based 70:20:10 Learning Model. วารสารธุรกิจปริทัศน์. 8(2), 219 - 22.

ชลธิดา เทพหินลัพ, น้ำเงิน จันทรมณี, รักษิต สุทธิพงษ์, และวรรณากร พรประเสริฐ. (2564). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะบัณฑิตพันธุ์ใหม่ มหาวิทยาลัยพะเยา.วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ. 21(1), 67 – 81

นวรัตนวดี ชินอัครวัฒน์ และสุวัฒน จุลสุวรรณ์. (2562). โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนสำหรับหัวหน่ากลุมสาระการเรียนรูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิรน. 16(2), 526 - 34.

นิศาชล คะนองดี และพัชรา วาณิชวศิน. (2562). การพัฒนากลยุทธ์การเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้ 70:20:10 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเป็นทีมสำหรับพนักงาน บริษัทไฮ - เทค แอพพาเรล จำกัด.วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์. 8(8), 240 - 53.

ประทีป คงเจริญ. (2564). ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม: คุณลักษณะสำคัญของพลโลกในยุคเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม.วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธนบุรี. 15(3), 165 - 77.

พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา. (1 พฤษภาคม 2562). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 57. หน้า 56.

ภิญโญ วงษ์ทอง และวันชัย น้อยวงค์. (2564). พฤติกรรมบ่งชี้ทักษะ 4Cs ที่จำเป็นของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21: การทบทวนวรรณกรรมอย่ากระชับ.วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธนบุรี. 15(2), 176 - 86.

รัตนวัชร์ เพ็ญรัตนหิรัญ. (2564). การพัฒนากิจกรรมแนะแนวโดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบ เพื่อส่งเสริมทักษะ 4Cs สำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษา.วารสารชุมชนวิจัย. 16(2), 94 - 107.

วิจารณ์ พานิช. (2555). วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์. (2561). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน : กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของครูในศตวรรษที่ 21.วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. 11(3), 179 - 91.

Bird, E.F., & Loftus, R.G. (1976). Loss Control Management. Loganville, Georgia: Institute Press

Brown, T. (2009). Change by design: How design thinking transforms organizations and Inspires innovation. New York :Harper Collins Publishers.

DeCamp, W., & Herskovitz, K. (2015). The Theories of Accident Causation (pp. 71-78).

Mary K. (2015). ADDIE meets Design Thinking. [Online]. Retrieved from: https://www.linkedin.com/pulse/addie-meets-design-thinking-mary-keany/ (22 October 2021)

Steven J. McGriff. (2000). Instructional System Design (ISD): Using the ADDIE Model. [Online]. Retrieved from: https://www.lib.purdue.edu/sites/default/files/directory/butler38/ADDIE.pdf (22 October 2021)

ผลของกลีเซอรอลต่อการเก็บรักษาเชื้อแบคทีเรียแลคติกในสภาวะแช่แข็ง

Effect of glycerol on freezing of Lactic acid bacteria

นฤสรณ์ แสนสุข[1] พิจารณา สุระประเสริฐ[2] วิรามศรี ศรีพจนารถ[3] อพัชชา จินดาประเสริฐ[4] และ อดิศร เสวตวิวัฒน์[5]
Narusorn sansook Pijarana suraprasert Wiramsri Sripochanart
Aphacha Jindaprasert and Adisorn swetwiwathana

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นทดสอบผลของกลีเซอรอลที่ผสมในอาหารเลี้ยงเชื้อ GYP ที่ความเข้มข้น 0%, 5% และ 10% ที่สภาวะแช่แข็งอุณหภูมิ -20 องศาเซลเซียส เพื่อหาความเข้มข้นที่ทำให้สามารถเก็บรักษา Starter culture ได้อย่างยาวนาน โดย Lactobacillus plantarum SKI2 เป็นกล้าเชื้อที่ใช้ในการทดลอง ทำการเพาะเลี้ยงกล้าเชื้อในอาหารเลี้ยงเชื้อ GYP ที่ผสมกลีเซอรอลดังความเข้มข้นที่กล่าวมา บ่มที่อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 24 ชั่วโมง จากนั้นทำการแช่แข็งและนับปริมาณเชื้อที่รอดชีวิตจากการแช่แข็งหลังการละลายโดยใช้วิธีการ Spread plated บนอาหารเลี้ยงเชื้อ MRS agar บันทึกผลทุก 2 สัปดาห์ เป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ พบว่าอัตราการรอดชีวิตของ L. plantarum SKI2 ในอาหารเลี้ยงเชื้อ GYP ที่ผสมกลีเซอรอล 5% มีอัตราการรอดชีวิตสูงและเก็บไว้ได้ยาวนาน ใกล้เคียงกับความเข้มข้น 10% จากการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าเชื้อจุลินทรีย์ L. plantarum SKI2 เมื่อถูกเพาะเลี้ยงในอาหารเลี้ยงเชื้อ GYP ที่ผสมกลีเซอรอล 5% เหมาะสำหรับใช้เป็นวิธีการในการเก็บรักษา Starter culture ให้กับโรงงานอุตสาหกรรมอาหารของไทย เนื่องจากมีต้นทุนที่ต่ำกว่า

คำสำคัญ : Lactobacillus plantarum, กลีเซอรอล, แช่แข็ง, Starter culture

[1] นักศึกษาปริญญาตรี คณะอุตสาหกรรมอาหาร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
61080108@kmitl.ac.th, 0863791391
[2] นักศึกษาปริญญาตรี คณะอุตสาหกรรมอาหาร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะอุตสาหกรรมอาหาร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
[4] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะอุตสาหกรรมอาหาร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
[5] รองศาสตราจารย์ คณะอุตสาหกรรมอาหาร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
adisswet@yahoo.com, 0867629961

Abstract

In this study, the focus on the effect of glycerol mixed in GYP medium at concentrations of 0%, 5% and 10% at -20 °C cryogenic conditions to determine the concentration that enabled the starter culture. *Lactobacillus plantarum* SKI2 was the starter culture used in the experiment. The starter culture was inoculation in GYP medium containing glycerol at the a for mentioned concentrations. Incubated at 37 °C for 24 h, then freezing. The number of a cell viability in cryopreservation after thawing were performed with spread plated method on MRS agar medium. Results were recorded every 2 weeks for 6 weeks. The highest cell viability in case of *L. plantarum* SKI2 in GYP medium was determined. that mixed with 5% glycerol has a high cell viability and long for preserve. In this study demonstrated that *L. plantarum* SKI2, when cultured in GYP medium containing 5% glycerol, was suitable for use as a storage method starter culture for Thai food industry due to lower cost.

Keyword : Lactobacillus plantarum, Glycerol, freezing, Starter culture

1.บทนำ

ผลิตภัณฑ์แหนมถูกพูดถึงกันอย่างแพร่หลายเกี่ยวกับการนำโปรไบโอติกมาใช้ในกระบวนการหมัก ซึ่งมีคุณสมบัติช่วยในเรื่องด้านสุขภาพและมีประโยชน์เป็นอย่างมาก โดยจะนำแบคทีเรียกรดแลคติก (Lactic acid bacteria) ทำให้ผลิตภัณฑ์แหนมมีรสเปรี้ยวซึ่งเกิดจากกรดแลคติกที่ได้จากแบคทีเรียแลคติก ในการผลิตแหนมส่วนใหญ่จะพบแบคทีเรีย *Lactobacillus* เช่น *Lactobacillus plantarum*, *Lactobacillus brevis*, และ *Pediococcus Streptococcus* (Swetwiwatthana et al., 2009)

ในปัจจุบันได้มีการศึกษาเกี่ยวกับคุณสมบัติความเป็นโปรไบติกของแบคทีเรียแลคติกที่มีประโยชน์ต่อร่างกายของผู้ที่รับในปริมาณที่เหมาะสม โดยมักคัดแยกจากอาหารพื้นเมืองของหลายๆ ประเทศ ดังนั้นการศึกษานี้จึงได้นำเชื้อแบคทีเรียแลคติก *Lactobacillus plantarum* SKI2 ซึ่งเป็นสายพันธุ์ที่คัดแยกได้จากไส้กรอกอีสานของบริษัท ส.ขอนแก่นฟู้ดส์ จำกัด (มหาชน) (Swetwiwathana et al., 2018) มาศึกษาการรอดชีวิตจากการแช่แข็ง โดยส่วนใหญ่แล้วแบคทีเรียแลคติกจะอยู่ในช่วงแล็กเฟส (lag phase) ในชั่วโมง ที่ 0 - 3 โดยมีจำนวนเชื้ออยู่ประมาณ 3 log CFU/ml. และเข้าสู่ ช่วงล็อกเฟส (log phase) ในชั่วโมงที่ 4 - 24 ซึ่งใน ระยะนี้เชื้อจะค่อยๆ เพิ่มจำนวนขึ้น และเข้าสู่ช่วงเฟสคงที่ (stationary phase) ในชั่วโมงที่ 24 ซึ่งมี จำนวนเชื้ออยู่

ประมาณ 8 - 9 log CFU/ml. ส่วนช่วงเดทเฟส (death phase) นั้นเริ่มลดลงหลังจากชั่วโมงที่ 48 เป็นต้นไป (พิลาวัลย์และบวรศักดิ์ ,2015) ซึ่งมีอายุสั้นสำหรับการนำมาใช้ในระดับอุตสาหกรรมจึงมีการเก็บรักษาเชื้อด้วยวิธีการแช่แข็ง (cryopreservation) เป็นการยืดอายุและเก็บรักษาเชื้อในระยะยาว

การเก็บรักษาด้วยการแช่เยือกแข็ง (cryopreservation) คือ กระบวนการที่ใช้ในการลดอุณหภูมิของ เซลล์ต่ำลงถึงจุดเยือกแข็ง โดยให้อุณหภูมิ ณ จุดกลางของเซลล์อยู่ที่ -18 องศาเซลเซียส หรือต่ำกว่า ซึ่งเป็น การเปลี่ยนแปลงสภาวะของน้ำในตัวเซลล์ที่เป็นของเหลวให้เป็นของแข็ง มีผลทำให้สามารถถนอมออร์แกเนลล์ของเซลล์ หรือโครงสร้างทางชีววิทยาอื่นๆได้

เพื่อป้องกันน้ำในเซลล์เปลี่ยนสภาวะกลายเป็นผลึก ความเข้มข้นของอิโทรไลต์ที่เพิ่มขึ้นขณะถูกดึงน้ำออกหรือเกิดผลึกน้ำแข็งจึงมีผลในการทำลายเซลล์ ซึ่งสามารถลดความเสียหายได้โดยการเติมสารป้องกัน ความเย็น (cryoprotectant) เช่น กลีเซอรอล (glycerol) ลงในสารละลายที่มีเชื้อที่ต้องการเก็บรักษา ผู้วิจัย จึงสนใจศึกษาการเหลือรอดของเซลล์ในสภาวะแช่แข็งโดยเปรียบเทียบความเข้มข้นของกลีเซอรอลที่แตกต่างกัน

2.วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลของความเข้มข้นของกลีเซอรอล (0 %, 5 % และ 10 %) ต่ออัตราการรอดชีวิตของ Starter culture *Lactobacillus plantarum* SKI2 ที่สภาวะแช่แข็ง (-20 °C) ในระยะเวลา 6 สัปดาห์

2. เป็นข้อมูลให้บริษัทที่ผลิตอาหารหมักพื้นบ้านเลือกใช้อาหารเลี้ยงเชื้อที่สามารถเก็บรักษากล้าเชื้อได้อย่างยาวนานในการผลิตอาหารหมักพื้นบ้าน

3. ขั้นตอนและวิธีการทดลอง

3.1 การเตรียมกล้าเชื้อ

นำเชื้อ *Lactobacillus plantarum* SKI2 ที่แยกได้จากผลิตภัณฑ์อาหารหมักพื้นบ้านประเภทเนื้อจากบริษัท ส.ขอนแก่นฟู้ดส์ จำกัด (มหาชน) 0.1 มิลลิลิตรโดยใช้ไมโครปิเปตขนาด 1000 µl ดูดลงใน MRS broth ปริมาตร 10 มิลลิลิตร ในหลอดทดลองและทำการบ่มเชื้อในตู้บ่มที่อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 18 - 24 ชั่วโมง เพื่อเพิ่มปริมาณเชื้อ และทำให้ความเข้มข้นของเชื้อเท่ากับ 10^8 CFU/ml.

3.2 การเตรียมอาหารเลี้ยงเชื้อ GYP

เตรียมอาหารเลี้ยงเชื้อ GYP ปริมาณ 400 มิลลิตรใส่ขวดดูแรน และอาหารเลี้ยงเชื้อ GYP ที่เติมกลีเซอรอลความเข้มข้น 5% และ 10% ปริมาตรละ 400 มิลลิตรใส่ขวดดูแรน จากนั้นนำไปฆ่าเชื้อด้วยเครื่อง Autoclave อุณหภูมิ 121 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 15 นาที

3.3 การทดสอบประสิทธิภาพของกลีเซอรอลต่ออัตราการรอดชีวิตของแบคทีเรียแลคติก

นำกล้าเชื้อใน MRS both ที่เตรียมตามข้อ 3.1 ถ่ายลงในขวดดูแรนที่ใส่อาหารเลี้ยงเชื้อ GYP และอาหารเลี้ยงเชื้อ GYP ที่เติมกลีเซอรอลความเข้มข้น 5% และ 10% ทำการถ่ายเชื้อที่ตู้ปลอดเชื้อด้วยไมโครปิเปต ดูดเชื้อปริมาณ 1 มิลลิลิตร ลงในขวดดูแรนด้วยวิธี Aseptic technique จากนั้นนำไปบ่มที่อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 18 - 24 ชั่วโมง เพื่อเพิ่มปริมาณเชื้อ หลังการบ่ม นำขวดดูแรนที่บ่มแล้ว นำมาแบ่งเทใส่ถุง HDPE (High Density Polyethylene) จำนวน 4 ถุง ปริมาตรปถุงละ 100 มิลลิลิตรโดยใช้กระบอกตวงและบีกเกอร์ที่ผ่านการฆ่าเชื้อแล้ว จากนั้นซีลปิดปากถุงเหนืออาหาร 5 เซนติเมตรด้วยเครื่องซีล และนำไปแช่แข็งที่ตู้แช่แข็ง อุณหภูมิ -18 ถึง -20 เป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ ทำการบันทึกผลแบ่งเป็นสัปดาห์ที่ 0, 2, 4 และ 6

3.4 ตรวจสอบปริมาณการรอดชีวิตของเชื้อ *Lactobacillus plantarum* SKI2 หลังจากการแช่เยือกแข็ง

ตรวจสอบปริมาณเชื้อที่รอดชีวิตจากการแช่แข็งหลังการละลายด้วยวิธีการ Spread plated บนอาหารเลี้ยงเชื้อ MRS agar หลังการแช่แข็ง ทำการ Spread plated ที่ระดับการเจือจาง 10^{-1} ถึง 10^{-8} โดยระดับการเจือจางที่ 10^{-5} และ 10^{-6} ทำ 2 ซ้ำเพื่อยืนยันผล บ่มในตู้บ่มที่อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 48 ชั่วโมง ทำการเก็บผลทุกๆ 2 สัปดาห์ ตรวจนับโคโลนีที่มีเคลียร์โซนบนอาหาร MRS agar และบันทึกผล

3.5 การตรวจยืนยันการรักษาสภาพเซลล์ในผลิตภัณฑ์อาหารหมักประเภทเนื้อ

ตรวจสอบยืนยันในผลิตภัณฑ์อาหารหมักโดยคัดเลือกเปอร์เซ็นกลีเซอรอล และระยะเวลาในการบ่มที่ทำให้ *Lactobacillus plantarum* SKI2 มีจำนวนเหลือรอดไม่น้อยไปกว่า 10^{8} CFU จากนั้นนำไปศึกษาในผลิตภัณฑ์อาหารหมักพื้นบ้าน

4.ผลการวิจัย

4.1 การทดสอบประสิทธิภาพของกลีเซอรอลต่ออัตราการรอดชีวิตของแบคทีเรียแลดติก

ความสามารถในการรอดชีวิตของ *Lactobacillus plantarum* SKI2 ในอาหาร GYP ผสมกลีเซอรอลที่ความเข้มข้น 0%, 5% และ 10% ที่แช่แข็งในอุณหภูมิ -20 องศาเซลเซียส โดยทำการเก็บผลการทดลองทุกสัปดาห์ที่ 0, 2, 4 และ 6 ด้วยการตรวจนับเชื้อที่เหลือรอดด้วยวิธี Spread plate ในอาหาร MRS agar + 0.5% $CaCO_3$ โดยเชื้อที่เหลือรอดจะมีโคโลนีเจริญขึ้นที่สามารถนับได้ คือมีลักษณะของโคโลนีที่เห็นโซนใสรอบโคโลนี (ดังภาพที่ 4.1 – 4.4) จากการนับเชื้อที่เหลือรอดพบว่าอัตราการรอดชีวิตของเชื้อจุลินทรีย์ตั้งแต่สัปดาห์ที่ 0 ถึง 6 เลี้ยงในอาหารเลี้ยงเชื้อ GYP ที่ผสมกลีเซอรอล 5% และ 10% นั้นมีผลอัตราการรอดชีวิตที่สูงใกล้เคียงกันและมีแนวโน้มที่จะคงที่หรือต่ำลงเพียงเล็กน้อยหากเก็บเชื้อ Starter culture *L. plantarum* SKI2 นานกว่า 6 สัปดาห์ และที่ความเข้มข้น 0

อัตราการรอดชีวิตลดลงครั้งละมากกว่า 1 log CFU/mL และมีแนวโน้มที่จะลดลงจนไม่หลงเหลือเชื้อ (ดังภาพที่ 4.5) ทำให้ยืนยันผลได้ว่าอาหารเลี้ยงเชื้อ GYP ที่ผสมกลีเซอรอลที่ความเข้มข้น 5% นั้นเหมาะสมในการนำมาเป็นอาหารเลี้ยงเชื้อที่สามารถเก็บรักษากล้าเชื้อได้อย่างยาวนาน เนื่องจากมีต้นทุนที่ต่ำกว่า

ภาพที่ 4.1 แสดงการตรวจนับเชื้อที่เหลือรอดสัปดาห์ที่ 0 ของ L. plantarum SKI2 ในอาหารเลี้ยงเชื้อ GYP ผสมกลีเซอรอล 0%, 5% และ 10% ตามลำดับ ด้วยวิธี Spread plate ที่ค่าการเจือจาง 10^{-6} ในอาหาร MRS agar + 0.5% $CaCO_3$

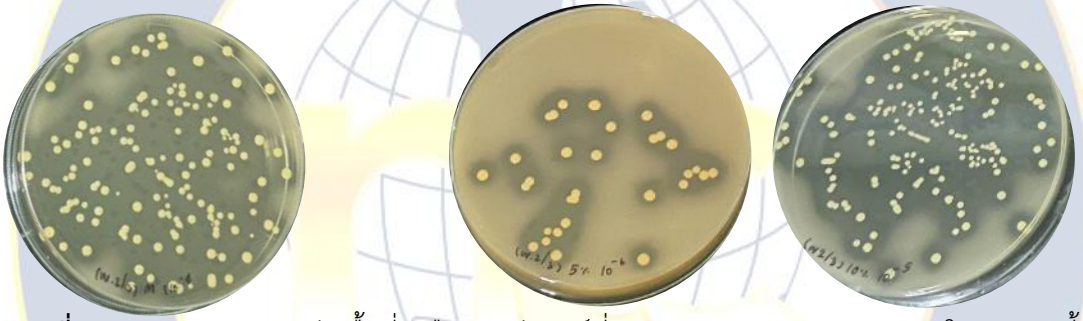

ภาพที่ 4.2 แสดงการตรวจนับเชื้อที่เหลือรอดสัปดาห์ที่ 2 ของ L. plantarum SKI2 ในอาหารเลี้ยงเชื้อ GYP ผสมกลีเซอรอล 0%, 5% และ 10% ตามลำดับ ด้วยวิธี Spread plate 0% ค่าการเจือจาง 10^{-4} กลีเซอรอล 5% ค่าการเจือจาง 10^{-6} และ กลีเซอรอล 10% ค่าการเจือจาง 10^{-5} ในอาหาร MRS agar + 0.5% $CaCO_3$

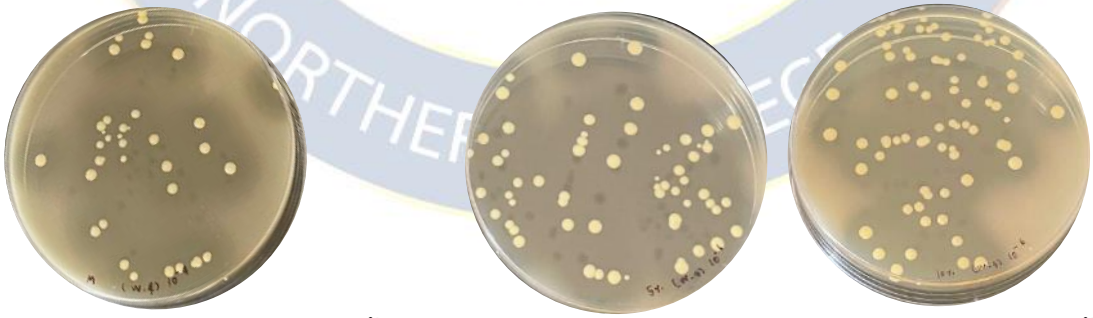

ภาพที่ 4.3 แสดงการตรวจนับเชื้อที่เหลือรอดสัปดาห์ที่ 4 ของ L. plantarum SKI2 ในอาหารเลี้ยงเชื้อ GYP ผสมกลีเซอรอล 0%, 5% และ 10% ตามลำดับ ด้วยวิธี Spread plate กลีเซอรอล 0% ค่าการเจือจาง 10^{-4} กลีเซอรอล 5% และ 10% ค่าการเจือจาง 10^{-6} ในอาหาร MRS agar + 0.5% $CaCO_3$

ภาพที่ 4.4 แสดงการตรวจนับเชื้อที่เหลือรอดสัปดาห์ที่ 6 ของ L. plantarum SKI2 ในอาหารเลี้ยงเชื้อ GYP ผสมกลีเซอรอล 0%, 5% และ 10% ตามลำดับ ด้วยวิธี Spread plate กลีเซอรอล 0% ค่าการเจือจาง 10^{-2} กลีเซอรอล 5% และ 10% ค่าการเจือจาง 10^{-5} ในอาหาร MRS agar + 0.5% $CaCO_3$

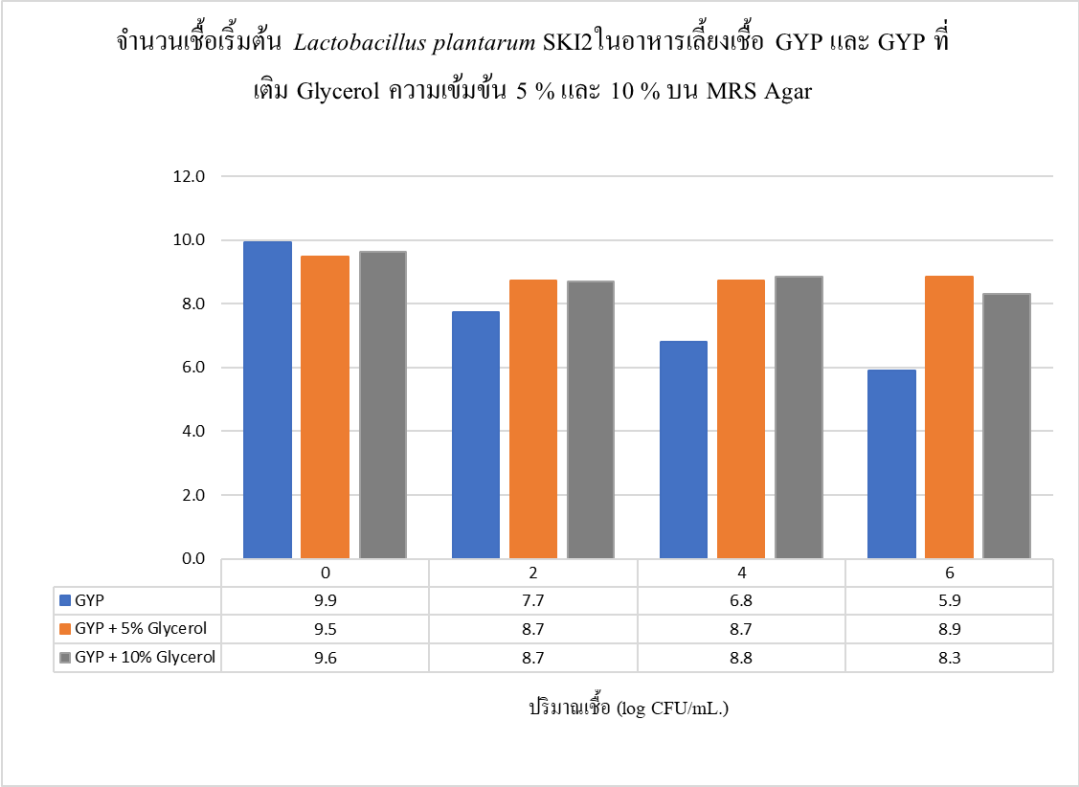

ภาพที่ 4.5 แสดงปริมาณ Starter culture *Lactobacillus plantarum* SKI2 ในอาหารเลี้ยงเชื้อ GYP และ GYP ที่เติม Glycerol ความเข้มข้น 5% และ 10 % บ่มเป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ อุณหภูมิ -20 องศาเซลเซียส

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาผลของความเข้มข้นของกลีเซอรอล (0%, 5 % และ 10 %) ต่ออัตราการรอดชีวิตของ Starter culture *Lactobacillus plantarum* SKI2 จากสภาวะการแช่แข็งอุณหภูมิ -20

°C เป็นเวลา 6 สัปดาห์ สามารถสรุปได้ว่าอาหารเลี้ยงเชื้อ GYP ที่ผสมกลีเซอรอลมีผลให้อัตราการรอดชีวิตของเชื้อสูงกว่า GYP ที่ไม่ผสมกลีเซอรอล ตามคุณสมบัติของกลีเซอรอลซึ่งเป็นสารป้องกันการเกิดผลึกน้ำแข็งโดยลดจุดเยือกแข็ง (freezing point) ให้ต่ำลง โดยความแตกต่างของความเข้มข้นกลีเซอรอลจากการทดลองได้แก่ 5% และ 10% ไม่ได้มีผลต่ออัตราการรอดชีวิตของ Starter culture *L. plantarum* SKI2 เนื่องจากทั้งสองความเข้มข้นให้ผลอัตราการรอดชีวิตที่ใกล้เคียงกันและคงที่ตลอดการเก็บรักษาที่สภาวะแช่แข็ง -20 °C เป็นเวลา 6 สัปดาห์ โดยอัตราการรอดชีวิตของเกล้าเชื้อของกลีเซรอลทั้งสองความเข้มข้นจะคงที่อยู่ที่ 8 log CFU/mL. ตั้งแต่สัปดาห์ที่ 2 ถึง 6 หากต้องการนำไปประยุกต์ใช้ในการเก็บรักษากล้าเชื้อสำหรับผลิตผลิตภัณฑ์เนื้อหมักควรใช้กลีเซอร อลที่ความเข้มข้น 5% เนื่องจากมีต้นทุนที่ต่ำกว่า

เอกสารอ้างอิง

ชนัญพร คำใบ และปราชญ์ณิชา สุภานนท์. 2558. **ผลของการแช่เยือกแข็งแบบเร็วต่อลักษณะคุณภาพของผลหม่อนสุก.** วิทยานิพนธ์อนุปริญญา. สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร. คณะอุตสาหกรรมเกษตร. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พิลาวัลย์ ไชยมีสุข และบวรศักดิ์ลีลานนท์. 2558**. การเหลือรอดของเชื้อ Lactobacillus acidophilus และLactobacillus casei ในไอศกรีมข้าวกล้องมันปู.** วิทยานิพนธ์อนุปริญญา. สาขาเทคโนโลยีการอาหาร. คณะเทคโนโลยี. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Alonso, S. (2016**). Novel preservation techniques for microbial cultures.** In Novel food fermentation technologies (pp. 7-33). Springer, Cham

Swetwiwathana, A., Jindaprasert, A., and Watcharananun, W. (2018). **Screening of bacteriocin-producing lactic acid bacteria in Thai traditional fermented meat products produced** by S. Khonkaen. Book of Abstracts – International Conference of Beneficial Microbes 2018, The Waterfront Hotel, Kuching, Serawak, Malaysia, July 30 – August 1, 2018. P-118.

Swetwiwathana, A., Pilasombut, K. and Selthakul, J. 2009. **An in vitro screening of isolates bacteriocin-producing lactic acid bacteria from Thai fermented meat for probiotic prospect.** In the 3rd International Conference on FermentationTechnology for value Added Agriculture Products. 26-28 August 2009.Khon Kean, Thailand.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชนชนบท จังหวัดสุโขทัย

Factors association with quality of life among elderly in rural community, Sukhothai Province Thailand

เสน่ห์ แสงเงิน[1] ถาวร มาต้น[2] อมรศักดิ์ โพธิ์อ่ำ[3] และ บรรหาร ปรุงโพธิ์[4]
Sane Saengngoen Tavorn Maton Amornsak poum and Banharn prungpho

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบภาคตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชนชนบท จังหวัดสุโขทัย กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุ 261 คน สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้แบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก (world health organization quality of life for old age (WHOQOL-OLD) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 58.6 เพศหญิง อายุเฉลี่ยเท่ากับ 69.6 ปี (S.D.= 8.08) ร้อยละ 61.3 สถานภาพคู่ ร้อยละ 82.8 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 84.7 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รายได้เฉลี่ยต่อเดือนรวมเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเท่ากับ 1,478.1 บาท (S.D.= 5,878.83) ร้อยละ 61.7 มีโรคประจำตัวอย่างน้อย 1 โรค อยู่อาศัยตามลำพังร้อยละ 6.9 และพบว่าภาพรวมคุณภาพชีวิตร้อยละ 19.5 มีคุณภาพชีวิตในระดับไม่ดี ร้อยละ 38.3 มีคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง ร้อยละ 42.2 มีคุณภาพชีวิตในระดับดี ส่วนรายได้ ความสัมพันธภาพในครอบครัว การเข้าร่วมกิจกรรมในครอบครัว ระบบการดูแลสุขภาพ ความจำเป็นพื้นฐานของชีวิต สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) จากผลการวิจัยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนให้สมาชิกในครอบครัวผู้สูงอายุ อาสาสมัครสาธารณสุข รวมถึงเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่ใส่ใจและให้ความสำคัญของผู้สูงอายุ และบริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรค ตรวจรักษาโรคและฟื้นฟูสภาพร่างกายเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ, คุณภาพชีวิต,ชุมชนชนบท

[1] ดร., คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร E-mail: sanes@nu.ac.th
[2] ดร., คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
[3] ดร., คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
[4] ดร., สำนักงานสาธารณสุขอำเภอพระทองคำ นครราชสีมา

Abstract

This research was a cross-sectional research, aims to study quality of life and factors association with quality of life among elderly in rural community, Sukhothai Province. The samples were 261 elderly recruited by multistage random sampling. A questionnaire was administered by face to face interviews and data analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation and Pearson's product moment correlation coefficient. The results revealed that female (58.6%), average age 69.6 years (S.D.= 8.08), marital status (61.3%), primary education (82.8%), agriculture (84.7%), average income 1,478.1 Baht per month (S.D.= 5,878.83), having disease (61.7%), living alone (6.9%). And found that sample groups had quality of life in lower level (19.5 %), in moderate level (38.3%), and in high level (42.2%). With regard to Pearson's product moment correlation coefficient; income, participation family activity, caring from family, health care system, basic human needed, environmental were associated with quality of life among elderly in rural community statistical significance ($p<0.05$). From this research results; relevant office should be supportive the elderly family members, health volunteers and health personnel were focus on the elderly and health care delivery in order for the elderly to had a better quality of life.

Keyword: Elderly, Quality of life, Rural community

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี ได้ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุทางด้านสุขภาพ ความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิต ประชากรโลกกำลังเข้าสู่ประชากรผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่สำคัญของศตวรรษที่ 21 โดยปี พ.ศ. 2558 ประชากรโลกอายุ 60 ปีขึ้นไปประมาณร้อยละ 12 ของประชากรทั้งหมด (United Nations, 2017) ส่งผลให้หลายประเทศทั่วโลกรวมถึงประเทศไทยเข้าสู่สภาวะประชากรผู้สูงอายุ (Population aging) ในส่วนของประเทศไทย ก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 และมีแนวโน้มสถานการณ์ผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งจำนวน และสัดส่วน (Tawongma and Paknapa, 2020) และคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2564 จะเริ่มเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (completed aged society) และจะเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอด (Super Aged Society) ในปี พ.ศ. 2578 (National Statistical Office, 2014)

ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มประชากรพิเศษ ที่จำเป็นต้องได้รับการดูแล ผู้สูงอายุจะมีแบบแผนความเจ็บป่วยต่างจากประชากรกลุ่มอายุอื่น เป็นวัยที่ประสบกับปัญหาเสื่อมถอยทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ทำให้วัยนี้มีโอกาสป่วยด้วยโรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อได้ง่าย (Department of Health, 2013) และพบว่าผู้สูงอายุป่วยติดเตียงประมาณ 2 แสนคน และผู้ป่วยติดบ้านที่ในอนาคตจะเป็นผู้ป่วยติดเตียงประมาณ 3 แสนคน จากปัญหาสุขภาพดังกล่าว ทำให้ผู้สูงอายุต้องพึ่งพิงผู้อื่น และต้องใช้งบประมาณในการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการการพึ่งพิงเฉลี่ย 15,000 ล้านบาทต่อปี หรือร้อยละ 0.1 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งประเทศ (GDP) (Sirilak, 2019) และจากการขยายตัว การกระจายตัวของสังคมเมืองส่งผลให้สังคมชนบทรับความเจริญแบบสังคมเมืองเข้าไปใช้เป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตมากขึ้น เกิดการอพยพออกจากท้องถิ่น จนทำให้โครงสร้างของชุมชนเปลี่ยนแปลงไป และในที่สุดภาพรวมของชาวบ้านที่อยู่อาศัยในชุมชนมักประกอบไปด้วยผู้สูงอายุ และเด็กเป็นส่วนใหญ่ ลักษณะดังกล่าวทำให้สัดส่วนของผู้สูงอายุต่อประชากรกลุ่มอื่นในชุมชนเพิ่มสูงขึ้น และพบว่าสิ่งที่ตามมา คือ ผู้สูงอายุ มีผู้เลี้ยงดูหรือดูแลให้มีชีวิตความเป็นอยู่อย่างปกติสุขน้อยลง (Chumharas, 2009)

จังหวัดสุโขทัยมีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งหมดมากเป็นอันดับหนึ่งของจังหวัดในเขตสุขภาพที่ 2 ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดตาก อุตรดิตถ์ พิษณุโลก เพชรบูรณ์ และสุโขทัย โดยจังหวัดสุโขทัยมีผู้สูงอายุกลุ่มที่ช่วยเหลือตัวเองและช่วยเหลือคนอื่นได้ร้อยละ 89.1 กลุ่มที่ช่วยเหลือตัวเองได้แต่ช่วยคนอื่นไม่ได้ ร้อยละ 9.4 และกลุ่มที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ร้อยละ 1.4 (Sukhothai provincial of public health, 2015) และร้อยละ 44.1 มีสภาวะสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 6.2 มีสภาวะสุขภาพอยู่ในระดับไม่ดี ร้อยละ 60.1 ได้รับอันตรายจากสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเสมอร้อยละ 53.2 ไม่สามารถแสวงหาความรู้ที่จะนำมาใช้ในการดูแลสุขภาพตนเองได้ ร้อยละ 51.1 ไม่สามารถดูแลร่างกายให้สะอาดอยู่เสมอ (Tuntiwitayapan, 2013) จากข้อมูลดังกล่าว การศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชนชท จึงเป็นกลไกขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ เพื่อช่วยผลักดันการดำเนินงานของภาคส่วนต่างๆ ให้มีการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ทั้งในสถานบริการสุขภาพและในชุมชน ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชนชท เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และใช้เป็นข้อมูลสำหรับสถาบันและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแล ช่วยเหลือผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชนชนบท จังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชนชนบท จังหวัดสุโขทัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิธีวิจัยแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional research) เก็บข้อมูลระหว่างเดือน 1 พฤษภาคม 2560 –30 กรกฎาคม 2560

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้สูงอายุในชนบท จังหวัดสุโขทัย

1) การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้หลักเกณฑ์ของเครซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) กำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 250 ตัวอย่าง และเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 10 เพื่อป้องกันการสูญหายของกลุ่มตัวอย่างหรือการได้ข้อมูลไม่สมบูรณ์ การวิจัยครั้งนี้ได้แบบสัมภาษณ์ที่มีความสมบูรณ์ ครบถ้วน จำนวน 261 ตัวอย่าง

2) การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน(multistage random sampling) โดยขั้นแรกสุ่มอำเภอ ขั้นที่สองสุ่มตำบลใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ขั้นที่สามสำรวจรายชื่อผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ และยินดีตอบแบบสัมภาษณ์ จากนั้นสุ่มเลือกตัวอย่างเพื่อตอบแบบสัมภาษณ์ โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ โดยมีเกณฑ์การคัดเข้า คือสามารถสื่อสารภาษาไทยได้เข้าใจ มีการรับรู้เกี่ยวกับเวลา สถานที่ บุคคลตามปกติ สามารถเคลื่อนไหวหรือช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้อย่างปกติ ยินดีให้ความร่วมมือในการศึกษา และอาศัยอยู่ในพื้นที่วิจัยระหว่างการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 7 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด จำนวน 9 ข้อ ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและการเปลี่ยนแปลงในวัยสูงอายุ จำนวน 20 ข้อ ส่วนที่3 ด้านครอบครัว 3.1 สัมพันธภาพในครอบครัว จำนวน 8 ข้อ ส่วน 3.2 การเข้าร่วมกิจกรรมในครอบครัว จำนวน 5 ข้อ ส่วน 3.3 การดูแลเอาใจใส่จากครอบครัว จำนวน 10 ข้อ ส่วนที่ 4 ระบบการดูแลสุขภาพ จำนวน 15 ข้อ ส่วนที่ 5 ความจำเป็นพื้นฐานของชีวิต จำนวน 10 ข้อ ส่วนที่ 6 สิ่งแวดล้อม จำนวน 20 ข้อ ส่วนที่ 7 คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ใช้แบบประเมินขององค์การอนามัยโลก (WHOQOL-OLD) ประกอบด้วย 6 ด้าน จำนวน 24 ข้อ

การวัดและแปลผล

เกณฑ์การให้คะแนนและการแปลผล

1. ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและการเปลี่ยนแปลงในวัยสูงอายุ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ ตอบถูก ให้คะแนน 1 คะแนน ตอบผิด ให้คะแนน 0 คะแนน ตอบไม่แน่ใจ ให้คะแนน 0 คะแนน เกณฑ์การแปลผล แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ ซึ่งใช้เกณฑ์การแปลผลของ บลูม (Bloom, 1971) โดยนำผลรวมของคะแนนทั้งหมดของแต่ละข้อมารวมกัน แล้วพิจารณาการแบ่งระดับความรู้จากค่าคะแนน ดังนี้

ระดับสูงสุด คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 80 (8-10 คะแนน)

ระดับปานกลาง คะแนนระหว่างร้อยละ 60-79 (6-7 คะแนน)

ระดับต่ำ คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60 (0-5 คะแนน)

2. ด้านครอบครัว ด้านระบบการดูแลสุขภาพ ด้านความจำเป็นพื้นฐานของชีวิต และด้านสิ่งแวดล้อม ใช้เกณฑ์การให้คะแนนรายข้อ ดังนี้

	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
เห็นด้วย/ปฏิบัติมาก	3	1
เห็นด้วย/ปฏิบัติปานกลาง	2	2
เห็นด้วย/ปฏิบัติน้อย	1	3

เกณฑ์การแปลผลภาพรวม แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ ซึ่งใช้ค่าคะแนนสูงสุด ลบ ด้วยคะแนนต่ำสุด แล้วนำไปหารด้วยระดับการวัดที่ต้องการตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1977) ดังนี้

ระดับสูงสุด = ค่าคะแนะเฉลี่ย 2.34 – 3.00

ระดับปานกลาง = ค่าคะแนะเฉลี่ย 1.67 – 2.33

ระดับต่ำ = ค่าคะแนะเฉลี่ย 1.00 – 1.66

3. แบบวัดคุณภาพชีวิต (world health organization quality of life for old age (WHOQOL-OLD) (WHO,2012) จำนวน 24 ข้อคำถาม ที่มีความหมายทางบวก 17 ข้อ และข้อคำถามที่มีความหมายทางลบ 7 ข้อ แต่ละข้อเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ให้ผู้ตอบเลือกตอบการให้คะแนนในข้อความทั้งทางบวก และทางลบ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ข้อความทางบวก 17 ข้อ			กลุ่มที่ 2 ข้อความทางลบ 7 ข้อ		
ไม่เลย	ให้คะแนนเท่ากับ	1	ไม่เลย	ให้คะแนนเท่ากับ	5
เล็กน้อย	ให้คะแนนเท่ากับ	2	เล็กน้อย	ให้คะแนนเท่ากับ	4
ปานกลาง	ให้คะแนนเท่ากับ	3	ปานกลาง	ให้คะแนนเท่ากับ	3
มาก	ให้คะแนนเท่ากับ	4	มาก	ให้คะแนนเท่ากับ	2
มากที่สุด	ให้คะแนนเท่ากับ	5	มากที่สุด	ให้คะแนนเท่ากับ	1

การแปลผลระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (WHO,2012) ดังนี้

องค์ประกอบ	ระดับคุณภาพชีวิต		
	ไม่ดี	ระดับปานกลาง	ระดับดี
1.ความสามารถทางด้านการรับรู้ (4 items; old_01* old_02* old_10* old_20)	4-9	10-15	16-20
2.ความเป็นตัวของตัวเอง (4 items; old_03 old_04 old_05 old_11)	4-9	10-15	16-20
3.ความสำเร็จและความคาดหวังใน อดีต ปัจจุบัน และอนาคต (4 items; old_12 old_13 old_15 old_19)	4-9	10-15	16-20
4.การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (4 items; old_14 old_16 old_17 old_18)	4-9	10-15	16-20
5.การเผชิญหน้ากับความตาย (4 items; old_06* old_07* old_08* old_09*)	4-9	10-15	16-20
6.การมีปฏิสัมพันธ์กับคู่รัก (4 items; old_21 old_22 old_23 old_24)	4-9	10-15	16-20
คุณภาพชีวิตโดยรวม	24-56	57-89	90-100

หมายเหตุ *ข้อคำถามเชิงลบ

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ และกำหนดความเชื่อมั่นในการทดสอบทางสถิติที่ระดับ 0.05 สถิติที่ใช้ประกอบด้วยร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson product-moment correlation coefficient)

การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุโขทัยเลขที่ IRB 1/2560 โดยดำเนินการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง และผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย คือ ผู้วิจัยพบกลุ่มตัวอย่าง แนะนำตัว อธิบายวัตถุประสงค์ในการศึกษาให้ทราบทุกราย ขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล และชี้แจงให้ทราบถึงสิทธิในการตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัยครั้งนี้ โดยการตอบรับหรือปฏิเสธ จากนั้นผู้วิจัยจะนำเสนอในภาพรวม และนำข้อมูลมาใช้เฉพาะในการศึกษาในครั้งนี้เท่านั้นโดยระหว่างตอบคำถาม หากกลุ่มตัวอย่างไม่พอใจหรือไม่ต้องการตอบคำถาม กลุ่มตัวอย่างสามารถออกจากการวิจัยโดยไม่ต้องบอกเหตุผล

ผลการศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 58.6 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 41.4 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ยเท่ากับ 69.6 ปี (S.D.= 8.08) ร้อยละ 61.3 สถานภาพคู่ ร้อยละ 35.3 สถานภาพหม้าย/หย่าแยก ร้อยละ 3.4 สถานภาพโสด ร้อยละ 82.8 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 84.7 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 10.0 ไม่ได้ประกอบอาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนรวมเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเท่ากับ 1,478.1 บาท (S.D.= 5,878.83) ร้อยละ 22.6 สถานภาพทางการเงินมีหนี้สิน ร้อยละ 44.1 มีรายได้มาจากการประกอบอาชีพของตนเอง ร้อยละ 61.7 มีโรคประจำตัวอย่างน้อย 1 โรค อยู่อาศัยกับคู่สมรสร้อยละ 50.2

ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและการเปลี่ยนแปลงในวัยสูงอายุ พบว่าร้อยละ 55.2 อยู่ในระดับต่ำ ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว พบว่า ร้อยละ 73.9 อยู่ในระดับต่ำ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในครอบครัว พบว่า ร้อยละ 67.8 อยู่ในระดับต่ำ ด้านระบบการดูแลสุขภาพ พบว่า ร้อยละ 5.0 อยู่ในระดับต่ำ ด้านปัจจัยความจำเป็นพื้นฐานของชีวิต พบว่าร้อยละ 13.8 อยู่ในระดับต่ำ ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าร้อยละ 4.2 อยู่ในระดับต่ำ

ด้านคุณภาพชีวิต พบว่า 1) ด้านการรับรู้ 2) ด้านตัวของตัวเอง 3) ด้านความสำเร็จและความคาดหวังในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต 5) ด้านการเผชิญหน้ากับความตาย 6) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับคู่รัก มีคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง ส่วน 4) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมคุณภาพชีวิตในระดับไม่ดี (ตาราง 1) และภาพรวมคุณภาพชีวิติ พบว่าร้อยละ 19.5 มีคุณภาพชีวิตในระดับไม่ดี ร้อยละ 38.3 มีคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง ร้อยละ 42.2 มีคุณภาพชีวิตในระดับดี (ตาราง 2)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ รายได้มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r=0.135, p=0.030) ความสัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r=0.152, p=0.014) การเข้าร่วมกิจกรรมในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r=0.185, p=0.003) ระบบการดูแลสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r=0.201, p=0.001) ความจำเป็นพื้นฐานของชีวิต มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r=0.138, p=0.026) สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r=0.169, p=0.006) ส่วน อายุ ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและการเปลี่ยนแปลงในวัยสูงอายุ และการดูแลเอาใจใส่จากครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ (ตาราง 3)

ตาราง 1 คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุรายด้าน

คุณภาพชีวิต (รายด้าน)	ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (n=261)		
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความเห็น
1. ด้านการรับรู้	12.12	4.24	ปานกลาง
2. ด้านตัวของตัวเอง	11.01	3.42	ปานกลาง
3. ด้านความสำเร็จและความคาดหวังในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต	11.34	4.26	ปานกลาง
4. ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม	9.80	4.06	ไม่ดี
5. ด้านการเผชิญหน้ากับความตาย	10.42	3.57	ปานกลาง
6. ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับคู่รัก	10.56	4.89	ปานกลาง

ตาราง 2 แสดงจำนวน และร้อยละของระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในภาพรวม

ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในภาพรวม	จำนวน (n=261)	ร้อยละ
ระดับดี (90 – 120 คะแนน)	110	42.2
ระดับปานกลาง (57 – 89 คะแนน)	100	38.3
ระดับไม่ดี (24 – 56 คะแนน)	51	19.5

ตาราง 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (n=261)

ปัจจัยคัดสรร	คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ	
	r	p-value
อายุ	0.951	0.126
รายได้	0.135	0.030
ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและการเปลี่ยนแปลงในวัยสูงอายุ	0.111	0.073
ความสัมพันธภาพในครอบครัว	0.152	0.014
การเข้าร่วมกิจกรรมในครอบครัว	0.185	0.003
การดูแลเอาใจใส่จากครอบครัว	-0.066	0.286
ระบบการดูแลสุขภาพ	0.201	0.001
ความจำเป็นพื้นฐานของชีวิต	0.138	0.026
สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต	0.169	0.006

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่า ร้อยละ 19.5 มีคุณภาพชีวิตในระดับไม่ดี ร้อยละ 38.3 มีคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง ร้อยละ 42.2 มีคุณภาพชีวิตในระดับดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุในชนบทส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาทำให้ขาดความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเอง และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำให้มีรายได้ต่ำ และมักถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพังหรืออยู่กับบุตรหลานจึงทำให้ไม่ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวีรพงษ์ ยางเดี่ยว (Yangdeiyw, 2011) ที่พบว่าระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 54.7) และสอดคล้องกับการศึกษาของภัทรพงษ์ เกตุคล้ายและคณะ (Ketklai & Jantaraposri, 2012) ที่พบว่าภาพรวมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพอยู่ในระดับปานกลาง

จากผลการศึกษาพบว่า ระบบการดูแลสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.201$, $p=0.001$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระบบดังกล่าวให้ความสนใจเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุมากขึ้นส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสมจิตต์ ศิริวนารังสรรค์และเสน่ห์ แสงเงิน (Siriwanarangsun & Saengngoen, 2017) ที่พบว่าระบบการดูแลสุขภาพมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.338$, $p<0.001$)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

1. จากผลการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุ ร้อยละ 12.6 มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 80 ปี ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดสวัสดิการเพิ่มเติมจากปกติที่ได้จากภาครัฐ เช่น อาหาร เสื้อผ้า อุปกรณ์ช่วยเดิน ผ้าอ้อมสำเร็จรูปฯ ให้กับผู้สูงอายุกลุ่มดังกล่าว

2. จากผลการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุ ร้อยละ 82.8 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับผู้สูงอายุ

3. จากผลการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุ ร้อยละ 84.7 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งอาจถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อพืชผลทางการเกษตร ดังนั้น หน่วยงานปกครองในพื้นที่ควรควบคุมกำกับ สนับสนุนข้อกฎหมายให้กับผู้สูงอายุ

4. จากผลการวิจัย พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนรวมเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเท่ากับ 1,478.1 บาท ซึ่งอาจไม่เพียงพอกับการดำรงชีพ ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดสวัสดิการสินค้าราคาถูกให้ผู้สูงอายุ

5. จากผลการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุ ร้อยละ 61.7 มีโรคประจำตัวที่วินิจฉัยโดยแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอย่างน้อย 1 โรค ดังนั้น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ควรจัดคลินิกตรวจรักษาโรคในสถานบริการทุกสัปดาห์ รวมถึงจัดหน่วยเคลื่อนที่บริการในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

6. จากผลการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุร้อยละ 6.9 อยู่อาศัยตามลำพัง ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรระบบดูแลความปลอดภัยด้านชีวิตและทรัพย์สินให้กับผู้สูงอายุ

7. จากผลการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุร้อยละ 19.5 มีคุณภาพชีวิตในระดับไม่ดี ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้าไปตรวจสอบและประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อแก้ไขต่อไป

8. จากผลการวิจัย พบว่า ระบบการดูแลสุขภาพ เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทดีที่สุด ดังนั้น ควรส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวผู้สูงอายุ อาสาสมัครสาธารณสุข รวมถึงเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่ ใส่ใจและให้ความสำคัญของผู้สูงอายุ และบริการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค ตรวจรักษาโรคและฟื้นฟูสภาพร่างกายให้เพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเพื่อพัฒนาครอบครัวต้นแบบด้านการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวในชุมชนชนบท
2. ควรศึกษาและพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวในชุมชนชนบท
3. ควรศึกษาและพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ

References

Best, J.W. (1977). **Research in Education.** ***3rd ed.*** Prentice Hall, Englewood cliffs, New Jersey.

Bloom BS. (1971). **Handbook on formation and Summative Evaluation of Student Learning.** New York: McGraw-Hill Book Company.

Department of Health. (2013). **The Thai elderly's health survey 2013.** Bangkok: The Veterans Administration Publications. (in Thai).

Chumharas, S. (2009). **Situation of the Thai elderly 2008.** Bangkok: TQP. (in Thai).

Ketklai, P & Jantaraposri, W. (2012). **Factors associated with quality of life of the elderly who receive subsistence allowance in Panna nikhom district,** *Sakon nakhon province. Journal of the office of DPC 6 Khon kaen*, 19(2), 55-64. (in Thai)

Khongmaneekarn, C., Sirilak, P & Noosorn, N. (2020). **Provided Environmental Healthy Aging.** *Boromarajonani college of nursing, Uttaradit journal*, 12(1), 28-38. (in Thai).

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). **Determining sample size for research activities.** *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610. (in Thai).

National Statistical Office. (2014). The 2014 survey of the older persons in Thailand. Ministry of Information and Communication Technology. Social Statistics Bureau. Bangkok: Text and Journal Publication. (in Thai).

Sanitlou,N., Saphet, W.& Napaarrak. (2019). Sample size calculation using G*POWER program. *Journal of Suvarnabhumi Institute of Technology,* 5(1), 496-507. (in Thai).

Sirilak, S. (2019). Ministry of public health produces 'community caregivers' in the care of the elderly. Retrieved (2019, December 17) from https://www.hfocus.org/content/2019/02/16834. (in Thai).

Sirisoongnern, G., Aryuwat, D. & , Enyong, T. (2019). Development Model for Driving of Aging School in Khon Kaen Province. *Research and development health system journal*, 12(1), 84-92. (in Thai).

Siriwanarangsun, S & Saengngoen, S. (2017). A model of increasing quality of life among rural aging in Sukhothai province. *Journal of preventive medicine association of Thailand*, 6(2), 182-191. (in Thai).

Sota, C. (2006) Guidelines for improving the quality of life for the elderly. *Journal of academic service center, Konkan university*, 14(4), 8-12. (in Thai).

Sukhothai provincial of public health. (2015). Annual report 2015. Sukhothai: Sukhothai provincial of public health. (in Thai).

Tareram, C. (2008). The development model for quality of life of elderly: A case study of community in Jatong municipality Lahansai district Buriram province. [M.P.H.Thesis of public administration] Konkan university. (in Thai).

Tawongma,S and Paknapa,S. (2020).Health Care Model Development for Elderly Karen Tribes in Developed Villages for Security in Border Areas According to the Royal Guidelines for His Majesty Mae Hong son Province. *Boromarajonani college of nursing, Uttaradit journal*, 12(2), 140-151. (in Thai)

Tuntiwitayapan, S. (2014). Effectiveness of a process to increase ability in self-care for the elderly living alone in rural areas, Sukhothai province. *Journal of health science*, 23(4), 619-28. (in Thai).

United nations. (2015). World population ageing 2015. United Nations, New York

World health organization. (2012). WHOQOL-OLD manual, Retrieved (2018, April 12) from https://www.who.int/tools/whoqol.

Yangdeiyw, W. (2011). Factors related to the quality of life of the elderly in rural areas, Yasothon province. [M.P.H.Thesis in public health administration] Konkan university. (in Thai).

Testing the Dispersion of Annual Rainfall Amounts Using Confidence Intervals for the Coefficient of Variation of the Inverse Gamma Distribution: A Case Study from Thailand

Wararit Panichkitkosolkul[1]

Abstract

Droughts are regular natural disasters in Thailand that happen nearly every year due to several factors such as rainfall or precipitation deficiency, human causes, drying out of surface water flow and global warming. The annual rainfall amounts fit an inverse gamma distribution, and this led us to consider testing rainfall dispersion via the coefficient of variation (CV). Herein, we propose two test statistics for testing the CV in an inverse gamma distribution. The proposed test statistics were based on the score and Wald methods. An evaluation of the performance of the proposed test statistics using Monte Carlo simulations was conducted under several shape parameter values in an inverse gamma distribution. The performances were compared based on the empirical type I error rates and the powers of the tests. The simulation results revealed that the test statistic based on the Wald method performed better than the test statistic based on the score method in terms of the attained nominal significance level and is thus recommended for analysis in similar scenarios. Furthermore, the efficacies of the proposed test statistics were also illustrated by applying them to annual rainfall amounts in Nakhon Ratchasima, Thailand.

Keywords: Statistical test, Measure of dispersion, Continuous distribution, Simulation, Meteorology

[1] Associate Professor, Department of Mathematics and Statistics, Faculty of Science and Technology, Thammasat University, Pathumthani 12121, Thailand; E-mail: wararit@mathstat.sci.tu.ac.th; Tel: 02-5644440 ext 2101

Introduction

Since damage from natural disasters has increased due to anomalous global climate changes, researchers are interested in studying their occurrences. Thailand has been divided into six geographical regions by the National Research Council: north, northeast, central, east, west, and south, many of which are prone to the droughts most often occurring in the central northeastern part of Thailand. Drought in Thailand has directly affected to the agriculture and water sources, due to Thailand is the country that most of the population are doing agriculture.

Nakhon Ratchasima, one of the northeastern provinces of Thailand, is faced with drought every year. In July 2019, five districts in Nakhon Ratchasima had been sufferred drought for nearly three months, with up to 20,000 rai (3,200 hectares) of paddy fields left parched for water. The locals were also struggling to find water to survive. (Nationthailand, 2022a). Moreover, in August 2019, twenty-six districts of Nakhon Ratchasima had been declared disaster zones by the provincial authority after crops on over two million rai (320,000 hectares) of farmland were destroyed by that year's prolonged drought (Nationthailand, 2022b).

Droughts take place whenever there is prolonged periods of rainfall deficiency for a season or more (Eartheclipse, 2022). Since rainfall amount varies greatly depending on the region and season, the coefficient of variation (CV) can be used to represent rainfall dispersion in different regions. The CV is a unit-free measure of variability relative to the population mean (Albatineh et al., 2017). It is defined as the ratio of the population standard deviation σ to the population mean μ, namely $\theta = \sigma / \mu$, where $\mu \neq 0$. It has been more widely used than the standard deviation for comparing the variations of several variables obtained by different units.

The estimator of the CV has been widely applied in many fields of science, including the medical sciences, engineering, economics and others. For example, the applicability of the CV method for analyzing synaptic plasticity was studied by Faber and Korn (1991). Calif and Soubdhan (2016) used the CV to measure the spatial and temporal correlation of global solar radiation. Reed et al. (2002) used the CV in assessing the variability of quantitative assays. Bedeian and Mossholder (2000) used the CV for comparing diversity in work groups. Kang et al. (2007) applied the CV for

monitoring variability in statistical process control. Castagliola et al. (2011) proposed a new method to monitor the CV by means of two one-sided exponentially weighted moving average charts of the CV squared.

In probability and statistics, the inverse gamma distribution is a two-parameter family of continuous distributions on the positive real line, which is the distribution of the reciprocal of a variable distributed according to the gamma distribution (Abid and Al-Hassany, 2016). The inverse gamma distribution is most often used as a conjugate prior distribution in Bayesian statistics. There are several research papers to study the distribution of the inverse gamma. For example, Gelman (2006) applied inverse gamma distribution as the prior distributions for variance parameters in hierarchical models. Abid and Al-Hassany (2016) studied some issues related with inverted gamma distribution which is the reciprocal of the gamma distribution. Llera and Beckmann (2016) introduced five different algorithms based on method of moments, maximum likelihood method and Bayesian method to estimate the parameters of inverted gamma distribution. Glen and Leemis (2017) studied the inverse gamma distribution as a survival distribution.

The literature on testing the CV for the inverse gamma distribution is limited. However, there are many methods available for estimating the confidence interval for a population CV for the inverse gamma distribution. Kaewprasert et al. (2020) presented three confidence intervals for the CV of an inverse gamma distribution using the score method, the Wald method and the percentile bootstrap confidence interval. These confidence intervals for the CV can be used to test the hypothesis for the CV.

The objective of this paper is to propose some methods for testing the CV for the inverse gamma distribution and identify the appropriate methods for practitioners. Two confidence intervals proposed by Kaewprasert et al. (2020) are considered in order to test the CV. A simulation study was conducted to compare the performance of these methods. Based on the simulation results, test statistic with high power that attained a nominal significance level is recommended for practitioners.

The rest of this paper is organized as follows. The point estimation of parameters in an inverse gamma distribution are reviewed in the second section. In the third section, we present the proposed methods for testing the CV of the inverse gamma distribution. The simulation study and results are discussed in the fourth section. The fifth section shows the application of the proposed statistical tests to real data is shown using the annual rainfall amounts in Nakhon Ratchasima, Thailand. Discussion and conclusions are presented in the final section.

Point Estimation of Parameters in an Inverse Gamma Distribution

In this section, we explain the point estimation of parameters in an inverse gamma distribution. Let $X=(X_1,...,X_n)$ be a random sample from the inverse gamma distribution with the shape parameter α and scale parameter β, denoted as $IG(\alpha,\beta)$. The probability density function of X is given by

$$f(x;\alpha,\beta)=\frac{\beta^{\alpha}}{\Gamma(\alpha)}x^{-\alpha-1}\exp\left(-\frac{\beta}{x}\right),\quad x>0,\ \alpha>0,\ \beta>0. \qquad (1)$$

The population mean and variance of X are defined as

$$E(X)=\frac{\beta}{\alpha-1},\quad \text{for } \alpha>1$$

and

$$Var(X)=\frac{\beta^2}{(\alpha-1)^2(\alpha-2)},\quad \text{for } \alpha>2.$$

Therefore, the CV of X can be expressed as

$$CV(X)=\theta=\frac{1}{\sqrt{\alpha-2}}.$$

Since α is an unknown parameter, it is required to be estimated. The maximum likelihood estimators (MLE) for α and β. Thus, the log-likelihood function of α and β is given by

$$\ln L(\alpha,\beta)=-\sum_{i=1}^{n}\left(\frac{\beta}{X_i}\right)-(\alpha+1)\sum_{i=1}^{n}\ln(X_i)-n\ln\Gamma(\alpha)+n\alpha\ln(\beta).$$

Taking partial derivatives of the above equation with respect to α and β, respectively, the score function is derived as

$$U(\alpha,\beta)=\begin{bmatrix}\sum_{i=1}^{n}\ln(X_i)-n\ln(\alpha)+\frac{n}{2\alpha}-n\ln(\beta)\\ -\sum_{i=1}^{n}X_i^{-1}+\frac{n\alpha}{\beta}\end{bmatrix}.$$

Then, the maximum likelihood estimators can be conducted for α and β, respectively,

$$\hat{\alpha}=\frac{1}{2\left[\frac{\sum_{i=1}^{n}\ln(X_i)}{n}+\ln\left(\frac{\sum_{i=1}^{n}X_i^{-1}}{n}\right)\right]},\quad\text{and}\quad\hat{\beta}=\frac{n\hat{\alpha}}{\sum_{i=1}^{n}X_i^{-1}}.$$

Also, the estimator of CV is given by $\hat{\theta}=\frac{1}{\sqrt{\hat{\alpha}-2}}$.

Methods for Testing the Coefficient of Variation of the Inverse Gamma Distribution

Let $X_1,...,X_n$ be an independent and identically distributed (i.i.d.) random sample of size n from the inverse gamma distribution with the shape parameter α and scale parameter β. We want to test for the population CV. The null and alternative hypotheses are defined as follows:

$$H_0:\theta=\theta_0$$
$$H_1:\theta\neq\theta_0.$$

In this section, we discuss two test statistics for the CV based on the score method and the Wald method.

1. Score method

Let α and β be the parameter of interest and the nuisance parameters, respectively. In general, the score statistic is denoted as

$$W_1=U^T(\alpha_0,\hat{\beta}_0)I^{-1}(\alpha_0,\hat{\beta}_0)U(\alpha_0,\hat{\beta}_0),$$

where $\hat{\beta}_0$ is the maximum likelihood estimator for β, under the null hypothesis $H_0':\alpha=\alpha_0$, $U(\alpha_0,\hat{\beta}_0)$ is the vector of the score function and $I(\alpha_0,\hat{\beta}_0)$ is the matrix of the Fisher information. Here, it is easy to derive that the score function under H_0' is

$$U(\alpha_0,\hat{\beta}_0)=\begin{bmatrix} -\sum_{i=1}^{n}\ln(X_i)+\frac{n}{2\alpha_0}-n\ln\left(\frac{n}{\sum_{i=1}^{n}X_i^{-1}}\right) \\ 0 \end{bmatrix}.$$

The inverse of the matrix of the Fisher information can be derived as follows

$$I^{-1}(\alpha_0,\hat{\beta}_0)=\begin{bmatrix} \frac{2\alpha_0^2}{n} & -\frac{2\alpha_0^2}{\sum_{i=1}^{n}X_i^{-1}} \\ -\frac{2\alpha_0^2}{\sum_{i=1}^{n}X_i^{-1}} & \frac{n\alpha_0(2\alpha_0-1)}{\left(\sum_{i=1}^{n}X_i^{-1}\right)^2} \end{bmatrix}.$$

Using the property of the score function, we can see that the pivotal

$$Z_{score}=\sqrt{\frac{2\alpha_0^2}{n}}\left[-\sum_{i=1}^{n}\ln(X_i)+\frac{n}{2\alpha_0}+n\ln\left(\frac{n}{\sum_{i=1}^{n}X_i^{-1}}\right)\right]$$

(2)

converges in distribution to the standard normal distribution. Since the variance of $\hat{\alpha}$ is $\frac{2\alpha_0^2}{n}$, it is approximated by substituting $\hat{\alpha}$ in its variance. Under H_0', the statistic in (2) is given as

$$Z_{score}\cong\sqrt{\frac{2\hat{\alpha}^2}{n}}\left[-\sum_{i=1}^{n}\ln(X_i)+\frac{n}{2\hat{\alpha}}+n\ln\left(\frac{n}{\sum_{i=1}^{n}X_i^{-1}}\right)\right].$$

From the probability statement, $1-\gamma=P(-Z_{1-\gamma/2}\le Z_{score}\le Z_{1-\gamma/2})$, it can be simply written as $1-\gamma=P(l_s\le\theta\le u_s)$. Therefore, the $(1-\gamma)100\%$ confidence interval for θ based on the score method is given by

$$CI_S=[l_s,u_s]=\left[\frac{1}{\sqrt{\frac{n}{2\left(z_1-Z_{\gamma/2}\sqrt{\frac{n}{2\hat{\alpha}^2}}\right)}-2}},\frac{1}{\sqrt{\frac{n}{2\left(z_1+Z_{\gamma/2}\sqrt{\frac{n}{2\hat{\alpha}^2}}\right)}-2}}\right],$$

where $z_1=\sum_{i=1}^{n}\ln(X_i)-n\ln\left(\frac{n}{\sum_{i=1}^{n}X_i^{-1}}\right)$ and $Z_{\gamma/2}$ is the $\gamma/2$-upper quantile of the standard normal distribution. Therefore, we will reject the null hypothesis, $H_0:\theta=\theta_0$, if

$$\theta_0 < \frac{1}{\sqrt{\frac{n}{2\left(z_1 - Z_{\gamma/2}\sqrt{\frac{n}{2\hat{\alpha}^2}}\right)} - 2}} \quad \text{or} \quad \theta_0 > \frac{1}{\sqrt{\frac{n}{2\left(z_1 + Z_{\gamma/2}\sqrt{\frac{n}{2\hat{\alpha}^2}}\right)} - 2}}.$$

2. Wald method

The Wald statistic is an asymptotic statistic derived from the property of the maximum likelihood estimator. The general form of the Wald statistic under the null hypothesis $H_0' : \alpha = \alpha_0$ is defined as

$$W_2 = (\hat{\alpha} - \alpha_0)^T \left[I^{\alpha\alpha}(\hat{\alpha}, \hat{\beta}) \right]^{-1} (\hat{\alpha} - \alpha_0),$$

where $I^{\alpha\alpha}(\hat{\alpha}, \hat{\beta})$ is the estimated variance of $\hat{\alpha}$ obtained from the first row and the first column of $I^{-1}(\hat{\alpha}, \hat{\beta})$. Using the information of partial derivatives from the previous subsection, the inverse matrix is given by

$$I^{-1}(\hat{\alpha}, \hat{\beta}) = \begin{bmatrix} \frac{2\hat{\alpha}^2}{n} & -\frac{2\hat{\alpha}^2}{\sum_{i=1}^{n} X_i^{-1}} \\ -\frac{2\hat{\alpha}^2}{\sum_{i=1}^{n} X_i^{-1}} & \frac{n\hat{\alpha}(2\hat{\alpha} - 1)}{\left(\sum_{i=1}^{n} X_i^{-1}\right)^2} \end{bmatrix},$$

where $I^{\alpha\alpha}(\hat{\alpha}, \hat{\beta}) = \frac{2\hat{\alpha}^2}{n}$. Therefore, under H_0', we obtain the Wald statistic

$$Z_{wald} \cong \sqrt{\frac{n}{2\hat{\alpha}^2}}(\hat{\alpha} - \alpha),$$

(3)

which has the limiting distribution of a standard normal distribution. Thus, the $(1-\gamma)100\%$ confidence interval for θ based on the Wald method is given by

$$CI_W = [l_w, u_w] = \left[\frac{1}{\sqrt{\hat{\alpha} - 2 + Z_{\gamma/2}\sqrt{\frac{2\hat{\alpha}^2}{n}}}}, \frac{1}{\sqrt{\hat{\alpha} - 2 - Z_{\gamma/2}\sqrt{\frac{2\hat{\alpha}^2}{n}}}} \right],$$

where $Z_{\gamma/2}$ is the $\gamma/2$-upper quantile of the standard normal distribution. Therefore, we will reject the null hypothesis, $H_0 : \theta = \theta_0$, if

$$\theta_0 < \frac{1}{\sqrt{\hat{\alpha} - 2 + Z_{\gamma/2}\sqrt{\frac{2\hat{\alpha}^2}{n}}}} \quad \text{or} \quad \theta_0 > \frac{1}{\sqrt{\hat{\alpha} - 2 - Z_{\gamma/2}\sqrt{\frac{2\hat{\alpha}^2}{n}}}}.$$

Simulation Study and Results

In this study, two statistical methods for testing the population CV in an inverse gamma distribution are considered. Since a theoretical comparison is not possible, a Monte Carlo simulation was conducted using the R version 4.1.3 statistical software (Ihaka and Gentleman, 1996) to compare the performance of the test statistics. The methods were compared in terms of their attainment of empirical type I error rates and the powers of their performance. The simulation results are presented only for the significant level γ = 0.05, since a) γ = 0.05 is widely used to compare the power of the test and b) similar conclusions were obtained for other values of γ.

To observe the behavior of small, moderate and large sample sizes, we used n = 25, 50, 75, 100 and 200. The number of simulations was fixed at 10,000. The data were generated from an inverse gamma distribution with $\beta = 1$ and α was adjusted to obtain the required coefficient of variation θ. We set $\theta = 0.05$, 0.10, 0.15, 0.20, 0.25, 0.30 and 0.35.

As can be seen in the simulation results shown in Tables 1-7, the empirical type I error rates of the Wald method were close to the nominal significance level of 0.05 for all sample sizes while those of the score method were close to the nominal significance level of 0.05 for larger sample sizes. The score method performed well in terms of the power of the test for $\theta < \theta_0$. On the other hand, the Wald method performed better for $\theta > \theta_0$. We observed a general pattern; when the sample size increases, the power of the test also increases and the empirical type I error rate approaches 0.05. Also the power increases as the value of the CV departs from the hypothesized value of the CV. It was observed that for large sample sizes, the performance of the test statistics did not differ greatly in the sense of power and the attainment of the nominal significance level of the test. However, a significant difference was observed for small sample sizes.

Table 1. Empirical type I error rates (bold numeric) and powers of tests for IG(402, 1), $\theta = 0.05$.

n	Method	θ_0								
		0.01	0.02	0.03	0.04	0.05	0.06	0.07	0.08	0.09
25	Score	1.0000	0.9974	0.6767	0.0568	**0.1125**	0.4796	0.8607	0.9850	0.9989
	Wald	1.0000	1.0000	0.9423	0.4102	**0.0383**	0.1088	0.4081	0.7516	0.9406
50	Score	1.0000	1.0000	0.9887	0.3329	**0.0790**	0.6190	0.9738	0.9998	1.0000
	Wald	1.0000	1.0000	0.9983	0.6442	**0.0446**	0.3042	0.8535	0.9943	0.9999
75	Score	1.0000	1.0000	0.9998	0.5840	**0.0742**	0.7498	0.9956	1.0000	1.0000
	Wald	1.0000	1.0000	1.0000	0.8026	**0.0472**	0.4971	0.9747	1.0000	1.0000
100	Score	1.0000	1.0000	1.0000	0.7624	**0.0693**	0.8292	0.9997	1.0000	1.0000
	Wald	1.0000	1.0000	1.0000	0.8954	**0.0485**	0.6434	0.9973	1.0000	1.0000
200	Score	1.0000	1.0000	1.0000	0.9838	**0.0618**	0.9739	1.0000	1.0000	1.0000
	Wald	1.0000	1.0000	1.0000	0.9938	**0.0484**	0.9406	1.0000	1.0000	1.0000

Table 2. Empirical type I error rates (bold numeric) and powers of tests for IG(102, 1), $\theta = 0.10$.

n	Method	θ_0								
		0.06	0.07	0.08	0.09	0.10	0.11	0.12	0.13	0.14
25	Score	0.6696	0.2744	0.061	0.0413	**0.1155**	0.2711	0.4674	0.6806	0.8383
	Wald	0.9417	0.7357	0.3994	0.1433	**0.0431**	0.0483	0.1055	0.2268	0.3772
50	Score	0.9853	0.7963	0.3257	0.0583	**0.0820**	0.2996	0.6087	0.8623	0.9722
	Wald	0.9977	0.9455	0.6460	0.2192	**0.0432**	0.0962	0.2933	0.5913	0.8365
75	Score	0.9996	0.9561	0.5740	0.1078	**0.0680**	0.3319	0.7339	0.9436	0.9948
	Wald	1.0000	0.9883	0.7927	0.2888	**0.0420**	0.1454	0.4792	0.8088	0.9681
100	Score	1.0000	0.9911	0.7512	0.1785	**0.0688**	0.3806	0.8169	0.9816	0.9995
	Wald	1.0000	0.9982	0.8867	0.3592	**0.0469**	0.1976	0.6333	0.9316	0.9967
200	Score	1.0000	1.0000	0.9799	0.4410	**0.0595**	0.5595	0.9690	0.9999	1.0000
	Wald	1.0000	1.0000	0.9919	0.5863	**0.0496**	0.4089	0.9279	0.9992	1.0000

An Empirical Application

To illustrate the application of the two statistical methods for testing the CV introduced in the previous section, we used data on the annual rainfall amounts (millimeter: mm.) obtained from Lower Northeastern Region Hydrological Irrigation Center, Royal Irrigation Department, Thailand (http://hydro-4.rid.go.th). The annual rainfall amounts were measured from the station at Hydrology and Water Management Center for Lower Northeastern Region, Mueang District, Nakhon Ratchasima, Thailand from 1998 to 2017. The descriptive statistics are as follows: sample size = 20, mean = 1089.88, standard deviation (SD) = 183.88, CV = 0.169, coefficient of skewness = 0.731, and kurtosis = 0.633. The distribution of the annual rainfall amount is right-skewed and it has heavy-tailed data distribution. The

histogram, density plot, Box and Whisker plot and the inverse gamma quantile-quantile (Q-Q) plot are shown in Figure 1. They confirmed that the fitted distribution for annual rainfall amounts are not symmetric distribution.

Table 3. Empirical type I error rates (bold numeric) and powers of tests for IG(46.44, 1), $\theta =$ 0.15.

n	Method	θ_0								
		0.11	0.12	0.13	0.14	0.15	0.16	0.17	0.18	0.19
25	Score	0.1695	0.0592	0.0323	0.0542	**0.1131**	0.1966	0.3222	0.4602	0.5987
	Wald	0.6244	0.3933	0.1982	0.0933	**0.0398**	0.035	0.0559	0.1014	0.1703
50	Score	0.6296	0.3168	0.0985	0.0401	**0.0794**	0.1973	0.3845	0.5925	0.7685
	Wald	0.8673	0.6352	0.3253	0.1241	**0.0476**	0.0580	0.1421	0.2815	0.4585
75	Score	0.8726	0.5564	0.2101	0.0549	**0.0702**	0.2085	0.4603	0.7160	0.8807
	Wald	0.9595	0.7910	0.4546	0.1564	**0.0446**	0.0814	0.2292	0.4591	0.6954
100	Score	0.9612	0.7378	0.3319	0.0750	**0.0651**	0.2276	0.5131	0.7890	0.9465
	Wald	0.9884	0.8882	0.5468	0.1856	**0.0465**	0.1005	0.3030	0.5954	0.8423
200	Score	0.9996	0.9757	0.6977	0.1775	**0.0556**	0.3102	0.7294	0.9599	0.9979
	Wald	0.9998	0.9909	0.8137	0.2988	**0.0501**	0.1901	0.5836	0.9112	0.9923

Table 4. Empirical type I error rates (bold numeric) and powers of tests for IG(27, 1), $\theta =$ 0.20.

n	Method	θ_0								
		0.16	0.17	0.18	0.19	0.20	0.21	0.22	0.23	0.24
25	Score	0.0531	0.0332	0.0383	0.0683	**0.1146**	0.1693	0.2406	0.3386	0.4419
	Wald	0.3825	0.2363	0.1356	0.0727	**0.0421**	0.0319	0.0382	0.0617	0.0920
50	Score	0.2990	0.1337	0.0525	0.0418	**0.0782**	0.1537	0.2766	0.4017	0.5590
	Wald	0.6224	0.4029	0.2099	0.0950	**0.0446**	0.0501	0.0924	0.1523	0.2578
75	Score	0.5438	0.2697	0.0988	0.0428	**0.0677**	0.1550	0.3047	0.4879	0.6761
	Wald	0.7710	0.5278	0.2700	0.1097	**0.0497**	0.0571	0.1323	0.2445	0.4195
100	Score	0.7210	0.4130	0.1611	0.0571	**0.0616**	0.1630	0.3386	0.5600	0.7552
	Wald	0.8735	0.6327	0.3462	0.1282	**0.0485**	0.0642	0.1731	0.3494	0.5535
200	Score	0.9734	0.7889	0.4010	0.1028	**0.0545**	0.2039	0.4865	0.7950	0.9462
	Wald	0.9889	0.8803	0.5573	0.1895	**0.0495**	0.1178	0.3402	0.6589	0.8870

Table 5. Empirical type I error rates (bold numeric) and powers of tests for IG(18, 1), $\theta = 0.25$.

n	Method	θ_0								
		0.21	0.22	0.23	0.24	0.25	0.26	0.27	0.28	0.29
25	Score	0.0352	0.0382	0.0506	0.0758	**0.1106**	0.1547	0.2170	0.2716	0.3413
	Wald	0.2629	0.1754	0.1032	0.0624	**0.0429**	0.0357	0.0362	0.0456	0.0604
50	Score	0.1462	0.0732	0.0422	0.0469	**0.0812**	0.1281	0.2077	0.2975	0.4174
	Wald	0.4259	0.2649	0.1522	0.0771	**0.0481**	0.0400	0.0582	0.1007	0.1570
75	Score	0.2985	0.1510	0.0655	0.0419	**0.0643**	0.1278	0.2174	0.3480	0.4903
	Wald	0.5519	0.3563	0.1932	0.0920	**0.0489**	0.0548	0.0866	0.1552	0.2465
100	Score	0.4550	0.2387	0.1030	0.0483	**0.0624**	0.1222	0.2478	0.3960	0.5687
	Wald	0.6750	0.4437	0.2388	0.1007	**0.0471**	0.0572	0.1131	0.2112	0.3529
200	Score	0.8313	0.5555	0.2471	0.0767	**0.0538**	0.1425	0.3322	0.5845	0.7888
	Wald	0.9061	0.7046	0.3856	0.1425	**0.0529**	0.0780	0.2056	0.4227	0.6513

Table 6. Empirical type I error rates (bold numeric) and powers of tests for IG(13.11, 1), $\theta = 0.30$.

n	Method	θ_0								
		0.26	0.27	0.28	0.29	0.30	0.31	0.32	0.33	0.34
25	Score	0.0324	0.0431	0.0594	0.0784	**0.1094**	0.1444	0.1834	0.2214	0.2787
	Wald	0.1879	0.1306	0.0915	0.0557	**0.0429**	0.0328	0.0308	0.0345	0.0457
50	Score	0.0858	0.0535	0.0427	0.0534	**0.0736**	0.1136	0.1653	0.2352	0.3164
	Wald	0.2997	0.2058	0.1178	0.0717	**0.0481**	0.0410	0.0513	0.0759	0.1034
75	Score	0.1832	0.0934	0.0534	0.0426	**0.0623**	0.1103	0.1775	0.2544	0.3573
	Wald	0.4103	0.2550	0.1497	0.0818	**0.0511**	0.0474	0.0676	0.1048	0.1649
100	Score	0.2806	0.1494	0.0678	0.0442	**0.0603**	0.1024	0.1809	0.2853	0.4150
	Wald	0.5001	0.3153	0.1690	0.0878	**0.0497**	0.0474	0.0816	0.1320	0.2227
200	Score	0.6430	0.3718	0.1668	0.0652	**0.0517**	0.1115	0.2307	0.4030	0.5970
	Wald	0.7682	0.5246	0.2832	0.1242	**0.0513**	0.0618	0.1361	0.2686	0.4456

Table 7. Empirical type I error rates (bold numeric) and powers of tests for IG(10.16, 1), $\theta = 0.35$.

n	Method	θ_0								
		0.31	0.32	0.33	0.34	0.35	0.36	0.37	0.38	0.39
25	Score	0.0390	0.0437	0.0677	0.0855	**0.1105**	0.1273	0.1599	0.2032	0.2378
	Wald	0.1433	0.1077	0.0822	0.0600	**0.0435**	0.0375	0.0335	0.0334	0.0375
50	Score	0.0618	0.0454	0.0413	0.0535	**0.0700**	0.1081	0.1438	0.1948	0.2392
	Wald	0.2292	0.1512	0.0991	0.0653	**0.0463**	0.0434	0.0444	0.0610	0.0761
75	Score	0.1205	0.0697	0.0464	0.0443	**0.0619**	0.0969	0.1373	0.1968	0.2719
	Wald	0.3080	0.1971	0.1226	0.0778	**0.0496**	0.0471	0.0497	0.0735	0.1128
100	Score	0.1849	0.1015	0.0578	0.0479	**0.0591**	0.0903	0.1488	0.2144	0.3023
	Wald	0.3723	0.2356	0.1424	0.0845	**0.0518**	0.0478	0.0617	0.0976	0.1474
200	Score	0.4521	0.2650	0.1271	0.0573	**0.0488**	0.0859	0.1653	0.2893	0.4324
	Wald	0.6052	0.4072	0.2285	0.1079	**0.0524**	0.0541	0.0913	0.1750	0.2854

Table 8 reports the Akaike information criterion (AIC) (Akaike, 1974) results to check the fitting of the distribution for the annual rainfall amounts in Nakhon Ratchasima. AIC is defined as

$$AIC = -2\ln L + 2k,$$

where L is the likelihood function and k is the number of parameters. The results show that the annual rainfall amounts in Nakhon Ratchasima had an inverse gamma distribution because the AIC value of the inverse gamma distribution was smallest. The annual rainfall amounts in Nakhon Ratchasima had an inverse gamma distribution with a shape parameter, $\hat{\alpha} =$ 39.5984 and a scale parameter, $\hat{\beta} =$ 42063.56, while the estimator of the CV is $\hat{\theta} = 0.1631$ using the maximum likelihood estimation.

Our interest was in testing the population CV of the annual rainfall amounts in Nakhon Ratchasima. Suppose the researcher wanted to test the claim that a population CV equals 0.20. The null and alternative hypotheses are respectively given as follows:

$$H_0 : \theta = 0.20$$
$$H_1 : \theta \neq 0.20.$$

The lower and upper critical values of both test statistics were shown in Table 9. The null hypothesis H_0 was not rejected since $0.0989 \leq \theta_0 \leq 0.2111$ and $0.1269 \leq \theta_0 \leq 0.2768$ using test statistics based on the score and Wald methods, respectively. We conclude that the population CV of the annual rainfall amounts in Nakhon Ratchasima does not differ from 0.20 at the 0.05 significance level.

Discussion and Conclusions

The aim of this study is to identify potential methods that can be recommended to practitioners for testing the CV in an inverse gamma distribution. A general pattern was observed (as expected); as the sample size increased, the power of the test also increased and the empirical type I error rates approached 0.05. Moreover, the power increased as the value of CV departed from the hypothesized value of the CV. It can be observed that for large sample sizes, the performance of both methods did not differ greatly in terms of the power and attaining the nominal

size of the test. However, a significant difference was observed for small sample sizes. In addition, the researchers can applied the proposed methods for testing the population CV in an inverse gamma distribution with other data sets fitted well to an inverse gamma distribution. For example, the inverse gamma distribution has been used for the hitting time distribution of a Wiener process. Future research could focus on the one-tailed hypothesis testing.

In this study, two statistical methods for testing the population CV in an inverse gamma distribution were derived. Based on the simulation results, it is evident that the Wald method performed better than the score method in terms of the empirical type I error rate. The score method performed well in the sense of the power of the test when the population CV was smaller than the hypothesized value of the CV. On the other hand, the Wald method performed better when the population CV was greater than the hypothesized value of the CV. In summary, we would recommend the Wald method for testing since its empirical type I error rate is close to the nominal significance level.

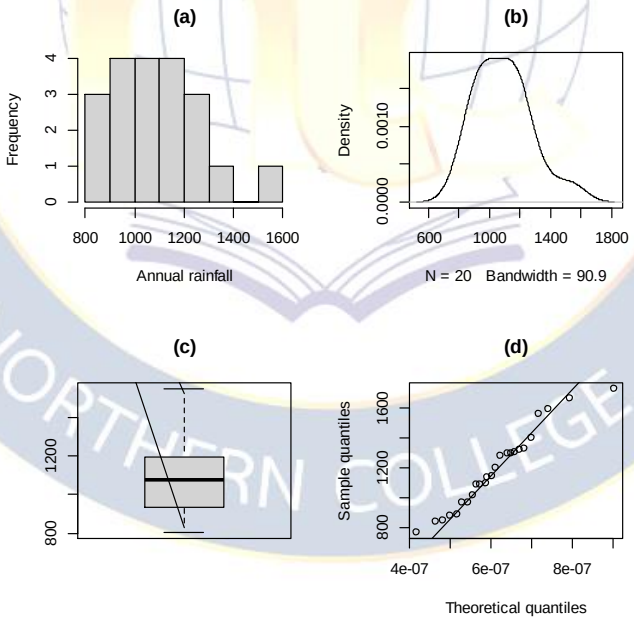

Figure 1. (a) histogram (b) density plot (c) Box and Whisker plot (d) inverse gamma Q-Q plot of the annual rainfall amounts in Nakhon Ratchasima, Thailand

Table 8. Results of AIC for the annual rainfall amounts in Nakhon Ratchasima, Thailand.

Normal	Cauchy	Exponential	Logistic	Gamma	Inverse Gamma
268.3027	275.7738	321.7517	268.4325	267.1096	266.4969

Table 9. Critical values of test statistics based on the score and Wald methods for the significance level of 0.05

Method	Critical values	
	Lower	Upper
Score	0.0989	0.2111
Wald	0.1269	0.2768

References

Abid, S.H., & Al-Hassany, S.A. (2016). On the inverted gamma distributions. **International Journal of Systems Science and Applied Mathematics**. 1(3): 16-22.

Akaike, H. (1974). A new look at the statistical model identification. **IEEE Transactions on Automatic Control**, 19(6): 716-723.

Albatineh, A.N., Boubakari, I., & Kibra, B.M.G. (2017). New confidence interval estimator of the signal-to-noise ratio based on asymptotic sampling distribution. **Communication in Statistics-Theory and Methods**. 46(2): 574-590.

Bedeian, A.G., & Mossholder, K.W. (2000). On the use of the coefficient of variation as a measure of diversity. **Organizational Research Methods**. 3(3): 285-297.

Calif, R., & Soubdhan, T. (2016). On the use of the coefficient of variation to measure spatial and temporal correlation of global solar radiation. **Renewable Energy**. 88: 192-199.

Castagliola, P., Celano, G., & Psarakis, S. (2011). Monitoring the coefficient of variation using EWMA charts. **Journal of Quality Technology**. 43(3): 249-265.

Eartheclipse. **What is a Drought?.** [online]. Retrieved from https://eartheclipse.com/natural-disaster/causes-and-effects-of-drought.html. 2 April 2022.

Faber, D.S., & Korn, H. (1991). Applicability of the coefficient of variation method for analyzing synaptic plasticity. **Biophysical Journal**. 60(5): 1288-1294.

Gelman, A. (2006). Prior distributions for variance parameters in hierarchical models. **Bayesian Analysis**. 1(3): 515-533.

Glen, A.G., & Leemis, L.M., eds. (2017). **Computational Probability Applications**. International Series in Operations Research & Management Science, vol.247, Cham: Springer.

Ihaka, R., & Gentleman, R. (1996). R: a language for data analysis and graphics. **Journal of Computational and Graphical Statistics**. 5(3): 299-314.

Kaewprasert, T., Niwitpong, S.A., & Niwitpong, S. (2020). Confidence interval for coefficient of variation of inverse gamma distributions. In Huynh, V.N., Entani, T., Jeenanunta, C., Inuiguchi, M., & Yenradee, P. (Eds.), **Lecture Notes in Artificial Intelligence: Vol.12482. Integrated Uncertainty in Knowledge Modelling and Decision Making** (407-418). Cham: Springer.

Kang, C.W., Lee, M.S., Seong, Y.J., & Hawkins, D.M. (2007). A control chart for the coefficient of variation. **Journal of Quality Technology**. 39(2): 151-158.

Llera S., & Beckmann, C.F. (2016). Estimating an inverse gamma distribution. **Technical report**. Radbound University Nijmegen, Donders Institute for Brain Cognition and Behavior. ar.Xiv: 1605.01019v2.

Nationthailand. **Eight provinces on brink of water crisis, as there is still no sign of rain**. [online]. Retrieved from https://www.nationthailand.com/in-focus/30373506. 2 April 2022a.

Nationthailand. **26 districts declared drought disaster zones in Nakhon Ratchasima**. [online]. Retrieved from https://www.nationthailand.com/in-focus/30375501.
2 April 2022b.

Reed, G.F., Lynn, F., & Meade, B.D. (2002). Use of coefficient of variation in assessing variability of quantitative assays. **Clinical and Diagnostic Laboratory Immunology**. 9(6): 1235-1239.

การศึกษาประสิทธิภาพเชิงความร้อนของเครื่องอบแห้งสุญญากาศร่วมกับรังสีอินฟราเรดไกล และการประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสของผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้ง

A Study on Thermal Efficiency of a Vacuum Dryer Combined with Far-infrared Radiation and Sensory Evaluation of Dried Okra Powder

นิวัตน์ ประทุมไชย[1] ศิริชัย วิเวก[2] ปิยบุตร อินนุ[3] ณัฐพงศ์ สมฟั่น[4] สมหญิง พงศ์พิมล[5] และ ภูมิใจ สอาดโฉม[6]

Niwat Pratoomchai Sirichai Vivek Piyabud Innu Nattapong Somfan Somying Pongpimol and Poomjai Sa-adchom

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพเชิงความร้อนของเครื่องอบแห้งสุญญากาศร่วมกับรังสีอินฟราเรดไกล และประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสของผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้ง โดยอบแห้งแผ่นกระเจี๊ยบเขียวขนาด 30x30 (กว้างxยาว) เซนติเมตร และความหนา 5 มิลลิเมตร ที่ความดันของห้องอบแห้ง 7 และ 17 กิโลปาสคาล และอุณหภูมิอบแห้งที่ 70 องศาเซลเซียส จนความชื้นของแผ่นกระเจี๊ยบเขียวอบแห้งต่ำกว่าร้อยละ 10 มาตรฐานเปียก จากผลการทดลองพบว่า การอบแห้งแผ่นกระเจี๊ยบเขียวที่ความดัน 7 กิโลปาสคาล มีประสิทธิภาพเชิงความร้อนของเครื่องอบแห้งมากกว่าการอบแห้งแผ่นกระเจี๊ยบเขียวที่ความดัน 17 กิโลปาสคาล ผลการประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสของผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้งพบว่า คะแนนทางประสาทสัมผัสด้านสี ลักษณะปรากฏ กลิ่น และความชอบโดยรวมของผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้งที่ความดัน 7 และ 17 กิโลปาสคาล ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P>0.05$) นอกจากนี้ ผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้งในงานวิจัยนี้มีคะแนนทางประสาทสัมผัสด้านสี กลิ่น และความชอบโดยรวมมากกว่าผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้งที่จำหน่ายในท้องตลาด (ผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้งแบบแช่เยือกแข็ง และอบแห้งด้วยแสงอาทิตย์) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\leq0.05$)

คำสำคัญ : การประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัส กระเจี๊ยบเขียว เครื่องอบแห้งสุญญากาศ ประสิทธิภาพเชิงความร้อน รังสีอินฟราเรดไกล

[1] อาจารย์ สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

[2] นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

[3] นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

[4] นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

[5] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการออกแบบ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

[6] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

E-mail: poomjai.s@gmail.com, 08-1727-5771

Abstract

The objectives of this research were to study the thermal efficiency of a vacuum dryer combined with far-infrared radiation and to evaluate the sensory of dried okra powder. The okra sheets with a size of 30x30 (width x length) cm and a thickness of 5 mm were dried at the pressures of the drying chamber of 7 and 17 kPa, and at a drying temperature of 70°C until the moisture content of the dried okra sheets was less than 10% wet basis. The experimental results found that drying of okra sheets at the pressure of 7 kPa had a higher thermal efficiency of the dryer than that of 17 kPa. The sensory evaluation of dried okra powder found that the sensory scores on color, appearance, odor, and overall preference of dried okra powder at the pressures of 7 and 17 kPa were not significantly different ($P>0.05$). In addition, dried okra powder in this study had the sensory scores on color, odor, and overall preference than dried okra powder commercially available (Freeze-dried and solar-dried okra powder) with statistically significant ($P\leq0.05$).

Keywords : Far-infrared radiation, Okra, Sensory evaluation, Thermal efficiency, Vacuum dryer

1. บทนำ

กระเจี๊ยบเขียวเป็นพืชผักเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย ในแต่ละปีมีการส่งออกกระเจี๊ยบเขียวไปยังต่างประเทศคิดเป็นมูลค่าหลายร้อยล้านบาท โดยประเทศไทยมีการส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่นถึงร้อยละ 95 ของการส่งออกกระเจี๊ยบเขียวทั้งหมด (นิพนธ์ หาญสุข และคณะ, 2563) กระเจี๊ยบเขียวสามารถปลูกได้ทุกภูมิภาคของประเทศไทย แหล่งปลูกกระเจี๊ยบเขียวที่สำคัญในประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดสระบุรี อ่างทอง ปทุมธานี ราชบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี และกรุงเทพมหานคร (สรพงค์ เบญจศรี และชฎารัตน์ บุญจันทร์, 2554) กระเจี๊ยบเขียวยังเป็นแหล่งของคาร์โบไฮเดรตซึ่งเป็นสารอาหารหลักที่ให้พลังงานแก่ร่างกาย อุดมด้วยโปรตีน และมีแร่ธาตุและวิตามินต่างๆ ได้แก่ แคลเซียม โพแทสเซียม ไนอาซีน ฟอสฟอรัส เหล็ก วิตามินเอ ไทอามีน ไรโบฟลาวิน และกรดแอสคอร์บิก นอกจากนี้มีสรรพคุณช่วยลดอาการโรคกระเพาะ สำไส้อักเสบ ป้องกันอาการหลอดเลือดตีบตัน รักษาความดันโลหิตให้เป็นปกติ บำรุงสมอง และเป็นยาระบายที่ดี (สุขสันต์ สุทธิผลไพบูลย์, 2565) อย่างไรก็ตามบางฤดูกาลมีผลผลิตกระเจี๊ยบเขียวมากเกินความต้องการของตลาด ดังนั้นจึงมีการแปรรูปกระเจี๊ยบเขียวสดให้เป็นกระเจี๊ยบเขียวอบแห้งซึ่งช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวนี้ได้

การอบแห้งเป็นกระบวนการลดความชื้นของผลิตภัณฑ์ โดยให้ความร้อนแก่ผลิตภัณฑ์เพื่อไล่ความชื้นออกจากผลิตภัณฑ์โดยการระเหย ดังนั้นการอบแห้งจึงช่วยยืดอายุการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ ลดน้ำหนักของผลิตภัณฑ์ในการขนส่ง และเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ได้ (ณัฐกานต์ ไชยศิรินทร์, 2561) การอบแห้งส่วนใหญ่นิยมอบแห้งด้วยอากาศร้อน แต่มีข้อเสียคือ ใช้เวลาอบแห้งที่นาน สิ้นเปลืองพลังงานที่ใช้อบแห้งมาก และการกระจายของอากาศร้อนในห้องอบแห้งไม่ทั่วถึง (สุวิทย์ แพงกันยา, 2553) ดังนั้นมีการพัฒนาเทคนิคการอบแห้งแบบต่าง ๆ ซึ่งการอบแห้งแบบสุญญากาศเป็นวิธีการหนึ่งที่น่าสนใจ โดยอบแห้งผลิตภัณฑ์ภายใต้ความดันที่ต่ำกว่าความดันบรรยากาศ ส่งผลให้น้ำที่อยู่ในผลิตภัณฑ์มีจุดเดือดต่ำและระเหยออกจากผลิตภัณฑ์ได้เร็ว และช่วยลดพลังงานที่ใช้ในการอบแห้ง (ภูมิใจ สอาดโฉม และธนิต สวัสดิ์เสวี, 2557) ในปัจจุบันมีการนำรังสีอินฟราเรดไกลมาใช้ร่วมกับการอบแห้งแบบสุญญากาศ โดยรังสีอินฟราเรดไกลสามารถแผ่ทะลุเข้าไปในเนื้อผลิตภัณฑ์ ทำให้อุณหภูมิในเนื้อผลิตภัณฑ์สูงขึ้น การระเหยของน้ำในเนื้อและผิวผลิตภัณฑ์จึงเกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน ส่งผลให้ผิวผลิตภัณฑ์หดตัวน้อย และคงสมบัติบางอย่างของผลิตภัณฑ์ใกล้เคียงกับวัตถุดิบที่นำมาอบแห้ง (ชญานิศ รัตนมงคล, 2561) รังสีอินฟราเรดไกลยังสามารถกระจายความร้อนได้อย่างสม่ำเสมอ ช่วยประหยัดพลังงาน และลดระยะเวลาที่ใช้อบแห้ง (กมลศักดิ์ พลหนองคูณ และคณะ, 2564) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบแห้งแบบสุญญากาศร่วมกับรังสีอินฟราเรดไกล ได้แก่ หมูแผ่น (ภูมิใจ สอาดโฉม และธนิต สวัสดิ์เสวี, 2557) มะม่วง (ชญานิศ รัตนมงคล, 2561) เพชรสังฆาต (เศรษฐวัฒน์ ถนิมกาญจน์, 2562) ดอกบัว (วรวุฒิ มานะงาน และ กิตติศักดิ์ วิธินันทกิตต์, 2563) และขิง (กิตติศักดิ์ วิธินันทกิตต์, 2564) อย่างไรก็ตามยังไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบแห้งกระเจี๊ยบเขียวแบบสุญญากาศร่วมกับรังสีอินฟราเรดไกล ดังนั้นคณะผู้วิจัยเห็นว่า ควรศึกษาการอบแห้งกระเจี๊ยบเขียวแบบสุญญากาศร่วมกับรังสีอินฟราเรดไกล โดยศึกษาประสิทธิภาพเชิงความร้อนของเครื่องอบแห้งสุญญากาศร่วมกับรังสีอินฟราเรดไกล และประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสของผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้ง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาประสิทธิภาพเชิงความร้อนของเครื่องอบแห้งสุญญากาศร่วมกับรังสีอินฟราเรดไกล และประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสของผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้ง

3. อุปกรณ์และวิธีการ

3.1 วัตถุดิบ

3.1.1 กระเจี๊ยบเขียว พันธุ์แม่โจ้ 49

3.2 เครื่องอบแห้งสุญญากาศร่วมกับรังสีอินฟราเรดไกล

ลักษณะภายนอกและภายในของของเครื่องอบแห้งสุญญากาศร่วมกับรังสีอินฟราเรดไกล แสดงดังภาพที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย 1) ปั๊มสุญญากาศโรตารีเวนแบบสองจังหวะยี่ห้อ Woosung รุ่น MPV-6 ขนาด 400 วัตต์ 2) ห้องอบแห้งซึ่งมีขนาดประมาณ 50x35x35 (กว้างxยาวxสูง) เซนติเมตร ภายในห้องอบแห้งมีการติดตั้งฉนวนเซรามิคไฟเบอร์หนา 12.5 มิลลิเมตร 3) ถาดวางผลิตภัณฑ์ขนาด 30x30x2 (กว้างxยาวxสูง) เซนติเมตร 4) หลอดรังสีอินฟราเรดไกลยี่ห้อ Infrapara รุ่น AW-2-500 ขนาด 500 วัตต์ จำนวน 1 หลอด ติดตั้งอยู่ที่ผนังด้านบนของห้องอบแห้งและอยู่เหนือผลิตภัณฑ์อบแห้ง 10 เซนติเมตร 5) มาตรวัดความดันสุญญากาศยี่ห้อ Nuova Fima รุ่น MGS10 DS63D 6) เครื่องควบคุมความดันยี่ห้อ Sunx รุ่น DP-100 7) เครื่องควบคุมอุณหภูมิแบบพีไอดียี่ห้อ Toho รุ่น TTM-004-PA ตำแหน่งที่ควบคุมอุณหภูมิอากาศอยู่กลางห้องอบแห้งและอยู่เหนือผลิตภัณฑ์อบแห้ง 5 เซนติเมตร ใช้เทอร์โมคัปเปิลชนิด K เป็นตัววัดอุณหภูมิ และ 8) มิเตอร์วัดไฟฟ้ายี่ห้อ Dai-ichi ซึ่งอ่านค่าละเอียด 0.01 กิโลวัตต์·ชั่วโมง

(ก) ลักษณะภายนอกของเครื่องอบแห้ง

(ข) ลักษณะภายในของเครื่องอบแห้ง

ภาพที่ 1 ลักษณะภายนอกและภายในของเครื่องอบแห้งสุญญากาศร่วมกับรังสีอินฟราเรดไกล

3.3 วิธีการทดลอง

3.3.1 การเตรียมกระเจี๊ยบเขียว

ซื้อกระเจี๊ยบเขียวอายุ 45-50 วัน จากตลาดสดเทศบาล อ.เมือง จ.ตาก แล้วนำกระเจี๊ยบเขียว 500 กรัม มาล้างด้วยน้ำเปล่าและลวกในน้ำเดือดจำนวน 2 ลิตร ที่ผสมโซเดียมคลอไรด์ (เกลือแกง) ร้อยละ 1 โดยมวล นาน 3 นาที จากนั้นทำให้เย็นทันทีโดยแช่น้ำเย็นจำนวน 2 ลิตร นาน 1 นาที และพักให้สะเด็ดน้ำ แล้วปั่นกระเจี๊ยบเขียวด้วยเครื่องปั่นผสมอาหารให้ละเอียด จากนั้นเทกระเจี๊ยบเขียวบดลงบนถาดที่รองด้วยแผ่นเทฟลอน แล้วเกลี่ยกระเจี๊ยบเขียวบดให้เป็นแผ่นหนา 5 มิลลิเมตร

3.3.2 วิธีการอบแห้ง

อบแห้งกระเจี๊ยบเขียว (มวล 500 กรัม) ขนาด 30x30 (กว้างxยาว) เซนติเมตร หนา 5 มิลลิเมตร ที่ความดันของห้องอบแห้ง 7 และ 17 กิโลปาสคาล และอุณหภูมิอบแห้งที่ 70 องศาเซลเซียส จนความชื้นของกระเจี๊ยบเขียวอบแห้งต่ำกว่าร้อยละ 10 มาตรฐานเปียก (วันเพ็ญ แสงทองพินิจ และคณะ, 2558)

3.3.3 การหาความชื้นของกระเจี๊ยบเขียว

ความชื้นของกระเจี๊ยบเขียวหาจากสมการที่ (1)

$$M = \frac{W - D}{W} \times 100 \quad (1)$$

โดยที่ M คือความชื้นของกระเจี๊ยบเขียว (ร้อยละมาตรฐานเปียก) W คือมวลของกระเจี๊ยบเขียว (กรัม) และ D คือมวลแห้งของกระเจี๊ยบเขียว (กรัม) ทั้งนี้ค่า D หาได้โดยนำกระเจี๊ยบเขียวไปอบในตู้อบไฟฟ้าที่อุณหภูมิ 105 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 72 ชั่วโมง จนมวลคงที่ (AOAC, 2019)

3.4 ประสิทธิภาพเชิงความร้อนของเครื่องอบแห้งสุญญากาศร่วมกับรังสีอินฟราเรดไกล

ประสิทธิภาพเชิงความร้อนของเครื่องอบแห้งสุญญากาศร่วมกับรังสีอินฟราเรดไกลหาจากอัตราส่วนของปริมาณความร้อนที่ใช้ในการระเหยน้ำออกจากกระเจี๊ยบเขียวต่อปริมาณไฟฟ้าที่ใช้ในการอบแห้งกระเจี๊ยบเขียว ดังสมการที่ (2) (วรรณวิมล พุ่มโพธิ์ และคณะ, 2563)

$$\eta_{th} = \frac{M_w h_{fg}}{E_{elec}} \times 100 \quad (2)$$

โดยที่ η_{th} คือประสิทธิภาพเชิงความร้อนของเครื่องอบแห้งสุญญากาศร่วมกับรังสีอินฟราเรดไกล (ร้อยละ) M_w คือปริมาณน้ำที่ระเหยออกจากกระเจี๊ยบเขียว (กิโลกรัม) h_{fg} คือค่าความร้อนแฝงของการกลายเป็นไอของน้ำที่ความดันบรรยากาศ (2,257.92 กิโลจูลต่อกิโลกรัม) และ E_{elec} คือปริมาณไฟฟ้าที่ใช้ในการอบแห้งกระเจี๊ยบเขียว (กิโลวัตต์·ชั่วโมง)

3.5 การประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสของผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้ง

กระเจี๊ยบเขียวหลังอบแห้งจะถูกบดให้ละเอียดด้วยเครื่องบดอาหารยี่ห้อ Spring Green Evolution รุ่น PG500 ขนาด 1600 วัตต์ นาน 1 นาที จากนั้นถูกร่อนผ่านรูตะแกรงขนาด 60 เมช (ขนาดรูตะแกรงช่องละ 0.25x0.25 (กว้างxยาว) มิลลิเมตร) ผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้งในงานวิจัยนี้ถูกเปรียบเทียบคุณภาพทางประสาทสัมผัสกับผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้งที่จำหน่ายในท้องตลาด 2 ยี่ห้อ (ผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้งด้วยแสงอาทิตย์ (Solar drying) และอบแห้งแบบแช่เยือกแข็ง (Freeze drying)) การประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสใช้วิธี 9-point hedonic scale (1=ไม่ชอบมากที่สุด 2=ไม่ชอบมาก 3=ไม่ชอบปานกลาง 4=ไม่ชอบเล็กน้อย 5=เฉย ๆ 6=ชอบเล็กน้อย 7=ชอบปานกลาง 8=ชอบมาก และ 9=ชอบมากที่สุด) (กมลศักดิ์ พลหนองคูณ และคณะ, 2564) โดยผู้ประเมินเป็นผู้ที่ผ่านการฝึกฝนการประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสแล้ว (นักศึกษาระดับปริญญาตรี

สาขาธุรกิจอาหารและโภชนาการ ชั้นปีที่ 3 คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก) จำนวน 15 คน แบบประเมินประกอบด้วยคำถาม 4 ข้อ ได้แก่ ลักษณะด้านสี ลักษณะปรากฏ กลิ่น และความชอบโดยรวม

3.6 การวิเคราะห์ผลทางสถิติ

ประสิทธิภาพเชิงความร้อนของเครื่องอบแห้งสุญญากาศร่วมกับรังสีอินฟราเรดไกล วิเคราะห์ผลทางสถิติโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ ส่วนผลการประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสของผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้งใช้โปรแกรม SPSS วิเคราะห์ผลทางสถิติแบบ One-way ANOVA ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยวิธี Duncan's multiple range test (DMRT)

4. ผลการทดลองและวิจารณ์ผล

4.1 ประสิทธิภาพเชิงความร้อนของเครื่องอบแห้งสุญญากาศร่วมกับรังสีอินฟราเรดไกล

ประสิทธิภาพเชิงความร้อนของเครื่องอบแห้งสุญญากาศร่วมกับรังสีอินฟราเรดไกล โดยอบแห้งกระเจี๊ยบเขียวที่อุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส ความดัน 7 และ 17 กิโลปาสคาล แสดงดังตารางที่ 1 พบว่า การอบแห้งกระเจี๊ยบเขียวที่ความดัน 7 กิโลปาสคาล มีประสิทธิภาพเชิงความร้อนของเครื่องอบแห้งมากกว่าการอบแห้งกระเจี๊ยบเขียวที่ความดัน 17 กิโลปาสคาล เนื่องจากการอบแห้งกระเจี๊ยบเขียวที่ความดัน 7 กิโลปาสคาล ใช้เวลาอบแห้งสั้นกว่า ทำให้ใช้ปริมาณไฟฟ้าน้อยกว่าการอบแห้งกระเจี๊ยบเขียวที่ความดัน 17 กิโลปาสคาล ผลการทดลองดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณวิมล พุ่มโพธิ์ และคณะ (2563) ที่พบว่า ปริมาณการใช้ไฟฟ้าแปรผกผันกับประสิทธิภาพเชิงความร้อนของเตาอบโอ่ง (การใช้ปริมาณไฟฟ้าที่น้อยส่งผลให้ประสิทธิภาพเชิงความร้อนของเตาอบโอ่งมีค่ามาก)

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพเชิงความร้อน (η_{th}) ของเครื่องอบแห้งสุญญากาศร่วมกับรังสีอินฟราเรดไกล

ความดันอบแห้ง (กิโลปาสคาล)	การทดลอง	เวลาอบแห้ง (นาที)	ปริมาณไฟฟ้า (กิโลวัตต์·ชั่วโมง)	ปริมาณไฟฟ้าเฉลี่ย (กิโลวัตต์·ชั่วโมง)	ปริมาณน้ำระเหย (กรัม)	η_{th}. (ร้อยละ)	η_{th} เฉลี่ย (ร้อยละ)
7	ครั้งที่ 1	330	2.55	2.54±0.06	451.36	11.10	11.16±0.28
	ครั้งที่ 2	330	2.47		451.68	11.47	
	ครั้งที่ 3	330	2.59		450.98	10.92	
17	ครั้งที่ 1	390	2.81	2.73±0.07	452.12	10.09	10.36±0.25
	ครั้งที่ 2	390	2.67		450.57	10.58	
	ครั้งที่ 3	390	2.72		451.81	10.42	

4.2 ผลการประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสของผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้ง

ผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้งที่อุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส ความดัน 7 และ 17 กิโลปาสคาล ถูกนำมาเปรียบเทียบคุณภาพทางประสาทสัมผัสกับผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้งที่จำหน่ายในท้องตลาด 2 ยี่ห้อ (ผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้งด้วยแสงอาทิตย์ (Solar drying) และผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้งแบบแช่เยือกแข็ง (Freeze drying)) ผลการประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสของผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้งแสดงดังตารางที่ 2 พบว่า คะแนนทางประสาทสัมผัสด้านสี ลักษณะปรากฏ กลิ่น และความชอบโดยรวมของผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้งที่ความดัน 7 และ 17 กิโลปาสคาล ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P>0.05$) นอกจากนี้ ผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้งในงานวิจัยนี้มีคะแนนทางประสาทสัมผัสด้านสี กลิ่น และความชอบโดยรวมมากกว่าผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้งที่จำหน่ายในท้องตลาด (ผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้งแบบแช่เยือกแข็ง และอบแห้งด้วยแสงอาทิตย์) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\leq0.05$) เนื่องจากการอบแห้งแบบสุญญากาศร่วมกับรังสีอินฟราเรดไกลทำให้ระยะเวลาอบแห้งสั้นลง ช่วยรักษากลิ่น รสชาติ ลักษณะทางกายภาพของผลิตภัณฑ์ เช่น สี และรูปร่าง รวมถึงคุณค่าในโภชนาการของผลิตภัณฑ์ให้คงอยู่ได้ (ศรีมา แจ้คำ และคณะ, 2564)

ตารางที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสของผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้ง

ผลิตภัณฑ์	ลักษณะทางประสาทสัมผัส			
	สี	ลักษณะปรากฏ	กลิ่น	ความชอบโดยรวม
ผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้งที่อุณหภูมิ 70°C ความดัน 7 kPa	8.27±0.46^{a}	7.53±0.52^{a}	8.33±0.49^{a}	7.80±0.41^{a}
ผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้งที่อุณหภูมิ 70°C ความดัน 17 kPa	7.93±0.59^{a}	7.40±0.51^{a}	8.07±0.46^{a}	7.53±0.52^{a}
ผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้งด้วยแสงอาทิตย์ (Solar drying)	5.20±0.41^{c}	7.27±0.46^{a}	6.13±0.52^{c}	5.67±0.49^{c}
ผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้งแบบแช่เยือกแข็ง (Freeze drying)	6.87±0.52^{b}	7.33±0.49^{a}	7.60±0.51^{b}	6.73±0.46^{b}

หมายเหตุ 1. ระดับคะแนนของการประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัส : 1=ไม่ชอบมากที่สุด 2=ไม่ชอบมาก 3=ไม่ชอบปานกลาง 4=ไม่ชอบเล็กน้อย 5=เฉย ๆ 6=ชอบเล็กน้อย 7=ชอบปานกลาง 8=ชอบมาก และ 9=ชอบมากที่สุด

2. อักขระต่างกันในคอลัมน์เดียวกันให้ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

5. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาประสิทธิภาพเชิงความร้อนของเครื่องอบแห้งสุญญากาศร่วมกับรังสีอินฟราเรดไกล พบว่า การอบแห้งกระเจี๊ยบเขียวที่ความดัน 7 กิโลปาสคาล มีประสิทธิภาพเชิงความร้อนของเครื่องอบแห้งมากกว่าการอบแห้งกระเจี๊ยบเขียวที่ความดัน 17 กิโลปาสคาล ส่วนการประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสของผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้งพบว่า คะแนนทางประสาทสัมผัสด้านสี ลักษณะปรากฏ กลิ่น และความชอบโดยรวมของผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้งที่ความดัน 7 และ 17 กิโลปาสคาล ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P>0.05$) ผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้งในงานวิจัยนี้มีคะแนนทางประสาทสัมผัสด้านสี กลิ่น และความชอบโดยรวมมากกว่าผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้งที่จำหน่าย

ในท้องตลาด (ผงกระเจี๊ยบเขียวอบแห้งแบบแช่เยือกแข็ง และอบแห้งด้วยแสงอาทิตย์) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P≤0.05) ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์คือ ควรอบแห้งกระเจี๊ยบเขียวด้วยเครื่องอบแห้งสุญญากาศร่วมกับรังสีอินฟราเรดไกลที่อุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส และความดัน 7 กิโลปาสคาล เนื่องจากมีประสิทธิภาพเชิงความร้อนของเครื่องอบแห้งที่สูง และผงกระเจี๊ยบอบแห้งที่ได้มีจุดเด่นทางประสาทสัมผัสด้านสีและกลิ่น โดยได้รับคะแนนทางประสาทสัมผัสด้านสีอยู่ในระดับชอบมากถึงชอบมากที่สุด (8.27±0.46) และคะแนนทางประสาทสัมผัสด้านกลิ่นอยู่ในระดับชอบมากถึงชอบมากที่สุด (8.33±0.49) ส่วนข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไปคือ ควรศึกษาผลของระดับอุณหภูมิอบแห้งต่าง ๆ ที่มีต่อการอบแห้งกระเจี๊ยบเขียวเพื่อใช้เป็นข้อมูลและ ทำประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ต่อไป

6. เอกสารอ้างอิง

กมลศักดิ์ พลหนองคูณ, ภานุพงศ์ ปานแผน, ธนบดี ดีมอญ, สมหญิง พงศ์พิมล และภูมิใจ สอาด โฉม. (2564, เมษายน - มิถุนายน). **การศึกษาสมบัติทางกายภาพของกล้วยปิ้งโดยใช้ความร้อนจากรังสีอินฟราเรดไกล และการประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสของกล้วยปิ้ง**. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนอร์ทเทิร์น. 2(2), 79 - 84.

กิตติศักดิ์ วิธินันทกิตต์, วีระพันธุ์ มานันตพงศ์, จิรวัฒน์ สิตรานนท์ และเอกภูมิ บุญธรรม. (2564, มกราคม - เมษายน). **จลนพลศาสตร์การอบแห้งชิ้นขิงด้วยเครื่องอบแห้งสุญญากาศแบบจังหวะ**. วารสารวิชาการเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและวิศวกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. 3(1), 21 - 31.

ชญานิศ รัตนมงคล. (2561). **จลนพลศาสตร์การอบแห้งมะม่วงด้วยสุญญากาศร่วมกับอินฟราเรดไกล**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิศวกรรมอาหาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ณัฐกานต์ ไชยศิรินทร์. (2561). **การอบแห้งพริกขี้หนูด้วยไมโครเวฟร่วมกับลมร้อน**. โครงการการศึกษาวิจัยปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีอุณหภาพ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

นิพนธ์ หาญสุข, อรรถพล หล้าสมบูรณ์, สิทธิเดช อภัยนนท์, ชินวัฒน์ ธีรภัทรพรชัย และภควรรณ อินทรา. (2563, กันยายน - ธันวาคม). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกกระเจี๊ยบเขียว กรณีศึกษาบ้านศรีพรม ตำบลควร อำเภอปงจังหวัดพะเยา**. วารสารวิชาการ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิค. 6(3), 270 - 279.

ภูมิใจ สอาดโฉม และธนิต สวัสดิ์เสวี. (2557, มกราคม - มิถุนายน). **การอบแห้งเนื้อหมูบดแผ่นด้วยเทคนิคสุญญากาศ ร่วมกับรังสีอินฟราเรดไกล**. วารสารวิชาการคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. 7(1), 83 - 97.

วรรณวิมล พุ่มโพธิ์, วิษณุวัฒน์ คนงาม, สุริยา หล้าบัววงค์, ภานุวัฒน์ อาวาส และภูมิใจ สอาดโฉม. (2563, ตุลาคม - ธันวาคม). **การศึกษาประสิทธิภาพเชิงความร้อนของเตาอบโอ่งสำหรับการผลิตไก่อบโอ่งโดยใช้ความร้อนจากรังสีอินฟราเรดไกล และการประเมินทางประสาทสัมผัสของไก่อบโอ่ง**. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนอร์ทเทิร์น. 1(4), 30 - 40.

วรวุฒิ มานะงาน และกิตติศักดิ์ วิธินันทกิตต์. (2563, กันยายน - ธันวาคม). **การอบแห้งดอกบัวด้วยเทคนิคสุญญากาศแบบพัลส์และอินฟราเรดร่วมกับการฝังในซิลิกาทราย**. วิศวกรรมสารเกษมบัณฑิต. 10(3), 84 - 98.

วันเพ็ญ แสงทองพินิจ, ศิริญา ทาคำ, พรทิพย์ เทพทับทิม และปรีดา เฟื่องฟู. (2558). **การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผักแผ่นเพื่อสุขภาพจากกระเจี๊ยบเขียวและผักบุ้งจีน**. การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ครั้งที่ 7, 30-31 มีนาคม 2558, นครปฐม.

ศรีมา แจ้คำ, กิตติศักดิ์ วิธินันทกิตต์ และเอกภูมิ บุญธรรม. (2564, มกราคม - เมษายน). **การอบแห้งใบมะกรูดด้วยเทคนิคสุญญากาศร่วมกับอินฟราเรดไกล**. วารสารวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 16(1), 59 - 70.

เศรษฐวัฒน์ ถนิมกาญจน์. (2562). **การอบแห้งเพชรสังฆาตด้วยรังสีอินฟาเรดร่วมกับการสั่นสะเทือนภายใต้สภาวะสุญญากาศ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิศวกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาวิศวกรรมเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

สรพงค์ เบญจศรี และชฎารัตน์ บุญจันทร์. (2554, มกราคม - เมษายน). **ศึกษาความเป็นไปได้ในการตัดสินใจปลูกกระเจี๊ยบเขียวภายใต้ระบบเกษตรอินทรีย์ เพื่อเป็นอาชีพเสริมของเกษตรกร ตำบลบ้านพร้าว อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง**. วารสารมหาวิทยาลัยนเรศวร: วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 19(1), 24 - 32.

สุขสันต์ สุทธิผลไพบูลย์. (2565). **กระเจี๊ยบเขียวส่งออก**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://eto.ku.ac.th/ neweto/e-book/plant/herb_gar/krajeab.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 10 เมษายน 2565).

สุวิทย์ แพงกันยา. (2553). **การอบแห้งลำไยด้วยไมโครเวฟภายใต้ความดันสุญญากาศ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีพลังงาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

AOAC. (2019). **Official methods of analysis of AOAC international**. Virginia : Association of Official Analytical Chemists.

สื่อ E-Book ประกอบการสอน เรื่อง ระบบนิวเมติกส์ (รายวิชาการควบคุมไฟฟ้าและนิวเมติกส์)

E-Book media for teaching about pneumatic systems (Course of Electrical and Pneumatic Control)

มานะ ทะนะอ้น[1] สุรสิทธิ์ แสนทอน[2] นพวิทย์ อินทิยศ[3] และ วราภรณ์ ด้วงแห้ว[4]
Mana Thanaon Surasit santhron Noppawit Intiyos and Warapon Duanghaw

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้นำเสนอการจัดสร้าง สื่อ E-Book ประกอบการสอน เรื่อง ระบบนิวเมติกส์ (รายวิชาควบคุมไฟฟ้าและนิวเมติกส์) เพื่อใช้ในการประกอบการเรียนวิชาการควบคุมไฟฟ้าและนิวแมติกส์ ประกอบไปด้วย เนื้อหาเกี่ยวกับระบบนิวเมติกส์ ทั้งหมดจำนวน 3 บท 1.ทฤษฎีของนิวเมติกส์ 2.ระบบนิวเมติกส์ไฟฟ้า 3.จำลองการทำงานของระบบนิวเมติกส์ และวีดีทัศน์ทั้งหมด 4 ใบงาน ดังนี้ 1. วงจรนิวเมติกส์ฟ้าควบคุมกระบอกสูบสองทางด้วยวาล์ว 5/2 2. วงจรการทำงานของกระบอกสูบสองทางด้วยลิมิตสวิตช์ 3. การทำงานของกระบอกสูบสองทาง A+B+/A-B- 4. การทำงานของกระบอกสูบสองทาง A+B+/B-A- และจัดทำข้อสอบก่อนเรียนและหลังเรียนพร้อมเฉลยจากนั้นได้นำสื่อ E-book ที่สร้างขึ้นนำไปทำการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน แล้วจึงได้ทดลองใช้สอนกับนักศึกษาและให้นักศึกษาทำการประเมินความเหมาะสมของสื่อกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 11 คน

ผลการประเมินความเหมาะสมของ สื่อ E-Book ประกอบการสอน เรื่อง ระบบนิวเมติกส์ (รายวิชาควบคุมไฟฟ้าและนิวเมติกส์) โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่าด้านรูปแบบสื่อการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.33 ซึ่งมีความเหมาะสมระดับดี ด้านเนื้อหาของสื่อการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่3.71 ซึ่งมีความเหมาะสมระดับดี ด้านรูปแบบสื่อวีดีทัศน์มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.38 ซึ่งมีความเหมาะสมระดับดีค่าเฉลี่ยโดยรวมของสื่อ E-Book ประกอบการสอน เรื่อง ระบบนิวเมติกส์ ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.14 ซึ่งมีความเหมาะสมระดับดี และผลการประเมินความเหมาะสมของสื่อ E-Bookประกอบการสอน เรื่อง ระบบนิวเมติกส์ โดยนักศึกษาพบว่าด้านรูปแบบของสื่อการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.61 ซึ่งมีความเหมาะสมระดับดีมาก ด้านรูปแบบสื่อวีดีทัศน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.55 ซึ่งมีความเหมาะสมระดับดีมาก ค่าเฉลี่ยโดยรวมของสื่อ E-Book ประกอบการสอน เรื่อง ระบบนิวเมติกส์ (รายวิชาควบคุมไฟฟ้าและนิวเมติกส์) ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.58 ซึ่งมีความเหมาะสมระดับดีมาก

คำสำคัญ : หนังสืออิเล็กทรอนิกส์, รายวิชาควบคุมไฟฟ้าและนิวเมติกส์

---

[1] อาจารย์ สาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก E-mail: thanaon1983@gmail.com โทร 055-511-962

[2] อาจารย์ สาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

[3] นักศึกษาสาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

[4] นักศึกษาสาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

Abstract

This research presents an E-Book media for teaching on Pneumatic Systems (Electrical and Pneumatic Control Course) for use in learning electrical and pneumatics control course, containing 3 chapters on all pneumatic systems. 1. Theory of pneumatics 2.Electric pneumatic system 3. Simulate the operation of all pneumatic systems and videos. 4 Worksheets are as follows: 1. Two-way cylinder control electric pneumatic circuit with 5/2 valves. 2. Two-way cylinder operating circuit with a limit switch. 3. Two-way cylinder operation A+B+/A-B- 4. Two-way cylinder operation A+B+/B-A- and prepared pre-study and post-study exams with answers. Then brought the E-book media to teach about pneumatic system (Electrical and Pneumatic Control Course) which had been completed to be evaluated by 3 experts and then tried for teaching with students and had 11 students assess media suitability.

The results of the evaluation of the suitability of the E-Book media for teaching on pneumatic systems (Electrical and Pneumatic Control Course) by experts found that in terms of teaching media format, the average was 4.33, which was a good level of suitability. The content of teaching media was an average of 3.71, which was a good level of suitability. In terms of video media format, the average was 4.38, which was a good level of suitability. The overall average of all E-books for teaching pneumatic systems (Electrical and Pneumatic Control Course) was 4.14, which was a good level. In addition, the results of the evaluation of the suitability of the E-Book media for teaching on pneumatic systems (Electrical and Pneumatic Control Course) by the students found that in terms of teaching media format, the mean was 4.61, which was a very good level of suitability. In terms of video media format, the average was 4.55, which was a very good level of suitability. The overall average of all E-Books for Teaching Pneumatic Systems (Electrical and Pneumatic Control Course) was 4.58, which was a very good level of suitability.

Keywords: Electronic book, Electrical and Pneumatic Control Course.

1. บทนำ

การเรียนการสอนแบบในห้องเรียนที่ใช้กันมาเป็นเวลานาน มีเทคนิคการสอนมากมายที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นวิธีบรรยาย อภิปราย สาธิต หรือวิธีอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตาม การกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีในห้องเรียนนั้นมีผู้เรียนเป็นจำนวนมากเป็นสิ่งที่ยากที่จะทำให้ผู้เรียนทุกคนในชั้นเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ทันกัน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ว่า "การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญอย่างที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพโดยต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล " (สนง.คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : 12) [1]ในปัจจุบันด้านการศึกษาได้มีการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น เพราะสื่อการสอนที่จะถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนนั้น จึงต้องนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนมากขึ้น การใช้สื่อการสอนแบบภาพเคลื่อนไหวและสื่อวิดีทัศน์นั้นทำให้สามารถดึงดูดความสนใจในการเรียนการสอนของผู้เรียนให้มีความกระตือรือร้นในการเรียนการสอนมากขึ้นซึ่งยังจะช่วยส่งผลให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จ วิชาการควบคุมไฟฟ้าและนิวเมติกส์ซึ่งมีเนื้อหาบางตอนที่ต้องเรียนในเรื่องของระบบนิวเมติกส์จึงต้องอาศัยสื่อFluidsimซึ่งเป็นภาพเคลื่อนไหวที่สามารถแสดงให้ผู้เรียนเห็นการเคลื่อนไหวที่เหมือนจริงทำให้เข้าใจในเนื้อหาได้ง่ายและสื่อวิดีทัศน์ที่จะช่วยให้การทำความเข้าใจกับเนื้อหาหรือวงจรได้ง่ายมากยิ่งขึ้นคณะผู้วิจัยจึงได้เกิดแนวคิดที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงได้จัดทำสื่อ E-Book ประกอบการสอน เรื่อง ระบบนิวเมติกส์(รายวิชาการควบคุมไฟฟ้าและนิวเมติกส์)เพื่อประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาออกแบบและสร้างสื่อ E-Book ประกอบการสอน เรื่อง ระบบนิวเมติกส์ (รายวิชาการควบคุมไฟฟ้าและนิวเมติกส์)

2.2 เพื่อศึกษาโปรแกรม FluidSimในการทำสื่อประกอบการสอน

2.3 เพื่อหาค่าความพึงพอใจของการใช้สื่อ E-Book ประกอบการสอน เรื่อง ระบบนิวเมติกส์ (รายวิชาการควบคุมไฟฟ้าและนิวเมติกส์

3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดในการออกแบบและสร้างสร้างสื่อ E-Book ประกอบการสอน เรื่อง ระบบนิวเมติกส์ (รายวิชาการควบคุมไฟฟ้าและนิวเมติกส์) เป็นการประยุกต์ในการใช้สื่อการเรียนการสอนที่เป็นระบบออนไลน์ หรือใช้เป็นสื่อประกอบในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมของนักศึกษาได้ซึ่งสื่อสร้างสื่อ E-Book นั้น ผู้จัดทำได้ ศึกษาข้อมูลจากเว็ปไซต์ และ องค์ความรู้จากงานวิจัยของ พลอยปภัส เนียมสีนวล และ วินัย เพ็งภิญโญ ที่ได้จัดทำงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยการใช่หนังสืออิเล็กทรอนิกส (E-Book)ในรายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศพื้นฐาน 2 เรื่อง ระบบเครือขายคอมพิวเตอร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปที่ 1 โรงเรียนสระยายโสมวิทยา สุพรรณบุรี ได้สร้างและหาประสิทธิภาพของผู้เรียนและหาค่าความพึงพอใจของผู้เรียน[2] และรวมไป

ถึงขอการศึกษาวิจัยของ วิชุดา รัตนเพียร และ อัยยวิน รัตนเพียร ที่ได้จัดทำการใช้ e-book ในการส่งเสริมทักษะการรู้ด้านการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการนำเอา E -book เป็นสื่อสิ่งพิมพ์หรือเป็นตัวกลางที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ [5] จากการศึกษาข้อมูลต่างๆเพื่อพัฒนาสื่อที่เป็นรูปแบบออนไลน์ที่นำมาใช้ในสถานการที่การเรียนการสอนเป็นระบบออนไลน์ทำให้สื่อ E-Book ประกอบการสอน เรื่อง ระบบนิวเมติกส์(รายวิชาการควบคุมไฟฟ้าและนิวเมติกส์)ได้จัดทำเป็นเนื้อหาในส่วนของ ทฤษฎีของนิวเมติกส์ จะประกอบไปด้วย ประวัติความเป็นมาของระบบนิวเมติกส์ การทำงานของระบบนิวเมติกส์ อุปกรณ์ในระบบนิวเมติกส์ ระบบนิวเมติกส์ไฟฟ้า อุปกรณ์ควบคุม นิวเมติกส์ไฟฟ้า การควบคุมกระบอกสูบอัตโนมัติ การควบคุมกระบอกสูบแบบต่อเนื่องด้วยไฟฟ้าจำลองการทำงานของระบบนิวเมติกส์ ใบงานจำลองการทำงานของระบบนิวเมติกส์ด้วยโปรแกรม FluidSim สื่อวีดิทัศน์การทำงานของระบบนิวเมติกส์ จากการศึกษาข้อมูลของผู้วิจัยดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยจึงได้นำความรู้จากการศึกษาครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ในงานตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ส่วนหนึ่งจากข้อมูลดังกล่าวจึง ดำเนินการ ออกแบบและสร้างสื่อ E-Book ประกอบการสอน เรื่อง ระบบนิวเมติกส์(รายวิชาการควบคุมไฟฟ้าและนิวเมติกส์) เพื่อทำการหาค่าความพึงพอใจต่อการใช้สื่อจากผู้เชี่ยวชาญและนักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ลงเรียนในรายวิชาการควบคุมไฟฟ้าและนิวเมติกส์เพื่อทดสอบเก็บผลเป็นลำดับต่อไป

4. วิธีการดำเนินงานวิจัย

ลำดับขั้นตอนการดำเนินการสร้างสื่อ E-Book ประกอบการสอน ระบบนิวเมติกส์ (รายวิชาการควบคุมไฟฟ้าและนิวเมติกส์) แบ่งลำดับขั้นการออกแบบ ดังหัวข้อต่อไปนี้

4.1 ศึกษาคำอธิบายรายวิชาเพื่อเลือกหัวข้อเรื่อง

4.1.1การศึกษาเนื้อหาวิชาและบทเรียน

การเลือกหัวข้อจากคำอธิบายรายวิชาเป็นขั้นตอนที่สำคัญเพื่อให้ได้หัวข้อเรื่อง จึงมีความสำคัญในการจัดทำสื่อการสอน และเป็นตัวกำหนดแนวทางในการเลือกเนื้อหาวิชาระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งการเลือกหัวข้อในการจัดทำสื่อการสอนเป็นเพียงการนำเนื้อหาบางส่วนในรายวิชาการควบคุมไฟฟ้าและนิวเมติกส์มาจัดทำสื่อ (E-Book) คำอธิบายรายวิชา ศึกษาและปฏิบัติเกี่ยวกับหลักการทำงานของระบบนิวเมติกส์ อุปกรณ์ในระบบนิเมติกส์อุปกรณ์ควบคุมนิวเมติกส์ไฟฟ้าการควบคุมกระบอกสูบอัตโนมัติการควบคุมกระบอกสูบแบบต่อเนื่องด้วยไฟฟ้าใบงานจำลองการทำงานของระบบนิวเมติกส์ด้วยโปรแกรม FluidSimและสื่อวิดีทัศการทำงานของระบบนิวเมติกส์

4.1.2การเลือกหัวข้อเรื่องในการจัดทำสื่อการสอน

คณะผู้จัดทำเลือกหัวข้อเรื่องในการจัดทำสื่อการสอน ทั้งหมด 2 หัวข้อ โดยหัวข้อในการจัดทำสื่อการสอนที่เลือกเป็นเพียงส่วนหนึ่งของรายวิชา ควบคุมไฟฟ้าและนิวเมติกส์ดังนี้

4.1.2.1 ประวัติความเป็นมาของระบบนิวเมติกส์การทำงานของระบบนิวเมติกส์อุปกรณ์ในระบบนิเมติกส์(จากคำอธิบายรายวิชาซึ่งอยู่ในเรื่องทฤษฎีของนิวเมติกส์)

4.1.2.2อุปกรณ์ควบคุมนิวเมติกส์ไฟฟ้าการควบคุมกระบอกสูบอัตโนมัติการควบคุมกระบอกสูบแบบต่อเนื่องด้วยไฟฟ้า (จากคำอธิบายรายวิชาซึ่งอยู่ในเรื่อง ระบบนิวเมติกส์ไฟฟ้า)

4.2 การจัดเตรียมเนื้อหา

4.2.1 การจัดหาข้อมูลในการทำเนื้อหา

วิเคราะห์เนื้อหาสำคัญของบทเรียนเมื่อรวบรวมหัวข้อเรื่องเรียบร้อยแล้วก็ทำการศึกษาเนื้อหาสำคัญของหัวข้อเรื่องแต่ละหัวข้อ ซึ่งสามารถศึกษาได้จากผู้เชี่ยวชาญ หนังสือการควบคุมไฟฟ้าและนิวเมติกส์ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้อง แล้วจึงนำมาวิเคราะห์เนื้อหาสำคัญ

จากการศึกษาเนื้อหาสำคัญของหัวข้อเรื่องแล้วจากแหล่งให้ข้อมูลต่างๆได้บทเรียนทั้งหมด 3 บทเรียน ดังนี้

บทเรียนที่ 1 ทฤษฎีของนิวเมติกส์ บทเรียนที่ 2 ระบบนิวเมติกส์ไฟฟ้า บทเรียนที่ 3 จำลองการทำงานของระบบนิวเมติกส์

บทเรียนทั้ง 3 บทเรียน เป็นการนำหัวข้อเรื่อง 2 หัวข้อ ทำการแบ่งเป็นบทเรียนเพื่อนำเป็นเนื้อหาภายในหนังสือการควบคุมไฟฟ้าและนิวเมติกส์ รวบรวมหัวข้อบทเรียนจากการศึกษาในขั้นต้นเพื่อให้ได้รายละเอียดในขอบเขตความสมบูรณ์ของเนื้อหาวิชาโดยอาศัยข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ดังต่อไปนี้คือ คำอธิบายรายวิชา ตำราและเอกสาร ผู้เชี่ยวชาญและประสบการณ์ของผู้พัฒนาลักษณะรายวิชาสามารถแบ่งออกหัวข้อเรื่องได้ 3 บทเรียน ซึ่งแต่ละหัวข้อบทเรียนของรายวิชาการควบคุมไฟฟ้าและระบบนิวเมติกส์

4.3 การสร้างและออกแบบสื่อการสอน

การออกแบบสื่อการสอนโดยมีลำดับและขั้นตอนในการดำเนินการต่อไปนี้

4.3.1 การออกแบบหน้าปกหลักและพื้นหลังของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

4.3.1.1 เปิดโปรแกรม Microsoft office PowerPoint 2019 และทำการตั้งค่าหน้าขนาดสไลด์ A4 แนวตั้ง (210x297 มม.) ดังในภาพที่ 1.1

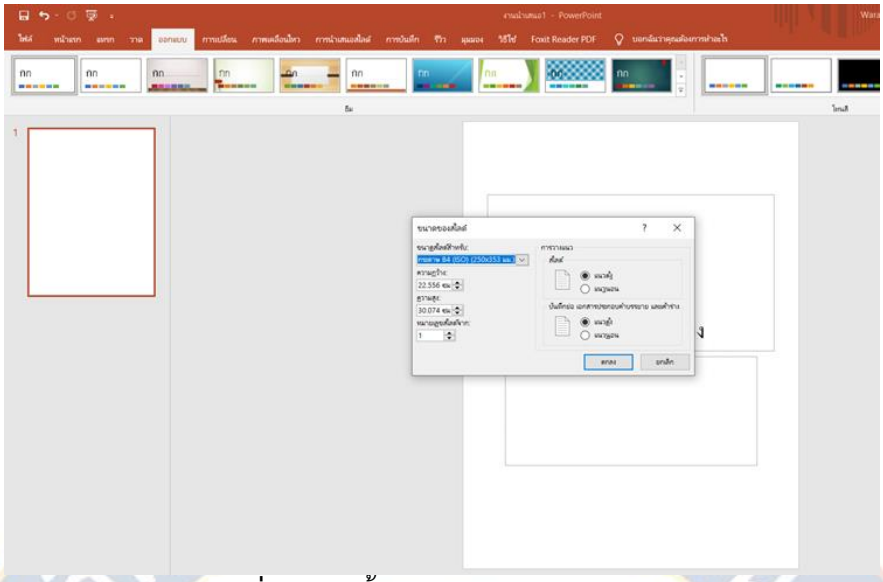

ภาพที่ 1.1การตั้งค่าหน้ากระดาษของหน้าปก

4.3.1.2 ทำการพิมพ์ข้อความ และออกแบบสีข้อความตามรูปแบบที่กำหนด ดังในภาพที่ 1.2

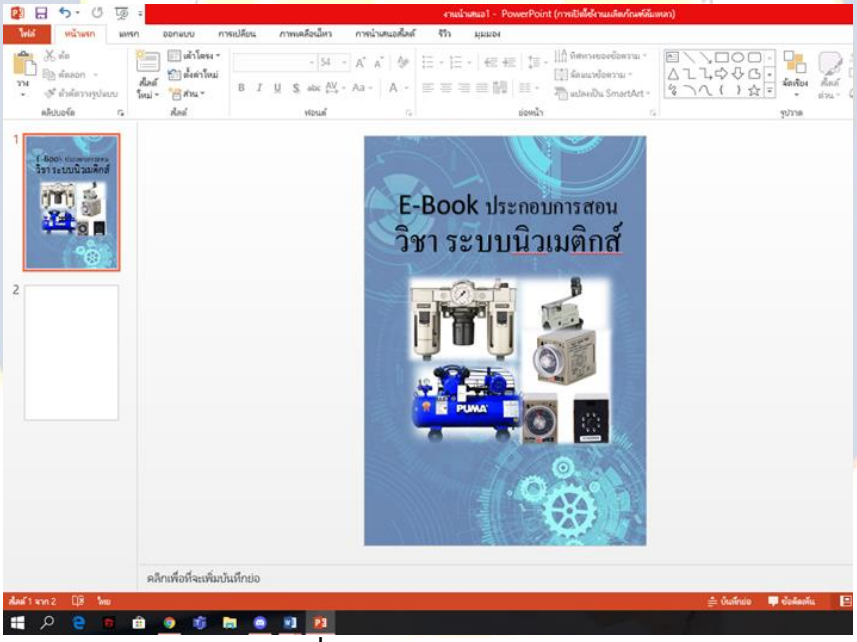

ภาพที่ 1.2 ออกแบบลักษณะข้อความ

4.3.1.3 ทำการ Save รูปหน้าปกที่ออกแบบไว้ให้เป็นไฟล์ PDFดังภาพที่ 1.3

ภาพที่ 1.3 ปกหน้าและปกหลัง

4.3.2 สร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในโปรแกรม Flip PDF Professional

การสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ผ่านโปรแกรมที่ใช้ในการสร้าง คือ โปรแกรม Flip PDF Professional สำหรับการจัดทำ E-Book เมื่อแปลงไฟล์เป็น PDF แล้วนำไฟล์ PDF มาใส่โปรแกรม Flip PDF เพื่อจัดทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book)

4.3.2.1 เปิดโปรแกรม Flip PDF Professional แล้วเลือก New Project ดังในภาพที่ 1.4

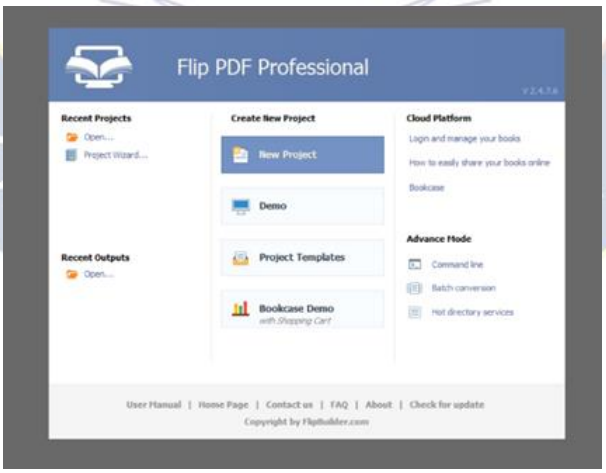

ภาพที่ 1.4การเปิดโปรแกรม Flip PDF Professional

4.3.2.2 เลือกโหมด Flash ดังในภาพที่ 1.5

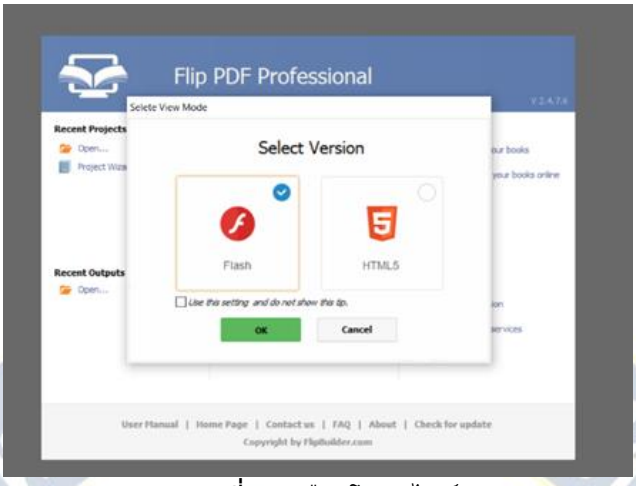

ภาพที่ 1.5เลือกโหมดไฟล์

4.3.2.3 การส่งออกไฟล์เป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ E-Book ในรูปแบบของนามสกุล .EXE และเปิดไฟล์สื่ออิเล็กทรอนิกส์ E-Book โดยเลือกคำสั่ง Publish ดังในภาพที่ 1.6

ภาพที่ 1.6เลือกคำสั่ง Publish เพื่อส่งออกไฟล์

4.3.2.4 เลือกตั้งชื่อไฟล์ แล้วเลือกการบันทึกไฟล์เป็นแบบ *EXE แล้วกด Convert ดังในภาพที่ 1.7

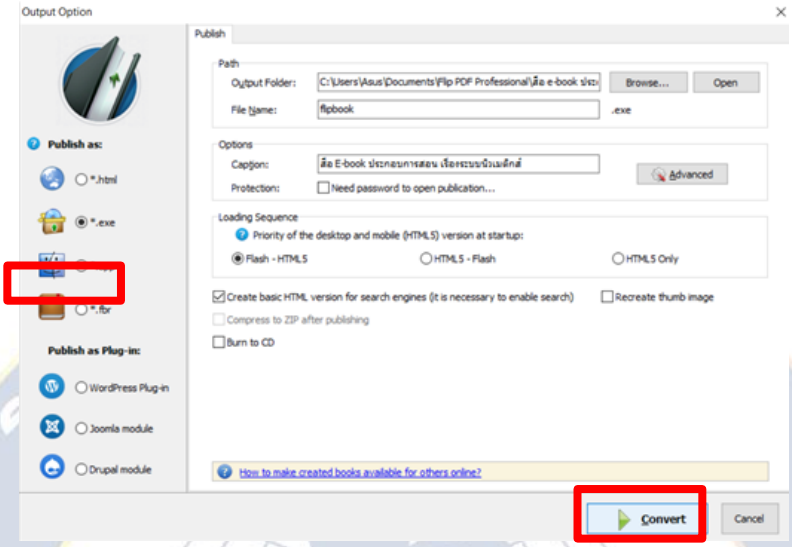

ภาพที่ 1.7การส่งออกไฟล์เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ E-Book

4.4 ผู้เชี่ยวชาญและนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง

เป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถในด้านการสอนในรายวิชาระบบนิวแมติกส์และด้านงานสอนที่เกี่ยวข้อง นักศึกษากลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า สาขาครุศาสตร์อุสาหกรรมและเทคโนโลยี คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก 5 ปี ชั้นปีที่3 จำนวน 11คน ที่ลงทะเบียนในรายวิชา การควบคุมไฟฟ้าและนิวแมติกส์

5. ผลการวิจัย

ผลการประเมินโครงงาน สื่อ E-Book ประกอบการสอน เรื่องระบบนิวเมติกส์ (รายวิชาการควบคุมไฟฟ้าและนิวเมติกส์)โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ มีหัวข้อประเมินอยู่ 3 ด้าน คือ 1. ด้านรูปแบบสื่อการสอน 2. ด้านเนื้อหา 3.ด้านรูปแบบของสื่อวีดีทัศน์

ตารางที่ 1.1 ผลรวมการประเมินทั้ง 3 ด้าน (ผู้เชี่ยวชาญ)

ข้อ	หัวข้อการประเมิน	$\bar{x}$		S.D	
		ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1	ด้านรูปแบบสื่อการสอน	4.33	ดี	0.41	มีความแตกต่างของคะแนนค่อนข้างมาก
2	ด้านเนื้อหาของสื่อการสอน	3.71	ดี	0.57	มีความแตกต่างของคะแนนค่อนข้างมาก
3	ด้านรูปแบบสื่อวีดีทัศน์	4.38	ดี	0.72	มีความแตกต่างของคะแนนค่อนข้างมาก
รวม		4.14	ดี	0.56	มีความแตกต่างของคะแนนค่อนข้างมาก

จากตารางที่ 1.1 การประเมินทั้ง3 ด้าน โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่าค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ4.14 ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับระดับเกณฑ์ดี และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.56ซึ่งมีความแตกต่างของคะแนนค่อนข้างมาก

ตารางที่1.2 ผลรวมการประเมินทั้ง 2 ด้าน (นักศึกษากลุ่มตัวอย่าง)

ข้อ	หัวข้อการประเมิน	$\bar{x}$		S.D	
		ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1	ด้านรูปแบบสื่อการสอน	4.61	ดีมาก	0.59	มีความแตกต่างของคะแนนค่อนข้างมาก
2	ด้านรูปแบบสื่อวีดีทัศน์	4.55	ดีมาก	0.62	มีความแตกต่างของคะแนนค่อนข้างมาก
รวม		4.58	ดีมาก	0.60	มีความแตกต่างของคะแนนค่อนข้างมาก

จากตารางที่ 1.2 การประเมินทั้ง2ด้าน โดยนักศึกษา พบว่าค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.58 ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับระดับเกณฑ์ดีมาก และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.60 ซึ่งมีความแตกต่างของคะแนนค่อนข้างมาก

6.สรุปผลการวิจัย

จากการที่ได้นำสื่อ E-Book ประกอบการสอน เรื่องระบบนิวเมติกส์(รายวิชาการควบคุมไฟฟ้าและนิวเมติกส์) ที่สร้างขึ้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินผลความพึงพอใจและได้นำไปใช้งานกับนักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการควบคุมไฟฟ้าและนิวเมติกส์จะสรุปผลและอภิปรายไว้ 2 ส่วนคือ ส่วนผู้เชี่ยวชาญ และนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง

สรุปผลวิจัยของสื่อ E-book ประกอบการสอน เรื่องระบบนิวแมติกส์ (รายวิชาการควบคุมไฟฟ้าและนิวเมติกส์) โดยผู้เชี่ยวชาญ

1.ด้านรูปแบบสื่อการสอนผลการประเมินได้ดังนี้ สื่อการสอนสอดคล้องกับเนื้อหารายวิชาการควบคุมไฟฟ้าขนาดตัวอักษรมีความเหมาะสมและอ่านง่ายการเรียงลำดับข้อความในแต่ละช่วงมีความเหมาะสมถูกต้อง รูปภาพมีความชัดเจนมีสีสันและขนาดที่เหมาะสม วีดีโอของสื่อการสอน

มีความชัดเจนและมีความน่าสนใจสัญลักษณ์ ไอคอนคำสั่งหน้าจอมีความเหมาะสมในการใช้งาน สื่อการสอนที่ออกแบบมีความน่าสนใจและเข้าใจง่ายมีความเหมาะสมระดับดี

2.ด้านเนื้อหาของสื่อการสอนผลการประเมินได้ดังนี้เนื้อหามีความสมบูรณ์และถูกต้องตามหลักวิชาการปริมาณของเนื้อหามีความพอดีกับสื่อการสอนมีภาษาที่ใช้สามารถอ่านและจับใจความได้ค่อนข้างถูกต้องการเรียงลำดับเนื้อหามีความเหมาะสมถูกต้องเข้าใจง่ายรูปภาพสอดคล้องกับเนื้อหาของสื่อการสอนวิดีโอแสดงหลักการทำงานตรงตามเนื้อหาความเหมาะสมระดับดีมาก

3.ด้านรูปแบบสื่อวีดีทัศน์ผลการประเมินได้ดังนี้ ขนาดรูปภาพและตัวอักษรมีความเหมาะสมเสียงได้ยินชัดเจนมีน้ำเสียงที่น่าฟัง และถูกต้องความสอดคล้องระหว่างรูปภาพกับคำบรรยายคำบรรยายประกอบรูปภาพมีความกะทัดรัด ชัดเจน เข้าใจง่ายการจัดลำดับเนื้อหาเหมาะสมความรู้จากสื่อวีดีทัศสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการใช้งานสื่อการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ดีวีดีทัศน์มีความน่าสนใจ เข้าใจง่าย ไม่น่าเบื่อมีความเหมาะสมระดับดี

จากที่ได้นำสื่อ E-bookประกอบการสอน เรื่อง ระบบนิวเมติกส์(รายวิชาการควบคุมไฟฟ้าและนิวเมติกส์)ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมมีผลการประเมินรวมทั้ง3ด้านดังนี้ ด้านรูปแบบสื่อการสอนมีความเหมาะสมระดับดี ด้านเนื้อหาของสื่อการสอนมีความเหมาะสมระดับดี ด้านรูปแบบสื่อวีดีทัศน์มีความเหมาะสมระดับดี ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสมของสื่อ E-book ประกอบการสอน เรื่อง ระบบนิวเมติกส์ (รายวิชาการควบคุมไฟฟ้าและนิวเมติกส์)ภาพรวม มีความเหมาะสมระดับดี

สรุปผลวิจัยของสื่อ E-book ประกอบการสอน เรื่องระบบ นิวแมติกส์ (รายวิชาการควบคุมไฟฟ้าและนิวเมติกส์) โดยนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง

1.ด้านรูปแบบสื่อการสอน ผลการประเมินได้ดังนี้ สื่อการสอนสอดคล้องกับเนื้อหารายวิชาการควบคุมไฟฟ้า ขนาดตัวอักษรมีความเหมาะสมและอ่านง่าย การเรียงลำดับข้อความในแต่ละช่วงมี

ความเหมาะสมถูกต้อง รูปภาพมีความชัดเจนมีสีสันและขนาดที่เหมาะสม วีดีโอของสื่อการสอนมีความชัดเจนและมีความน่าสนใจ สัญลักษณ์ ไอคอนคำสั่งหน้าจอมีความเหมาะสมในการใช้งานสื่อการสอนที่ออกแบบมีความน่าสนใจและเข้าใจง่าย มีความเหมาะสมระดับดีมาก

2.ด้านรูปแบบสื่อวีดีทัศน์ ผลการประเมินได้ดังนี้ ขนาดรูปภาพและตัวอักษรมีความเหมาะสม เสียงได้ยินชัดเจนมีน้ำเสียงที่น่าฟัง และถูกต้อง ความสอดคล้องระหว่างรูปภาพกับคำบรรยาย คำบรรยายประกอบรูปภาพมีความกะทัดรัด ชัดเจน เข้าใจง่าย การจัดลำดับเนื้อหาเหมาะสม

ความรู้จากสื่อวีดีทัศสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการใช้งานสื่อการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ดี วีดีทัศน์มีความน่าสนใจ เข้าใจง่าย ไม่น่าเบื่อ มีความเหมาะสมระดับดีมาก

จากที่ได้นำสื่อ E-book ประกอบการสอน เรื่อง ระบบนิวเมติกส์ (รายวิชาการควบคุมไฟฟ้าและนิวเมติกส์) ให้นักศึกษาประเมินความเหมาะสม มีผลการประเมินรวมทั้ง ด้านดังนี้ ด้านรูปแบบสื่อการสอน มีความเหมาะสมระดับดีมาก ด้านรูปแบบสื่อวีดีทัศน์ มีความเหมาะสมระดับดีมาก ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสมของสื่อ E-book ประกอบการสอน เรื่อง ระบบนิวเมติกส์ (รายวิชาการควบคุมไฟฟ้าและนิวเมติกส์) ภาพรวม มีความเหมาะสมระดับดีมาก

7. เอกสารอ้างอิง

ไกรพ เจริญโสภา. **หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) วิชา การพิมพ์ดิจิทัล สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.** (2554) รายงานวิจัยได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปีงบประมาณ 2554.

พลอยปภัส เนียมสีนวล และ วินัย เพ็งภิญโญ. **การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส (E-Book)ในรายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศพื้นฐาน 2 เรื่อง ระบบเครือขายคอมพิวเตอร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปที่ 1 โรงเรียนสระยายโสมวิทยา** สุพรรณบุรี. *ในรายงานประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม* ครั้งที่ 10 .วันที่ 29-30 มีนาคม 2561. นครปฐม:มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. หน้า 1942-1951.

ภูรีภัทร หิรัญผลากร . (มค.-มิ.ย.57), **การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง งานเชื่อมไฟฟ้าเบื้องต้น ระดับมัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา. 8(1),72-82

รัตนชัย สิทธิ (2563) **หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ การพันมอเตอร์ไฟฟ้ากระแสสลับ**. ปริญญานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก.

วิชุดา รัตนเพียร และ อัยยวิน รัตนเพียร. **การใช้ e-book ในการส่งเสริมทักษะการรู้ด้านการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ.** (พย.60-เม.ย.61),วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต 12(2),73-87

วารุณี คงวิมล. (2559). **การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) เรื่อง การใช้โปรแกรม PHOTOSHOP เพื่อผลิตสื่อการสอนสำหรับครูระดับประถมศึกษา**[ออนไลน์]เข้าถึงจากเว็บ :http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/55920485.pdf(วันที่ค้นข้อมูล 14 เมษายน 2565).

Muhammad Fikri Hasan, Agus Suyatna, Wayan Suana**. Development of Interactive E-book on Energy Resources to Enhance Student's Critical Thinking Ability**. (2018) Tadris: Jurnal Keguruan dan Ilmu Tarbiyah 3 (2): 109-121.

การสร้างแบบทดสอบไม่ซ้ำกัน เรื่องการบรรยายลักษณะของคน (ภาษาอังกฤษ)

Creating a unique quiz on the description of people's characteristics (English)

นัฐธิดา ทาใจ[1] และ พงษ์เทพ รักผกาวงศ์[2]
Nattida Thajai[1] and Phongthep Ruxpakawong[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการสร้างแบบทดสอบไม่ซ้ำกัน เรื่องการบรรยายลักษณะของคน (ภาษาอังกฤษ) ตั้งประโยคคำถามจากรูปที่สร้างเพื่อให้สอดคล้องกับคำศัพท์ลักษณะของบุคคล ที่เลือกมาใช้ในการสร้างประโยคคำถามครั้งนี้ เพื่อพัฒนาแบบทดสอบคำอธิบายลักษณะของคนรายวิชาภาษาอังกฤษ ให้มีความสะดวก รวดเร็ว แม่นยำ และมีประสิทธิภาพมากขึ้นทั้งในการสร้างแบบทดสอบ การตรวจ และรายงานผลการทดสอบ วิธีการสร้างแบบทดสอบมีดังนี้ แบบทดสอบทั้งหมด จะมีรูปหลายรูปคำถามหลายคำถาม ระบบจะทำการสุ่มรูปจาก google slide และคำถามสุ่มจาก google doc ที่ไม่ซ้ำกันในแบบทดสอบ 1 ชุดจะมี 2 โจทย์หัวข้อใหญ่ แต่ละโจทย์ จะมี 1 รูป และคำถาม 10 ข้อ ผู้ทำแบบทดสอบต้องอ่านโจทย์คำถาม และดูลักษณะคำถามว่าตรงกับบุคคลใดในโจทย์ภาพ แล้วจึงนำชื่อของบุคคลนั้นมาตอบคำถาม โดยระบบจะส่งแบบทดสอบให้ผู้ทดสอบเข้าไป เพิ่ม ลบ แก้ไข ในเวลาที่กำหนด เมื่อหมดเวลาในการทำแบบทดสอบ ระบบจะทำการตรวจคำตอบ และรายงานผลการทำแบบทดสอบพร้อมเฉลยคำตอบไปยังผู้ทดสอบ ระบบจะใช้เวลาตรวจและรายงานผลคะแนนการทดสอบไปยังผู้ทดสอบทั้งหมด 80 คน ในเวลาเฉลี่ย 24.62 วินาที ต่อการตรวจ 1 ไฟล์

คำสำคัญ : การสร้างแบบทดสอบ, การตรวจข้อสอบอัตโนมัติ, Google App script

[1] นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อีเมล: Nattida.t@psru.ac.th
[2] อาจารย์สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อีเมล thep@psru.ac.th

Abstract

This research aims to create a unique test. On the description of the person's character (English) Make question sentences from the form created to correspond to the vocabulary of the person's characteristics. that were selected to be used in the construction of the question sentence this time to develop an English language course description test to be more convenient, faster, more accurate and more efficient in creating tests, examinations and test reports. Here's how to create a quiz: all quizzes There will be many pictures, many questions. The system randomly selects a random image from a google slide and a random question from a google doc that are unique in this quiz. Each set of quizzes has 2 main topics, each with 1 image and 10 questions. The test taker must read the questions. and look at the nature of the question that matches any person in the picture problem Then take the name of that person to answer the question. The system will send the test to the tester to add, delete, edit at the specified time. When the test time is over the system will check the answer. and report the results of the test with the answer to the tester The system takes an average of 24.62 seconds to review and report the test scores to all 80 testers per file.

Keywords: Quiz Creation, Auto Test Verification, Google App Scrip

บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลของโลกที่ใช้กันอย่างแพร่หลายและมีบทบาทสำคัญในวิถีชีวิตของผู้คนจำนวนไม่น้อยเนื่องจากอิทธิพลของความก้าวไกลของเทคโนโลยีและเป็นยุคแห่งสังคมข่าวสาร สารสนเทศ ยิ่งส่งผลให้ภาษาอังกฤษทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้นซึ่งถือว่าภาษาอังกฤษมีความจำเป็นและมีความสำคัญอย่างมากต่อการติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดและเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นคำศัพท์เกี่ยวกับลักษณะของบุคคล ทั้งรูปลักษณ์และนิสัยนั้น คือสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งในการเรียนภาษาอังกฤษและในชีวิตคนเราคำศัพท์เกี่ยวกับลักษณะของบุคคล จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถบรรยายลักษณะของคนได้ หรือเพื่อให้ผู้เรียนสามารถถามและตอบเกี่ยวกับลักษณะของคนได้

การทดสอบเป็นวิธีหนึ่งที่ใช้ในการวัดองค์ความรู้ของนักเรียนและนักศึกษา เมื่อผ่านการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชาเป็นที่เรียบร้อย อาจารย์ผู้สอนต้องมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนใน

รายวิชาที่ตนเป็นผู้สอน โดยทั่วไปใช้การสอบกลางภาคและการสอบปลายภาคเรียน ในการสอบมีทั้งข้อสอบประเภทปรนัยและประเภทอัตนัย อาจารย์ผู้สอนต้องดำเนินการโดยใช้ข้อสอบที่ได้จัดทำขึ้นเองของแต่ละรายวิชา โดยลักษณะของแบบทดสอบทั่วไปส่วนใหญ่จะเป็นแบบทดสอบที่เป็นแบบกระดาษ อาจารย์ผู้สอนเป็นคนออกแบบทดสอบ ให้นักศึกษาได้อ่านเพื่อนำคำตอบไปตอบคำถามให้ถูกต้อง หากอาจารย์ผู้สอนต้องการให้ข้อสอบของนักเรียนและนักศึกษาแต่ละคนแตกต่างกัน เนื่องจากมีนักศึกษาเป็นจำนวนมากก็จะทำให้อาจารย์ผู้สอนเสียเวลาออกข้อสอบเพิ่ม เกิดการตรวจข้อสอบล่าช้า และอาจเกิดข้อผิดพลาดในการสรุปผลคะแนนที่คลาดเคลื่อน ในการทดสอบการเรียนในวิชาภาษาอังกฤษก็ประสบปัญหาเช่นกัน เพื่อให้ผลคะแนนจากการทำข้อสอบของนักเรียน ที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์หรือประเมินผลต่าง ๆ การตรวจคำตอบจำนวนมากให้ได้ผลรวดเร็ว ถูกต้องและแม่นยำมากที่สุดต้องมีตัวช่วย เช่น เครื่องตรวจข้อสอบแต่เนื่องด้วยปัญหาของเครื่องตรวจข้อสอบแบบปรนัยในปัจจุบันยังมีข้อจำกัดในการใช้งาน

จากหลักการดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยเกิดแนวคิดในการพัฒนาแบบทดสอบคำอธิบายลักษณะของคนขึ้นมาใช้งานเองด้วย Google App Script เพื่อให้นักเรียนและครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษได้แบบทดสอบที่ไม่ซ้ำกันมีคุณภาพ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนที่ถูกต้องและแม่นยำ มีความสะดวก รวดเร็ว มีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ (Google Apps Script, 2014)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเป็นการเรียนรู้พื้นฐานคำศัพท์ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับลักษณะของคน
2. เพื่อสร้างแบบทดสอบคำอธิบายลักษณะของคนรายวิชาภาษาอังกฤษ ที่ไม่ซ้ำกัน

สมมติฐาน

การออกแบบจากโจทย์รูปภาพให้มีประสิทธิภาพและนำมาประกอบการสอนได้จึงก่อให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นในรายวิชาภาษาอังกฤษ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

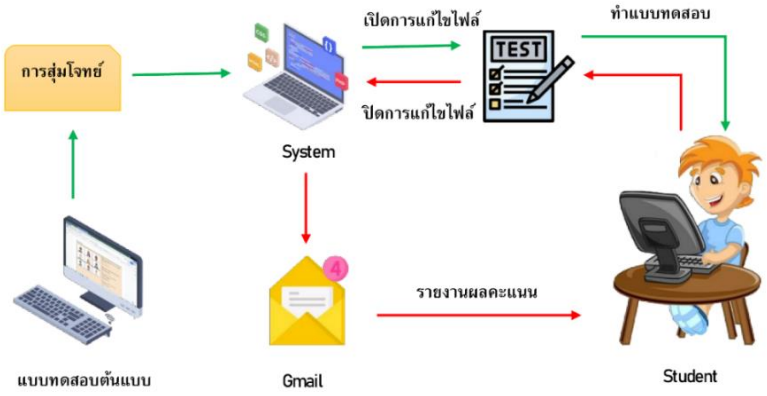

ภาพที่ 1 หลักการทำงานของระบบ

หลักการทำงานของระบบจะทำการสร้างแบบทดสอบ จากแบบทดสอบต้นแบบ แผนภาพโจทย์ต้นแบบและข้อมูลภาพโจทย์ต้นแบบ และสุ่มค่าให้กับตัวแปรจะได้โจทย์ต้นแบบที่แตกต่างกัน ระบบจะนำมาสุ่มโจทย์เพื่อส่งให้กับนักศึกษาทำแบบทดสอบ แบบทดสอบจะกำหนดระยะเวลาปิดการแก้ไขในเวลาที่กำหนด ระบบจะตรวจคำตอบอัตโนมัติ และรายงานผลคะแนนให้กับนักศึกษาเมื่อตรวจคำตอบเรียบร้อยแล้ว

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ขั้นการวิเคราะห์ ศึกษาเนื้อหาสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษลักษณะของบุคคล เพื่อนำข้อมูลไปใช้ออกแบบโจทย์และคำถาม แบบทดสอบอัตนัย 2 ข้อใหญ่ ใน 1 ข้อ จะมีโจทย์คำถามข้อย่อยจำนวน 10 ข้อ ศึกษาเทคโนโลยีที่ใช้พัฒนาแบบทดสอบที่ไม่ซ้ำกัน จากนั้นนำไปหาคุณภาพของแบบทดสอบจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา โดยได้แบบทดสอบต้นแบบที่มีคุณภาพเหมาะสมจำนวน 4 ข้อใหญ่

1.2 ขั้นการออกแบบโครงสร้างแบบทดสอบ, รูปภาพการ์ตูนสำหรับใช้เป็นโจทย์, คำถามที่ใช้กับรูปภาพ, ตัวแปรผกผัน โดยออกแบบโครงสร้างแบบทดสอบออนไลน์ให้สามารถเข้าทำแบบทดสอบและสามารถรู้ผลคะแนนแบบทดสอบได้ทุกที่ผ่านสัญญาณอินเตอร์เน็ต และกำหนดคำอธิบายวิธีการทำแบบทดสอบ

1.3 ขั้นการพัฒนาแบบทดสอบ แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างโจทย์รูปภาพและการสร้างประโยคคำถาม เป็นการเตรียมส่วนต่างๆที่จะใช้เป็นแบบทดสอบต้นแบบ และสร้างเป็นแบบทดสอบที่ไม่ซ้ำกัน เช่น รูปภาพ โจทย์คำถาม รายชื่อของแต่ละบุคคล ตัวแปรผกผัน regular

expression (RegExp) คือรูปแบบของอักขระ ที่ใช้เพื่อค้นหาข้อความในสตริงโดย RegExp ทุกตัวในจาวาสคริปต์ object ที่สามารถนำมาใช้กับเมธอด exec และ test ของ object RegExp รวมถึงเมธอด match, replace, search, และ split ของ object string ได้ (MDN contributors, 2019) คำอธิบายการทำแบบทดสอบ วิดีโอสาธิต 2) การทำแบบทดสอบ ระบบจะส่งลิงค์แบบทดสอบผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไปยังอีเมลของผู้ทดสอบ ในไฟล์แบบทดสอบ 1 ชุด จะมี 2 โจทย์รูปภาพ หรือมีโจทย์ใหญ่ 2 ข้อ แต่ละข้อจะมีโจทย์คำถาม 10 ข้อย่อย ผู้ทดสอบจะต้องอ่านโจทย์คำถาม แล้วไปดูว่าลักษณะของคำถามว่าตรงกับบุคคลใดในรูปโจทย์ แล้วจึงเอาชื่อของบุคคลนั้นมาตอบคำถาม ตามเวลาที่กำหนดให้เมื่อผู้ทดสอบเริ่มแก้ไขแบบทดสอบ ระบบจะทำการบันทึกอัตโนมัติทุกขั้นตอน ผู้ทดสอบสามารถทบทวนหรือแก้ไขคำตอบได้จนกว่าเวลาจะหมด ในการทำแบบทดสอบคอมพิวเตอร์ของผู้ทดสอบจะต้องเชื่อมต่ออินเตอร์เน็ตทุกครั้งที่มีการแก้ไข เมื่อหมดเวลาในการทดสอบ ผู้ทดสอบจะไม่สามารถแก้ไขเพิ่มเติมได้ 3) การตรวจคำตอบและให้คะแนน เมื่อหมดเวลาในการทำแบบทดสอบระบบจะเริ่มตรวจคำตอบโดยการนำคำตอบของผู้ทดสอบมาเก็บค่าไว้ในตัวแปรและนำมาเปรียบเทียบตัวแปรคำตอบที่ถูกต้อง ถ้าคำตอบที่นำมาเปรียบเทียบมีความถูกต้องก็จะมีเครื่องหมายถูก และมีคะแนนในช่องคำตอบ แต่ถ้าคำตอบที่นำมาเปรียบเทียบไม่ถูกต้องก็จะขึ้นเครื่องหมายผิด และมีเฉลยที่ถูกต้องแสดงในช่องคำตอบ เมื่อตรวจคำตอบเสร็จครบทุกข้อระบบจะรวมคะแนนทั้งหมดและรายผลคะแนนพร้อมเฉลยไปยังอีเมลของผู้ทดสอบ

รายชื่อแนะนำ	**David, Rocco, Fleur, Cara, Sara, Jimmy, Jacob, Lucas, Bella**	
<ตัวแปร>	**Question**	**Answer**
2.1>	**He has white hair and beard, and he wears glasses.**	**Cara** ✗ **Jacob (0/2 คะแนน)**
2.2>	**Golden haired girl is happy.**	**Bella** ✓ **(2/2 คะแนน)**
2.3>	**He has a little beard and his skin is dark.** **skin-is-dark-ผิวมีสีเข้ม**	**Fleur** ✓ **(2/2 คะแนน)**
2.4>	**He has light brown hair and he has a little beard.** **beard-เครา**	**Cara** ✓ **(2/2 คะแนน)**

ภาพที่ 2 ตัวอย่างการตรวจคำตอบและการให้คะแนน

1.4 ขั้นการทดสอบ (Test) ทดลองใช้แบบทดสอบที่พัฒนาขึ้นมา ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ทดลองโดยผู้วิจัยเพื่อตรวจหาข้อผิดพลาดและปรับปรุงแก้ไขเบื้องต้น 2) ทดลองใช้กลุ่มย่อย ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง และสอบถามข้อผิดพลาดของแบบทดสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไข 3) ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

1.5 ขั้นการประเมิน (Evaluation) ประเมินผลที่ได้จากการทดลองทำแบบทดสอบของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการวิเคราะห์หาค่าสถิติต่างๆได้แก่ ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อทดสอบสมมุติฐาน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการทำแบบทดสอบ คือกลุ่มนักศึกษาสาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ ชั้นปีที่ 1-3 และกลุ่มผู้ใช้งานทั่วไปที่ศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 80 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ซอฟต์แวร์

3.1.1 Google Drive

3.1.2 Google Document

3.1.3 Google Slide

3.1.4 Google App Script

3.1.5 Google Spreadsheet

3.2 ฮาร์ดแวร์

3.2.1 คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (Laptop CPU INTEL CORE i5 Ram 16 GB)

3.2.2 เมาส์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติต่างๆ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาการสร้างแบบทดสอบไม่ซ้ำกัน เรื่องการบรรยายลักษณะของคน (ภาษาอังกฤษ)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาแบบทดสอบคำอธิบายลักษณะของคนรายวิชาภาษาอังกฤษ เพื่อใช้เป็นแบบทดสอบไม่ซ้ำกัน ด้วยโปรแกรม Google Slide, Google Document, Google App Script, Google Spreadsheet สำหรับกลุ่มนักศึกษาสาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ชั้นปีที่ 1-3 และกลุ่มผู้ใช้งานทั่วไปในระดับปริญญาตรี ตามขั้นตอนการวิจัยที่กำหนดไว้ แสดงดังภาพที่ 3-5

COMP113 การเขียนโปรแกรมภาษาคอมพิวเตอร์ 1
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

แบบฝึกปฏิบัติ

วัน ศุกร์ ที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2565 เริ่มเวลา 08:30 น. ถึง เวลา 23:59 น. ของ วัน ศุกร์ ที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2565

คะแนน	
ข้อ 1.	
ข้อ 2.	
<รวม>	

ผู้ทำแบบทดสอบ 6112231006 พราวพิสุทธิ์ ลิ้มเจริญดี prawpisoot.l@psru.ac.th วท.คอม 61 กลุ่ม 1

ชื่องาน: COMP113.peple.1
จุดประสงค์:
1. เพื่อให้นักศึกษาทราบคำศัพท์เกี่ยวกับลักษณะของคน (ภาษาอังกฤษ)

คำสั่ง
1. จากรูปภาพที่ให้ จงตอบคำถามให้ถูกต้อง

วีดีโอ อธิบายเพิ่มเติม

รหัสส่งข้อสอบ (ก่อนเวลา) : D5b0KYBxG3

ภาพที่ 3 หน้าแรกของแบบทดสอบ

ข้อ 1	**จากรูป จงตอบคำถาม ข้อ 1.1-1.10**

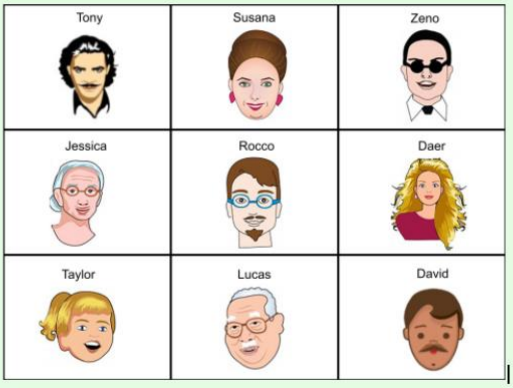

Figure 1

รายชื่อแนะนำ	**Tony, Taylor, David, Jessica, Susana, Rocco, Lucas, Zeno, Daer**

ภาพที่ 4 โจทย์รูปภาพตัวการ์ตูน

รายชื่อแนะนำ	Tony, Taylor, David, Jessica, Susana, Rocco, Lucas, Zeno, Daer	
	Question	Answer
1.1>	He has black hair and he has black mustache.	
1.2>	She has white skin and green eyes.	
1.3>	She has wrinkled skin and she wears glasses too.	
1.4>	He wears sunglasses and smiles too.	
1.5>	He has light brown hair and he has a little beard.	
1.6>	She was wearing a pink dress and she had	

ภาพที่ 5 คำถามจากโจทย์รูปภาพ

จากภาพที่ 3-5 การพัฒนาแบบทดสอบไม่ซ้ำกัน เรื่องการบรรยายลักษณะของคน (ภาษาอังกฤษ) เพื่อใช้เป็นแบบทดสอบไม่ซ้ำกัน ประกอบไปด้วยเนื้อหาแบบทดสอบ 3 ส่วนได้แก่ 1) ข้อมูลผู้ทำแบบทดสอบและคำอธิบายการทำแบบทดสอบพร้อมวิดีโอสาธิต 2) รูปตัวการ์ตูนเก้าช่องที่ใช้เป็นโจทย์ 3) คำถามย่อยจากโจทย์รูปภาพจำนวน 10 ข้อ โดยมีผลเฉลี่ยเวลาในการสร้างแบบทดสอบ 1 ไฟล์อยู่ที่ 24.62 วินาที

2. ผลการทดลองใช้แบบทดสอบไม่ซ้ำกัน เรื่องการบรรยายลักษณะของคน (ภาษาอังกฤษ)

ผลการทดลองใช้แบบทดสอบไม่ซ้ำกัน เรื่องการบรรยายลักษณะของคน (ภาษาอังกฤษ) โดยกลุ่มตัวอย่างมีทั้งหมด 80 คน แบ่งเป็นนักศึกษามหาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ชั้นปีที่ 1-3 และผู้ใช้งานทั่วไปที่ศึกษาในระดับปริญญาตรี แสดงดังตารางที่ 1

ตาราง 1 ผลจากการทดลองใช้แบบทดสอบไม่ซ้ำกัน เรื่องการบรรยายลักษณะของคน (ภาษาอังกฤษ)

รายการ	จำนวนคน	(20 ข้อ) คะแนนเต็ม	$\bar{X}$ (คะแนน)	S.D. (คะแนน)
1. นักศึกษาสาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ชั้นปีที่ 1-3	70	40	38.17	2.37
2. กลุ่มผู้ใช้งานทั่วไปที่ศึกษาในระดับปริญญาตรี	10	40	37.7	2.9
โดยรวม	80	40	37.93	2.63

จากตารางที่ 1 ผลการทดลองใช้แบบทดสอบการบรรยายลักษณะของคนรายวิชาภาษาอังกฤษ จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 80 คน พบว่าผู้ทดสอบนักศึกษาสาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ชั้นปีที่ 1-3 ได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 38.17 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตราฐานของคะแนนอยู่ที่ 2.37 และผู้ใช้งานทั่วไปในระดับปริญญาตรี ได้คะแนนอยู่ที่ 37.7 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตราฐานอยู่ที่ 2.9 โดยผู้ทำแบบทดสอบทั้งหมด 80 คน ทำคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 37.93 จากคะแนนเต็ม 40 และค่าเบี่ยงเบนมาตราฐานอยู่ที่ 2.63 จึงสรุปได้ว่าแบบทดสอบการบรรยายลักษณะของคนรายวิชาภาษาอังกฤษ มีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้

3. ผลการตรวจและรายงานผลการทดลองใช้แบบทดสอบที่ไม่ซ้ำกัน เรื่องการบรรยายลักษณะของคน (ภาษาอังกฤษ)

การทดลองใช้แบบทดสอบการบรรยายลักษณะของคนรายวิชาภาษาอังกฤษ มีผู้ทดสอบทั้งหมด 80 คน ระบบต้องตรวจคำตอบพร้อมเฉลยแบบทดสอบทั้งหมด 3200 ข้อ ใช้เวลาในการตรวจและรายงานผลการทดสอบทั้งหมด 24.62 แสดงดังตารางที่ 2

ตาราง 2 ผลการตรวจและรายงานผลการทดสอบ

รายการ	จำนวนคน	จำนวนคำตอบ (ข้อ)	$\bar{X}$ (นาที)
1.นักศึกษาสาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ชั้นปีที่ 1-3 และกลุ่มผู้ใช้งานทั่วไปที่ศึกษาในระดับปริญญาตรี	80	3200	24.62
โดยรวม	**80**	**3200**	24.62

ผลการตรวจและรายงานผลการทดสอบของผู้เข้าทำแบบทดสอบทั้งหมด 2 จากตารางที่ จำนวน80 คน ใช้เวลาในการตรวจและรายงานผลการทดสอบเฉลี่ย 24.62 วินาที ต่อ 1 ไฟล์แบบทดสอบ หมายความว่าระบบสามารถลดระยะเวลาในการตรวจแบบทดสอบ 1 ไฟล์ ต่อผู้ทำแบบทดสอบ 1 คน ซึ่งช่วยประหยัดเวลาในการตรวจแบบทดสอบของอาจารย์ผู้สอนได้

อภิปรายผล

ในการพัฒนาแบบทดสอบการบรรยายลักษณะของคนรายวิชาภาษาอังกฤษ มีหลักการสร้างโจทย์รูปภาพและประโยคคำถาม สอดคล้องกับ อรยา นวลนิล และพงษ์เทพ รักผกาวงศ์. (2562). ที่วิจัยเรื่อง การออกแบบคำถามจากโจทย์รูปภาพ. การออกแบบรูปภาพเพื่อเป็นโจทย์และประโยคคำถามตามหลักไวยากรณ์พื้นฐานภาษาอังกฤษ ส่วนของการสร้างแบบทดสอบ สอดคล้องกับ ทิพย์

สุดา เพ็ชรไทย และพงษ์เทพ รักผกาวงศ์. (2560). ที่วิจัยเรื่อง การสร้างโจทย์คำถามจากโจทย์ต้นแบบเพื่อใช้เป็นแบบทดสอบที่ไม่ซ้ำกัน. โดยการสร้างโจทย์ขึ้นมาใหม่จากโจทย์ต้นฉบับ จะทำการสุ่มเปลี่ยนโจทย์ไปตามคำแปรผัน ถ้าคำแปรผันมีหลายคำ จำนวนโจทย์ก็จะเพิ่มมากขึ้น ส่วนของการตรวจคำตอบและให้คะแนน สอดคล้องกับ ภรภัทร อภิสารบุญมา และพงษ์เทพ รักผกาวงศ์. (2560). ที่วิจัยเรื่อง การสร้างโจทย์แบบเติมคำและตรวจคำตอบอัตโนมัติ. โดยใช้วิธี regular expression ตรวจคำที่เติมในช่องว่างกับตัวแปรที่สุ่มมาใช้ให้ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

ในการนำงานวิจัยนี้ไปใช้งาน ผู้วิจัยต้องศึกษาขอบเขตรายวิชาที่จะนำไปใช้ให้ดี เวลาทำข้อสอบเมื่อเป็นชื่อบุคคลที่ต้องนำมาตอบจะต้องระบุให้แน่ชัดว่าเป็นตัวพิมพ์ใหญ่หรือพิมพ์เล็ก กำหนดการตรวจคำตอบให้ชัดเจนจะได้ไม่มีข้อผิดพลาด การสร้างโจทย์คำถามต้องไม่ซับซ้อนจนมากเกินไป

เอกสารอ้างอิง

ทิพย์สุดา เพ็ชรไทย และพงษ์เทพ รักผกาวงศ์. (2560, 26-27 มกราคม). **การสร้างโจทย์คำถามจากโจทย์ต้นแบบ เพื่อใช้เป็นแบบทดสอบที่ไม่ซ้ำกัน.** การประชุมทางวิชาการระดับชาติ: พะเยาวิจัย ครั้งที่ 6. 1572-1581.

ภรภัทร อภิสารบุญมา และพงษ์เทพ รักผกาวงศ์. (2560, 26-27 มกราคม). **การสร้างโจทย์แบบเติมคำและตรวจคำตอบอัตโนมัติ.** การประชุมวิชาการระดับชาติ:พะเยาวิจัย ครั้งที่ 6. 1564-1571.

อรยา นวลนิล และพงษ์เทพ รักผกาวงศ์. (2562, 26-28 มิถุนายน). **การออกแบบคำถามจากโจทย์รูปภาพ.** การประชุมสัมมนาทางวิชาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ครั้งที่ 12. 357-362.

Google Apps Script. (2014). **Google Apps Script.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://blog.niwpopkorn.com/2014/03/google-apps-script.html (วันที่ค้นข้อมูล : 2 เมษายน 2565).

MDN contributors. (2019). **Regular Expressions.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://mzl.la/3kymbgl (วันที่ค้นข้อมูล : 13 เมษายน 2565).

การส่งเสริมการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในนาข้าวของเกษตรกรใน อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

Extension of Trichoderma spp. Use in paddy Fields for Farmers in Khonsan District, Chaiyaphum Province

เนตรชนนี คำสัตย์[1] นารีรัตน์ สีระสาร[2] และ สุนันท์ สีสังข์[3]
Netchonnee Kumsat Nareerut Seerasarn and Sunan Seesang

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษา 1)สภาพสังคมและเศรษฐกิจ 2) สภาพการผลิตข้าว 3) ความรู้เกี่ยวกับการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในนาข้าว 4) ต้องการการส่งเสริมการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในนาข้าว และ(5) ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรต่อการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในนาข้าว

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ข้าว ที่ขึ้นทะเบียนการปลูกข้าว ปี 2563 กับสำนักงานเกษตรอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ จำนวนรวม 225 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ทาโร่ ยามาเน่ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 144 ราย โดยวิธีสุ่มแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 56.18 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.83 คน พื้นที่การทำนาเฉลี่ย 5.23 ไร่ มีประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย 27.62 ปี ต้นทุนการทำนาเฉลี่ย 4,900.56 บาท/ไร่ มีรายได้จากการทำนาเฉลี่ย 5,160.61 บาท 2) สภาพการผลิตข้าวเป็นพื้นที่ราบลุ่ม ใช้พันธุ์ข้าว กข 6 รูปแบบการปลูกแบบนาดำ และอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ใช้แรงงานคนในการเก็บเกี่ยว 3) เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในระดับมากในเรื่องการผลิตเชื้อราไตรโคเดอร์มา 4) เกษตรกรมีความต้องการรับการส่งเสริมแบบกลุ่ม โดยวิธีการสาธิต 5) เกษตรกรมีปัญหาด้านความรู้เรื่องการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาและเทคนิคการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และมีข้อเสนอแนะเจ้าหน้าที่ควรเข้ามาส่งเสริมและมีการฝึกอบรมด้านใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

คำสำคัญ: การส่งเสริม, เชื้อราไตรโคเดอร์มา, อำเภอคอนสาร

[1] มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช E-mail: K.netchonnee@gmail.com โทร.0855231310
[2] มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
[3] มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Abstract

The objectives of this research were to study 1) social and economic conditions, 2) Rice production condition, 3) Knowledge about the use of Trichoderma spp. in paddy Fields, 4) Extension needs of Trichoderma spp. Use in paddy Fields. And 5) Problems and recommendations of Trichoderma spp. Use in paddy Fields.

The population consisted of 225 members of collaborative in Khonsan District, Chaiyaphum Province who registered with the Department of Agricultural Extension in the production year of 2020. The 144 sample size was based on Taro Yamane formula with the error value of 0.05. Structured interviews were used for data collection. Statistics used were frequency, percentage, mean, minimum, maximum, standard deviation and ranking.

The results indicated the following: 1) Most of the farmers were female with average of age 56.18 years and finished junior high school. The average number of household members 4.83 person. The average experience in farming 27.62 years. The average cost of farming 4,900.56 baht/rai. The average farming income 5,160.61 baht. 2) The rice production condition was a lowland area, rice varieties RD 6, Transplanting Method, relies mainly on rainwater, use labor in the harvest. 3) Farmers have a high level of knowledge about the use of Trichoderma in the production of Trichoderma. 4) Farmers would be receive group promotion by demonstration. 5) Farmers were problems with knowledge about the use of Trichoderma and Techniques for the most effective use of Trichoderma and suggestions that the staff should come in to promote and have training in the use of Trichoderma for maximum efficiency.

Keywords: Extension, Trichoderma spp., Khonsan District

บทนำ

ข้าวเป็นพืชที่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตคนไทยมาอย่างยาวนาน คนไทยทุกภูมิภาคนิยมบริโภคข้าวเป็นหลักและการทำนาเป็นอาชีพหลักของเกษตรกรไทย ข้าวสามารถปลูกได้ทุกภูมิภาคของประเทศไทย ในปี 2562/63 ประเทศไทยมีพื้นที่เพาะปลูกข้าวรวม 61.19 ล้านไร่ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวประมาณ 4,431,175 ครัวเรือน มีผลผลิตข้าวประมาณ 24.06 ล้านตันข้าวเปลือกต่อปี (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2563) มีปริมาณส่งออกข้าวจำนวน 5.38 ล้านตัน และมีมูลค่าการส่งออกข้าว

เท่ากับ 95,234.4 ล้านบาท (สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย, 2564) โดยประเทศผู้นำเข้าข้าวจากประเทศไทย ได้แก่ แอฟริกาใต้ สหรัฐอเมริกา จีน เบนิน และญี่ปุ่น ตามลำดับ (สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย, 2564)

ในปัจจุบันการผลิตข้าวกำลังเผชิญกับปัญหาศัตรูข้าว เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ทำให้เกิดการปรับตัวอย่างรวดเร็วของศัตรูข้าว โดยเฉพาะจุลินทรีย์สาเหตุโรคข้าว (แนวหน้า, 2561) ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกรสูงขึ้น เนื่องจากเกษตรกรหันมาใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดโรคข้าวที่เกิดจากจุลินทรีย์มากขึ้น การใช้สารเคมีได้ผลง่ายและรวดเร็ว แต่ยังทำให้มีสารเคมีตกค้างในสิ่งแวดล้อมและผลผลิตข้าว ซึ่งส่งผลกระทบในด้านสุขภาพทั้งเกษตรกรผู้ปลูกข้าวและประชาชนผู้บริโภคข้าว

อำเภอคอนสาร เป็นอำเภอที่อยู่เหนือสุดของจังหวัดชัยภูมิ มีพื้นที่ทั้งหมด 822,978 ไร่ มีเนื้อที่ทางการเกษตร 128,123 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 16 ของพื้นที่อำเภอคอนสารทั้งหมด ข้าวถือเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของอำเภอคอนสารที่สร้างรายได้แก่เกษตรในอำเภอคอนสาร โดยอำเภอคอนสารมีพื้นที่ปลูกข้าว 46,470 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 36 ของพื้นที่ทำการเกษตรของอำเภอคอนสาร (สำนักงานเกษตรอำเภอคอนสาร, 2564) แต่พื้นที่อำเภอคอนสาร ยังคงประสบปัญหาการระบาดของโรคไหม้ข้าว และโรคอื่นๆที่เกิดจากเชื้อรา เนื่องจากพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรนิยมปลูกคือ ข้าวขาวดอกมะลิ 105 และ กข6 ซึ่งเป็นสายพันธุ์ที่มีความอ่อนแอต่อโรคไหม้ข้าว และแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว ทำให้ผลผลิตข้าวของเกษตรกรลดลง ดังนั้นในขั้นตอนการผลิตข้าวของเกษตรในอำเภอคอนสารนิยมใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช ซึ่งก่อให้เกิดสารเคมีตกค้างทั้งในพื้นที่ทำการเกษตรและผลผลิตข้าว ส่งผลกระทบในด้านสุขภาพของเกษตรกรผู้ผลิต ผู้บริโภค สิ่งแวดล้อม และส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจ ด้วยเหตุนี้กรมส่งเสริมการเกษตร จึงมีการส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์ เชื้อราไตรโคเดอร์มาที่มีคุณสมบัติในการป้องกันกำจัดโรคพืชที่เกิดจากเชื้อราทดแทนการใช้สารเคมี

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัย การส่งเสริมการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในนาข้าวของเกษตรกรในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ส่งเสริมเกษตรกรในระดับพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาสภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในนาข้าวของเกษตรกรในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ
4. เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในนาข้าวของเกษตรกรในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

5. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

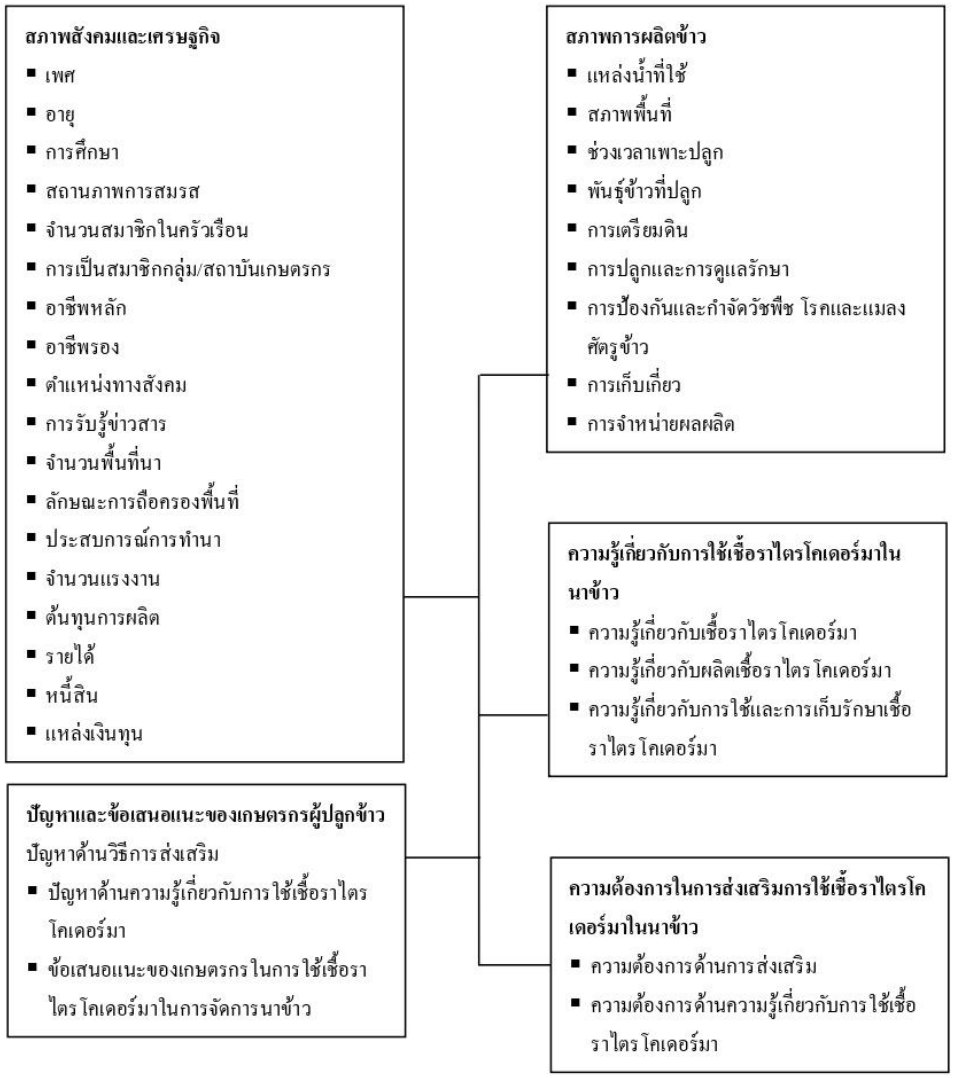

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ข้าวอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 3 แปลง จำนวนสมาชิกรวม 225 ราย ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร ปีการเพาะปลูก 2563/2564 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ทาโรยามาเน มีความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 144 ราย จากนั้นสุ่มตัวอย่าง โดยการกำหนดสัดส่วนตัวอย่างรายกลุ่ม และการสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบ

ง่าย (Simple random sampling) โดยการจับสลากรายชื่อเกษตรกรตามสัดส่วนในแต่ละกลุ่มแปลงใหญ่ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือประกอบด้วย 5 ตอน ได้แก่ (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและทางเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร (3) ความรู้เกี่ยวกับการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในนาข้าว (4) ความต้องการการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในนาข้าว (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะของการส่งเสริมการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในนาข้าว วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ โดยนำคะแนนรวมมาหาค่าเฉลี่ยแล้วจัดอันดับตามเกณฑ์คะแนนน้ำหนักเฉลี่ยดังนี้1.00 - 1.80 เท่ากับน้อยที่สุด 1.81 - 2.60 เท่ากับน้อย 2.61 - 3.40 เท่ากับปานกลาง 3.41 - 4.20 เท่ากับมาก 4.21 - 5.00 เท่ากับมากที่สุด

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม จากการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 54.2 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 56.18 ปี ร้อยละ 65.3 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.83 คน ร้อยละ 45.8 เป็นสมาชิกแปลงใหญ่ ร้อยละ 98.6 ทำนาเป็นอาชีพหลัก ร้อยละ 88.9 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 84 เคยเข้ารับการอบรมที่เกี่ยวข้องทางการเกษตร โดยร้อยละ 83.3 ได้รับการอบรมด้านพืช และร้อยละ 88.9 ได้รับข่าวสารด้านการใช้ชีวภัณฑ์จากบุคคลภายนอก เช่น ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ เพื่อนบ้าน คนรู้จัก เป็นต้น

1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ทำนาเฉลี่ย 5.37 ไร่ เป็นพื้นที่ของตนเองเฉลี่ย 5.23 ไร่ เป็นพื้นที่เช่าเฉลี่ย 8.67 ไร่ มีประสบการณ์การทำนาเฉลี่ย 27.62 ปี มีแรงงานในการทำนาเฉลี่ย 9.83 คน มีต้นทุนการทำนาเฉลี่ย 4,900.56 บาท/ไร่ มีรายได้จากการทำนาเฉลี่ย 5,160.60 บาท/ปี ได้จำนวนผลผลิตข้าวเฉลี่ย 384.46 กิโลกรัม/ไร่ ร้อยละ 62.5 ไม่มีหนี้สิน มีภาระหนี้สินเฉลี่ย 56,685.19 บาท และร้อยละ 67.4 ใช้แหล่งเงินทุนของตนเองในการทำนา

2. สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรใช้น้ำฝนและน้ำชลประทานในการเพาะปลูก ลักษณะพื้นที่ปลูกเป็นที่ราบลุ่ม เริ่มเพาะปลูกข้าวช่วงเดือนมิถุนายน ใช้พันธุ์ข้าว กข 6 จากการเก็บพันธุ์เอง ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 19.94 กิโลกรัม/ไร่ ใช้วิธีการปลูกข้าวแบบนาดำ ใช้ปุ๋ยเคมีเฉลี่ย 21.94 กิโลกรัม/ไร่/ปี พบโรคไหม้คอรวงและหอยเชอรี่ในนาข้าว เกษตรกรป้องกันกำจัดวัชพืชในนาข้าวด้วยแรงงานคนและสารเคมี ไม่มีการป้องกันกำจัดโรคข้าวและแมลงศัตรูข้าว เก็บเกี่ยวข้าวที่อายุ 130 วัน โดยใช้รถเกี่ยวนวดข้าว และส่วนใหญ่เก็บข้าวไว้เพื่อบริโภค

3. ความรู้เกี่ยวกับการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในนาข้าว

เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในนาข้าว โดยเกษตรกรตอบได้ถูกต้องมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ หุงข้าวโดยใช้ข้าว 3 ส่วนต่อน้ำ 2 ส่วน ข้าวที่หุงได้มีลักษณะแข็งเป็นแกน (ร้อยละ 91) ผสมเชื้อราไตรโคเดอร์มา 1 กิโลกรัมต่อน้ำ 200 ลิตร ใช้แช่เมล็ดพันธุ์ข้าว (ร้อยละ 86.1) และเชื้อราไตรโคเดอร์มาชนิดสดที่ยังไม่ได้ใช้ สามารถเก็บรักษาไว้ในตู้เย็น ประมาณ 30 วัน (ร้อยละ 84.7) ตามลำดับ ส่วนข้อที่เกษตรกรตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ หลังจากแช่เมล็ดข้าว และบ่มข้าวจนเมล็ดงอก นำเมล็ดข้าวมาแช่เชื้อราไตรโคเดอร์มาที่ผสมน้ำ 50-60 นาที ก่อนนำไปหว่าน ช่วยลดเชื้อราที่ติดมากับเมล็ด (ตอบถูก ร้อยละ 31.3) เชื้อราไตรโคเดอร์มา เป็นอันตรายต่อมนุษย์ สัตว์เลี้ยง และไม่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และใช้เข็มหมุดเจาะถุงพลาสติกใต้ยางรัดเล็กน้อย ประมาณ 15-20 รู เพื่อให้อากาศเข้า (ตอบถูก ร้อยละ 46.5) ตามลำดับ พบว่าเกษตรกรตอบถูกมากที่สุดในประเด็น หุงข้าวโดยใช้ข้าว 3 ส่วนต่อน้ำ 2 ส่วน ข้าวที่หุงได้มีลักษณะแข็งเป็นแกน และเกษตรกรตอบถูกน้อยที่สุดในประเด็น หลังจากแช่เมล็ดข้าว และบ่มข้าวจนเมล็ดงอก นำเมล็ดข้าวมาแช่เชื้อราไตรโคเดอร์มาที่ผสมน้ำ 50-60 นาที ก่อนนำไปหว่าน ช่วยลดเชื้อราที่ติดมากับเมล็ด

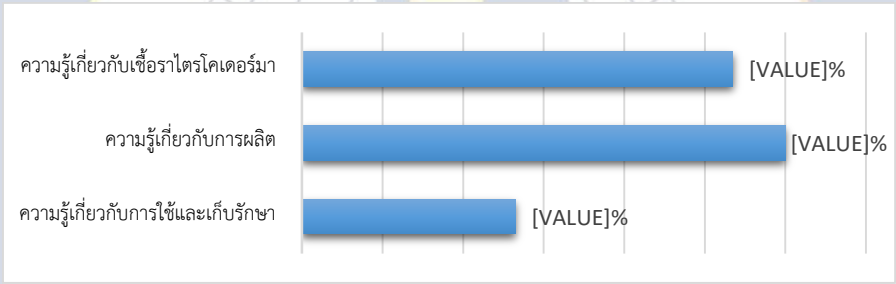

ภาพที่ 2 แผนภูมิสรุปความรู้เกี่ยวกับการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในนาข้าว

4. ความต้องการการส่งเสริมการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในนาข้าว ประกอบด้วย 2 ประเด็น คือ ด้านวิธีการส่งเสริม และด้านความรู้

1) ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริม พบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.64 โดยเกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน และระดับน้อย จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ การส่งเสริมแบบกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.88) การส่งเสริมแบบรายบุคคล (ค่าเฉลี่ย 2.78) และการส่งเสริมแบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย 2.27) ตามลำดับ

ตารางที่ 1 สรุปภาพรวมความต้องการวิธีการส่งเสริมการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในนาข้าวของเกษตรกรในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

n = 144

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	แปลความ	อันดับ
1. การส่งเสริมแบบรายบุคคล	2.78	ปานกลาง	2
2. การส่งเสริมแบบกลุ่ม	2.88	ปานกลาง	1
3. การส่งเสริมแบบมวลชน	2.27	น้อย	3
รวมเฉลี่ย	**2.64**	**ปานกลาง**	

2) ความต้องการความรู้ พบว่า เกษตรกรมีระดับของความต้องการอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น และระดับปานกลาง 3 ประเด็น โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากค่ามากไปค่าน้อยได้ดังต่อไปนี้ การใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา (ค่าเฉลี่ย 3.62) รองลงมา คือ ผลของการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา (ค่าเฉลี่ย 3.42) การผลิตขยายเชื้อราไตรโคเดอร์มา (ค่าเฉลี่ย 3.38) การเก็บรักษาเชื้อราไตรโคเดอร์มา (ค่าเฉลี่ย 3.35) และความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเชื้อรา ไตรโคเดอร์มา (ค่าเฉลี่ย 3.19) ตามลำดับ

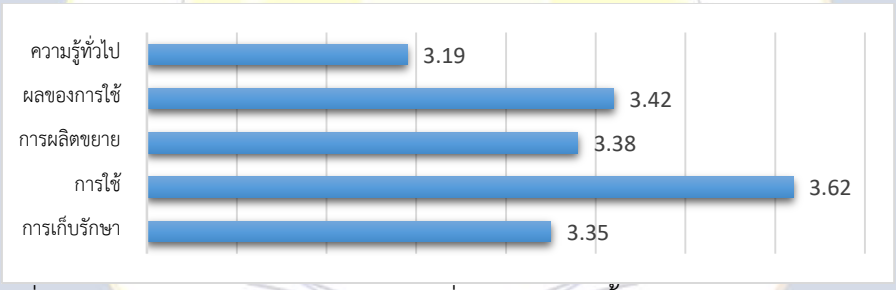

ภาพที่ 3 แผนภูมิสรุปความต้องการความรู้เกี่ยวกับการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในนาข้าว

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในการจัดการนาข้าว

1) ปัญหาด้านการส่งเสริม

(1) การส่งเสริมแบบรายบุคคล

พบว่าเกษตรกรมีปัญหาต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในประเด็นต่างๆ ดังนี้ เจ้าหน้าที่ไม่ลงพื้นที่เข้าไปแนะนำให้ความรู้ ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.66 เจ้าหน้าที่ไม่ติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์เพื่อแนะนำความรู้ ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.46 เจ้าหน้าที่ไม่ติดต่อทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) เพื่อแนะนำความรู้ ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.21 เจ้าหน้าที่ไม่ส่งสัญญาณภาพและเสียง (video call) เพื่อแนะนำความรู้ ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.08 และเจ้าหน้าที่ไม่ส่งข้อความหรือพูดคุยผ่านข้อความทางโทรศัพท์มือถือ (Line) เพื่อแนะนำความรู้ ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.06 ตามลำดับ

(2) การส่งเสริมแบบกลุ่ม

พบว่าเกษตรกรมีปัญหาจากการเข้าร่วมกิจกรรมในประเด็นต่างๆ ดังนี้ ฝึกอบรมน้อยเกินไปหรือไม่เคยไปอบรม ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.40 ไม่เคยไปทัศนศึกษา ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.26 ไม่เคยไปศึกษาดูงาน ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.24 ไม่เคยเข้าร่วมสาธิต ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.17 และไม่เคยเข้าร่วมการสัมมนา ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.14 ตามลำดับ

(3) การส่งเสริมแบบมวลชน

พบว่าเกษตรกรมีปัญหาจากการใช่สื่ออื่นๆ ในประเด็นต่างๆ ดังนี้ การรับฟังวิทยุกระจายเสียง ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.71 การรับชมและรับฟังการใช้สื่อวิทยุโทรทัศน์ในการให้ความรู้ เช่น รายการประเภทความรู้ รายการข่าวและรายการสาธิต ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.60 การใช้สื่อออนไลน์ในการอ่านให้ความรู้ เช่น Facebook, Twitter, YouTube ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.45 การใช้สื่อแบบผสมผสานตั้งแต่ 2 สื่อขึ้นไปในการให้ความรู้ ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.42 และการอ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ในการให้ความรู้ ได้แก่ วารสาร นิตยสาร จดหมายข่าว ป้ายประกาศ โปสเตอร์ แผ่นพับ และใบปลิว ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.28 ตามลำดับ

2) ปัญหาด้านความต้องการความรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 2.81 เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็นพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 3 ประเด็นและระดับน้อย 2 ประเด็น ได้แก่ การใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.35 การผลิตขยายเชื้อราไตรโคเดอร์มา ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.08 ผลของการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.05 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเชื้อราไตรโคเดอร์มา ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.30 และการเก็บรักษาเชื้อราไตรโคเดอร์มา ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.28 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ปัญหาด้านความต้องการความรู้ของเกษตรกร

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	แปลความ	อันดับ
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเชื้อราไตรโคเดอร์มา	2.30	น้อย	4
ผลของการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา	3.05	ปานกลาง	3
การผลิตขยายเชื้อราไตรโคเดอร์มา	3.08	ปานกลาง	2
การใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา	3.35	ปานกลาง	1
การเก็บรักษาเชื้อราไตรโคเดอร์มา	2.28	น้อย	5
รวม	**2.81**	**ปานกลาง**	

3) ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้ไตรโคเดอร์มาในการจัดการนาข้าวแบ่งเป็น 2 หัวข้อ คือ

(1) ด้านเจ้าหน้าที่ พบว่า เกษตรกรเสนอแนะระดับมาก 3.54 ด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

(2) ด้านหน่วยงานและองค์กร พบว่า เกษตรกรมีระดับการเสนอแนะอยู่ในระดับปานกลาง 3.39 ด้านมีงบประมาณสนับสนุนอย่างทั่วถึง

อภิปรายผล

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

(1) สภาพพื้นฐานทางสังคม พบว่าเกษตรกรร้อยละ 54.2 เป็นเพศหญิง และมีอายุเฉลี่ย 56.18 ปี แตกต่างกับจรัล เข็มพล (2559, น.46) ศึกษาการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในนาข้าวของเกษตรกรในจังหวัดสุโขทัย พบว่าเกษตรกรมากกว่าครึ่งเล็กน้อย ร้อยละ 58.0 เป็นเพศชาย และสอดคล้องกับจุฑารัตน์ ทิพย์ชู (2561, น.42) ศึกษาการใช้สารชีวภัณฑ์ในการผลิตข้าวของเกษตรกรในตำบลสบบง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา พบว่าเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 56.77 ปี ระดับการศึกษาพบว่าเกษตรกรร้อยละ 65.3 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ใกล้เคียงกับจุฑารัตน์ ทิพย์ชู (2561, น.42) พบว่าเกษตรกรร้อยละ 71.1 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร พบว่า ร้อยละ 45.8 เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ ซึ่งแตกต่างจากจรัล เข็มพล (2559, น.45) พบว่าร้อยละ 93.8 เป็นกลุ่มลูกค้า ธกส. และจุฑารัตน์ ทิพย์ชู (2561, น.43) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 100 เป็นลูกค้า ธกส. เกษตรกรร้อยละ 98.6 ทำนาเป็นอาชีพหลัก สอดคล้องกับจุฑารัตน์ ทิพย์ชู (2561, น.42) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 90 ประกอบอาชีพหลักทำนา เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม การเข้ารับการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องทางการเกษตร พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 83.3 เคยเข้ารับการฝึกอบรมด้านพืช และการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการใช้ชีวภัณฑ์ พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 88.9 ได้รับข้อมูลข่าวสารจากบุคคลภายนอก เช่น เจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชน เพื่อนบ้าน เป็นต้น ใกล้เคียงกับกับจุฑารัตน์ ทิพย์ชู (2561, น.42) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 91.1 เคยเข้ารับการอบรมด้านพืช และ ร้อยละ 93.3 ได้รับรู้ข่าวสารจากเจ้าหน้าที่/บุคคลภายนอก

(2) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ พบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ทำนาเฉลี่ย 5.37 ไร่ ร้อยละ 95.8 เป็นพื้นที่ของตนเอง ใกล้เคียงกับยงยุทธ ดาวตาก (2557, น.44) ศึกษาการยอมรับการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในการป้องกันกำจัดโรคพืชของเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 7.14 ไร่ และสอดคล้องกับจุฑารัตน์ ทิพย์ชู (2561, น.48) พบว่าเกษตรกรร้อยละ 93.33 เป็นที่ดินของตนเอง ประสบการณ์ในการทำงานเฉลี่ย 27.62 ปี สอดคล้องกับจรัล เข็มพล (2559, น.47) พบว่าเกษตรกรมีประสบการณ์ปลูกข้าวเฉลี่ย 28.75 ปี ต้นทุนการทำนาเฉลี่ย 4,900.56 บาท/ไร่

ซึ่งแตกต่างกับจรัล เข็มพล (2559, น.54) พบว่าต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ย 3,483.77 บาท/ไร่ รายได้จากการทำนาเฉลี่ย 5,160.60 บาท หนี้สินเฉลี่ย 56,685.19 บาท และแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการทำนา พบว่าร้อยละ 67.4 ใช้เงินทุนส่วนตัวในการทำนา ใกล้เคียงกับจุฑารัตน์ ทิพย์ชู (2561, น.48) พบว่าเกษตรกรร้อยละ 81.7 ใช้เงินทุนของตนเอง

2. สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 100 ใช้น้ำฝนในการทำนา ร้อยละ 96.5 พื้นที่ปลูกเป็นที่ราบลุ่ม สอดคล้องกับสุนันทา ณ มา (2561, น.47) ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา พบว่าเกษตรกรร้อยละ 83.3 ปลูกในพื้นที่ราบลุ่ม ร้อยละ 55.7 ใช้พันธุ์ข้าว กข 6 จากการเก็บเมล็ดพันธุ์เอง ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 19.94 กิโลกรัม/ไร่ รูปแบบการปลูกแบบนาดำ ใช้ปุ๋ยเคมีในการผลิตเฉลี่ย 21.94 กิโลกรัม/ไร่/ปี พบโรคไหม้ คอรวงและหอยเชอรี่เป็นศัตรูข้าว สอดคล้องกับสุนันทา ณ มา (2561, น.51) พบว่าร้อยละ 67.5 เกษตรกรพบโรคไหม้ และร้อยละ 53.2 พบหอยเชอรี่ ร้อยละ 49.3 เก็บเกี่ยวข้าวโดยการใช้รถเกี่ยวนวดข้าว ร้อยละ 53.5 เกษตรกรเก็บเกี่ยวข้าวที่อายุ 130 วัน และร้อยละ 73.6 ไม่ขายผลผลิตข้าวเก็บไว้บริโภค

3. ความรู้เกี่ยวกับการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในการจัดการนาข้าว พบว่าในภาพรวมเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในการจัดการนาข้าวระดับมาก เกษตรกรส่วนมากมีความรู้ในประเด็น 1) หุงข้าวโดยใช้ข้าว 3 ส่วน ต่อน้ำ 2 ส่วน ข้าวที่หุงได้มีลักษณะแข็งเป็นแกน 2) ผสมเชื้อราไตรโคเดอร์มา 1 กิโลกรัม ต่อน้ำ 200 ลิตร ใช้แช่พันธุ์ข้าว 3) เชื้อราไตรโคเดอร์มาชนิดสดที่ยังไม่ได้ใช้ สามารถเก็บรักษาไว้ในตู้เย็น ประมาณ 30 วัน นอกจากนี้ยังพบว่า เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในประเด็น หลังจากแช่เมล็ดพันธุ์ข้าวและบ่มเมล็ดข้าวจนงอกนำเมล็ดข้าวมาแช่เชื้อราไตรโคเดอร์มาที่ผสมน้ำ 50 – 60 นาที ก่อนนำไปหว่าน จะช่วยลดเชื้อราที่ติดมากับเมล็ด เนื่องจากเป็นข้อที่เกษตรกรตอบถูกน้อยที่สุด (ร้อยละ 31.3) เมื่อนำผลจำนวนข้อที่ตอบถูกของเกษตรกรทั้งหมดมาพิจารณาระดับความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในการจัดการนาข้าว จะเห็นได้ว่าเกษตรกรมีระดับความรู้อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะข้อที่เกษตรกรเกษตรกรตอบถูกมากที่สุดคือ หุงข้าวโดยใช้ข้าว 3 ส่วน ต่อน้ำ 2 ส่วน ข้าวที่หุงได้มีลักษณะแข็งเป็นแกน จะเห็นได้ว่าเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการผลิตขยายเชื้อราไตรโคเดอร์มา อาจเนื่องมาจากเกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้ผ่านการฝึกอบรม การสาธิตการผลิตเชื้อราไตรโคเดอร์มา อีกทั้งหน่วนงานภาครัฐมักนิยมนำความรู้เกี่ยวกับเชื้อราไตรโคเดอร์มามาถ่ายทอดแก่เกษตรกร จึงทำให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเชื้อราไตรโคเดอร์มาในระดับมาก

4. ความต้องการการส่งเสริมการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในนาข้าว

(1) ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริม พบว่าเกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมในภาพรวมระดับปานกลาง โดยวิธีการส่งเสริมที่ต้องการมากที่สุด คือ การส่งเสริมแบบกลุ่ม รองลงมาคือการส่งเสริมแบบรายบุคคล และน้อยที่สุดการส่งเสริมแบบมวลชน ตามลำดับ ในการส่งเสริมจึงควรเลือกใช้วิธีการฝึกอบรมแบบกลุ่มเพื่อตรงตามความต้องการของเกษตรกร โดยให้ความรู้เรื่องการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในนาข้าว แต่เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่าเกษตรกรต้องการวิธีการส่งแบบสาธิต เนื่องจากเกษตรกรได้ทดลองลงมือปฏิบัติจริงจากการจำลองสถานการณ์รวมถึงการจัดทำแปลงสาธิต เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาและนำมาปรับใช้ในการผลิตข้าวของตนเอง

(2) ความต้องการด้านความรู้ พบว่าเกษตรกรมีความต้องการด้านความรู้ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ ความรู้ด้านการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา (ค่าเฉลี่ย 3.62) และความรู้เรื่องผลของการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา (ค่าเฉลี่ย 3.42) เนื่องจากเกษตรกรต้องการนำความรู้ด้านวิธีการใช้และผลจากการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มามาปรับใช้ในการผลิตข้าว เพื่อลดต้นทุนการผลิตและลดการใช้สารเคมีในขั้นตอนการผลิตข้าว

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในการจัดการนาข้าว

(1) ปัญหาด้านการส่งเสริม พบว่า โดยภาพรวมของเกษตรกรประเด็นปัญหาด้านวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นปัญหา คือ เจ้าหน้าที่ไม่ลงพื้นที่เข้าไปแนะนำให้ความรู้ (ค่าเฉลี่ย 2.66) เนื่องจากในการลงพื้นที่เพื่อการอบรมเกษตรกร เจ้าหน้าที่อาจไม่ได้เพิ่มเติมแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในนาข้าว ดังนั้นในการลงพื้นที่เพื่ออบรมเกษตรกรควรสอดแทรกเนื้อหาการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในนาข้าว เพื่อที่เกษตรกรจะได้นำไปปรับใช้ในการผลิตข้าวได้

(2) ปัญหาด้านความต้องการความรู้ พบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านการต้องการความรู้ ในประเด็นปัญหา การใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.35 เนื่องจากเกษตรยังหลงลืมในขั้นตอนที่ถูกต้องการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในนาข้าว

ข้อเสนอแนะ

1.ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ควรส่งเสริมการใช้ชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูข้าวเนื่องจากการศึกษาพบว่าเกษตรกรไม่มีการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูข้าว ทำให้ผลผลิตข้าวของเกษตรกรน้อยและไม่ได้คุณภาพ

2) ควรส่งเสริมให้เกษตรกรลดต้นทุนการผลิต เนื่องจากเกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมีเป็นหลักควรอบรมให้ความรู้เกษตรกรในการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อให้พืชได้รับปุ๋ยในปริมาณที่ต้องการและลดค่าใช้จ่ายด้านปุ๋ยของเกษตรกร

3) ควรส่งเสริมให้เกษตรกรจัดทำแหล่งน้ำของตนเอง เนื่องจากเกษตรกรส่วนมากอาศัยน้ำฝนในการทำการเกษตร ถ้าเกิดฝนทิ้งช่วงจะส่งผลต่อการเจริญเติบโตของต้นข้าวโดยอาจส่งเสริมการศึกษาบริเวณหัวไร่ปลายนา เพื่อเป็นแหล่งน้ำสำรองไว้ใช้ในฤดูแล้งและสามารถสร้างรายได้เพิ่มเติม เช่น เลี้ยงปลา ปลูกผัก เป็นต้น

4) ควรจัดการอบรม จัดทำแปลงสาธิต สร้างองค์ความรู้ในการจัดการโรคและแมลงศัตรูข้าว เนื่องจากเกษตรกรพบโรคและแมลงศัตรูข้าว พร้อมแนะนำการใช้ชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดศัตรูข้าวทดแทนการใช้สารเคมี เพื่อลดความเสียหายจากการเข้าทำลายของโรคและแมลงศัตรูข้าว

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาในพื้นที่อื่นๆ เพื่อนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกัน จะทำให้ทราบถึงการผลิตข้าวและการใช้ชีวภัณฑ์ในพื้นที่อื่นๆ

2) ควรมีการศึกษาในประเด็นอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น ความสำเร็จจากการใช้ชีวภัณฑ์ในการจัดการนาข้าว

3) ควรถอดองค์ความรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่มีประสบการณ์ในการใช้ชีวภัณฑ์ในการป้องกันจำจัดโรคและแมลงศัตรูข้าว เพื่อเป็นประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่และเกษตรกรที่สนใจ

เอกสารอ้างอิง

แนวหน้า. (16 สิงหาคม 2561). **รายงานพิเศษ : การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ กับผลกระทบต่อการระบาดศัตรูพืช.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.naewna.com/local/357918 (วันที่สืบค้นข้อมูล 13 ตุลาคม 2564).

จรัล เข็มพล. (2559). **การใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในนาข้าวของเกษตรกรในจังหวัดสุโขทัย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

จุฑารัตน์ ทิพย์ชู. (2561). **การใช้สารชีวภัณฑ์ในการผลิตข้าวของเกษตกรในตำบลสบบง อำเภออภูซาง จังหวัดพะเยา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ,มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ยงยุทธ ดาวตาก. (2557). **การยอมรับการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในการป้องกันกำจัดโรคพืชของเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย. (1 ธันวาคม 2564). **สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.thairiceexporters.or.th/default.htm (วันที่สืบค้น 10 ธันวาคม 2564)

สำนักงานเกษตรอำเภอคอนสาร. (2564). **การปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://farmer.doae.go.th/ (วันที่สืบค้น 10 พฤศจิกายน 2564

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2563, 15 ธันวาคม). **ข้าว : สถานการณ์สินค้าเกษตรที่สำคัญและแนวโน้ม ปี 2564.** แนวโน้ม,2564. หน้า9

สุนันทา ณ มา. (2561). **ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกร อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การศึกษาการใช้น้ำตาลทรายที่ผลิตภายในประเทศเพื่อทดแทนกลูโคสในการผลิตสารในกลุ่ม Nisinจากเชื้อ Lactococcus lactis P2

Studying of Nisin Production from Lactococcus lactis P2 using domestic produced granulated sugar instead of glucose

กฤติธี แดงเสนาะ[1] ณภัทร ลัดเล็ง[2] สุชาครีย์ สัตตานุสรณ์[3] และ อดิศร เสวตวิวัฒน์[4]

Krittitee Daengsanoh Napat Ludleng Suchakree Sattanusorn and Adisorn Swetwiwathana

บทคัดย่อ

การศึกษาการใช้น้ำตาลซูโครสแทนน้ำตาลกลุโคสในอาหาเลี้ยงเชื้อสำหรับการผลิต Nisin จากเชื้อ Lactococcus lactis P2 โดยทำการศึกษาความสามารถในการยับยั้งเชื้อก่อโรคและปริมาณเชื้อที่เจริญ โดยเลี้ยงในอาหาร MRS และ GYP 10% บ่มที่อุณหภูมิ 37 °C เป็นเวลา 24 ชม. และนำมาทดสอบการยับยั้ง โดยใช้ Listeria innocua เป็นอินดิเคเตอร์ จากการทดลองพบว่าอาหาร MRS สามารถยับยั้งเชื้อก่อโรคได้ดีกว่าGYPเล็กน้อย จึงศึกษาเพิ่มเติมปริมาณกูลโคสในอาหาร GYP โดยเปรียบเทียบระหว่างน้ำตาล10 %และ 20% ซึ่งพบว่าปริมาณน้ำตาลที่เพิ่มขึ้นไม่ทำให้สามารถผลิต Nisin ได้มากขึ้นและอาจทำให้น้อยลงและจึงทดสอบความต่างระหว่างน้ำตาลระหว่างกูลโคสและซูโคสโดยอาหาร GYP 10% และ SYP 4% พบว่าน้ำตาลกูลโคสทำให้เชื้อผลิต Nisin ได้ดีกว่าซูโครส จากการทดลองข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า อาหารเลี้ยงเชื้อ SYP จากน้ำตาลทราย สามารถใช้ในการผลิต Nisin ทดแทนการใช้น้ำตาลกลูโคสได้ในระดับหนึ่ง ถึงแม้ประสิทธิภาพการยับยั้งเชื้อจุลินทรีย์ก่อโรคไม่เทียบเท่าอาหารเลี้ยงเชื้อที่ใช้น้ำตาลกลูโคส แต่สามารถใช้ทดแทนเพื่อลดต้นทุนในการผลิตได้

คำสำคัญ : Lactococcus lactis P2, Listeria innocua,Nisin

[1] นักศึกษาปริญญาตรี คณะอุตสาหกรรมเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเก้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

[2] นักศึกษาปริญญาตรี คณะอุตสาหกรรมเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเก้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

[3] นักศึกษาปริญญาตรี คณะอุตสาหกรรมเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเก้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

E-mail: 610800225@kmitl.ac.th โทร.0641579183

[4] รองศาสตราจารย์ คณะอุตสาหกรรมเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเก้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

E-mail: adisswet@yahoo.com โทร.0867629961

Abstract

The fundamental of using Sucrose instead of Glucose for Nisin production from Lactococcus lactis P2 by studying the capability in inhibiting pathogen bacteria by fermenting L.lactis P2 in 3 different media (MRS broth, GYP 10% and GYP 20%) and then incubated at 37 ℃ for 24 hours and used for examine the capability in inhibiting by using L.innocua as the indicator. The study showed that L.lactis P2 in MRS broth has slightly more capability in inhibiting the pathogen than L.lactis P2 in GYP. The further study by comparing 2 media that is GYP 10% and GYP 20% the study showed that even the increasing amount of sugar doesn’t affect the ability in producing Nisin and maybe decrease the ability of Nisin production. And the study of the difference in Nisin production between GYP 10% and SYP 4% media found that Glucose has slightly more ability for producing Nisin than Sucrose even though Sucrose has less capability in inhibiting the pathogen, they could be used instead of Glucose to reduce the production cost.

Keywords : Lactococcus lactis P2, Listeria innocua,nisin

1. บทนำ

ในปัจจุบัน Nisin เป็นส่วนหลักของตลาดวัตถุกันเสีย โดยมีมูลค่าการซื้อขายรวมสูงกว่า 2.2 หมื่นล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ แต่เนื่องด้วยวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต Nisin นั้น มีราคาที่ค่อนข้างสูง โดยเฉพาะน้ำตาลกลูโคส จึงทำให้ Nisin มีราคาที่สูงตามไปด้วย ประกอบกับ อุตสาหกรรมการผลิตน้ำตาลทรายในประเทศมีการผลิตลดลงเนื่องจากผู้คนในประเทศมีความต้องการใช้น้ำตาลลดลง สาเหตุจากผู้คนเริ่มรักสุขภาพมาขึ้นจึงทำให้การผลิตน้ำตาลมีความลดลงการต้องการอ้อยก็น้อยลง เป็นสาเหตุให้เกษตรกรที่ทำการปลูกอ้อยมีรายได้ลดลง หากการใช้น้ำตาลซูโครสในการผลิตอาหารเลี้ยงเชื้อแทนกลูโคส ก็อาจทำให้การผลิตน้ำตาลทรายสูงขึ้น นอกจากนี้ น้ำตาลทรายยังมีมูลค่าที่ต่ำกว่า หากการทดลองแสดงผลว่าน้ำตาลทั้ง 2 ให้ผลผลิตที่ใกล้เคียงกันจะทำให้การผลิต bacteriocin มีราคาถูกลงซึ่งจะทำให้บุคคลทั่วไปสามารถใช้ bacteriocin แทนสารกันบูดชนิดอื่นได้ นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยเหลือเกษตรตกรที่ปลูกอ้อยเพื่อผลิตน้ำตาลทรายอีกด้วย

ไนซินเป็นสารแบคเทอริโอซิน มีฤทธิ์เป็นสารยับยั้งเชื้อจุลินทรีย์ และสามารถใช้เป็นวัตถุกันเสียในอาหารได้ ไนซินมีโครงสร้างเป็นโพลีเปบไทด์ซึ่งไม่สามารถผลิตได้โดยการสังเคราะห์ทางเคมี การผลิตจึงทำได้โดยการหมักของแบคทีเรีย *Lactococcus lactis* กล่าวได้ว่าไนซินเป็นวัตถุกันเสีย

ธรรมชาติ ความปลอดภัยของการใช้ไนซินในอาหารทำให้สารนี้ได้รับการจัดให้อยู่ในกลุ่มสารที่ปลอดภัย หรือ GRAS (generally Recognized as safe) ไนซินมีผลในการยับยั้งแบคทีเรีย แกรมบวกหลายชนิดที่เป็นสาเหตุของโรคอาหารเป็นพิษ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง *Listeria monocytogenes* และ *Clostridium botulinum* และหากใช้ร่วมกับวิธีการอื่น จะสามารถยับยั้งแบคทีเรียแกรมลบบางชนิดได้ การใช้ไนซินเป็นวัตถุกันเสียในอาหารต้องพิจารณาความเหมาะสมของสมบัติของอาหาร

Lactococcus lactis เป็นแบคทีเรียแกรมบวก ที่ใช้ในการผลิต buttermilk และชีส ในปัจจุบันได้กลายเป็นสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ถูกใช้เพื่อในการรักษาโรค เซลล์ของ *L. lactis* จะมีลักษณะแบบกลม จับกันเป็นคู่หรือเป็นสายสั้นๆ ขึ้นอยู่กับสภาวะในการเจริญเติบโต มีความยาวประมาณ 0.5-1.5 µm *L. lactis* จะไม่สร้างสปอร์ *L. lactis* จะสร้างกรดแลคติคจากน้ำตาล ความสามารถในการรผลิตกรดแลคติคเป็นหนึ่งในส่วนสำคัญที่ทำให้ *L. lactis* นั้น มีความสำคัญในอุตสาหกรรมนมเป็นอย่างมาก โดย *L.lactis* P2 นั้น ยังพบว่ามีคุณสมบัติเป็นโปรไบโอติกส์ แต่ก็ยังสามารถที่จะผลิต Nisin Z ได้อีกด้วย(Swetwiwathana, A .,2012)

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาหาน้ำตาลทดแทนน้ำตาลกลูโคสในอาหาร Glucose Yeast extract Peptone (GYP)
2. เพื่อเพิ่มมูลค่าน้ำตาลทรายที่ผลิตภายในประเทศ
3. เพื่อลดต้นทุนในการผลิต bacteriocin

3. ขั้นตอนและวิธีการทดลอง

3.1 การเก็บเชื้อจุลินทรีย์ *Lactococcus lactis* P2

เชื้อ*Lactococcus lactis* P2 ได้มาจากคณะอุตสาหกรรมอาหาร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง โดยเชื้อจะถูกเก็บอยู่ในสต็อกกลีเซอรอลที่อุณหภูมิ -20 °C

3.2 การเพาะเลี้ยงเชื้อ *Lactococcus lactis* P2 ในอาหารมาตรฐานและอาหารปรับสูตรน้ำตาลในการเพาะเลี้ยงเชื้อ *Lactococcus lactis* P2 จะทำการเพาะเลี้ยงเชื้อในอาหาร MRS broth, GYP 10และ 20% และอาหาร SYP 4% ที่มีความแตกต่างกัน 3สูตร. ซึ่งจะทำได้โดยการ ถ่ายเชื้อจากสต็อกกลีเซอรอลปริมาตร 100µl. ลงในอาหารปริมาตร 10ml. จากนั้นจะนำเชื้อที่ถ่ายลงอาหารแล้วไปบ่มที่อุณหภูมิ 37 °C เป็นเวลา 24 ชั่วโมง ก่อนจะนำไปใช้ต่อไป

3.3 การทดสอบความสามารถในการยับยั้งเชื้อแบคทีเรียก่อโรคและปริมาณการผลิตแบคเทอริโอซินของ *L.lactis* P2 ในการทดสอบความสามารถในการยับยั้งเชื้อแบคทีเรียก่อโรคนั้น จะทำโดยใช้วิธีการ spot on lawn method โดยเชื้อแบคทีเรียก่อโรคที่ใช้ในการทดสอบ จะใช้เชื้อ

แบคทีเรีย *Listeria innocua* โดยจะทำโดยการถ่ายเชื้อแบคทีเรียก่อโรคปริมาตร 10µl ลงในอาหาร TSB soft agar 10ml. จากนั้นจึงเทอาหารที่มีเชื้อแบคทีเรียก่อโรคอยู่ลงบนจานอาหาร NA แล้วจึงทำการหยดเชื้อแบคทีเรีย *L.lactis* P2 ที่ผ่านการปั่นเหวี่ยงโดยควบคุมอุณหภูมิที่ 4°C ที่ 6000 รอบต่อนาที เป็นเวลา15 นาที และกรองด้วยตัวกรองขนาด 0.2 µm ลงบนจานอาหาร แล้วนำไปบ่มที่อุณหภูมิ 37 °C เป็นเวลา 24 ชั่วโมง และทำการบันทึกผล

โดยจะนำค่าที่ได้มาคำนวณเป็นปริมาณการผลิตแบคเทอริโอซินด้วยสูตร

$$\text{ปริมาณการผลิตแบคเทอริโอซิน} = \frac{\text{ระดับการเจือจางที่สามารถยับยั้งเชื้อได้} x1000}{10}$$

ซึ่งปริมาณที่คำนวณได้ จะมีหน่วยเป็น AU/mL จากนั้นจึงนำค่าที่ได้ไปทำการบันทึกผลต่อไป

3.4 การทดสอบหาปริมาณเริ่มต้นของ *L.lactis* P2

ในการทดสอบหาปริมาณเชื้อเริ่มต้น จะทำได้โดยการใช้วิธีการ drop plate method สามารถเลี้ยงบนอาหารMRS plate agar โดยแบ่งเพลทเป็น 4 ส่วนเป็น 4 ความเข้มข้น ซึ่งจะสามารถลดค่ายใช้จ่ายและเวลาในการทำได้ โดยดรอปหยดละ 10 ไมโครลิตร 5 หยด ต่อ 1 ความเข้มข้นลงบนผิวหน้าอาหารและทำให้ครบทุกความเข้มข้นและรอให้ซึมเข้าอาหารหลังจากนั้นคว่ำเพลทและนำไปบ่มที่อุณหภูมิ 37 °C 24-48 ชม หลังจากนั้นนำเพลทมาตรวจนับโคโลนี โดยนับความเข้มข้นที่ จำนวนโคโลนีต่อหยดไม่เกิน 20 โคโลนี ทั้ง 5 หยด และคำนวณปริมาณเชื้อแบคทีเรียเป็น CFU/ml

4. ผลการวิจัย

4.1 การทดสอบความสามารถในการยับยั้งเชื้อจุลินทรีย์ก่อโรคของเชื้อแบคทีเรีย *L.lactis* P2 จากการทดสอบความสามารถในการยับยั้งเชื้อจุลินทรีย์ก่อโรคของเชื้อแบคทีเรีย *L.lactis* P2 โดยวิธีการ spot on lawn method จะพบว่า ในการใช้อาหาร GYP 10% จะมีปริมาณความเข้มข้นของการยับยั้งโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 1:1024 และมีปริมาณแบคเทอริโอซินเฉลี่ยอยู่ที่ 102,400 AU/mL, อาหาร GYP 20% มีปริมาสณความเข้มข้นของการยับยั้งดเฉลี่ยที่ 1:8 และมีปริมาณแบคเทอริโอซินเฉลี่ยที่ 800 AU/mL . ในส่วนของอาหาร SYP 4% ทั้ง3สูตร (A, B และ C) มีปริมาณความเข้มข้นของการยับยั้งเฉลี่ยที่ 1:128 และมีปริมาณแบคเทอริโอซินเฉลี่ย 12,800 AU/mL เท่ากันทั้ง 3 สูตร โดยปริมาณแบคเทอริโอซินจะสามารถคำนวณได้โดยการใช้สูตร โดยจะมีหน่วยเป็น AU/mL . โดยผลที่ไดจะนำไปเปรียบเทียบกับอาหารที่ใช้เป็นมาตรฐาน คือ MRS broth ซึ่งจะมีความเข้มข้นของการยับยั้งโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 1:4096 และมีปริมาณแบคเทอริโอซินเฉลี่ย 409,600 AU/mL

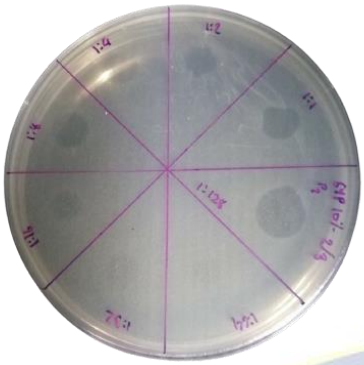

ภาพที่4.1 การยับยั้งเชื้อก่อโรคของGYP 10%

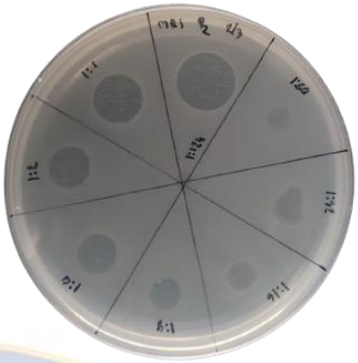

ภาพที่4.2 การยับยั้งเชื้อก่อโรคของMRS

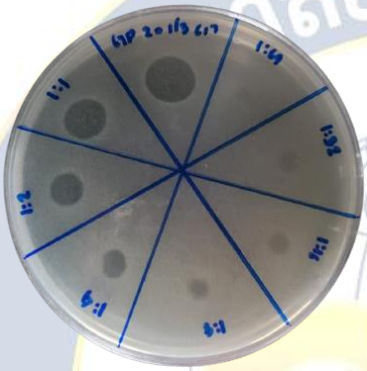

ภาพที่ 4.3 การยับยั้งเชื้อก่อโรคของGYP 20%

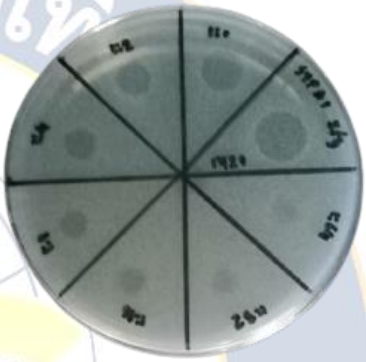

ภาพที่ 4.4 การยับยั้งเชื้อก่อโรคของSYP 4%(สูตรA)

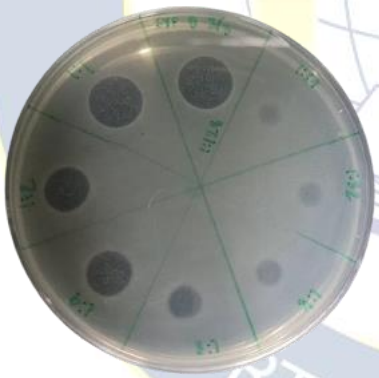

ภาพที่ 4.5 การยับยั้งเชื้อก่อโรคของSYP 4%(สูตรB)

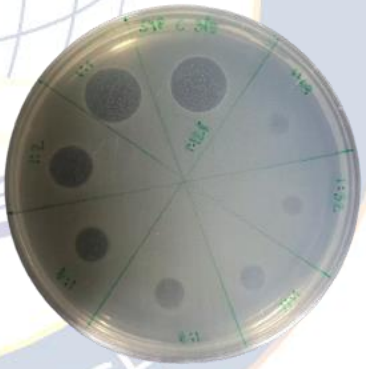

ภาพที่ 4.6 การยับยั้งเชื้อก่อโรคของSYP 4%(สูตรB)

4.2 การตรวจนับความสามารถในการยับยั้งแบคทีเรียก่อโรค

ปริมาณเชื้อที่นับได้ในอาหาร GYP 10 และ 20% จะมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 7.25*10^5 และ 1.05*10^7 CFU/mL ตามลำดับ ในส่วนของอาหาร SYP ทั้ง 3 สูตร จะมีปริมาณเชื้อเฉลี่ยอยู่ที่ 2.38*10^7, 5.65*10^8 และ 3.25*10^7 ตามลำดับ โดยค่าที่ได้จากการทดลองจะนำไปทำการเปรียบเทียบกับอาหาร MRS broth ซึ่งจะมีปริมาณเชื้อที่นับได้โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 3.25*10^7 CFU/mL

ตารางที่ 4.1 ตารางแสดงปริมาณแบคเทอริโอซิน,ปริมาณเชื้อที่นับได้ และค่าpH ของอาหารแต่ละชนิด

ชนิดอาหาร	ปริมาณแบคเทอริโอซิน (AU/mL)	ปริมาณเชื้อที่นับได้ (CFU/mL)	pH
GYP 10%	102400	7.25*10^5	4.59
GYP 20%	800	1.05*10^7	4.18
SYP 4 % (น้ำตาลสูตรA)	12800	2.38*10^7	3.96
SYP 4 % (น้ำตาลสูตรB)	12800	5.65*10^7	3.89
SYP 4 % (น้ำตาลสูตรC)	12800	2.01*10^8	4.03
MRS difco	40960	3.25*10^7	4.05

5. อภิปรายผล

จากการศึกษาการผลิต Nisin ในอาหารชนิดต่างๆ จากเชื้อแบคทีเรียที่ผลิตกรดแลคติก คือ *Lactococcus lactis* P2 และเชื้อจุลินทรีย์ที่ใช้เป็นตัวชี้วัดในการทดสอบการยับยั้ง คือ *Listeria innocua* มาทำการทดสอบหาปริมาณแบคเทอริโอซิน โดยการใช้สูตรอาหารที่มีน้ำตาลชนิดซูโครสจากน้ำตาลทราย จากตัวอย่างน้ำตาลทรายทั้ง 3 สูตร มาใช้ทดแทนการใช้น้ำตาลกลูโคสที่มีราคาที่สูง โดยทำการเปรียบเทียบปริมาณแบคเทอริโอซินที่ผลิตได้จากอาหาร De man, Rugose and Sharp broth (MRS broth), Glucose Yeast peptone 10% (GYP broth), Glucose Yeast peptone 20% (GYP broth) และ Sucrose Yeast peptone 4% (SYP broth) สูตร A B C ได้ผล เท่ากับ 40,960 AU/mL, 800 AU/mL, 120,400 AU/mL, 12,800 AU/mL, 12,800 AU/mL และ 12,800 AU/mL ตามลำดับ ผลการผลิตเชื้อแบคทีเรียจากอาหารเลี้ยงเชื้อ GYP 10%, GYP 20%, SYP 4% สูตร A B C และ MRS medium เท่ากับ 7.25*10^5 CFU/mL, 1.05*10^7 CFU/mL, 2.38*10^7 CFU/mL, 5.65*10^7 CFU/mL, 2.01*10^8 CFU/mL และ 3.25*10^7 CFU/mL ตามลำดับ และมีค่า pH เท่ากับ 4.59, 4.18, 3.96, 3.89, 4.03 และ 4.05 ตามลำดับ ค่า pH ต่ำจะช่วยยับยั้งการเจริญของแบคทีเรียและเชื้อราที่ไม่พึงประสงค์ในผลิตภัณฑ์อาหารได้ ทำให้สามารถเก็บรักษาไว้ได้ นานยิ่งขึ้น (Kenneth, T.,2010) จากการทดลองสามารถสรุปได้ว่า อาหารเลี้ยงเชื้อ SYP จากน้ำตาลทราย สามารถใช้ในการผลิต Nisin ทดแทนการใช้น้ำตาลกลูโคสได้ในระดับหนึ่ง ถึงแม้ประสิทธิภาพการยับยั้งเชื้อจุลินทรีย์ก่อโรคไม่เทียบเท่าอาหารเลี้ยงเชื้อที่ใช้น้ำตาลกลูโคส แต่สามารถใช้ทดแทนเพื่อลดต้นทุนในการผลิตได้

เอกสารอ้างอิง

วริษรา จูติมูสิก และคณะ. (2562). **การเจริญและการผลิตแบคเทอริโอซินของเชื้อที่ผลิตไนซิน (*Lactococcus lactis* P2) จากอาหารที่มีน้ำตาลชนิดต่างๆ.** ปริญญาวิทยาศาสตร์บัณฑิต. กรุงเทพฯ. สาขาวิชาเทคโนโลยีการหมักในอุตสาหกรรม

Abdel-Rahman, M. A., et al. (2020). **"One-factor-at-a-time and response surface statistical designs for improved lactic acid production from beet molasses by Enterococcus hirae ds10."** SN Applied Sciences **2**(4).

Davies, E. A., Bevis, H. E., Potter, R., Harris, J., Williams, G. C., & Delves-Broughton, J. (1998). **Research note: The effect of pH on the stability of nisin solution during autoclaving.** Letters in Applied Microbiology, 27(3), 186–187. https://doi.org/10.1046/j.1472-765x.1998.t01-1-00401.x

Kenneth, T. (2010). **Lactococcus lactis Wisconsin's State Microbe, Nisin**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ Apr 28, 2022, จากเว็บไซต์ https:// textbookofbacteriology.net

Prachamon, T. et al. (2008). **Lactic Acid Production Using Sugar Cane Juice as a Substrate.** KKU Res J (GS) 8 (3)

Swetwiwathana, A & Pilasombat, K. (2012). **Using of probiotic bacteria as starter cultures in meat products for food safety and health.** Full research report. Thailand Research Fund, Bangkok, Thailand.

Swetwiwathana, A. and W. Visessanguan (2015). **"Potential of bacteriocin-producing lactic acid bacteria for safety improvements of traditional Thai fermented meat and human health."** Meat Sci 109: 101-105.

Timbuntam, W., K. Sriroth, and Y. Tokiwa. (2006). **Lactic acid production from sugar-cane juice by a newly isolated Lactobacillus sp**. Biotechnol Lett (2006) 28 : 811 – 814.

การพัฒนาระบบแชทบอท และร้านค้าออนไลน์ สำหรับงานส่งเสริมผลผลิตการค้าและผู้ประกอบการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี

Chatbot System and Online Store Development for Promoting Trade on Productivity and Entrepreneurs, Suratthani Vocational College

ศรายุทธ สมสุข[1], อำพล ขนุนนิล[2] และ สุภาภรณ์ จันปาน[3]
Sarayuth Somsuk, Amphol Khanunnin and Supaporn Chanpan

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและพัฒนาระบบแชทบอทและร้านค้าออนไลน์ สำหรับงานส่งเสริมผลผลิต การค้าและผู้ประกอบการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้ต่อระบบแชทบอทและร้านค้าออนไลน์ สำหรับงานส่งเสริมผลผลิต การค้าและผู้ประกอบการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาระบบแชทบอทและร้านค้าออนไลน์ โดยใช้การทำงานบนแอปพลิเคชันไลน์ด้วยเทคโนโลยี Messaging API Chat Bot และ Line Liff ผ่านแอปพลิเคชั่น Line ซึ่งเป็นแอปพลิเคชั่นที่สามารถใช้งานได้ฟรี และเป็นที่นิยมใช้กันมากในปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคที่การใช้โทรศัพท์มือถือ เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต ทั้งการติดต่อสื่อสาร การค้นหาข้อมูล ซื้อสินค้า การทำธุรกรรมผ่านระบบออนไลน์ เพื่อให้การดำเนินงานความสะดวกและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดจำหน่ายชุดนักเรียน นักศึกษา ผู้วิจัยจึงได้ทำการพัฒนาระบบแชทบอทและร้านค้าออนไลน์ สำหรับงานส่งเสริมผลผลิต การค้าและผู้ประกอบการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี เข้ามาช่วยในการจัดจำหน่ายเพิ่มเติมอีกหนึ่งช่องทาง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ครอบคลุมการขายชุดนักเรียน นักศึกษา ตั้งแต่การสอบถามราคา การสั่งซื้อ การแจ้งการโอนเงิน ไปจนถึงการตรวจสอบ สถานะการสั่งซื้อได้ โดยในการพัฒนาระบบได้ทำการทดสอบประสิทธิภาพจากผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ จำนวน 3 ท่าน ระบบที่พัฒนาขึ้น แบ่งผู้ใช้งานออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 สำหรับผู้ดูแลระบบ (เจ้าหน้าที่) แชทตอบโต้กับลูกค้า จัดการสินค้า จัดการช่องทางชำระเงิน จัดการรายงานการสั่งซื้อ จัดการข้อมูลช่องทางการจัดส่งสินค้า ออกใบเสร็จการสั่งซื้อ ส่วนที่ 2 สำหรับผู้ใช้ (ลูกค้า) แชทตอบโต้กับร้านค้า ดูสินค้า จัดการสินค้าในตะกร้า เพิ่มที่อยู่การจัดส่ง รายละเอียดการสั่งซื้อ สรุปรายงานการซื้อขาย เมื่อพัฒนาระบบเรียบร้อยแล้ว ได้นำไปทดลองใช้และประเมินความพึงพอใจจากผู้ใช้งาน จำนวน 346 คน โดยวิธีการเลือกแบบสุ่ม ผลจากการประเมิน

[1] นักศึกษาสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยตาปี E-mail : 6331220005@student.tapee.ac.th Tel.064-1101858
[2] นักศึกษาสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยตาปี E-mail : 6331220001@student.tapee.ac.th Tel.093-6852601
[3] อาจารย์ประจำ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยตาปี E-mail : supaporn@tapee.ac.th Tel.080-4796194

ความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบในภาพรวม โดยค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านเท่ากับ 4.53 ส่วนเบี่ยงมาตรฐานเท่ากับ 0.48 แสดงให้เห็นว่าผลการประเมินทุกระบบทุกด้านมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดีมาก

คำสำคัญ : แชทบอท ขายสินค้า สินค้า ความพึงพอใจ

Abstract

The purpose of this research was to study chatbot system and online store development for promoting trade on productivity and entrepreneurs, Suratthani Vocational College including users ’satisfaction. The researcher was interested in developing a chatbot system and an online store by using Line application with Messaging API Chat Bot technology and Line Liff via Line application. It was used for free and popularity for today's mobile phone in life for communication, information searching, shopping online and online transactions. In order to facilitate operations and increase distribution efficiency of student uniforms, the researchers developed the chatbot system and online store to promote trade on productivity and entrepreneurs, Suratthani Vocational College as well as distributing another channel. This was useful to cover the sale of students ’uniforms, for example, asking price, ordering, notifying money transfer and inspecting order status. The performance of the system development was tested by 3 computer experts' knowledge. The developed system divided into two users: the first was for a system administrator (officers) for chatting with customers, managing products, payment channels, order reports, shipping channel information and issuing purchase receipt. The second was for users (customers) to chat and interact with the store, view products, manage the shopping cart, add delivery, address order details and report trade summary. The developed system was used to try and evaluate 346 users’ satisfaction by random selection method. The result of overall satisfaction assessment towards total mean on all sides was 4.53, and the standard deviation was 0.48. It showed that the evaluation results of all system aspects were at a high level.

Keywords : Chatbot, Selling, Product, Satisfaction

บทนำ

วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี ตั้งอยู่ที่ 456/3 ถ.ตลาดใหม่ ต.ตลาด อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี ซึ่งประกอบด้วยฝ่ายงาน 4 ฝ่ายได้แก่ ฝ่ายบริหารทรัพยากร ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา ฝ่ายวิชาการ ซึ่งงานส่งเสริมผลผลิต การค้าและประกอบธุรกิจ ที่อยู่ในฝ่ายแผนงานและความร่วมมือนั้น ปัจจุบันงานส่งเสริมผลผลิต การค้าและผู้ประกอบการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี มีการจัดจำหน่ายชุดนักเรียน นักศึกษา และเครื่องแต่งกาย เช่น เข็มขัด กระดุม ป้ายชื่อ เป็นต้น โดยมีแต่การจัดจำหน่ายที่วิทยาลัยเท่านั้น และยังเป็นการขายในรูปแบบปกติที่ยังต้องออกใบเสร็จด้วยการเขียนมือ และการจัดการกับสต๊อกสินค้ายังไม่มีประสิทธิภาพ จึงทำให้ไม่สามารถจัดจำหน่ายในรูปแบบออนไลน์ได้ เนื่องจากสถานการณ์โควิค-19 ทำให้นักเรียน นักศึกษาไม่สามารถเดินทางมาซื้อชุดนักเรียน นักศึกษาได้

เนื่องจากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจพัฒนาระบบแชทบอทและร้านค้าออนไลน์สำหรับงานส่งเสริมผลผลิต การค้าและผู้ประกอบการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี โดยใช้การทำงานบนแอปพลิเคชันไลน์ด้วยเทคโนโลยี Messaging API Chat Bot และ Line Liff ผ่านแอปพลิเคชั่น Line ซึ่งเป็น แอปพลิเคชั่นที่สามารถใช้งานได้ฟรี และเป็นที่นิยมใช้กันมากในปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคที่การใช้โทรศัพท์มือถือ เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต ทั้งการติดต่อสื่อสาร การค้นหาข้อมูล ซื้อสินค้า การทำธุรกรรมผ่านระบบออนไลน์ เพื่อให้การดำเนินงานส่งเสริมผลผลิต การค้าและผู้ประกอบการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี มีความสะดวกและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดจำหน่ายชุดนักเรียน นักศึกษาและเครื่องแต่งกาย ผู้วิจัยจึงได้จัดทำการพัฒนาระบบแชทบอทและร้านค้าออนไลน์ สำหรับงานส่งเสริมผลผลิต การค้าและผู้ประกอบการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี เข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดจำหน่ายเพิ่มเติมอีกหนึ่งช่องทาง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ครอบคลุมกระบวนการจัดจำหน่าย ตั้งแต่การสอบถามราคา การสั่งซื้อ การแจ้งการโอนเงิน ไปจนถึงการตรวจสอบสถานะการสั่งซื้อได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและพัฒนาระบบแชทบอทและร้านค้าออนไลน์ สำหรับงานส่งเสริมผลผลิต การค้าและผู้ประกอบการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้ต่อระบบแชทบอทและร้านค้าออนไลน์ สำหรับงานส่งเสริมผลผลิต การค้าและผู้ประกอบการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี

สมมติฐานการวิจัย

1. ระบบแชทบอทและร้านค้าออนไลน์ สำหรับงานส่งเสริมผลผลิต การค้าและผู้ประกอบการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี มีคุณภาพอยู่ในระดับดีขึ้นไป

2. ความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อระบบแชทบอทและร้านค้าออนไลน์ สำหรับงานส่งเสริมผลผลิต การค้าและผู้ประกอบการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี อยู่ในระดับมากขึ้นไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น		ตัวแปรตาม
ระบบแชทบอท และร้านค้าออนไลน์สำหรับงานส่งเสริมผลผลิตการค้าและผู้ประกอบการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี	→	ความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบแชทบอทและร้านค้าออนไลน์สำหรับงานส่งเสริมผลผลิตการค้าและผู้ประกอบการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียน นักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ซึ่งมีจำนวนประชากร คือ จำนวน 3,473 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียน นักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม รวมทั้งสิ้น 346 คน ผู้วิจัยได้ทำการคำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Krejcie & Morgan , 1970

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์เพื่อหาความต้องการของผู้ใช้ (แบบสัมภาษณ์เบื้องต้น)

2. แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบแชทบอทและร้านค้าออนไลน์ สำหรับงานส่งเสริมผลผลิต การค้าและผู้ประกอบการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาคุณภาพของเครื่องมือ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญจะต้องประเมินด้วยคะแนน 3 ระดับ คือ

+1 = สอดคล้องหรือแน่ใจว่าคำถามข้อนั้นวัดวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้จริง

0 = ไม่แน่ใจว่าคำถามข้อนั้นวัดจุดประสงค์เชิงที่ระบุไว้จริง

- 1 = ไม่สอดคล้องหรือไม่แน่ใจว่าข้อคำถามข้อนั้นไม่ได้วัดจุดประสงค์ที่ระบุไว้จริง

โดยใช้สูตร $IOC = \frac{\sum R}{N}$

เมื่อ R แทน คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การพิจารณา

ถ้าค่า IOC ได้มากกว่า หรือเท่ากับ 0.50 แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงกับจุดมุ่งหมายการวิจัย

ถ้าค่า IOC ได้น้อยกว่า 0.50 แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ไม่ตรงกับจุดมุ่งหมายการวิจัย

จากการหาค่าความเชื่อมั่นด้านเครื่องมือวิจัยจำนวน 3 คน ได้ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.85 และด้านเนื้อหาจำนวน 3 คน ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.83 ทำให้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้จริง

2. การหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเฉลี่ยน้ำหนักของความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2542)

โดยใช้สูตร $\overline{X} = \frac{\sum X}{N}$

เมื่อ X แทน คะแนนแต่ละตัว

N แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

โดยมีเกณฑ์ที่ใช้การแปลความหมายข้อมูล แบบจำแนกแต่ละช่วงย่อยต่างกัน แบ่งระดับคะแนนเป็น 5 ระดับ โดยทำการกำหนดช่วงของการวัดได้ดังนี้ (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2551)

ระดับ 5 คะแนนตั้งแต่ 4.21-5.00 หมายถึง ระดับที่ เห็นด้วยมากที่สุด

ระดับ 4 คะแนนตั้งแต่ 3.41-4.20 หมายถึง ระดับที่ เห็นด้วยมาก

ระดับ 3 คะแนนตั้งแต่ 2.61-3.40 หมายถึง ระดับที่ เห็นด้วยปานกลาง

ระดับ 2 คะแนนตั้งแต่ 1.81-2.60 หมายถึง ระดับที่ เห็นด้วยน้อย

ระดับ 1 คะแนนตั้งแต่ 1.00-1.80 หมายถึง ระดับที่ เห็นด้วยน้อยที่สุด

การพัฒนาระบบแชทบอทและร้านค้าออนไลน์ สำหรับงานส่งเสริมผลผลิต การค้าและผู้ประกอบการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี เป็นงานวิจัยเชิงพัฒนา (Research & Development) วิธีการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษารวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ความต้องการของระบบ การออกแบบระบบ การพัฒนาระบบ และการประเมินผลระบบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การศึกษาและรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้การศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องจากเอกสารต่างๆ ในการออบแบบและพัฒนาระบบแชทบอทและร้านค้าออนไลน์ สำหรับงานส่งเสริมผลผลิต การค้าและผู้ประกอบการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี จากการศึกษาเปรียบเทียบขอบเขตลักษณะงานวิจัยต่างๆ ที่

เกี่ยวข้อง เช่น เรื่องระบบแชทบอทและร้านค้าออนไลน์บนแอปพลิเคชันไลน์ (เมธาวี ภู่ระหงษ์ และศุภโชค จิรวัฒนาภิมงค, 2562) เรื่องการพัฒนาแอปพลิเคชัน Chatbot สำหรับงานบริการนักศึกษา กรณีศึกษากองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ (สุมนา บุษบก, ณัฐพร เพ็ชรพงษ์ และจีรนุช สิงโตแก้ว, 2563)

การวิเคราะห์ข้อมูลและออกแบบระบบ

จากการศึกษารวบรวมข้อมูลข้างต้น คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษา สอบถามและเก็บรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของระบบใหม่จากผู้เกี่ยวข้อง จากการวิเคราะห์ความต้องการของระบบ ซึ่งเป็นความต้องการของผู้ใช้ระบบสามารถแบ่งการทำงานเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. ส่วนของผู้ดูแลระบบ (เจ้าหน้าที่)

1.1 แชทตอบโต้กับลูกค้า

1.2 จัดการสินค้า

1.3 จัดการช่องทางชำระเงิน

1.4 จัดการรายการสั่งซื้อ

1.5 จัดการข้อมูลช่องทางการจัดส่งสินค้า

1.6 ออกใบเสร็จการสั่งซื้อ

2. ส่วนของผู้ใช้ (นักเรียน นักศึกษา)

2.1 แชทตอบโต้กับร้านค้า

2.2 ดูสินค้า

2.3 จัดการสินค้าในตะกร้า

2.4 เพิ่มที่อยู่การจัดส่ง

2.5 รายละเอียดการสั่งซื้อ

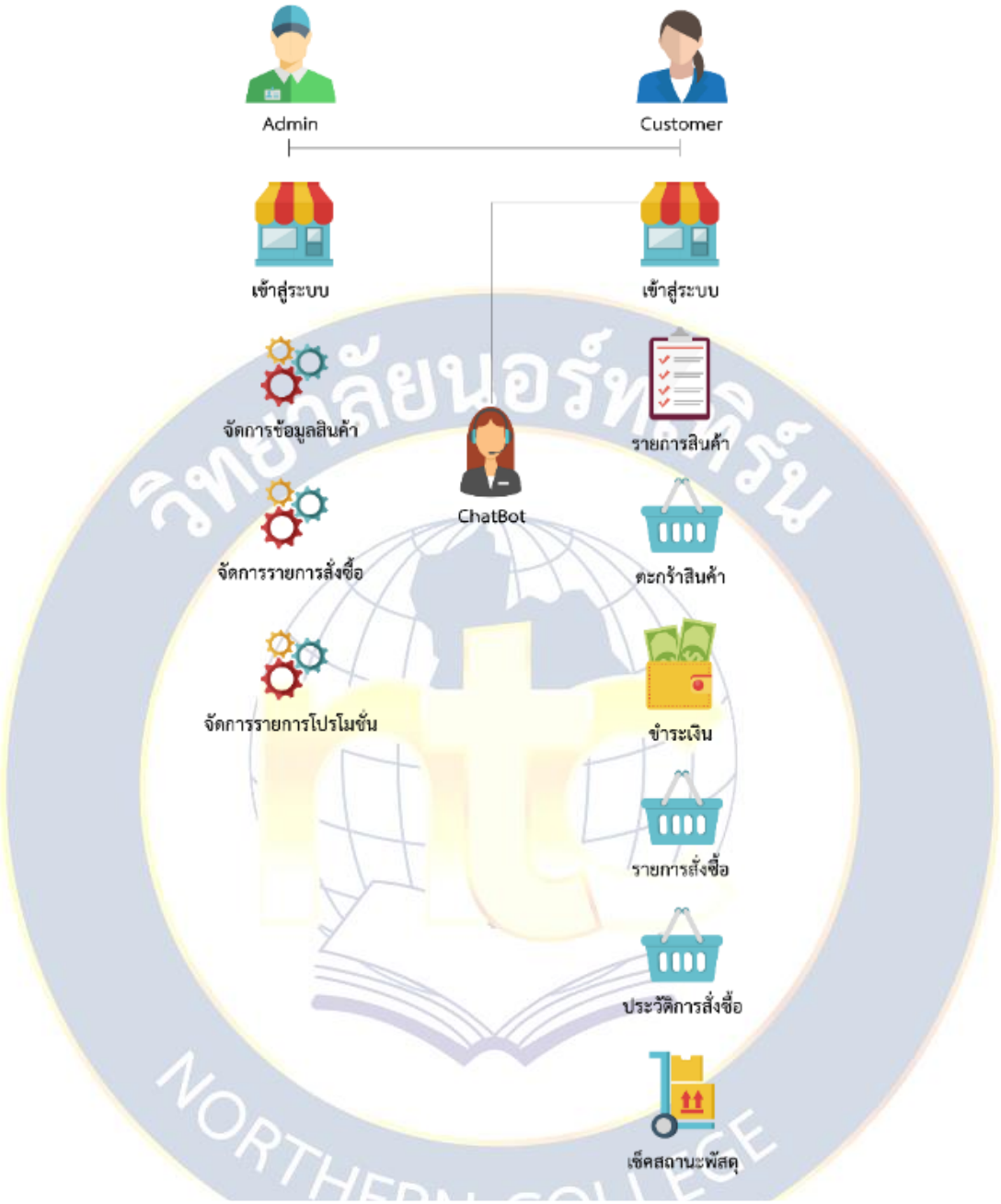

ภาพที่ 1 ภาพอธิบาย Work Flow Diagram ของระบบ

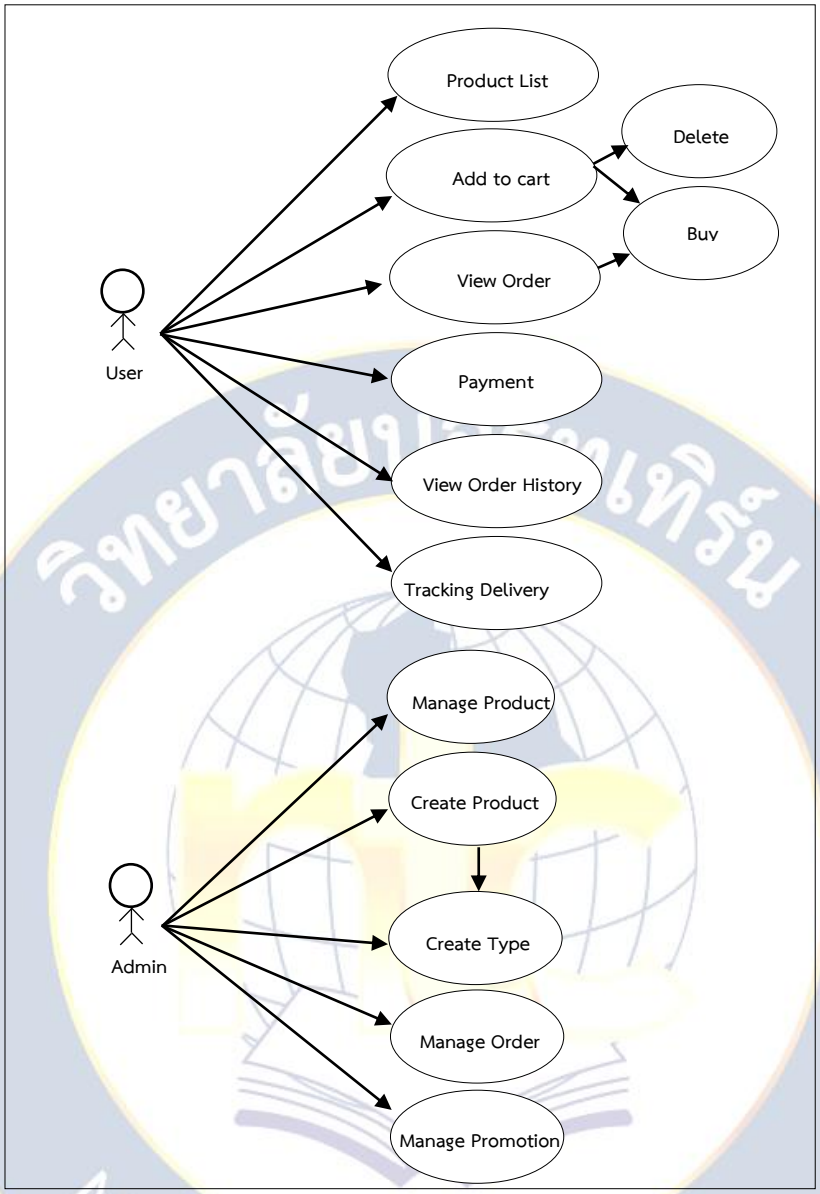

ภาพที่ 2 ภาพอธิบาย Use Case Diagram ของระบบ

ผลการวิจัย

การพัฒนาระบบแชทบอทและร้านค้าออนไลน์ สำหรับงานส่งเสริมผลผลิต การค้าและผู้ประกอบการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี พัฒนาขึ้นโดยใช้ Botnoi ในการสร้างแชทบอท และใช้ Line My Shop ในเปิดร้านค้าและบริหารจัดการ และใช้ Line Office Account ในการเชื่อมต่อ Botnoi เข้ากับไลน์ของร้าน เพื่อให้สามารถแชทตอบโต้กับลูกค้าได้ โดยการเชื่อมต่อด้วย API โดยระบบที่พัฒนาขึ้นแบ่งผู้ใช้งานออกเป็น 2 ส่วน คือ ผู้ดูแลระบบ และผู้ใช้งาน สรุปผลการดำเนินงานได้ดังนี้

ภาพที่ 3 หน้าจอหลัก

ภาพที่ 4 หน้าแชทติดต่อ

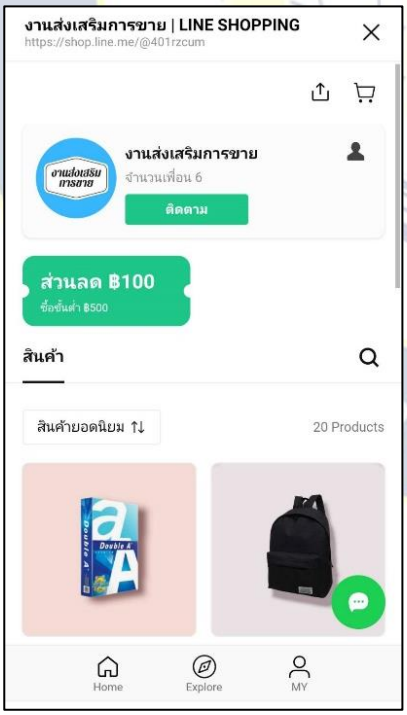

ภาพที่ 6 หน้าร้านค้า

ภาพที่ 7 หน้าสั่งซื้อ

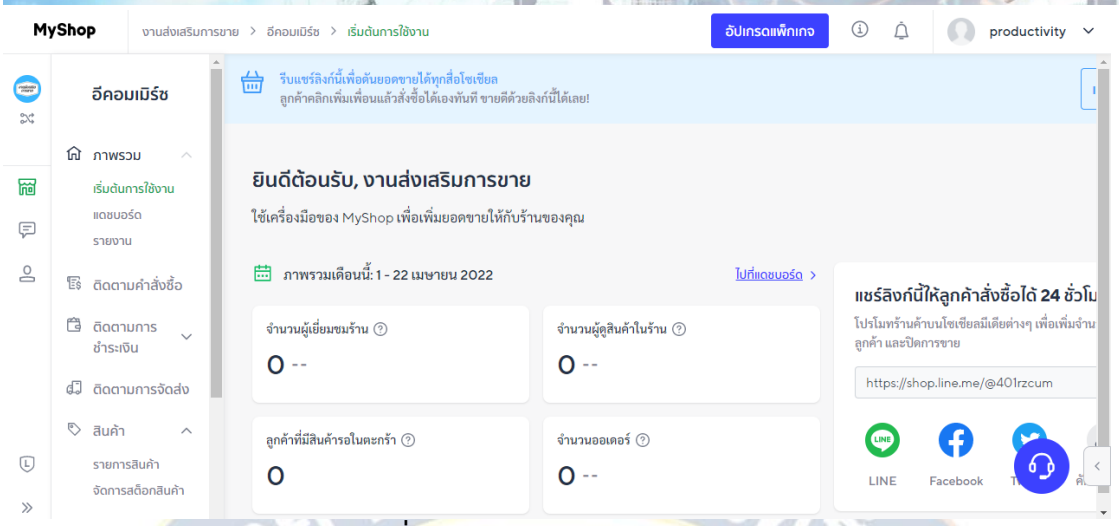

ภาพที่ 8 หน้าแดชบอร์ดจัดการหลังร้าน

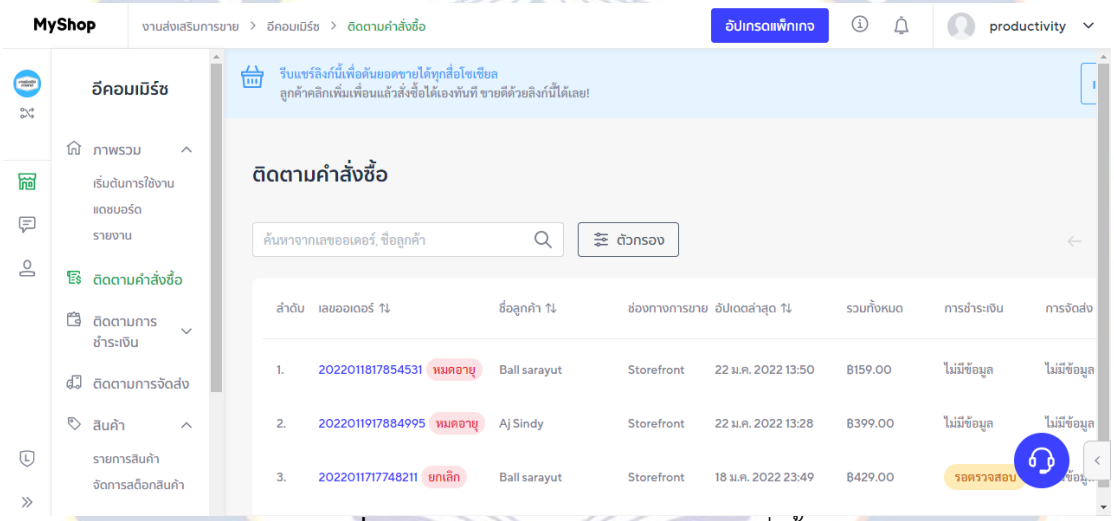

ภาพที่ 9 หน้าแสดงรายละเอียดติดตามคำสั่งซื้อ

เมื่อพัฒนาระบบเรียบร้อยแล้ว คณะผู้วิจัยได้ทดสอบการทำงานของระบบเพื่อประเมินและปรับปรุงคุณภาพของระบบ ดังนี้ 1) การออกแบบกรณีศึกษา (Test Case Design) โดยกำหนดข้อมูลนำเข้าและผลลัพธ์ที่คาดหวัง และ 2) วางแผนการทดสอบ (Test Planning) โดยการกำหนดรายละเอียดการทำงานของแชทบอทในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการทดสอบ หลังจากนั้นทำการทดสอบแต่ละฟังก์ชันว่าทำงานถูกต้อง ครบถ้วน และตรงตามวัตถุประสงค์ของการใช้งานระบบหรือไม่ และได้นำระบบไปทดลองกับนักเรียน นักศึกษา จำนวน 346 คน

ตารางที่ 1 ผลสรุปการศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบ

ข้อมูลความพึงพอใจ	จำนวน (N=346)		การแปลผล
	$\bar{x}$	S.D.	
ด้านการออกแบบระบบ			
1. ความเหมาะสมของการใช้งานระบบ	4.59	0.59	มากที่สุด
2. ความสวยงาม ความทันสมัยและน่าสนใจของระบบ	4.61	0.60	มากที่สุด
3. ความเร็วในการแสดงภาพ และตัวอักษร	4.56	0.63	มากที่สุด
4. การจัดวางรูปแบบงานต่อการใช้งาน	4.56	0.64	มากที่สุด
5. ความเหมาะสมในการเลือกใช้สี	4.55	0.66	มากที่สุด
6. ความสามารถในการตอบโต้กับลูกค้า	4.55	0.65	มากที่สุด
7. ความสามารถในการจัดการรายการสินค้า	4.45	0.73	มาก
8. ความสามารถในการจัดการกับสินค้า	4.45	0.72	มาก
9. ความสามารถในการจัดช่องทางชำระเงิน	4.46	0.71	มาก
10. ความสามารถในการสรุปยอดการขาย	4.44	0.75	มาก
รวม	**4.52**	**0.66**	**มากที่สุด**
ด้านลักษณะการทำงานของระบบ			
1. ความเหมาะสมในการเลือกใช้ ขนาด สีตัวอักษร	4.55	0.62	มากที่สุด
2. ความเหมาะสมในการใช้ข้อความเพื่อสื่อความหมาย	4.59	0.55	มากที่สุด
3. ความเหมะสมในการใช้สัญลักษณ์หรือรูปภาพในการสื่อความหมาย	4.61	0.57	มากที่สุด
4. ความเหมาะสมในการวางตำแหน่งและรูปแบบของเมนูการใช้งาน	4.55	0.60	มากที่สุด
5. ความเหมาะสมในการเชื่อมโยงข้อมูลในระบบ	4.49	0.68	มาก
6. การใช้งานคำสั่งต่างๆ ในส่วนของเมนูมีความสะดวก	4.55	0.67	มากที่สุด
7. ระบบมีความถูกต้องในการจัดเก็บข้อมูลสินค้า	4.50	0.69	มากที่สุด
8. ระบบมีความถูกต้องในการลบข้อมูลสินค้า	4.46	0.72	มาก
9. ระบบมีความถูกต้องของผลลัพธ์ที่ได้จากการประมวลผล	4.49	0.70	มาก
10. ระบบมีความรวดเร็วในการประมวลผล	4.62	0.60	มากที่สุด
รวม	**4.54**	**0.64**	**มากที่สุด**
ค่าเฉลี่ยรวม	**4.53**	**0.48**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งาน ทั้ง 2 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.53 ส่วนเบี่ยงมาตรฐาน เท่ากับ 0.48

สรุปและการอภิปรายผล

ในการพัฒนาระบบแชทบอทและร้านค้าออนไลน์ สำหรับงานส่งเสริมผลผลิต การค้าและผู้ประกอบการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบแชทบอทและร้านค้าออนไลน์ สำหรับงานส่งเสริมผลผลิต การค้าและผู้ประกอบการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้ต่อระบบ พัฒนาระบบขึ้นโดยใช้ แอปพลิเคชันไลน์ด้วยเทคโนโลยี Messaging API Chat Bot และ Line Liff และผ่านเว็บไซต์ เชื่อมต่อกับ Botnoi ทำให้แชทบอททำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เมธาวี ภู่ระหงษ์ และศุภโชค จิรวัฒนาภิมงค, 2562) โดยระบบที่พัฒนาขึ้นแบ่งผู้ใช้งานออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 สำหรับผู้ดูแลระบบ (เจ้าหน้าที่) แชทตอบโต้กับลูกค้า จัดการสินค้า จัดการช่องทางชำระเงิน จัดการรายงานการสั่งซื้อ จัดการข้อมูลช่องทางการจัดส่งสินค้า ออกใบเสร็จการสั่งซื้อ ส่วนที่ 2 สำหรับผู้ใช้ (ลูกค้า) แชทตอบโต้กับร้านค้า ดูสินค้า จัดการสินค้าในตะกร้า เพิ่มที่อยู่การจัดส่ง รายละเอียดการสั่งซื้อ สรุปรายงานการซื้อขาย จากผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ย 4.53 ส่วนเบี่ยงมาตรฐาน เท่ากับ 0.48

ดังนั้นการพัฒนาระบบนี้ขึ้นมา เพื่อเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ดูแลระบบ และผู้ใช้งาน สามารถทำจากซื้อสินค้าได้สะดวกมากยิ่งขึ้น และสามารถจัดเก็บข้อมูลต่างๆ ที่มีความเป็นระบบมากขึ้น รวมทั้งผู้ใช้บริการสามารถสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าได้ตลอดเวลา ทำให้บริการของเจ้าหน้าที่สามารถทำงานได้อย่างสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุมนา บุษบก, ณัฐพร เพ็ชรพงษ์ และจีรนุช สิงโตแก้ว (2563) เรื่อง การพัฒนาแอปพลิเคชัน Chatbot สำหรับงานบริการนักศึกษา กรณีศึกษากองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้ใช้ควรศึกษาคู่มือการใช้งานของระบบและทำความเข้าใจอย่างละเอียดก่อนนำไปใช้งาน
2. ควรมีการพัฒนาและปรับปรุงระบบงานในส่วนของการตอบโต้ของ Chatbot ให้ครอบคลุมกับคำถามมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

เกศินี บุญช่วย, ยุพดี อินทสร, ปภาวรินท์ ณะมณี และอุบลรัตน์ ศิริมุสิกะ. (2564). เรื่องระบบการขายเสื้อผ้าออนไลน์โดยใช้แชทบอท. สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

การสร้าง Chatbot เชื่อมต่อกับ Line Official Account. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก : https://chatbot.botnoi.ai/การสร้าง-chatbot-เชื่อมต่อกับ-line-offic/ (สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2564)

คู่มือการใช้งาน MyShop. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก : https://lineshoppingseller.com/knowledge-hub/new-seller/myshop-manual (สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2564)

มัณฑิตา จินดา. (2563). Line Official Account Handbook คู่มือทำธุรกิจบนไลน์ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : ไลน์ คอมพอนี (ประเทศไทย).

เมธาวี ภู่ระหงษ์ และศุภโชค จิรวัฒนาภิมงค. (2562) ระบบแชทบอทและร้านค้าออนไลน์บนแอปพลิเคชันไลน์. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม.

สุมนา บุษบก, ณัฐพร เพ็ชรพงษ์ และจีรนุช สิงโตแก้ว. (2563) เรื่องการพัฒนาแอปพลิเคชัน Chatbot สำหรับงานบริการนักศึกษา กรณีศึกษากองพัฒนานักศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.

สร้าง LINE Bot ด้วย Messaging API และ Cloud Functions for Firebase. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก : https://medium.com/linedevth/สร้าง-line-bot-ด้วย-messaging-api-และ-cloud-functions-for-firebase-20d284edea1b (สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2564).

Message types. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก : https://developers.line.biz/en/docs/messaging-api/message-types/ (สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2564)

ของขนาดไข่และความชื้นสัมพัทธ์ในช่วงฟักไข่ต่อสมรรถภาพการฟักไข่และน้ำหนักลูกไก่ของไก่คอล่อน

Effect of Egg Size and Relative Humidity during Incubation on Hatchability Performance and chick weight of Kolon Chicken

นิรมล ทองอุปการ[1] กัญญารัตน์ หนูเนียม[2] และวิศาล อดทน[3]
Niramon Tonguppakan Kanyarat nuniam and Wisan odton

บทคัดย่อ

การศึกษาผลของน้ำหนักไข่และความชื้นสัมพัทธ์ในตู้ฟักไข่ต่อการผสมติด การตายของตัวอ่อน การฟักออก และน้ำหนักลูกไก่ในไก่คอล่อน จัดการทดลองแบบ 3 × 2 แฟกทอเรียลในแผนการทดลองแบบสุ่มสมบูรณ์ ปัจจัยที่ 1 ขนาดไข่ คือ ไข่ขนาดเล็ก (<46.00 กรัม) ไข่ขนาดกลาง (46.00-54.00 กรัม) และไข่ขนาดใหญ่ (>54.00 กรัม) ปัจจัยที่ 2 ความชื้นสัมพัทธ์ในตู้ฟัก คือ 60% และ 65% นำไข่เข้าฟักจำนวน 3 ชุด ผลการศึกษา พบว่า ไข่ขนาดเล็กมีอัตราการผสมติดสูงกว่าไข่ขนาดกลางและไข่ขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P<0.01$) แต่ขนาดไข่ไม่มีผลต่ออัตราการฟักออกและอัตราการตายของตัวอ่อน ($P>0.05$) แต่ความชื้นสัมพัทธ์ในตู้ฟักไม่มีผลทำให้ประสิทธิภาพการฟักไข่แตกต่างกันทางสถิติ ($P>0.05$) น้ำหนักลูกไก่ที่เกิดจากไข่ขนาดใหญ่มีค่าสูงกว่าไข่ขนาดกลางและขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P<0.01$) แต่เปอร์เซ็นต์น้ำหนักลูกไก่ต่อน้ำหนักไข่ไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($P>0.05$) การฟักไข่ด้วยความชื้นสัมพัทธ์ 65% มีเปอร์เซ็นต์น้ำหนักลูกไก่ต่อน้ำหนักไข่สูงกว่าการฟักไข่ด้วยความชื้นสัมพัทธ์กว่าที่ 60% ส่วนสหสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักไข่เข้าฟักกับน้ำหนักลูกไก่มีค่าบวก (0.982-0.999) แต่ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักไข่เข้าฟักกับอัตราการผสมติดมีความสัมพันธ์กันทางลบ (-0.805) ดังนั้น การฟักไข่ไก่คอล่อนสามารถใช้ความชื้น 60-65% โดยไม่มีผลกระทบต่ออัตราการฟักออก

คำสำคัญ: ขนาดไข่, ความชื้นสัมพัทธ์, การฟักออก

[1] นิสิตสาขาวิชาสัตวศาสตร์ คณะเทคโนโลยีและการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยทักษิณ พัทลุง 93210
[2] นิสิตสาขาวิชาสัตวศาสตร์ คณะเทคโนโลยีและการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยทักษิณ พัทลุง 93210
[3] อาจารย์ ดร. สาขาวิชาสัตวศาสตร์ คณะเทคโนโลยีและการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยทักษิณ พัทลุง 93210
E-mail address: wisan@tsu.ac.th Tel.: 074-609600 ext. 3301.

ABSTRACT

The study was conducted to investigate the effects of egg weight and relative humidity during incubation on fertility (FE), embryonic dead (ED), hatchability of fertile egg (HF) hatchability of egg set (HT), egg weight (EW) and chick weight (CW) in Kolon chicken. The study was conducted 3×2 factorial in completely randomized design. The treatments involved three levels of eggs size (ES): 1) small size (<46.00 g), 2) medium size (46.00 to 54.00 g) and 3) large size (>54.00 g) and two levels of relative humidity (RH) including 60% and 65%. The hatching eggs were incubated for 3 batches. The result showed that the small egg had higher FE than that medium and large sizes, but hatchability were not affected by RH. The large egg size had higher chick weight than that medium and small egg sizes (P<0.05). The eggs incubated at 65% RH had increased chick weight when comparison with 60% RH. For correlation, EW was positive correlation with CW, but correlation between EW and FE was negatively. It was concluded that the relative humidity during incubation for optimum hatchability between 60-65%.

Keyword: egg size, relative humidity, hatchability

บทนำ

การฟักไข่ด้วยตู้ฟักมีค่าอุณหภูมิที่เหมาะสมในการฟักวันที่ 1-18 จะอยู่ใน ช่วง 37-37.7 °C และในวันที่ 19-21 อยู่ในช่วง 36.1-37.2 °C ถ้าอุณหภูมิสูงหรือต่ำกว่านี้ อาจมีผลต่อการฟักได้ ความชื้นเป็นปัจจัยที่สำคัญมาก เนื่องจากจะมีการสูญเสียความชื้นจากไข่ตลอดเวลา ความชื้นสำหรับการฟักไข่แบ่งออกเป็น 2 ช่วงคือ ช่วง 0-18 วัน ควรมีความชื้นสัมพัทธ์ประมาณ 60% และช่วง 18-21 วัน ควรมีความชื้นสัมพัทธ์ประมาณ 70-75% ตามปกติไข่ฟักจะสูญเสียน้ำในฟองไข่ตลอดเวลาในระหว่างการฟัก น้ำแพร่ผ่านทางผิวเปลือกไข่ น้ำที่ระเหยส่วนใหญ่เกิดจากเมตาโบลิซึมของตัวอ่อน ดังนั้นน้ำหนักไข่ฟักจึงมีค่าลดลง โดยค่าอัตราการสูญเสียความน้ำหนักไข่ที่เหมาะสมประมาณ 11-13% (วรวิทย์, 2531) อัตราการระเหยของน้ำในฟองไข่ถูกควบคุมโดยอุณหภูมิ และความชื้นสัมพัทธ์ ความเร็วลมที่พัดผ่านในระหว่างการฟักไข่ ส่วนคุณภาพเปลือกไข่ พื้นที่ผิวของไข่เป็นปัจจัยด้านไข่ที่มีผลต่อการระเหยของน้ำเช่นกัน เช่น ถ้าไข่ฟองเล็กจะมีพื้นที่ผิวต่อปริมาตรสูง มีผลให้ไข่ฟองเล็กมีการระเหยของน้ำในฟองไข่ได้มากกว่าไข่ฟองใหญ่ ไก่คอล่อน (Naked-neck chicken หรือ Kolon chicken) เป็นไก่พื้นเมืองไทยสายพันธุ์หนึ่งของภาคใต้ ลักษณะเด่นของไก่สายพันธุ์นี้ คือ ไม่มีขนปก

คลุมบริเวณคอจนถึงกระเพาะพัก ไก่คอล่อนมีน้ำหนักไข่ประมาณ 45-55 กรัม ซึ่งมีขนาดเล็กเมื่อเทียบกับขนาดไข่ของไก่ที่เลี้ยงเพื่อการค้าที่มีน้ำหนักประมาณ 50-65 กรัม ดังนั้นการฟักไข่ไก่คอล่อนที่มีขนาดเล็กอาจต้องมีการเพิ่มความชื้นในตู้ฟักให้สูงขึ้น เพื่อลดการระเหยน้ำภายในไข่และส่งผลดีต่อประสิทธิภาพการฟักไข่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของน้ำหนักไข่และความชื้นสัมพัทธ์ในช่วงฟักไข่ต่ออัตราการฟักออกและน้ำหนักลูกไก่ของไก่พันธุ์คอล่อน

วิธีดำเนินการวิจัย

ไก่คอล่อนแม่พันธุ์อายุประมาณ 10 เดือน จำนวน 98 ตัว เลี้ยงไก่บนกรงตับขังเดี่ยว เลี้ยงด้วยอาหารไก่ไข่ทางการค้าที่มีโปรตีน 17% วันละ 100-110 กรัมต่อตัว ได้รับแสงสว่าง 16 ชั่วโมงต่อวัน ผสมพันธุ์ด้วยการผสมเทียมด้วยน้ำเชื้อรวมปริมาตร 0.1 มิลลิลิตร สัปดาห์ละ 2 ครั้ง เก็บไข่มีเชื้อในห้องอุณหภูมิ 25 องศาเซลเซียส

การทดลองครั้งนี้นำไข่เข้าฟักทั้งหมด 3 ชุด รวม 860 ฟอง ทำการแบ่งกลุ่มขนาดไข่ด้วยน้ำหนักไข่เข้าเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ไข่ขนาดเล็ก (น้ำหนัก <46.00 กรัม) กลุ่มที่ 2 ไข่ขนาดกลาง (น้ำหนัก 46.00 – 54.00 กรัม) และ กลุ่มที่ 3 ไข่ขนาดใหญ่ (น้ำหนัก >54.00 กรัม)
สุ่มไข่ที่ได้จากแม่ไก่แต่ตัวเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 นำเข้าตู้ฟักที่ใช้อุณหภูมิ 37.5°C และความชื้นสัมพัทธ์ 60% และกลุ่มที่ 2 นำเข้าตู้ฟักที่ใช้อุณหภูมิ 37.5°C และความชื้นสัมพัทธ์ 65% เมื่อฟักไข่ครบ 18 วัน นำไข่มาส่องหาไข่ไม่มีเชื้อ ไข่มีเชื้อเป็น และไข่เชื้อตาย และนำไข่ไม่มีเชื้อมาต่อยเพื่อตรวจสอบไข่ไม่มีเชื้อที่แท้จริง หรือไข่เชื้อตาย ส่วนไข่เชื้อเป็นจากทั้ง 2 กลุ่ม นำเข้าตู้เกิดในตู้เดียวกันและใช้ถาดเกิดที่แบ่งเป็นช่องย่อย 1 ช่อง ต่อไข่ 1 ฟอง เพื่อให้เก็บข้อมูลไข่เป็นรายฟองได้ การฟักไข่ช่วง 18-21 วัน ใช้อุณหภูมิ 37.5°C และความชื้นสัมพัทธ์ 75% เมื่อครบ 21 วัน เก็บข้อมูลจำนวนลูกไก่ จำนวนลูกไก่เจาะเปลือก ไข่ตายโคม น้ำหนักไข่เข้าฟัก น้ำหนักไข่ฟัก 18 วัน และน้ำหนักลูกไก่แล้วคำนวณค่าต่อไปนี้

1) อัตราการผสมติด = จำนวนไข่มีเชื้อ x 100 / จำนวนไข่เข้าฟัก
2) อัตราการฟักออกของไข่มีเชื้อ = จำนวนลูกไก่ x 100 / จำนวนไข่เชื้อเป็น 18 วัน
3) อัตราลูกไก่เจาะเปลือก = จำนวนลูกไก่เจาะเปลือก x 100 / จำนวนไข่เชื้อเป็น 18 วัน
4) อัตราการฟักออกของไข่เข้าฟัก = จำนวนลูกไก่ x 100 / จำนวนไข่เข้าฟัก
5) ผลผลิตลูกไก่ = น้ำหนักลูกไก่x100/น้ำหนักไข่

การวิเคราะห์ทางสถิติ จัดการทดลองแบบ 3 × 2 Factorial in completely random design ปัจจัยที่ 1 คือ ขนาดไข่ 3 กลุ่ม คือ ขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ และปัจจัยที่ 2 ความชื้นสัมพัทธ์ในตู้ฟักไข่ คือ 60 และ 65% นำข้อมูลน้ำหนักไข่เข้าฟัก (egg weight: EW) น้ำหนักไข่ฟัก 18 วัน (egg weight at 18 day: EW18) น้ำหนักลูกไก่ (chick weight: CW) ผลผลิตลูกไก่ (chick yield: CY) อัตราการผสมติด (fertility: FE) อัตราการฟักออกของไข่มีเชื้อ (hatchability of fertile egg: HF) ไข่เจาะเปลือก (pipped: PIP) และอัตราการฟักออกของไข่เข้าฟัก (hatchability of egg set: HT) มาวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยวิธี Duncan's Multiple Range Test และหาค่าสหสัมพันธ์ของน้ำหนักไข่ น้ำหนักลูกไก่ อัตราการผสมติด อัตราการฟักออกของไข่มีเชื้อ และอัตราการฟักออกของไข่เข้าฟักด้วยวิธี Pearson's correlation โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

ผลการวิจัย และอภิปรายผล

ผลของขนาดไข่และความชื้นสัมพัทธ์ต่อประสิทธิภาพการฟักไข่

ข้อมูลน้ำหนักไข่เข้าฟักที่จำแนกตามขนาดไข่แสดงใน Table 1 พบว่า ไข่ขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ มีจำนวน 229 374 และ 257 ฟอง ตามลำดับ รวมมีไข่ฟักทั้งหมด 860 ฟอง น้ำหนักเฉลี่ยของไข่ขนาดเล็กเท่ากับ 43.33±2.10 กรัม ไข่ขนาดกลางเท่ากับ 50.05±2.39 กรัม และไข่ขนาดใหญ่เท่ากับ 57.87±2.93 กรัม โดยน้ำไข่เฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 50.60±6.02 กรัม

Table 1. Descriptive statistics of egg weight at set

Egg size	n	Mean	SD	Min.	Max.	CV
Small	229	43.33	2.10	37.20	46.00	4.85
Medium	374	50.05	2.39	46.10	54.00	4.77
Large	257	57.87	2.93	54.10	70.70	5.06
Total	860	50.60	6.02	37.20	70.70	11.90

ผลของขนาดไข่ต่อประสิทธิภาพการฟักไข่ พบว่า ไข่ขนาดเล็กมีอัตราการผสมติดสูงกว่าไข่ขนาดกลางและไข่ขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P<0.05$) การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการผสมเทียมด้วยน้ำเชื้อรวมปริมาตร 0.1 มิลลิลิตร ต่อแม่ จำนวน 2 ครั้งต่อสัปดาห์ ตลอดการทดลอง ดังนั้นผลของขนาดไข่ที่มีต่อการผสมติดน่าจะเกิดจากปัจจัยด้านแม่ไก่มากกว่า Iqbal et al. (2016) รายงานว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแม่ไก่ต่อการผสมติดมีหลายส่วน เช่น ความสามารถของแม่ในการผสมพันธุ์ การเก็บและรักษาตัวอสุจิในท่อนำไข่ ความสารถในการจัดสิ่งแวดล้อมในท่อนำไข่ให้เหมาะสมกับการมีชีวิตรอดของตัวอสุจิ จากข้อมูลดังกล่าวมีความเป็นไปได้ว่า แม่ไก่ที่ให้ไข่ฟองใหญ่มีความสามารถใน

การผสมพันธุ์ด้อยกว่าแม่ไก่ที่ให้ไข่ฟองเล็ก เป็นผลให้ไข่ฟองใหญ่มีการผสมติดต่ำ การเพิ่มอัตราการผสมติดในไข่ฟองใหญ่ อาจใช้วิธีเพิ่มความถี่ในการผสมเทียมเป็น 3 ครั้งต่อสัปดาห์ หรือเพิ่มจำนวนตัวอสุจิในการผสมแต่ละครั้งให้มากขึ้น

ความชื้นสัมพัทธ์ในการฟักไข่ไม่มีผลทำให้ประสิทธิภาพการฟักไข่แตกต่างกันทางสถิติ (P>0.05) การใช้ความชื้นสัมพัทธ์ 60% และ 65% มีอัตราการฟักออกใกล้เคียงกัน (82.78% และ 80.95%) ซึ่งอาจอยู่ในช่วงที่เหมาะสม Bassareh และ Rezaeipour (2021) รายงานว่า ความชื้นสัมพัทธ์ในช่วงฟักไข่ที่เหมาะสมประมาณ 40-65%

Table 2. Effect of egg size (ES) and relative humidity (RH) of incubator on hatchability traits

Item	Fertility (%)	Early dead (%)	Hatchability of fertile egg (%)	Pipped (%)	Hatchability of egg set (%)
ES					
Small	94.41[a]	3.67	80.99	3.33	75.26
Medium	86.79[b]	6.54	83.62	3.62	72.39
Large	86.00[b]	8.96	80.99	1.32	69.56
RH					
60%	87.50	6.73	82.78	2.23	72.38
65%	90.63	6.05	80.95	3.29	72.43
P-value					
ES	0.010	0.164	0.620	0.472	0.250
RH	0.140	0.736	0.468	0.219	0.968
ES x RH	0.148	0.191	0.196	0.218	0.151

ผลของขนาดไข่และความชื้นสัมพัทธ์ต่อน้ำหนักลูกไก่

ไข่ขนาดใหญ่มีน้ำหนักไข่เข้าฟัก น้ำหนักไข่ฟัก 18 วัน และน้ำหนักลูกไก่สูงกว่าไข่ขนาดกลางและขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญ (P<0.01) แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบน้ำหนักลูกไก่เมื่อต่อน้ำหนักไข่เข้าฟักพบว่าไข่ทั้ง 3 ขนาด มีน้ำหนักลูกไก่ไม่แตกต่างกันทางสถิติ (P>0.05) ความชื้นสัมพัทธ์ในการฟักไข่มีผลต่อน้ำหนักไข่ พบว่า การฟักไข่ด้วยความชื้น 65% มีน้ำหนักไข่ฟัก 18 วัน น้ำหนักลูกไก่ และผลผลิตลูกไก่ สูงกว่าฟักไข่ด้วยความชื้น 60% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P<0.05) แต่น้ำหนักสูญเสียของฟักเมื่อใช้ความชื้น 60% มีค่าสูงกว่าการใช้ความชื้น 65% สอดคล้องกับ

รายงานของ Van Der Pol et al. (2013) กล่าวว่าการฟักไข่ด้วยความชื้น 30-35% มีน้ำหนักสูญเสียของไข่ฟัก 18 วัน สูงกว่าการฟักไข่ด้วยความชื้น 55-60% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P<0.05$)

Table 3. Effect of egg size (ES) and relative humidity (RH) of incubator on egg weight and chick weight

Item	Egg weight at set (g)	Egg weight at 18 day (g)	Weight loss (%)	Chick weight (g)	Chick yield (%)
ES					
Small	43.32^{c}	40.12^{c}	7.38	29.92^{c}	68.99
Medium	50.15^{b}	46.46^{b}	7.36	34.60^{b}	68.98
Large	57.95^{a}	53.68^{a}	7.36	39.36^{a}	68.30
RH					
60%	50.39	46.41^{b}	7.91^{a}	33.75^{b}	67.26^{b}
65%	50.55	47.10^{a}	6.82^{b}	35.51^{a}	70.26^{a}
P-value					
ES	<0.001	<0.001	0.998	<0.001	0.527
RH	0.395	0.027	0.002	0.000	<0.001
ES x RH	0.281	0.597	0.567	0.093	0.141

สหสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักไข่ น้ำหนักลูกไก่ และประสิทธิภาพการฟักไข่

ค่าสหสัมพันธ์คือค่าแสดงความสัมพันธ์ร่วมของลักษณะปรากฏของ 2 ลักษณะ ว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับใด และมีทิศทางเดียวกันหรือตรงกันข้าม เติมศรี (2537) กล่าวว่าค่าสหสัมพันธ์แบ่งได้ 4 ช่วง คือ ช่วง 0-0.2 เป็นความสัมพันธ์ระดับต่ำมาก ไม่ควรสนใจความสัมพันธ์นั้น ช่วง 0.2-0.5 เป็นความสัมพันธ์ระดับต่ำ ช่วง 0.5-0.8 เป็นความสัมพันธ์ระดับปานกลาง และ ช่วง 0.8-1.0 เป็นความสัมพันธ์ระดับสูง จากผลการศึกษา พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ปรากฏของน้ำหนักไข่และน้ำหนักลูกไก่เมื่อฟักไข่ด้วยความชื้นสัมพัทธ์ 60% และ 65% พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักไข่กับน้ำหนักลูกไก่มีความสัมพันธ์กันทางบวกระดับสูง (0.982-0.999) และสหสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักไข่ฟัก 18 วัน กับน้ำหนักลูกไก่มีความสัมพันธ์กันทางบวก (0.983-0.993) แสดงให้เห็นว่า ถ้าไข่เข้าฟักมีน้ำหนักมาก จะมีผลให้น้ำหนักไข่ฟัก 18 วัน และน้ำหนักลูกไก่สูงตามไปด้วย

ค่าสหสัมพันธ์ปรากฏของประสิทธิภาพการฟักไข่เมื่อฟักไข่ด้วยความชื้นสัมพัทธ์ 60% และ 65% พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการผสมติดกับการตายของตัวอ่อนมีความสัมพันธ์กันทางลบ (-0.733 และ -0.855) แสดงให้เห็นว่าถ้าไข่มีการผสมติดสูงจะมีอัตราการตายของตัวอ่อนระยะแรกลดลง

Table 4. Correlation between egg weight, chick weight and hatchability traits for 65% RH (above diagonal) or for 65%RH (below diagonal)

	EW	EW18	CW	FE	EM	HF	PIP	HT
EW	1	0.998**	0.997**	-0.832**	0.742*	-0.027	0.183	-0.771*
EW18	0.999**	1	0.993**	-0.859**	0.768*	-0.007	0.182	-0.784*
CW	0.982**	0.983**	1	-0.805**	0.707*	-0.029	0.157	-0.746*
FE	-0.309	-0.316	-0.331	1	-0.855**	-0.225	-0.230	0.763*
EM	0.091	0.103	0.159	-0.733*	1	-0.023	0.029	-0.808**
HF	0.008	0.021	-0.023	-0.490	0.389	1	-0.375	0.453
PIP	-0.499	-0.518	-0.491	0.225	-0.050	-0.453	1	-0.435
HT	-0.010	0.002	-0.045	0.231	-0.260	0.672*	-0.545	1

EW=egg wet at set; EW18= egg weight at 18 days; CW= chick weight; FE= fertility; EM= early dead; HF= hatchability of fertile egg; PIP= pipped chick; HT= hatchability of egg set; *= P<0.05, **= P<0.01

สหสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักไข่ น้ำหนักลูกไก่ และประสิทธิภาพการฟักไข่ เมื่อฟักไข่ด้วยความชื้นสัมพัทธ์ 60% พบว่า FE กับ EW EW18 และ CW มีค่าลบ (-0.805 ถึง -0.859) และ HT กับ EW EW18 และ CW มีค่าลบ (-0.746 ถึง -0.784) แต่ค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง EM กับ EW EW18 และ CW มีค่าบวก (0.707 ถึง 0.768) แต่อย่างไรก็ตาม ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักไข่และประสิทธิภาพการฟักไข่ เมื่อฟักไข่ด้วยความชื้นสัมพันธ์ 65% พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (P>0.05) หรือประมาณค่า r เท่ากับศูนย์ จากผลการศึกษาพบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างน้ำหนักไข่และอัตราการผสมติดสอดคล้องกับ Patra et al. (2016) กล่าวว่าค่าสหสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักไข่กับอัตราการผสมติดอัตราการฟักมีค่าติดลบ (-0.590 ถึง -0.872) ดังนั้น ถ้าไข่เข้าฟักมีขนาดใหญ่ขึ้นจะมีผลให้ไข่มีการผสมติดและการฟักออกลดลงตามไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

การคัดเลือกไข่ไก่คอล่อนเข้าฟักสามารถคัดเลือกไข่ที่มีขนาดไม่ใหญ่เกินไป 43-57 กรัม หากไข่มีขนาดใหญ่เกินไป (ไม่เกิน 60 กรัม) มีอัตราการผสมติดต่ำและมีอัตราการตายช่วง 0-18 วันสูงตามไปด้วย

การฟักไข่ไก่คอล่อนจัดอยู่ในกลุ่มไก่พื้นเมืองไทย มีน้ำหนักไข่เฉลี่ย 50 กรัม สามารถใช้ความชื้นสัมพัทธ์ 60-65% ในการฟักไข่ได้โดยไม่มีผลกระทบต่ออัตราการฟักออก แต่อย่างไรก็ตาม

การฟักไข่ด้วยความชื้นสัมพัทธ์ 65% ได้ลูกไก่น้ำหนักตัวมากกว่า ดังนั้นควรมีการศึกษาการเจริญเติบโตของลูกไก่ทั้ง 2 กลุ่มหลังจากการฟักออกด้วย

เอกสารอ้างอิง

เติมศรี ชำนิจารกิจ. (2537). **สถิติประยุกต์ทางการแพทย์.** คณะแพทย์ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ. 401 หน้า

วรวิทย์ วนิชาภิชาติ.2531. **ไข่และการฟักไข่.** ภาควิชาสัตวศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา. 240 หน้า.

Bassareh, M. and V. Rezaeipour. (2021). **Effects of Egg Size and Different Levels of Humidity during Incubation Period on the Embryonic Development, Hatching Percentage and Chicks Yield of Broiler Breeder**. Austin Journal of Veterinary Science & Animal Husbandry. 8(10): 1-5.

Bruzual, J.J., S.D. Peak, J. Brake and E.D. Peebles. (2000). **Effects of Relative Humidity during Incubation on Hatchability and Body Weight of Broiler Chicks from Young Breeder Flocks**. Poultry Science. 79: 827–830.

Iqbal, A., S. Hassan Khan, N. Mukhtar, T. Ahmed and R. Ahmed Pasha. (2016). Effects of egg size (weight) and age on hatching performance and chick quality of broiler breeder. Journal of Applied Animal Research. 44(1): 54-64

Patra, M. K., V. Sanchu, E. Ngullie, D. K. Hajra and B. C. Deka. (2016). **Influence of egg weight on fertility and hatchability of backyard poultry varieties maintained under institutional farm conditions**. Indian Journal of Animal Sciences. 86(8): 869–872.

Van Der Pol, C. W., I. A. M. van Roovert-Reijrink, C. M. Maatjens, H. van den Brand and R. Molenaar. (2013). **Effect of relative humidity during incubation at a set eggshell temperature and brooding temperature post hatch on embryonic mortality and chick quality**. Poultry Science. 92: 2145–2155.

การศึกษาการแพร่กระจายของการระบาดโควิด-19 ในประเทศไทย โดยใช้แบบจำลองทางคณิตศาสตร์ SEQIAHRD

SEQIAHRD Mathematical Model for COVID-19 Pandemic in Thailand

นลินประภา ศรัณย์วงศ์[1] ชลธิศ ปิติภูมิสุขสันต์[2] กัณฑรัตน์ เหล็กแก้ว[3] และ ผศ.ดร.สุภาลิน เตี้ยมมี[4]
Nalinprapa Saranwong Chonlathit Pitipoomsuksan Kantarat Lekkaew and Supalin Tiammee

บทคัดย่อ

การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19ในมนุษย์กลายเป็นอันตรายต่อชีวิต ซึ่งมีการแพร่กระจายไปทั่วโลก แต่ละประเทศมีการวางกฎระเบียบและมาตรการมากมายเพื่อที่จะหยุดการแพร่เชื้อโควิด-19 ส่งผลให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม การทำนายพฤติกรรมการแพร่กระจายของโรคโควิด-19 ในอนาคต สามารถใช้แบบจำลองทางคณิตศาสตร์และการจำลองข้อมูลมาทำนายได้ ในงานวิจัยนี้ผู้ทำวิจัยได้นำเสนอแบบจำลอง SEQIAHRD สำหรับการทำนายพฤติกรรมการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ที่สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย โดยได้หาจุดสมดุลภายใต้สภาวะปราศจากโรคและสภาวะมีการแพร่ระบาด หาค่าระดับการติดเชื้อพื้นฐาน วิเคราะห์ความเสถียรภาพของแบบจำลองที่จุดสมดุล นอกจากนี้ยังได้ทำการนำเสนอผลเฉลยเชิงตัวเลขของแบบจำลองเพื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลจริงของการแพร่ระบาดของเชื้อโควิดในประเทศไทย พบว่าค่าประมาณของผลเฉลยจากแบบจำลองที่สร้างขึ้นแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกันกับข้อมูลจริงโดยมีค่าความคลาดเคลื่อนจากข้อมูลจริงไม่เกิน 28%

คำสำคัญ : แบบจำลองการแพร่ระบาด, โรคโควิด-19, ผลเฉลยเชิงตัวเลข

[1] อาจารย์ประจำคณะวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย E-mail : Nalinprapa.Saranwong@crc.ac.th

[2] อาจารย์ประจำคณะวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย

[3] อาจารย์ประจำคณะแพทย์ตะวันออก วิทยาลัยเชียงราย

[4] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Abstract

The SARS-COV-2 (COVID-19) has become a pandemic that seriously posing threat to human lives. Each country has issued its own safety and health regulations to control the viral spreading, consequencing in serious effects to macro-economic and way of life. To predict the spread and issue appropriate acts, mathematical modelling is an effective tool and can be generated in a way to fit with Thailand situation. In this work, the SEQIAHRD model was proposed. The equilibrium points at the pandemic free and pandemic stages were investigated as well as the stability of the model. The basic reproduction number was evaluated. Validation of the model was done by comparing with the actual infected numbers in Thailand. Results indicated similar trends between the model data and actual data with error less than 28%.

Keywords: epidemic modeling, COVID-19, numerical solution

บทนำ

โรคโควิด-19 (COVID-19) เป็นโรคระบาดรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนทั่วโลก โดยโรคนี้เกิดจากเชื้อโคโรน่าไวรัสสายพันธุ์ใหม่ ชื่อว่า SARS-CoV-2 ที่เกิดขึ้นในเมืองอู่ฮั่น (Wuhan) มณฑลหูเป่ย (Hubei) ประเทศจีน การอุบัติใหม่ของโรคนี้ถูกรายงานไปยังองค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO) ในวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2562 ต่อมาเมื่อโรคนี้ได้ระบาดรุนแรงมากขึ้น ทางองค์การอนามัยโลกจึงได้กำหนดให้โรคโควิด-19 เป็นโรคระบาดร้ายแรง (Coronavirus Pandemic) ในวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2563 ซึ่งเชื้อไวรัสนี้จะระบาดได้ง่ายจากมนุษย์สู่มนุษย์ ทำให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในประเทศต่างๆ ทั่วโลกอย่างไม่เคยมีก่อน ทั้งปัญหาด้านการควบคุมโรคและการจัดการทรัพยากรในระบบบริบาลสุขภาพเพื่อรองรับผู้ป่วยและลดอัตราการเสียชีวิตจากโควิด-19 รวมทั้งปัญหาที่เกิดจากผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากนโยบายการควบคุมโรคที่ทำให้เกิดการชะลอตัวของกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ (Kraemer M. et al.,2020 และ Tian H. et al.,2020)

การระบาดรุนแรงของเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้แพร่กระจายแบบทวีคูณในหลายประเทศทั่วโลก โดยประเทศไทยเริ่มมีผู้ติดเชื้อไวรัสโควิด-19 รายแรกในเดือนมกราคม 2563 มาจนถึงปัจจุบัน การติดตามความรุนแรงของสถานการณ์การแพร่ระบาดโดยทั่วไปจะพิจารณาจากจำนวนผู้ติดเชื้อใหม่รายวัน ซึ่งสถานการณ์การแพร่ระบาดนั้นส่งผลต่อทั้งสุขภาพของประชาชนโดยตรง และการตัดสินใจ

เชิงนโยบายในการควบคุมการแพร่เชื้อ ตลอดจนการตัดสินใจของประชาชนในการดำเนินชีวิตและกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ซึ่งล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจไทยอย่างมีนัยสำคัญ ทำให้ตัวเลขยอดจำนวนผู้ติดเชื้อใหม่รายวันและสถิติการติดเชื้อต่างๆ ได้รับความสนใจจากทุกภาคส่วน ในขณะที่รัฐบาลรับหน้าที่ในการออกนโยบายหรือกฎระเบียบ ที่เข้มงวดเพื่อทำการยับยั้งการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด ได้มีนักวิจัยในหลากหลายสาขาวิชาได้ศึกษาวิจัยอย่างจริงจัง เพื่อทำความเข้าใจและวิเคราะห์ เพื่อช่วยการหยุดยั้งการแพร่กระจายของเชื้อในมนุษย์ จากจำนวนผู้ติดเชื้อใหม่เหล่านี้จึงได้มีการนำแบบจำลองทางคณิตศาสตร์มาเป็นเครื่องมือในการทำความเข้าใจพลวัตของโรคระบาด โดยอธิบายรูปแบบของการแพร่กระจายของเชื้อที่สังเกตได้บนพื้นฐานของสมมุติฐานทางคณิตศาสตร์ และสามารถใช้จำลองทดสอบผลลัพธ์ของมาตรการควบคุมโรคต่างๆ เพื่อที่จะทำนายหรือคาดการณ์การแพร่กระจายของโรคระบาดร้ายแรงที่เรียกว่าโควิด-19 และเป็นเครื่องมือสำคัญในการวิเคราะห์และออกกฎเกณฑ์ในการแก้ปัญหาโรคโควิด-19 ในหลายประเทศ (Reynolds J. et al.,2014 และ Adam J.K. et al.,2020)

ตัวอย่างของการศึกษาแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ที่ใช้ในการประเมินสถานการณ์ความรุนแรงของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในประเทศไทย ในปี 2563 (เทียนสิริ เหลืองวิไล และคณะ, 2020) ได้ศึกษาแบบจำลอง SIR/D สำหรับการประเมินสถานการณ์ความรุนแรงของการแพร่ระบาดแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ในประเทศไทย และในปี 2564 (Riyapan P. et al.,2021) ได้นำเสนอแบบจำลอง SEIQRD สำหรับการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ในประเทศไทย ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแบบจำลองทางคณิตศาสตร์สำหรับประเมินสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในประเทศไทยแบบใหม่และวิเคราะห์สถานการณ์โรคโควิด-19 ในประเทศไทย เพื่อช่วยเป็นอีกแนวทางหนึ่งให้นักวิจัยหรือผู้อ่านได้เข้าใจถึงลักษณะการแพร่ระบาดและสามารถหากลยุทธเพิ่มเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโรคได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์สำหรับประเมินสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในประเทศไทย

2. เพื่อนำค่าประมาณผลเฉลยเชิงตัวเลขของแบบจำลองดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับข้อมูลจริงของแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในประเทศไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับโควิด-19 เพื่อพัฒนาแบบจำลองทางคณิตศาสตร์สำหรับการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19

ขั้นตอนที่ 2 หาจุดสมดุลที่ปราศจากโรคของแบบจำลองที่สร้างขึ้นและค่าระดับการติดเชื้อพื้นฐานโดยวิธีการหาเมทริกซ์รุ่นถัดไป

ขั้นตอนที่ 3 หาจุดสมดุลในสภาวะปราศจากโรคของแบบจำลอง SEQIAHRD

ขั้นตอนที่ 4 หาจุดสมดุลในสภาวะที่โรคยังคงอยู่ของแบบจำลอง SEQIAHRD

ขั้นตอนที่ 5 เก็บรวบรวมข้อมูลและประมาณค่าพารามิเตอร์ที่ใช้ในแบบจำลอง SEQIAHRD

ขั้นตอนที่ 6 ประมาณผลเฉลยเชิงตัวเลขสำหรับแบบจำลอง SEQIAHRD

ขั้นตอนที่ 7 เปรียบเทียบผลเฉลยที่ได้จากแบบจำลองที่สร้างขึ้นกับข้อมูลจริงของการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในประเทศไทย

วิธีการดำเนินการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในประเทศไทย ในงานนี้ได้ทำการแบ่งประชากรออกเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้ $S(t)$ แทนกลุ่มประชากรที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ $E(t)$ แทนประชากรที่เป็นผู้สัมผัส $Q(t)$ แทนประชากรที่ถูกกักกัน $I(t)$ แทนประชากรที่ติดเชื้อแล้วแสดงอาการ $A(t)$ แทนประชากรที่ติดเชื้อแล้วไม่แสดงอาการ $H(t)$ แทนประชากรที่รักษาในโรงพยาบาล $R(t)$ แทนประชากรที่รักษาหายแล้วหรือประชากรที่มีภูมิคุ้มกัน และ $D(t)$ แทนประชากรที่ตายด้วยโรคโควิด-19 โดยที่ประชากรรวม แทนด้วย

$$N(t)=S(t)+E(t)+Q(t)+I(t)+A(t)+H(t)+R(t)+D(t)$$

การเปลี่ยนแปลงประชากรในแต่ละกลุ่มสามารถแสดงได้ดังรูปต่อไปนี้

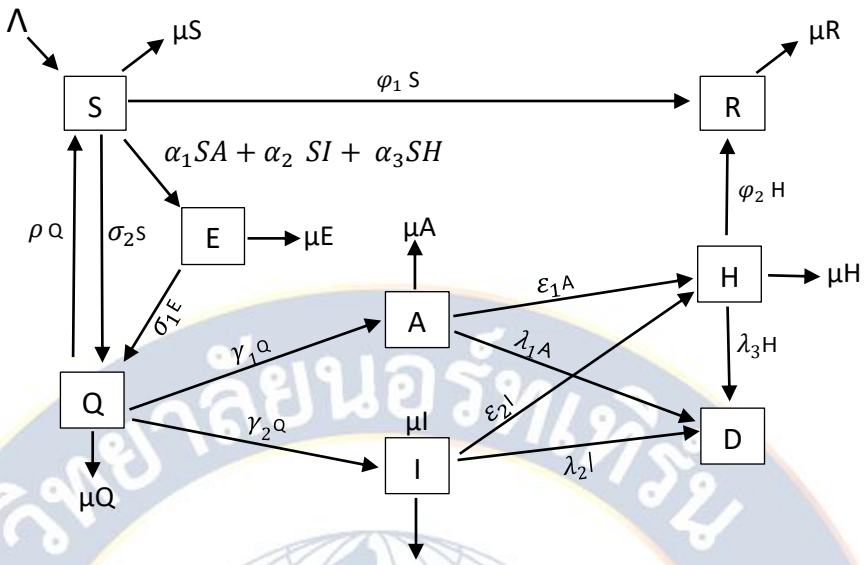

รูปที่ 1 แสดงแผนภาพการเปลี่ยนแปลงประชากรแต่ละกลุ่ม

โดยมีพารามิเตอร์ต่างๆที่ใช้ในแบบจำลอง ดังนี้

Λ แทนอัตราการเกิด

μ แทนอัตราการตายด้วยสาเหตุอื่น

α_1 แทนอัตราการติดเชื้อสำหรับประชากรในกลุ่ม A

α_2 แทนอัตราการติดเชื้อสำหรับประชากรในกลุ่ม I

α_3 แทนอัตราการติดเชื้อสำหรับประชากรในกลุ่ม H

σ_1 แทนอัตราการเปลี่ยนจากกลุ่มผู้สัมผัส E ไปยังกลุ่มผู้กักตัว Q

σ_2 แทนอัตราการเปลี่ยนจากกลุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อ S ไปยังกลุ่มผู้กักตัว Q

ρ แทนอัตราการเปลี่ยนจากกลุ่มผู้กักตัว Q ไปยังกลุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อ S

γ_1 แทนอัตราการเปลี่ยนจากกลุ่มผู้กักตัว Q ไปยังกลุ่มผู้ติดเชื้อที่ไม่แสดงอาการ A

γ_2 แทนอัตราการเปลี่ยนจากกลุ่มผู้กักตัว Q ไปยังกลุ่มผู้ติดเชื้อที่แสดงอาการ I

ε_1 แทนอัตราการเปลี่ยนจากกลุ่มผู้ติดเชื้อไม่แสดงอาการ A ไปยังกลุ่มผู้เข้ารับการรักษา H

ε_2 แทนอัตราการเปลี่ยนจากกลุ่มผู้ติดเชื้อที่แสดงอาการ I ไปยังกลุ่มผู้เข้ารับการรักษา H

λ_1 แทนอัตราการเปลี่ยนจากกลุ่มผู้ติดเชื้อไม่แสดงอาการ A ไปยังกลุ่มผู้ที่ตายจากโรค D

λ_2 แทนอัตราการเปลี่ยนจากกลุ่มผู้ติดเชื้อที่แสดงอาการ I ไปยังกลุ่มผู้ที่ตายจากโรค D

λ_3 แทนอัตราการเปลี่ยนจากกลุ่มผู้เข้ารับการรักษา H ไปยังกลุ่มผู้ที่ตายจากโรค D

ψ_1 แทนอัตราการเปลี่ยนจากกลุ่มผู้เสี่ยงต่อการติดเชื้อ S ไปยังกลุ่มผู้ที่หายจากโรค R

ψ_2 แทนอัตราการเปลี่ยนจากกลุ่มผู้เข้ารับการรักษา H ไปยังกลุ่มผู้ที่หายจากโรค R

จะได้ว่าแบบจำลองทางคณิตศาสตร์สามารถเขียนให้อยู่ในรูปต่อไปนี้

$$\frac{dS}{dt} = \Lambda + \rho Q - \alpha_1 SA - \alpha_2 SI - \alpha_3 SH - \sigma_2 S - \psi_1 S - \mu S \quad (1)$$

$$\frac{dE}{dt} = \alpha_1 SA + \alpha_2 SI + \alpha_3 SH - \sigma_1 E - \mu E \quad (2)$$

$$\frac{dQ}{dt} = \sigma_1 E + \sigma_2 S - \rho Q - \gamma_1 Q - \gamma_2 Q - \mu Q \quad (3)$$

$$\frac{dI}{dt} = \gamma_2 Q - \varepsilon_2 I - \lambda_2 I - \mu I \quad (4)$$

$$\frac{dA}{dt} = \gamma_1 Q - \varepsilon_1 A - \lambda_1 A - \mu A \quad (5)$$

$$\frac{dH}{dt} = \varepsilon_1 A + \varepsilon_2 I - \psi_2 H - \lambda_3 H - \mu H \quad (6)$$

$$\frac{dR}{dt} = \psi_1 S + \psi_2 H - \mu R \quad (7)$$

$$\frac{dD}{dt} = \lambda_1 A + \lambda_2 I + \lambda_3 H \quad (8)$$

โดยมีเงื่อนไขเริ่มต้นดังนี้

$$S(0) > 0,\ E(0) \geq 0,\ Q(0) \geq 0,\ I(0) \geq 0,\ A(0) \geq 0,\ H(0) \geq 0,\ R(0) > 0,\ D(0) \geq 0$$

แบบจำลองทางคณิตศาสตร์ข้างต้นสามารถเขียนใหม่เป็น

$$\frac{dS}{dt} = \Lambda + \rho Q - \alpha_1 SA - \alpha_2 SI - \alpha_3 SH - aS \quad (9)$$

$$\frac{dE}{dt} = \alpha_1 SA + \alpha_2 SI + \alpha_3 SH - bE \quad (10)$$

$$\frac{dQ}{dt} = \sigma_1 E + \sigma_2 S - cQ \quad (11)$$

$$\frac{dI}{dt} = \gamma_2 Q - dI \quad (12)$$

$$\frac{dA}{dt} = \gamma_1 Q - eA \quad (13)$$

$$\frac{dH}{dt} = \varepsilon_1 A + \varepsilon_2 I - fH \quad (14)$$

$$\frac{dR}{dt} = \psi_1 S + \psi_2 H - \mu R \quad (15)$$

$$\frac{dD}{dt} = \lambda_1 A + \lambda_2 I + \lambda_3 H \quad (16)$$

$$a = \sigma_2 + \psi_1 + \mu$$
$$b = \sigma_1 + \mu$$
$$c = \rho + \gamma_1 + \gamma_2 + \mu$$

โดยที่

$$d = \varepsilon_2 + \lambda_2 + \mu$$
$$e = \varepsilon_1 + \lambda_1 + \mu$$
$$f = \psi_2 + \lambda_3 + \mu$$

หาจุดสมดุลภายใต้สภาวะที่ปราศจากโรคของแบบจำลองที่สร้างขึ้นและค่าระดับการติดเชื้อพื้นฐานโดยวิธีการหาเมทริกซ์รุ่นถัดไป (Next generation matrix method) กำหนดให้ประชากรในกลุ่มอื่นๆ นอกจากประชากรในกลุ่มที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ (S) มีค่าเป็น 0 ทั้งหมด นั่นคือ $E=0, Q=0, I=0, A=0, H=0, R=0$ และ $D=0$ จะได้ว่าจุดสมดุลที่ปราศจากโรค คือ $E_0 = (S, E, Q, I, A, H, R, D) = \left(\frac{\Lambda}{a}, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0\right)$

โดยวิธีการหาเมทริกซ์รุ่นถัดไปจะได้ค่าลักษณะเฉพาะของเมทริกซ์ FV^{-1} คือ

$$\lambda = 0, \frac{\alpha_2 \Lambda \gamma_2 \sigma_1}{abcd} + \frac{\alpha_1 \Lambda \gamma_1 \sigma_1}{abce} + \frac{\alpha_3 \Lambda \sigma_1 (\varepsilon_2 \gamma_2 e + \varepsilon_1 \gamma_1 d)}{abcdef}$$

ดังนั้น ค่าระดับการติดเชื้อพื้นฐาน $R_0 = \frac{\alpha_2 \Lambda \gamma_2 \sigma_1}{abcd} + \frac{\alpha_1 \Lambda \gamma_1 \sigma_1}{abce} + \frac{\alpha_3 \Lambda \sigma_1 (\varepsilon_2 \gamma_2 e + \varepsilon_1 \gamma_1 d)}{abcdef}$

$$= \frac{\alpha_2 \Lambda \gamma_2 \sigma_1}{(\sigma_2 + \psi_1 + \mu)(\sigma_1 + \mu)(\rho + \gamma_1 + \gamma_2 + \mu)(\varepsilon_2 + \lambda_2 + \mu)} + \frac{\alpha_1 \Lambda \gamma_1 \sigma_1}{(\sigma_2 + \psi_1 + \mu)(\sigma_1 + \mu)(\rho + \gamma_1 + \gamma_2 + \mu)(\varepsilon_1 + \lambda_1 + \mu)}$$
$$+ \frac{\alpha_3 \Lambda \sigma_1 (\varepsilon_2 \gamma_2 e + \varepsilon_1 \gamma_1 d)}{(\sigma_2 + \psi_1 + \mu)(\sigma_1 + \mu)(\rho + \gamma_1 + \gamma_2 + \mu)(\varepsilon_2 + \lambda_2 + \mu)(\varepsilon_1 + \lambda_1 + \mu)(\psi_2 + \lambda_3 + \mu)}$$

วิเคราะห์ความเสถียรภาพของแบบจำลอง SEQIAHRD ที่จุดสมดุลในสภาวะปราศจากโรค

พิจารณาระบบแบบจำลองโควิด-19 (9)-(16) กำหนดให้ $\frac{dX}{dt} = G(X)$ โดยที่

$X = (S, E, Q, I, A, H, R, D)^T$ เมทริกซ์จาโคเบียนของ G คือ

$$J(X)=\begin{bmatrix} -\alpha_1 A-\alpha_2 I-\alpha_3 H-a & 0 & \rho & -\alpha_2 S & -\alpha_1 S & -\alpha_3 S & 0 & 0 \\ \alpha_1 A+\alpha_2 I+\alpha_3 H & -b & 0 & \alpha_2 S & \alpha_1 S & \alpha_3 S & 0 & 0 \\ \sigma_2 & \sigma_1 & -c & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & \gamma_2 & -d & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & \gamma_1 & 0 & -e & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & \varepsilon_2 & \varepsilon_1 & -f & 0 & 0 \\ \varphi_1 & 0 & 0 & 0 & 0 & \varphi_2 & -\mu & 0 \\ 0 & 0 & 0 & \lambda_2 & \lambda_1 & \lambda_3 & 0 & 0 \end{bmatrix}$$

แทนค่าที่จุดสมดุลที่ปราศจากโรค $E_0=(S,E,Q,I,A,H,R,D)=\left(\frac{\Lambda}{a},0,0,0,0,0,0,0\right)$

จากนั้นหาค่าลักษณะเฉพาะของ $J(E_0)$ จาก $|J(E_0)-\lambda I|=0$ จะได้ $\lambda_1,\lambda_2,\lambda_3,\lambda_4,\lambda_5,\lambda_6$ เป็นจำนวนเชิงซ้อนที่มีส่วนจริงน้อยกว่า 0 $(\mathrm{Re}(\lambda_i)<0, i=1,2,3,4,5,6)$ และ $\lambda_7=-\mu,\lambda_8=0$ ดังนั้น ระบบแบบจำลอง (9)-(16) มีความเสถียรภาพ (Stable) ณ จุดสมดุลปราศจากโรค (E_0)

หาจุดสมดุลในสภาวะที่โรคยังคงอยู่ (E^*) ของแบบจำลอง SEQIAHRD โดยพิจารณา

$$\Lambda+\rho Q-\alpha_1 SA-\alpha_2 SI-\alpha_3 SH-aS=0 \quad (17)$$

$$\alpha_1 SA+\alpha_2 SI+\alpha_3 SH-bE=0 \quad (18)$$

$$\sigma_1 E+\sigma_2 S-cQ=0 \quad (19)$$

$$\gamma_2 Q-dI=0 \quad (20)$$

$$\gamma_1 Q-eA=0 \quad (21)$$

$$\varepsilon_1 A+\varepsilon_2 I-fH=0 \quad (22)$$

$$\psi_1 S+\psi_2 H-\mu R=0 \quad (23)$$

$$\lambda_1 A+\lambda_2 I+\lambda_3 H=0 \quad (24)$$

จากสมการ (17)–(24) จะได้ $Q^*=\frac{dI}{\gamma_2}$, $A^*=\frac{\gamma_1 dI}{\gamma_2 e}$, $H^*=\left(\frac{-\lambda_1\gamma_1 d-\lambda_2\gamma_2 e}{\lambda_3\gamma_2 e}\right)I$,

$$I^*=\frac{\lambda_3\gamma_2 e}{\lambda_3\varepsilon_1\gamma_1 d+\lambda_3\varepsilon_2\gamma_2 e+\lambda_1\gamma_1 df+\lambda_2\gamma_2 ef}\ ,\ R^*=\frac{\psi_1 S}{\mu}+\left(\frac{-\lambda_1\gamma_1\psi_2 d-\lambda_2\gamma_2\psi_2 e}{\lambda_3\gamma_2\mu e}\right)I\ ,$$

$$E^*=\frac{cdI}{\gamma_2\sigma_1}-\frac{\sigma_2 S}{\sigma_1}\ ,\ S^*=\frac{\Lambda\sigma_1}{a\sigma_1+\sigma_2 b}+\frac{\rho\sigma_1 dI}{\gamma_2\sigma_1 a+\gamma_2\sigma_2 b}-\frac{bcdI}{\gamma_2\sigma_1 a+\gamma_2\sigma_2 b}$$

ดังนั้นจุดสมดุลที่โรคยังคงอยู่คือ

$$\left(S^*,E^*,Q^*,I^*,A^*,H^*,R^*,D^*\right)=\left(\frac{\Lambda\sigma_1}{a\sigma_1+\sigma_2 b}+\frac{\rho\sigma_1 dI-bcdI}{\gamma_2\sigma_1 a+\gamma_2\sigma_2 b},\frac{cdI}{\gamma_2\sigma_1}-\frac{\sigma_2 S}{\sigma_1},\frac{dI}{\gamma_2},\frac{\lambda_3\gamma_2 e}{\lambda_3\varepsilon_1\gamma_1 d+\lambda_3\varepsilon_2\gamma_2 e+\lambda_1\gamma_1 df+\lambda_2\gamma_2 ef},\right.$$

$$\left.\frac{\gamma_1 dI}{\gamma_2 e},\left(\frac{-\lambda_1\gamma_1 d-\lambda_2\gamma_2 e}{\lambda_3\gamma_2 e}\right)I,\frac{\psi_1 S}{\mu}+\left(\frac{-\lambda_1\gamma_1\psi_2 d-\lambda_2\gamma_2\psi_2 e}{\lambda_3\gamma_2\mu e}\right)I,0\right)$$

ค่าพารามิเตอร์ต่างๆที่ใช้ในแบบจำลองที่สร้างขึ้นบางส่วนได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบทความที่ได้รับการเผยแพร่และพารามิเตอร์บางส่วนได้มาจากการประมาณโดยอ้างอิงจากข้อมูลเชิงสถิติในประเทศไทย

ตารางที่ 1 ค่าพารามิเตอร์ที่ใช้ในแบบจำลอง SEQIAHRD

พารามิเตอร์	ค่าพารามิเตอร์	ที่มา
Λ	$\frac{10.17}{1000\cdot 365}\cdot N$	(Aaron O'Neill. ,2022)
μ	$\frac{7.749}{365\cdot 1000}$	(United Nations - World Population Prospects. ,2021)
α_1	$\frac{0.55}{N}$	(Ekkachai T. และ Somchai S. ,2020)
α_2	$\frac{0.65}{N}$	(Ekkachai T. และ Somchai S. ,2020)
α_3	$\frac{0.055}{N}$	(Ekkachai T. และ Somchai S. ,2020)
σ_1	$1-\mu$	ประมาณค่า
σ_2	1.53×10^{-7}	ประมาณค่า
ρ	$\frac{4}{6}$	ประมาณค่า
γ_1	$\frac{1}{6}$	(Riyapan P. et al.,2021)
γ_2	$\frac{1}{6}$	(Riyapan P. et al.,2021)
ε_1	$\frac{1}{6.5}$	(Ekkachai T. และ Somchai S. ,2020)
ε_2	$\frac{1}{3}$	ประมาณค่า
λ_1	0.005	ประมาณค่า

λ_2	0.01	ประมาณค่า
λ_3	0.001	(Ekkachai T. และ Somchai S. ,2020)
ψ_1	0.002791	ประมาณค่า
ψ_2	$\frac{1}{30}$	(Ekkachai T. และ Somchai S. ,2020)

ผลการวิจัย

แบบจำลองการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในประเทศไทยที่ได้นำเสนอในสมการ (9) – (16) เป็นระบบสมการที่มีความซับซ้อนและยากต่อการหาผลเฉลยที่แท้จริงของแบบจำลอง ดังนั้นในงานนี้ทางผู้ทำวิจัยจึงได้ประมาณค่าผลเฉลยเชิงตัวเลขของระบบสมการเชิงอนุพันธ์ โดยใช้ระเบียบวิธีเชิงตัวเลขผ่านโปรแกรมคำนวณเชิงคณิตศาสตร์ (Maple)

กำหนดให้ในระบบที่มีประชากรรวมทั้งหมด 10,000 คน โดยที่ระบบนี้ไม่มีผู้ติดเชื้อโควิด-19 นั่นคือ กำหนดค่าเริ่มต้นดังนี้ $S(0)=8000, E(0)=0, Q(0)=0, I(0)=0, A(0)=0, H(0)=0, R(0)=2000, D(0)=0$ ผลเฉลยเชิงตัวเลขของแบบจำลอง SEQIAHRD ในระบบที่ปราศจากโรคที่ได้จากโปรแกรม Maple ได้นำเสนอในรูปที่ 2 จะเห็นได้ว่าประชากรในกลุ่มที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ (S) จะมีค่าลดลงเรื่อยๆเมื่อเวลาผ่านไปโดยเปลี่ยนไปเป็นประชากรในกลุ่มที่รักษาหายแล้ว หรือประชากรที่มีภูมิคุ้มกัน (R) และมีบางส่วนที่ตายไปด้วยอัตราการตายด้วยสาเหตุอื่น ในขณะที่ประชากรในกลุ่มอื่นๆ $(EQIAHD)$ มีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก

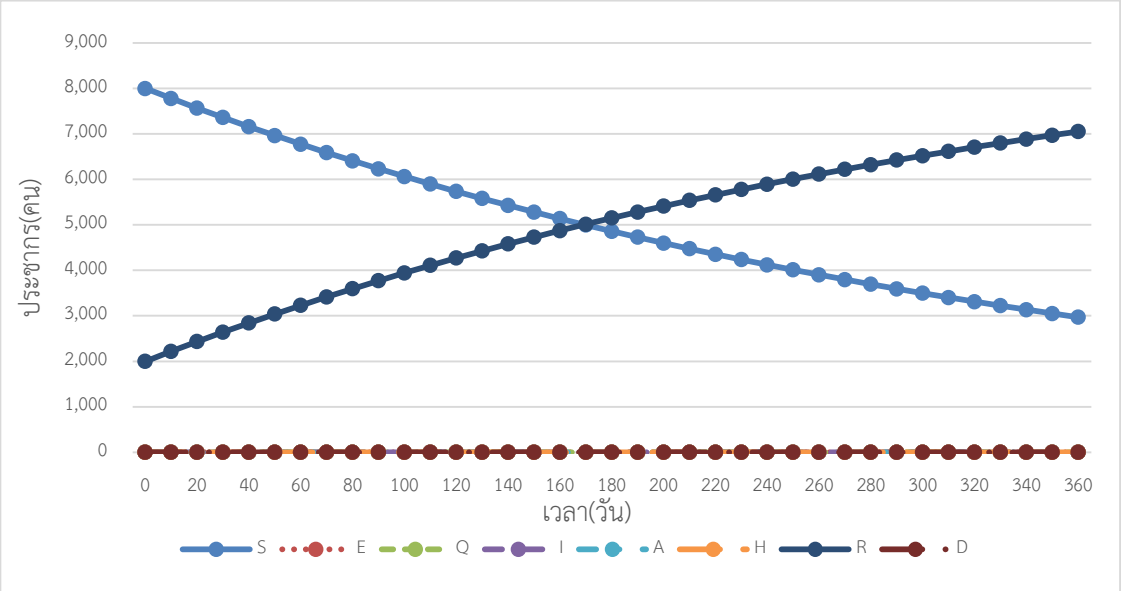

รูปที่ 2 ผลเฉลยเชิงตัวเลขของประชากรในแต่ละกลุ่มในแต่ละช่วงเวลา

อภิปรายผล

การเปรียบเทียบผลเฉลยเชิงตัวเลขของแบบจำลอง SEQIAHRD กับข้อมูลจริงที่เกิดขึ้นในประเทศไทยในช่วง 1 - 31 สิงหาคม 2564 ผู้วิจัยได้กำหนดค่าเริ่มต้นของตัวแปรแต่ละตัวดังนี้ จำนวนประชากรในกลุ่มผู้สัมผัสและถูกกักกันมีค่าเป็นศูนย์ E(0) = 0 , Q(0) = 0 จำนวนประชากรที่ติดเชื้อแล้วแสดงอาการได้มาจากการนำประชากรที่ตรวจพบโรคจากการ Walk-in และในเรือนจำมารวมกัน นั่นคือ I(0) = 14,152 จำนวนประชากรที่ติดเชื้อแต่ไม่แสดงอาการได้มาจากการนำประชากรที่ตรวจพบโรคจากการตรวจเชิงรุกและเข้ามาจากต่างประเทศมารวมกัน นั่นคือ A(0) = 4,760 จำนวนประชากรที่รักษาในโรงพยาบาลคือประชากรที่กำลังรักษาอยู่ในโรงพยาบาลและโรงพยาบาลสนาม นั่นคือ H(0) = 200,510 จำนวนประชากรที่รักษาหายแล้วหรือมีภูมิคุ้มกันได้มาจากการนำจำนวนการฉีดวัคซีนรวมกับผู้ที่รักษาหายแล้ว นั่นคือ R(0) = 6,272,506 จำนวนประชากรที่ตายด้วยโรคโควิด-19 คือ D(0) = 4857 ดังนั้น จำนวนประชากรที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อได้มาจากการนำประชากรในกลุ่ม E, Q, I, A, H, R, D ออกจากจำนวนประชากรทั้งหมด นั่นคือ S(0) = 63,303,215

นำผลเฉลยเชิงตัวเลขของแบบจำลอง SEQIAHRD ที่ได้จากการประมาณค่าผลเฉลยเชิงตัวเลขโดยใช้โปรแกรมคำนวณเชิงคณิตศาสตร์ (Maple) มาเปรียบเทียบกับข้อมูลจริงที่ถูกนำเสนอโดยศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) ในช่วงวันที่ 1-31 สิงหาคม 2564 รูปที่ 3-7 แสดงถึงความแตกต่างของจำนวนประชากรบางกลุ่มที่ได้จากแบบจำลองและข้อมูลจริงที่ถูกนำเสนอโดย ศบค.

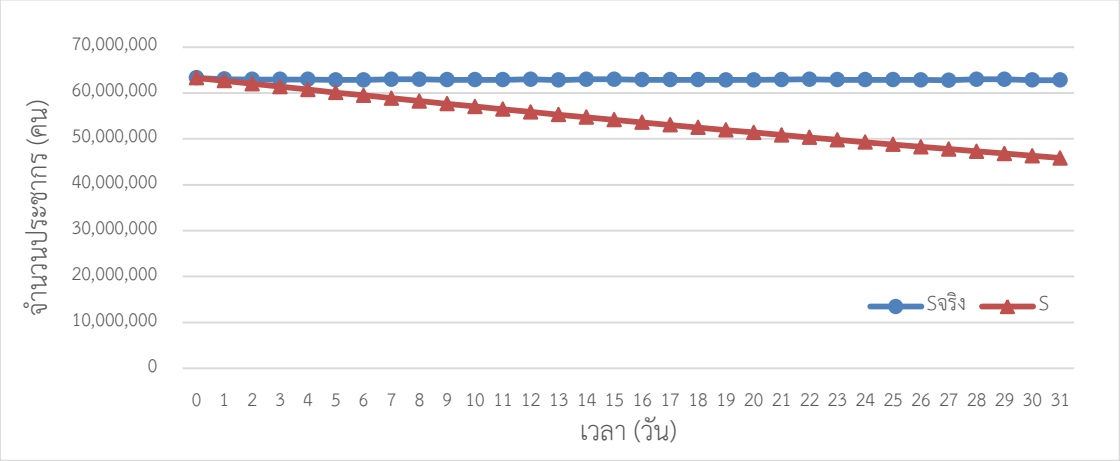

รูปที่ 3 จำนวนประชากรกลุ่ม S ที่ได้จากแบบจำลองเปรียบเทียบกับข้อมูลจริงในช่วง 1-31 สิงหาคม 2564

จากรูปที่ 3 พบว่าจำนวนประชากรในกลุ่มที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ (S) ที่ได้จากแบบจำลองเมื่อเวลาผ่านไป 31 วัน มีจำนวน 45,805,330 คน ซึ่งแตกต่างจากข้อมูลจริงที่มีจำนวนประชากรในกลุ่มนี้จำนวน 62,810,976 คน คิดเป็นค่าความแตกต่าง 27.07%

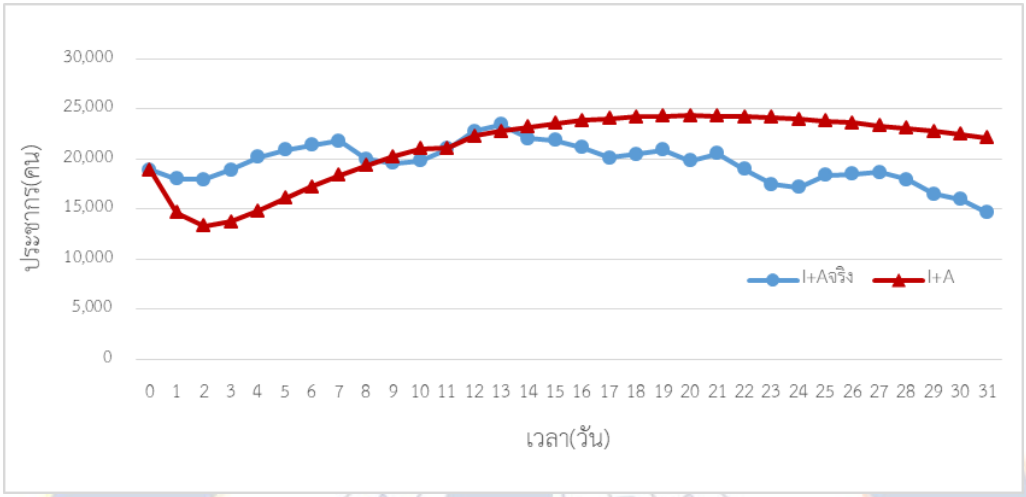

รูปที่ 4 จำนวนประชากรกลุ่ม I และ A ที่ได้จากแบบจำลองเปรียบเทียบกับข้อมูลจริงในช่วง 1-31 สิงหาคม 2564

จากรูปที่ 4 พบว่าจำนวนประชากรในกลุ่มผู้ติดเชื้อโควิดทั้งที่แสดงอาการ (I) และไม่แสดงอาการ (A) ที่ได้จากแบบจำลองแตกต่างจากข้อมูลจริงมากที่สุดเมื่อเวลาผ่านไป 31 วัน มีจำนวน 22,112 คน ซึ่งแตกต่างจากข้อมูลจริงที่มีจำนวนประชากรในกลุ่มนี้จำนวน 14,666 คน คิดเป็นค่าความแตกต่าง 50.77% จากกราฟในรูปที่ 4 จะเห็นได้ว่าแนวโน้มของค่าที่ได้จากแบบจำลองและค่าจริงคล้ายคลึงกันในช่วง 7 วันแรกและมีแนวโน้มลดลงคล้ายกันในช่วง 10 วันสุดท้าย

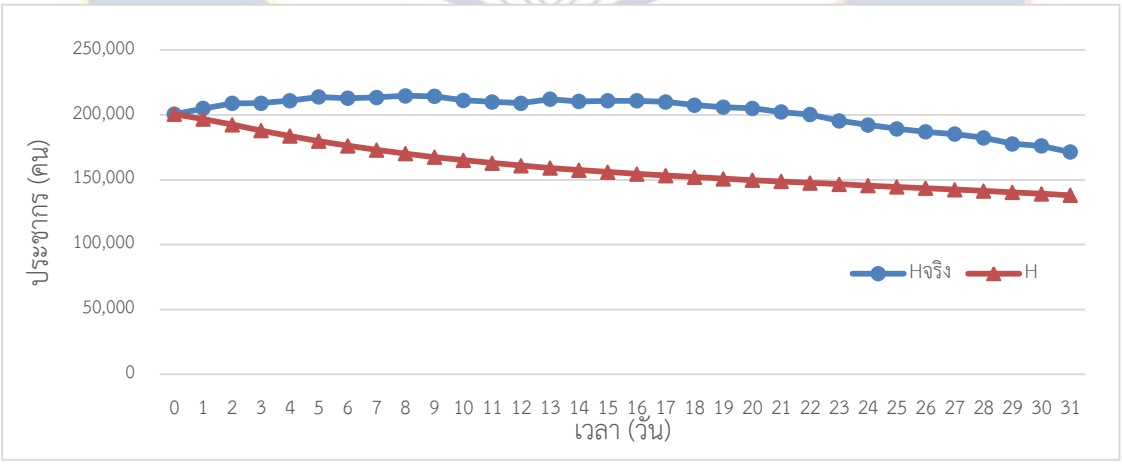

รูปที่ 5 จำนวนประชากรในกลุ่ม H ที่ได้จากแบบจำลองเปรียบเทียบกับข้อมูลจริงในช่วง 1-31 สิงหาคม 2564

จากรูปที่ 5 จำนวนประชากรในกลุ่มที่รักษาในโรงพยาบาล (H) ที่ได้จากแบบจำลองมีค่าแตกต่างจากค่าจริงมากที่สุดในวันที่ 17 คือมีจำนวน 153,258 คน ซึ่งแตกต่างจากค่าข้อมูลจริง 210,032 คน คิดเป็น 27.03% ซึ่งจากกราฟจะเห็นได้ว่าค่าที่ได้จากแบบจำลองมีค่าน้อยกว่าค่าจริงเสมอและค่อนข้างมากนั่นเป็นเพราะในความเป็นจริงจำนวนผู้ป่วยที่โรงพยาบาลรับได้มีจำนวนจำกัดและการรับผู้ป่วยเข้าไปรับการรักษาอาจจะใช้เวลานานกว่าค่าพารามิเตอร์ที่ใช้ในแบบจำลอง

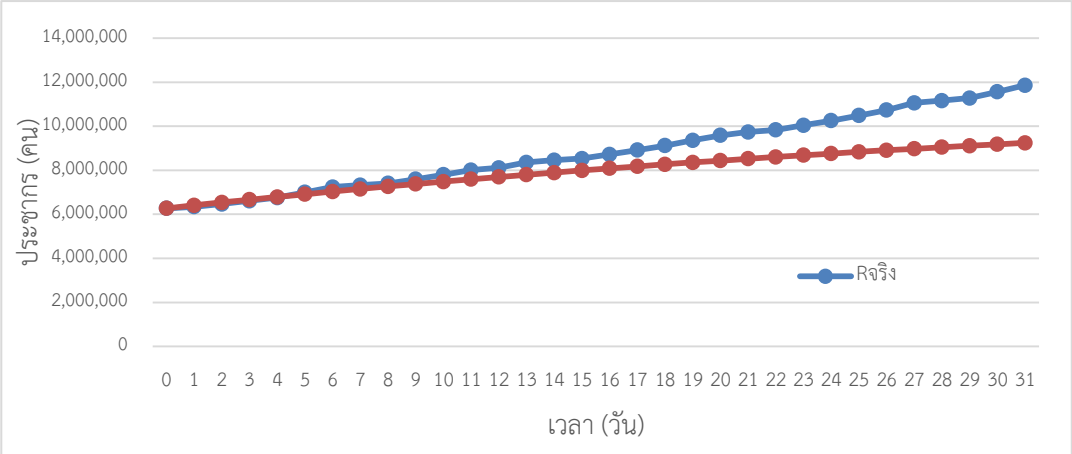

รูปที่ 6 จำนวนประชากรในกลุ่ม R ที่ได้จากแบบจำลองเปรียบเทียบกับข้อมูลจริงในช่วง 1-31 สิงหาคม 2564

จากรูปที่ 6 จำนวนประชากรในกลุ่มที่รักษาหายแล้วหรือประชากรที่มีภูมิคุ้มกัน (R) ที่ได้จากแบบจำลองมีค่าแตกต่างจากค่าจริงมากที่สุดเมื่อเวลาผ่านไป 31 วัน นั่นคือมีจำนวน 9,242,665 คน ซึ่งแตกต่างจากข้อมูลจริง 11,861,272 คน คิดเป็น 22.08% จากกราฟที่แสดงในรูปที่ 5 จะเห็นได้ว่าค่าที่ได้จากแบบจำลองและค่าจริงมีค่าใกล้เคียงกันในช่วง 15 วันแรก จากนั้นข้อมูลจริงของประชากรที่รักษาหายแล้วหรือประชากรที่มีภูมิคุ้มกันจะมีค่าเพิ่มขึ้นมากกว่าค่าที่ได้จากแบบจำลองค่อนข้างมาก ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากอัตราการได้รับวัคซีนของประชากรเพิ่มขึ้นจากจำนวนวัคซีนในประเทศและความเชื่อมั่นในวัคซีนของประชากรที่มีมากขึ้น

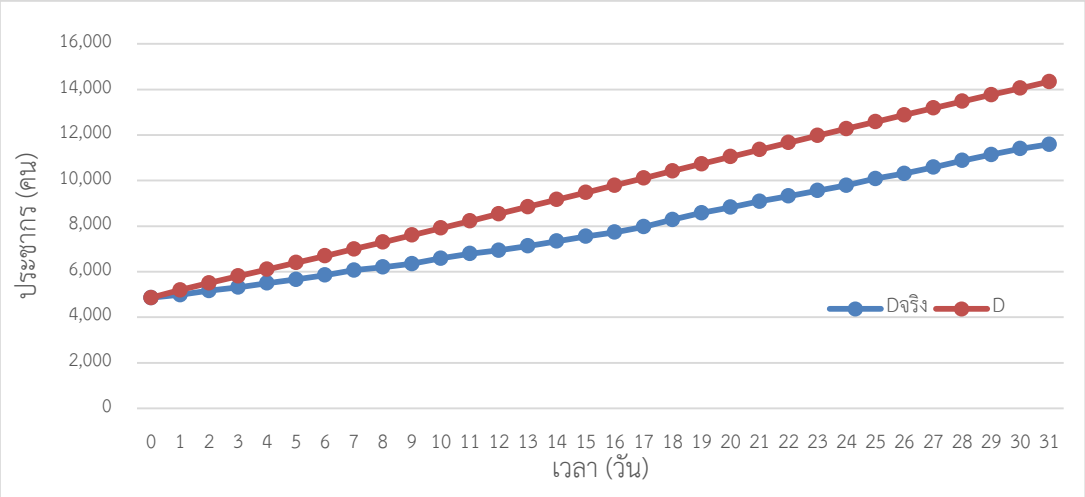

รูปที่ 7 จำนวนประชากรในกลุ่ม D ที่ได้จากแบบจำลองเปรียบเทียบกับข้อมูลจริงในช่วง 1-31 สิงหาคม 2564

จากรูปที่ 7 จำนวนประชากรในกลุ่มที่ตายด้วยโรคโควิด-19 (D) ที่ได้จากแบบจำลองมีค่าแตกต่างจากค่าจริงมากที่สุดเมื่อเวลาผ่านไป 31 วันมีจำนวน 14,341 คน ซึ่งแตกต่างจากข้อมูลจริง 11,589 คน คิดเป็น 23.75% และจากกราฟจะเห็นได้ว่าค่าที่ได้จากแบบจำลองมีค่ามากกว่าค่าจริงค่อนข้างมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากจำนวนประชากรในกลุ่มติดเชื้อทั้งที่แสดงอาการและไม่แสดงอาการที่ได้จากแบบจำลองมีค่าค่อนข้างมากจึงส่งผลให้เกิดจำนวนประชากรที่ตายด้วยโรคโควิด-19 มากเกินความเป็นจริง

ข้อเสนอแนะ

ในงานวิจัยนี้ได้เสนอแบบจำลองทางคณิตศาสตร์สำหรับการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในประเทศไทย โดยใช้พารามิเตอร์ของโรคในการระบาดในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ร่วมกับมาตรการการกักตัวและรับวัคซีนของประเทศไทย เมื่อเวลาผ่านไปอาจมีการกลายพันธุ์ของโรคหรือการเปลี่ยนสายพันธุ์ของเชื้อโควิด-19 ส่งผลให้ลักษณะการระบาดของโรคมีการเปลี่ยนแปลง รวมไปถึงการผ่อนคลายการบังคับใช้มาตรการในการป้องกันและการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ดังนั้นเราจึงควรปรับพารามิเตอร์ที่ใช้ในแบบจำลองให้เข้ากับสถานการณ์ ณ ขณะนั้น เพื่อให้แบบจำลองการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 มีการประมาณผลเฉลยที่ใกล้เคียงกับค่าความเป็นจริง อันจะส่งผลให้สามารถควบคุม ยับยั้งการระบาดของโรคโควิด-19ในประเทศไทยได้ดีมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

เทียนสิริ เหลืองวิไล, ฐาปนัต บัวภิบาล, สามารถ หมุดและ, วีระพล วิลามาศ, สมภูมิ มีชาวนา. (2020). **การประเมินสถานการณ์โรคโควิด 19 ในประเทศไทยโดยใช้แบบจำลอง SIR/D Estimating the Covid-19 Epidemic in Thailand by Using SIR/D Model**. ภาควิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร.

Aaron O'Neill. (2022). **Thailand: Birth rate from 2009 to 2019**. [Online]. เข้าถึงได้จาก : https://www.statista.com/statistics/977294/crude-birth-rate-in-thailand. วันที่ค้น ข้อมูล : 10 มีนาคม 2565).

Adam JK., Timothy WR, Charlie D., Sebastian F, Rosalind ME. (2020). **Early dynamics of transmission and control of 2019-ncov : a mathematical modeling study**. [Online]. เข้าถึงได้จาก : https://www.thelancet.com/article/S1473-3099(20)30144-4/fulltext. (วันที่ค้นข้อมูล : 31 มีนาคม 2565).

Kraemer MUG., Yang C-H., Gutierrez B., Wu C-H., Klein B., Pigott DM. (2020). **The effect of human mobility and control measures on the COVID-19 epidemic in China**. [Online]. เข้าถึงได้จาก : https://www.science.org/doi /10.1126/science.abb4218. (วันที่ค้นข้อมูล : 10 มีนาคม 2565).

Reynolds JJH., Torremorell M., Craft ME. (2014). **Mathematical Modeling of Influenza A Virus Dynamics within Swine Farms and the Effects of Vaccination**. [Online]. เข้าถึงได้จาก : https://doi.org/10.1371/journal. pone.0106177. (วันที่ค้นข้อมูล : 8 มีนาคม 2565).

Riyapan P, Shuaib SE, Intarasit A. (2021). **A mathematical model of COVID-19 pandemic: A case study of Bangkok, Thailand**. [Online]. เข้าถึงได้จาก : https://doi.org/10.1155/2021/6664483. (วันที่ค้นข้อมูล : 2 เมษายน 2565).

Tian H., Liu Y., Li Y., Wu C-H., Chen B., Kraemer MUG. (2020). **An investigation of transmission control measures during the first 50 days of the COVID-19 epidemic in China**. [Online]. เข้าถึงได้จาก : https://www.science.org/doi/ 10.1126/science.abb6105. (วันที่ค้นข้อมูล : 6 มีนาคม 2565).

United Nations - World Population Prospects. (2021). **Thailand Death Rate 1950-2021**. [Online]. เข้าถึงได้จาก : https://www.macrotrends.net/countries/THA/ thailand/death-rate. (วันที่ค้น ข้อมูล : 10 มีนาคม 2565).

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงถั่วเสริมทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองอุตรดิตถ์ และอายุการเก็บรักษา

Dvelopment of Khanom Mo Kaeng Tua (Thai soybean custard) With Native Durian in Uttaradit province and Shelf-life.

สุทธิพันธุ์ แดงใจ[1]
Suttiphun Dangjai

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาสูตรขนมหม้อแกงถั่วต้นแบบที่เหมาะสม หาปริมาณน้ำตาลฟรุกโทสและปริมาณเนื้อทุเรียนพื้นเมืองในจังหวัดอุตรดิตถ์ของผลิตภัณฑ์ วิเคราะห์คุณภาพทางกายภาพและจุลินทรีย์ และหาอายุการเก็บรักษาของผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้น โดยทำการทดสอบทางประสาทสัมผัสการยอมรับโดยผู้เชี่ยวชาญในระดับห้องปฏิบัติการและผู้บริโภคทั่วไป นำผลมาวิเคราะห์สถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงถั่วเสริมเนื้อทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองในจังหวัดอุตรดิตถ์และใช้ฟรุกโทสบางส่วนทดแทนน้ำตาลมะพร้าวที่ได้รับยอมรับสูงสุดคือ สูตร 15 มีความชอบอยู่ในระดับชอบมาก ขนมหม้อแกงต้นแบบเสริมเนื้อทุเรียนสุกปริมาณ 150 กรัมและใช้น้ำตาลฟรุกโทสที่ระดับ 45 กรัม ทดแทนน้ำตาลมะพร้าวบางส่วนเป็นที่ยอมรับสูงสุด ผลการวิเคราะห์คุณภาพทางกายมีค่า A_w เท่ากับ 0.956 ค่าสี L* เท่ากับ 68.54 ค่า a* เท่ากับ 11.84 ค่า b* เท่ากับ 34.46 ด้านจุลินทรีย์เป็นไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนขนมไทย (มผช.1/2552) ผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงถั่วทดแทนน้ำตาลบางส่วนด้วยฟรุกโทสที่พัฒนาขึ้นในหม้อดินเผาบรรจุในถุงพลาสติกชนิด Polyethylene terephthalate (PET) ปิดผนึกสนิทสามารถเก็บรักษาได้ 2 วันที่ระดับอุณหภูมิห้อง (30 องศาเซลเซียส) และสามารถเก็บรักษาในอุณหภูมิตู้เย็น (5 องศาเซลเซียส) ไม่เกิน 7 วัน ซึ่งแตกต่างจากขนมหม้อแกงสูตรดั้งเดิมที่สามารถเก็บรักษาได้ภายใน 1 วันที่ระดับอุณหภูมิห้องและอุณหภูมิตู้เย็นไม่เกิน 3 วันผลิตภัณฑ์จึงเสื่อมเสีย

คำสำคัญ: ขนมหม้อแกงถั่ว, ทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองจังหวัดอุตรดิตถ์, อายุการเก็บรักษา

[1] อาจารย์, หลักสูตรอาหารและโภชนาการ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ 53000 E-mail: suttiphun_uru@hotmail.com. Tel.055-411096 ต่อ 1320-1321

ABSTRACT

This study was aimed to investigate a standard recipe of Khanom Mo Kaeng Tua or Thai soybean custard with the proper proportion of fructose sugar and flesh component of native durian from Uttaradit for the purpose of the product improvement. Physical properties and microbial analysis of the custard with fructose sugar and durian flesh were carried out to test the shelf life of the product.

According to the sensory evaluation by laboratory experts and consumers, Recipe 15, with of 150 grams of durian flesh and the replacement of 45 grams fructose for coconut sugar, was the most acceptable at a high satisfaction level. The data of the most acceptable recipe was then statistically analyzed using a computer software package. According to the quality analysis, the recipe obtained 0.956 of Aw, 68.54 of L color, 11.84 of a and 34.46 of b. Regarding microbial analysis of the product was in accordance with Thai community product standard No. 1/2552. It was found that the study product with fructose substitute and flesh component of native durian from Uttaradit has a longer shelf life. The original product of the shop, carned in a clay container and packed in a Polyethylene terephthalate (PET) plastic bag, Can be stored for a day at the room temperature and for 2 days in a refrigerator, while the study product can be stored for 3 days and 7 days respectively.

Keyword : Khanom Mo Kaeng Tua (Thai soybean custard), Native Durian in Uttaradit, Shelf-life.

บทนำ

ขนมไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของประเทศไทยมีการสืบทอดภูมิปัญญา มีความละเอียดอ่อนของขนมให้ดูสวยงาม ส่วนใหญ่มีส่วนประกอบข้าวหรือแป้ง น้ำตาล และกะทิจัดเป็นส่วนผสมหลักของขนมไทยโบราณ เมื่อเข้าสู่สมัยกรุงศรีอยุธยามีการเจริญสัมพันธไมตรีกับชาติตะวันออกและตะวันตกทำให้มีการดัดแปลงขนมชาติอื่นๆ เข้ามา (ทัศนีย์, 2559) ขนมหม้อแกงเป็นขนมเก่าแก่ที่มีการนำเข้ามาจากประเทศโปรตุเกสโดยท้าวทองกีบม้าหรือมารีกีมาร์ ทำมาจากการผสมไข่ แป้งและกะทิเข้าด้วยกัน นอกจากนี้ยังมีการใช้ส่วนผสมอื่นๆ เพื่อแต่งสี รสชาติและกลิ่น แตกต่างกันไปตามประเภทของขนมหม้อแกง (ศูนย์บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา,

2562) ผลิตภัณฑ์ที่มีอายุการเก็บรักษาที่สั้นเนื่องจากมีส่วนผสมที่ทำมาจากกะทิผสมอยู่จึงเป็นสาเหตุที่เกิดการเสื่อมเสียจากจุลินทรีย์ได้ง่าย (ชมพู่, 2550)

น้ำตาลฟรุกโทส เป็นน้ำตาลที่มีรสหวานที่สุดของน้ำตาลทุกชนิดและพบในอาหารทั่วๆ ไป ได้แก่ผลไม้และน้ำผึ้ง เช่น ในองุ่น ประกอบด้วยซูโครสร้อยละ 2 ฟรุกโทสร้อยละ 8 และฟรุกโทสเป็นน้ำตาลที่มีโมเลกุลเล็กร่างกายสามารถดูดซึมได้ง่าย เป็นน้ำตาลที่ใช้ในผู้ป่วยโรคเบาหวาน โดยน้ำตาลฟรุกโทสจะมีความหวานมากกว่าน้ำตาลทราย 2 เท่า ในอุณหภูมิห้องในด้านอุตสาหกรรมอาหารน้ำตาลฟรุกโทสเป็นตัวช่วยดูดน้ำในผลิตภัณฑ์ซึ่งน้ำเป็นอาหารให้จุลินทรีย์ต่างๆ (นิธิยา, 2549)

ในจังหวัดอุตรดิตถ์มีพื้นที่ตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำน่านเขตภูเขาและที่สูง มีพื้นที่ประมาณครึ่งหนึ่งของหวัดอยู่ในบริเวณทางด้านเหนือและตะวันออกของจังหวัด พืชเศรษฐกิจของจังหวัดที่สำคัญ คือ ลางสาดและทุเรียน การผลิตทุเรียนในจังหวัดอุตรดิตถ์มีการผลิตเป็นมากในอำเภอลับแล โดยเป็นการผลิตในระบบวนเกษตร (agro-forestry) มีการทำสวนผลไม้แบบผสมผสานร่วมกับพื้นที่ป่าที่ผูกพันกับวิถีชีวิตของชาวอำเภอลับแลมาตั้งแต่บรรพบุรุษ พื้นที่ปลูกทุเรียนเป็นพื้นที่บนภูเขาและที่ราบระหว่างหุบเขาบริเวณลูกคลื่น เป็นบริเวณที่อยู่ต่อเนื่องจากที่ราบลุ่มแม่น้ำทางเหนือและทางตะวันออกของจังหวัด โดยทุเรียนเป็นผลไม้เศรษฐกิจที่สำคัญอันดับต้นของประเทศมาตลอด ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกประมาณ 600,000 ไร่ สามารถนำเงินเข้าประเทศจากมูลค่าการส่งออกปีละประมาณ 5,600 ล้านบาท (ฐิติพรและคณะ, 2564)

ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดและความสนใจในการนำทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองจังหวัดอุตรดิตถ์ที่ปลูกจำนวนมากและขายไม่ได้ราคามาพัฒนาให้เกิดมูลค่า และนำฟรุกโทสเข้ามาทดแทนน้ำตาลมะพร้าวบางส่วนในขนมหม้อแกงถั่วเพื่อยืดอายุการเก็บรักษาของผลิตภัณฑ์ ดังนั้นจึงต้องการทำการทดลองหาสูตรขนมหม้อแกงถั่วเสริมเนื้อทุเรียนสุกพันธุ์พื้นเมืองในจังหวัดอุตรดิตถ์ให้เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคและนำเข้าสู่การเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงต้นแบบ
2. เพื่อหาปริมาณของเนื้อทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองในจังหวัดอุตรดิตถ์ และระดับฟรุกโทสให้เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค
3. วิเคราะห์คุณภาพทางกายภาพ จุลินทรีย์และหาอายุการเก็บรักษาของผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงถั่วเสริมทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองอุตรดิตถ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

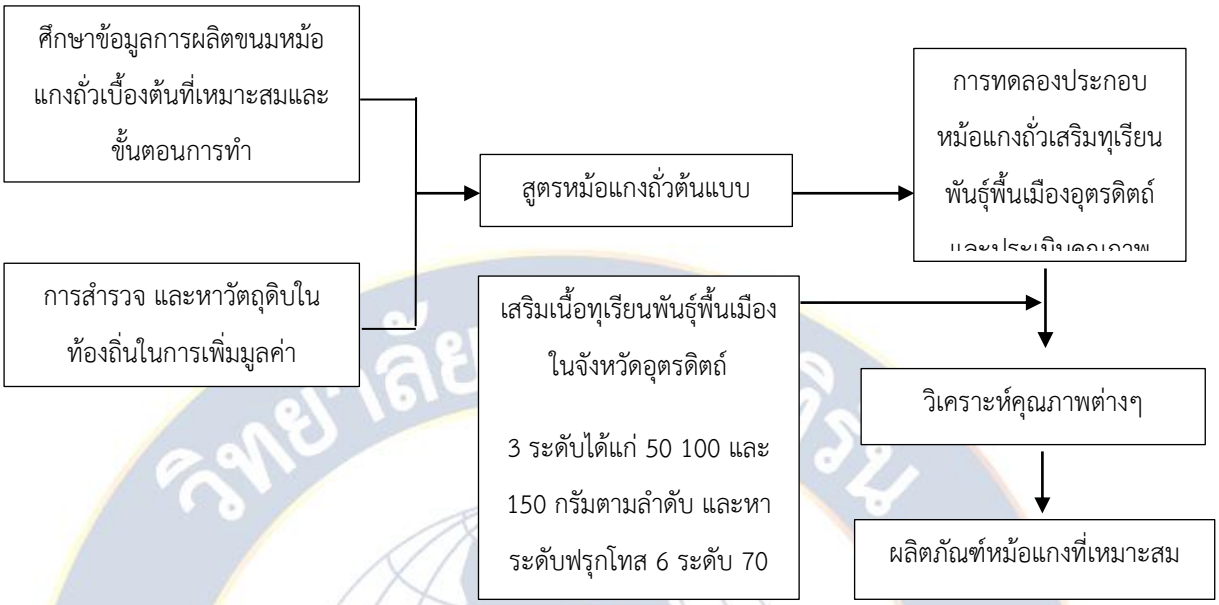

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงถั่วเสริมทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองในจังหวัดอุตรดิตถ์ โดยศึกษากรรมวิธีการผลิตที่เหมาะสม หาปริมาณมาเสริมเนื้อทุเรียน หาอัตราส่วนระหว่างน้ำตาลมะพร้าวและสารทดแทนความหวานเพื่อหาอายุการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงค้นคว้า ทดลองให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณลักษณะที่ดีและยืดอายุการเก็บรักษา โดยกำหนดวิธีการดำเนินการทดลองดังนี้

1. การคัดเลือกสูตรต้นแบบ

1.1 การคัดเลือกสูตรต้นแบบผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงถั่ว ทำการคัดเลือกสูตรต้นแบบของผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงถั่ว 3 สูตร (ดังตารางที่ 1) ทดลองผลิตขนมหม้อแกงถั่วตามวิธีการของผลิตภัณฑ์ต้นแบบดังกล่าว จากนั้นนำผลิตภัณฑ์หม้อแกงถั่วสูตรต้นแบบ 3 สูตร ทำการทดสอบทางประสาทสัมผัสด้วยวิธีการทดสอบความชอบแบบ 9 Point Hedonic Scale Test พิจารณาทางสี กลิ่น รสชาติ เนื้อสัมผัส และความชอบโดยรวม โดยใช้ผู้ทดสอบทางประสาทสัมผัสที่ผ่านการฝึกฝนระดับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ให้คะแนนความชอบโดยรวมของผลิตภัณฑ์จากค่า 1-9 (1=ไม่ชอบมากที่สุด และ 9 = ชอบมากที่สุด) เพื่อคัดเลือกผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงถั่วต้นแบบที่ได้รับคะแนนการยอมรับสูงสุด จากนั้นนำไปหาปริมาณสารทดแทนความหวานเพื่อยืดอายุการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์และวิเคราะห์คุณภาพของผลิตภัณฑ์

ตารางที่ 1 ส่วนผสมของผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงถั่วต้นแบบ

ส่วนผสม	สูตร 1	สูตร 2	สูตร 3
ถั่วเขียวเลาะเปลือกนึ่งสุก	100 กรัม	160 กรัม	125 กรัม
ไข่เป็ด	3 ฟอง	5 ฟอง	5 ฟอง
ไข่ไก่	-	2 ฟอง	-
แป้งข้าวเจ้า	220 กรัม	250 กรัม	10 กรัม
น้ำตาลมะพร้าว	250 กรัม	250 กรัม	200 กรัม
กะทิ	250 กรัม	250 กรัม	250 กรัม
เกลือป่น	2.5 กรัม	2 กรัม	2 กรัม
ใบเตย	5 ใบ	5 ใบ	5 ใบ
หอมแดงซอย	25 กรัม	25 กรัม	25 กรัม
น้ำมันพืช	15 กรัม	15 กรัม	15 กรัม

ที่มา: สูตร 1 ดัดแปลงจากเสาวภรณ์ วังวรรธนะและคณะ. (2549)
สูตร 2 ดัดแปลงจากแสงแดด. (2547)
สูตร 3 ดัดแปลงจากธัญนันท์ อบถม. (2555)

1.2 วิธีการผลิตขนมหม้อแกงถั่วที่เหมาะสม

การทดลองหาตำรับขนมหม้อแกงถั่วต้นแบบที่เหมาะสมมีขั้นตอนการทำดังนี้ นำไข่เป็ด น้ำตาลมะพร้าว เกลือ ใบเตย ขยำให้เข้ากันหรือจนกว่าน้ำตาลมะพร้าวจะละลายหมดในอ่างผสม จากนั้นเติมด้วยน้ำกะทิ ขยำต่อจนส่วนผสมเข้ากันดี นำไปกรองด้วยผ้าขาวบางลงในกระทะทองเหลือง ตามด้วยนำถั่วซีกบดละเอียด คนด้วยพายไม้ให้ส่วนผสมเข้ากันดียกขึ้นตั้งบนเตาแก๊สด้วยไฟอ่อน 10 นาที จนส่วนผสมเริ่มแห้ง ตักส่วนผสมลงในภาชนะ นำเข้าอบที่อุณหภูมิ 180 องศาเซลเซียส ประมาณ 50 – 60 นาที จากนั้นยกขนมหม้อแกงถั่วที่อบเสร็จออกจากตู้อบ พักไว้จนขนมหม้อแกงถั่วเย็น ระหว่างที่รอขนมหม้อแกงถั่วเย็นตัวลง ปอกหอมแดงล้างด้วยน้ำให้สะอาด ซอยตามขวางให้มีขนาดความหนาเท่าๆ กัน นำไปเจียวจนเหลืองพักให้สะเด็ดน้ำมัน จากนั้นนำน้ำมันที่ได้จากการเจียวหอมแดงทาบริเวณหน้าขนมหม้อแกง นำเข้าอบที่อุณหภูมิ 200 องศา ประมาณ 10 – 15 นาที จนกระทั่งหน้าของขนมหม้อแกงเปลี่ยนเป็นสีเหลือง นำออกจากตู้อบพักให้เย็นโรยด้วยหอมแดงเจียว

2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงถั่วเสริมทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองในจังหวัดอุตรดิตถ์และหาระดับสารทดแทนความหวาน

2.1 การศึกษาหาปริมาณทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองในจังหวัดอุตรดิตถ์

การหาปริมาณเนื้อทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองอุตรดิตถ์ในพื้นที่อำเภอลับแล และตำบลนางพญา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง (Durio zibethinus Murray) ที่มีระดับความสุกงอม เหลือง มีกลิ่นหอม โดยนำเนื้อทุเรียนแยกออกจากเมล็ดเพื่อนำเนื้อของทุเรียนที่ได้มาผสมเติมลงในตัวผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 3 ระดับ 50 100 และ 150 กรัม

2.2 การศึกษาหาระดับฟรุกโทสที่เหมาะสมต่อผลิตภัณฑ์เพื่อทดแทนน้ำตาลมะพร้าวและยอมรับของผู้บริโภค การหาสูตรขนมหม้อแกงถั่วที่เหมาะสมให้เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคและทดลองใช้ฟรุกโทสทดแทนน้ำตาลมะพร้าวบางส่วนในอัตราส่วน 6 ระดับจากน้ำหนักเต็ม ได้แก่ 45 กรัม 50 กรัม 55 กรัม 60 กรัม 65 กรัม และ 70 กรัม เป็นจำนวน 6 ตัวอย่าง นำผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงถั่วทั้ง 6 ตัวอย่าง มาทดสอบทางประสาทสัมผัส ด้วยวิธีการทดสอบแบบ 9 Point Hedonic Scale Test พิจารณาทางสี กลิ่น รสชาติ เนื้อสัมผัส และความชอบโดยรวม โดยใช้ผู้ทดสอบทางประสาทสัมผัสที่ผ่านการฝึกฝนระดับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ให้คะแนนความชอบโดยรวมของผลิตภัณฑ์จากค่า 1-9 (1 =ไม่ชอบมากที่สุด และ 9 = ชอบมากที่สุด) และคัดเลือกผลิตภัณฑ์ที่ได้รับคะแนนสูงสุด 3 สูตรให้ผู้บริโภคทดสอบทางประสาทสัมผัส เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ผู้บริโภคยอมรับมากที่สุด

2.3 การวิเคราะห์คุณภาพและหาอายุการเก็บรักษาของผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงถั่วในหม้อดินบรรจุลงในถุงพลาสติก Polyethylene terephthalate (PET) ปิดผนึกปากถุงด้วยความร้อน 2 ชั้น โดยทำการศึกษาแยกเป็นอุณหภูมิห้องที่ระดับ 30 องศาเซลเซียสและอุณหภูมิในตู้เย็นที่ระดับ 5 องศาเซลเซียส การวิเคราะห์ข้อมูลด้านการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์โดยเลือกผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มตัวอย่างสูงสุด นำมาเก็บรักษาในอุณหภูมิตู้เย็นและอุณหภูมิห้อง สุ่มตัวอย่างตรวจวิเคราะห์คุณภาพด้านกายภาพและจุลินทรีย์ เป็นระยะเวลา 7 วัน จากนั้นทำการตรวจวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

คุณภาพทางกายภาพ ได้แก่ ค่าสี L* a* b* วัดค่าสีโดยใช้เครื่องวัด colorflex Hunter รายงานความเป็นค่าความสว่าง L* ค่าสีแดง – เขียว a* และค่าความเป็นสีเหลือง – น้ำเงิน b* จำนวน 3 ซ้ำ

ค่าปริมาณน้ำอิสระ (A_w) รายงานเป็นค่าความชื้นที่มีผลต่ออัตราการเจริญของจุลินทรีย์โดยใช้เครื่อง AQUA LAB จำนวน 3 ซ้ำ

คุณภาพทางจุลินทรีย์ ตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนขนมไทยเลขที่ 1/2552 (สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, 2544)

- จำนวนจุลินทรีย์ทั้งหมด ต้องไม่เกิน $1x10^6$ โคโลนีต่อตัวอย่าง 1 กรัม
- ซาลโมเนลลา ต้องไม่พบในตัวอย่าง 25 กรัม

- สตาฟิโลค็อกคัส ออเรียส ต้องไม่เกิน 100 โคโลนีต่อตัวอย่าง 1 กรัม
- บาซิลลัส ซีเรียส ต้องไม่เกิน 100 โคโลนีต่อตัวอย่าง 1 กรัม
- เอสเชอริเชีย โคไล โดยวิธีเอ็มพีเอ็น ต้องน้อยกว่า 3 ต่อตัวอย่าง 1 กรัม
- ยีสต์ ต้องไม่เกิน $1x10^4$ โคโลนีต่อตัวอย่าง 1 กรัม
- รา ต้องไม่เกิน 500 โคโลนีต่อตัวอย่าง 1 กรัม

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนของข้อมูลทางสถิติด้วยวิธี One-way ANOVA เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วยวิธี Duncan' s New Multiple Range Test ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการทดลอง

1. ผลการหาสูตรต้นแบบขนมหม้อแกงถั่วที่เหมาะสม

1.1 กรรมวิธีการผลิตขนมหม้อแกงถั่วที่เหมาะสม นำอุปกรณ์ในการผลิตฆ่าเชื้อทำความสะอาดด้วยน้ำร้อนทุกชนิด กรรมวิธีผลิตโดยนำไข่เป็ด น้ำตาลมะพร้าว เกลือ ใบเตย ขยำให้เข้ากันหรือจนกว่าน้ำตาลมะพร้าวจะละลายหมดในอ่างผสม เติมด้วยน้ำกะทิขยำต่อจนส่วนผสมเข้ากัน นำไปกรองด้วยผ้าขาวบางลงในกระทะทองเหลือง ตามด้วยนำถั่วซีกบดละเอียด คนด้วยพายไม้ให้ส่วนผสมเข้ากันดียกขึ้นตั้งบนเตาแก๊สด้วยไฟอ่อน 10 นาที จนส่วนผสมเริ่มแห้ง ตักส่วนผสมลงในภาชนะ นำเข้าอบที่อุณหภูมิ 190 องศา ประมาณ 50 – 60 นาที จากนั้นยกขนมหม้อแกงถั่วที่อบเสร็จออกจากตู้อบ พักไว้จนขนมหม้อแกงถั่วเย็น ระหว่างที่รอขนมหม้อแกงถั่วเย็นตัวลง ปอกหอมแดง ล้างด้วยน้ำให้สะอาด ซอยตามขวางให้มีขนาดความหนาเท่าๆ กัน นำไปเจียวจนเหลือง พักให้สะเด็ดน้ำมัน จากนั้นนำน้ำมันที่ได้จากการเจียวหอมแดงทาบริเวณหน้าขนมหม้อแกง นำเข้าอบที่อุณหภูมิ 200 องศา ประมาณ 10 – 15 นาที จนกระทั่งหน้าของขนมหม้อแกงเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล เมื่อนำออกจากตู้อบพักให้เย็นโรยด้วยหอมแดงเจียว

1.2 ผลการคัดเลือกสูตรต้นแบบขนมหม้อแกงถั่วที่เหมาะสม จากการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ต้นแบบโดยนำผลิตภัณฑ์ทั้ง 3 สูตร ทดสอบความชอบของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาด้านสี กลิ่น รสชาติ เนื้อสัมผัส และความชอบโดยรวม พบว่า ขนมหม้อแกงสูตร 1 ได้คะแนนความชอบสูงสุด เมื่อเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงถั่วสูตรที่ 3 และสูตรที่ 2 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 คะแนนความชอบโดยเฉลี่ยของผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงถั่วต้นแบบ

(n = 5)

คุณลักษณะของผลิตภัณฑ์	ขนมหม้อแกงถั่วต้นแบบ		
	สูตร 01	สูตร 02	สูตร 03
สี ^{ns}	7.00±1.00	7.40±1.14	6.80±1.10
กลิ่น ^{ns}	8.00±1.00	7.00±1.00	7.20±0.84
รสชาติ	7.80±1.30^{a}	7.00±0.71^{a,b}	6.40±0.55^{b}
เนื้อสัมผัส ^{ns}	6.60±1.52	6.40±1.52	6.40±0.89
การยอมรับโดยรวม ^{ns}	7.20±1.48	6.20±0.45	6.40±1.14

หมายเหตุ: ตัวอักษรในแนวนอนที่แตกต่างกันแสดงถึงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ($p \leq 0.05$)
ns หมายถึง ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.05$)

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาแต่ละด้านจึงนำผลิตภัณฑ์สูตรที่ 1 ที่ได้รับความความสูงสุดไปพัฒนาในการทดลองใช้สารทดแทนความหวานจากฟรุกโทสในปริมาณระดับต่างๆ และปรับปรุงกรรมวิธีการผลิตขนมหม้อแกงถั่วให้เหมาะสมเพื่อยกระดับคุณภาพด้านคุณลักษณะผลิตภัณฑ์

2. ผลการทดลองเสริมทุเรียนและหาระดับฟรุกโทสที่เหมาะสมเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค

2.1 ผลการปริมาณเนื้อทุเรียนและระดับน้ำตาลฟรุกโทส ผู้วิจัยได้ทำการทดลองนำเนื้อทุเรียนที่ได้จากการเตรียมมาทดลองเติมเพื่อเสริมลงในผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงต้นแบบ 3 ระดับ คือ 50 กรัม 100 กรัม และ 150 กรัม จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญได้ทดสอบชิมทางประสาทสัมผัสเพื่อจำแนกระดับความแตกต่างของการเสริมเนื้อทุเรียนที่มีต่อคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ ซึ่งวิเคราะห์ด้านกลิ่นรสชาติและเนื้อสัมผัส พบว่า ในปริมาณ 150 กรัม เนื้อสัมผัสยังคงดีตามคุณลักษณะ ด้านกลิ่นและรสชาติไม่แตกต่าง

ผู้วิจัยได้นำผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการคัดเลือกหาระดับฟรุกโทสที่นำมาทดแทนน้ำตาลมะพร้าวใน 6 ระดับ เพื่อหาสูตรขนมหม้อแกงถั่วทดแทนด้วยฟรุกโทสที่ได้รับความชอบมากที่สุดในอัตราส่วนที่เหมาะสม โดยระดับที่ทดแทนด้วยฟรุกโทสได้แก่ สูตร 07 ปริมาณฟรุกโทส 70 กรัม สูตร 08 ปริมาณฟรุกโทส 65 กรัม สูตร 09 ปริมาณฟรุกโทส 60 กรัม สูตร 10 ปริมาณฟรุกโทส 55 กรัม สูตร 11 ปริมาณฟรุกโทส 50 กรัม และสูตร 12 ปริมาณฟรุกโทส 45 กรัม ทำการทดสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (ดังตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 คะแนนความชอบโดยเฉลี่ยของขนมหม้อแกงถั่วเสริมทุเรียนทดแทนสารความหวานด้วยฟรุกโทสจากผู้เชี่ยวชาญ

(n = 5)

คุณลักษณะของผลิตภัณฑ์	ขนมหม้อแกงถั่วเสริมทุเรียนทดแทนสารความหวานด้วยฟรุกโทส					
	สูตร 07	สูตร 08	สูตร 09	สูตร 10	สูตร 11	สูตร 12
สี ^{ns}	7.00±1.00	6.80±0.84	6.60±0.8	6.60±0.55	6.60±0.55	6.80±0.84
กลิ่น ^{ns}	7.00±1.00	7.00±1.00	7.00±1.00	7.20±0.84	7.20±0.84	7.20±0.84
รสชาติ ^{ns}	5.60±1.52	5.80±1.64	6.60±1.52	7.40±0.89	7.40±0.89	7.40±0.89
เนื้อสัมผัส	6.00±0.71 ^{b}	6.40±0.89 ^{a,b}	6.80±1.10 ^{a,b}	7.40±0.89 ^{a}	7.60±0.55 ^{a}	7.40±0.89 ^{a}
การยอมรับโดยรวม	6.00±1.22 ^{b}	6.40±1.52 ^{a,b}	7.20±1.30 ^{a,b}	7.60±0.89 ^{a}	7.80±0.45 ^{a}	7.40±0.89 ^{a,b}

หมายเหตุ: ตัวอักษรในแนวนอนที่แตกต่างกันแสดงถึงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ($p \leq 0.05$)
ns หมายถึง ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.05$)

จากตารางที่ 3 พบว่าผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 5 คน ได้ให้คะแนนความชอบในสูตรขนมหม้อแกงถั่วเสริมเนื้อทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองอุตรดิตถ์ในปริมาณ 150 กรัม และทดแทนด้วยน้ำตาลฟรุกโทสสูงสุด 3 ลำดับ ได้แก่ สูตร 11 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.80 และสูตร 10 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.60 มีความชอบอยู่ในระดับชอบมากเท่ากัน และสูตร 12 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.40 อยู่ในระดับชอบปานกลางตามลำดับ ผู้วิจัยจึงคัดเลือกทั้ง 3 ตำรับที่ได้รับความชอบสูงสุดจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อทำการทดสอบทางประสาทสัมผัสกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับต่อผู้บริโภคต่อไป (ดังตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 คะแนนความชอบโดยเฉลี่ยของผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงที่ถูกพัฒนาขึ้นจากผู้บริโภค

(n = 30)

คุณลักษณะของผลิตภัณฑ์	ขนมหม้อแกงที่ถูกพัฒนาขึ้น		
	สูตร 13 (ฟรุกโทส 55 กรัม)	สูตร 14 (ฟรุกโทส 50 กรัม)	สูตร 15 (ฟรุกโทส 45 กรัม)
สี ^{ns}	7.80±0.76	7.63±0.93	7.67±0.99
กลิ่น ^{ns}	7.73±0.78	7.37±1.03	7.60±1.07
รสชาติ ^{ns}	7.30±0.84	7.33±1.12	7.73±1.14
เนื้อสัมผัส ^{ns}	7.10±1.24	7.37±1.19	7.53±1.50
การยอมรับโดยรวม ^{ns}	7.30±0.93	7.37±0.88	7.70±0.99

หมายเหตุ: ns หมายถึง ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.05$)

จากตารางที่ 4 พบว่าขนมหม้อแกงถั่วสูตร 15 ได้รับความชอบจากผู้บริโภคสูงสุด มีค่าเฉลี่ย 7.70 มีความชอบอยู่ในระดับชอบมาก จึงนำผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการพัฒนาไปวิเคราะห์คุณภาพต่อไป

2.2 ผลการวิเคราะห์คุณภาพผลิตภัณฑ์

1) คุณภาพทางกายภาพ ผลการวิเคราะห์ค่า Water Activity (A_w) ในผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงถั่วทดแทนด้วยน้ำตาลฟรุกโทส ปรากฏว่ามีค่า Water Activity (A_w) อยู่ในระดับ 0.956 แสดงว่าผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงถั่วทดแทนด้วยน้ำตาลฟรุกโทสเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความชื้นสูง ในการทดสอบวัดค่าสีของผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงถั่วทดแทนด้วยน้ำตาลฟรุกโทส สูตร 14 พบว่า ค่า L* เท่ากับ 68.54 แสดงว่ามีค่าความสว่างในตัวผลิตภัณฑ์ ในด้านค่า a* มีค่าเท่ากับ 11.84 แสดงว่าสีค่อนข้างไปทางสเกลด้านขวาเป็นสีแดงเนื่องจากเป็นส่วนผสมของไข่เป็ดและน้ำตาลมะพร้าว ค่า b* มีค่าเท่ากับ 34.46 แสดงว่าสีค่อนข้างไปทางสเกลด้านขวาเป็นสีเหลืองซึ่งได้จากส่วนผสมของไข่แดงของไข่เป็ดและเนื้อทุเรียนสุก

2) ผลการวิเคราะห์ทางจุลินทรีย์ โดยการนำผลิตภัณฑ์ที่ถูกพัฒนาขึ้นส่งตรวจที่ศูนย์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ โดยวิธีตรวจสอบคุณภาพทางจุลินทรีย์ตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนขนมไทยเลขที่ มผช. 1/2552 สำนักมาตรฐานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม โดยพบว่า คุณภาพทางด้านจุลิทรีย์ของผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (ดังตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 แสดงคุณภาพทางจุลินทรีย์ของผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงที่พัฒนาขึ้น

รายการทดสอบ	ผลการทดสอบ
Total Plate Count	$1.2X10^4$ Cfu/g.
Salmonella spp.	Not Detected
Staphylococcus aureus	<10 est.Cfu/g.
Bacillus cereus	$1.1X10^2$ Cfu/g.
Escherichia coli	<2 MPN/g.
Yeast and Mold	<10 Cfu/g.

2.3 เพื่อทดลองหาอายุการเก็บรักษาของผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงถั่วทดแทนด้วยน้ำตาลฟรุกโทส ในการศึกษาอายุการเก็บรักษาของผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงถั่วที่พัฒนาขึ้นเก็บรักษาในบรรจุภัณฑ์หม้อดินเผาบรรจุลงในถุง Polyethylene terephthalate (PET) ปิดด้วยซีลความร้อน 2 ชั้น เก็บรักษาที่อุณหภูมิห้อง 30 องศาเซลเซียส สามารถเก็บรักษาได้ 2 วันนับจากวันผลิตโดยผลิตภัณฑ์มีลักษณะเปลี่ยนแปลง และทดลองเก็บไว้อุณหภูมิตู้เย็น 5 องศาเซลเซียส สามารถเก็บรักษาได้ 7 วัน โดยไม่ปรากฏเชื้อราและยังคงมีคุณลักษณะด้านสี กลิ่น เนื้อสัมผัส เหมือนวันตั้งต้นวันที่ 0 แสดงว่าน้ำตาลฟรุกโทสสามารถช่วยยืดอายุการเก็บรักษาของผลิตภัณฑ์ได้ ซึ่งแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงที่ใช้เปรียบเทียบโดยใช้น้ำตาลมะพร้าวล้วน พบว่า เก็บรักษาในอุณหภูมิตู้เย็น (5 องศาเซลเซียส) วันที่ 3 ผลิตภัณฑ์มีกลิ่นเปรี้ยว มีการคายน้ำออก และปรากฏเชื้อราวันที่ 4 ผลิตภัณฑ์เสื่อมเสียแล้ว

ภาพที่ 1 ผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงถั่วเสริมทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองอุตรดิตถ์
ที่มา: ถ่ายภาพโดยนายสุทธิพันธุ์ แดงใจ, 2564

อภิปรายผล

จากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงถั่วเสริมเนื้อทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองอุตรดิตถ์และทดแทนน้ำตาลฟรุกโทสบางส่วนในผลิตภัณฑ์ ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ถูกพัฒนาขึ้นจัดเป็นขนมไทยที่มีส่วนประกอบหลากหลายชนิด จากการศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญและผู้บริโภค จำนวน 30 คน พบว่าผู้บริโภคให้คะแนนความชอบผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงถั่วเสริมเนื้อทุเรียนที่ปริมาณ 150 กรัม และทดแทนด้วยฟรุกโทสบางส่วนที่ระดับ 45 กรัมมากที่สุด จากการวิเคราะห์คุณภาพ พบว่า A_w อยู่ในระดับ 0.956 ค่าสี L* เท่ากับ 68.54 ค่า a* เท่ากับ 11.84 ค่า b* เท่ากับ 34.46 อายุการเก็บรักษาของผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงถั่วทดแทนด้วยน้ำตาลฟรุกโทสที่เก็บรักษาในบรรจุภัณฑ์ที่อุณหภูมิห้องที่ 30 องศาเซลเซียส สามารถเก็บรักษาได้ 2 วันนับจากวันผลิต อุณหภูมิตู้เย็นที่ 5 องศาเซลเซียส สามารถเก็บรักษาได้ 7 วันผลิตภัณฑ์จึงเริ่มเปลี่ยนแปลงเสื่อมเสีย และคุณภาพทางจุลินทรีย์พบว่าขนมหม้อแกงถั่วที่ใช้น้ำตาลฟรุกโทสทดแทนน้ำตาลมะพร้าวบางส่วนทางจุลินทรีย์เป็นไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนขนมไทยเลขที่ มผช.1/2552 อบเชยและขนิษฐา. (2556) ได้กล่าวถึงน้ำตาลมีบทบาทสำคัญช่วยให้รสหวาน น้ำตาลที่ใช้ในขนมไทยแต่ดั้งเดิมนิยมใช้น้ำตาลพื้นบ้านจากตาลหรือมะพร้าว โดยฟรุกโทสให้ความหวานในอุตสาหกรรมเบเกอรีมีความหวานมากกว่าน้ำตาลทราย 2 เท่า สอดคล้องกับทัศนีย์. (2559) ได้กล่าวถึงการทดลองใช้สารให้ความหวานแทนน้ำตาลในขนมไทยให้เป็นที่ยอมรับในการทดสอบประสาทสัมผัสโดยเฉพาะขนมไทยที่ใช้กะทิเนื่องจากกะทิช่วยให้เกิดรสหวานมันกลมกล่อมและเนื้อสัมผัสนิ่มจะช่วยกลบเกลื่อนความหวานของสารให้ความหวานที่แตกต่างจากรสหวานน้ำตาล นอกจากนี้ไพบูลย์. (2548) กล่าวถึงน้ำตาลฟรุกโทสสามารถในด้านอุตสาหกรรมอาหารเป็นตัวช่วยดูดน้ำในผลิตภัณฑ์ซึ่งน้ำเป็นอาหารทำให้จุลินทรีย์เจริญเติบโตได้ช้าขึ้น ทำให้ผลิตภัณฑ์สามารถเก็บรักษาได้ในอุณหภูมิห้องถึง 2 วันและอุณหภูมิตู้เย็น 7 วัน สอดคล้องกับพิชญอร. (2561) กล่าวถึงอายุการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ช่วงเวลาตั้งแต่ถูกผลิตจนถึงการซื้อปลีกของผลิตภัณฑ์อาหารระยะเวลาดังกล่าวผลิตภัณฑ์ยังคงมีคุณภาพเป็นที่น่าพึงพอใจของผู้บริโภคได้

ข้อเสนอแนะ

1. สามารถนำผลิตภัณฑ์ไปพัฒนาต่อยอดเชิงพาณิชย์ได้โดยการขยายสูตรเป็นสูตรขนมเพื่อการค้าเชิงพาณิชย์และยังเป็นทราบอายุของผลิตภัณฑ์ยังจากพัฒนาแล้ว
2. เป็นการเพิ่มมูลค่าของผลผลิตทางการเกษตรในชุมชนที่มีจำนวนมาก และไม่เป็นไปตามความต้องการของผู้บริโภคสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อเพิ่มช่องทางการบริโภคได้
3. พัฒนาผลิตภัณฑ์เข้าสู่กระบวนการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนด้านการผลิตและการปรุงประกอบขนมไทยสำหรับผู้สนใจ

เอกสารอ้างอิง

ชมพู่ ยิ้มโต. (2550). **การถนอมอาหาร.** กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พริ้นติ้งเฮ้าส์.

ฐิติพร เทียรฆนิธิกูล พิชัย ใจกล้าและจิราภรณ์ นิคมทัศน์. (2563, 5 กรกฎาคม). **แป้งและผลิตภัณฑ์จากแป้งเมล็ดทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองในจังหวัดอุตรดิตถ์.** วารสารคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 39(6), 605-612.

ทัศนีย์ ลิ้มสุวรรณ. (2559). **The Food Good Choice: อาหารไทยทางเลือกที่ดีกว่า.** สมุทรสาคร: สยามทองกิจ.

ธัญนันท์ อบถม. (2555). **ขนมหวานไทย.** กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

นิธิยา รัตนาปนนท์. (2549). **เคมีอาหาร.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พริ้นติ้งเฮ้าส์.

พิชญอร ไหมสุทธิสกุล. (2561). **เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการผลิตภัณฑ์อาหารเพื่อคุณภาพและความปลอดภัยสำหรับผู้บริโภค.** หน่วยที่ 1. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ไพบูลย์ ธรรมรัตน์วาสิก. (2548). **กรรมวิธีการแปรรูปอาหาร.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, สำนักงาน. (2552). **มาตรฐานผลิตภัณฑ์ขนมไทย.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://tcps.tisi.go.th/public/StandardList.aspx. (วันที่ค้นข้อมูล : 14 พฤษภาคม 2564).

รุ่งทิวา วงค์ไพรศาลฤทธิ์. (2553). **ขนมไทยในงานพิธี.** กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์.

แสงแดด. (2546). **ขนมไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: แสงแดด.

เสาวภรณ์ วังวรรธนะและคณะ. (2549). **ขนมไทยของหวาน-ของว่าง 108 ชนิด.** กรุงเทพฯ: ส่งเสริมอาชีพ OTOP.

ศูนย์บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2562). **ขนมหม้อแกง.** [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : http://ilwc.aru.ac.th/Contents/FoodThaiFoodThai64.htm. (วันที่ค้นข้อมูล : 4 พฤษภาคม 2564).

อบเชย วงค์ทองและขนิษฐา พูนผลกุล. (2556). **หลักการประกอบอาหาร.** พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

การศึกษาระบบควบคุมแปลงนาข้าวด้วยเทคโนโลยี 4.0

A study on Rice Field Control System with Technology 4.0

ธนพร พยอมใหม่[1] และ ไมตรี ธรรมมา[2]
Thanaporn Payommai and Maitree Thamma

บทคัดย่อ

บทความนี้เสนอการออกแบบและพัฒนาระบบควบคุมแปลงนาข้าวเป็นการแจ้งข้อความอัตโนมัติผ่านโปรแกรม line โดยการรับสัญญาณแจ้งเตือนจากตู้ควบคุมส่งสัญญาณผ่านโมดูล 3G ที่สามารถใส่ซิมโทรศัพท์ได้เพื่อแจ้งข้อมูล การพัฒนาระบบด้วยเทคโนโลยี 4.0 มาใช้ในการเกษตรษรซึ่งใช้เป็นเทคโนโลยีอินเตอร์เน็ตของสรรพสิ่งมาประยุกต์ใช้กับแอปพลิเคชันผ่านโทรศัพท์แบบสมาร์ทโฟนสามารถทำงานร่วมกับบอร์ดไมโครคอนโทลเลอร์ Node MCU ESP8266 ที่เชื่อมต่อกับอุปกรณ์เซ็นเซอร์วัดค่า Ph อุปกรณ์เซ็นเซอร์วัดค่า Tds อุปกรณ์เซ็นเซอร์ตรวจจับความชื้นและนำพลังงานแสงอาทิตย์มาใช้เป็นแหล่งจ่ายไฟฟ้า โดยนำระบบที่ได้ไปทดสอบหาประสิทธิภาพตู้ควบคุมในการทำงานของอุปกรณ์เซ็นเซอร์ ประเมินคุณภาพจากการใช้งาน จากนั้นนำผลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่าได้ระบบเทคโนโลยีควบคุมแปลงนาข้าวสามารถช่วยเพิ่มผลผลิตและลดการปัญหาดินเค็ม

คำสำคัญ: ระบบควบคุม อินเตอร์เน็ตของสรรพสิ่ง เซ็นเซอร์

[1] สาขาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน Email : j_payommai@hotmail.com

[2] สาขาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน Email : maitree.th@rmuti.ac.th

Abstract

This article proposes the design and development of a rice field control system for automatic message notification via line program by receiving the alarm signal from the control cabinet via a 3G module that can insert a phone SIM to inform information. by applying to develop a system with Internet of Things or IOT (Internet of Things) technology by using a ready-made application for IOT tasks called Blynk Application via a mobile phone like a smartphone Works with the ESP8266 Node MCU microcontroller board, humidity sensor device. Ph sensors, Tds sensors and solar energy as a power source. Then bring the system to be tested for efficiency in controlling the operation of the sensor device with evaluate the quality of use the results were then analyzed. The results of the research revealed that the rice field control technology system can help increase yields and reduce soil salinity problems.

Keywords: Control system, Internet of thing, Sensor

1. บทนำ

ภาคการเกษตรนับว่ามีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เพราะมีการจ้างงานสูงถึงกว่าร้อยละ 30 ของกำลังแรงงานทั้งประเทศ โดยเฉพาะการปลูกข้าวเพราะข้าวเป็นอาหารหลักของคนไทยและข้าวพืชเศรษฐกิจอันดับต้นๆ ซึ่งมีความสำคัญแก่ประเทศไทยมาก สำหรับประเทศไทยนั้นข้าวเป็นพืชที่ทำรายได้ให้กับประเทศอย่างมากมาตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน เพราะเป็นสินค้าส่งออกที่นำรายได้ให้แก่ประเทศไทย เป็นมูลค่าปีละหลายพันล้านบาทและประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรมีจำนวนหลายแสนคนทั่วประเทศ ซึ่งการปลูกข้าวถือเป็นรายได้หลักของชาวนา ปัญหาหลักของชาวนาในจังหวัดนครราชสีมาที่ประสบคือปัญหาขาดแคลนน้ำและดินเค็ม รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการทำเกษตร ดังนั้นคณะวิจัยจึงมีแนวทางการพัฒนารูปแบบการเกษตรแนวใหม่ที่มีการวางระบบการบริหารจัดการน้ำ การดูแลที่เหมาะสมผ่านเทคโนโลยี เพื่อลดเวลา โดยใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่งและระบบควบคุมมาประยุกต์ใช้งาน ซึ่งจากการตรวจสอบความเหมาะสมหรือความเป็นไปได้ของแนวทางที่ค้นพบ จากนั้นจึงออกแบบ คิดวิเคราะห์หารูปแบบแนวทางการพัฒนาและยกระดับรูปแบบการเกษตรที่มีความเหมาะสม

2. ทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับการรับข้อความ

GSM Module

GSM Module เป็นโมดูลสื่อสารระบบสามารใส่ซิมการ์ดขนาดเล็ก รองรับระบบสื่อสาร โมดูลเชื่อมต่อ GPRS/GSM สำหรับ Arduino/IoT เพื่อเชื่อมต่อผ่านซิมการ์ดโดยสั่งงานผ่านทางพอร์ตสื่อสารอนุกรม RS232 ด้วยชุดคำสั่ง AT- Command สามารถประยุกต์ใช้งานได้มากมายหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการรับส่งสัญญาณแบบ Voice, SMS, Data, FAX และยังรวมถึงการสื่อสารด้วย Protocol TCP/IP ด้วย

รูปที่ 1 Module

2.2.1 การติดต่อสื่อสารกับ Module

การติดต่อสื่อสารกับ Module นั้นสามารถทำได้คือเชื่อมต่อผ่านขั้วต่อสัญญาณอนุกรมระดับสัญญาณ 5V สำหรับเชื่อมต่อกับไมโครคอนโทรลเลอร์โดยตรง การทำงานจะมีหน้าที่ดังนี้

1. TXD (Transmit Data)
2. RXD (Receive Data)
3. +5V ใช้ต่อกับแหล่งจ่ายกระแสตรงไฟที่มีแรงดันคงที่ 5V
4. GND ของโมดูลต้องต่อเข้ากับ GND ของอุปกรณ์ด้าน Host
5. PWR ใช้รับสัญญาณลอจิกเพื่อสั่งเปิด-ปิด Module
6. RST ใช้รับสัญญาณลอจิกเพื่อสั่งรีเซตตัว Module

2.2 Node MCU ESP8266

Node MCU คือ บอร์ดคล้าย Arduino ที่สามารถเชื่อมต่อกับ WiFi ได้ สามารถเขียนโปรแกรมด้วย Arduino IDE ได้เช่นเดียวกับ Arduino และบอร์ดก็มีราคาถูกมากๆ เหมาะแก่ผู้ที่คิดจะเริ่มต้นศึกษา หรือทดลองใช้งานเกี่ยวกับ Arduino, IoT, อิเล็กทรอนิกส์ หรือแม้แต่การนำไปใช้จริงในโครงงานได้ เนื่องจากราคาไม่แพง

ภายในบอร์ดของ Node MCU ประกอบไปด้วย ESP8266 ซึ่งเป็นไมโครคอนโทรลเลอร์ที่สามารถเชื่อมต่อ WiFi ได้ พร้อมอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น พอร์ต micro USB สำหรับ

จ่ายไฟอัปโหลดโปรแกรม ชิพสำหรับอัปโหลดโปรแกรมผ่านสาย USB ชิพแปลงแรงดันไฟฟ้า และขาสำหรับเชื่อมต่ออุปกรณ์ภายนอกเป็นต้น

รูปที่ 2 MCU ESP8266

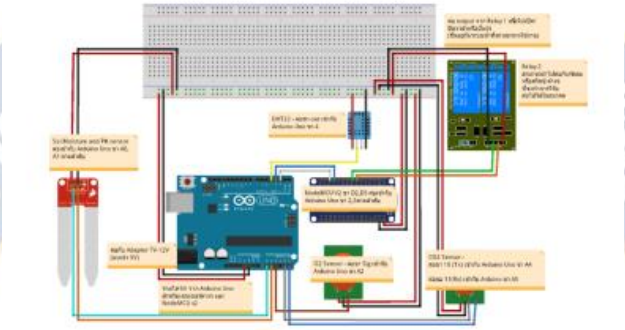

รูปที่ 3 แผนผังการเชื่อมต่ออุปกรณ์ IOT (Node MCU) กับ Arduino board และระบบเซนเซอร์

2.3 รีเลย์ และโมดูลรีเลย์

Node MCU เป็นบอร์ดไมโครคอนโทรลเลอร์ อีกตัวที่ปัจจุบันกำลังได้รับความนิยมเนื่องจากมีขนาดเล็ก ราคาถูกมีคุณสมบัติคล้าย Arduino ทั้งโครงสร้างขา อินพุต เอาต์พุต และจำนวนขาที่ให้มาเพียงพอต่อการใช้งานทั่วไป การออกแบบสถาปัตยกรรมบนบอร์ด การใช้ภาษา C / C + + ในการเขียนโปรแกรมควบคุมด้วย Arduino IDE สิ่งเหล่านี้ช่วยให้ผู้ที่ใช้ Arduino อยู่แล้วสามารถที่จะใช้ Node MCU ได้ไม่ยาก และที่สำคัญ Node MCU ตัวนี้ยังมาพร้อมกับโมดูล ESP8266 ซึ่งเป็นระบบ Wi-Fi ที่รองรับการทำงานทั้งในโหมดที่เป็น Station และ Client ทำให้สามารถเชื่อมต่อกับเครือข่ายแล้วทำเป็น Access Point หรือ ทำเป็น Web Server ขนาดเล็กได้

2.4 เซนเซอร์ตรวจวัดความชื้นในดิน (soil Moisture Sensor)

เซ็นเซอร์วัดความชื้นในดิน ใช้ร่วมกับบอร์ดพัฒนาโปรแกรมเช่น บอร์ด Arduino โดย จะมีการให้เอาต์พุตเป็นอะนาล็อกป้อนให้กับวงจร Arduino สามารถนำค่าที่ได้ไปทำเงื่อนไขในการเปิดใช้อุปกรณ์ได้ มักถูกใช้ในโปรเจ็คด้านการเกษตร

รูปที่ 4 เซนเซอร์ตรวจวัดความชื้นในดิน

2.4 เซนเซอร์ตรวจวัดค่าพีเอช (PH sensor)

เป็นเซ็นเซอร์สำหรับวัดความเป็น กรด-เบส ของสารละลายโดยค่าที่วัดได้จะอยู่ในช่วง 0 - 14pH

รูปที่ 5 เซนเซอร์ตรวจวัดค่าพีเอช

2.4 เซนเซอร์ตรวจวัดค่าทีดีเอส (TDS Sensor)

สำหรับวัดคุณภาพของน้ำ วัดปริมาณของแข็งที่ละลายเจือปนอยู่ในน้ำ เป็นสัญญาณรูปแบบ Analog เพื่อป้อนไปยัง Arduino แล้วนำไปแสดงหรือเขียนโปรแกรมได้ตามที่ต้องการ

รูปที่ 6 เซนเซอร์ตรวจวัดค่าทีดีเอส

3. การออกแบบและดำเนินการ

ขั้นตอนการดำเนินงานของตู้ระบบควบคุมแปลงนาข้าวโดยเริ่มจากการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องของการใช้งานบอร์ด Node MCU รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้าง จากนั้นออกแบบโครงสร้างตู้ระบบควบคุมแปลงนาข้าว จัดซื้ออุปกรณ์แล้วทำการประกอบโครงสร้าง พร้อมทดสอบการรับค่าของตัวตรวจจับความชื้น โดยการเขียนโปรแกรมควบคุมด้วย โปรแกรม Arduino IDE เขียนโปรแกรมสั่งงานบอร์ด Node MCU esp8266 แล้วทดสอบระบบต่าง ๆ บันทึกผล และสรุปผลการทดลอง ซึ่งมีกระบวนการทำงานดังรูปที่ 3.1

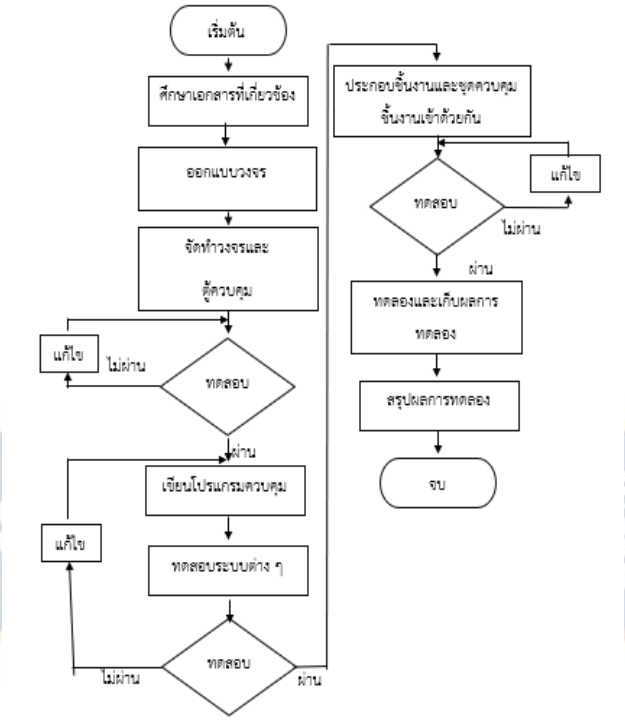

รูปที่ 7 แผนผังขั้นตอนการดำเนินงาน

3.1 หลักการทำงานของตู้ระบบควบคุมแปลงนาข้าว

3.1.1 ระบบจะวัดค่า PH ซึ่งค่าที่เหมาะสมในแปลงนา 7-8 ถ้าระบบวัดได้ไม่อยู่ในช่วงดังกล่าว จะสั่งให้ปั๊มน้ำทำงานเพื่อลดน้ำในนาข้าวช่วยให้ค่า ph ได้อยู่ในระดับที่ต้องการ

3.1.2 ระบบจะวัดค่า TDS ซึ่งค่าที่เหมาะสมในแปลงนาต้องไม่เกิน 3 ms/cm ถ้าระบบวัดได้เกิน 3 จะสั่งให้ปั๊มน้ำทำงานเพื่อลดค่าสิ่งเจือปนในนาข้าวช่วยให้ค่า Tds ได้อยู่ในระดับที่ต้องการ

3.1.3 ระบบจะวัดค่าความชื้น ซึ่งค่าที่เหมาะสมในแปลงนาต้องไม่ต่ำกว่า 70% ถ้าระบบวัดได้ต่ำกว่า 70 จะสั่งให้ปั๊มน้ำทำงานเพื่อเพิ่มความชื้นในนาข้าวช่วยให้ค่าความชื้นอยู่ในระดับที่ต้องการ

3.1.4 ค่าที่วัดได้จะถูกส่งผ่านโปรแกรม line แสดงเป็นข้อมูลสถานะ ค่าต่างๆของแปลงนา

4. การทดลองและผลการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาระบบที่พัฒนาขึ้นและนำความรู้ทางด้านเทคโนโลยี IoT มาใช้งานเพื่อส่งข้อมูลระหว่างอุปกรณ์สามารถทำการวิเคราะห์ข้อมูลได้โดยอัตโนมัติพร้อมทั้งนำค่าที่วัดได้จากจากเซนเซอร์มาแสดงข้อมูลผ่านโทรศัพท์สมาร์ทโฟนโดยทำงานผ่านตู้ควบคุมอุปกรณ์ เพื่อควบคุมปัจจัยค่าที่ต้องการวัดคือ ค่า ph ค่า Tds และค่าความชื้นให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของข้าวและสั่งงานตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จากงานวิจัยคือสามารถมีการจัดการน้ำที่ดี และลดต้นทุนทางด้านบุคลากร ลดเวลา ซึ่งระบบนี้สามรถพัฒนาการเขียนโค้ดได้เองและต้นทุนราคาไม่สูง

เทียบกับระบบเซนเซอร์ที่มีขายทั่วไป ซึ่งระบบระบบเซนเซอร์ที่มีขายทั่วไปราคาแพงรวมทั้งผู้ใช้ไม่สามารถกำหนดค่าการควบคุมการทำงานได้ด้วยตนเอง ระบบนี้สามารถทำงานและพัฒนาร่วมกับระบบ Application ได้เป็นอย่างดี โดยข้อมูลที่ได้จากการตรวจวัดจะสามารถพัฒนาต่อยอดให้ข้อมูลถูกจัดเก็บไว้ในฐานข้อมูลของผู้ใช้บน google sheet เพื่อที่จะสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์และวางแผนการเพิ่มผลผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การทำงานของเซนเซอร์ตรวจวัดคุณภาพดินในรูปแบบ Wi-Fi Internet มีลักษณะในการทำงาน ที่สามารถตรวจวัดและบันทึกข้อมูล ได้ด้วยระบบอินเทอร์เน็ต มีระบบการบันทึกข้อมูลที่สะดวกรวดเร็ว สามารถทำงานได้ดี หากเปรียบเทียบกับวิธีการตรวจวัดคุณภาพของดินทั่วไป สามารถตรวจวัดค่าได้รวดเร็วกว่า และค่าที่วัดได้มีความแม่นยำเทียบเท่ากับการตรวจวัดทั่วไป เทคโนโลยีอินเตอร์เน็ตของสรรพสิ่งคือการที่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาเชื่อมโยงและส่งข้อมูลระหว่างกันได้ผ่านอินเตอร์เน็ต เช่น อุปกรณ์ไฟฟ้า ตัวตรวจวัด เข้ากับโครงข่ายอินเทอร์เน็ต ทำให้สามารถส่งข้อมูลค่าที่วัดได้ไปยังเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์อื่นๆ ที่เชื่อมอยู่กับระบบอินเทอร์เน็ตได้ไปจนถึงการเชื่อมโยงการใช้งานอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ผ่านทางเครือข่ายอินเตอร์เน็ตเข้ากับการใช้งานอื่น ๆ จนเกิดเป็นบรรดา Smart ต่าง ๆ อย่าง smart farm ที่มีการนำเซนเซอร์มาใช้ในภาคเกษตรกรรม เพื่อช่วยลดแรงคน และเพื่อติดตามผลได้อย่างแม่นยำ

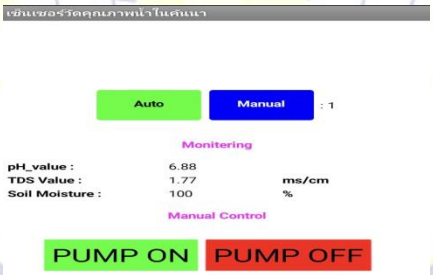

รูปที่ 8 แอฟพลิเคชันบนโทรศัพท์สมาร์ทโฟน

รูปที่ 9 การติดตั้งตู้ควบคุมในแปลงนาข้าว

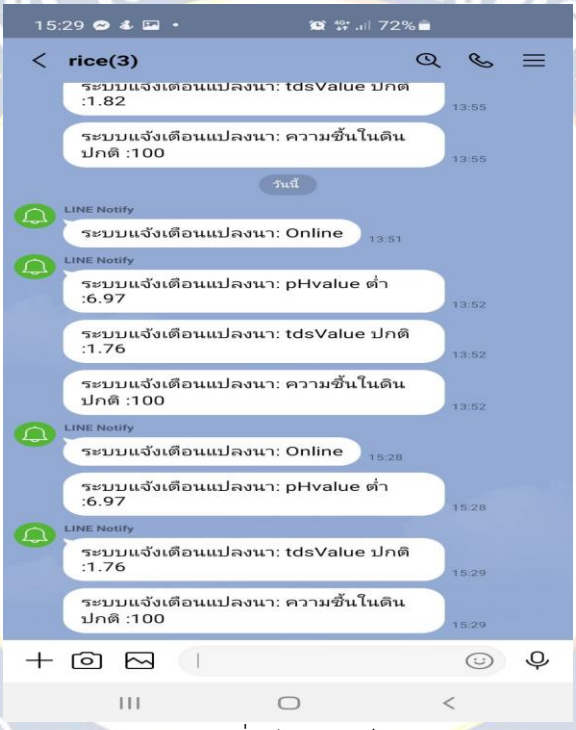

รูปที่ 10 การแสดงผลข้อมูลที่วัดได้จากเซ็นเซอร์บนโปรแกรม line

5. สรุป

จากการทดลองพบว่าข้อมูลที่เซ็นเซอร์ตรวจวัดสามารถส่งข้อมูลมาแสดงบนโทรศัพท์สมาร์ทโฟนแบบเรียลไทม์และสามารถสั่งงานตู้ควบคุมเพื่อเปิด-ปิดอุปกรณ์ได้จากระยะไกลและสามารถบันทึกผลข้อมูลที่เกี่ยวข้องลงฐานข้อมูล ซอฟแวร์ฌรหัสเปิดเป็นซอฟแวร์ต้นทุนต่ำสามารถนำมาวิจัยและพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โอเพนท์ฮาร์ดแวร์ เช่น Arduino สามารถนำมาพัฒนาโปรแกรมประยุกต์สำหรับการควบคุมระยะไกลได้อย่างมีประสิทธิภาพ การน เทคโนโลยี IoT มาใช้ร่วมกับการเกษตรเพื่อยกระดับความสามารถในการผลผลิตหรือเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรได้มีประสิทธิภาพ

มากขึ้น ข้อดีของการต่อตู้ควบคุมเอง คือ สามารถกำหนดปัจจัยต่างๆ ที่เหมาะสมกับแปลงนาข้าวได้ตามความต้องการ อุปกรณ์มีราคาถูก สามารถอัพเกรดได้หรือมีการเปลี่ยนแปลงอุปกรณ์ ในกรณีที่อุปกรณ์ชำรุดเสียหายและระบบสามารถพัฒนาต่อยอดการทดลองและการทำวิจัยได้อีกในอนาคต จากปัญหาและแนวทางแก้ไข เซ็นเซอร์ตรวจวัดมีคุณภาพต่ำ มีความคลาดเคลื่อน แนวทางในการแก้ไขคือ ควรมีการเปรียบเทียบกับเซ็นเซอร์ที่มีประสิทธิภาพสูงเพื่อปรับแก้ค่า หรือใช้เซ็นเซอร์ที่มีประสิทธิภาพสูงและมีความคงทนต้นทุนก็จะสูงตาม

6. เอกสารอ้างอิง

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2565). **"ข้าวนาปรังเนื้อที่เพาะปลูก เนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิตและผลผลิตต่อไร่ ปี 2560 ณ ความชื้น 15 %".** ที่มาข้อมูล http://www.oae.go.th/assets/portals/1/files/production/secondrice.pdf (20 เมษายน 2565).

สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย. (2562). **"รายงานสถานการณ์ส่งออกข้าว แนวโน้มและทิศทางการส่งออกข้าวไทยปี 2562".** ที่มาข้อมูลhttp://www.thairiceexporters.or.th/Press%20release/2019/TREA%20Press%20Release%20Thai%20Rice%20Situation%20&%20Trend%20Year%202019-30012019.pdf (20 เมษายน 2562).

Rotchanatheeratham W., and S. Choosumrong. (2018). **"Development of real-time Smart Weather Station and Web Processing Service for Monitoring and Evaluation of field Environmental Data Based on IoT and FOSS4G".** Proceedings of International Conference on GIS-IDEAS 2018.

วริศร์ รัตนนิมิตร. (2560). **"การติดตามและแจ้งเตือนข้อมูลทางเกษตรกรรมผ่านระบบเครือข่ายอินเตอร์เน็ตในทุกสรรพสิ่ง".** วารสารสหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี, Vol.3, No. 2, pp. 17-21.

เจษฎา ขจรฤทธิ์, ปิยนุช ชัยพรแก้ว, และ หนึ่งฤทัย เอ้งฉ้วน. **"การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีInternet of Things ในการควบคุมระบบส่องสว่างสาหรับบ้านอัจฉริยะ".** Journal of Information Science and Technology, vol.7, No. 1, pp. 1-11.

การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวใน อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

Extension of Fertilizer Use According to Soil Analysis of Farmers in Khon Sawan District, Chaiyaphum Province

ปวิตรา อาจวิชิต[1] นารีรัตน์ สีระสาร[2] และ สุนันท์ สีสังข์[3]

Pawitra Ajwichit Nareerut Seerasarn and Sunan Seesang

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ 2) สภาพการปลูกข้าว 3) ความรู้เกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินของเกษตรกร 4) ความต้องการการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินในนาข้าว และ 5) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินในนาข้าว กลุ่มตัวอย่างจำนวน 162 ราย ในอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ โดยการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับพบว่า 1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 51.11ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประสบการณ์ปลูกข้าวเฉลี่ย 23.88 ปี พื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 17.40 ไร่ ปริมาณผลผลิตรวมเฉลี่ย 8,003.70 กิโลกรัม รายได้จากการขายข้าวเฉลี่ย 39,665.43 บาท/ปี รายจ่ายจากการปลูกข้าวเฉลี่ย 22,291.36 บาท/ปี 2) สภาพพื้นที่ปลูกเป็นที่ราบลุ่ม ลักษณะดินเป็นดินทราย พันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกเป็นพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ปลูกข้าวแบบหว่านแห้ง อาศัยน้ำฝนในการปลูก จัดการฟางข้าวและตอซังโดยไถกลบตอซัง 3) มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยและการตรวจวิเคราะห์ดินระดับมาก ในประเด็นการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน 4) เกษตรกรมีความต้องการรับการส่งเสริมแบบรายบุคคล โดยให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมลงพื้นที่แนะนำ/ให้ความรู้ ต้องการความรู้เรื่องปุ๋ยและธาตุอาหารพืช และต้องการการสนับสนุนปุ๋ยอินทรีย์ 5) เกษตรกรมีปัญหาด้านการสนับสนุนการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินในประเด็นครุภัณฑ์ เช่น เครื่องผสมปุ๋ยเคมี เครื่องชั่งปุ๋ย และข้อเสนอแนะเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การตรวจวิเคราะห์ดินและให้ความรู้การวิเคราะห์ดิน

คำสำคัญ : การส่งเสริม การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การผลิตข้าว

---

[1] นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

[3] รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Abstract

The objectives of this research were to study 1) social and economic conditions, 2) the conditions of rice production, 3) the knowledge of fertilizer use according to soil analysis, 4) extension needs of Fertilizer use according to soil analysis, 5) problems and suggestions of Fertilizer use according to soil analysis The 162-sample size in Khon Sawan District, Chaiyaphum Province. Structured interviews were used for data collection. Statistics used were frequency, percentage, mean, minimum, maximum, standard deviation and ranking. The results indicated the following: 1) Most of the farmers were female with average of age 51.11 years and finished primary school. The average experience of rice production were 23.88 years. The average size of rice planting area 17.40 rai. The average total yield was 8,003.70 kg. The average household income from rice sales was 39,665.43 baht/year. The average household expenses for rice cultivation was 22,291.36 baht/year. 2) The rice cultivation area was a lowland area. The soil type that is cultivated was sandy soil. The rice cultivar that is used for cultivation was Khao Dok Mali 105, Use the dry sowing method of growing rice, relies mainly on rainwater for growing rice, straw and stubble after harvesting were handled by plowing the stubble. 3) Knowledge of fertilizer use according to soil analysis at the higher level. 4) Farmers were individual needs for extension by having the extension officers to the area to give advice/education, need knowledge about fertilizers and plant nutrients and supporting organic fertilizers. 5) Farmers were problems in supporting the use of fertilizers according to the cost of soil analysis on the issue of equipment, such as chemical fertilizer mixer, fertilizer scale. And recommendation that officials or agencies should support materials for initial soil analysis and provide knowledge on soil analysis.

Keywords : Extension, Fertilizer use according to soil analysis, Rice production

บทนำ

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของประเทศไทย เป็นสินค้าเกษตรที่ทำรายได้อย่างหนึ่ง ทั้งการจำหน่ายภายในประเทศและการส่งออกไปยังต่างประเทศ ช่วงเวลาเดียวกันของปี 2562 ทั้งปริมาณและมูลค่าส่งออกข้าวไทยลดลง เนื่องจากราคาของไทยสูงกว่าประเทศคู่แข่ง อาทิ เวียดนามและเมียนมา ประกอบกับเศรษฐกิจโลกชะลอตัวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้กำลังซื้อชะลอตัว ประชากรในประเทศไทยนิยมบริโภคข้าวเป็นหลัก มีพื้นที่ปลูกข้าวกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ โดยมีพื้นที่ปลูกข้าวในปี 2563 รวม 61 ล้านไร่ ปริมาณผลผลิตอยู่ที่ 24 ล้านตัน (กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร, 2563) จังหวัดชัยภูมิ มีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด 1.74 ล้านไร่ ปริมาณผลผลิตอยู่ที่ 3.35 แสนตัน เกษตรกรมีการจัดสรรผลผลิตไว้ทั้งบริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายตามแหล่งรับซื้อ โดยราคาข้าวในปี 2563 เพิ่มขึ้น เนื่องจากความต้องการข้าวที่เพิ่มขึ้น ราคาข้าวรวมเฉลี่ยอยู่ที่ 8,470 - 10,715 บาทต่อตัน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2563) แม้ว่าราคาข้าวเพิ่มมากขึ้น แต่เมื่อนำรายได้จากการปลูกข้าวของเกษตรกรเฉลี่ยต่อไร่เทียบกับประมาณการต้นทุน พบว่า เกษตรกรยังคงมีต้นทุนในการผลิตที่สูง ซึ่งเกิดจากหลายปัจจัย ทั้งค่าแรงงาน ค่าเครื่องจักรกลการเกษตร และปัจจัยการผลิตที่เกี่ยวข้องในการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตข้าว โดยเฉพาะค่าปุ๋ยเคมีที่ใส่เพื่อเป็นธาตุอาหารให้แก่พืช พบปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีในนาข้าวของจังหวัดชัยภูมิมากถึง 35 ตัน ในรอบการผลิตที่ผ่านมา อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ พื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว ปุ๋ยเคมีเป็นปัจจัยในการผลิตที่เกษตรกรส่วนใหญ่เลือกใช้เพื่อเป็นธาตุอาหารให้แก่พืช เนื่องจากมีปริมาณธาตุอาหารและอัตราส่วนที่แน่ชัด แต่ปุ๋ยเคมีมีราคาสูง จึงทำให้เกษตรกรมีต้นทุนสูงในการผลิต ประกอบกับเกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราที่เกินความจำเป็นต่อพืช หรือน้อยกว่าที่พืชต้องการทำให้ไม่ได้ผลผลิตเท่าที่ควร นอกจากนี้ เกษตรกรยังใช้อย่างต่อเนื่องโดยไม่มีการปรับปรุงบำรุงดิน จึงทำให้โครงสร้างดินเสื่อมโทรม ดังนั้น จึงมีแนวคิดในการทำวิจัยเรื่องการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินในนาข้าวของเกษตรกรอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ เนื่องจากการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เป็นการใช้ปุ๋ยตามคำแนะนำให้เหมาะสมกับความอุดมสมบูรณ์ของดินและความต้องการของพืช ช่วยให้เกษตรกรลดต้นทุนการผลิต เพิ่มปริมาณผลผลิต รวมถึงมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาสภาพการปลูกข้าวของเกษตรกรอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

3. เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

4. เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินในนาข้าวของเกษตรกรอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

5. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินในนาข้าวของเกษตรกรอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

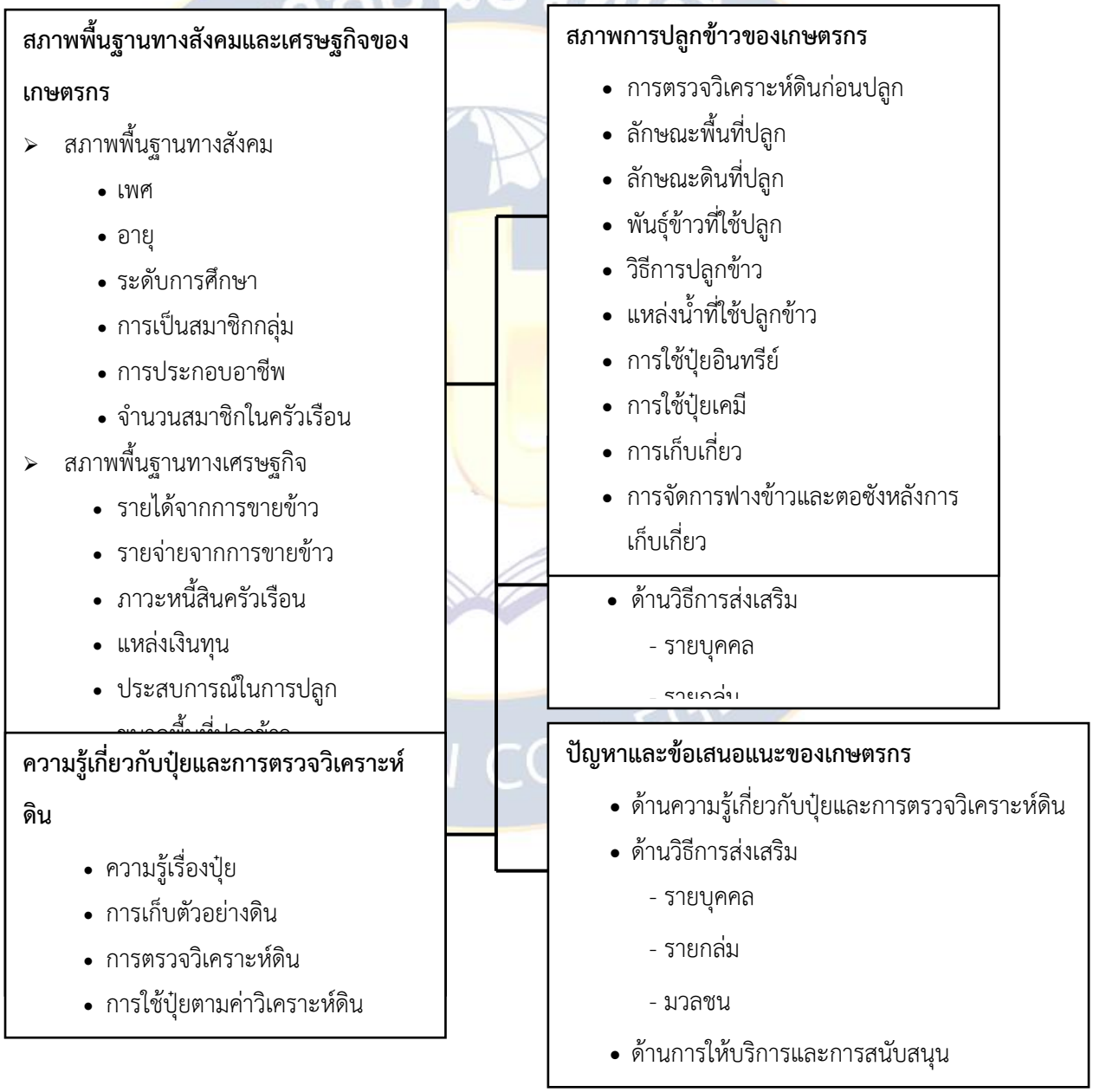

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ในการวิจัย

ประชากร เกษตรกรผู้ปลูกข้าวตามโครงการพัฒนาธุรกิจบริการดินและปุ๋ยเพื่อชุมชนที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 63/64 จำนวน 272 คน

กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 162 ราย การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยการจับสลากรายชื่อเกษตรกรตามสัดส่วนในแต่ละตำบลจำนวน 162 รายของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวตามโครงการพัฒนาธุรกิจบริการดินและปุ๋ยเพื่อชุมชนอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยมีคำถามเป็นแบบปลายปิดและคำถามปลายเปิด การทดสอบความเชื่อมั่นกับเกษตรกรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 30 ราย นำผลการสัมภาษณ์ไปทดสอบหาค่าความเชื่อถือได้ (reliability consistency) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า (coefficient of alpha หรือ Cronbach's alpha) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปผลการทดสอบมีดังนี้

1) ระดับปัญหาในการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินของเกษตรกรมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.927

2) ระดับความต้องการการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินของเกษตรกร มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.872

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 162 ราย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร พบว่า ร้อยละ 57.4 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 51.11 ปี ร้อยละ 34.6 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 90.8 เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ ร้อยละ 82.7 อาชีพหลักทำนา ร้อยละ 32.1 ไม่มีอาชีพรอง และร้อยละ 27.8 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4 คน

1.2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่า มีรายได้จากการขายข้าวของครัวเรือนเฉลี่ย 39,665.43 บาท/ปี มีรายจ่ายจากการขายข้าวของครัวเรือนเฉลี่ย 22,291.36 บาท/ปี มีหนี้สิน

ครัวเรือนเฉลี่ย 180,549.62 บาท ร้อยละ 79.0 ใช้แหล่งเงินทุนจากเงินทุนของตนเอง มีประสบการณ์ในการปลูกข้าวเฉลี่ย 23.88 ปี มีขนาดพื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 17.40 ไร่ มีพื้นที่ถือครองที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เฉลี่ย 17.19 ไร่ มีพื้นที่ถือครองเป็นพื้นที่บุคคลอื่นให้ทำกินเปล่าเฉลี่ย 16.68ไร่ มีพื้นที่ถือครองเป็นพื้นที่เช่าเฉลี่ย 12.00 ไร่ มีปริมาณผลผลิตรวมเฉลี่ย 8,003.70 กิโลกรัมมีราคาผลผลิตเฉลี่ย 9.53 บาท/กิโลกรัม มีแรงงานทั้งหมดที่ใช้ในการปลูกข้าวเฉลี่ย 2.82 คน

2. สภาพการปลูกข้าวของเกษตรกร

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีการตรวจวิเคราะห์ดินก่อนปลูกทั้งหมด ลักษณะพื้นที่ปลูกเป็นที่ราบลุ่ม ลักษณะดินที่ปลูกเป็นดินทราย พันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกเป็นพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ใช้วิธีการปลูกข้าวแบบหว่านแห้ง ใช้น้ำฝนในการปลูก มีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ร้อยละ 67.28 อัตราเฉลี่ย 533.42 กิโลกรัม/ไร่ การใช้ปุ๋ยเคมี มีการใส่ปุ๋ยครั้งที่ 1 โดยผสมแม่ปุ๋ยเคมีใช้ตามค่าวิเคราะห์ดิน (46-0-0, 18-46-0, 0-0-60) ร้อยละ 46.29 อัตราเฉลี่ย 23.00 กิโลกรัม/ไร่ มีการใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2 สูตร 46-0-0 ร้อยละ 38.3 อัตราเฉลี่ย 20.61 กิโลกรัม/ไร่ จ้างรถเกี่ยวนวดข้าวในการเก็บเกี่ยว จัดการฟางข้าวและตอซังหลังการเก็บเกี่ยวด้วยการไถกลบตอซัง

3. ความรู้เกี่ยวกับปุ๋ยและการตรวจวิเคราะห์ดินของเกษตรกร

เกษตรกรมีระดับความรู้เกี่ยวกับปุ๋ยและการตรวจวิเคราะห์ดินอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 60.5 โดยตอบถูก 17 - 20 ข้อ รองลงมาคืออยู่ในระดับมาก ร้อยละ 26.5 ตอบถูก 13 - 16 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 13 ตอบถูก 9 - 12 ข้อ โดยมีจำนวนข้อที่ตอบถูกต่ำสุด 9 ข้อ สูงสุด 20 ข้อ และมีจำนวนข้อที่ตอบถูกเฉลี่ย 16.77 ข้อ เกษตรกรมีความรู้มากที่สุดในประเด็น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน สามารถลดต้นทุนในการผลิตได้ เนื่องจากใช้ปุ๋ยที่ถูกต้องและใช้ในปริมาณที่เหมาะสมตรงกับความต้องการพืช (ร้อยละ 96.6) และเกษตรกรมีความรู้น้อยที่สุดในประเด็น ปุ๋ยหมักมีธาตุอาหารพืชเทียบเท่ากับปุ๋ยเคมีในปริมาณที่เท่ากัน (ร้อยละ 52.5)

4. ความต้องการในการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินของเกษตรกร

4.1 ด้านความรู้เกี่ยวกับปุ๋ยและการวิเคราะห์ดิน ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการของเกษตรกรอยู่ในระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ ปุ๋ยและธาตุอาหารพืช การวิเคราะห์ดินและการแปรผล การเก็บตัวอย่างดิน และการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

4.2 ด้านการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

4.2.1 การส่งเสริมแบบรายบุคคล ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการของเกษตรกรอยู่ในระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ ลงพื้นที่แนะนำ/ให้ความรู้ แนะนำ/ให้ความรู้พูดคุยสื่อสารทางโทรศัพท์ แนะนำ/ให้ความรู้ส่งสัญญาณภาพและเสียง และแนะนำ/ให้ความรู้ส่งข้อความสื่อสาร

4.2.2 การส่งเสริมแบบกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการของเกษตรกรอยู่ในระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ การฝึกปฏิบัติ การศึกษาดูงาน การอบรม และการสัมมนา/เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

4.2.3 การส่งเสริมแบบมวลชน ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการของเกษตรกรอยู่ในระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง สื่อแบบผสมผสานตั้งแต่ 2 สื่อขึ้นไป สื่อออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์

4.3 ด้านการสนับสนุนการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

4.3.1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการของเกษตรกรอยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ปุ๋ยพืชสด แม่ปุ๋ยเคมี ชุดตรวจวิเคราะห์ดิน และระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ ครุภัณฑ์ เช่น เครื่องผสมปุ๋ยเคมี เครื่องชั่งปุ๋ย

4.3.2 แหล่งเงินทุน ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการของเกษตรกรอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ เพื่อน/ญาติ ธนาคารพาณิชย์

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

5.1 ด้านความรู้เกี่ยวกับปุ๋ยและการวิเคราะห์ดิน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาของเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง 4 ประเด็น ได้แก่ ปุ๋ยและธาตุอาหารพืช การเก็บตัวอย่างดิน การวิเคราะห์ดินและการแปรผล การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

5.2 ด้านวิธีการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

5.2.1 การส่งเสริมแบบรายบุคคล ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาของเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง 4 ประเด็น ได้แก่ ลงพื้นที่แนะนำ/ให้ความรู้แนะนำ/ให้ความรู้ส่งสัญญาณภาพและเสียง แนะนำ/ให้ความรู้พูดคุยสื่อสารทางโทรศัพท์ และแนะนำ/ให้ความรู้ส่งข้อความสื่อสาร

5.2.2 การส่งเสริมแบบกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาของเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง 4 ประเด็น ได้แก่ การฝึกปฏิบัติ การศึกษาดูงาน การอบรม การสัมมนา/เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

5.2.3 การส่งเสริมแบบมวลชน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาของเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง 4 ประเด็น ได้แก่ สื่อแบบผสมผสานตั้งแต่ 2 สื่อขึ้นไป สื่อสิ่งพิมพ์วิทยุกระจายเสียง และสื่อออนไลน์

5.3 ด้านการสนับสนุนการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

5.3.1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาของเกษตรกรอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ ครุภัณฑ์ เช่น เครื่องผสมปุ๋ยเคมี เครื่องชั่งปุ๋ย

และระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ปุ๋ยพืชสด แม่ปุ๋ยเคมี และชุดตรวจวิเคราะห์ดิน

5.3.2 แหล่งเงินทุน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาของเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง 4 ประเด็น ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ เพื่อน/ญาติ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และกองทุนหมู่บ้าน

5.4 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

5.4.1 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะของเกษตรกรอยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ พบปะ/ลงพื้นที่ให้ความรู้และคำแนะนำ มีการประสานงานการติดตาม/ดูแล การมีความรู้และประสบการณ์ และระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ การมีมนุษยสัมพันธ์ดี

5.4.2 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะของเกษตรกรอยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ มีนโยบาย/โครงการต่อเนื่อง มีงบประมาณสนับสนุน มีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.4.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะของเกษตรกรอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ มีการพัฒนาให้เป็นธุรกิจอย่างเข้มแข็ง และระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ มีเกษตรกรต้นแบบ/แปลงต้นแบบ

อภิปรายผล

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 57.4 เป็นเพศหญิง เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นแม่บ้านอยู่กับบ้าน มีความคล่องตัวในการติดต่อประสานงานหรือร่วมกิจกรรมมากกว่า อายุเฉลี่ย 51.11 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับอายุของเกษตรกรที่ส่วนใหญ่ในสมัยก่อนได้รับการศึกษาภาคบังคับในระดับ ป.4 และไม่ได้ศึกษาต่อเพราะต้องออกมาเป็นแรงงานช่วยทางบ้าน เกษตรกรเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่มากที่สุด เนื่องจากตามโครงการพัฒนาธุรกิจบริการดินและปุ๋ยเพื่อชุมชน (One Stop Service) มีเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายเป็นสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ และเกษตรกรทั่วไป เพื่อให้มีการขยายผล ประกอบกับเกษตรกรอำเภอคอนสวรรค์มีการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มแปลงใหญ่จำนวนมาก มีทั้งหมด 39 แปลง (สำนักงานเกษตรอำเภอคอนสวรรค์, 2564) เกษตรกรประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก ส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพรอง เนื่องจากเกษตรกรมีพื้นที่และความถนัดในการทำนาสืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น

1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกข้าวเฉลี่ย 23.88 ปี ขนาดพื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 17.40 ไร่ มีปริมาณผลผลิตรวมเฉลี่ย 8,003.70 กิโลกรัม เมื่อเทียบกับขนาดพื้นที่ปลูกข้าว จะเห็นได้ว่าผลผลิตเฉลี่ยอยู่ที่ 459.98 กิโลกรัม/ไร่ ซึ่งมากกว่าข้อมูลผลผลิตข้าว

เฉลี่ยจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2562) ระบุว่าพื้นที่จังหวัดชัยภูมิมีผลผลิตต่อไร่อยู่ที่ 339 กิโลกรัม/ไร่ ราคาผลผลิตเฉลี่ย 9.53 บาท/กิโลกรัม เกษตรกรมีรายได้จากการขายข้าวของครัวเรือนเฉลี่ย 39,665.43 บาท/ปี รายจ่ายจากการขายข้าวของครัวเรือนเฉลี่ย 22,291.36 บาท/ปี ใช้แหล่งเงินทุนจากเงินทุนของตนเอง เห็นได้ว่าเกษตรกรมีรายได้จากการขายข้าวมากกว่ารายจ่ายจากการขายข้าว และรายได้จากการขายข้าวสุทธิยังพอใช้เป็นทุนในฤดูปลูกถัดไปได้

2. สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร

เกษตรกรมีการตรวจวิเคราะห์ดินก่อนปลูกข้าว พื้นที่ปลูกข้าวของเกษตรกรเป็นที่ราบลุ่ม ลักษณะดินเป็นดินทราย ใช้พันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ในการปลูก มีการปลูกข้าวแบบหว่านแห้ง อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก เนื่องจากพื้นที่อำเภอคอนสวรรค์อยู่นอกเขตพื้นที่ชลประทาน แหล่งน้ำสาธารณะมีไม่มาก ปริมาณน้ำในแหล่งน้ำไม่เพียงพอ ดังนั้นส่วนใหญ่จึงปลูกข้าวได้เพียงปีละ 1 ครั้ง คือข้าวนาปี (สำนักงานเกษตรอำเภอคอนสวรรค์, 2564) มีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ร้อยละ 67.28 การใช้ปุ๋ยเคมี มีการใส่ปุ๋ยครั้งที่ 1 โดยผสมแม่ปุ๋ยเคมีใช้ตามค่าวิเคราะห์ดิน (46-0-0, 18-46-0, 0-0-60) ร้อยละ 46.29 มีการใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2 สูตร 46-0-0 ร้อยละ 38.3 จะเห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้ ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี เนื่องจากลักษณะดินเป็นดินทราย ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ มีการใส่ปุ๋ย 2 ครั้ง สอดคล้องกับสำนักวิจัยและพัฒนาข้าว (2562) ระบุว่าดินทรายหรือดินร่วนปนทราย ประเมินเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำสุด การใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพิ่มความสามารถในการดูดซับธาตุอาหาร ในข้าวไวต่อช่วงแสงควรใส่ปุ๋ย 2 ครั้ง มีการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินโดยการผสมแม่ปุ๋ย สอดคล้องกับวันชัย วงษา (2558) กล่าวว่าการใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน หากไม่มีปุ๋ยสูตรที่แนะนำให้ใช้แม่ปุ๋ยมาผสมแล้วใส่ให้กับพืช เกษตรกรส่วนใหญ่จ้างรถเกี่ยวนวดข้าวในการเก็บเกี่ยว เนื่องจากทำให้เก็บเกี่ยวผลผลิตได้รวดเร็วและทันเวลาก่อนที่ข้าวจะร่วงจากรวง ซึ่งทำให้ได้ผลผลิตตามที่ควรจะเป็น เกษตรกรจัดการฟางข้าวและตอซังหลังการเก็บเกี่ยวด้วยการไถกลบตอซัง สอดคล้องกับ จุฑามาศ ไกรเพิ่ม (2557) กล่าวว่าการนำฟางข้าวกลับคืนสู่นา ไม่ว่าจะเป็นการไถกลบหรือในรูปแบบปุ๋ยหมักฟางข้าว ล้วนแต่เป็นการเพิ่มปริมาณธาตุอาหารพืชในดินและอินทรียวัตถุแก่ดินได้

3. ความรู้เกี่ยวกับปุ๋ยและการตรวจวิเคราะห์ดินของเกษตรกร

เกษตรกรมีระดับความรู้เกี่ยวกับปุ๋ยและการตรวจวิเคราะห์ดินอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 60.5 ตอบถูก 17 - 20 ข้อ โดยมีความรู้ในการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินมากที่สุด ในประเด็นการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินสามารถลดต้นทุนในการผลิตได้ เนื่องจากใช้ปุ๋ยที่ถูกต้องและใช้ในปริมาณที่เหมาะสมตรงกับความต้องการพืช (ร้อยละ 96.6) และมีความรู้เรื่องปุ๋ยและธาตุอาหารพืชน้อยที่สุดในประเด็นปุ๋ยหมักมีธาตุอาหารพืชเทียบเท่ากับปุ๋ยเคมีในปริมาณที่เท่ากัน (ร้อยละ 52.5) จะเห็นว่าเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน แต่ความรู้เรื่องปุ๋ยและธาตุอาหาร

พืชยังน้อย สอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่าเกษตรกรมีปัญหามากที่สุดในประเด็นปุ๋ยและธาตุอาหารพืช และมีปัญหาน้อยที่สุดในประเด็นการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

4. ความต้องการในการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินของเกษตรกร

4.1 ความต้องการด้านความรู้เกี่ยวกับปุ๋ยและการวิเคราะห์ดิน พบว่าเกษตรกรมีความต้องการประเด็นปุ๋ยและธาตุอาหารพืชมากที่สุด สอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่าเกษตรกรมีความรู้ในประเด็นความรู้เรื่องปุ๋ยน้อยที่สุด และมีปัญหาด้านความรู้เรื่องปุ๋ยและธาตุอาหารพืชมากที่สุด จึงมีความต้องการในการส่งเสริมมากที่สุด

4.2 ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน พบว่าเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมแบบรายบุคคล โดยให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมลงพื้นที่แนะนำ/ให้ความรู้มากที่สุด เป็นเพราะมีความสะดวกต่อเกษตรกรและทำให้เกษตรกรรู้สึกมั่นใจมากยิ่งขึ้นเมื่อเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่

4.3 ความต้องการด้านการสนับสนุนการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน พบว่าเกษตรกรมีความต้องการปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน โดยต้องการปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ปุ๋ยพืชสด มากที่สุด สอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่าส่วนใหญ่ลักษณะดินของเกษตรกรเป็น ดินทราย ซึ่งดินทรายประเมินเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำสุด (สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว, 2562) การใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อการปรับปรุงดินนั้นต้องใช้ในปริมาณมาก

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

5.1 ปัญหาด้านความรู้เกี่ยวกับปุ๋ยและการตรวจวิเคราะห์ดิน พบว่าเกษตรกรมีปัญหามากที่สุดในประเด็นปุ๋ยและธาตุอาหารพืช สอดคล้องกับความรู้ของเกษตรกรจากการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่าเกษตรกรมีความรู้ในส่วนความรู้เรื่องปุ๋ยและธาตุอาหารพืชน้อยที่สุด

5.2 ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน พบว่าเกษตรกรมีปัญหาการส่งเสริมแบบรายบุคคลประเด็นลงพื้นที่แนะนำ/ให้ความรู้มีปัญหามากที่สุด อาจเพราะจำนวนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีจำนวนบุคลากรน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนเกษตรกร สอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่าเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมแบบรายบุคคล โดยให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมลงพื้นที่แนะนำ/ให้ความรู้มากที่สุด

5.3 ปัญหาด้านการสนับสนุนการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในการสนับสนุนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ประเด็นครุภัณฑ์ เช่น เครื่องผสมปุ๋ยเคมี เครื่องชั่งปุ๋ย เพราะเกษตรกรมองว่าขั้นตอนในการขอยืมครุภัณฑ์กับทางราชการมีความยุ่งยาก ซึ่งครุภัณฑ์เหล่านี้สามารถทำให้การผสมแม่ปุ๋ยใช้เองมีประสิทธิภาพมากขึ้น

5.4 ข้อเสนอแนะของเกษตรกร พบว่ามีข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานควรสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการตรวจวิเคราะห์ดินในเบื้องต้นและให้ความรู้ด้านการวิเคราะห์ดิน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 51.11 ปี ซึ่งเข้าใกล้วัยเกษียณอายุ ควรมีการถ่ายทอดความรู้ต่อให้คนรุ่นหลัง หรือส่งเสริมในกลุ่มวัยหนุ่มสาวให้มากขึ้น เพื่อให้สืบทอดต่อไป

1.2 จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ สามารถขยายผลได้ง่าย แต่ควรมีการส่งเสริมในกลุ่มอื่นๆ ให้หลากหลาย เพื่อขยายผลต่อให้กว้างขึ้น

1.3 จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกข้าวเฉลี่ย 23.88 ปี ควรมีการถอดองค์ความรู้จากประสบการณ์ทักษะ และวิธีการต่างๆ ในการปลูกข้าวไว้เป็นฐานข้อมูลเพื่อการศึกษาหรือพัฒนาต่อไปในอนาคต

1.4 จากการวิจัยพบว่า พื้นที่ปลูกข้าวของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นดินทราย จึงควรมีการส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินในเชิงลึกให้แก่เกษตรกร

1.5 จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมลงพื้นที่ให้คำแนะนำ หากเจ้าหน้าที่มีจำนวนบุคลากรน้อย ควรส่งเสริมให้มีเกษตรกรต้นแบบในชุมชนหรืออาสาสมัครที่มีความรู้ความสามารถ เพื่อการดูแลเกษตรกรได้ทั่วถึง

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยการเปรียบเทียบต้นทุนและผลผลิต เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต

2.2 ควรมีการศึกษาการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินในบริบทพื้นที่อื่นเพื่อเปรียบเทียบผล

2.3 ควรมีการวิจัยการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินและปุ๋ยสั่งตัด

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2564). **ผลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี ตามที่ตั้งแปลง ปี 2563/64**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :http://farmer.doae.go.th/report/report63/report_rice_63_fmdfbd_ap/36/03/ (วันที่ค้นข้อมูล : 9 กุมภาพันธ์ 2564).

กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร. (2563). **ภาวะเศรษฐกิจการเกษตร ปี 2563 และแนวโน้ม ปี 2564**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.

จุฑามาศ ไกรเพิ่ม. (2557). **การจัดการดินและปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อการผลิตข้าวของเกษตรกร ตำบลกระเบื้องใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วันชัย วงษา. (2558). **การใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดินและการใช้ปุ๋ยสั่งตัด**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://r01.ldd.go.th (วันที่ค้นข้อมูล : 15 กุมภาพันธ์ 2564).

สำนักงานเกษตรอำเภอคอนสวรรค์. (2564). *แผนพัฒนา***การเกษตรระดับอำเภอ ปี 2561-2565 (ฉบับทบทวนปี 2564).** ชัยภูมิ : สำนักงานเกษตรอำเภอคอนสวรรค์.

สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว. (2562). **คำแนะนำการใช้ปุ๋ยเคมีในนาข้าวตามค่าวิเคราะห์ดิน (ฉบับปรับปรุง)**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://library.ricethailand.go.th/index.php (วันที่ค้นข้อมูล : 15 กุมภาพันธ์ 2564).

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2562). **ตารางแสดงรายละเอียดข้าวนาปี.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.oae.go.th (วันที่ค้นข้อมูล : 9 กุมภาพันธ์ 2564).

Taro Yamane. (1973). **Statistics: an introduction analysis**. New York: Harper & Row.

กระถางอนุบาลดินดิบพร้อมปลูก: กรณีศึกษาการพัฒนานวัตกรรม โดยใช้ส่วนผสมดินเหนียวทุ่งเศรษฐี เยื่อกล้วยไข่ แกลบดิบ เอนโกบด้วยขี้ควายผสมกับขุยมะพร้าว และโซเดียมคาร์บอกซีเมทิลเซลลูโลส เพื่อผลิตกระถางย่อยสลายสำหรับนำมาใช้ในเรือนเพาะชำกล้าไม้ ก่อนลงแปลงเกษตรรายย่อยและเกษตรรายใหญ่ในจังหวัดกำแพงเพชร

Nursery soil ready to plant : case study of innovative development by using thung setthi soil mixture raw chaff and banana pulp Enggob with laterite soil mixed with khwai kwai for use in the nursery before planting on small and large agricultural plots in kamphaeng phet province.

สฤษณ์ พรมสายใจ[1]
Sarit Promsaijai

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษารูปแบบและความต้องการรูปแบบกระถางอนุบาลดินดิบพร้อมปลูก ย่อยสลายสำหรับนำมาใช้ในเรือนเพาะชำกล้าไม้ ก่อนลงแปลงเกษตรรายย่อยและเกษตรรายใหญ่ในจังหวัดกำแพงเพชร 2) เพื่อศึกษาอัตราส่วนผสมและคุณสมบัติของวัตถุดิบที่นำมาใช้เป็นส่วนผสมในการขึ้นรูปกระถางดินดิบย่อยสลายสำหรับนำมาใช้ในเรือนเพาะกล้าไม้ ในจังหวัดกำแพงเพชร 3) เพื่อทดลองใช้ส่วนผสมของวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการทำกระถางดินดิบย่อยสลายสำหรับนำมาใช้ในเรือนเพาะกล้าไม้ ในจังหวัดกำแพงเพชร 4) เพื่อศึกษาอัตราส่วนผสมวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการเอนโกบกระถางดินดิบลดความเสี่ยงต่อการเคลื่อนย้ายและเป็นเกราะป้องกันการกระแทกพร้อมใช้งานในเรือนเพาะกล้าไม้ ในจังหวัดกำแพงเพชร 5) เพื่อประเมินผลการถ่ายทอดเทคโนโลยีและผู้ใช้ผลิตภัณฑ์กระถางดินดิบย่อยสลายสำหรับนำมาใช้ในเรือนเพาะกล้าไม้ ในจังหวัดกำแพงเพชร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบทดสอบ เครื่อง X-Ray –Fluorescence เครื่องวัดการหาค่าความแข็งแรง เครื่องวัดการหาค่าการดูดซึมน้ำ และตะแกรง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าการหดตัว ค่าการดูดซึมน้ำและค่าความแข็งแรง **พบว่า** ผลการวิเคราะห์รูปแบบและความต้องการรูปแบบกระถางอนุบาลดินดิบพร้อมปลูก ย่อยสลายสำหรับนำมาใช้ในเรือนเพาะชำกล้าไม้ ก่อนลงแปลงเกษตรรายย่อยและเกษตรรายใหญ่ ในจังหวัดกำแพงเพชร จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 10 คน เพศชายมากกว่าเพศหญิง 6 คน คิดเป็นร้อยละ 60 และมีระดับความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระถางดินดิบย่อยสลายได้ จำนวน 5 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 50 ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ความต้องการรูปแบบที่ 1 มีค่า ($\overline{X}$= 4.57 , S.D.= 0.46) มีระดับความต้องการมากที่สุด และนำผลมาวิเคราะห์ผู้ใช้วัตถุดิบที่นำมาทำกระถางดินดิบ จำนวน 5 ด้าน มีค่า ($\overline{X}$= 4.11, S.D. = 0.60) อยู่ในระดับมาก จากนั้นนำเอาดินทุ่งเศรษฐีที่เป็นวัตถุดิบหลักมาวิเคราะห์ทางเคมี พบว่า มี

[1]รศ., อาจารย์คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

สารประกอบทางเคมีมากสุด ได้แก่ ซิลิกา (silica) SiO_2 ร้อยละ 54.26 รองลงมา คือ อลูมินา (alumina) Al_2O_3 ร้อยละ 21.49 5 และผลจากการทดลอง จำนวน 5 สูตร สูตรที่มีคุณสมบัติความเหมาะสมทางกายภาพมากสุด ได้แก่ สูตรที่ 2 ดินเหนียวทุ่งเศรษฐี ร้อยละ 85 เยื่อกล้วยไข่ ร้อยละ 10 และแกลบดิบร้อยละ 5 และมีค่าการหดตัว ร้อยละ 4.70 ค่าการดูดซึมน้ำ ร้อยละ 16.20 ค่าความแข็งแรง 24.46 กิโลกรัมต่อตารางเซนติเมตร และนำกระถางดินดิบที่ผ่านการทดลองมาเอนโกบ เพื่อลดความเสี่ยงต่อการเคลื่อนย้ายและเป็นเกราะป้องกันการกระแทก พร้อมใช้งาน ได้แก่ สูตรที่ 4 ดินเหนียวทุ่งเศรษฐี ร้อยละ 30 ขี้ควายร้อยละ 50 ขุยมะพร้าว ร้อยละ 20 มากที่สุด โดยการนำมาแช่น้ำ จำนวน 5 ชั่วโมง มีค่าดูดซึมน้ำร้อยละ 5.23 และค่าความแข็งแรง 661.50 กิโลกรัมต่อตารางเซนติเมตร เมื่อผ่านการทดลองแล้วจึงนำไปถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับชุมชนท้องถิ่น เพื่อนำไปประกอบอาชีพต่อไป พบว่า ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์กระถางดินดิบย่อยสลาย จำนวน 20 คน จำนวน 3 ด้าน มีระดับความต้องการมีค่า ($\overline{X}$= 4.24, S.D. = 0.57) อยู่ในระดับมาก และเมื่อนำไปถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับชุมชนท้องถิ่นหลังอบรมมีความก้าวหน้าร้อยละ 24.75 ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การพัฒนา, วัตถุดิบ, กระถางย่อยสลาย, เอนโกบ, เรือนเพาะชำกล้าไม้

Abstract

This research aims to 1) To study the forms and needs of the raw soil nursery pots ready for planting Biodegradable for use in seedling nurseries. before entering small and large agricultural plots in Kamphaeng Phet Province. 2) To study the ratio of ingredients and properties of raw materials used as ingredients for forming biodegradable clay pots for use in nurseries. in Kamphaeng Phet Province. 3) To test the ingredients of raw materials used to make raw biodegradable clay pots for use in nurseries. in Kamphaeng Phet Province. 4) To study the ratio of raw materials used to engulf raw clay pots to reduce the risk of movement and provide a ready-to-use shock shield in the nursery. in Kamphaeng Phet Province. 5) To assess the results of technology transfer and users of biodegradable clay pot products for use in nurseries. in Kamphaeng Phet Province. research tools namely questionnaires and quizzes X-Ray – Fluorescence strength meter Water absorption meter and sieve สถิติที่ใช้ Statistics used in data analysis namely Percentage, mean, standard deviation, shrinkage, water absorption and strength. **Found** The results of the analysis of the form and the need for the form of the nursery pot, raw soil ready for planting Biodegradable for use in seedling nurseries. before entering small and large agricultural plots In Kamphaeng Phet Province, it was found that the number of respondents were 10 males more than 6 females, representing 60 percent. And There was a level of demand for product development of raw biodegradable clay pots for 5 people, representing 50 percent. The results from the first model of demand analysis were = 4.57, S.D. = 0.46, with the highest level of demand. And The results of the experiment consisted of 5 formulas, the formula with the most physical suitability was formula 2, Thung Setthi clay soil 85 percent, banana pulp 10%

and raw rice husk 5%, and the shrinkage value was 4.70 percent. Water absorption 16.20 percent, strength value 24.46 kg/square centimeter. And Bring a pot of raw clay that has been tested to Engob. To reduce the risk of moving and as a shield to prevent shock, ready-to-use formulas include: Formula 4, Thung Setthi clay soil, 30% buffalo dung, 50% coconut husks, 20 percent as much as possible by soaking in water for 5 hours with suction value. water absorption 5.23% and strength value 661.50 kg/square centimeter After being tested, the technology is then transferred to the local community. for further career. Found The product users of the raw biodegradable clay pots consisted of 20 people on 3 sides, with a high level of demand (= 4.24, S.D. = 0.57). And when the technology was transferred to the local community after the training, the progress was 24.75%, which was a statistically significant difference at .05 level.

Keyword: Development, Rawmaterial, Biodegradable pots, enggob, Seedling nursery.

บทนำ

ตามนโยบายของรัฐบาล ไทยแลนด์ 4.0 ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีรายได้สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ในสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันนี้ ผู้วิจัยจึงได้ตระหนักและมองเห็นแนวทางในการปฏิบัติที่จะมีส่วนร่วมกันพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งเพื่อตอบโจทย์ของรัฐบาลได้ระดับหนึ่ง จึงได้กำหนดแนวทางพัฒนาโดยการนำเอาเศษกล้วยที่มีอยู่ในจังหวัดกำแพงเพชรทั้ง 11 อำเภอ ในจังหวัดกำแพงเพชร

ผู้วิจัยจึงได้ออกสำรวจ พบว่า มีปัญหาในด้านต่าง ๆ เช่น เป็นขยะส่งเหม็น ทำลายสิ่งแวดล้อมด้านอากาศเป็นพิษ และเป็นภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่เทศบาลทุกอำเภอที่จะต้องสูญเสียงบประมาณค่าใช้จ่ายปีละหลายหมื่นบาท ที่จะต้องจ้างเจ้าหน้าที่มาเก็บมาทิ้งขยะประเภทนี้ทุก ๆ วัน ทำให้สภาวะสิ่งแวดล้อมของแต่ละชุมชนมีลักษณะเหมือน ๆ กัน จากการสัมภาษณ์พรทิพย์ สุขทรัพย์ (2562, มีนาคม 25) เห็นควรที่จะนำเอาเปลือกกล้วยที่แม่ค้านำมาทิ้งไปสร้างงานให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนานวัตกรรมได้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ข้อสรุปหาแนวทางพัฒนานวัตกรรมผลิตกระถางดิบดิบพร้อมปลูกเพื่อนำมาใช้เพาะกล้าไม้ ยืนต้น ไม้ดอกไม้ประดับ และพืชผักสวนครัว โดยมุ่งเน้นการปลูกลงแปลงเกษตรรายย่อยและเกษตรแปลงรายใหญ่ โดยใช้ส่วนผสมเนื้อดินทุ่งเศรษฐี เยื่อกล้วยไข่ แกลบดิบที่มีอยู่ทั่ว ๆ ไป ในจังหวัดกำแพงเพชร นำมาใช้เป็นวัตถุดิบหลัก และใช้เปลือกกล้วยไข่ กล้วยน้ำหว้า กล้วยตานี เป็นส่วนผสมรอง ใช้อัตราส่วน ร้อยละ 5 ของแต่ละสูตรที่ทำการทดลอง สำหรับนำมาทำผลิตภัณฑ์กระถางดินดิบที่สามารถย่อยสลายได้หลังปลูก โดยไม่ต้องเปลี่ยนเอากระถางออกจากกล้าไม้ จะส่งผลทำให้ลดความเสี่ยงต่อการปลูกกล้าไม้ทุกชนิดได้เป็นอย่างดี จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 5 ข้อ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบและความต้องการรูปแบบกระถางอนุบาลดินดิบพร้อมปลูก ย่อยสลายสำหรับนำมาใช้ในเรือนเพาะชำกล้าไม้ ก่อนลงแปลงเกษตรรายย่อยและเกษตรรายใหญ่ในจังหวัดกำแพงเพชร

2. เพื่อศึกษาอัตราส่วนผสมและคุณสมบัติของวัตถุดิบที่นำมาใช้เป็นส่วนผสมในการขึ้นรูปกระถางดินดิบย่อยสลายสำหรับนำมาใช้ในเรือนเพาะกล้าไม้ ในจังหวัดกำแพงเพชร

3. เพื่อทดลองใช้ส่วนผสมของวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการทำกระถางดินดิบย่อยสลายสำหรับนำมาใช้ในเรือนเพาะกล้าไม้ ในจังหวัดกำแพงเพชร

4. เพื่อศึกษาอัตราส่วนผสมวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการเอนโกบกระถางดินดิบลดความเสี่ยงต่อการเคลื่อนย้ายและเป็นเกราะป้องกันการกระแทกพร้อมใช้งานในเรือนเพาะกล้าไม้ ในจังหวัดกำแพงเพชร

5. เพื่อประเมินผลการถ่ายทอดเทคโนโลยีและผู้ใช้ผลิตภัณฑ์กระถางดินดิบย่อยสลายสำหรับนำมาใช้ในเรือนเพาะกล้าไม้ ในจังหวัดกำแพงเพชร

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการทดลอง เรื่อง กระถางอนุบาลดินดิบพร้อมปลูก : กรณีศึกษาการพัฒนานวัตกรรม โดยใช้ส่วนผสมดินเหนียวทุ่งเศรษฐี เยื่อกล้วยไข่ แกลบดิบ เอนโกบด้วยขี้ควายผสมกับขุยมะพร้าว และโซเดียมคาร์บอกซีเมทิลเซลลูโลสเพื่อผลิตกระถางย่อยสลายสำหรับนำมาใช้ในเรือนเพาะชำกล้าไม้ ก่อนลงแปลงเกษตรรายย่อยและเกษตรรายใหญ่ ในจังหวัดกำแพงเพชร มีดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษารูปแบบและความต้องการรูปแบบกระถางอนุบาลดินดิบพร้อมปลูก ย่อยสลายสำหรับนำมาใช้ในเรือนเพาะชำกล้าไม้ ก่อนลงแปลงเกษตรรายย่อยและเกษตรรายใหญ่ ในจังหวัดกำแพงเพชร มีดังนี้

ขั้นตอนย่อยที่ 1 ขั้นการตีปัญหา

1. ศึกษาปัญหานวัตกรรมประเภทกระถางที่จะต้องออกแบบให้มีความสอดคล้องกับการนำไปใช้งานได้อย่างเหมาะสมสิ่งสำคัญต้องกำหนดขนาดสัดส่วนให้ชัดเจน โดยใช้ส่วนผสมดินเหนียวทุ่งเศรษฐี เยื่อกล้วยไข่ แกลบดิบเอนโกบด้วยขี้ควายผสมกับกาวเพื่อผลิตกระถางย่อยสลาย

2. ความต้องการ

ระดับชุมชนท้องถิ่น สถานประกอบ ทางการเกษตร ที่นำเพาะกล้าไม้ยืนต้น ไม้ดอก ไม้ประดับ พืชผักสวนครัว ที่สามารถนำกระถางดินดิบนี้ไปใช้งานได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากรวัสดุเหลือใช้ หรือทิ้งแล้วนำมาใช้ใหม่ให้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ที่เป็นต้นแบบกระถางดินดิบพร้อมปลูก ต่อไป

3. ข้อกำหนด

3.1 เป็นรูปกระถางดินดิบที่สามารถนำไปใช้ได้จริง สำหรับนำมาใช้ในเรือนเพาะชำกล้าไม้ ก่อนลงแปลงเกษตรรายย่อยและเกษตรรายใหญ่ ในจังหวัดกำแพงเพชร

3.2 สามารถเคลื่อนย้ายได้อย่างเหมาะสม เพื่อความความยืนหยุ่นในตัว และสามารถนำไปสาธิตในงานต่างๆ ได้

3.3 รูปแบบกระถางไม่มีความซับซ้อนสามารถเคลื่อนย้ายได้

4. ความเป็นไปได้

4.1 มีความเป็นไปได้ด้านต่าง ๆ คือ มีค่าความแข็งแกร่ง ดูดซึมน้ำได้อย่างเหมาะสม

4.3 มีความเป็นไปได้ด้านงบประมาณและจัดหาวัสดุในท้องถิ่นได้ ที่นำมาทำเองได้เป็นอย่างดี

ขั้นที่ 2 ขั้นการคิดริเริ่มขั้นต้น มีดังนี้

1. วาดรูปภาพร่างกระถางดินดิบย่อยสลาย

หลักการทำงาน

1. การขึ้นรูปกระถางเสร็จเรียบร้อยแล้ว ปล่อยทิ้งไว้ให้แห้ง จากนั้นนำปุ๋ยที่ต้องการมาใส่เพื่อใช้ปลูกไม้ยืนต้น ไม้ดอกไม้ประดับ พืชผักสวนครัวได้เป็นอย่างดี

ขั้นที่ 3 ขั้นการกลั่นกรองการออกแบบ

จากการพิจารณารูปแบบกระถางอนุบาลดินดิบพร้อมปลูกนำมาวิเคราะห์รูปแบบภาพร่างแนวคิดทั้ง 3 รูปแบบได้ดังนี้

1. รูปแบบแนวคิดภาพร่างที่ 1 เป็นรูปทรงกระบอกปากบาน

2. รูปแบบแนวคิดภาพร่างที่ 2 เป็นรูปทรงถ้วย

3. รูปแบบแนวคิดภาพร่างที่ 3 รูปแบบทรงกลมปากตัด

สรุป โดยผู้เชี่ยวชาญทางการการออกแบบ การเกษตร ผู้ใช้ ผู้ผลิตกระถาง ให้ความเห็นที่แตกต่างกัน แต่ที่เหมาะสมมากที่สุด คือ รูปแบบที่ 1 สามารถนำไปใช้งานได้ในลักษณะทั่วไปได้อย่างเหมาะสม

ขั้นที่ 4 ขั้นการวิเคราะห์งานออกแบบ

จากการกลั่นกรองการออกแบบในขั้นที่ 3 ซึ่งผู้วิจัยได้แยกรูปแบบกระถางกระถางดินดิบย่อยสลายมาทำการวิเคราะห์ ดังนี้

1. รูปแบบ Dimention แยกเป็นส่วน ๆ มีดังนี้

1.1 ความหนา ต้องมีความหนาไม่เกิน 0.50 นิ้ว ความกว้างไม่เกิน 8 นิ้ว ความสูงไม่เกิน 6 นิ้ว จะมีความเหมาะสมกับการนำไปใช้งาน

1.2. ค่าใช้จ่ายในการลงทุน เพื่อการผลิตต้องราคาต้นทุนต่ำ และสิ่งสำคัญสามารถทำเองได้ เช่น การขึ้นรูปด้วยมือหรือ วิธีอิสระ วิธีแป้นหมุน วิธีใบมีด เป็นต้น

ขั้นที่ 5 ขั้นการตกลงใจในการออกแบบ

1. รูปแบบกระถางดินดิบย่อยสลาย ได้พิจารณาและตกลงใจในการออกแบบภาพร่างแนวคิดที่ 1 เพราะพิจารณาแล้วเห็นว่าได้ขนาดสัดส่วนเหมาะสมตามความต้องการและประโยชน์ใช้สอยได้เป็นอย่างดี และสิ่งสำคัญมีความสวยงามน่าใช้

1.1 สามารถนำเอาวัสดุที่ใช้ในการผลิตกระถางดินดิบย่อยสลายได้

1.2 สามารถนำไปใช้งานได้เป็นอย่างดี

ขั้นที่ 6 ขั้นการทำให้เป็นผลสำเร็จ มีขั้นตอนดังนี้

1. การวางแผน (Plan)

2. การดำเนินการสร้าง (Do) ตามแบบ (Drawing) ที่ได้กำหนด

3. การตรวจสอบ (Check)

4. การนำไปใช้ (Action) โดยการนำเอาไปเขียนแบบต่อไป

สรุปจากจำนวน 6 ขั้น ที่กล่าวมาจะต้องมีการประเมินรูปแบบเพื่อหาประสิทธิภาพโดยใช้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งยึดหลักเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพไว้ 3 ด้าน ดังนี้ ด้านการออกแบบ ด้านประโยชน์ การใช้งาน ด้านเทคนิคและการทำงานซึ่งมีด้วยกัน 5 ระดับ

การสร้างแบบประเมิน มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ

3. การสร้างแบบประเมินแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและนำมาปรับปรุงแก้ไข

4. การนำแบบประเมินประสิทธิภาพให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความตรงตามเนื้อหา จำนวน 5 คน

5. การนำมาแก้ไขปรับปรุงแบบประเมินประสิทธิภาพตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ และนำไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ตามจำนวนที่กำหนดไว้ เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงต่อไป

6. การนำแบบประเมินประสิทธิภาพแบบไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังขั้นตอนการสร้างแบบประเมินประสิทธิภาพดังนี้

ภาพที่ 1 ลักษณะรูปแบบกระถางดินดิบย่อยสลาย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2

1. ศึกษาแหล่งวัตถุดิบที่นำใช้ในการทดลอง ได้แก่ ดินเหนียวทุ่งเศรษฐี ผสมกับเยื่อกล้วยไข่ แกลบดิบ จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อทำผลิตกระถางย่อยสลายสำหรับนำมาใช้ในเรือนเพาะกล้าไม้ ในจังหวัดกำแพงเพชร มีดังนี้

2. การนำวัตถุดิบจำนวน 3 ชนิด ที่ผ่านการเตรียมเป็นผงละเอียดผ่านตะแกรงขนาดเบอร์ 40 เมช

จากนั้นมาวิเคราะห์ผลทางเคมีด้วยเครื่อง X-ray Fluorescence Spectrometry (เอ็กซเรย์ฟลูออเรสเซนต์สเปคโปรเมทรี) รุ่น Axios Advanced (เอเซียส แอดวานส์) ยี่ห้อ PANalytical (แพนนาไลติคอล) เพื่อหาสารประกอบทางเคมี โดยศูนย์พัฒนาอุตสาหกรรมเซรามิก ตำบลศาลา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3

1. การนำผลจากการวิเคราะห์ดิน หรือ วัตถุดิบ จำนวน 3 ชนิด มาแทนค่าสูตร คิดเป็นร้อยละจำนวน 5 สูตร

2. จากนั้นนำเอาส่วนผสม จำนวน 5 สูตร มาชั่งด้วยเครื่องชั่งไฟฟ้าระบบจุดทศนิยม 2 ตำแหน่ง โดยคลุกเคล้าผสมวัตถุดิบ จำนวน 3 ชนิด ให้เข้ากันพร้อมที่จะนำไปผสมกับน้ำ โดยใช้น้ำประมาณ 40-45 ซีซี จากนั้นใช้มือนวดดินให้เกิดความเหนียว เพื่อมิให้เนื้อดินที่ได้มีโพรงอากาศ ก่อนที่จะนำไปอัดเป็นแท่งทดลอง ต่อไป

3. การอัดดิน เพื่อใส่แท่งทดลองตามขนาดที่ได้ออกแบบไว้ คือ ขนาดความยาว 12 เซนติเมตร ความกว้าง 1 เซนติเมตร ความหนา 1 เซนติเมตร การทดลองขั้นตอนนี้ จะทำแท่งทดลองจำนวน 3 แท่งต่อสูตร จากนั้นมาแทนค่าสูตรโดยใช้ค่าเฉลี่ยมาคำนวณ ต่อไป

4. จากนั้นจึงปล่อยทิ้งไว้ให้แห่งทดลองแห้งสนิท ก่อนนำไปทดลองทางกายภาพต่อไป ทั้งนี้ต้องผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัสดุศาสตร์ เซรามิกส์ เทคโนโลยีอุตสาหกรรม ออกแบบผลิตภัณฑ์

5. สูตรที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ ได้แก่ สูตรค่า IOC (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2539, หน้า 249) ค่าร้อยละ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 104) สูตรค่าเฉลี่ย สูตรค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543, หน้า 122) สูตร ค่าการหดตัว (John Dickerson, 1974, p. 22) สูตร ค่าการดูดซึมน้ำ (Daniel Rhoder, 1972, p. 200) และสูตร ค่าความแข็งแรง (Felix Singer, 1963, p. 200)

6. การนำเอาผลจาการทดลองที่ได้มาขึ้นรูปกระถางให้มีขนาดความกว้าง 5 นิ้ว ความสูง 6 นิ้ว ก้น 3.5นิ้ว ความหนา .50 นิ้ว ที่ใช้วิธีการขึ้นรูปด้วยวิธีใบมีดที่ทำมาจากปูนปลาสเตอร์ หรือ ใช้วิธีการขึ้นรูปด้วยวิธีแป้นหมุนก็ได้ ตามความต้องการ สามารถกระทำได้ทั้ง 2 วิธี

7. จากนั้นนำผลมาวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ที่กำหนดไว้ เพื่อนำมาสรุปผล และรายงานผลต่อไป

ภาพที่ 2 แสดงขั้นตอนกระบวนการผลิตกระถางดินดิบ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อศึกษาอัตราส่วนผสมวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการเอนโกบกระถางดินดิบลดความเสี่ยงต่อการเคลื่อนย้ายและเป็นเกราะป้องกันการกระแทกพร้อมใช้งานในเรือนเพาะกล้าไม้ ในจังหวัดกำแพงเพชร

1. ศึกษาวัตถุดิบที่มีอยู่ได้ท้องถิ่นจำนวน 3 ชนิด ที่น่ามีคุณสมบัติเหมาะสมต่อการนำมาใช้ในการพัฒนากระถาง เพื่อลดความเสี่ยงจากการเคลื่อนย้ายของรูปทรงได้คัดเลือกวัตถุดิบ ได้แก่ ดินเหนียว ขี้ควาย และขุยมะพร้าว มาใช้เป็นส่วนผสมในการคิดคำนวณเพื่อให้ได้สูตรที่เหมาะสมสำหรับใช้เอนดกบกระถางที่ที่ผ่านการทดลองทางเคมี และที่ผ่านการทดลองวัดทางกายภาพแล้ว ได้แก่ สูตรที่ 2 ดินเหนียวทุ่งเศรษฐี คิดเป็นร้อยละ 85 เยื่อกล้วยไข่ คิดเป็นร้อยละ 10 และแกลบดิบ คิดเป็นร้อยละ 5

2. การคำคิดนวณสูตรจากตารางสามเหลี่ยมด้านเท่า จำนวน 6 สูตร เพื่อนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการคำนวณให้เป็นไปตามสูตร ที่กำหนดไว้ในตารางสามเหลี่ยม

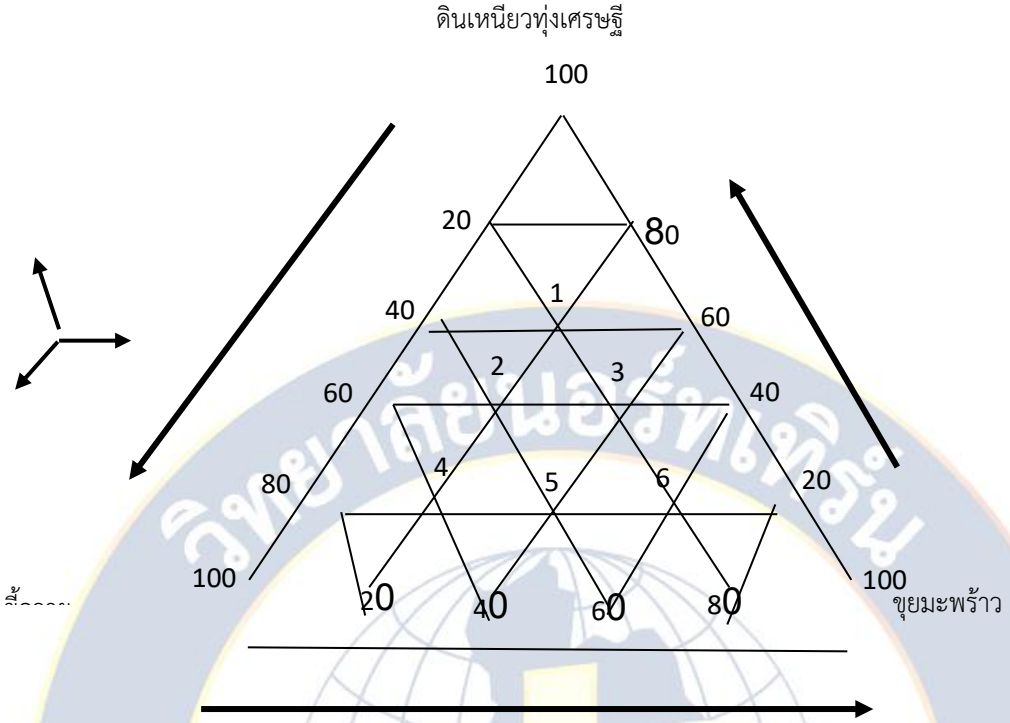

ภาพที่ 3 แสดงจากตารางสามเหลี่ยมในการคิดอัตราส่วนผสมวัตถุดิบดินเอนโกบ จำนวน 3 ชนิด
ที่มา (สฤษณ์ พรมสายใจ, 2564)

ตารางที่ 1 แสดงอัตราส่วนผสมของการทำการพัฒนานำดินเอนโกบ โดยใช้ส่วนผสม
ดินเหนียวทุ่งเศรษฐี ขี้ควาย และขุยมะพร้าว สำหรับเอนโกบกระถางดินดินพร้อมปลูก จำนวน 6 สูตร
ที่ได้คิดคำนวณมาจากตารางสามเหลี่ยมข้างบน

สูตรที่	วัตถุดิบ			
	ดินเหนียวทุ่งเศรษฐี	ขี้ควาย	ขุยมะพร้าว	รวม
1	20	60	20	100
2	20	40	40	100
3	40	40	20	100
4	30	50	20	100
5	20	20	60	100
6	60	20	20	100

หมายเหตุ (การใส่ addition ด้วยกาว CMC ลงไป ร้อยละ 5 เพิ่มการยึดเกาะโครงสร้างของกระถาง)
ที่มา (สฤษณ์ พรมสายใจ, 2563)

3. การนำส่วนผสมที่คำนวณได้เป็นค้าร้อยละ มาคลุกเคล้าผสมรวมกันจำนวน 6 สูตร โดยใช้น้ำสะอาดร้อยละ 60 กวนผสมให้เข้ากันครบทุกสูตร จากตารางสามเหลี่ยม ชุบกระถางที่ยังมีความชื้นนอยู่ โดยกำหนดในการใช้วิธีการชุบหรือจุ่ม ใช้เวลาระยะเลวลา 3 5 10 วินาที เพื่อให้เกิดการยึดเกาะติดบนผิวรูปทรงการะถาง โดยการขูดให้เป็นร่องลึกเพื่อทดลองความหนาของการเอนโกบแต่ละสูตร เพื่อหาสูตรที่เหมาะสมมากที่สุด

4. การนำผลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อรายงานผลทางกายภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ข้อที่ 5

1. ศึกษาแบบสอบถามการถ่ายทอดเทคโนโลยี โดยการสร้างเป็นแบบทดสอบเพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจการนำไปใช้งาน

2. การนำแบบทดสอบไปให้ผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาข้อคำถาม จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงแบบสอบทอดสอบ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถาม โดยกำหนดเกณฑ์ การให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งพบว่าข้อคำถาม การวัดความพึงพอใจ จำนวน 3 ด้านดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเฉลี่ย =0.80

3. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมข้อมูลมาได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ต่อไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาจนครบทุกสูตรตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ และได้รวบรวม ผลที่ปรากฏตามคุณสมบัติทางกายภาพเนื้อดินเหนียวบ้านน้ำดิบ แกลบดิบ ทรายหยาบจังหวัดกำแพงเพชร มาวิเคราะห์ทางเคมีและทางกายภาพ ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 5 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์รูปแบบและความต้องการรูปแบบกระถางอนุบาลดินดิบพร้อมปลูก ย่อยสลายสำหรับนำมาใช้ในเรือนเพาะชำกล้าไม้ ก่อนลงแปลงเกษตรรายย่อยและเกษตรรายใหญ่ในจังหวัดกำแพงเพชร

ตอนที่ 1 เพื่อศึกษารูปแบบและความต้องการรูปแบบกระถางอนุบาลดินดิบพร้อมปลูก ย่อยสลายสำหรับนำมาใช้ในเรือนเพาะชำกล้าไม้ ก่อนลงแปลงเกษตรรายย่อยและเกษตรรายใหญ่ในจังหวัดกำแพงเพชร

ตอนที่ 1.1 วิเคราะห์ผลจากผู้ตอบแบบสอบถามรูปแบบกระถางอนุบาลดินดิบพร้อมปลูก

ตารางที่ 2 แสดงสถานผู้ตอบแบบสอบถามรูปแบบกระถางอนุบาลดินดิบพร้อม จำนวน 10 คน พบว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 10 คน เพศชายมากกว่าเพศหญิง 6 คน คิดเป็นร้อยละ 60 อายุมากที่สุด คือ อายุ 31-40 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 40 รองลงมา คือ อายุ 20-30 ปี คิดเป็นค่าร้อยละ 20 อายุ 41-50 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และ อายุ 51.60 จำนวน 2 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 20 สำหรับวุฒิการศึกษา มากสุด คือ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 80 รองลงมา คือ ระดับปริญญาตรี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10 และผู้ที่มีประสบการณ์มากสุด คือ 6-10 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 50 รองลงมา คือ 11 -15 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 30. และประสบการณ์น้อยสุด คือ 16-20 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 20 ตามลำดับ และมีระดับความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระถางดินดิบย่อยสลายได้ จำนวน 5 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 50. รองลงมา คือ ระดับมากที่สุด จำนวน 4 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 40และระดับต่ำสุดคือ ระดับปานกลาง 1 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 10 เป็นต้น

ตอนที่ 1.2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการรูปแบบกระถางอนุบาลดินดิบพร้อมปลูก ย่อยสลายสำหรับนำมาใช้ในเรือนเพาะชำกล้าไม้ ก่อนลงแปลงเกษตรรายย่อยและเกษตรรายใหญ่ในจังหวัดกำแพงเพชร

ตารางที่ 3 แสดงระดับความต้องการต้องการผลิตภัณฑ์รูปแบบกระถางอนุบาลดินดิบ จำนวน 10 คน

รูปแบบที่	ผลิตภัณฑ์กระถางดินดิบ	ระดับความต้องการ		
		$\overline{X}$	S.D.	ระดับความต้องการ
1		4.80	0.40	มากที่สุด
2		4.40	0.49	มาก
3		4.50	0.50	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		4.57	0.46	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่า ความต้องการรูปแบบกระถางอนุบาลดินดิบพร้อมปลูก ย่อยสลายสำหรับนำมาใช้ในเรือนเพาะชำกล้าไม้ ก่อนลงแปลงเกษตรรายย่อยและเกษตรรายใหญ่ในจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 3 รูปแบบ รูปแบบที่ 1 มีค่า $\overline{X}$= 4.80 , S.D.= 0.40 อยู่ในระดับความต้องการมากที่สุด ลำดับรองลงมา คือ รูปแบบที่ 2 มีค่า $\overline{X}$= 4.40 , S.D.= 0.49 อยู่ในระดับความต้องการมาก และ รูปแบบที่ 3 มีค่า $\overline{X}$= 4.50 , S.D.= 0.50 อยู่ในระดับความต้องการมาก กล่าวโดยสรุปภาพรวม มีค่า $\overline{X}$= 4.57, S.D.= 0.46 อยู่ในระดับความต้องการมากที่สุด

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์อัตราส่วนผสมและคุณสมบัติของวัตถุดิบที่นำมาใช้เป็นส่วนผสมใช้ในการขึ้นรูปกระถางย่อยสลายสำหรับนำมาใช้ในเรือนเพาะกล้าไม้ ในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ผลจากการวิเคราะห์บริบทชุมชนของใช้กระถางดินดิบย่อยสลายสำหรับนำมาใช้ในเรือนเพาะกล้าไม้ ในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ตอนย่อยที่ 2.1 ผลการวิเคราะห์บริบทชุมชนของใช้กระถางดินดิบย่อยสลายสำหรับนำมาใช้ในเรือนเพาะกล้าไม้ ในจังหวัดกำแพงเพชร จำนวนผู้ที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 15 คน มีเพศชาย จำนวน 12 คน คิดเป็น ค่าร้อยละ 80 เพศหญิง จำนวน 3 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 20 อายุ 30-40 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 13.33 อายุ 41-50 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 73.33 อายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 13.33 ระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 86.66 ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญา จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.66 ส่วนประสบการณ์การใช้กระถางดินดิบ 5 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 13.33 ผู้ใช้กระถางดินดิบ 5 ปี ขึ้นไป จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 86.66 และตอนย่อยที่ 1.2 ระดับความต้องการคุณสมบัติของผู้ใช้กระถางย่อยสลาย สำหรับนำมาใช้ในเรือนเพาะกล้าไม้ ในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า คุณสมบัติความต้องการของผู้ใช้วัตถุดิบที่นำมาทำกระถางดินดิบ พิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้าน พบว่า คุณสมบัติของวัตถุดิบที่ใช้ในการทำกระถางดินดิบ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ วัตถุดิบที่นำมาใช้ทำกระถางดินดิบมีความเหมาะสม มีค่า $\overline{X}$=4.93, S.D. = 0.44) อยู่ในระดับมากที่สุดรองลงมา คือ ความสามารถในการผสมวัตถุดิบเพื่อทำกระถางดินดิบ มีค่า $\overline{X}$=4.53, S.D. = 0.72) อยู่ในระดับมากที่สุด และน้ำหนักของกระถางดินดิบมีความเหมาะสม มีค่า $\overline{X}$=4.53, S.D. = 0.72) อยู่ในระดับมากที่สุด ความสะดวกในการเคลื่อนย้ายกระถางดินดิบ มีค่า ($\overline{X}$=3.40,S.D. = 0.60) อยู่ในระดับปานกลาง สรุปผลโดยภาพรวม จำนวน 5 ด้าน มีระดับความต้องการรูปแบบกระถางดินดิบมากที่สุด มีค่า $\overline{X}$=4.11,S.D. = 0.60)

ตอนที่ 3 ผลจากการวิเคราะห์ทดลองใช้ส่วนผสมของวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการทำกระถางย่อยสลายสำหรับนำมาใช้ในเรือนเพาะกล้าไม้ ในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ผลจากการวิเคราะห์ทางเคมีดินเหนียวทุ่งเศรษฐี พบว่าส่วนผสมทางเคมีโดยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ ซิลิกา (silica) SiO_2 ร้อยละ 54.26 อลูมินา (alumina) Al_2O_3 ร้อยละ 21.49 มีค่าการสลายตัวของสารหลังจากการเผา (loss on Ignition) ร้อยละ 11.30 เหล็กออกไซด์ (ion oxide) Fe_2O_3 ร้อยละ 6.54 โพแทสเซียมออกไซด์ (potassium oxide) K_2O ร้อยละ 3.05 แมกนีเซียม (magnesia oxide) MgO ร้อยละ 1.04 ไททาเนีย (titania) TiO_2 ร้อยละ 0.81 แมกนีเซียม (magnesia oxide) MgO จำนวน 1.01 แคลเซียม (calcia) CaO จำนวน 0.63 โซเดียมออกไซด์ (sodium oxide) Na_2O ร้อยละ 1.04 ไดฟอสฟอรัส เพนตะออกไซด์ (phosphorus pentoxide) P_2O_5 ร้อยละ 0.15 แมงกานีส (manganese oxide) MnO_2 ร้อยละ 0.09 จากนั้นนำสร้างสูตรเพื่อวิเคราะห์ผลทดลองหาทางกายภาพ พบว่า สูตรที่ 2 มีความเหมาะสมมากที่สุด ส่วนผสม ได้แก่ ดินเหนียวทุ่งเศรษฐี ร้อยละ 85 เยื่อกล้วยไข่ร้อยละ 10 แกลบดิบร้อยละ 5

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์อัตราส่วนผสมวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการเอนโกบกระถางดินดิบ ลดความเสี่ยงต่อการเคลื่อนย้ายและเป็นเกราะป้องกันการกระแทกพร้อมใช้งานในเรือนเพาะกล้าไม้ ในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่าการนำผลจากการการทดลองกระถางดินดิบ ได้แก่ สูตรที่ 2 คือ ดินเหนียวทุ่งเศรษฐี ร้อยละ 85 เยื่อกล้วยไข่ร้อยละ 10 แกลบดิบร้อยละ 5 มาขึ้นรูปทรงผลิตภัณฑ์ เพื่อนำมาใช้ในการเอนโกบ จากนั้นนำผลจากตารางที่ 8 ได้แก่ สูตรที่ 4 มีความเหมาะสมมากต่อการนำมาใช้ในการเอนโกบกระถางดินดิบลดความเสี่ยงต่อการเคลื่อนย้ายและเป็นเกราะป้องกันการกระแทกพร้อมใช้งานในเรือนเพาะกล้าไม้ ในจังหวัดกำแพงเพชร มากที่สุด ได้แก่ ดินเหนียว ร้อย

ละ 30 ขี้ควาย ร้อยละ 50 ขุยมะพร้าว ร้อยละ 20 ใช้ระยะเวลาในการแช่น้ำทิ้งไว้ จำนวน 5 ชั่วโมง ได้ค่าดูดซึมน้ำร้อยละ 17.15 และค่าความแข็งแรง 661.50 กิโลกรัมต่อตารางเซนติเมตร

ตอนที่ 5 ผลจากการวิเคราะห์การประเมินผลการถ่ายทอดเทคโนโลยีและผู้ใช้ผลิตภัณฑ์กระถางดินดิบย่อยสลายสำหรับนำมาใช้ในเรือนเพาะกล้าไม้ ในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ผลการวิเคราะห์ผู้ใช้และสนใจการสร้างนวัตกรรมกระถางดินดิบย่อยสลายสำหรับนำมาใช้ในเรือนเพาะกล้าไม้ ในจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 20 คน ที่ได้ใช้กระถางดินดิบ จำนวน 3 ด้าน พบว่า 1) ด้านคุณลักษณะของกระถางดินดิบ มีค่า ($\overline{X}$=4.20, S.D.=0.59) อยู่ในระดับมาก 2) ด้านลักษณะวัสดุที่ใช้กระถางดินดิบมีค่า ($\overline{X}$= 4.19, S.D.=0.58) อยู่ในระดับมาก 3) ด้านลักษณะการใช้งานกระถางดินดิบมีค่า ($\overline{X}$= 4.30, S.D.=0.55) อยู่ในระดับมาก สรุปโดยรวมค่าเฉลี่ย จำนวน 3 ด้านมีค่า ($\overline{X}$=4.24, S.D.=0.57) อยู่ในระดับมาก จากนั้นนำผลจากการทดลองไปถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับกลุ่มผู้ใช้และสนใจ จำนวน 20 คน พบว่า มีค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนแบบทดสอบก่อนอบรมกระถางดินดิบมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ร้อยละ= 24.75 และหลังอบรมกระถางดินดิบมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ร้อยละ =70.50 เป็นแบบทดสอบวัดความรู้ระหว่างอบรมมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ร้อยละความก้าวหน้า = 45.75 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 19.49 ค่าที (t-test) = 42.52 ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ เรื่อง กระถางอนุบาลดินดิบพร้อมปลูก : กรณีศึกษาการพัฒนานวัตกรรมโดยใช้ส่วนผสมดินเหนียวทุ่งเศรษฐี เยื่อกล้วยไข่ แกลบดิบ เอนโกบด้วยขี้ควายผสมกับขุยมะพร้าว และโซเดียมคาร์บอกซีเมทิลเซลลูโลส เพื่อผลิตกระถางย่อยสลายสำหรับนำมาใช้ ในเรือนเพาะชำกล้าไม้ ก่อนลงแปลงเกษตรรายย่อยและเกษตรรายใหญ่ในจังหวัดกำแพงเพชร มีดังนี้

จากวัตถุประสงค์และสมมติฐานข้อที่ 1 พบว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 10 คน เพศชายมากกว่าเพศหญิง 6 คน คิดเป็นร้อยละ 60 อายุมากที่สุด คือ อายุ 31-40 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 40 รองลงมา คือ อายุ 20-30 ปี คิดเป็นค่าร้อยละ 20 อายุ 41-50 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และ อายุ 51.60 จำนวน 2 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 20 สำหรับวุฒิการศึกษา มากสุด คือ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 80 รองลงมา คือ ระดับปริญญาตรี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10 และผู้ที่มีประสบการณ์มากสุด คือ 6-10 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 50 รองลงมา คือ 11-15 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 30 และประสบการณ์น้อยสุด คือ 16-20 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 20 ตามลำดับ และมีระดับความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระถางดินดิบย่อยสลายได้ จำนวน 5 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 50 รองลงมา คือ ระดับมากที่สุด จำนวน 4 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 40และระดับต่ำสุดคือ ระดับปานกลาง 1 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 10 เป็นต้น และผลการวิเคราะห์ความต้องการรูปแบบกระถางอนุบาลดินดิบพร้อมปลูก ย่อยสลายสำหรับนำมาใช้ในเรือนเพาะชำกล้าไม้ ก่อนลงแปลงเกษตรรายย่อยและเกษตรรายใหญ่ในจังหวัดกำแพงเพชร มีระดับความต้องการรูปแบบกระถางอนุบาลดินดิบพร้อมปลูก ย่อยสลายสำหรับนำมาใช้ในเรือนเพาะชำกล้าไม้ ก่อนลงแปลงเกษตรรายย่อยและเกษตรรายใหญ่ในจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 3 รูปแบบ ๆ รูปแบบที่ 1 มีค่า $\overline{X}$= 4.80 , S.D.= 0.40 อยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับรองลงมา คือ รูปแบบที่ 2 มีค่า $\overline{X}$= 4.40, S.D.= 0.49 อยู่ในระดับมาก และ รูปแบบที่ 3 มีค่า $\overline{X}$= 4.50 , S.D.= 0.50 อยู่ในระดับมาก กล่าวโดยสรุปภาพรวม คือ รูปแบบที่ 1 มีค่า $\overline{X}$= 4.57 , S.D.= 0.46 อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ปรารถนา คงสำราญ, 2550, หน้า

บทคัดย่อ) พบว่า การพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์มีการผลิตตรงตามความต้องการของตลาด ก่อให้เกิดการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ผสมสานกับรูปแบบสร้างสรรค์สมัยใหม่ เป็นสินค้าไทยสู่ตลาดโลกในนามของ OTOP (หนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล)

จากวัตถุประสงค์และสมมติฐานข้อที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์บริบทชุมชนของใช้กระถางดินดิบย่อยสลายสำหรับนำมาใช้ในเรือนเพาะกล้าไม้ ในจังหวัดกำแพงเพชร ผู้ที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 15 คน มีเพศชาย จำนวน 12 คน คิดเป็น ค่าร้อยละ 80 เพศหญิงจำนวน 3 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 20 อายุ 30-40 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 13.33 อายุ 41-50 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 73.33 อายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 13.33 ระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 86.66 ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญา จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.66 ส่วนประสบการณ์การใช้กระถางดินดิบ 5 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 13.33 ผู้ใช้กระถางดินดิบ 5 ปี ขึ้นไป จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 86.66 และคุณสมบัติความต้องการของผู้ใช้วัตถุดิบที่นำมาทำกระถางดินดิบ พิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้าน พบว่า คุณสมบัติของวัตถุดิบที่ใช้ในการทำกระถางดินดิบ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ วัตถุดิบที่นำมาใช้ทำกระถางดินดิบมีความเหมาะสม มีค่า ($\overline{X}$=4.93, S.D.=0.44) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ความสามารถในการผสมวัตถุดิบเพื่อทำกระถางดินดิบมีค่า ($\overline{X}$=4.53, S.D. =0.72) อยู่ในระดับมากที่สุด และน้ำหนักของกระถางดินดิบมีความเหมาะสม มีค่า($\overline{X}$=4.53, S.D.=0.72) อยู่ในระดับมาก ความสะดวกในการเคลื่อนย้ายกระถางดินดิบ มีค่า ($\overline{X}$=3.40, S.D.=0.60) อยู่ในระดับปานกลาง สรุปผลโดยภาพรวม จำนวน 5 ด้าน มีระดับความต้องการรูปแบบกระถางดินดิบ มีค่า ($\overline{X}$=4.11, S.D.=0.60) อยู่ในระดับมาก ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุจิรา ร่มโพธิ์, หน้า 98-99) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี หรือ สูงกว่า จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ประสบการณ์ในการขึ้นรูปงานประติมากรรม จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 70

จากวัตถุประสงค์และสมมุติฐานข้อที่ 3 พบว่า ดินทุ่งเศรษฐ์มีส่วนผสมทางเคมี โดยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ ซิลิกา (silica) SiO_2 ร้อยละ 54.26 อลูมินา (alumina) Al_2O_3 ร้อยละ 21.49 ค่าการสลายตัวของสารหลังจากการเผา (loss on Ignition) ร้อยละ 11.30 เหล็กออกไซด์ (iron oxide) Fe_2O_3 ร้อยละ 86.54 โพแทสเซียมออกไซด์ (potassium oxide) K_2O ร้อยละ 3.05 แมกนีเซียม (magnesia oxide) MgO ร้อยละ 1.04 ไททาเนีย (titania) TiO_2 ร้อยละ 0.81 แมกนีเซียม (magnesia oxide) MgO จำนวน 1.01 แคลเซียม (calcia) CaO จำนวน 0.63 โซเดียมออกไซด์ (sodium oxide) Na_2O ร้อยละ 1.04 ไดฟอสฟอรัสเพนตะออกไซด์ (phosphorus pentoxide) P_2O_5 ร้อยละ 0.15 แมงกานีส (manganese oxide) MnO_2 ร้อยละ 0.09 ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ของ (กองการวิจัย กรมวิทยาศาสตร์บริการ, 2537, หน้า 1) ได้ทำการวิเคราะห์ดินเหนียวทะเลแก้ว จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ดินเหนียวทะเลแก้วมีสารประกอบทางเคมี ซิลิกา (silica) SiO_2 ร้อยละ 61.60 อลูมินา (alumina) Al_2O_3 ร้อยละ17.40 เหล็กออกไซด์ (ion oxide) Fe_2O_3 ร้อยละ 6.80 ไททาเนีย (titania) TiO_2 ร้อยละ 1.00 แมงกานีส (manganese oxide) MnO_2 ร้อยละ 0.50 แคลเซียมออกไซด์ (calcium oxide) CaO ร้อยละ 1.00 แมกนีเซียม (magnesium oxide) MgO ร้อยละ 10.0 โพแทสเซียมออกไซด์ (potassium oxide) K_2O ร้อยละ 1.90 โซเดียมออกไซด์ (sodium oxide) Na_2O ร้อยละ 1.70 modulus of rupturt (MOR) ร้อยละ 21.Kg/cm^2 water absortion ร้อยละ 1.34 and firing shrinkage ร้อยละ 15.75

โซเดียมออกไซด์ (sodium oxide) Na_2O ร้อยละ 0.07 และมีการสูญเสียน้ำหนักในการเผาไหม้ (loss of ignition) ร้อยละ 3.85 **และยังพบว่า**

1. สูตรที่ 1 ค่าการหดตัว คิดเป็นร้อยละ 1.17 ค่าการดูดซึมน้ำ คิดเป็นค่าร้อยละ 20.52 ค่าความแข็งแรง คือ 90.40 กิโลกรัมต่อตารางเซนติเมตร

2. สูตรที่ 2 ค่าการหดตัว คิดเป็นร้อยละ 2.35 ค่าการดูดซึมน้ำ คิดเป็นค่าร้อยละ 20.00 ค่าความแข็งแรงคือ 63.30 กิโลกรัมต่อตารางเซนติเมตร

3. สูตรที่ 3 ค่าการหดตัว คิดเป็นร้อยละ 2.94 ค่าการดูดซึมน้ำ คิดเป็นค่าร้อยละ 23.33 ค่าความแข็งแรง คือ 36.10 กิโลกรัมต่อตารางเซนติเมตร

4. สูตรที่ 4 ค่าการหดตัว คิดเป็นร้อยละ 4.11 ค่าการดูดซึมน้ำ คิดเป็นค่าร้อยละ 18.54 ค่าความแข็งแรง คือ 108.50 กิโลกรัมต่อตารางเซนติเมตร

5. สูตรที่ 5 ค่าการหดตัว คิดเป็นร้อยละ 1.17 ค่าการดูดซึมน้ำ คิดเป็นค่าร้อยละ 23.33 ค่าความแข็งแรง คือ 40.70 กิโลกรัมต่อตารางเซนติเมตร

สรุปโดยภาพรวม ได้แก่ สูตรที่ 2 มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ ดินเหนียวทุ่งเศรษฐีร้อยละ 85 เยื่อกล้วย ไข่ ร้อยละ 10 แกลบดิบร้อยละ 5 ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสราวุฒิ วงษ์เนตร และอภิศักดิ์ วัฒิวรรณ (2554, หน้า บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัย เรื่อง การพัฒนาเนื้อดินปั้นพื้นบ้าน ตำบล สามโคก จังหวัด ปทุมธานี สำหรับงานประติมากรรมดินเผาไทย พบว่า เนื้อดินปั้นพื้นบ้าน ตำบล สามโคก จังหวัด ปทุมธานี เผาอุณหภูมิ 1100-1200 องศาเซลเซียส อัตราส่วนผสม สูตร A จุดที่ 22 มีส่วนผสมของซิลิการ้อยละ 40 ดินขาวลำปางร้อยละ 10 เป็นสูตรที่เลือกมาใช้งานได้ เป็นอย่างดี

จากวัตถุประสงค์และสมมุติฐานข้อที่ 4 ผลการวิเคราะห์อัตราส่วนผสมวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการเอนโกบกระถางดินดิบลดความเสี่ยงต่อการเคลื่อนย้าย และเป็นเกราะป้องกันการกระแทกพร้อมใช้งานในเรือนเพาะกล้าไม้ในจังหวัดกำแพงเพชร

1. สูตรที่ 1 ค่าการหดตัวคิดเป็นร้อยละ 5.23 ค่าการดูดซึมน้ำ คิดเป็นร้อยละ 15.15 ค่าความแข็งแรง คือ 367.50 กิโลกรัมต่อตารางเซนติเมตร

2. สูตรที่ 2 ค่าการหดตัว คิดเป็นร้อยละ 5.23 ค่าการดูดซึมน้ำ คิดเป็นร้อยละ 15.15 ค่าความแข็งแรง คือ 441.00 กิโลกรัมต่อตารางเซนติเมตร

3. สูตรที่ 3 ค่าการหดตัว คิดเป็นร้อยละ 30.23 ค่าการดูดซึมน้ำ คิดเป็นร้อยละ 15.15 ค่าความแข็งแรง คือ 352.80 กิโลกรัมต่อตารางเซนติเมตร

4. สูตรที่ 4 ค่าการหดตัว คิดเป็นร้อยละ 5.23 ค่าการดูดซึมน้ำคิดเป็นร้อยละ 17.15 ค่าความแข็งแรง คือ 661.50 กิโลกรัมต่อตารางเซนติเมตร

5. สูตรที่ 5 ค่าการหดตัว คิดเป็นร้อยละ 5.23 ค่าการดูดซึมน้ำ คิดเป็นร้อยละ 15.15 ค่าความแข็งแรง คือ 407.40 กิโลกรัมต่อตารางเซนติเมตร

6. สูตรที่ 6 ค่าการหดตัว คิดเป็นร้อยละ 5.23 ค่าการดูดซึมน้ำ คิดเป็นร้อยละ 12.50 คิดเป็นค่าความแข็งแรง คือ 598.00 กิโลกรัมต่อตารางเซนติเมตร

สรุปโดยภาพรวม พบว่า สูตรที่ 4 มีความเหมาะสมมากต่อการนำมาใช้ในการเอนโกบกระถางดินดิบลดความเสี่ยง ต่อการเคลื่อนย้ายและเป็นเกราะป้องกันการกระแทกพร้อมใช้งานในเรือนเพาะกล้าไม้ ในจังหวัดกำแพงเพชร พร้อมปลูกไม้ยืนต้น ไม้ดอกไม้ประดับ ซึ่งมีส่วนผสม คือ ดินเหนียวร้อยละ 30 ขี้ควาย ร้อยละ 50 ขุย

มะพร้าว ร้อยละ 20 จำนวน 5 ชั่วโมง ยังคงรูปทรงอยู่ได้ คิดเป็นค่าดูดซึมน้ำ ร้อยละ 17.15 และค่าความแข็งแรง 661.50 กิโลกรัมต่อตารางเซนติเมตร

จากวัตถุประสงค์และสมมุติฐานข้อที่ **5** ผลจากการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้กระถางดินดิบ พบว่า จำนวนผู้เข้ารับการอบรมการใช้กระถางดินดิบจำนวน 3 ด้าน โดยเรียงจากมากมาหาน้อย พบว่า ด้านคุณลักษณะการใช้งานของกระถางดินดิบมีค่า ($\overline{X}$=4.30, S.D.=0.55 อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านลักษณะของกระถางดินดิบมีค่า ($\overline{X}$= 4.24, S.D.=0.59) อยู่ในระดับมาก และด้านลักษณะวัสดุที่ใช้กระถางดินดิบมีค่า ($\overline{X}$= 4.19, S.D.=0.58) กล่าวโดยสรุปทั้ง 3 ด้าน มีค่า ($\overline{X}$= 4.24, S.D.=0.57) อยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิเคราะห์ความก้าวหน้าหลังการถ่ายทอดเทคโนโลยี ให้กับกลุ่มผู้ใช้และสนใจการสร้างนวัตกรรมกระถางดินดิบย่อยสลายสำหรับนำมาใช้ในเรือนเพาะกล้าไม้ ในจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 20 คน พบว่า ค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนแบบทดสอบก่อนอบรมมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$=24.75 และหลังอบรมมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$=70.50) เป็นแบบทดสอบวัดความรู้ระหว่างอบรมมีความก้าวหน้า มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$=5.75, S.D.= 19.49 ค่าที (t-test) = 43.52 ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่มีความสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 5 ทุกประการ และยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิรา ร่มโพธิ์ (2552, หน้า บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ประติมากรรม พบว่า ความพึงพอใจจากผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ประติมากรรมด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ประติมากรรมที่ได้มีน้ำหนักเบา ผลิตภัณฑ์ประติมากรรมที่ได้มีความคงทน ผลิตภัณฑ์ประติมากรรมที่ได้มีความปลอดภัยในการใช้สอย และผลิตภัณฑ์ประติมากรรมที่ได้มีจุดอิ่มตัวของวัตถุดิบ ความพึงพอใจจากผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ประติมากรรมลำดับรองลงมา ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ประติมากรรมที่ได้สะดวกในการขนส่งเคลื่อนย้าย ผลิตภัณฑ์ประติมากรรมที่ได้สะดวกในการติดตั้งและผลิตภัณฑ์ประติมากรรมที่ได้มีการดูแลรักษา ซ่อมแซมง่าย เป็นต้น

การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ได้นำเอาทดลองกระถางดินดิบไปใช้ประโยชน์ในครัวเรือนต่าง ๆ ของอำเภอใกล้เคียง ผู้ที่สนใจ ในจังหวัดกำแพงเพชร และจังหวัดใกล้เคียง ได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากสิ่งที่พบระหว่างทำการวิจัย มีดังนี้

1. การใช้ส่วนผสมควรผสมให้เข้ากัน เพราะจะทำให้กระถางดินดิบ มีความแข็งแรงที่ดีขึ้น
2. ควรใช้ส่วนอื่น ๆ มาทดแทน ได้แก่ เศษอ้อย ข้าว ใบไม้ และขี้เถ้าวัชพืชต่าง ๆ เป็นต้น
4. ควรปรับปรุงรูปแบบกระถางดินดิบให้มีความหลากหลายมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในทำการวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้

1. ควรศึกษาคุณสมบัติแหล่งดินที่มีอยู่ในจังหวัดกำแพงเพชร ที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่นนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการทำกระถางดินดิบให้มากขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมการสร้างกระถางดินดิบขึ้นมาใช้เองในครัวเรือน

2. ควรศึกษาขั้นตอนวิธีการขึ้นรูปให้ทันสมัย เพื่อให้เป็นระบบอุตสาหกรรมในครัวเรือน ต่อไปแบบยั่งยืน

3. ควรทำการประชาสัมพันธ์การใช้กระถางดินดิบโดยวิธีต่าง ๆ หลากหลายทางเลือก เพื่อเป็นการสนับสนุนการสร้างกระถางดินดิบสำหรับชุมชนท้องถิ่น จะมีรายได้ต่อการผลิตกระถางดินดิบมากขึ้น

ข้อเสนอทั่ว ๆ ไป

1. กระถางดินดิบที่สร้างขึ้นมาควรต้องตากให้แห้งก่อนนำมาใช้ทั้งนี้ เพื่อป้องการการแตกร้าวในขณะเคลื่อนย้าย และควรให้น้ำดินเป็นตัวให้เกิดการยึดเกาะกันดี ทั้งนี้นำดินต้องมีความเข้มข้น หรือความถ่วงจำเพาะประมาณ 1.8 ถึง 2 ในระหว่างการขึ้นรูปกระถางดิบดิบจะความเหนียวมากขึ้น

2. ควรสร้างกระถางดินดิบชนิดนี้ที่สามารถไปใช้งานในครัวเรือนในการทำกระถางปลูกไม้ดอก ไม้ประดับไม้ยืนต้น ได้เป็นอย่างดี

3. ได้กระถางดินดิบที่เป็นต้นแบบ ที่สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ ระดับชุมชนท้องถิ่น ระดับจังหวัดสู่ประเทศไทยได้เป็นอย่างดี

4. ได้หลักสูตรการทำกระถางดินดิบสามารถถ่ายทอดเทคโนโลยีเป็นสื่อวิดีโอ เพื่อง่ายต่อการนำเสนอสามารถทำความความเข้าใจได้ง่ายขึ้น และยังนำไปเผยแพร่ลงในวารสารผลงานทางวิชาการ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปรารถนา คงสำราญ. (2550). **การศึกษาวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์เครื่องจักรสานผักตบชวา หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจักสานผักตบชวา บ้านมหานาม ในจังหวัดอ่างทอง.** กรุงเทพฯ: มาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พรทิพย์ สุขทรัพย์. (2562, มีนาคม 25). **แม่ค้าขายหมูในตลาดสด** อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร. สัมภาษณ์.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2539). **เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้.** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ศูนย์บริการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2561). **ผลการวิเคราะห์ดินทุ่งเศรษฐีอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร**. เชียงใหม่: คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ศวท-มช).

สราวุฒิ วงษ์เนตร และอภิศักดิ์ วัฒิวรรณ. (2554). **การพัฒนาเนื้อดินปั้นพื้นบ้าน ตำบล สามโคก จังหวัดปทุมธานี สำหรับงานประติมากรรมดินเผาไทย.** ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

วิทยาศาสตร์บริการ, กรม. (2537). **รายงานการตรวจวิเคราะห์ทดสอบดินเหนียวทะเลแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก**. กรุงเทพฯ: กรมวิทยาศาสตร์บริการ.

สุจิรา ร่มโพธิ์. (2552). **การศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ประติมากรรม**. กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

Dickerson, J (1974). **Pottery making a complete guide**. London: Nelson.

Rhodes, Danil. (1972). **Clay and Glaze for the Potter**. (4th, ed.). Pennslvania: Pitman Publising.

Singer, F.& Sonja, S. (1963). **Industrial Ceramic.** New York: Chemical Publishing.

การพัฒนาระบบการจัดการพัสดุของฝูงบิน701 กองบิน7 ตำบลมะลวน อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

The Development Parcel management system of the 701 Squadron, Wing 7, Maluan Subdistrict Mueang Surat Thani District Surat Thani Province

วรากร ศิรธรานนท์[1] วรวิช สีนวลแล[2] และ อุไรวรรณ เอกประยูร[3]
Warakorn Siratharanon Worawitch Seenuanlae and Uraiwan Ekprayoon

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาระบบการจัดการพัสดุของฝูงบิน 701 กองบิน 7 จังหวัดสุราษฎร์ธานี และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของบุคลากรในการใช้ระบบการจัดการพัสดุของฝูงบิน 701 กองบิน 7 จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาคือ ใช้โปรแกรม Visual Studio 2019 ใช้ในการออกแบบโปรแกรม และ MySql ในการจัดการฐานข้อมูล ใช้ภาษา VB.Net ในการเขียนโปรแกรม ระบบที่พัฒนาขึ้น มีผู้ใช้งาน 1 ส่วน คือเจ้าหน้าที่คลังพัสดุฝูงบิน701 กองบิน7 ระบบที่พัฒนาขึ้นมีฟังก์ชั่นในการทำงาน ดังนี้ 1)การเข้าสู่ระบบ 2)การจัดการข้อมูล 3)การนำเข้าพัสดุ 4)การเบิกพัสดุ 5)การส่งซ่อม 6)รายงานสรุปผล เมื่อพัฒนาระบบเรียบร้อยแล้ว ได้นำไปทดลองใช้และประเมินความพึงพอจากผู้ใช้งาน จำนวน 10 คน ผลจากการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบในภาพรวม โดยค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านเท่ากับ 4.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.39 แสดงให้เห็นว่าระบบที่พัฒนาขึ้นทุกด้านมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดีมาก ตามScale 5 ระดับ มาตรวัดของลิเคิร์ท

คำสำคัญ: การพัฒนาระบบ การนำเข้าและเบิกพัสดุ การส่งซ่อม

[1] นักศึกษาสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยตาปี
E-mail: 6231210012@student.tapee.ac.th
[2] นักศึกษาสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยตาปี
E-mail: 6231210011@student.tapee.ac.th
[3] อาจารย์สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยตาปี E-mail: uraiwan@tapee.ac.th

Abstract

This research is compulsory to control the command system of Aviation Control Unit 701, Wing 7 and Surat... Read more In the research is a mocking program, and the applicable tool is Visual Studio 2019 using the program and the MySql program using the VB.Net language can be identified at a high level. The database uses VB.Net programming language. The developed system has 1 user part, which is the 701 Squadron 701 Squadron Depot 7 The developed system has the following functions: 1) Logging in. 2) Data management 3) Importing parcels 4)Parcel pickup 5)Send for repair 6)Summary report Once the system has been developed Has been used to try and evaluate the satisfaction of 10 users, the results of the satisfaction assessment of the use The system as a whole, with the mean of all aspects of 4.46 and the standard deviation of 0.39, indicating that the developed system in all areas had a very good level of efficiency, according to the scale of the 5 scale of the Likert scale.

Keywords: system development, importing and picking up parcels, sending for repairs

บทนำ

ฝูงบิน 701 กองบิน 7 ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลการเบิกใช้อุปกรณ์เช่น ผ้าเช็ดเครื่องบิน ถุงมือยาง ไฮดรอลิกและอุปกรณ์อื่นๆของข้าราชการ ฝูง 701 ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและการใช้เวลาในการค้นหาข้อมูลประวัติการเบิกจ่ายพัสดุของข้าราชการน้อยลง ดังนั้นจึงได้มีการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในการจัดเก็บและค้นหาวัสดุอุปกรณ์ของข้าราชการฝูงบิน 701 กองบิน 7 จึงถือได้ว่าครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์เป็นปัจจัยพื้นฐาน และเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการให้การจัดเก็บและค้นหาวัสดุอุปกรณ์ของข้าราชการฝูงบิน 701 กองบิน 7 โดยมีฝ่ายบริหาร ฝูงบิน 701 กองบิน 7 เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ มีหน้าทีในการช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในการจัดเก็บและค้นหาวัสดุอุปกรณ์ของข้าราชการให้กับบุคลากรภายในฝูงบิน 701 กองบิน7 และยังมีหน้าที่คอยดูแลตรวจสอบจัดเก็บและค้นหาวัสดุอุปกรณ์ของข้าราชการฝูงบิน 701 กองบิน7 เพื่อให้ข้อมูลเหล่านั้น มีความพร้อมในการให้บริการ สามารถนำมาใช้งานได้อยู่เสมอ อีกทั้งรวมถึงทำการแก้ไขเพิ่มเติมข้อมูลประวัติการจัดเก็บและค้นหาวัสดุอุปกรณ์ข้าราชการฝูงบิน 701 กองบิน 7 เมื่อมีการแก้ไข จนไม่สามารถใช้งานได้อีกต่อไป

เนื่องจากปัจจุบัน ฝูงบิน 701 กองบิน 7 มีการจัดเก็บและค้นหาวัสดุอุปกรณ์ของข้าราชการภายในฝูงบิน 701 กองบิน 7 ยังคงเป็นการจัดเก็บแบบฟอร์มในรูปแบบกระดาษ โดยข้าราชการที่ขอใช้บริการจะต้องกรอกแบบฟอร์มและจัดเก็บแบบฟอร์มผ่านทางเจ้าหน้าที่กำลังพลของหน่วยงานเพื่อส่งมายังฝ่ายบริหาร เมื่อทางฝ่ายบริหารได้รับแบบฟอร์มจะดำเนินการลงบันทึกในสมุดประวัติของข้าราชการซึ่งในการจัดเก็บข้อมูลการค้นหาวัสดุอุปกรณ์ในปัจจุบันเมื่อมีการจะนำข้อมูลประวัติการฝึกอบรม - ศึกษามาใช้งานทำให้เกิดความล่าช้าและเกิดความผิดพลาดบ่อยครั้งในการที่จะค้นหาและจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ของข้าราชการฝูงบิน 701 กองบิน 7 มาใช้งาน จึงได้พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลและค้นหาวัสดุอุปกรณ์ของข้าราชการฝูงบิน 701 กองบิน 7 เพื่อช่วยในการจัดเก็บข้อมูลและค้นหาวัสดุอุปกรณ์ของข้าราชการภายในฝูงบิน 701 กองบิน 7 ป้องกันการสูญหายและยังสามารถค้นหาและจัดการวัสดุอุปกรณ์ข้าราชการฝูงบิน 701 กองบิน 7 มาใช้งานได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้จัดทำมีความสนใจในการพัฒนาระบบการจัดการพัสดุของฝูงบิน 701 กองบิน 7 จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อศึกษาความพึงพอใจของบุคคลากรในขณะที่ใช้ระบบการจัดการพัสดุของฝูงบิน 701 มาช่วยในการทำงาน โดยผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการศึกษาในครั้งนี้จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางการพัฒนาหน่วยงานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาระบบการจัดการพัสดุของฝูงบิน 701 กองบิน 7 จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของบุคลากรในการใช้ระบบการจัดการพัสดุของฝูงบิน 701 กองบิน 7 จังหวัดสุราษฎร์ธานี

กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์และการพัฒนาระบบการจัดการพัสดุของฝูงบิน 701 กองบิน 7 โดยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนาระบบกรจัดการพัสดุของฝูงบิน 701 กองบิน 7 โดยการสัมภาษณ์ผู้เชียวชาญ 2 ด้านคือผู้เชียวชาญด้านการพัฒนาระบบจัดการพัสดุของฝูงบิน 701 กองบิน 7 และผู้เชียวชาญด้านการวิจัย เพื่อทำการพัฒนาระบบจัดการพัสดุของฝูงบิน 701 กองบิน 7 จากนั้นทำการหาประสิทธิภาพของระบบจัดการพัสดุของฝูงบิน 701 กองบิน 7 ซึ่งได้จากการประเมินโดยผู้เชียวชาญด้านละ 3 ท่าน และผู้ใช้งาน

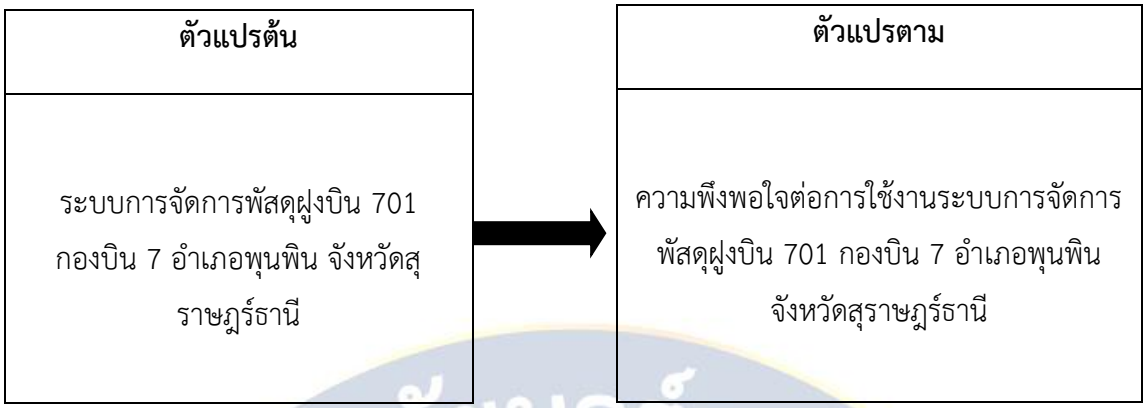

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของงานวิจัย

วิธีดำเนินการดำเนินวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยเพื่อสร้างระบบการจัดการพัสดุของฝูงบิน701 ได้มาจากการประเมินความพึงพอใจของฝ่ายคลังพัสดุของฝูงบิน701 กองบิน7 ตำบลมะลวน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีจำนวนประชากรคือ ฝ่ายคลังพัสดุของฝูงบิน 701 กองบิน7 ดังตารางที่ 1

ตารางที่1 แสดงจำนวนของเจ้าหน้าที่ฝ่ายคลังพัสดุฝูงบิน 701 กองบิน 7 จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ลำดับ	ฝ่าย	จำนวนเจ้าหน้าที่ฝ่ายคลัง
1	ฝ่ายคลังพัสดุ	10
รวมจำนวนทั้งสิ้น		10

การพัฒนาระบบการจัดการพัสดุฝูงบิน 701 กองบิน 7 อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในขั้นตอนวิธีการดำเนินงานผู้วิจัยได้นำหลักการทฤษฎีของวงจรการพัฒนาระบบ (SDLC) 7 ขั้นตอน มาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศ วงจรการพัฒนาระบบ System Development Life Cycle : SDLC ประกอบด้วย 1. กำหนดปัญหา (Problem Definition) 2. การวิเคราะห์ (Analysis) 3. การออกแบบ(Design) 4.การพัฒนา (Development) 5.การทดสอบ (Testing) 6. การนำระบบไปใช้ (Implementation) 7.การบำรุงรักษา (Maintenance) ได้แก่ ดังแสดงรูปที่2

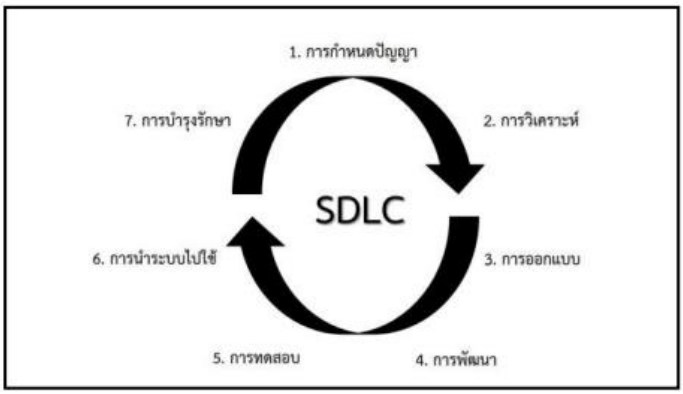

ภาพที่2 System Development Life Cycle

ทั้งนี้ยังได้ใช้แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล (E-R Diagram) Entity-Relationship Model หรือ E-R Model เพื่อเป็นโมเดลที่ใช้ในการสื่อสารในเรื่องของความสัมพันธ์ของข้อมูล E-R Model เป็นวิธีที่ใช้ในการออกแบบฐานข้อมูลในลักษณะ Top-down โดยวิธีการออกแบบจะเริ่มจากการ ระบุข้อมูลสำคัญที่เรียกว่า Entity และหาความสัมพันธ์ระหว่าง Entity นั้นๆ E-R Model จัดเป็นรูปแบบ วิธีการนำเสนอความสัมพันธ์ของข้อมูลที่เป็นพื้นฐาน และใช้แผนภาพกระแสข้อมูล (Data Flow Diagram) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ระบบเชิงโครงสร้างมักจะใช้แผนภาพ DFD เป็นเครื่องมือแสดงทิศทาง ส่งผ่านข้อมูลในระบบ โดยแผนภาพ DFD เป็นแผนภาพที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายที่ช่วยให้นักวิเคราะห์ สามารถนำไปใช้เพื่อวิเคราะห์ระบบที่เพิ่มเติมความต้องการเข้าไปใหม่ และยังสามาราถนำไปใช้เพื่อการ สื่อสารให้เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างนักวิเคราะห์ระบบกับโปรแกรมเมอร์ หรือนักวิเคราะห์ระบบกับ ผู้ใช้งาน

เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

สำหรับการพัฒนาระบบการจัดการพัสดุฝูงบิน 701 กองบิน 7 อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้พัฒนาได้ เลือกใช้เครื่องมือสนับสนุนการพัฒนาระบบด้วย ซอฟต์แวร์ชนิดโอเพนซอร์ส ดังนี้

โปรแกรมแรก กับ Visual Studio 2019. สำหรับโปรแกรม Visual Studio นั้น เป็นโปรแกรมที่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาหรือสร้างโปรแกรม ระบบต่างๆ บนฝั่ง Window หรือ Mobile เป็น IDE ตัวนึงที่รองรับ Project ที่สร้างด้วยหลายๆภาษา เช่น C, C++ , C#, Python , GO โดยมีส่วนเสริมหรือ Extension ที่สามารถดาวน์โหลดเพิ่มเติมภายหลังได้

ระบบจัดการฐานข้อมูล MySQL 5.0 MySQL เป็นฐานข้อมูลที่นิยมใช้ร่วมกับ PHP มากที่สุด บัญชี ปะสีละเตสัง (2558, น. 30) ได้กล่าวว่า ทั้งนี้เนื่องจาก MySQL นั้นเป็นฐานข้อมูลขนาดกลางที่มีประสิทธิภาพในการทำงานสูง สามารถเชื่อใจได้นอกจากนี้ความสามารถหลายๆ อย่างที่มีอยู่ใน MySQL ยังถูกสร้างขึ้นมาเพื่อรองรับกับระบบอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะ

Visual Basic.NET (วิชวลเบสิกดอทเน็ต) มีตัวย่อว่า VB.NET คือภาษาที่ใช้สำหรับการพัฒนาโปรแกรม เป็นอีกภาษาหนึ่งที่กลุ่มไมโครซอฟต์ได้พัฒนาขึ้นมา ซึ่งโปรแกรมมีสภาพแวดล้อมกราฟฟิคสำหรับการปฏิบัติการบนวินโดว์ โดยมีรากฐานมาจากภาษาเบสิก และทำงานบนดอทเน็ตเฟรมเวิร์ค ถูกออกแบบมาให้มีความสามารถในการการพัฒนาโปรแกรมเชิงวัตถุอย่างแท้จริง และรองรับการออกแบบด้วยยูเอ็มแอล ซึ่งเป็นภาษาที่เหมาะสำหรับการพัฒนาโปรแกรมหรือแอพพลิเคชั่น ที่ทำงานภายใต้ระบบปฏิบัติการ Windows (วินโดว์) และ Windows NT (วินโดว์ เอ็นที)

การวิเคราะห์ความต้องการของระบบ

จากการศึกษารวบรวมข้อมูลข้างต้น คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษา สอบถามและเก็บรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของระบบใหม่จากผู้ที่เกี่ยวข้องจากการวิเคราะห์ความต้องการของระบบ ซึ่งเป็นความต้องการของผู้ใช้ระบบสามารถวิเคราะห์กระบวนการหลักของระบบออกมาได้ 6 กระบวนการดังนี้

1.กระบวนการตรวจสอบการเข้าสู่ระบบ เป็นการกำหนดสิทธิ์การใช้งานของผู้ใช้งานเฉพาะเจ้าหน้าที่ฝ่ายคลังพัสดุฝูงบิน701 ซึ่งจะต้องทำการกรอกชื่อและรหัสผ่านเพื่อเข้าใช้งาน

2.กระบวนการจัดการข้อมูลหลัก เป็นกระบวนการของเจ้าหน้าที่คลังพัสดุของฝูง 701 ที่ต้องการเพิ่มแก้ไข และลบ ข้อมูลเจ้าหน้าที่ ข้อมูลพัสด และข้อมูลช่าง

3.กระบวนการนำเข้าพัสดุ เป็นกระบวนการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายคลังพัสดุของฝูงบิน 701 ที่สามารถทำการนำเข้าพัสดุ ด้วยการกรอกชื่อพัสดุ รหัสพัสดุ จำนวนพัสดุ วันที่นำเข้า บันทึกการนำเข้าพัสดุ

4.กระบวนการเบิกพัสดุ เป็นกระบวนการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายคลังพัสดุของฝูงบิน701 ที่สามารถทำการเบิกพัสดุด้วยการเลือกชื่อ จำนวนพัสดุ และวันที่ บันทึกการเบิกพัสดุ

5.กระบวนการส่งซ่อมพัสดุ เป็นกระบวนการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายคลังพัสดุฝูง701 ที่สามารถทำการส่งซ่อมพัสดุ ด้วยการเลือกชื่อพัสดุ จำนวน สถานะ วันที่ และชื่อช่างที่ส่งซ่อม กรอกซีเรียลนัมเบอร์ และอาการเสีย บันทึกการส่งซ่อมพัดุ ดูสถานการณ์ส่งซ่อม

6.กระบวนการพิมพ์รายงาน เป็นกระบวนการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายคลังพัสดุฝูงบิน701 ที่ต้องการพิมพ์รายงานการนำเข้าพัสดุ รายงานการเบิกพัสดุ รายงานพัสดุคงคลัง รายงานการส่งซ่อมพัสดุ

วิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้

การศึกษาความต้องการของผู้ใช้เป็นเรื่องที่จำเป็นมาก เพราะการพัฒนาระบบนั้นต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้ใช้เป็นสำคัญ หากไม่มีการสอบถามความต้องการของผู้ใช้ให้ชัดเจน ความพึงพอใจในระดับมากก็ไม่สามารถเป็นไปตามความต้องการของผู้ใช้ได้ จากการตอบแบบสัมภาษณ์

เบื้องต้นของข้าราชการฝูงบิน 701 กองบิน 7 จังหวัดสุราษฎร์ธานี ต้องการให้ระบบจัดการพัสดุของฝูงบิน 701 สามารถใช้งานได้ดังนี้

1.ให้ข้าราชการของฝูงบิน 701 มีการจัดเก็บข้อมูลของพัสดุโดยใช้ระบบการจัดการพัสดุ

2.รูปแบบของระบบจัดการพัสดุต้องมีความสะดวกและง่ายต่อการใช้งาน

การออกแบบระบบ

เป็นขั้นตอนการออกแบบระบบและวางแผนงานให้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบที่ได้วิเคราะห์แล้ว โดยใช้การออกแบบ Context Diagram เพื่อแสดงกระบวนการทำงานของระบบ ใช้ Data Dictionary แสดงโครงสร้างของฐานข้อมูล ออกแบบแฟ้มข้อมูลนำเข้า การรายงานผล

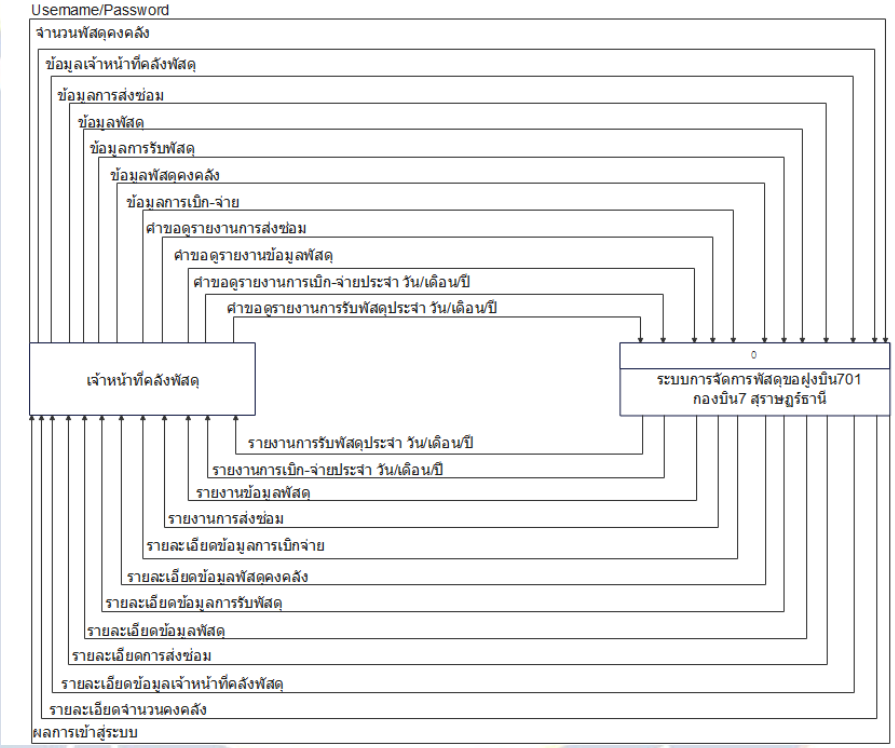

ภาพที่ 3 แผนภาพบริบทของระบบ (Context Diagrams)

การพัฒนาระบบ

การพัฒนาระบบการจัดการพัสดุของฝูงบิน 701 กองบิน7 อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พัฒนโดยใช้โปรแกรม Visual Studio 2019 ใช้ในการออกแบบโปรแกรม และ MySql ในการจัดการฐานข้อมูล ใช้ภาษา VB.Net ในการเขียนโปรแกรม ระบบที่พัฒนาขึ้น มีผู้ใช้งาน 1 ส่วน คือเจ้าหน้าที่คลังพัสดุฝูงบิน 701 กองบิน7 สรุปผลการดำเนินงานได้ดังนี้

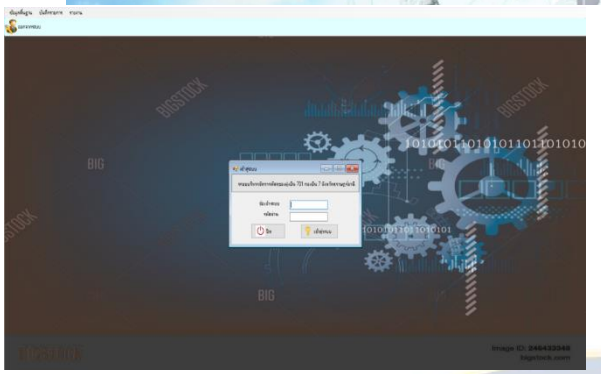

ภาพที่ 4 หน้าจอแสดงการ Login เข้าสู่ระบบ

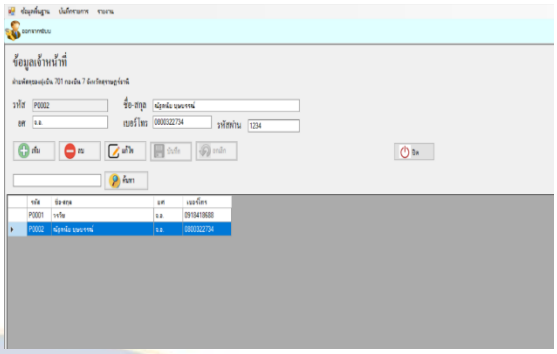

ภาพที่ 5 หน้าจอแสดงข้อมูลเจ้าหน้าที่คลังพัสดุ

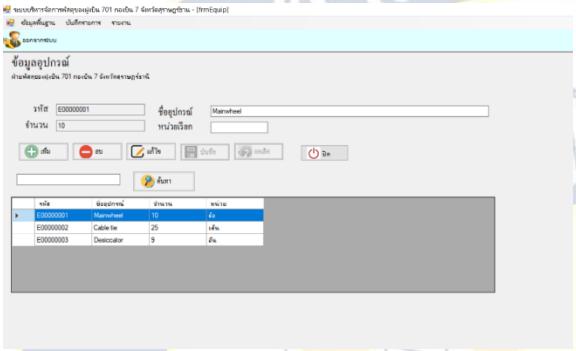

ภาพที่ 6 หน้าจอแสดงข้อมูลพัสดุ

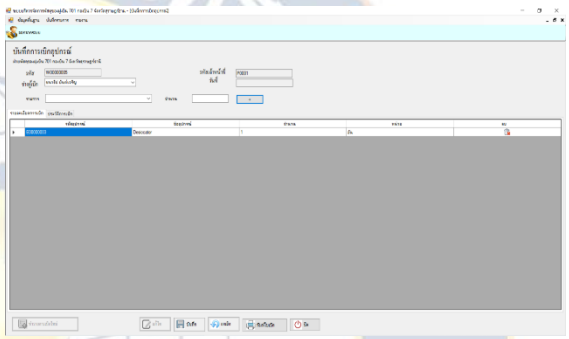

ภาพที่ 7 หน้าจอแสดงข้อมูลการเบิกอุปกรณ์

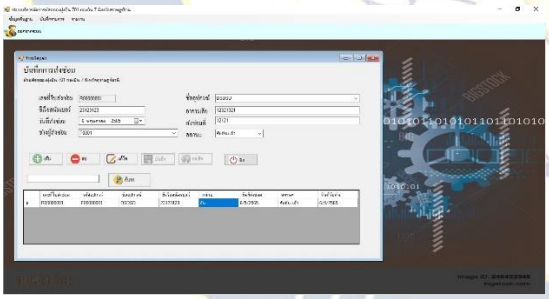

ภาพที่ 8 บันทึกการส่งซ่อม

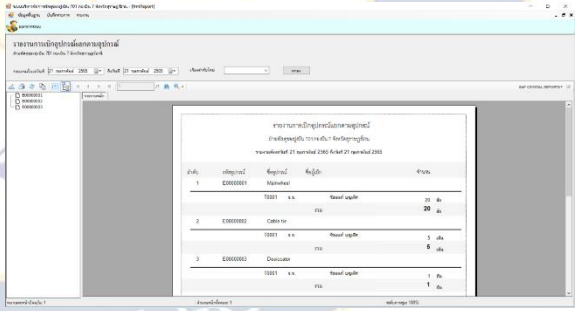

ภาพที่ 9 หน้าจอแสดงการออกรายงานการเบิกพัสดุอุปกรณ์แยกตามพัสดุอุปกรณ์

การประเมินผลระบบ

เมื่อพัฒนาระบบเรียบร้อยแล้วคณะผู้วิจัยได้ทดสอบการทำงานของระบบเพื่อประเมินและปรับปรุงคุณภาพของระบบ ดังนี้ 1) การออกแบบกรณีศึกษา (Test Case Design) โดยกำหนดข้อมูลนำเข้าและผลลัพธ์ที่คาดหวัง และ 2) วางแผนการทดสอบ (Test Planning) โดยการกำหนด

รายละเอียดการทำงานในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการทดสอบ หลักจากนั้นทำการทดสอบแต่ละฟังก์ชั่นว่าทำงานถูกต้อง ครบถ้วนและตรงตามวัตถุประสงค์ของการใช้งานระบบหรือไม่ และได้นำระบบไปทดลองใช้ฝ่ายคลังพัสดุ จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยนี้ คือ แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert Scale) มี 5 ระดับ โดยให้เลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายโดยค่าเฉลี่ยมีเกณฑ์แปลความหมายดังนี้

ระดับคะแนน	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ระดับ 5	4.51-5.00	ดีมาก
ระดับ 4	3.51-4.50	ดี
ระดับ 3	2.51-3.50	ปานกลาง
ระดับ 2	1.51-2.50	พอใช้
ระดับ 1	1.00-1.50	ควรปรับปรุง

ตารางที่ 2 แสดงคะแนนเฉลี่ยการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานแต่ละด้าน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ความสามารถของระบบตรงตามความต้องการใช้งาน	4.66	0.39	มากที่สุด
ความสะดวกและรวดเร็วในการแสดงผลของข้อมูล	4.42	0.42	มาก
ด้านประสิทธิภาพและความปลอดภัยของระบบ	4.32	0.37	มาก
ความทันสมัย น่าสนใจ เป็นปัจจุบัน	4.30	0.45	มาก
ความพึงพอใจในภาพรวมของระบบ	4.26	0.35	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.46	0.39	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อระบบการจัดการพัสดุของฝูงบิน 701 กองบิน7 อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านความสามารถของระบบตรงตามความต้องการใช้ระบบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.39 ด้านความสะดวกและรวดเร็วในการแสดงผลของข้อมูล ค่าเฉลี่ยนเท่ากับ 4.42 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.42 ด้านด้านประสิทธิภาพและความปลอดภัยของระบบ ค่าเฉลี่ยนเท่ากับ 4.32 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.37 ด้านความทันสมัย น่าสนใจ เป็นปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยนเท่ากับ 4.30 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.45 และด้านความพึงพอใจในภาพรวมของระบบ ค่าเฉลี่ยนเท่ากับ 4.26 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.35 ตามลำดับ ความพึงพอใจของผู้ใช้งานโดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่

ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.39 ดังนั้นสรุปได้ว่า ผู้ใช้งานมีความพึงพอใจต่อระบบ อยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัย

ระบบการจัดการพัสดุของฝูงบิน 701 กองบิน7 อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้พัฒนาได้ออกแบบหน้าจอสำหรับการใช้งานในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยได้ออกแบบครอบคลุมตรงตามความต้องการของผู้ใช้ในแต่ละกลุ่มเพื่อใช้งานได้อย่างถูกต้องรวดเร็วเกิดประสิทธิภาพ และสามารถสรุปรายงานต่าง ๆ เพื่อเสนอต่อผู้บริหารในการดำเนินงานและการจัดการขององค์กรได้อย่างมีคุณภาพเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และความสามารถของระบบโดยภาพรวมประกอบด้วยฟังก์ชั่นต่าง ๆ แบ่งออกเป็นดังนี้

ส่วนของเจ้าหน้าที่ฝ่ายคลังพัสดุ

เมื่อเข้าระบบมาหน้าแรกจะแสดงเมนูล็อคอินเข้าสู่ระบบ เมื่อล็อคอินเข้าใช้งาน สามารถจัดการข้อมูลต่างๆ ได้แก่ ข้อมูลเจ้าหน้าที่ ข้อมูลอุปกรณ์ ข้อมูลช่าง, เพิ่มรายการนำเข้าพัสดุ, เพิ่มรายการเบิกพัสดุ, เพิ่มรายการส่งซ่อม, ดูรายงานข้อมูลพัสดุคงคลัง ข้อมูลการนำเข้า ข้อมูลการเบิก ข้อมูลการส่งซ่อมรายวัน รายเดือน รายปี ได้

อภิปรายผล

ในการพัฒนาระบบการจัดการพัสดุของฝูงบิน701 กองบิน7 จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการจัดการพัสดุ และเพื่อศึกษาความพึงพอใจผู้ใช้งานที่มีต่อระบบพัฒนาระบบขึ้นโดยใช้ Visual Studio 2019 ในการเขียนโปรแกรม ใช้ โปรแกรม MySql จัดการฐานข้อมูลเขียนโปรแกรมด้วยภาษา VB.Net โดยระบบที่พัฒนาขึ้นแบ่ง ผู้ใช้งาน 1 ส่วน คือ เจ้าหน้าที่คลังพัสดุฝูงบิน701 กองบิน7 ระบบที่พัฒนาขึ้นมีฟังก์ชั่นในการทำงาน ดังนี้ 1) การเข้าสู่ระบบ 2) การจัดการข้อมูล 3) การนำเข้าพัสดุ 4) การเบิกพัสดุ 5) การส่งซ่อม 6) รายงานสรุปผล เมื่อพัฒนาระบบเรียบร้อยแล้ว ได้นำไปทดลองใช้และประเมินความพึงพอจากผู้ใช้งาน จำนวน 10 คน ผลจากการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบในภาพรวม โดยค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านเท่ากับ 4.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.39

ดังนั้นการพัฒนาระบบนี้ขึ้นมา เพื่อเพิ่มอำนวยความสะดวกให้แก่ข้าราชการของฝูงบิน701 สามารถจัดเก็บข้อมูลต่างๆ ที่มีความเป็นระบบมากขึ้น ทำให้การทำงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายคลังพัสดุสามารถทำงานได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยรัตน์ สุกัญญา ทับทิม (2561) ได้ทำการวิจัย โครงงานการพัฒนาระบบงานพัสดุสำนักงาน โดยใช้โปรแกรมทะเบียนวัสดุสำนักงาน สำหรับสำนักงานคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ผล

การประเมินความพึงพอใจ ลดขั้นตอนการทำงาน เพิ่มความรวดเร็วและหน่วยมีประสิทธิภาพ และเพื่อเป็นการปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มี ประสิทธิภาพดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ระบบการการจัดการพัสดุของฝูงบิน701 กองบิน7 จังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถนำไปประยุกต์ใช้งานได้ กับ คลังพัสดุของกองบินทั่วประเทศได้ และสามารถพัฒนาต่อยอดระบบการจัดการพัสดุของฝูงบิน701 กองบิน7 ในรูปแบบออนไลน์ได้

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ จันทีนอก. (2551). **การเขียนโปรแกรมทางธุรกิจ 1.** พิมพ์ครั้งที่ 1.มหาสารคาม:อภิชาตการพิมพ์.

ยุพา กร่ำเดช และพลอยชมพู จันทะมาศ. (2561). **ได้ทำการพัฒนาระบบเบิกจ่ายวัสดุ อุปกรณ์สำนักงาน กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลอ้อมเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.**

ธนภัทร เจิมขวัญ,จารุวรรณ เพชรรักษ์, และพุฒิธร ตุกเตียน. (2562). **พัฒนาด้วยภาษา PHP และระบบจัดการฐานข้อมูล MySQL.** สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

สุกัญญา ทับทิม. (2561). **โครงงานการพัฒนาระบบงานพัสดุสำนักงาน โดยใช้โปรแกรมทะเบียนวัสดุสำนักงาน สำหรับสำนักงานคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.** มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

สมพงศ์ แจ่มวงศ์. (2547). **พัฒนาระบบโดยใช้ระบบการจัดการฐานข้อมูล My SQL ด้วยภาษา PHP.** สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตขอนแก่น

พันธ์ศักดิ์ ปิ่นไชย. (2545). **การพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการจัดการสินค้าคงคลัง.** บริษัทนพดลพาณิช จำกัด.

สุดารัตน์ แสงทอง และอรพรรณ สุมหิรัญ. (2554). **"ระบบบริหารจัดการยืม-คืนอุปกรณ์ครุภัณฑ์จังหวัดบุรีรัมย์."**การศึกษาเฉพาะกรณีพิเศษ,หลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ธนพล ฉันจรัสวิชัย. (2550). **สร้างรายงานด้วย Crystal Reports บน VB.NET.**กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

ระบบบริหารจัดการงานฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบิน กองบิน 7 ตำบลมะลวน อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Operations Management System for Flight Training Aids Wing 7, Maluan Subdistrict Mueang Surat Thani District Surat Thani Province

ณัฐดนัย บุษบรรณ์[1] สิทธิชัย อินนาปา[2] และ ชินรัตน์ สอนทอง[3]
Natdanai Butsaban Sitthchai Ainnapa and Chinnarat Sontong

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ การพัฒนาระบบระบบบริหารจัดการงานฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบิน กองบิน 7 จังหวัดสุราษฎร์ธานี และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของบุคลากรในการใช้ระบบการจัดการงานฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบิน กองบิน 7 จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และเครื่องมือที่ใช้ภาษา PHP ในการสร้าง โปรแกรม ใช้โปรแกรม My SQL ในการจัดการฐานข้อมูล ในการเขียนโปรแกรม ระบบที่พัฒนาขึ้น มีผู้ใช้งาน 1 ส่วน คือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบิน กองบิน 7 ระบบที่พฒนาขึ้นมีฟังก์ชั่นในการทำงาน ดังนี้ 1) การเข้าสู่ระบบ 2) การจัดการข้อมูลของแฟ้มข้อมูลหลักของ ยศ ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่ นักบิน ตำแหน่งหลอดหลอดโปรเจคเตอร์ และเครื่องช่วยฝึกบิน 3)การแจ้งเตือนเมื่อหลอดโปรเจคเตอร์ใกล้ครบชั่วโมงการใช้งาน 4) การจัดการข้อมูลนักบิน 5)รายงานชั่วโมงการฝึกบิน รายวัน รายเดือน ละรายปี เมื่อพัฒนาระบบเรียบร้อยแล้ว ได้นำไปทดลองใช้และประเมินความพึงพอจากผู้ใช้งาน จำนวน 8 คน ผลจากการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบในภาพรวม โดยค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านเท่ากับ 4.9 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.2 แสดงให้เห็นว่าระบบที่พัฒนาขึ้นทุกด้านมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดีมากตาม Scale 5 ระดับ มาตรวัดของลิเคิร์ท

คำสำคัญ: การพัฒนาระบบ หลอดโปรเจคเตอร์ บริหารจัดการงานฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบิน

[1] นักศึกษาสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยตาปี
email: 6231210010@student.tapee.ac.th
[2] นักศึกษาสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยตาปี
email: 6231210016@student.tapee.ac.th
[3] อาจารย์สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยตาปี
email: chinnarat@tapee.ac.th

Abstract

This research aims to Development of a management system for the Flight Training Aids Division, Wing 7, Surat Thani Province and to study the satisfaction of personnel in using the task management system of the Flight Training Aids Department, Wing 7, Surat Thani Province. by using research tools such as questionnaires, interviews, and tools that use PHP language to create programs; use My SQL to manage databases. in programming The developed system has 1 user part, which is the Flight Training Assistant Department, Wing 7 The developed system has the following functions: 1) Logging in. 2) Data management of the main data file of rank, position, officer, pilot, lamp position, projector lamp and flight training aids 3) Notification when the projector lamp is nearing the end of the hour of use. 4) Pilot data management 5) Report the hours of flight training daily, monthly, and yearly when the system has been developed. Has been used to try and assess the satisfaction of 8 users, the result of the overall satisfaction assessment of the system usage. The total mean of all aspects was 4.9 and the standard deviation was 0.2, indicating that the system developed in all aspects was of very good performance, according to the scale of the 5 scale of the Likert scale.

Keywords: System development of projector lamps Management of flight training equipment division

บทนำ

ฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบิน กองบิน 7 ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบิน กองบิน 7 ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการใช้เวลาในการค้นหาแก้ไขข้อมูลได้อย่ามีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงได้มีการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในการจัดเก็บและค้นหาข้อมูลของฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบินกองบิน 7 จึงถือได้ว่าครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์เป็นปัจจัยพื้นฐาน และเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการจัดเก็บข้อมูลต่างๆของระบบเครื่องช่วยฝึกบินของข้าราชการฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบิน กองบิน 7 โดยมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบิน กองบิน 7 เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ มีหน้าทีในการช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในการเก็บชั่วโมงการบิน และยังมีหน้าที่คอยดูแลจัดเตรียมเครื่องช่วยฝึกบินให้มีความพร้อมสำหรับนักบินที่เข้ามาใช้งานเสมอ

เนื่องด้วยการบันทึกสถิติของฝ่ายเครื่องช่วยฝึกการบิน แผนกสนับสนุนการบิน กองบิน7 ยังเป็นการจดบันทึกเก็บสถิติชั่วโมงการใช้งานเครื่องใช้ฝึกบินจำลองของนักบิน ผ่านเอกสารกระดาษ ซึ่งทำให้สิ้นเปลืองกระดาษ และเสียเวลาในการจัดเก็บบันทึก และการรวบรวมสถิติชั่วโมงการใช้งานเครื่องใช้ฝึกบินจำลองของนักบิน

การจดบันทึกสถิติของฝ่ายเครื่องช่วยฝึกการบิน เกิดความผิดพลาดบ่อยครั้ง ผู้จัดทำโครงงานระบบบันทึกสถิติ Simulator เครื่องช่วยฝึกบิน เพื่อไปพัฒนาระบบบันทึกสถิติ Simulator เครื่องช่วยฝึกบิน เพื่อลดความผิดพลาดและความซ้ำซ้อนของการจดบันทึก เพื่อข้อมูลที่ถูกต้องก่อนส่งให้ผู้รับผิดชอบ และลดการสิ้นเปลืองกระดาษในการจดบันทึก ทำให้การรวบรวมสถิติชั่วโมงการใช้งานเครื่องใช้ฝึกบินจำลองของนักบินถูกต้อง และเกิดความสะดวกในการรวบรวมข้อมูลในอนาคตต่อไป

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้จัดทำมีความสนใจในการพัฒนาระบบบันทึกสถิติ Simulator เครื่องช่วยฝึกบิน กองบิน 7 จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อศึกษาความพึงพอใจของบุคคลากรในขณะที่ใช้ระบบบันทึกสถิติ Simulator เครื่องช่วยฝึกบิน มาช่วยในการทำงาน โดยผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการศึกษาในครั้งนี้จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางการพัฒนาหน่วยงานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของบุคคลากรในขณะที่ใช้ระบบบริหารจัดการงาน
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของบุคลากรในการใช้ระบบการจัดการงานฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบิน กองบิน 7 จังหวัดสุราษฎร์ธานี

กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์และการพัฒนาระบบการจัดการงานฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบิน กองบิน 7 โดยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนาระบบการจัดการงานฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบิน กองบิน 7 โดยการสัมภาษณ์ผู้เชียวชาญ 2 ด้านคือผู้เชียวชาญด้านการพัฒนาระบบการจัดการงานฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบิน กองบิน 7 และผู้เชียวชาญด้านการวิจัย เพื่อทำการพัฒนาระบบการจัดการงานฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบิน กองบิน 7 จากนั้นทำการหาประสิทธิภาพของระบบการจัดการงานฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบิน กองบิน 7 ซึ่งได้จากการประเมินโดยผู้เชียวชาญด้านละ 3 ท่าน และผู้ใช้งาน

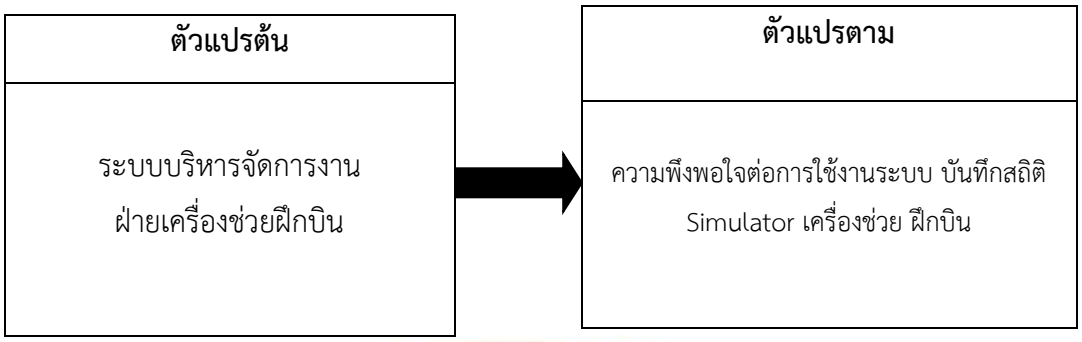

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของงานวิจัย

วิธีดำเนินการดำเนินวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.ประชากร คือ ข้าราชการหน่วย Simulator เครื่องช่วยฝึกบิน กองบิน 7 ตำบลมะลวน อำเภอพุนพินจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวนข้าราชการ 8 คน จำนวน

2 ฝ่าย กลุ่มข้าราชการหน่วย Simulator เครื่องช่วยฝึกบิน กองบิน7 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนของข้าราชการฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบิน กองบิน 7 จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ลำดับ	ฝ่าย	จำนวนข้าราชการ
1.	ข้าราชการชั้นสัญญาบัตร	1
2.	ข้าราชการชั้นประทวน	7
รวมจำนวนข้าราชการทั้งสิ้น		8

การพัฒนาระบบการจัดการงานฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบิน กองบิน 7 กองบิน 7 อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในขั้นตอนวิธีการดำเนินงานผู้วิจัยได้นำหลักการทฤษฎีของวงจรการพัฒนาระบบ (SDLC) 7 ขั้นตอน มาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศ วงจรการพัฒนาระบบ System Development Life Cycle : SDLC ประกอบด้วย 1. กำหนดปัญหา (Problem Definition) 2. การวิเคราะห์ (Analysis) 3. การออกแบบ(Design) 4.การพัฒนา (Development) 5.การทดสอบ (Testing) 6. การนำระบบไปใช้ (Implementation) 7.การบำรุงรักษา (Maintenance)

ในส่วนการดำเนินการวิจัย เป็นงานวิจัยเชิงพัฒนา (Research & Development) วิธีการดำเนินการ วิจัยประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษารวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ความต้องการของระบบ การออกแบบระบบ การพัฒนาระบบ และการประเมินผลระบบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การวิเคราะห์ความต้องการของระบบ

เป็นการแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของระบบบริหารจัดการงานฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบิน กองบิน 7 จังหวัด สุราษฎร์ธานีมีการออกแบบขั้นตอนการทำงานเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้ระบบ ซึ่งเป็นความต้องการของผู้ใช้ระบบสามารถวิเคราะห์กระบวนการหลักของระบบออกมาได้ 7 กระบวนการดังนี้ 1.สามารถเพิ่ม แก้ไข ค้นหา ชองแฟ้มข้อมูลหลักของ ยศ ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่นักบิน ตำแหน่งหลอดโปรเจคเตอร์ และเครื่องช่วยฝึกบิน 2.สามารถตรวจสอบจำนวนอุปกรณ์คงคลังได้ 3.สามารถแจ้งเตือนเมื่อหลอดโปรเจคเตอร์ใกล้ครบชั่วโมงการใช้งาน 4.สามารถค้นหาข้อมูลนักบินได้ 5.สามารถค้นหาบันทึกข้อมูลการฝึกบินได้ 6.สามารถรายงานจำนวนชั่วโมงการฝึกบินรายบุคคล 7. สามารถรายงานจำนวนชั่วโมงการฝึกบิน รายวัน รายเดือน ละรายปี

วิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้งาน

วิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้การศึกษาความต้องการของผู้ใช้เป็นเรื่องที่จำเป็นมาก เพราะการพัฒนาระบบนั้นต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้ใช้เป็นสำคัญ หากไม่มีการสอบถามความต้องการของผู้ใช้ให้ชัดเจน ความพึงพอใจในระดับมากก็ไม่สามารถเป็นไปตามความต้องการของผู้ใช้ได้ จากการตอบแบบสัมภาษณ์เบื้องต้นของหน่วย Simulator เครื่องช่วยฝึกบิน กองบิน 7 ต้องการให้ระบบหน่วย Simulator เครื่องช่วยฝึกบิน สามารถใช้งานได้ดังนี้

1.ให้ข้าราชการหน่วย Simulator เครื่องช่วยฝึกบิน กองบิน7 มีการจัดเก็บข้อมูลโดยใช้ระบบบริหารจัดการงาน ฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบิน

2.รูปแบบของระบบบริหารจัดการงาน ฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบินต้องมีความสะดวกและง่ายต่อการใช้งาน

ขั้นตอนการออกแบบ (Design)

เป็นขั้นตอนการออกแบบระบบและวางแผนงานให้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบที่ได้วิเคราะห์แล้ว โดยใช้การออกแบบ Context Diagram เพื่อแสดงกระบวนการทำงานของระบบ ใช้ Data Dictionary แสดงโครงสร้างของฐานข้อมูล ออกแบบแฟ้มข้อมูลนำเข้า การรายงานผล ออกแบบหน้าจอ

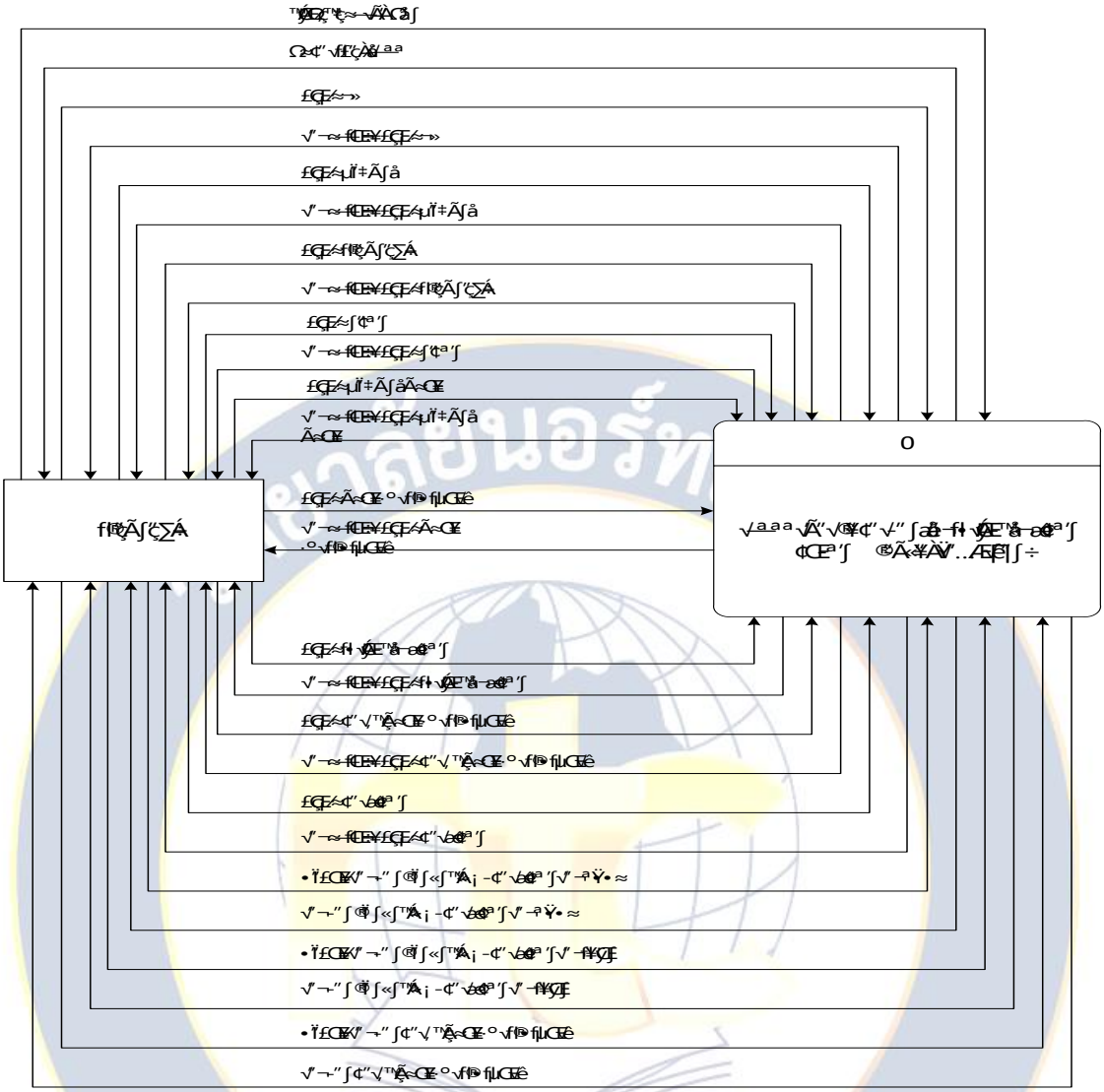

รูปที่ 2 แผนภาพบริบทของระบบ (Context Diagrams

4.2 ผลการพัฒนาระบบการทำงาน

ผลการพัฒนาระบบระบบบริหารจัดการงานฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบิน กองบิน 7 จังหวัดสุราษฎร์ธานีพัฒนาโดยโปรแกรม AppServ 8.6.0 เขียนโปรแกรมด้วยภาษา PHP โดยผู้ใช้ระบบจะเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบินSimulator กองบิน7 สรุปผลการดำเนินงานดังนี้

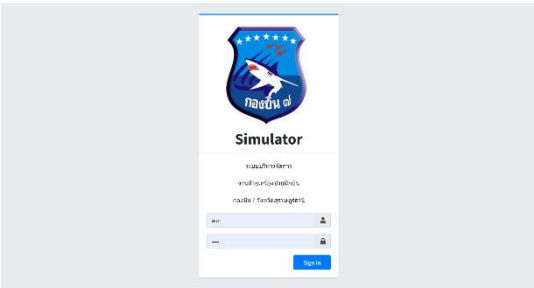

รูปที่ 3 หน้าจอจัดการการเข้าสู่ระบบ

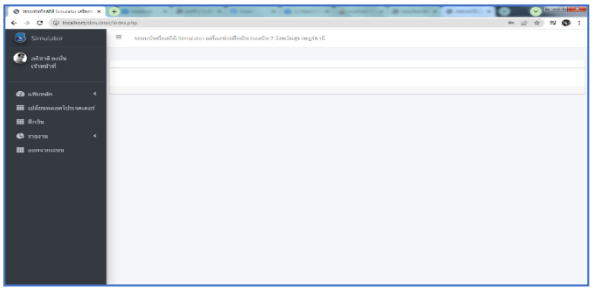

รูปที่ 4. หน้าจอจัดการหลักของเจ้าหน้าที่

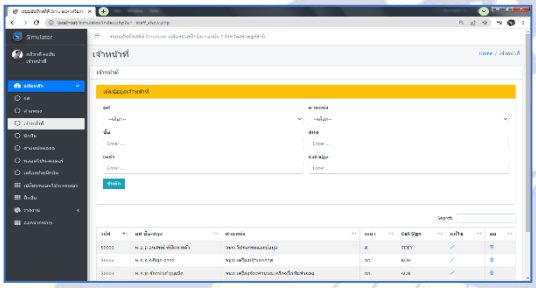

รูปที่ 5 หน้าจอการจัดการข้อมูลเจ้าหน้าที่

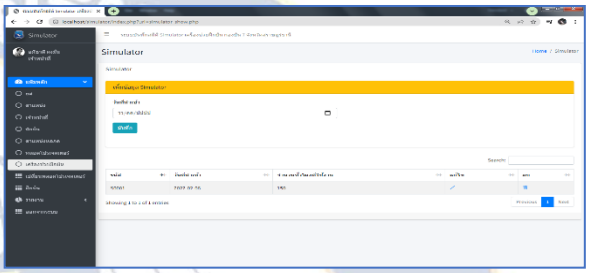

รูปที่ 6 หน้าจอการจัดการเครื่องSimulator

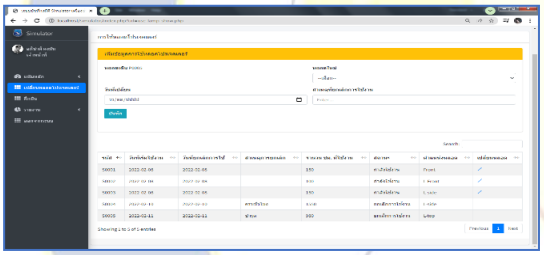

รูปที่ 7 หน้าจอจัดการข้อมูลการใช้หลอ

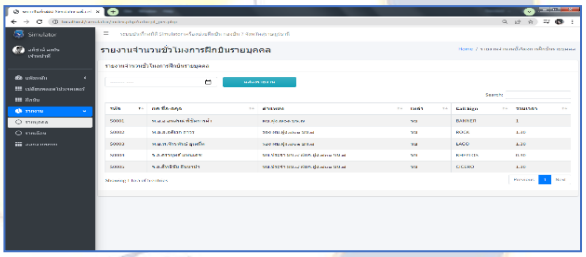

รูปที่ 8 การออกแบบหน้าจอรายงานชั่วโมงการฝึกบิน

การประเมินระบบ

การประเมินระบบทำให้ทราบถึงความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อระบบบริหารจัดการงานฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบิน กองบิน 7 จังหวัด สุราษฎร์ธานี ที่ จัดทำขึ้น รวมถึงข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ใช้ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงระบบบริหารจัดการงานฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบิน กองบิน 7 ที่จัดทำขึ้น ให้มีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ต่อไป

แผนการประเมินระบบ

แผนการประเมินระบบ คือ ให้ข้าราชการฝ่ายแผนกเครื่องช่วยฝึกบิน กองบิน 7 สุราษฎร์ธานี เป็นผู้ทดลองใช้ระบบ และหาจุดบกพร่องของระบบ ข้อมูล และเนื้อหาในระบบบริหารจัดการงานฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบิน เพื่อจะได้นำมาแก้ไขและปรับปรุงข้อมูล ที่ขาดหายไป เพื่อให้ระบบเกิดความสมบูรณ์พร้อมใช้งานได้อย่างเต็มรูปแบบ

ระดับคะแนน	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ระดับ 5	4.51-5.00	ดีมาก
ระดับ 4	3.51-4.50	ดี
ระดับ 3	2.51-3.50	ปานกลาง
ระดับ 2	1.51-2.50	พอใช้
ระดับ 1	1.00-1.50	ควรปรับปรุง

ตารางที่ 2 แสดงคะแนนเฉลี่ยการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานแต่ละด้าน

ความพึงพอใจ	$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
ด้านเนื้อหา			
1.ความเหมาะสมของการใช้งานโปรแกรม	5	0	มากที่สุด
2.ความรวดเร็วในการตอบสนองของโปรแกรม	4.9	0.35	มากที่สุด
3.เนื้อหาชัดเจน ถูกต้อง	4.9	0.35	มากที่สุด
รวม	4.9	0.2	มากที่สุด
ด้านการออกแบบ			
1. ความสวยงาม ความทันสมัยและน่าสนใจของโปรแกรม	4.7	0.48	มากที่สุด
2. การจัดวางรูปแบบของโปรแกรมง่ายต่อการใช้งาน	5	0.31	มากที่สุด
3. ขนาดตัวอักษรและรูปแบบตัวอักษร อ่านง่ายและเหมาะสม	4.7	0.42	มากที่สุด
4.ความเหมาะสมในการตกแต่งโปรแกรม	5	0	มากที่สุด
รวม	4.9	0.2	มากที่สุด
ด้านการทำงานของโปรแกรม			
1.การใช้โปรแกรมช่วยให้มีความสะดวกต่อการทำงาน	5	0.31	มากที่สุด
2.การใช้โปรแกรมช่วยให้มีความเข้าใจในการทำงาน มากขึ้น	4.7	0.48	มากที่สุด
3.การใช้โปรแกรมช่วยให้การเก็บข้อมูลของฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบินมีความเป็นระเบียบมาก ขึ้น	5	0.31	มากที่สุด
รวม	4.8	0.2	มากที่สุด
ด้านประสิทธิภาพและประโยชน์			
1.แสดงการใช้ของระบบการแจ้งเตือนเปลี่ยนหลอดโปรเจคเตอร์”	5	0.42	มากที่สุด
2.ข้อมูลที่บันทึกในระบบมีความถูกต้องและแม่นยำ	4.9	0.31	มากที่สุด
3.ช่วยลดอุปกรณ์ในการทำงานของที่ทำงาน	5	0.31	มากที่สุด
รวม	4.9	0.1	มากที่สุด
รวมทั้งสิ้น	4.9	0.2	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่าผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อระบบบริหารจัดการงานฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบินด้านเนื้อหาของระบบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.9 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.2 ด้านการออกแบบระบบมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.9 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.2 ด้านการทำงานของโปรแกรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.8 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.2 และด้านประสิทธิภาพและประโยชน์ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.9 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.1 ตามลำดับ ความ พึงพอใจของผู้ใช้งานโดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.9 ส่วนเบี่ยงมาตรฐาน เท่ากับ 0.2 ดังนั้นสรุปได้ว่า ผู้ใช้งานมีความพึงพอใจต่อระบบ อยู่ในระดับดีมาก

ผลการวิจัย

ระบบการจัดการระบบบริหารจัดการงานฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบิน กองบิน7 ผู้พัฒนาได้ออกแบบหน้าจอสำหรับการใช้งานในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยได้ออกแบบครอบคลุมตรงตามความต้องการของผู้ใช้ในแต่ละกลุ่มเพื่อใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถอำนวยความสะดวกแก่ข้าราชการผู้ใช้งาน ความสามารถของระบบโดยรวมประกอบด้วยฟังก์ชั่นต่างๆตามขอบเขตมีการใช้งานดังนี้

ส่วนของเจ้าหน้าที่ฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบินSimuiator

เมื่อเข้าระบบมาหน้าแรกจะแสดงเมนูล็อคอินเข้าสู่ระบบ เมื่อล็อคอินเข้าใช้งาน สามารถจัดการข้อมูลต่างๆ ได้แก่ สามารถเพิ่ม แก้ไข ค้นหา ชองแฟ้มข้อมูลหลักของ ยศ ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่นักบิน ตำแหน่งหลอดโปรเจคเตอร์ และเครื่องช่วยฝึกบิน สามารถตรวจสอบจำนวนอุปกรณ์คงคลังได้ สามารถแจ้งเตือนเมื่อหลอดโปรเจคเตอร์ใกล้ครบชั่วโมงการใช้งาน สามารถค้นหาข้อมูลนักบินได้ สามารถค้นหาบันทึกข้อมูลการฝึกบินได้ สามารถรายงานจำนวนชั่วโมงการฝึกบินรายบุคคล สามารถรายงานจำนวนชั่วโมงการฝึกบิน รายวัน รายเดือน ละรายปี

การอภิปรายผล

ในบทนี้เป็นการกล่าวสรุปถึงการสรุปผลการดำนิน ของระบบบริหารจัดการงาน ฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบิน กองบิน 7 จังหวัดสุราษฎร์ธานีว่าเป็นไปตามแผนการดำเนินงานในการพัฒนาระบบที่ตั้งเอาไว้หรือไม่ และได้รวมถึงข้อเสนอแนะของการจัดทำระบบระบบบริหารจัดการงาน ฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบิน กองบิน 7 จังหวัดสุราษฎร์ธานีว่าใน ระหว่างการด าเนินงานมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นบ้าง พร้อมข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุงระบบงาน เพื่อให้ระบบ มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถสรุปรายละเอียดต่าง ๆ ได้ ดังนี้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิติกาญจน์ พันธ์การุ่ง (2562) การพัฒนาระบบสารสนเทศการลงเวลาเข้าเรียนของ นักเรียนกรณีศึกษา โรงเรียนวัดบ้านหลวง (บัว

ราษฎร์บำรุง) อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ผลการประเมินความพึงพอใจ ผู้ใช้งานทุกกลุ่มมีความพึงพอใจต่อระบบสารสนเทศในทุกด้าน ระบบมีความถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

จากการออกแบบและการพัฒนาระบบบริหารจัดการงาน ฝ่ายเครื่องช่วยฝึกบิน กองบิน 7 จังหวัดสุราษฎร์ธานีเมื่อมีการนำระบบไปใช้จริงอาจมีการเปลี่ยนแปลงโปรแกรมบ้างส่วนเพื่อให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้นตามขั้นตอนการทำงาน และมีความยืดหยุ่นเนื่องจากข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบงาน อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา

เอกสารอ้างอิง

ทศพร พึ่งภิญโญ. (2561). **ระบบบันทึกเวลาการเข้าออกปฏิบัติงานโดยการใช้เทคนิคการรู้จำใบหน้า.** ปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร. สืบค้นจาก https://www.msit.mut.ac.th/thesis/Thesis_2561

พรรณี ชูทัยเจนจิต. (2550). **ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตะไก้ อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา.** ปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. สืบค้นจาก http://www.fmsweb.nrru.ac.th/home

ปาริชาติ สังข์ขาว. (2551). **ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีประทุม การศึกษาค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจบัณฑิต.** ปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. สืบค้นจาก https://dric.nrct.go.th/

อารี พันธ์มณี. (2546). **จิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนการสอน.** กรุงเทพฯ : ใยไหม.

กิตติศักดิ์ เสถียรณัฐวุฒิ. (2560.) **ระบบจัดเก็บข้อมูลผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (สหกิจศึกษา).** กรุงเทพฯ. วิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม.สืบค้นจาก https://eresearch.siam.edu/kb

ภาคโปสเตอร์

แนวทางการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

The Path of Local Personnel Development : A Case study of Mae Tho Subdistrict Administrative Organization in Mueang Tak District, Tak Province.

กาบแก้ว ปัญญาไทย[1] สุข บุปผา[2] นวภัทร โตสุวรรณ[3] และ ทยากร ยุทธวงศ์ [4]
Kabkeaw Panyathai Suk Bubpha Nawaphat Tosuwan and Tayagon Yuttawong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากร จำนวน 63 คน โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการพัฒนาอาชีพ อยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ ด้านการศึกษาต่อ อยู่ในระดับ มาก ด้านการฝึกอบรม อยู่ในระดับ มาก ด้านการพัฒนาตนเอง อยู่ในระดับ มาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ด้านการพัฒนาองค์การ อยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก พบว่า องค์การต้องมีงบประมาณในการพัฒนา ต้องมีแผนการพัฒนาที่ชัดเจน ต้องส่งเสริมสนับสนุนกระตุ้นการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ การพัฒนาบุคลากรต้องมุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวมบนหลักของคุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, บุคลากรท้องถิ่น, องค์การบริหารส่วนตำบล

---

[1] อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก
[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก
[3] อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก
[4] นักวิจัยอิสระ

Abstract

The purposes of this research was 1) to study the condition of personnel development of Mae Tho Subdistrict Administrative Organization Mueang Tak District, Tak Province. 2) to study the guidelines for personnel development of Mae Tho Subdistrict Administrative Organization Mueang Tak District, Tak Province. Data were collected with a population of 63 people. By using a questionnaire. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The findings of the research indicated that; 1) Personnel Development Conditions of Mae Tho Subdistrict Administrative Organization Mueang Tak District, Tak Province. It was found that overall and very level. When considering each aspect in descending order of mean, it was found that The side with the highest mean was. The aspect of career development was at a high level, followed by further education at a high level, training at a high level, self development at a high level, and the last aspect with average was Organizational development is at a high level. 2) Personnel development guidelines of Mae Tho Subdistrict Administrative Organization Mueang Tak District, Tak Province. Organization must have a budget for development. There must be a clear development plan. Must promote, support and stimulate the learning and self-development of personnel on a regular basis. Personnel development must focus on the common good based on the principles of morality and ethics for effective work.

Keywords : Developmentguidelines, localpersonnel, SubdistrictAdministrative Organization

บทนำ

โลกปจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตนและเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะเห็นได้ว่าในแต่ละวันมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างมากมายและไร้ขอบเขต มีนวัตกรรมใหม่ ๆ และเทคโนโลยี ๆ ที่ก้าวหน้าล้ำสมัย เพื่อตอบสนองให้มนุษย์ทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้สะดวกรวดเร็ว ผู้คนทั่วโลกสามารถติดตอสื่อสารกันไดแบบไรพรมแดน ประชากรโลกเติบโตอย่างรวดเร็วมีความตองการอย่างหลากหลายและซับซ่อน มีการเคลื่อนย้ายถิ่นฐาน เทคโนโลยี ตลาดเงิน ตลาดทุน และวัฒนธรรมได้สะดวกขึ้น ส่งผลกระทบตอการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และโครงสร้างต่าง ๆ ทั้งวัฒนธรรมและการบริหารจัดการ จากกระแสแหงการเปลี่ยนแปลงนี้ได้ส่งผลกระทบตอองคการต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งองคการภาครัฐที่มีโครงสร้างการจัดการองคการที่ใหญ่ มีสายงานเป็นลำดับชั้นบังคับบัญชา มีการยึดกฎระเบียบเป็นหลักในการปฏิบัติงาน และมีการรวมศูนย์กลางอำนาจการบริหารและมีวัฒนธรรมเฉพาะขององคการ สงผลให้ประสิทธิผลขององคการมีระดับต่ำกวาภาคเอกชน นับว่าเป็นความท้าทายและยากลำบากอยางยิ่งของภาครัฐที่จะต่องเร่งพัฒนาศักยภาพ เพื่อให้ทันตอการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน และตอบสนองความตองการของประชาชน และเพิ่มประสิทธิผลขององคการ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยทั่วไปหรือตามวิทยาการสมัยใหม่นั้นก็คือการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมปัจจุบัน เพื่อที่จะทำให้สังคมสามารถเจริญก้าวหน้าไปได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการทำงานดีขึ้น ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีในการทำงาน อันเป็นผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น หรืออีกนัยหนึ่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นอันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงานให้มีคุณภาพประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจแก่องค์กร (สมาน รังสิโยกฤษฎ์, 2530 : 18; อ้างถึงใน วิชญาภา เมธีวรฉัตร, 2557 : 1) ในด้านเศรษฐศาสตร์นั้นหมายถึง การเพิ่มทุนมนุษย์ และการลงทุนในการพัฒนาเศรษฐกิจ ในด้านรัฐศาสตร์ หมายถึง การเตรียมประชาชนสำหรับการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง โดยเฉพาะประชาชนในระบอบประชาธิปไตย (จีระ หงส์ลดารมณ์, 2533 : 5; อ้างถึงใน วิชญาภา เมธีวรฉัตร, 2557 : 2) และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้นยัง หมายถึง การจัดการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคนทำงาน เกี่ยวกับการกำหนด และการดำเนินนโยบายในด้านการวางแผนกำลังคน การจัดหา และคัดเลือกคนทำงาน การพัฒนา การจ่ายค่าตอบแทน การประชาสัมพันธ์ เพื่อการธำรงรักษากำลังคน การพัฒนาสภาพการทำงานอย่างเป็นธรรม เพื่อความมุ่งหมายให้คนทำงานอยู่ดี และเป็นส่วนสำคัญในความสำเร็จขององค์กร (พะยอม วงศ์สารศรี, 2537 : 5; อ้างถึงใน วิชญาภา เมธีวรฉัตร, 2557 : 2) ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักการทั่วไปจึงนับได้ว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้วิจัยมองว่าควรศึกษาหาคำตอบ

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต องค์ความรู้จะเป็นปัจจัยที่สำคัญมากกว่าปัจจัยอื่น ๆ จึงเป็นความท้าทายในการจัดสรร การนำเอาองค์ความรู้ของทรัพยากรมนุษย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน (วิเชียร วิทยอุดม, 2549 : 5; อ้างถึงใน วิชญาภา เมธีวรฉัตร, 2557 : 3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงต้องปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมขององค์การ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการและขีดความสามารถในการแข่งขัน (นิสดารก์ เวชยานนท์, 2548 : 42; อ้างถึงใน วิชญาภา เมธีวรฉัตร , 2557 : 3) อีกทั้งต้องพัฒนาตัวเองให้ได้มีโอกาสเรียนรู้โดยการฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนาเพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถ ศักยภาพในการทำงาน และการปรับพฤติกรรมให้มีความพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต่อองค์การ ทำให้มีโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งที่สูงขึ้น (สุนันทา เลาหนันทน์, 2546 : 224; อ้างถึงใน วิชญาภา เมธีวรฉัตร, 2557 : 3) องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นองค์การหนึ่งที่จำเป็นต้องทำการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อพัฒนาให้บุคลากรขององค์การมีคุณภาพมีความรู้ สามารถปฏิบัติงานได้ทันต่อความก้าวหน้า ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่น มุ่งเน้นให้การบริการประชาชน จึงมีความจำเป็นในการพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้แก่บุคลากรในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการฝึกอบรม ด้านการศึกษาต่อ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการพัฒนาอาชีพ และด้านการพัฒนาองค์การ เป็นต้น

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด เพื่อให้การพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก มีความเข้มแข็งพัฒนาได้ตามศักยภาพอย่างยั่งยืนและมีคุณภาพ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพทั้งในปัจจุบันและในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น

ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น

ข้อมูลสภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพประกอบที่ 1 ดังนี้

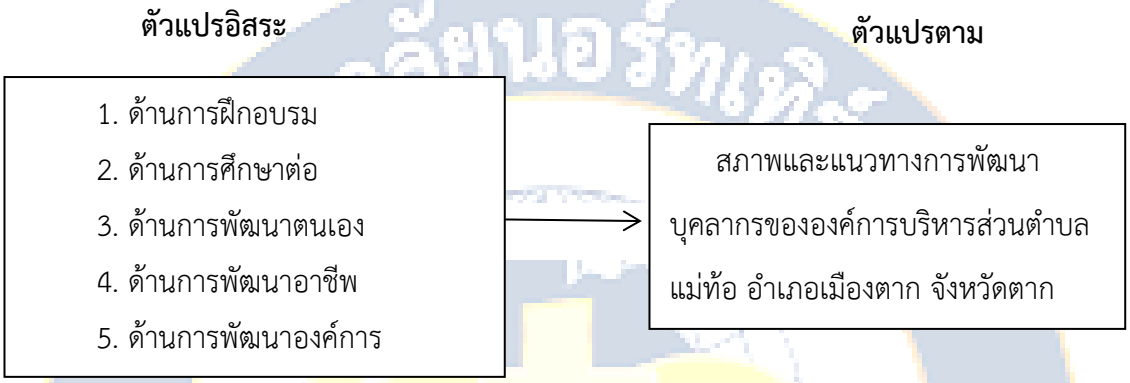

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) แหล่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ เอกสารวิชาการ วิทยานิพนธ สารนิพนธ รายงานการวิจัย เพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์ให้มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ

2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) การรวบรวมขอมูลโดยใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูล 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการฝึกอบรม 2) ด้านการศึกษาต่อ 3) ด้านการพัฒนาตนเอง 4) ด้านการพัฒนาอาชีพ และ 5) ด้านการพัฒนาองค์การ มีลักษณะเป็นการตั้งคำถามแบบปลายปด ซึ่งเป็นการกำหนดคำตอบไวลวงหนา เพื่อให้ผู้ตอบเลือกคำตอบที่ใกลเคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด และผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมขอมูลด้วยตนเอง

ผลการวิจัย

แนวทางการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สรุปตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการพัฒนาอาชีพ อยู่ในระดับ มาก รองลงมา คือ ด้านการศึกษาต่อ อยู่ในระดับ มาก ด้านการฝึกอบรม อยู่ในระดับ มาก ด้านการพัฒนาตนเอง อยู่ในระดับ มาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ด้านการพัฒนาองค์การ อยู่ในระดับ มาก

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก พบว่า องค์การต้องมีงบประมาณในการพัฒนา ต้องมีแผนการพัฒนาที่ชัดเจน ต้องส่งเสริมสนับสนุนกระตุ้นการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ การพัฒนาบุคลากรต้องมุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวมบนหลักของคุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

แนวทางการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

ผลการศึกษาสภาพการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก พบว่า องค์การใช้รูปแบบในการพัฒนาบุคลากร ดังนี้ 1) ด้านการฝึกอบรม 2) ด้านการศึกษาต่อ 3) ด้านการพัฒนาตนเอง 4) ด้านการพัฒนาอาชีพ และ 5) ด้านการพัฒนาองค์การ โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าองค์การเห็นถึงความสำคัญของบุคลากรที่จำเป็นต้องพัฒนา จึงมีแผนและโครงการในการพัฒนาบุคลากร และมีการจัดสรรงบประมาณที่ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนันต์ บุญสนอง (2555) ที่ได้วิจัยเรื่อง อิทธิพลของปัจจัยด้านองคการแหงการเรียนรูและปัจจัยด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลตอประสิทธิผลขององคการ ผลการวิจัยพบวา ระดับการดำเนินงานของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองคการ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริณัฏฐ์ สิทธิภรเจริญ (2557) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับความผูกพันตอองคการของเจาหนาที่กลุมงานเภสัชกรรม โรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบวา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุชาติ ปิยนราวิชญ์ (2559) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิผลองคการของสำนักงานเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบวา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ด้านการฝึกอบรม องค์การควรจัดการฝึกอบรมในหลักสูตรที่ทำให้บุคลากรเกิดความรู้ ทักษะ และความชำนาญในการปฏิบัติงานจริง อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานของบุคลากรได้

1.2 ด้านการศึกษาต่อ องค์การควรส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรให้ไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เพื่อพัฒนาเพิ่มศักยภาพบุคลากรให้มีความรู้สูงขึ้น และมีผลต่อการปฏิบัติงานขององค์การ

1.3 ด้านการพัฒนาตนเอง องค์การควรกระตุ้น สนับสนุน และส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองในเรื่องต่าง ๆ โดยองค์การอาจเพิ่มแหล่งการเรียนรู้ เช่น ระบบอินเทอรเน็ต ห่องสมุด และกิจกรรมสงเสริมการอ่าน เป็นต้น เพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกในการหาความรูเพิ่มเติมของบุคลากร หรืออาจหากิจกรรมที่สงเสริมการพัฒนาตนเอง โดยมีเงินรางวัลเพื่อเป็นแรงจูงใจเกิดขวัญกำลังใจที่จะพัฒนาตนเองเพิ่มมากขึ้น

1.4 ด้านการพัฒนาอาชีพ องค์การควรสร้างกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ภายในองค์การ ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เกิดความรักและความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน และมีเป้าหมายความสำเร็จของตนเองและเป้าหมายขององค์การไปในทิศทางเดียวกัน

1.5 ด้านการพัฒนาองค์การ องค์การควรจัดหลักสูตรการใช้ระบบสารสนเทศ การประยุกต์ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ช่วยในการปฏิบัติงานขององค์การ เพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถทำให้บุคลากรมีทักษะและความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ส่งผลให้การปฏิบัติงานขององค์การมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใชวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งใช้แบบสอบถาม เพียงอย่างเดียว ในการวิจัยครั้งต่อไปควรใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วยจะทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2.2 ควรวิจัยในมิติและปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลตอประสิทธิผลขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ใหสอดคลองกับการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

จีระ หงส์ลดารมณ์. (2533). **แนวคิดและหลักการ ขอบข่าย ของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นิสดารก์ เวชยานนท์. (2548). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์แบบไทย ๆ**. กรุงเทพฯ : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

พยอม วงศ์สารศรี. (2537). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

วิชญาภา เมธีวรฉัตร. (2557). **รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง 2**. หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วิเชียร วิทยอุดม. (2549). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพฯ : ธีระฟิลม์และไซเท็กซ์.

สมาน รังสิโยกฤษฎ์. (2530). **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สวัสดิการสำนักงาน.

สิริณัฏฐ สิทธิภรเจริญ. (2557). **การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับความผูกพันตอองคการของเจาหนาที่กลุมงานเภสัชกรรม โรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ จังหวัดนครสวรรค์**. สารนิพนธหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร มหาวิทยาลัยเกริก.

สุนันทา เลาหนันทน์. (2546). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ธนะการพิมพ์.

อนันต์ บุญสนอง. (2555). **อิทธิพลขององคการแหงการเรียนรูและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิผลขององคการ**. วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช ปที่ 25 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม) : 31-45.

อนุชาติ ปิยนราวิชญ์. (2559). **การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิผลองคการของสำนักงานเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร มหาวิทยาลัยเกริก.

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

Motivation for the performance of personnel of Pa Mango Subdistrict Administrative Organization Mueang Tak District, Tak Province

สุข บุปผา[1] กาบแก้ว ปัญญาไทย[2] นวภัทร โตสุวรรณ[3] และ ทยากร ยุทธวงศ์[4]
Suk Bubpha Kabkeaw Panyathai Nawaphat Tosuwan and Tayagon Yuttawong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก 2) ศึกษาแนวทางแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากร จำนวน 48 คน โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับ มาก ด้านการยอมรับนับถือ อยู่ในระดับ มาก ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ อยู่ในระดับ มาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน อยู่ในระดับ มาก 2) แนวทางแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก พบว่า ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ผู้บังคับบัญชาควรจัดการอบรมให้ความรู้ในการปฏิบัติงานแก่บุคลากร เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานที่รับผิดชอบ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานได้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่วางไว้ ด้านการยอมรับนับถือ ผู้บังคับบัญชาควรให้เกียรติ ยกย่อง ชมเชย และยอมรับบุคลากรทุกคน ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ผู้บังคับบัญชาควรมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถของบุคลากร และให้อิสระในการปฏิบัติงาน และให้อิสระในการปฏิบัติงาน ด้านความรับผิดชอบ ผู้บังคับบัญชาควรให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วม ให้ความไว้วางใจในหน้าที่การปฏิบัติงานที่

---

[1] อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก

[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก

[3] อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก

[4] นักวิจัยอิสระ

รับผิดชอบ เพื่อให้บุคลากรทุกคนมีความพึงพอใจและได้ใช้ความรู้ความสามารถได้อย่างเต็มที่ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน ผู้บังคับบัญชาควรจัดให้มีการฝึกอบรม พัฒนาทักษะในการปฏิบัติงานสม่ำเสมอ มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวมบนหลักของคุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีหลักเกณฑ์ในการเลื่อนตำแหน่งงานที่ชัดเจน และเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคน ได้เลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น

คำสำคัญ : แรงจูงใจ, การปฏิบัติงานของบุคลากร, องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

The purposes of this research was 1) A study of the motivation for the performance of personnel of Pa Mango Subdistrict Administrative Organization. Mueang Tak District, Tak Province. 2) To study the motivation guidelines for the performance of personnel of Pa Mango Subdistrict Administrative Organization Mueang Tak District, Tak Province. Data were collected with a population of 48 people. By using a questionnaire. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The findings of the research indicated that; 1) Motivation for the performance of personnel of Pa Mango Subdistrict Administrative Organization Muang Tak District, Tak Province, overall and by aspect at a high level When considering each aspect in descending order of mean, it was found that the side with the highest mean was Responsibility was at a high level, followed by success in working at a high level, respect at a high level, job characteristics at a high level, and the aspect with the last average was The progress of the job position was at a high level. 2) Motivational guidelines for the performance of personnel of Pa Mango Subdistrict Administrative Organization Muang Tak District, Tak Province found that the success in the work The supervisor should provide training to provide knowledge in the operation of personnel. so that personnel can perform their responsibilities Solve problems that occur in the operation successfully achieving the goals set. respect The supervisor should honor, honor, commend and accept all personnel. The nature of the work performed The supervisor should assign tasks that match the knowledge and abilities of the personnel. and give freedom to work and give freedom to work Responsibility Supervisors should

involve all personnel. Trust in performing duties and responsibilities So that all personnel are satisfied and can use their knowledge to the fullest. in terms of advancement in the job position The supervisor should provide training. Develop skills in working on a regular basis Focus on the common good based on the principles of morality and ethics for effective work. There are clear rules for job promotion. and provide opportunities for all personnel promoted to a higher position.

Keywords : Development guidelines, local personnel, Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

ในยุคปัจจุบันองค์กรภาครัฐหรือภาคเอกชนได้ให้ความสำคัญกับบุคลากรเป็นอย่างมาก เพราะบุคลากรเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการขับเคลื่อนการทำงาน ที่ส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ อีกทั้งยังมีผลต่อความก้าวหน้าและเสื่อมถอยขององค์กร ซึ่งบุคลากรเป็นทรัพยากรที่มีบทบาทสำคัญต่อการผลักดันภารกิจให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ สิ่งสำคัญคือจะทำอย่างไรให้ทรัพยากรบุคคลขององค์กรทำงานอย่างเต็มความสามารถ มีความจงรักภักดีในองค์กร ทำงานได้มีอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดพฤติกรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน องค์กรจึงจำเป็นต้องสร้างแรงจูงใจบุคลากรในการปฏิบัติงาน เนื่องจากแรงจูงใจนั้นมีอิทธิผลต่อผลผลิตของงานมาก ซึ่งงานจะมีประสิทธิภาพที่ดีหรือไม่นั้น แรงจูงในการปฏิบัติงานของบุคลากรมีส่วนสำคัญ ซึ่งไม่ใช่เป็นเรื่องง่ายนักที่บุคลากรทุกคนจะตอบสนองต่องานที่ได้รับมอบหมาย การบริหารจัดการจึงเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับทุกองค์กร คนคือทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญที่สุดที่จะสร้างสรรค์งานให้เจริญก้าวหน้า การที่องค์กรจะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่นั้น ผู้บริหารต้องแน่ใจว่าบุคลากรทุกคนในองค์กรจะต้องปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าบุคลากรปฏิบัติงานอย่างไม่เต็มที่ ไร้ซึ่งประสิทธิภาพในการทำงานแล้วก็จะส่งผลกระทบต่อผลผลิต (Productivity) ซึ่งจะทำาให้เกิดความล่าช้า และมีผลกระทบต่อความสำเร็จของงาน การแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็น ผู้บริหารจึงต้องดำเนินการแก้ไขปัญหา เพื่อทำให้เกิดมั่นใจว่าบุคลากรจะปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ สม่ำเสมอ และไว้วางใจได้ ประการที่สำคัญสำหรับผู้บริหารจะต้องตระหนักอยู่ตลอดเวลาว่า บุคลากรแต่ละคนนั้นมีศักยภาพและมีความสามารถเพียงพอที่จะปฏิบัติงาน สามารถตัดสินใจที่ดีได้ และสามารถดำเนินงานทุกอย่างให้เป็นไปด้วยความราบรื่น ถ้าหากผู้บริหารคอยแต่ตรวจสอบควบคุมแม้กระทั่งรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ คอยชี้แนะในเรื่องซ้ำ ๆ ก็จะส่งผลให้ผลผลิตและคุณภาพ

ของงานไม่เป็นไปตามเป้าหมาย (ธนิกานต์ มาฆะศิรานนท์, 2545 : 38; อ้างถึงใน พระพงษ์ศักดิ์ สนฺตมโน (เกษวงศ์รอด), 2561 : 1)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่มีบทบาทพื้นฐานในการช่วยส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยกล่าวคือ ประชาชนในท้องถิ่นสามารถเลือกตัวแทนเข้าไปเพื่อทำหน้าที่ในทางนิติบัญญัติและเลือกฝ่ายบริหารเข้าไปบริหารหรือดำเนินกิจการต่าง ๆ เพื่อสนองต่อความต้องการของประชาชน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ดังนั้นจึงปฏิเสธไม่ได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนแทบทั้งสิ้น เช่น ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องปากท้อง ปัญหาทางด้านการส่งเสริมอาชีพ ปัญหาสาธารณูปโภค ปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม ฯลฯ ทุกปัญหาล้วนแล้วแต่สำคัญและการบริหารจัดการขององค์กรส่วนท้องถิ่นจะขับเคลื่อนไปได้นั้นต้องอาศัย "คน" ภายในองค์กรเป็นสิ่งสำคัญในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในหน่วยงาน หากประกอบไปด้วยทรัพยากรบุคคลที่มีศักยภาพแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นก็จะประสบความสำเร็จในด้านการบริหารงานและสามารถแก้ไขปัญหาท้องถิ่นให้ลุล่วงไปได้ และพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญอย่างรวดเร็วและยั่งยืน การบริหารงานทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานรัฐกิจ ธุรกิจ หรือการศึกษาก็ตาม ต่างก็ต้องอาศัยปัจจัยที่สำคัญในการบริหารงาน ซึ่งประกอบไปด้วย 6 M ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) วิธีการจัดการ (Management) เครื่องจักร (Machine) และการตลาด (Market) ซึ่งเรียกว่า ทรัพยากรหลักของการบริหาร (ตุลา มหาสุธานนท์, 2545 : 46; อ้างถึงใน พระพงษ์ศักดิ์ สนฺตมโน (เกษวงศ์รอด), 2561 : 1-2)

การสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่ต้องนำเข้ามาเป็นหลักในการบริหารจัดการภายในองค์กร การสร้างขวัญและกำลังใจมีหลายรูปแบบด้วยกัน เช่น เงิน (Money) เป็นสิ่งกระตุ้นที่สำคัญที่อยู่ในรูปแบบของเงินเดือนหรือเงินค่าจ้าง เงินมีแนวโน้มจะมีความสำคัญต่อบุคคลมากขึ้น สำหรับบุคคลที่มีครอบครัวเงินเป็นสิ่งที่ใช้บรรลุมาตรฐานการครองชีพ การมีส่วนร่วม (Participation) จะช่วยให้บุคคลมีความรู้และเข้าใจปัญหาและผลงาน การมีส่วนร่วมย่อมหมายถึงการยอมรับและการผูกพันทำให้บุคคลรู้สึกถึงความสำเร็จ คุณภาพชีวิตการทำงาน (Quality of working life) การออกแบบงานการพัฒนางานและการปรับปรุง สภาพแวดล้อมในการทำงานตลอดจนการจัดระบบในการทำงานจะเป็นแรงจูงใจให้บุคคลทำงานให้องค์กรตลอดไป (ประหยัด หงส์ทองคำ, 2553 : 45)

แรงจูงใจมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพของงานที่จะส่งผลไปสู่ความสำเร็จขององค์กร ซึ่งความสำเร็จที่สำคัญ ๆ นั้นต้องมีกระบวนการที่ดี เริ่มตั้งแต่การสร้างแรงจูงใจที่ดี เพื่อให้บุคลากรมีจิตสำนึกที่ดีในการทำงาน และเมื่อศึกษาถึงงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่แล้วพบว่า ปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุน เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ดังตัวอย่างงานวิจัย อาทิ

เช่น อ้อมอารีย์ ยี่วาศรี (2552) ได้วิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการปกครองที่ทำการปกครองอำเภอในเขตจังหวัดกาฬสินธ์ ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการปกครองที่ทำการปกครองอำเภอในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก การเปรียบเทียบแรงจูงใจ ที่มีระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน ที่มีอัตราเงินเดือนแตกต่างกันมีแรงจูงใจในการ ปฏิบัติงานโดยรวมแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่ง ภรภัทร หมอยา (2557) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับหัวหน้างานของบริษัท ที.ซี. ฟาร์มาซูติคอลอุตสาหกรรม จำกัด ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงาน ในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก เพศและอายุที่ต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยรวมไม่ต่างกัน แต่ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และ ธีระชัย ไชยเมือง (2557) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีส่งผลต่อแรงจูงใจในการท้างานของพนักงานระดับปฏิบัติการโรงแรมอิสติน แกรนด์สาทร กรุงเทพฯ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยค้ำจุนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเงินเดือนและสวัสดิการมีระดับแรงจูงใจปานกลาง ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสรุปได้ว่าการสร้างแรงจูงใจบุคลากรให้ปฏิบัติงานภายในองค์กรด้วยความเต็มใจ ตั้งใจ มุ่งมั่น และมีความสุขในการปฏิบัติงาน ซึ่งแรงจูงใจบุคลากรมีความสำคัญและมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรโดยตรง

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยตระหนักและเห็นถึงสำคัญของการสร้างแรงจูงใจบุคลากรในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานภายในองค์กรเกิดประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแรงจูงใจบุคลากรในการปฏิบัติงาน ให้มีประสิทธิภาพทั้งในปัจจุบันและในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
2. เพื่อศึกษาแนวทางแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก มีผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร

ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร

ข้อมูลสภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพประกอบที่ 1 ดังนี้

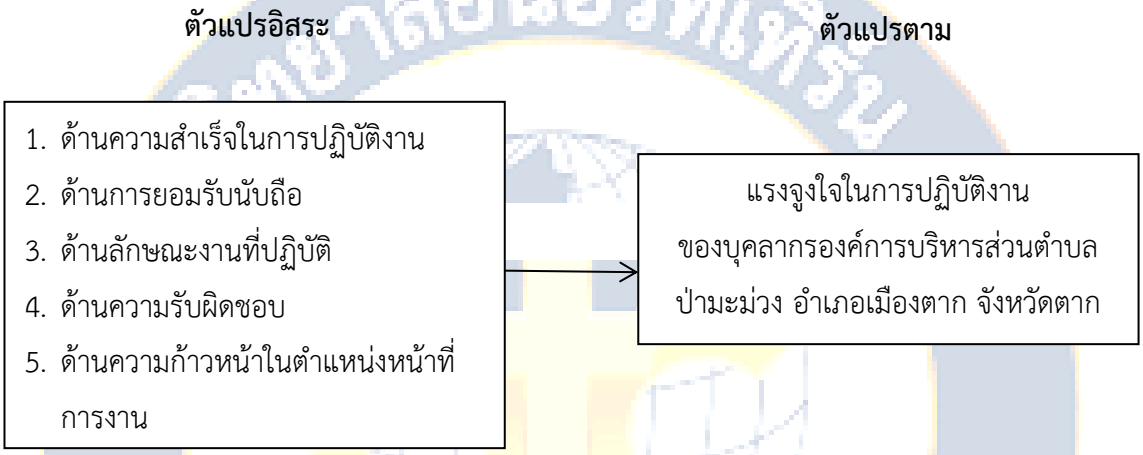

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) แหล่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ เอกสารวิชาการ วิทยานิพนธ สารนิพนธ รายงานการวิจัย เพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์ให้มีความถูกต้อง นาเชื่อถือ

2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) การรวบรวมขอมูลโดยใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูล 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน 2) ด้านการยอมรับนับถือ 3) ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ 4) ด้านความรับผิดชอบ และ 5) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน มีลักษณะเป็นการตั้งคำถามแบบปลายปด ซึ่งเป็นการกำหนดคำตอบไวลวงหนา เพื่อให้ผู้ตอบเลือกคำตอบที่ใกลเคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด และผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมขอมูลด้วยตนเอง

ผลการวิจัย

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก (μ = 3.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก (μ = 3.81) รองลงมาคือ ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับ มาก (μ = 3.77) ด้านการยอมรับนับถือ อยู่ในระดับ มาก (μ = 3.70) ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ อยู่ในระดับ มาก (μ = 3.68) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน อยู่ในระดับมาก (μ = 3.51)

2. ผลการศึกษาแนวทางแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก พบว่า ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ผู้บังคับบัญชาควรจัดการอบรมให้ความรู้ในการปฏิบัติงานแก่บุคลากร เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานที่รับผิดชอบแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานได้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่วางไว้ ด้านการยอมรับนับถือ ผู้บังคับบัญชาควรให้เกียรติ ยกย่อง ชมเชย และยอมรับบุคลากรทุกคน ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ผู้บังคับบัญชาควรมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถของบุคลากร และให้อิสระในการปฏิบัติงาน และให้อิสระในการปฏิบัติงาน ด้านความรับผิดชอบ ผู้บังคับบัญชาควรให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วม ให้ความไว้วางใจในหน้าที่การปฏิบัติงานที่รับผิดชอบ เพื่อให้บุคลากรทุกคนมีความพึงพอใจและได้ใช้ความรู้ความสามารถได้อย่างเต็มที่ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน ผู้บังคับบัญชาควรจัดให้มีการฝึกอบรม พัฒนาทักษะในการปฏิบัติงานสม่ำเสมอ มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวมบนหลักของคุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีหลักเกณฑ์ในการเลื่อนตำแหน่งงานที่ชัดเจน และเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคน ได้เลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บังคับบัญชาเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน มีการมอบหมายงานให้รับผิดชอบ มีการอบรมให้ความรู้ และให้เกียรติ ยกย่อง ชมเชย และยอมรับตวามแตกต่างของบุคลากรทุกคน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ละมุต บุตรา (2552; อ้างถึงใน พระพงษ์ศักดิ์ สนฺตมโน

(เกษวงศ์รอด), 2561) ที่ได้วิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติของพนักงานส่วนตำบลในพื้นที่ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ระดับแรงจูงใจพนักงานในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ยังไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพรัตน์ เพชรยวน (2552; อ้างถึงใน พระพงษ์ศักดิ์ สนฺตมโน (เกษวงศ์รอด), 2561) ที่ได้วิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติของข้าราชการพลเรือนกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย ผลการวิจัยพบว่า ระดับแรงจูงใจข้าราชการในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงเพ็ญ ศรีพรหม (2552; อ้างถึงใน พระพงษ์ศักดิ์ สนฺตมโน (เกษวงศ์รอด), 2561) ที่ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตพื้นที่อำเภอวังม่วงและอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับแรงจูงใจข้าราชการในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาแนวทางแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สามารถอภิปรายผลการวิจัยแต่ละด้านได้ ดังนี้

2.1 ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ผู้บังคับบัญชาควรจัดการอบรมให้ความรู้ในการปฏิบัติงานแก่บุคลากร เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานที่รับผิดชอบ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานได้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่วางไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศณรินทร์ งามเลิศ (2559 : 49) ได้วิจัยเรื่อง แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน และลูกจ้าง องค์การคลังสินค้า ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านความความสำเร็จในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านการยอมรับนับถือ ผู้บังคับบัญชาควรให้เกียรติ ยกย่อง ชมเชย และยอมรับบุคลากรทุกคน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อดุลย์ ทองจำรูญ (2556 : 73) ได้วิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในเทศบาลเขตพื้นที่อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านการได้รับการยอมรับนับถือ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ผู้บังคับบัญชาควรมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถของบุคลากร และให้อิสระในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฐมวงศ์ สีหาเสนา (2557 : 48) ได้วิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลค่ายเนินวง ตำบลบางกะจะ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านความรับผิดชอบ ผู้บังคับบัญชาควรให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วม ให้ความไว้วางใจในหน้าที่การปฏิบัติงานที่รับผิดชอบ เพื่อให้บุคลากรทุกคนมีความพึงพอใจและได้ใช้ความรู้ความสามารถได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศณรินทร์ งามเลิศ (2559 : 52) ได้วิจัยเรื่อง

แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน และลูกจ้าง องค์การคลังสินค้า ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านความรับผิดชอบ โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก

2.5 ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน ผู้บังคับบัญชาควรจัดให้มีการฝึกอบรมพัฒนาทักษะในการปฏิบัติงานสม่ำเสมอ มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวมบนหลักของคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีหลักเกณฑ์ในการเลื่อนตำแหน่งงานที่ชัดเจน และเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคน ได้เลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อดุลย์ ทองจำรูญ (2556 : 76) ได้วิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในเทศบาลเขตพื้นที่อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน องค์การควรจัดการฝึกอบรมให้บุคลากรในหลักสูตรต่าง ๆ ที่ทำให้บุคลากรเกิดความรู้ ทักษะ และความชำนาญในการปฏิบัติงานได้จริงเพิ่มขึ้น อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานของบุคลากร

1.2 ด้านการยอมรับนับถือ องค์การควรยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลของบุคลากรทุกคน โดยมีความเชื่อว่าบุคลากรทุกคนมีความรู้ความสามารถที่ปฏิบัติงานได้ มีความเป็นกันเอง ให้เกียรติ ยกย่อง และชมเชย

1.3 ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ องค์การควรกระตุ้น สนับสนุน และส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองในเรื่องต่าง ๆ โดยองค์การอาจเพิ่มแหล่งการเรียนรู้ เช่น ระบบอินเทอรเน็ต ห้องสมุด และกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เป็นต้น เพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกในการหาความรูเพิ่มเติมของบุคลากร หรืออาจหากิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาตนเอง โดยมีเงินรางวัลเพื่อเป็นแรงจูงใจเกิดขวัญกำลังใจที่จะพัฒนาตนเองเพิ่มมากขึ้น และควรมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถของบุคลากร

1.4 ด้านความรับผิดชอบ องค์การควรสร้างกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ภายในองค์การระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เกิดความรักและความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน มีความพึงพอใจ เน้นความรับผิดชอบในหน้าที่ และมีเป้าหมายความสำเร็จของตนเองและเป้าหมายขององค์การไปในทิศทางเดียวกัน

1.5 ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน องค์การควรจัดหลักสูตรการใช้ระบบสารสนเทศ การประยุกต์ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ช่วยในการปฏิบัติงานขององค์การ เพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถทำให้บุคลากรมีทักษะและความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ส่งผลให้การ

ปฏิบัติงานขององค์การมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรให้ไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เพื่อพัฒนาเพิ่มศักยภาพบุคลากรให้มีความรู้สูงขึ้น ซึ่งมีผลต่อการปฏิบัติงานขององค์การ และมีหลักเกณฑ์ในการเลื่อนตำแหน่งงานที่ชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งใช้แบบสอบถาม เพียงอย่างเดียว ในการวิจัยครั้งต่อไปควรใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วยจะทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2.2 ควรวิจัยในมิติและปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อแนวทางในการสร้างแรงจูงใจบุคลากรในการปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

เอกสารอ้างอิง

เกศณรินทร์ งามเลิศ. (2559). **แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานและลูกจ้าง องค์การคลังสินค้า**. การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ดวงเพ็ญ ศรีพรหม. (2552). **ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตพื้นที่อำเภอวังม่วง และอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยลงกรณ์.

ตุลา มหาสุธานนท์. (2545). **หลักการจัดการ หลักการบริหาร**. กรุงเทพฯ : นศ. พัฒนา.

ธนิกานต์ มาฆะศิรานนท์. (2545). **เทคนิคการจูงใจพนักงาน**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : Be Bright Books.

ธีระชัย ไชยเมือง. (2557). **ปัจจัยที่มีส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการโรงแรมอิสตินแกรนด์สาทร**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.

ปฐมวงค์ สีหาเสนา. (2557). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลค่ายเนินวง ตำบลบางกะจะ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี**. งานนิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ประหยัด หงส์ทองคำ. (2553). **การปกครองท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า.

พระพงษ์ศักดิ์ สนฺตมโน (เกษวงศ์รอด). (2561). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว**. สารนิพนธ์ หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ไพรัตน์ เพชรยวน. (2552). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการพลเรือน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย**. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ภรภัทร หมอยา. (2557). **ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับหัวหน้างานของบริษัท ที.ซี.ฟาร์มาซูติคอล อุตสาหกรรม จำกัด.** การค้นคว้าอิสระ ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.

ละมุต บุตรา. (2552). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

อดุลย์ ทองจำรูญ. (2556). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในเทศบาลเขตพื้นที่อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ**. การค้นคว้าอิสระ ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

อ้อมอารีย์ ยี่วาศรี. (2552). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการปกครองที่ทำการปกครองอำเภอในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์**. งานนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ในสังคมประชาธิปไตย

Social Responsibility of Thai Life Insurance Public Company Limited In a Democratic Society.

ชิงชัย มากบุญ[1] อภิชิต ดวงธิสาร[2] ไพรัช บุญประกอบวงศ์[3] และ สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา[4]
Chingchai Markboon Apichit Duangthisan Pairat Bunprakopwong and Sittidet Wongprachya

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ในสังคมประชาธิปไตย โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานขายประกันบริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ จำนวน 238 คน โดยใชวิธีการสุ่มจำนวนตัวอย่างจากสูตรของ ทาโร ยามาเน่ ซึ่งกำหนดความคลาดเคลื่อนของการสุ่มเท่ากับ 0.05 เครื่องมือในการวิจัยใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล สถิติการวิเคราะห์ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ยนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติการวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐาน ใช้ค่า T-test และค่า F-test ผลการวิจัยพบว่า ระดับความรับผิดชอบต่อสังคมในการปฏิบัติงานของพนักงานขายประกันบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อันดับแรก ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล รองลงมา นโยบายการบริหารงานของบริษัท ความมั่นคงและความก้าวหน้า ตามลำดับ โดยค่าตอบแทนและสวัสดิการ มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย ผลการเปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อสังคมในการปฏิบัติงานของพนักงานขายประกันบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงานและรายได้ พบว่าพนักงานขายประกันที่มีเพศและอายุต่างกันมีความรับผิดชอบต่อสังคมในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ส่วนพนักงานขายประกันที่มีระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงานและรายได้ต่างกัน มีปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : ความรับผิดชอบต่อสังคม, นโยบายการบริหารงานของบริษัท, สภาพการทำงาน

---

[1] นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[3] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[4] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์

Abstract

This research purposes to study the level and compare the social responsibility of Thai Life Insurance Public Company Limited in a democratic society. The population and sample of this research were 238 salespersons of Thai Life Insurance Public Company Limited, head quarter. The random sampling method of Taro Yamane was used, which determined the sampling error of 0.05. The questionnaires were the research tools used to collect the information. The analytic statistic included finding the percentage, mean, standard deviation, and the statistical analysis of Hypothesis testing used T-test and F-test values. The resulted of the research showed that the level of social responsibility in the performance of the salespersons of Thai Life Insurance Public Company Limited, head quarter was at a high level. When considering each aspect, it was found out that interpersonal relationship had the highest mean, followed by the company's management policy, the stability and progress respectively, and the compensation and benefits had the least mean. The results of the comparision of social responsibility in performance of the salespersons of Thai Life Insurance Public Company Limited, head quarter classified by gender, age, education level, work duration, and income showed that the insurance salespersons with different gender and ages had the different social responsibility in performing their jobs. For the insurance salespersons with different level of work duration and income showed no different of the motivating factor performance with the statistically significant at a level of 0.05.

keywords : Corporate Social Responsibility, Company Management Policy, Working conditions

บทนำ

นับจากที่การประกันชีวิตเริ่มเป็นที่รู้จักในเมืองไทยราวสมัยรัชกาลที่ 5 โดยมีบริษัทต่างประเทศเข้ามาดำเนินกิจการ และตั้งสำนักงานตัวแทนเสนอขายประกันชีวิตแบบตลอดชีพ พร้อมกับมีสมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ เอกอัครมหาเสนาบดี เป็นผู้ถือกรมธรรม์ฉบับแรกนั้น อาจเรียกได้ว่าการประกันชีวิตยังไม่ได้เป็นที่นิยมมากนัก แต่หลังจากได้มีการก่อตั้งกองประกันภัย สังกัดกระทรวงพาณิชย์และคมนาคมขึ้นในปี พ.ศ. 2472 ธุรกิจประกันชีวิตก็เริ่มเป็นที่แพร่หลาย มีบริษัท

ประกันชีวิตต่างชาติเข้ามาประกอบธุรกิจเป็นจำนวนมาก ซึ่งต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2485 อันเป็นช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงมีกลุ่มบุคคลไทยได้ก่อตั้งบริษัทประกันชีวิตที่เป็นของคนไทยขึ้นเป็นครั้งแรก (อ้างจาก, www.thailie.com,2561)

การประกันชีวิตต้องหยุดชะงักลงเมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 บริษัทประกันชีวิตต่างชาติได้พากันปิดกิจการ และขนทรัพย์สินกลับสู่ภูมิลำเนาเดิม ยังความเสียหายให้แก่ผู้เอาประกันภัยในเมืองไทยเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้คนไทย และข้าราชการผู้ใหญ่ของไทยในสมัยนั้น จึงได้รวมตัวกันก่อตั้งบริษัทประกันชีวิตของไทยขึ้น เมื่อวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2485 ภายใต้ชื่อ บริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) นับเป็นบริษัทประกันชีวิตแห่งแรกของคนไทย ที่มุ่งสร้างหลักประกันที่มั่นคงให้กับครอบครัวคนไทย

ปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่เริ่มมีความรู้ความเข้าใจและสนใจในเรื่องการลงทุน การประกันชีวิต และตื่นตัวในเรื่องของค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลมากขึ้น เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมในปัจจุบันส่งผลให้การดำเนินชีวิตของประชาชนเป็นไปด้วยความยากลำบาก ไม่มีความแน่นอนในการทำงาน การดำเนินชีวิต ส่งผลให้ประชาชนจำเป็นต้องสร้างความมมั่นคงให้กับชีวิตและครอบครัว การประกันชีวิตเป็นทางเลือกหนึ่งที่สร้างความมั่นคงให้กับชีวิตและครอบครัว (สมพงษ์ เสนชัย, 2544 : 1) การประกันชีวิตมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศทั้งในด้านช่วยสร้างหลักประกันความมมั่นคงพื้นฐานแก่ครอบครัวของผู้เอาประกันภัย ธุรกิจประกันชีวิตจึงเป็นธุรกิจที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคมอย่างมาก การประกันชีวิตนับวันจะมีบทบาทและความสำคัญกับชีวิตเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสภาพแวดล้อมและสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งไม่สามารถกำหนดทิศทางหรือคาดเดาเหตุการณ์ในอนาคตได้ ดังนั้นจึงทำให้การประกันชีวิตได้รับความสนใจจากประชาชนเพิ่มมากขึ้น (กรมการประกันภัย, 2549 : 3) โดยจะเห็นได้จากอัตราการเติบโตของเบี้ยประกันสุขภาพที่เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ

ประชาชนส่วนใหญ่เริ่มมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการลงทุนและการประกันชีวิตเพิ่มมากขึ้น แม้ธุรกิจประกันชีวิตไทยจะมีอัตราการเติบโตอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ด้วยการแข่งขันของภาคธุรกิจอันดุเดือด จากการออกผลิตภัณฑ์ประกันชีวิตที่หลากหลาย และได้รับการสนับสนุนส่งเสริมธุรกิจประกันชีวิตจากภาครัฐเสมอมา แต่ประชาชนก็ต้องแลกด้วยเบี้ยประกันที่สูงขึ้น อย่างการถูกปรับเพิ่มขึ้นทุก ๆ 5 ปี เพื่อสภาพคล่องและความยั่งยืนของกรมธรรม์ แต่หากมีการเพิ่มมาตรการที่ช่วยให้ประชากรมีสุขภาพที่แข็งแรง สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ก็จะเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพระยะยาว เพราะเมื่อประชากรมีสุขภาพดีสามารถพึ่งตนเองได้ ค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพก็จะเพิ่มขึ้นช้าลง การบริการของตัวแทนจึงกลายเป็นสิ่งสำคัญ และการที่ตัวแทนประกันชีวิตมีความตระหนักในจรรยาบรรณ หน้าที่และความรับผิดชอบของตนที่มีต่อผู้เอาประกัน

ชีวิตและบริษัทที่สังกัดอยู่ก็จะนำไปสู่การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เจริญก้าวหน้าขึ้น และแน่นอนสุดประโยชน์จะตกแก่ธุรกิจประกันภัย

จากภาพรวมของการทำงานของบุคลากรในธุรกิจประกันชีวิต ย่อมมีรูปแบบการจัดการของแต่ละปัจเจกบุคคลที่แตกต่างกันไปตามทักษะที่ฝึกฝนกันมา ยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนไปทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ซึ่งล้วนขึ้นอยู่กับปัจจุยสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกที่แตกต่างกันไป และทัศนคติความเชื่อที่ยังเป็นข้อกังขาต่อพฤติกรรมผู้บริโภคอยู่ทุกวันนี้ ว่าจะซื้อกับใครดีที่สุด อีกเหตุผลที่อาชีพตัวแทนไร้ทิศทางคือตัวแทนส่วนใหญ่มีอาชีพอยู่แล้วฉะนั้นการทำงานจึงเป็นแบบอาชีพเสริมหรือพาสไทล์ (Pastime) เสียส่วนใหญ่และส่วนที่เป็นตัวแทนเต็มเวลาหรือฟูลไทล์ (Fulltime) ยังมีเปอร์เซ็นต์ที่ต่ำอยู่มากทีเดียว นี่นับเป็นเรื่องสำคัญที่รัฐต้องหันมาให้ความสนใจในวิชาชีพตัวแทนประกันชีวิต นั่นหมายถึงการสร้างคุณภาพตัวแทนให่มั่นคงแล้วยังส่งผลให้ประชาชนได้รับการดูแลอย่างถูกต้องและเป็นธรรมด้วยในฐานะผู้บริโภคโดยที่การทำงานในการทำประกันชีวิตตัวแทนขายประกันต้องเป็นสื่อกลางระหว่างผู้บริโภคกับบริษัทโดยการให้คำแนะนำและชักชวนให้ทำประกันชีวิต ตัวแทนประกันชีวิตจึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นสื่อกลางที่จะอธิบายให้ลูกค้าเข้าใจในเงื่อนไขของผลประโยชน์ข้อยกเว้น และข้อควรปฏิบัติต่าง ๆ ตัวแทนประกันชีวิตที่ถูกต้องตามกฎหมายจะต้องได้รับใบอนุญาตการเป็นตัวแทนประกันชีวิตจากกรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์

การที่พนักงานได้ปฏิบัติงานในบรรยากาศที่สร้างสรรค์ บรรยากาศของความร่วมมือร่วมใจ บรรยากาศของความปรารถนาดี บรรยาการศของความใส่ใจซึ่งกันและกัน และบรรยากาศที่เอื้อให้คนได้พัฒนาและก้าวหน้า จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่องค์กรต้องหันมาใส่ใจ เพราะสิ่งเหล่านี้คือความสำเร็จที่ยั่งยืนและแท้จริง และเมื่อพนักงานทำงานด้วยความสุขกายและสบายใจ ก็ส่งผลให้การทำงานของพนักงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น และทำให้พนักงานเกิดความรักในองค์กร ด้วยการจูงใจในการทำงานนั้นเป็นแรงพลักดันที่สำคัญในองค์กรด้วย พนักงานที่มีแรงจูงใจในการทำงานจะทำงานได้ดีกว่าพนักงานที่ไม่มีแรงจูงใจ ดังนั้นองค์กรจึงต้องมีการสร้างแรงจูงใจให้กับพนักงาน เพื่อกระตุ้นให้พนักงานมีความกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้น แต่ในการที่จะสร้างสิ่งจูงใจนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย ผู้บริหารจะต้องทำความเข้าใจในเรื่องความต้องการของพนักงาน เพราะพนักงานแต่ละคนก็มีความต้องการที่แตกต่างกัน ผู้บริหารจึงควรพยายามเข้าหาพนักงาน เพื่อผู้บริหารจะได้รับทราบถึงความต้องการของพนักงานและทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น การดูแลและเอาใจใส่พนักงานอย่างใกล้ชิดจะทำให้พนักงานรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าต่อองค์กร ในเรื่องค่าตอบแทนก็เป็นส่วนสำคัญของการจูงใจพนักงาน โดยต้องสามารถกำหนดค่าตอบแทนให้สอดคล้องกับความทุ่มเทและความพยายามในการทำงานของพนักงานแต่ละคนที่มีให้กับองค์กร เพราะถ้าเมื่อไรที่พนักงานรู้สึกว่าตนเองได้รับค่าตอแทนไม่เหมาะสมกับการทุ่มเทในการทำงานก็จะทำให้พนักงานนั้นไม่มีแรงจูงใจในการทำงาน เพราะจากสถานการณ์ในการแข่งขันในการประกอบธุรกิจประกันชีวิตที่มีการแข่งขันสูงในสภาพเศรษฐกิจ

ปัจจุบัน แต่ก็ยังพบว่าธุรกิจตัวแทนประกันชีวิตยังปฏิบัติงานให้กับบริษัทประกันชีวิตหรือบริษัทประกันภัยด้วยการเพิ่มยอดขายประกันอย่างต่อเนื่อง และมีผู้ที่หันมาประกอบอาชีพนี้จำนวนมากขึ้น เนื่องจากรายได้ที่ได้จากการประกอบธุรกิจประกันชีวิตค่อนข้างสูง เป็นอาชีพที่มีความเป็นอิสระในการดำเนินงาน ทำให้ผู้ประกอบอาชีพนี้ไม่ต้องเครียด สร้างรายได้ให้กับครอบครัวจำนวนมาก เป็นผู้ที่มีความเชื่อถือของสังคม ทำให้ชีวิตส่วนตัวและครอบครัวดีขึ้น

ความล้มเหลวในการประเมินผลงานของบุคลากรนั้นก็เป็นปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานด้วยเช่นกัน และความล้มเหลวดังกล่าวนั้นก็มีสาเหตุของปัญหาในการประเมินผลการปฏิบัติงานอยู่หลายสาเหตุ คือ 1. สาเหตุในระดับองค์กร ซึ่งพบว่าหลายองค์กรไม่ให้ความสำคัญและไม่แสดงให้เห็นถึงการยอมรับต่อผลที่ได้มาจากการประเมินผลงาน ไม่มีการบังคับใช้ข้อมูลที่ได้จากการประเมินอย่างจริงจัง มองการประเมินผลงานเป็นเพียงกิจกรรมประจำปีที่ฝ่ายจัดการต้องทำไปตามประเพณี หลายแห่งให้ความสำคัญกับบรรยากาศการมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตยมากเกินไปโดยไม่สนใจต่อผลสำเร็จ คุณลักษณะของตำแหน่งงานบางตำแหน่งไม่สามารถจะสังเกตเห็นผลงานได้อย่างชัดเจนซึ่งมีสาเหตุมาจากความไม่เข้าใจในหลักการเรื่องการกำหนดตัวชี้วัดผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ปัญหาในระดับนโยบายขององค์กรที่ไม่มีมาตรฐานในเรื่องบทบาทหน้าที่ของผู้ประเมิน และความถี่ในการประเมิน 2. สาเหตุจากที่มาของระบบ ซึ่งหากพิจารณาในด้านการใช้ระบบจะพบว่าผู้ใช้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบ ระบบส่วนใหญ่พัฒนาขึ้นโดยฝ่ายทรัพยากรบุคคลหรือที่ปรึกษาภายนอก โดยที่ไม่ได้เปิดโอกาสหรือสอบถามความคิดเห็นของผู้ใช้ระบบ นอกจากนี้ยังพบสาเหตุจากความล้มเหลวจากการวิเคราะห์งานเพื่อพัฒนาการวัดผลงาน ทำให้มีการกำหนดปัจจัยในการให้คะแนนระดับผลงานในลักษณะที่เป็นนามธรรม ตัดสินใจยาก ส่งผลให้ผู้ประเมินต้องใช้ความรู้สึกในการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังพบสาเหตุมาจากเรื่องของการเอาเปรียบทางเพศหรือเชื่อชาติ ซึ่งบางครั้งก็นำมาเป็นปัจจัยในการประเมินผลงาน 3. สาเหตุจากองค์ประกอบของระบบการประเมินผลงาน ซึ่งประกอบไปด้วยผู้ประเมินที่ไม่มีความร์เรื่องงานของผู้ถูกประเมิน ไม่มีข้อมูลเพียงพอในการประเมิน รวมถึงการมีความคาดหวังที่แตกต่างกันเนื่องจากระดับและบทบาทในลำดับขั้นการบังคับชาภายในโครงสร้างองค์กร ส่งผลต่อการตัดสินใจที่ลำเอียง ผิดพลาด หรือมีการตัดสินใจไว้แล้วล่วงหน้า 4. สาเหตุจากผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมินผลงาน ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องจากปัญหาในระดับองค์กรและปัญหาจากระบบการประเมินผลงาน ทำให้พบกับความล้มเหลวในการให้ความสำคัญแก่ผลงานชั้นเลิศ คนที่มีผลงานดีไม่ได้รับการตอบแทน การตัดสินใจเลื่อนตำแหน่งผิดพลาด มีการบรรจุแต่งตั้งบุคคลที่มีความรู้ไม่เพียงพอ นอกจากนี้ยังทำให้ขาดข้อมูลที่ถูกต้องในการวางแผนพัฒนาบุคลากร องค์กรล้มเหลวในการให้ความสำคัญแก่เรื่องศักยภาพ ล้มเหลวในการฝึกอบรม สุดท้ายพนักงานเกิดความคับข้องใจเนื่องจากการประเมินที่ไม่ชัดเจนและเอนเอียง บุคลากรไม่มีกำลังใจในการทำงาน ส่งผลต่อ

การลาออกของคนดีมีฝีมือ รวมถึงความด้วยลงในคุณภาพของการผลิดสินค้าและบริการโดยรวมขององค์กร

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของความรับผิดชอบต่อสังคมโดยเฉพาะพนักงาน เพราะถือว่าความสำเร็จของบริษัทที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลจากการทุ่มเทแรงกายแรงใจของบุคลากรไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ทุกคน การที่บริษัทได้รับรางวัลต่าง ๆ เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทุกคน ซึ่งเป็นหัวใจหลักในการขับเคลื่อนองค์กรให้ก้าวหน้าได้อย่างมั่นคงถาวร ผู้ศึกษาจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ในสังคมประชาธิปไตย ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด และเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงการให้สวัสดิการของพนักงานบริษัท และสามารถนำไปเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริการให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ในสังคมประชาธิปไตย

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ในสังคมประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการปฏิบัติงาน รายได้ต่อเดือน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ในสังคมประชาธิปไตย โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาประมวลเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและความสำคัญของทรัพยากรบุคคลในองค์กร โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของธงชัย สันติวงษ์, (2540). และคนอื่น ๆ ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมในการปฏิบัติงาน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของพิทยา บวรวัฒนา, (2541). ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, (2541). นพพล ศรีวะรมย์, (2546). และคนอื่น ๆ ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

3. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันชีวิต ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ ชานุวัฏ รัชฎาตระกูล, (2551). ขนิษฐา ยอดคำปา, (2546 : 6). บุญสม นวบโพธิ์, (2546 : 28) และคนอื่น ๆ ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

4. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรในการเสริมสร้างปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, (2541). นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). และคนอื่น ๆ ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

5. แนวคิดเกี่ยวกับบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของจุรีย์พร สุขแสวง , (2549). วีระชัย วิจิตรบรรจงดี, (2548) และคนอื่น ๆ ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากพนักงานขายประกันบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ จำนวน 238 คน โดยใชวิธีการสุ่มจำนวนตัวอย่างจากสูตรของ ทาโร ยามาเน่ ซึ่งกำหนดความคลาดเคลื่อนของการสุ่มเท่ากับ 0.05 เครื่องมือในการวิจัยใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล สถิติการวิเคราะห์ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ยนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติการวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐาน ใช้ค่า T-test และค่า F-test เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ในสังคมประชาธิปไตย

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 50.84 อยู่ระหว่างช่วงอายุ 31-40 ปี จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 49.16 ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 6-8 ปี จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 37.82 รายได้ต่อเดือน 20,001-40,000 บาท จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 57.56

2. ระดับความรับผิดชอบต่อสังคมในการปฏิบัติงานของพนักงานขายประกันบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอันดับแรก ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล รองลงมา นโยบายการบริหารของบริษัทและความมั่นคงและความก้าวหน้า ตามลำดับ โดยค่าตอบแทนและสวัสดิการ มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย

2.1 ด้านนโยบายการบริหารงานบริษัทในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรก ภาพพจน์และชื่อเสียงของทางบริษัทเป็นที่ยอมรับ รองลงมา นโยบายการบริหารงานบริษัทมีความ

ชัดเจนและความเชื่อมั่นต่อผู้บริหารของบริษัท ตามลำดับ โดยระบบการทำงานและการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย

2.2 ด้านสภาพการทำงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรก บรรยากาศที่ทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสม รองลงมาบริษัทมีระบบรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของพนักงานเป็นอย่างดี และเครื่องมืออุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงานต่าง ๆ เพียงพอในการปฏิบัติงานตามลำดับ

2.3 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรก ผลงานที่ได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชา รองลงมา สัมพันธภาพที่ดีกับผู้บังคับบัญชา และสามารถแสดงความคิดเห็นในการทำงานอย่างเต็มที่ ตามลำดับ โดยสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย

2.4 ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรก รู้สึกภาคภูมิใจและมีความผูกพันกับบริษัท รองลงมา บริษัทมีการจัดอบรม/สัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถอยู่เสมอ และความมั่นคงในการทำงานบริษัท ตามลำดับ โดยความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย

2.5 ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรก ผลตอบแทนของบริษัทมีความยุติธรรม รองลงมา กิจกรรมสันทนาการของบริษัทที่จัดให้กับพนักงานมีความเหมาะสม และระบบการเลื่อนตำแหน่งของพนักงานมีความยุติธรรม ตามลำดับ โดยสวัสดิการต่าง ๆ ของพนักงานได้รับมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย

3. ผลการเปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อสังคมในการปฏิบัติงานของพนักงานขายประกัน บริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงานและรายได้ พบว่าพนักงานขายประกันที่มีเพศและอายุต่างกันม่ความรับผิดชอบต่อสังคมในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนพนักงานขายประกันที่มีระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงานและรายได้ต่างกัน มีปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ในสังคมประชาธิปไตย มีประเด็นที่สามารถอภิปรายผลได้ 2 ประเด็น ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ในสังคมประชาธิปไตย มีปัจจัยจูงใจอยู่ในระดับมาก อันดับแรก ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อาจเป็นเพราะทางหน่วยงานได้มีการกระตุ้นในการปฏิบัติกิจกรรม มีการสนับสนุนส่งเสริมการทำงาน สร้าง

ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน หรือระหว่างองค์กรกับผู้ปฏิบัติงาน ผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกัน ซึ่งทางบริษัทพยายามตอบสนองความต้องการพื้นฐานของผู้ปฏิบัติงานและองค์ประกอบในการปฏิบัติงานอื่น ๆ เป็นต้น ทำให้พนักงานเกิดกำลังใจและขวนขวายในการปฏิบัติงานได้ดีขึ้น อันเป็นผลที่ดีต่อองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับจุรีย์พร สุขแสวง (2549) ไดทำการศึกษาเรื่องความรับผิดชบต่สังคมในการปฏิบัติงานขงพนักงานขายประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) สาขารัตนาธิเบศร์ ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมระดับเห็นด้วยมาก คืนโยบายบริหารงานขงบริษัท สภาพการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความมั่นคงและความก้าวหน้า ค่าตอบแทนและสวัสดิการ

1.1 ความรับผิดชอบต่อสังคมในการปฏิบัติงานของพนักงานขายประกันบริษัทประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ ด้านนโยบายการบริหารงานของบริษัทในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรก ภาพพจน์และชื่อเสียงของบริษัทเป็นที่ยอมรับ อาจเป็นเพราะบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ดีมีชื่อเสียงมานาน เป็นบริษัทที่ได้รับความไว้วางใจจากผู้ใช้บริการโดยเฉพาะความตรงไปตรงมาและความรับผิดชอบต่อตัวแทนขายประกัน เป็นต้น

1.2 ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานขายประกันบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ ด้านสภาพการทำงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรก บรรยากาศที่ทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสม เนื่องจากอาคารสถานที่และบริเวณตัวอาคารมีบรรยากาศร่วมรื่น เหมาะสมกับการทำงานได้ดี นอกจากนั้นภายในห้องทำงานยังเอื้อต่องาน เช่น แสง เสียง อากาศ อุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ เป็นส่วนที่ช่วยให้บุคคลเกิดปัจจัยจูงใจและมีผลต่อการปฏิบัติงาน

1.3 ความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ในสังคมประชาธิปไตย ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรก ผลงานได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชา เนื่องจากบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) มีการส่งเสริมและสนับสนุนพนักงานทุกคน เมื่อปฏิบัติงานดีก็มักจะได้รับขวัญและกำลังใจ การชื่นชมจากผู้บังคับบัญชาอยู่เสมอ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีพลังในการทำงานเพิ่มมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นสิ่งสำคัญคือการสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน สามารถทำงานร่วมกันเป็นอย่างดี

1.4 ความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ในสังคมประชาธิปไตย ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรก รู้สึกภูมิใจและมีความผูกพันกับบริษัท เนื่องจากทางบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) เป็นบริษัทที่มีความมั่นคงและน่าเชื่อถือ ได้รับความไว้วางใจจากลูกค้าด้วยดีเสมอมา เพราะลูกค้าเกิดความประทับใจในการทำงานของบุคลากร/พนักงานของบริษัททุคคน เช่น การดูแลเอาใจใส่ลูกค้าหลังการขาย

นอกจากนั้นหัวหน้างานรวมทั้งผู้บริหารยังให้ความเป็นกันเอง ดูแลเอาใจใส่ผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยดีเสมอมา

1.5 ความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ในสังคมประชาธิปไตย ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรกผลตอบแทนของพนักงานมีความยุติธรรม เนื่องจากบริษัทได้ให้ผลตอบแทนตามข้อเท็จจริงที่พนักงานทำได้ นอกจากนั้นยังให้สวัสดิการด้านสุขภาพและการประกันชีวิต วันหยุดพักผ่อน บำนาญ เป็นต้น

2. การเปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ในสังคมประชาธิปไตย จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงานและรายได้

2.1 พนักงานขายประกันที่มีเพศและอายุต่างกันมีความรับผิดชอบต่อสังคมในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุต่างกัน มีปัจจัยในการจูงใจที่แตกต่างกัน ความรู้สึก ความคิดเห็นแตกต่างกัน เช่น ปัจจัยด้านนโยบายบริหารงาน สภาพการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความมั่นคงและความก้าวหน้า ค่าตอบแทนและสวัสดิการต่าง ๆ เหล่านี้เป็นต้น สอดคล้องกับ ชัญญา อชิรศิลป์ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานขายบริษัททีโอที จำกัด (มหาชน) พบว่า แรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานขายในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แรงจูงใจของพนักงานมีความแตกต่างกันเมื่อเทียบตามอายุ

2.2 พนักงานขายประกันที่มีระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และรายได้ต่างกัน มีความรับผิดชอบต่อสังคมในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน เนื่องจากในสภาวะปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงในสังคมเกิดการแข่งขันสูง ทำให้พนักงานแต่ละคนมีความรับผิดชอบต่อสังคมในการทำงานที่ไม่แตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นด้านนโยบายการบริหารของบริษัท สภาพการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และค่าตอบแทนและสวัสดิการ

ข้อเสนอแนะ

หัวข้องานวิจัยที่ควรทำต่อไปในอนาคตดังนี้

1. ควรมีการศึกษาเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมในการปฏิบัติงานของพนักงานขายประกันในสาขาอื่น ๆ เพื่อนำผลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง ซึ่งจะส่งผลให้องค์กรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมในการเลือกเป็นตัวแทนขายประกันที่บริษัทอื่น ๆ เพื่อที่จะให้รับทราบความคิดและเหตุผลที่พนักงานมีต่อบริษัทก่อนที่จะเข้าทำงาน

3. ควรมีการศึกษาเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมในการเลือกเป็นตัวแทนขายประกันที่บริษัทอื่น ๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ แล้วนำมาปรับใช้กับองค์กร ซึ่งจะส่งผลให้องค์กรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

4. ควรมีการศึกษาเรื่องคุณภาพการให้บริการของพนักงานขายประกันบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่

5. ควรมีการศึกษาเรื่องความพึงพอใจของประชาชนที่เข้ามารับการบริการของพนักงานขายประกันบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่

เอกสารอ้างอิง

กรมการประกันภัย. (2549) . **คู่มือการซื้อประกันชีวิต.** กรุงเทพฯ : องค์การส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

ขนิษฐา ยอดคำปา. (2546). **การศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถาบันอาชีวะศึกษาภาครัฐและเอกชน ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จุรีย์พร สุขแสวง, (2549). **"ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานขายประกัน บริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด สาขารัตนาธิเบศร์"**. ภาคนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

ชานุวัฏ รัชฎาตระกูล. (2551). **การบริหารงานขายของผู้บริหารตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทประกันชีวิตในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบณั ฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงกลยุทธ์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชัญญา อชิรศิลป์. (2551) **ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานขาย บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน).** ภาคนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

ธงชัย สันติวงษ์. (2540). **พฤติกรรมผู้บริโภคทางการตลาด.**กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

นพพล ศรีวะรมย์. 2546. **การจัดการ: ทฤษฎีและกรณีศึกษา.** กรุงเทพฯ : อรนิษฐการพิมพ์.

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา.(2546). **การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณี ตัวอย่าง.** กรุงเทพมหานคร: 598 Print

บุญสม นวลโพธิ์. (2546). **คุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการครูพลศึกษา ตามการรับรู้ของตนเองและของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสถานศึกษาในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ในโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จและไม่ประสบผลสำเร็จ ในการแข่งขันและกรีฑา.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พิทยา บวรวัฒนา . (2541). **ทฤษฎีองคการ** (พิมพครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

รายละเอียดการประกันชีวิต (ออนไลน์.) วันที่สืบค้น 12 ต.ค. 2558 http://www.oic.or.th/th/elearning/inner_life2.php

วีระชัย วิจิตรบรรจงดี. (2548). "**ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานขาย บริษัท เอ็มซี อินดัสเทรียลเคมิคัล จำกัด**". สารนิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมพงษ์ เสนชัย. (2544). **ความรู้เกี่ยวกับการประกันชีวิตและมูลเหตุจูงใจในการตัดสินใจทำประกันชีวิตกับบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด สาขาชัยภูมิ**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รูปแบบการป้องกันการทุจริต กรณีศึกษา ชมรม STRONG จิตพอเพียงต้านการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช.ประจำจังหวัดตาก

MODEL FOR PREVENT OF CORRUPTION AND MISCONDUCT CASE STUDY OF STRONG ANTI-CORRUPTION OF OFFICE OF THE NATIONAL ANTI-CORRUPTION COMMISSION FOR TAK PROVINCE

สมภพ ฝึกฝน[1], อภิชิต ดวงธิสาร[2], ธวัฒน์ เขตจัตุรัส[3] และ ดิเรก ถึงฝั่ง[4]
Somphop Fuekfon Apichit Duangthisan Thawat Khetchatturat and Direk Teungfang

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการทุจริตและประพฤติมิชอบของชมรม STRONG จิตพอเพียงต้านการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดตาก 2) เพื่อนำเสนอรูปแบบการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบของชมรม STRONG จิตพอเพียงต้านการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดตาก ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มาจากสมาชิกในชมรม STRONG จิตพอเพียงต้านการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดตาก จำนวน 100 คน และมาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง จำนวน 20 คน รวมทั้งหมด 120 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการป้องกันการทุจริต กรณีศึกษา ชมรม STRONG จิตพอเพียงต้านการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดตาก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.08, S.D.=0.85) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มากที่สุด คือ ด้านสภาพปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบ ($\bar{X}$=4.22, S.D.=0.82) รองลงมา คือ ด้านปัจจัยเชิงสาเหตุของการทุจริตประพฤติมิชอบ ($\bar{X}$=3.94, S.D.=0.87)

คำสำคัญ : การทุจริตประพฤติมิชอบ, สภาพปัญหาของการทุจริตประพฤติมิชอบ, ชมรม STRONG จิตพอเพียงต้านการทุจริต

---

[1] นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[3] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[4] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

This research purposes to study the problems of corruption misconduct and to propose the prevention of corruption and misconduct of corruption and misconduct of STRONG Anti-corruption commission for Tak Province. The population used in the research was the strong member clup from, 100 people and the senior expert from, 20 people, total 120 people. These were questionnaires with a 5-level estimation scale and in-depth interview. The data analysis with percentage value, average and the part deviates the standard.

The research results showed the corruption and misconduct. Overall, it was at high level ($\bar{X}$=4.08, S.D.=0.85) with the most demanded side being the problems of corruption and misconduct ($\bar{X}$=4.22, S.D.=0.82) followed by the causal factors of corruption and misconduct ($\bar{X}$=3.94, S.D.=0.87)

keywords : Misconduct Fraud, Problematic Conditions of Misconduct, STRONG MentalLy Sufficiency Club Against Corruption

บทนำ

การทุจริตคอร์รัปชั่นเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งนับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ด้วยสภาพของสังคมไทยที่มีวัฒนธรรมและค่านิยมแบบอุปถัมภ์ เอื้อประโยชน์ต่อพวกพ้อง ที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการต่อต้านการทุจริต ในช่วงเวลาที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีความพยายามในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตทั้งในระดับสากล และระดับประเทศ โดยเข้าร่วมเป็นภาคีภายใต้อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านทุจริต (United Nations Convention Against Corruption – UNCAC) ในปี พ.ศ. 2556 ซึ่งผลของการเป็นประเทศภาคีดังกล่าว ทำให้ประเทศไทยมีการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตหลายประเด็น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีการจัดตั้งองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ คือ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ นอกจากนี้ยังมีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ปัญหาด้านการคอร์รัปชั่นหรือการทุจริตและความประพฤติมิชอบในประเทศไทยนั้นไม่ใช่เรื่องใหม่ หากแต่เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นและมีมาทุกยุคทุกสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็น

เสมือนโรคระบาดที่เป็นปัญหาในบรรดาประเทศที่กำลังพัฒนาและเป็นปัญหาสำคัญที่แก้ไขได้ยากประการหนึ่งของประเทศ เหตุการณ์เหล่านี้ได้นำความเสียหายมาสู่ประเทศไทยอย่างรุนแรง นานาประเทศขาดความไว้วางใจ และการทุจริตขยายเป็นวงกว้างขึ้นอย่างรวดเร็ว รวมถึงด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง รวมทั้งมีความซับซ้อนจนยากแก่การแก้ไขปัญหาให้หมดไปจากสังคมไทย ทั้งการทุจริตคอร์รับชั่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมาตรการและกลไกป้องกันเพราะด้วยเหตุผลว่าในปัจจุบันการทุจริตคอร์รับชั่นในสังคมไทยกลายเป็นประเด็นร้อนที่โจษจันกันมาก เพราะมีข้อกล่าวหาต่อนักงานเมือง ข้าราชการ และนักการเมืองท้องถิ่นว่ามีพฤติกรรมเชิงทุจริตคอร์รัปชั่น ที่มีการกระทำในหลายรูปแบบทั้งในแง่การยักยอก และแอบเอางบประมาณหรือทรัพย์สินของรัฐไปเป็นของตน การเลือกจ้างและทำสัญญาจ้าง หรือให้สัมปทานสำหรับพรรคพวกที่สนับสนุนตนเท่านั้น การใช้ตำแหน่งหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐเอื้อประโยชน์ให้บริษัทของตนและพรรคพวกของตน ผลประโยชน์ขัดแย้งหรือผลประโยชน์ทับซ้อน (conflict of interest) และการเอื้อประโยชน์ (trading influence) การที่บริษัทให้สัญญาจะให้ผลประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่รัฐในทางอ้อม เช่นให้ตำแหน่งในบริษัท เมื่อเจ้าหน้าที่รัฐปลดเกษียณหรือพ้นจากตำแหน่งหรือให้ตำแหน่งแก่ญาติ ตลอดจนการทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง การสมยอมราคา (โกวิทย์ พวงงาม, 2555 : 17)

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่มีบทบาทสำคัญในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต การปฏิบัติงานมีองค์ประกอบด้วยภารกิจหลักใน 3 ด้าน คือ ป้องกันการทุจริต ปราบปรามการทุจริต และตรวจสอบทรัพย์สิน ซึ่งต้องประสานควบคู่กันไปตามแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะภารกิจด้านการป้องกันการทุจริต ที่ให้ความสำคัญกับการรณรงค์ปลูกและปลุกจิตสำนึกคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ซื้อสัตย์สุจริต และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตกับทุกภาคส่วน ซึ่งรัฐวิสาหกิจเป็นอีกหนึ่งภาคส่วนที่มีการประสานความร่วมมือกับสำนักงาน ป.ป.ช. มาตั้งแต่เริ่มการขับเคลื่อยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตระยะที่ 1 (พ.ศ. 2551-2555) ต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน ซึ่งอยู่ในช่วงของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2556-2560) ที่ยังคงให้ความสำคัญในการส่งเสริมแนวคิดการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล และบรรษัทภิบาล โดยมีเป้าหมายเพื่อให้รัฐวิสาหกิจทุกแห่งมีการดำเนินการอย่างโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อยกระดับคุณธรรมในการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจไทยให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล ชมรม STRONG จิตพอเพียงต้านการทุจริตนั้นได้มีการกล่าวถึงในยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564) โดยมีการกำหนดยุทธศาสตร์สร้างสังคมไม่ทนต่อการทุจริต ซึ่งมีภารกิจในการส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเพื่อความโปร่งใสของหน่วยงาน

ภาครัฐ มุ่งหวังที่จะสร้างความเข้าใจและปลูกจิตสำนึกให้บุคลากรให้ความสำคัญแก่การแก้ปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบภายในองค์กร

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยรูปแบบการป้องกันการทุจริต กรณีศึกษา ชมรม STRONG จิตพอเพียงต้านการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดตาก เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานต่อการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การส่งเสริมและป้องกันการทุจริต และกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาชมรมหรือหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณของการเป็นวิชาชีพ ตลอดจนมีการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางหรือกำหนดรูปแบบการป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชั่นที่กัดกร่อนสังคมไทยต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการทุจริตและประพฤติมิชอบของชมรม SRRONG จิตพอเพียงต้านการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดตาก
2. เพื่อนำเสนอรูปแบบการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบของชมรม SRRONG จิตพอเพียงต้านการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดตาก

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการป้องกันการทุจริต กรณีศึกษา ชมรม SRRONG จิตพอเพียงต้านการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดตาก โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาประมวลเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการทุจริต โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ เกียรติศักดิ์ จีรเธียรนาถ, (2539). ขวัญฤทัย ใจทัน, (2554), ดารารัตน์ อานันทนะสุวงศ์, (2557) และคนอื่น ๆ ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

2. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนารูปแบบ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ คัมภีร์ สุดแท้, (2553). มาลี สืบกระแส, (2552). ทัศนา แขมมณี, (2550). และคนอื่น ๆ ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

3. โครงการ STRONG จิตพอเพียงต้านการทุจริต ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ รศ.ดร.มาณี ไชยธีรานุวัฒศิริ, (2560). และคนอื่น ๆ ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ กรองกาญจน์ วิวัฒน์วิศวกร (2554). ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ และคณะ. (2554). จารุวรรณ สุขุมาลพงษ์. (2556). นพพรพรรณ ญาณโกมุท. (2558). และคนอื่น ๆ ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยคือ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 100 คน จากสมาชิกในชมรม STRONG จิตพอเพียงต้านการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดตาก ส่วนการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง จำนวน 20 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 120 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าเฉลี่ย (Mean) หาค่าเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D) โดยรวมและรายได้ แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยเป็นระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, (2547) สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และการหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาด (Cronbarch) โดยใช้สถิติพื้นฐานการหาค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าเฉลี่ย (Mean) หาค่าเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D)

ผลการวิจัย

จากการศึกษารูปแบบการป้องกันการทุจริต กรณีศึกษา ชมรม STRONG จิตพอเพียงต้านการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 100 คน ปรากฏดังนี้

1.1 สภาพโดยทั่วไป

1.1.1 จำแนกตามเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 59.0 และเพศชายจำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 41.0

1.1.2 จำแนกตามอายุการเข้าร่วมชมรม พบว่า ส่วนใหญ่อายุ 1 - 2 ปี จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 44.0 รองลงมาอายุ 3 – 4 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0 อายุต่ำกว่า 1 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 อายุมากกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0

1.1.3 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 44.0 รองลงมาปริญญาตรี 34 คน คิดเป็นร้อยละ 34.0 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0

1.2 วิเคราะห์ข้อมูล รูปแบบการทุจริต กรณีศึกษา ชมรม STRONG จิตพอเพียงต้านการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดตาก โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.08, S.D.=0.85) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มากที่สุด คือ ด้านสภาพปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบ ($\bar{X}$=4.22, S.D.=0.82) รองลงมา คือ ด้านปัจจัยเชิงสาเหตุของการทุจริตประพฤติมิชอบ ($\bar{X}$=3.94, S.D.=0.87) จำแนกเป็นรายด้านและรายข้อ ดังนี้

1.2.1 ด้านสภาพปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบ จำแนกเป็นรายข้อ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.22, S.D.=0.82) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ว่าท่านเคยพบเห็นพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตหรือส่อไปในทางทุจริต หรือการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ($\bar{X}$=4.41, S.D.=0.74) รองลงมา คือ ท่านเคยพบเห็นการทุจริตและประพฤติมิชอบในองค์กรของท่าน ($\bar{X}$ =4.33, S.D.=0.77) ท่านคิดว่าปัจจัยการตรวจสอบภายในขององค์กรมีผลต่อการทุจริตและประพฤติมิชอบในองค์กรของท่าน ($\bar{X}$=4.26, S.D.=0.75) ท่านคิดว่าปัจจัยการคัดเลือกบุคลากรเข้ามามีผลต่อการทุจริตและประพฤติมิชอบในองค์กรของท่าน ($\bar{X}$=4.24, S.D.=0.80) ท่านคิดว่าปัจจัยการตรวจสอบภายในขององค์กรมีผลต่อการทุจริตและประพฤติมิชอบในองค์กรของท่าน ($\bar{X}$=4.19, S.D.=0.75) ท่านคิดว่าปัจจัยการบริหารขององค์กรท่านมีผลต่อการทุจริตและประพฤติมิชอบในองค์กรของท่าน ($\bar{X}$=4.11, S.D.=0.95) ท่านคิดว่าปัจจัยด้านนโยบายของรัฐทำให้มีผลต่อการทุจริตและประพฤติมิชอบในองค์กรของท่าน ($\bar{X}$=4.11, S.D.=0.83) และท่านคิดว่าปัจจัยการสร้างค่านิยมและจิตสำนึกภายในองค์กรมีผลต่อการทุจริตและประพฤติมิชอบในองค์กรของท่าน ($\bar{X}$=4.03, S.D.=0.95)

1.2.2 ด้านปัจจัยเชิงสาเหตุของการทุจริตและประพฤติมิชอบ จำแนกเป็นรายข้อโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.94, S.D.=0.87) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การปฏิบัติงานในองค์กรขาดการวางระบบงานให้เป็นมาตรฐาน ทำให้ง่ายต่อการทุจริต ($\bar{X}$=4.08, S.D.=0.93) รองลงมา คือ การตรากตรำในการทำงานแต่ได้รับผลตอบแทนน้อยไม่คุ้มค่าเป็นสาเหตุให้เกิดการทุจริตได้ง่าย ($\bar{X}$=4.07, S.D.=0.71)การเห็นผู้บังคับบัญชาในองค์กรทำการทุจริตให้เห็นจึงเห็นสาเหตุของการทุจริตประพฤติมิชอบตามหรือไม่ ($\bar{X}$=4.06, S.D.=0.76) การสร้างความรู้สึกผูกพันและรักหน่วยงานจะสามารถป้องกันการเกิดทุจริตของเจ้าหน้าที่ได้ ($\bar{X}$=4.05, S.D.=1.03) ความจำเป็นทางเศรษฐกิจเป็นสาเหตุที่ผลักดันให้บุคคลตัดสินใจกระทำผิดเพื่อความอยู่รอด ($\bar{X}$=4.00, S.D.=0.82) การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนทำให้เกิดการทุจริตในองค์กร ($\bar{X}$=3.99, S.D.=0.81) การบริหารงานภายในหน่วยงานไม่มีการกระจายอำนาจซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่ต้องการทุจริตหาช่องทางในการทุจริตได้ง่าย ($\bar{X}$=3.93, S.D.=0.83) การส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นมีส่วนช่วยป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ ($\bar{X}$=3.88, S.D.=0.88) ท่านคิดว่าสภาพลักษณะการปฏิบัติงานในองค์กรมีสภาพที่เอื้ออำนวยต่อการทุจริตและประพฤติมิชอบ ($\bar{X}$=3.78, S.D.=0.88) และให้ความสำคัญกับ “เงิน” มากกว่าคุณค่าของคน ทำให้ขาดความรู้สึกภักดีต่อองค์กร ($\bar{X}$=3.60, S.D.=1.05)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหา โดยการกำหนดตามประเด็นที่สัมภาษณ์จากกลุ่มคำที่ผู้วิจัยกำหนดตามวัตถุประสงค์ในงานวิจัย ได้แก่ รูปแบบ

การทุจริตประพฤติมิชอบ สาเหตุการทุจริตประพฤติมิชอบ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นลำดับ ดังนี้

2.1 รูปแบบการทุจริตประพฤติมิชอบ รูปแบบของการทุจริตมาในรูปแบบของการบริหารเงิน เช่น การบริหารเงินภายในองค์กร เป็นต้น หรือการทุจริตต่อหน้าที่ภายในหน่วย หรือเกิดจากการเสนอผลประโยชน์ของผู้กระทำความผิด ธุรกิจสีเทา สีดำ รูปแบบที่สำคัญ คือ ธุรกิจสีเทา รูปแบบที่เกิดขึ้นบ่อยมีความเห็นที่สอดคล้องกันทุกแห่งและสำคัญที่สุด คือ คำสั่งแต่งตั้งโยกย้ายที่อาจมีการซื้อขายตำแหน่ง มีการยื่นข้อเสนอให้ทำให้งานสะดวกขึ้น รูปแบบการทุจริตที่เกิดขึ้น คือ การรับเงินตอบแทนโครงการ หรืออีกฝ่ายยอมจะจ่ายเพื่อให้พ้นผิด รูปแบบการทุจริตก็จะพัฒนาไปเรื่อย ๆ จะแยบยลขึ้นเรื่อย ๆ รูปแบบการทุจริตก็จะเด่นชัดคือ เกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับขอเงินจัดซื้อจัดจ้าง รูปแบบการทุจริตส่วนใหญ่จะเป็นการประพฤติมิชอบโดยเฉพาะคนใดคนหนึ่ง ถ้าหากทำเป็นกลุ่มจะเข้าไปควบคุมการตรวจสอบได้ยาก

2.2 สาเหตุของการทุจริตประพฤติมิชอบ ปัจจัยในการทุจริตมีหลายปัจจัย ที่สำคัญเกิดจากตัวบุคคล ถ้าบุคคลมีจุดยืนที่มั่นคงก็จะไม่ทำการทุจริต หรือปัจจัยทางครอบครัวหรือการเงินมีปัญหา จึงอยากเพิ่มรายได้ขึ้น หรือเรื่องของการแต่งตั้งโยกย้าย เพราะลงทุนกับการแต่งตั้งมากจึงต้องถอนทุนคืน ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการทุจริต คือเรื่องของวัฒนธรรมองค์การที่รุ่นก่อน ๆ ทำกันมาเป็นวัฒนธรรม หรือค่านิยม

สาเหตุที่ทำให้เจ้าหน้าที่เกิดการทุจริต คือ การแสวงหาอำนาจหน้าที่ อยากมีตำแหน่งที่สูง อยากเจริญเติบโตในหน้าที่การงานเร็ว อยากได้เงินเร็ว

ปัจจัยภายในเรื่องของสามัญสำนึกของแต่ละบุคคลที่จะยึดถือในอาชีพซึ่งจะมีหน้าที่เป็นส่วนน้อยที่เรียกรับสินบน ปัญหาค่าใช้จ่ายที่มากมายในครอบครัวอาจทำให้เจ้าหน้าที่ถูกกดดันจนต้องเรียกรับสินบน และระบบการเมืองภายในระบบองค์กร เนื่องจากอำนาจอยู่ที่ผู้บริหารระดับสูง ถ้าผู้บริหารทุจริตไม่มีใครควบคุมได้ ทำให้มีการเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน สาเหตุสำคัญที่สุดที่ทำให้เจ้าหน้าที่ประพฤติมิชอบหรือทุจริต คือ ด้านจิตใจ สาเหตุเกิดจากการไม่มีวินัยของตัวเจ้าหน้าที่ ผู้บริหารไม่ค่อยมาเหลียวแลว่าต้องการส่งเงินตามเวลาหรือไม่ นำคนที่ไม่เหมาะสมมาทำหน้าที่ คือหาคนที่ทุจริตมาทำงานที่มีผลประโยชน์มาก การขาดความมัธยัสถ์ ต้องการสิ่งหรูหรา หรือครอบครัวต้องการจ่ายเงินจำนวนมากทำให้มีการติดสินบนเพื่อให้ปล่อยตัวผู้ต้องหาที่ไม่อยากต้องรับโทษ

2.3 การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ วิธีการป้องกันการทุจริต คือ ควรปลูกฝังค่านิยมตั้งแต่เด็กในเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ ปลูกฝังจิตสำนึกตั้งแต่เด็ก นำพ่อแม่มาเรียนรู้เกี่ยวกับจิตสำนึกการเลี้ยงดูลูก ก่อนจะมีลูก เพื่อให้สามารถไปปลูกฝังลูกได้อีก ควรอยู่ที่พ่อแม่เป็นหลัก ควรให้พ่อแม่ปลูกฝังจิตสำนึกเด็ก ๆ ทั้งกับประชาชนและครอบครัวของสมาชิกในระดับบุคคลและระบบการทำงานขององค์กรให้มีความเที่ยงธรรม อย่างเป็นรูปธรรม มีเพียงนามธรรมที่เป็นนโยบายอาจไม่สามารถ

นำไปสู่การปฏิบัติได้ ควรมีความโปร่งใสในการทำงาน การพิจารณาความดีความชอบนั้นต้องมีระบบการตรวจสอบที่ดี เจ้าหน้าที่ชั้นผู้บริหารเป็นตัวของตัวเองไม่ต้องรับคำบัญชาจากใครมาบีบบังคับหรือเข้ามาสั่งสมาชิก ให้สมาชิกเกิดความเป็นอิสระ ทำให้สมาชิกสามารถอำนายความยุติธรรมได้ การป้องกันต้องมีการประชาสัมพันธ์ว่าแบบไหนคือทุจริต ถ้าหากเกิดการเหตุการณ์ทุจริตขึ้นก็ไม่ควรทำโดยให้สมาชิกเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ ชาวบ้านจะมีความเชื่อถือ ให้ความรู้กับชาวบ้านและเจ้าหน้าที่สมาชิก

การป้องกันการทุจริตต้องรู้จักฝึกตัวเองให้รู้จักปล่อยวาง ตัดความโลภออกไป พยายามระลึกตนเองว่าตนเองทำอะไรอยู่ ถ้าผู้ให้มีเจตนาให้สินน้ำใจแก่สมาชิกชมรม อะไรบ้างที่ควรจะรับและจะรับหรือไม่ รับมาแล้วเกิดประโยชน์กับประชาชนหรือไม่ เช่น ได้รับปัจจัยมาจะนำมาช่วยในส่วนของประชาชนหรือจะช่วยงบประมาณองค์กร แต่ถ้ารับมาเพื่อประโยชน์ส่วนตนก็ไม่ควรรับ ส่วนที่สำคัญที่สุดในการป้องกัน คือ ผู้บริหารต้องบำรุงขวัญกำลังใจสมาชิกชมรม เพราะสมาชิกชมรมต้องเสียสละตนเองเพื่อช่วยเหลือประชาชน เช่น ต้องดูแลบุตรหลานของเขาได้ ช่วยเหลือเขาได้ เป็นต้น ถ้าทำได้เช่นนี้ก็สามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ ผู้ถูกสัมภาษณ์บางคนคิดว่าเจ้าหน้าที่ที่ทำงานได้ดีมาก ๆ แต่จุดเล็กที่สมาชิกชมรมสามารถป้องกันการทุจริตได้ จำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกให้ผู้บังคับบัญชาต้องเป็นตัวอย่างได้ มีการกระจายรายได้ หรือสวัสดิการการให้ดี ทรัพยากรควรเพียงพอ ผู้บังคับบัญชาดูแลครอบครัวสมาชิกชมรม ดูถึงปัญหาที่สามารถแก้ไขได้คอยดูแลใกล้ชิดสมาชิกชมรม ตรวจสอบลูกน้องควรมีการปลูกฝังจริยธรรม ปลูกฝังจิตสำนึกในแต่ละความดี อ่อนน้อมถ่อมตน บุคลิกภาพดี ยิ้มแย้มแจ่มใส การป้องกันมิให้ประชาชนติดสินบน ต้องมีการปลูกฝังจิตสำนึกว่าไม่ควรทำทุจริตตั้งแต่เด็ก ๆ ตั้งแต่เริ่ม และต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด และการแก้ปัญหาให้ยั่งยืนต้องแก้จากรากแก้ว แก้จากนิสัยตั้งแต่เด็ก ต้องปลูกฝังจริยธรรมตั้งแต่เด็ก

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องรูปแบบการป้องกันการทุจริต กรณีศึกษา ชมรม STRONG จิตพอเพียงต้านการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดตาก ได้ดังนี้

1. สภาพปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบของชมรม STRONG จิตพอเพียงต้านการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดตาก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านรูปแบบของการทุจริต ด้านสภาพปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบ อยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีปัจจัยทางการเมืองเข้าแทรกแซงอำนาจการบริหาร การแทรกแซงจากฝ่ายการเมืองและความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ ต่างเป็นกลไกทำให้การเลื่อนตำแหน่งและการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตำรวจมีระบบอุปถัมภ์เกิดขึ้น (ปริยากร โพธิ์ทอง. 2546) สอดคล้องกับ ณ ภัทร เตโช และคณะ (2560 : ออนไลน์) ระบุว่าสาเหตุของปัญหาการทุจริตระบบบริหารราชการ ได้แก่ผู้บังตับบัญชาบกพร่องไม่กำกับดูแลให้

เป็นไปตามระเบียบวินัย ทำให้เกิดการทุจริตและการขาดดุลแห่งอำนาจในการบริหารราชการ รวมทั้งการเกรงใจและเกรงกลัวผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาประโยชน์ ไม่ศึกษาและปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ เช่นเดียวกับเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2547 : 22-26) เห็นว่าโครงสร้างรากฐานอันแข็งแกร่งของการทุจริตประพฤติมิชอบที่มีอยู่มีสาเหตุมาจากระบบการเมืองและระบบราชการมีเกราะกำลังที่แน่นหนา ระบบราชการมีโครงสร้างปิด มีความสัมพันธ์ยึดโยงอย่างแน่นหนาระหว่างข้าราชการระดับต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดการจัดสรรผลประโยชน์ระหว่างคนในกลุ่มอย่างลงตัว ศิริวรรณมน อัตระผดุง (2555 : 1 – 2) ที่พบว่าสาเหตุหลักของการคอร์รัปชั่นมาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายหรือกฎระเบียบแบบเบ็ดเสร็จโดยขาดจิตสำนึก มีอำนาจดุลยพินิจสูงมีกรอบความรับผิดชอบไม่ชัดเจนและขาดการทำงานที่โปร่งใส

การป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ ต้องเสริมสร้างความโปร่งใสในกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบและเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐ การดำเนินการของหน่วยงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจะต้องปฏิบัติการเชิงรุก ความเด็ดขาดรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาการทุจริต

ข้อเสนอแนะ

หัวข้องานวิจัยที่ควรทำต่อไปในอนาคตดังนี้

1. ศึกษาแนวทางการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานอื่นเปรียบเทียบระหว่างรัฐกับเอกชน

2. ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการดำเนินงานที่ทำให้เกิดการทุจริตประพฤติมิชอบของชมรม STRONG จิตพอเพียงต้านการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดอื่นบ้าง พร้อมทั้งแนวทางการป้องกันเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงรุก และนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ประโยชน์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรองกาญจน์ วิวัฒน์วิศวกร. (2554). **ระยะห่างระหว่างโต๊ะสอบ เพื่อป้องกันการทุจริตโดยใช้การแลกเปลี่ยนระหว่างความเร็วกับความแม่นยำ.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โกวิทย์ พวงงาม. (2555). **ธรรมาภิบาลว่าด้วยการมีส่วนร่วมและความโปร่งใส.** กรุงเทพฯ: มิสเตอร์ก็อปปี้.

เกียรติศักดิ์ จีรเธียรนาถ. (2539). **การทุจริตในองค์การและอาชญากรรมทุจริต.** กรุงเทพฯ : คู่แข่งบุ๊คส์

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2547). **กลเม็ดเด็ดปีกคอร์รับชั่น.** กรุงเทพฯ : ซัคเซสมีเดีย.

ขวัญฤทัย ใจทัน. (2554). **การให้ความหมายและที่มาของความหมายการทุจริตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชินีบรณะ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม.** วิทยานิพนธ์ สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

คัมภีร์ สุดแท้. (2553). **การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**. มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

จารุวรรณ สุขุมาลพงษ์. (2556). **แนวโน้มของคอร์รัปชั่นในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ : รัฐสภา.

ณภัทร เตโช และคณะ. (2560). **แนวทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในส่วนราชการไทย.** สืบค้น 24 สิงหาคม 2563, จาก http://www.nacc.go.th/download/article_20100126184143.pdf

ดารารัตน์ อานันทนะสุวงศ์. (2557). **กายวิภาคกลโกงการทุจริตคอร์รัปชั่น.** ใน สิริลักษณา คอมันตร์ และคณะ, คอร์รัปชั่นและกลไกกำจัดกลโกง (น. 7-28). เชียงใหม่ : สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2554). **การศึกษาลักษณะ รูปแบบ และความเสี่ยงต่อการทุจริตในองค์กรสาธารณะนอกระบบราชการ**, นนทบุรี : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ทิศนา แขมมณี. (2550). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.** (พิมพ์ครั้งที่ 6), กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นพพรพรรณ ญาณโกมุท. (2558). **"การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในตามแนวคิดการศึกษาขั้นเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชน"** ใน วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ. 5(9). กรกฎาคม-ธันวาคม 2558. หน้า 25-40.

บุญชม ศรีสะอาด. (2547). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย.** พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์

ปริยากร โพธิ์ทอง. (2546). **การเลื่อนตำแหน่งและแต่งตั้งโยกย้ายในวงการตำรวจไทย : วิถีแห่งคุณธรรมฤๅอุปถัมภ์,** วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มาณี ไชยธีรานุวัฒศิริ. (2560). **สะกดจิตเข้าสู่ภวังค์ STRONG**. โครงการอบรมหลักสูตร Strongest Coach. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ https://www.chorsaard.or.th เข้าถึงข้อมูลเมื่อ 24 มกราคม 2563

มาลี สืบกระแส. (2552). **การพัฒนารูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม.

ประสิทธิผลการจัดการเครือข่ายงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ของเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

EFFECTIVENESS OF DISASTER PREVENTION AND MITIGATION NETWORK MANAGEMENT OF BAN THAEN SUBDISTRICT MUNICIPALITY ORGANIZATION BAN THAEN DISTRICT CHAIYAPHUM.

อภิชิต ดวงธิสาร[1] ธวัฒน์ เขตจัตุรัส[2] และ ดิเรก ถึงฝั่ง[3]
Apichit Duangthisan Thawat Khetchatturat and Direk Teungfang

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงาน ประสิทธิผลการจัดการ ปัญหาและการจัดการเครือข่ายงานป้องกันและบรรเทางานสาธารณภัยเทศบาลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ จากประชากรและกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเทศบาลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ในชุมชน 18 ชุมชน จำนวน 387 ราย ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างซึ่งทำการคัดเลือกตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น การสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงจากผู้รับบริการจากหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานร่วมกันและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าที่สุด เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการดำเนินงานและความเชื่อมั่นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยระดับความคิดเห็นการวัดประสิทธิผลในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}$=3.63, S.D.=0.29) โดยให้ความสำคัญเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย ($\bar{X}$=3.69, S.D.=0.76) การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน ($\bar{X}$=3.68, S.D.=0.73) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ($\bar{X}$=3.74, S.D.=0.74) และการรับรู้มุมมองร่วมกัน ($\bar{X}$=3.67, S.D.=0.71) ตามลำดับ แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการ จัดการปัญหาและการจัดการเครือข่ายงานป้องกันและบรรเทางานสาธารณภัย มุ่งเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับคนในพื้นที่และการทำงานที่มุ่งเน้นที่ตัวบุคคลฝึกปฏิบัติจนสามารถพึ่งพาตนเองและเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้อีกทั้งยัง เป็นกำลังเสริมให้เข้าที่เมื่อเกิดภัยต่าง ๆ

คำสำคัญ : ประสิทธิผล; การจัดการเครือข่าย; งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

---

[1] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

This research purposes to study the effectiveness of disaster prevention and mitigation network management of the Ban Thaen Subdistric Municipality Organization Ban Than District Chaiyaphum from the population from 18 communities living in Ban Thaen Subdistric Municipality Organization total 387 people. Nonprobability sampling and purposive sampling technique were adopted in the sample selection process from the service recipients that use the services of the local government agencies. The research results were found that to co-operate and make the most of available resources for the effectiveness of operations and trust in disaster prevention and mitigation, the level of opinion on measuring the overall effectiveness was relatively high ($\bar{X}$=3.63, **S.D.**=0.29). When considered the descending order of importance, which were, the participation of the network members ($\bar{X}$=3.69, **S.D.**=0.76), having shared benefits or interests ($\bar{X}$=3.68, **S.D.**=0.73), having shared visions ($\bar{X}$=3.74, **S.D.**=0.74), and mutual perspective perception ($\bar{X}$=3.67, **S.D.**=0.71), respectively. The approach to developing the effectiveness of disaster prevention and mitigation network management should focus on creating the knowledge and understanding for people in the area and operate the work that focuses on the individual person that well-trained so they can be self-reliant and dependable for others, as well as can be the reinforcement when there is any disaster.

Keywords : Effectiveness; Network Management; Disaster Prevention and Mitigation

บทนำ

ในประเทศไทยปัจจุบันได้มีการกระจายอำนาจการปกครองไปยังภูมิภาค เพื่อประสิทธิภาพในการบริหารงานองค์กรภาครัฐ ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจโดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบหรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการใดให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ของ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคสี่และกฎหมายดังกล่าว อย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกลไกและขั้นตอนในการกระจายหน้าที่และอำนาจ ตลอดจนงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจดังกล่าวของส่วนราชการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย (ชาติชาย ณ เชียงใหม่, 2560) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจและบทบาทในการบริหารจัดการภัยพิบัติในลำดับแรก เป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนก่อนที่หน่วยงานภายนอกจะให้ความช่วยเหลือเป็นลำดับถัดไป โดยพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งมีผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้อำนวยการท้องถิ่น มีหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในท้องถิ่นของตน ถือว่าการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นภารกิจสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องเตรียมความพร้อมและพัฒนาขีดความสามารถในการป้องกันภัย การเผชิญภัยและหลังเกิดภัย เช่น อุทกภัย วาตภัย ภัยแล้ง อัคคีภัย ดินโคลนถล่ม ตลอดจนภัยอื่น ๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณชน การรักษาความปลอดภัย การป้องกันและระงับอัคคีภัย จัดทำแผน ฝึกซ้อมและดำเนินการตามแผนงานเกี่ยวกับวิทยุสื่อสาร การฝึกอบรมอาสาสมัครป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่เทศบาลบ้านแท่น อำเภอบ้านบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ พบว่า มีสาธารณภัยที่เกิดขึ้นดังนี้อุทกภัย วาตภัย ภัยหนาว อัคคีภัย ภัยการจากคมนาคม และสาธารณภัยที่มักพบอยู่บ่อยครั้งคืออัคคีภัย การเตรียมความพร้อมในการบริหารงานด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในพื้นที่ให้สามารถจัดการภัยพิบัติได้ในเบื้องต้น การมีส่วนร่วม และการสร้างเครือข่ายร่วมกันจึงเป็นเหตุผลสำคัญของการเตรียมความพร้อมในการป้องกันและลดความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นได้เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานต่าง ๆ ในภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม มีความเข้าใจหลักการ ขั้นตอน และวิธีปฏิบัติซึ่งมีส่วนสำคัญในการดำเนินการบริหารงานสาธารณภัยแบบเครือข่าย การเรียนรู้ประสบการณ์การบริหารจัดการ เพื่อให้การจัดการภารกิจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยบรรลุเป้าหมาย เกิดความเข้าใจ สามารถช่วยเหลือได้อย่างทันท่วงทีพลังอำนาจในการปฏิบัติงานคือการมีเครือข่าย การสร้างพลังให้กับภาคีเครือข่ายเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการดำเนินงานในรูปแบบเครือข่ายจึงเป็นกลไกสำคัญในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทุกเครือข่ายต้องร่วมมือกันสร้างเสริมให้เกิดผลดีและความเข้มแข็งในการปฏิบัติร่วมกัน การเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม ขั้นตอนการดำเนินการของเทศบาลทั้งก่อนเกิดภัยขณะเกิดภัย พื้นที่เสี่ยงภัย การจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การซักซ้อมแผน การขอความช่วยเหลือเมื่อเกินกำลังความสามารถของเทศบาล ซึ่งกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเทศบาล โดยเทศบาลบ้านแท่น เป็นหน่วยป้องกันในเขตเมืองจึงวางแผนและทบทวนปรับปรุงทุกปี (จิรนนท์ พุทธา และ จำลอง โพธิ์บุญ, 2561) เทศบาลบ้านแท่น มีการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในรูปแบบเครือข่ายอย่าง ต่อเนื่อง โดยเริ่มดำเนินการเมื่อปีงบประมาณ 2561 ในลักษณะ

การดำเนินงานให้มีการอบรมความรู้แก่ประชาชนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ อีกทั้งยังขยายเครือข่ายจากการให้ความรู้แก่ประชาชนในเขตเทศบาลบ้านแท่น รวมไปถึงหน่วยงานราชการอื่น ๆ ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดชัยภูมิ ตลอดจนสถาน ประกอบ ร้านค้า โรงงานที่ตั้งทั้งในและนอกจังหวัดชัยภูมิ เพื่อให้เกิดการสร้างกำลังคนเพื่อเพิ่ม จำนวนกำลังเสริมของเจ้าหน้าที่โดยผู้ที่ผ่านการอบรมเกิดความรู้มีความสามารถระงับเหตุได้ทันที และยังสามารถขยายเครือข่ายความรู้ไปยังคนอื่น ๆ ได้เพื่อให้เกิดการพัฒนาขีดความสามารถของ ภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง สามารถเผชิญเหตุได้ด้วยตนเอง ไม่ให้เกิดเหตุลุกลาม รู้จักเฝ้า ระวัง รวมถึงการรู้หน้าที่ว่าตนเองมีหน้าที่อย่างไรในสถานการณ์นั้น ๆ โดยเน้นการอบรมให้ความรู้ ภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติให้ประชาชนที่อยู่อาศัยในชุมชน หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนมี ความรู้ความสามารถช่วยเหลือตนเองและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการบูรณาการร่วมกัน ในภาครัฐ เอกชน และชุมชนในเขตเทศบาลบ้านแท่น ทั้ง 18 ชุมชน

การดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่มีการแบ่งบทบาทหน้าที่การเข้าถึงเหตุและประชาชนอย่างรวดเร็ว การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การจัดให้มีการฝึกปฏิบัติบ่อย ๆ อย่างน้อยทุกปีจะช่วยเกิดการสร้างความเข้าใจและคุ้นเคย ลดการตื่นตระหนัก เมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้น การฝึกใช้อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ไม่ติดขัด ไม่เกิดสนิม ไม่ชำรุด เมื่อถึงเวลาต้องปฏิบัติจริง โดยการตรวจเช็คอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ให้เป็นปัจจุบันตลอดเวลา การสร้างกลไกการขับเคลื่อนตามความถนัด ความสอดคล้อง การบำรุงรักษา เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงานและการเคลื่อนที่อย่างรวดเร็ว โดยการดำเนินงานการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลตำบลบ้านแท่น การดำเนินงานของเครือข่ายในเขตเทศบาลบ้านแท่น ที่มีผู้เข้าร่วมอย่างต่อเนื่องและให้ความสำคัญต่อการอบรม ทำให้เครือข่าย รับทราบแนวทางวิธีการจัดการการทำงานร่วมกันของกลุ่มและการสร้างเครือข่ายที่ขยายไปวงกว้าง ทั้งในเขตเทศบาลไปยังหน่วยงานเอกชน ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม โดยการพัฒนาการสร้างเครือข่ายไม่ได้เฉพาะเจาจงเพียงให้ส่วนพื้นที่ที่รับผิดชอบและหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น แต่ยังสร้างเครือข่ายของภาคเอกชน ผู้ประกอบการ ร้านค้า การขยายพื้นที่ให้การสร้างเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (ข้อมูลจากเทศบาลบ้านแท่น, 2563)

จากความเป็นมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาถึงการเสริมสร้างเครือข่ายรัฐ เอกชนและประชาสังคม การเป็นศูนย์กลางประสานงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตเทศบาลตำบลบ้านแท่น จึงเป็นเหตุผลสนใจศึกษาดำเนินงานเครือข่ายงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยประสิทธิผลการจัดการเครือข่าย ศึกษาปัญหาและแนวทางในการเพิ่มประสิทธิผลการจัดการเครือข่ายงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในพื้นที่รับผิดชอบและข้างเคียงอย่างเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ให้มีความสอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อการป้องกันลดผลกระทบจากการเกิดสาธารณภัยที่มีผลต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและสามารถ

นำไปใช้พัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุดและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุน เพื่อสร้างโอกาสในการพัฒนาของประสิทธิผลการจัดการเครือข่ายงานป้องกันและบรรเทาสาธารณแห่งอื่น ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแบบเครือข่ายของเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการจัดการเครือข่ายงานป้องกันและบรรเทางานสาธารณภัยของเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการเครือข่ายงานป้องกันและบรรเทางานสาธารณภัยเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาประมวลเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผล โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของวุฒิชัย จำนงค์, (2530). และคนอื่น ๆ ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

2. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มเครือข่าย โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และคณะ, (2546). และคนอื่น ๆ ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ เจริญ ภัสระ, (2540). ทะนงศักดิ์ คุ้มไข่น้ำ, และคนอื่น ๆ ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

4. แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ อดิสร บำรุงญาติ, (2550). และคนอื่น ๆ ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

5. หลักการบริหารแบบ POSDCoRB ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ จิตติมา อัครธิติพงศ์, (2556) และคนอื่น ๆ ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ ชัยวัฒน์ สวัสดิเวช, (2553). และคนอื่น ๆ ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาตามแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการจัดการเครือข่ายงานป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ประสิทธิผล หมายถึง ผลสำเร็จของงานที่เป็นไปตามความมุ่งหวังที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ต้องการได้รับเมื่อการดำเนินงานเสร็จสิ้นลง โดยอาจจะกล่าวในการวิจัยครั้งนี้หมายรวมถึงประสิทธิผลการจัดการเครือข่ายงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้แก่ (1) ผลของการปฏิบัติหน้าที่การดำเนินงานแบบเครือข่าย (2) การให้ความร่วมมือจากเครือข่าย และ (3) การบริหารจัดการเชื่อมโยงข้อมูลของเครือข่าย

1.2 เครือข่าย หมายถึง ความร่วมมือระหว่างรัฐ เอกชน ประชาชนที่มีการปฏิบัติหน้าที่งาน และบรรเทาสาธารณภัยตามบทบาทหน้าที่ของตนโดยยึดแนวปฏิบัติเดียวกัน

1.3 สาธารณภัย หมายถึง อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาทบาดสัตว์ตลอดจนภัยอื่น ๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณชน ไม่ว่าเกิดจากธรรมชาติผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุ ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย ความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ

1.4 แนวทางการจัดการเครือข่ายงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย คือ การรับรู้มุมมอง ร่วมกันการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิก เครือข่าย กระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การพึ่งอิงอาศัยและการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน

2. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามกับประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตรับผิดชอบของเทศบาลตำบลบ้านแท่น จำนวน 18 ชุมชน เจ้าหน้าที่เทศบาลที่เข้าร่วมอบรมและผู้มีที่อยู่ อาศัยในเขตเทศบาล จำนวน 387 ราย เป็นกลุ่มตัวซึ่งทำการคัดเลือกโดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) การสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากข้อมูล ผู้รับบริการจากหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลบ้านแท่น เนื่องจากข้อมูลการตอบมีความสำคัญและต้องให้ผู้ตอบสมัครใจในการให้ข้อมูล

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งเป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการแบบตัวเลือก (Checklist) แบ่งออกได้เป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการแบบตัวเลือก (Checklist) โดยเป็นแบบสอบถามแบบให้เลือกเพียงคำตอบเดียว ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการจัดการเครือข่ายงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทั้ง 7 ด้าน ซึ่ง วัดโดยใช้ไลเคิร์ทสเกล (Likert Scale) 5 ระดับ คือ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ระดับคะแนน 5 จนไปถึงความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด ระดับคะแนน 1 และแปลความตามค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 แสดงว่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด จนไปถึงค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 แสดงว่าให้ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด ตอนที่ 3 ปัญหาการจัดการเครือข่ายงานป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด โดยผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น การดำเนินงานปัญหาการจัดการเครือข่าย แนวทางการเพิ่มประสิทธิผลการจัดการเครือข่ายงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และตอนที่ 4 แนวการเพิ่มประสิทธิผลการจัดการเครือข่ายงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด โดยผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น การดำเนินงาน ปัญหาการจัดการเครือข่าย แนวทางการเพิ่มประสิทธิผลการจัดการเครือข่ายงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่ง การทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผลของค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.870

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยวิธีการให้ทีมวิจัยของผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์และกรอกคำตอบให้กับกลุ่ม ตัวอย่างตามแบบสอบถามกับผู้รับบริการจากหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลตำบลบ้านแท่น โดยเก็บแบบสอบถามจากประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตรับผิดชอบของเทศบาลบ้านแท่น จำนวน 18 ชุมชน เจ้าหน้าที่เทศบาลที่เข้าร่วมอบรมและผู้มีที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลแ ละนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้การวิเคราะห์ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยและนำข้อมูลมาประกอบการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดสถิติที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลทางสถิติเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ สถิติพื้นฐานการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อการอธิบายถึงคุณสมบัติหรือลักษณะของการแจกแจงข้อมูลตัวแปร โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับกำหนดการวัดเป็นการหาค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยจำแนกตาม

วัตถุประสงค์ประเด็นการศึกษา สังเคราะห์เพื่อให้ได้ภาพรวมภายใต้กรอบแนวคิด สรุปผลการศึกษาและนำเสนอผลการศึกษาโดยการพรรณนาความ

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แบบเครือข่าย ส่วนใหญ่เป็นหญิงมีจำนวน 229 ราย คิดเป็นร้อยละ 59.20 มีอายุมากกว่า 40 ปีขึ้น ไป จำนวน 276 คน คิดเป็นร้อยละ 71.30 ระดับการศึกษาต่ำกว่า ม.ปลาย จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 36.70 ระดับปริญญาตรี จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 21.4 โดยมีอาชีพค้าขาย/อิสระ จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 31.80

ประสิทธิผลการจัดการเครือข่ายงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พบว่า ระดับความคิดเห็นการวัดประสิทธิผลในภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}$=3.63, S.D.=0.29) โดยให้ความสำคัญเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย ($\bar{X}$=3.69, S.D.=0.76) การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน ($\bar{X}$=3.68, S.D.=0.73) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ($\bar{X}$=3.74, S.D.=0.74) และการรับรู้มุมมองร่วมกัน ($\bar{X}$=3.67, S.D.=0.71) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1 โดยในแต่ละด้านได้ผลการวิจัยดังนี้

1. ด้านมุมมองรับรู้มุมมองร่วมกันของผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}$=3.67, S.D.=0.74) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ สมาชิกเครือข่ายมีความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นของสาธารณภัยและจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ($\bar{X}$= 3.72, S.D.=0.74) รองลงมาคือ ประชาชนชุมชนมีความเข้าใจการดำเนินงานในทิศทางเดียวกัน ($\bar{X}$= 3.69, S.D.=0.77) การสร้างข้อตกลงร่วมกันของประชาชนและกลุ่มเครือข่าย ($\bar{X}$=3.69, S.D.=0.71)

2. ด้านมุมมองการมีวิสัยทัศน์ร่วมกันของผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}$=3.67, S.D.=0.74) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ สมาชิกเครือข่ายมีจุดมุ่งหมายในอนาคตร่วมกัน ($\bar{X}$=3.70, S.D.=0.75) รองลงมาคือ ประชาชนชุมชนมีส่วนร่วมให้การจัดทำแผนงานป้องกัน ฯ ($\bar{X}$=3.68, S.D.=0.70) ประชาชนมีความเข้าใจวิธีการทำงานในรูปแบบของเครือข่ายมี ($\bar{X}$=3.67, S.D.=0.71)

3. ด้านมุมมองการมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกันของผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}$=3.68, S.D.=0.73) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ประชาชนมีการสร้างการทำงานแบบเครือข่ายภายในชุมชนของตน ($\bar{X}$=3.69, S.D.=0.71) รองลงมาคือประชาชนให้ความร่วมมือการทำงานแบบเครือข่ายภายในชุมชนของตน ($\bar{X}$=3.66, S.D.=0.76)

4. ด้านมุมมองการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายของผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}$=3.69, S.D.=0.76) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมีการจัดอบรมให้ประชาชนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}$=3.74, S.D.=0.80) การดำเนินงานในการจัดการสาธารณภัยร่วมกันระหว่างสมาชิกเครือข่ายและประชาชน ($\bar{X}$=3.71, S.D.=0.76) ประชาชนชุมชนที่ประสบภัยได้รับการช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและรวดเร็ว ($\bar{X}$=3.69, S.D.=0.71) ตามลำดับ

5. ด้านมุมมองกระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกันของผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}$=3.67, S.D.=0.75) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ การดำเนินกิจกรรมร่วมกันเพื่อเกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างสมาชิกในเครือข่าย ($\bar{X}$=3.69, S.D.=0.77) ประชาชนสมาชิกเครือข่ายมีความรู้สึกนึกคิดและรับรู้เหตุผลของการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย ($\bar{X}$=3.69, S.D.=0.76) การติดต่อประสานงานระหว่างเครือข่ายมีความเชื่อมโยงและเป็นระบบ ($\bar{X}$=3.67, S.D.=0.70)

6. ด้านมุมมองการพึ่งอิงอาศัยของผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}$=3.69, S.D.=0.74) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ การดำเนินกิจกรรมร่วมกันของเครือข่ายก่อให้เกิดความรู้สึกผูกพันขึ้น ($\bar{X}$=3.72, S.D.=0.74) การดำเนินงานระหว่างสมาชิกเครือข่ายมีการพึ่งพาอาศัยกัน ($\bar{X}$=3.69, S.D.=0.71) ประชาชนเห็นความสำคัญของการทำงานเครือข่ายและต้องการเข้าร่วม ($\bar{X}$=3.67, S.D.=0.75)

7. ด้านมุมมองการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนของผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}$=3.69, S.D.=0.76) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ สมาชิกเครือข่ายมีความเข้าใจในบทบาทของตนเอง ($\bar{X}$=3.74, S.D.=0.80) สมาชิกเครือข่ายมีการปรับความคิดส่วนตัวให้สอดคล้องกับแนวคิดของเครือขายให้มากที่สุด ($\bar{X}$=3.71, S.D.=0.71) การเข้า ร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภารกิจงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ($\bar{X}$=3.69, S.D.=0.78)

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นการวัดประสิทธิผลในภาพรวม

การวัดประสิทธิภาพ	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	S.D	แปลผล
การรับรู้มุมมองร่วมกัน	3.67	0.74	ระดับค่อนข้างมาก
การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	3.67	0.71	ระดับค่อนข้างมาก
การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน	3.68	0.73	ระดับค่อนข้างมาก
การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย	3.69	0.76	ระดับค่อนข้างมาก
กระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน	3.67	0.75	ระดับค่อนข้างมาก
การพึ่งพิงอาศัย	3.69	0.74	ระดับค่อนข้างมาก

การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน	3.69	0.76	ระดับค่อนข้างมาก
รวมการวัดประสิทธิผลโดยภาพรวม	3.63	0.29	ระดับค่อนข้างมาก

การดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแบบเครือข่ายของเทศบาลตำบลบ้านแท่น มีการดำเนินงานในการสร้างเครือข่ายทั้งภายนอกและภายในของเขตเทศบาล โดยให้ความสำคัญต่อผู้อยู่อาศัยในชุมชนเทศบาลตำบลบ้านแท่น การดำเนินงานในรูปแบบเครือข่ายที่มีร่วมกับหน่วยงานใกล้เคียง ซึ่งการดำเนินงานจากภาครัฐ มุ่งเน้นไปที่ประชาชนเป็นศูนย์กลางให้ความสำคัญในการสร้างองค์ความรู้การฝึกฝนให้ประชาชนสามารถดำเนินการด้วยตนเอง และการช่วยเหลือตนเองที่ถูกวิธีในเบื้องต้น ซึ่งสามารถสรุปดังนี้

1. การวางแผน (Planning: P) การวางแผนการดำเนินงานของเทศบาลตำบลบ้านแท่น มีการวางแผนการดำเนินงานเครือข่ายมาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา เกิดจากการปกครอง แบบเน้นการช่วยเหลือตนเองใน แต่ละชุมชน การให้ความสำคัญของผู้นำชุมชนและสมาชิกสภาเทศบาลที่สนับสนุนส่งเสริมการทำงานของภาครัฐ เพื่อการพูดคุยที่เข้าใจง่ายและใกล้ชิดกับประชาชน เทศบาลเป็นหน่วยงานสนับสนุนให้เกิดความเข้าใจการทำงานร่วมกันผ่านการฝึกอบรมและประสานดำเนินงานจากผู้นำชุมชนเป็นหลักการทำงานร่วมกันในท้องถิ่นสมาชิกในแต่ละชุมชนจะเชื่อฟังและยอมทาตามที่ประธานชุมชนได้กล่าวขอไว้พวกเขาจะทราบวาเมื่อเกิดภัยขึ้นต้องดำเนินการอย่างไร แจ้งเรื่องได้ที่ใด เป็นต้น

2. การจัดองค์การ (Organizing: O) เมื่อเกิดเหตุขึ้นประชาชนจะประสานงานกับเครือข่ายและติดต่อใครได้เพื่อได้รับการช่วยเหลือ โดยให้ความสำคัญต่อประธานชุมชนเป็นหลัก ซึ่ง ในชุมชนได้มีการทำโครงการสาธารณภัยภายในชุมชนของตน โดยการดำเนินประชาวิจารณ์ในการให้ชาวบ้านเลือกตัวแทนขึ้นมาเพื่อดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการ เหรัญญิก ฯลฯ และเทศบาลเป็นผู้ประเมิน เพื่อทำการต่อท่อประปาดับเพลิงตามพื้นที่ความเสี่ยงในชุมชนที่รถดับเพลิงเข้าไม่ถึง

3. การจัดหาบุคลากรมาปฏิบัติงาน (Staffing: S) การจัดหาบุคลากรมาปฏิบัติงานเลือกจากตัวเลือกผ่านประธานชุมชน โดยความอาสาและสมัครใจเพื่อประโยชน์ส่วนร่วมและการป้องกันมิให้เกิดเหตุขึ้น การคัดเลือกคนจึงต้องเป็นคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้น ๆ เนื่องด้วยจะทราบบริบททางเข้าออกที่ตนอยู่การติดต่อประสานงานจะดำเนิน ผ่านผู้น่าชุมชนและมีเสียงตามสายภายใน ชุมชนประชาสัมพันธ์ขอความร่วมมือ เมื่อเกิดภัยประชาชน ตัวแทนเครือข่ายจะช่วยอำนวยความ สะดวกการนำทางเข้าถึงพื้นทีลักษณะภัยเพื่อให้เจ้าหน้าที่ ดำเนินงานได้รวดเร็วขึ้น

4. การอำนวยการ (Direction: D) การอำนวยการในพื้นที่เขตเทศบาลบ้านแท่นจะมีการติดต่อถังดับเพลิงให้แต่ละชุมชน ส่วนใหญ่จะติดตั้งที่บ้านของผู้นาชุมชน เมื่อเกิดกรณีเพลิงภัย

สามารถนาไปใช้ได้เลย หากสารเคมีภายในถังหมด เจ้าหน้าที่เทศบาลจะดำเนินการเติมให้ใหม่ เพื่อให้การเตรียมความพร้อมอยู่เสมอ

5. การประสานงาน (Coordination: Co) เมื่อเกิดเหตุการณ์ประสานงานจะติดต่อผ่านผู้นำชุมชนโดยตรง ซึ่งจะเห็นได้ว่าชุมชนให้ความสำคัญต่อผู้นำ และแต่ละชุมชนจะเข้มแข็งให้ความร่วมมือขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์และการเห็นความสำคัญการเกิดภัยของผู้นำ การศึกษาพบว่า เทศบาลตำบลบ้านแท่นมีลักษณะชุมชนที่ค่อยข้างเข้มแข็งเห็นได้จากการเข้าร่วมประชุม การส่งตัวแทนเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่าย การติดต่อประสานงานจึงพึ่งพาผู้นำชุมชนเป็นหลัก

6. การรายงาน (Reporting: R) ในกรณีเกิดเหตุไฟไหม้ในชุมชนจะมีการรายงานให้เทศบาลทราบและนำเจ้าหน้าที่สำรวจ สอบสวน ช่วยเหลือแล้วจึงนาเสนอเรื่องส่งให้สำนักงานจังหวัดทราบ เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยเบื้องต้น หากเป็นภัยขนาดใหญ่เทศบาลจะตั้งจุดบริการและรับเรื่องร้องทุกข์ การแจ้งความเสียหาย เพื่อรายงานให้ความช่วยเหลือทุกหลังคาเรือน

7. การงบประมาณ (Budgeting: B) งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยดำเนินการจัดโครงการอบรมทุกปี พร้อมทั้งการจัดติดตั้งถังดับเพลิงในพื้นที่ชุมชนรวมถึงพื้นที่ที่มีความเสี่ยง เทศบาลมองเห็นความจำเป็นของการเตรียมความพร้อมที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา การดำเนินมีความต่อเนื่องด้วยการปกครองของนายกเทศมนตรีดำรงตำแหน่งยาวนานหลายปีการทำงานจึงมีความต่อเนื่องและการติดต่อประสานงานกับผู้นำชุมชน จึงคุ้นเคยและดำเนินงานได้ โดยง่าย

แนวทางการเพิ่มประสิทธิผลการจัดการเครือข่ายงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ พบว่า สมาชิกเครือข่ายเจ้าหน้าที่ประชาชนควรมี ความเข้าใจกระบวนการทำงานและให้ความร่วมมือในการดำเนินงานร่วมกับเครือข่ายเพิ่มขึ้น เพื่อให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงมุมมองการทำงานหลากหลายและนำมาปรับใช้ในการดำเนินงานการสร้าง ความรู้ความเข้าใจ ตระหนักต่อสาธารณภัย การให้ความรู้เกี่ยวกับงานที่ดำเนินโดยชี้แจงส่วนดีส่วน เสียผลของการทำเครือข่ายให้ชัดเจน พร้อมทั้งความรู้เกี่ยวกับเรื่องงานป้องกันและบรรเทาสาธารณ ภัยโดยการจัดอบรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความเข้าใจเป้าหมายของเครือข่ายให้ดียิ่งขึ้น รวมถึง การสร้างกิจกรรมเพื่อให้พบปะกันบ่อยครั้ง การจัดอบรมและมีตัวแทนเครือข่ายเกิดขึ้น ควรมีค่าตอบแทนผู้ที่ทำงานเป็นสมาชิกเครือข่ายเพื่อให้เห็นประโยชน์จากการทำงาน ควรสร้างการให้ความร่วมมือระหว่างประชาชน ให้ทราบบทบาท ภารกิจหน้าที่และสามารถช่วยเหลือตนเองได้สร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงาน และการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชน และสำรวจคนที่ให้ความสนใจเข้าร่วมอบรมในแต่ละครั้งมีแนวโน้มเป็นอย่างไร การจัดประชุมให้ความรู้อย่างต่อเนื่องและทั่วถึงอย่างจริงจังประชาชนได้รู้จักว่าสาธารณภัยคืออะไร มีวิธีการจัดการอย่างไร เพื่อให้ชุมชนอยู่รอดปลอดภัย

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ประสิทธิผลการจัดการเครือข่ายงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ มีประเด็นที่สามารถมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแบบเครือข่ายของเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ มีการดำเนินงานในการสร้างเครือข่ายทั้งภายนอกและภายในของเขตเทศบาล โดยให้ความสำคัญต่อผู้อยู่อาศัยในชุมชนเขตเทศบาลตำบลบ้านแท่น ปรับการทำงานเพื่อให้เข้าถึงประชาชนได้มากขึ้น พัฒนาการ การดำเนินงานร่วมกันและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าที่สุด เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการดำเนินงาน โดยมีวัตถุประสงค์คือ การร่วมกันสอดส่องการเกิดเหตุการณ์ระงับเหตุ และการฟื้นฟูเมื่อเหตุดับลง ก่อให้เกิดความพอใจทั้งเครือข่ายผู้ปฏิบัติและประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับ จิรนนท์ พุทธา และจำลอง โพธิ์บุญ (2561) ที่ได้พบว่า ผลการดำเนินงานการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในภาพรวมอยู่ในระดับมากในทุกด้านของการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย เนื่องจากพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 มาตรา 16 - 20 มีสาระสำคัญ คือ กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในท้องถิ่นของตน ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีการจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในท้องถิ่นตนเอง เพื่อรองรับและเตรียมพร้อมหากเกิดสาธารณภัยในพื้นที่ทางด้าน เครื่องมือเครื่องจักร ยานพาหนะ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งประสิทธิผลขององค์การจะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้องค์การต้องเกิดการปรับตัว พัฒนาและดำรงอยู่ต่อไปจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า สมาชิกองค์การมีความพึงพอใจในการดำเนินงาน แต่ไม่สอดคล้อง กับงานวิจัยของ พิทักษ์ มั่นจันทึก และ ศุภณัฏฐ์ ทรัพย์นาวิน (2558) ที่ได้กล่าวไว้ว่า กลยุทธ์การบริหารด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดลงไป 3 อันดับ คือ ด้านวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การ ด้านพันธกิจและภารกิจ และด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์การ ส่วนการบริหารด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาล ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านจากค่าเฉลี่ยมาก ที่สุดลงไป 3 อันดับ คือด้านการจัดการหลังเกิดภัย ด้านการบริหารจัดการในภาวะฉุกเฉิน และด้านการป้องกันและลดผลกระทบ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยของทุกภาคส่วนในสังคม รวมถึงนำระบบบัญชาการเหตุการณ์มาใช้เป็นหลักการสำคัญในการบริหารจัดการสาธารณภัยและการฝึกซ้อมแผนในทุกระดับ และควรมีการวางแผนการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้เป็นมาตรฐานสากล โดยการวางแผนพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพให้เทียบเท่าและเป็นไปตามมาตรฐานสากลทั้งในระดับประเทศและภูมิภาคอาเซียน

2. ประสิทธิผลการจัดการเครือข่ายงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พบว่าสิ่งที่จะช่วยให้การทำงานมีประสิทธิผลประกอบด้วย 3 หัวข้อสำคัญ ได้แก่ 1) การดำเนินงานลักษณะของการดำเนินงานที่ทาร่วมกับภาคประชาชนและเอกชน เป็นการดำเนินงานในช่วงระยะเวลาเพียงช่วงขณะหนึ่ง และคัดเลือกจากตัวแทนเพื่อเข้าร่วมการอบรมและร่วมเป็นเครือข่ายในการเฝ้าระวังการเกิดภัย ซึ่งตั้งอยู่แค่ช่วงสั้น ๆ และสิ้นสุดลงเมื่อไม่มีการเกิดภัย ทั้งขึ้นอยู่กับทัศนคติการฝึกปฏิบัติ ของผู้ที่เข้ารับการอบรมและการเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในภาคประชาชนกบภาครัฐ 2) ความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่และสมาชิกเครือข่ายในการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสา ธารณภัยการจัดให้อบรมความรู้การช่วยเหลือตนเองได้เบื้องต้นและการร่วมเป็นกำลังเสริมเจ้าหน้าที่ เมื่อเกิดภัย โดยมีการแลกเปลี่ยนปรับความคิดส่วนตัวให้สอดคลองกบแนวคิดเครือข่าย และ 3.) ความสัมพันธ์ในการดำเนินงานแบบเครือข่ายเทศบ้านแท่น มีความสัมพันธ์ในการดำเนินงานแบบเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทวัส ขุนหนู (2561) ที่พบว่า องค์กรหรือสถาบันใด ๆ ได้ทำการตกลงการประสานเชื่อมโยงเข้าหากัน ภายใต้วัตถุประสงค์หรือข้อตกลงร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดหมายเพื่อกิจกรรมต่าง ๆ และการแสดงออกการลงมือกระทำกิจกรรมร่วมกัน ความสัมพันธ์และการสื่อสารข้อมูลระหว่างกันจะช่วยให้ สมาชิกเครือข่ายเกิดการรับรู้การยอมรับในกระบวนการทำงานและช่วยส่งเสริมพัฒนาสัมพันธภาพที่ดี การพัฒนาเครือข่ายจึงต้องยึดหลักความสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างกัน ซึ่งผลการศึกษาของความสัมพันธ์ในการดำเนินงานยังต้องสร้างแรงจูงใจ สร้างกิจกรรมสาธารณะ การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้ประชาชนมองเห็นปัญหาและร่วมกันแก้ไขปัญหาดำเนินงานอย่างมีความสัมพันธ์ที่ดี โดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย เกิดจากการรับรู้ร่วมคิดร่วมตัดสินใจเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย การดำเนินงานระหว่างเจ้าหน้าที่เครือข่ายไม่เข้าใจการปฏิบัติงาน ซึ่งต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ บทบาท ภารกิจ หน้าที่ในการปฏิบัติร่วมกัน อีกทั้งปฏิบัติหน้าที่อย่างมีจิตสำนักและการปฏิบัติอย่างจริงจังด้วยความเสียสละ และยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของ จิรนนท์ พุทธา และ จำลอง โพธิ์บุญ (2561) ที่ได้พบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อการดำเนินงาน ให้มีประสิทธิภาพ ได้แก่ ความเป็นเครือข่าย มีการทำงานอย่างเป็นระบบการมีจิตสาธารณะและความมุ่งมั่นและการมีภาคเครือข่ายเข้ามาหนุนเสริม ซึ่งเครือข่ายแบบร่วมปฏิบัติการการขับเคลื่อนเครือข่ายให้ก้าวต่อไปอาศัยความรู้ความเข้าใจที่มีเป้าหมายและสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

3. ปัญหาการจัดการเครือข่ายงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ รวมถึงแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลการจัดการเครือข่ายงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลตำบลบ้านแท่น พบว่า สมาชิกเครือข่ายเจ้าหน้าที่ประชาชนควรมีความเข้าใจกระบวนการทำงานและให้ความร่วมมือในการดำเนินงานร่วมกับเครือข่ายเพิ่มขึ้นเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมุมมองการทำงานหลากหลายและนำมาปรับใช้ในการดำเนินงานการสร้างความรู้

ความเข้าใจ ตระหนักต่อสาธารณภัย การให้ความรู้เกี่ยวกับงานที่ดำเนินโดยชี้แจงส่วนดีส่วนเสียผลของการทำเครือข่ายให้ชัดเจน พร้อมทั้งความรู้เกี่ยวกับเรื่องงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยการจัดอบรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความเข้าใจเป้าหมายของเครือข่ายให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Ditch (2002) ซึ่งได้สรุป เงื่อนไขความสำเร็จของการบูรณาการของชุมชนในระดับนโยบายประกอบด้วย 1) ผู้ดำเนินกิจกรรมหลักและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) เป้าประสงค์ 3) ทรัพยากร 4) กระบวนการและแนว ทางการท างาน และ 5.) ผลกระทลผลผลิตและวิวัฒนาการ ในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา (2) การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหา (3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตามแผนเพื่อแก้ปัญหา และ (4) การมีส่วน ร่วมในการติดตามผลที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาการจัดการเครือข่ายเพื่อให้เกิดความสำเร็จของการบรูณาการจัดการเครือข่ายชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

การให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของประสิทธิผลการจัดการเครือข่ายงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ มีการบริหารจัดการโดยใช้รูปแบบการดำเนินงานที่เรียกว่า POSDCoR ได้พัฒนาแนวคิดของ Taylor และ Fayol มี 7 ประการ ดังนี้ 1.) การวางแผน 2.) การจัดหน่วยงาน 3.) การจัดบุคลากร 4.) การอำนวยการ 5.) การประสานงาน 6.) การรายงาน และ 7.) การงบประมาณ ประสิทธิผลการจัดการเครือข่ายงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ทั้ง 7 ประการ ดังนั้นการทำให้รูปแบบการดำเนินงานเป็นรูปธรรมเกิดขึ้นจริงปฏิบัติได้จริง ควรมุ่งเน้นให้การประสานงานมีการประสานงานร่วมกันจากหลายหน่วยงาน เพื่อให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกันในการดำเนินงานของประสิทธิผลการจัดการเครือข่ายงานป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลตำบลบ้านแท่น ซึ่งอาจจะเพิ่มช่องทางการประสานงานที่ทันสมัยโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพื่อความรวดเร็วและให้ทันต่อยุคสมัยในปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ความรู้ในเชิงวิชาการที่เกิดขึ้นใหม่ในงานวิจัยนี้คือ การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลการจัดการเครือข่ายงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลเพื่อที่จะเป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานของประสิทธิผลการจัดการเครือข่ายงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาล สำหรับการพัฒนาประสิทธิผลการจัดการเครือข่ายงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของประสิทธิผลการจัดการเครือข่ายงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาล

เพื่อที่จะสามารถนำปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นมาดำเนินการแก้ไข เพื่อให้ประสิทธิผลการจัดการเครือข่ายงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในการประยุกต์ใช้ตามบริบทพื้นที่เพื่อให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

ข้อมูลจากเทศบาลนตำบลบ้านแท่น. (2562). **รายงานการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านแท่น** ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.banthaenlocal.go.th/main.php [25 มกราคม 2563].

จิรนนท์ พุทธา และ จำลอง โพธิ์บุญ. (2561). **การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย.** วารสารเกษมบัณฑิต, 19(1), 31-44.

จิตติมา อัครธิติพงศ์. (2556).**การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.** พระนครศรีอยุธยา : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

เจริญ ภัสระ. (2540, พฤษภาคม). **การมีสวนรวมของประชาชนในการดำเนินงานของรัฐ.** วารสารสมาคมรัฐประศาสนศาสตรแหงประเทศไทย, 12, 11-14.

ชาติชาย ณ เชียงใหม่. (2560). **การปกครองท้องถิ่นในรัฐธรรมนูญ 2560**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: จาก https://www.nmt.or.th/files/com_knowledge_news/2017 11/20171117_vebjunlj.pdf. [25 มกราคม 2563].

ชัยวัฒน์ สวัสดิเวช. (2553). **ปัญหาอุปสรรคและแนวทางพัฒนาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดภูเก็ต** . วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

ปาริชาต สถาปิตานนท์. (2546). **ระเบียบวิธีวิจัยการสื่อสาร.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิทักษ์ มั่นจันทึก และศุภณัฏฐ์ ทรัพย์นาวิน. (2558). **กลยุทธ์การบริหารด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี.** Veridian EJournal, Slipakorn University. 8(2), 2351-2368.

วิทวัส ขุนหนู. (2561). **การพัฒนาเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการป้องกันอุทกภัย กรณีศึกษาอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี.** วารสารปาริชาต มหาวิทยาลัยทักษิณ, 31(1), 163-181.

วุฒิชัย จำนง. (2530). **การผสานการปฏิบัติการเพื่อผลิตภาพ.** วารสารพัฒนบริหารศาสตร์, ปีที่ 27 ฉบับที่ 2 : เมษายน

อดิศร บำรุงญาติ. (2550).**การมีสวนรวมของอาสาสมัครปองกันภัยฝายพลเรือน (อปพร.) ในการปองกันและบรรเทาสาธารณภัยศึกษากรณีของอำเภอเขาสมิงจังหวัดตราด**. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแกน.

John Ditch. (2002). **Beveridge and Social Security.** New York: Oxford University.

Henri Fayol. (1964). **General and Industrial Management**. London: Pittman and Sons.

ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

NEEDS ABOUT DEVELOPMENT IN POTENTIALITY OF KON SAWAN MUNICIPALITY KON SAWAN DISTRICT CHAIYAPHUM PROVINCE

ไพรัช บุญประกอบวงศ์ [1] อภิชิต ดวงธิสาร [2] และ สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา[3]
Pairat Bunprakopwong Apichit Duangthisan and Sittidet Wongprachya

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาถึงความคาดหวังในการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยอาศัยหลักธรรมาภิบาลเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพและความคงอยู่ของผู้รับผิดชอบในงานการเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ประชากรและกลุ่ม ตัวอย่างจากผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่ของเทศบาลคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 10 ราย โดยกลุ่มตัวอย่างซึ่งทำการคัดเลือกโดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็นการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากข้อมูลมีความสำคัญและต้องให้ความสมัครใจในการให้ข้อมูล ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง นำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยจำแนกตามวัตถุประสงค์ประเด็นการศึกษาและประเมินสภาพการดำเนินงานที่แท้จริงโดยทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัย ผลการวิจัยพบว่า 1) การประเมินผลการปฏิบัติงานโดยใช้หลักคุณธรรมของเทศบาลนั้นไม่มีการร้องเรียนเกี่ยวกับเรื่องการวัดผลการประเมินผลการปฏิบัติงาน เพราะมีการประเมินผลงานตามกฎระเบียบและขั้นตอนที่กำหนดไว้แล้วจึงทำให้มีความชัดเจนในการให้คะแนนการประเมินผลการปฏิบัติงาน อีกทั้งมีการประกาศหลักเกณฑ์การประเมินผลการประเมินผลการปฏิบัติงานก่อนการประเมิน โดยมีการนำโครงการและผลงานที่ตนเองรับผิดชอบในแต่ละสายงานมาทำการประเมินผล แต่ก็ยังมีผู้รับผิดชอบงานบางส่วนที่มองว่าผู้บริหารมีการใช้ความคิดส่วนตัวและความรู้สึกในการประเมินผลมากกว่าผลงานที่เป็นที่ประจักษ์ตามกฎระเบียบที่กำหนด 2) ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของผู้รับผิดชอบในงานของเจ้าหน้าที่ของเทศบาลนั้น เรื่องที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาศักยภาพประกอบไปด้วย การพัฒนาบุคลากรข้อมูลส่วนบุคคลของพนักงานเทศบาล การวางแผนอัตรากำลังคน การติดต่อสื่อสาร แรงจูงใจในการทำงาน

[1] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail: apichit@northern.ac.th โทร. 0812616861
[3] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

และการมอบหมายหน้าที่ของผู้รับผิดชอบงาน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ทิศทาง ได้แก่ ทิศทางที่ 1 เห็นว่ายังไม่ค่อยนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยทำให้การทำงานมากนักในบางด้าน และทิศทางที่ 2 มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประยุกต์การทำงานเพื่อช่วยทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสิ่งที่ผู้รับผิดชอบงานที่ต้องการพัฒนาศักยภาพในการทำงาน ได้แก่ การพัฒนาศึกษาด้านระเบียบข้อบังคับ ด้านการสื่อสาร การใช้ภาษาและเทคโนโลยี 3) ด้านการคงอยู่ของผู้รับผิดชอบในการทำงานของเจ้าหน้าที่เทศบาลนั้น เจ้าหน้าที่มีสวัสดิการค่อนข้างจูงใจให้พนักงานเทศบาลคงอยู่ทำงานกับเทศบาลเพราะสิทธิที่รัฐให้นั้นค่อนข้างจะตรงกับพื้นฐานความต้องการของพนักงานผู้รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายตามภาระงาน รวมถึงสภาพแวดล้อมในการทำงานไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารหรือเพื่อนร่วมงานก็เป็นปัจจัยที่รักษาให้เกิดการคงอยู่ของผู้รับผิดชอบในการทำงานของเจ้าหน้าที่เทศบาล และเป็นตัวเสริมขวัญกำลังใจของพนักงานเทศบาลซึ่งเป็นเงื่อนไขในการคงอยู่ในการปฏิบัติต่อไป

คำสำคัญ : การพัฒนาศักยภาพ; เทศบาล; ผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่

Abstract

This research purposes to study the thoughts and expectations of the performance evaluation based on the principle of the good governance in the potential development and the persistence of human resource officers in Kon Sawan Municipality Kon Sawan District Chaiyaphum Province. Population and sample are 10 people who are in charge of the administrative work of the Kon Sawan Municipality Kon Sawan District Chaiyaphum Province. The sample was selected by using the nonprobability sampling method, and randomly selected the sample by using purposive sampling method. As the information is important, therefore it is necessary to be voluntarily provided. Data were collected by semistructured interviews and processed the content analysis according to the study issues to assess the actual general operating conditions of the sample to achieve the research objectives. The research results showed as follows: 1) Performance evaluation using the good governance of the municipality had no compliant about the assessment of the performance appraisal because the performance is evaluated according to the rules and regulations with the steps that already welldefined, then it was clear about evaluating performance rating. In addition, the criteria for the performance evaluation also were announced before the assessment process, which the person in charge of

each project and work was responsible for the evaluation. Anyway, there is still some person in charge has the opinion that the executives have used their personal opinion and feeling over the evaluation than the actual works due to the regulations. 2) Potential development needs of human resource officers in the municipality showed that the most important matters are included: personnel development and personal information of municipal employees, manpower planning, communication and work motivation, and the delegation of the person responsible for the work, which can be divided into 2 directions as follows: 1. They thought that the technology is not much used in some area of the work. And 2. They thought that there is more information technology used to apply in their work, which help the work be more efficient. The things that the person in charge would like to develop their potential are the development of regulatory study, communication, and the use of language and technology. 3. The persistence of the person responsible for the work of the municipal officials showed that the welfare is quite well incentive to remain working with the municipality because the welfare offered quite consistent with the needs of the employees. Moreover, the working environment, the management and the colleagues are the factors that maintain the persistence of the municipal officers as the part that is a supplement to the morale of the municipal employees to continue their work with the municipality.

Keywords : Potential Development; Municipality; Human Resource Officers

บทนำ

สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 รัฐได้ให้ความเป็นอิสระคล่องตัวตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง โดยเฉพาะรัฐบาลเป็นผู้กำกับดูแลองคกรปกครองสวนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็นภายใต้กรอบกฎหมายและเพื่อกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นอย่างตอเนื่อง และเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในทองถิ่น หรือ ประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม และในส่วนขององค์ประกอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย ผู้บริหารท้องถิ่น ทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร ซึ่งมาจากการเลือกตั้ง

โดยตรงของประชาชนในท้องถิ่น และมีสภาท้องถิ่นทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเช่นเดียวกัน (ขจรศักดิ์ ศิริมัย, ม.ป.ป) ดังนั้นการพัฒนาบุคลากร (Human Resource Development : HRD) เป็นหัวใจหลักของหลายองค์กร เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์เป็นเรื่องที่สำคัญ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์การซึ่งทุกองค์การมุ่งที่จะให้บุคลากรของตนมีความรู้ความสามารถ และเต็มใจปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลา การดำเนินงานขององค์การต่าง ๆ จะประสบความสำเร็จ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในภารกิจหน้าที่รับผิดชอบในระดับใด ก็ขึ้นอยู่กับระดับคุณภาพของคน เรียงลำดับความสำคัญตั้งแต่ผู้นำสูงสุดขององค์การผู้บริหาร หัวหน้าหน่วยงานและผู้ปฏิบัติงานทุกคน ซึ่งจะส่งผลไปถึงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้มีความเจริญเติบโตอย่างมั่นคงและด้วย เห็นว่ามนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าสูงสุดเพราะคนเป็นกลไกทำให้เกิดงานที่มีคุณภาพต้องเกิดจากคนที่มีคุณภาพ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสว่า "จะต้องพัฒนาคนเพื่อพัฒนาประเทศ" จึงทำให้เกิดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 จึงได้มุ่งเน้นในการพัฒนาบุคลากรเป็นสำคัญ การจะพัฒนาบุคลากรขององค์กรจำเป็นต้องประเมินความสามารถของบุคลากรขององค์กรให้รู้ว่ามีจุดแข็งอะไรที่ต้องส่งเสริมสนับสนุนและมีจุดอ่อนอะไรที่ต้องปรับปรุงแก้ไข ที่สำคัญการพัฒนาเพื่อให้รู้ทันความเป็นไปของโลกธุรกิจในอนาคต องค์กรต้องมีความสามารถที่จะแบ่งปันเอาทรัพยากรในตลาดมาสร้างความมั่งคั่งให้กับองค์กร ซึ่งเป็นภาระอันใหญ่หลวงของผู้บริหารทุกคน องค์กรที่ดีสมาชิกขององค์กรต้องมีข้อผูกมัดหรือพันธะทางใจว่าจะทำให้งานขององค์กรประสบผลสำเร็จและมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ การที่องค์กรจะขับเคลื่อนได้ขึ้นอยู่กับสมาชิกขององค์กรไม่ได้อยู่ที่โครงสร้างองค์กร โดยตัวโครงสร้างองค์กรจะไม่มีความหมายแต่อย่างใดถ้าคนในองค์กรไม่มีความสามารถ ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมายและเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาคนในประเทศให้เป็นคนที่มีคุณภาพก่อน โดยการให้การศึกษาอบรมเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยการให้การศึกษาที่พัฒนาคนเพื่อการประกอบอาชีพ เป็นการพัฒนาคนอยู่ในสังคมได้อย่างสันติและมีอิสรภาพ (วีณา พึงวิวัฒน์นิกุล, 2561) ฉะนั้นแล้วจึงทำให้มีปัจจัยในการที่จะต้องเพิ่มศักยภาพในการทำงานของผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่ซึ่งปัจจัยเหล่านี้สามารถเกิดขึ้นได้หลายประการอาทิ เช่น การพัฒนาบุคลากร การส่งเสริมนโยบายของผู้บริหาร การให้ความร่วมมือของบุคลากรในองค์การ การส่งไปฝึกอบรม รวมไปถึงในเรื่องของสวัสดิการของเทศบาล ซึ่งจะส่งผลต่อการคงอยู่ของผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่ เพราะถือว่าเป็นเรื่องขวัญและกำลังใจในการทำงานของพนักงาน ซึ่งส่งผลให้ผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่นั้นมีผลงานที่ออกมาดีมีคุณภาพ ทำให้เกิดความจงรักภักดีในการที่จะทำงานอยู่กับองค์การต่อไป

เทศบาลตำบลคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ถือเป็นองค์การหนึ่งที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลและดำเนินกิจการที่ให้บริการแก่ประชาชนหลากหลายรูปแบบ โดยมีจำนวนบุคลากรที่มากหรือน้อยแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการในแต่ละเทศบาลและขึ้นอยู่กับรายได้ของแต่ละเทศบาลด้วย โดยในเรื่องของการบริหารจัดการงานทรัพยากรบุคคล (งานการเจ้าหน้าที่) เทศบาลตำบลคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ค่อนข้างที่จะมีปัญหาอันเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ อาทิจากผู้บริหารที่ปกครองบุคลากรในองค์การไม่ดี หรืออาจเกิดจากตัวพนักงานเองที่ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบขององค์การ และผู้ที่รับผิดชอบดูแลงานด้านงานการเจ้าหน้าที่ในเทศบาลอาจขาดความรู้หรือประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งปัญหาที่กล่าวมานี้ เทศบาลแต่ละแห่งย่อมมีปัญหาที่แตกต่างกันไป สืบเนื่องจากยังไม่มีกรณีการศึกษางานวิจัยเกี่ยวเรื่องการปฏิบัติงานของเจ้าที่ผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่ของเทศบาลในแง่มุมของทัศนคติความคิดความต้องการและปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานการเจ้าหน้าที่ของเทศบาล (ฝ่ายแผนงานและประเมินผลกองวิชาการและแผนงาน, 2563) ซึ่งกรณีที่สนใจศึกษาได้แก่ปัญหาการประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาล ซึ่งในการประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลนั้นปัญหาที่เกิดก็คือ ผู้ที่ประเมินขาดข้อมูลที่แท้จริงเกี่ยวกับพนักงานผู้ที่ถูกประเมิน โดยไม่ได้ศึกษาภารกิจหน้าที่ที่พนักงานผู้ที่ถูกประเมินรับผิดชอบอย่างแท้จริงว่าทำอะไรบ้าง ส่วนใหญ่ผู้ประเมินก็จะรู้ข้อมูลของพนักงานผู้ถูกประเมินแบบผิวเผิน ทำให้การประเมินผลการปฏิบัติงานไม่สามารถวัดผลได้จริง จึงเป็นประเด็นน่าสนใจเพื่อทราบถึงความต้องการของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่ของเทศบาลในเรื่องของการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาล การนำเทคโนโลยีมาใช้ในงานด้านงานการเจ้าหน้าที่ ปัจจัยที่ทำให้เกิดการพัฒนางานด้านงานการเจ้าหน้าที่เรื่อง Training needs ปัญหาการรักษาพนักงานซึ่งประกอบด้วย พนักงานเทศบาล ลูกจ้างประจำ พนักงานจ้างตามภารกิจ พนักงานจ้างทั่วไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาถึงความคาดหวังในการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยอาศัยหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

2. เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพของผู้รับผิดชอบในงานการเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi- structured Interview) การวิจัยครั้งนี้จะ

ศึกษาตามแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) งานการเจ้าหน้าที่ หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการบริหารบุคคล อันได้แก่ 1.1) การบรรจุแต่งตั้ง 1.2) การโอนย้าย 1.3) การเลื่อนระดับ 1.4) การสอบแข่งขัน 1.5) การสอบคัดเลือก 1.6) การประเมินผลการปฏิบัติงาน 1.7) การเลื่อนขั้นเงิน การเพิ่มค่าจ้าง การเพิ่มค่าตอบแทนและงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานบริหารบุคคลส่วนท้องถิ่น 2) ผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่ หมายถึง พนักงานเทศบาลตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคล หรือผู้ซึ่งรับได้รับมอบหมายรับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่ 3) การบรรจุแต่งตั้ง หมายถึง การรับบุคคลภายนอกที่ไม่ได้เป็นพนักงานเทศบาลลูกจ้างประจำ พนักงานจ้างตามภารกิจและพนักงานจ้างทั่วไป ที่เข้ามาทำงานในเทศบาลโดยการใช้วิธีการสอบแข่งขันหรือการคัดเลือก 4) การโอนย้าย หมายถึงการโอน คือ การเปลี่ยนตำแหน่ง เปลี่ยนสังกัด ข้ามกระทรวง ทบวง กรม หรือย้ายภายในกระทรวงเดียวกัน ตำแหน่งเดียวกันแต่เปลี่ยนที่ทำงานใหม่ 5) การเลื่อนระดับ หมายถึง การเลื่อนและแต่งตั้งข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นจะต้องดำเนินการคัดเลือกโดยการประเมินบุคคลหรือการทำผลงาน 6) การสอบแข่งขัน หมายถึง หลักสูตรที่ใช้ในการคัดเลือกคนเข้ามาทำงานในเทศบาล โดยมีหลักสูตรอย่างน้อย 3 หลักสูตรด้วยกัน มี 3 ภาค คือ ภาคความรู้ความสามารถทั่วไป ภาคความรู้ความสามารถที่ใช้เฉพาะตำแหน่งและภาคความเหมาะสมกับตำแหน่ง

2. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับพนักงานเทศบาลผู้ซึ่งรับผิดชอบงานด้านการบริหารบุคคล (งานการเจ้าหน้าที่) ในเทศบาลตำบลคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเลือกผู้ให้ข้อมูลเฉพาะพนักงานเทศบาลเท่านั้น (ไม่รวมพนักงานจ้างภารกิจ พนักงานจ้างทั่วไป) โดยจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้ 1) ต้องเป็นผู้ที่รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ โดยจะต้องเป็น (พนักงานเทศบาลเท่านั้น) และ 2) ต้องเป็นผู้ที่รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่ไม่น้อยกว่า 2 ปี (ซึ่งอาจเป็นพนักงานเทศบาลในตำแหน่งอื่น ๆ) ที่ไม่ใช้ตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคล โดยจะต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนดังกล่าว จำนวน 10 ราย เป็นกลุ่มตัวอย่างซึ่งทำการคัดเลือกโดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) การสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากข้อมูลในความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ มีความสำคัญและต้องให้ความสมัครใจในการให้ข้อมูล เป็นกลุ่มตัวซึ่งทำการคัดเลือกโดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) การสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากข้อมูลการตอบมีความสำคัญและต้องให้ผู้ตอบสมัครใจในการให้ข้อมูล

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi- structured Interview) เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยข้อคำถามที่ใช้วัดตัวแปรและเนื้อหาต่าง ๆ ในแบบสอบถามจะครอบคลุมแนวคิดต่าง ๆ ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อให้ตรงประเด็นและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ในการวัดตัวแปร ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมเพื่อหัวข้อหรือประเด็นไว้กว้าง ๆ ล่วงหน้า เป็นลักษณะคำถามปลายเปิดในการสัมภาษณ์ สามารถที่จะปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความชัดเจนของคำตอบได้ โดยครอบคลุมประเด็นความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่ของเทศบาล จากนั้นจึงนำมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์กับพนักงานเทศบาลผู้ซึ่งรับผิดชอบงานด้านการบริหารบุคคล (งานการเจ้าหน้าที่) ในเทศบาลตำบลคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ โดยผู้วิจัยจะมีส่วนร่วมถึงความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่ของเทศบาล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi- structured Interview) ซึ่งจะให้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างครบตามจำนวนเพื่อทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยและความเชื่อถือได้ของกลุ่มตัวอย่างพนักงานเทศบาลผู้ซึ่งรับผิดชอบงานด้านการบริหารบุคคล (งานการเจ้าหน้าที่) ในเทศบาลตำบลคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ และนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาตรวจสอบความครบถ้วนของเนื้อหาว่าครอบคลุมทุกวัตถุประสงค์หรือไม่ ก่อนนำมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้าด้านวิธีการ (Methodological Triangulation)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยไม่ได้ใช้สถิติวิเคราะห์ เนื่องจากเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจะนำมาตรวจสอบความครบถ้วนของเนื้อหาว่าครอบคลุมทุกวัตถุประสงค์หรือไม่ ก่อนนำมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้าด้านวิธีการ (Methodological Triangulation) โดยนำข้อมูลจากเอกสารการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบมีส่วนร่วมมาตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล (Content Analysis) โดยจำแนกตามวัตถุประสงค์ประเด็นการศึกษาสังเคราะห์เพื่อให้ได้ภาพรวมภายใต้กรอบแนวคิด สรุปผลการศึกษาและนำเสนอผลการศึกษาโดยการพรรณนาความ (Descriptive)

ผลการวิจัย

การประเมินผลการปฏิบัติงานโดยอาศัยหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ จากผลการศึกษาพบว่า มีการร้องเรียนเกี่ยวกับเรื่องการวัดผลการประเมินประเมินผลการปฏิบัติงาน เพราะได้มีการประเมินผลตามกฎระเบียบและขั้นตอนที่กำหนดไว้แล้ว จึงทำให้มีความชัดเจนในการให้คะแนนการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยกำหนดระดับสมรถนะที่คาดหวังและต้องการในระดับต่าง ๆ ซึ่งการประเมินผลการปฏิบัติราชการเป็นการตรวจสอบความสามารถและสมรรถนะของข้าราชการที่มีต่อการปฏิบัติงานในงานหรือหน้าที่ที่รับผิดชอบในเชิงปริมาณและคุณภาพ ตามวิธีการที่หน่วยงานกำหนดไว้ โดยเปรียบเทียบกับเป้าหมายผลการปฏิบัติราชการที่วางไว้ เป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่อย่างไร เพื่อที่จะนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการพิจารณาเรื่องต่าง ๆ เช่น การเลื่อนขั้นเงินเดือน ฯลฯ อย่างไรก็ตามพบว่ามีบางส่วนที่เห็นว่ายังมีกลไกการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ยังไม่ชัดเจนและยังไม่ค่อยมีความยุติธรรมมากหนัก โดยเห็นว่าการประเมินผลการปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้บริหารระดับสูงและการประเมินผลการปฏิบัติงานบางครั้งผู้บังคับบัญชาระดับล่างกับผู้บังคับบัญชาระดับสูงไม่มีความคิดเห็นตรงกัน สุดท้ายก็ขึ้นอยู่กับผู้บังคับบัญชาระดับสูงเป็นผู้ตัดสินใจ ซึ่งอาจไม่ได้รับความยุติธรรมในการการประเมินผลการปฏิบัติงานระหว่างความยุติธรรมกับกฎระเบียบที่ใช้ยังมีความขัดแย้งกัน ภายหลังที่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้รับผลการประเมินผลการปฏิบัติงานแล้ว บุคลากรส่วนใหญ่ได้มีการนำผลการประเมินมาพัฒนาปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการพัฒนาเพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติงานในทางที่ดี ส่งผลถึงภาพลักษณ์ขององค์กรโดยรวมที่ดีขึ้น แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่บางส่วนให้ความเห็นว่ายังไม่มีการนำผลการประเมินการปฏิบัติงานมาพัฒนาของตน โดยให้เหตุผลที่ว่าการประเมินผลจะไม่มีการสะท้อนกลับไปยังพนักงานผู้ถูกประเมินเป็นเพียงแค่การแจ้งให้ทราบเพียงเท่านั้น ทำให้พนักงานเข้าใจผิดว่าตนเองไม่ต้องพัฒนาแก้ไขปรับปรุงอะไร ผลการประเมินเป็นเพียงผลที่ทำให้ผู้รับการประเมินรับทราบถึงความรู้ความสามารถในสายงานตนเท่านั้น

ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของผู้รับผิดชอบในงานการเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ในการปฏิบัติงานการเจ้าหน้าที่ พบว่าเรื่องที่สำคัญที่สุดจากทัศนคติความคิดและความคาดหวังในงานสำหรับงานการเจ้าหน้าที่ แบ่งได้ดังนี้

2.1 ความสำคัญที่สุดสำหรับงานการเจ้าหน้าที่เทศบาล มีดังนี้ 2.1.1) การพัฒนาบุคลากร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความรู้ความสามารถของบุคลากร หรือสวัสดิการ ซึ่งจะทำให้การทำงานประสบความสำเร็จตรงตามเวลาที่ระเบียบและหลักเกณฑ์กำหนดไว้ เพราะงานการเจ้าหน้าที่เป็นงานที่ต้องรักษาสิทธิและสวัสดิการของคนในองค์การที่ได้รับ หากปฏิบัติงานช้าเกินเวลาที่กำหนดก็อาจจะส่งผลให้คนในองค์การเสียสิทธิที่พวกเขาควรจะได้รับ 2.1.2) ข้อมูลส่วนบุคคลของพนักงานในเทศบาล คือ

ต้องมีความครบถ้วน เนื่องจากต้องใช้ข้อมูลในการดำเนินการต่าง ๆ ของบุคคลนั้น ๆ หากข้อมูลไม่ครบถ้วนหรือไม่ถูกต้องอาจทำให้มีผลเสียต่อบุคคลนั้น ๆ ในการเลื่อนระดับหรือตำแหน่งที่สูงขึ้น 2.1.3) การวางแผนอัตรากำลังคน โดยเน้นการบริหารงานบุคคลและการวางแผน พัฒนาเทศบาลให้สอดคล้องกันอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังช่วยลดปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล เช่นปัญหาอัตราการสูญเสียกำลังคน ปัญหาโครงสร้างกำลังคน ปัญหา ผลประโยชน์ตอบแทนที่ให้กับพนักงานในเทศบาล รวมถึงกระบวนการสรรหาคนเข้ามาทำงาน ดังนั้นการวางระบบงานบริหารบุคลจึงถือวาเป็นเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่งของงานการเจ้าหน้าที่ 2.1.4) การติดต่อสื่อสาร การสื่อสารข้อมูลซึ่งกันและกันควรมีความชัดเจนเพื่อจะทำให้งานออกมาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการทำงานระหว่างผู้บริหารกับพนักงานผู้ที่เกี่ยวข้อง 2.1.5) แรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งได้แก่ความกาวหน้าในสายงานของพนักงานเทศบาล การสร้างขวัญและกำลังใจให้กับคนทำงานรวมถึงสวัสดิการพนักงานเทศบาลที่ควรจะได้รับ และ 2.1.6) เรื่องการมอบหมายหน้าที่ของผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่ให้เหมาะสมกับงาน ปัญหาคือคนที่ได้รับการสรรหามาดารงตำแหน่งแต่ละตำแหน่ง

2.2 การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการพัฒนางานการเจ้าหน้าที่ของเทศบาล ผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมส่วนใหญ่เป็น 2 ทิศทาง ได้แก่ ทิศทางที่ 1 เห็นว่ายังไม่ค่อยมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนางานการเจ้าหน้าที่มากหนัก โดยมีเหตุผลเนื่องจากเจ้าหน้าที่ขาดความรู้ความสามารถในการนำเทคโนโลยีมาพัฒนางานการเจ้าหน้าที่ ซึ่งบางโปรแกรมสามารถลดขั้นตอนการปฏิบัติงานได้ แต่เนื่องจากมีความรู้ด้านเทคโนโลยีน้อยจึงทำให้สามารถดำเนินการได้เพียงโปรแกรมพื้นฐาน ผู้บริหารยังไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มากนัก ไม่มีงบประมาณมากพอที่จะมาสนับสนุนการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนางานการเจ้าหน้าที่แบบเฉพาะเจาะจง เทคโนโลยีที่ใช้อยู่ในปัจจุบันเป็นระบบการบันทึกข้อมูลที่จัดทำขึ้นโดยกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ปัจจุบันระบบบันทึกข้อมูลยังเป็นเพียงการเริ่มต้นในการนำเทคโนโลยีโดยให้เทศบาลแต่ละแห่งบันทึกข้อมูลเจ้าหน้าที่ในสังกัดในระบบเท่านั้น ซึ่งยังไม่ถึง ขั้นตอนการนำมาใช้การพัฒนางานการเจ้าหน้าที่เท่าที่ควร ทำให้เกิดจากการขัดข้องในเรื่องของการ บันทึกข้อมูลในระบบสารสนเทศ ทิศทางที่ 2 เห็นว่า ได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยทำให้การทำงานในปัจจุบันเป็นอย่างมาก และก่อให้เกิดความสะดวกสบายมากขึ้น ทำให้การปฏิบัติงานในสำนักงานและการติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงานราชการ มีการติดต่อสื่อสารกันได้ง่ายและรวดเร็ว มีการทำกิจกรรมหลายสิ่งหลายอย่างร่วมกันง่ายขึ้น รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ

2.3 สิ่งที่ทำให้เกิดการพัฒนาในงานการเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดการพัฒนาในงานการเจ้าหน้าที่

ของเทศบาลตำบลคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ มีปัจจัยที่สำคัญดังนี้ 2.3.1) การส่งเสริมนโยบายของผู้บริหาร การที่จะพัฒนาหรือปรับปรุงงาน ควรจะต้องมีผู้ช่วยเหลือในงานด้านนี้ เพื่อให้การดำเนินงานสามารถดำเนินไปได้อย่างเรียบร้อยและทันเวลา รวมทั้งการจัดให้มีเทคโนโลยีและอุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับการดำเนินงานที่ครบถ้วนและในสมัยอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นการส่งเสริมนโยบายของผู้บริหารและจากองค์การที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา โดยมีนโยบายให้เกิดการเรียนรู้แนวทางใหม่ ๆ โดยส่งเสริมให้พนักงานได้มีการอบรมหรือมีโครงการที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล 2.3.2) การพัฒนาบุคลากรและสร้างค่านิยมที่ดีในการทำงานโดยต้องสร้างค่านิยมให้กับเจ้าหน้าที่ให้ทำความเข้าใจในหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน ตั้งใจทำงานให้เกิดผลและเป็นประโยชน์ตามเป้าหมายขององค์การพยายามศึกษากฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ที่ใช้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานและค้นหาวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในงานที่ปฏิบัติอยู่รวมถึงมีความทุ่มเท เสียสละ อดทน ซึ่งทำให้งานนั้นไม่เกิดข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดและได้รับความสำเร็จ 2.3.3) การมีส่วนร่วมของบุคลากรในองค์กร การให้ความร่วมมือของพนักงานภายในเทศบาลทุกคน เพราะงานการเจ้าหน้าที่บางทีต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายงานที่จะเดินและสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งงานการเจ้าหน้าที่ต้องใช้ทักษะในการประสานงานกับคนทั้งภายในและภายนอกองค์กรและ 2.3.4) กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์โดยเริ่มตั้งแต่การสรรหา การดูแลรักษาคนที่มีคุณภาพในการทำงาน การวางแผนกำลังคน รวมถึงการฝึกอบรมและพัฒนาตามสายงาน ซึ่งที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ล้วนแต่เป็นปัจจัยในการพัฒนางานการเจ้าหน้าที่

2.3. ความต้องการในฝึกอบรม Training(needs) หรือสัมมนาเพิ่มพูนความรู้ในเรื่องงานการเจ้าหน้าที่ของงานที่รับผิดชอบ ได้แก่ 2.4.1) ความถี่ในการอบรม เห็นควรที่จะมีการฝึกอบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถตลอดเวลา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและรองรับการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับกฎระเบียบหรือการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการพัฒนางานการเจ้าหน้าที่ โดยควรให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่ได้รับการอบรมหรือสัมมนาอยู่เสมออย่างต่อเนื่องอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง 2.4.2) ประเด็นหรือสาระสำคัญในการการอบรมเน้นระเบียบแบบแผนของ ทางราชการ หลักและวิธีปฏิบัติราชการ เช่น การพัฒนาด้านความรู้พื้นฐานในการปฏิบัติราชการ หลักสูตรการพัฒนาเกี่ยวกับงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบหลักสูตรความรู้และทักษะเฉพาะของงานใน แต่ละตำแหน่ง รวมถึงหลักสูตรด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยอาจให้ใช้วิธีการฝึกอบรมในห้องฝึกอบรม การฝึกอบรมทางไกล หรือการพัฒนาตนเองก็ได้

2.4 สิ่งที่ทำให้เกิดการพัฒนาในงานการเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดการพัฒนาในงานการเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ มีปัจจัยที่สำคัญดังนี้ 2.3.1) การส่งเสริมนโยบายของผู้บริหาร การที่จะพัฒนาหรือปรับปรุงงานควรจะต้องมีผู้ช่วยเหลือในงานด้านนี้

เพื่อให้การดำเนินงานสามารถดำเนินไปได้อย่างเรียบร้อยและทันเวลา รวมทั้งการจัดให้มีเทคโนโลยีและอุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับการดำเนินงานที่ครบถ้วนและในสมัยอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นการส่งเสริมนโยบายของผู้บริหารและจากองค์การที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา โดยมีนโยบายให้เกิดการเรียนรู้แนวทางใหม่ ๆ โดยส่งเสริมให้พนักงานได้มีการอบรมหรือมีโครงการที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล 2.3.2) การพัฒนาบุคลากรและสร้างค่านิยมที่ดีในการทำงานโดยต้องสร้างค่านิยมให้กับเจ้าหน้าที่ให้ทำความเข้าใจในหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน ตั้งใจทำงานให้เกิดผลและเป็นประโยชน์ตามเป้าหมายขององค์การพยายามศึกษากฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ที่ใช้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานและค้นหาวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในงานที่ปฏิบัติอยู่รวมถึงมีความทุ่มเท เสียสละ อดทน ซึ่งทำให้งานนั้นไม่เกิดข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดและได้รับความสำเร็จ 2.3.3) การมีส่วนร่วมของบุคลากรในองค์กร การให้ความร่วมมือของพนักงานภายในเทศบาลทุกคน เพราะงานการเจ้าหน้าที่บางทีต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายงานที่จะเดินและสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งงานการเจ้าหน้าที่ต้องใช้ทักษะในการประสานงานกับคนทั้งภายในและภายนอกองค์กร 2.3.4) กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์โดยเริ่มตั้งแต่การสรรหา การดูแลรักษาคนที่มีคุณภาพในการทำงาน การวางแผนกำลังคน รวมถึงการฝึกอบรมและพัฒนาตามสายงาน ซึ่งที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ล้วนแต่เป็นปัจจัยในการพัฒนางานการเจ้าหน้าที่

2.4 ความต้องการในฝึกอบรม Training (needs) หรือสัมมนาเพิ่มพูนความรู้ในเรื่องงานการเจ้าหน้าที่ ได้แก่ 2.4.1) ความถี่ในการอบรมเห็นควรที่จะมีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถตลอดเวลา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและรองรับการเปลี่ยนแปลง เกี่ยวกับกฎระเบียบหรือการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการพัฒนางานการเจ้าหน้าที่ โดยควรให้ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่ได้รับการอบรมหรือสัมมนาอยู่เสมออย่างต่อเนื่องอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง 2.4.2) ประเด็นหรือสาระสำคัญในการการอบรม เน้นระเบียบแบบแผนของทางราชการ หลักและวิธีปฏิบัติราชการ เช่น การพัฒนาด้านความรู้พื้นฐานในการปฏิบัติราชการ หลักสูตรการพัฒนาเกี่ยวกับงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบหลักสูตรความรู้และทักษะเฉพาะของงานในแต่ละตำแหน่ง รวมถึงหลักสูตรด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยอาจให้ใช้วิธีการฝึกอบรมในห้องฝึกอบรม การฝึกอบรมทางไกลหรือการพัฒนาตนเอง

เงื่อนไขการคงอยู่ของผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า 1) ประสิทธิภาพและคุณภาพของสวัสดิการของเทศบาล โดยส่วนใหญ่เห็นว่าสวัสดิการที่เทศบาลสังกัดอยู่นั้นพอเพียงต่อที่จะทำให้ผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่ทำงานคงอยู่ต่อกับเทศบาล โดยให้เหตุผลที่ว่าได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานที่ดีอยู่แล้ว ซึ่งสวัสดิการที่พนักงานเทศบาลทุกคนพึงได้รับนั้นอยู่ในรูปแบบสวัสดิการของรัฐ ไม่ว่าจะสังกัดที่เทศบาลใดก็ตาม พนักงานเทศบาลก็มีสิทธิที่จะรับสิทธิสวัสดิการเหล่านี้เช่นกัน อย่างไรก็ตามยังมีบุคคลให้ความคิดเห็นว่า

สวัสดิการของเทศบาลยังไม่เพียงพอที่จะทำให้ผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่คงอยู่ในการทำงานโดยให้เหตุผลว่าเนื่องจากเทศบาลมีภาระค่าใช้จ่ายด้านงานบุคคลค่อนข้างสูง ทำให้สวัสดิการของเทศบาลยังมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของพนักงานทั้งเทศบาล 2) สภาพแวดล้อมของเทศบาลในการทำงานมีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเพื่อนร่วมงานสถานที่ทำงานและผู้บริหาร เพราะงานการเจ้าที่เป็นที่ต้องเกี่ยวข้องกับทุกคนในองค์กรตั้งแต่พนักงานในระดับชั้นเดียวกันจนไปถึงระดับผู้บริหารการจัดสถานที่ทำงานให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีจะช่วยให้พนักงานรู้สึกผ่อนคลายและรู้สึกภูมิใจในสถานที่ทำงานของตัวเองมากขึ้น รวมถึงการสร้างมิตรภาพที่ดีในการทำงานจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่ง อุปกรณ์ที่มีความทันสมัย เพียงพอและเหมาะสม 3) ผู้บริหารและผู้บังคับบัญชาส่งผลกระทบต่อการคงอยู่และการทำงานของผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่เป็นอย่างมากเพราะผู้บริหารจะเป็นผู้กำหนดนโยบาย พร้อมทั้งสนับสนุนการทำงานของผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่ ผู้บริหารและผู้บังคับบัญชาต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการของงานการเจ้าหน้าที่ หากผู้บริหารและผู้บังคับบัญชาแห่งใดไม่เข้าใจในหลักการทำงาน รวมทั้งหลักเกณฑ์ต่าง ๆ อาจทำให้เกิดความขัดแย้งกันได้ รวมถึงสนับสนุนการทำงานให้กับตัวพนักงานให้เห็นเด่นชัดเพื่อให้พนักงานรับรู้ได้ว่าจะมีคนที่คอยช่วยเหลือเขาอยู่เสมอ และยุติความขัดแย้งในหน่วยงานเพื่อให้เกิดบรรยากาศที่เหมาะสมในการทำงานและมีความสุขกับการทำงาน เนื่องจากในการบริหารงานระบบเทศบาลผู้บริหารเป็นผู้มีอำนาจแท้จริงในองค์กรเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น ดังนั้นผู้บริหารและผู้บังคับบัญชาส่งผลต่อการคงอยู่ของผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่เป็นอย่างมาก 4) นโยบายหรือแผนงานในปัจจุบันเหบนว่ายังไม่มีนโยบายหรือแผนงานใดที่แสดงถึงการคงอยู่ของผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่โดยตรง จะพบก็เพียงแต่นโยบายหรือแผนงานที่เป็นภาพรวมที่ไม่มีนโยบายที่แสดงถึงการรักษาความคงอยู่ของพนักงานเทศบาลอย่างชัดเจน ยังไม่มีนโยบายหรือแผนงานที่สร้างความพึงพอใจให้พนักงานหรือ แม้แต่ผู้ที่รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่อย่างชัดเจน แต่จะมีแผนพัฒนาศักยภาพบุคลากรเป็นภาพรวมทั้งเทศบาล เน้นการพัฒนาด้านการทำงานเป็นทีมการบริการและการทำงานให้มีประสิทธิภาพ มีการสร้างขวัญกำลังใจ แต่ท้ายที่สุดแล้วความก้าวหน้าขึ้นกับผู้บริหารยังไม่มี นโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการคงอยู่ของผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่โดยตรง

แนวทางในการพิจารณาการเลื่อนขั้นเงินเดือนมีการพิจารณาด้วยความยุติธรรม โดยมีการจัดทำประกาศหลักเกณฑ์โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานของ พนักงานส่วนท้องถิ่น มีการพิจารณาโดยมีการเปิดเผยโปร่งใสและพิจารณาจากผลการปฏิบัติงานมี การแต่งตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองการประเมินผล มีคณะกรรมการการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน จึงทำให้การพิจารณาการเลื่อนขั้นเงินเดือนของเทศบาลเป็นไปด้วยความยุติธรรมตามหลักคุณธรรม โดยการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนของเทศบาลมีแนวทางการพิจารณา คือ การยึดหลักความพึง พอใจของผู้บังคับบัญชาขั้นสูงและเป็นไปด้วยยุติธรรมและผลการปฏิบัติงานซึ่งผู้บังคับบัญชาชั้นสูง จะเสนอผู้ที่

สมควรได้รับพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน ซึ่งคณะกรรมการกบจะเห็นด้วยกับผู้บังคับบัญชา ในที่ประชุมจะไม่มีการพิจารณาเลื่อนขั้นเป็นรายบุคคลตามผลการปฏิบัติงาน แต่จะพิจารณาจาก ผู้บังคับบัญชาชั้นสูงเสนอมีการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน โดยเป็นไปตามกลไกของการเลื่อนขั้นเงินเดือน ซึ่งมีการประเมินจากหัวหน้าส่วนและมีการกลั่นกรองอีกรอบจากคณะกรรมการกลั่นกรอง เลื่อนขั้นเงินเดือนเพื่อกลั่นกรองการเลื่อนขั้นเงินเดือนจากคณะกรรมการร่วมกัน มีการพิจารณาการ เลื่อนขั้นจากคณะกรรมการเลื่อนขั้นเงินเดือนโดยใช้ระบบคุณธรรมและหลักความสามารถเข้ามา พิจารณาในการเลื่อนขั้นเงินเดือนทุกครั้ง

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลคอนสวรรค์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ มีประเด็นที่สามารถมาอภิปราย ผลได้ 2 ประเด็นดังนี้

การประเมินผลการปฏิบัติงานโดยอาศัยหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในเรื่องของการใช้หลักคุณธรรมในการประเมินผลการปฏิบัติงานในส่วนของเรื่องการวัดผล พบว่า ไม่มีการร้องเรียนเกี่ยวกับเรื่องการวัดผลการประเมินการปฏิบัติงาน เพราะได้มีการประเมินผลตามกฎระเบียบและขั้นตอนที่กำหนดไว้แล้ว จึงทำให้มีความชัดเจนในการให้คะแนนการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยกำหนดระดับสมรรถนะที่คาดหวังและความต้องการในระดับต่าง ๆ ซึ่งการประเมินผลการปฏิบัติราชการเป็นการตรวจสอบความสามารถและสมรรถนะของข้าราชการที่มีต่อการปฏิบัติงานในงานหรือหน้าที่ที่รับผิดชอบในเชิงปริมาณและคุณภาพ ตามวิธีการที่หน่วยงานกำหนดไว้ โดยเปรียบเทียบกับเป้าหมายผลการปฏิบัติราชการที่วางไว้ เป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ อย่างไร เพื่อที่จะนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการพิจารณาเรื่องต่าง ๆ เช่น การเลื่อนขั้นเงินเดือน ฯลฯ อย่างไรก็ตาม พบว่ามีบางส่วนที่เห็นว่ายังมีกลไกการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ยังไม่ชัดเจน และยังไม่ค่อยมีความยุติธรรมมากนัก การประเมินผลการปฏิบัติงานระหว่างความยุติธรรมกับกฎระเบียบที่ใช้ยังมีความขัดแย้งกัน ควรที่จะมีการวัดผลการปฏิบัติงานจากผลงานที่ปฏิบัติจริง มีการให้คะแนนหรือให้คำแนะนำแก่ผู้ที่ถูกประเมินตามความเป็นจริง และการวัดผลจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เทศบาลหรือองค์การได้ตั้งหลักเกณฑ์เอาไว้ ในเรื่องตัวผู้ที่ถูกประเมิน ควรที่จะมีการย่อมรับผลการประเมินการปฏิบัติงานที่ตนเองได้รับและผลการประเมินนั้นมาปรับปรุงงานที่ตนรับผิดชอบให้ดีมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นในการวัดผลการปฏิบัติงาน ผู้ประเมินผลการปฏิบัติงาน ผู้ถูกประเมินผลการปฏิบัติงานและผลการพิจารณาการเลื่อนขั้นเงินเดือน ค่าจ้าง หรือค่าตอบแทนจึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องและสอดคล้องกันและส่งผลต่อเงื่อนไขในการคงอยู่ที่จะทำงานกับองค์การหรือเทศบาลต่อไป โดยบุคลากรกบจะมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน มีคุณภาพในการทำงานที่ดีและมีความจงรักภักดี

ในองค์การ ซึ่งก็จะสอดคล้องกับงานวิจัย บุญฤทธิ์ เพ็ชรวิศิษฐ์ (2558) ได้พบว่า การนำเทคโนโลยีใช้ประยุกต์กับการบริหารองค์กรเทศบาลในทุกด้านจะทำให้มีหลักการบริหารจัดการโดยใช้วิธีการพัฒนาศักยภาพขององค์กรอย่างต่อเนื่อง มีการนำนวัตกรรมการบริหารมาประยุกต์ใช้เพื่อการบริหารพัฒนาเทศบาล โดยมีกระบวนการในการพัฒนาบุคลากรฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ การพัฒนาระบบงานของเทศบาล การนำผลการปฏิบัติงานไปใช้ปรับปรุงศักยภาพของบุคลากร การพัฒนาชุมชนและคณะกรรมการชุมชนให้เข้มแข็งและการพัฒนาจิตสำนึกของการพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพขององค์กรให้มีความเข้มแข็ง เมื่อเทศบาลมีศักยภาพที่เข้มแข็งย่อมนำไปสู่การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีคุณภาพ เพื่อบรรลุเป้าหมาย พันธกิจ ตามที่เทศบาลกำหนดไว้อย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไป และยังสอดคล้องกับ แผนการพัฒนาพนักงานเทศบาลตำบลคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ (2561 – 2563), ที่ได้การกำหนดแนวทางในการพัฒนาบุคลากรของเทศบาลตำบลเวียงเชียงของในการกำหนดวิธีการพัฒนา โดยใช้เครื่องมือในการพัฒนาบุคลากรทั้งการพัฒนาในระยะสั้น เช่น การจัดฝึกอบรมโดยเทศบาลดำเนินการเองหรือการส่งเข้าร่วมฝึกอบรมที่หน่วยงานอื่นเป็นผู้จัด และการพัฒนาในระยะยาว เช่น การสอนงานในขณะทำงาน การจัดให้มีพี่เลี้ยงในการทำงาน การมอบหมายงานการหมุนเวียนงาน การให้คำปรึกษา แนะนำ การติดตามและประเมินผลโดยผู้บังคับบัญชา เป็นต้น การกำหนดตัวชี้วัดแผนงานโครงการฯ เพื่อให้การติดตามความสำเร็จและความก้าวหน้าในแผนงานโครงการพัฒนาบุคลากรที่ได้กำหนดไว้ในแต่ละยุทธศาสตร์นั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องสนับสนุนต่อความสำเร็จของยุทธศาสตร์หลักของเทศบาล ทำให้เกิดความยุติธรรมตามหลักธรรมาธิบาลในการประเมินผลงานเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งโดยใช้การประเมินแบบ 360 องศา เพื่อให้เกิดการตรวจสอบหลักฐานในการเพิ่มคะแนนผลการประเมิน ซึ่งทำให้เกิดการตรวจสอบและการยอมรับในการเลื่อนขั้นตำแหน่งตามภาระงานของพนักงานแต่ละคน ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของผู้รับผิดชอบในงานการเจ้าหน้าที่ของเทศบาล พบว่า การพัฒนาบุคลากรข้อมูลส่วนบุคคลของพนักงานในเทศบาล คือ ต้องมีความครบถ้วน การวางแผนอัตรากำลังคน การติดต่อสื่อสารและการมอบหมายหน้าที่ของผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่ให้เหมาะสมกับงาน หากมีระบบการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดีทั้งในเรื่องของการวางแผนอัตรากำลัง การจัดคนในองค์การและการพัฒนาบุคลากรย่อมส่งผลให้สามารถดึงศักยภาพของบุคลากรมาใช้ได้อย่างเต็มที่ และสอดคล้องกับเป้าหมายนขององค์การในเรื่องความจำเป็นในการฝึกอบรมาสามารถช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถในงานการเจ้าหน้าที่ได้มากมากที่สุด การพัฒนางานการเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่แล้วเทศบาลยังไม่ค่อยมีการให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มากนัก เพราะยังมองว่ายังไม่มีความจำเป็นและควรที่จะนำงบประมาณมาใช้พัฒนาในเรื่องอย่างอื่นมากกว่า ซึ่งการแก้ปัญหาก็ควรที่จะให้บุคลากรผู้ปฏิบัติงานหมั่นฝึกฝนให้ชินกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนางานการเจ้าหน้าที่และทำอย่างไรก็ได้ที่ทำให้ผู้บริหารมองเห็นที่ความสำคัญของเรื่องการนำเทคโนโลยี

มาใช้ในการพัฒนางานในองค์การหรือเทศบาล ส่วนสวัสดิการถือเป็นปัจจัยที่สำคัญในการที่จะทำให้บุคลากรในองค์การมีขวัญและกำลังใจที่จะทำงานและทำให้งานออกมามีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นและจำนวนผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบงานของเทศบาลในแต่ละแห่งอย่างละ 1 คน ต่อเทศบาลนั้น มีผลกระทบต่อผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่ ดังนั้นจำนวนและปริมาณพนักงานหรือบุคลากรที่มีอยู่ในแต่ละเทศบาล ย่อมส่งผลต่อการทำงานของผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่อีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุเนตร เกื้อภักดิ์ (2559) ที่ได้พบว่า สภาพปัญหาในการดำเนินการด้านการศึกษามีปัญหาและมีความต้องการพัฒนามากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการฝึกอบรมและด้านที่มีปัญหา ส่วนความต้องการพัฒนาน้อยที่สุด คือด้านการพัฒนา ซึ่งแนวทางในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ มีดังนี้ 1. ด้านการศึกษา ได้แก่ การสนับสนุนทุนการศึกษาและการเตรียมความพร้อมด้านภาษาอังกฤษ ให้แก่บุคลากรสายสนับสนุน 2. ด้านการฝึกอบรม ได้แก่ การสำรวจ ความต้องการจัดหาหลักสูตรที่ทันสมัยในการจัดฝึกอบรมให้กับบุคลากรสายสนับสนุนสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง 3. ด้านการพัฒนา ได้แก่ การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานและใช้ระบบพี่เลี้ยงในการสอนงานหรือช่วยตัดสินใจแก้ไขปัญหาในงานที่รับผิดชอบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

การพัฒนาศักยภาพของผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่ของเทศบาล ซึ่งการปฏิบัติงานการเจ้าหน้าที่เป็นสิ่งสำคัญซึ่งเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวที่ผู้ปฏิบัติงานและผู้บริหาร ก็คือการนำหลักธรรมาภิบาลมายึดถือและใช้ในการปฏิบัติงาน เพราะถือเป็นการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาประกอบกับหลักธรรมาภิบาล 6 ประการ ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5.) หลักความรับผิดชอบ และ 6.) หลักความคุ้มค่า เพื่อนำมาพัฒนาศักยภาพขององค์กรได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ความรู้ในเชิงวิชาการที่เกิดขึ้นใหม่ในงานวิจัยนี้คือ ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่ของเทศบาล เพื่อที่จะเป็น ประโยชน์สำหรับการพัฒนาศักยภาพของผู้รับผิดชอบงานตามบริบททาง สังคมและวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในความต้องการในการพัฒนา ศักยภาพของผู้รับผิดชอบงานการเจ้าหน้าที่ของเทศบาล เพื่อที่จะสามารถนำปัญหาและอุปสรรคที่ เกิดขึ้นมาดำเนินการแก้ไข

เอกสารอ้างอิง

ขจรศักดิ์ ศิริมัย. (ม.ป.ป). **เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับสมรรถนะ.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://competency.rmutp.ac.th. [19 มิถุนายน 2562]

จารุเนตร เกื้อภักดิ์. (2559). **แนวทางพัฒนาศักยภาพบุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เทศบาลตำบลคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ. (2563). **แผนการพัฒนาพนักงานเทศบาลตำบลคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ (2561 – 2563)**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://www.khonsawancity.go.th/home [25 มิถุนายน 2563]

บุญฤทธิ์ เพ็ชรวิศิษฐ์. (2558). **ศักยภาพการบริหารการพัฒนาของเทศบาล:กรณีศึกษาเทศบาลนครขอนแก่น**. วารสารการเมืองการบริหารและกฎหมาย, 7(2), 109-131.

ฝ่ายแผนงานและประเมินผล กองวิชาการและแผนงาน. (2561). **รายงานผลตามคำรับรองปฏิบัติราชการและผลการจัดทำตัวชี้วัด KPI ขององค์กรประจำปี 2561**. เชียงราย: เทศบาลนครเชียงราย.

วีณา พึงวิวัฒน์นิกุล. (2561). **เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ร่วมสมัย.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐ ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.

ความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

Public opinion on good governance management efficiency Case Study of Phu Kheow Municipality Phu Kheow District, Chaiyaphum Province

ธวัฒน์ เขตจัตุรัส[1] อภิชิต ดวงธิสาร[2] และ ดิเรก ถึงฝั่ง[3]
Thawat Khetchatturat Apichit Duangthisan and Direk Teungfang

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ประสิทธิภาพการบริหารงานองค์การตามหลักธรรมาภิบาล ของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ และ 2) ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารองค์การตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายกับประชาชนเขตเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 400 คน เก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ทดสอบความแตกต่างโดยใช้สถิติ T-test, F-test และทดสอบ ความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD

ผลการวิจัยพบว่า 1.ประสิทธิภาพการบริหารองค์การตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.47) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุดเรียงตามลำดับคือ หลักคุณธรรม ($\bar{X}$=3.59) หลักนิติธรรม ($\bar{X}$=3.56) และหลักความโปร่งใส ($\bar{X}$=3.54) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เรียงตามลำดับคือ หลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X}$= 3.42) หลักความรับผิดชอบ ($\bar{X}$=3.35) และหลักความคุ้มค่า ($\bar{X}$=3.28) 2. ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารองค์การตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารองค์การตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพการบริหารองค์การ, ธรรมาภิบาล, เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว

[1]อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail: apichit@northern.ac.th โทร. 0812616861
[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

This research purposes to study 1) the efficiency of the administration under good governance of Phu Kheow Municipality Phu Kheow District, Province, and 2) opinions on the efficiency of organizational management under good governance classified by personal factors. The research uses a survey study. The samples were selected by simple random sampling method with 400 people in Tak municipality with aged 18 years and over. Data were collected from questionnaires and analyzed using descriptive statistics. The differences were tested by t-test, F-test and test of pair differences by LSD.

The results of the research showed that 1. The efficiency of the administration under good governance of the people of Phu Kheow Municipality Phu Kheow District, Chaiyaphum Province, in overall aspects, was found at a high level ($\bar{X}$= 3.47). When classifying each aspect, it was found that the aspect that had the highest mean value sort by the order was the Morality ($\bar{X}$=3.59) The Rule of Law ($\bar{X}$=3.56) and Accountability ($\bar{X}$=3.54). The aspect that had the high mean value sort by the order was the Participation ($\bar{X}$= 3.42) Responsibility ($\bar{X}$= 3.35) and Cost-effectiveness ($\bar{X}$= 3.28) 2. Opinions toward the efficiency of organization administration under good governance classified by personal factors: it was found that people with different gender, age and educational level, was found significant differences of opinions on the efficiency of organizational management under good governance with the significant 0.05 level.

keywords : Efficiency of Organization Administration, Good Governance, Phu Kheow Municipality Phu Kheow District, Chaiyaphum Province

บทนำ

หลักธรรมาภิบาล เป็นหลักการบริหารงานที่ดีครอบคลุมหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ซึ่งถูกนำมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อให้ประชาชนมั่นใจได้ว่าการดำเนินงานขององค์กรจะวางอยู่บนฉันทานุมัติของสังคมอย่างกว้างขวาง การดำเนินนโยบายทางการเมือง การดำเนินนโยบายทางสังคมและเศรษฐกิจ มีการรับฟังเสียงของ

ประชาชนในกระบวนการกำหนดและดำเนินนโยบายโดยเฉพาะในด้านการจัดสรรทรัพยากร ทั้งนี้ ธรรมาภิบาล (Good Governance) ธนาคารโลก (World Bank, 1992: 1) ให้ความหมายว่า เป็นวิธีการหรือแนวทางที่ดีที่สุดในการใช้อำนาจบริหารประเทศด้วยการจัดสรรทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างชาญฉลาดเพื่อการพัฒนา ส่วนพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2556 : 597) กล่าวว่า "ธรรมาภิบาล" มาจากคำว่า "ธรรม" หมายถึง คุณความดี ความยุติธรรม ความถูกต้อง และ "อภิบาล" หมายถึง บำรุงรักษา ปกครอง ดังนั้น ธรรมาภิบาล จึงหมายถึงวิธีการปกครองที่ดี (Good Governance) ส่วนการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล เป็นวิธีการจัดการองค์การที่ดีมีคุณธรรมและจริยธรรม ดำเนินงานด้วยความรับผิดชอบโปร่งใสตรวจสอบได้ จัดสรรทรัพยากรอย่างคุ้มค่าเป็นระบบโดยมุ่งประโยชน์สุขให้เกิดกับประชาชนส่วนรวม มีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้สามารถดำเนินการตอบสนองความต้องการของส่วนรวมได้ตรงตามความต้องการของท้องถิ่น เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามภารกิจขององค์การ

หลักธรรมาภิบาล เริ่มเป็นที่รู้จักในประเทศไทยในช่วงปีพ.ศ. 2539-2540 อันเนื่องจากองค์การพัฒนาและนักวิชาการในประเทศไทยได้มองเห็นความสำคัญของการบริหารจัดการที่ดีเพื่อสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยนำเอาปัญหาที่เกิดขึ้นจากระบบบริหารจัดการที่ไม่ดี และเสนอแนวทางการสร้างระบบที่ดีขึ้นมาและระดมความเห็นจากประชาชนในภาคส่วนต่างๆ เป็นผลให้ภาคประชาชนภาคประชาสังคมเกิดการรับรู้ในเรื่องธรรมาภิบาลกันอย่างมาก (เสน่ห์ จุ้ยโต, 2557: 12) ประกอบกับในปี 2540 เกิดภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ภาควิชาการและผู้ได้รับผลกระทบมีความเห็นว่าสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากความหย่อนประสิทธิภาพในการบริหารกิจการบ้านเมือง การบริหารราชการการกำหนดนโยบายสาธารณะ ส่งผลให้เกิดการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการอย่างกว้างขวาง คณะรัฐมนตรีจึงได้มอบให้สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศ (TDRI) ทำการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะในการป้องกันและแก้ไขปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ และให้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนนำผลการศึกษาและข้อเสนอแนะมาจัดทำบันทึกเรื่องการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเสนอต่อคณะรัฐมนตรีซึ่งมีมติเห็นชอบจึงให้ออกเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อให้ส่วนราชการถือปฏิบัติ เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2542 ต่อมาเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2542 ได้ประกาศระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และให้มีผลบังคับใช้กับหน่วยงานของรัฐ ตั้งแต่ 11 สิงหาคม 2542 เป็นต้นมา (สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2556: 1) โดยหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีวางอยู่บนพื้นฐาน 6 ประการ (ราชกิจจานุเบกษา, 2542, 10 สิงหาคม: 15) คือ 1.หลักนิติธรรม 2.หลักคุณธรรม 3.หลักความโปร่งใส 4.หลักความมีส่วนร่วม 5.หลักความรับผิดชอบ และ 6.หลักความคุ้มค่า ในปีพ.ศ. 2546 มีการตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ขึ้นเพื่อให้ทุกส่วนราชการมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตาม มีบทบัญญัติ 9 หมวด (ราชกิจจานุเบกษา, 2546, 9

ตุลาคม: 2) ดังนี้1.การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี 2. การบริหารราชการเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน 3.การบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ 4.การบริหารราชการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจภาครัฐ 5.การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน 6.การปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการ 7.การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน 8. การประเมินผลการปฏิบัติราชการ และ 9.บทเบ็ดเตล็ดเป็นเรื่องทั่วไป เช่น ให้อำนาจสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี อาจกำหนดให้ส่วนราชการต้องปฏิบัตินอกเหนือพระราชกฤษฎีกานี้ก็ได้

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบต่อการพัฒนาท้องถิ่นในระดับพื้นที่ โดยมีลักษณะสำคัญคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการดำเนินงานด้านต่างๆ นอกจากนั้นเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินการและจัดบริการสาธารณะต่างๆ จึงได้มีการถ่ายโอนภารกิจการจัดบริการสาธารณะให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้สัดส่วนงบประมาณการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน (วุฒิสาร ตันไชย, 2548) ทั้งนี้เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระค่อนข้างมากในการดำเนินงานเพื่อท้องถิ่น การบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาลจึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล ดำเนินการเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนและชุมชนในพื้นที่ รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองให้มากที่สุด

เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล เพื่อบริหารภารกิจตามอำนาจและหน้าที่ของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ประกอบไปด้วยการจัดหารายได้ และการใช้จ่ายเพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ มีความคุ้มค่า ส่งผลเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนและชุมชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบ โดยเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มีวิสัยทัศน์ว่า “เมืองน่าอยู่ สู่ประชาคมอาเซียน เรียนรู้อย่างเชี่ยวชาญ บริหารงานธรรมาภิบาล” โดยในด้านการบริหารงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มีนโยบายให้ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ เช่น นโยบายการพัฒนาของผู้บริหาร โดยบริหารราชการตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) และ นโยบายด้านการพัฒนาการบริหารจัดการที่ยึดหลักธรรมาภิบาล หรือการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีเพื่อให้เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นหน่วยงานภาครัฐของประชาชน และเพื่อประชาชน ขณะเดียวกันจะพัฒนาองค์กรเทศบาล โดยพัฒนาศักยภาพการบริการประชาชนให้ ได้รับความสะดวก รวดเร็ว ทั่วถึงเท่าเทียมกัน และพัฒนาบุคลากรของเทศบาลให้มีศักยภาพในการบริการประชาชน มีการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน และยึดระบบคุณธรรมในการบริหารงานโดย ดูแลบุคลากรของฝ่ายประจำ เพื่อให้การปฏิบัติงานของทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายประจำเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพและ

ประสิทธิผล ซึ่งจะเห็นได้ว่า แนววิสัยทัศน์ของจังหวัดชัยภูมิ มีนโยบายการพัฒนาด้าน ต่างๆ ตามความเหมาะสมของท้องถิ่นและความต้องการของประชาชน สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลโดยใช้วิธีบริหารจัดการด้วยหลักธรรมาภิบาล ด้วยเหตุนี้ การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล จึงเป็นเรื่องสำคัญเพื่อที่จะเป็นเสียงสะท้อนการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ และผลการศึกษาจะทำให้เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ นำไปเป็นแนวทางพัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการด้วยหลักธรรมาภิบาลใน อนาคตให้ดียิ่งขึ้น

จากความสำคัญของการบริหารแบบธรรมาภิบาลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัย เรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษาเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ” ทั้งนี้ เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการให้ข้อเสนอต่อกระบวนการบริหารของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ และนำไปใช้ในการวางแผน และการปรับกล ยุทธ์ในการบริหารงานตามแบบธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

หลักธรรมาภิบาล ธนาคารโลก (World Bank, 1992: 1) ให้ความหมาย ธรรมาภิบาล (Good Governance) ว่าเป็นวิธีการหรือแนวทางที่ดีที่สุดในการใช้อำนาจบริหารประเทศด้วยการจัดสรรทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างชาญฉลาดเพื่อการพัฒนา ส่วน องค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme, 1997, xiii) กล่าวว่า Good Governance คือการใช้อำนาจด้านต่างๆ ในการบริหารเพื่อดำเนินภารกิจ โดยภาคเอกชนสามารถใช้สิทธิ์ขั้นพื้นฐานตามกฎหมายเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2556 : 597) กล่าวว่า “ธรรมาภิบาล” มาจากคำว่า “ธรรม” หมายถึง คุณความดี ความยุติธรรม ความถูกต้อง และ “อภิบาล” หมายถึง บำรุงรักษา ปกครอง ดังนั้น ธรรมาภิบาล จึงหมายถึงวิธีการปกครองที่ดี เสน่ห์ จุ้ยโต (2557: 5) ให้ความหมาย ธรรมาภิบาล ว่าแนวคิดการบริหารจัดการที่ดีเพื่อให้การบริหารองค์การภาครัฐมีความสอดคล้องต่อวิสัยทัศน์ทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย

อาทิมีการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรม มีความเสมอภาคในการรณรงค์หาเสียง มีฝ่ายค้านที่เข้มแข็ง มีอิสระในการตัดสินใจ ปลอดภัยจากการคุกคาม มีเสรีภาพของสื่อมวลชน มีเสรีภาพในการประชุมประท้วง ปลอดความกลัวจากภัยคุกคามทางการเมือง มีความเสมอภาพในกฎหมาย และมีรัฐบาลที่ซื่อสัตย์ยึดถือประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ เป็นต้น ส่วน ปธาน สุวรรณมงคล (2558: 3-4) กล่าวว่า ธรรมาภิบาล ในความหมายโดยกว้างหมายถึงการปกครองหรือการบริหารที่ดี ที่มุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนสังคม ประเทศชาติหรือองค์การนั้น เมื่อพิจารณาให้แคบลง ธรรมาภิบาล หรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือธรรมรัฐ ธรรมาภิบาล มาจากคำว่า ธรรม รวมกับ อภิบาล หมายถึงวิธีการที่ดีในการใช้อำนาจเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรขององค์การ

หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี วางอยู่บนพื้นฐานของหลักสำคัญอย่างน้อย 6 ประการ (ราชกิจจานุเบกษา, 2542, 10 สิงหาคม: 15) ดังนี้

1. หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎข้อบังคับเหล่านั้น โดย ถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

2. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

3. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติโดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

4. หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอ ความคิดเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ หรืออื่นๆ

5. หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

6. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีข้อจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรของการวิจัย เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ครอบคลุมพื้นที่ 4 หมู่บ้าน 11 ชุมชน จำนวนประชากร 7,142 คน (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2563) คำนวณขนาดตัวอย่างด้วยสูตรหาขนาดตัวอย่างเมื่อทราบค่าประชากรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ขนาดตัวอย่าง 391 คน ผู้วิจัยเก็บ ตัวอย่างรวมทั้งหมด 400 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 โดยใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน 6 ข้อ และ 2) ประสิทธิภาพการบริหารองค์การตามหลักธรรมาภิบาล จำนวน 44 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติทดสอบ (Inferential Statistics) ได้แก่ ค่าสถิติที (ttest) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (F-test) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีของ LSD โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 58.0) มีอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี (ร้อยละ 28.7) สถานภาพสมรสแล้ว (ร้อยละ 64.2) การศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 58.8) อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน (ร้อยละ 43.2) มีรายได้ต่อเดือน 10,001-20,000 บาท (ร้อยละ 57.3)

2. ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารองค์การตามหลักธรรมาภิบาล

ประสิทธิภาพการบริหารเทศบาลเมืองตากตามหลักธรรมาภิบาล ตามความคิดเห็นของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.47) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ที่สุด 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ด้านหลักคุณธรรม ($\overline{X}$=3.59) ด้านหลักนิติ ธรรม ($\overline{X}$=3.56) ด้านหลักความโปร่งใส ($\overline{X}$=3.54) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับมาก 3 ด้าน เรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ด้านหลักการมีส่วนร่วม ($\overline{X}$=3.42) ด้านหลักความรับผิดชอบอยู่ใน ระดับมาก ($\overline{X}$=3.35) และด้านหลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.28)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารองค์การตามหลัก ธรรมาภิบาล ของประชาชนเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ระดับความคิดเห็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
หลักคุณธรรม	3.59	0.44	มากที่สุด
หลักนิติธรรม	3.56	0.62	มากที่สุด
หลักความโปร่งใส	3.54	0.49	มากที่สุด
หลักการมีส่วนร่วม	3.42	0.47	มาก
หลักความรับผิดชอบ	3.35	0.48	มาก
หลักความคุ้มค่า	3.28	0.57	มาก
รวม	**3.47**	**0.51**	**มาก**

3. เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารองค์การตามหลักธรรมาภิบาล

การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารองค์การตามหลักธรรมาภิบาลของ ประชาชนเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารองค์การตามหลักธรรมาภิบาลที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3 ปัจจัย คือ ประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ตามหลักธรรมาภิบาล แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ส่วนปัจจัยอื่นๆ ไม่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารองค์การตามหลักธรรมาภิบาลของประชาชนเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	หลักนิติธรรม	หลักคุณธรรม	หลักความโปร่งใส	หลักการมีส่วนร่วม	หลักความรับผิดชอบ	หลักความคุ้มค่า
เพศ	0.003*	0.000*	0.010*	0.001*	0.000*	0.000*
อายุ	0.005*	0.001*	0.000*	0.000*	0.039*	0.271
สถานภาพสมรส	0.477	0.735	0.581	0.975	0.094	0.003*
ระดับการศึกษา	0.001*	0.004*	0.277	0.127	0.009*	0.001*
อาชีพ	0.044*	0.172	0.711	0.949	0.971	0.895
รายได้ต่อเดือน	0.046*	0.165	0.711	0.933	0.943	0.892

*p-value< .05

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารองค์การตามหลักธรรมาภิบาลของประชาชนเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำแนกออกเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารองค์การตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันทุกด้านที่ระดับนัยสำคัญ .05 ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารองค์การตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน 5 ด้านที่ระดับนัยสำคัญ .05 ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารองค์การตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันในด้านหลักความคุ้มค่าที่ระดับนัยสำคัญ .05 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารองค์การตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน 4 ด้านคือ ด้านหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่าที่ระดับนัยสำคัญ .05 และประชาชนที่มีอาชีพและรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารองค์การตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันด้านเดียวคือในด้านหลักนิติธรรมที่ระดับนัยสำคัญ .05

การทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้านอายุ พบว่า ประชาชนอายุ 30 ปีและน้อยกว่า ($\bar{X}$=3.34) มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารองค์การตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักนิติธรรม ต่ำกว่าประชาชนอายุ 31-40 ปี ($\bar{X}$=3.68), อายุ 41-50 ปี ($\bar{X}$=3.85), และอายุ 51-60 ปี ($\bar{X}$=3.86) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.05)

อภิปรายผล

1. ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารองค์การตามหลักธรรมาภิบาลของประชาชนเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด สอดคล้องกับ รหัส แสงผ่อง (2547) ซึ่งศึกษาเรื่อง "กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลของกรรมการบริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี" พบว่า กรรมการบริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี มีกระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก โดยมีกระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักคุณธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และสอดคล้องกับ พิศสมัย หมกทอง (2554) ที่ศึกษาเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมากด้วยเช่นกัน

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารองค์การตามหลักธรรมาภิบาลของประชาชนเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการ

บริหารองค์การตามหลักธรรมาภิบาลที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3 ปัจจัย คือ เพศ อายุ และระดับการศึกษา สอดคล้องกับผลการศึกษาของ รหัส แสงผ่อง (2547) ซึ่งศึกษาเรื่อง "กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลของกรรมการบริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี" พบว่า กรรมการบริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี ที่มีเพศ อายุ ระดับ การศึกษาที่แตกต่างกันมีกระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ควรสนับสนุนควรส่งเสริมให้ใช้ตัวชี้วัดการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการองค์กรภาพรวมและเชื่อมโยงไปสู่ตัวชี้วัดการทำงานของหน่วยงานระดับฝ่ายภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อใช้ประเมินการทำงานแต่ละปีพร้อมทั้งรายงานให้ประชาชนรับทราบผลการประเมินตามตัวชี้วัดเหล่านี้จะช่วยกำหนดการพัฒนาการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคลากรและเจ้าหน้าที่ต่อประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ของอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เพื่อนำมาเปรียบเทียบผลการวิจัยว่ามีความเหมือนหรือมีความแตกต่างกันในประเด็นใดบ้าง และเพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงการปกครอง ท้องถิ่นของจังหวัดชัยภูมิโดยรวมทั้งนี้ให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอันจะส่งผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนภายใต้การปกครองในพื้นที่ที่รับผิดชอบในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

ปธาน สุวรรณมงคล. (2558). **การบริหารงานภาครัฐกับการสร้างธรรมาภิบาล.** กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

พิศสมัย หมกทอง. (2554). **การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

รหัส แสงผ่อง. 2547. **กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลของกรรมการบริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี.** วิทยานิพนธ์ ค.ม.(การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี.

ราชกิจจานุเบกษา. (2542). “**ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542**”. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116, ตอนที่ 63 ง (10 สิงหาคม): 15.

ราชกิจจานุเบกษา. (2546). “**พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546**”. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 120, ตอนที่ 100 ก (9 ตุลาคม): 2.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2556**. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2560). **เทศบาลตำบลภูเขียว**. (ออนไลน์). เข้าถึงข้อมูลได้จาก: https://www.pkcity.go.th/history.php

วุฒิสาร ตันไชย. (2548). **การศึกษารูปแบบและวิธีการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า.

เสน่ห์ จุ้ยโต. (2557). **มิติใหม่การบริหารธรรมาภิบาลขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น.** นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2556). **"หลักธรรมาภิบาล". สารธรรมอภิบาล**, 1(1): 1.

United Nations Development Programme (UNDP). (1997). **Corruption and Good Governance: Discussion Paper3, Management Development Discussion, Bureau for Policy and Programme Support.** New York: United Nations Development Programme.)

World Bank. (1992). **Governance and Development**. Washington D.C.: The World Bank.

Yamane, Taro. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis. 3rd ed**. New York : Itaper & Row. Publisher.

ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารการปกครองท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

Importance Factors Affecting Local Administration in Phu Kheow District, Chaiyaphum Province

ธวัฒน์ เขตจัตุรัส[1] อภิชิต ดวงธิสาร[2] และ ดิเรก ถึงฝั่ง[3]
Thawat Khetchatturat Apichit Duangthisan and Direk Teungfang[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารการปกครองท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ (2) ระดับการบริหารการปกครองท้องถิ่นตามหลักบริหารการจัดการของ McKinsey 7-S Framework และ (3) ทิศทางการปกครองท้องถิ่นในอนาคต โดยศึกษาการปกครองท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ใช้วิธีวิจัยแบบผสม โดย 1) การศึกษาเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างบุคลากรและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิจัยเชิงพรรณนา 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารท้องถิ่นจำนวน 5 ท่าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ คำถามปลายเปิดกึ่งมีโครงสร้างวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการศึกษา 1. ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารการปกครองท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.91, **S.D.**=0.78) เมื่อพิจารณาปัจจัยรายด้านพบว่ามีผลต่อการบริหารการปกครองท้องถิ่นในระดับมากทุกปัจจัย เรียงลำดับปัจจัยที่มีระดับความสำคัญตามค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรกได้ดังนี้ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ มีค่าระดับความสำคัญมากที่สุด 4.08 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านงบประมาณ มีค่าระดับความสำคัญ 4.03 และปัจจัยด้านการวางแผน มีค่าระดับความสำคัญ 3.97 ตามลำดับ 2. ระดับการบริหารตามหลักการบริหารการจัดการของ McKinsey 7-S Framework ในการปกครองท้องถิ่นอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.92, **S.D.**=0.79) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านกลยุทธ์องค์กร ($\bar{X}$=4.24, **S.D.**=0.78) รองลงมาคือ ด้านรูปแบบการบริหาร ($\bar{X}$=4.21, **S.D.**=0.80) และด้านบุคลากร ($\bar{X}$=4.18, **S.D.**=0.84) และ 3. ทิศทางการปกครองท้องถิ่นในอนาคต แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้ 3.1 การบริหารการปกครองภายใน และ 3.2 การบริหารการปกครอง

[1] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail: apichit@northern.ac.th โทร. 0812616861
[3] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

คำสำคัญ : การบริหาร, ปัจจัยสำคัญ, การปกครองท้องถิ่นท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมกับองค์กรภาครัฐ ภาคประชาชน และทุกภาคส่วนในชุมชน

Abstract

The purpose of this research is to explore (1) important factors affecting to local administration, (2) the level of local administration according to McKinsey 7-S Framework management principles, and (3) the direction of local government administration in the future by studying the local government in Phu Kheow District, Chaiyaphum Province. This study used mixed methods research: 1) Quantitative study: Data were collected from questionnaires with a sample of 400 personnel and staff of the local government organization. Data were analyzed using descriptive research statistics; 2) Qualitative study: Data were collected from interviews of 5 local administrators by using the semi-open-ended structure questionnaire. Information was analyzed and synthesizes content.

The results of the study: 1. important factors affecting local administration in Phu Kheow District, Chaiyaphum Province in the overall was found at a high level ($\bar{X}$=3.91, **S.D**.=0.78). Once considering each factor, it was found that important all factors affecting the local government administration at a high level. When sorting the top 3 important factors with the highest mean values found that leadership factors had the highest priority with important mean score was 4.08, followed by Budget factor with important mean score 4.03, and planning factors with importance mean score 3.97 respectively.2. Administration level according to McKinsey 7-S Framework management principles in the overall aspects was in a high level ($\bar{X}$ =3.92, **S.D**.=0.79). When considered in each aspect, it was found that the aspect with the top 3 highest mean score were organizational strategy ($\bar{X}$=4.24, **S.D**.=0.78), the administrative style aspect ($\bar{X}$=4.21, **S.D**.=0.80); and Personnel aspect ($\bar{X}$=4.18, **S.D**.=0.84) respectively 3. The direction of local government administration in the future is divided into 2 main characteristics: 3.1 the Internal local governance administration, and 3.2 Local government administrations with the participation of government organizations, civil society, and all parties of the community.

Key words : Administration, Important factors, Local Government

บทนำ

การปกครองท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่ทำงานใกล้ชิดกับชุมชนและประชาชนมากที่สุด ส่งเสริมให้ประชาชนปกครองตนเองโดยการเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองท้องถิ่น ทำให้ประชาชนมองเห็นว่าการใช้สิทธิ์ภาคประชาชนนั้นมีความสำคัญและเกิดความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย การกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นทำให้สามารถกำหนดบทบาทและนโยบายของท้องถิ่นตนเองได้ เพื่อทำให้ประชาชนและชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามบริบทและสถานการณ์ในท้องถิ่นนั้น ๆ การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญทั้งต่อการพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยมีแนวคิดพื้นฐานว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนจะช่วยพัฒนาให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจและสังคมได้ (กิตต์ระวี เลขากุล, 2561) การปกครองท้องถิ่นอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดกับชุมชนและประชาชนในจังหวัดทุกพื้นที่ มีทรัพยากรบุคคลในการปฏิบัติงานเพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน อย่างไรก็ดี การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมายังคงอยู่ภายใต้ทรัพยากรอันมีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้นการที่จะดำเนินการตอบสนองความต้องการของประชาชนและชุมชนในพื้นที่ให้ได้ประโยชน์สูงสุดนั้น การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพจึงมีความสำคัญอย่างมาก รวมทั้งจะต้องมีความรอบคอบในการใช้งบประมาณโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด เพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับความเป็นธรรมอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งโดยหน้าที่ของการปกครองท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จะต้องดำเนินการด้านการให้บริการสาธารณะตามความจำเป็นและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น เช่น การทำให้มีถนนเพื่อเข้าถึงชุมชน การซ่อมบำรุงถนนและทางเดินเท้าให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้โดยสะดวก เป็นต้น อย่างไรก็ดี การดำเนินงานการปกครองท้องถิ่นที่ผ่านมายังคงพบว่ามีปัญหาด้านการบริหารจัดการและการดำเนินงานเพื่อสาธารณะ สรุปเป็นกลุ่มของปัญหาดังนี้ (ปัณณธร เธียรชัยพฤกษ์, 2561) 1) ปัญหาด้านการบริหารงาน 2) ปัญหาด้านการบริหารการเงินการคลัง 3) ปัญหาด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ 4) ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน 5) การทับซ้อนของอำนาจ และ 6) ความล่าช้าในการกระจายอำนาจ โดยเฉพาะด้านการศึกษาและด้านสาธารณสุข เนื่องจากหน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคยังดำเนินการด้านนี้อยู่ ส่วนหนึ่งเกิดจากข้าราชการต่อต้านที่จะย้ายไป สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วีระศักดิ์ เครือเทพ (2558) ได้เสนอทิศทางการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคตโดยส่งเสริมด้านการกระจายอำนาจ ดังนี้ 1) การผลักดันให้เกิดการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) การปรับปรุงระบบบริหารงานบุคคลท้องถิ่น โดย ข้าราชการที่จะต้องถูกถ่ายโอนย้ายไปยังคงสามารถปฏิบัติหน้าที่โดยมิได้ถูกกลั่นแกล้งจากนักการเมืองท้องถิ่นได้รับความก้าวหน้า ได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการเหมาะสมกับหน้าที่ 3) การพัฒนาขีดความสามารถทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการ

จัดเก็บภาษีท้องถิ่นให้ได้ตามเป้าหมาย ปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้จ่ายและการบริหารโครงการเพื่อให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด

ดังนั้น การพัฒนาท้องถิ่นจะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนจะมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและความรู้ความสามารถ ความรับผิดชอบของประชาชน เมื่อเกิดการพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วมก็จะเกิดการบริหารงานแบบธรรมาภิบาล (Good Governance) ถ้าหากประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองสูง โครงการ กิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่นก็จะตรงตามความต้องการของประชาชน ทำให้เกิดพลัง ทำให้เกิดความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ การพัฒนาท้องถิ่นก็จะเป็นไปอย่างรวดเร็ว นำความเจริญมาสู่ประเทศชาติ และคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้ในด้านการบริหารองค์กรตามกรอบแนวคิด McKinsey 7-S Framework พบว่าการบริหารงานที่ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์จะขึ้นอยู่กับตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันทั้งหมดอย่างน้อย 7 ตัว ได้แก่ โครงสร้าง กลยุทธ์ ระบบ ทักษะ บุคลากร รูปแบบการบริหาร และค่านิยมร่วม นอกจากนั้นยังพบว่าควรจะปฏิบัติต่อพนักงานอย่างไรจึงจะทำให้พนักงานมีความมั่นใจและพร้อมใจกันในการเพิ่มประสิทธิภาพและผลผลิตให้กับองค์การ หรือควรจะจัดโครงสร้างแบบใดจึงจะทำให้องค์การสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในปัจจุบันได้ทันท่วงที หรือควรจะเลือกใช้กลยุทธ์การขยายธุรกิจแบบใดจึงจะประสบความสำเร็จ (พิทยา บวรวัฒนา, 2558)

ดังนั้น ในด้านการบริหารองค์กรปกครองท้องถิ่นให้ประสบความสำเร็จโดยใช้กรอบแนวคิด McKinsey 7-S Framework ประกอบด้วย 1.ด้านกลยุทธ์องค์กร 2.ด้านรูปแบบการบริหาร 3.ด้านบุคลากร 4.ด้านทักษะ 5.ด้านโครงสร้าง 6.ด้านระบบ 7.ด้านค่านิยมร่วม จึงจำเป็นต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ในทุกมิติ ดังนั้นงานวิจัยฉบับนี้จึงอยู่บนฐานคิดที่ว่าทำอย่างไรการใช้กรอบการบริหารตามแนวคิด McKinsey 7-S Framework ในการวิเคราะห์การดำเนินงานขององค์กรปกครองท้องถิ่นนั้น จะสามารถนำเอาเรื่องของการมีส่วนร่วมเข้าไปวิเคราะห์ได้ในทุก ๆ มิติของการบริหารตามกรอบ Mckinsey 7-S Framework

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า การบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดีจะนำไปสู่ความเป็นอยู่และคุณภาพของชีวิตประชาชนที่ดีขึ้นโดยเฉพาะถ้าการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีการนำประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์กร โดยเฉพาะในเรื่องการบริหารองค์กรตามกรอบแนวคิด McKinsey 7-S Framework อันเนื่องจากจะทำให้เกิดการตอบสนองและสอดคล้องกับทิศทางที่ประชาชนในท้องถิ่นมีความต้องการอย่างแท้จริง นอกจากนั้นเมื่อผู้วิจัยทำการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ยังไม่มีการศึกษาในด้านการบริหารงานปกครองท้องถิ่นตามหลักบริหารการจัดการของ McKinsey 7-S Framework ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีความสำคัญต่อการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อ

นำไปสู่ความสำเร็จและทำให้เกิดคุณภาพชีวิตของชุมชนและประชาชนที่ดีและระดับการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันเป็นอย่างไร จึงทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ" เพื่อที่จะได้เข้าใจถึงสถานการณ์ในการบริหารการปกครองท้องถิ่นในปัจจุบัน และทิศทางการบริหารการปกครองท้องถิ่นในอนาคต ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดีและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารปกครองท้องถิ่นอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารตามหลักบริหารจัดการของ McKinsey 7-S Framework
3. เพื่อศึกษาทิศทางการบริหารปกครองท้องถิ่นในอนาคต

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

Koontz (1972: 43) กล่าวว่า "การบริหาร หมายถึง การทำงานให้ สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น" เช่นเดียวกัน Drucker (1979: 9) กล่าวว่า การบริหาร คือการทำให้งานต่าง ๆ ลุล่วงไปโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำ" ส่วนนักวิชาการในประเทศไทย สาโรจน์ โอพิทักษ์ชีวิน (2554: 7) ให้ความหมายว่า การบริหารเป็นกระบวนการของการทำงานร่วมกับผู้อื่นหรือโดยผ่านผู้อื่นเพื่อให้สัมฤทธิ์ผล ธนพร มากระจัน (2558) กล่าวว่า "การบริหาร" เป็นกระบวนการของผู้บริหารองค์กร เกิดจากการวางแผน สั่งการและจัดการให้การปฏิบัติงานในองค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายซึ่งเกิดจากบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมกันปฏิบัติงานอย่างมีระบบแบบแผน โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพ และประสิทธิผล สำหรับด้าน "ทักษะการบริหาร" Katz (1974: 90-102) กล่าวว่า ผู้บริหารควรมี 3 ทักษะ คือ 1) ทักษะด้านเทคนิค 2) ทักษะด้านมนุษย์ 3) ทักษะด้านความคิดรวบยอด ส่วน Harris (1985 : 33-42) ได้พัฒนาจากทักษะ

การบริหารของ Katz ให้ครอบคลุมและใช้งานได้ง่ายโดยผู้บริหาร ต้องมี 3 ทักษะ คือ 1) ทักษะด้านมโนภาพ 2) ทักษะด้านมนุษย์ และ 3) ทักษะด้านเทคนิค

2. แนวคิดและทฤษฎีการบริหารองค์กรตามหลักการบริหารจัดการของ McKinsey 7-S Framework Model

ในการประเมินการบริหารองค์การ อำนาจ วัดจินดา (2559) กล่าวว่า ปัจจุบันได้มีการนำแนวคิดนี้มาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์องค์การในส่วนของ SWOT ด้านปัจจัยภายในว่า องค์การนั้นๆ มีจุดแข็งและจุดอ่อนในปัจจัยทั้ง 7 อย่างไร ประกอบด้วย 1. กลยุทธ์ขององค์กร 2. โครงสร้าง

องค์การ 3. ระบบการปฏิบัติงาน 4. บุคลากร 5. ทักษะ ความรู้ ความสามารถ 6. รูปแบบการบริหารจัดการ และ 7. ค่านิยมร่วม

เอกกมล เอี่ยมศรี (2554) ได้กล่าวใน Modem Management Forum เมื่อวันศุกร์ ที่ 15 กรกฎาคม 2554 เกี่ยวกับกรอบแนวคิด 7's Mckinsey ไว้ว่า กรอบแนวคิด 7's Mckinsey เป็นกระบวนการสร้างความมั่นใจว่าทุกส่วนขององค์กรของคุณทำงานอยู่ด้วยความสามัคคี ซึ่ง 7's McKinsey ได้มีการพัฒนาในทศวรรษ 1980 โดย Tom Peter และ Robert Waterman เป็นสองที่ปรึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านการทำงานเป็นที่ปรึกษาของ McKinsey & Company ได้นำเสนอแนวคิดการจัดแนวทางศึกษาไว้ 7 ด้าน สำหรับตรวจสอบภายในองค์กรและจำเป็นที่จะต้องมีความใกล้ชิดกันภายในองค์กรจึงจะประสบความสำเร็จ (ภาพที่ 2)

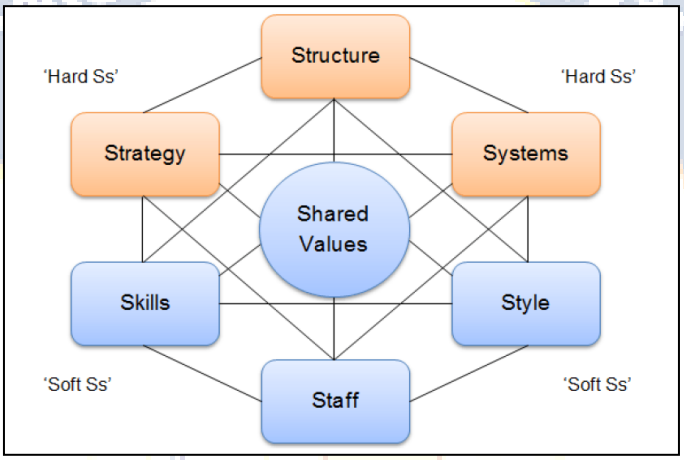

ภาพที่ 2 : Strategic Management insight

ที่มา: https://www.strategicmanagementinsight.com/tools/mckinsey-7s-model-framework.html

แนวคิดของ 7's McKinsey สามารถไปใช้เป็นองค์ประกอบของทีมงานหรือโครงการได้เป็นอย่างดี ปัญหาของการใช้ทฤษฎีนี้ คือ การนำไปใช้โดยไม่คำนึงถึงวิธีการที่คุณจะต้องตัดสินใจที่จะกำหนดขอบเขตของพื้นที่ที่คุณจะต้องศึกษา 7 องค์ประกอบที่สำคัญ แนวคิด 7's McKinsey เกี่ยวข้องกับ 7 ปัจจัยของการพึ่งพาซึ่งกันและกัน โดยแบ่ง ออกเป็นทั้ง "ยากและหนัก" กับ "อ่อนน้อม" ภายในองค์กร

องค์ประกอบ "ยากและหนัก" มีดังนี้ 1) กลยุทธ์ (Strategy) 2) โครงสร้าง (Structure) 3) ระบบ (System) องค์ประกอบ "ยากและหนัก" จะง่ายต่อการกำหนดหรือระบุวิธีการจัดการ โดยตรงและมี อิทธิพลต่อพวกเขา ซึ่งกลยุทธ์เหล่านี้ จะต้องใช้แผนภูมิองค์กรและสายการบังคับบัญชา และกระบวนการที่เป็นทางการและใช้ระบบสารสนเทศเข้ามาช่วยสนับสนุน

องค์ประกอบ "อ่อนน้อม" มีดังนี้ 1) ค่านิยมร่วม (Shared Value) หรือ เป้าหมายบันดาล (Superordinate Goal) 2) ทักษะ/ประสบการณ์การทำงาน (Skill) 3) รูปแบบการบริหาร (Style of Management) 4) บุคลากร (Staff) องค์ประกอบ "อ่อนน้อม" เป็นสิ่งที่ยากที่จะอธิบายและมีความเป็นตัวตนน้อย มีอิทธิพลต่อ วัฒนธรรมองค์กรโดยรวม ซึ่งองค์ประกอบอ่อนน้อม มีความสำคัญมากต่อองค์กรที่ต้องการจะประสบ ความสำเร็จ

ปัจจัยทั้ง 7 ประการมีความสำคัญยิ่ง เป็นตัวส่งเสริมซึ่งกันและกัน ส่งผลให้องค์กรมีประสิทธิภาพและนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย

1. Strategy : กลยุทธ์ หมายถึง แนวทางหลักของการทำงานหรือแผนแม่บท เป็นแนวทางระดมและจัดทรัพยากรขององค์กร ถ้ากลยุทธ์เหมาะสมกับองค์กร องค์กรมีทรัพยากรเพียงพอเพียงเหมาะสมกับองค์กร องค์กรนั้นย่อมประสบความสำเร็จ

2. Structure : โครงสร้าง หมายถึง รูปแบบการจัดแบ่งองค์กรออกเป็นฝ่ายๆ หรือกลุ่มงาน มีการกำหนดอำนาจหน้าที่และความสัมพันธ์ไว้อย่างชัดเจน โครงสร้างของบริษัทชั้นนำจะมีรูปแบบไม่สลับซับซ้อน เป็นแบบแบนราบ ทำให้ข้อมูลข่าวสารจากบนลงล่างเป็นไปอย่างรวดเร็ว

3. System : ระบบการทำงาน หมายถึง ชุดของกิจกรรมต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กัน โดยมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันเป็นระบบที่ดีมีประสิทธิภาพ จึงจะทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้เร็ว ควรมีการเขียน Flow Chart ประกอบไดเพื่อความชัดเจน

4. Superordinate Goal หรือ Shared and Value : ค่านิยมร่วม หมายถึง ความรู้สึกร่วมหรือความต้องการของคนส่วนใหญ่ในองค์กร ทัศนคติที่มีต่อองค์กรไปในทางที่ดีหรือไม่ดี

5. Skill : ทักษะ หมายถึง ความชำนาญเป็นพิเศษ เป็นสิ่งที่องค์กรทำได้ดี เป็นที่เชื่อถือของลูกค้า องค์กรที่มีทักษะด้านใดด้านหนึ่งเหนือกว่าผู้อื่นย่อมประสบความสำเร็จเป็นบริษัทชั้นนำ

6. Style of Management : รูปแบบการบริหาร หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารในการทำงาน ซึ่งมีผลต่อการรับรู้และความเชื่อถือของบุคลากร จะมีผลต่อขวัญกำลังใจของพนักงานและความสำเร็จขององค์กร

7. Staff : บุคลากร หมายถึง บุคลากรทุกระดับเป็นหัวใจขององค์กร เป็นตัวขับเคลื่อนให้องค์กรประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายองค์กรที่มีความรู้ความสามารถ ขวัญดี และจงรักภักดีต่อองค์กร ย่อมทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นระบบการบริหารบุคคล ต้องดีมีคุณภาพ จึงจะได้บุคคลที่ดีต้องเอาใจใส่ต่อบุคลากร พัฒนาบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญมากขึ้น

แนวคิด 7's McKinsey สามารถนำมาใช้ในหลากหลายของสถานการณ์ที่มุมมองของการจัดตำแหน่งให้เป็นประโยชน์ เช่น

1. ปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร
2. ตรวจสอบปัจจัยของแนวโน้มที่อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงองค์กรในอนาคต

3. จัดหน่วยงานและกระบวนการที่จำเป็นจะต้องควบรวมหรือยุบรวมกัน

4. กำหนดวิธีการที่ดีที่สุดที่จะใช้กลยุทธ์นำเสนอ

ปัจจัยหลักในการสร้างองค์กรที่เป็นเลิศ ประกอบด้วยหลายๆ ปัจจัยตามความเห็นของนักวิชาการที่หลากหลาย ผู้ศึกษาเห็นว่า องค์ประกอบของ McKinsey 7 ปัจจัยเป็นแนวทางที่ผู้ศึกษาส่วนใหญ่นิยม มีความสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสมตามสภาพขององค์กร และสามารถนำมาวิเคราะห์การพัฒนาองค์กรตามเกณฑ์คุณภาพการบริการจัดการภาครัฐ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่มีอำนาจและอิสระในการปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตน โดยมีหน้าที่ให้บริการในด้านต่างๆ แก่ประชาชน อาทิ บริการสาธารณะให้แก่ประชาชน เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในด้านการเงิน บุคลากร ตลอดจนระยะเวลาที่ใช้ ดำเนินการให้บริการชุมชน และทำให้เกิดความประหยัด และเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงได้มีการนาวิธีการดำเนินการในการจัดการปัญหาและการให้บริการแบบทันสมัยโดยการนา 7-S framework model มาปรับใช้กับการดำเนินการ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ (Strategy) หมายถึง แนวทางหลักของการทำงานหรือแผนแม่บท เป็นแนวทางระดมและจัดทรัพยากรขององค์กร ถ้ากลยุทธ์เหมาะสมกับองค์กรให้มีทรัพยากรเพียงพอเพียงเหมาะสม โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ไว้อย่างชัดเจน และมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกไว้อย่างชัดเจน รวมถึง มีการกำหนดตัวชี้วัดไว้อย่างชัดเจน ยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ถูกกำหนดไว้ในแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งผ่านกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาตามที่ได้กำหนดไว้ รวมถึงการบรรจุภารกิจในการให้บริการประชาชน

2. โครงสร้างหน่วยงาน (Structure) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการกำหนดโครงสร้างของแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน มีการกำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละฝ่ายรวมถึงการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน เนื่องจากการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานเป็นไปตามอำนาจหน้าที่และ สายการบังคับบัญชาที่ได้กำหนดไว้ และมีการปรับโครงสร้างให้สอดคล้องกับภารกิจตามบริบทของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. ระบบงาน (Systems) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเหมาะสมของระบบงานอาจนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ช่วยให้เกิดการประสานงานทั้งภายในและภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ มีระบบการตรวจสอบ ทบทวนการปฏิบัติงาน รวมถึงระบบเทคโนโลยี สารสนเทศที่สนับสนุนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยส่วนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการดำเนินงานโดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเกือบทั้งหมด ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

4. ทักษะ (Skills) ด้านทักษะของบุคลากร โดยบุคลากรสามารถประยุกต์เทคนิคการปฏิบัติงานใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน บุคลากรมีความสามารถในการใช้เครื่องมือใน

การปฏิบัติงาน บุคลากรสามารถใช้คอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี และบุคลากรมีความเชี่ยวชาญในงานที่ทำ เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีกระบวนการในการพัฒนาบุคลากร อย่างสม่ำเสมอ รวมถึงมีการบรรจุการพัฒนาบุคลากรไว้เป็นส่วนหนึ่งในแผนปฏิบัติการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5. บุคคล (Staff) ด้านการจัดบุคคลเข้าทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีระบบการสร้างการเรียนรู้ของบุคลากรอย่างเพียงพอ และมีการกำหนดนโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคลไว้อย่างชัดเจน มีการวางแผนทรัพยากรบุคคลที่สอดคล้องกับนโยบายยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีระบบการจัดอัตรากำลังที่เหมาะสมกับความสามารถของบุคลากร

6. รูปแบบการบริหาร (Style) ด้านรูปแบบการบริหารงาน ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการบริหารงาน ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการจูงใจให้เกิดการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานของผู้บริหารยึดตามกฎ ระเบียบ กฎเกณฑ์ และผู้บริหาร มีความมุ่งมั่นและกระตุ้นให้เกิดวิสัยทัศน์ร่วมกันในการทำงาน ซึ่งเป็นไปตามวิสัยทัศน์และพันธกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

7. ค่านิยมร่วม (Shared Values) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการปฏิบัติงาน บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างมีความรับผิดชอบ เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีการปฏิบัติงานอย่างมุ่งมั่น ทุ่มเท และมีค่านิยมร่วมขององค์การ เพื่อง่ายต่อการจดจำและนำไปสู่การปฏิบัติ ทำให้ผู้บริหารและบุคลากรมีเป้าหมายการดำเนินงานที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คือ การให้บริการประชาชนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการมุ่งเน้นการบริการประชาชนเป็นหลัก

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ 1. ข้อมูลปฐมภูมิ (1) สำรวจความคิดเห็นกับบุคลากรและเจ้าหน้าที่ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 400 คน (2) การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างกับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5 ท่าน และ 2. ข้อมูลทุติยภูมิ โดยศึกษาเอกสาร คำสั่ง หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เชิงเนื้อหา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1. ประชากร เป็นผู้บริหาร บุคลากรและเจ้าหน้าที่ในองค์กรปกครองท้องถิ่น อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ รวมจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 13 แห่ง (องค์การบริหารส่วนอำเภอภูเขียว , 2563) 2. กลุ่มตัวอย่าง (2.1) กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ คำนวณ

กลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากร บุคลากรและเจ้าหน้าที่ทั้งหมดของการปกครองท้องถิ่นอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ หาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 369 คน ผู้วิจัยเก็บกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 400 คน โดยสุ่มแบบง่ายกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมา 5 แห่ง (จากทั้งหมด 13 องค์กร) เก็บข้อมูลตามสัดส่วนขององค์กร โดยมีตัวแทนประชากรตัวอย่างรวม 5 องค์กร จำนวน 400 ราย (2.2) กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 5 ท่าน และ (2.3) การศึกษาเอกสาร โดยการรวบรวมเอกสาร งานวิจัย ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล 1. การศึกษาเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา แจกแจงเป็น ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2. การศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ประมวลผลและนำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารการปกครองท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ความคิดเห็นของบุคลากรและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ปัจจัยสำคัญมีผลต่อการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$=3.91, S.D.=0.78) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกปัจจัยสำคัญมีผลต่อการบริหารงานองค์กรในระดับมาก เรียงลำดับ ปัจจัยสำคัญที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ มีค่าระดับความสำคัญมากที่สุด 4.08 รองลงมาคือปัจจัยด้านงบประมาณ มีค่าระดับความสำคัญ 4.03 และปัจจัยด้านการวางแผน มีค่าระดับความสำคัญ 3.97 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและบุคลากรในองค์กรปกครองท้องถิ่น

ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	$\bar{X}$	S.D.	แปลผลความสำคัญ
1.ด้านภาวะผู้นำ	4.08	0.75	มีผลต่อการบริหารมาก
2.ด้านงบประมาณ	4.03	0.80	มีผลต่อการบริหารมาก
3.ด้านการวางแผน	3.97	0.77	มีผลต่อการบริหารมาก
4.ด้านบุคลากร	3.94	0.73	มีผลต่อการบริหารมาก
5.ด้านวิธีปฏิบัติงาน	3.84	0.79	มีผลต่อการบริหารมาก
6.ด้านการประเมินผล	3.80	0.84	มีผลต่อการบริหารมาก
7.ด้านวัสดุอุปกรณ์	3.74	0.78	มีผลต่อการบริหารมาก
รวม	3.91	0.78	มีผลต่อการบริหารมาก

2. การบริหารการปกครองท้องถิ่นตามหลักบริหารจัดการ McKinsey 7-S Framework

ระดับการบริหารตามหลักการบริหารการจัดการของ McKinsey 7-S Framework ในองค์กรปกครองท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=3.92, S.D.=0.79) เมื่อพิจารณาราย ด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกลยุทธ์องค์กร ($\bar{X}$=4.24, S.D.=0.78) และรองลงมา ตามลำดับ คือ ด้านรูปแบบการบริหาร ($\bar{X}$=4.21, S.D.=0.80) ด้านบุคลากร ($\bar{X}$ =4.18, S.D.=0.84) ด้านทักษะ ($\bar{X}$=4.13, S.D.=0.79) ด้านโครงสร้าง ($\bar{X}$=3.97, S.D.=0.77) ด้านระบบ ($\bar{X}$=3.46, S.D.=0.75) และด้านค่านิยมร่วม ($\bar{X}$=3.28, S.D.=0.80) ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ระดับการบริหารการปกครองท้องถิ่นตามหลักการบริหารจัดการของ McKinsey 7-S Framework ตามความคิดเห็นของบุคลากรองค์กรปกครองท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

หลักการบริหารของ McKinsey 7-S Framework	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.ด้านกลยุทธ์องค์กร	4.24	0.78	ระดับมาก
2.ด้านรูปแบบการบริหาร	4.21	0.80	ระดับมาก
3.ด้านบุคลากร	4.18	0.84	ระดับมาก
หลักการบริหารของ McKinsey 7-S Framework	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
4.ด้านทักษะ	4.13	0.79	ระดับมาก
5.ด้านโครงสร้าง	3.97	0.77	ระดับมาก
5.ด้านโครงสร้าง	3.97	0.77	ระดับมาก
6.ด้านระบบ	3.46	0.75	ระดับปานกลาง
7.ด้านค่านิยมร่วม	3.28	0.80	ระดับปานกลาง
รวม	3.92	0.79	ระดับมาก

3. ทิศทางในการบริหารปกครองท้องถิ่นในอนาคต

ในการสร้างระบบบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดี ทิศทางการบริหารการปกครองท้องถิ่นในอนาคต ควรมีลักษณะดังนี้ 3.1 ลักษณะการบริหารการปกครองภายในองค์กรปกครองท้องถิ่น ควรมีลักษณะดังนี้ (1) มีความก้าวหน้าของการพัฒนาระบบบริหารของการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง (2) รูปแบบและโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีความยืดหยุ่นตามความต้องการของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น (3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจะมีรายได้เพิ่มขึ้นทั้งจากการจัดเก็บรายได้ในท้องถิ่น เงินอุดหนุน และงบประมาณจากการถ่ายโอนภารกิจ (4) ระบบบริหารงานบุคคล ส่วนท้องถิ่นควรมีความเป็นอิสระและมีมาตรฐานโดยการทำงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการจากผู้แทนภาครัฐ ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิและ

ผู้ทรงคุณวุฒิจากชุมชน 3.2 ลักษณะการบริหารการปกครองแบบมีส่วนร่วมกับองค์กรภาครัฐ ภาคประชาชน และทุกภาคส่วนในชุมชน ควรมีดังนี้ (1) หน่วยงานภาครัฐควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนศักยภาพให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านต่างๆ (2) หน่วยงานภาครัฐควรเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองท้องถิ่นในการพัฒนาภาคประชาสังคมให้มีความเข้มแข็ง (3) เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่สามารถเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นตามความต้องการของประชาชนโดยรวม (4) มีเครือข่ายองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ ที่มีความเป็นอิสระ เช่น สมาคมท้องถิ่น ฯลฯ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการ บริหารจัดการท้องถิ่น (5) มีความร่วมมือการทำงานระหว่างภาคส่วนต่างๆ ในการบริหารจัดการองค์กรปกครองท้องถิ่นในอนาคต

อภิปรายผล

1. ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารปกครองท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

1) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ มีความสำคัญต่อการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากเมื่อผู้บริหารมีความสัมพันธ์อันดีต่อบุคลากรในหน่วยงาน จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความเคารพเชื่อฟังผู้บริหารพร้อมรับฟังและให้ความสำคัญต่อความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา รวมถึงพิจารณานโยบายของส่วนและกองต่างๆ ภายในหน่วยงาน โดยการนำไปปฏิบัติควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อมิให้เกิดข้อผิดพลาดขึ้นในองค์กร สอดคล้องกับ มะยุรี สุดตา และ ธนัช กนกเทศ (2553) ที่วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะคาบ อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร พบว่า แบบจำลอง 7'S (McKinsey 7-S Framework) มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะคาบ อยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านผู้นำว่ามีผลต่อความสำเร็จขององค์กรมากที่สุด

2) ปัจจัยด้านงบประมาณ การใช้จ่ายงบประมาณควรเป็นไปตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยมีการจัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณและแผนการจัดซื้อจัดจ้างที่ชัดเจน มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการบริหารงานที่เพียงพอต่อการบริหารงาน สอดคล้องกับ สุภางค์ ด่อนแผ้ว (2552) ที่วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก โดยพบว่าความพร้อมในส่วนการคลังด้านการวางแผน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศรีนวล สรรคพงษ์ (2551) ซึ่งศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานคลังของเทศบาลในจังหวัดพิจิตร พบว่า ด้านการงบประมาณโดยรวมอยู่ในระดับมาก

3) ปัจจัยด้านการวางแผนงาน มีการจัดทำแผนในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ พร้อมประชาสัมพันธ์ถึงภารกิจหลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ประชาชนทราบเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน มีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงานแก่บุคลากรให้ปฏิบัติตามแผนงานและนโยบายที่วางไว้สอดคล้องกับ สุภางค์ ด่อนแผ้ว

(2552) ที่วิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก โดยพบว่า ในด้านการวางแผน มีความพร้อมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ วารุณี ขำสวัสดิ์ และสิทธิเดช สิริสุขะ (2558) ที่วิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพมากที่สุด คือ ด้านการวางแผน

2. ระดับการบริหารงานของการปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ตามหลักการบริหารการจัดการ McKinsey 7-S Framework พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกลยุทธ์รองลงมาคือ ด้านบุคลากร ด้านทักษะ ด้านโครงสร้าง ด้านรูปแบบการบริหาร ด้านระบบ และด้านค่านิยมร่วม สอดคล้องกับ พวงผกา มะเสนา และประณต นันทิยะกุล (2557) ที่วิจัยเรื่อง "การบริหารจัดการการบริการที่มีคุณภาพในโรงพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข" ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารในโรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไปให้ความสำคัญในด้านกลยุทธ์องค์กรเป็น อันดับแรก ส่วนผู้บริหารในโรงพยาบาลชุมชนและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลให้ความสำคัญการบริหารจัดการทั้ง 7 ด้าน แต่จะเน้นด้านกลยุทธ์ขององค์กรสำคัญเป็นอันดับแรก ซึ่งตรงกับกรอบแนวคิด McKinsey 7-S Framework และสอดคล้องกับผลการวิจัยนี้

3. ทิศทางในการบริหารปกครองท้องถิ่นในอนาคต ในการสร้างระบบบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดี ทิศทางการบริหารการปกครองท้องถิ่นในอนาคต ควรมีลักษณะดังนี้ 3.1 ลักษณะการบริหารการปกครองภายในองค์กรปกครองท้องถิ่นควรมีลักษณะดังนี้ (1) มีความก้าวหน้าของการพัฒนาระบบบริหารของการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง (2) รูปแบบและโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีความยืดหยุ่นตามความต้องการของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น (3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจะมีรายได้เพิ่มขึ้นทั้งจากการจัดเก็บรายได้ในท้องถิ่น เงินอุดหนุน และงบประมาณจากการถ่ายโอนภารกิจ (4) ระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นควรมีความเป็นอิสระและมีมาตรฐานโดยการทำงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการจากผู้แทนภาครัฐ ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ทรงคุณวุฒิจากชุมชน 3.2 ลักษณะการบริหารการปกครองแบบมีส่วนร่วมกับองค์กรภาครัฐ ภาคประชาชน และทุกภาคส่วนในชุมชน ควรมีดังนี้ (1) หน่วยงานภาครัฐควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนศักยภาพให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ (2) หน่วยงานภาครัฐควรเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองท้องถิ่นในการพัฒนาภาคประชาสังคมให้มีความเข้มแข็ง (3) เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่สามารถเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นตามความต้องการของประชาชนโดยรวม (4) มีเครือข่ายองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความเป็นอิสระ เช่น สมาคมท้องถิ่น ฯลฯ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการท้องถิ่น (5) มีความร่วมมือการทำงานระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในการบริหารจัดการองค์กรปกครองท้องถิ่นในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากผลการวิจัย

1. การบริหารการปกครองท้องถิ่นควรมีความเข้มแข็งในปัจจัยสำคัญต่างๆ เพื่อสามารถดำเนินการบริหารจัดการการปกครองท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น และควรส่งเสริมให้ประชาชนมีเข้าใจในการเข้ามามีส่วนร่วมใน กระบวนการบริหารการปกครองท้องถิ่นเพื่อทำให้เกิดการบริหารงานที่โปร่งใส ลดปัญหาการทุจริต มีการใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ส่งเสริมความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบริหารจัดการและ การดำเนินงานของการปกครองส่วนท้องถิ่นให้บุคลากรทุกระดับ เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรและ เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานในบทบาทของตนเองได้อย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยให้ครอบคลุมในส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการปกครองท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ อาทิ ด้านโครงสร้างและความสัมพันธ์ของการบริหารจัดการการกระจายอำนาจ การพัฒนากลไกภายในท้องถิ่น การสนับสนุนบทบาทของภาคประชาสังคมในระบบการบริหารจัดการ ท้องถิ่น เป็นต้น เพื่อให้มีเครือข่ายของภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม

2. ควรศึกษาเพิ่มเติมปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารการปกครองท้องถิ่นของแต่ละส่วนงาน เช่น สำนักงานปลัด กองคลังหรือส่วนการคลัง กองช่าง กองสาธารณสุข เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัย สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ การดำเนินงาน และปรับ แนวทางการทำงานของการปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กิตติ์รวี เลขะกุล. (2561). **ธรรมาภิบาล วัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของเทศบาลในเขตภาคใต้ของประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการ จัดการภาครัฐและเอกชน คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ธนพร มากระจัน. (2558). **ทักษะการบริหารกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ปัณณธร เธียรชัยพฤกษ์. (2561). **ทิศทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในอนาคต**. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 3(2), 183-196.

พวงผกา มะเสนา และประณต นันทิยะกุล. (2557). **การบริหารจัดการการบริการที่มีคุณภาพในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข.** วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย, 4(1), 88-101.

มะยุรี สุดตา และ ธนัช กนกเทศ. (2553). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการที่ดีของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะคาบ อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย นเรศวร, พิษณุโลก.

วารุณี ขำสวัสดิ์ และสิทธิเดช สิริสุขะ. (2558). **ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงาน คลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดเพชรบุรี.** ฉบับภาษาไทย สาขา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 8(1), 565-581.

วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2558). **15 ปี การกระจายอำนาจของไทย.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศรีนวล สรรคพงษ์. (2551). **ปัญหาการบริหารงานคลังของเทศบาลในจังหวัดพิจิตร.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สาโรจน์ โอพิทักษ์ชีวิน. (2554). **การจัดการและพฤติกรรมองค์กร : เพื่อสร้างและรักษาความ ได้เปรียบเชิงแข่งขันไว้ให้ยั่งยืนในโกลบอลไลเซชั่น**. กรุงเทพฯ : สยาม บุ๊คส์.

สุภางค์ ต่อนแผ้ว. (2552). **ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ. (2563). **จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น .** เข้าถึงข้อมูลได้จาก : http://www.chpao.org/ เข้าถึงเมื่อ 25 เมษายน 2564

เอกกมล เอี่ยมศรี. (2554). **กรอบแนวคิด 7's Mckinsey**, กล่าวใน Modem Management Forum, 15 กรกฎาคม 2554.

อำนาจ วัดจินดา. (2016). **McKinney 7-S Framework แนวคิดปัจจัย 7 ประการในการประเมิน องค์การ.** เข้าถึงได้จาก : https://www.gracezone.org/mckinney-7-s-frameworkแนวคิดปัจจัย-7-ประการใ/

Bass, B. M. (1990). **Bass & Stogdill's handbook of leadership theory, research, and managerial applications (3 rd ed.).** New York: The Free Press.

Drucker. Peter F. (1979). **The Effective Executive**. New York : Harper and Row.

Harris, B.M. (1985). **Supervision Behavior in Education. (2 nd ed)**. Englewood Cliffs : Prentice-Hall.

Katz. Robert L. (1974, September-October). **"Skill of AN Effective Administrator."** Harward Business Review.

Koontz Harold D. and Cyril O'Donnell. (1972). **Principles of Management : An Analysis of Managerial Functions.** New York : MC Graw – Hill.

การจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

Government management to strengthen communities in accordance with alternative flow development guidelines A case study of PakPang Subdistrict Administration Organization Phu Kheow District, Chaiyaphum Province

ดิเรก ถึงฝั่ง[1] ธวัฒน์ เขตจัตุรัส[2] และ อภิชิต ดวงธิสาร[3]
Direk Teungfang Thawat Khetchatturat and Apichit Duangthisan

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ต่อเรื่องการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก 2) ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อเรื่องการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เกิดจาก 1.1 การสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือ 1.2 การเพิ่มศักยภาพของชุมชน 1.3 การจัดการความรู้ 1.4 การส่งเสริมการมีส่วนร่วม 2) ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคคือ 2.1 ขาดการสนับสนุนในด้านการจัดการความรู้ 2.2 ขาดการสนับสนุนในด้านข้อมูลข่าวสาร 2.3 ขาดจิตสาธารณะ 2.4 ขาดการสนับสนุนในด้านสัมพันธ์ 3) แนวทางการพัฒนา คือ 3.1 แนวทางด้านฟื้นฟูสภาพแวดล้อม 3.2 แนวทางด้านการปรับตัว 3.3 แนวทางการแบ่งปันและถ่ายทอดความรู้ 3.4 แนวทางด้านการดำรงอยู่อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : การจัดการภาครัฐ, ความเข้มแข็งของชนชน, แนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก

[1] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail: apichit@northern.ac.th โทร. 0812616861

Abstract

The purposes of the research are 1) Study the context of Pak Pang District Administration Phu Kheow District, Chaiyaphum Province On the management of the public sector to the strengthening of communities in accordance with alternativetrend development guidelines. 2) Study the factors that cause problems, obstacles to public sector management to the strength of communities in accordance with alternative current development guidelines. 3) Studying the way the government develops public sector management towards community strength according to alternative current development guidelines, qualitative research by studying documents, in-depth interviews, group discussions and non-participatory observations, the findings showed. 1) Context of Pak Pang District Administration Phu Kheow District, Chaiyaphum Province Caused by 1.1 Buildin partnerships,cooperationnetworks1.2,community empowerment 1.3 Knowledge management 1.4, promotion of participation. 2) The factors that cause obstacle problems are 2.1 lack of support in knowledge management, 2.2 lack of support in the field of information, 2.3 lack of public spirit, 2.4 lack of support in relation to the field. 3) Development guidelines are 3.1 Environmental recovery approach 3.2 Adaptation guidelines 3.3 Knowledge sharing and transfer guidelines 3.4 Sustainable living guidelines.

Key words : Public sector management, bump strength, alternative current development approaches

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของโลกในปัจจุบัน ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายจากรอบด้านทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องตามแนวทางการพัฒนาแบบประเทศในแถบตะวันตกตามกระแสหลัก ส่งผลให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยและไม่เป็นธรรม อธิปไตยในการจัดการทรัพยากรของประเทศสูญหายไป การละทิ้งภูมิปัญญาและเทคโนโลยีดั้งเดิม ละเลยการพัฒนาชุมชนชนบท เกิดความเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่องของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การขาดความเป็นธรรมในการเข้าถึงและใช้ทรัพยากร การบริโภคเกินความสามารถที่จะรองรับได้ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และศีลธรรมของสังคมเสื่อมลง ซึ่งไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ทั้งในแง่ระบบคิดและวิถีชีวิตของชุมชน เป็นภาพ

สะท้อนความจริงให้เห็นถึงการพัฒนาที่ขาดความสมดุลอย่างรุนแรง ประเทศไทยเผชิญกับปัญหาความยากจนของประชาชนมาช้านาน อีกทั้งในปัจจุบันประเทศไทยยังประสบปัญหาความขัดแย้งทางความคิดที่แตกต่างกัน โดยขาดกระบวนการที่ชัดเจนในการแก้ไขปัญหาจนก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองเกิดขึ้นหลายครั้งที่ผ่านมา การแก้ไขปัญหาของภาครัฐมุ่งเน้นการปฏิรูประบบการบริหารราชการส่วนกลาง การแก้ไขปัญหาระบบเศรษฐกิจโดยการขึ้นภาษี การแก้ไขปัญหาทางสังคมเน้นที่การควบคุมและบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งการแก้ไขปัญหาต่างๆ ดังกล่าวสามารถแก้ไขให้ครอบคลุมรอบด้านจะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งของทุนทางสังคม โดยการพัฒนาชุมชนในเขตเมืองเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและนำไปสู่เมืองที่น่าอยู่ โดยภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม (People Participation) ในการแก้ไขปัญหาของเมืองและชุมชนโดยการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันวางแผน และร่วมตัดสินใจ ตั้งแต่เริ่มต้นนโยบายจนถึงการประเมินผลนโยบาย เพื่อประชาชนจะสามารถแก้ไขปัญหาของตนเองได้ตรงตามความต้องการและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน (ประเวศ วะสี, 2553 : 217)

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) อยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสมมานานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น การแข่งขันด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้น สังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้นเป็นสภาพไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจะกระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์เกือบทุกด้านและจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 : 1)

การพัฒนาทางเลือกจึงเริ่มก่อตัวขึ้นเพื่อรองรับผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจกระแสหลักโดยเริ่มมีขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 ซึ่งหนึ่งในแนวคิดการพัฒนาที่เป็นทางเลือกและทางรอดใหม่ของสังคมไทยก็คือ "หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง" ซึ่งภาครัฐได้น้อมนำแนวคิดการพัฒนาจากพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ไปกำหนดเป็นแนวนโยบายในการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจชุมชนตามวิถีชีวิตของชุมชนในแต่ละพื้นที่ โดยยึดหลักการทางสายกลาง และการพัฒนาบุคคลบนฐานของความรู้และคุณธรรม โดยแนวทางที่พระราชทานไว้นี้ได้พิสูจน์แล้วว่าสามารถทำให้พสกนิกรในบางพื้นที่ที่มีศักยภาพพร้อมดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงยั่งยืน แต่ในทางปฏิบัติผู้ที่เกี่ยวข้องจะเน้นการสั่งการจากเบื้องบนลงสู่เบื้องล่าง ประชาชนไม่มีโอกาสได้คิดหรือทำอะไรด้วยตนเอง แต่เป็นคำสั่งที่มาจากนโยบายของรัฐบาล โดยไม่ได้คำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงของชุมชนและความแตกต่างของบริบทที่หลากหลายในแต่ละพื้นที่ ทำให้การพัฒนาประเทศประสบกับปัญหาช่องว่างและความเหลื่อมล้ำระหว่างรายได้ เกิดความแตกต่างระหว่างเมืองและชนบทอย่าง

เห็นได้ชัด ก่อให้เกิดปัญหาการอพยพย้ายถิ่น แรงงานเคลื่อนย้ายเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม ปล่อยคนแก่และเด็กอยู่กันตามลำพัง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้ามามีบทบาทในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมทุกมิติ ภาครัฐจะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว เพื่อเพิ่มขีดความสามารถชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดการให้ประชาชนได้เห็นถึงสภาพแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่นของตน เห็นถึงทุนของท้องถิ่นตน เห็นคุณและโทษของการพัฒนาตามกระแสหลัก และน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นตนเอง ผ่านกระบวนการจัดการภาครัฐ กระบวนการการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม อันนำพาไปสู่ความเข้มแข็งและความสุขอย่างมั่นคงมั่งคั่งและยั่งยืน (เสรี พงศ์พิศ, 2554 :1)

องค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เป็นองค์กรท้องถิ่นที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีความพร้อมที่จะรวมมือเป็นหนึ่งในเครือข่ายความร่วมมือภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้

ดังนั้น ผู้วิจัยต้องการศึกษาบริบทขององค์กรท้องถิ่นในสถานการณ์ปัจจุบัน ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรค และศึกษาแนวทางการพัฒนาเรื่องการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก : กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งสามารถนำผลการศึกษามาประยุกต์ใช้ในการสร้างความเข้มแข็งให้เกิดแก่ชุมชน และทำให้ชุมชนมีความสุขอย่างยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ต่อเรื่องการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก ในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อเรื่องการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเรื่องการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยในนำแนวคิดในการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ออกมาเป็นกรอบแนวคิด ดังภาพประกอบที่ 1 ดังนี้

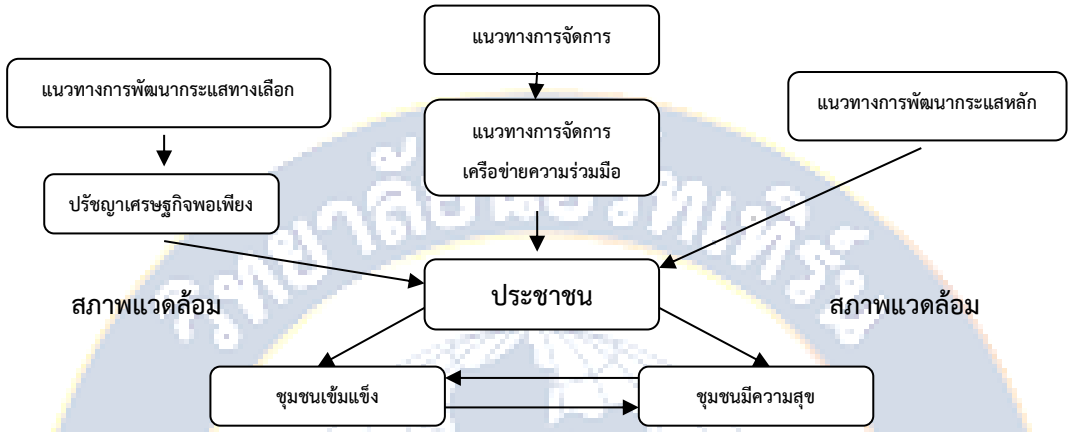

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นการศึกษาที่เน้นสองแนวทางหลักคือการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Study) และการวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary Study) เป็นการศึกษาผ่านการรวบรวมเอกสารและข้อมูลต่าง ๆ ทั้งในเชิงปฐมภูมิ (primary source) และทุติยภูมิ (secondary source) ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องศาสตร์พระราชากับการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยการรวบรวมและประมวลผลเพื่อจัดทำเป็นรายงานการวิจัย

2. การศึกษาข้อมูลภาคสนาม (Field Study) ดำเนินการศึกษาและค้นคว้าข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสัมภาษณ์ประธานหรือผู้ก่อตั้งกลุ่มในชุมชนพื้นที่ และส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในกลุ่มเป้าหมาย (focus group) และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมสมอง (brain storming) และรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนท้องถิ่นพร้อมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับบริบทของชุมชนในพื้นที่ ปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรค และแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงแก้ไขให้ชุมชนเข้งแข็งและยั่งยืน

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาเรื่องการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มีดังนี้

1. บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ต่อแนวทางการจัดการเรื่องการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือกในปัจจุบัน พบว่า

1.1 สร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือ บริบทของชุมชนและการก่อกำเนิดชุมชน ได้แก่ องค์กรชุมชนในรูปคณะกรรมการหมู่บ้าน มีการมาอบรมให้ความรู้ เป็นพี่เลี้ยง ให้ทุนกับองค์กรชุมชนบางส่วน หรือประสานงานในการขอทุนให้กับชุมชน โดยมีผู้นำชุมชนและสมาชิกของชุมชนเป็นผู้เรียนรู้ ส่งผลให้ชุมชนมีความตื่นตัว ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนอย่างมีส่วนร่วมแบบองค์รวม

1.2 เพิ่มศักยภาพของชุมชน ได้แก่ การสนับสนุนให้เกิดผู้นำที่มีคุณภาพ ซื้อสัตย์ สุจริต มีธรรมาภิบาล มีแนวคิดระเบิดจากข้างใน แก้ปัญหาที่จุดเล็ก ๆ ก่อน โดยทำตามลำดับขั้น ยึดหลักภูมิสังคม การสนับสนุนแหล่งเงินทุนสำหรับการพัฒนาชุมชน ส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจขององค์กรชุมชน ส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนด้านสังคม คุณภาพชีวิต พัฒนาการรวมกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจเชื่อมโยงพื้นที่ชนบทและเมือง ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างเครือข่ายองค์กรชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ ส่งเสริมให้เกิดวิสาหกิจชุมชน เศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจฐานราก เศรษฐกิจวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

1.3 การจัดการความรู้ ส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงาน โดยการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชนและชุมชนในชนบท และการเสริมสร้างเครือข่ายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของท้องถิ่นและชุมชนในการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันทำให้เกิดระบบที่ดี มีความโปร่งใส ไร้ทุจริต ปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงกระแสหลัก และรู้จักปรับตัวอย่างชาญฉลาด เลือกให้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างเหมาะสมกับบริบทของชุมชน และคงไว้ซึ่งสิ่งดี ๆ โดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้เหมาะสมอย่างมีปัญญา กล้าหาญ และเพียรทน โดยทำให้เกิดการอยู่รอด พอเพียง และยั่งยืน สร้างจิตสำนึกและความตระหนักรู้ของชุมชนในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อวิถีชีวิตชุมชน ให้ความรู้แก่ชุมชนในการจัดทำแผน 4 แผน

1.4 ส่งเสริมการมีส่วน โดยการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการค้นหาปัญหาและความต้องการตลอดทั้งทุนของชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ร่วมกันจัดเวทีชุมชนอย่างมีส่วนร่วม กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของชุมชน จัดทำแผนแม่บทของชุมชน ส่งเสริมบทบาทของครอบครัวและชุมชนในการจัดบริการสังคม สนับสนุนองค์กรเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมใน

การพัฒนา พัฒนากระบวนการชุมชนเข้มแข็งให้เกิดพลังของคนในชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ไขปัญหา สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการรวมตัวของคนในชุมชนในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม

2. ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อการจัดการเรื่องการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

2.1 ขาดการสนับสนุนในด้านการจัดการความรู้ ในด้านการประกอบอาชีพ การบริหารจัดการ ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญา โดยผสมผสานระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เก่า ซึ่งรวมถึงเทคโนโลยีใหม่ คือการขาดการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดเศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจวัฒนธรรม การสร้างนวัตกรรมใหม่ การสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน การบูรณาการระหว่างกองทุนและงบประมาณ การสร้างจิตสำนึกตระหนักรู้ จิตสาธารณะและจิตอาสา การสร้างงานสร้างรายได้ในชุมชน การค้นหาศักยภาพและปัญหาที่แท้จริงชุมชน การสร้างภาวะผู้นำ การบริหารงบประมาณแบบบูรณาการ การขาดผู้สืบทอดผู้ทำพิธีกรรมต่าง ๆ การขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาและหวงแหนการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยไม่เป็นธรรม การละทิ้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีดั้งเดิม การหลงลืมชุมชนชนบท การขาดแหล่งเรียนรู้ทางด้านภูมิปัญญา การขาดความตระหนักรู้อย่างแท้จริงต่อการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางการพัฒนากระแสหลัก ขาดการปรับใช้แนวทางศาสตร์พระราชาด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เหมาะสมตามบริบทของชุมชนในพื้นที่

2.2 ขาดการสนับสนุนในด้านข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ การวางแผน และการดำเนินกิจกรรมในชุมชน ที่มีการจัดเก็บและค้นหาอย่างเป็นระบบ ขาดการจัดทำประวัติชุมชน แผนที่เดินดิน ผังเครือญาติ ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทุนทางธรรมชาติ ทุนทางภูมิปัญญาและศาสนา ทุนทางวัฒนธรรม และข้อมูลด้านแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายเรียนรู้เพื่อเป็นฐานข้อมูลของชุมชน ที่ชุมชนสามารถเข้าถึงได้และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาได้โดยตรงตามความต้องการของชุมชน

2.3 ขาดจิตสาธารณะ ซึ่งประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วม การยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ความเสียสละ การมีจิตอาสาและจิตสาธารณะ

2.4 ขาดการสนับสนุนด้านนิติสัมพันธ์ ซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ภายในชุมชนที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองในเชิงอำนาจ การพึ่งพาพึ่งพิงกันในชุมชน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ความเอื้ออาทรกัน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ระบบทางกายภาพและสิ่งมีชีวิต สิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ เหนือธรรมชาติ ซึ่งปรากฏในรูปของความคิดความเชื่อและพิธีกรรม และระบบความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโลกภายนอก ชุมชนต้องมีระบบความสัมพันธ์กับโลกภายนอก ในด้าน

การซื้อขาย การแลกเปลี่ยนสินค้า ผลิผลิต การช่วยเหลือในรูปของเครือข่ายหรือการรวมกลุ่ม รวมถึงบุคคลหรือองค์กรที่มีบทบาทกับการพัฒนาชุมชน

3. แนวทางการพัฒนาเรื่องการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

3.1 แนวทางการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม ด้วยการสร้างแนวร่วมการพัฒนา และการค้นหาศักยภาพและทุนชุมชน ทั้งทุนธรรมชาติ ทุนทรัพยากร และทุนทางวัฒนธรรม การบูรณาการแผน 4 แผน ให้เข้ากับแผนชุมชนและแผนพัฒนาท้องถิ่น การทำบัญชีครัวเรือน การฝึกวินัยการออม ศึกษาดูงานชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการสร้างความเข้มแข็งที่ยั่งยืน

3.2 แนวทางการปรับตัว คือปรับแนวคิดของภาครัฐจากผู้สั่งการเป็นผู้สนับสนุน และเสริมสร้างแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ การสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก โดยการจัดระบบบริหารจัดการที่ดี มีการเฝ้าระวังในการจัดการปัญหาอุปสรรคอย่างมีส่วนร่วม กำหนดมาตรการทางสังคมของชุมชนเพื่อเป็นข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และมีการเรียนรู้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง การปรับตัวให้รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนากระแสหลัก โดยไม่ปฏิเสธเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์กับชุมชน การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้กับชุมชนอย่างเหมาะสม

3.3 การแบ่งปันและถ่ายทอดความรู้ เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่าง ๆ เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง

3.4 แนวทางความดำรงอยู่อย่างยั่งยืน ให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนตระหนักรู้ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนากระแสหลัก โดยเลือกรับในสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างชาญฉลาด และปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน และปรับใช้แนวทางการพัฒนากระแสทางเลือกโดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้เหมาะสมตามบริบทของชุมชน โดยการสร้างความเป็นปึกแผนให้กับชุมชน และการปลุกกระแสให้ชุมชนมีความรักและหวงแหนชุมชน นำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลง โดยยึดหลักพอประมาณ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน และต้องมี ความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรม สร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทุกด้าน ดังที่ได้สรุปตามประเด็นกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์หลักการและแนวคิดรวมทั้งผลการวิจัย โดยมีบทสรุป ดังนี้

1. บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ต่อการจัดการเรื่องการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก ในปัจจุบัน มีดังนี้คือ

1.1 สร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือ บริบทของชุมชนเกิดจากการสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือไตรภาคีเครือข่าย ได้แก่องค์กรชุมชนในรูปคณะกรรมการหมู่บ้าน องค์กรภาครัฐในรูปคณะกรรมการสภาตำบลองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีผู้นำชุมชนและสมาชิกของชุมชนเป็นผู้เรียนรู้ส่งผลให้ชุมชนมีความตื่นตัวและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนอย่างมีส่วนร่วม องค์กรต้องสร้างให้เกิดความร่วมมืออย่างมีส่วนร่วมและมีจิตสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องการกระจายอำนาจของท้องถิ่นตามแนวทางการจัดการภาครัฐ ให้ท้องถิ่นร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยากรต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการพัฒนาระหว่างชุมชน" สอดคล้องกับงานวิจัยของสาวิณี รอดสิน (2554 : 1) ศึกษาชุมชนเข้มแข็ง พบว่า การกำเนินชุมชนเข้มแข็งเกิดจากการเข้ามาทำงานวิจัย ประกอบกับการศึกษาดูงานการจัดการชุมชนจากภายนอก รวมไปถึงคณะกรรมการชุมชนได้รับการอบรมให้ความรู้และคำแนะนำ จึงทำให้เกิดแนวคิดที่จะพัฒนาชุมชน การรับรู้มุมมองร่วมกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิกของเครือข่ายอย่างกว้างขวาง ขบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน

1.2 เพิ่มศักยภาพของชุมชน ได้แก่ การสนับสนุนให้เกิดผู้นำที่มีคุณภาพ ซื้อสัตย์ สุจริต มีธรรมาภิบาล การสนับสนุนแหล่งเงินทุนสำหรับการพัฒนาชุมชน ส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจขององค์กรชุมชน ส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนด้านสังคมคุณภาพชีวิต พัฒนาการรวมกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจเชื่อมโยงพื้นที่ชนบทและเมือง ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างเครือข่ายองค์กรชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ ส่งเสริมให้เกิดวิสาหกิจชุมชน เศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจฐานราก เศรษฐกิจวัฒนธรรมและภูมิปัญญา สอดคล้องกับแนวคิดของโกวิทย์ พวงงาม (2553 : 1) ที่กล่าวว่าเรื่องชุมชนเข้มแข็งต้องมีเป้าหมายร่วมกันให้ความสำคัญกับประโยชน์สาธารณะและของสมาชิก มีจิตสำนึกการพึ่งตนเอง รักษาเอื้ออาทรต่อกัน และมีความรู้รักท้องถิ่น ชุมชนมีอิสระในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำและร่วมรับผิดชอบ มีการระดมใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ มีการเรียนรู้เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายและติดต่อสื่อสารกันหลายรูปแบบ

1.3 การจัดการความรู้ โดยการเรียนรู้ของคนในชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงานโดยการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชนและชุมชนในชนบท และการเสริมสร้างเครือข่ายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของท้องถิ่นและชุมชนในการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันให้เกิดระบบที่ดี มีความโปร่งใส ไร้ทุจริต ปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงกระแสหลักและรู้จักปรับตัวอย่างชาญฉลาด เลือกให้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างเหมาะสมกับบริบทของชุมชน และคงไว้ซึ่งสิ่งดี ๆ โดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้เหมาะสมอย่างมีปัญญา กล้าหาญ และเพียรทน โดยทำให้เกิดการอยู่รอด พอเพียง และยั่งยืน สร้างจิตสำนึกและความตระหนักรู้ของชุมชนในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อวิถีชีวิตชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญารัตน์ กิ่งก้ำ (2555 : 1) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การสนับสนุนช่วยเหลือจากภาครัฐ ขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย มีปัญหาหนี้สิน และขาดความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้หรือนวัตกรรมใหม่

1.4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วม โดยการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการค้นหาปัญหาและความต้องการตลอดทั้งทุนของชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ร่วมกันจัดเวทีชุมชนอย่างมีส่วนร่วม กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของชุมชน จัดทำแผนแม่บทของชุมชน ส่งเสริมบทบาทของครอบครัวและชุมชนในการจัดบริการสังคม สนับสนุนองค์กรเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา พัฒนากระบวนการชุมชนเข้มแข็งให้เกิดพลังของคนในชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ไขปัญหา สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการรวมตัวของคนในชุมชนในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม สอดคล้องกับแนวคิดของจันตวีร์ เกษมศุข (2557 : 1) โดยเน้นให้สมาชิกชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้องในทุกขั้นตอนของการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การดำเนินการตามแผนการติดตามประเมินผลและการรับประโยชน์จากการพัฒนา โดยอาศัยกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วม

2. ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อการจัดการเรื่องการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

2.1 ขาดการสนับสนุนในด้านการจัดการความรู้ ซึ่งเป็นความรู้ในชุมชน ในด้านการประกอบอาชีพ การบริหารจัดการ ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญา โดยผสมผสานระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เก่า ซึ่งรวมถึงเทคโนโลยีใหม่ คือการขาดการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดเศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจวัฒนธรรม การสร้างนวัตกรรมใหม่ การสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน การบูรณาการระหว่างกองทุนและงบประมาณ การสร้างจิตสำนึกตระหนักรู้ จิตสาธารณะและจิตอาสา การสร้างงานสร้างรายได้ในชุมชน การค้นหาศักยภาพและปัญหาที่แท้จริงชุมชน การสร้างภาวะ

ผู้นำ การบริหารงบประมาณแบบบูรณาการ การขาดผู้สืบทอดผู้ทำพิธีกรรมต่าง ๆ การขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาและหวงแหน การใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยไม่เป็นธรรม การละทิ้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีดั้งเดิม การหลงลืมชุมชนชนบท การขาดแหล่งเรียนรู้ทางด้านภูมิ สอดคล้องกับงานวิจัยของฐพชัย ทตนนท์ (2556 : 1) พบว่าประชาชนขาดความรู้ ยังไม่มีความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มต่าง ๆ ของแต่ละชุมชนยังมีความเข้มแข็งไม่เท่ากัน ขาดการติดตามผล และขาดงบประมาณ ควรจัดทำแผนงานนโยบายส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2.2 ขาดการสนับสนุนในด้านข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ การวางแผน และการดำเนินกิจกรรมในชุมชน ที่มีการจัดเก็บและค้นหาอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นฐานข้อมูลของชุมชน ที่ชุมชนสามารถเข้าถึงได้และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาได้โดยตรงตามความต้องการของชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของวิทยา จันทร์แดง (2555 : 1) พบว่า 1) นโยบายเรื่องการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง มีการดำเนินการในด้านการเพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชน การส่งเสริมการมีส่วนร่วม การจัดการความรู้และการเรียนรู้ของคนในชุมชน 2) ชุมชนมีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการชุมชน การประกอบอาชีพ การจัดการทรัพยากรในชุมชน และการพัฒนาองค์กรในชุมชน 3) รูปแบบใหม่ที่ค้นพบ คือ การบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบบูรณาการตามแนวทางศาสตร์พระราชาด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 ขาดจิตสาธารณะ ซึ่งประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วม การยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ความเสียสละ การมีจิตอาสาและจิตสาธารณะ สอดคล้องกับแนวคิดของขวัญกมล ดอนขวา (2556 : 1) หากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รู้ถึงปัจจัยหรือกระบวนการบริหารจัดการกลุ่มฯ ที่จะส่งผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนก็จะทำให้กลุ่มเกิดการตื่นตัวในการพัฒนาเพิ่มขึ้น อีกทั้งหน่วยงานต่างๆ ที่ดูแลและส่งเสริมหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่ม อื่นๆ ในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการให้ดียิ่งขึ้น

2.4 ขาดการสนับสนุนในด้านนิติสัมพันธ์ ซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ภายในชุมชนที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองในเชิงอำนาจ การพึ่งพาพึ่งพิงกันในชุมชน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเอื้ออาทรกัน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งปรากฏในรูปของความคิดความเชื่อและพิธีกรรม และระบบความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโลกภายนอก ในด้านการซื้อขาย การแลกเปลี่ยนสินค้า ผลผลิต การช่วยเหลือในรูปของเครือข่ายหรือการรวมกลุ่ม รวมถึงบุคคลหรือองค์กรที่มีบทบาทกับการพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของบรรเลง อินทร์จันทร์ และคณะ (2561 : 1-2) ได้เสนอภาพของชุมชนที่มีการจัดระเบียบสังคมที่เอื้อให้สังคมมีความสุขและมีความพึงพอใจในชีวิต ว่าเป็นชุมชนที่มีสมาชิกร่วมกันสร้างความไว้วางใจต่อกัน ซึ่งถือว่าเป็นทุนสังคมที่จะช่วย

ให้สังคมสามารถพัฒนาการจัดการต่าง ๆ เพื่อเอาชนะปัญหาที่ชุมชนต้องเผชิญ และสอดคล้องกับแนวคิดของศุภวัฒน์ ปภัสรา (2558 : 28) ได้ให้ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายให้รัฐให้ความสำคัญองค์กรชุมชนและปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการพัฒนาประเทศโดยให้ความสำคัญกับท้องถิ่นมากยิ่งขึ้นและใช้ศักยภาพของท้องถิ่นในฐานะจักรกลของการพัฒนาประเทศจากระดับล่างสู่ระดับบนให้มากยิ่งขึ้น

3. แนวทางการจัดการเรื่องการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

3.1 แนวทางการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม ด้วยการสร้างแนวร่วมการพัฒนา และการค้นหาศักยภาพและทุนชุมชน ทั้งทุนธรรมชาติ ทุนทรัพยากร และทุนทางวัฒนธรรม การบูรณาการแผน 4 แผน ให้เข้ากับแผนชุมชนและแผนพัฒนาท้องถิ่น การทำบัญชีครัวเรือน การฝึกวินัยการออม สอดคล้องกับแนวคิดของบรรเลง อินทร์จันทร์ และคณะ (2561 : 1-2) การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้นำทุกอย่าง ซึ่งไม่ใช่การกำหนดจากภายนอกแล้วให้ประชาชนเข้าร่วม แต่ต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนคิดเอง และดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมทุกมิติ

3.2 แนวทางการปรับตัว คือปรับแนวคิดของภาครัฐจากผู้สั่งการเป็นผู้สนับสนุน และเสริมสร้างแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ การสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งและมีความสุขอย่าง โดยการจัดระบบบริหารจัดการที่ดี มีการเฝ้าระวังในการจัดการปัญหาอุปสรรคอย่างมีส่วนร่วม กำหนดมาตรการทางสังคมของชุมชนเพื่อเป็นข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และมีการเรียนรู้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง การปรับตัวให้รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนากระแสหลัก โดยไม่ปฏิเสธเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์กับชุมชน การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้กับชุมชนอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของขวัญกมล ดอนขวา (2556 : 1) หากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รู้ถึงปัจจัยหรือกระบวนการบริหารจัดการกลุ่มฯ ที่จะส่งผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนก็จะทำให้กลุ่มเกิดการตื่นตัวในการพัฒนาเพิ่มขึ้น อีกทั้งหน่วยงานต่างๆ ที่ดูแลและส่งเสริมหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่ม อื่นๆ ในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการให้ดียิ่งขึ้น

3.3 แนวทางการแบ่งปันและถ่ายทอดความรู้ เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่าง ๆ เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง เช่น การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ของชุมชน โดยเน้นการกระบวนการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เป็นศูนย์ฯ ของประชาชน ที่ดำเนินการโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ที่จะ

ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของณัชกานต์ บัวอินทร์ และคณะ (2559 : 193-194) ที่เสนอแนวคิดการจัดการแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ และสอดคล้องกับแนวคิดของนงเยาว์ อุทุมพร (2558 : 42) ที่เสนอแนวคิดเรื่องการจัดการความรู้และการถ่ายทอดความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ศักยภาพของชุมชน แนวทางในการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการศึกษา การจัดทำฐานข้อมูลทางสื่ออิเลคทรอนิกส์

3.4 แนวทางการดำรงอยู่อย่างยั่งยืน ให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนตระหนักรู้ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนากระแสหลัก โดยเลือกรับในสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างชาญฉลาด และปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน และปรับใช้แนวทางการพัฒนากระแสทางเลือกโดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้เหมาะสมตามบริบทของชุมชน โดยการสร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับชุมชน และการปลุกกระแสให้ชุมชนมีความรักและหวงแหนชุมชน สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน นำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลง โดยยึดหลักพอประมาณ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน และต้องมี ความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรม สร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ ศึกษาดูงานชุมชนเข้มแข็งที่ประสพความสำเร็จ จัดทำแผน 4 แผน ใช้หลักปัญญา กล้าหาญ เพียรทน รอด พอเพียง และยั่งยืน ร่วมพัฒนาและปรับใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงไปพร้อม ๆ กัน ใช้ชีวิตอย่างมีแบบแผน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับแนวคิดของสุวิทย์ เมษิณทรีย์ (2560 : 1-4) ที่ได้เสนอมิติความการพัฒนาที่สมดุล หัวใจของความพอเพียง หลักในการสร้างนโยบาย เพื่อเชื่อมต่อปัจจุบันกับอนาคตที่ยั่งยืน โดยการสร้างทักษะใหม่ ๆ การสร้างความสมดุลมนุษย์กับธรรมชาติ ผ่านเศรษฐกิจแบบหมุนเวียน ที่มีการกระจายความมั่งคั่งและโอกาสอย่างถ้วนทั่ว และเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม และสอดคล้องกับแนวคิดของเสรี พงศ์พิศ (2554 : 1) ที่เสนอแนวทางสู่การสร้างชุมชนพอเพียงให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนไว้ คือ ชุมชนพอประมาณ ชุมชนมีเหตุผล ชุมชนมีภูมิคุ้มกันดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ผู้วิจัยเสนอให้งานวิจัยชิ้นนี้ ควรถูกนำไปเผยแพร่ไปยังชุมชนท้องถิ่นอื่น หน่วยงานราชการ ตลอดถึงผู้ที่สนใจที่ต้องการเห็นความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจนระหว่างการจัดการเรื่องการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่สามารถนาไปประยุกต์ใช้ได้จริง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาการจัดการเรื่องการจัดการภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนากระแสทางเลือก เพื่อนำมาปรับใช้ตามความเหมาะสมตามบริบทของแต่ละพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

โกวิทย์ พวงงาม. (2553). **การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.

กัญญารัตน์ กิ่งก่ำ. (2555). **ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านม่องหินแก้ว ตำบลวังพร้าว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง.** รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ขวัญกมล ดอนขวา. (2556). **การจัดการธุรกิจชุมชนบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**. สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

จินตวีร์ เกษมศุข. (2557). **หลักการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ณิชกานต์ บัวอินทร์ ภมรรัตน์ สุธรรม และสมคิด รัตนพันธุ์. (2559).**"การพัฒนาศักยภาพชุมชนด้วยแผนแม่บทชุมชนบ้านชาววัด ตำบลเสวียด อำเภอท่าฉวาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี"**. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี. 3 (2), 193-194

นงเยาว์ อุทุมพร. (2558). **การพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนเขตชลบุรี.** วารสารวิจัยราชภัฏธนบุรี รับใช้สังคม. 1(1),42

บรรเลง อินทร์จันทร์ และคณะ. (2561). **วิถีชีวิตชุมชน : กรณีศึกษานิคมสร้างตนเองพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี.** วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิค. 4 (1), 1-2

ประเวศ วะสี, อ้างถึงใน โกวิทย์ พวงงาม. (2553). **การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์, 217.

วิทยา จันแดง. (2555). **การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน.** ดุษฎีนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.

ศุภวัฒน์ ปภัสสรา. (2558). **"ความเข้มแข็งและศักยภาพขององค์กรชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี"**. วารสารการบริหารท้องถิ่น. 8 (3), 28

สาวิณี รอดสิน. (2554). **ชุมชนเข้มแข็ง : กรณีศึกษาบ้านปางจำปี ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ฮอด จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2560). **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืน: กระบวนทัศน์ การพัฒนาสู่ประเทศไทย 4.0**. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการ เรื่อง องค์กรต้นแบบด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

เสรี พงศ์พิศ. (2554). **เศรษฐกิจพอเพียง เกิดได้ถ้าใจปรารถนา.** กรุงเทพมฯ : เทียนวรรณ.

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

Sufficiency Economy Philosophy with Capacity Development. Community : Case Study, Phu Kheow Municipality Phu Kheow District, Chaiyaphum Province

ดิเรก ถึงฝั่ง[1] ธวัฒน์ เขตจัตุรัส[2] และ อภิชิต ดวงธิสาร[3]
Direk Teungfang Thawat Khetchatturat and Apichit Duangthisan

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อ 1) ศึกษาบริบทของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ 2) ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรค 3) ศึกษาแนวทางการจัดการ โดยการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบทของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ต่อเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เกิดจากการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกมิติ การเพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชนท้องถิ่น การสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน และการจัดการเครือข่ายความรู้และการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่น 2) ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน คือ ขาดการสนับสนุนในด้านระบบความสัมพันธ์และความเอื้ออาทร ขาดการสนับสนุนในด้านระบบฐานข้อมูลข่าวสาร ขาดการสนับสนุนในด้านการถ่ายทอดความรู้และการจัดการความรู้ และขาดจิตสำนึกเพื่อประโยชน์ส่วนรวม จิตสาธารณะ 3) แนวทางการจัดการเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน คือ แนวทางด้านความอดทน ความเพียร ความกล้าหาญและการดำรงอยู่อย่างยั่งยืน แนวทางด้านการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง แนวทางด้านการปรับปรุงฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม และการจัดตั้งศูนย์เครือข่ายแหล่งเรียนรู้ชุมชน

คำสำคัญ : ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, ขีดความสามารถของชนชน

---

[1] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[3] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The purposes of the research are 1) To study the normal of Phu Kheow Municipality Phu Kheow District Chaiyaphom Province. concerning with integrating government and community empowerment under the sufficiency economy philosophy 2) To study its problems 3) To study how to strengthen the community. This is the qualitative research based on written documents, interview, group discussion and observation. The result revealed that 1) The normal of Phu Kheow Municipality Phu Kheow District Chaiyaphom Province was undertaken to increase the capacity of community organizations, promotion of participation, and knowledge management and learning of the community. 2) Its problems were the supportive system for community strengthening were knowledge, information village systems, and relation systems, and lack of consciousness for the common good and public mind . 3) The processes to achieve on community strength and stability should be rehabilitation of community, the adaptation of community, patience, perseverance courage and sustainable existence, and establishment of a learning center network.

Keywords : philosophy of sufficiency economy, community empowerment

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของโลกในปัจจุบัน ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายจากรอบด้านทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องตามแนวทางการพัฒนาแบบประเทศในแถบตะวันตกตามกระแสหลัก ส่งผลให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยและไม่เป็นธรรม อธิปไตยในการจัดการทรัพยากรของประเทศสูญหายไป การละทิ้งภูมิปัญญาและเทคโนโลยีดั้งเดิม ละเลยการพัฒนาชุมชนชนบท เกิดความเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่องของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การขาดความเป็นธรรมในการเข้าถึงและใช้ทรัพยากร การบริโภคเกินความสามารถที่จะรองรับได้ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และศีลธรรมของสังคมเสื่อมลง ซึ่งไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ทั้งในแง่ระบบคิดและวิถีชีวิตของชุมชน เป็นภาพสะท้อนความจริงให้เห็นถึงการพัฒนาที่ขาดความสมดุลอย่างรุนแรง ซึ่งการแก้ไขปัญหาต่างๆ ดังกล่าวสามารถแก้ไขให้ครอบคลุมรอบด้านจะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งของทุน ทางสังคม โดยการพัฒนาชุมชนในเขตเมืองเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและนำไปสู่เมืองที่น่าอยู่ โดยภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของเมือง และชุมชน

โดยการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันวางแผน และร่วมตัดสินใจ ตั้งแต่เริ่มต้นนโยบายจนถึงการประเมินผลนโยบาย เพื่อประชาชนจะสามารถแก้ไขปัญหาของตนเองได้ ตรงตามความต้องการและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน (ประเวศ วะสี, 2553)

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) อยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสมมานาน ท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น การแข่งขันด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้นสังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้นเป็นสภาพไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจะกระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์เกือบทุกด้านและจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

การพัฒนาทางเลือกจึงเริ่มก่อตัวขึ้นเพื่อรองรับผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจกระแสหลัก โดยเริ่มมีขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 ซึ่งหนึ่งในแนวคิดการพัฒนาที่เป็นทางเลือกและทางรอดใหม่ของสังคมไทยก็คือ "หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง" ซึ่งภาครัฐได้น้อมนำแนวคิดการพัฒนาจากพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ไปกำหนดเป็นแนวนโยบายในการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจชุมชนตามวิถีชีวิตของชุมชนในแต่ละพื้นที่ โดยยึดหลักการดำเนินไปบนทางสายกลาง และการพัฒนาบุคคลบนฐานของความรู้ และคุณธรรม โดยแนวทางที่พระราชทานไว้นี้ได้พิสูจน์แล้วว่าสามารถทำให้พสกนิกรในบางพื้นที่ที่มีศักยภาพพร้อมดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงยั่งยืน แต่ในทางปฏิบัติ ผู้ที่เกี่ยวข้องจะเน้นการสั่งการจากเบื้องบนลงสู่เบื้องล่าง ประชาชนไม่มีโอกาสได้คิดหรือทำอะไรด้วยตนเอง แต่เป็นคำสั่งที่มาจากนโยบายของรัฐบาล โดยไม่ได้คำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงของชุมชนและความแตกต่างของบริบทที่หลากหลายในแต่ละพื้นที่ ทำให้การพัฒนาประเทศประสบกับปัญหาช่องว่างและความเหลื่อมล้ำระหว่างรายได้ เกิดความแตกต่างระหว่างเมืองและชนบทอย่างเห็นได้ชัด ก่อให้เกิดปัญหาการอพยพย้ายถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้ามามีบทบาทในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมทุกมิติ ภาครัฐจะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว เพื่อเพิ่มขีดความสามารถชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดการให้ประชาชนได้เห็นถึงสภาพแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่นของตน เห็นถึงทุนของท้องถิ่นตน เห็นคุณและโทษของการพัฒนาตามกระแสหลัก และน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นตนเอง ผ่านกระบวนการจัดการภาครัฐ กระบวนการการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม อันนำพาไปสู่ความเข้มแข็งและความสุขอย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน (เสรี พงศ์พิศ, 2554)

เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เป็นองค์การภาครัฐที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีความพร้อมที่จะร่วมมือเป็นหนึ่งในเครือข่ายความร่วมมือภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ดังนั้น ผู้วิจัยต้องการศึกษาบริบทของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ต่อเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน ในสถานการณ์ปัจจุบัน ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรค และศึกษาแนวทางการจัดการเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน ซึ่งสามารถนำผลการศึกษามาประยุกต์ใช้ในการสร้างความเข้มแข็งให้เกิดแก่ชุมชน และทำให้ชุมชนมีความสุขอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ต่อเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน ในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสรุปได้ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปรัชญาในการดำเนินชีวิต เพื่อให้สามารถปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงต่อสถานการณ์โลกในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการพึ่งตนเองโดยยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี บนเงื่อนไขการมีความรู้คู่คุณธรรม ซึ่งจะนำไปสู่ชีวิตที่สมดุล มั่นคงและยั่งยืน เป็นกระแสการพัฒนาทางเลือกอย่างหนึ่งมีเหมาะกับสังคมไทย

2. แนวคิดเรื่องการบูรณาการการจัดการภาครัฐ คือ การบริหารที่ทุกหน่วยงานทำงานแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์เป็นหลัก เป็นการทำงานหลายหน่วยงาน โดยอาศัยความเชี่ยวชาญและความชำนาญของแต่ละหน่วยงานที่แตกต่างกันเฉพาะด้าน ทำงานภายใต้เป้าหมายและวัตถุประสงค์หลักของยุทธศาสตร์เดียวกัน โดยร่วมกันคิด ร่วมกันทำ โดยใช้ทรัพยากรร่วมกัน เพื่อให้บรรลุผลตามยุทธศาสตร์ มุ่งสู่ผลสำเร็จและเป้าหมายของงานร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดความประหยัด เสริมสร้าง

ประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการดำเนินงานเป็นหลัก ทั้งในลักษณะของการทำงานข้ามกระทรวง รวมทั้งการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องมาร่วมทำงานกันในระบบเครือข่าย

3. แนวคิดการจัดการภาครัฐ คือ แนวทางการบริหารที่ให้ความสำคัญกับความเป็นพลเมืองที่มีทั้งสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบ และเรียกร้องให้ข้าราชการต้องรับใช้พลเมือง โดยต้องคิดเสมอว่าพลเมืองคือเจ้าของประเทศ เน้นให้ข้าราชการต้องให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของพลเมืองเป็นลำดับแรก และต้องให้พลเมืองมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือและร่วมรับผิดชอบ

4. แนวคิดทฤษฎีการพัฒนากระแสหลัก คือ การพัฒนาไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ เป็นการพัฒนาที่ไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ก่อให้เกิดปัญหาต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเมือง และที่สำคัญที่สุดคือศีลธรรม จริยธรรม การใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย เป็นการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน

5. แนวคิดชุมชนเข้มแข็ง คือ การสร้างชุมชนเข้มแข็งให้มีความเป็นอยู่ที่ดี มีสภาพเศรษฐกิจที่ไม่เป็นหนี้เป็นสิน และอยู่อย่างพึ่งพาตนเองได้ รวมถึงการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันสำหรับสมาชิกในชุมชน แนวทางหนึ่งคือการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการดำรงชีวิต

6. แนวคิดการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืน คือ ทุกภาคส่วนต้องทำให้เกิดความสมดุลและการเชื่อมโยงระหว่างมิติทางด้านเศรษฐกิจ มิติทางด้านสังคม มิติทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มิติทางด้านการเมืองการปกครอง และที่สำคัญคือ คนในชุมชนจะต้องมีสติ ไม่มีความโลภ ไม่มีกิเลสตัณหา ใช้สติในการดำเนินชีวิตอย่างรอบคอบท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

7. แนวคิดชุมชนมีความสุข คือ การนำไปสู่ความอยู่เย็นเป็นสุขก็คือการจำกัดความยากจน การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ ทั้งความเหมาะสมพอควร ความมีเหตุมีผล ความมีภูมิคุ้มกัน ความมีจิตสาธารณะ ความรู้รักสามัคคี และมีจิตสาธารณะ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นการศึกษาที่เน้นสองแนวทางหลักคือการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Study) และการวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary Study) เป็นการศึกษาผ่านการรวบรวมเอกสารและข้อมูลต่าง ๆ ทั้งในเชิงปฐมภูมิ (primary source) และทุติยภูมิ (secondary source) ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องศาสตร์พระราชากับการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยการรวบรวมและประมวลผลเพื่อจัดทำเป็นรายงานการวิจัย

2. การศึกษาข้อมูลภาคสนาม (Field Study) ดำเนินการศึกษาและค้นคว้าข้อมูลจากผู้มี

ส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสัมภาษณ์ประธานหรือผู้ก่อตั้งกลุ่มในชุมชนพื้นที่ และส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในกลุ่มเป้าหมาย (focus group) และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมสมอง (brain storming) และรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนท้องถิ่นพร้อมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับบริบทของชุมชนในพื้นที่ ปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรค และแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงแก้ไขให้ชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน

ผลการวิจัย

1. บริบทของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน ในปัจจุบัน พบว่า

1.1 ส่งเสริมการมีส่วนทุกมิติ โดยการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการค้นหาปัญหาและความต้องการตลอดทั้งทุนของชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ร่วมกันจัดเวทีชุมชนอย่างมีส่วนร่วม กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของชุมชน จัดทำแผนแม่บทของชุมชน ส่งเสริมบทบาทของครอบครัวและชุมชนในการจัดบริการสังคม สนับสนุนองค์กรเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา พัฒนากระบวนการชุมชนเข้มแข็งให้เกิดพลังของคนในชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ไขปัญหา สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการรวมตัวของคนในชุมชนในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม

1.2 เพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ การสนับสนุนให้เกิดผู้นำที่มีคุณภาพ มีคุณธรรมซื้อสัตย์ สุจริต มีธรรมาภิบาล มีแนวคิดระเบิดจากข้างใน แก้ปัญหาที่จุดเล็ก ๆ ก่อน โดยทำตามลำดับขั้น ยึดหลักภูมิสังคมภูมิธรรม การสนับสนุนแหล่งเงินทุนสำหรับการพัฒนาชุมชน ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างเครือข่ายองค์กรชุมชนกับองค์กรภาครัฐทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น หรือภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ ส่งเสริมให้เกิดวิสาหกิจชุมชน เศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจฐานราก เศรษฐกิจวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจขององค์กรชุมชน เศรษฐกิจวัฒนธรรม ส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนด้านสังคมคุณภาพชีวิต พัฒนาการรวมกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจเชื่อมโยงพื้นที่ชนบทและเมือง

1.3 สร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน บริบทของชุมชนและการก่อกำเนิดชุมชน ได้แก่องค์กรชุมชนในรูปคณะกรรมการหมู่บ้าน มีการมาอบรมให้ความรู้ เป็นพี่เลี่ยง ให้ทุนกับองค์กรชุมชนบางส่วน หรือประสานงานในการขอทุนให้กับชุมชน โดยมีผู้นำชุมชนและสมาชิกของชุมชนเป็นผู้เรียนรู้ผ่านเครือข่ายการเรียนรู้ ส่งผลให้ชุมชนมีความตื่นตัว ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ และพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนอย่างมีส่วนร่วมแบบองค์รวม

1.4 การจัดการเครือข่ายความรู้และการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงานโดยการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชนและชุมชนใน

ชนบท และการเสริมสร้างเครือข่ายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของท้องถิ่นและชุมชนในการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันทำให้เกิดระบบที่ดี มีความโปร่งใส ไร้ทุจริต ปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงกระแสหลัก และรู้จักปรับตัวอย่างชาญฉลาด เลือกให้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างเหมาะสมกับบริบทของชุมชน และคงไว้ซึ่งสิ่งดี ๆ โดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้เหมาะสมอย่างมีปัญญา กล้าหาญ และเพียรทน โดยทำให้เกิดการอยู่รอด พอเพียง และยั่งยืน สร้างจิตสำนึกและความตระหนักรู้ของชุมชนในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อวิถีชีวิตชุมชน ให้ความรู้แก่ชุมชนในการจัดทำแผนชีวิต แผนอาชีพ แผนการเงินและสุขภาพ

2. ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อการจัดการเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

2.1 ขาดการสนับสนุนในระบบความสัมพันธ์และความเอื้ออาทร ซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ภายในชุมชนที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองในเชิงอำนาจ การพึ่งพาและพึ่งพิงกันในชุมชน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเอื้ออาทรกัน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ระบบทางกายภาพและสิ่งมีชีวิต สิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ เหนือธรรมชาติ ซึ่งปรากฏในรูปของความคิดความเชื่อและพิธีกรรม และระบบความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโลกภายนอก ชุมชนต้องมีระบบความสัมพันธ์กับโลกภายนอก ในด้านการซื้อขาย การแลกเปลี่ยนสินค้า ผลผลิต การช่วยเหลือในรูปของเครือข่ายหรือการรวมกลุ่ม รวมถึงบุคคลหรือองค์กรที่มีบทบาทกับการพัฒนาชุมชน รวมตลอดทั้งความกตัญญูรู้คุณทั้งต่อบุคคลและชาติบ้านเมือง

2.2 ขาดการสนับสนุนในด้านระบบฐานข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ การวางแผน และการดำเนินกิจกรรมในชุมชน ที่มีการจัดเก็บและค้นหาอย่างเป็นระบบ ขาดการจัดทำประวัติชุมชน แผนที่เดินดิน ผังเครือญาติ ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทุนทางธรรมชาติ ทุนทางภูมิปัญญาและศาสนา ทุนทางวัฒนธรรม และข้อมูลด้านแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายเรียนรู้เพื่อเป็นฐานข้อมูลของชุมชน ที่ชุมชนสามารถเข้าถึงได้และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาได้โดยตรงตามความต้องการของชุมชนท้องถิ่นตน

2.3 ขาดการสนับสนุนในด้านการจัดการความรู้และการถ่ายทอดความรู้ ในด้านการประกอบอาชีพ การบริหารจัดการ ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญา โดยผสมผสานระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เก่า ซึ่งรวมถึงเทคโนโลยีใหม่ คือการขาดการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดเศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจวัฒนธรรม การสร้างนวัตกรรมใหม่ การสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน การค้นหาศักยภาพและปัญหาที่แท้จริงชุมชน การบูรณาการระหว่างกองทุนและงบประมาณ การสร้างจิตสำนึกตระหนักรู้ จิตสาธารณะและจิตอาสา การสร้างงานสร้างรายได้ในชุมชน การสร้างภาวะผู้นำ การบริหารงบประมาณแบบบูรณาการ การขาดผู้สืบทอดผู้ทำพิธีกรรมต่าง ๆ การขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาและหวงแหน การใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยไม่เป็นธรรม การละทิ้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและ

เทคโนโลยีดั้งเดิม การหลงลืมชุมชนชนบท การขาดแหล่งเรียนรู้ทางด้านภูมิปัญญา การขาดความตระหนักรู้อย่างแท้จริงต่อการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางการพัฒนากระแสหลัก ขาดการปรับใช้แนวทางศาสตร์พระราชาด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เหมาะสมตามบริบทของชุมชนในพื้นที่

2.4 ขาดจิตสำนึกเพื่อประโยชน์ส่วนรวม จิตสาธารณะ ซึ่งประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วม การยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ความเสียสละ การมีจิตอาสา การมีจิตสาธารณะ ความจงรักภักดี

3. แนวทางการจัดการเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

3.1 แนวทางการพัฒนาให้เกิดความอดทน ความเพียร ความกล้าหาญ และการดำรงอยู่อย่างยั่งยืน ให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนตระหนักรู้ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนากระแสหลัก โดยเลือกรับในสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างชาญฉลาด และปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน การปลุกกระแสให้ชุมชนมีความรักและหวงแหนชุมชน สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน และปรับใช้แนวทางการพัฒนากระแสทางเลือกโดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้เหมาะสมตามบริบทของชุมชน โดยการสร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับชุมชน และนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลง โดยยึดหลักพอประมาณ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน และต้องมี ความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรม สร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ จัดทำแผนชีวิต แผนอาชีพ แผนการเงินและแผนสุขภาพ ใช้หลักปัญญา กล้าหาญ เพียรทน รอด พอเพียง และยั่งยืน ร่วมพัฒนาและปรับใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงไปพร้อมๆ กัน ใช้ชีวิตอย่างมีแบบแผน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สร้างเสริมให้เกิดสุขภาพดี

3.2 การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง คือปรับแนวคิดของภาครัฐจากผู้สั่งการเป็นผู้สนับสนุน เป็นพี่เลี้ยง เป็นโค๊ช และเสริมสร้างแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ การสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก โดยการจัดระบบบริหารจัดการที่ดี มีการเฝ้าระวังในการจัดการปัญหาอุปสรรคอย่างมีส่วนร่วม กำหนดมาตรการทางสังคมของชุมชนเพื่อเป็นข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และมีการเรียนรู้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง การปรับตัวให้รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนากระแสหลัก โดยไม่ปฏิเสธเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์กับชุมชน การนำศาสตร์พระราชาด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้กับชุมชนอย่างเหมาะสม

3.3 การปรับปรุงฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ด้วยการสร้างแนวร่วมการพัฒนา และการค้นหาศักยภาพและทุนชุมชน ทั้งทุนธรรมชาติ ทุนทรัพยากร และทุนทางวัฒนธรรม การบูรณาการแผนชีวิต แผนอาชีพ แผนการเงินและแผนสุขภาพ ให้เข้ากับแผนชุมชนและแผนพัฒนาท้องถิ่น การทำบัญชีครัวเรือน การฝึกวินัยการออม ศึกษาดูงานชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการสร้างความเข้มแข็งที่ยังยืน

3.4 การสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ชุมชน เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชน ในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่าง ๆ เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง เช่น การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ของชุมชน โดยเน้นการกระบวนการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เป็นศูนย์การเรียนรู้ของประชาชนที่ดำเนินการโดยประชาชนและเพื่อประชาชนอย่างมีส่วนร่วมทุกมิติ เพื่อก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทุกด้าน ดังที่ได้สรุปตามประเด็นกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์หลักการและแนวคิดรวมทั้งผลการวิจัย โดยมีบทสรุป ดังนี้

1. บริบทของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ต่อการจัดการเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน ในปัจจุบัน มีดังนี้ คือ

1.1 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกมิติ โดยการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการค้นหาปัญหาและความต้องการตลอดทั้งทุนของชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ร่วมกันจัดเวทีชุมชนอย่างมีส่วนร่วม กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของชุมชน จัดทำแผนแม่บทของชุมชน ส่งเสริมบทบาทของครอบครัวและชุมชนในการจัดบริการสังคม สนับสนุนองค์กรเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา พัฒนากระบวนการชุมชนเข้มแข็งให้เกิดพลังของคนในชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ไขปัญหา สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการรวมตัวของคนในชุมชนในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม สอดคล้องกับแนวคิดของจันตวีร์ เกษมศุข (2557) โดยเน้นให้สมาชิกชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้องในทุกขั้นตอนของการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การดำเนินการตามแผนการติดตามประเมินผลและการรับประโยชน์จากการพัฒนา โดยอาศัยกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วม

1.2 เพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ การสนับสนุนให้เกิดผู้นำที่มีคุณภาพ ซื้อสัตย์ สุจริต มีธรรมาภิบาล การสนับสนุนแหล่งเงินทุนสำหรับการพัฒนาชุมชน ส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจขององค์กรชุมชน ส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนด้านสังคมคุณภาพชีวิต พัฒนาการรวมกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจเชื่อมโยงพื้นที่ชนบทและเมือง ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างเครือข่ายองค์กรชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ ส่งเสริมให้เกิดวิสาหกิจชุมชน เศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจฐานราก เศรษฐกิจวัฒนธรรมและภูมิ สอดคล้องกับแนวคิดของเกศสุดา โภคานิตย์, (2562) ที่ว่าวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียงมาใช้ในการจัดการด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการพัฒนา การบริหาร การเรียนรู้ การพัฒนาจิตสำนึก ทุน การเงิน วัสดุอุปกรณ์ ลดความเสี่ยง มีแผนฉุกเฉิน เป็นการเพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชน

1.3 สร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน บริบทของชุมชนเกิดจากการสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือไตรภาคีเครือข่าย ได้แก่องค์กรชุมชนในรูปคณะกรรมการหมู่บ้าน องค์กรภาครัฐในรูปคณะกรรมการสภาตำบลองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีผู้นำชุมชนและสมาชิกของชุมชนเป็นผู้เรียนรู้ ส่งผลให้ชุมชนมีความตื่นตัวและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนอย่างมีส่วนร่วม องค์กรต้องสร้างให้เกิดความร่วมมืออย่างมีส่วนร่วม และมีจิตสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องการกระจายอำนาจของท้องถิ่นตามแนวทางการจัดการภาครัฐ ให้ท้องถิ่นร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยากร เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการพัฒนาระหว่างชุมชน" และสอดคล้องกับงานวิจัยของสาวิณี รอดสิน (2554) ศึกษาชุมชนเข้มแข็ง พบว่า การกำเนินชุมชนเข้มแข็งเกิดจากการเข้ามาทำงานวิจัย ประกอบกับการศึกษาดูงานการจัดการชุมชนจากภายนอก รวมไปถึงคณะกรรมการชุมชนได้รับการอบรมให้ความรู้และคำแนะนำ จึงทำให้เกิดแนวคิดที่จะพัฒนาชุมชน

1.4 การจัดการเครือข่ายความรู้และการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่น โดยการเรียนรู้ของคนในชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงาน โดยการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชนและชุมชนในชนบท และการเสริมสร้างเครือข่ายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของท้องถิ่นและชุมชนในการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันให้เกิดระบบที่ดี มีความโปร่งใส ไร้ทุจริต ปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงกระแสหลัก และรู้จักปรับตัวอย่างชาญฉลาด เลือกให้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างเหมาะสมกับบริบทของชุมชน และคงไว้ซึ่งสิ่งดี ๆ โดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้เหมาะสมอย่างมีปัญญา กล้าหาญ และเพียรทน โดยทำให้เกิดการอยู่รอด พอเพียงและยั่งยืน สร้างจิตสำนึกและความตระหนักรู้ของชุมชนในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อวิถีชีวิตชุมชน ให้ความรู้แก่ชุมชนในการจัดทำแผนชีวิต แผนอาชีพ แผนการเงินและแผนสุขภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญารัตน์ กิ่งก้ำ (2555) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การสนับสนุนช่วยเหลือจากภาครัฐ ขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย มีปัญหาหนี้สิน และขาดความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้หรือนวัตกรรมใหม่

2. ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อการจัดการเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

2.1 ขาดการสนับสนุนในระบบความสัมพันธ์และความเอื้ออาทร ซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ภายในชุมชนที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองในเชิงอำนาจ การพึ่งพาพึ่งพิงกันในชุมชน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเอื้ออาทรกัน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งปรากฏในรูปของความคิดความเชื่อและพิธีกรรม และระบบความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโลกภายนอก ในด้านการซื้อขาย การแลกเปลี่ยนสินค้า ผลผลิต การช่วยเหลือในรูปของเครือข่ายหรือการรวมกลุ่ม รวมถึงบุคคลหรือองค์กรที่มีบทบาทกับการพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ บรรเลง อินทร์จันทร์ และคณะ (2561) ได้เสนอภาพของชุมชนที่มีการจัดระเบียบสังคมที่เอื้อให้สังคมมีความสุขและมีความพึงพอใจในชีวิต ว่าเป็นชุมชนที่มีสมาชิกร่วมกันสร้างความไว้วางใจต่อกัน ซึ่งถือว่าเป็นทุนสังคมที่จะช่วยให้สังคมสามารถพัฒนาการจัดการต่าง ๆ เพื่อเอาชนะปัญหาที่ชุมชนต้องเผชิญ

2.2 ขาดการสนับสนุนในด้านระบบฐานข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ การวางแผน และการดำเนินกิจกรรมในชุมชน ที่มีการจัดเก็บและค้นหาอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นฐานข้อมูลของชุมชน ที่ชุมชนสามารถเข้าถึงได้และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาได้โดยตรงตามความต้องการของชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของวิไลวัจน์ กฤษณะภูติ, (2561) เรื่องศาสตร์พระราชากับการพัฒนาสังคมไทยสู่สังคมโลก ที่นำมาประยุกต์ใช้ฟื้นฟูให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมกับสังคมไทยได้อย่างเป็นที่ประจักษ์ตามศาสตร์พระราชากว่าสี่พันกว่าโครงการ และยังนำไปประยุกต์ปฏิบัติในการพัฒนาต่างประเทศในสังคมโลกอีกด้วยจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบบูรณาการตามแนวทางศาสตร์พระราชาด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 ขาดการสนับสนุนในด้านการจัดการความรู้และการถ่ายทอดความรู้ ซึ่งเป็นความรู้ในชุมชน ในด้านการประกอบอาชีพ การบริหารจัดการ ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญา โดยผสมผสานระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เก่า ซึ่งรวมถึงเทคโนโลยีใหม่ คือการขาดการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดเศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจวัฒนธรรม การสร้างนวัตกรรมใหม่ การสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน การบูรณาการระหว่างกองทุนและงบประมาณ การสร้างจิตสำนึกตระหนักรู้ จิตสาธารณะและจิตอาสา การขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาและหวงแหน การใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยไม่เป็นธรรม การละทิ้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีดั้งเดิม การหลงลืมชุมชนชนบท การขาดแหล่งเรียนรู้ทางด้านภูมิปัญญา การสร้างงานสร้างรายได้ในชุมชน การค้นหาศักยภาพและปัญหาที่แท้จริงชุมชน การสร้างภาวะผู้นำ การบริหารงบประมาณแบบบูรณาการ การขาดผู้สืบทอดผู้ทำพิธีกรรมต่าง ๆ การขาดความตระหนักรู้อย่างแท้จริงต่อการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางการพัฒนากระแสหลัก ขาดการปรับใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของ นงเยาว์ อุทุมพร (2558) ที่เสนอแนวคิดเรื่องการจัดการความรู้และการถ่ายทอดความรู้ จากภูมิ

ปัญญาท้องถิ่น ศักยภาพของชุมชน แนวทางในการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการศึกษา การจัดทำฐานข้อมูลทางสื่ออิเลคทรอนิกส์

2.4 ขาดจิตสำนึกประโยชน์ส่วนรวม จิตสาธารณะ ซึ่งประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วม การยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ความเสียสละ การมีจิตอาสาและจิตสาธารณะ ปัญญา และสอดคล้องกับแนวคิดของเกศสุดา โภคานิตย์, (2562) ที่ว่าวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการปลูกจิตสำนึก จิตสาธารณะและจิตอาสา

3. แนวทางการจัดการเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

3.1 แนวทางการพัฒนาให้เกิดความอดทน ความเพียร ความกล้าหาญและดำรงอยู่อย่างยั่งยืน ให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนตระหนักรู้ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนากระแสหลัก โดยเลือกรับในสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างชาญฉลาด และปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน และปรับใช้แนวทางการพัฒนากระแสทางเลือกโดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้เหมาะสมตามบริบทของชุมชน โดยการสร้างความเป็นปึกแผนให้กับชุมชน และการปลุกกระแสให้ชุมชนมีความรักและหวงแหนชุมชน สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน นำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลง โดยยึดหลักพอประมาณ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน และต้องมี ความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรม สร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ ศึกษาดูงานชุมชนเข้มแข็งที่ประสพความสำเร็จ จัดทำแผนชีวิต แผนอาชีพ แผนการเงินและแผนสุขภาพ ใช้หลักปัญญากล้าหาญ เพียรทน รอด พอเพียง และยั่งยืน ร่วมพัฒนาและปรับใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงไปพร้อม ๆ กัน ใช้ชีวิตอย่างมีแบบแผน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับแนวคิดของสุวิทย์ เมษิณทรีย์ (2560) ที่ได้เสนอมิติความการพัฒนาที่สมดุล หัวใจของความพอเพียง หลักในการสร้างนโยบายเพื่อเชื่อมต่อปัจจุบันกับอนาคตที่ยั่งยืน โดยการสร้างทักษะใหม่ ๆ การสร้างความสมดุลมนุษย์กับธรรมชาติ ผ่านเศรษฐกิจแบบหมุนเวียน ที่มีการกระจายความมั่งคั่งและโอกาสอย่างถ้วนทั่ว และเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เพื่อความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน

3.2 แนวทางการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง คือปรับแนวคิดของภาครัฐจากผู้สั่งการเป็นผู้สนับสนุน และเสริมสร้างแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ การสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งและมีความสุขอย่างยั่งยืน โดยการจัดระบบบริหารจัดการที่ดี มีการเฝ้าระวังในการจัดการปัญหาอุปสรรคอย่างมีส่วนร่วม กำหนดมาตรการทางสังคมของชุมชนเพื่อเป็นข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และมีการเรียนรู้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง การปรับตัวให้รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนากระแสหลัก โดยไม่ปฏิเสธเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์กับชุมชน การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับ

ใช้กับชุมชนอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของนงเยาว์ อุทุมพร (2558) ที่เสนอแนวคิดเรื่องการจัดการความรู้และการถ่ายทอดความรู้ จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ศักยภาพของชุมชน แนวทางในการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการศึกษา การจัดทำฐานข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สอดคล้องกับแนวคิดของขวัญกมล ดอนขวา (2556) หากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รู้ถึงปัจจัยหรือกระบวนการบริหารจัดการกลุ่มฯ ที่จะส่งผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนก็จะทำให้กลุ่มเกิดการตื่นตัวในการพัฒนาเพิ่มขึ้น อีกทั้งหน่วยงานต่างๆ ที่ดูแลและส่งเสริมหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่ม อื่นๆ ในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการให้ดียิ่งขึ้น

3.3 แนวทางการปรับปรุงฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ด้วยการสร้างแนวร่วมการพัฒนา และการค้นหาศักยภาพและทุนชุมชน ทั้งทุนธรรมชาติ ทุนทรัพยากร และทุนทางวัฒนธรรม การบูรณาการแผนของคนในชุมชนให้เข้ากับแผนชุมชนและแผนพัฒนาท้องถิ่น การทำบัญชีครัวเรือน การฝึกวินัยการออม สอดคล้องกับแนวคิดของวิไลวัจน์ กฤษณะภูติ, (2561) เรื่องศาสตร์พระราชากับการพัฒนาสังคมไทยสู่สังคมโลก ที่นำมาประยุกต์ใช้ฟื้นฟูให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมกับสังคมไทยได้อย่างเป็นที่ประจักษ์ตามศาสตร์พระราชากว่าสี่พันกว่าโครงการ และยังนำไปประยุกต์ปฏิบัติในการพัฒนาต่างประเทศในสังคมโลกอีกด้วย

3.4 แนวทางการสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ชุมชน เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชน ในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญาวัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่าง ๆ เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งกสนเรียนรู้ และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง เช่น การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ ของชุมชน โดยเน้นการกระบวนการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เป็นศูนย์ฯ ของประชาชน ที่ดำเนินการโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ที่จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอย่าง สอดคล้องกับแนวคิดของนงเยาว์ อุทุมพร (2558) ที่เสนอแนวคิดเรื่องการจัดการความรู้และการถ่ายทอดความรู้ จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ศักยภาพของชุมชน แนวทางในการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการศึกษา การจัดทำฐานข้อมูลทางสื่ออิเลคทรอนิกส์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยเสนอให้งานวิจัยชิ้นนี้ ควรถูกนำไปเผยแพร่ไปยังชุมชนท้องถิ่นอื่น หน่วยงานราชการตลอดถึงผู้ที่สนใจที่ต้องการเห็นความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจนระหว่างหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่สามารถนาไปประยุกต์ใช้ได้จริง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการจัดการเรื่องการพัฒนากระแสทางเลือกตามแนวทางศาสตร์พระราชากับพลังชุมชน เพื่อนำมาปรับใช้ตามความเหมาะสมของแต่ละบริบทพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

เกศสุดา โภคานิตย์. (2562). **การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการวิสาหกิชชุมชนเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ.** วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 9 (1), 50-56

กัญญารัตน์ กิ่งก่ำ. (2555). **ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านม่องหินแก้ว ตำบลวังพร้าว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง.** รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ขวัญกมล ดอนขวา. (2556). **การจัดการธุรกิจชุมชนบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม** : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

จินตวีร์ เกษมศุข. (2557). **หลักการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นงเยาว์ อุทุมพร. (2558). **การพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนเขตชลบุรี.** วารสารวิจัยราชภัฏธนบุรี รับใช้สังคม. 1(1),42

บรรเลง อินทร์จันทร์ และคณะ. (2561). **วิถีชีวิตชุมชน : กรณีศึกษานิคมสร้างตนเองพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี.** วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิค. 4 (1), 1-2

ประเวศ วะสี, อ้างถึงใน โกวิทย์ พวงงาม. (2553). **การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์, 217.

วิไลวัจน์ กฤษณะภูติ. (2561). **ศาสตร์พระราชา พัฒนาสังคมไทยสู่สังคมโลก.** วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 8 (2), 1-9

สาวิณี รอดสิน. (2554). **ชุมชนเข้มแข็ง : กรณีศึกษาบ้านปางจำปี ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ฮอด จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2560). **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืน: กระบวนทัศน์ การพัฒนาสู่ประเทศไทย 4.0.** เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการ เรื่อง องค์กรต้นแบบด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

เสรี พงศ์พิศ. (2554). **เศรษฐกิจพอเพียง เกิดได้ถ้าใจปรารถนา.** กรุงเทพมหานคร : เทียนวรรณ.

ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

SUCCESS FACTORS OF THE ELDERLY CLUB OF BAN THAEN MUNICIPALITY, BAN THAEN DISTRICT, CHAIYAPHUM PROVINCE

อภิชิต ดวงธิสาร [1] , ไพรัช บุญประกอบวงศ์ [2] , สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา[3] , ชาญชัย แสงอ่อน[4] ปานิก ประเทือง[5]
Apichit Duangthisan, Pairat Bunprakopwong, Sittidet Wongprachya, Chanchai Saeng-on Panik Prathueang

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุและแรงจูงใจของผู้สูงอายุในการเข้าร่วมชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ รูปแบบการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในเทศบาลตำบลบ้านแท่น คณะกรรมการบริหารชมรมฯ และสมาชิกชมรมฯ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแท่น และเจ้าหน้าที่อาสาสมัครเทศบาลตำบลบ้านแท่น รวม 16 คน ทำการตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้าด้านวิธีการวิเคราะห์ และสรุปผล ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน โดยเริ่มจาก 1) การวางแผนกิจกรรมโดยจัดประชุมคณะกรรมการฯ เป็นประจำทุกเดือน 2) การจัดหน่วยงานมีการกำหนดโครงสร้างหน่วยงานและการกำหนดหน้าที่อย่างชัดเจน 6 หน่วยงาน ได้แก่ โรงพยาบาลอำเภอบ้านแท่น เทศบาลตำบลบ้านแท่น อาสาสมัครชมรมผู้สูงอายุ ฝ่ายปกครอง และตำรวจชุมชน 3) การจัดบุคลากรมีจำนวนที่เหมาะสม 4) การอำนวยการมีการสั่งการและประสานงานไปยังฝ่ายต่าง ๆ ในการดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วง 5) การประสานงานระหว่างหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอก 6) การรายงานผลการปฏิบัติงานทางวาจา เป็นประจำทุกเดือน และ 7) ด้านงบประมาณ ทั้งจากเทศบาลตำบลบ้านแท่น และจากภายในชมรม ฯ เอง สำหรับความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบ้านแท่นมาจาก 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ด้านผู้นำชมรม มีภาวะความเป็นผู้นำ มีจรรยาบรรณ มีจิตอาสาปฏิบัติงานด้วยความเสียสละ เล็งเห็นผลประโยชน์ของผู้สูงอายุเป็นหลัก 2) ด้านความสามารถในการพึ่งตนเองโดยการหาแหล่งเงินทุนในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชมรมได้ตลอดมา 3) ด้านความสามารถในการประสานงานกับภาคี โดยร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคท้องถิ่น

[1] ดร.,อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail: apichit@northern.ac.th โทร. 0812616861
[2] ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail: apichit@northern.ac.th โทร. 0812616861
[3] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[4] [5] อาจารย์ประจำสาขาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย

และภาคสังคมมีความสามารถในการประสานงานกับภาคีเครือข่าย โดยร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคท้องถิ่น และภาคสังคม 4) การดำเนินงานตามข้อบังคับสำหรับแรงจูงใจใน การเข้าร่วมชมรมฯ มาจากปัจจัยภายใน 4 ปัจจัย ได้แก่ ความสนใจ ความต้องการ ความชอบและความรู้สึกเห็นคุณคาในตนเอง และแรงจูงใจ จากปัจจัยภายนอก 4 ปัจจัย ได้แก่ การบริการตรวจสุขภาพ กิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการการสนับสนุนเครื่องอุปโภคบริโภค และการยอมรับทางสังคม สามารถนำไปใช้พัฒนาปรับปรุงการดาเนินงานให้เกิดประโยชนและประสิทธิภาพสูงสุด และองคกรที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนเพื่อสร้างโอกาสในการพัฒนาของชมรมผู้สูงอายุ อีกทั้งชมรมผู้สูงอายุแห่งอื่น ๆ สามารถนำไปประยุกตใช้ในการดำเนินงานของชมรมตอไป

คำสำคัญ : ปัจจัยความสำเร็จ; ชมรมผู้สูงอายุ; จังหวัดชัยภูมิ

Abstract

This research purposes to study the key success factors in the operation of the elderly club and the motivation of the elders to join Ban Thaen Municipality elderly club, Ban Thaen District, Chaiyaphum Province. This research is a qualitative research using semistructured interviews. Data were collected using the participatory observation methods and in-depth interviews with the administrators and staff of Nong Luang Subdistrict Administrative Organization, executive committee and member of the club, staff at Ban Thaen Health Promoting Hospital, and voluntary staff from Ban Thaen Municipality , the total is 16 people. The researcher performed the examination of the completeness and accuracy of the data triangulation in terms of method analysis and concluded the study, and presented in the descriptive format. The results showed that the operation of the club consists of 7 steps as follows: 1.) Activity planning by organizing the committee meetings on a monthly basis. 2.) Organization arranges by having the clear structure of the organization and the assignment of the 6 departments, which are the Subdistrict hospital, Subdistrict Administrative Organizations, voluntary staff, the elderly club, Administrators, and the community police. 3.) Arrange the suitable number of staff. 4.) The administrator has direct order and coordinate with the various departments to accomplish the operation. 5.) Coordinate with both among the internal departments and external agencies. 6.) Verbal reports the performance on a monthly basis. And 7.) Budget management for both the

budgets from Subdistrict Administrative Organization and from within the club itself. The success of the operation of Ban Thaen Municipality elderly club is from the 4 factors as follows: 1.) Club leaders have leadership skill with ethics and volunteering spirit that focus on the benefits of the elderly. 2.) The ability to be self-reliant by seeking the fund to support various activities within the club. 3.) The ability to coordinate with the other parties by collaborating between the government agencies, local community and social sectors. 4.) Operate the organization under the regulations. For the motivation to join the club, it comes from the 4 internal factors which include interest, desire, favor, and feeling of the self-valued. The motivation from the 4 external factors include the health check services, activities that meet the needs, consumer goods supporting, and social acceptance. The results of this study can be used to improve the operations to maximize the benefits and efficiency, and the related organizations in support would be able to create the development opportunities for the elderly club. In addition, the other elderly clubs can also apply these findings to the operations of their clubs as well.

Keywords: Success Factors; Elderly Club; Chaiyaphum Province

บทนำ

ผู้สูงอายุทั้งของโลกและของประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางการแพทยและสาธารณสุขและการบริการด้านสาธารณสุขที่กระจายไปอย่างทั่วถึงรวมถึงความสำเร็จของการวางแผนครอบครัวที่สงผลให้อัตราการเกิดของประชากรลดลงตามลำดับ จากร้อยละ 3.2 ในชวงกอน พ.ศ. 2513 เปนร้อยละ 1.05 ใน พ.ศ. 2543 และคาดวาอนาคตแนวโน้มอัตราการเกิดของประชากรจะลดเหลือเพียงร้อยละ 0.53 ใน พ.ศ. 2563 ทำให้พีระมิดประชากรฐานกว้างมาเปนพีระมิดประชากรฐานแคบ ซึ่งจะคล้ายกับประเทศที่พัฒนาแล้ว และอัตราการตายของประชากรลดลงอย่างคอยเปนคอยไป จึงทำให้ประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นและมีอายุยืนยาวขึ้น โดยพบสัดสวนของจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 10.70 จากป พ.ศ. 2560 เปนร้อยละ 14.90 ในป พ.ศ. 2562 (พูนสุข สีตะปะดล, 2560) ประเทศไทยได้เริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เมื่อป พ.ศ. 2559 โดยมีสัดสวนผู้สูงอายุ ร้อยละ 10.50 ของประชากรทั้งหมดและจากสถิติจำนวนประชากรผู้สูงอายุล่าสุดในป พ.ศ. 2562 พบจำนวนผู้สูงอายุคิดเปนสัดสวนร้อยละ 14.90 ของประชากรทั้งหมดและมีแนวโน้มเป็น

สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ (aged society) เมื่อจำนวนประชากรอายุ 60 ปขึ้นไปมีมากถึงรอยละ 20 ของประชากรทั้งหมดในป พ.ศ. 2562 หรือในอีกเพียง 7 ปข่างหน่าและคาดว่าจะเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอดในอีกไมถึง 20 ปข่างหน่านี้ เมื่อประชากรอายุ 60 ปขึ้นไปมีสัดสวนถึงร่อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2560) จากการที่ประเทศไทยได้มีอัตราการเพิ่มของประชากรผู้สูงอายุมากขึ้นทุกป ทำให้เกิดปัญหาหลัก ๆ ไดแก ปญหาสุขภาพ ปญหาดานเศรษฐกิจ และปัญหาสังคม ดังนั้นการสงเสริมการเห็นคุณคาในตนเองที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุโดยผานการเข่ารวมกิจกรรม เป็นจุดหนึ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุได้ตระหนักถึงการเห็นคุณคาในตนเอง ซึ่งเปนสิ่งที่ผู้สูงอายุได้กระทำขึ้นโดยเริ่มจากตัวของตัวเองเปนสิ่งที่สะสมมาจากประสบการณที่ใช่เวลานาน เกิดการเรียนรูในการฝึกทักษะเพื่อกอให้เกิดผลที่มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชนกับตนเอง ทำให้บุคคลมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนที่จะบรรลุให้ถึงคุณคาของตน และรูสึกวาตนเปนผู้มีสมรรถภาพทางความคิด เกิดการพึ่งพาตนเอง มีความสามารถที่ทำให้ตนเองเกิดความภาคภูมิใจกับสิ่งที่ตนได้กระทำและแสดงออกมาให้ผู้อื่นเห็นว่าเปนคนมีคุณคา ตลอดจนได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่นและได้รับการยอมรับจากสังคม (ปฏิญญา แกล่วทนงค, 2560) เชนเดียวกับชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเปนชมรมหนึ่งที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของผู้สูงอายุ การดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่จะเน่นที่ประชากรผู้สูงอาเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ปจจุบันเฉลี่ยอายุ 60-69 ป จำนวน 65 คน แบงเปนชาย 28 คน หญิง 37 คน อายุ 70-79 ป จำนวน 29 คน ชาย 14 คน หญิง 15 คน อายุ 80-89 ป จำนวน 13 คน ชาย 6 คน หญิง 7 คน อายุ 90 ปขึ้นไป จำนวน 1 คนหญิง รวม 112 คน ชาย 50 หญิง 62 คน ใน 10 ปที่ผานมา ประชากรได้เพิ่มจำนวนอยางรวดเร็ว จากนโยบายการเพิ่มประชากรของรัฐบาล ในป พ.ศ. 2553 พบประชากรอายุมากกวา 60 ป ร่อยละ 13, ประชากรอายุมากกวา 65 ป พบร่อยละ 9, คาดการณวาหากอัตราการเพิ่มขึ้น เชนนี้ อีก 30 ป ประชากรอายุมากกวา 60 ป นาจะมีจำนวนร่อยละ 32 ประชากรอายุมากกวา 65 ป มีจำนวนมากกว่า 25 ป ซึ่งเปนการการตรวจสุขภาพ ความสนุกสนานเพลิดเพลินความรูและโภชนาการดานอาหารนอกจากนี้ยังมีกิจกรรมเพื่อสังคมอีกหลายกิจกรรมที่ทางหนวยราชการหรือเทศบาลตำบลบ้านแท่น จัดขึ้น ซึ่งความสามัคคีในการร่วมกันดำเนินกิจกรรมนี้ทำให้ชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่นได้รับการชมเชยจากกรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข ในการรวมพลังเครือขายเพื่อสรางสุขภาพผู้สูงอายุและสรางสังคมแหงความดีงาม ด่วยคุณคาและประโยชนของการสงเสริมสุขภาพผู้สูงวัย (เทศบาลตำบลบ้านแท่น, 2561) จากความเปนมาข่างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาถึงการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่น ปจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่น รวมถึงศึกษาแรงจูงใจของผู้สูงอายุ ในการเข่ารวมกิจกรรมในชมรมผู้สูงอาเทศบาลตำบลบ้านแท่น ประโยชนตอชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่น สามารถนำไปใช้พัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานให้เกิดประโยชนและประสิทธิภาพสูงสุดและองคกรที่

เกี่ยวข่องในการสนับสนุนเพื่อสร้างโอกาสในการพัฒนาของชมรมผู้สูงอายุ อีกทั้งชมรมผู้สูงอายุแห่งอื่น ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานของชมรมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาประมวลเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ วนัสนันท์ แฮคา, (2553). พูนสุข สีตะปะดล, (2550). วนัสนันท์ แฮคา, (2553). และคนอื่น ๆ ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการดำเนินงาน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ สุรเดช จองวรรณศิริ, (2555). จิตติมา อัครธิติพงษ์, (2556). และคนอื่น ๆ ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

3. แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ พงศ์ศักดิ์ กาญจนภักดิ์, (2545). เพ็ญประภา อริยะสุข, (2553 : 8). และคนอื่น ๆ ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

4. แนวคิดเกี่ยวกับความสำเร็จของชมรมผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ ชัยพร พิบูลศิริ และคณะ, (2548). วุฒิสาร ตันไชย. (2546). และคนอื่น ๆ ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ ระวิ แก้วสุกใส , (2545).
ชัยพร พิบูลศิริ, (2548). ปานหทัย ปานสิทธิ์, (2554) และคนอื่น ๆ ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย เปนการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณแบบกึ่งโครงสร้าง จากชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ เพื่อให้ได้ขอสรุปที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับความสำเร็จในการดำเนินงาน

ของชมรมผู้สูงอายุโดยทั่วไป โดยได้ทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวของ ซึ่งสรุปได้ดังนี้ 1. การดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่น หมายถึง การกำหนดวางแผนการจัดหนวยงาน การจัดบุคลากร การอำนวยการ การประสานงาน การรายงาน และการงบประมาณ ในการดำเนินกิจกรรมตาง ๆ ของชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ เพื่อให้บรรลุเปาหมายที่ตั้งไว้ ตามแนวคิดของ ลูเธอร กูลิก และ ไลนอล อูริค ได้พัฒนาแนวคิดของ Taylor และ Fayol ที่เรียกวา POSDCoRB ได้แก 1. การวางแผน คือ การกำหนดแผนการปฏิบัติงานของชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่นการปฏิบัติงานและวิธีการปฏิบัติงานไว้ลวงหนาวาจะต้องทำอะไรบ้างและทำอยางไร เพื่อให้งานบรรลุตามเปาหมายที่วางไว 2) การจัดหน่วยงาน คือ การกำหนดโครงสรางของชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่น การแบงสวนงานและการกำหนดอำนาจหนาที่อยางชัดเจน 3) การจัดบุคลากร คือ ความเพียงพอในการจัดสรรบุคคลมาดำเนินงานให้กับชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่น รวมถึงการส่งเสริมขวัญและกำลังใจ 4) การอำนวยการ คือ การควบคุม บังคับบัญชา การควบคุมการปฏิบัติงาน และควบคุมดูแลการปฏิบัติงานในฐานะผู้นำของหนวยงานตาง ๆ ในการดำเนินงานให้กับชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่น 5) การประสานงาน คือ การประสานกิจการดาน ตาง ๆ ของชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่น เพื่อให้เกิดความรวมมือที่ดีและนำไปสูเปาหมายเดียวกัน 6) การรายงาน คือ การรายงานผลการปฏิบัติงานของบุคลากรระดับต่าง ๆ ในหน่วยงาน 7) การงบประมาณ เป็นภารกิจที่เกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณ การวางแผนการทำบัญชี การควบคุมเกี่ยวกับการเงินและการคลัง 2. ปจจัยแหงความสำเร็จ คือ ปจจัยที่สงผลตอความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุที่อาศัยปัจจัยที่สงผลตอความสำเร็จของชมรมผู้สูงอายุ ประกอบไปด้วย 4 ข้อ คือ ด้านผู้นำชมรม ด้านความสามารถในการพึ่งตนเอง ด้าน ความสามารถในการประสานงานกับภาคี และด้านการดำเนินงานตามข้อบังคับ

2. กลุมเปาหมาย ประชากรและกลุมตัวอยาง คือ ชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ในการรวมพลังเครือขายเพื่อสรางสุขภาพผู้สูงอายุและสรางสังคมแหงความดีงาม ด้วยคุณคาและประโยชนของการสงเสริมสุขภาพผู้สูงวัย รวมถึง เปนชุมชนต้นแบบที่ผู้วิจัยสามารถถอดบทเรียน เพื่อที่จะสามารถประยุกต์ใช้กับชมรมอื่นๆ ผู้วิจัยจึงกำหนดเปนพื้นที่ศึกษาในครั้งนี้ โดยประชากรและกลุมตัวอยางที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ กลุมผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 4 กลุม คือ 1) ผู้บริหารและเจาหนาที่ในเทศบาลตำบลบ้านแท่น 2) คณะกรรมการบริหารและสมาชิกชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่น 3) เจาหนาที่โรงพยาบาลสงเสริมสุขภาพตำบลบ้านแท่น และ 4) เจาหนาที่อาสาสมัครเทศบาลตำบลบ้านแท่น จำนวน 16 ราย โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอบ่างโดย ใช้วิธีการเลือกตัวอยางแบบไม่ใช้ความนาจะเปน การสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากข้อมูลในการให้ข้อมูลมีความสำคัญและสมัครใจในการให้ขอมูลของงานวิจัย (Kanlaya Vanichbuncha, 2015)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ใช้แบบสัมภาษณแบบกึ่งโครงสราง เปนเครื่องมือในการวิจัย โดยข่อคำถามที่ใช่วัดตัวแปรและเนื้อหาตาง ๆ ในแบบสอบถามจะ ครอบคลุมแนวคิดตาง ๆ ที่ได่จากการทบทวนวรรณกรรมเพื่อให่ตรงประเด็นและสอดคล่องกับวัตถุประสงคที่กำหนดไวในการวัดตัวแปร ผู่วิจัยได่ทบทวนวรรณกรรมเพื่อหัวข่อหรือประเด็นไว่ กว่าง ๆ ลวงหน่าเปนลักษณะคำถามปลาย เปดในการสัมภาษณสามารถที่จะปรับเปลี่ยนเพิ่มเติม เพื่อให่เกิดความชัดเจนของคำตอบได่โดยครอบคลุมประเด็นการดำเนินงานของชมรมผู่สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่น ปจจัยที่สราางความสำเร็จของชมรมผู่สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่น และแรงจูงใจของผู่สูงอายุในการเขารวมชมรมผู่สูงอายุเทศบาลตำบลตำบลบ้านแท่น โดยผู่วิจัยจะสังเกตแบบมีส่วนร่วมถึงพฤติกรรมของผู่สูงอายุระหวาง เขารวมกิจกรรมของชมรม สังเกตสิ่งสนับสนุนภายใน ชมรม สังเกตการดำเนินงานภายในชมรม ผู่สูงอายุ (Pan,L., Zhang, M., Gursoy, D., & Lu,L., 2017)

4. การเก็บรวบรวมข่อมูล

ผู่วิจัยได่ดำเนินการเก็บรวบรวมข่อมูลปฐมภูมิจากแบบสัมภาษณแบบกึ่งโครงสราง ซึ่งจะให่ผู่วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข่อมูลปฐมภูมิ โดยวิธีการสังเกตแบบมีสวนรวมและสัมภาษณเชิงลึก กลุมผู่ให่ข่อมูล คือ 1) ผู่บริหารและเจ่าหน่าที่ในเทศบาลตำบลบ้านแท่น เพื่อเปนตัวแทนในการให่ข่อมูลดานปจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู่สูงอายุ 2) คณะกรรมการบริหารชมรมผู่สูงอายุและสมาชิกชมรมผู่สูงอายุ เปนตัวแทนในการให่ข่อมูลดานการดำเนินงานของชมรมผู่สูงอายุ ปจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู่สูงอายุ และดานแรงจูงใจของผู่สูงอายุในการเขารวมกิจกรรมในชมรมผู่สูงอายุ 3) เจ่าหน่าที่โรงพยาบาลสงเสริมสุขภาพตำบลบ้านแท่น เปนตัวแทนในการให่ขมูลดานการดำเนินงานของชมรมผู่สูงอายุตำบล ปจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู่สูงอายุ และ 4) เจ่าหน่าที่อาสาสมัครหมู่บ่านเปนตัวแทนในการให่ข่อมูลดานการดำเนินงานของชมรมผู่สูงอายุและความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู่สูงอายุ

5. สถิติที่ใช่ในการวิจัย คณะผู่วิจัยได่ดำเนินการกำหนดสถิติที่มีความเหมาะสมและสอดคล่องกับข่อมูลทางสถิติ เพื่อตอบวัตถุประสงคของการวิจัย โดยสถิติที่ใช่ในการวิเคราะห่ข่อมูลในการวิจัยนี้ ไม่ได่ใช่สถิติวิเคราะห่ เนื่องจากเปนข่อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งทำให่ผู่วิจัยได่ใช่ข่อมูลที่ได่จากการสัมภาษณเชิงลึกจะนำมาตรวจสอบความครบถวนของเนื้อหาวาครอบคลุมทุกวัตถุประสงคหรือไม่ กอนนำมาตรวจสอบความถูกต่องของข่อมูลแบบสามเส่าดานวิธีการโดยนำข่อมูล จากเอกสาร การสัมภาษณเชิงลึกและการสังเกตแบบมีสวนรวมมาตรวจสอบความถูกต่องและความนาเชื่อถือวาเปนไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ กอนนำไปวิเคราะห่

ข้อมูล โดยจำแนกตามวัตถุประสงคประเด็นการศึกษาสังเคราะหเพื่อใหไดภาพรวมภายใตกรอบแนวคิด สรุปผลการศึกษา และนำเสนอผลการศึกษาโดยการพรรณนาความ

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ กอตั้งตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุขที่ใหทุกตำบลตองมีชมรมสรางสุขภาพอยาง นอย 1 ชมรมในหนึ่งหมูบาน ซึ่งชมรมผูสูงอายุก็เปนรูปแบบหนึ่งของชมรมสรางสุขภาพซึ่งตอมาไดมีการจัดทำยุทธศาสตรจังหวัดชัยภูมิขึ้นและมียุทธศาสตรการสาธารณสุขจังหวัด เปนองคประกอบ ไดกำหนด 2 พันธกิจ คือ พันธกิจที่ 1. จัดระบบการใหบริการสุขภาพแบบองครวมที่มีคุณภาพและไดมาตรฐานและยุทธศาสตรที่ 2. การยกระดับบริการสุขภาพใหมีคุณภาพและไดมาตรฐาน เปาประสงคที่ 3.ประชาชนไดรับบริการที่ไดมาตรฐานและเขาถึงบริการสุขภาพดวยความมั่นใจ ตัวชี้วัดหลักที่ 4. รอยละของตำบลที่ผ่านการประเมินความสำเร็จระดับ 2 ในการจัดการสุขภาวะของผูสูงอายุ มีความรวมมือระหวางโรงพยาบาล สงเสริมสุขภาพชุมชน (รพ.สต.) และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมูบาน (อสม.) โดยมีวัตถุประสงคของกิจกรรม 2 ประการ 1) ผูสูงอายุที่มาร่วมกิจกรรมทุกคนตองไดหัวเราะ และ 2) ในวันนั้นผูสูงอายุตองไดกินอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ การดำเนินกิจกรรมชมรมผูสูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่นมีสมาชิกเริ่มแรก จำนวน 25 คน โดยหัวหนาสถานีอนามัยบานแท่นเปนผูกอตั้ง ต่อมาได้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการชมรมจำนวน 35 คน โดย เลือกจากสมาชิกชมรม จากนั้นคณะกรรมการได้ร่างข้อบังคับและนำเสนอในที่ประชุมชมรม เพื่อประกาศใช เปนขอบังคับของชมรม ปัจจุบันมีสมาชิกจานวน 60 คน มีการประชุมและทำกิจกรรมตาง ๆ ทุกวันที่ 20 ของเดือน โดยสวนใหญจะจัดที่สถานีอนามัยตำบลบานแท่น ในแตละครั้งจะมีสมาชิกเขารวมกิจกรรมประมาณ 40 คน รูปแบบการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบานแท่น มีการบริหารจัดการโดยใชรูปแบบการดำเนินงานที่เรียกวา POSDCoRB จานวน 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวางแผน ชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบานแท่นมีการรวมมือกันปรึกษาหารือกันกอนวันจัดกิจกรรมจะมีการวางแผนการทำงานในเรื่องของสถานที่ อาหาร การรับสงผูสูงอายุ ผูดำเนินรายการ การจัดกิจกรรมตาง ๆ และมีการดำเนินงานรวมกันระหว่างหน่วยงานตาง ๆ 2) การจัดหนวยงาน ชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบานแท่นมีการกำหนดโครงสรางหนวยงาน การแบงสวนงาน การกาหนดหนาที่อยางชัดเจน มีการจัดประชุมเพื่อการวางแผนงาน แบงสวนงานอยางชัดเจน โดยมีหนวยงานตาง ๆ รวมกันดำเนินการจัดกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ ซึ่งมีจำนวน 6 หนวยงาน ไดแก 2.1) โรงพยาบาลสงเสริมสุขภาพตำบลบ้านแท่น 2.2) เทศบาลตำบลบ้านแท่น 2.3) ฝายอาสาสมัคร 2.4) ฝายชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่น 2.5) ฝายปกครอง กำนันผูใหญบาน และ 2.6) ตำรวจชุมชน 3) การจัดบุคลากร มีกิจกรรมของชมรมผูสูงอายุ โดยมีบุคลากรจาก 6 หนวยงานหลัก ไดแก บุคลากรจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

านแท่น บุคลากรจากเทศบาลตำบลบ้านแท่น บุคลากรจากฝ่ายอาสาสมัคร บุคลากรจากฝ่ายชมรมผู้สูงอายุตำบลบ่านแท่น บุคลากรจากฝ่ายปกครอง กำนัน ผู้ใหญ่ บ่าน และบุคลากรจากตำรวจชุมชน ซึ่งในปจจุบันถือวาบุคลากรมีความเพียงพอในการดำเนินงาน แต่ในอนาคตหากมีกิจกรรมเพิ่มขึ้นก็อาจต่องหาบุคลากรมาเพิ่ม ซึ่งแตละคนที่มาชวยในการดำเนินงานตาง ๆ ล่วนแตไม่ได้รับคาตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น ทุกคนมาทำงานด่วยใจ เพราะเห็นวาผู้สูงอายุเปนผู้ที่มีคุณคา และเปรียบเสมือนพอ แม ญาติ พี่น่อง ที่ต่องตอบแทนบุญคุณทานในการจัดกิจกรรมได้เห็นความสุข ความสนุกสนาน การได้เห็นรอยยิ้มและเสียงหัวเราะของผู้สูงอายุ ทำให้บุคลากรที่มาทำงานรู้สึกมีกำลังใจ มีแรงจูงใจในการอยากที่จะมาทำงานให้กับชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบานแท่น 4) การอำนวยการ ชมรมผู้สูงอายุ้ทศบาลตำบลบานแท่นจะมีการดำเนินงานรวมกันหลายหนวยงาน ได้แก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ่านแท่น เทศบาลตำบลบ้านแท่น ฝ่ายอาสาสมัคร ฝ่ายชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบ้านแท่น ฝ่ายปกครอง กำนันผู้ใหญบาน และตำรวจชุมชน ซึ่งในแตละหนวยงานจะมีผู้นำในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุ มีการสั่งการ และประสานงานไปยังฝ่ายตาง ๆ ในการดำเนินงานให้สำเร็จลุลวง 5) การประสานงาน มีการดำเนินงาน ของชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่น มีการประสานงานร่วมมือกันระหวางหนวยงานภาครัฐและชุมชน ซึ่งได้มีสวนรวมในการทำงานรวมกัน จำนวน 6 หน่วยงาน ได้แก 5.1) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ่านแท่น5.2) เทศบานตำบลบ้านแท่น 5.3) ฝ่ายอาสาสมัคร 5.4) ฝ่ายชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ่านแท่น 5.5) ฝ่ายปกครอง กำนัน ผู้ใหญบ่าน และ 5.6) ตำรวจชุมชน ซึ่งทุกหนวยงานมีความสำคัญในการทำให้การดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุบานแท่นประสบความสำเร็จและนำไปสู่ เปาหมาย 6) การรายงานผลการปฏิบัติงาน มีการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานในหนวยงานเพื่อให้ผู้บริหารและสมาชิกของหนวยงานได้ทราบความเคลื่อนไหวและความคืบหน่าของภารกิจอยางสม่ำเสมอ ด่วยวาจาโดยไม่ได้มีการรายงานผลเปนลายลักษณอักษร แต่เทศบาลตำบลบ้านแท่น จะมีการสรุปกิจกรรมทุก 3 เดือน ในการประชุมคณะกรรมการติดตามผลการดำเนินงาน โดยสรุปผลการดาเนินงานไปยังผู้บริหารเสนอต่อนายกเทศมนตรี และ 7) การงบประมาณ มีงบประมาณหลักในการสนับสนุนชมรมผู้สูงอายุบานแท่นได้มาจากการจัดสรรงบประมาณของเทศบาลตำบลบ้านแท่น ซึ่งคาใช่จายบางเดือนก็เพียงพอ แต่ในบางเดือนก็ไม่เพียงพอ เมื่อไม่เพียงพอต่อการใช่จายจำเปนจะ ต่องดึงเงินจากกองทุนของชมรมผู้สูงอายุเข่ามาชวย อีกทั้งยังมีเงินชวยเหลือจากชมรมกำนัน ผู้ใหญ่ บานที่ให้แกชมรมผู้สูงอายุบานแท่นในทุกเดือนและเงินรับบริจาคตาง ๆ โดยทางชมรมผู้สูงอายุบานแท่น มีการจัดทำบัญชีการใช่จายเงินและการควบคุมตรวจสอบทางดานการเงิน และทรัพยสิน โดยสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินจะเข่ามาตรวจสอบทุกป

ความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่น แบงไดดังนี้ 1. ด้านผู้นำ ชมรมผูสูงอายุบานแท่น มีภาวะความเปนผูนำ ผูนำมีจิตอาสา ซึ่งผูนำของแตละหนวยงานมีความเสียสละในการทำงานและเล็งเห็นผลประโยชนของผูสูงอายุเปนหลักมีแนวทางการดำเนินงานเพื่อที่จะชวยเหลือผูสูงอายุในทุกรูปแบบ และดำเนินการตาง ๆ เพื่อตอบสนองความตองการของผูสูงอายุ 2. ด้านความสามารถในการพึ่งตนเอง ชมรมผูสูงอายุบานแท่นสามารถพึ่งตนเองไดโดยการหาแหลงเงินทุนในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมตาง ๆ ภายในชมรมไดตลอดมาตั้งแตมีการจัดตั้งชมรมขึ้นมา โดยชมรมผูสูงอายุบานแท่น ไดรับงบประมาณหลักในการสนับสนุนชมรมผูสูงอายุเทศบาลตำบลบานแท่น จากการจัดสรรงบประมาณของเทศบาลตำบลบ้านแท่น และมีกองทุนของชมรมผูสูงอายุเทศบาลตำบลบานแท่นรวมดวย อีกทั้งยังไดรับเงินสนับสนุนจากกลุมผูนำชุมชน กำนันผูใหญบ้าน นอกจากนี้ยังมีรายไดเงินบริจาค ตาง ๆ 3. ดานความสามารถในการประสานงานกับภาคี ชมรมผูสูงอายุบานแท่นมีการประสานงานและรวมงานกับหนวยงานตาง ๆ อยางตอเนื่อง โดยมีการประสานงานรวมมือกันระหวางหนวยงานภาครัฐ ภาคทองถิ่น และภาคสังคม ใหมีสวนรวมในการทำงาน จำนวน 6 ฝาย ไดแก โรงพยาบาลสงเสริมสุขภาพตำบลบ้านแท่น เทศบาลตำบลบ้านแท่น ฝายอาสาสมัคร ฝายชมรมผูสูงอายุบานแท่น ฝายปกครอง กำนันผูใหญบาน และตำรวจชุมชน ซึ่งทุกหนวยงานมีความสำคัญในการทำใหการดำเนินงานของชมรมประสบความสำเร็จและนำไปสู่เป้าหมาย 4. ดานการดำเนินงานตามขอบังคับของชมรมผูสูงอายุ ชมรมผูสูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่นมีการดำเนินงานตามขอบังคับคือ มีการประชุมคณะกรรมการและสมาชิกตามระเบียบข้อบังคับ โดยจะมีการประชุมอยางนอยเดือนละ 1 ครั้ง ในทุกวันที่ 15 ของเดือน จะมีการมาประชุมการทำกิจกรรมของชมรมผูสูงอายุเทศบาลตำบลบานแท่น ซึ่งจะมีคณะกรรมการและสมาชิกผูสูงอายุเขามาประชุมรวมกัน มีการปรึกษาหารือ วางแผนการดำเนินงานที่จะจัดขึ้นทุกเดือน ซึ่งสมาชิกมีส่วนร่วมในการรวมคิด รวมทำ โดยมีการแจงและรับทราบ รายรับ – รายจาย และผลการดำเนินการตาง ๆ และยังสามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะเพิ่มเติมได อีกทั้งมีการจัดทำบัญชีรายรับรายจายซึ่งทางชมรมผูสูงอายุเป็นผู้ดูแลการใชจายเงินและการควบคุม ตรวจสอบทางดานการเงินและทรัพยสินการดำเนินงานจึงมีความโปรงใส โดยสำนักงานตรวจเงินแผนดินจะเขามาตรวจสอบทุกป และสมาชิกเคารพในกฎระเบียบของชมรม และจากการศึกษาพบวายังไมมีการประเมินผลงานของชมรมรวมกัน

อภิปรายผล

ปจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผูสูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ มีประเด็นที่สามารถมาอภิปรายผลได 2 ประเด็นดังนี้ 1) รูปแบบการดำเนินงานของ ชมรมผูสูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ไดแก 1.1) การวางแผนชมรมผูสูงอายุเทศบาลตำบลบานแท่น มีการดำเนินงานโดยเริ่มจากการวางแผนซึ่งทุกฝายจะตองรวม

กันวางแผนให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน มีการรวมมือกันปรึกษาหารือกัน ร่วมกันวางแผนการทำงาน กอนที่จะมีการจัดกิจกรรมในวันที่ 20 ของทุกเดือน โดยมีการวางแผนการทางานรวมกัน ระหวางหนวยงานตาง ๆ ซึ่งการวางแผนจะสามารถบอกให้ทราบถึงศักยภาพของปญหาและโอกาสที่ปญหาเหลานี้จะเกิดขึ้น สามารถชวยให้การดำเนินงานไปสูเปาหมายตามขั้นตอน ทำให้เกิดความมั่นใจรวมถึงทำให้ฝายดำเนินงานตาง ๆ สอดคลองกับงานวิจัยของ Pajaree P. and Warangkna C., (2018) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องบริหารจัดการชมรมผูสูงอายุอยางไรให้สำเร็จ ผลการศึกษาพบวา การมีสวนรวมในการวางแผน การรวมกลุมอภิปรายและแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค วิธีการ แนวทางการดำเนินงานและทรัพยากรที่ตองใช จะชวยทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ 1.2) การจัดหนวยงาน ชมรมผูสูงอายุเทศตำบลบานแท่นมีการกำหนดโครงสรางหนวยงานการแบงสวนงาน การกำหนดหนาที่อยางชัดเจน มีการจัดประชุมเพื่อการวางแผนงาน แบงสวนงานอยางชัดเจน โดยมีหนวยงานตาง ๆ รวมกันดำเนินการจัดกิจกรรมของชมรมผูสูงอายุ ซึ่งถือวาการจัดหนวยงานเปนสิ่งสำคัญในการดำเนินงานและทำให้หนวยงานตาง ๆ ได้ทราบขอบเขตการทำงานของตัวเองทำให้ไมเกิดการทำงานซ้ำซอนและลดความขัดแยงในการดำเนินงาน ซึ่งการจัดหนวยงานที่ดีจะทำให้การดำเนินงานที่มีประสทิธิภาพและนำไปสูความสำเร็จได ซึ่งสอดคลองกับคำกลาวของ Pajaree P. and Warangkna C., (2018) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องบริหารจัดการชมรมผูสูงอายุอยางไรให้สำเร็จ พบวา การบริหารงานตองมีการจัดหนวยงานให้มีการสื่อสารกันทั่วทั้งองคกร นอกจากนี้ยังตองจัดหนวยงานชนิดแบงงานกันทำกับฝายอื่น ๆ ตามความจำเปน 1.3) การจัดบุคลากร บุคคลเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนให้การดำเนินงานในชมรมผูสูงอายุเทศบาลตำบลบานแท่นประสบความสำเร็จ เนื่องจากแตละหนวยงานจะจัดสรร ตัวบุคคลมาเพื่อดำเนินงานกิจกรรมของชมรมผูสูงอายุดวยความยินดีและเต็มใจ ซึ่งในปัจจุบันถือวา บุคคลมีความเพียงพอในการดำเนินงาน ซึ่งสิ่งที่สำคัญที่สุดในการทำงานคือการจัดบุคคลให้เหมาะสมกับงาน ซึ่งจะทำให้บุคคลสามารถดำเนินงานได้อยางมีความสุขและสำเร็จลุลวงไปได ซึ่งสอดคลองกับคำกลาวของ Pajaree P. and Warangkna C., (2018) ได้กลาวถึงผูบริหารจะต้องคัดเลือกบุคคลให้เหมาะสมกับการทางานและมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความรูความสามารถของบุคคล ยอมจะสงผลให้การดำเนินงานไปสูความสำเร็จได้ด้วยดี 1.4) การอำนวยการ ชมรมผูสูงอายุเทศบาลตำบลบานแท่น มีการดำเนินงานรวมกันหลายหน่วยงาน ซึ่งแตละหนวยงานจะมีผูนำในการบังคับบัญชา ควบคุมการปฏิบัติงาน สั่งการ และประสานงานไปยังฝายต่าง ๆ อีกทั้งการเปดโอกาสให้ผูอื่นได้รวมคิด รวมตัดสินใจ ซึ่งการอำนวยการที่ดีจะทำให้เกิดการทำงานที่มีการสื่อสารที่เปนไปในทิศทางเดียวกัน การทำงานเปนไป อยางราบรื่นและสงผลให้การดำเนินงานประสบ

ความสำเร็จ 1.5) การประสานงาน การดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ่านแท่นให้ความสำคัญกับการประสานงานรวมมือกันระหวางหนวยงานภาครัฐและ ชุมชน ซึ่งการประสานงานของทุกหนวยงานมีความสำคัญในการทาให้การดำเนินงานของชมรม ประสบความสำเร็จและนำไปสู่เปาหมาย โดยแตละหนวยงานมีหน่าที่ในการดำเนินงานที่แตกตางกัน ทุกฝายให้ความรวมมือในการทำงานรวมกันเปนอยางดี ซึ่งการประสานงานทำให้การดำเนินงาน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และไม่เกิดความซ้ำซ่อนในการทำงาน ส่วนหนึ่งจะชวยให้การดำเนินงาน เปนไปได้อยางรวดเร็ว ประหยัดเวลา และทำให้ทุกฝายเขาใจถึงวัตถุประสงคของการดำเนินงานที่เป็นไปแนวทางเดียวกัน ซึ่งถือวา เปนการจัดระเบียบวิธีการทำงานเพื่อให้งานและบุคลากรฝายตาง ๆ รวมมือกันในการปฏิบัติงานให้เกิดความสามัคคี และจะสามารถลดข่อขัดแย่ง รวมถึงทำให้การ ดำเนินงานเปนไปได้อยางราบรื่น สอดคลองกับ Sawanya T., Nunticha O. and Janyaporn T., (2018) ได้กลาววา การประสานงานเปนหัวใจของกิจกรรม การประสานงานที่ดีจะไม่ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง ความซ้ำซ่อนในการทำงาน และเกิดความสามัคคี และการที่บุคคลขององคกรได้รวมมือรวมใจในการจัดระเบียบวิธีการทำงาน และจัดกลไกตาง ๆ ขององคกรและทรัพยากรการบริหารเพื่อให้การปฏิบัติงานเปนไปในแนวทางเดียวกัน รวมทั้งสอดคลองกับวัตถุประสงคและนโยบายขององคกรอยางมีประสิทธิภาพ 1.6) การรายงาน ชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ่านแท่น มีการรายงานผลการดำเนินการต่าง ๆ ในการประชุมในทุกวันที่ 15 ของเดือน ให้กับผู้บริหาร และตัวแทนของสมาชิกในชมรมให้ทราบความเคลื่อนไหวของกิจกรรมด้วยวาจา โดยควรมีการจัดทำเอกสารการรายงานผลการดำเนินกิจกรรมในทุกรอบอยางชัดเจน และเปนลายลักษณอักษร เพื่อจะได้รับทราบถึงข่อดี ข่อเสียปญหา และอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรม และสามารถแกปญหาได้อยางทันทวงที ตามที่ Juthaporn K., (2015) ได้กลาวถึง การเสนอรายงานถึงผู้บังคับบัญชาหรือหนวยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานและสะดวกแกการประสานงาน สร่างความเข่าใจอันดีรวมกัน การเสนอรายงานจะต่องมีการบันทึกหลักฐาน มีการวินิจฉัยประเมินผลและตรวจสอบเปนระยะ ๆ และ 1.7) การงบประมาณ งบประมาณหลักในการสนับสนุนชมรมผู้สูงอายุบ่านหนองหลวงได้มาจากการจัดสรรงบประมาณของเทศบาลตำบลบ่านแท่น เปนจำนวนเงิน 6,500 บาท ซึ่งค่าใช้จายบางเดือนก็เพียงพอ แต่ในบางเดือนก็ไม่เพียงพอ เมื่อไม่เพียงพอต่อการใช่จายจำเปนจะต่องต่องนาเงินจากกองทุนของชมรมผู้สูงอายุเข้ามาช่วย ซึ่งงบประมาณเป็นสิ่งที่สำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของกิจกรรม จึงอยากให้ภาครัฐเข้ามาดูแลและสนับสนุนงบประมาณให้มากขึ้นและเพียงพอกับคาใช่จายในการจัดกิจกรรม เพื่อทางชมรมผู้สูงอายุจะได้มุงในการจัดกิจกรรมให้เต็มที่ ซึ่งสอดคลองกับงานวิจัยของ Wing, J. M., (2008) พบว่า คณะกรรมการแตละชมรมจะต่องมีการชี้แจงบัญชีรายรับ – รายจายการเงินให้สมาชิกทราบ และการจัดทำงบประมาณมีความสำคัญ ซึ่งจะต่องมีการกำหนดวัตถุประสงคของกิจการวาจะมุงไปในทางใด เพื่อให้การดำเนินงานเปนไปตามเป้าหมาย 2) ความสำเร็จใน

การดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุบานแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ คณะวิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได ดังนี้ 2.1) ดานผูนำ ชมรม ผูนำชมรมผูสูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่นและคณะกรรมการ มีความรวมมือกับผูนำโรงพยาบาลสงเสริมสุขภาพตำบล และผูนำองคการบริหารสวนตำบล ผูนำของแตละหนวยงานมีภาวะความเปนผูนำมีจรรยาบรรณ มีจิตอาสา ปฏิบัติงานดวยความเสียสละเล็งเห็นผลประโยชน์ของผูสูงอายุเปนหลัก มีแนวทางการดำเนินงานเพื่อที่จะช่วยเหลือผูสูงอายุในทุกรูปแบบ และดำเนินการตาง ๆ เพื่อตอบสนองความต่องการของผูสูงอายุ ผูนำของแตละหนวยงานมีภาวะความเป็นผู้นำตลอดมา ตั้งแตมีการจัดตั้งชมรมผูสูงอายุขึ้นมา โดยชมรมผูสูงอายุสามารถดำเนินงานมาได่จนถึงปจจุบันเปนเพราะการมีผูนำที่เข่มแข็ง ซึ่งความเขมแข็งของผูนำสามารถทำให่ชมรมผูสูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่น มีการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จและยั่งยืน สอดคล่องกับงานวิจัยของ Wing, J. M., (2008) ที่ได่ทำการศึกษาเรื่อง Philosophical Transactions of the Royal Society A: Mathematical, Physical and Engineering Sciences พบวา ปจจัยดานผูนำมีความสำคัญมากในการที่จะนำพาให่ชมรมมีความเจริญก่าวหนา และสามารถดำเนินกิจการได่สำเร็จบรรลุวัตถุประสงคขององคการ และผูนำที่มีความเสียสละ มีความรูความสามารถเห็นแกประโยชนสวนรวมมากกวาประโยชนสวนตน โดยเปนแบบอยางที่ดีแก่สมาชิกที่กอให่เกิดความเขมแข็งขององคการ ซึ่งความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององคกร สามารถสังเกตได้จากคุณภาพของผูนำในองคกรนั้น ๆ ดังนั้น หากผูนำมีคุณลักษณะหรือคุณสมบัติดียอมมีสวนสนับสนุนให่องคกรประสบความสำเร็จหรือเขมแข็งในที่สุด 2.2) ดานความสามารถในการพึ่งตนเอง ชมรมผูสูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่น สามารถพึ่งตนเองได่โดยการหาแหลงเงินทุนในการสนับสนุนการดาเนินกิจกรรมตาง ๆ ภายในชมรมได่ตลอดมาตั้งแตมีการจัดตั้งชมรมขึ้นมา โดยมีการแสวงหาแหลงทุนภายนอกและแหลงทุนในพื้นที่มาสนับสนุนกิจกรรมตาง ๆ โดยชมรมผูสูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่น ได่รับงบประมาณหลักในการสนับสนุนชมรมผูสูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่น จากการจัดสรรงบประมาณของเทศบาล เปนจำนวนเงินเดือนละ 6,500 บาท และมีกองทุนของชมรมผูสูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่น รวมด่วยอีกทั้งยังได่รับเงินสนับสนุนจากกลุมผู้นำชุมชน กำนัน ผูใหญบ่าน นอกจากนี้ยังมีรายได่จากกิจกรรตาง ๆ ของผูสูงอายุ จะได่รับคาตอบแทนมาก็จะนำมาเข่าชมรมผูสูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่น รวมถึงเงินบริจาคตาง ๆ ซึ่งการที่ชมรมผูสูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่นสามารถเลี้ยงตนเองได่ ทำให่การ ดำเนินงานของชมรมผูสูงอายุประสบความสำเร็จได่อยางยั่งยืน โดยมีแหล่งที่มาจากทางราชการและการรวมระดมทุนภายในชุมชนเอง ซึ่งการที่ชุมชนมีสวนรวมในการให่การสนับสนุนนั้นมาจากการที่ ชุมชนมีความเข่าใจในวัตถุประสงค เจตนารมยและการดำเนินงานของชมรมจึงเกิดการสนับสนุนขึ้น และทำให่ชมรมผูสูงอายุสามารถ

พึ่งตนเองได้ 2.3) ด้านความสามารถในการประสานงานกับภาคี การดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่น ให้ความสำคัญกับการประสานงานรวมมือกันระหวางหนวยงานภาครัฐ และชุมชนซึ่งการประสานงานของทุกหนวยงานมี ความสำคัญในการทำให้การดำเนินงานของชมรมประสบความสำเร็จและนำไปสูเปาหมาย โดยแต ละหนวยงานมีหนาที่ในการดำเนินงานที่แตกตางกัน ทุกฝายให้ความรวมมือในการทำงานรวมกัน เป็นอย่างดี ซึ่งการประสานงานทำให้การดำเนินงานเปนไปในทิศทางเดียวกัน และไมเกิดความ ซ้ำซ้อนในการทำงาน ส่วนหนึ่งจะชวยให้การดำเนินงานเปนไปได้อยางรวดเร็ว ประหยัดเวลา และ ทำให้ทุกฝายเข้าใจถึงวัตถุประสงคของการดำเนินงาน ที่เปนไปแนวทางเดียวกัน ซึ่งถือวาเปนการจัด ระเบียบวิธีการทำงานเพื่อให้งานและบุคลากรฝายตาง ๆ รวมมือกันในการปฏิบัติงานให้เกิดความ สามัคคี และจะสามารถลดขอขัดแย่ง รวมถึงทำให้การดำเนินงานเปนไปได้อยาราบรื่น สอดคลองกับ Sawanya T., Nunticha O. and Janyaporn T., (2018). ได้กลาววา การประสานงานเปนหัวใจ ของกิจกรรม การประสานงานที่ดีจะไมทำให้เกิดปญหา ความขัดแย่ง ความซ้ำซอนในการทำงาน และเกิดความสามัคคี และแนวทางการพัฒนาการประสานงานระหว่างองค์กรเพื่อชวยเหลือหญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย ได้กลาวถึงการประสานงาน คือ การที่บุคคลขององคกรได้รวมมือรวมใจในการจัดระเบียบวิธีการทำงาน และจัดกลไกตาง ๆ ขององคกรและทรัพยากรการบริหารเพื่อให้การปฏิบัติงานเปนไปในแนวทางเดียวกัน รวมทั้งสอดคลองกับวัตถุประสงคและนโยบายขององคกรอยางมีประสิทธิภาพ 2.4) การดำเนินงานตามขอบังคับของชมรมผู้สูงอายุ ชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านแท่น มีการดำเนินงานตามขอบังคับ โดยมีการประชุมคณะกรรมการและสมาชิกตามระเบียบข้อบังคับ ซึ่งสมาชิกมีสวนรวมในการรวมคิดรวมทำจะมีการ แจ่งและรับทราบ รายรับ – รายจาย ผลการดำเนินการตาง ๆ และยังสามารถแสดงความคิดเห็น และเสนอแนะเพิ่มเติมได้ รวมถึงการจัดทำบัญชีเพื่อให้การดำเนินงานจึงมีความโปรงใสและสมาชิก เคารพในกฎระเบียบของชมรม โดยชมรมผู้สูงอายุควรจะมีการประเมินผลงานของชมรมรวมกัน เนื่องจากจะได้ทราบถึงขอดี ขอเสีย ปญหา และความตองการของทุกหนวยงานรวมถึงผู้สูงอายุเพื่อ นำมาใชในการปรับปรุงและพัฒนาให้มีการดำเนินงานที่ดียิ่งขึ้น ซึ่งการดำเนินการตามขอบังคับจะ เป็นแบบแผนในการวางแนวทางในการปฏิบัติงานในชมรมผู้สูงอายุให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ United Nations, (2015) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง World Population Ageing 2015 ผลการศึกษาพบวา การดำเนินงานตามขอบังคับหรือนโยบายที่ได้รับ ทำให้การดำเนินงาน เปนไปด้วยความราบรื่นและประสบผลสำเร็จ และการปฏิบัติงานตามขอบังคับโดยทุกหน่วยงานจะ ตองปฏิบัติเหมือนกัน มุงหมายเพื่อให้การบริหารจัดการเปนไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้น การปฏิบัติตามขอบังคับจึงเสมือนแนวทางที่จะต่องนำไปปฏิบัติเพื่อนำไปสูการรับรองมาตรฐาน

ข้อเสนอแนะ

1. ขอเสนอแนะทั่วไป

ปจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุควรจะมีการศึกษาปญหาและ อุปสรรคในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุ เพื่อนำมาดำเนินการแกไข เพื่อให้ชมรมผู้สูงอายุสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน และการศึกษาในครั้งนี้เปนการศึกษาเชิงคุณภาพ จึงควรมีการศึกษาเชิง ปริมาณเพื่อสามารถนาขอมูลมาวิเคราะหผลและสร้างรูปแบบของการพัฒนากลุมชมรมบริบทใกล้เคียง เพื่อสร้างความเขมแข็งระดับจุลภาคโดยประยุกต์ใช้การพัฒนาศักยภาพและการมีสวนรวมให้เกิดความยั่งยืนของชุมชนโดยชุมชนเพื่อชุมชนตอไป

2. ขอเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งตอไป

การทำวิจัยครั้งตอไป ควรมุงเน่นการศึกษาเปรียบเทียบความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท เพื่อที่จะเปนประโยชนสำหรับการพัฒนารูปแบบการ ดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุ สำหรับการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ในบริบทมหาภาคของประเทศไทยให้เกิดความยั่งยืนในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

เทศบาลตำบลบ้านแท่น. (2561). **รายงานการดำเนินงานประจำปี 2561**. [ออนไลน]. แหลงที่มา : https://www.banthaenlocal.go.th/index.php [25 เมษายน 2562.]

ปฏิญญา แกลวทนงค. (2552). **การศึกษาการเห็นคุณคาในตนเองของผู้สูงอายุ : กรณีศึกษา ชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลเจาพระยาอภัยภูเบศร จังหวัดปราจีนบุรี.** วิทยานิพนธสังคมสงเคราะหศาสตรมหาบัณฑิต. คณะสังคมสงเคราะหศาสตร, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร.

พูนสุข สีตะปะดล. (2550). **บทบาทองคการบริหารสวนจังหวัดตอการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาองคการบรหิารสวนจังหวัดนนทบุรี.** ภาคนิพนธรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขา การบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร.

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2557). **สถานการณผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2557**. กรุงเทพฯ : อมรินทรพริ้นติ้งแอนดพับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

วีระชัย วิจิตรบรรจงดี. (2548). **"ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานขาย บริษัท เอ็มซี อินดัสเทรียลเคมิคัล จำกัด"**. สารนิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมพงษ์ เสนชัย. (2544). **ความรู้เกี่ยวกับการประกันชีวิตและมูลเหตุจูงใจในการตัดสินใจทำประกันชีวิตกับบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด สาขา ชัยภูมิ**.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Juthaporn Khammanee. (2015). **Key Success Factors of Becoming Strong Elderly Clubs. Thesis 's Master of Social Work in Social Welfare Administration and Policy.** Bangkok: Thamamasat University.

Kanlaya Vanichbuncha. (2015). **Advanced statistical analysis using SPSS for Windows. 12th** Edition. Bangkok: Chulalongkorn University Press.

Pajaree Polpraswer and Warangkna Chankong. (2018). **How to Manage the Elderly Club to** Success. NRRU Community Research Journal. 12(2), 26-36.

Pan,L., Zhang, M., Gursoy, D., & Lu,L. (2017). **Development and validation of a Destination personality scale for mainland Chinese travelers.** Tourism Management. 59(3), 338-348.

Sawanya Thamma-apipon, Nunticha Onlamai and Janyaporn Tancharoen. (2018). **Success Factors of Ban Rai Care Elderly Club Phetchaburi Province.** Veridian E-Journal, Silpakorn University. 11(12), 352-362.

United Nations. (2015). **World Population Ageing 2015.** New York: Department of Economic and Social Affairs Population Division.

ขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

THE CAPACIBILITY IN FISICAL SERVICES OF BAN THAEN SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, BAN THAEN DISTRICT, CHAIYAPHUM PROVINCE

ไพรัช บุญประกอบวงศ์[1], อภิชิต ดวงธิสาร[2] และ สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา[3]
Pairat Bunprakopwong Apichit Duangthisan and Sittidet Wongprachya

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการให้บริการงานคลัง 2) ศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคของการให้บริการงานคลัง 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ กับขีดความสามารถในการให้บริการงานคลัง 4) ศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาการให้บริการงานคลัง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ แบบสำรวจ และแบบอธิบาย จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารท้องถิ่น เจ้าหน้าที่งานคลัง หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ประชาชนผู้ใช้บริการ และหน่วยงานเอกชนผู้ใช้บริการ จำนวน 452 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตร ทาโร่ ยามาเน่ การวิเคราะห์ด้วยสถิติไคสแควร์ ที่เกี่ยวกับตัวแปรซึ่งเป็นอิสระต่อกัน โดยการวิเคราะห์ตารางด้วยอัตราส่วนร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด หาค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพทั่วไปของการให้บริการงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ คือ ท้องถิ่นมีระบบเศรษฐกิจอยู่ในภาวะถดถอย ประชากรเพิ่มขึ้น อัตราว่างงานสูง แต่อัตราการเก็บภาษีของท้องถิ่นไม่เปลี่ยนเปลง การเก็บภาษียังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ประชาชนขาดการตื่นตัวในการเสียภาษี 2) ปัญหาอุปสรรคของการให้บริการงานคลัง คือ ขาดการให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าของประชาชน ประชาชนขาดจิตสำนึกในการมีส่วนร่วม ขาดการลงพื้นที่รับฟังความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการขาดจิตสำนึกในการให้บริการ ขาดปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย ขาด

การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน ขาดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือแบบบูรณาการทุกภาคส่วน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ การศึกษาและอาชีพ กับขีด

[1] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail: apichit@northern.ac.th โทร. 0812616861
[3] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ความสามารถในการให้บริการงานคลัง คือ ขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังด้านวิธีการบริหารอยู่ในเกณฑ์ดี ความคิดเห็นต่อการปรับปรุงการใช้บริการงานคลังด้านวิธีการบริหารงานคลังไม่มีความสัมพันธ์ต่อเพศ ,อายุ, แต่มีความสัมพันธ์ต่อการศึกษาและอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 4) แนวทางแก้ไขปัญหาการให้บริการงานคลังของ คือ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของงานคลังอย่างต่อเนื่อง การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมทุกมิติ การจัดสรรงบประมาณให้ตรงตามความต้องการของประชาชน และการปรับปรุงการบริการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : ผู้บริหารท้องถิ่น/หัวหน้าหน่วยงานคลัง/พนักงานเจ้าหน้าที่/ขีดความสามารถในการให้บริการงานคลัง

Abstract

The purposes of the research are 1) To study the general status of organization on the capacity of providing finance services. 2) To study its problems and obstacles of the organization's treasury services regarding treasury personnel, rules, regulations, and budget allocation of the treasury work. 3) To study the relationship between gender, age, education and accupation and the ability to manage the treasury of the organization. 4) To study the salution to the treasury of the organization. This is the quantitative research, a survey, and a explain. Simple group with local mamagement, finance officer, related government agencies, public users, private agency service users total of 452 people. Using topographic sampling, according to the Taro Yamane recipe, analysis of Chi-Square statistics, the variables are independent of each other, analyze the table by percentage, highest value, maximum value, average.

The results showed that 1) General condition of Ban Thaen Sub District Administration Organization, Ban tHaen District, Chaiyaphum Province was the local economy is regressing, the population is increasing, high unemployment rate, fixed taxation, taxation is not targeted, people lack the alertness of tax. 2) The problems and obstacles of providing treasury services regarding treasury personnel, rules, regulations, and budget allocation of the treasury work were lack of knowledge about the roles and duties of the people, the public lacks the conscience to participate, lack of public opining and public needs, the officer lacked the conscience of the service, lack of improvement of regulations and laws, lack of publicity for disseminating

information, lack of integrated networking across all sectors. 3) The relationship between gender, age, education and accupation and the ability to manage the treasury of the organization was the treasury management is favorable, reviews on improvements to the use of treasury services no relationship to sex, age, however, there is a statistically significant correlation to education and occupation at a level of 0.05. 4) The salution totreasury services should be dissemination of information about the fiscal work, allowing people to participate in every dimension, allocate a budget according to the needs of the people and improve the service to be more efficient.

Keywords : Local administrators/Head of Finance Department/Competent office/ Ability to provide treasury services

บทนำ

แผนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นแผนที่กำหนดกรอบเป้าหมายและแนวทางการกระจายอำนาจให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เพื่อให้การกระจายอำนาจบรรลุเจตนารมณ์ที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ไม่เป็นแผนที่เบ็ดเสร็จ มีกระบวนการที่ยืดหยุ่นและสามารถปรับวิธีการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้น ดังนั้น เพื่อให้การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ในท้องถิ่นและยกระดับคุณภาพของชุมชนได้ ความเป็นอิสระทางการคลัง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ระบบการคลังของประเทศ มีลักษณะกระจายอำนาจเป็นปัจจัยที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการปกครองท้องถิ่น การบริหารราชการแผ่นดินไทยเน้นหนักไปในการรวมอำนาจมากกว่าการกระจายอำนาจ เนื่องจากปัญหาความมั่นคงของชาติ การคลังท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 จะทำให้ทราบถึงทิศทางงบประมาณรายรับรายจ่ายขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และสามารถวิเคราะห์ถึงสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้นได้ว่ามีลักษณะทางการคลังเป็นไปในทิศทางใด และมีความสามารถในการพึ่งตนเองได้มากน้อยเพียงใด การบริหารงานการคลังเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นงานที่เอื้ออำนวยเกื้อหนุนความสะดวกให้งานอื่นๆ ดำเนินไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี แต่ปัจจุบันกับพบว่าการบริหารงานคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีปัญหาต่างๆ ดังนี้ 1). การวางแผนทางด้านการเงิน ได้แก่การวางแผนจัดหาเงินรายได้และวางแผนการใช้จ่ายเงินอย่างมีประสิทธิภาพ 2). การใช้จ่ายเงินเป็นการดำเนินงาน

เกี่ยวกับการรับจ่ายเงิน 3). การควบคุม เป็นการควบคุมการใช้จ่ายเงินรวมไปถึงระบบบัญชีให้เป็นไปตามระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ 4). การประเมินผลการใช้จ่ายเงิน เป็นการตรวจสอบและติดตามผลการปฏิบัติงานเงินหรืองบประมาณที่ใช้ในโครงการต่างๆ ของท้องถิ่นมีความเหมาะสมคุ้มค่าหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อจะได้นำไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงด้านการวางแผนงบประมาณในปีต่อไป

สำหรับแหล่งที่มาของเงินที่เป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการดำเนินงานของหน่วยงานในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาขีดความสามารถการบริหารงานคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการบริหารรายได้ การบริหารรายจ่าย การจัดทำและการบริหารงบประมาณด้านนโยบายการนำนโยบายไปปฏิบัติว่าอยู่ในระดับใด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีขีดความสามารถในการบริหารงานคลังมากน้อยเพียงใด เพื่อเป็นแนวทางในพัฒนาองค์กรปกครองท้องถิ่น และเพื่อการบริหารงานคลังท้องถิ่นเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล (อุดม ทุมโฆษิต, 2551, หน้า 12)

การให้บริการงานคลังที่ดี โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นธรรม แก่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ถือเป็นภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปฏิบัติภายใต้กรอบของกฎหมายหลายฉบับ เช่น กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณ กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานพัสดุ กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานการเงินและบัญชี กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานด้านการจัดเก็บรายได้ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการงานคลังที่ดีมีคุณภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นธรรมแก่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ภายใต้กรอบของกฎหมายดังกล่าวข้างต้น โดยให้ประชาชนหรือผู้ใช้บริการเข้ามามีส่วนร่วมในทุกมิติ ทั้งร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมตรวจสอบ และร่วมรับผลประโยชน์ ฉะนั้นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องตระหนักและให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการให้บริการงานคลังของท้องถิ่นให้ดีมีคุณภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นธรรม แก่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เพราะหากการบริการงานคลังด้อยคุณภาพแล้ว อาจจะส่งผลกระทบต่อการขาดวินัยทางการเงินการคลัง การจ่ายเงินอย่างไม่เหมาะสมไม่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน และก่อให้เกิดความเสียหายในที่สุด (ดุจฤทัย สะอาดนัก, 2560, หน้า 14)

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ แบ่งเขตการปกครองเป็น 12 หมู่บ้าน มีจำนวนประชากรเป็นชาย 4,194 คน เป็นหญิง 4,251 คน รวมทั้งสิ้น 8,445 คน คิดเป็นจำนวน 2,278 ครัวเรือน สัดส่วนรายได้ของ อปท.คิดเป็นร้อยละของรายได้รัฐบาล เพิ่มขึ้นจาก 28.16 % ในปี 2559 เป็น 29.36 % ในปี 2560 เป็น 29.42 % ในปี 2561 เป็น 29.47 % ในปี 2562 ซึ่งต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ 35 % (ข้อมูลประชากร จปฐ ณ กรกฎาคม 2562) ท้องถิ่นมีระบบเศรษฐกิจอยู่ในภาวะถดถอย ประชากรเพิ่มขึ้น อัตราว่างงานสูง แต่อัตราการเก็บภาษีของท้องถิ่นไม่เปลี่ยนเปลง การเก็บภาษียังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ขาดการจัดทำแผนพัฒนารายได้ท้องถิ่นที่มี

ประสิทธิภาพ ประชาชนขาดการตื่นตัวในการเสียภาษี องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการให้บริการสาธารณะต่อประชาชนในพื้นที่บริการและนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศในอนาคตอันใกล้ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ความเป็นหนึ่งเดียวของประชาคมอาเซียนภารกิจการบริการสาธารณะขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งนี้จะทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น การจัดการการคลังเป็นหัวใจหลักในการขับเคลื่อนการบริหารองค์การ (วรสิทธ์ เจริญพุฒ, 2554, หน้า 5) จากตัวเลขสถิติดังกล่าว สะท้อนถึงความจริงของสถานการณ์คลังของ อปท. ที่ยังพึ่งเงินอุดหนุน และอิงกับภาษีแบ่งจากรัฐบาลในสัดส่วนที่สูง สำหรับการจัดเก็บรายได้ในท้องถิ่นในสภาพปัจจุบันยังเป็นส่วนน้อย (ต่ำกว่าร้อยละ 15 ของรายได้ทั้งหมด) และมีอัตราส่วนที่คงที่ไม่เพิ่มขึ้นแต่อย่างใด ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าห่วงใยและควรจะมีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมอย่างลึกซึ้ง และเร่งรัดการจัดเก็บรายได้ เนื่องจากตามหลักเกณฑ์การคลังที่ดี อปท.ควรจะพึ่งพิงรายได้ของตัวเองในสัดส่วนที่สูงพอสมควร (เช่นร้อยละ 50) เงินอุดหนุนจากรัฐบาลนั้นควรจะเป็นส่วนเสริม เมื่องานคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวข้องกับเงินภาษีอากรของประชาชนจำนวนมาก งานคลังท้องถิ่นจึงถือเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันงานคลังท้องถิ่นยังไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการให้บริการเท่าที่ควร ยังคงมองว่าถึงอย่างไรท้องถิ่นก็ยังคงมีรายได้จากเงินอุดหนุนในปริมาณที่สูงจากรัฐบาล โดยไม่จำเป็นต้องพึงรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง ซึ่งมีปริมาณน้อยมาก (ต่ำกว่าร้อยละ 15 ของรายได้ทั้งหมด) งานคลังของท้องถิ่นจึงไม่ได้ให้ความสำคัญในส่วนของการให้บริการ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อภารกิจอื่น ๆ ที่กฎหมายบังคับให้ต้องถ่ายโอนให้กับท้องถิ่นในภายภาคหน้า ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบระหว่างการให้บริการระหว่างงานคลังท้องถิ่นในปัจจุบันกับงานคลังของหน่วยงานอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้ถ่ายโอนมาให้กับท้องถิ่น ประชาชนจะเกิดการเปรียบเทียบความแตกต่างของการให้บริการ ทำให้หน่วยงานอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้ถ่ายโอนมายังท้องถิ่นนำข้ออ้างทางด้านบริการมาเป็นเงื่นไขไม่ยอมถ่ายโอนมายังท้องถิ่น ส่งผลให้รายได้ของท้องถิ่นที่จะต้องเก็บเองไม่เพิ่มขึ้น และยังไม่สอดคล้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่เน้นการให้บริการแก่ประชาชนเป็นสำคัญโดยไม่ได้หวังผลกำไร (ชูชาติ ชายประทีป, 2561, หน้า 57)

ดังนั้น ผู้วิจัยต้องการศึกษาขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ โดยผู้วิจัยกำหนดขอบเขตในการศึกษา 5 ด้าน คือ 1) ในด้านบุคลากรของงานคลัง 2) ในด้านกฎระเบียบข้อบังคับและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่นำไปสู่ขั้นตอนการปฏิบัติ 3) ในด้านการจัดสรรงบประมาณของงานคลัง 4) ในด้านอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงาน 5) ในด้านวิธีการบริหารงานคลัง ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคและแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อการให้บริการงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม และนำผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ไปใช้ในการ

กำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ ต่อไป ดังมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา ต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการให้บริการงานคลังองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคของการให้บริการงานคลังองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ เกี่ยวกับเรื่องบุคลากรของงานคลังองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ เรื่องกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ กับขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ
4. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาการให้บริการงานคลังองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติงาน แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน แนวคิดเรื่องประสบการณ์การทำงาน และทฤษฎีทฤษฎีการจัดการองค์การ ทฤษฎีการบริหาร ทฤษฎีและองค์ความรู้ด้านการมีส่วนร่วม ทฤษฎีและองค์ความรู้ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ทฤษฎีและองค์ความรู้เกี่ยวกับงบประมาณ ทฤษฎีและองค์ความรู้ด้านการเงิน ทฤษฎีและองค์ความรู้ด้านนโยบายสาธารณะและการวางแผน ทฤษฎี X และทฤษฎี Y ทฤษฎีตามแนวความคิดของอาร์กีริส ทฤษฎีตามแนวความคิดของ Peter M Senge และจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

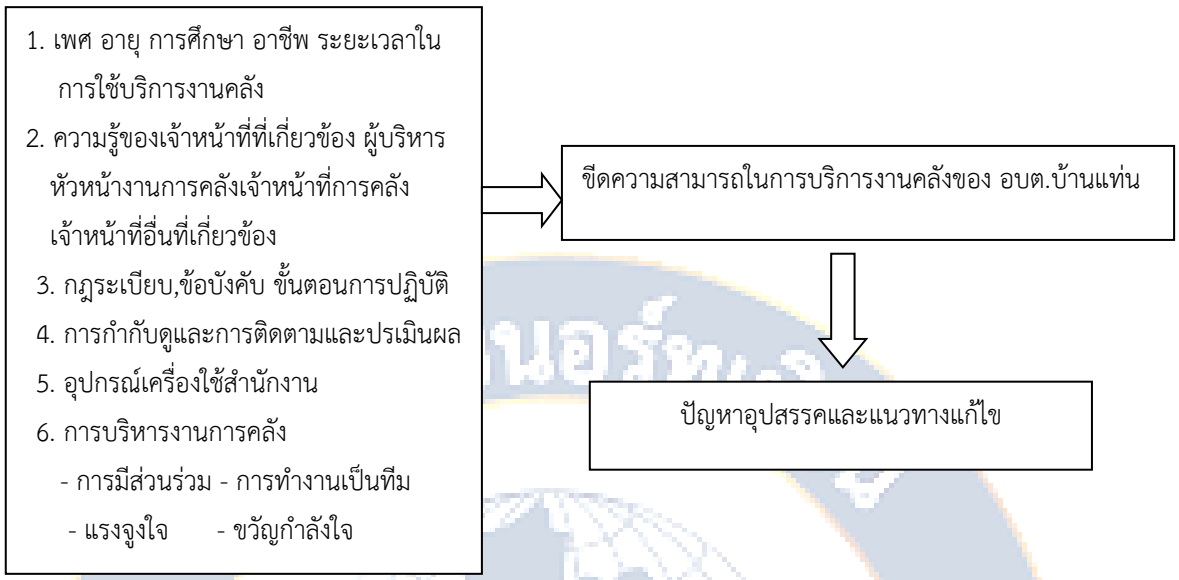

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และแบบอธิบาย (Explanatory Research) มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ (1) ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล (2) เจ้าหน้าที่การคลัง (3) ส่วนราชการที่อื่นที่เกี่ยวข้อง (4) ประชาชนผู้ใช้บริการ (5) หน่วยงานเอกชนผู้ใช้บริการ ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratify Sampling) ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ตามสูตร ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองโดยการศึกษาเอกสาร ตำรา ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีทั้งหมด 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการงานคลังองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับขีดความสามารถในการบริการงานคลังองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารงานจำนวน 3 คน คือนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนที่ 1 รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนที่ 2 ,เจ้าหน้าที่งานคลังจำนวน 5 คน ,หน่วยงานราชการที่

เกี่ยวข้องจำนวน 5 แห่ง ,ประชาชนผู้ใช้บริการจำนวน 452 คน และหน่วยงานเอกชนผู้ใช้บริการจำนวน 10 แห่ง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ตามสูตร ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane)

การวิเคราะห์ด้วยสถิติไคสแควร์ (chi-square) ที่เกี่ยวกับตัวแปรซึ่งเป็นอิสระต่อกัน โดยการวิเคราะห์ตารางด้วยอัตราส่วนร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด หาค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย

จากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างประชาชนผู้ใช้บริการทั่วไป ต่อความคิดเห็นต่อการให้บริการงานคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า ขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ มีดังต่อไปนี้

หน่วยในการวิเคราะห์ศึกษาครั้งนี้คือจากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารงานจำนวน 3 คน คือนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนที่ 1 รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนที่ 2 ,เจ้าหน้าที่งานคลังจำนวน 5 คน ,หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจำนวน 5 แห่ง ,ประชาชนผู้ใช้บริการจำนวน 452 คน และหน่วยงานเอกชนผู้ใช้บริการจำนวน 10 แห่ง เพื่อพิจารณาคุณลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมของตัวอย่างกลุ่มดังกล่าวนี้

ผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 58.22 เป็นหญิง ร้อยละ 41.78 เป็นชาย ร้อยละ 30.12 เป็นกลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมาร้อยละ 24.52 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ที่เหลือร้อยละ 45.63 ด้านการศึกษา ร้อยละ 46.56 ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา รองลงมาร้อยละ 22.01 อยู่ในระดับประถมศึกษา ด้านอาชีพ ร้อยละ 44.78 ค้าขาย รองลงมาร้อยละ 16.98 รับราชการและรัฐวิสาหกิจ เมื่อจำแนกตามเพศและอายุ พบว่า ร้อยละ 35.67 ของเพศชาย อยู่ระหว่างอายุ 41-50 ปี รองลงมาช่วงอายุ 31 – 40 ปี ส่วนเพศหญิง ร้อยละ 28.01 อยู่ระหว่างช่วงอายุ 31-40 ปี รองลงมาช่วงอายุ 41-50 ปี เมื่อจำแนกตามตามเพศและระดับการศึกษา พบว่า ร้อยละ 42.23 ของเพศชาย อยู่ในระดับการศึกษามัธยมศึกษา รองลงมาการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ส่วนเพศหญิง ร้อยละ 38.37 อยู่ในระดับการศึกษามัธยมศึกษา รองลงมาการศึกษาในระดับประถมศึกษา เมื่อจำแนกตามเพศและอาชีพพบว่า ร้อยละ 37.63 ของเพศชาย มีอาชีพ ค้าขาย รองลงมามีอาชีพรับราชการ ส่วนเพศหญิง ร้อยละ 45.34 มีอาชีพค้าขาย รองลงมาร้อยละ 21.33 มีอาชีพแม่บ้าน

1. สภาพทั่วไปของการให้บริการงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ คือ ท้องถิ่นมีระบบเศรษฐกิจอยู่ในภาวะถดถอย ประชากรเพิ่มขึ้น อัตราว่างงาน

สูง แต่อัตราการเก็บภาษีของท้องถิ่นไม่เปลี่ยนเปลง การเก็บภาษียังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ขาดการจัดทำแผนพัฒนารายได้ท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ ประชาชนขาดการตื่นตัวในการเสียภาษี

2. สภาพปัญหาอุปสรรคของการให้บริการงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ มีดังต่อไปนี้ คือ ขาดการให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าของประชาชน ประชาชนขาดมีจิตสำนึกในการมีส่วนร่วม ขาดการลงพื้นที่รับฟังความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีจิตสำนึกในการให้บริการ ขาดปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย ขาดการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน ขาดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือแบบบูรณาการทุกภาคส่วน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ กับขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 58.22 เป็นหญิง ร้อยละ 41.78 เป็นชาย ร้อยละ 30.12 เป็นกลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมาร้อยละ 24.52 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ที่เหลือร้อยละ 45.63 ด้านการศึกษา ร้อยละ 46.56 ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา รองลงมาร้อยละ 22.01 อยู่ในระดับประถมศึกษา ด้านอาชีพ ร้อยละ 44.78 ค้าขาย รองลงมาร้อยละ 16.98 รับราชการและรัฐวิสาหกิจ เมื่อจำแนกตามเพศและอายุ พบว่า ร้อยละ 35.67 ของเพศชาย อยู่ระหว่างอายุ 41-50 ปี รองลงมาช่วงอายุ 31 – 40 ปี ส่วนเพศหญิง ร้อยละ 28.01 อยู่ระหว่างช่วงอายุ 31-40 ปี รองลงมาช่วงอายุ 41-50 ปี เมื่อจำแนกตามตามเพศและระดับการศึกษา พบว่า ร้อยละ 42.23 ของเพศชาย อยู่ในระดับการศึกษามัธยมศึกษา รองลงมาการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ส่วนเพศหญิง ร้อยละ 38.37 อยู่ในระดับการศึกษามัธยมศึกษา รองลงมาการศึกษาในระดับประถมศึกษา เมื่อจำแนกตามเพศและอาชีพพบว่า ร้อยละ 37.63 ของเพศชาย มีอาชีพ ค้าขาย รองลงมามีอาชีพรับราชการ ส่วนเพศหญิง ร้อยละ 45.34 มีอาชีพค้าขาย รองลงมาร้อยละ 21.33 มีอาชีพแม่บ้าน ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ กับขีดความสามารถในการให้บริการงานคลัง คือ ขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังด้านวิธีการบริหารอยู่ในเกณฑ์ดี ความคิดเห็นต่อการปรับปรุงการใช้บริการงานคลังด้านวิธีการบริหารงานคลังไม่มีความสัมพันธ์ต่อเพศ ,อายุ, แต่มีความสัมพันธ์ต่อการศึกษาและอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. แนวทางแก้ไขปัญหาการให้บริการงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 17.10 ต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขในส่วนการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของงานคลังเทศบาล อีกร้อยละ 13.64 ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผน การควบคุม กำกับดูแล และตรวจสอบ ร้อยละ 13.31 ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ด้านการเงินการคลังให้ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่องและให้มากกว่าเดิม ร้อยละ 12.01 ต้องการให้จัดสรรงบประมาณให้ตรงตามความต้องการของประชาชน และร้อยละ 11.69 ต้องการให้

ปรับปรุงแก้ไขด้านการบริการที่ล่าช้า พนักงานขาดมนุษย์สัมพันธ์อันดี ไม่สุภาพเรียบร้อย ไม่ตรงต่อเวลา

อภิปรายผล

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่าสภาพทั่วไปของการให้บริการงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ มีข้อดีหลายด้านกล่าวคือ 1) ในด้านบุคลากรของงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ บุคลากรในส่วนนี้มีการพัฒนาด้านคุณภาพการบริการดี บุคลากรมีจิตสำนึกในการให้บริการ มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี มีความสุภาพเรียบร้อยและความเป็นกันเอง มีความตรงต่อเวลา มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ซักถามการทำงานทดแทนกัน การติดตามงานและการประสานงานกัน มีคุณสมบัติตรงกับสายงาน และจำนวนบุคลากรเพียงพอต่อการทำงาน ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์และเปิดกว้างให้บุคลากรได้รับการศึกษาอบรมเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องในทุกระดับ นอกจากนั้นผู้บริหารทั้งสายการเมืองและสายเจ้าหน้าที่ของรัฐมีการทำงานเป็นทีม และตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง ไม่เข้าไปแทรกแซงทางอำนาจและผลประโยชน์ หรือล้วงลูกในการทำงานจากบุคลากรของงานคลัง ส่วนเจ้าหน้าที่งานคลังหรือผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย อย่างถูกต้อง 2) ในด้านกฎระเบียบข้อบังคับและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่นำไปสู่ขั้นตอนการปฏิบัติ ในส่วนนี้ผู้ศึกษาได้พบว่าเจ้าหน้าที่งานคลังหรือผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย ได้อย่างถูกต้อง ใช้งบประมาณตรงตามวัตถุประสงค์และความต้องการของประชาชน ตรงตามแผนงานที่ตั้งไว้ ทำให้สามารถเคลียร์ค่าใช้จ่ายได้ทันตามกำหนดเวลา ไม่เกิดการทำงานที่ล่าช้า ซ้ำซ้อน และยุ่งยาก ไม่เกิดความเสียหายแก่ประชาชนหรือผู้มาใช้บริการ 3) ในด้านการจัดสรรงบประมาณของงานคลัง ในส่วนนี้ผู้ศึกษาได้พบว่าการจัดสรรงบประมาณตรงตามความต้องการของประชาชน คุ้มค่าและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมตามความจำเป็นเร่งด่วน ได้พิจารณาจัดสรรงบประมาณจากมติที่ประชุมและงบประมาณที่มีอยู่ในแต่ละปีโดยไปตรวจสอบดูพื้นที่จริง และคำนึงถึงผลตอบแทนที่จะเกิดขึ้นกับประชาชน รวมตลอดทั้งได้มีการประชาสัมพันธ์ในส่วนนี้ให้ประชาชนได้รับทราบ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกำกับดูแล ร่วมตรวจสอบ และร่วมติดตามประเมินผล 4) ในด้านอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงาน ในส่วนนี้ผู้ศึกษาได้พบว่าการมาติดต่องานของผู้ใช้บริการ มีความสะดวก เช่น สถานที่ในการให้บริการ ป้ายติดต่องานกับหน่วยงานต่าง ๆ ชัดเจนเพียงพอ และสถานที่ติดต่องานมีสิ่งแวดล้อมที่ดีและเหมาะสม การบริการครอบคลุมทุกด้าน เช่นด้านทะเบียนราษฎร์ และบัตรประจำตัวประชาชน 5) ในด้านวิธีการบริหารงานคลัง ในส่วนนี้ผู้ศึกษาได้พบว่า วิธีการบริหารงานคลังได้ครอบคลุมทุกด้านตามความต้องการของประชาชน การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบถึงสถานการณ์ทางการเงินเพียงพอ และได้เปิดโอกาสให้ประชาชนและ

องค์กรในชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดให้บริการงานคลังในเรื่องการวางแผน การควบคุม กำกับดูแล การบริหารงบประมาณ และตรวจสอบอย่างเหมาะสม ผู้บริหารได้ใช้วิธีการบริหารงานคลังเชิงรุก รวดเร็วทันใจและสร้างความพึงพอใจต่อผู้มาใช้บริการ มีการปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้เกิดการทำงานที่ไม่ซ้ำซ้อน ไม่ล่าช้า และมีความยืดหยุ่น ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการควบคุมงานคลัง ไม่มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก มีวัฒนธรรมร่วมขององค์การ ซึ่งทำให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ กล้าทำงานและไม่เกรงกลัวต่อความผิด นอกจากนั้นผู้บริหารทั้งสายการเมืองและสายเจ้าหน้าที่ของรัฐตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง โดยไม่เข้าไปแทรกแซงทางอำนาจและผลประโยชน์เพื่อเบี่ยงเบนในการกระทำความผิดหรือแสวงหาประโยชน์ หรือไม่เข้าไปล้วงลูกในการทำงานจากบุคลากรของงานคลัง ส่วนเจ้าหน้าที่งานคลังหรือผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ละเลยหรือหลบเลี่ยงค่อปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย

ผลการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ มีขีดความสามารถในการให้การบริหารงานคลังในระดับดี การเสริมสร้างการพัฒนาขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังจะประสบผลสำเร็จนั้นสามารถทำได้ดังนี้ 1) ให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของประชาชนต่อการดำเนินงาน 2) กระตุ้นให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยเน้นให้เห็นถึงผลดีผลเสียของการมีส่วนร่วมของประชาชน 3) รณรงค์ให้มีการจัดหน่วยเคลื่อนที่สัญจรไปยังชุมชนต่าง ๆ เพื่อรับฟังความคิดเห็น ตลอดจนวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของประชาชน 4) กระตุ้นให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีจิตสำนึกในการให้บริการอย่างแท้จริง ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการอบรม และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ 5) พัฒนาและปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดขั้นตอนในการทำงานไม่ก่อให้เกิดการล่าช้า ซ้ำซ้อน และยุ่งยาก 6) รณรงค์ในด้านการประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน โดยเฉพาะด้านการเงินการคลัง และใช้งบประมาณให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน 7) รณรงค์ให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องมาร่วมเป็นพันธมิตรทางการพัฒนาขีดความสามารถในการให้บริการงานคลัง

ส่วนประเด็นปัญหาของงานคลังที่ควรได้รับการแก้ไขและพัฒนาขึ้นให้ดีกว่าเดิมเรียงลำดับดังนี้คือ 1) ต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขในส่วนการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของงานคลังท้องถิ่นให้ดีขึ้น 2) ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผน การควบคุม กำกับดูแล และตรวจสอบ และประเมินผลให้มากขึ้นกว่าเดิม 3) ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ด้านการเงินการคลังให้ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่องและให้มากกว่าเดิม 4) ต้องการให้มีการจัดสรรงบประมาณให้ตรงตามความต้องการของประชาชนอย่างโปร่งใสให้มากกว่าเดิม และ 5) ต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขด้านการบริการที่ล่าช้าบ้าง พัฒนาให้พนักงานมีมนุษย์สัมพันธ์ดีขึ้นกว่าเดม สุภาพเรียบร้อยและตรงต่อเวลาให้ดีกว่าเดิมยิ่งขึ้น

จากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างประชาชนผู้ใช้บริการทั่วไป ต่อความคิดเห็นต่อการให้บริการงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ที่ควรปรับปรุงแก้ไขในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1) ด้านบุคลากรงานคลัง ควรปรับปรุงด้านการบริการที่ล่าช้าบ้างให้รวดเร็วยิ่งขึ้น มีความสุภาพ มีมนุษย์สัมพันธ์อันดีและตรงต่อเวลามากขึ้นกว่าเดิม เปิดโอกาสให้ประชาชนได้สอบถามปรับปรุงด้านการบริการงานคลังที่ดีมีคุณภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นธรรมแก่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง มากว่าเดิม โดยเจ้าหน้าที่การคลังได้ตระหนักและให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพ สร้างจิตสำนึกในการให้บริการ คัดเลือกสรรหาบุคคลากรที่มีคุณสมบัติตรงกับสายงาน และเพียงพอต่อการทำงาน ไม่ขาดหรือล้นจนเกินไป ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการศึกษาอบรมเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องในทุกระดับ ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย บริหารงานหรือทำงานเชิงรุก รวดเร็วทันใจและสร้างความพึงพอใจต่อผู้มาใช้บริการ ให้ความสำคัญต่อขั้นตอนการเบิกจ่ายเงินไม่ให้เกิดการยุ่งยากซ้ำซ้อน หรือล่าช้า และมีความยืดหยุ่น ไม่เบิกจ่ายเงินข้ามสายงาน การเคลียร์ค่าใช้จ่ายคืนให้ทันตามกำหนดเวลา ไม่ใช้เงินผิดประเภทผิดวัตถุประสงค์และไม่เกิดประโยชน์ ไม่โอนงบต่างหน่วยงานซึ่งไม่ตรงตามแผนงาน สร้างวัฒนธรรมองค์กรใหม่ซึ่งจะทำให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องปฏิบัติงานด้วยกล้าหาญไม่หวาดระแวง มีความกล้าที่จะทำงานอย่างถูกต้องตรงไปตรงมาโดยไม่กลัวความผิด จากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วไปผู้ใช้บริการงานคลัง พบว่าขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังด้านบุคลากรงานคลังอยู่ในเกณฑ์ดี ความคิดเห็นต่อการปรับปรุงการให้บริการงานคลังด้านบุคลากรงานคลังไม่มีความสัมพันธ์ต่อเพศ ,อายุ,การศึกษา, แต่มีความสัมพันธ์ต่ออาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) ด้านกฎระเบียบข้อบังคับและกฎหมาย ควรปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับและกฎหมายต่าง ๆ ที่ส่งผลให้การทำงานเกิดความล่าช้า ซ้ำซ้อน และยุ่งยาก เกิดความไม่พึงพอใจต่อผู้มาใช้บริการ จากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วไปผู้ใช้บริการงานคลัง พบว่าขีดความสามารถในการให้การบริการงานคลังส่วนกฎระเบียบข้อบังคับและกฎหมายอยู่ในเกณฑ์ดี ความคิดเห็นต่อการปรับปรุงการให้บริการงานคลังด้านกฎระเบียบข้อบังคับและกฎหมายไม่มีความสัมพันธ์ต่อเพศ ,อายุ, แต่มีความสัมพันธ์ต่อการศึกษาและอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) ด้านการจัดสรรงบประมาณของงานคลัง ควรปรับปรุงเรื่องการจัดสรรงบประมาณให้ตรงตามความต้องการของประชาชน และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผน การควบคุม การกำกับดูแล การบริหารงบประมาณ และการตรวจสอบ ไม่ควรให้มีการแทรกแซงทางอำนาจและผลประโยชน์จากนักการเมืองหรือหน่วยงานใด ๆ จากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วไปผู้ใช้บริการงานคลัง พบว่าขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังด้านการจัดสรรงบประมาณของงานคลังอยู่ในเกณฑ์ดี ความคิดเห็นต่อการปรับปรุงการให้บริการงานคลัง

ด้านการจัดสรรงบประมาณงานคลังไม่มีความสัมพันธ์ต่อเพศ ,อายุ, การศึกษาและอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4) ด้านอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงาน ควรปรับปรุงเรื่องอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงานให้ทันสมัย มีการฝึกอบรมพนักงานให้มีความรู้ความสามารถและเหมาะสมกับตำแหน่งงาน และสามารถหมุนเวียนงานหรือทำงานแทนกันได้ ใช้อุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด จากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วไปผู้ใช้บริการงานคลัง พบว่าขีดความสามารถการให้บริการงานคลังส่วนอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงานอยู่ในเกณฑ์ดี ความคิดเห็นต่อการปรับปรุงการให้บริการงานคลังด้านอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงานไม่มีความสัมพันธ์ต่อเพศ ,อายุ, แต่มีความสัมพันธ์ต่อการศึกษาและอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5) ด้านวิธีการบริหารงานคลัง ควรปรับปรุงในด้านการบริหารงานคลังทั้งผู้บริหารที่เป็นนักการเมือง และข้าราชการประจำ และเจ้าหน้าที่งานคลังที่เกี่ยวข้อง ให้มีศักยภาพและขีดความสามารถในการบริหารงานคลังอย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง มีความโปร่งใส เป็นธรรม กระตุ้นให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีจิตสำนึกในการให้บริการอย่างแท้จริง ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการอบรม และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ รณรงค์ในด้านการประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน แก้ไขปรับปรุงคุณภาพการบริการให้ดีขึ้นทั้งด้านการวางแผน การจัดสรรทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน การคัดเลือกบุคลากร การฝึกอบรม การนิเทศงาน และการติดตามประเมินผล ส่วนภาคเอกชนและภาคประชาชนต้องรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของประชาชนต่อการดำเนินงาน กระตุ้นให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการเข้ามามีส่วนร่วม นอกจากนั้นยังต้องพัฒนาทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางยุทธศาสตร์การบริหาร โดยผ่านความรู้ความสามารถของผู้บริหาร และผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาให้เป็นไปตามเป้าหมายจนเกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ คือต้องมีทั้งความรู้และความเข้าใจในหลักการบริหาร และต้องมีทักษะ จิตวิทยา มนุษย์สัมพันธ์ และความเป็นผู้นำ ที่จะนำไปสู่เป้าหมายและความสำเร็จ ซึ่งสามารถนำแนวคิดทางการบริหารมาประยุกต์ใช้ให้ประสบความสำเร็จได้หลายแนวคิด เช่น การบริหารมุ่งสัมฤทธิ์ผล (RBM) การบริหารมุ่งสัมฤทธิ์ผลโดยใช้หลัก Balance Scorecard การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีโดยใช้หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า จากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วไปผู้ใช้บริการงานคลัง พบว่าขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังด้านวิธีการบริหารอยู่ในเกณฑ์ดี ความคิดเห็นต่อการปรับปรุงการใช้บริการงานคลังด้านวิธีการบริหารงานคลังไม่มีความสัมพันธ์ต่อเพศ ,อายุ, แต่มีความสัมพันธ์ต่อการศึกษาและอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ประเด็นปัญหาของงานคลังที่ควรได้รับการแก้ไข กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 17.10 ต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขในส่วนการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของงานคลัง อีกร้อยละ 13.64 ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผน การควบคุม กำกับดูแล และตรวจสอบ ร้อยละ 13.31 ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ด้านการเงินการคลังให้ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่องและให้มากกว่าเดิม ร้อยละ 12.01 ต้องการให้จัดสรรงบประมาณให้ตรงตามความต้องการของประชาชน และร้อยละ 11.69 ต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขด้านการบริการที่ล่าช้า พนักงานขาดมนุษย์สัมพันธ์อันดี ไม่สุภาพเรียบร้อย ไม่ตรงต่อเวลา ให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเสนอว่า ควรมีการศึกษาและวิจัยขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการใช้กระบวนการประชาคมเป็นเครื่องมือ ศึกษาปัญหาและความต้องการของประชาชนให้ครอบคลุมทุกด้านและทุกพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และเพียงพอต่อการตัดสินใจ เพื่อให้ทราบปัญหาและความต้องการอันแท้จริงของประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ แม้จะมีความรู้ ทักษะหรือสมรรถนะในการบริหารการเงินการคลังอยู่พอสมควร แต่ยังมีช่องทางหรือโอกาสในการ พัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารการเงินการคลังด้านรายได้ เช่น เพิ่มช่องทางการหารายได้ จัดเก็บภาษีประเภทใหม่ หรือปรับปรุงเพิ่มอัตราค่าธรรมเนียม และเนื่องจากยังประมาณการรายได้จากฐานหรือผลการจัดเก็บของปีงบประมาณที่ผ่านมา จึงไม่สะท้อนต้นทุนการให้บริการ การเพิ่มขีดสมรรถนะด้านการคลัง จึงเป็นเรื่องจำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านการเงิน การคลัง งบประมาณและด้านอื่น ๆ ประกอบกัน เนื่องจากส่วนหนึ่งของปัญหาทางการเงินการคลังมีสาเหตุมาจากตัวแปรด้านโครงสร้างบริหารระบบ ระบบและพฤติกรรมการบริหารงาน ด้านการเงิน การคลัง โดยตรง ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพทางการเงินการคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ 3 ประการ คือ 1. การเพิ่มประสิทธิภาพและความสามารถในการพึ่งพาตนเองด้านการคลัง 2. การพัฒนารายได้ 3. การพัฒนาประสิทธิภาพด้านการบริหารรายจ่าย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

และควรที่จะศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในเรื่องขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในส่วนการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการงานคลังท้องถิ่น ความสามารถในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่น การแทรกแซงทางอำนาจและผลประโยชน์ของงานคลังท้องถิ่น การมีส่วนรวมขององค์การชุมชนและประชาชนในการบริหารงานคลังท้องถิ่น และความร่วมมือจากทุกภาคส่วนต่อการพัฒนาศักยภาพการให้บริการงานคลังท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

ชูชาติ ชายประทีป. 2561. **การบริหารการคลังท้องถิ่นระดับเทศบาลในเขตเมืองและเขตภูมิภาค**. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2561. หน้า 57.

ดุจฤทัย สะอาดนัก. 2560. **ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาขีดความสามารถในการบริหารงานคลังท้องถิ่น**. หลักศูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

วรสิทธิ์ เจริญพุฒ. (2555). **การพัฒนาความสามารถการบรหิารงานคลังเทศบาลนครและเทศบาลเมือง**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

อุดม ทุมโฆสิต. (2551). **การปกครองท้องถิ่นสมัยใหม่: บทเรียนจากประเทศพัฒนาแล้ว**. กรุงเทพฯ: แซท โฟร์ พริ้นติ้ง

Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis (3rd Ed).** New York: Harper and Row Publications.

การบูรณาการภาครัฐกับพลังชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

INTEGRATING GOVERNMENT WITH COMMUNITY EMPOWERMENT UNDER THE SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY : CASE STUDY OF BAN THAEN DISTRICT, CHAIYAPHUM PROVINCE

สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา[1] ไพรัช บุญประกอบวงศ์[2] และ อภิชิต ดวงธิสาร[3]
Sittidet Wongprachya Pairat Bunprakopwong and Apichit Duangthisan

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เพื่อศึกษา 1) บริบทของอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ต่อการบูรณาการภาครัฐกับพลังชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อการบูรณาการภาครัฐกับพลังชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ 3) แนวทางการจัดการบูรณาการภาครัฐกับพลังชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม พบว่า 1) บริบทของชุมชนในปัจจุบันภาครัฐเข้ามาบูรณาการให้การสนับสนุน ให้ความรู้ ให้คำแนะนำ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อการบูรณาการภาครัฐกับพลังชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ คือ 2.1 ขาดการสนับสนุนในด้านระบบฐานข้อมูลข่าวสาร 2.2 ขาดการสนับสนุนในด้านการถ่ายทอดความรู้และการจัดการความรู้ 2.3 ขาดการสนับสนุนในด้านระบบความสัมพันธ์และความเอื้ออาทร 2.4 ขาดจิตสำนึกเพื่อประโยชน์ส่วนรวม จิตสาธารณะ 3) แนวทางการบูรณาการภาครัฐกับพลังชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ คือ 3.1 แนวทางด้านการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง 3.2 แนวทางด้านการปรับปรุงฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม 3.3 แนวทางด้านการดำรงอยู่อย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน 3.4 การจัดตั้งศูนย์เครือข่ายแหล่งเรียนรู้ชุมชน 3.5 ศักยภาพขององค์กรชุมชนท้องถิ่น 3.6 ความร่วมมือทุกภาคส่วน 3.7 การมีส่วนร่วม 3.8 การจัดการเครือข่ายความรู้

คำสำคัญ : การบูรณาการจัดการภาครัฐ, พลังชุมชน, ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

---

[1] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail: apichi@northern.ac.th โทร. 0812616861

Abstract

The purposes of the research are 1) Context of Ban Thaen District, Chaiyaphum Province To integrate the public sector with community power under the Sufficiency Economy Philosophy. 2) Factors that cause problems, obstacles to integration of the public sector with community power under the Sufficiency Economy Philosophy Case Study: Ban Prang District, Chaiyaphum Province. 3) How to manage the integration of the public sector with community power under the Sufficiency Economy Philosophy Case Study: Ban Thaen District, Chaiyaphum Province. This is the qualitative research based on written documents, interview, group discussion and observation. The result revealed that 1) The current community context, the government is integrated into supporting, educating, providing advice based on the Sufficiency Economy Philosophy. 2) The factors that cause problems, barriers to public sector integration with community power under the Sufficiency Economy Philosophy Case studies in Ban Thaen District, Chaiyaphum Province are: 2.1 Lack of support in the field of news database system 2.2 lack of support in knowledge transfer and knowledge management, 2.3 lack of support in relational and generosity systems, 2.4 lack of consciousness for the common good, public spirit. 3) The approach of integrating the government with community power under the Sufficiency Economy Philosophy, we have no idea what the government is doing. Case studies in Ban Thaen District, Chaiyaphum Province are: 3.1 Approach to adaptation to change 3.2 Approach to improving the restoration of the environment accordingly 3.3 Approach to stable, prosperous and sustainable existence 3.4 Establishment of community learning resource network centers 3.5 Potential of local community organizations 3.6 Cooperation in all sectors 3.7 Participation 3.8 Knowledge network management.

Keywords: Integration of Government Management, Community Power, Sufficiency Economy Philosophy

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของโลกในปัจจุบัน ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายจากรอบด้านทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องตามแนวทางการพัฒนาแบบประเทศในแถบตะวันตกตามกระแสหลัก ส่งผลให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยและไม่เป็นธรรม อธิปไตยในการจัดการทรัพยากรของประเทศสูญหายไป การละทิ้งภูมิปัญญาและเทคโนโลยีดั้งเดิม ละเลยการพัฒนาชุมชนชนบท เกิดความเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่องของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การขาดความเป็นธรรมในการเข้าถึงและใช้ทรัพยากร การบริโภคเกินความสามารถที่จะรองรับได้ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และศีลธรรมของสังคมเสื่อมลง ซึ่งไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ทั้งในแง่ระบบคิด และวิถีชีวิตของชุมชน เป็นภาพสะท้อนความจริงให้เห็นถึงการพัฒนาที่ขาดความสมดุลอย่างรุนแรง (พลเดช ปิ่นประทีป, 2542) เป็นการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมมากเกินไป โดยลืมไปว่าประเทศไทยมีพื้นฐานเป็นประเทศเกษตรกรรม การผลิตในภาคอุตสาหกรรมจึงมีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่ภาคเกษตรกรรมลดลงอย่างต่อเนื่อง เกษตรจะเคลื่อนย้ายสู่ภาคอุตสาหกรรม (ณรงค์ เพชรประเสริฐ, 2550)

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) อยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสมมา นานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น การแข่งขันด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้นสังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้นเป็นสภาพไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจะกระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์เกือบทุกด้านและจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

การพัฒนาทางเลือกจึงเริ่มก่อตัวขึ้นเพื่อรองรับผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจกระแสหลัก โดยเริ่มมีขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 ซึ่งหนึ่งในแนวคิดการพัฒนาที่เป็นทางเลือกและทางรอดใหม่ของสังคมไทยก็คือ “หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งภาครัฐได้น้อมนำแนวคิดการพัฒนาจากพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ไปกำหนดเป็นแนวนโยบายในการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจชุมชนตามวิถีชีวิตของชุมชนในแต่ละพื้นที่ โดยยึดหลักการดำเนินไปบนทางสายกลาง และการพัฒนาบุคคลบนฐานของความรู้ และคุณธรรม โดยแนวทางที่พระราชทานไว้นี้ได้พิสูจน์แล้วว่าสามารถทำให้พสกนิกรในบางพื้นที่ที่มีศักยภาพพร้อมดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงยั่งยืน แต่ในทางปฏิบัติ ผู้ที่เกี่ยวข้องจะเน้นการสั่งการจากเบื้องบนลงสู่เบื้องล่าง ประชาชนไม่มีโอกาสได้คิดหรือทำอะไรด้วยตนเอง แต่เป็นคำสั่งที่มาจากนโยบายของรัฐบาล โดยไม่ได้คำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงของชุมชนและความแตกต่างของบริบทที่หลากหลายในแต่ละพื้นที่ ทำให้การพัฒนา

ประเทศประสบกับปัญหาช่องว่างและความเหลื่อมล้ำระหว่างรายได้ เกิดความแตกต่างระหว่างเมืองและชนบทอย่างเห็นได้ชัด ก่อให้เกิดปัญหาการอพยพย้ายถิ่น แรงงานเคลื่อนย้ายเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม ปล่อยคนแก่และเด็กอยู่กันตามลำพัง (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2550) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้ามามีบทบาทในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมทุกมิติ ภาครัฐจะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว เพื่อเพิ่มขีดความสามารถชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการบรณาการการจัดการภาครัฐ และน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นตน ผ่านกระบวนการจัดการภาครัฐ กระบวนการการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม อันนำพาไปสู่ความเข้มแข็งและความสุขอย่างยั่งยืน (เสรี พงศ์พิศ, 2554)

อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ เป็นองค์การภาครัฐที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีความพร้อมที่จะรวมมือเป็นหนึ่งในเครือข่ายความร่วมมือภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชน ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาบริบทของอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ต่อการบูรณาการภาครัฐกับพลังชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานการณ์ปัจจุบัน ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรค และศึกษาแนวทางการจัดการ ซึ่งสามารถนำผลการศึกษามาประยุกต์ใช้ในการสร้างความเข้มแข็งให้เกิดแก่ชุมชน และทำให้ชุมชนมีความสุขอย่างยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทของอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ต่อการบูรณาการภาครัฐกับพลังชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อการบูรณาการภาครัฐกับพลังชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบูรณาการภาครัฐกับพลังชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยในนำแนวคิดในการบูรณาการภาครัฐกับพลังชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบที่ 1 ดังนี้

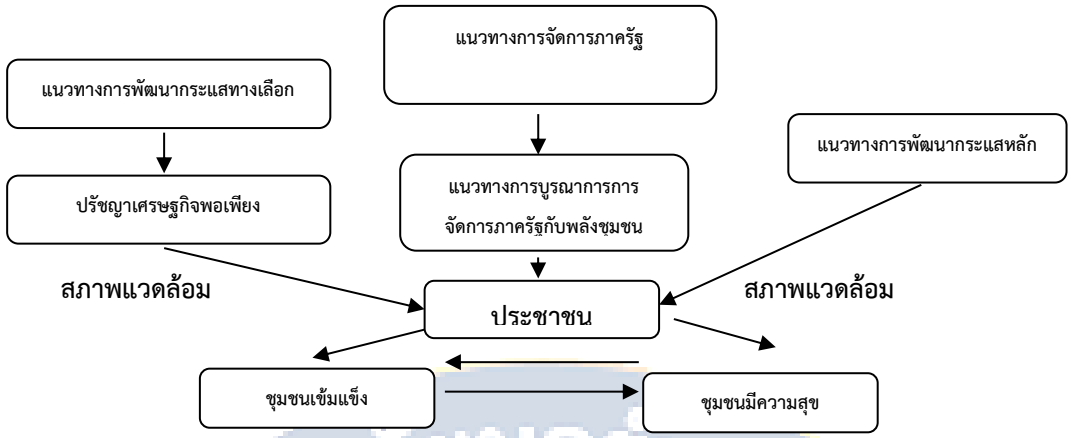

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นการศึกษาที่เน้นสองแนวทางหลักคือการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Study) และการวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3. การศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary Study) เป็นการศึกษาผ่านการรวบรวมเอกสารและข้อมูลต่าง ๆ ทั้งในเชิงปฐมภูมิ (primary source) และทุติยภูมิ (secondary source) ที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการภาครัฐกับพลังชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ โดยการรวบรวมและประมวลผลเพื่อจัดทำเป็นรายงานการวิจัย

4. การศึกษาข้อมูลภาคสนาม (Field Study) ดำเนินการศึกษาและค้นคว้าข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสัมภาษณ์ประธานหรือผู้ก่อตั้งกลุ่มในชุมชนพื้นที่และส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในกลุ่มเป้าหมาย (focus group) และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมสมอง (brain storming) และรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนท้องถิ่นพร้อมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับบริบทของชุมชนในพื้นที่ ปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรค และแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการบูรณาการภาครัฐกับพลังชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ให้ชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน

ผลการวิจัย

3. บริบทของอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ต่อแนวทางการจัดการบูรณาการภาครัฐกับพลังชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ภาครัฐเข้ามาบูรณาการให้การสนับสนุน ให้ความรู้ ให้คำแนะนำ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ชุมชนมีความพร้อมที่จะพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม องค์กร

วัฒนธรรมและศาสนา สิ่งแวดล้อม ทุน สภาพความเป็นอยู่ การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงตามแนวการพัฒนากระแสหลัก และประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้บริบทของชุมชนมีความพร้อมที่จะสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง

2. ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อการบูรณาการการจัดการภาครัฐกับพลังชุมชนสู่ความเข้มแข็งภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

2.1 ขาดการสนับสนุนในด้านระบบฐานข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ การวางแผน และการดำเนินกิจกรรมในชุมชน ที่มีการจัดเก็บและค้นหาอย่างเป็นระบบ ขาดการจัดทำประวัติชุมชน แผนที่เดินดิน ผังเครือญาติ ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทุนทางธรรมชาติ ทุนทางภูมิปัญญาและศาสนา ทุนทางวัฒนธรรม และข้อมูลด้านแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายเรียนรู้เพื่อเป็นฐานข้อมูลของชุมชน ที่ชุมชนสามารถเข้าถึงได้และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาได้โดยตรงตามความต้องการของชุมชน

2.2 ขาดการสนับสนุนในด้านการจัดการความรู้และการถ่ายทอดความรู้ ในด้านการประกอบอาชีพ การบริหารจัดการ ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญา โดยผสมผสานระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เก่า ซึ่งรวมถึงเทคโนโลยีใหม่ คือการขาดการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดเศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจวัฒนธรรม การสร้างนวัตกรรมใหม่ การสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน การบูรณาการระหว่างกองทุนและงบประมาณ การสร้างจิตสำนึกตระหนักรู้ จิตสาธารณะและจิตอาสา การสร้างงานสร้างรายได้ในชุมชน การค้นหาศักยภาพและปัญหาที่แท้จริงชุมชน การสร้างภาวะผู้นำ การบริหารงบประมาณแบบบูรณาการ การขาดผู้สืบทอดผู้ทำพิธีกรรมต่าง ๆ การขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาและหวงแหน การใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยไม่เป็นธรรม การละทิ้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีดั้งเดิม การหลงลืมชุมชนชนบท การขาดแหล่งเรียนรู้ทางด้านภูมิปัญญา

2.3 ขาดการสนับสนุนในระบบความสัมพันธ์และความเอื้ออาทร ซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ภายในชุมชนที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองในเชิงอำนาจ การพึ่งพาพึ่งพิงกันในชุมชน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเอื้ออาทรกัน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ระบบทางกายภาพและสิ่งมีชีวิต สิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ เหนือธรรมชาติ ซึ่งปรากฏในรูปของความคิดความเชื่อและพิธีกรรม และระบบความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโลกภายนอก ชุมชนต้องมีระบบความสัมพันธ์กับโลกภายนอก ในด้านการซื้อขาย การแลกเปลี่ยนสินค้า ผลผลิต การช่วยเหลือในรูปของเครือข่ายหรือการรวมกลุ่ม

2.4 ขาดจิตสำนึกเพื่อประโยชน์ส่วนรวม จิตสาธารณะ ซึ่งประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วม การยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ความเสียสละ การมีจิตอาสาและจิตสาธารณะ

3. แนวทางการจัดการการจัดการบูรณาการการจัดการภาครัฐกับพลังชุมชนสู่ความเข้มแข็งภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

3.1 การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง คือปรับแนวคิดของภาครัฐจากผู้สั่งการเป็นผู้สนับสนุน และเสริมสร้างแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ การสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก โดยการจัดระบบบริหารจัดการที่ดี มีการเฝ้าระวังในการจัดการปัญหาอุปสรรคอย่างมีส่วนร่วม กำหนดมาตรการทางสังคมของชุมชนเพื่อเป็นข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และมีการเรียนรู้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง การปรับตัวให้รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนากระแสหลัก โดยไม่ปฏิเสธเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์กับชุมชน การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้กับชุมชนอย่างเหมาะสม

3.2 การปรับปรุงฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ด้วยการสร้างแนวร่วมการพัฒนา และการค้นหาศักยภาพและทุนชุมชน ทั้งทุนธรรมชาติ ทุนทรัพยากร และทุนทางวัฒนธรรม การบูรณาการแผน 4 แผน ให้เข้ากับแผนชุมชนและแผนพัฒนาท้องถิ่น การทำบัญชีครัวเรือน การฝึกวินัย การออม ศึกษาดูงานชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการสร้างความเข้มแข็งที่ยั่งยืน

3.3 แนวทางการดำรงอยู่อย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนตระหนักรู้ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนากระแสหลัก โดยเลือกรับในสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างชาญฉลาด และปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน และปรับใช้แนวทางการพัฒนากระแสทางเลือกโดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้เหมาะสมตามบริบทของชุมชน โดยการสร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับชุมชน และการปลุกกระแสให้ชุมชนมีความรักและหวงแหนชุมชน สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน นำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลง โดยยึดหลักพอประมาณ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน และต้องมี ความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรม สร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้

3.4 การสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ชุมชน เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชน ในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่าง ๆ

3.5 การจัดการความรู้และการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงานโดยการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชนและชุมชนในชนบท และการเสริมสร้างเครือข่ายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของท้องถิ่นและชุมชนในการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันทำให้เกิดระบบที่ดี มีความโปร่งใส ไร้ทุจริต ปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงกระแสหลัก และรู้จักปรับตัวอย่างชาญฉลาด เลือกให้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างเหมาะสมกับบริบทของชุมชน และคงไว้ซึ่งสิ่งดี ๆ โดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้เหมาะสมอย่างมีปัญญา กล้าหาญ และเพียรทน

3.6 การเพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ การสนับสนุนให้เกิดผู้นำที่มีคุณภาพ ซื้อสัตย์ สุจริต มีธรรมาภิบาล มีแนวคิดระเบิดจากข้างใน แก้ปัญหาที่จุดเล็ก ๆ ก่อน โดยทำตามลำดับขั้น ยึดหลักภูมิสังคม การสนับสนุนแหล่งเงินทุนสำหรับการพัฒนาชุมชน ส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจขององค์กรชุมชน ส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนด้านสังคมคุณภาพชีวิต พัฒนาการรวมกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจเชื่อมโยงพื้นที่ชนบทและเมือง ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างเครือข่ายองค์กรชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.7 การส่งเสริมการมีส่วนทุกมิติ โดยการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการค้นหาปัญหาและความต้องการตลอดทั้งทุนของชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ร่วมกันจัดเวทีชุมชนอย่างมีส่วนร่วม กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของชุมชน จัดทำแผนแม่บทของชุมชน ส่งเสริมบทบาทของครอบครัวและชุมชนในการจัดบริการสังคม สนับสนุนองค์กรเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา พัฒนากระบวนการชุมชนเข้มแข็งให้เกิดพลังของคนในชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ไขปัญหา

3.8 การสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน บริบทของชุมชนและการก่อกำเนิดชุมชน ได้แก่องค์กรชุมชนในรูปคณะกรรมการหมู่บ้าน มีการมาอบรมให้ความรู้ เป็นพี่เลี่ยง ให้ทุนกับองค์กรชุมชนบางส่วน หรือประสานงานในการขอทุนให้กับชุมชน โดยมีผู้นำชุมชนและสมาชิกของชุมชนเป็นผู้เรียนรู้ ส่งผลให้ชุมชนมีความตื่นตัว ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนอย่างมีส่วนร่วมแบบองค์รวม

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทุกด้าน ดังที่ได้สรุปตามประเด็นกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์หลักการและแนวคิดรวมทั้งผลการวิจัย โดยมีบทสรุป ดังนี้

1. บริบทของอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ต่อการจัดการภาครัฐกับพลังชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ในปัจจุบัน มีดังนี้ คือ ภาครัฐเข้ามาบูรณาการให้การสนับสนุน ให้ความรู้ ให้คำแนะนำ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ชุมชนมีความพร้อมที่จะพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม องค์กรวัฒนธรรมและศาสนา สิ่งแวดล้อม ทุน สภาพความเป็นอยู่ การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงตามแนวการพัฒนากระแสหลัก และประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจสอดคล้องกับแนวคิดของอภิชิต ดวงธิสาร, อนันต์ เกตุวงศ์. (2560). ที่ว่าบริบทของชุมชนและการก่อกำเนิดชุมชนเข้มแข็งบ้านนาเกาะ เกิดจากการเข้ามาจัดการกระบวนการเรียนรู้ของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน จังหวัดชัยภูมิ ร่วมกับชุมชนโดยมีผู้นำชุมชนและสมาชิกของชุมชนเป็นผู้เรียนรู้ ส่งผลให้ชุมชนมีความตื่นตัวและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่ ความเข้มแข็งของชุมชนอย่างมีส่วนร่วม

2. ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อการบูรณาการภาครัฐกับพลังชุมชนสู่ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

2.1 ขาดการสนับสนุนในด้านระบบฐานข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ การวางแผน และการดำเนินกิจกรรมในชุมชน ที่มีการจัดเก็บและค้นหาอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นฐานข้อมูลของชุมชน ที่ชุมชนสามารถเข้าถึงได้และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาได้โดยตรงตามความต้องการของชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของวิทยา จันทร์แดง (2555) พบว่า 1) นโยบายเรื่องการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง มีการดำเนินการในด้านการเพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชน การส่งเสริมการมีส่วนร่วม การจัดการความรู้และการเรียนรู้ของคนในชุมชน 2) ชุมชนมีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการชุมชน การประกอบอาชีพ การจัดการทรัพยากรในชุมชน และการพัฒนาองค์กรในชุมชน 3) รูปแบบใหม่ที่ค้นพบคือ การบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบบูรณาการตามแนวทางศาสตร์พระราชาด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 ขาดการสนับสนุนในด้านการจัดการความรู้และการถ่ายทอดความรู้ ซึ่งเป็นความรู้ในชุมชน ในด้านการประกอบอาชีพ การบริหารจัดการ ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญา โดยผสมผสานระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เก่า ซึ่งรวมถึงเทคโนโลยีใหม่ สอดคล้องกับงานวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญารัตน์ กิ่งก้ำ (2555) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การสนับสนุนช่วยเหลือจากภาครัฐ ขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย มีปัญหาหนี้สิน และขาดความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้หรือนวัตกรรมใหม่

2.3 ขาดการสนับสนุนในระบบความสัมพันธ์และความเอื้ออาทร ซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ภายในชุมชนที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองในเชิงอำนาจ การพึ่งพาพึ่งพิงกันในชุมชน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเอื้ออาทรกัน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับแนวคิดของไผท วงศ์อนุตรโรจน์ (2544, บทคัดย่อ) พบว่าแนวทางการสร้างพัฒนาเครือข่ายประกอบไปด้วยความสัมพันธ์แบบเครือญาติ เพื่อนบ้าน และพรรคพวกเพื่อนฝูง ความสัมพันธ์ผ่านกระบวนการประกอบอาชีพ ความสัมพันธ์ผ่านประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อและวัฒนธรรม วัด โรงเรียน และโครงสร้าง ช่องทางการติดต่อสื่อสาร เป็นรากฐานที่สำคัญที่นำไปสู่ความร่วมมือในชุมชน

2.4 ขาดจิตสำนึกประโยชน์ส่วนรวม จิตสาธารณะ ซึ่งประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วม การยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ความเสียสละ การมีจิตอาสาและจิตสาธารณะ สอดคล้องกับแนวคิดของไผท วงศ์อนุตรโรจน์, (2544) พบว่าแนวทางการสร้างพัฒนาเครือข่ายประกอบไปด้วยความสัมพันธ์แบบเครือญาติ เพื่อนบ้าน และพรรคพวกเพื่อนฝูง ความสัมพันธ์ผ่านกระบวนการ

ประกอบอาชีพ ความสัมพันธ์ผ่านประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อและวัฒนธรรม วัด โรงเรียน และโครงสร้าง ช่องทางการติดต่อสื่อสาร เป็นรากฐานที่สำคัญที่นำไปสู่ความร่วมมือในชุมชน

3. แนวทางการจัดการบูรณาการภาครัฐกับพลังชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

3.1 การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง คือปรับแนวคิดของภาครัฐจากผู้สั่งการเป็นผู้สนับสนุน และเสริมสร้างแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ การสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งและมีความสุขอย่าง การปรับตัวให้รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนากระแสหลัก โดยไม่ปฏิเสธเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์ การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้กับชุมชนอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของวรวุฒิ อินทนนท์ (2556) พบว่า องค์ความรู้มาจากกระบวนการเรียนรู้โดยเอาชีวิตของผู้เรียนเป็นตัวตั้ง เอาชุมชนท้องถิ่นเป็นฐานในการเรียนรู้ เน้นที่การปฏิบัติ มีการเปลี่ยนแปลงทั้งแนวคิดและการปฏิบัติ กล้าคิด มีศักดิ์ศรี รู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง และสามารถอยู่ในชุมชนได้อย่างมีความสุข และยังสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาโดยอาศัยทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ทั้งสถานที่เรียน แหล่งเรียนรู้ของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน

3.2 การปรับปรุงฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ด้วยการสร้างแนวร่วมการพัฒนา และการค้นหาศักยภาพและทุนชุมชน ทั้งทุนธรรมชาติ ทุนทรัพยากร และทุนทางวัฒนธรรม การบูรณาการแผน 4 แผน ให้เข้ากับแผนชุมชนและแผนพัฒนาท้องถิ่น การทำบัญชีครัวเรือน การฝึกวินัยการออม สอดคล้องกับแนวคิดของ เสน่ห์ จามริก (2527) การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้นำทุกอย่าง ซึ่งไม่ใช่การกำหนดจากภายนอกแล้วให้ประชาชนเข้าร่วม แต่ต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนคิดเอง และดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมทุกมิติ

3.3 แนวทางการดำรงอยู่อย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนตระหนักรู้ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนากระแสหลัก โดยเลือกรับในสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างชาญฉลาด และปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน และปรับใช้แนวทางการพัฒนากระแสทางเลือกโดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้เหมาะสมตามบริบทของชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของนภาภรณ์ หะวานนท์ (2550) ที่ได้เสนอมิติความเข้มแข็งของชุมชนเป็น คือ มิติทางด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคม มิติด้านวัฒนธรรม และมิติด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

3.4 การสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ชุมชน เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชน ในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่าง ๆ เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งกสนเรียนรู้ และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง สอดคล้อง

กับแนวคิดของเสรี พงศ์พิศ (2552) ที่เสนอแนวทางสู่การสร้างชุมชนพอเพียงให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนไว้ คือ ชุมชนพอประมาณ ชุมชนมีเหตุผล ชุมชนมีภูมิคุ้มกันดี

3.5 ศักยภาพขององค์กรชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ การสนับสนุนให้เกิดผู้นำที่มีคุณภาพ ซื้อสัตย์สุจริต มีธรรมาภิบาล มีวิสัยทัศน์ มีอำนาจในการตัดสินใจและเป็นผู้ประสานงานที่ดีการสนับสนุนแหล่งเงินทุนสำหรับการพัฒนาชุมชน ส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจขององค์กรชุมชน ส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนด้านสังคมคุณภาพชีวิต พัฒนาการรวมกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจเชื่อมโยงพื้นที่ชนบทและเมือง ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างเครือข่ายองค์กรชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ ส่งเสริมให้เกิดวิสาหกิจชุมชน เศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจฐานราก เศรษฐกิจวัฒนธรรมและภูมิปัญญา สอดคล้องกับแนวคิดของ โกวิทย์ พวงงาม (2553) ที่กล่าวว่าเรื่องชุมชนเข้มแข็งต้องมีเป้าหมายร่วมกันให้ความสำคัญกับประโยชน์สาธารณะและของสมาชิก มีจิตสำนึกการพึ่งตนเอง รักษาเอื้ออาทรต่อกัน และมีความรู้รักท้องถิ่น ชุมชนมีอิสระในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำและร่วมรับผิดชอบ มีการระดมใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ มีการเรียนรู้เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย

3.6 ความร่วมมือทุกภาคส่วน บริบทของชุมชนเกิดจากการสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือไตรภาคีเครือข่าย ได้แก่องค์กรชุมชนในรูปคณะกรรมการหมู่บ้าน องค์กรภาครัฐในรูปคณะกรรมการสภาตำบลองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีผู้นำชุมชนและสมาชิกของชุมชนเป็นผู้เรียนรู้ส่งผลให้ชุมชนมีความตื่นตัวและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนอย่างมีส่วนร่วม องค์กรต้องสร้างให้เกิดความร่วมมืออย่างมีส่วนร่วม และมีจิตสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องการกระจายอำนาจของท้องถิ่นตามแนวทางการจัดการภาครัฐ สอดคล้องกับงานวิจัยของสาวิณี รอดสิน (2554) พบว่า การกำเนินชุมชนเข้มแข็งเกิดจากการเข้ามาทำงานวิจัย ประกอบกับการศึกษาดูงานการจัดการชุมชนจากภายนอก รวมไปถึงคณะกรรมการชุมชนได้รับการอบรมให้ความรู้และคำแนะนำ จึงทำให้เกิดแนวคิดที่จะพัฒนาชุมชน

3.7 การมีส่วนร่วม โดยการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการค้นหาปัญหาและความต้องการตลอดทั้งทุนของชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ร่วมกันจัดเวทีชุมชนอย่างมีส่วนร่วม กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของชุมชน ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เครือข่ายสนับสนุนองค์กรเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา พัฒนากระบวนการชุมชนเข้มแข็งให้เกิดพลังของคนในชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ไขปัญหา สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการรวมตัวของคนในชุมชนในการทำกิจกรรมเพื่อ สอดคล้องแนวคิดของเสน่ห์ จามริก (2527) ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้นำทุกอย่าง ซึ่งไม่ใช่การกำหนดจากภายนอกแล้วให้ประชาชนเข้าร่วม แต่ต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนคิดเอง

3.8 การจัดการเครือข่ายความรู้ โดยการเรียนรู้ของคนในชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงาน โดยการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชนและชุมชนในชนบท และการเสริมสร้างเครือข่ายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของท้องถิ่นและชุมชนในการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันให้เกิดระบบที่ดี มีความโปร่งใส ไร้ทุจริต การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้เหมาะสมอย่างมีปัญญา กล้าหาญ และเพียรทน โดยทำให้เกิดการอยู่รอดพอเพียง และยั่งยืน สร้างจิตสำนึกและความตระหนักรู้ของชุมชนในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อวิถีชีวิตชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญารัตน์ กิ่งก้ำ (2555) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การสนับสนุนช่วยเหลือจากภาครัฐ ขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย มีปัญหาหนี้สิน และขาดความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้หรือนวัตกรรมใหม่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้วิจัยเสนอให้งานวิจัยชิ้นนี้ ควรถูกนำไปเผยแพร่ไปยังชุมชนท้องถิ่นอื่น หน่วยงานราชการตลอดถึงผู้ที่สนใจที่ต้องการเห็นความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจนระหว่างการจัดการเรื่องการบูรณาการการจัดการภาครัฐกับชุมชนสู่ความเข้มแข็งภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กับการพัฒนาความเข้มแข็งให้ชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ศึกษาการจัดการเรื่องการบูรณาการการจัดการภาครัฐกับชุมชนสู่ความเข้มแข็งภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กับแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับใช้ตามความเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

โกวิทย์ พวงงาม. (2553).**การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น.** กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์.

กัญญารัตน์ กิ่งก่ำ. (2555). **ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านม่องหินแก้ว ตำบลวังพร้าว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง.** รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2550). **ธุรกิจชุมชนเส้นทางที่เป็นไปได้.** กรุงเทพมหานคร : บรัท เอ็กเปอร์เน็ทจำกัด.

นภาภรณ์ หะวานนท์ และคณะ. (2550). **ทฤษฎีฐานรากในเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน.** กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย 6 สกว. 7.

นเรศ สงเคราะห์สุข. (2541). **จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ.** เชียงใหม่ : สำนักงานโครงการพัฒนาที่สูงไทย–เยอรมัน.

ไผท วงศ์อนุตรโรจน์. (2544). **กระบวนการสร้างและพัฒนาเครือข่ายทางสังคม : กรณีศึกษาบ้านหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี**. (วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต) กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พลเดช ปิ่นประทีป. (2542). **สู่ความเป็นไทยด้วยพลังของท้องถิ่นข้อเสนอกรอบแนวคิดเพื่อจัดแผนฯ 9.** กรุงเทพมหานคร : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.

วรวุฒิ อินทนนท์. (2556). **สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน ปฏิบัติการในชีวิตประจำวันของชุมชนกับความเป็นสาธารณะ**. รัฐประศาสนศาสตรดุษีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2550). **การบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน.** รัฐสภาสาร 55, 4 เมษายน : 29-34.

วิทยา จันแดง. (2555). **การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน** (ดุษฎีนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ). ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.

สาวิณี รอดสิน. (2554). **ชุมชนเข้มแข็ง : กรณีศึกษาบ้านปางจำปี ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ฮอด จังหวัดเชียงใหม่ (**วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย). นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เสรี พงศ์พิศ. (2552). **วิถีสู่ชุมชนพอเพียง.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พลังปัญญา.

เสรี พงศ์พิศ. (2554). **เศรษฐกิจพอเพียง เกิดได้ถ้าใจปรารถนา.** กรุงเทพมหานคร : เทียนวรรณ.

เสน่ห์ จามริก. (2527). **นโยบายกลวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร** : ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560ก). **ร่างยุทธศาสตร์ระยะ 20 ปี**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: www.nesdb.go.th

อภิชิต ดวงธิสาร, อนันต์ เกตุวงศ์. (2560). **การจัดการเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน จังหวัดชัยภูมิ.** วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. 6(2), 347-358

ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

IMPORTANCE FACTORS AFFECTING THE NEW PUBLIC SERVICES OF LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN PHU KHIAO DISTRICT CHAIYAPHUM PROVINCE

สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา[1] ไพรัช บุญประกอบวงศ์[2] และ อภิชิต ดวงธิสาร[3]
Sittidet Wongprachya Pairat Bunprakopwong and Apichit Duangthisan

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองท้องถิ่น 2) ระดับการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองท้องถิ่นตามหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service) หรือ NPS ของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt และ 3) ทิศทางการปกครองท้องถิ่นในอนาคต โดยศึกษาการปกครองท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ใช้วิธีวิจัยแบบผสม โดย 1) การศึกษาเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างบุคลากรและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิจัยเชิงพรรณนา 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารท้องถิ่นจำนวน 5 ท่าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ คำถามปลายเปิดกึ่งมีโครงสร้าง วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการศึกษา 1) ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.91, S.D. = 0.78) เมื่อพิจารณาปัจจัยรายด้านพบว่ามีผลต่อการบริหารการปกครองท้องถิ่นในระดับมากทุกปัจจัย เรียงลำดับปัจจัยที่มีระดับความสำคัญตามค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรกได้ดังนี้ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ มีค่าระดับความสำคัญมากที่สุด 4.08 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านงบประมาณ มีค่าระดับความสำคัญ 4.03 และปัจจัยด้านการวางแผน มีค่าระดับความสำคัญ 3.97 ตามลำดับ 2) ระดับการบริการสาธารณะแนวใหม่ตามหลักการของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt ในองค์กรปกครองท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.92,S.D. = 0.79) และเมื่อ

[1] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail: apichit@northern.ac.th โทร. 0812616861

พิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านการบริการรับใช้พลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า ($\bar{x}$ = 4.24, S.D. = 0.78) รองลงมาคือ ด้านการเน้นการค้นหาผลประโยชน์ สาธารณะ ($\bar{x}$ = 4.21, S.D. = 0.80) และด้านบุการให้คุณค่ากับความเป็นพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ ($\bar{x}$ = 4.18, S.D. = 0.84) และ 3) ทิศทางการปกครองท้องถิ่นในอนาคตแบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้ 3.1 การบริหารการปกครองภายใน และ 3.2 การบริหารการปกครองท้องถิ่นแบบบูรณาการอย่างมีส่วนร่วมกับองค์กรภาครัฐ ภาคประชาชนและทุกภาคส่วนในชุมชน 3.3 การใช้วัฒนธรรมองค์กรในการขับเคลื่อนการบริการสาธารณะแนวใหม่

คำสำคัญ : การบริหาร, ปัจจัยสำคัญ, การปกครองท้องถิ่น

Abstract

The purpose of this research is to explore (1) important factors affecting the management of local administrative organizations, (2) the level of local administration according to McKinsey 7-S Framework management principles, and (3) the direction of local government administration in the future by studying the local administrative organizations in Phu Khiao District Chaiyapum province. This study used mixed methods research: 1) Quantitative study : Data were collected from questionnaires with a sample of 400 personnel and staff of the local administrative organizations. Data were analyzed using descriptive research statistics ; 2) Qualitative study: Data were collected from interviews of 5 local administrators by using the semi-open-ended structure questionnaire. Information was analyzed and synthesizes content.

The results of the study: 1. important factors affecting the management of local administrative organizations in Phu Khiao District Chaiyapum Province in the overall was found at a high level ($\bar{x}$ = 3.91, S.D. = 0.78). Once considering each factor, it was found that important all factors affecting the local government administration at a high level. When sorting the top 3 important factors with the highest mean values found that leadership factors had the highest priority with important mean score was 4.08, followed by Budget factor with important mean score 4.03, and planning factors with importance mean score 3.97 respectively. 2. Administration level according to McKinsey 7-S Framework management principles in the overall aspects was in a high level ($\bar{x}$ = 3.92, S.D. = 0.79). When considered in each aspect, it was found that the

aspect with the top 3 highest mean score were Civic service is not a customer service. ($\bar{x}$ = 4.24, S.D. = 0.78), The emphasis is on finding the public interest. ($\bar{x}$ = 4.21, S.D. = 0.80); and the value of citizenship transcends entrepreneurship. ($\bar{x}$ = 4.18, S.D. = 0.84) respectively 3. The direction of local government administration in the future is divided into 2 main characteristics: 3.1 the Internal local governance administration, and 3.2 Integrated local government management with government organizations Public sector and all sectors in the community. 3.3 The use of corporate dharma to drive new types of public service.

Keywords : Administration, Important factors, Local Government

บทนำ

การปกครองท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่ทำงานใกล้ชิดกับชุมชนและประชาชนมากที่สุด ส่งเสริมให้ประชาชนปกครองตนเองโดยการเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองท้องถิ่น ทำให้ประชาชนมองเห็นว่าการใช้สิทธิ์ภาคประชาชนนั้นมีความสำคัญและเกิดความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย การกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นทำให้สามารถกำหนดบทบาทและนโยบายของท้องถิ่นตนเองได้ เพื่อทำให้ประชาชนและชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามบริบทและสถานการณ์ในท้องถิ่นนั้นๆ การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญทั้งต่อการพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยมีแนวคิดพื้นฐานว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนจะช่วยพัฒนาให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจและสังคมได้ (กิตต์ระวี เลขากุล, 2561) การปกครองท้องถิ่น ในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดกับชุมชนและประชาชนในจังหวัดทุกพื้นที่ มีทรัพยากรบุคคลในการปฏิบัติงานเพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน อย่างไรก็ดี การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมายังคงอยู่ภายใต้ทรัพยากรอันมีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้น การที่จะดำเนินการตอบสนองความต้องการของประชาชนและชุมชนในพื้นที่ให้ได้ประโยชน์สูงสุดนั้น การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพจึงมีความสำคัญอย่างมาก รวมทั้งจะต้องมีความรอบคอบในการใช้งบประมาณโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด เพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับความเป็นธรรมอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งโดยหน้าที่ของการปกครองท้องถิ่นจะต้องดำเนินการด้านการให้บริการสาธารณะตามความจำเป็นและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น เช่น การทำให้มีถนนเพื่อเข้าถึงชุมชน การซ่อมบำรุงถนนและทางเดินเท้าให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้โดยสะดวก เป็นต้น อย่างไรก็ดี การดำเนินงานการปกครองท้องถิ่นที่ผ่านมายังคงพบว่ามีปัญหาด้านการบริหาร

จัดการและการดำเนินงานเพื่อสาธารณะ สรุปเป็นกลุ่มของปัญหาดังนี้ (ปัณณธร เธียรชัยพฤกษ์, (2561) 1) ปัญหาด้านการบริหารงาน 2) ปัญหาด้านการบริหารการเงินการคลัง 3) ปัญหาด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ 4) ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน 5) การทับซ้อนของอำนาจ การที่มีรูปแบบการปกครองส่วนภูมิภาคและแม้แต่ท้องถิ่นเองยังมีการทับซ้อนกันอยู่ และ 6) ความล่าช้าในการกระจายอำนาจ โดยเฉพาะด้านการศึกษาและด้านสาธารณสุข เนื่องจากหน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคยังดำเนินการด้านนี้อยู่ ส่วนหนึ่งเกิดจากข้าราชการต่อต้านที่จะย้ายไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วีระศักดิ์ เครือเทพ (2558) ได้เสนอทิศทางการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคตโดยส่งเสริมด้านการกระจายอำนาจ ดังนี้ 1) การผลักดันให้เกิดการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) การปรับปรุงระบบบริหารงานบุคคลท้องถิ่น โดยข้าราชการที่จะต้องถูกถ่ายโอนย้ายไปยังคงสามารถปฏิบัติหน้าที่โดยมิได้ถูกกลั่นแกล้งจากนักการเมืองท้องถิ่น ได้รับความก้าวหน้า ได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการเหมาะสมกับหน้าที่ 3) การพัฒนาขีดความสามารถทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นให้ได้ตามเป้าหมาย ปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้จ่ายและการบริหารโครงการเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าที่สุด

ทั้งนี้แนวคิดการบริการสาธารณะใหม่ ของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt ส่วนหนึ่งมีพื้นฐานแนวคิดมาจากแนวคิดหลังสมัยใหม่นิยมมีภววิทยา การศึกษาเชิงปรัชญาถึงธรรมชาติของความมีอยู่ ความจริงทั่วไปและศึกษาเกี่ยวกับการจัดประเภท รวมถึงความสัมพันธ์ของความมีอยู่นั้น (Hay, 2002, pp. 226-229) มุ่งเน้นให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ "ฟัง" มากกว่า "สั่ง" และ "รับใช้หรือให้บริการพลเมือง" มากกว่า "กำกับหรือควบคุม" รัฐต้องสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชนทุกคน และมุ่งที่ผลประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ รวมถึงสร้างการมีส่วนร่วมในการให้บริการของภาครัฐมากขึ้น ตลอดจนให้ความสำคัญกับการดำเนินงานบนพื้นฐานของประชาธิปไตย ฉะนั้น กิจกรรมที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำจึงเป็นไปเพื่อส่งมอบประชาธิปไตยมากกว่าส่งมอบบริการให้แก่ลูกค้าเหมือนดังเดิม ดังนั้น ในทัศนะของ Denhardt and Denhardt (2011) จึงเห็นว่า หัวใจสำคัญของแนวคิดในกระบวนทัศน์การบริการสาธารณะใหม่ คือ ประชาธิปไตยและความเป็นพลเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้ 1) ประโยชน์สาธารณะ คือเป้าหมายหลักในการบริหารงานภาครัฐ 2) การบริการสาธารณะใหม่เน้นการคิดในเชิงยุทธศาสตร์ และทำด้วยวิถีทางแห่งประชาธิปไตย 3) รัฐไม่ใช่ผู้กำกับ สั่งการ ตัดสินใจ และกุมทิศทางการบริหารประเทศ และการบริการสาธารณะเหมือนดังเดิม แต่ต้องเป็นผู้รับใช้ประชาชน 4) รัฐประศาสนศาสตร์ไม่ได้เชื่อมโยงกับภาครัฐเท่านั้น แต่สัมพันธ์กับหลากหลายภาคส่วน และหลายระดับ ทั้งประโยชน์สาธารณะ รัฐธรรมนูญ และกฎหมายต่างๆ และมาตรฐานวิชาชีพ เป็นต้น 5) การมองประชาชนเป็นลูกค้า ชี้ให้เห็นว่านัยยะของผู้ผลิตสินค้า 6) การบริการสาธารณะใหม่เน้นตอบสนองความต้องการและให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ เป็นสำคัญ ไม่ได้มองเฉพาะผลผลิต ความมีประสิทธิภาพเท่านั้น 7) การบริการ

สาธารณะใหม่ไม่เห็นด้วยกับการสร้างนักการเมืองและข้าราชการให้เป็นเสมือนผู้ประกอบการในราชการ แต่ต้องการสร้างพลเมืองที่ร่วมแรงร่วมใจกันคนละไม้คนละมือ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม โดยเชื่อมั่นว่าคนมีจิตใจที่ดี มีพลัง และกล้าหาญพอที่จะคิดและลงมือทำ อันจะนำมาซึ่งชุมชน ท้องถิ่น สังคม และประเทศที่ดีขึ้น

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า การบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดีจะนำไปสู่ความเป็นอยู่และคุณภาพของชีวิตประชาชนที่ดีขึ้นโดยเฉพาะถ้าการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีการนำประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์กร โดยเฉพาะในเรื่องการบริการสาธารณะใหม่ตามแนวคิดของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt อันเนื่องจากจะทำให้เกิดการตอบสนองและสอดคล้องกับทิศทางที่ประชาชนในท้องถิ่นมีความต้องการอย่างแท้จริง นอกจากนั้นเมื่อผู้วิจัยทำการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ยังไม่มีการศึกษาในด้านการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวคิดของ ของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีความสำคัญต่อการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จและทำให้เกิดคุณภาพชีวิตของชุมชนและประชาชนที่ดี และระดับการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันเป็นอย่างไร จึงทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ" เพื่อที่จะได้เข้าใจถึงสถานการณ์ในการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน และทิศทางการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองท้องถิ่นในอนาคต ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดีและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาระดับการบริการสาธารณะแนวใหม่ของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาทิศทางการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ในอนาคต

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

Koontz (1972: 43) กล่าวว่า "การบริหาร หมายถึง การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น" เช่นเดียวกัน Drucker (1979: 9) กล่าวว่า การบริหาร คือการทำให้งานต่าง ๆ ลุล่วงไปโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำ" ส่วนนักวิชาการในประเทศไทย สาโรจน์ โอพิทักษ์ชีวิน (2554: 7) ให้ความหมายว่า การบริหารเป็นกระบวนการของการทำงานร่วมกับผู้อื่นหรือโดยผ่านผู้อื่นเพื่อให้ สัมฤทธิ์ผล ธนพร มากระจัน (2558) กล่าวว่า "การบริหาร" เป็นกระบวนการของผู้บริหารองค์กร เกิดจากการวางแผน สั่งการและจัดการให้การปฏิบัติงานในองค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายซึ่งเกิดจากบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมกันปฏิบัติงานอย่างมีระบบแบบแผน โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพ และประสิทธิผล สำหรับด้าน "ทักษะการบริหาร" Katz (1974: 90-102) กล่าวว่า ผู้บริหารควรมี 3 ทักษะ คือ 1) ทักษะด้านเทคนิค 2) ทักษะด้านมนุษย์ 3) ทักษะด้านความคิดรวบยอด ส่วน Harris (1985 : 33-42) ได้พัฒนาจากทักษะการบริหารของ Katz ให้ครอบคลุมและใช้งานได้ง่าย โดยผู้บริหารต้องมี 3 ทักษะ คือ 1) ทักษะด้านมโนภาพ 2) ทักษะด้านมนุษย์ และ 3) ทักษะด้านเทคนิค

2. แนวคิดและทฤษฎีการบริหารองค์กรตามหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่

แนวคิดของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt นราธิป ศรีราม และคณะ (2556, หน้า 46-52) สามารถนำมาใช้ในหลากหลายของสถานการณ์ที่มุมมองของการจัดตำแหน่งให้เป็นประโยชน์ เช่น 1) ปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร 2) ตรวจสอบปัจจัยของแนวโน้มที่อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงองค์กรในอนาคต 3) จัดหน่วยงานและกระบวนการที่จำเป็นจะต้องควบรวมหรือยุบรวมกัน 4) กำหนดวิธีการที่ดีที่สุดที่จะใช้กลยุทธ์นำเสนอ และแนวคิดเกี่ยวกับการบริการสาธารณะแนวใหม่ เป็นแนวคิดที่อยู่บนพื้นฐานของค่านิยมประชาธิปไตย ความเป็นพลเมือง และผลประโยชน์สาธารณะ โดยการบริการเพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์สาธารณะถือเป็นหัวใจของแนวคิดนี้ การบริการสาธารณะแนวใหม่ต้องการปรับวิธีการคิดเกี่ยวกับโครงสร้างและกระบวนการขององค์การ ด้วยการเปิดกว้างให้เกิดการมีส่วนร่วมในการให้บริการของภาครัฐให้เพิ่มมากขึ้น แม้ว่าการบริการสาธารณะแนวใหม่จะไม่ใช่แนวคิดที่อยู่บนพื้นฐานของการวัดผลได้ แต่ก็เป็นแนวคิดที่ช่วยเติมเต็มให้เกิดการบริการที่ดีขึ้นกว่าที่ผ่านมา (นราธิป ศรีรามและคณะ, 2556, น.36-37) และหากนำแนวคิดนี้มาพิจารณาการบริหารภาครัฐของไทยในปัจจุบัน ภาครัฐเองก็รณรงค์ให้ประชาชนมีความเป็น "พลเมือง" และ ให้ใช้เป็นคำเรียกไม่ใช่ "ผู้รับบริการ" "ราษฎร์" หรือแม้กระทั่ง "ประชาชน" ภายใต้วาทกรรม "ประชารัฐ" ประชาชนคือ "พลเมือง" ที่ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะ มากกว่าผลประโยชน์ปัจเจกบุคคล เมื่อพิจารณาจากประเด็นนี้ จะเห็นว่า NPS ค่อนข้างจะได้เปรียบกว่า NPM ในฐานะของหลักพื้นฐานด้านนโยบายรัฐบาลของประเทศกำลังพัฒนาที่มีแนวโน้มค่อนไปทางการใช้อำนาจพิเศษในการบริหารประเทศ (ไชยนันท์ ปัญญาศิริ, 2560, น.15) ซึ่งแนวคิดของ NPS มีรายละเอียด ดังนี้

1) การให้บริการพลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า (Serve Citizens, Not Customers) ผลประโยชน์สาธารณะเป็นผลมาจากการเจรจาต่อรองและตกลงกันในเรื่องของค่านิยมที่มีอยู่ร่วมกันมากกว่าการที่จะเป็นการนำเอาผลประโยชน์ของแต่ละคนรวมกัน

2) การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ (Seek the Public Interest) นักบริหารรัฐกิจจะต้องช่วยทำให้เกิดผลประโยชน์สาธารณะที่พลเมืองต้องการร่วมกัน (shared notion of public interest) เป้าหมายของการค้นหาผลประโยชน์สาธารณะไม่ใช่เพื่อตอบสนองช่วยแก้ปัญหาหรือเป็นทางเลือกของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่การค้นหาผลประโยชน์ดังกล่าวต้องเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของพลเมืองกับนักบริหารรัฐกิจ

3) การให้คุณค่ากับความเป็นพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ (Value Citizenship over Entrepreneurship) ผลประโยชน์สาธารณะคือสิ่งที่มีคุณค่าสูงสุดที่ข้าราชการและพลเมืองต้องร่วมกันกำหนดขึ้น และต้องเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมมากกว่าการนำงบประมาณของรัฐ (พลเมืองเป็นเจ้าของ) ไปให้ผู้ประกอบการดำเนินการเหมือนเป็นเจ้าของงบประมาณ ผลประโยชน์สาธารณะจึงต้องได้รับการตอบสนองโดยข้าราชการและพลเมืองที่เสียสละต่อสังคมมากกว่า โดยผู้ประกอบการที่จะกระทำเสมือนว่างบประมาณแผ่นดินหรือเงินหลวงคือเงินของตนเอง

4) การคิดอย่างมียุทธศาสตร์ ปฏิบัติอย่างประชาธิปไตย (Think Strategically, Act Democratically) นโยบายและแผนงานจะตอบสนองต่อความต้องการของส่วนรวมได้จะต้องเกิดจากกระบวนการรวมกลุ่มและความร่วมมือร่วมใจกัน นโยบายและแผนต้องเกิดขึ้นจากการคิดในเชิงกลยุทธ์ที่มีการพิจารณาปัจจัยแวดล้อม และมีวิสัยทัศน์ พันธกิจที่ชัดเจน ซึ่งเมื่อมีการดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่จะให้บรรลุวิสัยทัศน์และพันธกิจที่กำหนดไว้นั้นจำเป็นต้องมีการกำหนดบทบาทความรับผิดชอบและขั้นตอนการปฏิบัติงานให้

5) การตระหนักว่าความพร้อมรับผิดไม่ใช่เรื่องง่าย (Recognize that Accountability Is Not Simple) สำหรับแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ความพร้อมรับผิดแค่นั้นไม่เป็นการเพียงพอ เพราะแท้จริงแล้วข้าราชการต้องรับผิดต่อสังคม และยังต้องมีการขยายผลแห่งความรับผิดไปอย่างกว้างขวาง ทั้งความรับผิดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ ค่านิยมของชุมชน ปทัสถานทางการเมือง มาตรฐานทางวิชาชีพ และผลประโยชน์ของพลเมือง

6) การให้บริการมากกว่ากำกับทิศทาง (Serve Rather than Steer) การบริการรับใช้เป็นบทบาทสำคัญของข้าราชการ โดยต้องมีภาวะผู้นำและมีค่านิยมพื้นฐานที่ช่วยสร้างผลประโยชน์ร่วมกันของพลเมืองมากกว่าการพยายามควบคุมหรือกำกับทิศทางของสังคมให้เป็นไปตามที่รัฐบาลต้องการ นโยบายสาธารณะจึงไม่ได้เกิดจากการตัดสินใจของรัฐเท่านั้น แต่ต้องเป็นผลจากความผูกพันในประโยชน์สาธารณะของพลเมือง ซึ่งต้องมีการเจรจาต่อรอง พูดคุยสนทนาในผลประโยชน์สาธารณะที่เป็นที่มาของนโยบายร่วมกัน

7) การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ (Value People, Not Just Productivity) องค์การภาครัฐและเครือข่ายต้องเน้นการมีส่วนร่วมและคำนึงถึงผลสำเร็จในระยะยาว การปฏิบัติงานภาครัฐจะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อได้รับความร่วมแรงร่วมใจและการให้ความสำคัญกับทุกคน การบริการสาธารณะแนวใหม่ ให้ความสำคัญกับการจัดการผ่านคน โดยนักบริหารรัฐกิจต้องเห็นความสำคัญของค่านิยมและผลประโยชน์ของคนในองค์การ

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ 1. ข้อมูลปฐมภูมิ (1) สำรวจความคิดเห็นกับบุคลากรและเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 400 คน (2) การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างกับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ 5 ท่าน และ 2. ข้อมูลทุติยภูมิ โดยศึกษาเอกสาร คำสั่ง หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เชิงเนื้อหา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1. ประชากร เป็นผู้บริหาร บุคลากรและเจ้าหน้าที่ในองค์กรปกครองท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ รวมจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 13 แห่ง (องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ , 2563) 2. กลุ่มตัวอย่าง (2.1) กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ คำนวณกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากร บุคลากรและเจ้าหน้าที่ทั้งหมดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ หาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 369 คน ผู้วิจัยเก็บกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 400 คน โดยสุ่มแบบง่ายกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 5 แห่ง (จากทั้งหมด 13 องค์กร) เก็บข้อมูลตามสัดส่วนขององค์กร โดยมีตัวแทนประชากรตัวอย่างรวม 5 องค์กร จำนวน 400 ราย (2.2) กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 5 ท่าน และ (2.3) การศึกษาเอกสาร โดยการรวบรวมเอกสาร งานวิจัย ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล 1. การศึกษาเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา แจกแจงเป็น ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2. การศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ประมวลผลและนำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ความคิดเห็นของบุคลากรและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ปัจจัย สำคัญมีผลต่อการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน

ภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{x}$ =3.91, S.D.=0.78) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกปัจจัยสำคัญมีผลต่อการบริการสาธารณะแนวใหม่ของงานองค์กรในระดับมาก เรียงลำดับ ปัจจัยสำคัญที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ มีค่าระดับความสำคัญมากที่สุด 4.08 รองลงมาคือปัจจัยด้านงบประมาณ มีค่าระดับความสำคัญ 4.03 และปัจจัยด้านการวางแผน มีค่าระดับความสำคัญ 3.97 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	$\bar{x}$	S.D.	แปลผลความสำคัญ
1.ด้านภาวะผู้นำ	4.08	0.75	มีผลต่อการบริหารมาก
2.ด้านงบประมาณ	4.03	0.80	มีผลต่อการบริหารมาก
3.ด้านการวางแผน	3.97	0.77	มีผลต่อการบริหารมาก
4.ด้านบุคลากร	3.94	0.73	มีผลต่อการบริหารมาก
5.ด้านวิธีปฏิบัติงาน	3.84	0.79	มีผลต่อการบริหารมาก
6.ด้านการประเมินผล	3.80	0.84	มีผลต่อการบริหารมาก
7.ด้านวัสดุอุปกรณ์	3.74	0.78	มีผลต่อการบริหารมาก
รวม	3.91	0.78	มีผลต่อการบริหารมาก

2. การบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองท้องถิ่นตามหลักของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt

ระดับการบริการสาธารณะแนวใหม่ตามหลักการของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt ในองค์กรปกครองท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.92, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณาราย ด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริการรับใช้พลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า ($\bar{x}$ = 4.24, S.D. = 0.78) และรองลงมา ตามลำดับ คือ เน้นการค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ ($\bar{x}$ = 4.21, S.D. = 0.80) .เน้นคุณค่าความเป็นพลเมืองมากกว่าการเป็นผู้ประกอบการ ($\bar{x}$ = 4.18, S.D.= 0.84) คิดเชิงกลยุทธ์ ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย ($\bar{x}$ = 4.13, S.D.= 0.79) การตระหนักในความรับผิดชอบไม่ใช่เรื่องง่าย ($\bar{x}$ = 3.97, S.D.= 0.77) การให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทาง ($\bar{x}$ = 3.46, S.D.= 0.75) การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ ($\bar{x}$ = 3.28, S.D.= 0.80) ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ระดับการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักการของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt ตามความคิดเห็นของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

หลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.การบริการรับใช้พลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า	4.24	0.78	ระดับมาก
2.เน้นการค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ	4.21	0.80	ระดับมาก
3. การให้คุณค่ากับความเป็นพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ	4.18	0.84	ระดับมาก
4.คิดเชิงกลยุทธ์ ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย	4.13	0.79	ระดับมาก
5.การตระหนักในความรับผิดชอบไม่ใช่เรื่องง่าย	3.97	0.77	ระดับมาก
6.การให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทาง	3.46	0.75	ระดับปานกลาง
7.การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ	3.28	0.80	ระดับปานกลาง
รวม	3.92	0.79	ระดับมาก

3. ทิศทางในการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองท้องถิ่นอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ในอนาคต

ในการสร้างระบบบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดี ทิศทางการบริหารการปกครองท้องถิ่นในอนาคตควรมีลักษณะดังนี้ 3.1 ลักษณะการบริหารการปกครองภายในองค์กรปกครองท้องถิ่น ควรมีลักษณะดังนี้ (1) มีความก้าวหน้าของการพัฒนาระบบบริหารของการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง (2) รูปแบบและโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีความยืดหยุ่นตามความต้องการของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น (3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจะมีรายได้เพิ่มขึ้นทั้งจากการจัดเก็บรายได้ในท้องถิ่น เงินอุดหนุน และงบประมาณจากการถ่ายโอนภารกิจ (4) ระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นควรมีความเป็นอิสระและมีมาตรฐานโดยการทำงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการจากผู้แทนภาครัฐ ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ทรงคุณวุฒิจากชุมชน 3.2 ลักษณะการบริหารการปกครองแบบมีส่วนร่วมกับองค์กรภาครัฐ ภาคประชาชน และทุกภาคส่วนในชุมชน ควรมีดังนี้ (1) หน่วยงานภาครัฐควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนศักยภาพให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ (2) หน่วยงานภาครัฐควรเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรปกครอง ท้องถิ่นในการพัฒนาภาคประชาสังคมให้มีความเข้มแข็ง (3) เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่สามารถเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นตามความต้องการของประชาชนโดยรวม (4) มีเครือข่ายองค์การบริหารส่วน ท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความเป็นอิสระ เช่น สมาคมท้องถิ่น ฯลฯ เพื่อเพิ่ม

ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการท้องถิ่น (5) มีการบูรณาการความร่วมมือการทำงานระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในการบริหารจัดการองค์กรปกครองท้องถิ่นในอนาคต 3.3 การใช้วัฒธรรมองค์กรในการขับเคลื่อนการบริการาธารณะแนวใหม่ ได้แก่ (1) ทัศนคติ (2) ค่านิยม (3) ความเชื่อ และ (4) การสร้างองค์ความรู้ สิ่งประดิษฐ์คิดค้น และนวัตกรรม

อภิปรายผล

1. ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

1) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ มีความสำคัญต่อการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากเมื่อผู้บริหารมีความสัมพันธ์อันดีต่อบุคลากรในหน่วยงานจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความเคารพเชื่อฟังผู้บริหารพร้อมรับฟังและให้ความสำคัญต่อความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา รวมถึงพิจารณานโยบายของส่วนและกองต่าง ๆ ภายในหน่วยงานโดยการนำไปปฏิบัติควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อมิให้เกิดข้อผิดพลาดขึ้นในองค์กร สอดคล้องกับ มะยุรี สุดตา และธนัช กนกเทศ (2553) ที่วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะคาบ อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร พบว่า ความสำเร็จในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะคาบ อยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านผู้นำว่ามีผลต่อความสำเร็จขององค์กรมากที่สุด

2) ปัจจัยด้านงบประมาณ การใช้จ่ายงบประมาณควรเป็นไปตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยมีการจัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณและแผนการจัดซื้อจัดจ้างที่ชัดเจน มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการบริหารงานที่เพียงพอต่อการบริหารงาน สอดคล้องกับ สุภางค์ ด่อนแผ้ว (2552) ที่วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก โดยพบว่าความพร้อมในส่วนการคลัง ด้านการวางแผน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศรีนวล สรรคพงษ์ (2551) ซึ่งศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานคลังของเทศบาลในจังหวัดพิจิตร พบว่า ด้านการงบประมาณโดยรวมอยู่ในระดับมาก

3) ปัจจัยด้านการวางแผนงาน มีการจัดทำแผนในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ พร้อมประชาสัมพันธ์ถึงภารกิจหลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ประชาชนทราบเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน มีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงานแก่บุคลากรให้ปฏิบัติตามแผนงานและนโยบายที่วางไว้ สอดคล้องกับ สุภางค์ ด่อนแผ้ว (2552) ที่วิจัย เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก โดยพบว่า ในด้านการวางแผน มีความพร้อมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ วารุณี ขำสวัสดิ์ และสิทธิเดช สิริสุขะ (2558) ที่วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพมากที่สุด คือ ด้านการวางแผน

2. การบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองท้องถิ่นตามหลักของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว

หลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt ระดับการบริการสาธารณะแนวใหม่ตามหลักการของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt ในองค์กรปกครองท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.92, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณาราย ด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริการรับใช้พลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า ($\bar{x}$ = 4.24, S.D. = 0.78) และรองลงมา ตามลำดับ คือ เน้นการค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ ($\bar{x}$ = 4.21, S.D. = 0.80) .เน้นคุณค่าความเป็นพลเมืองมากกว่าการเป็นผู้ประกอบการ ($\bar{x}$ = 4.18, S.D.= 0.84) คิดเชิงกลยุทธ์ ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย ($\bar{x}$ = 4.13, S.D.= 0.79) การตระหนักในความรับผิดชอบไม่ใช่เรื่องง่าย ($\bar{x}$ = 3.97, S.D.= 0.77) การให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทาง ($\bar{x}$ = 3.46, S.D.= 0.75) การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ ($\bar{x}$ = 3.28, S.D.= 0.80) ตามลำดับ สอดคล้องกับแนวคิดของปกรณ์ ศิริประกอบ, 2560, น.73-78, J.V. Dendhart and R.B. Denhart, 2011, hassim. ที่ว่าการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service) เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับพลเมืองและการคืนอำนาจให้กับประชาชน โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการกระตุ้นจิตวิญญาณสาธารณะ แนวคิดนี้มีรากฐานมาจากแนวคิด ดังต่อไปนี้ 1) แนวคิดความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย (Democratic Citizenship) 2) ตัวแบบชุมชนและประชาสังคม (Model of Community and Civil Society) 3) ทฤษฎีองค์การที่อาศัยหลักมนุษย์นิยมและรัฐประศาสนศาสตร์ในความหมายใหม่ (Organization Humanism and New Public Administration) และ 4) รัฐประศาสนศาสตร์ในยุคหลังสมัยใหม่ (Postmodern Public Administration)

3. ทิศทางในการบริการสาธารณะแนวใหม่ของปกครองท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิในอนาคต ในการสร้างระบบบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดี ทิศทางการบริหารการปกครองท้องถิ่นในอนาคต ควรมีลักษณะดังนี้ 3.1 ลักษณะการบริหารการปกครองภายในองค์กรปกครองท้องถิ่น ควรมีลักษณะดังนี้ (1) มีความก้าวหน้าของการพัฒนาระบบบริหารของการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง (2) รูปแบบและโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีความยืดหยุ่นตามความต้องการของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น (3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจะมีรายได้เพิ่มขึ้นทั้งจากการจัดเก็บรายได้ในท้องถิ่น เงินอุดหนุน และงบประมาณจากการถ่ายโอนภารกิจ (4) ระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นควรมีความเป็นอิสระและมีมาตรฐานโดยการทำงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการจากผู้แทนภาครัฐ ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิและ

ผู้ทรงคุณวุฒิจากชุมชน 3.2 ลักษณะการบริหารการปกครองแบบมีส่วนร่วมกับองค์กรภาครัฐ ภาคประชาชน และทุกภาคส่วนในชุมชน ควรมีดังนี้ (1) หน่วยงานภาครัฐควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนศักยภาพให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ (2) หน่วยงานภาครัฐควรเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรปกครอง ท้องถิ่นในการพัฒนาภาคประชาสังคมให้มีความเข้มแข็ง (3) เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่สามารถเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นตามความต้องการของประชาชนโดยรวม (4) มีเครือข่ายองค์การบริหารส่วน ท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความเป็นอิสระ เช่น สมาคมท้องถิ่น ฯลฯ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการท้องถิ่น (5) มีการบูรณาการความร่วมมือการทำงานระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในการบริหารจัดการองค์กรปกครองท้องถิ่นในอนาคต และ 3.3 ทิศทางในการบริหารปกครองท้องถิ่นในอนาคตโดยใช้วัฒนธรรม ได้แก่ (1) ทัศนคติ (2) ค่านิยม (3) ความเชื่อ และ (4) การสร้างองค์ความรู้ สิ่งประดิษฐ์คิดค้น และนวัตกรรม แล้วนำมาปรับ สร้าง ผลักดันประยุกต์ใช้ให้เข้ากับการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ให้สอดคล้องกับระบบบริหารราชการไทย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากผลการวิจัย

1. การบริหารการปกครองท้องถิ่นควรสร้างความเข้มแข็งในปัจจัยสำคัญต่างๆ เพื่อสามารถดำเนินการบริหารจัดการการปกครองท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น และควรส่งเสริมให้ประชาชนมีเข้าใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารการปกครองท้องถิ่นเพื่อทำให้เกิดการบริหารงานที่โปร่งใส ลดปัญหาการทุจริต มีการใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ส่งเสริมความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบริหารจัดการและการดำเนินงานของการปกครองส่วนท้องถิ่นให้บุคลากรทุกระดับ เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรและเจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานในบทบาทของตนเองได้อย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยให้ครอบคลุมในส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการปกครองท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ อาทิ ด้านโครงสร้างและความสัมพันธ์ของการบริหารจัดการ การกระจายอำนาจ การพัฒนากลไกภายในท้องถิ่น การสนับสนุนบทบาทของภาคประชาสังคมในระบบการบริหารจัดการท้องถิ่น เพื่อให้มีเครือข่ายของภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม

2. ควรศึกษาเพิ่มเติมปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารการปกครองท้องถิ่นของแต่ละส่วนงาน เช่น สำนักงานปลัด กองคลังหรือส่วนการคลัง กองช่าง กองสาธารณสุข ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการการดำเนินงาน และปรับแนวทางการทำงานของการปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กิตติ์รวี เลขะกุล. (2561). **ธรรมาภิบาล วัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของเทศบาล ในเขตภาคใต้ของประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการ จัดการภาครัฐและเอกชน คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ไชยนันท์ ปัญญาศิริ. (2560). **กระบวนทัศน์การบริหารจัดการองค์การภาครัฐไทย : เปรียบเทียบการ จัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) กับ การบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS).** สยามวิชาการ 18(30), (มีนาคม 2560-กรกฎาคม 2560), 15.

ธนพร มากระจัน. (2558). **ทักษะการบริหารกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหาร ใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นราธิป ศรีราม กิตติพงษ์และเกียรติวัชรชัย ชลัช ชรัญญ์ชัย. (2556). **การสังเคราะห์แนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ปกรณ์ ศิริประกอบ. (2560). **3 พาราไดม์ ทางรัฐประศาสนศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎี และการนำไป ปฏิบัติจริง.** พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัณณธร เธียรชัยพฤกษ์. (2561). **ทิศทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในอนาคต.** วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 3(2), 183-196.

มะยุรี สุดตา และ ธนัช กนกเทศ. (2553). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะคาบ อำเภอเมืองจังหวัดพิจิตร.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย นเรศวร, พิษณุโลก.

วารุณี ขำสวัสดิ์ และสิทธิเดช สิริสุขะ. (2558). **ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดเพชรบุรี.** ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 8(1), 565-581.

วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2558). **15 ปี การกระจายอำนาจของไทย.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

ศรีนวล สรรคพงษ์. (2551). **ปัญหาการบริหารงานคลังของเทศบาลในจังหวัดพิจิตร.** วิทยานิพนธ์รัฐ ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สาโรจน์ โอพิทักษ์ชีวิน. (2554). **การจัดการและพฤติกรรมองค์กร : เพื่อสร้างและรักษาความได้เปรียบเชิงแข่งขันไว้ให้ยั่งยืนในโกลบอลไลเซชั่น.** กรุงเทพฯ : สยาม บุ๊คส์.

สุภางค์ ด่อนแผ้ว. (2552). **ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วน ตำบลในเขตอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ. (2563). **จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** . เข้าถึงข้อมูลได้จาก : http://www.chaiyaphum.pao.go.th/cliniccenter/page_clinic/C120.html)

Bass, B. M. (1990). **Bass & Stogdill's handbook of leadership theory, research, and managerial applications (3 rd ed.).** New York: The Free Press.

Drucker. Peter F. (1979). **The Effective Executive**. New York : Harper and Row.

Harris, B.M. (1985). **Supervision Behavior in Education. (2 nd ed).** Englewood Cliffs : Prentice-Hall.

J.V. Dendhart and R.B. Denhart, **The New Public Service,** Not Steering Paperback April 17, 2011 hassim

Katz. Robert L. (1974, September-October). **"Skill of AN Effective Administrator."** Harward Business Review.

Koontz Harold D. and Cyril O'Donnell. (1972). **Principles of Management : An Analysis of Managerial Functions.** New York : MC Graw – Hill.

Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis (3rd Ed).** New York: Harper and Row Publications.

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลกจังหวัดสุโขทัย

THE POLITICAL PARTICIPATION OF PEOPLE IN SAWANKHALOK TOWN MUNICIPALITY SAWANKHALOK DISTRICT SUKHOTHAI PROVINCE

ธงชัย ทองคำ[1] และบรรจง วงค์สุนะ[2]
Banjong Wongsuna and Thongchai Tongkum

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกัน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย จำนวน 390 คน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป โดยการหา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ t - test และสถิติ F – test นำเสนอข้อมูลผลการวิจัยโดยใช้การบรรยายวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่น ๆ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง 2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสวรรคโลก พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเพศที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับ อายุ การศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน คือ ประชาชนต้องการโอกาสเข้าไปเสนอแนวทางการพัฒนา การเข้าไปตรวจสอบ การประเมินผล และการปฏิบัติงานของนักการเมือง ดังนั้นจึงควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้าน ให้มากขึ้นเพื่อประสิทธิภาพของการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดี

สำคัญ : การมีส่วนร่วมทางการเมือง, เทศบาลเมืองสวรรคโลก

---

[1] อาจารย์วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์
[2] อาจารย์วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ สาขานิติศาสตร์

Abstract

The objectives of this research articles were : 1) to study the public participation in politics of the local people within Sawankhalok Town Municipality, Sawankhalok District, Sukhothai Province. 2) to compare the public participation in politics of the local people within Sawankhalok Town Municipality, Sawankhalok District,Sukhothai Province in term of variables of gender, ages, educational level and different occupations 3) to study the suggestion concerning problems and provide solutions about public participation in politics of the local people within Sawankhalok Town Municipality, Sawankhalok District, Sukhothai Province. The research instruments used in the study is questionnaires. The research samplings consist of 390 local people; using computerized systematic program and summarizing by frequency, percentage, mean, standard deviation and the comparison of difference by using t-test and f-test. The result of the research found that: 1. The public participation in politics of the local people within Sawankhalok Town Municipality, Sawankhalok District, Sukhothai Province in the overall view was in moderate level. Focusing on earning,it was found that local people participating in genera lelection was at the above average. Problem solving proposal, participation in development activities, following up investigation and performance evaluation were at moderate level. 2. The comparison of the participation in politics of the local people within Sawankhalok Town Municipality, Sawankhalok District, Sukhothai Province in term of variables of gender, ages, educational level and different occupations, it was found that there was not different in gender. The public participation in politics for those in age, educational and occupation differed at the significant rate of 0.05. 3. The suggestions on the public participation in politics of the local people. Local people want the opportunity to propose development guidelines. To examine, evaluate, and perform the performance of politicians Therefore, there should be more opportunities for people to participate in all aspects for the effectiveness of good local management.

Keywords : Political Participation, Sawankhalok Town Municipality.

บทนำ

การมีส่วนร่วมในทางการเมืองเป็นกลไกหนึ่งที่จะทำให้ประชาชนกับฝ่ายรัฐ ได้มีโอกาสสื่อสารและประสานอรรถประโยชน์ร่วมกัน การดำเนินนโยบายการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของรัฐจะเป็นไปตามเจตจำนงของประชาชนมากขึ้น อันเป็นการส่งเสริมและพัฒนาให้ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการเมืองที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากที่สุด (วัชรา ไชยสาร, 2552) ในการพัฒนาการเมืองไทยเรานั้นมีจุดมุ่งหมายไปสู่การปกครองแบบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ แต่เมืองไทยเรายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะมีอุปสรรคที่ขัดขวางการพัฒนาหลายประการ อันได้แก่ การที่ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่เป็นเฉพาะแค่รูปแบบ คือ มีสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งมาจากประชาชน มีพรรคการเมือง ซึ่งเป็นการเลือกตั้งที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเท่านั้น โดยเฉพาะประชาการไทยมักมองข้ามเรื่องของส่วนรวม ขาดความสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ปล่อยให้บุคคลเพียงกลุ่มเล็ก ๆ มาเป็นผู้กำหนดนโยบายในการปกครอง ซึ่งเป็นสาเหตุที่ไม่สามารถพัฒนาไปสู่การปกครองแบบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบได้ (นรนิติ เศรษฐบุตร, 2553)

ปัจจุบันประเทศไทยมีการจัดระเบียบการบริหารราชการแผ่นดินออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ การบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาค และสุดท้ายการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นเป็นการบริหารที่รัฐบาลกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปบริหารงานเพื่อแก้ไขปัญหาและให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นหน่วยงานที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตยที่ใกล้ชิดกับประชาชน ดังนั้นชุมชนต้องมีความตื่นตัวและมีความกระตือรือร้น และมีการเคลื่อนไหวของกลุ่ม องค์กร ชุมชน เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองและที่สำคัญองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต้องการจัดการในเขตพื้นที่ตนเอง เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง แต่ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นประสบปัญหาในหลายด้าน ที่ทำให้การบริหารงานขององค์การองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรและไม่ได้ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่วนมากยังขาดความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ปัญหาเหล่านี้มีส่วนสำคัญทำให้การเมืองในระดับท้องถิ่นไม่ได้รับการพัฒนาและส่งผลถึงการเมืองระดับชาติ และ โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 43 มาตรา 133 มาตรา 254 และมาตรา 256 เป็นต้น ได้ระบุการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยตรง (คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ, 2560) ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นเรื่องที่สำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตย การพัฒนาการเมืองจะเกิดขึ้นเมื่อประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง (สิงห์คำ มณีจันสุข, 2561)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนและเป็นสถาบันที่เป็นรากฐานในการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมและมีความเข้าใจในเรื่องการเมืองการบริหารมากขึ้น เพราะองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีผู้นำที่มาจากการเลือกตั้งที่จะต้องเสนอนโยบายให้ประชาชนได้ทราบได้คิดและตัดสินใจเลือกก็ย่อมส่งเสริมให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครอง การสร้างประชาธิปไตยหรือการพัฒนาการเมืองที่มั่นคงจะต้องเริ่มจากการสร้างประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นก่อน (ปรัชญา เวสารัชช์, 2542)

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ว่ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากน้อยเพียงใด เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้อย่างถูกต้องและตรงกับปัญหามากที่สุด ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งคาดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเมืองไทยไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ออกแบบกรอบแนวคิดในการวิจัยดังรูป

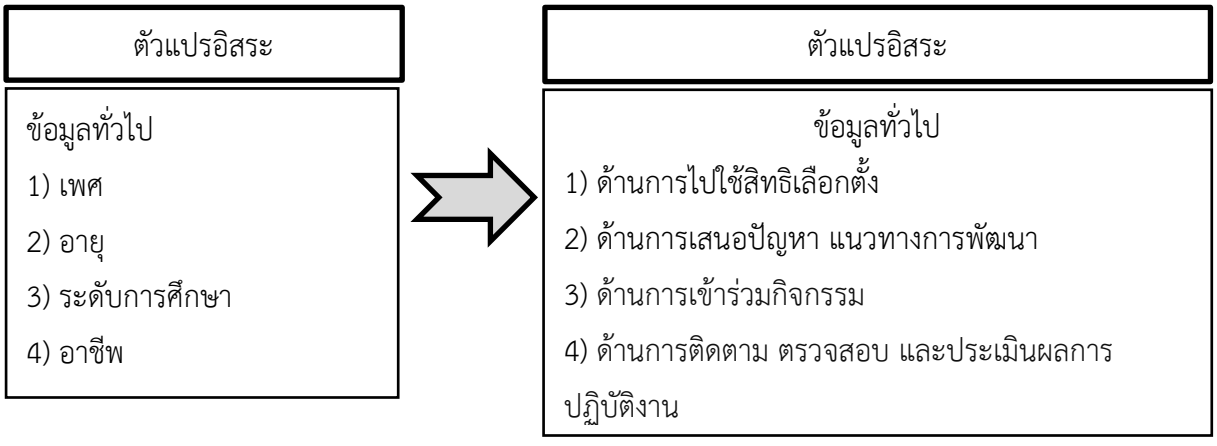

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ซึ่งประกอบด้วย 12 หมู่บ้าน มีประชากรที่มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนทั้งสิ้น 15,823 คน (ฝ่ายทะเบียนราษฎร์, 2564)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย จำนวน 390 คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของท่าโร ยาโมแน่ (Taro Yamane, 1973 อ้างถึงในธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสอบถามในการศึกษาครั้งนี้มีลักษณะเป็นแบบปลายปิด (Closed-ended) และแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Openended) โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบมีคำตอบให้เลือกโดยสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยวัดระดับการมีส่วนร่วม 5 ระดับ (Rating Scale) คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด การมีส่วนร่วมทางการเมืองมาก การมีส่วนร่วมทางการเมืองปานกลาง การมีส่วนร่วมทางการ เมืองน้อย และการมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.1 ศึกษาเนื้อหาและข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้ในการจัดทำแบบสอบถาม

3.2 กำหนดขอบเขตของคำถามและร่างให้ครอบคลุมถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

3.3 นำแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้นเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงของเนื้อหาตามหลักวิชาการและด้านภาษาที่ใช้เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหา

3.4 นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับอาสาสมัครซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยศึกษาจากประชาชนในเทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย จำนวน 30 คน

3.5 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาตรวจสอบให้คะแนน และหาค่าความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสูง

3.6 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ถึงนายกเทศมนตรีเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม และเก็บข้อมูล

4.2 นำแบบสอบถามมาเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยเก็บข้อมูลในแต่ละหมู่บ้านตามสัดส่วนที่กำหนด ใช้วิธีสุ่มแบบบังเอิญโดยเมื่อเจอกลุ่มเป้าหมายก็เก็บข้อมูลโดยไม่เจาะจง

4.3 ตรวจข้อมูลและตรวจความถูกต้องสมบูรณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนตามที่ต้องการ

4.4 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 390 ชุด จากประชาชน ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย โดยแยกวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ วิเคราะห์แจกแจงความถี่ (Frequency) คำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามตัวแปรตาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับคะแนน ตามวิธีของไลเคิร์ท (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2552) โดยหาค่าเฉลี่ย(Mean) และหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์แปลความหมายของเบสต์ (Best) (วัน เดชพิชัย, 2535) โดยการจัดระดับเป็น 3 ระดับ

ส่วนที่ 3 วิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามตัวแปรตาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับคะแนน เช่นเดียวกับส่วนที่ 2

ส่วนที่ 4 วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลทั่วไปของประชาชนกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยใช้ สถิติ t - test และ F - test ถ้าพบความแตกต่างจะเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe'- test)

ส่วนที่ 5 รวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไข จากคำถามปลายเปิดนำเสนอเชิงพรรณนา

6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติขั้นพื้นฐานโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ได้แก่ สถิติพื้นฐาน มีดังนี้ 1) การแจกแจงความถี่ 2) ค่าร้อยละ 3) ค่าเฉลี่ย (mean) 4) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5) หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach) (ส่งศรี ชมภูวงศ์, 2547) การทดสอบ t ในการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่เป็น อิสระต่อกัน ใช้ t-test 7) ทดสอบเอฟ (F - test) ในการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – Way Anova) (อ้างถึงในล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2536 : 95)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชากรกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย พบว่า

กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่น ๆ ของกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านและหากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในประเด็นพูดชักชวนให้เพื่อนหรือบุคคลอื่นไปลงคะแนนเลือกตั้งให้บุคคลที่คิดว่าเหมาะสมอยู่ในะดับปานกลาง ส่วนประเด็นอื่น ๆ กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

ด้านการเสนอปัญหาแนวทางการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรายงานปัญหาและเรียกร้องต่องานท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ส่วนประเด็นอื่น ๆอยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น

ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น

ด้านการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเด็นในการรับข่าวสารเรื่องประเมินผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัยอยู่ในระดับมาก ส่วนประเด็นอื่น ๆ กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ตามตัวแปรอิสระแล้ว พบว่า

1. ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสวรรคโลกทั้งเพศชายและเพศหญิง มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทั้งเพศชายและเพศหญิงมีส่วนร่วมในด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่น ๆ ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง

2. ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสวรรคโลกทุกช่วงอายุมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มอายุ 30 – 45 ปี และ 46 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่น ๆ ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง

3. ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสวรรคโลกทุกระดับการศึกษามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการศึกษาปริญญาโทขึ้นไปมีการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่น ๆ ทุกระดับการศึกษา มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

4. ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสวรรคโลกทุกอาชีพมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ อยู่ในระดับมาก ส่วนอาชีพนักศึกษามีส่วนร่วมในด้านการเสนอปัญหา แนวทางการพัฒนา และด้านการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านอื่น ๆ ทุกอาชีพมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภออำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัยที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ แตกต่างกัน มีดังนี้

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม มีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการเสนอปัญหา แนว

ทางการพัฒนา และด้านการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงาน มีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมแตกต่างกันแต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ด้านการเสนอปัญหา แนวทางการพัฒนา มีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านเข้าร่วมกิจกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และด้านการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.3 กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งและด้านการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการเสนอปัญหาแนวทางการพัฒนาและด้านการเข้าร่วมกิจกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.4 กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมและด้านการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการเสนอปัญหาแนวทางการพัฒนามีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จำนวน 4 ด้าน

ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ได้แก่ ประชาชนรู้สึกชินชากับการเลือกตั้ง ขาดความสนใจด้านการเมืองท้องถิ่น ประชาชนไม่ทราบประวัติที่แท้จริงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และกลุ่มผู้สมัครรับเลือกตั้งมักเป็นกลุ่มเดิม ๆ แนวทางแก้ไข คือ ต้องมีการประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวสารให้ประชาชนใส่ใจในเลือกตั้ง จัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกต่อหน้าที่ของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย และควรมีการส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่เข้าร่วมอาสารับใช้สังคมโดยการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง และมีมาตรการจัดการเรื่องผู้ใช้อำนาจทางอิทธิพลการเมืองเก่าอย่างจริงจัง

ด้านการเสนอปัญหา แนวทางการพัฒนา ได้แก่ นักการเมืองท้องถิ่นมักเข้ามาเพื่อหาผลประโยชน์ของตนเอง ประชาชนทั่วไปมักขาดโอกาสเข้าไปเสนอแนวทางการพัฒนาเนื่องจากมีน้ำหนักน้อย แนวทางแก้ไข จะต้องมีการร้องเรียนไปในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อทำการตรวจสอบด้านการตรวจสอบทรัพย์สิน ผลักดันให้หน่วยงานมีตู้หย่อนบัตรสนเท่ห์ และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดช่องทางออนไลน์รับแจ้งเรื่องราวแก่ประชาชนให้ประชาชนมีส่วนร่วมพูด คิด ทำในการพัฒนา

ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ประชาชนในท้องถิ่นไม่สนใจร่วมกิจกรรม มักไม่มีเวลาให้ โดยมีการทำกิจกรรมการเมืองนี้เฉพาะกลุ่ม ประชาชนส่วนมากคิดว่าเสียเวลาและไม่ได้ผลประโยชน์ และคิดว่าไม่สมควรทำกิจกรรมที่ไม่สร้างสรรค์สิ้นเปลืองงบประมาณ แนวทางแก้ไข คือ ต้องมีการวิเคราะห์จัดทำกิจกรรมที่ดึงดูดประชาชน และต้องเป็นกิจกรรมที่ได้ประโยชน์ต่อชุมชนจริง ๆ ควรให้หน่วยงานประชาสัมพันธ์เหตุผลการจัดกิจกรรมแก่ชุมชน และการจัดกิจกรรมสมควรทำในวันหยุด

ด้านการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงาน ได้แก่ หน่วยงานมักแจ้งการประเมินผลแก่ประชาชนยังไม่ครบทุกภารกิจ ส่วนมากการทำงานของนักการเมืองจะยากต่อการตรวจสอบ และประชาชนทั่วไปมักไม่กล้าเข้าไปตรวจสอบการทำงานเพราะคิดว่าเป็นการก้าวก่าย แนวทางแก้ไข คือ ประชาชนต้องร่วมกันให้มีน้ำหนักเข้าไปตรวจสอบการทำงานที่ต้องสงสัยเพื่อป้องกันการทุจริต หน่วยงานควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองให้ง่ายขึ้น และต้องชี้แจงการดำเนินงานให้ประชาชนทราบอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงให้ความคุ้มครองต่อผู้ที่ทำการตรวจสอบให้ปราศจากอำนาจมืด

อภิปรายผล

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 พบว่า ประชาชนกรกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า เพราะประชาชนได้ทราบถึงในหน้าที่ตามระบอบประชาธิปไตยที่จะต้องไปเลือกตั้งเพื่อเลือกผู้แทนที่จะเข้าไปทำหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ของประชาชน และที่สำคัญประชาชนส่วนใหญ่กลัวถูกตัดสิทธิบางอย่าง ซึ่งมีประชาชนไม่น้อยเข้าใจว่าถ้าไม่ไปเลือกตั้งถือว่าผิดกฎหมายจึงไม่อยากทำผิดกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกฤตา จินดาพรม และโชติมา แก้วกรอง ที่พบว่า สตรีไทยในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของภูมิภาคตะวันตกมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการมีส่วนร่วมในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากที่สุด คือ การชักชวนผู้อื่นให้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (สุกฤตา จินดาพรม และโชติมา แก้วกรอง, 2556) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ โพธิ์คิน ขวาอุ่นหล้า และปัทมา จรูญโรจน์ ณ อยุธยา ได้ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดบึงกาฬ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างคือผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดบึงกาฬ จำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด เพราะประชาชนตื่นตัวในเรื่องการเมืองมากขึ้นและเห็นว่าเป็นเรื่องใกล้ตัว (โพธิ์คิน ขวาอุ่นหล้า และปัทมา จรูญโรจน์ ณ อยุธยา, 2563)

และจากผลการวิจัย พบว่า ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาตามอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบันประชาชนเริ่มให้ความสำคัญกับการเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติเป็นอย่างมาก อีกทั้งส่วนราชการต่าง ๆ ก็ได้ส่งเสริมให้มีการณรงค์ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งให้ประชาชนเข้าใจถึงสิทธิหน้าที่ของตนในระบบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับ อำนาจ ศรีพระจันทร์ ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาการเลือกตั้งนายกองค์การบรหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี พบว่าประชาชนมีการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก (อำนาจ ศรีพระจันทร์, 2558)

จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย จำแนกตามสถานภาพดังนี้

เพศ แตกต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากทุกเพศสามารถแสดงออกในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้เสมอทั้งเพศชายและเพศหญิง โดยขึ้นอยู่กับความสนใจทางการเมืองของแต่ละบุคคล เพศจึงไม่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ที่ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสมัครใจของสมาชิกในสังคมการเมืองที่จะกระทำโดยมีจุดมุ่งหมายทั้งทางตรงและทางอ้อม ต้องการมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายหรือการทำงานของรัฐบาลไม่ว่าจะในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ รวมถึงกิจกรรมทั่วๆ ไป (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2526)

อายุ ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัยที่มีอายุแตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน เนื่องจากช่วงอายุของแต่ละบุคคลแสดงถึงความตระหนักรู้มีความนึกคิดรอบคอบและมีความรับผิดชอบต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน อายุจึงมีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้นำทางการเมืองเข้าไปเป็นผู้แทนในการบริหารท้องถิ่นของตนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สิทธิพันธ์ พุทธหุน พบว่า การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นกิจกรรมของประชาชนที่มุ่งจะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลในระดับต่าง ๆ ซึ่งรูปแบบการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละสังคมย่อมแตกต่างกันออกไป (สิทธิพันธ์ พุทธหุน, 2541) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ คันธรส แสนวงศ์ ที่ได้ศึกษาเรื่องความรู้สึกสัมฤทธิ์ผลทางการเมืองและความสนใจทางการเมืองของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านอายุมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกสัมฤทธิ์ผลทางการเมืองและความสนใจทางการเมืองของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (คันธรส แสนวงศ์, 2539)

การศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวมแตกต่างกัน เนื่องจากผู้ที่มีการศึกษาน้อยเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำ ส่วนผู้มีการศึกษาสูงเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง ด้วยการลงสมัครรับเลือกตั้งเอง การเป็นผู้นำกลุ่ม เป็นผู้บริหารโดยมีตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า ความสนใจและมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย เป็นการแสดงตนเป็นผู้มีความสนใจทางการเมือง เช่น ร่วมพูดคุยทางการเมือง การไปเลือกตั้ง เป็นผู้เปิดประเด็นพูดคุยเรื่องการเมืองให้ความรู้ต่อผู้อื่น พยายามพูดชักชวนให้ผู้อื่นเลือกผู้ที่ตนสนับสนุนร่วมประชาสัมพันธ์ทางการเมือง ความสนใจ และมีส่วนร่วมมาก ได้แก่ การร่วมกิจกรรรมของพรรค เช่น เข้าร่วมประชุม เป็นต้น (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล, 2548)

อาชีพ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนที่มีอาชีพที่แตกต่างกัน จะมีความคิดอุดมการณ์ที่ต่างกันทำให้มีความนึกคิดต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน โดยเฉพาะผู้ทำงานทางด้านสื่อสารกับมวลชนต้องเข้ากับสังคมและกลุ่มที่มีเวลามากจะให้ความสนใจทางการเมืองมาก โดยอาชีพเดียวกันจะสามารถรวมกลุ่มกันในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ดีกว่าลักษณะอื่น เนื่องจากจะมีการสนทนาเรื่องเกี่ยวกับการเมืองมีผลกระทบต่ออาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เพิ่มศักดิ์ วรรณยิ่ง และคณะที่ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของของประชาชนในเขตอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม (เพิ่มศักดิ์ วรรณยิ่ง และคณะ, 2559) และผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรทิพย์ มีมาก และคณะ กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในรูปแบบของการแสดงออก บุคคลมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การเขียน การพูด การโฆษณา การพิมพ์ ซึ่งการแสดงออกเหล่านี้อาจอยู่ในรูปแบบของการวิพากษ์วิจารณ์ตามสื่อต่าง ๆ (วรทิพย์ มีมาก และคณะ, 2547)

สรุป

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นการแสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีความสำคัญต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะมีลักษณะเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนเพื่อเป็นรากฐานที่ดีของการพัฒนาประเทศเพื่อให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้า

ดังนั้นประชาชนในประเทศควรได้รับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองหรือเพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อให้ประชาชนได้มีอำนาจประชาธิปไตยที่แท้จริง มิใช่เข้าไปมีส่วนร่วม

ทางการเมืองเพื่อทำตามกฎหมายข้อบังคับเท่านั้น จากการให้บริการด้านการศึกษาที่รัฐได้ให้บริการแก่ประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการ เมือง ในการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยนั้น จากการให้ข้อมูลปลายเปิดจะเห็นได้ว่าเป็นผู้ที่มีความรู้พอสมควรในการมีส่วนร่วมทางการเมือง หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ จากการเสนอข้อเท็จจริงทางการเมืองของประชาชนจะมีการการเข้าใจระบบทางการเมือง และหากประชาชนมีความสนใจในทางการเมืองมีการเปิดรับข่าวสารและเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นหรือช่วยถ่ายทอดข้อมูลที่ถูกต้องให้สังคมได้รับรู้จะกระตุ้นให้คนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นจะส่งผลทำให้ระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นได้

ดังนั้น การปกครองประชาธิปไตยได้อย่างสมบูรณ์จะขึ้นอยู่กับประชาชนที่มีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งถือเป็นการได้มาซึ่งอำนาจอธิปไตย ประชาชนต้องเล็งเห็นถึงประโยชน์ของส่วนรวมเสียก่อน ซึ่งก็คือประชาชนจะต้องมีทัศนคติที่ไม่เป็นปฏิปักษ์หรือทัศนคติที่ไม่ขัดแย้งต่อระบอบการเมือง เพราะในแนวทางจิตวิทยาแล้วทัศนคติอยู่ในจิตใจของบุคคล หากเมื่อมีสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่งมากระตุ้นเกี่ยวกับความเชื่อมั่นและทัศนคติแล้ว บุคคลก็จะแสดงพฤติกรรมปรากฏออกมา ดังนั้น ทัศนคติจึงมีความสำคัญต่อการตอบสนองของบุคคลเป็นอย่างมาก นั้นก็คือ บุคคลมีพฤติกรรมอย่างไรนั้น ก็จะมีทัศนคติเป็นเครื่องกำหนด ส่วนพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล คือสิ่งที่กำหนดชนิดของระบบการเมือง และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย โดยเลือกทำการวิจัยกับกลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย เนื่องจากเป็นกลุ่มสังคมเมืองที่มีการดำรงชีวิตเกี่ยวข้องกับข่าวสาร โดยหน่วยงานปกครองท้องถิ่นได้มีการแจ้งข่าวสาร เช่น การลงสมัครรับเลือกตั้ง การออกเสียงเลือกตั้ง การให้ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยไปแล้วนั้น จึงเป็นที่น่าสนใจผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความเหมาะสมที่จะทำการวิจัยกลุ่มประชากรดังกล่าว โดยจะศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนำมาซึ่งการพัฒนาทางการเมือง เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อระบอบประชาธิปไตยของไทยต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษา การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลกจังหวัดสุโขทัยทำให้ทราบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมต่ำสุด คือ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม รองลงมา คือ

ด้านการเสนอปัญหาแนวทางการพัฒนาและด้านการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานตามลำดับ ส่วนด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยจึงเห็นว่าด้านที่มีส่วนร่วมน้อยควรได้รับการปรับปรุงก่อนด้านอื่น ๆ ผู้ศึกษาวิจัยได้สรุปและมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 หน่วยงานภาครัฐ ควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย กระตุ้นประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง อาทิ เช่น ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองแบบประชาธิปไตย รณรงค์ให้นักการเมืองประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่แบบอย่างที่ดีมีการให้รางวัลและ ปราบปรามและลงโทษข้าราชการที่ทุจริตนักการเมืองที่คอร์รัปชั่นอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดแรงจูงใจต่อการทำงานทัศนคติที่ดีสร้างความเชื่อมั่นต่อระบบการเมือง

1.2 การปกครองส่วนท้องถิ่น ควรสนองนโยบายของภาครัฐ โดยส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างใกล้ชิด จัดบริการให้เป็นรูปธรรมให้มากขึ้นและแก้ปัญหาพื้นฐานของประชาชนในเขตพื้นที่เพื่อให้ประชาชนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดี

1.4 ควรนำผลการวิจัยที่ค้นพบจากการวิจัยนี้ ไปประยุกต์ใช้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ที่มีบริบทที่คล้ายคลึงกัน รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ทางการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นให้มากขึ้น คือ

1.4.1 ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ควรส่งเสริมในการสร้างจิตสำนึกและประชาสัมพันธ์ในความสำคัญของการเลือกตั้งโดยหน่วยงานของรัฐ ให้ประชาชนได้ตระหนักว่ามีผลต่อการช่วยพัฒนาท้องถิ่นหรือประเทศชาติ เพราะเมื่อใดที่ประชาชนไม่สนใจทำหน้านี้ การไปร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งก็จะลดลง

1.4.2 ด้านการเสนอปัญหาแนวทางการพัฒนา ควรปรับปรุงให้มีตู้ หรือช่องทางออนไลน์สำหรับรับความคิดเห็น เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาในการจัดทำโครงการควรมีการทำประชาพิจารณ์ และให้ทุกคนในท้องถิ่นได้ร่วมคิดเสนอแนวทางในการพัฒนา และเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นจะได้แก้ไขได้ตรงประด็น

1.4.3 ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม ควรพิจารณาปรับปรุงการจัดกิจกรรม ควรเป็นกิจกรรมประโยชน์และสร้างสรรค์ต่อชุมชนจริง ๆ และอย่างทั่วถึง โดยประกอบด้วยสิ่งที่น่าสนใจและดึงดูดเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองเพิ่มขึ้น

1.4.4 ด้านการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานควรปรับปรุงการให้โอกาสประชาชนเข้าร่วมตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองให้มากขึ้น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการประเมินผลและรายงานผลการดำเนินโครงการต่าง ๆ ตามความเป็นจริง แจ้งให้ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 ควรศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานการพัฒนาศักยภาพของชุมชนในเขตพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งตัวผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในอำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

2.3 ควรศึกษาแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในอำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

2.4 ควรศึกษาวิจัย ด้วยวิธีการศึกษาในเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกเกี่ยวกับการมีส่วน ร่วมทางการเมืองและลักษณะอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดสำหรับนำมาใช้วางแผนการพัฒนาต่อไป

2.5 ควรมีการศึกษาเกียวกับความคิดเห็น การคัดค้านร้องเรียนและปัญหาเชิงพื้นที่ที่เกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นที่มีบริบทพื้นที่ต่าง ๆ กัน เพื่อเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ให้ได้ถึงแนวทางการแก้ไขและพัฒนาระบบการเมืองทองถิ่นให้มีการบริหารงานที่ดีขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ. (2560). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. กรุงเทพมหานคร** : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

คันธรส แสนวงศ์. (2539). **ความรู้สึกสัมฤทธิ์ผลทางการเมืองและความสนใจทางการเมืองของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ**. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

ชิงชัย ศิริโวหาร. (2550). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้อยซ้อมขี้เหล็ก อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก**. ใน รายงานการค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2552). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. (พิมพ์ครั้งที่ 7)**. กรุงเทพมหานคร : บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.

ธานินทร์ศิลป์จารุ. (2555). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS (พิมพ์ครั้งที่ 13)**. กรุงเทพฯ : บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.

นรนิติ เศรษฐบุตร. (2553). **การพัฒนาการเมืองไทย**. นนทบุรี : วิทยาลัยการเมืองการปกครอง สถาบัน พระปกเกล้า.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล. (2548). **ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม**. กรุงเทพมหานคร :

สถาบัน พระปกเกล้า.

ปรัชญา เวสารัชช์. (2542). **"การเมืองการปกครองระดับท้องถิ่น" เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทย**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ปิยพร ถิตย์ประเสริฐ. (2548). **การศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาเฉพาะ ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์**. ใน การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ฝ่ายทะเบียนราษฎร์. (2564). **ทะเบียนราษฎร์ (10 ธันวาคม 2564)**. สุโขทัย : อำเภอสวรรคโลก.

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2526). **ข่าวสารการเมืองของคนไทย**. กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาการพิมพ์.

โพธิ์คิน ขวาอุ่นหล้า และปัทมา จรูญโรจน์ ณ อยุธยา. (2563). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดบึงกาฬ**.ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยปทุมธานี

เพิ่มศักดิ์ วรรณยิ่ง และคณะ. (2559). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วรทิพย์ มีมาก และคณะ. (2547). **หน้าที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข**. กรุงเทพมหานคร : รำไพเพลส.

วัน เดชพิชัย. (2535). **คู่มือการวิจัยและประเมินผลโครงการทางการศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 1)**. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ .

วัชรา ไชยสาร, 2552). **พัฒนาการมีส่วนร่วมในทางการเมืองกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและพหุการเมือง : การเมืองภาคประชาชน** . กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

ส่งศรี ชมภูวงศ์. (2547). **การวิจัย**. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

สวัสดิ์ เพชรขาว. (2550). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลที่วังอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช**. ใน รายงานการค้นคว้าอิสระ : วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สิงห์คำ มณีจันสุข. (2561). **ประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน**. วารสารวิจัยวิชาการ.

สิทธิพันธ์ พุทธหุน. (2541). **ทฤษฎีพัฒนาการเมือง. (พิมพ์ครั้งที่ 7)**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุกฤตา จินดาพรม และโชติมา แก้วกรอง. (2556). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทยในพื้นที่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นของภูมิภาคตะวัน**. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แรงจูงใจในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งท้องถิ่น ปี 2564 ของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก

The Motivation of Local Election 2021 in Student Faculty of Law and Political Science Northern College, Tak Province

สุภารัตน์ ดวงเกตุ[1] นวภัทร โตสุวรรณ์[2] และไอศูรย์ นาเคส เฮงนิธิธันยกุล[3]
Suparat doungkat Nawaphat tosuwan and Aisun nakes Hengnithithanyakul

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก 2. เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาเสนอแนะแนวทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก 3. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาวิจัยด้านการเลือกตั้งท้องถิ่นของผู้ที่สนใจต่อไป กลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ จำนวน 110 คน โดยใช้แบบสอบถาม และสถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งท้องถิ่น ปี 2564 ของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก แรงจูงใจโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ แรงจูงใจการมีส่วนร่วมเสนอแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น แรงจูงใจการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง แรงจูงใจการส่งเสริมการปกครอง และแรงจูงใจการใช้สิทธิของตนเอง

คำสำคัญ : แรงจูงใจ, เลือกตั้งท้องถิ่น, วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The objectives of the study were (1) to study the motivation of local election 2021 in student faculty of law and political science Northern College, Tak Province. (2) To use the information obtained from the study to suggest ways to disseminate and

[1] นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[3] อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

promote the participation of students in faculty of law and political science Northern College, Tak Province. (3) as a basis for research on local elections for interested persons. sample group are 110 law and political science students, using a questionnaire and the statistics used in the data analysis were mean, percentage and standard deviation.

The results of this study show the motivation of students ' local elections in 2564. The overall and individual motivations were at a high level. the individual motivation Average ranking from low to high is Motivation for participation in local development, Motivation of political participation, Motivations for promoting governance and self-righteous motivation.

Keywords : Motivation, Local Election, Northern College

บทนำ

ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ในมาตรา 4 ได้จัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ดังนี้ คือ ระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง ระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคและระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้กล่าวไว้ในส่วนที่ 3 การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น โดยให้จัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ดังนี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนด (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2564) การเลือกตั้งท้องถิ่นมีความสำคัญคือ เป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นประชาธิปไตยรากฐานที่ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้มากที่สุดและใกล้ชิดประชาชนที่สุด ประชาชนสามารถใช้สิทธิของตนเองเลือกผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นที่เห็นว่ามีความสามารถทำงานเพื่อท้องถิ่นของตนเองได้ดีที่สุด อีกทั้งประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมเสนอแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นให้ตอบสนองปัญหาและความต้องการได้มากที่สุด

การเลือกตั้งระดับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในวันที่ 28 พฤศจิกายน 2564 โดยเป็นการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (นายก อบต.) และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) ทั่วประเทศ ซึ่ง ณ ปัจจุบันมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 5,300 แห่ง ซึ่งเป็นการเลือกตั้งระดับองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นครั้งแรกในรอบ 8 ปี จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้รายงานข้อมูลจำนวนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เมื่อวันอาทิตย์ที่ 28 พฤศจิกายน 2564 มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 27,386,272 คน

มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวน 20,424,603 คน คิดเป็นร้อยละ 74.58 จากสถิติดังกล่าวทำให้พบว่าประชาชนให้ความสนใจในการใช้สิทธิ์เลือกตั้งในระดับท้องถิ่นเป็นอย่างมาก (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2564)

ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาแรงจูงใจในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งท้องถิ่น ปี 2564 ของนักศึกษา คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา เสนอแนะแนวทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา และเพื่อเป็นข้อมูลเผยแพร่การศึกษาด้านการเลือกตั้งท้องถิ่นของผู้ที่สนใจต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก
2. เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาเสนอแนะแนวทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก
3. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาวิจัยด้านการเลือกตั้งท้องถิ่นของผู้ที่สนใจต่อไป

สมมติฐานของการวิจัย

แรงจูงใจด้านการใช้สิทธิของตนเอง เป็นแรงจูงใจที่ทำให้นักศึกษาคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งมากที่สุด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงแรงจูงใจในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งท้องถิ่นของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก
2. นำข้อมูลผลการศึกษาแรงจูงใจในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก มาเสนอแนะแนวทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง
3. ทราบถึงข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาวิจัยด้านการเลือกตั้งท้องถิ่นของผู้ที่สนใจต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งท้องถิ่น ปี 2564 ของนักศึกษา คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าและแบ่งวิธีการตามลำดับ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก จำนวน 150 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก จำนวน 110 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางที่สำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (ประสพชัย พสุนนท์, 2557) และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบสอบถามมาตรวจสอบข้อมูลลงรหัสและ ประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) การหาค่าร้อยละ (Percentage) คือ เป็นการหาสัดส่วนของข้อมูลโดยเปรียบเทียบกับจำนวนร้อย

2) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) คือ ผลรวมของคะแนนทั้งหมดหารด้วยจำนวนข้อมูลในชุดนั้น ๆ (ถิรเดช พิมพ์ทองงาม, 2552)

3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาแรงจูงใจในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งท้องถิ่น ปี 2564 ของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งผลการวิเคราะห์ ประกอบด้วย

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	48	43.7
หญิง	62	56.3
รวม	110	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย ร้อยละ 43.7 (จำนวน 48 คน) เพศหญิง ร้อยละ 56.3 (จำนวน 62 คน)

ตารางที่ 2 แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามชั้นปีที่กำลังศึกษา

ชั้นปีที่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	24	21.8
2	21	19.1
3	28	25.5
4	37	33.6
รวม	110	100

จากตารางที่ 4.2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามชั้นปี ส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 33.6 (จำนวน 37 คน) รองลงมา คือชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 25.5 (จำนวน 28 คน) ชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 21.8 (จำนวน 24 คน) และชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 19.1 (จำนวน 21 คน) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสาขาวิชาที่กำลังศึกษา

สาขาวิชา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สาขาวิชารัฐศาสตร์	63	57.3
สาขาวิชานิติศาสตร์	47	42.7
รวม	110	100

จากตารางที่ 4.3 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสาขาวิชาที่กำลังศึกษา ส่วนใหญ่ศึกษาอยู่สาขาวิชารัฐศาสตร์ ร้อยละ 57.3 (จำนวน 63 คน) สาขาวิชานิติศาสตร์ ร้อยละ 42.7 (จำนวน 47 คน)

ตารางที่ 4 แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามครั้งของการเลือกตั้ง

จำนวนครั้ง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ครั้งที่ 1	45	40.9
ครั้งที่ 2	36	32.7
ครั้งที่ 3	21	19.1
มากกว่า 3 ครั้ง	8	7.3
รวม	110	100

จากตารางที่ 4.4 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามครั้งของการเลือกตั้ง ส่วนใหญ่เป็นผู้เลือกตั้งครั้งที่ 1 ร้อยละ 40.9 (จำนวน 45 คน) ครั้งที่ 2 ร้อยละ 32.7 (จำนวน 32.7 คน) ครั้งที่ 3 ร้อยละ 19.1 (จำนวน 21 คน) และมากกว่า 3 ครั้ง ร้อยละ 7.3 (จำนวน 8 คน)

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์แรงจูงใจที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง

แรงจูงใจในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งท้องถิ่น ปี 2564 ของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ แรงจูงใจการส่งเสริมการปกครอง แรงจูงใจการใช้สิทธิของตนเอง แรงจูงใจการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง แรงจูงใจการมีส่วนร่วมเสนอแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น โดยจะถูกนำเสนอทั้งภาพรวม รายด้าน ดังตารางที่ 5 – 9

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแรงจูงใจในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งท้องถิ่น ปี 2564 ของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก โดยรวมและรายด้าน

แรงจูงใจที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งท้องถิ่น	ระดับความคิดเห็น			
	$\overline{X}$	SD	ระดับ	ลำดับ
1. แรงจูงใจการส่งเสริมการปกครอง	4.11	0.78	มาก	3
2. แรงจูงใจการใช้สิทธิของตนเอง	4.07	0.79	มาก	4
3. แรงจูงใจการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง	4.20	0.74	มาก	2
4. แรงจูงใจการมีส่วนร่วมเสนอแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น	4.43	0.63	มาก	1
รวม	4.20	0.74	มาก	

จากตารางที่ 4.5 แรงจูงใจในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งท้องถิ่น ปี 2564 ของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก พบว่า แรงจูงใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.20, S.D. = .74) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แรงจูงใจในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ แรงจูงใจการมีส่วนร่วมเสนอแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น รองลงมาคือ แรงจูงใจการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง แรงจูงใจการส่งเสริมการปกครอง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือแรงจูงใจการใช้สิทธิของตนเอง ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแรงจูงใจที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งท้องถิ่น ด้านแรงจูงใจการส่งเสริมการปกครอง

แรงจูงใจการส่งเสริมการปกครอง	ระดับความคิดเห็น			
	$\overline{X}$	SD	ระดับ	ลำดับ
1. การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นเสาหลักของระบอบประชาธิปไตย	3.96	0.81	มาก	4
2. การเลือกตั้งท้องถิ่นช่วยส่งเสริมการปกครองตนเองในชุมชน	4.30	0.75	มาก	1
3. การเลือกตั้งท้องถิ่นส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยในท้องถิ่น	4.14	0.72	มาก	2
4. โดยภาพรวมการส่งเสริมการปกครอง เป็นแรงจูงใจที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งของท่านในระดับใด	4.05	0.82	มาก	3
รวม	4.11	0.78	มาก	

จากตารางที่ 6 แรงจูงใจที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งท้องถิ่น พบว่า แรงจูงใจด้านการส่งเสริมการปกครอง โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.11, S.D. = .78) โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ย จากมากไปหาน้อยได้แก่ การเลือกตั้งท้องถิ่นช่วยส่งเสริมการปกครองตนเองในชุมชน การเลือกตั้งท้องถิ่นส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยในท้องถิ่น และภาพรวมการส่งเสริมการปกครองเป็นแรงจูงใจที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ส่วนอันดับสุดท้าย คือ การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นเสาหลักของระบอบประชาธิปไตย

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแรงจูงใจที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งท้องถิ่น ด้านแรงจูงใจการใช้สิทธิของตนเอง

แรงจูงใจการใช้สิทธิของตนเอง	ระดับความคิดเห็น			
	$\overline{X}$	SD	ระดับ	ลำดับ
1. การใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นการใช้สิทธิขั้นพื้นฐานในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	3.97	0.82	มาก	4
2. การใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นการใช้สิทธิของตนเองในการตัดสินใจเลือกผู้ที่มีนโยบายที่ตอบสนองการพัฒนาท้องถิ่นของตน	4.15	0.78	มาก	1
3. ในการเลือกตั้ง ได้ใช้สิทธิของตนเองเลือกผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการทำงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่น	4.05	0.83	มาก	3
4. โดยภาพรวมการใช้สิทธิของตนเอง เป็นแรงจูงใจที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งของท่านในระดับใด	4.10	0.74	มาก	2
รวม	4.07	0.79	มาก	

จากตารางที่ 7 แรงจูงใจที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งท้องถิ่น พบว่า แรงจูงใจการใช้สิทธิของตนเอง โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.07, S.D. = .79) โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ การใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นการใช้สิทธิของตนเองในการตัดสินใจเลือกผู้ที่มีนโยบายที่ตอบสนองการพัฒนาท้องถิ่นของตน การใช้สิทธิของตนเอง เป็นแรงจูงใจที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งของท่าน และในการเลือกตั้ง ได้ใช้สิทธิของตนเองเลือกผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการทำงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ส่วนอันดับสุดท้าย คือ การใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นการใช้สิทธิขั้นพื้นฐานในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแรงจูงใจที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งท้องถิ่น ด้านแรงจูงใจการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

แรงจูงใจการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง	ระดับความคิดเห็น			
	$\overline{X}$	SD	ระดับ	ลำดับ
1. กิจกรรมการเลือกตั้ง กิจกรรมทางการเมืองทุกกิจกรรมทั้งในและนอกวิทยาลัย เป็นกิจกรรมที่เข้าไปมีส่วนร่วมอยู่เสมอ	4.20	0.79	มาก	3
2. ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองทุกเรื่อง เป็นสิ่งที่ต้องติดตาม	4.25	0.77	มาก	1
3. กิจกรรมของท้องถิ่น เป็นกิจกรรมที่ต้องเข้าไปมีส่วนร่วม	4.10	0.73	มาก	4
4. โดยภาพรวมการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นแรงจูงใจที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งของท่านในระดับใด	4.24	0.69	มาก	2
รวม	4.20	0.74	มาก	

จากตารางที่ 8 แรงจูงใจที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งท้องถิ่น พบว่า แรงจูงใจการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.20, S.D. = .74) โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ย จากมากไปหาน้อยได้แก่ ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองทุกเรื่อง เป็นสิ่งที่ต้องติดตามการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นแรงจูงใจที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งของท่าน และกิจกรรมการเลือกตั้ง กิจกรรมทางการเมืองทุกกิจกรรมทั้งในและนอกวิทยาลัย เป็นกิจกรรมที่เข้าไปมีส่วนร่วมอยู่เสมอ ส่วนอันดับสุดท้าย คือ กิจกรรมของท้องถิ่น เป็นกิจกรรมที่ต้องเข้าไปมีส่วนร่วม

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแรงจูงใจที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งท้องถิ่น ด้านแรงจูงใจการมีส่วนร่วมเสนอแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น

แรงจูงใจการมีส่วนร่วมเสนอแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น	ระดับความคิดเห็น			
	$\overline{X}$	SD	ระดับ	ลำดับ
1. เข้าร่วมเวทีประชามติกับชุมชนเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนา	4.59	0.56	มากที่สุด	1
2. มีความตระหนักและให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมเสนอแนวทางเพื่อพัฒนาท้องถิ่น	4.46	0.60	มาก	2
3. การมีส่วนร่วมเสนอแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นทำให้เกิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน	4.24	0.72	มาก	3
รวม	4.43	0.63	มาก	

จากตารางที่ 9 แรงจูงใจที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งท้องถิ่น พบว่า แรงจูงใจการมีส่วนร่วมเสนอแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.43, S.D. = .63) โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ย จากมากไปหาน้อยได้แก่ เข้าร่วมเวทีประชามติกับชุมชนเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา และมีความตระหนักและให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมเสนอแนวทางเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ส่วนอันดับสุดท้าย คือ การมีส่วนร่วมเสนอแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นทำให้เกิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งท้องถิ่น ปี 2564 ของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก พบว่า แรงจูงใจโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ แรงจูงใจการมีส่วนร่วมเสนอแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น แรงจูงใจการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง แรงจูงใจการส่งเสริมการปกครอง และแรงจูงใจการใช้สิทธิของตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก มีแรงจูงใจจากการมีส่วนร่วมเสนอแนะแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง มีความต้องการให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งนักศึกษาทั้งสองสาขาวิชา เป็นผู้ศึกษาทางด้านกฎหมาย และการเมืองการปกครองของประเทศไทย ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีความสำคัญกับการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม ดังนั้นจึงเป็นแรงจูงใจในการไปใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้งในครั้งนี้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แรงจูงใจการมีส่วนร่วมเสนอแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นเป็นแรงจูงใจที่นักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก

มีแรงจูงใจในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งท้องถิ่นมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษา เกิดแรงจูงใจจากการเข้าร่วมเวทีประชามติร่วมกับชุมชนเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นในมิติต่าง ๆ นักศึกษามีความตระหนักและให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมเสนอแนะแนวทางเพื่อพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ตลอดจนการมีส่วนร่วมเสนอแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นทำให้เกิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน รองลงมา พบว่า แรงจูงใจการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นแรงจูงใจที่นักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก มีแรงจูงใจในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งรองลงมา ทั้งนี้เนื่องจาก นักศึกษาให้ความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้ง กิจกรรมทางการเมืองทุกกิจกรรมทั้งในและนอกวิทยาลัย อีกทั้งเป็นกิจกรรมที่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมสม่ำเสมอตลอดจนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองทุกเรื่อง เป็นสิ่งที่ต้องติดตาม และให้ความสนใจนักศึกษาให้ความสนใจในกิจกรรมของท้องถิ่น เป็นกิจกรรมที่ต้องเข้าไปมีส่วนร่วม ซึ่งโดยภาพรวมการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นแรงจูงใจที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งในระดับมาก

แรงจูงใจการส่งเสริมการปกครอง เป็นแรงจูงใจในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งลำดับสุดท้าย ทั้งนี้เนื่องจาก ในปัจจุบันนิยามของแรงจูงใจในการเลือกตั้งท้องถิ่นมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงตามบริบทสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น

ทั้งนี้จากผลการศึกษาแรงจูงใจในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งท้องถิ่น ปี 2564 ของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก ผู้ศึกษาจึงนำเสนอแนวทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองดังนี้

1. จัดกิจกรรมรณรงค์การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร การจัดนิทรรศการให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น และการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

2. จัดเวทีเสวนา เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เวทีรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น

3. เปิดโอกาสให้นักศึกษาและประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อจัดทำโครงการ และมีส่วนร่วมในรูปแบบภาคีเครือข่ายเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

4. จัดทำเวทีประชามติ ประชาพิจารณ์ในการแก้ไขและพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งเป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

จากแนวทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น ที่ผู้ศึกษาได้เสนอแนะแนวทางนั้นมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของคงชิต ชินสิญจน์ (2564) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาการเมืองในองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย คือ ควรให้ความรู้ทางการเมืองแก่คนในชุมชนอย่างทั่วถึง จัดกิจกรรมที่ให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมหรือมีบทบาทในการเป็นทั้งผู้นำและผู้ตามในแต่ละกิจกรรม เปิดเวทีชาวบ้านเพื่อแสดงความคิดเห็นระหว่างคนในชุมชนกับผู้บริหาร และมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าแรงจูงใจด้านการมีส่วนร่วมเสนอแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น และแรงจูงใจการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นแรงจูงใจและมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนท้องถิ่นสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจที่เปลี่ยนบทบาทการเลือกตั้งท้องถิ่น จากเดิม การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นเสาหลักของระบอบประชาธิปไตย การเลือกตั้งท้องถิ่นช่วยส่งเสริมการปกครองตนเองในชุมชน การเลือกตั้งท้องถิ่นส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยในท้องถิ่น นำสู่การเลือกตั้งท้องถิ่นวิถีใหม่ วิถีแห่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่น และวิถีการบริหารและจัดการชุมชนภายใต้หลักประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศักดา พลเข้ม (2564) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประชาชนกับการมีส่วนร่วมต่อการเมืองการปกครองในท้องถิ่น พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจต่อการเมืองการปกครองในท้องถิ่นและระดับประเทศ และที่สำคัญการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและควบคุมการทำงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐได้เป็นอย่างดี การปกครองท้องถิ่นถือว่าเป็นพื้นฐานของประชาธิปไตยระดับชาติ เพราะการพัฒนาการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย ในระดับชาติจะประสบความสำเร็จได้ก็จำเป็นต้องอาศัยพัฒนาการของการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่นก่อน โดยการสร้างความเข้าใจและการยอมรับจากประชาชนว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเขา นอกจากนี้การปกครองท้องถิ่นเปรียบเสมือนสถาบันฝึกอบรมประชาชนให้มีความเข้าใจในกระบวนการและกลไกทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะจะช่วยให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้และเกิดความเข้าใจในระบบการเมืองมากยิ่งขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

จากการศึกษาวิจัย แรงจูงใจด้านการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และแรงจูงใจการใช้สิทธิของตนเอง ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้และประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมความรู้ด้านการปกครองส่วนท้องถิ่น และเพื่อให้เข้าใจในสิทธิของตนเองตามวิถีประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งท้องถิ่นเพิ่มเติม เพื่อนำสู่การศึกษาวิจัยการเลือกตั้งท้องถิ่น เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลไปพัฒนาท้องถิ่น

2. ควรศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น และการปกครองส่วนท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

ศักดิ์ดา พลเข้ม. (2564). ประชาชนกับการมีส่วนร่วมต่อการเมืองการปกครองในท้องถิ่น. **วิจัยวิชาการ**, 272.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2564). **สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล.** เข้าถึงได้จาก DGA: https://www.dga.or.th/

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2564). **กกต.** เข้าถึงได้จาก กกต.: https://www.ect.go.th/ect_th/news_all.php?cid=256

5แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1

Guidelines for promoting learning management using New Distance Learning Television (New DLTV) for Small-Size Schools with specific needsUnder the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 1.

ธัชกร พรเวียง[1]
Taschakorn Ponwiang

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 เก็บข้อมูลโดยใช้การสอบถาม การสนทนากลุ่ม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 โดยรวมและรายประเด็น มีปัญหาอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ดังนี้ ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านคุณภาพผู้เรียน ตามลำดับ แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะฯ ดังนี้ ควรจัดการอบรมให้แก่ครูได้ทบทวนการจัดการเรียนการสอนในสาระหลัก เช่น ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ ฯลฯ สำหรับครูที่จบสาขาอื่น ควรเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันอุดมศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้คำแนะนำเทคนิคการจัดการชั้นเรียน การควบคุมห้องเรียน การเสริมแรง การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ เทคนิคการสอนโดยใช้ New DLTV การเรียนรู้พื้นฐานภาษาชนเผ่า ให้แก่คณะครู ควรกำหนดเป้าหมายผลการเรียนรู้โดยเฉพาะให้กับโรงเรียนขนาดเล็กฯ เพื่อใช้ในการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของตนเอง

คำสำคัญ : แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้, การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่, โรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ

[1] ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1
Email : taschakorn.t@esdc.go.th, Tel. 061-7955-653

Abstract

The research purposes were to study the problems and guidelines for promoting learning management using New Distance Learning Television (New DLTV) for Small-Size Schools with specific needs Under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 1. This study used qualitative research which data were acquired by questionnaire, focus group and workshop. The data were analyzed by using Mean, Standard Deviation, and Content Analysis. The research results were found as follows: 1) The problems of promoting learning management using New DLTV for Small-Size Schools with specific needs was in high level of Mean in the holistic and each item. The ranking of Mean from high to low, the readiness aspect, management aspect, instruction aspect, and learners aspect. Guidelines for promoting learning management using New DLTV for Small-Size Schools with specific needs; Should provide training for teachers to review teaching management in the main subject such as English, science, etc. for teachers who graduated in other fields, Experts from university or institute of expertise should be invited to give advice on classroom management techniques. Classroom control, reinforcement, innovative learning management development Teaching techniques using New DLTV, learning the basics of tribal languages, etc. for teachers, Administrators and teachers using New DLTV should be developed through meetings, trainings, exchanging knowledge. or school with good practice to transfer knowledge, experience, and techniques for teaching and learning by using New DLTV, and It should target specific learning outcomes for Small-Size Schools with specific needs to be used to develop in accordance with their own context.

Keywords : Guidelines for promoting learning management, New Distance Learning Television, Small-Size Schools with specific needs.

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดจุดเน้น ยุทธศาสตร์ 6 ประการ ให้สอดคล้องกับนโยบายของนายกรัฐมนตรี โดยนำการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ซึ่งมีสาระที่สำคัญได้แก่ การใช้สื่อการสอน กระตุ้นผู้เรียนเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้กับเด็ก ลดความเหลื่อมล้ำ จัดการศึกษาให้ทั่วถึง เท่าเทียม และมีคุณภาพ มีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information

and Communication Technology : ICT) เข้ามาใช้จัดการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมและกว้างขวาง ดำเนินการจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล กระทรวงศึกษาธิการ (DL Thailand) ให้บูรณาการเข้ากับสถานีวิทยุเพื่อการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (Educational Television: ETV) ได้กำหนดจุดเน้นและตัวชี้วัดด้าน ICT เพื่อการศึกษา ให้หน่วยงานทุกระดับพัฒนาการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) และการศึกษาทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Distance Learning Information Technology : DLIT ให้เหมาะสมกับโรงเรียนและผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานเพิ่มขึ้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อแก้ไขปัญหาของโรงเรียนในพื้นที่ต่างๆ เช่น ครูสอนไม่ครบชั้นเรียน โดยส่งเสริมให้มีการใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ในการจัดการเรียนการสอนอย่างจริงจังเต็มรูปแบบ โดยได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนวังไกลกังวล ในพระบรมราชูปถัมภ์ให้เป็นโรงเรียนต้นทางที่มีคุณภาพ รวมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับโรงเรียนในพื้นที่พิเศษด้วย ได้แก่ พื้นที่สูง ชายแดน เกาะแก่ง เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เป็นประเด็นสำคัญในการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพทางการศึกษาของแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่สูง เป็นกลุ่มโรงเรียนที่ผู้เรียนมีคุณภาพชีวิต และคุณภาพทางการศึกษาที่แตกต่าง ไม่เท่าเทียมกับโรงเรียนทั่วไป บางโรงเรียน เป็นพื้นที่ทุรกันดาร การคมนาคมยากลำบาก การสื่อสารยังไม่เสถียร รวมทั้งระบบสาธารณูปโภค ไฟฟ้า ประปาที่ไม่ดีพออีกทั้งเป็นพื้นที่เสี่ยงภัย ไม่มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ครูและบุคลากรทางการ ศึกษาประสบปัญหาในการเดินทางและการดำรงชีวิตที่ยากลำบาก ปัญหาดังกล่าวมีผลทำให้ครูและ บุคลากรทางการศึกษาขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน มีการโยกย้ายบ่อย ทำให้ขาดแคลนครู ส่งผลกระทบต่อระบบการบริหารจัดการศึกษา ขณะเดียวกันปัญหาการสื่อสารเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่มีความสำคัญ เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลักในการสื่อสาร เนื่องจากแต่ละพื้นที่ก็มีภาษาที่ใช้ในการสื่อสารเฉพาะของตน มีความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา เช่น การอ่านออกเขียนได้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน จึงมีความยุ่งยากลำบากและส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และคุณภาพชีวิตของผู้เรียนโดยตรง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) แม้ว่าจะมีความพยายามในแก้ไขปัญหาเรื่องคุณภาพของผู้เรียนโดยใช้การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อสร้างโอกาสและคุณภาพทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียนมาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงในต้นปีการศึกษา 2561 ได้มีการพัฒนาการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่“New

Distance Learning Television: New DLTV" โดยมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญดังนี้ (สำนักงานมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์,2562) 1) การปรับผังรายการใหม่ที่มุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายให้ครอบคลุมผู้เรียนในโรงเรียนที่ขาดแคลนครู และประชาชนทุกกลุ่มทุกช่วงวัย เพื่อให้เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต อันสอดคล้องกับสภาวะการณ์การศึกษาของโลกในยุคปัจจุบัน 2) การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้และแนวจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning 3) การเปลี่ยนระบบการออกอากาศจากการออกอากาศสดเป็นแบบบันทึกเทป โดยมีการวางแผนการถ่ายทำรายการ การทำ Story Board 4) การปรับห้องเรียนต้นทางที่ใช้ในการออกอากาศและอุปกรณ์สถานีโทรทัศน์ให้มีความทันสมัย 5) เพิ่มช่องทางการเข้าถึง DLTV โดยพัฒนาเว็บไซต์ (website) และแอพพลิเคชั่นบนอุปกรณ์พกพา (Application on mobile) เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ชมทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงการเรียนการสอนได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น มีเป้าหมายที่สำคัญคือ "ลดช่องว่าง สร้างโอกาสทางการศึกษา ปรับห้องเรียน เปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้สู่คุณภาพผู้เรียน" แต่โอกาสและคุณภาพทางการศึกษาในพื้นที่ต่างๆ ยังมีช่องว่างระหว่างกันมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ยังพบกับวิกฤตความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ทุกพื้นที่ของจังหวัดเชียงใหม่ได้รับกระทบปัญหาเรื่องคุณภาพการจัดการศึกษา โดยเฉพาะผู้เรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่สูงของจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาคุณภาพอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ปัจจุบันโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 มีจำนวนทั้งสิ้น 35 โรงเรียน และเป็นโรงเรียนที่มีความต้องการเฉพาะที่นำการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) มาใช้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ได้ตระหนักถึงความสำคัญตลอดจนเห็นคุณประโยชน์อย่างยิ่งของการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ที่ช่วยให้โรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอน เพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จึงได้จัดทำโครงการวิจัยนี้ขึ้นเพื่อพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 เป็นการส่งเสริมให้โรงเรียนที่มีความต้องการเฉพาะสามารถจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ใหม่ (New DLTV) ให้มีความพร้อมทั้งด้านอุปกรณ์ ด้านบุคลากร ที่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ชัดเจน ทราบบทบาทหน้าที่ของตนเอง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะคุณภาพผู้เรียน ให้ได้รับโอกาสและคุณภาพทางการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1

2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

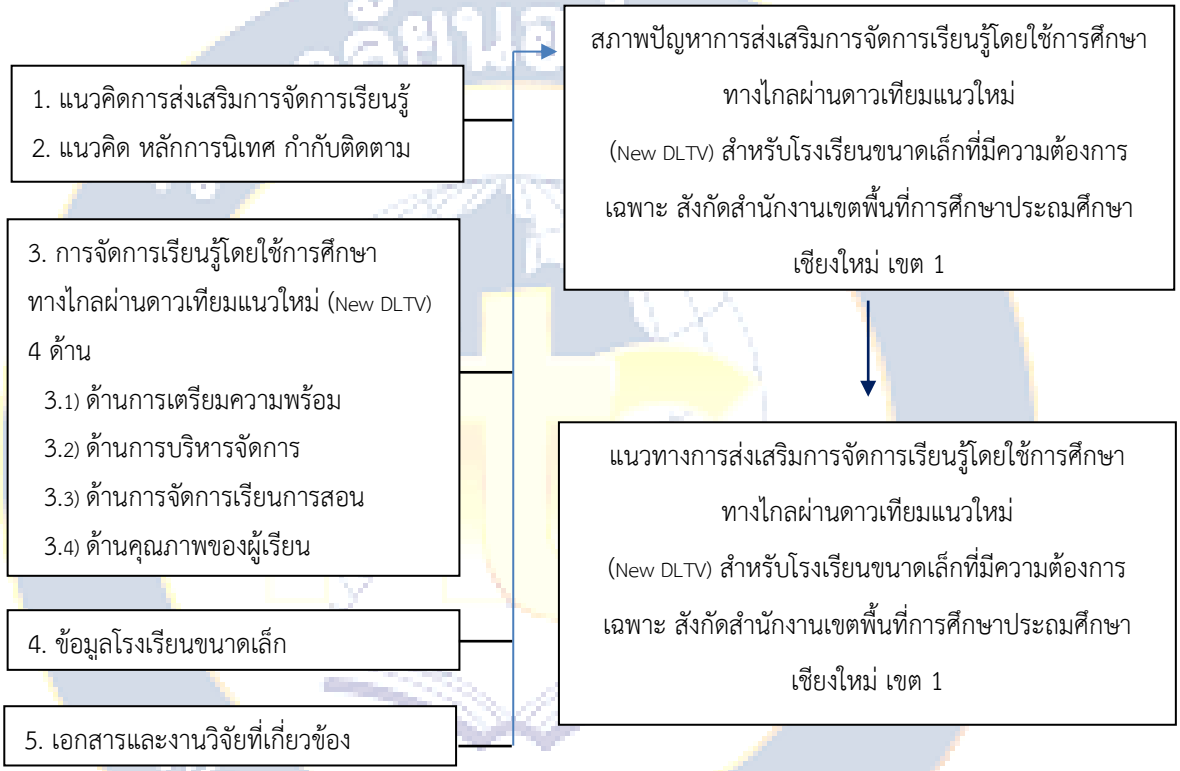

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 โดยใช้แบบสอบถาม ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ 1) ด้านการเตรียมความพร้อม 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน และ 4) ด้าน

คุณภาพผู้เรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ที่นำการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) มาใช้ ปีการศึกษา 2564 ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 35 โรงเรียน เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการจัดทำแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วพิจารณาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 มีดังนี้

ขั้นที่ 2.1 ยืนยันสภาพปัญหาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 โดยใช้การสนทนากลุ่ม ประเด็นในการสนทนากลุ่มสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 เพื่อยืนยันปัญหาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ฯ แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ บันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นที่ 2.2 ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 โดยใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการ ประเด็นในการสัมภาษณ์ สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จาก ขั้นตอนที่ 1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษาและ ศึกษานิเทศก์ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 คน ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัญหาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 พบว่า สภาพปัญหาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 โดยรวมและรายประเด็น อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอน และ ด้านคุณภาพผู้เรียน ตามลำดับ

ผลการยืนยันสภาพปัญหาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 พบว่า สภาพปัญหาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 มีดังนี้

ด้านการเตรียมความพร้อม ยืนยันสภาพปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ 1) ระบบเครือข่ายอินเตอร์เน็ตเพื่อรองรับการเข้าถึง New DLTV ผ่าน Website หรือ Application on Mobile ค่าสัญญาณอินเตอร์เน็ตจัดสรรไม่ต่อเนื่อง และอุปกรณ์สำหรับการกระจายเครือข่ายอินเตอร์เน็ตเก่า 2) การเตรียมอุปกรณ์เพื่อรองรับความคมชัดในระบบ HD (High Definition) 3) การเตรียมสื่อ 60 พรรษา เฉลิมพระเกียรติฯ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ด้านการบริหารจัดการ ยืนยันสภาพปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ 1) การจัดอุปกรณ์สำหรับจัดวางโทรทัศน์มีความมั่นคง แข็งแรง ปลอดภัย 2) การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ จานดาวเทียม กล่องรับสัญญาณและอุปกรณ์เชื่อมต่อครบทุกห้องเรียน 3) การจัดวางโทรทัศน์อยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมกับระดับสายตาและการได้ยินที่ชัดเจนสำหรับผู้เรียนทุกคน

ด้านการจัดการเรียนการสอน ยืนยันสภาพปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ 1) การนำผลการวัดและประเมินผล เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ พื้นฐานของผู้เรียนที่แตกต่างกันทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ไม่ทันกับผู้เรียนโรงเรียนต้นทาง 2) การสอนซ่อมเสริมที่สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ได้แก่ ปัญหาบริบทและเนื้อหาที่นำมาใช้สอนของโรงเรียนต้นทางและปลายทางที่แตกต่างกัน เช่น เล้าไก่ บนดอยไม่มี ฯลฯ 3) การสร้างความเข้าใจ ดูแล ช่วยเหลือและกระตุ้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนที่สอดคล้องกับโรงเรียนต้นทาง

ด้านคุณภาพผู้เรียน ยืนยันสภาพปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ 1) ผู้เรียนมีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ เช่น ความรับผิดชอบ ความตรงต่อเวลา ฯลฯ เป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด 2) ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด 3) ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้แบบ Active Learning อย่างหลากหลาย ได้แก่ การขาดอุปกรณ์ในการเข้าถึงการเรียนรูปแบบ Active Learning เช่น สมาร์ทโฟน แทบเล็ต

ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 พบว่า

ด้านการเตรียมความพร้อม ได้แก่ ควรจัดการอบรมให้แก่ครูได้ทบทวนการจัดการเรียนการสอนในสาระหลัก เช่น ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ ฯลฯ สำหรับครูที่จบสาขาอื่น ควรระดมทรัพยากร

ในการจัดเตรียมอุปกรณ์สำรองที่สามารถเปลี่ยนทดแทนของเก่าได้ทันทีไว้ ณ ศูนย์เครือข่ายในแต่ละอำเภอ ควรนำเสนอปัญหาและอุปสรรคที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้โดยวิธีปกติ เช่น รูปแบบการจัดสรรงบประมาณสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ การยกเลิกการจัดซื้อแบบเรียนที่ไม่สอดคล้องกับการใช้งานจริงให้แก่ คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมเชียงใหม่เพื่อหาทางแก้ไขปัญหา ควรจัดประชุมชี้แจงและกำหนดข้อตกลงระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูที่ใช้ New DLTV ก่อนการใช้งานจริง ควรให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะในการเตรียมใบงาน การศึกษาเนื้อหา การเข้า Facebook “โรงเรียนวังไกลกังวล” เว็บสื่อ 60 พรรษา line ครูตู้ DLTV เพื่อติดตามข้อมูลข่าวสารและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อย่างน้อยล่วงหน้า 1 วัน ฯลฯ

ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ ควรเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันอุดมศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้คำแนะนำเทคนิคการจัดการชั้นเรียน การควบคุมห้องเรียน การเสริมแรง การพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ เทคนิคการสอนโดยใช้ New DLTV การเรียนรู้พื้นฐานภาษาชนเผ่า ฯลฯ แก่คณะครู ควรพัฒนาครูเพื่อการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นในการใช้ New DLTV เทคนิคการสอนเด็กพิเศษเรียนรวม การสอบควบชั้น ฯลฯ ก่อนการใช้ New DLTV ควรสร้างข้อตกลงระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูในการปฏิบัติในการใช้ New DLTV ได้แก่ จัดสภาพห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียน เตรียมการสอนล่วงหน้า ร่วมจัดการเรียนรู้กับครูต้นทาง ร่วมสรุปสาระสำคัญวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และสอนซ่อมเสริมอย่างสม่ำเสมอ

ด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ควรพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูที่ใช้ New DLTV โดยการประชุม การอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือการศึกษาโรงเรียนที่มีผลการจัดการศึกษาที่ดีหรือจากครูผู้ที่ประสบความสำเร็จในการสอนโดยใช้ New DLTV ฯลฯ เพื่อถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ เทคนิคการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ New DLTV ควรให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้คำถามกระตุ้น ให้กำลังใจและเสริมแรง และในระหว่างเรียนคอยสังเกต ตรวจสอบผู้เรียนทุกครั้งที่จัดการเรียนการสอน เพื่อช่วยเหลือผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยถอดบทเรียนและใช้เทคนิคจากครูผู้ที่ประสบความสำเร็จในการสอนโดยใช้ New DLTV ควรส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาเทคนิคการสอนภาษาไทยแบบแจกรูปผสมคำโดยเฉพาะชั้น ป.1-2 เพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ของเด็กอย่างน้อย 3 เดือน และพัฒนาเทคนิคการสอนเด็กพิเศษที่เรียนรวมอยู่ในห้องเรียน New DLTV

ด้านคุณภาพผู้เรียน ได้แก่ ควรกำหนดเป้าหมายผลการเรียนรู้โดยเฉพาะให้แก่โรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะเพื่อใช้ในการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของตนเอง ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมยกย่องผู้เรียนที่มีผลงานซึ่งเกิดจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ New DLTV เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจอย่างต่อเนื่อง ควรจัดทำมาตรฐานการจัดการศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียนของระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ ควรร่วมกับสถานศึกษา

กำหนดหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะด้านทักษะอาชีพและทักษะชีวิตเพื่อการมีงานทำและมีรายได้สำหรับผู้เรียน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาสภาพปัญหาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 พบว่า โดยรวมและรายประเด็น อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอน และ ด้านคุณภาพผู้เรียน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีระบบสาธารณูปโภค ไฟฟ้า ระบบสัญญาณอินเตอร์เน็ตที่ไม่ดี อีกทั้งบางโรงเรียนตั้งอยู่ในหมู่บ้านที่เป็นชนเผ่า การคมนาคม มีความยากลำบาก การสื่อสารยังไม่เสถียรและเป็นพื้นที่เสี่ยงภัย ทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาประสบปัญหาในการปฏิบัติงานที่ยากลำบากกว่าโรงเรียนที่มีความพร้อม ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน และโยกย้ายบ่อย ทำให้ขาดแคลนครู ครูไม่ครบตามสาขาวิชาเอก และครูส่วนใหญ่เป็นครูบรรจุใหม่ ที่ยังขาดประสบการณ์ในด้านการจัดการเรียนรู้ และ ใช้การสอนควบชั้นเนื่องจากครูไม่เพียงพอ จึงทำให้สภาพปัญหาการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม แนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะมีระดับปัญหาอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของประสาท วันทนะ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในการจัดกิจกรรมการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่า ครูที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมีการโยกย้ายบ่อย ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนขาดความต่อเนื่องผู้เรียนบางคนเรียนตามเนื้อหาไม่ทัน ขาดสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับสถานการณ์และชุดอุปกรณ์รับสัญญาณดาวเทียมชำรุดบ่อย โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้ การจัดทำคู่มือการดำเนินการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในกรณีที่มีครูย้ายบ่อย ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเสริมให้กับผู้เรียน ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อประกอบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และควรมีการจัดซ่อมบำรุงอุปกรณ์รับสัญญาณจานดาวเทียม

ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 พบว่า

ด้านการเตรียมความพร้อม ได้แก่ ควรจัดการอบรมให้แก่ครูได้ทบทวนการจัดการเรียนการสอนในสาระหลัก เช่น ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ ฯลฯ สำหรับครูที่จบสาขาอื่น ควรระดมทรัพยากรใน

การจัดเตรียมอุปกรณ์สำรองที่สามารถเปลี่ยนทดแทนของเก่าได้ทันทีไว้ ณ ศูนย์เครือข่ายในแต่ละอำเภอ ควรนำเสนอปัญหาและอุปสรรคที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้โดยวิธีปกติ เช่น รูปแบบการจัดสรรงบประมาณสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ การยกเลิกการจัดซื้อแบบเรียนที่ไม่สอดคล้องกับการใช้งานจริงให้แก่ คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมเชียงใหม่เพื่อหาทางแก้ไขปัญหา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) เป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มศึกษานิเทศก์ มีบทบาทหน้าที่ในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนในระดับพื้นที่ ให้ข้อมูลด้านการจัดสรรงบประมาณ การดูแลความขาดแคลนด้านวัสดุอุปกรณ์ ดูแลการจัดสรรสื่อเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนในพื้นที่ให้สามารถจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนและครู โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ที่รับผิดชอบมาเป็นต้นทุนในการดำเนินการให้สอดคล้องกับความต้องการและปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น การพัฒนาครูสำหรับการใช้ New DLTV โดยการประชุม การอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาโรงเรียนที่มีผลการจัดการศึกษาที่ดีหรือจากครูผู้ที่ประสบความสำเร็จในการสอนโดยใช้ New DLTV ฯลฯ และยังสามารถประสานความร่วมมือต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศ สอดคล้องกับผลการศึกษาของกัลยา ลำพันธ์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษาโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีข้อเสนอว่า หน่วยงานต้นสังกัดและผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนการนิเทศอย่างเป็นรูปธรรมและมีการนิเทศอย่างต่อเนื่อง และหน่วยงานต้นสังกัดควรให้การสนับสนุนงบประมาณในการซ่อมบำรุงและอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการผลิตใบงาน และสื่อ สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ ควรเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันอุดมศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้คำแนะนำเทคนิคการจัดการชั้นเรียน การควบคุมห้องเรียน การเสริมแรง การพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ เทคนิคการสอนโดยใช้ New DLTV การเรียนรู้พื้นฐานภาษาชนเผ่า ฯลฯ แก่คณะครู ควรพัฒนาครูเพื่อการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นในการใช้ New DLTV เทคนิคการสอนเด็กพิเศษเรียนรวม การสอนควบชั้น ฯลฯ ก่อนการใช้ New DLTV ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 มีสภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการ ใช้ New DLTV ที่มีลักษณะเฉพาะ ทั้งด้านความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ ระบบไฟฟ้า ระบบอินเตอร์เน็ตที่ไม่เสถียร ครูส่วนใหญ่เป็นครูบรรจุใหม่ ยังไม่คุ้นเคยกับการใช้ New DLTV และส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครู 3-4 คน แต่ต้องรับผิดชอบผู้เรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำให้การจัดชั้นเรียนมีความยุ่งยาก ในขณะที่สถานศึกษาบางแห่งตัวผู้เรียนก็เป็นกลุ่มชาติพันธ์ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงมีอุปสรรคด้านการสื่อสาร และการ

ติดตามคุณภาพของผู้เรียนก็ยังใช้มาตรฐานการประเมินเดียวกับโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนในพื้นราบที่มีความพร้อม จึงส่งผลให้คุณภาพของผู้เรียนยังไม่สอดคล้องกับสภาพบริบท ความเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่และเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ไพโรจน์ คงเกิด (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการจัดการศึกษาวิธีทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนวัดท่าพญา อำเภอปากพนัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากโรงเรียนต้นทางบางครั้งครูต้นทางสอนเร็วเกินไปนักเรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้ทัน การเตรียมสื่อ และอุปกรณ์ไม่สามารถเตรียมได้ครบทุกชั้นทุกรายวิชาเนื่องจากต้องสอนผู้เรียนพร้อมกันหลายชั้น บางครั้งอุปกรณ์ที่มีอยู่ไม่ตรงกับอุปกรณ์ที่ใช้ในโรงเรียนต้นทาง แนวทางการพัฒนาโครงการ ควรมีครูคอยดูแล และให้คำแนะนำผู้เรียนอยู่ในห้องเรียนตลอดเวลาที่มีการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ครูควรเตรียมสื่อให้พร้อมทุกครั้งเพื่อให้การเรียนการสอนในชั้นเรียนเหมือนกับการเรียนการสอนในโรงเรียนต้นทาง ครูควรทบทวนบทเรียนให้แก่ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ควรมีอุปกรณ์รับสัญญาณสำรองไว้ที่ส่วนกลางเผื่อกรณีเครื่องรับสัญญาณเครื่องใดเครื่องหนึ่งใช้การไม่ได้ โรงเรียนควรจัดหาสื่อ อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้มีตรงกับโรงเรียนต้นทาง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรรณา เครือบคนโท (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการขยายผลการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 พบว่า ควรมีเอกสารประกอบการเรียนการสอน และสื่อการจัดการเรียนการสอนอื่นๆ ตามหลักสูตร ผู้บริหารควรมีการนิเทศการจัดการเรียน การสอนของครู โรงเรียนควรจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ตามหลักสูตร ตามลำดับ

ด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ควรพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูที่ใช้ New DLTV โดยการประชุม การอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือการศึกษาโรงเรียนที่มีผลการจัดการศึกษาที่ดีหรือจากครูผู้ที่ประสบความสำเร็จในการสอนโดยใช้ New DLTV ฯลฯ เพื่อถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ เทคนิคการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ New DLTV ควรให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้คำถามกระตุ้น ให้กำลังใจและเสริมแรง และในระหว่างเรียนคอยสังเกต ตรวจสอบผู้เรียนทุกครั้งที่จัดการเรียนการสอน เพื่อช่วยเหลือผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยถอดบทเรียนและใช้เทคนิคจากครูผู้ที่ประสบความสำเร็จในการสอนโดยใช้ New DLTV ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ ศึกษานิเทศก์ และผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำ New DLTV มาใช้ในโรงเรียนควรได้รับการพัฒนา โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนและครูควรได้รับการพัฒนาทั้งความรู้ ทักษะ เจตคติ และสมรรถนะสำหรับการจัดการเรียนการสอนที่สามารถใช้ New DLTV ได้จริง โดยมีความเห็นว่าผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานหรือสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ควรจะเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา เนื่องจากมีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรสำหรับการอบรมที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ จังหวัดเชียงใหม่

โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา และสามารถจะพัฒนาองค์ความรู้ หรือทักษะที่จำเป็นได้อย่างเหมาะสมโดยใช้ศักยภาพของมหาวิทยาลัย มากกว่าหน่วยงานอื่นๆ และยังจะสามารถถอดบทเรียนพัฒนานวัตกรรมด้านการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ New DLTV ของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ เป็นหลักสูตรการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรีที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติจริง ในพื้นที่จริงสำหรับการเป็นครูในโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่สูงทั้งของจังหวัดเชียงใหม่และต่างจังหวัด สอดคล้องกับข้อเสนอนะของ ปิยะมาศ วรรณ์แก้ว (2558) ที่ได้ศึกษา แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมสาหรับโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มพัฒนาการศึกษาดอยหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรสนับสนุนงบประมาณในการฝึกอบรมบุคลากรในโรงเรียนเพื่อให้เข้าใจนโยบาย และสามารถนำไปบริหารจัดการเรียนการสอนด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบในการประเมินและติดตามผลการดาเนินงาน ในการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อจะได้ติดตามผลประเมินผลและประสานงานกับโรงเรียนต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง รวดเร็ว และโรงเรียนควรมีการประเมินผลการดำเนินงานและนำผลการประเมินผลไปใช้อย่างจริงจัง เพื่อปรับปรุงระบบการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศิริกานต์ จันทรศิริ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม(DLTV) ตามแนวคิดวงจร Deming โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการสอนของครูควบคู่กับการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้วยการนำ สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม

ด้านคุณภาพผู้เรียน ได้แก่ ควรกำหนดเป้าหมายผลการเรียนรู้โดยเฉพาะให้แก่โรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะเพื่อใช้ในการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของตนเอง ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรม ยกย่องผู้เรียนที่มีผลงานซึ่งเกิดจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ New DLTV เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจอย่างต่อเนื่อง ควรจัดทำมาตรฐานการจัดการศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียนของระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในพระบรมราชูปถัมภ์ ถือว่าเป็นหน่วยงานหลักที่ได้ร่วมกันกำหนดจุดเน้นและตัวชี้วัดด้าน ICT เพื่อการศึกษา ให้หน่วยงานทุกระดับพัฒนาการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ให้เหมาะสมกับโรงเรียนและผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานเพิ่มขึ้น ขับเคลื่อนนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นรูปธรรม และมีความพร้อมด้านต่างๆ ที่จะสามารถแก้ไขปัญหาของโรงเรียนในพื้นที่ต่างๆ ได้ โดยส่งเสริมให้มีการใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ในการจัดการเรียนการสอนอย่างจริงจังเต็มรูปแบบ แต่เนื่องจากการ

จัดการศึกษาในแต่ละพื้นที่สภาพบริบทและปัญหาที่แตกต่างกัน เช่น โรงเรียนในพื้นที่ต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงใหม่ มีที่ตั้งด้านภูมิศาสตร์ การคมนาคมที่ยากลำบาก ระบบไฟฟ้า ระบบสัญญาณอินเตอร์เน็ตที่ไม่เสถียร มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธ์ ขาดแคลนครู ซึ่งเป็นปัญหาที่มีลักษณะเฉพาะพื้นที่ ดังนั้นย่อมต้องได้รับการดูแล แก้ไขหรือกำหนดเป้าหมายผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของตนเอง ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เป็นการจัดการศึกษาให้ทั่วถึง เท่าเทียม และมีคุณภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ นิดา หมั่นดีและธีรหฤทัยธนาสันติ์ (2561) ได้นำเสนอบทความเรื่อง การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนขนาดเล็กในยุคการศึกษาไทย 4.0 ที่สรุปไว้ว่า ห้องเรียนควรมีโครงสร้างพื้นฐานของการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมที่มีคุณภาพ ติดตั้งไว้อย่างเหมาะสมและอยู่ในสภาพพร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา เครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงจะทำให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่ง ซึ่งเป็นสิ่งที่โรงเรียนขนาดเล็กทุกโรงเรียนในประเทศไทยต้องการมากที่สุด นอกจากนี้ห้องเรียนควรมีสื่อที่จะมาสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม เช่น คอมพิวเตอร์แบบพกพา หรือ Tablet สื่อมัลติมีเดีย หนังสือประกอบการเรียนรู้ต่างๆ ที่พร้อมให้ผู้เรียนได้ใช้ในการเรียนรู้ด้วยตนเองในห้องเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ควรพัฒนาแนวทางการนิเทศ กำกับ ติดตาม และมีศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบติดตามการดำเนินงานของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ ที่นำการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (New DLTV) มาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยใช้การติดตามในพื้นที่จริงรวมถึงการใช้การนิเทศทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้ข้อเสนอแนะการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. โรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการเฉพาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ควรใช้การจัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแนวใหม่ (New DLTV) ที่เหมาะสมกับบริบทของตนเองใน 2 ลักษณะ ได้แก่ การใช้ New DLTV เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน หรือการใช้ New DLTV แทนครูในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านวัสดุ อุปกรณ์ สื่อ ใบงาน รวมทั้งครู อย่างเหมาะสม พร้อมทั้งควรพิจารณาถึงความแตกต่างและศักยภาพด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนมาประกอบการใช้งาน

3. ผู้บริหารและครูในโรงเรียนควรให้ความสำคัญ มุ่งมั่น ตั้งใจร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ อย่างต่อเนื่อง จริงจังเพื่อให้การใช้ New DLTV เป็นการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

กัลยา ลำพันธ์. (2560). **การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษาโดยใช้สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

นิดา หมั่นดีและธีร หฤทัยธนาสันติ์. (2561). **การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนขนาดเล็กในยุคการศึกษาไทย 4.0.** ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ประสาท วันทนะ. (2552). **ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในการจัดกิจกรรมการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปิยะมาศ วรรณ์แก้ว. (2558). **แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียมสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มพัฒนาการศึกษาดอยหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3**. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

ไพโรจน์ คงเกิด. (2553). **การประเมินโครงการจัดการศึกษาวิธีทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนวัดท่าพญาอำเภอปากพนัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราชเขต 3.** การศึกษาค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารนวัตกรรมเพื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

วรรณา เครือบคนโท. (2560). **การประเมินโครงการขยายผลการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4**. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ศิริกานต์ จันทรศิริ. (2559). **การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ตามแนวคิดวงจร Deming โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1.** การศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). **แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่ชายแดน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560-2564**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). **คู่มือการคัดเลือกโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและมีความยากลำบากในการจัดการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

การส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ในการจัดประสบการณ์การโดยใช้เกมการศึกษาในระดับปฐมวัยชั้นปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลการุณย์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

Promotion of relational abilities in organizing experiences by using educational games in the 3rd grade of Karun Kindergarten in Mae Sot District, Tak Province

หนึ่งฤทัย พลอยหาญการ[1] สุมิตรา ชาตานันท์[2] โอไออารญา รตะจารุก[3]
ปราณี เกษสุวรรณ[4] และ อรุณี สาลี[5]
Nuengruethai Ployhankan Sumittra Chatanan Oiaraya
Rataaruk Pranee Ketsuwan and Arunee Salee

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ขั้นพื้นฐานของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษา ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ของโรงเรียนอนุบาลการุณย์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน ประชากรที่ศึกษาได้แก่ เด็กนักเรียนชาย จำนวน 20 คน เด็กนักเรียนหญิง จำนวน 14 คน อายุระหว่าง 5-6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวนทั้งหมด 34 คน โรงเรียนอนุบาลการุณย์ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน จำนวน 10 แผน และ 2) แบบทดสอบวัดความสามรถด้านมิติสัมพันธ์ ก่อนและหลังการทำกิจกรรม จำนวน 2 ชุด ชุดละ 10 ข้อ ผลการวิจัย พบว่า การศึกษาระดับความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ขั้นพื้นฐานของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษา ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ของโรงเรียนอนุบาลการุณย์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยใช้แบบทดสอบกลุ่มประชากร จำนวน 34 คน ซึ่งเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการด้านมิติสัมพันธ์ขั้นพื้นฐาน โดยก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา มี

[1] นักศึกษาปริญญาตรี หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
Email : nunegthai2537@gmail.com โทร. 061-3018109
[2] อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
Email : aruneeradiyah@yahoo.co.th โทร.094-4678658
[3] ดร.อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
Email : aruneeradiyah@yahoo.co.th โทร.094-4678658
[4] อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
Email : aruneeradiyah@yahoo.co.th โทร.094-4678658
[5] อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
Email : aruneeradiyah@yahoo.co.th โทร.094-4678658

คะแนนเฉลี่ยที่ 5.62 และหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ยที่ 9.62 ซึ่งมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4 จึงสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมกเกมการศึกษาปรับพฤติกรรมด้านมิติสัมพันธ์ขั้นพื้นฐานได้สูงขึ้น

คำสำคัญ : การส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์, การจัดประสบการณ์, กิจกรรมเกมการศึกษา

Abstract

This research The objective of this study was to study the level of basic spatial proficiency of early childhood children who were experienced using educational games. Kindergarten Year 3 of Karun Kindergarten, Mae Sot District, Tak Province, before and after using storytelling activities. Study population Including 20 male students, 14 female students, aged 5-6 years, in kindergarten 3, a total of 34 people at Karun Kindergarten. In the second semester of the academic year 2021, it was obtained by selective selection. The tools used for data collection were 1) 10 storytelling activities plan and 2) relational aptitude test. Before and after the activity, 2 sets of 10 items each.

The results of the research revealed that the level of basic relational competence of early childhood children who received experience using educational games Kindergarten Year 3 of Karun Kindergarten, Mae Sot District, Tak Province by using a population test of 34 people in which early childhood children have basic relational behaviors Before organizing educational game activities with an average score of 5.62 and after the storytelling activities with a mean score of 9.62 with a difference of the mean score of 4, it can be concluded that Preschool children in kindergarten year 3, after receiving educational game activities, improved their basic relational behaviors.

Keywords : The Development of Early Childhood, Toy Storage, Through Storytelling Activities

บทนำ

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กแรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์อย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู และการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ซึ่งหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 มุ่งเน้นพัฒนาเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีความสุขและเหมาะสมตามวัย ได้กำหนดเป็นจุดมุ่งหมายสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี ให้เด็กมีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพและมีความพร้อมทั้ง 4 ด้าน คือ มีร่างกายเจริญเติบโตตามวัย แข็งแรงมีสุขนิสัยที่ดี มีสุขภาพจิตดี มีสุนทรียภาพ คุณธรรม จริยธรรมและจิตใจที่ดีงาม มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีวินัยและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมีทักษะการคิด การใช้ภาษาสื่อสาร และการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 : 1-26)

ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นความสามารถทางการใช้สมองในระดับสูงของมนุษย์ ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลไวต่อปัญหา ข้อบกพร่อง ช่องว่างในด้านความรู้ สิ่งที่ขาดหายไป หรือสิ่งที่ไม่ประสานกันและไวต่อการแยกแยะสิ่งต่างๆ ไวต่อการค้นหาวิธีการแก้ไขปัญหา ไวต่อการเดาหรือการตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับข้อบกพร่อง ทดสอบและทดสอบอีกครั้งเกี่ยวกับสมมติฐาน จนในที่สุดสามารถนำเอาผลที่ได้ไปแสดงให้ปรากฏแก่ผู้อื่นได้ ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทางสมองในการคิดหลายทิศทาง ซึ่งมีองค์ประกอบความสามารถในการริเริ่ม ความคล่องในการคิด ความยืดหยุ่นในการคิด และความสามารถในการแต่งเติมและให้คำอธิบายใหม่ที่เป็นการติดตามหลักเหตุผลเพื่อหาคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว แต่องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของความคิดสร้างสรรค์คือความคิดริเริ่ม นอกจากนี้ความคิดสร้างสรรค์ไม่ใช่พรสวรรค์ที่บุคคลมี แต่เป็นคุณสมบัติที่มีอยู่ในตัวบุคคลซึ่งมีมากน้อยไม่เท่ากัน และบุคคลแสดงออกมาในระดับต่างกัน ความคิดสร้างสรรค์นั้นจึงเป็นความสามารถที่บุคคลนั้นต้องมีไม่มากก็น้อยตามศักยภาพของแต่ละคน ซึ่งจะมีคุณลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ พบว่าผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์จะเป็นผู้ที่ตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา มีความสามารถในการใช้สมาธิ มีความสามารถในการพินิจวิเคราะห์ความคิดถี่ถ้วนเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาและมีความสามารถในการสอบสวน ค้นหารายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างละเอียดกว้างขวาง คุณลักษณะอีกประการหนึ่งก็คือ เป็นผู้ที่เปิดรับประสบการณ์ต่างๆ อย่างไม่หลีกเลี่ยง

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพโดยใช้สื่อประสม เป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กในวัยปฐมวัย เพราะส่งเสริมพัฒนาการและทักษะของเด็กได้ คือ การพัฒนาการทางด้านร่างกายสามารถพัฒนาการทางด้านกล้ามเนื้อมัดใหญ่และกล้ามเนื้อ

มัดเล็กได้ พัฒนาประสามสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ การพัฒนาการทางด้านสังคมมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เรียนรู้จากกันและกัน (cooperative learning) แลกเปลี่ยนและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น การรู้จักแบ่งปัน การพัฒนาการทางด้านอารมณ์-จิตใจ สร้างความเชื่อมั่นในตนเอง (confidence) เห็นคุณค่าและภูมิใจในตนเอง (self esteem) การคิดดีและชื่นชมผลงานของผู้อื่น สร้างวินัยและความรับผิดชอบ มีสุนทรียภาพ การพัฒนาทางด้านสติปัญญา มีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ รู้จักแก้ปัญหา ทำงานแบบมีระบบ รู้จักคิดและชี้แจงเหตุผล สังเกตและเปรียบเทียบ ใช้สัญลักษณ์แทนวัตถุหรือประสบการณ์ในการสื่อความหมาย มีทักษะทางด้านภาษา ด้านคณิตศาสตร์ และด้านวิทยาศาสตร์ (นภารัตน์ เบิกระ. 2558 : 10) ซึ่งการวาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพ สามารถใช้ส่วนต่างๆของร่างกาย เช่น นิ้วมือ ฝ่ามือ แขน ข้อศอก ฯลฯ การพิมพ์ภาพจากวัสดุธรรมชาติต่างๆ เช่น พืช ผัก ผลไม้ ฯลฯ การพิมพ์ภาพจากวัสดุเหลือใช้ต่างๆ เช่น หลอด ฝาน้ำอัดลม ขวดน้ำ ฯลฯ รวมถึงการพิมพ์ภาพด้วยการขยำกระดาษ การขูดสี เป็นต้น เมื่อเด็กได้ฝึกทำกิจกรรมซ้ำ ๆ จะทำให้เกิดทักษะมากขึ้น ทำให้เด็กเกิดความมั่นใจในความสามารถของตัวเอง เป็นการส่งเสริมหรือเตรียมความพร้อมให้กับเด็กในการพัฒนากล้ามเนื้อมือและตาประสานสัมพันธ์กัน ซึ่งความพร้อมในการเขียนของเด็กต้องมาจากความพร้อมของเด็กจริงๆ และการให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่างๆ ได้ลงมือสัมผัสกับอุปกรณ์ ได้ลองผิด ลองถูก ได้คิด ตัดสินใจ และได้การฝึกฝนการทำงานประสานสัมพันธ์ ระหว่างกล้ามเนื้อมือกับตา เพื่อพัฒนาไปสู่การใช้มือใน การเขียน และทำกิจกรรมทางการเรียนอื่นๆ ต่อไป สอดคล้องกับนิตยา วิยาภรณ์ (2557 : 18) กล่าวว่าเด็กต้องพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กเพื่อให้พร้อมต่อการเขียน สร้างทักษะความสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อมือกับตาให้สมวัย ผ่านกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพโดยใช้สื่อประสมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียน

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาความสามารถในการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนบ้านขุนแม่ลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพโดยใช้สื่อประสมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล เพื่อให้มีการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กได้อย่างคล่องแคล่วพร้อมต่อการเขียน และประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อมือกับตา อย่างเป็นองค์รวม มีคุณภาพและเต็มตามศักยภาพของเด็กปฐมวัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพโดยใช้สื่อประสมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนบ้านขุนแม่ลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนของนักเรียนชั้นอนุบาล ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพโดยใช้สื่อประสม

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพโดยใช้สื่อประสมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนบ้านขุนแม่ลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพ
3. สื่อประสม
4. ความสามารถในการเขียนของนักเรียนชั้นอนุบาล
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการศึกษา
7. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

ตอนที่ 1 การสร้างและหาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพโดยใช้สื่อประสมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนบ้านขุนแม่ลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

2. กลุ่มเป้าหมาย

2.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 5 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพโดยใช้สื่อประสม

2.2 นักเรียนชั้นอนุบาล 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 2 จำนวน 9 คน และกลุ่มที่ 3 จำนวน 30 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพโดยใช้สื่อประสมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล3 โรงเรียนบ้านขุนแม่ลา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบประเมินการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพโดยใช้สื่อประสมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล3 โรงเรียนบ้านขุนแม่ลา ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยลงความเห็นตามแบบประเมินที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scales) และนำคะแนนจากแบบประเมินทั้ง 2 ฉบับ มาหาค่าเฉลี่ยและใช้เกณฑ์ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงจะถือว่ามีความเหมาะสม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 2 ทดลองใช้การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพโดยใช้สื่อประสมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล3 โรงเรียนบ้านขุนแม่ลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง แบบ One group Pretest – Posttest Design

2. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนบ้านขุนแม่ลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2 จำนวน 13 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพโดยใช้สื่อประสม มีดังนี้ 1. หัวหอมจอมซน 2. ภาพสวยด้วยใบไม้ 3. เขาวงกตจากขดเชือก 4. ภาพสวยด้วยลายนิ้วมือ 5. คัตตอลบัตสร้างภาพ 6. มะระสีสวย 7. ข้อน-ส้อมพาเพลิน 8. ตรายางสร้างภาพ

3.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียน ประกอบด้วย เกณฑ์การให้คะแนน แบบบันทึกคะแนนวัดการเขียน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โดยใช้เวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละประมาณ 40 นาที โดยจัดในช่วงกิจกรรมศิลปะ ดังนี้

1) ก่อนดำเนินการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพโดยใช้สื่อประสม ได้ทำการทดสอบโดยแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียน

2) ดำเนินการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพโดยใช้สื่อประสม ใช้เวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 40 นาที รวม 320 นาที โดยจัดในช่วงกิจกรรมศิลปะ

3) เมื่อดำเนินการกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพโดยใช้สื่อประสม ครบ 4 สัปดาห์ ได้ทำการทดสอบโดยแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียน

4) นำคะแนนที่ได้จากการทำทดสอบก่อนและหลัง ไปวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าร้อยละความก้าวหน้าของเด็กทุกคน และทั้งชั้นเรียน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียน โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test

ผลการวิจัย

แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพโดยใช้สื่อประสมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 3 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีและมีประสิทธิภาพ คือ 88.46 / 95.38 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และมีความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพโดยใช้สื่อประสมในระดับมาก

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการหาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพโดยใช้สื่อประสมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนบ้านขุนแม่ลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 คือ 88.46/95.38 เนื่องจากผู้วิจัยได้สร้างแผนการจัดกิจกรรมที่มีการออกแบบและพัฒนาอย่างเป็นระบบตามวิธีการที่เหมาะสมและผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญและการทดลองใช้ เมื่อนำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพโดยใช้สื่อประสมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ไปใช้ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ได้ดีขึ้น สอดคล้องกับนาตยา ปานโพธิจาน (2560 : 67) ได้กล่าวว่า แผนการจัดกิจกรรมเป็นสื่อการเรียนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และทักษะทั้งยังช่วยแบ่งเบาภาระครูผู้สอน ซึ่งประโยชน์ของแผนการจัดกิจกรรมทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาที่เรียนได้มากขึ้น มีความเชื่อมั่นฝึกทำงานได้ด้วยตนเอง ทำให้มีความรับผิดชอบ และทำให้ครูทราบปัญหาและข้อบกพร่องของนักเรียนในเรื่องที่เรียนทำให้สามารถแก้ปัญหาได้ทันที นอกจากนี้แผนการจัดกิจกรรมยังเปิดโอกาสให้เด็กฝึกทักษะอย่างเต็มที่ทั้งยังช่วยให้คงอยู่ได้นาน และเป็นเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจบบทเรียนแต่ละครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของตุลา แฉ่งฉายา และอภิณภัศ จิตรกร (2561 : 57) ได้ศึกษาเรื่องแผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ศิลปะร่วมกันจากการฟังนิทาน ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรม มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 80.84/81.00

เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุปรีดา นาพี (2562 : 75) ได้ศึกษาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการเขียน ประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 80.17/83.87 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 หลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนของนักเรียนชั้นอนุบาลที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพโดยใช้สื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนบ้านขุนแม่ลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแบบทดสอบวัดทักษะการเขียนของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนบ้านขุนแม่ลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ ทั้งนี้เนื่องจากได้ยึดหลักในการสร้างแบบทดสอบที่มีการกำหนดจุดหมายที่จะฝึก เนื้อหาตรงกับจุดหมายที่วางไว้ และภาษาที่เข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัย มีการจัดเรียงเนื้อหาจากง่ายไปยาก และเพิ่มวิธีการแนวทางแก้ปัญหาใหม่ ๆ เพื่อให้เป็นทางเลือกให้กับนักเรียน ดังที่เฮเลน มาลีรีน (Helene Marilynn. 2003: 44) ได้ศึกษาองค์ประกอบทักษะการเขียนของเด็กปฐมวัยจากแบบฝึกหัด ผลที่ได้คือเด็กเกรด 1 และเด็กเกรด 2 กลุ่มคะแนนการพิมพ์เฉลี่ยมีความชำนาญในทักษะการพิมพ์ในเรื่องการสัมผัส ลายนิ้วมือและจับคู่รูปภาพ รูปแบบ มากกว่าเด็กที่อยู่ในกลุ่มต่ำกว่าคะแนนการพิมพ์เฉลี่ย แสดงว่าคำสั่งตรงของการทำแบบฝึกหัด พัฒนาปริมาณและคุณภาพของตัวอย่างการเขียนได้เป็นอย่างดี และสอดคล้องกับ นาตยา ปานโพธิจาน (2560 : 67) ได้ศึกษาผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านความคิดสำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 ตามเกณฑ์ 80/80

3. ผลการวิเคราะห์คะแนนความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพโดยใช้สื่อประสม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ นักเรียนในกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์กัน ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำกิจกรรมจนทำให้การทำกิจกรรมประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับทิศนา แขมมณี (2555 : 65) กล่าวว่า การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะช่วยส่งเสริมให้เกิดประสบการณ์ในการรู้จักตนเองตามสภาพความเป็นจริง เมื่อบุคคลได้รับผลที่พึงพอใจย่อมอยากจะเรียนต่อไป ดังนั้นการได้รับผลที่พึงพอใจจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูควรให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการนำสื่อแม่พิมพ์ที่สามารถหามาได้ เพื่อใช้ในการพิมพ์ เด็กจะได้เกิดความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

2. สื่อแม่พิมพ์ที่ใช้ในการพิมพ์ภาพบางชนิดมีลักษณะอ่อนนุ่ม และช้ำได้ง่าย เช่น มะระ, หัวหอมใหญ่ ฯลฯ จึงควรมีจำนวนมากเพียงพอ เพื่อใช้ในการปรับเปลี่ยนให้กับเด็ก

3. ครูผู้สอนควรสร้างความคุ้นเคย เพื่อลดความตื่นเต้น ความประหม่าของครูผู้สอนและนักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาและวิจัยการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพโดยใช้สื่อประสมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ที่มีผลต่อตัวแปรตามอื่นๆ ของเด็กปฐมวัย เช่น ความสามารถด้าน มิติสัมพันธ์ ความคิดสร้างสรรค์ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การรอคอย การแบ่งปัน และระเบียบวินัย

2. ควรมีการศึกษาทักษะการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพโดยใช้สื่อประสมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ในสังกัดอื่นๆ เช่น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร กรมพัฒนาชุมชน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560).**หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560.** พิมพ์ครั้งที่ 1. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ตุลา แฉ่งฉายาและอภิณภัศ จิตรกร. (2561). **การพัฒนากิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ร่วมกันจากการฟังนิทานเพื่อส่งเสริมการเป็นพลเมืองดีของผู้เรียนระดับปฐมวัยด้วยค่านิยม 12 ประการ.** ปริญญานิพนธ์กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

นภารัตน์ เบิกระ. (2558). **การพิมพ์ภาพสำหรับเด็กปฐมวัย.** พิมพ์ครั้งที่ 3.กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

นาตยา ปานโพธิจาน. (2560). **ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านความคิดสำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3.** ปริญญานิพนธ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

นิตยา วิยาภรณ์. (2557). **ตัวเด็กปฐมวัย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาศึกษาศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุปรีดา นาพี. (2562). **การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2.** ปริญญานิพนธ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพโดยใช้สื่อประสมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนบ้านขุนแม่ลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

Development of organizing creative arts activities drawing illustrations printing images by using mixed media to develop writing ability for students in kindergarten 3 Bankhunmaela School, Mea Hong Son Primary Educational Service Area Office 2

สุภาพร ทะนันชัย[1] และ กรรณิการ์ ทองรักษ์[2]
Supapron Thananchai and Kannika Thongrux

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพโดยใช้สื่อประสมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนของนักเรียนชั้นอนุบาล ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพโดยใช้สื่อประสม 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพโดยใช้สื่อประสม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนบ้านขุนแม่ลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2 จำนวน 13 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 1) แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพโดยใช้สื่อประสมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 3 2) แบบทดสอบวัดทักษะการเขียนของเด็กปฐมวัย 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพโดยใช้สื่อประสม เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา 4 สัปดาห์ เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังทดลอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test แบบ dependent samples

ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพโดยใช้สื่อประสมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 3 มีความเหมาะสมอยู่

[1] นักศึกษาระดับมหาบัณฑิตสาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก

ในระดับดีและมีประสิทธิภาพ คือ 88.46/95.38 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และมีความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพโดยใช้สื่อประสมในระดับมาก

คำสำคัญ : การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์วาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพ, สื่อประสม, การเขียน

Abstract

Objective of this research is 1) to develop a organizing creative arts activities drawing illustrations printing images by using mixed media to develop writing ability for students in kindergarten 3 as criterion of 80/80. 2) to compare the writing ability of Kindergarten3. Before and after organizing creative arts activities drawing illustrations printing images the sample group was kindergarten 3, and 3) to study the satisfaction level of the students with organizing creative arts activities drawing illustrations printing images by using mixed media to develop writing ability for students in kindergarten 3. The samples used in this research were 13 Kindergarten 3 students in at Bankhunmaela School, Mea Hong Son Primary Educational Service Area Office 2. The instrument used for the research were learning experience plan organizing creative arts activities drawing illustrations printing images by using mixed media to develop writing ability for students in kindergarten 3. This was a one-group quasi-experimental study, tested before and after the experiment. the statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and t-test on dependent samples.

The results were as follows. A learning experience plan organizing creative arts activities drawing illustrations printing images by using mixed media to develop writing ability for students in kindergarten 3 having the efficiency was equal to 88.46/95.38. The students’ learning achievement after using the learning experience plan organizing creative arts activities drawing illustrations printing images by using mixed media was significantly higher than previous at levelof .05 and the students’ satisfaction towards organizing creative arts activities drawing illustrations printing images by using mixed media was at the very high level.

Keywords : organizing creative arts activities drawing illustrations printing images , mixed media, writing

บทนำ

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์ อย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติโดยพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มตาม ศักยภาพภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก กวามเอื้ออาทร และความข้า ไของทุกคน เพื่อสรางาคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่มนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การพัฒนาเด็กปฐมวัยจึงเป็นช่วงวัยทอง ของชีวิต เป็นจังหวะทองของการสร้างเสริมพัฒนาการ เพื่อวางรากฐานของการพัฒนาการทั้ง 4 คน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา รวมถึงการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ

ความสามารถทางมิติสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของสมรรถภาพทางสติปัญญาที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ซึ่ง (Gardner, 1993, p.18; อ้างถึงใน สิริมา ภิญโญ, 2550, น. 58) ได้ค้นพบว่าสติปัญญาของมนุษย์มี 9 ด้านที่ทางานร่วมกันคือ ภาษาตรรก-คณิตศาสตร์ ดนตรี การเคลื่อนไหว มิติสัมพันธ์ มนุษยสัมพันธ์ การเข้าใจตนเอง ความเข้าใจธรรมชาติ และการดารงชีวิตอยู่ ซึ่งครูผู้สอนต้องจัดกิจกรรมให้เด็กได้ใช้สติปัญญาให้เหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจ ความถนัดของเด็ก เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กสามารถพัฒนาได้ตั้งแต่ระดับปฐมวัย เริ่มที่ประสาทสัมผัสด้านการมองเห็น ปรับภาพการรับรู้โลกรอบตัว ตาจะทาหน้าที่แยกแยะ สีรูปร่าง พื้นผิว ความลึกมิติ และความเกี่ยวพัน เมื่อความสามารถด้านนี้เริ่มพัฒนาการประสานสอดคล้องกับ ตา - มือ และการควบคุมกล้ามเนื้อจะช่วยทาให้คนเราสามารถนารูปร่างและสีที่เห็น จาลองผ่านออกทางสื่อต่างๆ ซึ่งความสามารถทางมิติสัมพันธ์สามารถเสริมสร้างและพัฒนาได้จากการดาเนินชีวิตประจาวันและการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นจินตนาการ การสร้างสรรค์ และการใช้ความคิดอย่างอิสระโดยให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ ดังที่ ภรณี คุรุรัตนะ, (2540, น. 48) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติคือ ให้เด็กลงมือทากิจกรรมด้วยตนเอง เป็นการเปิดโอกาสให้เด็ก ได้ใช้ความสามารถของตนเองในการสัมผัส สังเกต ทดลอง สำรวจในสิ่งที่สนใจ จึงจะมีความหมายต่อเด็ก เช่น การทาศิลปะ การประกอบอาหาร การเล่น การเล่นเกมการศึกษา เป็นต้น

เกมการศึกษาเป็นกิจกรรมหนึ่งที่เด็กได้เรียนรู้จากการสังเกต คิดแก้ปัญหา และค้นพบคำตอบด้วยตนเอง มิติสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งที่เด็กได้เรียนรู้จากการเล่นเกมการศึกษา การจัดกิจกรรมในระดับปฐมวัย ครูจึงควรให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาประเภทมิติสัมพันธ์ โดยจัดเกมที่มีความซับซ้อน ท้าทายความสามารถ และเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นและคิดร่วมกัน จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการด้านมิติสัมพันธ์ที่ดีขึ้น (สานักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540, น.12) ดังที่ กัญญชลา ศิริชัย (2549, น.36) ที่กล่าวว่าการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาประเภทมิติสัมพันธ์

เด็กจะสร้างมโนภาพเกิดจินตนาการเกี่ยวกับส่วนประกอบต่างๆของรูปทรง ขนาด มิติต่างๆ อัน ได้แก่ ระยะใกล้-ไกล สูง-ต่ำ บน-ล่าง พื้นที่ปริมาตรที่แตกต่างกัน เด็กสามารถสร้างจินตนาการให้เห็นส่วนย่อยและส่วนประกอบของวัตถุต่างๆ เมื่อนามาซ้อนกัน ทับกัน และซ่อนอยู่ภายใน และสามารถรู้ความสัมพันธ์ของรูปทรงเมื่อเปลี่ยนแปลงที่อยู่ได้

การจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษาอาจให้เด็กเล่นเป็นกลุ่ม หรือเล่นรายบุคคล การเล่นเป็นกลุ่มทาให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เด็กเก่งสามารถช่วยเหลือเด็กที่อ่อนให้สามารถเล่นเกมได้ การเล่นเกมการศึกษาเป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์การตรงจากการเล่นเกมซ้ำๆ เด็กจะรู้จัก สังเกต เปรียบเทียบ จานวน รูปทรง ประเภทและการคิดหาเหตุผล (เยาวรัตน์ ทัศเกต, 2541, น. 30) เกมการศึกษาจึงเป็นกิจกรรมการสอนอย่างหนึ่งที่สนับสนุนทฤษฎีการเรียนรู้ของเด็ก คือจัดให้เด็กได้เรียนรู้จากการเล่นและเล่นสิ่งที่เป็นรูปธรรม และฝึกทักษะด้านต่างๆ อันเป็นพื้นฐานในการเรียนในระดับที่สูงขึ้น

จากประสบการณ์การที่ผู้วิจัยได้ไปสังเกตการณ์สอน พบว่าผู้เรียนไม่มีความพร้อมด้านสติปัญญา โดยเฉพาะความสามารถเกี่ยวกับด้านมิติสัมพันธ์ เช่น การค้นหาภาพ รูปทรงเรขาคณิตต่างๆ ที่ซ่อนรูป การนำชิ้นส่วนต่างๆมาประกอบให้เป็นภาพที่สมบูรณ์ การแยกภาพที่สมบูรณ์เป็นส่วนย่อยๆ และการหาภาพอนุกรม จึงทำให้ต้องใช้เวลาในการจัดกิจกรรมพัฒนาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ดังกล่าวมากกว่าปกติ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาโดยการใช้เกมการศึกษาที่มีผลต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยเพื่อที่จะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยให้เต็มศักยภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research objectives)

เพื่อศึกษาระดับความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ขั้นพื้นฐานของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษา

สมมติฐานในการวิจัย (Research hypothesis)

หลังจากการใช้กิจกรรมเกมการศึกษาการส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ในการจัดประสบการณ์การโดยใช้เกมการศึกษาในระดับปฐมวัยชั้นปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลการุณย์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เด็กมีความสารถด้านมิติสัมพันธ์ดีขึ้น

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (Related literature)

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ในการจัดประสบการณ์การโดยใช้เกมการศึกษาในระดับปฐมวัยชั้นปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลการุณย์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถด้านมิติสัมพันธ์

แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมเกมการศึกษา

ข้อมูลสภาพทั่วไปของโรงเรียนอนุบาลการุณย์ ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Related research results)

เอื้ออารี ทองพิทักษ์ (2546: 53 - 55) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการวาดภาพต่อเติมเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางมิติสัมพันธ์สาหรับเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพต่อเติม มีทักษะพื้นฐานทางมิติสัมพันธ์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เพ็ญทิพา อ่วมมณี (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ใช้ลวดกามะหยี่สีในการทากิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ผลที่ใช้ลวดกามะหยี่ มีความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01

วลัย สาโดด (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์กิจกรรมขนมอบ ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยหลังจากที่ได้รับประสบการณ์กิจกรรมขนมอบมีความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ในทุกด้านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ธีรนาฏ เบ้าคำ (2553) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้รูปแบบการสอนมโนทัศน์เสริมด้วยเกมการศึกษา มีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ในภาพรวมและรายด้านหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีในสำคัญทางสถิติที่ระดับ .0113

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Research conceptual framework)

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ในการจัดประสบการณ์การโดยใช้เกมการศึกษาในระดับปฐมวัยชั้นปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลการุณย์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาที่ใช้ในการส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบทดสอบการสร้างความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ขั้นพื้นฐาน โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพประกอบที่ 2.1 ดังนี้

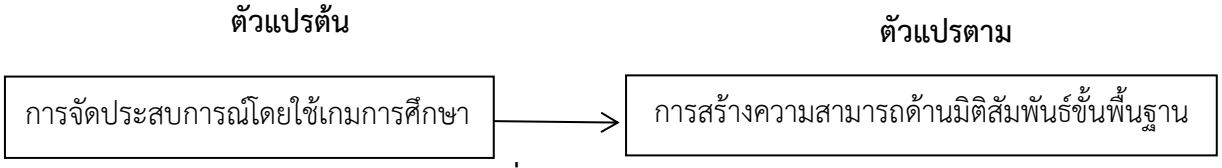

ภาพประกอบที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย (Methods of conducting research)

การวิจัยเรื่อง ส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ในการจัดประสบการณ์การโดยใช้เกมการศึกษาในระดับปฐมวัยชั้นปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลการุณย์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

ส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ในการจัดประสบการณ์การโดยใช้เกมการศึกษาในระดับปฐมวัยชั้นปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลการุณย์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 ของโรงเรียนอนุบาลการุณย์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 34 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 แผน 10 เรื่อง และ 2) แบบทดสอบ จำนวน 10 ชุด

ผลการวิจัย (Research results)

การจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษาของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนอนุบาลการุณย์ พบว่าเด็กๆให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมดีมาก ก่อนเล่นครูจะสาธิตวิธีการเล่นทุกครั้ง เด็กๆมีความตื่นเต้นและช่วยเหลือกัน มีความสนใจและชอบสนทนาซักถาม มีความกล้าแสดงออกในการพูดการแสดงความคิดเห็น รู้จักการรอคอย รู้จักการช่วยเหลือแบ่งปัน มีสติในการเล่นเกมดีมาก เด็กๆมีความสุข สนุกสนานเพลิดเพลินในการเล่น ข้อเสนอแนะในการเล่นเกมการศึกษาควรที่จะแบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มและให้เด็กเล่นเกมเก่าและเกมใหม่สลับกันเป็นการทบทวนความรู้เดิม

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณท่าน ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้จัดการ และคณะครูปฐมวัยทุกๆท่านที่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมครั้งนี้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี

สรุปและอภิปรายผล (Summary and Discussion)

เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล 3 จำนวน 34 คน โรงเรียนอนุบาลการุณย์ มีคะแนนร้อยละความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นทุกคน ตั้งแต่ 1 ถึง 5 คะแนน และมีคะแนนร้อยละความก้าวหน้าทั้งชั้นเรียนเท่ากับ 27.35

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความสมารถด้านมิติสัมพันธ์ ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โดยการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษา โดยใช้ชุดสื่อเกมการศึกษาของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมผลการศึกษาพบว่าคะแนนร้อยละความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นทุกคน ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าเกมการศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมานั้น เป็นสิ่งที่เร้าความสนใจ ทำให้เด็กเห็นแล้วอยากรู้ อยากเล่น น่าตื่นเต้น และสีสันสดใส มีเกมหลายอย่างที่ให้เด็กได้ผลัดเวียนมาเล่น ซึ่งมณฑาทิพย์ อัตตปัญโญ (2542 : 20) กล่าวว่า เกมเป็นกิจกรรมการเล่น หรือการแข่งขัน เพื่อการเรียนรู้ มีกำหนดจุดมุ่งหมาย กฎเกณฑ์ กติกา ผู้เล่น วิธีการเล่น การตัดสินผลการเล่นเป็นแพ้หรือชนะ

การนำเกมมาประกอบการสอน จะช่วยให้ห้องเรียนมีชีวิตชีวา บทเรียนนั้นๆ น่าสนใจไม่รู้สึกเบื่อหน่าย ก่อให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน นักเรียนมีโอกาสใช้ปฏิภาณไหวพริบของตน สามารถจดจำบทเรียนได้ง่าย เร็ว และจำได้นาน นอกจากนี้การที่เด็กได้เล่นเกมจะได้ความรู้ทางวิชาการ และยังช่วยพัฒนาสติปัญญาตลอดจนความเจริญเติบโตของร่างกายด้วย ไม่ต่างกับบุญชู สนั่นเสียง (2527 : 29) ที่ได้ให้ความหมายเกมการศึกษา หมายถึง อุปกรณ์เครื่องช่วยสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับความพอใจและความสนุกสนาน อีกทั้งยังท้าทายที่จะให้เด็กเล่นเสมอ ช่วยให้เด็กมีความพร้อมได้ทุกด้าน แต่เน้นด้านสติปัญญา เด็กจะใช้ประสาทสัมผัสกับ กล้ามเนื้อมือ ฝึกการสังเกต ในเรื่องมิติสัมพันธ์

ข้อเสนอแนะ (Feedback)

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ก่อนให้เด็กลงมือเล่นเกม ครูควรมีความมั่นใจว่าเด็กเข้าใจวิธีการเล่นเกม

2. ในขณะที่เด็กเล่นเกมควรตรวจสอบว่าเด็กมีความเข้าใจหรือไม่ หากพบปัญหาหรือไม่เข้าใจควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการเล่นเกมกับเด็กทุกครั้ง

3.ในขณะที่เด็กเล่นเกมควรสังเกตพฤติกรรมและคำพูดของเด็กเพื่อนำไปประกอบการประเมินกิจกรรมด้านต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำเกมการศึกษารูปแบอื่นให้เด็กได้ฝึกฝนทักษะอย่างสม่ำเสมอ และมีรูปแบบที่ซับซ้อนที่มากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ เช่น การสังเกต ภาพสามมิติ ตำแหน่งและทิศทางในเด็กอนุบาลอายุ 5-6 ปี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

กัญญชลา ศิริชัย. (2549). **ผลของการจัดกิจกรรมเกมการศึกษามิติสัมพันธ์ที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลของเด็กปฐมวัย**. ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2542). **การเลี้ยงดูเด็กวัยเรียน 3-5 ปี.** กรุงเทพฯ.โชติกาการพิมพ์

ภรณี คุรุรัตนะ. (2540). **พัฒนาการของเด็ก วัย 3-6 ปี ในเอกสารอบรมครูระดับก่อนปฐมวัย** กรุงเทพฯ: สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร.

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2550). “**หลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต**” ในเอกสารประกอบการสอน

วิชา EDEC 201 สาขาการศึกษาปฐมวัย กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2539). **การศึกษาและการพัฒนารูปแบบ การจัดการสอนชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา.** กรุงเทพฯ โรงพิมพ์กรมศาสนา

กรมวิชาการ. (2546). **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช** 2546. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

ฉวีวรรณ กินาวงศ์. (2533). **การศึกษาเด็ก.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ประมวญ คิดคินสัน. (2535). **จิตวิทยาการศึกษาเด็กพิเศษ.** กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พัชรีวัลย์ เกตุแก่นจันทร์. (2541). **การบริหารสมอง** = Brai gym. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พัฒนา ชัชพงศ์. (2541). **ทฤษฎีและปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย.** กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์.มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2528). **กิจกรรมสาหรับเด็กก่อนวัยเรียน.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

วรรณวิภา สุทธเกียรติ. (2542). **การพัฒนาบทเรียนเรขาคณิตที่ใช้ซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (คณิตศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วรวรรณ เหมชะญาติ. (2536). **ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของกาเย่ที่มีต่อความสามารถในการรับรู้ทางด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กก่อนวัยเรียน.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ล้วน สายยศ. (2543, มกราคม – เมษายน). **มิติสัมพันธ์สาคัญไฉน.** วารสารวิชาการ ศึกษาศาสตร์.

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต.(2544). **เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมการสอนปฐมวัยศึกษาหน่วยที่ 1-8.** พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2547). **การวัดและประเมินแนวใหม่:เด็กปฐมวัย.**พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักกสูตรและการสอน.คณะศึกษาศาสตร์.มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เสาวลักษณ์ สมานแก้ว. (2539). **การเปรียบเทียบคุณภาพของแบบทดสอบมิติสัมพันธ์แบบพับกล่อง ที่วางตัวเลือกต่างทิศทางกัน.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อัญชลี รัตนชื่น. (2550). **ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้ทากิจกรรมศิลปะเครื่องแขวน.**ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อุดม เพชรสังหาร. (2550, กรกฎาคม). **มิติสัมพันธ์...กับการพัฒนาสมอง.** ฉบับที่ 85. กรุงเทพฯ: นิตยสารคิด แอน สคูล.

มณฑาทิพย์ อัตตปัญโญ (2542 : 20). **การพัฒนาการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยโดยใช้เกมการศึกษา**.กรุงเทพฯ : .ปริญญานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิตสาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ., 2534.

ชาลิสา นาเขตร (2564). **การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาล 2 โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดของไฮสโคป**. กรุงเทพฯ : งานวิจัยปริญญานิพนธ์การศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต., 2564

Grande, J.D.; & Morrow, Lorna. (1995). **Curriculum and Evaluation Standards for School Mathematics addenda series Grades K-6. 3rd ed. USA.** : Library of Congress Cataloging.

Thurstone,L.L.(1958). **Pirmary Mental Ability. Chicago:University of Chicago Press. Children and Cooking. Retrieved September 18,2004.** From Http:lala.essortment.com/cookingchildren_rirf.htm.

การพัฒนาความพร้อมทางด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยเกมการศึกษา โรงเรียนอิสลามศึกษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

The Development of Educational Game Mathematics Readiness Preparation for Kindergarten Students 3 in Mae Sot District, Tak Province

ทวินันท์ มณีวรรณ์[1] ชวนชม เครือเขียว[2] และ สมยศ สุโพธิ์ภาคสกุล[3]
Tavinun Maneevan Chuanchom Khrueakhieo and Somyot Suphopaksakun

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเกมการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมทางคณิตศาสตร์ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ของโรงเรียนอิสลามศึกษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของเกมการศึกษาและเพื่อเตรียมความพร้อมทางคณิตศาสตร์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 ของโรงเรียนอิสลามศึกษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 20 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) แผนการจัดประสบการณ์ เกมการศึกษาเพื่อพัฒนาความพร้อมทางคณิตศาสตร์สำหรับ เด็กปฐมวัยและ 2) แบบประเมินความพร้อมทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ผลการวิจัย พบว่า การจัดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อพัฒนา ความพร้อมทางด้านคณิตศาสตร์ด้านการนับ จำนวนนับ 1-10 มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้น แตกต่างจากก่อน ทดสอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : การพัฒนาความพร้อม, กิจกรรมเกมการศึกษา

[1] นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก Email : bblu00395@gmail.com โทร. 096-2901586

[2] อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก Email :Chuanchom999@hotmail.com

[3] อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก Email : somyot@northern.ac.th โทร.061-9585764

Abstract

this research Its purpose is to develop educational games for math preparation. Kindergarten Year 3 of Islamic Studies School, Mae Sot District, Tak Province, before and after using educational game activities to develop and determine the effectiveness of educational games and to prepare for mathematical preparation. The population used in this research was preschool children in kindergarten year 3. Of the Islamic Studies School, Mae Sot District, Tak Province in the second semester of the academic year 2021, 20 students were obtained by selective selection. The tools used for data collection were 1) the experience plan. Educational games to develop math readiness for early childhood and 2) Readiness assessment form Mathematics for early childhood. The results of the research revealed that the educational game activities The mathematical readiness for counting, counting numbers 1-10 had a higher average. different from before tested statistically at the .01 level.

Keywords : readiness development, educational game activities

บทนำ

เด็กเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่ายิ่งเป็นผู้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมและความเป็นมนุษย์ เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ อนาคตของชาติจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของเด็กที่สมบูรณ์ ทั้ง ทางด้านร่างกาย จิตใจ มีพัฒนาการทุกด้านที่เหมาะสมกับวัย จะเป็นผู้ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุข เด็กในวัยเริ่มแรกของชีวิตหรือที่เรียกว่า “เด็กปฐมวัย คือวัยตั้งแต่แรกเกิดซึ่ง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ความต้องเริ่มต้นตั้งแต่ปฐมวัยจนถึง 6 ปี (ปณิชา มโนสิทธยากร,2553 : 1)

การจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษาเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมกระบวนการการเล่น การท างานเป็นบุคคลและเป็นกลุ่มส่งเสริมการคิดการตัดสินใจ การค้นหาความรู้ด้วยตนเอง ฝึกทักษะการสังเกตความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนร่วมกัน ตรวจสอบความถูกต้องในการเล่น สรุปความรู้ที่ได้รับร่วมกับทุกคนในการร่วมกิจกรรมอย่างมีความสุขและสนุกสนาน (นิธิกานต์ ขวัญบุญ, 2549 : 6-7) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวรรณี วัจนสวัสดิ์ (2552 : 27) ที่กล่าวว่า เกมการศึกษาเป็นสื่อที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้เป็นอย่าง ดี และตอบสนองความต้องการของเด็กในหลาย ๆ ด้าน เป็นพื้นฐานในการเตรียมความพร้อมรวมทั้ง เป็นพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และภาษา เด็กได้รู้จักการสังเกต การจำแนก การเปรียบเทียบ การจัด หมวดหมู่ การแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดความพร้อมทางการเรียนในระดับชั้น

ต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ สุณี บุญพิทักษ์ (2557 : 276-277) ที่กล่าวว่า เกมการศึกษาเป็นสื่ออุปกรณ์ ช่วยสอน ทำให้เด็กได้พัฒนาการคิดหาเหตุผล การสังเกต การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา การทบทวนเนื้อหาที่ได้เรียนรู้จากหน่วยการเรียน และทักษะพื้นฐานสำคัญต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็น กิจกรรมที่ฝึกเตรียมความพร้อมสนองตอบต่อพัฒนาการตามวัย

คณิตศาสตร์มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความคิด ทำให้มนุษย์มีความคิดมีเหตุผลเป็นระบบ มีแบบแผน ตลอดจนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และสามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบ ช่วยให้คาดการณ์วางแผน แก้ปัญหาและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม และคณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศาสตร์อื่น ๆ เด็กปฐมวัยเป็นวัยเริ่มต้นแห่งการเรียนรู้ มีความอยากรู้อยากเห็น ช่างสังเกตชอบเล่นสำรวจสิ่งต่าง ๆ รอบตัวคณิตศาสตร์สามารถพัฒนาเสริมสร้างให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่าง ๆ รอบตัว การที่เด็กมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์และมีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ไม่เพียงส่งผลให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์เท่านั้น แต่จะส่งผลต่อการเรียนรู้ในศาสตร์อื่น ๆ คณิตศาสตร์จึงมีบทบาทสำคัญทั้งในการเรียนรู้และมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต การเรียนรู้คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย มุ่งหวังให้เด็กทุกคนได้เตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์ อันเป็นพื้นฐานการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในชั้นประถมศึกษา โดยกำหนดสาระหลักที่จำเป็นสำหรับเด็ก ได้แก่ เรื่องจำนวนตัวเลข การรวมกลุ่ม การแยกกลุ่ม การวัดความยาว น้ำหนัก รูปทรงเรขาคณิตสามมิติ แบบรูปและความสัมพันธ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์และการน าเสนอ การเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2553 : 2-3) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เชวง ช้อนบุญ (2554 : 21) ที่กล่าวว่า คณิตศาสตร์มีความสำคัญยิ่งสำหรับเด็กปฐมวัยเพราะคณิตศาสตร์เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็กแทบทั้งสิ้น เช่น จำนวนตัวเลข เวลา การวัด ตำแหน่ง เป็นต้น การจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับพัฒนาการและความสนใจของเด็กจะช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กได้รับ ความสำเร็จในการเรียนคณิตศาสตร์เพราะประสบการณ์ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ในอนาคตได้อย่างมี ประสิทธิภาพต่อไป ประสบการณ์ที่เหมาะสมกับพัฒนาการและความสนใจของเด็กจะช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กได้รับ ความสำเร็จในการเรียนคณิตศาสตร์เพราะประสบการณ์ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ในอนาคตได้อย่างมี ประสิทธิภาพต่อไป

จากปัญหาที่พบดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่าเด็กปฐมวัยควรได้รับการพัฒนาด้าน สติปัญญาให้สูงขึ้น ผู้วิจัยในฐานะนักวิชาการศึกษา ผู้ผลิตและจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนสำหรับ สำหรับเด็กปฐมวัยของสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ จึงมีความต้องการที่จะเตรียมความพร้อมทางคณิตศาสตร์เรื่องการแทนค่าจำนวนนับ 1-10 เพื่อให้สอดคล้องกับวัย

และความสนใจของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาเกมการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมคณิตศาสตร์ โดยใช้เกมการศึกษาเพื่อพัฒนาสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาล 3 โดยใช้เกมการศึกษาเพื่อพัฒนาสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนอิสลามศึกษาให้ สูงขึ้นการเลือกใช้เกมการศึกษาในการเตรียมความพร้อมคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย เนื่องจากเกม การศึกษาเป็นสื่อที่นักเรียนชอบและครูสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการสอนได้ดี จะช่วยให้ เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ทำให้เข้าใจบทเรียนได้ดีและเร็วขึ้น เพื่อจะได้เป็นพื้นฐานที่มั่นคง ในการเรียนคณิตศาสตร์ต่อไป ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยของ นิธิกานต์ ขวัญบุญ (2549 : ง) พบว่า การศึกษาการพัฒนาเกมการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ในการอภิปรายผล พบว่า 1) นักเรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องการให้มีการพัฒนาเกมการศึกษา โดยมี รูปแบบเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ภาพมีสีสันสวยงาม 2) เกมการศึกษาที่สร้างขึ้นประกอบด้วย คำนำ วัตถุประสงค์ คู่มือครู แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ คู่มือนักเรียน แบบทดสอบ ที่มี เนื้อหาเกี่ยวกับตัวเลข 1-10 เกมการศึกษามีประสิทธิภาพ 82.73/85.60 ที่กำหนดไว้ 3) นำเกม การศึกษาไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โดยให้เรียนรู้ร่วมกันเรียนเป็นกลุ่ม ขณะเรียนโดย ใช้เกมการศึกษานักเรียนมีความกระตือรือร้น ตั้งใจเรียนและสนุกสนานกับการปฏิบัติกิจกรรม 4) ผลการเรียนด้านความพร้อมทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนโดยใช้เกมการศึกษามีคะแนน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักเรียนเห็นด้วยต่อการเรียนรู้โดยใช้เกม การศึกษาในระดับมาก โดยเห็นว่าเกมการศึกษามีรูปแบบที่น่าสนใจช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิด การเรียนรู้มีความสุขในการเรียนมีความคิดสร้างสรรค์และเจตคติที่ดีต่อเกมการศึกษาเพื่อเตรียม ความพร้อมทางคณิตศาสตร์

จากข้อมูลดังกล่าว เกมการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยจะเป็นนวัตกรรมที่ช่วยปรับปรุงแก้ไขปัญหาการเตรียมความพร้อมคณิตศาสตร์ เพื่อให้การจัดประสบการณ์การสอนของครูบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ และอีกทั้งยังเป็นการพัฒนาเกมการศึกษาเพื่อให้นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยได้ศึกษาเรียนรู้และนำไปใช้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาเกมการศึกษาดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางสำหรับแก้ปัญหาพัฒนาการด้านสติปัญญาต่างๆและเจตคติที่ไม่ ดีต่อคณิตศาสตร์ ซึ่งจะเป็นการเตรียมพื้นฐานด้านคณิตศาสตร์ ให้เด็กมีความพร้อมที่เหมาะสม กับวัยและส่งผลให้มีพัฒนาการที่ดีต่อไปทางคณิตศาสตร์ และมีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ ไม่เพียงส่งผลให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์เท่านั้น แต่จะส่งผลต่อการเรียนรู้ในศาสตร์อื่นๆ คณิตศาสตร์จึงมีบทบาทสำคัญทั้งในการเรียนรู้และมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

การสอนคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ปัญหาที่พบในชั้นเรียนบ่อยๆคือเด็กไม่สามารถบอกและเปรียบเทียบรูปทรงเรขาคณิตได้ซึ่งครู เห็นว่าคณิตศาสตร์ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการฝึกทักษะความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิตประจำวัน (เยาวพา เดชะคุปต์ 2528)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญด้านคณิตศาสตร์โดยใช้เกมการศึกษาเน้นพื้นฐานการเปรียบเทียบรูปทรงเรขาคณิตต่างๆเพื่อพัฒนาความพร้อมด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สืบเนื่องจากสภาพปัญหาและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาความพร้อมทางด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย โดยการเล่นเกมการศึกษารายกลุ่มและการเล่นเกมการศึกษารายบุคคลกับกลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ เพื่อเป็นข้อสนเทศในการวางแผนหรือแก้ไขปรับปรุงเพื่อพัฒนาการพัฒนาด้านคณิตศาสตร์และหาวิธีเล่นเกมการศึกษาที่เหมาะสม ให้เป็นประโยชน์ที่สุดแก่เด็กปฐมวัยตลอดจนครูและผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาและพัฒนาเกมการศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอิสลามศึกษา

2.เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของเกมการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3

สมมติฐานในการวิจัย

เด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอิสลามศึกษา มีความพร้อมทางคณิตสาสตร์อยู่ในเกณฑ์สูงขึ้น

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการพัฒนาความพร้อมทางด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยเกมการศึกษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมทางคณิตศาสตร์

แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมเกมการศึกษา

ข้อมูลสภาพทั่วไปของโรงเรียนอิสลามศึกษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความพร้อมทางด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยเกมการศึกษา โรงเรียนอิสลามศึกษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ในการศึกษาค้นคว้าการพัฒนาเกมการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมคณิตศาสตร์ เรื่อง การแทนค่าจำนวนนับ 1-10 สำหรับนักเรียนอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอิสลามศึกษา มีกรอบ แนวคิดของโครงการวิจัยดังนี้

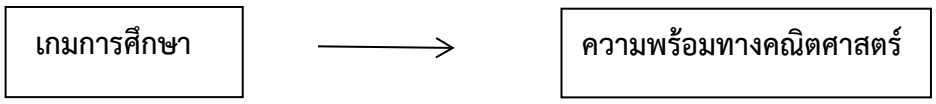

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาความพร้อมทางด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยเกมการศึกษา โรงเรียนอิสลามศึกษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

เพื่อศึกษา ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาเกมการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมทางคณิตศาสตร์ และเพื่อพัฒนา และหาประสิทธิภาพของเกมการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมทางคณิตศาสตร์ รวมถึงการทดลองใช้เกม การศึกษาและการประเมินเกมการศึกษา เรื่องการแทนค่าจำนวนนับ 1-10 สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนอิสลามศึกษาขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1) การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3) การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย 4) แบบแผนการทดลอง 5) การเก็บรวบรวมข้อมูล 6) การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล 7) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความพร้อมทางด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยเกมการศึกษา โรงเรียนอิสลามศึกษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 ของโรงเรียนอิสลามศึกษา อำเภอแม่สอดจังหวัดตาก ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 มีทั้งสิ้น จำนวน 20 คน

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1.) ขั้นสร้างความสนใจ 2.) ขั้นวางแผน 3.) ขั้นปฏิบัติกิจกรรม 4.) ขั้นทบทวน 5.) ขั้นนำเสนอ 6.) ขั้นประเมินผลการเรียนรู้ มีความเหมาะสมมากทุกด้าน โดยทุกประเด็นมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมระหว่าง 3.75-4.25 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เจคติของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน อยู่ในระดับดี

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาความพร้อมทางด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยเกมการศึกษา โรงเรียนอิสลามศึกษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก สรุปได้ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1.) ขั้นสร้างความสนใจ 2.)ขั้นวางแผน 3.) ขั้นปฏิบัติกิจกรรม 4.) ขั้นทบทวน 5.) ขั้นนำเสนอ 6.) ขั้นประเมินผลการเรียนรู้ มีความเหมาะสมมากทุกด้าน โดยทุกประเด็นมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมระหว่าง 3.75-4.25 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เจคติของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน อยู่ในระดับดี

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายพัฒนาเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาความพร้อมทางด้านคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาที่พัฒนาขึ้น ผลการศึกษาพบว่าผลการใช้เกมการศึกษาในการพัฒนาความพร้อมทางด้านคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยหลังจาก การทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาที่พัฒนาขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทาง สถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมเกม การศึกษาที่พัฒนาขึ้น สามารถพัฒนาความพร้อมทางด้านคณิตศาสตร์เรื่องการนับจำนวน 1-10 สำหรับเด็กปฐมวัยให้เพิ่มขึ้นได้ โดยนำไปสู่การอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การปฏิบัติกิจกรรมเกมการศึกษา เป็นวิธีการเรียนปนเล่น เป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นกระบวนการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองอย่างอิสระตามความสนใจ สามารถตอบสนองต่อธรรมชาติและสอดคล้องกับพัฒนาการเด็กเป็นอย่างดี เด็กได้ลงมือกระทำ และสนุกกับการคิดหาคำตอบในแต่ละเกมโดยอาศัยประสบการณ์ เกมการศึกษาเป็นสื่อที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้โดยผ่านการเล่นด้วยตนเอง ในขณะที่เด็กเล่นเกมนั้นเด็กได้รับประสบการณ์ตรงโดยผ่านทักษะสัมผัสทั้งห้า ทำให้เด็กได้พัฒนาทักษะการสังเกต และการรู้ค่าจำนวน

2. ความพร้อมทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยรวมประกอบด้วยเกมการศึกษา 5 เกม ด้านการนับจำนวน 1-10 หลังการทดลองสูงกว่าก่อน การทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาความพร้อมทางด้านคณิตศาสตร์สูงขึ้น ทั้งนี้เพราะการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาความพร้อมทางด้านคณิตศาสตร์ได้โดยเด็กเรียนรู้การใช้สื่อ อุปกรณ์การเรียนรู้จากการลงมือทำ เด็กเป็นตัวของตัวเอง สนุกสนานเพลิดเพลิน มีสมาธิในการปฏิบัติงานและได้ฝึกความพร้อมทางด้านคณิตศาสตร์ทำให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์

3. ผลการวิจัยความพร้อมทางด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาในเรื่องการนับ จำนวนนับ 1-10 ผลการวิจัยพบว่า ความพร้อมทางด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาอยู่ในระดับดีและสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องจากการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาความพร้อมทางด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ในเรื่องจำนวนนับ 1-10 อภิปรายได้ดังนี้

ทักษะการนับ (Counting) แนวคิดเกี่ยวกับการนับจำนวน ได้แก่ นับปากเปล่า บอกขนาดของกลุ่มที่มีขนาดเท่ากันโดยไม่ต้องนับ นับโดยใช้ลำดับที่นับจำนวนเพิ่มขึ้น นับเพื่อรู้จำนวนที่มีอยู่ การจดตัวเลข การนับและเข้าใจความหมายของจำนวนที่นับได้ การใช้สัญลักษณ์แทนจำนวนนับ ในเด็กปฐมวัยชอบการนับแบบท่องจำโดยไม่เข้าใจความหมาย การนับแบบท่องจำนี้จะมีความหมายต่อเมื่อเชื่อมโยงกับจุดประสงค์บางอย่าง เช่น การนับจำนวนเพื่อนในห้องเรียน นับขนมที่อยู่ในมือ แต่การนับของเด็กอาจสับสนได้หากมีการจัดเรียงสิ่งของเสียใหม่ เมื่อเด็กเข้าใจเรื่องจำนวนแล้ว เด็กปฐมวัยจึงจะสามารถเข้าใจเรื่องการนับจำนวนอย่างมีความหมาย

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาเกมการศึกษาเพื่อนำมาจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมด้านคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้นประโยชน์ที่ได้รับการจัดประสบการณ์พบว่า การจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษาการเรียนรู้เกี่ยวกับจำนวนนับ 1-10 เด็ก ๆ มีความพร้อมทางคณิตศาสตร์เพิ่มมากขึ้น ขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ผ่านสื่อวัสดุอุปกรณ์ การเรียนรู้ที่จับต้องได้ โดยครูเป็นผู้สาธิตกิจกรรมให้กับเด็กรายบุคคลและเป็นกลุ่ม เป็นการส่งเสริม และกระตุ้นให้เด็กเกิดความพร้อมทางด้านคณิตศาสตร์ตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน การเรียนรู้จาก เกมการศึกษาที่เน้นด้านคณิตศาสตร์เด็กจะสนุกสนานเพลิดเพลินเรียนรู้คณิตศาสตร์ได้โดยไม่รู้ตัว และถือเป็นพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ในการศึกษาในขั้นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. สถานศึกษาควรเผยแพร่การจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมทางคณิตศาสตร์ ให้ครูที่สนใจระดับชั้นอื่น ๆ ในโรงเรียนและหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์ปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

2. จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความสนุกสนานในการร่วมกิจกรรม ดังนั้นครูผู้สอนระดับปฐมวัยจึงควรนำเกมการศึกษาไปใช้จัดกิจกรรมในการเรียนวิชา เนื้อหาสาระอื่น ๆ หรือรูปแบบนวัตกรรมอื่น ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) การใช้นิทาน การเรียนแบบมีส่วนร่วมควบคู่กับ การใช้เกมการศึกษา

3. เมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละครั้ง ครูและเด็กควรมีการสนทนาร่วมกัน สรุป ถึงการปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละวัน เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสสนทนาเกี่ยวกับกิจกรรมที่ตนเองได้ปฏิบัติ พร้อม

ทั้งรู้คุณค่าของผลงานที่ร่วมกันปฏิบัติและเกิดความภาคภูมิใจในตนเองจากการปฏิบัติกิจกรรม ในแต่ละวัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยและพัฒนาเกมการศึกษาในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมด้านอื่น ๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

2. พัฒนารูปแบบเกมการศึกษาที่มีรูปแบบหลากหลายมากขึ้น และขยายผลไปสู่กลุ่มครูผู้สอนในระดับปฐมวัยในโรงเรียนและหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์ปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เพื่อนำผลการพัฒนาไปต่อยอดให้เกิดประสิทธิผลมากขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

การศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : **สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี**. กระทรวงศึกษาธิการ. (2553).

เชวง ซ้อนบุญ. (2554). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบ MATH-3C เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐาน ทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (การศึกษา ปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

นิดาพร อาจประจญ. (2553). **ทักษะการอ่านของเด็กปฐมวัยที่เล่นเกมการศึกษาเน้นภาษา. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย).** กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ลัมพร ชารินทร์. (2553). **พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง จำนวนกับตัวเลขสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วิจิตตรา จันทร์ศิริ. (2559). **การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์คณิตศาสตร์โดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย**. ดุษฎีนิพนธ์ ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.

สุมารีย์ ไชยประสพ. (2558). **การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา โรงเรียนโป่งน้ำร้อนวิทยา**. วิทยานิพนธ์ คศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

ความต้องการของผู้ปกครองต่อการพัฒนาผู้เรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

Needs of Parents for the Students Development on the Vocational Certificate (Voc. Cert.) Technology and Business Administration Udonthani College

ฐิติมน ฉัตรจรัลรัตน์[1] เพชร ราชคม[2] และ พิไรกุล แก้วคำงาม[3]
Titimon Chadcharunrat Phet Ratchakhom and Piraikul Kaewkamngam

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของผู้ปกครองต่อการพัฒนาผู้เรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี เพื่อเปรียบเทียบความต้องการของผู้ปกครองต่อการพัฒนาผู้เรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 290 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความต้องการของผู้ปกครองที่มีต่อคุณภาพของผู้เรียน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบสมมติฐาน คือ ค่าทดสอบสถิติที (t-test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว F-test (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า

1. ความต้องการของผู้ปกครองต่อการพัฒนาผู้เรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการส่งเสริมผู้เรียนเพื่อการมีงานทำ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการบริการผู้เรียนและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรกับผู้ปกครอง

2. ผู้ปกครองนักเรียนที่มีระดับการศึกษาและอาชีพต่างกัน มีความต้องการพัฒนาผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

---

[1] อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] ผู้รับใบอนุญาต วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี

[3] ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี

3. ข้อเสนอแนะของผู้ปกครองต่อการพัฒนาผู้เรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พบว่า ส่งเสริมการสร้างผู้ประกอบการใหม่ให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน เน้นให้นักเรียนความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้รับบริการ มีการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะวิชาชีพในการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานจัดกิจกรรมที่เน้นการป้องกันนักเรียนปกติไม่ให้ตกอยู่ในกลุ่มเสี่ยง โดยการดูแลอย่างใกล้ชิดให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง มีกิจกรรมสอนซ่อนเสริมสร้างอาชีพ กิจกรรมกีฬา เป็นต้น ควรนำข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน 5 ด้าน มาวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่กระบวนการช่วยเหลือ พัฒนา และแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ และควรให้ความสำคัญในด้านการให้บริการด้านหอพักและรถรับส่งนักเรียน

คำสำคัญ : ความต้องการของผู้ปกครอง การพัฒนาผู้เรียน

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to survey the needs of parents for students development 2) to compare the needs of parents and 3) to find the suggestions for the development of students. The sample subjects were 290 parents of the students in Technology and Business Administration Udonthani College. They were selected by stratified random sampling. The research in student was a rating scale questionnaire with .95 reliability value. The statistics used were percentage, mean, standard deviation; t-test and F-test (one-way analysis of variance) The research results revealed that :

1. The average level of the parents' needs for the students development were high all 5 areas The 3 highest level were 1) The Encouraging students for employment 2) The teaching and learning activities 3) The students service and the lowest level was the relationship between personnel and parents

2. The average level of the needs of parents was not significantly different.

3. The suggestions for the development of student that; Promote the creation new entrepreneurs in accordance with the context of the community emphasis on students and their service recipients. Knowledge and professional skills are applied to problem solving in practice. Organize activities that focus on preventing normal students from falling into high-risk groups by close supervision continuous consulting. There are hidden teaching activities to enhance careers, sports activities etc. The basic information of students in 5 areas should be analyzed in order to lead the process of

helping, developing and solving student problems continuously and systematically and should focus on the service of dormitory and student transportation.

Keywords : Needs of Parents, Student Development.

บทนำ

การจัดการอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในระดับฝีมือ(ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือ ปวช.) ระดับเทคนิค (ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรือ ปวส.) และระดับเทคโนโลยี(ระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ หรือ ทล.บ.) ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาระยะยาว และการฝึกอบรมวิชาชีพซึ่งเป็นการจัดการศึกษาระยะสั้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ ชุมชน ตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพอิสระ โดยในการจัดการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษานั้นจะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาของชาติและมาตรฐานอาชีพ ที่ได้กำหนดให้ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาต้องมีทักษะ ความรู้และความสามารถที่เข้มแข็ง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ มีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี รวมถึงมีระบบบริหารจัดการที่มีความคล่องตัวที่ทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาอาชีวศึกษาได้อย่างกว้างขวาง การจัดการอาชีวศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562 : 1-2)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(2561) ได้มีรายงานสภาวะสังคมไทยเกี่ยวกับการศึกษากับการพัฒนาประเทศโดยให้ข้อเสนอแนะที่ควรให้ความสนใจและติดตามอยู่ 2 ข้อ คือ

1. ควรเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย โดยมุ่งที่กำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อให้มีทักษะ และสมรรถนะด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาและสถานประกอบการ ด้วยการให้เรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติจริงและเรียนรู้โลกการทำงานและให้มีการส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งข้อมูลทางอาชีพและแสดงให้เห็นถึงเส้นทางความก้าวหน้าทางอาชีพเพื่อสร้างความมั่นใจและจูงใจในการเรียนอาชีวศึกษา

2. ควรเร่งพัฒนายกระดับทักษะแรงงานใน 2 กลุ่ม คือ

2.1 กลุ่มแรงงานใหม่ โดยให้มุ่งการพัฒนาแนวทางการเรียนรู้ในระบบการศึกษากับการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานได้จริง มีการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการร่วมออกแบบหลักสูตร และฝึกอบรมให้เหมาะกับแต่ละคลัสเตอร์อุตสาหกรรม อีกทั้งมีการเพิ่มทักษะและความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่

2.2 กลุ่มแรงงานเดิม โดยควรให้มีการอบรมให้เกิดทักษะใหม่ ๆ มีการเพิ่มทักษะที่หลากหลาย ทั้งทักษะ ด้านภาษาอังกฤษและทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตควบคู่กับพัฒนาคุณลักษณะด้านการทำงาน เช่น การผสมผสานระหว่างการใช้เทคโนโลยีกับการลงพื้นที่จริงอย่างเหมาะสม ยืดหยุ่น และพัฒนาทักษะการสร้างทีม เป็นต้น

วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี (Technology and Business Administration Udonthani College : T-BAC) เป็นวิทยาลัยเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เดิมชื่อโรงเรียนบริหารธุรกิจเทคโนโลยีอุดรธานี (Business Administration and Technology Udonthani School) โดย ดร.เพชร ราชคม เป็นผู้รับใบอนุญาต ตั้งอยู่เลขที่ 243 หมู่ที่ 12 ถนนมิตรภาพอุดรธานี-หนองคาย ตำบลกุดสระ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี 41000 โทรศัพท์ 042-110476 ประเภทโรงเรียนอาชีวศึกษา ระดับ ปวช. และ ปวส. เปิดทำการสอน ตั้งแต่เวลา 07.30 น. ถึงเวลา 21.00 น. ใช้หลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เปิดรับนักเรียน นักศึกษา รุ่นแรก ปีการศึกษา 2550 มีนักเรียน นักศึกษา จำนวน 545 คน ปัจจุบัน ปีการศึกษา 2564 มีนักเรียน นักศึกษา จำนวน 1899 คน เปิดทำการสอนวันละ 2 รอบ คือ รอบเช้า และรอบบ่าย โดยมีนางสาวพิไรกุล แก้คำงาม เป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี

เพื่อให้การจัดการศึกษาของวิทยาลัยเป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครองที่มีต่อการพัฒนาผู้เรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และเพื่อสอดคล้องกับหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2562 ผู้วิจัยในฐานะเป็นที่ปรึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี ได้ทำการศึกษาความต้องการของผู้ปกครองต่อการพัฒนาผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เพื่อข้อสนเทศในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของวิทยาลัยให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการของผู้ปกครองต่อการพัฒนาผู้เรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการของผู้ปกครองต่อการพัฒนาผู้เรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาผู้เรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

ขอบเขตการวิจัย

1. **ตัวแปรต้น** (Independent variables) ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย

1.1 ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง จำแนกเป็น ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป

1.2 อาชีพของผู้ปกครอง จำแนกเป็น

1.2.1 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

1.2.2 ค้าขาย/รับจ้าง/อาชีพอิสระ

1.2.3 เกษตรกรรม

2. **ตัวแปรตาม** (Dependent variables) ได้แก่ ความต้องการของผู้ปกครองต่อการพัฒนาผู้เรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่

2.1 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.2 ด้านการบริการผู้เรียน

2.3 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

2.4 ด้านการส่งเสริมผู้เรียนเพื่อการมีงานทำ

2.5 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรกับผู้ปกครอง

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาความต้องการของผู้ปกครองต่อการพัฒนาผู้เรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้ศึกษา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

2. แนวทางการขับเคลื่อนและพัฒนาอาชีวศึกษาไทย

3. การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา

4. แนวคิดการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. **ประชากร** ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ผู้ปกครองนักเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1189 คน

2. **กลุ่มตัวอย่าง** ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) จากผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 1189 คน โดยใช้ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างและจำนวนประชากรของ เครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 290 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC)และค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟ่า(Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค(Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.89 โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ 1. ข้อมูลส่วนบุคคล 2. เนื้อหาที่จะทำวิจัย 3. ข้อเสนอแนะ(คำถามปลายเปิด)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดย นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสอบถามอีกครั้ง ได้จำนวน 290 ชุด และวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละตอน มีดังนี้

1. ข้อมูลที่เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ

2. ข้อมูลที่เกี่ยวกับความต้องการของผู้ปกครองต่อการพัฒนาผู้เรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. เปรียบเทียบความต้องการของผู้ปกครองต่อการพัฒนาผู้เรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จำแนกตาม ระดับการศึกษา โดยใช้ t – test

4. เปรียบเทียบความต้องการของผู้ปกครองต่อการพัฒนาผู้เรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จำแนกตามอาชีพ ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทาง เดียว (One – way analysis of variance : ANOVA) หากมีความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะเปรียบเทียบค่าคะแนนเป็นรายคู่ ตามวิธีของเชฟเฟ่ (Schefft's Post hoc Comparison) (อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540 : 227)

5. ตอนที่ 3 ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) โดยรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่ได้มา ทำการวิเคราะห์ตามประเด็นของวัตถุประสงค์การวิจัย ประมวลข้อมูลที่ได้ นำมาทำการตรวจสอบว่าเป็นข้อมูลที่ได้ในเรื่องเดียวกัน สอดคล้องหรือแตกต่างกันอย่างไร แล้วจึงนำมาเขียนเป็นข้อ โดยวิธีพรรณนา (Description) ให้เห็นถึงลักษณะของข้อเสนอแนะในการพัฒนาผู้เรียนตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Index of item-objective congruence : IOC)

การวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครูอนบาค (Cronbach)

2. สถิติพื้นฐาน

2.1 ร้อยละ (Percentage)

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน

3.1 ทดสอบค่าสถิติที (t-test)

3.2 วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว F-test (One-way ANOVA)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย มีดังนี้

ตอนที่ 1 ผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป และอาชีพของผู้ปกครอง ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลหาความถี่และร้อยละ พบว่า ผู้ปกครองที่ตอบแบบสอบถาม มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 71.72 ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 28.27 ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 53.10 รองลงมา มีอาชีพค้าขาย/อาชีพอิสระ/ประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 23.79 และมีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 23.10

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การศึกษาความต้องการของผู้ปกครองต่อการพัฒนาผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก($\bar{x}$ = 4.06) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การส่งเสริมผู้เรียนเพื่อการมีงานทำ รองลงมา คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรกับผู้ปกครอง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีดังนี้

1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับ มาก ทุกข้อ ($\bar{x}$ =4.09) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความรู้ หลักการทั่วไปของงานอาชีพเฉพาะและการวิเคราะห์เบื้องต้น มีความรู้ภาษาอังกฤษและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร มีทักษะการเลือก

และประยุกต์ใช้เครื่องมือและวัสดุพื้นฐานในการปฏิบัติงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีทักษะด้านสุขภาวะและความปลอดภัย

2. ด้านการส่งเสริมผู้เรียนเพื่อการมีงานทำ โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ($\bar{x}$ = 4.20) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สร้างผู้ประกอบการใหม่ให้สอดคล้องกับภูมิสังคมอาชีพ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นในการปฏิบัติงานในบริบทใหม่ มีการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะวิชาชีพในการแก้ปัญหา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีความสามารถปฏิบัติงาน ปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ซับซ้อน

3. ด้านการบริการผู้เรียน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ($\bar{x}$ = 4.08) โดยข้อที่มีค่าสูงสุด คือ คอยกำกับการให้บริการของคนขับรถรับส่งนักเรียนและการใช้บริการของนักเรียน ให้บริการด้วยความสุภาพ กระตือรือร้น เต็มใจให้บริการ การให้บริการด้านหอพักที่มีความสะดวกรวดเร็วเหมาะสม ด้วยวาจาสุภาพ และมีอัธยาศัยไมตรี และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีมาตรการตรวจเช็คสภาพรถเพื่อความพร้อมของรถรับส่งนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ

4. ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ($\bar{x}$ = 4.01) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปรึกษาปัญหาเบื้องต้นอย่างจริงใจเพื่อใช้เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการคัดกรองนักเรียนโดยการให้รายละเอียดข้อมูลที่เป็นจริง มีส่วนร่วมกับครูแนะแนว/ครูที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหานักเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการประเมินผลและแจ้งให้ผู้ปกครองทราบเพื่อให้มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ปัญหา ภาคเรียนละ 1 ครั้ง

5. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรกับผู้ปกครอง ($\bar{x}$ = 3.93) โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครูที่ปรึกษา/ครูแนะแนวประสานงานกับผู้ปกครองอย่างเร่งด่วนเมื่อพบว่านักเรียนต้องการความช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหา มีส่วนร่วมในการสร้างความเข้าใจกับครูที่ปรึกษา/ครูแนะแนว เกี่ยวกับการคัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ และกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว และด้านอื่นๆที่พบเพิ่มเติม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การออกเยี่ยมบ้านนักเรียนของครูที่ปรึกษา/ครูแนะแนว ในการติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียน

2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการของผู้ปกครองต่อการพัฒนาผู้เรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี จำแนกตามระดับการศึกษาและอาชีพ ในภาพรวม พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

ตอนที่ 3 ศึกษาข้อเสนอแนะความต้องการของผู้ปกครองต่อการพัฒนาผู้เรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี ประกอบด้วยประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ควรส่งเสริมการสร้างผู้ประกอบการใหม่ให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน เน้นให้นักเรียนความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้รับบริการ มีการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะวิชาชีพในการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน

3.2 ควรจัดกิจกรรมที่เน้นการป้องกันนักเรียนปกติไม่ให้ตกอยู่ในกลุ่มเสี่ยง โดยการดูแลอย่างใกล้ชิด ให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง มีกิจกรรมสอนซ่อนเสริมสร้างอาชีพ กิจกรรมกีฬา เป็นต้น

3.3 ควรนำข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน 5 ด้าน เกี่ยวกับ ด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว ด้านยาเสพติด และด้านความปลอดภัย เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่กระบวนการช่วยเหลือ พัฒนา และแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

3.4 ควรให้ความสำคัญในด้านการให้บริการด้านหอพักและรถรับส่งนักเรียน เกี่ยวกับการให้บริการที่สะดวก รวดเร็ว เหมาะสม ด้วยการบริการที่สุภาพ เต็มใจให้บริการ และมีอัธยาศัยไมตรี

อภิปรายผล

ผลการศึกษาความต้องการของผู้ปกครองต่อการพัฒนาผู้เรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ปกครองต่อการพัฒนาผู้เรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ผลการวิเคราะห์โดยรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 ทั้งนี้เนื่องจาก วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดให้มีทีมครูที่ปรึกษาและทีมครูแนะแนวที่ชัดเจน มีกรอบระยะเวลาในการปฏิบัติงานและการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสพบครูที่ปรึกษาและครูแนะแนวเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน ในการให้ความช่วยเหลือพัฒนาผู้เรียน กำหนดให้ครูที่ปรึกษาและครูแนะแนวออกเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อทราบลักษณะความเป็นอยู่ของผู้เรียน และจัดให้มีการประชุมผู้ปกครอง โดยจัดกิจกรรมในแต่ละอำเภอ ตามสถานการณ์ความปลอดภัยจากโควิด ทำให้รับทราบข้อมูลผู้เรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ เพิ่มเติม พลับพลา (2564 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาตามมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ ของวิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ได้แก่ ด้านบริหารจัดการ (Management) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านคนหรือบุคคล การศึกษาความต้องการการจัดการอาชีวศึกษาตามมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการของวิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ สภาพที่ควรจะเป็นโดยรวม มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับ วรวุฒิ สุขะเสวก (2563 : 377) ศึกษาเรื่อง การบริหารระบบการ

ดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตนักศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษาในเขตจังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัย พบว่า ระดับการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตนักศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษาในเขตจังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการส่งต่อมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งเสริมนักเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สอดคล้องกับ เพ็ญนภา สมบันดาล และคณะ (2562: 1416) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของวิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของวิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมในการส่งต่อ รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ปัญหา และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในด้านการคัดกรองผู้เรียน 2. ผลเปรียบเทียบความต้องการของผู้ปกครองต่อการพัฒนาผู้เรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี จำแนกตามระดับการศึกษา และอาชีพ ในภาพรวม พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้เรียนมีถิ่นอาศัยในชุมชนและสภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง ประกอบอาชีพอิสระ และเกษตรกร พื้นฐานครอบครัวของผู้ปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ความรู้ การดูแลเอาใจใส่ จึงมีความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับเดียวกัน ซึ่งผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของ ขนิษฐา ชัยรัตนาวรรณ (2561 : 2) กล่าวว่า สถานศึกษาได้พัฒนาโดยการบริหารจัดการให้เป็นไปตามความต้องการของสถานประกอบการ อีกทั้งมีกระบวนการในการฝึกทักษะและสมรรถนะ ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมทั้ง ภาษาต่างประเทศและคอมพิวเตอร์ เพื่อยกระดับคุณภาพหลักสูตรอาชีวศึกษาให้เป็นมาตรฐานสากล สอดคล้องกับ ณัฐฐิญา ใจสุทธิ (2559) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนโรงเรียนบ้านตรอกนอง(ประทีปวารีราษฎร์วิทยา) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกัน

3. ผลศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาผู้เรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจอุดรธานี สรุปได้ดังนี้ ควรส่งเสริมการสร้างผู้ประกอบการใหม่ให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน เน้นให้นักเรียนความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้รับบริการ มีการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะวิชาชีพในการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน ควรมีกิจกรรมที่เน้นการป้องกันนักเรียนปกติไม่ให้ตกอยู่ในกลุ่มเสี่ยง โดยการดูแลอย่างใกล้ชิด ให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง มีกิจกรรมสอนซ่อนเสริมสร้างอาชีพ กิจกรรมกีฬา เป็นต้นควรนำข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน 5 ด้าน เกี่ยวกับ ด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว ด้านยาเสพติด และด้าน

ความปลอดภัย เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่กระบวนการช่วยเหลือ พัฒนา และแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ และควรให้ความสำคัญในด้านการให้บริการด้านหอพักและรถรับส่งนักเรียน เกี่ยวกับการให้บริการที่สะดวก รวดเร็ว เหมาะสม ด้วยการบริการที่สุภาพ เต็มใจให้บริการ และมีอัธยาศัยไมตรี สอดคล้องกับ เพ็ญนภา สมบันดาล และคณะ (2562 : 1429) กล่าวว่า เนื่องจากวิทยาลัยปฏิบัติตามนโยบายการจัดการศึกษาที่เน้นให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยจัดให้มีการประชุมผู้ปกครองอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ทำให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสพบครูที่ปรึกษาของผู้เรียนเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน ในการร่วมมือกันดูแลผู้เรียน และมีการกำหนดให้ครูที่ปรึกษาออกเยี่ยมบ้าน เพื่อทราบลักษณะความเป็นอยู่ของผู้เรียน เพื่อคัดกรองความเสี่ยง และเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ ผู้ปกครองต้องการให้ผู้เรียนมีทักษะวิชาชีพเฉพาะ มีความรู้ภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร

2. ด้านการส่งเสริมผู้เรียนเพื่อการมีงานทำ คือ ผู้ปกครองต้องการให้ส่งเสริมผู้เรียนเป็นผู้ประกอบการ สร้างอาชีพในชุมชน โดยเน้นให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้รับบริการ

3. ด้านบริการผู้เรียน คือ ผู้ปกครองต้องการให้คอยกำกับการให้บริการของคนขับรถรับส่งด้วยความสุภาพ เต็มใจให้บริการ ส่วนด้านหอพัก ควรมีการปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และมีการให้บริการที่มีอัธยาศัยไมตรี

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา คือ ผู้ปกครอง มีความต้องการให้ครูที่ปรึกษา/ครูแนะแนว เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปรึกษาปัญหาเบื้องต้น รับฟังปัญหาอย่างจริงใจ และมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาผู้เรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

5. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรกับผู้ปกครอง คือ ผู้ปกครองต้องการมีส่วนร่วมกับครูที่ปรึกษา/ครูแนะแนวในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คัดกรองผู้เรียน กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา หากพบปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียนให้เร่งประสานกับผู้ปกครองทันที

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษา ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่าง ครู บุคลากรทางการศึกษา กับผู้ปกครองนักเรียน ที่มีต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

เอกสารอ้างอิง

ขนิษฐา ชัยรัตนาวรรณ. (2561). **แนวทางการขับเคลื่อนและพัฒนาอาชีวศึกษาไทย.** วารสารการอาชีวศึกษาภาคกลาง. มหาวิทยาลัยศรีปทุม. กรุงเทพฯ.

ณัฐฐิญา ใจสุทธิ. (2559). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านตรอกนอง (ประทีปวารีราษฎร์วิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทรบุรี** เขต 2. การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยบูรพา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2543). **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ : สุวีริยสาส์น.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เพ็ญนภา สมบันดาล และคณะ. (2562). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของวิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช.** วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม 2562).

เพิ่มเติม พลับพลา. (2564). **การจัดการอาชีวศึกษาตามมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการของวิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ.** วารสารการเผยแพร่งานวิจัย : วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ.

วรวุฒิ สุขเสวก. (2563). **การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตนักศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษาในเขตจังหวัดนครสวรรค์.** บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2563.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงาน.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). **หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง : การจัดการอาชีวศึกษา.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.

แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีโต้แย้งเพื่อพัฒนาทักษะการให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยรูปแบบออนไลน์

Good practice for conducting questionnaires-driven argumentative learning to develop science reasoning skills of 10th Grade students with an online format.

ศักดิ์สิทธิ์ ชมภูพวง[1] สิงหา ประสิทธิ์พงศ์[2] และ เมธี ดิสวัสดิ์[3]
Saksith Chomphuphaung Singha Prasitpong and Mater Di-sawat

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีโต้แย้งเพื่อพัฒนาทักษะการให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย จำนวน 30 คน ที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการเรียนจัดการเรียนรู้ เรื่อง โมเมนตัม จำนวน 3 แผน แบบวัดการให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์เป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 5 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า แนวปฏิบัติที่ดีมีทั้งหมด 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การระบุเป้าหมายและคำถามนำ สถานการณ์ที่นำมาใช้ควรใช้สถานการณ์ที่ใกล้ตัวและเป็นที่สนใจของนักเรียน ขั้นที่ 2 การสำรวจและรวบรวมข้อมูล เป็นขั้นให้นักเรียนได้ค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อนำมาสร้างข้อโต้แย้งของตนเอง ขั้นที่ 3 การสร้างข้อโต้แย้งชั่วคราว สมาชิกในกลุ่มจะแลกเปลี่ยนข้อโต้แย้งของตนเองก่อนที่จะสรุปเป็นข้อโต้แย้งของกลุ่ม ขั้นที่ 4 กิจกรรมการโต้แย้ง นักเรียนนำเสนอนำเสนอข้อโต้แย้งของกลุ่มตนเอง ขั้นที่ 5 การกระจ่างมโนทัศน์และการอภิปรายเชิงสะท้อนผล ผู้สอนกับนักเรียนอภิปรายร่วมกันถึงประเด็นที่ใช้โต้แย้ง ผู้สอนจะต้องนำข้อมูลและข้อโต้แย้งที่แต่ละกลุ่มนำเสนอมาอภิปรายและนำมาขยายความรู้ ขั้นที่ 6 การเขียนผลรายงานผลการสำรวจ เป็นขั้นที่นักสามารถยืนยันข้อโต้แย้งเดิมของตนเองหรือจะเปลี่ยนข้อโต้แย้งก็ได้ แต่ต้องประกอบไปด้วยหลักฐาน ข้อมูล ทฤษฎี รูปแบบของการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวจะส่งผลให้นักเรียนได้วิเคราะห์ รวบรวมข้อมูล หลักฐาน และตัดสินใจ เพื่อที่จะสร้างเป็นข้อสรุปหรือเหตุผลทางวิทยาศาสตร์

[1] นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการสอนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
Email: saksith_aun@hotmail.com โทรศัพท์ 0836588166

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ (ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก)
Email: singha.p@tsu.ac.th

[3] อาจารย์ ดร. สาขาสาขาวิชาการประเมินผลและวิจัย มหาวิทยาลัยทักษิณ (ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม) Email: matee@tsu.ac.th

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีโต้แย้ง, การให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์, วิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

Abstract

This research aims to Explore the best practice of arguing question-driven learning to develop scientific reasoning skills. of students 10th Grade students, with the target group being 30 10th Grade students at HatYai Wittayalai School in the 2nd semester of the academic year 2021, obtained from a specific selection. The research instruments were 3 plans for learning management on momentum and a scientific reasoning scale with a total of 5 open-ended questions. There are six steps in the questionnaire-driven teaching and learning management model for developing scientific reasoning abilities: Step 1, Identifying Goals and Leading Questions. The situations used should be based on situations that are close to the attention of students. Step 2: Survey and Data Collection. This is a step for students to research information to create their own arguments. Step 3 Creating a temporary argument. Each group member exchanges his or her arguments before concluding as a group argument. Students present their group's arguments. Step 5: Clarification of concepts and reflective discussion. The teacher and students discuss the controversial issues together. In which the teacher must bring the information and arguments presented by each group to discuss and expand their knowledge. Step 6 Writing a report on the results of the survey. This is the stage where a student can confirm his original argument or change his argument. But it must contain evidence, data, and theories that students can find and obtain from the stage of clarification of concepts and reflective discussion. Such a model of learning management allows students to analyze, gather information, and evidence, and make decisions in order to make scientific conclusions or justifications.

Keyword: argument-driven inquiry, Scientific reasoning, Classroom Action Research.

บทนำ

วิทยาศาสตร์เข้ามามีบทบาทอย่างมากในสังคมปัจจุบันและสังคมแห่งอนาคต และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและอุตสาหกรรม และยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนให้สูงขึ้น วิทยาศาสตร์จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยพัฒนาประเทศ และทำให้สามารถแข่งขันกับนานาประเทศและสามารถอยู่ในสังคมโลกได้ การที่ประเทศจะสามารถสร้างความเข้มแข็งทางด้านวิทยาศาสตร์ได้นั้น องค์ประกอบที่สำคัญ คือ การเตรียมประกรในสังคมให้อยู่ในสังคมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคที่มีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ 2551, 92; สสวท. 2546,1) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จัดได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคน นอกจากนี้วิทยาศาสตร์ยังส่งผลให้คนได้พัฒนาวิธีคิดแบบเป็นเหตุเป็นผลคิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์วิจารณ์ และพัฒนาทักษะสำคัญทั้งในด้านการให้เหตุผลและการค้นคว้าหาความรู้ การพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการดำรงชีวิตและการทำงานในอนาคต การเป็นคนฉลาดอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอที่จะอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้ สิ่งที่จำเป็นที่จะต้องปลูกฝังนอกเหนือจากทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 แล้ว อีกสิ่งหนึ่งที่ควรปลูกฝังคือ จิตห้าลักษณะสำหรับอนาคต ซึ่งหนึ่งในห้าลักษณะที่มีความสำคัญ คือ จิตรู้สังเคราะห์ (Synthesizing Mind) หมายถึง การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่หลากหลาย แล้วนำมาทำความเข้าใจ สังเคราะห์ข้อมูล ประเมินความสำคัญ คัดเลือก และนำไปสู่การจำแนกประเด็นอีกทั้งนำมาผสมผสานได้อย่างมีเหตุและผล (เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช, 2559) ซึ่งมีการความสอดคล้องกับการเรียนวิทยาศาสตร์เป็นอย่างมาก ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีโต้แย้งเพื่อพัฒนาการให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาฟิสิกส์ เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถในการให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์และนอกเหนือจากนี้ผู้วิจัยคาดหวังว่ารูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวจะช่วยพัฒนาให้นักเรียนได้ความรู้ มีทักษะการปฏิบัติและเจคคติที่ดีในวิชาวิทยาศาสตร์ รวมทั้งเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนสำหรับครูเพื่อใช้ในการพัฒนาความสามารถในการสร้างการให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์และความมีเหตุผลของนักเรียน ซึ่งจะมีส่วนในการส่งเสริมให้นักเรียนนมีความรอบรู้ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อสามารถใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

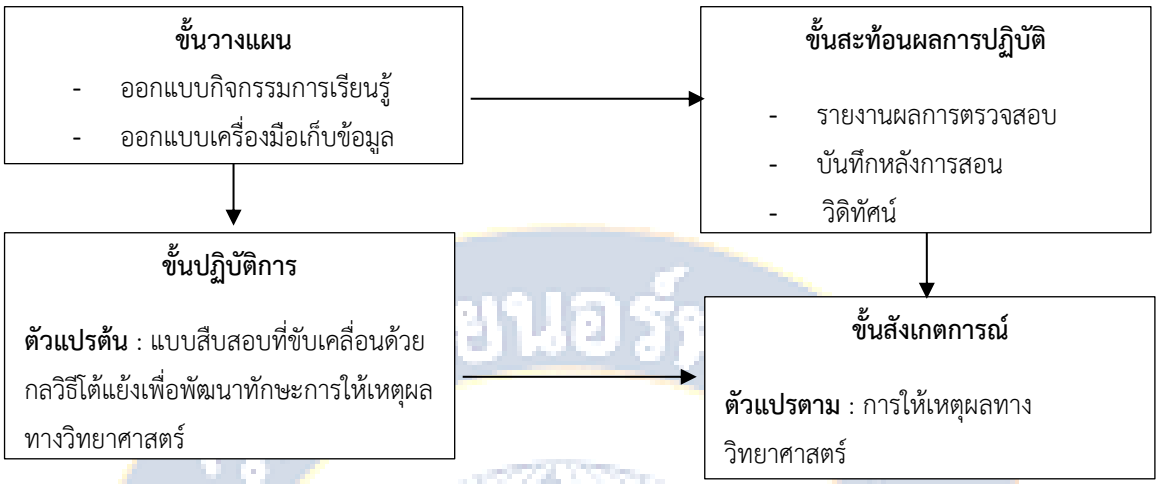

วัตถุประสงค์การวิจัย

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีโต้แย้งเพื่อพัฒนาทักษะการให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายของงานวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 20 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 30 คน โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย

การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกใช้รูปแบบการวิจัยตามแบบของเคมมิสและแมกแทกการ์ก ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน เป็นวงจรต่อเนื่องกัน ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกเป็นวงจรปฏิบัติการทั้งหมด 3 วงจร โดยวงจรปฏิบัติการที่ 1 ขั้นวางแผน (Plan) ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาของการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาฟิสิกส์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/20 และได้มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์และการทำงานแบบกลุ่ม พร้อมทั้งศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างเป็นเครื่องมือวิจัย 2. ขั้นปฏิบัติการ (Act) ผู้วิจัยได้ดำเนินตามแผนการจัดการเรียนรู้แผนที่ 1 และได้มีการบันทึกสังเกต พฤติกรรมของนักเรียนขณะทำกิจกรรมว่าแสดงออกถึงทักษะการให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์น

ในรูปแบบใดบ้าง ขั้นที่ 3. ขั้นสังเกต (Observe) ผู้วิจัยได้สังเกตการณ์ใช้แผนการเรียนเรียนรู้แผนที่ 1 และสังเกตการให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน จากนั้นบันทึกผลที่เกิดขึ้นหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในแบบบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ ขั้นที่ 4. ขั้นสะท้อนผล (Reflect) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลและสิ่งที่สังเกตได้จากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ไปสะท้อนผลกับครูพี่เลี้ยงและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อที่จะสามารถปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ในวงรอบต่อไป หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามวงจรปฏิบัติที่ 2 และ 3 ซึ่งมีลักษณะวิธีการดำเนินงานที่คล้ายคลึงกัน คือ นำผลที่ได้จากวงจรปฏิบัติก่อนหน้ามาปรับปรุงแก้ไขในวงจรถัดไป เมื่อเก็บข้อมูลครบแล้ว จึงนำผลงานของนักเรียนและบันทึกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมไปถึงแนวคิดต่าง ๆ มาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 แผน ซึ่งประกอบไปด้วยการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน คำตอบของนักเรียนที่ได้จากการทำกิจกรรมและการตอบคำถาม นำมาวิเคราะห์และสรุปว่าในแต่ละขั้นของการจัดการเรียนรู้เกิดปัญหา อุปสรรค ใดบ้าง มีวิธีการแก้ไขปรับปรุงอย่างไรบ้าง เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการจัดการเรียนรู้

สรุปผลการวิจัย

จากผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีโต้แย้งในรายวิชาฟิสิกส์ เพื่อส่งเสริมการให้เหตุทางวิทยาศาสตร์ มีแนวปฏิบัติที่ดีเพื่อใช้ในการจัดการสอนแบบออนไลน์ ดังนี้ ขั้นที่ 1 การระบุเป้าหมายและคำถามนำ ผู้วิจัยพบว่าสถานการณ์ที่นำมาใช้เป็นประเด็นโต้แย้งควรใช้สถานการณ์ที่ใกล้ตัวนักเรียนและเป็นประเด็นที่กำลังเป็นที่สนใจของคนในสังคม ซึ่งนักเรียนจะให้ความสนใจเป็นอย่างมาก ประเด็นที่นำมาใช้ควรเป็นประเด็นที่สามารถเชื่อมโยงกับเนื้อหาหรือความรู้พื้นฐานของนักเรียน การนำเสนอประเด็นควรมีวิดีโอหรือภาพประกอบที่น่าสนใจ มีการใช้ภาษาที่ตื่นเต้น ปลุกเร้าให้นักเรียนอยากทำกิจกรรม มีการใช้คำถามที่กระตุ้นให้นักเรียนได้วิเคราะห์ถึงสถานการปัญหา ควรมีการกำหนดเวลาในการระบุเป้าหมายและคำถามนำเพื่อที่จะได้บริหารเวลาในการจัดกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม และผู้สอนต้องชี้แจงและอธิบายถึงใบกิจกรรม ภาระงาน และคำสั่งอื่น ๆ ที่นักเรียนต้องทำในคาบนี้ อีกทั้งมีการแจ้งนักเรียนว่าจะมีการเข้าไปดูการทำงานของนักเรียนเป็นระยะ ๆ เพื่อลดปัญหานักเรียนหยุดการพูดคุยเมื่อมีครูเข้าไปดูการทำงาน

ขั้นที่ 2 การสำรวจและรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้โปรแกรม zoom เป็นแอปพลิเคชั่นในการสอนซึ่งก่อนที่จะให้นักเรียนได้ทำการสำรวจและรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มนักเรียนไว้ก่อนเพื่อ

ลดเวลาในการแบ่งกลุ่มกิจกรรม จากนั้นเข้าไปเลือกตัวแทนกลุ่มเพื่อทำหน้าที่บันทึกวิดีโอขณะการทำงานและนำส่งให้ผู้สอนหลังเสร็จกิจกรรม ในขั้นนี้ผู้สอนให้นักเรียนได้ค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อนำมาสร้างข้อโต้แย้งของตนเอง ซึ่งผู้สอนอาจจะมีตัวอย่างข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมมานำเสนอนักเรียน แหล่งข้อมูลที่น่าสนใจ อีกทั้งต้องมีการเน้นย้ำให้นักเรียนหาข้อมูลที่น่าเชื่อถือเพื่อใช้ประกอบการสร้างข้อโต้แย้ง ขั้นที่ 3 การสร้างข้อโต้แย้งชั่วคราว หลังจากที่นักเรียนได้ทำการสำรวจและรวบรวมข้อมูลแล้ว สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนจะต้องมานำเสนอข้อมูลที่ตนเองหามาได้และนำข้อมูลนั้นไปสร้างเป็นข้อโต้แย้งของตนเองและเขียนลงในใบกิจกรรม เมื่อสมาชิกแต่ละกลุ่มสร้างข้อโต้แย้งของตนเองเสร็จแล้วจึงนำข้อโต้แย้งมาแลกเปลี่ยนกับสมาชิกคนอื่นภายในกลุ่ม เพื่อสรุปเป็นข้อโต้แย้งของกลุ่ม ซึ่งผ้าสอนจะมีหน้าที่กำกับดูแลคอยให้คำแนะนำกับนักเรียน เน้นย้ำให้นักเรียนสร้างข้อโต้แย้งที่ได้จากการหาข้อมูลและให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้พื้นฐานที่นักเรียนเคยได้เรียนมา

ขั้นที่ 4 กิจกรรมการโต้แย้ง ผู้สอนได้ทำการสุ่มลำดับการนำเสนอไว้ล่วงหน้า จากนั้นจึงชี้แจงเวลาในการทำกิจกรรมโต้แย้งว่าจะให้เวลานักเรียนในการนำเสนอกลุ่มละกี่นาที โดยครูผู้สอนมีหน้าที่คอยควบคุมการโต้แย้งให้อยู่ในประเด็นหลักและใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้กิจกรรมการโต้แย้งมีความน่าสนใจ ผู้สอนจะต้องคอยสรุปประเด็นที่แต่ละกลุ่มได้นำเสนอมาเพื่อนำไปใช้ในขั้นของการกระจ่างมโนทัศน์และอภิปรายเชิงสะท้อนผล หลังจากแต่ละกลุ่มนำเสนอเสร็จแล้วจึงให้นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนหรือโต้แย้งระหว่างกลุ่ม หากไม่มีการโต้แย้งระหว่างกลุ่มเกิดขึ้นผู้สอนต้องใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ว่าข้อโต้แย้งที่แต่ละกลุ่มนำเสนอมามีความสมเหตุสมผลมากน้อยเพียงใด หลักฐานและข้อมูลที่หามามีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด ขั้นที่ 5 การกระจ่างมโนทัศน์และการอภิปรายเชิงสะท้อนผล ผู้สอนกับนักเรียนอภิปรายร่วมกันถึงประเด็นที่ใช้โต้แย้ง ซึ่งผู้สอนจะต้องนำข้อมูลและข้อโต้แย้งที่แต่ละกลุ่มนำเสนอมาอภิปรายและนำมาขยายความรู้ ผู้สอนจะต้องเชื่อมประเด็นที่เคยนำเสนอและข้อโต้แย้งแต่ละกลุ่มเข้ากับความรู้และเนื้อหาที่กำลังเรียน หากกลุ่มใดที่มีความเข้าใจผิดพลาดกับข้อมูลที่ได้นำเสนอ ครูผู้สอนก็สามารถแก้ไขให้ถูกต้องได้ในขั้นนี้แต่หากกลุ่มใดที่นำเสนอข้อมูลได้ถูกต้องแล้วผู้สอนก็ยังสามารถขยายความรู้เพิ่มเติมได้อีก ซึ่งในขั้นนี้หากเป็นการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ผู้สอนสามารถใช้โปรแกรมจำลองต่าง ๆ เช่น โปรแกรมจากเว็บไซต์ https://phet.colorado.edu/ เป็นต้น เพื่อที่ทำให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงทฤษฎีกับงานที่นักเรียนนำเสนอได้ชัดเจนขึ้น ขั้นที่ 6 การเขียนผลสำรวจ ผู้สอนให้นักเรียนรายงานผลการผลการตรวจสอบซึ่งในใบกิจกรรมประกอบไปด้วย ความรู้ที่นักเรียนได้รับจากกิจกรรมโต้แย้ง, ข้อโต้แย้งของนักเรียน, หลักฐานในการใช้สนับสนุนและยืนยันเหตุผลของนักเรียนและสรุป ซึ่งนักสามารถยืนยันข้อโต้แย้งเดิมของตนเองหรือจะเปลี่ยนข้อโต้แย้งก็ได้ แต่ต้องประกอบไปด้วยหลักฐานและเหตุผล ในขั้นนี้ผู้สอนต้องเน้นย้ำนักเรียนให้รายงานผลการสำรวจโดยใช้การอ้างอิงจากหลักฐาน ข้อมูล ทฤษฎีที่นักเรียนหาได้และที่ได้จากขั้นของการกระจ่างมโนทัศน์และอภิปรายเชิงสะท้อนผลและเน้นย้ำให้

นักเรียนทำใบกิจกรรมด้วยตนเองไม่คัดลอกผลงานผู้อื่น เมื่อนักเรียนทำเสร็จจึงให้นักเรียนนำส่งใน Google Classroom ตามเวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งทั้ง 6 ขั้นตอนสามารถสรุปได้ดังแผนภาพนี้

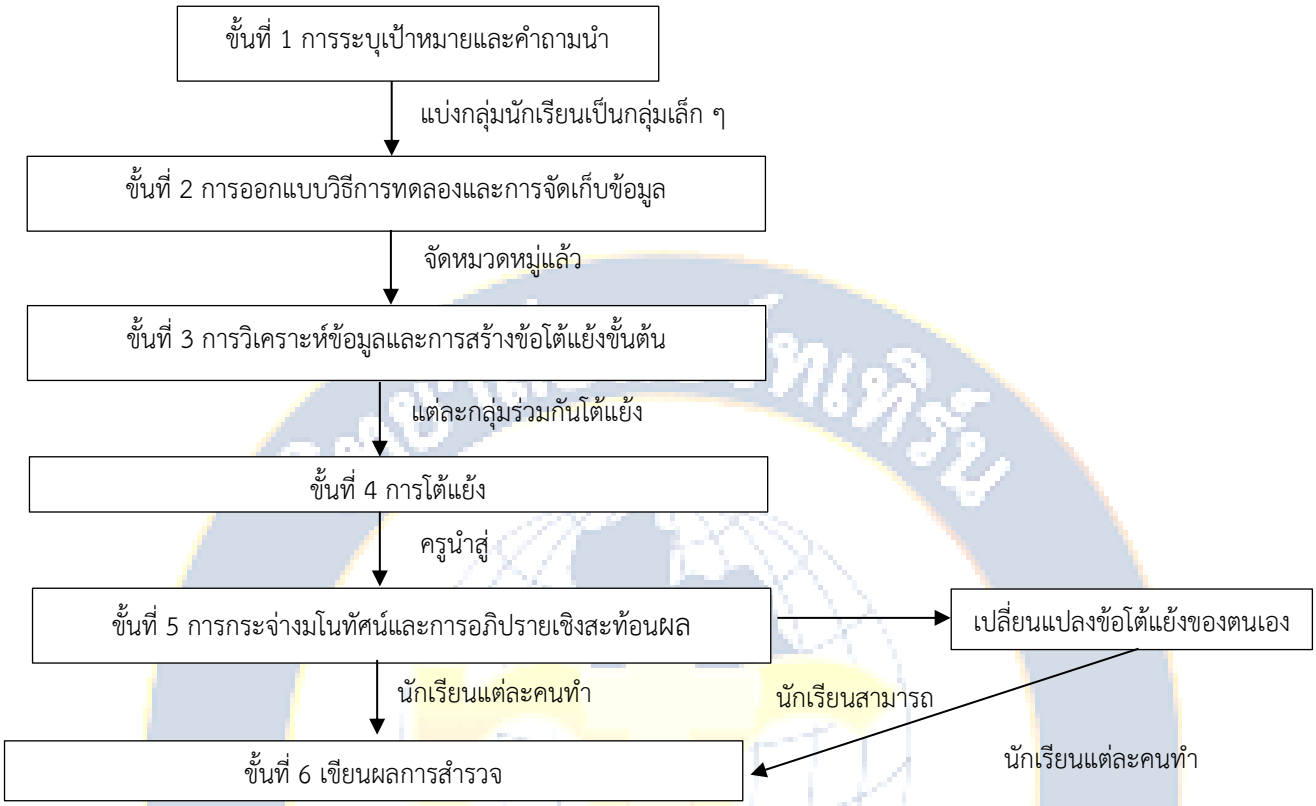

ภาพที่ 2: แผนภาพแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการจัดการเรียนการสอนแบบสืบสอบที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีโต้แย้ง

อภิปรายผล

แนวการจัดการเรียนการเรียนรู้แบบสืบสอบที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีโต้แย้ง ตามที่ผู้วิจัยได้ปรับปรุงและพัฒนาขึ้นควรมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ดังนี้ ขั้นของการระบุเป้าหมายและคำถามนำ ผู้วิจัยพบว่าสถานการณ์ที่นำมาใช้เป็นประเด็นโต้แย้งควรใช้สถานการณ์ที่ใกล้ตัวนักเรียนแ ละเป็นประเด็นที่กำลังเป็นที่สนใจของคนในสังคม ซึ่งนักเรียนจะให้ความสนใจเป็นอย่างมาก ประเด็นที่นำมาใช้ควรเป็นประเด็นที่สามารถเชื่อมโยงกับเนื้อหาหรือความรู้พื้นฐานของนักเรียน สอดคล้องกับวอล์คเกอร์และแซมป์สัน (Walker and Sampson) ที่ได้รายงานไว้ว่า การตั้งคำถามที่ดีจะทำให้ผู้เรียนมีการโต้แย้งและสืบค้นหาข้อมูล หลักฐาน เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่ถูกต้อง หากในชั้นแรกครูผู้สอนสามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้ นักเรียนจะมีแรงจูงใจในการทำกิจกรรมเพื่อค้นคว้าหาข้อมูลได้มากยิ่งขึ้น ขั้นของการสร้างข้อโต้แย้งชั่วคราวหลังจากที่นักเรียนได้ทำการสำรวจและรวบรวมข้อมูลแล้ว สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนจะต้องมานำเสนอข้อมูลที่ตนเองหามาได้และนำข้อมูลนั้นไปสร้างเป็นข้อโต้แย้งของตนเองและเขียนลงในใบกิจกรรม เมื่อสมาชิกแต่ละกลุ่มสร้างข้อโต้แย้งของตนเองเสร็จแล้ว

จึงนำข้อโต้แย้งมาแลกเปลี่ยนกับสมาชิกคนอื่นภายในกลุ่ม เพื่อสรุปเป็นข้อโต้แย้งของกลุ่ม ซึ่งผู้สอนจะมีหน้าที่กำกับดูแลคอยให้คำแนะนำกับนักเรียน เน้นย้ำให้นักเรียนสร้างข้อโต้แย้งที่ได้จากการหาข้อมูลและให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้พื้นฐานที่นักเรียนเคยได้เรียนซึ่งสอดคล้องกับนัฐกานต์ นามนิมิตรานนท์และคณะ (2558) ที่ได้กล่าวว่า ในกระบวนการสืบสอบทางวิทยาศาสตร์นักเรียนจะต้องใช้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ในการพิจารณาข้อมูลที่ค้นคว้า เชื่อมโยงกับความรู้เดิมจนเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ ขั้นกิจกรรมการโต้แย้งผู้สอนได้ทำการสุ่มครูผู้สอนมีหน้าที่คอยควบคุมการโต้แย้งให้อยู่ในประเด็นหลักและใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้กิจกรรมการโต้แย้งมีความน่าสนใจ ในแต่ละกิจกรรมที่ผู้วิจัยได้นำไปเป็นประเด็นตัวอย่าง ยังสามารถมองเห็นมุมมองของการให้เหตุผลในด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการให้เหตุผลทางด้านวิทยาศาสตร์ เช่น มุมมองของนักเรียนทางด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ศีลธรม เป็นต้น โดยภัทราวรรณ ไชยมงตล (2559) พบว่ากิจกรรมการโต้แย้งส่งเสริมให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและประเมินข้อโต้แย้ง จะสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลได้ ขั้นการกระจ่างมโนทัศน์และการอภิปรายเชิงสะท้อนผล ผู้สอนกับนักเรียนอภิปรายร่วมกันถึงประเด็นที่ใช้โต้แย้ง ซึ่งผู้สอนจะต้องนำข้อมูลและข้อโต้แย้งที่แต่ละกลุ่มนำเสนอมาอภิปรายและนำมาขยายความรู้ ผู้สอนจะต้องเชื่อมประเด็นที่เคยนำเสนอและข้อโต้แย้งแต่ละกลุ่มเข้ากับความรู้และเนื้อหาที่กำลังเรียน หากกลุ่มใดที่มีความเข้าใจผิดพลาดกับข้อมูลที่ได้นำเสนอ ครูผู้สอนก็สามารถแก้ไขให้ถูกต้องได้ในขั้นนี้ สอดคล้องกับแซมป์สันและกรูมส์ (Sampsom, Grooms, 2009) ที่กล่าวว่าครูควรมุ่งเน้นไปที่การทำให้นักเรียนทุกคนเข้าใจเนื้อหาโดยมอบบริบทให้นักเรียนอธิบายแนวคิดของตนเองออกมา ในส่วนของการเขียนผลสำรวจผู้สอนให้นักเรียนรายงานผลการผลการตรวจสอบซึ่งในใบกิจกรรมประกอบไปด้วย ความรู้ที่นักเรียนได้รับจากกิจกรรมโต้แย้ง, ข้อโต้แย้งของนักเรียน, หลักฐานในการใช้สนับสนุนและยืนยันเหตุผลของนักเรียนและสรุปซึ่งเป็นขั้นที่นักเรียนสามารถยืนยันข้อโต้แย้งเดิมของตนเองหรือสามารถเปลี่ยนข้อโต้แย้งได้ขึ้นอยู่กับหลักฐาน เหตุผล และข้อสรุปที่นักเรียนได้ค้นคว้าเพิ่มเติมหรือได้จากการอภิปรายเชิงสะท้อนผล การจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีโต้แย้ง ซึ่งในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกปฏิบัติตามกรอบของกรูมส์และคณะ (2016) ซึ่งกรูมส์ได้กล่าวไว้ว่ามีทั้งหมด 8 ขั้นตอน แต่เมื่อผู้วิจัยได้ลงมือปฏิบัติก็พบว่าภายใต้รูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ไม่สามารถจัดให้ครบทั้ง 8 ขั้นตอนได้ โดยขั้นตอนที่ขาดไปได้แก่ ขั้นของการสุ่มวิจารณ์แบบไม่ระบุตัวตนและขั้นทบทวนแก้ไขและส่งรายงาน ทำให้จึงเหลือเพียง 6 ขั้นตอน ซึ่ง 6 ขั้นตอนนี้มีคล้ายคลึงกับการจัดการเรียนการสอนแบบสร้างข้อโต้แย้งของ Victor Sampson and Sharon Schleigh (2013) ที่ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นผู้สอนนำเสนอสถานการณ์หรือระบุคำถาม ขั้นที่ 2 คือขั้นการสร้างข้อโต้แย้งชั่วคราว ขั้นที่ 3 คือ ขั้นกิจกรรมการโต้แย้ง ขั้นที่ 4 คือ ขั้นการอภิปรายสะท้อนผล และขั้นที่ 5 คือ ขั้นการสร้างข้อโต้แย้งขั้นสุดท้าย

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ ถ้าต้องจัดการเรียนสอนในรูปแบบออนไลน์ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการสื่อสารของนักเรียนหรือปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมของนักเรียน

2. การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ หากเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ควรระบุและแบ่งเวลาในการทำกิจกรรมแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

กุลวรรธน์ อินทะอุด, ธิติยา บงกชเพชร, ศิรินุช จินดารักษ์. (2563). "**การพัฒนาการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีการโต้แย้ง เรื่อง แสงและทัศนอุปกรณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5**", วารสารศึกษาศาสตร์. 30(2), 1288 – 141

ณัฏพนธู เสริมสุข. (2558). "**การพัฒนาทักษะการโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง ระบบนิเวศน์ โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์**", บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พรพิมล คงเจริญสุข, จันทร์พร พรหมมาศ, สมศิริ สิงห์ลพ. (2563). "**ผลการเรียนการสอนตามแนววงจรการเรียนรู้ร่วมกับการโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการให้เหตุผลอย่างไม่เป็นทางการ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา และมโนทัศน์ทางชีววิทยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่4**", วารสารศึกษาศาสตร์. 30(1), 62 – 77

ภัทราวรรณ ไชยมงคล. (2559). "**การพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ เรื่อง ปริมาณสารสัมพันธ์โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสืบเสาะที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีการโต้แย้ง**", วารสารหน่วยวิจัยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้. 8(1), 27 – 40

วรัญญา จีระวิพูลวรรณ. (2563). "**การโต้แย้งและวิทยาศาสตร์ศึกษา**", วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏ อุดรธานี. 8(1), 1-25

สุรศักดิ์ สีระสูงเนิน, จีระพรรณ สุขศรีงาม, บุษรา ยงคำชา, ปรเมษฐ์ จันทร์เพ็ง. (2558). "**การเปรียบเทียบผล การเรียนประเด็นปัญหาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการใช้วิทยาศาสตร์และการเรียนแบบผสมผสาน ตามวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ที่มีต่อความสามารถในการโต้แย้งและการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน**", รมยสาร. 13(1), 216 – 231

สันติ อนุวรชัย. (2553). **"ผลของการเรียนการสอนชีววิทยาด้วยรูปแบบการสอนสืบสอบร่วมกับกลวิธีการโต้แย้งที่มีต่อความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์และความมีเหตุผลของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย"**, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์

เอกภูมิ จันทรขันตี. (2559). **"การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการโต้แย้งในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์"**, วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. 11(1), 217 – 232

Chih-Chao Hsu, Chiung-Hui Chiu, Chun-Hsu Lin, Tzone-I. Wang. (2015), **"Enhancing skill in constructing scientific explanations using a structured argumentation scaffold in scientific inquiry"**, Computers & Education. 91, 46 – 59

Amusa J. Oluwadamilare, **"The Argument for Scientific Argumentation as an Instructional Strategy for Teaching Physics in Nigeria Secondary Schools."**, Publication of Faculty of Education, Kampala International University College, 11, 13 – 29

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ กับการจัดการเรียนรู้แบบออนไซต์วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

COMPARISON OF LEARNING ACHIEVEMENT BETWEEN ONLINE AND ON-SITE LEARNING MANAGEMENT FOR MATHEMATICS AMONG GRADE 6 STUDENTS

วัชรทินภัทร อนุมา[1] อรุณี สาลี[2] และ โสภา สุขเกษม[3]
Wathcharathinnaphat Anuma Arunee Salee and Sopha Sukkasem

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์กับการจัดการเรียนรู้แบบออนไซต์ วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษากลุ่มเป้าหมาย คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 40 คน เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 และ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผลการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนรู้แบบออนไซต์ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ โดยการจัดการเรียนการสอนแบบออนไซต์ นักเรียนสอบได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 48.24 ส่วนการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ นักเรียนสอบได้ คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 32.50

คำสำคัญ : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ การจัดการเรียนรู้แบบแบบออนไซต์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

[1] อาจารย์พิเศษ สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น (ครู โรงเรียนบ้านป่ายาง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย)
Email : anuma89@gmail.com โทร. 086-4410539
[2] อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail : aruneeradiyah@yahoo.co.th โทร. 094-4678658
[3] อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail : aruneeradiyah@yahoo.co.th โทร. 094-4678658

ABSTRACT

This research aims to compare Learning achievement in a mathematics class between online and on-site learning management anong grade 6 students. In this quantitative study, 40 grade 6 students from Banmaeousu Witthaya School under Tak Primary Educational Service Area Office 2. The research instruments were 1) a course syllabus for a mathematics class for grade 6 students in their first semester of the 2021 academic year and 2) a learning achievement test. The results showed that on-site learning resulted in higher academic achievement, with a mean score of 48.24 , whereas the average score for online learning was 32.50

Keywords: Learning achievement Online learning management, On-site learning management, Grade 12 students

บทนำ

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส (COVID-19) นับเป็นช่วงเวลาอันยากลำบากที่ส่งผลกระทบต่อคนทั่วโลก ส่งผลให้นักเรียนไทยกว่า 15 ล้านคนต้องมีผลกระทบต่อการเรียนรู้ แม้กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายที่จะยกเลิกวันหยุดเพื่อชดเชยเวลาเรียนที่หายไป แต่การขาดเรียนสะสมก็ย่อมส่งผลกระทบต่อตัวนักเรียนในระยะยาว และเมื่อถึงเวลานั้น ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม รวมถึงทุกหน่วยงานของไทยจะต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อลดผลกระทบเชิงลบที่จะเกิดขึ้นกับเยาวชนของชาติเหล่านี้ไม่เช่นนั้นแล้วประเทศไทยอาจได้รับผลกระทบเชิงลบอย่างมหาศาลในอนาคต (มูลนิธิคีนันแห่งเอเชีย, 2563 : ออนไลน์)

ก่อนการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส (COVID-19) ระบบการจัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แบ่งการจัดการเรียนการสอน ออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การศึกษาขั้นพื้นฐาน อนุบาล-ประถมศึกษาตอนต้น ส่วนประถมศึกษาตอนปลาย และอาชีวะศึกษาหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักในจัดการศึกษา ได้แก่กระทรวงศึกษาธิการ โดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส (COVID-19) ภาคการศึกษาถูกเร่งด้วยปัจจัยกระตุ้นหลายด้าน นำไปสู่รูปแบบการเรียนรู้ในรูปแบบ เรียนออนไลน์และเรียนทางไกลมากยิ่งขึ้น ส่งผลการศึกษาไทย ต้องมีการปรับตัวไปด้วย มีการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบใหม่ หลายรูปแบบ ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส (COVID-19) สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จึงได้กำหนดรูปแบบการเรียนการสอนเพิ่มเติมเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) การเรียนการสอนผ่านทีวี (ON-AIR) ผ่านระบบดาวเทียม 2) การเรียนการสอนผ่าน

อินเทอร์เน็ต (ONLINE) ผ่านทางระบบ Video Conference 3) การเรียนการสอนแบบ ON–DEMAND ผ่านทางเว็บไซต์ 4) การเรียนการสอนแบบ ON-HAND สำหรับนักเรียนที่ไม่มีความพร้อมด้านอุปกรณ์การรับชม โดยการนำหนังสือ แบบฝึกหัด ใบงาน ไปเรียนรู้ที่บ้านภายใต้ความช่วยเหลือของผู้ปกครอง เพื่อทดแทนการเรียนการสอนแบบ ON-SITE หรือเรียนออนไซต์ หมายถึง การเรียนการสอนในชั้นเรียน และใช้รูปแบบนี้จนถึงปัจจุบัน ตลอด 3 ปีที่ผ่านมา นักเรียนได้รับผลกระทบระยะยาว จากการเรียนออนไลน์ ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ยอมรับว่า การเรียนออนไลน์ที่ยาวนาน ส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวัน พัฒนาการและสุขภาพของเด็กอย่างมากมาย สมควรที่จะได้รับการดูแลแก้ไข (กรุงเทพธุรกิจ, 2565 : ออนไลน์)

จากปัญหาสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส (COVID-19) ในประเทศไทย และแนวทางในการจัดการเรียนการสอน พบว่า การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้และพัฒนาความรู้เดิมอย่างต่อเนื่องมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ชีวิตประจำวันได้นั้นจำเป็นต้องดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและไม่สามารถหยุดการจัดการเรียนการสอนในช่วงดังกล่าวได้ แต่ต้องปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้เอื้อต่อสถานการณ์มากที่สุด โดยคำนึงถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสุขภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งในการจัดทำวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบแบบออนไลน์กับการจัดการเรียนรู้แบบแบบออนไซต์ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับความรู้สูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์กับการจัดการเรียนรู้แบบออนไซต์ วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ กับการจัดการเรียนการรู้แบบออนไซต์วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีเอกสารที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่แพร่ระบาดของเชื้อไวรัส (COVID-19)
2. สภาพทั่วไปของปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส (COVID-19) ในประเทศไทยและแนวทางในการจัดการเรียนการสอน
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. กรอบแนวคิดในการศึกษา
5. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

ด้านประชากร

1. ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา สำนักงานเขตพื้นการศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 89 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา สำนักงานเขตพื้นการศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 40 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

แผนการจัดการเรียนรู้แบบแบบออนไลน์ และแผนการจัดการเรียนรู้แบบออนไซต์ เรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

เครื่องมือที่ใช้ในเก็บรวบรวมข้อมูลแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3. ขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์และแบบออนไซต์เรื่องเศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1.1 ศึกษาแนวทางในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา สำนักงานเขตพื้นการศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

1.2 ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาของของโรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา สำนักงานเขตพื้นการศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2, ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกล่าง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) , หนังสือเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเอกสารประกอบการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา สำนักงานเขตพื้นการศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

1.3 ศึกษาวิธีการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ตามรูปแบบของของโรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา สำนักงานเขตพื้นการศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 และดำเนินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง เศษส่วน ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชีวิตที่สอดคล้องกับเรื่อง เศษส่วน

1.4 วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ สาระสำคัญ และจุดประสงค์การเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับเรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากหนังสือคู่มือครูคณิตศาสตร์

1.5 ศึกษารายละเอียดวิธีการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์และการจัดการเรียนรู้แบบออนไซต์ โดยแต่ละแผนประกอบด้วยหัวข้อดังต่อไปนี้

1) มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้
2) สาระการเรียนรู้แกนกลาง/สาระสำคัญ
3) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน/คุณลักษณะที่พึงประสงค์
4) จุดประสงค์การเรียนรู้
5) กระบวนการจัดการเรียนรู้ ตามขั้นตอนดังนี้
   ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน
   ขั้นที่ 2 ขั้นสอน/ขั้นกิจกรรม
   ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป
6) สื่อ อุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้
7) การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้
8) บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ในหัวข้อ ผลการสอน ปัญหา/อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข
9) ภาคผนวก

1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ และแผนการจัดการเรียนรู้แบบออนไซต์ที่สร้างเสร็จให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้

1.7 แก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

1.8 หลังจากผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วได้นำไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา สำนักงานเขตพื้นการศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 กลุ่มเรียน A ที่เลือกเรียนแบบออนไลน์ จำนวน 20 คน และกลุ่มเรียน B ที่เลือกเรียนแบบออนไซต์ จำนวน 20 คน

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใช้สำหรับทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ลักษณะของแบบทดสอบเป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก ฉบับละ 40 ข้อ (ข้อละ 1 คะแนน) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาและวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ เรื่อง เศษส่วน แล้วจัดทำตารางวิเคราะห์ข้อสอบ เพื่อกำหนดอัตราส่วนและจำนวนของแบบทดสอบให้เหมาะสม ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ และพฤติกรรมที่มุ่งวัด

2.2 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศษส่วน ตามแนวทางที่กำหนดไว้โดยเป็นแบบทดสอบ 1 ฉบับ ชนิดปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวนฉบับละ 40 ข้อ พร้อมจัดทำแนวทางการตอบและเกณฑ์การให้คะแนน เพื่อใช้ในการตรวจ และให้คะแนนแบบทดสอบฉบับจริง

2.3 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแก้ไขแล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.4 จัดพิมพ์แบบทดสอบฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา สำนักงานเขตพื้นการศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งแบบออนไลน์ และแบบออนไซต์ จำนวน 40 คน ประเมินผลโดยใช้ค่าร้อยละ

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

สำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ กับการจัดการเรียนการรู้แบบออนไซต์วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์กับการจัดการเรียนรู้แบบออนไซต์ วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์กับการจัดการเรียนรู้แบบออนไซต์ วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบออนไซต์ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบออนไซต์ นักเรียนสอบได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 48.24 ส่วนนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์นักเรียนสอบได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 32.50 แม้ว่าการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไซต์ จะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาได้ดีกว่าการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ แต่หากมีความจำเป็นที่ผู้สอนต้องจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ เช่น ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส (COVID-19) ผู้สอนต้องจัดการเรียนรู้ให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความพร้อมและอยากที่จะเรียนรู้ อาจเรียนรู้ผ่านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ที่หลากหลาก หรือมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากเดิม นอกจากนี้ผู้สอนต้องศึกษาวิธีการรู้จักผู้เรียนรายบุคคลผ่านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ เพราะหากไม่รู้จักผู้เรียนรายบุคคล ไม่เข้าใจลักษณะนิสัยของแต่ละคน ก็ยากที่จะเข้าใจผู้เรียนและไม่

สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้ ทั้งนี้ผู้สอนอาจจะมองเป็นเรื่องยาก เพราะการเรียนรู้แบบออนไลน์เป็นสิ่งที่ใหม่สำหรับผู้สอนหลายท่าน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์กับการจัดการเรียนรู้แบบออนไซต์วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลวิจัยดังกล่าวที่ว่า การจัดการเรียนรู้แบบออนไซต์นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับ รวิชญุฒม์ ทองแม้น (2561) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนโดยประยุกต์กระบวนการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนสาหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งกล่าวว่า ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ใช้ในการจัดการชั้นเรียนเป็นแบบเคลื่อนไหว จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันส่งผลให้พฤติกรรมการสอนของครู และการเรียนรู้ของนักเรียนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น มีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียนมากขึ้น และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น รวมทั้งนักเรียน ครู ผู้ปกครองและผู้บริหารมีเจตคติที่ดีมากต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. จากผลวิจัยของ มนธิชา ทองหัตถา (2564) ได้ศึกษาแอพลิเคชันที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ของครูและศึกษาปัญหาที่ครูพบในการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครู กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โรงเรียนปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสอบถามวิธีการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาผลการศึกษาพบว่า 1) แอพลิเคชันที่ครูนิยมใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์มากที่สุด คือแอพลิเคชันไลน์ (Line) คิดเป็นร้อยละ 88.23 และ Google Meet น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.53 และ 2) ปัญหาที่ครูพบในการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์คือ ปัญหาด้านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์สัญญาณอินเทอร์เน็ตและโปรแกรมที่ใช้สำหรับการเรียนแบบออนไลน์ถูกพบมากที่สุด ปัญหาทางด้านการเงิน ปัญหาด้านพฤติกรรมของนักเรียน เช่น การบริหารจัดการเวลาและความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียน นอกจากนั้นปัญหาด้านครอบครัวยังทำให้นักเรียนบางส่วนต้องทำงานเพื่อแบ่งเบาภาระครอบครัวขณะอยู่บ้าน

3. จากการศึกษาของ วชิรดล คำศิริรักษ์ (2564) ได้ศึกษาสภาพที่เป็นจริง การบริหารจัดการโรงเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ทั้ง 2 มิติ อยู่ในระดับมาก ทุกมิติ และสภาพที่คาดหวัง การบริหารจัดการโรงเรียน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลทั้ง 6 มิติ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกมิติ โดยภาพรวมสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับ

มาก และสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โดยภาพรวม 5 มิติ สูงสุด 3 อันดับ คือ 1) มิติที่ 4 สวัสดิภาพและการคุ้มครอง 2) มิติที่ 5 การบริหารการเงิน และ 3) มิติที่ 1 ความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรค (PNI 0.20,0.15 และ 0.18 ตามลำดับ หมายความว่า มิติการบริหาร ดังกล่าวมีปัญหาต้องได้รับการเสริมสร้างพัฒนา

ข้อเสนอแนะ

1. จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์กับการจัดการเรียนรู้แบบออนไซต์ พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ ส่วนใหญ่ไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม อาจเป็นผลจากนักเรียนเปิดโปรแกรมไว้ แต่ไม่ได้จดจ่ออยู่กับการเรียนทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าออนไซต์

2. นักเรียนแต่ละคนมีความพร้อมไม่เท่ากัน การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์นั้น บางครั้งนักเรียนกว่าจะเข้าเรียนใช้เวลากว่า 10 นาที ทำให้บางคาบเรียนไม่สามารถสอนเนื้อหาได้ครบตามที่ตั้งไว้

3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์กับการจัดการเรียนรู้แบบออนไซต์ควรจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมให้มีความใกล้เคียงกันมากที่สุด เพราะหากจัดการจัดการเรียนรู้แบบออนไซต์โดยใช้การเสริมแรง และจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากกว่าการเรียนรู้แบบแบบออนไลน์ ผู้เรียนออนไซต์ย่อมมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีกว่า

เอกสารอ้างอิง

กรุงเทพธุรกิจ. (2565). **COVID-19 Education Disruption ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาอย่างไร.** https://www.bangkokbiznews.com/columnist/966219. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2565.

ณัฐธนากร รักชาติ. (2563). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์กับการจัดการเรียนการรู้แบบออนไซต์วิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6.** วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ : มหาวิทยาลัยวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.

มนธิชา ทองหัตถา. (2564). **สภาพการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้**

ภาษาต่างประเทศ โรงเรียนปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารลวะศรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

รวิชญุฒม์ ทองแม้น. (2561). **การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนโดยประยุกต์กระบวนการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนสาหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา**. รายงานวิจัย : วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา.

โรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา. (2564). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณโรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา**. ตาก : โรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา.

วชิรดล คำศิริรักษ์. (2564). **สภาพที่เป็นจริง การบริหารจัดการโรงเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ทั้ง 2 มิติ**. รายงานวิจัยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21.

มูลนิธิคีนันแห่งเอเชีย. (2563). **การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส (COVID-19).** https://www.kenan-asia.org/th/covid-19-education-impact/. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2565.

การพัฒนาทักษะการคิดพื้นฐานและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องน้ำและอากาศ โดยใช้การจัดกิจกรรมแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5 Es)

The development Students’ Thinking Skills and learning achievement Elementary Level in science subject learning about water and airby using the 5Es of Inquiry-Based Learning (5 Es).

ชัชวาลย์ วัดอักษร[1]
Chatchawal Wat-aksorn

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1)พัฒนาทักษะการคิดพื้นฐานของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำและอากาศ โดยใช้การจัดกิจกรรมแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5 Es) 2)พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา เรื่องน้ำและอากาศ โดยใช้การจัดกิจกรรมแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5 Es)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านม่วงตึ๊ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 43 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6/2 ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง

การศึกษาครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ(Action Research)โดยนำหลักการและขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis and Mctaggart

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำและอากาศ โดยใช้การจัดกิจกรรมแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) จำนวน 16 แผนการจัดการเรียนรู้ ใช้เวลาในการจัดกิจกรรม 21 ชั่วโมง

เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติ เป็นแบบบันทึกที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) แบบบันทึกประจำวันของครูผู้สอน 2)แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 3)แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

[1] ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail : Chatchawan@northern.ac.th โทร. 0814930493

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความสามารถของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในแต่ละวงจรและสิ้นสุดการดำเนินการ ประกอบด้วย1) แบบทดสอบวัดทักษะการคิดพื้นฐาน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 30 ข้อ ซึ่งประสิทธิภาพของแบบทดสอบทักษะการคิดพื้นฐานมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.35-0.77 และมีค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.26-0.86 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.72 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.28-0.86 และมีค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.21-0.80 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 การวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์ทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ใช้สถิติอย่างง่าย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ

ผลการศึกษาพบว่า 1) ทักษะการคิดพื้นฐาน นักเรียนได้ คะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดพื้นฐาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.05 ของคะแนนเต็ม คิดเป็นร้อยละ 80.16 และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 80.95 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ร้อยละ 70 2)ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักเรียนได้คะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ16.33 ของคะแนนเต็ม คิดเป็นร้อยละ 81.67 และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 19 คน คิดเป็นร้อยละ 90.48 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ร้อยละ 70

คำสำคัญ : ทักษะการคิด, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ระดับประถมศึกษา

Abstract

The purposes of this research were : 1) to develop students' thinking skills of Elementary Level in science subject learning about water and air by using the 5Es of Inquiry-Based Learning. (5 Es) 2) to improve the achievement result of elementary Level in science subject learning about water and air by using the 5Es of Inquiry-Based Learning (5 Es)

The population used in the study were 43 students of Elementary Level of Muang Tuet School district, Nan Primary Educational Service Area Office 1, during the 2 semesters of the academic year 2020. The sample group used in this study was 6/2 students by Purposive random sampling.

This research study used an action research model by applying principles and procedures according to the concept of Kemmis and Mctaggart's conceptual action research.

The practice trial tools are a lesson plan that emphasizes students' thinking skills in science subjects and learning about water and air by using the 5 Es of Inquiry-Based Learning.(5 Es) amount 16 plans with 21 hours for activities.

The tool used for reflecting performance results was the record from the reflection of the results from learning activities in each lesson plan consisting of 1) the daily record of the teacher 2) the behavioral observation from organizing learning activities and 3) the achievement test

The study instrument was a test that measures the student's ability which occurs in each cycle and at the end of the operation consist of 1) the test to measure students' thinking skills 2) the 30 items of achievement test which the efficiency of the Basic Thinking Skills Test has a difficulty value between 0.35-0.77, the discrimination valued during 0.26-0.86 and the reliability valued at 0.72. The achievement test has a difficulty valued between 0.28-0.86, the discrimination valued during 0.21-0.80, and the reliability valued at 0.82. For the data analysis, both quantitatively and qualitative used the basic statistic which are mean and percentage.

The results showed that 1) the students get scores by taking students' thinking skills test has an average of 24.05 from the full score or 80.16 as a percentage and the number of students who passed the criteria was 17 students or 80.95 as a percentage which passed 70 percent of the specified criteria. 2) the achievement results found that the students get the score for taking a science achievement test has an average of 16.33 from the full score or 81.67 as a percentage and the number of students who passed the criteria was 19 students or 90.48 as a percentage which passed 70 percent of the specified criteria.

Keyworde : Students' Thinking Skills , learning achievement, Elementary Level

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจ

และสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (สภาการศึกษา,แผนการศึกษาชาติ 2560)

ทักษะการคิดเป็นทักษะที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนในทุกระดับ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตราที่ 24 (2) กล่าวว่า การฝึกกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา และมาตราที่ 49 กำหนดให้มีการประกันคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) (พระราชบัญญัติการศึกษา, 2545) ซึ่งการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดมาตรฐานที่ 4 ด้านผู้เรียนว่า สถานศึกษาต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ ประกอบกับประเทศไทยในฐานะสมาชิกประชาคมอาเซียนได้รวมตัวกับอีก 9 ประเทศโดยสร้างกรอบความร่วมมือของประชาคมอาเซียนภายใต้ 3 เสาหลัก (Tree Pillars of ASEAN Community) ซึ่งประกอบด้วย 1) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political and Security Community-APSC) 2) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community-AEC) และ 3) ประชาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC)โดยในปี พ.ศ. 2558 จะมีการเปิดโลกเสรีทั้งด้านเศรษฐกิจ แรงงาน สังคม และวัฒนธรรม การเตรียมพัฒนาคนให้มีทักษะการคิดจึงมีความสำคัญและจาเป็นควรพัฒนาให้กับเด็กไทยในทุกระดับ เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งการพัฒนาทักษะการคิดนั้น ทิศนา แขมมณีและคณะ (2544) ได้กล่าวว่า ต้องให้ผู้เรียนมีประสบการณ์โดยตรงกับกระบวนการคิด ต้องเป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนอภิปรายด้วยการถามคาถามที่แยบยล แต่ไม่ยากจนเกินไปและห้องเรียนมีบรรยากาศส่งเสริมแสดงความคิดเห็น รวมถึงการสร้างสรรค์ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่ท้าทายถือเป็นการฝึกทักษะโดยการแสวงหาความรู้โดยใช้กระบวนการคิดระดับสูง ครูผู้สอนจึงต้องจัดสถานการณ์เชื่อมโยงกับสิ่งที่เป็นจริงในสังคมร่วมกับการใช้สื่อและเทคโนโลยีการเรียนการสอนที่พร้อมให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการคิดตัดสินใจ

การแก้ปัญหา ประเมินสถานการณ์ที่มีความหมายกับผู้เรียน (North Central Regional Educational Laboratory,2001) เพราะเมื่อผู้เรียนมีทักษะการคิดจะส่งผลให้ผู้เรียนคิดอย่างมีเหตุผล แสดงความคิดออกมาอย่างเป็นระบบที่ชัดเจน สามารถแก้ปัญหาได้อีกทั้งการคิดเป็นหนทางที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาของมนุษย์จึงควรอย่างยิ่งที่จะต้องหันมาให้ความสนใจอย่างจริงจังเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างทักษะความคิดให้แก่ผู้เรียน โดยเฉพาะผู้เรียนระดับประถมศึกษาซึ่งต้องมีทักษะพื้นฐาน ด้านการคิดคำนวณ และทักษะการคิดพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ,2551)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ได้กำหนดให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ครบทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกช่วงชั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้หนึ่งที่สถานศึกษาต้องจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อหลักสูตรปรับปรุงใหม่เพราะตั้งแต่อดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันวิทยาศาสตร์มีความสำคัญยิ่งต่อโลกและการดำเนินชีวิต เพราะโลกปัจจุบันเป็นโลกของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเราทุกคนต้องเกี่ยวข้องตลอดเวลาไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง อีกทั้งยังสำคัญต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ดังนั้นพลเมืองของประเทศจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อชีวิตและสังคมที่มีคุณภาพทั้งในปัจจุบันและอนาคต (กรมวิชาการ,2542)

วิทยาศาสตร์ช่วยให้คนได้พัฒนาวิธีคิด ทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์วิจารณ์ มีทักษะที่สำคัญในการหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลหลากหลายและประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้ วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ ซึ่งเป็นสังคมแห่งความรู้ (knowledge based society) ทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ (scientific literacy for all) เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจโลกธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างขึ้น และนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ และมีคุณธรรม (กรมวิชาการ, 2546)การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะให้ผู้เรียนมีคุณภาพ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้นั้น ครูเป็นบุคลที่สำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ครูต้องวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการสอน และเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับเนื้อหา สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ครูควรคิดค้นและแสวงหาแนวทาง วิธีการใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการจัดกิจกรรมโดยมีจุดเน้น คือ การสอนโดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญ และมีความหลากหลายในการสอน เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจนเป็นนิสัย สามารถนำไปเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ต่อไป (กรมวิชาการ,2546)

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2548) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ว่า เป็นการบูรณาการที่เชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาสาระวิทยาศาสตร์กับการพัฒนากระบวนการคิด การสำรวจตรวจสอบ เพื่อการค้นพบและการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นการปลูกฝังคุณลักษณะของวิทยาศาสตร์ให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก ที่สำคัญที่สุดก็คือ การพัฒนาและปลูกฝังให้

เด็ก คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น หรือคิดแบบวิทยาศาสตร์ ซึ่งกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และวัฏจักรการสืบเสาะหาวามรู้ 5 ขั้น (5 Es) ยังเป็นการช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ เช่น การสังเกต การสำรวจตรวจสอบ การสืบค้นข้อมูล การอภิปราย การอธิบาย การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ การเปรียบเทียบ เป็นต้น (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี,2548)

จากการศึกษาปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านม่วงตื๊ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 1 พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดไว้ ร้อยละ 70 ซึ่งจากผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในปีการศึกษา 2560 นักเรียนได้คะแนนผลสัมฤทธิ์เฉลี่ยร้อยละ 65.38 และจากการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รอบ3 ในปีการศึกษา 2559 ในมาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ ได้ผลการประเมินในระดับ พอใช้ (ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนบ้านม่วงตื๊ด,2560)

จากหลักการและเหตุผลข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจจะพัฒนาทักษะการคิดพื้นฐาน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำและอากาศ ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยใช้การจัดกิจกรรมแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5 Es) เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดพื้นฐานผ่านกระบวนการทำงานกลุ่มและการสืบเสาะหาความรู้ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดพื้นฐานในด้านต่าง ๆ 6 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการสังเกต ทักษะการสำรวจ ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการเปรียบเทียบ ทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูล และทักษะการให้เหตุผล ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และเป็นพื้นฐานในการคิดขั้นสูงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.เพื่อพัฒนาทักษะการคิดพื้นฐานของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำและอากาศ โดยใช้การจัดกิจกรรมแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5 Es)

2.เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำและอากาศ โดยใช้การจัดกิจกรรมแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5 Es)

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาทักษะการคิดพื้นฐานและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องน้ำและอากาศ ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยใช้การจัดกิจกรรมแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5 Es) ผู้ศึกษาได้ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1.หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ พ.ศ 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวกับทักษะการคิด
3. ทฤษฎีเกี่ยวกับการสอนแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es)
4. ทฤษฎีเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
   5.1 งานวิจัยในประเทศ
   5.2 งานวิจัยต่างประเทศ
6. กรอบแนวคิดในการศึกษา

กรอบแนวคิดในการศึกษา

การพัฒนาทักษะการคิดพื้นฐานและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องน้ำและอากาศ โดยใช้การจัดกิจกรรมแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5 Es) มีกรอบแนวคิดดังนี้

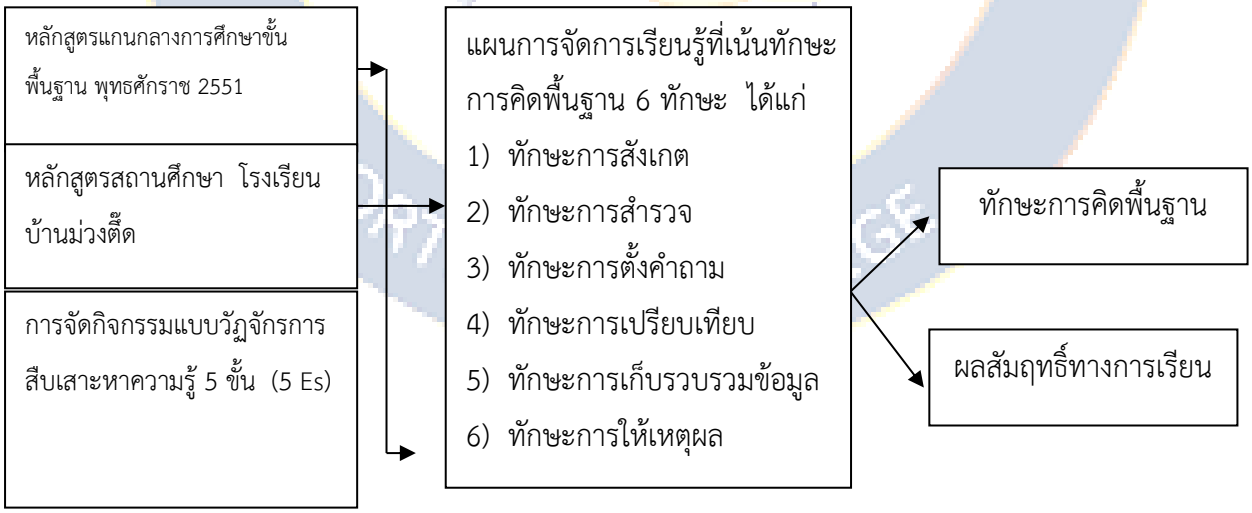

กรอบแนวคิดในการศึกษา

รูปแบบการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยนำหลักการและขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis and Mctaggart (1992 อ้างถึงใน ยาใจ พงษ์บริบูรณ์ , 2537) เป็นแนวทางในการดำเนินการ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผน (Plan) มีการดำเนินการดังนี้

1) วิเคราะห์สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และทักษะการคิดพื้นฐานของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านม่วงตึ๊ด

2) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3) เลือกวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะกับการนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะการคิดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดกิจกรรมแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ช่วยให้นักเรียนมีทักษะการคิดพื้นฐานและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

4) สร้างและปรับปรุงเครื่องมือสำหรับศึกษา

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ (Act) เป็นการนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างไว้ในขั้นที่ 1 มาดำเนินการโดยมีการกำหนดเป็นวงจรปฏิบัติการ ซึ่งอาศัยเกณฑ์ในการแบ่งวงจรปฏิบัติการจากเนื้อหาและผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ในวงจรปฏิบัติการที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-4 วงจรปฏิบัติการที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5-8 วงจรปฏิบัติการที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9-12 วงจรปฏิบัติการที่ 4 แผนการจัดการเรียนรู้ที่13-16

ขั้นที่ 3 ขั้นสังเกต (Observe) เป็นการสังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งได้จากการสังเกตกระบวนการของการปฏิบัติและผลการปฏิบัติโดยใช้เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลและการทดสอบท้ายวงจร

ขั้นที่ 4 ขั้นสะท้อนการปฏิบัติ (Reflect) เป็นการประเมินหรือตรวจสอบกระบวนการ ปัญหาและอุปสรรคที่ได้จากขั้นการสังเกต โดยการวิเคราะห์ อภิปราย สรุปและเสนอแนะการจัดกิจกรรมในแต่ละแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และวงจรปฏิบัติการแต่ละวงจร เพื่อปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และวงแผนการปฏิบัติการวงจรต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติ

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำและอากาศ โดยใช้การจัดกิจกรรมแบบวัฏจักร

การสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) จำนวน 16 แผนการจัดการเรียนรู้ ใช้เวลาในการจัดกิจกรรม 21 ชั่วโมง ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรม 5 ขั้นตอน คือ 1)ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) 2)ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) 3)ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) 4)ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) 5) ขั้นประเมิน (Evaluation)

เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติ ประกอบด้วย 1)แบบบันทึกประจำวันของครูผู้สอน 2) แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (บันทึกโดยผู้ช่วยศึกษา) 3) แบบทดสอบท้ายวงจร

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการศึกษาประกอบด้วย แบบทดสอบวัดทักษะการคิดพื้นฐาน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การพัฒนาทักษะการคิดพื้นฐานและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำอากาศ ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านม่วงตื๊ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 มีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1.ศึกษาสภาพปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน วิเคราะห์ปัญหา และกำหนดเรื่องที่ต้องการศึกษา

2.วิเคราะห์หลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ระดับประถมศึกษา จากแนวการจัดกิจกรรมสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ 2560)

3.วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านม่วงตื๊ด กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กำหนดหน่วยการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

4.จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิด แบบทดสอบ และเครื่องมือต่าง ๆ

5. ให้คณะผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา และเสนอแนะ

6.นำเครื่องมือมาปรับปรุง แก้ไข ให้มีประสิทธิภาพ

7.ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านม่วงตื๊ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดพื้นฐาน จำนวน 16 แผน ใช้เวลาในการจัดกิจกรรม 21 ชั่วโมง

8.ขณะปฏิบัติการสอน ครูต้องประเมินทักษะการคิดพื้นฐานและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนของนักเรียน โดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้น เช่น ใบกิจกรรม แบบฝึกหัดท้ายกิจกรรม แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน แบบบันทึกประจำวันของครูผู้สอน

9.เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละวงจร ให้นักเรียนทำแบบทดสอบท้ายวงจรในแต่ละวงจร ครูประเมินคะแนน และสัมภาษณ์นักเรียน เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ในวงจรต่อไป

10. เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวงจรที่ 4 ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดทักษะการคิด และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อประเมินผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้นำผลการพัฒนาไปทดสอบทางสถิติ โดยใช้

1.สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity) สามารถคำนวณได้โดยวิธีของ Rovinelli R.K. Hambletom (สมนึก ภัททิยธานี, 2541)

2.สถิติที่ใช้หาคุณภาพของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบวัดทักษะการคิดพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2547) ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2547)

ผลการศึกษา

ผลการดำเนินการในวงจรปฏิบัติการที่ 1-3

การดำเนินการปฏิบัติการในวงจรที่ 1-3 ผู้ศึกษาได้ทำการทดลองทั้งสิ้น 12 แผนการจัดการเรียนรู้ หลังปฏิบัติกิจกรรมในวงจรที่ 1-3 สิ้นสุดลง ผู้ศึกษาได้ทำการทดสอบนักเรียนเพื่อวัดทักษะการคิดพื้นฐาน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้แบบทดสอบวัดทักษะการคิด ทั้ง 6 ทักษะ จำนวน 12 ข้อ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ จำนวน 8 ข้อ ซึ่งผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นโดยวิเคราะห์จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สรุปผลการปฏิบัติได้ดังนี้

1.ผลการปฏิบัติตามข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ (engagement) พบว่า ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-2 นักเรียนยังไม่สามารถตั้งคำถาม หรือตอบคำถามที่ครูถามได้ ครูต้องยกตัวอย่างการตั้งคำถามและคำตอบเพื่อเป็นการชี้นำให้นักเรียนถามและตอบคำถาม เกี่ยวกับการฝึกการสังเกต นักเรียนยังไม่สามารถสังเกตสิ่งที่ครูลักษณะของสิ่งที่ครูนำมาให้สังเกตได้ ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 นักเรียนไม่สามารถบอกลักษณะการละลายของสารในน้ำบางชนิดได้ชัดเจน ส่วนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 นักเรียนมีส่วนร่วมในการตอบคำถามมากขึ้น ขั้นที่ 2 ขั้นสำรวจและค้นหา (exploration) พบว่า ในการทำกิจกรรมนักเรียนไม่สามารถทำกิจกรรมได้เสร็จตามเวลาที่กำหนดไว้ เนื่องจากนักเรียนยังไม่ค้นเคยกับการทำ

กิจกรรมที่ต้องใช้กระบวนการกลุ่มและการสืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งนักเรียนบางกลุ่มยังเขียนบันทึกผลการทำกิจกรรมไม่ถูกต้อง นักเรียนเขียนหนังสือผิดมาก ครูต้องเคยช่วยเหลือในเรื่องการเขียนและสะกดคำ ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 นักเรียนบางกลุ่มไม่สามารถระบุประเภทของแหล่งน้ำในท้องถิ่นได้ ส่วนในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 นักเรียนบางกลุ่มไม่สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างของการละลายน้ำของสารชนิดต่าง ๆ ได้ ขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (explanation) พบว่า นักเรียนไม่สามารถระบุแหล่งน้ำที่พบให้ท้องถิ่นได้ และนักเรียนยังไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ครูต้องใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดและมีส่วนร่วมในการตอบคำถาม ขั้นที่ 4 ขั้นขยายความรู้ (elaboration) พบว่า นักเรียนสามารถให้เหตุผลได้ว่าเพราะเหตุใดในท้องถิ่นจึงไม่มีน้ำเค็ม ส่วนในเรื่องสถานะของน้ำนักเรียนไม่สามารถยกตัวอย่างน้ำในสถานะของแข็งได้ นักเรียนบางคนไม่รู้จักหิมะและลูกเห็บ ครูต้องให้ความรู้เพิ่มเติมและนำภาพมาให้นักเรียนดู และขั้นที่ 5 ขั้นประเมิน (evaluation) พบว่า ผลจากการตรวจแบบบันทึกกิจกรรมของนักเรียนหลายกลุ่มเขียนบันทึกผลการทำกิจกรรมไม่ถูกต้อง นักเรียนบางกลุ่มไม่สรุปกิจกรรม ส่วนการทำแบบฝึกหัดท้ายกิจกรรมนักเรียนส่วนใหญ่ได้คะแนนจากการทำแบบฝึกหัดไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70

พฤติกรรมการสอนของครู ในการจัดกิจกรรมครูกังวลเรื่องเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากเกินไป และครูพูดเร็วเกินไป การอธิบายการทำกิจกรรมยังไม่ค่อยชัดเจน ไม่มีการยกตัวอย่างการบันทึกผลการทำกิจกรรมหรือการสรุปกิจกรรมให้นักเรียน สื่อที่เป็นรูปภาพของขนาดเล็ก มองเห็นได้ไม่ชัดเจน ไม่มีการเฉลยกิจกรรมที่ถูกต้องทำให้นักเรียนไม่ทราบว่ากิจกรรมที่ทำถูกต้องหรือไม่และพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน พบนักเรียนใช้เวลาในการทำกิจกรรมเกินเวลาที่กำหนดไว้ การตอบคำถามยังไม่ถูกต้อง ต้องได้รับกระตุ้นจึงตอบคำถาม และนักเรียนยังบันทึกผลการทำกิจกรรมไม่ถูกต้อง ในการทำกิจกรรมกลุ่มส่วนมากนักเรียนที่เรียนเก่งจะเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรม ส่วนนักเรียนที่เรียนอ่อนยังไม่ค่อยสนใจเรียนที่ควร

2.ผลการปฏิบัติตามข้อมูลเชิงปริมาณ

ตารางที่ 1 แสดงคะแนนและจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จากการทำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดพื้นฐานและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ในวงจรปฏิบัติการที่ 1

นักเรียนคนที่	**คะแนนทดสอบทักษะการคิดพื้นฐาน**		**คะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน**	
	คะแนน (12)	**ร้อยละ**	**คะแนน (8)**	**ร้อยละ**
1-21.				
ค่าเฉลี่ย	8.33	69.44	5.57	69.64
น.ร.ที่ผ่านเกณฑ์	10	47.62	13	8
น.ร.ที่ไม่ผ่านเกณฑ์	11	52.38	61.90	38.10

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบวัดทักษะการคิดพื้นฐานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.33 ของคะแนนเต็ม คิดเป็นร้อยละ 69.44 ซึ่งยังไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ร้อยละ 70) นักเรียนมีคะแนนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 69.44 และมีนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 52.38 โดยมีคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.57 ของคะแนนเต็ม คิดเป็นร้อยละ 69.64 ซึ่งยังไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ร้อยละ 70) นักเรียนมีคะแนนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 61.90 และมีนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 38.10

ตารางที่ 2 แสดงคะแนนและจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จากการทำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดพื้นฐานและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ในวงจรปฏิบัติการที่ 2

นักเรียนคนที่	คะแนนทดสอบทักษะการคิดพื้นฐาน		คะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	
	คะแนน (12)	ร้อยละ	คะแนน (8)	ร้อยละ
1-21.				
ค่าเฉลี่ย	8.67	72.22	6	75.00
น.ร.ที่ผ่านเกณฑ์	14	66.67	15	71.43
น.ร.ที่ไม่ผ่านเกณฑ์	7	33.33	6	28.57

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบวัดทักษะการคิดพื้นฐานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.67 ของคะแนนเต็ม คิดเป็นร้อยละ 72.22 ซึ่งยังไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ร้อยละ 70) นักเรียนมีคะแนนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 และมีนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 โดยมีคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6 ของคะแนนเต็ม คิดเป็นร้อยละ 75.00 ซึ่งยังไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ร้อยละ 70) นักเรียนมีคะแนนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 71.43 และมีนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57

ตารางที่ 3 แสดงคะแนนและจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จากการทำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดพื้นฐานและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ในวงจรปฏิบัติการที่ 3

นักเรียนคนที่	คะแนนทดสอบทักษะการคิดพื้นฐาน		คะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	
	คะแนน (12)	ร้อยละ	คะแนน (8)	ร้อยละ
1-21				
ค่าเฉลี่ย	8.95	74.60	6.14	76.79
น.ร.ที่ผ่านเกณฑ์	16	76.19	16	76.19
น.ร.ที่ไม่ผ่านเกณฑ์	5	23.81	5	23.81

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบวัดทักษะการคิดพื้นฐานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.95 ของคะแนนเต็ม คิดเป็นร้อยละ 74.60 ซึ่งยังไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ร้อยละ 70) นักเรียนมีคะแนนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 76.19 และมีนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 23.81 โดยมีคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.14 ของคะแนนเต็ม คิดเป็นร้อยละ 76.79 ซึ่งยังผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ร้อยละ 70) นักเรียนมีคะแนนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 76.19 และมีนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 23.81

ผลการดำเนินการในวงจรปฏิบัติการที่ 4

การดำเนินการปฏิบัติการในวงจรที่ 4 ผู้ศึกษาได้ทำการทดลองทั้งสิ้น 4 แผนการจัดการเรียนรู้ หลังปฏิบัติกิจกรรมในวงจรที่ 1 สิ้นสุดลง ผู้ศึกษาได้ทำการทดสอบนักเรียนเพื่อวัดทักษะการคิดพื้นฐาน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้แบบทดสอบวัดทักษะการคิด ทั้ง 6 ทักษะ จำนวน 12 ข้อ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ จำนวน 8 ข้อ ซึ่งผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นโดยวิเคราะห์จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สรุปผลการปฏิบัติได้ดังนี้

1.ผลการปฏิบัติตามข้อมูลเชิงคุณภาพ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ (engagement) พบว่า นักเรียนสามารถสังเกตภาพที่ครูนำมาให้สังเกต และตั้งคำถามเกี่ยวกับภาพได้คล่องมากขึ้น มีการทบทวนความรู้เดิมเพื่อเชื่อมโยงไปสู่ความรู้ใหม่ได้อย่างเหมาะสม ส่วนในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 15 นักเรียนสามารถเปรียบเทียบลักษณะของ “ภาพป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ และป่าไม้ที่ถูกทำลาย” ได้ ขั้นที่ 2 ขั้นสำรวจและค้นหา (exploration) พบว่า นักเรียนมีความรับผิดชอบในการทำกิจกรรมมากขึ้น เช่นในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 14 ครูให้นักเรียนไปสำรวจบริเวณที่มีอากาศดีและอากาศเสียในท้องถิ่นในวันหยุด นักเรียนส่วนใหญ่ไปสำรวจและสามารถยกตัวอย่างบริเวณที่มีอากาศดีและอากาศเสียในท้องถิ่นได้ถูกต้อง ขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (explanation) พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สามารถอธิบายและสรุปผลการทำกิจกรรมในแผนที่ 13-16 ได้ถูกต้อง ชัดเจน และยังมีบางกลุ่มที่ยังเขียนสะกดคำผิด ขั้นที่ 4 ขั้นขยายความรู้ (elaboration) พบว่า นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 14-15 นักเรียนบอกลักษณะของอากาศดีและอากาศเสีย และสามารถระบุบริเวณที่มีอากาศดีและอากาศเสียในท้องถิ่นได้ ส่วนในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 16 นักเรียนสามารถบอกเหตุผลได้ว่า “เพราะเหตุใดการเผาฟางข้างถนนจึงเป็นอันตรายต่อผู้ที่ขับขี่รถ” ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และขั้นที่ 5 ขั้นประเมิน (evaluation) พบว่า นักเรียนสามารถบันทึกผลการทำกิจกรรมได้ถูกต้อง ชัดเจน เขียนสะกดคำได้ถูกต้องมากขึ้น และสามารถทำแบบฝึกหัดท้ายกิจกรรมได้ถูกต้องผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 70 โดยพฤติกรรม การสอนของครู

พบว่าครูรอให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นโดยที่ไม่พูดแทรก หรือตอบคำถามแทนนักเรียน ครูมีการเตรียมการสอนล่วงหน้า และให้คำแนะนำในการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในท้องถิ่นและแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญในโรงเรียน เช่น ห้องสมุดโรงเรียน ครูผู้สอนได้เชิญครูบรรณารักษ์มาให้ความรู้เกี่ยวกับการสืบค้นข้อมูลจากห้องสมุดให้แก่นักเรียนในเวลาพักกลางวัน ทำให้นักเรียนมีความสนใจในเนื้อหาที่เรียนมาขึ้น นำสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายมาใช้ และให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการตั้งคำถามจากภาพที่นำมาใช้เป็นสื่อในขั้นสร้างความสนใจ ร่วมทั้งให้คำแนะนำในการทำกิจกรรมกลุ่มสำหรับนักเรียนที่ยังไม่เข้าใจ พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบได้อย่างชัดเจน และพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า นักเรียนสามารถทำกิจกรรมได้เสร็จทันเวลาที่กำหนดไว้ และมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งจากการทำแบบฝึกท้ายกิจกรรมนักเรียนส่วนใหญ่ได้คะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 นักเรียนเขียนสะกดคำได้ถูกต้อง นักเรียนสามารถสรุปผลการทำกิจกรรมได้ถูกต้องและคล่องตัวขึ้น นักเรียนที่เก่งคอยช่วยเหลือและอธิบายให้นักเรียนที่อ่อนฟัง แต่ไม่ทำงานให้ ทำให้นักเรียนที่อ่อนได้ฝึกการทำงานด้วยตนเองและรู้จักทำงานช่วยเพื่อนในกลุ่ม

2.ผลการปฏิบัติตามข้อมูลเชิงปริมาณ

ตารางที่ 4 แสดงคะแนนและจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จากการทำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดพื้นฐานและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ในวงจรปฏิบัติการที่ 4

นักเรียนคนที่	คะแนนทดสอบทักษะการคิดพื้นฐาน		คะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	
	คะแนน (12)	ร้อยละ	คะแนน (8)	ร้อยละ
1-21				
ค่าเฉลี่ย	9.38	78.17	6.52	81.55
น.ร.ที่ผ่านเกณฑ์	16	76.19	17	80.95
น.ร.ที่ไม่ผ่านเกณฑ์	5	23.81	4	19.05

จากตารางที่ 4 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบวัดทักษะการคิดพื้นฐานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.38 ของคะแนนเต็ม คิดเป็นร้อยละ 78.17 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ร้อยละ 70) นักเรียนมีคะแนนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 76.19 และมีนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 23.81 ดดยมีคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.52 ของคะแนนเต็ม คิดเป็นร้อยละ 81.55 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ร้อยละ 70) นักเรียนมีคะแนนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 80.95 และมีนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 19.05

ผลการพัฒนาทักษะการคิดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

หลังจากที่ผู้ศึกษาได้ดำเนินการปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนรู้จบทั้ง 4 วงจรปฏิบัติการแล้ว ผู้ศึกษาได้ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดพื้นฐานและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำและอากาศ เพื่อประเมินผลการศึกษาว่านักเรียนมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับใด โดยใช้เกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 1.แบบทดสอบวัดทักษะการคิดพื้นฐาน จำนวน 30 ข้อ ใช้เกณฑ์การผ่านร้อยละ 70 และเกณฑ์จำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป 2.แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ จำนวน 20 ข้อ ใช้เกณฑ์การผ่านร้อยละ 70 และเกณฑ์จำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป

ตารางที่ 5 แสดงคะแนนและจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จากการทำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดพื้นฐานและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังสิ้นสุดการจัดกิจกรรม

นักเรียนคนที่	คะแนนทดสอบทักษะการคิดพื้นฐาน		คะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	
	คะแนน (30)	ร้อยละ	คะแนน (30)	ร้อยละ
1-21	26	86.67	27	90.00
ค่าเฉลี่ย	24.05	80.16	16.33	81.67
น.ร.ที่ผ่านเกณฑ์	17	80.95	19	90.48
น.ร.ที่ไม่ผ่านเกณฑ์	4	19.05	2	9.52

จากตารางที่ 5 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ พบว่า

1) คะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบวัดทักษะการคิดพื้นฐาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.05 ของคะแนนเต็ม คิดเป็นร้อยละ 80.16 และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ดังกล่าวมีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 80.95 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ร้อยละ 70

2) คะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.33 ของคะแนนเต็ม คิดเป็นร้อยละ 81.67 และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 90.48 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ร้อยละ 70

สรุปผลการศึกษา

1.ด้านทักษะการคิดพื้นฐาน พบว่า นักเรียนได้ คะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดพื้นฐาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.05 ของคะแนนเต็ม คิดเป็นร้อยละ 80.16 และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ดังกล่าวมีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 80.95 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ร้อยละ 70

2.ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักเรียนได้คะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.33 ของคะแนนเต็ม คิดเป็นร้อยละ 81.67 และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 90.48 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ร้อยละ 70

อภิปรายผลการศึกษา

การพัฒนาทักษะการคิดพื้นฐานและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องน้ำและอากาศ ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยใช้การจัดกิจกรรมแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5 Es) ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลมาอภิปรายไว้ ดังนี้

1.การพัฒนาทักษะการคิดพื้นฐาน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ระดับประถมศึกษา หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง น้ำและอากาศ ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5 Es) ร่วมกับการศึกษาเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อพัฒนาทักษะการคิดพื้นฐาน ทั้ง 6 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการสังเกต ทักษะการสำรวจ ทักษะการสำรวจ ทักษะการเปรียบเทียบ ทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูล ทักษะการให้เหตุผล โดยผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ทักษะดังกล่าวจากหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านม่วงตื๊ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2 พบว่าการจัดกิจกรรมแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5 Es) ช่วยให้นักเรียนมีทักษะการคิดพื้นฐานผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งจากการประเมินทักษะการคิดพื้นฐานของนักเรียนระดับประถมศึกษา6/2 โรงเรียนบ้านม่วงตื๊ด ซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า นักเรียนได้คะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดพื้นฐาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.05 ของคะแนนเต็ม คิดเป็นร้อยละ 80.16 และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ดังกล่าวมีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 80.95 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ร้อยละ 70 ซึ่ง สาโรช โศภีรักข์ (2546) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้กำหนดปัญหา วางแผนและกำหนดวิธีการค้นหาความรู้เอง แก้ปัญหาเอง จนในที่สุดผู้เรียนจะได้รับคำตอบจากกิจกรรมที่ตัวเองวางแผนไว้ การเรียนรู้ของผู้เรียนได้จากการค้นพบของผู้เรียนเอง และสอดคล้องกับการศึกษาของรัสดา มงคลสวัสดิ์ (2549) ซึ่งได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการคิดพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สาระที่ 2 สิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม พบว่ามีขั้นตอนการสอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป และขั้นวัดประเมินผล โดยนักเรียนสามารถเก็บความรู้ที่ได้รับจากการฝึกทักษะมาใช้ตอบคำถามได้ถูกต้อง มีคะแนนจากการวัดทักษะการคิดพื้นฐาน คือร้อยละ 80.39 และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 82.85

2.การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำและอากาศ ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ที่เรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดพื้นฐาน โดยใช้การจัดกิจกรรมแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5 Es) พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.33 ของคะแนนเต็ม คิดเป็นร้อยละ 81.67 และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 90.48 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ร้อยละ 70 ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาในสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการคิดพื้นฐานทั้ง 6 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการสังเกต ทักษะการสำรวจ ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการเปรียบเทียบ ทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูล ทักษะการให้เหตุผล และนำรูปแบบการจัดกิจกรรมแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5 Es) เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกการคิดและเน้นการสืบเสาะหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนำเรียนให้สูงขึ้น ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของกัญญารัตน์ แสวงสุข (2547) ที่ได้ทำ การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดพื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์เฉลี่ยร้อยละ 72.25 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70.58 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับการศึกษาของจินตนา บุดดาดวง (2551) ที่ได้ทำการพัฒนาทักษะการคิดพื้นฐานและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคการตั้งคำถาม พบว่านักเรียนมีทักษะการคิดร้อยละ 81.47 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 84.00 ของนักเรียนทั้งหมด ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนำเรียนสูงขึ้น คือ นักเรียนได้คะแนนร้อยละ 81.20 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะในการศึกษา

1.การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรมีเวลาในนักเรียนได้ใช้การปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนอย่างเพียงพอ เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกความสามารถด้านทักษะการคิดได้อย่างเต็มตามศักยภาพ

2.ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดกิจกรรมแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5 Es) ครูควรให้คำแนะนำนักเรียนให้สืบเสาะหาความรู้มากที่สุด และควรมีการแนะนำการบันทึกผลการเรียนรู้ในแบบบันทึกผลแก่นักเรียนเพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนสามารถทำกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

3. ในการแบ่งกลุ่มเพื่อศึกษา ครูควรแบ่งนักเรียนโดยคละนักเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน เพื่อให้แต่ละกลุ่มสามารถศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ.(2545).**พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พุทธศักราช 2545**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2545.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรแกนกลาง กลุมสาระการเรียนรูวิทยาศาสตร (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.**

กรมวิชาการ.(2541).**แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กัญญารัตน์แสวงสุข. (2547). **การพัฒนาทักษะการคิดพื้นฐาน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านกระทุ่ม อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

จินตนา บุดดาดวง. (2551) **การพัฒนาทักษะการคิดพื้นฐานและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคการตั้งคำถาม.**วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ทิศนา แขมมณีและคณะ.(2544). **วิทยาการดานการคิด.** กรุงเทพฯ : สถาบนพัฒนาคุณณภาพวิชาการ

บุญชม ศรีสะอาด.(2547).**วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย.**พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ:สุวีริยาสาสน์.

ยาใจ พงษ์บริบูรณ์. (2537). **หลักการวิจัยปฏิบัติการ.** กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.

รัสดา มงคลสวัสดิ์. (2549). **การพัฒนาทักษะการคิดพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ฝ่ายวิชาการโรงเรียนบ้านม่วงตื๊ด. (2560). **รายงานการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ปีการศึกษา 2560.** (เอกสารอัดสำเนา)

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี(สสวท.).(2548). **เอกสารเผยแพร่รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้.** กรุงเทพฯ : สถาบันสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.).

สาโรช โศภีรักข์. (2546). **นวัตกรรมการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ.**กรุงเทพฯ : บริษัทบุ๊คพอยท์ จำกัด

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาชาติ 2560 -2579.** กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด

สมนึก ภัททิยธนี.(2541) **การวัดผลการศึกษา.** มหาสารคาม : ภาควิชาวัดผลและวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

การสังเคราะห์ผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร:การพูดอ่านเขียนไทยโรงเรียนในโครงการพระราชดำริ-น่าน

Synthesis of the results of the project to promote and support the learning development of children and youth in the remote areas: Thai speaking and writing schools in the Royal Project-Nan

จงรักษ์ รัตนวิฑูรย์[1]
Chongrak Rattanawithun

บทคัดย่อ

การสังเคราะห์ผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร:การพูดอ่านเขียนไทยโรงเรียนในโครงการพระราชดำริ-น่าน มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการดำเนินงานของโครงการ ผลการวิจัยพบว่า 1) สถานการณ์การอ่านการเขียนของนักเรียน จากผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ด้านภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2562-2563 และผลการประเมินความสามารถในด้านการอ่านของผู้เรียน (RT) ชั้นประถมศึกษาปีที่1 ในปีการศึกษา 2561-2563 ของโรงเรียนในโครงการพระราชดำริ พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละต่ำกว่าทุกสังกัด แต่มีแนวโน้มสูงขึ้น 2)รูปแบบและวิธีการส่งเสริม การเรียนรู้ของนักเรียน คณะทำงานโครงการใช้รูปแบบและวิธีการส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน ภายใต้การทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่าย โดยใช้กระบวนการ” PDCA+RS” โดยแบ่งวิธีการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ตามบทบาทและกระบวนการทำงาน ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการประสานงานโครงการ 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 2 3) โรงเรียนในโครงการพระราชดำริฯ และ 4) ภาคีเครือข่าย 3)ผลสัมฤทธิ์การอ่านและการเขียนของนักเรียนผลสัมฤทธิ์การอ่านและการเขียนของนักเรียน พบว่า ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยทั้งด้านการอ่านและการเขียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนในทุกระดับชั้น และ ผลการประเมินการอ่านทุกระดับชั้น ผ่านเกณฑ์การประเมินและมีพัฒนาการที่ดีขึ้น 4)ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในช่วงเวลาของการดำเนินโครงการฯ ยังไม่สิ้นสุดปีการศึกษา จึงไม่สามารถนำเสนอข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้

คำสำคัญ : การสังเคราะห์, โรงเรียนในโครงการพระราชดำริฯ, การพูดอ่านเขียนไทย

[1] ดร.อาจารย์ประจำหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail : chongrakn@gmail.com โทร. 08-1652-9119

Abstract

Synthesis of the results of the project to promote and support the learning development of children and youth in the remote areas : Thai speaking, reading, and writing in schools in the Royal Initiative-Nan Project. Its purpose is to synthesize the results of operations. The results showed that:

1. Student reading and writing situation

The quality assessment of grade 3 students (NT) in the Thai language in the academic year 2019-2020 and the results of the evaluation of reading ability of grade 1 students (RT) in the academic year 2018-2020 of the Royal Initiative Projects schools found that the average percentage scores were lower than all affiliations.

2. The model and methods in promoting students learning:

The group uses the format and promotional methods to support student learning under the collaboration of network partners using the PDCA+RS process. The method to promote and develop learning according to roles and work processes consist of: 1) Project Coordinating Committee 2) Nan Elementary Educational Service Area Office 2 3) Schools in the Royal Initiative Project and 4) Network Partners

3.Students' reading and writing achievements

The result of the reading and writing achievement of the students at all levels shows that the percentage of the average scores in both reading and writing after school was higher than before. It demonstrates better development.

4. Student achievement

The project was implemented still far from the end of the academic year. As a result, no information about student achievement was provided.

Keywords : Synthesis, schools in the Royal Project, speaking reading and writing Thai

บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสารระหว่างคนในสังคม โดยแต่ละภาษาจะมีเอกลักษณ์และลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามต้นกำเนิดและกฎเกณฑ์ภายในภาษานั้น รวมถึงเป็นเครื่องมือทางประวัติศาสตร์อย่างหนึ่งที่ถูกใช้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ภาษาไทยจึงเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติไทย เป็นเครื่องมือสำคัญที่คนไทยใช้ในการติดต่อสื่อสาร ทั้งการพูดและการเขียน ที่มาจาก

พื้นฐานของการมีทักษะการอ่านและการฟังที่ดี ทักษะการสื่อสารทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ และการต่อยอดเพื่อศึกษาความรู้ในระดับที่สูงขึ้น รวมถึงการสื่อสารในทำงาน การประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาทักษะพื้นฐานนี้ให้กับคนไทยทุกคน ดังพระราชดำรัสสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในการอบรมและพระราชทานปาฐกถาเรื่อง "การจัดการเรียนการสอนภาษาไทย" เนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ ประจำปี 2549 ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ กรุงเทพฯ วันที่ 26 กรกฎาคม 2549 ทรงห่วงใยและสนพระราชหฤทัยต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะพื้นฐานให้กับเด็กไทย อันมีความตอนหนึ่งว่า

> *"...การเรียนภาษาไทยในระดับประถมศึกษาเป็นการเรียนขั้นต้นเพื่อวางรากฐานการศึกษา ไม่เฉพาะด้านความรู้ภาษาไทย แต่เป็นรากฐานการศึกษาความรู้วิชาอื่น ๆ เป็นรากฐานการคิด การรับคุณธรรม จริยธรรม การรู้จักระเบียบวินัยและกฎเกณฑ์ของสังคม ตลอดจนการปลูกฝังวัฒนธรรมไทยและความเป็นไทยด้วย ภาษาเป็นสื่อสำคัญของการรับประสบการณ์ การคิด การสร้างสรรค์ การปฏิบัติตนและการแสดงออก ภาษาเป็นส่วนที่แสดงบุคลิกสำคัญของคนแต่ละคน สำหรับคนไทย ภาษาไทยจึงเป็นภาษาที่มีความสำคัญมากที่สุด การเรียนระดับประถมศึกษาหากเรียนได้ถูกต้องแม่นยำแล้ว ผู้เรียนจะสามารถยึดถือเป็นหลักตลอดไป ทำให้ใช้ภาษาถูกต้องในการอ่าน การเขียน และการใช้ตามบริบทของสังคม ครูเป็นบุคคลสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ครูจึงต้องมีความรู้ดีและมีความทันสมัย การจัดการอบรมครูระดับประถมศึกษาเพื่อวางรากฐานการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยและความเป็นคนไทยให้เด็กไทยได้พัฒนาเพื่อความก้าวไกลสู่สากลในครั้งนี้ จึงเป็นสิ่งที่เหมาะสม..."*

ในปีการศึกษา2562 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.) ได้ดำเนินการประเมินความสามารถด้านการอ่าน (Reading Test: RT) ของผู้เรียนในสถานศึกษาทุกสังกัดทั่วประเทศ ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถด้านการอ่านออกเสียง และความสามารถด้านการอ่านรู้เรื่องของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (ทดสอบเดือนกุมภาพันธ์ 2563) ที่มีทั้งการทำข้อสอบ (การอ่านรู้เรื่อง) และการประเมินภาคปฏิบัติ (การอ่านออกเสียง) พบว่าโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร คือโรงเรียนในสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) มีจำนวนโรงเรียนที่เข้าทดสอบ 218 โรง จำนวนนักเรียนที่เข้าสอบ 3,440 คน พบว่า นักเรียนในโรงเรียนสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) มีผลการทดสอบทั้งด้านการอ่านออกเสียงและด้านการอ่านรู้เรื่องต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศต่ำกว่าโรงเรียนทุกสังกัด และมีปัญหาด้านการอ่านออกเสียงมากกว่าอ่านรู้เรื่อง และนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มใหญ่สุดของประเทศมีผลการทดสอบต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศด้วยเช่นกัน

เพื่อให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา จึงได้ร่วมมือกับสภากาชาดไทย มูลนิธิรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรีและสถาบันอุดมศึกษา จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร:การพูดอ่านเขียนไทยโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ – น่าน โดยดำเนินการมาตั้งแต่เดือน เมษายน 2564

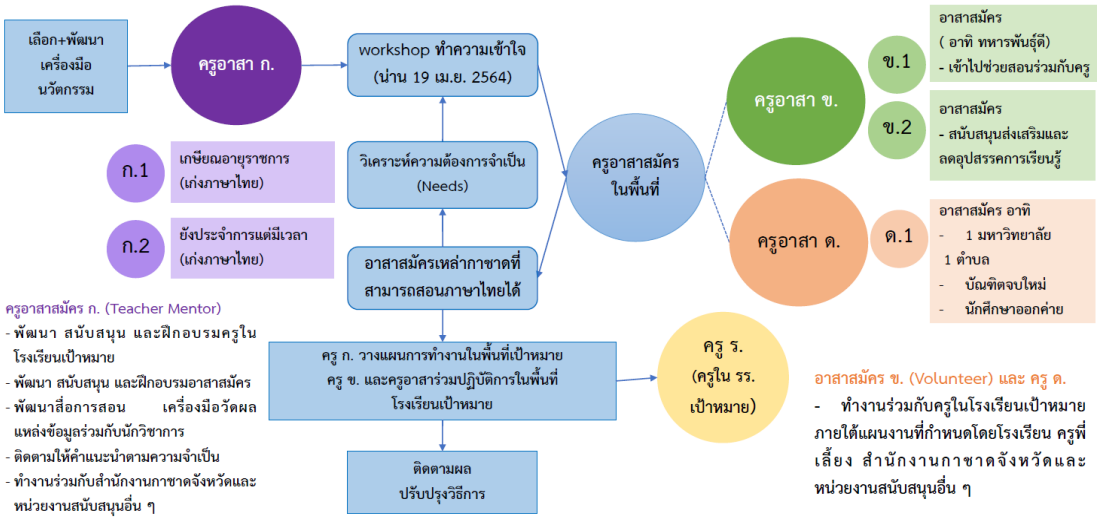

โครงสร้างการทำงานโครงการอาสาสมัครทางการศึกษา พื้นที่นำร่องจังหวัดน่าน

โครงการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร:การพูดอ่านเขียนไทยโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ – น่าน มีกิจกรรมที่สำคัญ ประกอบด้วย 7 กิจกรรม ได้แก่ 1) วิเคราะห์ผลการอ่านและการเขียนของนักเรียนในโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่เป้าหมายเพื่อเลือกเป็นพื้นที่นำร่อง 2) ลงพื้นที่ศึกษาบริบทของนักเรียน ครู โรงเรียนและชุมชน เพื่อทราบข้อมูลเชิงลึกจากสภาพจริงของโรงเรียนนำร่อง จำนวน 28 โรงเรียน 3) วิเคราะห์ข้อมูลต้นทุนและทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน 4) รับสมัครอาสาสมัคร 5) อบรมเชิงปฏิบัติการระหว่างครูพี่เลี้ยงและอาสาสมัคร 6) ดำเนินงานในพื้นที่นำร่องจังหวัดน่าน 28 โรงเรียน 7) คณะผู้เชี่ยวชาญและหน่วยงานร่วมสนับสนุนลงพื้นที่ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสนับสนุนให้หน่วยจัดการศึกษาอื่น ๆ ร่วมศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อขยายผล 8) สรุปผลการดำเนินงานเพื่อถอดองค์ความรู้และบทเรียนให้ได้ “รูปแบบและวิธีการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนในถิ่นทุรกันดาร” เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับเวทีถอดองค์ความรู้ เวทีสาธารณะหรือเวทีขับเคลื่อนนโยบาย คณะผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์ถอดองค์ความรู้และบทเรียนของกระบวนการทำงาน ผลผลิต และผลลัพธ์ ด้วยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการดำเนินงานตามโครงการ เพื่อให้ สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้และขยายผลในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร:การพูดอ่านเขียนไทยโรงเรียนในโครงการพระราชดำริ-น่าน ใน 4 ประเด็น

1.1 สถานการณ์การอ่านการเขียนของนักเรียน

1.2 รูปแบบและวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

1.3 ผลสัมฤทธิ์การอ่านและการเขียนของนักเรียน

1.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. ความสำคัญของการพูด การอ่าน และการเขียนภาษาไทย

ราชบัณฑิตยสถาน(2554)ได้นิยามความหมายของการสื่อสารเอาไว้ว่า หมายถึง วิธีการนำสารไม่ว่าจะเป็นถ้อยคำ ข้อความ หรือหนังสือ จากบุคคลหนึ่งหรือสถานที่หนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งหรืออีกสถานที่หนึ่ง

ในงานวิจัยนี้กล่าวถึงทักษะการสื่อสาร 3 ทักษะ คือ 1) การพูด 2) การอ่าน 3) การเขียน รายละเอียดในแต่ละทักษะ ดังนี้

1) การพูด

สหไทย ไชยพันธุ์ (2555) กล่าวถึงความสำคัญของการพูดไว้ว่า

(1) การพูดทำให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายกว่าการสื่อสารประเภทอื่นเนื่องจากการพูดประกอบไปด้วยน้ำเสียง กิริยา ท่าทางที่แสดงออกมาระหว่างการพูดจึงทำให้เข้าใจความหมายที่ต้องการสื่อสารได้ง่ายกว่า

(2) การพูดก่อให้เกิดความสำคัญในอาชีพต่าง ๆ เช่น พ่อค้า นักธุรกิจ นักการเมืองและนักปกครองหากมีความสามารถทางการพูดสูงจะประสบความสำเร็จในอาชีพนั้น ๆ

(3) การพูดเป็นทักษะทางภาษาที่ใช้สะดวก เข้าใจได้ง่ายกว่าการเขียน

(4) การพูดเป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดความสำเร็จในชีวิต เป็นเครื่องแสดงออกถึงความโง่ ความฉลาด อุปนิสัยใจคอของผู้พูด อารมณ์ ความเป็นมิตร และความเป็นศัตรูต่อกัน

(5) การพูดเป็นเครื่องมือในการสื่อสารของมนุษย์ การสื่อสารด้วยการพูดเป็นการสื่อสารสองทางระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง ผู้ฟังสามารถโต้ตอบและซักถามผู้พูดได้ ดังนั้นการพูดจึงเป็นการสื่อสารที่ทำให้เกิดความเข้าใจได้ง่าย รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพกว่าการสื่อสารด้วยวิธีอื่น

(6) การพูดเป็นเครื่องมือในการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ สามารถใช้การพูดเพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกันในโอกาสต่าง ๆ ได้

สรุปความสำคัญของการพูดได้ว่า เป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารระหว่างบุคคลที่รวดเร็วและสื่อความหมายได้ชัดเจน ใช้เป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้ และประสบการณ์ ทั้งในการดำเนินชีวิตประจำวัน การปฏิบัติงาน ตลอดจนนำไปใช้ในการเจรจาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และยังสามารถยึดถือเป็นอาชีพ เช่น นักประชาสัมพันธ์ นักข่าว นักโฆษณา นักพูด พิธีกร เป็นต้น รวมไปถึงการดำเนินธุรกิจต่าง ๆ ล้วนต้องอาศัยทักษะในการพูดเพื่อให้สามารถบรรลุจุดประสงค์ทั้งสิ้น

2) การอ่าน

มณฑา ประเดิมชัย (2550) การอ่านมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต ซึ่งทำให้ทันต่อเหตุการณ์และวิทยาการต่าง ๆ เป็นการสร้างพื้นฐานที่ดีในการประกอบอาชีพ สามารถช่วยเหลือตนเองได้ซึ่งต้องปลูกฝังให้เกิดกับบุคคลเพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาให้ต่อเนื่องและยั่งยืน

ปรีดี ปลื้มสำราญกิจ (2562) กล่าวว่า การอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นในการแสวงหาความรู้ ช่วยให้เกิดความบันเทิงและความคิดสร้างสรรค์ การอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ทุกวัย เพราะทำให้รู้ข่าวสารข้อมูล และสามารถติดตามความก้าวหน้าทางวิทยาการต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในยุคข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน การอ่านทำให้มีความสุข มีความหวัง และสนองความอยากรู้อยากเห็น อันเป็นธรรมชาติของมนุษย์โดยทั่วไป นอกจากนี้การอ่านยังเป็นวิธีการที่สำคัญและสะดวกในการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ เช่นการศึกษา การทำงาน และคุณภาพชีวิต เป็นต้น การอ่านจึงเป็นทักษะที่ต้องเรียนรู้และฝึกฝนให้เกิดเป็นนิสัย

ดังนั้น การอ่านถือเป็นทักษะสำคัญในการเรียนรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์ของมนุษย์ เนื่องจากเป็นทักษะที่ทำให้เข้าถึงข้อมูล สารสนเทศ องค์ความรู้ต่างๆที่ถูกเก็บไว้ ตลอดจนเป็นเครื่องมือประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น หากขาดทักษะในการอ่านย่อมหมายถึงขาดเครื่องมือในการเรียนรู้วิชาการแขนงต่าง ๆ ตามไปด้วย

3) การเขียน

การเขียนมีความสำคัญต่อการสื่อสารของมนุษย์ในโลกปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าเพราะการเขียนมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการสื่อสารของชีวิตประจำวันและเป็นเครื่องมือสำคัญในการวัดความเจริญทางวัฒนธรรมและอารยธรรมของมนุษย์ในแต่ละยุคสมัยที่ถ่ายทอดมรดกทางด้านสติปัญญาของมนุษย์ เป็นสื่อที่แพร่กระจายความคิดให้กว้างไกล (สุทิติ ขัตติยะ, 2552)

ฟองจันทร์ สุขยิ่ง และคณะ (2553) กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนไว้ 3 ประการ ดังนี้ (1) เป็นสิ่งจำเป็นต่อชีวิตประจำวัน เพราะต้องใช้การเขียนในการสื่อสารต่าง ๆ เช่น การเขียนจดหมาย การเขียนป้ายโฆษณา การเขียนรายงาน เป็นต้น (2) การเขียนเป็นการสื่อความคิด ความรู้สึกของผู้เขียน เช่น การเขียนบันทึกประจำวัน การแต่งคำประพันธ์ เป็นต้น (3) การเขียนเป็นหลักฐานอ้างอิง หรือเป็นข้อกำหนดที่สามารถผูกพันให้บุคคลต้องปฏิบัติตามได้ เช่น การเขียนสัญญา การเขียนประกาศ การเขียนพินัยกรรม เป็นต้น (4) การเขียนสามารถสร้างอาชีพได้ เช่น การเขียนบทละคร

การเขียนนิยาย การเขียนตำรา เป็นต้น (5) การเขียนเป็นสื่อกลางที่ให้ความรู้ ความคิด ความรู้สึกและความเพลิดเพลินแก่ทุกเพศทุกวัย

ดังนั้น การเขียนมีความสำคัญต่อพัฒนาสติปัญญา ทักษะการคิด การนำเสนอและการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม เป็นการสื่อสารที่มีวิธีการที่ซับซ้อน โดยผู้เขียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการพูด และการอ่านอย่างดีจึงจะสามารถสื่อความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการออกมาทางการเขียนเพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ ซึ่งการเขียนให้มีประสิทธิภาพจะต้องเขียนอย่างถูกต้องและเลือกใช้คำที่เหมาะสมตามบริบทและวัตถุประสงค์ที่ต้องการสื่อความหมาย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัย คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์ผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร : การพูด อ่าน เขียนไทยในโรงเรียนโครงการตามพระราชดำริ-น่านโดยได้ดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์ตามประเด็นและขอบเขตที่กำหนด โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ตามรายละเอียด ดังนี้ พื้นที่ศึกษา ได้แก่โรงเรียนในโครงการพระราชดำริในพื้นที่ 4 อำเภอของจังหวัดน่าน รวมทั้งสิ้น 28 โรงเรียนประกอบด้วย อำเภอบ่อเกลือ จำนวน 12 โรงเรียน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จำนวน 13 โรงเรียน อำเภอสองแคว จำนวน 2 โรงเรียน c]t อำเภอแม่จริม จำนวน 1 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร เป็นแบบบันทึกผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร วิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการดำเนินงานใน 4 ประเด็น ดังนี้ 1)สถานการณ์การอ่านและเขียนของนักเรียน 2)รูปแบบและวิธีการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน 3)ผลสัมฤทธิ์การอ่านและเขียนของนักเรียน แล 4)ะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร : การพูดอ่านเขียนไทยโรงเรียนในโครงการพระราชดำริ-น่าน เอกสารรายงานผลการประเมินความสามารถด้านการอ่าน(Reading Test :RT) และผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน(NT) และเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามกรอบแนวคิดของการวิจัยและขอบเขตเนื้อหา/ประเด็นที่ศึกษา

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร : การพูดอ่านเขียนไทยโรงเรียนในโครงการพระราชดำริ-น่าน สรุปได้ดังนี้

1.สถานการณ์การอ่านการเขียนของนักเรียน สรุปได้ดังนี้

1.1 ผลการเปรียบเทียบผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ด้านภาษาไทย ปีการศึกษา 2562-2563 ของโรงเรียนในโครงการพระราชดำริ เขตพื้นที่ จังหวัดและประเทศ พบว่า คะแนนเฉลี่ยร้อยละของโรงเรียนในโครงการพระราชดำริ จำนวน28 โรงเรียน ทั้งสองปีการศึกษา ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 จังหวัดน่าน และประเทศ แต่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้สามารถจำแนกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ 1) โรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละสูงกว่าระดับประเทศ จำนวน 7 โรงเรียน (ร้อยละ 12.25) 2) โรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละสูงกว่าค่าเฉลี่ยของโรงเรียนในโครงการพระราชดำริ จำนวน 4 โรงเรียน (ร้อยละ 14.28) 3) โรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละมีแนวโน้มไม่คงที่ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละทั้งเพิ่มขึ้น และลดลง จำนวน 6 โรงเรียน (ร้อยละ 21.43) และ 4) โรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของโรงเรียนในโครงการ พระราชดำริทั้งสอง ปีการศึกษา จำนวน 11 โรงเรียน (ร้อยละ 39.29)

1.2 ผลการเปรียบเทียบผลการประเมินความสามารถในด้านการอ่านของผู้เรียน (RT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนในโครงการพระราชดำริ ในปีการศึกษา 2561-2563 พบว่า ในปีการศึกษา 2561 และปีการศึกษา 2562 โรงเรียนในโครงการฯ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละต่ำกว่าทุกสังกัดและมีช่องว่างคะแนนเฉลี่ยสูง ส่วนในปีการศึกษา 2563 โรงเรียนในโครงการฯ มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นและใกล้เคียงกับสังกัดอื่นและสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ

2. รูปแบบและวิธีการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน คณะทำงานโครงการมีรูปแบบและวิธีการส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน ภายใต้การทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่าย “ด้วยกระบวนการ PDCA+RS” โดยแบ่งวิธีการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ตามบทบาทและกระบวนการทำงาน ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการประสานงานโครงการ 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 2 3) โรงเรียนในโครงการพระราชดำริฯ 4) ภาคีเครือข่าย

3.ผลสัมฤทธิ์การอ่านและเขียนของนักเรียน

3.1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านและการเขียนคำพื้นฐานก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 1,179 คน พบว่า ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยทั้งด้านการอ่านและการเขียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนในทุกระดับชั้น เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเขียนมีพัฒนาการที่ดีกว่าการอ่านในทุกระดับชั้น

3.2 ผลการประเมินการอ่านและการเขียนคำพื้นฐานระหว่างการฝึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 สรุปว่าทุกระดับชั้นผ่านเกณฑ์การประเมินและมีพัฒนาการที่ดีขึ้น

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ในช่วงเวลาของการดำเนินโครงการฯ และการถอดบทเรียน ยังไม่สิ้นสุดปีการศึกษา จึงไม่สามารถนำเสนอข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้

สรุปและอภิปรายผล

การสังเคราะห์และถอดบทเรียนครูอาสาสมัครทางการศึกษา พูดอ่านเขียนภาษาไทยของจังหวัดน่าน มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1.การวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร : การพูดอ่านเขียนไทยโรงเรียนในโครงการพระราชดำริ-น่าน ประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1.1 สถานการณ์การอ่าน การเขียน ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีการประเมินในระดับชาติ การเปรียบเทียบผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ด้านภาษาไทย ปีการศึกษา 2562-2563 ของโรงเรียนในโครงการพระราชดำริ เขตพื้นที่ จังหวัดและประเทศ พบว่า คะแนนเฉลี่ยร้อยละของโรงเรียนในโครงการพระราชดำริ จำนวน 28 โรงเรียน ทั้งสองปีการศึกษา ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 จังหวัดน่าน และประเทศ แต่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น มื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยร้อยละจำแนกเป็นรายโรง สามารถจำแนกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ 1) โรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละสูงกว่าระดับประเทศ 2) โรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละสูงกว่าค่าเฉลี่ยของโรงเรียนในโครงการฯ 3) โรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละมีแนวโน้มไม่คงที่ และ 4) โรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของโรงเรียนในโครงการฯ ทั้งสองปีการศึกษา ในส่วนของการเปรียบเทียบผลการประเมินความสามารถในด้านการอ่านของผู้เรียน (RT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนในโครงการพระราชดำริ เขตพื้นที่ จังหวัด สพฐ. และประเทศ ในปีการศึกษา 2561-2563 ในภาพรวมทุกสังกัดมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น ในปีการศึกษา 2561 และปีการศึกษา 2562 โรงเรียนในโครงการฯ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละต่ำกว่าทุกสังกัดและมีช่องว่างคะแนนเฉลี่ยสูง ส่วนในปีการศึกษา 2563 โรงเรียนในโครงการฯ มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นและใกล้เคียงกับสังกัดอื่นและสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ สะท้อนถึงผลการดำเนินงานในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้บรรลุผล หากมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องย่อมส่งผลต่อสัมฤทธิ์ทางการเรียนในด้านอื่น

เมื่อพิจารณาผลการสังเคราะห์ข้อมูลสองชุดดังกล่าวเปรียบเทียบกัน พบว่า มีโรงเรียนที่มีผลการประเมิน NT และ RT สูง จำนวน 3 โรงเรียน ส่วนโรงเรียนอื่น ๆ มีทั้งผลการประเมิน NT สูง แต่

RT ต่ำ หรือ ผลการประเมิน RT สูง แต่ NT ต่ำ รวมถึงโรงเรียนที่มีผลการประเมิน NT และ RT ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวมของกลุ่มโรงเรียนในโครงการฯ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนที่มีผลการประเมินในระดับชาติที่มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละสูงกว่าระดับประเทศ ส่วนใหญ่โรงเรียนมีครูวิชาเอกภาษาไทย ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 3 ได้รับการพัฒนาเทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดนโยบายชัดเจน นิเทศ ติดตามอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ จัดสรรงบประมาณสำหรับการผลิตสื่อ ครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนา การผลิตสื่อ การจัดการเรียนรู้ ศึกษานิเทศก์มีกระบวนการพัฒนาครู นิเทศ ติดตาม หนุนเสริมและช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด ครูอาสาสมัคร (ครู ข) สำเร็จการศึกษา/กำลังศึกษา ในระดับปริญญาตรี เป็นคนในพื้นที่ จึงอุทิศเวลาสำหรับการพัฒนาผู้เรียนอย่างใกล้ชิด ดังนั้นข้อค้นพบสำคัญนี้ควรนำไปสู่การกำหนดนโยบายส่งเสริมและพัฒนาให้คนในพื้นที่ได้มาเป็นครู การกำหนดอัตรากำลังให้ทุกโรงเรียนมีครูวิชาเอกภาษาไทย เพื่อเป็นผู้นำในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย รวมถึงการพัฒนาครูผู้สอนทุกคนของโรงเรียนในโครงการพระราชดำริฯ ให้มีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่านและเขียนไทย โดยบูรณาการในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อให้การเรียนรู้ภาษาไทยเกิดขึ้นได้ทุกที่และทุกเวลา และเป็นพื้นฐานในทักษะการสื่อสารในชีวิตประจำวันต่อไป

1.2 รูปแบบและวิธีการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน คณะทำงานฯ มีรูปแบบและวิธีการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ภายใต้การทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่าย ด้วยกระบวนการ “PDCA+RS” ประกอบด้วยการวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การติดตาม ตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุง (Act) ที่ประกอบด้วย การรายงาน (Report) และการเผยแพร่ (Share) โดยในแต่ละขั้นตอนมีกระบวนการและผลลัพธ์ที่ชัดเจน แบ่งวิธีการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ตามบทบาทและกระบวนการทำงาน ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการประสานงานโครงการ 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 2 3) โรงเรียนในโครงการฯ และ 4) ภาคีเครือข่าย ในระยะก่อนเริ่มโครงการ ภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ได้แก่ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา เครือข่ายครูรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรี สำนักบริหารกิจการสภากาชาดไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 2 ได้ลงพื้นที่ศึกษาสภาพปัญหาการพูดอ่านเขียนไทยในโรงเรียน แล้วนำผลการวิเคราะห์สถานการณ์การอ่านและการเขียนของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายนำมาจัดทำ “โครงการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร: การพูดอ่านเขียนไทยโรงเรียนในโครงการพระราชดำริ-น่าน” ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ประสบการณ์และความต้องการของครู นำมาออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับบริบทข้อมูล โดยความร่วมมือของเครือข่ายและองค์การทางการศึกษาและนักวิชาการในพื้นที่กำหนดกิจกรรมและแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน ซึ่งถือว่าเป็นแนวปฏิบัติที่ดี สอดคล้องกับแนวคิด

ของวรชัย วิภูอุปรโครต (2564) ได้นำเสนอแนวคิดการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องอาศัยกระบวนการให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมภายในพื้นที่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทและพื้นถิ่นของตนเองด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายในพื้นที่

1.3 ผลสัมฤทธิ์การอ่านและเขียนของนักเรียน จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านและการเขียนคำพื้นฐานก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 1,179 คน พบว่า ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยทั้งด้านการอ่านและการเขียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนในทุกระดับชั้น เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเขียนมีพัฒนาการที่ดีกว่าการอ่านในทุกระดับชั้น และผลการประเมินการอ่านและการเขียนคำพื้นฐานระหว่างการฝึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 สรุปว่าทุกระดับชั้นผ่านเกณฑ์การประเมินและมีพัฒนาการที่ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สหัทยา สิทธิวิเศษและคณะ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง นักเรียนบนพื้นที่สูงกับการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ : สาเหตุ ปัญหาและแนวทางแก้ไข เพื่อพัฒนาชุดฝึกเสริมทักษะภาษาไทยเพื่อแก้ไขปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของนักเรียนบนพื้นที่สูงในจังหวัดเชียงราย จากการสำรวจสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย พบว่าส่วนใหญ่โรงเรียนในพื้นที่ขาดแคลนครูที่จบสาขาวิชาภาษาไทย นักเรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ มีปัญหาด้านการเขียนมากที่สุด รองลงมาเป็นปัญหาด้านการอ่านไม่ออก และคณะวิจัยได้พัฒนาชุดฝึกเสริมทักษะภาษาไทยเพื่อแก้ไขปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของนักเรียนบนพื้นที่สูง จำนวน 13 เล่ม ผลการประเมินผลการใช้ชุดฝึก พบว่า ทักษะการอ่านและการเขียนของผู้เรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นทุกระดับชั้น คือ ร้อยละของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้ชุดฝึก มีค่าเฉลี่ยมากกว่าก่อนใช้ทุกชั้นปี และทุกโรงเรียน ผลการประเมินการใช้สื่อพบว่าครูและนักเรียนมีความพอใจในรูปแบบและเนื้อหาของสื่ออยู่ในระดับมาก

เอกสารอ้างอิง

ปรีดี ปลื้มสำราญกิจ. (2562). **การอ่าน ทักษะพื้นฐานสำคัญในศตวรรษที่ 21**. วารสารวิชาการหอสมุดแห่งชาติ, 7(1), 1-18.

ฟองจันทร์ สุขยิ่งและคณะ. (2553). **ศิลปะการเขียนอย่างมืออาชีพ.** กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.

มณฑา ประเดิมชัย. (2550). **การเปรียบเทียบความเข้าใจและความสนใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 (ประถมศึกษาปีที่ 4) โรงเรียนวัดปากท่อวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปสมการสอนแบบปกติ.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต,สาขาหลักสูตรและการสอน.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. กรุงเทพฯ:บริษัทศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด.

วรชัย วิภูอุปรโคตร. (2563). **การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วารสารปัญญาภิวัฒน์. 13(3), 320-332

สหไทย ไชยพันธุ์. (2555). **แนวคิดทฤษฎีการพูดสื่อสารในสังคม.** วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์, 4(3), 140-154.

สหัทยา สิทธิวิเศษและคณะ. (2560**). นักเรียนบนพื้นที่สูงกับการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ : สาเหตุปัญหาและแนวทางแก้ไข.** วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,12(1), 100-110.

สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี. (2560). **แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 5 พ.ศ.2560-2569.** เข้าถึงได้จาก https://royal.fisheries.go.th/UserFiles/files/plan_phrathep_5_2560/Plan_Phrathep 5.pdf สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2565

สุทิติ ขัตติยะ. (2552). **ศาสตร์การเขียนฉบับปรับปรุงแก้ไข.** กรุงเทพฯ : หจก.เปเปอร์เฮาส์.

การศึกษาสภาพ และปัญหาในการประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในการพัฒนาการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สำหรับนักเรียนประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

Criticize the condition and problems of Keng Keng's community problems of Teacher Khiang Khwaeng Khwaeng (Active Learning) for students under the special district office 2

ระเบียบ สิทธิชัย[1]
Rabiab Sittichai

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1)ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ของผู้บริหารโรงเรียนและครูประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 2)เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning)ของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน และ3)เสนอแนวทางการนำชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มาใช้ในการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ของครูประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนในโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 121 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก และแบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูวิชาการโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้บริหารโรงเรียนมีระดับการปฏิบัติในภาพรวมระดับมาก การปฏิบัติสูงสุดในประเด็นการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ครูผู้สอนมีระดับ การปฏิบัติ ในภาพรวมระดับมาก มีการปฏิบัติสูงสุดในด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในประเด็นมีการระบุวิธีการส่งเสริมเจตคติทางบวกให้กับผู้เรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก ประเด็นเน้นการวัดประเมินตามสภาพจริง อยู่ในระดับมากที่สุด ประเด็นการประเมินสามารถสะท้อนทักษะการคิดขั้นสูงอยู่ในระดับมากที่สุด และการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด 3)ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

[1] อาจารย์ประจำหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail : Rabiab@northern.ac.th โทร.081-1115525

.05 4) แนวทางการนำชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียน คือ จัดทำแนวทาง การนิเทศสำหรับผู้บริหารโรงเรียน การจัดประชุมปฏิบัติการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก สำหรับครูผู้สอน และจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกให้ผู้เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ในโรงเรียน

คำสำคัญ : การพัฒนาการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning),ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู , โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

This research aimed to 1) study the conditions and problems of active learning of school administrators and elementary school teachers under the Tak Primary School Educational Service Area Office 2, 2) compare opinions on the active learning conditions of school administrators and teachers, and 3) propose ways to implement community of professional learning inservices to organize active learning of elementary school teachers under the Tak Primary School Educational Service Area Office 2, A sample of school administrators and school teachers under the Tak Elementary School District2. School teachers analyzed data using percentages, averages, and standard deviations.The results showed that 1) school administrators had a very high level of overall practice. The highest practices on measurement and evaluation issues in line with learning management activities are at the highest level. 2) Teachers have a very practical level overall. The highest practice in the field of proactive learning activity design on the issue is identified, the method of promoting positive attitudes to the learner is identified at the highest level. In terms of proactive learning measurement and evaluation, the focus on real-world assessment is at the highest level. Assessment issues can reflect advanced thinking skills at the highest level, and measurements and evaluations consistent with learning management activities are at the highest level.3) The average comparison of opinions of school administrators and teachers is statistically significantly different at the level. .05 4) The approach to applying the professional learning community in schools is to provide inservice guidelines for school administrators. Organize proactive learning activities for teachers and prepare activity manuals. Proactive learning for stakeholders to apply in schools.

Keywords : Active Learning , Professional Learning Community , Primary School

บทนำ

จากการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 9 (2) โรงเรียนต้องดำเนินการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจในการบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อตอบสนองเจตนารมณ์การบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 กำหนดไว้ว่า "การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคน มีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด" ซึ่งหมายถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้ ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้คิดเอง ปฏิบัติเอง และมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล หรือแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย จนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ในการดำรงชีวิตได้ โดยครูเป็นผู้วางแผนร่วมกับผู้เรียน จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ กระตุ้น ท้าทาย ให้กำลังใจ ช่วยแก้ปัญหา แนะแนวทางการแสวงหาความรู้ ที่ถูกต้องให้แก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล ตัวชี้วัดที่จะบ่งบอกความรู้ ความสามารถของครูได้เป็นรูปธรรม คือ การนิเทศการเรียนการสอนของครู เพื่อให้ครูนำผลไปประยุกต์ใช้เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียน ตัวครูผู้สอน ตัวนักเรียนเอง

การนิเทศการสอนจำเป็นต้องเริ่มจากครูที่มีความต้องการพัฒนาตนเองจากภายในและนำบุคลากรทางการศึกษาภายนอก เข้าร่วมสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของตนเอง โดยการนิเทศจะมุ่งเน้นไปที่การปรับปรุง และพัฒนาการสอนในสถานศึกษา โดยเชื่อว่าพฤติกรรมของครูจะส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้เรียน ครูต้องมีความรู้ ใหม่ๆ ทั้งด้านเนื้อหา เทคนิคกลวิธีการสอน การควบคุมชั้นเรียน ซึ่งการนิเทศจัดเป็นการพัฒนาวิชาชีพอีกทางหนึ่ง ซึ่งมีหลากหลายวิธี ที่นิยมใช้มาก คือ การนิเทศแบบร่วมพัฒนา เป็นเพียงแต่เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้บริหาร บุคลากรครูทุกคนภายในโรงเรียน และศึกษานิเทศก์ที่ต้องการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ (ชารี มณีศรี,2542)

การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน จึงเป็นในรูปแบบผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำ โดยเป็นการเรียนรู้ที่เน้นความร่วมมือกันเป็นทีม มากกว่าจะเรียนเพื่อผลสัมฤทธิ์เฉพาะตนเอง ซึ่งการเรียนลักษณะนี้ นักเรียนจะเรียนรู้จากการกระทำและการคิดของตนเอง ครูมีหน้าที่อำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ โดยการออกแบบบทเรียน สร้างแรงบันดาลใจมากกว่าการสอน รูปแบบการทำงานของครู จึงต้องเปลี่ยนจากการทำงานคนเดียวเป็นการทำงานเป็นทีม กำหนดเป้าหมายร่วมกัน ในลักษณะชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) โดยมีเป้าหมายช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมที่ดีในการทำงาน พัฒนางานอย่างต่อเนื่อง จากผลการศึกษาของ Hord (1997, อ้างถึง ในมินตรา ลายสนิทเสรีกุล, 2557) ที่อธิบายถึงผลดีที่เกิดขึ้นแก่ครูผู้สอนในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง

วิชาชีพ พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่รู้สึกโดดเดี่ยวในการทำงานน้อยลง ผูกพันต่อพันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียนมากขึ้น และกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติให้บรรลุผล ครูค้นพบความรู้ ใหม่ๆ เกี่ยวกับการสอน รู้สึกรับผิดชอบเป็นกลุ่มต่อการพัฒนาการของผู้เรียน เกิดพลังในการเรียนรู้ที่ส่งผลให้การเรียนการสอนในชั้นเรียนมีผลดียิ่งขึ้น เข้าใจเนื้อหาสาระได้มากขึ้น และตระหนักถึงบทบาทในการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุด การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จึงควรได้รับการส่งเสริม ให้มีขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือภายในกลุ่มโรงเรียน ในระดับเขตพื้นที่ โดยมีหัวใจคือความร่วมมือกัน เพื่อการให้บริการทางการศึกษาแก่ผู้เรียน (วรลักษณ์ ชูกำเนิด, 2557)

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีความสำคัญในการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพทั้งด้านวิชาชีพและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน จากการสังเคราะห์รายงานการวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนที่มีการจัดตั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่าชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC ส่งผลต่อครูผู้สอนโดยตรงในด้านความต้องการร่วมกันเรียนรู้ และรับผิดชอบต่อพัฒนาการโดยรวมของนักเรียนถือเป็นพลังการเรียนรู้ซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนให้มีผลดียิ่งขึ้น กล่าวคือมีการค้นพบความรู้ และความเชื่อที่เกี่ยวกับวิธีการสอนและตัวผู้เรียนซึ่งที่เกิดจากการคอยสังเกตอย่างสนใจ รวมถึงเข้าใจในด้านเนื้อหาสาระ ที่ต้องจัดการเรียนรู้ได้แตกฉานยิ่งขึ้นจนตระหนักถึงบทบาทและพฤติกรรมการสอนที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด ส่งผลดีต่อการปรับปรุงพัฒนางานวิชาชีพได้ตลอดเวลา เป็นผลให้เกิดแรงบันดาลใจที่จะพัฒนาและอุทิศตนทางวิชาชีพเพื่อผู้เรียน ซึ่งเป็นทั้งคุณค่าและขวัญกำลังใจต่อการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น

ปัจจุบันซึ่งเป็นยุคของการปฏิรูปการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษา ผู้สอนจะต้องมีการพัฒนาตนเองและมีการเตรียมความพร้อมสำหรับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning) อยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งผู้เรียนเป็นเด็กโตสิ่งที่ต้องเน้นและปลูกฝังให้มากที่สุดคือความรับผิดชอบต่อการเรียน และการพัฒนาและสร้างนิสัยในการเข้าชั้นเรียนอย่างเสมอซึ่งเป็นปัญหาอย่างหนึ่งของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา แต่กับเด็กเล็กมักไม่เกิดปัญหาเช่นนี้เกิดขึ้น ทั้งนี้ถ้าเรามุ่งหวังให้ผู้เรียนมีสภาพการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ตัวอาจารย์ผู้สอนเองก็จะต้อง Active ไปด้วยเช่นกัน จึงจะเกิดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) แต่จะเกิดขึ้นได้ก็ต้องมี Active Teaching ด้วยเช่นกัน เมื่อผู้เรียนและผู้สอนมีความพร้อมมีการเตรียมตัว ทั้งฝ่ายก็จะเกิดสภาพการเรียนการสอนที่ Active learning ขึ้นมาได้ และการกำหนดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning) เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงความคิดที่แตกต่างของผู้เรียน เราจะเห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้สอนใช้มากที่สุดคือการพูดและนักเรียนเป็นผู้ฟัง แต่การเรียนการสอนในลักษณะนี้จะไม่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากการเรียนในห้องเรียนไปปฏิบัติได้ดี ดังนั้นผู้สอนต้องสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทำหน้าที่เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและเกิดเป็นแสงไฟแห่งการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องให้ผู้เรียนเป็น

ศูนย์กลางของการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning) ทั้งนี้ผู้สอนจำเป็นต้องหากลยุทธ์ต่างๆ ที่สามารถดึงดูดใจให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างน่าสนใจ และเทคนิคต่างๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่มีโรงเรียนในสังกัด 121 โรงเรียนได้ดำเนินงานตามนโยบายของสำนักงานภายใต้ 5 ยุทธศาสตร์ คือ 1.) จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง2.) พัฒนาคุณภาพผู้เรียน 3.) พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา 4.) สร้างโอกาสการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 5.) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการจากการดำเนินงานตามภารกิจในการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าว จะเห็นว่าความสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นกระบวนการที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้พัฒนาการเรียนการสอนของครูได้ หากมีการนำมาประยุกต์ใช้ในการนิเทศกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จะส่งผลต่อความเข้าใจในการจัดกิจกรรมเกิดความมั่นใจและเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนสมดังเจตนารมณ์ของ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) คณะผู้วิจัยจึงศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ของผู้บริหารโรงเรียนและครูประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ของผู้บริหารโรงเรียนและครูประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
3. เพื่อเสนอแนวทางการนำชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มาใช้ในการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ของครูประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

กรอบแนวคิด

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC)
2. แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)
3. แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินงานตามรายละเอียดของการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) ด้านแนวคิด หลักการ กระบวนการ ขั้นตอนการนำไปใช้ บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง
2. ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อสังเคราะห์ขั้นตอนสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการนำไปใช้ให้ได้ผลในการปฏิบัติจริง

3. กำหนดประเด็นหัวข้อที่ต้องการศึกษา เกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อนำมาใช้ในการจัดทำแบบสำรวจสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.สร้างเครื่องมือ แบบสอบถามสภาพการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สำหรับนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ทุกโรง และแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

5. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมของเนื้อหา และการใช้ภาษา

6. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามที่ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ได้แนะนำ

7. จัดทำเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ฉบับสมบูรณ์ สำหรับนำไปใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย

8. นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ทุกโรง และแบบสัมภาษณ์ นำไปเก็บข้อมูลกับผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 โรงเรียน

9. ผู้วิจัยวิเคราะห์สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ทั้งหมดทุกโรง ตามประเด็นที่กำหนด และแบบสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์เนื้อหาสาระ สรุปเป็นประเด็นตามที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เรื่อง การประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการนิเทศกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2. แบบสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้สอน ในการนำชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาใช้ในการนิเทศกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

การเก็บรวมรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวางแผนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. สอบถามสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2. สัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้สอน ในการนำชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาใช้ในการนิเทศกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ที่ได้จากการสอบถามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 นำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็น โดยทดสอบค่าที (t-test) ความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนและกลุ่มครูผู้สอน โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยสำเร็จรูปของ ศักดิ์สิทธิ์ วัชรารัตน์ (2552 : ออนไลน์)

2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ได้จากสอบถามสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) พฤติกรรมการนิเทศกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้สอน ในการนำชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาใช้ในการนิเทศกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 นำมาวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

ผลการวิจัย

1.ผลการศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ของผู้บริหารโรงเรียนและครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการจัดกิจกรรม การเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

รายการ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. **ด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก**			
1.1 มีการระบุผลการเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจน	4.21	0.72	มาก
1.2 ครอบคลุมวัตถุประสงค์ ของการเรียนรู้	4.34	0.61	มาก
1.3 มีองค์ประกอบครบถ้วน	4.45	0.62	มาก
1.4 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผล	4.45	0.58	มาก
1.5 มีการออกแบบลำดับขั้นตอนอย่างถูกต้อง เหมาะสม	4.42	0.67	มาก
2. **ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก**			
2.1 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกำหนดวิธีการเรียนรู้	4.26	0.72	มาก
2.2 มีการระบุวิธีการส่งเสริมเจตคติทางบวกให้กับผู้เรียน	4.49	0.63	มาก
2.3 กิจกรรมที่ใช้สามารถพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง	4.26	0.72	มาก
2.4 กิจกรรมที่ใช้มีความหลากหลาย	4.41	0.73	มาก
2.5 มีการระบุวิธีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้	4.48	0.75	มาก
2.6 กิจกรรมที่ใช้ เน้นกิจกรรมทั้งด้านพฤติกรรมและด้านการคิด	4.34	0.93	มาก
3. **ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก**			
3.1 เตรียมความพร้อมหรือกระตุ้นความสนใจให้แก่ผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย	4.36	1.04	มาก
3.2 สามารถพูดแสดงรายละเอียดจากข้อสงสัยให้เกิดความชัดเจน	4.38	1.07	มาก
3.3 มีการกระตุ้นผู้เรียนโดยการใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล	4.38	1.16	มาก
3.4 มีวิธีการในการเสริมกำลังใจให้ผู้เรียนโดยตรงอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับตัวบุคคลทุกครั้งในการจัดกิจกรรม	4.36	1.22	มาก

ตารางที่ 3 (ต่อ)

รายการ	$\overline{X}$	*S.D.*	**ระดับการปฏิบัติ**
3.5 สามารถสรุปหลักการสอน เนื้อหาถูกต้องและครอบคลุมใจความสำคัญของบทเรียนอย่างครบถ้วน	4.32	1.37	มาก
3.6 มีความสามารถในการใช้วิธีการเร้าความสนใจที่หลากหลาย โดยใช้ท่าทางประกอบการสอน เป็นระยะ น้ำเสียง เปลี่ยนระดับตามความเหมาะสม	4.33	1.40	มาก
3.7 สามารถนำกระดานดำมาใช้เพื่อเสริมการใช้อุปกรณ์อื่นๆ ในการจัดกิจกรรมเรียนการสอน	4.36	1.49	มาก
3.8 ฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะความสามารถทางความคิดและกระตุ้นผู้เรียนได้ฝึกทักษะความคิดในหลายรูปแบบ	4.34	1.56	มาก
3.9 มีการใช้สื่อการสอนที่หลากหลายเหมาะกับการจัดการเรียนการสอนทุกขั้นตอน	4.42	1.64	มาก
4. **ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก**			
4.1 เน้นการวัดประเมินตามสภาพจริง	4.47	1.74	มาก
4.2 ประเด็นการประเมินสามารถสะท้อนทักษะการคิดขั้นสูง	4.29	1.85	มาก
4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดประเมินผลมีความเหมาะสมกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้	4.43	1.92	มาก
4.4 การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้	4.56	1.98	มากที่สุด
รวม	3.70	0.59	มาก

จากตาราง 1 แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีระดับการปฏิบัติ ในภาพรวมระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 3.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (***S.D.***) เท่ากับ 0.59 สูงสุดในประเด็นการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) เท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (***S.D.***) เท่ากับ 0.59

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

รายการ	$\overline{X}$	*S.D.*	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก			
1.1 มีการระบุผลการเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจน	4.21	0.77	มาก
1.2 ครอบคลุมวัตถุประสงค์ ของการเรียนรู้	4.31	0.59	มาก
1.3 มีองค์ประกอบครบถ้วน	4.39	0.61	มาก
1.4 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผล	4.42	0.59	มาก
1.5 มีการออกแบบลำดับขั้นตอนอย่างถูกต้อง เหมาะสม	4.40	0.74	มาก
2. ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก			
2.1 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกำหนดวิธีการเรียนรู้	4.38	0.65	มาก
2.2 มีการระบุวิธีการส่งเสริมเจตคติทางบวกให้กับผู้เรียน	4.60	0.61	มากที่สุด
2.3 กิจกรรมที่ใช้สามารถพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง	4.25	0.85	มาก
2.4 กิจกรรมที่ใช้มีความหลากหลาย	4.40	0.86	มาก
2.5 มีการระบุวิธีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้	4.49	0.90	มาก
2.6 กิจกรรมที่ใช้ เน้นกิจกรรมทั้งด้านพฤติกรรมและด้านการคิด	4.31	1.12	มาก
3. ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก			
3.1 เตรียมความพร้อมหรือกระตุ้นความสนใจให้แก่ผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย	4.46	1.18	มาก
3.2 สามารถพูดแสดงรายละเอียดจากข้อสงสัยให้เกิดความชัดเจน	4.36	1.35	มาก
3.3 มีการกระตุ้นผู้เรียนโดยการใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล	4.47	1.38	มาก
3.4 มีวิธีการในการเสริมกำลังใจให้ผู้เรียนโดยตรงอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับตัวบุคคลทุกครั้งในการจัดกิจกรรม	4.44	1.52	มาก

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รายการ	$\overline{X}$	*S.D.*	**ระดับการปฏิบัติ**
3.4 มีวิธีการในการเสริมกำลังใจให้ผู้เรียนโดยตรงอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับตัวบุคคลทุกครั้งในการจัดกิจกรรม	4.44	1.52	มาก
3.5 สามารถสรุปหลักการสอน เนื้อหาถูกต้องและครอบคลุมใจความสำคัญของบทเรียนอย่างครบถ้วน	4.43	1.63	มาก
3.6 มีความสามารถในการใช้วิธีการเร้าความสนใจที่หลากหลาย โดยใช้ท่าทางประกอบการสอน เป็นระยะ น้ำเสียง เปลี่ยนระดับตามความเหมาะสม	4.44	1.79	มาก
3.7 สามารถนำกระดานดำมาใช้เพื่อเสริมการใช้อุปกรณ์อื่นๆ ในการจัดกิจกรรมเรียนการสอนประกอบการบรรยาย	4.40	1.88	มาก
3.8 ฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะความสามารถทางความคิดและกระตุ้นผู้เรียนได้ฝึกทักษะความคิดในหลายรูปแบบ	4.46	2.00	มาก
3.9 มีการใช้สื่อการสอนที่หลากหลายเหมาะกับการจัดการเรียนการสอนทุกขั้นตอน	4.45	2.13	มาก
4. **ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก**			
4.1 เน้นการวัดประเมินตามสภาพจริง	4.52	2.25	มากที่สุด
4.2 ประเด็นการประเมินสามารถสะท้อนทักษะการคิดขั้นสูง	4.55	1.85	มากที่สุด
4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดประเมินผลมีความเหมาะสมกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้	4.51	2.65	มาก
4.4 การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้	4.67	2.72	มากที่สุด
รวม	4.43	1.21	มาก

จากตาราง 2 ครูผู้สอนมีระดับการปฏิบัติ ในภาพรวมระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (***S.D.***) เท่ากับ 1.21 สูงสุดในด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

ประเด็นมีการระบุวิธีการส่งเสริมเจตคติทางบวกให้กับผู้เรียนอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) เท่ากับ 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (***S.D.***) เท่ากับ 0.61 ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก ประเด็นเน้นการวัดประเมินตามสภาพจริง อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) เท่ากับ 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (***S.D.***) เท่ากับ 2.25 ประเด็นการประเมินสามารถสะท้อนทักษะการคิดขั้นสูงอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) เท่ากับ 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (***S.D.***) เท่ากับ 1.85 และการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (***S.D.***) เท่ากับ 2.72

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบค่าที (t-test) ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

กลุ่ม	$\overline{X}$	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D. ค่าเฉลี่ย	t	df	Sig
ผู้บริหารโรงเรียน	4.38	0.083	0.04	0.059	3.681*	24	0.001
ครูผู้สอน	4.43	0.102					

จากตาราง 3 พบว่าผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน โดยคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของครูผู้สอนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ของผู้บริหารโรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 พบว่าคะแนนเฉลี่ยของครูผู้สอนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของผู้บริหารโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. สรุปผลการสัมภาษณ์ ความต้องการและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ของผู้บริหารโรงเรียนและครูกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ผู้บริหารโรงเรียน พบว่าแผนการสอนยังไม่สอดสอดกับกิจกรรมไม่ครบองค์ประกอบ และเนื้อหา/การเขียนแผนยังไม่ครอบคลุมวัตถุประสงค์/ต้องการให้หน่วยงานต้นสังกัดดำเนินการตามนโยบายของการจัดการศึกษาระดับชาติ ระดับพื้นที่ให้โรงเรียนถือปฏิบัติ

ครูวิชาการโรงเรียน ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการเขียนแผน/ครูขาดความชำนาญในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก/กิจกรรมการเรียนการสอนยังไม่มีความท้าทายมากนัก/ด้านของการจัดการเรียนรู้ บางกิจกรรม มีสื่อและอุปกรณ์ที่ไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มความสามารถ/ขาดการอบรมเพิ่มทักษะการเปิดโลกกว้างกว่าเดิม กิจกรรมซ้ำเดิมๆ/ครูขาดความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการวัดประเมินผล/เครื่องมือยังไม่หลากหลาย/กิจกรรมและมีทักษะ

ไม่ตรงเกณฑ์ที่กำหนด/เครื่องมือวัดผลและประเมินผลไม่สอดคล้องกับกิจกรรม/การวัดผลยังไม่ครอบคลุมเด็กกลุ่มเก่ง ปานกลาง และอ่อน/นักเรียนทุกคนมีความต่างบางกิจกรรมต้องปรับให้สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน ซึ่งทำได้ค่อนข้างยาก/นักเรียนไม่กล้าแสดงออกในการทำ/นักเรียนทุกคนมีความต่าง ดังนั้น บางกิจกรรมต้องปรับให้สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน ซึ่งทำได้ค่อนข้างยาก/นักเรียนไม่กล้าแสดงออกในการทำกิจกรรม/ต้องการวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนแต่ละพื้นที่ /ต้องการได้รับการแนะนำช่วยเหลือจากผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ / ต้องการเอกสารแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

สรุปผลการศึกษา

1. ผู้บริหารโรงเรียนมีระดับการปฏิบัติ ในภาพรวมระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 3.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*S.D.*) เท่ากับ 0.59 สูงสุดในประเด็นการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) เท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*S.D.*) เท่ากับ 0.59

2. ครูผู้สอนมีระดับการปฏิบัติ ในภาพรวมระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (***S.D.***) เท่ากับ 1.21 สูงสุดในด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ประเด็นมีการระบุวิธีการส่งเสริมเจตคติทางบวกให้กับผู้เรียนอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) เท่ากับ 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (***S.D.***) เท่ากับ 0.61 ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก ประเด็นเน้นการวัดประเมินตามสภาพจริง อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) เท่ากับ 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (***S.D.***) เท่ากับ 2.25 ประเด็นการประเมินสามารถสะท้อนทักษะการคิดขั้นสูงอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) เท่ากับ 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (***S.D.***) เท่ากับ 1.85 และการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (***S.D.***) เท่ากับ 2.72

3. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน โดยคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของครูผู้สอนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ของผู้บริหารโรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 พบว่าคะแนนเฉลี่ยของครูผู้สอนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของผู้บริหารโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. แนวทางการนำชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนคือ จัดทำแนวทางการนิเทศสำหรับผู้บริหารโรงเรียน การจัดประชุมปฏิบัติการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก สำหรับครูผู้สอน และจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกให้ผู้เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ในโรงเรียน

อภิปรายผล

1.ผู้บริหารโรงเรียนมีระดับการปฏิบัติ ในภาพรวมระดับมาก โดยการปฏิบัติสูงสุดในประเด็นการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ (2559) ที่สรุปไว้ว่า การเรียนรู้เชิงรุกเป็นการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งต้องอาศัยเทคนิควิธีและกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการฝึกปฏิบัติในสภาพจริง มีการเชื่อมโยงกับสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาศักยภาพทางสมอง ให้สามารถคิดแก้ปัญหา และนำความรู้ไปประยุกต์ได้ รวมทั้งสามารถพัฒนาความรู้ได้ด้วยตนเองมากกว่าการจำเนื้อหาของบทเรียนซึ่งผู้สอนมีบทบาทสำคัญมากในการสร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม กระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจที่จะร่วมกิจกรรม ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในกลุ่ม มีวิธีการสอนที่หลากหลายไม่ใช่บรรยายอย่างเดียว วางแผนเรื่องของเวลาให้ชัดเจน เนื่องจากการเรียนรู้เชิงรุกจำเป็นต้องใช้เวลาการจัดกิจกรรมมากกว่าการบรรยาย ที่สำคัญต้องยอมรับการแสดงออกและความคิดเห็นของผู้เรียน

2.ครูผู้สอนมีระดับการปฏิบัติ ในภาพรวมระดับมาก ที่มีการปฏิบัติสูงสุดในด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกประเด็นมีการระบุวิธีการส่งเสริมเจตคติทางบวกให้กับผู้เรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะครูผู้สอนมีการปฏิบัติโดยการลงมือทำซึ่งความรู้ที่เกิดขึ้นก็เป็นความรู้ที่ได้จากระสบการณ์ กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียวต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้การเรียนรู้โดยการอ่าน, การเขียน, การโต้ตอบ, และการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์, การสังเคราะห์, และการประเมินค่าดังกล่าวนั่นเองหรือพูดให้ง่ายขึ้นมาหน่อยก็คือ หากเปรียบความรู้เป็น " กับข้าว " อย่างหนึ่งแล้ว Active learning ก็คือ วิธีการปรุงกับข้าวชนิดนั้น ดังนั้นเพื่อให้ได้กับข้าวดังกล่าว เราก็ต้องใช้วิธีการปรุงอันนี้แหละแต่ว่ารสชาติจะออกมาอย่างไรก็ขึ้นกับประสบการณ์ความชำนาญ ของผู้ปรุงนั่นเอง (ส่วนหนึ่งจากผู้สอนให้ปรุงด้วย)เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยการร่วมมือระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับณัชนัน แก้วชัยเจริญกิจ (2550) ที่สรุปว่าบทบาทของครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางของ Active Learning คือ จัดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน กิจกรรมต้องสะท้อนความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนและเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียนสร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม และการเจรจาโต้ตอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นพลวัต ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้จัดสภาพการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือในกลุ่มผู้เรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ท้าทาย และให้โอกาสผู้เรียนได้รับวิธีการสอนที่หลากหลายวางแผนเกี่ยวกับเวลาในจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ทั้งในส่วนของเนื้อหาและกิจกรรมครูผู้สอนต้องใจกว้าง ยอมรับในความสามารถในการแสดงออกและความคิดของผู้เรียน

3. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน โดยคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของครูผู้สอนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ของผู้บริหารโรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 พบว่าคะแนนเฉลี่ยของครูผู้สอนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของผู้บริหารโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานศึกษาธิการภาค 3 ที่ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่าการเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานศึกษาธิการภาค 3 จำแนกตามสังกัดสถานศึกษาที่สอน พบว่าด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1.หน่วยงานทางการศึกษาที่เป็นต้นสังกัดและสถานศึกษา ควรพัฒนาครูผู้สอนให้ความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ส่งเสริมสนับสนุนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย รวมทั้งรวบรวมองค์ความรู้และตัวอย่างการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จ เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้เป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2. ควรควรศึกษาวิเคราะห์ วิจัยสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของสถานศึกษาระดับอื่นที่มีการจัดการศึกษาระดับพื้นฐาน

3. ควรศึกษาวิเคราะห์ วิจัยความต้องการของครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ,คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2542). **เอกสารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

ชารี มณีศรี. (2542). **การนิเทศการศึกษา.** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โสภณการพิมพ์.

ณัชนัน แก้วชัยเจริญกิจ.(2550). **บทบาทของครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมและวิธีการปฏิบัติตามแนวทางของ Active Learning.** สืบค้นจาก http://www.itie.org

ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ. (2559). **การเรียนเชิงรุก (Active Learning).** เข้าถึงเมื่อ 10 มิถุนายน 2564.เข้าถึงได้จาก http://www4.eduzones.com/images/blog/sasithep/File/activet.pdf

มินตรา ลายสนิทเสรีกุล. (2557). **กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสู่เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตเบญจบูรพา.** วิทยานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรลักษณ์ ชูกำเนิด และคณะ. (2557). **รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บริบทโรงเรียนในประเทศไทย.** วารสารหาดใหญ่วิชาการ. 12(2) ก.ค. - ธ.ค. 2557.

ศักดิ์สิทธิ์ วัชรารัตน์ (2552) **การพัฒนาชุดโปรแกรมช่วยวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยทางการศึกษา.** เข้าถึงได้จาก : http://e-learning.vec.go.th/elearning/elearning/stat/statindex.htm

สำนักงานศึกษาธิการภาค 3 (2563). **ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานศึกษาธิการภาค 3.**รายงานการวิจัยสืบค้นจากhttp://www.reo3.moe.go.th/web/images/download/Report/Research_Active_Learning_2020.pdf

การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ผ่าน Google Classroom ในสถานการณ์การแพร่ระบาด ของไวรัส covid 19

Online Teaching Management Through Google Classroom in The Situation of Coronavirus Infection 2019.

กรณัฐ รัตนยรรยง[1]
Koranut Rattanayanyoong

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ผ่าน Google Classroom ในสถานการณ์ การแพร่ระบาด ของไวรัส covid 19 2) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ผ่าน Google Classroom ในสถานการณ์ การแพร่ระบาด ของไวรัส covid 19 เครื่องมือในการวิจัย ใช้กระบวนวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร โดยผู้วิจัยคัดเลือกเอกสารระดับ ทุติยภูมิ คือ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบด้วย บทความวิจัยและวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ เอกสารเผยแพร่ของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานองค์ความรู้ร่วมกับนวัตกรรมการเรียนรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีรูปแบบการสอนที่หลากหลาย องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ดังนี้ 1. ผู้สอน 2. ผู้เรียน 3. เนื้อหา 4. สื่อการเรียนการสอน 5. เวลา และการวัดและประเมินผล จำเป็นต้องมีการวัดและประเมินผล ทั้งระหว่างเรียน (Formative Assessment) และภายหลังจัดการเรียน (Summative Assessment)

คำสำคัญ : การจัดการเรียนการสอน, ออนไลน์, กูเกิลคลาสรูม

[1] อาจารย์ ดร.อาจารย์ประจำหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail : Koranut@gmail.com โทร.0815304762

Abstract

The objectives of this research were 1) To study Online Teaching Management Through Google Classroom in The Situation of Coronavirus Infection 2019. 2) To study the components of online teaching management via Google Classroom in The Situation of Coronavirus Infection 2019. Research used documentary research methods. The data selected from documents secondary level, literature that is relevant and consistent with the research objectives, comprising research articles and academics that have been published. The result found that online teaching management through google classroom in the situation of coronavirus infection 2019. Online teaching management is combines knowledge with learning innovations and technology. There are various teaching styles. The components of online teaching and learning management are as follows: 1. Instructors 2. Learners 3. Content 4. Instructional media 5. Time. Measurement and Evaluation are required both during the course (Formative Assessment) and after the course (Summative Assessment).

Keyword: Teaching Management, Online, Google Classroom

บทนำ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ Covid-19 ทำให้ทั่วโลกต่างหามาตรการรับมือที่ดีที่สุด จนนำไปสู่การปิดเมือง ปิดเศรษฐกิจ และปิดสถาบันการศึกษาในเวลาต่อมา นักเรียนทั้งหมดในโลกได้รับผลกระทบ ถูกปั่นป่วนกระบวนการเรียนรู้ และบางส่วนยังประสบปัญหาเรื่องการเข้าถึงเทคโนโลยี การมาเยือนของวิกฤตโรคระบาดทำให้เกิดคำถามเกี่ยวกับระบบการศึกษาหลากหลายด้าน (ศิตา ประสานสุข และ ผศ.ดร.ศันสนีย์ จะสุวรรณ, 2564)

หนึ่งในมาตรการเพื่อการควบคุมการแพร่กระจายเชื้อ COVID-19 ภายใต้สถานการณ์ภาวะฉุกเฉินได้แก่ การเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) เป็นการเว้นระยะห่างในการทำกิจกรรมต่างๆ ระหว่างบุคคล ทำให้เกิดกระแสของการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตการทำงานและการศึกษาจำนวนมาก โดยส่วนของการศึกษามีการปรับเป็นรูปแบบการสอนออนไลน์เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง จุฑารัตน์ โพธิ์หลวง (2565) การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ถือเป็นทางเลือกหลักในการจัดการเรียนการสอนหลายพื้นที่ทั่วโลก ในสภาวะการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (Coronavirus disease 2019) การจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google for Education (Google Meet, Google Classroom, Google Form)

เป็นอีกหนึ่งช่องทางเพื่อตอบสนองการเรียนการสอนแบบออนไลน์ สามารถถ่ายทอดเนื้อหา รูปภาพ วิดีโอ การใช้สื่อหลาย ๆ ประเภท (Multimedia) ร่วมกับการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย ทันสมัย สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ตามความต้องการ ซึ่งการเรียนการสอนแบบออนไลน์มีความจำเป็นมากในปัจจุบัน เนื่องจากการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนจำเป็นต้องมีทักษะทางด้านการสื่อสาร การใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศการรู้เท่าทันสื่อ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตรวมทั้งในสถานการณ์ปัจจุบันมีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ COVID-19 โดยองค์การอนามัยโลกได้ประกาศเป็นภาวะฉุกเฉินทางด้านสาธารณสุขทำให้สถาบันการศึกษาไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามปกติ

กูเกิลคลาสรูม (Google Classroom) ถือเป็นหนึ่งในแอปพลิเคชันทางด้านการศึกษาที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน โดยเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการ การมอบหมายงาน การตรวจ และให้คะแนนงาน ซึ่งสามารถตรวจสอบผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี นับว่ากูเกิลคลาสรูมเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งแตกต่างไปจากการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 20 ที่เน้นการเรียนรู้ตามหนังสือ (Text-Based) โดยแบบเรียนที่ถูกกำหนดให้เรียนรู้มีอยู่ในหนังสือเรียนเป็นหลัก (นัฏฐิกา สุนทรธนพล, 2562) รวมถึงสภาพการจัดการเรียนการสอนในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (Coronavirus Disease 2019) หรือโรคโควิด 19 (Covid-19) ที่เน้นมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) จึงเป็นแรงผลักดันให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์อย่างทั่วถึงในทุกสถาบันการศึกษา (บุญทิพย์ สิริธรังศรี, 2563)

จากความสำคัญและที่มาของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ผ่าน Google Classroom ในสถานการณ์ การแพร่ระบาด ของไวรัส covid 19

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ผ่าน Google Classroom ในสถานการณ์ การแพร่ระบาด ของไวรัส covid 19

2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ผ่าน Google Classroom ในสถานการณ์ การแพร่ระบาด ของไวรัส covid 19

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ความหมายการจัดการเรียนการสอน

Khamanee (2002) ได้อธิบายว่า รูปแบบการจัดการเรียนสอนหมายถึง สภาพหรือลักษณะของการเรียนการสอนที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ ซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎีหลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ โดยประกอบด้วยกระบวนการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่จะช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามทฤษฎีหรือหลักการ แนวคิดที่ยึดถือ ซึ่งได้รับการพิสูจน์ทดสอบที่ยอมรับว่ามีประสิทธิภาพสามารถใช้เป็นแผนการเรียนการสอน ให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ

Joyce,Wei & Calhoun (2004) ได้อธิบายว่า รูปแบบการสอน หมายถึง แผน (Plan) หรือแบบ (Pattern) ที่เราสามารถใช้เพื่อการสอนโดยตรงในห้องเรียนหรือการสอนเป็นกลุ่มย่อย หรือเพื่อจัดสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ซึ่งรูปแบบการสอนจะเป็นการบรรยายสิ่งแวดล้อมทางการเรียน ช่วยผู้เรียนให้ได้รับสารสนเทศ ความคิด ทักษะคุณค่า แนวทางของการคิด รวมถึงแนวทางในการแสดงออกของผู้เรียน และเบนจามิน บลูม (Benjamin Bloom) ยังกล่าวว่า ในการจัดการเรียนการสอนต้องพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สามารถตรวจสอบผลได้ ดังนั้นผู้สอนจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ พฤติกรรมการเรียนรู้ และความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผล

ความหมายการเรียนการสอนแบบออนไลน์

Thammetar T. (2014) การเรียนการสอนแบบออนไลน์ หมายถึง การใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางการสื่อสารการเรียนการสอนโดยมีการกกำหนดกิจกรรมการเรียนและการสอนที่ออกแบบด้วยวิธีการสอนที่หลากหลาย มีการนำเสนอเนื้อหา สื่อแบบดิจิทัล การสื่อสาร การมีปฏิสัมพันธ์และการวัดประเมินผลผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์

Alibak M, Talebi H, Neshatdoost H. (2019) การเรียนการสอนแบบออนไลน์เป็นวิธีการถ่ายทอดเนื้อหา รูปภาพ วิดีโอ การใช้สื่อหลาย ๆ ประเภท (Multimedia) ร่วมกับการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และเทคโนโลยีสมัยใหม่

การเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online learning) จะเป็นเรียนทางผ่านทางอินเทอร์เน็ต โดยอยู่ในรูปแบบของคอมพิวเตอร์ เป็นการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ บวกเข้ากับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สร้างการศึกษาที่มีปฏิสัมพันธ์คุณภาพสูง โดยไม่จำเป็นต้องเดินทาง เกิดความสะดวกและเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว ทุกสถานที่ทุกเวลา เป็นการสร้างการศึกษาตลอดชีวิตให้กับประชากร

รูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์

Thammetar (2014) กล่าวว่า ปฏิสัมพันธ์การเรียนการสอนแบบ E-learning มีบทบาทสำคัญยิ่งในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนที่ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางการสื่อสาร จากเดิมที่ผู้สอนและผู้เรียนใช้การสื่อสารด้วยคำพูดทางวาจาเป็นหลัก แต่เมื่อเปลี่ยนวิธีการเรียนเป็นแบบออนไลน์แล้ว การสื่อสารนั้นจะใช้การสื่อเป็นข้อความ และภาพมากกว่าการใช้คำพูดและต้องใช้เครื่องมือในการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต เพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางการเรียน ระบบบริหารการจัดการเรียนการสอนทั้งหลายจึงได้จัดเตรียมทั้งเครื่องมือ และวิธีการสื่อการสอนไว้ให้ผู้สอนและผู้เรียนได้สื่อสารกันเป็นหลัก ดังนั้นการเรียนการสอนแบบออนไลน์จึงมีลักษณะที่ใช้ปฏิสัมพันธ์การติดต่อสื่อสารในการเรียนการสอนมากที่สุดเพราะเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ทดแทนการสอนในห้องเรียนโดยการส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนโดยเฉพาะองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญในการส่งเสริมทักษะ กระบวนการคิด ทักษะชีวิต รวมทั้งวิธีการสอนในฐานะผู้เอื้อต่อกระบวนการคิด การเรียนรู้ และสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบและขั้นตอนกลยุทธ์การสอน กิจกรรมการสอน และการวัดผลประเมินผล ควรมีความสอดคล้องและต่อเนื่องกันกับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21

วิทยาวาโยและคณะ (2563) เมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรน่า 2019 เกิดขึ้นทำให้เกิดการปรับตัวเป็นวิถีชีวิตแบบใหม่มีผลกระทบทำให้ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันทางด้านวิชาการน้อยลงไม่สามารถจัดกระบวนการเรียนการสอนตามปกติได้ดังนั้น การเรียนการสอนแบบออนไลน์มีส่วนสำคัญที่จะส่งเสริมการพัฒนาการเรียนของผู้เรียนได้ปัจจุบันรูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์มีหลากหลายวิธีซึ่งสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

1. การเรียนการสอนออนไลน์ด้วยรูปแบบ Massive Open Online Courses: MOOC เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนซึ่งเป็นห้องเรียนออนไลน์ที่มีขนาดใหญ่โดยมีองค์ประกอบได้แก่วิดีโอการสอนบรรยายเนื้อหาและการยกตัวอย่างประกอบ เอกสารการสอนแบบออนไลน์การตอบโต้แสดงความคิดเห็นระหว่างผู้สอนและผู้เรียนการประเมินผลการเรียนและการทดสอบ

2. การสอนด้วยรูปแบบ Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment (Moodle) เป็นระบบการจัดการเรียนการสอนแบบเปิดเสมือนห้องเรียนจริงทำให้ผู้สอนและผู้เรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกันได้ผู้สอนสามารถออกแบบเนื้อหากิจกรรมการเรียนแบบทดสอบช่องทางมอบหมายงานและการส่งงานและยังสามารถสร้างห้องสำหรับการตอบโต้ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนได้

3. วิธีการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านโปรแกรมการประชุมออนไลน์ได้เช่น โปรแกรม Zoom โปรแกรม Google Meeting Hangout เป็นต้นซึ่งเป็นโปรแกรมการประชุมวิดีโอทางไกลที่ผู้สอน

สามารถเตรียมเอกสารประกอบการสอน เช่น PowerPoint วิดีโอรูปภาพเอกสารการสอนในรูปของไฟล์ Word และ Excel เป็นต้น

ความหมาย กูเกิลคลาสรูม (Google Classroom)

อริสสา สะอาดนัก (2561) ได้ให้ความหมายว่า Google Apps for Education หรือ Google App สำหรับการศึกษา คือ ชุดของฟรีอีเมล์จาก Google และเครื่องมือต่างๆ เป็นแบบระบบเปิดในการทำงานร่วมกัน เปิดกว้างสำหรับคุณครู นักเรียนนักศึกษา ชั้นเรียน และสมาชิกในครอบครัวทั่วโลก ตัวอย่างเครื่องมือที่เป็นที่นิยมใช้ที่ท่านรู้จักกันดี เช่น อีเมล์ (Gmail), เอกสาร (Docs), ปฏิทิน (calendar) และ Groups เป็นต้น แต่เครื่องมือเหล่านี้จะใช้ สำหรับในการเรียนการศึกษา อาจกล่าวได้ว่า Google Apps for Education เป็นเทคโนโลยีที่ช่วยเพิ่ม ประสิทธิภาพในการจัดการการเรียนการสอน ทั้งรูปแบบเกมส์ สื่ออิเลกทรอนิกส์โปรแกรมหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนต่างๆ ที่ผู้สอนพยายามเลือกสื่อที่มีความหลากหลายมาให้สอดรับกับเนื้อหานั้นๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนรู้มากขึ้น อย่างไรก็ดีหากมีการนำระบบการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของ Google Apps for Education มาใช้ในสถาบันการศึกษา ปัจจัยที่จำเป็นมากระดับหนึ่งคือเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีความเสถียร ความเร็วในการเชื่อมต่อ เพื่อเอื้อประโยชน์ ในการใช้งานต่างๆ และอุปกรณ์เสริมประเภทอิเลกทรอนิกส์ก็มีความจำเป็นไม่แตกต่างกัน เพราะการจัดการการเรียนการสอนแบบออนไลน์ควรเป็นในลักษณะที่มีการโต้ตอบระหว่างกันแบบทันที ซึ่งในขณะนี้เริ่มมีหลายสถาบันการศึกษาที่ได้นำระบบการจัดการการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของ Google Apps for Education มาใช้งาน

สุมนา สุขพันธ์ (2561) กล่าวว่า Google Classroom เป็นหนึ่งใน Google Apps for Education ซึ่งเป็นชุดเครื่องมือเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่ให้บริการฟรี ได้รับการออกแบบมาเพื่อช่วยให้ครูสร้างและเก็บงานได้โดยไม่ต้องสิ้นเปลืองกระดาษมีคุณลักษณะที่ช่วยประหยัดเวลา

ฉันท์ทิพย์ ลีลิตธรรมและพรเพ็ญ เอกเอี่ยมวัฒนกุล (2559) กล่าวว่า Google Classroom เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลสำหรับการจัดการระบบการเรียนการสอน เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้สอน และผู้เรียน ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกที่ทุกเวลาตามต้องการ ผู้เรียนจึงพอใจที่จะเรียนรู้ สามารถสร้างชิ้นงาน ทำการบ้านหรือติดตามงานได้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผู้เรียนสามารถนำความรู้ดังกล่าวมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อีกทั้งยังเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะกับสถานการณ์ COVID-19

อนุมาศ แสงสว่าง และเฉลิมชัย วิโรจน์วรรณ (2558) ได้ให้ความหมายว่า google classroom หมายถึง โปรแกรมหนึ่งใน google apps for education ซึ่งเป็นชุดเครื่องมือเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่ให้บริการฟรีได้รับการออกแบบมาเพื่อช่วยให้ครูสร้างและเก็บงานได้โดยไม่

ต้องสิ้นเปลืองกระดาษมีคุณลักษณะที่ช่วยประหยัดเวลา เช่น สามารถทำสำเนาของ google เอกสารสำหรับนักเรียนแต่ละคนได้ โดยระบบจะสร้างโฟลเดอร์สำหรับแต่ละงานและนักเรียนแต่ละคนเพื่อช่วยจัดระเบียบให้ทุกคน ซึ่งนักเรียนสามารถติดตามได้ว่ามีอะไรครบกำหนดบ้างในหน้างานผู้สอนสามารถดูได้ว่าใครทำงานเสร็จหรือไม่เสร็จได้อย่างรวดเร็ว ตลอดจนสามารถให้ความคิดเห็นโดยตรงและให้คะแนนได้แบบทันทีในชั้นเรียน google classroom

ลาภวัต วงศ์ประชา (2561) ได้อธิบายประโยชน์ของ google classroom ไว้ดังนี้

1. ตั้งค่าง่าย โดยที่ผู้สอนสามารถเพิ่มนักเรียนได้โดยตรงหรือแชร์รหัสเพื่อให้นักเรียนเข้าชั้นเรียนได้

2. ประหยัดเวลา ทำให้ผู้สอนสร้าง ตรวจและให้คะแนนงานได้รวดเร็วในทีเดียวกันทำให้ไม่สิ้นเปลืองกระดาษอีกด้วย

3. ช่วยจัดระเบียบ โดยที่นักเรียนสามารถดูงานทั้งหมดของตนเองได้ในหน้างานและเนื้อหาสำหรับชั้นเรียนทั้งหมดจะถูกจัดเก็บในโฟลเดอร์ภายใน google drive โดยอัตโนมัติ

4. สื่อสารกันได้ดียิ่งขึ้น กล่าวคือ classroom ทำให้ผู้สอนสามารถส่งประกาศและเริ่มการพูดคุยในชั้นเรียนได้ทันที นักเรียนสามารถแชร์แหล่งข้อมูลกันหรือตอบคำถามในสตรีมได้

5. ประหยัดและปลอดภัย กล่าวคือ ทุก ๆ บริการของ google apps for education จะไม่มีการแสดงโฆษณาและให้บริการฟรีสำหรับโรงเรียน

6. ระบบรักษาความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัว โดยจะท าการส รองข้อมูลในเซิร์ฟเวอร์ของ google โดยอัตโนมัติ และระบบรักษาความปลอดภัยในด้านของความเสี่ยง ในการบุกรุกและโจรกรรมข้อมูล ซึ่งสถานศึกษาสามารถครอบครองกรรมสิทธิ์ของข้อมูลของตนเอง

7. เชื่อมได้ทุกที่ทุกเวลาผ่านระบบคลาวด์อัตโนมัติจากอุปกรณ์เทคโนโลยีทุกประเภท

8. ผู้เรียนและผู้สอน หรือทีมงานสามารถท างานร่วมกันได้ โดยสามารถท างาน พร้อมกันได้นาทีต่อนาที (Real Time) ซึ่งสามารถควบคุมการแบ่งปันกันได้

9. ความสำเร็จของชิ้นงานสะดวกรวดเร็ว โดยผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกันในงานชิ้นเดียวกันได้ และก าหนดเวลาของการส่งงานได้

10. ประหยัดค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงเทคโนโลยีทางการศึกษาโดยไม่จ าเป็นต้องใช้งบประมาณในการจัดหาฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ นอกจากนี้ยังเป็นการลดต้นทุนและประมาณผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

วิธีการดำเนินวิจัย

กระบวนวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนวิธีการวิจัยเชิงเอกสารเป็นเครื่องมือสำคัญ โดยผู้วิจัยคัดเลือกเอกสารระดับ ทุติยภูมิ คือ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบด้วย บทความวิจัยและวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ เอกสารเผยแพร่ของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติ ราชกิจจานุเบกษา แผนยุทธศาสตร์ระดับชาติ เป็นต้น (Wellington, 2000)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารระดับทุติยภูมิตามแนวทางของ Scott (1990; 2006) ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) มีความถูกต้อง (Authenticity) คือ เป็นเอกสารที่มาจากแหล่งเชื่อถือได้ มีความต้องถูกต้อง สมบูรณ์ สอดคล้องกับบริบทของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาที่ ตีพิมพ์ 2) มีความน่าเชื่อถือ (Credibility) คือ เป็นเอกสารที่ปราศจากข้อผิดพลาดและการบิดเบือนข้อมูล 3) มีความเป็นตัวแทน (Representativeness) คือ เป็นเอกสารที่สามารถแสดงรายละเอียดแทนเอกสารประเภท เดียวกันได้ รายละเอียดสามารถเป็นตัวแทนกลุ่มประชากรตัวอย่างได้ และ 4) มีความหมายชัดเจน (Meaning) คือ เป็นเอกสารที่สามารถเข้าใจได้ง่าย ชัดเจน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนัยสำคัญของการวิจัย (Mogalakwe, 2006)

ขอบเขตของเอกสารระดับทุติยภูมิ

ขอบเขตเนื้อหาของข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เชิงเอกสารครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) การจัดการเรียการสอนออนไลน์ 2) องค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ 3) แนวคิดการการเรียนออนไลน์ โดยผลการคัดเลือกพบว่ามีวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การคัดเลือกเอกสาร และวัตถุประสงค์งานวิจัย แบ่งเป็นวรรณกรรมภาษาไทย จำนวน 23 ฉบับ และวรรณกรรมภาษาต่างประเทศ จำนวน 12 ฉบับ ซึ่งผู้วิจัยได้นำวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่างๆ มาสังเคราะห์แนวคิดการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์ การแพร่ระบาด ของไวรัส covid 19 และสรุปรูปแบบ องค์ประกอบการเรียนการสอนดังกล่าว

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องการจัดการเรียนการสอนผ่านแอบพลิเคชัน กูเกิลคลาสรูม (Google Classroom) ได้พบว่าองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันกูเกิลคลาสรูม มีองค์ประกอบดังนี้

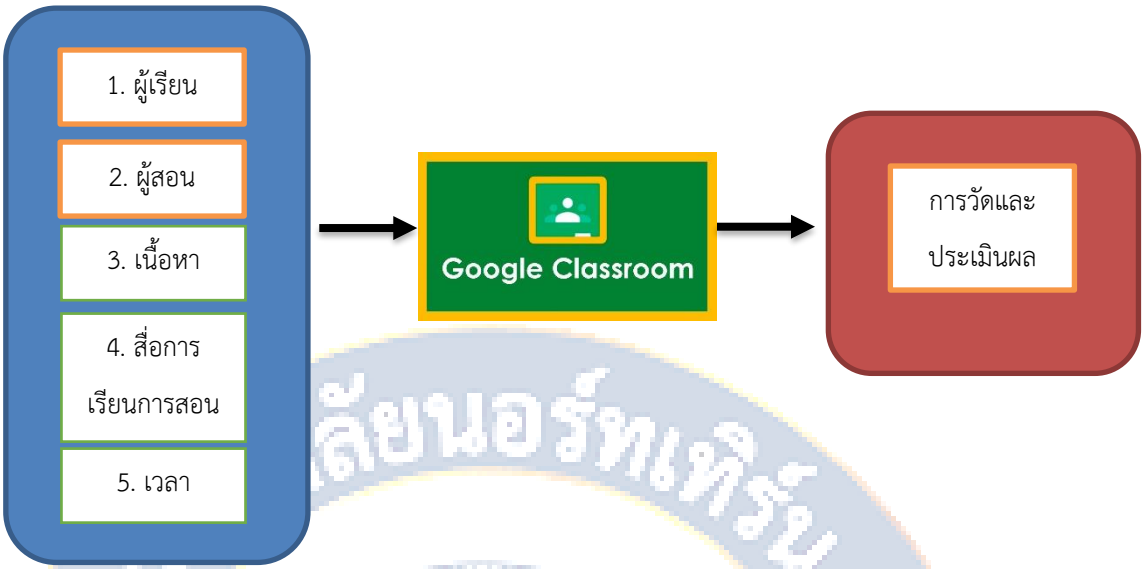

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ผ่าน Google Classroom

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นถึงจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานองค์ความรู้ร่วมกับนวัตกรรมการเรียนรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีรูปแบบการสอนที่หลากหลาย องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ สรุปได้ดังนี้

1. ผู้สอน เป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหา องค์ความรู้ต่างๆให้กับผู้เรียนให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหา ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญของผู้สอน มีส่วนทำให้การสอนออนไลน์บรรลุเป้าหมาย ซึ่งบทบาทของผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำ (Guide) พี่เลี้ยง (Mentor) เป็นผู้ฝึก (Coach) อำนวยความสะดวก (Facilitators) (BelarminoJA, Bahle-LampeA. 2019) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเล็งเห็นศักยภาพของตนเองในด้านการเรียนรู้ รวมถึงการพัฒนาสมรรถนะในการเรียนทักษะด้านความรู้ที่ใช้ในการทำงาน ความสามารถในการใช้เทคนิคต่างๆในการทำงานที่สอนกันได้ (Hard Skill) เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานที่เหมาะสม และการพัฒนาทักษะด้านอารมณ์ ความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นรวมถึงการพัฒนาตนเอง (Soft Skill) เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขรวมทั้งการส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจเนื้อหาการเรียนได้รวดเร็วและนานขึ้น อย่างไรก็ตามผู้สอนต้องพัฒนาสมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้มีความพร้อมในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าขณะที่สอน และควรมีการติดตามการเข้าเรียนของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

2. ผู้เรียน เป็นผู้รับเนื้อหาและองค์ความรู้จากผู้สอน ซึ่งผู้เรียนจำเป็นต้องมีความพร้อมในด้านการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ การรู้เท่าทันสื่อ (Digital Literacy) สามารถสืบค้น วิเคราะห์ข้อมูล ประเมินเนื้อหาอย่างเป็นระบบ โดยใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจเกี่ยวกับข้อมูลได้อย่าง

เหมาะสม มีการเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ เช่น การศึกษาขอบเขตของเนื้อหาก่อนเข้าเรียน การสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ การเตรียมระบบเครือข่ายอินเตอร์เน็ตให้พร้อมใช้งาน การเตรียมสถานที่สำหรับการเรียนที่เหมาะสม การติดต่อสื่อสารแบบดิจิทัลกับผู้สอนเพื่อให้สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนได้เหมาะสม รวมทั้งมีความฉลาดทางอารมณ์ในการใช้สื่อ (Digital Emotional Intelligence) อย่างเหมาะสม

3. เนื้อหา เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ เนื้อหาควรมีการออกแบบโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา มีการวางแผนผังรายวิชาเพื่อเป็นระบบนำทางเชื่อมโยงไปสู่เนื้อหาต่างๆในบทเรียน สำหรับข้อความของเนื้อหาควรมีความชัดเจน กระชับ เข้าใจง่าย มีการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาทำความเข้าใจได้ด้วยตนเองอย่างเหมาะสม (Picciano AG ,2017) รวมทั้งควรมีการจัดลำดับข้อมูล หัวข้อย่อยต่างๆให้มีการเชื่อมโยงกัน และเนื้อหาในบทเรียนสามารถที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้ภายหลังจากการเรียนออนไลน์

4. สื่อการเรียนการสอน ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา สื่อการสอนที่ดีจะเป็นส่วนช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจในเนื้อหาขณะที่เรียนได้ สื่อที่ใช้ในการสอนควรที่มีความแปลกใหม่ ดึงดูดความสนใจของผู้เรียนและกระตุ้นการเรียนรู้ เช่น วิดีโอ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว สถานการณ์จำลอง บทความวิชาการ เป็นต้น Rao BJ. (2019) อย่างไรก็ตามผู้สอนควรเลือกใช้สื่อให้เหมาะสม เช่น ขนาดตัวหนังสือ สี ความคมชัดของรูปภาพ ความถูกต้องของข้อมูล รวมทั้งสื่อที่นำมาใช้ควรมีความสอดคล้องกับเนื้อหาของรายวิชาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้แหล่งเรียนรู้ (Resources) ได้แก่ หนังสือ ตำรา E-book E-Journal ห้องสมุด เป็นทางเลือกที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ ด้วยการสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อนำมาประกอบการเรียน ซึ่งแหล่งเรียนรู้ควรมีความหลากหลายให้ผู้เรียนสืบค้นได้อย่างเพียงพอ ทำให้ผู้สอนไม่จำเป็นต้องใส่เนื้อหาในบทเรียนทั้งหมด Sadykova G, MeskillC. (2019)

5. เวลา ช่วงเวลาการจัดการสอนออนไลน์ ถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะกำหนดเป็น Google Calendar ได้ เพื่อให้ผู้เรียนได้จัดการการเรียนของตนเองได้ง่ายขึ้น

การวัดและประเมินผล จำเป็นต้องมีการวัดและประเมินผล โดยมีการวัดและประเมินผลทั้งระหว่างเรียน (Formative Assessment) เช่น การตั้งคำถาม การสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน สะท้อนคิด เป็นต้น และภายหลังจัดการเรียน (Summative Assessment) เช่น การทดสอบด้วยแบบทดสอบต่างๆเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียน ประสิทธิผลของการเรียน เพื่อสะท้อน ความสามารถการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งควรมีความหลากหลาย เพื่อวัดประเมินผลผู้เรียนให้สอดคล้องตามสภาพจริง

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัด การเรียนการสอนแบบออนไลน์โดยใช้ Google Classroom ในครั้งนี้มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผล ในด้านของการมีวัตถุประสงค์การเรียนการสอนแบบ ออนไลน์ควรมีการอธิบายวัตถุประสงค์และชี้แจง เงื่อนไขในการเรียนแก่ผู้เรียนรวมไปถึงการวิเคราะห์ บริบทการเรียน ทั้งผู้เรียน ผู้สอน เนื้อหา สื่อการเรียน การสอน เวลา การวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ วิทยา วาโย และคณะ (2563) ว่า องค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ มีดังนี้ 1.ผู้สอน (Instructor) 2. ผู้เรียน (Student) 3. เนื้อหา (Content) 4. สื่อการเรียนและแหล่งเรียนรู้ 5.กระบวนการจัดการเรียนรู้ (Learning Process) 6. ระบบการติดต่อสื่อสาร (Communication Systems) 7. ระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ (Network Systems) 8. การวัดและการประเมินผล (Measurement and Evaluation) และยังสอดคล้องกับ แนวคิดทฤษฎีการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ Khiamanee (2017) กล่าวถึงระบบการสอนว่าเป็น ลักษณะของการจัดการเรียนรู้ที่จัดไว้เป็นระบบตาม หลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อ โดยมีการจัดระบบและกระบวนการที่เป็นขั้นตอน อาศัยวิธีการสอนและเทคนิคการสอนเข้ามาช่วย ทำให้ การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามหลักการที่ยึดถือ ซึ่งได้รับการพิสูจน์หรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ และใช้เป็น แบบแผนในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามรูปแบบนั้นๆ สอดคล้องกับ Jaisabai (2019) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาบทเรียนออนไลน์โดยใช้ Google Classroom.

ข้อเสนอแนะ

1. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน Google Classroom ควรมีหลากหลายรูปแบบ

2. ควรศึกษาถึงองค์ประกอบการจัดการเรียนสอนออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน Google Classroom ที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนของผู้เรียนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

จุฑารัตน์ โพธิ์หลวง (2565). **การพัฒนาส่วนต่อประสานกราฟิกกับผู้ใช้สำหรับการเรียนการสอนแบบออนไลน์เรื่องระบบพิกัดเชิงขั้น**. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม ปีที่ 21 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เมษายน.

ฉันท์ทิพย์ สีลิตธรรมและพรเพ็ญ เอกเอี่ยมวัฒนกุล. (2559). **การศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนโดยผ่านกูเกิลคลาสรูมของนักศึกษาวิทยาลัยพณิชยการธนบุรี.**วารสารเทคโนโลยี

สื่อสารมวลชนมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.1(1),20-25.

นัฏฐิกา สุนทรธนพล. (2562). **การศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนผ่านกูเกิลคลาสรูม รายวิชาประวัติดนตรีตะวันตก**. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.21(1), 73-86.

บุญทิพย์ สิริธรังศรี. (2563). **การจัดการเรียนการสอนออนไลน์สู่กรอบมาตรฐานวิชาชีพการสอนและสนับสนุนการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษา**. วารสารราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์,2(3), 1-7.

ลาภวัต วงศ์ประชา. (2561). **แนวทางส่งเสริมการใช้ Google Classroom พัฒนาการเรียนการสอนนักศึกษาในระดับอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนม(วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต.**มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

วิทยา วาโย และคณะ. (2563). **การเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19: แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอน**.วารสารศูนย์อนามัยที่ 9. 14(34), 285-298.

ศิตา ประสานสุข และ ผศ.ดร.ศันสนีย์ จะสุวรรณ. (2564). **การบริหารจัดการสถานศึกษา ผ่านโปรแกรม google Meet เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 19 (COVID-19).** การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14.

สุมนา สุขพันธ์. (2561). **การจัดการเทคนิคการสอนด้วยนวัตกรรมห้องเรียนออนไลน์โดย Google Classroom สู่ไทยแลนด์ 4.0 ของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์.**วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. ปีที่ 29 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2561

อนุมาศ แสงสว่าง และเฉลิมชัย วิโรจน์วรรณ. (2558). **การประยุกต์ใช้กูเกิล คลาสรูม สำหรับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการวิเคราะห์และออกแบบระบบของนักศึกษาคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

อริสสา สะอาดนัก. (2561). **Google Apps for Education เทคโนโลยีพัฒนาการจัดการการเรียนการสอน.** สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2565, จาก http://www.info.ms.su.ac.th/KM$/GoogleApps.pdf

Alibak M, Talebi H, Neshatdoost H. (2019) **Development and Validation of a Test Anxiety Inventory for Online Learning Students.** Journal of Educators Online 2019; 16(2).

BelarminoJ A, Bahle-Lampe A. (2019). **A Preliminary Historical Report on Embracing Online Education in Occupational Therapy.** Open Journal of Occupational Therapy (OJOT); 7(3): 1.

Jaisabai, J. (2019). **Development of Learning Achievement for Information Technology to Life Using Google Classroom.** Journal of That Phanom Review, 3(1), 19-31.

Joyce,B.,Weil,M.,& Calhoun,E. (2004). **Model of Teaching (7th ed.).** Boston: Allyn and Bacon.

Khamanee,T. (2002). **A Variety of Alternative Teaching Styles.Bangkok**. Chulalongkorn University.

Khiamanee, T. (2017). **Science of Knowledge Teaching for Efficient Learning Process Management (21st ed.).** Bangkok: The Publisher of Chulalongkorn University.

Picciano AG . **Theories and Frameworks for Online Education: Seeking an Integrated Model.** Online Learning 2017; 21(3): 166–190.

Rao BJ. (2019) **Innovative Teaching Pedagogy in Nursing Education.** International Journal of Nursing Education. 11(4): 176–180.

SadykovaG, MeskillC. **Interculturality in Online Learning: Instructor and Student Accommodations.** Online Learning Journal 2019; 23(1): 5-21.

Scott, J. (1990). **A Matter of Record, Documentary Sources in Social Research.** Cambridge: Policy Press.

Scott, J. (2006). **Social Research and Documentary Sources. Sage Benchmarks in Social Research Methods**. Documentary Research Volume 1. SAGE Publication. Pp. 3 –40

Thammetar, T. (2014). **E-learning: From Theory to Practice. Bangkok**: Thai Cyber University Project, the Commission on Higher Education.

Wellington, J. (2000). **Education Research: Contemporary Issues and Practical Approaches. London**: Continuum.

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ในช่วงวิกฤตการณ์แพร่ระบาดโรคไวรัสโคโรนา (Covid-19) ของพนักงานธนาคารออมสิน

Factor as effect to used VPN (Virtual Private Network) system. Coronavirus epidemic crisis are be prevalent government savings bank employee.

สุณิสา ปุราโส[1] และ ฐานิตา ฆ้องฤกษ์[2]
Sunisa Puraso and Thanita Kongrerk

บทคัดย่อ

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ในช่วงวิกฤตการณ์แพร่ระบาดโรคไวรัสโคโรนา (Covid-19) ของพนักงานธนาคารออมสิน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแรงจูงใจความพึงพอใจ และศึกษาส่วนประสมการตลาดในการใช้งาน VPN (Virtual Private Network) ของพนักงานธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่ โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ พนักงานของธนาคารออมสินมีการปฏิบัติงานที่บ้านจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน ซึ่งแรงจูงใจด้านที่มากที่สุด คือ ความต้องการขั้นพื้นฐานของการดำรงชีวิต ในส่วนของด้านความพึงพอใจมาก คือ เพื่อนร่วมงาน ส่วนประสมทางการตลาดบริหาร (7Ps) ส่วนมากจะอยู่ในด้านกระบวนการ (Process) และด้านการใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ของพนักงานธนาคารออมสิน โดยมีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$) ร้อยละ 3.38 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวม (S.D.) คือ 1.41 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง แต่โดยส่วนมากจะพนักงานของธนาคารออมสินมีความรู้ในใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ของธนาคาร ถึงร้อยละ 3.48 ดังนั้นสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนปัจจัยที่มีผลกระทบให้กับพนักงานของธนาคารออมสินได้

คำสำคัญ : ส่วนประสมทางการตลาดบริหาร, ไวรัสโคโรนา, ระบบ VPN

[1] บัณฑิตวิทยาลัย กลุ่มวิชาการตลาด, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, ถนนวิภาวดีรังสิต เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10400, Email: sunisa.pura@gmail.com, โทร. 082-350-2328

[2] รองคณบดีฝ่ายบริหาร, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, ถนนวิภาวดีรังสิต เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10400, Email: ajarnthanita@gmail.com, โทร. 02-697-6450-1

Abstract

Factor as effect to used VPN (Virtual Private Network) system. Coronavirus epidemic crisis are be prevalent government savings bank employee. Objective to study motivation satisfaction and study ingredient of marketing in usability VPN (Virtual Private Network) government savings bank employee in the head office. Sample group are government savings bank employee working at home amount 400 people. The tool used to this study are these questionnaire, interview form and statistics to analyze data. These are percentage value, average and standard deviation. Result of study motivation amount 400 people most is basic needs of living. Result of study satisfaction most is colleague. Executive marketing mix (7Ps) most is Process and system used VPN (Virtual Private Network) of government savings bank employee. All total average ($\bar{X}$) is 3.38 percentage. And standard deviation (S.D.) is 1.41 result is middle. Almost employee have ac knowledge to used VPN (Virtual Private Network) system 3.48 percentage. So be able to get the result for planed factor affect for government savings bank employee.

Keywords : marketing mix, Coronavirus, Virtual Private Network

บทนำ

เนื่องจากปัจจุบันปัญหาสถานการณ์แพร่ระบาดโรคไวรัสโคโรนา (Covid-19) มีการสะสมเพิ่มมากขึ้น ทำให้พนักงานของธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ ต้องปฏิบัติงานที่บ้าน (Work From Home) เป็นจำนวน 100 เปอร์เซ็นต์ จึงทำให้ต้องมีการใช้งานระบบงาน VPN (Virtual Private Network) เกิดขึ้นและมีจำนวนการใช้งานที่เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เข้าถึงเครือข่ายของธนาคาร และพนักงานก็จะสามารถทำงานจากที่บ้านได้เปรียบเสมือนทำงานอยู่ที่ธนาคาร โดยจำนวนพนักงานทั้งหมดที่สำนักงานใหญ่มีประมาณ 14,000 คน และได้หน้าที่การทำงานที่มีความสำคัญและแตกต่างกันออกไป จึงได้จำกัดจำนวนการขอใช้ระบบงาน VPN (Virtual Private Network) ในช่วงแรกของการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา (Covid-19) ให้กับธุรกรรมทางการเงินที่สำคัญจริงๆ แต่พอมาในปัจจุบันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา (Covid-19) มีการสะสมมากขึ้น และผู้ติดเชื้อก็มีการระบาดในสำนักงานใหญ่ ทางธนาคารจึงต้องประกาศให้พนักงานปฏิบัติงานที่บ้าน (Work From Home) เป็นจำนวน 100 เปอร์เซ็นต์

รูปแบบการดำเนินธุรกิจ

ธนาคารออมสิน เป็นธนาคารรัฐวิสาหกิจ เปิดดำเนินการในรูปแบบธนาคารตั้งแต่เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2490 และในปี พ.ศ. 2509 โดยพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินมาทรงเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 และเปิดอาคารสำนักงานใหญ่ธนาคารออมสิน ถนนพหลโยธิน นอกจากการทำหน้าที่สถาบันการเงินเพื่อการออมของประเทศแล้ว ธนาคารออมสินจะยึดมั่นในการทำหน้าที่ธนาคารที่จะสร้างความสุขให้ประชาชนคนไทย และนำพาไปสู่ความเจริญเพื่อประเทศชาติที่พัฒนาในทุกด้านต่อไป โดยธนาคารได้เป็นเสาหลักสำคัญของรัฐบาลในการผลักดันมาตรการต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศในหลากหลายโครงการ อาทิ สินเชื่อประชารัฐเพื่อประชาชน, สินเชื่อแก้ไขปัญหาหนี้ครูและบุคลากรทางการศึกษา, บ้านประชารัฐ, การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาอาชีพและสร้างความรู้ทางการเงินแก่ผู้ประกอบการรายย่อยฯ, National e-Payment, มาตรการประชารัฐเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินประชาชน (พักชำระหนี้), มาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ในระดับหมู่บ้าน, โครงการแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบอย่างบูรณาการและเบ็ดเสร็จ นอกจากนี้ยังมีแผนงานภายใต้แนวคิด ออมเศรษฐกิจ ออมสังคม ออมสิ่งแวดล้อม อาทิ กิจกรรมตลาดนัดประชารัฐสีชมพู โครงการประกวดชุมชนประชารัฐสีชมพู ซึ่งทุกกิจกรรมทุกโครงการ ได้ดำเนินการสัมฤทธิ์ตามเป้าประสงค์ที่ทางรัฐบาลได้วางไว้ ทำให้เกิดเงินทุนหมุนเวียนในระบบ กระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศให้เติบโตได้อย่างเข้มแข็ง และส่งเสริมศักยภาพผู้ประกอบการ SMEs ในเชิงบูรณาการได้อย่างยั่งยืน ปัจจุบันธนาคารออมสินเป็นของคนไทย และเป็นมากกว่าการธนาคาร แต่เป็นธนาคารเพื่อสังคม เพราะธนาคารออมสินอยู่คู่กับประชาชนคนไทยมาถึง 108 ปี และยังคงมุ่งมั่นพัฒนาการในทุกด้าน เพื่อให้บริการด้านการเงินที่สามารถตอบสนองความต้องการให้กับประชาชนคนไทย และพร้อมเดินหน้าสร้างสรรค์ประเทศไทยให้เป็นสังคมแห่งการแบ่งปันและช่วยเหลือเกื้อกูล นำไปสู่อนาคตที่มั่นคง มั่งคั่ง และความสุขที่ยั่งยืนของประเทศและประชาชน พร้อมทั้งสร้างสรรค์นวัตกรรมบริการทางการเงินที่มีคุณค่า ตอบโจทย์ด้านการเงินของทุกกลุ่มลูกค้า ทำให้เกิดความพึงพอใจสูงสุดของผู้ใช้บริการ และพร้อมที่จะร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการขับเคลื่อนประเทศไทยเข้าสู่ยุค Digital Economy และ Thailand 4.0 เพื่อก้าวสู่ศตวรรษที่ 2 ของธนาคารออมสินอย่างสง่างาม

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปัญหาขององค์กร

1. ผลกระทบระยะสั้น

มีการใช้งาน VPN (Virtual Private Network) ที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสถานการณ์แพร่ระบาดโรคไวรัสโคโรนา (Covid-19) ยังสะสมมากขึ้น ทำให้พนักงานไม่สามารถใช้งาน VPN ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

2. ผลกระทบระยะยาว

เมื่อพนักงานไม่สามารถใช้งาน VPN (Virtual Private Network) ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ จึงส่งผลกระทบกับธนาคารในทางธุรกิจ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจและความพึงพอใจ ของพนักงานธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่สามารถใช้งาน VPN (Virtual Private Network) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อศึกษาส่วนประสมการตลาดในการใช้งาน VPN (Virtual Private Network) เพื่อส่งเสริม และยกระดับเศรษฐกิจให้กับธนาคารได้ดีขึ้น

สมมติฐาน

ดังนั้นจึงศึกษาแรงจูงใจและความพึงพอใจ ของพนักงานธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่สามารถใช้งาน VPN (Virtual Private Network) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และศึกษาส่วนประสมการตลาดในการใช้งาน VPN (Virtual Private Network) เพื่อส่งเสริม และยกระดับเศรษฐกิจให้กับธนาคารได้ดีขึ้น เพื่อให้พนักงานสามารถใช้งาน VPN (Virtual Private Network) ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบและสร้างความเสียหายกับธนาคารในทางธุรกิจ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

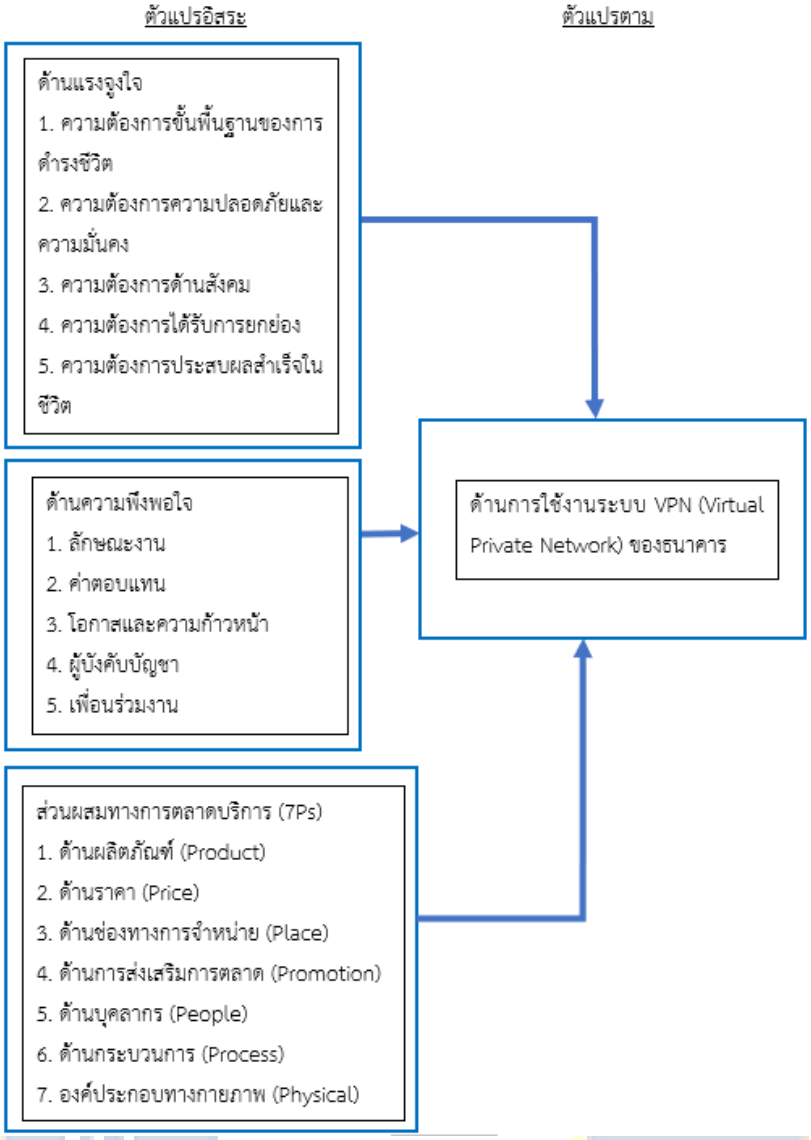

วิธีดำเนินการวิจัย

1 การเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิ แบบสอบถามพนักงานของธนาคารออมสินที่มีการปฏิบัติงานที่บ้าน โดยใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ในการทำงาน และพนักงานของธนาคารออมสินที่ไม่เคยใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ในการทำงาน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

2 การเก็บข้อมูลแบบทุติยภูมิ ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีแรงจูงใจ แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ และส่วนประสมการตลาดบริการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. จำนวนประชากรของการศึกษา คือ พนักงานของธนาคารออมสินมีการปฏิบัติงานที่บ้านโดยใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ในการทำงานและพนักงานของธนาคารออมสินที่ไม่เคยใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ในการทำงาน

2. วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พนักงานของธนาคารออมสินมีการปฏิบัติงานที่บ้าน โดยใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ในการทำงานและพนักงานของธนาคารออมสินที่ไม่เคย

$$\boldsymbol{n} = \frac{\mathrm{N}}{1 + \mathrm{Ne}^2}$$

n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N คือ ขนาดประชากร

e คือ ค่าความคลาดเคลื่อนที่ใช้ในงานวิจัยนั้น มีค่าเท่ากับ *0.05*

$$\boldsymbol{n} = \frac{400}{1 + 400(0.05)^2}$$

$$\boldsymbol{n} = 200$$

โดยจากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างข้างต้น จำเป็นต้องใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 200 คน จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. แบบสอบถาม ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาต้องจัดทำขึ้น เพื่อศึกษาความพึงพอใจและแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) เพื่อนำมาหาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ในช่วงวิกฤตการณ์แพร่ระบาดโรคไวรัสโคโรนา (Covid-19) ของพนักงานธนาคารออมสิน โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

การสร้างคำถามจะแบ่งออกเป็น 5 ส่วน โดยแต่ละส่วนของแบบสอบถามจะมีลักษณะเป็นรายการตรวจสอบ (Checklist) ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านแรงจูงใจ ได้แก่ ความต้องการขั้นพื้นฐานของการดำรงชีวิต ความต้องการความปลอดภัยและความมั่นคง ความต้องการด้านสังคม ความต้องการได้รับการยกย่อง ความต้องการประสบผลสำเร็จในชีวิต

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านความพึงพอใจ ได้แก่ ลักษณะงาน ค่าตอบแทน โอกาสและความก้าวหน้า ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านส่วนผสมทางการตลาดบริการ ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากร กระบวนการให้บริการ และภาพลักษณ์และการนำเสนอ

ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านการใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ของธนาคาร

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ในช่วงวิกฤตการณ์แพร่ระบาดโรคไวรัสโคโรนา (Covid-19) ของพนักงานธนาคารออมสิน โดยสัมภาษณ์พนักงานที่ใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ของธนาคาร จำนวน 10 คน

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาขออนุญาตเก็บข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบงาน VPN (Virtual Private Network) เพื่อทำการเก็บข้อมูลของพนักงานกลุ่มตัวอย่าง แจกแบบสอบถามให้กับพนักงานกลุ่มตัวอย่าง และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามที่พนักงานกลุ่มตัวอย่างทำการกรอกข้อมูลเรียบร้อยแล้วด้วยตนเอง และนำแบบสอบถามทั้งหมด มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนทางสถิติ

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบแบบสอบถามของพนักงานกลุ่มตัวอย่าง ที่ได้ไปทำการสำรวจมาแล้ว และนำข้อมูลมาทำการประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคำนวณสำเร็จรูปของทางสถิติ

3. ผู้ศึกษาดำเนินการกำหนดเกณฑ์การวัดการประเมิน โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นระดับความสำคัญของปัจจัยแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรม ด้านความพึงพอใจ ด้านส่วนผสมทางการตลาดบริการ ด้านการใช้งานระบบ VPN โดยผู้ศึกษาจะใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ในการวัดระดับความสำคัญ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ 5 มีค่าเท่ากับ ระดับมากที่สุด 4 มีค่าเท่ากับ ระดับมาก 3 มีค่าเท่ากับ ระดับปานกลาง 2 มีค่าเท่ากับ ระดับน้อย 1 มีค่าเท่ากับ ระดับน้อยที่สุด ดังนั้นเมื่อทำการรวบรวมข้อมูล และทำการแจกแจงความถี่แล้ว ให้ใช้คะแนนเฉลี่ยของพนักงานกลุ่มตัวอย่างมาพิจารณาระดับความถี่ ซึ่งจะมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

$$\text{ค่าเฉลี่ย} = \frac{\text{คะแนนเฉลี่ยสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{ช่วง}}$$

$$\text{ค่าเฉลี่ย} = 0.08$$

4. ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นสถิติขั้นพื้นฐานที่นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของพนักงานกลุ่มตัวอย่าง โดยมีดังนี้ การจำแนกความถี่ และแสดงตารางร้อยละ เพื่อพิจารณาลักษณะทั่วไปของพนักงานกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัย

ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีประชากรเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยประชากรเพศหญิงมีจำนวนเท่ากับ 256 คน คิดเป็นร้อยละ 64 และประชากรเพศชาย จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 36 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี มีจำนวนมากที่สุดเท่ากับ 157 คน คิดเป็นร้อยละ 39.25 รองลงมาคือผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 38.50 อายุระหว่าง 41-50 ปี มีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 13 อายุระหว่าง 51-60 ปี มีจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 9.25 อายุ 61 ปีขึ้นไป มีจำนวน 0 คน และอายุต่ำกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 0 ผู้ตอบแบบสอบถามมีสถานภาพโสดมากที่สุด จำนวน 383 คน คิดเป็นร้อยละ 95.75 รองลงมาคือ สถานภาพสมรส จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.25 สถานภาพหย่าร้าง และสถานภาพคู่สมรสถึงแก่กรรม คิดเป็นร้อยละ 0 จากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการศึกษาปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 49.50 รองลงมาคือระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 48.50 ระดับปวส./อนุปริญญา จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/ตอนปลาย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 และระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 0 ผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้ต่อเดือนมากที่สุดต่ำกว่า 30,000 บาท จำนวน 263 คน คิดเป็นร้อยละ 65.75 รองลงมาคือรายได้ต่อเดือน 30,000-50,000 บาท จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 17.75 รายได้ต่อเดือน 50,001–70,000 บาท จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9 รายได้ต่อเดือน 70,001 บาทขึ้นไป จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 ผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศมากที่สุด จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33 รองลงมาคือกลุ่มลูกค้าบุคคล จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 25.75 สายงายกิจการสาขา จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.75 และกลุ่มงานอื่น ๆ จำนวน 138 คิดเป็นร้อยละ 34.5 ผู้ตอบแบบสอบมีตำแหน่งพนักงานระดับ 7 มากที่สุด จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 32 รองลงมาคือพนักงานระดับ 5 จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 26.5 ลูกจ้างปฏิบัติการ จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 14.5 พนักงานระดับ 7 ขึ้นไป จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 12 พนักงานระดับ 6 จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9 และพนักงานระดับ 4 จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6

ข้อมูลด้านแรงจูงใจ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ในช่วงวิกฤตการณ์แพร่ระบาดโรคไวรัสโคโรนา (Covid-19) ของพนักงานธนาคารออมสิน มีความต้องการด้านแรงจูงใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 โดยอันดับ 1 คือ ความต้องการขั้นพื้นฐานของการดำรงชีวิต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับ 2 คือ ความต้องการความปลอดภัยและความมั่นคง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับ 3 ความต้องการด้านสังคม มีค่าเฉลี่ย

เท่ากับ 4.12 อยู่ในระดับมาก อันดับ 4 คือ ความต้องการประสบผลสำเร็จในชีวิต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 อยู่ในระดับมาก และอันดับ 5 คือ ความต้องการได้รับการยกย่อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 อยู่ในระดับมาก

ข้อมูลด้านความพึงพอใจ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ในช่วงวิกฤตการณ์แพร่ระบาดโรคไวรัสโคโรนา (Covid-19) ของพนักงานธนาคารออมสิน มีความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 โดยอันดับ 1 คือ เพื่อนร่วมงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด อันดับ 2 คือ ผู้บังคับบัญชา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด อันดับ 3 คือ โอกาสและความก้าวหน้า 4.10 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก อันดับ 4 คือ ลักษณะงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 อยู่ในระดับระดับความพึงพอใจมาก และอันดับ 5 คือ ค่าตอบแทน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก

ข้อมูลด้านส่วนผสมทางการตลาดบริการ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ในช่วงวิกฤตการณ์แพร่ระบาดโรคไวรัสโคโรนา (Covid-19) ของพนักงานธนาคารออมสิน มีส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 โดยอันดับ 1 คือ ด้านกระบวนการ (Process) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับ 2 คือ ด้านช่องทางการจำหน่าย (Place) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 อยู่ในระดับมาก อันดับ 3 คือ องค์ประกอบทางกายภาพ (Physical) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 อยู่ในระดับมาก อันดับ 4 คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 อยู่ในระดับมาก อันดับ 5 คือ ด้านราคา (Price) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 อยู่ในระดับมาก อันดับ 6 คือ ด้านบุคลากร (People) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 อยู่ในระดับมาก และอันดับ 7 คือ ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 อยู่ในระดับมาก

ข้อมูลด้านการใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ของธนาคาร

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ในช่วงวิกฤตการณ์แพร่ระบาดโรคไวรัสโคโรนา (Covid-19) ของพนักงานธนาคารออมสิน มีการใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ของธนาคารอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 โดยอันดับ 1 คือ มีความรู้ในใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ของธนาคาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 อยู่ในระดับมาก อันดับ 2 คือ รู้ขั้นตอนการเข้าใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ของธนาคาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 อยู่ในระดับมาก อันดับ 3 คือ มีความเข้าใจในกระบวนการทำงานของระบบ VPN (Virtual Private Network) ของธนาคาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 อยู่ในระดับมาก อันดับ 4 คือ ระบบ VPN (Virtual Private Network) ของธนาคารมีการเข้าใช้งานที่ง่าย สะดวก รวดเร็ว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 อยู่ในระดับปานกลาง อันดับ 5 คือ ขั้นตอนการขอใช้งานระบบ VPN (Virtual Private

Network) ไม่มีความซับซ้อน ง่าย และรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 อยู่ในระดับปานกลาง อันดับ 6 คือ สามารถติดต่อผู้ดูแลระบบ VPN (Virtual Private Network) ของธนาคารได้อย่างรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 อยู่ในระดับปานกลาง อันดับ 7 คือ มีคู่มือวิธีการใช้งานของระบบ VPN (Virtual Private Network) ของธนาคาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32 อยู่ในระดับปานกลาง และอันดับ 8 คือ ระบบ VPN (Virtual Private Network) มีประสิทธิภาพที่ดีและมีความเสถียรมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 อยู่ในระดับปานกลาง

ทางเลือกที่แนะนำ

แนวทางทั้ง 2 แนวทาง ผู้ศึกษาได้แนวทางเลือก 2 แนวทาง คือ แนวทางเลือกที่ 1 แนวทางเลือกเชิงรุก และแนวทางเลือกที่ 2 แนวทางเลือกเชิงรับ เพื่อตอบสนองความต้องการการใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ในช่วงวิกฤตการณ์แพร่ระบาดโรคไวรัสโคโรนา (Covid-19) ของพนักงานธนาคารออมสิน ดังนี้

เหตุผลของแนวทางเลือกที่ 1 แนวทางเลือกเชิงรุก

แนวทางที่ 1 กลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศจะมีการปรับปรุงระบบเดิม และจัดซื้อจัดจ้างระบบ VPN (Virtual Private Network) ให้ดียิ่งขึ้น เพื่อรองรับจำนวนพนักงานของออมสินที่จำเป็นต้องปฏิบัติงานที่บ้านให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีเสถียรภาพ พร้อมทั้งปรับปรุงกระบวนการตั้งแต่ขอสิทธิ์การใช้งาน VPN (Virtual Private Network) ไปจนถึงขั้นตอนลงโปรแกรม และพร้อมใช้งานได้

เหตุผลของแนวทางเลือกที่ 2 แนวทางเลือกเชิงรับ

แนวทางที่ 2 จะเป็นการปรับปรุงคู่มือ วิธีการติดตั้ง VPN (Virtual Private Network) การติดต่อสื่อสาร การให้คำแนะนำสำหรับพนักงาน เพื่อให้พนักงานจะได้ทราบข่าวสารและกระบวนการขั้นตอนที่ชัดเจน ไม่เกิดข้อผิดพลาด หรือไม่ทราบ หรือไม่สามารถติดต่อบุคคลที่ดูแลระบบ VPN (Virtual Private Network) ได้ เพื่อลดความซ้ำลง เพิ่มความรวดเร็วระหว่างกันและกันเพิ่มมากขึ้น ทำให้ส่งผลดีต่อการปฏิบัติงานอย่างทันถ่วงที และมีประสิทธิภาพ

ดัชนีชี้วัดความสำเร็จของการแก้ไขปัญหา

แนวทางที่ 1 จะมีการให้พนักงานออมสินประเมินผลความพึงพอใจ และแสดงความคิดเห็น ในการปฏิบัติงานที่บ้านด้วยระบบ VPN (Virtual Private Network) โดยจะมีตัวเลือกในการประเมิน 3 ตัวเลือก คือ พอใจมาก พอใช้ และควรปรับปรุง

แนวทางที่ 2 จะมีการให้พนักงานออมสินประเมินผลความพึงพอใจ และแสดงความคิดเห็นหลังจากการใช้บริการระบบ VPN (Virtual Private Network) โดยจะมีตัวเลือกในการประเมิน 2 ตัวเลือก คือ ประทับใจ และควรปรับปรุง

สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของผู้ศึกษาจากแบบสอบถามที่ทำการรวบรวมมีดังนี้

1. ข้อมูลทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากจะเป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 20-30 ปี มีสถานภาพโสด ระดับการศึกษาปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 30,000 บาท ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามจะเป็นกลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศ ในตำแหน่งหนักงานระดับ 7 มากที่สุด

2. ข้อมูลในส่วนของด้านแรงจูงใจส่วนมากจะมีความต้องการขั้นพื้นฐานของการดำรงชีวิต ในส่วนของข้อมูลด้านความพึงพอใจส่วนมากจะเป็นเพื่อนร่วมงาน และข้อมูลด้านส่วนประสมทางการตลาดบริหาร (7Ps) ส่วนมากจะอยู่ในด้านกระบวนการ (Process) ซึ่งโดยภาพรวมจะอยู่ในระดับมากทั้งหมด ยกเว้นข้อมูลด้านการใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ของธนาคาร ที่มีผลอยู่ในระดับปานกลาง โดยแสดงให้เห็นว่าพนักงานธนาคารออมสินมีความรู้ และรู้ขั้นตอนการเข้าใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) และในส่วนของพนักงานออมสินมีความเข้าใจในกระบวนการทำงานของระบบ VPN (Virtual Private Network) ของธนาคารอยู่ในระดับมาก แต่ในส่วนที่พนักงานต้องเข้าใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ของธนาคารมีการเข้าใช้งานที่ง่าย สะดวก รวดเร็ว มีขั้นตอนการขอใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ไม่มีความซับซ้อน ง่าย และรวดเร็ว นอกจากนั้นพนักงานออมสินสามารถติดต่อผู้ดูแลระบบ VPN (Virtual Private Network) ของธนาคารได้อย่างรวดเร็ว มีคู่มือวิธีการใช้งานของระบบ VPN (Virtual Private Network) ของธนาคาร และระบบ VPN (Virtual Private Network) มีประสิทธิภาพที่ดีและมีความเสถียรมากนั้น โดยภาพรวมทั้งหมดที่กล่าวมานั้นจะอยู่ในระดับปานกลาง

3. ผลจากการสัมภาษณ์จากพนักงานธนาคารออมสินที่มีผลกระทบต่อการใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ในช่วงวิกฤตการณ์แพร่ระบาดโรคไวรัสโคโรนา (Covid-19) จำนวน 10 คน ผู้วิจัยนำมาสรุปผลที่มีความคล้ายกัน และมีความหมายคล้ายกัน เพื่อสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาพนักงานออมสินที่เข้าใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ของธนาคารมีการเข้าใช้งานที่ยาก มีขั้นตอนการขอใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ซับซ้อน พนักงานออมสินสามารถติดต่อผู้ดูแลระบบ VPN (Virtual Private Network) ของธนาคารได้ค่อนข้างยากลำบาก ไม่มีคู่มือวิธีการใช้งานของระบบ VPN (Virtual Private Network) ของธนาคาร ระบบ VPN (Virtual Private Network) ไม่ได้มีประสิทธิภาพที่ดีและมีความเสถียรมากมายขนาดนั้

4. แนวทางผลกระทบต่อการใช้งานของระบบ VPN (Virtual Private Network) ของพนักงานธนาคารออมสิน มี 2 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 แนวทางเชิงรุก การปรับปรุงระบบเดิม และจัดซื้อจัดจ้างระบบ VPN (Virtual Private Network) ให้ดียิ่งขึ้น เพื่อรองรับจำนวนพนักงานของออมสินที่จำเป็นต้องปฏิบัติงานที่บ้านให้

สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีเสถียรภาพ พร้อมทั้งปรับปรุงกระบวนการตั้งแต่ขอสิทธิ์การใช้งาน VPN (Virtual Private Network) ไปจนถึงขั้นตอนลงโปรแกรม และพร้อมใช้งาน

แนวทางที่ 2 แนวทางเชิงรับ พนักงานออมสินต้องใส่ใจในใช้งานของระบบ VPN (Virtual Private Network) เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความไม่ซับซ้อน และมีความช้าในการปฏิบัติงาน เพราะในปัจจุบันลูกค้ามีการตัดสิน อาจทำให้ลูกค้ามีการเปลี่ยนไปเลือกใช้บริการของธนาคารคู่แข่งได้ เพียงเพราะระบบงานของเราไม่มีความเสถียรภาพ และไม่มีประสิทธิภาพในการทำงานของตัวพนักงานเองด้วย ดังนั้นควรเพิ่มความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ มีการสื่อสารกันที่ชัดเจนขึ้น เพื่อให้สอดคล้องต่อความก้าวหน้าของธนาคารในปัจจุบัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ในช่วงวิกฤตการณ์แพร่ระบาดโรคไวรัสโคโรนา (Covid-19) ของพนักงานธนาคารออมสิน ผู้วิจัยนำสรุปผลการศึกษามาอภิปรายได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นในด้านแรงจูง และความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ในช่วงวิกฤตการณ์แพร่ระบาดโรคไวรัสโคโรนา (Covid-19) ของพนักงานธนาคารออมสิน ที่สอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ (Maslow's Theory of Motivation) และทฤษฎีแรงจูงใจของซิกมันด์ ฟรอยด์ (S. M. Freud) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งได้กล่าวถึงแนวคิดของทฤษฎีแรงจูงใจที่ประกอบไปด้วย 5 ความต้องการ คือ 1. ความต้องการขั้นพื้นฐานของการดำรงชีวิต 2. ความต้องการความปลอดภัยและความมั่นคง 3. ความต้องการด้านสังคม 4. ความต้องการได้รับการยกย่อง 5. ความต้องการประสบผลสำเร็จในชีวิต เป็นการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งพนักงานออมสินส่วนมากมีความต้องการขั้นพื้นฐานของการดำรงชีวิต เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของการดำรงชีวิต ซึ่งประกอบไปด้วย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ ดังนั้นความต้องการทางร่างกายจึงมีความจำเป็นอยู่ในระดับมาก และสำหรับทฤษฎีแรงจูงใจของซิกมันด์ ฟรอยด์ จะประกอบไปด้วย ลักษณะงาน ค่าตอบแทน โอกาสและความก้าวหน้าผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ซึ่งจากการสอบถามทางพนักงานออมสินมีความคิดเห็นและให้ความสำคัญกับเพื่อนร่วมงานเป็นอย่างมาก แล้วสำหรับส่วนผสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ด้านราคา (Price) ด้านช่องทางการจำหน่าย (Place) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ด้านบุคลากร (People) ด้านกระบวนการ (Process) องค์ประกอบทางกายภาพ (Physical) พนักงานออมสินได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการ (Process) ในการทำงานเป็นอย่างมาก ทั้งในขั้นตอนการทำงานต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มขอใช้งานระบบ VPN

(Virtual Private Network) จนจบสิ้นกระบวนการใช้งาน ด้วยวิธีการจัดการระยะเวลาการปฏิบัติงานตามกำหนดเวลาซึ่งมีการบริหารจัดการได้อย่างดีมาก

2. แนวทางการที่มีผลต่อต่อการใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ในช่วงวิกฤตการณ์แพร่ระบาดโรคไวรัสโคโรนา (Covid-19) ของพนักงานธนาคารออมสินมี 2 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 แนวทางเชิงรุก การพัฒนาปรับปรุงระบบเดิมให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น พร้อมทั้งจัดซื้อจัดจ้างระบบ VPN (Virtual Private Network) ให้ดีขึ้น เพื่อรองรับจำนวนพนักงานของออมสินที่จำเป็นต้องปฏิบัติงานที่บ้านให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีเสถียรภาพ พร้อมทั้งปรับปรุงกระบวนการตั้งแต่ขอสิทธิ์การใช้งาน VPN (Virtual Private Network) ไปจนถึงขั้นตอนลงโปรแกรม และการพร้อมใช้งาน

แนวทางที่ 2 แนวทางเชิงรับ พนักงานออมสินต้องมีความใส่ใจในใช้งานของระบบ VPN (Virtual Private Network) เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความไม่ซับซ้อน และไม่ให้เกิดความช้าในการปฏิบัติงาน เพราะในปัจจุบันลูกค้ามีการตัดสินใจเออาจทำให้ลูกค้ามีการเปลี่ยนไปเลือกใช้บริการของธนาคารคู่แข่งได้ เพียงเพราะระบบงานของเราไม่มีความเสถียรภาพ และไม่มีประสิทธิภาพในการทำงานของตัวพนักงานเองด้วย ดังนั้นควรเพิ่มความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ มีการสื่อสารกันที่ชัดเจนขึ้น เพื่อให้สอดคล้องต่อความก้าวหน้าของธนาคารในปัจจุบัน

แนวทางเลือกสำหรับการแก้ไขปัญหา

แนวทางที่ 1 แนวทางเชิงรุก กลุ่มทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศควรมีพัฒนาระบบ เพื่อรองรับการปฏิบัติงานจากที่บ้านของพนักงานออมสินตามระเบียบคำสั่งจากคณะทำงานฉุกเฉินได้อย่างทันท่วงที ควรมีการพัฒนาอย่างมีขั้นตอน ชี้แจ้งข้อดีหรือปัญหาให้กับพนักงานออมสินได้อย่างเข้าใจได้ง่าย และควรมีการปรับปรุงคู่มือการใช้งานเวียนให้ทั่วถึงทั้งธนาคาร เพื่อทำให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานที่บ้านให้กับลูกค้าได้อย่างทันถ่วงที

แนวทางที่ 2 แนวทางเชิงรับ พนักงานต้องใส่ใจในข่าวสารในการปฏิบัติงานที่บ้านว่าธนาคารมีระเบียบให้ปฏิบัติอย่างไร ต้องขอสิทธิ์ปฏิบัติงานที่บ้าน ต้องทำตามขั้นตอนอะไรบ้าง เพื่อจะทำให้ไม่เกิดความเสียหายต่อธนาคารได้ พนักงานออมสินต้องสามารถทำงานำได้ทุกที่ทุกเวลา จากที่ทางกลุ่มโทคโนโลยีได้พัฒนาระบบให้ใช้งานได้ดียิ่งขึ้น และมีความเสียรภาพมากขึ้นแล้ว

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการให้ความรู้ และส่งเสริมให้พนักงานของธนาคารมีส่วนร่วมในการใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ของพนักงานธนาคารออมสิน ให้ได้รับรู้ถึงวิธีการใช้งานอย่างลึกซึ้ง เพราะพนักงานมีหลากหลายอายุ ทำให้การใช้งานทางด้านเทคโนโลยีจะมีความเข้าใจยากหรือง่ายแตกต่างกันได้

2. การลงมือปฏิบัติงานจริง ข้อมูลภายในอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา และเครื่องมือในการศึกษา เช่น การสร้างเครื่องมือในการทำแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ รวมถึงกลุ่มตัวอย่างในการทำแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ถือเป็นสิ่งสำคัญ จึงขอเสนอแนะให้ผู้ที่สนใจในงานวิจัยนี้ให้ความสำคัญกับเครื่องมือและทฤษฎีต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นอันดับแรก

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป

1. ศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ของพนักงาน ธนาคารออมสิน

2. ศึกษาแรงจูงใจและความพึงพอใจของพนักงานออมสินที่มีผลต่อการการใช้งานระบบ VPN (Virtual Private Network) ของธนาคารออมสิน

เอกสารอ้างอิง

กชกร นาทันลิ. (2558). **ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กร กรณีศึกษา พนักงานธนาคารออมสินเขตเชียงใหม่ 2 จังหวัดเชียงใหม่**. สาขาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

กิตติพงษ์ รัตนา. (2559). **ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจด้านสวัสดิการของพนักงานธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่**. สาขาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

จรัสพร รุมชเนาว์. (2561). **การศึกษาส่วนประสมการตลาดบริการเพื่อการแก้ไขปัญหายอดสินเชื่อที่มีหลักประกัน กรณีศึกษา ธนาคารออมสินเขตราชวัตร**. สาขาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

จันทนา พุทธชัยยงค์. (2559). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมการใช้บริการเงินฝากของลูกค้า ธนาคารออมสินสาขาบางแค กรุงเทพมหานคร**. สาขาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

ณัฏฐ์พัชร์ ลาภบำรุงวงศ์. (2562). **การประยุกต์ทฤษฎีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน**. สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.

ปฏิญญา เมืองอินทร์. (2558). **ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานและลูกจ้าง ธนาคารออมสินเขตเชียงใหม่ 2**. สาขาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

วัฒนพล ลีลาวิไลลักษณ์. (2559). **การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของพนักงานกลุ่ม เจเนอเรชั่น วาย กรณีธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่**. สาขาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

สมบัติ อาริยาศาล. (2561). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา**. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ฤทธิ์เจตน์ รินแก้วกาญจน์. (2562). **ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7Ps และปัจจัยด้านการให้บริการที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการคลินิกการแพทย์แผนจีนหัวเฉียว กรุงเทพมหานคร**. สาขาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยสยาม

แนวทางแก้ไขปัญหารายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียม (FBI) ไม่เป็นไปตามเป้าหมายกำหนด ของ ธ.ก.ส. สาขา สามแยกตรอกจันทน์

The causes of service and fee base income (FBI) problems that did not meet the goals set by BAAC Sam Yak Trok Jan branch

โศภิษฐ์ อ่ำรอด[1] และ ปราณี เอี่ยมลออภักดี[2]
Sophit Survive and Creature Iam-Orpakdee

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าแนวทางแก้ไขปัญหารายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียม (FBI) ไม่เป็นไปตามเป้าหมายกำหนด ของ ธ.ก.ส.สาขาสามแยกตรอกจันทน์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุปัญหารายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียม (FBI) ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ธนาคารกำหนดในแต่ละรอบปีบัญชีและเพื่อกำหนดแนวทางในการเพิ่มรายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียม (FBI) เพื่อให้สาขาสามารถดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายที่ธนาคารกำหนดได้ตามนโยบายการดำเนินการของธนาคาร โดยมีกลุ่มตัวอย่างลูกค้าจำนวน 400 คน ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร หัวหน้าสายงาน และพนักงานในสาขาจำนวน 20 คน และใช้ข้อมูลรายงานผลการดำเนินงานรายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียมย้อนหลัง 4 ปีบัญชี จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการของลูกค้ามากที่สุด คือ 1.ด้านแรงจูงใจในการเลือกใช้บริการ เนื่องจากขาดกิจกรรมส่งเสริมด้านการตลาด 2.ด้านคุณภาพในการให้บริการเนื่องจากการบริการที่ล่าช้า 3.ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกเนื่องจากการเครื่อง ATM/CDM ไม่เพียงพอต้องการใช้งานของลูกค้า 4.ด้านพนักงานเนื่องจากการขาดแคลนพนักงานการเงิน จากปัจจัยเหล่านี้จึงได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียมทั้ง 4 ด้าน ไว้ 3 แนวทาง โดยผู้วิจัยได้เลือกแนวทางการแก้ไขปัญหาแนวทางที่ 2 การแก้ไขด้านคุณภาพการบริการและพนักงาน เนื่องจากเป็นแนวทางแก้ไขที่ใช้งบประมาณน้อยที่สุดจากทั้งสามแนวทาง และสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว มีขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน สามารถช่วยเพิ่มขีดความสามารถและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้แก่พนักงานได้อย่างยั่งยืน และสามารถช่วยแก้ไขปัญหาด้านรายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียมให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ธนาคารกำหนดได้

[1] บัณฑิตวิทยาลัย กลุ่มการเงิน คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

[2] ผศ.ดร.,กลุ่มวิชาการเงิน, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ถนนวิภาวดีรังสิต เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10400

คำสำคัญ : รายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียม , ธ.ก.ส. สาขา สามแยกตรอกจันทน์

Abstract

The objectives of this study were to study the causes of service and fee base income (FBI) problems that did not meet the goals set by the bank in each fiscal year and to determine guidelines for increasing service and fee base income (FBI) to enable branches to operate. Achieve the goals set by the Bank in accordance with the Bank's operating policies. A sample of 400 customers was randomized by a simple random sampling method using a questionnaire to collect data. The statistics used in the analysis were percentage, mean, standard deviation. and using an in-depth interview with executives line head and 20 employees in the branch and used the data to report the performance of service income and fees for the past 4 fiscal years. From the study, it was found that The factor affecting the customer's choice of services the most was the motivation in choosing the service, followed by the quality of the service. Facilities and staff in order. Revenue solutions for research, services and fees, FBI management and non-compliance with SEC objectives. The purpose of this study is to study the causes of revenue problems, services and fees, FBI. Bank accounts that do not meet the target each year and require an increase in revenue, services and fees. In order to achieve the bank's policy objectives. The data were collected by simple random sampling. Statistical proportions, mean, standard deviation and in-depth interviews were used for data analysis. Data, revenue, services and fees used in the past four years. The results show that the most important factor affecting customer choice is motivation. Service quality, facilities and personnel requirements. This study puts forward four aspects to solve the factors affecting income, service fee and cost. The purpose of this study is to develop a comprehensive solution and propose solutions to increase revenue, service fee and service fee. These additional fees will be regarded as the goal of the bank.

Keywords : Free base income , Baac Sam Yak Trok Jan Branch

บทนำ

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรได้จัดทำแผนวิสาหกิจ ระยะ 5 ปี (ปีบัญชี 2564 - 2568) แผนปฏิบัติงาน ธ.ก.ส. ระยะ 1 ปี และแผนปฏิบัติการด้านเงินฝากและด้านรายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียม (FBI) โดยในยุทธศาสตร์ที่ 3 ของธนาคาร เน้นบริหารจัดการทุนอย่างสมดุลและรายได้ทางการเงินและไม่ใช่ทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นการจัดการเงินทุนให้เพียงพอในการดำเนินธุรกิจของธนาคารควบคู่กับการจัดการบริหารต้นทุนเงินที่เหมาะสม มุ่งเน้นการสร้างรายได้เพื่อความมั่นคงและยั่งยืน ด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพรายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียม (Free Base Income : FBI)

การสร้างรายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียม (Free Based Income : FBI) ถือเป็นนโยบายหลักและมีความสำคัญของธนาคาร โดยเฉพาะด้านผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดการสร้างรายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียม การใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการพัฒนาระบบงานที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ อีกทั้งมีการเพิ่มพัฒนาและปรับปรุงผลิตภัณฑ์และบริการทุกกลุ่มผลิตภัณฑ์และเพิ่มจุดบริการที่เข้าถึงได้ง่าย ไม่เพิ่มภาระทางการเงินให้แก่ลูกค้าของธนาคารจนเกินสมควร ทั้งให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ตามพันธกิจ ตลอดจนคำนึงถึงผลิตภัณฑ์ที่ลูกค้าต้องใช้ตามกฎหมายหรือจำเป็นต้องใช้และลูกค้าเต็มใจที่จะเลือกใช้บริการเนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา COVID – 19 ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยในวงกว้างทั้งในภาคประชาชนและภาคธุรกิจสถาบันการเงินต่างๆรวมถึง ธ.ก.ส. ต้องดำเนินมาตการให้ความช่วยเหลือลูกค้า เช่น นโยบายการพักชำระหนี้ การลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ เป็นต้น ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบโดยตรงต่อรายได้ดอกเบี้ยเงินให้สินเชื่อ ซึ่งเป็นรายได้หลักของธนาคาร ธนาคารจึงให้ความสำคัญในการเร่งสร้างรายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียม เพื่อชดเชยรายได้ดอกเบี้ยที่ลดลง โดยในปีบัญชี 2564 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรกำหนดเป้าหมายในการเพิ่มรายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียม (FBI) เป็นจำนวน 6,000 ล้านบาท

ตารางที่ 1 แสดงผลการดำเนินการด้านรายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียมที่ดำเนินงานได้ตามจริงเปรียบเทียบกับเกณฑ์เป้าหมายที่ธนาคารกำหนดของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขา สามแยกตรอกจันทน์

รอบปีบัญชีที่ดำเนินงาน	รายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียม (หน่วย : ล้านบาท)		
	เกณฑ์ชี้วัดที่ธนาคารกำหนด	ผลการดำเนินงานจริง	คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ(%)
ปีบัญชี 2560	2.88	2.13	73.96%
ปีบัญชี 2561	2.61	2.55	97.70%
ปีบัญชี 2562	3.84	2.61	67.77%
ปีบัญชี 2563	3.55	3.22	90.70%
ปีบัญชี 2564 (ไตรมาสที่ 1)	4.43	0.8	18.06%

ที่มา : ระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหาร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ปีบัญชี 2560 - ปีบัญชี 2564

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาสาเหตุปัญหารายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียม (FBI) ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ธนาคารกำหนดในแต่ละรอบปีบัญชี

2.เพื่อกำหนดแนวทางในการเพิ่มรายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียม (FBI) เพื่อให้สาขาสามารถดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายที่ธนาคารกำหนดได้ตามนโยบายการดำเนินการของธนาคาร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.สาขาสามแยกตรอกจันทน์สามารถทราบถึงสาเหตุในการแก้ไขปัญหารายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียม(FBI) ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ธนาคารกำหนดได้

2.เพิ่มแนวทางในการสร้างรายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียม (FBI) ให้มากขึ้นเพื่อให้ผลการดำเนินงานของสาขาสามแยกตรอกจันทน์สามารถบรรลุเกณฑ์ที่ธนาคารกำหนดได้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.ทฤษฎีพฤติกรรมของผู้บริโภค พฤติกรรมผู้บริโภค เป็นการศึกษาปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคลหรือองค์การ และกระบวนการที่เลือกใช้เลือกสรร รักษา และกำจัด สิ่งที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ บริการ

ประสบการณ์ หรือแนวคิด เพื่อสนองความต้องการและผลกระทบที่กระบวนเหล่านี้มีต่อผู้บริโภคและสังคมพฤติกรรมผู้บริโภคเป็นการผสมผสาน สังคมวิมยา จิตวิทยา มานุษยวิทยาสังคม และเศรษฐศาสตร์ เพื่อพยายามทำความเข้าใจในกระบวนการตัดสินใจของผู้ซื้อ ทั้งแบบปัจเจกบุคคลและกลุ่มบุคคล โดยพฤติกรรมผู้บริโภคจะทำการศึกษาลักษณะเฉพาะของผู้บริโภค อาทิเช่น ลักษณะทางประชากรศาสตร์และตัวแปรเชิงพฤติกรรม เพื่อพยายามทำความเข้าใจความต้องการของผู้บริโภค โดยพฤติกรรมผู้บริโภคโดยทั่วไปก็ยังพยายามประเมินสิ่งที่มีอิทธิพลต่อผู้บริโภคโดยกลุ่มบุคคล เช่น กลุ่มอ้างอิง ครอบครัว มิตรสหาย และสังคมแวดล้อมด้วย

2.ทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อ การตัดสินใจ (Decision Making)หมายถึง กระบวนการในการเลือกที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากทางเลือกต่างๆที่มีอยู่ ซึ่งผู้บริโภคมักจะต้องตัดสินใจในทางเลือกต่างๆของสินค้าและบริการอยู่เสมอ โดยที่เขาจะเลือกสินค้าหรือบริการตามข้อมูลและข้อจำกัดของสถานการณ์ การตัดสินใจจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญและอยู่ภายในจิตใจของผู้บริโภค (ฉัตยาพร เสมอใจ, 2550)

3.แนวคิดและทฤษฎี แผนผังก้างปลา Fishbone Diagram ก้างปลา (fishbone diagram) เป็นผังที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัญหากับสาเหตุของปัญหาทั้งหมด ชื่อเรียกผังก้างปลานี้เนื่องจากเป็นผังที่มีลักษณะคล้ายปลาที่ประกอบด้วย หัวปลา โครงร่างกระดูกแกนกลาง และก้างปลา โดยระบุปัญหาที่หัวปลา ระบุสาเหตุหลักของปัญหาเป็นลูกศรเข้าสู่กระดูกแกนกลาง และระบุสาเหตุย่อยที่เป็นไปได้ที่ส่งผลกระทบให้เกิดปัญหานั้นเป็นลูกศรเข้าสู่สาเหตุหลัก นอกจากนี้ ผังก้างปลามีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า แผนผังอิชิกาว่า (Ishikawa Diagram)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรารินทร์ มุ่งนคร , 2562 ศึกษาเรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาผลการดำเนินงานด้านรายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียมของธนาคารไม่เป็นไปตามเป้าหมาย จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบทำให้รายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียมของธนาคารมีแนวโน้มลดลง ประกอบไปด้วยหลายปัจจัยด้วยกัน

ภัทตราภรณ์ ยิ่งยอด , 2562 ศึกษาเรื่อง ปัญหารายได้ค่าธรรมเนียมและบริการไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ของธนาคารออมสินเขตน่าน จังหวัดน่าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้ค่าธรรมเนียมและบริการไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

ภาณุวัฒน์ ดาวังปา , 2563 ศึกษาเรื่อง การศึกษารายได้ค่าธรรมเนียมและบริการที่มีแนวโน้มลดลงของธนาคารทิสโก้ จำกัด(มหาชน) โดยวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหารายได้ ค่าธรรมเนียมและบริการมีแนวโน้มลดลงและเพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปญหารายได้ค่าธรรมเนียมและบริการมีแนวโน้มลดลง

อารีรัตน์ จันทร์เปีย , 2564 ศึกษาเรื่อง แนวทางการแก้ปัญหาผลการดำเนินงานด้านรายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียมของ ธ.ก.ส. สาขาแม่ขะจาน ในสังกัด สำนักงาน ธ.ก.ส.จังหวัดเชียงรายไม่เป็นไปตามเป้าหมาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาปัญหาและสาเหตุที่ส่งผลกระทบทำให้ผลการดำเนินงานด้านรายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียมของ ธ.ก.ส. สาขาแม่ขะจาน ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

ปัทมา เจือสุข , 2564 ศึกษาเรื่อง แนวทางการเพิ่มยอดรายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียม (FBI) ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร(ธ.ก.ส.) สาขาลืออำนาจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการเพิ่มรายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียมของ ธ.ก.ส. สาขาลืออำนาจ เพื่อศึกษาหาแนวทางในการปรับปรุงกลยุทธ์และการให้บริการเพื่อเพิ่มรายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียม

วิธีดำเนินการวิจัย

1.วิธีการเก็บข้อมูลในการศึกษา

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาจะใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ลักษณะ ดังนี้

1.1 การเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการ ธ.ก.ส. สาขาสามแยกตรอกจันทน์ ที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่างโดยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้บริหารและพนักงานสาขาสามแยกตรอกจันทน์ เพื่อเป็นการเก็บรวมรวมข้อมูลนำมาใช้ในการหาแนวทาแก้ไขปัญหารายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียมไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ธนาคารกำหนด

1.2 การเก็บข้อมูลแบบทุติยภูมิ ข้อมูลผลการดำเนินงานด้านรายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียม(FBI)ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาสามแยกตรอกจันทน์ จากระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสาขา BMIS ของธนาคาร โดยเป็นข้อมูลผลการดำเนินงานย้อนหลัง 4 ปีบัญชี คือ ปีบัญชี 2560 ปีบัญชี2561 ปีบัญชี 2562 และปีบัญชี2563 เพื่อใช้เป็นข้อมูลทางสถิติในการวิเคราะห์ รวมไปถึงข้อมูลทางทฤษฎี แนวทางและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 จำนวนประชากรของการศึกษา ในการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหารายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียมไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่ธนาคารกำหนดของ ธ.ก.ส.สามแยกตรอกจันทน์ แบ่งประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ออกเป็นสองกลุ่ม โดยกลุ่มแรกคือกลุ่มลูกค้าทั้งด้านเงินฝากและด้านเงินกู้ที่เข้ามาใช้บริการที่ ธ.ก.ส.สาขาสามแยกตรอกจันทน์ ทำการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามแบบสุ่ม กลุ่มที่สองคือผู้บริหารและหัวหน้าสายงานของ ธ.ก.ส.สาขาสามแยกตรอกจันทน์ ทำการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.2 วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้จึง เลือกวิธีคำนวณจากสูตรหากลุ่มตัวอย่างของ W.G. Cochran (1953) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ที่ความคลาดเคลื่อน ± 5% ดังนี้

สูตรการคำนวณ $n = \frac{p(1-p)z^2}{d^2}$

โดย n = จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

p = สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาจากประชากรทั้งหมด (0.5)

Z แทน ความมั่นใจที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

Z ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 มีค่าเท่ากับ 1.96 (มั่นใจ95%)

D แทน สัดส่วนของความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ (0.05)

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{0.5(1-0.5)(1.96)^2}{0.05^2}$$

n = 384.16

จากการแทนค่าในสูตร ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาจำนวน 385 คน แต่ผู้ศึกษาจะทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เพื่อป้องกันการคลาดเคลื่อนของข้อมูลและเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3.เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research Approach) ซึ่งมีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ทำการเก็บข้อมูลการวิจัยโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสอบถามและแบบ สัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ซึ่งประกอบด้วย

3.1 การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ การศึกษา และรายได้ต่อเดือน โดยลักษณะการตอบคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บริการของลูกค้าที่เข้ามาติดต่อธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาสามแยกตรอกจันทน์ โดยแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบชนิดแบบสำรวจรายการ จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ผลต่อการเลือกใช้บริการ ธ.ก.ส. สาขาสามแยกตรอกจันทน์ จำนวน 22 ข้อโดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) ในการให้ระดับความคิดเห็น

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการวัดความพึงพอใจต่อการเข้าใช้บริการ ธ.ก.ส.สาขา สามแยกตรอกจันทน์ จำนวน 7 ข้อโดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) ในการให้ระดับความพึงพอใจ

ส่วนที่ 5 เป็นข้อเสนอแนะ/ปรับปรุงเพิ่มเติมเกี่ยวกับการให้บริการของ ธ.ก.ส.สาขาสามแยกตรอกจันทน์ โดยเป็นคำถามปลายเปิด

3.2 การใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ทำการเก็บข้อมูลกับผู้บริหาร หัวหน้าสายงาน และพนักงานของสาขาสามแยกตรอกจันทน์ จำนวน 20 ราย เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับรายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียมและแนวทางแก้ไขปัญหารายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียมไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ธนาคารกำหนดของ ธ.ก.ส.สาขาสามแยกตรอกจันทน์

4.วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จากการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ใช้เป็นสถิติเบื้องต้นในการอภิปรายผล

4.1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณวิเคราะห์หาค่าสถิติ โดยใช้ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ(Percentage) และบรรยายเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบภามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

4.1.2 การวิเคราะห์พฤติกรรมการเลือกใช้บริการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาสามแยกตรอกจันทน์ ของกลุ่ม ตัวอย่างของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการนำข้อมูลมาคำนวณวิเคราะห์หาค่าสถิติ โดยใช้ความถี่ และค่าร้อยละ

4.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาสามแยกตรอกจันทน์ โดยนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามมาคำนวณหาค่าสถิติโดยใช้ค่าเฉลี่ย(Mean)ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วแบ่งอันตรภาคชั้นเพื่อหาความหมายของระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการ เพื่อเรียงลำดับระดับความสำคัญของกลุ่ม

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลผลการดำเนินงานของสาขาสามแยกตรอกจันทน์ จากระบบสารสนเทศข้อมูลเพื่อการบริหารสาขาของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร โดยเป็นข้อมูลผลการดำเนินงานย้อนหลังเป็นเวลา 4 รอบปีบัญชี

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง 400 คน พบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 57 อายุระหว่าง 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.25 สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 50.50 ระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 44.50 อาชีพพนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 21.75 รายได้เฉลี่ย 15,001 – 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 36.25

พฤติกรรมการใช้บริการ ธ.ก.ส.สาขาสามแยกตรอกจันทน์ ของลูกค้าส่วนใหญ่ พบว่า ธุรกรรมฝาก - ถอน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63 ช่วงเวลาที่ลูกค้าใช้บริการ คือ ช่วงต้นเดือน คิดเป็นร้อยละ 38.50 ระยะเวลาที่ลูกค้าเข้าใช้บริการ คือ 8.30 – 10.00 คิดเป็นร้อยละ 42.25 จำนวนครั้งที่ลูกค้าใช้บริการน้อยกว่า 1 ครั้ง ต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 54.50 ช่องทางที่ลูกค้ารับข่าวสารของธนาคาร คือ สื่อสังคมออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 78.75 ผลการศึกษาปัจจัยที่ลูกค้าเลือกใช้บริการและปัจจัยความพึงพอใจรวมต่อการใช้บริการ ธ.ก.ส.สาขาสามแยกตรอกจันทน์ ดังต่อไปนี้

ปัจจัยที่ผลต่อการใช้บริการ	$\bar{x}$	S.D	1	2	3	4	5
1.ด้านแรงจูงใจในการเลือกใช้บริการ	4.21	.370	1				
2.ด้านคุณภาพในการให้บริการ	4.34	.300	.457**	1			
3.ด้านพนักงาน	4.47	.323	.430**	.577**	1		
4.ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	4.46	.322	.486**	.471**	.570**	1	
5.ความพึงพอใจรวม	4.49	.322	.445**	.536**	.669**	.706**	1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อหาสาเหตุ

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริหารของลูกค้าผู้มาใช้บริการที่เพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร สาขาสามแยกตรอกจันทน์ ที่มีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจโดยรวมต่ำที่สุด เป็นสาเหตุของการรายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียมไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ธนาคารกำหนด โดยสามารถพิจารณาหาสาเหตุของปัญหาเป็นรายข้อ จาก ระดับความพึงพอใจที่ต่ำที่สุดในแต่ละด้านดังนี้

1. ด้านแรงจูงใจในการเลือกใช้บริการ พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการเลือกใช้บริการ คือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมโปรโมชั่นพิเศษ มีค่าต่ำที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย 3.94

2. ด้านคุณภาพในการให้บริการ พบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการรวดเร็ว ไม่ต้องรอนาน มีค่าต่ำที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย 4.04

3. ด้านพนักงาน พบว่า ปัจจัยจำนวนพนักงานเพียงพอต่อการให้บริการ มีค่าต่ำที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 4.12

4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า เครื่องฝากเงิน-ถอนเงิน อัตโนมัติ ATM/CDM มีจำนวนเพียงพอต่อการให้บริการ มีค่าต่ำที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย 3.76

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากบทสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหาร หัวหน้าสายงาน และพนักงานสาขา

การวิเคราะห์ปัญหาโดยใช้ผังก้างปลา

จากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร หัวหน้าสายงาน และพนักงาน สาขาสามแยกตรอกจันทน์ พบว่าสาเหตุที่ทำให้รายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียมไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ธนาคารกำหนด มีดังแผนผังก้างปลาต่อไปนี้

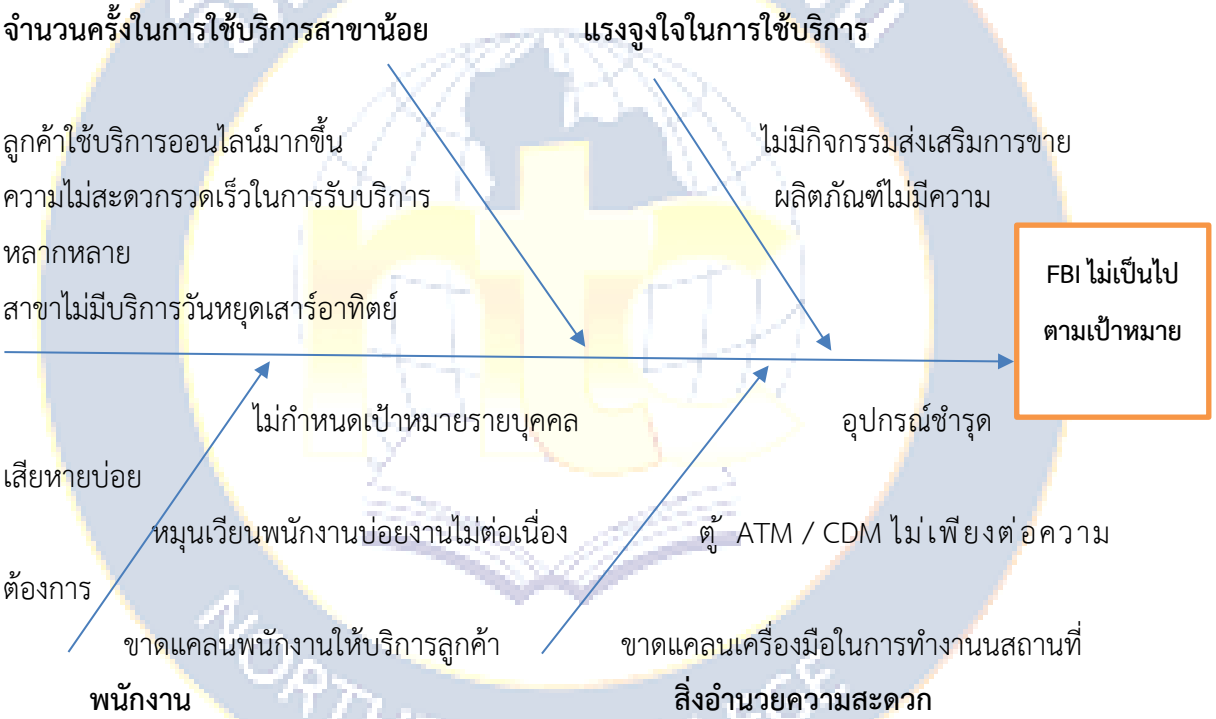

แนวทางการแก้ไขปัญหารายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียมไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ธนาคารกำหนด

แนวทางการแก้ไขปัญหาที่ 1 ด้านแรงจูงใจในการเลือกใช้บริการ

1.จัดกิจกรรมสนับสนุนส่งเสริมรายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียมในกลุ่มผลิตภัณฑ์หลักที่สร้างรายได้ให้กับธนาคาร โดยเพิ่มงบประมาณให้มีการจัดกิจกรรมและโปรโมชั่นตลอดระยะเวลารอบปีบัญชี โดยจัดทำแผ่นพับและป้ายติดประกาศให้ชัดเจนเพื่อให้ลูกค้าได้ทราบถึงกิจกรรมส่งเสริมด้านการตลาด นอกจากนี้ส่งจดหมายเชิญชวนแนะนำผลิตภัณฑ์ธนาคารหรือโทรศัพท์ติดตามลูกค้าเมื่อมีกิจกรรมพิเศษต่างๆตามกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่ลูกค้าได้ใช้บริการอยู่

งบประมาณที่ใช้ดำเนินงานจากแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ 1 ด้านแรงจูงใจในการเลือกใช้บริการ ประมาณการค่าใช้จ่ายที่ 520,00 บาท เป็นค่าใช้จ่ายในการทำสื่อประชาสัมพันธ์ 20,000 บาท และเป็นค่าจัดหาสินค้าที่นำมาร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดในแต่ละรอบกิจกรรมตลอดปีบัญชี ประมาณ 500,000 บาท

ข้อดี

1. เพิ่มยอดการใช้งานจากลูกค้าได้ตลอดรอบปีบัญชี
2. เพิ่มข้อได้เปรียบในการแข่งขันกับคู่แข่งในตลาดจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย
3. รักษาฐานลูกค้ารายเดิมและเพิ่มโอกาสในการสร้างฐานลูกค้ารายใหม่

ข้อเสีย

4. มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นสูง
5. กิจกรรมไม่ได้ครอบคลุมทุกกลุ่มผลิตภัณฑ์ เนื่องจากเน้นเฉพาะกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่ทำรายได้สูงสุด

แนวทางการการไขปัญหาที่ 2 ด้านคุณภาพในการให้บริการและด้านพนักงาน

1.จัดสรรหาจำนวนพนักงานเพิ่มเติม เนื่องจากบุลลากรไม่เพียงพอต่อการให้บริการลูกค้าและทำให้การบริการเป็นไปอย่างล่าช้า

2.ลดการหมุนเวียนพนักงานทุกๆ 3 เดือน โดยปรับเปลี่ยนเป็นการหมุนเวียนพนักงานๆทุกๆ 1 ปี

3.จัดอบรมและทดสอบวัดความรู้พนักงานในด้านผลิตภัณฑ์ของธนาคารอย่างสำเสมอ โดยสนับสนุนทั้งการเข้ารับการอบรมและส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านระบบ E-Learning ทุกๆไตรมาส เพื่อให้พนักงานมีความรู้ความสามารถในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ของธนาคารได้อย่างเชี่ยวชาญ

งบประมาณที่ใช้ดำเนินงานจากแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ 2 ด้านคุณภาพในการให้บริการและด้านพนักงาน ประมาณการค่าใช้จ่ายที่ 350,000 บาท เป็นค่าใช้จ่ายในการจ้างพนักงานการเงินเพิ่ม 1 อัตราประมาณ 250,000 บาทต่อหนึ่งปี และค่าใช้จ่ายสำหรับจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมแก่พนักงานทั้งหมดในสาขาประมาณ 100,000 บาทต่อปี

ข้อดี

6. เพิ่มทักษะและพัฒนาความรู้ความสามารถพนักงานให้มีความรู้และความเชียวชาญสามารถบริการลูกค้าได้อย่างครบถ้วน ถูกต้องและแม่นยำ
7. สามารถเพิ่มขีดความสามารถในด้านการขายและเป็นการพัฒนาบุคลากรได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสีย

8. ใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานนานในการพัฒนาทักษะพนักงานให้ครอบคลุมทุกด้าน

แนวทางการแก้ไขปัญหาที่ 3 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

1.ขยายเวลาทำการสาขาจากเดิมที่ให้บริการเฉพาะวันจันทร์ถึงวันศุกร์ โดยเพิ่มเวลาการให้บริการสาขาย่อย 1 สาขา ให้มีเวลาทำการในวันเสาร์อาทิตย์เพิ่มเติม

2.เปลี่ยนตู้ ATM เดิมมที่มีอยู่ให้เป็นตู้ CDM ทั้งหมดและนำตู้ ATM ไปติดตั้งตามแหล่งชุมชนและห้างสรรพสินค้าเพื่อให้บริการลูกค้าได้อย่างทั่วถึง

งบประมาณที่ใช้ดำเนินงานจากแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ 3 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ประมาณการค่าใช้จ่ายที่ 5,300,000 บาท เป็นค่าใช้จ่ายในการจ้างพนักงานบริการเพิ่มเติมในวันเสาร์อาทิตย์ประมาณ 200,000 บาท เป็นค่าใช้จ่ายในการเพิ่มเวลาทำการของสาขา 100,000 บาท ค่าใช้จ่ายในการเช่าสถานที่ติดตั้งตู้ CDM เพิ่มเติมต่อ 1 จุดประมาณ 1,000,000 บาท คาดการณ์เพิ่มจุดบริการทั้งหมด 5 จุดคิดเป็นเงิน 5,000,000 บาท

ข้อดี

9. สามารถให้บริการลูกค้าได้อย่างทั่วถึงจากการเพิ่มวันทำการสาขาและจากตู้ ATM/CDM ที่มีการติดตั้งเพิ่มเติม
10. เพิ่มยอดรายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียมได้อย่างสูงขึ้นจากการมีจุดให้บริการลูกค้าที่มากขึ้น

ข้อเสีย

11. ใช้งบประมาณสูงมากและมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ยุ่งยากซับซ้อน โดยต้องผ่านการพิจารณาอนุมัติหลายขั้นตอนทั้งจากฝ่ายภูมิภาคและสำนักงานใหญ่
12. ค่าใช้จ่ายต่อรายได้เพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากงบประมาณในการดำเนินงานสูง ส่งผลให้ผลการดำเนินตัวชี้วัดความสำเร็จด้านค่าใช้จ่ายต่อรายได้มีค่าสูงเกินกว่าเป้าหมายกำหนด

อภิปรายผล

จากปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานด้านรายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียมของธนาคาร ในการสาเหตุและแก้ไขปัญหาจำเป็นต้องมีการศึกษาสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของธนาคาร พฤติกรรมการใช้บริการของลูกค้า รวมถึงปัจจัยด้านต่างๆที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการของลูกค้า เพื่อให้ธนาคารสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่มีพฤติกรรมการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปและสามารถสร้างผลการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้ ด้วยเหตุนี้การกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหา จึงเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยแก้ไขปัญหาในครั้งนี้

จากการศึกษาปัญหารายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียมของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาสามแยกตรอกจันทน์ ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ธนาคารกำหนด สามารถวิเคราะห์และเสนอแนวทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหา โดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาแนวทางเลือกเพื่อ

ใช้แก้ไขปัญหาในด้านกระบวนการ ด้านการดำเนินงาน และด้านงบประมาณ เมื่อพิจารณาตามหลักเกณฑ์แล้วพบว่า แนวทางที่ 2 การแก้ไขด้านคุณภาพการบริการและพนักงาน เป็นแนวทางที่มีความเหมาะสมในการใช้แก้ไขปัญหาเนื่องจากเป็นแนวทางแก้ไขที่ใช้งบประมาณน้อยที่สุดจากทั้งสามแนวทาง และสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว มีขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน สามารถช่วยเพิ่มขีดความสามารถและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้แก่พนักงานได้อย่างยั่งยืน

ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ

วัดผลด้านการดำเนินงานด้านรายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียม ตามเป้าหมายที่ธนาคารกำหนด ณ สิ้นปีบัญชี 2564 จำนวน 4.4 ล้านบาท (ปีบัญชี 2464 ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2564 ถึง วันที่ 31 มีนาคม 2565)

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

การแก้ไขปัญหาโดยการพัฒนาพนักงานและการให้บริการลูกค้าของพนักงาน เพื่อแก้ปัญหาผลการดำเนินงานด้านรายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียมไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ธนาคารกำหนด ประกอบด้วยปัจจัยแห่งความสำเร็จดังนี้

1.พนักงานมีความรู้และมีความเชี่ยวชาญในผลิตภัณฑ์ของธนาคารเพื่อสามารถนำไปสื่อสารให้แก่ลูกค้าได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน

2.มีการวางแผนการดำเนินงาน การประเมินผลงานรายบุคคลประจำเดือน ประจำไตรมาศและประจำปี พร้อมทั้งติดตตามผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

3.หากพบปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงาน ควรมีการหารือเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันระหว่างพนักงาน หัวหน้าสายงาน และผู้บริหาร

4.พนักงานให้ความร่วมมือปฏิบัติตามวิธีปฏิบัติงานและตามแนวทางการแก้ไขปัญหาของสาขาอย่างเคร่งครัด

ข้อเสนอแนะ

1.ธนาคารควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับข้อมูลผลิตภัณฑ์และบริการรวมถึงกิจกรรมส่งเสริมการขายอย่างละเอียดในทุกช่องทางการสื่อสารของธนาคารเพื่อให้ลูกค้าทุกกลุ่มสามารถรับรู้ข่าวสารได้อย่างทั่วถึง

2.ธนาคารควรมีการนำปัญหาที่ได้จากการวิจัยนำไปศึกษาต่อยอดเพิ่มเติมเพื่อสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและสามารถกำหนดแนวทางเพื่อสร้างผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ธนาคารกำหนดได้

3.พนักงานควรมีความรู้ความเข้าใจในผลิตภัณฑ์และบริการของธนาคารอย่างเชี่ยวชาญเพื่อให้บริการลูกค้าได้อย่างครบถ้วนและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อลูกค้า

4.ควรมีการจัดการด้านการบริหารจำนวนพนักงานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอต่อลูกค้าที่มาใช้บริการ ไม่ควรให้เกิดสถานณ์สิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอหรือพนักงานไม่เพียงพอต่อการบริการ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งถัดไป

1.เนื่องจากระยะเวลาในการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามมีอย่างจำกัด อาจทำให้เกิดการคลาดเคลื่อนจากสถานการณ์ที่ลูกค้ามาใช้บริการกับทางธนาคาร ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีระยะเวลาการเก็บข้อมูลแบบสอบถามให้เหมาะสมกับจำนวนแบบสอบถามที่จัดทำขึ้น

2.ควรเพิ่มเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลลูกค้านอกเหนือจากแบบสอบถาม เช่น การสัมภาษณ์ลูกค้าผู้มาใช้บริการ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาสามแยกตรอกจันทน์

3.ในการศึกษาครั้งนี้กลุ่มลูกค้าส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามเป็นกลุ่มลูกค้าด้านเงินฝาก ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรเพิ่มสัดส่วนการตอบแบบสอบถามของกลุ่มลูกค้าด้านเงินฝากและกลุ่มลูกค้าด้านเงินกู้ในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกัน

เอกสารอ้างอิง

ปัทมา เจือสุข. (2564). **“แนวทางการเพิ่มยอดรายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียม(FBI) ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร(ธ.ก.ส.) สาขาลืออำนาจ”** (ค้นคว้าอิสระ) สาขาวิชาการเงิน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ภาณุวัฒน์ ดาวังปา. (2563). **“การศึกษารายได้ค่าธรรมเนียมและบริการที่มีแนวโน้มลดลงของธนาคารทิสโก้ จำกัด(มหาชน)”** (ค้นคว้าอิสระ) สาขาวิชาการเงิน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ภัตราภรณ์ ยิ่งยอด. (2562). **“ปัญหารายได้ค่าธรรมเนียมและบริการไม่เป็นไปตามเป้าหมายของธนาคารออมสินเขตน่านจังหวัดน่าน”** (ค้นคว้าอิสระ) สาขาวิชาการเงิน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

วรารินทร์ มุ่งนคร. (2562). **“แนวทางการแก้ไขปัญหาผลการดำเนินงานด้านรายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียมของธนาคารไม่เป็นไปตามเป้าหมาย”** (ค้นคว้าอิสระ) สาขาวิชาการเงิน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

อารีรัตน์ จันทร์เปีย. (2564). **“แนวทางการแก้ปัญหาผลการดำเนินงานด้านรายได้ค่าบริการและค่าธรรมเนียมของ ธ.ก.ส. สาขาแม่ขะจาน ในสังกัด สำนักงาน ธ.ก.ส.จังหวัดเชียงราย ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย”** (ค้นคว้าอิสระ)สาขาวิชาการเงิน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ลักษณะของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์บนสมาร์ทโฟนตามความต้องการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

Features of Marketplace Application based on the needs of consumers in Bangkok

กัญณัฏฐ์ สุริยันต์[1]
Kunyanut Suriyan

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ตามความต้องการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อลักษณะของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ จำแนกตามเพศ และช่วงอายุ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ผู้ที่มีประสบการณ์เคยใช้บริการแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ จำนวน 400 คน เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบ เป็นแบบมาตราส่วน 5 ระดับ จำนวน 45 ข้อ เครื่องมือวิจัยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.6-1.00 มีค่าความเชื่อมั่น(reliability) เท่ากับ 0.85 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที(t-test for independent) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method) ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริโภคมีระดับความคิดเห็นต่อลักษณะของแอพพลิชั่นตลาดออนไลน์บนอุปกรณ์สมาร์ทโฟนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อลักษณะแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ จำแนกตามเพศและช่วงอายุ ปรากฏผลดังนี้ 1) ผู้บริโภคที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อลักษณะแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์โดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามี 1 ด้าน มี ความคิดเห็นต่างกันคือ ด้านความถูกต้องของการทำงานได้ตามฟังก์ชันงานภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ 2) ผู้บริโภคที่มีช่วงอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อลักษณะแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์โดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 6 ด้าน พบว่า ด้านความถูกต้องของการทำงานได้ตามฟังก์ชันงานภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ลักษณะแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์, ประสบการณ์ผู้ใช้, การออกแบบส่วนปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้, การออกแบบแอพพลิเคชั่น

[1]อาจารย์ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม kunyanuts@siamtechno.ac.th 086-3973202

Abstract

The main research was aimed to 1) Study the features of the Marketplace Application based on the needs of consumers in Bangkok and 2) compare their opinions on the Marketplace Application. The samples were classified by personal factors, gender and age. The samples were 400 examples group. The instrument for the research was 5 rating scale questionnaires with IOC between 0.60-1.00 and reliability was 0.85. The statistics for analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test for independent samples, F-test and Scheffe's method. The results of the research were as follows: 1. The customer opinions to features of Marketplace Application were high level. When considering each aspect, the research found that customer opinions were at a high level in all aspects. The average in the descending order was 1) Security and reliability of the online marketplace application 2) The convenience of the online marketplace application experience 3) The management and accessibility of information within the application 4) the accuracy of the work according to the function within the online marketing application 5) the graphic design and animation within the online marketing application 6) the screen design Working of online marketing applications Comparison of consumer opinions on the characteristics of online marketplace applications. To comparison of the customer opinions of different genders and ages was found as follows. 1) Consumers of different genders have different opinions on the overall online marketplace application. And when considering each aspect was found that there was 1 dimension with different opinions The accuracy of the work according to the functions within the online marketplace application for the 5 dimensions had no different opinions. 2) The customer opinions on different genders on the features of Marketplace Application overall were different.

Keywords: Features of Marketplace Application, User Experience UX, User Interface UI, Application Design

บทนำ

ปัจจุบันการซื้อขายสินค้าในรูปแบบออนไลน์ผ่านแพลต์ฟอร์มได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น อีกทั้งกลุ่มผู้บริโภคให้การยอมรับตอบสนองต่อกิจกรรมการซื้อขายออนไลน์สูงขึ้น จากรายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยปี 2563 ของสำนักพัฒนาธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์(ETDA) ในหัวข้อช่องทางถูกใจคนซื้อคนขายทางออนไลน์ พบว่า ช่องทางการซื้อสินค้าบริการออนไลน์โดยแอพพลิเคชั่นในการซื้อสินค้าบริการออนไลน์ที่ได้รับความนิยมสูงสุดคือ Shopee คิดเป็นร้อยละ 91.0 รองลงมาคือ Lazada คิดเป็นร้อยละ 72.9 และ Facebook Fanpage คิดเป็นร้อยละ 55.1 สำหรับช่องทางขายสินค้าบริการออนไลน์ พบว่า Face book Fanpage ได้รับความนิยมสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 64.7 รองลงมาคือ Shopee คิดเป็นร้อยละ 47.5 และ Instagram คิดเป็นร้อยละ 40.8 (สำนักพัฒนาธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์:2564) แพลตฟอร์มตลาดออนไลน์บนสมาร์ทโฟนแบบไหนถึงถูกใจผู้บริโภค ซึ่งเป็นหนึ่งคำถามของนักพัฒนาแพลตฟอร์มบนสมาร์ทโฟนรวมถึงนักธุรกิจที่หันมาสนใจธุรกิจที่มีช่องทางการดำเนินธุรกิจในรูปแบบแพลตฟอร์ม เพราะแพลตฟอร์มดังกล่าวข้างต้นล้วนแล้วแต่เป็น แพลตฟอร์มที่พัฒนาขึ้นด้วยกลุ่มธุรกิจจากต่างประเทศ ตัวอย่างเช่น บริษัท Shopee มีการพัฒนาแพลตฟอร์ม ในรูปแบบของ Online บน อุปกรณ์ คอมพิวเตอร์และ โมบาย (Mobile) เป็นหลัก โดยบริษัท Shopee เริ่มต้นด้วยการเป็นตลาดกลาง (Marketplace) โดยมีรูปแบบธุรกิจเป็นแบบ ผู้บริโภคกับผู้บริโภค(C2C) จากนั้น ได้เพิ่มช่องทางการขายให้อยู่ในรูปแบบธุรกิจกับผู้บริโภค (B2C)ในรูปแบบผสมผสานกัน (Hybrid Model) มีการนำระบบ AI ในการระบุรูปแบบและข้อมูลเชิงลึก (Insight) จากการค้นหาและข้อมูลการสั่งซื้อของลูกค้า และใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ *(Artificial Intelligence*: AI) และ เทคโนโลยีความจริงเสมือน *(Augmented reality* : AR) ร่วมถึงการผสมผสานการทำงานของแพลต์ฟอร์มร่วมกับเทคโนโลยี เทคสแตก(Tech Stack) ซึ่งเป็นชุดเทคโนโลยีที่องค์กรใช้สร้างเว็บหรือแอปพลิเคชันบนอุปกรณ์สมาร์ทโฟนโดยเป็นการผสมผสานระหว่างภาษาการเขียนโปรแกรม, Frameworks, Libraries, Patterns, Servers รวมถึงการออกแบบแพลตฟอร์มโดยคำนึงถึงผู้ใช้ โดยการผสาน แนวคิดประสบการณ์ของผู้ใช้(*User experience* : UX) และ การออกแบบหน้าจอการทำงานของผู้ใช้ (*User interface* : UI) ทำให้การทำงานของแพลตฟอร์มเกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับไลฟ์สไตล์ของผู้บริโภคในปัจจุบัน

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยมีแนวคิดในการศึกษาลักษณะของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ตามความต้องการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถของแอพพลิเคชั่นสำหรับการพัฒนาใหม่ หรือ พัฒนาต่อยอดจากเดิม และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาให้แอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์มีความเหมาะสมตรงตามความต้องการของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

- เพื่อศึกษาลักษณะของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ตามความต้องการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร
- เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อลักษณะของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ จำแนกตามเพศ และช่วงอายุ

สมมติฐาน

1) ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกัน และช่วงอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อลักษณะของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องต่างๆ ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง ลักษณะของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์บนสมาร์ทโฟนตามความต้องการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ดังนี้

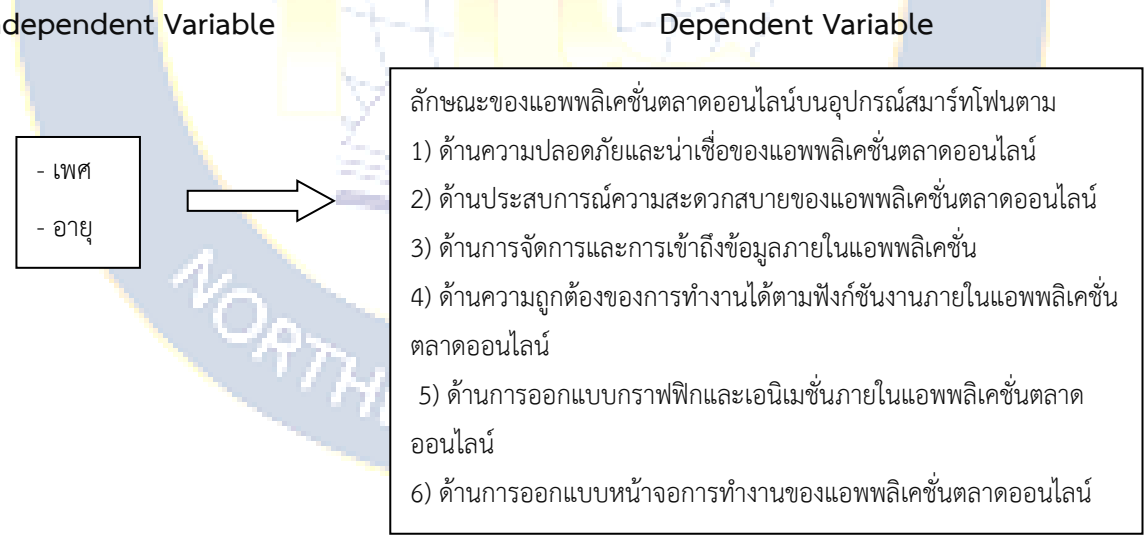

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัย ลักษณะของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์บนอุปกรณ์สมาร์ทโฟนตามความต้องการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งเป็น

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งเดียว (One-Shot Descriptive Study) ที่ให้ผู้ตอบกรอกข้อมูลด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดประชากร ได้แก่ผู้ที่มีประสบการณ์ใช้บริการแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์อย่างน้อย 1 ครั้ง และอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน

การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง แบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกลุ่มตัวอย่างต้องอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และมีประสบการณ์การใช้บริการผ่าน แอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์บนอุปกรณ์สมาร์ทโฟน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างกรณีไม่ทราบจำนวนประชากร ภายใต้การสมมติฐานข้อมูลมีการกระจายปกติ เนื่องจากประชากรมีขนาดใหญ่และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้นขนาดตัวอย่างสามารถคำนวณได้จากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอยางของ W.G. Cochran โดยกำหนดกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 (กลยา วานิชย์บัญชา: 2549) ซึ่งสูตรในการคำนวณที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

สูตร $$n = \frac{P(1-P)z^2}{E^2}$$

n แทน ขนาดตัวอย่าง

P แทน สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยกำลังสุ่ม .50

z แทน ระดับความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ Z มีค่าเท่ากับ 1.96 ที่ร้อยละ 95 (ระดับ .05)

E แทน ค่าความผิดพลาดสูงสุดที่เกิดขึ้น = .05

แทนค่า $$n = \frac{(0.5)(1-0.5)(1.96)^2}{(.05)^2}$$

= 384.16

จากการคำนวณใช้ขนาดตัวอย่าง 384 คน จึงจะสามารถประมาณค่าร้อยละ โดยมีความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เพื่อสะดวกในการประเมินผล และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ตัวอย่างซึ่งถือได้ว่าผ่านเกณฑ์ตามที่เงื่อนไขกำหนด คือไม่น้อยกว่า 384 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้กำหนดลักษณะและสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเรื่อง ลักษณะของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์บนอุปกรณ์สมาร์ทโฟนตามความต้องการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็นข้อคำถามออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คำถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้แอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์บนอุปกรณ์สมาร์

โฟน ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับลักษณะของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์บนอุปกรณ์สมาร์ทโฟน ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เกี่ยวกับการให้บริการแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ที่ท่านต้องการให้มีเพิ่มเติมเพื่อให้แอพพลิเคชั่นมีประสิทธิภาพมากขึ้น สำหรับข้อคำถามในส่วนที่ 3 จะเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับลักษณะแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์บนอุปกรณ์สมาร์ทโฟน โดยแบบสอบถามในส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่กำหนดคะแนนแบบระดับมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน(ธานินทร์ ศิลป์จารุ: 2563) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มาก
ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50–2.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00- 1.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อยที่สุด

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

1) ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของแอพพลิเคชั่นที่มีการใช้งานอยู่ในปัจจุบัน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามโดยกำหนดเกณฑ์แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ท (Likert)
3) กำหนดข้อคำถามให้ครอบคลุมคุณลักษณะของแอพพลิชั่นทฤษฎีการออกแบบโปรแกรมร่วมถึงลักษณะการทำงานของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ที่มีใช้งานอยู่ในปัจจุบัน
4) นำแบบสอบถามฉบับร่างนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของข้อคำถามโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ของข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67-1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
5) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในด้านการใช้ภาษาให้ถูกต้อง จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริโภคที่มีประสบการณ์ในการใช้แอพพลิเคชั่นตลาดบนอุปกรณ์สมาร์ทโฟน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน
6) นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1970) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.85

7) จัดทำแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ให้อยู่ในรูปแบบที่สมบูรณ์ เพื่อใช้เป็เครื่องมือในการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อคำถามจัดเข้าฟอร์มแบบสอบถามโดยใช้แอพพลิเคชั่นที่มีให้บริการฟรีบนอินเทอร์เน็ต
2. ผู้วิจัยได้นำลิงค์ของแบบสอบถาม ส่งให้กลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือน ธันวาคม 2564- กุมภาพันธ์ 2565

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปที่ใช้ในการคำนวณหาค่าสถิติ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปผลการวิจัยประกอบด้วย

1. ส่วนของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาอัตราส่วนร้อยละ (Percentage)เพื่อใช้ในการอธิบายข้อมูลลักษณะบุคคล

2. ส่วนของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์บนอุปกรณ์สมาร์ทโฟน ซึ่งเป็นข้อมูลทีได้จากการตอบข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) โดยผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์คะแนนที่ได้ตั้งไว้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติในการหาคุณภาพเครื่องมือ ประกอบด้วย

1. ความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง(IOC) ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

2. สถิติพื้นฐาน ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ประกอบด้วยการทดสอบค่าที (t-test for Independent Samples) การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียวโดยใช้ F-test (One Way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจากนั้นทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffee's)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาลักษณะของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์บนอุปกรณ์สมาร์ทโฟนตามความต้องการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้บริโภคที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ และ ช่วงอายุ

ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยนำข้อมูลทั่วไปของบุคคลทำการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสรุปสถานภาพของผู้บริโภคทีเป็นกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็นการจำแนกตามเพศ และ ช่วงอายุ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงรายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนร้อยละของผู้บริโภคกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ และ อายุ

สถานภาพ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	179	44.80
หญิง	221	55.20
รวม	400	100.00
2. อายุ		
21-30 ปี	112	28.00
31-40 ปี	88	22.00
41-50 ปี	95	23.80
51-60 ปี	56	14.00
60 ปี ขึ้นไป	49	12.30
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 55.20 และ เป็นเพศชาย จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 44.80 สำหรับช่วงอายุ พบว่าผู้บริโภคส่วนใหญ่ มีช่วงอายุระหว่าง 21-30 ปีจำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 รองลงมา มีช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 23.80 มีช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22.00 มีอายุระหว่าง 51-60 ปีจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 14.00 และมีช่วงอายุมากว่า 60 ปีขึ้นไปจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.30

ตอนที่ 2 ตารางแสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตฐาน ระดับความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อคุณลักษณะที่ต้องการให้มีภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์

2.1 ความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อคุณลักษณะที่ต้องการให้มีภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ตารางแสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อคุณลักษณะภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์

คุณลักษณะที่ต้องการภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1. ด้านความถูกต้องของการทำงานได้ตามฟังก์ชันงานภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์	4.04	0.76	มาก	4
2. ด้านประสบการณ์ความสะดวกสบายของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์	4.12	0.82	มาก	2
3. ด้านความปลอดภัยและน่าเชื่อของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์	4.31	0.72	มาก	1
4. ด้านการจัดการและการเข้าถึงข้อมูลภายในแอพพลิเคชั่น	4.07	0.76	มาก	3
5. ด้านการออกแบบกราฟฟิกและเอนิเมชั่นภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์	4.02	0.85	มาก	5
6. ด้านการออกแบบหน้าจอการทำงานของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์	4.00	0.75	มาก	6
ภาพรวม	4.07	0.79	มาก	

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อคุณลักษณะภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ทั้ง 6 ด้าน พบว่าผู้บริโภคมีความคิดเห็นต่อลักษณะของแอพพลิเคชันโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.07 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.79 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้ง 6 ด้าน

2.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อคุณลักษณะที่ต้องการให้มีภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ที่มีเพศต่างกัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อคุณลักษณะที่ต้องการภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ จำแนกตามเพศ

คุณลักษณะแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ตามความต้องการของผู้บริโภคที่มีค่อ	เพศชาย		เพศหญิง		t	P	ผลการวิเคราะห์
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
1. ด้านความถูกต้องของการทำงานได้ตามฟังก์ชันงานภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์	4.00	0.33	4.08	0.40	2.288	0.023*	แตกต่าง
2. ด้านประสบการณ์ความสะดวกสบายของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์	4.11	0.41	4.12	0.46	0.148	0.882	ไม่แตกต่าง
3.ด้านความปลอดภัยและน่าเชื่อของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์	4.31	0.47	4.31	0.48	0.143	0.886	ไม่แตกต่าง
4. ด้านการจัดการและการเข้าถึงข้อมูลภายในแอพพลิเคชั่น	4.09	0.45	4.05	0.44	0.858	0.391	ไม่แตกต่าง
5. ด้านการออกแบบกราฟฟิกและเอนิเมชั่นภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์	4.01	0.45	4.03	0.48	0.512	0.609	ไม่แตกต่าง
6. ด้านการออกแบบหน้าจอการทำงานของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์	4.01	0.38	4.00	0.43	0.223	0.824	ไม่แตกต่าง
รวม	4.06	0.27	4.08	0.31	0.789	0.431*	แตกต่าง

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อลักษณะแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ ที่มีเพศแตกต่างกัน พบว่า ผู้บริโภคที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อลักษณะแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์โดยภาพรวมแตกต่างกันและรายด้านพบว่ามี 1ด้านมี ความคิดเห็นต่างกันคือ ด้านความถูกต้องของการทำงานได้ตามฟังก์ชันงานภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ สำหรับ 5 ด้านที่เหลือผู้บริโภคที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อลักษณะแอพพลิเคชั่นที่ต้องการไม่แตกต่างกัน 2.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อลักษณะของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์บนอุปกรณ์สมาร์ทโฟนที่มีเพศช่วงอายุต่างกัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงรายละเอียดดังแสดงในตารางที่4

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อลักษณะที่ต้องการภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ จำแนกตามช่วงอายุ

ลักษณะของแอพลิเคชั่นตลาดออไลน์	ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1. ด้านความถูกต้องของการทำงานได้ตามฟังก์ชันงานภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	3.947 51.656 55.603	4 395 399	.987 .131	7.546	.000*
2. ด้านประสบการณ์ความสะดวกสบายของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	2.277 73.447 75.724	4 395 399	.569 .186	3.062	.017
3.ด้านความปลอดภัยและน่าเชื่อของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	.880 88.776 89.655	4 395 399	.220 .225	.978	.419
4. ด้านการจัดการและการเข้าถึงข้อมูลภายในแอพพลิเคชั่น	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	.164 78.988 79.151	4 395 399	.041 .200	.204	.936
5. ด้านการออกแบบกราฟฟิกและเอนิเมชั่นภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	.596 86.046 86.642	4 395 399	.149 .218	.684	.604
6. ด้านการออกแบบหน้าจอการทำงานของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	1.500 66.006 67.606	4 395 399	.375 .167	2.244	.064
รวม	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	1.364 32.435 33.800	4 395 399	.341 .082	4.154	.003*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อลักษณะแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ จำแนกตามช่วงอายุ พบว่า กลุ่มผู้บริโภคที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อลักษณะแอพพลิเคชั่นที่ต้องการโดยภาพรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 6 ด้าน พบว่ามีผู้บริโภคมีความคิดเห็นแตกต่างกัน 1 ด้าน คือ ด้านความถูกต้องของการทำงานได้ตามฟังก์ชันงานภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ดังนี้ ด้านความถูกต้องของการทำงานได้ตามฟังก์ชันงานภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์จำแนกตามช่วงอายุพบว่า ช่วงอายุ 31-40 ปี มีระดับความคิดเห็นด้านความถูกต้องของการทำงานได้ตามฟังก์ชันภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ มากกว่า ช่วงอายุ 21-30 ปี 41-50 ปี และ 51-60 ปี และเมื่อพิจารณาภาพรวม พบว่าช่วงอายุ 31-40 ปี มีระดับความคิดเห็นโดยภาพรวมมากกว่า ช่วงอายุ 51-60 ปี

อภิปรายผล

จากการศึกษาลักษณะของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์บนอุปกรณ์สมาร์ทโฟนตามความต้องการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้บริโภคที่ตอบแบบสอบถามแบ่งเป็นเพศชายจำนวน 179 คนคิดเป็นร้อยละ 44.80 และหญิงจำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 55.20 คน แบ่งเป็นช่วงอายุ 21-30 ปี จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 31-40 ปีจำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22.00 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 95 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 56 60ปีขึ้นไป 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.30 ส่วนที่ 2 ศึกษาลักษณะของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์บนอุปกรณ์สาร์ทโฟนตามความต้องการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นต่อลักษณะของแอพพลิเคชั่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผู้บริโภคมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) ด้านความปลอดภัยและน่าเชื่อของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ 2) ด้านประสบการณ์ความสะดวกสบายของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ 3) ด้านการจัดการและการเข้าถึงข้อมูลภายในแอพพลิเคชั่น 4) ด้านความถูกต้องของการทำงานได้ตามฟังก์ชันงานภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ 5) ด้านการออกแบบกราฟฟิกและเอนิเมชั่นภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ 6) ด้านการออกแบบหน้าจอการทำงานของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ ในการออกแบบพัฒนาแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์นั้นนักพัฒนาต้องคำนึงถึง 2 ส่วนในการทำงานบนแอพพลิเคชั่น คือ ส่วนของผู้ซื้อ และส่วนของผู้ขายซึ่งทั้ง 2 กลุ่มคือผู้บริโภค ที่ใช้แอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ในการซื้อ-ขายสินค้าและบริการ

1. **ด้านความปลอดภัยและน่าเชื่อของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์** ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของผู้บริโภคมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการซื้อการขายผ่านแอพพลิเคชั่นบนมือปัจจุบันผู้บริโภคส่วนใหญ่จะคำนึงถึงความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือในการใช้งานดังนั้น การพัฒนาแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ควรพัฒนาให้ผู้บริโภครู้สึกถึงความปลอดภัยในการใช้งานแอพพลิเคชั่นและนโยบายความเป็นส่วนตัว ความปลอดภัยต่อข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลการซื้อการขายและกระบวนการการชำระเงินค่าสินค้าและค่าบริการต่างๆ ซึ่งในการทำงานของแอพพลิเคชั่นนั้นต้องสามารถเชื่อมต่อกับแอพพลิเคชั่นของธนาคาร ประกอบด้วย ระบบสามารถรับชำระเงินผ่านบัตรเครดิต บัตรเดบิต ชำระผ่าน iBanking Mobile Banking ชำระเงินปลายทาง ร่วมถึงการให้มีการชำระค่าสินค้าและบริการแบบชำระเงินปลายทาง โดยภายใน แพลต์ฟอร์ม (palate form) ควรออกแบบช่องทางการให้ข้อมูลการชำระค่าสินค้าและบริการ เช่น การให้ผู้บริโภคกรอกข้อมูลการชำระเงินเท่าที่จำเป็นเท่านั้น ภายในแพลต์ฟอร์มควรพัฒนาระบบการชำระเงินให้ดำเนินการจบขั้นตอนการจ่ายเงินทั้งหมดในแพลตฟอร์มของบริษัท นอกเหนือจากนั้นแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ควรมีการเชื่อมต่อกับแอพพลิเคชั่นของธนาคารโดยใช้ส่วนต่อประสานโปรแกรมประยุกต์ เข้ามาช่วย (Application Programming Interface: API)เพื่อเพื่อป้องกันความปลอดภัยและเกิดการส่งต่อข้อมูลที่ง่าย และสามารถกำหนดสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูล อีกทั้งยังเป็นการป้องกันผู้ไม่หวังดีที่มาโจมตีเพื่อโจรกรรมข้อมูลผ่านเซิฟเวอร์ของนักพัฒนา สามารถล็อกอินบัญชีบัตรเครดิตหรือความสามารถในการยืนยันรหัสใช้เพียงครั้งเดียว (One Time Password : OTP)โดยไม่ต้องสลับไปที่แอพพลิเคชั่นของธนาคาร หรือการเพิ่มฟีเจอร์(Feature) การจดจำรูปแบบการจ่ายเงิน สำหรับลูกค้าเก่าที่กลับมาซื้อประจำ อีกทั้งภายในแอพพลิเคชั่นควรมีการแสดงสัญลักษณ์มาตรฐานการชำระเงินออนไลน์สากลรวมถึงการเลือกเชื่อมต่อกับพาร์ทเนอร์รับชำระเงินที่น่าเชื่อถือและเป็นที่รู้จักในวงกว้าง ซึ่งเหล่านี้มีส่วนในการลดความกังวลจากการใช้งานแอพพิลเคชั่นของผู้บริโภคได้ เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นในด้านของความน่าเชื่อถือของการใช้งานภายในแอพพลิเคชั่นที่กลุ่มตัวอย่างมีเพศต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอาจเป็นเพราะในการซื้อ-ขายสินค้าและบริการต่างๆบนโลกอินเทอร์เน็ตผู้บริโภคจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของข้อมูลทางธุรกิจเป็นสำคัญ หรือแม้ข้อมูลด้านการเงินในการรักษาความปลอดภัยผู้พัฒนาแอพพลิเคชั่นอาจเลือกเทคโนโลยี Defense in Depth คือการวางแนวทางการป้องกัน หรือ ระบบ security แบบ layered security กล่าวคือ เป็นการป้องกันเป็นชั้น ๆ มีหลาย ๆ ส่วน ด้วยการออกแบบระบบ security ในลักษณะนี้จะทำให้ผู้บุกรุก(Hacker)ที่พยายาม บุกรุกเข้าไประบบคอมพิวเตอร์ซึ่งจะทำให้เกิดการเปิดเผยการเปลี่ยนแปลงข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาติ (compromise) สอดคล้องกับงานวิจัย ปิยธิดา ศรีพล (2564) ได้พัฒนาแอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่ในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้งานแอพพลิเคชั่น ในด้านความปลอดภัยของระบบอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ด้านประสบการณ์ความสะดวกสบายของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของผู้บริโภคอยู่ในระดับมาก เนื่องจากรูปแบบการเชื่อมโยงข้อมูลในหน้าจอแต่ละหน้าจอ ความสามารถในการดาวน์โหลดและติดตั้งแอพพลิเคชั่นที่ผู้บริโภคสามารถทำได้ง่าย การสมัครสมาชิกเพื่อเข้าสู่ระบบไม่ยุ่งยากเพียงเชื่อมต่อกับแอพพลิเคชั่น Face book หรือ Google mail ในการสมัครสมาชิก และการพัฒนาแอพพลิเคชั่นนั้นนักพัฒนาควรนำหลักที่ยึดประสบการณ์การใช้งานของผู้ใช้(*User Experience* Design: UX) มาใช้ในการออกแบบดังเช่นบริษัท Amazon ซึ่งเป็นบริษัทที่ดำเนินธุรกิจอีคอมเมิซร์ทั้งในรูปแบบเว็บไซต์(website) และ แอพพลิเคชั่นบนอุปกรณ์สมาร์ทโฟน โดย UX ของ Amazon ได้ออกแบบมาเพื่อเพิ่มโอกาสให้ผู้บริโภคใช้ แถบค้นหาสินค้าที่โดดเด่นในทุกหน้า แถบค้นหาช่วยให้ค้นหาผลิตภัณฑ์ได้ง่ายและยังกรอง ปรับแต่ง และดูผลการค้นหาในรูปแบบอ่านได้ง่าย อีกทั้งยังมีทำการวิจัยเสิร์ชเอ็นจิ้นเพื่อดูว่าลูกค้าสนใจซื้ออะไร ซึ่งช่วยให้ลูกค้าแต่ละรายมีข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่สนใจ ซึ่งบริษัทสามารถจัดโปรโมชั่นหรือสินค้าแนะนำเพื่อส่งให้ลูกค้าเฉพาะกลุ่มหรือความสนใจในแต่ละคน ซึ่งผลจากการดำเนินการบริษัทสามารถเพิ่มยอดขายเพิ่มมากขึ้น (IAN HEINIG :2019) การออกแบบประสบการณ์ของผู้ใช้(UX)ไม่ได้เน้นในเรื่องการออกแบบส่วนติดต่อกับผู้ใช้(User Interface: UI) ให้สวยงานแต่ประสบการณ์ของผู้ใช้คือการใช้องค์ประกอบภาพอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความสะดวกให้ผู้ใช้ การดึงดูดผู้ชมใหม่ การช่วยให้ผู้ใช้ซื้อผลิตภัณฑ์ที่ต้องการ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มยอดขาย การแสดงทัศนคติที่เอาใจใส่ลูกค้า UX ที่ยอดเยี่ยมช่วยให้แอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์มีความโดดเด่นเพิ่มมากขึ้น

3. ด้านการจัดการและการเข้าถึงข้อมูลภายในแอพพลิเคชั่น จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของผู้บริโภคอยู่ในระดับมาก เนื่องจากว่า การค้นหาสินค้าผ่านแพลตฟอร์มการค้นหาสินค้าผ่าน Google สามารถเชื่อมโยงไปยังแอพพลิชั่นของบริษัท การค้นหาสินค้าด้วยภาพถ่าย หรือการใช้วิธีการสแกนบาร์โค้ดในการค้นหา การให้ข้อมูลเปรียบเทียบราคาสินค้า ข้อมูลการรีวิวสินค้าจากลูกค้าท่านอื่นที่เคยซื้อสินค้าไปแล้ว เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริโภคได้รับข้อมูลที่ต้องอย่างรวดเร็ว โดยการทำงานส่วนนี้มีความสำคัญมากสำหรับผู้บริโภค โดยการค้นหาที่รวดเร็วและสะดวกทำให้ผู้บริโภคคิดตัดสินใจในการซื้อสินค้าและบริการได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นในการพัฒนาแอพพลิเคชั่นจะต้องมีการทำ SEO (Search Engine Optimization) ร่วมด้วย โดยการเขียนเนื้อหาบนเว็บไซต์ให้เกี่ยวข้องกับคีย์เวิร์ดที่ลูกค้าใช้ค้นหาSEO จึงเป็นหนึ่งในกลยุทธ์ในยุคดิจิทัล ที่สามารถนำไปใช้เพื่อเสริมความแข็งแกร่งให้กับธุรกิจและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายบนโลกออนไลน์สอดคล้องกับงานวิจัย Dr.S. CHANDRASEKAR :2020 ศึกษาการตลาดดิจิทัล- กรณีศึกษา AMAZON.COM โดยในงานวิจัยได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าการทำตลาดของบริษัทยักษ์ใหญ่อย่างอเมซอลได้ปรับอัลกอริทึม SEOของบริษัทเพื่อเป็นแนวทางไปสู่การวางกลยุทธ์ทางการตลาดโดยมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย,เน้นคีย์เวิร์ดที่

ผู้บริโภคยังไม่ได้ค้นหา เพิ่มคุณภาพของเนื้อหาภายในระบบ ปรับปรุงการนำเสนอรายการเครื่องมือค้นหาด้วยมาร์กอัป (Mark up) เน้นการเสิร์ชหาเจอโดยธรรมชาติ(Organic Search)

4. ด้านความถูกต้องของการทำงานได้ตามฟังก์ชันงานภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ ในด้านนี้มองถึงการจัดเก็บและแสดงผลข้อมูล รวมถึงความถูกต้องในการแสดงผลลัพธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ หทัยรัตน์ เกตุมณีชัยรัตน์ และคณะ (2562) [6] วิจัยเรื่อง แอพพลิเคชันการตลาดออนไลน์บนระบบปฏิบิการแอนดรอย์ กรณีศึกษาบริษัท สวรา อินทิเกรชัน จำกัด ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจในด้านการทำงานได้ตามฟังก์ชันงานของแอพพลิเคชันมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ในส่วนของผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการทำงานที่ถูกต้องของฟังก์ชันการทำงานภายในแอพพลิเคชั่นควรมีการวางแผนพัฒนาแอพพลิเคชั่นตามทฤษฎีการออกแบบและพัฒนาซอฟต์แวร์ ควรมีการวิเคราะห์และออกแบบระบบการทำงานของโปรแกรม การออกแบบฐานข้อมูลที่ใช้ในการจัดเก็บแซะค้นหา ควรใช้เทคโนโลยีที่มีการจัดเก็บข้อมูลที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เช่น Amazon DynamoDB **ผู้พัฒนาสามารถเลือกการใช้ฐานข้อมูล** MySQL **ที่สามารถเก็บข้อมูลมากกว่า** 10 **ล้านแถวหรือ** 10 GB **โดยใช้คู่กับ** TiDB **เป็นฐานข้อมูล** NewSQL **แบบโอเพ่นซอร์ส** ที่รองรับปริมาณงานการประมวลผลธุรกรรมและการประมวลผลเชิงวิเคราะห์แบบไฮบริด (htap) ว่า **สามารถทำธุรกรรมแบบเรียลไทม์ (**OLTP**) และประมวลผลคำขอเชิงวิเคราะห์**ซึ่งฐานข้อมูลทั้ง2 ตัวนี้ มีความ**เข้ากันได้กับ** MySQL **และสามารถปรับขนาดได้ในแนวนอน** ความสม่ำเสมอที่แข็งแกร่งและความพร้อมใช้งานสูง (Yueyue Zhou : 2021)

5. **ด้านการออกแบบกราฟฟิกและเอนิเมชั่นภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์** ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของผู้บริโภคมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการใช้ตัวหนังสือ สีสันภายในแอพพลิเคชั่น ความชัดเจนของภาพสินค้า การใช้ไฟล์วิดีโอในการนำเสนอสินค้า การให้จุดเน้นข้อความต่างๆ ล้วนแล้วแต่เป็นการสร้างจุดสนใจภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ซึ่งตามหลักการออกแบบแอพพลิเคชั่นให้ดึงดูดความสนใจผู้บริโภค การสร้างจุดสนใจเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากผู้บริโภคไม่มีโอกาสได้เห็นสินค้าจริงไม่สามารถจับต้องสินค้าได้ดังนั้นการนำเสนอด้วยภาพ ตัวหนังสือไฟล์วิดีโอล้วนแล้ว ปัจจัยที่สำคัญในการดึงดูดความสนใจหรือมีการใช้เกม(Gamification)เพื่อสนับสนุนธุรกิจ เป็นสิ่งที่ช่วยในการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีแก่ลูกค้า ซึ่งงานวิจัยของ Rosário, A. T. (2022) ได้กล่าวไว้ว่า การนำเกมมาใช้กับการทำการตลาดผ่านแอพพลิเคชั่นบนสมาร์ทโฟนอาจเป็นโอกาสในการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างแบรนด์และผู้บริโภค เพิ่มการมีส่วนร่วมและความภักดีของผู้บริโภค กลยุทธ์ทางการตลาดที่อิงจากเกมมิฟิเคชั่นสามารถเพิ่มผลลัพธ์ทางการตลาด เพิ่มการมีส่วนร่วมกับแบรนด์ สร้างแรงจูงใจให้กับผู้ใช้มากขึ้น ส่งเสริมการรักษาความรู้ ส่งเสริมความร่วมมือ สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและข้อเสนอแนะอันมีค่า

6. ด้านการออกแบบหน้าจอการทำงานของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของผู้บริโภคอยู่ในระดับมาก ซึ่งการพัฒนาแอพพลิเคชั่นควรออกแบบหน้าจอให้ง่ายต่อการใช้งาน เพราะหน้าจอการทำงานผู้บริโภคจะเห็นเป็นส่วนแรก สิ่งสำคัญหากเกิดการใช้งานที่ยุ่งยากอาจทำให้ผู้ใช้รู้สึกเบื่อและรำคาญ ดังนั้นการออกแบบหน้าจอสมัครสมาชิกสำหรับลูกค้าจะต้องลดปริมาณข้อมูลที่ผู้บริโภคต้องพิมพ์ผู้พัฒนาควรเลือกใช้เป็นตัวเลือกเช่น dropdown list หรือใช้ radio button การวางเบนเนอร์ไม่ควรรบกวนการใช้งาน ความถี่ในการทำโฆษณาภายในหน้าจอควรกำหนดเวลาการแสดงผลไม่ควรถี่จนเกินไป หน้าจอแสดงสินค้าควรใส่รูปภาพและให้รายละเอียดของสินค้าครบถ้วน หากมีการวาง Icon social Link ควรอยู่ในตำแหน่งที่ชัดเจน รวมถึงระบบนำทาง (Navigator) ภายในหน้าจอต้องออกแบบให้มีการวางลำดับได้อย่างเหมาะสม และ การออกแบบ Icon ควรออกแบบสื่อความหมายที่ชัดเจนเพื่อผู้บริโภคไม่สับสนต่อการใช้งาน ร่วมถึงความสามารถการปรับเปลี่ยนขนาดตัวอักษรภายในแอพพลิเคชั่นได้

ข้อเสนอแนะ

1) ควรทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับแพลตฟอร์มตลาดออนไลน์ในการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน
2) ควรพัฒนาแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์โดยยึดความต้องการของผู้บริโภค

เอกสารอ้างอิง

สำนักพัฒนาธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์(ETDA) (2564) ETDA เผยผลสำรวจ IUB 63 คนไทยใช้เน็ตปังไม่ไหว เกือบครึ่งวัน โควิด-19 มีส่วน. สืบค้นจาก https://www.etda.or.th/th/newsevents/pr- news/ETDA-released-IUB-2020.aspx

กลยา วานิชย์บัญชา. (2549). **สถิติสำหรับงานวิจัย.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2563). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยSPSS แล AMOS**. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด(มหาชน).

ปิยธิดา ศรีพล.(2564). **การพัฒนาแอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่ในจังหวัดขอนแก่น Journal of Buddhist Education and Research : JBER** ปีที่ 7 ฉบับที่1 มกราคม – เมษายน 2564.

IAN HEINIG. (2019**) Amazon's User Experience:** A Case Study . สืบค้นจาก https://themanifest.com/web-design/blog/amazon-user-experience-case-study วันที่ สืบค้น 16 มกราคม 2565.

หทัยรัตน์ เกตุมณีชัยรัตน์ สุจินันท์ แดดภู่ และคณะ. (2019). **แอปพลิเคชันการตลาดออนไลน์ บน**

ระบบปฏิบัติการแอนดรอย์ กรณี ศึกษา บรษัท สวารา อินทิเกรชัน จำกัด วารสารวิจัย

Yueyue Zhou.(2021). **Empower Your Business with Big Data + Real-time Analytics in TiDB** สืบค้นจาก https://en.pingcap.com/blog/empower-your-business-with-big-data-real-time-analytics-in-tidb/ สืบค้นวันที่ 17 มกราคม 2565.

Dr. S. CHANDRASEKAR. (2020). **A STUDY ON DIGITAL MARKETING- A CASE STUDY WITH SPECIAL REFERENCE TO AMAZON.COM Studies in India Name Places** ISSN:: 2394-3114 (UGC Care Listed Journal) Vol-40 Issue-12 February 2020

Rosário, A. T. (2022). **Understanding the Application of Gamification to Business When Applied to Marketing**. In M. Rodrigues, & J. Proença (Eds.), Impact of Digital Transformation on the Development of New Business Models and Consumer Experience (pp. 198-230). IGI Global.

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมทรัพย์ผู้ขอใช้บริการของธนาคารออมสินในจังหวัดลำปาง

Factors Affecting Savings of the applicant for the service of the Government Savings Bank in Lampang Province

ศักรินทร์ แรกเข้า[1]
Sakkarin Reakkhoa

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมทรัพย์ ผู้ขอใช้บริการของธนาคารออมสินในจังหวัดลำปางครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการออมทรัพย์ และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมทรัพย์ ผู้ขอใช้บริการของธนาคารออมสินในจังหวัดลำปาง โดยได้ทำการศึกษากลุ่มคนวัยทำงานอายุตั้งแต่ 23-60 ปี ทั้งเพศหญิงและเพศชาย ซึ่งข้อมูลจากสำนักงานสถิติจังหวัดลำปางมีจำนวนกลุ่มคนในวัยทำงานในจังหวัดลำปางทั้งสิ้น 390,498 คน และได้สุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) และใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการทำวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอ้างอิง ที่ใช้ในการวิเคราะห์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านส่วนผสมการตลาด ด้านผลตอบแทน และด้านสภาพคล่อง กับพฤติกรรมการออม คือ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression) จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างเลือกออมเงินด้วยวิธีการฝากเงินกับธนาคารหรือสถาบันการเงินเป็นอันดับแรกมากที่สุด และเมื่อพิจารณาผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบ ของปัจจัยด้านส่วนผสมการตลาด ด้านผลตอบแทน และด้านสภาพคล่องที่มีต่อพฤติกรรมการออมของกลุ่มคน วัยทำงานในจังหวัดลำปางนั้น จะพบว่ามีเพียงปัจจัยด้านผลตอบแทน และด้านสภาพคล่องเท่านั้นที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการออมได้ ส่วนปัจจัยด้านส่วนผสมการตลาดนั้นไม่สามารถใช้พยากรณ์พฤติกรรมการออมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ : การออมทรัพย์, ผลตอบแทน, สภาพคล่อง, พฤติกรรมการออม

[1] วิทยาลัยหอการค้าไทย คณะบริหารธุรกิจ สาขาการจัดการ

Abstract

The purposes of this research were to examine the saving behaviours and study factors affecting the behaviour of the applicant who saving at the Government Saving Bank in Lampang province. The study was conducted among working-age people aged between 23-60 years both female and male. According to the data from the Lampang Provincial Statistical Office, there are a total of 390,498 working-age people in Lampang Province. The sample was selected using convenience sampling and the questionnaire was used as the instrument for collecting data from a sample of 400 people. The statistics used in the data analysis were descriptive statistics such as percentage, mean and standard deviation. The inferential statistic was used to analyse the connections between market mix and yield factors. The liquidity factor and saving behaviours used the Multiple regression analysis. The result of the study revealed that the sample group chose to deposit money in a bank or a financial institution the most and when considering the relevant research findings factors in terms of the marketing mix, yield, and liquidity affected the saving behaviour of working-age groups in Lampang Province, It was found that only the yield and liquidity factors were able to predict the saving behaviours. The marketing mix factor was unable to predict the saving behaviours with statistical significance.

Keyword : Saving , payoff , liquidity , Saving behavior , marketing mix

บทนำ

ธนาคารออมสิน (2561) ธนาคารออมสินเป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ.2456 โดยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นนิติบุคคลภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทย แบ่งการบริหารสาขาเป็น 6 สายงาน โดยแบ่งเป็น 18 ภาค เพื่อบริหารสาขา 1,056 สาขา มีผลิตภัณฑ์และบริการ ได้แก่ ด้านเงินฝาก ด้านสินเชื่อ และด้านบริการทางการเงิน

การจำแนกลูกค้า คือ กลุ่มลูกค้าบุคคล ลูกค้าฐานราก และลูกค้าธุรกิจและหน่วยงานรัฐ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ กระทรวงการคลัง และชุมชนที่สำคัญ คือ ธนาคารโรงเรียน และองค์กรการเงินชุมชนผู้ส่งมอบ (Supplier) คือ บริษัทพัฒนาระบบงานสารสนเทศ บริษัทประเมินราคาหลักทรัพย์ บริษัทรับขนส่งเงินสด บริษัทเติมเงินเครื่อง ATM บริษัทฟ้องร้องดำเนินคดี บริษัทติดตามหนี้ บริษัท

วิจัยตลาด บริษัทผลิตและวางสื่อฯ พันธมิตร (Partner) คือ ทิพยประกันภัย ผู้ให้ความร่วมมือ (Collaboration) คือ หน่วยงานตามข้อตกลงสินเชื่อ

สภาพแวดล้อมทางการแข่งขันมีคู่เทียบ คือ ธนาคารกรุงเทพ กรุงไทย ไทยพาณิชย์ และกสิกรไทย และมีการเทียบเคียงกับ ธนาคารเฉพาะกิจ คือ ธกส. ธอส. Non-bank และกลุ่มธุรกิจ Fin-Tech มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่ส่งผลต่อสถานการณ์การแข่งขัน คือ ภาวะหนี้สินภาคครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล การผลักดัน Digital Economy พฤติกรรมการทำธุรกรรมการเงินผ่าน Internet Banking และ Mobile Bankingมีอัตราการเติบโตสูง และการเข้ามาของ Fin-Tech

ความท้าทาย (Strategic Challenge) คือ การพัฒนานวัตกรรมทางการให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาระบบเทคโนโลยี ให้พร้อมใช้ การสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การบริหารอัตรากำลังและการพัฒนาบุคลากรรองรับการเปลี่ยนแปลง การส่งเสริมการสร้างวิสัยทางการเงินให้ประชาชนและการสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานราก

ความได้เปรียบ (Strategic Advantage) คือ การขยายธุรกิจในกลุ่มลูกค้าฐานราก ทั้งสินเชื่อและบริการอิเล็กทรอนิกส์ได้ ครอบคลุมทั่วประเทศ การระดมเงินฝาก และการสนับสนุนเงินทุนแก่ภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ

เงินออมเป็นเงินทุนที่สำคัญต่อการลงทุนของประเทศซึ่งเป็นรากฐานและปัจจัยสำคัญที่กำหนดการลงทุนให้ เศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโตสร้างเสถียรภาพและลดความผันผวนทางเศรษฐกิจได้เนื่องจากการออมในระดับสูงจะ ทำให้การลงทุนในประเทศไม่ต้องอาศัยเงินทุนจากต่างประเทศมากนัก แม้เศรษฐกิจจะถดถอยก็สามารถพึ่งพาการ ออมในประเทศได้ ทำให้พัฒนาเศรษฐกิจได้อย่างต่อเนื่อง หากเปรียบเทียบการออมของประเทศไทยกับประเทศที่มี ฐานะเศรษฐกิจใกล้เคียงกันโดยวัดจากสัดส่วนการออมของประเทศต่อผลิตภัณฑ์รวมในประเทศ (GDP) เช่น ฟิลิปปินส์ เวียดนาม อินโดนีเซีย มาเลเซียและเม็กซิโก พบว่า การออมประเทศไทยอยู่ที่ระดับร้อยละ 31.6 เมื่อเทียบ กับผลิตภัณฑ์รวมในประเทศ (GDP) ซึ่งสูงกว่าประเทศเหล่านี้ ทว่าประเทศที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) ต่ำกว่าประเทศไทยเกิดจากปัญหามีระบบสวัสดิการไม่เด่นชัดและไม่มั่นคงเพียงพอประชาชนจึงเห็นความสำคัญของ การเก็บออมเพื่อการใช้จ่ายและดูแลตัวเองเมื่อยามชราและในยามฉุกเฉิน แต่ประเทศที่มีการพัฒนาแล้วการจัดเก็บ ภาษีในประเทศที่สูงมากทำให้เงินออมต่ำลง มีระบบสวัสดิการที่ดีทำให้ประชาชนเห็นว่ารัฐบาลมีสวัสดิการที่จะดูแล เมื่อยามชราภาพในอนาคต จึงไม่จำเป็นต้องเก็บออม และไม่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการออมเมื่อเทียบกับประเทศที่กำลังพัฒนา เพราะสามารถเข้าถึงแหล่งเงินได้ง่าย ทำให้ประชากรของประเทศนั้นไม่ตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องออมเพื่อใช้ในยามฉุกเฉิน (สำนักบัญชีประชาชาติ, 2561)

จากความสำคัญข้างต้นนั้น สะท้อนให้เห็นว่าการออมมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของทุกประเทศ เป็นแหล่งที่มาของเงินที่จะนำไปลงทุนในด้านต่างๆ ทางด้านเศรษฐกิจให้เจริญเติบโต สำหรับประเทศไทยนั้นแหล่งเงินทุน ที่สำคัญของประเทศมาจาก 2 แหล่งคือแหล่งเงินทุนภายในประเทศและแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศ (ธนาคารแห่งประเทศไทย,2559) อย่างไรก็ดี ประเทศไทยเข้าสู่สถานการณ์สังคมสูงวัยที่เริ่มออมเงินเพื่อการเกษียณอายุ ตอนอายุ 42 ปีสถานการณ์การออมของประชากรในสังคมไทยยังพบปัญหาหลายประการทั้งในนโยบายระดับประเทศและระดับ บุคคล อาทิ แผนการออมเงินภาคบังคับที่ใช้ไม่ได้ผลซึ่งมีทางเลือกหลักเพียงประกันสังคม กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ทั้งระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุยังไม่ครอบคลุมประชากรวัยแรงงานทั้งหมด ตลอดจนดอกเบี้ยเงินฝากต่ำ เป็นต้น เมื่อพิจารณาในระดับบุคคลนั้นพบว่าประชากรไทยส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำ ส่วนใหญ่ มีอาชีพเกษตรกรรมและผู้ใช้แรงงาน รายได้ส่วนใหญ่จึงใช้สำหรับการบริโภคเป็นหลัก การเก็บออมจึงมีน้อย ขาดวินัย การออม ขาดความรู้เรื่องการออม การลงทุน ขาดความรู้ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ไม่มีการวางแผนการใช้จ่าย และ ขาดความรู้ในการแสวงหารายได้ให้มากขึ้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560)

จะเห็นได้ว่าการออมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากการออมเป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาประเทศทั้งด้านการลงทุน การผลิต และ การจ้างงานของประเทศ การออมจึงเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญและลงมือปฏิบัติ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมทรัพย์ของผู้ใช้บริการธนาคารออมสินในจังหวัดลำปาง ซึ่งบุคคลกลุ่มนี้จะเข้าสู่วัยทำงานและเป็นกำลังหลักต่อการออมของสังคมและประเทศชาติต่อไป ในอนาคต ทั้งนี้ ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นประโยชน์ในการกำหนดแนวทางส่งเสริมการออมต่อกลุ่มคนในวัยเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาพฤติกรรมการออมทรัพย์ของธนาคารออมสินในจังหวัดลำปาง

2.เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมทรัพย์ของธนาคารออมสินในจังหวัดลำปาง

3.เพื่อเปรียบเทียบการออมทรัพย์ผู้ขอใช้บริการของธนาคารออมสินในจังหวัดลำปาง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการออม

การออม ศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ให้ นิยามของการออมว่าเป็น การแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งเก็บสะสมไว้สำหรับวัตถุประสงค์ต่างๆ โดยการออม ส่วนใหญ่มักอยู่ในรูปแบบที่มีความเสี่ยงต่อการสูญเสียเงินต้นต่ำ และได้รับผลตอบแทนไม่สูงนักเมื่อ เทียบกับการ

ลงทุน ดังนั้นตามนิยามของศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงินนี้การออม จึงเปรียบเสมือนการสำรองเงินก่อนนำไปใช้จ่ายเพื่อสำรองไว้ใช้ในอนาคต แตกต่างจากการลงทุนที่เน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มของเงินต้น โดยวัตถุประสงค์ของการออมนั้นแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภทได้แก่ การออมเผื่อกรณีฉุกเฉิน การออมเพื่อใช้จ่ายในระยะสั้นถึงปานกลาง การออมเพื่อวัยเกษียณ (ระยะ ยาว) และการออมเพื่อการลงทุน

ภราดร ปรีดาศักดิ์ (2549) อธิบายความหมายของการออม คือ การกัน เงินรายได้ส่วนหนึ่งในช่วงเวลาหนึ่งเพื่อเก็บเงินนั้นมาไว้ใช้จ่ายในอนาคต โดยรายได้ที่นำมาออมไว้ส่วน นี้จะต้องสามารถสร้างผลประโยชน์ให้เพิ่มพูนขึ้นได้ จึงเรียกว่าเงินออม ตามนิยามนี้การออมจะต้อง สามารถสร้างผลประโยชน์ที่เพิ่มพูนมากขึ้นด้วย มิใช่เพียงการกันเงินส่วนหนึ่งมาเก็บไว้เพียงอย่างเดียว ซึ่งจะเรียกว่า การเก็บสะสม (Hoarding) ซึ่งมีความหมายที่แตกต่างจากการออม

ชารวี บุตรบำรุง (2555) การออม คือ รายได้เมื่อหักรายจ่ายแล้วจะมีส่วนซึ่งเหลืออยู่ ส่วนของรายได้ที่เหลืออยู่ซึ่ง ไม่ได้ถูกใช้สอยออกไปนี้เรียกว่าเงินออม Incomes – Expenses = Savings โดยทั่วไปการออมจะ เกิดขึ้นก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นมีรายได้มากกว่าการจ่ายของเขา ทางที่จะเพิ่มเงินออมให้แก่ บุคคล อาจทำได้โดยการพยายามหาทางเพิ่มรายได้ให้มากขึ้นด้วยการทำงานมากขึ้น ใช้เวลาว่างในการหา รายได้พิเศษ หรือการปรับปรุงงานที่ทำอยู่ให้มีประสิทธิภาพมีรายได้สูงขึ้น เป็นต้น นอกจากนั้นการ ลดรายจ่ายลงด้วยการรู้จักใช้จ่ายเท่าที่จำเป็นและเหมาะสมก็จะทำให้มีการออมเกิดขึ้นได้เหมือน

แนวคิดและทฤษฎีเรื่องส่วนประสมการตลาด

ศรีสุภา สหชัยเสรี (2546, น. 85) ได้ให้นิยามส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix) ว่า คือ "การกำหนดและจัดสรรเครื่องมือต่าง ๆ ทางการตลาด ให้สอดคล้องกับเป้าหมายทางการตลาดที่กำหนดของสินค้า หรือบริการ อันประกอบไปด้วย ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) สถานที่หรือการจัดจำหน่าย (Place) และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ซึ่งเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า 4P's ทางการตลาด"

Bearden, Ingram และ LaForge (2004, p. 11) กล่าวว่า "ส่วนประสมการตลาด คือ ข้อเสนอทางการตลาดทั้งหมดที่มีให้กับกลุ่มเป้าหมาย" ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า ส่วนประสมทางการตลาด คือ เครื่องมือทางการตลาดที่จัดให้มีขึ้นเพื่อให้ กลุ่มเป้าหมายได้ตัดสินใจเพื่อตอบสนองตามความต้องการและเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการตลาด ที่ตั้งไว้ โดยส่วนผสมทางการตลาดที่แตกต่างกันไปตามกลุ่มเป้าหมายที่ต่างกันจะทำให้เกิดความสามารถ ในการสนองความต้องการของเป้าหมายได้ดีที่สุดด้วย

ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) แบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1) ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สินค้าหรือบริการที่ถูกผลิตขึ้นเพื่อนำมาตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคเพื่อที่จะให้ผู้บริโภคสินค้าหรือบริการนั้น ๆ เกิดความพึงพอใจอย่างสูงสุดซึ่งผลิตภัณฑ์ดังที่กล่าวข้างต้นนี้อาจมีหรือไม่มีตัวตนก็ได้ ยิ่งไปกว่านั้น ผลิตภัณฑ์มีความหมายครอบคลุมถึง องค์การ แนวความคิด และสถานที่อีกด้วย

2) ราคา (Price) หมายถึง จำนวนเงินที่ผู้ซื้อได้ชำระให้แก่ผู้ขายเพื่อรับสินค้าและบริการเป็นการแลกเปลี่ยนซึ่งรายละเอียดของคำว่า ราคา นั้นจะแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับประเภทของธุรกิจนั้น ๆ อาทิเช่น ธุรกิจบริการให้เช่าคลังสินค้า (ค่าเช่า Rent) ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง (ค่าจ้าง Wage) ธุรกิจ ธนาคารพาณิชย์ (ค่าธรรมเนียม Fee) เป็นต้น ไม่ว่ารายละเอียดหรือคำนิยามที่แตกต่างกันในแต่ละ ธุรกิจจะเป็นอย่างไรแต่ผลลัพธ์คือ ราคาต้องมีความสัมพันธ์กับสินค้าหรือบริการที่ผู้ซื้อได้จ่ายให้ผู้ขาย

3) Place (สถานที่) หมายถึง โครงสร้างช่องทางซึ่งผู้ผลิตสินค้าหรือบริการใช้ในการเคลื่อนย้ายจากแหล่งผลิตไปสู่กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย อาทิเช่น การมีสาขาตามห้างสรรพสินค้าการมีสื่อออนไลน์ในการใช้โฆษณาสินค้าหรือบริการ การมีตัวแทนจัดจำหน่ายสินค้าหรือบริการในเขตพื้นที่ชุมชนต่าง ๆ เป็นต้น

4) การส่งเสริมทางการตลาด (Promotion) หมายถึง การบอกกล่าวทางความคิด และการสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้บริโภคสินค้าและบริการได้รับทราบถึงข้อมูลสินค้าหรือบริการ ว่ามีรายละเอียด อย่างไร อาทิเช่น ราคาเท่าไหร่ จำหน่ายที่ใด เพื่อที่จะสร้างทัศนคติให้แก่ผู้บริโภคโดยการส่งเสริมทาง การตลาดนั้นอาจใช้ พนักงานขาย หรือช่องทางใด ๆ ในการประชาสัมพันธ์ก็ได้ สรุปได้ว่า ส่วนประสมการตลาดมีองค์ประกอบทั้งหมดได้แก่ สินค้า ราคา สถานที่ และการ ส่งเสริมทางการตลาด ซึ่งทั้งหมดนี้สาระสำคัญของทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด ที่ถูกนำมาใช้เป็น เครื่องมือในการดำเนินธุรกิจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผลตอบแทน

แนวคิด Risk and Return Tradeoff หรือ การแลกเปลี่ยนชดเชยระหว่างความเสี่ยงและผลตอบแทน ระบุไว้ว่า บุคคลจะเลือกนำเงินไปประกอบธุรกรรมที่สร้างผลตอบแทนสูงสุด และจะหลีกเลี่ยงธุรกรรมที่มีความเสี่ยงมากกว่า แต่ไม่ได้ให้ผลตอบแทนที่สูงกว่าธุรกรรมที่มีความเสี่ยงต่ำ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าบุคคลจะเสี่ยงเลือกธุรกรรมที่มีความเสี่ยงเพิ่มขึ้น เมื่อเล็งเห็นผลตอบแทนที่คาดหวังสูงเพียงพอที่จะสามารถชดเชยความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นได้ ในขณะที่ผู้ที่ไม่กล้าเสี่ยงก็จะเลือกธุรกรรมที่มีความเสี่ยงต่ำ แม้จะให้ผลตอบแทนต่ำก็ตาม ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ดังนี้

ความเสี่ยงสูง (High Risk) ผลตอบแทนที่คาดหวังสูง (High Expected Return)

ความเสี่ยงต่ำ (Low Risk) ผลตอบแทนที่คาดหวังต่ำ (Low Expected Return)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสภาพคล่อง

การจับจ่ายใช้สอยเกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของทุกคน ไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายพื้นฐาน เช่น ค่าอาหาร ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์ ค่าน้ำมันรถ หรือค่าใช้จ่ายที่จำเป็นอื่น ๆ อาทิ ค่าเบี้ยประกัน ค่ารักษาพยาบาล และค่าซ่อมแซมบำรุงรักษาเครื่องใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ บุคคลจึงต้องมีเงินสดที่สามารถนำมาใช้ได้อย่างสะดวกและเพียงพอต่อค่าใช้จ่ายต่าง ๆ หากมีเงินสดไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นแล้ว จะนำไปสู่ปัญหาการขาดสภาพคล่อง หรือเงินสดขาดมือ อันจะนำมาซึ่งปัญหาการก่อภาระหนี้สิน ได้ในที่สุด (รัชนีกร วงศ์จันทร์, 2553)

แต่เนื่องจากเงินสดเป็นสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูงสุดในการใช้จ่าย แต่เป็นสินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้หากถือครองไว้ในมือเฉย ๆ ดังนั้น บุคคลจึงเลือกบริหารเงินออมด้วยวิธีการนำไปลงทุนและเมื่อปรารถนาให้สถานภาพทางการเงินมีสภาพคล่อง จึงเลือกลงทุนในสินทรัพย์ที่พร้อมจะเปลี่ยนเป็น เงินสดได้ง่ายที่สุด นอกจากนี้ยังบริหารจัดการเงินสดให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ด้วยการวางแผนว่าจะถือ ครองเงินสด หรือรักษาสภาพคล่องไว้มากน้อยเพียงใด จะบริหารเงินสดอย่างไร และจะกำหนดสัดส่วน ระหว่างเงินสดกับสินทรัพย์อื่น ๆ ที่มีสภาพคล่องใกล้เคียงเงินสด (Near-Cash) อย่างไร โดยยึดหลักการ ที่ว่าต้องมีเงินสดเพียงพอต่อการใช้จ่ายที่จำเป็น และเมื่อต้องการใช้ จะต้องไม่มีปัญหาขาดแคลนเงินสด ในขณะเดียวกันก็ต้องไม่มากจนเกินไป จนเสียโอกาส (Opportunity Lost) ในการนำเงินสดไปสร้าง ผลประโยชน์ตอบแทน โดยอาจนำไปลงทุนในสินทรัพย์ที่มี

สภาพคล่อง (Liquid Assets) เช่น เงินฝาก ธนาคาร และกองทุนตลาดเงินซึ่งนับว่าเป็นการลงทุนระยะสั้นที่เมื่อต้องการเงินสดก็สามารถขายได้ทันที สภาพคล่อง (Liquidity Needs) ประชาชนจะต้องมีเงินเอาไว้ใช้จ่ายในชีวิตประจำวันซึ่ง ควรจะพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1) การจัดสรรเงินออมเพื่อมาลงทุนในสัดส่วนที่เหมาะสม เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดสภาวะการขาดสภาพคล่องเมื่อมีความจำเป็นในการใช้เงินอย่างคาดไม่ถึง เช่น เจ็บป่วยหรืออุบัติเหตุฉุกเฉิน

2) ระยะเวลาของการเงิน ประชาชนจะจัดการให้สอดคล้องกับจังหวะของการจับจ่ายใช้สอยเงินนั้น ดังนั้นการจัดสัดส่วนควรเป็น ระยะสั้น ระยะปานกลาง หรือระยะยาว ตามความต้องการของแต่ ละบุคคล

3) การรับดอกผลจากการลงทุน ประชาชนควรมีความชัดเจนว่าต้องการรับผลตอบแทนจากการลงทุนแบบใด เช่น ต้องการรับผลตอบแทนเป็นระยะ ๆ ทุกๆไตรมาส หรือต้องการให้เงินที่ลงทุน เติบโตอย่างยั่งยืนโดยไม่รับผลตอบแทนระหว่างทางเลย (สถาบันพัฒนาบุคลากรธุรกิจหลักทรัพย์ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2546)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ ในรูปแบบของการสำรวจ โดยอาศัยแหล่งข้อมูล ได้แก่ การเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิ เป็นการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการใช้แบบสอบถามซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนในวัยทำงานทั่วไปจำนวน 400 ตัวอย่าง และการเก็บข้อมูลแบบทุติยภูมิ เป็นการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ได้แก่ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ตำรา เอกสารทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และอื่น ๆ

<u>กลุ่มตัวอย่าง</u>

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเป็นกลุ่มคนวัยทำงานอายุตั้งแต่ 23-60 ปี เนื่องจากคนในวัยนี้เป็นผู้ที่เพิ่งจบการศึกษาระดับอุดมศึกษาจนถึงก่อนเกษียณอายุ ซึ่งเป็นช่วงเวลาสะสมทรัพย์จากรายได้ เพื่อใช้ในอนาคต จำนวน 390,498 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดลำปาง, 2562) โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบบสะดวก (Convenience Sampling) และใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คนซึ่งจำนวนนี้ได้จากการใช้ตารางสำเร็จรูป ของ Yamane (1967)

<u>การเก็บรวบรวมข้อมูล</u>

เก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ขอใช้บริการของธนาคารออมสินในจังหวัดลำปางทั้งหมด 10 สาขา ได้แก่ สาขาลำปาง สาขาบิ๊กซีลำปาง สาขาสบตุ๋ย สาขาน้ำโท้ง สาขาเกาะคา สาขาแจ้ห่ม สาขาแม่เมาะ สาขาเซ็ลทรัลพลาซ่า สาขาห้างฉัตร และสาขาวังเหนือ โดยแจกแบบสอบถามสาขาละ 40 ฉบับ ผู้วิจัยและทีมงานเป็นผู้แจกแบบสอบถามด้วยตนเอง และมีการสอบถามความสะดวกและเต็มใจของผู้ตอบแบบสอบถามก่อน เพื่อให้ได้ความร่วมมือเต็มที่และ เพื่อความถูกต้องและสมบูรณ์ของข้อมูลด้วย

เครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ แบบสอบถามจำนวน 400 ชุด ซึ่งผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นภายใต้กรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมทรัพย์ และวิธีการออมเงินของกลุ่มคนในวัยทำงาน แบบสอบถามดังกล่าวมี รายละเอียดแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามส่วนแรกประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนเงินออมที่มีอยู่ รูปแบบการออมที่ผู้ตอบแบบสอบถามเลือก และส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมทรัพย์ แบบสอบถามในส่วนที่สองนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องเลือกให้ระดับความสำคัญกับปัจจัย ต่าง ๆ ทั้งสิ้น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

<u>การวิเคราะห์ข้อมูล</u>

1) สถิติเชิงพรรณนา ซึ่งได้แก่ การใช้การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละในการบรรยายเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปและคุณสมบัติของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา

ตำแหน่งในการทำงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาในการทำงานโดยรวมตั้งแต่เริ่มทำงาน จำนวนเงินออมที่มีผู้ที่มี และรูปแบบการออมที่ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกใช้ในการออมส่วนบุคคล นอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายข้อมูล เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจออมเงิน อันได้แก่ ปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาด ด้านผลตอบแทน ด้านสภาพคล่อง รวมทั้งด้านพฤติกรรมการออมด้วย

2) สถิติเชิงอ้างอิง เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา คือ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตัวเดียวกับตัวแปรหลายตัวซึ่งในที่นี้คือความสัมพันธ์ระหว่างการพฤติกรรมการออมกับปัจจัยที่มีอิทธิพล 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาด ผลตอบแทน และสภาพคล่อง โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression)

ผลการวิจัย

1) ด้านส่วนประสมการตลาด เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่าปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมทรัพย์ ด้านส่วนประสมการตลาดอยู่ในระดับความสำคัญมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 เมื่อพิจารณาแต่ละข้อพบว่าความน่าเชื่อถือของสถาบันการเงินมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด(4.83) รองลงมาคือมีข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการที่ชัดเจนและเข้าถึงได้ง่าย (4.55) ที่ตั้งของสถาบันการเงินสะดวกต่อการเดินทาง (4.24) ช่องทางการทำธุรกรรมมีหลากหลาย (4.17) ผลิตภัณฑ์เป็นที่รู้จักแพร่หลาย (4.03) อัตราค่าธรรมเนียมในการทำธุรกรรมเหมาะสม (3.96) คุณภาพของการบริการที่ดี (3.88) และ การจัดรายการส่งเสริมการขายที่น่าสนใจ (3.81) ตามลำดับ

2) ด้านผลตอบแทนเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่าปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมทรัพย์ ด้านผลตอบแทนอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 เมื่อพิจารณาแต่ละข้อพบว่าการจ่ายตอบแทนในรูปแบบต่างๆ เช่น ดอกเบี้ยรับ เงินปันผล ฯลฯ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (4.84) รองลงมาคือผลตอบแทนที่ได้รับจากการออมมีความหลากหลาย (4.67) ระยะเวลาในการสร้างผลตอบแทน (4.54) ความคุ้มค่าเมื่อเปรียบเทียบกับผลตอบแทนที่ได้จากสินทรัพย์อื่นๆ (4.51) และการได้รับกำไรจากส่วนต่างราคา (4.45) ตามลำดับ

3) ด้านสภาพคล่อง เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่าปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมทรัพย์ ด้านสภาพคล่องอยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 เมื่อพิจารณาแต่ละข้อพบว่าความพึงพอใจในสภาพคล่องที่แตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (4.81) รองลงมาคือสามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้โดยสะดวกและรวดเร็ว (4.77) วัตถุประสงค์ในการออมที่แตกต่างกัน (4.67) ความถี่ในการรับผลตอบแทนเพื่อสร้างกระแสเงินสด (4.30) และต้นทุนคงที่ทำให้เกิดภาวะขาดสภาพคล่องซึ่งเป็นอุปสรรคในการออม (5.14) ตามลำดับ

4) ด้านพฤติกรรมการออม เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 เมื่อพิจารณาแต่ละข้อพบว่าการออมเพื่อใช้จ่ายในยามฉุกเฉินมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (4.75) รองลงมาคือการออมเพื่อใช้เป็นแหล่งเงินทุน (4.67) การออมเพื่อซื้อสินทรัพย์ (4.58) การออมเพื่อลดหย่อนภาษี (4.40) การออมเพื่อเป็นมรดกให้ครอบครัว (4.29) และการออมเพื่อผลตอบแทน (4.04) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 การทดสอบด้านความสัมพันธ์ ปัจจัยด้านผลตอบแทน มีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.007 $< \alpha$ 0.05 (Sig.) ดังนั้นตัวแปรทางด้านผลตอบแทนสามารถใช้ในการพยากรณ์พฤติกรรมการออมทรัพย์ได้ โดยหากปัจจัยผลตอบแทน มีระดับคะแนนเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะมีผลทำให้ระดับคะแนนของพฤติกรรมการออมเพิ่มขึ้น 0.141 หน่วย ปัจจัยด้านสภาพคล่อง มีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.028 $< \alpha$ 0.05 (Sig.) นั่นคือตัวแปรทางด้านสภาพคล่องสามารถใช้ในการพยากรณ์พฤติกรรมการออมทรัพย์ได้ โดยหากปัจจัยด้านสภาพคล่องมี ระดับคะแนนเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะมีผลทำให้ระดับคะแนนของพฤติกรรมการออมทรัพย์ลดลง 0.110 หน่วย อย่างไรก็ตามปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาดที่มีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 1.028 $> \alpha$ 0.05 (ไม่ Sig.) ส่งผลให้ตัวแปรทางด้านส่วนประสมการตลาดไม่สามารถใช้ในการพยากรณ์พฤติกรรมการออมทรัพย์ได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางการพยากรณ์ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการออมทรัพย์

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมทรัพย์	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย			
	คะแนนดิบ (B)	คะแนนมาตรฐาน (Beta)	t	Sig.
ด้านส่วนประสมการตลาด	0.058	0.051	1.028	0.305
ด้านผลตอบแทน	0.141	0.138	2.688	0.007*
ด้านสภาพคล่อง	-0.110	-0.111	-2.200	0.028*
ค่าคงที่ เท่ากับ 4.063	R เท่ากับ 0.195	R^2 เท่ากับ 0.038	F เท่ากับ 5.225	

จากข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่าตัวแปรที่สามารถนำมาพยากรณ์พฤติกรรมการออมทรัพย์ได้อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 คือ ตัวแปรด้านผลตอบแทน และตัวแปรด้านสภาพคล่อง ส่วนตัวแปรด้าน ส่วนประสมการตลาดนั้นไม่สามารถนำมาพยากรณ์ได้ นอกจากนี้หากพิจารณาปัจจัยทั้งหมด (R^2) อันได้แก่ ปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาด ปัจจัยด้านผลตอบแทน และปัจจัยด้านสภาพคล่อง จะพบว่าสามารถพยากรณ์พฤติกรรมการออมทรัพย์ได้ที่ร้อยละ 3.8 เท่านั้น

ตารางสรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 1: ส่วนประสมการตลาดมีอิทธิพลต่อการออมทรัพย์	ปฏิเสธ
สมมติฐานที่ 2: ผลตอบแทนมีอิทธิพลต่อการออมทรัพย์	สอดคล้อง
สมมติฐานที่ 3: สภาพคล่องมีอิทธิพลต่อการออมทรัพย์	สอดคล้อง

ส่วนที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน สรุปได้ว่า ผลการศึกษาที่สอดคล้องกับสมมติฐาน คือ ปัจจัยด้านผลตอบแทน และปัจจัยด้านสภาพคล่อง มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมทรัพย์ในทางตรงกันข้าม ผลการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน คือ ปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาดไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมการออมทรัพย์

การอภิปรายผล

ประเด็นเกี่ยวปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาดที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมทรัพย์จากงาน วิจัยพบว่าประเด็นที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมทรัพย์มากที่สุดคือ ความน่าเชื่อถือของสถาบันการเงิน อย่างไรก็ตามปัจจัยส่วนประสมการตลาดนั้นมีค่าที่มีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ1.028 > α 0.05 (ไม่ Sig.) จึงส่งผลให้ตัวแปรทางด้านส่วนประสมการตลาดไม่สามารถใช้ในการพยากรณ์พฤติกรรมการออมทรัพย์ได้ อาจเนื่องมาจากกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดที่ได้รับความนิยมและสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันได้ดีในยุคปัจจุบัน ได้แก่ กลยุทธ์การใช้ทูตตราสินค้า (Brand Ambassador) ทั้งนี้เนื่องจากการสื่อสารการตลาด ส่วนใหญ่ต้องการสร้างเอกลักษณ์ของตราสินค้าให้มีความชัดเจนมากขึ้นกว่าการใช้ พรีเซ็นเตอร์ ซึ่งทูตตราสินค้าไม่เพียงแต่จะสร้างการรับรู้ตราสินค้าให้เกิดขึ้นแก่ผู้บริโภค ทูตตราสินค้ายังจะสามารถทำหน้าที่ แทนตราสินค้าได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้การคัดเลือกบุคคลเพื่อทำหน้าที่เป็นทูตตราสินค้านั้นมีได้หลากหลาย รูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการให้ผู้บริหารทำหน้าที่เป็นทูตตราสินค้า ซึ่งเป็นการสื่อสารการตลาดที่ช่วยประหยัด งบประมาณ หรือการให้ดารานักแสดง การคัดเลือกบุคคลทั่วไป และการให้บุคลากรในองค์การทำหน้าที่เป็นทูตตราสินค้าในการสื่อสารการตลาด โดยส่วนใหญ่จะกระทำโดยการให้ทูตตราสินค้าเข้าไปผูกติด กับตราสินค้าของธุรกิจ ซึ่งวิธีการดังกล่าวจะทำให้ภาพลักษณ์ของสินค้าหรือองค์กรอยู่ในความคิดคำนึง ของกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย และสร้างความแตกต่างจากคู่แข่งได้เป็นอย่างดี ดังนั้น การใช้ทูตตราสินค้า จะเป็นกุญแจสำคัญที่กลายเป็นความทรงจำที่มีชีวิตของผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาพร ตรีทิพยโชค (2554) ที่ได้ทำการศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่ ส่งผลต่อพฤติกรรมการลงทุนกองทุนรวมภายใต้การบริหารของบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนไทย พาณิชย์จำกัดนั้นพบว่า ความน่าเชื่อถือทั้งด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับดีมาก ซึ่งความน่าเชื่อถือของสถาบันทางการเงินนั้น สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้มีค่าเท่ากับ 4.44 ซึ่งเท่ากับมีความสำคัญมากที่สุด และสอดคล้องกับ

กมลชนก ไพโรจน์ (2554) ได้ศึกษาพฤติกรรมการออมของบุคลากรจากกรมบัญชีกลาง กระทรวง การคลัง จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 255 คน ผลการวิจัยได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากกว่าร้อยละ 45 เลือกรูปแบบการออมโดยฝากเงินไว้กับสหกรณ์ออมทรัพย์ และส่วนร้อยละ 50 เลือกเก็บเงินสดไว้ในมือ โดยผ่านการฝากเงินกับธนาคารและสถาบันการเงิน ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 5 เลือกการออมในรูปแบบ อื่น ๆ เช่น พันธบัตรรัฐบาล สลากออมสิน เป็นต้น

ประเด็นเกี่ยวกับอิทธิพลของปัจจัยด้านผลตอบแทนที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมทรัพย์งานวิจัยพบว่าประเด็นที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมทรัพย์มากที่สุดคือ การจ่ายตอบแทนในรูปแบบต่างๆ เช่น ดอกเบี้ยรับ เงินปันผล ฯลฯ ซึ่งปัจจัยด้านผลตอบแทน มีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.007 < α 0.05 (Sig.) ดังนั้นตัวแปรทางด้านผลตอบแทนสามารถใช้ในการพยากรณ์พฤติกรรมการออมทรัพย์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Risk and Return Tradeoff หรือ การแลกเปลี่ยนชดเชยระหว่างความเสี่ยงและผลตอบแทน ระบุไว้ว่า บุคคลจะเลือกนำเงินไปประกอบธุรกรรมที่สร้างผลตอบแทนสูงสุด และจะหลีกเลี่ยงธุรกรรมที่มีความเสี่ยงมากกว่า แต่ไม่ได้ให้ผลตอบแทนที่สูงกว่าธุรกรรมที่มีความเสี่ยงต่ำ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าบุคคลจะเสี่ยงเลือกธุรกรรมที่มีความเสี่ยงเพิ่มขึ้น เมื่อเล็งเห็นผลตอบแทนที่คาดหวังสูงเพียงพอที่จะสามารถชดเชยความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นได้ ในขณะที่ผู้ที่ไม่กล้าเสี่ยงก็จะเลือกธุรกรรมที่มีความเสี่ยงต่ำ แม้จะให้ผลตอบแทนต่ำก็ตาม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ เดือนรุ่ง ช่วยเรือง (2555) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมของภาคครัวเรือนในชุมชนเกาะเปียะ จังหวัดตรัง จำนวนทั้งสิ้น 326 ครัวเรือน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือน ได้แก่ รายได้ ค่าใช้จ่าย สินทรัพย์ และผลตอบแทน ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

ประเด็นเกี่ยวกับอิทธิพลของปัจจัยด้านสภาพคล่อง ที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมทรัพย์งานวิจัยพบว่าประเด็นที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมทรัพย์มากที่สุดคือ ความพึงพอใจในสภาพคล่องที่แตกต่างกัน ซึ่งปัจจัยด้านสภาพคล่อง มีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.028 < α 0.05 (Sig.) ดังนั้นตัวแปรทางด้านสภาพคล่องสามารถใช้ในการพยากรณ์พฤติกรรมการออมทรัพย์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความพอใจสภาพคล่อง (Theory Liquidity Preference) ความต้องการถือเงินของบุคคลประกอบด้วย การถือเงินเพื่อการจับจ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวัน เช่น การใช้เงินเพื่อซื้ออาหารเครื่องดื่ม และเพื่อนการสันทนาการอื่น ๆ เป็นต้น การถือเงินเพื่อสำรองไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน เช่น การซื้อยารักษาโรคเมื่อเจ็บป่วย การรักษา พยาบาลเมื่อเกิดอุบัติเหตุหรือมีเหตุที่เหนือความคาดหมายอื่น ๆ และการถือเงินเพื่อการเก็งกำไร เช่น การถือเงินเพื่อแสวงหาส่วนต่างราคาของสินทรัพย์ เช่น ทองคำ หุ้นสามัญ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิศิษฎ์ บิลมาศ (2557) ได้ศึกษารูปแบบและพฤติกรรมการออมของครัวเรือน ในเขต อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ส่วนใหญ่หัวหน้าครัวเรือนเป็นเพศชายมีอายุระหว่าง 45 – 54 ปี สำเร็จ การศึกษาในระดับอนุปริญญา/

ปวช./ปวส. ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยส่วนใหญ่ครัวเรือนมีผู้ที่ไม่มีรายได้จำนวน 1 คน และมีรายได้รวมทั้งหมดอยู่ในช่วง 300,001 – 450,000 บาทต่อปี รูปแบบและพฤติกรรมการออมของครัวเรือนส่วนใหญ่จะออมเงินในรูปแบบที่ดิน คิดเป็น ร้อยละ 81.25 รองลงมาออมในรูปแบบของฝากกับธนาคารพาณิชย์ คิดเป็นร้อยละ 73.50 ออมกับ ธนาคารออมสิน คิดเป็นร้อยละ 39.25 ออมกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร คิดเป็นร้อยละ 40 ออมในรูปแบบทองคำคิดเป็นร้อยละ 12.75 และออมในรูปแบบประกันชีวิต คิดเป็นร้อยละ 5.5 ทั้งนี้ ในส่วนปัจจัยที่กำหนดปริมาณเงินออมของครัวเรือน ได้แก่ อายุของ หัวหน้าครัวเรือน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับจำนวนเงินออมของครัวเรือนมากที่สุด และมี ความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน รองลงมาได้แก่ จำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือน โดยมีความสัมพันธ์ กับจำนวนเงินออมของครัวเรือนในทิศทางตรงกันข้าม รายได้ของครัวเรือนและมูลค่าทรัพย์สิน ของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับจำนวนเงินออมของครัวเรือนในทิศทางเดียวกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชารวี บุตรบำรุง (2555) ศึกษารายได้ และรูปแบบการออมเพื่อการเตรียมพร้อมสู่วัยสูงอายุของประชาชนอายุระหว่าง 30 – 40 ปี ในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ส่วนใหญ่ออมเงิน ด้วยการฝากธนาคาร (173 คน) แรงบันดาลใจในการออมที่ได้รับคะแนนในระดับมากที่สุด คือ เพื่อ ความมั่นคงในวัยสูงอายุ (ค่าเฉลี่ย 4.54) เก็บไว้ยามเจ็บป่วยหรือยามชรา (ค่าเฉลี่ย 4.61) และเก็บไว้ให้ บุตรหลาน (ค่าเฉลี่ย 4.42) ส่วนแรงบันดาลใจที่ได้รับคะแนนในระดับน้อยคือ มีผลตอบแทนคุ้มค่าและ แน่นอน (ค่าเฉลี่ย 2.37) การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร (ค่าเฉลี่ย 2.52) นำไปลดหย่อนภาษีประจำปี (ค่าเฉลี่ย 2.54) และผู้อื่นชักชวน (ค่าเฉลี่ย 2.24) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mahdzan and Tabiani (2013) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของระดับทักษะทางการเงิน (Financial Literacy) กับการออมของบุคคลในกลุ่มตัวอย่างประชากรชาว มาเลเซียในเขต Klang Valley โดยได้ทำการศึกษาโดยแบบสอบถามที่มีข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้ทาง การเงิน อัตราดอกเบี้ย เงินเฟ้อ ตลาดหุ้น พันธบัตร และความเสี่ยง เป็นต้น จากการศึกษาพบว่า ระดับทักษะทางการเงินมีความสัมพันธ์กับการออมส่วนบุคคลในทิศทางเดียวกัน นั่นคือยิ่งบุคคลมี ระดับทักษะทางการเงินมากก็ยิ่งมีแนวโน้มเป็นผู้ออมเงินเทียบกับผู้มีระดับทักษะทางการเงินต่ำ เนื่องจากบุคคลที่มีทักษะทางการเงินมักจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเงิน การลงทุน มีการ ตัดสินใจที่ดีในเรื่องการใช้จ่ายและการออมเงิน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 49.50 ใช้รูปแบบการออมเงินผ่านทางธนาคารสถาบันการเงิน โดยจะขอเสนอแนะสำหรับการนำผลใช้ทางธุรกิจตามตัวแปรดังนี้

ด้านส่วนผสมทางการตลาด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกที่จะฝากเงินไว้กับสถาบันการเงินที่มีความมั่นคง และน่าเชื่อถือซึ่งผู้วิจัยขอเสนอว่า ธนาคาร หรือสถาบันการเงินนั้น ควรสร้างความ

น่าเชื่อถือโดยการจัดอบรมส่งเสริมบุคลิกภาพของเจ้าหน้าที่ให้มีความหน้าเชื่อถือ เช่น การให้บริการ การแต่งการ เป็นต้น ในส่วนตัวของสถาบันการเงินเองนั้น การตั้งสำรอง ความเข้มงวดของการปล่อยสินเชื่อ และการบริหารพอร์ตการลงทุนเป็นสิ่งสำคัญ ธนาคารและสถาบันการเงินต้องตั้งสำรองเงินสดตามกฎระเบียบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ กำหนดไว้อย่างเคร่งครัดเพื่อมีเงินสดสำรองไว้ใช้ฉุกเฉินในยามขาดสภาพคล่อง ส่วนความเข้มงวดในการปล่อยสินเชื่อนั้น ธนาคาร และสถาบันการเงินควรให้ความสำคัญ ต่อคุณภาพของลูกหนี้ที่มาขอสินเชื่อ เพราะเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non-Performing Loan) เนื่องจากเมื่อ พ.ศ. 2540 ประเทศไทยพบเจอกับวิกฤตต้มยำกุ้งซึ่งสาเหตุ เกิดจากการปล่อยสินเชื่อที่ไม่ระมัดระวังทำให้เกิดสินเชื่อที่ไม่ก่อให้ เกิดรายได้จนกระทั่งระบบการเงิน ของประเทศมีปัญหาในที่สุด สำหรับการบริหารพอร์ตการลงทุนนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าธนาคาร หรือสถาบันการเงินต่าง ๆ ควรมีความรอบคอบในการนำเงินไปลงทุนในสินทรัพย์ต่าง ๆ เช่น บริษัทประกันชีวิต ประกันภัย มักนำเงินไป ลงทุนในตราสารทุนที่มีอัตราการจ่ายเงินปันผลสูง และธุรกิจมีความผันผวนต่ำ ได้แก่ ธุรกิจโครงสร้าง พื้นฐาน และสาธารณูปโภค เป็นต้น ดังนั้นการบริหารพอร์ตการลงทุนจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความ สำคัญในการปกป้องความ มั่งคั่งของธนาคารเอาไว้ หลังจากที่ธนาคารสามารถทำกำไรจากการปล่อย สินเชื่อ และค่าธรรมเนียมต่างๆ แล้ว

ด้านอัตราผลตอบแทน สำหรับด้านอัตราผลตอบแทนนั้นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับระยะเวลาการสร้างผลตอบแทน ซึ่งผู้ศึกษาขอเสนอแนะดังนี้ ระยะเวลาในการสร้างผลตอบแทนนั้นผู้วิจัยเห็นว่า ผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ส่วนใหญ่มีนโยบาย การจ่ายปันผล หรือดอกเบี้ยปีละ 1 ครั้ง ซึ่งถ้าหากกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับระยะเวลาของการ สร้างผลตอบแทน ผู้ศึกษาขอเสนอว่าถ้าหากมีการปรับปรุงเรื่องนโยบายจ่ายเงินปันผลจากปีละ 1 ครั้ง ให้เป็นการแบ่งจ่ายที่มีความถี่มากขึ้น อาจเป็นปีละ 2 ครั้ง หรือทุก ๆ ครั้งของการสิ้นไตรมาสอาจจะ จูงใจให้เกิดการซื้อผลิตภัณฑ์มากขึ้น เช่น ผลิตภัณฑ์ทางการเงิน A จ่ายเงินปันผล 4% ต่อปี จ่ายปีละ 1 ครั้ง กับผลิตภัณฑ์ทางการเงิน B จ่ายปันผล 4% ต่อปีเท่ากัน แต่จ่ายทุกๆ 3 เดือน จำนวน 4 ครั้ง ครั้งละ 1% จากงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยเห็นว่าผลิตภัณฑ์ B อาจได้รับความสนใจมากกว่าผลิตภัณฑ์ A ดังนั้นสถาบันการเงิน หรือธนาคารผู้ออกแบบผลิตภัณฑ์ทางการเงินอาจลองปรับเปลี่ยน นโยบายการจ่ายเงินปันผลหรือดอกเบี้ย เพื่อสร้างแรงจูงใจของระยะเวลาการสร้างผลตอบแทนให้แก่ ผู้ที่สนใจจะออมเงินหรือลงทุน อาจทำให้ยอดขายผลิตภัณฑ์ดีขึ้นได้

ด้านสภาพคล่อง สำหรับด้านสภาพคล่องนั้นจากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับสภาพคล่องที่แตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ซึ่งผู้ศึกษามีความเห็นดังนี้ โดยปกติแล้วผลิตภัณฑ์ทางการเงินอื่นๆที่ไม่ใช่เงินบัญชีเงินฝาก เช่น กองทุนรวม ตราสารทุน กองทุนรวมตราสารหนี้ เป็นต้น มักมีระยะเวลาของการรับผลตอบแทนหลังจากที่ผู้ลงทุนได้ ขายหน่วยลงทุนไปแล้ว ตัวอย่างเช่น กองทุนรวมตราสารทุนนั้น เมื่อผู้ลงทุนซื้อ-ขายหน่วยลงทุนไปแล้ว จะต้องรออีก 3 วันทำ

การหลังจากที่ได้ทำการซื้อ-ขายหน่วยลงทุนไป (T+3) ถึงจะได้รับการส่งมอบ เงินสด ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่าอาจมีความสำคัญเนื่องจากผู้สนใจจะลงทุน หรือออมเงินบางกลุ่มอาจ ไม่ทราบหรือไม่เข้าใจเงื่อนไขของการส่งมอบตรงนี้ทำให้เกิดการสื่อสารที่ผิดพลาดว่าไม่ได้รับเงินสดทันทีหลังจากการทำธุรกรรม ดังนั้นผู้ศึกษาจึงขอเสนอว่า เพื่อให้ไม่เกิดการผิดพลาดสถาบันการเงินควรชี้แจง และทำความเข้าใจเรื่องสภาพคล่องของการส่งมอบเงินสดที่มีระยะเวลาตามที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ กำหนดให้แก่ผู้ที่สนใจจะซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเงินดังกล่าวด้วย

ด้านพฤติกรรมการออม จากงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการออมเพื่อใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน สภาพคล่องของแต่ละบุคคลมีผลต่อการตัดสินใจเลือกออมเงินและลงทุน ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอว่า ผลิตภัณฑ์ทางการเงินบางผลิตภัณฑ์ กำหนดเงื่อนไขในเปิดสถานการณ์การลงทุน หรือการซื้อขั้นต่ำไว้ ค่อนข้างสูงบางครั้งประมาณ 100,000 บาท ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผลของการศึกษาแล้วพบว่า อาจทำให้ ผลิตภัณฑ์บางผลิตภัณฑ์เสียโอกาสไป เนื่องเพราะผู้ที่สนใจจะออม หรือลงทุนนั้น อาจไม่มีมูลค่าของเงิน ออมมากพอที่จะมาซื้อผลิตภัณฑ์ดังกล่าวได้เพราะต้องจ่ายถึง 100,000 บาท ซึ่งถ้าอาจทำให้เกิดการ ขาดสภาพคล่องขึ้นมาได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอว่าสถาบันการเงินต่าง ๆ ควรลองพิจารณาผลิตภัณฑ์ในมือของตนเอง เพื่อปรับเปลี่ยนให้ผู้ที่มีมูลค่าเงินออมไม่มากมีโอกาสลงทุนได้ โดยอาจจะปรับเงื่อนไขการซื้อขั้นต่ำลง เช่น จากเดิมเคยตั้งเงื่อนไขว่าซื้อผลิตภัณฑ์ขั้นต่ำต้องใช้เงินจำนวน 100,000 บาท เป็น 5,000-10,000 อาจได้รับความสนใจจากกลุ่มคนแพร่หลายยิ่งขึ้น และมีโอกาสในการสร้างยอดขายของผลิตภัณฑ์ ได้มากขึ้นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

1) ขยายขอบเขตการศึกษาพฤติกรรมการออมของกลุ่มตัวอย่างไปยังพื้นที่ใกล้เคียง หรือเขตภูมิภาคอื่น ๆ เนื่องจากมีความแตกต่างกัน อาทิเช่น อัตราค่าครองชีพ สภาพแวดล้อม และค่านิยม เป็นต้น เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาเปรียบเทียบ และวางแผนการตลาด กำหนดกลุ่มเป้าหมายได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2) ควรศึกษาปัจจัยภายใน (ปัจจัยจิตวิทยา) เช่น การจูงใจ การรับรู้ ค่านิยม ทัศนคติ ที่มีผลต่อพฤติกรรมการออม เพื่อให้ทราบปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของลูกค้าได้อย่างครบถ้วน

3) ควรศึกษาพฤติกรรมหลังการออมทรัพย์ เพื่อศึกษาความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อผลิตภัณฑ์ เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ดียิ่งขึ้น

4) ควรมีการศึกษาวิจัยปัจจัยทางด้านความเสี่ยงที่ส่งผลต่อการออมเงินคนบุคคล

เอกสารอ้างอิง

กมลชนก ไพโรจน์. 2554. **พฤติกรรมการออมของบุคลากรกรมบัญชีกลางกระทรวงการคลัง.** สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ชารวี บุตรบำรุง. 2555. **รายได้และรูปแบบการออมเพื่อการเตรียมพร้อมสู่วัยสูงอายุ ของประชาชนอายุระหว่าง 30 – 40 ปี ในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร**. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. เข้าถึงได้จาก http://www.ssruir.ssru.ac.th/bitstream/ssruir/648/1/057-55.pdf

เดือนรุ่ง ช่วยเรือง. 2555. **ปัจจัยที่ผลต่อการออมในภาคครัวเรือนในชุมชนเกาะเปยะ จังหวัดตรัง.** เข้าถึงได้จาก http://repository.rmutp.ac.th/bitstream/handle/123456789/1356/

ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2561. รายงานการออมปี 2561. เข้าถึงได้จาก https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/Report/Pages/AnnualReport2018.aspx

ธนาคารออมสิน. 2561. **เส้นทางสู่ความเป็นเลิศ 2017**. เข้าถึงได้จาก https://www.tqa.or.th/wp-content/uploads/201801Government-Savings-Bank.pdf

ภราดร ปรีดาศักดิ์. 2549. **หลักเศรษฐศาสตร์จุลภาค**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รัชนีกร วงศ์จันทร์. 2553. **การบริหารการเงินส่วนบุคคล**. กรุงเทพฯ: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.

วิภาพร ตรีทิพยโชค. 2554. ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการลงทุนกองทุนรวมภายใต้การบริหารของบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนไทยพาณิชย์ จำกัด. เข้าถึงได้จาก http://ir.swu.ac.th/xmlui/bitstream/handle/123456789680/ Wipaporn_T.pdf?sequence=1.

วิศิษฎ์ บิลมาศ. 2557. **รูปแบบและพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์**. รายงานการวิจัยเศรษฐศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

ศรีสุภา สหชัยเสรี. 2546. **การตลาดในยุคเศรษฐกิจใหม่ : แนวคิดและทฤษฎี**. กรุงเทพฯ: ทิปปิ้งพอยท์. สถาบันพัฒนาบุคลากรธุรกิจหลักทรัพย์ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. 2546. **หลักสูตรความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับตลาดเงินและตลาดทุน**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

สำนักงานสถิติจังหวัดลำปาง. 2562. **ภาวะการทำงานของประชากรจังหวัดลำปาง.** เข้าถึงได้จาก http://lampang.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=361:12562&catid=105:2012-01-09-07-07-49&Itemid=657

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2560. **รายงานประชากรไทย.** เข้าถึงได้จาก http://www.nso.go.th/sites.

สำนักบัญชีประชาชาติ. 2561. ความสำคัญเงินออม. เข้าถึงได้จาก https://www.sarut-homesite.net/การออมของไทย-และวิกฤตใน.

Bearden, I., & LaForge, R. W. (2005). **Marketing: Principles and perspectives** N.P.: McGrawhill.

Mahdzan, Nurul and Tabiani, Saleh. (2013). **The Impact of Financial Literacy onIndividual**

Saving: An Exploratory Study in the Malaysian Context. **Transformations in Business and Economics** 12: 41-55.

Yamane, T. (1967). **Statistics: An introductory analysis**. 2nd ed. New York: Harper & Row.

ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

MARKETING MIX FACTORS THAT AFFECT THE DECISION FOR OTOP'S PRODUCT IN CANVAS BAG WITH LEATHER PARTS CATEGORY IN WATTANANAKHON DISTRICT, SAKAEO PROVINCE

บุญเลิศ อันสมบูรณ์[1], สิรินี ว่องวิไลรัตน์[2] และ หัสชัย ตั้งมั่งมี[3]
Boonlert Unsombun ,Sirinee Wongvilairat and Hasschai Tangmuangmee

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว 2) เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชน หรือนักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) และการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.99) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\overline{X}$ =4.14) ด้านการจัดจำหน่าย ($\overline{X}$ =3.99) ด้านผลิตภัณฑ์ ($\overline{X}$ =3.96) และด้านราคา ($\overline{X}$ =3.88) ตามลำดับ

[1] บัณฑิตวิทยาลัย, คณะบริหารธุรกิจ, วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, เลขที่ 888 หมู่ที่ 2 ถนนพหลโยธิน ตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก 63000, โทรศัพท์ 055-517486-8, โทรสาร. 055-517487

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.,รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร, วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, เลขที่ 888 หมู่ที่ 2 ถนนพหลโยธิน ตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก 63000, โทรศัพท์055-517486-8, โทรสาร. 055-517487

[3] ดร.อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม คณะบริหารธุรกิจ

2. ระดับความสำคัญของการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.94) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน ได้แก่ ตระหนักถึงปัญหาหรือความต้องการ ($\overline{X}$ =4.12) ด้านการตัดสินใจซื้อ ($\overline{X}$ =3.95) ด้านการประเมินทางเลือก ($\overline{X}$ =3.94) และด้านการเสาะแสวงหาข้อมูล ($\overline{X}$ =3.80) อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ พฤติกรรมหลังการซื้อ ($\overline{X}$ =3.48)

3. ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว พบว่าปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ส่วนประสมทางการตลาด, การตัดสินใจซื้อ

Abstract

The purpose of this research was 1) To study the importance of marketing mix factors that affect the decision for OTOP's product in canvas bag with leather parts category in Wattananakhon District, Sakaeo Province. 2) To study the level of importance of the decision to purchase OTOP's product in canvas bag with leather parts category in Wattananakhon District, Sakaeo Province. and 3) To study the relationship of marketing mix factors and the purchasing decision of OTOP's product in canvas bag with leather parts category in Wattananakhon District, Sakaeo Province. The sample group consisted of 400 people or tourists. The research instrument was a questionnaire on a 5-level estimation scale. The statistics used in the data analysis were percentage, mean ($\overline{X}$), standard deviation (SD), correlation analysis and multiple regression analysis.

The result found that,

1. The level of importance of the marketing mix factors that affect the decision for OTOP's product in canvas bag with leather parts category in Wattananakhon District, Sakaeo Province Overall, it was at a high level ($\overline{X}$ = 3.99). When considering each aspect, it was found that it was at a high level in all aspects.

Sorted in descending order as follows: marketing promotion ($\overline{X}$ =4.14), place ($\overline{X}$ =3.99), product ($\overline{X}$ =3.96) and price ($\overline{X}$ =3.88), respectively.

2. The importance of the decision to buy OTOP's product in canvas bag with leather parts category in Wattananakhon District, Sakaeo Province Overall, it was at a high level ($\overline{X}$ =3.94). Considering each aspect, it was found that it was at a high level in 4 aspects, namely, awareness of problems or needs ($\overline{X}$ =4.12), purchasing decisions ($\overline{X}$ =3.95), and alternative assessment ($\overline{X}$ =3.94) and information seeking ($\overline{X}$ =3.80) at a moderate level, ie post-purchase behavior ($\overline{X}$ =3.48).

3) Relationship of marketing mix factors with purchasing decision of OTOP's product in canvas bag with leather parts category in Wattananakhon District, Sakaeo Province. It was found that the factors of product, price, place and promotion Affects the decision to buy OTOP's product in canvas bag with leather parts category in Wattananakhon District, Sakaeo Province. statistically significant at the .05 level

Keywords : Marketing mix, Purchase decision

บทนำ

นโยบายของรัฐบาลมีแนวคิดที่ต้องการให้แต่ละหมู่บ้านมีผลิตภัณฑ์หลักเป็นของตัวเอง เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัตถุดิบหรือทรัพยากร และภูมิปัญญาท้องถิ่น มาทำการพัฒนาจนกลายเป็นสินค้าที่สามารถสร้างรายได้แก่ชุมชน ทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้ชาวบ้านได้สร้างอาชีพด้วยตนเอง จึงมีโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product : OTOP) โดยมีกรมการพัฒนาชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบ และได้จำแนกผลิตภัณฑ์กลุ่ม OTOP ออกเป็น 5 ประเภท คือ 1) อาหาร 2) เครื่องดื่ม 3) เครื่องแต่งกาย 4) ของใช้/ ของตกแต่ง/ ของที่ระลึก และ 5) สมุนไพร

ส่วนประสมทางการตลาดเป็นแนวคิดที่สำคัญอย่างหนึ่งทางการตลาด เพราะการบริหารการตลาดเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า นักการตลาดจะใช้ส่วนประสมทางการตลาดเป็นเครื่องมือหลักสำคัญซึ่งจะต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับตลาดเป้าหมายที่ได้เลือกสรรไว้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อระดับการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว เพื่อนำไปสู่การตอบสนองความต้องการและการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภครวมทั้งการแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลและความรู้ที่เกี่ยวข้องจากการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

2. เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

สมมติฐาน

ส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP ผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

กรอบแนวคิดในการวิจัย

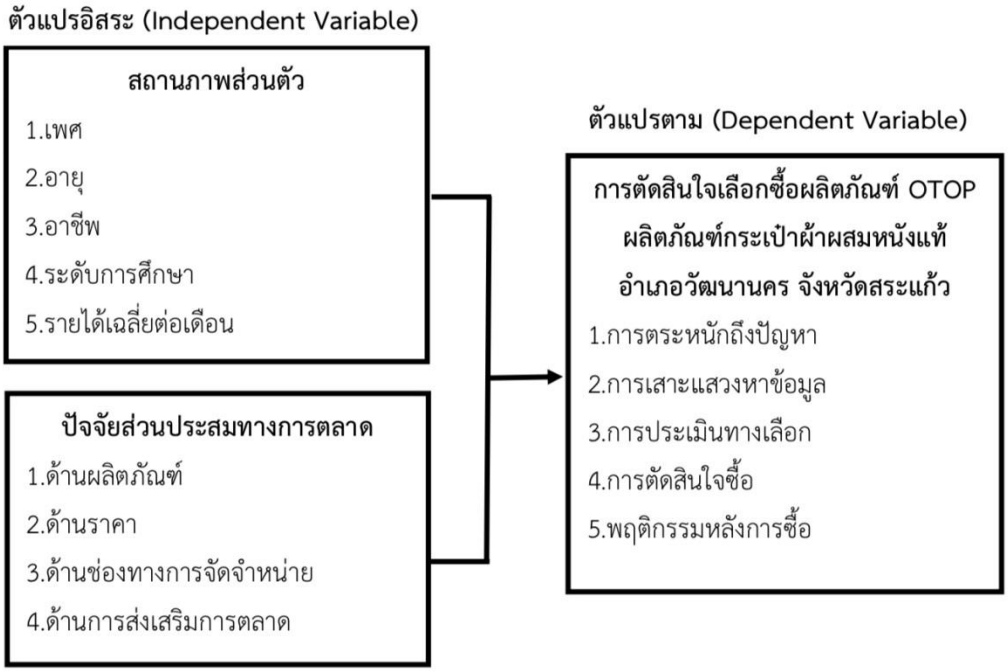

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมา โดยอาศัยเครื่องมือที่มีความเหมาะสมสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลมาจากแหล่งที่มีความน่าเชื่อถือ และสามารถอ้างอิงได้ ได้แก่ (1) หนังสือ ตำรา (2) วารสารและสิ่งพิมพ์ทางวิชาการที่ใช้ในระบบเอกสารและระบบออนไลน์ และ (3) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยและมีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. การกำหนดประชากร กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนหรือนักท่องเที่ยว โดยเป็นกรณีไม่ทราบจำนวนประชากร และไม่ทราบว่ามีสัดส่วนเท่าไร (ธานินทร์ ศิลป์จารุ 2563, หน้า 50-55)

2. การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย มุ่งศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างประชาชน หรือนักท่องเที่ยว โดยเป็นกรณีไม่ทราบจำนวนประชากร และไม่ทราบว่ามีสัดส่วนเท่าไร งานวิจัยนี้จึงกำหนดร้อยละที่ต้องการสุ่มจากประชากร 50 กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับ 0.05 และกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% (z=1.96) แทนค่าที่กำหนดลงในสูตร

$$n = \frac{P(1-P)z^2}{e^2}$$ จะได้ $$n = \frac{0.5*0.5*(1.96)^2}{0.5^2} = 384.16$$

ดังนั้นค่าที่ได้เป็นขนาดตัวอย่างที่น้อยที่สุด 385 คน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างสูงสุดที่จำนวน 400 ตัวอย่าง (ธานินทร์ ศิลป์จารุ 2563, หน้า 53)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ส่วนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานด้านประชากรศาสตร์ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 2 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการให้ความสำคัญปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ ประกอบไปด้วยข้อคำถามซึ่งครอบคลุมปัจจัย 4 ด้าน ดังนี้ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ (Likert, 1970)

ส่วนที่ 3 สอบถามข้อมูลการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ได้แก่ การตระหนักถึงปัญหา การเสาะแสวงหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ (Likert, 1970)

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจงแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายไว้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2550 , หน้า 99 -100)

3. วิเคราะห์ระดับความสำคัญของการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายไว้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2550 , หน้า 99 -100)

4. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Regression Analysis) โดยใช้เทคนิค Enter Selector เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP ผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ **OTOP** กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 308 คน คิดเป็นร้อยละ 77 อายุ 40-49 ปี จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 45.75 อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 64 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 54.25 และมีรายได้ต่อเดือน 20,001-30,000 บาท จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 32.25

ผลการศึกษาระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP **กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว**

ผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.99) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\overline{X}$ = 4.14) ด้านการจัดจำหน่าย ($\overline{X}$ = 3.99) ด้านผลิตภัณฑ์ ($\overline{X}$ = 3.96) และด้านราคา ($\overline{X}$ = 3.88) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

ผลการศึกษาระดับความสำคัญของการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP **กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว**

ผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับความสำคัญของการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.94) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน ได้แก่ ตระหนักถึงปัญหาหรือความต้องการ ($\overline{X}$ = 4.12) ด้านการตัดสินใจซื้อ ($\overline{X}$ = 3.95) ด้านการประเมินทางเลือก ($\overline{X}$ = 3.94) และด้านการเสาะแสวงหาข้อมูล ($\overline{X}$ = 3.80) อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ พฤติกรรมหลังการซื้อ ($\overline{X}$ = 3.48)

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ **OTOP** กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP **กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว**

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านการตัดสินใจซื้อของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว จำนวนทั้ง 5 ตัวแปร โดยตัวแปรทั้งหมดมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กันและมีระดับนัยสำคัญ .01 ซึ่งผลของการวิจัยครั้งนี้ ค่าที่ได้เป็นความสัมพันธ์เชิงบวกทุกตัวแปรแสดงถึงลักษณะการเปลี่ยนแปลงค่าเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ ถ้าระดับความสำคัญมีค่าเปลี่ยนแปลง ตัวแปรอื่น ๆ จะมีค่าเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน เช่น ด้านการจัดจำหน่ายมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อในรูปแบบเชิงเส้นและทิศทางเดียวกันที่ระดับนัยสำคัญ .01 โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงสุดคือ ด้านการตัดสินใจซื้อกับด้านการจัดจำหน่าย เท่ากับ .208 รองลงมาคือ ความสัมพันธ์ของการตัดสินใจซื้อกับด้านผลิตภัณฑ์ เท่ากับ .167 และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านราคากับด้านการส่งเสริมการตลาด เท่ากับ .036

เมื่อพิจารณาโดยรวมปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และอธิบายค่าความผันแปรของการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ร้อยละ 72.6 (R^2 = .726)

อภิปรายผล

ผลการศึกษาระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP **กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้**

โดยรวม ผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าส่วนประสมทางการตลาดที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับความสำคัญเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการตลาด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการส่งเสริมการตลาดที่ดีจะช่วยกระตุ้นให้ลูกค้าเกิดการตัดสินใจซื้อได้มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรธัช ปล้องอุดม (2555) ศึกษาส่วนประสมการตลาดที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี ที่มีต่อส่วนประสมการตลาดที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านส่งเสริมการตลาด เป็นลำดับที่ 1

ด้านผลิตภัณฑ์ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผลิตจากวัตถุดิบที่มีคุณภาพ สามารถใช้งานได้จริง มีหลายประเภทหลายรูปแบบให้เลือก มีบรรจุภัณฑ์ หรือหีบห่อที่สวยงาม สะดุดตา และผลิตภัณฑ์ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของณฐวัฒน์ พระงาม (2562) ศึกษาส่วนประสมทางการตลาดของสินค้าในถนนคนเดินจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของสินค้าในถนนคนเดินจังหวัดพิษณุโลก ด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมาก

ด้านราคา ผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ด้านราคา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีป้ายบอกราคาที่ชัดเจน ราคาเหมาะสมกับคุณภาพ และผลิตจากวัตถุดิบที่มีคุณภาพ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร ว่องทวีเจริญพร (2559) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผู้บริโภคเบเกอรี่ร้าน Au Bon Pain ในเขตห้วยขวาง พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผู้บริโภคเบเกอรี่ร้าน Au Bon Pain ในเขตห้วยขวาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ

ด้านการจัดจำหน่าย ผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สถานที่จอดรถสะดวกสบาย มีสินค้าเพียงพอต่อการจำหน่าย มีการจัดแสดงสินค้าอย่างชัดเจน ดึงดูดใจลูกค้า สถานที่จำหน่าย และผู้ขายมีความสะอาด และมีการจำหน่ายผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น หน้าร้าน สั่งซื้อผ่านโทรศัพท์ อินเตอร์เน็ต เป็นต้น ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของกรธัช ปล้องอุดม (2555) ศึกษาส่วนประสมการตลาดที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยบูรพา ผลการวิจัยพบว่า ส่วนประสมการตลาดที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยบูรพา ด้านการจัดจำหน่ายอยู่ในระดับมาก

ด้านการส่งเสริมการตลาด ผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ พนักงานขายมีบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกค้า มีการให้ส่วนลดเมื่อซื้อสินค้าในปริมาณมากกว่า 1 ชิ้น มีการโฆษณาอย่างแพร่หลาย เช่น เอกสารสื่อโฆษณาท้องถิ่น เว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ และมีกิจกรรมร่วมสร้างสรรค์สังคมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร ว่องทวีเจริญพร (2559) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผู้บริโภคเบเกอรี่ร้าน Au Bon Pain ในเขตห้วยขวาง พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผู้บริโภคเบเกอรี่ร้าน Au Bon Pain ในเขตห้วยขวาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ

ผลการศึกษาระดับความสำคัญของการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP **กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้**

ผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับความสำคัญของการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน ได้แก่ ตระหนักถึงปัญหาหรือความต้องการ ด้านการตัดสินใจซื้อ ด้านการประเมินทางเลือก และด้านการเสาะแสวงหาข้อมูล อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ พฤติกรรมหลังการซื้อ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสมทบ ชั้นสุพัฒน์ (2562) ศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของ ผู้แทนจำหน่ายเส้นก๋วยเตี๋ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับความสำคัญด้านการตัดสินใจซื้อของผู้แทนจำหน่ายเส้นก๋วยเตี๋ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์

โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ มีระดับความสำคัญที่สูงที่สุด และ ระดับความสำคัญด้านส่วนประสมทางการตลาด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มีระดับความสำคัญมากที่สุด โดยปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา และด้านสถานที่จัดจำหน่าย ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้แทนจำหน่ายเส้นก๋วยเตี๋ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์ และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ไม่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้แทนจำหน่ายเส้นก๋วยเตี๋ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP **กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว**

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านการตัดสินใจซื้อของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของโศศิษฐา แดงตา (2563) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและแรงจูงใจที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ของผู้บริโภคในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดทุกด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมทางการตลาด มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจด้านความสะอาดในการซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ของผู้บริโภค และ (5) ส่วนประสมทางการตลาดสามด้านมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจด้านความปลอดภัยในผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา และด้านการส่งเสริมทางการตลาด ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสมทบ ชั้นสุพัฒน์ (2562) ศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของ ผู้แทนจำหน่ายเส้นก๋วยเตี๋ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านสถานที่จัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้แทนจำหน่ายเส้นก๋วยเตี๋ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์ และไม่สอดคล้องกับพีรภาว์ ทวีสุข และตวงทอง อินทรพินทุวัฒน์ (2561) ศึกษากลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อข้าวญี่ปุ่นในร้านค้าสมัยใหม่จังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์และด้านช่องทางการจำหน่ายสินค้ามีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อข้าวญี่ปุ่นในขั้นตอนการค้นหาข้อมูลข่าวสารและด้านการประเมินผลทางเลือก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.ด้านผลิตภัณฑ์ จากผลการวิจัยผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ในเรื่องผลิตภัณฑ์ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระดับน้อย ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรมีการสื่อสารทางการตลาดให้เห็นถึงการใส่ใจและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของผลิตภัณฑ์ฯ

2. ด้านราคา จากผลการวิจัยผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ในเรื่องวิธีการชำระเงินค่าสินค้าหลายวิธี เช่น ชำระเงินสด ชำระโดยการโอน ชำระผ่านบัตรเครดิต เป็นต้น ดังนั้น จึงควรเพิ่มช่องทางและวิธีการชำระเงินค่าสินค้าให้หลากหลายทันต่อโลกในยุคปัจจุบัน

3. ด้านการจัดจำหน่าย จากผลการวิจัยผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ในเรื่องการจำหน่ายผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น หน้าร้าน สั่งซื้อผ่านโทรศัพท์ อินเตอร์เน็ต เป็นต้น ดังนั้น จึงควรเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายให้หลากหลายเพื่อให้ลูกค้าสามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์ได้ง่าย

4. ด้านการส่งเสริมการตลาด จากผลการวิจัยผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ในเรื่องมีกิจกรรมร่วมสร้างสรรค์สังคมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังนั้น จึงควรมีการดำเนินกิจกรรมที่สร้างภาพลักษณ์ที่ดีเกี่ยวกับการตอบแทนสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้ลูกค้าได้ไว้วางใจมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์ OTOP กระเป๋าผ้าผสมหนังแท้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

2. เพื่อเป็นการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นในจังหวัดสระแก้ว ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการอื่นในจังหวัดสระแก้ว เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาและส่งเสริมผลิตภัณฑ์อื่นๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กองแผนงาน กรมการพัฒนาชุมชน. (2559). **แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2560-2564**. กรุงเทพมหานคร.

กรธัช ปล้องอุดม. (2555). **ส่วนประสมการตลาดที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยบูรพา.** ปัญหาพิเศษหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ณฐวัฒน์ พระงาม. (2562). **ส่วนประสมทางการตลาดของสินค้าในถนนคนเดินจังหวัดพิษณุโลก.** คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2563). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS**. พิมพ์ครั้งที่ 18. นนทบุรี : เอส.อาร์.พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์

บุญชม ศรีสะอาด. (2550). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เลม 1**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน.

พีรภาว์ ทวีสุข และตวงทอง อินทรพินทุวัฒน์. (2561). **กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อข้าวญี่ปุ่นในร้านค้าสมัยใหม่จังหวัดกรุงเทพมหานคร.** งานนิพนธ์หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์.

ศิริพร ว่องทวีเจริญพร. (2559). **ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผู้บริโภคเบเกอรี่ร้าน Au Bon Pain ในเขตห้วยขวาง**. งานนิพนธ์หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการตลาด, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

โศศิษฐา แดงตา. (2563). **ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและแรงจูงใจที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ของผู้บริโภคในจังหวัดเพชรบูรณ์.** งานนิพนธ์หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

สมทบ ชั้นสุพัฒน์. (2562). **ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้แทนจำหน่ายเส้นก๋วยเตี๋ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์**. สารนิพนธ์หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนผ่าน E-Learning กับผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนด้วยแพลตฟอร์มออนไลน์ในสถานณ์การระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ของนักศึกษาระดิบปริญญาตรี

Comparison of the learning outcomes of students studying through E-Learning and the learning outcomes of students studying online platforms in the COVID-19 pandemic Computer programming of bachelor's degree students

ประภาศรี บิดาศักดิ์[1]
Praphasri Bidasak

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาประสิทธิภาพผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนผ่าน E-Learning กับผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนด้วยแพลตฟอร์มออนไลน์ในสถานณ์การระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ของนักศึกษาระดิบปริญญาตรี รวมทั้งเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน และศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่เรียนผ่าน E-Learning กับผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนด้วยแพลตฟอร์มออนไลน์ในสถานณ์การระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ของนักศึกษาระดิบปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ภาคการศึกษา 1/2564 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม จำนวน 60 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่เรียนผ่าน E-Learning กับกลุ่มที่เรียนด้วยแพลตฟอร์มออนไลน์รวมถึงแบบทดสอบก่อนเรียน แบบทดสอบหลังบทเรียน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนรู้ที่เรียนผ่าน E-Learning กับผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนด้วยแพลตฟอร์มออนไลน์ มีประสิทธิภาพ 82.09/81.10 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ และกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ผ่าน E-Learning มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยแพลตฟอร์มออนไลน์ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ระบบ E-Learning ที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้แทนการเรียนการสอนแบบแพลตฟอร์มออนไลน์ ได้

คำสำคัญ : การเรียนรู้โดยใช้ระบบ E-Learning บทเรียนออนไลน์ และแพลตฟอร์มออนไลน์เช่น Google Classroom, Zoom, Microsoft Teams

[1] วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

Abstract

The objectives of this study are to find the effectiveness of learning outcomes of students studying through E-Learning and learning outcomes of students studying with online platforms in the situation of the COVID-19 epidemic. a subject of computer programming of undergraduate students to compare the achievement before and after school and find the satisfaction of students studying through E-Learning with the learning outcomes of students studying with online platforms in the situation of the COVID-19 pandemic. a subject of computer programming of undergraduate students

The results of this study consisted of 60 students, first year undergraduate students in semester 1/64 in the field of business computing at Siam College of Technology and were divided into 2 groups: the control group was taught by traditional methods. As for the experimental group this time, the learning method was used with the E-Learning system. The tools used in this research were the E-Learning system, pre-tests, exercises for each module. and after the overall test

The results of the research showered that efficiency of the developed E-Learning System was 82.09/81.10 which was higher than standard criterion 80/80. The comparison batmen both groups revealed that the learning achievement of the students who studied with the developed problem-based learning was significantly higher than those studied with the conventional method at the level of .05.

Keywords : E-Learning System and online platform

บทนำ

E-learning คือ การเรียนรู้ผ่านตัวกลางที่เป็นสื่อเทคโนโลยีหรือออนไลน์ ที่ช่วยลดข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่เรียน ผู้สอนสามารถนำเสนอไอเดียการเรียนรู้ได้หลากหลายรูปแบบ และทางผู้เรียนสามารถเลือกเรียนในเรื่องที่ตนเองต้องการ เช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน การสอนบนเว็บไซต์ การเรียนออนไลน์ การเรียนทางไกลผ่านดาวเทียม ระบบ E-learning เป็นการนำเอกสารการสอนมาปรับเปลี่ยนให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัลจากนั้นจึงนำขึ้นสู่บนเว็บไซต์หรือระบบที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ทำให้ระบบการเรียนรู้ผ่านดิจิทัลนี้สามารถทำลายกรอบการเรียนรู้แบบเดิมทิ้งไป ผู้คนไม่

จำเป็นต้องเรียนแต่เฉพาะในห้องเรียน แต่สามารถเรียนด้วยตัวเองได้เลย (TOT PUBLIC COMPANY LIMITED, 2018)

การเขียนโปรแกรมเป็นการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา (critical thinking and problem solving) ซึ่งเป็นหนึ่งในทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทำให้ผู้เรียนมีการคิดแบบมีเหตุผล เป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหา การสร้างงานที่ดี และดำรงชีวิตอยู่ได้ในปัจจุบัน ทั้งเกิดการเรียนรู้แบบยั่งยืนในอนาคต การโปรแกรมเป็นความรู้พื้นฐานในโลกยุคดิจิทัล ปัจจุบันเรามีโอกาสได้ใช้เทคโนโลยีหรือสื่อดิจิทัลต่างๆ อยู่เสมอ เช่น สมาร์ทโฟน คอมพิวเตอร์ ของเล่น การเขียนโปรแกรมเราสามารถเขียนสัญลักษณ์ หรือรหัสคำสั่ง เพื่อบอกผู้อื่นทำงานตามที่ต้องการ หรือสั่งให้คอมพิวเตอร์ปฏิบัติตามคำสั่งการเขียนโปรแกรมที่ดีต้องจะมีการคิดวิเคราะห์ และเขียนขึ้นอย่างชัดเจนเป็นขั้นตอน ให้สามารถนำไปไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ผู้ที่เขียนโปรแกรมอยู่เสมอจะมีทักษะการคิดแบบมีเหตุผล และเป็นขั้นตอน ซึ่งส่งผลไปถึงการตัดสินใจในการทำงานหรือการแก้ปัญหาอื่นๆ ในชีวิตประจำวัน (OHOADMIN , 2020, น. 27)

บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนอินเทอร์เน็ต ความหมาย WBI หรือ Web Based Instruction คือ ระบบการสื่อสารที่ทำงานบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต WBI เป็นเครื่องมือสำหรับการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ E-earning ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ e-Education WBI เป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบ Web Knowledge Based Online เป็นการจัดสภาวการณ์การเรียนการสอน ในรูปแบบ Onlineโดยมีข้อกำหนด คือ ผู้เรียนและอาจารย์ สามารถติดต่อสื่อสารถึงกันได้ และอาจารย์สามารถติดตามพฤติกรรมการเรียน ตลอดจนผลการเรียนของผู้เรียนได้ WBI สามารถทำการสื่อสารภายใต้ระบบ Multiuser ได้อย่างไร้พรมแดน โดยผู้เรียนสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้เรียนด้วยกัน อาจารย์ หรือผู้เชี่ยวชาญ ฐานข้อมูลความรู้ และยังสามารถรับส่งข้อมูลการศึกษาอิเลคโทรนิกส์ (Electronic Education Data) อย่างไม่จำกัดเวลา ไม่จำกัดสถานที่ ไม่มีพรมแดนกีดขวางภายใต้ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรืออาจเรียกว่าเป็น Virtual classroom และนั่นก็คือ การกระทำกิจกรรมใดๆ ภายในโรงเรียน ภายในห้องเรียน สามารถทำได้ทุกอย่างใน WBI ที่อยู่บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต อย่างไรก็ตามการดำเนินจัดการกิจกรรมสื่อสารบน WBI จำเป็นต้องทำภายใต้แผนการสอน ที่มีการกำหนดแนวทางการทำกิจกรรมอย่างชัดเจน http://www.thaiwbi.com ,30 : 3: 2565)

Platform ห้องเรียนออนไลน์ ยุคโควิด-19 Google Classroom เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การแจกจ่ายงาน หรือเอกสารให้กับนักเรียน หรือเพื่อนในกลุ่ม หรือแสดงความคิดเห็นถึงครูผู้สอน โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย สามารถทำได้ทุกที่ ทุกเวลา และในอุปกรณ์ทุกเครื่อง Zoom เป็นการยกระดับห้องเรียนด้วยการสื่อสารแบบVDOซึ่งช่องทางนี้รองรับ

นักเรียนได้มากขึ้นและมีระบบ Collaboration หรือเครื่องมือที่ใช้ในการทำงานร่วมกัน เช่น Video breakout rooms การแชร์ข้อมูล ระบบถาม-ตอบ การ polling หรือการใช้ Chat รวมถึงมีระบบตรวจสอบความตั้งใจด้วย (attention tracking) ทำให้ผู้สอนสามารถรู้ได้ว่าใครตั้งใจฟัง ณ เวลาที่สอนอยู่อีกด้วย Microsoft Teams โปรแกรมนี้จะคล้ายกับ Google Classroom คือผู้สอนสามารถบันทึกวิดีโอการสอนของตนแล้วแจกจ่ายให้ผู้เรียนผ่านระบบจัดเก็บข้อมูลแบบคลาวด์ (cloud storage) ด้วย Microsoft OneDrive หรือ Microsoft Stream โดยสามารถจำกัดสิทธิการเข้าถึงได้, ถ่ายทอดสดการสอนผ่านระบบ Video Conference ด้วย Microsoft Teams และสามารถสร้างและใช้งานห้องเรียนออนไลน์ (e-classroom) เช่น การแจกจ่ายเอกสารประกอบการสอน การสนทนา การสร้างกระดานถามตอบ การมอบหมายงานหรือสั่งการบ้าน การตรวจงาน การสร้างแบบทดสอบ และการให้คะแนน เป็นต้น โดยผู้ใช้ต้องมีอีเมล์ที่ในระบบของ Windows Live Line เป็นการเพิ่มช่องทางในการสื่อสาร สามารถแชร์ไฟล์ในกลุ่มได้ มี Note และ Keep ในการเก็บข้อมูลได้ทั้งอัลบั้ม (https://www.learn.co.th/5-platform-learn-online,23:04:2565)

ในปัจจุบันการเรียนการสอนไม่ได้ถูกจำกัดอยู่แค่ในชั้นเรียน หรือทางไกลเพียงเท่านั้นหากแต่ได้รับความสนใจมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งในกลุ่มสถาบันการศึกษาและองค์กรธุรกิจ กอร์ปกับอีเลินนิ่ง (e-Learning) หรือ Electronic Learning อาจเป็นแนวคิดทางการศึกษาแบบใหม่ ที่เกิดจากความก้าวหน้าทางด้านคอมพิวเตอร์ออนไลน์ ทำให้เกิดการเรียนการสอนระบบต่างๆ และมีชื่อเรียกขานแตกต่างกันไปไม่ว่าจะเป็น การเรียนการสอนผ่านเว็บ (Web-Based Instruction), การเรียนการสอนออนไลน์ (On-line Leaning), การเรียนการสอนผ่านอินเทอร์เน็ต (Internet-Based Instruction) หรือแม้แต่จะเรียกว่าคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเว็บ (CAI on Web) แต่ละแบบจัดเป็นรูปแบบของการเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ทั้งสิ้น (ปรัชญนันท์, 2547 : 1)

การจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับรายวิชาเป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะรายวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ซึ่งรายละเอียดของเนื้อหารายวิชา เน้นปฏิบัติและเกี่ยวกับกิจกรรมที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องหลายขั้นตอน ตามลักษณะของการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนการวางแผนการทำงาน ยังพบว่ามีปัญหา โดยผู้วิจัยได้ผลจากประสบการณ์สอนสอบและสัมภาษณ์ การรวบรวมข้อมูลพบว่า ผู้เรียนมีผลการเรียนอยู่ในระดับพอใช้และต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งมีสาเหตุมาจากตัวผู้เรียน กระบวนการและวิธีการเรียนการสอน จากความสำคัญและสภาพปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะแก้ปัญหาดังกล่าว จึงได้ทำการวิจัยและเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนผ่าน E-Learning กับผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนด้วยแพลตฟอร์มออนไลน์ ในสถานณ์การระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหาประสิทธิภาพผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนผ่าน **E-Learning** กับผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนด้วยแพลตฟอร์มออนไลน์ในสถานณ์การระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-**19** วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนผ่าน **E-Learning** กับกลุ่มที่เรียนด้วยแพลตฟอร์มออนไลน์ในสถานณ์การระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19

3. เพื่อหาความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนผ่าน **E-Learning** กับผู้ที่เรียนด้วยแพลตฟอร์มออนไลน์ในสถานณ์การระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์

สมมติฐานในการวิจัย

1. การเรียนรู้ ผ่าน **E-Learning** วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ **80/80**

2. ผู้เรียนที่เรียนด้วยการเรียนรู้ผ่าน **E-Learning** วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ **.05**

3. ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนผ่าน **E-Learning** วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในระดับพึงพอใจมาก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาผลการการจัดการเรียนรู้โดย ผ่าน **E-Learning** ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ของผู้เรียนระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ **1** ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานและ การคิดวิเคราะห์ รวมถึงความพึงพอใจต่อการจัดการเรียน

ตัวแปรต้น → **ตัวแปรตาม**

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม
การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนผ่าน E-Learning กับผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนด้วยแพลตฟอร์มออนไลน์ในสถานณ์	ความรู้ความเข้าใจวิชาการเขียนโปรแกรม ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการคิดแก้ปัญหา ความพึงพอใจที่มีผลต่อการจัดการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอ

ประชาการที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ภาคการศึกษา 1/2564 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม จำนวน 60 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เรียนด้วยการเรียนรู้กับบทเรียนออนไลน์ และกลุ่มที่เรียนด้วยแพลตฟอร์มออนไลน์ในสถานณ์การระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 เครื่องมือในการวิจัย คือ บทเรียนออนไลน์ แบบทดสอบก่อนเรียน แบบทดสอบหลังบทเรียน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

แบบแผนการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผล ผู้วิจัยได้ใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์ ดังนี้

3.6.1 การหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่

3.6.1.1 ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) (วิเชียร,2543 : 65)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N} \qquad (3\text{-}1)$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่า คะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เรียนทั้งหมด

3.6.1.2 หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บุญชม,2541 :87-88)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum x^2 - \left(\sum x\right)^2}{N(N-1)}} \qquad (3\text{-}2)$$

เมื่อ S.D. แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนของผู้เข้าสอบทั้งหมด

$\sum x^2$ แทน ผลรวมของคะแนนของผู้เข้าสอบแต่ละคนยกกำลังสอง

N แทน จำนวนสมาชิกในกลุ่มนั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ระบุลักษณะเครื่องมือวิจัย และคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

1. บทเรียนออนไลน์ วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1

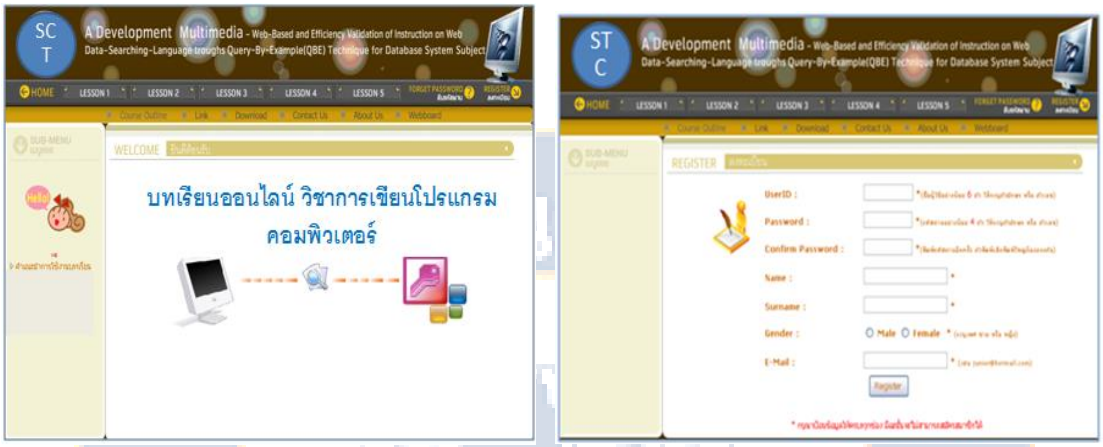

ภาพที่ 1 หลักพื้นฐานของการเรียนรู้ผ่าน E-Learning

2. แบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับการเรียนรู้ผ่าน E-Learning ร่วมกับ วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1

1. แบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับ
นักศึกษาระดับปริญญาปริญญาตรี

2. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ออกแบบการสอนผ่าน **E-Learning** วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ **1**

2. ดำเนินการสอนวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยการสอนจะใช้ขั้นตอนในการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน **(**สุชาติ วงศ์สุวรรณ**, 25460, น. 73)**

3. เก็บข้อมูลก่อนทำการทดลองด้วยแบบทดสอบก่อนเรียน

4. ในระหว่างทดลองทำการเก็บคะแนนของผลระหว่างเรียน โดยให้ผู้เรียนทำใบงานหลังจากเรียนจบเนื้อหาในแต่ละเรื่อง

5. เก็บข้อมูลหลังทำการทดลองด้วยแบบทดสอบหลังเรียน

6. ให้ผู้เรียนตอบแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจ

7. ผู้วิจัยดำเนินการตรวจแบบทดสอบก่อนเรียน/หลังเรียน จัดเก็บข้อมูลเป็นแบบการใช้คะแนน โดยให้คำตอบถูกเท่ากับ **1** และคำตอบที่ผิดคือ **0 (Zero - One Method)** จากนั้น นำคะแนนที่ได้มาทดสอบด้วยวิธีทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

8. ดำเนินการบันทึกข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจ แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. หาประสิทธิภาพของผลการเรียนรู้ ผ่าน E-Learning กับผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนด้วยแพลตฟอร์มออนไลน์ในสถานณ์การระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80 ผู้วิจัยได้ทำการหาประสิทธิภาพของการสอนด้วยการเรียนรู้ผ่าน E-Learning วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 รายงานสรุปผลการหาประสิทธิภาพของการเรียนรู้ผ่าน E-Learning วิชา การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1

คะแนน	จำนวนคน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ร้อยละ
แบบทดสอบท้ายบทเรียน(E1)	30	45	37.50	0.39	82.09
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (E2)	30	30	26.63	0.98	81.10

จากตารางที่ 1 แสดงผลการทำแบบทดสอบท้ายบทเรียน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ซึ่งผู้เรียนสามารถทำแบบทดสอบท้ายบทเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 37.50 คะแนน จากคะแนนเต็ม 45 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนแบบทดสอบท้ายบทเรียนเท่ากับ 0.39 คิดเป็นร้อยละ 82.09 ส่วนคะแนนการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย 26.63 คะแนน จากคะแนนเต็ม 32 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังการเรียน เท่ากับ 0.98 คิดเป็นร้อยละ 81.10 แสดงว่าการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญญาเป็นฐานร่วมกับบทเรียนออนไลน์ ในวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 คือ E_1/ E_2 มีค่าเท่ากับ 82.09/81.10 จึงเป็นไป ตามสมมติฐาน

9.1. **ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน**

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการเรียนผ่าน E-Learning วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 กับวิธีการเรียนด้วยแพลตฟอร์มออนไลน์ โดยการทดสอบค่า t-test for Independent Sample ผลปรากฏดังนี้

9.1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง 2 วิธีที่ได้จากคะแนนแบบทดสอบหลังเรียน

ตารางที่ 2 วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากคะแนนแบบทดสอบหลังเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนเรียนรู้ผ่าน E-Learning บทเรียนออนไลน์ วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้น
ปีที่ 1 ที่พัฒนาขึ้น กับวิธีการเรียนแบบปกติ

วิธีการเรียน	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.(2-tailed)
การเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน	30	25.63	1.03	4.65	0.000
การเรียนแบบปกติ	30	22.83	3.13		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ,df = 30+30-2

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบด้วยแบบทดสอบหลังเรียนของกลุ่มที่เรียนผ่าน E-Learning บทเรียนออนไลน์ วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มีนักศึกษาจำนวน 30 คน มีคะแนนเฉลี่ย 25.63 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.03 และผลการทดสอบหลังบทเรียนของกลุ่มที่เรียนแบบปกติจำนวน 30 คน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 22.83 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.13

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ที่เรียนด้วยผ่าน E-Learning บทเรียนออนไลน์ วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 สูงกว่าการเรียนการแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05โดยมีค่าเท่ากับ 4.65

3. ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของผู้เรียนระดับปริญญาตรีขั้นปีที่ 1 หลังจากที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ ผ่าน E-Learning วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์

ตารางที่ 3 ผลการประเมินระดับความพึงพอใจของผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของผู้เรียนระดับปริญญาตรีขั้นปีที่ 1 หลังจากที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ผ่าน E-Learning บทเรียนออนไลน์

1. ด้านเนื้อหา

รายการประเมิน		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.1	เนื้อหาวิชาในการสอนมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4.73	0.45	มากที่สุด
1.2	การลำดับเนื้อหาเรียงจากง่ายไปหายาก	4.47	0.62	มาก
1.3	ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้รวดเร็ว	4.37	0.61	มากที่สุด
1.4	ผู้เรียนเข้าใจเนอื้ หาในบทเรียนได้ง่าย	4.40	0.62	มาก
1.5	ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.47	0.50	มาก
1.6	ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าและประโยชน์ของความรู้ที่ได้รับ	4.33	0.66	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		**4.45**		**มาก**

2. ด้านแบบทดสอบและการประเมนผล

รายการประเมิน		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
2.1	การสอนมีแบบทดสอบหลังเรียนช่วยให้ผู้เรียนได้ ตรวจสอบความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียนได้เหมาะสม	4.00	0.69	มาก

2. ด้านแบบทดสอบและการประเมนผล

รายการประเมิน		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
2.2	คำถามมีความชัดเจน	4.33	0.60	มาก
2.3	แบบทดสอบสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4.63	0.49	มากที่สุด
2.4	ความยากง่ายของแบบทดสอบเหมาะสม	4.40	0.62	มาก
2.5	สรุปผลคะแนนท้ายบทเรียนชัดเจน	4.30	0.70	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		**4.33**		**มาก**
ค่าเฉลี่ยรวม		**4.46**		**มาก**

จากตารางที่ 3 แสดงความพึงพอใจของผู้เรียนระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1จากการสอนด้วย การเรียนรู้ ผ่าน E-Learning วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ จำนวนทั้งหมด 30 คน

ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ย 4.46 และไม่พบข้อที่นักเรียนมีความพึงพอใจ ในระดับน้อยที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบทเรียนออนไลน์ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1
การพัฒนาการสอนด้วยผ่าน E-Learning วิชาเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัยซึ่งผลการวิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การเรียนด้วยการเรียนรู้ผ่าน E-Learning บทเรียนออนไลน์วิชาเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ประกอบด้วย
กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความสำคัญ ดังนี้

การเรียนรู้ผ่าน E-Learning วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และให้ผู้เรียนทำใบงานในแต่ละเรื่อง ผู้เรียนมีความสนใจ มีความกระตือรือร้นสนใจเรียนมากขึ้น มีการบันทึกผลคะแนนระหว่างเรียนไว้ แล้วนำผลของคะแนนระหว่างเรียนมาหาค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละได้เท่ากับ 82.11 หลังจากที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่าน E-Learning บทเรียนออนไลน์ วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ จึงทำใบงานจนครบทุกใบงาน จากนั้นผู้เรียนทำการทดสอบหลังเรียน พบว่า คะแนนทดสอบหลัง เรียนมีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 81.10 แสดงให้เห็นว่า การสอนด้วยการเรียนรู้ ผ่าน E-Learning วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.12/81.11 ซึ่งมี ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ 80/80 สอดคล้องกับงานวิจัยของงานวิจัยของ การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบด้วยแบบทดสอบหลังเรียนของกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ผ่าน E-Learning วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มีนักศึกษาจำนวน 30 คน มีคะแนนเฉลี่ย 25.63 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.03 และผลการทดสอบหลังบทเรียนของกลุ่มที่เรียนแบบปกติจำนวน 30 คน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 22.83 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.13 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ผ่าน E-Learning สูงกว่าการเรียนด้วยแพลตฟอร์มออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05โดยมีค่าเท่ากับ 4.65

3. การประเมินความพึงพอใจ

จากการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของผู้เรียนหลังการใช้การสอนด้วยการเรียนรู้ ผ่าน E-Learning วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.47 เพราะผู้เรียนได้เรียนรู้ กิจกรรมที่ทางบทเรียนจัดกิจกรรมไว้ ทำให้ผู้เรียนมีความพอใจต่อการสอน เนื่องจากการสอนให้ทั้ง ความรู้และความเพลิดเพลิน รวมทั้งช่วยให้รู้จักคิดและปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน ทั้งนี้เนื่องจาก

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. การฝึกการใช้งานกิจกรรมที่สำคัญในการเรียนรู้ ผ่าน E-Learning ซึ่งหากผู้เรียนขาดความพร้อม จะส่งผลในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ควรเตรียมความพร้อมของผู้เรียน โดยการฝึกทักษะการเขียนโปรแกรม การคิดวิเคราะห์และการออกแบบรวมถึงการสอนด้วยการเรียนรู้ผ่าน E-Learning อย่างละเอียดในทุกขั้นตอนของจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. การเรียนรู้ผ่าน E-Learning สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนได้ทุกช่วงชั้นของการศึกษาและทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยการปรับกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นปี

เอกสารอ้างอิง

กุลฤดี ดำรงผาติ. "**e-Leaning เรียนอะไร เมื่อไหร่ จากที่ไหนก็ได้.** วารสารBusiness.COM.ปีที่ 13 (พฤษภาคม 2564)

ถนอมพร ตันติพัฒน์. **คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.** ปีที่ 24 (ก.ค.-ก.ย 2563)

เปรมชัย ใจกว้าง. **การสร้างและหาประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ในรูปแบบของไฮเปอร์เท็กซ์ สำหรับฝึกอบรมทางไกลผ่านเครือข่ายอินเตอร์เน็ต.** วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาไฟฟ้า ภาควิชาครุศาสตร์ไฟฟ้า บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2564.

ผกาวรรณ พวงผกา. **การพัฒนาและหาประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบสมุดภาพเชื่อมโยง วิชาทฤษฎีงานฝีมือเบื้องต้นเรื่องงานตะไบ.วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิตสาขาวิชาเทคโนโลยีเทคนิคศึกษา ภาควิชา ครุศาสตร์เทคโนโลยี บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนคร เหนือ**, 2545.

Krajcovicova B, Capay M. (2012). **Project based educationof computer science using**

cross-curricular relations. Procedia - Social and BehavioralSciences, 47, 854–63

Aessi, Stephen M.and Trollip, Stanley R.**Computer-Based Instruction : Methods and Development.** Newjersy: Prentice Hass, 1921.

Burke , Thomas Francis. **A Comparison Study of Computer-assisted Instruction Using Interactive Software Versus Traditional Instruction in a College Macroeconomic Course. Dissertation Abstracts International**. Temple University, 1920.

Clark, W.J. **Effect of Computer Assisted Instruction Program on Aboriginal Student Achievement**. Abstract from : ERIC:Accession Number:ED400777, 1921.

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชนในตำบลวัดประดู่ เขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Knowledge and understanding of personal income tax payment of people in Wat Pradu Subdistrict Muang District Surat Thani Province

ศิริรัตน์ กอนทิพย์[1] และ สุดารัตน์ เวชพิทักษ์[2]
Sirirat Konthip and Sudarat Wetphithak

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชนในตำบลวัดประดู่ เขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชนในตำบลวัดประดู่ เขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามตัวแปรเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ 3. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข ระดับการศึกษา ถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชนในตำบลวัดประดู่ เขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชากรในเขตอำเภอเมือง จังหวัด สุราษฎร์ธานี จำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง จำนวน 200 คน ข้อการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมSPSS สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

1) จากการศึกษา พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับมาก ($\overline{x}$ = 4.20) โดยจำแนกเป็นรายหัวข้อหลักๆพบว่า มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบุคคลธรรมดาที่มีเงินได้พึงประเมินที่เมื่อคำนวณภาษีแล้วมีภาษีที่ต้องชำระไม่สามารถขอชำระภาษีล่วงหน้าก่อนถึงกำหนดเวลาการยื่นแบบปกติได้ อยู่ในระดับมาก ($\overline{x}$ = 4.40) รองลงมาได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจัดเก็บจากบุคคลธรรมดา ห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคล ที่ไม่ใช่นิติบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\overline{x}$= 4.27) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ“ แบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสิ้นปี” เป็นการยื่นแบบแสดงรายการเงินได้พึงประเมินที่ได้รับแล้วในระหว่างปีภาษี สามารถยื่นแบบผ่านระบบอินเตอร์เน็ต เข้า web siteของกรมสรรพากรที่www.rd.go.th อยู่ในระดับมาก ($\overline{x}$=4.24)

คำสำคัญ : ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

---

[1] นักศึกษา คณะบัญชี มหาวิทยาลัยตาปี อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี 84000

[2] นักศึกษา คณะบัญชี มหาวิทยาลัยตาปี อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี 84000

Abstract

The objectives of this research are 1. To study the level of knowledge and understanding about personal income tax payment of people in Wat Pradu Subdistrict Muang District Surat Thani Province2. To compare the level of knowledge and understanding about personal income tax payment of people in Wat Pradu Subdistrict Muang District Surat Thani Province by gender, education and occupation variables 3. As a guideline for improvement education level to the knowledge and understanding of the personal income tax payment of the people in Wat Pradu Sub-district Muang District Surat Thani Province The population used in the research was 200 people in Muang District, Surat Thani Province. Including questionnaires created by the researcher by 200 people. Data analysis using SPSS program. The statistics used to analyze the data are Percentage, Mean, and Standard Deviation.

Keywords : Knowledge and understanding of personal income tax payment

บทนำ

ระบบการจัดเก็บภาษีเงินได้เป็นแหล่งรายได้หลักของเทศไทย จึงมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีและมีหน่วยงานที่ต้องเรียกเก็บภาษีจากผู้มีเงินได้ ทั้งบุคคลธรรมดา นิติบุคคลและหน่วยงานต่างๆ ซึ่งได้แก่ กรมสรรพากรทำหน้าที่จัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย อากรแสตมป์และภาษีธุรกิจเฉพาะ หน่วยงานบริหารส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด จัดเก็บภาษีป้าย ภาษีโรงเรือน ภาษีท้องถิ่นต่างๆ กรมศุลกากร จัดเก็บภาษีศุลกากรจากการนำเข้าสินค้าและส่งออกสินค้าของประเทศไทย ภาษีต่างๆ เหล่านี้ประเทศไทยจะนำเงินภาษีที่ได้รับจากทุกภาคส่วนไปใช้ในการบริหารประเทศเพื่อพัฒนาประเทศต่อไป อย่างไรก็ตาม ภาษีเงินได้ที่รัฐบาลเรียกเก็บจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนนี้ถือเป็นต้นทุนในการดำเนินที่กลายเป็นภาระของผู้เสียภาษีซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่ตามกฎหมายที่ต้องเสียภาษีการจัดเก็บภาษีของรัฐบาลจากผู้มีเงินได้ทุกประเภท โดยเฉพาะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาซึ่ง เรียกเก็บจากบุคคลผู้มีเงินได้นั้น มีฐานกวางขวางครอบคลุมประชาชนทั้งประเทศที่มีเงินได้ โดยการที่ รัฐบาลสามารถจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นจำนวนมากในแต่ละปีนั้น ก็นับเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญอย่างหนึ่งของรัฐบาล โดยมีกรมสรรพากรเป็นหน่วยงานภาครัฐที่ ทำหน้าที่ในการจัดเกบภาษีหากว่าประชาชนผู้เสียภาษีทุกคนมีความรู้ความ

เข้าใจเกี่ยวกับของการเสียภาษีเป็นอย่างดี เสียภาษีด้วยความสมัครใจ ตระหนักรู้ในการเสียภาษีที่ถูกต้องอันเป็นหน้าที่ของประชาชนในฐานะพลเมือง ที่ดีของประเทศชาติ และรัฐบาลก็ไม่ได้เข้ามาแทรกแซงการจัดเก็บภาษีของกรมสรรพากรก็คงไม่เกิด ปัญหาในทางปฏิบัติมากนัก แต่ในปัจจุบันเมื่อใดหากรัฐบาลต้องการใช้งบประมาณในการบริหาร ประเทศชาติมากขึ้นกรมสรรพากรมกรจะถูกกดดันให้ตรวจตราให้ผู้เสียภาษีเสียภาษีอย่างเคร่งครัด

ดังนั้นเพื่อก่อให้เกิดต่อประเทศชาติและสร้างความรู้ที่ดีในการเสียภาษีนั่น ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นกรมสรรพากรผู้ทำหน้าที่จัดเก็บภาษีหรือสถาบันการศึกษาต่างๆที่มีหน้าที่ในการบริการวิชาการสู่สังคมจึงควรมีส่วนร่วมอย่างตั้งใจและจริงจังที่จะให้ความรู้และข้อมูลที่เพียงพอสำหรับการเสียภาษีที่ถูกต้องครบถ้วนและเป็นธรรม ในขณะเดียวกันประชาชนผู้มีเงินได้ซึ่งมีหน้าที่เสียภาษีทุกคนก็ควรจะเปิดใจเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีที่ถูกต้องดังนั้นผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์จัดทำวิจัยเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมของประชาชนในเขตตำบลมะขามเตี้ย อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงได้ดำเนินการสำรวจความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของประชาชนในเขตตำบลวัดประดู่ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เพียงพออันเป็นแนวทางสำหรับการให้บริการ ความรู้ด้านภาษีอากร อันก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชนผู้มีเงินได้นำมาซึ่งประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับประเทศชาติ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชนในตำบลวัดประดู่ เขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชนในตำบลวัดประดู่ เขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามตัวแปรเพศ ระดับการศึกษาและอาชีพ
3. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข ระดับการศึกษา ถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชนในตำบลวัดประดู่ เขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

งานวิจัยนี้ศึกษาความรู้เกี่ยวกับความเข้าใจเกี่ยวกับการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชนใน ตำบลวัดประดู่ เขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยแบ่งเป็น ปัจจัยลักษณะบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุสถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานบัญชี ตำแหน่งหน้าที่การงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและความสำเร็จในการปฏิบัติงานได้แก่ ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ ด้านการจัดหาและการใช้ปัจจัยทรัพยากร ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน และด้านความพึง

พอใจของทุกฝ่ายโดยช่วงเวลาในการดำเนินการศึกษาวิจัย คือ เดือนพฤศจิกายน 2564 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2565

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 200 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในตำบลวัดประดู่ เขตอำเภอเมือง จังหวัด สุราษฎร์ธานี จำนวน 200 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยทำการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำองค์ความรู้มาเป็นแนวทางในการจัดทำแบบสอบถาม โดยแบ่งโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลตามประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณการทำงาน รายได้ต่อเดือน ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจของการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในตำบลมะขามเตี้ย เขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นลักษณะคำถามแบบมาตรา (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำแนกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ การดูแลเอาใจใส่ การให้ความมั่นใจอยู่ใน ความน่าเชื่อถือ การตอบสนองต่อผู้รับบริการ และ ความเป็นรูปธรรมของการบริการ ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมความเข้าความเข้าใจเสริมทักษะให้แก่นักบัญชี

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 กำหนดจุดมุ่งหมายและกรอบการวิจัยในการสร้างแบบสอบถาม

3.2 ศึกษาเอกสาร หลักการ ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำเนื้อหามาวิเคราะห์หาแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม เพื่อสอบถามข้อมูลทั่วไปและการมีส่วนร่วมเหตุการณ์ปัจจุบันในการเมืองไทย

3.3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาเรียบเรียง และสร้างเป็นแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยครอบคลุมความรู้ความเข้าใจทั้ง 5 ด้าน มาใช้เป็นคำถามในแบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 200 ชุด ไปแจกให้ประชาชน ในตำบลวัดประดู่ เขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยอธิบายให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจในการตอบแบบสอบถามก่อนและให้ลงมือตอบแบบสอบถามด้วยตัวเอง

4.2 ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 200 ชุด นำมาตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลทั้งหมดแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา ประสบการณการทำงาน ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อประเมินความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในตำบลวัดประดู่ เขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกเป็น 20 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลโดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปล เป็นลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตอนที่ 3 รวบรวมข้อมูลจากข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมความเข้าความเข้าใจเสริมทักษะให้แก่นักบัญชี วิเคราะห์ข้อมูลโดยรวบรวมข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถาม นำเสนอแบบบรรยายสรุปในแต่ละด้าน แล้วนำมาจำแนกเป็นข้อ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย(Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

1.1 จำแนกตามเพศ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 15 คน คิดเป็น ร้อยละ 60.00 รองลงมาคือ เพศชาย จำนวน10 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00

1.2 จำแนกตามอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 20-30 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมา ได้แก่อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 24.00 อายุ 31-40 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และน้อยสุด ได้แก่ อายุ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00

1.3 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 รองลงมาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00 และน้อยสุดได้แก่ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 2 คิดเป็นร้อยละ 8.00

1.4 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 3-4 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 5-6 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 และรองลงมาได้แก่ 1-2 ปี จำนวน 6 คิดเป็นร้อยละ 24.00 7-8 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 16 และน้อยที่สุดได้แก่ 9 ปีขึ้นไป จำนวน 1 คิดเป็นร้อยละ 4

1.5 จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000-20,000 บาท จำนวน 12 คน คิดร้อยละ48.00 รองลงมาได้แก่ 20,001-30,000 บาท จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ12.00 และน้อยสุดได้แก่ มากว่า 30,000 บาท ขึ้นไป จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 12.00

อภิปรายผลการวิจัย

การเปรียบเทียบระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชนในตำบลมะขามเตี้ย อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์การทำงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

การเปรียบเทียบระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชนในตำบลมะขามเตี้ย อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามตัวแปรเพศ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิงมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้สูงกว่าเพศชาย

การเปรียบเทียบระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชนในตำบลมะขามเตี้ย อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามตัวแปรอายุ พบว่าแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยอายุ 25-30 ปี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้สูงกว่าอายุต่ำกว่า 25 ปี

การเปรียบเทียบระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชนในตำบลมะขามเตี้ย อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามตัวแปรระดับการศึกษา พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยปริญญาตรี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้สูงกว่าต่ำกว่าปริญญาตรี

การเปรียบเทียบระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชนในตำบลมะขามเตี้ย อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามตัวแปรอาชีพ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยรับราชการ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้สูงกว่าธุรกิจส่วนตัว

การเปรียบเทียบระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชนในตำบลมะขามเตี้ย อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามตัวแปรประสบการณ์การทำงาน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้สูงกว่าประสบการณ์การทำงาน น้อยกว่า 5 ปี

การเปรียบเทียบระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชนในตำบลมะขามเตี้ย อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามตัวแปรรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยรายได้เฉลี่ยต่อเดือน15,000-25,000 บาท มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้สูงกว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 15,000 บาท

ข้อเสนอแนะ

1. ให้ความรู้เกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแก่กลุ่มบุคคลที่ยังมีความรู้ความเข้าใจน้อย เช่น ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ผู้ที่มีอาชีพเกษตรกร โดยการเผยแพร่ความรู้หลากหลายรูปแบบ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุโทรทัศน์ จัดนิทรรศการ จัดการอบรมสัมมนา

2.หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนควรร่วมมือกันจัดการอบรมเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแก่กลุ่มที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเสียภาษีเงินได้โดยตรง

3. ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของกรมสรรพากรควรดำเนินการจัดเก็บภาษีอากรให้มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

เอกสารอ้างอิง

ความหมายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรม. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:https://sites.google .com /site/lncomeping/home/khwam-hmay-phasi-ngein-di-bukhkhl-thrrmda

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนักบัญชี. (ออนไลน์).เข้าถึงได้จาก : https://www.research. rpu.ac.th

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้ประกอบการ. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://research-system.siam.edu/

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสำคัญของการจัดทำบัญชี. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://www.myaccount-cloud.com/Article/Detail/89442

การศึกษาแรงจูงใจที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรวัฒนานคร จำกัด อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

MOTIVATION AFFECTING TO THE MEMBE' S PARTICPATION IN BUSSINE OF WATTHANA NAKHON AGRICULTURAL COOPERATIVE LIMITED, WATTHANA NAKHON DESTRICT, SAKAEO PROVINCE

สุวิทย์ ภิบาลจอมมี[1], สิรินี ว่องวิไลน์รัตน์[2] และศักดิ์นรินทร์ เสือสิทธิ์[3]
Suwit PastorJommee Sirinee Wongvilairat, and Saknarin Sueasit

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแรงจูงใจที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิก และ ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรวัฒนานคร จำกัด อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวม ได้โดยใช้สถิติความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย มถึงการการวิเคราะห์ถดถอย พหุคูณ

ผลการศึกษาแรงจูงใจส่วนบุคคลของสมาชิกสหกรณ์ เป็นเพศชาย อายุมากกว่า 51 ปีขึ้นไป มีระดับการศึกษาประถมศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 8,000 - 11,000 บาท และระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์ 20 ปีขึ้นไป ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกโดยรวมมีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสมาชิกอยู่ในระดับมาก โดยแรงจูงใจการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกที่มีความสำคัญระดับมาก เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ความรู้สึกเป็นเจ้าของสหกรณ์ ความสะดวกในการทำธุรกิจกับสหกรณ์ผลตอบแทนที่ได้รับ (เงินปันผล/เงินเฉลี่ยคืน) การให้บริการของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ความมั่นคงของสหกรณ์สถานที่ตั้งของสหกรณ์เหมาะสม ความ น่าเชื่อถือของกรรมการดำเนินการเป็นแหล่งเงินทุน (กู้ยืม) มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของ สหกรณ์ สวัสดิการ(เช่น ค่ารักษาพยาบาล) ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิก พบว่าสมาชิกมีระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และการมีส่วนร่วมในการ ควบคุมตรวจสอบ และการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลางสำหรับความสัมพันธ์ ระหว่างแรงจูงใจการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกกับระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจในภาพรวมมี

[1] นักศึกษาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] ผศ.ดร.อาจารย์ที่ปรึกษา คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์เทิร์น

[3] ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

3 ปัจจัย คือความรู้สึกเป็นเจ้าของสหกรณ์(X) ความสะดวกในการทำธุรกิจกับ สหกรณ์ (X) และผลตอบแทนที่ได้รับ (เงินปันผล/เงินเฉลี่ยคืน)Xอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 8 9 ระดับ .01.01 และ 0.5

คำสำคัญ : การดำเนินธุรกิจ, สหกรณ์การเกษตร

Abstract

The aims of this study were to find out the motivation affecting to the members' participation in Watthananakhon Agricultural Cooperative Ltd., Watthananakhon District, Sakaeo Province. The data collected from 220 samplings and analyzed by using frequency, percentage, mean, S.D., including stepwise multiple regression analysis. The result had found that most of the samplings were male, aged more than 51 years old income between 8,000-11,000 baht/month, and have been the member for more than 20 years. The factors that influence to the members' participation was in high levels. The factors can be ordered from high level to low level as. The appropriate location the steady, the loan source, the staff service mind the convenience in doing business, the sense of ownership, the committee reliability, and advantage (dividend, public relation , welfare e.g. medical expense). The level of members' participation in cooperative was in high. Level when in each side had found that the participation in making decision and participation in cooperative was in high level. The participation in controlling and inspecting, and the participation in profit was in moderate level. The partitions in controlling and advantage coordinating had 3 factors related as the sense of ownership (x4), the convenience in doing business (x8) and the advantage (dividend, refund) (x9) had 0.01 and 0.5 as level of statistic significance.

Keywords : business operations , agricultural cooperative

บทนำ

ประเทศไทยประชากรส่วนใหญ่ของประเทศประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งอาชีพเกษตรกรรม เป็นที่ทราบกันว่ามีความเสี่ยงสูงและต้องอาศัยปัจจัยการผลิตต่างๆ เป็นต้นว่าปุ๋ยเคมี สารเคมี พันธุ์พืชที่ดีมีคุณภาพ เมื่อผลิตผลออกมาต้องตรงตามความต้องการของตลาด ซึ่งการตลาดเป็นปัญหาหนึ่งที่เกษตรกรถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง ตามโครงสร้างและระบบการตลาด

ที่ไม่เป็นธรรม ได้อาศัยความอ่อนแอของสังคมเกษตรกรรมในการแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้อง โดยไม่คำนึงถึงความทุกข์ยากของเกษตรกร ที่ต้องใช้แรงกายแรงใจในการประกอบอาชีพ เพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัยในการดำรงชีพ สิ่งเหล่านี้มีให้เห็นอยู่ตั้งแต่อดีตเป็นต้นมา แต่หลังจากปี พ.ศ. 2459 ประเทศไทยได้นำระบบสหกรณ์เข้ามาใช้แก้ไขปัญหาดังกล่าว ทำให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น แต่อย่างไรก็ตามการถูกเอารัดเอาเปรียบของสังคมเกษตรกรก็ยังมีให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรในกลุ่มที่มีความอ่อนแอก็ต้องตกเป็นเครื่องมือของพ่อค้าคนกลาง แล้วระบบสหกรณ์จะแก้ปัญหาดังกล่าวได้อย่างไร

สถาบันเกษตรกรที่เรียกว่า "สหกรณ์" ซึ่งถือว่าเป็นสถาบันที่เชื่อกันโดยทั่วไปว่าสามารถช่วยแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมได้ ทำให้สมาชิกมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีความร่มเย็นเป็นสุขภายใต้การช่วยเหลือตนเอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ยึดมั่นในคุณค่าของการพึ่งพาตนเอง โดยมีสิทธิเท่าเทียมกัน มีความเสมอภาคกัน มีความเที่ยงธรรมและความรู้รักสามัคคี โดยมีสมาชิกที่เชื่อมั่นในคุณค่าทางจริยธรรมและซื่อสัตย์โปร่งใส ความรับผิดชอบต่อสังคมและความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ตามหลักการของสหกรณ์เป็นองค์กรที่ประชาชนมีอาชีพเดียวกัน มีปัญหาเหมือนๆ กัน มารวมตัวกันโดยความสมัครใจ เพื่อที่จะดำเนินธุรกิจทางเศรษฐกิจและสังคมร่วมกัน เพื่อผลประโยชน์ของมวลสมาชิก โดยไม่มุ่งเน้นผลกำไร ดำเนินการและควบคุมตามหลักประชาธิปไตย โดยทุกคนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมของสหกรณ์ ซึ่งต้องมีการร่วมแรงร่วมใจ และมีการทำงานด้วยความสมัครใจ

การสหกรณ์ในประเทศไทยได้พัฒนามาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกันความต้องการ และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ จนกระทั่งปัจจุบันสหกรณ์ในประเทศไทยมีอยู่ 7 ประเภท (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2552 : 14) ดังนี้ คือ 1) สหกรณ์การเกษตร 2) สหกรณ์ประมง 3) สหกรณ์บริการ 4) สหกรณ์นิคม 5) สหกรณ์ร้านค้า 6) สหกรณ์ออมทรัพย์ 7) สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน ซึ่งสหกรณ์แต่ละประเภทได้เอื้ออำนวยประโยชน์แก่สมาชิกสหกรณ์ในด้าน ต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ โดยมีสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยคอยดูแลให้ความ ช่วยเหลือและให้คำแนะนำด้านการดำเนินกิจการ อีกทั้งกรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ซึ่งเป็นหน่วยงานจากรัฐที่เข้ามาส่งเสริมความก้าวหน้าแก่สหกรณ์และตรวจสอบบัญชีของสหกรณ์ทุกประเภท (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2552 : 14)

สหกรณ์การเกษตรนับเป็นสหกรณ์หนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชนบทของประเทศไทย จัดตั้งขึ้นในหมู่ผู้มีอาชีพทางการเกษตร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจการร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนของตนและปัญหาของกลุ่มสมาชิกสหกรณ์ ซึ่งสหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่ในปัจจุบันได้อำนวยประโยชน์แก่ สมาชิกสหกรณ์ในด้านสินเชื่อ จัดหาปัจจัยการผลิตที่จำเป็นมาจำหน่ายให้สมาชิก และทำการรวบรวมผลผลิตของสมาชิกสหกรณ์มาขายเพื่อที่สมาชิกจะได้ราคาดีขึ้น (นิรชา เวียงสา, 2549 : 2) ดังนั้น การเข้ามามี

ส่วนร่วมในการช่วยกันบริหารจัดการ ดูแลของสมาชิกสหกรณ์ จึงเป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้สหกรณ์การเกษตรสามารถบรรลุเป้าหมายขององค์การได้ อีกทั้งยังสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการของสหกรณ์การเกษตรให้ประสบความสำเร็จได้

ถึงแม้ว่าสหกรณ์จะมีประโยชน์มากมายแก่ประชาชนผู้เป็นสมาชิกสหกรณ์ แต่ภายใต้การดำเนินงานของสหกรณ์นั้นก็ย่อมต้องถูกขับเคลื่อนไปด้วยการวางแผน แนวคิด วิธีการ และความร่วมมือของเหล่าสมาชิก ทั้งที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ก็ดี หรือที่เป็นคณะกรรมการสหกรณ์ก็ดี โดยสหกรณ์จะพัฒนาไปได้มากน้อยเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของเหล่าสมาชิกในสหกรณ์นั้นในการช่วยกันวางแผน กำหนดนโยบาย และดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้วางเอา

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาในเรื่อง "การศึกษาแรงจูงใจที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรวัฒนานคร จำกัด อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ทั้งนี้เพื่อที่จะสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนี้ไปพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรวัฒนานคร จำกัด ให้สามารถตอบสนองกับความต้องการของสมาชิกได้อย่างทั่วถึง อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในสหกรณ์ ให้มีความสามัคคี รักใคร่ กลมเกลียว เป็นอีกแนวทางหนึ่งในการเริ่มต้นสร้างความสมานฉันท์ในชุมชนเล็กๆ ให้ขยายผลไปยังชุมชนใหญ่ๆ ตลอดไปจนถึงระดับจังหวัด ระดับประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรวัฒนานคร จำกัด จังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรวัฒนานคร จำกัด
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรวัฒนานคร จำกัด
4. เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจการมีส่วนในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรวัฒนานคร จำกัด ตามปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ, อายุ, การศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อ เดือน ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก)

สมมุติฐานของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีสมมุติฐานการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจเป็นปัจจัยที่ความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรวัฒนานครจำกัด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

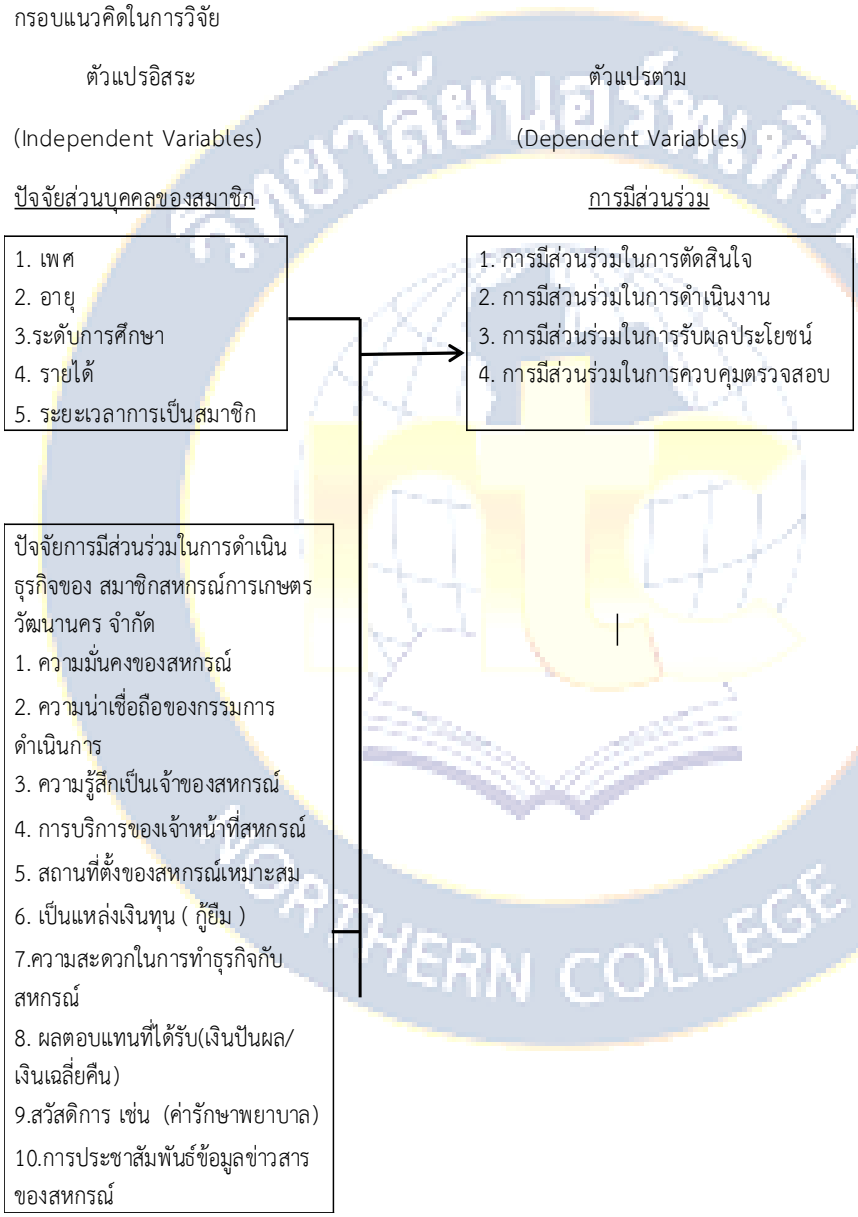

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องแรงจูงใจที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรวัฒนานคร จำกัด ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยมีขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

1. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เก็บรวบรวมข้อมูล
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. กรอบแนวคิดและวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ สมาชิกสหกรณ์การเกษตรวัฒนานคร จำกัด อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ณ วันที่ 31 มีนาคม 2564 จำนวนสมาชิก 1,346 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษากำหนดขนาด โดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamarie, 1973:125) ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ระดับ 95% ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 400 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ดังนี้

สูตร $n = \frac{N}{1+N(e)^2}$

เมื่อ n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง (e = 0.05)

แทนค่าสูตร $n = \frac{1,346}{1+1,346(0.05)^2}$

ดังนั้น จึงได้กลุ่มตัวอย่างประชาการในการศึกษา จำนวน 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ แบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาการเป็นสมาชิก

ส่วนที่ 2 ความสำคัญของแรงจูงใจการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์ จำนวน 10 ปัจจัย ได้แก่ ความมั่นคงของสหกรณ์ความน่าเชื่อถือ ของคณะกรรมการดำเนินการ ความรู้สึกเป็นเจ้าของสหกรณ์ การให้บริการของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ สถานที่ตั้งของสหกรณ์เหมาะสม เป็นแหล่งเงินทุน (กู้ยืม) ความสะดวกในการทำธุรกิจกับสหกรณ์ ผลตอบแทนที่ได้รับเงินปันผล/เงินเฉลี่ยคืน) สวัสดิการ (เช่นค่ารักษาพยาบาล) และการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของสหกรณ์ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบมาตรประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมมากที่สุด ให้ 5 คะแนน
มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมมาก ให้ 4 คะแนน
มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมปานกลาง ให้ 3 คะแนน
มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมน้อย ให้ 2 คะแนน
มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน

ระดับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิก มีข้อความที่มีลักษณะเชิงบวก ซึ่งมี 4 ด้านประกอบด้วยดังนี้

3.1 ระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของสมาชิก มีคำถาม 6 ข้อ
3.2 ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิก มีคำถาม 8 ข้อ
3.3 ระดับการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ของสมาชิก มีคำถาม 5 ข้อ
3.4 ระดับการมีส่วนร่วมในการควบคุมตรวจสอบของสมาชิก มีคำถาม 6 ข้อ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของสมาชิกต่อแรงจูงใจการมีส่วนร่วมในการ ธุรกิจของสหกรณ์ คำถาม 10 ข้อ โดยมีการให้ความหมายระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกมีดังนี้

มากที่สุด = 5 คะแนน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกครั้ง
มาก = 4 คะแนน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเกือบทุกครั้ง
ปานกลาง = 3 คะแนน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานสามปีครั้ง
น้อย = 2 คะแนน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานนานๆครั้ง
น้อยที่สุด = 1 คะแนน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแทบไม่มีเลย

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นใน 3 ประเด็น คือ การทำงานของ สหกรณ์ การเป็นสมาชิกสหกรณ์ ด้านการบริการใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้างมีคำถามให้เลือก 5 ระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อย สำหรับเกณฑ์การประเมินในภาพรวมของงานวิจัยในครั้งผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การประเมินไว้ 5 ระดับ เนื่องจากกำหนดรายละเอียดง่ายๆ โดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ย (อยู่ระดับกลาง) สูงกว่าค่าเฉลี่ย และต่ำกว่าค่าเฉลี่ย นอกจากง่ายต่อการกำหนดค่าและยัง

ง่าย ให้คะแนน เนื่องจากความแตกต่างระหว่างระดับนั้นจะชัดเจนที่สุด เกณฑ์ประเมินค่าเฉลี่ยคะแนนใช้เกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981 : 182) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยของคะแนน 4.50 - 5.00 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยของคะแนน 3.50 - 4.49 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยของคะแนน 2.50 - 3.49 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยของคะแนน 1.50 - 2.49 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยของคะแนน 1.00 - 1.49 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ข้อมูลและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลปฐมภูมิได้จากการตอบแบบสอบถาม ของสมาชิก โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินี ว่องวิไลรัตน์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อพิจารณา ตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุงหัวข้อคำถามให้เข้าใจง่าย เพื่อให้คำถามตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขถูกต้อง เหมาะสมแล้วนำไปใช้กับสมาชิกสหกรณ์การเกษตรวัฒนานคร จำกัด อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว จำนวน 400 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามและติดตามเก็บจากลุ่มตัวอย่างด้วย ตัวเองจากสมาชิกสหกรณ์การเกษตรวัฒนานคร จำกัด อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว จำนวน 400 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์แล้วนำมาลงรหัส (Coding)สำหรับประมวลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์

2. นำข้อมูลบันทึกลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ ด้วยโปรแกรม SPSS (Statistical Package for the Social Science for Windows) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลส่วนต่างๆ ดังนี้

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือนและระยะเวลาการเป็นสมาชิก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2.2 วิเคราะห์ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกกับสหกรณ์ ประกอบด้วย ความมั่นคงของสหกรณ์ ความน่าเชื่อถือของคณะกรรมการดำเนินการ ความรู้สึกเป็นเจ้าของสหกรณ์ การให้บริการของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ สถานที่ตั้งของสหกรณ์ เหมาะสม เป็นแหล่งเงินทุน (กู้ยืม) ความสะดวกในการทำธุรกิจกับสหกรณ์ ผลตอบแทนที่ได้รับ (เงินปันผล/เงินเฉลี่ยคืน) สวัสดิการ (เช่นค่ารักษาพยาบาล) การประชาสัมพันธ์ ข่าวสารของสหกรณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การค่าเฉลี่ย Me เบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD)

2.3 วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิก มีลักษณะเชิงบวก ประกอบด้วยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของสมาชิก การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในตรวจสอบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

2.4 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการมีส่วนร่วมในการดำเนิน ธุรกิจของสมาชิก กับระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิก เพื่อวัดระดับของปัจจัยทั้ง 10 ด้าน ที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของ

2.5 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีต่อการมีร่วมส่วนในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรวัฒนานคร จำกัด การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามเรื่องแรงจูงใจที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรวัฒนานคร จำกัด จำแนกได้ดังนี้

เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 258 คน คิดเป็นร้อยละ 64.50 และเพศหญิง 142 คน คิดเป็นร้อยละ 35.50

อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน ส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 60 ปี จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00 รองลงมาได้แก่ อายุ 51-60 ปี จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 31.00 อายุ 41-50 ปี จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 21.75 อายุ 31-40 จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 12.75 อายุ 21-30 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.25 และอายุไม่เกิน 20 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ

ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 47.00 รองลงมาได้แก่ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23.00 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน 91 คน คิด

เป็นร้อยละ 22.75 ระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00 และระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.25 ตามลำดับ

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 48.25 รองลงมาได้แก่ รายได้ฯ 10,0001 – 20,000 บาท จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 43.25 รายได้ฯ 20,001-35,000 บาท จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.25 และ รายได้ฯ 35,001-50,000 บาท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.25 ตามลำดับ

ระยะเวลาการเป็นสมาชิก ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน ส่วนใหญ่มีระยะเวลาเป็นสมาชิก 16-20 ปี จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 32.75 รองลงมาได้แก่ ระยะเวลาฯ 11-15 ปี จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 23.50 ระยะเวลาฯ มากกว่า 25 ปี จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 19.75 ระยะเวลาฯ 21-25 ปี จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 19 ระยะเวลาฯ 1-5 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.75 และระยะเวลาฯ 6-10 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.25 ตามลำดับ

ผลการศึกษาแรงจูงใจการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกกับสหกรณ์การเกษตรวัฒนานคร จำกัด

แรงจูงใจการมีส่วนร่วมในภาพรวม มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรวัฒนานคร จำกัด อยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 4.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.36 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มี 8 ปัจจัย ที่มีความสำคัญในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ เป็นแหล่งเงินทุน (กู้ยืม) และสถานที่ตั้งของสหกรณ์ ที่ค่าเฉลี่ย 4.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.07 การให้บริการของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ และความสะดวกในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์ ที่ค่าเฉลี่ย 4.98 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.14 ความมั่นคงของสหกรณ์ ที่ค่าเฉลี่ย 4.97 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.03 ความน่าเชื่อถือของคณะกรรมการ ที่ค่าเฉลี่ย 4.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.19 ผลตอบแทนที่ได้รับ (เงินปันผล/เงินเฉลี่ยคืน) ที่ค่าเฉลี่ย 4.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.32 ความรู้สึกเป็นเจ้าของสหกรณ์ ที่ค่าเฉลี่ย 4.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.56 อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของสหกรณ์ ที่ค่าเฉลี่ย 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.69 และอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ สวัสดิการ (เช่น ค่ารักษาพยาบาล,ค่าเล่าเรียนบุตร) ที่ค่าเฉลี่ย 2.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.10 ตามลำดับ

ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรวัฒนานคร จำกัด

สมาชิกสหกรณ์ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่ค่าเฉลี่ย 3.03 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในระดับมาก ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ที่ค่าเฉลี่ย 4.24 สำหรับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ที่ค่าเฉลี่ย 2.95 และ 2.88 ตามลำดับ และการมีส่วนร่วมในระดับน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการควบคุมตรวจสอบ ที่ค่าเฉลี่ย 2.04

การมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร วัฒนานคร จำกัด (ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ)

ส่วนร่วมในการตัดสินใจของสมาชิกในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 4.24 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจรับสมาชิกใหม่ของสหกรณ์ ที่ค่าเฉลี่ย 4.94 รองลงมาได้แก่ การมีส่วนร่วมในการออกเสียงเลือกตั้งคณะกรรมการ การมีส่วนร่วมในการการเลือกตั้งผู้ตรวจสอบกิจการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอนุมัติงบการเงินประจำปี ที่ค่าเฉลี่ย 4.91, 4.89 และ 4.53 ตามลำดับ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องอื่น ๆ ที่ต้องผ่านที่ประชุม ที่ค่าเฉลี่ย 3.22 และ 2.92 ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร วัฒนานคร จำกัด (ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน)

ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่ค่าเฉลี่ย 2.88 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการประชุมกลุ่มของสมาชิกสหกรณ์ ที่ค่าเฉลี่ย 4.47 รองลงมาได้แก่ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเป็นประธานกลุ่ม/ เลขานุการกลุ่มของสหกรณ์ ที่ค่าเฉลี่ย 3.21 การมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนปฏิบัติงานประจำปีของสหกรณ์ ที่ค่าเฉลี่ย 2.78 การมีส่วนร่วมในการเสนอแนะข้อคิดเห็นการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ที่ค่าเฉลี่ย 2.67 การมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการดำเนินงานของสหกรณ์ ที่ค่าเฉลี่ย 2.58 การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของสหกรณ์ ที่ค่าเฉลี่ย 2.53 และการมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับสวัสดิการของสมาชิกสหกรณ์ ที่ค่าเฉลี่ย 2.50 ตามลำดับ อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการร่าง/ เสนอแนะกฎระเบียบ ข้อบังคับของสหกรณ์ให้ทันเหตุการณ์ ที่ค่าเฉลี่ย 2.32

สรุปผลการวิจัย

1.ผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 258 คน คิดเป็นร้อยละ 64.50 มีอายุมากกว่า 60 ปี จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 47.00 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 48.25 และระยะเวลาการเป็นสมาชิก 16-20 ปี จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 32.75

2.ผลการศึกษาแรงจูงใจการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกกับสหกรณ์การเกษตรวัฒนานคร จำกัด พบว่า แรงจูงใจการมีส่วนร่วมในภาพรวม มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรวัฒนานคร จำกัด อยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 4.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.36 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มี 8 ปัจจัย ที่มีความสำคัญในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ เป็นแหล่งเงินกู้ และสถานที่ตั้งของสหกรณ์ที่ค่าเฉลี่ย 4.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.07 การให้บริการของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ และความสะดวกในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์ ที่ค่าเฉลี่ย 4.98 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.14 ความมั่นคงของสหกรณ์ ที่ค่าเฉลี่ย 4.97 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.03 ความน่าเชื่อถือของคณะกรรมการ ที่ค่าเฉลี่ย 4.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.19 ผลตอบแทนที่ได้รับ (เงินปันผล/เงินเฉลี่ยคืน) ที่ค่าเฉลี่ย 4.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.32 ความรู้สึกเป็นเจ้าของสหกรณ์ ที่ค่าเฉลี่ย 4.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.56 อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของสหกรณ์ ที่ค่าเฉลี่ย 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.69 และอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ สวัสดิการ (เช่น ค่ารักษาพยาบาล,ค่าเล่าเรียนบุตร) ที่ค่าเฉลี่ย 2.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.10 ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรวัฒนานคร จำกัด พบว่า สมาชิกสหกรณ์ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่ค่าเฉลี่ย 3.03 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในระดับมาก ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ที่ค่าเฉลี่ย 4.24 สำหรับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ที่ค่าเฉลี่ย 2.95 และ 2.88 ตามลำดับ และการมีส่วนร่วมในระดับน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการควบคุมตรวจสอบ ที่ค่าเฉลี่ย 2.04

4. ความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรวัฒนานคร จำกัด ตามความคิดเห็นของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรวัฒนานคร จำกัด โดยเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของสหกรณ์ (0.312) ความน่าเชื่อถือของกรรมการดำเนินการ (0.287) ความสะดวกในการทำธุรกิจกับสหกรณ์ (0.281) สถานที่ตั้งของสหกรณ์เหมาะสม (0.271) การให้บริการของเจ้าหน้าที่ (0.256) ผลตอบแทน

ที่ได้รับ (เงินปันผลเงินเฉลี่ยคืน) (0.248) เป็นแหล่งเงินทุน (กู้ยืม) (0.228) ความรู้สึกเป็นเจ้าของสหกรณ์ (0.192) และสวัสดิการ (เช่น ค่ารักษาพยาบาล, ค่าเล่าเรียนบุตร) (0.186) มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรวัฒนานคร จำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ตามลำดับ ในขณะที่ความมั่นคงของสหกรณ์ (108) มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร วัฒนานคร จำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 แต่ปัจจัยด้านอายุ (-021) มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า แรงจูงใจการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรวัฒนานคร จำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.ผลการศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของสมาชิกต่อแรงจูงใจการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรวัฒนานคร จำกัด พบว่า ความคิดเห็นของสมาชิกต่อแรงจูงใจการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรวัฒนานคร จำกัด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย 4.73 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ เห็นว่าการมีส่วนร่วมเกิดประโยชน์โดยตรงกับสมาชิก ที่ค่าเฉลี่ย 4.84 เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความเต็มใจ สุภาพ เรียบร้อย ที่ค่าเฉลี่ย 4.83 สมาชิกได้รับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่ำกว่าสถาบันการเงินภายนอก ที่ค่าเฉลี่ย 4.81 เจ้าหน้าที่เข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกสหกรณ์ ที่ค่าเฉลี่ย 4.80 คณะกรรมการดำเนินการ ทำงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล ที่ค่าเฉลี่ย 4.78 เจ้าหน้าที่มีความรู้ความสามารถ ให้คำปรึกษาแก่สมาชิกทุก ๆ ด้าน ที่ค่าเฉลี่ย 4.77 การซื้อขายสินค้าหรือให้บริการของสหกรณ์ตรงกับความต้องการ (เช่น คุณภาพ, ราคายุติธรรม)ที่ค่าเฉลี่ย 4.76 ระบบการทำงานของสหกรณ์มีความถูกต้อง และรวดเร็ว ที่ค่าเฉลี่ย 4.69 เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความโปร่งใสถูกต้องและรวดเร็ว ที่ค่าเฉลี่ย 4.59 และสหกรณ์มีธุรกิจให้บริการครบถ้วนตามความต้องการของสมาชิกที่ค่าเฉลี่ย 4.52 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยจะพบว่าการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรวัฒนานคร จำกัด บางประเด็นยังคงต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากขึ้น ได้แก่

1.การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรส่งเสริมการให้สมาชิกมีส่วนร่วมตัดสินใจรับสมาชิกใหม่ของสหกรณ์ อย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษาระดับของการมีส่วนร่วมให้อยู่ในระดับที่สมาชิก

ต้องการต่อไป และควรวางระบบการคัดเลือกผู้นำสมาชิกให้เป็นบุคคลที่สมาชิกไว้วางใจเพื่อเป็นตัวแทนในการตัดสินใจต่างๆ ที่ต้องผ่านที่ประชุม

2.การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ควรเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอร่าง เสนอกฎหมาย กฎระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ของสหกรณ์ให้มากขึ้น เนื่องจากเป็นสิ่งที่สมาชิกทุกคนต้องปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดการยอมรับและความเต็มใจในการปฏิบัติ

3.การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ควรมีการจัดหาสินค้าสำหรับการจำหน่ายให้ตรงกับความต้องการของสมาชิก เนื่องจากจะทำให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการซื้อสินค้าจากสหกรณ์เพิ่มมากขึ้น และควรเพิ่มสวัสดิการให้กับสมาชิกให้สมาชิกได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึง เช่น สวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล สวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาเล่าเรียนของบุตรสมาชิก เป็นต้น

4.การมีส่วนร่วมในการควบคุมตรวจสอบ จะเห็นได้ว่าสมาชิกที่ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมในการควบคุมตรวจสอบการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์อยู่ในระดับน้อยทุกข้อ ดังนั้นสหกรณ์ควรมีการดำเนินงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลที่ดี เพื่อความโปร่งใสในการดำเนินงาน และสามารถตรวจสอบได้ โดยการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เพื่อให้สมาชิกรับรู้และสามารถตอบข้อซักถาม หรือให้ข้อมูลในเรื่องที่สมาชิกสงสัยได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. เพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่งสมาชิกของสหกรณ์ซึ่งถือได้ว่าเป็นบุคคลที่สำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสหกรณ์ ควรทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของสหกรณ์การเกษตรวัฒนานคร จำกัด

2. เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และให้สหกรณ์สามารถดำเนินงานได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ จึงควรมีการศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรจำกัดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการและความพึงพอใจของสมาชิกสหกรณ์

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (ม.ป.ป.) **ความหมายของสหกรณ์** : 14 มีนาคม 2561

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (ม.ป.ป.) **ประเภทของสหกรณ์ : 6** มกราคม **2561**

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (ม.ป.ป.) **ประวัติสหกรณ์ในประเทศไทย : 6** มกราคม **256**

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ **สำนักนโยบายและมาตราฐาน คู่มือ ระบบบัญชีสหกรณ์การเกษตร** 22 มกราคม 2561

มณปริยา ระวังศรี. **การมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรวังน้ำเย็น จำกัด** นนทบุรี: การค้นคว้าแบบอิสระริหารธุรกิจมหาบัณฑิต แขนงวิชาสหกรณ์ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ หาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2556.

ปัจจัยการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ร้านสะดวกซื้อซุปเปอร์ซิป สาขาวัดประดู่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Marketing Factors Affecting Purchase Decision of Super Zip Convenience Store ProductsWatPradu Branch Surat Thani Province

อนัญญา อินทวงศ์[1] นาฏสุดา แก้วนาโพธิ์[2] มนตรี หมื่นระย้า[3] วาทินี พันธุ์ที[4]
Ananya Ainthawong and Natsuda Kaeonapho

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ร้านสะดวกซื้อซุปเปอร์ซิป 2) เพื่อศึกษาปัจจัยการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ร้านสะดวกซื้อซุปเปอร์ซิป 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ร้านสะดวกซื้อซุปเปอร์ซิป สาขาวัดประดู่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่างคือ ลูกค้าที่มาซื้อผลิตภัณฑ์ร้านสะดวกซื้อซุปเปอร์ซิป สาขาวัดประดู่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 400 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 20 – 30 ปี การศึกษาปริญญาตรี อาชีพข้าราชการ/รัฐสาหกิจ รายได้ 10,001 – 20,000 บาท สินค้าที่ซื้อเป็นอาหารสด ราคาต่อครั้ง 1,000 –2,000 บาท ความถี่ในการซื้อต่อเดือน 11 – 15 ครั้ง บุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อคือบิดา/มารดา ปัจจัยการตลาดที่มีต่อร้านสะดวกซื้อซุปเปอร์ซิป สาขาวัดประดู่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญด้านลักษณะทางกายภาพ รองลงมาคือ ด้านบุคคล ด้านกระบวนการ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านราคา เมื่อทดสอบสมมุติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลในด้านเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ประเภทที่ซื้อ ความถี่การใช้บริการและบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจ ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อปัจจัยการตลาด ส่วนด้านราคาที่ซื้อผลิตภัณฑ์ต่อครั้งมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อปัจจัยการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ร้านสะดวกซื้อซุปเปอร์ซิป อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในภาพรวม ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

คำสำคัญ : ปัจจัยการตลาดบริการที่มีต่อร้านสะดวกซื้อซุปเปอร์ซิป สาขาวัดประดู่

---

[1] นักศึกษาคณะบัญชี มหาวิทยาลัยตาปี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84000
[2] นักศึกษาคณะบัญชี มหาวิทยาลัยตาปี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84000
[3] อาจารย์ที่ปรึกษา คณะบัญชี มหาวิทยาลัยตาปี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84000
[4] อาจารย์ที่ปรึกษา คณะบัญชี มหาวิทยาลัยตาปี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the personal factors of the purchase decision-makers of Super Zip convenience store products 2) to study the marketing factors affecting the purchasing decision of Super Zip convenience store products and 3) to study the relationship between personal factors and marketing factors affecting purchasing decisions of Super Zip convenience store products Watpradu Branch, Surat Thani Province. The sample group was 400 customers buying products at Super Zip convenience store, Watpradu Branch, Surat Thani Province. A questionnaire was used as a research instrument. The results of this study indicated that most of the respondents were female customers, aged 20-30 years old, graduated with a bachelor's degree, government officers/state enterprises, and earned monthly income 10,001-20,000 baht. Purchased products were fresh food, price per time 1,000 –2,000 baht, and frequency of purchase 11-15 times per month. The person influencing the purchase decision was a father/mother. Overall, the market factors towards Super Zip convenience store, Watpradu Branch, Surat Thani Province were at the highest level. Most of the customers focused on being most important to physical characteristics, followed by people, processes, marketing promotion, product distribution channel, and price. When testing the hypothesis, it was found that personal factors in terms of gender, age, education, occupation, income, type of purchase, service frequency, and the person influencing the decision were no relationship with opinions on market factors. The price of the product purchase per time was related to the opinions on marketing factors affecting the purchasing decision of Super Zip convenience store products Watpradu Branch, Surat Thani Province with the significance level at 0.05.

Keywords: service marketing factor towards super zip convenience store, Watpradu Branch, Surat Thani Province

บทนำ

ธุรกิจค้าปลีกเป็นภาคธุรกิจที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นตัวสะท้อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจของคนในสังคมและเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศด้วย ในอนาคตอันใกล้นี้เมื่อมีการเปิดเสรีทางการค้าและลงทุนมากขึ้น การแข่งขันในธุรกิจประเภทค้าปลีกสมัยใหม่จึงมีการแข่งขันสูง มีการคิดกลยุทธ์การตลาดเพื่อแข่งขันอย่างต่อเนื่อง โดยธุรกิจซูเปอร์มาร์เก็ต เป็นธุรกิจที่ต้องเผชิญปัญหากับคู่แข่งจำนวนมาก ด้วยพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีความต้องการความสะดวก ทำให้ผู้บริโภคนิยมสินค้าใกล้บ้าน ทำให้ซูเปอร์มาร์เก็ตได้รับผลกระทบต้องเร่งปรับตัวในด้านต่างๆ เช่น เน้นสินค้าคุณภาพ รวมทั้งการพัฒนาช่องทางการสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ถึงกลุ่มผู้บริโภค เพื่อสร้างความแตกต่างและตอบสนองความพึงพอใจของผู้บริโภค (แนวโน้มธุรกิจอุตสาหกรรม, 2564)

ห้างซุปเปอร์ชีป เป็นธุรกิจค้าปลีก และค้าส่งสัญชาติไทย ที่มีทุนจดทะเบียนเริ่มต้น 5,000,000 บาท เมื่อปี 2538 โดยมีตระกูลอนันตจรูญวงศ์ เป็นผู้เริ่มต้นทำธุรกิจ จากร้านโชว์ห่วยเล็กๆ ก่อนจะขยายพื้นที่ออกไปอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นความต่างจากห้างสรรพสินค้าทั่วไป มีสินค้ากว่า 3,000 รายการซึ่งมีราคาถูกกว่าที่อื่นๆ อีกทั้งยังมีแผนทางธุรกิจขยายร้านค้าย่อยไปตามสถานที่ต่างๆ ไม่น้อยกว่า 100 สาขา ทำให้มีรายได้จากการประกอบธุรกิจไม่ต่ำกว่า 3,000 - 4,000 ล้านบาทต่อปี โดยปัจจุบันซุปเปอร์ชีปตั้งอยู่บนเนื้อที่ประมาณ 50 ไร่ มีลักษณะการก่อสร้างอันเป็นเอกลักษณ์ คือเป็นอาคารชั้นเดียว เสาไม้ หลังคาสังกะสี เลือกใช้สีม่วงเป็นสัญลักษณ์ มีรถเข็นสินค้าบริการเหมือนห้างสมัยใหม่ทั่วไป แต่ไม่ติดแอร์ สถานที่กว้างขวางมีลานจอดรถไว้รองรับลูกค้าได้จำนวนมาก ภายในห้างเป็นทั้งโกดังเก็บของและคลังสินค้า มีสินค้าอุปโภคบริโภคสารพัดชนิดวางขายมากกว่า 3 พันรายการ แบ่งพื้นที่ วางขายเป็นโซนย่อย ตามกลุ่มประเภทสินค้า อาทิ อาหารสด อาหารแห้ง เสื้อผ้า เครื่องประดับ เครื่องเขียน หนังสือ ประดับยนต์ เฟอร์นิเจอร์ ต้นไม้ ฯลฯ นอกจากนี้ ยังมีตลาดสดอยู่กลางห้าง ขายทั้งเนื้อสัตว์ อาหารทะเล ผัก ผลไม้ ในราคาถูกกว่าตลาดสดทั่วไป ผู้คนที่มาใช้บริการมีหลากหลายทั้งคนในอำเภอเดียวกันและอำเภอใกล้เคียงรวมทั้งผู้คนจากจังหวัดไกลๆ และแรงงานต่างด้าวที่มาประกอบอาชีพในพื้นที่ ซึ่งแต่ละวันจะมีผู้มาใช้บริการเป็นจำนวนมาก และในปัจจุบันมีการเปิดสาขาจำหน่ายในหลายจังหวัด ตามเขตอำเภอ และพื้นที่ต่างๆ เพื่อตีตลาดร้านค้าสะดวกซื้อมากขึ้น ด้วยเหตุที่อยู่ใกล้บ้าน และสินค้าราคาถูกกว่าที่อื่น ๆ ทำให้ลูกค้าแวะเวียนมาซื้อสินค้าจากร้านซุปเปอร์ชิป ลูกค้าหลายคนบอกว่า สินค้าที่นี้ถูกกว่าสินค้าในร้านสะดวกซื้ออื่นๆ และมีหลากหลายประเภททั้งผลไม้ อาหารสด และเครื่องดื่ม ทำให้ร้านซุปเปอร์ชิป ร้านค้าสะดวกซื้อของคนไทยสามารถตีตลาดร้านสะดวกซื้อ ซึ่งถือหุ้นโดยคนต่างชาติได้สำเร็จ

ร้านสะดวกซื้อซุปเปอร์ชิป สาขาวัดประดู่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นอีกหนึ่งสาขาที่ตั้งอยู่ที่สามแยกโกเตง โดยให้บริการจำหน่ายสินค้าแก่ประชาชนในพื้นที่ อ. เมือง จ. สุราษฎร์ธานี เป็นอีกสาขาหนึ่งที่ให้บริการสินค้าหลากหลายและมีลูกค้าจำนวนมากเข้ามาใช้บริการ ซึ่งร้านสาขาจะตั้งอยู่ภายใต้ห้างสรรพสินค้า ซุปเปอร์ชีป และตั้งอยู่อย่างอิสระในพื้นที่ของแต่ละชุมชน ปัจจุบันซุปเปอร์ชีป

ถือเป็นกิจการค้าปลีกในรูปแบบซูเปอร์มาร์เก็ตรายใหญ่ในประเทศไทย จำหน่ายสินค้าอุปโภคและบริโภค อาหารสด ผักสดและผลไม้ มุ่งเน้นด้านคุณภาพ ความหลากหลายของสินค้าและการให้บริการที่เป็นหัวใจสำคัญ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจต่อผู้บริโภค จากข้อมูลดังกล่าว ทางผู้วิจัยเห็นถึงปัญหาและโอกาสในการทำวิจัยเรื่องปัจจัยการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ร้านสะดวกซื้อซุปเปอร์ชิป อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้เครื่องมือทางการตลาดคือส่วนประสมทางการตลาด (7P's) เพื่อนำข้อมูลจากการวิจัยไปใช้ประกอบการวางแผนการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด รวมถึงผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกและผู้ที่สนใจรายอื่นๆ สามารถนำผลจากการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนกลยุทธ์ด้านการตลาดได้ โดยใช้เป็น ข้อมูลเบื้องต้นในการพัฒนาปรับปรุงสินค้าและบริการ ให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้ อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

จากประเด็นปัญหาของการวิจัย ผู้วิจัยจึงนำไปกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยได้ 3 ข้อ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ร้านสะดวกซื้อซุปเปอร์ชิปสาขาวัดประดู่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.เพื่อศึกษาปัจจัยการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ร้านสะดวกซื้อซุปเปอร์ชิป สาขาวัดประดู่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ร้านสะดวกซื้อซุปเปอร์ชิป สาขาวัดประดู่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ประโยชน์ของผลการวิจัย

1.ทำให้ทราบถึงปัจจัยการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ร้านสะดวกซื้อซุปเปอร์ชิป สาขาวัประดู่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศอายุระดับการศึกษาอาชีพรายได้เฉลี่ยต่อเดือนประเภทของผลิตภัณฑ์ที่เลือกซื้อราคาที่ซื้อผลิตภัณฑ์ต่อครั้งความถี่ในการใช้ซื้อสินค้าต่อเดือนบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้ากับปัจจัยการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ร้านสะดวกซื้อซุปเปอร์ชิป สาขาวัดประดู่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. ทราบข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและแก้ไขงานบริการ ให้สอดคล้องกับความต้องการและเป็นที่พึงพอใจของผู้ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ร้านสะดวกซื้อซุปเปอร์ชิป สาขาวัดประดู่ จังหวัด

สุราษฎร์ธานีตลอดจนเป็นข้อมูลในการนำไปพัฒนาระบบการให้บริการ เพื่อให้ผู้ที่มาใช้บริการเกิดความประทับใจมากยิ่งขึ้น

4. เพื่อจะได้นำข้อมูลไปปรับปรุงและพัฒนาร้านสะดวกซื้อซุปเปอร์ซิป สาขาวัดประดู่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีการดำเนินการ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้มาซื้อผลิตภัณฑ์ร้านสะดวกซื้อซุปเปอร์ซิป สาขาวัดประดู่ จังหวัดสุราษฎร์ธานีเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็นและใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง 5% ของ Khazanie Ramakant เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้มาเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ร้านสะดวกซื้อซุปเปอร์ซิป อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่โดยสุ่มแบบบังเอิญ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 ตัวอย่าง แต่เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น การศึกษาครั้งนี้จึงใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 400 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้กรอบแนวคิดในการวิจัยเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม เพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นคำถามแบบมีคำตอบให้เลือกหลายคำตอบ (Multiple Choice) จำนวน 9 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประเภทของผลิตภัณฑ์ที่เลือกซื้อ ราคาที่ซื้อผลิตภัณฑ์ต่อครั้ง ความถี่ในการใช้บริการต่อเดือน และบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ร้านสะดวกซื้อซุปเปอร์ซิป สาขาวัดประดู่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วน 5 ระดับ (Rating Scale) มีจำนวน 30 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

1) เป็นข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ตัวอย่าง และนำข้อมูลที่ได้มาจัดเก็บรวบรวมเพื่อนำไปสู่กระบวนการวิเคราะห์ทางสถิติ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่รวบรวมจากหนังสือ วารสาร นิตยสาร บทความ เอกสารทางวิชาการ ข้อมูลด้านสถิติที่ได้จากหน่วยงานต่างๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและแหล่งข้อมูลจากอินเตอร์เน็ต เพื่อนำมาใช้เป็นส่วนประกอบของงานวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS) ซึ่งค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2) การวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จากแบบสอบถามตอนที่ 1 ที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check- List) โดยใช้วิธีการหาค่าความถี่ (Frequency) แล้วสรุปออกมาเป็นค่าค่าร้อยละ (Percentage) การวิเคราะห์ปัจจัยการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ร้านสะดวกซื้อซุปเปอร์ซิป สาขาวัดประดู่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากแบบสอบถามตอนที่ 2 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย (Mean : X) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

3) การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทั่วไปกับปัจจัยการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ร้านสะดวกซื้อซุปเปอร์ซิป สาขาวัดประดู่ จังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยใช้ค่า chi square ด้วยวิธีของเปียร์สันเพื่อวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ของตัวแปร

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษา ปัจจัยการตลาดบริการที่มีต่อร้านสะดวกซื้อซุปเปอร์ซิป สาขาวัดประดู่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในหารทำแบบสอบถามในครั้งนี้ คือ แบบสอบถามโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล โดยใช้ประชากรตัวอย่าง 400 ตัวอย่าง และประมวลผลโดยประแกรมคำนวณผลสำเร็จ SPSS

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ร้านสะดวกซื้อซุปเปอร์ซิป สาขาวัดประดู่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มากกว่า เพศชาย มีอายุ 20 – 30 ปี ระดับการศึกษา ปริญญาตรี ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐสาหกิจ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท สินค้าที่ลูกค้าต้องการเป็นสินค้าอาหารสด ราคาที่ซื้อผลิตภัณฑ์ต่อครั้ง 1,000 -2,000 บาท ความถี่ในการซื้อสินค้าต่อเดือน 11 – 15 ด้านบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า บิดา / มารดา

2. ปัจจัยการตลาดบริการที่มีต่อร้านสะดวกซื้อซุปเปอร์ซิป สาขาวัดประดู่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.24) เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence and Presentation) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.34) รองลงมาคือ ด้านบุคคล (People) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.32) ด้านกระบวนการ (Process) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.25) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.23) ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.20) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.19) และด้านราคา (Price) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.15) ตามลำดับ

3. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพส่วนบุคคลกับปัจจัยการตลาดบริการที่มีต่อร้านสะดวกซื้อซุปเปอร์ซิป สาขาวัดประดู่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อทดสอบสมมุติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลในด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประเภทของผลิตภัณฑ์ที่เลือกซื้อความถี่ในการใช้บริการต่อเดือน และบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อปัจจัยการต่อบริการที่มีต่อร้านสะดวกซื้อซุปเปอร์ซิป สาขาวัดประดู่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในภาพรวม แต่ปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตาม ราคาที่ซื้อผลิตภัณฑ์ต่อครั้งมีความสัมพันธ์กับกับความคิดเห็นต่อปัจจัยการตลาดของที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ร้านสะดวกซื้อซุปเปอร์ซิป สาขาวัดประดู่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในภาพรวม ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

สรุปการวิจัย

ปัจจัยการตลาดในภาพรวม พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประเภทของผลิตภัณฑ์ที่เลือกซื้อ ความถี่ในการใช้บริการต่อเดือน และบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อปัจจัยการตลาดของที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ร้านสะดวกซื้อซุปเปอร์ซิป สาขาวัดประดู่ จังหวัดสุราษฎร์ธานีในภาพรวม แต่ปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตาม ราคาที่ซื้อผลิตภัณฑ์ต่อครั้งมีความสัมพันธ์กับกับความคิดเห็นต่อปัจจัยการตลาดของที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ร้านสะดวกซื้อซุปเปอร์ซิป สาขาวัดประดู่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เอกสารอ้างอิง

ประพล เปรมทองสุข. (2559). **ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ โฟมล้าง หน้าแบบ โคลนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร.**

สุกัญญา สมยง. (2561). **ได้ศึกษา เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์กันแดดผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร.**

วิภาวรรณ มโนปราโมทย์. (2558). **ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า ผ่านสังคมออนไลน์ (อินสตาแกรม) ของประชากรในกรุงเทพมหานคร.**

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์

Public participation in product development of communities behind Sala Thammasop Railway Station.

โยธิน ทองชาวนา[1]
Yothin Thongchawna

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพสำหรับข้อมูลปฐมภูมิ แบบของการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบการวิจัยแบบปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยกำหนดให้มีการดำเนินการศึกษาตามกิจกรรมหลัก ได้แก่ การศึกษาความเหมาะสม การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในชุมชน พื้นที่ในการวิจัย ได้แก่ ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์ ระยะเวลาในระหว่างวันที่ 3 กันยายน พ.ศ.2563 ถึง 30 พฤศจิกายน พ.ศ.2564 เป็นระยะเวลา 1 ปี 2 เดือนตามมาตรการความปลอดภัยด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด 2019 โดยนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลบริบทภายในด้วยแบบจำลอง PRIMO-F Analysis และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกทางธุรกิจ โดยใช้แบบจำลอง PEST Analysis การวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) การวิเคราะห์ความน่าสนใจในการลงทุนด้วย Nice Cell Matrix การวิเคราะห์ TOWS Matrix ตัวชี้วัดแนวทางการพัฒนาศักยภาพผลิตภัณฑ์ด้วย Balanced scorecard พบว่า กลยุทธ์เชิงรุก ประกอบด้วย 1) สร้างรูปแบบของผลิตภัณฑ์ขยายเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายหลายช่องทาง โดยนำเทคโนโลยีช่วยสนับสนุนช่องทางการจัดจำหน่ายE-Commerce ตามกระแสผู้บริโภคนิยมสนใจสินค้าที่ผลิตจากชุมชนเพื่อขยายตลาด 2) ร่วมงานสัมมนา/อบรม สร้างเครือข่าย วางแผนให้สอดคล้องนโยบายและมาตรการยกระดับและพัฒนาขีดความสามารถแก่ผู้ประกอบการ กลยุทธ์เชิงแก้ไข ประกอบด้วย 1) สร้างเครือข่ายกับวิสาหกิจชุมชน/สถาบันการศึกษาที่ช่วยเหลือถ่ายทอดองค์ความรู้พัฒนาผลิตภัณฑ์และแผนการตลาด 2) พัฒนาผลิตภัณฑ์และสร้างตรายี่ห้อ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ในเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้าง

[1] มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี คณะบริหารธุรกิจ

ความแตกต่างและลดต้นทุน กลยุทธ์เชิงป้องกัน ประกอบด้วย 1) สำรวจความต้องการผลิตภัณฑ์จากผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ 2) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นหลักฐานขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ/สถาบันการเงิน กลยุทธ์เชิงแก้ไข ประกอบด้วย 1) ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านเทคโนโลยีทั้งภาครัฐ/สถาบันการศึกษาที่มีความพร้อมถ่ายทอดองค์ความรู้และเป็นที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีเพื่อป้องกันฐานข้อมูลและพัฒนาผลิตภัณฑ์ในอนาคต โดยมีตัวชี้วัดแนวทางการพัฒนาศักยภาพผลิตภัณฑ์นำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ รวม 7 ตัวชี้วัด

คำสำคัญ: ธุรกิจชุมชน การพัฒนาศักยภาพ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

Abstract

This research aims to study people's participation in product development of communities behind Sala Thammasop Railway Station. To study product development guidelines of communities behind Sala Thammasop train station, this research was a qualitative research for primary data. The model of this research is a participatory practice research. The researcher determined that the study was conducted in accordance with the main activities, namely, the feasibility study. feasibility analysis Participatory workshops in the community Research areas include communities behind Sala Thammasop Railway Station. The period between 3 September 2020 and 30 November 2021 for a period of 1 year and 2 months according to safety measures with the COVID-19 epidemic situation by using the tools used in the research using the method In-depth interviews and group discussions The research tools used in the research were unstructured interviews and participant observations. Analyze internal context data with PRIMO-F Analysis model and external business environment analysis. Using the PEST Analysis model, SWOT analysis (SWOT Analysis), investment attractiveness analysis using Nice Cell Matrix, TOWS Matrix analysis, product potential development indicators with Balanced scorecard, it was found that the proactive strategy consisted of 1) creating a figure The product model expands to add multiple distribution channels. by bringing technology to support E-Commerce distribution channels According to the trend of consumers interested in products produced by the community to expand the market 2) attend seminars/training sessions network Plan in

accordance with policies and measures to upgrade and develop the capability of entrepreneurs. Remedial strategies consist of 1) building networks with community enterprises/institutions to help transfer knowledge, develop products and marketing plans; 2) develop products and create brand names. Eco-friendly packaging design to differentiate and reduce costs Preventive strategies consist of 1) continuously surveying the demand for products from consumers. To improve the product. 2) Prepare a continuous operating performance report as evidence to request support from government agencies/financial institutions. Corrective strategies consist of 1) coordinating with technology-related agencies, both governmental/academic institutions that are ready to transfer knowledge and be a technology consultant to protect databases and develop future products. There are 7 indicators of product potential development guidelines and strategies for implementation.

Keywords: community business, potential development participatory action research

บทนำ

ประชากรโลกในอีก 30 ปีข้างหน้ามีการคาดการณ์ตามรายงานของสหประชาชาติว่าเพิ่มขึ้น 2 พันล้านคนโดยในปัจจุบัน 7.7 พันล้านคนเป็น 9.7 พันล้านคนในปี 2050 (United Nations. 2019) ประชากรของโลกมีอายุเพิ่มขึ้นเนื่องจากอายุขัยที่เพิ่มขึ้นและระดับความอุดมสมบูรณ์ที่ลดลงและจำนวนประเทศที่ประสบปัญหาประชากรลดลง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในขนาดองค์ประกอบและการกระจายตัวของประชากรโลกมีผลสำคัญในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ตกลงร่วมกันทั่วโลกในการพัฒนาความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ทางสังคมในขณะเดียวกันก็ปกป้องสิ่งแวดล้อม (United Nations. 2019) ปัจจุบัน สภาพทรัพยากรธรรมชาติถูกนำไปใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จำนวนมากขึ้นตามการขยายตัวของประเทศและการขยายตัวทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่องและมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ประเด็นปัญหาดังกล่าวเป็นแรงผลักดันให้เกิดการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ได้แก่ การสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและยกระดับคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อสนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชน เร่งแก้ไขปัญหาวิกฤติสิ่งแวดล้อมเพื่อลดมลพิษที่เกิดจากการผลิตและการบริโภค พัฒนาระบบการบริหารจัดการที่โปร่งใสและเป็นธรรม ส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นวงกว้างมากขึ้น มุ่งเน้นการพัฒนาสู่ชุมชนผ่านการสร้างรากฐานของชุมชนและอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นการกระจาย

รายได้ มุ่งให้ชุมชนดำเนินชีวิตตามหลักการพึ่งพาตนเองได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

แนวทางด้านการตลาดในปัจจุบันสำหรับผู้ประกอบการ OTOP มุ่งการปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 โดยผู้ประกอบการ OTOP ต้องสร้างเอกลักษณ์ของสินค้าหรือบริการของตนเอง สร้างการรับรู้ใน ตราสินค้าของประเทศต่อผู้บริโภคเพื่อให้เกิดการสร้างคุณค่าหรือมูลค่าเพิ่มในตัวสินค้าและผลิตภัณฑ์ ในการสร้างตราสินค้า ผู้ประกอบการ OTOP อาจไม่สามารถสร้างตราสินค้าได้ง่าย อาจจะต้องหาพันธมิตรร่วม ธันยมัย, (2557). มีการออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนควรทำการสำรวจวิจัยเพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค พรรณิภา, (2561). นอกจากนี้ การหาตลาดกลุ่มเป้าหมายของผู้ประกอบการ OTOP ควรจะมีการเลือกส่วนตลาดเฉพาะ (Niche market) เนื่องจากเป็นส่วนตลาดที่ธุรกิจขนาดใหญ่ไม่สนใจหรือมองข้ามไป และหากผู้ประกอบการ ชุมชนเน้นเลือกตลาดเฉพาะกลุ่มเลือกใช้กลยุทธ์การสร้างความแตกต่าง สุธาวัลย์,& ภูษณิศา, (2559) ที่ผู้ประกอบการทุกคนสนใจต้องแข่งขันกับธุรกิจขนาดใหญ่ ธันยมัย, (2557) โดยการสำรวจความต้องการผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภคย่อมนำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อให้เกิดการสร้างคุณค่าหรือมูลค่าเพิ่มในตัวสินค้าและผลิตภัณฑ์ ธันยมัย, (2557) เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้า มีความสัมพันธ์กับการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมสอดคล้องกับประโยชน์ใช้สอย พรรณิภา, (2561) และต้องสร้างเอกลักษณ์ของสินค้าหรือบริการของตนเอง บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น (ธันยมัย, 2557; พรรณิภา, 2561) อัตลักษณ์ให้กับชุมชน พรรณิภา, (2561) และความต้องการผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภคได้ สำหรับแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยชุมชนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการออกแบบบรรจุภัณฑ์มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะของสินค้า บรรจุภัณฑ์ช่วยส่งเสริมมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์มีมูลค่าเพิ่มขึ้น ดังนั้น การนำผลิตภัณฑ์ชุมชนควรให้ผู้ประกอบการชุมชนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการพัฒนา เน้นการลดต้นทุนทางการจัดการเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนอย่างยั่งยืน (พรรณิภา, 2561; สุธาวัลย์,& ภูษณิศา, 2559) สำหรับงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาทางธุรกิจต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์ของการดำเนินธุรกิจชุมชน วิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกของชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

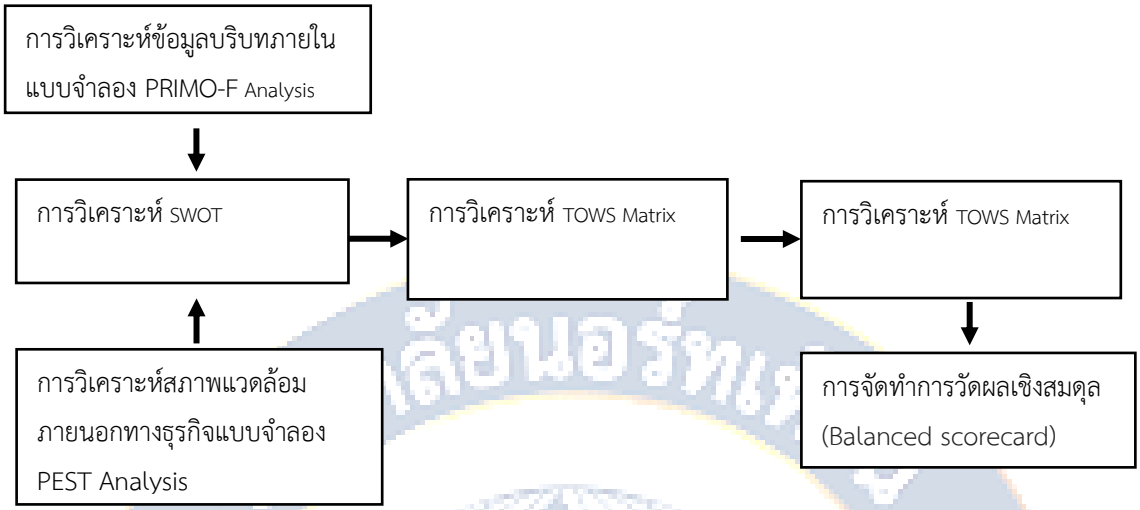

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยประกอบด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) เป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์ ซึ่งช่วยให้กำหนดจุดแข็งและจุดอ่อนจากสิ่งแวดล้อมภายใน โอกาสและอุปสรรคจากสิ่งแวดล้อมภายนอก ตลอดจนผลกระทบที่มีศักยภาพจากปัจจัยเหล่านี้ต่อการทำงาน หรือวิธีการซึ่งช่วยผู้บริหารกำหนดการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน(Internal Factor Analysis Summary: IFAS) ประกอบด้วยจุดแข็งขององค์กร (Organizational Strengths) จุดอ่อนขององค์กร (Organizational Weaknesses) กำหนดการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก(External Factor Analysis Summary: EFAS) ประกอบด้วย โอกาสจากสิ่งแวดล้อมภายนอก (Environmental Opportunities) และอุปสรรคจากสิ่งแวดล้อมภายนอก (Environmental Threats) ขององค์กร (ศิวฤทธ์, 2555; ศิริวรรณ, 2551; สุดาพร, 2552; Kotler, 2009) อธิบายได้ดังนี้จุดแข็ง (Strengths: S) หมายถึงจุดเด่นหรือจุดแข็ง เป็นผลมาจากปัจจัยภายใน เป็นข้อดีที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในบริษัท ได้แก่ จุดแข็งด้านการตลาด จุดแข็งด้านการเงิน จุดแข็งด้านการผลิต จุดแข็งด้านบุคลากร และจุดแข็งด้านอื่นๆ ขององค์กร จุดอ่อน (Weaknesses: W) หมายถึงจุดอ่อนหรือจุดด้อย เป็นผลมาจากปัจจัยภายใน เป็นข้อเสียหรือปัญหาหรือข้อบกพร่องที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในบริษัท ได้แก่ จุดอ่อนด้านการตลาด จุดอ่อนด้านการเงิน จุดอ่อนด้านการผลิต จุดอ่อนด้านบุคลากร และจุดอ่อนด้านอื่นๆ ขององค์กร โอกาส (Opportunities: O) หมายถึง โอกาสหรือข้อได้เปรียบซึ่งเกิดจากการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกบริษัท ประกอบด้วย สิ่งแวดล้อมจุลภาค ได้แก่ ลูกค้าหรือตลาด คู่แข่งขัน ผู้ขายปัจจัยการผลิต คนกลาง และสิ่งแวดล้อมมหภาค ได้แก่ ด้านประชากรศาสตร์

ด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยี ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการเมืองและกฎหมาย ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และอุปสรรค (Threats: T) หมายถึง อุปสรรคหรือปัญหา หรือภัยคุกคามซึ่งเกิดจากการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกบริษัท ประกอบด้วย สิ่งแวดล้อมจุลภาค ได้แก่ ลูกค้าหรือตลาด คู่แข่งขัน ผู้ขายปัจจัยการผลิต คนกลาง และสิ่งแวดล้อมมหภาค ได้แก่ ด้านประชากรศาสตร์ ด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยี ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการเมืองและกฎหมาย ด้านทรัพยากรธรรมชาติ (ศิวฤทธ์, 2555; ศิริวรรณ, 2551; สุดาพร, 2552; Kotler, 2009) โดยการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกเป็นการประเมินความสามารถ พิจารณาการวิเคราะห์ข้อมูลบริบทภายในด้วยแบบจำลอง PRIMO-F Analysis และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกทางธุรกิจ โดยใช้แบบจำลอง PEST Analysis กฤษณะ, (2016) สำหรับการประเมินความสามารถวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกใช้หลักการพิจารณาค่าถ่วงน้ำหนัก (Weight) โดยกำหนดตัวเลขทศนิยมที่มีค่าระหว่าง 0 (สำคัญน้อยที่สุด) ถึง 1 (สำคัญมากที่สุด) เพื่อเป็นการถ่วงน้ำหนักของปัจจัยในแต่ละรายการโดยผลรวมของค่าถ่วงน้ำหนักจะเท่ากับ 1 เสมอ และพิจารณาค่าคะแนนความสามารถในแต่ละรายการ (Rating)ซึ่งค่าคะแนนมีค่าระหว่าง 1 (ความสามารถในการตอบสนองน้อย) ถึง 5 (ความสามารถในการตอบสนองมาก) จากนั้น จัดทำค่าคะแนนถ่วงน้ำหนัก (Weight Score) โดยนำตัวเลขค่าถ่วงน้ำหนักของปัจจัยในแต่ละรายการ คูณกับค่าคะแนนความสามารถในแต่ละรายการ เมื่อได้ผลรวมของค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกไปใช้ในการวิเคราะห์ความน่าสนใจในการลงทุนด้วย Nice Cell Matrix กฤษณะ, (2016) ในส่วนการวิเคราะห์ TOWS Matrix (TOWS Matrix Analysis) เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ เปรียบเทียบเพื่อเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมให้บรรลุเป้าหมาย (กฤษณะ, 2016; ทิชากร, ฌานนท์, 2561) การสร้างกลยุทธ์สามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้ กลยุทธ์ SO หรือกลยุทธ์เชิงรุกหรือกลยุทธ์จุดแข็งกับโอกาส ได้แก่ กลยุทธ์ที่องค์กรจะใช้ความเข้มแข็งภายในขององค์กรหาประโยชน์จากโอกาสที่เกิดจากสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ภายนอก กลยุทธ์ WO หรือกลยุทธ์เชิงแก้ไขหรือกลยุทธ์จุดอ่อนกับโอกาส ได้แก่ กลยุทธ์ที่องค์กรจะใช้ความอ่อนแอภายในขององค์กรแต่หาประโยชน์จากโอกาสที่เกิดจากสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ภายนอก กลยุทธ์ ST หรือกลยุทธ์เชิงป้องกันหรือกลยุทธ์จุดแข็งกับอุปสรรค ได้แก่ กลยุทธ์ที่องค์กรจะใช้ความเข้มแข็งภายในขององค์กรหลีกเลี่ยงจากอุปสรรคที่เกิดจากสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ภายนอก กลยุทธ์ WT หรือกลยุทธ์เชิงรับหรือกลยุทธ์จุดอ่อนกับอุปสรรค ได้แก่ กลยุทธ์ที่องค์กรจะใช้ความอ่อนแอภายในขององค์กรหลีกเลี่ยงจากอุปสรรคที่เกิดจากสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ภายนอก (กฤษณะ, 2016; ทิชากร, ฌานนท์, 2561) และกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติจากนั้นพิจารณาผลการประเมินด้วย การจัดทำการวัดผลเชิงสมดุล (Balanced scorecard) แนวความคิดการดำเนินงานขององค์กร (สาคร, 2553;

Kaplan, & Norton, 2006) เพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงานนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์โดยรวมของบริษัทต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) สำหรับข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) แบบของการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบการวิจัยแบบปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยผู้วิจัยกำหนดให้มีการดำเนินการศึกษาตามกิจกรรมหลัก ได้แก่ การศึกษาความเหมาะสม การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในชุมชน พื้นที่ในการวิจัย ได้แก่ ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์ ระยะเวลาในระหว่างวันที่ 3 กันยายน พ.ศ.2563 ถึง 30 พฤศจิกายน พ.ศ.2564 เป็นระยะเวลา 1 ปี 2 เดือนตามมาตรการความปลอดภัยด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด 2019 โดยนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) และแบบสังเกต (Observation Form) สำหรับแบบสัมภาษณ์ (Interview Form) ของการวิจัยเป็นลักษณะของเครื่องมือทางการวิจัยให้ได้ข้อมูลจากการสนทนาเป็นการถามตอบกันโดยตรง ผู้วิจัยจะมีฐานะเป็นผู้สัมภาษณ์ (Interview) ส่วนประธานชุมชน กรรมการชุมชน สมาชิกในชุมชนมีฐานะเป็นตัวแทนของคนในชุมชนจะมีฐานะเป็นผู้ถูกสัมภาษณ์ (Interviewee) แบบการสัมภาษณ์แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ธานินทร์, (2548: 70) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างแบบนี้ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ไม่ต้องสร้างข้อคำถามต่างๆ ไว้ก่อนล่วงหน้า เพียงแต่กำหนดเป็นแนวทางการสัมภาษณ์ (Interview Guide) ไว้คร่าวๆ เท่านั้น การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างมีความยืดหยุ่นสูง ผู้วิจัยจะมีฐานะเป็นผู้สัมภาษณ์และตัวแทนของคนในชุมชนจะมีฐานะเป็นผู้ถูกสัมภาษณ์มีอิสระในการถามตอบอย่างเต็มที่ผู้สัมภาษณ์จึงต้องมีความรู้และความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ ธานินทร์, (2548: 70) ส่วนประกอบของแบบสัมภาษณ์ โดยทั่วไปจะประกอบด้วยส่วนประกอบสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนแรกของแบบสัมภาษณ์เป็นส่วนของโครงการวิจัยและสภาพทั่วไปของการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ชื่อโครงการวิจัย ชื่อ นามสกุลของผู้สัมภาษณ์ วันเวลาสถานที่สัมภาษณ์ ส่วนที่สองของแบบสัมภาษณ์เป็นส่วนของสถานภาพทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์ที่จำเป็น ส่วนที่สามของแบบสัมภาษณ์เป็นส่วนของข้อคำถามและเนื้อหาที่บันทึกคำตอบจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interview) ในชุมชนมุ่งศึกษาความต้องการของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน แบบสังเกต (Observation Form) ของการวิจัยเป็นลักษณะของเครื่องมือทางการวิจัยผู้วิจัยจะต้องใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เพื่อเก็บข้อมูล

พฤติกรรมของผู้สัมภาษณ์ปรากฏขึ้น ซึ่งแบบสังเกต (Observation Form) แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation Form) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation Form) ธานินทร์, (2548: 72) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation Form) โดยการสังเกตแบบนี้ผู้วิจัยจะเข้าไปอยู่ร่วมกันกับกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ถูกสังเกต โดยลักษณะของงานวิจัยที่ต้องใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมทางผู้วิจัยทราบถึงขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเป็นเอกลักษณ์ วิถีชีวิต ฯลฯ ของชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์ด้วยความสุภาพและให้เกียรติแก่ชุมชนตลอดเวลาที่เข้าพื้นที่ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนการศึกษา 9 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การระบุปัญหาของการดำเนินธุรกิจชุมชน โดยผู้วิจัยศึกษาแนวคิด กำหนดแนวทางประเด็นเกี่ยวกับลักษณะการประกอบธุรกิจ ผู้ประกอบการชุมชน ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการตลาดทั้งที่เป็นปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจชุมชน โดยวิธีการวิจัยแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตมีส่วนร่วมกับประธานชุมชน กรรมการชุมชน ชาวบ้านในชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 3 นัดหมายการสำรวจและวิเคราะห์ศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อการพัฒนา ทำการเก็บรวมรวมข้อมูลจากการสำรวจและการสัมภาษณ์ประธานชุมชน และชาวบ้านในชุมชนเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนและความต้องการของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ขั้นตอนที่ 4 ดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตมีส่วนร่วมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนา แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ขั้นตอนที่ 5 การกำหนดแนวทางการพัฒนาธุรกิจ โดยผู้วิจัยและกลุ่มชุมชนทำการสังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดร่วมกัน และนำมาวางแผนพัฒนา โดยจัดทำเป็นโครงการนำร่อง (Pilot Project) เพื่อนำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีความพร้อมได้รับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ขั้นตอนที่ 6 การสำรวจสอบถามความต้องการได้รับการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะที่จะนำไปใช้การดำเนินงานตามโครงการนำร่องของสมาชิกกลุ่มธุรกิจชุมชนและตรวจสอบพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเดิมก่อน เพื่อนำมาออกแบบกิจกรรมการฝึกอบรมปฏิบัติการเสริมสร้างความรู้ที่เหมาะสมกับการพัฒนาทักษะของสมาชิกกลุ่มธุรกิจชุมชน ขั้นตอนที่ 7 ผู้วิจัยกับประธานชุมชน กรรมการชุมชนและสมาชิกชุมชนได้จัดกิจกรรมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างความรู้และฝึกทักษะให้แก่สมาชิกกลุ่มธุรกิจชุมชนเพื่อให้นำไปใช้ปฏิบัติงานตามขั้นตอนต่างๆ ที่กำหนดไว้ในโครงการนำร่อง ขั้นตอนที่ 8 ผู้วิจัยกับประธานชุมชน กรรมการชุมชนดำเนินการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น โดยให้สมาชิกกลุ่มธุรกิจชุมชนพิจารณาเปรียบเทียบผลการดำเนินงานหลังจากที่ได้ดำเนินงานโครงการนำร่อง ขั้นตอนที่ 9 ผู้วิจัยกับประธานชุมชน กรรมการชุมชนนำผลการประเมินมาพิจารณาเพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขและนำไปวางแผนงานในครั้งต่อไป ในการตรวจสอบพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเดิมก่อนนั้น ทางผู้วิจัยกับประธานชุมชน กรรมการชุมชนต้อง

ดำเนินการสำรวจข้อมูลพื้นฐานความรู้ด้วยวิธีเครื่องมือแบบสอบถาม เพื่อนำมาออกแบบกิจกรรมการฝึกอบรมปฏิบัติการเสริมสร้างความรู้ที่เหมาะสมกับการพัฒนาทักษะของสมาชิกกลุ่มธุรกิจชุมชนได้ตรงกับความต้องการของผู้เข้ารับการอบรมและความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม ย่อมส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างความรู้และฝึกทักษะให้แก่สมาชิกกลุ่มธุรกิจชุมชน ทำให้ออกแบบกิจกรรมการฝึกอบรมปฏิบัติการนั้นเป็นเครื่องมือที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพการประกอบธุรกิจให้แก่ผู้ประกอบธุรกิจชุมชนได้ สำหรับ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ทางผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเอกสาร (Document Research) เป็นการศึกค้นคว้าอ้างอิงเอกสารและรวบรวมจากแหล่งต่างๆ ดังนี้ ข้อมูลจากหนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์ อินเตอร์เน็ต และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ เทคนิคการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) (ศิวฤทธ์, 2555; ศิริวรรณ, 2551; สุดาพร, 2552; Kotler, 2009) การวิเคราะห์ข้อมูลบริบทภายในด้วยแบบจำลอง PRIMO-F Analysis และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกทางธุรกิจ โดยใช้แบบจำลอง PEST Analysis กฤษณะ, (2016) การวิเคราะห์ TOWS Matrix (TOWS Matrix Analysis)เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ เปรียบเทียบเพื่อเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมให้บรรลุเป้าหมายและกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติจากนั้นพิจารณาผลการประเมินด้วย การจัดทำการวัดผลเชิงสมดุล (Balanced scorecard) แนวความคิดการดำเนินงานขององค์กร Kaplan, & Norton, (2006) เพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงานนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์โดยรวมของชุมชนต่อไป สำหรับองค์ประกอบของผลการดำเนินงานขององค์กร (Organization Performance : OP) โดยการจัดทำการวัดผลเชิงสมดุล (Balanced scorecard) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการเงิน (Financial Perspective) ด้านลูกค้า (Customer Perspective) ด้านกระบวนการภายใน (Internal Process Perspective) ด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth Perspective) สาคร (2553:248-249)

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของการศึกษา ประชากรที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์ จากข้อมูลการสัมภาษณ์ประธานชุมชนมีจำนวนประชากร 800 คน จำนวนครัวเรือน 252 ครัวเรือน ระยะเวลาในระหว่างวันที่ 3 กันยายน พ.ศ.2563 ถึง 30 พฤศจิกายน พ.ศ.2564 เป็นระยะเวลา 1 ปี 2 เดือนตามมาตรการความปลอดภัยด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด 2019 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์ ระยะเวลาในระหว่างวันที่ 3 กันยายน พ.ศ.2563 ถึง 30 พฤศจิกายน พ.ศ.2564 เป็นระยะเวลา 1 ปี 2 เดือนตามมาตรการความปลอดภัยด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด 2019

การสัมภาษณ์วิธีการวิจัยการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interview) ในชุมชนมุ่งศึกษาความต้องการของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน แบบสังเกต (Observation Form)ใช้วิธีการวิจัยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation Form) โดยลงพื้นที่สำรวจร่วมกับประธานชุมชนและกรรมการชุมชนตามที่ท่านนัดหมายตามมาตรการความปลอดภัยด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด 2019

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพการณ์ของการดำเนินธุรกิจชุมชน วิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกของชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกเป็นการประเมินความสามารถ พิจารณาจากการสัมภาษณ์ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบริบทภายในด้วยแบบจำลอง PRIMO-F Analysis ได้แก่ P-People (ด้านบุคลากร) พบว่าบุคคลในชุมชนมีความรู้ความสามารถ พัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง บุคคลให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน แต่ขาดการส่งเสริมการเข้าร่วมอบรมด้วยช่วงเวลาภาระหน้าที่หลัก R-Resources (ด้านทรัพยากร) พบว่าวัตถุดิบที่ใช้ในกระบวนการผลิตหาได้ง่าย มีจำนวนมาก แต่ต้องควบคุมแหล่งที่มาของวัตถุดิบ I-Innovations and Ideas (ด้านนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์) พบว่า รูปแบบของผลิตภัณฑ์ดอกไม้จันทน์ของกลุ่มชุมชนมีรูปแบบหลากหลายตามความต้องการของลูกค้า แต่ขาดการพัฒนานวัตกรรมด้านสินค้าและกระบวนการผลิต M-Marketing (ด้านการตลาด) พบว่า กลุ่มชุมชนมีจัดทำผลิตภัณฑ์เพียงพอแก่ความต้องการของลูกค้า มีช่องทางการจัดจำหน่ายหลายช่องทาง ได้แก่ วัดใหม่ผดุงเขต มีการตลาดออนไลน์แก่ลูกค้าที่สั่งผ่านออนไลน์ได้ แต่ด้านราคาบางครั้งถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลางที่มารับไปจำหน่ายขายต่อ รวมถึงลูกค้าต่อรองราคาสินค้า O-Operations (ด้านการดำเนินงาน) พบว่า การบริหารจัดการดำเนินงานของชุมชน มีการมอบหมายช่วยเหลือเกื้อกูลดำเนินงานร่วมกัน สมาชิกของชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการผลิตกรณีมีการสั่งสินค้าปริมาณมาก F-Finance (ด้านการเงิน) พบว่า สภาพทางการเงินของชุมชนมีความคล่องตัว มีการจดบันทึกรายรับ-รายจ่ายที่ชัดเจน แต่ในช่วงการแพร่ระบาดไวรัสโควิด19 ส่งผลกระทบทางการเงิน จากข้อมูลผลการวิเคราะห์ข้อมูลบริบทภายในด้วยแบบจำลอง PRIMO-F Analysis มาวิเคราะห์ผลรวมของค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักทั้งปัจจัยภายในพบว่า อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเท่ากับ 3.68 ดังตารางที่ 1 ในส่วน การพิจารณาจากการสัมภาษณ์การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกทางธุรกิจ โดยใช้แบบจำลอง PEST Analysis พบว่า P-Politic (ปัจจัยด้านนโยบายและการเมือง) พบว่า มีนโยบายและมาตรการยกระดับและพัฒนาขีดความสามารถแก่ผู้ประกอบการ แต่ขาดงบประมาณสนับสนุนในระดับชุมชนท้องถิ่น E-Economic (ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ) พบว่า ในช่วงการแพร่ระบาดไวรัสโควิด-19 ส่งผลการชะลอตัวของภาวะเศรษฐกิจ S-Social (ปัจจัยด้านสังคม) พบว่า กระแสผู้บริโภคนิยมสนใจสินค้าที่ผลิตจากชุมชน

แต่ขาดข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคแนวโน้มการใช้สินค้า มีคู่แข่งขันรายอื่นจำนวนมากด้วยสินค้าไม่มีความแตกต่างกันมากนัก T-Technology (ปัจจัยด้านเทคโนโลยี) พบว่า การขยายตัวด้านเทคโนโลยีช่วยสนับสนุนช่องทางการจัดจำหน่าย E-Commerce แต่ขาดระบบป้องกันด้านเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมภายนอกทางธุรกิจ โดยใช้แบบจำลอง PEST Analysis มาวิเคราะห์ผลรวมของค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักทั้งปัจจัยภายในพบว่า อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเท่ากับ 3.52 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัยภายใน(Internal Factor Analysis Summary: IFAS)

Internal Factor Analysis Summary: IFAS	Weight	Rating	Weight Score
จุดแข็ง (Strengths: S)			
S1 บุคคลในชุมชนมีความรู้ความสามารถ พัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง บุคคลให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน	0.08	4	0.32
S2 วัตถุดิบที่ใช้ในกระบวนการผลิตหาได้ง่าย มีจำนวนมาก	0.05	3	0.15
S3 รูปแบบของผลิตภัณฑ์ดอกไม้จันทน์ของกลุ่มชุมชนมีรูปแบบหลากหลายตามความต้องการของลูกค้า	0.09	4	0.36
S4 กลุ่มชุมชนมีจัดทำผลิตภัณฑ์เพียงพอแก่ความต้องการของลูกค้า มีช่องทางการจัดจำหน่ายหลายช่องทาง มีการตลาดออนไลน์แก่ลูกค้าที่สั่งผ่านออนไลน์ได้	0.09	4	0.36
S5 การบริหารจัดการดำเนินงานของชุมชน มีการมอบหมายช่วยเหลือเกื้อกูลดำเนินงานร่วมกัน	0.08	3	0.24
S6 สมาชิกของชุมชนมีส่วนร่วมกำหนดแผนการผลิตกรณีมีการสั่งสินค้าปริมาณ	0.08	4	0.32
S7 สภาพทางการเงินของชุมชนมีความคล่องตัว มีการจดบันทึกรายรับ-รายจ่าย	0.05	3	0.15
จุดอ่อน (Weaknesses: W)			
W1 ขาดการส่งเสริมการเข้าร่วมอบรมด้วยช่วงเวลาภาระหน้าที่หลัก	0.14	4	0.56
W2 ต้องควบคุมแหล่งที่มาของวัตถุดิบ	0.10	3	0.3

W3 ขาดการพัฒนานวัตกรรมด้านสินค้าและกระบวนการผลิต	0.08	4	0.32
W4 ด้านราคาบางครั้งถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลางที่มารับไปจำหน่ายขายต่อ รวมถึงลูกค้าต่อรองราคาสินค้า	0.04	3	0.12
W5 ช่วงการแพร่ระบาดไวรัสโควิด19 ส่งผลกระทบทางการเงิน	0.12	4	0.48
Total	1.00	-	3.68

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก (External Factor Analysis Summary: EFAS)

External Factor Analysis Summary: EFAS	**Weight**	**Rating**	**Weight Score**
โอกาส (Opportunities: O)			
O1 มีนโยบายและมาตรการยกระดับและพัฒนาขีดความสามารถแก่ผู้ประกอบการ	0.09	4	0.36
O2 กระแสผู้บริโภคนิยมสนใจสินค้าที่ผลิตจากชุมชน	0.12	3	0.36
O3 การขยายตัวด้านเทคโนโลยีช่วยสนับสนุนช่องทางการจัดจำหน่ายE-Commerce	0.15	4	0.6
อุปสรรค (Threats: T)			
T1 ขาดงบประมาณสนับสนุนในระดับชุมชนท้องถิ่น	0.12	4	0.48
T2 ขาดข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคแนวโน้มการใช้สินค้า	0.09	3	0.27
T3 คู่แข่งขันรายอื่นจำนวนมากด้วยสินค้าไม่มีความแตกต่างกันมากนัก	0.10	3	0.3
T4 การชะลอตัวของภาวะเศรษฐกิจ	0.16	4	0.64
T5 ขาดระบบป้องกันด้านเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง	0.17	3	0.51
Total	1.00	-	3.52

การวิเคราะห์ข้อมูลบริบทภายในด้วยแบบจำลอง PRIMO-F Analysis และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกทางธุรกิจ โดยใช้แบบจำลอง PEST Analysis ไปใช้ในการวิเคราะห์ความน่าสนใจในการลงทุนด้วย Nice Cell Matrix กฤษณะ, (2016) พบว่า ผลิตภัณฑ์มีความน่าสนใจในการลงทุนในระดับปานกลาง ดังภาพที่ 2

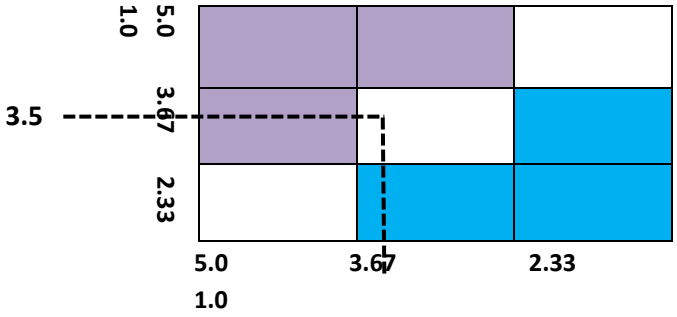

ภาพที่ 2 การประเมินความน่าสนใจในการลงทุน ด้วย Nice Cell Matrix

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์ เมื่อผู้วิจัยการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก นำผลการวิเคราะห์มากำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพผลิตภัณฑ์โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยการวิเคราะห์ TOWS Matrix (TOWS Matrix Analysis) และกำหนดกลยุทธ์ 7 กลยุทธ์แนวทางการพัฒนาศักยภาพผลิตภัณฑ์ คือ **กลยุทธ์เชิงรุก** ประกอบด้วย 1) สร้างรูปแบบของผลิตภัณฑ์ขยายเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายหลายช่องทาง โดยนำเทคโนโลยีช่วยสนับสนุนช่องทางการจัดจำหน่ายE-Commerce ตามกระแสผู้บริโภคนิยมสนใจสินค้าที่ผลิตจากชุมชนเพื่อขยายตลาด 2) ร่วมงานสัมมนา/อบรม สร้างเครือข่าย วางแผนให้สอดคล้องนโยบายและมาตรการยกระดับและพัฒนาขีดความสามารถแก่ผู้ประกอบการ **กลยุทธ์เชิงแก้ไข** ประกอบด้วย 1) สร้างเครือข่ายกับวิสาหกิจชุมชน/สถาบันการศึกษาที่ช่วยเหลือถ่ายทอดองค์ความรู้พัฒนาผลิตภัณฑ์และแผนการตลาด 2) พัฒนาผลิตภัณฑ์และสร้างตรายี่ห้อ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ในเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างความแตกต่างและลดต้นทุน **กลยุทธ์เชิงป้องกัน** ประกอบด้วย 1) สำรวจความต้องการผลิตภัณฑ์จากผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ 2) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นหลักฐานขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ/สถาบันการเงิน **กลยุทธ์เชิงแก้ไข** ประกอบด้วย 1) ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านเทคโนโลยีทั้งภาครัฐ/สถาบันการศึกษาที่มีความพร้อมถ่ายทอดองค์ความรู้และเป็นที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีเพื่อป้องกันฐานข้อมูลและพัฒนาผลิตภัณฑ์ในอนาคต ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ TOWS Matrix (TOWS Matrix Analysis) และกำหนดกลยุทธ์

การวิเคราะห์ปัจจัยภายใน (Internal Factor Analysis Summary: IFAS) / การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก (External Factor Analysis Summary: EFAS)	จุดแข็ง (Strengths: S)	จุดอ่อน (Weaknesses: W)
	S1 บุคคลในชุมชนมีความรู้ความสามารถ พัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง บุคคลให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน S2 วัตถุดิบที่ใช้ในกระบวนการผลิตหาได้ง่าย มีจำนวนมาก S3 รูปแบบของผลิตภัณฑ์ดอกไม้จันทน์ของกลุ่มชุมชนมีรูปแบบหลากหลายตามความต้องการของลูกค้า S4 กลุ่มชุมชนมีจัดทำผลิตภัณฑ์เพียงพอแก่ความต้องการของลูกค้า มีช่องทางการจัดจำหน่ายหลายช่องทาง มีการตลาดออนไลน์แก่ลูกค้าที่สั่งผ่านออนไลน์ได้ S5 การบริหารจัดการดำเนินงานของชุมชน มีการมอบหมายช่วยเหลือเกื้อกูลดำเนินงานร่วมกัน S6 สมาชิกของชุมชนมีส่วนร่วมกำหนดแผนการผลิตกรณีมีการสั่งสินค้าปริมาณ S7 สภาพทางการเงินของชุมชนมีความคล่องตัว มีการจดบันทึกรายรับ-รายจ่าย	W1 ขาดการส่งเสริมการเข้าร่วมอบรมด้วยช่วงเวลาภาระหน้าที่หลัก W2 ต้องควบคุมแหล่งที่มาของวัตถุดิบ W3 ขาดการพัฒนานวัตกรรมด้านสินค้าและกระบวนการผลิต W4 ด้านราคาบางครั้งถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลางที่มารับไปจำหน่ายขายต่อ รวมถึงลูกค้าต่อรองราคาสินค้า W5 ช่วงการแพร่ระบาดไวรัสโควิด19 ส่งผลกระทบทางการเงิน

โอกาส (Opportunities: O)	กลยุทธ์ SO (กลยุทธ์เชิงรุก)	กลยุทธ์ WO (กลยุทธ์เชิงแก้ไข)
O1 มีนโยบายและมาตรการยกระดับและพัฒนาขีดความสามารถแก่ผู้ประกอบการ O2 กระแสผู้บริโภคนิยมสนใจสินค้าที่ผลิตจากชุมชน O3 การขยายตัวด้านเทคโนโลยีช่วยสนับสนุนช่องทางการจัดจำหน่ายE-Commerce	S3, S4, S6, O2, O3 สร้างรูปแบบของผลิตภัณฑ์ขยายเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายหลายช่องทาง โดยนำเทคโนโลยีช่วยสนับสนุนช่องทางการจัดจำหน่าย E-Commerce ตามกระแสผู้บริโภคนิยมสนใจสินค้าที่ผลิตจากชุมชนเพื่อขยายตลาด S1, S6, S6, O1, O3 ร่วมงานสัมมนา/อบรม สร้างเครือข่ายวางแผนให้สอดคล้องนโยบายและมาตรการยกระดับและพัฒนาขีดความสามารถแก่ผู้ประกอบการ	W3, O1,O3 สร้างเครือข่ายกับวิสาหกิจชุมชน/สถาบันการศึกษาที่ช่วยเหลือถ่ายทอดองค์ความรู้พัฒนาผลิตภัณฑ์และแผนการตลาด W2, W4, O2 พัฒนาผลิตภัณฑ์และสร้างตรายี่ห้อ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ในเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างความแตกต่างและลดต้นทุน
อุปสรรค (Threats: T)	**กลยุทธ์ ST (กลยุทธ์เชิงป้องกัน)**	**กลยุทธ์ WT (กลยุทธ์เชิงรับ)**
T1 ขาดงบประมาณสนับสนุนในระดับชุมชนท้องถิ่น T2 ขาดข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคแนวโน้มการใช้สินค้า T3 คู่แข่งขันรายอื่นจำนวนมากด้วยสินค้าไม่มีความแตกต่างกันมากนัก T4 การชะลอตัวของภาวะเศรษฐกิจ T5 ขาดระบบป้องกันด้านเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง	S3, T2 สำรวจความต้องการผลิตภัณฑ์จากผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ S5, S6, T1 จัดทำรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นหลักฐานขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ/สถาบันการเงิน	W3, T5 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านเทคโนโลยีทั้งภาครัฐ/สถาบันการศึกษาที่มีความพร้อมถ่ายทอดองค์ความรู้และเป็นที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีเพื่อป้องกันฐานข้อมูลและพัฒนาผลิตภัณฑ์ในอนาคต

การกำหนดองค์ประกอบ/ตัวชี้วัดแนวทางการพัฒนาศักยภาพผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์ องค์ประกอบของผลการดำเนินงานขององค์กร (Organization Performance : OP) โดยการจัดทำการวัดผลเชิงสมดุล (Balanced scorecard) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการเงิน (Financial Perspective) ด้านลูกค้า (Customer Perspective) ด้านกระบวนการภายใน (Internal Process Perspective) ด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth Perspective) สาคร (2553:248-249)

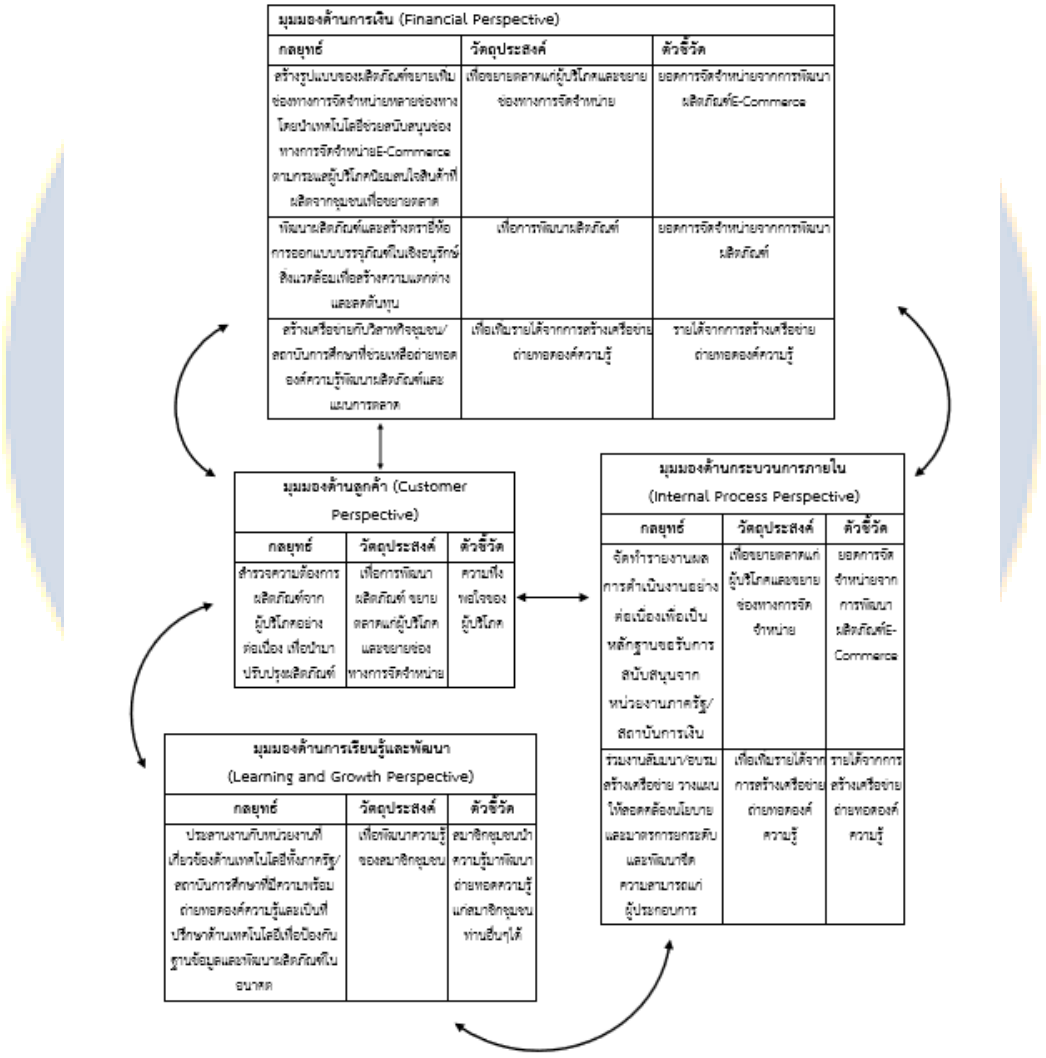

ภาพที่ 3 การจัดทำการวัดผลเชิงสมดุล (Balanced scorecard) ของผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์

ภาพที่ 3 จากการกำหนดตัวชี้วัดการวัดผลเชิงสมดุล (Balanced scorecard) ของผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์ โดยมีตัวชี้วัดรวม 7 ตัวชี้วัด ดังนี้ **มุมมองด้านการเงิน (Financial Perspective)** มีตัวชี้วัดการดำเนินงานตามกลยุทธ์รวม 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ยอดการจัดจำหน่ายจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์E-Commerce 2) ยอดการจัดจำหน่ายจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 3) รายได้จากการสร้างเครือข่ายถ่ายทอดองค์ความรู้ **มุมมองด้านลูกค้า (Customer Perspective)** มีตัวชี้วัดการดำเนินงานตามกลยุทธ์รวม 1 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ความพึงพอใจของผู้บริโภค **มุมมองด้านกระบวนการภายใน (Internal Process Perspective)** มีตัวชี้วัดการดำเนินงานตามกลยุทธ์รวม 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ยอดการจัดจำหน่ายจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์E-Commerce **2)** รายได้จากการสร้างเครือข่ายถ่ายทอดองค์ความรู้ **มุมมองด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth Perspective)** มีตัวชี้วัดการดำเนินงานตามกลยุทธ์รวม 1 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) สมาชิกชุมชนนำความรู้มาพัฒนาถ่ายทอดความรู้แก่สมาชิกชุมชนท่านอื่นๆได้

อภิปรายผล

ผลการศึกษาสภาพการณ์ของการดำเนินธุรกิจชุมชน วิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกของชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์จากข้อมูลผลการวิเคราะห์ข้อมูลบริบทภายในด้วยแบบจำลอง PRIMO-F Analysis มาวิเคราะห์ผลรวมของค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักทั้งปัจจัยภายในพบว่าอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเท่ากับ 3.68 ส่วนข้อมูลผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมภายนอกทางธุรกิจ โดยใช้แบบจำลอง PEST Analysis มาวิเคราะห์ผลรวมของค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักทั้งปัจจัยภายในพบว่า อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเท่ากับ 3.52 ซึ่งจากผลการศึกษานี้ สร้างรูปแบบของผลิตภัณฑ์ขยายเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายหลายช่องทาง โดยนำเทคโนโลยีช่วยสนับสนุนช่องทางการจัดจำหน่ายE-Commerce ตามกระแสผู้บริโภคนิยมสนใจสินค้าที่ผลิตจากชุมชนเพื่อขยายตลาด ร่วมงานสัมมนา/อบรม สร้างเครือข่าย วางแผนให้สอดคล้องนโยบายและมาตรการยกระดับและพัฒนาขีดความสามารถแก่ผู้ประกอบการ ในส่วนของผู้ประกอบการชุมชนควรสร้างเครือข่ายกับวิสาหกิจชุมชน/สถาบันการศึกษาที่ช่วยเหลือถ่ายทอดองค์ความรู้พัฒนาผลิตภัณฑ์และแผนการตลาด ผู้ประกอบการชุมชนส่งเสริมพัฒนาผลิตภัณฑ์และสร้างตรายี่ห้อ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ในเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างความแตกต่างและลดต้นทุน สอดคล้องงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของทิชากร เกษรบัว และฌานนท์ ปิ่นเสม. (2561) พบว่าจัดทำตราสินค้าแสดงให้เห็นความเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์และท้องถิ่นที่เป็นสากล สอดคล้องงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของจุติพร ฮกอั้น, ธนาภรณ์ นิลโมทย์, สิราวรรณ สายอ่อง, & ชลลดา แสงมณีศิริสาธิตกิจ (2021) พบว่าการส่งเสริมถ่ายทอดองค์ความรู้ เพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับกลุ่มสตรีทำเครื่องแกงบ้านหัวเกาะช้าง สอดคล้องงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของกฤษณะ ดาราเรือง (2016) พบว่าพัฒนาตราสัญลักษณ์สินค้าและบรรจุภัณฑ์

สอดคล้องงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของวรวิทย์ ประสิทธิ์ผล อรมน ปั้นทอง จุฑาทิพย์ พหลภาคย์และขวัญมิ่ง คำประเสริฐ (2563) พบว่าปัญหาทางการตลาด และการเรียนรู้และปรับตัวให้ทันตามการพัฒนาของการตลาดออนไลน์

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์ เมื่อผู้วิจัยการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก นำผลการวิเคราะห์มากำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพผลิตภัณฑ์โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยการวิเคราะห์ TOWS Matrix (TOWS Matrix Analysis) และกำหนดกลยุทธ์ 7 กลยุทธ์แนวทางการพัฒนาศักยภาพผลิตภัณฑ์ คือ **กลยุทธ์เชิงรุก** ประกอบด้วย 1) สร้างรูปแบบของผลิตภัณฑ์ขยายเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายหลายช่องทาง โดยนำเทคโนโลยีช่วยสนับสนุนช่องทางการจัดจำหน่ายE-Commerce ตามกระแสผู้บริโภคนิยมสนใจสินค้าที่ผลิตจากชุมชนเพื่อขยายตลาดสอดคล้องงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของวรวิทย์ ประสิทธิ์ผล อรมน ปั้นทอง จุฑาทิพย์ พหลภาคย์และขวัญมิ่ง คำประเสริฐ (2563) พบว่าปัญหาทางการตลาด และการเรียนรู้และปรับตัวให้ทันตามการพัฒนาของการตลาดออนไลน์ 2) ร่วมงานสัมมนา/อบรม สร้างเครือข่าย วางแผนให้สอดคล้องนโยบายและมาตรการยกระดับและพัฒนาขีดความสามารถแก่ผู้ประกอบการ **กลยุทธ์เชิงแก้ไข** ประกอบด้วย 1) สร้างเครือข่ายกับวิสาหกิจชุมชน/สถาบันการศึกษาที่ช่วยเหลือถ่ายทอดองค์ความรู้พัฒนาผลิตภัณฑ์และแผนการตลาด 2) พัฒนาผลิตภัณฑ์และสร้างตรายี่ห้อ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ในเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างความแตกต่างและลดต้นทุน สอดคล้องงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของทิชากร เกษรบัว และณานนท์ ปิ่นเสม. (2561) พบว่าจัดทำตราสินค้าแสดงให้เห็นความเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์และท้องถิ่นที่เป็นสากล **กลยุทธ์เชิงป้องกัน** ประกอบด้วย 1) สำรวจความต้องการผลิตภัณฑ์จากผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ 2) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นหลักฐานขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ/สถาบันการเงิน **กลยุทธ์เชิงแก้ไข** ประกอบด้วย 1) ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านเทคโนโลยีทั้งภาครัฐ/สถาบันการศึกษาที่มีความพร้อมถ่ายทอดองค์ความรู้และเป็นที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีเพื่อป้องกันฐานข้อมูลและพัฒนาผลิตภัณฑ์ในอนาคต นอกจากนี้ ยังสอดคล้องงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของจุติพร ฮกอั้น, ธนาภรณ์ นิลโมทย์, สิราวรรณ สายอ่อง, & ชลลดา แสงมณีศิริสาธิตกิจ (2021) พบว่าการส่งเสริมถ่ายทอดองค์ความรู้ เพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับกลุ่มสตรีทำเครื่องแกงบ้านหัวเกาะช้าง สอดคล้องงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของวรวิทย์ ประสิทธิ์ผล อรมน ปั้นทอง จุฑาทิพย์ พหลภาคย์และขวัญมิ่ง คำประเสริฐ (2563) พบว่าปัญหาทางการตลาดและการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย 1) สำรวจความต้องการผลิตภัณฑ์จากผู้บริโภคอย่างต่อเนื่องเพื่อนำมาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ 2) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นหลักฐานขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ/สถาบันการเงิน 3) ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านเทคโนโลยีทั้งภาครัฐ/สถาบันการศึกษาที่มีความพร้อมถ่ายทอดองค์ความรู้และเป็นที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีเพื่อป้องกันฐานข้อมูลและพัฒนาผลิตภัณฑ์ในอนาคต

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จากการสัมภาษณ์และกล่าวเกี่ยวข้องกับข้อเสนอแนะ ได้แก่ 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดโครงการให้ผู้ประกอบการชุมชนมีส่วนร่วมงานสัมมนา/อบรมสร้างเครือข่าย 2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมกับการวางแผนของชุมชนให้สอดคล้องนโยบายและมาตรการยกระดับและพัฒนาขีดความสามารถแก่ผู้ประกอบการชุมชน 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณลงสู่ระดับชุมชนมากขึ้น 4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านเทคโนโลยีทั้งภาครัฐ/สถาบันการศึกษาที่มีความพร้อมถ่ายทอดองค์ความรู้และเป็นที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีเพื่อป้องกันฐานข้อมูลและพัฒนาผลิตภัณฑ์ในอนาคต 5) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างเครือข่ายกับวิสาหกิจชุมชน/สถาบันการศึกษาที่ช่วยเหลือถ่ายทอดองค์ความรู้พัฒนาผลิตภัณฑ์และแผนการตลาดแก่ผู้ประกอบการชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาศักยภาพและกำหนดกลยุทธ์แยกตามกลุ่มผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นข้อมูลในการนำเสนอแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กริช แรงสูงเนิน. (2554). **การวิเคราะห์ปัจจัยด้วยSPSSและAMOS เพื่อการวิจัย.** กรุงเทพมหานคร: บริษัทซีเอ็ดยูเคชั่นจำกัด(มหาชน).

กัลยา วานิชบัญชา. (2544). **หลักสถิติ.**กรุงเทพฯ.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

กัลยา วานิชบัญชา. (2550).**การใช้ SPSS for windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล**.กรุงเทพฯ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

กฤษณะ ดาราเรือง. (2016). **การพัฒนากลยุทธ์การแข่งขันผลิตภัณฑ์ OTOP หมูฝอยกรอบโกเนียร ตำบลหนองกระโดน อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์**. Modern Management Journal, 14(2), 67-78.แหล่งที่มา https://so04.tci-thaijo.org/index.php/stou-sms-pr/article/view/207667

จุติพร ฮกอั้น, ธนาภรณ์ นิลโมทย์, สิราวรรณ สายอ่อง และชลลดา แสงมณีศิริสาธิตกิจ. (2021). การ

พัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องแกงแบบมีส่วนร่วมบนฐานทรัพยากรชุมชนกรณีศึกษากลุ่มสตรีทำเครื่องแกงบ้านหัวเกาะช้าง ตำบลปากแตระ อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา. วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์, 4(3), 96-110. แหล่งที่มา https://so05.tci-thaijo.org/index.php/SASAJ/article/view/250919

ทิชากร เกษรบัว และฌานนท์ ปิ่นเสม. (2561). กลยุทธ์การพัฒนาผู้ประกอบการสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) กลุ่มเบญจบูรพาสู่การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา (ด่านอรัญประเทศ) ด้วยการวิเคราะห์ SWOT. **RMUTT Global Business and Economics Review, 13**(2),51-66.แหล่งที่มา http://www.ecard.rmutt.ac.th

ธันยมัย เจียรกุล.(2557). **ปัญหาและแนวทางการปรับตัวของ OTOP เพื่อพร้อมรับการเปิด AEC.** วารสารนักบริหาร,34 (1), 177-191. แหล่งที่มา https://so01.tci-thaijo.org/index.php/executivejournal/article/view/81168/64580

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2548). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. บริษัท วี อินเตอร์. พริ้นท์ กรุงเทพฯ**

นราศรี ไววนิชกุลและชูศักดิ์ อุดมศรี. (2541). **ระเบียบวิธีวิจัย**.กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2547). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 2. เฮ้าส์ - ออฟเคอร์มีสท์.กรุงเทพฯ.

พรรณิภา ซาวคำและคณะ. (2561). **การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อเข้าสู่ตลาดธุรกิจโรงแรมจังหวัดเชียงราย**. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี., 12 (1) 165-182. แหล่งที่มา https://so01.tci-thaijo.org/index.php/journaldtc/article/view/118052/90575

เพลินทิพย์ โกเมศโสภา. (2546). **การวางแผนการตลาด**.พิมพ์ครั้งที่ 5.คณะพาณิชย์ศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.กรุงเทพฯ.

วรวิทย์ ประสิทธิ์ผล, อรมน ปั้นทอง, จุฑาทิพย์ พหลภาคย์และขวัญมิ่ง คำประเสริฐ. (2563). **การพัฒนาศักยภาพการประกอบการธุรกิจชุมชน กรณีธุรกิจชุมชนหมู่บ้านเลิศอุบล เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร.**วารสารรัชต์ภาคย์.14(32),125-140.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และวุฒิศักดิ์ พิศสุวรรณ. (2551). **การบริหารการตลาดยุคใหม่.** บริษัท ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์ จำกัด, กรุงเทพฯ.

ศิวฤทธ์ พงศกรรังศิลป์. (2555). **หลักการตลาด**. กรุงเทพฯ.สำนักพิมพ์ท้อป.

ศุภร เสรีรัตน์. (2548). **พฤติกรรมผู้บริโภค**. พิมพ์ครั้งที่ 4 เอ อาร์ บิซิเนส เพรส, กรุงเทพฯ.

สรชัย พิศาลบุตรและคณะ. (2549). **การสร้างและประมวลผลข้อมูลจากแบบสอบถาม**. วิทยพัฒน์, กรุงเทพฯ.

สาคร สุขศรีวงศ์. (2553). การจัดการ: **จากมุมมองนักบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: จี.พี. ไซเบอร์พรินท์.

สิน พันธุ์พินิจ. (2547). **เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. บริษัทจูนพับลิ่งชิ่ง, กรุงเทพฯ.

สุดาพร กุณฑลบุตร. (2552). **หลักการตลาดสมัยใหม่**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ.โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุธาวัลย์ สัจจสมบูรณ์ และภูษณิศา เตชเถกิง.(2559). **กลยุทธ์การสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ผ้าไหมยกดอก OTOP ของผู้ประกอบการในจังหวัดลำพูน .**วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, 10(3), 41-54. https://so01.tci-thaijo.org/index.php/FEU/article/view/48605

สุวิมล ติรกานันท์. (2549). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ.โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิมล แม้นจริง. (2546). **การจัดการการตลาด**. กรุงเทพฯ.โรงพิมพ์บริษัท เอส.กรุ๊ป จำกัด .เอ็น .

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2553). **สำมะโนประชากรและเคหะ (ระบบออนไลน์)**. แหล่งที่มา http://popcensus.nso.go.th/show_table.php?t=t1&yr=2543&r=2 สืบค้นเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2562.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564).** สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2563 จาก ttps://www.nesdb.go.th/

อดุลย์ จาตุรงค์กุล. (2550). **พฤติกรรมผู้บริโภค**. กรุงเทพฯ.มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,

Armstrong, G. & Kotler, P. (2009). **Marketing: an introduction (9th ed.)**. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

Del L.Hawkins, Roger J.Best and Kenneth A.Coney. (2001). **Consumer Behavior**. 8th Edition.McGraw-Hill, Inc, New York.

E. Boone & David L. Kurtz.(2002). **Contemporay Marketing**. Thomson Leaning, Inc.,

Eric N. Berkowitz, Roger A. Kerin, Stevern W. Hartley, William Rudelius,(1997). **Marketing. 15th Edition, T**he McGraw-Hill Companies, Inc.

Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (2006). **Alignment: Using the balanced scorecard to create corporate synergies.** Harvard Business Press. (Online).

Kotler, Philip.(2009). **Marketing Management**. 13th Edition. New Jersey: Pearson Prentice Hall.

McDaniel, Carl. and Gates, Roger.(2002). **Marketing Research**. 5th ed. Thomson, Inc, South-Western.U.S.A..

Solomon, M.R. (2007). **Consumer behavior: Buying, having, and being**. 7th Edition. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

United Nations. (2019). **World Population Prospects 2019.** Department of Economic and Social Affairs (ระบบออนไลน์). สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2563 จาก https://www.un.org/development/desa/publications/world-population-prospects-2019-highlights.html

United Nations. (2019). **World Population Prospects 2019.** Department of Economic and Social Affairs (ระบบออนไลน์). สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2563 จาก https://population.un.org/wpp/Graphs/Probabilistic/POP/60plus/900

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การ กรณีศึกษา : บริษัท ชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด

FACTORS TOWARD RELATIONSHIP OF ORGANIZATIONAL COMMITMENT OF THE OFFICIALS AT CHAI KOMOL BUSINESS CO.,LTD

เนาวลักษณ์ เอื้อพิชญานนท์[1] และ ปิยะพร เสมาทอง[2]
Naowalak Ueaphichayanon and Piyaporn Semathong

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะของงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัทชัยโกมลธุรกิจ จำกัด 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยประสบการณ์การทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัทชัยโกมลธุรกิจ จำกัด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือพนักงานบริษัทชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าความสัมพันธ์ โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ผลการศึกษาพบว่า

ความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท ชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณารายด้าน พบว่าสูงสุดได้แก่ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามเพื่อปฏิบัติงานให้แก่องค์การ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 รองลงมา ได้แก่ความเชื่อมั่นยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 และต่ำสุดความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์การมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ พบว่าปัจจัยลักษณะของงาน ปัจจัยประสบการณ์การทำงาน มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การ ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ลักษณะของงาน, ประสบการณ์การทำงาน, .ความผูกพันต่อองค์การ

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาตาก, E-mail: naowaluckna@gmail.com, โทร. 081-4742756
[2] มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาตาก, E-mail: pieya_23@hotmail.com, โทร. 081-7857904

Abstract

The purposes of the research were to study of relationship between jobs Characteristics, work experience of CHAI KOMOL BUSINESS CO., LTD. To make a comparison among Organizational Commitment. The samples consisted of 60 CHAI KOMOL BUSINESS CO., LTD., using a questionnaire as an instrument. The statistics used for analyzing the collected data were frequency, percentage, mean, and Pearson's correlation Coefficient.

The overall organizational commitment of the employees of CHAI KOMOL BUSINESS CO., LTD was at a high level. Consider each aspect it was found that the highest was the willingness to devote effort to work for the organization. with an average of 3.99, followed by confidence, acceptance of goals and values of the organization The mean was 3.82 and the lowest, the desire to maintain organizational membership was the mean 3.52. It was found that the nature of the work Characteristics work experience factor there is a relationship with the commitment to the organization. Overall, there was a significant correlation in the same direction at a moderate level. Statistically at .01 level

Keywords: Job Characteristics, work experience, Organizational Commitment

บทนำ

สภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก รวมไปถึงการใช้ชีวิตและการพัฒนาที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทำให้หน่วยงาน บริษัท หรือองค์การต่าง ๆ ต้องเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้องค์การสามารถอยู่รอดได้ องค์การที่จะประสบความสำเร็จในการดำเนินงานได้นั้นจะต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถของบุคลากรในองค์การ ในการจัดหาบุคลากรที่มีคุณสมบัติตามที่องค์การต้องการนั้นอาจกระทำได้โดยการกำหนด มาตรฐานที่สำคัญบางประการ เช่น การศึกษา ประสบการณ์ ความถนัด อายุ เพศ เป็นต้น โดยเกณฑ์เหล่านี้จะต้องสอดคล้องและเหมาะสมกับงานแต่ละชนิดขององค์การ ตลอดจนเป็นมาตรฐานในการคัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสมกับตำแหน่งงาน นอกจากนี้การกำหนดมาตรฐานในการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรจะต้องมีความรู้และความเข้าใจในงานอย่างเพียงพอ จึงจะสามารถกำหนดมาตรฐานที่จะคัดเลือกบุคลากรที่องค์การต้องการได้อย่างถูกต้องทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะสามารถบ่งชี้ความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การได้และสามารถทำให้

องค์การบรรลุตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดดังนั้นทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำองค์การให้ไปสู่ความสำเร็จ (พิชิต เทพวรรณ์.2554: 16 - 24)

ความผูกพันในงานของพนักงานที่มีความผูกพันต่อองค์การจะมีพฤติกรรมการตระหนักถึงความสำคัญของลักษณะงาน ที่มีผลต่อบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของตนที่มีต่อการทำงานในเชิงพัฒนาตนเอง โดยนำศักยภาพที่มีออกมาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ เช่น งานที่มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น หรืองานปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล งานที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจตามระดับที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยทำให้พนักงานเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าของกิจการ เกิดความมั่นใจ มีความคิดริเริ่ม เกิดความมุ่งมั่นที่จะพัฒนางานให้ก้าวหน้า ทั้งนี้ยังทำให้องค์การเกิดความมั่นคง มีประสิทธิภาพเกิดผลสำเร็จของงานตามเป้าหมาย และเกิดความผูกพันของพนักงานต่อองค์การ พนักงานทุกคนเกิดความพึงพอใจในการทำงาน (Job Satisfaction) และมีความสุขในการทำงานที่ตนรับผิดชอบ (นงนุช วงษ์สุวรรณ. 2553: 8 - 11)

ความผูกพันของพนักงานเป็นทัศนคติของพนักงานทั้งที่แสดงออกถึงความคิด ความรู้สึก การรับรู้ และการเรียนรู้ของพนักงานที่มีต่องานหรือเพื่อนร่วมงาน จะส่งผลต่อความสัมพันธ์และความพึงพอใจของพนักงานที่มีต่อองค์การ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้พนักงานเกิดความพึงพอใจ ความรู้สึกที่ดีต่อองค์การ มีโอกาสในการพัฒนาตัวเอง และมีความต้องการที่จะทำงานร่วมกับองค์การให้นานที่สุด โดยการสังเกตจากพฤติกรรมของพนักงานในองค์การที่จะแสดงให้เห็นถึงความผูกพันในการทำงานกับองค์การ เช่น พูดถึงองค์การในทางที่ดี มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าขององค์การ หากพนักงานในองค์การมีพฤติกรรมดังกล่าวแสดงว่าพนักงานในองค์การมีความผูกพันต่อองค์การและงานที่รับผิดชอบ (รุ่งโรจน์ อรรถานิทธิ์.2553: 22 - 24)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลทำให้พนักงานเกิดความผูกพันต่อองค์การ และศึกษาว่าแต่ละปัจจัยนั้นมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การเพียงใด ผลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาเป็นองค์การธุรกิจที่ดีโดยจะทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันในองค์การของพนักงาน บริษัท ชัยโกมลธุรกิจ จำกัด ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะของงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัทชัยโกมลธุรกิจ จำกัด

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยประสบการณ์การทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัทชัยโกมลธุรกิจ จำกัด

สมมติฐาน

1. ลักษณะของงาน ประกอบด้วย ความมีอิสระในการทำงาน ความหลากหลายของงาน ความมีเอกลักษณ์ของงาน งานที่มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ผลป้อนกลับของงาน มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การ

2. ประสบการณ์การทำงาน ประกอบด้วย ความสำคัญของตนต่อองค์การ ความพึ่งพิงได้ขององค์การ ความคาดหวังที่จะได้รับการตอบสนองจากองค์การ ทัศนคติต่อเพื่อนร่วมงานและองค์การ มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

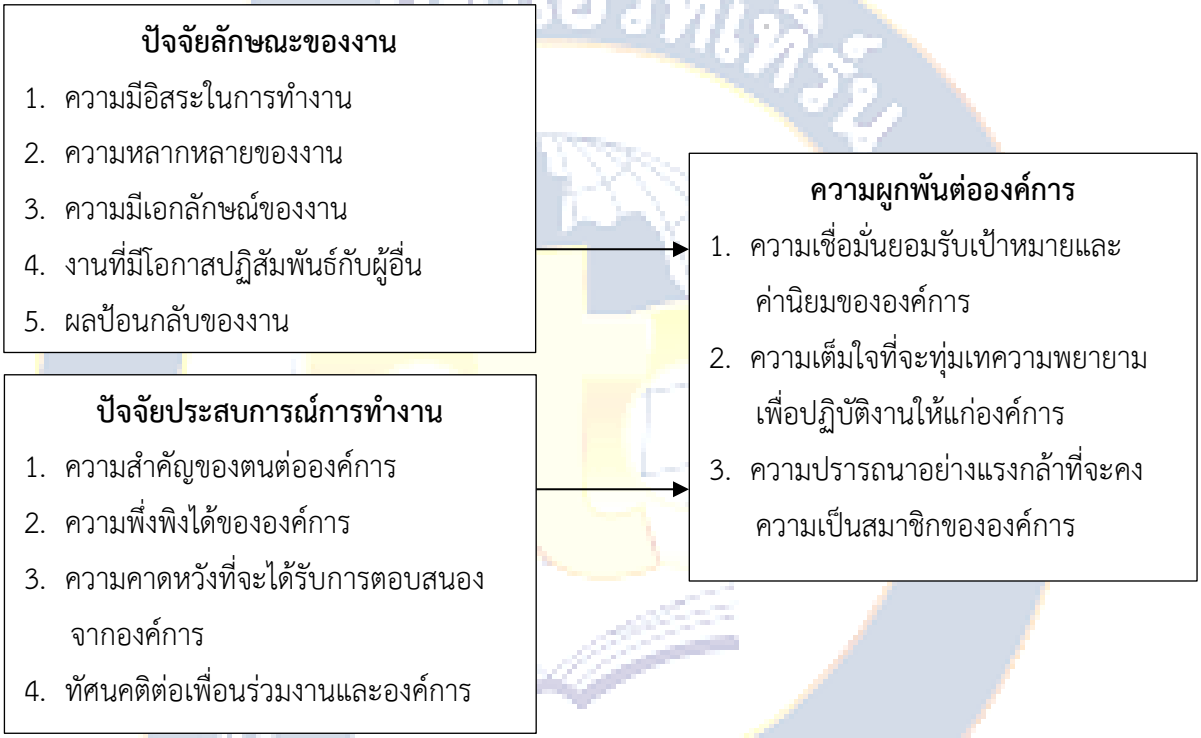

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานบริษัท ชัยโกมลธุรกิจ จำกัด จำนวน 60 คน (ที่มา: รายงานจำนวนพนักงานบริษัท ชัยโกมลธุรกิจ จำกัด)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) เป็นเครื่องมือในการสำรวจข้อมูลปัจจัยลักษณะของงาน ปัจจัยประสบการณ์ทำงาน และความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท ชัยโกมลธุรกิจ จำกัด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวิเคราะห์และอธิบายถึงปัจจัยส่วนบุคคล

สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) การคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะของงาน ปัจจัยประสบการณ์ทำงาน และความผูกพันต่อองค์การ

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นพนักงานบริษัท ชัยโกมลธุรกิจ จำกัด ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อายุระหว่าง 31 - 40 ปี ผู้ตอบแบบสอบถามมีสถานภาพโสดและสมรสจำนวนเท่ากัน ระดับการศึกษาส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ระยะเวลาในการปฏิบัติงานส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ระหว่าง 1 – 5 ปี และตำแหน่งส่วนใหญ่ ตำแหน่งพนักงาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยลักษณะของงานของพนักงานบริษัทชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด ซึ่งประกอบด้วย ลักษณะของงาน ประกอบด้วย ความมีอิสระในการทำงาน ความหลากหลายของงาน ความมีเอกลักษณ์ของงาน งานที่มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และผลป้อนกลับของงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 1 ปัจจัยลักษณะของงานของพนักงานบริษัทชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด

ลักษณะของงาน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ความมีอิสระในการทำงาน	3.77	.64	มาก
ความหลากหลายของงาน	3.76	.73	มาก
ความมีเอกลักษณ์ของงาน	4.01	.70	มาก
งานที่มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น	3.99	.62	มาก
ผลป้อนกลับของงาน	3.58	.94	มาก
ลักษณะของงานโดยรวม	3.82	.63	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยลักษณะของงาน ของพนักงานบริษัทชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยลักษณะของงานอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านความมีเอกลักษณ์ของงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.01 รองลงมาเป็นด้านงานที่มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 ความมีอิสระในการทำงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 ด้านความหลากหลายของงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 ด้านผลป้อนกลับของงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ปัจจัยประสบการณ์การทำงานของพนักงานบริษัทชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด

ประสบการณ์การทำงาน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S. D.	แปลผล
ความสำคัญของตนต่อองค์การ	3.76	.80	มาก
ความพึ่งพิงได้ขององค์การ	3.24	.73	ปานกลาง
ความคาดหวังที่ได้รับการตอบสนองจากองค์การ	3.44	1.36	มาก
ทัศนคติต่อเพื่อนร่วมงานและองค์การ	3.82	.46	มาก
ประสบการณ์การทำงานโดยรวม	3.57	.76	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยประสบการณ์การทำงาน ของพนักงานบริษัทชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสบการณ์การทำงานอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าด้านทัศนคติต่อเพื่อนร่วมงานและองค์การมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.82 รองลงมาเป็นด้านความสำคัญของตนต่อองค์การมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 ด้านความคาดหวังที่ได้รับการตอบสนองจากองค์การมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44 อยู่ในระดับมาก และด้านความพึ่งพิงได้ขององค์การมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของของพนักงาน บริษัทชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด

ความผูกพันต่อองค์การ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S. D.	แปลผล
ด้านความเชื่อมั่นยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ	3.82	.64	มาก
ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามเพื่อปฏิบัติงานให้แก่องค์การ	3.99	.69	มาก
ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์การ	3.52	.77	มาก
ความผูกพันต่อองค์การโดยรวม	3.78	.67	มาก

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความผูกพันต่อองค์การ ของพนักงานบริษัทชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามเพื่อปฏิบัติงานให้แก่องค์การมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.99 รองลงมาเป็นด้านความเชื่อมั่นยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์การมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะของงานกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัทชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด

ลักษณะของงาน	ความผูกพันต่อองค์การ (ความเชื่อมั่นยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ)			
	n	r	Sig.(2-tailed)	ระดับความสัมพันธ์
1. ความมีอิสระในการทำงาน	60	.39	.00**	ระดับปานกลาง
2. ความหลากหลายของงาน	60	.17	.20	ไม่มีความสัมพันธ์
3. ความมีเอกลักษณ์ของงาน	60	.34	.01*	ระดับปานกลาง
4. งานที่มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น	60	.30	.02*	ระดับต่ำ
5. ผลป้อนกลับของงาน	60	.27	.04*	ระดับต่ำ

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะของงานกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัทชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด (ต่อ)

ลักษณะของงาน	ความผูกพันต่อองค์การ (ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามเพื่อปฏิบัติงานให้แก่องค์การ)			
	n	r	Sig.(2-tailed)	ระดับความสัมพันธ์
1. ความมีอิสระในการทำงาน	60	.63**	.00	ระดับปานกลาง
2. ความหลากหลายของงาน	60	.51**	.00	ระดับปานกลาง
3. ความมีเอกลักษณ์ของงาน	60	.34*	.01	ระดับปานกลาง
4. งานที่มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น	60	.53**	.00	ระดับปานกลาง
5. ผลป้อนกลับของงาน	60	.41**	.00	ระดับปานกลาง

ลักษณะของงาน	ความผูกพันต่อองค์การ (ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์การ)			
	n	r	Sig.(2-tailed)	ระดับความสัมพันธ์
1. ความมีอิสระในการทำงาน	60	.18	.17	ไม่มีความสัมพันธ์
2. ความหลากหลายของงาน	60	.00	.98	ไม่มีความสัมพันธ์
3. ความมีเอกลักษณ์ของงาน	60	.04	.76	ไม่มีความสัมพันธ์
4. งานที่มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น	60	.11	.39	ไม่มีความสัมพันธ์
5. ผลป้อนกลับของงาน	60	.01	.92	ไม่มีความสัมพันธ์

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะของงานกับความผูกพันต่อองค์การ ด้านความเชื่อมั่นยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การของพนักงานบริษัท ชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด พบว่า ด้านความมีอิสระในการทำงาน มีค่า sig. (2-tailed) เท่ากับ .00 ด้านความมีเอกลักษณ์ของงานมี ค่า sig. (2-tailed) เท่ากับ .01 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ปัจจัยลักษณะของงานด้านความมีอิสระในการทำงาน ด้านความมีเอกลักษณ์ของงาน มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท ชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด ในด้านความเชื่อมั่นยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .39 และ .34 ด้านงานที่มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น มีค่า sig. (2-tailed) เท่ากับ .02 ด้านผลป้อนกลับของงาน มีค่า sig. (2-tailed) เท่ากับ .04 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ปัจจัยลักษณะของงานด้านงานที่มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านผลป้อนกลับของงาน มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท ชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด ในด้านความเชื่อมั่นยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .30 และ .27 ด้านความหลากหลายของงาน พบว่า ค่า sig. (2-tailed) เท่ากับ .20 ซึ่งมีค่ามากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ปัจจัยลักษณะของงานด้านความหลากหลายของงานไม่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท ชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด ด้านความเชื่อมั่นยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .17

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะของงานกับความผูกพันต่อองค์การ ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามเพื่อปฏิบัติงานให้แก่องค์การของพนักงานบริษัท ชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด พบว่า ด้านความมีอิสระในการทำงาน มีค่า sig. (2-tailed) เท่ากับ .00 ด้านความหลากหลายของงาน มีค่า sig. (2-tailed) เท่ากับ .00 ด้านความมีเอกลักษณ์ของงาน มีค่า sig. (2-tailed) เท่ากับ .01 ด้านงานที่มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น มีค่า sig. (2-tailed) เท่ากับ .00 ด้านผลป้อนกลับของงาน มีค่า sig. (2-tailed) เท่ากับ .00ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .01 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ด้านความมีอิสระในการทำงาน ด้านความหลากหลายของงาน ด้านความมีเอกลักษณ์ของงาน ด้านงานที่มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และด้านผลป้อนกลับของงาน มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท ชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด ในด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามเพื่อปฏิบัติงานให้แก่องค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .63 .51 .34 .53 และ .41

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะของงานกับความผูกพันต่อองค์การ ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์การของพนักงานบริษัท ชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด พบว่า ด้านความมีอิสระในการทำงาน มีค่า sig. (2-tailed) เท่ากับ .17 ด้านความหลากหลายของงาน มีค่า sig. (2-tailed) เท่ากับ .98 ด้านความมีเอกลักษณ์ของงาน มีค่า sig. (2-tailed) เท่ากับ .76 ด้านงานที่มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น มีค่า sig. (2-tailed) เท่ากับ .39 ด้านผลป้อนกลับของงาน มีค่า sig. (2-tailed) เท่ากับ .92 ซึ่งมีค่ามากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ปัจจัยลักษณะของงาน ด้านความมีอิสระในการทำงาน ด้านความหลากหลายของงาน ด้านความมีเอกลักษณ์ของงาน ด้านงานที่มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และด้านผลป้อนกลับของงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท ชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .18 .00 .04 .11 และ .01

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยประสบการณ์การทำงานกับความผูกพันต่อองค์การ ของพนักงานบริษัทชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด

ประสบการณ์การทำงาน	ความผูกพันต่อองค์การ (ความเชื่อมั่นยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ)			
	n	r	Sig.(2-tailed)	ระดับความสัมพันธ์
1. ความสำคัญของตนต่อองค์การ	60	.40**	.00	ระดับปานกลาง
2. ความพึ่งพิงได้ขององค์การ	60	.50**	.00	ระดับปานกลาง
3. ความคาดหวังที่จะได้รับการตอบสนองจากองค์กร	60	.20	.12	ไม่มีความสัมพันธ์
4. ทัศนคติต่อเพื่อนร่วมงานและองค์การ	60	.26**	.00	ระดับต่ำ
ประสบการณ์การทำงาน	ความผูกพันต่อองค์การ (ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามเพื่อปฏิบัติงานให้แก่องค์การ)			
	n	r	Sig.(2-tailed)	ระดับความสัมพันธ์
1. ความสำคัญของตนต่อองค์การ	60	.46**	.00	ระดับปานกลาง
2. ความพึ่งพิงได้ขององค์การ	60	.52**	.00	ระดับปานกลาง
3. ความคาดหวังที่จะได้รับการตอบสนองจากองค์กร	60	.18	.16	ไม่มีความสัมพันธ์
4. ทัศนคติต่อเพื่อนร่วมงานและองค์การ	60	.48**	.00	ระดับปานกลาง

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยประสบการณ์การทำงานกับความผูกพันต่อองค์การ ของพนักงานบริษัทชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด (ต่อ)

ประสบการณ์การทำงาน	ความผูกพันต่อองค์การ (ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามเพื่อปฏิบัติงานให้แก่องค์การ)			
	n	r	Sig.(2-tailed)	ระดับความสัมพันธ์
1. ความสำคัญของตนต่อองค์การ	60	.09	.51	ไม่มีความสัมพันธ์
2. ความพึ่งพิงได้ขององค์การ	60	.40**	.00	ระดับปานกลาง
3. ความคาดหวังที่จะได้รับการตอบสนองจากองค์กร	60	.35*	.01	ระดับปานกลาง
4. ทัศนคติต่อเพื่อนร่วมงานและองค์การ	60	.35*	.01	ระดับปานกลาง

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยประสบการณ์การทำงานกับความผูกพันต่อองค์การ ด้านความเชื่อมั่นยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การของพนักงานบริษัท ชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด พบว่า ปัจจัยประสบการณ์การทำงาน ในด้านความสำคัญของตนต่อองค์การ มีค่า sig. (2-tailed) เท่ากับ .00 ด้านความพึ่งพิงได้ขององค์การจากองค์การ มีค่า sig. (2-tailed) เท่ากับ .00 ด้านทัศนคติต่อเพื่อนร่วมงานและองค์การ มีค่า sig. (2-tailed) เท่ากับ .00 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .01 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ปัจจัยประสบการณ์การทำงานด้านความสำคัญของตนต่อองค์การ ด้านความพึ่งพิงได้ขององค์การ และด้านทัศนคติต่อเพื่อนร่วมงานและองค์การ มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท ชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด ด้านความเชื่อมั่นยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .40 .50 และ .26

ปัจจัยประสบการณ์การทำงาน ในด้านความคาดหวังที่จะได้รับการตอบสนอง มีค่า sig. (2-tailed) เท่ากับ .12 ซึ่งมีค่ามากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ปัจจัยประสบการณ์การทำงานในด้านความคาดหวังที่จะได้รับการตอบสนอง ไม่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท ชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด ด้านความเชื่อมั่นยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .20

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยประสบการณ์การทำงานกับความผูกพันต่อองค์การ ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามเพื่อปฏิบัติงานให้แก่องค์การของพนักงานบริษัท ชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด พบว่า ปัจจัยประสบการณ์การทำงาน ในด้านความสำคัญของตนต่อองค์การ มีค่า sig. (2-tailed) เท่ากับ .00 ด้านความพึ่งพิงได้ขององค์การจากองค์การ มีค่า sig. (2-tailed) เท่ากับ .00 ด้านทัศนคติต่อเพื่อนร่วมงานและองค์การ มีค่า sig. (2-tailed) เท่ากับ .00 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .01 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ปัจจัยประสบการณ์การทำงานด้านความสำคัญของตนต่อองค์การ ด้านความพึ่งพิงได้ขององค์การ และด้านทัศนคติต่อเพื่อนร่วมงานและองค์การ มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท ชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามเพื่อปฏิบัติงานให้แก่องค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .46 .52 และ .48

ปัจจัยประสบการณ์การทำงาน ในด้านความคาดหวังที่จะได้รับการตอบสนอง มีค่า sig. (2-tailed) เท่ากับ .16 ซึ่งมีค่ามากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ปัจจัยประสบการณ์การทำงานในด้านความคาดหวังที่จะได้รับการตอบสนอง ไม่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท ชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามเพื่อปฏิบัติงานให้แก่องค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .18

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยประสบการณ์การทำงานกับความผูกพันต่อองค์การ ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์การของพนักงานบริษัท ชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด พบว่า ปัจจัยประสบการณ์การทำงาน ในด้านความพึ่งพิงได้ขององค์การจากองค์การ มีค่า sig. (2-tailed) เท่ากับ .00 ด้านความคาดหวังที่จะได้รับการตอบสนอง มีค่า sig. (2-tailed) เท่ากับ .01 ด้านทัศนคติต่อเพื่อนร่วมงานและองค์การ มีค่า sig. (2-tailed) เท่ากับ .01 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .01 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ปัจจัยประสบการณ์การทำงานด้านความพึ่งพิงได้ขององค์การ ด้านความคาดหวังที่จะได้รับการตอบสนอง และด้านทัศนคติต่อเพื่อนร่วมงานและองค์การ มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท ชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .40 .35 และ .35

ปัจจัยประสบการณ์การทำงาน ในด้านความสำคัญของตนต่อองค์การ มีค่า sig. (2-tailed) เท่ากับ .51 ซึ่งมีค่ามากกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ปัจจัยประสบการณ์การทำงานในความสำคัญของตนต่อองค์การไม่มีความสัมพันธ์กับ

ความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท ชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .09

อภิปรายผล

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การ ของพนักงานบริษัท ชัยโกมล ธุรกิจ จำกัด ประกอบด้วยปัจจัยลักษณะของงาน ประสบการณ์การทำงาน กับความผูกพันต่อองค์กร การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านลักษณะของงานทั้ง 5 ด้าน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งลักษณะของงานด้านความมีอิสระในการทำงาน ความมีเอกลักษณ์ของงาน งานที่มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น แลผลป้อนกลับของงาน มีความสัมพันธ์กบความผูกพันต่อองค์การ ด้านความเชื่อมั่นยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามเพื่อปฏิบัติงานให้แก่องค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อธิบายได้ว่าการทำงานร่วมกับองค์การสามารถกำหนดเป้าหมายและวิธีการทำงานในหน้าที่ของตนได้ และสามารถตัดสินใจในเอกสารเร่งด่วนได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทิตยา จำลอง (2553) ศึกษาเรื่องความผูกพันองค์การของบุคลากรศาลปกครอง พบว่าความมีอิสระในการทำงาน ด้านความเชื่อมั่นยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ และด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามเพื่อปฏิบัติงานให้แก่องค์การ ของบุคลากรศาลปกครองมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว

ลักษณะของงาน ด้านความมีอิสระในการทำงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์การ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้อธิบายได้ว่าพนักงานจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบขององค์การอย่างเคร่งครัดและถูกกดดันจากเพื่อนร่วมงาน ส่งผลให้พนักงานขาดความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นวลพรรณ สายสังข์ (2553) ศึกษาเรื่องความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมในสำนักงานศาลยุติธรรม พบว่าความมีอิสระในการทำงาน ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์การ ของข้าราชการศาลยุติธรรมในสำนักงานศาลยุติธรรม มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ลักษณะของงาน ด้านความหลากหลายของงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การด้านความเชื่อมั่นยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การและด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์การ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้อธิบายได้ว่าความพึงพอใจในการทำงาน ส่งผลให้งานที่ทำออกมามีประสิทธิภาพมากพอ การ

จูงใจในเรื่องต่างๆ เป็นตัวช่วยให้พนักงานเกิดความพอใจในงานเต็มใจทำงานมากขึ้น และทำให้งานที่ทำออกมามีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี 2 ปัจจัย (Herzbergs Two-Factor Theory) ได้แก่ ปัจจัยสุขวิทยาและปัจจัยจูงใจ

ลักษณะของงาน ด้านความมีเอกลักษณ์ของงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การ ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์การ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้อธิบายได้ว่างานบางอย่างที่ต้องทำอยู่ประจำ อาจสร้างความเบื่อหน่ายให้กับพนักงานส่งผลต่อความตั้งใจในการทำงานในทางที่ไม่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นวลพรรณ สายสังข์ (2553) ศึกษาเรื่องความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมในสำนักงานศาลยุติธรรม พบว่าความมีเอกลักษณ์ของงาน ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์การ ของข้าราชการศาลยุติธรรมในสำนักงานศาลยุติธรรม มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ประสบการณ์การทำงาน ด้านความพึงพิงได้ขององค์การโดยรวม มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การด้านความเชื่อมั่นยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามเพื่อปฏิบัติงานให้แก่องค์การ และด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์การ มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้อธิบายได้ว่าพนักงานได้รับผลประโยชน์ สวัสดิการต่างๆ จากการปฏิบัติงานร่วมกับองค์การ รวมถึงการปรับอัตราค่าจ้าง เงินเดือนเพิ่มขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นวลพรรณ ลายสังข์ (2553) ศึกษาเรื่องความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมในสำนักงานศาลยุติธรรม พบว่าความพึงพิงได้ขององค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมมีผูกพันต่อองค์การแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ประสบการณ์การทำงาน ด้านความคาดหวังที่จะได้รับการตอบสนอง มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์การ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้อธิบายได้ว่าการบริหารค่าตอบแทนขององค์การเป็นไปตามความสามารถ ทักษะความชำนาญ พนักงานแต่ละตำแหน่งงาน แต่ละหน้าที่ความรับผิดชอบ จะได้รับค่าตอบแทนตามความเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติทุกคนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศรินดา สัมฤทธิ์ดี (2553) ศึกษาเรื่องความผูกพันองค์การของพนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ พบว่าความคาดหวังที่จะได้รับการตอบสนองมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ประสบการณ์การทำงาน ด้านทัศนคติต่อเพื่อนร่วมงานและองค์การโดยรวม มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การ ด้านความเชื่อมั่นยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามเพื่อปฏิบัติงานให้แก่องค์การ และด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์การ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01,.01 และ .05 ตามลำดับซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้อธิบายได้ว่านโยบายในการทำงานมีทิศทางที่แน่นอนและไปในทิศทางเดียวกัน เสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนร่วมงานและองค์การ สร้างความเป็นปึกแผ่น มีน้ำหนึ่งน้ำใจเดียวกัน ทุกส่วนรับรู้ถึงปัญหาต่างๆและช่วยกันแก้ไขปัญหาได้ดีซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรินดา สัมฤทธิ์ดี (2553) ศึกษาเรื่องความผูกพันองค์การของพนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ พบว่า ทัศนคติต่อเพื่อนร่วมงานและองค์การมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความผูกพันองค์การของพนักงานธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยลักษณะของงาน ได้แก่ ความมีอิสระในการทำงาน ความหลากหลายของงาน ความมีเอกลักษณ์ของงาน งานที่มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและผลป้อนกลับของงาน ลักษณะของงานย่อมส่งผลต่อระดับความผูกพันของพนักงาน และเป็นส่วนช่วยผลักดันให้พนักงานเกิดความรักและผูกพันต่อองค์การมากขึ้น เช่น ความมีอิสระในการทำงาน องค์การควรเปิดโอกาสให้พนักงานแสดงความคิดเห็น ได้ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงานอยู่เสมอ หรือรับรู้ถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับงานขององค์การในเรื่องต่างๆ เพื่อให้พนักงานรู้สึกถึงการเป็นส่วนหนึ่งขององค์การอย่างแท้จริง ซึ่งทำให้พนักงานเกิดความมั่นใจ เกิดความมุ่งมั่นที่จะพัฒนางานให้ก้าวหน้า และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ลักษณะของงาน ด้านความหลากหลายของงาน องค์การควรให้พนักงานได้ทำงานที่มีความหลากหลาย ทั้งนี้เพื่อสร้างความกระตือรือร้นในการทำงานและเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของพนักงานให้สูงยิ่งขึ้น

ปัจจัยประสบการณ์การทำงาน ได้แก่ ความสำคัญของตนต่อองค์การ ความพึ่งพิงได้ขององค์การ ความคาดหวังที่จะได้รับการตอบสนองจากองค์การ และทัศนคติต่อเพื่อนร่วมงานและองค์การ ประสบการณ์การทำงานย่อมส่งผลต่อระดับความผูกพันของพนักงาน รวมทั้งธำรงรักษาพนังงานให้อยู่กับองค์การต่อไปให้ยาวนานขึ้น เช่น ความสำคัญของงานต่อองค์การ ทำให้เกิดความภูมิใจว่าตนเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ ซึ่งจะทำให้ระดับความผูกพันต่อองค์การเพิ่มขึ้น อีกทั้งพนักงานสามารถที่จะทำงานด้วยความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามเพื่อปฏิบัติงานให้แก่องค์การ

ประสบการณ์การทำงาน ด้านความพึ่งพิงได้ขององค์การ เป็นส่วนสำคัญที่องค์การจะต้องให้ความสนใจอย่างมาก คือ ส่วนของผลประโยชน์ตอบแทนที่ได้รับจากบริษัทฯ การเป็นที่พึ่งพิงของ

พนักงานเมื่อมีปัญหา และสวัสดิการที่พนักงานควรได้รับ ซึ่งทุกส่วนที่ได้กล่าวมา ส่งผลต่อความตั้งใจในการทำงานของพนักงาน และความผูกพันต่อองค์การเป็นอย่างมาก

ประสบการณ์การทำงาน ด้านความคาดหวังที่ได้รับการตอบสนองจากองค์การการที่องค์การเปิดโอกาสให้พนักงานไปได้ศึกษาดูงาน เพื่อนำมาพัฒนาและสร้างสรรค์ผลงานของตนเอง และให้การสนับสนุนให้พนักงานมีโอกาสพัฒนาความรู้ ความสามารถในอาชีพของตน ย่อมส่งผลดีต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์การ

ความผูกพันต่อองค์การ ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์การ มีความสำคัญต่อความรู้สึกของพนักงานในเรื่องของความจงรักภักดีที่มีต่อองค์การ ดังนั้นองค์การควรมีแนวทางในการจูงใจให้พนักงานรู้สึกรัก และซื่อสัตย์ต่อองค์การ โดยการให้ความสนใจและใส่ใจพนักงานในทุกๆ ระดับ รับฟังความคิดเห็นและความต้องการของพนักงานให้มากขึ้น เพื่อให้พนักงานคงอยู่กับองค์การต่อไป

เอกสารอ้างอิง

นงนุช วงษ์สุวรรณ. (2553). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.

นวลพรรณ ลายสังข์. (2553). **ความผูกพันองค์การของข้าราชการศาลยุติธรรมในสำนักงานศาลยุติธรรม.** วิทยานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พิชิต เทพวรรณ์. (2554). **การจัดการทรัยยากรมนุยษ์เชิงกลยุทย์: แนวคิดและกลยุทย์เพื่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน.** กรุงเทพฯ: บริษัท วี.พริ้นท์ (1991) จำกัด.

รุ่งโรจน์ อรรถานิทธิ์. (2554). **การสร้างความผูกพันของพนักงานในองค์กร**. กรุงเทพฯ: เอชอาร์ เซ็นเตอร์.

ศรินดา สัมฤทธิ์ดี. (2553). **ความผูกพันองค์การของพนักงานออมสิน สำนักงานใหญ่.** บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อาทิตยา จำลอง. (2553). **ความผูกพันองค์การของบุคลากรศาลปกครอง.** วิทยานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม ของผู้ประกอบการที่ใช้บริการ บริษัท สสุภา การบัญชี จำกัด

Knowledge and understanding of VAT of entrepreneurs who use the services of Sasupa Accounting Company Limited

วาทินี พันธุ์ที[1], โสภาวรรณ แสดกระโทก[2] และ กมลศรี ปานจินดา[3]
Watini Pantee Sopawan Sadkratog and Kamonsri Panjinda

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการที่ใช้บริการบริษัท สสุภา การบัญชี จำกัด จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประเภทธุรกิจ และระยะเวลาประกอบกิจการ 2.เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการที่ใช้บริการบริษัท สสุภา การบัญชี จำกัด 3.เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการที่ใช้บริการ กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการที่ใช้บริการบริษัท สสุภา การบัญชี จำกัด โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล จำนวน 136 ราย และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อหาค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติเชิงอนุมาน คือ Chi-square ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ผลการวิจัย พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 41-50 ปี ระดับการศึกษาระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป รูปแบบการประกอบธุรกิจเป็นบริษัทจำกัด มีรายได้ตั้งแต่ 2,000,000 – 3,000,000 บาทต่อปี ระยะเวลาประกอบกิจการ 6-10 ปี ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ประเภทธุรกิจ และระดับรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการที่ใช้บริการบริษัท สสุภา การบัญชี จำกัด ส่วนปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลด้านของระดับการศึกษา ระยะเวลาประกอบกิจการ มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการที่ใช้บริการบริษัท สสุภา การบัญชี จำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : ความรู้ความเข้าใจ ผู้ประกอบการ ภาษีมูลค่าเพิ่ม

[1] นักศึกษา คณะบัญชี มหาวิทยาลัยตาปี อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี 84000
[2] นักศึกษา คณะบัญชี มหาวิทยาลัยตาปี อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี 84000
[3] นักศึกษา คณะบัญชี มหาวิทยาลัยตาปี อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี 84000

Abstract

This research study aims to 1. To study the personal factors of entrepreneurs who use the services of Sa Supa Accounting Co., Ltd. classified by personal status, gender, age, education level, type of business, and period of business operation. 2.To study the knowledge and understanding of VAT of entrepreneurs who use the services of Supa Accounting Co., Ltd. 3.To analyze the relationship between personal factors of entrepreneurs who use the service with knowledge and understanding about VAT of entrepreneurs who use the services of Sasupa Accounting Co., Ltd. The questionnaire was used to collect the data of 136 patients and analyze the data with a statistical computer program. to find descriptive statistics such as frequency, mean, standard deviation and the inferential statistic was Chi-square at a significance level of 0.05. The results showed that most of the respondents were male, aged between 41-50 years, educational level at bachelor's degree or higher than bachelor's degree. The business model is a limited company. Income from 2,000,000 – 3,000,000 baht per year, period of business 6-10 years Personal characteristics factors in terms of gender, age, type of business and level of income There was no correlation with knowledge and understanding of entrepreneurs who used the services of Sasupa Accounting Co., Ltd.. period of business There was a statistically significant correlation with the knowledge and understanding of operators using Sasupa Accounting Company Limited at the 0.05 level.

Keywords : knowledge and understanding, entrepreneurs, value added tax

บทนำ

ภาษีอากรนับเป็นแหล่งรายได้หลักของรัฐบาล ที่มีการเรียกเก็บเพื่อนำมาบริหารและพัฒนาประเทศชาติให้มีความมั่นคงเจริญก้าวหน้า ตลอดจนเพื่อเป็นสวัสดิการด้านต่างๆ แก่ประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา การสาธารณสุข และความสงบสุข เป็นต้น โดยภาษีอากรที่กรมสรรพากรมีการเรียกเก็บให้ภาครัฐ ประกอบด้วย ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ และอากรแสตมป์ ซึ่งภาษีที่นับว่ามีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคนทุกคนมากที่สุด ได้แก่ **"ภาษีมูลค่าเพิ่ม"** ซึ่งภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax หรือ VAT) เป็นการเก็บภาษีจากการขายสินค้า หรือการให้บริการในแต่ละขั้นตอนการผลิต และจำหน่ายสินค้าหรือบริการ

ทั้งที่ผลิต ภายในประเทศและนำเข้าจากต่างประเทศ จัดเก็บโดยผู้ประกอบการด้วยการบวกภาษีมูลค่าเพิ่มเข้าไปในสินค้าหรือบริการ และนำส่งให้กรมสรรพากร เพื่อส่งเข้าคลังของรัฐบาลสำหรับใช้จ่ายในการบริหารประเทศ โดยอัตราภาษีที่ประเทศไทยใช้เรียกเก็บในปัจจุบันอยู่ที่ 7%

ปัจจุบันธุรกิจการค้าในประเทศไทยมีการพัฒนาและขยายตัวเป็นอย่างมาก ทั้งการเป็นผู้ผลิต จำหน่าย ส่งออกและนำเข้าสินค้าอย่างครบวงจร ทำให้สามารถสังเกตเห็นได้ว่า มีสถานประกอบการใหม่ๆ เพิ่มขึ้นมากมายภายในระยะเวลาไม่นาน ซึ่งผู้ประกอบการด้านการผลิต จำหน่าย บริโภค และนำเข้าสินค้านี้ จะหลีกเลี่ยงภาษีมูลค่าเพิ่มมิได้อย่างแน่นอน โดยผู้ประกอบการที่ต้องจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม ต้องเป็นผู้ประกอบการที่ขายสินค้าหรือให้บริการในทางธุรกิจหรือวิชาชีพเป็นปกติธุระ ไม่ว่าจะประกอบกิจการในรูปของบุคคลธรรมดา คณะบุคคลหรือห้างหุ้นส่วนสามัญที่มิใช่นิติบุคคล หรือนิติบุคคลใด ๆ หากมีรายรับจากการขายสินค้าหรือให้บริการเกินกว่า 1.8 ล้านบาทต่อปี มีหน้าที่ต้องยื่นคำขอจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มเพื่อเป็นผู้ประกอบการจดทะเบียน โดยคำนวณภาษีที่ต้องเสียจากภาษีขายหักด้วยภาษีซื้อ นอกจากผู้ประกอบการจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจแล้ว จึงจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีต่างๆ รวมถึงภาษีมูลค่าเพิ่มที่ถือเป็นภาษีที่สำคัญในการประกอบธุรกิจการค้าและบริการ ซึ่งผู้ประกอบการจะต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษีและนำส่งภาษีทุกเดือน ด้วยภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นภาษีที่ผู้บริโภคจะต้องรับภาระภาษีตามการบริโภคหากผู้ประกอบการยื่นภาษีหรือนำส่งภาษีไม่ครบถ้วนเกิดข้อผิดพลาด จะมีบทลงโทษเบี้ยปรับเงินเพิ่ม เป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้ประกอบการ เพราะค่าใช้จ่ายเบี้ยปรับเงินเพิ่มนี้ไม่สามารถนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของกิจการได้ ถือเป็นรายจ่ายต้องห้าม ซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบการเสียประโยชน์อย่างมาก

จากปัญหาข้างต้นจึงเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาในเรื่อง "ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม ของผู้ประกอบการที่ใช้บริการบริษัท สสุภา การบัญชี จำกัด โดยศึกษาว่าผู้ประกอบการที่ใช้บริการบริษัท สสุภา การบัญชี จำกัด มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มอยู่ในระดับใด เพื่อนำผลการศึกษาไปต่อยอดให้มีความรู้เพิ่มพูนยิ่งขึ้นและสามารถเผยแพร่แก่บุคคลภายนอก รวมถึงผู้ประกอบการรายใหม่ที่จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มอย่างถูกต้อง ครบถ้วน ลดปัญหาการยื่นภาษีผิดพลาด ซึ่งส่งผลประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1.เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการที่ใช้บริการบริษัท สสุภา การบัญชี จำกัด จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา รูปแบบการประกอบกิจการและระยะเวลาประกอบกิจการ

2.เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการที่ใช้บริ การบริษัท สสุภา การบัญชี จำกัด

3.เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการที่ใช้บริการกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการที่ใช้บริการบริษัท สสุภา การบัญชี จำกัด

กรอบแนวคิด

การศึกษาครั้งนี้มีตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รูปแบบการประกอบกิจการ ระดับรายได้ ระยะเวลาประกอบกิจการ โดยตัวแปรตาม คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม ได้แก่ การจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม ใบทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม การจัดทำใบกำกับภาษี การจัดทำรายงานภาษีมูลค่าเพิ่ม การยื่นแบบแสดงรายการภาษีมูลค่าเพิ่ม บทกำหนดโทษ

ลักษณะส่วนบุคคล	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม
- เพศ	- การจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม
- อายุ	- ใบทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม
- ระดับการศึกษา	- การจัดทำใบกำกับภาษี
- รูปแบบการประกอบกิจการ	- การจัดทำรายงานภาษีมูลค่าเพิ่ม
- ระดับรายได้	- การยื่นแบบแสดงรายการภาษีมูลค่าเพิ่ม
- ระยะเวลาประกอบกิจการ	- บทกำหนดโทษ

ภาพ กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ประกอบการที่ใช้บริการ บริษัท สสุภา การบัญชี จำกัด ที่จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม จำนวน 207 ราย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยสูตรการคำนวณกรณีที่ทราบจำนวนประชากร (Finite Population) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อน ±5% ดังนี้

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของกลุ่มประชากร

e = ความคาดเคลื่อนของการเลือกตัวอย่าง

$$N = \frac{N}{1+N\,(e)^{2}}$$

แทนค่า

$$n = \frac{207}{1+207\,(0.5)^{2}}$$

= 136 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบได้เพียงข้อใดข้อหนึ่ง (Multiple Choice Questions) มีจำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการ ลักษณะแบบสอบถามใช้แบบสอบถามที่คำนวณค่าเฉลี่ยตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) โดยใช้มาตราวัดแบบ Likert – Type – Scale มีจำนวน 26 ข้อ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมิน 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) ได้ดังนี้

ระดับความรู้ความเข้าใจ	ค่าน้ำหนักคะแนน
น้อยที่สุด	เท่ากับ 1 คะแนน
น้อย	เท่ากับ 2 คะแนน
ปานกลาง	เท่ากับ 3 คะแนน
มาก	เท่ากับ 4 คะแนน
มากที่สุด	เท่ากับ 5 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายเพื่อจัดระดับคะแนนเฉลี่ยค่าความรู้ความเข้าใจ กำหนดเป็นช่วงคะแนนดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย	หมายความว่า
1.00-1.49	มีความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุด
1.50-2.49	มีความรู้ความเข้าใจน้อย
2.50-3.49	มีความรู้ความเข้าใจปานกลาง
3.50-4.49	มีความรู้ความเข้าใจมาก
4.50-5.00	มีความรู้ความเข้าใจมากที่สุด

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำหลักสถิติมาใช้ในการวิเคราะห์จากแบบสอบถาม ประกอบด้วย

1.สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายถึงลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รูปแบบการประกอบกิจการ ระดับรายได้ และระยะเวลาประกอบกิจการของผู้ประกอบการที่ใช้บริการบริษัท สสุภา การบัญชี จำกัด ส่วนค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการ ได้แก่ 1.การจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม 2.ใบทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม 3.การจัดทำใบกับกับภาษี 4.การจัดทำรายงานภาษีมูลค่าเพิ่ม 5.การยื่นแบบแสดงรายการภาษีมูลค่าเพิ่ม 6.บทกำหนดโทษ

2.สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ทดสอบเกี่ยวกับความแตกต่างของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม ได้ทำการทดสอบค่าเฉลี่ย 2 กลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นอิสระต่อกันโดยใช้ค่าสถิติ t (Independent Samples t-test) ที่ระดับนัยสำคัญ .05 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้วยวิธี LSD

ผลการวิจัย

วิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ประกอบการที่ใช้บริการบริษัท สสุภา การบัญชี จำกัด ตารางที่ 1 แสดงค่าร้อยละ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ที่มาใช้บริการบริษัท สสุภา การบัญชี จำกัด

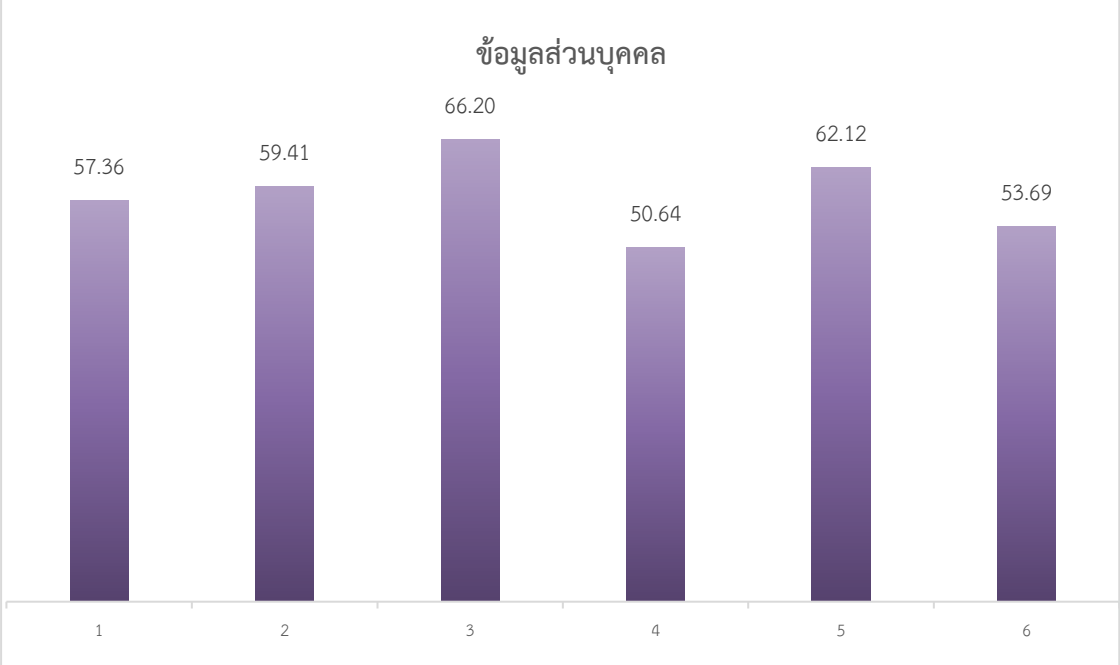

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ประกอบการที่ใช้บริการบริษัท สสุภาการบัญชี จำกัด พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 57.36 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 59.41 ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 66.20 รูปแบบการประกอบกิจการเป็นบริษัทจำกัด คิดเป็นร้อยละ 50.64 มีรายได้ตั้งแต่ 2,000,000 – 3,000,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 62.12 และระยะเวลาประกอบกิจการ 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 53.69

การวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการที่ใช้บริการ บริษัท สสุภา การบัญชี จำกัด

ตารางที่2 แสดงค่าเฉลี่ย ของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการที่ใช้บริการบริษัท สสุภา การบัญชี จำกัด

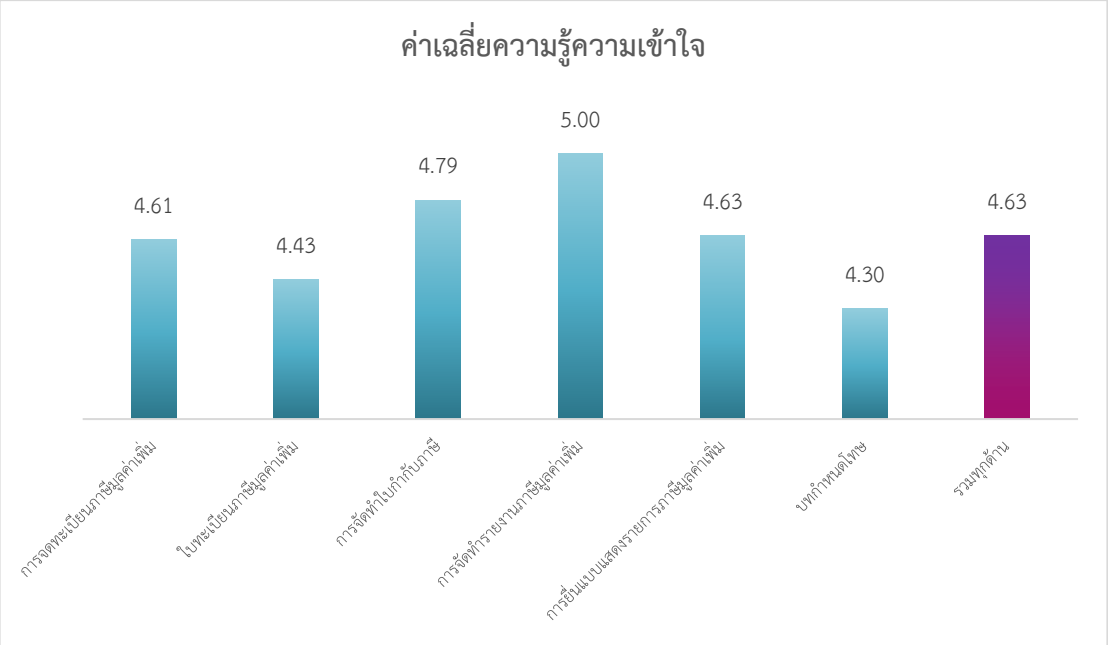

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการที่ใช้บริการบริษัท สสุภา การบัญชี จำกัด พบว่า ระดับความรู้ความเข้าใจรวมทุกด้านอยู่ในระดับมีความรู้ความเข้าใจมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.63) โดยจำแนกเป็นเรื่อง 6 เรื่อง 26 ข้อดังนี้ ดังนี้

ตาราง ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม ด้านการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม

การจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม	$\bar{X}$	ระดับความรู้ความเข้าใจ
ผู้ประกอบกิจการขายสินค้าหรือให้บริการ ซึ่งมีแผนงานที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าได้มีการดำเนินการ และเตรียมการประกอบกิจการอันเป็นเหตุให้ต้องมีการซื้อสินค้า หรือรับบริการที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม เช่น การก่อสร้างโรงงาน ก่อสร้างอาคารสำนักงาน หรือการติดตั้งเครื่องจักร ให้ยื่นคำขอจดทะเบียนภายในกำหนด 6 เดือน ก่อนวันเริ่มประกอบกิจการ เว้นแต่มีสัญญาหรือหลักฐานจะดำเนินการก่อสร้าง ภายในเวลาที่เหมาะสม	4.32	มาก
ผู้ประกอบการอยู่นอกราชอาณาจักร และได้ขายสินค้าหรือให้บริการในราชอาณาจักรเป็นปกติธุระ โดยมีตัวแทนอยู่ในราชอาณาจักร ให้ตัวแทนเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบการจดทะเบียน	4.57	มากที่สุด
การยื่นคำขอจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม สามารถยื่นได้ที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่หรือพื้นที่สาขา ที่สถานประกอบการตั้งอยู่ (แล้วแต่กรณี) หรือยื่นผ่านอินเทอร์เน็ต	4.81	มากที่สุด
<u>รวม</u>	**4.61**	**มากที่สุด**

ตาราง ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม ด้านใบทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม

การจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม	$\bar{X}$	ระดับความรู้ความเข้าใจ
เมื่อเจ้าพนักงานได้รับคำขอจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม ตามแบบ ภ.พ.01 พร้อมเอกสาร ที่เกี่ยวข้องครบถ้วนแล้ว จะมีการออกใบทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม (แบบ ภ.พ.20) ให้ ซึ่งจะมีผลให้ผู้ประกอบการเป็นผู้ประกอบการจดทะเบียนตามกฎหมาย ตั้งแต่วันที่ระบุไว้ในใบทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นต้นไป	4.68	มากที่สุด
กรณีที่ผู้ประกอบการมีสถานประกอบการหลายแห่ง ให้ยื่นคำขอจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม ณ ท้องที่ที่สถานประกอบการที่เป็นสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่เพียงแห่งเดียว แต่กรมสรรพากรจะออกใบทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม (ภ.พ. 20) ให้แก่สถานประกอบการทุกแห่ง โดยผู้ประกอบการจดทะเบียนจะต้องนำใบทะเบียนดังกล่าวไปแสดงไว้ในที่ที่เปิดเผยและเห็นได้ง่าย ณ สถานประกอบการแห่งนั้น ๆ	4.12	มาก
กรณีที่ใบทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มสูญหาย ถูกทำลายหรือชำรุดในสาระสำคัญ ผู้ประกอบการจดทะเบียนจะต้องยื่นคำขอรับใบแทนใบทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม ณ สถานที่ที่ได้จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มไว้ภายใน 15 วัน	4.51	มากที่สุด

นับแต่วันที่ทราบถึงการสูญหาย ถูกทำลายหรือชำรุด ซึ่งใบแทนดังกล่าวถือเป็นใบทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม		
กรณีมีการเปลี่ยนแปลงรายการ ที่ได้จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มไว้ในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ เช่น ประเภทของการประกอบกิจการ ประเภทสินค้าหรือบริการ ชื่อสถานประกอบการ ฯลฯ ให้ยื่นคำขอแจ้งการเปลี่ยนแปลง ฯ (ภ.พ.09) ภายใน 15 วัน นับจากวันที่มีการเปลี่ยนแปลง (แล้วแต่กรณี)	4.40	มาก
<u>รวม</u>	**4.43**	**มาก**

ตาราง ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม ด้านการจัดทำใบกำกับภาษี

การจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม	$\bar{X}$	**ระดับความรู้ความเข้าใจ**
ผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มมีหน้าที่จัดทำใบกำกับภาษีและสำเนาใบกำกับภาษี สำหรับการขายสินค้าหรือการให้บริการทุกครั้ง และต้องส่งมอบต้นฉบับใบกำกับภาษี แก่ผู้ซื้อสินค้าหรือผู้รับบริการและเก็บสำเนาไว้ที่ตนเอง	4.95	มากที่สุด
ต้องเก็บรักษาสำเนาใบกำกับภาษี ณ สถานประกอบการเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี	4.74	มากที่สุด
กรณีเลิกประกอบกิจการผู้ประกอบการ ต้องเก็บรักษาเอกสารไว้ต่ออีก 2 ปี นับจากวันเลิกประกอบกิจการ	4.69	มากที่สุด
<u>รวม</u>	**4.79**	**มากที่สุด**

ตาราง ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม ด้านการจัดทำรายงานภาษีมูลค่าเพิ่ม

การจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม	$\bar{X}$	**ระดับความรู้ความเข้าใจ**
รายงานภาษีซื้อ ต้องจัดทำและลงรายการภายใน 3 วันทำการ นับแต่วันที่ได้รับใบกำกับภาษี	5.00	มากที่สุด
รายงานภาษีขาย ให้จัดทำและลงรายการใน 3 วันทำการนับแต่วันที่ระบุไว้ในใบกำกับภาษี	5.00	มากที่สุด
รายงานสินค้าและวัตถุดิบ ให้จัดทำและลงรายการภายใน 3 วันทำการ นับแต่วันที่ได้มาหรือจำหน่ายออกไป	5.00	มากที่สุด
<u>รวม</u>	**5.00**	**มากที่สุด**

ตาราง ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม ด้านการยื่นแบบแสดงรายการภาษีมูลค่าเพิ่ม

การจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม	$\bar{X}$	ระดับความรู้ความเข้าใจ
ผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม มีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีมูลค่าเพิ่ม (ภ.พ.30) เป็นประจำทุกเดือน ภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป	5.00	มากที่สุด
การยื่นแบบแสดงรายการภาษีมูลค่าเพิ่ม (ภ.พ.30) สามารถยื่นได้ ณ สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาที่สถานประกอบการตั้งอยู่ หรือยื่นผ่านอินเทอร์เน็ต โดยได้รับการขยายเวลายื่นแบบ 8 วัน	5.00	มากที่สุด
การยื่นแบบฯและชำระภาษีที่สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ 1-5 และสำนักงานสรรพสามิตสาขาสำหรับผู้ประกอบการที่ขายสินค้าหรือให้บริการที่ต้องเสียทั้งภาษีสรรพสามิตและภาษีมูลค่าเพิ่ม	4.16	มาก
การยื่นแบบใบขนสินค้าขาเข้าและชำระภาษีมูลค่าเพิ่มพร้อมกับการชำระอากรขาเข้าตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร ณ ด่านศุลกากรที่มีการนำเข้าสินค้าสำหรับผู้ประกอบการจดทะเบียนหรือผู้นำเข้าที่นำเข้าสินค้า	4.37	มาก
<u>รวม</u>	**4.63**	**มากที่สุด**

ตาราง ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม ด้านบทกำหนดโทษ

การจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม	$\bar{X}$	ระดับความรู้ความเข้าใจ
เบี้ยปรับ มีลักษณะการคิดเป็นเท่าตัว หรือคิดเป็นร้อยละของจำนวนภาษีแล้วแต่กรณี	4.02	มาก
เงินเพิ่ม มีลักษณะคล้ายดอกเบี้ยคิดเป็นอัตราร้อยละ 1.5 ต่อเดือน หรือเศษของเดือน ทั้งนี้ไม่รวมเบี้ยปรับ	4.19	มาก
ผู้ประกอบการมีรายรับจากการประกอบการ 1.8 ล้านบาท ไม่จดทะเบียนภาษีมูลค่าต้องรับผิดเสียเบี้ยปรับและหรือเงินเพิ่ม	4.64	มากที่สุด
ผู้ประกอบการที่เสียภาษีไว้ไม่ถูกต้องคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง มีหน้าที่ต้องรับผิดในภาษีที่เสียไม่ถูกต้อง พร้อมทั้งเสียเบี้ยปรับ และหรือเงินเพิ่ม แล้วแต่กรณี	4.32	มาก
ผู้ประกอบการที่กระทำความผิดโดยมีเจตนาเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มอย่างชัดแจ้ง อาจต้องรับโทษทางอาญา	4.34	มาก

ผู้ประกอบการละเลยการยื่นแบบแสดงรายการ ถือเป็นคดีความผิดที่มีโทษสถานเบา ต้องระวางโทษปรับเพียงสถานเดียว	4.20	มาก
การขอคืนภาษีมูลค่าเพิ่มโดยฉ้อโกงหรืออุบาย ถือเป็นคดีความผิดที่มีโทษรุนแรง ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่ 3 เดือน ถึง 7 ปี	4.51	มากที่สุด
การยื่นแบบ ภ.พ. 30 เมื่อพ้นกำหนดเวลาตามกฎหมาย ผู้ประกอบการต้องรับผิดเงินเพิ่มร้อยละ 1.5 ต่อเดือนหรือเศษเดือน	4.14	มาก
รวม	**4.30**	**มาก**

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการที่ใช้บริการบริษัท สสุภา การบัญชี จำกัด

จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ประเภทธุรกิจ และระดับรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการที่ใช้บริการบริษัท สสุภา การบัญชี จำกัด ส่วนปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลด้านของระดับการศึกษา ระยะเวลาประกอบกิจการ มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการที่ใช้บริการบริษัท สสุภา การบัญชี จำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการที่ใช้บริการบริษัท สสุภา การบัญชี จำกัด สามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ผลศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการที่ใช้บริการบริษัท สสุภา การบัญชี จำกัด จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล เพศ อายุ ระดับการศึกษา รูปแบบการประกอบกิจการ ระดับรายได้ ระยะเวลาประกอบกิจการ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 41-50 ปี ระดับการศึกษาระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป รูปแบบการประกอบธุรกิจเป็นบริษัทจำกัด มีรายได้ตั้งแต่ 2,000,000 – 3,000,000 บาทต่อปี ระยะเวลาประกอบกิจการ 6-10 ปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชวฤทธิ์ โยศรีคุณ (2560) ทำวิจัยเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามโครงสร้างภาษีใหม่ ปี 2560 ของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา พบว่าระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรม จำแนกตามวุฒิการศึกษามีความแตกต่างกัน โดยผู้ที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับปริญญาตรี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามโครงสร้างภาษีใหม่ปี 2560 สูงกว่าผู้ที่มีวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น

2. ผลการศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการที่ใช้บริการบริษัท สสุภา การบัญชี จำกัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของกุสุมา

ดำรงชัย (2561) ทำวิจัยเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชน ในตำบนกู่ทอง อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา อยู่ในระดับปานกลาง

3. ผลการศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการที่ใช้บริการบริษัท สสุภา การบัญชี จำกัด วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการที่ใช้บริการ กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการที่ใช้บริการบริษัท สสุภา การบัญชี จำกัด

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ประเภทธุรกิจ และระดับรายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการที่ใช้บริการบริษัท สสุภา การบัญชี จำกัด ส่วนปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลด้านของระดับการศึกษา ระยะเวลาประกอบกิจการ มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการที่ใช้บริการบริษัท สสุภา การบัญชี จำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเจษณี เดชปรีชา (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของบุคคลากรด้านสาธารณสุข กรณีศึกษาโรงพยาบาลพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ปัจจัยส่วนทั่วไปด้านอายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ข้อเสนอแนะ

โดยปกติแล้ว สถานประกอบการจะมีการจ้างพนักงานบัญชี หรือจ้างสำนักงานบัญชี ให้จัดทำบัญชีต่างๆรวมถึงการยื่นแบบแสดงรายการภาษีมูลค่าเพิ่ม (ภพ.30) จึงทำให้ตัวผู้ประกอบการไม่ค่อยได้ศึกษารายละเอียดต่างๆ ได้อย่างละเอียด ครบถ้วนหากมีการยื่นภาษีที่ไม่ถูกต้องจะทำให้ผู้ประกอบการเสียผลประโยชน์ได้ จากการวิจัยเรื่อง "ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการที่ใช้บริการบริษัท สสุภา การบัญชี จำกัด" ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะแนวทางดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

- สรรพากรหรือภาครัฐควรมีการจัดอบรมสำหรับผู้ประกอบการรายใหม่ที่จะต้องจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม ให้มีความรู้ตั้งแต่เริ่มจดทะเบียนตลอดจนการยื่นแบบแสดงรายการภาษีที่ถูกต้อง
- สรรพากรหรือภาครัฐควรจัดทำเนื้อหาและรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ผู้ประกอบการควรรู้ มารวบรวมและสรุปให้สามารถอ่านแล้วเข้าใจได้ง่าย ไม่ซับซ้อน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการที่ใช้บริการบริษัท สสุภา การบัญชี จำกัด ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้มีการวิจัยโดยศึกษาเรื่องดังต่อไปนี้

1. ศึกษาความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการที่จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มรายใหม่

2. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการรายใหม่

เอกสารอ้างอิง

กุสุมา ดำรงชัย .(2561). **ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชน ในตำบลกู่ ทองอำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม**. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2561.

กรมสรรพกร. (2563). **ภาษีมูลค่าเพิ่ม**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.rd.go.th/307.html

เจษณี เดชปรีชา. (2561). **ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาด้านสาธารณสุขกรณีศึกษา โรงพยาบาลพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช.** การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ชวฤทธิ์ โยศรีคุณ.(2560). **ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามโครงสร้างภาษี ใหม่ปี 2560 ของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา**. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2561.

ธานิน ศิลป์จารุ. (2563). **การวิจัยละวิเคราะห์สถิติด้วย SPSS และ AMOS.** (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ.

All Rigths Reserved. (2559). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://govesite.com/accounting/content.

Reen Msl. (2015). **ความหมายของความรู้.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://reen17.wordpress.com

แนวทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืนในกิจการเพื่อสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

The Guidelines for social Enterprise Human Resource Management of Non-Government Organization in Mae Sot District Tak Province

ปภัสสร ระรื่น[1] ,วีรพงษ์ สุทาวัน[2] และขจรอรรถพณ พงศ์วิริทธ์ธร[3]
Paphatsorn Raruen , Veerapong Suthawan and Kajornattapon Pongwiritthon

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์และเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในกิจการเพื่อสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยกลุ่มตัวอย่างได้แก่ บุคลากรองค์กรธุรกิจเพื่อสังคมใน อำเภอแม่สอด จังหวัดตากจำนวน 250 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่แบบสอบถาม และใช้สถิติพรรณนา พรรณนา (Descriptive Statistics) ค่าความถี่ (Arithmetic Mean) ค่าร้อยละ (Percentages) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และสถิติการทดสอบสมมติฐาน ประกอบด้วย Independent Samples t-test และ f-test (One-Way ANOVA) ทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในกิจการเพื่อสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก 7 กระบวนการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ กระบวนการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. =0.92), 2) กระบวนการสรรหา ($\bar{X}$ = 4.25, S.D. = 0.90), 3) กระบวนการคัดเลือก ($\bar{X}$ = 4.29, S.D. = 1.00), 4) กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ($\bar{X}$ = 4.21, S.D. = 0.92), 5) กระบวนการบริหารค่าตอบแทน ($\bar{X}$ = 4.37, S.D. = 0.88), 6) กระบวนการให้สวัสดิการ ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.85) , 7) กระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.98) โดยในการพัฒนาความยั่งยืนด้านความผูกพันของพนักงานอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งความผูกพันดังกล่าวจะทำให้พนักงานในองค์กรมีความภูมิใจที่จะบอกคนอื่นว่าทำงานในองค์กรนี้ อาจเป็นเพราะการที่บุคลากรมีความผูกพันกับองค์กร ส่งผลดีกับองค์กรมากมาย ได้แก่ ความตั้งใจในการทำงาน การมีผลการปฏิบัติงานที่ดี หรือความเต็มใจในการประชาสัมพันธ์องค์กร นอกจากนี้ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ตำแหน่ง เชื้อชาติที่แตกต่างกัน มีผลต่อการ

[1] นักศึกษาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] ดร.อาจารย์ที่ปรึกษา คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] ดร.อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

บริหารทรัพยากรมนุษย์ในกิจการเพื่อสังคม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ : การบริหารทรัพยากรมนุษย์; การพัฒนาความยั่งยืน; กิจการเพื่อสังคม

Abstract

The purpose of this research was to study the condition of social Enterprise Human Resource Management of Non-Government Organization in Mae Sot District Tak Province. The sample consisted of 250 social enterprise personnel in Mae Sot District, Tak Province. The research instruments used in the study were questionnaires. The statistics used in the research were descriptive statistics such as Arithmetic Mean, Percentages, Mean, Standard Deviation, and Hypothesis Testing statistic consisting of Independent Samples, t-tests and f-tests. statistically significant at the 0.05 level. The results showed that the condition of social Enterprise Human Resource Management of Non-Government Organization in Mae Sot District Tak Province in 7 aspects. The overall processes were at a high level in all aspects, namely 1) human resource planning ($\bar{x}$ = 4.36, S.D. =0.92) process, 2) recruiting process ($\bar{x}$ = 4.25, S.D. = 0.90), 3) selection process ($\bar{x}$ = 4.29, S.D. = 1.00), 4) resource development process ($\bar{x}$ = 4.21, S.D. = 0.92), 5) Compensation Management Process ($\bar{x}$ = 4.37, S.D. = 0.88), 6) Welfare Process ($\bar{x}$ = 4.33, S.D. = 0.85), 7) Performance Assessment Process ($\bar{x}$ = 4.27, S.D. = 0.98). In the development of sustainability, employee engagement is at the highest level. Such engagement will make employees in the organization proud to tell others that they work in this organization. The organization has many positive effects on the organization such as work intentions, good performance, willingness to publicize the organization. In addition, the hypothesis testing results revealed that personal data in terms of gender, age, position, and ethnicity had no different effect on human resource management in social enterprises, Mae Sot District, Tak Province at the statistical significance level of 0.05

Keyword : Human Resource Management , social Enterprise

บทนำ

ปัจจุบันธุรกิจเพื่อสังคม หรือกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) มีความสำคัญกับสังคมไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นกิจการที่มีจุดมุ่งหมายหลักในการแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยใช้กลไกการบริหารจัดการที่ดีของภาคธุรกิจมาบวกกับความรู้และนวัตกรรมสังคม อันมีความยั่งยืนทางการเงินจากรายได้หลักที่มาจากสินค้าหรือบริการโดยไม่ต้องพึ่งพาเงินบริจาค และมีการนำผลกำไรที่เกิดขึ้นลงทุนซ้ำเพื่อขยายผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้น ภายใต้การดำเนินการอย่างโปร่งใส ตามหลักธรรมาภิบาล โดยการดำเนินการธุรกิจเพื่อสังคมนี้มีมักจะทำงานร่วมกับผู้ด้อยโอกาส เนื่องจากกิจการเพื่อสังคมมีหลากหลายรูปแบบจึงสามารถเกี่ยวข้องกับประเด็นทางสังคมที่หลากหลาย เช่นอาหาร ระบบบริการสาธารณะ สิ่งแวดล้อมอันเกิดจากการดำเนินกิจการที่ส่งผลกระทบต่อสังคม (สำนักงานสร้างเสริมกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติ, 2562)

จากรายงานสภาพการณ์ของธุรกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย (State of social Enterprise in Thailand) โดย บริติช เคาน์ซิล และคณะกรรมาธิการเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติสำหรับเอเชียและแปซิฟิก (UNESCAP) เพื่อศึกษาสภาพการณ์ของธุรกิจเพื่อสังคมในประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก สำหรับรายงานฉบับประเทศไทยได้จัดทำด้วยความร่วมมือของสมาคมธุรกิจเพื่อสังคมและสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย รายงานฉบับดังกล่าวให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการณ์ในปัจจุบันของธุรกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อประโยชน์สำหรับองค์กรต่าง ๆ ในการออกแบบมาตรการที่จะส่งเสริมการเติบโตของธุรกิจเพื่อสังคม รวมถึงศึกษาผลกระทบของการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรน่า 2019 ต่อธุรกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย และการตอบสนองต่อวิกฤติดังกล่าวผลจากการศึกษาได้รับการพัฒนาเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับองค์กรที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศการพัฒนาธุรกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย และผลการรายงานพบว่า ธุรกิจเพื่อสังคมในประเทศไทยดำเนินกิจการด้านการเกษตร การศึกษาและสุขภาพมากที่สุด โดยมีการสร้างผลกระทบทางสังคมต่อกลุ่มผู้รับผลประโยชน์ที่หลากหลาย ทั้งครอบครัวผู้มีรายได้ต่ำ คนสูงอายุ และเยาวชน ธุรกิจเพื่อสังคมค่อนข้างยืดหยุ่นและปรับตัวได้ดีในวิกฤติ ซึ่งสะท้อนได้จากความสามารถในการปรับตัวในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ธุรกิจเพื่อสังคมเห็นว่าข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน และความเข้าใจของสาธารณชนโดยทั่วไปต่อธุรกิจเพื่อสังคมเป็นอุปสรรคสำคัญที่สุดในการดำเนินกิจการ รวมถึงข้อเสนอแนะทางนโยบายเพื่อส่งเสริมให้ธุรกิจเพื่อสังคมสามารถสร้างผลกระทบทางสังคมที่กว้างขวางขึ้น ได้แก่ การส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับธุรกิจเพื่อสังคมเป็นการทั่วไป การจัดทำข้อมูลและงานวิจัยเกี่ยวกับธุรกิจเพื่อสังคมให้มากขึ้น การสนับสนุนให้ธุรกิจเพื่อสังคมสามารถสื่อสารผลกระทบทางสังคมที่องค์กรสร้าง นำกฎหมายไปสู่การปฏิบัติในการส่งเสริมระบบนิเวศการประกอบการเพื่อสังคม เช่น การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่นักลงทุนบุคคล และการขยายแหล่งเงินทุนให้ธุรกิจเพื่อสังคมสามารถเข้าถึงได้มากขึ้น (บริติช เคาน์ซิล, 2015) ซึ่งสอดคล้องกับผลการดำเนินการธุรกิจกับผลการดำเนินธุรกิจเพื่อการกุศลขององค์กรพัฒนาเอกชนภายในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก แต่ทั้งนี้ในการดำเนินธุรกิจพบว่ามีปัญหาที่แตกต่างกันไป

ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ในการดำเนินวิสาหกิจ หรือแม้กระทั่งการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐซึ่งพบข้อจำกัดในการดำเนินงานและส่งผลให้การดำเนินธุรกิจเพื่อสังคมไม่มีความราบรื่นและขาดสเถียรภาพในการบริหารจัดการ

ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าการบริหารจัดการภายใต้หลักการบริหารทรัพยากรมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเสริมสร้างโครงสร้างการบริหารภายในเพื่อรองรับกับปัญหาในการดำเนินงานอันเนื่องมาจากปัจจัยภายนอกองค์กร โดยหลักการดำเนินธุรกิจต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างรวมกันจึงจะเกิดกิจกรรม และสิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้คือการบริหารทรัพยากร โดยผู้วิจัยเลือกพื้นที่ที่ดำเนินการเกี่ยวกับธุรกิจเพื่อสังคมซึ่งมีจำนวนมากส่วนใหญ่เป็นองค์กรธุรกิจเอกชน 10 องค์กร สำหรับพื้นที่หนึ่งอำเภอซึ่งในแต่ละแห่งยังคงมีปัญหาด้านการบริหารภายในองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีความหลากหลายด้านเชื้อชาติและประสบการณ์การทำงาน รวมทั้งวุฒิการศึกษาที่ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงานส่งผลให้การดำเนินงานขัดต่อความสามารถและศักยภาพของบุคคล จึงจำเป็นต้องลดข้อผิดพลาดอันเป็นผลมาจากการบริหารทรัพยากรมนุษย์

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาแนวทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืนในกิจการเพื่อสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เพื่อศึกษาสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์และศึกษาหาแนวทาง การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในกิจการเพื่อสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนอย่างยั่งยืน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เพื่อเป็นประโยชน์ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืนขององค์กรเอกชนพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตากให้มีประสิทธิภาพ มีความพร้อมในการพัฒนาสังคมมากยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในกิจการเพื่อสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

สมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ข้อมูลส่วนส่วนบุคคลจำแนกตามเพศ อายุ รายได้ เชื้อชาติที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในกิจการเพื่อสังคม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ข้อมูลส่วนส่วนบุคคลจำแนกตามเพศ อายุ รายได้ เชื้อชาติที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อการพัฒนาความยั่งยืนในกิจการเพื่อสังคม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ที่แตกต่างกัน

กรอบแนวคิด

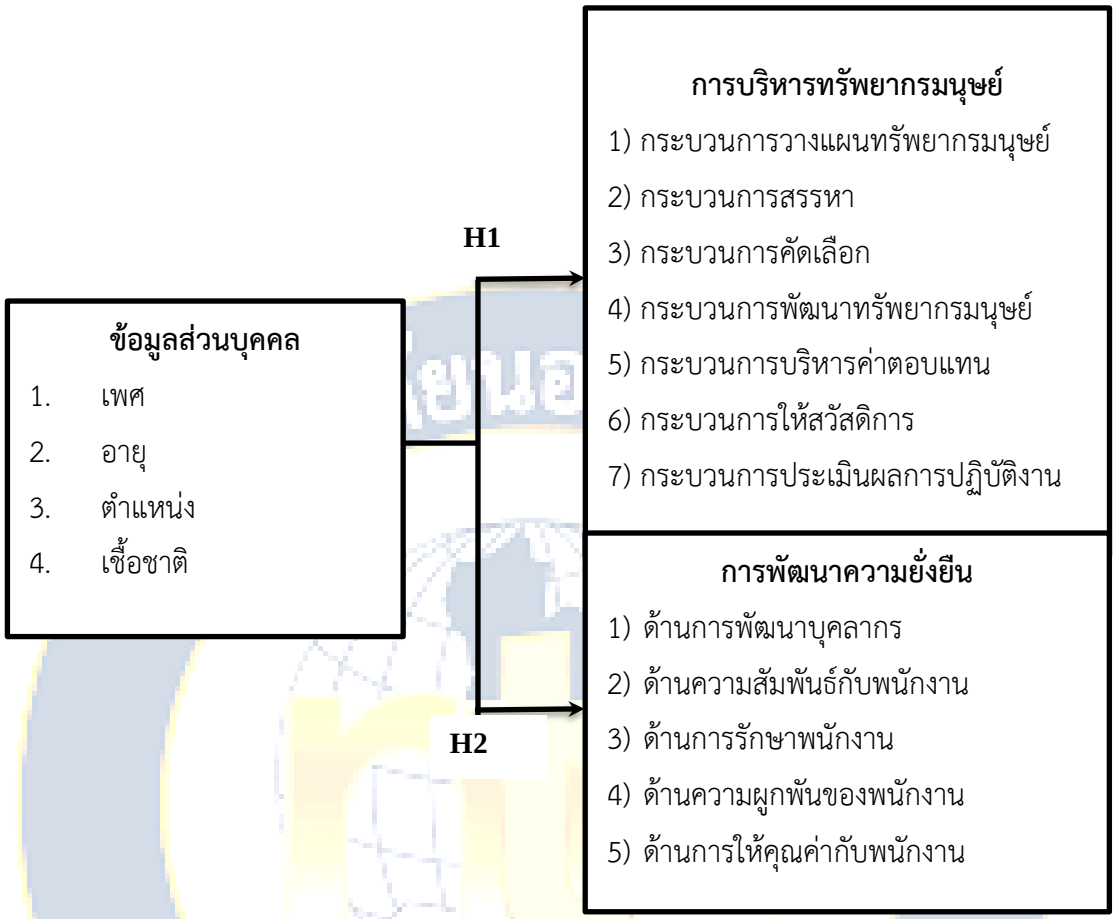

กรอบแนวคิด Honeybee Leadership ที่ใช้ในการศึกษาการพัฒนาความยั่งยืน

ที่มา: Avery & Bergsteiner (2011)

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการศึกษาปริมาณ (Quantitative Research) คณะผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามกับบุคลากรองค์กรธุรกิจเพื่อสังคมในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 10 องค์กร โดยจะใช้กรอบแนวคิดและแบบสอบถามที่ถูกสร้างบนพื้นฐานของแบบสอบถามที่เคยถูกใช้โดยกรอบแนวคิด Honeybee Leadership (Avery & Bergsteiner , 2011) และได้ทบทวนในแบบสอบถามและพัฒนาแบบสอบถามดังกล่าวเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของการพัฒนาบุคลากร โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาบุคลากร 2) ด้านความสัมพันธ์กับพนักงาน 3) ด้านการรักษาพนักงาน 4) ด้านความผูกพันของพนักงาน 5) ด้านการให้คุณค่ากับพนักงานเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่สามารถนำไปอภิปรายผลผล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และการสุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ บุคลากรองค์กรธุรกิจเพื่อสังคมใน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งในการเก็บแบบสอบถามขนาดของกลุ่มตัวอย่างนั้น "ประชากรมีจำนวนที่แน่นอน" (Finite Population) จึงทำการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ ทาโรยามาเน่ (Taro Yamane, 1967 อ้างถึง ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2549, หน้า 47) ที่ระดับความเชื่อมันร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 (กัลยา วาณิชย์บัญชา , 2549, หน้า 74) จึงทำการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง 155 ชุด เพื่อความสะดวกในการประเมินและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 250 ตัวอย่าง ซึ่งถือได้ว่าผ่านเกณฑ์ตามที่เงื่อนไขกำหนด คือ ไม่น้อยกว่า 155 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เครื่องมือที่ใช้ในเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 3 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นแบบตรวจสอบรายการ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น เพศ อายุ ตำแหน่ง เชื้อชาติ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ แบบสอบถามสำหรับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ประกอบทั้ง 7 กระบวนการ ได้แก่ 1) กระบวนการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ 2) กระบวนการสรรหา 3) กระบวนการคัดเลือก 4) กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 5) กระบวนการบริหารค่าตอบแทน 6) กระบวนการให้สวัสดิการ 7) กระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยรูปแบบของคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ประยุกต์ตามแนวทาง ของลิเคิร์ท และได้กำหนดค่าของคะแนนของช่วงน้ำหนักเป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาความยั่งยืน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาบุคลากร 2) ด้านความ สัมพันธ์กับพนักงาน 3) ด้านการรักษาพนักงาน 4) ด้านความผูกพันของพนักงาน 5) ด้านการให้คุณค่ากับพนักงาน โดยกำหนดการให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถามโดยมาตรวัด 5 (Rating Scale) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกคือ 1 หมายถึง การบริหารทรัพยากรมนุษย์อยู่ในระดับน้อยที่สุดเป็นลำดับไปจนถึงระดับ 5 หมายถึง การบริหารทรัพยากรมนุษย์อยู่ในระดับมากที่สุด และใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย 5 ระดับ โดยค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 แสดงว่ามีสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์อยู่ในระดับมากที่สุด และค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 แสดงว่ามีสภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์อยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (IOC) หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ แล้วนำไปวิเคราะห์ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient ตามวิธีครอนบาค (Cronbah) ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ระดับ 0.993

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้ค่าเฉลี่ยร้อยละ (Percentages) ค่าความถี่ (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และสถิติการทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) ประกอบด้วย Independent Samples t-test และ f-test (One-Way ANOVA) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพื่อให้ได้ตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่กำหนด

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 250 ท่าน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 67.2 และเพศชาย จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 32.8 โดยส่วนใหญ่มีอายุ 31-50 ปี จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 54.8 รองลงมาอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 27.2 และอายุตั้งแต่ 51 ปี ขึ้นไป จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 ตามลำดับ ส่วนตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่เป็นพนักงาน/เจ้าหน้าที่ จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 67.6 รองลงมาคือ ตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายงานบุคคล / บริหารทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 26.8 และตำแหน่งผู้บริหารหน่วยงาน จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 ตามลำดับ ส่วนเชื้อชาติของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คือ เชื้อชาติไทย จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 61.2 และอื่นๆ จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 38.8

ส่วนที่ 2 การบริหารทรัพยากรมนุษย์ 7 กระบวนการ ได้แก่ 1) กระบวนการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ 2) กระบวนการสรรหา 3) กระบวนการคัดเลือก 4) กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 5) กระบวนการบริหารค่าตอบแทน 6) กระบวนการให้สวัสดิการ 7) กระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยแสดงค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยอธิบายได้ดังนี้

ด้านกระบวนการวางแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. = 0.92) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการปฏิบัติเป็นอันดับแรก คือ องค์กรมีการจัดสรรจำนวนทรัพยากรมนุษย์ที่เหมาะสมกับปริมาณงาน มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = 0.93) รองลงมา คือ องค์กรมีการตรวจสอบและการปรับปรุงข้อมูลทรัพยากรมนุษย์ มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.45, S.D. = 0.79) องค์กรมีการกำหนดแผนปฏิบัติการในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.43, S.D. = 1.02) องค์กรมีการคาดการณ์จำนวนทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Forecast) เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับจำนวนที่องค์กรมีทั้งหมดในปัจจุบัน และความต้องการเพิ่มขึ้นในอนาคต มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = 0.87) องค์กรมีการพิจารณาสภาพการณ์ของทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.32, S.D. = 1.04) และองค์กรมีการศึกษาและพิจารณาแผนกลยุทธ์ที่ได้กำหนดไว้นำมาจัดวางข้อมูลด้านบุคคลที่ควรจะเป็นในอนาคตได้อย่างเหมาะสม มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.25, S.D. = 1.03)

กระบวนการสรรหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.25, S.D. = 090) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการปฏิบัติเป็นอันดับแรก คือ องค์กรมีการสรรหาบุคคลภายนอกที่มีแนวความคิดใหม่ ๆ เข้ามาทำงานในองค์กร มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = 0.87) รองลงมา คือ องค์กรมีการกำหนดนโยบายรับบุคคลภายนอกมาบรรจุในตำแหน่งที่ว่างลง มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.92) องค์กรมีนโยบายการจ้างคนต่างชาติเพื่อสนับสนุนงานในองค์กร มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.99) องค์กรให้โอกาสแก่บุคคลที่ทำงานในองค์กร ได้มีโอกาสเลื่อนหรือปรับเปลี่ยนไปทำงานในตำแหน่งที่ว่างลง มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.24, S.D. = 1.03) องค์กรมีการกำหนดนโยบายค่าตอบแทนมีความเหมาะสมกับความสามารถบุคคล มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.20, S.D. = 0.98) และองค์กรมีนโยบายส่งเสริมบุคคลภายในให้บรรจุในตำแหน่งงานที่ว่างลง มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.17, S.D. = 1.06)

กระบวนการคัดเลือก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.29, S.D. = 1.00) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการปฏิบัติเป็นอันดับแรก คือ องค์กรมีการคัดเลือกบุคคล โดยใช้รูปแบบของคณะกรรมการ มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.41, S.D. = 1.09) รองลงมา คือ องค์กรมีการคัดเลือกบุคคลที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.39, S.D. = 1.03) องค์กรมีการแต่งตั้งบุคลากรในหน่วยงาน ที่ต้องการตำแหน่งสูงขึ้นให้มีส่วนร่วมในการคัดเลือก มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.32, S.D. = 0.87) องค์กรมีการแต่งตั้งบุคคลผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญในตำแหน่งร่วมเป็นคณะกรรมการคัดเลือก มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 1.07) องค์กรมีการคัดเลือกผู้สมัครในตำแหน่งต่าง ๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.21, S.D. = 1.13) และองค์กรมีหลักเกณฑ์และนโยบายขององค์กรที่ชัดเจนมาเป็นแนวทางในการคัดเลือกบุคคล มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.12, S.D. = 1.11)

กระบวนการพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.21, S.D. = 0.92) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการปฏิบัติเป็นอันดับแรก คือ องค์กรมีการสนับสนุนงบระเมาณในการพัฒนาตนเองของพนักงาน มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.29, S.D. = 0.94) รองลงมา คือ องค์กรมีการฝึกอบรมก่อนการปฏิบัติงาน มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.24, S.D. = 1.07) องค์กรมีการปฐมนิเทศพนักงานใหม่ มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.23, S.D. = 1.06) องค์กรมีการสอนงานจากผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญ มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.20, S.D. = 1.01) องค์กรมีการเข้าร่วมกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกองค์กร มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.16, S.D. = 1.07) และองค์กรมีการให้ลาเพื่อศึกษาต่อ หรือศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในอาชีพ มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.15, S.D. = 1.04)

กระบวนการบริหารค่าตอบแทน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.37, S.D. = 0.88) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการปฏิบัติเป็นอันดับแรก คือ องค์กรมีการประเมินค่างานโดยใช้หลักการจัดลำดับความสำคัญของงาน (Job Ranking) ตามความยาก/ง่าย มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.44, S.D. = 0.88) รองลงมา คือ องค์กรต้องให้ความรู้กับบุคลากรในเรื่องการกำหนดอัตราค่าตอบแทนของสหภาพแรงงานที่เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมาย มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.93) องค์กรมีการกำหนดแผนงานเกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนกับงานต่าง ๆ ให้แน่นอนไว้ล่วงหน้า มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. = 0.98) องค์กรมีการบริหารค่าตอบแทนตามกฎหมายแรงงานที่กำหนด มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. = 0.91) องค์กรมีการใช้หลักความยุติธรรมในการกำหนดค่าตอบแทน มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.32, S.D. = 0.95) และองค์กรมีการกำหนดระดับของค่าตอบแทนตามคุณวุฒิ ความจำเป็น และความขาดแคลน มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.26, S.D. = 0.95)

กระบวนการให้สวัสดิการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.85) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการปฏิบัติเป็นอันดับแรก คือ องค์กรมีการวางแผนการให้สวัสดิการสำหรับพนักงาน มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = 0.75) รองลงมา คือ องค์กรมีการจัดสวัสดิการในกรณีที่พนักงานเสียชีวิตในระหว่างที่ทำงานอยู่กับองค์กร มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.35, S.D. = 0.97) องค์กรมีการจัดสวัสดิการเมื่อพนักงานมีอายุมากขึ้นหรือเมื่อถึงวัยเกษียณ มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.29, S.D. = 0.88) องค์กรมีการมอบสวัสดิการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของพนักงาน มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 1.07) และองค์กรมีการจัดสวัสดิการเพื่อการช่วยเหลือ เมื่อพนักงานเกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของตนเอง มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.89)

กระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.98) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการปฏิบัติเป็นอันดับแรก คือ องค์กรมีการประเมินสมรรถนะเฉพาะตามลักษณะงาน หรือสมรรถนะทางการบริหารและนำผลการประเมินไปใช้ประกอบการเลื่อนขั้นเงินเดือน มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.38, S.D. = .89) รองลงมา คือ องค์กรมีการวัดผลสัมฤทธิ์ของงานโดยประเมินจากปริมาณผลงานคุณภาพผลงาน ความรวดเร็วหรือตรงเวลาที่กำหนด หรือความประหยัด มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. = 0.96) องค์กรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีความครอบคลุมความเหมาะสมของตำแหน่งหน้าที่ มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.29, S.D. = 0.94) องค์กรมีการกำหนดเวลาทดลองปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = 0.97) และองค์กรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานระหว่างการทดลองปฏิบัติงาน มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.13, S.D. = 0.99)

ส่วนที่ 3 การพัฒนาความยั่งยืน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาบุคลากร 2) ด้านความ สัมพันธ์กับพนักงาน 3) ด้านการรักษาพนักงาน 4) ด้านความผูกพันของพนักงาน 5) ด้านการให้คุณค่ากับพนักงาน โดยแสดงค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3) การพัฒนาความยั่งยืนด้านพัฒนาบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.22, S.D. = 0.90) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการปฏิบัติเป็นอันดับแรก คือ พนักงานในองค์กรได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.34, S.D. = 0.89) รองลงมา คือ ในช่วงเวลาที่องค์กรประสบปัญหา งบประมาณในการพัฒนาพนักงานจะถูกตัดลงเป็นอันดับแรก มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.09, S.D. = 1.02)

4) การพัฒนาความยั่งยืนด้านความสัมพันธ์กับพนักงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.13, S.D. = 1.02) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการปฏิบัติเป็นอันดับแรก คือ พนักงานมีตัวแทนสหภาพแรงงานเพื่อมีส่วนร่วมหนึ่งในองค์กร มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.16, S.D. = 1.06) รองลงมา คือ เมื่อมีข้อพิพาทระหว่างผู้บริหารและพนักงาน มีการเจรจาตามกระบวนการอย่างถูกต้องตามขั้นตอนก่อนไปสู่กระบวนการยุติธรรม มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.09, S.D. = 1.06)

5) การพัฒนาความยั่งยืนด้านการรักษาพนักงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.23, S.D. = 1.02) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการปฏิบัติเป็นอันดับแรก คือ หากมีการเลิกจ้างพนักงาน ผู้บริหารระดับสูงมีมาตรการช่วยเหลือผู้ถูกเลิกจ้าง มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.32, S.D. = 0.94) รองลงมา คือ ผู้บริหารเลือกที่จะปลดพนักงานเมื่อยามจำเป็น เพื่อรักษาสถานะการเงินขององค์กร มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.14, S.D. = 1.18)

6) การพัฒนาความยั่งยืนด้านความผูกพันของพนักงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.91) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการปฏิบัติเป็นอันดับแรก คือ พนักงานในองค์กรมีความภูมิใจที่จะบอกคนอื่นว่าทำงานในองค์กรนี้ มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.45, S.D. = 0.92) รองลงมา คือ พนักงานในองค์กรศรัทธาและเชื่อมั่นในปณิธานของผู้บริหาร และทำตามนโยบายขององค์กรอย่างดีที่สุด มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.20, S.D. = 1.01)

7) การพัฒนาความยั่งยืนด้านการให้คุณค่ากับพนักงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.23, S.D. = 1.03) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการปฏิบัติเป็นอันดับแรก คือ ผู้บริหาร/หัวหน้างาน ปฏิบัติต่อพนักงานทุกคนด้วยการให้เกียรติ และมีความเห็นอกเห็นใจทุกคนในองค์กร มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.31, S.D. = 1.08) รองลงมา คือ ผู้บริหารให้ความสำคัญกับความเป็นอยู่ของพนักงานทุกคน มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.15, S.D. = 1.06)

การทดสอบสมมติฐานที่ 1 พบว่า ความแตกต่างระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลจำแนกตามเพศ อายุ รายได้ เชื้อชาติที่แตกต่างกัน ในทุกด้านมีค่ามากกว่า 0.05 หมายความว่า บริหารทรัพยากรมนุษย์ในกิจการเพื่อสังคม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จะมีผลต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในกิจการเพื่อสังคม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในกิจการเพื่อสังคม	**เพศ**	**อายุ**	**ตำแหน่ง**	**เชื้อชาติ**
1. ด้านกระบวนการวางแผนทรัพยากรมนุษย์	0.904	.288	0.182	0.855
2. ด้านกระบวนการสรรหา	0.704	0.269	0.212	0.857
3. ด้านกระบวนการคัดเลือก	0.819	0.313	0.189	0.935
4. ด้านกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	0.878	0.260	0.658	0.695
5. ด้านกระบวนการบริหารค่าตอบแทน	0.793	0.369	0.410	0.452
6. ด้านกระบวนการให้สวัสดิการ	0.973	0.263	0.372	0.770
7. ด้านกระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงาน	0.874	0.178	0.282	0.783

*หมายถึง ปฏิเสธสมมติฐานสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($p < 0.05$)

การทดสอบสมมติฐานที่ 2 พบว่า ความแตกต่างระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลจำแนกตามเพศ อายุ รายได้ เชื้อชาติที่แตกต่างกัน ในทุกด้านมีค่ามากกว่า 0.05 หมายความว่า การพัฒนาความยั่งยืนในกิจในกิจการเพื่อสังคม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จะมีผลต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในกิจการเพื่อสังคม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2

การพัฒนาความยั่งยืนในกิจการเพื่อสังคม	**เพศ**	**อายุ**	**ตำแหน่ง**	**เชื้อชาติ**
1. ด้านการพัฒนาบุคลากร	0.366	0.290	0.502	0.457
2. ด้านความสัมพันธ์กับพนักงาน	0.356	0.501	0.509	0.412
3. ด้านการรักษาพนักงาน	0.380	0.619	0.738	0.467
4. ด้านความผูกพันของพนักงาน	0.394	0.104	0.240	0.437
5. ด้านการให้คุณค่ากับพนักงาน	0.385	0.483	0.594	0.581

*หมายถึง ปฏิเสธสมมติฐานสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($p < 0.05$)

การอภิปรายผล

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 67.2 มีอายุ 31-50 ปี จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 54.8 เป็นพนักงาน / เจ้าหน้าที่ จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 67.6 เชื้อชาติไทย จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 61.2 สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ทองคำ ศรีเนตร และภคิน ไชยช่วย (2561)** ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจการบริหารทรัพยากรบุคคลของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร พบว่า บุคลากรฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 30-40 ปี เชื้อชาติไทย

การบริหารทรัพยากรมนุษย์

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการปฏิบัติด้านกระบวนการบริหารค่าตอบแทน มากที่สุด โดยมีการประเมินค่างานโดยใช้หลักการจัดลำดับความสำคัญของงาน (Job Ranking) ตามความยาก/ง่าย และให้ความรู้กับบุคลากรในเรื่องการกำหนดอัตราค่าตอบแทนของสหภาพแรงงานที่เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมาย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเรื่องของค่าตอบแทน เป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวพันธ์กับการดำเนินชีวิตของบุคลากร และส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของบคลากรได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **จตุรงค์ นภาธร (2561)** ที่ศึกษาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย: กรณีศึกษาของกาแฟดอยช้างและโครงการพัฒนาดอยตุง พบว่า กิจการเพื่อสังคมในประเทศไทยมีแนวปฏิบัติในการจูงใจให้พนักงานปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมายในการดำเนินกิจการด้วยการให้ความสำคัญกับรางวัลบุคลากรทั้งภายในและภายนอก และให้รางวัลภายนอกที่เหมาะสมเท่าที่ทรัพยากรของกิจการเพื่อสังคมนั้นจะอำนวยไปพร้อมกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ**พัชรกันต์ นิมิตรศดิกุล และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (2559)** ได้ศึกษา กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม พบว่า กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ด้านกระบวนการบริหารค่าตอบแทนออกทำโดยออกข้อกฎหมายเพื่อเป็นหลักในการบริหารเงินเดือนและมีการปรับเปลี่ยนไปตามสภาวการณ์ต่างๆ

การพัฒนาความยั่งยืน

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการปฏิบัติด้านความผูกพันของพนักงาน มากที่สุด โดยทำให้พนักงานในองค์กรมีความภูมิใจที่จะบอกคนอื่นว่าทำงานในองค์กรนี้ อาจเป็นเพราะการที่บุคลากรมีความผูกพันกับองค์กร ส่งผลดีกับองค์กรมากมาย ได้แก่ ความตั้งใจในการทำงาน การมีผลการปฏิบัติงานที่ดี หรือความเต็มใจในการประชาสัมพันธ์องค์กร เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ **จตุรงค์ นภาธร (2561)** ที่ศึกษาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย: กรณีศึกษาของกาแฟดอยช้างและโครงการพัฒนาดอยตุง พบว่า กิจการเพื่อสังคมในประเทศไทยมีแนวปฏิบัติในการจูงใจให้พนักงานปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมายในการดำเนินกิจการด้วยการให้ความสำคัญกับรางวัลจากภายในตัวบุคคลมากกว่าการให้รางวัลจากภายนอก ด้วยการให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศในการทำงาน

ที่ดี การสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน การสร้างความภาคภูมิใจในตัวองค์กรให้กับบุคลากร เพื่อให้พนักงานเกิดความผูกพันกับองค์กรและมีแรงจูงในในการปฏิบัติอย่างเต็มใจ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการศึกษา พบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ตำแหน่ง เชื้อชาติที่แตกต่างกัน มีผลต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในกิจการเพื่อสังคม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ**ทองคำ ศรีเนตร และภคิน ไชยช่วย (2561)** ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจการบริหารทรัพยากรบุคคลของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร พบว่า บุคลากรที่มี เพศ อายุ และตำแหน่งปัจจุบันแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจการบริหารทรัพยากรบุคคลของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร ไม่แตกต่างกัน

ข้อค้นพบในงานวิจัย

ข้อค้นพบในงานวิจัยนี้ พบว่า

1) ด้านบริหารทรัพยากรมนุษย์ในกิจการเพื่อสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า 1.1) กระบวนการวางแผน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการจัดสรรจำนวนทรัพยากรมนุษย์ที่เหมาะสมกับปริมาณงาน มากที่สุด 1.2) กระบวนการสรรหา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการสรรหาบุคคลภายนอกที่มีแนวความคิดใหม่ๆ เข้ามาทำงานในองค์กร มากที่สุด 1.3) กระบวนการคัดเลือก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการคัดเลือกบุคคล โดยใช้รูปแบบของคณะกรรมการ มากที่สุด 1.4) กระบวนการพัฒนา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการสนับสนุนงบระเมาณในการพัฒนาตนเองของพนักงาน มากที่สุด 1.5) กระบวนการบริหารค่าตอบแทน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประเมินค่างานโดยใช้หลักการจัดลำดับความสำคัญของงาน (Job Ranking) ตามความยาก/ง่าย มากที่สุด 1.6) กระบวนการให้สวัสดิการ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการวางแผนการให้สวัสดิการสำหรับพนักงาน มากที่สุด และ 1.7) กระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประเมินสมรรถนะเฉพาะตามลักษณะงาน หรือสมรรถนะทางการบริหารและนำผลการประเมินไปใช้ประกอบการเลื่อนขั้นเงินเดือน มากที่สุด

2) การพัฒนาความยั่งยืนในกิจการเพื่อสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า 2.1) ปัจจัยด้านการพัฒนาบุคลากร พบว่า พนักงานในองค์กรได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มากที่สุด 2.2) ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับพนักงาน พบว่า พนักงานมีตัวแทนสหภาพแรงงานเพื่อมีส่วนร่วมหนึ่งในองค์กร มากที่สุด 2.3) ปัจจัยด้านการรักษาพนักงาน พบว่า หากมีการเลิกจ้างพนักงาน ผู้บริหารระดับสูงมีมาตรการช่วยเหลือผู้ถูกเลิกจ้าง มากที่สุด และ 2.4) ปัจจัยด้านความผูกพันของพนักงาน พบว่า พนักงานในองค์กรมีความภูมิใจที่จะบอกคนอื่นว่าทำงานในองค์กรนี้มากที่สุด 2.5) ปัจจัยด้านการให้คุณค่ากับพนักงาน พบว่า ผู้บริหาร/หัวหน้างาน ปฏิบัติต่อพนักงานทุกคนด้วยการให้เกียรติ และมีความเห็นอกเห็นใจทุกคนในองค์กร มากที่สุด นอกจากนี้ยัง พบว่า ข้อมูล

ส่วนด้านเพศ อายุ ตำแหน่ง เชื้อชาติ ที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในกิจการเพื่อสังคม และการพัฒนาความยั่งยืนในกิจการเพื่อสังคม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

4) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ข้อมูลส่วนด้านเพศ อายุ ตำแหน่ง เชื้อชาติที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาความยั่งยืนในกิจการเพื่อสังคม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

การนำผลวิจัยไปใช้งาน

จากผลการศึกษา ผู้บริหารสามารถนำผลการศึกษาไปกำหนดแนวทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในกิจการเพื่อสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ได้ดังนี้

3. ควรมีการจัดสรรให้บุคลากรให้เหมาะสมกับงานและเป็นสิ่งที่บุคลากรรักและทำได้ดี จะส่งผลให้เกิดความตั้งใจทำงานและมีผลการปฏิบัติงานที่ดี

4. ควรเข้าใจและเข้าถึงคนทุกประเภท ทุกกลุ่ม เพื่อลดการต่อต้านในการดำเนินงาน

5. ควรพัฒนาทรัพยากรบุคคล ให้มี 4H ได้แก่ 1) การพัฒนาคนให้มีความรู้ (Head) ทำได้โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรในองค์กรมีความรู้ทั้งที่เกี่ยวกับงานและความรู้รอบตัวต่างๆเพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนได้ทันสถานการณ์ เช่น การจัดให้มีการอบรม การส่งเสริมการศึกษา เป็นต้น 2) การพัฒนาให้มีความเชี่ยวชาญ มีทักษะและความเก่ง (Hand) โดยการให้มีการลงมือปฏิบัติงานจริงและกระทำซ้ำๆจนเชี่ยวชาญ 3) การมีสุขภาพที่ดี (Health) การส่งเสริมในเรื่องของการให้พนักงานดูแลสุขภาพของตนเอง เช่น การจัดอบรมให้ความรู้เรื่องสุขภาพ การประกวดบุคลากรสุขภาพดี การมีสวัสดิการสำหรับการเข้าฟิเน็ตหรือโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพต่างๆ เป็นต้น และ 4) การมีความรัก (Heart) ควรมีการส่งเสริมให้บุคลากรมีความรัก ความเมตตาต่อเพื่อนร่วมงานและเพื่อนมนุษย์ โดยการสร้างพฤติกรรมการมีน้ำใจให้กลายเป็นวัฒนธรรมองค์กร

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อเนื่อง

ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นๆที่อาจส่งผลต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาความยั่งยืนในกิจการเพื่อสังคม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เช่น ภาวะผู้นำ การบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของบุคลากร เป็นต้น เพื่อให้ทราบว่าปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาความยั่งยืนในกิจการเพื่อสังคม โดยอาจจะศึกษาทั้งเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น และสามารถนำผลการศึกษาไปปรับใช้เป็นแนวทางในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในกิจการเพื่อสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ได้ นอกจากนี้ ควรมีการศึกษาแนวทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาความยั่งยืนในกิจการเพื่อสังคม ในบริบทพื้นที่อื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาว่าเหมือนหรือต่างจากการศึกษานี้หรือไม่ อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2549). การวิเคราะห์สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จตุรงค์ นภาธร. (2561). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย: กรณีศึกษาของกาแฟดอยช้างและโครงการพัฒนาดอยตุง**. จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์, 40(156), 26-56.

บริติช เคานซิล. (2015). **กิจการเพื่อสังคมในสหราชอาณาจักร การพัฒนาสู่ภาคกิจการเพื่อ สังคมที่เติบโต**. สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2562 จาก https://www.britishcouncil.or.th/sites/default/files /kicchkaarephuuesangkhmainshraachaanaacchakr_final.pdf

ทองคำ ศรีเนตร และภคิน ไชยช่วย. (2561). **ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจการบริหารทรัพยากรบุคคลของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร**. วิจัยและประเมินผลอุบลราชธานี, 7(1), 31-39.

ธานินทร์ศิลป์จารุ. (2552). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุรีวิริยาสาสน์.

พัชรกันต์ นิมิตรศดิกุล และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์. (2559). กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. Veridian E-Journal,Silpakorn University, 9(3), 631-652.

Avery, G., & Bergsteiner, H. (2011). **Sustainable Leadership practices for enhancing business resilience and performance**. Strategy & Leadership, 39(3), 5-15.

Yamane. (1967). **Taro Statistic : An Introductory Analysis**. New York: Harper &row.

ศึกษาพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ที่มีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี

A Study of Online Buying Behaviors Affecting Online Marketing Mix Factors of Consumers in the Thonburi Area

เกสรี สมประสงค์[1] และ ณัฐพร มาประชา[2]
Gasree Somprasong and Nattaporn Marpracha

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ 1) เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ พฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ ส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี 3) เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรีที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน t-test และ one way ANOVA กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 400 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มตัวอย่างต้องอาศัยอยู่ในฝั่งธนบุรี และมีประสบการณ์การซื้อสินค้าออนไลน์ ผลการวิจัยพบว่า เพศ อายุ รายได้ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรีมีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ พฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี พอใจการซื้อสินค้าประเภทสุขภาพและความงาม เช่นหน้ากากอนามัย แอลกอฮอล์ เครื่องสำอาง ปัจจัยในการซื้อสินค้าออนไลน์คือประหยัดค่าเดินทาง ราคาสินค้าถูกกว่า โดยมีช่องทางการซื้อสินค้าออไลน์ ผ่าน ช็อปปี้ (Shopee) มีความถี่ในการซื้อ 1-2 ครั้งต่อเดือน และใช้งบประมาณในการซื้อ 101-300 บาท

คำสำคัญ พฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านออนไลน์ , ส่วนประสมการตลาดออนไลน์ , ฝั่งธนบุรี

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the demographic profile, online buying behaviors, and online marketing mix factors of consumers in the Thonburi area 2) to study the buying behaviors of consumers in the Thonburi area, 3) to study the demographic profile of consumers in Thonburi area and its impacts on the online marketing mix factors. The research employed descriptive statistics, t-test and One Way

[1] อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม Email: gasrees@siamtechno.ac.th., Tel. 086-3138620
[2] อาจารย์ประจำสำนักงานการตลาด วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม Email: tonsss@hotmail.com., Tel. 0888255533

ANOVA with 400 samples obtained by Purposive Sampling. The research samples must dwell in Thonburi area and have had online purchasing experiences. The research findings indicated that gender, age and income of consumers in the Thonburi area have impacted online marketing mix factors. In term of online buying behaviors, it was found that consumers were satisfied with purchasing health and beauty products such as face masks, alcohol and cosmetics. Key influencing factors on shopping online are saving of travel costs and lower prices, while the main online channels of purchasing are Shopee with the frequency of purchasing 1-2 times per month and with the budget of 101-300 baht.

Keywords : Behavior of Online Buying , Online Mixed Marketing , Thonburi Area

บทนำ

สถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ในประเทศไทยในปัจจุบันยังไม่คลี่คลาย ทำให้การงานที่เคยรุ่งเรืองก็ซบเซา สภาพคล่องทางการเงินไม่คล่องเหมือนแต่ก่อน ทำให้หลายคนต้องมองหารายได้เสริม อย่างเช่นการขายของออนไลน์ เพราะเป็นธุรกิจที่หลายคนเริ่มต้นทำเองได้ง่าย สามารถเริ่มลงทุนด้วยเงินเพียงหลักพัน หรือหลักหมื่น บางคนมีรายได้จากการขายของออนไลน์ มากว่าเงินเดือนประจำด้วยซ้ำ แต่การขายของออนไลน์ถึงจะง่าย แต่ใช่ว่าทุกคนจะประสบความสำเร็จเหมือนกันทั้งหมด เพราะทุกคนก็คิดแบบเดียวกัน ก็มีความแตกต่างกัน เพื่อความสำเร็จของการเริ่มต้นขายของออนไลน์ ของพ่อค้าแม่ค้ามือใหม่หรือมือเก่าที่ขายมานานแล้ว แต่ยอดขายกลับไม่เปลี่ยน เราจะมาบอกเคล็ดลับการขายของออนไลน์ให้เหมาะสมกับไลฟ์สไตล์ของลูกค้าแต่ละกลุ่ม และสินค้าที่ควรเอามาขาย (รมย์ธีรา จิราวิภูเศรษฐ์, 2564)

สมวลี ลิมป์รัชตามร กรรมการผู้จัดการ บริษัท เดอะนีลเส็น คอมปะนี (ประเทศไทย) จำกัด กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงของผู้บริโภคไทยในก้าวต่อไปหลังสถานการณ์โควิด-19 โดยการกักตัวอยู่บ้านได้เปลี่ยนพฤติกรรมการรับสื่อและการบริโภคของผู้คนไปเน้นช่องทางออนไลน์มากขึ้น และมีแนวโน้มจะกลายเป็นพฤติกรรมถาวร แม้โควิด-19 จะดีขึ้นในอนาคต แต่ความต้องการซื้อสินค้าจำเป็นผ่านออนไลน์จะมีอัตราการเติบโตสูงขึ้น รวมถึงผู้บริโภคยังหันมาให้ความสำคัญกับคุณภาพและประสิทธิภาพของสินค้ามากขึ้น มีความอ่อนไหวด้านราคาลดน้อยลง ขณะเดียวกันผู้บริโภคกลุ่มใหม่ เช่น ผู้สูงอายุนิยมซื้อสินค้าออนไลน์สูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้โซเชียลมีเดียยังได้กลายเป็นสื่อกระแสหลักและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค กลายเป็นช่องทางที่ผู้บริโภคหันมาให้ความสำคัญ โดยพบว่าคนมีพฤติกรรมเข้าไปอ่านข่าวสารโดยเฉลี่ย 12 ครั้งต่อสัปดาห์

(สมวลี ลิมป์รัชนามรม 2563) สอดคล้องกับ ธนาวัฒน์ มาลาบุปผา ประธานเจ้าหน้าที่บริหารและผู้ร่วมก่อตั้ง บริษัท ไพรซ์ซ่า จำกัด หรือ Priceza กล่าวถึง สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในประเทศไทยว่าผู้บริโภคหันมาซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น ส่งผลให้ตัวเลขตลาดออนไลน์ไทยอาจพุ่งสูงถึง 220,000 ล้านบาท โดยในปี 2563 มีอัตราการเติบโตสูงขึ้น 35% จากปีก่อน (ธนาวัฒน์ มาลาบุปผา, 2563)

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้นส่งผลให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านออนไลน์ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี ที่มีผลต่อส่วนประสมการตลาดออนไลน์ โดยปัจจัยหลักที่ศึกษาได้แก่ ลักษณะทางประชากร พฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ และส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาใช้เป็นประโยชน์ต่อภาคธุรกิจในการวางแผนพัฒนากลยุทธ์การตลาดออนไลน์ให้สามารถแข่งขันทางธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ พฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ ส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี
3. เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรีที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บริโภคฝั่งธนบุรีที่มีเพศต่างกันมีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์แตกต่างกัน
2. ผู้บริโภคฝั่งธนบุรีที่มีอายุต่างกันมีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์แตกต่างกัน
3. ผู้บริโภคฝั่งธนบุรีที่มีรายได้ต่างกันมีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย "ศึกษาพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ที่มีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี" ครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการสำรวจ (Survey Research) ใช้แบบสอบถามซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งเดียว (One-Shot Descriptive Study) ที่ให้ผู้ตอบกรอกข้อมูลด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การกำหนดประชากร ได้แก่ ผู้ที่มีประสบการณ์เคยซื้อสินค้าผ่านออนไลน์ อย่างน้อย 1 ครั้ง และเป็นประชากรที่อาศัยอยู่ฝั่งธนบุรี

1.2 การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกลุ่มตัวอย่างต้องอาศัยอยู่ในฝั่งธนบุรี และมีประสบการณ์การซื้อสินค้าผ่านออนไลน์ ขนาดตัวอย่างสามารถคำนวนได้จากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ W.G. Cochran โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 [2] ซึ่งสูตรในการคำนวณที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

สูตร $$n = \frac{\mathrm{P}(1-\mathrm{P})z^2}{E^2}$$

n แทน ขนาดตัวอย่าง

P แทน สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยกำลังสุ่ม .50

Z แทน ระดับความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ Z มีค่าเท่ากับ 1.96 ที่ร้อยละ 95 (ระดับ .05)

E แทน ค่าความผิดพลาดสูงสุดที่เกิดขึ้น = .05

แทนค่า $$n = \frac{(0.5)(1-0.5)(1.96)(1.96)^2}{(.05)^2}$$

= -384.16

ใช้ขนาดตัวอย่าง 384 คน จึงจะสามารถประมาณค่าร้อยละ โดยมีความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 ที่ประดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เพื่อสะดวกในการประเมินผล และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ตัวอย่างซึ่งถือได้ว่าผ่านเกณฑ์ตามที่เงื่อนไขกำหนด คือไม่น้อยกว่า 384 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม (Questionnaires) แบ่งออกเป็น 2 ส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม คำถามในส่วนนี้ใช้สำหรับรวบรวมข้อมูล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี คำถามในส่วนนี้ใช้สำหรับรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประเภทของสินค้าที่ซื้อ ปัจจัยในการซื้อ ช่องทางในการซื้อ ความถี่ในการซื้อ และงบประมาณในการซื้อ ซึ่งเป็นลักษณะเป็นการสำรวจรายการ (Check List) จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ มี 6 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว และด้านการให้บริการส่วนบุคคลมีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มาก
ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	น้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาประมวลผลด้วยเครื่องมือคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถกำหนดการวิเคราะห์ ดังนี้

1. การรายงานผลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งมีเกณฑ์ในการกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับ ตามแนวของลิเกิร์ต (Likert) (ธานินทร์, 2551) ระดับความสำคัญ

1.1 วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม จะแสดงข้อมูลเป็นค่าร้อยละ (Percentage) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

1.2 วิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี ของผู้ตอบแบบสอบถาม จะแสดงข้อมูลเป็นค่าร้อยละ (Percentage)

1.3 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ จะแสดงข้อมูลเป็นค่าเฉลี่ย (Mean)

2. การรายงานผลด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ซึ่งได้แก่ การวิเคราะห์สมมติฐาน โดยมีการใช้สถิติ ดังนี้

2.1 วิเคราะห์เพศ อายุ และรายได้ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี ที่แตกต่างกันมีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์แตกต่างกัน โดยใช้สถิติ t-test และ one way ANOVA

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ แบ่งเป็นการจำแนกตามเพศ อายุ และรายได้ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์

ลักษณะทางประชากรศาสตร์	จำนวน	ร้อยละ
หญิง	259	64.75
อายุ 31 – 40 ปี	95	23.75
รายได้	231	57.75

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค

ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคส่วนใหญ่ ได้แก่ ประเภทของสินค้าที่ซื้อ ปัจจัยในการเลือกซื้อ ช่องทางในการซื้อ ความถี่ในการซื้อ และงบประมาณในการซื้อ แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงจำนวน และร้อยละของพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี ในยุคดิจิทัล

พฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์	จำนวน	ร้อยละ
1. ประเภทของสินค้าที่ซื้อ ประเภทสุขภาพและความงาม เช่น หน้ากากอนามัย แอลกอฮอล์ เครื่องสำอาง เป็นต้น	162	40.50
2. ปัจจัยในการซื้อ ประหยัดค่าเดินเดินทาง / ราคาสินค้าถูกกว่า	251	62.75
3. ช่องทางในการซื้อชอปปี้ (Shopee)	136	34.00
4. ความถี่ในการซื้อ 1-2 ครั้งต่อเดือน	129	32.25
5. งบประมาณในการซื้อ 101-300 บาท	133	33.25

ส่วนที่ 3 ข้อมูลส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์

ส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว และด้านการให้บริการส่วนบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกรายด้าน แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ โดยภาพรวม และรายด้าน

ส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
ด้านผลิตภัณฑ์	4.11	0.805	มาก
ด้านราคา	4.13	0.836	มาก
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.13	0.770	มาก
ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.17	0.756	มาก
ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว	4.04	0.858	มาก
ด้านการให้บริการส่วนบุคคล	4.03	0.842	มาก
รวม	4.10	0.813	มาก

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1 เพศ อายุ และราดได้ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี ที่ต่างกันมีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์แตกต่างกัน โดยใช้สถิติ t-test และ one way ANOVA พบว่า เพศ อายุ และรายได้ที่ต่างกันมีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ของลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี ที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์

ส่วนประสมการตลาดออนไลน์	ลักษณะทางประชากรศาสตร์		
	เพศ	อายุ	รายได้
ด้านผลิตภัณฑ์	√	-	-
ด้านราคา	-	-	-
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	-	-	√

ด้านการส่งเสริมการตลาด	-	-	√
ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว	-	√	√
ด้านการให้บริการส่วนบุคคล	-	-	-

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลตามทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี ในยุคดิจิทัล ที่มีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ พบว่า เพศที่แตกต่างกันมีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ ด้านผลิตภัณฑ์แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรมะ เสตะเวทิน (2533) ได้กล่าวไว้ว่า เพศหญิง และเพศชายมีความแตกต่างกันอย่างมากในเรื่องความคิด ค่านิยม และทัศนคติ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมและสังคมกำหนดบทบาทและกิจกรมของคนสองเพศไว้ต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอาภาภรณ์ วัธนกุล (2555) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านทางเว็บไซด์พานิชย์อิเล็กทรอนิกส์ยอดนิยมของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคที่มีเพศแตกต่างกันมีพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านทางเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ยอดดนิยมของประเทศไทยแตกต่างกันในด้านความถี่ในการซื้อสินค้าผ่านทางเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ยอดนิยมของประเทศไทย

อายุที่ต่างกัน มีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์แตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างมีช่วงอายุ 41-50 ปี ให้ความสนใจต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ ด้านการช่องทางการจัดจำหน่ายมากกว่ากลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 15-20 ปี สอดคล้องกับงานวิจัยของปุลณัช เดชมานนท์ (2556) ศึกษาการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ในช่วงเวลาจำกัด ผลการศึกษาพบว่า อายุที่แตกต่างกันมีผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านการจัดจำหน่าย ในการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ในช่วงเวลาจำกัดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชราภรณ์ เมธีการย์ (2561) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของธุรกิจการจำหน่ายเครื่องสำอางค์ผ่านเฟซบุ๊ก ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุมีผลต่อการตัดสินใจซื้อของธุรกิจการจำหน่ายเครื่องสำอางผ่าน เฟซบุ๊ก โดยอายุที่มากขึ้นจะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อลดลงเมื่อเทียบกับผู้ที่มีอายุน้อย อาจเนื่องมาจากเป็นกลุ่มวัยกลางคนที่อยู่ในวัยทำงานมีความมั่นคงในหน้าที่การงานและครอบครัวแล้ว ซึ่งการที่มีความมั่นคงนี้ ทำให้เริ่มมีการใช้จ่ายลดน้อยลง เพื่อคำนึงถึงอนาคตของครอบครัวมากขึ้น

รายได้ที่แตกต่างกันมีผลต่อส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์แตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 10,001-20,000 บาท ให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาดและด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มี

รายได้ 20,001-30,000 บาทสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยวัฒน์ พิทักษ์รักธรรม (2556) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคแตกต่างกันตามอายุ รายได้ต่อเดือน ซึ่งส่วนประสมทางการตลาดจะเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้ซื้อเลือกซื้อสินค้าหรือบริการนั้น ๆ อาจเนื่องจากผู้บริโภคที่มีรายได้มากก็จะสั่งซื้อสินค้าและบริการออนไลน์มากขึ้นตามระดับของรายได้และสอดคล้องกับที่ มนต์ชัย วงษ์กิตติ ไกรวัล (2563) กล่าวว่า ในช่วงภาวะวิกฤตโควิด-19 ผู้ที่มีรายได้น้อยกว่า 30,000 บาทต่อเดือน มีแนวโน้มที่จะซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ต่างๆ เท่าเดิมหรือมากขึ้นกว่าเดิม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 พฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคฝั่งธนบุรี ในยุคดิจิทัล ส่วนใหญ่จะซื้อสินค้าออนไลน์ประเภทสุขภาพและความงาม เช่น หน้ากากอนามัย แอลกอฮอล์ เครื่องสำอาง เป็นต้น สืบเนื่องจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ผู้บริโภคใส่ใจในเรื่องของสุขภาพ ประกอบกับปัจจัยในการซื้อสินค้าออนไลน์คือประหยัดค่าเดินทาง และราคาสินค้าถูกกว่า สำหรับช่องทางการซื้อสินค้าออนไลน์ส่วนใหญ่จะเป็น ชอปปี้ (Shopee) มีความถี่ในการซื้อ 1-2 ครั้งต่อเดือน และใช้งบประมาณในการซื้อ 101-300 บาท/ครั้ง ดังนั้นผู้ประกอบธุรกิจในฝั่งธนบุรี ควรทำกลยุทธ์ทางการตลาดผ่านสื่อออนไลน์ เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคที่ต้องการความสะดวก รวดเร็ว สามารถตอบสนองได้ทุกเวลา และประหยัดค่าใช้จ่ายให้กับผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี

1.2 ผู้บริโภคที่มี เพศ อายุ และรายได้ที่แตกต่างกัน มีผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ ซึ่งผู้ประกอบธุรกิจสามารถนำผลที่ได้ไปกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดออนไลน์ เพื่อเจาะกลุ่มเป้าหมายของผลิตภัณฑ์ไม่ว่าจะเป็น เพศ อายุ และรายได้ต่าง ๆ เช่น จัดกิจกรรมส่งเสริมทางการตลาด ลด แลก แจก แถม มีบริการจัดส่งสินค้าฟรี ซึ่งจะช่วยให้ตัดสินใจซื้อได้ง่ายและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาประชากรในจังหวัดอื่นๆ หรือ ศึกษากลุ่มตัวอย่างอื่นๆ เช่น กลุ่ม Gen Y กลุ่ม Gen Z เพื่อหาความแตกต่างหรือเหมือนกันอย่างไร ซึ่งในการกำหนดขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างให้ละเอียดมากยิ่งขึ้น จะทำให้ผู้ประกอบธุรกิจสามารถเข้าใจได้ถึงความต้องการของผู้บริโภคได้มากยิ่งขึ้น

2.2 ในการทำการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาถึงรายละเอียดของกลุ่มประชากรที่ไม่เคยได้ใบริการซื้อสินค้าผ่านออนไลน์ โดยอาจจะใช้วิธีการสอบถามข้อมูลผ่านทางการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลหรือแบบกลุ่ม เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาประยุกต์ใช้กับธุรกิจออนไลน์ในครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ชัยวัฒน์ พิทักษ์รักธรรม. (2556). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค.** วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, กรุงเทพฯ.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2563). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS.** กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน).

ธนาวัฒน์ มาลาบุปผา. (2563). **อานิสงค์โควิด-19 ทำให้ปี 2563 ตลาดอีคอมเมิร์ซไทยโต 35%**

ปุลณัช เดชมานนท์. (2556). **การตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ในช่วงเวลาจำกัด.** วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

ปรมะ เสตะเวทิน. (2533). **ความแตกต่างของประชากรด้านจิตวิทยา** (Vol. พิมพ์ครั้งที่ 7) กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

พัชราภรณ์ เมธีการย์. (2561). **ปัจจัยที่ส่งต่อการตัดสินใจซื้อของธุรกิจการจำหน่ายเครื่องสำอางผ่านเฟสบุ๊ก.** วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงใหม่.

มนต์ชัย วงษ์กิตติไกรวัล. (2563). **มองความคิดผู้บริโภคผ่านสินค้าที่ซื้อในช่วงวิกฤตโควิด-19 โลกจะไม่เหมือนเดิมอีกจริงหรือ.** สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2563, จาก http://themomentum.co/Covid-19-change-consumer-behavior/

รมย์ธีรา จิราวิภูเศรษฐ์. (2564). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์อาหารพร้อมบริโภคของผู้บริโภคในยุคดิจิทัล.** บทความวิชาการ, มหาวิทยาลัยพิษณุโลก, พิษณุโลก.

สมวลี ลิมป์รัชตามร. (2563). **เทรนด์พฤติกรรมผู้บริโภค-ผู้ประกอบการจะไปต่อทิศทางไหนหลังสถานการณ์โควิด-19.** สืบค้นเมือง 5 กรกฎาคม 2563, จาก https://marketeeronline.co/archives/158845 สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562).

อาภาภรณ์ วัธนกุล. (2555). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านทางเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ยอดนิยมของประเทศไทย.** (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต), บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Guideline for Sustainable Development Community Based Tourism in Ban Na Ton Chan, Si Satchanalai District, Sukhothai Province

Yimi[1] Mary[2] Dawee[3] Thanakorn Thangruang[4]

Abstract

This research article aims to: 1) To study and analyze the internal and external environment (SWOT analysis) of Ban Na Ton Chan Community. 2) To propose guidelines for the development of Ban Na Ton Chan Community sustainable Community-Based tourism Si Satchanalai District, Sukhothai Province, by using qualitative research was performed by researching collecting documentary analysis, observation, and in-depth interviews with the populations that selecting a specific purposive sampling. The results were found that the sustainable in various dimensions, sure as the economic, social, environmental, cultural, and peace dimensions. The success factors are to resource management efficiency, local economic management, and social and religious management, and leading to a better quality of life in terms of peaceful living. Actually, the relevant departments may use this result to drive policy, planning and development administration to be clear and direct.

Keywords: Sustainable Development, Community Based Tourism, Ban Na Ton Chan

Introduction

Tourism has many countries were developed and are developing in economic and social benefits, and possesses the power to change people's lives for the better by driving economic growth and development, reducing poverty through the provision of livelihoods and fostering tolerance and peace through inter-cultural change and understanding. The sector has demonstrated strong and continued growth in the

[1]Students, Department of Tourism Industry, Faculty of Business Administration, Northern College
[2]Students, Department of Tourism Industry, Faculty of Business Administration, Northern College
[3]Students, Department of Tourism Industry, Faculty of Business Administration, Northern College
[4]Lecture, Department of Tourism Industry, Faculty of Business Administration, Northern College

number of people travelling internationally each year and more income into the countries. There is diversity of cultures, religions, languages, foods and seasons. Because those amazing various things make people around the world interested in and many people decided to travel.

Furthmore, many countries were developing through fast trading, conveniently import and export. Transit routes both by land transportation, air transportation, and water transportation were easier. Because of this reason, the income of the nation is faster and the tourists are secure and don't need to worry about diseases. Moreover, anybody can come anytime. But in the Covid-19 period, everything changed. Tourists must check ATK or ART tests to make sure that they are away safe from the disease. The tourists need to quarantine for 14 days so the income in the country is slower and people who didn't get the vaccine full doses cannot come. This reduces tourists in the country.

Thailand tourism is the number one that increases income in the country. The government also promotes the tourism industry. It also has different types of tourism such as natural-based example ecotourism, marine tourism, camping tourism, cultural-based tourism, for example, historical tourism, festivals or events tourism, religious tourism, and the most interesting type of tourism management is community-based tourism. Because of nowadays crisis (Covid-19) has resulted in and decrease in the demand among travelers since the end of 2019. Policies and people's behaviors are gradually changing with the increase in the number of diagnoses of Covid-19, it's hard to travel in the city so people in the city starting to look for attractions that are not crowded. Away from the strangers; so tourists from urban started to travel in the community-based places.

The happiness of a country house style Ban Na Ton Chan located in Ban Tuek Subdistrict Si Satchanalai District Sukhothai. It is a tourist attraction where tourists can learn the way of life of the people in the community in conservation. Travel to experience the nature in a comprehensive way, by providing a homestay accommodation for tourists come to stay with the owner of the house, do activities together, and learn the way of life. Especially, doing activities such as taking a local ride to learn about the way of life in the community and ride a bicycle to join in various

activities in the community, learn how to dye textile with mud Ride a pick-up truck up into the hills, explore an orchard in the forest, and taste seasonal fruits, weaving, making traditional, carving wooden toys, and learning about the way of life of local farmers (Thailand Convention and Exhibition Bureau, 2022). Visitors can also join villagers Learn how to make local food such as traditional steamed noodles, boiled egg chili paste, and curry with Buk vegetable to cook meals at the homestay or organize a rally on the cycling route in the community as a team building activity. Those activities will give a lot of experience to tourism.

The reason why they are interested in is because there are fresh foods (No chemical) fresh air, No crowed, less air pollution and warm welcoming by the local people. This becomes income for the people in the community. They don't need to work in other places that far from home. The happiness of traveling for many people may come in many forms. people enjoy being able to travel easily just to be with nature in a way that doesn't have to be a lot like Ban Na Ton Chan. It's happiness that anyone can easily experience, which would call this happiness.

However, tourism at the community level still needs sustainable development. This leads to the conservation of valuable diversity resources of the community. More than that, community can used contemporary working by combined with generations together. They can mix ancient and modern ideas to make a highlight in the community areas, and sharing historical story to the tourist for a new value experiences. So, that's why this study about guideline for sustainable development community-based tourism in Ban Na Ton Chan, Si Satchanalai District, Sukhothai Province is an important, and leading to a better quality of life in terms of peaceful living.

Objectives

1) To study and analyze the internal and external environment (SWOT analysis) in Ban Na Ton Chan Si Satchanalai District, Sukhothai Province.

2) To propose guidelines for the sustainable development in Ban Na Ton Chan Community Si Satchanalai District, Sukhothai Province.

Output

To obtains the important guideline on the sustainable development. This beneficial to the government, private organization, academic, community, and tourism entrepreneurs which can apply an advantage by the study to be tourism strategic planning.

Results

Ban Na Ton Chan

Picture 1 Ban Na Ton Chan, From: Research Team (2021)

Ban Na Ton Chan community it has a total population of 370 households located in Tambon Ban Tuek. Si Satchanalai District Sukhothai The community has a history of more than 200 years, starting with a few people who migrated from Ionok. Chiang Saen Chiang Rai Arrived in the middle of the mountain area full of many chan trees.therefore settled in the houses in that area After that, more migrants began to follow from the north of Thailand, including Lampang Province, Laplae City, Uttaradit Province. The language used is therefore different from the common natives of Sukhothai. (Paiduaykan, 2018) So, the interesting activities of Ban Na Ton Chan are;

1) Eating Khao Perp local food: The first point that tourists must stop by when they arrive at Ban Na Ton Chan is the Visitor Center, which is the location of the Khao Perp restaurant. It's the first point that everyone has to go through. You can contact a tour guide at various points here, Khao Perp or the famous Phra Ruang Noodles. Considered to have not arrived at Ban Na Ton Chan In the past, the villagers wanted to eat noodles like the people in the city, but there weren't any for sale around here. So this menu was born.

"Perp" means the characteristics of folding back and forth. The rice is milled with a stone mill and filtered with a white cloth similar to a paste. And then drop the flour into the steamer on a thin white cloth into thin sheets .The appearance of making rice crackers in the mouth of the pot when the dough is cooked, they will place glass noodles, morning glory, cabbage, bean sprouts, cover and steam again. When the vegetables start to cook, fold in the flour. Go and scoop it up into a cup and add the egg or not. It looks and tastes like dry rice noodles, rice wrapped with eggs, rice wrapped with chili, using the same flour as Khao Perp. In order to make it, just mix it with seasonings and wrap it up to look like Kanom Bueng. Every taste of the menu is delicious. Opposite the visitor center, there is a coffee shop, male, cocoa, green tea, iced tea, coffee, which have already tasted, let me tell you that each drink is delicious, not disappointed.

2) See the wooden bridge in the middle of the rice field: Another interesting tourist spot of Ban Na Ton Chan. The villagers joined together to build a bamboo bridge measuring 1 meter wide, 80 centimeters high, about 1.5 kilometers long, through fresh green rice fields, creating a new attraction for the community that is becoming of interest to many tourists. Who are interested in visiting the natural atmosphere and see the way of life of the community in the village

3) Watch a weaving demonstration: To be used to make cloth fermented mud it is a famous product of Ban Na Ton Chan. I asked Aunt if it took a long time to weave 1 piece. Auntie replied that it was 3 days. It seems to be a long time because it is purely skilled weaving and manual labor. In which there are many villagers who weave cloth sent to the center for distribution to various places.

4) Watch a demonstration of making ba-hon dolls: With Khun Ta Wong as the pioneer who became famous Handcrafted bar-hanging dolls that have been invented for many years are handmade. Today, your grandfather's health is deteriorating. Go through time because of the late eighties, but still get the son back to inherit the look, cuteness and benefits as well.

5) Ban Na Ton Chan Tree Stump Group: is a dead tree stump dug from the ground does not destroy the natural resources of the forest A stump can be made into a variety of things, such as tables, chairs, or other furniture, which is a stump in the village I heard that there are a lot of orders because the wood from the stumps is very hard and durable. The price is also not expensive. At the main level, rest at the beginning only to the middle thousand

6) Watch the process of making mud fermented cloth: Which is obtained from weaving in the first step Mud fermented cloth originated in the old days, when villagers went to farm, they wore sarongs while walking along the edge, they got stuck in mud. When they got home and dried their clothes. It was noticed that the hem was exceptionally soft and had a duller hue. It looks beautiful and strange in another way. Experiment with taking the whole piece of cloth and fermenting it in mud. I found that it was the mud that made the cloth soft. This is the origin of the mud fermented cloth. The reason that the soft cloth because the iron in the mud, when penetrated, will cause the fabric fibers to expand, making the fabric softer and colorful, lasting wisdom, therefore resulting from this observation The mud that was used for composting was taken from villages, swamps, after fermenting the mud for one night until the cloth was soft. It will be washed until the water is clear and then gradually. Dye over with the desired color. The colors used are natural colors, Malabar leaves, creamy green, and purple mangosteen peels. Old Rose Neem Leaves dark green mango leaves light green leaf Yellow jackfruit, neem, shrimp paste, black ebony. Yellow peka bamboo leaves Astringent red fangs.

7) Rest in a homestay: Which within the village of Na Ton Chan There are many accommodation available, priced at 600 baht / person, children under 5 years old, 250 baht / person with accommodation, dinner and breakfast. There are about 15 homestays in Ban Na Ton Chan, separating the house to be either as a house or in the

same house as the owner. You can choose according to your needs and live freely. With bedding as a group including tourism activities where guides are people in the community to take trips to various points of the village. There is a guide to guide, but the water fee will be given. This homestay is located near the visitor center. Decorated in a shady and very cute, there are many corners to sit and relax.

Ban Na Ton Chan has local interesting activities including environment and culture leading to obtain the important guideline on the sustainable development. This beneficial to the government, private organization, academic, community, and tourism entrepreneurs which can apply an advantage by the study to be tourism strategic planning.

To study and analyze the internal and external environment (SWOT analysis) of Ban Na Ton Chan Community

SWOT analysis is a tool to assess the situation for the Ban Na Ton Chan community which enables them to recognize strengths and weaknesses from the internal environment; see opportunities and threats from the external environment as follows:

SWOT analysis	Results
Strengths	- There are ecological conditions that are suitable for tourism all year round - Within the community there are various tourist attractions in terms of history, culture, lifestyle, activities and wisdom that are known for the uniqueness of Khit woven fabrics. And mud fermented cloth, including natural attractions that are in perfect condition, ready to be developed into additional tourist routes within the community. - Personnel within the community are enthusiastic in developing their own potential in various fields such as information technology, until they can use the Internet

	media as a channel to present information about the tourism of Ban Na Ton Chan to the outside as well as the sale of products within the community through online systems very well. - Local people participate in community tourism management - The community is strong.
Weaknesses	- Ban Na Ton Chan community is far from the main road, making it difficult to access. - Difficult to travel because there is no public bus to directly reach Ban Na Ton Chan community. - Personnel within the community lacking English skills. - Most members are knowledgeable little understand about community tourism. - Lack of continuous development of tourism personnel. - Lack of personnel who have knowledge of the use of modern technology on various laws related to "community.
Opportunities	- The government has a policy to support tourism development. Sukhothai has a policy to open the Sukhothai Dawn of Happiness Tourism Year (2013-2014). - Sukhothai has a tourism development plan to support the opening of the ASEAN community. - Provincial groups have made Strategy to connect tourism between Sukhothai and neighboring provinces. - Ban Tuek Subdistrict Administrative Organization operates tourism support in accordance with the new OTOP tourism village approach, integrates tourist attractions and communities, improve the landscape, such as road maintenance, public relations.

Threats	- New tourist attractions and tourism activities to increase alternatives for tourists, it will damage forests. - COVID-19 pandemic.

After we analyzed the internal and external environment by SWOT analysis, we found both strengths and weaknesses in the community. For the strengths, they have a good leader, great environment and responsible personnel and unity. For the weaknesses, most of the tourist attendant is GEN X so they have low English skill. So, it's different to communicate with foreigner they have no signboards to tell the destination and far from the highway. They also get a policy from the government to support the tourism development. There will have tourist shuttle in the future. New tourist attractions and tourism activities to increase alternatives for tourists, it will damage forests. COVID-19 pandemic.

To propose guidelines for the sustainable development in Ban Na Ton Chan Community Si Satchanalai District, Sukhothai Province.

Ban Na Ton Chan community-based tourism managed tourism to be used as a development tool in Ban Na Ton Chan through participation of all sectors in resource management valuable wisdom by creating a sustainable balance between economies in community such as the economic, social, environmental, cultural, and peace dimensions (Sutsan Suttipisan, 2020), and accordance with Hwansuk Chris Choi and Iain Murray (2010) whether sustainable tourism, namelylong-term planning, full community participation and environmental sustainability within tourism, are critically related to support for tourism and to the positive and negative impacts of tourism, leading to quality of life including sustainable human capital development for the generation to next generation. Add value to local resources to see the value of local resources and how important for the community. Create marketing balance to sustainable income for the new generation in Ban Na Ton Chan. Strengthening the network and happiness of people in the community, tourists and visitors. So from analyzed and synthesis the propose guidelines for the sustainable development are;

1. Economy:

- Economy the implications for achieving sustainable development in communities, particularly regarding the future of work and community economic development (Mark Roseland, 2000), so mud fermented cloth is classified as a product that reflects the identity of Sukhothai, which is in line with the direction of tourism development in Sukhothai Province to accommodate the confusion and purchase to small villages.

- There are investors from outside the community who come to buy at - Tourism activities within the community have been within the community and think to Making Pattana's homestays more efficient, allowing them to raise their own prices outside of the community for accommodation from 350 baht per night to 600 baht per night.

Economy sustainable proposition:

- The community should increase more souvenir selections, such as clothes, food, fruit, BaHon Doar and Ban Na Ton Chan loge should be on the products.

- All the products must have different prices form low to high price so it's suit to any classes of tourists.

2. Social:

- The demand for specific tourism expanded, such as the trend of retro tourism and creative tourism, which tends to increase. More than Na Ton Chan, which has been awarded as a village again because the activities are the same, creative tourism has received good results.

- The demand for specific tourism expanded, such as the trend of retro tourism and creative tourism, which tends to increase. More than Na Ton Chan, which has been awarded as a village again because the activities are the same, creative tourism has received good results. Ban Na Ton Chan Homestay might not be as luxurious as a 5 star hotel but most visitors enjoy the rustic facilities and the hospitality of the villagers. The village people welcome all tourists who come to visit and you are able to study the history and learn the culture and customs of the Na Ton Chan people. Anyone interested in the simple home life of the village, which is very friendly and situated in a natural rural environment, are offered and invitation to stay in Na Ton Chan.

Social sustainable proposition:

- The relationship between tourists and hot, such as special activities for the first come tourist. For example call all the first come tourist in the evening and have a meeting show mad explain the activities of Ban Na Ton Chan to understand the whole community. Social sustainability matters for individuals and society. It also matters for organizations, including businesses. They can shape change and benefit from it. For example, hosts and tourists, and partners who feel respected and safe are more loyal and productive. The relationship between tourists and hot, accordance with Nicola Dempsey, Glen Bramley, Sinead Power, and Caroline Brown (2011) whether social sustainability within the urban context. The relationship between urban form and social sustainability is explored and two main dimensions of social sustainability are identified and discussed in detail: equitable access and the sustainability of the community itself, such as special activities for the first-come tourist. For example, call all the first-come tourists in the evening and have a meeting show mad explain the activities of Ban Na Ton Chan to understand the whole community. Ban Na Ton Chan should have the night show for one hour or two hours to make a friendship with tourists and do activities with tourists.

3. Environment:

- Good weather and suit to any seasons and the environment around the community is in peace and feels the real local lifestyle. Ban Na Ton Chan village is small village surrounded by many Chan trees and this is where the village name come from. The view of the village can be seen clearly from the nearby mountain and we have also taken a different view on our village life through the establishment of the Homestay Project. So that Ban Na Ton Chan has good weather and suit to any seasons and the environment around the community is in peace and feels the real local lifestyle.

Environment sustainable proposition:

- Ban Na Ton Chan have good environment, fresh air feels the real local lifestyle. The only important thing is the local people need to be careful not to used to much natural resources and keep environment safe, accordance with Ontarrio (2019)

whether environmental scan of the culture sector as part of the development of the culture strategy. It complements the discussion our stories, growing our economy with additional background and analysis of global trends shaping culture sector and common strategic directions in other jurisdictions.

- Ban Na Ton Chan have good environment, fresh air feels the real local lifestyle. The only important thing is the local people need to be careful not to used to much natural resources and keep environment safe. For example, plant more trees don't used them all, and don't let the Ban Na Ton Chan community dry and dirty. Used less don't use more waste and make more pollution in the community. Protecting the environment is crucial for the future of Ban Na Ton Chan Community planet. There are plenty of things that can affect as consumers. If community committed to changing lifestyles to be more sustainable, they can make the community in a better place for future generations! Take the first step and learn how can incorporate sustainability into your community and local life.

4. Cultural:

- They have strong cultural that makes tourists attracted, such as, traditional clothes, local food and history.

- A community already has its own culture, a value system gleaned from its rich history Longevity of the community is to value human beings and to the community that has a harmonious blend of natural values Supernatural trust and morals and ethics according to religious principles, community culture, and Influence on the way of life of villagers.

Cultural sustainable proposition:

- Keep the cultural strong avoid destruction of cultural form outside and keep the cultural safe to pass for the next generation, accordance with Chanistha Jaipeng (2020) the result are tourists can learn the way of life of people in the community which has arranged a homestay for tourists, and students able to learn and join in preserving culture, the way of life.

- In addition to its intrinsic value, culture provides important social and economic benefits. With improved learning and health, increased tolerance, and

opportunities to come together with others, culture enhances our quality of life and increases overall well-being for both individuals and communities.

5. Peace:

- There is no conflict between local people and tourists (Host and Guest). So, The New Times (2018) whether peace and security is an essential factor of human life. A peaceful and secure environment is critical to every society since it affects all aspects of economic and social development in a country.

- They have unity between one another. The happiness of traveling for many people may come in many forms. Some people are happy to travel and stay in luxury and comfortable sleep. But some people enjoy being able to travel easily just to be with nature in a way that doesn't have to be a lot like Ban Na Ton Chan. It's a happiness that anyone can easily experience. Which will call this happiness. Happiness in a country house style. Sukhothai It is a tourist attraction where tourists can learn the way of life of the people in the community in conservation. Travel to experience the nature in a comprehensive way. It has been arranged as a homestay accommodation for tourists. Come to stay with the owner of the house, do activities together, and learn the way of life in the community. Ban Na Ton Chan is a traditional community migrated from Northern and Laplae towns. Northern language Na Ton Chan Village is a small village. There are many Chan trees. Therefore named the village Ban Na Ton Chan Occupation: farming, gardening, and seasonal fruit. Other occupations are weaving, basketry, and stump handicrafts. The community lives together like brothers and sisters. Sympathize with each other, there is mutual assistance. Have Buddhism there are beliefs about ghosts and different practices according to their ancestors. Which a visit to Ban Na Ton Chan Can travel both on day trips. Or stay overnight in a homestay.

Peace Sustainable proposition:

- Not to lose this peace, they need to pass this good thing to the next generation. Peace and security is an essential factor of human life. A peaceful and secure environment is critical to every society since it affects all aspects of economic

and social development in a country, and is a necessary sin-qua non to the realization of human rights.

Conclusion

Ban Na Ton Chan is a community-based tourism by the sustainable in various dimensions, sure as the economic, social, environmental, cultural, and peace dimensions. The success factors are to resource management efficiency, local economic management, and social and religious management, and leading to a better quality of life in terms of peaceful living. More than that, community can used contemporary working by combined with generations together. They can mix ancient and modern ideas to make a highlight in the community areas, and sharing historical story to the tourist for a new value experiences.

Development Suggestions

Community can used contemporary working by combined with generations together for example; GEN Y must participate development with GEN X because they has more model technology knowledge, online marketing, better languages skills, and more creative thinking, leading to inherit for sustainable development in community.

References

Chanistha Jaipeng. (2020). **Community-based Cultural Tourism Management in Ban Na Ton Chan,Sukhothai Province**. The 11th Hatyai National and International Conference. (pp 891-904).

Hwansuk Chris Choi and Iain Murray. (2010). **Resident attitudes toward sustainable community tourism**. Journal of Sustainable Tourism, Volume 18, 2010 - Issue 4.

Mark Roseland. (2000). **Sustainable community development: integrating environmental, economic, and social objectives**. Progress in Planning Volume 54, Issue 2, 2000. (pp 73-132)

Nicola Dempsey, Glen Bramley, Sinead Power, and Caroline Brown. (2011). **The social Dimension of sustainable development: Defining urban social sustainability**. Sustainable Development Journal. Volume19, Issue5 September/October 2011. (pp 289-300).

Ontarrio. (2019). **Environmental scan of the culture sector: Ontario culture strategy background document**. [Online]. Retrieved April 2, 2022. From https://www.ontario.ca/document/environmental-scan-culture-sector-ontario-culture-strategy-background-document

Paiduaykan .(2018). **The happiness of a country house style at Ban Na Ton Chan**. [Online]. Retrieved April 2, 2022. from https://www.paiduaykan.com/travel

Sutsan Suttipisan. (2020). **Principles of tourism development management to develop the country. The Service, Tourism, and Logistics Excellence Center Kasem Bundit University**.

Thailand Convention and Exhibition Bureau. (2022). **Baan Na Ton Chan Homestay**. [Online]. Retrieved April 2, 2022. From https://www.businesseventsthailand.com/en/communities/thailand-7-mice-magnificent-themes/fascinating-history-and-culture/805-baan-na-ton-chan-homestay

The New Times. (2018). **Why peace and security are essential enablers of development.** [Online]. Retrieved April 2, 2022. From https://www.newtimes.co.rw/opinions/peace-security-development

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการตั้งครรภ์ก่อนวัยของสตรีวัยรุ่นชนเผ่าม้งในพื้นที่ตำบลรวมไทยพัฒนา อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

Factors related to early pregnancy among Hmong adolescent women in the area Ruam Thai Phatthana Subdistrict, Phob Phra District, Tak Province

เมธี สุทธศิลป์[1], ณัฐธิดา วิทยามุ่งมั่น[2] และ ก้งปอ เพชรคีรีราษฎร์[3]
Mathee Sootthasil Natthida witthayamungman and Kongpo Petchkhirirat

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive study) เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการตั้งครรภ์ก่อนวัยของสตรีวัยรุ่นชนเผ่าม้ง ในพื้นที่ตำบลรวมไทยพัฒนา อำเภอพบพระ จังหวัดตาก โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ สตรีวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ก่อนวัย ซึ่งอายุต่ำกว่า 20 ปี ที่มารับบริการฝากครรภ์ในปีงบประมาณ 2564 ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลรวมไทยพัฒนา ตำบลรวมไทยพัฒนา อำเภอพบพระ จังหวัดตาก จำนวน 55 คน เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสัมประสิทธิ์สหพันธ์เพียร์สัน

ผลการศึกษาพบว่า ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่สัมพันธ์กับการตั้งครรภ์ก่อนวัย (r = -.014) (p-value = .918) ค่านิยมทางเพศไม่สัมพันธ์กับการตั้งครรภ์ก่อนวัย (r = .023) (p-value = .867) สัมพันธภาพในครอบครัวไม่สัมพันธ์กับการตั้งครรภ์ก่อนวัย (r = .165) (p-value = .228) การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลใกล้ชิดไม่สัมพันธ์กับการตั้งครรภ์ก่อนวัย (r = .111) (p-value = .418)

คำสำคัญ การตั้งครรภ์, วัยรุ่นชนเผ่าม้ง

[1] อาจารย์ประจำหลักสูตรสาธารณสุขชุมชน คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] พยาบาลวิชาชีพ รพ.สต.

[3] นักศึกษาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

This research is a descriptive study to examine factors associated with early pregnancy among Hmong adolescent women. In the area of Ruam Thai Phatthana Sub-district, Phob Phra District, Tak Province, the sample group was adolescent women who were pregnant before who are under 20 years old who received antenatal care in fiscal year 2021 at Ruam Thai Phatthana Sub-district Health Promoting Hospital Ruam Thai Phatthana Sub-district, Phob Phra District, Tak Province, 55 people The instrument used to collect data was a questionnaire created by the researcher and analyzed by a computer program. The statistics used were percentage, mean, standard deviation, and Pearson's federation coefficient.

The results of the study found that Sexuality knowledge and pregnancy prevention were not associated with early pregnancy (r = -.014) (p-value = .918). Gender was not associated with early pregnancy (r = . 023) (p-value = .867) Family relationship was not associated with early pregnancy (r = .165) (p-value = .228). Premature pregnancy (r = .111) (p-value = .418)

Keywords : Pregnancy, Hmong adolescents

บทนำ

การตั้งครรภ์ในสตรีวัยรุ่นตามคำนิยามขององค์การอนามัยโลก (WHO: World Health Organization, 2017) หมายถึง การที่สตรีตั้งครรภ์มีอายุ 10-19 ปี ซึ่งวัยรุ่นเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่สุดในช่วงหนึ่งของชีวิตเพราะเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม พร้อมเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ การเปลี่ยนแปลงของระดับฮอร์โมนที่ส่งผลกระทบต่อด้านภาวะทางจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก ส่งผลให้อารมณ์ของวัยรุ่นแปรปรวนอ่อนไหวง่าย มีความต้องการทางเพศสัมพันธ์ตามธรรมชาติของร่างกาย และทางด้านสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน มีลักษณะการเปิดกว้างเกี่ยวกับเรื่องเพศมากขึ้น จึงเป็นสิ่งกระตุ้นให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรได้อย่างอิสระ จึงส่งผลให้เป็นปัญหาสังคมอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งผลกระทบประการสำคัญที่เกิดจากพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น นอกจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และเอดส์ คือ การตั้งครรภ์ จากรายงานประจำปี 2563 สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ ปี พ.ศ. 2560-2562 พบว่าอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 10 -14 ปี มีอัตราการคลอดเท่ากับ 1.3, 1.2 และ 1.1 ต่อพัน ซึ่งลดลงจากอัตราการคลอดสูงที่สุดใน พ.ศ. 2555 คือ 1.8 ต่อพัน และยังพบหญิงอายุ 15-19 ปี มีอัตราการคลอดเท่ากับ 39.6, 35.0

และ 31.3 ต่อพัน (สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์, 2563) และจากข้อมูลการคลอดมีชีพของมารดาวัยรุ่นในภาคเหนือ ปี พ.ศ. 2562-2564 พบว่าอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 10 -14 ปี และหญิงอายุ 15-19 ปี มีอัตราการคลอดเท่ากับ 0.9, 0.8, 0.7 และ 20.6, 20.2 และ 16.7 ต่อพัน (กระทรวงสาธารณสุข, 2564) จะเห็นได้ว่าอัตราการคลอดในสตรีวัยรุ่นมีแนวโน้มลดลง แต่ยังถือว่าเป็นสถิติที่สูงกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว ข้อมูลดังกล่าวถือได้ว่าเป็นข้อมูลที่ทำให้สังคมต้องตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งในการพัฒนาของประเทศจะต้องอาศัยกำลังสำคัญอย่างวัยรุ่นเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศต่อไป

รายงานสถิติการคลอดของมารดาวัยรุ่นในจังหวัดตาก ปี พ.ศ. 2562-2564 พบว่าอัตราการคลอดของหญิงอายุ 10-14 ปี และ 15-19 ปี มีอัตราการคลอดเท่ากับ 1.2, 1.3, 0.9 และ 35.0, 33.3, 24.2 ต่อพัน (กระทรวงสาธารณสุข, 2564) ซึ่งจะเห็นได้ว่าอัตราการคลอดในสตรีวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปี ของจังหวัดตากโดยรวมมีแนวโน้มการคลอดลดลงอย่างเห็นได้ชัด ในเขตอำเภอพบพระรายงานสถิติการคลอดของมารดาวัยรุ่น ปี พ.ศ. 2562-2564 พบว่าอัตราการคลอดของหญิงอายุ 10-14 ปี และ 15-19 ปี มีอัตราการคลอดเท่ากับ 1.0, 1.0, 1.6 และ 49.2, 35.8, 38.7 ต่อพัน ในพื้นที่ตำบลรวมไทยพัฒนา พบอัตราการคลอดของหญิงอายุ 10-14 ปี ปี พ.ศ. 2562 และ ปี พ.ศ. 2564 มีอัตราการคลอดเท่ากับ 1.3 และ 2.5 ต่อพัน และพบอัตราการคลอดของหญิงอายุ 15-19 ปี มีอัตราการคลอดเท่ากับ 62.8, 37.8 และ 48.8 ต่อพัน (กระทรวงสาธารณสุข, 2564) จะเห็นได้ว่าในเขตอำเภอพบพระ และตำบลรวมไทยพัฒนา มีอัตราการคลอดของหญิงอายุ 10-19 ปี มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก ปี 2563 ซึ่งโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลรวมไทยพัฒนา ได้มีการดำเนินการจัดทำโครงการอบรมให้ความรู้เรื่องอนามัยเจริญพันธุ์และฝึกทักษะการป้องกันการตั้งครรภ์ แก่วัยรุ่นและแม่วัยรุ่นในพื้นที่ทุกปีเพื่อแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัย แต่ยังพบปัญหาการคลอดของหญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี สูงเกินเกณฑ์ทุกปี (ตัวชี้วัดกระทรวงสาธารณสุขปี 2564 เกณฑ์เป้าหมายไม่เกิน 27 ต่อประชากรหญิง 15-19 ปี พันคน)

เนื่องจากตำบลรวมไทยพัฒนาเป็นตำบลหนึ่งในอำเภอพบพระที่มีประชากรส่วนใหญ่ ร้อยละ 86.7 เป็นชนเผ่าม้ง มีอาชีพเกษตรกร ด้วยวิถีชีวิตและวัฒนธรรมการนิยมมีบุตรตั้งแต่อายุยังน้อย และมีบุตรจำนวนหลายๆ คน โดยไม่คำนึงถึงปัจจัยด้าน อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ สภาพครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำบิดามารดามีการศึกษาน้อยและมักมีอาชีพรับจ้าง สตรีวัยรุ่นตั้งครรภ์ร้อยละ 14.05 จึงไม่ต้องการเรียนต่อจึงทำให้สตรีวัยรุ่นกลุ่มดังกล่าวส่วนใหญ่ ได้ศึกษาเล่าเรียนจบเพียงชั้นมัธยมศึกษา และประถมศึกษา เนื่องจากต้องออกมาหารายได้ช่วยบิดามารดา อายุของการตั้งครรภ์ครั้งแรกน้อยกว่า หรือเท่ากับ16 ปี ประกอบกับกลุ่มเพื่อนซึ่งถือว่ามีอิทธิพลต่อการได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องเพศทำให้ก้าวสู่การเป็นมารดาวัยรุ่น ซึ่งพบว่าวัยรุ่นในพื้นที่เมื่อแต่งงานหรือตั้งครรภ์แล้วก็ต้องออกจากการศึกษา จึงทำให้วัยรุ่นขาดโอกาสทางการศึกษา ขาดความรู้ในการดูแล

สุขภาพและมีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ เช่น มีภาวะโลหิตจาง คลอดก่อนกำหนด ทารกมีน้ำหนักน้อย เป็นต้น รวมถึงการขาดความรู้การคุมกำเนิดที่ไม่ถูกต้องและไม่ต่อเนื่องทำให้เกิดการตั้งครรภ์ก่อนวัย

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการตั้งครรภ์ก่อนวัยของสตรีวัยรุ่นชนเผ่าม้ง ในพื้นที่ตำบลรวมไทยพัฒนา อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปปรับใช้เป็นแบบแผนการให้บริการหรือดูแลให้ความช่วยเหลือสตรีวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ก่อนวัย ทำให้เข้าใจถึงพฤติกรรม ความรู้สึกนึกคิดของวัยรุ่นต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม นับเป็นประโยชน์ได้โดยตรงต่อวัยรุ่น ครอบครัว ชุมชน สังคม และผู้ใกล้ชิดจะได้เข้าใจกันเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการตั้งครรภ์ก่อนวัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการตั้งครรภ์ก่อนวัยของสตรีวัยรุ่นชนเผ่าม้ง ในพื้นที่ตำบลรวมไทยพัฒนา อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ ค่านิยมทางเพศ สัมพันธภาพของครอบครัว การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลใกล้ชิด

ตัวแปรตาม ได้แก่ การตั้งครรภ์ก่อนวัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

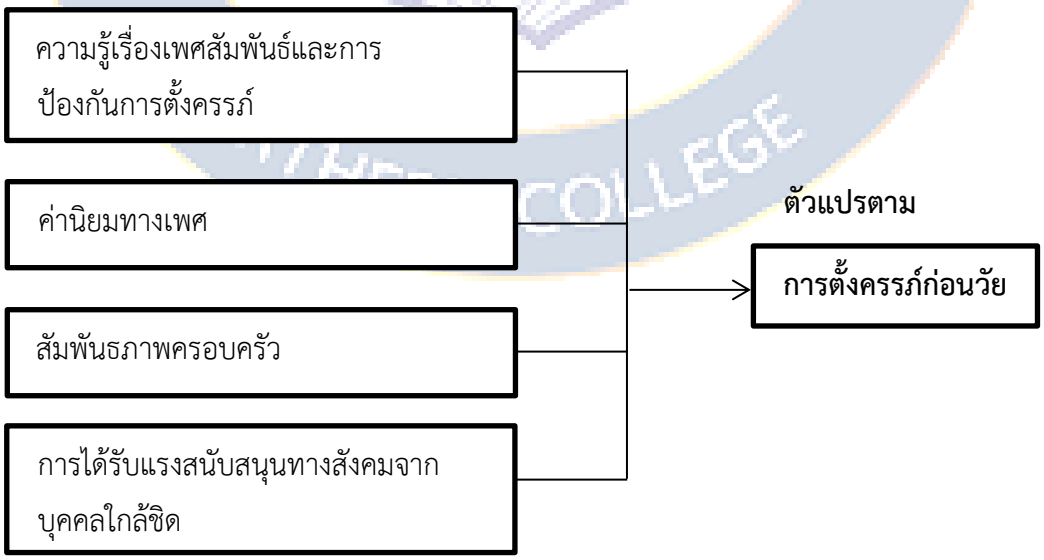

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ทำการประเมินหาปัจจัยที่สัมพันธ์การตั้งครรภ์ก่อนวัยของสตรีวัยรุ่นชนเผ่าม้งเพื่อหาแนวทางดำเนินการแก้ไข้ปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัย ในพื้นที่ตำบลรวมไทยพัฒนา อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย โดยนำเสนอตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนาโดยทำการเก็บข้อมูลจากประชากรเป็นสตรีวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ก่อนวัย ซึ่งอายุต่ำกว่า 20 ปี ที่มารับบริการฝากครรภ์ในปีงบประมาณ 2564 ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลรวมไทยพัฒนา ตำบลรวมไทยพัฒนา อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เพื่อหาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการตั้งครรภ์ก่อนวัยของสตรีวัยรุ่นชนเผ่าม้ง ในพื้นที่ตำบลรวมไทยพัฒนา อำเภอพบพระ จังหวัดตาก และระบุความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ ค่านิยมทางเพศ สัมพันธภาพของครอบครัว และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลใกล้ชิดกับการตั้งครรภ์ก่อนวัย โดยทำการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2564 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565

2. ประชากรที่ทำการศึกษา

ประชากรที่ทำการศึกษา คือ สตรีวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ก่อนวัย ซึ่งอายุต่ำกว่า 20 ปี ที่มารับบริการฝากครรภ์ในปีงบประมาณ 2564 ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลรวมไทยพัฒนา ในพื้นที่ตำบลรวมไทยพัฒนา อำเภอพบพระ จังหวัดตาก จำนวน 64 คน

3. ตัวอย่างและขนาดตัวอย่าง

3.1 การคำนวณขนาดตัวอย่าง

ตัวอย่างในการวิจัยเป็นสตรีวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ก่อนวัย ซึ่งอายุต่ำกว่า 20 ปี ที่มารับบริการฝากครรภ์ในปีงบประมาณ 2564 ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลรวมไทยพัฒนา ในพื้นที่ตำบลรวมไทยพัฒนา อำเภอพบพระ จังหวัดตาก จำนวน 64 คน โดยขนาดตัวอย่างเป็นการคัดเลือดโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) และคำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

n= ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

N= ขนาดของประชากร

e= ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้

$$n = \frac{64}{1+(64)(0.0025)}$$

n = 55.17

ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 55 คน

3.2 เกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัย (Inclusion criteria)

1. สตรีวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ก่อนวัย ซึ่งอายุต่ำกว่า 20 ปี ที่มารับบริการฝากครรภ์ในปีงบประมาณ 2564 ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลรวมไทยพัฒนา ในพื้นที่ตำบลรวมไทยพัฒนา อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ที่เป็นสตรีตั้งครรภ์วัยรุ่นชนเผ่าม้ง

2. เป็นผู้ที่อ่าน และเข้าใจภาษาไทย สามารถกรอกแบบสอบถามด้วยตนเองได้

3. สมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัยโดยได้รับการบอกกล่าวข้อมูลโครงวิจัยอย่างครบถ้วน

เกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัยออก (Exclusion criteria)

1. กลุ่มตัวอย่างสตรีตั้งครรภ์วัยรุ่นที่เป็นคนไทยและต่างด้าว
2. ไม่สมัครใจตอบแบบสอบถาม
3. เจ็บป่วยในช่วงที่เก็บรวบรวมข้อมูล

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการดัดแปลงมาจากการทบทวนวรรณกรรม มีเนื้อหาที่ครอบคลุมตัวแปรที่ต้องการศึกษาทั้งหมด ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ของครอบครัว จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ มีลักษณะที่เป็นปรนัยชนิดเลือกตอบมี 2 ตัวเลือก ใช่ ไม่ใช่ จำนวน 15 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปัจจัยด้านค่านิยมทางเพศ เป็นข้อคำถามแบบประเมินค่า (Rating Sacle) มี 5 ระดับ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2549) ซึ่งผู้วิจัยพัฒนามาจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ข้อคำถามจำนวน 18 ข้อ

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบสัมพันธภาพในครอบครัว เป็นข้อคำถามแบบประเมินค่า (Rating Sacle) มี 5 ระดับ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ , 2549) ซึ่งผู้วิจัยพัฒนามาจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ข้อคำถามจำนวน 15 ข้อ

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลใกล้ชิด เป็นข้อคำถามแบบประเมินค่า (Rating Sacle) มี 5 ระดับ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ , 2549) ซึ่งผู้วิจัยพัฒนามาจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ข้อคำถามจำนวน 15 ข้อ

5. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สร้างเครื่องมือ โดยศึกษาจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสอบถามแนวทางจากผู้ที่มีความรู้ และชำนาญในเรื่องนี้ เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดรูปแบบ และเนื้อหาของแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปขอคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและ ความครอบคลุมของเนื้อหา นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลตามกลุ่มตัวอย่าง

6. การเก็บข้อมูล

ผู้เก็บข้อมูลได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับดังนี้

1. ผู้วิจัยได้พบกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้หลังจากนั้นแนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์และขออนุญาตในการให้ตอบแบบสอบถาม เมื่อกลุ่มตัวอย่างอนุญาต ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างพร้อมอธิบายให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและอธิบายถึงวิธีการตอบคำถาม และเปิดโอกาสให้ซักถามหลังจากนั้น ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเองและรวบรวมแบบสอบถามคืนทันที

2. ผู้เก็บข้อมูลได้ทำการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทั้ง 2 แห่งและในชุมชน ด้วยตัวเอง

3. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในงานวิจัยตรวจสอบความครบถ้วน ถูกต้องของแบบสอบถามก่อนนำไปวิเคราะห์

4. นำข้อมูลที่ได้มาคิดคะแนนและวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติต่อไป

7. การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามทั้ง 5 ส่วนที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยการใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลโดยเฉพาะเจาะจงกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้แล้วนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ มีลำดับขั้นตอนดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบแบบสอบถามแบบสมบูรณ์

2. สถิติพรรณนาใช้อธิบายข้อมูลโดยการหาจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. สถิติวิเคราะห์ วิเคราะห์หาปัจจัยที่สัมพันธ์โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

8. การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มที่จะศึกษา

1. กลุ่มตัวอย่างจะได้รับการพิทักษ์สิทธิ์ โดยจะไม่เปิดเผยชื่อ นามสกุล และที่อยู่ โดยจะมีการปรับเปลี่ยนเป็นรหัส เพื่อไม่เป็นการเปิดเผยตัวตนของกลุ่มตัวอย่าง

2. กลุ่มตัวอย่างสามารถออกจากการศึกษาได้ทุกเมื่อต้องการ

3. ในวันเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ให้กลุ่มตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูลทราบอีกครั้งเพื่อขอความร่วมมือ ในการให้ข้อมูลด้วยความสมัครใจ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับการตั้งครรภ์ก่อนวัยของสตรีวัยรุ่นชนเผ่าม้ง ในพื้นที่ตำบลรวมไทยพัฒนา อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและนำเสนอด้วยตารางประกอบคำบรรยายตามลำดับดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล (n= 55)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. อายุ		
อายุ 14 ปี	1	1.8
อายุ 15 ปี	4	7.3
อายุ 16 ปี	8	14.5
อายุ 17 ปี	14	25.5
อายุ 18 ปี	13	23.6
อายุ 19 ปี	15	27.3
อายุเฉลี่ย = 17.4 , ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.3		
2. **ระดับการศึกษา**		
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	6	10.9
มัธยมศึกษาตอนต้น	35	63.6
มัธยมศึกษาตอนปลาย	10	18.2
ปวช./ปวส.	4	7.3
3. **สถานภาพสมรส**		
สมรสและอยู่ร่วมกับสามี	20	36.4

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
หย่า/หม้าย/แยกกันอยู่	1	1.8
อยู่ร่วมกันแต่ไม่ได้สมรส	31	56.4
อื่นๆ	3	5.5
4. **อาชีพ**		
เกษตรกร	32	58.2
รับจ้างทั่วไป	6	10.9
ประกอบอาชีพส่วนตัว	5	9.1
ว่างงาน	12	21.8
5. รายได้ของครอบครัว		
ต่ำกว่า 3,000 บาท/เดือน	26	47.3
3,001-5,000 บาท/เดือน	11	20.0
5,001-10,000 บาท/เดือน	13	23.6
มากกว่า 10,000 ขึ้นไป	5	9.1

จากตารางที่ 1 พบว่าอายุของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นอายุ 19 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.3 รองลงมา คือ อายุ 17 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.5 อายุ 18 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.6 อายุ 16 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.3 อายุ 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.3 และอายุ 14 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.8 **ระดับการศึกษา** พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับ**มัธยมศึกษาตอนต้น** จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 63.6 รองลงมาคือ**มัธยมศึกษาตอนปลาย**จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 18.2 **ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า**จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 10.9 **ปวช./ปวส.**จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 7.3 **สถานภาพสมรส** พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม**อยู่ร่วมกันแต่ไม่ได้สมรส**จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 56.4 รองลงมา คือ**สมรสและอยู่ร่วมกับสามี**จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 36.4 **อื่นๆ** จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 5.5 และ**หย่า/หม้าย/แยกกันอยู่**จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8 **อาชีพ** พบว่าผู้ตอบแบบสอบ ถามมีอาชีพ**เกษตรกร**จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 58.2 รองลงมา คือ**ว่างงาน**จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 21.8 รับจ้างทั่วไปจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 10.9 และประกอบอาชีพส่วนตัวจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 9.1 รายได้ของครอบครัว มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท/เดือน จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 47.3 รอง ลงมา คือ 5,001-10,000 บาท/เดือน จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ23.6 3,001-5,000 บาท/เดือน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 และ มากกว่า 10,000 ขึ้นไปจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 9.1

ส่วนที่ 2 ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ (n=55)

ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์	ตอบถูก	
	จำนวน	ร้อยละ
ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์		
1. ผู้หญิงไม่สามารถตั้งครรภ์ได้ในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก	31	56.4
2. การมีเพศสัมพันธ์ ผู้หญิงจะไม่ตั้งครรภ์ถ้าไม่ถึงจุดสุดยอด	43	78.2
3. การมีเพศสัมพันธ์ผู้หญิงจะไม่ตั้งครรภ์ถ้าให้ผู้ชายหลั่งข้างนอก	19	34.5
4. เรื่องเพศเป็นเรื่องที่น่าอายไม่ควรบอกให้พ่อแม่รู้เพราะฉะนั้นการปรึกษาเพื่อนเป็นวิธีที่ดีที่สุด	47	85.5
5. การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ป้องกันจะทำให้ท่านเป็นโรคติดต่อ ทางเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์	46	83.6
6. การมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยเช่นใส่ถุงยางอนามัยช่วยป้องกันการตั้งครรภ์และการทำแท้ง	48	87.3
7. การมีเพศสัมพันธ์มี 2 รูปแบบคือเพศสัมพันธ์แบบสอดใส่ และเพศสัมพันธ์แบบไม่สอดใส่	37	67.3
8. การช่วยเหลือตนเองหรือการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเองเป็นวิธีการจัดการอารมณ์เพศ	40	72.7
9. เพศศึกษาและเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องเดียวกัน	32	58.2
การป้องกันการตั้งครรภ์		
10. เมื่อมีเพศสัมพันธ์ท่านจะให้คนรักหลั่งนอกเพราะเป็นวิธีคุมกำเนิดที่ดีที่สุด	24	43.6
11. ยาคุมกำเนิดชนิด 21 เม็ด และ 28 เม็ด ต้องรับประทานทุกวันก่อนการมีเพศสัมพันธ์	37	67.3
12. ยาคุมฉุกเฉินต้องกินทันที หลังการมีเพศสัมพันธ์ หรือภายใน 72 ชั่วโมง	46	83.6
13. การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ได้ป้องกันทำให้ท่านเกิดการตั้งครรภ์	53	96.4
14. การป้องกันการตั้งครรภ์ที่วัยรุ่นนิยมใช้ คือการใส่ถุงยางอนามัยและทานยาคุม	55	100.0
15. การมีเพศสัมพันธ์ท่านไม่จำเป็นต้องป้องกันทุกครั้งเพราะไม่ทำให้ตั้งครรภ์	45	81.8

จากตารางที่ 2 โดยภาพรวม พบว่าความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ การป้องกันการตั้งครรภ์ที่วัยรุ่น

นิยมใช้ คือการใส่ถุงยางอนามัยและทานยาคุม คิดเป็นร้อยละ **100.0** รองลงมา การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ได้ป้องกันทำให้ท่านเกิดการตั้งครรภ์ คิดเป็นร้อยละ **96.4** ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การมีเพศสัมพันธ์ผู้หญิงจะไม่ตั้งครรภ์ถ้าให้ผู้ชายหลั่งข้างนอก คิดเป็นร้อยละ **34.5**

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนร้อยละ ของระดับความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์

ระดับความรู้	เกณฑ์ของระดับคะแนน	จำนวน (คน)	ร้อยละ (n=55)
ต่ำ	*(0-8 คะแนน)*	7	12.73
ปานกลาง	(9-11 คะแนน)	23	41.82
สูง	(12-15 คะแนน)	25	45.45

จากตารางที่ 3 พบว่าระดับความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 45.45 รองลงมาคือระดับความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ระดับปานกลาง ร้อยละ 41.82 และระดับความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ระดับต่ำ ร้อยละ 12.73

ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านค่านิยมทางเพศ

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ปัจจัยด้านค่านิยมทางเพศ (n=55)

ค่านิยมทางเพศ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
1. การแต่งกายโชว์สัดส่วน เสื้อสายเดี่ยว เกาะอก หรือ กางเกงขาสั้นทำให้เสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรมทางเพศได้	3.76	.962	สูง
2. การพูดคุยทาง facebook/ line โปรแกรมแชทกับคนแปลกหน้าเป็นสาเหตุการถูกล่อลวงได้	3.71	.896	สูง
3. การอยู่ตามลำพังระหว่างชายหญิงนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ได้	3.93	.813	สูง
4. การยอมมีเพศสัมพันธ์กับคู่รักในวัยเรียนเป็นการแสดงออกที่ผิด	3.47	.940	ปานกลาง
5. การอยู่ก่อนแต่งฉันท์สามีภรรยาขณะอยู่ในวัยเรียนเป็นสิ่งที่ไม่ควรประพฤติ	3.58	1.049	สูง
6. ผู้หญิงมีสิทธิและโอกาสมากขึ้นเกี่ยวกับเรื่องเพศ เช่นการเลือกคู่ครอง การเป็นผู้นำครอบครัว เป็นต้น	3.58	.832	สูง
7. สื่อจากโทรทัศน์ ภาพยนตร์ หรือข่าว เสนอพฤติกรรม ทางเพศที่ไม่เหมาะสม เช่น การกอดจูบ การมีเพศสัมพันธ์ เป็นต้น นำไปสู่การลอกเลียนแบบได้	3.65	.927	สูง

8. การแสดงออกอย่างเปิดเผยในเรื่องเพศ หรือ การที่วัยรุ่นหญิงบางคนตามจีบผู้ชาย เป็นสิ่งที่ไม่ควรประพฤติ	3.16	.856	ปานกลาง
9. ผู้หญิงควรรอคอยที่จะมีเพศสัมพันธ์จนกว่าจะถึงวัยและเวลาที่เหมาะสม เช่น เรียนจบหรือมีงานทำที่มั่นคง	3.64	.988	สูง
10. การยอมมีเพศสัมพันธ์เพื่อเป็นเครื่องผูกมัดฝ่ายชาย	3.69	836	สูง
11. การกอดจูบลูบคลำระหว่างคนรักในที่สาธารณะเป็นสิ่งไม่ควรประพฤติ	3.87	1.233	สูง
12. การยอมมีเพศสัมพันธ์กับคู่รักทำให้ความสัมพันธ์ยาวนาน มั่นคง	3.51	.900	สูง
13. ผู้หญิงควรรู้จักการปฏิเสธ เช่น ไม่ หยุด อย่า เพื่อป้องกันตนเองจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ	4.16	.739	สูง
14. การมีเพศสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงเป็นการแสดงออกถึงความรัก	3.22	.786	ปานกลาง
15. การไม่มีแฟนหรือกิ๊กเป็นสิ่งที่ล้าสมัย ทำให้อายเพื่อน	3.65	.947	สูง
16. เรื่องเพศสามารถพูดคุยปรึกษากับพ่อแม่ ครูอาจารย์ได้	3.69	.858	สูง
17. ผู้หญิงต้องไม่แสดงกิริยายั่วยวน แสดงท่าทีเชื้อเชิญหรือให้โอกาสผู้ชายได้เข้ามาใกล้ชิด	3.76	.860	สูง
18. ผู้หญิงควรมองเห็นคุณค่าและรักในเกียรติและศักดิ์ศรีของตนเอง	4.40	.627	สูง
รวม	3.69	.472	สูง

จากตารางที่ 4 โดยภาพรวม พบว่าค่านิยมทางเพศอยู่ในระดับสูง ($\overline{X}$ =3.69, S.D.=.472) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ ผู้หญิงควรมองเห็นคุณค่าและรักในเกียรติและศักดิ์ศรีของตนเอง ($\overline{X}$ =4.40, S.D.=.627) รองลงมา ผู้หญิงควรรู้จักการปฏิเสธ เช่น ไม่ หยุด อย่า เพื่อป้องกันตนเองจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ ($\overline{X}$ =4.16, S.D.=.739) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การแสดงออกอย่างเปิดเผยในเรื่องเพศ หรือ การที่วัยรุ่นหญิงบางคนตามจีบผู้ชาย เป็นสิ่งที่ไม่ควรประพฤติ ($\overline{X}$ =3.16, S.D.=.856)

ส่วนที่ 4 สัมพันธภาพในครอบครัว

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สัมพันธภาพในครอบครัว (n=55)

สัมพันธภาพในครอบครัว	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
1. พ่อแม่เข้มงวดกวดขันท่านในทุก ๆ เรื่อง	2.93	.813	ปานกลาง
2. ครอบครัวสามารถให้คำแนะนำปรึกษาท่านได้ทุกเรื่อง	3.73	.912	มาก
3. ท่านรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวและมีส่วนในการแก้ปัญหา	3.00	.839	ปานกลาง
4. ท่านได้รับคำชื่นชม สนับสนุนจากคนในครอบครัว	3.16	.877	ปานกลาง
5. ท่านได้รับความรัก ความเข้าใจ ความอบอุ่น จากคนในครอบครัว	3.71	.936	มาก
6. ครอบครัวยอมรับฟังความคิดเห็นและเหตุผลของท่าน	3.22	.917	ปานกลาง
7. ท่านได้รับความห่วงใย เอาใจใส่กันและกันจากคนในครอบครัว	3.56	.938	มาก
8. พ่อแม่ทำงานจนไม่มีเวลาว่างให้กับท่าน	3.40	1.011	ปานกลาง
9. ท่านเปิดเผยพูดคุยให้ครอบครัวทราบเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวรวมทั้งเรื่องความรัก	2.89	.916	ปานกลาง
10. ท่านกับคนในครอบครัวหรือญาติพี่น้องมักทะเลาะเบาะแว้งกัน	3.78	.956	มาก
11. สมาชิกในครอบครัวของท่านเคารพในสิทธิของกันและกัน	3.27	.891	ปานกลาง
12. ครอบครัวให้ความช่วยเหลือด้านการเงินแก่ท่าน	3.29	.956	ปานกลาง
13. ครอบครัวให้คำแนะนำอบรมสั่งสอนในหลักการดำเนินชีวิตรวมถึงการคบเพื่อนต่างเพศ	3.45	.997	ปานกลาง
14. ท่านสามารถระบายความทุกข์ใจหรือกังวลใจกับคนในครอบครัว	3.15	1.161	ปานกลาง
15. เมื่อท่านมีปัญหา ครอบครัวและญาติพี่น้องจะอยู่เคียงข้างช่วยเหลือแก้ปัญหาให้	3.49	.979	ปานกลาง
รวม	3.33	.506	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 โดยภาพรวม พบว่าสัมพันธภาพในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.33, S.D.=.506) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ ท่านกับคนในครอบครัวหรือญาติพี่น้องมักทะเลาะเบาะแว้งกัน ($\overline{X}$ =3.78, S.D.=.956)รองลงมา ครอบครัวสามารถให้คำแนะนำปรึกษาท่านได้ทุกเรื่อง ($\overline{X}$ =3.73, S.D.=.912) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ท่านเปิดเผยพูดคุยให้ครอบครัวทราบเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวรวมทั้งเรื่องความรัก ($\overline{X}$ =2.89, S.D.=.916)

ส่วนที่ 5 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลใกล้ชิด

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจาก บุคคลใกล้ชิด (n=55)

การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลใกล้ชิด	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านอารมณ์			
1. บิดามารดา / สามีเอาใจใส่และให้การสนับสนุนท่าน ตั้งครรภ์ในช่วงวัยรุ่น	2.82	1.124	ปานกลาง
2. บิดามารดา / สามี ยินดีรับฟังปัญหาและช่วยหาวิธี แก้ไขปัญหาให้ท่าน	3.22	.975	ปานกลาง
3. บิดามารดา / สามี ตำหนิท่านและไม่ยอมให้ท่านคุมกำเนิด ในช่วงวัยรุ่น	3.87	1.072	มาก
4. เมื่อท่านเครียดท่านสามารถปรึกษาสมาชิกในครอบครัวได้	3.33	1.019	ปานกลาง
5. บิดามารดา / สามี ตำหนิท่าน เมื่อทราบว่าท่านตั้งครรภ์ในช่วงวัยรุ่น	3.16	1.229	ปานกลาง
ด้านข้อมูลข่าวสาร			
6. บิดามารดา / สามี แนะนำให้รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อการตั้งครรภ์	4.05	.989	มาก
7. บิดามารดา / สามี แนะนำให้ท่านไปพบแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเมื่อเห็นว่าทารถในครรภ์ดิ้นผิดปกติ	3.96	.922	มาก
8. บิดามารดา / สามี แนะนำท่านและพาท่านไปฝากครรภ์ทันที เมื่อรู้ว่าตั้งครรภ์	3.93	.900	มาก
9. บิดามารดา แนะนำวิธีการเลี้ยงลูกให้ท่าน	4.13	.982	มาก
10. บิดามารดา / สามี แนะนำท่านให้รับประทานยาบำรุงการตั้งครรภ์ให้ตรงเวลา	3.67	1.001	มาก
ด้านอุปกรณ์			
11. บิดามารดา / สามี ให้ความช่วยเหลือ เมื่อท่านต้องการใช้เงินในระยะตั้งครรภ์ หรือหลังคลอด	3.69	.940	มาก
12. บิดามารดา / สามี ซื้อของใช้ที่จำเป็นของลูกให้ เช่น ผ้าอ้อม เสื้อผ้า และขวดนม	3.69	1.120	มาก
13. บิดามารดา / สามี ช่วยเลี้ยงลูกให้ท่านหลังคลอด	3.60	1.065	มาก
14. บิดามารดา / สามี ช่วยสนับสนุนยานพาหนะในการมาฝากครรภ์แก่ท่าน	3.62	.933	มาก

15. บิดามารดา / สามี ซื้อของใช้จำเป็นของหญิงตั้งครรภ์และ หลังคลอดให้ท่าน เช่น เสื้อผ้า ยาสมุนไพร และเครื่องปั้มนม	3.38	1.340	ปานกลาง
รวม	3.60	.666	มาก

จากตารางที่ 6 โดยภาพรวม พบว่าการได้แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลใกล้ชิดอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.60, S.D.=.666) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ บิดามารดา แนะนำวิธีการเลี้ยงลูกให้ท่าน ($\overline{X}$ =4.13, S.D.=.982) รองลงมา บิดามารดา / สามี แนะนำให้รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อการตั้งครรภ์ ($\overline{X}$ =4.05, S.D.=.989) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ บิดามารดา / สามี เอาใจใส่และให้การสนับสนุนท่านตั้งครรภ์ในช่วงวัยรุ่น ($\overline{X}$ =2.82, S.D.=1.124)

ตารางที่ 7 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการตั้งครรภ์ก่อนวัยโดยใช้สถิติ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ปัจจัย	การตั้งครรภ์ก่อนวัย r	p-value
ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์	-.014	.918
ค่านิยมทางเพศ	.023	.867
สัมพันธภาพในครอบครัว	.165	.228
การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลใกล้ชิด	.111	.418

จากตารางที่ 7 พบว่าความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่สัมพันธ์กับการตั้งครรภ์ก่อนวัย (r = -.014) (p-value = .918) ค่านิยมทางเพศไม่สัมพันธ์กับการตั้งครรภ์ก่อนวัย (r = .023) (p-value = .867) สัมพันธภาพในครอบครัวไม่สัมพันธ์กับการตั้งครรภ์ก่อนวัย (r = .165) (p-value = .228) การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลใกล้ชิดไม่สัมพันธ์กับการตั้งครรภ์ก่อนวัย (r = .111) (p-value = .418)

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 17.4 มี**ระดับการศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นคิดเป็นร้อยละ** 63.6 มี**สถานภาพอยู่ร่วมกันแต่ไม่ได้สมรส** คิดเป็นร้อยละ 56.4 ส่วนใหญ่มี**อาชีพเกษตรกร** คิดเป็นร้อยละ 58.2 และมีรายได้ของครอบครัว ต่ำกว่า 3,000 บาท/

เดือน คิดเป็นร้อยละ 47.3 จากการศึกษาสามารถจำแนกผลการศึกษาออกเป็นด้านๆ ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ดังนี้

1. ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์

ผลการศึกษาโดยภาพรวม พบว่า ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ของสตรีวัยรุ่นอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 45.45 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ การป้องกันการตั้งครรภ์ที่วัยรุ่นนิยมใช้ คือการใส่ถุงยางอนามัยและทานยาคุม คิดเป็นร้อยละ **100.0** รองลงมา การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ได้ป้องกันทำให้ท่านเกิดการตั้งครรภ์ คิดเป็นร้อยละ **96.4** ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การมีเพศสัมพันธ์ผู้หญิงจะไม่ตั้งครรภ์ถ้าให้ผู้ชายหลั่งข้างนอก คิดเป็นร้อยละ **34.5**

2. ค่านิยมทางเพศ

ผลการศึกษาโดยภาพรวม พบว่า สตรีวัยรุ่นมีค่านิยมทางเพศอยู่ในระดับสูง ($\overline{X}$ =3.69, S.D.=.472) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ ผู้หญิงควรมองเห็นคุณค่าและรักในเกียรติและศักดิ์ศรีของตนเอง ($\overline{X}$ =4.40, S.D.=.627) รองลงมา ผู้หญิงควรรู้จักการปฏิเสธ เช่น ไม่ หยุด อย่า เพื่อป้องกัน ตนเองจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ ($\overline{X}$ =4.16, S.D.=.739) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การแสดงออกอย่างเปิดเผยในเรื่องเพศ หรือ การที่วัยรุ่นหญิงบางคนตามจีบผู้ชาย เป็นสิ่งที่ไม่ควรประพฤติ ($\overline{X}$ =3.16, S.D.=.856)

3. สัมพันธภาพในครอบครัว

ผลการศึกษาโดยภาพรวม พบว่า สัมพันธภาพในครอบครัวของสตรีวัยรุ่นอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.33, S.D.=.506) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ ท่านกับคนในครอบครัวหรือญาติพี่น้องมักทะเลาะเบาะแว้งกัน ($\overline{X}$ =3.78, S.D.=.956) รองลงมา ครอบครัวสามารถให้คำแนะนำปรึกษาท่านได้ทุกเรื่อง ($\overline{X}$ =3.73, S.D.=.912) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ท่านเปิดเผยพูดคุยให้ครอบครัวทราบเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวรวมทั้งเรื่องความรัก ($\overline{X}$ = 2.89, S.D.=.916)

4. การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลใกล้ชิด

ผลการศึกษาโดยภาพรวม พบว่า สตรีวัยรุ่นได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลใกล้ชิดอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.60, S.D.=.666) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ บิดามารดา แนะนำวิธีการเลี้ยงลูกให้ท่าน ($\overline{X}$ =4.13, S.D.=.982) รองลงมา บิดามารดา / สามี แนะนำให้รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อการตั้งครรภ์ ($\overline{X}$ =4.05, S.D.=.989) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ บิดามารดา / สามี เอาใจใส่และให้การสนับสนุนท่านตั้งครรภ์ในช่วงวัยรุ่น ($\overline{X}$ =2.82, S.D.=1.124) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่สัมพันธ์กับการตั้งครรภ์ก่อนวัยของสตรี

วัยรุ่นชนเผ่าม้ง พบว่า ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ (r= -.014)(p-value = .918), ค่านิยมทางเพศ (r= .023) (p-value = .867) สัมพันธภาพในครอบครัว(r=.165) (p-value = .228) และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลใกล้ชิด(r= .111) (p-value = .418) ไม่มีความสัมพันธ์กับการตั้งครรภ์ก่อนวัย

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์

จากผลการศึกษา พบว่าความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ ไม่มีความสัมพันธ์กับการตั้งครรภ์ก่อนวัย เนื่องจากส่วนใหญ่มีความรู้และวิธีการป้องกันการตั้งครรภ์อยู่ในระดับสูง แต่อาจไม่ครบถ้วน ทั้งนี้สตรีตั้งครรภ์วัยรุ่นยังมีความเข้าใจว่าการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกโดยไม่ป้องกัน หรือการมีเพศสัมพันธ์โดยให้ผู้ชายหลั่นข้างนอกไม่ทำให้เกิดการตั้งครรภ์ได้ และคิดว่าการหลั่งข้างนอกเป็นวิธีการคุมกำเนิดที่ดี ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นตั้งครรภ์ก่อนวัย เพราะส่วนใหญ่สตรีตั้งครรภ์วัยรุ่นจบระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จึงทำให้มีความรู้หรือการเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง และอาจด้วยวัฒนธรรมการนิยมมีบุตรหลายๆคน รวมทั้งการนิยมแต่งงานตั้งแต่อายุยังน้อยของชนเผ่าม้ง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอิมธิรา อ่อนคำ (2564) ศึกษาวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง ผลการวิจัยพบว่า วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งสามารถสืบทอดวิถีชีวิตของตนเองไว้ได้โดยผ่านองค์ประกอบสำคัญคือ สมาชิกครอบครัว ความร่วมมือของชุมชน และวัฒนธรรมศิลปะบนผืนผ้าเครื่องแต่งกาย ความเชื่อพิธีกรรม ประเพณี และภูมิปัญญาของชาวบ้าน ยังคงมีเอกลักษณ์เป็นของตนเองได้อย่างชัดเจน ถึงแม้สังคมจะเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปอย่างรวดเร็วแต่ชาติพันธุ์ม้งก็ยังรักษาและสืบทอดวิถีชีวิตของตนเองให้คงอยู่ได้ในปัจจุบัน

2. ค่านิยมทางเพศ

จากผลการศึกษา พบว่าค่านิยมทางเพศกับการตั้งครรภ์ก่อนวัยของสตรีวัยรุ่นชนเผ่าม้ง ไม่มีความสัมพันธ์กัน โดยภาพรวมค่านิยมทางเพศอยู่ในระดับสูง โดยพบว่าหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นส่วนใหญ่มีค่านิยมในการมองเห็นคุณค่าและรักในเกียรติและศักดิ์ศรีของตนเอง รู้จักการปฏิเสธ เช่น ไม่ หยุด อย่า เพื่อป้องกันตนเองจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ ไม่อยู่ตามลำพังระหว่างชายหญิงเพราะจะนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ได้ และไม่คิดว่าการยอมมีเพศสัมพันธ์กับคู่รักเพื่อเป็นเครื่องผูกมัดหรือทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างคู่รักยาวนานมั่งคง แต่พบว่ายังมีวัยรุ่นบางส่วนที่มีค่านิยมทางเพศในทิศทางลบที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่การมีเพศสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงเป็นการแสดงออกถึงความรัก อาจเป็นเพราะปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในหลายๆด้าน โดยเฉพาะด้านการสื่อสารที่ทำให้สังคมไทยรับวัฒนธรรมต่างชาติ จึงทำให้ค่านิยมทางเพศของวัยรุ่นที่มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยมองเห็นเป็นเรื่องปกติ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ฉัตรจงกล ตุลยนิษกะ และคณะ (2560) พบว่าค่านิยมทางเพศของสตรีวัยรุ่นมีค่านิยมทางเพศเรื่องความรัก คนรักที่ไม่ถูกต้อง เพราะเชื่อว่าการยอมมี

เพศสัมพันธ์กับคนรักจะทำให้มีความรักกันมากขึ้น ไม่นอกใจ สามารถยืดระยะเวลาการคบหากันได้ บางรายเพราะกลัวคนรักมีคนอื่น หรือต้องการให้ครอบครัวยอมรับการคบหา จึงยอมมีเพศสัมพันธ์จนนำไปสู่การตั้งครรภ์ และคาดหวังต่อไปว่าหากตั้งครรภ์คนรักจะมีความรักผิดชอบรักครอบครัวมากขึ้น

3. สัมพันธภาพในครอบครัว

จากผลการศึกษา พบว่าสัมพันธภาพในครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับการตั้งครรภ์ก่อนวัยของสตรีวัยรุ่น อาจเป็นเพราะว่าด้วยสังคมของชนเผ่าม้งที่อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่มีการช่วยเหลือกันในครอบครัว ญาติพี่น้อง ให้ความรักความเอาใจใส่ ซึ่งกันและกัน ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน ดังข้อคำถามที่เห็นด้วยที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ครอบครัวสามารถให้คำแนะนำปรึกษาท่านได้ทุกเรื่อง ท่านได้รับความรัก ความเข้าใจ ความอบอุ่น จากคนในครอบครัว ท่านได้รับความห่วงใย เอาใจใส่กันและกันจากคนในครอบครัว ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ดี จึงอธิบายได้ว่า เมื่อสตรีวัยรุ่นตั้งครรภ์ก่อนวัยก็จะสามารถปรับตัวกับสภาวะที่เปลี่ยนแปลงได้ ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย ด้านจิตใจ หรือสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เพราะได้รับความรักความเอาใจใส่จากครอบครัวและสามี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ฉัตรจงกล ตุลยนิษกะ และคณะ (2560) กล่าวคือ สตรีวัยรุ่นสามารถเผชิญกับผลของการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรทั้งทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจและด้านครอบครัวได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสตรีวัยรุ่นส่วนใหญ่มีสัมพันธภาพในครอบครัวอยู่ในระดับสูง ครอบครัวสามารถให้คำแนะนำปรึกษาได้ทุกเรื่อง และเมื่อมีปัญหาครอบครัวจะคอยช่วยและแก้ปัญหาให้ จึงทำให้สตรีวัยรุ่นสามารถปรับตัวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการตั้งครรภ์โดยไม่ได้วางแผน

4. การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลใกล้ชิด

จากผลการศึกษา พบว่าการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลใกล้ชิดไม่มีความสัมพันธ์กับการตั้งครรภ์ก่อนวัยของสตรีวัยรุ่น เนื่องจากระดับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลใกล้ชิดของสตรีวัยรุ่น พบว่า อยู่ในระดับมาก อาจเนื่องจากสตรีวัยรุ่นส่วนมากอาศัยอยู่กับบิดามารดาและสามี ซึ่งสามีจะค่อยดูแลเอาใจใส่ให้การช่วยเหลือแบ่งเบาภาระงาน ให้คำปรึกษาหาข่าวสาร และข้อมูลที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตนเองระยะการตั้งครรภ์จนถึงคลอด และพาไปพบแพทย์เมื่อมีอาการผิดปกติ และยังมีบิดามารดาให้คำปรึกษาแนะนำวิธีการเลี้ยงลูกหลังคลอดและช่วยเลี้ยงลูก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของกิ่งดาว แสงจินดาและคณะ (2560) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพัฒนกิจการเป็นมารดาของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจ ผลการวิจัยพบว่าการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัว อยู่ในระดับค่อนไปทางดี ($\overline{X}$ =61.35, SD=8.71) แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างได้รับความรัก ความห่วงใย ความเอาใจใส่และการช่วยเหลือจากบุคคลในครอบครัวทั้งด้านอารมณ์ ด้านวัตถุและด้านข้อมูลข่าวสารเป็นอย่างดี ทั้งนี้อธิบายได้ว่าการที่กลุ่มตัวอย่างพักอาศัยอยู่กับ บิดามารดา

ตนเอง สามีหรือบิดามารดาสามี ทำให้ได้รับความรัก ความสนใจเอาใจใส่ เอื้ออาทร ห่วงใย ตลอดจนการได้รับกำลังใจ และการช่วยเหลือต่างๆ จากบุคคลในครอบครัว

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

จากผลการศึกษา พบว่าสตรีวัยรุ่นส่วนใหญ่สามารถเผชิญกับการตั้งครรภ์ก่อนวัยได้อย่างเหมาะสมทุกด้าน ไม่ว่าด้านความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์, ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว ,ด้านค่านิยมทางเพศ และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลใกล้ชิด ในการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัย ซึ่งสามารถทำได้โดย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดตั้งโครงการเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการตั้งครรภ์ของสตรีวัยรุ่น เพื่อส่งเสริมให้เกิดความพร้อมและความเข้าใจในการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ โดยการให้ความรู้ในเรื่องการส่งเสริมดูแลสุขภาพร่างกาย เตรียมความพร้อมของหญิงวัยรุ่นที่จะเป็นสตรีวัยรุ่นตั้งครรภ์หรือคุณแม่วัยใส โดยเน้นให้สตรีวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์สามารถดูแลตนเองได้ มีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

2. จากผลการวิจัยพบว่า ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ ของกลุ่มสตรีวัยรุ่นยังมีความเข้าใจเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่ถูกต้องและไม่ครบถ้วน หน่วยงานที่รับผิดชอบควรมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมเกี่ยวกับความรู้เรื่องการมีเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ โดยวิธีที่ถูกต้องและครบถ้วน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลของการตั้งครรภ์ระหว่างหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นและหญิงตั้งครรภ์วัยผู้ใหญ่เพื่อเปรียบเทียบผลของการตั้งครรภ์ว่าเหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร เพื่อการส่งเสริมดูแลสุขภาพให้กับหญิงตั้งครรภ์อย่างมีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบในระดับอำเภอ หรือ ระดับจังหวัด ในเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตั้งครรภ์ก่อนวัยของสตรีวัยรุ่นชนเผ่าม้ง เป็นลำดับต่อไป

3. การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและความเชื่อมั่นในการดูแลตนเองขณะตั้งครรภ์และผลของการตั้งครรภ์ เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ในการส่งเสริมดูแลสุขภาพแม่วัยรุ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กิ่งดาว แสงจินดาและคณะ. (2560). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพัฒนกิจการเป็นมารดาของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจ**.

จรรยา สืบนุช และสกาวรัตน์ เทพรักษ์. (2559). **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ของหญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี และภาวะสุขภาพของทารกหลังคลอด ในเขตสุขภาพที่ 5**.

จิรกุล ครบสอน. (2555). **ความเครียดและพฤติกรรมการเผชิญความเครียดของวัยรุ่นในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.** ของการศึกษาตามหลักสูตรพยาบาลศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเด็ก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ฉัตรจงกล ตุลยนิษกะ และจิรัชยา เจียวก๊ก. (2560). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลของการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรของสตรีวัยรุ่นในจังหวัดพัทลุง มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.**

มาลีวัล เลิศสาครศิริ. (2557). **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของสตรีวัยรุ่นตามการรับรู้ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเซนต์หลุยส์.**

ยศยง จันทรวงศา. (2558). **การสนับสนุนทางสังคมความเหมาะสมกันระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อมและความผูกพันในงาน กรณีศึกษาพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บนสายการบินแห่งหนึ่ง**. หลักสูตรศิลปะศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ ภาควิชาจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รัตติยา ชูโชติ.(2561). **การรณรงค์การคุมกำเนิดในวัยรุ่น: บทบาทพยาบาลยุค 4.0**. วารสารพยาบาลทหารบก ปีที่ 19 ฉบับพิเศษ (พ.ค.-ส.ค.) 2561, หน้า 42-52.

ลัดดา สายพาณิชย์, รศ.ดร.ธร สุนทรายุทธ และ ผศ.ดร.ปริญญา ทองสอน. (2553). **พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ.วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.**

สุภาภรณ์ มีแก้ว. (2561). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตั้งครรภ์ซ้ำในมารดาวัยรุ่นหลังคลอดอายุต่ำกว่า 20 ปี ที่มารับบริการหลังคลอดในโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไปและโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดราชบุรี.**

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการเคมีของนักศึกษาปริญญาตรี วิทยาลัยแห่งหนึ่ง

FACTORS RELATED TO SAFETY BEHAVIOR IN CHEMISTRY LABORATORY AMONG UNDERGRADUATE STUDENTS

วาสนา วิไลนุวัฒน์[1], ชัยสิทธิ์ ชิดหนองคู[2] และ วิชยุตม์ ศุภพงศ์พิเชฐ[3]
Wassana Wilainuwat Chaiyasit chitnongku and Vichayud Supaphongpichat

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงความสัมพันธ์ (Correlational Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ระดับความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการเคมี และ ศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้และทัศนคติ กับพฤติกรรมความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการเคมี ของนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 ถึง 4 ทุกคนที่ใช้ห้องปฏิบัติการ กลุ่มตัวอย่างทำการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 285 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่แบบทดสอบ และแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความรู้ อยู่ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 94 (ค่า $\bar{X}$ =2.93,S.D.=0.28) ทัศนคติ อยู่ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 92.6 (ค่า $\bar{X}$ =4.01,S.D.=0.27) พฤติกรรมด้านความปลอดภัย อยู่ระดับเหมาะสมดี คิดเป็นร้อยละ 50.9 (ค่า $\bar{X}$ =2.50,S.D.=0.52) และ 2) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัย พบว่าเพศ ชั้นปี ระยะเวลาในการใช้ห้องปฏิบัติการแต่ละครั้ง ความรู้ความปลอดภัย ของนักศึกษาปริญญาตรี วิทยาลัยแห่งหนึ่งมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และประสบการณ์การเกิดอุบัติเหตุในห้องปฏิบัติการเคมี ทัศนคติ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านความปลอดภัย อาจเป็นเพราะว่า นักศึกษาที่มีทัศนคติที่ระดับน้อย มีความรู้ในระดับมาก ทำให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม ส่วนนักศึกษาที่เกิดอุบัติเหตุบางคน มีพฤติกรรมที่เหมาะสม เช็คอุปกรณ์ อ่านคู่มือ สวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตราย ทำให้ความรุนแรงที่เกิดจากการเกิดอุบัติเหตุลดลง

คำสำคัญ : พฤติกรรม, ความปลอดภัย

---

[1] อาจารย์ประจำหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย, วิทยาลัยนครราชสีมา

[2] นักศึกษา สาขาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา E-mail: 610604110019@nmc.ac.th, 6104110016@nmc.ac.th เบอร์ ติดต่อ 044-466-050 ต่อ 175

[3] นักศึกษา สาขาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา E-mail: 610604110019@nmc.ac.th, 6104110016@nmc.ac.th เบอร์ ติดต่อ 044-466-050 ต่อ 175

Abstract

This Correlational research aims to study. Knowledge level, attitude, and safety behavior in a chemical laboratory. Study the relationship between personal factor knowledge and attitude compared to safety behavior in a chemistry laboratory of the undergraduate student of College, 2nd to 4th-year level, everyone who has ever used laboratory by selecting a specific sample (Purposive Sampling) of 285 people. The instrument used to collect the data was a test. and questionnaires created by the researcher The statistics used in the data analysis were frequency distribution, mean, percentage, and standard deviation. and Pearson's product-moment correlation

The results showed that 1) Knowledge was the most at the high level, equivalent to 94 percent (value $\bar{X}$=2.93, S.D.=0.28), and attitudes the most at the moderate level, accounting for 92.6% (value $\bar{X}$=4.01, S.D.=0.27), safety behavior
The most at the appropriate level representing 50.9% (value $\bar{X}$=2.50, S.D.=0.52).
The results of the relationship analysis found that; sex, Class year, Duration of each laboratory use, and Knowledge among undergraduate students were about safety behavior, And Experiencing accidents in a chemistry lab, attitudes among undergraduate students were not related to safety behaviors. Maybe because students with low attitude and Moderate knowledge Have proper behavior to prevent accidents The students who had an accident There is also appropriate behavior. equipment check before use, read the chemical manual, wear personal protective equipment, and reduce the severity of an accident.

Keywords: Behavior, Safety

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การทำงานในห้องปฏิบัติการที่ต้องใช้สารเคมี มีสภาวะที่มีความเสี่ยง ไม่ว่าจะเกิดการระเบิดของสารเคมี สารเคมีหกหล่น การเกิดเพลิงไหม้ รวมทั้งการได้รับอันตรายที่มีผลต่อสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานจากสารเคมีที่มีพิษเรื้อรังในระยะยาว ปัจจัยที่มีผลต่อความปลอดภัย ขึ้นอยู่กับลักษณะของห้องปฏิบัติการและการจัดการระบบการทำงานที่เหมาะสมหรือไม่ คุณสมบัติสารเคมีและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ การขาดความรู้ ทักษะและความระมัดระวังในการปฏิบัติงาน (พรธิดา เทพประสิทธิ์ ประสพชัย พสุนนท, 2560)

การบริหารจัดการเพื่อความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการของสถาบันการศึกษาในองค์กรของรัฐและเอกชนในประเทศไทย ยังไม่มีการกำหนดหน้าที่ที่ชัดเจนในเรื่องความปลอดภัยในการทำงานในห้องปฏิบัติการเคมี จึงต้องอาศัย ความรู้ ความตระหนักและสำนึกของผู้เกี่ยวข้องกับห้องปฏิบัติการ เพราะในโครงสร้างของสถาบันหรือองค์กรไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบ กำกับดูแลเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน (โครงการยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยห้องปฏิบัติการวิจัยในประเทศไทย, 2555)

ในปัจจุบันจะให้ความสำคัญใน เรื่องสุขภาพและสิ่งแวดล้อม การศึกษาค้นคว้าวิจัยในห้องปฏิบัติการ เพื่อการศึกษาเรียนรู้และค้นคว้าวิจัยหาความรู้และสิ่งใหม่ๆ ทางวิทยาศาสตร์ก็จำเป็นต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพของผู้เกี่ยวข้องและสิ่งแวดล้อมด้วย เพราะการศึกษาวิจัยจะต้องใช้สารเคมีที่มีทั้งคุณและโทษมากมายหลายชนิด ผู้ทำงานและผู้เกี่ยวข้องจึงได้รับผลกระทบทั้งจากการเป็นผู้ที่ใช้สารเคมีเองโดยตรงและผลกระทบทางอ้อมจากมลภาวะที่มีในห้องปฏิบัติการ (โครงการยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยห้องปฏิบัติการวิจัยในประเทศไทย, 2555) วิทยาลัยที่ศึกษาเป็นสถาบัณอุดมศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนในรายวิชาวิทยาศาสตร์และมีการใช้ห้องปฏิบัติการเคมี ในระดับปริญญาตรี จำเป็นต้องใช้สารเคมีซึ่งเป็นอันตราย หากมีการสัมผัสโดยตรงหรือใช้ไม่ถูกวิธี อาจทำให้เกิดการบาดเจ็บจากการสัมผัสสารเคมีหรืออุปกรณ์ที่ชำรุด จากสถิติอุบัติเหตุในห้องพยาบาล พบการเกิดอุบัติเหตุและอุบัติการณ์ได้รับบาดเจ็บที่ไม่รุนแรงถึงขั้นส่งโรงพยาบาล แต่ว่าถ้าเกิดขึ้นบ่อยครั้งจะมีแนวโน้มทำให้เกิดอุบัติเหตุร้ายแรงได้ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการเคมี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้,ทัศนติและพฤติกรรมความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการเคมี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล,ความรู้และทัศนคติ กับพฤติกรรมความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการเคมี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทาง และสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยโดย ได้เสนอตามลำดับดังนี้ 1) ทฤษฎีการเกิดอุบัติเหตุ 2) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ 3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

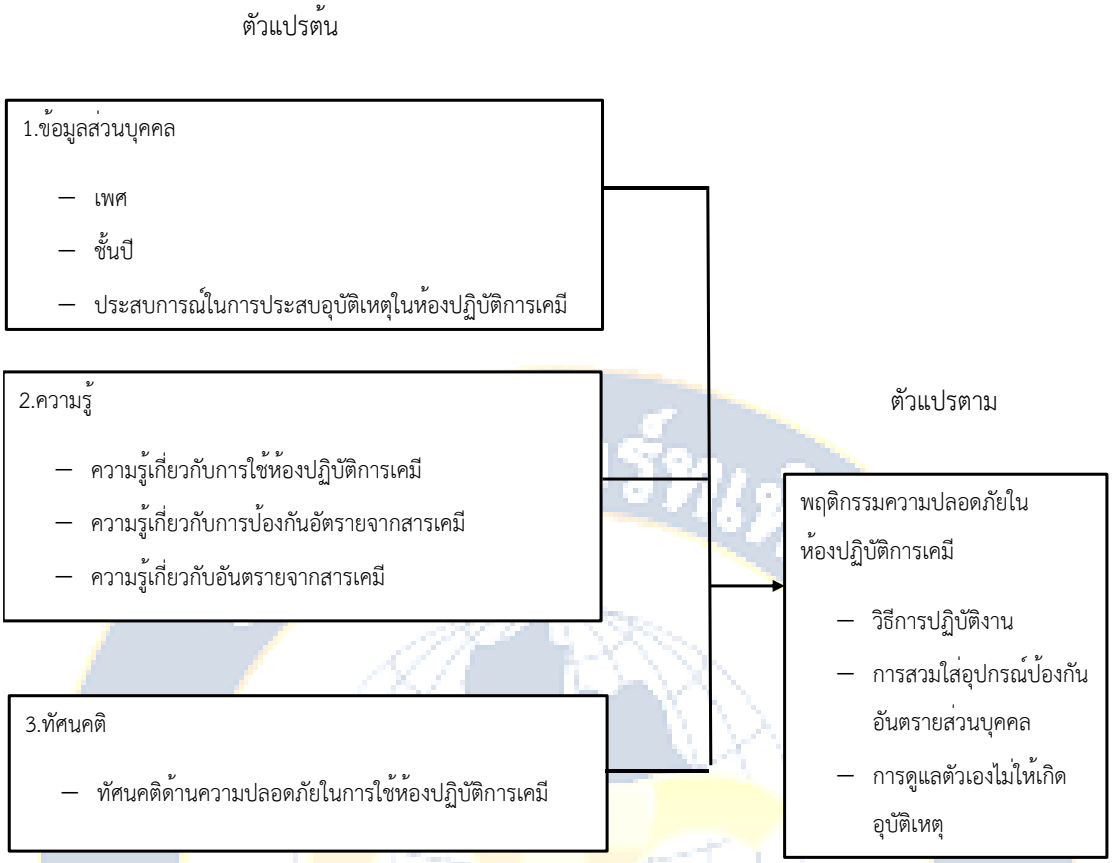

ภาพประกอบที่1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ นักศึกษาในระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ปีการศึกษา 2564 ของวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ระดับชั้นปีที่ 2 ถึง 4 ที่ใช้ห้องปฏิบัติการเคมีทุกคนนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ปีการศึกษา 2564 ของวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ระดับชั้นปีที่ 2 ทั้งหมด จำนวน 99 คน ชั้นปีที่ 3 ทั้งหมด จำนวน 97 คนและชั้นปีที่ 4 ทั้งหมด จำนวน 89 คน รวมประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ทั้งหมด จำนวน 285 คน

1.1.1. เกณฑ์การคัดเข้า

1.นักศึกษาในระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ปีการศึกษา 2564 ของวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ระดับชั้นปีที่ 2 ถึง 4 ที่ใช้ห้องปฏิบัติการเคมีทุกคน

2.นักศึกษายินยอมให้ความร่วมมือด้วยความเต็มใจ

1.1.2. เกณฑ์การคัดออก

1.นักศึกษาไม่สะดวกในการให้ข้อมูลการทำวิจัย

2.นักศึกษาที่ไม่มีประสบการณ์ในการใช้ห้องปฏิบัติการเคมีของวิทยาลัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ปีการศึกษา 2564 ของวิทยาลัยชั้นปีที่ 2 ถึง 4 ที่ใช้ห้องปฏิบัติการเคมีทุกคน ซึ่งประกอบไปด้วย เพศ, ชั้นปี และ ประสบการณ์ในการใช้ห้องปฏิบัติการเคมี วิทยาลัยแห่งหนึ่ง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบทดสอบความรู้ของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ปีการศึกษา 2564 ของวิทยาลัยแห่งหนึ่งระดับชั้นปีที่ 2 ถึง 4 ที่ใช้ห้องปฏิบัติการเคมีทุกคน ซึ่งประกอบไปด้วย ความรู้เกี่ยวกับการใช้ห้องปฏิบัติการเคมี ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอัตรายจากสารเคมี ความรู้เกี่ยวกับอันตรายจากสารเคมี มีคำถามทั้งหมด 15 ข้อมี 2 ตัวเลือก ใช่ กับ ไม่ใช่

เกณฑ์การให้คะแนน ถ้าตอบ "ถูก" ให้ 1 คะแนน ถ้าตอบ "ผิด" ให้ 0 คะแนน โดยเกณฑ์ในการแปรผลคะแนนใช้การพิจารณาแบ่งระดับคะแนนอิงเกณฑ์ โดยประยุกต์จากหลักเกณฑ์ของ Bloom (1971) มีเกณฑ์แบ่งคะแนนออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ความรู้ระดับสูง ได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป (ช่วงคะแนน 16-20 คะแนน)

ความรู้ระดับปานกลาง ได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 60 – 79.99 (ช่วงคะแนน 12-15 คะแนน)

ความรู้ระดับต่ำ ได้คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 60 (ช่วงคะแนน 0-11 คะแนน)

ตอนที่ 3 ทัศนคติด้านความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการเคมี ประกอบด้วยคำถาม 15 ข้อ คะแนนเต็ม 75 คะแนน โดยมีการให้คะแนนดังนี้

คำถามเชิงบวก 15 ข้อ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	คะแนน
เห็นด้วย	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	คะแนน

เกณฑ์การแปลผล จะแบ่งระดับของทัศนคติออกเป็น 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์คะแนนตามกลุ่ม ตามความคิดเห็นของเบสท์ (Best,1981:78) โดยใช้ค่าคะแนนสูงสุดลบด้วยค่าคะแนนต่ำสุด และนำมาหารด้วยจำนวนกลุ่มหรือระดับที่ต้องการแบ่ง

$$\text{พิสัยของช่วงคะแนน(I)} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด - คะแนนต่ำสุด}}{\text{ชั้น}}$$

$$= \frac{5\text{-}1}{5}$$

$$= 0.8$$

เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยของทัศนคติมีช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ทัศนคติระดับสูงสุด	จะมีช่วงคะแนนเฉลี่ย	4.24 – 5.00
ทัศนคติระดับสูง	จะมีช่วงคะแนนเฉลี่ย	3.43 – 4.23
ทัศนคติระดับปลานกลาง	จะมีช่วงคะแนนเฉลี่ย	2.62 – 3.42
ทัศนคติระดับต่ำ	จะมีช่วงคะแนนเฉลี่ย	1.81 – 2.61
ทัศนคติระดับต่ำสุด	จะมีช่วงคะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.80

ตอนที่ 4 ด้านพฤติกรรมของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ปีการศึกษา 2564 ของวิทยาลัยแห่งหนึ่งระดับชั้นปีที่ 2 ถึง 4 ที่ใช้ห้องปฏิบัติการเคมีทุกคน โดยกำหนดคำตอบเป็น 3 ระดับ คือ ปฏิบัติประจำ ปฏิบัติบางครั้ง ปฏิบัตินานๆครั้งหรือไม่เคยปฏิบัติเลย จำนวน 20 ข้อ โดยมีข้อความเชิงบวก จำนวน 11 ข้อและข้อความเชิงลบจำนวน 9 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนนและแปลความหมายดังนี้	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
ปฏิบัติประจำ	3	1
ปฏิบัติบางครั้ง	2	2
ปฏิบัตินานๆครั้งหรือไม่เคยปฏิบัติเลย	1	3

การแปลผลคะแนน

โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมาย ซึ่งผู้วิจัยกำหนดแบ่งระดับพฤติกรรมเป็น 3 ระดับ โดยมีความกว้างของชั้น ดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์. 2538 : 9)

$$\text{ความกว้างของชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด - คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวน}}$$

$$= \frac{3 - 1}{3} = 0.66$$

คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.00 หมายถึง พฤติกรรมการใช้ห้องปฏิบัติการเคมีเหมาะสมดี

คะแนนเฉลี่ย 1.67 – 2.33 หมายถึง พฤติกรรมการใช้ห้องปฏิบัติการเคมีเหมาะสมปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.66 หมายถึง พฤติกรรมการใช้ห้องปฏิบัติการเคมีไม่เหมาะสม

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่านและมีค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (index of item objective congruence: IOC) มีค่าเท่ากับ 0.60 และผ่านการทดสอบความเชื่อมั่น แบบสอบถามในภาพรวมทั้งฉบับ (Reliability) เท่ากับ 0.71

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผ่านทางออนไลน์ มีขั้นตอนดังนี้

1. ดำเนินการส่งแบบสอบถามออนไลน์ให้กลับคณะอาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษาแต่ละชั้นปีทุกคณะ เพื่อให้นักศึกษาที่เป็นประชากรในการทำวิจัยได้ทำแบบสอบถามครบทุกคนและส่งกลับมายังคณะผู้วิจัย

2. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วบันทึกข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ข้อมูลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ความรู้ และทัศนคติ วิเคราะห์ด้วยสถิติ จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไป ความรู้ ทัศนคติ กับพฤติกรรมความปลอดภัย วิเคราะห์ด้วยสถิติ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation)

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปและลักษณะส่วนบุคคล ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ ระดับชั้นปี ประสบการณ์ในการประสบอุบัติเหตุในห้องปฏิบัติการเคมีและระยะเวลาที่ใช้ในห้องปฏิบัติการแต่ละครั้ง แสดงในตาราง ที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	58	20.4
หญิง	227	79.6
2. ระดับชั้นปี		
ชั้นปีที่ 2	99	34.7
ชั้นปีที่ 3	97	34.0
ชั้นปีที่ 4	89	31.2
3. ประสบการณ์การเกิดอุบัติเหตุในห้องปฏิบัติการเคมี		
เคย	3	1.1
ไม่เคย	282	98.9
4. ระยะเวลาที่ใช้ห้องปฏิบัติการแต่ละครั้ง		
1 ชั่วโมง		

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล	จำนวน (n)	ร้อยละ
3 ชั่วโมง	285	100
4 ชั่วโมง		
5 ชั่วโมงหรือมากกว่า		

จากตารางที่ 1 พบว่าข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 79.6 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 20.4 และมีค่า ($\bar{x}$= 1.80 , S.D = 0.40) ชั้นปีการศึกษาชั้นปีที่ 2 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.7 รองลงมาเป็นระดับชั้นปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 34.0 และระดับชั้นปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 31.2 และมีค่า ($\bar{x}$= 1.96 , S.D = 0.81) ประสบการณ์การประสบอุบัติเหตุในห้องปฏิบัติการ ไม่เคยประสบอุบัติเหตุในห้องปฏิบัติการ คิดเป็นร้อยละ 98.9 เคยประสบอุบัติเหตุ คิดเป็นร้อยละ 1.1 และมีค่า ($\bar{x}$=1.99 , S.D = 0.10) ระยะเวลาที่ใช้ในห้องปฏิบัติการแต่ละครั้ง 3 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยล่ะ100 และมีค่า ($\bar{x}$= 3.00 , S.D = 0)

ระดับความรู้การใช้ห้องปฏิบัติการเคมี ,ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากสารเคมีและความรู้เกี่ยวกับอันตรายจากสารเคมีตารางที่ 2 ระดับความรู้

n = 285

ข้อมูล	จำนวน (n)	ร้อยละ	$\bar{x}$	S.D
มีความรู้น้อย (ได้คะแนนระหว่าง 0-5 คะแนน)	2	0.7		
มีความรู้ปานกลาง (ได้คะแนนระหว่าง 6-8 คะแนน)	15	5.3	2.93	0.28
มีความรู้สูง (ได้คะแนนระหว่าง 9-10 คะแนน)	268	94.0		

จากตารางที่ 2 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าเฉลี่ยจำแนกตามความรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ที่เคยใช้ห้องปฏิบัติการเคมี มีความรู้ระดับมาก มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 94 รองลงมามีความรู้ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 5.3 และมีความรู้ระดับน้อย น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.7 และมีค่า ($\bar{x}$ = 2.93 , S.D = 0.28)

ระดับทัศนคติด้านความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการเคมี

ตารางที่ 3 ระดับทัศนคติด้านความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการเคมี

n = 285

ข้อมูล	จำนวน (n)	ร้อยละ	$\bar{x}$	S.D
มีทัศนคติต่อความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับน้อย (1.00 - 2.33 คะแนน)	9	3.2		
มีทัศนคติต่อความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง (2.34 – 3.67 คะแนน)	264	92.6	4.01	27
มีทัศนคติต่อความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับมาก (3.68 – 5.00 คะแนน)	12	4.2		

จากตารางที่ 3 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าเฉลี่ยจำแนกตามทัศนคติด้านความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการเคมีพบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ที่เคยใช้ห้องปฏิบัติการเคมี มีทัศนคติด้านความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการเคมี มากที่สุดที่ระดับ ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 92.6 รองลงมามีทัศนคติระดับ มาก คิดเป็นร้อยละ 4.2 ทัศนคติน้อยที่สุดระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 3.2 และมีค่า ($\bar{x}$ = *4.01*, S.D = 0.27)

ระดับพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการเคมี

ตารางที่ 4 ระดับพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการเคมี

n = 285

ข้อมูล	จำนวน (n)	ร้อยละ	$\bar{x}$	S.D
พฤติกรรมเหมาะสมดี	145	50.9		
พฤติกรรมเหมาะสมปานกลาง	137	48.1	2.50	0.52
พฤติกรรรมไม่เหมาะสม	3	1.1		

จากตารางที่ 4 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าเฉลี่ยจำแนกตามพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการเคมี พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีของ

วิทยาลัยแห่งหนึ่ง ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ที่เคยใช้ห้องปฏิบัติการเคมี มากที่สุดที่ระดับเหมาะสมดี คิดเป็นร้อยละ 50.9 รองลงมามีระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 48.1 น้อยที่สุดที่ระดับไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 1.1 และมีค่า ($\bar{x}$ =2.50 S.D = 0.52)

ความสัมพันธ์ของข้อมูลทั่วไป ความรู้ ทัศนคติกับพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการเคมีตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ของข้อมูลทั่วไป ความรู้ ทัศนคติกับพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการเคมี

พฤติกรรมความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการเคมี แบบสอบถาม	Pearson Correlation(r)	P-value	ความสัมพันธ์
ข้อมูลส่วนบุคคล			
เพศ	0.44	0.000	มีความสัมพันธ์กัน
ชั้นปี	0.76	0.000	มีความสัมพันธ์กัน
ประสบการณ์การเกิดอุบัติเหตุในห้องปฏิบัติการเคมี	0.10	0.094	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
ระยะเวลาในการใช้ห้องปฏิบัติการแต่ละ	1.0	0.000	มีความสัมพันธ์กัน

ตารางที่ 5 (ต่อ)

พฤติกรรมความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการเคมี แบบสอบถาม	Pearson Correlation(r)	P-value	ความสัมพันธ์
ครั้ง			
ทัศนคติ	0.01	0.833	ไม่มีความสัมพันธ์กัน
ความรู้	0.21	0.000	มีความสัมพันธ์กัน

***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 การหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่า ข้อมูลส่วนบุคคล เพศ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัย (ค่า r= 0.44, P- value<0.01) ชั้นปี มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัย (ค่า r= 0.76, P- value<0.01) ประสบการณ์การเกิดอุบัติเหตุในห้องปฏิบัติการเคมี ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัย (ค่า r= 0.10, P- value=0.094) ระยะเวลาในการใช้ห้องปฏิบัติการแต่ละครั้ง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัย (ค่า r=

1.00, P- value<0.01) ความรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัย (ค่า r= 0.21, P-value<0.01) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P<0.05) และทัศนคติไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัย (ค่า r= 0.01, P- value=0.833) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p>0.05)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการทำแบบสอบถามในบทที่ 4 สรุปผลวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ,ความรู้การใช้ห้องปฏิบัติการเคมี ,ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากสารเคมีและความรู้เกี่ยวกับอันตรายจากสารเคมี มีความรู้อยู่ในระดับมาก มากที่สุด จำนวน 268 คน คิดเป็นร้อยละ 94 รองลงมามีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 5.3 และมีความรู้อยู่ในระดับน้อย น้อยที่สุด จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.7 และมีค่า ($\bar{x}$ = *2.93*, S.D = 0.28) ข้อที่นักศึกษาตอบผิดมากที่สุดคือ การทิ้งสารละลายบัฟเฟอร์ลงในอ่างน้ำหรือท่อน้ำได้โดยตรง ควรมีการจัดถังเก็บสารละลายก่อนนำไปกำจัดหรือมีวิธีการบำบัดเบื้องต้นก่อนทิ้ง มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ(ปราณี แซ่เจ็ง และอิสรีย์ ขันทอง, 2561) ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษามีระดับการรับรู้ในทุกรายด้าน คือ ด้านการจัดการองค์กร ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านการป้องกันอุบัติเหตุในห้องปฏิบัติการ และด้านการจัดการด้านสารเคมีอยู่ในระดับมากที่สุด ในส่วนของพฤติกรรมความปลอดภัย พบว่า นักศึกษายังมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและมีความถี่ในการปฏิบัติตนเป็นประจำในข้อ พฤติกรรมการสวมรองเท้าแตะขณะอยู่ในห้องปฏิบัติการ การใช้อุปกรณ์เครื่องแก้วที่ชำรุดในการทดลอง การนำอาหาร น้ำดื่ม เข้ามารับประทานในห้องปฏิบัติการ การเทสารเคมีที่เหลือจากการทดลองกลับคืนลงสู่ขวดเมื่อใช้ไม่หมด และการเทสารละลายอินทรีย์ลงในอ่างน้ำ

2. ทัศนคติด้านความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการเคมี พบว่า นักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 ถึง 4 ของวิทยาลัยแห่งหนึ่ง มีทัศนคติต่อความปลอดภัยในการใช้ห้องปฏิบัติการ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 92.6 รองลงมามีทัศนคติระดับสูง จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 4.2 ระดับน้อย น้อยที่สุด จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2 และมีค่า ($\bar{x}$ = 4.01, S.D = 0.27) นักศึกษาที่มีทัศนคติที่น้อยควรรณรงค์ให้เห็นความสำคัญด้านความปลอดภัยในข้อที่มีคะแนนน้อยที่สุด คือ ห้องปฏิบัติการเคมีและบริเวณทางเดินไม่ควรวางสิ่งกีดขวาง เพราะเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินหรือเดินผ่านอาจจะชนกระแทกได้

3. พฤติกรรมด้านความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการเคมี พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ที่ใช้ห้องปฏิบัติการเคมี มากที่สุดที่ระดับเหมาะสมดี จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 50.9 รองลงมามีระดับปานกลาง จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 48.1 น้อยที่สุดที่ระดับ ไม่เหมาะสม จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.1 และมีค่า ($\bar{x}$ = *2.50,* S.D = 0.52)

พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมที่มีความถี่มากที่สุดคือไม่ศึกษาขั้นตอนและเครื่องมือที่ใช้ก่อนทำการปฏิบัติการ ควรมีการเน้นย้ำจากอาจารย์ผู้สอนเพิ่มเติม

4. ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้ ทัศนคติ กับพฤติกรรมความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการเคมีของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 ถึงชั้นปีที่ 4 ภาคปกติ ปีการศึกษา 2564 ทุกคนที่ใช้ห้องปฏิบัติการเคมีของวิทยาลัยแห่งหนึ่ง พบว่า ข้อมูลส่วนบุคคล เพศ (ค่า r= 0.44) ชั้นปี (ค่า r= 0.76) ระยะเวลาในการใช้ห้องปฏิบัติการแต่ละครั้ง (ค่า r= 1.00) ความรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัย (ค่า r= 0.21) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) และประสบการณ์การเกิดอุบัติเหตุในห้องปฏิบัติการเคมี (ค่า r= 0.10) ทัศนคติไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านความปลอดภัย (ค่า r= 0.01), ประสบการณ์การเกิดอุบัติเหตุในห้องปฏิบัติการเคมีไม่มีความสัมพันธ์กันกับพฤติกรรมด้านความปลอดภัยอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p>0.05$) ไม่สอดคล้อง กับงานวิจัยของ (ปราณี แซ่เจ็ง และอิสรีย์ ขันทอง, 2561) พบว่าการประสบอุบัติเหตุภายในห้องปฏิบัติการ มีผลกับพฤติกรรมความปลอดภัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 อาจเป็นเพราะว่าพนักงานเกิดอุบัติเหตุบางส่วนยังมีทัศนคติ หรือความรู้ด้านความปลอดภัยระดับปานกลาง ทำให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมเมื่อเกิดอุบัติเหตุทำให้ความรุนแรงน้อยลง ส่วนทัศนคติไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านความปลอดภัย จากข้อมูล พบว่านักศึกษาบางส่วนมีทัศนคติที่ระดับน้อย แต่มีความรู้ระดับดี มีอาจารย์หรือเจ้าหน้าที่คอยควบคุม จึงส่งผลให้มีพฤติกรรมระดับที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาพบว่า นักศึกษา ชั้นปีที่ 2 - 4 ที่ใช้ห้องปฏิบัติการเคมี มีทัศนคติด้านความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการเคมี อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ควรมีการรณรงค์เรื่องความปลอดภัยหรือติดป้ายเตือน ข้อห้าม ด้านความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการเคมี เพื่อให้เกิดทัศนคติเชิงบวกและปฏิบัติด้านความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการเคมีได้ถูกต้อง

2. จากการศึกษาพบว่า นักศึกษา ชั้นปีที่ 2 - 4 ที่ใช้ห้องปฏิบัติการเคมี มีพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการเคมี อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ควรมีการอบรมหรือติดข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ห้องปฏิบัติการเคมี ข้อมูลความปลอดภัยของสารเคมี(SDS) เพื่อให้เกิดพฤติกรรมการใช้ห้องปฏิบัติการเคมีที่ปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

3. ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เพิ่มเติม หรือศึกษาในกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ที่มีสถิติการเกิดอุบัติเหตุสูง

เอกสารอ้างอิง

โครงการยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยห้องปฏิบัติการวิจัยในประเทศไทย.(2555). **"แนวปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการ"**

ดวงฤดี กิตติจารุดุล.(2557). **"ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและความตระหนักด้านการบริหารจัดการความเสี่ยงกรณีศึกษา: บริษัทนำเข้าส่งออกแห่งหนึ่ง"**

ธิติภพ เกตุแก้ว.(2563). **"อันตรายจากสารเคมี สัญลักษณ์และความหมายที่แสดงถึงคุณสมบัติความเป็นพิษหรือเป็นอันตรายต่อมนุษย์**

พรธิดา เทพประสิทธิ์, ประสพชัย พสุนนท์.(2560). **"ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลของนักวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการทดสอบที่ได้รับการรับรองระบบมาตรฐานห้องปฏิบัติการ ISO / IEC – 17025 ในเขตกรุงเทพมหานคร"**

พฤติกรรมมนุษย์.(ม.ป.ป.). **"แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์"**

รองศาสตราจารย์ ดร. ศุภวรรณ ตันตยานนท์ ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (ม.ป.ป.). **"อุบัติเหตุและการป้องกันอันตรายในห้องปฏิบัติการ: แนวปฏิบัติทั่วไป"**

วชิรา วัชรจุติพงศ์.(ม.ป.ป.). **"แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม (KAP)"**

วิทย์ จันทร์สุวรรณ.(2563). **"ข้อปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการ"**

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี(สสวท.).(2559). **"คู่มือการจัดการห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์"**

ผลของการฝึกออกกำลังกายช่องปากต่อการทำหน้าที่ของช่องปากในผู้สูงอายุ: การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบและการวิเคราะห์อภิมาน

Effect of oral exercises on oral functions in elderly: A systematic review and meta-analysis

ปภาวี กรรณสูต[1] และ รัชฎา ฉายจิต[2]
Paphawee Kannasoot and Rajda Chaichit

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบและวิเคราะห์อภิมานเพื่อศึกษาประสิทธิผลของการออกกำลังกายช่องปากต่อการทำหน้าที่ของช่องปากในผู้สูงอายุ โดยสืบค้นงานวิจัยจากฐานข้อมูล SCOPUS, PUBMED, CENTRAL, Thai Journals online, ClinicalTrials.gov Thai clinical trials registry(TCTR), Thai library integrated system (ThaiLIS) จนถึงเดือนมิถุนายน 2564 คัดเลือกเฉพาะรูปแบบงานวิจัยแบบ randomized controlled trials (RCT) และ quasi-experimental studies ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดอคติแต่ละรายงานวิจัยตามแนวทางของ Cochrane ผลการศึกษา พบ 8 รายงานวิจัยที่ผ่านเงื่อนไข ส่วนใหญ่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอคติไม่ชัดเจน พบว่ากลุ่มที่ได้รับการออกกำลังกายช่องปากเพิ่มอัตราการหลั่งน้ำลายมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ออกกำลังกายช่องปากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (MD 0.17 mL/min; 95% CI 0.12 to 0.21; 3 studies; 176 participants) เพิ่มความแข็งแรงของลิ้นส่วนหน้าอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (MD 0.88 kPa; 95% CI -5.64 to 7.39; p = 0.79; 2 studies; 132 participants) เพิ่มความแข็งแรงของลิ้นส่วนหลังอย่างไม่มีสำคัญทางสถิติ (MD -0.93 kPa; 95% CI -9.29 to 7.44; p = 0.83; 2 studies; 132 participants) และเพิ่มความแข็งแรงของริมฝีปากอย่างไม่มีสำคัญทางสถิติ (MD 1.04 kPa; 95% CI -4.46 to 6.54; p= 0.71; 1 study; 74 participants)

สรุป การออกกำลังกายช่องปากมีผลต่อการทำหน้าที่ของช่องปากโดยเพิ่มอัตราการหลั่งน้ำลาย แต่รายงานวิจัยที่ได้ส่วนใหญ่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอคติไม่ชัดเจน จำเป็นต้องมีข้อมูลที่มากพอเพื่อสรุปผลที่ชัดเจนของผลการออกกำลังกายช่องปากต่อการทำหน้าที่ของช่องปาก

คำสำคัญ : การออกกำลังกายช่องปาก, การทำหน้าที่ของช่องปาก, ผู้สูงอายุ

---

[1] นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรทันตกรรมผู้สูงอายุ คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, paphawee_k@kkumail.com โทรศัพท์ 0824019282

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาทันตกรรมป้องกัน คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, rajnoi@kku.ac.th. โทรศัพท์ 043202405

Abstract

The aim of this systematic review and meta-analysis was to summarize and to evaluate the available information on the effectiveness of oral exercises in improving oral functions in elderly. Electronic databases were searched from SCOPUS, PUBMED, CENTRAL, Thai Journals online, ClinicalTrials.gov, Thai clinical trials registry (TCTR), Thai library integrated system (ThaiLIS) up to June 2021. We include randomized control trials (RCT) and quasi experimental study reporting effect of oral exercises on oral function. We assessed risk of bias by using Cochrane risk of bias tool for experimental studies. Eight studies were included. Studies were assessed risk of bias as unclear. There was a significant increase in the saliva flow rate (MD 0.17 mL/min; 95% CI 0.12 to 0.21; 3 studies; 176 participants). Not significant in anterior tongue strength (MD 0.88 kPa; 95% CI -5.64 to 7.39; p = 0.79; 2 studies; 132 participants). Not significant in posterior tongue strength (MD -0.93 kPa; 95% CI -9.29 to 7.44; p = 0.83; 2 studies; 132 participants). Not significant in lip strength (MD 1.04 kPa; 95% CI -4.46 to 6.54; p= 0.71; 1 study; 74 participants).

In conclusion, oral exercises have positive effect on oral function by increasing saliva flow rate. However, almost studies had uncleared risk of bias. Therefore, the results of this study cannot be conclusively concluded that oral exercise in the elderly improves oral function. More studies are needed.

keywords : Oral exercise, Oral function, Elderly

บทนำ

ในปัจจุบันทั่วโลกมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างของประชากร กล่าวคือกำลังก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ จากฐานข้อมูลขององค์การอนามัยโลกคาดการณ์ว่าภายในปี 2030 จำนวนประชากร 1 ใน 6 ของประชากรโลกจะมีอายุ 60 ปีขึ้นไป โดยจะเพิ่มขึ้นเป็น 1.4 พันล้านในปี 2030 และ 2.1 พันล้านภายในปี 2050[1] การเพิ่มขึ้นของประชากรสูงอายุจะนำมาซึ่งปัญหาสุขภาพและความต้องการที่จะได้รับการดูแลเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ซึ่งในวัยผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงของสุขภาพไปในทิศทางของความเสื่อมเนื่องจากกระบวนการชรา มีการเปลี่ยนแปลงของเซลล์ต่างๆ ในร่างกายเกิดขึ้นตามวัย อายุขัยที่เพิ่มขึ้นมีความเสี่ยงสูงขึ้นต่อการเกิดปัญหาสุขภาพหรือโรคเรื้อรังต่างๆ ทำให้

สมรรถภาพและประสิทธิภาพการทำงานของอวัยวะต่างๆ ลดลง เกิดได้กับทุกระบบของร่างกาย รวมถึงช่องปากด้วย

การทำหน้าที่ของช่องปาก (oral function) คือ การทำหน้าที่ในการบดเคี้ยว การกลืน การหลั่งน้ำลาย การพูด รวมถึงการรับรส[3] การทำหน้าที่ของช่องปากที่ลดลงนั้นดูได้จากการมีสุขอนามัยในช่องปากที่ไม่ดี ภาวะปากแห้งน้ำลายน้อย แรงบดเคี้ยวลดลง ระบบประสาทสั่งการที่ลิ้นและริมฝีปากลดลง แรงดันลิ้นลดลง ประสิทธิภาพการบดเคี้ยวลดลง และการเสื่อมประสิทธิภาพของการกลืน ผู้สูงอายุที่มีปัญหาการทำหน้าที่ของช่องปาก อาจทำให้เกิดปัญหาในการบดเคี้ยว การกลืนลำบาก และการพูด ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารและโภชนาการ มีผลต่อการทำงานของสุขภาพทั่วไป และเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตทั้งด้านกายภาพ ด้านจิตใจ และด้านสังคม

การออกกำลังกายช่องปาก (oral exercise) เป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ช่วยฟื้นฟูการทำหน้าที่ของช่องปาก โดยเริ่มนำมาใช้ในประเทศญี่ปุ่นในปี 2002 ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้สอนและสามารถปฏิบัติตามได้ง่าย ในช่องปากนั้นประกอบไปด้วยกล้ามเนื้อจำนวนมาก ในทางทฤษฎีแล้วกล้ามเนื้อรอบๆ ช่องปากจึงสามารถเสริมสร้างความแข็งแรงได้เช่นกัน การยืดคลายกล้ามเนื้อช่องปากนั้นสามารถช่วยฟื้นฟูและรักษาสภาพคงไว้ซึ่งการทำหน้าที่ของช่องปากได้ มีการศึกษาที่รายงานว่าเมื่อใช้โปรแกรมการออกกำลังกายช่องปากที่เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการเคี้ยว การหลั่งน้ำลาย และการกลืน ช่วยเพิ่มการทำหน้าที่ของช่องปากได้ อีกทั้งเป็นวิธีที่ผู้สูงอายุสามารถทำตามได้และสามารถนำไปใช้ฝึกทำด้วยตัวเองได้ง่าย ไม่มีผลข้างเคียงอันตราย ปัจจุบันมีการพัฒนาปรับหลักสูตรการฝึกออกกำลังกายช่องปากหลากหลายรูปแบบให้นำไปฝึกฝนเพื่อเพิ่มการทำหน้าที่ของช่องปากสำหรับผู้สูงอายุ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาถึงประสิทธิภาพของการออกกำลังกายช่องปากในหลายการศึกษาที่สนับสนุนว่ามีความสามารถช่วยเพิ่มการทำหน้าที่ของช่องปากได้ เช่น โปรแกรมการฝึกออกกำลังกายช่องปากสามารถช่วยเพิ่มแรงกัด (bite force) ความสามารถในการกลืน และอัตราการหลั่งน้ำลายได้ในผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีหลังจากที่ได้รับการฝึกเป็นเวลา 6 เดือน การฝึกออกกำลังกายกล้ามเนื้อทั้งในช่องปากและนอกช่องปากในผู้สูงอายุที่อาศัยในสถานพยาบาลเป็นระยะเวลา 1 เดือน ส่งเสริมให้สุขภาพช่องปากดีขึ้นโดยอาการปากแห้งลดลง การทำหน้าที่ของระบบสั่งการช่องปาก (oral motor function) ดีขึ้น อัตราการหลั่งน้ำลายมากขึ้นและสามารถอ้าปากได้มากขึ้น สภาพความเป็นกรด-ด่างในช่องปากดีขึ้น กลิ่นปากลดลง การใช้โปรแกรมส่งเสริมการทำหน้าที่ของช่องปากด้วยการฝึกออกกำลังกายช่องปากเป็นระยะเวลา 3 เดือน ช่วยเพิ่มการทำหน้าที่ของช่องปากให้ดีขึ้น โดยความรู้สึกปากแห้งลดลง สามารถอ้าปากได้มากขึ้น อัตราการหลั่งน้ำลายและความเร็วในการพูดเพิ่มขึ้น (speaking speed) และพบว่ามีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตในมิติสุขภาพช่องปากของผู้สูงอายุด้วย

แม้ปัจจุบันพบว่ามีงานวิจัยจำนวนหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าการออกกำลังกายช่องปากสามารถเพิ่มการทำหน้าที่ของช่องปากได้ เช่น การกลืน การเคี้ยว การพูด อัตราการหลั่งน้ำลาย แต่ก็ยังไม่มี

ข้อสรุปที่ชัดเจนในผู้สูงอายุ ดังนั้นการศึกษานี้จึงเป็นการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบและวิเคราะห์อภิมานเพื่อศึกษาผลของการออกกำลังกายช่องปากต่อการทำหน้าที่ของช่องปากในผู้สูงอายุ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการออกกำลังกายช่องปากต่อการทำหน้าที่ของช่องปากในผู้สูงอายุ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบและการวิเคราะห์อภิมานในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเพื่อศึกษาผลของการออกกำลังกายช่องปากต่อการทำหน้าที่ของช่องปากในผู้สูงอายุ จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่าการทำหน้าที่ของช่องปากซึ่งได้แก่ การรับรส การหลั่งน้ำลาย การเคี้ยว การกลืน และการพูด ถ้ามีปัจจัยที่มีผลต่อการทำหน้าที่ของช่องปาก คือ จากอายุที่มากขึ้น และจากโรคหรือพยาธิสภาพเข้ามา ก็จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการทำหน้าที่ของช่องปากลดลง ซึ่งเห็นได้จาก การมีสุขอนามัยในช่องปากที่ไม่ดี ภาวะปากแห้งน้ำลายน้อย แรงบดเคี้ยวลดลง การเคลื่อนไหวที่ลิ้นและริมฝีปากลดลง แรงดันลิ้นลดลง ประสิทธิภาพการบดเคี้ยวลดลง และประสิทธิภาพของการกลืนลดลง ซึ่งก็จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกาย จิตใจ และมีผลต่อภาวะโภชนาการและคุณภาพชีวิตได้เพื่อให้เกิดการฟื้นฟูและคงสภาพหน้าที่การทำหน้าที่ของช่องปากเอาไว้ได้ การออกกำลังกายช่องปากเป็นทักษะหนึ่งที่สามารถช่วยเพิ่มการทำหน้าที่ของช่องปากได้ ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิด ดังรูปที่ 1

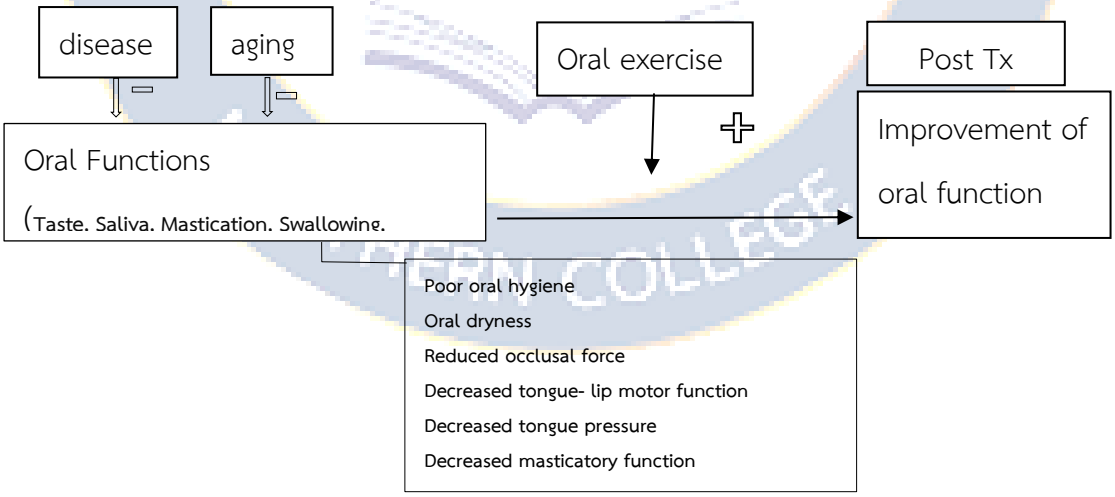

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด ในการสังเคราะห์งานวิจัยและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบและวิเคราะห์อภิมาน (systematic review and meta-analysis) จากงานวิจัยแบบ randomized controlled trial (RCT) หรือแบบ quasi experimental study ซึ่งทำการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของการได้รับการฝึกออกกำลังกายช่องปากต่อการทำหน้าที่ของช่องปากในผู้สูงอายุ เปรียบเทียบกับการไม่ได้รับการฝึกออกกำลังกายช่องปากหรือการได้รับการดูแลตามปกติ (usual care) โดยสืบค้นรายงานวิจัยจากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ SCOPUS, PUBMED, CENTRAL, Thai Journals online, ClinicalTrials.gov, Thai clinical trials registry (TCTR), Thai library integrated system (ThaiLIS) และเอกสารอ้างอิงของงานวิจัยที่สืบค้นได้ ตั้งแต่เริ่มมีฐานข้อมูลจนถึงเดือน มิถุนายน 2564 โดยมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กำหนดเงื่อนไขการคัดเลือกรายงานวิจัย

1.1 รูปแบบของการศึกษา เป็นงานวิจัยฉบับเต็มภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่มีรูปแบบการศึกษาเชิงทดลอง (experimental study) เป็นแบบการทดลองแบบสุ่มที่มีกลุ่มควบคุม (randomized controlled trial : RCT) หรือการศึกษาแบบกึ่งทดลอง (Quasi experimental study)

1.2 ประชากรที่ศึกษา เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

1.3 สิ่งที่ต้องการศึกษาหรือสิ่งแทรกแซงที่ได้รับ คือ การออกกำลังกายช่องปาก ซึ่งเป็นการบริหารกล้ามเนื้อหรือการฝึกบริเวณช่องปากเท่านั้นด้วยวิธีการต่างๆ รวมไปถึงการใช้เครื่องมือในการช่วยฝึก

1.4 สิ่งเปรียบเทียบ คือ การไม่ได้รับการฝึกออกกำลังกายช่องปากหรือการได้รับ usual care ตามปกติ

1.5 ผลลัพธ์ที่ศึกษา คือ ประเมินการทำหน้าที่ของช่องปาก ได้แก่ ภาวะปากแห้ง (oral dryness) วัดโดยใช้ objective outcome จาก saliva flow rate และ subjective outcome จากแบบสอบถาม, แรงบดเคี้ยว (occlusal force), การทำงานของระบบประสาทสั่งการที่ลิ้นและริมฝีปาก (tongue and lip motor function), ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อช่องปาก (oral muscle strength), การทำงานของระบบบดเคี้ยว (masticatory function) และการกลืน (swallowing function)

2. กลยุทธ์ที่ใช้ในการสืบค้น

ผู้วิจัยได้กำหนดคำสืบค้นโดยใช้หลัก PICO ดังนี้ 1) Population (P) หมายถึง ประชากรที่ศึกษา คำค้นที่กำหนด คือ ผู้สูงอายุ 2) Intervention (I) หมายถึง สิ่งทดลองหรือสิ่งแทรกแซงที่ให้ คำค้นที่กำหนด คือ การฝึกออกกำลังกายช่องปาก 3) Comparison (C) หมายถึง สิ่งเปรียบเทียบหรือ

กลุ่มควบคุม ไม่ได้กำหนดคำสืบค้น 4) Outcome (O) หมายถึง ผลลัพธ์ของการศึกษา คำค้นที่กำหนด คือ การทำหน้าที่ของช่องปาก (oral functions) ดังแสดงในตารางที่ 1 และใช้โปรแกรม Zotero ในการจัดการระเบียนรายงานวิจัยที่สืบค้นได้

PICO	main keywords/ คำสืบค้นหลัก	คำพ้อง /Synonyms / search terms
Population/กลุ่มประชากร	elderly	aging, aged, old, adult, geriatrics, senior, senile
Intervention(s)/สิ่งแทรกแซง/ กลุ่มทดลอง	oral exercise(s)	oral motor exercise oral motor therapy oral motor treatment oral motor technique, oral training, mouth exercise, oral movement, myofunctional therapy
Comparison(s)/สิ่งเปรียบเทียบ	ไม่กำหนดคำสืบค้น	
Outcomes/ผลลัพธ์	oral function(s)	oral performance, oral task, oral motor skill, oral health

ตารางที่ 1 คำสำคัญในการสืบค้น ตามระบบ PICO

3. การคัดเลือกรายงานวิจัยและการสกัดข้อมูล

นักวิจัย 2 คนคัดเลือกรายงานวิจัยอิสระต่อกันตามเงื่อนไขการคัดเข้าจากชื่อเรื่องและบทคัดย่อของรายงานวิจัยเป็นอันดับแรก จากนั้นสืบค้นบทความฉบับเต็มและคัดเลือกงานวิจัยตามเกณฑ์การคัดเลือก หากไม่เป็นไปตามเกณฑ์จะพิจารณาคัดออก หากผลการประเมินไม่ตรงกันพิจารณาหาข้อสรุปร่วมกัน ดำเนินการโดยใช้โปรแกรม Covidence เมื่อได้งานวิจัยที่ผ่านการคัดเลือกแล้ว ทำการสกัดข้อมูลที่สำคัญของแต่ละงานวิจัยให้อยู่ในรูปแบบเดียวกัน โดยนักวิจัย 1 คน (ปภาวี กรรณสูต) บันทึกลงในแบบฟอร์มบันทึกข้อมูล แล้วนำมาทำการสำรวจแบบสุ่มตัวอย่าง (spot check) ข้อมูลร่วมกันกับนักวิจัยคนที่ 2 (รัชฎา ฉายจิต) แบบฟอร์มบันทึกข้อมูลของแต่ละงานวิจัย ประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ชื่อผู้วิจัย, ปีที่ตีพิมพ์, ประเทศที่ทำงานวิจัย 2) ระเบียบวิธีการวิจัย ได้แก่ รูปแบบการศึกษา, สถานที่ที่ศึกษา, ระยะเวลาการฝึก, เกณฑ์การคัดเข้าและคัดออกจากการวิจัย 3) ผู้เข้าร่วมการศึกษา ได้แก่ จำนวนผู้เข้าร่วมการศึกษา, อายุเฉลี่ย, เพศ, เกณฑ์การคัดเข้าและคัดออก 4) การให้สิ่งแทรกแซง ได้แก่ วิธีการออกกำลังกายและวิธีการที่ใช้เปรียบเทียบ 5) การวัดผลลัพธ์ ได้แก่ วิธีการวัดการประเมินการทำหน้าที่ของช่องปาก 6) ผลลัพธ์ของการออกกำลังกายช่องปากในแต่ละการศึกษา

4. การประเมินอคติ

นักวิจัยประเมินอคติรายงานวิจัยโดยเป็นอิสระต่อกัน ในส่วนที่มีข้อคิดเห็นไม่ตรงกันได้นำมาปรึกษาร่วมกันและหาข้อตกลงร่วมกัน ประเมินอคติตามแนวทางของ the Cochrane collaboration's risk of bias tool โดยทำการประเมินในประเด็นดังนี้ คือ random sequence generation, allocation concealment, blinding of participants and personnel, blinding of outcome assessors, incomplete outcome data และ selective reporting ให้เกณฑ์การประเมินแต่ละด้านเป็นความเสี่ยงต่ำ (low risk of bias), ความเสี่ยงสูง (high risk of bias) และไม่ชัดเจน (unclear risk of bias) ในหัวข้อ blinding of participants and personnel ผู้วิจัยกำหนดให้การวัด subjective outcomes เป็น high risk ส่วน objective outcomes เป็น low risk จากนั้นให้นำแต่ละการศึกษามาสรุปผลอคติในภาพรวมเป็นดังนี้ 1) low risk of bias หากอคติที่ประเมินทุกด้านมีความเสี่ยงต่ำ 2) high risk of bias หากอคติที่ประเมินอย่างน้อยมี 1 ด้านถูกประเมินว่ามีความเสี่ยงสูง 3) unclear risk of bias หากอคติอย่างน้อยหนึ่งด้านถูกประเมินว่ามีความเสี่ยงที่ไม่ชัดเจนโดยที่ไม่ถูกประเมินว่ามีความเสี่ยงสูง

5 การสังเคราะห์ข้อมูล

5.1 ค่าสถิติที่ใช้ เนื่องจากงานวิจัยที่ถูกคัดเลือกมีเกณฑ์การวัดผลในแต่ละตัวแปรที่ต้องการศึกษาแตกต่างกัน ดังนั้นจำเป็นต้องแปลงค่าให้อยู่ในหน่วยวัดเดียวกัน วัดผลลัพธ์ในการศึกษาที่อยู่ในรูปของตัวแปรต่อเนื่องด้วย mean difference (MD) หรือ standard mean difference (SMD) วัดผลตัวแปรกลุ่มด้วย risk ratio (RR) กำหนดระดับความเชื่อมั่นเท่ากับร้อยละ 95

5.2 การประเมินความไม่เป็นเอกพันธ์ (Assessment of heterogeneity) ระหว่างงานวิจัย ประเมินว่ามี heterogeneity เมื่อ Cochrane Q statistic มีค่า p-value < 0.10 และค่า Percentage of inconsistency index (I^2) มากกว่าร้อยละ 50 หากพบ heterogeneity กำหนดให้มีแนวทางในการจัดการโดยค้นหาสาเหตุของความต่างแบบกันโดยวิเคราะห์กลุ่มย่อย (subgroup analysis) หากไม่สามารถหาสาเหตุของ heterogeneity ที่เกิดขึ้นได้ วิเคราะห์ผลรวมด้วยโมเดลแบบสุ่ม (random effects model)

การรวมผลการวิจัยเข้าด้วยกัน (Pooled estimate) มี 2 วิธีได้แก่ 1) Fixed effects model ใช้ในการวิเคราะห์ผลการศึกษาในกรณีที่ไม่พบ heterogeneity 2) Random effects model ใช้ในการวิเคราะห์ผลการศึกษาในกรณีที่พบ heterogeneity ระหว่างการศึกษา การวิเคราะห์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Review Manager (RevMan) version 5.4

ผลการวิจัย

จากการสืบค้นพบรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 529 รายงานวิจัย และเมื่อคัดเลือกงานวิจัยตามเกณฑ์ที่กำหนดพบงานวิจัยที่ผ่านการพิจารณาทั้งหมด 8 เรื่อง ดังแสดงในรูปที่ 2

รายละเอียดลักษณะของรายงานวิจัยที่ได้รับคัดเลือก แสดงในตารางที่ 2 รายงานวิจัยที่ทำการทดลองเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ได้รับการออกกำลังกายช่องปาก (oral exercise) กับกลุ่มที่ไม่ได้รับการออกกำลังกายช่องปากมี 7 การศึกษา การศึกษาทำในประเทศเกาหลี 4 เรื่อง[9,11–13] ประเทศญี่ปุ่น 3 เรื่อง[8,14,15] และมี 1 รายงานวิจัย เป็นการศึกษาในประเทศสวีเดน 1 เรื่อง[16] ทำการทดลองเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ได้รับการออกกำลังกายช่องปาก (oral exercise) กับกลุ่มควบคุมซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติ (usual care) ด้วยการปรับความข้นหนืดของอาหารและการให้คำแนะนำในการปรับตำแหน่งท่าทางที่เหมาะสม รูปแบบการศึกษาเป็นแบบ RCT 3 เรื่อง, quasi experimental study 4 เรื่อง และ cluster randomized controlled study 1 เรื่อง ลักษณะของผู้เข้าร่วมการศึกษาเป็นกลุ่มผู้สูงอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงและเป็นผู้มีสุขภาพดี ค่าเฉลี่ยอายุของผู้เข้าร่วมการศึกษา 74.6 ปี - 89 ปี งานวิจัยทั้ง 8 ฉบับ มีความแตกต่างกันในด้านของรูปแบบการออกกำลังกายช่องปากที่ใช้ในกลุ่มทดลอง และระยะเวลาในการทำการศึกษา

ตารางที่ 2 ลักษณะทั่วไปของงานวิจัยที่ถูกคัดเลือกเข้าในการศึกษา

ผู้แต่ง/ปี	รูปแบบระยะเวลา	จำนวนประชากร	การให้สิ่งทดลอง		การวัดผลลัพธ์	ผลการศึกษา
			กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม		
Hakuta C. 2008[14]	Quasi 3 เดือน	141 O= 79 C= 62	Oral exercise (stretching facial muscle, tongue exercise, saliva gland massage	No intervention	Saliva flow rate, tongue function	SFR and tongue function significantly increased
Ibayashi H. 2008[8]	RCT 6 เดือน	54 O= 26 C= 28	Exercise for oral function (stretching expression muscle exercise, tongue exercise, saliva gland massage)	No intervention	Bite force, RSST, saliva flow rate	significantly increased in Bite force, RSST, SFR
Kim HJ. 2020[13]	Quasi 8 สัปดาห์	96 SOE= 38 GOE= 39 C= 19	กลุ่ม simple oral exercise (lip, tongue, cheek stretching) และ กลุ่ม simple oral exercise ร่วมกับ chewing gum	No intervention	Mastication performance, occlusal force, saliva flow rate, self report about oral function discomfort by questionnaire	SOE; significant increase in SFR, MAI, swallowing function GOE; significant increase in MAI, swallowing function
Nam. MJ. 2016[9]	Quasi 4 สัปดาห์	41 O= 21 C= 20	stretching intra circumoral และ extra circumoral muscle	No intervention	Salivary secretion, dry mouth symptoms	significantly decreased in dry mouth symptoms and significantly increased in SFR
Seo SY. 2020[12]	RCT 5 สัปดาห์	58 O=32 C=26	Oral exercise program	No intervention	Salivary flow rate, tongue and cheek strength	significantly increased in SFR and anterior tongue strength
Lee KH. 2020[11]	RCT 8 สัปดาห์	74 THS =30, TPRT= 22, C=22	กลุ่ม tongue hold swallowing exercise; (THS) และกลุ่ม tongue pressure resistance training (TPRT)	No intervention	Tongue strength, lip strength, saliva secretion	THS; significantly increased ATS, PTS and SFR TPRT; significantly increased ATS and SFR
Takamoto K. 2018[15]	Quasi 4 สัปดาห์	20 O=10 C=10	lip closer training with rehab device	No intervention	Lip closer force	maximal lip closure force was significantly
HÄGGLUND P. 2019[16]	RCT 5 สัปดาห์	85 O=36 C=49	oral neuromuscular training rehab device	Usual care	Swallowing rate, sign of aspiration	Significant increased in swallowing rate and significantly reduction in aspiration signs

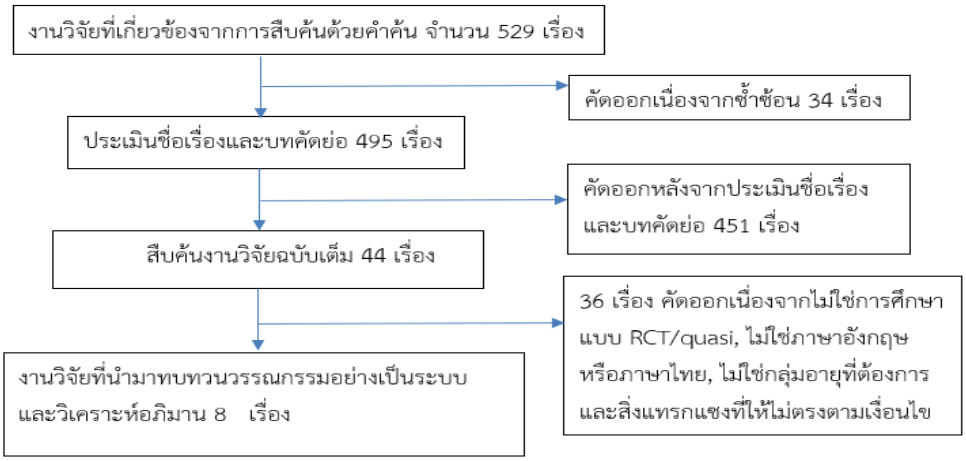

รูปที่ 2 ผลการคัดเลือกงานวิจัย

ความแตกต่างกันในด้านของรูปแบบการออกกำลังกายช่องปากในกลุ่มทดลองพบว่า Ibayashi และคณะ (2008)[8] ให้กลุ่มทดลองทำการออกกำลังกายช่องปากในส่วนกล้ามเนื้อ facial expression, ลิ้น, นวดกระตุ้นต่อมน้ำลาย และ swallowing exercise, Nam และคณะ (2016)[9] กลุ่มทดลองทำการออกกำลังกายช่องปากในส่วน intra circumoral และ extra circumoral muscle, Takamoto และคณะ (2017)[15] ให้กลุ่มทดลองออกกำลังกายช่องปากโดยใช้เครื่องมือ (lip closer training with rehab device), HÄGGLUND และคณะ (2019)[16] กลุ่มทดลองออกกำลังกายช่องปากโดยใช้เครื่องมือ oral neuromuscular training rehab device นอกจากนี้มี 3 รายงานวิจัยเป็นการศึกษาแบบ 3 แขน ที่มีกลุ่มทดลอง 2 กลุ่มทำการเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม โดย Kim และคณะ (2020)[13] ให้กลุ่มที่ 1 ใช้การออกกำลังกายช่องปากในส่วนริมฝีปาก ลิ้น และแก้ม กลุ่มที่ 2 ออกกำลังกายช่องปากร่วมกับเคี้ยวหมากฝรั่ง, Seo และคณะ (2020)[12] ให้กลุ่มที่ 1 ออกกำลังกายช่องปาก กลุ่มที่ 2 ออกกำลังกายช่องปากร่วมกับการออกกำลังกายทุกส่วนของร่างกาย (whole body exercise) ซึ่งในกลุ่มนี้ตัดออกจากการศึกษาเนื่องจากเป็นการออกกำลังกายส่วนอื่นนอกเหนือจากช่องปาก, Lee และคณะ (2020)[11] ให้กลุ่มที่ 1 ออกกำลังกายช่องปากแบบ tongue hold swallowing exercise (THS) กลุ่มที่ 2 ออกกำลังกายช่องปากแบบ tongue pressure resistance training (TPRT) ส่วนความแตกต่างของระยะเวลาในการทำการศึกษา คือ 4 สัปดาห์[9,15], 5 สัปดาห์[12], 8 สัปดาห์[11], 3 เดือน[14], 6 เดือน[8] มี 2 การศึกษาที่ได้ทำการศึกษาหลังจากสิ้นสุดการทำการทดลอง (end of treatment) คือ Kim และคณะ (2020)[13] ศึกษาผลที่ระยะ 11 สัปดาห์ และ HÄGGLUND และคณะ (2019)[16] ศึกษาผลที่ระยะ 6 เดือน

การประเมินอคติงานวิจัย

รูปที่ 10 แสดงอคติของงานวิจัยแต่ละการศึกษา พบว่าทุกการศึกษามีความเสี่ยงต่อการเกิดอคติไม่ชัดเจนในเรื่อง allocation concealment เนื่องจากในรายงานวิจัยไม่ได้กล่าวถึงรายละเอียด

มีรายงานวิจัยที่เป็น high risk of bias 5 การศึกษา[7,9,12,14,16] โดยพบว่าเป็นหัวข้อการรายงานผลลัพธ์ไม่ครบถ้วน เนื่องจากมีการขาดหายของข้อมูลมากกว่าร้อยละ 20 และหัวข้อการปกปิดผู้เข้ารับการทดลองและบุคลากรเนื่องจากเป็นการรายงานงานผลแบบ subjective outcome งานวิจัยที่เป็น low risk of bias 1 การศึกษา[15] รูปที่ 11 แสดงอคติในภาพรวมของการศึกษา

ผลต่อภาวะปากแห้ง

ผลการวิเคราะห์อภิมานเมื่อพิจารณาจากอัตราการหลั่งน้ำลายพบว่าการออกกำลังกายช่องปากมีอัตราการหลั่งน้ำลายสูงกว่าการไม่ได้รับการออกกำลังกายช่องปากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (MD 0.17 mL/min; 95% CI 0.12 to 0.21; 3 studies; 176 participants) ผลการทดสอบความเป็นเอกพันธ์พบว่ามีความเป็นเอกพันธ์ระหว่างการศึกษา (p= 0.64; I^2 = ร้อยละ 0 ดังแสดงในรูปที่ 3

ผลการวิเคราะห์อภิมานเมื่อประเมินโดยใช้แบบสอบถาม พบว่าการออกกำลังกายช่องปากมีผลต่อการลดอาการปากแห้งเมื่อประเมินโดยใช้แบบสอบถามในหัวข้อ คุณต้องจิบของเหลวเพื่อช่วยในการกลืนอาหารแห้งหรือไม่ (OR 0.17; 95% CI 0.06 to 0.52; 1 study; 96 participants) ผลการทดสอบความเป็นเอกพันธ์ พบว่ามีความเป็นเอกพันธ์ระหว่างการศึกษา (p = 0.99; I^2 = ร้อยละ 0 ดังแสดงในรูปที่ 4 แต่เมื่อประเมินโดยใช้แบบสอบถามในหัวข้อ ปากของคุณรู้สึกแห้งเมื่อรับประทานอาหารหรือไม่ พบว่าการออกกำลังกายช่องปากไม่มีผลต่อการลดอาการปากแห้ง โดยมีค่า OR 0.90; 95% CI 0.26 to 3.10 ดังแสดงในรูปที่ 5 เช่นเดียวกับหัวข้อ คุณมีปัญหาในการกลืนอาหารหรือไม่ แต่เนื่องจากอาการภาวะปากแห้งในกลุ่มควบคุมมีจำนวนเพียง 1 เหตุการณ์ จึงได้ทำ sensitivity analysis ออกเป็น 3 แบบ แต่อย่างไรก็ตามทั้ง 3 แบบ ยังคงพบผลในทิศทางเดียวกันคือ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในรูปที่ 6

ผลต่อความแข็งแรงของกล้ามเนื้อช่องปาก (Oral muscle strength)

ผลการวิเคราะห์อภิมานพบว่าการออกกำลังกายช่องปากมีผลเพิ่มความแข็งแรงของลิ้นส่วนหน้าแตกต่างกันอย่างไม่มีสำคัญทางสถิติ (MD 0.67 kPa; 95% CI -3.80 to 5.14; p = 0.77; 2 studies; 132 participants) ดังแสดงในรูปที่ 7, มีผลเพิ่มความแข็งแรงของลิ้นส่วนหลังแตกต่างกันอย่างไม่มีสำคัญทางสถิติ (MD -1.23 kPa; 95% CI -6.15 to 3.68; p = 0.62; 2 studies; 132 participants) ดังแสดงในรูปที่ 8 และมีผลเพิ่มความแข็งแรงของริมฝีปากแตกต่างกันอย่างไม่มีสำคัญทางสถิติ (MD 1.04 kPa; 95% CI -4.46 to 6.54; p = 0.71; 1 studies; 74 participants) ดังแสดงในรูปที่ 9 เมื่อพิจารณาความเป็นเอกพันธ์ของการศึกษา พบว่ามีเฉพาะผลลัพธ์ด้านความแข็งแรงของลิ้นส่วนหน้าและส่วนหลังเท่านั้นที่พบความไม่เป็นเอกพันธ์ โดยมีค่า p = 0.12; I^2 = ร้อยละ 53 และ p = 0.06; I^2 = ร้อยละ 65 ตามลำดับ

มีงานวิจัยที่รายงานผลต่อความแข็งแรงของริมฝีปากโดยวัดจาก maximal lip closer force 1 รายงานวิจัย[15], การทำงานของระบบประสาทสั่งการที่ลิ้นและริมฝีปากโดยวัดจากการเคลื่อนไหว

ของลิ้นและริมฝีปาก 1 รายงานวิจัย[14], การทำงานของระบบบดเคี้ยววัดโดยใช้ mixing ability index (MAI) 1 รายงานวิจัย[13], การกลืนโดยวัดจาก Repetitive saliva swallowing test[8] และจำนวนคนที่มี good swallowing function[13] อย่างละ 1 รายงานวิจัย ทุกรายงานวิจัยพบว่าผู้สูงอายุที่ได้รับการออกกำลังกายช่องปากมีค่าเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับการออกกำลังกายช่องปาก แต่ไม่สามารถวิเคราะห์อภิมานได้ เนื่องจากมี 1 รายงานวิจัย ผลต่อแรงบดเคี้ยว (occlusal force) พบ 2 การศึกษา[8,13] แต่มีการรายงานผลที่ไม่ใช้ค่า mean จึงไม่สามารถนำมาวิเคราะห์ meta-analysis ได้ โดยมี 1 รายงานวิจัยพบว่าการออกกำลังกายช่องปากส่งผลต่อแรงบดเคี้ยวที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ[8] แต่อย่างไรก็ตามมี 1 รายงานวิจัยที่พบว่าแรงบดเคี้ยวเพิ่มขึ้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุม[13] นอกจากนี้มี 1 รายงานวิจัย พบว่าการออกกำลังกายช่องปากมีผลต่อการกลืนที่ดีขึ้นเมื่อวัดจาก swallowing rate และพบว่ามีอาการสำลัก (sign of aspiration) ลดลง แต่เนื่องจากมีเพียง 1 รายงานและมีคู่เปรียบเทียบแตกต่างกันจึงไม่สามารถนำผลการศึกษามารวมสังเคราะห์ได้[16]

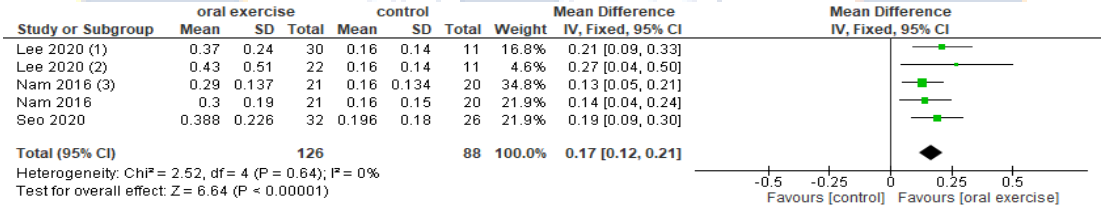

Footnotes
(1) การออกกำลังกายช่องปากชนิดTSH มีการปรับหน่วยวิเคราะห์ในการศึกษาของ lee 2020 เพื่อทำการวิเคราะห์
(2) การออกกำลังกายช่องปากชนิดTPRT มีการปรับหน่วยวิเคราะห์ในการศึกษาของ lee 2020 เพื่อทำการวิเคราะห์
(3) adjusted mean;analysis of covariance was use to control the covariates (age and basic values of dependent variables)

รูปที่ 3 ประสิทธิผลของการออกกำลังกายช่องปากต่ออัตราการหลั่งน้ำลาย

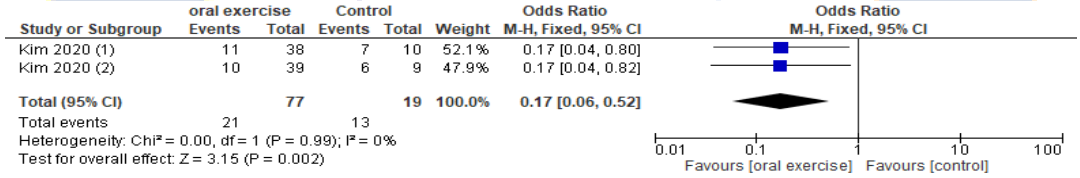

Footnotes
(1) SOE
(2) GOE

รูปที่ 4 ประสิทธิผลของการออกกำลังกายช่องปากต่อภาวะปากแห้ง ประเมินโดยใช้แบบสอบถามหัวข้อ Needing liquids when swallowing dry foods

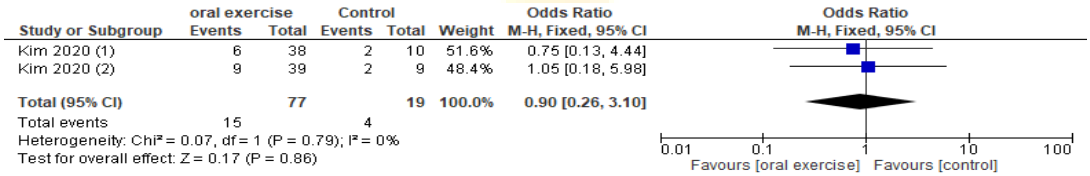

Footnotes
(1) SOE
(2) GOE

รูปที่ 5 ประสิทธิผลของการออกกำลังกายช่องปากต่อภาวะปากแห้ง เมื่อประเมินโดยใช้แบบสอบถามหัวข้อ Feeling oral dryness when eating a meal

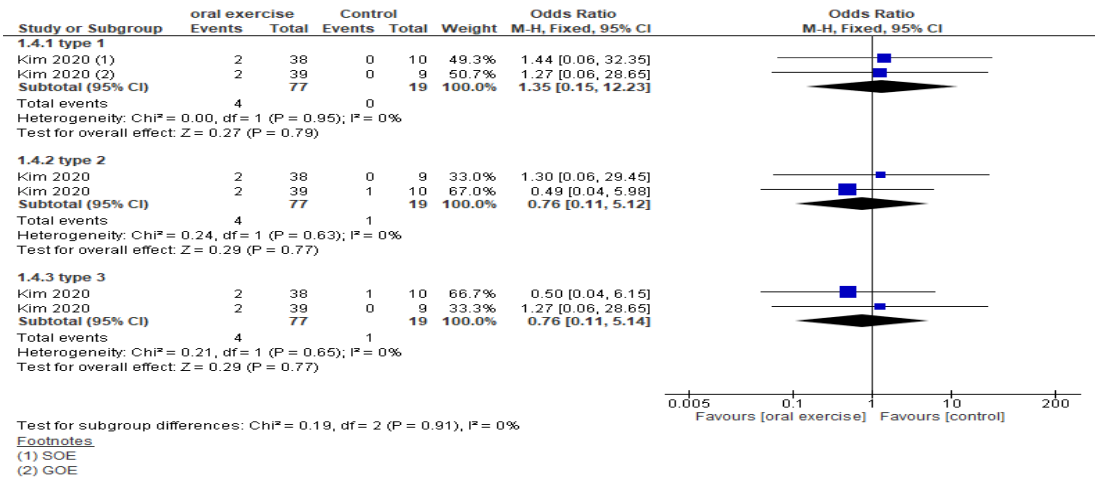

รูปที่ 6 ประสิทธิผลของการออกกำลังกายช่องปากต่อภาวะปากแห้ง ประเมินโดยแบบสอบถามหัวข้อ Difficulties in swallowing food due to oral dryness

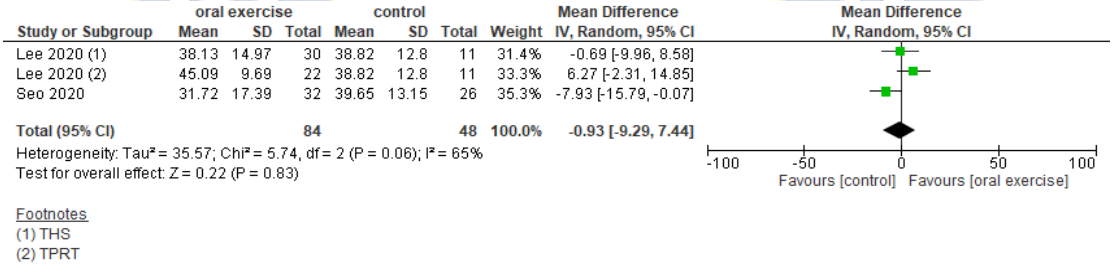

รูปที่ 7 ประสิทธิผลของการออกกำลังกายช่องปากต่อความแข็งแรงของลิ้นส่วนหน้า (anterior tongue strength)

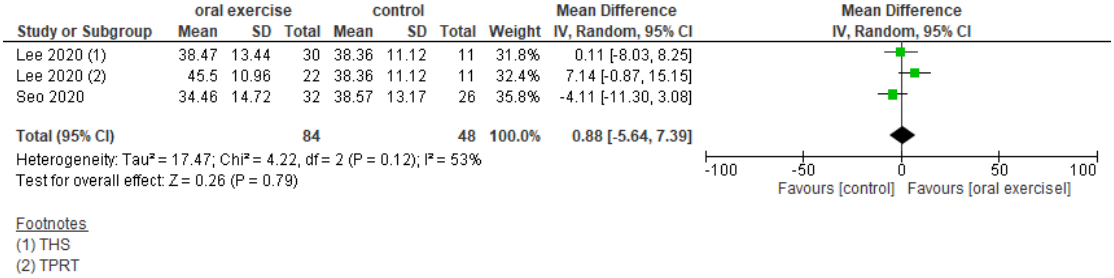

รูปที่ 8 ประสิทธิผลของการออกกำลังกายช่องปากต่อความแข็งแรงของลิ้นส่วนหลัง (posterior tongue strength)

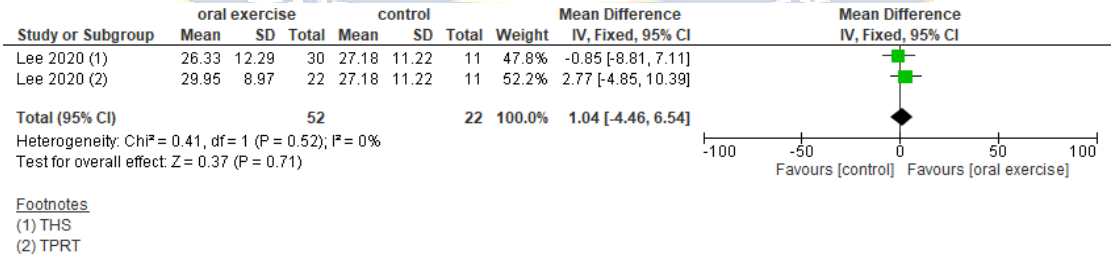

รูปที่ 9 ประสิทธิผลของการออกกำลังกายช่องปากต่อความแข็งแรงของริมฝีปาก (lip strength)

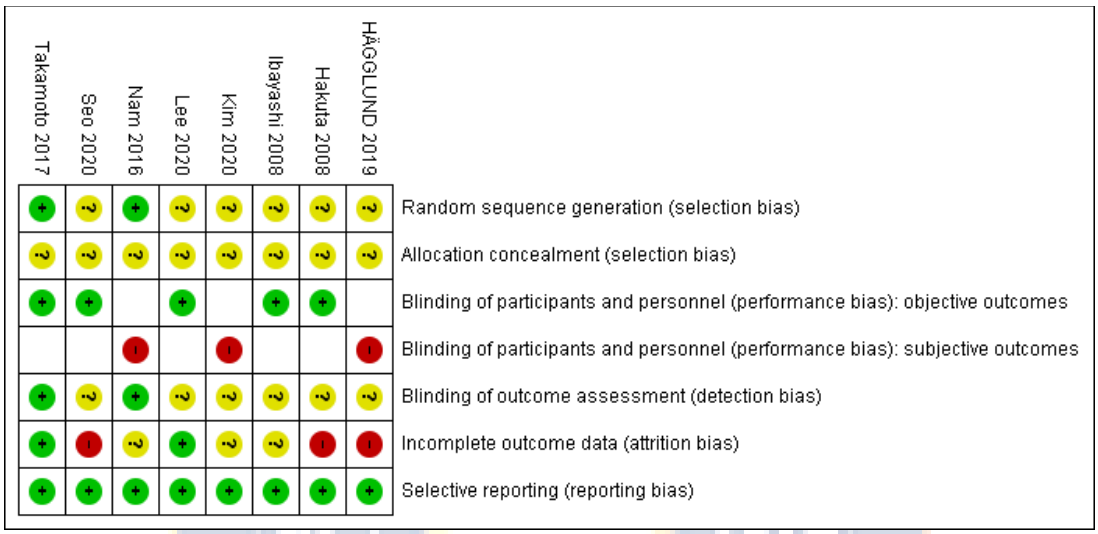

รูป 10 Risk of bias summary: review authors' judgements about each risk of bias item for each included study.

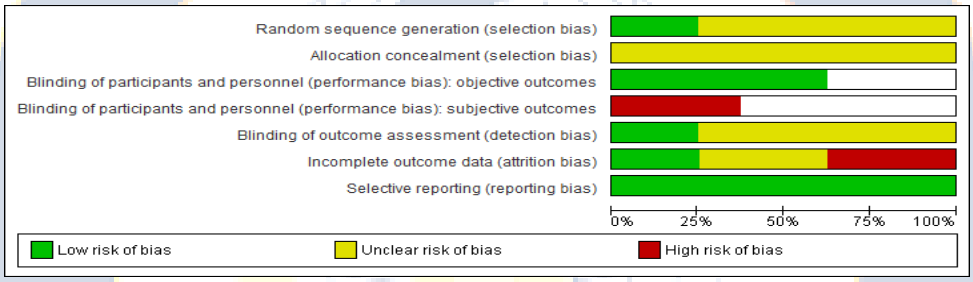

รูป 11 Risk of bias graph: review authors' judgements about each risk of bias item presented as percentages across all included studies

อภิปรายผล

งานวิจัยทั้ง 8 ฉบับมีความแตกต่างกันในรูปแบบการออกกำลังกายที่ใช้ ซึ่งมีทั้งแบบการออกกำลังกายช่องปากอย่างง่ายด้วยการยืดเหยียดกล้ามเนื้อ การเคี้ยวหมากฝรั่ง หรือการใช้เครื่องมือช่วยในการฝึก ส่วนใหญ่เป็นการทดลองระยะสั้นที่มีระยะเวลาทดลองอยู่ระหว่าง 4 ถึง 8 สัปดาห์ มีเพียง 2 การศึกษาที่ทำการศึกษาระยะยาวตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไป และมี 2 การศึกษาที่มีการศึกษาติดตามผลหลังการทดลองร่วมด้วย ความถี่ที่ใช้ในการฝึกมีตั้งแต่ 2 ครั้ง/เดือนไปจนถึงฝึกทุกวัน เมื่อประเมินอคติงานวิจัยในภาพรวมพบว่าไม่ชัดเจน ผลการวิเคราะห์อภิมานครั้งนี้สามารถสรุปได้ว่าการออกกำลังกายช่องปากสามารถเพิ่มอัตราการหลั่งน้ำลายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อเปรียบเทียบกับการไม่ได้รับการออกกำลังกาย จากการศึกษาของ Coultard และคณะ (2008)[19] พบว่าคนทั่วไปจะเริ่มมีอาการปากแห้งเมื่อมีค่า unstimulated salivary flow rate 0.2 mL/min ซึ่งในกลุ่มที่ได้รับการออกกำลังกายช่องปาก ทุกการศึกษาพบว่ามีค่าเฉลี่ยมากกว่า 0.2 mL/min เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ไม่ได้ออกกำลังกายช่องปาก ทุกการศึกษาพบว่ามีค่าเฉลี่ย < 0.2 mL/min ดังนั้นในกลุ่มที่ได้รับการ

ออกกำลังกายช่องปากจะมีอาการปากแห้งลดลง และสอดคล้องกับการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบและวิเคราะห์อภิมานของ Seo และคณะ (2019)[17] โดยศึกษาผลของการได้รับโปรแกรมสุขภาพช่องปากประกอบด้วยการให้สุขศึกษา การออกกำลังกายช่องปาก การแปรงฟัน และการนวดกระตุ้นต่อมน้ำลายต่อภาวะปากแห้งในผู้สูงอายุ พบว่าการออกกำลังกายช่องปากสามารถเพิ่มอัตราการหลั่งของน้ำลายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตในมิติสุขภาพช่องปากได้ นอกจากนี้ยังพบว่าสอดคล้องกับการศึกษาของ Smaoui และคณะ (2020)[18] ซึ่งเป็นการทบทวนอย่างเป็นระบบศึกษาถึงผลของ Lingual Resistance Training ต่อการกลืนในผู้สูงอายุ ซึ่งพบว่ามีผลช่วยเพิ่มแรงดันของลิ้นและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการกลืนได้เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามพบว่าวิธีการวัดผลของแต่ละรายงานวิจัยมีความแตกต่างกันในเรื่องเครื่องมือวัด การปฏิบัติ หรือระยะเวลาการวัดผล จึงอาจส่งผลต่อประสิทธิผลของการออกกำลังกายช่องปากได้ รายงานวิจัยทั้ง 8 การศึกษาที่คัดเข้ามาแต่ละการศึกษามีการประเมินการทำหน้าที่ของช่องปากแตกต่างกัน และยังมีความหลากหลายของเครื่องมือที่ใช้วัดผลลัพธ์ มีการรายงานผลโดยไม่ได้ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทำให้ไม่สามารถวัดผลลัพธ์โดยนำข้อมูลมารวมกันได้ ทำให้มีการวิเคราะห์อภิมานผลได้เพียง 4 ผลลัพธ์เท่านั้น ผลลัพธ์อื่นๆ ไม่สามารถนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์อภิมานได้ จึงยังไม่เห็นผลของการออกกำลังกายช่องปากต่อการทำหน้าที่ช่องปากในด้านอื่นๆ เพื่อให้สามารถยืนยันผลจากการออกกำลังกายช่องปากต่อการทำหน้าที่ของช่องปากได้ชัดเจน ควรต้องทำการศึกษาเพิ่มเติมโดยใช้รายงานวิจัยที่มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาแสดงว่าการออกกำลังกายช่องปากในผู้สูงอายุสามารถช่วยเพิ่ม unstimulated salivary flow rate ได้มากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ออกกำลังกายช่องปาก แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาครั้งนี้จำนวนการศึกษาที่คัดเข้ามาวิเคราะห์มีจำนวนน้อย และรายงานวิจัยที่คัดเข้ามามีความเสี่ยงต่อการเกิดอคติไม่ชัดเจน ผลการศึกษาในครั้งนี้จึงไม่สามารถสรุปได้ชัดเจนว่าการออกกำลังกายช่องปากในผู้สูงอายุทำให้การทำหน้าที่ของช่องปากดีขึ้น จำเป็นต้องมีการศึกษาเพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

Ageing and health. (n.d.). **Retrieved 6 May 2022**, from https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ageing-and-health

Lamster, I. B., Asadourian, L., Del Carmen, T., & Friedman, P. K. (2016). **The aging mouth: Differentiating normal aging from disease. Periodontology 2000**, 72(1),96–107.

Delwel, S., Scherder, E. J. A., Perez, R. S. G. M., Hertogh, C. M. P. M., Maier, A. B., & Lobbezoo, F. (2018). **Oral function of older people with mild cognitive impairment or dementia**. Journal of Oral Rehabilitation, 45(12), 990–997.

Minakuchi, S., Tsuga, K., Ikebe, K., Ueda, T., Tamura, F., Nagao, K., Furuya, J., Matsuo, K., Yamamoto, K., Kanazawa, M., Watanabe, Y., Hirano, H., Kikutani, T., & Sakurai, K. (2018). **Oral hypofunction in the older population: Position paper of the Japanese Society of Gerodontology in 2016**. Gerodontology, 35(4), 317–324.

Saito, M., Shimazaki, Y., Nonoyama, T., & Tadokoro, Y. (2021). **Association of oral health factors related to oral function with mortality in older Japanese**. Gerodontology, 38(2), 166–173.

Morisaki, N. (2018**). Effects of Oral Exercise on Oral Function among Japanese Dependent Elderly Individuals Living in Nursing Facilities.** International Journal of Nursing & Clinical Practices, 2018.

Kim, H.-J., Lee, J.-Y., Lee, E.-S., Jung, H.-J., Ahn, H.-J., & Kim, B.-I. (2019). **Improvements in oral functions of elderly after simple oral exercise**. Clinical Interventions in Aging, Volume 14, 915–924.

Ibayashi, H., Fujino, Y., Pham, T.-M., & Matsuda, S. (2008). **Intervention Study of Exercise Program for Oral Function in Healthy Elderly People**. The Tohoku Journal of Experimental Medicine, 215(3), 237–245.

Nam, M., & Uhm, D. (2016). **A comparative study of the effects of intra and extra circumoral exercise for older people on oral health at nursing homes: A non-equivalent trial**. Journal of Advanced Nursing, 72(9), 2114–2123.

Cho, E.-P., Hwang, S.-J., Clovis, Joanne. B., Lee, T.-Y., Paik, D.-I., & Hwang, Y.-S. (2012). **Enhancing the quality of life in elderly women through a programme to improve the condition of salivary hypofunction: Oral health promotion programme and quality of life**. Gerodontology, 29(2), e972–e980.

Lee, K., Jung, E., & Choi, Y. (2020). **Effects of lingual exercises on oral muscle strength and salivary flow rate in elderly adults: A randomized clinical trial**. Geriatrics & Gerontology International, 20(7), 697–703.

Seo, S.-Y., Choi, Y.-Y., Lee, K.-H., & Jung, E.-S. (2021). **Improvement in oral function after an oral exercise program including whole-body exercises**. Journal of Korean Society of Dental Hygiene, 21(1), 5–16.

Kim, H.-J., Lee, J.-Y., Lee, E.-S., Jung, H.-J., Ahn, H.-J., Jung, H. I., & Kim, B.-I. (2021). **Simple oral exercise with chewing gum for improving oral function in older adults**. Aging Clinical and Experimental Research, 33(4), 1023–1031.

Hakuta, C., Mori, C., Ueno, M., Shinada, K., & Kawaguchi, Y. (2009). **Evaluation of an oral function promotion programme for the independent elderly in Japan**. Gerodontology, 26(4), 250–258.

Takamoto, K., Saitoh, T., Taguchi, T., Nishimaru, H., Urakawa, S., Sakai, S., Ono, T., & Nishijo, H. (2018). **Lip closure training improves eating behaviors and prefrontal cortical hemodynamic activity and decreases daytime sleep in elderly persons.** Journal of Bodywork and Movement Therapies, 22(3), 810–816.

Hägglund, P., Hägg, M., Wester, P., & Levring Jäghagen, E. (2019). **Effects of oral neuromuscular training on swallowing dysfunction among older people in intermediate care—A cluster randomised, controlled trial**. Age and Ageing, 48(4), 533–540.

Seo, K., & Kim, H.-N. (2020). **Effects of oral health programmes on xerostomia in community-dwelling elderly: A systematic review and meta-analysis**. International Journal of Dental Hygiene, 18(1), 52–61.

Smaoui, S., Langridge, A., & Steele, C. M. (2020). **The Effect of Lingual Resistance Training Interventions on Adult Swallow Function: A Systematic Review**. Dysphagia, 35(5), 745–761.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ในเขตพื้นที่ตำบลแม่อ้อ อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

Factors Related to Self-care Behavior of Hypertension Patients in Mae-ao Sub-district Phan District Chiangrai Province

พยงค์ ขุนสะอาด[1] , เกวลี ดวงกำเหนิด[2] และ สุเวช พิมน้ำเย็น[3]
Payong Khunsaard, Kewali Duangkamnerd and Suwech Pimnumyen

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม และพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ที่มารับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่อ้อ อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 229 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ และสหสัมพันธ์แบบไควสแควร์ ผลการศึกษาการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการดูแลตนเองอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาปัจจัยนำพบว่าปัจจัยนำด้านความรู้ส่วนใหญ่อยู่ระดับมาก และปัจจัยนำด้านเจตคติส่วนใหญ่อยู่ในระดับ ปานกลาง ส่วนปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางและระดับมากตามลำดับ เมื่อนำปัจจัยดังกล่าวมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ปัจจัยนำด้านความรู้ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่ม ที่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: โรคความดันโลหิตสูง พฤติกรรมการดูแลตนเอง

Abstract

The purpose of this research was to 1) study the level of self-care behavior behaviors of Hypertension Patients and Predisposing factors, Enabling factors, and Reinforcing factors of patients receiving services at Mae-ao Sub-District, Phan District, Chiang Rai Province, 2) study the relationship between Predisposing factors, Enabling

[1] อาจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย E-mail: Payong.khun@gmail.com
[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย
[3] อาจารย์ คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

factors, and Reinforcing factors and self-care behaviors. The sample consisted of 229 people. Data were analyzed using frequency, percentage and Chi-square statistics. The results of the research study found that the sample group have self-care behaviors at the level Moderate and the predisposing factors, knowledge and attitude had a high level and moderate level. Reinforcing factors of the sample at high level Attitude aspect and Enabling factors Moderate. The self-care behaviors of the sample group, it was found that predisposing factors, knowledge enabling factors, and reinforcing factors had significantly relationship with self-care behaviors.

Keywords: Hypertension Self-Care Behavior

บทนำ

กลุ่มโรค NCDs (Noncommunicable diseases หรือโรคไม่ติดต่อ) ยังคงเป็นปัญหาสุขภาพอันดับหนึ่งของโลกทั้งในมิติของจำนวนการเสียชีวิตและภาระโรคโดยรวม โดยประเทศไทยมีอัตราการเสียชีวิตจากกลุ่มโรคไม่ติดต่อต่ำสุด เมื่อเทียบในกลุ่มประเทศภูมิภาคเอเชียใต้-ตะวันออก (SEARO) จากข้อมูลปี พ.ศ.2559 โรคไม่ติดต่อยังคงเป็นปัญหาสุขภาพอันดับหนึ่งของประชาชนไทยทั้งในแง่ภาระโรคและอัตราการเสียชีวิต อัตราการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร (30-69 ปี) จากโรคไม่ติดต่อที่สำคัญประกอบด้วย โรคหลอดเลือดสมอง, โรคหัวใจขาดเลือด, โรคเบาหวาน, ภาวะความดันโลหิตสูง และโรคทางเดินหายใจอุดกั้นเรื้อรัง มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 ถึงปี พ.ศ. 2559 หลังจากนั้นมีแนวโน้มลดลงเล็กน้อยและคงที่ในปี พ.ศ. 2561 โดยโรคหลอดเลือดสมองมีอัตราการเสียชีวิตก่อนวัยอันควรสูงที่สุดเท่ากับ 44.3 รายต่อประชากรแสนคน และอัตราการเสียชีวิตก่อนวัยอันควรด้วยโรคหลอดเลือดสมองในผู้ชายสูงกว่าเพศหญิง (กรมควบคุมโรค, 2563)

เมื่อพิจารณาเฉพาะผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยโรคความดันโลหิตสูงรายใหม่ จากข้อมูลระบบคลังข้อมูลสุขภาพ (Health Data Center: HDC) ของกระทรวงสาธารณสุข พบว่า ผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยรายใหม่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นในปี พ.ศ.2558 ถึงปี พ.ศ.2561 ในอัตราเพิ่มขึ้นที่ลดลง ทั้งนี้การขับเคลื่อนนโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันควบคุมโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูงประเทศไทยมีการขับเคลื่อนการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูงผ่านนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติด้านโรคไม่ติดต่อ ซึ่งครอบคลุมประเด็นการจัดการปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวข้อง รวมถึงมีมาตรการและกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่ด้านการส่งเสริมสุขภาพ การคัดกรองตลอดจนการรักษา โดยเกิดการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานหลัก ได้แก่กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่กระทรวงศึกษาธิการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงหน่วยงานภาคี

วิชาการและภาคประชาสังคมเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรค และพัฒนาระบบบริการสุขภาพให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิผลโดยมุ่งสู่เป้าหมายลดอัตราป่วย อัตราตายจากโรคไม่ติดต่อ (กรมควบคุมโรค, 2563)

จากสถานการณ์และการขับเคลื่อนการดำเนินงานป้องกันโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูงของประเทศไทยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง เพื่อจะเป็นข้อมูลสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการให้ความรู้ และความเข้าใจที่ถูกต้องในการปฏิบัติตนเอง เพื่อให้ป้องกันภาวะหรืออาการแทรกซ้อนของโรคต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม และพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มารับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่อ้อ อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยที่มารับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่อ้อ อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. ความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง (กรมควบคุมโรค, 2563)

ความดันโลหิตสูงคือค่าความดันที่มากกว่า 140/90 มิลลิเมตรปรอท (mmhg) อาจแบ่งเป็นย่อยของความดันโลหิตสูงได้เป็น 2 ระยะคือความดันโลหิตสูงระยะที่ 1 **(stage 1)** คือมีความดันเลือดช่วงหัวใจบีบตัว (systolic blood pressure) อยู่ระหว่าง 140 -159 mmhg หรือมีความดันเลือดช่วงหัวใจคลายตัว (diastolic blood pressure) อยู่ระหว่าง 90-99 mmhg **ส่วนความดันสูงระยะที่ 2 (stage 2)** มีความดันช่วงหัวใจบีบตัว > 160 mmhg หรือมีความดันช่วงหัวใจคลายตัว >100 mmhg **สำหรับผู้ที่มีความดันเลือดขณะหัวใจบีบตัวอยู่ระหว่าง 120-139 mmhg หรือมีความดันเลือดช่วงหัวใจคลายตัวอยู่ระหว่าง 80-90 mmhg เรียกว่า อยู่ในภาวะ "ก่อนความดันโลหิตสูง" (prehypertension)** ซึ่งคนในกลุ่มนี้สามารถใช้การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆเพื่อควบคุมความดันโดยไม่ต้องใช้ยา ทั้งนี้ค่าความดันโลหิตปกติของคนเราคือ 120/80 mmhg

โรคความดันโลหิตสูง (hypertension) จึงหมายถึงภาวะที่ร่างกายมีข้อความดันโลหิตสูงกว่าปกติในขณะพักและสูงอยู่ตลอดเวลา โดยมีข้อความดันโลหิตตั้งแต่ระดับความดันโลหิตซิสโตลิก/ความดันเลือดช่วงหัวใจบีบตัว (Systolic blood pressure, SBP) >140 mmHg และ/หรือความดัน

โลหิตไดแอสโตลิก/ความดันเลือดช่วงหัวใจคลายตัว Diastolic blood pressure , DBP) > 90 mmHg

การจำแนกระดับความดันโลหิตสูง

การจำแนกชนิดของโรคความดันโลหิตสูง สามารถจำแนกได้หลายประเภทขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนก ได้แก่ จำแนกตามสาเหตุของการเกิดโรคหรือจำแนกตามระดับความรุนแรงดังนี้

1. โรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุ (Essential or Primary or Idiopathic hypertension) เป็นโรคความดันโลหิตสูงชนิดที่พบได้มากกว่าร้อยละ 90 ของโรคความดันโลหิตสูงทั้งหมดที่พบในผู้ป่วยทุกวัย โรคความดันโลหิตสูงชนิดนี้เพื่อให้สามารถอธิบายสาเหตุการเกิดได้แน่นอน พบว่าส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยอื่น เช่น กรรมพันธุ์ เพศ อายุ ที่เพิ่มมากขึ้นส่งผลให้ความดันโลหิตสูงขึ้นจากการที่หลอดเลือดมีความเสื่อมตามวัย การรับประทานอาหารที่มีไขมันสูง ภาวะอ้วนและภาวะไขมันอุดตันในหลอดเลือด การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา และขาดการออกกำลังกาย เป็นต้น

2. โรคความดันโลหิตสูงชนิดทราบสาเหตุ (Secondary hypertension) พบได้ประมาณร้อยละ 5-10 โรคความดันโลหิตสูงชนิดนี้เกิดขึ้นเมื่อมีโรคหรือชักนำมาก่อนซึ่งสาเหตุที่พบได้บ่อยคือ ไต โดยมักพบในผู้ป่วยโรคไตทั้งชนิดเฉียบพลันและเรื้อรังโรคเนื้องอกต่อมหมวกไต (Pheochromocytoma)

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม

ทฤษฎี PRECEDE FRAMEWORK

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับ PRECEDE PRECEDE FRAMEWORK หรือ PRECEDE Model (สมคิด ทิมสาด, 2548) เป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์พฤติกรรมสุขภาพแบบสหปัจจัย(Multiple Casuality Assumption) มีสมมติฐานว่า พฤติกรรมสุภาพของบุคคลมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายปัจจัย และการดำเนินงานเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น ต้องวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมเสียก่อน โดยอาศัยกระบวนการและวิธีการต่าง ๆ รวมกันเพื่อการวางแผนและกำหนดกลวิธีในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ คำว่าPRECEDE ย่อมาจาก Predisposing, Reinforcing, and Enabing Causes in Education al Diagnosis and Evaluation ซึ่งหมายถึงกระบวนการใช้ปัจจัยหลักหรือปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมในการวินิจฉัย และประเมินผลการดำเนินงานสุขศึกษา เพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้ PRECEDE FRAMEWORK เป็นกระบวนการวิเคราะห์การดำเนินงานในลักษณะโครงการ เริ่มต้นจากเป้าหมายหรือสภาพการณ์ของปัญหาสุขภาพที่เป็นอยู่หรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นพิจารณาย้อนกลับไปยังสาเหตุว่าเป็นเพราะอะไร ทำไมหรือมีเหตุมาจากอะไร กล่าวคือ เป็นกระบวนการที่วิเคราะห์ย้อนกลับว่าสิ่งที่เป็นอยู่นั้นมีองค์ประกอบหรือปัจจัยนำอะไรบ้าง

ที่ทำให้เกิดผลลัพธ์หรือสภาพดังปรากฏ แล้วจึงนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ในการวางแผนเพื่อดำเนินการแก้ไขพฤติกรรมให้ถูกต้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงวิเคราะห์ (Analytical Cross – Sectional study design)

ประชากร

ประชากร คือ ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ที่มารับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่อ้อ จำนวน 525 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ที่มารับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่อ้อ จำนวน 229 คน ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ของทาโร่ ยามาเน่ ดังนี้

สูตร $n = \frac{N}{1+Ne^2}$

$N = \frac{525}{1+525(0.05)^2}$

$= 228.26$ คน

เมื่อ n = ขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้

N = จำนวนประชากรที่ทราบค่า

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่จะยอมรับได้

ถ้ากำหนดระดับความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 5% จะใช้ค่า 0.05

จากการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง ทางผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการเก็บ 229 คน

เกณฑ์การคัดเลือกเข้าศึกษา (Inclusion criteria) ผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. เป็นผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มารับบริการในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่อ้อ อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย (หมู่ที่ 1 ถึงหมู่ที่ 20 และผู้ป่วยนอกเขต)
2. มีการรับรู้ และมีสติสัมปชัญญะดี ไม่มีประวัติเป็นโรคจิตหรือโรคประสาท
3. มีความสามารถในการสื่อสาร ทั้งการพูด การฟัง และสามารถตอบแบบสอบถามได้
4. มีความยินดี และเต็มใจที่จะให้สัมภาษณ์

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 4 ส่วน ซึ่งผู้วิจัยปรับปรุงมาจาก (ปฐญาภรณ์ ลาลุน, 2554 และสมใจ จางวาง และคณะ, 2559) ส่วนที่ 1

ด้านปัจจัยนำด้านความรู้และด้านเจตคติ ส่วนที่ 2 ปัจจัยเอื้อ ส่วนที่ 3 ปัจจัยเสริม และส่วนที่ 4 พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง

พื้นที่วิจัย

ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มารับบริการในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลแม่อ้อ อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มารับบริการในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลแม่อ้อ อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย (หมู่ที่ 1 ถึงหมู่ที่ 20 และผู้ป่วยนอกเขต) โดยผู้ศึกษาและผู้ช่วยวิจัยมีการแนะนำตัวเองและพร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้กลุ่มตัวอย่างและอธิบายการเก็บข้อมูล ดำเนินการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นคณะผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูล นำข้อมูลมาลงรหัสตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปต่อไป

สถิติที่ใช้และการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ และสหสัมพันธ์แบบไควสแควร์

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ และปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม

ตารางที่ 1 ระดับพฤติกรรมการดูแลตัวเองของกลุ่มตัวอย่าง (n = 229)

ระดับพฤติกรรมการดูแลตนเอง	จำนวน(n)	ร้อยละ
ระดับมาก	52	22.7
ระดับปานกลาง	129	56.3
ระดับน้อย	48	21.0

$\overline{X}$ = 2.01 S.D. = 0.66 Min = 1.00 Max. =3.00

จากตารางที่ 1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 56.3 รองลงมาอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 22.7

ปัจจัยนำด้านความรู้และด้านเจตคติเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง

ตารางที่ 2 ระดับความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง (n = 229)

ระดับความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง	จำนวน(n)	ร้อยละ
ระดับมาก	98	42.8
ระดับปานกลาง	59	25.8
ระดับน้อย	72	31.4

$\overline{X}$ = 0.80 S.D. = 1.50 Min=2.00 Max. = 10.00

จากตารางที่ 2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 42.8 รองลงมาอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 31.4

ตารางที่ 3 ระดับเจตคติเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง (n = 229)

ระดับเจตคติเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง	จำนวน(n)	ร้อยละ
ระดับมาก	73	31.9
ระดับปานกลาง	90	39.3
ระดับน้อย	66	28.8

$\overline{X}$ = 2.03 S.D. = 0.78 Min = 1.00 Max. = 3.00

จากตารางที่ 3 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีเจตคติเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 39.3 รองลงมาอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 31.9

ตารางที่ 4 ระดับปัจจัยเอื้อ

ระดับปัจจัยเอื้อ	จำนวน(n)	ร้อยละ
ระดับมาก	84	36.7
ระดับปานกลาง	**111**	**48.5**
ระดับน้อย	34	14.8

$\overline{X}$ = 2.21 S.D. = 0.68 Min = 1.00 Max. = 3.00

จากตารางที่ 4 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับปัจจัยเอื้ออยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 48.5 รองลงมาอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 36.7

ตารางที่ 5 ระดับปัจจัยเสริม

ระดับปัจจัยเสริม	จำนวน(n)	ร้อยละ
ระดับมาก	**118**	**51.5**
ระดับปานกลาง	63	27.5
ระดับน้อย	48	21.0

$\bar{X}$ = 2.30 S.D. = 0.79 Min = 1.00 Max. = 3.00

จากตารางที่ 5 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับปัจจัยเสริมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 51.5 รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 27.5

ส่วนที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมกับพฤติกรรมการดูแลตนเอง

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำกับพฤติกรรมการดูแลตนเอง (n = 229)

ปัจจัยนำ	**พฤติกรรมการดูแลตนเอง**
	P-value
ด้านความรู้	0.005*
ด้านเจตคติ	0.397

***P < 0.05**

จากตารางที่ 6 พบว่าปัจจัยนำด้านความรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านเจตคติไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเอง

ตารางที่ 7 ความสัมพันธ์ระว่างปัจจัยเอื้อกับพฤติกรรมการดูแลตนเอง (n = 229)

ปัจจัยเอื้อ	**พฤติกรรมการดูแลตนเอง**
	P-value
ด้านปัจจัยเอื้อ	< 0.001 *

***P < 0.05**

จากตารางที่ 7 พบว่าปัจจัยเอื้อมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 8 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสริมกับพฤติกรรมการดูแลตนเอง (n = 229)

ปัจจัยสริม	**พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง**
	P-value
ข้อมูลด้านปัจจัยเสริม	< 0.001 *

***P < 0.05**

จากตารางที่ 8 พบว่าปัจจัยเสริมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยนี้สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการดูแลตนเองอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาปัจจัยนำ พบว่าปัจจัยนำด้านความรู้ส่วนใหญ่อยู่ระดับมาก และปัจจัยนำด้านเจตคติส่วนใหญ่อยู่ในระดับ ปานกลาง ส่วนปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางและระดับมากตามลำดับ ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ซึ่งจะได้รับการให้สุขศึกษาจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทุกครั้งที่ต้องมารับยา จึงมีความรู้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้การที่บุคคลมีพฤติกรรมการดูแลตนเองในระดับปานกลางนั้น โดยมีสาเหตุมาจากการกระตุ้นของสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอก คือ ทั้งปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม ซึ่งมีทั้งระดับปานกลางและระดับมาก จึงทำให้บุคคลมีความพร้อมในการแสดงพฤติกรรมระดับปานกลางเท่านั้น (สมใจ จางวาง, เทพกร พิทยภินัน และนิรชร ชูติพัฒนะ, 2559)

2. ปัจจัยนำ ประกอบด้วยความรู้และเจตติ พบว่าปัจจัยนำ ด้านความรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงและด้านเจตคติไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงอย่างมีนัยสำคัญ อาจเนื่องจากผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มารับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่อ้อทุกคนจะได้รับความรู้และคำแนะนำในการปฏิบัติตัวทุกครั้ง จึงทำให้มีความรู้ในเรื่องดังกล่าว แต่ก็อาจจะเป็นความรู้เรื่องเดิมซ้ำเป็นระยะเวลานาน อาจทำให้เกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย หรือในบางครั้งความรู้ที่ได้รับอาจไม่ตรงกับปัญหาของผู้ป่วย (จิราวรรณ เจนจบ และสุพัฒนา คำสอน, 2559)

ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่า การที่บุคคลจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการป้องกันโรคนั้น ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น ความรู้ การได้รับข้อมูลข่าวสาร และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมหรือบุคคลรอบข้าง (ทองทิพย์ สละวงษ์ลักษณ์ และคณะ, 2559) สอดคล้องกับงานวิจัย กัญญา ศรีอ้วนและคณะ (2557) ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคความดันโลหิตสูงของประชาชนอายุ 35 ปีขึ้นไป ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยเสริมกับพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคความดันโลหิตสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมโรค. (2563). **รายงานสถานการณ์โรค NCDs เบาหวาน ความดันโลหิตสูงและปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวข้อง พ.ศ.2562**. สำนักพิมพ์อักษรกราฟฟิคแอนด์ดีไซน์: กรุงเทพฯ

กัญญา ศรีอ้วนและคณะ. (2557). การศึกษาพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคความดันโลหิตสูงของประชาชนอายุ 35 ปีขึ้นไป ในชุมชนเลือกสรร แขวงบุคคโล เขตธนบุรีกรุงเทพมหานคร. **วารสารแพทย์นาวี**. 41(2); พฤษภาคม - สิงหาคม 2557: 1 – 18.

จิราวรรณ เจนจบ และสุพัฒนา คำสอน. (2559). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการควบคุมความดันโลหิตของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเกศกาสร อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร. **การประชุมวิชาการระดับชาติ "นเรศวรวิจัย" ครั้งที่ 12: วิจัยและนวัตกรรมกับการพัฒนา**. พิษณุโลก มหาวิทยาลัยนเรศวร 2559: 1333-1343.

ทองทิพย์ สละวงษ์ลักษณ์ และคณะ. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มเสี่ยงตำบลหนองไข่น้ำ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. **การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 3 ก้าวสู่ทศวรรษที่ 2: บูรณาการงานวิจัยใช้องค์ความรู้ สู่ความยั่งยืน"**. นครราชสีมา วิทยาลัยนครราชสีมา 2559: 378-383.

สมคิด ทิมสาด. (2548). **คู่มือการพยาบาลส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค**. กองเวชกรรมป้องกัน กรมแพทย์ทหารเรือ.

สมใจ จางวาง, เทพกร พิทยภินัน และนิรชร ชูติพัฒนะ. (2559). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองเพื่อป้องกันโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูงของประชาชนกลุ่มเสี่ยง. **วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้**. 3(1) ; มกราคม-เมษายน 2559: 110-128.

"นวัตกรรมการพัฒนาเชิงสืบเนื่องอย่างยั่งยืน"
การประชุมวิชาการระดับชาติ "นอร์ทเทิร์นวิจัย" ครั้งที่ 8
Northern Research 8th

แนวทางการจัดการขยะบ้านป่ารวก ตำบลดงมะดะ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย

The Guide Line for waste Management in Paruak Dongmada Sub-district, Maelao District, ChiangRai Province

เกวลี ดวงกำเนิด[1] ภิญโญ สุโรจนานันท์[2] สุเวช พิมน้ำเย็น[3] พยงค์ ขุนสะอาด[4] และ ธานัท นิตย์คำหาญ[5]
Kewali Duangkamnerd, Pinyo Surojananan, Suwech Pimnumyen, Payong Khunsaard, and Thanut Nitkumhan

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อหาแนวทางการจัดการขยะบ้านป่ารวก ตำบลดงมะดะ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย และเพื่อประเมินแนวทางการจัดการขยะบ้านป่ารวก ตำบลดงมะดะ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างคือ ตัวแทนครัวเรือนชุมชนบ้านป่ารวก ตำบลดงมะดะ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย จำนวน 82 หลังคาเรือน และคณะกรรมการการจัดการขยะบ้านป่ารวก ตำบลดงมะดะ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย วิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ผลการสนทนากลุ่ม ได้แนวทางจัดการขยะโดยชุมชนควรจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะและนำขยะไปใช้ประโยชน์ และการรณรงค์เกี่ยวกับการคัดแยกขยะ ผลการให้ความรู้ พบว่า ก่อนทำกิจกรรมมีความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะ อยู่ในระดับปานกลาง และหลังทำกิจกรรม มีความรู้อยู่ในระดับมาก พฤติกรรมการคัดแยกขยะ พบว่า ก่อนการทำกิจกรรม มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปฏิบัติไม่ถูกต้อง และพฤติกรรมการคัดแยกขยะหลังการดำเนินการอยู่ในระดับปฏิบัติถูกต้อง

คำสำคัญ: แนวทางการจัดการขยะ การสนทนากลุ่ม

Abstract

The purpose of research was to 1) develop guidelines for waste management in Paruak, Dongmada Sub-district, Maelao District, ChiangRai Province 2)to assess waste management practice. Samples was a representative of households or family members responsible for waste management, one person per household living in

[1] อาจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยเชียงรายE-mail: d.kewali@gmail.com
[2] อาจารย์ คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] อาจารย์ คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[4] อาจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย
[5] อาจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย

Paruak, Dongmada Sub-district, Maelao District, ChiangRai Province, total 82 households consisting representatives from various areas in the village. Qualitative data analysis by using the information from discussion group. Data were analyzed using mean and percentage. Focus group agreed to develop guidelines for waste management to provide knowledge and giving campaign. The result found that, before the activity knowledge at a moderate level, after the activity knowledge at a high level. The garbage separation behavior, before the activity is in wrong level, after the activity it is in correct level

Keywords: The Guide Line for waste Management, Focus group

บทนำ

ปัจจุบันขยะเป็นปัญหาสำคัญในระดับโลกที่หลายประเทศ รวมถึงประเทศไทยที่ต้องประสบปัญหาเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ที่มีการประดิษฐ์ และพัฒนาเทคโนโลยีมาใช้อำนวยประโยชน์ต่อมนุษย์มากขึ้นเป็นสาเหตุให้มีจำนวนขยะเพิ่มขึ้นและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งมีทั้ง ขยะจากภาคอุตสาหกรรม ภาคการเกษตร ครัวเรือนและสารเคมีอันตรายเป็นเหตุให้เกิดขยะเศษสิ่งของเหลือใช้มีปริมาณมากขึ้น ในทศวรรษที่ผ่านมานั้น ปรากฏว่าได้เกิดปัญหาขยะรุนแรงขึ้น ปัญหาจากของเหลือทิ้งเป็นต้นเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและมีผลต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน และที่ยังไม่สามารถกำจัดได้หมด และที่ผ่านมาประเทศไทยประสบกับปัญหาวิกฤติขยะมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่กระบวนการการจัดขยะตกค้างยังไม่ได้รับการแก้ไขและการบริหารจัดการยังไม่ถูกหลักวิชาการเท่าที่ควร (ณิชชา บูรณสิงห์ ,2558)

สำหรับบ้านป่ารวก ตำบลดงมะดะ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย พื้นที่ทั้งหมดประมาณ 250 ไร่ ลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำลำคลองกระจายทั่วพื้นที่ ประชากรทั้งหมด 466 คน จำนวนครัวเรือน 145 หลังคาเรือน ส่วนมากจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำไร่ ทำสวน การปลูกพืชผัก มีการปลูกพืชล้มลุกและยาสูบ นอกจากนั้นยังมีการ เลี้ยงสัตว์ ได้แก่ วัว ควาย สุกร เป็นต้น จากการสำรวจพื้นที่ทั่วไปของบ้านป่ารวก ตำบลดงมะดะ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย พบว่ามีถังขยะจำนวนมาก ซึ่งเป็นถังขยะของชุมชน บ้านป่ารวก ที่มาจากครัวเรือนบ้านป่ารวก โดยไม่มีการคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้ง ทำให้มีการปะปนกันทั้งขยะย่อยสลายและขยะรีไซเคิลและมีปริมาณมาก โดยทางหมู่บ้านได้จัดตั้งที่พักขยะไว้ที่หอประชุมของหมู่บ้าน ก่อนที่จะมีการนำไปกำจัด ซึ่งการนำไปกำจัดนั้นจะมีรถขยะจากเทศบาลมาขนขยะไปทิ้งนอกพื้นที่ และไม่มีการคัดแยกขยะก่อนที่จะ

นำมากำจัด เลยทำให้มีปริมาณขยะมากและเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้นตามไปด้วย (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดงมะดะ,2561)

จากสภาพปัญหาการไม่คัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้ง ทำให้เกิดปัญหาปริมาณจำนวนขยะในชุมชนเพิ่มมากขึ้นทุกวัน เป็นปัญหาที่ชุมชนจำเป็นต้องหาแนวทางในการแก้ไข ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิธีแก้ไขปัญหาการจัดการขยะอย่างเหมาะสมร่วมกับชุมชน โดยให้คนในชุมชนร่วมกันออกแบบวางแผน ดำเนินการคัดแยกและจัดการขยะที่เหมาะสมตามบริบทของชุมชน เพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมของชุมชนและยังเป็นการสร้างสุขนิสัยที่ดีในการคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้งเพื่อเป็นการลดปริมาณขยะและกำจัดขยะที่ยั่งยืนในชุมชนบ้านป่ารวกต่อไปต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อหาแนวทางการจัดการขยะบ้านป่ารวก ตำบลดงมะดะ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อประเมินแนวทางการจัดการขยะบ้านป่ารวก ตำบลดงมะดะ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับมูลฝอย

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข (2535) ได้ให้ความหมายของ มูลฝอย ไว้ว่า เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุ ถุงพลาสติก ภาชนะใส่อาหาร เถ้า มูลสัตว์ ซากสัตว์ หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น

ศรินทร์ทิพย์ กริมเขียว (2550) ได้กล่าวว่า มูลฝอย นอกจากมีความหมายตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พุทธศักราช 2535 แล้วยังความหมายครอบคลุมถึง เศษของเหลือใช้จากกิจกรรมต่างๆ ที่ถูกทิ้งจากชุมชน ซึ่งได้แก่ มูลฝอย ที่เกิดจากบ้านพักอาศัย ร้านค้า เขตพาณิชยกรรม อาคารสำนักงาน โรงงานอุตสาหกรรมกลุ่มธุรกิจบริการต่าง ๆ และจากเขตเกษตรกรรมด้วย

สมาคมพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2559) ให้ความหมายมูลฝอย ไว้ว่า หมายถึงสิ่งของเหลือทิ้งจากกระบวนการผลิตและอุปโภคซึ่งเสื่อมสภาพจน ใช้การไม่ได้หรือไม่ต้องการใช้แล้ว บางชนิดเป็นของแข็งหรือกากของเสีย (Solid Waste) มีผลเสียต่อสุขภาพ ทางกายและจิตใจเนื่องจากความสกปรกเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคทำให้เกิดมลพิษและทัศนะอุจาด

จากความหมายดังกล่าวผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่ามูลฝอยหมายถึงสิ่งของที่เหลือใช้จากการอุปโภค บริโภค อาจจะไม่ต้องการใช้ หรือเสื่อมสภาพจากสถานที่ต่างๆ ทั้งบ้านเรือน สถานที่สาธารณะ โรงงาน อุตสาหกรรม หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ เช่น เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุ ถุงพลาสติก ภาชนะใส่อาหาร เถ้า รวมถึง มูลสัตว์

ซากสัตว์ และอาจทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพทางกายและจิตใจ เนื่องจากความสกปรก เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค ทำให้เกิดมลพิษและทัศนะอุดจาด

แหล่งกำเนิดมูลฝอย

การจำแนกประเภทของมูลฝอยมีการจำแนกหลายลักษณะพิจารณาจากองค์ประกอบหรือแหล่งกำเนิดของมูลฝอย ในที่นี้จะอาศัยการจำแนกประเภทโดยใช้แหล่งกำเนิดเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ซึ่งสามารถจำแนกออกได้ 3 ประเภท คือ (กรมควบคุมมลพิษ, 2544)

1. มูลฝอยชุมชนได้แก่มูลฝอยจากสถานที่ต่างๆดังนี้

(1) ที่พักอาศัย

(2) ย่านธุรกิจการค้า

(3) ตลาดสด

(4) สถานที่ราชการหรือสถาบันทางการศึกษา

(5) โรงพยาบาล

ลักษณะของมูลฝอยอาจขึ้นอยู่กับกิจกรรมต่างๆ ตามประเภทของแหล่งกำเนิด เช่น มูลฝอยจากที่พักอาศัย ตลาดสด ส่วนใหญ่ประกอบด้วย เศษอาหาร พืช ผัก ส่วนมูลฝอยจากสถานที่ราชการหรือโรงเรียน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเศษวัสดุเหลือใช้จากสำนักงาน เช่น กระดาษถุงพลาสติก มูลฝอยจากโรงพยาบาล เช่น เนื้อเยื่อ ชิ้นส่วนอวัยวะต่างๆ เป็นต้น

2. มูลฝอยจากการเกษตรกรรม เช่น จากฟาร์มเลี้ยงสัตว์ และจากการเพาะปลูก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสารอินทรีย์ที่พร้อมจะเน่าย่อยสลายส่งกลิ่นเหม็นรบกวน เช่น เศษพืช ผัก มูลสัตว์ เป็นต้น ในเขตเกษตรกรรมบางแห่งมีการใช้สารเคมีและวัตถุมีพิษต่างๆ ซึ่งเสี่ยงต่อการปนเปื้อนสู่สิ่งแวดล้อม

3. มูลฝอยอุตสาหกรรมได้แก่มูลฝอยจากโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆทั้งจากกระบวนการผลิตหรือปนเปื้อนมากับวัตถุดิบ ลักษณะมูลฝอยแบ่งเป็นมูลฝอยทั่วไป จากกิจวัตรประจำวันหรือบ้านพักคนงาน และของเสียอันตรายซึ่งเกิดจากกระบวนการผลิต เช่น คราบน้ำมัน สารละลายใช้แล้ว รวมทั้งวัตถุดิบต่างๆ

ปริมาณของมูลฝอย

องค์ประกอบที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณมูลฝอย ปริมาณมูลฝอยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง และสามารถเปลี่ยนแปลงได้เสมอผู้มีหน้าที่ในการจัดการมูลฝอยจำเป็นต้องบันทึก ปริมาณมูลฝอยไว้ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการกำจัดการเก็บขน วางแผนการปรับปรุงการปฏิบัติงาน หรือการจัดการงบประมาณตลอดจนการวางแผนการจัดการในอนาคตองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อ การเปลี่ยนแปลงปริมาณของมูลฝอย มีดังนี้ (กรมควบคุมมลพิษ, 2544)

1. ลักษณะที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น (GeographicalLocation) หมายถึง สถานที่ต่างกันทำให้มูลฝอยที่เกิดขึ้นต่างกัน เช่น สถานที่ตั้งริมทะเล มักพบเศษปลา เศษเปลือกหอยได้

มากกว่า มูลฝอยชนิดอื่นๆ หรือสถานที่มีภูมิประเทศเป็นป่าและที่ราบสูงจะพบมูลฝอยเป็นเปลือกผลไม้ เป็นต้น

2. ความหนาแน่นของประชาชน (Population Density) บริเวณที่มีอยู่อาศัยหนาแน่นจะมีปริมาณมูลฝอยมากกว่าบริเวณที่มีผู้อาศัยน้อย

3. ฤดูกาล (Season) ฤดูกาลมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณมูลฝอยมาก เช่น ฤดูกาลที่มีผลไม้ ปริมาณมูลฝอยจำพวกเปลือกและผลไม้มาก เพราะเหลือจากการบริโภคของประชาชนและยิ่งหากราคาผลไม้ในปีนั้น ๆ มีราคาถูก จะทำให้มีเปลือกผลไม้และเศษผลไม้เหลือทิ้งในปีนั้นๆ มากขึ้น

4. อุปนิสัยของประชาชนในชุมชน (Habit of People in Community) อุปนิสัยของประชาชนในชุมชนที่มีอุปนิสัยรักความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อยจะมีปริมาณมูลฝอยในการเก็บขน มากกว่าประชาชนที่มีอุปนิสัยไม่รักความเป็นระเบียบ ซึ่งจะทิ้งมูลฝอยกระจัดกระจายไม่รวบรวมเป็นที่ เป็นทาง ปริมาณมูลฝอยในการเก็บขนจึงน้อย แต่จะพบตามถนน แม่น้ำลำคลองที่สาธารณะ

5. สภาวะเศรษฐกิจ (EconomicStatus) ชุมชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีย่อมมีกำลังซื้อสินค้าสูงกว่าชุมชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ซึ่งทำให้มีปริมาณมูลฝอยมากกว่า

6. การบริการเก็บรวบรวมและกำจัดมูลฝอย (Collection Services and Disposal Methods) องค์ประกอบนี้มีผลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณมูลฝอย หากการบริการเก็บขนมูลฝอยไม่สม่ำเสมอ ประชาชนก็ไม่กล้านำมูลฝอยออกมาทิ้ง ปริมาณมูลฝอยก็น้อยลง

7. กฎหมายข้อบังคับและความร่วมมือของประชาชนการบังคับใช้กฎหมายและ ความร่วมมือของประชาชน มีส่วนทำให้ปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้นลดลง

การคัดแยกขยะ

กรมควบคุมมลพิษ (2550) ได้ให้ความหมายการคัดแยกขยะ ไว้ว่าการคัดแยกขยะ เพื่อให้สะดวกแก่การนำไปกำจัดหรือนำไปใช้ประโยชน์ได้ใหม่ โดยทั่วไปแยกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. ขยะเศษอาหาร หรือขยะที่เน่าเสียได้ เป็นขยะที่ย่อยสลายได้ง่าย มีความชื้นมากและส่งกลิ่นเหม็นได้อย่างรวดเร็ว ขยะประเภทนี้กำจัดและนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยการหมักทำปุ๋ยใช้ในการเกษตรได้ ตัวอย่างขยะเศษอาหาร เช่น เศษผักผลไม้ เปลือกผลไม้ เนื้อสัตว์ เศษอาหาร เศษไม้ เศษใบไม้

2. ขยะอันตราย ถือเป็นขยะที่จำเป็นต้องแยกทิ้งต่างหาก เนื่องจากคุณสมบัติทางกายภาพ เคมี และชีวภาพ เช่น ติดไฟง่าย ระเบิดได้ มีสารกัดกร่อนขยะอันตราย ได้แก่ ถ่านไฟฉาย หลอดไฟ กระป๋องยาฆ่าแมลงเครื่องสำอาง น้ำมันเครื่อง ภาชนะน้ำยาทำความสะอาดสุขภัณฑ์

3. ขยะทั่วไป เป็นขยะที่ไม่สามารถนำมารีไซเคิลได้และไม่สามารถแยกเป็นประเภทต่างๆ ได้ ขยะทั้ง 3 ประเภทข้างต้น ทำให้ต้องทิ้งเพื่อให้รถมาเก็บขนไปทำลายหรือกำจัดต่อไป เช่น เศษกระจกแตก เปลือกลูกอม ซองขนม ซองบะหมี่สำเร็จรูป

4. ขยะรีไซเคิล หรือขยะยังใช้ได้ ขยะประเภทนี้ บางส่วนสามารถแยกนำมาแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ได้ เป็นการประหยัดพลังงานและทรัพยากร ได้แก่ แก้วพลาสติกกระดาษ กระป๋อง อะลูมิเนียม กระป๋องเหล็ก เศษผ้า

การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

สำนักงานคณะกรรมพัฒนาระบบราชการ (2557) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสนทนากลุ่ม (Focus group) หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนาของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นบุคคลที่สามารถให้คำตอบในประเด็นที่ต้องการศึกษาได้ โดยจัดให้มีกลุ่มสนทนาประมาณ 6-12 คน ซึ่งกลุ่มที่จะมีลักษณะโต้ตอบโต้แย้งกันดีที่สุดคือ 7-8 คน และจะต้องมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนา เพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวางละเอียดลึกซึ้ง

หลักการของการสนทนากลุ่ม

วิธีเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการจัดให้คนที่เลือกจากประชากรที่ต้องการศึกษาจำนวนไม่มากนักมาร่วมวงสนทนากัน เพื่ออภิปรายพูดคุยกัน โดยมุ่งประเด็นการสนทนาไปยังเรื่องที่สนใจศึกษาในการจัดการสนทนากลุ่มอย่างเป็นระบบ อาจเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 7-12 คน ที่มีลักษณะบางประชากร สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน ระหว่างพูดคุย มีพิธีกรเป็นผู้ดำเนินรายการ มีผู้จดบันทึกเป็นผู้จดย่อเนื้อหาการสนทนา และมีเทปบันทึกเสียงบันทึกรายละเอียดของการพูดคุย เมื่อเสร็จสิ้นการสนทนา ผู้บันทึกจะถอดรายละเอียดจากเทปที่บันทึกไว้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ต่อไป ลักษณะสำคัญของการสนทนากลุ่ม คือ ต้องกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ ขนาดสมาชิกที่เหมาะสมคือ 6-12 คน ที่ไม่รู้จักมาก่อน เลือกมาเพราะมีคุณสมบัติที่เหมาะกับประเด็นสนทนา กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์กำหนดไว้ล่วงหน้า ว่าใคร สัมภาษณ์ประเด็นอะไร

ประโยชน์ของการทำสนทนากลุ่ม

1. ใช้ในการศึกษาความคิดเห็น ทัศนคติ ความรู้สึก การรับรู้ ความเชื่อ และพฤติกรรม
2. ใช้ในการกำหนดสมมติฐานใหม่ๆ
3. ใช้ในการกำหนดคำถามต่างๆที่ใช้ในแบบสอบถาม
4. ใช้ค้นหาคำตอบที่ยังคลุมเครือ หรือยังไม่แน่ชัดของการวิจัยแบบสำรวจ เพื่อช่วยให้งานวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
5. ใช้ในการประเมินผลทางด้านธุรกิจ

ขั้นตอนการจัดสนทนากลุ่ม

1. กำหนดวัตถุประสงค์ (6-8 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)
2. กำหนดกลุ่มเป้าหมายของผู้ให้ข้อมูล (6-8 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)
3. รวบรวมที่อยู่และเบอร์โทรศัพท์ของผู้ร่วมงาน (6-8 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)

4. ตัดสินใจว่าจะทำกี่กลุ่ม (4-5 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)

5. วางแผนเรื่องระยะเวลาและตารางเวลา (4-5 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)

6. ออกแบบแนวคำถาม ควรเรียงคำถามจากคำถามที่เป็นเรื่องทั่วๆไป เบาๆ ง่ายต่อการเข้าใจ และสร้างบรรยากาศให้คุ้นเคยกันระหว่างนักวิจัยกับผู้เข้าร่วมสนทนาแล้วจึงวก เข้าสู่คำถามหลัก หรือคำถามหลักของประเด็นที่ทำการศึกษาแล้วจึงจบลงด้วยคำถามเบาๆอีกครั้ง เพื่อผ่อนคลายบรรยากาศในวงสนทนาและสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองในช่วงท้ายอาจ เติมคำถามเสริมเข้าไปแต่ต้องเป็นคำถามสั้นๆอาจเป็นคำถามที่ไม่ได้เตรียมมา ก่อน แต่เป็นคำถามที่ปรากฏขึ้นมาระหว่างการสนทนา (4-5 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)

7. ทดสอบแนวคำถามที่สร้างขึ้น (4-5 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)

8. ทำความเข้าใจกับผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) และผู้จดบันทึก (Note taker) (4-5 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบผสมผสาน (mixed methods research)

ประชากรเป้าหมาย

1. ประชากรครัวเรือนในชุมชนบ้านป่ารวก ตำบลดงมะดะ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย มีจำนวน 145 หลังคาเรือน โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนครัวเรือนละ 1 คนที่สามารถเข้าร่วมโครงการได้ตลอดโครงการ สามารถอ่านออกเขียนภาษาไทยได้ ในเขตพื้นที่ชุมชนบ้านป่ารวก ตำบลดงมะดะ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย จำนวน 82 หลังคาเรือน

2. คณะกรรมการการจัดการขยะบ้านป่ารวก ตำบลดงมะดะ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย

- ผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน/ผู้ช่วยผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน
- ตัวแทน อสม จำนวน 1 คน
- ตัวแทนจากคุ้มต่างๆ จำนวน 2 คน

รวมเป็นจำนวน 5 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1)แบบคำถามการทำ Focus Group ประกอบด้วยข้อคำถาม คือ จุดทิ้งขยะ สภาพขยะที่ครัวเรือนนำมาทิ้ง การจัดการขยะในชุมชน ปัญหาเกี่ยวกับขยะในชุมชนและแนวทางในการแก้ปัญหาขยะในชุมชน 2)แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะของครัวเรือน จำนวนทั้งหมด 10 ข้อ 3)แบบสอบถามพฤติกรรมการคัดแยกขยะ จำนวน 20 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประสานงานกับผู้นำชุมชนเพื่อขอความร่วมมือในการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกขยะของคนในชุมชนก่อนดำเนินกิจกรรม

2. คณะผู้วิจัยและผู้นำชุมชนได้จัดทำสนทนากลุ่มในคณะกรรมการการจัดการขยะเพื่อค้นหาปัญหาขยะของชุมชนบ้านป่ารวก ตำบลดงมะดะ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย และแนวทางการดำเนินกิจกรรมของปัญหาขยะในชุมชน

3. ค้นหาตัวแทนครัวเรือน จำนวน 82 ครัวเรือน โดยแจ้งปัญหาขยะในชุมชนและแจกแบบสอบถามความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกขยะก่อนดำเนินกิจกรรม

4. ดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาขยะในชุมชนบ้านป่ารวก โดยแนวทางแก้ปัญหานำมาจากการทำสนทนา

5. เก็บแบบสอบถามความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกขยะหลังการดำเนินกิจกรรม

6. ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกขยะก่อนและหลังการดำเนินกิจกรรม ให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำมาวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลที่ถูกต้องเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปต่อไป

สถิติที่ใช้และการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มคณะกรรมการการจัดการขยะ ในรูปแบบของการจดบันทึกตามที่ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นคำถาม เพื่อสรุปผลตามที่คณะกรรมการได้แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะมุมมองของตนเองในประเด็นสภาพปัญหาปัจจุบันในการคัดแยกขยะโดยการมีส่วนร่วมของครัวเรือน การกำหนดกิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะและการรณรงค์การทิ้งขยะให้ถูกต้อง

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม โดยการใช้คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ความรู้และพฤติกรรมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย

1. การสนทนากลุ่มในคณะกรรมการ

การสนทนากลุ่ม ในกลุ่มคณะกรรมการและคณะผู้วิจัย ซึ่งสนทนาในประเด็น ดังนี้

1.1 จุดทิ้งขยะ คือ ขยะอันตรายจะมีจุดทิ้งอยู่ที่ศาลาการประชุมหมู่บ้าน ขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล จะมีรถเก็บขยะจากเทศบาลมาเก็บทุกๆวันอังคารและพฤหัสบดี

1.2 สภาพขยะที่ครัวเรือนนำมาทิ้ง คือ ส่วนมากจะเป็นขยะรีไซเคิลและขยะทั่วไป

1.3 การจัดการขยะในชุมชน คือ ขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล จะทิ้งให้กับรถเก็บขยะของเทศบาล ขยะอินทรีย์จะนำไปทิ้งที่จุดทิ้งขยะของหมู่บ้าน และขยะอินทรีย์ ในแต่ละหลังคาเรือนจะมีหลุมทิ้งขยะอินทรีย์และบางหลังเรือนจะนำขยะประเภทขยะอินทีรย์ไปเลี้ยงสัตว์และทำปุ๋ย

1.4 ปัญหาที่เกี่ยวกับขยะในชุมชน คือ คนในชุมชนไม่มีการคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้ง และบางหลังคาเรือนมีการคัดแยกขยะที่ไม่ถูกต้อง บางหลังคาเรือนนำขยะอินทรีย์ใส่รวมกับขยะทั่วไปก่อนนำไปทิ้งให้กับเทศบาล บางหลังเรือนไม่เข้าร่วมการทิ้งขยะกับเทศบาลและนำขยะในครัวเรือนของตนไปกำจัดที่นาของตนเอง โดยมีการกำจัดขยะที่ไม่ถูกต้อง และไม่มีการนำขยะไปรีไซเคิลใช้ประโยชน์ใหม่อีกครั้ง

1.5 แนวทางในการแก้ปัญหาขยะในชุมชน คือ การจัดกิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะและรณรงค์การคัดแยกขยะในชุมชน

2. ค่าเฉลี่ยของความรู้ในเรื่องของการคัดแยกขยะก่อนและหลังการให้ ความรู้และรณรงค์

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความรู้ในเรื่องของการคัดแยกขยะก่อนหลังการให้ความรู้และรณรงค์

รายการ	ค่าเฉลี่ยก่อนการให้ความรู้	ค่าเฉลี่ยหลังการให้ความรู้	ค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น
1. หลอดไฟฟ้าจัดเป็นขยะอันตรายใช่หรือไม่	6.89	9.87	2.98
2. เราต้องทิ้งเศษใบไม้ในถังขยะทั่วไป	4.87	9.63	4.76
3. เศษอาหารจัดเป็นขยะย่อยสลาย	6.70	9.75	3.05
4. ถุงพลาสติก และเศษอาหารทิ้งในถังขยะเดียวกันได้	4.26	9.75	5.49
5. ขยะแห้ง เช่น ถุงพลาสติก กระดาษ ซองขนม กล่องนม ต้องทิ้งในถังขยะทั่วไป	2.68	9.75	7.07
6. เศษกระดาษและถ่านไฟฉายเป็นขยะประเภทเดียวกัน	3.17	9.75	6.58
7. ผักและผลไม้ เศษอาหาร ใบไม้ นำไปทำปุ๋ยหมักได้	9.26	10.00	0.74
8. ขวดน้ำพลาสติกสามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้อีก	9.02	10.00	0.98
9. การคัดแยกขยะก่อนทิ้งจะช่วยลดปริมาณของขยะได้	8.53	9.75	1.22
10. ถ่านไฟฉายจัดเป็นขยะอันตราย	9.14	9.87	0.73
ค่าเฉลี่ยรวม	6.45	9.81	3.36

จากตารางที่ 1 พบว่า คนในชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับขยะก่อนการดำเนินกิจกรรม เฉลี่ย 6.45 อยู่ในระดับมากและหลังการดำเนินกิจกรรมมีความรู้เกี่ยวกับขยะ เฉลี่ย 9.81 อยู่ในระดับมาก มีความรู้เพิ่มขึ้น เฉลี่ย 3.36 ซึ่งมีความรู้เกี่ยวกับการทิ้งขยะแห้ง เช่น ถุงพลาสติก กระดาษ ซองขนม

กล่องนม ต้องทิ้งในถังขยะทั่วไปเพิ่มขึ้น 7.07 อยู่ในระดับมาก รองลงมีความรู้เกี่ยวกับมาเศษกระดาษและถ่านไฟฉายเป็นขยะประเภทเดียวกันและถุงพลาสติก และเศษอาหารทิ้งในถังขยะเดียวกันได้อยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ย 6.58 และ 5.49 ตามลำดับ

3. พฤติกรรมการคัดแยกขยะของคนในชุมชน

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบพฤติกรรมก่อนและหลังการดำเนินกิจกรรม

ข้อที่	รายการ	ค่าเฉลี่ยก่อน	ค่าเฉลี่ยหลัง	ค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น
1	ท่านนำหลอดไฟที่เสียแล้ว ไปทิ้งถังขยะใส่ขยะอันตรายของชุมชน	0.45	2.00	1.55
2	ท่านทิ้งเศษอาหารรวมกับขยะอื่นๆ	0.50	1.91	1.41
3	ท่านทิ้งขวดสเปรย์ยาฆ่าแมลงรวมกับขยะทั่วไป	0.45	1.95	1.50
4	ท่านนำขยะเปียก เช่น ผักผลไม้ เศษอาหาร ใบไม้ ไม้ ไปหมักเป็นปุ๋ย	0.56	1.91	1.35
5	ท่านทิ้งถ่านไฟฉายรวมกับขยะทั่วไป	0.56	1.93	1.37
6	ขยะที่เป็นประเภทกล่องกระดาษ หนังสือพิมพ์เก่า สมุดหนังสือของบุตรหลานที่ไม่ได้ใช้แล้ว ครอบครัวของท่านจะนำไปขายให้กับรถซาเล้งรับซื้อของเก่าหรือนำไปใช้ใหม่อีก	0.43	2.00	1.57
7	ท่านทิ้งขวดน้ำพลาสติกในถังขยะทั่วไป	0.60	0.63	0.03
8	ท่านจะบอกหรือเตือนเพื่อนบ้าน เมื่อเขาไม่แยกขยะก่อน	0.55	1.05	0.50
9	ท่านนำเศษแก้วที่แตกทิ้งในถังขยะทั่วไป	0.59	0.70	0.11
10	ท่านได้มีการคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้ง	0.37	1.93	1.56
11	ท่านมีการรวบรวม พลาสเตอร์ปิดแผล ผ้าก๊อซ สำลี ที่ใช้แล้วไปทิ้งที่ถังขยะ รพ.สต.	0.56	1.89	1.33
12	ท่านมีการแยกขยะเปียกและขยะแห้งออกจากกันก่อนทิ้งถังขยะ	0.50	1.93	1.43
13	ท่านจะคัดแยกขยะในบ้านของท่าน เพื่อนำขยะไปใช้ประโยชน์	0.79	1.93	1.23
14	ท่านทิ้งขยะตามถังที่ชุมชนจัดเตรียมไว้	0.38	1.99	1.61
15	ท่านมีการแยกกระดาษและถุงพลาสติกออกจากกันก่อนนำไปทิ้งถังขยะ เช่น เก็บถุงไว้ใช้ใหม่แล้วทิ้งกระดาษลงถังขยะ	0.66	1.96	1.30

ข้อที่	รายการ	ค่าเฉลี่ยก่อน	ค่าเฉลี่ยหลัง	ค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น
16	ท่านนำกะละมังที่ไม่ใช้แล้ว นำมาใช้ประโยชน์อื่นๆ เช่น นำไปทำเป็นกระถางต้นไม้	0.80	1.99	1.19
17	กระจกที่แตกหรือขวดแก้วที่แตกท่านนำไปทิ้งถังขยะอันตรายของชุมชน	0.66	1.99	1.33
18	ท่านเทขยะทิ้งรวมกันในถุงดำ แล้วนำไปตั้งไว้หน้าบ้านเพื่อรอเทศบาลมาเก็บ	1.00	2.00	1.00
19	ท่านนำกระป๋องโค้ก กระป๋องเบียร์ มาทำเป็นสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ	1.15	1.57	0.42
20	ท่านนำเสื้อผ้าที่ไม่ใส่แล้ว มาใช้เป็นผ้าเช็ดมือ เช็ดโต๊ะ หรือนำไปใช้ประโยชน์อื่นๆ	0.65	1.34	0.69
	ค่าเฉลี่ยรวม	0.61	1.73	1.12

จากตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบพฤติกรรมก่อนและหลังการดำเนินกิจกรรมการคัดแยกขยะ ซึ่งพบว่า พฤติกรรมการคัดแยกขยะก่อนการดำเนินกิจกรรม เฉลี่ย 0.61 อยู่ในระดับปฏิบัติไม่ถูกต้อง และพฤติกรรมการคัดแยกขยะหลังการดำเนินการ เฉลี่ย 1.73 อยู่ในระดับปฏิบัติถูกต้อง ซึ่งคนในชุมชนมีพฤติกรรมการคัดแยกขยะเพิ่มขึ้น 1.12

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยนี้สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

แนวทางการจัดการขยะบ้านป่ารวม เกิดจากกระบวนการร่วมมือของชุมชน เห็นว่าควรมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะและนำขยะไปใช้ประโยชน์ และการรณรงค์เกี่ยวกับการคัดแยกขยะ จากนั้นจึงได้สำรวจความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกขยะของในชุมชน ซึ่งพบว่าหลังทำกิจกรรมดังกล่าวทั้งความรู้และพฤติกรรมการคัดแยกขยะในชุมชนดีขึ้น

การที่คนในชุมชนมีความรู้และมีพฤติกรรมการคัดแยกขยะที่ดีขึ้น อาจเนื่องจากคนในชุมชนมีความร่วมมือกันในด้านของการร่วมกันคิดปัญหาของขยะในชุมชนและการร่วมกันแก้ปัญหาขยะในชุมชนซึ่งมีคณะกรรมการการคัดแยกขยะขับเคลื่อน ทำให้คนในชุมชนไม่มีความคิดว่าเป็นการถูกบังคับให้กระทำ จึงมีความร่วมมือและพึงพอใจต่อการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ และนำความรู้ที่ได้จากกิจกรรมไปปรับใช้ในครัวเรือนของตนเอง จึงทำให้ปัญหาขยะในชุมชนบ้านป่ารวกลดลง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน ของสำนักงานปลัดนายกรัฐมนตรี (2553) คือ การค้นหาปัญหาที่มีการของการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่เริ่มแรก มีการวางแผนการแก้ปัญหา ทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีแก้ปัญหาและ

แนวทางในการดำเนินงาน มีการดำเนินการปฏิบัติที่คนชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรม และขั้นตอนการติดตามและประเมินผลที่คนชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินว่าการทำกิจกรรมนั้นมีความสำเร็จอย่างไร ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของประชาชน การประชาชนเข้ามามีบทบาทในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ คนในชุมชนจึงมีความรู้และมีพฤติกรรมการคัดแยกขยะที่ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ. (2544). **ประเภทของมูลฝอย แหล่งกำเนิดมูลฝอย ปริมาณของมูลฝอยและคุณสมบัติของมูลฝอย**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: https://kb.pus.ac.th/psukb/bitstream/2010/9723/1/392675.pdf ค้นเมื่อ 23 มกราคม 2565

กรมควบคุมมลพิษ. (2550). **การคัดแยกขยะมูลฝอย**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: https://www.bondon.go.th/images/abt/pdf/319.pdf ค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2564

ณิชชา บูรณสิงห์. (2558). **การบริหารจัดการขยะ : กรณีจังหวัดสงขลาและกรุงเทพมหานคร**. สำนักวิชาการ : กรุงเทพฯ.

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข. (2535). **ความหมายของมูลฝอย**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: https://scienceillustratedthailand.com/nature ค้นเมื่อ 23 มกราคม 2565

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดงมะดะ. (2561). **รายงานข้อมูลประจำปี 2561**. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดงมะดะ : เชียงราย.

ศรินทร์ทิพย์ กริมเขียว. (2550). **ความหมายของมูลฝอย**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: https://kb.pus.ac.th/psukb/bitstream/2010/9723/1/392675.pdf ค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2564

สมาคมพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2559). **ความหมายของมูลฝอย**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: https://adeq.or.th/ความหมายมูลฝอย ค้นเมื่อ 11 มกราคม 2565

สำนักงานคณะกรรมพัฒนาระบบราชการ. (2557). **ความหมายและระดับของการมีส่วนร่วมและระดับของการมีส่วนร่วม**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: https://www2.opdc.go.th/special.php ค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2564

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. (2553). **ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: https://digital_collect.lib.buu.ac.th ค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2564

การประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ จังหวัดเชียงราย

Emotional Quotient Assessment of Early Childhood in the Child Development Center, Pakordum Subdistrict Administration Organization, Chiang Rai Province

อุทุมพร เขื่อนคำ[1] ธัญลักษณ์ วงกุรุ[2] ณัฐธิดา ยี่ภิญโญ[3]
อารียา ศรีจุมปา[4] ชนกนันท์ ฝากมิตร[5] และ สุเวช พิมน้ำเย็น[6]
Uthumphorn Khueankham Thanyalak Wongkuru Nattida Yeepinyo
Arriya Srijumpa Chanoknun Fakmit and Suwech Pimnumyen

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัยนี้เพื่อประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย และทดสอบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กหญิงและเด็กชาย ปีการศึกษา 2564 ประชากรเป้าหมายในการวิจัยคือเด็กปฐมวัยที่มีอายุ 3-5 ปี ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ จำนวน 37 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์เด็กอายุ 3-5 ปี สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และค่าที (t-Test) ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัย ส่วนมากมีความฉลาดทางอารมณ์ระดับปกติ ร้อยละ 81.1 สูงกว่าปกติ ร้อยละ 18.9 ตามลำดับ คะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กหญิงและเด็กชายไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ความฉลาดทางอารมณ์ เด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

[1] ครู ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย
[2] ครู ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย
[3] ครู ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย
[4] ครู ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย
[5] อาจารย์ คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[6] อาจารย์ คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น E-mail: suwech1981@northern.ac.th

Abstract

The aim of this research was to assess emotional quotient of early childhood in the Child Development Center, Pakordum subdistrict administration organization, Mae Lao district, Chiang Rai province, Thailand. Academic year 2021. The target population for research were 37 early childhoods; 3-5 years old in the Child Development Center, Pakordum subdistrict administration organization. The research instrument was an assessment questionnaire for emotional quotient in early childhood; 3-5 years old. The statistics used for data analysis were frequency, percentage and t-Test. The results found that the emotional quotient of early childhood was at normal level (81.1%) and high level (18.9%). There is no difference in the mean emotional quotient between girls and boys with a statistical significance at 0.05 level.

Keywords: Emotional Quotient, Early Childhood, Child Development Center

บทนำ

ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient หรือ Emotional Intelligence) นิยมเรียกย่อว่า EQ หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ มีจิตใจที่มั่นคง การมองโลกในแง่ดี รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความมุ่งมั่นแน่วแน่ มีเหตุผล มีสติ สามารถควบคุมตนเอง มีความสามารถในการรับรู้ถึงความต้องการของคนอื่น และรู้จักมารยาททางสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ คนที่มี EQ ดี จะเป็นคนที่สามารถแสดงออกทางพฤติกรรมต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมตามวัย และสามารถอยู่กับคนอื่นๆ ในสังคมได้อย่างดี (วรนันท์ ศรียากร, 2562)

ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก เป็นความพร้อมทางอารมณ์ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น โดยรู้จักอารมณ์ตนเองและผู้อื่น แสดงความเห็นใจหรือปลอบใจผู้อื่น อดทนและรอคอยได้ มีน้ำใจ รู้จักให้ รู้จักแบ่งปัน รู้ว่าทำผิดหรือยอมรับผิด มีความกระตือรือร้น สนใจใฝ่รู้ และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง พร้อมทำให้ตนเองเกิดความสุข โดยมีความพอใจ ความอบอุ่น และสนุกสนานร่าเริง (สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต, 2559) เด็กปฐมวัยถือได้ว่าเป็นช่วงที่มีความสำคัญในการวางรากฐานของชีวิต เนื่องด้วยเป็นวัยเริ่มต้นของชีวิต เป็นวัยแห่งพัฒนาการด้านต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เป็นช่วงสำคัญที่ควรรับการพัฒนาให้ถูกต้อง การจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยนี้จึงต้องคำนึงถึงเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการที่ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา (อรัญญา กุฎจอมศรี, 2557)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ ตำบลป่าก่อดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย เปิดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยช่วงอายุ 2-5 ปี มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้รับการดูแลที่ถูกสุขลักษณะ ได้รับการฝึกฝนพัฒนาตามวัยและเต็มตามศักยภาพ พัฒนาความพร้อมของเด็กทุกๆ ด้านแบบองค์รวมตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย สอดคล้องกับมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ, 2562) การประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กจะช่วยให้ครู ผู้ดูแลเด็ก ได้ทราบถึงจุดเด่นของลักษณะความฉลาดทางอารมณ์ที่ควรส่งเสริมและจุดอ่อนที่ควรพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถใช้ในการติดตามเพื่อดูพัฒนาการทางอารมณ์ว่ามีความก้าวหน้ามากน้อยเพียงใดเมื่อเด็กนั้นมีอายุเพิ่มขึ้น

การประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยยังเป็นประโยชน์ให้ครูและผู้ดูแลเด็กได้ทราบข้อมูลเด็กและนำข้อมูลมาออกแบบหรือพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก จากความเป็นมาดังที่กล่าวมาแล้วครูและผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำจึงทำวิจัยเรื่องนี้ในปีการศึกษา 2564 เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินความฉลาดทางอารมของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อทดสอบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กหญิงและเด็กชาย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้มีขอบเขตเนื้อหาประเด็นความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ช่วงอายุ 3-5 ปี ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2564 จำนวนทั้งสิ้น 37 คน เป็นการศึกษาในประชากรเฉพาะกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ ใช้ระยะเวลา 4 เดือน (1 มกราคม พ.ศ.2565 – 30 เมษายน พ.ศ.2565) และประเมินความฉลาดทางอารมณ์ด้วยแบบประเมินที่ออกแบบโดย สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยจากการปฏิบัติงานประจำ (Routine to Research: R to R หรือ R2R) ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation research)

ประชากรเป้าหมาย

การวิจัยนี้ทำการศึกษาในประชากรคือเด็กปฐมวัย อายุ 3-5 ปี ซึ่งเป็นนักเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2564 จำนวน 37 คน เป็นประชากรเป้าหมายในการทำวิจัย เนื่องจากเป็นไปตามหลักการประเมินความฉลาดทางอารมณ์และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ เด็กอายุ 3-5 ปี ของกรมสุขภาพจิตซึ่งนำมาใช้ประเมินได้กับเด็กที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 3 ปี

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ เด็กอายุ 3-5 ปี (ฉบับย่อ) สำหรับครู/ผู้ดูแลเด็ก (สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต, 2559) ซึ่งเป็นแบบมาตรฐานที่ผ่านการประเมินคุณภาพและรับรองโดยกรมสุขภาพจิต ประกอบด้วยคำถาม 15 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

ด้านดี

1. แสดงความเห็นใจเมื่อเห็นเพื่อนหรือผู้อื่นทุกข์ร้อน เช่น บอกว่าสงสาร เข้าไปปลอบหรือเข้าไปช่วย
2. หยุดการกระทำที่ไม่ดีเมื่อผู้ใหญ่ห้าม
3. แบ่งปันสิ่งของให้คนอื่นๆ เช่น ขนม ของเล่น
4. บอกขอโทษหรือแสดงท่าที่ยอมรับผิดเมื่อรู้ว่าทำผิด
5. อดทนและรอคอยได้

ด้านเก่ง

6. อยากรู้อยากเห็นกับของเล่นหรือสิ่งแปลกใหม่
7. สนใจ รู้สึกสนุกกับงานหรือกิจกรรมใหม่ๆ
8. ซักถามในสิ่งที่อยากรู้
9. เมื่อไม่ได้ของเล่นที่อยากได้ก็สามารถเล่นของอื่นแทน
10. ยอมรับกฎเกณฑ์หรือข้อตกลง แม้จะผิดหวัง/ไม่ได้สิ่งที่ต้องการ

ด้านสุข

11. แสดงความภาคภูมิใจเมื่อได้รับคำชมเชย เช่น บอกเล่าให้ผู้อื่นรู้
12. รู้จักหาของเล่น หรือกิจกรรมเพื่อสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน
13. แสดงอารมณ์สนุกหรือร่วมสนุกตามไปกับสิ่งที่เห็น เช่น ร้องเพลง กระโดดเต้น หัวเราะเฮฮา
14. เก็บตัว ไม่เล่นสนุกสนานกับเด็กคนอื่นๆ
15. ไม่กล้าเมื่อต้องอยู่กับคนที่ไม่สนิทสนม

ข้อคำถามแต่ละข้อ มีคำตอบที่เป็นไปได้ 4 คำตอบคือ

ไม่เป็นเลย	หมายถึง	ไม่เคยปรากฏ
เป็นบางครั้ง	หมายถึง	นานๆ ครั้ง หรือทำบ้างไม่ทำบ้าง
เป็นบ่อยครั้ง	หมายถึง	ทำบ่อยๆ หรือเกือบทุกครั้ง
เป็นประจำ	หมายถึง	ทำทุกครั้งเมื่อเกิดสถานการณ์นั้น

การให้คะแนน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ข้อ 1-13 และ 15	ไม่เป็นเลย	ให้ 1 คะแนน
	เป็นบางครั้ง	ให้ 2 คะแนน
	เป็นบ่อยครั้ง	ให้ 3 คะแนน
	เป็นประจำ	ให้ 4 คะแนน
กลุ่มที่ 2 ข้อ 14	ไม่เป็นเลย	ให้ 4 คะแนน
	เป็นบางครั้ง	ให้ 3 คะแนน
	เป็นบ่อยครั้ง	ให้ 2 คะแนน
	เป็นประจำ	ให้ 1 คะแนน

การแปลผลคะแนน แบ่งระดับความฉลาดทางอารมณ์เป็น 3 ระดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การแปลผลคะแนน จากข้อคำถามการประเมินความฉลาดทางอารมณ์

องค์ประกอบ	**คะแนนเทียบกับเกณฑ์**		
	ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ	**ปกติ**	**สูงกว่าปกติ**
ด้านดี	1-11	12-19	20
ด้านเก่ง	1-12	13-19	20
ด้านสุข	1-12	13-18	19-20
ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)	**1-39**	**40-55**	**56-60**

พื้นที่วิจัย

งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลนักเรียนปฐมวัยและทำการประเมินที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ ตั้งอยู่เลขที่ 117 หมู่ที่ 1 ตำบลป่าก่อดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้ระยะเวลาในการวิจัยและรวบรวมข้อมูล 4 เดือน (มกราคม พ.ศ.2565 - เมษายน พ.ศ. 2565) เริ่มจากการที่ครู/ผู้ดูแลเด็ก ซึ่งเป็นผู้คุ้นเคยดูแลและจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็ก คัดเลือกเด็กที่มีอายุเต็ม 3 ปี นับถึงวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2565 และเริ่มทำการสังเกตพฤติกรรมเด็กตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2564 จนถึงวันที่ 30 เมษายน พ.ศ.2565 เป็นระยะเวลา 4 เดือน แล้วทำการประเมิน

ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กโดยใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ เด็กอายุ 3-5 ปี (ฉบับย่อ) สำหรับครู/ผู้ดูแลเด็ก (สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต, 2559) และรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์

สถิติที่ใช้และการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลระดับความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่ ความถี่ (frequency) และร้อยละ (Percentage)

สถิติสำหรับทดสอบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กหญิงและเด็กชาย คือ t-Test: Two-Sample Assuming Unequal Variances ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม Microsoft Excel

การพิทักษ์สิทธิของประชากรในงานวิจัย

ครูของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ ได้แจ้งและได้รับความยินยอมเห็นชอบจากผู้ปกครองเด็กนักเรียนในการศึกษาครั้งนี้ ผลการการประเมินความฉลาดทางอารมณ์จะไม่นำไปเปิดเผยต่อสาธารณะในลักษณะของข้อมูลส่วนตัวหรือเผยแพร่เป็นรายบุคคล แต่จะนำไปเป็นข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน จะมีการสื่อสารแจ้งให้ผู้ปกครองของเด็กเป็นรายบุคคลเท่านั้น และผลการประเมินเป็นคะแนนของเด็กรายบุคคลนี้ จะไม่นำไปเปรียบเทียบกับเด็กอื่น หรือกล่าวตำหนิตัวนักเรียนหรือผู้ปกครองแต่อย่างใด ข้อมูลจากการวิจัยจะใช้เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ

ผลการวิจัย

ผลการประเมินความฉลาดทางอารมณ์เด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ ในภาพรวมนั้นพบว่าเด็กปฐมวัยส่วนมากมีความฉลาดทางอารมณ์ระดับปกติ คิดเป็นร้อยละ 81.1 และสูงกว่าปกติร้อยละ 18.9 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย แยกตามรายด้านและภาพรวม แสดงจำนวนและร้อยละ (N=37)

องค์ประกอบ	**ผลการประเมินเทียบกับเกณฑ์**		
	ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ	**ปกติ**	**สูงกว่าปกติ**
ด้านดี	1 (2.7%)	30 (81.1%)	6 (16.2%)
ด้านเก่ง	-	27 (73.0%)	10 (27.0%)
ด้านสุข	-	25 (67.6)	12 (32.4%)
ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)	**-**	**30 (81.1%)**	**7 (18.9%)**

หมายเหตุ ข้อมูลที่แสดงในตาราง เช่น 6 (16.2%) หมายถึง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 16.2

พฤติกรรมเด็กปฐมวัยที่แสดงออกเป็นส่วนมาก โดยจำแนกตามรายด้านพบว่า ด้านดี คือ หยุดการกระทำที่ไม่ดีเมื่อผู้ใหญ่ห้าม ผลประเมิน "เป็นประจำ" ร้อยละ 62.2 (ตารางที่ 3 ข้อ 2) ด้านเก่ง คือ สนใจ รู้สึกสนุกกับงานหรือกิจกรรมใหม่ๆ ผลประเมิน "เป็นประจำ" ร้อยละ 83.8 (ตารางที่ 3 ข้อ 7) ด้านสุข คือ รู้จักหาของเล่น หรือกิจกรรมเพื่อสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน ผลประเมิน "เป็นประจำ" ร้อยละ 86.5 (ตารางที่ 3 ข้อ 12) รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 พฤติกรรมของเด็กปฐมวัยที่แสดงออก แสดงเป็นจำนวนและร้อยละของเด็ก จำแนกเป็นรายด้านและรายข้อ (N=37)

ประเด็นที่ประเมิน	พฤติกรรมของเด็กปฐมวัย			
	ไม่เป็นเลย	เป็นบางครั้ง	เป็นบ่อยครั้ง	เป็นประจำ
ด้านดี				
1. แสดงความเห็นใจเมื่อเห็นเพื่อนหรือผู้อื่นทุกข์ร้อน เช่น บอกว่าสงสาร เข้าไปปลอบหรือเข้าไปช่วย		5 (13.5%)	19 (51.4%)	13 (35.1%)
2. หยุดการกระทำที่ไม่ดีเมื่อผู้ใหญ่ห้าม		2 (5.4%)	2 (32.4%)	**23 (62.2%)**
3. แบ่งปันสิ่งของให้คนอื่นๆ เช่น ขนม ของเล่น		2 (5.4%)	0 (54.0%)	15 (40.6%)
4. บอกขอโทษหรือแสดงท่าที่ยอมรับผิดเมื่อรู้ว่าทำผิด		6 (16.2%)	1 (56.8%)	10 (27.0%)
5. อดทนและรอคอยได้		2 (5.4%)	6 (16.2%)	19 (51.4%)
ด้านเก่ง				
6. อยากรู้อยากเห็นกับของเล่นหรือสิ่งแปลกใหม่			7 (18.9%)	30 (81.1%)
7. สนใจ รู้สึกสนุกกับงานหรือกิจกรรมใหม่ๆ			6 (16.2%)	**3 1 (83.8%)**
8. ซักถามในสิ่งที่อยากรู้	1 (2.7%)	6 (16.2%)	7 (18.9%)	23 (62.2%)
9. เมื่อไม่ได้ของเล่นที่อยากได้ก็สามารถเล่นของอื่นแทน		1 (2.7%)	8 (21.6%)	28 (75.7%)
10. ยอมรับกฎเกณฑ์หรือข้อตกลง แม้จะผิดหวัง/ไม่ได้สิ่งที่ต้องการ		3 (8.1%)	8 (48.7%)	16 (16.2%)
ด้านสุข				
11. แสดงความภาคภูมิใจเมื่อได้รับคำชมเชย เช่น บอกเล่าให้ผู้อื่นรู้		3 (8.1%)	8 (21.6%)	26 (70.3%)
12. รู้จักหาของเล่น หรือกิจกรรมเพื่อสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน			5 (13.5%)	**2 (86.5%)**

13. แสดงอารมณ์สนุกหรือร่วมสนุกตามไปกับสิ่งที่เห็น เช่น ร้องเพลง กระโดดเต้น หัวเราะเฮฮา		2 (5.4%)	5 (40.6%)	20 (54.0%)
14. เก็บตัว ไม่เล่นสนุกสนานกับเด็กคนอื่นๆ	35 (94.6%)	2 (5.4%)		
15. ไม่กลัวเมื่อต้องอยู่กับคนที่ไม่สนิทสนม		6 (16.2%)	4 (64.9%)	7 (18.9%)

หมายเหตุ ข้อมูลที่แสดงในตาราง เช่น 5 (13.5%) หมายถึง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5

คะแนนความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กหญิง จำนวน 22 คน และเด็กชาย จำนวน 15 คน เรียงลำดับ มาก-น้อย แสดงให้เห็นดังตารางที่ 4 และผลการทดสอบคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กหญิงและเด็กชาย ด้วยค่า t-Test: Two-Sample Assuming Unequal Variances พบว่าคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กหญิงและเด็กชายไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 4 คะแนนความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กหญิงและชาย

เพศ	**คะแนนความฉลาดทางอารมณ์** (เรียงลำดับ มาก-น้อย)	**จำนวน (N)**
เด็กหญิง	60, 59, 57, 57, 56, 55, 55, 54, 54, 54, 54, 54, 54, 54, 54, 52, 52, 51, 49, 48, 48, 43	22
เด็กชาย	60, 58, 55, 54, 54, 54, 54, 53, 53, 51, 51, 49, 46, 44, 43	15

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กหญิงและเด็กชาย ด้วยค่า t-Test: Two-Sample Assuming Unequal Variances

t-Test: Two-Sample Assuming Unequal Variances	***หญิง***	***ชาย***
Mean	53.36363636	51.93333333
Variance	14.81385281	22.78095238
Observations	22	15
Hypothesized Mean Difference	0	
df	26	
t Stat	0.966049	
P(T<=t) one-tail	0.171460084	
t Critical one-tail	1.70561792	
P(T<=t) two-tail	0.342920168	
t Critical two-tail	2.055529439	

หมายเหตุ p > 0.05 พิจารณาที่ P(T<=t) two-tail 0.342920168

อภิปรายผลการวิจัย

การประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยครั้งนี้ เป็นการประเมินคุณลักษณะ 3 ด้าน คือ (1) ด้านดี เป็นความพร้อมทางอารมณ์ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่นโดยประเมินจากการรู้จักอารมณ์ตนเองและผู้อื่น แสดงความเห็นใจหรือปลอบใจผู้ และแสดงความเห็นใจหรือปลอบใจผู้อื่น อดทนรอคอยได้ มีน้ำใจ รู้จักให้ แบ่งบัน รู้ว่าทำผิดหรือยอมรับผิด (2) ด้านเก่ง เป็นความพร้อมทางอารมณ์ที่จะพัฒนาตนไปสู่ความสำเร็จโดยประเมินจากความกระตือรือร้น สนใจใฝ่รู้และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง (3) ด้านสุข เป็นความพร้อมทางอารมณ์ที่จะทำให้ตนเองเกิดความสุขโดยประเมินจากการมีความพอใจ ความอบอุ่นใจ และความสนุกสนานร่าเริง (สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต, 2559)

สาเหตุที่เลือกใช้แบบประเมินแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ เด็กอายุ 3-5 ปี (ฉบับย่อ) สำหรับครู/ผู้ดูแลเด็ก (สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต, 2559) ในงานวิจัยนี้ เนื่องจากเป็นแบบประเมินที่สร้างมาเพื่อมุ่งหมายให้ครู ผู้ดูแลเด็ก ได้ใช้ประเมินและคัดกรองเบื้องต้น ประกอบกับข้อคำถามเพื่อการประเมินนั้นมีจำนวน 15 ข้อ ซึ่งเป็นจำนวนที่ไม่มากเกินไป ทำให้ครูและผู้ดูแลเด็กสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย มองเห็นประเด็นและจดทำประเด็นที่จะต้องสังเกตพฤติกรรมเด็กในช่วงเวลา 4 เดือน ได้อย่างดี ไม่ต้องกังวลกับข้อคำถามหรือประเด็นการประเมินที่มากเกินไป

จากผลการวิจัยนี้ ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยในภาพรวม เด็กส่วนใหญ่อยู่ในระดับปกติ และบางส่วนสูงกว่าปกติ ซึ่งกลุ่มนี้ไม่มีปัญหา ซึ่งตามข้อเสนอของกรมสุขภาพจิตนั้นกล่าวไว้ว่า เด็กที่มีความฉลาดทางอารมณ์ปกติ ควรได้รับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในด้านนั้นๆ ให้ดียิ่งขึ้น ครู ผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองควรร่วมกันส่งเสริมให้เด็กมีความฉลาดทางอารมณ์ในด้านนั้นๆ อย่างต่อเนื่อง

หากพิจารณาประเด็นในภาพรวม (ตารางที่ 2) จะเห็นว่า มีเด็กที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ 1 คน (ร้อยละ 2.7) ซึ่งครู ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครอง ต้องให้ความสนใจเพื่อเสริมพัฒนาการของเด็กรายนี้

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยนี้ มีเด็กปฐมวัยจำนวนหนึ่งที่มีระดับเด็กที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดีต่ำกว่าเกณฑ์ปกตินั้น ครู ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครอง ต้องให้ความสนใจเพื่อเสริมพัฒนาการเป็นพิเศษตามข้อเสนอแนะของกรมสุขภาพจิตแนะนำว่าควรได้รับการประเมินซ้ำด้วยแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ฉบับสมบูรณ์ชุด 55 ข้อ ของกรมสุขภาพจิต เพื่อความชัดเจนในการแก้ไขปัญหาและต้องได้รับการเอาใจใส่พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์อย่างสม่ำเสมอและจริงจัง

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยนี้ สำหรับครู ผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ และผู้ปกครอง ควรให้ความสำคัญและเน้นการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ควรฝึกให้เด็กรู้จักอารมณ์ขอตนเอง ฝึกให้เป็นคนมีน้ำใจ แบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่น ฝึกให้รู้ว่าอะไรถูก อะไรผิด และยอมรับผิดเมื่อทำผิด ในส่วนของด้านเก่ง และด้านสุข ก็ควรพัฒนาด้านนี้อย่างต่อเนื่องหรือให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป อาจใช้การประเมินประเมินความฉลาดทางอารมณ์ฉบับสมบูรณ์ชุด 55 ข้อ ของกรมสุขภาพจิต ซึ่งมีข้อคำถามการประเมินที่ละเอียดกว่าแบบประเมินซึ่งใช้ในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (2562). **มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ.** กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น [ออนไลน์]. ออนไลน์เมื่อ 1 เมษายน 2563. เข้าถึงได้จาก : http://www.dla.go.th/upload/template/tempNews/2020/4/57040_1.pdf (วันที่ค้นข้อมูล 9 พฤศจิกายน 2564)

วรนันท์ ศรียากร. (2562). **จิตเวช : ความฉลาดทางอารมณ์.** โรงพยาบาลพระราม 9. [ออนไลน์]. ออนไลน์เมื่อ 9 พฤษภาคม 2562. เข้าถึงได้จาก : https://www.praram9.com/จิตเวช-ความฉลาดทางอารมณ์/ (วันที่ค้นข้อมูล : 1 มกราคม 2565)

สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต. (2559). **แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ เด็กอายุ 3-5 ปี (ฉบับย่อ) สำหรับครู/ผู้ดูแลเด็ก.** ใน "คลังความรู้สุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต" [ออนไลน์]. ออนไลน์เมื่อ 5 พฤษภาคม 2563. เข้าถึงได้จาก : https://dmh-elibrary.org/items/show/306 (วันที่ค้นข้อมูล : 9 พฤศจิกายน 2564)

อรัญญา กุฎจอมศรี. (2557). **การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SMILE.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://backoffice.thaiedresearch.org/uploads/paper/b75765ec1ea4fa832ec6445c45292d8b.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 1 มกราคม 2565)

ความรอบรู้ด้านสุขภาพที่มีผลต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดปัตตานี

Health Literacy Effecting to Preventing and Controlling Denque Hemorrhagic Fever Among Village Health Volunteer, Pattani Province.

ปรีชา พุกจีน[1] อมรศักดิ์ โพธิ์อ่ำ[2] และ พุฒิพงศ์ มากมาย[3]
Preecha Pukjeen Amornsak Poum and Phutthipong Makmai

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรอบรู้ด้านสุขภาพมีผลต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดปัตตานี จำนวน 6,841 คน โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Daniel เท่ากับ 215 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟ่าครอนบาค เท่ากับ 0.87 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพจำแนกรายด้านที่พบความสัมพันธ์ทางบวกกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดปัตตานี ประกอบด้วย การเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพ (r=0.310, P-value<0.001) การสื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญ (r=0.201, P-value=0.003) การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ (r=0.386, P-value<0.001) การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง (r=0.349, P-value<0.001) การจัดการตนเองให้มีความให้มีความปลอดภัย (r=0.480, P-value<0.001) ตามลำดับ แต่ด้านความรู้ความเข้าใจในการป้องกันและควบคุมโรคไม่พบความสัมพันธ์ (r=0.117, P-value=0.086)

คำสำคัญ: ความรอบรู้ด้านสุขภาพ, โรคไข้เลือดออก, อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

[1] โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลควน อำเภอปะนาแระ จังหวัดปัตตานี, E-mail: pu250905@gmail.com
[2] คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, E-mail: Amornsak1.poum@gmail.com, *ผู้วิจัยร่วม
[3] คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, E-mail: m.phutthi@gmail.com

Abstract

This descriptive research study aimed to study health literacy effecting to preventing and controlling denque hemorrhagic fever among village health volunteer, Pattani Province. Population was 6,841 village health volunteer in Pattani Province, and the sample size calculating used Daniel formula for 215 cases, and systematic random sampling was determining. Data collected by questionnaires composed of; parts 1 characteristic, part 2 health literacy, part 3 preventing and controlling denque hemorrhagic fever. In addition to, validity was checked by 3 experts and try out testing reliability by Cronbach's coefficient alpha about 0.87, an association analysis used Pearson product moment correlation coefficient. The result showed that the factor was associated with preventing and controlling denque hemorrhagic fever with statistic significant including; access skill (r=0.310, P-value<0.001) communication skill (r=0.201, P-value=0.003) media literacy skill (r=0.386, P-value<0.001) decision skill (r=0.349, P-value<0.001) self-management skill (r=0.480, P-value<0.001), cognitive skill was not association (r=0.117, P-value=0.086), respectively.

Keywords: Health literacy, Denque hemorrhagic fever, Village health volunteer

บทนำ

โรคไข้เด็งกี่ (Dengue fever) เริ่มรู้จักครั้งแรกเมื่อประมาณสองร้อยปีที่ผ่านมาประเทศไทยถือว่าโรคไข้เลือดออกเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญมีการระบาดของโรคไข้เลือดออกมานานกว่า 50 ปี ประเทศไทยพบโรคไข้เลือดออกตั้งแต่ปี พ.ศ.2492 โดยในปี พ.ศ. 2501 ได้เกิดการระบาดขึ้นครั้งแรกที่กรุงเทพมหานคร (Hammon WM, Rudnik A, Sather GE., 1960) ต่อมาโรคได้กระจายไปจังหวัดใกล้เคียงกับจังหวัดกรุงเทพฯ และปัจจุบันโรคได้แพร่กระจายไปเกือบทุกพื้นที่ในทุกจังหวัดแม้กระทั่งในหมู่บ้านชนบทของประเทศไทย ประเทศไทยมีรายงานการระบาดของโรคไข้เลือดออก ในปี พ.ศ.2559-2561 จำนวนผู้ป่วย 63,310 ,53,190 และ 85,849 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 96.76, 80.80 และ 129.96 ต่อประชากรแสนคน ซึ่งมีผู้ที่เสียชีวิต 61,63 และ 111 ราย (อัตราตาย 0.10, 0.12, 0.13 ต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ) หลังจากนั้นในแต่ละปีจะมีจำนวนผู้ป่วยและผู้ที่เสียชีวิตจากโรคไข้เลือดออกเกิดขึ้นทุกปี (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2562) สถานการณ์การระบาดของโรคไข้เลือดออกในจังหวัดปัตตานี ระหว่างปี พ.ศ.2559-2561 มีรายงานจำนวนและอัตราป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกเพิ่มขึ้นทุกปี เท่ากับ 1407, 632, 356 ตามลำดับ คิดเป็นอัตราป่วยต่อแสนประชากร เท่ากับ 203.88, 89.60, 49.86 ตามลำดับ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปัตตานี, 2562)

จากข้อมูลดังกล่าวพบว่าอัตราป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกมีแนวโน้มลดลง แต่ยังเป็นปัญหาทางด้านสาธารณสุขที่สำคัญในพื้นที่ และมีอัตราป่วยสูงกว่าเกณฑ์ที่กรมควบคุมโรคกำหนดที่อัตราป่วย 50 ต่อแสนประชากร

จากสถานการณ์และข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติงานในสายงานส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอปานาเระ จังหวัดปัตตานี ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออก จึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่ปฏิบัติงานด้านการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกเขตพื้นที่อำเภอปานาเระ จังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการระบาดของโรคไข้เลือดออกอย่างต่อเนื่อง อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สำหรับการจัดทำแผนงาน/โครงการในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกและแก้ไขพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกที่ไม่ถูกต้องและใช้ขยายผลเป็นข้อมูลในการวางแผนงานการดำเนินงานด้านสาธารณสุขในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความรอบรู้ด้านสุขภาพที่มีผลต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดปัตตานี

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research study) โดยกำหนดตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) คุณลักษณะส่วนบุคคลของ อสม. 2) ความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health literacy) โดยใช้แนวคิดของ Nutbeam (2000) ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านชีวภาพ และด้านเคมี (สำนักโรคติดต่อนำโดยแมลง, 2560)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จำนวน 6,841 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเข้าศึกษาคือเป็น อสม. ที่ขึ้นทะเบียนปีงบประมาณ 2562 อาศัยอยู่ในพื้นที่จริงอย่างน้อย 6 เดือนขึ้นไปและปฏิบัติงานด้านการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในพื้นที่มาไม่น้อยกว่า 1 ปี สามารถอ่านเข้าใจภาษาไทยและสามารถกรอกแบบสอบถามด้วยตนเองได้ เกณฑ์การคัดออกคือ ผู้ที่ไม่สมัครใจตอบแบบสอบถามและเจ็บป่วยในช่วงเก็บข้อมูลจนไม่สามารถให้ข้อมูลได้ คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Daniel (2010)กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ค่าความคลาดเคลื่อนสามารถยอมรับได้เท่ากับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 215 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบมีระบบ (Systematic random sampling) เพื่อเลือกรายชื่อ อสม.เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ, อายุ, สถานภาพสมรส, ระดับการศึกษา, การประกอบอาชีพหลัก, รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน, สิทธิ์ด้านการรักษาพยาบาล, ประวัติการเจ็บป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกของบุคคลในครอบครัว, การได้รับข้อมูลข่าวสาร

ส่วนที่ 2 ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพ การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบแต่ละข้อคำถามมี 3 ตัวเลือก ให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียวเท่านั้น คือ ใช่ ไม่แน่ใจ ไม่ใช่ เกณฑ์การแปลผลแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง ปานกลางและต่ำ การแปลผลตามแนวคิดของ Bloom (1968) แบ่งเป็น 3 ระดับคือ

ความรู้ระดับสูง	คะแนน ≥80% หรือมากกว่า
ความรู้ระดับปานกลาง	คะแนน 61%-79%
ความรู้ระดับต่ำ	คะแนน ≤60%

ด้าน 3) การเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพ 4) การสื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญ 5) การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ 6) การจัดการตนเองให้มีความให้มีความปลอดภัย ลักษณะข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตรส่วน (Ratting scale) 5 ระดับ ตามความถี่ในการปฏิบัติดังนี้ ทุกครั้ง บ่อยครั้ง บางครั้ง นานๆครั้ง ไม่ปฏิบัติ

ระดับสูง	คะแนน 3.67–5.00 คะแนน
ระดับปานกลาง	คะแนน 2.34–3.66 คะแนน
ระดับต่ำ	คะแนน 1.00–2.33 คะแนน

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านชีวภาพ และด้านเคมี ลักษณะคำถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ คือ ปฏิบัติมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ใช้เกณฑ์การแปลผลตามแนวคิดของ Best John W. (1977) แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

ระดับสูง	(3.67–5.00 คะแนน)
ระดับปานกลาง	(2.34–3.66 คะแนน)
ระดับต่ำ	(1.00–2.33 คะแนน)

แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความตรงของเนื้อหา นำแบบสอบถามไปทดลองใช้คำนวณค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach, 1951) เท่ากับ 0.87

สถิติวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้ Pearson's Product Moment correlation coefficient

ผลการวิจัย

อสม. ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (97.21%) มีอายุระหว่าง 30–50 ปี (51.63%) ($\bar{X}$=46.73, S.D.=10.720, Max=68, Min=19) มีสถานภาพสมรส/แต่งงาน/อยู่ด้วยกัน (76.28%) จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า (61.40%) การประกอบอาชีพส่วนใหญ่เป็นแม่บ้าน/ทำงานบ้านตนเอง (40.93%) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน น้อยกว่า 5,000 บาท (43.72%) ($\bar{X}$=7,759.53, S.D.=6,464.51, Max=40,000, Min=0) มีระยะเวลาการปฏิบัติงานเป็น อสม. มากกว่า 10 ปีขึ้นไป (62.07%) ($\bar{X}$=13.31, S.D.=7.624, Min=1, Max=40) ในรอบปีที่ผ่าน อสม. เคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออก (99.07%) การได้รับข้อมูลเรื่องโรคไข้เลือดออกของ อสม. ได้รับจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้แก่ บุคลากรสาธารณสุข (99.07%) อสม. (88.37%) อินเตอร์เน็ต (93.02%) และแผ่นพับ โปสเตอร์ (76.74%) ตามลำดับ

ระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดปัตตานี ในภาพรวมมีระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพอยู่ในระดับสูง (80%) ($\bar{X}$=2.79, S.D.=0.415) เมื่อพิจารณาความรอบรู้ด้านสุขภาพของ อสม. จำแนกรายด้าน พบว่า ความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพอยู่ในระดับสูง (80.47%) ($\bar{X}$=2.20, S.D.=0.410) การเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพ อยู่ในระดับสูง (94.88%) ($\bar{X}$=2.94, S.D.=0.250) การสื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญทางสุขภาพอยู่ในระดับสูง (73.49%) ($\bar{X}$=2.73, S.D.=0.455) การจัดการตนเองให้มีความปลอดภัยอยู่ในระดับสูง (93.49%) ($\bar{X}$=2.93, S.D.=0.273) การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศอยู่ในระดับสูง (85.58%) ($\bar{X}$=2.85, S.D.=0.386) การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องอยู่ในระดับสูง (78.14%) ($\bar{X}$=2.78, S.D.=0.428) ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ความรอบรู้ด้านสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดปัตตานี (n=215)

ความรอบรู้ด้านสุขภาพ	ระดับคะแนน						Mean	S.D.
	สูง		ปานกลาง		ต่ำ			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
1. ด้านความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพ	173	80.47	41	19.07	1	0.47	2.20	0.410
2. ด้านการเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพ	204	94.88	10	4.65	1	0.47	2.94	0.250
3. ด้านการสื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญทางสุขภาพ	158	73.49	56	26.05	1	0.47	2.73	0.455
4. ด้านการจัดการตนเองให้มีความปลอดภัย	201	93.49	13	6.05	1	0.47	2.93	0.273
5. ด้านการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ	184	85.58	29	13.49	2	0.93	2.85	0.386
6. ด้านการตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง	168	78.14	46	21.40	1	0.47	2.78	0.428
ภาพรวมความรอบรู้ด้านสุขภาพ	172	80.00	42	19.53	1	0.47	2.79	0.415

พฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่า ภาพรวมมีคะแนนการปฏิบัติส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง (81.40%) ($\bar{X}$=2.81, S.D.=0.405) เมื่อพิจารณาพฤติกรรมป้องกันโรคไข้เลือดออกที่มีการปฏิบัติระดับสูง ได้แก่ ด้านกายภาพ (90.23%) ($\bar{X}$=2.90, S.D.=0.319) ด้านชีวภาพ (65.58%) ($\bar{X}$=2.64, S.D.=0.519) ด้านเคมี (66.98%) ($\bar{X}$=2.64, S.D.=0.546) ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก	ระดับการปฏิบัติ						Mean	S.D.
	สูง		ปานกลาง		ต่ำ			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
1. ด้านกายภาพ	194	90.23	20	9.30	1	0.47	2.90	0.319
2. ด้านชีวภาพ	141	65.58	70	32.56	4	1.86	2.64	0.519
3. ด้านเคมี	144	66.98	64	29.77	7	3.26	2.64	0.546
ภาพรวม	175	81.40	39	18.14	1	0.47	2.81	0.405

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดปัตตานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r=0.433, P-value<0.001) เมื่อพิจารณาความรอบรู้ด้านสุขภาพจำแนกรายด้านที่พบความสัมพันธ์ทางสถิติ ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพ (r=0.310, P-value<0.001) การสื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญ (r=0.201, P-value=0.003) การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ (r=0.386, P-value<0.001) การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง (r=0.349, P-value<0.001) การจัดการตนเองให้มีความให้มีความปลอดภัย (r=0.480, P-value<0.001) ตามลำดับ สำหรับความรู้ความเข้าใจในการป้องกันและควบคุมโรค ไม่พบความสัมพันธ์ (r=0.117, P-value=0.086) (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคล ความรอบรู้ด้านสุขภาพและการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดปัตตานี

ความรอบรู้ด้านสุขภาพ	การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน(r)	P-value	ความสัมพันธ์
1.ความรู้ความเข้าใจในการป้องกันและควบคุมโรค	0.117	0.086	ไม่พบความสัมพันธ์
2. การเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพ	0.310	<0.001	มีความสัมพันธ์ทางบวก
3. การสื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญ	0.201	0.003	มีความสัมพันธ์ทางบวก
4. การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ	0.386	<0.001	มีความสัมพันธ์ทางบวก
5. การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง	0.349	<0.001	มีความสัมพันธ์ทางบวก
6. การจัดการตนเองให้มีความให้มีความปลอดภัย	0.480	<0.001	มีความสัมพันธ์ทางบวก
รวม	0.433	<0.001	มีความสัมพันธ์ทางบวก

การอภิปรายผล

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นตัวแทนของกระทรวงสาธารณสุขในการให้บริการระดับปฐมภูมิในชุมชน เป็นไปตามบทบาทหน้าที่ในการแจ้งข่าวร้าย กระจายข่าวดี ชี้บริการ ประสานงานสาธารณสุข บำบัดทุกข์ประชาชน มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมสาธารณสุขโดยทำงาน

ร่วมกับบุคลากรสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก (กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน, 2546) กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้กำหนดมาตรการในการป้องกันโรคไข้เลือดออก (กรมควบคุมโรค, 2562) ได้แก่ 1) เก็บบ้านให้สะอาด เช่น พับเก็บเสื้อผ้าใส่ตู้หรือแขวนให้เรียบร้อย เพื่อไม่ให้มีมุมอับทึบเป็นที่เกาะพักของยุง 2) เก็บขยะที่อยู่บริเวณรอบบ้าน เก็บภาชนะใส่อาหารหรือน้ำดื่มที่ทิ้งไว้ใส่ในถุงดำและนำไปทิ้งลงถังขยะ เพื่อไม่ให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุง 3) เก็บน้ำ ภาชนะที่ใส่น้ำเพื่ออุปโภค บริโภค ต้องปิดฝาให้มิดชิด ล้างคว่ำภาชนะใส่น้ำและเปลี่ยนน้ำในกระถางหรือแจกันทุกสัปดาห์ ป้องกันไม่ให้ยุงวางไข่ ซึ่งจะสามารถป้องกันได้ 3 โรคคือ โรคไข้เลือดออก โรคติดเชื้อไวรัสซิกา และโรคไข้ปวดข้อยุงลายและมาตรการ 5ป. 1ข. ประกอบด้วย 1) ปิดภาชนะเก็บกักน้ำให้มิดชิด 2) เปลี่ยนน้ำในภาชนะต่างๆทุก 7 วันเพื่อตัดวงจรลูกน้ำ 3) ปล่อยปลากินลูกน้ำในภาชนะใส่น้ำถาวร 4) ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้โปร่ง 5) ปฏิบัติตามทั้ง 4 ป.เป็นประจำจนติดเป็นนิสัย 5) ขัดภาชนะล้างไข่ยุงลายก่อนเปลี่ยนน้ำจาก ผลการวิจัยพบว่า อสม. มีระดับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในระดับสูง (81.40%)

ความรอบรู้ด้านสุขภาพ 6 ด้าน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดปัตตานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีความสัมพันธ์ในระดับสูง (r=0.433, P-value<0.001) สามารถอธิบายเหตุผลได้ตามแนวคิดของ Nutbeam (2000)ก ล่าวว่า 1) ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะทางสังคมที่กำหนดแรงจูงใจและความสามารถเฉพาะบุคคลในการเข้าถึง ทำความเข้าใจและใช้ข้อมูลเพื่อให้เกิดสุขภาพที่ดี รวมทั้งการพัฒนาความรู้และทำความเข้าใจในบริบทด้านสุขภาพ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และแรงจูงใจเพื่อก่อให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมด้วยตนเอง 2) สมรรถนะของบุคคลที่สามารถเข้าถึงเข้าใจประเมินใช้ความรู้ และสื่อสารเกี่ยวกับสารสนเทศด้านสุขภาพตามต้องการ เพื่อส่งเสริมและรักษาสุขภาพที่ดีตลอดชีวิต 3) ทักษะทางสังคมและการคิดวิเคราะห์ที่กำหนดแรงจูงใจ และความสามารถของบุคคลในการเข้าถึงข้อมูล เข้าใจและใช้ข้อมูลเพื่อส่งเสริมและรักษาสุขภาพ แสดงว่าบุคคลที่มีความรอบรู้ด้านสุขภาพในระดับสูงจะส่งผลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตนในเรื่องการดูแลสุขภาพ เนื่องจากมีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มีทักษะในการสื่อสารที่ดี การรู้เท่าทันสื่อ สามารถวิเคราะห์ประเมินเนื้อหาจากสื่อ ตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องในการป้องกันและควบคุมโรค และสามารถจัดการตนเองเพื่อป้องกันการเกิดโรคได้ดี มีการสร้างความตระหนักในการช่วยกันป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกให้แก่คนในครอบครัว เพื่อนบ้านและชุมชนได้ ในทางกลับกันบุคคลที่มีความรอบรู้ด้านสุขภาพในระดับต่ำมีแนวโน้มที่จะประสบปัญหาสุขภาพได้มากกว่าและมักจะเกิดการเจ็บป่วยและมีสุขภาพที่แย่กว่า สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ วีระ กองสนั่น และคณะ (2563) ที่พบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อยู่ในระดับสูง 93.53% และ

มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขเขตตำบลหนองใหญ่ อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r=0.710, P-value<0.001) บุคคลที่มีความรอบรู้ด้านสุขภาพในระดับสูงจะส่งผลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตนในเรื่องการดูแลสุขภาพ เนื่องจากมีการใช้ข้อมูลข่าวสาร การรู้เท่าทันสื่อ สามารถวิเคราะห์ประเมินการตัดสินใจปฏิบัติที่ถูกต้อง สามารถชี้แนะเรื่องสุขภาพส่วนบุคคลให้แก่คนในครอบครัว เพื่อนบ้านและชุมชนได้ รวมถึงมีแนวโน้มที่จะประสบปัญหาสุขภาพได้น้อยกว่าบุคคลที่มีความรอบรู้ด้านสุขภาพต่ำที่มักจะเกิดการเจ็บป่วยและมีสุขภาพที่แย่กว่า และสอดคล้องกับแนวคิดของ European Health Literacy Consortium (2012) กล่าวว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับการอ่านออกเขียนได้ของประชาชน และเป็นตัวกำหนดกรอบความรู้ แรงจูงใจของบุคคลที่จะเข้าถึง เข้าใจ ประเมินและประยุกต์ใช้ข่าวสารด้านสุขภาพที่จะใช้ดุลพินิจต่อการตัดสินใจในการที่จะทำหรือไม่ทำอะไร ในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวกับการใช้บริการสุขภาพ การป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพเพื่อธำรงรักษาสุขภาพ หรือปรับปรุงสุขภาพตนเอง เพื่อให้เกิดคุณภาพที่ดีตลอดทุกช่วงวัยของชีวิต แตกต่างจากงานวิจัยของ ชมพูนุช อินทศรี (2560) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในชุมชนบ้านคลองบางนา ตำบลศีรษะจระเข้น้อย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ความรู้ เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับการป้องกันโรคไข้เลือดออก

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน แต่มีบางประเด็นที่จะต้องเพิ่มศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจในการป้องกันและควบคุมโรคไม่พบความสัมพันธ์กับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดปัตตานี ดังนั้น ผู้บริหารของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปัตตานี สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องโรคไข้เลือดออกแก่ อสม. ในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดทำช่องทางให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลการป้องกันโรคไข้เลือดออกและโรคที่มียุงลายเป็นพาหะนำโรคในพื้นที่เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง

เอกสารอ้างอิง

กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค. (2562). **รายงานการพยากรณ์โรค "ไข้เลือดออก"**. กรุงเทพฯ. กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน. (2546). **แผนยุทธศาสตร์การดำเนินงาน สุขภาพภาคประชาชน.**พิมพ์ครั้งที่ 3. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ชมพูนุช อินทศรี. (2560). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการป้องกันโรคไข้เลือดออก [วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต]**. สมุทรปราการ: มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

วีระ กองสนั่น, อมรศักดิ์ โพธิ์อ่ำ. (2563). **ความรอบรู้ด้านสุขภาพที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเขตตำบลหนองใหญ่ อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์.** วารสารวิทยาศาสตร์สุขภาพและการสาธารณสุขชุมชน; 3(1): 35-44.

สำนักโรคติดต่อนำโดยแมลง. (2560). **คู่มืออาสาปราบยุง (โรคไข้เลือดออก โรคติดเชื้อไวรัสซิกา โรคไข้ปวดข้อยุงลาย)**. กรุงเทพฯ. กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.

Best, John W. (1977). Research is Evaluation. (3rded). **Englewood Cliffs: N.J**. Prentice-Hall.

Bloom, BenjaminS., et al. (1971). **Hand book on Formative and Summative Evaluation of Student Learning**. New York: McGraw-Hill Book Company.

Cronbach, Lee J. (1951). **Essentials of Psychological Testing. 3rd ed**. New York: Harper.

Daniel W.W. (2010). **Biostatistics: Basic Concepts and Methodology for the Health Sciences**. (9th ed). New York: John Wiley & Sons.European Health Literacy Consortium (2012)

HLS-EU Consortium. (2012). **Comparative report on health literacy in eight EU member states**. The European Health Literacy Survey HLS-EU. [Online] Available from: www.HEALTH-LITERACY.EU.

Hammon WM., Rudnik A., Sather GE.. (1960**). Viruses associated with epidemic hemorrhagic fever of the Philippines and Thailand**. Science. 131(11), 3.

Nutbeam, D. (2000). **Health Literacy as a public health goal: a challenge for contemporary health education and communication strategies into health 21st century**. Health Promotion International. 15(8) printed in Great Britain.

ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุ เขตอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี

Predisposingม enabling, and reinforcing factors associated with health behavior among elderly in Lansak District, Uthai Thani Province.

นพดล ทองอร่าม[1] อมรศักดิ์ โพธิ์อ่ำ[2] และ พุฒิพงศ์ มากมาย[3]
Nopaadol Thongaram Amornsak Poum and Phutthipong Makmai

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุ ประชากรคือ ผู้สูงอายุ ระหว่าง 60-70 ปี เขตอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 811 คน โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Daniel เท่ากับ 274 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคล ความรู้ด้านสุขภาพ การรับรู้ด้านสุขภาพ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม และพฤติกรรมสุขภาพ แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟ่าครอนบาค เท่ากับ 0.90 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพผู้สูงอายุของผู้สูงอายุเขตอำเภอลานสัก จังหวัดนครปฐม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ การรับรู้ด้านสุขภาพ (r=0.248, P-value<0.001) การเข้าถึงบริการสถานที่สาธารณะของชุมชน (r=0.250, P-value<0.001) การมีส่วนในชมรมผู้สูงอายุและชุมชน (r=0.206, P-value<0.001) การได้รับแรงสนับสนุนจากบุคลากรด้านสุขภาพ (r=0.257, P-value<0.001) ตามลำดับ

คำสำคัญ: ปัจจัยนำ, ปัจจัยเอื้อ, ปัจจัยเสริม, พฤติกรรมสุขภาพ, ผู้สูงอายุ

Abstract

This descriptive research aimed to study predisposing, enabling, and reinforcing factors associated with health behavior among elderly. Population in this study consisted of 811 elderlies age between 60-70 years which be registered in Lansak

[1]วิทยาลัยชุมชนปัตตานี, E-mail: Nopadol.tho@pncc.ac.th
[2]คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, E-mail: Amornsak1.poum@gmail.com, *ผู้วิจัยร่วม
[3]คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, E-mail: m.phutthi@gmail.com

District, Uthai Thani Provinc. The sample size calculating used Daniel formula for 274 cases, and systematic random sampling was determined for collecting data. Data collected by questionnaires composed of 6 parts including, characteristics, health knowledge, health perception, enabling, and reinforcing factor, and health behavior. In addition to check questionnaire standardization, validity was checked by 3 experts and try out testing reliability by Cronbach's coefficient alpha about 0.90. Data analyzed using statistical as Pearson product moment correlation coefficient. The result showed that factors were associated with health behavior among elderly with statistic significantly including; health perception (r=0.248, P-value<0.001) accessibility in public community (r=0.250, P-value<0.001) participatory with aging club and community (r=0.206, P-value<0.001) health worker support (r=0.257, P-value<0.001), respectively.

Keywords : Predisposing factor, Enabling factor, Reinforcing factor, Health behavior, Elderly

บทนำ

ในช่วง 3-4 ทศวรรษที่ผ่านมา การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรทั้งในระดับนานาชาติและประเทศไทยเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว สถานการณ์และแนวโน้มประชากรผู้สูงอายุของประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ.2548 มีประชากรผู้สูงอายุ ร้อยละ 10 และในปี พ.ศ.2561 มีจำนวนประมาณ 11.7 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 17.8 ของประชากรไทย (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, 2562) โดยองค์การสหประชาชาติคาดการณ์ว่าประเทศไทยจะมีสัดส่วนผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จะเพิ่มเป็น ร้อยละ 28 ในปี พ.ศ.2574 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 37.1 ในปี พ.ศ.2593 ซึ่งจะมีผลทำให้ประเทศไทยกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด (ชมพูนุช พรหมภักดี, 2556) สถานการณ์จำนวนผู้สูงอายุเขตจังหวัดอุทัยธานี พบว่า มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยปี พ.ศ. 2562-2564 มีจำนวนผู้สูงอายุเท่ากับ 59,477, 60,289 และ 61,042 คน ตามลำดับ ซึ่งมีลักษณะการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุในอำเภอลานสัก มีจำนวนผู้สูงอายุเท่ากับ 8,367, 9,308 และ 9,516 คน ตามลำดับ (กระทรวงสาธารณสุข, 2565) สำหรับปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ จากผลการตรวจคัดกรองปัญหาสุขภาพ พบว่า ปี พ.ศ.2562 ผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวและปัญหาสุขภาพ ได้แก่ โรคหลอดเลือดสมอง โรคความดันโลหิตสูงและโรคเบาหวานจากปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุเขตจังหวัดนครปฐม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่มีสาเหตุมาจากพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุ ได้แก่ โรคหลอดเลือดสมอง (ร้อยละ 3.52) โรคความดันโลหิตสูง (ร้อยละ 43.78) โรคเบาหวาน (ร้อยละ 20.46) ตามลำดับ

(กระทรวงสาธารณสุข, 2565) จากแนวโน้มของผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้นจึงนำมาซึ่งภาวะเสี่ยงและปัญหาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นวัยแห่งความเสื่อมถอยในทุกๆด้าน ทำให้เกิดอาการเจ็บป่วยตามวัย นอกจากการเจ็บป่วยทางร่างกายที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุแล้ว ยังส่งผลต่อสภาพจิตใจของผู้สูงอายุด้วย เนื่องจากวัยสูงอายุจะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างทั้งจากสภาวะสุขภาพที่เสื่อมถอยลง การสูญเสียบทบาทหน้าที่ทางสังคมและอาจวิตกกังวลต่อความตายที่อยู่ในส่วนลึกของจิตใจสิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกไร้คุณค่า ขาดแรงจูงใจและความกระตือรือร้นลดลง ขาดความเชื่อมั่นและหมดความภาคภูมิใจในตนเอง การเปลี่ยนแปลงของสภาพร่างกายและการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมน้อยลง เกิดการพึ่งพิงทั้งด้านกิจวัตรประจำวันตลอดจนกิจกรรมที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต ส่งผลกระทบทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุได้ ผลจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในผู้สูงอายุทั้งทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และสังคมจะส่งผลกระทบถึงกันและกันไม่รู้จบ มีผลให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุลดน้อยลง (World Health Organization, 1994)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงหลายด้านในวัยสูงอายุจะนำมาซึ่งปัญหาทางสุขภาพทั้งทางร่างกายและทางจิตใจและนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตที่ลดลงไป จนถึงมีคุณภาพชีวิตในระดับที่ไม่ดีได้ ดังนั้นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีการเตรียมความพร้อมและมีพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพจึงเป็นเรื่องที่สำคัญเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้สูงอายุมีระดับคุณภาพชีวิตที่ลดลง การศึกษาวิจัยกลุ่มผู้สูงอายุจะเป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุโดยประยุกต์ใช้แนวทางจากองค์การสหประชาชาติ ได้แก่ ความรอบรู้ด้านสุขภาพ การมีส่วนร่วม สุขภาพและความปลอดภัย (World Health Organization, 2002) ซึ่งเป็นตัวกำหนดปัจจัยต่างๆ ที่เอื้อต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุเขตจังหวัดอุทัยธานี เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาเป็นโปรแกรมการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุเขตอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research Study) โดยกำหนดตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ 2) ปัจจัยนำ 3) ปัยจัยเอื้อ 4) ปัจจัยเสริม ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60–70 ปี และอาศัยอยู่ในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี อย่างน้อย 6 เดือนขึ้นไป จำนวน 811 คน ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของชมรมผู้สูงอายุเป็นผู้สูงอายุติดสังคม ผู้ที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง โดยใช้ผลการประเมิน ADL จะต้องไม่ติดเตียง ไม่ติดบ้าน เกณฑ์การคัดออกคือ ผู้ที่ไม่สมัครใจตอบคำถามและเจ็บป่วยในช่วงเก็บข้อมูลจนไม่สามารถให้ข้อมูลได้

กลุ่มตัวอย่าง คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณที่ทราบประชากรแน่นอนของ Daniel (2012) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ค่าความคลาดเคลื่อนสามารถยอมรับได้ เท่ากับ 0.05 คำนวณได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 274 คน

การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) เพื่อเลือกรายชื่อของผู้สูงอายุจากทะเบียนรายชื่อผู้สูงอายุเขตอำเภอลานสัก จังหวัดนครปฐม โดยนำรายชื่อผู้สูงอายุมาเรียงลำดับรายชื่อตามตัวอักษร ก ถึง ฮ แล้วคำนวณค่าระยะห่างของการสุ่ม เท่ากับ 3 หลังจากนั้นเริ่มสุ่มหยิบรายชื่อกลุ่มตัวอย่างคนแรก แล้วหยิบรายชื่อกลุ่มตัวอย่างลำดับถัดไปโดยเว้นระยะห่างของรายชื่อเท่ากับ 3 สุ่มหยิบรายชื่อกลุ่มตัวอย่างไปจนครบจำนวน 274 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันโรคประจำตัว ผู้ที่ทำหน้าที่หลักในการดูแล

ส่วนที่ 2 ปัจจัยนำด้านความรู้ของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย โรคและปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ อาหารและโภชนาการสำหรับผู้สูงอายุ การออกกำลังกายที่เหมาะสม การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ข้อคำตอบมีลักษณะคำตอบ 3 ตัวเลือกคือ ใช่ ไม่ใช่ ไม่แน่ใจ ใช้เกณฑ์การแปลผลตามเกณฑ์ของ Bloom (Bloom (1968) แบ่งเป็น 3 ระดับคือ ความรู้ระดับสูง คะแนน≥80% ระดับปานกลาง คะแนนระหว่าง 61–79% และระดับต่ำ คะแนน≤60%

ส่วนที่ 3 ปัจจัยนำด้านการรับรู้ด้านสุขภาพ โดยใช้แนวคิดของ Rosenstock (1974) ประกอบด้วย การรับรู้โอกาสเสี่ยงการเจ็บป่วย การรับรู้ความรุนแรงการเจ็บป่วย การรับรู้ประโยชน์ของการดูแลสุขภาพ การรับรู้อุปสรรคของการดูแลสุขภาพ ลักษณะคำถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ใช้เกณฑ์การแปลผลตามแนวคิดของ Best John W (1977) แบ่งเป็น 3 ระดับคือ ระดับสูง (3.67–5.00 คะแนน) ระดับปานกลาง (2.34–3.66 คะแนน) ระดับต่ำ (1.00–2.33 คะแนน)

ส่วนที่ 4 ปัจจัยเอื้อ ประกอบด้วย การเข้าถึงการรับบริการด้านสาธารณสุข การเข้าถึงบริการสถานที่สาธารณะของชุมชน การมีส่วนในชมรมผู้สูงอายุและชุมชน ลักษณะคำถามแบบประมาณค่า 5 ระดับคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ใช้เกณฑ์การแปลผลตามแนวคิดของ Best John W (1977) แบ่งเป็น 3 ระดับคือ ระดับสูง (3.67–5.00 คะแนน) ระดับปานกลาง (2.34–3.66 คะแนน) ระดับต่ำ (1.00–2.33 คะแนน)

ส่วนที่ 5 ปัจจัยเสริม ประกอบด้วย การได้รับแรงสนับสนุนจากบุคลากรด้านสุขภาพ การได้รับแรงสนับสนุนจากผู้นำชุมชน การได้รับแรงสนับสนุนจากครอบครัว ลักษณะคำถามแบบประมาณค่า 5 ระดับคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ใช้เกณฑ์การแปลผลตามแนวคิดของ Best John W (1977) แบ่งเป็น 3 ระดับคือ ระดับสูง (3.67–5.00 คะแนน) ระดับปานกลาง (2.34–3.66 คะแนน) ระดับต่ำ (1.00–2.33 คะแนน)

ส่วนที่ 6 พฤติกรรมสุขภาพผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ความรับผิดชอบต่อสุขภาพ การออกกำลังกาย การรับประทานอาหาร ความสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การพัฒนาด้านจิตวิญญาณ การจัดการด้านอารมณ์ ลักษณะคำถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ คือ ปฏิบัติมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

แบบสอบถามส่วนที่ 3, 4, 5, 6 ใช้เกณฑ์การแปลผลตามแนวคิดของ Best John W (1977) แบ่งเป็น 3 ระดับคือ

ระดับสูง (3.67–5.00 คะแนน)
ระดับปานกลาง (2.34–3.66 คะแนน)
ระดับต่ำ (1.00–2.33 คะแนน)

แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความตรงของเนื้อหา นำแบบสอบถามไปทดลองใช้คำนวณค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach, 1997) เท่ากับ 0.90

สถิติวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment correlation coefficient)

สรุปผลการวิจัย

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (56.20%) มีสถานภาพสมรส/คู่และอยู่ด้วยกัน (73.70%) และมีผู้สูงอายุที่คู่สมรสถึงแก่กรรม หม้าย/หย่า/แยก (22.60%) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (90.10%) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (63.90%) มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน

ระหว่าง 4,501–9,500 บาท (58.80%) ($\bar{X}$=6,977.29, S.D.=3,131.68, Min=600, Max=18,400) ประวัติการมีโรคประจำตัวของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัว (60.90%) โรคประจำตัวที่ผู้สูงอายุป่วยเป็นอันดับแรกคือ โรคความดันโลหิตสูง (15.71%) โรคเบาหวาน (6.60%) โรคเก๊าท์ (5.10 %) ตามลำดับ

ปัจจัยนำด้านความรู้สุขภาพ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (75.90%) ($\bar{X}$=2.66, S.D.=0.63) ปัจจัยนำด้านการรับรู้ด้านสุขภาพ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (75.90%) ($\bar{X}$=2.66, S.D.=0.63) ปัจจัยเอื้อ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (53.60%) ($\bar{X}$=2.49, S.D.=0.57) ปัจจัยเสริม มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (52.20%) ($\bar{X}$=2.51, S.D.=0.52) ตามลำดับ (ตามตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมของผู้สูงอายุเขตอำเภอลานสัก จังหวัดนครปฐม

ตัวแปร	ระดับคะแนน						Mean	S.D.
	สูง		ปานกลาง		ต่ำ			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
ปัจจัยนำ								
- ความรู้สุขภาพ	208	75.90	41	15.00	25	9.10	2.66	0.63
- การรับรู้ด้านสุขภาพ	143	52.20	131	47.8	-	-	2.52	0.50
ปัจจัยเอื้อ	**147**	**53.60**	**116**	**42.20**	**11**	**4.00**	**2.49**	**0.57**
- การเข้าถึงการรับบริการด้านสาธารณสุข	250	91.20	18	6.60	6	2.20	2.89	0.37
- การเข้าถึงบริการสถานที่สาธารณะของชุมชน	158	57.70	86	31.40	30	10.90	2.46	0.68
- การมีส่วนในชมรมผู้สูงอายุและชุมชน	245	89.40	16	5.80	13	4.70	2.84	0.47
ปัจจัยเสริม	**143**	**52.20**	**128**	**46.70**	**3**	**1.10**	**2.51**	**0.52**
- การได้รับแรงสนับสนุนจากบุคลากรด้านสุขภาพ	244	89.10	24	8.80	6	2.20	2.86	0.39

- การได้รับแรงสนับสนุนจากผู้นำชุมชน	199	72.60	69	25.20	6	2.20	2.70	0.50
- การได้รับแรงสนับสนุนจากครอบครัว	261	95.30	8	2.90	5	1.80	2.93	0.31

พฤติกรรมสุขภาพผู้สูงอายุของผู้สูงอายุ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (54%) ($\bar{X}$=2.44, S.D.=0.51) เมื่อพิจารณาพฤติกรรมสุขภาพรายด้านที่อยู่ในระดับสูง ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อสุขภาพ ($\bar{X}$=2.85, S.D.=0.48) การออกกำลังกาย ($\bar{X}$=2.31, S.D.=0.91) การรับประทานอาหาร ($\bar{X}$=2.95, S.D.=0.25) ความสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ($\bar{X}$=2.97, S.D.=0.20) การพัฒนาด้านจิตวิญญาณ ($\bar{X}$=2.94, S.D.=0.30) การจัดการด้านอารมณ์ ($\bar{X}$=2.80, S.D.=0.47) ตามลำดับ (ตามตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 พฤติกรรมสุขภาพผู้สูงอายุของผู้สูงอายุเขตอำเภอลานสัก จังหวัดนครปฐม

พฤติกรรมสุขภาพ	ระดับคะแนน						Mean	S.D.
	สูง		ปานกลาง		ต่ำ			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
พฤติกรรมสุขภาพ	**124**	**45.30**	**148**	**54.00**	**2**	**0.70**	**2.44**	**0.51**
- ความรับผิดชอบต่อสุขภาพ	249	90.90	10	3.60	15	5.50	2.85	0.48
- การออกกำลังกาย	172	62.80	16	5.80	86	31.40	2.31	0.91
- การรับประทานอาหาร	265	96.70	6	2.20	3	1.10	2.95	0.25
- ความสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	271	98.9	0	0.00	3	1.10	2.97	0.20
- การพัฒนาด้านจิตวิญญาณ	266	97.10	2	0.70	6	2.20	2.94	0.30
- การจัดการด้านอารมณ์	229	83.60	36	13.10	9	3.30	2.80	0.47

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพผู้สูงอายุของผู้สูงอายุเขตอำเภอลานสัก จังหวัดนครปฐม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ การรับรู้ด้านสุขภาพ (r=0.248, P-value<0.001) การเข้าถึงบริการสถานที่สาธารณะของชุมชน (r=0.250, P-value<0.001) การมีส่วนในชมรมผู้สูงอายุและชุมชน (r=0.206, P-value<0.001) การได้รับแรงสนับสนุนจากบุคลากรด้านสุขภาพ (r=0.257, P-value<0.001) ตามลำดับ (ตามตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมสุขภาพผู้สูงอายุของผู้สูงอายุเขตอำเภอลานสัก จังหวัดนครปฐม

ตัวแปรอิสระ	พฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุ		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r)	P-value	ระดับความสัมพันธ์
ปัจจัยนำ			
- ความรู้สุขภาพ	0.084	0.164	ไม่พบความสัมพันธ์
- การรับรู้ด้านสุขภาพ	0.248	<0.001	มีความสัมพันธ์ทางบวก
ปัจจัยเอื้อ	**0.204**	**0.01**	**มีความสัมพันธ์ทางบวก**
- การเข้าถึงการรับบริการด้านสาธารณสุข	0.026	0.671	ไม่พบความสัมพันธ์
- การเข้าถึงบริการสถานที่สาธารณะของชุมชน	0.250	<0.001	มีความสัมพันธ์ทางบวก
- การมีส่วนในชมรมผู้สูงอายุและชุมชน	0.206	<0.001	มีความสัมพันธ์ทางบวก
ปัจจัยเสริม	**0.324**	**<0.001**	**มีความสัมพันธ์ทางบวก**
- การได้รับแรงสนับสนุนจากบุคลากรด้านสุขภาพ	0.257	<0.001	มีความสัมพันธ์ทางบวก
- การได้รับแรงสนับสนุนจากผู้นำชุมชน	0.108	0.074	ไม่พบความสัมพันธ์
- การได้รับแรงสนับสนุนจากครอบครัว	0.092	0.131	ไม่พบความสัมพันธ์

อภิปรายผลการวิจัย

การรับรู้ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพผู้สูงอายุของผู้สูงอายุ (P-value<0.001) สามารถอธิบายได้ว่า รับรู้ด้านสุขภาพเป็นการรับรู้ของบุคคลที่บ่งชี้ถึงพฤติกรรม โดยบุคคลจะกระทำหรือเข้าใกล้สิ่งที่ตนเองพอใจเพราะคิดว่าสิ่งนั้นๆ จะก่อให้เกิดผลที่ดีต่อตนเอง รวมทั้งจะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงออกจากสิ่งที่ตนไม่ปรารถนาและไม่พึงพอใจ เช่น การที่บุคคลใดมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการเป็นโรค บุคคลนั้นจะต้องมีความเชื่อว่าตนเองมีโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรค โรคที่เกิดขึ้นมีความรุนแรงและมีผลกระทบต่อชีวิตประจำวันและการปฏิบัติกิจกรรมเฉพาะเจาะจงมีประโยชน์เพื่อลดโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรค เนื่องจากการรับรู้เป็นกระบวนการทางความคิดและจิตใจของมนุษย์ที่แสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด ความเข้าใจต่อสิ่งเร้าที่ผ่านเข้ามาทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ การได้เห็น การได้ยิน การสัมผัส การลิ้มรสและการได้กลิ่นแล้วมีการแสดงพฤติกรรมออกมาอย่างมีจุดมุ่งหมาย โดยมีแรงผลักดันจากความรู้และประสบการณ์เดิม (Rosenstock, 1974) ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรศักดิ์ โพธิ์อำ และคณะ (2565) ที่พบว่า ผู้สูงอายุที่มีการรับรู้ด้านสุขภาพในระดับสูงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับคุณภาพชีวิตที่ดี

การเข้าถึงบริการสถานที่สาธารณะของชุมชน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพผู้สูงอายุของผู้สูงอายุ (P-value<0.001) เนื่องจากการเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุข เช่น การเข้ารับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ความสะดวกในการใช้บริการหรือการเข้าไปใช้บริการโรงพยาบาลชุมชน จะทำให้ผู้สูงอายุเกิดพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุได้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากสถานบริการสาธารณสุขในระดับพื้นที่จะมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุ สอดคล้องกับปัจจัยเอื้อด้านการมีส่วนในชมรมผู้สูงอายุและชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพผู้สูงอายุของผู้สูงอายุ (P-value<0.001) เพราะจะสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรที่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ เช่น การมีสถานที่และอุปกรณ์ช่วยในการออกกำลังกาย หรือการที่มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขออกเยี่ยมตามบ้านเป็นประจำซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพที่ดีขึ้นตามไปด้วย ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของ เนาวรัตน์ ช่างไม้ (๒๕๕๖) พบว่าการเข้าถึงสถานบริการสาธารณสุขด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับการดูแลส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี (P-value =๐.๐๐๖)

การได้รับแรงสนับสนุนจากบุคลากรด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพผู้สูงอายุของผู้สูงอายุ (P-value<0.001) เนื่องจากปัจจัยเสริมเป็นการเสริมหรือสร้างแรงกระตุ้นให้บุคคลเกิดการกระทำหรือเป็นปัจจัยภายนอกที่มาจากคนหรือบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อบุคคลนั้น ในเรื่องการยอมรับหรือไม่ยอมรับพฤติกรรมสุขภาพนั้น ได้แก่ เพื่อนบ้าน บุคคลในครอบครัว ชุมชน บุคลากรสาธารณสุข บุคลากรอื่นปัจจัยส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะของการกระตุ้นเตือน การยกย่องชมเชย การให้กำลังใจการเอาเป็นแบบอย่าง การตำหนิติเตียน การลงโทษ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การวางแผนการดำเนินงานจึงต้องพิจารณาวิเคราะห์และใช้กลวิธีการสร้างหรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลง

ปัจจัยเสริมให้เกิดแรงจูงใจของบุคคลให้เกิดการกระทำหรือเกิดพฤติกรรมเป็นอย่างมาก (Green and Kreuter, 1999) สอดคล้องกับแนวคิดปัจจัยเสริมคือ ผลสะท้อนที่บุคคลจะได้รับคือคาดว่าจะได้รับจากการแสดงพฤติกรรมนั้นอาจช่วยสนับสนุนพฤติกรรมได้ซึ่งจะได้รับจากบุคคลที่มีอิทธิพลต่อตนเอง รวมถึงอิทธิพลจากสังคม (จุฬาภรณ์ โสตะ, 2554)

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดและสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลส่งเริมสุขภาพตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล ควรวางแผนการส่งเสริมสุขภาพให้มีความเหมาะสมกับบริบทการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุส่งเสริมศักยภาพในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพและควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขในการส่งเสริมเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้เหมาะสมและสอดคล้องกับแผนงานโครงการของหน่วยงาน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข. (2565). **Health Data Center.** [อินเตอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2565]. จาก: https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/page.php

จุฬาภรณ์ โสตะ. (2554). **แนวคิดทฤษฎีและการประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ**. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น.

ชมพูนุช พรหมภักดี. (2556). **การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย (Aging society in Thailand).** วารสารสำนักวิชาการสำนัก เลขาธิการวุฒิสภา; 3(16): 3.

เนาวรัตน์ ช่างไม้. (2556). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี**. วารสารสุขภาพภาคประชาชน; 8(6): 8-10.

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. (2562). **สารประชากร มหาวิทยาลัยมหิดล**.นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

อมรศักดิ์ โพธิ์อ่ำ, นูรมา สมการณ์. (2565). **การรับรู้ด้านสุขภาพที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงเขตอำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส.** วารสารสาธารณสุขและวิทยาศาสตร์สุขภาพ; 5(1): 146-155.

Best, John W. (1977). Research is Evaluation. (3rded). **Englewood Cliffs: N.J**. Prentice-Hall.

Bloom, BenjaminS., et al. (1971). **Hand book on Formative and Summative Evaluation of Student Learning**. New York: McGraw-Hill Book Company.

Cronbach, Lee J. (1951). **Essentials of Psychological Testing**. 3rd ed. New York: Harper.

Daniel W.W. (2010). **Biostatistics: Basic Concepts and Methodology for the Health Sciences**. (9th ed). New York: John Wiley & Sons.

Green, L. W. and Kreuter, M.W. (1991). **Health promotion planning: and environmental approach**. Toronto: Mayfied Publishing.

Rosenstock, I.M. (1974). **Historical originals of the Health Belief Model**. Health Education Monographs, 2: 1-9.

World Health Organization. (1994). **Quality of Life Assessment: An Annoted Bibliography**. Geneva: WHO(WHO/MNH/PSF/94.1).

World Health Organization. [WHO] (2002). **Active ageing: A policy framework (WHO/NMH/NPH/02.8).** Retrieved 27 January 2021 from http://www.unati.uerj.br/doc_gov/destaque/Madri2.pdf.

ผลของอุณหภูมิและความเร็วลมที่มีต่อจลนพลศาสตร์การอบแห้งเมล็ดกาแฟด้วยความร้อนจากชีวมวลโดยใช้เทคนิคฟลูอิดไดซ์เบด

Effects of Drying Air Temperature and Drying Air Velocity On drying Coffee Bean from Biomass Heat using Fluidized Bed Technique

เจษฎา วิเศษมณี[1] และ สำรวม โกศลานันท์[2]
Jedsada Visedmanee and Sumroum Kosalanun

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเร็วลมและอุณหภูมิที่ส่งผลต่อการอบแห้งเมล็ดกาแฟ (อาราบิก้า) ด้วยความร้อนจากชีวมวลโดยใช้เทคนิคฟลูอิดไดซ์เบด โดยใช้เครื่องอบแห้งฟลูอิดไดซ์เบดที่ปรับปรุงจากเดิมที่ใช้ความร้อนจากฮีตเตอร์เปลี่ยนเป็นการใช้ความร้อนจากเตาเผาถ่านเป็นแหล่งให้ความร้อน โดยตัวเบดมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 20 cm สูง 100 cm ใช้โบลเวอร์ขนาด 1.25 kW มีไซโคลนขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 24 cm สูง 122 cm ใช้ท่อกัลวาไนซ์ขนาด 4 in เป็นท่อส่งลมตลอดทั้งตัวเครื่องอบแห้ง ในส่วนเมล็ดกาแฟที่ใช้ในการทดสอบเป็นสายพันธ์อาราบิก้า มีความชื้นเริ่มต้นประมาณ 52.76% (มาตรฐานแห้ง) การอบแต่ละครั้งใช้เมล็ดกาแฟครั้งละ 50 g อุณหภูมิอากาศที่ใช้ในการอบ 55 70 85 และ 100 °C ตามลำดับ ความเร็วของอากาศที่ใช้ในการอบแห้งเท่ากับ 5 6 และ 7 m/s และความชื้นสุดท้ายของเมล็ดกาแฟจะอบให้ได้ตามมารตฐานตามท้องตลาดอยู่ที่ 12% (มาตรฐานแห้ง)

จากการทดลอง พบว่า เมื่ออุณหภูมิและความเร็วลมเพิ่มขึ้นอัตราการอบแห้งก็จะเพิ่มขึ้น ในขณะที่ความสิ้นเปลืองพลังงานจำเพาะมีแนวโน้มลดลง โดยอัตราการอบแห้งสูงสุดมีค่า 1.381±0.0061 g_{Water}/min ที่อุณหภูมิและความเร็วลม 100°C และ 7 m/s ตามลำดับ และความสิ้นเปลืองพลังงานจำเพาะต่ำสุดมีค่า 6345.25±50 MJ/Kg ที่อุณหภูมิและความเร็วลม 100°C และ 5 m/s ตามลำดับ

คำสำคัญ : การอบแห้ง, ฟลูอิดไดซ์เบด, เมล็ดกาแฟ

[1] มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก 41/1 หมู่ 7 ตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก amorn04198511@gmail.com โทร 055-515900 ต่อ 256 ,257

[2] มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก 41/1 หมู่ 7 ตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก amorn04198511@gmail.com โทร 055-515900 ต่อ 256 ,257

ABSTRACT

The purposes of this research were to investigate the factors consisted of a temperature and Velocity of air flow affected Arabica coffee beans drying biomass combustion with fluidization technique. The fluidized bed dryer, which was improved from the original heat from the heater to use the heat from the charcoal stove as the heat source. The fluidized bed dryer size of 20 cm diameter and 100 cm height was designed and constructed for this The heater and blower size of 1.25 kW. A cyclone size of 24 cm diameter and 122 cm height was used to separate the product from air. The galvanized steel pipe size of 4 inch diameter was used as air circulating pipe. The Arabica coffee beans initial moisture in this experiment 52.76 %d.b and size of 50 g was used for each experiment. The drying temperature conditions were controlled at 55, 70 85 and 100oC. The air velocity conditions in bed were controlled at 5, 6 and 7 m/s. The final moisture of coffee beans was 12% d.b.

From the result, it was found that the drying temperature was increased the also drying rate and specific moisture extraction rate trend to increase. while the specific energy consumption tends to decrease. The highest drying rate was 1.381±0.0061 g_{Water}/min that was occurred at 100 °C drying temperature and the 7 m/s air velocity. The highest Specific energy consumption, SEC rate was 6345.25±50 MJ/Kg that was occurred at 100 °C drying temperature and 5 m/s air velocity respectively.

Keyword : Arabica Coffee bean, Drying, Fluidized bed

บทนำ

กาแฟ เป็นเครื่องดื่มที่ทำจากเมล็ดซึ่งได้จากต้นกาแฟ หรือมักเรียกว่าเมล็ดกาแฟคั่ว มีการปลูกต้นกาแฟมากกว่า 70 ประเทศทั่วโลก กาแฟเขียว (กาแฟซึ่งยังไม่ผ่านการคั่ว) เป็นหนึ่งในสินค้าทางการเกษตรซึ่งมีการซื้อขายกันมากที่สุดในโลกกาแฟมีส่วนประกอบของคาเฟอีน ทำให้มีสรรพคุณชูกำลังและช่วยให้สมองตื่นตัว สดชื่น ปัจจุบันกาแฟเป็นเครื่องดื่มซึ่งได้รับความนิยมมากที่สุดในโลก **[1]** โดยขั้นตอนการผลิตเริ่มจากเกษตรกรทำการเก็บเกี่ยวเมล็ดกาแฟสดแล้วจะนำเมล็ดกาแฟสดที่เก็บเกี่ยวได้ไปตากแดดจนกว่าเมล็ดกาแฟจะมีความชื้นที่เหมาะสมประมาณ 12% มาตรฐานแห้ง โดยการตากแดดตลอดทั้งวัน ประมาณ 7-10 วัน ซึ่งส่วนมากเกษตรกรจะนำเมล็ดกาแฟสดที่เก็บได้ไปตากไว้บนลานดิน หรือลานคอนกรีตแล้วรอจนกว่าเมล็ดกาแฟจะแห้ง หลังจากนั้นจึงนำไปทำการสีเพื่อเอา

เปลือกเมล็ดกาแฟออก ปัญหาที่พบมากคือ เมื่อนำเมล็ดกาแฟแห้งไปทำการสีจะพบว่ามีเมล็ดกาแฟที่เสียมีจำนวนมาก ทำให้เกษตรกรขายกาแฟได้ในราคาต่ำ เมล็ดที่เสียส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากขั้นตอนการลดความชื้น ซึ่งก็คือขั้นตอนการตากนั่นเอง โดยส่วนมากเกิดจากสภาพของสิ่งแวดล้มไม่เอื้ออำนวย เช่นมีฝนตกลงมาขณะกำลังตาก รวมถึงปริมาณแสงแดดไม่คงที่ และไม่เพียงพอเป็นต้น ทำให้เมล็ดกาแฟส่วนที่ไม่แห้งสนิทจะเกิดการหมักตัว ทำให้เกิดเชื้อรา มีกลิ่นราติดมาด้วย หรือในบางกรณีเมล็ดกาแฟจะเกิดเป็นสีดำหลังทำการสีเปลือกของเมล็ด นอกจากนั้นการตากกาแฟบนลานดินมักมีสิ่งแปลกปลอมติดมากับกาแฟด้วย เช่น กรวด หินดิน เป็นต้น

จากปัญหาที่พบดังกล่าวการใช้วิธีการอบแห้งจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญเนื่องจากอำนวยความสะดวก รวดเร็ว สะอาด และทำให้ผลผลิตเมล็ดกาแฟมีคุณภาพสูง โดยรูปแบบที่นิยมใช้เพื่อการอบเมล็ดกาแฟมีหลากหลายรูปแบบ โดยหนึ่งในวิธีที่เป็นที่นิยมคือ รูปแบบการอบแห้งด้วยเทคนิคฟูอิดไดเบด เนื่องจากข้อดีในด้านการอบแห้งที่รวดเร็ว ส่งผลให้ได้เมล็ดพืชอบแห้งที่มีความชื้นสม่ำเสมอ โดยที่ผ่านมามีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบแห้งเมล็ดพืชด้วยเทคนิคฟลูอิดไดซ์เบด อาทิเช่น **เจษฎา วิเศษมณี และคณะ [2]** ได้ศึกษาอิทธิพลของความเร็วลมและอุณหภูมิที่ใช้อบแห้งเมล็ดข้าวโพดพันธุ์อินทรี 2 ด้วยเทคนิคฟลูอิดไดเซชัน จากการศึกษาพบว่า อัตราการอบแห้งและอัตราการระเหยของไอน้ำต่อพลังงานที่ใช้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่ออุณหภูมิและความเร็วลมที่ใช้ในการอบแห้งเพิ่มสูงขึ้น โดยอัตราการอบแห้งสูงสุดมีค่า 0.294 kg/hr ที่สภาวะ ความเร็วลม 7.5 m/s อุณหภูมิ 90°C และอัตราการระเหยของไอน้ำต่อพลังงานที่ใช้สูงสุดมีค่า 0.06 kg/kWhr ที่สภาวะความเร็วลม 7.5 m/s อุณหภูมิ 70°C **วรเมธ ทัดทอง และคณะ [3]** ได้ศึกษาเทคนิคการเทคนิคฟลูอิดไดซ์เบด สำหรับการอบแห้งเมล็ดกาแฟสดใหม่มีคุณภาพของผลผลิตดีขึ้น เทคนิคนี้จะช่วยลดเวลาการอบแห้งของเมล็ดกาแฟสดลงจากปกติ 2 อาทิตย์ เหลือเพียง 5 ชั่วโมง ในชุดการทดลองหอทดลองฟลูอิดไดซ์เบดทำจากท่ออะคริลิกใสที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางเท่ากับ 140 mm และมีความสูง 1,000 mm ขณะที่แผ่นการกระจายอากาศจะถูกวางไว้ที่ปลายทางเข้าของหอทดลองฟลูอิดไดซ์เบดโดยมีสัดส่วนพื้นที่ว่างของลมที่ออกจากแผ่นกระจายอากาศเป็น 60% ของพื้นที่หน้าตัดทั้งหมดของแผ่นการกระจายอากาศ ในการทดลองจะทำการอบที่ความจุ 0.6 ถึง 1.2 kg ของเมล็ดกาแฟสด ซึ่งอากาศที่เข้าชุดฟลูอิดไดซ์เบดจะถูกให้ความร้อนจากชุดฮีทเตอร์ขนาด 3 kW เป็นเวลา 30 min จนกระทั่งได้อุณหภูมิของอากาศที่ทางเข้าได้ตามความต้องการในการทดลองจะควบคุมอุณหภูมิให้คงที่ไว้ ที่ 50 ถึง 90 °C ค่าอัตราการไหลของอากาศจำเพาะ และความเร็วลมที่ทางเข้าชุดฟลูอิดไดซ์เบด 2 ถึง 4 m/s ซึ่งตัวแปรทั้งหมดได้ถูกนำมาศึกษาผลกระทบต่อการลดลงของความชื้นของเมล็ดกาแฟสด จากผลการทดลองสามารถที่จะลดความชื้นของเมล็ดกาแฟสดจาก 68% เหลือเพียง 14% ในช่วงเวลา 5 ถึง 7 h และพบว่าในช่วง 1 ถึง 2 hแรก จะเกิดการลดลงของความชื้นของเมล็ดกาแฟอย่างมาก

จากงานวิจัยที่ผ่านมายังไม่มีประเด็นในเรื่องผลของอุณหภูมิและความเร็วลมที่มีต่อจลนพลศาสตร์การอบแห้งเมล็ดกาแฟด้วยความร้อนจากชีวมวลโดยใช้เทคนิคฟลูอิดไดซ์เบด ที่ส่งผลต่ออัตราการอบแห้งและค่าความสิ้นเปลืองพลังงานจำเพาะของเมล็ดกาแฟสายพันธ์อาราปิก้า ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงมีแนวความคิดที่จะศึกษาเกี่ยวกับผลของอุณหภูมิและความเร็วลมที่มีต่อการอบแห้งเมล็ดพริกไทยโดยใช้เทคนิคฟลูอิดไดเบด เพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มและรักษาคุณภาพรวมถึงการยืดอายุการเก็บรักษาของเมล็ดกาแฟเพื่อให้สามารถแข่งขันในเชิงพาณิชย์ได้ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเร็วลมและอุณหภูมิที่เหมาะสมในการอบแห้งเมล็ดกาแฟ
2. เพื่อหาอัตราการอบแห้งในการอบแห้งเมล็ดกาแฟ
3. เพื่อหาค่าความสิ้นเปลืองพลังงานจำเพาะในการอบแห้งเมล็ดกาแฟ

ขอบเขตของการวิจัย

1. อุณหภูมิที่อบแห้งคือ 55 70 85 และ 100℃
2. ความเร็วลมที่อบแห้งคือ 5 6 และ 7m/s
3. ความชื้นสุดท้ายของเมล็ดกาแฟสุดท้ายไม่เกิน 12% มาตรฐานแห้ง
4. การทดสอบใช้เมล็ดกาแฟสายพันธ์อาราบิก้า
5. ใช้ถ่านไม้ตะคร้อเป็นเชื้อเพลิงให้ความร้อน
6. การทดสอบแต่ละครั้ง ใช้เมล็ดกาแฟ 50 g

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

<u>เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย</u>

1 ห้องอบแห้งที่มีลักษณะเป็นทรงกระบอกทำด้วยสแตนเลส (Stainless steel) หนา 1.5 mm มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 20 cm และสูง 100 cm

2 อุปกรณ์ให้ความร้อนแก่อากาศเป็นเตาเผาถ่าน มีขนาด 100×100×100 cm ภายในเตาจะมีถัง 200 L มีเส้นผ่านศูนย์กลาง 59.5 cm สูง 89.5 cm ไว้สำหรับเผาถ่าน และจะมีท่อส่งลมขนาด 20×20 cm อยู่เหนือถัง 200 L

3 พัดลม (blower) แบบแรงเหวี่ยงชนิดใบพัดโค้งหน้า (Forward curve centrifugal) โดยใช้มอเตอร์ขนาด 1.25 kW (220 V, 50 Hz) แรงดันสถิตสูงสุดที่พัดลมสร้างได้ 1300 Pa และมีอัตราการไหลเชิงปริมาตรของอากาศสูงสุดที่ 1000 m^3/hr

4 เครื่องดักฝุ่น (Cyclone) แบบ Reverse flow ทำด้วยเหล็กชุบสังกะสีดัง

5 อุปกรณ์ควบคุมอุณหภูมิ (Temperature control)

6 อุปกรณ์วัดความเร็วลมแบบขดลวดร้อน (Hot wire)

7 เครื่องวัดความดันลดคร่อมเบด (Manometer)

8 เครื่องชั่งดิจิตอล ความละเอียด 0.001g

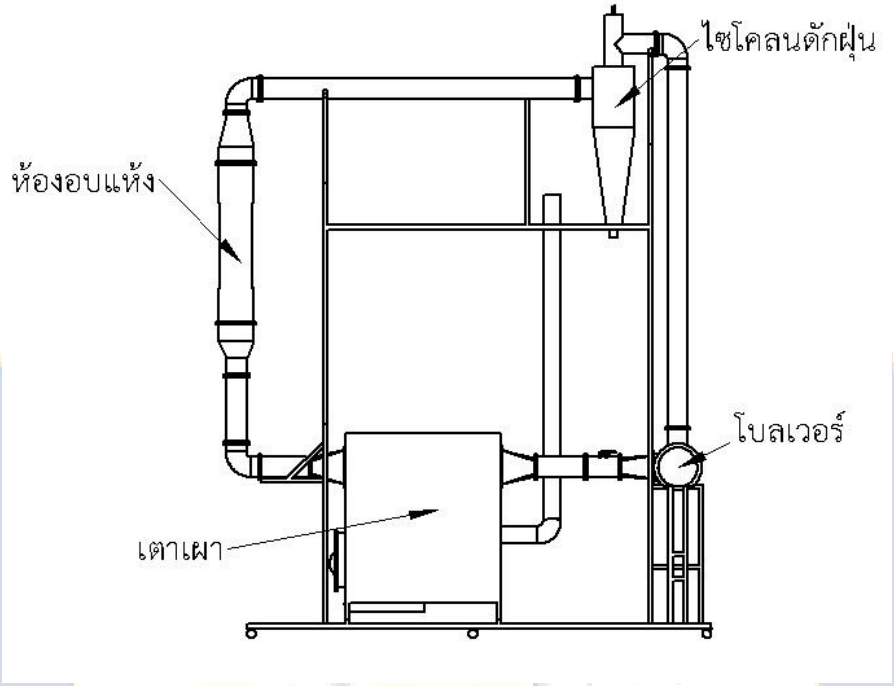

รูปที่ 3 ส่วนประกอบเครื่องอบแห้งแบบฟลูอิไดซ์เบด

<u>การเก็บรวมรวบข้อมูล</u>

การเก็บรวมรวบข้อมูล จะทำการทดสอบหาความชื้นทั้งก่อนอบและหลังอบโดยนำตัวอย่างของเมล็ดกาแฟไปหาความชื้นเริ่มต้นและความชื้นสุดท้าย (ความชื้นเริ่มต้นเป็นความชื้นของเมล็ดกาแฟปกติที่ยังไม่ได้ผ่านการอบ ส่วนความชื้นสุดท้ายเป็นค่าความชื้นของเมล็ดกาแฟที่ผ่านการอบ) โดยวิธีการหาความชื้นเริ่มต้นหาได้จากการนำตัวอย่างเมล็ดกาแฟมาบรรจุลงในภาชนะปิดแล้วชั่งน้ำหนักด้วยเครื่องชั่งดิจิตอล ซึ่งตัวเครื่องสามารถรับรองน้ำหนักสูงสุดได้ที่ 1000 g และมีค่าความละเอียด 0.001 g หลังจากที่ชั่งน้ำหนักเรียบร้อยจะนำไปคำนวนโดยเปรียบเทียบจากน้ำหนักของเมล็ดกาแฟที่ผ่านการอบที่อุณหภูมิ 105 °C เป็นเวลา 72 ชั่วโมง จนน้ำหนักเมล็ดกาแฟคงที่

โดยใช้สมการที่ 1 คำนวณหาความชื้นมาตรฐานแห้ง M_d (Dry basis)

$$M_d = \frac{w-d}{d} \times 100 \qquad (1)$$

$w =$ น้ำหนักก่อนอบแห้ง, kg

$d =$ น้ำหนักหลังอบแห้ง, kg

จากนั้นจะหาน้ำหนักสุดท้ายโดยเปรียบเทียบกับค่าความชื้นมาตรฐานแห้งตามท้องตลาดของเมล็ดกาแฟซึ่งอยู่ที่ 12% มาตรฐานแห้ง ซึ่งในการหาน้ำหนักสุดท้ายนี้จะนำเมล็ดกาแฟที่ผ่านการอบตามเงื่อนไขการทดลองแล้ว มาใส่ไว้ในภาชนะปิด (เพื่อป้องกันความชื้นจากสิ่งแวดล้อมเข้าสู่เมล็ดกาแฟ) รอทิ้งไว้ให้ตัวอย่างเย็นตัวลงจนมีอุณหภูมิเท่ากับสภาวะแวดล้อมแล้วนำตัวอย่างมาชั่งน้ำหนักอีกครั้ง จากนั้นนำค่าที่ได้มาคำนวณหาค่าความชื้น และทำซ้ำ 3 ครั้งในแต่ละการทดลอง

<u>การวิเคราะห์ข้อมูล</u>

ในการวิเคราะห์ข้อมูลทดลองอบแห้งเมล็ดกาแฟ ด้วยเครื่องอบแห้งเทคนิคฟลูอิดไดซ์เบด เพื่อทดสอบหาอุณหภูมิและความเร็วที่เหมาะสมและศึกษาผลของความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศที่มีต่อการอบแห้ง เงื่อนไขที่ใช้ในการทดลองมีดังนี้

1. การทดลองใช้เมล็ดกาแฟสด 50 g ความชื้นเริ่มต้น 55 %d.b. ทำการอบแห้งให้เหลือความชื้นประมาณ 12%d.b.

2. ความเร็วลมในการศึกษาทดลองจะควบคุมโดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับความเร็ว คือ 5 , 6 และ 7 m/s

3. อุณหภูมิลมร้อนที่ใช้ในการทดลองอยู่ที่ 55 70 85 และ 100 °C

วิเคราะห์ความสามารถเครื่องอบแห้งเมล็ดกาแฟด้วยความร้อนจากชีวมวลโดยใช้เทคนิคฟลุอิดไดซ์เบด จากความสิ้นเปลืองพลังงานจำเพาะ (Specific energy consumption, *SEC*) ด้วยสมการที่ (2) อัตราการอบแห้ง (Drying rate, *DR*) ด้วยสมการที่ (3)

ความสิ้นเปลืองพลังงานจำเพาะ (Specific energy consumption, SEC)

$$SEC = \frac{\sum((2.6\times3.6)E_b + (m_{charcoal})(HHV))}{m_{water}} \quad (2)$$

เมื่อ SEC คือ ความสิ้นเปลืองพลังงานจำเพาะ (MJ/kg)

$\sum E_b$ คือ ความสิ้นเปลืองพลังงานไฟฟ้าตั้งแต่เริ่มจนถึงเวลาใด ๆ (kWh)

$m_{charcoa}$,คือ มวลของถ่านที่ใช้ (kg)

HHV คือ ค่าความร้อนสูงสุด (Higher heating value) (kJ/kg)

m_{water} คือ น้ำที่ออก (kg)

2.6 คือ ค่าคงที่สำหรับเปลี่ยนรูปพลังงานเป็นพลังงานของไฟฟ้า

3.6 คือ ค่าคงที่เปลี่ยนหน่วย kWh เป็น MJ

อัตราการอบแห้ง (Drying rate, *DR*)

$$DR = \frac{m_{Ob}}{t_D} \quad (3)$$

เมื่อ m_{Ob} คือ ปริมาณน้ำที่ระเหยจากวัสดุ (kg)

t_D คือ ระยะเวลาการอบแห้ (h)

การอภิปรายผล

การทดลองอบแห้งเมล็ดกาแฟด้วยความร้อนจากชีวมวลโดยใช้เทคนิคฟลูอิดไดซ์เบดเพื่อทดสอบหาอุณหภูมิและความเร็วที่เหมาะสมรวมถึงศึกษาผลของความชื้นสัมพัทธ์ ของอากาศที่มีต่อการอบแห้ง โดยใช้เมล็ดกาแฟในการอบแห้ง ปริมาณ 50 g ความชื้นเริ่มต้น 55 %d.b. ทำการอบแห้งให้เหลือความชื้นประมาณ 12 %d.b. ตามค่ามาตรฐานในท้องตลาด และควบคุมความเร็วลมโดยแบ่งออกเป็นช่วง คือ 5, 6, 7 m/s และอุณหภูมิลมร้อนในการทดสอบแต่ละช่วงคือ 55 70 85 และ 100°C ตามลำดับ โดยผลการทดลองแสดงดังนี้

ผลของความเร็วอากาศที่มีต่อการลดลงของความชื้นเมล็ดกาแฟ

ผลการทดลองแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างความชื้นที่ลดลงของเมล็ดกาแฟกับระยะเวลาที่ใช้ในการอบแห้งที่ความเร็วลมต่างๆ ตามที่กำหนด จากผลการทดลองพบว่า การเปลี่ยนแปลงความชื้นมีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกัน โดยในช่วงอุณหภูมิอบแห้ง 70 85 และ 100 ℃ ความชื้นจะลดลงอย่างรวดเร็วภายในช่วงเวลา 10 นาทีแรก หลังจากนั้นจะค่อยๆลดลงอย่างช้าๆในเวลาต่อมา ในส่วนของอุณหภูมิ 55 ℃ การเปลี่ยนแปลงความชื้นจะลดลงค่อนข้างช้า โดยช่วงเวลาที่ความชื้นลดลงอย่างรวดเร็วจะใช้เวลาประมาณ 40 นาที ในส่วนของความเร็วลมที่ต่างกัน ส่งผลต่อระยะเวลาในการอบแห้งอย่างชัดเจน โดยสังเกตได้ว่า ที่ความเร็วลมที่สูงจะดึงความชื้นออกได้เร็วกว่าความเร็วลมที่ต่ำ เนื่องจากที่ความเร็วลมสูงจะทำให้เกิดความปั่นป่วนอย่างหนาแน่นระหว่างเมล็ดกาแฟกับอากาศร้อนภายในเบด มากกว่าความเร็วลมอากาศที่ต่ำ **[4]** ส่งผลให้อัตราการถ่ายโอนมวลของความชื้นทำได้มากและดีกว่าที่ความเร็วลมที่ต่ำ โดยผลการทดลองแสดงในรูปที่ 2-4 ตามลำดับ

ผลของอุณหภูมิที่มีต่อการลดลงของความชื้นเมล็ดกาแฟ

ความสัมพันธ์ระหว่างเปอร์เซ็นต์ความชื้นของเมล็ดกาแฟกับระยะเวลาในการอบแห้งที่อุณหภูมิ 55 70 85 และ 100 ℃ จากกราฟเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงความชื้นมีแนวโน้มลดลงที่อุณหภูมิการอบแห้งที่สูงมากกว่าอุณหภูมิการอบแห้งที่ต่ำ และความชื้นสุดท้ายของเมล็ดกาแฟที่อบแห้งที่อุณหภูมิสูงจะใช้เวลาลดลงเร็วกว่าอุณหภูมิอบแห้งที่ต่ำ เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกัน ทั้งนี้เป็นผลมาจากอุณหภูมิที่สูงสามารถ

ถ่ายเทความร้อนไปสู่เมล็ดกาแฟได้รวดเร็วกว่าอุณหภูมิที่ต่ำ ส่งผลให้ความชื้นถูกดึงออกจากเมล็ดกาแฟได้อย่างรวดเร็ว ดังแสดงในรูป 2-4 ตามลำดับ

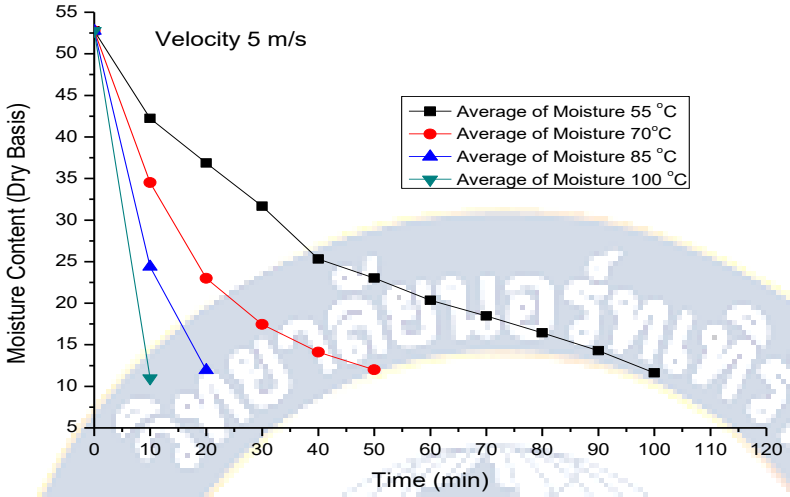

รูปที่ 2 ความชื้นที่ลดลงเทียบเวลาที่ความเร็วลม 5 m/s

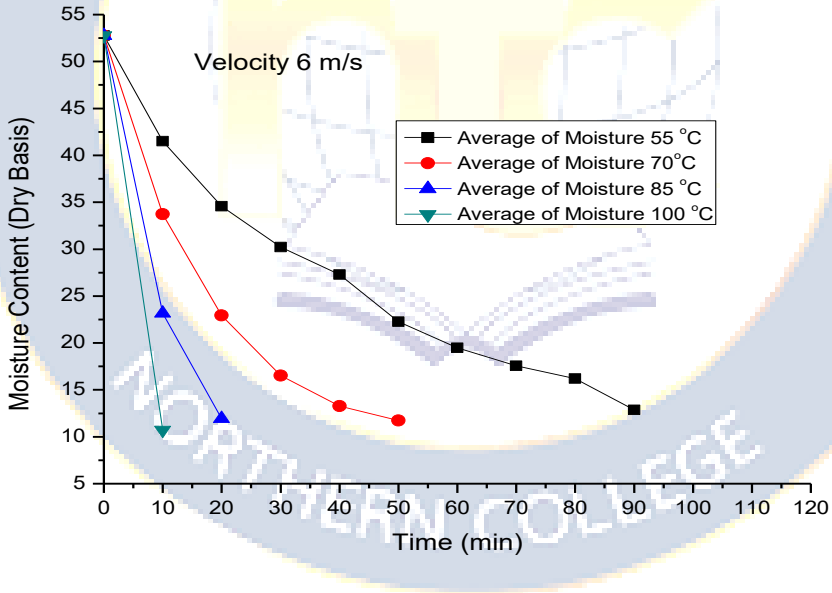

รูปที่ 3 ความชื้นที่ลดลงเทียบเวลาที่ความเร็วลม 6 m/s

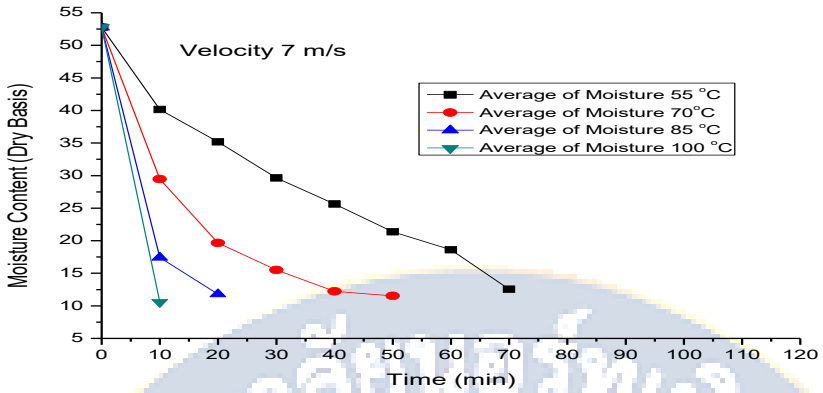

รูปที่ 4 ความชื้นที่ลดลงเทียบเวลาที่ความเร็วลม 7 m/s

สมรรถนะการอบแห้ง

1. ความสิ้นเปลืองพลังงานจำเพาะ (*SEC*)

จากกราฟเปรียบเทียบความสิ้นเปลืองพลังงานจำเพาะ (SEC) การอบแห้งที่อุณหภูมิต่างๆพบว่าการใช้ความเร็วลมสูงในช่วงอุณหภูมิต่ำจะทำให้สิ้นเปลืองพลังงานจำเพาะสูงกว่าช่วงการใช้ความเร็วลมต่ำในช่วงอุณภูมิสูง เหตุที่เป็นเช่นนั้นเพราะการอบแห้งที่ช่วงอุณหภูมิต่ำนั้น ใช้เวลาในการอบแห้งที่นานกว่าการอบแห้งที่ช่วงอุณหภูมิสูง ถึงแม้ว่าการใช้ช่วงอุณหภูมิสูงจะทำให้สิ้นเปลืองพลังงานมากก็ตาม แต่ช่วงเวลาที่ใช้อบแห้งรวดเร็วกว่าการใช้พลังงานจึงน้อยกว่า โดยค่าความสิ้นเปลืองพลังงานจำเพาะใช้สูงสุดอยู่ที่ ความเร็วลม 6 m/s ที่อุณหภูมิ 55°C และต่ำสุดอยู่ที่ ความเร็วลม 5 m/s ที่อุณหภูมิ 100 °C ดังแสดงในรูปที่ 5

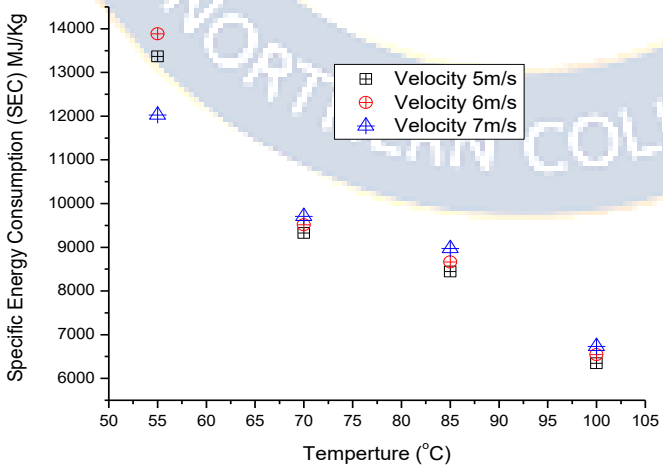

รูปที่ 5 อัตราความสิ้นเปลืองพลังงานจำเพาะ (SEC)

2. อัตราการอบแห้ง (*DR*)

จากกราฟแสดงให้เห็นว่าอุณหภูมิจะมีผลต่ออัตราการอบแห้งมาก โดยเมื่อเพิ่มอุณหภูมิ และความเร็วลมในการอบแห้งมากขึ้นอัตราการระเหยของน้ำที่ออกจากเมล็ดกาแฟยิ่งทำได้ดีและจะลดลงตามลำดับเมื่ออุณหภูมิและความเร็วลมลดลง โดยอัตราการอบแห้งจะมีค่าสูงสุดอยู่ที่ความเร็วลม 7 m/s อุณหภูมิ 100°C และมีค่าต่ำสุดอยู่ที่ความเร็วลม 5 m/s อุณหภูมิ 55°C ตามลำดับ ดังแสดงใน

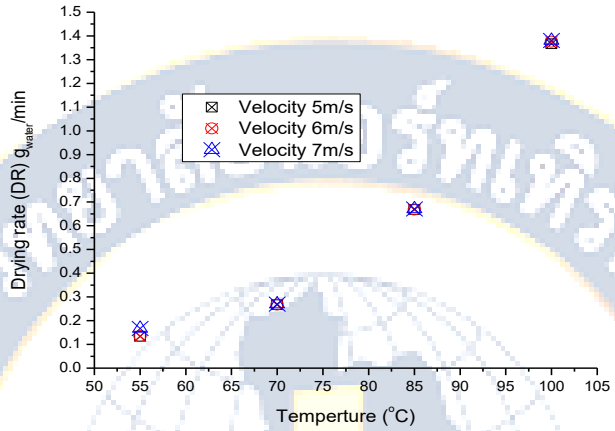

รูปที่ 6 อัตราการอบแห้ง (DR)

สรุปผลการวิจัย

จากผลการทดลองการอบแห้งเมล็ดกาแฟโดยด้วยความร้อนจากชีวมวลโดยการใช้เทคนิคฟลูอิดไดซ์เบดแสดงให้เห็นว่าการความเร็วลมและอุณหภูมิที่สูงส่งผลต่อระยะเวลาในการอบแห้งเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ยิ่งความเร็วลมสูง อุณหภูมิสูง จะส่งผลให้ระยะเวลาในการอบแห้งน้อยลง เหตุที่เป็นเช่นนั้นเพราะ ที่ความเร็วลมและอุณหภูมิอบแห้งที่สูงจะทำให้ความชื้นในเมล็ดพริกไทยลดลงอย่างรวดเร็ว โดยอุณหภูมิ 100 °C ความเร็วลม 7 m/s จะใช้เวลาในการอบแห้งน้อยที่สุดอยู่ที่ 70 นาที ซึ่งเร็วกว่าการอบแห้งที่อุณหภูมิ 55 °C และความเร็วลม 5 m/s ซึ่งใช้เวลา 100 นาที อยู่ถึง 1.4 เท่า แต่ถ้าพิจารณาในแง่ของการสิ้นเปลืองพลังงานในการอบแห้งที่อุณหภูมิ 100°C และความเร็วลม 5 m/s จะให้ความคุ้มค่ามากสุด

ข้อเสนอแนะ

1.ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เครื่องอบแห้งแบบฟลูอิดไดซ์เบดมีขนาดค่อนข้างใหญ่และมีค่าใช้จ่ายในการสร้างสูง ควรนำไปใช้สำหรับผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูงในท้องตลาดเพื่อให้คุ้มค่าต่อการลงทุน

1.2 การอบด้วยเทคนิคฟลูอิดไดซ์เบดเหมาะสำหรับการอบผลิตภัณฑ์ที่มีรูปทรงขนาดเล็กและมีน้ำหนักไม่มาก

2.ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาช่วงการทดสอบประเด็นอุณหภูมิและความเร็วลมที่เหมาะสมในแต่ละผลิตภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมการหาสภาวะการอบแห้งที่เหมาะสมในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตภาคเหนือตอนล่างทั้งหมด

เอกสารอ้างอิง

BeansHerb (2017) **ส่วนประกอบของเชอรี่กาแฟ**. 1 ธันวาคม 2017. https://beanshere.com/posts/coffee-cherry-physiology-3/

เจษฎา วิเศษมณี และ สำรวม โกศลานันท์ (2563). **อิทธิพลของความเร็วลมและอุณหภูมิที่ส่งผลต่อการอบแห้งเมล็ดข้าวโพดด้วยเทคนิคฟลูอิดไดซ์เบด** , วารสารวิศวกรรมศาสตร์ ราชมงคลธัญบุรี ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563 หน้า 169-176.

วรเมธ ทัดทอง, สมิทธ์ เอี่ยมสะอาด และพงษ์เจต พรหมวงศ์. (2546). **การศึกษาคุณลักษณะการอบแห้งเมล็ด กาแฟด้วยเทคนิคฟลุอิดไดซ์เบด**. การประชุมวิชาการเครือข่ายวิศวกรรมเครื่องกลแห่งประเทศไทยครั้งที่ 17, 15-17 ตุลาคม 2546, ปราจีนบุรี.

ชุดฝึกปฏิบัติการเครื่องทำความเย็น ประเภท ตู้เย็น

Refrigeration Practicum Set Type: Domestic Refrigerator /Home Refrigerator

อมร อ้นกรอง[1] เจวารินทร์ ฐานะโภคิน[2] และ สุรพล ชูแสง[3]
Amorn Onkrong Javarin Thanapokin and Surapon Chuseng

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างชุดฝึกปฏิบัติการเครื่องทำความเย็น ประเภท ตู้เย็น และใช้ในการประกอบการเรียนการสอนวิชาเครื่องทำความเย็นและปรับอากาศ รหัสรายวิชา TEDEE104 เป็นวิชาที่อยู่ในแผนการศึกษาใน ระดับปริญญาตรี หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต สาขาวิศวกรรมไฟฟ้า มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือส่วนที่ 1 ชุดฝึกปฏิบัติการเครื่องทำความเย็น ประเภท ตู้เย็น ส่วนที่ 2 ใบประลอง มีดังนี้ 1 เรื่องงานระบบทำความเย็น 2 เรื่องงานต่อวงจรไฟฟ้าเครื่องทำความเย็น 3 เรื่องงานสุญญากาศ ตรวจรอยรั่ว เติมสารทำความเย็น จากนั้นได้นำชุดฝึกและใบประลองที่ได้จากการสร้างเสร็จแล้วไปทำการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

โดยผลการประเมินความเหมาะสมชุดฝึกปฏิบัติการเครื่องทำความเย็น ประเภท ตู้เย็น โดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านโครงสร้างชุดฝึก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.73 คะแนน ซึ่งมีความเหมาะสมระดับดีมาก ด้านการใช้งานของชุดฝึก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.66 คะแนน ซึ่งมีความเหมาะสมระดับดีมาก ด้านใบประลองชุดฝึก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.33 คะแนน ซึ่งมีความเหมาะสมระดับดี

คำสำคัญ: ชุดฝึกปฏิบัติการเครื่องทำความเย็น , ใบประลอง , เครื่องทำความเย็นและปรับอากาศ

[1] มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก 41/1 หมู่ 7 ตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก amorn04198511@gmail.com โทร 055-515900 ต่อ 256 ,257

[2] มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก 41/1 หมู่ 7 ตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก amorn04198511@gmail.com โทร 055-515900 ต่อ 256 ,257

[3] มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก 41/1 หมู่ 7 ตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก amorn04198511@gmail.com โทร 055-515900 ต่อ 256 ,257

Abstract

This research paper aims to create a Refrigeration practice set type and involving in the instructional materials of the course Refrigeration and Air Conditioner, course number TEDEE104 to fulfill the requirement of the Bachelor of Industrial Education majoring in Electrical Engineering, Rajamangala University of Technology Lanna Tak. Can be divided into 2 parts , part 1, practicum kit on cooling machine, refrigerator type. And part 2 was the lab sheets which include 1. cooling system 2. leakage inspection, evacuating and filling of refrigerant and 3 connection of electric circuit. The researchers then brought the practicum kit and lab sheets to 3 specialists for evaluation.

The evaluation result of the practicum kit for cooling machine, refrigerator type evaluated by specialists demonstrated as follows; the average score for structure of the practicum kit was 4.73 which was in a very good level. The average score for usage was 4.66 which was in a very good level. And the average score for the lab sheets was 4.33 which was in a good level

Keyword : Refrigeration practice set , lab sheets**,** Refrigeration and Air Conditioner

บทนำ

เนื่องจากในปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนวิชาเครื่องทำความเย็นและปรับอากาศ รหัสรายวิชา TEDEE104 เป็นวิชาที่อยู่ในแผนการศึกษาใน ระดับปริญญาตรี หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต สาขาวิศวกรรมไฟฟ้า ที่เกี่ยวกับวงจรไฟฟ้าและอุปกรณ์ไฟฟ้าต่าง ๆ จำเป็นต้องมีการเตรียมชุดฝึกและอุปกรณ์ที่ดีเพื่อให้นักศึกษาปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ซึ่งในปัจจุบันนี้ชุดฝึกเครื่องทำความเย็นมีอยู่หลากหลาย โดยชุดฝึกเครื่องทำความเย็น ที่มีอยู่ทั่วไปมุ่งเน้นให้ผู้ใช้ชุดฝึกวิเคราะห์หาสาเหตุและปัญหาต่าง ๆ ที่ทำให้เครื่องทำความเย็นไม่สามารถทำงานได้ การบำรุงรักษายุ่งยากจึงเป็นปัญหาหลักในการนำมาใช้เป็นชุดฝึกให้กับนักศึกษาภายในสถานศึกษาและมีการเคลื่อนย้ายที่ค่อนข้างลำบากสำหรับการจัดการเรียนการสอนนอกสถานที่ การสอนด้วยวิธีการบรรยายหรือใช้สื่อพิมพ์ประกอบที่สร้างความรู้ความเข้าใจคงไม่เพียงพอกับผู้เรียน

ผู้จัดทำได้ตระหนักถึงความสำคัญด้านการปฏิบัติเครื่องทำความเย็นที่มีคุณภาพนั้น ต้องมีชุดฝึกปฏิบัติการ ทั้งนี้ผู้จัดทำได้มีการออกแบบและสร้างชุดฝึกปฏิบัติการเครื่องทำความเย็นประเภท ตู้เย็น เพื่อนำไปใช้ในการฝึกทดสอบใช้ประกอบการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ

เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติทดลองเกี่ยวกับการต่อวงจรไฟฟ้าและระบบเครื่องทำความเย็น โดยอาศัยคู่มือจากใบประลองจากการฝึกที่เข้าใจง่ายและมีประสิทธิภาพที่เสริมสร้างทักษะการทำงานและแก้ไขปัญหาตามสถานการณ์ได้อย่างถูกต้อง

ผู้จัดทำจึงได้ออกแบบและสร้างชุดฝึกปฏิบัติการเครื่องทำความเย็น ประเภท ตู้เย็นเพื่อเป็นประโยชน์ในการฝึกปฏิบัติทดลองเกี่ยวกับการต่อวงจรไฟฟ้าภายในตู้เย็น การต่อระบบเครื่องทำความเย็นได้ โดยชุดฝึกดังกล่าวมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้เรียนรู้หลักการทำงานของวงจรไฟฟ้าและระบบหลักการทำงานของเครื่องทำความเย็นเสริมสร้างทักษะการแก้ไขบกพร่องระหว่างใช้ชุดฝึก ชุดฝึกนี้สามารถเคลื่อนย้ายได้ง่ายสะดวกต่อการจัดการเรียนการสอนนอกสถานที่และที่สำคัญคือนักศึกษาสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพได้ในชีวิตประจำวันและการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการ

2.1เพื่อสร้างชุดฝึกปฏิบัติการเครื่องทำความเย็น ประเภท ตู้เย็น

2.2 เพื่อพัฒนาใบประลองชุดฝึกปฏิบัติการเครื่องทำความเย็น ประเภท ตู้เย็น

กรอบแนวคิด

จากการได้ศึกษาและค้นคว้าจากเอกสารตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับชุดฝึก ลักษณะชุดฝึก ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการสร้างชุดฝึก การสร้างใบประลองอุปกรณ์หลักในชุดฝึกปฏิบัติเครื่องทำความเย็น ประเภท ตู้เย็น มีดังนี้

ความหมายของชุดฝึก

อ้อมน้อย เจริญธรรม (2553, หน้า 34 อ้างอิงใน สุนันทา สุนทรประเสริฐ, 2553, หน้า 21) กล่าวว่า ชุดฝึกเป็นอุปกรณ์การสอนอย่างหนึ่ง ที่สร้างขึ้นมาเพื่อฝึกทักษะนักเรียนหลังจากเรียนเนื้อหาไปแล้ว ช่วยทำให้มีการพัฒนาการที่ดีขึ้นเพราะทำให้นักเรียนมีโอกาสนำความรู้ที่ได้เรียนมาแล้วฝึกให้เกิดความเข้าใจกว้างขวางมากขึ้น [2]

ลักษณะของชุดฝึก

บรู๊ค และ บาร์เนทท์ (Brook, 1960, P 97-105; Barnett 1969, P 155-157 อ้างอิงในอารี บัวคุ้มภัย, 2540, หน้า 26) ได้ให้ความเห็นคล้ายคลึงกันว่า ชุดฝึกที่ดีควรมีหลายรูปแบบมีคำสั่งหรือตัวอย่างที่เข้าใจได้ง่าย สามารถศึกษาได้ตนเองมีความทันต่อเหตุการณ์ และมีความหมายต้องการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้ฝึกหัดอยู่เสมอ แม้ว่าเวลาผ่านนานสักเท่าใดก็ตาม ทำให้การเรียนรู้ยังคงอยู่ในความทรงจำของผู้เรียนตลอดไป [3]

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการสร้างชุดฝึก

ชม ภูมิ ได้กล่าวถึงหลักการและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการสร้างชุดฝึกว่าควรจะได้พิจารณาในสิ่งต่อไปนี้ [1]

3.3.1 ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล

3.3.2 การนำเอาสื่อประสมมาใช้

3.3.3 การนำเอากระบวนการกลุ่มมาใช้

3.3.4 ทฤษฎีการเรียนรู้ยึดหลักจิตวิทยาการเรียนรู้

3.3.4.1 เข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนด้วยตนเอง

3.3.4.2 ทราบผลการเรียนของตนทันที

3.3.4.3 มีการเสริมสร้างอันจะทำให้กระทำพฤติกรรมซ้ำ หรือหลีกเลี่ยงไม่กระทำ

3.3.4.4 ได้เรียนรู้ไปที่ละขั้นตามความสามารถ และความสนใจของนักเรียน

3.3.4.5 การนำวิธีวิเคราะห์ระบบ

การสร้างแบบทดสอบ

1. แบบทดสอบ (Test)

เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดมากในการวัดผล แบบทดสอบหมายถึง ชุดของคำถามหรือกลุ่มของงานใดๆ ที่สร้างขึ้นมาแล้วนำไปเร้าให้เด็กหรือผู้สอบแสดงพฤติกรรมตามที่ต้องการออกมาโดยผู้สอนสามารถสังเกตได้และวัดได้ แบบทดสอบที่ใช้กันอยู่ แบ่งออกเป็นชนิดต่างๆ หลายชนิดแล้วแต่ว่าจะแบ่งตามอะไรหรือยึดอะไรเป็นหลัก ดังนี้แบ่งตามสมรรถภาพที่จะวัดเป็นเกณฑ์ มี 3 ประเภท คือ

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement Test) หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดปริมาณความรู้ความสามารถและทักษะเกี่ยวกับด้านวิชาการที่เด็กได้เรียนรู้มาว่ารับรู้ไว้ได้มากน้อยเพียงใด แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง (Teacher-made test) และ แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized Test)

3. แบบทดสอบความถนัด (Aqtitude Test) แบบทดสอบความถนัดเป็นแบบทดสอบที่ใช้ในการวัดสมรรถภาพหรือศักยภาพหรือความสามารถที่มีอยู่ในตัวบุคคล อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการฝึกฝนความรู้และประสบการณ์ทั้งปวง ส่วนใหญ่จะใช้ในการทำนายสมรรถภาพทางสมองของบุคคลว่าจะสามารถเรียนไปได้ไกลเพียงใด จะสามารถเรียนสิ่งนี้ได้แค่ไหนแบบทดสอบความถนัด แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ แบบทดสอบความถนัดทางการเรียน (Scholastic Aqtitude Test) และแบบทดสอบความถนัดเฉพาะอย่างหรือความถนัดพิเศษ

แบบทดสอบบุคคลและสังคม (Personal-Social Test) มีหลายประเภท เช่น

1) แบบทดสอบวัดทัศนคติ (Attitude Test)

2) แบบทดสอบวัดความสนใจ (Interest Test)

3) แบบทดสอบวัดความสามารถในการปรับตัว (Adjustment Test)

การทดลอง

3.5.1 ความหมายของการทดลอง หมายถึง การนำข้อมูลซ้ำๆ มาหาค่ามาตรฐานในการใช้งาน เช่น การทดลองหา ประสิทธิภาพการรับแรงดึงของเหล็ก นำเหล็กตัวอย่างมาทดลองดึงซ้ำกันอย่างต่ำ 3 ครั้งขึ้นไปแล้ว คำนวณหาค่าเฉลี่ยจากผลการทดลองไปประกอบการตัดสินใจในการใช้งานว่าจะรับแรงดึงอย่างมากที่สุดไม่เกินเท่าไรจึงใช้งานได้ยาวนานและปลอดภัย

3.5.2 วิธีการสอนแบบปฏิบัติการทดลอง (Laboratory Method)

3.5.2.1 ความหมายวิธีการสอนแบบปฏิบัติการทดลอง หมายถึง วิธีสอนที่ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติทดลอง ค้นคว้าหาข้อเท็จจริงตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ด้วยตนเอง ภายใต้การแนะนำอย่างใกล้ชิด จากผู้สอน ผู้เรียนจะได้พิสูจน์ข้อเท็จจริงต่างๆ จากทฤษฎีที่มีผู้ค้นพบมาแล้ว รวมทั้งจะได้ค้นพบความรู้ใหม่จากการทดลองของตนเอง

วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 การออกแบบชุดฝึกปฏิบัติการเครื่องทำความเย็น ประเภท ตู้เย็น

4.1.1 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลการทำความเย็นและการปรับอากาศ

4.1.2 ออกแบบขนาดจริงของชุดฝึกปฏิบัติโดยการกำหนดขนาดของโครงร่าง ขนาดของเครื่องทำความเย็นประเภท ตู้เย็น และดำเนินการจัดสร้างชุดฝึกปฏิบัติการเครื่องทำความเย็นประเภท ตู้เย็น

4.1.3 จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างชุดฝึกปฏิบัติการเครื่องทำความเย็น ประเภท ตู้เย็น โดยศึกษาข้อมูลคุณสมบัติลักษณะการทำงานของอุปกรณ์ต่าง ๆ จากหนังสือหรือคู่มืออุปกรณ์และทางเว็บไซต์ประกอบด้วยแล้วทำการจัดซื้ออุปกรณ์ตามที่ได้กำหนดเอาไว้

4.1.4 จัดสร้างชุดฝึกปฏิบัติการเครื่องทำความเย็น ประเภท ตู้เย็น โดยทำการจัดสร้างโครงร่างตามที่ได้กำหนดออกแบบเอาไว้ล่วงหน้า

4.1.5 ออกแบบใบประลองและจัดทำใบประลองที่จะนำมาใช้ควบคู่กับชุดฝึกปฏิบัติการเครื่องทำความเย็น ประเภท ตู้เย็น

4.1.6 ออกแบบและจัดทำใบประเมินผลเพื่อที่จะนำมาใช้ประเมินคุณภาพของชุดฝึกปฏิบัติการเครื่องทำความเย็น ประเภท ตู้เย็น

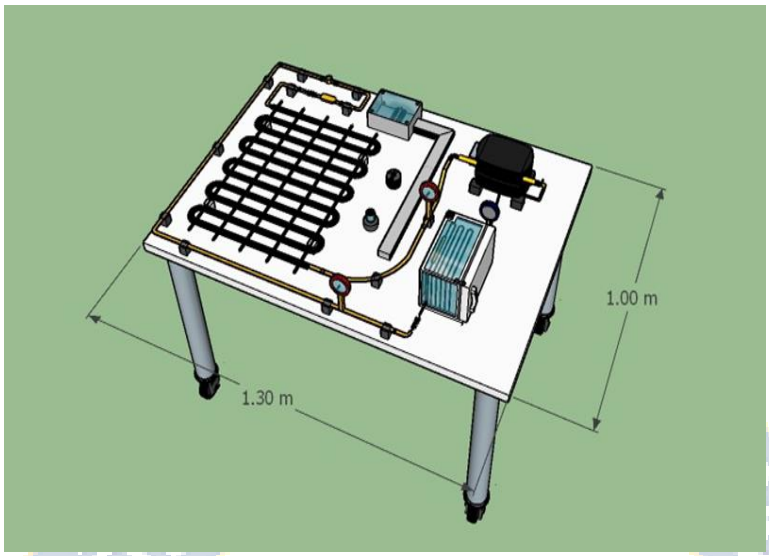

รูปที่ 4.1 การออกแบบชุดฝึกปฏิบัติการเครื่องทำความเย็น ประเภท ตู้เย็น

จากรูปที่ 4.1 แสดงถึงการออกแบบขนาดจริงของชุดฝึกปฏิบัติโดยการกำหนดขนาดของโครงร่างขนาดของเครื่องทำความเย็นประเภท ตู้เย็น

รูปที่ 4.2 ชุดฝึกปฏิบัติการเครื่องทำความเย็น ประเภท ตู้เย็น

จากรูปที่ 4.2 แสดงชุดฝึกปฏิบัติการเครื่องทำความเย็นประเภท ตู้เย็น ใช้สำหรับปฏิบัติการเครื่องทำความเย็นประเภท ตู้เย็น จริง

4.2 การสร้างใบประลอง

ใบประลองที่มีความเหมาะสมกับเนื้อหาในรายวิชาเครื่องทำความเย็นและปรับอากาศซึ่งประกอบด้วย

4.2.1 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงงาน

4.2.2 กำหนดชื่อเรื่องที่จะทำการทดลอง

4.2.3 กำหนดวัตถุประสงค์ของการประลอง

4.2.4 สร้างทฤษฎีเบื้องต้น

4.2.5 อุปกรณ์ที่ใช้ในการทดลอง

4.2.6 ลำดับขั้นการทดลอง

4.2.7 บันทึกผลการทดลอง

4.2.8 สรุปผลการทดลอง

4.2.9 คำถามท้ายใบประลอง

4.4 ขั้นตอนการสร้างใบประลองและชุดฝึกปฏิบัติการเครื่องทำความเย็น ประเภท ตู้เย็น

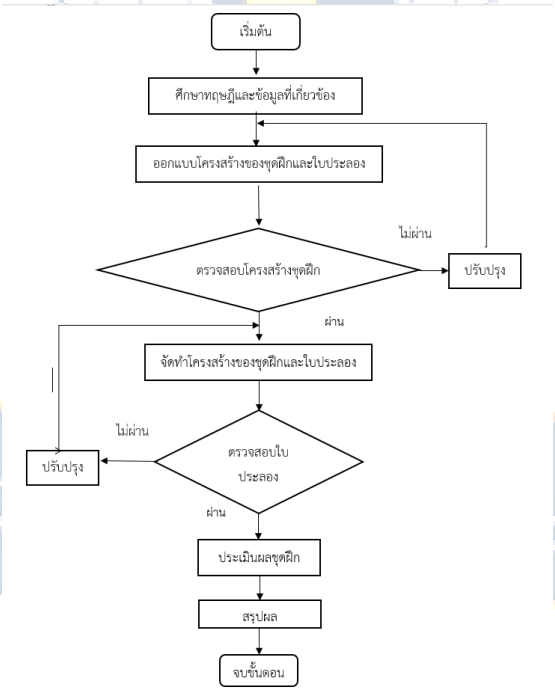

รูปที่ 4.3 ขั้นตอนการสร้างใบประลองและชุดฝึกปฏิบัติการเครื่องทำความเย็น ประเภท ตู้เย็น

จากรูปที่ 4.3 เป็นการแสดงลำดับขั้นตอนการสร้างชุดฝึกปฏิบัติการเครื่องทำความเย็น ประเภท ตู้เย็น โดยเริ่มต้นตั้งแต่ทำโครงงานจนสิ้นสุดโครงงานโดยจะแสดงเป็นขั้นตอน

4.5 แผนผังแสดงขั้นตอนการสร้างแบบประเมิน

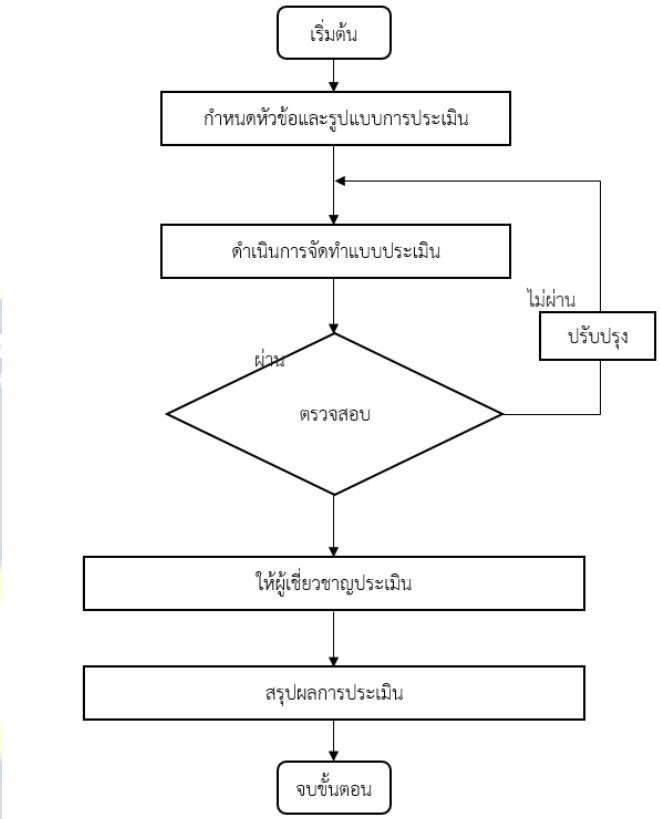

รูปที่ 4.4 แผนผังแสดงขั้นตอนการสร้างแบบประเมิน

จากรูป 4.4 เป็นการแสดงขั้นตอนการสร้างแบบประเมินที่จะนำมาใช้ในการประเมินชุดฝึกและใบประลองโดยแสดงเป็นลำดับขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้นสร้างจนสิ้นสุดการสร้างแบบประเมิน

การอภิปรายผล

ผลที่ได้จากการจัดสร้างชุดฝึกปฏิบัติการเครื่องทำความเย็น ประเภท ตู้เย็น คือ ได้ชุดฝึกปฏิบัติการเครื่องทำความเย็น ประเภท ตู้เย็น และได้สร้างใบประลองที่เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาปฏิบัติการทำความเย็นและปรับอากาศ1 จำนวน 3 ใบประลองซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 1 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สรุปผลการประเมินความเหมาะสมของชุดฝึกและใบประลอง

1. ด้านโครงสร้างของชุดฝึก ผลการประเมินได้ดังนี้ ชุดฝึกมีคู่มือในการใช้งานครบถ้วนอยู่ในระดับเกณฑ์ดีมากระดับเฉลี่ยอยู่ที่ 5.00 คะแนน ขนาดของชุดฝึกมีความเหมาะสมในการใช้งานอยู่ในระดับเกณฑ์ดีระดับเฉลี่ยอยู่ที่ 4.33 คะแนน ความเหมาะสมในการเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ในการสร้างชุดฝึกอยู่ในระดับเกณฑ์ดีมากระดับเฉลี่ยอยู่ที่ 4.66 คะแนน ความเหมาะสมของการออกแบบชุดฝึกอยู่ในระดับเกณฑ์ดีมากระดับเฉลี่ยอยู่ที่ 4.66 คะแนน ชุดฝึกมีความสวยงามอยู่ในระดับเกณฑ์ดีมากระดับเฉลี่ยอยู่ที่ 5.00 คะแนน และโครงสร้างชุดฝึกโดยรวมอยู่ในระดับเกณฑ์ดีมากระดับเฉลี่ยอยู่ที่ 4.73 คะแนน

2. ด้านการใช้งานของชุดฝึก ผลการประเมินได้ดังนี้ ชุดฝึกมีความสะดวกในการต่อใช้งาน อยู่ในระดับเกณฑ์ดีระดับเฉลี่ยอยู่ที่ 4.33 คะแนน ชุดฝึกมีความสะดวกในการเคลื่อนย้ายและจัดเก็บอยู่ในระดับเกณฑ์ดีมากระดับเฉลี่ยอยู่ที่ 5.00 คะแนน ชุดฝึกมีความปลอดภัยในการใช้งานอยู่ในระดับเกณฑ์ดีระดับเฉลี่ยอยู่ที่ 4.33 คะแนน ชุดฝึกมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับเกณฑ์ดีมากระดับเฉลี่ยอยู่ที่ 5.00 คะแนน การใช้งานของชุดฝึกโดยรวมอยู่ในระดับเกณฑ์ดีมากระดับเฉลี่ยอยู่ที่ 4.66 คะแนน

3. ด้านใบประลองชุดฝึก ผลการประเมินได้ดังนี้ วัตถุประสงค์เป็นไปตามหัวข้อเรื่องอยู่ในระดับเกณฑ์ดีระดับเฉลี่ยอยู่ที่ 4.66 คะแนน และ ทฤษฎีเบื้องต้นมีเนื้อหาเหมาะสมกับการทดลองอยู่ในระดับเกณฑ์ดีมากระดับเฉลี่ยอยู่ที่ 4.33 คะแนน รูปภาพและเนื้อหาประกอบรูปมีความชัดเจนอยู่ในระดับเกณฑ์ดีระดับเฉลี่ยอยู่ที่ 4.33 คะแนน คำถามเกี่ยวการประลองมีความชัดเจนอยู่ในระดับเกณฑ์ดีระดับเฉลี่ยอยู่ที่ 4.00 คะแนน ใช้ภาษาชัดเจนเข้าใจง่าย ตัวหนังสือมีขนาดเหมาะสม อยู่ในระดับเกณฑ์ดีระดับเฉลี่ยอยู่ที่ 4.33 คะแนน ใบประลองชุดฝึกโดยรวมอยู่ในระดับเกณฑ์ดีระดับเฉลี่ยอยู่ที่ 4.33 คะแนน

เอกสารอ้างอิง

ชม ภูมิ. **หลักการทฤษฎีความหมายของชุดฝึก**. (ออนไลน์) .แหล่งที่เข้าถึง http://etheses .psru.ac.th.[10/9/2562].

อ้อมน้อย เจริญธรรม. **ความหมายของชุดฝึก**. (ออนไลน์) .แหล่งที่เข้าถึง http://www.edu .nu.ac.th. [10/9/2562]

บรู๊ค และ บาร์เนทท์. **ความหมายของชุดฝึก**. (ออนไลน์) .แหล่งที่เข้าถึง http://www.ethe ses.rbru.ac.th.[10/9/2562]

วรสุดา บุญยไวโรจน์ . **ลักษณะของชุดฝึก**. (ออนไลน์) .แหล่งที่เข้าถึง http://www.kksec.go p.th.[10/9/2562]

สมศักดิ์ สุโมตยกุล. **เครื่องทำความเย็นและเครื่องปรับอากาศ.** กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น, 2552

ประเสริฐ สาสี, พงศธร ด่านตระกูล, อนันต์ วงศ์จันต๊ะ (2557) .**ชุดฝึกวงจรไฟฟ้าของเครื่องทำความเย็นและเครื่องปรับอากาศ**. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

การพัฒนาระบบรักษาความปลอดภัยอาคารสถานที่โดยเทคโนโลยีNFC

Development of Smart Security Guard Using NFC Technology

ประวีณ ไม้เกตุ[1]
Praveen Maiget

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาระบบรักษาความปลอดภัยอาคารสถานที่โดยเทคโนโลยีNFC พัฒนาแอพพลิเคชั่นบนสมาร์ทโฟนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ จัดการระบบและรายงานผลการเข้าจุดตรวจรักษาความปลอดภัยผ่านระบบเว็บไซต์ ออกแบบระบบให้สนับสนุนการทำงานของ รปภ. ให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน เพื่อแก้ไขปัญหา รปภ.ไม่ไปตรวจพื้นที่ และป้องกัน รปภ.ทำงานแทนกัน ระบบออกแบบให้ยืนยันด้วยภาพถ่ายจากกล้องหน้าและจัดเก็บข้อมูลจากการสแกนสถานีตรวจตามจุดต่างๆ ที่ผู้ดูแลระบบเป็นผู้สร้างเส้นทางตรวจด้วยการติดตั้งแท็กเอ็นเอฟซี รปภ.ยังสามารถใช้แอพพลิเคชั่นบันทึกรายงานเป็น ข้อความและรูปภาพ เพื่อเป็นหลักฐานในการทำงานได้ จากผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ผลลัพธ์ของค่าเฉลี่ย(Mean) เท่ากับ 4.18 และผลลัพธ์ของค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เท่ากับ 0.37 และผลจากการทดสอบสแกน NFC Tag จากการติดตั้งหลายพื้นที่ พบว่าติดตั้งบนพื้นผิวพลาสติกมีความเหมาะสมที่สุด จึงสรุปได้ว่าระบบรักษาความปลอดภัยอาคารสถานที่โดยเทคโนโลยีNFCอยู่ในเกณฑ์ที่ดี

คำสำคัญ : ระบบรักษาความปลอดภัย, เอ็นเอฟซี, สมาร์ทโฟน

Abstract

Thesis is created for the objective to develop a security system location by using NFC technology which developing applications on the Smartphone in operating Android system. To manage and report the results of the security check point through the website. The author designed the Application to support the work of security guard, for the result in working and resolve to security guard not usually patrol the area, and

[1] มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม คณะบริหารธุรกิจ สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ

prevent the security guard to Substitute of the other. The system is designed to identify the security guard by the photo from the front of camera and stores the data from the Scan locations where Security Administrator set up the route with track NFC. The security guard can create the report by using the application to be text and images for the evidence of working

From the evaluation system by an expert of 5 people get the results average (Mean) to 4.18 and the results of the standard deviation is 0.37, and the results of the test NFC tag by scanning from the installation in several areas found that the installation on the plastic surface is the most appropriate. Therefore Security Systems location by using NFC technology is in the good criteria.

Keyword : Security System, NFC, Smartphone

บทนำ

จากสภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบันที่มีสภาพไม่แน่นอน สืบเนื่องมาจากปัจจัยทางการเมืองและสภาวะเศรษฐกิจโลก เศรษฐกิจประเทศไทยจึงเกิดการชะลอตัว ทำให้มีประชากรจำนวนมากตกงาน ส่งผลทำให้เกิดอาชญากรรมได้หลากหลายประเภท เช่น การลักขโมย หรือการโจรกรรมในรูปแบบต่างๆ ทั้งในบ้านเรือนประชาชน อาคารสำนักงาน รถยนต์ หรือสถานที่ต่าง ๆ จึงจำเป็นที่จะต้องหาวิธีการป้องกันทรัพย์สิน โดยการป้องกันก็มีหลากหลาย เช่น ติดตั้งกล้องวงจรปิด ใช้บริการเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยหรือ "รปภ." เข้ามาช่วยดูแล แต่ก็ยังประสบปัญหาทรัพย์สินถูกโจรกรรม อันเนื่องมาจากการลักลอบเข้ามาของโจร โดยมีข่าวให้เห็น อาทิเช่น เมื่อ 15 มีนาคม พ.ศ. 2559 เว็บไซต์มติชนออนไลน์ รายงานว่าบ้านของ นายณวัฒน์ อิสรไกรศีล พิธีกรชื่อดัง ถูกคนร้ายจำนวนไม่ต่ำกว่า 2 คน บุกกวาดทรัพย์สินในบ้านพักหรู ได้ทรัพย์สินไปมูลค่าไม่ต่ำกว่า 10 ล้านบาท โดย นายณวัฒน์ อิสรไกรศีล เปิดเผยว่ายังมีผู้เสียหายอีกหลายราย ทั้งในหมู่บ้านเดียวกันและในละแวกใกล้เคียง ไม่ต่ำกว่า 3 หลังคาเรือน โดยอ้างว่าระบบรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้านไม่ดีพอ ในขณะที่เกิดเหตุบริเวณบ้านของนายณวัฒน์ อิสรไกรศีล มีการติดตั้งกล้องวงจรปิดถึง 12 จุด ช่วยได้เพียงบันทึกเหตุการณ์ต่างๆ บริเวณบ้านพักเท่านั้น แต่ไม่สามารถป้องกัน และยับยั้งขณะเกิดเหตุได้ เนื่องจากไม่มี รปภ. ลงตรวจตามพื้นที่ ตามเวลาที่เหมาะสม หรืออาจมีการนอนหลับในเวลาปฏิบัติงาน จุดบกพร่องนี้จึงเป็นช่องทางทำให้โจรใช้ในการก่อเหตุได้ สุดท้ายทำได้เพียงตามดูกล้องวงจรปิดย้อนหลัง ไม่สามารถช่วยป้องกันและยับยั้งขณะเกิดเหตุได้ ความเสียหายที่เกิดในครั้งนี้ได้ส่งผลกระทบต่อภาพรวมขององค์กร และทรัพย์สินของผู้เสียหายที่อยู่อาศัยในละแวกดังกล่าว

ผู้วิจัยจึงมองเห็นจุดอ่อน จากการปฏิบัติหน้าที่ของผู้รักษาความปลอดภัย ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงมีแนวคิดที่จะนำเสนอ "การพัฒนาระบบรักษาความปลอดภัยอาคารสถานที่โดยเทคโนโลยีNFC" โดยนำเทคโนโลยีด้านโทรคมนาคมใกล้ตัวมาประยุกต์ใช้ เช่นการนำเอา Smartphone และเทคโนโลยี NFC (Near Field Communication) เข้ามาใช้งานร่วมกันกับ Application บนระบบปฏิบัติการ Android ส่งข้อมูลการปฏิบัติงานของ รปภ. ในแต่ละช่วงเวลาที่กำหนดในแต่ละวันเข้าสู่ฐานข้อมูล เพื่อเป็นการป้องกันการละเลยการปฏิบัติหน้าที่ของ รปภ. นอกจากนี้ยังสามารถตรวจสอบการทำงานย้อนหลัง หรือทำรายงานประจำวันได้ ข้อมูลและรายงานเหล่านี้ยังสามารถนำไปใช้ในการรองรับมาตรฐานความปลอดภัยในอนาคตได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแอพพลิเคชั่นระบบรักษาความปลอดภัยอาคารสถานที่โดยเทคโนโลยี NFC
2. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบรักษาความปลอดภัยอาคารสถานที่โดยเทคโนโลยี NFC

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องการใช้งานเอ็นเอฟซี การพัฒนาระบบรักษาความปลอดภัยอาคารสถานที่โดยเทคโนโลยี NFC ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลแนวคิด เอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1 ระบบการรักษาความปลอดภัยอาคาร

2 เทคโนโลยีเอ็นเอฟซี (NFC : Near Field Communication)

3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ระบบการรักษาความปลอดภัยอาคาร

ระบบรักษาความปลอดภัยที่ดี ควรตอบสนองต่อความปลอดภัยของผู้อยู่อาศัยและเจ้าของทรัพย์สิน โดยมีการออกแบบให้การทำงานเหมาะสมกับสภาวะของการใช้งานและพื้นที่ที่นำไปใช้ และระบบควรมีระบบการจัดการและบริหารข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและสะดวกในการใช้งาน ปัจจุบันระบบที่นำมาใช้รักษาความปลอดภัยอาคารสถานที่มีให้เลือกใช้อย่างหลากหลาย ยกตัวอย่างระบบนาฬิกายามที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน ที่ผู้วิจัยสนใจนำโครงสร้างมาเป็นต้นแบบเพื่อพัฒนาระบบของผู้วิจัยเอง

1.1 ระบบนาฬิกายาม [2] เป็นระบบที่ใช้เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัย เพื่อใช้ควบคุมการปฏิบัติงานและบังคับให้ รปภ.ลาดตระเวนพื้นที่ในสถานที่ที่รับผิดชอบ โดยมีวัตถุประสงค์ในการป้องกันพนักงานหลับนอนในเวลาปฏิบัติงาน หรือไม่ไปลาดตะเวนตรวจพื้นที่ที่รับผิดชอบ ระบบนาฬิกายามในปัจจุบันที่นำมาใช้เป็นระบบเก็บบันทึกเวลาและจุดตรวจโดยใช้ เทคโนโลยีอาร์เอฟไอดี ส่วนประกอบสำคัญของระบบแบ่งออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

1.1.1 หมุดแท็ก (Tag point) คืออุปกรณ์เก็บข้อมูล RFID ความถี่ 125 KHz เป็นส่วนที่ติดผนึกอยู่กับสถานีจุดต่างๆมีหน้าที่ระบุตำแหน่งจุดตรวจ

ภาพที่ 1 หมุดแท็ก

1.1.2 นาฬิกายาม (Guard Tour) มีหน้าที่เป็น RFID Reader มีลักษณะเป็นกระบอกคล้ายๆ กระบอกไฟฉาย ใช้สำหรับให้ยามพกพาติดตัวเพื่อนำไปสแกนหมุดแท็ก และทำหน้าที่ในการเก็บข้อมูลของสถานที่ตรวจเพื่อนำไปวิเคราะห์ในโปรแกรม

ภาพที่ 2 นาฬิกายาม

1.1.3 บัตร รปภ. (Proximity Card) เป็นบัตรประจำตัวใช้สำหรับยืนยันตัวตน รปภ.ก่อนเดินตรวจตามจุดต่างๆ ที่ได้ติดตั้งไว้ เพื่อให้ทราบว่า รปภ. ที่ลงตรวจเป็นใคร

ภาพที่ 3 บัตรพนักงานรปภ.

1.1.4 โปรแกรมรายงานผล ติดตั้งใช้งานผ่านคอมพิวเตอร์ ใช้จัดการระบบและมอนิเตอร์การทำงานของ รปภ.สามารถสร้างรายงานในรูปแบบไฟล์ได้

ภาพที่ 4 โปรแกรมรายงานผล

หลักการทำงานของระบบนาฬิกายาม คือ จะสร้างโปรแกรมการทำงานให้พนักงาน ระบบบังคับให้พนักงานต้องนำเครื่องอ่านข้อมูลหรือนาฬิกายาม ติดตัวไปขณะเดินตรวจ ตามเส้นทางจุดตรวจที่ถูกกำหนดไว้จากผู้ดูแลระบบ พนักงานรักษาความปลอดภัยไม่สามารถแก้ไข เปลี่ยนแปลงข้อมูลที่ตัวเครื่องอ่านข้อมูลได้ ข้อมูลที่เครื่องสามารถเก็บได้ เป็นข้อมูลพนักงาน ตำแหน่งที่ตรวจและเวลาปฏิบัติงาน โดยการทำงานของนาฬิกายามนั้น เมื่อถึงจุดตรวจที่ติดตั้งหมุดแท็กไว้ ต้องนำนาฬิกายามหรือเครื่องอ่านไปสแกนกับหมุดแท็กตามจุดต่าง ๆ โดยหมุดแท็กจะติดตั้งบริเวณพื้นที่ที่ต้องการให้เข้าตรวจ ดังตัวอย่างภาพที่ 5 เพื่อเป็นเส้นทางให้พนักงานรักษาความปลอดภัยต้องเดินไปลาดตะเวน หลังจาก รปภ.ตรวจครบทุกจุดแล้ว ต้องนำนาฬิกายามส่งให้ผู้ดูแลระบบบันทึกข้อมูลทุกครั้ง

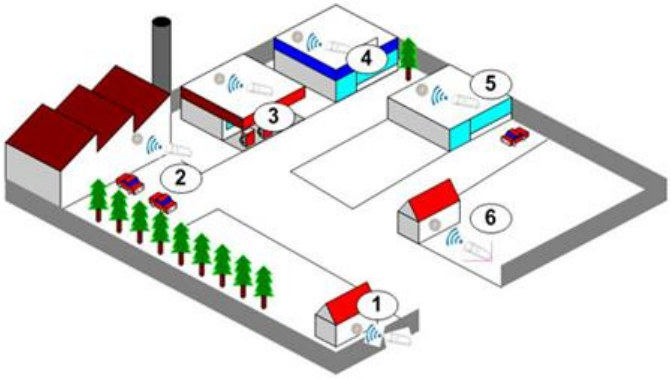

ภาพที่ 5 ตัวอย่างเส้นทางตรวจเมื่อติดตั้งหมุดแท็กหรือสถานีตรวจ

จากการศึกษาและวิเคราะห์ระบบนาฬิกายามพบว่ามีโอกาสทำให้ข้อมูลสูญหายได้เนื่องจากระบบไม่สามารถส่งข้อมูลได้ในทันที หากอุปกรณ์ชำรุดระหว่างทางที่ตรวจ ข้อมูลที่ตรวจก่อนหน้าอาจสูญหายได้ ขอบเขตการเก็บข้อมูลของนาฬิกายามยังมีข้อจำกัดคือ ไม่สามารถบันทึกข้อความหรือแนบภาพถ่ายหลักฐานอื่นๆได้ และระบบนาฬิกายามไม่สามารถระบุผู้ปฏิบัติงานได้จริงอาจมีการทำงานแทนกันได้ จึงยังเป็นจุดอ่อนทำให้เกิดแนวคิดนำมาพัฒนาในงานวิจัย ระบบรักษาความปลอดภัยอาคารสถานที่โดยเทคโนโลยี โดยมีระบบนาฬิกายามเป็นแบบอย่างพื้นฐานในการพัฒนางานวิจัยนี้เพื่อแก้ไขจุดบกพร่องดังกล่าวและเพิ่มความสะดวกให้กับผู้ใช้งานและผู้ดูแลระบบมากขึ้น

2. เทคโนโลยีเอ็นเอฟซี (NFC : Near field communication)

เทคโนโลยีเอ็นเอฟซี คือ เทคโนโลยีสื่อสารไร้สายระยะสั้น (Short Range Wireless Technology) เพื่อรับส่งข้อมูลระหว่างอุปกรณ์ หรือใช้ในการอ่านข้อมูลจาก เอ็นเอฟซีแท็ก (NFC Tag) ถูกพัฒนาต่อเนื่องจากเทคโนโลยี RFID (Radio Frequency Identification) จดทะเบียนในปี ค.ศ.1983 การกำเนิดของเอ็นเอฟซี เริ่มต้นในปี ค.ศ.2004 โดยบริษัท Nokia, Sony และ PhillipSemiconductor ได้ตั้ง NFC Forum ขึ้นเพื่อผลักดันให้เกิดการนำNFC มาใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารระยะใกล้ระหว่างอุปกรณ์ ปัจจุบันเป็นเทคโนโลยีการสื่อสารที่ได้รับความนิยมสูงและมีการใช้

งานอย่างแพร่หลาย NFCเป็นเทคโนโลยีสื่อสารไร้สายระยะสั้น ส่งข้อมูลได้รวดเร็ว ใช้พลังงานต่ำ จึงเหมาะแก่การนำมาใช้ใน สมาร์ทโฟน

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Credico (2014) ได้นำเสนอการพิสูจน์ตัวตนด้วย NFC เนื่องจาก NFC เป็นการสื่อสารไร้สายในระยะทางสั้น ๆ รับส่งข้อมูลในปริมาณไม่มาก และต้องใช้ระยะทางในการสื่อสารที่ใกล้ เน้นความรวดเร็วในการสื่อสาร จึงทำให้ไม่มีการพิสูจน์ทราบตัวจริง NFC ยังไม่มีการเข้ารหัสข้อมูล มีการทำงานระดับฮาร์ดแวร์ซึ่งทำให้ไม่มีความมั่นคงปลอดภัย จึงเกิดแนวคิดในการสร้างงานวิจัยนี้ โดยได้นำเสนอการพิสูจน์ทราบตัวจริงที่มีความปลอดภัย ในการสื่อสารประกอบด้วย 3 ส่วน คือ UI (Mobile UI) คืออุปกรณ์ที่ใช้พิสูจน์ทราบตัวจริง U2 (Mobile U2) คืออุปกรณ์ที่เป็นตัวกลางในการพิสูจน์ทราบตัวจริง และ AUC (Authentication Center) คือศูนย์กลางการพิสูจน์ทราบตัวจริง ซึ่งงานวิจัยนี้ ได้ทำการเข้ารหัสแบบอสมมาตรและฟังก์ชั่นแฮช โดยแบ่งเป็น 2 โพรโทคอล คือ โพรโตคอลพิสูจน์ทราบตัวจริง (Authentication Protocol) และโพรโทคอลลงทะเบียน (Registration Protocol) ผลการทดลองของวิจัยนี้ยังพบว่าสามารถป้องกันการโจมตีแบบ Replay Attack และ Man in the middle attack จากการศึกษางานวิจัยนี้ยังมีจุดอ่อนในด้านความมั่นคงปลอดภัยอยู่ เช่น การพิสูจน์ทราบตัวจริงของผู้รับข้อความ การตรวจสอบความถูกต้องข้อความและการพิสูจน์ทราบตัวจริงของข้อความ

จากการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแอพพลิเคชั่นบนสมาร์ทโฟน และ การนำเอ็นเอฟซีมาใช้ในงานรักษาความปลอดภัยอาคารสถานที่พบว่า เทคโนโลยีเอ็นเอฟซีเป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ สนับสนุนการทำงานด้านรักษาความปลอดภัยอาคารสถานที่ ด้วยการเชื่อมต่อข้อมูลระยะสั้นจึงทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้ลงพื้นที่จุดตรวจจริงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงเป็นแนวคิดในการต่อยอดพัฒนาแอพพลิเคชั่นระบบรักษาความปลอดภัยอาคารสถานที่โดยเทคโนโลยี NFC

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษากำหนดความต้องการของระบบ

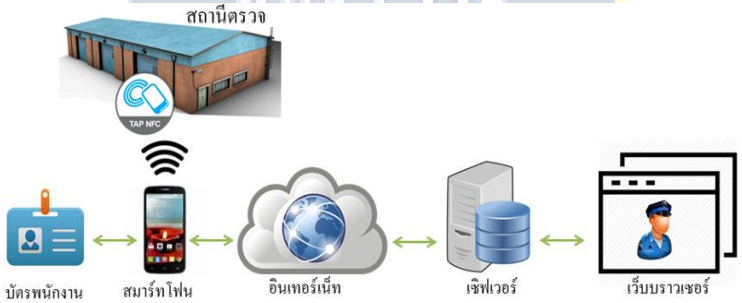

ภาพที่ 6 องค์ประกอบของระบบรักษาความปลอดภัยอาคารสถานที่โดยเทคโนโลยีNFC

จากภาพที่ 6 แสดงแผนผังส่วนประกอบของการพัฒนาระบบรักษาความปลอดภัยอาคารสถานที่โดยเทคโนโลยีNFC โดยการทำงานของระบบจะมีการติดตั้ง NFC Tag ตามบริเวณต่างๆ ที่ต้องการให้มีการเข้าไปตรวจ บริเวณพื้นที่ต่างๆที่มีจุดเสี่ยง เมื่อพนักงานรักษาความปลอดภัยได้เข้าตรวจบริเวณที่ได้วางสถานีตรวจไว้ โดยใช้สมาร์ทโฟนอ่านค่าจาก NFC Tag แล้วสมาร์ทโฟนจะทำการส่งข้อมูลที่มีการรายงานจากผู้ใช้ผ่านอินเตอร์เน็ต ไปยังเซิร์ฟเวอร์เพื่อทำการบันทึกข้อมูลเข้าตรวจจุดรักษาความปลอดภัย ผู้ดูแลระบบจะเห็นการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย และสามารถตรวจสอบข้อมูลย้อนหลังบนเว็บไซต์ได้

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาระบบ แบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

1.1 ผลการดำเนินงานพัฒนาแอพพลิเคชั่นของผู้ใช้งาน

การใช้งานระบบรักษาความปลอดภัยอาคารสถานที่โดยเทคโนโลยีเอ็นเอฟซี โดยแอพพลิเคชั่นประกอบไปด้วยการทำงานดังต่อไปนี้

1.1.1 หน้า Home ของแอพพลิเคชั่น

ภาพที่ 7 แสดงหน้า Home

ภาพที่ 7 เป็นหน้าเริ่มต้นของแอพพลิเคชั่นฝั่งของผู้ใช้งาน ในหน้าแรกประกอบไปด้วย รูปไอคอน ชื่อของแอพพลิเคชั่น หากต้องการข้ามไปหน้าถัดไปให้กดที่ไอคอน ชื่อแอพพลิเคชั่น และกดเพื่อใช้งาน หากไม่มีการกดข้ามผ่านในหน้านี้เป็นเวลา 5วินาที ระบบจะข้ามไปหน้าถัดไปอัตโนมัติ เพื่อล็อกอินแอพพลิเคชั่นเพื่อระบุตัวตนก่อนเข้าสู่ระบบ ผู้ใช้งานต้องนำสมาร์ทโฟนสแกนกับบัตรพนักงานชนิดเอ็นเอฟซีที่ผู้ดูแลระบบจัดการให้ เมื่อสแกนบัตรแล้วระบบจะตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากบัตรเทียบกับฐานข้อมูล หากพบว่าไม่มีอยู่ในฐานข้อมูล แอพพลิเคชั่นจะแจ้งเตือนด้วยการสั่น 3 ครั้ง

และแสดงข้อความ บัตรพนักงานไม่ถูกต้อง หลังจากล็อกอินเข้าระบบได้แล้ว ในจะแสดงข้อมูลพนักงานจากฐานข้อมูล โดยข้อมูลที่แสดงเช่น รหัส ชื่อ และรูปพนักงาน แอพพลิเคชั่นจะรับข้อมูลจุดตรวจในหน้านี้ โดยผู้ใช้ต้องนำสมาร์ทโฟนไปสแกนที่เอ็นเอฟซีแท็ก ที่จุดตรวจ และหากต้องการขอความช่วยเหลือสามารถใช้เมนูโทรฉุกเฉิน Call Emergency เมื่อต้องการร้องขอบริการความช่วยเหลือจากภายนอก ในหน้ารายการเบอร์โทรฉุกเฉิน จะมีเบอร์ที่ผู้ดูแลระบบบันทึกไว้

หลังจากการสแกนจุดตรวจแล้ว ระบบจะข้ามมาในหน้าแอพพลิเคชั่นรายงานจุดตรวจอัตโนมัติ จะมีชื่อจุดตรวจที่อ่านได้จากเอ็นเอฟซีแท็กแสดงที่ จุดตรวจสอบ ผู้ใช้งานสามารถรายงานเป็นข้อความ ในหมายเหตุได้ เพื่อเป็นหลักฐานหรือข้อมูล ผู้ใช้งานต้องประเมินสถานการณ์ ณ จุดตรวจ โดยแอพพลิเคชั่นมีให้เลือก ปกติ และ ไม่ปกติ โดยแอพพลิเคชั่นจะเลือก ปกติ เป็นค่าเริ่มต้น หากผู้ใช้งานเลือกประเมิน ไม่ปกติ กล้องหลังจะทำงานทันทีเพื่อให้ผู้ใช้งานถ่ายภาพนิ่งเหตุการณ์ที่พบว่าไม่ปกติเพื่อเป็นหลักฐานและข้อมูล หากเป็นเหตุการณ์ที่ต้องขอรับการสนับสนุนช่วยเหลือจากภายนอก แอพพลิเคชั่นมีเมนูโทรฉุกเฉินเพื่อติดต่อขอความช่วยเหลือ เมื่อตรวจพื้นที่ จุดที่หนึ่งเรียบร้อยแล้ว ผู้ใช้งานต้องกด บันทึกข้อมูลทุกครั้ง หลังจากกดบันทึกข้อมูล กล้องหน้าจะทำงานอัตโนมัติเพื่อให้ผู้ใช้งานถ่ายภาพตนเองกับบริเวณสถานที่จุดตรวจเพื่อยืนยันตนเองในการเข้าปฏิบัติงานจริง ระบบจะบันทึกเวลาจากการส่งข้อมูลอัตโนมัติ (Time Stamp) และข้อมูลทั้งหมดจะถูกส่งไปยังเซิร์ฟเวอร์ และแอพพลิเคชั่นจะเปลี่ยนไปที่หน้าสแกนจุดตรวจเหมือนเดิม (ภาพที่ 12) เพื่อให้ผู้ใช้งาน เริ่มตรวจตรงจุดตรวจใหม่ต่อไป และหากไม่มีการใช้งานแอพพลิเคชั่นภายใน15นาที ระบบจะทำการล็อกเอ้าท์ออกโดยอัตโนมัติ

1.2 ผลการดำเนินงานพัฒนาเว็บไซต์เพื่อการจัดการของผู้ดูแลระบบ

การจัดการและข้อมูลพนักงาน การทำงานระบบรักษาความปลอดภัยอาคารสถานที่โดยเทคโนโลยีNFC ด้วยเว็บไซต์ ประกอบไปด้วยการทำงานดังต่อไปนี้

1.2.1 หน้าหลักเว็บไซต์ การจัดการของผู้ดูแลระบบ

ภาพที่ 8 หน้าหลักเว็บไซต์การจัดการของผู้ดูแลระบบ

ภาพที่ 8 เป็นหน้าหลักของเว็บไซต์ ระบบรักษาความปลอดภัยอาคารสถานที่โดยเทคโนโลยีNFC สามารถเรียกใช้งานเมนูต่างๆ เช่น เมนู จัดการพนักงาน, รายงาน, จัดการเบอร์ฉุกเฉิน และออกจากระบบได้ หน้าระบบจัดการพนักงานผ่านเว็บไซต์ นี้ผู้ดูแลระบบสามารถจัดการข้อมูลของผู้ใช้งานได้ เมื่อผู้ดูแลระบบต้องการเพิ่มหรือแก้ไขข้อมูลของพนักงาน ในส่วนการรายงานนั้นผู้ดูแลระบบสามารถดูรายงานการทำงานของ รปภ.ได้ ผู้ดูแลระบบไม่สามารถแก้ไขและลบข้อมูลได้ เนื่องจากผู้วิจัยมีความเห็นว่าไม่มีความจำเป็นที่จะแก้ไขข้อมูลการทำงาน เมนูรายงานนี้สามารถพิมพ์เอกสารและออกรายงานในรูปแบบไฟล์ PDF ได้

1.3 ผลการดำเนินงานสร้างหมุดแท็ก

ภาพที่ 9 ผลการดำเนินงานสร้างหมุดแท็ก

การสร้างหมุดแท็กเพื่อใช้เป็นสถานีตรวจของ รปภ. จะใช้ไอคอนของแอพพลิเคชั่นเพื่อเป็นจุดเด่นในการมองเห็น วัสดุที่นำมาใช้จะเป็นกระดาษแข็งเคลือบพลาสติกใสเพื่อกันน้ำ ด้านหลังติดตั้ง NFC Tag แบบสติ๊กเกอร์ บันทึกชื่อตามสถานที่นั้น ติดตั้งในจุดพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย มองเห็นชัดเจน และอยู่ในที่ร่ม

ผลประเมินการทดสอบ และสรุปผล

1. ผลการประเมินประสิทธิภาพ ของระบบรักษาความปลอดภัยอาคารสถานที่โดยเทคโนโลยีNFC ผู้วิจัยได้ทำการประเมินคุณภาพจากความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่ทดลองใช้งานระบบเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลและแปรผลการทดสอบระบบ โดยได้รับเกียรติจากผู้ทดสอบระบบจำนวน 5 คน ประกอบอาชีพเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัยในโรงงานอุตสาหกรรม บริษัทอุตสาหกรรมอาหารไทย (1964) จำกัด ซึ่งประกอบกิจการด้านวัตถุดิบปรุงอาหารจำพวกธัญพืช และบรรจุภัณฑ์ถุงพลาสติก ให้ความสนใจและมีส่วนร่วมทดสอบใช้งาน และประเมินระบบ ผลการประเมินประสิทธิภาพมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินประสิทธิภาพด้านการออกแบบและจัดรูปแบบการแสดงผล

รายการประเมิน	**ระดับประสิทธิภาพ**		
	Mean	**S.D.**	**ความหมาย**
1. ความเหมาะสมในการใช้สีพื้นหลังรูปแบบ และตัวอักษร	3.50	0.58	ปานกลาง
2. ความชัดเจนของข้อความที่แสดงบนจอภาพ	4.00	0.82	ดี
3. การจัดวางองค์ประกอบแต่ละส่วนภายในหน้าจอมีความเหมาะสม	4.25	0.96	ดี
4. ความครบถ้วนของข้อมูลในการแสดงผล	3.50	0.58	ปานกลาง
5. ภาพสัญลักษณ์ที่ใช้มีความสอดคล้องในการใช้งานแต่ละหน้า	3.50	1.00	ปานกลาง
6. ในภาพรวมของแอพพลิเคชั่นหรือเว็บไซต์ท่านมีความพึงพอใจ	4.25	0.96	ดี
รวม	3.83	0.81	ดี

จากการทดสอบของผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้คือ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.81 อยู่ในระดับที่ดี

ตารางที่ 2 ผลการประเมินประสิทธิภาพความเร็ว

รายการประเมิน	**ระดับประสิทธิภาพ**		
	Mean	**S.D.**	**ความหมาย**
1. ความเร็วในการตอบสนองของแอพพลิเคชั่นหรือเว็บไซต์	3.50	0.58	ปานกลาง
2. ความเร็วในการอ่านแท็กบัตรพนักงาน	4.00	0.82	ดี
3. ความเร็วในการอ่านแท็กจุดตรวจ	4.25	0.96	ดี
4. ความเร็วในการบันทึกข้อมูล	3.50	0.58	ดี

รวม	4.31	0.52	ดี

ตารางที่ 2 การประเมินประสิทธิภาพภาพความเร็วจำนวน 4 ข้อ จากการทดสอบใช้งานโดยผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้คือ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 อยู่ในระดับที่ดี

ตารางที่ 3 ผลการประเมินประสิทธิภาพเปรียบเทียบกับระบบตรวจที่ใช้ในปัจจุบัน

รายการประเมิน	**ระดับประสิทธิภาพ**		
	Mean	**S.D.**	**ความหมาย**
1. ความเหมาะสมของระบบกับงานรักษาความปลอดภัย	4.80	0.45	ดีมาก
2ความน่าจะเป็นที่จะนำระบบไปใช้งานแทนระบบเก่า	3.80	0.84	ดี
3. ความสามารถในการยืนยันตัวตนของผู้ปฏิบัติ	4.40	0.55	ดี
4. ระบบสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในงานตรวจสถานที่	4.20	0.84	ดี
5. ความพึงพอใจที่มีต่อระบบที่ทดลองเมื่อเปรียบเทียบกับระบบปัจจุบัน	4.80	0.45	ดี
รวม	4.40	0.62	ดี

ตารางที่ 3 การประเมินประสิทธิภาพเปรียบเทียบกับระบบตรวจที่ใช้ในปัจจุบันจำนวน 5 ข้อจากการทดสอบใช้งานโดยผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้คือ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 อยู่ในระดับที่ดี

2. สรุปผลการประเมินประสิทธิภาพการใช้งานระบบโดยผู้เชี่ยวชาญ เมื่อได้นำระบบ ที่ได้พัฒนานี้ไปทดสอบ

เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบ สามารถสรุปผลการประเมินแต่ละด้านได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลลัพธ์จากการประเมินประสิทธิภาพทั้ง 3 กลุ่มตาราง

รายการประเมิน	**ระดับประสิทธิภาพ**		
	Mean	**S.D.**	**ความหมาย**
ประสิทธิภาพด้านการออกแบบและจัดรูปแบบการแสดงผล	3.80	0.73	ดี
ประสิทธิภาพความเร็ว	4.15	0.61	ดี
ประสิทธิภาพเปรียบเทียบกับระบบตรวจที่ใช้ในปัจจุบัน	4.40	0.62	ดี
รวม	4.18	0.37	ดี

จากตารางที่ 4 สามารถอธิบายได้ดังนี้ ผลการประเมินระบบด้านการออกแบบและจัดรูปแบบการแสดงผล ประสิทธิภาพอยู่ระดับดีผลการประเมินระบบด้านประสิทธิภาพความเร็ว ประสิทธิภาพ

อยู่ระดับดีผลการประเมินระบบด้านประสิทธิภาพเปรียบเทียบกับระบบตรวจที่ใช้ในปัจจุบัน ประสิทธิภาพอยู่ระดับดี

สรุปผลการประเมินประสิทธิภาพโดยรวมของ ระบบ โดยการนำค่าที่ได้มาจากการประเมินแบบสอบถามใน

ทุก ๆ ด้านมาคำนวณ ร่วมกันด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อหาค่าเฉลี่ย(Mean) โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.18 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard Deviation) อยู่ที่ 0.37 ซึ่งผลการประเมินที่ได้ สามารถสรุปได้ว่า ระบบรักษาความปลอดภัยอาคารสถานที่โดยเทคโนโลยีเอ็นเอฟซี มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับ ดี

3. ผลการการทดสอบจากการทดลองสแกน NFC Tag โดยติดตั้งไว้หลายพื้นผิว เช่น พลาสติก เหล็ก

ปูนซีเมนต์ ไม้ โดยใช้สมาร์ทโฟนเป็น NFC Reader ทดสอบความสามารถในการอ่านข้อมูลจาก NFC Tag เป็นจำนวน 15 ครั้งต่อละชนิดพื้นผิว ผลการทดลองเป็นไปตามที่แสดง ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบจากการทดลองสแกน NFC Tag

สแกนจากพื้นผิวต่างๆที่ติดตั้ง NFC Tag				
ครั้งที่	พลาสติก	เหล็ก	ปูนซีเมนต์	ไม้
1	ผ่าน	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ผ่าน
2	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ผ่าน	ผ่าน
3	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ผ่าน	ผ่าน
4	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ผ่าน	ผ่าน
5	ผ่าน	ผ่าน	ผ่าน	ผ่าน
6	ผ่าน	ผ่าน	ผ่าน	ผ่าน
7	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ผ่าน	ผ่าน
8	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ผ่าน	ผ่าน
9	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ผ่าน	ไม่ผ่าน
10	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ผ่าน	ผ่าน
11	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ผ่าน	ผ่าน
12	ผ่าน	ผ่าน	ผ่าน	ผ่าน
13	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ผ่าน	ไม่ผ่าน
14	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ผ่าน	ผ่าน
15	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ผ่าน	ผ่าน

สรุปผลจากการทดสอบสแกน NFC Tag พบว่าเมื่อนำ NFC Tag ติดตั้งบริเวณพื้นผิวพลาสติก จะสามารถอ่านข้อมูลได้ทั้ง 15 ครั้ง คิดเป็น 100% บริเวณพื้นผิวเหล็กสามารถอ่านข้อมูลได้ 4 ครั้ง และอ่านข้อมูลไม่ได้ 11 ครั้ง คิดเป็น 26.67% บริเวณพื้นผิวปูนซีเมนต์สามารถอ่านข้อมูลได้ 14 ครั้ง อ่านข้อมูลไม่ได้ 1 ครั้ง คิดเป็น 93.33% บริเวณพื้นผิวไม้อ่านข้อมูลได้ 13 ครั้ง และ อ่านข้อมูลไม่ได้ 2 ครั้ง คิดเป็น 86.67%

ข้อเสนอแนะ

จากการนำสมาร์ทโฟนทดสอบอ่านข้อมูลจาก NFC Tag จากพื้นผิวที่ติดตั้งทั้ง 4 แบบพบว่า การติดตั้งบริเวณที่เป็นพื้นพลาสติก สมาร์ทโฟนสามารถอ่านข้อมูลได้สูงสุดถึง 15 ครั้ง โดยคำนวณออกมาในรูปแบบเปอร์เซ็นต์ได้เท่ากับ 100% และติดตั้งบริเวณที่เป็นพื้นเหล็กสมาร์ทโฟนสามารถอ่านข้อมูลได้น้อยที่สุดเพียง 4 ครั้ง โดยคำนวณออกมาในรูปแบบเปอร์เซ็นต์ได้เท่ากับ 26.67% จึงสรุปได้ว่าการติดตั้ง NFC Tag ควรติดตั้งบริเวณที่เป็น พลาสติก ปูนซีเมนต์ และไม้ แต่ไม่ควรติดตั้งบริเวณที่เป็นพื้นผิวโลหะจำพวกเหล็ก เพราะจะทำให้ประสิทธิภาพการอ่านข้อมูลของ NFC Tag ต่ำลงในการทดสอบและพัฒนาครั้งต่อไปผู้วิจัยเห็นว่าควรทำการทดสอบในสถานที่ที่มีมากกว่า 1 ชั้น เพื่อทดสอบประสิทธิภาพในการรับส่งข้อมูลในระหว่างชั้นต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

เจริญเทค. (2559) .**นาฬิกายาม Guard Tour ใช้ง่ายกว่าที่คิด**. เข้าถึงได้จาก https://www.charoenfingerscan.com/article/40/(วันที่ค้นข้อมูล : 12 มกราคม 2565).

ไทยรัฐฉบับพิมพ์. (2559, 16 มีนาคม). **งัด 10 ล.พิธีกรดัง 'ณวัฒน์' ถึงจ๋อย ตีนแมวบุกบ้าน แจ้งตำรวจไล่ล่า**.ไทยรัฐออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2565, เข้าถึงได้จาก: http://www.thairath.co.th/content/591555?var=2 (วันที่ค้นข้อมูล : 10 มกราคม 2565).

di Credico, V., S. Orcioni, and M. Conti, **Near Field Communication Technology for AAL, in Ambient Assisted Living: Italian Forum 2013**, S. Longhi, et al., Editors. 2014, Springer International Publishing: Cham. p. 33-42.

Liu, W., et al., **Assessing the Coexistence of Heterogeneous Wireless Technologies With an SDR-Based Signal Emulator: A Case Study of Wi-Fi and Bluetooth. IEEE Transactions on Wireless Communications, 2017**. 16(3): p. 1755-1766

Markwitz, B., et al., **Guard tour system** https://www.google.com/patents/US20050080636. 2009, Google Patents.

การเปรียบเทียบผลของสารทำงานภายในท่อความร้อนที่มีผลต่อการระบายความร้อนแผงเซลล์แสงอาทิตย์

Comparison of Results of Working Fluid in The Heat Pipe Affecting Solar Cell Modules Cooling

ยุธนา ศรีอุดม[1], สังคม สัพโส[2], ชัยณรงค์ แสนเปา[3] และ วิศิษฏ์ ขัดสาย[4]
Yuthana Sriudom, society simple, Chainarong Saenpao and Wisit Kadsai

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบและเปรียบเทียบผลของสารทำงานภายในท่อความร้อนสำหรับระบายความร้อนออกจากแผงเซลล์แสงอาทิตย์ โดยแผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่ใช้สำหรับทดสอบเป็นแบบโมโนคริสตัลไลน์ ขนาด 80 วัตต์ ซึ่งจะทำการทดสอบแผงเซลล์แสงอาทิตย์ 3 แบบ คือ แบบที่ 1 แผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่ไม่ได้ติดตั้งท่อความร้อน(HP1) แบบที่ 2 แผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่ติดตั้งท่อความร้อนโดยใช้เอทานอล(HP2) เป็นสารทำงาน และ แบบที่ 3 แผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่ติดตั้งท่อความร้อนโดยใช้สารทำความเย็น R-11 เป็นสารทำงาน(HP3) จากผลการทดสอบ พบว่า อุณหภูมิเฉลี่ยที่ผิวของแผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่ไม่ได้ติดตั้งท่อความร้อน มีค่าเท่ากับ 56.4 องศาเซลเซียส และมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 9.1 เปอร์เซ็นต์ ส่วนแผงที่ทำการติดตั้งท่อความร้อนโดยใช้เอทานอลเป็นสารทำงาน มีอุณหภูมิที่ผิวของแผงเซลล์แสงอาทิตย์โดยเฉลี่ย เท่ากับ 52.1 องศาเซลเซียส และมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 10.3 เปอร์เซ็นต์ และแผงที่ทำการติดตั้งท่อความร้อนโดยใช้สารทำความเย็น R-11 เป็นสารทำงาน มีอุณหภูมิผิวของแผงเซลล์แสงอาทิตย์โดยเฉลี่ย เท่ากับ เท่ากับ 48.5 องศาเซลเซียส และมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 11.5 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งการทดสอบจะเห็นได้ว่า การติดตั้งท่อความร้อนเพื่อระบายความร้อนทำให้แผงเซลล์แสงอาทิตย์มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น

คำสำคัญ: การเพิ่มประสิทธิภาพ, แผงเซลล์แสงอาทิตย์, ท่อความร้อนแบบแบน

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก : 41/1 หมู่ 7 ถนนพหลโยธิน ตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก 63000 Email : Yuttana.sriudom@gmail.com โทรศัพท์ : 0 5551 5900
[2] อาจารย์ สาขาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก : 41/1 หมู่ 7 ถนนพหลโยธิน ตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก 63000 โทรศัพท์ : 0 5551 5900

Abstract

The purpose of this research was to test and compare the effect of working fluid for cooling of solar cell modules by cooling with heat pipes. The test set consists of three 80 watt solar modules that made of mono-crystalline. The first module did not install heat pipes, while the second module installed heat pipes using ethanol as the working fluid and the third module installed heat pipes using R-11 as working fluid respectively. The results showed that the average temperature of the first solar cell module was 56.4 ℃ and the efficiency was 9.1%, in the case of did not install heat pipes on solar module. With the units with heat pipes, it was found that unit with ethanol heat pipe had an average temperature of 52.1 ℃ and efficiency at 10.3%, whereas the temperature of the unit using R-11 heat pipe had an average temperature at 48.5 ℃ and efficiency at 11.5%. From the experiments, it was concluded that the installation of heat pipes can increase the efficiency of solar cell modules.

Keywords: Enhancing Efficiency, Solar Cell, Flat Heat Piped.

บทนำ

ในปัจจุบันได้การใช้พลังงานในประเทศนับวันจะยิ่งมีเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในแต่ละปีนั้นจะต้องใช้งบประมาณหลายหมื่นล้านบาทที่สูญเสียไปกับค่าเชื้อเพลิงที่ได้จากธรรมชาติ ได้แก่ น้ำมันเตา น้ำมันดีเซล ลิกไนต์ และก๊าซธรรมชาติ และมีแนวโน้มว่าค่าใช่จ่ายจะสูงขึ้นทุกปี คณะผู้วิจัยเห็นว่าแสงอาทิตย์มีประโยชน์ในหลายรูปแบบจึงคิดนำเอาพลังงานจากแสงอาทิตย์ที่มีอยู่ในธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดโดยอาศัยสิ่งประดิษฐ์ทางอิเล็กทรอนิกส์เราเรียกว่า เซลล์แสงอาทิตย์ (Solar cell) เพื่อที่จะมาใช้เป็นแหล่งพลังงานเพิ่มเติมจากพลังงานแหล่งอื่นๆ ที่จะหมดไปในอนาคต พลังงานแสงอาทิตย์นั้นมีปริมาณมหาศาลและไม่มีวันหมดไปจากโลก และไม่ทำให้เกิดมลภาวะสำหรับประเทศไทยซึ่งอยู่ใกล้เส้นศูนย์สูตรของโลกได้รับพลังงานแสงอาทิตย์มากกว่าประเทศแถบอื่นๆ เช่น แถบยุโรป และแถบอเมริกา และยังมีแสงอาทิตย์อยู่ตลอดทั้งปีซึ่งสามารถนำเอาพลังงานจากแสงอาทิตย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจัง จะสามารถลดปริมาณการใช้เชื้อเพลิงได้เป็นจำนวนมากในแต่ละปี ในการใช้เซลล์แสงอาทิตย์ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่เปลี่ยนพลังงานแสงอาทิตย์ให้เป็นพลังงานไฟฟ้านั้นยังมีปัญหาจากการนำเอาพลังงานแสงอาทิตย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดซึ่ง

(นราธิป ศรีละโครต และคณะ, 2550) ประสิทธิภาพแผงเซลล์แสงอาทิตย์ จะมีประสิทธิภาพสูงสุดที่อุณหภูมิแผง 25 °C แต่เมื่ออุณหภูมิแผงเซลล์เพิ่มขึ้น 1°C จะส่งผลให้ประสิทธิภาพแผงเซลล์แสงอาทิตย์ลดลงประมาณ 0.5% (สุรเชรษฐ์ สีชำนาญ และคณะ, 2559) โดยปกติอุณหภูมิแผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่นำมาใช้ในประเทศไทย มักจะมีอุณหภูมิสูงกว่า 30°C ซึ่งส่งผลให้ประสิทธิภาพในการผลิตไฟฟ้าของเซลล์แสงอาทิตย์ลดลง

ดังนั้น การทดสอบและเปรียบเทียบผลของสารทำงานภายในท่อความร้อนสำหรับระบายความร้อนออกจากแผงเซลล์แสงอาทิตย์โดยเลือกใช้สารทำงานให้เหมาะสมกับการระบายความร้อนออกจากแผงเซลล์แสงอาทิตย์จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะทำให้แผงเซลล์แสงอาทิตย์มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และสามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาเชิงทดสอบและเปรียบเทียบผลของสารทำงานภายในท่อความร้อนที่มีผลต่อการระบายความร้อนแผงเซลล์แสงอาทิตย์

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ท่อความร้อน (Heat Pipe)

ท่อความร้อนเป็นอุปกรณ์ที่สามารถในการนำความร้อนจากปลายด้านหนึ่งไปสู่ปลายอีกด้านหนึ่งได้อย่างรวดเร็ว โดยมีลักษณะเป็นท่อปลายปิดทั้ง 2 ด้าน ภายในจะทำให้เป็นสุญญากาศและบรรจุสารทำงานและวัสดุพรุนไว้ โดยสารทำงานทำหน้าที่รับความร้อนจากส่วนทำระเหยแล้วไประบายความร้อนกับส่วนควบแน่นแล้วกลั่นตัวเป็นของเหลวไกลกลับมายังส่วนทำระเหยอีกครั้ง โดยอาศัยวัสดุพรุนที่มีแรงคาปิลลารี่ช่วยในการดึงเอาสารทำงานที่กลั่นตัวให้ไหลกลับมายังส่วนทำระเหย ดังแสดงในภาพที่ 1

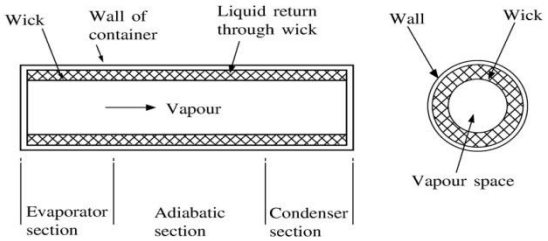

ภาพที่ 1 แสดงรูปแบบของท่อความร้อน (Heat Pipe) (สัมพันธ์ ฤทธิเดช, 2555)

1.1 ค่าความร้อนที่ท่อความร้อนสามารถส่งผ่านได้ สามารถหาได้จากความต้านทานทั้งหมด (Z) ที่เกิดในระบบ พิจารณาจากภาพที่ 2

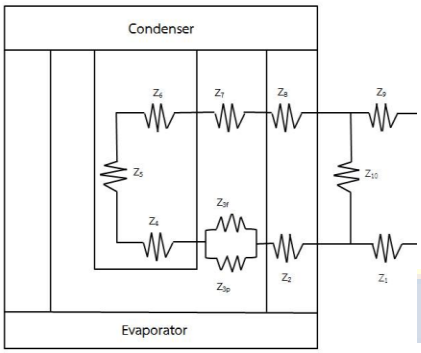

ภาพที่ 2 ความต้านทานในส่วนต่าง ๆ ที่ในท่อความร้อน (ถนัด เกษประดิษฐ์, 2559)

เมื่อ

Z_1, Z_9 = ความต้านทานการพาความร้อนโดยรอบผนังภายนอกท่อ

Z_2, Z_8 = ความต้านทานการนำความร้อนผ่านผนังท่อที่ส่วนทำระเหยและส่วนควบแน่น

Z_3, Z_7 = ความต้านทานภายในท่อของของเหลว

Z_5 = ความต้านทานจากความดันที่ลดลงในที่ส่วนควบแน่น

Z_{10} = ความต้านทานการนำความร้อนท่อความร้อนตามแนวความยาวท่อ

Z_4, Z_6 = ความต้านทานความร้อนในการเปลี่ยนแปลงสถานะระหว่างของเหลวและไอ

เมื่อ

Z_1, Z_9 คือ ความต้านทานที่เกิดจากการพาความร้อนโดยรอบผนังภายนอกท่อซึ่งหาจากสมการ (1) และ (2)

$$Z_1 = \frac{1}{h_{eo}A_{eo}} \quad (1)$$

$$Z_1 = \frac{1}{h_{co}A_{co}} \quad (2)$$

สมการในการหาค่าความต้านทานรวม แสดงดังสมการที่ (3)

$$Z_{total} = Z_1 + \left[\frac{1}{Z_2+Z_3+Z_5+Z_7+Z_8} + \frac{1}{Z_{10}}\right]^{-1} + Z_9 \quad (3)$$

หลังจากได้ค่าความต้านทานความร้อนรวมแล้ว สามารถหาค่าความร้อนที่ท่อความร้อนสามารถส่งถ่ายได้ ดังสมการที่ (4)

$$q = \frac{\Delta T}{z_{total}} \quad (4)$$

เมื่อ $\Delta T = T_{so} - T_{si}$ (5)

เมื่อ T_{so} คือ อุณหภูมิของแหล่งให้ความร้อน (°C)

T_{si} คือ อุณหภูมิของแหล่งรับความร้อน (°C)

2.3 คุณลักษณะการถ่ายเทความร้อนของท่อความร้อน

คุณลักษณะการถ่ายเทความร้อนของท่อความร้อนเมื่อให้ความร้อนเข้าไปยังส่วนทำระเหยสารทำงานจะรับความร้อนจะเกิดการเดือดและเคลื่อนที่จากส่วนทำระเหยไปยังส่วนควบแน่นที่มีอุณหภูมิต่ำกว่าและเกิดการถ่ายเทความร้อนทำให้เกิดการควบแน่น ในการหาค่าการถ่ายเทความร้อนไปยังส่วนควบแน่นคำนวณจากวิธี Calorimeter โดยการวัดค่าอุณหภูมิทั้งขาเข้าและขาออกของสารรับความร้อนที่ส่วนควบแน่น จากนั้นนำค่าที่ได้มาคำนวณโดยใช้สมการ (6) ดังต่อไปนี้

$$Q = \dot{m} C_p \Delta T \quad (6)$$

โดยที่

Q คือ ค่าความร้อนของอากาศในส่วนควบแน่น (W)

$\dot{m}$ คือ อัตราการไหลเชิงมวลของอากาศ (kg/s)

C_p คือ ค่าความจุความร้อนจำเพาะของอากาศ (kJ/kg-°C)

ΔT คือ ผลต่างอุณหภูมิของอากาศขาออกและขาเข้าที่ส่วนควบแน่น (°C)

เมื่อ

$$\dot{m} = \rho v A \quad (7)$$

โดย ρ คือ ค่าความหนาแน่น (kg/m^3)

v คือ ค่าความเร็วของสารทำงาน (m/s)

A คือ ค่าพื้นที่หน้าตัดที่สารทำงานไหลผ่าน (m^2)

การคำนวณประสิทธิภาพ (η) ของแผงเซลล์แสงอาทิตย์ แสดงดังสมการที่ (3)

η = (IV)/(GA) (8)

การคำนวณกำลังไฟฟ้าของแผงเซลล์แสงอาทิตย์ แสดงดังสมการที่ (4)

P = IV (9)

โดยที่

P คือ ประสิทธิภาพของแผงเซลล์แสงอาทิตย์

I คือ กระแสไฟฟ้า (A)

V คือ แรงดันไฟฟ้า (Volt)

G คือ ความเข้มรังสีแสงอาทิตย์ (W/m^2)

A คือ พื้นที่รับรังสีแสงอาทิตย์ของแผงเซลล์แสงอาทิตย์ (m^2)

P คือ กำลังไฟฟ้า (Watts)

2.4 อุปกรณ์ และขั้นตอนการทดสอบ

ผู้วิจัยได้ออกแบบ และสร้างชุดทดลอง โดยแบ่งชุดสอบออกเป็น 3 ชุด ได้แก่ 1. ชุดทดสอบเซลล์แสงอาทิตย์ที่ไม่ได้ติดตั้งท่อความร้อน (HP1) 2. ชุดทดสอบเซลแสงอาทิตย์ที่ติดตั้งท่อความร้อนโดยใช้เอทานอลเป็นสารทำงาน (HP2) และ 3 ชุดทดสอบเซลแสงอาทิตย์ที่ติดตั้งท่อความร้อนโดยใช้สารทำความเย็น R-11 เป็นสารทำงาน (HP3) โดยช่วงเวลาในการทดสอบ ระหว่างวันที่ 1 - 30 ธันวาคม 2560

อุปกรณ์ที่ใช้ในการทดลอง

1.1 ท่อความร้อนทำจากท่อทองแดงมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางภายนอก 18 มิลลิเมตร ภายในติดตั้งวัสดุพรุนแบบตาข่ายทองแดง ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.1 มิลลิเมตร ดังแสดงในภาพที่ 3 บรรจุสารทำงานประกอบด้วย เอทานอล และ สารทำความเย็น R-11 โดยเติมสารทำความเย็น 40% โดยปริมาตรรวมภายในท่อ

ภาพที่ 3 ท่อความร้อน และวัสดุพรุนแบบตาข่าย

1.2 สายเทอร์โมคัปเปิลยี่ห้อ OMEGA ชนิด K แม่นยำ ± 1 °C แสดงดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 สายเทอร์โมคับเปิลยี่ห้อ OMEGA ชนิด K

1.5 เครื่องวัดความเข้มแสง ยี่ห้อ SPM-1116SD ช่วงการวัด 0.0 ถึง 2,000.0 W/m^2 ความแม่นยำ ± 10 W/m^2 แสดงดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 เครื่องวัดความเข้มแสง (Pyranometer)

1.6 เครื่องบันทึกข้อมูล ยี่ห้อ Wisco รุ่น DL 2200 ขนาด 8 ช่องสัญญาณ มีช่วงการวัดอุณหภูมิ -250 °C ถึง 1,300 °C มีความแม่นยำ ± 0.1 °C แสดงดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 เครื่องบันทึกอุณหภูมิ (Data-logger)

1.7 ตัวขยายสัญญาณ Analog Expansion Module EX24 ขนาด 16 Channels Analog Input มีช่วงการวัดอุณหภูมิ -250 °C ถึง 1,300 °C มีความแม่นยำ ± 0.1 °C แสดงดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 Analog Expansion Module

1.8 มัลติมิเตอร์ ยี่ห้อ GW instek GDM-394/396 ใช้สำหรับวัดค่ากระแสไฟฟ้าและแรงดันไฟฟ้า แสดงดังภาพที่ 8

ภาพที่ 8 มัลติมิเตอร์

1.9 เครื่องควบคุมการประจุกระแสไฟฟ้า ยี่ห้อ SRNE รุ่น ML2430 แรงดันไฟฟ้าอัตโนมัติ 12 Vdc และ 24 Vdc รองรับแรงดันไฟฟ้ากระแสตรง 100 Vdc ที่อุณหภูมิ 25 °C แสดงดังภาพที่ 9

ภาพที่ 9 เครื่องควบคุมการประจุกระแสไฟฟ้า

1.10 แผงเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดโมโนคริสตัลไลน์ (Mono-crystalline module ขนาด 80 W) แรงดันไฟฟ้าสูงสุด (Voc) 18.0 V กระแสสูงสุด (Isc) 2.23 A แสดงดังภาพที่ 10

ภาพที่ 10 แผงเซลล์แสดงอาทิตย์ชนิดโมโน

1.11 ไดอะแกรมสำหรับติดตั้งอุปกรณ์สำหรับตรวจวัดและเก็บข้อมูลการทดลอง แสดงดังภาพที่ 11

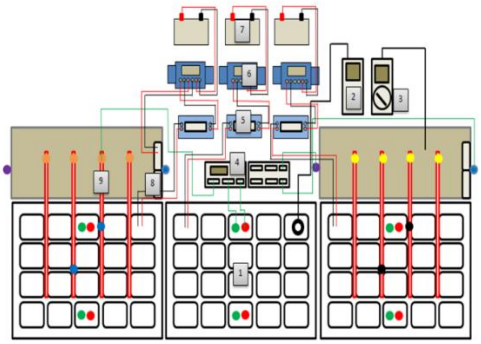

ภาพที่ 11 ผังการติดตั้งเครื่องมือตรวจวัดแผงเซลล์แสงอาทิตย์

ตารางที่ 1 แสดงรายละเอียดการติดตั้งอุปกรณ์และเครื่องมือวัดสำหรับการทดสอบ

ลำดับ	รายการ
1	แผงเซลล์แสงอาทิตย์ (Solar Cell)
2	เครื่องวัดความเข้มแสง (Pyranometer)
3, 4	เครื่องยันทึกอุณหภูมิ (Data Logger)
5	วัตต์มิเตอร์ (Watt Meter)
6	เครื่องควบคุมการชาร์จ (Solar Charge Controller)
7	แบตเตอรี่ (Battery)
8	พัดลมระบายอากาศ (Fan Cooling)
9	ท่อความร้อน (Heat Pipe)

สี	รายการ
●	ตำแหน่งติดตั้งสายเทอร์โมคับเปิลบนแผง
●	ตำแหน่งติดตั้งสายเทอร์โมคับเปิลใต้แผง
●	ตำแหน่งลมเข้า
●	ตำแหน่งลมออก

1. ขั้นตอนการทดสอบ

ผู้วิจัยได้ทำการจัดทำชุดทดสอบ 3 ชุด ได้แก่ 1. แผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่ไม่ได้ติดตั้งท่อความร้อน (HP1) 2. แผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่ติดตั้งท่อความร้อนโดยใช้เอทานอลเป็นสารทำงาน (HP2) และ 3. แผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่ติดตั้งท่อความร้อนโดยใช้สาร R-11 เป็นสารทำงาน (HP3) โดยทดสอบในช่วงวันที่ 1 - 30 ธันวาคม พ.ศ.2559 ช่วงเวลาการเก็บข้อมูล ตั้งแต่เวลา 09.00 – 16.00 น. โดยทำการทดสอบที่ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาตาก ซึ่งข้อมูลที่ทำการบันทึก ได้แก่ อุณหภูมิ ความเข้มแสง ความต่างศักย์ และกระแสไฟฟ้า ทำการบันทึกข้อมูลทุก ๆ 5 วินาที โดยมีขั้นตอนในการทดสอบ ดังต่อไปนี้

1.1 ทำการทดสอบแผงเซลล์แสงอาทิตย์ก่อนติดตั้งท่อความร้อนเพื่อหาประสิทธิภาพแผง โดยแบ่งแผงออกเป็น 3 ชุด ประกอบด้วย แผงที่ 1 (S1) แผงที่ 2 (S2) และ แผงที่ 3 (S3) โดยทำการทดสอบ จำนวน 3 วัน แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบมาคำนวณหาประสิทธิภาพแผง

1.2 ทำการติดตั้งท่อความร้อนเข้ากับแผงเซลล์แสงอาทิตย์ ตามขนาดที่ออกแบบไว้ โดยแบ่งชุดทดสอบออกเป็น 3 ชุด ประกอบไปด้วย 1. แผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่ไม่ได้ติดตั้งท่อความร้อน (HP1) 2. แผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่ติดตั้งท่อความร้อนโดยใช้เอทานอลเป็นสารทำงาน (HP2) และ 3. แผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่ติดตั้งท่อความร้อนโดยใช้สาร R-11 เป็นสารทำงาน (HP3)

1.3 ติดตั้งอุปกรณ์ในการทดสอบ และอุปกรณ์ในการตรวจวัดเข้ากับชุดทดสอบแผงเซลล์แสงอาทิตย์ ดังแสดงในภาพที่11 โดยทำการบันทึกอุณหภูมิอุณหภูมิ ความเข้มแสง และกำลังไฟฟ้า ทุก ๆ 5 วินาที และนำข้อมูลที่ได้มาใช้สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

1. คำนวณหาการถ่ายเทความร้อนและประสิทธิภาพของแผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่ทำการทดสอบ ตามสมการที่ (1) – (9)

ผลการวิจัย

จากการศึกษา ทดลองและวิจัยผลเพื่อหาประสิทธิภาพแผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่ยังไม่ได้ติดตั้งท่อความร้อน (HP1) แผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่ติดตั้งท่อความร้อนโดยใช้เอทานอลเป็นสารทำงาน (HP2) และ แผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่ติดตั้งท่อความร้อนโดยใช้สาร R-11 เป็นสารทำงาน (HP3) และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูล และคำนวณหาประสิทธิภาพของแผงเซลล์แสงอาทิตย์ โดยผลจากการทดสอบประกอบไปด้วย

1.1 ผลการทดสอบแผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่ไม่ได้ติดตั้งท่อความร้อน 1. ผลของความเข้มแสงและอุณหภูมิใต้แผงของทั้ง 3 แผง กรณีที่ไม่ได้ติดตั้งท่อความร้อน แสดงดังภาพที่ 12

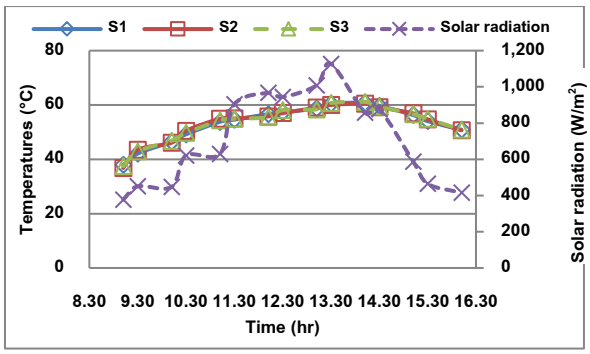

ภาพที่ 12 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มแสงอุณหภูมิใต้แผง และช่วงเวลาในการทดสอบ

จากภาพที่12 พบว่า อุณหภูมิใต้แผงจะผันแปรตามความเข้มแสงโดยเมื่อความเข้มแสงมีค่าสูงขึ้นจะส่งผลให้อุณหภูมิใต้แผงมีค่าเพิ่มขึ้น การที่อุณหภูมิใต้แผงมีค่าสูงขึ้นนั้นเนื่องจากการสะสมความร้อนของแผงเซลล์แสงอาทิตย์ ซึ่งจะเห็นได้จากช่วงเวลา 9.00 น. อุณหภูมิใต้แผงจะมีค่าต่ำ และจะมีอุณหภูมิสูงขึ้นเมื่อเวลาเพิ่มขึ้น ซึ่งค่าความเข้มแสงสูงสุด เท่ากับ 1,115 W/m^2 เมื่อเวลา 13.30 น. และมีค่าความเข้มแสงเฉลี่ยตลอดทั้งวัน เท่ากับ 742.4 W/m^2 ส่วนอุณหภูมิใต้แผงสูงสุด เท่ากับ 60.1 °C เมื่อเวลา 14.00 น. และมีค่าอุณหภูมิเฉลี่ยใต้แผงเฉลี่ย เท่ากับ 51.2 °C

1. ผลของความเข้มแสงและอุณหภูมิบนแผงเซลล์แสงอาทิตย์ของทั้ง 3 แผง กรณีที่ไม่ได้ติดตั้งท่อความร้อน แสดงดังภาพที่ 13

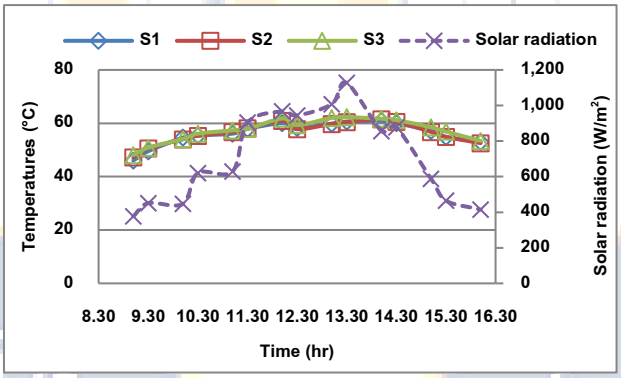

ภาพที่ 13 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มแสงอุณหภูมิบนแผง และช่วงเวลาในการทดสอบ

จากภาพที่ 13 พบว่า อุณหภูมิบนแผงเซลล์แสงอาทิตย์จะผันแปรตามความเข้มแสงโดยเมื่อความเข้มแสงมีค่าสูงขึ้นจะส่งผลให้อุณหภูมิบนแผงมีค่าเพิ่มขึ้น ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับอุณหภูมิใต้แผง โดยการที่อุณหภูมิบนแผงมีค่าสูงขึ้นนั้นเนื่องจากการสะสมความร้อนของแผงเซลล์แสงอาทิตย์ โดยค่าความเข้มแสงสูงสุดมีค่าเท่ากับ 1,115 W/m^2 เมื่อเวลา 13.30 น. และมีค่าความเข้มแสงเฉลี่ยตลอดทั้งวัน เท่ากับ 742.4 W/m^2 ส่วนอุณหภูมิบนแผงสูงสุดมีค่าเท่ากับ 63.5 °C เมื่อเวลา 13.30 น. และมีค่าอุณหภูมิเฉลี่ยใต้แผง เท่ากับ 54.1 °C

1.1 ผลการทดสอบแผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่ติดตั้งท่อความร้อน

1. ผลของความเข้มแสง และอุณหภูมิใต้แผงเซลล์แสงอาทิตย์ของทั้ง 3 ชุดทดสอบ แสดงดังภาพที่ 14

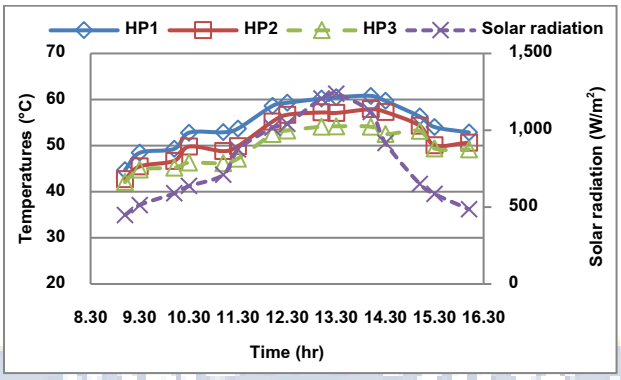

ภาพที่ 14 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มแสงอุณหภูมิใต้แผง และช่วงเวลาในการทดสอบ

จากภาพที่ 14 พบว่า ชุดทดสอบทั้ง 3 ชุดทดสอบ มีแนวโน้มอุอุณหภูมิใต้แผงที่เหมือนกันคือเมื่อความเข้มแสงมีค่าสูงขึ้นจะส่งผลให้อุณหภูมิใต้แผงมีค่าเพิ่มขึ้นตามไปด้วย โดยอุณหภูมิใต้แผงเฉลี่ยของชุดทดสอบ HP1 HP2 และ HP3 มีค่าเท่ากับ 56.4 ℃ 52.1 ℃ และ 48.5 ℃ ตามลำดับ และมีอุณหภูมิใต้แผงสูงสุดของชุดทดสอบ HP1 HP2 และ HP3 มีค่าเท่ากับ 61.2 ℃ 56.8 ℃ และ 52.9 ℃ ตามลำดับ โดยจากการทดสอบแสดงให้เห็นว่า เมื่อทำการติดตั้งท่อความร้อนเข้ากับแผงเซลล์แสงอาทิตย์ทำให้อุณหภูมิของแผงเซลล์แสงอาทิตย์มีอุณหภูมิที่ลดลงเนื่องจากท่อความร้อนดึงเอาความร้อนออกจากแผงเซลล์แสงอาทิตย์นั้นเอง โดยท่อความร้อนที่ใช้สารที่ใช้สารทำความเย็น R-11 (ชุดทดสอบ HP3) สามารถดึงความร้อนออกจากแผงเซลล์แสงอาทิตย์ได้สูงสุด

2.ผลของการทดสอบกำลังไฟฟ้าของชุดทดสอบเซลล์แสงอาทิตย์ แสดงดังภาพที่15

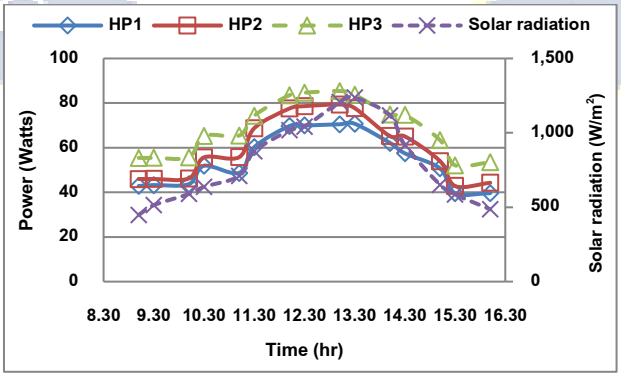

ภาพที่ 15 แสดงผลของกำลังไฟฟ้าของแผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่ได้จากการทดสอบ

จากภาพที่ 15 พบว่า ค่าพลังงานไฟฟ้าของแผงเซลล์แสงอาทิตย์ทั้ง 3 แผง มีแนวโน้มที่เหมือนกัน คือ เมื่อค่าความเข้มแสงมีค่าเพิ่มขึ้นหรือลดลงจะส่งผลให้ค่าพลังงานไฟฟ้าของแผงเซลล์แสงอาทิตย์มีค่าเพิ่มขึ้นหรือลดลงตามไปด้วย ซึ่งค่าพลังงานไฟฟ้าโดยเฉลี่ยของแผงเซลล์แสงอาทิตย์ HP1, HP2 และ HP3 มีค่าเท่ากับ 55.2 W 61.8 W และ 68.9 W ตามลำดับ โดยค่าพลังงานไฟฟ้าสูงสุดของแผงเซลล์แสงอาทิตย์ HP1, HP2 และ HP3 มีค่าเท่ากับ 70.7 W 75.5 W และ 79.5 W ตามลำดับ โดยจากการทดสอบแสดงให้เห็นว่าเมื่อทำการติดตั้งท่อความร้อนโดยใช้สาร R-11 เป็นสารทำงานจะทำให้แผงเซลล์แสงอาทิตย์สามารถผลิตไฟฟ้าได้สูงสุด รองลงมาคือแผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่ติดตั้งท่อความร้อนโดยใช้เอทานอลเป็นสารทำงาน ส่วนแผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่ไม่ได้ติดตั้งท่อความร้อนจะผลิตไฟฟ้าได้ต่ำสุด

1. ผลของการทดสอบประสิทธิภาพชุดทดสอบเซลล์แสงอาทิตย์ แสดงดังภาพที่ 16

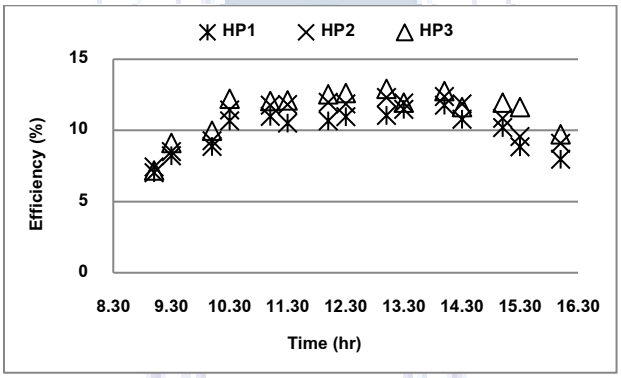

ภาพที่ 16 แสดงผลของประสิทธิภาพของแผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่ได้จากการทดสอบ

จากภาพที่ 16 พบว่า ประสิทธิภาพของแผงเซลล์แสงอาทิตย์ทั้ง 3 แผง มีแนวโน้มที่เหมือนกัน ซึ่งค่าประสิทธิภาพโดยเฉลี่ยของแผงเซลล์แสงอาทิตย์ HP1, HP2 และ HP3 มีค่าเท่ากับ 9.1 เปอร์เซ็นต์ 10.3 เปอร์เซ็นต์ และ 11.5 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ โดยผลที่ได้จากการทดสอบแสดงให้เห็นว่าเมื่อทำการติดตั้งท่อความร้อนเพื่อระบายความร้อนออกจากแผงเซลล์แสงอาทิตย์ โดยใช้สาร R-11 เป็นสารทำงาน จะทำให้แผงเซลล์แสงอาทิตย์มีประสิทธิภาพสูงสุด รองลงมาคือแผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่ติดตั้งท่อความร้อนโดยใช้เอทานอลเป็นสารทำงาน ส่วนแผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่ไม่ได้ติดตั้งท่อความร้อนจะมีประสิทธิภาพต่ำสุด

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาแนวทางการเพิ่มสมรรถนะของแผงเซลล์แสงอาทิตย์โดยการติดตั้งท่อความร้อนสำหรับระบายความร้อนออกจากแผงเซลล์แสงอาทิตย์ โดยทำการทดสอบในเดือนธันวาคม 2559 แผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่ใช้สำหรับทดสอบเป็นแบบโมโนคริสตัลไลน์ ขนาด 80 วัตต์ และ ซึ่งจะทำการทดสอบแผงเซลล์แสงอาทิตย์ 3 แบบ คือ แบบที่ 1 แผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่ไม่ได้ติดตั้งท่อความร้อน (HP1) แบบที่ 2 แผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่ติดตั้งท่อความร้อนโดยใช้เอทานอล(HP2) เป็นสารทำงาน และแบบที่ 3 แผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่ติดตั้งท่อความร้อนโดยใช้สารทำความเย็น R-11 เป็นสารทำงาน (HP3) ซึ่งการทดสอบจะทำการเก็บข้อมูลความเข้มแสงอาทิตย์ กำลังไฟฟ้า และอุณหภูมิของแผงเซลล์แสงอาทิตย์ จากผลการทดสอบ พบว่า อุณหภูมิเฉลี่ยที่ผิวของแผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่ไม่ได้ติดตั้งท่อความร้อน (HP1) แผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่ติดตั้งท่อความร้อนโดยใช้เอทานอลเป็นสารทำงาน (HP2) และ แผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่ติดตั้งท่อความร้อนโดยใช้สารทำความเย็น R-11 เป็นสารทำงาน (HP3) สามารถถ่ายเทความร้อนออกจากแผงเซลล์แสงอาทิตย์ได้สูงสุด รองลงมาคือ แผงทดสอบ (HP2) ส่วนแผงทดสอบ (HP1) ที่ไม่ได้ติดตั้งท่อความร้อนจะมีการถ่ายเทความร้อนออกจากแผงเซลล์ได้ต่ำสุด และ ประสิทธิภาพเฉลี่ยของแผงทดสอบ (HP1) แผงทดสอบ (HP2) และ แผงทดสอบ (HP3) มีค่าเท่ากับ 9.1 10.3 และ 11.5 เปอร์เซ็นต์ โดยแผงที่ติดตั้งท่อความร้อนโดยใช้สาร R-11 เป็นสารทำงานจะให้ประสิทธิภาพสูงสุด รองลงมาคือแผงที่ติดตั้งท่อความร้อนโดยใช้สารเอทานอลเป็นสารทำงาน ส่วนแผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่ไม่ได้ติดตั้งท่อความร้อน จะให้ประสิทธิภาพต่ำสุด ซึ่งการติดตั้งท่อความร้อนโดยใช้สารทำงาน R-11 เป็นสารทำงานสามารถลดอุณหภูมิของแผงเซลล์แสงอาทิตย์ลงได้สูงสุด และส่งผลให้ประสิทธิภาพของแผงเซลล์แสงอาทิตย์สูงสุดตามไปด้วย เนื่องจากสารทำงาน R-11 มีจุดเดือดที่ต่ำกว่าเอทานอล เมื่อสารทำงาน R-11 ได้รับความร้อนจากแผงเซลล์แสงอาทิตย์จะทำให้การเดือดของสารทำงานเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วกว่าสารทำงานเอทานอล ดังนั้น เมื่อสารทำงาน R-11 เดือดได้เร็วกว่า จึงทำให้สารทำงานเกิดการเคลื่อนตัวไปแลกเปลี่ยนความร้อนในส่วนควบแน่นได้เร็วกว่าสารทำงานเอทานอลนั้นเอง

เอกสารอ้างอิง

สัมพันธ์ ฤทธิเดช. (2555). **เทคโนโลยีท่อความร้อน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย : มหาสารคาม.

ถนัด เกษประดิษฐ. (2551). **เครื่องแลกเปลี่ยนความร้อนแบบเทอร์โมไซฟอน**. พิมพ์ครั้งที่ 1. ห้องวิจัยท่อความร้อน ภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ยุธนา ศรีอุดม ธีรพัฒน์ ชมภูคำ และ สัมพันธ์ ฤทธิเดช (2557). **อุณหภูมิส่วนทำระเหย ระยะพิทช์และสารทำงาน ที่มีต่อรูปแบบการไหลและการถ่ายเทความร้อนของท่อความร้อนแบบสั่นวงรอบชนิดเกลียวขด**. การถ่ายเทพลังงานความร้อนและมวลในอุปกรณ์ด้านความร้อนและกระบวนการ. ครั้งที่ 13. 47-53.

Rittidech, S. and S. Sangiamsuk. (2012). **Internal Flow Patterns on Heat Transfer Performance of a Closed-Loop Oscillating Heat Pipe with Check Valves**. Experimental Heat Transfer. 25, 48-57.

Xu, J.L., Y.X. Li, and T.N. Wong (2005). **High speed flow visualization of a closed loop pulsating heat pipe**. International Journal of Heat and Mass Transfer. 48, 3338-3351.

Yi, H., Z.H. Liu, and J. Wang (2003). **Heat transfer characteristics of the evaporator section using small helical coiled pipes in a looped heat pipe**. Applied Thermal Engineering. 23, 89-99.

Y.Sriudom, S. Ritticech, and T. Chompookham. (2014). **The Helical Oscillating Heat Pipe: Flow Pattern Behaviour Study**, Advances in Mechanical Engineering. 7, 1-11.

ประสิทธิศักย์ของสารสกัดหยาบจากใบกระท่อม Mitragyna speciosa Korth. ต่อการควบคุมลูกน้ำยุงลายบ้าน Aedes aegypti (L.)

Efficacy of Crude Extracts of Mitragyna speciosa Korth. Leaf Against Aedes aegypti (L.) Larvae

พรพิณ เผ่าพันธ์แปลก[1], ทิฆัมพร ห่วงแสง[2], กีรติ ต้นเรือน[3], วิษณุ ธงไชย[4], วิโรจน์ ลิขิตตระกูลวงศ์ [5]และพิสิษฐ์ พูลประเสริฐ[6]

Phonphin Phaophanplaek Thikamporn Huangsang Keerati Tanruean Wisanu Thongchai Wirot Likittrakulwong and Pisit Poolprasert

บทคัดย่อ

ยุงลายบ้านเป็นยุงพาหะหลักที่นำโรคไข้เลือดออกซึ่งเป็นปัญหาทางสาธารณสุขที่สำคัญในประเทศไทย ทั้งนี้ได้พยายามมีการประยุกต์ใช้สารเคมีจากสารสกัดจากพืชมาเป็นทางเลือกในการควบคุมยุงพาหะตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาประสิทธิภาพของสารสกัดหยาบจากใบกระท่อมที่สกัดด้วยเฮกเซน เมทานอล และเอทานอลต่อลูกน้ำลุงลายบ้านในวัยที่ 3-4 ด้วยวิธีหยดสารสะลายที่ความเข้มข้นแตกต่างกัน (0 125 250 500 และ 1,000 มิลลิกรัม/ลิตร) และอัตราการตายที่ 24 48 และ 72 ชั่วโมง พบว่า สารสกัดจากใบกระท่อมที่สกัดด้วยเฮกเซนมีค่า LC_{50} ต่อลูกน้ำยุงลายบ้าน ที่ 24 48 และ 72 ชั่วโมงภายหลังการทดสอบ เท่ากับ 1,879.22 2,014.22 และ 104.03 มิลลิกรัม/ลิตร ในขณะที่สารสกัดด้วยเมทานอลมีค่า LC_{50} เท่ากับ 404.66 81.14 และ 79.00 มิลลิกรัม/ลิตร และสารสกัดด้วยเอทานอลมีค่า LC_{50} เท่ากับ 17,747.43 111.83 และ 82.55 มิลลิกรัม/ลิตร ตามลำดับ ทั้งนี้พบว่า อัตราการตายของลูกน้ำยุงจากสารสกัดใบกระท่อมด้วยเฮกเซนในแต่ละความเข้มข้นโดยรวมมีประสิทธิภาพสูงที่สุด และจะเห็นได้ว่า สารสกัดที่สกัดด้วยตัวทำลายทั้งสามสารให้ผลการตายของลูกน้ำยุงลายบ้านที่ไม่แตกต่างกันในทุก ๆ ชั่วโมงของการทดสอบ ($p \geq 0.05$) โดยสารสกัดจากใบกระท่อมในครั้งนี้มีแนวโน้มที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการป้องกันควบคุมลูกน้ำยุงลายบ้านรวมทั้งแมลง อื่น ๆ ที่เป็นปัญหาทางสาธารณสุขในพื้นที่เสี่ยงต่อไปได้

คำสำคัญ : สารสกัดใบกระท่อม, ลูกน้ำยุงลายบ้าน, การทดสอบความเป็นพิษ

---

[1] นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก 65000

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก 65000

[3] รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก 65000

[4] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาสัตวศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการเกษตรและอาหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก 65000

[5] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก 65000

Abstract

Aedes aegypti is a main vector of dengue hemorrhagic fever, a serious public health problem in Thailand. Application of active toxic agents from plant extracts as an alternative mosquito control strategy was available from ancient times. In this current research, the insecticidal of hexane, methanolic and ethanolic crude extracts of Mitragyna speciosa leave were estimated for their toxicity of 3rd – 4th instar larvae of Aedes aegypti. The percentage larval mortality was evaluated after 24, 48 and 72 h exposure at different concentrations (0, 125, 500 and 1,000 mg/L). It was revealed that M. speciosa leaf hexane extract *exhibited median lethal concentrations to kill 50% (LC_{50}) of the treated larvae in 24, 48 and 72 h of* 1,879.22 2,014.22 and 104.03 mg/L. Meanwhile, M. speciosa *methanolic extract displayed LC_{50} of the treated adults in 24, 48 and 72 h of* 404.66 81.14 and 79.00 mg/L and ehanolic extract showed LC_{50} of 17,747.43 111.83 and 82.55, respectively. Obviously, no significant difference in the mean total mortality of *Ae. aegypti* among three solvents in all times of exposure was explored ($p \geq 0.05$). At a result, crude extracts of M. speciosa leaf were likely to be further employed in controlling Ae. aegypti larvae and other insects of medicinal and veterinary importance in the risk areas.

Keywords: Mitragyna speciosa leaf extract, Aedes aegypti larvae, toxicity test

บทนำ

โรคติดต่อนำโดยแมลง เป็นโรคที่เป็นปัญหาทางสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศไทย โดยเฉพาะโรคไข้เลือดออก (Dengue hemorrhagic fever) ซึ่งเกิดจากเชื้อไวรัสเดงกี (Dengue virus) โดยมียุงลาย (*Aedes* spp.) เป็นพาหะนำโรค (กองโรคติดต่อนำโดยแมลง, 2564; ดุษิต โพธิ์ทอง และคณะ, 2563; นิดา นันทกรปรีดา และคณะ, 2560; Tanruean et al., 2019) สำหรับการควบคุมยุงลายมีการศึกษาการใช้สารสกัดจากพืชในการควบคุมยุงลายมีมากขึ้นในปัจจุบัน เนื่องจากมีความปลอดภัยต่อมนุษย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งประเทศไทยมีรายงานการศึกษาใช้สารสกัดจากพืชหลายชนิดมาใช้ควบคุมยุงลาย (นิดา นันทกรปรีดา และคณะ, 2560; ยุวดี สีนวนขำ และคณะ, 2562; อภิวัฏ ธวัชสิน และคณะ, 2546; Tanruean et al., 2019; Silapanuntakul et al., 2016; Thongporn, and Poolprasert, 2015) ทั้งนี้การใช้พืชสมุนไพรในการควบคุมยุงลายพาหะนำโรคเป็นทางเลือกหนึ่งที่สามารถนำมาทดแทนการใช้สารเคมีได้ เพราะพืชสมุนไพรเป็นสิ่งที่มีอยู่ใน

ท้องถิ่น หาได้ง่าย สะดวก และไม่มีฤทธิ์ตกค้างในสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยุงลายพาหะนำโรคยังไม่มีวิวัฒนาการสร้างความต้านทานต่อพืชสมุนไพร ทำให้ลดปัญหาการดื้อต่อสารเคมี ลดภาวะเสี่ยงที่เกิดจากการใช้สารเคมีของผู้สัมผัสสารเคมี รวมทั้งลดค่าใช้จ่ายในการนำเข้าสารเคมีจากต่างประเทศด้วย ดังนั้นการที่จะหลีกเลี่ยงผลที่เป็นอันตรายเหล่านี้ จำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาและหาสารสกัดจากพืชธรรมชาติหรือภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้แทนสารเคมี

กระท่อม (Kratom) เป็นพืชที่จัดอยู่ในวงศ์ Rubiaceae มีชื่อวิทยาศาสตร์ *Mitragyna speciosa* Korth. เป็นพืชพื้นถิ่นที่พบมากในเขตป่าฝนของประเทศไทย มาเลเซีย เมียนมาร์ ลาว กัมพูชา อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และเกาะนิวกินี กระท่อมเป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง เปลือกต้นเรียบสีเทา ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม ลักษณะหนาทึบ สีเขียวแก่ รูปใบเป็นรูปไข่ปลายแหลม ก้านใบและเส้นใบชัดเจนมีทั้งชนิดการสีแดงและสีเขียว แก่นและเนื้อไม้แข็ง ดอกเป็นช่อขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 2 ซม. (สีเหลืองเหมือนดอกกระถิน) มีดอกย่อยประมาณ 120 ดอก ผลแบบแคปซูล ภายในผลมีเมล็ดขนาดเล็กรูปร่างแบนเป็นจำนวนมาก กระท่อมเป็นพืชพื้นถิ่นที่รู้จักกันดีในแถบประเทศอาเซียน คนมาเลเซียรู้จักกระท่อมในชื่อ เบียค-เบียค (biak-biak) เกท่อม (ketom) กูทุม (kutum) หรือ คีทุมเบีย (ketumbia) และลาวเรียก ไนทุม (Nytum) ส่วนคนไทยรู้จักกระท่อมภายใต้ชื่อท้องถิ่น (Local name) หลายชื่อ อาทิ ท่อม ท้ม ต้นคอยโดน อีถ่าง อีด่าง อีแดง ไม้หลองเลาะ หรือ กระอ่วม เป็นต้น (ดวงแก้ว ปัญญาภู และคณะ, 2559) สำหรับการใช้ประโยชน์จากสารสกัดจากใบกระท่อม มีรายงานอยู่อย่างจำกัด โดยพบว่าเริ่มมีการนำมาประยุกต์ใช้กับแมลงที่เป็นปัญหาสาธารณสุข อาทิ ในกลุ่มแมลงวันหัวเขียวชนิด *Chrysomya megacephala* ซึ่งเป็นแมลงวันในงานนิติวิทยาศาสตร์ (forensic entomology) โดยทำการศึกษาในเชิงกีฏพิษวิทยา (entomotoxicology) ทำการศึกษาโดยการออกแบบการทดสอบผสมกระท่อมต้มลงในตับวัวในปริมาณสารที่แตกต่างกันออกไป ได้แก่ 0 (ชุดควบคุม) 20, 40 และ 60 กรัม ตามลำดับ เพื่อดูระยะเวลาในการพัฒนาของตัวอ่อนหนอนแมลงวันจนกระทั่งไปเป็นตัวเต็มวัย (duration of development) พร้อมทั้งอัตราการอยู่รอด (survival rate) พร้อมทั้งตรวจหาสารไมทราไจนีน (mitragynine) อยู่ตกค้างในตัวอย่างแมลงวันหัวเขียว พบว่า กระท่อมที่ผสมลงในตับวัว สามารถยับยั้งการเจริญเติบโต (growth rate) ของแมลงวันหัวเขียวได้ ทั้งนี้ยังได้ตรวจพบสารไมทราไจนีนในตัวอย่างหนอนแมลงวันหัวเขียวที่กินซากหรือตับวัวที่ชุบด้วยสารจากใบกระท่อมเป็นอาหารอีกด้วย (Rashid et al., 2012) สำหรับในกลุ่มของยุงพาหะ Jantan et al. (2003) ได้มีการนำสารสกัดจากเปลือกกระท่อมมาทดสอบกับลูกน้ำยุงลายบ้าน *Aedes aegypti* พบว่า สารสกัดจากเปลือกกระท่อมที่ระดับความเข้มข้นช่วง 103-271 มิลลิกรัม/ลิตร สามารถควบคุมลูกน้ำยุงลายบ้านได้ (LC_{50} เท่ากับ 271.3 มิลลิกรัม/ลิตร) และเมื่อเร็ว ๆ นี้ Jalil et al. (2021) ยังได้พยายามคัดเลือกพืชที่มีศักยภาพในการเป็นสารไล่ (repellent) ยุงลายสวน *Aedes albopictus* โดยเลือกใช้สารสกัดจากใบกระท่อมที่สกัดด้วยน้ำ และทำการทาสารสกัดที่ได้ลงบนผิวหนังของหนูทดลองที่ผ่านการโกนขน และทำการดูพฤติกรรมการดูดกินเลือดของยุงลายสวนในช่วงเวลา 3, 5 และ 10 นาทีตามลำดับ ผลการศึกษาพบว่า สารสกัดจากใบกระท่อมไม่สามารถลดจำนวนการดูดกินเลือดของยุงลายสวนได้เท่าไหร่นัก เป็นไปได้ว่า สารสกัดจากใบกระท่อมอาจยังไม่ได้เป็นสารสำหรับการไล่ยุงพาหะได้

อย่างไรก็ตามจากที่กล้าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยมองเห็นว่า กระท่อมยังคงเป็นพืชที่มีศักยภาพในการเป็นสารฆ่าแมลงได้เช่นเดียวกับพืชสมุนไพรอื่น ๆ ดังนั้นในการศึกษาในครั้งนี้จึงมีวัตุประสงค์เพื่อค้นหาประสิทธิศักย์ของสารสกัดจากใบกระท่อมที่ผ่านการสกัดด้วยตัวทำละลายเฮกเซน เมทานอล และเอทานอล ต่อลูกน้ำยุงลายบ้านในวัยที่ 3-4 โดยผลการวิจัยในครั้งนี้อาจเป็นประโยชน์ในการวางแผนการควบคุมประชากรยุงลายแบบบูรณาการในเชิงพื้นที่ต่อไปได้

วิธีการดำเนินการวิจัย

1) การเตรียมตัวอย่างพืช

พืชที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ กระท่อม (*Mitragyna speciosa* Korth.) ซึ่งเก็บจากพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยเก็บส่วนใบมาล้างทำความสะอาด จากนั้นผึ่งลมให้แห้ง เป็นเวลา 2-3 วัน และนำมาหั่นหรือสับให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ จากนั้นนำไปชั่งแล้วห่อด้วยผ้าขาวบางและเก็บใส่ขวดโหลแก้วที่มีฝาปิด เพื่อรอทำการแช่ด้วยตัวทำละลายต่อไป

2) การเตรียมสารสกัดจากพืช

ทำการสกัดใบกระท่อมโดยใช้ตัวทำละลาย 3 ชนิด ได้แก่ เฮกเซน (hexane), เมทานอล (methanol) และเอทานอล (เอทานอล) โดยใช้พืชตัวอย่างและตัวทำละลายแต่ละชนิดในอัตราส่วน 1 : 2 (น้ำหนักต่อปริมาตร; w/v) ทิ้งไว้ที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลา 2 สัปดาห์ จากนั้นนำไปกลั่นระเหยด้วยเครื่องระเหยสุญญากาศ (Rotary evaporator) แล้วนำสารสกัดที่ได้มาชั่งน้ำหนักและเก็บใส่ขวดสีชาพร้อมปิดฝา เก็บรักษาสารสกัดที่อุณหภูมิ 4 องศาเซลเซียส เพื่อรอทำการทดสอบกับลูกน้ำยุงลายบ้าน

3) การเตรียมตัวอย่างลูกน้ำยุงลายบ้าน

ใช้ลูกน้ำยุงลายบ้าน (*Aedes aegypti*) สายพันธุ์ห้องปฏิบัติการ โดยนำไข่ยุงลายบ้านสายพันธุ์ห้องปฏิบัติการ USDA จากห้องปฏิบัติการกีฏวิทยา ภาควิชากีฏวิทยา คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร มาเลี้ยงเพิ่มปริมาณ ณ ห้องปฏิบัติการทางกีฏวิทยา สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก ภายใต้อุณหภูมิ 25 $\pm$ 5 $^{\circ}$C แสงสว่าง 12 : 12 (สว่าง : มืด) และความชื้นสัมพัทธ์ที่ 80 $\pm$ 10% ทำการคัดเลือกลูกน้ำระยะวัย 3 - 4 แยกไว้ โดยใช้หลอดหยดสาร (dropper) ดูดลูกน้ำยุงเตรียมไว้ในแก้วทดสอบ จำนวนแก้วละ 10 ตัว เพื่อใช้ในการทดสอบกับสารสกัดที่ได้ในห้องปฏิบัติการ

4) การทดสอบทดสอบประสิทธิภาพของสารสกัด

นำสารสกัดที่ได้จากตัวทำละลายทั้ง 3 ชนิด มาทดสอบกับลูกน้ำยุงลายบ้านในวัย 3 – 4 ที่เตรียมไว้ ทำการทดสอบด้วยวิธีหยดสารละลายที่ระดับความเข้มข้นที่ต่างกัน ได้แก่ 0 (ควบคุม), 125, 250, 500 และ 1,000 มิลลิกรัม/ลิตร ทั้งนี้ในชุดควบคุมของกลุ่มสารสกัดจากตัวทำละลายทั้งหมดทำการผสมอะซิโตน (acetone) ประมาณ 1 % และ วางแผนการทดลองแบบสุ่มตลอด (Completely randomized design; CRD) การทดสอบแต่ละความเข้มข้นจำนวน 3 ซ้ำ แต่ละซ้ำใช้จำนวนลูกน้ำยุงลายบ้าน 10 ตัวอย่าง โดยตั้งทิ้งไว้ที่อุณหภูมิห้อง บันทึกผลที่ ที่ 24, 48 และ 72 ชั่วโมง ภายหลังการทดสอบ ตามลำดับ

5) วิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลมาคำนวณหาอัตราการตาย (% Mortality) จากสูตร

$$\text{อัตราการตาย} = \frac{\text{จำนวนลูกน้ำยุงลายบ้านทดสอบที่ตาย}}{\text{จำนวนลูกน้ำยุงลายบ้านที่ทดสอบทั้งหมด}} \times 100$$

ทำการคำนวณหาค่า LC_{50} (Median Lethal Concentration) ซึ่งเป็นค่าความเข้มข้นที่ทำให้สัตว์ทดลองตายร้อยละ 50 % ภายหลังการทดสอบ โดยคำนวณตามสูตรของ Abbott (1925) โดยผ่านการวิเคราะห์หาค่าจุดตัดความเข้มข้นด้วยวิธี Probit analysis ของ Finney (1971) ทดสอบความแตกต่างของความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA: F-Test) ของอัตราการตายที่เกิดขึ้นและเปรียบเทียบความแตกต่างของอัตราการตายที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยวิธี Duncan's New Multiple Range Test (DMRT) นอกจากนี้ ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของอัตราการตายจากวิธีการสกัดด้วยตัวทำละลายที่ต่างกันโดยวิธี t-test independent ด้วยโปรแกรมทางสถิติ SPSS เวอร์ชั่น 25.0 (IBM Crop, 2017)

ผลการวิจัย

ผลของสารสกัดจากใบกระท่อมที่ทำการทดลองโดยใช้สารละลายเฮกเซน เมทานอล และเอทานอล เป็นตัวทำละลาย ตามระดับความเข้มข้น (0, 125, 250, 500 และ 1,000 มิลลิกรัม/ลิตร) พบว่า ภายหลังการตรวจสอบที่ 24 ชั่วโมง อัตราการตายของลูกน้ำยุงลายบ้านที่สกัดด้วยเฮกเซนมีค่าเท่ากับ 1.11, 23.33, 46.67, 43.33, และ 40.00% ภายหลังการตรวจสอบที่ 48 ชั่วโมงมีค่าเท่ากับ 1.11, 30.00, 56.67, 53.33 และ 53.33% และภายหลังการทดสอบที่ 72 ชั่วโมงมีค่าเท่ากับ 1.11, 50.00, 60.00, 56.67 และ 66.67% ตามลำดับ อัตราการตายของลูกน้ำยุงลายบ้านที่สกัดด้วยเมทานอลพบว่าภายหลังการตรวจสอบที่ 24 ชั่วโมงมีค่าเท่ากับ 0.00, 36.67, 53.33, 56.67 และ 50.00 % ภายหลังการตรวจสอบที่ 48 ชั่วโมงมีค่าเท่ากับ 0.00, 46.67, 63.33, 70.00 และ 60.00% และภายหลังการตรวจสอบที่ 72 ชั่วโมง มีค่าเท่ากับ 0.00, 53.33, 66.67, 83.33 และ 76.67 % ตามลำดับ สำหรับอัตราการตายของลูกน้ำยุงลายบ้านที่สกัดด้วยเอทานอล พบว่าภายหลังการตรวจสอบที่ 24 ชั่วโมงมีค่าเท่ากับ 0.00, 40.00, 40.00, 33.33 และ 40.00% ภายหลังการตรวจสอบที่ 48 ชั่วโมงมีค่าเท่ากับ 0.00, 53.33, 50.00, 50.00 และ 60.00% และภายหลังการตรวจสอบที่ 72 ชั่วโมง มีค่าเท่ากับ 0.00, 60.00, 53.33, 53.33 และ 76.67% ตามลำดั

ตารางที่ 1 อัตราการตายของลูกน้ำยุงลายบ้าย หลังจากได้รับสารสกัดจากใบกระท่อมที่สกัดด้วยตัวทำละลายเฮกเซน เมทานอล และเอทานอล ที่เวลา 24 48 และ 72 ชั่วโมง

ตัวทำละลาย	ความเข้มข้น (mg/L)	อัตราการตาย ($\bar{x}$ ± S.D)		
		24 ชั่วโมง	48 ชั่วโมง	72 ชั่วโมง
เฮกเซน	1,000	40.00 ± 20.00bc	53.33 ± 20.81c	66.67 ± 15.28b
	500	43.33 ± 5.77bc	53.33 ± 5.77c	56.67 ± 5.77b
	250	46.67 ± 11.55c	56.67 ± 5.77c	60.00 ± 10.00b
	125	23.33 ± 5.77b	30.00 ± 0.00b	50.00 ± 10.00b
	Control	1.11 ± 1.92a	1.11 ± 1.92a	1.11 ± 1.92a
	LC_{50} (mg/L)	**1,879.22**	**2,014.22**	**104.03**
เมทานอล	1,000	50.00 ± 10.00c	60.00 ± 10.00c	76.67 ± 15.28cd
	500	56.67 ± 5.77c	70.00 ± 10.00c	83.33 ± 5.77d
	250	53.33 ± 5.77c	63.33 ± 5.77c	66.67 ± 5.77bc
	125	36.67 ± 5.77b	46.67 ± 5.77b	53.33 ± 5.77b
	Control	0.00 ± 0.00a	0.00 ± 0.00a	0.00 ± 0.00a
	LC_{50} (mg/L)	**404.66**	**81.14**	**79.00**
เอทานอล	1,000	40.00 ± 10.00b	60.00 ± 0.00b	76.67 ± 5.77c
	500	33.33 ± 5.77b	50.00 ± 0.00b	53.33 ± 5.77b
	250	40.00 ± 10.00b	50.00 ± 10.00b	53.33 ± 15.28b
	125	40.00 ± 10.00b	53.33 ± 5.77b	60.00 ± 10.00b
	Control	0.00 ± 0.00a	0.00 ± 0.00a	0.00 ± 0.00a
	LC_{50} (mg/L)	**17,747.43**	**111.83**	**82.55**

หมายเหตุ: ตัวอักษรที่ต่างกันในแนวตั้งแสดงว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยวิธี Duncan's Multiple Range Test (DMRT)

นอกจากนี้ พบว่า สารสกัดจากใบกระท่อมที่สกัดด้วยเฮกเซน มีค่า LC_{50} ต่อลูกน้ำยุงลายบ้านที่ 24, 48 และ 72 ชั่วโมงภายหลังการทดสอบ เท่ากับ 1,879.22 2,014.22 และ 104.03 มิลลิกรัม/ลิตร ในขณะที่สารสกัดด้วยเมทานอลมีค่า LC_{50} ต่อลูกน้ำยุงลายบ้าน ที่ 24, 48 และ 72 ชั่วโมง เท่ากับ 404.66 81.14 และ 79.00 มิลลิกรัม/ลิตร และสารสกัดด้วยเอทานอลมีค่า LC_{50} ต่อลูกน้ำยุงลายบ้าน ที่ 24, 48 และ 72 ชั่วโมง เท่ากับ 17,747.43 111.83 และ 82.55 มิลลิกรัม/ลิตร ตามลำดับ ทั้งนี้อัตราการตายที่เกิดขึ้นจากความเข้มข้นที่แตกต่างกัน พบว่าให้ผลการตายที่แตกต่าง

กันออกไปอีกด้วย (ตารางที่ 1) เมื่อทดสอบทางสถิติด้วยวิธี t-test independent ระหว่างอัตราการตายของลูกน้ำยุงลายบ้านที่ได้จากวิธีการสกัดสารจากตัวทำละลายที่แตกต่างกันยังพบว่าสารสกัดที่สกัดด้วยตัวทำละลายทั้งเฮกเซน เมทานอล และเอทานอลให้ผลอัตราการตายของลูกน้ำยุงลายที่ไม่แตกต่างกันในทุก ๆ ชั่วโมงของการทดสอบ ($P \geq 0.05$) โดยเห็นได้ว่าเมื่อระยะเวลาที่ลูกน้ำยุงลายบ้านสัมผัสสารสกัดที่ได้จากตัวทำละลายทั้งสองชนิดนานขึ้นอัตราการตายก็เพิ่มขึ้นตามไปด้วย (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบอัตราการตายของลูกน้ำยุงลายบ้านจากการทดสอบสารสกัดที่สกัดด้วยเฮกเซน เมทานอลและเอทานอล ที่เวลา 24, 48 และ 72 ชั่วโมง ตามลำดับ

เวลา (ชั่วโมง)	ตัวทำละลาย	N	อัตราการตาย ($\bar{x}$ ± S.D.)	t	df	*p*-value
24	เฮกเซน	15	30.89 ± 19.81	-1.099	28	0.281
	เมทานอล	15	39.33 ± 22.19			
	เฮกเซน	15	30.89 ± 19.81	0.033	28	0.974
	เอทานอล	15	30.67 ± 17.51			
	เมทานอล	15	39.33 ± 21.19	1.187	28	0.245
	เอทานอล	15	30.67 ± 17.51			
48	เฮกเซน	15	38.89 ± 23.49	-0.991	28	0.330
	เมทานอล	15	48.00 ± 26.78			
	เฮกเซน	15	38.89 ± 23.49	-0.447	28	0.659
	เอทานอล	15	42.67 ± 22.82			
	เมทานอล	15	48.00 ± 26.78	0.587	28	0.562
	เอทานอล	15	42.67 ± 22.82			
72	เฮกเซน	15	46.89 ± 25.68	-0.867	28	0.393
	เมทานอล	15	56.00 ± 31.58			
	เฮกเซน	15	46.89 ± 25.68	-0.182	28	0.857
	เอทานอล	15	48.67 ± 27.74			
	เมทานอล	15	56.00 ± 31.58	0.676	28	0.505
	เอทานอล	15	48.67 ± 27.74			

อภิปรายผล

การศึกษาในครั้งนี้เป็นทดสอบฤทธิ์ของสารสกัดจากใบกระท่อมด้วยการใช้ตัวทำละลายในการสกัดที่แตกต่างกัน โดยภาพรวมนั้นมีอัตราการตายของลูกน้ำยุงลายบ้าน *Aedes aegypti* สายพันธุ์ห้องปฏิบัติการได้ค่อนข้างดี ซึ่งอัตราการตายจะสูงขึ้นในทุกๆ ตัวทำละลาย เมื่อเวลาผ่านไป แม้กระนั้นก็ตามในรายงานการศึกษาก่อนหน้านี้ของ Jamtan et al. (2003) ได้มีการนำสารสกัดจากเปลือกต้นกระท่อมในประเทศมาเลเซียมาทดสอบกับลูกน้ำยุงลายบ้าน *Aedes aegypti* โดยทดสอบกับความเข้มข้นในช่วง 10–1000 มิลลิกรัม/ลิตร พบว่า สารสกัดจากเปลือกกระท่อมที่ระดับความเข้มข้นช่วง 103-271 มิลลิกรัม/ลิตร สามารถควบคุมลูกน้ำยุงลายบ้านได้ โดยมีค่าการตายที่ความเป็นพิษ LC_{50} (Lethal Concentration fifty) เท่ากับ 271.3 มิลลิกรัม/ลิตร และเมื่อเร็วๆ นี้ Jalil et al. (2021) ยังได้พยายามคัดเลือกพืชที่มีศักยภาพในการเป็นสารไล่ (repellent) ยุงลายสวน *Aedes albopictus* โดย หนึ่งในพืชที่คัดเลือกนั้น คือ สารสกัดจากใบกระท่อมด้วยน้ำ โดยทำการทาสารสกัดที่ได้ลงบนผิวหนังของหนูทดลองที่ผ่านการโกนขน และทำการดูพฤติกรรมการดูดกินเลือดของยุงลายสวนในช่วงเวลา 3, 5 และ 10 นาทีตามลำดับ ผลการศึกษาพบว่า สารสกัดจากใบกระท่อมไม่สามารถลดจำนวนการดูดกินเลือดของยุงลายสวนได้เท่าไหร่นัก เป็นไปได้ว่า สารสกัดจากใบกระท่อมอาจยังไม่ได้เป็นสารสำหรับการไล่ยุงพาหะได้ ทั้งนี้จากการศึกษาในครั้งนี้การใช้ตัวทำละลายที่แตกต่างกันเป็นผลทำให้มีอัตราการตายของลูกน้ำยุงลายบ้านที่แตกต่างกันออกไปด้วย เป็นไปได้ว่าการใช้ตัวทำละลายที่แตกต่างกัน เป็นผลทำให้ตัวถูกสกัดหรือพืชถูกดึงสารสำคัญหรือสารออกฤทธิ์ในประมาณที่แตกต่างกันออกไปตามหลักของความมีขั้วของตัวทำละลาย (solvent polarity) ตั้งแต่ความไม่มีขั้วหรือมีขั้วน้อยไปจนกระทั่งมีขั้วสูง อาทิ เฮกเซน/ ปิโตรเลียมอีเทอร์ เป็นสารไม่มีขั้ว มักสกัดได้กลุ่มของน้ำมัน (essential oil) ในคลอโรฟอร์ม/ เอทิลอะซีเตต จะมีขั้วปานกลาง ซึ่งสกัดได้สารในกลุ่มเสตียรอยด์ และอัลคาลอยด์ สำหรับการใช้น้ำเป็นตัวสกัดจะได้สารที่มีความเป็นขั้วสูง จึงมักได้ตะกอนโปรตีน และไกลแคน เป็นต้น (Ghosh et al., 2012) โดยจากการศึกษาในครั้งนี้มีข้อสังเกตว่า การใช้เมทานอลเป็นตัวสกัดเป็นผลทำให้มีค่า LC_{50} ที่น้อยที่สุดที่เวลา 24 ชั่วโมงหลังการทดสอบ (LC_{50} เท่ากับ 404.66) ซึ่งเป็นได้ว่า อาจสกัดได้สารอัลคาลอยด์รวมทั้งสารไมทราไจนีน (mitragynine) ที่ดีกว่าการสกัดด้วยตัวทำละลายอื่นๆ อย่างไรก็ตาม เมื่อทดสอบทางสถิติ (t-test independent) กลับพบว่า อัตราการตายของลูกน้ำยุงลายบ้านจากสารสกัดที่ตัวทำลายต่างกัน ให้ผลที่ไม่แตกต่างกัน ($p \geq 0.05$) แสดงให้เห็นว่า สามารถเลือกใช้ตัวทำละลายใดก็ได้ในการสกัดสารในพืชดังกล่าว

ทั้งนี้มีรายงานขององค์ประกอบทางเคมี (chemical composition) ของกระท่อมโดยรวมมากกว่า 40 ชนิด อาทิ ไมทราไจนีน (mitragynine) และ เฮปตา-ไฮดรอกซีไมทราไจนีน (7-hydroxymitragynine) เป็นต้น ซึ่งเป็นสาระสำคัญหลัก (Sharma and McCurdy, 2021; Todd

et al., 2020) ซึ่งเป็นไปได้ว่าสารสำคัญเหล่านี้อาจส่งผลต่ออัตราการตายของลูกน้ำยุงได้ นอกจากนี้อาจสกัดสารเหล่านี้ออกมาได้ในปริมาณที่แตกต่างกันตามวิธีการสกัดและตัวทำละลายที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและชัดเจนมากขึ้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรทำการแยกการทดสอบฤทธิ์ของสารเหล่านี้ และนำมาทดสอบประสิทธิภาพในการยับยั้งลูกน้ำยุงลายต่อไป อย่างไรก็ตามมีข้อแนะนำว่าการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปควรจะต้องศึกษาองค์ประกอบของสารเคมีอย่างละเอียดและแยกทดสอบ และพัฒนาไปเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการกำจัดยุงหรือไล่ยุงให้สะดวกต่อการใช้งานต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กองโรคติดต่อนำโดยแมลง กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2564). **แนวทางดำเนินงานเฝ้าระวังป้องกัน ควบคุมโรคติดต่อนำโดยยุงลาย สำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข พ.ศ. 2564**. สำนักพิมพ์อักษรกราฟฟิคแอนด์ดีไซน์, พิมพ์ครั้งที่ 136 หน้า.

ดุษิต โพธิ์ทอง, นันทิดา คำศรี และพิสิษฐ์ พูลประเสริฐ. (2563). การทดสอบความไวยุงลายต่อสารเคมีในเขตพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย. **PSRU Journal of Science and Technology**. 5(2): 1-13.

ดวงแก้ว ปัญญาภู, สุเมธี นามเกิด, นิตาภา อันชัย และกุลศิริ ยศเสถียร (2559). กระท่อม : สมุนไพรหรือยาเสพ*ติด*. **วารสารการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก**. 14(3): 242-256.

นิดา นันทกรปรีดา, สมฤทัย ในแสน, กีรติ ตันเรือน, พิสิษฐ์ พูลประเสริฐ, มนตรา ศรีษะแย้ม, ดุษิต โพธิ์ทอง, และยุวดี ตรงต่อกิจ. (2560). ฤทธิ์ฆ่าลูกน้ำยุงลายบ้าน (*Aedes aegypti*) ของสารสกัดเมล็ดน้อยหน่า (*Annona squamosa*) ที่หมักด้วยน้ำส้มควันไม้. **PSRU Journal of Science and Technology**. 2(3): 33-40.

ยุวดี สีนวนขำ, กาญจนา เกตุอ่อน, กีรติ ตันเรือน, ทิวธวัฒ นาพิรุณ, วิษณุ ธงไชย, ณัฐดนัย ลิขิตตระการ และพิสิษฐ์ พูลประเสริฐ. (2562). ประสิทธิภาพของสารสกัดจากใบกระท่อม *Glycosmis pentaphylla* (Retz.) DC. ต่อการควบคุมลูกน้ำยุงลายบ้าน *Aedes aegypti* (L.). **วารสารผลิตกรรมการเกษตร**. 1(3): 21-31.

อภิวัฏ ธวัชสิน, อุษาวดี ถาวระ, เย็นจิตร เตชะดำรงสิน, วิชัย คงงามสุข, จักรวาล ชมพูศรี, จิตติ จันทร์แสง และสุพล เป้าศรีวงษ์. (2546). **รายงานการวิจัย "การพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรป้องกันกำจัดยุง แมลงวัน และแมลงสาป"**. กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 12 หน้า.

Abbott, W.S. (1925). A method of computing the effectiveness of an insecticide. **Journal of *Economic Entomology***. 18: 265-267.

Finney. D.J. (1971). **Probit Analysis**. 3rd Edition, Cambridge University Press, Cambridge.

Ghosh, A., N. Chowdhury, and G. Chandra. (2012). Plant extracts as potential mosquito larvicides. **The Indian Journal of Medical Research**. 135: 581-598.

IBM Crop. (2017). IBM SPSS Statistics for Windows, Version 25.0. Armonk, NY: IBM Crop.

Jantan, I., Ping, W.O., Visuvalingam, S.D., Ahmad, N.W. 2003. Larvicidal activity of the essential oils and methanol extracts of Malaysian plants on *Aedes aegypti*. **Pharmaceutical Biology**. 41: 234-236.

Jalil, A.A., Zaki, Z.M., Hasan, M.K.N., Jin, C.B., Ramli, M.D.C., Rerang, T.L., Mohamed, A., Russelan, H., Ayob, M.K. and Li, A.R. (2021). Screening of selected local plant extracts for their repellent activity against *Aedes albopictus* mosquitoes. **Asian Journal of Pharmacognosy**. 4(3): 30-37.

Rashid, R.A., Zulkifli, N.F., Rashid, R.A., bt Rosli, S.F., Sulaiman, S.H. and Ahmad, N.W. (2012). Effects of Ketum extract on blowfly *Chrysomya megacephala* development and detection of mitragynine in larvae sample. ***2012 IEEE Symposium on Business, Engineering and Industrial Applications***. 337-341.

Sharma, A. and McCurdy, C.R. (2021) Assessing the therapeutic potential and toxicity of *Mitragyna speciosa* in opioid use disorder, **Expert Opinion on Drug Metabolism & Toxicology**. 17(3): 255-257.

Silapanuntakul, S., Keanjoom, R., Pandii, W., Boonchuen, S., & Sombatsiri, K. (2016). Efficacy of Thai neem oil against *Aedes aegypti* (L.) larvae. **The Southeast Asian journal of tropical medicine and public health**, 47(3), 410–415.

Tanruean, K., Napiroon, T., Phusing, S., Torres, J.R.D., Villanueva, P.M. and Poolprasert, P., (2019). Larvicidal effects of *Paederia pilifera* Hook.f. leaf and *Cuscuta reflexa* Roxb. stem extracts against the dengue vector mosquito Aedes aegypti Linn. **The Journal of Applied Science**. 18(1): 31-38.

Thongporn, C. and Poolprasert, P. (2015). Phytochemical screening and Larvicidal activity of *Millingtonia hortensis* L.f. flower extract against *Aedes aegypti* Linn. **Kasetsart Journal (Natural Science)**. 49(4): 597-605.

Todd, D. A., Kellogg, J. J., Wallace, E. D., Khin, M., Flores-Bocanegra, L., Tanna, R. S., McIntosh, S., Raja, H. A., Graf, T. N., Hemby, S. E., Paine, M. F., Oberlies, N. H. and

ความรู้ความเข้าใจของผู้บริโภคเกี่ยวกับสารก่อภูมิแพ้ในส้มตำและการลดปริมาณสารก่อภูมิแพ้ที่ตกค้างโดยการล้างครก

Consumer awareness of allergens in Somtum and reduction amount of residual allergens by mortar washing

วชิระ สิงห์คง[1], บุณยกฤต รัตนพันธุ์[2], สุจิตตรา เที่ยงสันเทียะ[3] และสุดารัตน์ แก้วดวงแสน[4]
Wachira Singkong Boonyakrit Rattanapun
Suchittra Thaingsunthiah and Thanchanok Kaewdoungsan

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาระดับการตรวจพบสารก่อภูมิแพ้อาหารในครกส้มตำ ภายในตลาดเทศบาล ท่ามะเขือ อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 10 ร้าน โดยเลือกตัวอย่างจากการสุ่มแบบไม่เฉพาะเจาะจงเพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจของผู้บริโภคเกี่ยวกับสารก่อภูมิแพ้ในส้มตำ ศึกษาปริมาณสารก่อภูมิแพ้ที่ตกค้าง ในครกส้มตำและศึกษาการล้างครกส้มตำเพื่อลดปริมาณสารก่อภูมิแพ้ที่ตกค้าง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสารก่อภูมิแพ้ในอาหารระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.30,S.D.=0.53) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ จะพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจสูงสุด ในส่วนสารก่อภูมิแพ้อาหาร คือสารที่กระตุ้นให้เกิดปฏิกิริยาทางภูมิคุ้มกันและส่งผลให้เกิดอาการภูมิแพ้ขึ้น ($\bar{X}$=4.92,S.D.=0.27) ส่วนข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสารก่อภูมิแพ้ต่ำสุด คือ หลังรับประทานอาหารที่แพ้สามารถทานยาแก้แพ้เพื่อรักษาอาการได้ ($\bar{X}$=3.37,S.D.=0.61) ส่วนการศึกษาปริมาณสารก่อภูมิแพ้ที่ตกค้างในครกส้มตำ พบว่า ร้านส้มตำทั้ง 10 ร้าน ตรวจพบสารก่อให้เกิดภูมิแพ้ก่อนล้างครกส้มตำ และหลังจากล้างครกส้มตำ ตรวจไม่พบสารก่อภูมิแพ้ และศึกษาวิธีการล้างครกส้มตำและชนิดของครกที่มีผลต่อการตกค้างของสารก่อภูมิแพ้เพื่อลดปริมาณสารก่อภูมิแพ้ที่ตกค้าง โดยศึกษาวิธีการล้างครกด้วยผลิตภัณฑ์น้ำยาล้างจาน น้ำร้อน น้ำเย็น พบว่า ทั้ง 3 วิธี สามารถล้างสารก่อให้เกิดภูมิแพ้ได้ และชนิดของครก 3 ชนิด คือ ครกไม้ ครก

[1] รองศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร E-mail: champsing@hotmail.com โทร. 0866489238

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร E-mail: boonyakrit.kpru@gmail.com โทร. 0864404514

[3] นักวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร E-mail: sujittra5548@gmail.com โทร. 0843825548

[4] นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร E-mail: thanchanokk65@gmail.com โทร. 055706555 ต่อ 4170

ดินเผา และครกหิน ตรวจพบสารก่อภูมิแพ้ก่อนการล้างครก และเมื่อทำการล้างครก พบว่า ครกทั้ง 3 ชนิดสามารถใช้ทุกวิธีขจัดสารก่อภูมิแพ้ที่ตกค้าง อยู่บนครกส้มตำได้ทั้งหมด

คำสำคัญ : ครกส้มตำ, สารตกค้าง, สารก่อภูมิแพ้ในอาหาร

Abstract

This research studying about the detection level of food allergens in Somtum mortar in the Municipal Market, Tha Makhuea, Khlong Khlung District in total 10 shops in Kamphaengphet Province. They were selected from non-specific random sampling to study consumers' knowledge and understanding of allergens in Somtum, study the amount of residual allergens in Somtum mortar and study about the Somtum mortar washing to reduce the amount of residual allergen. The respondents had understanding knowledge of food allergens at the highest level ($\bar{X}$=4.30, S.D.=0.53) and when considering item-by-item, it was found that the respondents in the food allergen substance that induces an immune reaction and results in an allergic reaction ($\bar{X}$=4.92,S.D.=0.27) The lowest understanding of allergens is that after eating allergenic food can take antihistamine to treat symptoms. ($\bar{X}$=3.37,S.D.=0.61) As for the amount of residual allergens in the Somtum mortar, it was found that all 10 Somtum restaurants detected allergens before washing the Somtum mortar and after washing the Somtum mortar, allergens were not detected and to study the methods of washing Somtum mortar and the type of mortars that affect the residues of allergens to reduce the amount of residual allergens, By studying the methods of washing the mortar with dishwashing liquid, hot water and cold water, it was found that all 3 methods were able to wash off allergens in 3 types of mortars, that are wood mortar, clay mortar and stone mortar, allergens were detected before washing the mortar and when washing the mortar, it was found that all 3 type of mortars can be used in all methods to remove residual allergens on Somtum mortar.

Keywords : Somtum mortar, Residue, Food allergen

บทนำ

อาหารมีส่วนประกอบที่มีความหลากหลาย ซึ่งอาจมีส่วนผสมของวัตถุดิบที่ก่อภูมิแพ้ร่วมด้วย ซึ่งในภาครัฐของประเทศต่าง ๆ ให้ความสนใจในการควบคุม รวมทั้งออกกฎระเบียบสำหรับการแสดงข้อมูลบนฉลากแก่ผู้บริโภคเพื่อสามารถเลือกซื้ออาหารที่ไม่ก่อให้เกิดอาการแพ้ต่อสุขภาพของตนเอง การแพ้อาหารยังไม่มีวิธีการรักษาอาการแพ้อาหาร มีเพียงการรักษาเพื่อบรรเทาอาการแพ้เท่านั้น ในกรณีที่พบรวมทั้งผู้บริโภคต้องหลีกเลี่ยงอาหารนั้น ๆ ด้วยตนเอง (วิภา สุโรจนะเมธากุล, 2554) อาการของการเกิดภูมิแพ้อาหารเป็นได้ทุกระบบของร่างกาย จากข้อมูลที่พบบ่อยคือ อาการทางระบบทางเดินอาหาร โดยเมื่อแพ้อาหารจะมีอาการคันปาก อาเจียน ปวดท้อง ท้องเสีย อาการทางผิวหนัง โดยเมื่อแพ้อาหารจะมีอาการผื่นคัน ลมพิษ และอาการทางระบบหายใจ โดยเมื่อแพ้อาหารจะมีอาการจาม น้ำมูก ไอ หอบ แน่นหน้าอก ในบางรายอาการแพ้อาจรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตอาการสำคัญของการแพ้อาหารคือเกิดอาการ ผื่นลมพิษ คันตามตัว ปากบวม หรือหายใจลำบาก แสดงว่าแพ้อาหาร (food allergy) ในคนทั่วไปรับประทานอาหารหลายอย่าง ดังนั้นจึงเป็นการยากที่บอกว่าแพ้อาหารชนิดใด เด็กอายุต่ำกว่า 6 ขวบอาจแพ้อาหารมากกว่าผู้ใหญ่โดยเฉพาะ ไข่ นม และข้าวสาลี เมื่อโตขึ้นอาการแพ้อาจจะดีขึ้น ถ้าหากแพ้ถั่วและอาหารทะเล อาการแพ้อาจเป็นตลอดชีวิต หากแพ้อาหารบ่อยครั้งและรุนแรงต้องปรึกษากับแพทย์เพื่อทดสอบว่าแพ้อะไร เพื่อเป็นการป้องกันหลีกเลี่ยงบริโภคอาหารที่แพ้ หลายคนเลี่ยงภูมิแพ้จากอาหารโดยการรับประทานอาหารธรรมชาติ ซึ่งอาจหมายถึงอาหารที่ปรุงแต่งด้วยสารถนอมอาหารหรือสารปรุงรส สี กลิ่นเพียงเล็กน้อย โดยสามารถลดอาการภูมิแพ้ได้ หากแพ้อาหารแต่ละชนิด เช่น แพ้ปลา ผู้บริโภคยังคงแพ้ปลาในอาหารจากเครื่องปรุงรส สารปรุงแต่งที่ทำให้แพ้บ่อยได้แก่ สีเหลือง สารถนอมอาหาร เช่น โซเดียมเบนโซเอท และโซเดียมไนเตรท สารปรุงแต่งรส เช่น ซัลไฟต์ และ ผงชูรส (วิภา สุโรจนะเมธากุล, 2553) ปัจจัยเสี่ยง ที่สัมพันธ์กับการเกิดโรคภูมิแพ้อาหารมาจากครอบครัวมีประวัติเป็นโรคภูมิแพ้และหอบหืด หรือเกี่ยวข้องกับยีนส์ทางพันธุกรรมหรือการมีระดับของซีรัมอิมมูโนโกลบูลินสูง และผู้ป่วยที่มีอายุต่ำกว่า 3 ปี โดยอาหารที่ส่งผลให้เกิดโรคภูมิแพ้หลักๆ มีด้วยกัน 8 ชนิด (วิภา สุโรจนะเมธากุล, 2555) ที่ทำให้เกิดภูมิแพ้ทั้งหมด ได้แก่ นมวัว ไข่ ถั่วลิสง ถั่วเปลือกแข็ง (เช่น วอลนัท พีแคน อัลมอนด์ และมะม่วงหิมพานต์) ปลา สัตว์น้ำที่มีเปลือกหุ้ม และหอยชนิดต่างๆ ถั่วเหลือง และข้าวสาลี หรือคิดเป็นร้อยละ 90 ของอาหาร (ดารณี หมู่ขจรพันธ์, 2552)

อาหารที่คนไทยนิยมบริโภคทุกภาคหรือมีการค้าขายกระจายไปทั่วประเทศ คือ ส้มตำ โดย ส้มตำ เป็นอาหารปรุงมาจากการทำตำส้ม คือการทำให้เปรี้ยว ในลาวจะเรียกว่าตำหมากหุ่ง ปรุงโดยนำมะละกอดิบที่สับแล้วฝานหรือขูดเป็นเส้นพร้อมด้วยวัตถุดิบอื่นๆ คือ มะเขือเทศลูกเล็ก มะเขือสีดา มะเขือเปราะ พริกสดหรือพริกแห้ง ถั่วฝักยาว กระเทียม และปรุงรสด้วยน้ำตาลปี๊บ น้ำปลา มะนาว ทั้งนี้อาจมีการใช้วัตถุดิบอื่นๆ เพื่อให้เกิดเมนูที่มีความหลากหลายตามความนิยมของผู้บริโภค ส่วนประกอบในส้มตำมีทั้งชนิดดิบและสุก อีกทั้งยังมีวัตถุดิบที่อาจก่อโรคภูมิแพ้ 8 ชนิดตามที่ได้กล่าว

มาแล้วข้างต้น โดยการทำส้มตำนิยมนำมาตำในครกเป็นหลัก ครกมีหลายชนิด เช่น ครกไม้ ครกหิน ครกดินเผา แต่ละชนิดมีพื้นผิวที่แตกต่างกันออกไป มีทั้งแบบผิวเรียบ ผิวขรุขระ และผิวหยาบ ซึ่งบางพื้นผิวอาจก่อให้เกิดการตกค้างของสารก่อภูมิแพ้เป็นจำนวนมาก จากการตรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษาและทำการทดลองนี้ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงทำการศึกษาสารก่อภูมิแพ้ในอาหารโดยทำการศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารก่อภูมิแพ้ในส้มตำของผู้บริโภค ปริมาณสารก่อภูมิแพ้ที่ตกค้างในครกส้มตำ และการล้างครกส้มตำเพื่อลดปริมาณสารก่อภูมิแพ้ที่ตกค้าง เพื่อเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการควบคุมสารก่อภูมิแพ้อาหารในร้านส้มตำต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจของผู้บริโภคเกี่ยวกับสารก่อภูมิแพ้ในส้มตำ
2. เพื่อศึกษาระดับสารก่อภูมิแพ้ที่ตกค้างในครกส้มตำ
3. เพื่อศึกษาวิธีการล้างครกส้มตำและชนิดของครกที่มีผลต่อการตกค้างของสารก่อภูมิแพ้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเชิงสำรวจความรู้ความเข้าใจของผู้บริโภคเกี่ยวกับสารก่อภูมิแพ้ในส้มตำ โดยนำไปสู่การทดสอบปริมาณสารก่อภูมิที่ตกค้างในครกส้มตำทั้งก่อนและหลังการล้างครก จากนั้นทำการศึกษาวิธีการล้างครกด้วยวิธีการต่างๆ กับชนิดของครกที่ใช้งานแตกต่างกัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

ร้านค้าส้มตำ ภายในตลาดเขตเทศบาลท่ามะเขืออำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 10 ร้าน โดยเลือกตัวอย่างจากการการสุ่มแบบไม่เฉพาะเจาะจง เลือกจำนวนตัวอย่างจากการสำรวจร้านส้มตำภายในตลาดเขตเทศบาลท่ามะเขือ พบว่ามีร้านส้มตำทั้งหมดจำนวน 20 ร้าน จึงทำการเลือกร้านส้มตำเป็นจำนวนร้อยละ 50 โดยสุ่มเลือกร้านด้วยการจับฉลาก

เครื่องมือและอุปกรณ์

1. แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารก่อภูมิแพ้อาหาร
2. ถุงมือทางการแพทย์
3. ชุดตรวจสารก่อภูมิแพ้ในอาหาร FLASH® Rapid Allergen - Protein Detection Test

โดยมีความไวสูงในการทดสอบอนุภาคโปรตีนก่อภูมิแพ้อาหารที่ตกค้างบนพื้นผิวที่สัมผัสอาหาร เช่น โปรตีนจากถั่วเหลือง โปรตีนกลูเตนแป้ง โปรตีนจากนมผง ไข่ผง เนยถั่ว ถั่วอัลมอนด์ โปรตีนจากปลาทะเลดิบ และกุ้งดิบ

ขั้นตอนการวิจัย

1. ศึกษาความรู้ความเข้าใจของผู้บริโภคเกี่ยวกับสารก่อภูมิแพ้ในส้มตำ ในเขตพื้นที่ตลาดเทศบาลท่ามะเขือ อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 10 ร้าน โดยมีขั้นตอนดังนี้

- สำรวจร้านส้มตำ ในเขตพื้นที่ตลาดท่ามะเขือ อำเภอคลองขลุง จังหวัด กำแพงเพชร ตามแบบสอบถามร้านละ 10 ชุด จำนวน 10 ร้าน (กระจายแบบสุ่มเลือกทั้งแม่ค้า พนักงานและลูกค้า) โดยถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ความรู้และความเข้าใจของผู้ตอบแบบสอบถาม

- ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจของผู้บริโภคเกี่ยวกับ สารก่อภูมิแพ้ในส้มตำ โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- นำแบบประเมินศึกษาความรู้ความเข้าใจของผู้บริโภคเกี่ยวกับสารก่อภูมิแพ้ใน ส้มตำที่สร้างขึ้นเรียบร้อยแล้ว ไปดำเนินการโดยไปสำรวจพร้อมเก็บภาพถ่ายสภาพความรู้ความเข้าใจ ของผู้บริโภคเกี่ยวกับสารก่อภูมิแพ้ในส้มตำ จำนวน 10 ร้าน

- นำผลการประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้บริโภคเกี่ยวกับสารก่อภูมิแพ้ในส้มตำ ทั้ง 10 ร้าน มาวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ความเข้าใจของผู้บริโภคเกี่ยวกับสารก่อภูมิแพ้ในส้มตำที่ได้กำหนดไว้

2. การศึกษาปริมาณสารก่อภูมิแพ้ที่ตกค้างในครกส้มตำ

- ทดสอบสารก่อภูมิแพ้ในครกที่ใช้ทำส้มตำ (นำส้มตำใส่ครกแล้วทำการป้ายส้มตำให้เปื้อนภายในครกให้ทั่วทั้งครก) โดย swab หลังจากที่ใช้ทำส้มตำแล้ว swab 2 ซ้ำโดยการแบ่งครึ่งครกทิ้งไว้ 15 นาที

- ทดสอบสารก่อภูมิแพ้ในครกที่ใช้ทำส้มตำโดย swab หลังจากล้างครกแล้ว swab 2 ซ้ำ โดยการแบ่งครึ่งครก ทิ้งไว้ 15 นาที

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการเก็บตัวอย่างสารก่อภูมิแพ้อาหารและการทดสอบ

ที่มา : Biocontrol, 2016

- นำ swab ที่จุ่มกับน้ำยามาทำการเปรียบเทียบสีของแถบทดสอบสารก่อภูมิแพ้มาตรฐาน

ภาพที่ 2 แถบเทียบสีมาตรฐานการทดสอบสารก่อภูมิแพ้
ที่มา : Biocontrol, 2016
หมายเหตุ : สีเขียว: ไม่พบสารก่อภูมิแพ้
สีเทา: มีแนวโน้มพบสารก่อภูมิแพ้แต่ไม่เป็นอันตรายต่อร่างกาย
สีม่วงอ่อน: พบสารก่อภูมิแพ้เริ่มเป็นอันตรายต่อร่างกาย
สีม่วงเข้ม: พบสารก่อภูมิแพ้เป็นอันตรายต่อร่างกาย

3. ศึกษาวิธีการล้างครกส้มตำเพื่อลดปริมาณสารก่อภูมิแพ้ที่ตกค้าง

- นำตัวอย่างสารก่อภูมิแพ้ (โดยใช้น้ำส้มตำที่มีวัตถุดิบที่พบสารก่อภูมิแพ้ทุกกลุ่ม) ป้ายครกให้ทั่วพื้นผิวภายใน ให้ทดสอบโดยการใช้ครกไม้ ครกหิน และครกดินเผา

- ทดสอบสารก่อภูมิแพ้ในครกที่ใช้ทำส้มตำโดย swab ก่อนจากล้างครกแล้ว swab 2 ซ้ำ โดยการแบ่งครึ่งครก ทิ้งไว้ 15 นาที (เพื่อให้สารทำปฏิกิริยากับสารภายก้าน swab)

- ล้างครกด้วยวิธีการ 1. น้ำร้อน โดยใช้น้ำ 1000 มิลลิลิตร ที่อุณหภูมิ 80-85 องศาเซลเซียส 2. น้ำเย็น โดยใช้น้ำ 1000 มิลลิลิตร ที่อุณหภูมิ 5-10 องศาเซลเซียส 3. ใช้ผลิตภัณฑ์น้ำยาล้างจาน

- ทดสอบสารก่อภูมิแพ้ในครกที่ใช้ทำส้มตำโดย swab หลังจากล้างครกแล้ว swab 2 ซ้ำ โดยการแบ่งครึ่งครก ทิ้งไว้ 15 นาที (เพื่อให้สารทำปฏิกิริยากับสารภายก้าน swab)

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การสำรวจร้านส้มตำตามแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจของผู้บริโภคเกี่ยวกับสารก่อภูมิแพ้ในส้มตำ วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในส่วนการศึกษาปริมาณสารก่อภูมิแพ้ที่ตกค้างในครกส้มตำ และการศึกษาวิธีการล้างครกส้มตำเพื่อลดปริมาณสารก่อภูมิแพ้ที่ตกค้าง ใช้วิธีการบรรยายค่าสีที่ตรวจวัดได้

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ศึกษาความรู้ความเข้าใจของผู้บริโภคเกี่ยวกับสารก่อภูมิแพ้ในส้มตำ

การสำรวจตามแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารก่อภูมิแพ้อาหาร เพื่อรวบรวมข้อมูลสารก่อภูมิแพ้ในอาหารของร้านส้มตำ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แม่ค้า พนักงาน และลูกค้า แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารก่อภูมิแพ้อาหาร และสถิติการใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาแบ่งเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งหมดจำนวน100 คน เป็นเพศชาย จำนวน 35 คน (ร้อยละ 35.00) เป็นเพศหญิง จำนวน 65 คน (ร้อยละ 65.00) มีอายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 15-25 ปี จำนวน 55 คน (ร้อยละ 55.00) อันดับสองอยู่ที่ช่วงอายุ 26-35 ปี จำนวน 22 คน (ร้อยละ 22.00) ต่อมาอยู่ที่ช่วงอายุ 46 ปีขึ้นไป จำนวน 12 คน (ร้อยละ 12.00) และที่ช่วงอายุ 36-45 ปี จำนวน 11 คน (ร้อยละ 11.00) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คือ วุฒิปริญญาตรี จำนวน 35 คน (ร้อยละ 35.00) อันดับสองมัธยมศึกษา จำนวน 25 คน (ร้อยละ 25.00) อันดับสามวุฒิ ปวช./ปวส. จำนวน 18 คน (ร้อยละ 18.00) อันดับสี่ประถมศึกษา จำนวน 12 คน (ร้อยละ 12.00) ต่อมาไม่ได้ศึกษา จำนวน 8 คน (ร้อยละ 8.00) และปริญญาโท/เอก จำนวน 3 คน (ร้อยละ 3.00) อาชีพ พบว่าผู้ที่ตอบแบบสอบถามมีอาชีพ นักเรียน/นักศึกษา มากที่สุด จำนวน 41 คน (ร้อยละ 41.00) ต่อมาคือรับจ้างทั่วไป จำนวน 18 คน (ร้อยละ 18.00) ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 17 คน (ร้อยละ 17.00) ไม่ได้ประกอบอาชีพ จำนวน 13 คน (ร้อยละ 13.00) รับราชการ จำนวน 7 คน (ร้อยละ 7.00) และเกษตรกรรม จำนวน 4 คน (ร้อยละ 4.00) ตามลำดับ ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	35	35.00
หญิง	65	65.00
รวม	100	100.00
2. อายุ		
15-25 ปี	55	55.00
26-35 ปี	22	22.00

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
36-45 ปี	11	11.00
46 ปีขึ้นไป	12	12.00
รวม	100	100.00
3.วุฒิการศึกษา		
ไม่ได้ศึกษา	8	8.00
ประถมศึกษา	12	12.00
มัธยมศึกษา	25	25.00
ปวช./ปวส.	18	18.00
ปริญญาตรี	35	35.00
ปริญญาโท/เอก	3	3.00
รวม	100	100.00
4.อาชีพ		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	13	13.00
นักเรียน/นักศึกษา	41	41.00
เกษตรกรรม	4	4.00
รับจ้างทั่วไป	18	18.00
ธุรกิจส่วนตัว	17	17.00
รับราชการ	7	7.00
รวม	100	100.00
5.ผู้แพ้อาหาร		
ไม่แพ้	92	92.00
แพ้	8	8.00
รวม	100	100.00

ส่วนที่ 2 ความรู้และความเข้าใจของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 100 คน

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสารก่อภูมิแพ้มากที่สุด คือ สารก่อภูมิแพ้อาหาร คือสารที่กระตุ้นให้เกิดปฏิกิริยาทางภูมิคุ้มกันและส่งผลให้เกิดอาการภูมิแพ้ขึ้น และอาการภูมิแพ้จากอาหารสามารถเกิดได้ทั่วร่างกายตั้งแต่ปวดท้อง ท้องเสีย คลื่นไส้ อาเจียน ปวดศีรษะ จนถึงเสียชีวิต คิดเป็นร้อยละ 95 อันดับต่อมาคือ อาหารสำเร็จรูปทุกชนิดควรติดฉลากส่วนผสมที่มีสารก่อภูมิแพ้ คิดเป็นร้อยละ 90 ดังตารางที่ 2

คิดเป็นค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารก่อภูมิแพ้อาหารของผู้ตอบแบบสอบถามโดยภาพรวมดังตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ความถี่และร้อยละของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารก่อภูมิแพ้อาหาร

รายการ	ระดับความรู้ความเข้าใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ข้อมูลทั่วไปของสารก่อภูมิแพ้					
1.1 สารก่อภูมิแพ้อาหาร คือสารที่กระตุ้นให้เกิดปฏิกิริยาทางภูมิคุ้มกันและส่งผลให้เกิดอาการภูมิแพ้ขึ้น	95 (ร้อยละ 95.00)	5 (ร้อยละ 5.00)	-	-	-
1.2 สารก่อภูมิแพ้สามารถเข้าสู่ร่างกายได้หลายทาง เช่นการหายใจ การรับประทานอาหาร และการสัมผัสทางผิวหนัง	83 (ร้อยละ 83.00)	17 (ร้อยละ 17.00)	-	-	-
1.3 อาการภูมิแพ้จากอาหารสามารถเกิดได้ทั่วร่างกายตั้งแต่ปวดท้อง ท้องเสีย คลื่นไส้ อาเจียน ปวดศีรษะ จนถึงเสียชีวิต	95 (ร้อยละ 95.00)	5 (ร้อยละ 5.00)	-	-	-
1.4 การลดความเสี่ยงจากการแพ้อาหารได้ คือการป้องกันการปนเปื้อนข้ามจากภาชนะที่ใช้หรือใส่อาหารร่วมกันกับอาหารที่แพ้	78 (ร้อยละ 78.00)	22 (ร้อยละ 22.00)	-	-	-
1.5 อาหารสำเร็จรูปทุกชนิดควรติดฉลากส่วนผสมที่มีสารก่อภูมิแพ้	90 (ร้อยละ 90.00)	10 (ร้อยละ 10.00)	-	-	-
2. อาหารที่ก่อให้เกิดการแพ้					
2.1 อาหารที่เป็นสาเหตุของโรคภูมิแพ้ในเด็ก ได้แก่ นมวัว ไข่ ถั่วลิสง ถั่วเหลือง ข้าวสาลี ปลา	73 (ร้อยละ 73.00)	21 (ร้อยละ 21.00)	6 (ร้อยละ 6.00)	-	-
2.2 อาหารที่เป็นสาเหตุของโรคภูมิแพ้ในผู้ใหญ่ ได้แก่ นม อาหารทะเล ปลา ถั่ว	47 (ร้อยละ 47.00)	53 (ร้อยละ 53.00)	-	-	-

2.3 แพ้อาหารทะเล คือปฏิกิริยาตอบสนองที่ผิดปกติ ของระบบภูมิคุ้มกันร่างกายโปรตีนในสัตว์น้ำทะเล ได้แก่ สัตว์น้ำมีเปลือกทั้งหลาย เช่น กุ้ง ปู หอยนางรม	9 (ร้อยละ 9.00)	83 (ร้อยละ 83.00)	8 (ร้อยละ 8.00)	-	-
2.4 วัตถุดิบที่ใช้ในการทำอาหารประเภทส้มตำ มีสารก่อภูมิแพ้อาหารหลากหลายชนิด	16 (ร้อยละ 16.00)	18 (ร้อยละ 18.00)	66 (ร้อยละ 66.00)	-	-
3. วิธีป้องกันและแนวทางการแก้ไข					
3.1 การล้างเครื่องใช้ต่างๆ ด้วยน้ำยาทำความสะอาดช่วยกำจัดสารก่อภูมิแพ้ที่ติดภาชนะได้ดี	18 (ร้อยละ 18.00)	22 (ร้อยละ 22.00)	60 (ร้อยละ 60.00)	-	-
3.2 ก่อนรับประทานอาหารที่แพ้สามารถทานยาป้องกันการแพ้ล่วงหน้าได้	20 (ร้อยละ 20.00)	19 (ร้อยละ 19.00)	61 (ร้อยละ 61.00)	-	-
3.3 หลังรับประทานอาหารที่แพ้สามารถทานยาแก้แพ้เพื่อรักษาอาการได้	79 (ร้อยละ 79.00)	21 (ร้อยละ 21.00)	-	-	-
3.4 เมื่อเป็นโรคภูมิแพ้อาหารสามารถเลือกใช้วิธีการฉีดวัคซีนเพื่อป้องกันได้	-	41 (ร้อยละ 41.00)	59 (ร้อยละ 59.00)	-	-
3.5 การแสดงข้อมูลสารก่อภูมิแพ้บนฉลากอาหารเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น	6 (ร้อยละ 6.00)	34 (ร้อยละ 34.00)	60 (ร้อยละ 60.00)	-	-
3.6 หากไม่ทราบว่าแพ้อาหารชนิดใดสามารถตรวจคัดกรองสารที่แพ้อาหารได้	4 (ร้อยละ 4.00)	85 (ร้อยละ 85.00)	11 (ร้อยละ 11.00)	-	-

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารก่อภูมิแพ้ในอาหาร มากที่สุด คือ สารก่อภูมิแพ้อาหาร คือสารที่กระตุ้นให้เกิดปฏิกิริยาทางภูมิคุ้มกันและส่งผลให้เกิดอาการภูมิแพ้ขึ้น ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากตอบตามประสบการณ์ที่เคยเกิดขึ้นมาก่อน และอาการภูมิแพ้จากอาหารสามารถเกิดได้ทั่วร่างกาย

ตั้งแต่ ปวดท้อง ท้องเสีย คลื่นไส้ อาเจียน ปวดศีรษะ จนถึงเสียชีวิต รองลงมาคือ อาหารสำเร็จรูปทุกชนิดควรติดฉลากส่วนผสมที่มีสารก่อภูมิแพ้ และสารก่อภูมิแพ้สามารถเข้าสู่ร่างกายได้หลายทาง เช่น การหายใจ การรับประทานอาหาร และการสัมผัสทางผิวหนัง หลังรับประทานอาหารที่แพ้แล้วสามารถทานยาแก้แพ้เพื่อรักษาอาการได้ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริโภคมีความเข้าใจผิดพลาดเกี่ยวกับการรับประทานยาแก้ไขอาการแพ้อาหาร ซึ่งรับประทานยาที่ดีที่สุดคือควรรับประทานยาก่อนรับประทานอาหารเพื่อป้องกันแพ้อาหาร เนื่องจากการรับประทานยาหลังจากรู้สึกแพ้อาหารไปแล้วนั้นเป็นการรักษาปลายเหตุ มีความเสี่ยงอันตรายต่อชีวิตได้หากรับประทานยาไม่ทันสถานการณ์

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารก่อภูมิแพ้อาหารของผู้ตอบแบบสอบถามโดยภาพรวม

รายการการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{\chi}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	การแปลความหมาย
1. ข้อมูลทั่วไปของสารก่อภูมิแพ้			
1.1 สารก่อภูมิแพ้อาหาร คือสารที่กระตุ้นให้เกิดปฏิกิริยาทางภูมิคุ้มกันและส่งผลให้เกิดอาการภูมิแพ้ขึ้น	4.92	0.27	มากที่สุด
1.2 สารก่อภูมิแพ้สามารถเข้าสู่ร่างกายได้หลายทาง เช่น การหายใจ การรับประทานอาหาร และการสัมผัสทางผิวหนัง	4.84	0.37	มากที่สุด
1.3 อาการภูมิแพ้จากอาหารสามารถเกิดได้ทั่วร่างกายตั้งแต่ปวดท้อง ท้องเสีย คลื่นไส้ อาเจียน ปวดศีรษะ จนถึงเสียชีวิต	4.91	0.29	มากที่สุด
1.4 การลดความเสี่ยงจากการแพ้อาหารได้คือการป้องกันการปนเปื้อนข้ามจากภาชนะที่ใช้หรือใส่อาหารร่วมกันกับอาหารที่แพ้	4.57	0.50	มากที่สุด
1.5 อาหารสำเร็จรูปทุกชนิดควรติดฉลากส่วนผสมที่มีสารก่อภูมิแพ้	4.90	0.30	มากที่สุด

2. อาหารที่ก่อให้เกิดการแพ้			
2.1 อาหารที่เป็นสาเหตุของโรคภูมิแพ้ในเด็ก ได้แก่ นมวัว ไข่ ถั่วลิสง ถั่วเหลือง ข้าวสาลี ปลา	4.61	0.53	มากที่สุด
2.2 อาหารที่เป็นสาเหตุของโรคภูมิแพ้ในผู้ใหญ่ ได้แก่ นม อาหารทะเล ปลา ถั่ว	4.27	0.55	มากที่สุด
2.3 แพ้อาหารทะเล คือปฏิกิริยาตอบสนองที่ผิดปกติ ของระบบภูมิคุ้มกันร่างกายโปรตีนในสัตว์น้ำทะเล ได้แก่ สัตว์น้ำมีเปลือกทั้งหลาย เช่น กุ้ง ปู หอยนางรม	4.26	0.58	มากที่สุด
2.4 ถั่วลิสง และถั่วเปลือกแข็ง เป็นสาเหตุของการแพ้แบบรุนแรง	3.77	0.75	มาก
2.5 วัตถุดิบที่ใช้ในการทำอาหารประเภทส้มตำ มีสารก่อภูมิแพ้อาหารหลากหลายชนิด	3.82	0.90	มาก
3. วิธีป้องกันและแนวทางการแก้ไข			
3.1 การล้างเครื่องใช้ต่างๆ ด้วยน้ำยาทำความสะอาดช่วยกำจัดสารก่อภูมิแพ้ที่ติดภาชนะได้ดี	4.71	0.46	มากที่สุด
3.2 ก่อนรับประทานอาหารที่แพ้สามารถทานยาป้องกันการแพ้ล่วงหน้าได้	3.47	0.59	มาก
3.3 หลังรับประทานอาหารที่แพ้สามารถทานยาแก้แพ้เพื่อรักษาอาการได้	3.37	0.61	ปานกลาง
3.4 เมื่อเป็นโรคภูมิแพ้อาหารสามารถเลือกใช้วิธีการฉีดวัคซีนเพื่อป้องกันได้	3.68	0.57	มาก
3.5 การแสดงข้อมูลสารก่อภูมิแพ้บนฉลากอาหารเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น	4.73	0.60	มากที่สุด
3.6 หากไม่ทราบว่าแพ้อาหารชนิดใดสามารถตรวจคัดกรองสารที่แพ้อาหารได้	3.93	0.67	มาก
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	4.30	0.53	มาก

**หมายเหตุ กำหนดเกณฑ์ความรู้ความเข้าใจ 5 ระดับ ดังนี้

ระดับความรู้ความเข้าใจ	ค่าเฉลี่ย
ความรู้ความเข้าใจมากที่สุด	4.21-5.00
ความรู้ความเข้าใจมาก	3.41-4.20
ความรู้ความเข้าใจปานกลาง	2.61-3.40
ความรู้ความเข้าใจน้อย	1.81-2.60
ความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุด	1.00-1.80

จากตารางที่ 3 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.30 , S.D. = 0.53) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจะพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจสูงสุด คือ สารก่อภูมิแพ้อาหาร คือสารที่กระตุ้นให้เกิดปฏิกิริยาทางภูมิคุ้มกันและส่งผลให้เกิดอาการภูมิแพ้ขึ้น ($\bar{X}$ = 4.92, S.D.= 0.27) ส่วนข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารก่อภูมิแพ้ต่ำสุด คือ หลังรับประทานอาหารที่แพ้สามารถทานยาแก้แพ้เพื่อรักษาอาการได้ ($\bar{X}$ = 3.37, S.D.= 0.61) ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารก่อภูมิแพ้อาหาร คือสารที่กระตุ้นให้เกิดปฏิกิริยาทางภูมิคุ้มกันและส่งผลให้เกิดอาการภูมิแพ้ขึ้นสูงสุด เพราะ สามารถรับรู้ได้โดยผ่านสื่อโทรทัศน์ หนังสือ และสื่อออนไลน์ ในข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารก่อภูมิแพ้ต่ำสุด คือ หลังรับประทานอาหารที่แพ้สามารถทานยาแก้แพ้เพื่อรักษาอาการได้ เพราะผู้ที่แพ้อาหารต้องการทานอาหารที่ตนแพ้ส่วนมากจะทานยาแก้แพ้ก่อนการรับประทานอาหารที่ตนแพ้

2. ศึกษาปริมาณสารก่อภูมิแพ้ที่ตกค้างในครกส้มตำ

จากการตรวจสารก่อภูมิแพ้ในครกตามร้านส้มตำทั้งหมด 10 ร้าน ได้แก่ ร้าน ก, ข, ค, ง, จ, ฉ, ช, ซ, ฌ และ ญ โดยทำการทดสอบโดยการใช้ชุดทดสอบตามมาตรฐาน มีการ swab ในครกที่ใช้ทำส้มตำซึ่งมีโอกาสปนเปื้อนอาหารที่ทำให้เกิดอาการแพ้นั้น ปฏิกิริยาที่ทำให้เกิดอาการจากสาร antibody จากระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย โดยเป็นที่ทราบว่าอาหารที่ก่อภูมิแพ้นั้นเนื่องมาจากโปรตีนที่อยู่ในอาหารแม้ว่าจะผ่านกระบวนการผลิต ปฏิกิริยาของสารก่อภูมิแพ้ จะมีลักษณะเป็นการปล่อยสารเคมีให้กับร่างกายซึ่งเป็นสาเหตุของการแพ้

ผลการศึกษาสารก่อภูมิแพ้โดยการใช้ชุดทดสอบสารก่อภูมิแพ้ FLASH® Rapid Allergen - Protein Detection Test มีดังนี้

การทดสอบสารก่อภูมิแพ้โดยการโดย swab ในครกที่ใช้ทำส้มตำก่อนล้างครกแล้ว swab 2 ซ้ำ โดยการแบ่งครึ่งครก เพื่อหาสารก่อภูมิแพ้ที่เป็นโปรตีน สารก่อภูมิแพ้ตกค้างต่างๆ จะพบระหว่าง 1-10 ppm ขึ้นไป จะให้สีม่วงแดงหรือม่วงเข้มภายใน 15 นาที ที่อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส ผลการทดลองแสดงดังตารางที่ 4

การทดสอบสารก่อภูมิแพ้ก่อนล้างภาชนะ ด้วยวิธีการใช้ชุดตรวจทางมาตรฐาน FLASH® Rapid Allergen - Protein Detection Test แสดงผลได้ว่า ก, ข, ค, ง, จ, ฉ, ช, ซ, ฌ และ ญ ตามลำดับ พบว่า การปนเปื้อนของสารก่อภูมิแพ้นั้นจะพบมากที่สุด จากร้านทุกร้านก่อนการล้างครก เป็นจำนวนมากเนื่องจากในขั้นตอนการทำส้มตำนั้นมีอาหารที่เป็นสารก่อภูมิแพ้และสารตกค้างสะสม เช่น ไข่ ปลา สัตว์น้ำทะเลเปลือกแข็ง เช่น ปู กุ้ง กั้ง เป็นต้น ถั่วเปลือกแข็ง ถั่วลิสง ข้าวสาลีและถั่วเหลือง คือก่อนการล้างภาชนะจึงส่งผลให้เกิดอาการแพ้อาหารได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยโดยมีการสำรวจอาหารที่ส่งผลให้เกิดโรคภูมิแพ้หลักๆ มีด้วยกัน 8 ชนิด หรือคิดเป็นร้อยละ 90 ของอาหารที่ทำให้เกิดภูมิแพ้ทั้งหมด ได้แก่ นมวัว ไข่ ถั่วลิสง ถั่วเปลือกแข็ง ปลา สัตว์น้ำที่มีเปลือกหุ้มและหอยชนิดต่างๆ ถั่วเหลือง และข้าวสาลี (ดารณี หมู่ขจรพันธ์, 2552)

จากตารางที่ 4 การทดสอบสารก่อภูมิแพ้โดยการโดย swab ในครกที่ใช้ทำส้มตำหลังล้างครกแล้ว swab 2 ซ้ำ โดยการแบ่งครึ่งครก เพื่อหาสารก่อภูมิแพ้ที่เป็นโปรตีน สารก่อภูมิแพ้ตกค้างต่างๆ จะพบระหว่าง 1-10 ppm ขึ้นไป จะให้สีม่วงแดงหรือม่วงเข้มภายใน 15 นาที ที่อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส

จากตารางการทดสอบสารก่อภูมิแพ้หลังล้างภาชนะ ด้วยวิธีการใช้ชุดตรวจทางมาตรฐาน FLASH® Rapid Allergen - Protein Detection Test แสดงผลได้ว่า ก, ข, ค, ง, จ, ฉ, ช, ซ, ฌ และ ญ ตามลำดับ หลังจากล้างภาชนะแล้ว ไม่พบสารก่อภูมิแพ้อาหาร หรือมีแนวโน้มว่าพบบางตัวอย่างแต่ไม่เป็นอันตรายต่อภูมิคุ้มกันของร่างกาย เพราะจากการล้างทำความสะอาดภาชนะแล้วสามารถล้างสารที่ก่อให้เกิดภูมิแพ้ได้อย่างเพียงพอ

ตารางที่ 4 ทดสอบสารก่อภูมิแพ้ก่อนและหลังการล้างครก

รายชื่อร้าน	ผลการทดสอบ Swab	
	ก่อนการล้างครก	หลังการล้างครก
ก	ม่วงเข้ม	เขียว
ข	ม่วงเข้ม	เขียว
ค	ม่วงเข้ม	เทา
ง	ม่วงเข้ม	เขียว
จ	ม่วงเข้ม	เขียว
ฉ	ม่วงเข้ม	เขียว
ช	ม่วงเข้ม	เทา
ซ	ม่วงอ่อน	เขียว
ฌ	ม่วงเข้ม	เขียว
ญ	ม่วงเข้ม	เทา

3. ศึกษาวิธีการล้างครกส้มตำเพื่อลดปริมาณสารก่อภูมิแพ้ที่ตกค้าง

นำตัวอย่างสารก่อภูมิแพ้ ป้ายครกให้ทั่วพื้นผิวภายใน จากนั้นทำการทดสอบสารก่อภูมิแพ้ในครกที่ใช้ทำส้มตำโดย swab ก่อนจากล้างครกแล้ว swab 2 ซ้ำ โดยการแบ่งครึ่งครก ทิ้งไว้ 15 แล้วทำการล้างครก และทดสอบสารก่อภูมิแพ้ในครกที่ใช้ทำส้มตำโดย swab หลังจากล้างครกแล้ว swab 2 ซ้ำ โดยการแบ่งครึ่งครก ทิ้งไว้ 15 นาที ทำการทดลองซ้ำ 2 ครั้ง แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ทดสอบวิธีการล้างครกส้มตำเพื่อลดปริมาณสารก่อภูมิแพ้ที่ตกค้าง

ประเภทครก	จำนวนการทดสอบ swab (ซ้ำ)	
	ครั้งที่ 1 (สี)	ครั้งที่ 2 (สี)
	ก่อนการล้างครก	
ครกไม้	ม่วงเข้ม	ม่วงเข้ม
ครกดินเผา	ม่วงเข้ม	ม่วงเข้ม
ครกหิน	ม่วงเข้ม	ม่วงเข้ม
	หลังการล้างครกจากผลิตภัณฑ์ล้างจาน	
ครกไม้	เขียว	เขียว
ครกดินเผา	เขียว	เขียว
ครกหิน	เขียว	เขียว
ครกไม้	เขียว	เขียว
ครกดินเผา	เขียว	เขียว
ครกหิน	เขียว	เขียว
	หลังการล้างครกจากน้ำเย็น	
ครกไม้	เขียว	เขียว
ครกดินเผา	เขียว	เขียว
ครกหิน	เขียว	เขียว

จากตารางที่ 5 พบว่าการทดลองเคลือบสารตัวอย่างที่ก่อภูมิแพ้อาหารบนครกส้มตำที่ทำจากวัสดุแตกต่างกัน 3 ชนิด คือ ครกไม้ ครกดินเผา และครกหิน ตรวจพบสารก่อภูมิแพ้ก่อนการล้างครกในการทดลองทั้ง 3 ซ้ำ เมื่อทำการล้างครกเป็นเวลา 1 นาที พบว่าสามารถล้างได้สะอาดตรวจไม่พบสารก่อให้เกิดภูมิแพ้ทั้ง 3 ชนิด ทั้งนี้เพราะพื้นผิวภายในของครกแต่ละชนิดไม่มีผลต่อการจับติดของสารก่อภูมิแพ้หลังการล้างครก และเมื่อพิจารณาการล้างครกทั้ง 3 ชนิดด้วยน้ำสะอาดผสมผลิตภัณฑ์ล้างจาน น้ำร้อน และน้ำเย็น พบว่าทุกวิธีสามารถขจัดสารก่อภูมิแพ้ที่ตกค้างอยู่บนครกส้มตำได้ทั้งหมด เนื่องจากการล้างครกทั้ง 3 วิธีจะช่วยขจัดคราบของโปรตีนที่เป็นตัวก่อให้เกิดสารก่อภูมิแพ้

น้ำยาล้างจานคือสารชำระล้าง ที่ช่วยในการล้างมีสารลดแรงตึงผิว ทำให้ไขมันหลุดออกจากภาชนะ สามารถขจัดสารก่อภูมิแพ้ที่ตกค้างอยู่บนครกส้มตำได้ น้ำร้อน อุณหภูมิที่สูงขึ้นจะทำให้พันธะไฮโดรเจนระหว่างสายพอลิเพปไทด์ถูกทำลาย โครงสร้างของโปรตีนจะถูกทำลาย จึงทำให้น้ำร้อนสามารถขจัดสารก่อภูมิแพ้ได้ และน้ำเย็น จะทำให้ไขมันจับตัวกัน และทำให้ไขมันแข็งตัว และใช้น้ำในปริมาณที่เพียงพอในการชะล้างจึงทำให้สามารถขจัดสารก่อภูมิแพ้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพการทำความสะอาดเพื่อกำจัดสารก่อภูมิแพ้ อาหาร ไข่ ถั่ว นม บนพื้นผิวสแตนเลส จากการทดลองพบว่า การล้างด้วยด่างผสมคลอรีน (CAD) และการล้างด้วยสารทำความสะอาด food grade (JPA) มีประสิทธิภาพในการลดสารก่อภูมิแพ้ได้ดีที่สุดร้อยละ 99.6 การล้างน้ำสามารถลดสารก่อภูมิแพ้ชนิดนมและไข่ได้ดีที่ร้อยละ 95.5 และการล้างด้วยกรดลดลงที่ร้อยละ 91.6 (Spektor, 2009)

การทดลองเคลือบสารตัวอย่างที่ก่อภูมิแพ้อาหารบนครกส้มตำที่ทำจากวัสดุแตกต่างกัน 3 ชนิด คือ ครกไม้ ครกดินเผา และครกหินภาชนะทั้ง 3 ชนิดนี้จากการทดลองล้างครก พบว่า การล้างครกทั้ง 3 วิธีที่ใช้ผลิตภัณฑ์น้ำยาล้างจาน น้ำร้อน และน้ำเย็นนั้นจะช่วยขจัดคราบของโปรตีนที่เป็นตัวก่อให้เกิดสารก่อภูมิแพ้ได้ดีทั้ง 3 วิธี ทั้งในครกไม้ ครกดินเผา และครกหิน ซึ่งทั้ง 3 วิธีที่ใช้นั้นได้ผลลัพธ์ไม่แตกต่างกัน เพราะพื้นผิวภายในของครกแต่ละชนิดไม่มีผลต่อการจับติดของสารก่อภูมิแพ้หลังการล้างครก และวิธีการล้างทั้ง 3 วิธีสามารถขจัดสารก่อภูมิแพ้ได้เพียงพอ

สรุปผล

ผลการศึกษาและประเมินสารก่อภูมิแพ้ในอาหาร จากการสำรวจผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจระดับมาก ($\bar{x}$ =4.30, S.D. = 0.53) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจะพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจสูงสุด คือ สารก่อภูมิแพ้อาหาร คือสารที่กระตุ้นให้เกิดปฏิกิริยาทางภูมิคุ้มกันและส่งผลให้เกิดอาการภูมิแพ้ขึ้น ($\bar{x}$= 4.92, S.D.= 0.27) ส่วนข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารก่อภูมิแพ้ต่ำสุด คือ หลังรับประทานอาหารที่แพ้สามารถทานยาแก้แพ้เพื่อรักษาอาการได้ ($\bar{x}$ = 3.37, S.D.= 0.61)

การทดสอบสารก่อภูมิแพ้โดยการโดย swab ในครกที่ใช้ทำส้มตำหลังล้างครกแล้ว swab 2 ซ้ำ โดยการแบ่งครึ่งครก เพื่อหาสารก่อภูมิแพ้ที่เป็นโปรตีน สารก่อภูมิแพ้ตกค้างต่างๆ ทดสอบสารก่อภูมิแพ้หลังล้างภาชนะ ร้าน ก, ข, ค, ง, จ, ฉ, ช, ซ, ฌ และ ญ ตามลำดับ หลังจากล้างภาชนะแล้วไม่พบสารก่อภูมิแพ้อาหาร หรือมีแนวโน้มว่าพบบางตัวอย่างแต่ไม่เป็นอันตรายต่อภูมิคุ้มกันของร่างกาย

ผลการทดลองสารก่อภูมิแพ้โดยวิธีการล้างครก จากผลิตภัณฑ์น้ำยาล้างจาน น้ำร้อน และน้ำเย็น โดยทำการสุ่มชนิดของภาชนะ หรือ ครก ทั้งหมด 3 ชนิด ได้แก่ ครกไม้ ครกดินเผา และครกหินตามลำดับ โดยทำการทดลองล้างครก พบว่า การล้างครกทั้ง 3 วิธีที่ใช้ผลิตภัณฑ์น้ำยาล้างจาน น้ำ

ร้อน ที่อุณหภูมิ 85-100 องศาเซลเซียส และน้ำเย็น ที่อุณหภูมิ 5-10 องศาเซลเซียส จะช่วยขจัดคราบของโปรตีนที่เป็นตัวก่อให้เกิดสารก่อภูมิแพ้ได้ดีทั้ง 3 วิธี ทั้งในครกไม้ ครกดินเผา และครกหิน ซึ่งทั้ง 3 วิธีที่ใช้นั้นได้ผลลัพธ์ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ผู้ประกอบการควรมีความตระหนักในเรื่องอาหารก่อภูมิแพ้ ควรมีการฝึกอบรมให้แก่พนักงานรู้จักและตระหนักถึงอาหารก่อภูมิแพ้ การจัดการและรู้ถึงอันตรายของอาหารก่อภูมิแพ้ที่จะส่งผลต่อผู้บริโภค

เอกสารอ้างอิง

ดารณี หมู่ขจรพันธ์. (2552, 1 ตุลาคม). กฎระเบียบของอาหารก่อภูมิแพ้ที่ต้องรู้. **วารสารเพื่อคุณภาพ.** 144, 69-71.

วิภา สุโรจนะเมธากุล. (2553, 1 กุมภาพันธ์). **เทคนิค ELISA กับการตรวจสารก่อภูมิแพ้ในอาหาร.** ฟู้ด โฟกัส ไทยแลนด์. 47(5), 34-37.

วิภา สุโรจนะเมธากุล. (2554, 1 กรกฎาคม). **สารก่อภูมิแพ้อาหาร (Food Allergen)**. สถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร. 41(3), 211-216.

วิภา สุโรจนะเมธากุล. (2555, 1 กรกฎาคม)**. สารก่อภูมิแพ้ที่ปนเปื้อนในอาหาร (Hidden Allergen in Food)**. วารสารอาหาร**.** 42(3), 191-197.

Biocontrol, (2016). **Rapid protein detetiontion test**. Massachusetts: Merck Millipore.

Spektor, Y. (2009). **Effect of cleaning protocols on the removal of milk, egg, and peanut allergens from abraded and unabraded stainless steel surfaces**. Master of Science. University of Florida., USA.

การผลิตถ่านกัมมันต์จากเศษไม้ลำไยโดยใช้ซิงค์คลอไรด์ ($ZnCl_2$) และน้ำส้มควันไม้เป็นตัวกระตุ้น

PRODUCTION OF ACTIVATED CARBON FROM LONGAN WOOD CHIPS USING ZINC CHLORIDE ($ZnCl_2$) AND WOOD VINEGAR ACTIVATORS

สังคม สัพโส[1], ยุทธนา ศรีอุดม[2], ชัยณรงค์ แสนเปา[3], วิศิษฏ์ ขัดสาย[4] และ กันตภณ เปรมประยูร[5]
Sangkom Subphaso, Yuttana Sriudom, Chainarong Saenpao, Wisit Khudsai and Kantapon Premprayoon

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษากระบวนการผลิตถ่านกัมมันต์จากเศษไม้ลำไยที่เหลือทิ้งจากการตัดแต่งกิ่งของเกษตรกรในประเทศไทยนำมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตถ่านกัมมันต์ ด้วยใช้วิธีการกระตุ้นทางเคมีร่วมกับความร้อน ซึ่งสารเคมีที่ใช้กระตุ้น คือ ซิงค์คลอไรด์ และน้ำส้มควันไม้ โดยกำหนดอัตราส่วนถ่านต่อสารกระตุ้น โดยมวล 1:1 และ 1:2 ใช้อุณหภูมิในการกระตุ้น 800 และ 900 องศาเซลเซียส เวลาที่ใช้ในการกระตุ้น 120 และ 180 นาที จากการศึกษาพบว่ามีการกระตุ้นด้วยซิงค์คลอไรด์ร่วมความร้อนที่สภาะการกระตุ้น อุณหภูมิ 800 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 120 นาที ถ่านกัมมันต์ที่ได้มีค่าความหนาแน่นปรากฏเท่ากับ 0.27 กรัมต่อลูกบาศก์เซนติเมตร ค่าการดูดซับไอโอดีน เท่ากับ 612 มิลลิกรัมต่อกรัม รองลงมาคือ การกระตุ้นด้วยน้ำส้มควันไม้ร่วมความร้อน ใช้สภาะการกระตุ้น ที่อุณหภูมิ 800 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 120 นาที ถ่านกัมมันต์ที่ได้มีค่าความหนาแน่นปรากฏเท่ากับ 0.28 กรัมต่อลูกบาศก์เซนติเมตร ค่าการดูดซับไอโอดีน เท่ากับ 485 มิลลิกรัมต่อกรัม จากการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การกระตุ้นด้วยซิงค์คลอไรด์ เป็นตัวกระตุ้นได้ดีกว่าน้ำส้มควันไม้ และเศษไม้ลำไยสามารถนำมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตถ่านกัมมันต์ได้เพราะผ่านมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมถ่านกัมมันต์ (มอก.900-2547) ค่าการดูดซับไอโอดีนไม่น้อยกว่า 600 มิลลิกรัมต่อกรัม และค่าความหนาแน่นปรากฏไม่น้อยกว่า 0.2 กรัมต่อลูกบาศก์เซนติเมตร

คำสำคัญ: การผลิตถ่านกัมมันต์, การกระตุ้นด้วยซิงค์คลอไรด์, เศษไม้ลำไย

[1] อาจารย์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก Email: sangkom.s@gmail.com
[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
[3] อาจารย์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น

Abstract

This research studied the production process activated carbon from longan wood chips using method of chemical activation with heat. Using zinc chloride ($ZnCl_2$) and wood vinegar activators. The condition ratio of charcoal to activator by weight of 1:1 and 1:2 by using the activation temperature of 800 and 900°C. The time for stimulation was 120 and 180 min. The study revealed zinc chloride activator condition was 1:1 ratio of charcoal:$ZnCl_2$ 800°C for 120 min. The bulk density of activated carbon was 0.27 g/cm^3 and the iodine number adsorption 612 mg/g followed by the wood vinegar activator condition was 1:1 ratio of charcoal: wood vinegar 800°C for 120 min. The bulk density of activated carbon was 0.28 g/cm^3 and the iodine number adsorption 485 mg/g. The study revealed that using $ZnCl_2$ as activating agent resulted in more Iodine number than using wood vinegar. Longan wood chips can be used as raw materials for the production of activated carbon because bulk density is higher than 0.2 g/cm^3 and iodine number adsorption higher than 600 mg/g the level set by Thai Industrial Standards Institute, TISI.900-2004.

Keywords: Activated carbon, zinc chloride activation, Longan wood chips

บทนำ

ในภาคเหนือของประเทศไทย เกษตรกรนิยมปลูกลำไยเป็นอย่างแพ่หลาย ในปี พ.ศ. 2563 มีพื้นที่เพาะปลูก 1,280,000 ไร่ และมีผลผลิต 800,000 ตัน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564) ในกระบวนการปลูกลำไยนั้นเกษตรกรจะทำการตัดแต่งลำต้น กิ่ง และใบ เพื่อให้ได้ผลิตของลำไยที่มากขึ้น โดยเศษวัสดุที่เหลือทิ้งนั้นเกษตรกรจะทำการเผาทิ้งหรือนำมาแปรรูปเป็นถ่านไม้ลำไย แต่ยังมีส่วนน้อยที่จะนำมาแปรรูปเป็นถ่านกัมมันต์ ซึ่งถ่านกัมมันต์ (Activated carbon) ผลิตจากวัตถุดิบที่มีธาตุคาร์บอนเป็นองค์ประกอบหลัก โดยมีวัสดุอยู่มากมายที่สามารถนำมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตเป็นถ่านกัมมันต์ได้ รวมทังวัสดุชีวมวลที่เป็นของเหลือทิ้งทางการเกษตร ได้มีการทำวิจัยมาแล้ว เช่น เปลือกถั่วอัลมอนต์ (Marcilla et al, 2000) ซังข้าวโพด (Bagheri and Abedi, 2009) ต้นไมยราบยักษ์ (ธีร์ธวัช สิงหศิริ, 2557) และ เมล็ดลำไย (ณัฐวิภา จงรัก, 2554) เป็นต้น ซึ่งสมบัติพิเศษของถ่านกัมมันต์ คือ มีพื้นที่ผิวสูงและมีรูพรุนมากทำให้สามารถดูดซับสารต่าง ๆ ได้ในปริมาณมาก ถ่านกัมมันต์จึงถูกนำไปใช้งานอย่างแพร่หลายและหลากหลายในกระบวนการแยกสารประกอบและการทำให้ สารบริสุทธิ์ จึงนิยมใช้ถ่านกัมมันต์เป็นตัวดูดซับสารทั้งที่เป็นของเหลวและก๊าซใน

อุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ เช่น อุตสาหกรรมอาหาร ใช้ฟอกสีและดูดกลิ่นในอุตสาหกรรมน้ำตาล การแยกสารประกอบ ไฮโดรคาร์บอน การทำน้ำให้บริสุทธิ์ การกำจัดกลิ่นใช้เป็นตัวกรองก๊าซพิษที่ออกมาจากการเผาไหม้ของยานยนต์ และใช้เป็นยาเพื่อดูดซับสารพิษที่เข้าสู่ร่างกายเป็นต้น ด้วยสมบัตินี้จึงนิยมนำไปใช้ในการดูดซับสารอินทรีย์ หรือ โลหะหนัก เช่น ตะกั่ว ปรอท ทองแดง และโครเมียมที่ปนเปื้อนในน้ำเสีย เป็นต้น (ณัฐวิภา จงรัก, 2554)

ถ่านกัมมันต์ในปัจจุบันนั้นมีกระบวนการทำ 2 วิธี วิธีที่ 1 การกระตุ้นทางเคมี (Chemical activation) เป็นการเปลี่ยนวัตถุดิบโดยใช้สารเคมีบางชนิด เช่น ซิงค์คลอไรด์ (Zinc chloride) กรดฟอสฟอริก (Phosphoric acid) โพแทสเซียมไฮดรอกไซด์ (Potassium hydroxide) ร่วมกับการใช้ความร้อนที่อุณหภูมิประมาณ 450-900°C ในภาคอุตสาหกรรมนิยมผลิตถ่านด้วยวิธีนี้มากกว่าวิธีกระตุ้นทางกายภาพเนื่องจากใช้ความร้อนและเวลาในการผลิตน้อยกว่าแต่บางครั้งถ่านกัมมันต์ที่ได้จากการผลิตวิธีนี้ อาจมีปัญหาเรื่องสารตกค้างได้ เช่น การพบสังกะสีตกค้าง ในผลิตภัณฑ์สังกะสีเป็นโลหะหนักเมื่อเข้าสู่ร่างกาย เกิดการสะสมที่บริเวณตับและไตทำให้โครโมโซม ผิดปกติ เสี่ยงต่อการเป็นมะเร็ง ส่วนวิธีที่ 2 การกระตุ้นทางกายภาพ (Physical reactivation) เป็นการนำถ่านที่ผ่านการเผาไหม้ในสภาพอับอากาศ หรือจำกัดอากาศทำให้มีออกซิเจนน้อย มากระตุ้นโดยใช้ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO) หรือไอน้ำที่มีอุณหภูมิกระตุ้น (Activation temperature) ประมาณ 600-950 องศาเซลเซียส ซึ่งจำเป็นต้องใช้พลังงานสูงมาก ทั้งยังไม่สามารถควบคุมสมบัติของถ่านกัมมันต์ให้คงที่ได้ รวมถึงพื้นที่ผิวและรูพรุนเกิดในปริมาณน้อย (ฉวีวรรณ เพ็งพิทักษ์, 2562) และในประเทศไทยนั้นมีการผลิตถ่านกัมมันต์แบบ 2 ขั้นตอน ด้วยการกระตุ้นด้วยซิงค์คลอไรด์ โดย ณัฐวิภา จงรัก (2554) ได้ทำการผลิตถ่านกัมมันต์จากเมล็ดลำไย โดยใช้อัตราส่วนโดยมวลของซิงค์คลอไรด์ต่อเมล็ดลำไย 2:1 และเผาที่อุณหภูมิ 800 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 180 นาที ได้ค่าการดูดซับไอโอดีน 826.95 มิลลิกรัม/กรัม สุภาพร รัตนพันธ์ (2557) ได้ทำการกระตุ้นด้วยซิงค์คลอไรด์ด้วยการใช้เทคนิคการร้อนโดยการไหลย้อนกลับ ในเปลือกมังคุด ได้ค่าการดูดซับไอโอดี 820 มิลลิกรัม/กรัม และธีร์ธวัช สิงหศิริ. (2557) ได้ผลิตถ่านกัมมันต์จากต้นไมยราบยักษ์กระตุ้นด้วยซิงค์คลอไรด์ ซึ่งใช้อัตราส่วนโดยมวลของซิงค์คลอไรด์ต่อต้นไมยราบยักษ์ 3.11:1 และเผาที่อุณหภูมิ 800 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 60 นาที ได้ค่าการดูดซับไอโอดีน 966.30 มิลลิกรัม/กรัม ในปี พ.ศ. 2563 ประเทศไทยมีการนำเข้าถ่านกัมมันต์คิดเป็นมูลค่า 545,946,033 บาท และในปี พ.ศ. 2564 มีการนำเข้าเพิ่มเป็น 706,992,120 บาท ซึ่งถือว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี (กรมศุลกากร, ม.ป.ป.)

เพื่อเป็นการลดการนำเข้าของถ่านกัมมันต์ในงานวิจัยนี้จึงเล็งเห็นว่าเศษไม้ลำไยที่เหลือทิ้งจากการตัดแต่งกิ่งของต้นลำไยนั้นสามารถมาทำเป็นมาเป็นวัตถุดิบตั้งต้นในการผลิตถ่านกัมมันต์ โดยการศึกษาวิธีการกระตุ้นทางเคมีโดยใช้ซิงค์คลอไรด์ และน้ำส้มควันไม้ มาศึกษาสภาวะต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตถ่านกัมมันต์ เช่น ปริมาณสารกระตุ้นต่อปริมาณวัตถุดิบ อุณหภูมิและเวลาใน

การเผา เพื่อเป็นแนวทางเป็นการแปรรูปวัสดุที่เหลือทิ้งให้เป็นวัสดุที่มีคุณภาพและมีคุณค่าสูงขึ้น แล้วยังเป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์และเป็นทางเลือกในการผลิตถ่านกัมมันต์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการการผลิตถ่านกัมมันต์จากเศษไม้ลำไยที่เหลือทิ้งจากทางการเกษตร
2. เพื่อได้ถ่านกัมมันต์จากเศษไม้ลำไยที่เหลือทิ้งจากทางการเกษตร

ขอบเขตของการวิจัย

1. เศษกิ่งไม้ลำไย มาจากสวนลำไยในจังหวัดตาก และจังหวัดลำพูน
2. ซิงค์คลอไรด์ ($ZnCl_2$) Loba chemie Grade AR/ACS 98%
3. น้ำส้มควัน (Wood vinegar) จากเกษตรกรผลิตถ่าน จังหวัดตาก
4. ตัวแปรที่ศึกษา อัตราส่วนของถ่านไม้ลำไยต่อสารกระตุ้น โดยมวล (1:1 และ 1:2) อุณหภูมิ (800 และ 900 องศาเซลเซียส) เวลา (120 และ 180 นาที)

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการทดลอง

การผลิตถ่านกัมมันต์จากเศษกิ่งไม้ลำไย โดยนำเศษกิ่งไม้ลำไยมาเผาด้วยเตาเผา 200 ลิตร เพื่อให้เป็นถ่าน นำมาบดให้ละเอียด มาร่อนด้วยตะแกรงร่อน ได้ขนาดประมาณ 2 – 5 มิลลิเมตร นำมากระตุ้นด้วยการแช่ซิงค์คลอไรด์ และน้ำส้มควันไม้ ในอัตราส่วนถ่านไม้ลำไยต่อสารกระตุ้น 1:1 และ 1:2 โดยการแช่ในหลอดทดลอง เป็นเวลา 24 ชั่วโมง (ณัฐวิภา จงรัก, 2554) หลังจากนั้นนำไปอบไล่ความชื้นที่อุณหภูมิ 105 องศาเซลเซียส 12 ชั่วโมง ปล่อยไว้ให้เย็น แล้วนำไปเผาในเตาเผาความร้อนสูงที่อุณหภูมิ 800 และ 900 องศาเซลเซียส เป็นระยะเวลา 120 และ 180 นาที ตามลำดับ หลังจากนั้นล้างด้วยน้ำกลั่นที่อุณหภูมิ 50 องศาเซลเซียส หลาย ๆ ครั้งจนได้ค่า pH ประมาณ 7 (สุภาพร รัตนพันธ์ และคณะ, 2557) นำไปอบไล่ความชื้นที่อุณหภูมิ 105 องศาเซลเซียส 6 ชั่วโมง ปล่อยไว้ให้เย็น แล้วนำไปศึกษาสมบัติของถ่านกัมมันต์

การวิเคราะห์สมบัติแบบประมาณของชีวมวล (Proximate analysis) ความชื้น (Moisture content) ASTM E871-82 สารระเหย (Volatile mater) ASTM E872-82 เถ้า (Ash) ASTM E1755-01) ปริมาณคาร์บอนคงตัว (Fixed carbon) ร้อยละปริมาณคาร์บอนคงตัว = 100 - ร้อยละปริมาณความชื้น – ร้อยละปริมาณสารระเหย – ร้อยละปริมาณเถ้า

การวิเคราะห์สมบัติแบบประมาณของถ่าน (Proximate analysis) ความชื้น สารระเหย เถ้า ASTM D1762-84 ปริมาณคาร์บอนคงตัว (Fixed carbon) ร้อยละปริมาณคาร์บอนคงตัว = 100 - ร้อยละปริมาณความชื้น – ร้อยละปริมาณสารระเหย – ร้อยละปริมาณเถ้า

การวิเคราะห์ค่าความร้อน ASTM D204

การวิเคราะห์ความหนาแน่นปรากฏ (Bulk density, ρb) นำภาชนะที่ทราบปริมาตร (ภาชนะที่ใช้จะขึ้นอยู่กับลักษณะของวัสดุ) ไปชั่งน้ำหนักแล้วบันทึกค่า จากนั้นเตรียมอุปกรณ์ดังรูปที่ 1 โดยปรับตำแหน่งปลายกรวยให้สูงจากปากกระบอกตวงประมาณ 15 เซนติเมตร เทถ่านกัมมันต์ผ่านกรวยลงในภาชนะจนล้นจากนั้นถ่านกัมมันต์ให้เสมอภาชนะ นำไปชั่งน้ำหนักแล้วลบน้ำหนักภาชนะออก จะได้มวลของถ่านกัมมันต์ (m) ส่วน (v) คือปริมาตรที่ขึ้นอยู่กับภาชนะที่ใช้ ทำการทดลอง 5 ซ้ำ จากนั้นคำนวณค่าความหนาแน่นรวมจากสมการ ρb=m/v (ศูนย์เครือข่ายข้อมูลอาหารครบวงจร, 2555)

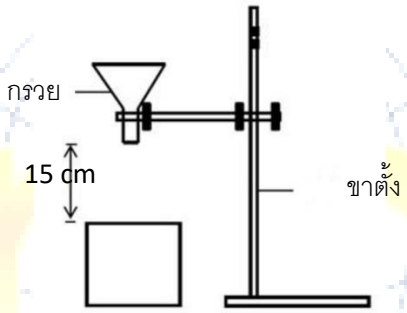

ภาพที่ 1 อุปกรณ์ในการหาความหนาแน่นปรากฏ (ศูนย์เครือข่ายข้อมูลอาหารครบวงจร, 2555)

การวิเคราะห์หาค่าการดูดซับไอโอดีน (Iodine Number) AWWA B604 ส่งตรวจ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.)

ผลการทดลองและอภิปลายผล

การวิเคราะห์สมบัติเบื้องต้นของวัตถุดิบ

การวิเคราะห์สมบัติเบื้องต้นของเศษไม้สำไย และถ่านไม้ลำไยที่ผลิตได้ก่อนนำไปทำเป็นถ่านกัมมันต์ มีผลการวิเคราะห์แบบประมาณ (Proximate analysis) ดังตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าเศษไม้ลำไยนั้นหลังจากเผาแล้วเป็นถ่านไม้ลำไยมีค่าร้อยละปริมาณคาร์บอนคงตัว เท่ากับ 72.96 ซึ่งคิดเป็น 4.80 เท่า ที่ร้อยละปริมาณคาร์บอนคงตัวเพิ่มขึ้น ซึ่งเพียงพอที่สามารถนำไปกระตุ้นต่อเป็นถ่านกัมมันต์

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์แบบประมาณ (Proximate analysis) ของเศษไม้สำไย และถ่านไม้ลำไย

ชนิดของวัสดุ	Proximate analysis				ค่าความร้อน (MJ/KG)
	ร้อยละความชื้น	ร้อยละสารระเหย	ร้อยละเถ้า	ร้อยละปริมาณคาร์บอนคงตัว	
เศษไม้ลำไย	7.57±0.45	77.75±0.74	2.13±0.19	12.55±0.99	18.05
ถ่านไม้ลำไย	2.37±0.13	18.33±1.56	6.34±0.30	72.96±1.51	28.99

การวิเคราะห์สมบัติของถ่านกัมมันต์

ความหนาแน่นปรากฏ

หลังจากนำเศษไม้ลำไยไปเผาแล้วได้เป็นถ่านไม้ลำไย ผู้จัดทำงานวิจัยนำไปกระตุ้นตามสภาวะดังตารางที่ 2 โดยหลังจากทำการกระตุ้นจะเห็นได้ว่าค่าความหนาแน่นปรากฏของถ่านกัมมันต์นั้นอยู่เกณฑ์ของมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมถ่านกัมมันต์ (มอก.900-2547) ซึ่งไม่น้อยกว่า 0.2 กรัมต่อลูกบาศก์เซนติเมตร เนื่องจากในการใช้อุณหภูมิสูงและเวลาที่ใช้การกระตุ้นมากขึ้น จะมีการปลดปล่อยสาระเหยออกมาจากโครงสร้างภายในมากขึ้น โดยโครงสร้างในส่วนนี้จะมีการพัฒนาไปเป็นโครงสร้างที่มีรูพรุนมากขึ้น จึงทำให้มีค่าความหนาแน่นปรากฏลดลง (ณัฐวิภา จงรัก, 2554)

ตารางที่ 2 ค่าความหนาแน่นปรากฏของถ่านกัมมันต์จากถ่านไม้ลำไย

สภาวะการกระตุ้น	อัตราส่วนสารกระตุ้น:ถ่าน (โดยน้ำหนัก)	อุณหภูมิในการเผา (องศาเซลเซียส)	เวลาในการเผา (นาที)	ความหนาแน่นปรากฏ (กรัมต่อลูกบาศก์เซนติเมตร)
ไม่ได้รับการกระตุ่น	-	-	-	0.42±0.007
ความร้อน	-	800	120	0.29±0.002
			180	0.28±0.001
		900	120	0.27±0.001
			180	0.27±0.002
น้ำส้มควันไม้ร่วมความร้อน	1:1	800	120	0.28±0.001
			180	0.27±0.004
		900	120	0.26±0.001
			180	0.24±0.010

	2:1	800	120	0.28±0.005
			180	0.26±0.002
		900	120	0.25±0.002
			180	0.24±0.001
$ZnCl_2$ ร่วมความร้อน	1:1	800	120	0.27±0.006
			180	0.28±0.003
		900	120	0.28±0.002
			180	0.25±0.003
	2:1	800	120	0.29±0.002
			180	0.26±0.001
		900	120	0.27±0.002
			180	0.25±0.001

ค่าการดูดซับไอโอดีน

จากตารางที่ 2 นั้น ทุกสภาวะในการตุ้นนั้นมีค่าความหนาแน่นปรากฏ อยู่ในเกณฑ์ของมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมถ่านกัมมันต์ (มอก.900-2547) ทางผู้ทำงานวิจัยจึงเลือกเอาอัตราส่วนถ่าน:สารกระตุ้น 1:1 เพราะจะได้มีสารเคมีตกค้างน้อย และเลือกการเผากระตุ้นที่ใช้พลังงานน้อย 800 องศาเซลเซียส ใช้เวลา 120 นาที นำไปทดสอบค่าการดูดซับไอโอดีน ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าการดูดซับไอโอดีนของถ่านกัมมันต์จากถ่านไม้ลำไย

ค่าที่ทดสอบ	สภาวะการกระตุ้นของถ่านไม้ลำไย				มอก.900-2547
	ไม่ได้รับการกระตุ้น	ความร้อน (800°C 120 min)	น้ำส้มควันไม้ร่วมความร้อน (1:1) (800°C 120 min)	$ZnCl_2$ ร่วมความร้อน (1:1) (800°C 120 min)	
ค่าการดูดซับไอโอดีน (mg/g)	211	426	485	612	ไม่น้อยกว่า 600 mg/g

จากตารางที่ 3 จะเห็นว่าการกระตุ้นด้วยซิงค์คลอไรด์ร่วมความร้อน เป็นเพียงสภาวะเดียวที่ ค่าการดูดซับไอโอดีนเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมถ่านกัมมันต์

(มอก.900-2547) โดยการกระตุ้นด้วยซิงค์คลอไรด์ร่วมความร้อนทำให้ค่าการดูดซับไอโอดีนมีค่าเพิ่มขึ้นจากถ่านไม้ลำไยที่ไม่ได้รับการตุ้น ถ่านไม้ลำไยที่กระตุ้นโดยความร้อนเพียงอย่างเดียว และถ่านไม้ลำไยที่กระตุ้นด้วยน้ำส้มควันไม้ร่วมความร้อน 401 186 และ 127 มิลลิกรัมต่อกรัม ตามลำดับ (คิดเป็นการเพิ่มร้อยล่ะ 190.05 42.72 และ 26.19 ตามลำดับ) เนื่องจากการกระตุ้นด้วยซิงค์คลอไรด์นั้นมีสมบัติในการดึงน้ำมันทาร์ และสารประกอบอื่น ๆ ที่อยู่ในโครงสร้างของถ่านไม้ลำไยในขณะที่มีการเผากระตุ้นได้ดี (Lua and Yang, 2005) และการใช้ร่วมอุณหภูมิสูงร่วมด้วยนั้นก็ยิ่งทำให้เกิดรูพรุนหรือช่องว่างขนาดเล็กเกิดขึ้นการดูดซับไอโอดีนจึงเพิ่มขึ้น (ณัฐวิภา จงรัก, 2554)

สรุปผลการทดลอง

การกระตุ้นด้วยซิงค์คลอไรด์ร่วมความร้อน นั้นสามารถทำให้ถ่านไม้ลำไยมีสมบัติเพียงพอที่จะผลิตเป็นถ่านกัมมันต์ได้เนื่องจากมีค่าการดูดซับไอโอดีนมากกว่า 600 มิลลิกรัมต่อกรัม ตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมถ่านกัมมันต์ (มอก.900-2547)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำถ่านกัมมันต์จากไม้ลำไยที่ผ่านการกระตุ้นด้วยซิงค์คลอไรด์ร่วมความร้อน ที่อุณหภูมิที่ 900 องศาเซสเซียส เวลา 120 และ 180 นาที ไปทดลองค่าการดูดซับไอโอดีน เพื่อศึกษาดูว่าได้ค่าการดูดไอโอดีนเท่าไรและนำมาคำนวณว่าจะคุมค่ากับการเพิ่มพลังงานและเวลาหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

กรมศุลกากร. (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์). **การนำเข้าถ่านกัมมันต์ คำค้น HS-Code: 380210000**. [ออนไลน์].เข้าถึงได้จาก : https://www.customs.go.th/statistic_report.php? (วันที่ค้นข้อมูล : 5 เมษายน 2565)

ฉวีวรรณ เพ็งพิทักษ์. (2562). **ถ่านกัมมันต์**. กรุงเทพฯ: กองเคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์อุปโภค กรมวิทยาศาสตร์บริการ.

ณัฐวิภา จงรัก. (2554). **การผลิตถ่านกัมมันต์จากเมล็ดลำไย โดยการกระตุ้นด้วยซิงค์คลอไรด์และโพแทสเซียมไฮดรอกไซด์.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม (สหสาขาวิชา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธีร์ธวัช สิงหศิริ. (2557). **สภาวะที่เหมาะสมของการผลิตถ่านกัมมันต์จากต้นไมยราบยักษ์โดยการกระตุ้นด้วยโซเดียมคลอไรด์และซิงค์คลอไรด์**. วิศวกรรมสาร มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 41(4), 527-535.

ศูนย์เครือข่ายข้อมูลอาหารครบวงจร. (2555). **สมบัติทางกายภาพของวัตถุดิบสมุนไพร**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://www.foodnetworksolution.com/news_and_articles /article/0233/สมบัติทางกายภาพของวัตถุดิบสมุนไพร. (วันที่ค้นข้อมูล : 8 เมษายน 2565).

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2564). **ลำไย : เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผล ผลผลิต และผลผลิตต่อเนื้อที่ให้ผล รายภาคและรายจังหวัด ปี 2563**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://www.oae.go.th/assets/ portals/1/fileups/prcaidata/files/longan%2063%20update.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 4 เมษายน 2565).

Bagheri, N. and Abedi, J. (2009). **Preparation of high surface area activated carbon from corn by chemical activation using potassium hydroxide**. Chemical Engineering Research and Design. 87, 1059-1064.

Lua, A. C. and Yang, T. (2005). **Characteristics of activated carbon prepared from pistachio-nut shell by zinc chloride activation under nitrogen and vacuum conditions**. Journal of colloid and interface science. 290(2), 505–513.

Marcilla, A., García-García, S., Asensio, M. and Conesa, J. A. (2000). **Influence of thermal treatment regime on the density and reactivity of activated carbons from almond shells**. Carbon. 38(3), 429–440.

Srisatit, T and Singhasiri, T. **Using activated carbon from eucalyptus (Eucalyptus camaldulensis Dehnh.) and acacia (Acacia mangium Willd.) for chromium and nickel removal from synthesis wastewater**. Thai Environmental Engineering Journal 2006. 20(3): 25-37.

สภาพสุขาภิบาลและคุณภาพน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ ในเขตพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

Sanitary condition and quality of drinking water from automatic water vending machine in the area around Kamphaengphet Rajabhat University

ธิติสุดา อุดมรัตนศิริชัย[1], สุจิตตรา เที่ยงสันเทียะ[2], วชิระ สิงห์คง[3] และ บุณยกฤต รัตนพันธุ์[4]
Titisuda Udomrattanasirichai Suchittra Thaingsunthiah
Wachira Singkong and Boonyakrit Rattanapun

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อมรอบที่ตั้งตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ และศึกษาคุณภาพของน้ำดื่มที่ผลิตจากตู้หยอดเหรียญอัตโนมัติในเขตพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จำนวน 35 ตัวอย่าง พบว่า สภาพสุขาภิบาลของสถานที่ตั้งตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติมีสภาพระดับดี และสภาพส่วนประกอบในตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติมีสภาพระดับดีเช่นกัน ผลการศึกษาคุณภาพของน้ำดื่มที่ผลิตจากตู้หยอดเหรียญอัตโนมัติ เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมน้ำบริโภค พบว่า น้ำดื่มจากตู้หยอดเหรียญอัตโนมัติ จำนวน 35 ตัวอย่าง ผ่านเกณฑ์มาตรฐานทั้งหมดทุกตัวอย่างที่ทำการศึกษา โดยผลการตรวจสอบค่าความเป็นกรด-ด่าง อยู่ในช่วงระหว่าง 6.50-7.98 ตัวอย่างน้ำทุกตัวอย่างมีลักษณะใส ไม่มีกลิ่น และผลการตรวจสอบคุณภาพทางจุลินทรีย์ทั้งหมดที่มีในน้ำดื่มจากตู้หยอดเหรียญอัตโนมัติ ไม่พบเชื้อในทุกตัวอย่างที่ทำการศึกษา และการตรวจวิเคราะห์หาปริมาณอีโคไลและโคลิฟอร์มโดยชุดตรวจสอบไม่พบเชื้อในทุกตัวอย่างที่ทำการศึกษา

คำสำคัญ : ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ คุณภาพน้ำดื่ม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

[1] นักศึกษา โปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร E-mail: chomphu.titisuda@gmail.com โทร. 0930379228

[2] นักวิทยาศาสตร์ โปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร E-mail: sujittra5548@gmail.com โทร. 0843825548

[3] รองศาสตราจารย์ โปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร E-mail: champsing@hotmail.com โทร. 0866489238

[4] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร E-mail: boonyakrit.kpru@gmail.com โทร. 0864404514

Abstract

The aim of this research were to study condition of sanitary and environment around automatic water vending machine and study quality of drinking water from automatic water vending machine in the area around Kamphaengphet Rajabhat University for 35 samples. The results found that, the located of sanitary and environment around automatic water vending machine was good condition. Also, automatic water vending machine component was good condition. The physical, chemical and microorganism quality of drinking water from automatic water vending machine when compared to the standard for drinking water industry product found that 35 samples of drinking water from automatic vending machine were passed the criteria which are examined. The quality result was a pH value acidity - alkaline in the range between 6.50 -7.98. All samples were clear and odorless. The microorganism quality of drinking water from automatic water vending machine were not found microbe. The quantitative determination of *E. coli* and coliform by test kit were not found microbe.

Keywords : Automatic water vending machine, Water drinking quality, Kamphaengphet Rajabhat University.

บทนำ

น้ำเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต การได้ดื่มน้ำที่สะอาดย่อมส่งผลให้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ทุกวันนี้การใช้ชีวิตประจำวันที่เปลี่ยนแปลงไปวิถีชีวิตที่ทันสมัยขึ้นได้ปรับเปลี่ยนการบริโภคซึ่งแม้กระทั่งเรื่องของน้ำดื่ม จากเดิมที่คนไทยดื่มน้ำฝนก็พัฒนาขึ้นมาเรื่อย ๆ เป็นน้ำประปา และน้ำดื่มบรรจุขวด ซึ่งผลิตขึ้นมาเพื่อความสะดวก (ทิพวรรณ เมืองเสน, ม.ป.ป.) ซึ่งปัจจุบันน้ำดื่มที่ผลิตเพื่อจำหน่ายมีหลากหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นน้ำดื่มในภาชนะปิดสนิทรูปแบบต่างๆ เช่น ขวดพลาสติกใส ขวดพลาสติกขาวขุ่น ถังพลาสติกขาวขุ่น เป็นต้น น้ำดื่มที่กล่าวมาข้างต้นเป็นน้ำดื่มที่มีกระบวนการผลิตจากโรงงานที่ได้เกณฑ์มาตรฐานการผลิตที่ดี (Good Manufacturing Practice) แต่ยังมีน้ำดื่มอีกรูปแบบหนึ่งที่กำลังเป็นที่นิยมคือ น้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ ซึ่งได้กลายเป็นทางเลือกใหม่สำหรับผู้บริโภค เนื่องจากตั้งอยู่ในแหล่งชุมชน เช่น หอพักนักศึกษา หมู่บ้านจัดสรร หรือตามแหล่งต่าง ๆ ที่บริษัทผู้ติดตั้งเห็นว่าน้ำดื่มบรรจุขวดจะเข้าไปไม่ถึง แม้ว่าผู้บริโภคจะต้องนำภาชนะมาบรรจุน้ำเอง แต่ก็ได้รับความนิยมเพราะ มีราคาถูกลิตรละ 1-2 บาท เท่านั้น ซึ่งสะดวก ง่าย และประหยัด

กว่าน้ำดื่มที่วางขายตามร้านค้า ระบบน้ำดื่มตู้หยอดเหรียญอัตโนมัติส่วนใหญ่เป็น ระบบรีเวอร์สออสโมซิส (Reverse Osmosis) สามารถกรองน้ำที่ให้คุณภาพน้ำที่ดีโดยระบบรีเวอร์สออสโมซิสสามารถกำจัดสารที่ละลายในน้ำและยังสามารถกำจัดพวก ไวรัส แบคทีเรีย ซึ่งระบบประกอบด้วยขั้นตอนหลักๆ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรกการกรองตะกอนหยาบขั้นต้น เช่น ทรายละเอียด สนิมเหล็ก เศษผง เป็นการปรับสภาพน้ำระดับหนึ่ง ซึ่งเยื่อกรองจะเป็น Polypropylene filter ขั้นตอนที่สอง สารกรองจะเป็นถ่านกัมมันต์ (Activated Carbon) ซึ่งมีความสามารถในการปรับปรุง รส กลิ่น สี ของน้ำ ขั้นตอนที่สามเป็นกระบวนการรีเวอร์สออสโมซิส ในขั้นตอนนี้ให้น้ำผ่านเยื่อกรองที่มีรูขนาด 0.0001 ไมครอน สามารถกำจัดสารเคมีโลหะหนัก และเชื้อโรคต่างๆ ได้มากถึงร้อยละ 95 และขั้นตอนสุดท้าย เป็นถ่านกัมมันต์ ทำหน้าที่ขจัดกลิ่น หรือ ก๊าซ ที่ยังคงหลงเหลือในน้ำ และปรับรสชาติของน้ำให้เป็นธรรมชาติ นอกจากนี้น้ำดื่มตู้หยอดเหรียญอัติโนมัติยังมีการฆ่าเชื้อโรคด้วยโอโซน (O_3) หรือ การใช้แสงอุลตร้าไวโอเลต (UV) ที่ความยาวคลื่น 200-295 นาโนเมตร(นรา ระวาดชัย, 2555) เพื่อใช้ในการผลิตน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญที่มีคุณภาพ แต่จากข้อมูลการศึกษาวิจัยของ กัญญา กอแก้ว และคณะ (ม.ป.ป.) เรื่อง สำรวจการปนเปื้อนของจุลินทรีย์จากน้ำดื่มตู้หยอดเหรียญ ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ศึกษาจำนวน 30 ตัวอย่าง โดยศึกษาคุณภาพทางจุลชีววิทยา ได้แก่ จำนวนแบคทีเรียทั้งหมด จำนวนโคลิฟอร์มรวม ตรวจเชื้อ *Staphylococcus aureus*, *E.coli*, *Salmonella spp.* และสาหร่าย จากการศึกษาพบว่า มีน้ำดื่มไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 22 (จาก 30 ตัวอย่าง) คิดเป็นร้อยละ 73.33 โดย มีจำนวนแบคทีเรียทั้งหมดมากกว่า 500 โคโลนีต่อมิลลิลิตร จำนวน 13 ตัวอย่าง (ร้อยละ 43.33) จำนวน โคลิฟอร์มรวมโดยวิธี MPN มากกว่า 2.2 จำนวน 7 ตัวอย่าง (ร้อยละ 23) ตรวจพบ *S.aureus* จำนวน 3 ตัวอย่าง (ร้อยละ 10) พบการปนเปื้อนของสาหร่ายจำนวน 5 ตัวอย่าง (ร้อยละ 16.67) และไม่พบการปนเปื้อนของ *E.coli* และ *Salmonella spp.* และจากข้อมูลการศึกษาวิจัยของ ลีลานุช สุเทพารักษ์ (2556) เรื่อง การประเมินคุณภาพน้ำจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ โดยศึกษาเพื่อประเมินสถานการณ์ความปลอดภัยของน้ำที่ผลิตจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ โดยอาศัยความตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 362 พ.ศ. 2556 เรื่องน้ำบริโภคจากตู้น้ำดื่มอัตโนมัติ โดยมีตรวจคุณภาพน้ำก่อนเข้าและน้ำที่ผ่านตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ สำรวจสภาพสุขาภิบาลและการดูแลรักษาตู้ ตัวอย่างตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ จำนวน 354 ตู้ ในพื้นที่เทศบาลนครเชียงราย เทศบาลนครระยอง เทศบาลอุบลราชธานี และเทศบาลนครหาดใหญ่ พบว่า แหล่งน้ำดิบทั้งหมดของการให้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญเป็นน้ำประปาคุณภาพน้ำดิบก่อนเข้าผ่านเกณฑ์มาตรฐานของน้ำบริโภคร้อยละ 80.51 ในขณะที่น้ำที่ผลิตจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญผ่านเกณฑ์มาตรฐานของน้ำบริโภคร้อยละ 94.35 พารามิเตอร์ที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานทางเคมีคือค่าความเป็นกรด-ด่าง และค่าความกระด้าง (Hardness) และพารามิเตอร์ที่ไม่ผ่านมาตรฐานทางชีวภาพ คือ มีโคลิฟอร์มแบคทีเรีย มากกว่า 2.2 MPN/100 ml และพบ *E.coli* สภาพสุขาภิบาลของตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอยู่ในระดับดีร้อยละ 53.95 และอยู่ในระดับปาน

กลางร้อยละ 25.99 สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพน้ำจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือสภาพแวดล้อมสถานที่ตั้งไม่เหมาะสม ช่องจ่ายน้ำไม่มีประตูเปิด-ปิด หรือชำรุดหัวจ่ายน้ำมีตะไคร่และการขาดการดูแลระบบกรองไม่เปลี่ยนไส้กรองตามรอบระยะเวลามีผลต่อคุณภาพน้ำดื่มหยอดเหรียญไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานน้ำบริโภค

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติบางแห่งมีคุณภาพไม่ปลอดภัยและไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน สภาพสุขาภิบาลและสภาพแวดล้อมรอบสถานที่ตั้งไม่เหมาะสม พบการปนเปื้อนของแบคทีเรียและจำนวนโคลิฟอร์ม และในเขตพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร มีการประกอบกิจการตู้น้ำหยอดเหรียญอัตโนมัติเพิ่มจำนวนมากขึ้น กระจายอยู่ตามหอพักและชุมชนที่พักอาศัยเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นแหล่งของสถานศึกษาและเขตชุมชน โดยมีนักศึกษาและประชาชนจำนวนมากใช้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ ดังนั้นงานวิจัยครั้งนี้จึงทำการสำรวจสภาพสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อมรอบที่ตั้งตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติและศึกษาคุณภาพของน้ำที่ผลิตจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ ซึ่งจะทำให้ผู้บริโภคในเขตพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรได้รับข้อมูลของตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ และเลือกใช้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติได้อย่างปลอดภัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจสภาพสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อมรอบที่ตั้งตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ ในเขตพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
2. เพื่อศึกษาคุณภาพของน้ำดื่มที่ผลิตจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ ในเขตพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

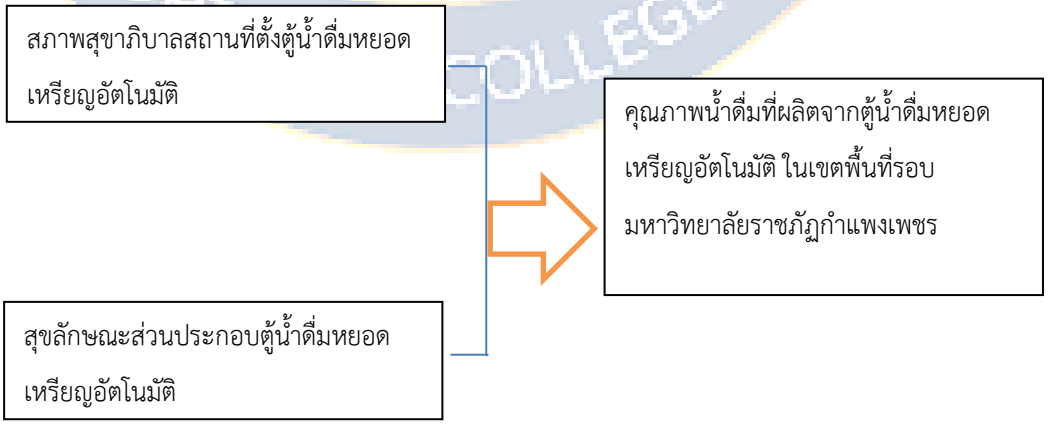

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. สำรวจสภาพสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อมรอบที่ตั้งตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ ในเขตพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร โดยใช้แบบสำรวจข้อมูลตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ ในเขตพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ในรัศมี 7 กิโลเมตร เพื่อให้ทราบถึงจำนวน สถานที่ตั้งและสภาพสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อมรอบที่ตั้งของตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ และสุขลักษณะส่วนประกอบตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ

2. ศึกษาคุณภาพของน้ำดื่มที่ผลิตจากตู้หยอดเหรียญอัตโนมัติ ในเขตพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

2.1 วิธีการเก็บตัวอย่าง

ทำการเก็บตัวอย่างบริเวณหัวจ่ายน้ำของตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติที่ติดตั้งในเขตพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร โดยมีวิธีการเก็บตัวอย่างดังนี้คือ

1. กดน้ำใส่ขวดที่ผ่านการฆ่าเชื้อ สำหรับใส่ตัวอย่าง เนื่องจากสถานการณ์จริงผู้บริโภคบรรจุน้ำใส่ภาชนะทันทีโดยไม่กดน้ำทิ้งเพื่อไล่น้ำค้างท่อ โดยทำการเช็ดมือผู้เก็บตัวอย่างด้วยแอลกอฮอล์ร้อยละ 75 เปิดฝาขวดโดยไม่ให้มือสัมผัสบริเวณผิวด้านในของขวด แล้วนำไปรองน้ำจากหัวจ่ายน้ำ ปิดฝาขวดให้สนิท

2. ติดฉลากรายละเอียดไว้ข้างขวดตัวอย่าง ได้แก่ รหัสตัวอย่างและสถานที่ที่เก็บตัวอย่าง

3. นำตัวอย่างไปตรวจวัดค่าคุณภาพต่างๆ ภายใน 24 ชั่วโมง

2.2 วัดค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) ด้วยเครื่องวัดความเป็นกรด-ด่าง (pH meter)

2.3 วิเคราะห์คุณภาพทางจุลินทรีย์

2.3.1 ตรวจวิเคราะห์ปริมาณจุลินทรีย์ที่มีทั้งหมด (Total viable count) ใช้วิธี Standard plate count (Bacteriological Analytical Manual, 2001 อ้างโดย สุธีรา ศรีสุข และภารดี พละไชย, 2559)

1. ตัวอย่างน้ำที่ผ่านจากตู้หยอดเหรียญ ให้เป็นตัวอย่างที่มีความเข้มข้น 10^{1}

2. เจือจางตัวอย่าง โดยเขย่าขวดเพื่อให้เชื้อกระจายทั้งขวด ปิเปตตัวอย่าง 10 มิลลิลิตร ใส่ในขวดที่มีสารละลาย Peptone Water (0.1% Peptone ที่มี NaCl ผสมอยู่ 0.85%) 90 มิลลิลิตร เขย่าให้ตัวอย่างเข้ากัน ซึ่งตัวอย่างจะถูกเจือจางลง 10 เท่า จะได้ตัวอย่างที่มีความเข้มข้น 10^{-1}

3. ทำการเจือจางตัวอย่างต่อโดย ปิเปตตัวอย่างสารละลายจากความเข้มข้น 10^{-1} มา 1 มิลลิลิตร ใส่ในหลอดทดลองที่มีสารละลาย Peptone Water (0.1% Peptone ที่มี NaCl ผสมอยู่ 0.85%) 9 มิลลิลิตร เขย่าให้ตัวอย่างเข้ากัน จะได้ตัวอย่างที่มีความเข้มข้น 10^{-2}

4. นำตัวอย่างน้ำที่มีความเข้มข้น 10^{1}, 10^{-1} และ 10^{-2} ปิเปตตัวอย่างน้ำ 1 มิลลิลิตร ใส่ลงในจานเพาะเชื้อที่ผ่านการฆ่าเชื้อแล้ว

5. เทอาหารเลี้ยงเชื้อ Plate Count Agar จำนวน 15-20 มิลลิลิตรต่อหนึ่งจานเพาะเชื้อ (ทำ 3 ซ้ำ) หมุนจานเพาะเชื้อเพื่อให้ตัวอย่างผสมกับอาหารเลี้ยงเชื้อและกระจายเท่ากัน รอให้อาหารเลี้ยงเชื้อแข็ง

6. นำไปบ่มที่อุณหภูมิ 35±2 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 24-48 ชั่วโมง จากนั้นจึงนับจำนวนโคโลนี และรายงานผลการวิเคราะห์

การนับจำนวนโคโลนี ใช้สูตร รายงานค่าในหน่วย CFU/ml เลือกระดับการเจือจางติดกันพียง 2 ระดับ ซึ่งมีโคโลนีบนเพลทอยู่ในช่วง 25-250 โคโลนี

สูตร $APC = \sum C / \{ [(1 \times n_1) + (0.1 \times n_2)] \times d \}$

$\sum C$ คือ ผลรวมจำนวนโคโลนีทั้งหมดจากทุกเพลทที่สามารถนับได้

n_1 คือ จำนวนเพลทที่สามารถนับโคโลนีได้เมื่อใช้สารละลายตัวอย่างที่มีการเจือจางน้อย

n_2 คือ จำนวนเพลทที่สามารถนับโคโลนีได้เมื่อใช้สารละลายตัวอย่างที่มีการเจือจางมากขึ้น

d คือ ความเข้มข้นของสารละลายตวอย่าง n_1

2.3.2 ตรวจวิเคราะห์อีโคไลและโคลิฟอร์ม โดยใช้ชุดตรวจ MC-Media E.coli & Coliform บริษัท Merck, Germany

1. เปิดถุงอลูมิเนียมแล้วถอด MC-Media Pad ออก เขียนรหัสตัวอย่างลงบนแผ่นฟิล์ม

2. ยกแผ่นฟิล์มใส ปิเปตตัวอย่างที่มีความเข้มข้น 10^{1} ปริมาตร 1 มิลลิลิตร ลงบนแผ่นทดสอบ (ให้ยกฝาครอบฟิล์มตามแนวทแยงมุมเพื่อให้ง่ายต่อการปิดผนึกใหม่และปลอดภัย)

3. ปิดแผ่นฟิล์ม และกดขอบของฟิล์มเพื่อปิดเบา ๆ

4. นำแผ่นทดสอบไปบ่ม ที่อุณหภูมิ 35 ± 1 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 24 ± 2 ชั่วโมง จากนั้นจึงนับจำนวนโคโลนี และรายงานผลการวิเคราะห์

การจำนวนนับโคโลนีทั้งหมด (สีฟ้า/สีเขียวอมฟ้า) ให้นับเป็นโคลิฟอร์มแบคทีเรีย สำหรับการนับอีโคไลควรนับเฉพาะสีม่วง หากมีโคโลนีขึ้นจำนวนมากจนไม่สามารถนับได้ ให้นับ

โคโลนีในหนึ่งตารางสี่เหลี่ยมจัตุรัสและคูณด้วย 20 ถ้ามีจุลินทรีย์มากกว่า 104 ตัวเจริญเติบโตขึ้นบนแผ่นทดสอบทั้งหมดจะปรากฏเป็นคราบ หากนับจำนวนโคโลนีไม่ได้นี้ให้เจือจางตัวอย่างเพิ่มเติมและทดสอบอีกครั้ง

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ผลการสำรวจสภาพสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อมรอบที่ตั้งตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ ในเขตพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

1.1 สภาพสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อมรอบที่ตั้งตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ

จากการสำรวจข้อมูลตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ ในเขตพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ในรัศมี 7 กิโลเมตร พบว่ามีจำนวนตู้น้ำดื่มจำนวน 35 ตู้ ซึ่งส่วนใหญ่มีสภาพสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อมรอบที่ตั้งตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติระดับดี ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพสุขาภิบาลสถานที่ตั้งตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ (N=35)

สภาพสุขาภิบาล	ระดับความเหมาะสม		
	ดี	พอใช้	ปรับปรุง
1) บริเวณโดยรอบไม่มีสิ่งของที่ใช้แล้วสะสมอยู่	33(94.28)	1(2.86)	1(2.86)
2) ไม่มีสิ่งปฏิกูลหรือขยะอันอาจเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์ แมลง และเชื้อโรคต่างๆ ได้	32(91.43)	0(0)	3(8.57)
3) ไม่มีน้ำขังและสิ่งสกปรกสะสมอยู่	29(82.86)	1(2.86)	5(14.28)
4) ไม่เป็นที่สะสมของวัสดุมีพิษหรือมีวัตถุมีพิษอยู่บริเวณตู้	35(100)	0(0)	0(0)
5) ไม่มีฝุ่น ควัน และกลิ่นที่ผิดปกติ	20(57.15)	10(28.57)	5(14.28)
6) มีท่อระบายน้ำ และการระบายน้ำที่เหมาะสม	35(100)	0(0)	0(0)
7) ความเหมาะสมของจุดที่ตั้งตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ	34(97.14)	1(2.86)	0(0)
8) ความสะอาดภายนอกของตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ	26(74.28)	1(2.86)	8(22.86)
9) มาตรฐานของหัวจ่ายน้ำตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติจะต้องอยู่สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 60 เซนติเมตร	35(100)	0(0)	0(0)

จากตารางที่ 1 พบว่าประเด็นด้านบริเวณโดยรอบตู้ไม่มีสิ่งของที่ใช้แล้วสะสมอยู่ มีตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ มีสภาพระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับดี 33 ตู้ ระดับพอใช้ 1 ตู้ และระดับที่

ปรับปรุง 1 ตู้ ประเด็นไม่มีสิ่งปฏิกูลหรือขยะอันอาจเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์ แมลง และเชื้อโรคต่างๆ ได้ มีสภาพระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับดี 32 ตู้ และระดับที่ปรับปรุง 3 ตู้ ประเด็นไม่มีน้ำขังและสิ่งสกปรกสะสมอยู่ มีสภาพระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับดี 29 ตู้ ระดับพอใช้ 1 ตู้ และระดับที่ปรับปรุง 5 ตู้ ประเด็น ไม่เป็นที่สะสมของวัสดุมีพิษหรือมีวัตถุมีพิษอยู่บริเวณตู้ พบว่า ทุกตู้มีระดับความเหมาะสมในระดับดี ประเด็น ไม่มีฝุ่น ควัน และกลิ่นที่ผิดปกติ พบว่า มีตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ มีสภาพระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับดี 20 ตู้ ระดับพอใช้ 10 ตู้ และระดับที่ปรับปรุง 5 ตู้ ประเด็น มีท่อระบายน้ำ และการระบายน้ำที่เหมาะสม พบว่า ทุกตู้มีระดับความเหมาะสมในระดับดี ประเด็น ความเหมาะสมของจุดที่ตั้งตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ พบว่า มีตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ มีสภาพระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับดี 34 ตู้ ระดับพอใช้ 1 ตู้ ประเด็น ความสะอาดภายนอกของตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ พบว่า ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ มีสภาพระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับดี 26 ตู้ ระดับพอใช้ 1 ตู้ และระดับที่ปรับปรุง 8 ตู้ และประเด็น มาตรฐานของหัวจ่ายน้ำตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติจะต้องอยู่สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 60 เซนติเมตร พบว่า ทุกตู้มีระดับความเหมาะสมในระดับดี

1.2 สุขลักษณะส่วนประกอบในตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ จากการสำรวจสภาพส่วนประกอบในตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติได้ผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สุขลักษณะส่วนประกอบตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ (N=35)

สภาพสุขาภิบาล	ระดับความเหมาะสม		
	ดี	พอใช้	ปรับปรุง
1) หัวจ่ายน้ำ			
-ความสะอาดของหัวจ่ายน้ำไม่มีคราบสกปรกและตะไคร่น้ำ	34(97.14)	1(2.86)	0(0)
-อุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตหัวจ่ายน้ำ	35(100)	0(0)	0(0)
-สภาพพร้อมใช้งานของหัวจ่ายน้ำ	35(100)	0(0)	0(0)
2) แท่นบรรจุ			
-ความสะอาดของแท่นบรรจุไม่มีคราบสกปรกและตะไคร่น้ำ	14(40.00)	3(8.57)	18(51.43)
-อุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตแท่นบรรจุ	35(100)	0(0)	0(0)
-สภาพพร้อมใช้งานของแท่นบรรจุ	34(97.14)	0(0)	1(2.86)
-มีประตูปิดช่องจ่ายน้ำ	32(91.43)	0(0)	3(8.57)
-ความสะอาดประตูเปิด–ปิดช่องจ่ายน้ำ	32(91.43)	3(8.57)	0(0)
-สภาพพร้อมใช้งานประตูปิดช่องจ่ายน้ำ	31(88.57)	2(5.71)	2(5.71)
-ความสะอาดของท่อน้ำ	35(100)	0(0)	0(0)
-อุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตท่อน้ำ	35(100)	0(0)	0(0)
-สภาพพร้อมใช้งานของท่อน้ำ	35(100)	0(0)	0(0)

จากตารางที่ 2 พบว่าสุขลักษณะส่วนประกอบตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ ในภาพรวมมีสภาพอยู่ระดับดี เป็นส่วนใหญ่ โดยประเด็นที่หัวจ่ายน้ำจะมีความสะอาดของหัวจ่ายน้ำไม่มีคราบสกปรกและตะไคร่น้ำ จำนวน 34 ตู้ อยู่ในระดับดี และมี 1 ตู้อยู่ในระดับพอใช้ ส่วนอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตหัวจ่ายน้ำและสภาพพร้อมใช้งานของหัวจ่ายน้ำ อยู่ในระดับดีทั้ง 35 ตู้ ในส่วนของแท่นบรรจุพบว่าความสะอาดของแท่นบรรจุไม่มีคราบสกปรกและตะไคร่น้ำ ตู้ส่วนใหญ่ อยู่ในระดับที่ปรับปรุง มีทั้งหมด 18 ตู้ ซึ่งเกิดจากความชื้นสะสมของน้ำที่ค้างจากหัวจ่ายน้ำ และผู้บริโภคที่มาใช้บริการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัตินำขวดหรือภาชนะที่มีก้นภาชนะไม่สะอาดมารองน้ำบนแท่นบรรจุ โดยไม่ทำความสะอาดหลังใช้ทำให้แท่นบรรจุเปื้อนและมีความชื้นสะสมจนเกิดคราบสกปรกและตะไคร่น้ำ ส่วนอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตแท่นบรรจุทุกตู้อยู่ในระดับดี สภาพพร้อมใช้งานของแท่นบรรจุ สภาพระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับดี 34 ตู้ ระดับที่ปรับปรุง 1 ตู้ มีประตูปิดช่องจ่ายน้ำ สภาพระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับดี 32 ตู้ ระดับที่ปรับปรุง 3 ตู้ ความสะอาดประตูเปิด–ปิดช่องจ่ายน้ำ สภาพระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับดี 32 ตู้ ระดับที่พอใช้ 3 ตู้ สภาพพร้อมใช้งานประตูปิดช่องจ่ายน้ำ สภาพระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับดี 31 ตู้ ระดับที่พอใช้ 2 ตู้ และระดับที่ปรับปรุง 2 ตู้ ส่วนประเด็นเรื่องความสะอาดของท่อน้ำ อุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตท่อน้ำ และสภาพพร้อมใช้งานของท่อน้ำ พบว่าทุกตู้มีสภาพเหมาะสมในระดับดี

2. ผลการศึกษาคุณภาพของน้ำดื่มที่ผลิตจากตู้หยอดเหรียญอัตโนมัติ ในเขตพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

2.1 คุณภาพทั่วไป

ผลการตรวจสอบคุณภาพทั่วไปของตัวอย่างน้ำดื่มจากตู้หยอดเหรียญอัตโนมัติ จำนวน 35 ตัวอย่าง พบว่า ตัวอย่างน้ำทุกตัวอย่างมีลักษณะใส ไม่มีกลิ่น

2.2 คุณภาพทางเคมี วัดค่าความเป็นกรด-ด่าง

จากการตรวจสอบคุณภาพทางเคมีของตัวอย่างน้ำดื่มจากตู้หยอดเหรียญอัตโนมัติ จำนวน 35 ตัวอย่าง พบว่า ค่าความเป็นกรด-ด่าง อยู่ในช่วงระหว่าง 6.50-7.98 คุณภาพน้ำเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานอุตสาหกรรมน้ำบริโภค (สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, 2549) ซึ่งกำหนดให้มีค่าความเป็นกรด-ด่างอยู่ในช่วง 6.5-8.5 โดยมีตัวอย่างน้ำจำนวน 35 ตัวอย่าง ผ่านเกณฑ์มาตรฐานทุกตัวอย่าง ดังตารางที่ 3 เนื่องจากแหล่งน้ำดิบที่ใช้ในการผลิตน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ ใช้น้ำประปาส่วนภูมิภาค ซึ่งมีมาตรฐานคุณภาพน้ำประปา ค่าความเป็นกรด-ด่าง อยู่ที่ 6.5-8.5 และตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติใช้ระบบการกรองน้ำตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติที่เป็นระบบการกรองแบบรีเวอร์สออสโมซีส น้ำที่ได้จากการกรองมีคุณภาพที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานทั้งหมด

2.3 คุณภาพทางจุลินทรีย์

จากการตรวจสอบคุณภาพทางจุลินทรีย์ของตัวอย่างน้ำดื่มจากตู้หยอดเหรียญอัตโนมัติ จำนวน 35 ตัวอย่าง พบว่า ไม่พบปริมาณจุลินทรีย์ที่มีทั้งหมด ในทุกตัวอย่างที่ทำการศึกษา และการตรวจวิเคราะห์หาโคลิฟอร์มและอีโคไล ในน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ ทั้ง 35 ตัวอย่าง โดยชุดทดสอบ Coliform & *E.coli* พบว่า ไม่พบเชื้อโคลิฟอร์มและอีโคไลในทุกตัวอย่างที่ทำการศึกษาเช่นกัน ดังตารางที่ 3 ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการผลิตน้ำดื่มจากตู้หยอดเหรียญอัตโนมัติมีกระบวนการผลิตโดยใช้น้ำประปาเข้าไปในระบบการกรองแบบรีเวอร์สออสโมซีสโดยจะผ่านการกรองขั้นต้นด้วยไส้กรองคาร์บอนและไส้กรองใยสังเคราะห์

ตารางที่ 3 คุณภาพของน้ำดื่มที่ผลิตจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ

ตัวอย่างที่	ค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH)	TVC (CFU/ml)	*E.coli* & Coliform (MPN/100ml)	ผลตามมาตรฐาน
	(6.5-8.5)*	(ไม่เกิน 500)*	(ไม่พบ)*	
1	7.49	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
2	7.71	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
3	7.05	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
4	7.47	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
5	7.26	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
6	7.52	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
7	7.35	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
8	7.25	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
9	7.34	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
10	7.98	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
11	7.83	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
12	7.34	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
13	7.11	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
14	7.69	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
15	7.52	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
16	7.50	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
17	7.59	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
18	7.54	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
19	7.52	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
20	7.55	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์

21	7.47	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
22	7.94	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
23	7.75	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
24	7.70	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
25	6.88	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
26	6.65	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
27	7.27	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
28	6.98	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
29	6.50	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
30	6.75	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
31	6.68	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
32	6.68	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
33	6.60	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
34	6.62	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์
35	6.87	ไม่พบ	ไม่พบ	ผ่านเกณฑ์

หมายเหตุ: *มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมน้ำบริโภคกระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ. 2549

สรุป

จากการสำรวจสภาพสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อมรอบที่ตั้งตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ และศึกษาคุณภาพน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ ในเขตพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จำนวน 35 ตัวอย่าง สามารถสรุปผลการทดลองได้ดังนี้

1. ผลการสำรวจสภาพสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อมรอบที่ตั้งตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ สำรวจสภาพสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อมรอบที่ตั้งตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ ในเขตพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร พบว่า สภาพสุขลักษณะสถานที่ตั้งและส่วนประกอบต่างๆ ของตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอยู่ในระดับดี แต่ยังมีบางส่วนที่มีสภาพไม่เหมาะสม เช่น มีการตั้งตู้น้ำดื่มบริเวณที่ใกล้กับถนน ไม่มีหลังคาป้องกันแสงแดด ตั้งอยู่ใต้อาคารบริเวณที่จอดรถจักรยานยนต์ อาจทำให้เกิดปัญหาการปนเปื้อนจากสิ่งแวดล้อมเข้าสู่ระบบการผลิตน้ำได้โดยเฉพาะหัวจ่ายน้ำ ประตูเปิด-ปิดช่องจ่ายน้ำ ถังเก็บน้ำกรอง บางตู้ขาดการดูแลล้างทำความสะอาดทำให้เกิดตะไคร่น้ำเกาะที่หัวจ่ายหรือบางตู้ประตูชำรุดสกปรกอาจเสี่ยงต่อการปนเปื้อนเชื้อโรคสู่กระบวนการผลิตน้ำได้

2. ผลการศึกษาคุณภาพของน้ำดื่มที่ผลิตจากตู้หยอดเหรียญอัตโนมัติ ในเขตพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เมื่อพิจารณาคุณภาพน้ำดื่มจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ พบว่ามีคุณภาพในค่า ความเป็นกรด-ด่าง ปริมาณโคลิฟอร์มและอีโคไล ผ่านเกณฑ์มาตรฐานทั้ง 35 ตัวอย่าง

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้ประกอบการควรดูแลความสะอาดอุปกรณ์และส่วนประกอบของตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติเป็นประจำ ตามระยะเวลาที่กำหนด

2. ผู้จำหน่ายตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ ควรเปลี่ยนไส้กรอง และการตรวจสอบคุณภาพน้ำตามระยะเวลาที่กำหนด

เอกสารอ้างอิง

กัญญา กอแก้ว, วรรณดี แสงดี, ดารานัย รบเมือง และกานดาวดี โนชัย. (2558). **สำรวจการปนเปื้อนของจุลินทรีย์จากน้ำดื่มตู้หยอดเหรียญในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา.** รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.

ทิพวรรณ เมืองเสน. (ม.ป.ป.). **"ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ" เป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก.** กองเผยแพร่และประชาสัมพันธ์.

นรา ระวาดชัย. (2555). **ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพน้ำดื่มจากตู้หยอดเหรียญอัตโนมัติ.** วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาอนามัยสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ลีลานุช สุเทพารักษ์. (2556). **การประเมินคุณภาพน้ำจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ.** กรมอนามัย. กระทรวงสาธารณสุข.

สุธีรา ศรีสุข และภารดี พละไชย. (2559, กรกฎาคม - ธันวาคม). **คุณภาพน้ำทางจุลินทรีย์ของน้ำบริโภค จากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติในเขตเทศบาลนครยะลา**. ว. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย. 8(2), 281-282.

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. (2549). **มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมน้ำบริโภค (มอก.257-2547).** สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม, กรุงเทพฯ.

การศึกษาสารพฤกษเคมีเบื้องต้น ฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระ และองค์ประกอบทางเคมีของน้ำมันหอมระเหยจากหัวกระทือด้วยเทคนิค GC-MS

Phytochemical Screening, Antioxidant Activity and Chemical Composition of Essential Oil Using Gas Chromatography Mass Spectrometry (GC-MS) from Zingiber zerumbet (L.) Smith

สุกิจ ทองแบน[1], วาสนา ประภาเลิศ[2], อัครสิทธิ์ บุญส่องแท้[3],
กัญญ์วรา หล่ายข้าม[4] และ รุ่งทิพย์ กาวารี[5]
Sukit Thongbaen Wasana Prapalert Akharasit Bunsongthae
Kunwara Laikham and Rungtip Kawaree

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสารพฤกษเคมีเบื้องต้น ฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระเบื้องต้นของน้ำมันหอมระเหย และการศึกษาองค์ประกอบทางเคมีของน้ำมันหอมระเหยจากหัวกระทือด้วยเทคนิค GC-MS ผลจากการศึกษาองค์ประกอบทางเคมีเบื้องต้นของสารสกัดเอทานอลของหัวกระทือพบซาโปนิน แอลคาลอยด์ แอนทราควิโนน แทนนิน และคาร์ดิแอกไกลโคไซด์ น้ำมันหอมระเหยมีลักษณะใส ไม่มีสี และมีกลิ่นฉุนเฉพาะ คิดเป็นร้อยละ 0.13% w/w ซึ่งเมื่อนำน้ำมันหอมระเหยที่ได้มาทดสอบการต้านอนุมูลอิสระเบื้องต้นด้วยเทคนิค TLC Screening for DPPH Radical Scavenger พบว่ามีฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระ และจากการศึกษาองค์ประกอบทางเคมีด้วยเทคนิค GC-MS ของน้ำมันหอมระเหย พบว่ามีองค์ประกอบทางเคมีมากกว่า 50 ชนิด ซึ่งมีองค์ประกอบหลักได้แก่ 3-Cyclohexen-1-ol, Sabinene, Bicyclo[3.1.1]heptane, 2,6,10-Cycloundecatrien-1-one, 9-Octadecenamide, Oleic acid, Benzene and derivative, 1, 8-Cineole, alpha-Pinene และ alpha-Humulene

คำสำคัญ : ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ กระทือ น้ำมันหอมระเหย

[1] ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
[2] ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
[3] โรงเรียนจิตราวิทยา เชียงใหม่
[4] สาขาวิชาเทคโนโลยีชีวภาพ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ email : sukij@g.cmru.ac.th Tel : 062-3090309

Abstract

The aim of this study is to screen the phytochemical content, antioxidant activity and chemical composition of essential oil from Zingiber zerumbet using GC-MS. It was found that, phytochemical screening of ethanol extract was found to contain saponins, alkaloids, anthraquinone, tannins and cardiac glycosides. The essential oil was clear, colorless with a distinctive odor. The percentage yield of essential oil was 0.13% w/w. TLC Screening for DPPH Radical Scavenger showed antioxidant activity. The study of chemical composition of essential oils by GC-MS technique was found that the essential oil contained more than 50 chemical components. The main components were 3-Cyclohexen-1-ol, Sabinene, Bicyclo[3.1.1]heptane, 2,6,10-Cycloundecatrien-1-one, 9-Octadecenamide, Oleic acid, Benzene and derivative, 1, 8-Cineole, alpha-Pinene and alpha-Humulene.

Keyword : Zingiber zerumbet, antioxidant, essential oil

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชสมุนไพรนานาชนิด ซึ่งสมุนไพรเหล่านี้มีความแตกต่างกันในแต่ละเขตพื้นที่ขึ้นอยู่กับลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ และสิ่งที่น่าสนใจคือพืชสมุนไพรพื้นบ้านในแต่ละท้องถิ่นมีคุณสมบัติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง ถูกนำมาใช้เป็นส่วนผสมในการประกอบอาหาร และเป็นส่วนประกอบในยาสมุนไพรพื้นบ้าน (จันทร์เพ็ญ โคตรภูธร, 2559) กระทือเป็นพืชสมุนไพรที่อยู่ในวงศ์ขิง ข่า เป็นไม้ล้มลุก มีเหง้าใต้ดิน ใบเดี่ยวรูปรียาว ขอบใบเรียบ ก้านใบเป็นกาบหุ้มลำต้น ดอกออกเป็นช่อกลมรูปทรงกระบอก มีใบประดับสีเขียวแกมแดงเรียงซ้อนกันเป็นระเบียบ ดอกสีเหลือง ผลเป็นผลแห้งแตกได้ รูปทรงค่อนข้างกลมสีแดง เหง้าสดหรือหัวสดรสขมปร่า บำรุงน้ำนม รักษาอาการท้องอืดเฟ้อ แน่นจุกเสียด และปวดท้อง แก้ปวดมวนในท้อง แก้บิด ขับผายลม ขับปัสสาวะ ใช้เหง้าหมกไฟผสมน้ำปูนใส แก้บิดปวดเบ่ง แก้เสมหะเป็นพิษ แก้แน่นหน้าอก ขับน้ำย่อย ต้นรสขมขื่น เจริญอาหาร ใบรสขมขื่นเล็กน้อย ขับน้ำคาวปลา ดอกรสขมขื่น แก้ไข้เรื้อรัง ไข้จับสั่น ไข้ตัวเย็น (กรมการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข, 2560) นำไปใช้ปรุงยาสมุนไพรโดยการนำเหง้าไปฝนทาแก้เคล็ดขัดยอกฟกบวม แก้บิดสมานลำไส้และยังช่วยแก้อาการท้องอืดท้องเฟ้อ หรือทำเป็นยารักษาโรค และทำอาหารได้ เช่น นำยอดอ่อนมาใช้ในการประกอบอาหารจำพวกผัดเผ็ดต่าง ๆ ส่วนหน่ออ่อนใช้รับประทานสดหรือ

ลวกจิ้มน้ำพริกหรือรับประทานเป็นผักคู่กับอาหาร ในปัจจุบันมีการนำไปใช้ทำเป็นน้ำมันหอมระเหยหรือเป็นองค์ประกอบในผลิตภัณฑ์บางชนิด (Keita และคณะ, 2543)

ดั้งนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการตรวจสอบสารพฤกษเคมีเบื้องต้น เพื่อสกัดน้ำมันหอมระเหย ฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระเบื้องต้นของน้ำมันหอมระเหย และศึกษาองค์ประกอบทางเคมีของน้ำมันหอมระเหยด้วยเทคนิค GC-MS เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นของแนวทางในการทำผลิตภัณฑ์จนนำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ ต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสกัดสารสำคัญจากหัวกระทือ
2. เพื่อศึกษาสารพฤกษเคมีเบื้องต้นของหัวกระทือ
3. เพื่อศึกษาฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระเบื้องต้นของน้ำมันหอมระเหยจากหัวกระทือ
4. เพื่อศึกษาองค์ประกอบทางเคมีของน้ำมันหอมระเหยจากหัวกระทือด้วยเทคนิค Gas chromatography-mass spectrometry (GC-MS)

เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง

สารประกอบทางเคมีในพืชสมุนไพร สามารถแบ่งได้ 2 กลุ่ม คือ 1) สารเมแทบอไลท์ปฐมภูมิ (Primary metabolite) เป็นสารที่ได้มาจากกระบวนการสังเคราะห์ด้วยแสง (Photosynthesis) รวมทั้งสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการ นอกจากนี้ยังมีการหายใจ (Respiration) ที่มีสารประกอบต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย และมีการสร้างพลังงานด้วย ได้แก่ สารพวก คาร์โบไฮเดรต ไขมัน กรดอะมิโน โปรตีน เพียวรีน และไพริมิดีน 2) สารเมแทบอไลท์ทุติยภูมิ (Secondary metabolite) เป็นสารที่ได้มาจากการนำสารเมแทบอไลท์ปฐมภูมิ มาเข้าสู่กระบวนการชีวสังเคราะห์ เพื่อสร้างสารชนิดต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต ได้แก่ สารพวก อัลคาลอยด์ (Alkaloids) แอนทราควิโนน (Anthraquinone) ฟีนอลิก (Phenolics) แทนนิน (Tannin) น้ำมันหอมระเหย (Essential oil) เทอร์พีนอยด์ (Terpenoid) ไกลโคไซด์ (Glycosides) เป็นต้น ส่วนใหญ่สารพวกเมแทบอไลท์ทุติยภูมิจะมีสรรพคุณทางยา (รักบ้านเกิด, 2563)

การตรวจสอบสารสำคัญทางพฤกษเคมีเบื้องต้น (Phytochemical Screening) เป็นวิธีการตรวจสอบสารสกัดในพืช เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นว่ามีสารเคมีกลุ่มใดบ้างที่มีฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา (Pharmacological action) เช่น กลุ่มแอลคาลอยด์ (Alkaloids) กลุ่มไกลโคไซด์ (Glycosides) เป็นต้น โดยมีการตรวจสอบด้วยปฏิกิริยาสีหรือการเกิดตะกอน ใช้ปฏิกิริยาทางเคมีง่าย ๆ ซึ่งจะให้ผลเป็นสีต่าง ๆ หรือเกิดการขุ่น หรือ เกิดตะกอน วิธีการตรวจสอบเบื้องต้น (Preliminary test) นี้เป็นวิธีที่ง่าย รวดเร็ว มีความไวสูง แต่ไม่จำเพาะเจาะจงกับกลุ่มสารเคมีที่ต้องการ สารสำคัญแต่ละ

ชนิดจะไวต่อน้ำยาตรวจสอบไม่เท่ากัน จึงต้องระมัดระวังเรื่องปริมาณน้ำยาตรวจสอบที่ใช้ (รัตนา อินทรานุปกรณ์, 2547)

การทดสอบการต้านอนุมูลอิสระเบื้องต้นด้วยเทคนิค TLC Screening for DPPH Radical Scavenger เป็นการทดสอบสารที่มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระโดยการพ่นสารละลาย DPPH ลงไปที่ แผ่น TLC ตำแหน่งของสารที่ทำปฏิกิริยากับ DPPH Radical จะทำให้สีม่วงของ DPPH หายไปจึงปรากฏการฟอกจางสีของสารบนพื้น Silica gel บนแผ่น TLC (อภิสรา อินทะรังษี, 2555) ซึ่งDPPH เป็นสารอนุมูลอิสระที่เสถียร (Stable Radical) ในตัวทำละลายเมทานอล สารละลายมีสีม่วง ดูดกลืนแสงที่ 515-517 nm โดย $DPPH^{\bullet}$ จะเกิดปฏิกิริยากับสารต้านอนุมูลอิสระ (Antioxidant, AH) หรือกับอนุมูลอิสระ (Radical Species, $R^{\bullet}$)

$$DPPH^{\bullet} + AH \longrightarrow DPPH\text{-}H + A^{\bullet}$$

$$DPPH^{\bullet} + R^{\bullet} \longrightarrow DPPH\text{-}R$$

เมื่อ $DPPH^{\bullet}$ ทำปฏิกิริยากับสารที่มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ สีของสารละลายสีม่วงจะเปลี่ยนเป็นสีเหลือง โดยเปรียบเทียบกับสารต้านอนุมูลอิสระที่ใช้เป็นมาตรฐาน ถ้าตัวอย่างมีความสามารถในการต้านออกซิเดชันได้สูงความเข้มของสารละลายสีม่วงจะลดลง (พรรณี เด่นรุ่งเรือง, 2550)

น้ำมันหอมระเหย เป็นสารอินทรีย์ที่มีองค์ประกอบซับซ้อนได้จากการที่พืชสมุนไพรสร้างขึ้นโดยเก็บไว้ในส่วนต่าง ๆ ของพืช เช่น เมล็ด ดอก ใบ ผล เปลือก ลำต้น หรือที่ราก และเหง้า เป็นต้น มีลักษณะเป็นของเหลวใส ไม่มีสีหรือมีสีอ่อน ๆ มีกลิ่นหอมเฉพาะตัว ระเหยได้ง่ายที่อุณหภูมิปกติ เมื่อได้รับความร้อนจะระเหยได้ดียิ่งขึ้น กลิ่นของน้ำมันหอมระเหยมีคุณสมบัติที่แตกต่างกันไปขึ้นกับองค์ประกอบทางเคมีของน้ำมันหอมระเหยที่อยู่ในพืชแต่ละชนิด เช่น น้ำมันตะไคร้หอม ประกอบด้วย Geraniol, Citronella และ Borneol ทำให้มีคุณสมบัติในการไล่แมลง หรือน้ำมันตะไคร้หอม ประกอบด้วย Citral, Linalool และ Geraniol ซึ่งทำให้มีคุณสมบัติช่วยในการขับลม แก้จุกเสียด (พัชรินทร์ อินทร์ทอง, 2555)

GC-MS เป็นเทคนิคการวิเคราะห์ชนิดขององค์ประกอบที่มีอยู่ในสารได้อย่างค่อนข้างแม่นยำ โดยอาศัยการเปรียบเทียบ Fingerprint ของเลขมวล (Mass number) ของสารตัวอย่างนั้น ๆ กับข้อมูลที่มีอยู่ นอกจากนี้เทคนิคนี้ยังมีความสามารถในการวิเคราะห์ได้ทั้งในเชิงปริมาณ (Quantitative analysis) และในเชิงคุณภาพ (Qualitative analysis) ได้อย่างถูกต้อง Mass Spectrometer เป็น Detector ที่ใช้ตรวจวัดองค์ประกอบที่มีอยู่ในสารตัวอย่าง โดยอาศัยกลไกคือโมเลกุลขององค์ประกอบที่ถูกแยกออกมาจากสารตัวอย่างโดยเครื่อง GC นั้นจะถูกไอออไนซ์ในสภาวะที่เป็นสุญญากาศแล้วตรวจวัดออกมาเป็นเลขมวล โดยเปรียบเทียบกับข้อมูลอ้างอิงและแปลผลออกมาเป็นชื่อขององค์ประกอบนั้น ๆ (ศูนย์เครื่องมือกลาง หน่วยปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตกาญจนบุรี, 2558)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การเก็บตัวอย่างพืช

กระทือ (*Zingiber zerumbet* (L.) Smith) เก็บตัวอย่างจากบ้านสวนตาใจ (นายวิชัย ดุมไม้) หมู่บ้าน สะลวง เลขที่ 202/59 หมู่ 3 ตำบลสะลวง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ช่วงเดือนพฤศจิกายน ถึง ธันวาคม ส่วนที่ใช้ในการทดลองคือ หัวหรือเหง้าสด

2. การเตรียมตัวอย่าง

นำหัวกระทือ มาทำการแยกส่วนของลำต้น และใบออก คัดแยกส่วนหัวที่ดีไม่มีรา สิ่งสกปรก ล้างทำความสะอาด สะเด็ดน้ำให้แห้ง

2.1 การเตรียมตัวอย่างพืชสดจากหัวกระทือ

นำส่วนหัวกระทือมาหั่นให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ แล้วนำส่วนที่หั่นมาชั่งให้ทราบน้ำหนักที่แน่นอนเพื่อนำไปสกัดน้ำมันหอมระเหย

2.2 การเตรียมตัวอย่างแบบแห้งจากหัวกระทือ

นำส่วนหัวกระทือมาหั่นให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ แล้วนำไปผึ่งลม ทำให้แห้งด้วยอากาศ (Air Drying) ที่อากาศถ่ายเทสะดวก นาน 72 ชั่วโมงจนกระทั่งแห้ง นำไปบดให้เป็นผงละเอียด ชั่งน้ำหนักที่แน่นอนเพื่อนำไปเตรียมสารสกัดหยาบ

3. การเตรียมสารสกัดหยาบหัวกระทือ

นำหัวกระทือแบบแห้งมาสกัดด้วยตัวทำละลายเอทานอล โดยวิธีการแช่หมักที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลา 3 วัน (2 รอบ) หลังจากนั้นทำการกรองสารละลายโดยใช้กระดาษกรอง นำสารละลายที่กรองได้ไประเหยด้วยเครื่องระเหยสารแบบหมุนภายใต้สุญญากาศ ชั่งน้ำหนักสารสกัดหยาบที่ได้ เก็บสารสกัดในภาชนะปิดทึบแสงที่อุณหภูมิ 4 องศาเซลเซียส เพื่อนำไปทดสอบสารพฤกษเคมีเบื้องต้น

4. การตรวจสอบสารพฤกษเคมีเบื้องต้น

โดยตรวจสอบสารพฤกษเคมีของตัวอย่างพืชสด เป็นการทดสอบ ซาโปนิน แอลคาลอยด์ และแอนทราควิโนน ส่วนสารสกัดหยาบเป็นการทดสอบ แทนนิน และคาร์ดิแอกไกลโคไซด์ แสดงดังนี้

4.1 การตรวจสอบสารซาโปนิน (ดัดแปลงจากวัชราภรณ์ ประภาสะโนบล, 2561) ชั่งตัวอย่างพืชสดมา 10 กรัม เติม 40% เอทานอลลงไป 40 มิลลิลิตร ตั้งทิ้งไว้ 2-3 นาทีแล้วกรอง ได้สารสกัด เติมน้ำกลั่น 5 มิลลิลิตรแล้วเขย่าจะทำให้เกิดฟองคงตัวประมาณ 30 นาที นำไปต้มให้เดือดแล้วกรอง นำของเหลวส่วนที่กรองมาเติมน้ำกลั่น 2-3 มิลลิลิตร เขย่าแรงๆ ถ้าปรากฏฟองถาวรเกิดขึ้นแสดงว่าพบซาโปนิน

4.2 การตรวจสอบหาสารแอลคาลอยด์ (ดัดแปลงจากรัตนา อินทรานุปกรณ์, 2547) ชั่งตัวอย่างพืชสดมา 10 กรัม เติม 40% เอทานอลลงไป 40 มิลลิลิตร ตั้งทิ้งไว้ 2-3 นาที เติมกรด

ซัลฟิวริก (2% H_2SO_4) 15 มิลลิลิตร นำไปอุ่น 2-3 นาที กรองส่วนที่ไม่ละลายออก นำสารละลายที่ได้จากการกรอง เติมน้ำยาดราเจนดอร์ฟลงไป ถ้าปรากฏตะกอนสีส้มแดงเกิดขึ้นแสดงว่าพบแอลคาลอยด์

4.3 การตรวจสอบสารแอนทราควิโนน (ดัดแปลงจากวัชราภรณ์ ประภาสะโนบล, 2561) ชั่งตัวอย่างพืชสดมา 10 กรัม เติม 40% เอทานอลลงไป 40 มิลลิลิตร ตั้งทิ้งไว้ 2-3 นาที เติมกรดไฮโดรคลอริก (10% HCl) 2 มิลลิลิตร นำไปต้ม 5 นาที ตั้งทิ้งไว้ให้สารละลายเย็นที่อุณหภูมิห้อง กรองส่วนที่ไม่ละลายออก นำสารละลายที่ได้จากการกรองสกัดด้วยไดคลอโรมีเทน 5 มิลลิลิตร แล้วนำชั้นไดคลอโรมีเทนเติมสารละลายแอมโมเนีย (10% NH_3) 1 มิลลิลิตร ถ้าปรากฏสารละลายเป็นสีชมพูแดงเกิดขึ้นแสดงว่าพบแอนทราควิโนน

4..4 การตรวจสอบสารแทนนิน (ดัดแปลงจากจุฑารัตน์ ศรีประเสริฐ, 2559) ชั่งสารสกัดหยาบมา 0.2 กรัม เติมเอทานอล 4 มิลลิลิตร นำไปอุ่นบนเครื่องอังไอน้ำ ที่อุณหภูมิ 50 องศาเซลเซียส นาน 5 นาที กรองส่วนที่ไม่ละลายออก นำของเหลวที่ได้จากการกรองเติมสารละลายเฟอริกคลอไรด์ (1% $FeCl_3$) จำนวน 5 หยด โดยหยดสารละลายเฟอริกคลอไรด์ทีละหยดแล้วเขย่าสังเกตการเปลี่ยนแปลงจนครบ 5 หยด ถ้าปรากฏสารละลายเป็นสีเขียวดำหรือน้ำเงินดำแสดงว่าพบแทนนิน

4.5 การตรวจสอบสารคาร์ดิแอกไกลโคไซด์ (ดัดแปลงจากวาทินี เสล่าษฎร์, 2559) ชั่งสารสกัดหยาบมา 0.2 กรัม เติมเอทานอลปริมาตร 4 มิลลิลิตร กรองส่วนที่ไม่ละลายออก นำของเหลวที่ได้จากการกรองเติมสารละลายเฟอริกคลอไรด์ (1% $FeCl_3$) จำนวน 5 หยดแล้วเขย่า หยดกรดแอซิติกเข้มข้นจำนวน 5 หยดแล้วเขย่า และหยดกรดซัลฟิวริกเข้มข้นจำนวน 12 หยดแล้วเขย่า ถ้าปรากฏวงแหวนสีน้ำตาลตรงรอยต่อระหว่างชั้นของสารสกัดกับกรดซัลฟิวริกแสดงว่าพบคาร์ดิแอกไกลโคไซด์

5. การสกัดน้ำมันหอมระเหยโดยวิธีการกลั่นด้วยน้ำแบบไอน้ำ ชั่งตัวอย่างพืชสดมา 400 กรัม ใส่ลงในขวดก้นกลม เติมน้ำกลั่น 1,400 มิลลิลิตร แช่ทิ้งไว้เป็นเวลา 30 นาที ประกอบชุดกลั่นด้วยไอน้ำ แล้วทำการกลั่นน้ำมันหอมระเหยโดยค่อย ๆ ให้ความร้อนจนกลั่นเป็นเวลาประมาณ 2 ชั่วโมง จึงดูดน้ำมันหอมระเหยออก แยกเอาส่วนของน้ำมันหอมระเหยเก็บไว้ในขวดสีชาที่แห้ง ปิดฝาสนิท ชั่งน้ำหนักที่แน่นอน และเก็บไว้ที่อุณหภูมิ 4 องศาเซลเซียส เพื่อนำไปทดสอบต่อไป

6. การทดสอบฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระของน้ำมันหอมระเหย (ดัดแปลจากหทัยชนก ชัยเมืองเขียว, 2556) จุดน้ำมันหอมระเหยที่ได้จากการสกัด ปริมาตร 1, 2 และ 3 µL ตามลำดับ ลงบนแผ่นโครมาโทกราฟีผิวบาง 3 จุด แล้วพ่นสารละลาย DPPH ลงไป วางทิ้งไว้ให้แห้ง สังเกตที่ตำแหน่งของน้ำมันหอมระเหยถ้าปรากฏการฟอกจางสีบนพื้นสีม่วงแสดงว่ามีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ

7. การศึกษาองค์ประกอบทางเคมีน้ำมันหอมระเหยจากหัวกระทือด้วยเทคนิค GC-MS ทำโดยใช้ตัวอย่าง 30 µL ละลายในไดคลอโรมีเทน 570 µL (นลิน วงศ์ขัตติยะ และคณะ, 2559) สภาวะของเครื่อง GC (ยี่ห้อ Agilent Technology, รุ่น GC 6890 A, USA) ใช้ปริมาณตัวอย่าง 1 µL ในส่วนของคอลัมน์ที่ใช้คือ HP- 5MS 30 m x 0.25 mm ID x 0.25 mm Film Thickness (Agilent Technology, HP-5MS, USA) ตั้งอัตราการไหลของก๊าซฮีเลียมเข้าคอลัมน์เป็น 1.0 มิลลิลิตรต่อนาที ส่วนอุณหภูมิคอลัมน์ตั้งโปรแกรมโดยใช้อุณหภูมิเริ่มต้น 70 องศาเซลเซียสเป็นเวลา 3 นาที จากนั้นเพิ่มอัตราเร็ว 3 องศาเซลเซียสต่อนาทีจนถึงอุณหภูมิ 188 องศาเซลเซียส และเพิ่มอัตราเร็ว 20 องศาเซลเซียสต่อนาทีจนถึงอุณหภูมิ 280 องศาเซลเซียสคงที่อีก 3 นาที เวลาในการวิเคราะห์นาน 52.91 นาที ส่วนของ MS (Agilent Technology, MSP 5975C, USA) เป็น MS Quadrupole ที่ต่อกับ GC โดยตรง ซึ่งผ่านส่วนเชื่อมต่อ (Transfer Line) ที่ตั้งอุณหภูมิไว้ที่ 150 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิของ Ion Source เป็น 230 องศาเซลเซียส ในระบบ Electron Impact Ionization (EI) โดยให้ผลการแยกองค์ประกอบทางเคมีของน้ำมันหอมระเหยเป็น Total Ion Chromatogram (TIC) ในระบบ Scan Mode ใช้ในช่วง Mas 30 ถึง 500 AMU (Atomic Mass Unit) และการพิสูจน์เอกลักษณ์ขององค์ประกอบของน้ำมันหอมระเหยใช้การเปรียบเทียบสเปกตรัมกับสเปกตรัมมาตรฐานของ Wiley Version 8 Nite Liber

ผลการวิจัย

1. การเตรียมสารสกัดหยาบหัวกระทือ

ผลการสกัดหัวกระทือโดยวิธีการแช่หมักด้วยเอทานอลพบว่า สารสกัดหยาบที่ได้มีลักษณะสีน้ำตาลเข้มหนืด คิดเป็นร้อยละผลผลิต (% Yield) เท่ากับ 9.96

2. การตรวจสอบสารพฤกษเคมีเบื้องต้น

ผลการตรวจสอบสารพฤกษเคมีเบื้องต้นของตัวอย่างพืชสด พบ ซาโปนิน แอลคาลอยด์ และแอนทราควิโนน ส่วนสารสกัดหยาบ พบแทนนิน และคาร์ดิแอกไกลโคไซด์ แสดงผลการทดลองดังตาราง 1

ตาราง 1

การตรวจสอบสารพฤกษเคมีเบื้องต้นของตัวอย่างพืชสด และสารสกัดหยาบจากหัวกระทือ

สารองค์ประกอบทางเคมีเบื้องต้น	ตัวอย่างพืชสด	สารสกัดหยาบ
ซาโปนิน	+	
แอลคาลอยด์	+	
แอนทราควิโนน	+	
แทนนิน		+
คาร์ดิแอกไกลโคไซด์		+

หมายเหตุ + หมายถึง ทดสอบพบสาร

3. การสกัดน้ำมันหอมระเหยโดยวิธีการกลั่นด้วยน้ำแบบไอน้ำ

ผลการสกัดน้ำมันหอมระเหยเป็นเวลานาน 2 ชั่วโมงพบว่าได้น้ำมันหอมระเหยมีลักษณะใส ไม่มีสี และมีกลิ่นเฉพาะตัว คิดเป็นร้อยละของผลิตภัณฑ์ของน้ำมันหอมระเหยเท่ากับ 0.13% w/w

4. การทดสอบฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระของน้ำมันหอมระเหย

ผลการทดสอบฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระด้วยเทคนิค TLC Screening for DPPH Radical Scavenger พบว่าน้ำมันหอมระเหยมีฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระเนื่องจากเกิดการฟอกจางสีม่วงบนพื้นผิว Silica gel

5. การศึกษาองค์ประกอบทางเคมีของน้ำมันหอมระเหยจากหัวกระทือด้วยเทคนิค GC-MS

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมีของน้ำมันหอมระเหย พบว่า มีองค์ประกอบทางเคมีมากกว่า 50 ชนิด ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก ได้แก่ 3-Cyclohexen-1-ol, Sabinene, Bicyclo[3.1.1]heptane, 2,6,10-Cycloundecatrien-1-one, 9-Octadecenamide, Oleic acid, Benzene and derivatives, 1, 8-Cineole, alpha-Pinene และ alpha-Humulene แสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 องค์ประกอบทางเคมีของน้ำมันหอมระเหยจากหัวกระทือ

Peak	Components	Retention time	%
1	alpha-Thujene	4.87	0.55
2	alpha-Pinene	5.05	2.81
4	Sabinene	6.23	15.08
5	bicyclo [3.1.1] Heptane	6.30	8.38
6	beta-Myrcene	6.78	0.87
8	alpha-Terpinene	7.62	0.47
9	Benzene and derivatives	7.93	5.15
10	1,8-Cineole	8.16	3.57
18	p-Menth-2-en-1-ol	11.84	1.32
22	3-Cyclohexen-1-ol	14.32	25.99
35	alpha-Humulene	25.61	2.02
48	2,6,10-Cycloundecatrien-1-one	36.37	8.16
49	Oleic acid	47.93	5.30
51	Hexadecanamide	48.32	0.92
52	(Z)-2-(1-Hexanylsulfinyl) naphthalene	49.66	0.55
53	9-Octadecenamide	49.84	7.55
55	Phosphoric acid	50.43	0.49

การอภิปรายผล

จากการศึกษากระทือพืชในตระกูลขิงข่า (Zingiberaceae) เป็นไม้ประดับสวยงาม มีกลิ่นหอม ที่มีสรรพคุณและการใช้ประโยชน์ หัวหรือเหง้ามีรสขม เผื่อน และเผ็ดเล็กน้อย ช่วยแก้อาการเบื่ออาหาร กระตุ้นการหลั่งน้ำย่อย บำรุงร่างกาย ช่วยแก้ร้อนใน แก้โรคบิด ช่วยในการขับลมกระตุ้นการผายลม แก้ท้องอืดท้องเฟ้อ ช่วยขับปัสสาวะ บรรเทาอาการปวดท้อง ลดการจุกเสียดแน่นท้อง แก้ฝีในจุดต่าง ๆ สกัดน้ำมันหอมระเหยได้ (Keita และคณะ, 2543)

จากสารสกัดหยาบหัวกระทือมีลักษณะหนืด สีน้ำตาลเข้ม โดยการแช่หมักด้วยเอทานอลเวลา 3 วัน (2 รอบ) อาศัยหลักการ Like Dissolves Like ตัวถูกละลายที่มีขั้วละลายในตัวทำละลายที่มีขั้วเหมือนกัน ดึงดูดระหว่างโมเลกุลมีขั้วเป็นแรงไดโพล-ไดโพล (Dipole - Dipole) ดังนั้น ในการทดลองจะทราบว่าตัวถูกละลายคือสารสกัดที่อยู่ในหัวกระทือ ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นสารมีขั้วจึงละลายในตัวทำละลายเอทานอลมีคุณสมบัติเป็นสารมีขั้วเหมือนกัน (รัตนา อินทรานุปกรณ์, 2547) การตรวจหา

สารพฤกษเคมีเบื้องต้นโดยวิธีการทดสอบปฏิกิริยาการเกิดสีหรือการตกตะกอน พบซาโปนิน แอลคาลอยด์ แอนทราควิโนน แทนนิน และคาร์ดิแอกไกลโคไซด์ ซึ่งสารกลุ่มดังกล่าวได้มีรายงานว่า ซาโปนินเป็นสารประกอบประเภทไกลโคไซด์ที่มีส่วนอะไกลโคนเป็นสารสเตอรอยด์หรือไตรเทอร์พีนอยด์จับกับน้ำตาลหรืออนุพันธ์น้ำตาลที่C_3เป็นสารลดแรงตึงผิวมีคุณสมบัติทำให้เกิดฟองเมื่อเขย่ากับน้ำ เป็นสารต้านจุลินทรีย์ สารต้านอนุมูลอิสระ และยับยั้งการดูดซึมคอลเลสเตอรอลในลำไส้เล็กหรือช่วยการดูดซึมกรดน้ำดี แอลคาลอยด์เป็นสารที่เป็นด่าง มีไนโตรเจนเป็นส่วนประกอบ มีรสขม ไม่ละลายน้ำ แต่ละลายได้ดีในตัวทำละลายอินทรีย์เป็นสารที่พบมากในพืชสมุนไพร มีประโยชน์ในการรักษาโรคต่าง ๆ เช่น ใช้เป็นยาระงับปวด ยาชาเฉพาะที่ ยาแก้ไอ แก้หอบหืด ยารักษาแผลในกระเพาะและลำไส้ ยาลดความดัน ตลอดจนยาที่ควบคุมการเต้นของหัวใจ เป็นต้น (วาทินี เสล่ราษฎร์, 2559) แอนทราควิโนนนำมาใช้เป็นยาระบาย และยาถ่ายอย่างกว้างขวางโดยออกฤทธิ์เป็น Stimulant cathartics นอกจากนี้ยังใช้ประโยชน์เป็นสีย้อม ใช้เป็นยารักษาเชื้อราที่ผิวหนัง และมีฤทธิ์ฆ่าเชื้อไวรัส Herpes simplex type 1 อีกด้วย (รัตนา อินทรานุปกรณ์, 2547) แทนนินเป็นสารประกอบเชิงซ้อนพวกฟีนอลิก มีโมเลกุลใหญ่ และมีโครงสร้างซับซ้อน ทางการแพทย์พบว่าสามารถใช้เป็นยารักษาโรคท้องเสียได้ มีคุณลักษณะเป็นสารต้านอนุมูลอิสระ ช่วยต้านมะเร็ง ลดความดันโลหิต ลดไขมันในเลือด (ปาริชาติ พจนศิลป์, 2561) และคาร์ดิแอกไกลโคไซด์ เป็นสารออกฤทธิ์ที่กล้ามเนื้อหัวใจโดยไปเพิ่มแรงบีบตัวของกล้ามเนื้อหัวใจ ใช้รักษาโรคหัวใจวาย และลดอาการบวมของน้ำลงได้ (จันทร์เพ็ญ โคตรภูธร, 2559)

จากการสกัดน้ำมันหอมระเหยที่ได้มีลักษณะใส ไม่มีสี และมีกลิ่นเฉพาะตัว เพื่อทดสอบฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระด้วยเทคนิค TLC Screening for DPPH Radical Scavenger พบว่าน้ำมันหอมระเหยมีฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระ โดยมีรายงานการทดสอบฤทธิ์การต้านอนุมูล DPPH ซึ่งอนุมูล DPPH เป็นอนุมูลไนโตรเจนที่คงตัว สารต้านอนุมูลอิสระจะให้หรือรับอิเล็กตรอนแก่อนุมูล DPPH ทำให้ได้เป็นสาร diphenyl picrylhydrazyl (DPPH:H) ที่ไม่เป็นอนุมูลอีกต่อไป (ณพัฐอร บัวฉุน, 2562) สารสำคัญที่มีองค์ประกอบทางเคมีของน้ำมันหอมระเหย คือ สารกลุ่มมอโนเทอร์พีน เช่น แอลฟา-ไพนีน แคมฟีน ลิโมนีน การบูร และสารกลุ่มไดเทอร์พีน เช่น ฮูมูลีน และซีรัมโบน (กรมการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข, ม.ป.ป) จากการนำน้ำมันหอมระเหยกระทือมาทำการทดลองด้วยเทคนิค GC-MS พบว่า มีองค์ประกอบทางเคมีมากกว่า 50 ชนิด ซึ่งมีสารกลุ่มเทอร์พีนเป็นองค์ประกอบหลัก ได้แก่ ซาบินีน (Sabinene) ซึ่งมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ และมีฤทธิ์ฆ่าเชื้อราโรคพืชได้ดี (ทรรศนีย์ พัฒนเสรี, ม.ป.ป.) เทอร์พีนที่พบอีกชนิดหนึ่งคือ 1,8-ซิเนออล (1, 8-Cineole) ซึ่งมีรายงานการวิจัยฤทธิ์ของน้ำมันหอมระเหยมหาหงส์ในการยับยั้งเชื้อแบคทีเรียสาเหตุของสิว มีฤทธิ์ในการต้านแบคทีเรีย ต้านเชื้อรา (นลิน วงศ์ขัตติยะ และคณะ, 2559) นอกจากนี้ยังพบแอลฟา-ไพนีน (alpha-Pinene) ซึ่งมีรายงานว่าพบในน้ำมันหอมระเหยจากผิวมะนาว**มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ ยับยั้ง**

เอนไซม์โคลีนเอสเตอเรส ฤทธิ์ยับยั้งมะเร็งลำไส้ใหญ่ มะเร็งตับอ่อน และมะเร็งเต้านม (ฐานข้อมูลเครื่องยาสมุนไพร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, ม.ป.ป.)

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบสารพฤกษเคมีเบื้องต้นที่เป็นสารออกฤทธิ์ทางชีวภาพ และทราบฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระของน้ำมันหอมระเหยมีองค์ประกอบที่มีสารสำคัญที่ออกฤทธิ์ในการยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงเห็นควรศึกษาหาปริมาณสารแต่ละองค์ประกอบ และหาฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระโดยวิธีต่าง ๆ ตลอดจนฤทธิ์การต้านจุลชีพเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน เพิ่มศักยภาพในการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ และพืชสมุนไพรไทยให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข. (2560). **ประมวลสรรพคุณสมุนไพร เล่ม 2**. กรุงเทพมหานคร : แมกเนท สโตร์. หน้า 17.

กรมการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข. (ม.ป.ป.). **กระทือ.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://ittm.dtam.moph.go.th/images/ knowleaga/3/5213-15.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 2 เมษายน 2565)

จันทร์เพ็ญ โคตรภูธร. (2559). **การสกัดสารพฤกษเคมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระและต้านเชื้อแบคทีเรียของสารสกัดหยาบจากเพกา.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/57920925.pdf. (วันที่ค้นข้อมูล : 6 มีนาคม 2565)

จุฑารัตน์ ศรีประเสริฐ. (2559). **การทดสอบสารพฤกษเคมีและฤทธิ์ทางชีวภาพของแคนา.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/56920125.pdf. (วันที่ค้นข้อมูล : 27 เมษายน 2564)

ฐานข้อมูลเครื่องยาสมุนไพร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. (ม.ป.ป.). **มะนาว.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.thaicrudedrug.com/main.php?action=viewpage&pid=105**.** (วันที่ค้นข้อมูล : 2 เมษายน 2565)

ณพัฐอร บัวฉุน. (2562). **สารพฤกษเคมีเบื้องต้น และฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระของสลัดน้ำพืชสดและพืชแห้ง.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : file:///C:/Users/Acer/Downloads/twessapan. (วันที่ค้นข้อมูล : 2 เมษายน 2565)

ทรรศนีย์ พัฒนเสรี. (ม.ป.ป.). **องค์ประกอบทางเคมีและฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระของน้ำมันหอมระเหยไพลที่ปลูกแทรกในสวนป่า.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://forprod.forest.go.th /forprod/PDF/. (วันที่ค้นข้อมูล : 2 พฤษภาคม 2564)

นลิน วงศ์ขัตติยะ, ทวินันท์ หาญประเสริฐ, พันธุ์ชนะ สงวนเสริมศรี, รุ่งทิพย์ กาวารี, Ian H. Fraser และดลฤดี สงวนเสริมศรี. (2559). **ฤทธิ์ของน้ำมันหอมระเหยมหาหงส์ในการยับยั้งเชื้อแบคทีเรียสาเหตุของสิว.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://e-manage.mju.ac.th/openFile.aspx?id=Mjl1NDUw. (วันที่ค้นข้อมูล : 19 ธันวาคม 2564)

ปาริชาติ พจนศิลป์. (2561). **ศึกษาการสกัดสารแทนนินจากเปลือกมะพร้าวอ่อน**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.doa.go.th/hc/chumphon/wp-content/uploads/2021/01/ศึกษาการสกัดสารแทนนินจากเปลือกมะพร้าวอ่อน.pdf. (วันที่ค้นข้อมูล : 6 มีนาคม 2565)

พัชรินทร์ อินทร์ทอง. (2555). **น้ำมันหอมระเหยสารสกัดจากพืชสมุนไพร**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.gotoknow.org/posts/478781. (วันที่ค้นข้อมูล : 2 เมษายน 2565)

พรรณี เด่นรุ่งเรือง. (2550). **ฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระของเปลือกต้นวงศ์อบเชย.** สำนักวิจัยการจัดการป่าไม้ และผลิตผลป่าไม้กรมป่าไม้. 19-26

รักบ้านเกิด. (2563). **สารประกอบทางเคมี และเภสัชวิทยาของพืชสมุนไพร**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://today.line.me/th/v2/article/xEvwVP. (วันที่ค้นข้อมูล : 2 เมษายน 2565)

รัตนา อินทรานุปกรณ์. (2547). **การตรวจสอบ และการสกัดแยกสารสำคัญจากสมุนไพร.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัชราภรณ์ ประภาสะโนบล. (2561). **ฤทธิ์ทางชีวภาพและการตรวจสารพฤกษเคมีเบื้องต้นของรากสิบสองราศี.** วารสารวิชาการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. 10(11), 94

วาทินี เสล่าษฎร์. (2559). **การสกัด การตรวจสอบสารพฤกษเคมี ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ และต้านเชื้อแบคทีเรียของทุเรียนเทศ.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/57920933.pdf. (วันที่ค้นข้อมูล : 17 สิงหาคม 2564)

ศูนย์เครื่องมือกลาง หน่วยปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล วิยาเขตกาญจนบุรี. (2558). **GC-MS**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://ka.mahidol.ac.th/division/research_academic_supports/MUKACIF/cen02.html. (วันที่ค้นข้อมูล : 2 เมษายน 2565)

หทัยชนก ชัยเมืองเขียว. (2556). **การศึกษาปริมาณสาร α-Pinene ที่มีสารละลายในน้ำมันหอมระเหยจากส่วนใบของว่านสาวหลงโดยเทคนิคแก๊สโครมาโทรกราฟี.** รายงานการวิจัย วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

อภิสรา อินทะรังสี. (2555). **ศึกษาฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระของน้ำมันหอมระเหยจากว่านกระแจะจันทร์เพื่อนำมาทำเป็นโลชั่นทาผิว.** รายงานการวิจัย วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

Keita และ คณะ. (2543). **สรรพคุณ และการใช้ประโยชน์.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://puechkaset.com/กระทือ/. (วันที่ค้นข้อมูล : 31 ตุลาคม 2562)

การตรวจสอบการปลอมปนของน้ำในน้ำกะทิด้วยเทคนิคเนียร์อินฟราเรดสเปกโทรสโกปี

Determination of water adulterated in coconut milk by using near infrared spectroscopy

รวิภัทร ลาภเจริญสุข[1], ธยานนท์ ลันวงษา[2],
พันฉาย สันติสกุลวงศ์[3] และ วุฒิพงษ์ บุตรนนท์[4]
Agustami Sitorus Thayanont Lunvongsa
Phanchay Suntisakoonwong WutthiphongBoodnon

บทคัดย่อ

กะทิเป็นส่วนประกอบในการทำอาหารไทยที่สำคัญหลากหลายชนิด ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคทั้งภายในและภายนอกประเทศคือการปลอมปนของกะทิโดยวัสดุที่มีราคาถูกและมีลักษณะทางกายภาพที่คล้ายกับกะทิ น้ำมักถูกนำมาใช้ปลอมปนในกะทิซึ่งทำให้ยากต่อการแยกได้ด้วยตาเปล่า งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการตรวจสอบการปลอมปนของน้ำในน้ำกะทิสดด้วยเทคนิคเนียร์อินฟราเรดสเปกโทรสโกปี ตัวอย่างของน้ำกะทิสดได้มาการการคั้นกะทิจากมะพร้าวซึ่งซื้อมาจากตลาด น้ำกะทิถูกนำมาผสมด้วยน้ำกลั่นที่ระดับการผสมตั้งแต่ 10-90 %w/w เนียร์อินฟราเรดสเปกตรัมถูกบันทึกในช่วงเลขคลื่น 12500 ถึง 4000 cm^{-1} สเปกตรัมเนียร์อินฟราเรดเริ่มต้นถูกใช้ในการสร้างแบบจำลองด้วยเทคนิค partial least squares regression (PLSR) แบบจำลองแสดงถึงสมรรถนะในการตรวจสอบกะทิปลอมปนในกลุ่มข้อมูลสร้างแบบจำลองและทดสอบแบบจำลองด้วยค่า $R^2_{training}$ = 0.96 และ $R^2_{testing}$ = 0.85 ตามลำดับ ผลที่ได้นี้แสดงให้เห็นถึงแนวทางในการประยุกต์ใช้เนียร์อินฟราเรดสเปกโทรสโกปีในการตรวจสอบการปลอมปนของน้ำในกะทิได้

คำสำคัญ : กะทิ, การปลอมปน, เนียร์อินฟราเรดสเปกโทรสโกปี

[1] ผู้ช่วยศาสตรจารย์ ภาควิชาวิศวกรรมเกษตร คณะวิศวกรรมศาตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพ
Tel: +66-8-4433-1156, E-mail: ravipat.la@kmitl.ac.th
[2] นักศึกษา ภาควิชาวิศวกรรมเกษตร คณะวิศวกรรมศาตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพ

Abstract

Coconut milk is important ingredient for cooking many Thai food. An issue for domestic and international customers is adulterated coconut milk with cheap and analogous materials. Water has been often used to adulterate in coconut milk which is difficult for detecting with visualization. This research aims to study on determination of adulteration of water in coconut milk by using near infrared spectroscopy. The fresh coconut milk sample was obtained from crushing of coconut which was bought from market. Coconut milk was mixed with distilled water at level of 10-90 %w/w. Near infrared spectra were recorded in range of 12500 – 4000 cm^{-1}. The raw spectra were used to establish the model with partial least squares regression (PLSR) technique. The model showed performance of determination of adulterated coconut milk on training and testing set with $R^2_{training}$ = 0.96 และ $R^2_{testing}$ = 0.85 respectively. This result presented the guideline for application of near infrared spectroscopy to detect adulteration of water in coconut milk.

Keyword : Coconut milk, Adulteration, Near infrared spectroscopy

บทนำ

กะทิเป็นส่วนประกอบในการทำอาหารไทยที่สำคัญหลากหลายชนิดจึงทำให้กะทิมีความต้องการจากท้องตลาดสูง อุตสาหกรรมกะทิจึงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยตั้งแต่ต้นน้ำ (ผู้เพาะปลูก) ไปจนถึงผู้ประกอบการแปรรูปขนาดใหญ่ที่มีตลาดทั้งในประเทศและส่งออก องค์ประกอบทางเคมีของกะทิประกอบด้วย ไขมัน (15.44 – 38.0%) โปรตีน (2.06 – 3.50%) ความชื้น (52.0 – 74.6%) เถ้า (0.64 – 0.90%) คาร์โบไฮเดรต (2.7 – 6.88%) (Alyaqoubi et al., 2015). ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตและส่งออกพริกไทยที่สำคัญในลำดับต้นๆ ของโลก ปัจจุบันประเทศไทยมีการส่งออกกะทิในปี 2560 - 2564 ในปริมาณประมาณ 250,000 ตันต่อปีคิดเป็นมูลค่าการส่งออกถึงประมาณ 15,000 ล้านบาท (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2565) ปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในอุตสาหกรรมกะทิทั้งการบริโภคในและนอกประเทศที่สำคัญคือการปลอมปนของวัสดุ วัสดุอื่นที่มีราคาถูกและมีลักษณะทางกายภาพที่คล้ายลงในกะทิ วัสดุที่มีราคาถูก หาได้ง่ายในชีวิตประจำวันและมักถูกนำมาปลอมปนในกะทิคือน้ำ ซึ่งทำให้เมื่อนำน้ำมาผสมในกะทิแล้วทำให้แยกได้ด้วยตาเปล่าได้ยากมาก การปลอมปนของน้ำในกะทิทำให้ปริมาณของน้ำกะทิที่ถูกจำหน่ายมากขึ้นแต่คุณภาพย่อมด้อยลง กะทิปลอมปนนี้ย่อมเป็นการลดความน่าเชื่อถือต่อผู้บริโภคที่ต้องการบริโภคสินค้าที่มีคุณภาพ

แน่นอนว่าย่อมส่งผลกระทบไปถึงประเทศคู่ค้ากะทิที่สำคัญของไทย ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย แคนาดา และเยอรมัน ปัญหาการปลอมปนนี้อาจทำให้ประเทศคู่ค้าที่สำคัญเหล่านั้นมองหาแหล่งจำหน่ายแหล่งใหม่ ผลกระทบที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลต่อภาคเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ดังนั้นหากมีวิธีการในการตรวจสอบการปลอมปนที่สามารถตรวจสอบได้อย่างรวดเร็ว และสามารถคัดแยกกะทิบริสุทธิ์จากกะทิปลอมปนย่อมเป็นการยืนยันคุณภาพของกะทิต่อผู้บริโภคและประเทศคู่ค้าสำคัญเหล่านี้ได้ ในการตรวจสอบการปลอมปนของน้ำในกะทิไม่สามารถทำได้ด้วยตาเปล่าจำเป็นต้องใช้วิธีวิเคราะห์ทางเคมีที่มีขั้นตอนยุ่งยากและใช้เวลานาน การนำเทคโนโลยีในการตรวจสอบคุณภาพทางวิธีวิเคราะห์ทางเคมีที่สามารถตรวจสอบได้อย่างรวดเร็ว มีต้นทุนต่ำ ไม่ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญในการวิเคราะห์เข้ามาช่วยแก้ปัญหาการปลอมปนของน้ำในกะทิจะเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ได้

เทคโนโลยีในการตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจคือเทคนิคเนียร์อินฟราเรดสเปกโทรสโกปี วิธีการนี้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ต่างๆ ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ในระดับอุตสาหกรรม เช่น อาหาร ยา ผลิตผลทางการเกษตร จากงานวิจัยที่ผ่านมาเทคนิคเนียร์อินฟราเรดสเปกโทรสโกปีถูกนำมาประยุกต์ใช้ตรวจสอบการปลอมปนของสิ่งอื่นในผลิตภัณฑ์ เช่น น้ำผึ้ง (Guelpa et al., 2017; Li et al., 2017; Bazar et al., 2016), แป้ง kudzu (Xu et al., 2015), ซอสถั่วเหลือง (Thitibunjan and Sirisomboon, 2014), แป้งรากบัวจีน (Xu et al., 2013) และ แป้ง shanyao (Ma et al., 2017) งานวิจัยข้างต้นแสดงผลการทดลองไปในแนวทางเดียวกันคือเทคนิคเนียร์อินฟราเรดสเปกโทรสโกปีมีสมรรถนะในการตรวจสอบการปลอมของวัสดุต่างๆ ในผลิตภัณฑ์ จากข้อมูลนี้แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้อย่างสูงในการใช้เทคนิคเนียร์อินฟราเรดสเปกโทรสโกปีในการตรวจสอบการปลอมปนของน้ำในกะทิ ข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นเห็นถึงความน่าสนใจและความเป็นไปได้สูงในประยุกต์ใช้เทคนิคเนียร์อินฟราเรดสเปกโทรสโกปีในการตรวจสอบการปลอมปนของแป้งจากปลายข้าวและลูกเดือยในพริกไทยป่น

งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาการตรวจสอบการปลอมปนของน้ำในน้ำกะทิด้วยเทคนิคสเปกโทรสโกปีอินฟราเรดย่านใกล้ หากเทคนิคเนียร์อินฟราเรดสเปกโทรสโกปีมีความสามารถในการตรวจสอบการปลอมปนได้ย่อมช่วยเรื่องของการรับรองความบริสุทธิ์และคุณภาพของกะทิ ซึ่งส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของคู่ค้ากะทิของประเทศไทยและผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศได้

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการตรวจสอบการปลอมปนของน้ำในกะทิด้วยเทคนิคเนียร์อินฟราเรดสเปกโทรสโกปี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

คลื่นแสงเนียร์อินฟราเรดมีช่วงความยาวคลื่นตั้งแต่ 800-2500 nm สามารถแบ่งช่วงความยาวคลื่นออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงคลื่นสั้นที่มีความยาวคลื่น 800-1100 nm และช่วงคลื่นยาวที่มีความยาวคลื่น 1100-2500 nm (Osborne et al., 1993) พลังงานของคลื่นแสงเนียร์อินฟราเรดจะอยู่ในช่วงที่สอดคล้องกับการสั่น (vibration) แบบโอเวอร์โทน (Overtone) และคอมบิเนชั่น (Combination) ของพันธะภายในโมเลกุลของสารโดยเฉพาะพันธะไฮโดรเจน (เช่น O-H, C-H, N-H) หากการสั่นของพันธะใดเกิดที่ความถี่ที่ตรงกับความถี่ของคลื่นแสงเนียร์อินฟราเรดก็จะเกิดการดูดกลืนพลังงานขึ้น (วิชัย ริ้วตละกลู และคณะ, 2527) ซึ่งการดูดกลืนแสงเนียร์อินฟราเรดใช้มากในการวิเคราะห์เชิงปริมาณของสารประกอบอินทรีย์ในผลผลิตต่างๆ น้ำมีพันธะโมเลกุลเป็นพันธะไฮโดรเจนดังนั้นเมื่อมีผสมน้ำลงในกะทิจึงมีความเป็นไปได้ที่เนียร์อินฟราเรดจะตรวจวัดการปลอมปนของน้ำในกะทิได้ อย่างไรก็ตามข้อมูลการดูดคลื่นแสงอินฟราเรดที่ความยาวคลื่นต่างๆ หรือเรียกว่าสเปกตรัมจะยังไม่สามารถใช้ในการตรวจสอบกะทิปลอมปนได้จำเป็นต้องใช้เทคนิคเคโมเมทริกส์ (Chemometric) เพื่อใช้ในการสร้างแบบจำลองในการทำนายระดับการปลอมปนของน้ำในกะทิต่อไป เช่น การสร้างแบบจำลองด้วยเทคนิค partial Least Squares Regression (PLSR)

วิธีการดำเนินการ

ตัวอย่างมะพร้าวกะทิถูกซื้อนำมาจากท้องตลาดนำมาขูดและคั้นน้ำกะทิ หลังจากนั้นตัวอย่างของกะทิถูกนำมาผสมด้วยน้ำกลั่น โดยผสมน้ำลงในกะทิด้วยสัดส่วนต่างๆ ทั้งสิ้น 9 ระดับ 10, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80 และ 90%w/w ในการผสมแต่ละครั้งตัวอย่างกะทิปลอมปนถูกเขย่าให้เข้ากันและบรรจุลงในขวดสีชา ก่อนการวัดสเปกตรัมตัวอย่างถูกตั้งทิ้งไว้ที่อุณหภูมิ 25 องศาเซลเซียสเป็นเวลา 30 นาที

สเปกตรัมเนียร์อินฟราเรดถูกบันทึกบนตัวอย่างกะทิบริสุทธิ์และกะทิปลอมปน แต่ละตัวอย่างจะถูกแบ่งออกเป็น 10 ส่วนเท่าๆ กัน ตัวอย่างถูกเทลงในหลอดแก้วทรงกระบอกและกดทับด้วยแท่นอลูมิเนียมเพื่อวัดสเปกตรัม สเปกตรัมของตัวอย่างจะถูกบันทึกด้วยเครื่อง FT-NIR spectrometer (MPA, Bruker, Germany) ที่ความยาวคลื่น 12,500-4,000 cm^{-1} (800-2,500 nm) ในโหมด reflectance ด้วยความละเอียดในการวัด 8 cm^{-1} ภาพที่ 1 แสดงการเก็บข้อมูลเนียร์อินฟราเรดด้วยเครื่อง FT-NIR spectrometer (MPA, Bruker, Germany)

ภาพที่ 1 การเก็บข้อมูลเนียร์อินฟราเรดด้วยเครื่อง FT-NIR spectrometer (MPA, Bruker, Germany)

ข้อมูลสเปกตรัมจำนวน 100 ตัวอย่าง (สเปกตรัมของกะทิบริสุทธิ์ 10 ตัวอย่างและสเปกตรัมของกะทิปลอมปนที่ 9 ระดับการปลอมปนจำนวน 90 ตัวอย่าง) ถูกแบ่งออกเป็นชุดสร้างแบบจำลอง (training set) และชุดทดสอบแบบจำลอง (testing set) ด้วยอัตราส่วน 80:20 ตามลำดับ ข้อมูลชุดสร้างแบบจำลองถูกใช้สร้าวแบบจำลองในการตรวจสอบการปลอมปนด้วยน้ำในกะทิถูกสร้างโดยเทคนิค partial least square regression (PLSR) การทดสอบแบบจำลองชุดสร้างแบบจำลองดำเนินการด้วยวิธีการ leave-one-out cross validation จากนั้นแบบจำลองที่ถูกสร้างขึ้นถูกนำมาทดสอบสมรรถนะกับชุดทดสอบแบบจำลองและรายงานผลสมรรถนะด้วยค่าสัมประสิทธ์สหสัมพันธ์ (coefficient of determination) ของชุดสร้างแบบจำลองและชุดทดสอบแบบจำลอง ($R^2_{training}$ และ $R^2_{testing}$) ค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ย (root mean square error) ของชุดสร้างแบบจำลองและชุดทดสอบแบบจำลอง ($RMSE_{training}$ และ $RMSE_{testing}$)

ผลการวิจัย

ภาพที่ 2 แสดงสเปกตรัมเนียร์อินฟราเรดของกะทิและกะทิปลอมปนด้วยน้ำที่ระดับต่างๆ พีคของการดูดกลืนพลังงานของคลื่นเนียร์อินฟราเรดเกิดขึ้นชัดเจนที่เลขคลื่นเท่ากับ 6900 และ 5155 cm^{-1} (ซึ่งเท่ากับความยาวคลื่นเท่ากับ 1450 และ 1940 nm ตามลำดับ) พีคทั้งสองนี้สอดคล้องกับการสั่นสะเทือนของน้ำแบบโอเวอร์โทนอันดับที่ 1 และคอมบิเนชั่นของพันธะ O-H (Osborne and Fearn, 1986) สเปกตรัมแสงเนียร์อินฟราเรดของกะทิที่ปลอมปนด้วยน้ำมีแนวโน้มแตกต่างจากกะทิบริสุทธิ์ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการใช้เทคนิคเนียร์อินฟรารเดสเปกโทรสโกปีในการตรวจสอบระดับการปลอมปนของน้ำในกะทิ อย่างไรก็ตามสเปกตรัมเริ่มต้นอาจจะได้รับผลกระทบ

ต่างๆ ในระหว่างการตรวจวัด เช่น สัญญาณรบกวน ผลของอุณหภูมิ ลักษณะทางกายภาพของตัวอย่างต่อผลการดูดกลืนแสง ดังนั้นสเปกตรัมเริ่มต้นควรได้รับการดำเนินการปรับปรุงเพื่อให้เห็นพฤติกรรมของสเปกตรัมได้ชัดเจนขึ้น เช่น การปรับปรุงสเปกตรัมด้วยวิธีอนุพันธ์อันดับที่ 2 ดังแสดงในภาพที่ 3 จากรูปพีคการดูดกลืนแสงเนียร์อินฟราเรดจะกลับหัวเนื่องการการปรับปรุงด้วยวิธีอนุพันธ์อันดับที่ 2 ส่งผลให้เกิดพีคที่เด่นชัดขึ้นมา ได้แก่ 6900, 5780, 5155 และ 4565 cm^{-1} (1450, 1725, 1940, 2190 nm ตามลำดับ) โดยพีคที่เลขคลื่น 5900 cm^{-1} เป็นพีคการสั่นสะเทือนแบบโอเวอร์โทนอันดับที่ 1 ของพันธะ CH_3 สำหรับพีคที่เลขคลื่น 4565 cm^{-1} เป็นการสั่นสะเทือนของพันธะ HC=CH แบบคอมบิเนชั่น โดยทั้งสองพันธะนี้เป็นพันธะโครงสร้างของไขมัน (Osborne and Fearn, 1986)

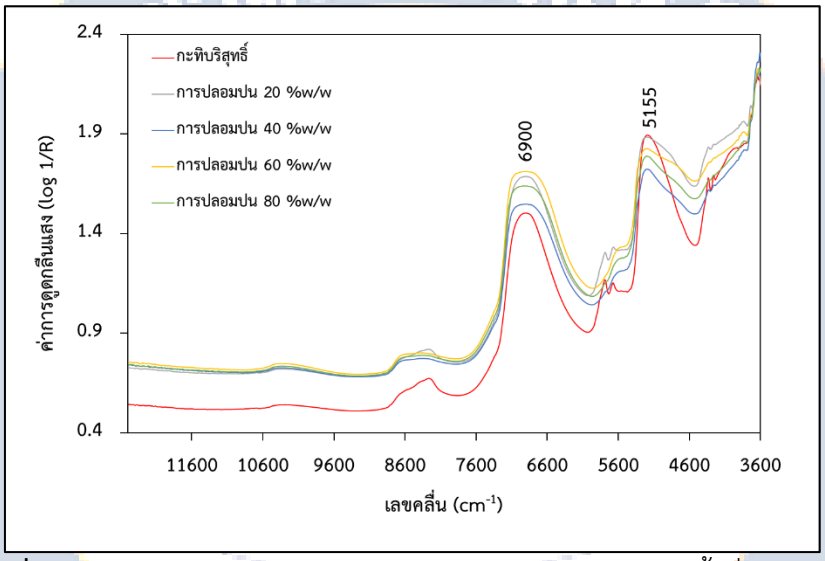

ภาพที่ 2 สเปกตรัมเนียร์อินฟราเรดของกะทิและกะทิปลอมปนด้วยน้ำที่ระดับต่างๆ

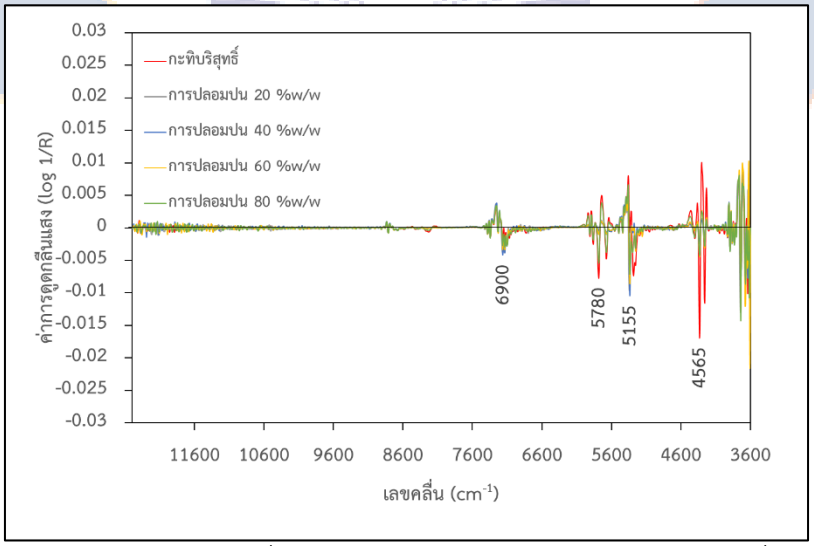

ภาพที่ 3 สเปกตรัมเนียร์อินฟราเรดที่ถูกดำเนินการปรับปรุงด้วยวิธีอนุพันธ์อันดับที่ 2 ของกะทิและกะทิปลอมปนด้วยน้ำที่ระดับต่างๆ

ตารางที่ 1 แสดงผลการทำนายระดับการปลอมปนของน้ำในกะทิด้วยเทคนิคเนียร์อินฟราเรดสเปกโทรสโกปี แบบจำลองเนียร์อินฟราเรดสเปกโทรสโกปีที่สร้างจากเทคนิค PLSR พัฒนาขึ้นด้วยค่า principal component (PC) เท่ากับ 11 จากผลการทำนายแสดงให้เห็นว่าแบบจำลองมีสมรรถนะในการตรวจสอบระดับการปลอมปนของน้ำในกะทิ โดยผลการทำนายข้อมูลในชุดสร้างแบบจำลองด้วยเทคนิค PLSR แสดงค่า $R^2_{training}$= 0.96 และค่า $RMSE_{training}$ = 5.91 %w/w และการทำนายข้อมูลในชุดทดสอบแบบจำลองแสดงค่า $R^2_{testing}$= 0.85 และค่า $RMSE_{testing}$ = 11.13 %w/w ผลการทำนายนี้แสดงให้เห็นว่าเทคนิคเนียร์อินฟราเรดสเปกโทรสโกปีมีความสามารถในการตรวจสอบระดับการปลอมปนของน้ำในกะทิ ภาพที่ 4 แสดงแผนภาพการกระจายตัวของผลการทำนายของชุดสร้างแบบจำลองและชุดทดลองแบบจำลอง

ตารางที่ 1 ผลการทำนายระดับการปลอมปนของน้ำในกะทิด้วยเทคนิคเนียร์อินฟราเรดสเปกโทรสโกปี

แบบจำลอง	PC	การทำนายชุดสร้างแบบจำลอง		การทำนายชุดทดสอบแบบจำลอง	
		$R^2_{training}$	$RMSE_{training}$ (%w/w)	$R^2_{testing}$	$RMSE_{testing}$ (%w/w)
PLSR	11	0.96	5.91	0.85	11.13

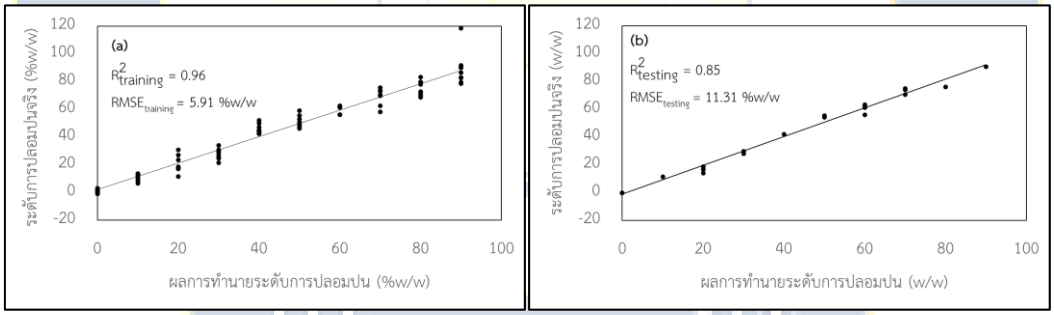

ภาพที่ 4 แผนภาพการกระจายตัวของผลการทำนายของชุดสร้างแบบจำลอง (a) และชุดทดลองแบบจำลอง (b)

ภาพที่ 5 แสดงสัมประสิทธิ์การถดถอยจากแบบจำลองที่สร้างด้วยวิธี PLSR ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเป็นค่าที่แสดงถึงระดับความสัมพันธ์ของตัวแปรต้น (ค่าการดูดคลื่นแสงเนียร์อินฟราเรดที่ความยาวคลื่นต่างๆ) กับตัวแปรตาม (ค่าระดับการปลอมปน) จากแบบจำลองที่สร้างจากเทคนิค PLSR โดยหากค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมีค่าสูงที่ตำแหน่งความยาวคลื่นใดแสดงว่าความยาวคลื่นนั้นมีอิทธิพลต่อแบบจำลองการทำนายระดับการปลอมปนของน้ำในกะทิ จากรูปค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมีค่าสูงที่เลขคลื่น 7170, 6900, 5780, 5265, 5155, 4925, 4565 และ 4065 cm^{-1} (1395,

1450, 1725, 1900, 1940, 2030, 2190 และ 2460 nm) โดยพีคเหล่านี้สัมพันธ์กับการสั่นสะเทือนของพันธะทางเคมีของน้ำ ไขมัน คาร์โบไฮเดรต และโปรตีน โดยที่เลขคลื่น 6900 และ 5155 cm^{-1} สอดคล้องกับการสั่นสะเทือนของน้ำแบบโอเวอร์โทนอันดับที่ 1 และคอมบิเนชั่นของพันธะ O-H การสั่นสะเทือนของพันธะทางเคมี CH_2 ของไขมันแบบคอมบิเนชั่นและแบบโอเวอร์โทนอันดับที่ 1 ที่เลขคลื่น 7170 และ 5780 cm^{-1} นอกจากนั้นมีการสั่นสะเทือนของพันธะทางเคมี HC=CH ของไขมันแบบคอมบิเนชั่น 4565 cm^{-1} พันธะทางเคมีของคาร์โบไฮเดรตแสดงขึ้นที่เลขคลื่น 5265 และ 4065 cm^{-1} โดยสัมพันธ์กับการสั่นสะเทือนแบบคอมบิเนชั่นของ starch พีคของโปรตีนแสดงให้เห็นที่เลขคลื่น 4925 cm^{-1} ซึ่งสอดคล้องกับการสั่นสะเทือนของพันธะ $CONH_2$ แบบโอเวอร์โทนอันดับที่ 2 จากที่กล่าวมมานี้แสดงให้เห็นว่าแบบจำลองเนียร์อินฟราเรดสเปกโทรสโกปีที่สร้างจากเทคนิค PLSR ที่ใช้ในการตรวจสอบการปลอมปนของน้ำในกะทิเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบทางเคมีในกะทิจากการปลอมปนของน้ำ

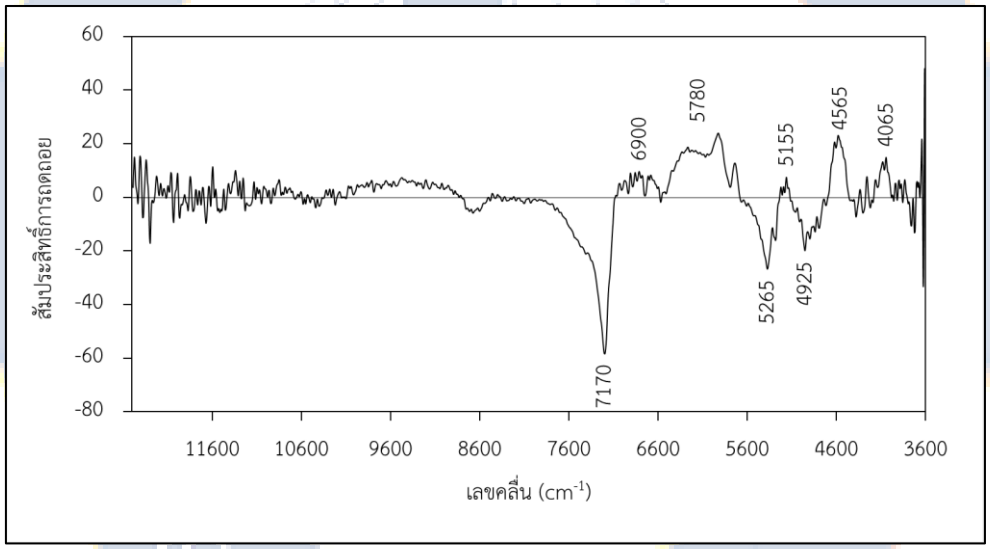

ภาพที่ 5 สัมประสิทธิ์การถดถอยจากแบบจำลองที่สร้างด้วยวิธี PLSR

อภิปรายผล

จากการศึกษาครั้งนี้ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการตรวจสอบการปลอมปนของน้ำในกะทิด้วยเทคนิคเนียร์อินฟราเรดสเปกโทรสโกปี ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าเทคนิคเนียร์อินฟราเรดสเปกโทรสโกปีมีความสามารถในการตรวจสอบระดับการปลอมปนของน้ำในกะทิโดยแบบจำลองที่สร้างด้วยเทคนิค PLSR จากสเปกตรัมเริ่มต้นแสดงค่า $R^2_{training}$ = 0.96 และ $R^2_{testing}$ = 0.85 ผลที่ได้นี้แสดงให้เห็นถึงแนวทางในการประยุกต์ใช้เนียร์อินฟราเรดสเปกโทรสโกปีในการตรวจสอบการปลอมปนของน้ำในกะทิในระดับอุตสาหกรรมได้

ข้อเสนอแนะ

แบบจำลองที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้เกิดขึ้นจากตัวอย่างกะทิจากมะพร้าวจากแหล่งที่มาเดียว ซึ่งหากต้องการให้แบบจำลองที่ใช้ในตรวจสอบการปลอมปนของน้ำในกะทิครอบคลุมมะพร้าวมากขึ้น ควรใช้ตัวอย่างจากหลายแหล่งที่มาในจังหวัดหรือประเทศต่างๆ เนื่องจากมะพร้าวที่เพาะปลูกในแต่ละแหล่งเพาะปลูกจะมีองค์ประกอบทางเคมีที่แตกต่างกัน ดังนั้นหลากแบบจำลองเนียร์อินฟราเรดสเปกโทรสโกปีถูกสร้างจากตัวอย่างมะพร้าวหลากหลายแหล่งที่มาย่อมมีความสามารถในการตรวจสอบได้ครอบคลุมตัวอย่างจากแหล่งที่มาเหล่านั้น

เอกสารอ้างอิง

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2565). **สินค้ามะพร้าวและกะทิ.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://api.dtn.go.th/files/v3/60f7d503ef41404c21342ef0/download (วันที่ค้นข้อมูล : 7 พ.ค. 2565)

Alyaqoubi, S., Abdullah, A., Samudi, M., Abdullah, N., Addai, Z. R., & Musa, K. H. (2015). **Study of antioxidant activity and physicochemical properties of coconut milk (Pati santan) in Malaysia. Journal of Chemical and Pharmaceutical Research**, 7(4), 967-973.

Bazar, G., Romvari, R., Szabo, A., Somogyi, T., Eles, V., & Tsenkova, R. (2016). **NIR detection of honey adulteration reveals differences in water spectral pattern**. Food Chemistry. 194: 873-880.

Guelpa, A., Marini, F., Plessis, A. D., Slabbert, R., & Manley, M. (2017). **Verification of authenticity and fraud detection in South African honey using NIR spectroscopy**. Food Control. 73: 1388-1396.

Li S., Zhang, X., Shan, Y., Donglin, S., Ma, Q., Wen, R., & Li J. (2017). **Qualitative and quantitative detection of honey adulterated with high-fructose corn syrup and maltose syrup by using near-infrared spectroscopy**. Journal of Sensor Letters. 218: 231-236.

Ma, H. L., Wang, J. W., Chen, Y. J., Cheng, J. L., & Lai, Z. T. (2017). **Rapid authentication of starch adulterations in ultrafine granular powder of Shanyao by near-infrared spectroscopy coupled with chemometric methods**. Food Chemistry. 215: 108-115.

Osborne, B. G., & Fearn, T. 1986. **Near infrared spectroscopy in food analysis (1st published, pp. 117).** Longman Science & Technical, UK.

Thitibunjan, N., & Sirisomboon, P. (2014). **Detection of Adulteration of Soy Sauce by Brine Using Near Infrared Spectroscopy**. Agriculture and Agricultural Science Procedia. 2: 212-217.

Xu, L., Shi, P. T., Ye, Z. H., Yan, S. M., & Yu, X. P. (2013). **Rapid analysis of adulterations in Chinese lotus root powder (LRP) by near-infrared (NIR) spectroscopy coupled with chemometric class modeling techniques**. Food Chemistry. 141(3): 2434-2439.

Xu, L., Shi, W., Cai, C. B., Zhong, W., & Tu, K. (2015). **Rapid and nondestructive detection of multiple adulterants in kudzu starch by near infrared (NIR) spectroscopy and chemometrics. LWT - Food Science and Technology**. 61: 590-595.

แบบจำลองสำหรับประมาณค่าปริมาณเมฆจากค่ารังสีอาทิตย์รวมในจังหวัดภูเก็ต

Model for Estimating the Cloud Cover from Global Solar Radiation in Puket Province, Thailand

สุวิทย์ เพชรห้วยลึก[1]
Suwit Phethuayluk

บทคัดย่อ

ในการวิจัยครั้งนี้ได้พัฒนาแบบจำลองการประมาณค่าปริมาณเมฆรายวันเฉลี่ยรายเดือนจากข้อมูลรังสีอาทิตย์รวมรายวันเฉลี่ยรายเดือนในจังหวัดภูเก็ตระหว่างปี พ.ศ. 2548 – 2560 และทดสอบแบบจำลองด้วยข้อมูลของปี พ.ศ. 2561 – 2563 โดยใช้แบบจำลองในรูปของสมการเอ็มพิริคัล 9 รูปแบบ ที่พัฒนามาจากสมการถดถอยเชิงเส้นของ Angström-Prescott และรูปแบบสมการอื่นๆ ได้แก่ สมการกำลังสอง สมการกำลังสาม ลอการิทึม เอ็กโพเนนเชียล และยกกำลัง เป็นต้น ผลการการศึกษา พบว่า แบบจำลองที่ให้ผลทดสอบสมรรถนะดีที่สุด อยู่ในรูปความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนปริมาณเมฆรายวันเฉลี่ยรายเดือนต่อค่าปริมาณเมฆสูงสุดของการวัด (C/C_0) และค่ารังสีอาทิตย์ รวมต่อรังสีอาทิตย์นอกบรรยากาศโลกรายวันเฉลี่ยรายเดือน (H/H_0) เป็น $C = C_0\left[0.9525\exp(1-H/H_0)-0.9193\right]$ ที่ให้ผลการวิเคราะห์ทางสถิติด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) ค่าสัมประสิทธิ์ Nash-Sutcliffe (NS) ความคลาดเคลื่อนยกกำลังสองเฉลี่ยรากที่สอง (RMSE) ความคลาดเคลื่อนในรูปความเอนเอียงเฉลี่ย (MBE) ความคลาดเคลื่อนในรูปความเอนเอียงสมบูรณ์เฉลี่ย (MABE) ร้อยละความคลาดเคลื่อนเฉลี่ย (MPE) ร้อยละความคลาดเคลื่อนสมบูรณ์เฉลี่ย (MAPE) และค่าสถิติแบบที (*t*-stat) เท่ากับ 0.884 0.781 0.468 0.310 0.340 5.086 % 5.561 % และ 2.929 ตามลำดับ โดยได้ค่าประเมินตัวบ่งชี้สมรรถนะทั้งหมด (GPI) เท่ากับ 0.619 แสดงว่าค่าที่ได้จากแบบจำลองแบบเอ็กโพเนนเชียลและจากการวัดมีความสอดคล้องกัน และสามารถนำไปใช้กับพื้นที่อื่นๆ ที่มีสภาพภูมิอากาศใกล้เคียงกันได้

คำสำคัญ : ปริมาณเมฆ ค่ารังสีอาทิตย์รวม สมการเอ็มพิริคัล จังหวัดภูเก็ต

[1] ผศ., สาขาวิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ พัทลุง 93210

Abstract

In this research, the monthly average daily cloud amount estimation model is developed from the monthly average daily global solar radiation data in Puketi province between 2006 -2016, and test the model with data from 2017-2019. In this study, nine empirical models were derived from the Angström-Prescott linear regression model and its derivatives such as quadratic, cubic, logarithmic, exponential and power. The result found that the best performance model was correlated between the ratio of monthly average daily cloud amount to maximum cloud volume of measurement (C / C_0), and the monthly average daily global solar radiation per daily extraterrestrial radiation (H / H_0) as $C = C_0\left[0.9525\exp(1 - H / H_0) - 0.9193\right]$. That provides statistical analysis results are the correlation coefficient (R), the Nash-Sutcliffe coefficient (NS), root mean square error (RMSE), mean bias error (MBE), mean absolute bias error (MABE), mean percentage error (MPE), mean absolute percentage error (MAPE) and *t*-statistic (*t*-stat) equal to .884 0.781 0.468 0.310 0.340 5.086 % 5.561 % and 2.929, respectively. This received a global performance indicator (GPI) assignment of 0.619. According to the results, the exponential model predicted and the measurements are consistent and can be applied to other a similar climate area.

Keywords : cloud amount, global solar radiation, empirical equation, Puket province

บทนำ

ดวงอาทิตย์ถือเป็นแหล่งพลังงานที่สำคัญต่อมนุษย์และสิ่งมีชีวิตบนโลกของเรา พลังงานที่แผ่ออกมาจากดวงอาทิตย์จะอยู่ในรูปของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่ความยาวคลื่นต่างๆ ตั้งแต่รังสีแกมมาไปจนถึงคลื่นวิทยุ ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า รังสีอาทิตย์ (solar radiation) รังสีอาทิตย์นอกบรรยากาศโลกเป็นปริมาณที่เราสามารถหาได้อย่างแม่นยำโดยอาศัยการตรวจวัดด้วยดาวเทียม หรือคำนวณทางทฤษฎี ทั้งนี้ปริมาณของรังสีอาทิตย์ที่ตกกระทบ ณ ตำแหน่งใดๆ ที่ส่วนบนของชั้นบรรยากาศ (top of atmosphere, TOA) จะมีค่ามากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับระยะทางระหว่างโลกกับดวงอาทิตย์ และมุมตกกระทบ ซึ่งเราสามารถคำนวณตัวแปรต่างๆ ดังกล่าวนี้ได้อย่างแม่นยำโดยอาศัยทฤษฎีฟิสิกส์ดาราศาสตร์ ข้อมูลรังสีอาทิตย์นอกบรรยากาศโลกมีความสำคัญต่อการออกแบบอุปกรณ์ที่ใช้งานในอวกาศต่างๆ อาทิเช่น เซลล์สุริยะของดาวเทียมหรือยานอวกาศต่างๆ ในอดีตที่ผ่านมานักวิทยาศาสตร์ได้ทำการวัดและศึกษาความเข้มรังสีดวงอาทิตย์นอกบรรยากาศโลกกันมาอย่างต่อเนื่อง หากพิจารณา

พลังงานแสงอาทิตย์รวมทุกความยาวคลื่นที่เดินทางจากดวงอาทิตย์มาตกกระทบตั้งฉากบนพื้นที่ 1 ตารางเมตร จากระยะทางเฉลี่ย 1 AU จะมีความเข้มของรังสีประมาณ 1,367 W/m^2 เรียกว่า ค่าคงที่สุริยะ (solar constant)

รังสีอาทิตย์นอกบรรยากาศโลก เมื่อเดินทางผ่านชั้นบรรยากาศลงมายังพื้นโลกของเรา จะถูกลดทอนความเข้ม ในรูปของการกระเจิงและดูดกลืนโดยเมฆและองค์ประกอบต่างๆ ในบรรยากาศ เช่น ฝุ่นละออง โอโซน ไอน้ำ และโมเลกุลก๊าซต่างๆของอากาศ ทั้งนี้เราสามารถจำแนกส่วนของรังสีอาทิตย์ที่ตกกระทบพื้นโลกได้เป็น 2 ส่วน คือ รังสีตรง (direct radiation) และรังสีกระจาย (diffuse radiation) ซึ่งผลรวมของรังสีทั้ง 2 ส่วนนี้ เรียกว่า รังสีรวม (global radiation) ดังนั้นการวัดรังสีอาทิตย์บนพื้นโลกสามารถกระทำได้หลากหลายวิธีการด้วยกัน ดังนั้นเมื่อวัดรังสีอาทิตย์ที่ถูกลดทอนและผ่านลงมาถึงพื้นผิวโลกก็จะสามารถหาปริมาณเมฆที่ครอบคลุมในพื้นที่นั้นๆ ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อต้องการสร้างสมการถดถอยแบบเอ็มพิริคัลสำหรับการทำนายปริมาณเมฆที่ปกคลุมท้องฟ้าจากค่ารังสีอาทิตย์รวมเหนือจังหวัดภูเก็ต

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ทำการคำนวณและวิเคราะห์ข้อมูลค่ารังสีอาทิตย์นอกบรรยากาศโลกรายวัน (H_0) แล้วนำมาเฉลี่ยรายเดือนใน MJ/m^2-day ของสถานีอุตุนิยมวิทยาจังหวัดภูเก็ตโดยใช้สมการความสัมพันธ์ (Girma Dejene Nage, 2018)

$$H_0 = \frac{24\times 3,600 I_{SC}}{\pi}\left(1+0.033\cos\left[\frac{360d}{365}\right]\right)\left(\cos\varphi\cos\delta\sin\omega_s + \frac{\pi\omega_s}{180}\sin\varphi\sin\delta\right) \quad (1)$$

เมื่อ H_0 คือ ค่ารังสีอาทิตย์นอกบรรยากาศโลกรายวันเฉลี่ยรายเดือน $(MJm^{-2}day^{-1})$ I_{SC} คือ ค่าคงที่รังสีอาทิตย์ $(1,367\,Wm^{-2})$ φ คือ มุมละติจูดของสถานีอุตุนิยมวิทยาจังหวัดภูเก็ต δ คือ ค่ามุม declination ของดวงอาทิตย์

$$\delta = 23.45\sin\left(\frac{360}{365}[284+d]\right) \quad (2)$$

เมื่อ d คือ ลำดับที่ของวันในรอบปี และ ω_s คือ ค่ามุมชั่วโมงดวงอาทิตย์ ซึ่งหาได้จาก

$$\omega_s = \cos^{-1}(-\tan\varphi\tan\delta) \quad (3)$$

2. รวบรวมข้อมูลพื้นฐานของปริมาณเมฆรายวันเฉลี่ยรายเดือน (C) และค่ารังสีอาทิตย์รายวันเฉลี่ยรายเดือน (H) ในพื้นที่จังหวัดภูเก็ตที่ทำการวัดโดยสถานีอุตุนิยมวิทยาจังหวัดภูเก็ตในช่วงปี พ.ศ. 2548-2563 โดยที่ค่าปริมาณเมฆสูงสุดของการวัด (C_0) เท่ากับ 10

3. แยกข้อมูลออกเป็นสองส่วน ส่วนที่หนึ่ง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 -2560 รวมเวลาเป็น 11 ปี แล้วนำมาเฉลี่ยเป็นข้อมูลสำหรับสร้างสมการเอ็มพิริคัล ส่วนข้อมูลส่วนที่ 2 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 -2563 นำมาเฉลี่ยเป็นข้อมูลทดสอบสมการเอ็มพิริคัล ดังตารางที่ 3

4. สร้างสมการเอ็มพิริคัลของความสัมพันธ์ระหว่างความยาวนานแสงแดดและปริมาณเมฆ ด้วยสมการ 9 รูปแบบ ที่ปรับปรุงมาจากรูปแบบสมการต่างๆ ได้แก่ สมการถดถอยเชิงเส้น สมการกำลังสอง สมการกำลังสาม ลอการิทึม เอ็กโพเนนเชียล และยกกำลัง เป็นต้น

5. ทดสอบแบบจำลองสมการที่ได้ในข้อ4และวิเคราะห์ผลการทดสอบด้วยค่าทางสถิติ ประกอบด้วย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation coefficient, R) (Slavica Brkić and Blanka Tuka, 2018) ค่าสัมประสิทธิ์ Nash-Sutcliffe (Nash-Sutcliffe coefficient, NS) (Qingwen Zhang, et al., 2018) ความคลาดเคลื่อนในรูปความเอนเอียงเฉลี่ย (mean bias error, MBE) ความคลาดเคลื่อนในรูปความเอนเอียงสมบูรณ์เฉลี่ย (mean absolute bias error, MABE)

ตารางที่ 1 ค่ารังสีอาทิตย์นอกบรรยากาศโลก และค่ารังสีอาทิตย์รายวันเฉลี่ยรายเดือนของจังหวัดภูเก็ตที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

Year	Monthly Mean Daily of Extraterestrial / Global Solar Radiation (MJ/m^2-day)											
	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
H_o	32.62	34.83	36.80	37.32	36.61	35.94	36.15	36.83	36.71	35.12	32.93	31.79
2005	20.94	23.62	24.01	23.56	17.85	16.64	17.48	19.04	17.51	14.76	15.83	14.30
2006	19.56	22.25	22.24	20.98	17.68	16.49	15.95	16.87	19.39	18.34	20.48	19.03
2007	19.08	23.72	23.06	21.14	16.82	17.73	16.49			14.09	17.77	18.44
2008	20.43	21.13	22.63	21.27	17.74	18.07	19.50	16.77	17.88	18.46		
2009	20.81	22.13	20.94	21.31	17.02	19.65	17.05	18.03	16.27	17.84	18.29	19.59
2010	20.28	23.25	23.62	22.96	19.16	16.33	16.43	16.62	17.74	14.49	14.95	14.10
2011	18.12	22.22	16.91	22.83	20.24		16.67	17.49	17.25	17.55	19.48	17.53
2012	18.04	22.42	22.43	19.98	16.60	17.95	18.05	19.05	15.95	20.17	18.15	
2013	19.75	19.23	24.11	18.53	17.66	16.43	15.36	17.90	17.14	16.96	16.68	18.30
2014	21.13	23.97	24.24	20.51	19.10	16.24	17.54	17.88	17.90	16.17	17.81	16.40
2015	20.83	22.89	24.13	22.31	21.20	16.30	16.76	15.38	16.54	18.43	17.50	20.16
2016	21.13	23.97	24.24	20.51	19.10	16.24	17.54	17.88	17.90	16.17	17.81	16.40
2017	16.91	22.45	22.92	19.99	15.15	18.37	18.60	17.73	16.30	19.55	16.21	17.72
2018	18.08	23.54	23.98	21.48	19.15	15.90	17.45	18.31	18.32	18.16	18.42	18.00
2019	19.87	24.06	23.86	21.52	18.95	17.79	18.72	17.21	19.05	19.81	19.23	20.42
2020	21.46	22.68	24.61	23.98	17.42	15.99	16.84	18.95	15.43	14.38	18.16	17.14

ตารางที่ 2 ค่าปริมาณเมฆรายวันเฉลี่ยรายเดือนของจังหวัดภูเก็ตที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

Year	Monthly Average Daily of Cloud Amount (deca)											
	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
2005	3	2	3	4	6	6	6	7	7	8	7	7
2006	5	4	5	5	6	7	7	6	7	6	5	5
2007	5	3	5	6	6	6	7	7	7	7	6	5
2008	5	5	5	6	6	7	6	6	7	6	6	5
2009	4	4	6	6	7	6	7	7	7	6	5	5
2010	5	3	5	6	6	7	7	7	7	7	7	7
2011	6	4	6	6	6	7	7	7	7	7	6	6
2012	6	5	6	6	7	6	7	6	7	6	6	6
2013	5	5	4	6	7	7	7	6	7	7	6	5
2014	5	3	3	6	6	7	7	7	7	7	6	6
2015	5	4	5	6	6	7	7	7	8	7	6	5
2016	4	5	5	5	7	7	7	8	8	8	6	7
2017	7	5	5	7	7	7	7	7	7	6	7	6
2018	6	4	5	6	7	7	7	7	7	7	7	6
2019	6	4	5	6	7	7	6	7	7	7	6	4
2020	4	4	4	5	7	7	7	6	7	7	7	6

ความคลาดเคลื่อนยกกำลังสองเฉลี่ยรากที่สอง (root mean square error, RMSE) ร้อยละความคลาดเคลื่อนเฉลี่ย (mean percentage error, MPE) ร้อยละความคลาดเคลื่อนสมบูรณ์เฉลี่ย (mean absolute percentage error, MAPE) และ ค่าสถิติแบบที (*t*-statistic, *t*-stat) (Can Ekici, 2019) ด้วยสมการ

$$R = \frac{\sum_{i=1}^{n}\left[(C_{i,c}-\bar{C}_c)(C_{i,m}-\bar{C}_m)\right]}{\sqrt{\left[\sum_{i=1}^{n}(C_{i,m}-\bar{C}_m)^2\sum_{i=1}^{n}(C_{i,c}-\bar{C}_c)^2\right]}} \quad (4)$$

ตารางที่ 3 ค่ารังสีอาทิตย์นอกบรรยากาศโลก ค่ารังสีอาทิตย์รวมสำหรับสร้างสมการและทดสอบสมการ และค่าปริมาณเมฆสำหรับสร้างสมการและทดสอบสมการ ของข้อมูลรายวันเฉลี่ยรายเดือนของจังหวัดภูเก็ต

Month	H_o ($MJm^{-2}day^{-1}$)	H ($MJm^{-2}day^{-1}$)	H_m ($MJm^{-2}day^{-1}$)	C (deca)	C_m (deca)
January	32.62	19.77	19.80	5.03	5.33
February	34.83	22.56	23.43	4.03	4.00
March	36.80	22.73	24.15	4.85	4.67
April	37.32	21.22	22.33	5.78	5.67
May	36.61	18.10	18.51	6.38	7.00
June	35.94	17.20	16.56	6.69	7.00
July	36.15	17.19	17.67	6.88	6.67
August	36.83	17.55	18.16	6.76	6.67
September	36.71	17.31	17.60	7.15	7.00
October	35.12	17.15	17.45	6.76	7.00
November	32.93	17.58	18.60	6.08	6.67
December	31.79	17.45	18.52	5.77	5.33

$$NS = 1 - \frac{\sum_{i=1}^{n}(C_{i,m} - C_{i,c})^2}{\sum_{i=1}^{n}(C_{i,m} - \bar{C}_m)^2} \quad (5)$$

$$RMSE = \sqrt{\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}(C_{i,m} - C_{i,c})^2} \quad (6)$$

$$MBE = \frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}(C_{i,m} - C_{i,c}) \quad (7)$$

$$MABE = \frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\left|(C_{i,m} - C_{i,c})\right| \quad (8)$$

$$MPE = \frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\left(\frac{C_{i,m} - C_{i,c}}{C_{i,m}}\right) \times 100 \quad (9)$$

$$MPE = \frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\left|\left(\frac{C_{i,m} - C_{i,c}}{C_{i,m}}\right)\right| \times 100 \quad (10)$$

$$t\text{-stat} = \sqrt{\frac{(n-1)MBE^2}{RMSE^2 - MBE^2}} \quad (11)$$

เมื่อ $C_{i,c}$ คือ ค่าปริมาณเมฆรายวันเฉลี่ยรายเดือนที่ได้จากการคำนวณด้วยสมการเอ็มพิริคัล $\bar{C}_c$ คือ ค่าปริมาณเมฆรายวันเฉลี่ยรายปีที่ได้จากการคำนวณเอ็มพิริคัล $C_{i,m}$ คือ ค่าปริมาณเมฆรายวันเฉลี่ยรายเดือนที่ได้จากการวัด $\bar{C}_m$ คือ ค่าปริมาณเมฆมรายวันเฉลี่ยรายปีที่ได้จากการวัด และ n คือ ลำดับที่ของเดือนในรอบปี โดยที่ค่า MBE และ RMSE มีหน่วยเป็น deca

6. ทำการวิเคราะห์หาสมการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับค่าปริมาณเมฆรายวันเฉลี่ยรายเดือนของจังหวัดภูเก็ตจากค่าทางสถิติในข้อที่ 5 ด้วยค่าประเมินตัวบ่งชี้สมรรถนะทั้งหมด (global performance indicator, GPI) ซึ่งค่า GPI ที่มีค่ามากที่สุดจะเป็นแบบจำลองที่มีสมรรถนะดีที่สุด ด้วยสมการ (Qingwen Zhang, et al., 2018)

$$GPI = \sum_{j=1}^{7}\left[\alpha_j(y_j - y_{ij})\right] \quad (12)$$

เมื่อ α_j มีค่าเท่ากับ -1 สำหรับค่าทางสถิติ R และ NS ส่วนค่าทางสถิติตัวอื่นๆ ที่เหลือ α_j มีค่าเท่ากับ +1 ส่วนค่า y_j เป็นค่ามัธยฐานของค่าทางสถิติแต่ละตัวของแบบจำลองทั้งหมด และค่า y_{ij} เป็นค่าทางสถิติของแต่ละตัวแบบจำลอง

ผลการวิจัย

ได้การสร้างสมการเอ็มพิริคัลทั้ง 9 รูปแบบ (ดังตารางที่ 4) ที่เป็นสมการพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ประกอบด้วย สมการถดถอยเชิงเส้น สมการกำลังสอง สมการกำลังสาม ลอการิทึม เอ็ก

โพเนนเชียล (2 สมการ) ยกกำลัง สมการผสมถดถอยเชิงเส้นและลอการิทึม และสมการผสมถดถอยเชิงเส้นและเอ็กโพเนนเชียล ได้ค่าสัมประสิทธิ์เอ็มพิริคัลดังในตารางที่ 5

ตารางที่ 4 รูปแบบสมการเอ็มพิริคัลทั้ง 9 สมการ ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

Model No.	Model type	Regression equation modified	Source
1	Linear	$C = C_0[a + b(1 - H/H_0)]$	Md. Nazmul Islam Sarkar and Anwarul Islam Sifat (2016)
2	Quadratic	$C = C_0[a + b(1 - H/H_0) + c(1 - H/H_0)^2]$	
3	Cubic	$C = C_0[a + b(1 - H/H_0) + c(1 - H/H_0)^2 + d(1 - H/H_0)^3]$	
4	Logarithmic	$C = C_0[a + b\ln(1 - H/H_0)]$	
5	Exponential	$C = C_0(a\exp[b(1 - H/H_0)])$	
6	Power	$C = C_0[a(1 - H/H_0)^b]$	
7	Exponential	$C = C_0[a + b\exp(1 - H/H_0)]$	A.M. Muzathik, et al. (2011)
8	Linear logarithmic	$C = C_0[a + b(1 - H/H_0) + c\ln(1 - H/H_0)]$	
9	Linear exponential	$C = C_0[a + b(1 - H/H_0) + c\exp(1 - H/H_0)]$	

เมื่อทดสอบสมการที่ได้ พบว่า ค่าปริมาณเมฆรายวันเฉลี่ยรายเดือนของจังหวัดภูเก็ตไม่ได้แตกต่างกัน โดยแต่ละสมการให้ค่าทางสถิติที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) มีค่าอยู่ในช่วง 0.864 – 0.924 ค่า NS มีค่าอยู่ในช่วง 0.659 – 0.788 ค่า RMSE มีค่าอยู่ในช่วง 0.460 – 0.585 โดยที่ค่า MBE มีค่าอยู่ในช่วง 0.307 – 0.396 ค่า MABE มีค่าอยู่ในช่วง 0.339 – 0.467 สำหรับค่า MPE มีค่าอยู่ระหว่าง 4.996 – 7.411 % ส่วนMAPE มีค่าอยู่ระหว่าง 5.561 – 8.535 % และค่า *t*-stat มีค่าอยู่ระหว่าง 2.660 – 3.685 ตามลำดับ ดังตารางที่ 5 โดยที่ค่า R และค่า NS ให้ค่าดีที่สุดเมื่อมีค่าเท่ากับ 1 ส่วนค่า RMSE MBE MPE MAPE และ *t*-stat จะให้ค่าดีที่สุดเมื่อเข้าใกล้ศูนย์

ตารางที่ 5 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยและค่าทางสถิติที่ใช้ทดสอบสมการทั้ง 9 รูปแบบ

Model No.	Regression Coefficient a	b	c	d	R	NS	RMSE (deca)	MBE (deca)	MABE (deca)	MPE (%)	MAPE (%)	*t*-state	GPI	Rank
1	-0.096	1.497			0.895	0.786	0.463	0.316	0.339	5.270	5.593	3.104	0.435	2
2	-0.675	4.128	-2.932		0.923	0.787	0.462	0.342	0.353	5.981	6.169	3.660	-0.681	7
3	-7.73	53.02	-114.69	84.28	0.903	0.659	0.585	0.396	0.467	7.411	8.535	3.056	-2.829	9
4	1.116	0.666			0.914	0.788	0.461	0.334	0.347	5.753	5.949	3.485	-0.286	5
5	0.171	2.677			0.864	0.760	0.490	0.307	0.365	4.996	6.013	2.660	0.348	3
6	1.496	1.197			0.890	0.776	0.474	0.320	0.350	5.364	5.803	3.030	0.260	4
7	-0.919	0.953			0.884	0.781	0.468	0.310	0.340	5.086	5.561	2.929	0.619	1
8	2.098	-1.215	1.205		0.924	0.781	0.468	0.348	0.360	6.138	6.356	3.685	-0.913	8
9	3.107	7.30	-3.70		0.922	0.788	0.460	0.341	0.351	5.949	6.132	3.651	-0.632	6
Median					0.903	0.781	0.468	0.334	0.351	5.753	6.013	3.104		

อภิปรายผลการวิจัย

สำหรับผลการวิเคราะห์หาแบบจำลองที่เหมาะสมที่สุดที่ได้จากภาพที่ 1 พบว่า ทุกแบบจำลองให้ผลที่ใกล้เคียงกันมาก โดยแบบจำลองที่ 7 แบบเอ็กโพเนนเชียล ให้ค่า GPI สูงสุดเท่ากับ 0.619 จึงมีความเหมาะสมที่สุด ด้วยสมการความสัมพันธ์

$$C = C_0\left[0.9525\exp(1 - H/H_0) - 0.9193\right] \quad (13)$$

โดยให้ค่า R NS RMSE MBE MABE MPE MAPE และ *t*-stat เป็น 0.884 0.781 0.468 0.310 0.340 5.086 % 5.561 % และ 2.929 ตามลำดับ

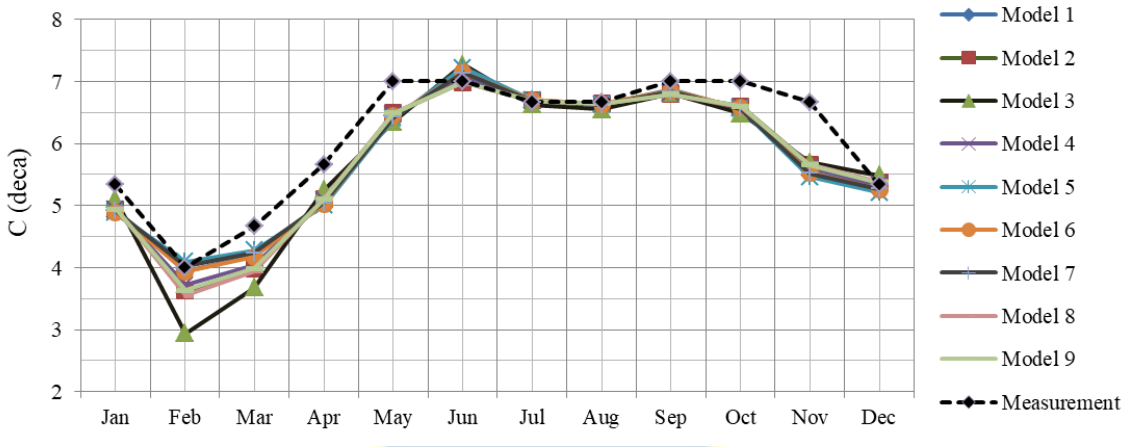

ภาพที่ 1 แสดงผลการทดสอบแบบจำลองทั้ง 9 รูปแบบ เปรียบเทียบกับค่าที่ได้จากการวัด

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ได้สร้างแบบจำลองสมการเอ็มพิริคัลของความสัมพันธ์ที่ได้จากปริมาณเมฆรายวันเฉลี่ยรายเดือน (C) และค่ารังสีอาทิตย์รวมรายวันเฉลี่ยรายเดือน (H) ซึ่งสมการเอ็กโพเนนเชียลมีความเหมาะสมที่สุดของจังหวัดภูเก็ตเป็น

$$C = C_0\left[0.9525\exp(1-H/H_0)-0.9193\right]$$

โดยให้ค่า R NS RMSE MBE MABE MPE MAPE และ *t*-stat เป็น 0.884 0.781 0.468 0.310 0.340 5.086 % 5.561 % และ 2.929 ตามลำดับ โดยได้ค่าประเมินตัวบ่งชี้สมรรถนะทั้งหมด (GPI) เท่ากับ 0.619นั่นแสดงว่าค่าที่ได้จากแบบจำลองแบบเอ็กโพเนนเชียลและจากการวัดมีความสอดคล้องกัน และสามารถนำไปใช้กับพื้นที่อื่นๆ ที่มีสภาพภูมิอากาศใกล้เคียงกันได้

เอกสารอ้างอิง

A.M. Muzathik, W.B.W. Nik, M.Z. Ibrahim, K.B. Samo1, K. Sopian and M.A. Alghoul, 2011. **Daily Global Solar Radiation Estimate Based on Sunshine Hour**. International Journal of Mechanical and Materials Engineering (IJMME), 6 (1): 75-80.

Can Ekici, 2019. **Total Global Solar Radiation Estimation Models and Applications: A review**. International Journal of Innovative Technology and Interdisciplinary Sciences, 2(3) : 236-252.

Girma Dejene Nage, 2018. **Estimation of Monthly Average Daily Solar Radiation from Meteorological Parameters: Sunshine Hours and Measured Temperature in Tepi, Ethiopia**. International Journal of Energy and Environmental Science, 3(1): 19-26.

Md. Nazmul Islam Sarkar and Anwarul Islam Sifat, 2016. **Global Solar Radiation Estimation from Commonly Available Meteorological Data for Bangladesh**. Renewables, 3(6): 1-14.

Qingwen Zhang, Ningbo Cui, Yu Feng, Yue Jia, Zhuo Li and Daozhi Gong, 2018. **Comparative Analysis of Global Solar Radiation Models in Different Regions of China**. Advances in Meteorology Journal, Article ID 3894831, 21 pages : https://doi.org/101155/2018/3894831

Slavica Brkić and Blanka Tuka, 2018. **Estimation of Global Solar Radiation from Sunshine Duration for Mostar, Bosnia and Herzegovina**. Journal of Scientific and Engineering Research, 5(11): 265-273.

"นวัตกรรมการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน"
การประชุมวิชาการระดับชาติ "นอร์ทเทิร์นวิจัย" ครั้งที่ 8
Northern Research 8th

การประมาณค่ารังสีอาทิตย์รวมจากข้อมูลทางอุตุนิยมวิทยาพื้นผิวที่วัดได้ในจังหวัดสงขลา

Estimation of Global Solar Radiation from Measured Meteorological Data on Ground Surface in Songkhla Province, Thailand

สุวิทย์ เพชรห้วยลึก[1]
Suwit Phethuayluk

บทคัดย่อ

การพัฒนาแบบจำลองการประมาณค่ารังสีอาทิตย์รวมจากข้อมูลทางอุตุนิยมวิทยาที่วัดได้ ซึ่งใช้ความสัมพันธ์สมการถดถอยแบบเอ็มพิริคัลทั้งหมด 31 สมการ ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2562 และทดสอบแบบจำลองด้วยข้อมูลปี พ.ศ. 2563 ของจังหวัดสงขลา ผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่าแบบจำลองการประมาณค่ารังสีอาทิตย์รวม (H) สัมพันธ์กับค่าคงที่รังสีอาทิตย์นอกชั้นบรรยากาศโลกรายวันเฉลี่ยรายเดือน (H_0) ปริมาณเมฆรายวันเฉลี่ยรายเดือน (C) และอุณหภูมิรายวันเฉลี่ยรายเดือน (T) เป็น $H = H_0\left(-0.158 + 0.018C - 0.0058C^2 + 0.029T\right)$ ด้วยผลทดสอบสมรรถนะดีที่สุดของค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) เท่ากับ 0.855 ค่าสัมประสิทธิ์ Nash-Sutcliffe (NS) เท่ากับ 0.808 ค่าความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ยรากที่สอง (RMSE) เท่ากับ 1.707 MJ/m^2–day ค่าความเคลื่อนเอนเอียงเฉลี่ย (MBE) เท่ากับ -0.728 MJ/m^2–day ค่าความคลาดเคลื่อนเอนเอียงสัมบูรณ์เฉลี่ย (MABE) เท่ากับ 1.488 MJ/m^2–day ร้อยละความคลาดเคลื่อนเฉลี่ย (MPE) เท่ากับ -3.20 % ร้อยละความคลาดเคลื่อนสมบูรณ์เฉลี่ย (MAPE) เท่ากับ 9.05 % และค่าสถิติแบบที (*t*-stat) เท่ากับ 1.56 โดยได้ค่าประเมินตัวบ่งชี้สมรรถนะทั้งหมด (GPI) เท่ากับ 28.01 ดังนั้นแบบจำลองสหสัมพันธ์ที่พัฒนาได้นี้มีประสิทธิภาพสำหรับการประมาณค่ารังสีอาทิตย์รวมในจังหวัดสงขลาและสามารถใช้ได้ในพื้นที่ใกล้เคียงที่มีสภาพภูมิอากาศคล้ายกันได้

คำสำคัญ : ข้อมูลทางอุตุนิยมวิทยารายวันเฉลี่ยรายเดือน รังสีอาทิตย์รวมรายวันเฉลี่ยรายเดือน สมการเอ็มพิริคัล จังหวัดสงขลา

[1] ผศ., สาขาวิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ พัทลุง 93210

Abstract

The global solar radiation estimation model was developed the based on measured meteorological data. The empirical relationship model was used 31 equations from 2005-2019 and test the model with data from 2020 in Songkhla province of Thailand. The results of this study found that the estimation model of global solar radiation (H) were correlated with the monthly average daily of extraterrestrial solar radiation (H_0), the monthly average daily of cloud amount (C) and monthly average daily of mean temperature, (C) as $H = H_0\left(-0.158 + 0.018C - 0.0058C^2 + 0.029T\right)$. That provides the good performance statistical analysis results are the determination coefficient (R^2) of 0.855, the Nash-Sutcliffe coefficient (NS) of 0.808, root mean square error (RMSE) of 1.707 MJ/m2–day, mean bias error (MBE) of -0.728 MJ/m^2–day, mean absolute bias error (MABE) of 1.488 MJ/m^2–day, mean percentage error (MPE) of -3.20 %, mean absolute percentage error (MAPE) of 9.05 % and t-statistic (*t*-stat) of 1.56. This received a global performance indicator (GPI) assignment of 28.01. Therefore, this developed correlation model is effective for estimating the global solar radiation in Songkhla province and can be used in the nearby areas with a similar climate.

Keywords : monthly average daily of meteorological data, monthly average daily of global solar radiation, empirical equation, Songkhla province

บทนำ

รังสีอาทิตย์ที่ผ่านบรรยากาศลงมายังพื้นโลกบางส่วนจะถูกองค์ประกอบต่างๆ ของบรรยากาศดูดกลืน ส่วนที่เหลือจะเดินทางมาถึงพื้นผิวโลกและถูกพื้นผิวโลกดูดกลืน จากนั้นจะกระเจิงผ่านสู่บรรยากาศและถูกองค์ประกอบของบรรยากาศดูดกลืนอีกครั้งหนึ่ง ก่อนเดินทางออกไปสู่อวกาศภายนอกบรรยากาศโลก รังสีอาทิตย์ที่ถูกพื้นผิวโลกดูดกลืนจะทำให้พื้นผิวโลกมีอุณหภูมิสูงขึ้นและแผ่รังสีอินฟราเรดออกไปสู่บรรยากาศ และบางส่วนถูกบรรยากาศดูดกลืนอีก การดูดกลืนรังสีของบรรยากาศจะทำให้อุณหภูมิของบรรยากาศเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ความร้อนที่พื้นผิวโลกยังถ่ายเทไปสู่บรรยากาศโดยการพาความร้อนด้วย ซึ่งการถ่ายเทพลังงานดังกล่าวจะทำให้ปริมาณของรังสีอาทิตย์ที่ตกกระทบพื้นผิวโลกมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางอุตุนิยมวิทยาที่วัดได้ระดับพื้นผิวของที่สถานีอุตุนิยมวิทยาทุกแห่ง ดังนั้นการใช้ประโยชนจากข้อมูลตัวแปรทางอุตุนิยมวิทยาที่พื้นผิวเพื่อคำนวณ

ค่ารังสีอาทิตย์ที่พื้นผิวโลก จึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีการกระทำกันอย่างแพร่หลายตลอดมาในพื้นที่ส่วนต่างๆ ของโลก (Serm Janjai, 2013)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

สำหรับในการศึกษาครั้งนี้เป็นการนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปริมาณฝน ปริมาณเมฆ อัตราส่วนความยาวนานแสงแดด และความชื้นสัมพัทธ์ แล้วนำมาหาความสัมพันธ์กับค่ารังสีอาทิตย์ที่ได้ในพื้นที่จังหวัดสงขลา อันเป็นปัจจัยสำคัญในการเพาะปลูกทางด้านเกษตรกรรมโดยเฉพาะปาล์มน้ำมัน

วิธีการวิจัย

1. ทำการคำนวณและวิเคราะห์ข้อมูลค่ารังสีอาทิตย์นอกบรรยากาศโลกรายวัน (H_0) แล้วนำมาเฉลี่ยรายเดือนใน MJ/m^2-day ของสถานีอุตุนิยมวิทยาจังหวัดสงขลา โดยใช้สมการความสัมพันธ์ (Girma Dejene Nage, 2018)

$$H_0 = \frac{24\times 3,600 I_{SC}}{\pi}\left(1+0.033\cos\left[\frac{360d}{365}\right]\right)\left(\cos\varphi\cos\delta\sin\omega_s + \frac{\pi\omega_s}{180}\sin\varphi\sin\delta\right) \quad (1)$$

เมื่อ H_0 คือ ค่ารังสีอาทิตย์นอกบรรยากาศโลกรายวันเฉลี่ยรายเดือน $(MJm^{-2}day^{-1})$ I_{SC} คือ ค่าคงที่รังสีอาทิตย์ $(1,367\,Wm^{-2})$ φ คือ ค่ามุมละติจูดของสถานีอุตุนิยมวิทยาจังหวัดสงขลา δ คือ ค่ามุม Declination ของดวงอาทิตย์

$$\delta = 23.45\sin\left(\frac{360}{365}[284+d]\right) \quad (2)$$

เมื่อ d คือ ลำดับที่ของวันในรอบปี และ ω_s คือ ค่ามุมชั่วโมงดวงอาทิตย์ ซึ่งหาได้จาก

$$\omega_s = \cos^{-1}(-\tan\varphi\tan\delta) \quad (3)$$

2. รวบรวมข้อมูลค่ารังสีอาทิตย์รายวันเฉลี่ยรายเดือน (H) จำนวนวันที่ฝนตก (P_d) ปริมาณฝนสะสม (P) ปริมาณเมฆ (C) ค่าอุณหภูมิอากาศแวดล้อม (T) และความชื้นสัมพัทธ์ (RH) ในพื้นที่จังหวัดสงขลา ที่ทำการวัดโดยสถานีอุตุนิยมวิทยาจังหวัดสงขลา แล้วนำมาเฉลี่ยเป็นรายเดือนได้ดังตารางที่ 1 ถึงตารางที่ 6 ตามลำดับ

3. แยกข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน โดยส่วนที่ 1 ข้อมูลปี พ.ศ. 2548 - 2562 รวมเวลาเป็น 15 ปี นำมาเฉลี่ยเป็นข้อมูลสำหรับสร้างแบบจำลองในรูปของสมการถดถอยสหสัมพันธ์

$$\frac{H}{H_0} = a + b\ln(P_d) + c\ln(P) + dC + eC^2 + fT + g(RH) + h(RH)^2 \quad (4)$$

ซึ่งสามารถจำแนกได้สมการเอ็มพิริคัล 31 สมการ ส่วนที่ 2 ข้อมูลปี พ.ศ. 2563 นำมาเป็นข้อมูลทดสอบสมการดังกล่าว

ตารางที่ 1 ค่ารังสีอาทิตย์นอกบรรยากาศโลกและค่ารังสีอาทิตย์รวมรายวันเฉลี่ยรายเดือนของจังหวัดสงขลา

Year	Monthly Mean Daily of Extraterestrial / Global Solar Radiation (MJ/m^2-day)											
	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
H_o	32.92	35.04	36.88	37.26	36.44	35.72	35.96	36.73	36.75	35.30	33.21	32.11
2005			18.65	20.64	17.30		18.10		15.41	15.09	13.03	10.21
2006	16.88		21.91	19.90	17.14	17.79	16.68	18.60	16.46	17.24	16.01	15.09
2007	16.17	21.48	21.31	19.66	18.24	17.23	18.12	19.18	17.60	15.10	14.15	14.01
2008	17.32	19.53	19.49	19.91	18.38	17.21	17.78	18.41	17.64	18.10	11.90	11.26
2009	15.47	20.41	18.30	18.68	17.42	20.33	17.64	18.77		17.07	13.67	16.41
2010	16.23	20.00	21.32	19.85	22.03	20.38	19.49	20.64	20.32	17.65	14.81	12.88
2011	17.99	21.61	13.97		20.79	19.48	19.64	18.04		15.92	14.09	12.40
2012	14.01	19.55	18.65	18.32	18.67	18.63	18.01	18.58	16.25	16.30	15.48	13.36
2013	17.04	16.83	22.26	18.21	18.07	17.34	15.84	17.32	16.81		14.59	11.73
2014	17.05	21.93	22.31	21.13	17.63	16.53	17.26	17.65	17.06	16.31	14.21	10.98
2015	17.02	21.22	23.24	20.60	19.24	17.45	17.07	16.98	17.07	16.21	14.05	15.82
2016	17.05	21.93	22.31	21.13	17.63	16.53	17.26	17.65	17.06	16.31	14.21	10.98
2017	14.10	20.46	21.75	19.69	18.01	18.39	18.81	18.41	17.31	18.13	12.22	13.22
2018	14.59	21.40	22.43	20.68	18.05	17.92	16.99	19.24	16.17	16.50	13.98	12.40
2019	16.82	21.80	22.91	21.07	18.64	17.65	17.65	14.52	9.88	7.14	7.39	9.62
2020	18.32	19.72	23.08	17.44	17.19	16.00	13.19	17.08	16.09	10.83	9.83	9.98

ตารางที่ 2 จำนวนวันที่ฝนตกรายเดือนของจังหวัดสงขลา

Year	Monthly Number of Rainfall Days											
	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
2005	4	1	8	2	20	17	12	15	17	24	25	28
2006	11	11	7	13	21	17	11	14	28	27	21	21
2007	19	4	11	11	23	23	18	14	14	23	20	18
2008	14	8	12	13	24	18	19	21	10	17	23	22
2009	11	2	16	16	20	7	14	16	14	21	23	13
2010	11	4	2	6	10	15	18	14	22	16	27	25
2011	13	3	19	10	18	15	13	20	17	18	20	20
2012	17	3	13	15	16	9	11	14	19	18	18	19
2013	4	13	3	11	12	12	9	13	10	23	21	23
2014	9	1	5	4	18	11	12	16	18	25	23	22
2015	8	0	0	8	11	8	15	21	15	19	29	13
2016	10	11	-	2	18	12	16	16	11	19	23	23
2017	20	5	8	20	19	16	13	19	22	17	23	20
2018	15	3	3	9	20	11	16	10	22	22	8	22
2019	12	1	2	6	21	14	17	20	15	29	22	15
2020	4	8	1	7	23	15	24	15	22	24	28	19

ตารางที่ 3 ปริมาณฝนสะสมรายเดือนของจังหวัดสงขลา

Year	Average Monthly Cumulative Rainfall (mm)											
	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
2005	3.7	1.8	45.7	16.4	210.9	94.7	146.3	189.0	110.8	277.8	548.8	949.1
2006	53.2	145.8	147.8	192.6	165.5	71.6	53.4	87.4	301.4	146.9	155.5	261.7
2007	217.0	9.1	91.8	67.4	257.1	249.2	225.8	52.9	94.4	351.6	251.2	263.4
2008	139.7	51.9	77.1	76.8	154.6	241.1	105.5	240.2	35.0	163.7	774.6	392.6
2009	112.3	36.3	140.0	251.1	162.9	31.7	74.1	148.0	72.6	343.7	924.0	49.1
2010	91.1	10.6	13.0	34.0	173.7	106.3	154.7	161.3	352.3	545.0	799.4	384.5
2011	116.9	2.6	287.9	111.6	325.8	173.4	74.6	294.8	172.9	308.1	562.2	643.2
2012	377.5	10.8	204.6	193.5	62.8	100.4	29.4	127.4	129.7	188.7	188.7	384.8
2013	52.2	240.0	3.8	115.8	242.4	112.9	69.0	253.4	78.7	385.4	529.3	320.7
2014	8.0	3.8	25.6	86.6	230.2	66.2	69.6	158.0	242.2	332.8	454.2	737.5
2015	12.2	0.0	0.0	85.8	149.4	76.8	142.3	264.0	195.7	154.8	331.2	72.5
2016	129.0	24.6	-	6.8	124.3	34.1	179.2	89.8	47.7	137.2	168.2	413.0
2017	415.0	7.0	175.2	279.8	148.4	90.6	22.8	225.6	303.4	71.6	602.0	166.7
2018	119.0	15.0	16.2	83.2	220.4	88.6	79.0	54.6	135.8	213.8	96.4	296.2
2019	112.2	1.8	43.8	96.8	176.2	83.6	91.6	122.8	75.4	288.8	219.2	41.0
2020	1.0	30.2	15.4	23.6	135.0	133.0	225.6	61.6	254.4	229.8	331.2	254.2

4. วิเคราะห์ผลการทดสอบด้วยค่าทางสถิติ ประกอบด้วยค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (Determination Coefficient, R^2) ค่าสัมประสิทธิ์ Nash-Sutcliffe (Nash-Sutcliffe Coefficient, NS) (Qingwen Zhang, et al., 2018) ความคลาดเคลื่อนยกกำลังสองเฉลี่ยรากที่สอง(root mean square error, RMSE) ความคลาดเคลื่อนในรูปความเอนเอียงเฉลี่ย (Mean Bias Error, MBE) ความคลาดเคลื่อนในรูปความเอนเอียงสมบูรณ์เฉลี่ย (Mean Absolute Bias Error, MABE) ร้อยละความคลาดเคลื่อนเฉลี่ย (Mean Absolute Percentage Error, MPE) ร้อยละความคลาดเคลื่อนสมบูรณ์เฉลี่ย (Mean Percentage Error, MAPE) (Md. Nazmul Islam Sarkar, et al., 2016) และค่าสถิติแบบที (*t*-Statistic, *t*-stat) (Tikyaa, E.V., et al., 2016) ด้วยสมการ

$$R^2 = \frac{\left(\sum_{i=1}^{n}\left[(H_{i,c}-\bar{H}_c)(H_{i,m}-\bar{H}_m)\right]\right)^2}{\sum_{i=1}^{n}(H_{i,m}-\bar{H}S_m)^2\sum_{i=1}^{n}(H_{i,c}-\bar{H}_c)^2} \quad (5)$$

$$RMSE = \sqrt{\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}(H_{i,m}-H_{i,c})^2} \quad (6)$$

$$MBE = \frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}(H_{i,m}-H_{i,c}) \quad (7)$$

$$MABE = \frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\left|(H_{i,m}-H_{i,c})\right| \quad (8)$$

ตารางที่ 4 ปริมาณเมฆรายวันเฉลี่ยรายเดือนของจังหวัดสงขลา

Year	Monthly Average Daily of Cloud Amount (deca)											
	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
2005	5	6	4	7	7	8	8	7	8	7	7	6
2006	6	6	5	6	7	7	7	7	8	7	7	7
2007	7	5	6	6	8	7	8	8	8	8	8	7
2008	6	6	6	6	7	7	7	7	7	7	8	8
2009	6	5	6	6	7	5	7	7	7	7	7	6
2010	6	5	5	5	6	7	7	8	8	8	8	8
2011	7	5	7	5	6	7	7	7	7	7	7	8
2012	7	5	6	6	6	6	6	6	7	7	7	7
2013	6	6	5	6	7	7	7	7	7	8	7	8
2014	6	4	4	5	6	6	6	6	7	7	7	8
2015	5	4	4	5	6	6	6	7	7	7	7	6
2016	7	7	5	6	8	7	8	8	7	8	8	8
2017	8	7	6	8	8	7	8	8	8	8	8	8
2018	8	6	6	7	8	8	8	8	8	8	9	8
2019	7	6	5	7	7	8	8	8	8	8	8	7
2020	6	7	6	7	8	8	8	8	8	9	9	8

ตารางที่ 5 อุณหภูมิรายวันเฉลี่ยรายเดือนของจังหวัดสงขลา

Year	Monthly Average Daily Mean Temperature (Celsius)											
	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
2005	26.7	27.8	28.2	29.3	28.8	28.8	28.6	28.5	28.0	27.0	26.9	25.7
2006	26.7	27.5	28.1	28.3	27.6	27.8	28.1	28.4	27.0	27.3	27.4	27.4
2007	26.9	27.2	28.1	28.7	28.2	27.9	27.9	28.1	27.8	26.7	26.4	27.0
2008	27.0	27.1	27.7	28.2	27.9	27.5	27.5	27.4	27.7	27.4	26.1	25.9
2009	26.1	27.5	27.7	28.4	28.1	29.2	28.5	28.4	28.3	27.6	26.9	27.3
2010	27.5	28.4	29.4	30.0	30.0	28.5	28.0	28.2	27.3	27.4	26.6	26.0
2011	27.0	27.7	27.3	28.1	28.1	28.2	27.7	27.1	27.2	26.8	26.7	26.2
2012	26.3	27.5	27.7	27.9	28.2	28.4	28.0	27.9	27.2	26.9	27.1	26.7
2013	27.1	27.1	28.2	28.3	28.0	28.0	27.6	27.3	27.5	26.4	26.6	26.3
2014	26.3	26.5	27.8	28.8	28.4	28.6	28.4	27.8	27.2	26.6	26.5	26.5
2015	26.5	26.8	28.2	28.9	28.4	28.1	27.8	27.1	27.5	27.5	26.9	27.4
2016	27.3	27.3	28.3	29.6	28.7	28.1	27.6	28.1	27.7	27.3	26.8	26.1
2017	26.2	27.1	27.5	27.1	28.0	27.8	28.2	27.4	27.0	27.3	26.2	26.1
2018	26.3	26.9	27.9	28.2	27.6	27.7	27.7	28.0	26.8	26.9	26.3	26.7
2019	26.8	27.4	28.2	28.9	28.2	28.0	27.8	27.5	27.4	26.5	26.8	26.4
2020	27.3	27.3	28.7	29.1	28.3	27.5	27.0	27.8	27.0	26.6	26.5	26.0

ตารางที่ 6 ความชื้นสัมพัทธ์รายวันเฉลี่ยรายเดือนของจังหวัดสงขลา

Year	Monthly Average Daily of Relative Humidity (%)											
	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
2005	77	75	74	76	79	78	76	78	82	87	89	91
2006	79	77	77	79	82	81	79	74	81	82	81	77
2007	76	73	75	76	81	82	79	76	79	84	84	78
2008	78	74	76	78	79	81	80	81	78	83	88	85
2009	78	74	79	79	81	74	77	77	78	80	84	76
2010	76	73	70	71	72	77	78	77	81	80	85	86
2011	77	74	79	77	80	79	78	80	80	82	83	82
2012	81	75	77	79	76	74	73	73	78	80	82	81
2013	75	76	73	77	80	79	77	80	79	87	86	83
2014	74	77	78	79	84	80	78	80	83	87	88	88
2015	78	77	74	74	79	80	81	84	82	84	87	82
2016	84	79	76	74	81	81	84	81	83	85	91	87
2017	86	77	78	85	84	82	78	83	85	83	89	86
2018	84	76	77	79	84	81	80	78	83	85	88	86
2019	80	76	73	77	82	82	80	81	83	89	87	83
2020	77	77	75	77	85	87	89	86	88	91	92	91

$$MPE = \frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\left(\frac{H_{i,m} - H_{i,c}}{H_{i,m}}\right)\times 100 \quad (9)$$

$$MAPE = \frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\left|\left(\frac{H_{i,m} - H_{i,c}}{H_{i,m}}\right)\right|\times 100 \quad (10)$$

$$t\text{-stat} = \sqrt{\frac{(n-1)MBE^2}{RMSE^2 - MBE^2}} \quad (11)$$

เมื่อ $H_{i,c}$ คือ ค่ารังสีอาทิตย์รวมรายวันเฉลี่ยรายเดือนที่ได้จากการคำนวณด้วยสมการเอ็มพิริคัล $\bar{H}_c$ คือ ค่ารังสีอาทิตย์รวมรายวันเฉลี่ยรายปีที่ได้จากการคำนวณเอ็มพิริคัล $H_{i,m}$ คือ ค่ารังสีอาทิตย์รวมรายวันเฉลี่ยรายเดือนที่ได้จากการวัด $\bar{H}_m$ คือ ค่ารังสีอาทิตย์รวมรายวันเฉลี่ยรายปีที่ได้จากการวัด และ n คือ ลำดับที่ของเดือนในรอบปี โดยที่ค่า RMSE MBE และ MABE มีหน่วยเป็น $MJm^{-2}day^{-1}$ ส่วนค่า MPA และ MAPE มีหน่วยเป็น %

5. ทำการวิเคราะห์หาสมการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับค่ารังสีอาทิตย์รวมรายวันเฉลี่ยรายเดือนของจังหวัดสงขลา จากค่าทางสถิติในข้อที่ 5 ด้วยค่าประเมินตัวบ่งชี้สมรรถนะทั้งหมด (Global Performance Indicator, GPI) ซึ่งค่า GPI ที่มีค่ามากที่สุดจะเป็นแบบจำลองที่มีสมรรถนะดีที่สุดด้วยสมการ (Qingwen Zhang, et al., 2018)

$$GPI = \sum_{j=1}^{7}\left[\alpha_j(y_j - y_{ij})\right] \quad (12)$$

เมื่อ α_j มีค่าเท่ากับ -1 สำหรับค่าทางสถิติ R^2 และ NS ส่วนค่าทางสถิติตัวอื่นๆ α_j มีค่าเท่ากับ +1 โดยที่ค่า y_j เป็นค่ามัธยฐานของค่าทางสถิติแต่ละตัวของแบบจำลองทั้งหมด และค่า y_{ij} เป็นค่าทางสถิติของแต่ละตัวแบบจำลอง แล้วจัดลำดับหาสมการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับจังหวัดสงขลา

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

เมื่อได้การสร้างแบบจำลองเอ็มพิริคัลทั้ง 31 สมการ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์เอ็มพิริคัลของสมการถดถอยมีค่าอยู่ระหว่าง -0.926 – 14.86 และเมื่อทดสอบสมรรถนะของแบบจำลอง พบว่าค่ารังสีแสงอาทิตย์รวมรายวันเฉลี่ยรายเดือนของจังหวัดสงขลามีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด โดยแต่ละแบบจำลองค่าสถิติที่มีค่า R^2 อยู่ในช่วง 0.073 – 0.855 ค่า NS อยู่ในช่วง -4.87 – 0.81 โดยที่ค่า RMSE อยู่ในช่วง 1.71 – 9.43 $MJm^{-2}day^{-1}$ ค่า MBE อยู่ในช่วง -1.65 – 9.05 $MJm^{-2}day^{-1}$ ค่า MABE อยู่ในช่วง 1.49 – 9.05 $MJm^{-2}day^{-1}$ สำหรับค่า MPE อยู่ระหว่าง -10.16 – 66.26 % ขณะที่ MAPE มีค่าอยู่ระหว่าง 9.05 – 66.26 % และ *t*-stat มีค่าอยู่ระหว่าง 0.18 – 11.20 ตามลำดับ ดังตารางที่ 7 และตารางที่ 8 โดยที่ค่า R^2 และ NS ให้ค่าดีที่สุดเมื่อมีค่าเท่ากับ 1 ส่วนค่า RMSE MBE MABE MPE MAPE และ *t*-stat จะให้ค่าดีที่สุดเมื่อเข้าใกล้ศูนย์

โดยสมรรถนะของแบบจำลองจากค่าสถิติทั้งหมดให้ค่า GPI มีค่าอยู่ในช่วง -139.3 – 28.01 และค่าเฉลี่ย 0.305 ซึ่งแบบจำลองที่ดีที่สุดคือ แบบจำลองที่ 13 รองลงมาคือ 3 และ 7 ตามลำดับ ด้วยสมการความสัมพันธ์

Model 13 $$H = H_0\left(-0.158 + 0.018C - 0.0058C^2 + 0.029T\right) \quad (14)$$

Model 3 $$H = H_0\left(0.59 + 0.208C - 0.0211C^2\right) \quad (15)$$

Model 7 $$H = H_0\left(-0.054 - 0.080P_d + 0260C - 0.0217C^2\right) \quad (16)$$

โดยให้ผลทดสอบทางสถิติของค่า R^2 เท่ากับ 0.855 0.801 และ 0.811 ค่า NS เท่ากับ 0.808 0.618 และ 0.700 ค่า RMSE เท่ากับ 1.707 2.405 และ 2.132 $MJm^{-2}day^{-1}$ ค่า MBE เท่ากับ -0.728 -1.650 และ 0.118 $MJm^{-2}day^{-1}$ ค่า MABE เท่ากับ 1.488 2.141 และ 1.890 $MJm^{-2}day^{-1}$ ส่วนค่า MPE เท่ากับ -3.20 -101.16 และ 0.48 % ขณะที่ค่า MAPE เท่ากับ 9.05 14.55 และ 12.35 % และค่า *t*-stat เท่ากับ 1.56 3.13 และ 0.18 ตามลำดับ ด้วยค่า GPI เท่ากับ 28.01 27.23 และ 20.59 ตามลำดับ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแบบจำลองที่ 13 ให้ค่าสมรรถนะของแบบจำลองจากค่าสถิติทั้งหมด (GPI) ที่ดีที่สุด และมีค่าใกล้เคียงกับค่าที่วัดได้มากที่สุด ดังภาพที่ 1

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ได้สร้างแบบจำลองสมการเอมไพริคัลของความสัมพันธ์ที่ได้จากค่ารังสีอาทิตย์รวมรายวันเฉลี่ยรายเดือนกับตัวแปรทางอุตุนิยมวิทยา ซึ่งได้รูปแบบสมการที่เหมาะสมที่สุดของจังหวัดสงขลาเป็นระหว่างค่ารังสีอาทิตย์รวมรายวันเฉลี่ยรายเดือน(H) สัมพันธ์กับค่าคงที่รังสีอาทิตย์นอกชั้นบรรยากาศโลกรายวันเฉลี่ยรายเดือน (H_0) ปริมาณเมฆรายวันเฉลี่ยรายเดือน (C) และอุณหภูมิรายวันเฉลี่ยรายเดือน (T) คือ

$$H = H_0\left(-0.158 + 0.018C - 0.0058C^2 + 0.029T\right)$$

ด้วยค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) เท่ากับ 0.855 ค่าสัมประสิทธิ์ Nash-Sutcliffe (NS) เท่ากับ 0.808 ค่าความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ยรากที่สอง (RMSE) เท่ากับ 1.707 MJ/m^2–day ค่าความเคลื่อนเอนเอียงเฉลี่ย (MBE) เท่ากับ -0.728 MJ/m^2–day ค่าความคลาดเคลื่อนเอนเอียงสัมบูรณ์เฉลี่ย (MABE) เท่ากับ 1.488 MJ/m^2–day ร้อยละความคลาดเคลื่อนเฉลี่ย (MPE) เท่ากับ -3.20 % ร้อยละความคลาดเคลื่อนสมบูรณ์เฉลี่ย (MAPE) เท่ากับ 9.05 % และค่าสถิติแบบที (*t*-stat) เท่ากับ 1.56 โดยได้ค่าประเมินตัวบ่งชี้สมรรถนะทั้งหมด (GPI) เท่ากับ 28.01

ดังนั้นปริมาณเมฆและอุณหภูมิ จึงเป็นตัวแปรทางอุตุนิยมวิทยาที่มีอิทธิพลต่อค่ารังสีอาทิตย์รวมรายวันมากที่สุดสำหรับการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งจะนำไปประยุกต์ข้อมูลที่เหมาะสมเพื่อการเพาะปลูกทางด้านเกษตรกรรมโดยเฉพาะพืชพลังงานของปาล์มน้ำมันในพื้นที่จังหวัดสงขลา

ตารางที่ 7 ค่าสัมประสิทธิ์เอ็มพิริคัลของแบบจำลองสมการถดถอยสหสัมพันธ์ทั้ง 31 สมการ

Model	Empirical Coefficients							
	a	b	c	d	e	f	g	h
1	0.786	-0.113						
2	0.886		-0.079					
3	**0.059**			**0.208**	**-0.0211**			
4	-0.926					0.051		
5	8.075						-0.172	0.0010
6	0.865	-0.044	-0.052					
7	**-0.054**	**-0.080**		**0.260**	**-0.0217**			
8	-0.132	-0.098				0.032		
9	6.297	-0.015					-0.129	0.0007
10	0.555		-0.050	0.094	-0.0097			
11	0.281		-0.069			0.020		
12	6.875		-0.026				-0.144	0.0008
13	**-0.158**			**0.018**	**-0.0058**	**0.029**		
14	8.720			0.193	-0.0154		-0.205	0.0012
15	9.249					0.016	-0.215	0.0012
16	1.078	0.109	-0.087	-0.061	-0.0004			
17	0.009	-0.075	-0.019			0.028		
18	10.667	0.037	-0.039				-0.237	0.0014
19	0.313		-0.041	-0.023	-0.0006	0.021		
20	5.340		-0.030	0.150	-0.0126		-0.120	0.0007
21	8.376			0.143	-0.0119	0.017	-0.206	0.0012
22	-0.288	-0.086		0.065	-0.0057	0.030		
23	1.719	-0.069				0.025	-0.038	0.0002
24	7.923		-0.034			0.019	-0.186	0.0011
25	8.779	0.001		0.193	-0.0154		-0.206	0.0012
26	0.504	0.033	-0.054	-0.053	0.0009	0.018		
27	14.862	0.175	-0.100	0.195	-0.0193		-0.359	0.0022
28	4.979	-0.030	-0.025			0.022	-0.117	0.0007
29	2.509	-0.057		0.074	-0.0062	0.024	-0.063	0.0004
30	3.683		-0.041	0.071	-0.0073	0.021	-0.091	0.0006
31	10.664	0.115	-0.082	0.136	-0.0141	0.012	-0.261	0.0016

ตารางที่ 8 ค่าทางสถิติและค่าประเมินตัวบ่งชี้สมรรถนะของแบบจำลองสมการถดถอยสหสัมพันธ์ทั้ง 31 สมการ

Model	R^2	NS	RMSE $MJm^{-2}day^{-1}$	MBE $MJm^{-2}day^{-1}$	MABE $MJm^{-2}day^{-1}$	MPE %	MAPE %	*t*-state	GPI	Rank
1	0.721	0.37	3.091	2.184	2.515	16.40	18.27	3.31	-8.45	21
2	0.619	-0.405	4.615	3.703	3.703	26.03	26.03	4.46	-32.09	30
3	**0.801**	**0.618**	**2.405**	**-1.650**	**2.141**	**-10.16**	**14.55**	**3.13**	**27.23**	**2**
4	0.537	0.379	3.069	1.427	2.831	13.62	20.57	1.74	-6.12	20
5	0.626	-4.872	9.434	9.046	9.046	66.26	66.26	11.20	-139.26	31
6	0.719	-0.019	3.929	3.210	3.210	22.71	22.71	4.70	-23.53	27
7	**0.811**	**0.700**	**2.132**	**0.118**	**1.890**	**0.48**	**12.35**	**0.18**	**20.59**	**3**
8	0.772	0.453	2.881	2.010	2.299	14.40	15.99	3.23	-3.36	18
9	0.759	0.744	1.969	0.359	1.698	5.03	12.86	0.62	15.20	6
10	0.732	0.534	2.658	1.398	1.806	9.87	12.33	2.05	7.38	11
11	0.688	-0.137	4.151	3.373	3.373	23.57	23.57	4.63	-25.88	28
12	0.707	0.526	2.679	1.644	2.049	13.87	16.29	2.58	-1.64	17
13	**0.855**	**0.808**	**1.707**	**-0.728**	**1.488**	**-3.20**	**9.05**	**1.56**	**28.01**	**1**
14	0.739	0.736	1.999	-0.146	1.774	1.37	12.49	0.24	19.97	4
15	0.639	0.541	2.637	1.053	2.113	10.99	16.90	1.44	2.27	14
16	0.399	0.080	3.735	1.315	2.624	10.66	16.82	1.25	0.30	16
17	0.798	0.377	3.074	2.403	2.510	16.93	17.54	4.16	-9.21	22
18	0.518	0.177	3.532	2.259	2.670	19.38	21.35	2.76	-15.02	24
19	0.776	0.585	2.507	1.657	1.878	12.29	13.55	2.92	2.80	13
20	0.752	0.676	2.215	1.004	1.787	8.23	12.94	1.69	9.80	9
21	0.738	0.718	2.066	0.377	1.860	5.36	13.81	0.62	13.59	7
22	0.808	0.631	2.366	1.370	1.858	9.67	12.43	2.35	7.62	10
23	0.789	0.641	2.332	1.414	1.847	10.80	13.26	2.53	5.48	12
24	0.653	0.119	3.654	2.825	2.825	22.46	22.46	4.05	-21.27	25
25	0.737	0.735	2.004	-0.150	1.783	1.36	12.54	0.25	19.91	5
26	0.693	0.510	2.725	1.595	2.092	12.18	14.62	2.40	1.82	15
27	0.073	-0.763	5.169	2.510	4.020	21.96	28.68	1.84	-28.65	29
28	0.739	0.325	3.198	2.504	2.533	19.27	19.42	4.18	-13.81	23
29	0.805	0.728	2.032	0.987	1.697	7.81	11.89	1.84	11.50	8
30	0.747	0.457	2.868	2.085	2.205	15.78	16.45	3.51	-5.47	19
31	0.274	-0.256	4.363	2.586	3.446	21.39	25.11	2.44	-23.09	26
Median	0.737	0.510	2.725	1.595	2.141	12.29	16.29	2.44	0.305	

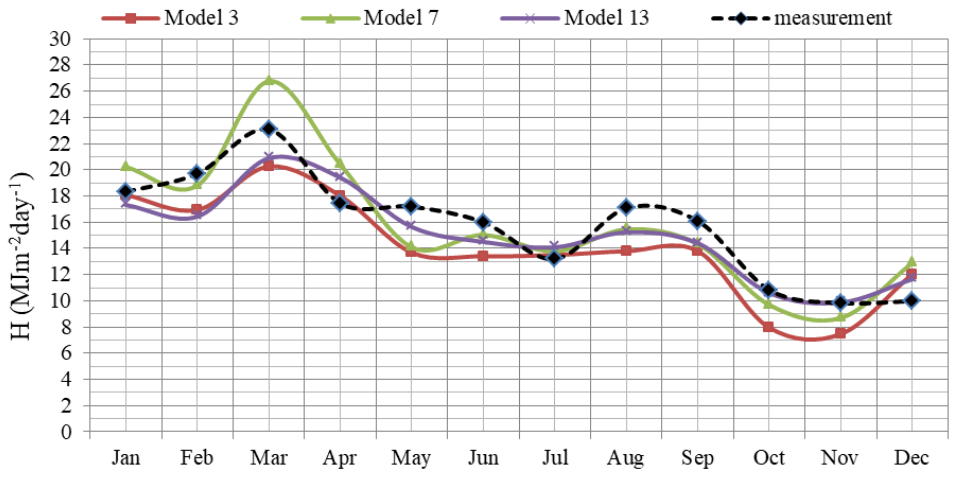

ภาพที่ 1 ผลการทดสอบแบบจำลองที่ดีที่สุด 3 แบบจำลอง เปรียบเทียบกับค่าที่ได้จากการวัด

เอกสารอ้างอิง

Can Ekici. (2019). **Total Global Solar Radiation Estimation Models and Applications: A review**. International Journal of Innovative Technology and Interdisciplinary Sciences, 2(3) : 236-252.

Girma Dejene Nage. (2018). **Estimation of Monthly Average Daily Solar Radiation from Meteorological Parameters: Sunshine Hours and Measured Temperature in Tepi, Ethiopia**. International Journal of Energy and Environmental Science, 3(1): 19-26.

Md. Nazmul Islam Sarkar and Anwarul Islam Sifat. (2016). **Global Solar Radiation Estimation from Commonly Available Meteorological Data for Bangladesh**. Renewables, 3(6): 1-14.

Qingwen Zhang, Ningbo Cui, Yu Feng, Yue Jia, Zhuo Li and Daozhi Gong. (2018). **Comparative Analysis of Global Solar Radiation Models in Different Regions of China**. Advances in Meteorology Journal, Article ID 3894831, 21 pages : https://doi.org/101155/2018/3894831

Serm Janjai. (2013). **Solar Radiation**. Solar Radiation Energy Research Unit, Physics Department, Faculty of Science, Silpakorn University. Nakhonpathom. 608 pages.

Tikyaa, E.V., Akinbolati, A. and Shehu, M. (2016). **Assessment of Empirical Models for Estimating Mean Monthly Global Solar Radiation in Katsina, Nigeria**. FUDMA Journal of Sciences (FJS), 3(1): 333 – 344.

การผลิตและสมบัติของข้าวเกรียบปลาเล็กปลาน้อย

Production and properties of fish crispy from small fish

อรัญญา อำไพจิตร์[1] และ พรหมภัสสร พรทวีโชคโภคิน[2]
Aranya Ampaichit and Phrompatsorn Phontaweechokpokin

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตข้าวเกรียบจากปลาเล็กปลาน้อยต่อสมบัติทางกายภาพ เคมี คุณภาพทางประสาทสัมผัสและคุณค่าทางโภชนาการโดย 1) ศึกษาชนิดของปลาเล็กปลาน้อยที่มีขายในท้องตลาดโดยทั่วไป ได้แก่ ปลากะตัก ปลาข้าวสาร และปลาสายไหม 2) ศึกษาปริมาณปลาเล็กปลาน้อยโดยแปรผันปริมาณปลาเป็นร้อยละ 50, 100 และ 150 โดยน้ำหนัก 3) วิเคราะห์คุณภาพทางกายภาพ ได้แก่ค่า aw, L*,a*, b*, ค่าความแข็ง และ 4) วิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมี พบว่าชนิดและปริมาณของปลาเล็กปลาน้อยที่เหมาะสมในการผลิตข้าวเกรียบปลาคือ ปลากะตักในปริมาณร้อยละ 100 โดยน้ำหนัก จะให้ลักษณะและคุณภาพของข้าวเกรียบดีที่สุดโดยมีคะแนนการยอมรับทางประสาทสัมผัสทั้งด้านสี กลิ่นปลา รสชาติ ความกรอบและความชอบโดยรวม เท่ากับ 4.12, 3.91, 4.14, 4.31 และ 4.27 ตามลำดับ และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.05$) เมื่อวิเคราะห์คุณภาพทางกายภาพของข้าวเกรียบปลากะตัก พบว่า ข้าวเกรียบปลากะตัก ร้อยละ100 มีค่า aw ต่ำกว่าสูตรควบคุม เท่ากับ 0.23, 0.26 ตามลำดับ มีค่าความสว่าง (L*) มากกว่า ค่าความเป็นสีแดง (a*) น้อยกว่า และค่าความเป็นสีเหลือง (b*) มากกว่าสูตรควบคุม และมีค่าความแข็งเท่ากับ 840.95 กรัม การวิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมี พบว่าข้าวเกรียบปลากะตัก มีปริมาณความชื้น, โปรตีน, ไขมัน, เถ้า, และ คาร์โบไฮเดรต ร้อยละ 2.85, 5.23, 29.59, 2.62 และ 59.71 ตามลำดับ ข้าวเกรียบปลากะตักพร้อมบริโภคปริมาณ 100 กรัม มีปริมาณแคลเซียมมากกว่าและมีพลังงานทั้งหมดน้อยกว่าสูตรควบคุม ซึ่งมีค่าเท่ากับ 227.78 มิลลิกรัม และ 526.07 กิโลแคลอรี่ ตามลำดับ

คำสำคัญ : ข้าวเกรียบปลา , ปลาเล็กปลาน้อย , ปลากะตัก , แคลเซียม

[1] อาจารย์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
Email : aranya.a@mail.rmutk.ac.th Tel. : 0-6214-65428
[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
Email : nawaporn.t@mail.rmutk.ac.th Tel. : 0-8269-96592

This study aims to produce fish crispy from small fish on physical, chemical, sensory evaluation and nutritional value were 1) to study the types of small fishes commonly sold in the local markets selected from anchovy, rice fish, and cotton candy fish; 2) to study the quantity used of small fishes varied from 50, 100, 150% by weight; 3) to analyze the physical qualities of fish crispy (aw, L*,a*,b*, hardness) when the type and quantity of small fishes were varied; and finally 4) to analyze the chemical compositions of the obtained fish crispy. The results found that the type and quantity of small fish appropriated for the production of fish crispy was anchovies with the content used of 100% by weight. It gave the best characteristics and quality of the crispy with the highest sensory acceptance scores in terms of color, fish smell, taste, crispness and liking, as 4.12, 3.91, 4.14, 4.31 and 4.27, respectively and it showed significantly difference to other groups ($p \leq 0.05$). Compared to the fried fish crispy (control formula), it was found that fish crispy made from 100% anchovies had the physical values of water activity (aw) and redness (a*) less than control formula (0.23, 0.26 and 1.11, 1.49 respectively) while the brightness (L*) and yellow (b*) was greater than the control formula (31.26, 27.01 and 11.46, 9.82 respectively). It had the hardness of 840.95 g. Chemical composition analysis showed that fish crispy (100% anchovies) contained moisture 2.85%, protein 5.23%, ash 2.62% carbohydrate 59.71% and calcium 227.78 milligrams which higher than control formula but it had fat 29.59% and total energy of 526.07 kilocalories lower than control formula.

Keywords: fish crispy , small fishes , anchovies , calcium

บทนำ

ปลาเล็กปลาน้อยเป็นปลาขนาดเล็กสามารถพบได้ทั้งในน้ำจืดและน้ำเค็ม รับประทานได้ทั้งตัว ได้แก่ ปลาซิว ปลาสร้อย ปลาสายไหม ปลาข้าวสาร และปลากะตัก ปลากะตัก (Anchovy) เป็นปลาผิวน้ำขนาดเล็กที่พบแพร่กระจายทั่วไปตามชายฝั่ง ทะเลถึงระดับน้ำลึก 70 เมตร ทั้งทางฝั่งอ่าวไทยและทะเลอันดามันมีชื่อท้องถิ่นเรียกกันหลายชื่อได้แก่ ปลาไส้ตัน ปลาหัวอ่อน ปลาจิ้งจั้ง ปลามะลิ ปลาข้าวสาร ปลายิ่วเกี๊ยะ เป็นต้น ปลากะตัก เป็นปลาที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของไทย เป็นที่ต้องการของผู้บริโภคทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ เนื่องจากมีคุณค่าทางอาหารสูง โดยมี

การนำปลากลุ่มนี้มาใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย เช่น บริโภคสด ตากแห้ง แปรรูปทำน้ำปลา น้ำบูดู เป็นต้น จากสถิติการส่งออกของกรมประมง พบว่า ในปี 2557 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์ปลากะตักเท่ากับ 633.6 ตัน และ 23.49 ล้านบาท ตามลำดับตลาดยุโรปเป็นตลาดหนึ่งที่ไทยส่งผลิตภัณฑ์ปลากะตักไปจำหน่าย โดยที่ไทยจะต้องควบคุมคุณภาพสินค้าให้สอดคล้องตามกฎระเบียบของสหภาพยุโรป ซึ่งในปี 2557 คณะกรรมาธิการยุโรปได้กำหนดปริมาณแคดเมียมในปลากะตักกลุ่ม Anchovy (*Engraulis species*) ไม่เกิน 0.25 mg/kg ในขณะที่ปลากะตักชนิดอื่น ๆ ที่ไม่ได้อยู่ในสกุล *Engraulis* กำหนดปริมาณแคดเมียมไม่เกิน 0.05 mg/kg ซึ่งส่งผลกระทบต่อการส่งออกสินค้าปลากะตักของประเทศไทยไปสหภาพยุโรป เนื่องจากปลากะตักของประเทศไทยไม่ได้อยู่ในสกุล *Engraulis* และส่วนใหญ่มีปริมาณแคดเมียมสูงกว่า 0.05 mg/kg (นิศานาถ ตัณฑัยย์, ม.ป.ป., หน้า 1)

ข้าวเกรียบจัดเป็นอาหารขบเคี้ยวที่นิยมบริโภคกันอย่างแพร่หลายในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมทั้งประเทศไทย มีชื่อเรียกแตกต่างกันไป เช่น ในประเทศมาเลเซียว่า Keropok ประเทศอินโดนีเซีย เรียกว่า Krapuk (วิภาดา มุนินทร์นพมาศ และภารดี พละไชย, 2554, หน้า 1) แป้งเป็นหนึ่งในส่วนผสมที่สำคัญสำหรับทำข้าวเกรียบปลา ได้แก่ แป้งที่ได้จากมันสำปะหลัง, ข้าวสาลี, ข้าวโพด, สาคู, ข้าวและแม้กระทั่งถั่วเขียวสามารถใช้ได้สำหรับการทำข้าวเกรียบปลา (Mohamed, S., Abdullah, N. & Muthu, M.K.,1988, abstract) และส่วนผสมอื่น ๆ ได้แก่ กุ้ง ปลา กระเทียม พริกไทย น้ำตาล และ เกลือ ข้าวเกรียบผลิตจากแป้งเป็นส่วนประกอบหลักซึ่งในด้านคุณค่าทางโภชนาการของข้าวเกรียบยังขาดสารอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกายบางชนิด มีสารอาหารน้อยมากเป็นเพียงแหล่งพลังงานเท่านั้น อย่างไรตามปริมาณแป้งยังคงมีผลต่อการพองตัวและการขยายตัวของข้าวเกรียบ โดยทั่วไปแล้วปลาทะเลมักนำใช้ทำข้าวเกรียบปลามีรายงานว่ามีการใช้ปลาทะเลบางชนิดสำหรับสูตรข้าวเกรียบปลาซาร์ดีน (*Clupea leiogaster*) , ปลาจวดเทา (*Johnius soldado*), ปลาตาโต (*Brachydeuterus auritus*), ปลากะพง (*Lutjanus spp*), ปลาชะโด (*Ophiocephalus micropeltis*) และปลาแฟเตอร์แบค (*Natopterus chilata*) (วิภาดา มุนินทร์นพมาศ และภารดี พละไชย, 2554, หน้า 16) ในเชิงพาณิชย์พบว่าข้าวเกรียบปลาในประเทศมาเลเซียได้มีการใช้ปลาข้างเหลือง (*Selaroides leptoleptis*) ปลาดาบลาวยาว(*Chirocentrus dorab*) (Nurul, Boni & Noryaty, 2009, p.159) และ ปลาอกแรกล้วย (*Dussumieria hasselti*) (วิทย์, 2522, หน้า 3) เป็นแหล่งของปลา ส่วนในอินโดนีเซียจะใช้ปลาอินทรีย์บั้ง (*Scomberomerus commersoni*) เป็นแหล่งของปลา นอกจากการใช้เนื้อปลาสดแล้ว ผงปลาเช่นกันที่ถูกนำมาใช้สำหรับทำข้าวเกรียบปลา โดยใช้เป็นผงโปรตีนปลาไฮโดรไลเสต ผงซูริมิ การใช้แบบผงปลามีประโยชน์มากมายในอาหารเชิงพาณิชย์ สะดวกต่อการผลิตและการจัดการด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่า จัดเบง่าย และมีประโยชน์ในขั้นตอนการผสม รวมทั้งโปรตีนจากน้ำล้างการผลิตลูกชิ้นปลา สามารถนำมาใช้ในสูตรข้าวเกรียบปลาได้ (Nurul et al., 2009, p.160)

แคลเซียมเป็นสารอาหารสำคัญที่ร่างกายไม่สามารถสร้างแคลเซียมขึ้นเองได้แคลเซียมเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของกระดูกและฟันถึงร้อยละ 99 ที่เหลือจะช่วยการทำงานของหัวใจและกล้ามเนื้อ การแข็งตัวของเกล็ดเลือด การทำงานของเซลล์ประสาทและสมอง โดยทั่วไปเด็ก 3–10 ขวบควรได้รับแคลเซียมประมาณ 800 มิลลิกรัมต่อวัน วัยรุ่นและผู้ใหญ่ 800–1,000 มิลลิกรัมต่อวัน สตรีมีครรภ์และคุณแม่ที่ให้นมบุตรควรได้รับแคลเซียมเพิ่มขึ้นคือ 1,200 มิลลิกรัมต่อวัน ฉะนั้นหากได้รับแคลเซียมไม่เพียงพอจะทำให้เนื้อกระดูกบางลงกระดูกพรุนและกระดูกแตกหักได้ง่าย อาหารที่มีแคลเซียมเพียงพอจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับกระดูก (ออเนสด็อคส์, 2560, ออนไลน์) ซึ่งนมผลิตภัณฑ์จากนม รวมถึงปลาที่สามารถเคี้ยวได้ทั้งกระดูกจึงเป็นแหล่งของแคลเซียมที่ดี เช่น ปลากะตัก สำหรับผู้ที่มีอาการแพ้นมวัว แหล่งแคลเซียมที่ได้จากนมและผลิตภัณฑ์จึงไม่เหมาะที่จะนำมารับประทาน เพราะอาจก่อให้เกิดอาการแพ้ถึงขั้นอันตรายต่อชีวิตได้ รองจากถั่วลิสงและถั่วเปลือกแข็งชนิดต่าง ๆ ดังนั้นเพื่อให้ข้าวเกรียบปลามีสารอาหารและมีคุณค่าทางโภชนาการที่มีประโยชน์มากขึ้น จึงได้นำปลาเล็กปลาน้อยที่มีขายในท้องตลาดทั่วไป ซึ่งจัดว่าเป็นปลาที่สามารถรับประทานได้ทั้งตัว มีปริมาณแคลเซียมสูง มาผสมให้เป็นแหล่งของเนื้อปลา และเพื่อเป็นการนำปลาเล็กปลาน้อยมาใช้ประกอบอาหารในรูปแบบที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ให้เป็นผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปลาที่ทุกเพศทุกวัยสามารถรับประทานได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาชนิดและปริมาณปลาเล็กปลาน้อยที่ใช้ในการผลิตข้าวเกรียบปลา
2. เพื่อศึกษาสมบัติทางกายภาพ และทางเคมีของข้าวเกรียบปลาเล็กปลาน้อย
3. เพื่อศึกษาคุณค่าทางโภชนาการและการยอมรับข้าวเกรียบปลา

สมมติฐาน

ชนิดและปริมาณของปลาเล็กปลาน้อยมีผลต่อคุณภาพและการยอมรับของข้าวเกรียบปลา

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาได้เริ่มจากการศึกษากรรมวิธีการผลิตข้าวเกรียบปลาที่มีการเผยแพร่โดยทั่วไปเพื่อคัดเลือกมาใช้ในการผลิตข้าวเกรียบปลาจากปลาเล็กปลาน้อยแล้วทำการศึกษาดังนี้

1. ศึกษาชนิดของปลาเล็กปลาน้อยที่เหมาะสมในการผลิตข้าวเกรียบปลากะตัก โดยคัดเลือกปลาเล็กปลาน้อยที่มีขายในท้องตลาดได้แก่ ปลาข้าวสาร ปลาสายไหม และ ปลากะตัก มาทดแทนเนื้อปลาที่มีอยู่ในส่วนผสมข้าวเกรียบ ในปริมาณร้อยละ 50 และ 100 โดยน้ำหนักปลาทั้งหมดดังแสดงในตารางที่ 1 และมีวิธีการผลิตดังแสดงในภาพที่ 1 โดยปลาเล็กปลาน้อยสามารถเตรียมได้

โดยการนำมาล้างทำความสะอาด ผึ่งให้สะเด็ดน้ำ และนำมาป่นให้ละเอียด เตรียมไว้เพื่อใช้ผสมในข้าวเกรียบปลา แล้วประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัส

ตารางที่ 1 ปริมาณส่วนผสมที่ใช้ในการผลิตข้าวเกรียบปลา

ส่วนผสม (ร้อยละ)	ปลาโอ (Control)	ปลาเล็กปลาน้อย (ร้อยละ)	
		50	100
แป้งมันสำปะหลัง	47.40	47.40	47.40
แป้งสาลี	6.17	6.17	6.17
กระเทียมสับ	3.56	3.56	3.56
พริกไทย	1.19	1.19	1.19
น้ำตาล	2.61	2.61	2.61
เกลือ	1.19	1.19	1.19
น้ำร้อน	23.70	23.70	23.70
เนื้อปลา	14.22	7.11	14.22

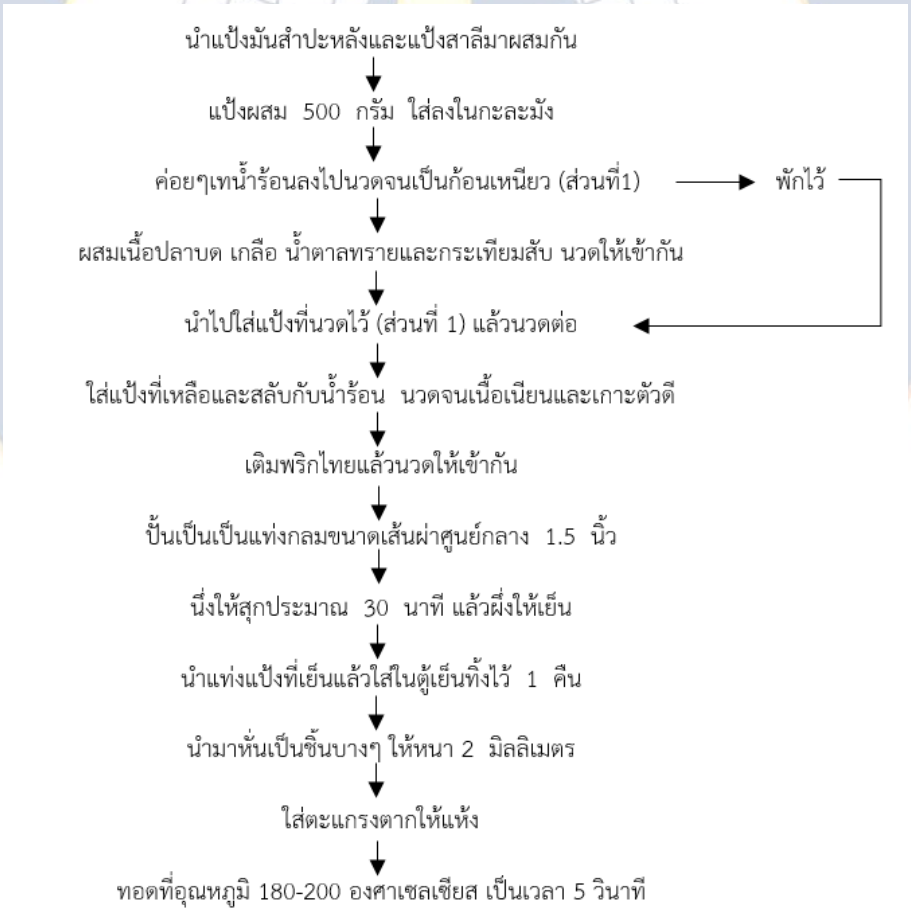

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการผลิตข้าวเกรียบปลา

2. ศึกษาปริมาณปลาเล็กปลาน้อยที่เหมาะสมในการผลิตข้าวเกรียบปลา โดยนำปลาเล็กปลาน้อยที่ผ่านการคัดเลือกในข้อ 1. มาแปรผันปริมาณเป็น ร้อยละ 50, 100 และ 150 โดยน้ำหนักปลาทั้งหมด และทำการประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัส

3. การวิเคราะห์คุณสมบัติทางกายภาพ

3.1 ปริมาณน้ำอิสระ (a_w)

3.2 ค่าสี L* a* b*

3.3 ค่าความแข็ง (Hardness)

4. การวิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมี (AOAC. 2016)

4.1 ปริมาณความชื้น

4.2 ปริมาณโปรตีน

4.3 ปริมาณไขมัน

4.4 ปริมาณเถ้า

4.5 ปริมาณคาร์โบไฮเดรต

5. การวิเคราะห์คุณค่าทางโภชนาการ (AOAC. 2016)

5.1 ปริมาณแคลเซียม

5.2 ปริมาณพลังงานทั้งหมด

6. การประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัส

การประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสใช้ทดสอบการยอมรับทางประสาทสัมผัสแบบ 5 - Point Hedonic Scale จากผู้ทดสอบที่ไม่ผ่านการฝึกฝน จำนวน 90 คน

7. การวิเคราะห์ผลทางสถิติ

7.1 การวิเคราะห์คุณภาพทางกายภาพ และการวิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมี ใช้การวางแผนการทดลองแบบสุ่มตลอด (Completely Random Design) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยวิธีดันแคน (Duncan's new multiple range test) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ95

7.2 การประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัส ใช้การวางแผนการทดลองแบบสุ่มในบล็อกสมบูรณ์ (Randomigzed Complete Block Design) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยวิธีดันแคน (Duncan's new multiple range test) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ95

ผลการวิจัย

1. ศึกษาชนิดและปริมาณของปลาเล็กปลาน้อยในการผลิตข้าวเกรียบปลา

1.1 การศึกษาชนิดของปลาเล็กปลาน้อยที่ใช้ได้แก่ ปลากะตัก ปลาข้าวสาร และปลาสายไหม ในการผลิตข้าวเกรียบปลา โดยทดแทนปริมาณเนื้อปลาทั้งหมดในส่วนผสมของข้าวเกรียบปลาด้วยปลาเล็กปลาน้อยที่มีขายในท้องตลาดทั่วไป และประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสได้ผลดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คุณภาพทางประสาทสัมผัสของข้าวเกรียบปลากะตัก,ปลาข้าวสาร และ ปลาสายไหม

ปลาเล็กปลาน้อย	ร้อยละ	คุณภาพทางประสาทสัมผัส				
		สี	กลิ่นปลา^{ns}	รสชาติ	ความกรอบ	ความชอบโดยรวม
กะตัก	50	3.41±1.13^{bc}	3.40±0.86	3.46±1.08^{bc}	3.63±1.26^{bc}	3.79±1.01^{b}
	100	3.93±0.90^{a}	3.57±1.14	3.82±0.96^{a}	4.03±0.91^{a}	4.17±0.75^{a}
ข้าวสาร	50	3.31±1.13^{bc}	3.41±1.06	3.21±1.18^{cd}	3.32±1.16^{c}	3.44±1.13^{c}
	100	3.18±1.02^{c}	3.61±0.92	3.28±0.97^{cd}	2.80d±1.08^{d}	3.33±0.91^{cd}
สายไหม	50	3.60±1.10^{b}	3.51±1.01	3.70±1.17^{a}	3.71±1.20^{b}	3.94±1.11^{ab}
	100	2.90±1.00^{d}	3.62±1.08	3.08±1.09^{d}	2.61d±1.25^{d}	3.07±1.11^{d}

หมายเหตุ : ตัวอักษร ^{a,b,c} ที่ต่างกันในแนวตั้ง แสดงความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.05$)

จากตารางที่ 2 พบว่าการประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสของข้าวเกรียบจากปลากะตัก , ปลาข้าวสารและปลาสายไหม ในปริมาณร้อยละ 50 และ 100 โดยน้ำหนักปลาทั้งหมด มีคะแนนการยอมรับแตกต่างกัน โดยข้าวเกรียบปลาจากปลาเล็กปลาน้อยได้แก่ปลาข้าวสารและปลาสายไหม ในปริมาณร้อยละ 50 โดยน้ำหนัก จะมีคะแนนการยอมรับมากกว่าปริมาณร้อยละ 100 โดยน้ำหนัก และแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.05$) ส่วนข้าวเกรียบจากปลากะตักในปริมาณร้อยละ 100 โดยน้ำหนัก จะมีคะแนนการยอมรับมากกว่าในปริมาณร้อยละ 50 โดยน้ำหนัก และมีคะแนนการยอมรับทางประสาทสัมผัสมากกว่าข้าวเกรียบปลาจากปลาข้าวสารและปลาสายไหมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.05$) ในทุก ๆ ด้าน ยกเว้นกลิ่นปลาที่ข้าวเกรียบปลาจากปลาทั้งสามชนิดไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$)

ข้าวเกรียบปลาจากปลากะตักในปริมาณร้อยละ 100 โดยน้ำหนัก เป็นข้าวเกรียบที่มีคุณลักษณะที่มีการยอมรับทางประสาทสัมผัสมากที่สุด มีสีเหลืองเข้มขึ้น พอง และ กรอบ จึงได้เลือกปลากะตักไปศึกษาปริมาณที่เหมาะสมเพื่อใช้ผลิตข้าวเกรียบปลาในขั้นตอนต่อไป

1.2 ศึกษาปริมาณปลาเล็กปลาน้อยที่ใช้ในการผลิตข้าวเกรียบปลา โดยใช้ปลาที่ผ่านการคัดเลือกจากข้อ 1.1 คือปลากะตักมาแปรผันปริมาณเป็น ร้อยละ 50, 100 และ 150 โดยน้ำหนัก และประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสได้ผล ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 คุณภาพทางประสาทสัมผัสของข้าวเกรียบจากปลากะตัก ในปริมาณร้อยละ 50, 100 และ150 โดยน้ำหนัก

ปลากะตัก (ร้อยละ)	คุณภาพทางประสาทสัมผัส				
	สี	กลิ่น	รสชาติ	ความกรอบ	ความชอบโดยรวม
50	3.92 ± 0.80^{a}	3.42 ± 1.06^{b}	3.58 ± 0.87^{b}	3.69 ± 0.94^{b}	3.74 ± 0.87^{b}
100	4.12 ± 0.92^{a}	3.91 ± 0.96^{a}	4.14 ± 0.77^{a}	4.31 ± 0.76^{a}	4.27 ± 0.79^{a}
150	3.18 ± 1.14^{b}	2.99 ± 0.86^{c}	2.91 ± 0.88^{c}	2.98 ± 1.08^{c}	2.86 ± 0.84^{c}

หมายเหตุ : ตัวอักษร ^{a,b,c} ที่ต่างกันในแนวตั้ง แสดงความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\leq0.05$)

จากตารางที่ 3 พบว่าการประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสของข้าวเกรียบปลากะตักโดยแปรผันปริมาณร้อยละ 50 ,100 และ150 โดยน้ำหนัก มีค่าระดับคะแนนแตกต่างกันในทุก ๆ ด้าน โดยข้าวเกรียบปลากะตักร้อยละ 100 โดยน้ำหนัก มีคะแนนการยอมรับในด้าน สี กลิ่น(ปลา) รสชาติ ความกรอบ และความชอบโดยรวมมากที่สุดและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\leq0.05$) ข้าวเกรียบปลากะตักที่ผ่านการทอดแล้วจะมีสีเหลืองอ่อน พองและ กรอบ มีกลิ่นปลา และมีรสชาติเค็มเล็กน้อย

2. การวิเคราะห์คุณสมบัติทางกายภาพ

2.1 ปริมาณน้ำอิสระ (aw)

ตารางที่ 4 ปริมาณน้ำอิสระของข้าวเกรียบปลาสูตรควบคุมและข้าวเกรียบปลากะตัก

ข้าวเกรียบปลา	ปริมาณน้ำอิสระ (aw)	
	ข้าวเกรียบปลาดิบ	ข้าวเกรียบปลาพร้อมบริโภค
ควบคุม	0.39±0.000	0.26±0.000
ปลากะตัก	0.58±0.001	0.23±0.005

จากตารางที่ 4 พบว่าปริมาณน้ำอิสระ(aw) ของข้าวเกรียบปลาดิบ ของสูตรควบคุมและปลากะตัก มีค่าเท่ากับ 0.39 และ 0.58 ตามลำดับ ส่วนข้าวเกรียบปลาพร้อมบริโภคสูตรควบคุมและปลากะตัก มีค่าเท่ากับ 0.26 และ 0.23 ตามลำดับ

3.2.2 ค่าสี (L*,a*,b*) และค่าความแข็ง (Hardness)

ตารางที่ 5 ค่า L*,a*,b* และ Hardness ของข้าวเกรียบปลาสูตรควบคุมและข้าวเกรียบปลากะตัก

ข้าวเกรียบปลา	คุณลักษณะทางกายภาพ			
	L*	a*	b*	ค่า Hardness(กรัม)
สูตรควบคุม	27.01±4.93	1.49±0.15	9.82±0.90	562.35±21.12
ปลากะตัก	31.26±0.43	1.11±0.16	11.46±0.65	840.95±95.56

จากตารางที่ 5 พบว่า ข้าวเกรียบปลากะตักมีค่าความสว่าง L* เท่ากับ 31.26 และค่า b* ความเป็นสีเหลืองเท่ากับ 11.46 มากกว่าข้าวเกรียบปลาสูตรควบคุม ส่วนค่าความเป็นสีแดง a* มีค่าเท่ากับ 1.11 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าข้าวเกรียบปลาสูตรควบคุม จึงทำให้ข้าวเกรียบปลากะตักมีสีเหลืองอ่อนมากกว่าข้าวเกรียบปลาสูตรควบคุมซึ่งมีสีเข้มกว่า

ส่วนค่าความแข็ง (Hardness) ของข้าวเกรียบปลาสูตรควบคุม มีค่าเท่ากับ 562.35 กรัม ซึ่งน้อยกว่าข้าวเกรียบปลากะตัก ที่มีค่าเท่ากับ 840.95 กรัม โดยค่าความแข็ง (Hardness) เป็นค่าที่แสดงถึงความกรอบของข้าวเกรียบถ้าค่า Hardness มากแสดงว่าข้าวเกรียบจะมีเนื้อสัมผัสที่แข็งแต่ถ้าข้าวเกรียบมีค่า Hardness น้อยแสดงว่าข้าวเกรียบจะมีความกรอบ ดังนั้นข้าวเกรียบปลากะตักมีค่าความแข็ง (Hardness) มากกว่าข้าวเกรียบปลาสูตรควบคุม จึงทำให้ข้าวเกรียบปลากะตักมีลักษณะกรอบและแข็งมากกว่าสูตรควบคุม

3. การวิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมีและคุณค่าทางโภชนาการ

ตารางที่ 6 องค์ประกอบทางเคมีของข้าวเกรียบปลาพร้อมบริโภคสูตรควบคุมและข้าวเกรียบปลากะตักปริมาณ 100 กรัม

องค์ประกอบทางเคมี	ข้าวเกรียบปลาพร้อมบริโภค	
	ควบคุม	ปลากะตัก
ความชื้น (ร้อยละ)	2.74	2.85
โปรตีน (ร้อยละ)	5.06	5.23
ไขมัน (ร้อยละ)	30.97	29.59
เถ้า (ร้อยละ)	1.84	2.62
คาร์โบไฮเดรต (ร้อยละ)	59.39	59.71
แคลเซียม (มิลลิกรัม)	45.12	227.78
พลังงาน (กิโลแคลอรี่)	536.53	526.07

จากตารางที่ 6 พบว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมีของข้าวเกรียบปลาสูตรควบคุมและข้าวเกรียบปลากะตักปริมาณ 100 กรัม มีปริมาณความชื้นร้อยละ 2.74, 2.85 เถ้าร้อยละ 1.84, 2.62 โปรตีนร้อยละ 5.06, 5.23 ไขมันร้อยละ 30.97, 29.59 และคาร์โบไฮเดรตร้อยละ 59.39, 59.71 ตามลำดับ นอกจากนี้มีปริมาณแคลเซียม เท่ากับ 45.12, 227.78 มิลลิกรัม และมีปริมาณพลังงานเท่ากับ 536.53, 526.02 กิโลแคลอรี่ ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการทดลองการผลิตข้าวเกรียบปลาจากปลากะตัก ในปริมาณร้อยละ 100 โดยน้ำหนัก พบว่าข้าวเกรียบปลามีคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสในด้าน สี กลิ่น รสชาติ ความกรอบ และความชอบโดยรวม ที่ได้รับการยอมรับมากที่สุด ข้าวเกรียบปลากะตักที่ผ่านการทอดแล้วจะมีสีเหลืองอ่อน กรอบ ฟู มีกลิ่นปลา และมีรสชาติเค็มเล็กน้อย เนื่องจากปลากะตักที่นำมาใช้เป็นวัตถุดิบหลักมีสีน้ำตาลอ่อน และยังมีส่วนประกอบอื่น ๆ ของข้าวเกรียบปลาได้แก่ แป้งมันสำปะหลัง, เนื้อปลากะตักและน้ำตาล ที่สามารถเกิดปฏิกิริยาสีน้ำตาลเมื่อได้รับความร้อนจากการทอดและการออกซิเดชันของไขมันทำให้น้ำมันมีสีคล้ำลง เมื่อข้าวเกรียบดูดซับน้ำมันเข้าไปจะทำให้สีของข้าวเกรียบมีสีเหลืองเข้มมากยิ่งขึ้น และมีกลิ่นเฉพาะตัวเมื่อใส่ในปริมาณที่ต่างกัน ทำให้มีกลิ่นเฉพาะตัวของปลากะตักชัดเจนขึ้นอีกทั้งตัวปลากะตักเองมีรสเค็มเพราะเป็นปลาที่ผ่านกระบวนการต้มด้วยน้ำเกลือแล้วทำให้แห้ง เมื่อนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตข้าวเกรียบปลาจึงส่งผลให้ข้าวเกรียบปลากะตักมีรสเค็มเพิ่มขึ้น

เล็กน้อย อีกทั้งเนื้อสัมผัสที่พอง กรอบ เมื่อเทียบกับข้าวเกรียบจากปลาข้าวสารและปลาสายไหม พบว่าข้าวเกรียบจากปลากะตักมีความพอง กรอบมากกว่าปลาข้าวสารและปลาสายไหม เนื่องจากปลาข้าวสาร และ ปลาสายไหม (Tiny Anchovy) เป็นลูกปลากระตักที่ชาวประมงนิยมจับเพื่อนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ปลา โดยเฉพาะปลาข้าวสารอบกรอบ ปลาข้าวสารทอด ทำให้รับประทานได้ทั้งตัว ใช้ปรุงอาหาร ใช้เป็นวัตถุดิบสำคัญสำหรับทำน้ำปลา น้ำบูดู และปลาป่นสำหรับอาหารสัตว์ ปลาข้าวสาร เป็นปลาทะเลขนาดเล็กที่นิยมบริโภคทั้งในประเทศ และต่างประเทศ เนื่องจากปลาข้าวสารสามารถทานได้ทั้งตัว มีกระดูกอ่อน ไม่มีก้าง และมีโปรตีนสูง (ปศุสัตว์.com. ม.ป.ป., ออนไลน์) จากการศึกษาของ นัจญ์มีย์ สะอะ, รอมลี เจะดอเลาะ และอัซมาน อาแด (2558) รายงานว่า โปรตีนเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อคะแนนการทดสอบทางด้านประสาทสัมผัส จากการศึกษาปริมาณโปรตีนและเส้นใยในผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบกากถั่วเหลืองทดแทนเนื้อปลาพบว่าปริมาณโปรตีนและปริมาณเส้นใยเพิ่มขึ้นตามอัตราการทดแทนกากถั่วเหลืองที่เพิ่มขึ้นทำให้โปรตีนจับตัวกับโมเลกุลของแป้ง ส่งผลต่อโครงสร้างของแป้งในข้าวเกรียบไม่สามารถขยายตัวได้และมีอัตราการพองตัวลดลง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (Nurul, H., Ang, L.L., Chung, X.Y. and Herpandi, 2010) ว่าการเติมเนื้อปลาและก้างปลาลงไป ผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบปริมาณที่มากขึ้นจะทำให้การพองตัวหรือขยายตัวของข้าวเกรียบลดลง ดังนั้นข้าวเกรียบปลาจากปลากะตักในปริมาณร้อยละ 100 โดยน้ำหนักมีคะแนนการยอมรับทางประสาทสัมผัสในทุก ๆ ด้านมากกว่าการใช้ปลาข้าวสารและปลาสายไหม จึงทำให้ปลากะตักเหมาะสำหรับการนำไปใช้ผลิตข้าวเกรียบปลาต่อไปได้

ปริมาณน้ำอิสระที่มีอยู่ในข้าวเกรียบปลากะตักมีผลต่อการพองตัวของข้าวเกรียบปลากะตัก ในการผลิตข้าวเกรียบจึงจำเป็นต้องควบคุมความชื้นของข้าวเกรียบให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมและสม่ำเสมอ การพองตัวของข้าวเกรียบปลากะตักมีสาเหตุจากการใช้แป้งมันสำปะหลัง ซึ่งนิยมใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตข้าวเกรียบเพราะมีอะไมโลสประมาณร้อยละ 17 เม็ดแป้งสามารถดูดน้ำได้อย่างรวดเร็วและแตกตัวได้ง่าย ทำให้แป้งเปียกใสและหนืด เมื่อแป้งเย็นตัวลงจะเกิดเจลเล็กน้อย เมื่อนำไปทอดจึงทำให้ข้าวเกรียบปลากะตักในปริมาณร้อยละ 100 โดยน้ำหนัก มีลักษณะของข้าวเกรียบที่พองและกรอบ ซึ่งสอดคล้องกับการใช้แป้งมันสำปะหลังปริมาณมากในผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบมีการพองตัวและส่งผลทำให้ผลิตภัณฑ์กรอบและเปราะง่าย

เมื่อนำข้าวเกรียบปลากะตักมาวิเคราะห์คุณภาพทางกายภาพและเคมีเปรียบเทียบกับข้าวเกรียบปลาสูตรควบคุม พบว่า ข้าวเกรียบปลาสูตรควบคุมและข้าวเกรียบปลากะตักแบบดิบที่ไม่ผ่านการทอดจะมี aw เท่ากับ 0.39 และ 0.58 ส่วนข้าวเกรียบปลาพร้อมบริโภค มีค่า aw เท่ากับ 0.26 และ 0.23 ตามลำดับ ซึ่งค่า aw นี้อยู่ในช่วงที่เชื้อจุลินทรีย์ชนิดต่างๆ ไม่สามารถเจริญเติบโตได้ โดยจุลินทรีย์ในอาหารส่วนใหญ่จะเจริญเติบโตที่ aw สูงกว่า 0.7 ในขณะที่ราทนความแห้งสูง (*Xerophilic molds*) เจริญเติบโตได้ดีในช่วง aw 0.70-0.75 และยังคงอยู่ได้จนถึง aw 0.65 ที่ aw

ต่ำกว่า 0.65 ราจะหยุดเจริญเติบโตโดยสิ้นเชิง ยีสต์ส่วนใหญ่จะไม่เจริญเติบโตที่ aw ต่ำกว่า 0.87 แต่ยีสต์ที่ทนความเข้มข้นของน้ำตาลสูง (*Osmophilic yeast*) ยังคงอยู่ได้จนถึง aw 0.6 อย่างไรก็ตาม ยีสต์เหล่านี้ไม่ใช่สาเหตุสำคัญทำให้อาหารเสีย และแบคทีเรียบางชนิดยังคงเจริญเติบโตได้จนถึง aw 0.97 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริเนตร ขุนทอง และอรวรรณ หลายประดิษฐ์ (ม.ป.ป., ออนไลน์) ได้รายงานว่า ปลากะตักแห้งที่ใช้เป็นวัตถุดิบ (*Stolepholus spp.*) มีปริมาณความชื้นและปริมาณน้ำอิสระอยู่ในชวงร้อยละ 2.78-5.36 และ 0.244-0.494 โดยน้ำอิสระในอาหารนี้มีผลต อลักษณะเนื้อสัมผัสและการเก็บรักษาอาหารอยางมากเนื่องจากน้ำเปนตัวการสำคัญในการกอใหเกิด การเปลี่ยนแปลงทางเคมีและชีวเคมีของอาหารรวมทั้ง ความเหมาะสมตอการเจริญเติบโตของจุลินท รียซึ่งกอใหเกิดการเนาเสียของอาหาร ส่วนปฏิกิริยาลิปิดออกซิเดชันในอาหารจะเกิดได้ดี เนื่องจาก ความเข้มข้นของลิปิดเพิ่มขึ้นเมื่อน้ำถูกกำจัดออก การเติมน้ำจะช่วยป้องกันปฏิกิริยาดังกล่าวได้ พอควร ที่ความชื้นสูงหรือที่ aw สูงขึ้น (aw = 0.55-0.85)

ข้าวเกรียบปลากะตักมี L* ค่าความสว่าง เท่ากับ 31.26 และ b* ค่าความเป็นสีเหลืองเท่ากับ 11.46 ซึ่งมากกว่าข้าวเกรียบปลาสูตรควบคุม ส่วน a* ค่าความเป็นสีแดงมีค่าเท่ากับ 1.11 มีค่าน้อยกว่า ข้าวเกรียบปลาสูตรควบคุม เนื่องจากข้าวเกรียบปลาสูตรควบคุมใช้เนื้อปลาโอหรือปลาทูน่านั้นเป็นปลาที่ ว่ายน้ำเก่งมาก เร็วและอึด ทำให้มีไมโอโกลบินสะสมอยู่ในกล้ามเนื้อปริมาณมาก นอกจากนี้ยังมีฮีม (heme) ซึ่งเป็นสารที่จับกับออกซิเจนและเป็นรงควัถตุที่มีสีแดง จึงทำให้กล้ามเนื้อของสัตว์บกหลายชนิด ที่ต้องเดินและวิ่งมากๆ ดังเช่น พวกเนื้อวัว เนื้อหมู รวมถึงปลาทะเลลึก อย่างปลาทูน่า ปลาดาบ ปลาฉลาม ที่ต้องว่ายน้ำมากๆ มีกล้ามเนื้อที่ค่อนข้างแข็งและเป็นสีแดงไปด้วย (เจษฎา เด่นดวงบริพันธ์, 2559, ออนไลน์) ซึ่งสอดคล้องกับ (นิธิยา รัตนาปนนท์ และพิมพ์เพ็ญ พรเฉลิมพงศ์, 2010, ออนไลน์) ไมโอโกลบิน (myoglobin) เป็นโปรตีนที่มีโครงสร้างเป็นแบบทรงกลม (globular protein) พบใน ธรรมชาติ เป็นรงควัตถุ (pigment) ในกล้ามเนื้อสัตว์ ที่ทำให้เนื้อสัตว์มีสีแดง หรือสีชมพู ปริมาณเม็ดสี จะขึ้นอยู่กับชนิดของสัตว์ เช่น เนื้อหมูมีปริมาณไมโอโกลบิน น้อยกว่าเนื้อวัว และอายุของสัตว์ โดยสัตว์ที่มีอายุมากจะมีไมโอโกลบินมากกว่าสัตว์ที่มีอายุน้อย นอกจากนี้ยังรวมถึงกระบวนการทอด ข้าวเกรียบปลาด้วยอุณหภูมิสูงทำให้เกิดการเสียสภาพและเกิดการออกซิเดชันของโปรตีนจากปลาซึ่ง ทำให้ผลิตภัณฑ์มีสีเข้มขึ้น การก่อตัวของสารประกอบสีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของ H_2O ที่ปล่อย ออกมาจากกรดอะมิโนและในปฏิกิริยาเมลลาร์ด (Maillard reaction) (Sikorski and Pan, 1994) โดย Ngadi, Li, and Oluka. (2007) ระบุการลดลงของค่า L* ในตัวอย่างอาหารทอดอาจมาจากการ เกิดสีน้ำตาลโดยปฏิกิริยาเมลลาร์ด (Maillard reaction) และคาราเมล (Caramelization) จากการ ทอดที่อุณหภูมิสูง อัตราการเกิดปฏิกิริยาเมลลาร์ดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทางสารเคมีของอาหาร ค่า aw ค่า pH และอุณหภูมิของการเกิดปฏิกิริยา เนื่องจากความแตกต่างระหว่างตัวอย่างมีปริมาณ โปรตีนเท่านั้นที่แตกต่างกัน ปริมาณโปรตีนเป็นตัวกำหนดระดับของการสูญเสียของค่า L* การสูญเสีย

ค่า L* จะสูงกว่าในตัวอย่างที่มีสัดส่วนปลาเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 11.6 ที่อัตราส่วนแป้งปลา 2.5:1 เทียบกับร้อยละ 6.8 ที่อัตราส่วนแป้งปลา 1:1). อย่างไรก็ตาม มีการสูญเสีย L* ค่าความสว่างบ้างในระหว่างกระบวนการทอด จึงทำให้ข้าวเกรียบปลานั้นมี a* ค่าความเป็นสีแดงมากขึ้น ส่วนข้าวเกรียบปลากะตักนั้นมีปลากะตักแห้งเป็นวัตถุดิบนั้นมีความชื้นน้อย (Dry food) แต่สามารถเกิดปฏิกิริยาสีน้ำตาลแบบไม่อาศัยเอนไซม์ (Nonenzymatic browning) ได้ และค่า aw ของข้าวเกรียบปลากะตักแบบดิบมีค่าเท่ากับ 0.58 ซึ่งปฏิกิริยาจะเกิดได้สูงสุดในช่วง aw ประมาณ 06-0.8 โดยความชื้นหรือปริมาณน้ำที่เพิ่มมากขึ้นทำให้เอนไซม์และสับสเตรตเคลื่อนย้ายได้ง่าย (นิธิยา รัตนาปนนท์, 2551, หน้า 23) จึงทำให้ข้าวเกรียบปลาจากปลากะตักมีสีเหลืองอ่อน

ส่วนค่าความแข็ง (Hardness) ของข้าวเกรียบปลาสูตรควบคุม มีค่าเท่ากับ 562.35 กรัม ซึ่งน้อยกว่าข้าวเกรียบปลากะตัก ที่มีค่าเท่ากับ 840.95 กรัม แสดงถึงข้าวเกรียบปลาสูตรควบคุมมีความกรอบส่วนข้าวเกรียบปลากะตักมีความกรอบและแข็งที่มากกว่าสูตรควบคุม ข้าวเกรียบปลามีส่วนผสมของแป้งและเนื้อปลาเป็นองค์ประกอบหลัก โดยใช้แป้งมันสำปะหลังเป็นส่วนที่ทำให้ได้ลักษณะของข้าวเกรียบปลาที่พอง และกรอบ แป้งมีองค์ประกอบที่สำคัญที่มีผลต่อการพองตัวของข้าวเกรียบ คือ อะไมโลสและอะไมโลเพคติน การพองตัวของผลิตภัณฑ์จะขึ้นอยู่กับสัดส่วนของอะไมโลสและอะไมโลเพคตินในเม็ดแป้ง หากมีปริมาณอะไมโลเพคตินสูงจะทำให้ผลิตภัณฑ์มีการพองตัวดี แป้งที่มีอะไมโลสสูงการเกิดเจลมีความหนืดมากส่งผลให้การพองตัวของข้าวเกรียบไม่ดีและจะทำให้ผลิตภัณฑ์มีเนื้อสัมผัสแข็งและมีข้อจำกัดในการพองตัว ส่วนแป้งที่มีอะไมโลเพคตินสูงเม็ดแป้งแตกตัวได้ง่ายเมื่อทำข้าวเกรียบจะพองตัวได้มากและยังช่วยให้ผลิตภัณฑ์พองตัวมีลักษณะโปร่งเบา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปราณิศา เชื้อโพธิ์หัก, นงนุช รักสกุลไทย และดวงเดือน กุลวิลัย (2541) ที่รายงานว่าการใช้แป้งข้าวสาลีในปริมาณเพิ่มขึ้นมีผลให้อัตราการพองตัวของข้าวเกรียบลดลง เนื่องจากแป้งข้าวสาลีมีปริมาณของโปรตีนเป็นองค์ประกอบเพิ่มสูงขึ้น ทำให้โปรตีนจับกับโมเลกุลของแป้งทำให้แป้งไม่สามารถขยายตัวได้ เมื่อนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตข้าวเกรียบปลาจึงให้ลักษณะเนื้อแน่น แข็ง นอกจากนี้ยังรวมถึงปริมาณน้ำที่อยู่ในข้าวเกรียบปลาถ้ามีปริมาณน้ำมากเกินไปจะทำให้ข้าวเกรียบมีลักษณะเหนียวด้าน ไม่พองและไม่กรอบ ซึ่งค่า aw ของข้าวเกรียบปลาสูตรควบคุมและปลากะตักแบบดิบให้ผลสอดคล้องกับความกรอบของข้าวเกรียบหลังผ่านการทอดและการยอมรับของผู้บริโภค ดังนั้นส่วนประกอบของข้าวเกรียบปลาสูตรควบคุมและข้าวเกรียบปลากะตักมีปริมาณเท่ากันแต่จะแตกต่างกันที่ชนิดของปลา มีส่วนประกอบของโปรตีนไม่เท่ากัน ซึ่งมีความสำคัญส่งผลต่อคุณภาพของข้าวเกรียบปลาทำให้ข้าวเกรียบปลากะตักมีความแข็งมากกว่าสูตรควบคุมที่มีลักษณะกรอบ และนุ่ม

การวิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมีของข้าวเกรียบปลาสูตรควบคุมและข้าวเกรียบปลากะตักในปริมาณ 100 กรัม มีปริมาณความชื้นร้อยละ 2.74, 2.85 เถ้าร้อยละ 1.84, 2.62 โปรตีนร้อยละ

5.06, 5.23 ไขมันร้อยละ 30.97, 29.59 และคาร์โบไฮเดรตร้อยละ 59.39, 59.71 ตามลำดับ โดยปริมาณความชื้นของข้าวเกรียบปลาพร้อมบริโภคมีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานของข้าวเกรียบคือต้องมีความชื้นไม่เกินร้อยละ 4 โดยน้ำหนัก (สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, 2554, ออนไลน์) ทำให้ข้าวเกรียบปลาสามารถเก็บรักษาได้นานขึ้นและยังคงลักษณะของข้าวเกรียบได้ ข้าวเกรียบปลากะตักมีปริมาณโปรตีนมากกว่า และมีปริมาณไขมันน้อยกว่าสูตรควบคุม เนื่องจากสูตรควบคุมใช้เนื้อปลาโอสดมีสีแดงเข้ม ส่วนปลากะตักมีเนื้อเป็นสีขาวและผ่านการอบแห้งมาแล้วเมื่อนำมาใช้เป็นส่วนผสมที่มีน้ำหนักเท่ากัน ทำให้ปลากะตักแห้งมีปริมาณที่มากกว่าทำให้ข้าวเกรียบปลากะตักจึงมีปริมาณโปรตีนที่มากกว่าด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ (Nurul et al., 2009, p.161) รายงานว่า การเพิ่มสัดส่วนของปลาไม่เพียงเพิ่มปริมาณโปรตีน แต่ยังเพิ่มปริมาณไขมันแต่มีระดับการเพิ่มขึ้นต่างกัน และแป้งไม่ได้เป็นแหล่งของไขมัน ปริมาณไขมันของแป้งมันสำปะหลังและแป้งสาคูมีเพียงร้อยละ 0.1 เมื่อปริมาณโปรตีนเพิ่มขึ้น ปริมาณคาร์โบไฮเดรตจะลดลงโดยการเพิ่มสัดส่วนของปลา อย่างไรก็ตามปริมาณคาร์โบไฮเดรตยังคงเป็นส่วนประกอบหลักของข้าวเกรียบปลา Huda et al. (2007) รายงานว่าข้าวเกรียบปลาในทางการค้ามีคาร์โบไฮเดรตอยู่ในช่วงร้อยละ 65-80 ปริมาณคาร์โบไฮเดรตที่สูงและต่ำเป็นผลมาจากการทดแทนแป้งมันสำปะหลังที่สำคัญกับปลาเพื่อให้ผลิตภัณฑ์อาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการมากขึ้น ส่วนปริมาณไขมันในข้าวเกรียบปลากะตักนั้นมีส่วนประกอบมาจากตัวปลาที่เป็นวัตถุดิบ ซึ่งสอดคล้องกับ (Nurul et al., 2009, p.161) ได้รายงานว่า ปริมาณไขมันที่เพิ่มนั้นขึ้นอยู่กับชนิดของปลา ปลาที่มีไขมันสูง (มีไขมัน มากกว่าร้อยละ 8 และปลาไม่ติดมันน้อยกว่า (มีไขมันน้อยกว่าร้อยละ 4) ซึ่งปลากะตักจัดเป็นปลาขนาดเล็กที่มีปริมาณไขมันต่ำ ส่วนน้ำมันสำหรับทอดโดยส่วนใหญ่ปริมาณไขมันจะมาจากน้ำมันที่ใช้ทอดข้าวเกรียบ ในระหว่างที่ทอดนั้นข้าวเกรียบจะขยายตัวขึ้น เกิดรูพรุนและทำให้น้ำมันเข้าไปแทนที่ในช่องว่างและรูพรุนที่เกิดขึ้น (Guillaumin, R, 1988) จึงทำให้ข้าวเกรียบปลากะตักมีความพอง กรอบ รับประทานง่าย นอกจากนี้ข้าวเกรียบปลากะตักในปริมาณ 100 กรัม มีปริมาณแคลเซียมเท่ากับ 227.78 มิลลิกรัม ซึ่งมีปริมาณเพิ่มขึ้นจากข้าวเกรียบปลาสูตรควบคุม คือ 45.12 มิลลิกรัม เนื่องจากปลากะตักเป็นแหล่งของแคลเซียมจัดเป็นปลาเล็กปลาน้อยที่สามารถรับประทานได้ทั้งตัว มีส่วนของกระดูกและก้างปลาผสมอยู่ด้วย ซึ่งจากการวิเคราะห์คุณค่าทางโภชนาการของปลากะตักแห้ง 100 กรัม ประกอบไปด้วยสารอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย คือ โปรตีน 70.1 กรัม แคลเซียม 1333.26 มิลลิกรัม และไอโอดีน 304.85 ไมโครกรัม (สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา, 2551) เมื่อนำมาใช้เป็นส่วนผสมแทนปลาโอในการผลิตข้าวเกรียบปลา จึงทำให้ข้าวเกรียบปลากะตักมีปริมาณแคลเซียมที่มากกว่าการใช้เนื้อปลาโอเป็นส่วนผสมถึง 5 เท่า และข้าวเกรียบปลากะตักยังมีค่าพลังงานทั้งหมดต่ำกว่าข้าวเกรียบปลาสูตรควบคุม 10 กิโลแคลอรี่

ข้าวเกรียบปลาจากปลากะตักในปริมาณร้อยละ 100 โดยน้ำหนัก สามารถนำมาใช้แทนเนื้อปลาสดในการผลิตข้าวเกรียบปลาได้ ให้ลักษณะของข้าวเกรียบที่ดีมีการพอง ฟู กรอบ มีกลิ่นและรสชาติเฉพาะของปลาไม่คาว มีคุณค่าทางโภชนาการจากปริมาณโปรตีนและแคลเซียมที่เพิ่มขึ้น และยังให้พลังงานที่ต่ำกว่าข้าวเกรียบปลาโดยทั่วไป และยังสามารถเพิ่มความหลากหลายในการบริโภคปลาเล็กปลาน้อยให้เป็นทางเลือกสำหรับผู้ที่มีความต้องการแคลเซียม หรือผู้ที่มีอาการแพ้โปรตีนในนมแต่ต้องการแคลเซียมให้รับประทานได้ รวมทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดผลิตภัณฑ์จากปลากะตักลดปัญหาการส่งออกปลากะตักไปในต่างประเทศได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยครั้งนี้

1.1 ข้าวเกรียบที่ทำจากแป้งมันสำปะหลังล้วน ๆ จะมีความหนาแน่นต่ำ มีความพองตัวมาก ลักษณะกรอบเบาแต่กรอบไม่นาน การผสมแป้งข้าวเจ้าหรือแป้งสาลีทดแทนแป้งมันสำปะหลังบางส่วนจะทำให้ก้อนแป้งหลังการนึ่งคงรูป เมื่อนำไปทอดจะมีรูพรุนขนาดเล็ก เนื้อแน่น การพองตัวจะลดลงแต่ความกรอบจะอยู่ได้นาน

1.2 การเติมน้ำเดือดลงในส่วนผสมเพื่อให้สามารถนวดแป้งเป็นก้อนโดได้ การเติมน้ำเดือดจะทำให้แป้งบางส่วนสุกสามารถนวดให้เป็นเนื้อเดียวกัน หากใช้น้ำเย็นหรือน้ำอุ่นอุณหภูมิของน้ำไม่สูงพอที่จะทำให้แป้งบางส่วนสุก และเม็ดแป้งไม่อุ้มน้ำมากพอที่จะทำให้แป้งสุกสมบูรณ์ระหว่างนึ่งก้อนแป้งจะไม่สุกใสตลอดแท่ง (แม้ว่าจะนึ่งด้วยระยะเวลานาน ตรงกลางแท่งของก้อนแป้งจะมีลักษณะเป็นสีขาวขุ่นซึ่งจะไม่พองขยายเมื่อนำไปทอด

1.3 การนวดเป็นขั้นตอนสำคัญขั้นตอนหนึ่ง การนวดให้เนื้อแป้งเนียนจนส่วนผสมทั้งหมดเป็นเนื้อเดียวกันจะทำให้ลักษณะปรากฏของข้าวเกรียบทอดมีรูพรุนสม่ำเสมอ พองตัวดี

1.4 การนึ่งทำให้แป้งเม็ดสุกเกิดเจลาติไนเซชันซึ่งจะทำให้เซลล์ของเม็ดแป้งแตก การนึ่งก้อนแป้งด้วยลังถึงที่มีฝาปิดสนิทอุณหภูมิ 100 องศาเซลเซียส ใช้เวลา 30-45 นาที ก็เพียงพอทำให้แป้งสุกได้ หากลังถึงปิดฝาไม่สนิททำให้ความดันไอน้ำลดลง อุณหภูมิลดลง จะทำให้ก้อนแป้งเกิดเจลาติไนเซชันไม่สมบูรณ์

2. ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากข้าวเกรียบเป็นอาหารที่มีส่วนประกอบของน้ำมันจึงควรที่จะศึกษาการเปลี่ยนแปลงและอายุการเก็บรักษาข้าวเกรียบปลากระตัก

2.2 ศึกษาการลดพลังงานทั้งหมดของข้าวเกรียบปลากะตักให้น้อยลงเพื่อให้บริโภคได้มากขึ้นและได้รับปริมาณแคลเซียมที่เพิ่มขึ้นด้วย หรือศึกษาวิธีการเพิ่มปริมาณแคลเซียมให้เพียงพอต่อหนึ่งหน่วยบริโภค

เอกสารอ้างอิง

เจษฎา เด่นดวงบริพันธ์. (2559). **"ทูน่าปลอม" เนื้อแดงฉ่ำ หลังแชร์ว่อนเน็ต.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.sanook.com/news/2001139/ (วันที่ค้นข้อมูล : 21 ตุลาคม 2559)

นิธิยา รัตนาปนนท์. (2551). **เคมีอาหาร.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

นิธิยา รัตนาปนนท์ และพิมพ์เพ็ญ พรเฉลิมพงศ์. (2010). **Myoglobin/ไมโอโกลบิน.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.foodnetworksolution.com/wiki/word/1298/myoglobin. (วันที่ค้นข้อมูล : 20 ตุลาคม 2559)

นิศานาถ ตัณฑัยย์. ม.ป.ป. **การจำแนกปลากะตักสกุล Encrasicholina และ Stolephorus**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.fisheries.go.th/quality/ปลากะตัก.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 15 ตุลาคม 2559)

นัจญ์มีย์ สะอะ, รอมลี เจะดอเลาะ และอัซมาน อาแด. (2558). การผลิตและสมบัติของข้าวเกรียบปลาเสริมกากถั่วเหลือง. **วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต.** 3(3), 351-359.

ปศุสัตว์.คอม. ม.ป.ป. **ปลาข้าวสาร/ปลาสายไหม และประโยชน์จากปลาข้าวสาร.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://pasusat.com/ปลาข้าวสาร/ (วันที่ค้นข้อมูล : 15 ตุลาคม 2559)

ปราณิศา เชื้อโพธิ์หัก, นงนุช รักสกุลไทย และดวงเดือน กุลวิลัย. (2541). การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบกุ้ง. **วารสารอาหาร**, 28(2): 125-132.

วิภาดา มุนินทร์นพมาศ และภารดี พละไชย. (2554). **การพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารพื้นบ้านชายแดนใต้ : หัวข้าวเกรียบ (ปาลอ-กรือโป๊ะ)** (รายงานผลการวิจัย). ยะลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

วิทย์ ธารชลานุกิจ. (2522, กุมภาพันธ์-มีนาคม). ปลาเป็ด-แปรรูปอาหารโปรทีนสำหรับปลาดุก. **วารสารเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.** 24(1), 1-31.

ศิริเนตร ขุนทอง และอรวรรณ หลายประดิษฐ์. ม.ป.ป. **ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณน้ำอิสระกับความชื้นในผลิตภัณฑปลาแหง.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.fisheries.go.th/rgm-samutsa/download/บทคัดย่อ_คำนำ_เนื้อหา_AW.pdf. (วันที่ค้นข้อมูล 23 ธันวาคม 2561).

ออเนสด็อคส์. 2560. **กินป้องกันกระดูกพรุน.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.honestdocs.co. (วันที่ค้นข้อมูล 6 ธันวาคม 2561).

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. (2554). **มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนข้าวเกรียบ.** [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : https://tcps.tisi.go.th/pub/tcps107_54.pdf (วันที่ค้นข้อมูล 26 ธันวาคม 2561).

สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา. (2551). เอกสารแผ่นพับหมายเลข 5 /2551 **ปลากะตักแห้งพระราชทาน**. กรุงเทพฯ : สวนจิตรลดา

AOAC. 2016. **Official Methods of Analysis of AOAC International**. 20th ed. The Association of Official Analytical Chemists, Gaithersburg, Maryland.

Guillaumin, R. (1988). Frying of food: principles, changes, new approaches. pp. 28-112. In Varela, G. Bender, A.E. and Morton, I.D., eds. Kinetics of fat penetration in food. VCH-Ellis Horwood, Chichester, England.

Huda, N., Ismail, N., Leng, A. L. and Yee, C. X. (2007). Chemical composition, colour and linear expansion properties of commercial fish cracker. 12th **Asian Chemical Congress,** Kuala Lumpur 23-25 August 2007.

Mohamed, S., Abdullah, N. & Muthu, M.K. (1988). Physical properties of keropok (fried crisps) in relation to the amylopectin content of starch flour. **Journal for Agriculture and Food Chemistry,** 49: 369 - 377.

Ngadi, M., Li, Y. and Oluka, S. (2007). Quality changes in chicken nuggets fried in oils with different degrees of hydrogenation. **LWT-Food Science and Technology**, .01.004.

Nurul, H., Ang, L.L., Chung, X.Y. and Herpandi. (2010). Chemical composition, colour and linear expansion properties of Malaysian commercial fish cracker (keropok). **Asia Journal of Food and Agro-Industry**, 3(5): 473-482.

Nurul, H., Boni, I. and Noryati, I. (2009). The effect of different ratios of Dory fish to tapioca flour on the linear expansion, oil absorption, colour and hardness of fish crackers. **International Food Research Journal**, 16: 159-165.

Sikorski, Z. E. and Pan, B. S. (1994). The effect of heat induced changes in nitrogenous constituents on the properties of seafoods. In Sikorski, Z. E., Pan, B. S., and Shahidi, F. (Eds.). **Seafood Proteins**, p. 84-98. New York: Chapman & Hall.

ตู้อบแห้งสมุนไพรอัตโนมัติ

Automatic Herb Dryer Cabinet

อภิศักดิ์ ขันแก้วหล้า[1] และ อำไพ สงวนแวว[2]
Apisak Khankaewla and Ampai Sanguanwaew

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ ได้นำเสนอการพัฒนาตู้อบแห้งสมุนไพรที่ใช้พลังงานความร้อนแบบดั้งเดิมที่ยังต้องมีการควบคุมดูแลในการอบโดยใช้แรงงานมนุษย์ ซึ่งจะทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพตัวยาและสีของสมุนไพร ที่ขาดมาตรฐานความแน่นอนด้านคุณภาพของสมุนไพร โดยในพัฒนาในครั้งนี้ ได้ใช้ระบบไมโครโปรเซสเซอร์สั่งการตู้อบแห้ง เพื่อการอบแห้งสมุนไพรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และทำให้มีความสะดวกในการควบคุมค่าอุณหภูมิและเวลาการอบ ตามความเหมาะสมกับชนิดของสมุนไพร เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ทางคณะผู้วิจัยได้เริ่มทำการทดลองจากการพัฒนาตู้อบแห้งสมุนไพร ของชมรมแพทย์แผนไทยหมอพื้นบ้าน จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งตู้อบเดิมนั้น ใช้พลังงานความร้อนจากแก๊สหุงต้ม โดยใช้แรงงานมนุษย์ และในการปฏิบัติงานนั้นเกิดความยากลำบาก และบางครั้งยังทำให้การอบสมุนไพรเกิดความเสียหาย ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาตู้แห้งอบสมุนไพร (ซึ่งมีอยู่แล้ว) โดยการสร้างชุดกล่องควบคุม เพื่อสามารถควบคุมการอบสมุนไพรได้โดยอัตโนมัติ ซึ่งคาดหวังว่าจะทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพที่แน่นอน และมีศักยภาพในการอบแห้งสมุนไพร อย่างมีความน่าเชื่อถือได้

ผลการวิจัยโดยการนำตู้อบแห้งสมุนไพรที่ได้พัฒนาขึ้นไปทดสอบใช้งาน ซึ่งมีการศึกษาหลักวิธีการอบแห้งตามคุณลักษณะการอบแห้งพืชสมุนไพร 6 ชนิด ได้แก่ กระเทียมโทน, มะขามป้อม, พุทราจีน, ขิงแก่, ใบเตย และฟ้าทะลายโจร พร้อมทั้งวิเคราะห์ประเมินคุณภาพ ผลการทดสอบตามความรู้และประสบการณ์ จากผู้เชี่ยวชาญแพทย์แผนไทย ชมรมแพทย์แผนไทย จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 3 ท่าน พบว่าการอบแห้งสมุนไพรโดยใช้ตู้อบสมุนไพรที่พัฒนาขึ้นนั้น ได้ผลผลิตตามคุณลักษณะของสมุนไพรที่ดี และควรทำการอบที่อุณหภูมิไม่เกิน 70 องศาเซลเซียส ใช้เวลาในการอบแห้งประมาณ 6 ชั่วโมง ซึ่งจะได้ผลผลิตสมุนไพรที่มีค่าความชื้นที่ไม่เกิน 10 เปอร์เซ็นต์ และพร้อมจะนำสมุนไพรในข้างต้น ไปแปรรูปได้ต่อไป

คำสำคัญ : ตู้อบแห้งสมุนไพร, อัตโนมัติ, ไมโครโปรเซสเซอร์, อุณหภูมิ และเวลาการอบแห้งสมุนไพร

[1] ผศ.ดร., อาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
E-mail: aps6069@hotmail.com เบอร์โทร. 081-5965365

[2] ผศ., อาจารย์คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก E-mail: ampai_04@rmutl.ac.th

ABSTRACT

This research presents the development of a traditional herb drying cabinet, that still control by using manual which will produce a product quality and the color of herbs lacks certainty. In this development has used a microprocessor system to control the drying cabinet for drying herbs more efficiently and makes it convenient to control the temperature and baking time as appropriate for the type of herbs. The research team has begun to experiment from the development of a drying cabinet for herbs on the Thai Traditional Medicine Club of Kamphaeng Phet. Which the original incubator uses heat from the natural gas and control by human labor, and in the performance of the task was difficult. Which the researcher has developed it by creating a set of control set to be able to control herbal baking automatically, which is expected to produce a quality product that is certain and has the potential to dry herbs reliably.

The results of the research by using the herb drying cabinet developed for test to dry the 6 medicinal plants such as: Garlic Thon, Tamarind, Chinese Jujube, Old Ginger, Pandan, and Andrographis Pandanus. The estimate based on knowledge and experience from the Thai Traditional Medicine Club of Kamphaeng Phet on 3 persons, they was found that the herbal incubator developed effective according to the properties of good herbs drying. And it should be done at a temperature not higher than 70 degrees Celsius, drying time is about 6 hours, which will produce herbs with a moisture content of not more than 10 percent and ready to use the herbs on the next process.

Keywords: Herb Dryer Cabinet, Automatic, microprocessor, temperature and drying time.

บทนำ

ในปัจจุบัน สมุนไพรนับว่าเป็นพืชที่มีความสำคัญของประเทศ มีการปลูกอยู่ทั่วไปในประเทศไทย ซึ่งส่วนที่เหลือจากการจำหน่ายสด เกษตรกรจะนำมาตากแดดหรืออบแห้ง เพื่อยืดอายุการบริโภค และแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าด้วย โดยทั่วไปในอดีตจะใช้วิธีการตากให้แห้งด้วยความร้อนจากดวงอาทิตย์เพียงอย่างเดียว ซึ่งบางครั้งต้องใช้ระยะเวลายาวนานหลายวัน ขึ้นอยู่กับสภาวะอากาศและฤดูกาล นอกจากนี้ยังไม่สามารถควบคุมอุณหภูมิได้ หากใช้ความร้อนจากพลังงานไฟฟ้า มาทดแทนพลังงาน

จากแสงอาทิตย์ จะทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพตัวยาและสีของสมุนไพรปริมาณที่แน่นอน ดังนั้นจึงมีผู้ค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาตู้อบและระบบควบคุม เพื่อช่วยแก้ ปัญหาดังกล่าว

ถึงแม้ว่าได้มีการพัฒนา ตู้อบสมุนไพรโดยใช้เทคโนโลยีต่างๆ เข้ามาเสริมเพื่อการอบให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ยังไม่สามารถอบแห้งพืช หรือสมุนไพรได้หลากหลายชนิด และการตั้งค่าอุณหภูมิยังเป็นแบบใช้แรงมนุษย์ เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ทางคณะผู้จัดทำโครงงานจึงมีแนวคิด ที่จะพัฒนา ตู้อบสมุนไพร ของชมรมแพทย์แผนไทยหมอพื้นบ้าน จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งตู้อบเดิมนั้น ใช้พลัง งาน ความร้อนจากแก๊สหุงต้ม โดยใช้แรงงานมนุษย์ ในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีความยากลำบาก และบางครั้งยังทำให้การอบสมุนไพรบางอย่าง เกิดความเสียหาย ซึ่งผู้วิจัยจะพัฒนาตู้อบอบสมุนไพร (ซึ่งมีอยู่แล้ว) โดยการสร้างกล่องควบคุม เพื่อปรับตั้งอุณหภูมิลดระยะเวลาในการอบสมุนไพรแต่ละชนิด และสามารถควบคุมอุณหภูมิได้โดยอัตโนมัติ คาดว่าจะทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ และปริมาณที่แน่นอน และมีศักยภาพในการอบสมุนไพร อย่างมีความน่าเชื่อถือได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการทำให้สมุนไพรแห้งโดยใช้ตู้อบและระบบควบคุมอุณหภูมิอัตโนมัติ
2. เพื่อพัฒนาออกแบบ ตู้อบแห้งแบบใช้พลังงานความร้อนจากพลังงานไฟฟ้า พร้อมทั้งระบบการวัด และการควบคุมอุณหภูมิแบบอัตโนมัติ
3. เพื่อทดสอบ และวิเคราะห์ประสิทธิภาพของตู้อบแห้งที่สร้างขึ้น และประเมินความคุ้มค่าทางผลผลิต

ขอบเขตการวิจัย

1. สมุนไพรสดที่ทำการอบในตู้ จะได้รับความร้อนจากขดลวดทำความร้อนไฟฟ้า (Electric Heater)
2. ตู้อบสามารถอบสมุนไพรได้มากกว่า 5 ชนิด ซึ่งสามารถควบคุมอุณหภูมิได้โดยอัตโนมัติ โดยควบคุมจากไมโครคอนโทรลเลอร์บอร์ด โดยใช้เซ็นเซอร์วัดค่าอุณหภูมิร่วมกับการใช้งานไมโครคอนโทรลเลอร์ Arduino
3. ใช้ขดลวดฮีทเตอร์ ที่ให้ความร้อนภายในตู้ไม่เกิน 75 องศาเซลเซียส โดยใช้ตู้อบเดิมที่มีขนาดความกว้าง 90 ความยาว 145 ความสูงสูง และ 140 เซนติเมตร
4. สามารถป้อนค่า อุณหภูมิและเวลา ที่ใช้ในการอบสมุนไพรแต่ละชนิด (มากกว่า 5 ชนิด) โดยใช้ (keypad) ในการตั้งค่า
5. ผ่านการประเมินคุณภาพผลผลิต จากแพทย์แผนไทย ที่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ไม่น้อยกว่า 3 ท่าน

องค์ความรู้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการเตรียมสมุนไพรไทยไม่มีบันทึกข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษร ข้อมูลที่ได้จึงมาจากการสัมภาษณ์หรือสอบถาม ข้อมูลจากเภสัชกรแผนไทย (อ้างอิงข้อมูลจาก พท.ภ.มะยม มานันท์ ประธานชมรมแพทย์แผนไทย จังหวัดกำแพงเพชร และ ภ.ท.บุญชิต ภูหวัง เภสัชกรแผนไทย คณะกรรมการเครือข่ายภูมิปัญญาไทยแห่งประเทศไทย สภาวัฒนธรรม) โดยที่สมุนไพรที่นำมาใช้ในการแพทย์แผนไทย บางชนิดต้องมีการอบแห้งเพื่อทำการแปรรูปได้โดยง่าย

และพร้อมกันนี้ จากประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญในการแพทย์แผนไทยนั้น การจัดการในการเตรียมสมุนไพรที่ใช้ทำยารักษาโรคก็ต้องยึดความสะอาดมากที่สุด และมีค่าความชื้นของเนื้อสมุนไพรต้องอยู่ในระดับที่น้อยมาก เพื่อจะได้ไม่มีเชื้อราเจือปนหรือต้องมีความบริสุทธิ์อยู่ในระดับสูงมาก ในสมัยโบราณอาจจะไม่มีเครื่องมือวัดค่าต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่ต้องใช้หลักการสังเกตของแพทย์แผนไทยเป็นหลัก

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาการอบแห้งสมุนไพรสมุนไพร 6 ชนิด ที่ใช้กันในชมรมการแพทย์แผนไทย จังหวัดกำแพงเพชร ค่อนข้างมากที่สุด ได้แก่ กระเทียมโทน, มะขามป้อม, พุทราจีน, ขิงแก่, ใบเตย และ ฟ้าทะลายโจร ซึ่งหลังจากที่ได้รวบรวมข้อมูลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาแล้ว จึงได้ทำการพัฒนาออกแบบ และสร้างชุดควบคุมการอบแห้งสมุนไพร จากขอบเขตความต้องการให้สมุนไพรสดที่ทำการอบในตู้ จะได้รับความร้อนจากขดลวดทำความร้อนไฟฟ้าฮีทเตอร์ และสามารถควบคุมอุณหภูมิ และเวลาที่ใช้ในการอบ ได้อัตโนมัติ โดยที่ให้ความร้อนภายในตู้ไม่เกิน 70 องศาเซนเซียส ใช้ตู้อบเดิมของชมรมแพทย์แผนไทยหมอพื้นบ้าน จังหวัดกำแพงเพชร มี ขนาด 90 x 145 x 140 เซนติเมตร ซึ่งพอจะกล่าวถึง ขั้นตอนต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. การหาขนาดอุปกรณ์ให้ความร้อน (Electric Heater)

อุปกรณ์ช่วยให้ความร้อนภายในตู้อบแห้งที่นี้เลือกใช้ฮีทเตอร์ไฟฟ้า โดยมีรายละเอียด และขั้นตอนในการหาขนาดของฮีทเตอร์ที่เหมาะสม ดังนี้

1.1 การหาปริมาตรในห้องอบ

ตู้อบมีรูปทรงเป็นรูปสี่เหลี่ยมมุมฉาก ซึ่งจะได้ปริมาตรภายในพื้นที่ในห้องอบ คือ

ปริมาตรภายในห้องอบแห้ง = ด้านกว้าง x ด้านยาว x ด้านสูง

= 90 cm x 140 cm x 145 cm

= 1,827,000 cm^3

1.2 การหามวลอากาศในตู้อบแห้ง

การหามวลภายในตู้อบ พิจารณาข้อมูลตารางที่ 1 หากความสูงของน้ำทะเลเพิ่มขึ้น 2000 เมตร ความหนาแน่นของอากาศจะลดลง

$$= \quad 0.001225 - 0.001007$$

$$= \quad 0.00281 \text{ g/ cm}^3$$

ในกรุงเทพมหานคร มีระดับความสูงเฉลี่ยเหนือดับน้ำทะเล 3 เมตร ความหนาแน่น อากาศจะลดลง

$$= \quad \frac{(0.001225 - 0.001007) \times 3}{2000}$$

$$= \quad 3.27 \times 10^{-7} \text{ g/ cm}^3$$

ดังนั้น ความสูง 3 เมตร จะมีความหนาแน่นอากาศ คือ

$$D = 0.00125 - 3.27 \times 10^{-7}$$

$$= 1.225X\ 10^{-3}$$

หรือ $D = 0.00125 \text{ g/ cm}^3$

ตารางที่ 1 ความหนาแน่นของอากาศที่ระดับความสูงจากน้ำทะเลในระดับต่างๆ

ความสูงจากระดับน้ำทะเล	ความหนาแน่นของอากาศ	
กิโลเมตร (Km)	กรัมต่อลูกบาศก์เซนติเมตร (g/cm^3)	กิโลกรัมต่อลูกบาศก์เซนติเมตร (Kg/cm^3)
0	0.001225	1.225
2	0.001007	1.007
4	0.000819	0.819
6	0.000660	0.660
8	0.000526	0.526
10	0.000414	0.414
12	0.000312	0.312
14	0.000228	0.228
16	0.000166	0.166
18	0.000122	0.122
20	0.000089	0.089

ที่มา : (กุณฑรี เพ็ชรทวีพรเดช และคณะ 2546, 301)

จะได้มวลของอากาศภายในตู้อบ = ความหนาแน่นของอากาศx ปริมาตรภายในของตู้อบ ดั้งนี้

$$M = D \times V$$

$$M = 0.001225 \ (g/cm^3) \times 1,827,000 \ cm^3$$

$$= 2,238 \ g$$

และเมื่อพิจารณาอ้างอิงจาก ที่มา : www.EngineeringToolBox.com

หากอุณหภูมิที่ต้องการอบสูงสุด 70 องศาเซนเซียส จะได้ความจุความร้อนจำเพาะของอากาศ = 1.009 (kJ/kg.K)

ทำให้สามารถหาพลังงานความร้อนที่ต้องการได้ จาก

$$Q = mc\Delta T \quad \text{..... (3.1)}$$

เมื่อ

Q = พลังงานความร้อน (J)

m = มวลวัตถุ (kg)

c = ความจุความร้อนจำเพาะของสาร (kJ/kg.K)

ΔT = อุณหภูมิที่เปลี่ยนไป (K, C)

= T2 (อุณหภูมิที่ต้องการอบ) - T1 (อุณหภูมิทั่วไป)

ดังนั้นจากข้อมูลที่หามาได้ข้างต้น คือ

m = 2,238 g หรือ 2.238 kg

C = 1.009 (kJ/kg.K)

ΔT = T2 - T1 = (70 -30) = 40 $^{\circ}$K

เมื่อแทนค่าจะได้

Q = 2.238 kg. x 1.009 (kJ/kg.K) x 40 $^{\circ}$K

= 90 Kj

หากต้องการใช้เวลาเพิ่มอุณหภูมิให้สูงขึ้นถึงที่กำหนดไม่เกิน 45 วินาที

ดังนั้น สามารถคำนวณหาอัตราความร้อนที่ใช้ในการอบแห้ง ได้จากสมการ

$$P = Q / t \quad \text{.....(3.2)}$$

$$= 90 / 45$$

$$= 2 \ Kw$$

ถ้าให้ระบบมีการสูญเสียความร้อนในส่วนต่างๆ ดังนั้นจึงต้องการกำหนดค่าส่วนเผื่อไว้ด้วย ในที่นี้เผื่อไว้ 130% โดยประมาณ เนื่องจากโครงสร้างของตู้อบเดิม ยังมีความร้อนภายในตู้รั่วไหล

ซึ่งไม่สามารถปรับปรุงได้มากนัก ดังนั้นจะได้ขนาดฮีทเตอร์

ขนาดฮีทเตอร์ = 2 x 1.3

= 2.6 kw หรือ 2,600 w

ดังนั้นจึงเลือกใช้ฮีทเตอร์ ขนาด 3000 Watts ซึ่งเป็นขนาดที่มีจำหน่ายตามท้องตลาดทั่วไป

1.3 การออกแบบระบบบริภัณฑ์ไฟฟ้าและวงจรควบคุม

ระบบบริภัณฑ์ไฟฟ้าของเครื่องประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนอินพุตและส่วนเอาต์พุต แสดงดังรูปที่ 1. โดยมีรายละเอียดการออกแบบและติดตั้งฯ ดังนี้

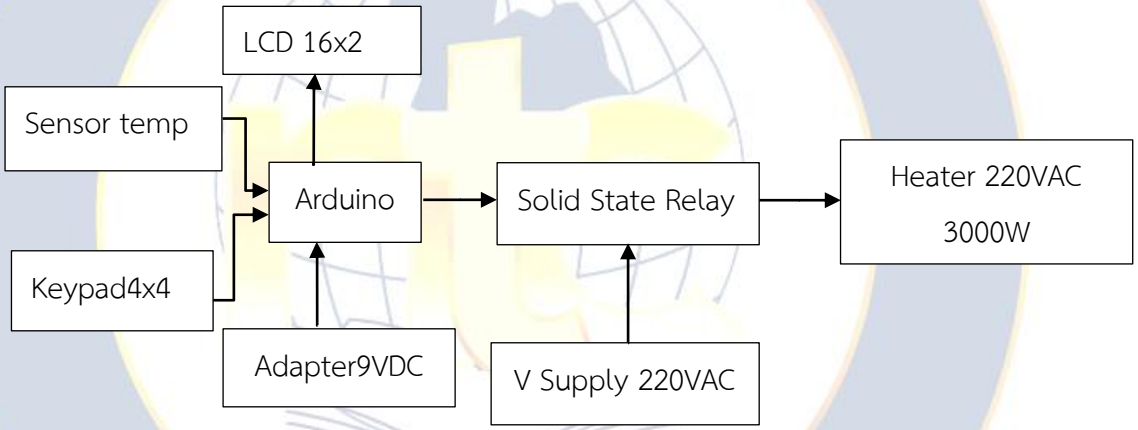

รูปที่ 1 บล็อกไดอะแกรมองค์ประกอบของระบบบริภัณฑ์ไฟฟ้าและการควบคุม

<u>สถานะจอแสดงผล</u>

รูปที่ 2 จอ LCD แสดงสถานะ แสดงผลการทำงานของตู้อบแห้งสมุนไพร

วิธีดำเนินการทดสอบ และผลการวิจัย

การทดสอบและวิเคราะห์ผลจากการนำตู้อบแห้งสมุนไพรไปใช้งาน โดยมีการศึกษาการกระจายของอุณหภูมิภายในตู้อบแห้ง และการศึกษาคุณลักษณะผลผลิตการอบแห้งพืชสมุนไพร 6 ชนิด ได้แก่ กระเทียมโทน, มะขามป้อม, พุทราจีน, ขิงแก่, ใบเตย และ สมุนไพรฟ้าทะลายโจร ตามคำแนะนำของคณะแพทย์แผนไทยประจำชมรมแพทย์แผนไทย จังหวัดกำแพงเพชร โดยการประเมินคุณลักษณะผลผลิตที่ผ่านการอบแห้งพืชสมุนไพร จากแพทย์แผนไทย และเภสัชกรแพทย์แผนไทยผู้เชี่ยวชาญ แพทย์แผนไทยประจำชมรมแพทย์แผนไทย จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งมีผลการทดสอบ หรือผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการทดลองและอภิปรายผลการทดลองอบกระเทียมโทน

ตารางที่ 2 ค่าเปอร์เซ็นต์ความชื้นของกระเทียมโทน หลังการอบที่อุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส และระยะเวลาต่างๆ น้ำหนักก่อนอบ 1 กิโลกรัม ที่เปอร์เซ็นต์ความชื้นร้อยละ 10

จำนวนครั้ง	เวลาในการอบ (ชั่วโมง)					
	2		4		6	
	น้ำหนัก (กิโลกรัม)	ความชื้น (เปอร์เซ็นต์)	น้ำหนัก (กิโลกรัม)	ความชื้น (เปอร์เซ็นต์)	น้ำหนัก (กิโลกรัม)	ความชื้น (เปอร์เซ็นต์)
1	0.438	148.86	0.230	30.68	0.189	7.36
2	0.426	142.04	0.224	27.27	0.191	8.52
3	0.443	151.70	0.237	34.46	0.193	9.65
4	0.431	144.88	0.233	32.38	0.190	7.95
5	0.434	146.59	0.229	30.11	0.192	9.09
ค่าเฉลี่ย	0.434	146.59	0.231	31.25	0.191	8.52

จากตารางที่ 2 การทดลองอบแห้งของกระเทียมโทน 1 กิโลกรัม ที่อุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส ที่ระยะเวลา 1 ชั่วโมง ให้ค่าความเฉลี่ย คือ ค่าเปอร์เซ็นต์ ตามลำดับจากความชื้นเฉลี่ยของผลการทดลองทั้ง 3 ช่วงเวลา ระยะเวลาที่เหมาะสมในการอบแห้งที่เหมาะสมในการอบแห้งของกระเทียมโทน เท่ากับ 4 ชั่วโมง เพราะค่าความชื้นของผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากการทดลองที่ระยะเวลาดังกล่าวแห้งมีค่าต่ำกว่า 10 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งเป็นค่ามาตรฐานความชื้นของผลิตภัณฑ์สมุนไพร ที่ไม่ทำให้เกิดการเจริญเติบโตของเชื้อจุลินทรีย์ จะเห็นว่าถ้าเพิ่มระยะเวลาในการอบมากขึ้นทำให้ความชื้นลดลง

2. ผลการทดลองและอภิปรายผลการทดลองอบมะขามป้อม

ผลการทดลองการอบ มะขามป้อม โดยใช้ตู้อบสมุนไพรของชมรมแพทย์แผนไทยจังหวัดกำแพงเพชรเพื่อหาความสัมพันธ์กับระยะเวลาการอบ โดยกำหนดอุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส ผลการทดลองดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเปอร์เซ็นต์ความชื้นของมะขามป้อมหลังการอบที่อุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส และระยะเวลาต่างๆ น้ำหนักก่อนอบ 1 กิโลกรัม ที่เปอร์เซ็นต์ความชื้นร้อยละ 10

จำนวนครั้ง	เวลาในการอบ (ชั่วโมง)					
	2		4		6	
	น้ำหนัก (กิโลกรัม)	ความชื้น (เปอร์เซ็นต์)	น้ำหนัก (กิโลกรัม)	ความชื้น (เปอร์เซ็นต์)	น้ำหนัก (กิโลกรัม)	ความชื้น (เปอร์เซ็นต์)
1	0.438	148.86	0.230	30.68	0.189	7.36
2	0.426	142.04	0.224	27.27	0.191	8.52
3	0.443	151.70	0.237	34.46	0.193	9.65
4	0.431	144.88	0.233	32.38	0.190	7.95
5	0.449	149.59	0.233	33.25	0.190	7.52
ค่าเฉลี่ย	0.49	149.59	0.233	33.25	0.190	7.52

จากตาราง 3 การทดลองอบแห้งของมะขามป้อม 1 กิโลกรัม ที่อุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียสที่ระยะเวลา 1 ชั่วโมง ให้ค่าความเฉลี่ยคือ เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับจากความชื้นเฉลี่ยของผลการทดลองทั้ง 3 ช่วงเวลา ระยะเวลาที่เหมาะสมในการอบแห้งที่เหมาะสมในการอบแห้งของมะขามป้อม เท่ากับ 4 ชั่วโมง เพราะค่าความชื้นของผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากการทดลองที่ระยะเวลาดังกล่าวแห้งมีค่าต่ำกว่า 10 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งเป็นค่ามาตรฐานความชื้นของผลิตภัณฑ์สมุนไพร ที่ไม่ทำให้เกิดการเจริญเติบโตของเชื้อจุลินทรีย์ จะเห็นว่าถ้าเพิ่มระยะเวลาในการอบมากขึ้นทำให้ความชื้นลดลง

3. ผลการทดลองและอภิปรายผลการทดลองอบพุทราจีน

ผลการทดลองการอบ พุทราจีน โดยใช้ตู้อบสมุนไพรของชมรมแพทย์แผนไทยจังหวัดกำแพงเพชรเพื่อหาความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการอบ โดยกำหนดอุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส ผลการทดลองดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเปอร์เซ็นต์ความชื้นของพุทราจีน หลังการอบที่อุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส และช่วงเวลาต่างๆ น้ำหนักก่อนอบ 1 กิโลกรัม ที่เปอร์เซ็นต์ความชื้นร้อยละ 10

จำนวนครั้ง	เวลาในการอบ (ชั่วโมง)					
	2		4		6	
	น้ำหนัก (กิโลกรัม)	ความชื้น (เปอร์เซ็นต์)	น้ำหนัก (กิโลกรัม)	ความชื้น (เปอร์เซ็นต์)	น้ำหนัก (กิโลกรัม)	ความชื้น (เปอร์เซ็นต์)
1	0.438	148.86	0.230	30.68	0.189	7.36
2	0.426	142.04	0.224	27.27	0.191	8.52
3	0.443	151.70	0.237	34.46	0.193	9.65
4	0.431	144.88	0.233	32.38	0.190	7.95
5	0.434	146.59	0.229	30.11	0.192	9.09
ค่าเฉลี่ย	0.434	146.59	0.231	31.25	0.191	8.52

จากตารางที่ 4 การทดลองอบแห้งของพุทราจีน 1 กิโลกรัม ที่อุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส ที่ระยะเวลา 1 ชั่วโมง ให้ค่าความเฉลี่ยคือ ค่าเปอร์เซ็นต์ ตามลำดับจากความชื้นเฉลี่ยของผลการทดลองทั้ง 3 ช่วงเวลา ระยะเวลาที่เหมาะสมในการอบแห้งที่เหมาะสมในการอบแห้งของพุทราจีนเท่ากับ 4 ชั่วโมง เพราะค่าความชื้นของผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากการทดลองที่ระยะเวลาดังกล่าวแห้งมีค่าต่ำกว่า 10 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งเป็นค่ามาตรฐานความชื้นของผลิตภัณฑ์สมุนไพร ที่ไม่ทำให้เกิดการเจริญเติบโตของเชื้อจุลินทรีย์ จะเห็นว่าถ้าเพิ่มระยะเวลาในการอบมากขึ้นทำให้ความชื้นลดลง

4. ผลการทดลองและอภิปรายผลการทดลองอบขิงแก่

ผลการทดลองการอบขิงแก่ โดยใช้ตู้อบสมุนไพรของชมรมแพทย์แผนไทยจังหวัดกำแพงเพชร เพื่อหาความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการอบ โดยกำหนดอุณหภูมิ 60 องศาเซลเซียส ผลการทดลองดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าเปอร์เซ็นต์ความชื้นของขิงแก่ หลังการอบที่อุณหภูมิ 60 องศาเซลเซียส และเวลาต่างๆ น้ำหนักก่อนอบ 1 กิโลกรัม ที่เปอร์เซ็นต์ความชื้นร้อยละ 10

จำนวนครั้ง	เวลาในการอบ (ชั่วโมง)					
	2		4		6	
	น้ำหนัก (กิโลกรัม)	ความชื้น (เปอร์เซ็นต์)	น้ำหนัก (กิโลกรัม)	ความชื้น (เปอร์เซ็นต์)	น้ำหนัก (กิโลกรัม)	ความชื้น (เปอร์เซ็นต์)
1	0.962	13.17	0.945	11.17	0.927	9.05
2	0.966	13.64	0.942	10.82	0.923	8.58
3	0.968	13.88	0.947	11.41	0.929	9.29
4	0.963	13.29	0.944	11.05	0.925	8.82
5	0.965	13.52	0.946	11.29	0.923	8.58
ค่าเฉลี่ย	0.965	13.52	0.945	11.17	0.925	8.82

จากตารางที่ 5 จากการทดลองอบแห้งของขิงแก่1 กิโลกรัม ที่อุณหภูมิ 60 องศาเซลเซียส ที่ระยะเวลา 1 ชั่วโมง ให้ค่าความเฉลี่ยคือ เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับจากความชื้นเฉลี่ยของผลการทดลองทั้ง 3 ช่วงเวลา ระยะเวลาที่เหมาะสมในการอบแห้งที่เหมาะสมในการอบแห้งของขิงแก่เท่ากับ 4 ชั่วโมง เพราะค่าความชื้นของผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากการทดลองที่ระยะเวลาดังกล่าวแห้งมีค่าต่ำกว่า 10 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งเป็นค่ามาตรฐานความชื้นของผลิตภัณฑ์สมุนไพร ที่ไม่ทำให้เกิดการเจริญเติบโตของเชื้อจุลินทรีย์ จะเห็นว่าถ้าเพิ่มระยะเวลาในการอบมากขึ้นทำให้ความชื้นลดลง

5. ผลการทดลองและอภิปรายผลการทดลองอบใบเตย

ผลการทดลองการอบ ใบเตย โดยใช้ตู้อบสมุนไพรของชมรมแพทย์แผนไทยจังหวัดกำแพงเพชรเพื่อหาความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการอบ โดยกำหนดอุณหภูมิ 50 องศาเซลเซียส ผลการทดลองดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าเปอร์เซ็นต์ความชื้นของใบเตย หลังการอบที่อุณหภูมิ 50 องศาเซลเซียส และเวลาต่างๆ น้ำหนักก่อนอบ 1 กิโลกรัม ที่ค่าเปอร์เซ็นต์ความชื้นร้อยละ 10

จำนวนครั้ง	เวลาในการอบ (ชั่วโมง)					
	2		4		6	
	น้ำหนัก (กิโลกรัม)	ความชื้น (เปอร์เซ็นต์)	น้ำหนัก (กิโลกรัม)	ความชื้น (เปอร์เซ็นต์)	น้ำหนัก (กิโลกรัม)	ความชื้น (เปอร์เซ็นต์)
1	0.552	13.18	0.525	8.24	0.519	7.01
2	0.558	15.50	0.537	10.72	0.533	9.89
3	0.554	14.22	0.533	9.89	0.525	8.27
4	0.548	12.98	0.530	9.27	0.521	7.42
5	0.547	12.78	0.532	9.69	0.526	8.45
ค่าเฉลี่ย	0.552	13.18	0.531	9.48	0.525	8.24

จากตารางที่ 6 การทดลองอบแห้งของใบเตย 1 กิโลกรัม ที่อุณหภูมิ 50 องศาเซลเซียส ที่ระยะเวลา 1 ชั่วโมง ให้ค่าความเฉลี่ยคือ ค่าเปอร์เซ็นต์ ตามลำดับจากค่าความชื้นเฉลี่ยของผลการทดลองทั้ง 3 ช่วงเวลา ระยะเวลาที่เหมาะสมในการอบแห้งที่เหมาะสมในการอบแห้งของใบเตยเท่ากับ 4 ชั่วโมง เพราะค่าความชื้นของผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากการทดลองที่ระยะเวลาดังกล่าวแห้งมีค่าต่ำกว่า 10 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งเป็นค่ามาตรฐานความชื้นของผลิตภัณฑ์สมุนไพร ที่ไม่ทำให้เกิดการเจริญเติบโตของเชื้อจุลินทรีย์ จะเห็นว่าถ้าเพิ่มระยะเวลาในการอบมากขึ้นทำให้ความชื้นลดลง

6. ผลการทดลองและอภิปรายผลการทดลองอบฟ้าทะลายโจร

ผลการทดลองการอบฟ้าทะลายโจรโดยใช้ตู้อบสมุนไพรของชมรมแพทย์แผนไทยจังหวัดกำแพงเพชรเพื่อหาความสัมพันธ์กับระยะเวลาการอบ โดยกำหนดอุณหภูมิ 50 องศาเซลเซียส ผลการทดลองดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ค่าเปอร์เซ็นต์ความชื้นของฟ้าทะลายโจรหลังการอบที่อุณหภูมิ 50 องศาเซลเซียส และเวลาต่างๆ น้ำหนักก่อนอบ 1 กิโลกรัม ที่ค่าเปอร์เซ็นต์ความชื้นร้อยละ 10

จำนวนครั้ง	เวลาในการอบ					
	2		4		6	
	น้ำหนัก (กิโลกรัม)	ความชื้น (เปอร์เซ็นต์)	น้ำหนัก (กิโลกรัม)	ความชื้น (เปอร์เซ็นต์)	น้ำหนัก (กิโลกรัม)	ความชื้น (เปอร์เซ็นต์)
1	0.552	15.18	0.525	8.24	0.519	7.01
2	0.50	14.50	0.537	10.72	0.533	9.89
3	0.549	13.22	0.533	9.89	0.525	8.27
4	0.548	12.98	0.530	9.27	0.521	7.42
5	0.547	12.78	0.532	9.69	0.526	8.45
ค่าเฉลี่ย	0.540	10.18.	0.520	9.40	0.520	8.45

จากตารางที่ 7 การทดลองอบแห้งของฟ้าทะลายโจร 1 กิโลกรัม ที่อุณหภูมิ 50 องศาเซลเซียส ที่ระยะเวลา 1 ชั่วโมง ให้ค่าความเฉลี่ยคือ เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับจากความชื้นเฉลี่ยของผลการทดลองทั้ง 3 ช่วงเวลา ระยะเวลาที่เหมาะสมในการอบแห้งที่เหมาะสมในการอบแห้งของฟ้าทะลายโจรเท่ากับ 4 ชั่วโมง เพราะค่าความชื้นของผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากการทดลองที่ระยะเวลาดังกล่าวแห้งมีค่าต่ำกว่า 10 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งเป็นค่ามาตรฐานความชื้นของผลิตภัณฑ์สมุนไพร ที่ไม่ทำให้เกิดการเจริญเติบโตของเชื้อจุลินทรีย์ จะเห็นว่าถ้าเพิ่มระยะเวลาในการอบมากขึ้นทำให้ความชื้นลดลง

สำหรับการประเมินคุณค่าในการใช้งานตู้อบสมุนไพรที่ได้พัฒนาขึ้น ตามการความคิดเห็นความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับของผู้เชี่ยวชาญแพทย์แผนไทยจำนวน 3 ท่าน ไดแก่ ท่านที่ 1) พท.ภ. มะยม มานันท์ ประธานชมรมแพทย์แผนไทย ท่านที่ 2) พท.ว วิจิตรา ศรีสุข แพทย์แผนไทยด้านเวชกรรม และ ท่านที่ 3) พท.ว เจียมจิตร เสาร์สุทธิ์ แพทย์แผนไทยจังหวัดกำแพงเพชร โดยผลประเมินจากความคิดเห็นเป็นค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ซึ่งมีผลการประเมินฯ ดังนี้

ตารางที่ 8 สรุปผลการประเมินคุณค่าในการใช้งานตู้อบสมุนไพรที่ได้พัฒนาขึ้น

ลำดับที่	รายการข้อคิดเห็น	ท่านที่ 1	ท่านที่ 2	ท่านที่ 3	ระดับค่า IOC	ผลการประเมิน
1	ความสะดวกในการใช้งาน	+1	+1	+1	1.0	ใช้งานได้
2	ความสะอาดที่ส่งผลต่อผลิตภัณฑ์	+1	+1	+1	1.0	ใช้งานได้
3	ความปลอดภัยในการใช้งาน	+1	+1	+1	1.0	ใช้งานได้
4	ความเป็นมาตรฐานของตู้อบสมุนไพร	0	+1	+1	0.67	ใช้งานได้
5	ความน่าใช้งานของตู้อบสมุนไพร	+1	+1	0	0.67	ใช้งานได้
6	ความสิ้นเปลื้องค่าใช้จ่ายในการอบ	+1	0	+1	0.67	ใช้งานได้
7	ความแข็งแรงในการติดตั้งชุดควบคุม	+1	+1	+1	1.0	ใช้งานได้
8	ความสวยงามของตู้อบหลังจากการพัฒนาปรับปรุง	+1	+1	+1	1.0	ใช้งานได้
9	คุณภาพผลิตภัณฑ์หลังจากการอบ	+1	+1	+1	1.0	ใช้งานได้
	สรุปรวม				**0.86**	**ใช้งานได้**

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาระยะเวลาที่เหมาะสมในการอบสมุนไพร โดยใช้ตู้อบสมุนไพรของชมรมแพทย์แผนไทยจังหวัดกำแพงเพชร คณะผู้วิจัยได้จัดทำการทดลองวิเคราะห์ และสรุปผลการทดลอง รวมทั้งข้อเสนอแนะต่างๆ เกี่ยวกับระยะเวลาที่เหมาะสมโดยการอบสมุนไพร ซึ่งเป็นประโยชน์กับผู้ที่สนใจ การศึกษาระยะเวลาที่เหมาะสมในการอบสมุนไพร ให้มีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

โดยผลการทดลองการอบสมุนไพรโดยใช้ตู้อบสมุนไพรของชมรมแพทย์แผนไทยจังหวัดกำแพงเพชรเพื่อหาเวลาที่เหมาะสมในการอบและประสิทธิภาพของสมุนไพรโดยคณะผู้จัดทำได้ทำการอบที่อุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส

1. การอบแห้งกระเทียมโทนที่อุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 6 ชั่วโมง จะได้ค่าความชื้นไม่เกิน 10 เปอร์เซ็นต์

2. การอบแห้งมะขามป้อมที่อุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 6 ชั่วโมง จะได้ค่าความชื้นไม่เกิน 10 เปอร์เซ็นต์

3. การอบแห้งพุทราจีนที่อุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 6 ชั่วโมง จะได้ค่าความชื้นไม่เกิน 10 เปอร์เซ็นต์

4. การอบแห้งขิงแก่ที่อุณหภูมิ 60 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 6 ชั่วโมง จะได้ค่าความชื้นไม่เกิน 10 เปอร์เซ็นต์

5. การอบแห้งใบเตยที่อุณหภูมิ 50 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 6 ชั่วโมง จะได้ค่าความชื้นไม่เกิน 10 เปอร์เซ็นต์

6. การอบแห้งฟ้าทลายโจรที่อุณหภูมิ 50 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 6 ชั่วโมง จะได้ค่าความชื้นไม่เกิน 10 เปอร์เซ็นต์

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ศึกษาเฉพาะสมุนไพร กระเทียมโทน มะขามป้อม พุทราจีน ขิงแก่ ใบเตย และ ฟ้าทะลายโจร ถ้าใช้สมุนไพรชนิดอื่นๆ ผลการทดลองอาจจะแตกต่างไปจากนี้ และอาจมีการปรับเปลี่ยนอุณหภูมิในการอบ เพื่อเปรียบเทียบข้อดีข้อเสีย และพัฒนาให้ดีขึ้นมากไป และสำหรับโครงสร้างตัวตู้เป็นโลหะที่ทำให้เกิดการสูญเสียความร้อนออกสู่ภายนอก จึงควรมีการมีการบุฉนวนกันความร้อนออกเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

[1] คณาจารย์ภาควิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร "วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร"กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 4, 2546.

[2] จักริน โรจนบุรานนท์ และคณะ "ตู้อบสมุนไพรหมุนตามดวงอาทิตย์อัตโนมัติ"กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 2545.

[3] กุณฑรี เพ็ชรทวีพรเดช และคณะ "ความหนาแน่นของอากาศที่ระดับความสูงจากน้ำทะเล" กรุงเทพฯ: สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, 2546.

[4] ภ.ท.บุญชิต ภูหวัง. เภสัชกรแผนไทย คณะกรรมการเครือข่ายภูมิปัญญาไทยแห่งประเทศไทย สภาวัฒนธรรม. ให้ข้อมูลเรื่องการใช้สมุนไพร

[5] สมุนไพรไทย – จีน. (ออนไลน์) สืบค้นได้จาก : https://medthai.com/herb/ (1 ธันวาคม 2563)

[6] สันติ หวังนิพพานโต และคณะ "เทคโนโลยีการวัดและระบบควบคุมในกระบวนการอบแห้ง" กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน, 2549.

[7] (ออนไลน์) สืบค้นจาก http://iq-technician.blogspot.com/2012/03/infrared-heater.html (15 พฤษภาคม 2563)

[8] เซนเซอร์ (ออนไลน์) สืบค้นจากwww.ponpe.com/tech/426-humidit_-sensor.html_(15 พฤษภาคม 2563)

พฤติกรรมผู้บริโภคที่มีผลต่อปัจจัยการตัดสินใจซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคในช่วงวิกฤต COVID-19 ช่วงเดือนพฤษภาคม 2563 ของผู้บริโภคในตำบลวังประจบ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

Behaviors and Factors Affecting Consumers' Decision Making During COVID-19 Pandemic Mueang Tak District, Tak Province

วิชุดา มูลวงษ์[1] ปริยานุช เอี่ยมสิริวงศ์[2]
Vichuda Moonvong Pariyanuch Aeamsiriwong

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1)ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมปรับตัวของผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคในช่วงวิกฤตโควิด 19 ของผู้บริโภคในตำบลวังประจบ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตากและ 2) วัตถุประสงค์ทราบแนวคิดการวางแผนการตลาด 4Ps เหมาะกับช่วงวิกฤตโควิค ประชากรในพื้นที่ตำบลวังประจบ 100 คน 1)ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัว 50 คน และประชาชนในพื้นที่ ตำบลวังประจบ50 คน ได้มาจาการเลือกแบบเจาะจง ในการประชุมพัฒนาชุมชน อบรมการพัฒนาผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP สู่สากล ในช่วงเดือน เมษายน 2563 ของหอประชุม องค์การบริหารส่วนตำลบวังประจบ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย และใช้สถิติในการวิเคราะห์ คือสถิติเชิงพรรณนา ผลสรุปการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเพศหญิง มากกว่าเพศชาย อายุน้อยกว่า 25 ปี และ 25-30 ปี สถานภาพโสด มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพค้าขาย และประกอบธุรกิจส่วนตัว มีรายได้ต่อเดือน 15,000- 20,000 บาท ผลการวิจัยสรุปได้ว่า (1) พฤติกรรมผู้บริโภคมีผลการตัดสินใจซื้อสินอุปบริโภคพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีและสิ่งสนับสนุนที่เอื้อต่อพฤติกรรมการซื้อออนไลน์ โดยเฉพาะด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ต การสื่อสารผู้ชายสินค้าที่เน้นให้มีความมีส่วนร่วมและชื่นชอบสินค้าทดลอง ในช่วงเวลากำลังเผชิญกับสถานการณ์ช่วงวิกฤตการของโรคโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบด้านสังคมด้านสังคม ประชาชนมีการรับรู้มาตรการในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และปฏิบัติตามโดยตลอดกับผู้คนและภาคธุรกิจต่างๆ ทั้งทางโครงสร้างสังคม สภาพจิตใจของผู้บริโภค และระบบทางเศรษฐกิจ ด้านสังคม นักเรียนรับรู้มาตรการในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และปฏิบัติตาม โดยตลอด ผลิตภัณฑ์ เลือกซื้อเพื่อการบริโภคส่วนตัวและในครัวเรือน (2) สถานที่ เลือกช่องทางผ่านออนไลน์ และเลือกการชำระเงิน เก็บเงินปลายทาง (3) ราคา เลือกซื้อราคาและคุณภาพสินค้าพร้อมบริการจัดส่ง (4) การส่งเสริมการขาย การสื่อสารที่เน้นให้มีความมีส่วนร่วมและชื่นชอบสินค้าทดลอง ในช่วงเวลากำลังเผชิญกับสถานการณ์ช่วงวิกฤตการของโรคโควิด-

[1] อาจารย์ประจำสาขาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำสาขาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

19 ที่ส่งผลกระทบกับผู้คนและภาคธุรกิจต่างๆ ทั้งทางโครงสร้างสังคม สภาพจิตใจของผู้บริโภค และระบบทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้พฤติกรรมการใช้จ่ายเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ: การตัดสินใจซื้อซื้อสินค้า,ช่วงวิกฤต

Abstract

This research is a study on behaviors and factors affecting consumers' purchasing decisions during the COVID-19 crisis in Wang Prab Sub-district. Mueang Tak District, Tak Province concept. 4Ps used the assessment as a tool to collect data, 100 people used a questionnaire as a research tool. And use statistics for analysis Is descriptive statistics The results of the research were as follows: It was found that most of the respondents were female. More than males, younger than 25 years old and between 25-30 years old. Single has a bachelor's degree.Trade career and operate a private business Have a monthly income of between 15,000 - 20,000 baht The research results can be concluded that (1) Products for consumption are number 1 Product to Experience(2) Place to choose online channel Also known as Place to Everyplace, a payment option that has to be made convenient for customers such as cash payment. Collect cash on delivery, etc. (3)The most reasonable price for the purchase of goods makes the price of goods and services suitable for quality and the price paid is essential. (4) Promotion Consumers choose quality products Promotion to Evangelism Communication focuses on giving target customers a shared experience. I feel like and want to try or use the service. And turned into word of mouth Will be effective in the modern world during the time facing the situation of the COVID-19 outbreak. Affecting people and businesses Which this outbreak has caused change all over the world Both by social structure Consumer psyche Including the economic impact Resulting in significant change in spending behavior.

Keywords: Behavior, Make a purchase, COVID-19

บทนำ

การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจอย่างมาก ทำให้การจับจ่ายใช้สอยและกำลังซื้อของประชาชนลดลง รวมทั้งหลายธุรกิจในภาคอุตสาหกรรมและบริการต้องหยุดชะงักลง แม้จะมีมาตรการมาช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถดำเนินธุรกิจต่อไป แต่มาตรการส่วนใหญ่เป็นเพียงมาตรการระยะสั้น ผู้ประกอบการจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์เพื่อให้ธุรกิจอยู่รอด ผู้บริโภคมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปอย่างไรในยุค

หลัง COVID-19 การซื้อสินค้าช่วงครึ่งแรกของปี 2563 ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการและธุรกิจในการเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภค และรับมือโลกการค้าหลัง COVID ได้เป็นอย่างดี

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง ได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ "ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน" (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 29 ธันวาคม 2559)

สำหรับในส่วนของจังหวัดตากได้มีการกำหนดแผนพัฒนาจังหวัด ภายใต้วิสัยทัศน์ "เมือง น่าอยู่ ประตูการค้าชายแดน" โดยมีพันธกิจ/เปาประสงครวม คือ 1. เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนให้มีรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น 2. เพื่ออนุรักษฟนฟู และปองกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 3. เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตรและเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตร 4. เพื่อพัฒนาการทองเที่ยว สินค้า OTOP และสงเสริมการค้า การลงทุน ในพื้นที่การค้าชายแดน และเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ 5. พัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐและการบริหารจัดการเพื่อปองกันรักษาความมั่นคงชายแดน การรักษาความสงบเรียบร้อยมีประสิทธิภาพ (แผนพัฒนาจังหวัดตาก ปี 2561-2564 สำนักงานจังหวัดตาก กลุ่มงานยุทธศาสตรและขอมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด)ตำบลวังประจบ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก แบ่งการปกครองออกเป็น ตำบล 14 หมู่บ้าน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 13,191คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ปลูกข้าวไร่ การทำไร่ การปศุสัตว์และรับจ้างทั่วไป ซึ่งจากการที่ได้เข้าไปพบกับท่านนายกบริหารส่วนตำบลวังประจบ ผู้นำชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า ตำบลวังประจบ มีผลิตภัณฑ์ชุมชนในท้องถิ่น 6 ประเภท คือ ผลิตภัณฑ์จักสานพลาสติก ผลิตภัณฑ์ที่นอน หมอนนุ่น หมูยอสมุนไพร แคบหมู หมูส้ม และน้ำพริกแกง โดยผู้ประกอบการเป็นชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่ ซึ่งยังขาดความรู้ในการดำเนินกรรมด้านการตลาด รวมถึงในส่วนของการจัดหาช่องทางการจัดจำหน่าย

แม้ว่า COVID-19 ยังไม่หมดไปในเวลานี้ แต่เรายังต้องดำเนินชีวิตต่อไปในการดำรงชีวิต จะยังเป็นแนวคิดของธุรกิจรูปแบบใหม่ก็ตามจากความสำคัญและที่มาของปัญหาดังกล่าว ทางผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญในการทำวิจัยเพื่อหาแนวทาง ธุรกิจแบบวิถีแบบใหม่แบบ new normal ก็ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี อาจเพราะผู้คนให้ความสนใจในระบบอินเตอร์เน็ตมากขึ้น และมีการแสดงออกทางสังคมอีกรูปแบบหนึ่ง การศึกษาถึงพฤติกรรมการซื้อสินค้านั้น จะทำให้ทราบถึงแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อสินค้าในอนาคต และทำให้เห็นถึงโอกาสทางธุรกิจในอนาคตช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถดำเนินธุรกิจต่อไป ผู้ประกอบการจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์เพื่อให้ธุรกิจอยู่รอดซึ่งส่งผลต่อการสร้างรายได้ และสามารถเพิ่มตลาดของผู้บริโภคโดยมีผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นจุดขาย และทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบถึงพฤติกรรมที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในช่วงวิกฤตโควิด-19 ของผู้บริโภคในตำบลวังประจบ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในช่วงวิกฤตโควิด-19 ของผู้บริโภคในตำบลวังประจบ อำเภอ เมืองตาก จังหวัดตาก ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด

ประโยชน์คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงพฤติกรรมที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในช่วงวิกฤตโควิด-19 ของผู้บริโภคในตำบลวังประจบ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในช่วงวิกฤตโควิด-19 ของผู้บริโภคใน ตำบลวังประจบ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนด ทางเลือกในการศึกษาความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยในขั้นตอนทำการศึกษารูปแบบพฤติกรรมที่มีผลต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในช่วงวิกฤตโควิด 19 ของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และการลงพื้นที่ชุมชน และเพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายในช่วงวิกฤตโควิด 19

ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน โดยผู้ให้ข้อมูลหลักคือ เป็นประชาชนในพื้นที่ตำบลวังประจบ จำนวน 50 คน และผู้ประกอบธุรกิจ จำนวน 50 คน

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น (Independent Variable) ขอบเขตด้านตัวแปรต้นที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ขอบเขตด้านตัวแปรตามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ในช่วงวิกฤตโควิด 19 ของผู้บริโภคในตำบลวังประจบ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน โดยเป็นประชาชนในพื้นที่ตำบลวังประจบ จำนวน 50 คน กลุ่มผู้ประกอบธุรกิจ จำนวน 50 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ลักษณะอาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 ใช้แบบสอบถาม เพื่อสำรวจพฤติกรรมในการตัดสินใจซื้อสินค้า ข้อมูลด้านพฤติกรรมของผู้ซื้อสินค้า วัตถุประสงค์หลักในการเลือกซื้อสินค้า ประเภทสินค้าที่เลือกซื้อ ราคาของสินค้า สถานที่ที่เลือกซื้อสินค้า แหล่งข้อมูลของสินค้า ความถี่ในการซื้อสินค้า ช่องทางสินค้าที่เลือกซื้อบ่อยที่สุด

ข้อมูลด้านปัจจัยที่ใช้ในการเลือกซื้อสินค้า เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อนำมาวิเคราะห์และสรุปผลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล และหาค่าสถิติต่าง ๆ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยศึกษาความคิดเห็นของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์ข้อมูลด้านพฤติกรรมของผู้ซื้อสินค้าและปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและนำผลของข้อมูลที่ได้จากการสอบถามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายทั้งประชาชนในพื้นที่ ผู้ประกอบการธุรกิจ มาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย แล้วนำมาแปลผลโดยการบรรยาย

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 100 คน พบว่าเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.0 เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 37.0 ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 21 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 26 รองลงมามีช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 23 ลำดับต่อมาเป็นช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 21 น้อยกว่า 21 ปี ร้อยละ19 และส่วนน้อยที่สุดเป็นช่วงอายุต่ำกว่า 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 9 และไม่ตอบช่วงอายุ ร้อยละ 2 ซึ่งผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 35 รองลงมาเป็นข้าราชการพนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 19 ต่อมาเป็นนักเรียน นักศึกษา ร้อยละ 18 อื่นๆ แม่บ้าน เกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 14 และพนักงานเอกชนเป็นร้อยละ 13 และสุดท้ายไม่ตอบ คิดเป็นร้อยละ 1 และผู้ให้ข้อมูลเหล่านั้นส่วนใหญ่มีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 –10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.00 รองลงมาเป็นผู้มีรายได้ น้อยกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 20 ต่อมา

เป็นผู้มีรายได้ 10,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 18 ผู้มีรายได้ 15,001 – 20,000 คิดเป็นร้อยละ 13 ผู้มีรายได้ 20,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 8 และสุดท้ายไม่ตอบร้อยละ 4 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 แนวคิดการวางแผนการตลาด 4Ps เหมาะกับช่วงวิกฤตโควิค

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 46 มีวัตถุประสงค์หลักในการเลือกซื้อสินค้า คือ ซื้อเพื่อซื้อเพื่อดำรงชีพ มูลค่าในการซื้ออยู่ที่ 500 – 1,000 บาท ถึงร้อยละ 49 ส่วนใหญ่ร้อยละ 46 จะรู้จักสินค้าที่ระลึกจากโฆษณาทางโทรทัศน์หนังสือพิมพ์หรือนิตยสาร หรือป้าย โดยพบว่าร้อยละ38 ซื้อสินค้า2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ มากที่สุด ส่วนสินค้าที่ซื้อมาบริโภค 3 อันดับแรกที่ซื้อบ่อยที่สุด คือ อันดับ1 ของผลิตภัณฑ์เพื่อการบริโภค อันดับ 2 คือ อุปกรณ์ในครัว อันดับ3 เสื้อผ้าสินค้าแฟชั่น และอันดับสี่ คือ ยาและเวชภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ที่นิยมซื้อเพราะสินค้ามีคุณภาพ คิดเป็นร้อยละ **35** บริการจัดส่งฟรีร้อยละ 25 และ สินค้ามีบริการ ชำระเงินปลายทางร้อยละ 20 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านแนวคิดการวางแผนการตลาด 4Ps เหมาะกับช่วงวิกฤตโควิค ประชากรในพื้นที่ตำบลวังประจบ

ผู้ตอบแบบสอบถาม มีวัตถุประสงค์หลักในการเลือกซื้อสินค้า สถานการณ์โควิด 19 ส่วนใหญ่ร้อยละ 46 ซื้อเพื่อใช้สอยจำเป็นช่วงกักตัวที่บ้าน คิดเป็นร้อยละ38 ซื้อเพื่อดูแลสุขภาพอนามัยคิดเป็นร้อยละ 23 และอื่นๆ เช่น ซื้อสินค้าฟุ่มเฟือย คิดเป็นร้อยละ 3 ส่วนมูลค่าในการซื้อของสินค้า พบว่ามูลค่าในการซื้อสินค้า อยู่ช่วง 500-1,000 บาท ร้อยละ49 รองลงมามูลค่าในการซื้อสินค้า ต่ำกว่า 300 -500 บาท คิดเป็นร้อยละ ร้อยละ 36 ลำดับที่ 3 มูลค่า 1,000- 2,000 บาท คิดเป็นร้อยละ ร้อยละ7 ไม่ตอบ ร้อยละ5 และ สุดท้ายมากกว่า2,000 บาท ร้อยละ 3 สถานที่เลือกซื้อสินค้า ส่วนใหญ่มักเลือกซื้อบริการช่องทางออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 53 รองรองมาคือ บริการ Home delivery คิดเป็นร้อยละ22 ลำดับที่ 3 สถานที่ผลิตโดยตรง คิดเป็นร้อยละ 12 ไม่ตอบคิดเป็นร้อยละ 9 คน และสุดท้ายอื่นๆ 4 คน แหล่งข้อมูลของสินค้าผู้บริโภค ส่วนใหญ่ โฆษณาทางโทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 36 รองลงมาโฆษณาทางหนังสือพิมพ์ นิตยสาร คิดเป็นร้อยละ 33 จากอินเตอร์เนต คิดเป็นร้อยละ 16 คำบอกเล่า คิดเป็นร้อยละ13 และสุดท้ายอื่นๆ คิดร้อยละ 2 ส่วนความถี่ในการซื้อสินค้า 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ เป็นส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 39 รองลงมา ทุกสัปดาห์คิดเป็นร้อยละ29 ทุก 1- 2 สัปดาห์คิดเป้นร้อยละ 26 ทุกเดือนคิดเป็นร้อยละ4 และสุดท้ายมากกว่า 3-6 เดือน คิดเป็นร้อยละ 2 สินค้าที่เลือกซื้อบ่อยที่สุด ส่วนใหญ่ผลิตภัณฑ์เพื่อการบริโภค คิดเป็นร้อยละ 37 รองลงมาเป็นอุปกรณ์ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 35 ลำดับที่ 3 เสื้อผ้าแฟชั่น เครื่องสำอาง คิดเป็นร้อยละ 19 และสุดท้าย ยาและเวชภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 9 เหตุผลที่เลือกซื้อ ส่วนใหญ่ สินค้ามีคุณภาพ คิดเป็นร้อยละ 35 รองลงมาบริการจัดส่งฟรี คิดเป็นร้อยละ 25 สินค้ามีบริการ ชำระเงินปลายทาง คิดเป็นร้อยละ20 และสุดท้ายๆอื่น คิดเป็น ร้อยละ7

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมปรับตัวของผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคในช่วงวิกฤตโควิด 19 ของผู้บริโภคในตำบลวังประจบ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

ผู้ซื้อสินค้าให้ความสำคัญกับปัจจัยการการตลาดมากที่สุด ในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า ความ "คุ้มค่า" ที่จะซื้อสินค้าและบริการให้คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ3.96 รองลงมาคือ ปัจจัยความมีความแตกต่างเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ให้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ3.89 อันดับที่ 3 ผู้ซื้อสินค้าสนใจมีการจัดรายการส่งเสริมการขายค่าเฉลี่ย 3.87 และสุดท้าย มีการซื้อสินค้าหน้าเว็บไซต์ จัดจำหน่ายผ่าน online ค่าเฉลี่ย 3.78

ส่วนที่ 5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า

ในด้านการใช้งานผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และความคงทน และสะดวกต่อการใช้งาน เท่ากับ 3.50 สะดวกต่อการใช้งานระดับมาก ค่าเฉลี่ย Mean3.50 รองลงมา เป็นของฝากได้โดยไม่ต้องห่อซ้ำ ปานกลาง Mean 3.22 สามารถมองเห็นสินค้าภายในได้อย่างชัดเจนค่าเฉลี่ย Mean 3.22 และสุดท้าย ลักษณะของบรรจุภัณฑ์ ปานกลาง ค่าเฉลี่ย Mean3.17 ด้านการตลาดความ "คุ้มค่า" ที่จะซื้อสินค้าและบริการ มากที่สุด ค่าเฉลี่ย Mean 3.96 รองมา ความแตกต่างเอกลักษณ์เฉพาะสินค้าค่าเฉลี่ย Mean3.89 หน้าเว็บไซต์ จัดจำหน่ายผ่านonlineค่าเฉลี่ย Mean3.78 และสุดท้าย มีการจัดรายการส่งเสริมการขายค่าเฉลี่ย Mean 3.87 ค่าระดับปานกลาง ตามลำดับ ด้านการตลาดความ "คุ้มค่า" ที่จะซื้อสินค้าและบริการ มากที่สุด ค่าเฉลี่ย Mean 3.96 รองมา ความแตกต่างเอกลักษณ์เฉพาะสินค้าค่าเฉลี่ย Mean3.89 หน้าเว็บไซต์ จัดจำหน่ายผ่าน onlineค่าเฉลี่ย Mean3.78 และสุดท้าย มีการจัดรายการส่งเสริมการขายค่าเฉลี่ย Mean 3.87 ค่าระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาพบว่า ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ควรทำการผลิตสินค้าที่มีรูปแบบสวยงามแปลกใหม่ มีความคงทน สะดวกต่อการใช้สอย และควรมีเอกลักษณ์ของตนเอง ราคาไม่แพงมากนัก ความดึงดูดจากการออกแบบ มีประโยชน์ใช้สอย พัฒนาช่องทางอีคอมเมิร์ซ โดยเพิ่ม Call-to-Action เพื่อดึงผู้บริโภคเข้าสู่อีคอมเมิร์ซผ่านการสื่อสารรูปแบบต่างๆ เพิ่มโปรโมชั่นส่งเสริมการขายในรูปแบบการฟรีค่าจัดส่ง หรือซื้อ 1 แถม 1 เพื่อเพิ่มยอดขายในออนไลน์ อย่างเหมาะสม ควรกลับสู่การสื่อสารพื้นฐานตาม

พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคด้วยการสื่อสารถูกที่ ถูกเวลา ถูกเป้าหมาย เลือกสื่อที่สร้างความโดดเด่นให้กับแบรนด์และใช้สื่อที่หลากหลาย นอกจากนี้แทนที่จะสื่อสารแต่เรื่องของแบรนด์และสินค้า ให้เปลี่ยนเป็นมุมมองของผู้บริโภคดูว่าสินค้าของเราจะช่วยให้ความเป็นอยู่ การใช้ชีวิตของเขาดีขึ้นได้อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (2564). **สถานการณ์ในประเทศไทยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 COVID 19)**. ค้นเมื่อ 6 พฤษภาคม 2564จาก https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/index.php

ฑิตาพร รุ่งสถาพร. (2562). **พฤติกรรมผู้บริโภคต่อการซื้อสินค้าบนช่องทางออนไลน์ในภาวะวิกฤตโควิด-19ในเขตกรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และพิษณุโลก** ,มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ดนัยกฤต อินทุฤทธิ์. (2563).**พฤติกรรมผู้บริโภคที่มีต่อการซื้อเวชภัณฑ์เบื้องต้นเมื่อเกิดสถานการณ์โรคระบาด กรณีศึกษา การระบาดของไวรัสโควิด-19 ในจังหวัดเชียงใหม่**. เชียงใหม่

ดร. กฤษฎา บุญชัย และคณะ (2563) **การประเมินความเสียหาย ผลกระทบและการปรับตัวของชุมชนท้องถิ่นต่อภาวะโรคระบาดCOVID 19** ,มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา มูลนิธิชีววิถี มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน (ประเทศไทย),คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2559)

ศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อโคโรนา 2019(COVID-19) จังหวัดตาก สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตาก (2564). ค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม2564 จาก ttp://www.tako.moph.go.th/ takmoph2016/

ปัจจัยส่วนประสมทางตลาดบริการที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มาเลือกใช้บริการร้านอาหารในเขตอำเภอเมือง จังหวัดตาก

Service Marketing Mix Factors Affecting Customers' Satisfaction Chosen to Use Service of in Muang District, Tak Province

พันวา ธนาโชค[1] และ นพพล พรหมรักษ์[2]

Panwa Thanachok and Nopphon Phommarak

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยทางด้านลักษณะประชากรศาสตร์มีผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มาเลือกใช้บริการร้านอาหารในเขตอำเภอเมือง จังหวัดตาก 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มาเลือกใช้บริการร้านอาหาร การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 400 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ใช้โปรแกรมทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลจากการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมีอายุ 21-30 ปี ระดับการศึกษามัธยมศึกษา ประกอบอาชีพข้าราชการ และมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,000-20,000 บาท ต่อเดือน และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มาเลือกใช้บริการร้านอาหารร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดตาก มีทั้งหมด 4 ด้านคือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด มีระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

คำสำคัญ: ส่วนประสมทางการตลาด, ตลาดบริการ, ความพึงพอใจ, การบริการ

Abstract

This research aims to: 1) study demographic factors affecting satisfaction of customers who choose to use Service of in Muang District, Tak Province and 2) study factors that influence customers' satisfaction in service of Restaurant. The samples in this quantitative study consisted of 400 respondents. Questionnaires were used to collect data which were statistically analyzed for percentage, mean and standard

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ

[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ

deviation. Results from the study showed that most respondents were female whose ages were between 21-30 years with secondary education. Most were government officials with a monthly income between 10,000-20,000 baht. Service marketing mix factors which affected satisfaction of customers who opted to Use Service of in Muang District, Tak Province consisted of four areas: product, price, distribution channels, and marketing promotion. Overall level of satisfaction was in high level at significant level of 0.05

Key Word: Marketing Mix, Service Marketing, satisfaction, services

บทนำ

ในปัจจุบันพฤติกรรมของผู้คนที่เริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต ด้วยสภาพแวดล้อม สภาพสังคมและเทคโนโลยี ทำให้วิถีชีวิตของผู้คนเริ่มมีการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ดังนั้นธุรกิจจึงต้องปรับตัวและปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อให้เหมาะสมกับพฤติกรรมและวิถีชีวิตของลูกค้ายุคใหม่อยู่ตลอดเวลา ธุรกิจต่างพยายามสร้างความแตกต่างทางการแข่งขันกันเพื่อดึงดูดลูกค้าให้เกิดความสนใจ โดยการนำเสนอช่องทางใหม่ของธุรกิจบริการ (บัญญัติ คำนูณวัฒน์ , 2556) การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของอำเภอเมือง จังหวัดตาก ทำให้ธุรกิจที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเจริญเติบโตไปตามด้วย เช่น ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจร้านอาหาร การบริการอาหารและเครื่องดื่มเป็นการบริการที่สำคัญในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (สิริวิมล ประจักษ์วงศ์, 2557) เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้ได้ประสบการณ์พิเศษจากศิลปะการประกอบอาหารของแต่ละร้าน ที่มีความหลากหลายรูปแบบรวมถึงสถานที่ สภาพแวดล้อม และบรรยากาศของร้านล้วนมีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม (Eat Drink Travel,2558) ร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดตาก เป็นธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่ม เป็นร้านอาหารที่มีอาหารพื้นถิ่นและผู้ประกอบการร้านอาหารในพื้นที่พยายามดัดแปลงสูตรให้เข้ากับสถานการณ์ในยุคปัจจุบันตามสไตล์เครื่องดื่มผสมกับรสชาติแบบไทยๆ และเสริมความเป็นร้านอาหารพื้นถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดตาก ด้วยเมนูอาหารไทย เช่น แกงเขียวหวาน เมี่ยงคำ ยำข้าวเกรียบ ข้าวต้มผงกระหรี่ แต่ปรับเปลี่ยนรูปแบบการผสมในแบบของร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดตาก ซึ่งนอกจากจะอร่อยและยังได้ประโยชน์จากวัฒนธรรมบริบทพื้นที่ที่นำมาใส่ในเครื่องดื่มและอาหาร

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มาเลือกใช้บริการอาหารร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดตาก เพราะการให้บริการของร้านอาหารเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งจะดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาว

ต่างประเทศให้มาท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมืองและเพื่อเป็นแนวทางในการให้ผู้ประกอบกิจการประเภทร้านอาหารและเครื่องดื่มในเขตอำเภอเมือง จังหวัดตาก นำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนารูปแบบของร้านอาหารบริการ รวมถึงการวางกลยุทธ์ธุรกิจได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับความพึงพอใจของผู้บริโภค

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยทางด้านลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ มีผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มาเลือกใช้บริการร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดตาก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มาเลือกใช้บริการร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดตาก

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มาเลือกใช้บริการร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดตาก เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจึงกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้บริโภคที่มาเลือกใช้บริการร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดตาก ทำการคัดเลือกประชากรโดยการสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็น ผู้บริโภคที่มาเลือกใช้บริการร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดตาก ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน การกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณแบบไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน (Non population) โดยมีค่าระดับความเชื่อมั่นไว้ที่ 95% และความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 0.05 (กัลยา วานิชย์บัญชา.2545)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นสำหรับเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริโภคที่มาเลือกใช้บริการร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดตาก ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นคำถามปลายปิดแบบเลือกตอบ จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มาเลือกใช้บริการร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดตาก จำแนกตามปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการแบ่งออกเป็น 7 ด้านคือ 1. ผลิตภัณฑ์ (อาหาร) 2. ราคา 3. ช่องทางการจัดจำหน่าย 4. การส่งเสริมการตลาด 5. บุคลากร 6. ลักษณะทางกายภาพ 7. กระบวนการให้บริการ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามมาตรวัดแบบประเมินค่า (Rating Scale Questionnaires) 5 ระดับ ตามมาตรวัดแบบ ลิเคิร์ท (Likert's Scale) ในการวัดระดับความพึงพอใจซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนคือความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ความพึงพอใจในระดับมาก ความพึงพอใจในระดับปานกลาง ความพึงพอใจในระดับน้อย ความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 แหล่ง ดังนี้

1.) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ข้อมูลส่วนนี้ได้จากการแจกแบบสอบถามให้กับผู้บริโภคที่มาเลือกใช้บริการ ร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดตาก ซึ่งอาจรวมถึงนักท่องเที่ยว โดยการเก็บข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของผู้บริโภคในการเลือกใช้บริการร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดตาก

2.) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ข้อมูลส่วนนี้ได้จากการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมจากหลายแหล่ง เช่น เอกสาร บทความ รายงานการวิจัย และการค้นคว้าผ่านอินเตอร์เน็ต

4. การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 400คน โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ทบทวนวรรณกรรมเพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยจากหนังสือและบทความที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาถึงพฤติกรรมและการตัดสินใจเลือกใช้บริการสถานออกกำลังกาย

2.ร่างแบบสอบถามให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามโดยพิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสม

3. นำแบบสอบถามที่ร่างขึ้นส่งให้แก่ผู้คุณวุฒิพิจารณา เพื่อพิจารณาในด้าน ความถูกต้อง (Validity) ของแบบสอบถาม เพื่อพิจารณาในด้านความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถาม

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงจากผู้ทรงคุณวุฒินำไปวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability)ของแบบสอบถามด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (สรายุทธ กันหลง, 2555)ได้ค่าครอนบาร์คเท่ากับ 0.843

5.นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและความเชื่อมั่นไปเก็บรวบรวบข้อมูลในสังคมออนไลน์ปัจจุบันจำนวน 400 ชุด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 400 ราย นำมาวิเคราะห์ประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำเร็จรูป การคำนวณหาค่าทางสถิติทุกประเภท ยอมรับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อวิเคราะห์แล้วผู้วิจัยนำมาเสนอผลการศึกษาด้วยค่าสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) รายงานผลแบบบรรยายประกอบตาราง ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่มาเลือกใช้บริการร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดตาก คือ เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน โดยคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภคที่มาเลือกใช้บริการร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดตาก ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยด้วย (Factor Analysis) ผ่านการสกัดปัจจัยเพื่อค้นหาองค์ประกอบด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis) โดยมีการหมุนแกนปัจจัยให้ตั้งฉากกัน (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธี Varimax ทั้งนี้เกณฑ์การพิจารณาองค์ประกอบ คือ ค่า Eigenvalues ต้องมากกว่า 1 และค่า Factor loading ต้องมากกว่า 0.5 (กัลยา วานิชย์บัญชา 2545)

3. วิเคราะห์ระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มาเลือกใช้บริการร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดตาก ระดับเกณฑ์การให้คะแนนค่าเฉลี่ยในแต่ละระดับนั้นในสูตรการคำนวณช่วงกว้างของชั้น ซึ่งจะใช้วิธีการหาค่าด้วยร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยแปลผลตามแนวทางของ ประสพชัย พสุนนท์ (2555) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายความว่า สำคัญระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายความว่า สำคัญระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายความว่า สำคัญระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายความว่า สำคัญระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายความว่า สำคัญระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

การศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มาใช้บริการอาหารร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดตาก ได้แบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้บริโภคที่มาเลือกใช้บริการร้านอาหารร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดตาก พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 59.8) มีอายุ 21-30 ปี (ร้อยละ 55.50) ระดับ

การศึกษามัธยมศึกษา (ร้อยละ 44.50) ประกอบอาชีพข้าราชการ (ร้อยละ 27.80) และมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,000-20,000 บาท (ร้อยละ 30.80) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามตามข้อมูลปัจจัยพื้นฐานด้านบุคคล

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	161	40.20
หญิง	239	59.80
อายุ		
10 – 19 ปี	45	11.3
20 – 30 ปี	222	55.5
31 – 40 ปี	64	16.0
41 – 50 ปี	34	8.5
51 - 60 ปี	20	5.0
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	15	3.8
อาชีพ		
ค้าขาย	93	23.2
ข้าราชการ	111	27.8
นักเรียน-นักศึกษา	80	20.0
ธุรกิจส่วนตัว	54	13.5
อื่นๆ	62	15.5
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	98	24.5
มัธยมศึกษา	185	44.5
สูงกว่าปริญญาตรี	117	31.0
รายได้(ต่อเดือน)		
ต่ำกว่า10,000 บาท	94	23.4
10,001 – 20,000 บาท	123	30.8
20,001 – 30,000 บาท	107	26.8
มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป	76	19.0
รวม	**400**	**100**

2.การวิเคราะห์เกี่ยวกับเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มาเลือกใช้บริการร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดตาก สามารถสรุปได้ว่า ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูล พบว่า Kaiser-Meyer-Olkin เท่ากับ 0.763 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 และค่า Bartlett's Test of Sphericity ได้เท่ากับ 3416.628 (Sig.= 0.000) แสดงว่าข้อมูลเหมาะสมที่จะใช้วิเคราะห์ปัจจัย ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก พบว่า สามารถแบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบ คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด โดยอธิบายความแปรปรวนได้ทั้งหมด 62.75 รายละเอียดดังตารางที่ 2-6

ตารางที่ 2 ปัจจัย Factor Loading ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญขององค์ประกอบที่ 1 ด้านผลิตภัณฑ์ (อาหาร)

ด้านผลิตภัณฑ์ (อาหาร)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
รสชาติของอาหารร้านร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดตาก	3.83	0.71	มาก
ความสะอาดของอาหารร้านร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดตาก	3.92	0.73	มาก
ความหลากหลายของอาหารร้านร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดตาก	3.75	0.81	มาก
มีการจัดวางรูปแบบของอาหารที่สวยงาม	3.88	0.81	มาก

ตารางที่ 3 ปัจจัย Factor Loading ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญขององค์ประกอบที่ 2 ด้านราคา

ด้านราคา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
มีเมนูและรายการแสดงราคาอาหารชัดเจน	3.94	0.85	มาก
ความเหมาะสมของราคาของอาหารกับรสชาติของอาหาร	3.85	0.84	มาก
คุ้มค่าในปริมาณของอาหารร้านร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดตาก	4.11	0.89	ปานกลาง

ตารางที่ 4 ปัจจัย Factor Loading ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญขององค์ประกอบที่ 3 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
มีการตกแต่งร้านที่เป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากร้านอื่นๆ	3.90	0.89	มาก
ทำเลที่ตั้งอยู่ในแหล่งที่เดินทางมาใช้บริการได้สะดวก	3.91	0.78	มาก
มีสถานที่ที่สะอาดและมีสิ่งอำนวยความสะดวกภายใน ร้าน	3.89	0.74	มาก

ตารางที่ 5 ปัจจัย Factor Loading ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญขององค์ประกอบที่ 4 ด้านการส่งเสริมการตลาด

ด้านการส่งเสริมการตลาด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
มีการแนะนำรายการอาหารใหม่ให้ลูกค้าได้ทดลอง	4.02	0.75	มาก
มีป้ายโฆษณาส่งเสริมการขายหน้าร้าน สามารถ เห็นได้อย่างชัดเจน	3.94	0.82	มาก
จำนวนพนักงานเพียงพอต่อการให้บริการ	3.92	0.81	มาก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มาเลือกใช้บริการร้านอาหารร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดตาก อำเภอเมือง จังหวัดตาก ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาผู้บริโภคที่เข้ามาใช้บริการภายในร้านอาหารร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดตาก พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุ 21-30 ปี ระดับการศึกษามัธยมศึกษา ประกอบอาชีพข้าราชการและมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,000-20,000 บาทต่อเดือน

2. การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มาเลือกใช้บริการมีทั้งหมด 4 ด้านคือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายและด้านการส่งเสริมการตลาด สามารถอภิปรายผล ดังนี้

2.1 ด้านผลิตภัณฑ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทำให้ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับความสะอาดและผลิตภัณฑ์ของทางร้านอาหารร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดตาก เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ยุวนิตย์ ทิศสกุล (2545) ที่ศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อผู้บริโภคในการเลือกใช้

บริการผับและภัตตาคาร ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญมากที่สุดกับปัจจัยด้านความสะอาดของอาหาร ความสดของอาหาร

2.2 ด้านราคา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทำให้ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับความคุ้มค่าในปริมาณของอาหารร้านร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดตาก ซึ่งสอดคล้องกับ ธีระ ปิ่นทอง (2545) ที่ศึกษาปัญหาและทางออกในการแก้ปัญหาการประกอบร้านอาหารทะเล กรณีศึกษาจากความคิดเห็น ของผู้ประกอบการในเขตบางแสน-อ่างศิลา จังหวัดชลบุรี พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญในระดับมากที่สุดกับปัจจัยด้านราคาอาหาร

2.3 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทำให้ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับทำเลที่ตั้งอยู่ในแหล่งที่เดินทางมาใช้บริการร้านอาหารร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดตาก ได้สะดวก ซึ่งสอดคล้องกับ สุภัค สงวนวณิชวงศ์ (2548) ได้ศึกษาเรื่องเรื่อง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ภัตตาคาร เรือลอยน้ำ กรณีศึกษาเรือริเวอร์ไซด์ ผลการวิจัยพบว่า ลูกค้าให้ความสำคัญกับความสะดวกในการติดต่อกับเรือริเวอร์ไซด์

2.4 ด้านการส่งเสริมการตลาด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทำให้ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับป้ายโฆษณาที่ส่งเสริมการขายหน้าร้าน สามารถเห็นได้อย่างชัดเจนซึ่งสอดคล้องกับ อัมพร งามพาณิชยกิจ (2547) ที่ศึกษาปัจจัยจูงใจของลูกค้าในการใช้บริการร้านอาหาร ถนนบางขุนเทียน- ชายทะเล พบว่า ลูกค้าให้ความกับการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของร้าน มาเป็นอันดับแรก

ผู้ประกอบการยังต้องให้ความสำคัญกับการบริการและการกระจายข้อมูลข่าวสารที่ดีให้ผู้บริโภคเพื่อให้เกิดความพึงพอและกลับมาใช้บริการอีกครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์วลัญช์ พินธุประภา (2545) ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการบริการของร้านอาหารลำแม่ลาปลาเผา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ลูกค้ามีระดับความพึงพอใจต่อปัจจัยต่าง ๆ ในด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา อยู่ในระดับมาก ในเรื่องความสะอาดของอาหารและความคุ้มค่าในราคาอาหาร

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ ระดับของความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มาเลือกใช้บริการร้านอาหาร ไม่แตกต่างกันมากนัก แต่ก็ยัง ส่วนที่แตกต่างกัน ดังนั้นทางร้านจึงควรศึกษาทำการตลาดสำหรับลูกค้าทุก ๆ กลุ่ม เพื่อทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจและกับมาใช้บริการของทางร้านอีก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ (อาหาร) ควรรักษาคุณภาพของอาหารในเรื่อของความสดใหม่ของวัตถุดิบที่นำมาใช้ประกอบอาหาร ความสะอาดของภาชนะและอุปกรณ์ในการใช้ประกอบอาหารและรสชาติของอาหารให้มีณภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อรักษามาตรฐานคุณภาพของอาหารและมีการพัฒนา

ปรับปรุงรายการอาหารเพิ่มรายการอาหารใหม่ ๆ ไว้บริการลูกค้าอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ลูกค้าเกิด ความพึงพอใจในอาหารและรสชาติของอาหาร

2. ด้านราคา ควรที่จะเพิ่มปริมาณของอาหารบางชนิดให้มากขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้เกิดความเหมาะสมระหว่างราคาอาหารกับปริมาณของอาหาร หรือจัดการการส่งเสริมการขายในส่วน ของอาหารที่มีราคาแพงร่วมกับอาหารชนิดอื่น ๆ ในราคาที่ถูกลง เพื่อให้ตรงกับความต้องการของ ลูกค้ามากยิ่งขึ้น

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ควรรักษาความสะอาดและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ภายใน ร้านให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา และบรรยากาศภายในร้านควรมีการปรับปรุงเพื่อให้เกิดความแปลก ใหม่สำหรับลูกค้าที่ เข้ามาใช้บริการ ไม่รู้สึกจำเจ ทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจและกลับมาใช้บริการกับทางร้านอย่างต่อเนื่อง

4. ด้านการส่งเสริมการตลาด ควรทำการส่งเสริมการขายในเรื่องการให้ส่วนลดตามเทศกาล/ โอกาสต่างๆ ให้มากขึ้น เพื่อให้ลูกค้าสะสมคะแนนได้ครบ สามารถนำมาแลกรับประทานอาหารได้ฟรีในจำนวนเงินตามที่ ทางร้านกำหนด หรือนำมาแลกเป็น ส่วนลดค่าอาหารได้ การทำเช่นนี้นอกจากจะทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจมากขึ้นแล้ว ยังสามารถที่จะกระตุ้นให้ลูกค้าเข้ามาใช้บริการของทางร้านเพิ่มมากขึ้น ประโยชน์ที่ได้สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับสถานประกอบการ เพื่อใช้ในการตัดสินใจเลือกประกอบธุรกิจประเภทร้านอาหารและยังสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหาร ในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของอาหารและคุณภาพของการบริการให้สอดคล้องกับความ ต้องการของลูกค้าและเป็นการเพิ่มคุณภาพของร้านอาหารให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งถัดไป

ควรศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการร้านอาหารประเภทต่าง ๆ ในอำเภอเมือง จังหวัดตาก และศึกษาถึงคุณลักษณะของการให้บริการของร้านอาหารของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปปรับปรุงการให้บริการแก่ ผู้ใช้บริการในด้านต่าง ๆ ให้ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ลูกค้าเกิดความพอใจสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2545). **การวิเคราะห์สถิติ:สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย.** พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เกษมมณี ปรีชาเพิ่ม*ประสิทธิ์.* (2533). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจและพฤติกรรมการบริโภคอาหารญี่ปุ่นร้านากุระของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร.** สารนิพนธ์บริหารธุรกิจบัณฑิต: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรจน์.

ณัฏฐา ประกอบทรัพย์. (2550). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารญี่ปุ่นของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี.** วิจัยศิลปะศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจและภาษาอังกฤษ คณะวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ทวีศิลป์ ศรีอักษร. (2551). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร.** สารนิพนธ์บริหารธุรกิจบัณฑิต: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรจน์.

ธีระ ปิ่นทอง.(2545). **ปัญหาและทางออกในการแก้ปัญหาการประกอบกิจการร้านอาหารประเภทอาหาร ทะเล: กรณีศึกษาจากความคิดเห็นของผู้ประกอบการในเขตบางแสน-อ่างศิลา จังหวัดชลบุรี.** สารนิพนธ์บริหารธุรกิจบัณฑิต: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรจน์.

บัญญัติ คำนูณวัฒน์. (2556). **"สื่อออนไลน์" ขยายโอกาสทางธุรกิจได้อย่างไร?**. เข้าถึงเมื่อ 24 สิงหาคม 2562. เข้าถึงได้จากhttp://www.cpall.co.th/Blog/Detail/Banyat.

ประสพชัย พสุนนท์. (2555) . **การวิจัยตลาด 1.** นครปฐม: บริษัท เพชรเกษม พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด.

ปณิศา ลัญชานนท์ . (2548). **หลักการตลาด.** กรุงเทพฯ : ธรรมสาร.

พิมพ์วลัญช์ พินธุประภา. (2545). **ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการบริการของร้านอาหารลำแม่ลาปลาเผา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.** การค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญาศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ยุวนิตย์ ทิศสกุล. (2545). **ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อผู้บริโภคในการเลือกใช้บริการผับและภัตตาคาร ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย.** การค้นคว้าแบบอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ . (2541). **การบริหารการตลาดยุคใหม่.** กรุงเทพฯ : ธีระฟิล์มและไทเท็กซ์.

สรายุทธ กันหลง. (2555). **การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.** สืบค้นวันที่ 18 พฤษภาคม 2565, เข้าถึงจากhttp://www.ipernity.com.

สุภัค สงวนวณิชวงศ์ (2548). **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ภัตตาคารเรือลอยน้ำ กรณีศึกษาเรือริเวอร์ไซด์.** ภาคนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

สิริวิมล ประจักษ์วงศ์. (2557). **ร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดตาก ประยุกต์เมนูธัญพืชเอาใจคนรักสุขภาพรีวิว.** เข้าถึง 13 กันยายน 2565 เข้าถึงได้จาก http://th.openrice.com/th/prachuapkhirikhan/restaurant

อัมพร งามพาณิชยกิจ. (2547). **ปัจจัยจูงใจของลูกค้าในการใช้บริการร้านอาหาร ถนนบางขุนเทียน-ชายทะเล.มหาลัยราชภัฏสวนดุสิต.** สารนิพนธ์บริหารธุรกิจบัณฑิต: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรจน์.

Eat Drink Travel. (2558). **ร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดตาก แนบคฤหาสน์ เมนูธัญพืชเพื่อคนรักสุขภาพรีวิว.** เข้าถึง 13 กันยายน 2558 เข้าถึงจาก http://eat.edtguide.com/332626_the-icy-beans.

OpenRicer. (2556). **ชวนกันคลายร้อนที่ร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดตาก เมือง รีวิว.**เข้าถึง 13 กันยายน 2565 เข้าถึงจาก http://th.openrice.com/th/prachuapkhirikhan/restaurant.

SME ตีแตก. (2557). **SME ตีแตก ตอนธุรกิจร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดตาก.** เข้าถึง 13 กันยายน 2563. เข้าถึงจาก https://sirithorn18.wordpress.com/2010/09/11/sme.

กลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์ที่มีต่อขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดตาก

Effect of Risk Management Strategy in Globalization Era Towards SMEs Competitiveness in Tak Province

เตชะธร สุขชัยศรี[1] เฉลิมพล พิทักษ์บวรชัย[2]
Tachathon Sukchaisri Chalermphon Pitukbowonchai

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์ที่มีต่อขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในจังหวัดตาก จำนวน 400 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ ผลการศึกษา พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในจังหวัดตาก ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ยมากกว่า 45 ปี ระดับปริญญาตรี ตำแหน่งปัจจุบันเป็นเจ้าของธุรกิจ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 20,000 บาท สำหรับประเภทธุรกิจเป็นธุรกิจการค้าปลีก มีทุนจดทะเบียนเริ่มต้นน้อยกว่า 500,000 บาท ระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจ 1-5 ปี และมีจำนวนพนักงานน้อยกว่า 10 คน กลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดตาก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ความเสี่ยงด้านการผลิต รองลงมา คือ ความเสี่ยงด้านเทคโนโลยี และน้อยที่สุด คือ ความเสี่ยงด้านการบริหารจัดการและความเสี่ยงด้านโลจิสติกส์มีระดับความเสี่ยงเท่ากัน สำหรับขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจ SMEs โดยรวมอยู่ในระดับมาก ขณะเดียวกัน ผลการศึกษายังพบว่า กลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงมีความสัมพันธ์กับขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดตาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น ผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษานำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนากลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงของธุรกิจ SMEs เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันต่อไป

คำสำคัญ : กลยุทธ์, การจัดการความเสี่ยง, ขีดความสามารถทางการแข่งขัน, ธุรกิจ SMEs

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The purpose of the research was to study effect of risk management strategy in globalization era towards SMEs competitiveness in Tak. Questionnaires were used as a research instrument to collect the data from 400 SMEs entrepreneurs in Tak. Statistics used for analyzing data were percentage, mean, standard deviation, and correlation analysis.

Results of the research showed that most SMEs entrepreneurs were female, whose ages were more than 45 years old. Most had Bachelor's Degrees and worked as business owners with average monthly income of 20,000 baht. Most of the SMEs were retail business with initial investment less than 500,000 baht. Average period of operation was 1-5 years and had less than 10 employees. Overall, risk management strategy in Tak was in a high level. Considered by aspect, the production risk was in a high level, followed by technology risk. The lowest level was management and logistics with equal level of risk. Overall SMEs competitiveness was in a high level as well. Moreover, results also showed that risk management strategy had a positive relationship with SMEs competitiveness in Tak at statistically significant level of 0.05. Therefore, results of this study could be used as guidelines for improvement and development of risk management strategy for increased competitiveness of SMEs business.

Keywords: Strategy, Risk Management, Competitiveness, SMEs Business

บทนำ

กลยุทธ์การจัดการความเสี่ยง (Risk Management Strategy) เป็นกลยุทธ์ที่มีความสำคัญสำหรับธุรกิจเพื่อนำพาธุรกิจให้อยู่รอดและเติบโตได้อย่างมั่นคง ถ้ามีการจัดการความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้ธุรกิจสามารถป้องกันการเกิดหรือการลดการสูญเสียต่าง ๆ ให้แก่องค์การน้อยที่สุดหรือไม่มีความเสี่ยงในการประกอบธุรกิจ เนื่องจากความเสี่ยง (Risk) เป็นเหตุการณ์หรือการกระทำใดก่อให้เกิดความผิดพลาด ความเสียหาย การรั่วไหล ความสูญเปล่าที่ไม่พึงประสงค์ที่อาจเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอนและมีผลทางลบต่อองค์การ (นิรภัย จันทร์สวัสดิ์, 2008) ความเสี่ยงในการประกอบธุรกิจ ประกอบด้วยหลายปัจจัย เช่น ความเสี่ยงทางด้านการบริหารจัดการ การเงิน การผลิต การตลาด สังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยี และโลจิสติกส์ เป็นต้น จึงเป็นสิ่งจำเป็น

ยิ่งที่ผู้บริหารต้องแสวงหากลยุทธ์หรือวิธีการเพื่อจัดการความเสี่ยงภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์หรือยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่ว่าจะเป็นการป้องกันและลดการสูญเสีย การเพิ่มมูลค่าให้กับองค์การ สร้างความสมดุลและผลประโยชน์ที่ได้ รวมทั้งมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ธุรกิจมีขีดความสามารถทางการแข่งขันในยุคโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้ขีดความสามารถทางการแข่งขันแสดงถึงความเป็นผู้ได้เปรียบทางด้านการส่งมอบแก่ลูกค้าอาจเป็นรูปแบบสินค้าหรือบริการที่ไม่เหมือนใคร มีความเป็นผู้นำทางด้านต้นทุน เสนอราคาสินค้าในราคาต่ำกว่าคู่แข่งขันและเป็นราคาที่เหมาะสมกับสินค้า สามารถบริหารจัดการเวลาได้อย่างมีคุณภาพ และมีความได้เปรียบทางนวัตกรรม เพื่อสร้างสรรค์คุณค่าในสินค้าและการบริการ ขณะเดียวกันกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงสามารถลดความสูญเสียที่ก่อให้เกิดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นหรืออยู่ในระดับที่ยอมรับได้ อันนำไปสู่ความสามารถในการแข่งขันตลาดต่อไป (สุปราณี ทิพยนาสา และคณะ, 2552) การดำเนินธุรกิจในปัจจุบันอยู่ภายใต้การแข่งขันที่รุนแรง เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางการมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดนิ่ง โดยเฉพาะปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี สังคม และวัฒนธรรม ปัจจัยที่เหล่านี้สามารถเชื่อมโยงกันให้เป็นโลกใบเดียวกัน ซึ่งเรียกว่าโลกแห่งไร้พรมแดน (Boundary-Less) อาศัยเทคโนโลยีเป็นฐานในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะในด้านการติดต่อสื่อสาร เช่น การใช้อินเตอร์เน็ต การใช้อีเมล์ การใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ติดต่อระหว่างกันได้อย่างทันท่วงที (Schermerhorn, 2005) การดำเนินธุรกิจในปัจจุบันมีลักษณะของการหลอมรวมทางการตลาดให้เป็นตลาดโลกโดยต้องพึ่งพาทรัพยากรระหว่างกัน ผู้บริหารไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงหรือที่เรียกว่ายุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ธุรกิจจำเป็นต้องปรับตัว และแสวงหากลยุทธ์ หรือวิธีการจัดการต่าง ๆ ให้เหมาะสมเพื่อสอดรับกับสถานการณ์ในยุคกระแสโลกาภิวัตน์เพื่อให้ธุรกิจอยู่รอด มีขีดความสามารถในการแข่งขันของตลาดต่อไป (อรวรรณ วิมลสุข, 2552) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก (Small and Medium Enterprises: SMEs) เป็นธุรกิจที่มีบทบาทสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศให้เจริญเติบโตก้าวหน้า เนื่องจากธุรกิจ SMEs เป็นธุรกิจที่มีปริมาณในจำนวนมาก และมีการกระจายตัวอยู่ทั่วไป เป็นธุรกิจที่จัดตั้งได้ง่าย ใช้เงินลงทุนไม่มากนักในการประกอบธุรกิจ จังหวัดตากเป็นอีกหนึ่งจังหวัดในประเทศไทยที่มีธุรกิจ SMEs เกิดขึ้นค่อนข้างมากและเป็นธุรกิจที่ช่วยในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของจังหวัดให้มีเติบโตยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันจังหวัดตากเป็นจังหวัดที่อยู่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ประเทศพม่า ลาว เป็นต้น และได้มีการติดต่อค้าขายชายแดนระหว่างกัน ย่อมมีการแข่งขันมากขึ้น ดังนั้นผู้ประกอบการต้องให้ความสำคัญและหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อเตรียมรับกับการเปลี่ยนแปลงทางการแข่งขันที่เกิดขึ้นในเร็ววัน ซึ่งกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงเป็น กลยุทธ์ที่ผู้ประกอบการต้องให้ความสำคัญเพื่อค้นหา ระบุและวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงที่เกิดขึ้นและมีผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจว่ารุนแรงมากน้อยอย่างไร เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงและ

จัดการความเสี่ยงที่เกิดขึ้นเหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ซึ่งการจัดการนี้จะทำให้ธุรกิจมีความสามารถในการแข่งขันต่อไป

เหตุผลข้างต้นคณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์ที่มีต่อขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดตาก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าธุรกิจ SMEs ในจังหวัดตากมีกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงเป็นอย่างไร อยู่ในระดับใด โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในจังหวัดตาก ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษานำไปใช้ในการวางแผนหาแนวทางในการจัดการความเสี่ยงและให้ธุรกิจเตรียมรับกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี ยิ่งกว่านั้นกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพสามารถเป็นแนวทางให้ธุรกิจนำไปสู่ความได้เปรียบทางการแข่งขันในตลาดสากล

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์และขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดตาก

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ข้อมูลทั่วไปของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprise : SMEs) หมายถึง ธุรกิจที่มีลักษณะการบริหารงานอย่างอิสระ ผู้บริหารมักเป็นเจ้าของกิจการ จัดหาเงินมาลงทุนทำธุรกิจและการดำเนินงาน ซึ่งจะทำภายในท้องถิ่น มีจำนวนพนักงาน เงินลงทุน สินทรัพย์ และยอดขายน้อยกว่าธุรกิจในอุตสาหกรรมเดียวกัน (วิชัย โถสุวรรณจินดา, 2551: 1) ในขณะที่สำนักงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2554 : เว็บไซต์) ให้ความหมาย SMEs ว่าเป็นกิจการการผลิตสินค้า กิจการให้บริการ และกิจการค้าส่งและค้าปลีก หรือกิจการอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศ วิสาหกิจใดจัดเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนั้น แบ่งเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ ธุรกิจการผลิต ธุรกิจการค้า และธุรกิจการบริการ ซึ่งครอบคลุมธุรกิจทุกประเภท ได้แก่ เป็นธุรกิจที่ว่าจ้างแรงงานในระบบเศรษฐกิจช่วยสร้างงานให้แก่พนักงานตามกลยุทธ์การเข้าสู่ธุรกิจแบบเลือกตอบสนองความต้องการของลูกค้าเฉพาะกลุ่ม และช่วยกระจายรายได้และสร้างความรู้ความชำนาญให้แก่ประชาชนกลุ่มใหญ่ของประเทศได้อย่างทั่วถึงเป็นแหล่งที่มาของประดิษฐ์กรรมใหม่ของตลาดจำนวนมาก ด้วยความคิดสร้างสรรค์ของผู้ประกอบการและความร่วมมือของพนักงาน ธุรกิจที่มีการส่งเสริมการแข่งขันเสรีกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันระหว่างผู้ผลิตซึ่งทำให้ผู้บริโภคได้ประโยชน์มากที่สุด ช่วยสนับสนุนการดำเนินการของธุรกิจขนาดใหญ่ด้านกระจายสินค้าและการป้อนวัตถุดิบและการบริการในลักษณะ

พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันและช่วยพัฒนาศักยภาพด้านสติปัญญาและความมานะพยายามของบุคคลทั้งผู้ประกอบการและลูกจ้างที่จะต่อสู้ให้ได้มาซึ่งความสำเร็จของธุรกิจ

2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยง

ความเสี่ยง (Risk) หมายถึง ความไม่แน่นอนไม่ว่าจะได้ผลลัพธ์ตรงตามเป้า โอกาส การกระทำ หรือสถานการณ์ที่อาจจะทำให้องค์กร อาจส่งผลทั้งด้านบวกและด้านลบแก่หน่วยงานขององค์กรและไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ (ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี, 2550 : 15) ดังนั้น การจัดการความเสี่ยง จึงหมายถึง การจัดการเหตุการณ์ความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นที่มีผลทางด้านลบ ซึ่งทำให้องค์กรไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับองค์กรได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด หรือการทำให้กลุ่มบุคคลในองค์กรเข้ามาทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันของธุรกิจ และกระบวนการในการป้องกันอำนาจและทรัพย์สินที่ได้มาของธุรกิจ โดยการลดโอกาสของการสูญเสีย ซึ่งมาจากเหตุการณ์ที่ไม่สามารถควบคุมได้

นิรภัย จันทร์สวัสดิ์ (2551 : 53-54) ได้กล่าวว่า ความเสี่ยง สามารถจัดเป็นประเภทต่าง ๆ เพื่อความสะดวกในการค้นหา ระบุ ประเมิน จัดลำดับ และกำหนดมาตรการควบคุม ได้แก่ 1. ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นกับการดำเนินงาน เช่น การสำรวจออกแบบ ประมาณราคา การก่อสร้างการบำรุงรักษา การบริหารเครื่องจักร การบริหารงานพัสดุ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ความเสี่ยงเชิงบุคลากร ความเสี่ยงเชิงฉ้อฉล ความเสี่ยงเชิงโปร่งใส เป็นต้น 2. ความเสี่ยงด้านการเงิน เช่น ความเสี่ยงเรื่องความปลอดภัยของเงินสดและทรัพย์สิน การบันทึกบัญชีผิดพลาด การทุจริตรายงานทางการเงินเรื่องสภาพคล่อง การมีรายจ่ายที่ไม่จำเป็น การสูญเสียรายได้ เป็นต้น3. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ เช่น การจัดทำประชาพิจารณ์หรือศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับโครงการขนาดใหญ่ ตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม

1. ความเสี่ยงด้านนโยบาย ความเสี่ยงเชิงกลยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ เช่น การจัดทำโครงการเร่งด่วนตามนโยบายภายใต้ข้อจำกัดต่างๆ หรือยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ที่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของลูกค้า เป็นต้น 2. ความเสี่ยงด้านระบบสารสนเทศ และเทคโนโลยี และ 3. ความเสี่ยงด้านธุรกิจ เช่น ความเสี่ยงเชิงสินเชื่อ ความผันผวน แนวโน้มของอุตสาหกรรมที่ธุรกิจนั้นๆดำเนินธุรกิจอยู่ การออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ความเสี่ยงเชิงชื่อเสียง ความเสี่ยงเชิงศรัทธา ความเชื่อถือ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม กลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้จัดการต้องตระหนักเพื่อจัดการกับความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นและเกิดความสูญเสียแก่องค์การธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงทางด้านการบริหารจัดการ การเงิน การผลิต การตลาด สังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยี และโลจิสติกส์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ธุรกิจต้องรับผิดชอบและจัดการเพื่อให้การดำเนินธุรกิจประสบผลสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่ากลยุทธ์การจัดการความเสี่ยง หมายถึง การจัดการความ

เสี่ยง ได้แก่กระบวนการระบุ วิเคราะห์ ประเมิน ตรวจสอบ และควบคุมความเสี่ยงที่สัมพันธ์กับกิจกรรม กระบวนการทำงานในทุกๆขั้นตอน เพื่อลดโอกาสการเกิดความเสี่ยง และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง

วิธีการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดตาก จำนวน 48,023 ราย (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2555) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดตาก จำนวน 384 ราย โดยเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่คณะผู้วิจัยสร้างโดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในจังหวัดตาก มีข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตัวเลือก (Checklist) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตำแหน่งงานในปัจจุบัน ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดตาก มีข้อคำถามจำนวน 5 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตัวเลือก (Checklist) ได้แก่ ประเภทของธุรกิจ รูปแบบของธุรกิจ ทุนจดทะเบียนในการดำเนินธุรกิจ ระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจ และจำนวนพนักงาน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดตาก ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) จำนวน 32 ข้อ ได้แก่ ความเสี่ยงด้านการบริหารจัดการ จำนวน 5 ข้อ ความเสี่ยงด้านการเงินจำนวน 5 ข้อ ความเสี่ยงด้านการผลิต จำนวน 6 ข้อ ความเสี่ยงด้านการตลาด จำนวน 5 ข้อ ความเสี่ยงด้านสังคมและวัฒนธรรม จำนวน 3 ข้อ ความเสี่ยงด้านเทคโนโลยี จำนวน 4 ข้อ และความเสี่ยงด้านโลจิสติกส์ จำนวน 4 ข้อ แบบสอบถามมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดตาก แบบสอบถามมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 9 ข้อ และตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงภายใต้ยุคโลกาภิวัฒน์ที่มีต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดตาก แบบสอบถามมีลักษณะ แบบปลายเปิด (Open-ended)

5. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยการศึกษาครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ของแอลฟา (Alfa Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) จำนวน 30 ราย พบว่า ค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.95 ซึ่งมีค่า

มากกว่า 0.7 สอดคล้องตามข้อเสนอแนะของ Nunnally and Berstein (1994) กล่าวว่า ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือครั้งนี้มีค่าเท่ากับ 0.874 ดังนั้น แบบสอบถามครั้งนี้จึงนำไปเก็บข้อมูลจริงได้

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Correlation Analysis) ด้วยวิธี การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน โปรดัค โมเม้นต์ (Pearson Product Moment Correlation)

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์ที่มีต่อขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดตาก ผลการวิจัยสามารถนำเสนอดังรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในจังหวัดตาก พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ยมากกว่า 45 ปี สถานภาพสมรสแล้ว การศึกษาระดับปริญญาตรี ตำแหน่งปัจจุบันเป็นเจ้าของธุรกิจ และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 20,000 บาท

2. ข้อมูลทั่วไปของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดตาก พบว่า ธุรกิจส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจในลักษณะกิจการเจ้าของคนเดียว ประเภทการค้าปลีก มีทุนจดทะเบียนเริ่มต้นน้อยกว่า 500,000 บาท มีระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจ 1-5 ปี มีจำนวนพนักงานน้อยกว่า 10 คน และมีรายได้สุทธิเฉลี่ยต่อปี 100,000-300,000 บาท โดยการวิเคราะห์กลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดตาก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดตาก โดยจำแนกเป็นรายด้าน

กลยุทธ์การจัดการความเสี่ยง	$\bar{x}$	S.D.	ระดับกลยุทธ์
ด้านการบริหารจัดการ	4.02	0.66	มาก
ด้านการเงิน	4.05	0.65	มาก
ด้านการผลิต	4.13	0.58	มาก
ด้านการตลาด	4.07	0.62	มาก
ด้านสังคมและวัฒนธรรม	4.00	0.82	มาก
ด้านเทคโนโลยี	4.09	0.67	มาก
ด้านโลจิสติกส์	4.02	0.71	มาก
รวม	**4.06**	**0.53**	**มาก**

จากตาราง 1 พบว่า ธุรกิจ SMEs ในจังหวัดตาก ส่วนใหญ่มีกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.06) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการผลิต ($\bar{x}$ = 4.13) รองลงมา คือ ด้านเทคโนโลยี ($\bar{x}$ = 4.09) และน้อยที่สุดคือ ด้านการบริหารจัดการและด้านโลจิสติกส์มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{x}$ = 4.02)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงกับขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดตาก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยง ได้แก่ การบริหารจัดการ การเงิน การผลิต การตลาด สังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยี และโลจิสติกส์ กับขีดความสามารถทางการแข่งขัน ของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดตาก

ตัวแปร	AM	FI	MA	MK	SO	TE	LO	MC
การบริหารจัดการ (AM)	-	.63**	.62**	.55**	.35**	.53**	.55**	.55**
การเงิน (FM)		-	.71**	.62**	.38**	..62**	.59**	.56**
การผลิต (MA)			-	.69**	.42**	.67**	.65**	.62**
การตลาด (MK)				-	.46**	.63**	.68**	.59**
สังคมและวัฒนธรรม (SO)					-	.45**	.41**	.56**
เทคโนโลยี (TE)						-	.69**	.58**
โลจิสติกส์ (LO)							-	.59**
ขีดความสามารถทางแข่งขัน (MC)								-

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า กลยุทธ์การจัดการความเสี่ยง ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการ การเงิน การผลิต การตลาด สังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยี และโลจิสติกส์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดตาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.55, 0.56, 0.62, 0.59, 0.56, 0.58, และ 0.59 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษากลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์ที่มีต่อขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดตาก พบว่า กลยุทธ์การจัดการความเสี่ยง ได้แก่ การบริหารจัดการการเงิน การผลิต การตลาด สังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยี และโลจิสติกส์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดตาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุปราณี ทิพยนาสา, จุลสุชาดา ศิริสม และเดช กาญจนางกูร (2552 : 117-129) ได้ศึกษาประสิทธิภาพการจัดการความเสี่ยงกับความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในเขตภาคกลาง พบว่า ประสิทธิภาพการจัดการความเสี่ยงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในเขตภาคกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดการความเสี่ยงมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้น หรือเพื่อควบคุมและลดความรุนแรงของความสูญเสียที่ได้เกิดขึ้นนั้นให้ลดลงหรือสลายไปนั่นเอง (นฤมล สะอาดโฉม, 2550 : 27-31) ดังนั้นการจัดการความเสี่ยงในยุคโลกาภิวัตน์จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับผู้จัดการที่จะต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางการแข่งขันเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน เนื่องจากการดำเนินธุรกิจภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์ มีลักษณะของการหลอมรวมทางการตลาดให้เป็นตลาดโลกโดยต้องพึ่งพาทรัพยากรระหว่างกันซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้จัดการไม่สามารถหลีกเลี่ยงกับการเผชิญการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงจึงต้องปรับกลยุทธ์ทางการแข่งขันให้ธุรกิจอยู่รอดและเติบโตได้อย่างมั่นคง (อรวรรณ วิมลสุข, 2552) ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ธุรกิจเมื่อมีกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงที่ดีและมีประสิทธิภาพจะช่วยให้เกิดการป้องกันและลดความสูญเสียต่าง ๆ และช่วยเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันให้กับธุรกิจในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางการแข่งขันต่อไป

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะการวิจัย

ผลการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์ที่มีต่อขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดตาก พบว่า กลยุทธ์การจัดการความเสี่ยง ได้แก่ การบริหารจัดการ การเงิน การผลิต การตลาด สังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยี และโลจิสติกส์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดตาก ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางให้กับผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs นำไปวางแผนการพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงของธุรกิจเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์ให้เกิดความยั่งยืนในการประกอบธุรกิจต่อไป อย่างไรก็ตามในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษากลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงในขอบเขตของธุรกิจอื่น ๆ เช่น ธุรกิจโอทอป เป็นต้น หรือทำการศึกษาในธุรกิจ SMES ในจังหวัดอื่น ๆ เช่น จังหวัดพะเยา เชียงใหม่ ลำพูน เป็นต้น

รวมทั้ง ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อทราบว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการจัดการกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงซึ่งข้อมูลที่ได้นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาธุรกิจให้อยู่รอดในสภาวการณ์แข่งขันยุคโลกาภิวัตน์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กตัญญู หิรัญญสมบูรณ์. (2552). **การจัดการธุรกิจขนาดย่อม.** พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชั่น.

ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2550). **การบริหารความเสี่ยง.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : เอ็กซเปอร์เน็ท.

นฤมล สะอาดโฉม. (2550). **การบริหารความเสี่ยงองค์กร.** กรุงเทพฯ : ฐานการพิมพ์.

นิรภัย จันทร์สวัสดิ์. (2551). **การบริหารความเสี่ยง : จากทฤษฎีสู่ปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ : สูตรไพศาล.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

สุปราณี ทิพยนาสา, จุลสุชาดา ศิริสม, และเดช กาญจนางกูร. (2552). ผลกระทบของประสิทธิภาพการจัดการความเสี่ยงที่มีต่อความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ในเขตภาคกลาง. **วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.** 1(1) : 117-129.

อรวรรณ วิมลสุข, ปพฤกษ์ อุตสาหะวาณิชกิจ, และธนชาติ เราประเสริฐ. (2552). ผลกระทบของสภาพแวดล้อมในการดำเนินงานภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรของธุรกิจส่งออกผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตรในประเทศไทย. **วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.** 1(1) : 117-129.

Nunnally, J.C. & Berstein, I.H. (1994). **Psychometric Theory.** (3rd ed.) New York : McGraw-Hill.

Schermerhorn, John R. (2005). **Management.** New York : John Wiley & Sons.

ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และนโยบายทางการเงิน กับการจัดการกำไรกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

Relations between Operational Efficiency, Financial Policy and Profit Management of Construction Industries

ศักดิ์ดา เกิดการ[1] แสงอุดม ภุมราเศวต[2]
Sakda Keadkan Sangaudom Phommarasawat

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพในการดำเนินงานกับการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายทางการเงินกับการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างโดยจำกัดขอบเขตการศึกษาเฉพาะกลุ่มบริษัทอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 47 บริษัท และขอบเขตของข้อมูลจากงบการเงินเฉพาะปี พ.ศ. 2562-2565 จากผลการศึกษาพบว่า การวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานและการวิเคราะห์นโยบายทางการเงิน ไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง และการเติบโตของยอดขาย กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างเช่นเดียวกัน แต่พบว่าขนาดของกิจการมีความมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการกำไร

คำสำคัญ: การจัดการกำไร, ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน, นโยบายทางการเงิน

Abstract

This research aimed to study: 1) a relationship between operational efficiency and profit management through accrual transactions; and 2) a relationship between financial policies and profit management through accrual transactions. The scope of this study was limited to 47 real estate and construction industries registered with the Stock Exchange of Thailand. Data were collected from their financial statements of fiscal year 2019-2021. The research found no relationship between the

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

measurement of operational efficiency and the analysis of financial policy with profit management through accrual transactions.In addition, sale growth and cash flows from operating activities also had no relationship with profit management. However, the firm size showed a positive relationship with the profit management.

Keywords: Profit Management, Operational Efficiency, Financial Policy

บทนำ

ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ เป็นธุรกิจที่ต้องพึ่งพิงกับสถาบันการเงินสูงมากแทบทุกโครงการ ทั้งนี้ทางสถาบันการเงินจะปล่อยสินเชื่อก็ต้องมีความเกี่ยวพันกับภาวะเศรษฐกิจ นอกจากนี้นักลงทุนที่สนใจลงทุนในธุรกิจนี้ สิ่งสำคัญที่สามารถให้วิเคราะห์ในการลงทุนคือเริ่มจากงบการเงิน แล้วค่อยเชื่อมโยงกับปัจจัยภายนอกกลุ่มอสังหาริมทรัพย์ ก็ยังมีความหลากหลายไม่ว่าจะเป็นการทั้งสร้างที่อยู่อาศัยประเภทบ้านและคอนโดขาย สร้างอาคารพาณิชย์ให้เช่า พัฒนาพื้นที่ทำนิคมอุตสาหกรรม สร้างคลังสินค้าขายหรือให้เช่า เป็นต้น ดังนั้น การเปรียบเทียบและการวิเคราะห์ในการลงทุนต้องระมัดระวังอย่างมาก

แนวโน้มด้านการตลาดอสังหาริมทรัพย์ในไตรมาสที่สี่ของปี 2563 ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.8 (ธนาคารแห่งประเทศไทย,พศ. 2563) โดยภาพรวมของภาคอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ปี 2563 คาดว่าจะเติบโตได้ถึงร้อยละ 4-5 โดยมีปัจจัยบวกมาจากการก่อสร้างรถไฟฟ้าในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑลที่คาดว่าจะแล้วเสร็จหลายเส้นทางส่งผลต่อความต้องการที่อยู่อาศัยในรูปของคอนโดมิเนียมที่จะเอื้อประโยชน์ต่อการเดินทางของประชาชนสูงขึ้นและการเปิด AEC จะทำให้อสังหาริมทรัพย์ไทยมีความต้องการมากขึ้นแต่ทั้งนี้ยังต้องจับตามองในเรื่องของเศรษฐกิจว่าจะมีทิศทางดีขึ้นเพียงใด รวมถึงภาวะการณ์ขาดแคลนแรงงานภาคการก่อสร้าง (สมาคมอสังหาริมทรัพย์ไทย, 2563) อัตราส่วนทางการเงินเป็นเครื่องมือทางการเงินอย่างหนึ่งที่ใช้วัดการดำเนินงานขององค์กรเป็นตัวเลขที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายการที่สำคัญในงบการเงิน ใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินสถานะบริษัท ที่นักลงทุนสามารถนำมาใช้เพื่อประกอบการพิจารณาตัดสินใจลงทุน การวิเคราะห์หลักทรัพย์โดยใช้อัตราส่วนตามทางการเงินต่าง ๆ สามารถนำมาหาความสัมพันธ์ระหว่างทรัพย์สิน หนี้สิน ทุน รายได้และค่าใช้จ่ายต่างๆ จะช่วยให้ประเมินฐานะทางการเงิน และความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจ ผลกระทบของการจัดการสินทรัพย์ หนี้สินและแสดงถึงประสิทธิภาพในการบริหารงานของฝ่ายบริหารว่าสามารถใช้สินทรัพย์เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่กิจการมากน้อยเพียงใด การวัดความสามารถในการทำกำไรของกิจการทำได้โดยการนำกำไรไปเปรียบเทียบกับยอดขายหรือเงินลงทุน ตามแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎี ตัวแทน (Agency theory) เจ้าของกิจการไม่สามารถบริหารกิจการได้จึงต้องมีตัวแทน

เพื่อช่วยในการบริหารจัดการแทนตัวเองคือ ผู้บริหาร ฝ่ายหนึ่งเป็นผู้มอบอำนาจเรียกว่าตัวการ (Principle) และอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้รับมอบอำนาจเรียนว่า ตัวแทน(Agent) (วรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2563) ในการที่ผู้บริหารมีแรงจูงใจด้วย เงินเดือน โบนัส จากข้อตกลงในตัวเลขทางการบัญชีส่งผลให้ผู้บริหารมีการจัดการกำไรเพื่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ตัวเองมากที่สุด โดยไม่คำนึงถึงผลระยะยาวหรือการดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องในอนาคตของกิจการ ข้อมูลที่แสดงในงบการเงินอาจถูกบิดเบือนไปส่งผลต่อนักลงทุน และผู้ใช้งบการเงินเข้าใจผิดหรือหลงผิดได้โดยใช้เทคนิคในการจัดการกำไร ซึ่งเป็นกระบวนการของผู้บริหารใช้ดุลพินิจบิดเบือนข้อมูลทางการบัญชีหรือการสร้างรายการบัญชี การจัดทำรายงานทางการบัญชีที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองด้วยเหตุผลที่มีภาระผูกพันบริษัทด้วยรายการคงค้าง ซึ่งรายการคงค้างในมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 1 ปรับปรุง 2563 วรรคที่ 27และ28 อธิบายเกณฑ์คงคางกิจการต้องจัดทำงบการเงินตามเกณฑ์คงค้าง เว้นแต่เป็นข้อมูลกระแสเงินสด เมื่อใช้เกณฑ์คงค้างกิจการต้องรับรู้รายการสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้และค่าใช้จ่าย(องค์ประกอบของงบการเงิน) เมื่อรายการเหล่านั้นเป็นไปตามคำนิยามและเกณฑ์การรับรู้รายการตามที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดสำหรับรายงานทางการเงิน (ปรับปรุง2563) รายการคงค้างจะแบ่งเป็นรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้บริหารและไม่ได้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Dechow andSchrand, 2004) เพื่อเป็นประโยชน์ต่อนักลงทุนผู้ใช้งบการเงิน การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และการวิเคราะห์นโยบายทางการเงินกับการจัดการกำไร ของกลุ่มอุตสาหกรรมและก่อสร้าง หมวดพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเพื่อศึกษาถึงทิศทางของการจัดการกำไร ซึ่งจะส่งผลต่อราคาหลักทรัพย์และเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจลงทุน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานกับการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างกลุ่มอุตสาหกรรมและก่อสร้าง หมวดพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการวิเคราะห์นโยบายทางการเงินกับการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างกลุ่มอุตสาหกรรมและก่อสร้าง หมวดพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

กนกการจน์ เรืองปลอด (2555) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรผ่ายรายการคงค้างกับผลตอบแทนของผู้บริหาร ขนาดของกิจการ ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี สัดส่วนการก่อหนี้

การเติบโตของยอดขาย กำไรสุทธิ ขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้าม กำไรสุทธิผลตอบแทนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

กวิน เอียมตระกูล (2553) ความสัมพันธ์ระหว่างธรรมาภิบาลกับการจัดการกำไร กรณีศึกษาธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทยพบว่า การประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบมีอิทธิพลทางลบต่อการจัดการกำไร

จีรณา โฉมจันทร์ (2550) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการกำไรและการกำกับดูแลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรและการกำกับดูแลกิจการใน 3 กลุ่มอุตสาหกรรม ได้แก่ กลุ่มเกษตร และกลุ่มอุตสาหกรรม กลุ่มอาหาร สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ สัดส่วนของกรรมการอิสระที่แต่งตั้งเป็นอนุกรรมการตรวจสอบ สัดส่วนของอนุกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ ความเข้าใจหรือมีประสบการณ์ด้านบัญชีหรือการเงิน การแยกระหว่างผู้ดำรงตำแน่งประธานกรรมการกับกรรมการผู้จัดการ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการจัดการกำไร

นารีรัตน์ เทียมรัตน์ (2556) ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างเงินทุนกับการจัดการกำไร : กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยพบว่า แบบจำลอง Modifiledjone มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับหนี้สินในทิศทางตรงข้ามเงินทุนในโครงสร้างเงินทุน เมื่อแบ่งเป็นหนี้สินสูงและหนี้สินตำ พบว่าหนี้สินสูงมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับการจัดการกำไร และหนี้สินต่ำมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการจัดการกำไร ModifiiedDechow and Dichevjone มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับหนี้สินโครงสร้างเงินทุนแต่ไม่มีความสัมพันธ์กับหนี้สินสูงและหนี้สินต่ำ

ปณิธาน สุจิรชาโต (2549) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไรรายไตรมาสผ่านรายการคงค้าง : กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศ พบว่าความรู้ความชำนาญด้านบัญชี/การเงิน และการตรวจสอบของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการจัดการกำไรรายไตรมาส จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญด้านบัญชี/การเงินและการตรวจสอบสูงจะทำให้การจัดการรายไตรมาสลดลง ส่วนคุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบในด้านความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ การเข้าร่วมประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ และขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบไม่พบความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรรายไตรมาสผ่านรายการคงค้าง

ไพลิน ใจทัด (2555) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกับการจัดการกำไรการแยกระหว่างบุคคลที่ตำแน่งประธานคณะกรรมการกับประธานเจ้าหน้าที่บริหารมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับการจัดการกำไร พบจำนวนบริษัทที่กรรมการอิสระดำรงตำแหน่งและสัดส่วนความเป็นเจ้าของบริษัทของคณะกรรมการและผู้บริหารมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการจัดการกำไร

ความเสี่ยงทางการเงิน ขนาดของสำนักงานสอบสอบบัญชี ความสามารถในการทำกำไรและประเภทอุตสาหกรรม มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วันเพ็ญ กลิ่นพานิช (2549) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของคระกรรมการบริษัท ผู้สอบบัญชี และโครงสร้างทางการเงินของกิจการกับรายการคงค้างโดยใช้ดุลพินิจของผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศ พบว่า คุณภาพการสอบบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงลบกับรายการคงค้างโดยใช้ดุลพินิจของผู้บริหารและการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี และโครงสร้างทางการเงิน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับรายการคงค้างโดยใช้ดุลพินิจของผู้บริหาร

วีวรรยา ธูปสมุทร์ (2550) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไรในงบไตรมาสของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบและขนาดของกิจการ มีความสัมพันธ์เชิงลบต่อการจัดการกำไร และการเติบโตของรายได้ความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการจัดการกำไร

ธัญญพัทธ์ เทศประสิทธิ์รฐา (2553) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการในส่วนของโครงสร้างคณะกรรมการกับโอกาสในการตกแต่งกำไรพบว่า ร้อยละของผู้ถือหุ้นที่ถือครองโดยนักลงทุนสถาบันต่างชาติ บริษัทที่มีการลงทุนร่วมในบริษัทอื่น ขนาดของบริษัท อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อทรัพย์สนรวม ผลกำไรเชิงลบในอดีตของบริษัท สินทรัพย์ในการดำเนินงานสุทธิมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการตกแต่งกำไร

AndreeaHotaranu (2009) ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการกำไรในตลาดหุ้นสิงค์โปร์ ระหว่างปี คศ.2000 – 2008 มุ่งเน้นไปในการศึกษาเกี่ยวกับหุ้นไอพีโอ (IPOs) โดยเลือกศึกษางบการเงินปีแรกของการเปิดบริษัทเข้าสู่ตลาดการศึกษามีเอกสารที่แสดงให้เห็นว่าบริษัท IPO ได้ตกแต่งกำไรเพิ่มขึ้นในช่วงปีแรกที่เข้า IPO

Sandra Alves เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของโครงสร้างการถือหุ้นของบริษัทโดยศึกษา Managerial Ownership (การมีหุ้นส่วนของผู้บริหาร) , Ownership Concentration (การมีผู้ถือหุ้นรายใหญ่) และ Institutional Ownership (นักลงทุนสถาบัน) กับระดับการจัดการกำไร โดยใช้ตัวแบบการวิเคราะห์ถดถอย OLS ซึ่งต้องมีการควบคุมผลกระทบของตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง(ตัวแปรควบคุม) คือ ขนาดของกิจการ ผลตอบแทนเฉลี่ยต่อหุ้น อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม จำนวนคณะกรรมการบริษัท และอัตราส่วนกระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อสินทรัพย์รวมจากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างการถือหุ้นกับระดับการจัดการกำไร พบว่า การมีหุ้นส่วนของผู้บริหารและการมีผู้ถือหุ้นรายใหญ่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการจัดการกำไรหมายความว่า การจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของโปรตุเกส ได้รับอิทธิพลมาจากโครงสร้างการถือหุ้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานและการวิเคราะห์นโยบายทางการเงินกับการจัดการกำไรมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร: การวิจัยในครั้งนี้มีขอบเขตที่จะศึกษาเฉพาะบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เฉพาะกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง เพื่อจะได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของกฎระเบียบข้อบังคับที่เหมือนกันจำนวน 47 บริษัท เก็บข้อมูลย้อนหลัง 3 ปี ตั้งแต่ปี 2562-2564

กลุ่มตัวอย่าง: ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดพัฒนาอสังหาริมทรัพย์จากประชากรทั้งหมด 47 บริษัท

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน, อัตรากำไรขั้นต้น (Gross Profit Margin) อัตรากำไรจากการดำเนินงาน (Operating Profit Margin), อัตรากำไรสุทธิ (Ney Profit Margin) อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (ROE), อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA), อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ถาวร (ROFA), อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร (Fixed Asset Turnover) และอัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (Total Assets Turnover)

ตัวแปรตาม ได้แก่ การจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง

ตัวแปรควบคุม ได้แก่ ขนาดของกิจการ, การเติบโตของรายได้และกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และตอนที่ 2 การวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามการวิจัย

ตอนที่ 1 ใช้สถิติพรรณนา เป็นสถิติที่ใช้ในการศึกษาเพื่อบรรยายถึงลักษณะของประชาการที่ศึกษา ซึ่งแสดง ด้วยร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการทดสอบตามสมมุติฐานทางสถิติที่ได้ทำการทดสอบ คือ ค่าความถี่ของประชากรแบบ (Frequency) ประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ถดถอย เพื่อหาค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละตัว The Modifile Jone Model

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้จะเป็นการนำเสนอผลการวิจัยสถิติเชิงอนุมาน โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม เพื่อทดสอบสมมุติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ดังนี้

H1: การวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างของกลุ่มอุตสาหกรรมและก่อสร้าง หมวดพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตัวแบบที่ใช้วิจัยได้ดังนี้

$$DAC_{ii,t}=\beta_0+\beta_1 GPM_{i,t}+\beta_2 OPM_{i,t}+\beta_3 NPM_{i,t}+\beta_4 ROE_{i,t}+\beta_5 ROA_{i,t}+\beta_6 ROFA_{i,t}+\beta_7 FAT_{i,t}+\beta_8 TAT_{i,t}$$
$$+\beta_9 SIZE_{i,t}+\beta_{10} GROW_{i,t}+\beta_{11} CFO_{i,t}+e$$

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานกับการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง

Model	Coefficients		Std. Error	t-value	Sig.
	B	Bata			
(Constant)	-4.358		1.233	-3.533	0.001
GPM	0.002	0.021	0.011	0.211	0.833
OPM	-0.007	-0.128	0.005	-1.300	0.196
NPM	0.000	0.006	0.008	0.058	0.954
ROE	0.004	0.042	0.016	0.281	0.780
ROA	-0.070	-0.254	0.047	-1.493	0.138
ROFA	0.000	0.003	0.005	0.039	0.969
FAT	0.013	0.154	0.007	1.739	0.084
TAT	0.035	0.023	0.128	0.272	0.786
SIZE	0.633	0.365	0.167	3.789	0.000
GROWTH	0.011	0.015	0.065	0.176	0.860
CFO	0.605	0.118	0.449	1.347	0.180

R^2= 0.13 Adjusted R^2=0.06 F-Value=1.818 Sig. F=0.000

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 n=141

โดยที่ DAC = การจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง GPM = อัตรากำไรขั้นต้น

OPM=อัตรากำไรจากการดำเนินงาน NPM=อัตรากำไรสุทธิ ROE = อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น

ROA = อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ ROFA = อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ถาวร

FAT = อัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร TAT = อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม

SIZE = ขนาดของกิจการ GROWTH = การเติบโตของรายได้

CFO = กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน

จากตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างพบว่าตัวแบบโดยรวม Sig. F อยู่ที่ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติคือ 0.05 ค่าสถิติดังกล่าวใช้ทดสอบสมมติฐานที่ว่ามีตัวแปรอิสระอย่างน้อยหนึ่งตัวที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม จากผลการทดสอบดังกล่าวทำให้สรุปได้ว่ามีตัวแปรอย่างน้อย 1 ตัวจาก 10 (11 ตัวหรือเปล่า) ตัวที่มีความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทั้งหมดที่มีต่อตัวแปรตามเท่ากับ 13 % และค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ เท่ากับ 0.6 โดยพิจารณา Adjusted R^2ซึ่งอธิบายความหมายได้ว่าตัวแปรอิสระสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการจัดการกำไรโดยผ่านรายการคงค้างได้ 6 %

ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรคือขนาดของกิจการ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.000

H2: การวิเคราะห์นโยบายทางการเงินมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างของกลุ่มอุตสาหกรรมและก่อสร้าง หมวดพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตัวแบบที่ใช้วิจัยได้ดังนี้

$$DAC_{ii,t}=\beta_0+\beta_1 D/A_{i,t}+\beta_2 D/E_{,t}+\beta_3 IC_{i,t}+\beta_4 SIZE_{i,t}+\beta_5 GROW_{i,t}+\beta_6 CFO_{i,t}+ e$$

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการวิเคราะห์นโยบายทางการเงินกับการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง

Model	Coefficients		Std. Error	t-value	Sig.
	B	Bata			
1(Constant)	-3.096		0.992	-3.121	0.002
D/A	-0.117	-0.053	0.222	-0.526	0.600
D/E	0.026	0.029	0.083	0.314	0.754
IC	-0.016	-0.117	0.011	-1.400	0.164

SIZE	0.461	0.265	0.146	3.159	0.002
GROWTH	-0.014	-0.018	0.065	-0.211	0.833
CFO	0.469	0.091	0.477	0.983	0.327

R^2= 0.09 Adjusted R^2=0.05 F-Value=2.241 Sig. F=0.002 n=141

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

โดยที่ DAC = การจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง D/A = อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์
D/E = อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน IC = ความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย
SIZE = ขนาดของกิจการ GROWTH = การเติบโตของรายได้
CFO = กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน

จากตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการวิเคราะห์นโยบายทางการเงินกับการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างพบว่าตัวแบบโดยรวม Sig. F อยู่ที่ 0.002 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติคือ 0.05 ค่าสถิติดังกล่าวใช้ทดสอบสมมติฐานที่ว่ามีตัวแปรอิสระอย่างน้อยหนึ่งตัวที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม จากผลการทดสอบดังกล่าวทำให้สรุปได้ว่ามีตัวแปรอย่างน้อย 1 ตัวจาก 10 (6 ตัวหรือเปล่า) ตัวที่มีความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทั้งหมดที่มีต่อตัวแปรตามเท่ากับ 9 % และค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ เท่ากับ 0.05 โดยพิจารณา Adjusted R^2 ซึ่งอธิบายความหมายได้ว่าตัวแปรอิสระสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการจัดการกำไรโดยผ่านรายการคงค้างได้ 5 %

ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรคือขนาดของกิจการ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.002

สรุปและอธิปรายผล

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้จะเป็นการนำเสนอผลการวิจัยสถิติเชิงอนุมาน(Inferential Statistics) โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม เพื่อทดสอบสมมุติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ดังนี้

1. ผลการวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างผ่านรายการคงค้างของของกลุ่มอุตสาหกรรมและก่อสร้าง หมวดพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยพบว่าไม่มีความสัมพันธ์

2. ผลการวิเคราะห์นโยบายทางการเงินมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างของกลุ่มอุตสาหกรรมและก่อสร้าง หมวดพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ นอกจากนี้การศึกษาตัวแปรควบคุมยังพบว่าขนาดของ มีความสัมพันธ์ต่อการจัดการกำไรเชิงบวกกับรายการคงค้าง และกิจการการเติบโตของรายได้ กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานและวงจรดำเนินงานของกลุ่มอุตสาหกรรมและก่อสร้างหมวดพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยไม่มีความสัมพันธ์กับรายการคงค้าง

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และการวิเคราะห์นโยบายทางการเงินกับการจัดการกำไร ของกลุ่มอุตสาหกรรมและก่อสร้าง หมวดพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สามารถอภิปรายาผลกาศึกษาได้ว่า

การวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของไพริน ใจทัด (2563) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกับการจัดการกำไร(ตัวอย่าง SET 50) และการศึกษาของ Rahmam and Ali (2006) ที่ได้ศึกษาคณะกรรมการบริษัท คณะกรรมการตรวจสอบ วัฒนธรรมองค์กรและการจัดการกำไร กรณีศึกษาประเทศมาเลเซียไม่พบความสัมพันธ์เช่นกัน

การวิเคราะห์นโยบายทางการเงินกับการจัดการกำไร พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ต่อการจัดการกำไรซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของนารีรัตน์ เทียมรัตน์ (2563) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างเงินทุนกับการจัดการกำไรกรณีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยไพริน ใจทัด (2563) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกับการจัดการกำไร(ตัวอย่าง SET 50) และการศึกษาของ Al-Fayoumi*et al.* (2010) ที่ได้ศึกษาโครงสร้างผู้ถือหุ้นและการจัดการกำไรกรณีศึกษาในประเทศจอร์แดนไม่พบความสัมพันธ์เช่นกัน

การเติบโตของยอดขาย และกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร เช่นเดียวกับ Kim and Yoon (2008) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการและการจัดการกำไรกรณีศึกษาในประเทศเกาหลี Klein (2002) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของคณะกรรมการบริษัทกับการจัดการกำไรและCercello Hollings worth klein and neal (2005)ที่ได้ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกับการจัดการกำไรซึ่งไม่พบความสัมพันธ์เช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ยังค้นพบว่าขนาดของกิจการมีความมีความสัมพันเชิงบวกกับการจัดการกำไรซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของBanderlipe (2009) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าการกำกับดูแล

กิจการกับการจัดการกำไรกรณีศึกษาประเทศฟิลิปปินส์พบความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการกำไรเช่นเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง

กนกกาญจน์ เรืองปลอด. (2563). **ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการกาไรผ่านรายการคงค้าง.** วิทยานิพนธ์ปริญญาบัญชีมหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กวิน เอียมตระกูล. (2563). **ธรรมมาภิบาลกับการจัดการกำไร:กรณีศึกษาธนาคารพานิชย์แห่งประเทศไทย.**วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาเศรษฐศาสตร์,คณะเศรษฐศาสตร์, จุฬาลงกรมหาวิทยาลัย.

จีรณาโฉมจันทร์. (2563). **การจัดการกำไรและการกำกับดูแลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสาขาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. **รายชื่อบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.** (Online). เข้าถึงได้จาก www.set.or.th. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2562.

นารีรัตน์ เทียมรัตน์ (2563). **ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างเงินทุนกับการจัดการกำไร: กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสาขาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นุชจรี พิเชฐกุล. (2563). **การรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน.** กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ปรีชา มาตรา. (2563). **การจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยก่อนและหลังจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาบัญชีมหาบัณฑิตสาขาการบัญชี,คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี, จุฬาลงกรมหาวิทยาลัย.

ไพลิน ใจทัด. (2563) . **ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรและการกำกับดูแล.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสาขาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วรศักดิ์ ทุมมานนท์. (2563). **คุณรู้จัก Creative accounting และคุณภาพกำไรแล้วหรือยัง?.** กรุงเทพมหานคร: บริษัทไอโอนิคอินเตอร์เทรดรีซอสเซสจำกัด.

วีวรรยา ธูปสมุทร์. (2550). **ความสัมพันธ์ระหว่างคุณมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไรงบไตรมาสของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาบัญชีมหาบัณฑิตสาขาการบัญชี,คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี, จุฬาลงกรมหาวิทยาลัย.

วันเพ็ญ วศินารมณ์. (2556). **การวิเคราะห์รายงานการเงิน.** กรุงเทพมหานคร: หจก.ทีพีเอ็น เพรส.

ศิลปพรศรีจั่นเพชร. (2565). ทฤษฎีบรรษัทภิบาล. **วารสารบริหารธุรกิจ.** 31,(120): 1-4.

สภาวิชาชีพในพระราชูปถัมภ์. (2565). **มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 1 (ปรับปรุง 2552) เรื่องการนำเสนองบการเงิน** (online). เข้าถึงได้จาก www.fap.or.th/st_accounting/TAS1.pdf., สืบค้นวันที่ 20 ตุลาคม 2558.

Al-Fayoumi,N., B. Abuzayed, and Alexander. (2010). Ownership Structure and Earnings Management in Emerging maeket: The Case of Jordan. **International Research Journal of Finance and Economics.** 38:28-47.

Banderlipe,M.R. (2009). The impact of select corategovenancevarible in mitigating earning management in Philippines. **DLSU Business & economics review.** 19: 17-29

DeAngelo, L. (1986). Accounting Numbers as Market Valuation Substitutes: A Study of Management Buyouts of Public Stockholders. **The Accounting Review**, 61: 113-144.

Dechow, P., R. Sloan, and A. Sweeny. (1995). Detecting earnings management. **The Accounting Review** 70 (April): 193-225.

Healy, P. M. (1985). The Effect of Bonus Schemes on Accounting Decisions. **Journal of Account and Economics**, 7: 85–107.

Healy Paul M and Wahlen James M. 1998. A Review of The Earnings Management Literature andIts Implications for Standard setting. **The Accounting Review.** 73(3), 305-333.

Dechow, P.M., R. G. Sloan, and A. P. Sweeney. (1995). Detecting Earnings Management. **The Accounting Review.** 70(2): 193-225.

Dechow, P. M. and I. D. Dichev. (2002). The Quality of Accruals and Earnings: The Role of Accrual Estimation Errors. **The Accounting Review,** 77: 35-59.

Dechow, P. M. and C. M. Schrand. (2004). **Earnings Quality.** United States of America: The Research Foundation of CFA Institute**.**

Dechow, P. M., W. Ge, and C. Schrand. (2010). Understanding earnings quality: A review of theproxies, their determinants and their consequences. **Journal of Accounting and Economics,** 50: 344-401.

Dichev, I. D. and D. J. Skinner. (2002). Large-Sample Evidence on the Debt Covenant

Hypothesis. **Journal of Accounting Research,** 40(4): 1091-1123.

Jones, J. J. 1991. "Earnings management during import relief investigation. **Journal of Accounting Research.** 29(2): 193–228.

Jensen, M. C. and Meckling, W. H. (1976). Theory of The Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure. **Journal of Financial Economic.** 3: 305-360.

Kim,H.J.andS.S.Yoon. (2008). The impact of corporate governance on earning management in Korea. **Malaysian Accounting Review,** 7:43-56.

Klein, A. (2002). Audit Committee, Board of Director Characteristics, and Earnings Management. **Journal of Accounting and Economics.** 33: 375–400.

Ralman,R.A.and F.H.M. Ali. (2006). Board, audit committee, culture and earning management: Malaysian evidence. **Managerial Auding Journal.** 27:783-804.

Sakar,J.,S.Sarkar.,and K.Sen. (2006). Board of Directors and Opportunistic Earnings Management: Evidence from India**. Journal of Accounting Audting& Finance**. 517-551.

การพัฒนาแอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลเวอรี่ในจังหวัดตาก

DEVELOPMENT OF APPLICATION FOR USE FOOD DELIVERY SERVICES IN TAK

ศศิวรรณ ส่งต่าย[1] และ สุพรรษา มีศรี[2]

Sasiwan Songtai and Supansa Misri

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการพัฒนาแอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ในจังหวัดตาก 2) เพื่อหาประสิทธิภาพของแอพพลิเคชั่น 3) เพื่อหาความพึงพอใจของผู้ที่ใช้งาน แอพพลิเคชั่น ในการประเมินหาประสิทธิภาพของระบบเป็นการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยี จำนวน 5 คน และการประเมินความพึงพอใจของผู้ที่ใช้งานแอพพลิเคชั่นจำนวน 250 คน การพัฒนา แอพพลิเคชั่นใช้ Application Studio และโปรแกรมในการจัดการฐานข้อมูลใช้ SQLite. สถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูลคือ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า แอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่มีประสิทธิภาพของแอพลิเคชั่นในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ค่าเฉลี่ย=3.95และแอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่มีผลประเมินความพึงพอใจของผู้ที่ใช้ งานแอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ค่าเฉลี่ย=3.66

คำสำคัญ : แอพพลิเคชั่น, เดลิเวอรี่

Abstract

This research aims to 1) develop the application for use food delivery services in Tak 2) to investigate the efficiency of the application for use food delivery services 3) to find the satisfaction of users the application for use food delivery services. The system performance evaluation was assessed by 10 technology experts Assessment of the satisfaction of the users of the application, amount 250 people Development uses Application Studio and database management applications using SQLite. Statistics used in data analysis were mean, Standard, Deviation and average comparison to the criteria. The research findings revealed that the overall of the application for use food delivery services was at the good level (3.95) and the

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

satisfaction of users the application for use food delivery services was at the very satisfied level (3.66)

Keywords: Application, Delivery

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทต่อมนุษย์เรามากขึ้นเรื่อยๆ ด้วยความก้าวหน้าและการเติบโตของระบบเครือข่ายอินเตอร์เน็ต(Internet)และเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างก้าวกระโดดและได้เปลี่ยนวิถีการสื่อสารของคนในสังคม การดำเนินชีวิต รวมถึงการดำเนินธุรกิจอีกด้วย จากรายงานของ Google News Lab พบว่าจำนวนผู้ใช้งานอินเตอร์เน็ตในประเทศอยู่ที่ 46ล้านคน ในจำนวนดังกล่าวเป็นการใช้งานอินเตอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์มือถือประมาณ 30 ล้านคน (วสิทธ์ สถิตวรพงศ์,2560) แสดงให้เห็นว่าโทรศัพท์มือถือที่สามารถเชื่อมอินเตอร์เน็ตได้เป็นอุปกรณ์การสื่อสารที่ประชากรนิยมใช้มาก

รูปแบบการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งการใช้ชีวิตอย่างเร่งรีบ มีข้อจำกัดด้านเวลา ต้องการความสะดวกสบาย รวมถึงต้องการหลีกเลี่ยงการจราจรที่ติดขัด ส่งผลให้ผู้คนมีแนวโน้มเลือกใช้บริการจัดส่งอาหาร (Delivery) เพิ่มมากขึ้น ประกอบกับการใช้บริการร้านอาหารส่วนใหญ่กระจุกตัวเฉพาะช่วงกลางวัน ช่วงเย็น และ ในช่วงเทศกาลต่างๆ ส่งผลให้ธุรกิจร้านอาหารส่วนใหญ่ไม่สามารถสร้างรายได้ได้อย่างเต็มศักยภาพ เช่น ร้านอาหาร และร้านอาหารทั่วไป จึงหันมาให้ความสำคัญกับการสร้างรายได้เพิ่มเติมจาก บริการเดลิเวอรี่ ด้วยการกระตุ้นการสั่งอาหารผ่านช่องทางออนไลน์ โดยความสะดวกในการสั่งอาหารผ่านช่องทาง ออนไลน์ ด้วยเว็บไซต์และแอพพลิเคชั่น ทั้งผ่านช่องทางที่ผู้ประกอบการพัฒนาขึ้นเอง และผ่านตัวกลาง ให้บริการสั่ง อาหารออนไลน์ น่าจะช่วยหนุนให้เกิดการสั่งอาหารผ่านช่องทางออนไลน์เพิ่มมากขึ้น และช่วยหนุนให้ธุรกิจ ร้านอาหารมีรายได้จากบริการเดลิเวอรี่เพิ่มสูงขึ้น

ซึ่งจากที่กล่าวมานั้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาแอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหาร เดลิเวอรี่ ผลที่ได้จะนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงวิชาการและเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงาน ของธุรกิจเพื่อวางแผนการตลาดได้ตรงต่อความต้องการของผู้ใช้บริการอย่างแท้จริง ซึ่งช่วยทำให้ผู้ประกอบการ ได้มีช่องทางในการประกอบธุรกิจเพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาแอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่ในจังหวัดตาก
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของแอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่
3. เพื่อหาความพึงพอใจของผู้ที่ใช้งานแอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้เพื่อศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ดังนี้

1. แอพพลิเคชั่น (Application) หมายถึง โปรแกรมที่อำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ที่ออกแบบมา สำหรับ Mobile(โมบาย) Teblet (แท็บเล็ต) หรืออุปกรณ์เคลื่อนที่ เพื่อให้ทำงานตามคำสั่งและตอบสนอง ความต้องการของผู้ใช้ โดยแอพพลิเคชั่น(Application) จะต้องมีสิ่งที่เรียกว่าส่วนติดต่อกับผู้ใช้ (UserInterface หรือ UI) เพื่อเป็นตัวกลางการใช้งานต่างๆ แอพพลิเคชั่นแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1) แอพพลิเคชั่นระบบ เป็นส่วนซอฟต์แวร์ระบบหรือระบบปฏิบัติการ (Operating system) ที่ทำหน้าที่ ควบคุมการทำงานของอุปกรณ์และรองรับการใช้งานของแอพพลิเคชั่นหรือโปรแกรมต่างๆ ที่ติดตั้งอยู่ภายใน คอมพิวเตอร์เคลื่อนที่

2) แอพพลิเคชั่นที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้ใช้เป็นซอฟต์แวร์ประยุกต์หรือโปรแกรมประยุกต์ที่ทำงานภายใต้ระบบปฏิบัติการ มีวัตถุประสงค์เฉพาะอย่าง เนื่องจากผู้ใช้มีความต้องการใช้ แอพพลิเคชั่นที่แตกต่างกันจำนวนของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เคลื่อนที่มีหลากหลายชนิด ขนาดหน้าจอที่แตกต่าง จึงมีผู้ผลิตและพัฒนาแอพพลิเคชั่นใหม่ๆ ขึ้นเป็นจำนวนมาก เพื่อรองรับการใช้งานในทุกๆด้าน งานวิจัยครั้งนี้ พัฒนาแอพพลิเคชั่นโดยใช้ Application Studio และโปรแกรมในการจัดการฐานข้อมูลใช้ SQLite

2. วงจรการพัฒนาระบบ(Software Development Life Cycle : SDLC) กระบวนการทางความคิด (Logical Process) ใน การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อแก้ปัญหาทางธุรกิจและตอบสนองความต้องการของผู้ ใช้ได้ โดยระบบที่จะพัฒนานั้น อาจเริ่มด้วยการพัฒนาระบบใหม่เลยหรือนำระบบเดิมที่มีอยู่แล้วมาปรับเปลี่ยน ให้ดียิ่งขึ้น ภายในวงจรนี้จะแบ่งกระบวนการพัฒนาออกเป็นระยะ (Phases) ได้แก่ ระยะการวางแผน (Planning Phase) ระยะการวิเคราะห์ (Analysis Phase) ระยะการออกแบบ (Design Phase) และระยะการ สร้างและพัฒนา (Implementation Phase) ทดสอบระบบงาน (Test Phase)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พชรพรรณ สมบัติ,วัฒนา มานนท์ (2559) ศึกษาแนวทางการพัฒนาโมบายแอพพลิเคชั่น THAI Mobile สำหรับผู้ใช้บริการสายการบิน มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการ THAI Mobile และ กำหนดแนวทางการพัฒนา THAI Mobile ให้มีประสิทธิภาพ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้โดยสารสายการบินไทย ที่มีประสบการณ์ใช้บริการ THAI Mobile จำนวน 250 คน ประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป พบว่า ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 30-39 ปี การศึกษาปริญญาไท เป็นพนักงานเอกชน รายได้ 20,001-30,000 บาท นิยมท่องเที่ยวเส้นทางเอเชียแปซิฟิก มี

ประสบการณ์ใช้บริการ 1-3 เดือน ใช้บริการด้วย ความเข้าใจ การให้ความสำคัญและปริมาณความถี่โดยเฉลี่ยที่ปานกลาง ไม่เคยพบปัญหาจากการใช้งานและไม่ เคยแนะนำให้ผู้อื่นใช้บริการ THAI Mobile ความเห็นโดยรวมในการตอบสนองการใช้บริการในเรื่อง การ บริการรอยัลออร์คิดฮอลลิเดย์อยู่ในระดับน้อย และมีรูปแบบโครงสร้างที่เหมาะสมน้อยในด้านระบบความ ปลอดภัยและการช่วยเหลือผู้ใช้บริการ ดังนั้น แนวทางการพัฒนาโมบายแอพพลิเคชั่น THAI Mobile โดยมุ่งเน้นการพัฒนาในเรื่องการบริการ และเร่งพัฒนารูปแบบโครงสร้างให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธภาพเพื่อตอบสนองผู้ใช้บริการสายการบินไทยมากขึ้นต่อไป พิชฌาย์วีร์ สินสวัสดิ์และคณะ (2562) ศึกษาแอพพลิเคชั่นคำนวณยากลุ่มเสี่ยง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแอปพลิเคชั่นคำนวณยากลุ่มเสี่ยง 2) หาประสิทธิภาพของแอปพลิเคชั่นคำนวณยากลุ่มเสี่ยง และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อแอปพลิเคชั่นคำนวณยากลุ่มเสี่ยง กลุ่มเป้าหมายของ

การศึกษาครั้งนี้คือ ประชากรในจังหวัดตาก จำนวน 250 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แอปพลิเคชั่นคำนวณยากลุ่มเสี่ยง แบบประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ และ แบบสอบถามความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมาย สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า 1) แอปพลิเคชั่นคำนวณยากลุ่มเสี่ยง มีเนื้อหาครบตามขอบเขตการพัฒนา 2) ผลการทดสอบประสิทธิภาพแอปพลิเคชั่นคำนวณยากลุ่มเสี่ยงที่ได้พัฒนาขึ้น จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่ามีคุณภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 4.76, S.D. = 0.36) และ 3) ความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อการใช้งาน แอปพลิเคชั่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.19, S.D. = 0.56)

วิธีการดำเนินการวิจัย

การพัฒนาแอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่ (ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1) ใช้รูปแบบ SDLC (Software Development Life Cycle) ในการพัฒนาระบบ ซึ่งมีกระบวนการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาระบบงานการจัดทำแอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่

2. วิเคราะห์ระบบงานเกี่ยวกับแอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ ระบบด้วย Context Diagram ในการวิเคราะห์ขั้นตอนการทำงานของระบบ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการ อธิบายถึงขั้นตอนการทำงาน และแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการทำงานและข้อมูลที่เข้าและออก จากกระบวนการทำงานดังตัวอย่างภาพที่ 1

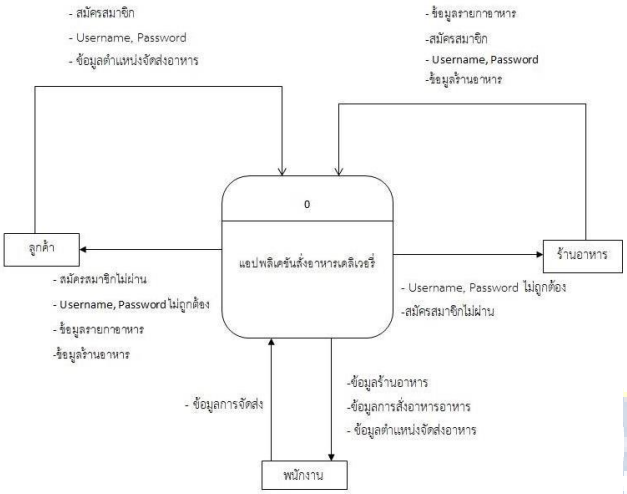

ภาพที่ 1 Context Diagram แอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่

3. ในออกแบบระบบงานแอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ได้แบ่งการออกแบบเป็น 2 ส่วนคือ

3.1 การออกแบบระบบฐานข้อมูลได้นำข้อมูลจากการวิเคราะห์งานด้วย Data Flow Diagram มาทำการออกแบบฐานข้อมูลด้วย Entity Relationship Diagram (ER-Diagram) ซึ่งสามารถแสดงแผนภาพ ความสัมพันธ์ของข้อมูล ER-Diagram ดังภาพที่ 2

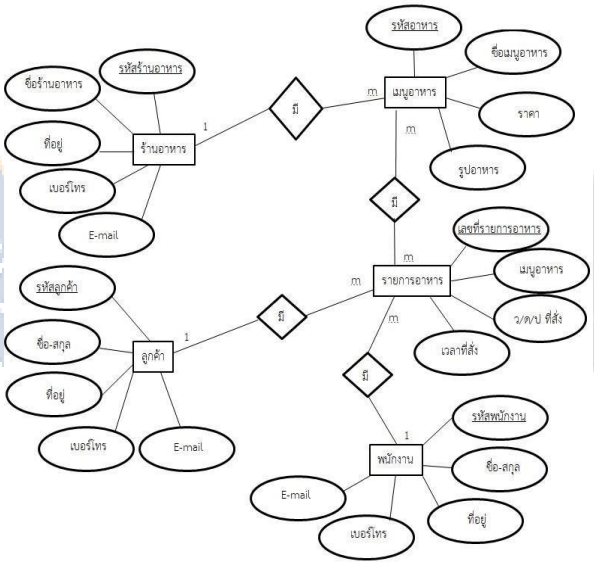

ภาพที่ 2 Entity Relationship Diagram (ER-Diagram) แอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่

3.2 การออกแบบหน้าจอส่วนการติดต่อกับผู้ใช้งาน Input/output Design ซึ่งได้แสดงภาพ ตัวอย่างหน้าจอแอพพลิเคชั่นในการติดต่อกับผู้ใช้ดังภาพที่ 3-5

ภาพที่ 3 การออกแบบแอพพลิเคชั่นในส่วนของการลงทะเบียนของผู้ใช้งานทั่วไปและร้านค้า

ภาพที่ 4 การออกแบบแอพพลิเคชั่นในส่วนของหน้าหลักและเมนูสั่งอาหาร

ภาพที่ 5 การออกแบบแอพพลิเคชั่นในส่วนของการจัดการของร้านค้าในระบบ

4. การพัฒนาแอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่ โดยในส่วนของระบบการทำงาน ประกอบด้วย 1) ส่วนของร้านค้าในระบบ คือเป็นผู้บันทึกข้อมูล แก้ไข และลบข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูล อาหาร ราคาอาหาร ตรวจสอบรายการสั่งซื้อ และปรับสถานะของการสั่งซื้อ 2) ส่วนของผู้ใช้งานทั่วไป คือผู้ที่ สั่งซื้ออาหารผ่านระบบเดลิเวอรี่ ทำการลงทะเบียนเพื่อใช้งานระบบสั่งอาหารเดลิเวอรี่

5. ทดสอบระบบงานแอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผู้วิจัยทำการทดสอบโดยแบ่ง ออกเป็น 3 ระดับคือ 1) Unit Testing เป็นการทดสอบส่วนย่อยของแอพพลิเคชั่น เช่น ทดสอบการบันทึก ข้อมูลผู้ใช้งานระบบ ทดสอบการบันทึกข้อมูลอาหารของร้านค้า เป็นต้น 2) Integration Testing เป็นการ ทดสอบการทำงานร่วมกันของระบบย่อย เช่น ทดสอบการเข้าใช้งานระบบของผู้ใช้งานและร้านค้า ในการ ทำงานร่วมกัน 3) System Testing เป็นการทดสอบการทำงานทั้งระบบเพื่อทดสอบว่าทั้งระบบสามารถ ทำงานสอดคล้องกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การแสดงผลของการคำนวณค่าอาหาร ในขณะที่ทำการ ทดสอบระบบเมื่อพบจุดบกพร่องหรือปัญหา ผู้พัฒนาจะทำการปรับปรุงและแก้ปัญหาจุดบกพร่องดังกล่าว เพื่อให้ระบบที่พัฒนาขึ้นมีจุดบกพร่องน้อยที่สุด

การหาประสิทธิภาพของแอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่ และหาความพึงพอใจของผู้ที่ ใช้งานเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2) และวัตถุประสงค์ข้อที่ 3) มีกระบวนการดังต่อไปนี้

1. ออกแบบเครื่องมือเพื่อหาประสิทธิภาพของระบบ 2. เก็บรวบรวมข้อมูล 3. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ออกแบบเครื่องมือเพื่อหาประสิทธิภาพของระบบ ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเพื่อหาประ สิทธิภาพของระบบโดยมีกระบวนการในการสร้างและหาคุณภาพของแบบประเมินเพื่อหาประสิทธิภาพของ ระบบดังนี้

1.1 ค้นคว้า เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 สร้างแบบประเมินให้ครอบคลุมต่อการหาประสิทธิภาพของระบบ

1.3 นำแบบประเมินไปเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านพิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสมและ ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อหาค่าความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of Item-Objective Congruence) ซึ่งได้ค่า IOC = 0.91 อยู่ในระดับมีความเที่ยงตรงใช้ได้

1.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับคำแนะนำและข้อเสนอแนะจากมาปรับปรุงแก้ไข

1.5 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาต่อไป

2) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพของระบบจาก ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการเขียนโปรแกรมจำนวน 10 คน ซึ่งใน 10 คน มีผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 3 คนและสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 7 คน ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมีประสบการณ์ ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมากกว่า 10 ปี

3) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 ศึกษาตาม วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อพัฒนาแอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่ โดยนำแอพพลิเคชั่นที่ พัฒนาขึ้นทำการทดสอบ 3 ระดับ เพื่อหาจุดบกพร่องของระบบและนำไปแก้ไขปรับปรุง ให้ได้ระบบที่มีความ สมบูรณ์ ส่วนที่ 2 ศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อหาประสิทธิภาพแอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเด ลิเวอรี่ ส่วนที่ 3 ศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อหาความพึงพอใจของผู้ที่ใช้งานแอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจ สั่งอาหารเดลิเวอรี่ สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย (Average) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division) นำเสนอในรูปแบบตาราง

ผลการวิจัย

1. สถานะภาพผู้ประเมินประสิทธิภาพเพื่อหาประสิทธิภาพแอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผู้ประเมินทั้ง 10 คนเป็นบุคลากรปฏิบัติงานอยู่ใน มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นเพศชาย จำนวน 8 คน เพศหญิง 2 คน ส่วนของระดับการศึกษา เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 3 คน และ สำเร็จการศึกษาปริญญาโท จำนวน 7 คน ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 10 คน มีประสบการณ์ทางด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศส่วนมากมากกว่า 10 ปี สถานะภาพผู้ประเมินเพื่อหาความพึงพอใจของผู้ที่ใช้งาน แอพพลิเคชั่นแอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผู้ประเมินทั้งหมด 400 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่ม ตัวอย่าง เป็นเพศชาย จำนวน 194 คน เพศหญิง 266 คน อายุส่วนอยู่ระหว่าง 35-44 ปี 127 คน สถานภาพ ส่วนใหญ่สมรส ระดับการศึกษาเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีเหรือเทียบเท่า อาชีพส่วนใหญ่ ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ และรายได้หลักอยู่ระหว่าง 15,001-25,000 บาท

2. การประเมินประสิทธิภาพเพื่อหาประสิทธิภาพแอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเพื่อหาประสิทธิภาพของแอพพลิเคชั่น โดยแบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ 1) ด้าน ความสามารถในการทำงานของระบบ 2) ด้านความถูกต้องในการทำงานของระบบ3) ด้านความสะดวกและ ง่ายต่อการใช้งานของระบบ 4) ด้านความรวดเร็วในการทำงานของระบบ 5) ด้านความปลอดภัยของระบบ 6) ด้านการยอมรับการใช้เทคโนโลยี ซึ่งใช้เกณฑ์ต่อไปนี้สำหรับการแปลความหมายข้อมูล (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

พบว่า แอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่ มีประสิทธิภาพในภาพรวมอยู่ใน

ระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 โดยมีประสิทธิภาพด้านความปลอดภัยของระบบสูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 ด้านความรวดเร็วในการทำงานของระบบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ด้านความถูกต้องในการทำงานของ ระบบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 ด้านความสะดวกและง่ายต่อการใช้งานระบบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 ด้านการ ยอมรับการใช้เทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 ด้านความสามารถในการทำงานของระบบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 ตามลำดับ

3. การประเมินประสิทธิภาพเพื่อหาความพึงพอใจของผู้ที่ใช้งานแอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหาร เดลิเวอรี่ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเพื่อหาความพึงพอใจของผู้ที่ใช้งานแอพพลิเคชั่น โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการยอมรับการใช้เทคโนโลยี 2) ด้านคุณภาพการบริการ 3) ด้านทัศนคติ 4) ด้านความพึงพอใจ ซึ่งใช้เกณฑ์ต่อไปนี้สำหรับการแปลความหมายข้อมูล (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

พบว่า แอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่ มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 โดยมีด้านความพึงพอใจด้านการยอมรับการใช้เทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.81 ด้านคุณภาพการบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 และด้านทัศนคติกับด้านความพึงพอใจ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.60 ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

แอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่ มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อคือ วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อ พัฒนาแอพพลิเคชั่นแนะนำสถานที่ทำบุญ โดยนำระบบที่พัฒนาขึ้นทำการทดสอบ 3 ระดับ เพื่อหาจุดบกพร่อง ของระบบและนำไปแก้ไขปรับปรุง ให้ได้ระบบที่มีความสมบูรณ์ วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อหาประสิทธิภาพของ แอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่ วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อหาความพึงพอใจของผู้ที่ ใช้งาน แอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่ ซึ่งพบว่า ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อพัฒนาแอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่ โดยในการพัฒนาแอพพลิเคชั่นใช้ Application Studio และโปรแกรมในการ จัดการฐานข้อมูลใช้ SQLite. ซึ่งสามารถทำงานได้ตามขอบเขตของแอพพลิเคชั่นที่ได้กำหนดไว้ ตาม วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ได้ทำการประเมินประสิทธิภาพของแอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่ จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน โดยแบบประเมินประสิทธิภาพแบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ 1) ด้านความสามารถใน การทำงานของระบบ 2) ด้านความถูกต้องในการทำงานของระบบ3) ด้านความสะดวกและง่ายต่อการใช้งาน ของระบบ 4) ด้านความรวดเร็วในการทำงานของระบบ 5) ด้านความปลอดภัยของระบบ 6) ด้านการยอมรับ การใช้เทคโนโลยี จากการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพด้านความสามารถในการทำงานของระบบและด้านความ ถูกต้องในการทำงานของระบบ ประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับชาญยุทธ อุปายโกศลและ กาญบัญชร พานิชเจริญ (2557) ได้ทำการศึกษาและพัฒนาแอพพลิเคชั่น

ช่วยนำทางเพื่อผู้พิการทางสายตาบน โทรศัพท์เคลื่อนที่ พบว่า ประสิทธิภาพการทำงานของระบบต้องมีความรวดเร็วและมีความแม่นยำ แต่ต้อง ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของอุปกรณ์ประมวลผล ประสิทธิภาพด้านความสะดวกและง่ายต่อการใช้งานของระบบ ประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ อภิณพร ภูจีระและณัฐพงศ์ พลสยม(2560) ได้ศึกษาการพัฒนา แอพพลิเคชั่นแอพพลิเคชั่นคำศัพท์ภาษาไทยพื้นฐานสำหรับเด็กชั้นอนุบาล 1 บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ พบว่าแอพพลิเคชั่นจะต้องมีคุณภาพเนื้อหา ภาพประกอบ ตัวอักษร สี คู่มือและการจัดการนำเสนอเพื่อความ สะดวก สวยงามและง่ายต่อการใช้งาน และสอดคล้องกับ พิชัย ระเวงวัน (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาแอปพลิเค ชันเสริมทักษะการเรียนรู้พยัญชนะภาษาไทยและภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ พบว่า คุณภาพของแอปพลิเคชันโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแอพพลิเคชั่นจะต้องง่ายต่อการใช้งานความชัดเจน ถูกต้องและความรวดเร็วในการเข้าถึงข้อมูลและการประมวลผล ด้านความรวดเร็วในการทำงานของระบบ ประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ เฉลิมพันธ์ ธโนปจัย(2558) ได้ศึกษาการออกแบบแอปพลิเคชั่น เพื่อแนะนำการบริโภคผลไม้ไทย พบว่า แอพพลิเคชั่นควรมีความรวดเร็วในการโหลดข้อมูลควรใช้เวลาไม่นาน และมีการเชื่อมโยงเนื้อหาในแต่ละหน้าที่มีเนื้อหาที่กระชับ ตำแหน่งแสดงผลต้องสอดคล้องกับระดับสายตา ด้านความปลอดภัยของระบบและด้านความถูกต้องในการทำงานของระบบประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ พิชฌาย์วีร์ สินสวัสดิ์และคณะ(2562) ได้ศึกษาแอพพลิเคชั่นคำนวณยากลุ่มเสี่ยง พบว่าประสิทธิภาพการทำงานของระบบต้องใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ป้องกันความคลาดเคลื่อนและมีความ คุ้มค่า วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ได้ทำการหาความพึงพอใจของผู้ที่ใช้งานแอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหาร เดลิเวอรี่ จากผู้ใช้แอพพลิเคชั่นจำนวน 400 คน โดยแบบประเมินความพึงพอใจได้แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการยอมรับการใช้เทคโนโลยี 2) ด้านคุณภาพการบริการ 3) ด้านทัศนคติ 4) ด้านความพึงพอใจ จากการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจด้านคุณภาพการบริการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ สุชัญญา สายชนะและชลิตา ศรีนวล(2561) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชั่น QueQ ในเขต กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยคุณภาพบริการด้านความรวดเร็วในการตอบสนองต่อลูกค้ามีอิทธิพลต่อการใช้แอปพลิเคชั่น ด้านการยอมรับการใช้เทคโนโลยีมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ กรณษา แสน ละเอียดและคณะ(2560) ได้ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มความตั้งใจในการ ใช้บริการซื้อ สินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านการรับรู้ความง่ายที่เข้าใจง่าย ชัดเจน สามารถใช้งานโดยเรียนรู้ด้วยตัวเอง และสามารถเรียนรู้การใช้งานได้อย่างรวดเร็วทำให้เกิดการยอมรับ การใช้เทคโนโลยี ด้านทัศนคติ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับจิญาดา แก้วแทน (2557) ได้ ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านอุปกรณ์สมาร์ตโฟน กรณีศึกษา ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปทุมธานี พบว่า

ทัศนคติความเชื่อถือในการออนไลน์ การรับรู้ความเสี่ยงมีค่าคงที่ ผู้บริโภคจะยอมรับการใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านอุปกรณ์สมาร์ตโฟนเพิ่มขึ้นและรับรู้ถึงความ สะดวกสบายในการใช้งาน และด้านความพึงพอใจมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ธนกฤต โพธิ์ขี (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาแอปพลิเคชั่นบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ "Taladnut Night Market"พบว่า แอพพลิเคชั่นผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงข้อมูลภายในแอพพลิเคชั่นได้อย่างรวดเร็ว สามารถเพิ่มข้อมูลได้อย่าง สะดวกและสามารถลงทะเบียนได้อย่างง่ายและสะดวก

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีการพัฒนาแอพพลิเคชั่นที่สามารถใช้ได้ในระบบปฏิบัติการ Android เท่านั้น เพื่อให้ ครอบคลุมยิ่งขึ้น ควรพัฒนาให้สามารถใช้ได้ในระบบปฏิบัติการ IOS ด้วย

เอกสารอ้างอิง

กรณษา แสนละเอียด และคณะ. (2560). **การยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มความตั้งใจในการใช้ บริการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ในกรุงเทพมหานคร**. วารสารปัญญา ภิวัฒน์. 9(3), 3-15.

จิญาดา แก้วแทน. (2557). **ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านอุปกรณ์ สมาร์ตโฟน กรณีศึกษาในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปทุมธานี.** บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญญบุรี.

เฉลิมพันธ์ ธโนปจัย. (2558). **การออกแบบแอปพลิเคชั่นเพื่อแนะนำการบริโภคผลไม้ไทย. ปริญญาศิลป มหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบนิเทศศิลป์.** บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชาญยุทธ อุปายโกศล และกาญบัญชร พานิชเจริญ. (2557). **การศึกษาและพัฒนาแอพพลิเคชั่นช่วยนำทางเพื่อ ผู้พิการทางสายตาบนโทรศัพท์เคลื่อนที่.** รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล รัตนโกสินทร์.

ธนกฤต โพธิ์ขี. (2560). **การพัฒนาแอปพลิเคชั่นบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์"Taladnut Night Market"**. คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีวิทยาสาส์น.

พชรพรรณ สมบัติ และวัฒนา มานนท์. (2559). **แนวทางการพัฒนาโมบายแอพพลิเคชั่น THAI Mobile สำหรับผู้ใช้บริการสายการบิน.** วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการมหาวิทยาลัยขอนแก่น. 9(1), 100-115.

พิชญาย์วีร์ สินสวัสดิ์และคณะ. (2562). **แอพพลิเคชั่นคำนวณยากลุ่มเสี่ยง.** วารสารโครงงาน

วิทยาการ คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ. 5(1), 42-51.

พิชัย ระเวงวัน. (2562). **การพัฒนาแอปพลิเคชั่นเสริมทักษะการเรียนรู้พยัญชนะภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ของเด็กปฐมวัยบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์. การประชุมวิชาการระดับชาติ นวัตกรรมการเรียนรู้ สู่การพัฒนาชุมชน**. ครั้งที่ 7 วันที่ 30 พฤษภาคม 2563. มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

สุชัญญา สายชนะและชลิตา ศรีนวล. (2561**). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชั่น QueQ ในเขต กรุงเทพมหานคร**. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม. 17(3), 156-165.

อภิณพร ภูจีระและณัฐพงศ์ พลสยม. (2560). **การพัฒนาแอพพลิเคชั่นแอพพลิเคชั่นคำศัพท์ภาษาไทยพื้นฐาน สำหรับเด็กชั้นอนุบาล 1 บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์.** วารสารโครงงานวิทยาการคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ. 3(2), 7-14.

แรงจูงใจในการศึกษาต่อสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดตาก

The motivation to studying in Industrial Management of high school students 6 In Tak province

นิตินันท์ ดอยลอม[1] และ ศักดิ์ดา เกิดการ[2]
Nitinan Doylom and Sakda Keadkan

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาแรงจูงใจในการศึกษาต่อสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดตาก จำแนกตาม เพศ เกรดเฉลี่ยสะสม ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา อาชีพหลักของบิดาและมารดา และรายได้ต่อเดือนของบิดาและมารดา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสังกัดกระทรวงศึกษา ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้น จำนวน 400 คน ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) สถิติหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติt-test และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีของ Scheffe

ผลการวิจัย พบว่า แรงจูงใจในการศึกษาต่อสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดตาก โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยแต่ละด้านเรียงตามลำดับ คือ เหตุผลส่วนตัวปัจจัยทางเศรษฐกิจ ภาพลักษณ์ของสถาบัน ปัจจัยทางสังคม และบุคคลที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ : แรงจูงใจในการศึกษาต่อ, สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม

Abstract

This research aims to studying in Industrial Management the student's high school 6 in Tak province, grouped by gender, educational level, cumulative grade point average of father and mother. The main occupation of the father and mother, and his father and mother's monthly income. The sample used in this research is

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

that students who are studying in secondary 6 school under the Ministry of education located in the amount of 400 people, researchers selected a sample of specific information is collected using a questionnaire (questionnaire) data analysis using statistical distribution frequency (Frequency), percentage (Percentage) statistics, the average (Mean) standard deviation (Standard deviation) test hypothesis by using statistical test and the test t-variance (One-Way ANOVA), the only way to test the difference as Scheffe 's method list by.

The results of this research found that: Incentives for tertiary education of students in the 6th province's overall high level in all aspects. The average value of each order is for private economic factors. The image of the institution Social Factors And individuals involved

Keywords : The motivation to study, Industrial Management

บทนำ

การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นแหล่งความรู้ที่จะเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาประเทศ บุคคลทั่วไปจึงให้ความสำคัญ กับการศึกษา โดยมีแนวคิดว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงจะมีโอกาสเจริญก้าวหน้าในด้านต่างๆ ได้ดีกว่า ดังนั้นบุคคลทั่วไปจึงพยายามที่จะศึกษาให้ถึงระดับสูงที่สุด คืออุดมศึกษา จนมีคำกล่าวว่า สังคมไทยเป็นสังคมที่นิยมคนที่มีปริญญา (วันวิสาข์แก้วสมบูรณ์, 2554: ออนไลน์)

นโยบายหลักด้านการอุดมศึกษาประการหนึ่งคือส่งเสริมการเชื่อมรอยต่อกับการศึกษาทุกระดับ โดยการสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทช่วยเหลือโรงเรียนในพื้นที่ที่ สถาบันอุดมศึกษาตั้งอยู่และส่งเสริมเปิดโอกาสให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาเข้าศึกษา ระดับอุดมศึกษาได้อย่างยืดหยุ่นเป็นจักรกลสำคัญในการพัฒนาความเข้มแข็งแก่ชุมชนการ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียงแนวคิดดังกล่าวจึงเน้นบทบาท อุดมศึกษา ในการพัฒนาคุณภาพของกำลังคนในทุกภาคการผลิตทั้งภาคสมัยใหม่และดั้งเดิมซึ่ง แนวคิดดังกล่าวได้รับการขานรับเป็นอย่างดีทั้งในแผนพัฒนาอุดมศึกษาระยะที่ 8 มาจนถึง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติตลอดจนแผนพัฒนาในระดับสถาบันก็ดูจะเน้นทิศทางการขยาย โอกาสการศึกษาในรูปแบบต่างๆควบคู่กับการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนโดยเฉพาะกลุ่มสถาบัน ที่อยู่กับพื้นที่ เช่น สถาบันราชภัฏก็ประกาศจุดยืนการพัฒนามาในทิศทางนี้อย่างชัดเจนบท (สารอุดมศึกษา, 2553: 6-7)

การศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาที่มีแรงจูงใจเพื่อแสวงหาความรู้อย่างแท้จริงส่งผลให้นักศึกษาได้รับประโยชน์จากการเรียนมากกว่านักศึกษาที่เรียนไปเรื่อยๆโดยไม่มีเป้าหมาย รอรับใบปริญญาอย่างเดียว เนื่องด้วยนักศึกษาที่มีแรงจูงใจเรียนเพื่อรู้ลึก รู้จริง และต้องการนำไปใช้ประโยชน์ ย่อมมีแนวโน้มตั้งใจเรียนมีความสุขกับการเรียน สามารถต่อยอดองค์ความรู้ในสาขานั้นๆ ได้มาก และจะกลายเป็นกำลังคนที่มีคุณภาพป้อนสู่ตลาดแรงงาน และมีส่วนในการพัฒนาประเทศ ซึ่งสาขาวิชาการจัดการอุตสากรรมเป็นสาขาที่บูรณาการหรือควบรวมศาสตร์ด้านวิศวกรรมอุตสาหการเข้ากับศาสตร์ด้านการบริหารอุตสาหกรรม ทำให้สามารถเข้าทำงานในตำแหน่งที่หลากหลายในภาคอุตสาหกรรมอีกด้วย อาทิ เช่น วิชาการควบคุมคุณภาพ (QC) เราก็สามารถเข้าทำงานในฝ่ายตรวจสอบ ควบคุมคุณภาพ และประกันคุณภาพของสินค้าได้, วิชาการวางแผนและควบคุมการผลิต (Production Planning and Control) เราก็สามารถเข้าทำงานในฝ่ายการวางแผนการผลิตในสายการผลิตต่างๆขององค์กรได้ , วิชาการจัดการซ่อมบำรุง (Maintenance Management) เราก็สามารถเข้าทำงานในฝ่ายซ่อมบำรุงและบำรุงรักษาเครื่องจักรต่างๆในองค์กรได้ , วิชาหลักการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทาน (Principle of Logistics and Supply Chain Management) เราก็สามารถนำมาใช้ในการจัดการคลังสินค้า การขนส่งและกระจายสินค้าได้ ฯลฯ และยังสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาไปใช้ในการประกอบธุรกิจส่วนตัวได้อีกด้วย

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาในจังหวัดตาก เห็นความสำคัญที่จะทำการศึกษาวิจัยแรงจูงใจในการศึกษาต่อสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดตากเพื่อศึกษาว่านักเรียนมีแรงจูงใจในการศึกษาต่อได้แก่เหตุผลส่วนตัว ภาพลักษณ์ของสถาบัน บุคคลที่เกี่ยวข้องสังคม และเศรษฐกิจ ให้ทราบถึงแรงจูงใจในความต้องการศึกษาต่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตร และการวางแผนจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดตาก
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการศึกษาต่อสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดตาก

ขอบเขตการวิจัย

1.ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงแรงจูงใจในการศึกษาต่อสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดตาก โดยจะใช้กรอบเนื้อหาที่ได้จากการศึกษา จากเอกสารต่างๆและแรงจูงใจ ซึ่งจำแนกออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

- เหตุผลส่วนตัว
- ภาพลักษณ์ของสถาบัน
- บุคคลที่เกี่ยวข้อง
- ปัจจัยทางสังคม
- ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

ตัวแปรอิสระ คือ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยเพศ เกรดเฉลี่ย สะสม ระดับการศึกษาของบิดามารดา อาชีพหลักของบิดามารดา และรายได้ต่อเดือนของบิดา มารดา

ตัวแปรตาม คือ แรงจูงใจในการศึกษาต่อสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมประกอบด้วย เหตุผล ส่วนตัว ภาพลักษณ์ของสถาบัน บุคคลที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางเศรษฐกิจ

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดตาก จำนวน 11,891 คน ในโรงเรียน 30 โรง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบแรงจูงใจในการศึกษาต่อสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดตาก จำแนกตามภูมิลำเนา เพศ อายุ เกรด เฉลี่ยสะสม อาชีพหลักของครอบครัว และรายได้ต่อเดือนของครอบครัว

2. ผู้บริหารใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาให้เป็นที่ต้องการของสังคมใช้เป็นแนวทางในการวางแผนประชาสัมพันธ์

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดตาก จำนวน 30 โรง นักเรียน 11,891 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดตาก กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% ตามตารางของทาโร่ยามาเน่ (Taro

Yamané, 1970: 125) ได้ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีเลือก สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนตากพิทยาคม, โรงเรียนผดุงปัญญา, โรงเรียนสรรพวิทยาคมและโรงเรียนประชาวิทยาคาร หลังจากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไปกลุ่มตัวอย่างดังแสดงในตารางที่ได้ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

โรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
โรงเรียนตากพิทยาคม	368	107
โรงเรียนประชาวิทยาคาร	198	58
โรงเรียนเรียนผดุงปัญญา	327	95
โรงเรียนสรรพวิทยาคม	483	140
รวม	**1,376**	**400**

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามที่นำมาใช้ในการวิจัยเป็นแบ่ง3ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปมาก และเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในคณะนั้นเป็นแบบสอบถามปลายปิด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการศึกษาต่อสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็น เป็นคำถามปลายเปิด

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเพื่อขออนุญาตแจกแบบสอบถาม ตามโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ดำเนินการนำแบบสอบถามไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างขออนุญาตอาจารย์ประจำชั้นทำการอธิบายให้นักเรียนเข้าใจ และรอรับแบบสอบถามกลับคืนทันที

3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบเพื่อเตรียมนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำผลคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมดไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามผู้วิจัยใช้สถิติการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 แรงจูงใจในการเลือกศึกษาต่อด้านเหตุผลส่วนตัว ด้านภาพลักษณ์ของสถาบัน ด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องปัจจัยทางด้านสังคมและด้านปัจจัยทางเศรษฐกิจ ผู้วิจัยใช้สถิติหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของนักเรียน

สถานภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดตาก ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 400 คน พบว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 76.00 โดยมีเกรดเฉลี่ยระหว่าง 3.00-4.00 คิดเป็นร้อยละ 51.25 บิดา มีการศึกษาระดับต่ำกว่าอนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 25.52 มารดามีการศึกษาระดับต่ำกว่าอนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ75.57 บิดามีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 47.50 มารดามีอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 43.00 บิดามีรายได้ ต่อเดือนมากกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 40.75 มารดามีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ75.28

นักเรียนส่วนใหญ่ทราบว่าในจังหวัดตาก มีสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 88.50 โดยรู้จักมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาตาก และ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรอำเภอแม่สอดมากเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 25.25 และรู้จักวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ร้อยละ 25.00 และนักเรียนต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีมากถึง คิดเป็นร้อยละ 96.75 โดยนักเรียนต้องการศึกษาต่อมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ คณะนิเทศศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 11.00 อันดับ 2 คือ คณะอักษรศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 8.00 และอันดัน 3 คือ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 6.50 ส่วนคณะที่ไม่มีนักเรียนเลือกเลยคือ คณะบริหารธุรกิจและคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม และยังพบว่าในการตัดสินใจเลือกคณะ/สาขาวิชาที่เรียน นักเรียนใช้ความถนัด/ชอบเป็น เกณฑ์ช่วยในการตัดสินใจ ร้อยละ 85 รองลงมาใช้ความต้องการประกอบอาชีพเป็นเกณฑ์ช่วย.00 ในการตัดสินใจ ร้อยละ 57.50 ใช้การเดินทาง/ระยะทางเป็นเกณฑ์ช่วยในการตัดสินใจ ร้อยละ 23.50 ใช้ทุนการศึกษา/ค่าใช้จ่ายเป็นเกณฑ์ช่วยในการตัดสินใจ ร้อยละ 19.50 และใช้ชื่อเสียงสถาบัน เป็นเกณฑ์ช่วยในการตัดสินใจน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 15.75

ตอนที่ 2 สภาพแรงจูงใจในการศึกษาต่อสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดตาก โดยภาพรวมและรายด้านแสดงดังนี้

2.1 แรงจูงใจในการศึกษาต่อสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดตาก โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากโดยมี ค่าเฉลี่ยแต่ละด้านเรียงตามลำดับ 1.ด้าน

เหตุผลส่วนตัวคือ 2. ด้านปัจจัยทางเศรษฐกิจด้าน 3. ภาพลักษณ์ของสถาบัน 4. ด้านปัจจัยทางสังคม และ 5.ด้านบุคคลที่เกี่ยวข้อง

2.2 ด้านเหตุผลส่วนตัวพบว่าแรงจูงใจในการศึกษาต่อสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดตาก ด้านเหตุผลส่วน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าแรงจูงใจอยู่ในระดับมากที่สุดคือ สร้างความ มั่นใจและความภาคภูมิใจให้กับตนเอง ข้อที่เหลืออยู่ในระดับมาก ได้แก่ ต้องการเพิ่มวุฒิการศึกษา มีโอกาสได้งานทำ นำความรู้ที่ได้รับไปแก้ปัญหาได้ ต้องการการยอมรับจากบุคคลอื่น ต้องการยกระดับฐานะของตน และมีอุปกรณ์การเรียนพร้อมตามลำดับ

2.3 ด้านภาพลักษณ์ของสถาบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าแรงจูงใจอยู่ในระดับมากทุกข้อเรียงตามลำดับ ดังนี้ สำเร็จการศึกษาแล้วหางานทำได้ง่าย คณาจารย์เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ หลักสูตรและสาขาวิชาตรงกับความต้องการของผู้เรียน มหาวิทยาลัยมีมาตรฐานทางการศึกษา สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ มีแหล่งฝึกงานที่ดีความมี ชื่อเสียงในด้านวิชาการของสถาบัน ความศรัทธาในชื่อเสียงของสถาบันความเป็นที่ยอมรับของ สังคม มีห้องสมุดที่ทันสมัยและความมีชื่อเสียงของสถาบันตามลำดับ

2.4 ด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แรงจูงใจอยู่ในระดับมากทุกข้อเรียงตามลำดับดังนี้ บิดา มารดา และผู้ปกครองสนับสนุนให้ศึกษาต่อ ญาติพี่น้องแนะนำให้ศึกษาต่ออาจารย์ที่เคยสอนแนะนำให้ศึกษาต่ออาจารย์แนะแนวแนะนำให้ศึกษาต่อผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพแนะนำให้ศึกษาต่อได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับการรับสมัครเข้าศึกษา ต่อจากสื่อประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำให้ศึกษาต่อ และเพื่อนชักจูงใจศึกษาต่อตามลำดับ

2.5 ด้านปัจจัยทางสังคมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แรงจูงใจ อยู่ในระดับมากทุกข้อเรียงตามลำดับ ดังนี้ มีสถาบันที่ตรงกับความต้องการการจัดการเรียนการสอน เป็นที่ยอมรับของสังคม ต้องการยกระดับสถานภาพทางสังคม สถาบันการศึกษาเป็นที่ยอมรับของ สังคม ต้องการเป็นที่ยอมรับจากบุคคลในสังคม และการศึกษาต่อทำให้เป็นคนทันสมัยตามลำดับ

2.6 ด้านปัจจัยทางเศรษฐกิจโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แรงจูงใจอยู่ในระดับมากทุกข้อเรียงตามลำดับดังนี้ นำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาอาชีพในอนาคตต้อง ประกอบอาชีพที่มีความก้าวหน้า เมื่อสำเร็จการศึกษาทำให้มีรายได้จากการทำงานดี สามารถหางานทำได้ง่าย มีโอกาสหารายได้ขณะที่ศึกษา เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน และมีเงินกองทุนกู้ยืมเพื่อ การศึกษาตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

เพื่อให้การศึกษางานวิจัยเรื่องแรงจูงใจในการศึกษาต่อสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดตาก เป็นไปตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยอภิปรายผลการวิจัยจึง ดังนี้

แรงจูงใจในการศึกษาต่อสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดตาก ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเหตุผลส่วนตัว ด้านปัจจัยทางเศรษฐกิจ ด้านภาพลักษณ์ของสถาบัน ด้านปัจจัยทางสังคม และด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องอยู่ ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเหตุผลส่วนตัวมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของ ฮูล (Houle, 1961) ที่ศึกษาแรงจูงใจในการเข้าเรียนของผู้ใหญ่ในสหรัฐอเมริกา พบว่า ผู้ใหญ่เข้ามาเรียนด้วยแรงจูงใจที่ต่างกันมาเรียนเพราะต้องการเพิ่มพูนความรู้และทักษะคือ ด้านวิชาชีพ และต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือต้องการมีเพื่อนหรือต้องการขจัดความ เช่นเดียวกับ โบเชียร์(Boshier, 1971) ที่ศึกษาแรงจูงใจในการเข้าเรียนต่อของผู้ใหญ่ในประเทศ แคนาดา นิวซีแลนด์ และสหรัฐอเมริกา พบว่าและผู้ใหญ่เข้ามาเรียนเพราะต้องการติดต่อสัมพันธ์ กับผู้อื่น ท าตามความคาดหวังของผู้อื่น ต้องการประกอบอาชีพ และหลีกหนีจากสภาพที่เป็นอยู่ ซึ่งข้อค้นพบของนักวิจัยทั้ง 2 ท่านข้างต้นเป็นองค์ประกอบของแรงจูงใจด้านส่วนตัว

เอกสารอ้างอิง

ไกรวุธ พนมพงษ์. (2544). **แรงจูงใจในการศึกษาต่อสายสามัญหรือสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่** 3 **โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดกับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานสามัญจังหวัดร้อยเอ็ด**. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิตมหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชาญวิทย์กลิ่นเลขา.(2539). **ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเรียนอาชีวศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดสมุทรสงคราม.**วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัยสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

นรินทร์ สมสมัย. (2542). **แรงจูงใจการเข้าเรียนการศึกษานอกโรงเรียนสามัญวิธีเรียนแบบทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวันครราชสีมา.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต:มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วันวิสาข์ แก้วสมบูรณ์. (2554). **เหตุจูงใจในการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา.** www.tsu.ac.th/grad/report_/files/06044949200949. doc สืบค้นจากมหาวิทยาลัยทักษิณ เมื่อ 21/04/2011.

สายสมร สร้อยอินต๊ะและ กัลยาธรรมพงษา. (2533). **ความต้องการและความคาดหวังของนักเรียนและผู้ปกครองที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียน.**วารสารวิจัยเพื่อพัฒนา.

อเนก ชิตเกษร. (2542). **มูลเหตุจูงใจในการตัดสินใจเลือกศึกษาคณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยพายัพ.** รายงานการวิจัยมหาวิทยาลัยพายัพ.

อุไรวรรณ โพธิเวชเทวัญ.(2539). **สิ่งจูงใจในการเลือกเรียนหลักสูตรธุรกิจศึกษาของนิสิตระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษา กรุงเทพมหานคร.**ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

Houle, Cyril. O. (1961). **The Inquiry Mind.** Madison, Wise.,: University of Wisconsin Press.

Boshier, Roger W. (1971). **Motivation Orientations of Adult Education Participants: A Factor Analytic Exploration of Houle's Typology** Adult Education. 21 (1).

ทัศนคติและพฤติกรรมการซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งในอำเภอเมืองตาก

Attitudes and behaviors of purchasing hardwood furniture in Muang Tak District

แสงอุดม ภุมราเศวต[1] และ เตชะธร สุขชัยศรี[2]
Sangaudom Phommarasawat and Tachathon Sukchaisri

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1. ศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของผู้บริโภค 2. เพื่อศึกษาทัศนคติด้านส่วนประสมทางการตลาดของเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งของผู้บริโภค 3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งของผู้บริโภค และ 4. เพื่อศึกษาทัศนคติด้านส่วนประสมทางการตลาดกับพฤติกรรมการซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งของผู้บริโภค ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ซื้อและใช้เฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็ง จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวมรวมข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปตรวจสอบค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน และนำเสนอในรูปแบบตารางและการนำเสนอเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ซื้อและผู้ใช้เฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็ง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 30 – 39 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท สถานภาพโสด มีบ้านพักเป็นทาวน์เฮาส์ มีภูมิลำเนาอยู่ใกล้เคียงจังหวัดตาก

2. ผู้ซื้อและผู้ใช้เฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งมีทัศนคติด้านส่วนประสมทางการตลาดของเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยให้ความสำคัญปัจจัยการตลาดจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการโฆษณา ด้านคุณภาพ ด้านตราสินค้า ด้านการส่งเสริมการขาย ด้านการขายโดยพนักงานขาย ด้านความคาดหวัง ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านราคา และด้านรูปแบบ

3. พฤติกรรมการซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็ง พบว่า ส่วนใหญ่ซื้อที่ร้านและศูนย์แสดงสินค้า ช่วงเวลาที่ซื้อวันหยุดและเทศกาล ผู้มีอิทธิพลในการซื้อคือ พ่อแม่-พี่น้อง ค่าใช้จ่ายในการซื้อ 3,000 บาทขึ้นไป และรอบปียังซื้อน้อยกว่า 1 ครั้งต่อปี

4. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมในการซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็ง พบว่า โดยส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กัน

---

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

5. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการตลาดกับพฤติกรรมในการซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็ง พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำมาก

คำสำคัญ: ทัศนคติ, พฤติกรรม, เฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็ง

Abstract

The purposes of the research seemed to (1) investigate the consumers' personal information, (2) to survey attitudes in terms of the marketing mix of hardwood furniture of the consumers, (3) to survey behaviors of purchasing hardwood furniture of the consumers, (4) and to investigate attitudes in terms of the marketing mix of hardwood furniture of the consumers and behaviors of purchasing hardwood furniture of the consumers. The participants of the research were 400 consumers who buy hardwood furniture. The data collection was based on questionnaires. The collected data were analyzed by using percentages, arithmetic means and standard deviation, t-test and Pearson's correlation coefficient. The data was illustrated through tables and explanation. The findings of the research indicated that;

1. The consumers and the users who purchased hardwood furniture seemed to be females with 30-39 years old. Most of them graduated in Bachelor's Degree, and worked as the employees in the private companies who get the salary not over 10,000 Baht. Most of them were single. Their residences seemed to be townhouses, and their hometowns were near Tak.

2. On the whole, the consumers and the users who purchased hardwood furniture had attitudes in terms of the marketing mix of hardwood furniture of the consumers with the middle level. Giving importance of marketing factors based on the point rating scale contains 9 sides; that is advertising, quality, brand, sale promotion, selling by salesperson, expectation, marketing channel, price, and form.

3. In terms of behaviors of purchasing hardwood furniture, most consumers and users who purchased hardwood furniture bought the product at the shops and the exhibition center on the weekend. The influential people for purchasing of the consumers and the users who purchased hardwood furniture seemed to be their

parents and relatives. Prices paid each time when to buy are more than 3000 Baht, and the frequency of buying the products seemed only one time per year.

4. For the relationship between personal factors and behaviors of purchasing hardwood furniture, it was found that both of them have a high relation.

5. For the relationship between the marketing factor and behaviors of purchasing hardwood furniture, it can be said that on the whole they have a very low relation.

Key words: Attitudes, Behaviors, Hardwood Furniture

บทนำ

สภาพทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตร้อนชื้นมีมรสุม และภูมิประเทศเต็มไปด้วยป่าเขา ดังนั้นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญอย่างหนึ่งจึงเป็นทรัพยากรที่อยู่ในป่าหรือมาจากธรรมชาติ และไม้สักก็เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญยิ่งและเป็นทรัพยากรที่เป็นที่รู้จักกันดีทั้งชาวไทย และต่างชาติ กรกฎ จิตตมาเส (2552) สำหรับประเทศไทย ไม้สักขึ้นอยู่ตามธรรมชาติเฉพาะในตอนเหนือของประเทศ ในแถบลุ่มแม่น้ำกก สาละวิน ปิง วัง ยม และน่าน ได้แก่ ในจังหวัดเชียงราย แม่ฮ่องสอน พะเยา เชียงใหม่ ลำพูน น่าน ลำปาง แพร่ อุตรดิตถ์ สุโขทัย ตาก พิษณุโลก กำแพงเพชร พิจิตร เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ อุทัยธานี และต่อมาถึงบางส่วนในแถบตะวันตกของจังหวัดกาญจนบุรี ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ ๑๗๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร มีแหล่งไม้สักสำคัญอยู่ในจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง แพร่ และน่าน (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ. 2556: ออนไลน์) ไม้สักมี 5 ชนิด โดยเฉพาะไม้สักทองได้รับฉายานามในวงการป่าไม้ว่าเป็น "ราชินีแห่งไม้" เป็นไม้ที่มีคุณภาพดีที่สุดในโลกที่ธรรมชาติมอบให้แก่คนไทยและประเทศไทย ด้วยคุณลักษะเฉพาะและโดดเด่นของไม้สักทองในหลายๆ เรื่องจึงทำให้คนไทยที่อาศัยในภาคเหนือและภาคตะวันตกบางส่วนให้ความสนใจใช้ไม้สักลดลงจึงมี พ.ร.บ.ป่า พ.ศ. 2538 เพื่ออนุญาตให้ประชาชนปลูกไม้สักและนำไปใช้ประโยชน์ได้ เพื่อแก้ปัญหาการสูญพันธ์ของไม้สัก แต่ก่อนที่จะมี พ.ร.บ.ดังกล่าวประกาศออกมาก็ได้มีการนำไม้สักไปปลูกนอกเขตธรรมชาติอย่างแพร่หลายมาก่อนเป็นเวลานาน (ออนไลน์.2556) เนื่องจากรายได้ที่เกิดจากไม้สักนอกจากการขายในรูปไม้ซุงแล้ว ยังสามารถใช้ในงานออกแบบตกแต่งได้ทุกประเภท เช่น พื้น ผนัง ฝ้า ประตู เฟอร์นิเจอร์ ฯลฯ และตกแต่งได้ทุกสไตล์ นอกจากนี้ไม้สักยังมีคุณสมบัติพิเศษที่ไม้ส่วนใหญ่ในท้องตลาดไม่มี คือความทนทานต่อศัตรูตามธรรมชาติที่เป็นภัยต่อบ้านเรือน และทนทานต่อไอเค็มจากทะเล จึงสามารถนำไปใช้ตกแต่งเรือหรือบ้านริมทะเลได้ด้วย อีกทั้งยังปลอดภัยต่อสุขภาพ อันเนื่องมาจากสารระเหยต่าง ๆที่มีมากในวัสดุ

ทดแทน เช่น ไอระเหยจากสารเคมีในวัสดุ และแร่ใยหิน อีกทั้งยังเป็นวัสดุที่มีค่าความเป็นฉนวนสูง ซึ่งไม้ธรรมชาติจะไม่มีการเปลี่ยนแปลงตามอุณหภูมิที่มากเหมือนวัสดุอื่น (แสงประไพ จำกัด. 2556: ออนไลน์)

ปัจจุบันธุรกิจการทำเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งในประเทศไทยได้มีการพัฒนาสินค้าให้ได้คุณภาพและมาตรฐานทัดเทียมนานาชาติ รวมทั้งเพิ่มรูปแบบสินค้าที่แปลกใหม่และหลากหลายมากยิ่งขึ้น ประกอบกับรัฐบาลได้ส่งเสริมให้มีการพัฒนาคุณภาพละมาตรฐานของสินค้า ให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่นของแต่ละตำบล ในรูปของผลิตภัณฑ์ "หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์" หรือ " One Tembol One Product หรือ OTOP" นอกจากนี้หน่ายงานของรัฐบาลที่รับผิดชอบยังได้เอื้อในการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายให้กับผู้ประกอบการธุรกิจ โดยมีการจัดเวทีนำเสนอสินค้าทั้งในระดับจังหวัด ระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติหลายครั้งในแต่ละรอบปี ดังนั้น ธุรกิจการทำเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งในแต่ละภูมิภาคของไทย จึงเจริญเติบโตค่อนข้างรวดเร็ว แต่อย่างไรก็ตามด้วยความทันสมัยของเทคโนโลยี ความละเอียดประณีต และความคิดสร้างสรรค์ของผู้ออกแบบ ช่วยทำให้ธุรกิจเฟอร์นิเจอร์อื่น ๆ ที่ไม่ใช่ไม้เนื้อแข็ง สามารถทำการผลิตเฟอร์นิเจอร์ จากวัสดุอื่น ๆ ให้ได้คุณภาพ และมาตรฐานที่ไม่แตกต่างจากการใช้วัสดุจากไม้เนื้อแข็งผลิตเฟอร์นิเจอร์เลย รวมทั้งการมีรูปแบบจัดจำหน่ายที่เหมาะสม ทันสมัย และจูงใจ จึงทำให้ ธุรกิจเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งต้องปรับกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับความต้องการและความพึงพอใจของกลุ่มลูกค้าที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่หลากหลายและแตกต่างกันไป และต่างก็มีความสนใจในเฟอร์นิเจอร์ที่ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง ให้สามารถเติบโตอยู่ในวงการธุรกิจเฟอร์นิเจอร์ได้ตลอดไป

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญและมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่องทัศนคติและพฤติกรรมการซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งของผู้บริโภคในอำเภอเมืองตาก เพราะจังหวัดตาก เป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่มีการปลูก และมีการเจริญเติบโตของไม้สักและไม้เนื้อแข็งอื่น ๆ ที่ขึ้นได้เองตามธรรมชาติซึ่งสามารถใช้เป็นวัตถุดิบในการจัดทำเฟอร์นิเจอร์ได้ภายในท้องถิ่นและสามารถสร้างอาชีพและรายได้ที่ยั่งยืนให้กับชุมชนในท้องถิ่นได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาทัศนคติด้านส่วนประสมทางการตลาดของเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข้งของผู้บริโภค
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งของผู้บริโภค
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับทัศนคติด้านส่วนประสมทางการตลาดกับพฤติกรรมการซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งของผู้บริโภค

สมมติฐานการศึกษาวิจัย

1. ผู้บริโภคที่มีข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพสมรส ลักษณะที่อยู่อาศัย และภูมิลำเนา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งของผู้บริโภคในอำเภอเมืองตากแตกต่างกัน

2. ด้านส่วนประสมทางการตลาดของเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็ง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็ง

ขอบเขตการศึกษาวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้มุ่งศึกษาเรื่อง ทัศนคติและพฤติกรรมการซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งของผู้บริโภคในอำเภอเมืองตาก โดยกำหนดขอบเขตด้านต่าง ๆ ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคอายุ 20 ปี ขึ้นไป ที่เคยซื้อและมีอำนาจในการซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งในอำเภอเมืองตาก

ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้านจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งในอำเมืองตาก

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.ตัวแปรอิสระ แบ่งได้ดังนี้

1.1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้บริโภค

- 1.1.1 เพศ
- 1.1.2 อายุ
- 1.1.3 ระดับการศึกษาที่สำเร็จ
- 1.1.4 อาชีพ
- 1.1.5 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
- 1.1.6 สถานภาพสมรส
- 1.1.7 ลักษณะที่อยู่อาศัย
- 1.1.8 ภูมิลำเนา

1.2 ทัศนคติที่มีเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งของผู้บริโภค

- 1.2.1 ด้านผลิตภัณฑ์
- 1.2.2 ด้านราคา
- 1.2.3 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย
- 1.2.4 ด้านการส่งเสริมการตลาด

2.ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองตาก

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคอายุ 20 ปีขึ้นไป ที่เคยซื้อหรือกำลังจะซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็ง และมีอำนาจในการซื้อ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ,อ้างถึงใน ทัศนีย์ คุณาประยูร ,2551: 44) ในอำเภอเมืองตาก ซึ่งไม่สามารถระบุจำนวนประชากรที่แน่นอนได้

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย หมายถึง ผู้บริโภคอายุ 20 ปีขึ้นไป ที่เคยซื้อหรือกำลังจะซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข้งในอำเภอเมืองตาก โดยผู้วิจัยไม่สามารถทราบจำนวนแน่นอนของประชากรที่เคยซื้อหรือกำลังจะซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็ง จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณ (กัลยา วานิชย์บัญชา,2548 : 28 อ้างถึงในทัศนีย์ คุณาประยูร,2551 : 44) ได้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 385 คน และเพื่อให้ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมามีความเชื่อมั่นสูง ผู้วิจัยจึงเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง 400 คน

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) กับกลุ่มตัวอย่างที่เคยซื้อหรือกำลังจะซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็ง ทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่ ทัศนีย์ ประยูร (2551 : 45 – 49) สร้างขึ้น มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงเป็นเครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะคำถามแบบคำตอบหลายตัวเลือก (Multiple Choices)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูล ทัศนคติที่มีต่อเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งของผู้บริโภค ในอำเภอเมืองตาก โดยใช้คำถามปลายปิด (Closed Ended Response Question) ระดับการวัดข้อมูลในเป็นประเภทอันตรภาค (Interval Scale) ที่คะแนนแบบ Likert โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งของผู้บริโภคในอำเภอเมืองตาก มีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด (Closed Ended Response Question) แบบให้เลือกหลายคำตอบ (Multiple Choices) แต่ละข้อคำถามมีระดับการวัดข้อมูลประเภทนามบัญญัติ (Nominal Scale)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Method) เพื่อศึกษาถึง ทัศนคติ และพฤติกรรมการซื้อเฟอร์นิเจอร์ ไม้เนื้อแข็งของผู้บริโภคในอำเภอเมืองตาก ข้อมูลในการศึกษาแงออกเป็น 2 ส่วน คือ

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ใช้ในการศึกษาในเบื้องต้นเพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสร้างหรือกำหนดเครื่องมือ จากข้อมูลที่มีผู้รวบรวมไว้ ดังนี้

1. หนังสือพิมพ์ธุรกิจ วารสาร

2. หนังสือทางวิชาการ บทความ (ทั้งในวารสารและจากการสืบค้นทางเว็บไซต์) วิทยานิพนธ์และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยมีขั้นตอนในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1.ผู้วิจัยเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่จะตอบแบบสอบถาม

2.ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลได้จากผู้บริโภคจำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากร้านขายเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งในอำเภอเมืองตาก และสอบถามผู้ที่เคยซื้อและกำลังจะซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งจากร้านขายในอำเภอเมืองตาก

การใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการจัดกระทำข้อมูล หลังจากที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลมาแล้ว ดำเนินการดังนี้

1.นำแบบสอบถามที่ได้รับมาทั้งหมด มาตรวจความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำไปบันทึกข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

2. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม คิดเป็นร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติต่อเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งของผู้บริโภค เกี่ยวกับส่วนประสมการตลาด คิดเป็นร้อยละค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.วิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภค คิดเป็นร้อยละ

5. การหาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ และพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ ระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มโดยใช้การทดสอบ t-test และระหว่างกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงทดสอบรายคู่ โดยใช้วิธี LSD

6. การหาความสัมพันธ์ของข้อมูลเชิงปริมาณที่มีค่าต่อเนื่องและสามารถคำนวณได้ระหว่างทัศนคติ และพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Prearson Product Moment Coefficient Correlation)

สรุปผลการศึกษา

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ซื้อและใช้เฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็ง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุ 30-39 ปี มีการศึกษาปริญญาตรี เป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท สถานภาพโสด มีบ้านพักเป็นทาวน์เฮาส์ มีภูมิลำเนาอยู่ใกล้เคียงจังหวัดตาก

2. ทัศนคติที่มีต่อเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งของผู้บริโภคเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดของผู้ซื้อและผู้ใช้พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยให้ความสำคัญปัจจัยการตลาดจากมากไปหาน้อยซึ่งเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ด้านการโฆษณา ด้านคุณภาพ ค้านตราสินค้า ด้านการส่งเสริมการขาย ด้านการขายโดยพนักงานขาย ด้านความคาดหวัง ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านราคาและด้านรูปแบบ

3. พฤติกรรมการซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็ง พบว่า ส่วนใหญ่ซื้อที่ร้านและศูนย์แสดงสินค้า เหตุผลที่ซื้อเพราะเดินทางสะดวก ช่วงเวลาที่ซื้อวันหยุดและเทศกาล ผู้มีอิทธิพลในการซื้อคือ พ่อแม่-พี่น้อง ค่าใช้จ่ายในการซื้อ 3,000 บาทขึ้นไป และรอบปียังซื้อน้อยกว่า 1 ครั้งต่อปี

4. ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรม ในการซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็ง พบว่า โดยส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กัน

5. ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยการตลาดกับพฤติกรรมในการซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็ง พบว่า โดยภาพร่วมมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำมาก

อภิปรายผล

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ซื้อเฟอร์นิเจอร์ส่วนใหญ่ พบว่า เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 30-39 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท สถานภาพโสด มีภูมิลำเนาใกล้เคียงจังหวัดตาก

2. ทัศนคติที่มีต่อเฟอร์นิเจอร์ไม้เนื้อแข็งของผู้บริโภคเกี่ยวกับส่วนประสมการตลาด และด้านคุณภาพเป็นอันดับต้น เพราะว่าสินค้าเฟอร์นิเจอร์เป็นสินค้าที่มีราคาค่อนข้างแพง การตัดสินใจซื้อแต่ละครั้งจึงจำเป็นต้องแสวงหาข้อมูลก่อนการซื้อและการแสวงหาข้อมูลเป็นกิจวัตรค่อนข้างมาก ซึ่งสอดคล้องกับเอกสารของ เสรี วงษ์มณฑา (2542 : 106) ได้กล่าวไว้ว่า ทัศนคติเป็นสิ่งที่ชักนำบุคคลให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งนักการตลาดจำเป็นต้องใช้เครื่องมือการตลาดเพื่อกำหนดทัศนคติ

ที่ดีต่อผลิตภัณฑ์หรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติในทางบวกต่อผลิตภัณฑ์ และงานวิจัยของ ทัศนีย์ คุณาประยูร (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทัศนคติและพฤติกรรมการซื้อเฟอร์นิเจอร์หวายใน จตุจักร พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญต่อทัศนคติด้านส่งเสริมการตลาดมากกว่าด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. พฤติกรรมการซื้อเฟอร์นิเจอร์ส่วนใหญ่จะพบว่า ซื้อที่ร้านและศูนย์แสดงสินค้า ซื้อในวันหยุดและเทศกาล เพราะการตัดสินใจซื้อจะต้องใช้เวลานานพอสมควร ฉะนั้นวันหยุดหรือเทศกาลที่มีวันหยุดยาว ๆ จึงเป็นระยะเวลาที่เหมาะสมที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทัศนีย์ คุณาประยูร เรื่องทัศนคติและพฤติกรรมการซื้อเฟอร์นิเจอร์หวายในจตุจักร พบว่า ช่วงเวลาที่ซื้อบ่อยที่สุดคือวันหยุดเสาร์-อาทิตย์

4. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมในการซื้อเฟอร์นิเจอร์ พบว่า โดยส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กัน เพราะปัจจัยส่วนบุคคล เช่น รายได้ การศึกษา และอาชีพล้วนแล้วแต่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อทั้งสิน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันชาติ รู้กิจ (2545) ได้ค้นคว้าแบบอิสระเรื่อง การสำรวจปัจจัยส่วนบุคคลในกรุงเทพมหานคร ใช้ในการซื้อสินค้าและบริการที่ตลาดนัดจตุจักร พบว่า ปัจจัยลักษณะประชากรของผู้บริโภคมีผลทำให้เกิดพฤติกรรมการซื้อและจะได้นำปัจจัยมาปรับปรุงแบบการตลาด และส่งเสริมการขายต่อไป

5. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการตลาดกับพฤติกรรมในการซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้ พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ เพราะว่าสินค้าเฟอร์นิเจอร์เป็นสินค้าประเภทเจาะจงซื้อซึ่งผู้ซื้อจะกำหนดรายละเอียดได้คร่าว ๆ พอสมควร ฉะนั้น ปัจจัยการตลาดก็จะไม่ค่อยส่งผลต่อพฤติกรรมในการซื้อเท่าใดนัก ซึ่งสอดคล้องกับเอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมผู้บริโภคหน้า 52 ว่าการตั้งใจซื้อโดยทั่วไป การตั้งใจซื้อ หมายถึง การที่ผู้บริโภควางแผนว่าจะซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ไหนอย่างใด ผู้บริโภคจะวางแผนซื้ออย่างละเอียด โดยกำหนดล่วงหน้าถึงชนิดของสินค้าแต่ยังไม่ระบุตราเป็นที่เสาะหาข้อมูลประกอบการประเมินทางเลือกตราสินค้า

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ควรออกแบบเฟอร์นิเจอร์ไม้ให้ดูสวยงาม และร่วมสมัยได้ตลอด
2. ควรมีรูปแบบให้เลือกมากกว่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน
3. ควรออกแบบให้มีการดูแลรักษาได้ง่าย
4. ควรกำหนดราคาไม่ควรกำหนดสูงมากเกินไป และควรเป็นราคาที่ต้องการสามารถให้ผู้ซื้อต่อรองได้
5. ควรมีการอบรมพนักงานขายให้ใช้ศิลปะในการขายและสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อของผู้ซื้อได้

6. ควรจัดให้มีการจัดแสดงสินค้าในสถานที่ต่าง ๆ ตามโอกาส เพื่อจะได้เป็นการโฆษณาประชาสัมพันธ์และสามารถขายได้ด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวัตถุดิบทดแทนที่สามารถนำมาใช้แทนวัสดุประเภทไม้ได้
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการขยายตลาดในการส่งออกให้เพิ่มมากขึ้น
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับตลาดทางตรงเพื่อให้โอกาสในการขายเพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วานิชย์. (2546). **การใช้ SPSS FOR WINDOWS ในการวิเคราะห์ข้อมูล.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ซี เค แอนด์ เอส โฟโต้สตูดิโอ.

_____ . (2548). **การวิเคราะห์สถิติ สถิติเพื่อการตัดสินใจ.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฐาปนี ภานุโสภณ. (2545). **การส่งออกสินค้าเฟอร์นิเจอร์และชิ้นส่วน.** ปักษ์หลัง ม.ค. 2545.

ดำรงศักดิ์ ชัยสนิท และคณะ. (2543). **การเขียนโครงการ.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วังอักษร.

ทัศนีย์ คุณาประยูร. (2551). **"ทัศนคติและพฤติกรรมการซื้อเฟอร์นิเจอร์หวายในจตุจักรพลาซ่า."** วิทยานิพนธ์, บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2545). **สถิติวิเคราะห์เพื่อการวิจัย.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศรีอนันต์การพิมพ์ จำกัด.

ปิยาภา มีแสง. (2548). **"ทัศนคติที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อดอกไม้ประดับของผู้บริโภคที่บริเวณตลาดนัดสวนจตุจักร".** สารนิพนธ์,บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2544). **จิตวิทยาการบริหารบุคคล.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์วดี.

เสรี วงษ์มณฑา. 2542. **การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ธีระฟิล์มและไซแท็ก.

อลุย์ จาตุรงกุล. 2543. **พฤติกรรมผู้บริโภค.** พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

แนวทางการจัดการอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

Guidelines to Garment Industry Management for Sustainable

เฉลิมพล พิทักษ์บวรชัย[1] และ นิตินันท์ ดอยลอม[2]
Chalermphon Phithakbowonchai and Nitinan Doilom

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดการอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก 2) ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก กับความได้เปรียบทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการ วิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์และ แบบสอบถามที่ให้ประชากรตัวอย่างกรอกข้อมูลลงในแบบสอบถาม บุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล คือ ผู้บริหารขององค์กรในหน่วยงานของภาครัฐหรือสมาคมที่เกี่ยวข้องกับ อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา 5 องค์กรๆละ 3 คน รวม 15 คน และประชากรตัวอย่างที่ได้ทำการสุ่ม ตัวอย่างจากผู้บริษัทผู้ผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราจำนวน 41 บริษัทๆ ละ 11 คน รวม 451 คน สถิติที่ใช้ใน การวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยมัชฌิมเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้วิธีการประมวลผล ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและสถิติทดสอบขั้นสูงในระบบคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัยพบว่า : ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราที่พบ สามารถจำแนกออกเป็น 3 ปัจจัยคือ 1) กระบวนการในการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน ประกอบด้วยปัจจัยในการดำเนินงาน เงื่อนไขด้านความต้องการของตลาดอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนในประเทศ กลยุทธ์องค์กร บทบาทรัฐบาล ด้านโอกาสหรือเหตุสุดวิสัย 2) ห่วงโซ่อุปทาน ประกอบด้วย การจัดหาวัตถุดิบในการผลิต การควบคุมการผลิต การแปรรูปวัตถุดิบให้เป็นผลิตภัณฑ์ และระบบการขนส่ง 3) ห่วงโซ่มูลค่า ประกอบด้วย เงื่อนไขด้านการตลาดและการขาย การจัดการลูกค้าสัมพันธ์การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีผลต่อการจัดการของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา พบว่า ปัจจัยห่วงโซ่อุปทาน มีค่าสูงกว่าห่วงโซ่มูลค่า ซึ่งมีตัวแบบเชิงโครงสร้าง คือ $Z = 0.23X - 0.12Y$ (SE = 0.44, R^2= 0.56)ตัวแบบการจัดการอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา พบว่า ปัจจัยห่วงโซ่อุปทาน มีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ยางพารามากที่สุด โดยเรียงลำดับจาก 1) การจัดหาวัตถุดิบในการผลิต 2) การแปรรูปวัตถุดิบให้เป็นผลิตภัณฑ์ 3) การควบคุมการผลิต และ 4) ระบบการขนส่งตามลำดับ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย : นโยบายภาครัฐ ควรพิจารณาเรื่องกฎหมายการปลูกไม้ที่มีค่าในที่ดินกรรมสิทธิ์อย่างชัดเจน และเร่งด่วนโดยให้ครอบคลุมไปถึงไม้ยางพาราและไม้อื่นๆที่ไม่ใช่ไม้หวงห้าม เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรหรือชาวบ้านสามารถปลูกและตัดไม้ที่มีมูลค่าในที่ดินกรรมสิทธิ์ของตัวเองได้โดยไม่ผิดกฎหมายเพื่อความสะดวกต่อการพิสูจน์ที่มาของถิ่นกำเนิดและพื้นที่เพาะปลูกไม้ได้ตามหลักมาตรฐาน FLEGT และFSC การนำแนวทางการจัดการอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราเพื่อการส่งออกไปประยุกต์ใช้ควรพัฒนาในด้านห่วงโซ่อุปทานเป็นหลัก เพราะห่วงโซ่อุปทานนั้นส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันสูงกว่าห่วงโซ่มูลค่าเป็นอย่างมากการวิจัยครั้งถัดไป ควรศึกษาเกี่ยวกับข้อดีข้อเสียเชิงวิทยาศาสตร์ระหว่างเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราและไม้ชนิดอื่นทั้งที่อยู่ในประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อวิเคราะห์หาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการพัฒนาอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ที่ถูกต้อง ครอบคลุม และเหมาะสมของชนิดของผลิตภัณฑ์ รวมถึงสามารถเปรียบเทียบอ้างอิงคุณภาพของสินค้าได้อย่างแน่ชัด

คำสำคัญ: เฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา, การจัดการ

Abstract

This research has four main objectives 1) To study about problems and obstacles of the
management of rubberwood furniture industry for Thailand exports. 2) To study about the association between the management and the competitive advantage of rubberwood furniture industry for Thailand exports. 3) To find the management model of rubberwood furniture industry for Thailand exports. The researcher has conducted a mixed method research study by using both quality and quantity method, which used questionnaires for interviews and questionnaires for sample population as data collection tool. The key informants for interview were managers, who work corporate executives in government agencies or associations related to rubberwood furniture industry, 3 managers per each organization total of 15. The sample population for quantitative were randomly selected from 41 rubberwood furniture companies, each with 11 persons, total of 451 people. The statistics used in data analysis were percentage, mean, arithmetic mean. Standard Deviation by using processing methods with statistical software and advanced test statistics in computer.

According to the research:

Problems and obstacles of management of the rubberwood furniture industry can be

classified to: 1) The process of increasing the competitiveness consists of operational factors, market needs, relevant industry, organizational strategy, government, and opportunity. 2) Supply chain consists of raw materials, production control, processing, and transportation system. 3) Value chain consists of marketing and sales conditions, customer relationship management.

The study of the relationship between variables affecting the management of rubber woodfurniture industry shows that: Supply chain factors affect the management of rubber wood furnitureindustry for Thailand exports higher than the value chain. The structural model is Z=0.23X-0.12Y(SE=0.44, R2=0.56).

The management model of rubberwood furniture industry found that: Supply chain factors are critical effect to the furniture industry. Sorting from; 1) Procurement of raw materials for production. 2)Processing of raw materials into products. 3) Production control. 4) Transportation system.

Suggestions from research results : A government policy has be considered law of planting trees in land ownership should be clearly and urgently considered, regarding the rubberwood, other types of wood and also the nonpreserved wood in order to make the economic wood associate with the proof of source and area that can cultivate the wood according to the standard of FLEGT and FSC.

For apply Management Model of Rubberwood Furniture Industry to used, should be mainly develop in the supply chain. As indicated by the result, supply chain totally affects competitiveness more than value chain.

The next research should study scientifically about the benefits and drawbacks between the rubberwood furniture and other types of wood in Thailand and other countries in order to analyze the strengths, weakness, opportunities and obstacles. This is to develop a right, inclusive and appropriate kind of Rubberwood Furniture Industry according its type of products as well as to enabling a clear standard to compare product quality.

Keywords: RubberwoodFurniture, Management

บทนำ

ประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ.2550 - พ.ศ.2557 มีการเติบโตในอุตสาหกรรมไม้ยางพารา แปรรูปอย่างต่อเนื่อง โดยมูลค่าการส่งออกในปี พ.ศ. 2557 อยู่ที่ 30,219 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีพ.ศ. 2550 ที่มีมูลค่าเพียง 9,438 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นถึง 3 เท่า โดยมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 19 อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราของไทยกลับชะลอตัว โดยการส่งออกลดลงจาก 17,170 ล้านบาท ในปีพ.ศ. 2550 เหลือเพียง 11,292 ล้านบาทในปีพ.ศ.2557 หรือลดลงเฉลี่ยร้อยละ 6 ซึ่งเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราจัดเป็นเฟอร์นิเจอร์ที่อยู่ในระดับกลาง เนื่องจากราคาถูกกว่าไม้ชนิดอื่น เช่น ไม้สัก ทั้งนี้เฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราถูกแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) เฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราประเภทถอดไม่ได้ (Furnished Furniture) ซึ่งสามารถนำไปใช้งานได้ทันที และ2) เฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราประเภทถอดได้ (Knockdown Furniture) ถอดแยกชิ้นส่วนได้ เมื่อผู้ซื้อซื้อไปแล้วจะต้องทำการประกอบชิ้นส่วนก่อนนำไปใช้งาน ส่วนใหญ่จะผลิตเพื่อส่งออกตลาดต่างประเทศ เนื่องจากเฟอร์นิเจอร์ประเภทนี้ช่วยลด ค่าระวางและประหยัดเนื้อที่ในการขนส่งทำให้ต้นทุนค่าขนส่งต่ำลง สำหรับปริมาณและมูลค่าการส่งออกเฟอร์นิเจอร์ไม้ของไทยในปี พ.ศ.2550 - พ.ศ.2557 มีแนวโน้มลดลง ซึ่งแตกต่างจากช่วง 10 กว่าปีก่อน ที่ไทยสามารถส่งออกเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราได้เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยตลาดส่งออกหลักของสินค้าเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารายังคงเป็นตลาดสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น (จิดาภา ช่วยพันธุ์ และ กฤษณี พิสิฐศุภกุล, 2557) จึงทำให้ต้องมีการพิจารณาถึงสาเหตุและผลกระทบของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราที่ผ่านมา ตั้งแต่ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางและไม้ยางพารา, สถานการณ์ราคาไม้ยางพารา, ความต้องการไม้แปรรูปจากประเทศคู่ค้าของไทย และ ผลกระทบจากราคาไม้ยางที่สูงขึ้น (สศอ., 2558, น. 1-8)

ดังนั้นเมื่อสรุปจากข้อมูลโครงสร้างอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้และไม้ยางพาราที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้นได้แสดงถึงเครือข่ายอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ทั้งอุตสาหกรรมไม้ และอุตสาหกรรมไม้ยางพาราในประเทศไทย พบว่า อุตสาหกรรมการผลิตเฟอร์นิเจอร์ในประเทศไทยได้เริ่มขึ้นมาอย่างยาวนาน โดยตัวแบบเริ่มจากการผลิตไว้ใช้เองในครัวเรือน จนถึงการผลิตเพื่อจำหน่ายต่อ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ แต่ข้อจำกัดของเฟอร์นิเจอร์ไม้ได้ถูกกีดกันเมื่อเกิดกรณีการบุรุกทำลายป่าที่ส่งผลให้ป่าไม้ในประเทศไทยถูกทำลายเป็นอย่างมาก จนทำให้เกิดนโยบายปิดป่าจากภาครัฐบาล เมื่อปีพ.ศ. 2532 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2558) และสำหรับอุตสาหกรรมการผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา พบว่า ภายหลังจากการมีนโยบาย "ปิดป่า" ทำให้เกิดกระแสการใช้วัตถุดิบที่ได้จากไม้ยางพาราทดแทนไม้จริง หรือที่เรียกว่าไม้เนื้อแข็ง และได้เกิดปรากฏการณ์ในด้านความต้องการไม้ยางพาราเพื่อการผลิตเพิ่มมากขึ้น

จากข้อมูลสรุปโครงสร้างอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราข้างต้นเห็นได้ว่า ความเชื่อมโยงกันทั้ง 3 ส่วนของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารามีความต่อเนื่องกัน ซึ่งหากส่วนหนึ่ง

ส่วนใดบกพร่องก็อาจส่งผลให้ระบบความเชื่อมโยงกันในอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราได้รับผลกระทบ และด้วยประสบการณ์ทางการศึกษาและประสบการณ์ทางการวิชาชีพที่ เกี่ยวข้องกับเฟอร์นิเจอร์ไม้ของผู้วิจัยเอง ได้ทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาเชิงลึกในรายละเอียดของการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดการอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารากับความได้เปรียบทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง "แนวทางการจัดการอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก" มีขอบเขตของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้าและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการองค์กร แนวคิดเกี่ยวกับอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา แนวคิดและทฤษฎีการจัดการทางการผลิต การพัฒนากรอบแนวคิดการจัดการอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา ความได้เปรียบทางการแข่งขัน การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำข้อมูลความรู้มาจำแนกเชิงเนื้อหา พิจารณาความเป็นเหตุเป็นผลกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน และนำมาสังเคราะห์หารูปแบบที่เหมาะสมกับการนำไปใช้เพื่อค้นหาตัวแบบการจัดการของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราเพื่อการส่งออกของประเทศไทย โดยขอบเขตเนื้อหาและประเด็นที่ศึกษามี ดังนี้

1.1 มิติที่มุ่งศึกษาถึงปัจจัยภายนอกองค์กร โดยเป็นการน าแนวคิดและทฤษฎีแบบจำลองเพชรแห่งความได้เปรียบ (Dynamic Diamond Model) หรือเรียกว่า ทฤษฎีรูปแบบเพชร (Diamond Model) ของไมเคิล อีพอร์เตอร์(Michael E. Porter) มาประยุกต์ใช้เป็นตัวแบบถึงการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา ซึ่งองค์ประกอบตามทฤษฎี รูปแบบเพชร (Diamond Model) ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) ปัจจัยในการดำเนินงาน 2)เงื่อนไขด้านความต้องการของตลาด 3) อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน 4) กลยุทธ์องค์กรโครงสร้างและการแข่งขัน 5) บทบาทของรัฐบาลและ6) โอกาส หรือเหตุสุดวิสัย

1.2 มิติที่มุ่งศึกษาถึงปัจจัยภายในองค์กร โดยทำการศึกษาจากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการทางการผลิต ว่าด้วยความเชื่อมโยงที่เกี่ยวข้องกันของทั้ง 2 ทฤษฎีนั้นคือ ทฤษฎีการจัดการห่วงโซ่อุปทาน ได้แก่ 1) การจัดหาวัตถุดิบในการผลิต 2) การควบคุมการผลิต 3) การแปรรูปวัตถุดิบให้เป็นผลิตภัณฑ์ และ 4) ระบบการขนส่ง กับ ทฤษฎีการจัดการห่วงโซ่มูลค่า ได้แก่ 1)การตลาดและการขาย และ2) การจัดการลูกค้าสัมพันธ์

2. ขอบเขตด้านประชากร

2.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตประชากรคือ บุคคลที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารของสมาคมที่เกี่ยวข้องของธุรกิจค้าไม้และแปรรูปเฟอร์นิเจอร์ไม้รวม 123 คน และคัดเลือกเฉพาะบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงรวมจำนวน 15 คน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่มๆละ 3 คน ประกอบด้วย

2.1.1 สมาคมธุรกิจไม้ยางพาราไทย ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับสูงขององค์กรจำนวน 1 คน และรองผู้บริหารหรือคณะบริหารสมาคมธุรกิจไม้ยางพาราไทย จำนวน 2 คน

2.1.2 กลุ่มอุตสาหกรรมโรงเลื่อยและโรงอบไม้ ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับสูงขององค์กร จำนวน 1คน และรองผู้บริหารหรือคณะบริหารกลุ่มอุตสาหกรรมโรงเลื่อยและโรงอบไม้ จำนวน 2 คน

2.1.3 สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับสูงขององค์กร จำนวน 1 คน

2.1.4 สมาคมอุตสาหกรรมเครื่องเรือนไทยจำนวน 1คน

2.1.5 สมาคมธุรกิจไม้ (รวมกับสมาคมพ่อค้าส่งไม้ออกและสั่งเข้า)

2.2 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตประชากรแบบเฉพาะเจาะจง คือ บุคคลที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารหรือผู้จัดการฝ่ายของสถานประกอบการ/โรงงานอุตสาหกรรมที่มีการผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา ซึ่งเป็นสมาชิกของสมาคมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจค้าไม้และเฟอร์นิเจอร์ไม้ในข้อ 2.1 และมีการส่งออกในปี พ.ศ.2558 จำนวน 451คน (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า,กระทรวงพาณิชย์, 2559)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา (Rubberwood Furniture Industry) หมายถึง อุตสาหกรรมที่มีเครือข่ายเชื่อมโยงกัน 3 ส่วน คือ อุตสาหกรรมต้นน้ า ประกอบด้วย กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา นายหน้าหรือผู้ประกอบการรับจ้างโค่นยาง และขนส่งไม้ยางพารา อุตสาหกรรม

กลางน้ำ ประกอบด้วย กลุ่มธุรกิจไม้ยางพาราแปรรูป และอุตสาหกรรมปลายน้ำ ประกอบด้วยกลุ่มผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์และชิ้นส่วนกับกลุ่มผลิตเครื่องเรือน

2. การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา หมายถึง ปัจจัยในการสร้างให้การอุตสาหกรรมไม้ยางพารามีความได้เปรียบทางการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นตามทฤษฎีรูปแบบเพชร (Diamond Model) ประกอบด้วย 1) ปัจจัยในการดำเนินงาน 2) เงื่อนไขด้านความต้องการของตลาด 3) อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน 4) กลยุทธ์องค์กร โครงสร้างและการแข่งขัน 5) บทบาทของรัฐบาลและ 6) โอกาส หรือเหตุสุดวิสัย

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. สามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้เป็นตามแนวทางการจัดการอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

2. มีผลงานวิจัยเกี่ยวกับความได้เปรียบทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา

3. มีองค์ความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราของไทย ที่สามารถนำไปพัฒนาและสร้างให้เกิดมูลค่าเพิ่มสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจในอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา

4. มีผลการวิจัยที่สามารถนำไปต่อยอดสร้างความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา ในการส่งเสริมเกื้อกูลซึ่งกันและกันทั้งระบบ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคแนวทางการจัดการอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ภายหลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์และรวบรวมข้อมูลจากบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์โดยตรงกับธุรกิจในอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา ประกอบด้วย 1)สมาคมธุรกิจไม้ยางพาราไทย 2) กลุ่มอุตสาหกรรมโรงเลื่อยและโรงอบไม้ 3)สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ 4) สมาคมอุตสาหกรรมเครื่องเรือนไทย และ 5) สมาคมธุรกิจไม้ แล้วนั้น สามารถสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ได้ ดังนี้

1. ปัจจัยกระบวนการในการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา สามารถแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ตามทฤษฎีตัวแบบจำลองเพชรไมเคิล อี พอร์เตอร์ ซึ่งเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สภาพของอุตสาหกรรม และสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ที่แสดงถึงองค์ประกอบหลักและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถหรือความได้เปรียบทางการ

แข่งขันของอุตสาหกรรมของประเทศใดประเทศหนึ่งอันมีผลต่อการพัฒนาและการปรับตัวของอุตสาหกรรมนั้น ซึ่งสำหรับอุตสาหกรรมไม้ยางพาราของประเทศไทยนั้น พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการในการเพิ่มขีดความสามารถ มีดังต่อไปนี้

1.1 ด้านปัจจัยในการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1.1.1 ทรัพยากรมนุษย์ สรุปได้ว่า มีทั้งแรงงานชาวไทยและชาวต่างชาติเข้ามาใช้แรงงานอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งแรงงานส่วนใหญ่จะได้รับการพัฒนาฝีมือเป็นประจำ และได้ทำให้แรงงานเหล่านั้นสามารถปรับตัวได้ ที่สำคัญได้รับการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา จึงนับได้ว่าเป็นข้อดีในอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา ที่ทำให้ไม่พบปัญหาแรงงานต่างด้าวในภาคอุตสาหกรรมฯ นี้ แต่กลับพบปัญหาแรงงานไทยเนื่องจากการขาดความกระตือรือร้นเมื่อเทียบกับแรงงานต่างด้าว และที่สำคัญ คือ การขาดแคลนแรงงานที่มีความชำนาญเฉพาะด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตไม้ที่ยังเป็นข้อเสียที่พบในภาคอุตสาหกรรมฯ นี้อยู่

1.1.2 ทรัพยากรทางกายภาพ สรุปได้ว่า แหล่งที่มาของไม้ยางพารานั้น มีทั้งมาจากพื้นที่เศรษฐกิจที่ถูกต้องตามกฎหมายและมาจากพื้นที่ที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ถึงแม้ว่าไม้ยางพาราจะมาจากแหล่งพื้นที่ที่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมายก็ตาม ข้อดีก็คือได้ทำให้เห็นผลดีในเรื่องความต่อเนื่องของการใช้วัตถุดิบในประเทศ ลดค่าใช้จ่ายในการขนส่งวัตถุดิบในประเทศ มีปริมาณมาก มีวัตถุดิบกระจายอยู่ทั่วพื้นที่ในประเทศไทย ที่ทำให้เห็นถึงความแตกต่างกันของเนื้อไม้ยางพาราที่ได้มาในแต่ละภูมิภาค ซึ่งอุปสรรคที่นับเป็นข้อเสียอยู่ คือการพิสูจน์ได้ว่าแหล่งที่มาของไม้มีแหล่งที่มาถูกต้องตามกฎหมายกำหนดให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจหรือไม่ และพิสูจน์อย่างไร

1.1.3 ทรัพยากรทางความรู้ สรุปได้ว่า ความรู้ของผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะมีความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการดำเนินกิจการ โดยสามารถเลือกพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้ตามความต้องการของตลาด ในส่วนของแรงงานจะมีความรู้และประสบการณ์ต่างๆ จากระบบพี่เลี้ยงในกิจการที่มีการถ่ายทอดความชำนาญ ทักษะต่างๆ จากรุ่นสู่รุ่น ทั้งหมดเหล่านี้ ล้วนนับเป็นข้อดีที่ผู้ประกอบการสามารถนำมาใช้ได้กับกิจการของตนเอง แต่อุปสรรคสำคัญที่เกิดขึ้นในอุตสาหกรรมนี้ คือ ผู้ผลิตส่วนมากรับจ้างผลิตตามคำสั่งซื้อมากกว่าการเปิดดำเนินการผลิตเอง ทำให้เกิดภาวะความตันในการออกแบบตราสินค้าและรูปแบบสินค้าที่เป็นของตนเอง ซึ่งนับเป็นข้อเสียที่ทำให้เกิดการขาดวิธีการน าความรู้มาพัฒนาต่อยอดให้กิจการมีความแปลกใหม่ในเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

1.1.4 แหล่งเงินทุนต่างๆ สรุปได้ว่า ปัจจุบันมีแหล่งเงินทุนจากสถาบันการเงินภาครัฐและเอกชนอยู่หลาย ที่นับเป็นข้อดีที่ช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถพิจารณาได้ถึงภาษีที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกเฟอร์นิเจอร์ ภาษีนำเข้าเครื่องจักร ที่เป็นความได้เปรียบทางดีว่าการไม่มีภาษีนำเข้าเครื่องจักรต่างๆ ผู้ประกอบการสามารถนำเข้ามาได้อย่างอิสระ ส่งผลให้เกิดความสามารถ

ทางการแข่งขันด้านต้นทุน แต่ข้อเสียที่พบคือ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ต้องพยายามเข้าถึงบริการและข้อมูลของแหล่งเงินทุนต่างๆ ด้วยตนเอง แม้ว่าจะมีแหล่งเงินทุนต่างๆ เหล่านั้นรองรับก็ตาม

1.1.5 โครงสร้างพื้นฐาน สรุปได้ว่า ระบบขนส่งภายในประเทศอยู่ในระดับดี ได้แก่ การขนส่งทางบกมีถนนสัญจรในเส้นทางสายหลักระหว่างภูมิภาคและประเทศระบบรางรถไฟที่ช่วยในการขนส่งวัตถุดิบภายในประเทศมีความคล่องตัว รวมไปถึงการมีระบบการขนส่งทางน้ำที่อยู่ไม่ห่างจากแหล่งอุตสาหกรรมบางพื้นที่ นับเป็นข้อดีที่ช่วยสนับสนุนให้ภาคการส่งออกของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารามีความได้เปรียบทางการแข่งขัน ดังนั้นจึงไม่พบข้อเสียของโครงสร้างพื้นฐานที่คาดว่าจะเป็นอุปสรรคในภาคอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราแต่อย่างใด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยสรุปผลการวิจัยดังปรากฏในหัวข้อข้างต้น ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจและต้องการอภิปรายผลครั้งนี้เพื่ออธิบายเชิงเหตุผลถึงผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น สำหรับประเด็นที่นำมาอภิปรายผลมีดังนี้

5.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารากับความได้เปรียบทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา จากผลตรวจสอบความสัมพันธ์ของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการจัดการของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารากับความได้เปรียบทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา สอดคล้องกับสมมติฐานหลักที่ตั้งไว้ คือ โมเดลตามทฤษฎีสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อธิบายได้ว่า การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา (Z) เกิดขึ้นจากการจัดการห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา (X) ร้อยละ 23 และการจัดการห่วงโซ่มูลค่าของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา (Y) ร้อยละ -12 แสดงให้เห็นว่า การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา (Z) ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นจากการจัดการห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา ทั้งนี้เพราะห่วงโซ่อุปทานคือ ความสามารถในการผลิตของธุรกิจอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา เริ่มตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบในการผลิตที่มีคุณภาพได้อย่างต่อเนื่องการควบคุมการผลิตให้เกิดความเป็นมาตรฐานผลิตภัณฑ์และทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นเป็นกระบวนการในการผลิตที่ไม่สามารถขาดขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งได้หากขั้นตอนใดไม่มีประสิทธิภาพก็จะส่งผลให้เสียต้นทุนการใช้จ่ายมากยิ่งขึ้นหรือแม้แต่ได้รับผลิตภัณฑ์ที่มีลดลง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Beers, et al., 1998, อ้างถึงในจุฑารัตน์ฉินพรรุจี และคณะ (2552 หน้า 7) กล่าวว่า ห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) เป็นกระบวนการเคลื่อนย้ายสินค้า ตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบไปจนกระทั่งผลิตเสร็จและส่งถึงมือผู้บริโภคสอดคล้องกับแนวคิดของ วิทยา สุหฤทดำรง (2545)

กล่าวว่า โซ่อุปทานหนึ่งๆ จะครอบคลุมการดำเนินการที่เกิดขึ้นตั้งแต่แหล่งวัตถุดิบเรื่อยไปจนถึงผู้บริโภคขั้นสุดท้าย สอดคล้องกับแนวคิดของ Russell and Taylor (2011, p. 421) กล่าวว่า ห่วงโซ่อุปทาน คือการเชื่อมโยงหน้าที่และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการส่งมอบผลิตภัณฑ์หรือบริการจากซัพพลายเออร์ไปยังลูกค้าให้มีความสะดวกมากขึ้น และสอดคล้องกับแนวคิดของ Chopra and Meindal (2010, p. 20) กล่าวว่า ห่วงโซ่อุปทานมีความเป็นพลวัตรและเกี่ยวข้องกับการไหลของข้อมูลการไหลของผลิตภัณฑ์และการไหลของเงินทุนในระหว่างขั้นตอนที่แตกต่างกันโดยจากผลการวิจัยพบว่า การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราส่วนใหญ่จะเกิดจากการจัดการห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา หมายความได้ว่า การเริ่มต้นกิจกรรมของอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา ต้องมีการวางแผนที่ชี้ให้เห็นถึงความคุ้มค่าทางการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการวางแผนเพื่อให้ทุกขั้นตอนการผลิตมีการใช้จ่ายทางต้นทุนน้อยที่สุด แต่ผลิตภัณฑ์ที่ได้ต้องมีคุณภาพสูงสุด สอดคล้องกับแนวคิดของ Willis, et al. (1993) กล่าวว่าความพยายามในการย่นระยะเวลารวมถึงเพิ่มความเร็วในการเคลื่อนย้ายและขนส่งสินค้าที่ต้องมีประสิทธิภาพและประหยัดต้นทุนให้มากที่สุดเป็นเรื่องที่เกี่ยวโยงกันทั้งสิ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Mintzberg (1994) กล่าวว่าการวางแผนคิดถึงอนาคต การควบคุม การตัดสินใจร่วมกันของทุกฝ่าย หมายถึงรูปแบบที่เป็นการผสมผสานที่เหมาะสมจะช่วยให้องค์กรสามารถจัดสรรการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมและช่วยให้องค์กรสามารถปรับตัวต่อสภาวะภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับแนวคิดของJone and Riley อ้างถึงใน เจษฎา ลีลากิจกุล(2548, น. 7-8) กล่าวว่า โซ่อุปทาน เป็นการวางแผนและการควบคุม การไหลของวัตถุดิบทั้งหมดจากผู้ส่งวัตถุดิบไปยังผู้ผลิตและผู้กระจายสินค้าไปยังผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อลงกรณ์ เมืองไหว (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการห่วงโซ่อุปทานสำหรับผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

ผลจากการวิจัย พบว่าการที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมนั้นจำเป็นที่จะต้องทราบถึงต้นทุนและการดำเนินงานตลอดโซ่อุปทานตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ จะทำให้เกิดการวางแผนในการบริหารอุตสาหกรรมได้อย่างถูกวิธีและยังเป็นการเตรียมพร้อมสำหรับการแข่งขันที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของสถาบัน ชูแสงศรี(2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ความสามารถในการส่งออกอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราของไทยไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่าสินค้าของผู้ประกอบการรายใดที่จะได้รับความนิยมจากผู้บริโภคเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับคุณภาพและราคาสินค้าที่ผลิตได้เป็นสำคัญ ซึ่งผู้ประกอบการไทยจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการบริหารต้นทุนเพื่อสร้างความได้เปรียบด้านราคา รวมทั้งการพัฒนารูปแบบ และประสิทธิภาพการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพสูงขึ้นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและยกระดับสินค้าสู่ตลาดระดับบน เพื่อหลีกเลี่ยงการแข่งขันที่รุนแรงในตลาดระดับล่าง และเพื่อให้สินค้าเฟอร์นิเจอร์ไทยสามารถยืนหยัดในการแข่งขันในตลาดโลก

ได้และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทวัส อินทรพินทุวัฒน์(2547) ได้ทำการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์สภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรม

เฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา กรณีศึกษากิจการเอผลการวิจัยพบว่า ต้นทุนสำคัญคือต้นทุนไม้ยางพาราแปรรูปและแรงงาน และพบว่าการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินของกิจการเอ ควรควบคุมสินค้าให้มีต้นทุนที่ต่ำลงเมื่อแยกพิจารณาตามค่าระดับความสำคัญขององค์ประกอบตามแต่ละตัวแปรแฝงของการจัดการห่วงโซ่อุปทาน (X) พบว่าองค์ประกอบที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุดคือ ด้านการจัดซื้อวัตถุดิบในการผลิต (X1) รองลงมาคือ การแปรรูปวัตถุดิบให้เป็นผลิตภัณฑ์(X3) และด้านการควบคุมการผลิต (X2)โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.10, 0.08 และ -0.03 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรด้านระบบการขนส่งเฟอร์นิเจอร์(X4) เป็นตัวแปรที่ค่าน้ำหนักต่ำที่สุดมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ -0.67 ทั้งนี้เพราะ 1. การจัดหาวัตถุดิบในการผลิต เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญสูงที่สุด มีค่าน้ำ หนัก 0.10อาจเกิดจากการเป็นองค์ประกอบที่ส่งผลต่อตัวผลิตภัณฑ์มากที่สุดทั้งด้านคุณภาพและราคา เนื่องจากเป็นรูปแบบองค์ประกอบของรูปแบบวิธีการจัดซื้อและการคัดเลือกคุณภาพของไม้ยางพารา ซึ่งเป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตเฟอร์นิเจอร์สอดคล้องกับแนวคิดของ ปวีณา เชาวลิตวงศ์(2548, น. 1-3) กล่าวว่า กิจกรรมหนึ่งที่สำคัญที่จำเป็นต้องมีสำหรับการจัดหาวัตถุดิบ นั้นคือไม้ยางพารา ที่ใช้เป็นวัสดุป้อนเข้าไปสู่สายโซ่อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จะส่งผลต่อคุณภาพและต้นทุนการผลิต สอดคล้องกับแนวคิดของ ปราณีตันประยูร (2541, น. 4) กล่าวว่า หลักการจัดซื้อจัดหา คือผู้รับผิดชอบในการจัดซื้อจัดหาจะต้องพยายามจัดซื้อให้ดีที่สุดและจะต้องจัดซื้อให้ได้วัสดุต่างๆ ที่มีคุณสมบัติปริมาณ ราคา ช่วงเวลา แหล่งขาย และการนำส่งที่เหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของ Porter (1985) กล่าวว่า การจัดหาวัตถุดิบเปรียบเสมือนโครงสร้างพื้นฐานองค์กรที่ต้องประกอบด้วย การจัดหา การบัญชีการเงิน และการบริหารจัดการองค์กรทั้งระบบ และสอดคล้องกับแนวคิดของกมลชนก สุทธิวาทนฤพุฒิและคณะ(2547) กล่าวว่า การจัดหาเป็นจุดเชื่อมโยงที่สำคัญในโซ่อุปทาน สามารถมีอิทธิพลต่อความสำเร็จโดยรวมขององค์กรได้มาก

2. การแปรรูปวัตถุดิบให้เป็นผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญรองลงมามีค่าน้ำหนัก 0.08 อาจเป็นเพราะการแปรรูปวัตถุดิบส่งผลให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความสามารถในการแข่งขันของผู้ผลิตหลากหลายรูปแบบ เช่น ระยะเวลาในการผลิต ต้นทุนที่ใช้(เครื่องจักร ค่าจ้างพนักงาน ค่าเทคโนโลยี) รวมถึงคุณภาพผลิตภัณฑ์การพัฒนากระบวนการผลิตที่ดีและเหมาะสมจึงต้องผสมผสานกันระหว่างทักษะ ประสบการณ์และเทคโนโลยีซึ่งจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิตสูงที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ Kenneth and Rohit (2008, pp. 5-10) กล่าวว่ากลยุทธ์ที่ใช้ในการบริหารความสามารถในการแข่งขัน ควรที่จะต้องจัดเตรียมแนวทางสำหรับการดำเนินงานตามพันธกิจขององค์กรด้วย ได้แก่ ต้นทุน ควรที่จะลดต้นทุนการผลิตเป็นการจัดเตรียมสินค้าและ

บริการที่ราคาถูกกว่าสินค้าและบริการชนิดเดียวกันของผู้ผลิตรายอื่น, คุณภาพ ที่ต้องเป็นทางเลือกใหม่ในสายตาผู้บริโภคและความยืดหยุ่น เช่น การมุ่งเน้นที่กระบวนการโดยจะผลิตสินค้าให้ตรงกับความต้องการของลูกค้าเฉพาะราย ถือเป็นการผลิตในปริมาณต่ำแต่มีความหลากหลายสูงสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) (2557) กล่าวว่า กระบวนการเพิ่มคุณค่า จะเป็นกระบวนการที่แปรสภาพวัตถุดิบไปเป็นผลิตภัณฑ์หรือเป็นชิ้นส่วนวัตถุดิบที่มีคุณค่า บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวพันกับกิจกรรมตรงนี้จะต้องมีความรู้ความสามารถเฉพาะทางในแต่ละชนิดของกระบวนการผลิต และสอดคล้องกับแนวคิดของ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กองแผนงานและสารสนเทศ (2548) กล่าวว่าการท างานของอุตสาหกรรมไม้และเครื่องเรือนต้องมีทักษะฝีมือทุกขั้นตอนการผลิตภายในห่วงโซ่ เช่น ขั้นตอนการแปรรูปไม้จะต้องมีความรู้ด้านวิศวกรรมไม้เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กฤษดา สังข์สิงห์, พิเชษฐ ไชยพานิชย์, พนัส แพชนะ และ นุชนาฏ ณ ระนอง. (2552). **อัตราการแปรรูป คุณภาพ และสมบัติของไม้ยางพารา**. กรุงเทพฯ : ส านักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์กรมหาชน).

กมลชนก สุทธิวาทนฤพุฒิ, ศลิษา ภมรสถิต และ จักรกฤษณ์ ดวงพัสตรา (แปลและเรียบเรียง). (2547). **การจัดการโซ่อุปทานและโลจิสติกส์.** [Douglas M. Lambert, James R. Stock, LisaM. Ellram, ผู้แต่ง]. กรุงเทพฯ : ท้อป.

กันต์ฤทัย คลังพหล. (2552). **ปัจจัยเชิงสาเหตุและผลของความเพียรในการท าการบ้านวิชาสถิติธุรกิจ: การวิเคราะห์โดยใช้โมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับ**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คำนาย อภิปรัชญาสกุล. (2546). **โลจิสติกส์และการจัดการซัพพลายเชน : กลยุทธ์ทำให้รวยช่วยให้ประหยัด**. กรุงเทพฯ : นัฐพรการพิมพ์.

จิดาภา ช่วยพันธุ์ และ กฤษณี พิสิฐศุภกุล. (2557). **บทวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางและไม้ยางพารา เรื่อง เฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราไทย อุตสาหกรรมที่ต้องเร่งแก้ไข**. โครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเชิงลึกอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางและไม้ยางพารา.

จุฑารัตน์ ฉินพรรุจี, ธิรดา เจียมเจิต และ วิรัญญา สัมพันธ์พร. (2552). **การจัดการห่วงโซ่อุปทานอุตสาหกรรมไม้แปรรูปเพื่อการค้าภายในประเทศ กรณีศึกษา บริษัท โรงเลื่อยจักรธวัชชัย จำกัด**. การศึกษาค้นคว้า. ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. สาขาวิชาบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยนเรศวร.

สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. (2558). **สถานการณ์สินค้าเกษตรที่สำคัญและแนวโน้ม ปี 2558. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร**. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2558. จาก https://www.msociety.go.th/article_attach/15400/18794.pdf.

อลงกรณ์ เมืองไหว. (2557). **การจัดการห่วงโซ่อุปทานสำหรับผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก**. งานวิจัยสาขาวิศวกรรมและคอมพิวเตอร์คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ความรู้ และพฤติกรรมการใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลของลูกจ้างติดตั้งนั่งร้านในงานก่อสร้างแห่งหนึ่งใน จังหวัดตาก

The Knowledge and Behavior of using Personal Protection Equipment for installation of Scaffolding used in Construction. Tak Province

กล้าณรงค์ อินต๊ะวงค์[1], อัมพร สัจจวีรวรรณ[2], จันทรัศม์ ไตรย์ปักษ์[3] และ วิวัฒน์ โมราราช[4]
Klanarong Intawong, Amporn Sajjaveerawan, Chantarat Tripak and Wiwat Morarat

บทคัดย่อ

จากอดีตถึงปัจจุบันสถิติการเกิดอุบัติเหตุจากการไม่สวมใส่อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคลและการสวมใส่ที่ไม่ถูกต้องมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ทุกกิจกรรม ซึ่งความรุนแรงมีตั้งแต่เล็กน้อยจนถึงเข้าโรงพยาบาล โดยสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการกระทำที่ไม่ปลอดภัยนำไปสู่การเกิดอุบัติเหตุมาจากการกระทำของคนสูงถึงร้อยละ 88 ดังนั้นวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยด้านความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ต่อการใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคลในการทำงานของลูกจ้างติดตั้งนั่งร้านในงานก่อสร้างแห่งหนึ่งในจังหวัดตาก ทั้งหมด 43 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสอบถามเกี่ยวกับการตรวจสอบพฤติกรรมความปลอดภัย และไม่ปลอดภัยในการทำงาน โดยลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ การลงพื้นที่สำรวจและข้อสอบความปลอดภัยเกี่ยวกับความรู้ในการใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคล จากนั้นทดสอบเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างข้อมูลส่วนบุคคล ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า ลูกจ้างร้อยละ 58 เป็นลูกจ้างที่มีประสบการณ์การทำงานติดตั้งนั่งร้านในงานก่อสร้างมาแล้ว จึงมีความรู้พื้นฐานและความเข้าใจเรื่องการใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคล ทำให้การกระทำหรือการแสดงออกที่ปราศจากความเสี่ยง และการสูญเสีย และลูกจ้างอีกร้อยละ 42 เป็นลูกจ้างที่มาจากอาชีพเกษตรกรใช้เวลาว่างจากการทำไร่ ทำนา เข้ามารับจ้างทำงานในงานก่อสร้าง จึงยังไม่มีประสบการณ์การทำงานติดตั้งนั่งร้านในงานก่อสร้าง จากการศึกษาพบว่าประสบการณ์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคล ลูกจ้างส่วนใหญ่ได้รับจากการประชุมแถวก่อนเริ่มงาน (Morning Talk) เมื่อได้รับอบรมการใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคลลูกจ้างมีความรู้ ความเข้าใจที่มากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 93 และร้อยละ 85 ตามลำดับ ทั้งนี้

[1] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
[3] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
[4] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ผู้รับเหมาควรจัดให้มีการฝึกอบรมด้านความปลอดภัยในการทำงานมากขึ้นเพื่อสร้างจิตสำนึกให้ลูกจ้างตระหนักถึงความปลอดภัย และลูกจ้างทุกคนควรปฏิบัติตามกฎระเบียบเรื่องการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคลอย่างเคร่งครัด

คำสำคัญ : นั่งร้าน, พฤติกรรมความปลอดภัย, อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล

Abstract

The number of cases on not wearing personal protective equipment and its wrong use increases base on the past and present statistics. The growing of this incident can cause them consequences such as fatalities from mild to severe issue resulting them to medical treatment, 88 percent are usually worker's behavior who do not use proper equipment that increases accident rate. This research aimed to study the factors related to knowledge and evaluating utilization of personal protective equipment for installation of scaffolding used in construction and its 43 workers, Tak Province. The instrument used in this study was a questionnaire on safety and un-safety working behavior. Data was collected and analyzed by descriptive statistics, PPE behavior and their personal opinion. The results showed that 58 percent of the experienced employees working in construction. Their knowledge and understanding in the use of personal protective equipment is in high level aspect of information while 42 percent of the employees are farmers who have no experience in construction working. The experience affects to the opinion use of personal protective equipment's with statistically significant level .05. Workers are given instruction before the works starts or (Morning Talk) for regular safety reminders or knowledge of personal protective equipment this routine gives 90-70 percent of understanding of PPE. The company should provide PPE and safety training addressed to the workers to raise awareness on safety working and should follow the rules strictly on wearing the personal protective equipment.

Key word (s): Scaffolding, Behavior base safety, Personal Protective Equipment

บทนำ

จากข้อมูลสถิติของกองทุนเงินทดแทน สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน พบว่า สถานประกอบกิจการที่ประสบอันตรายสูงสุดในแต่ละปี ได้แก่ กิจการประเภทก่อสร้าง ซึ่งการประสบอันตรายดังกล่าวมาจากหลายสาเหตุด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งลูกจ้างปฏิบัติงานเกี่ยวกับนั่งร้านจะประสบอุบัติเหตุมากที่สุดจากการตกจากที่สูงหรือนั่งร้านพัง จากการเดินสำรวจสถานที่ทำงานพบว่า พื้นที่ทำงานบางจุดที่มีการใช้นั่งร้านในงานก่อสร้าง และซ่อมบำรุง มีการติดตั้งนั่งร้านที่ไม่ถูกต้องอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อการตกจากที่สูงหรือนั่งร้านโค่นล้ม และส่งผลด้านสุขภาพของลูกจ้าง ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน การเกิดอุบัติเหตุทำให้เกิดความสูญเสียมากมาย เช่น การเสียชีวิต บาดเจ็บ ค่ารักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมสิ่งของที่ได้รับความเสียหาย รวมทั้งชื่อเสียงของหน่วยงาน และเมื่อเปรียบเทียบกับกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เกี่ยวกับนั่งร้านและค้ำยัน พ.ศ. 2564 ซึ่งกำหนดให้ลูกจ้างทุกคนต้องมีความรู้ในการทำงานกับนั่งร้าน และค้ำยัน ต้องผ่านการอบรมความปลอดภัยข้างต้น

ด้วยสภาพเศรษฐกิจประเทศไทยปัจจุบันมีการพัฒนาและขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการก่อสร้าง ซึ่งต้องการลูกจ้างลูกจ้างเป็นจำนวนมาก เป็นผลให้แรงงานพื้นฐานจากภาคเกษตรกรรมมุ่งสู่ภาคอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดปัญหาหลาย ๆ ด้าน อาทิเช่น สภาวะการทำงานที่ลูกจ้างต้องทำงานกับเครื่องจักรที่มีความซับซ้อนในการทำงาน หากลูกจ้างขาดความรู้ ความเข้าใจ และการตระหนักถึงความปลอดภัยในการทำงานอาจนำไปสู่การสูญเสียอวัยวะ ตลอดจนการเสียชีวิต (ภูดิท เตชาติวัฒน์, 2555) ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญต่อวิธีการป้องการสัมผัสกับสารปนเปื้อน และสิ่งคุกคามสุขภาพที่อยู่ในบริเวณการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งหลักการควบคุม และป้องกันด้านสุขศาสตร์ประกอบการควบคุม และป้องกันที่แหล่งกำเนิด หรือต้นเหตุที่ทำให้เกิดอันตราย (Source) การควบคุม และป้องกันที่ผ่านทางของอันตราย (Path) และการควบคุมและป้องกันที่ตัวผู้ปฏิบัติงาน (Receiver) (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2562) ซึ่งมีหลายวิธีด้วยกัน ได้แก่ การควบคุมสภาพแวดล้อมการทำงาน การปรับปรุงด้านวิศวกรรม การใช้อุปกรณ์ป้องกันต่าง ๆ หรือการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน ซึ่งการควบคุม และป้องกันที่ตัวผู้ปฏิบัติงานเป็นสำคัญระดับต้น ๆ ที่ต้องแก้ไข จากการศึกษาของเฮนริก พบว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการกระทำที่ไม่ปลอดภัยในการทำงาน ร้อยละ 88 ของการเกิดอุบัติเหตุทั้งหมดเกิดจากการกระทำของคน อาทิเช่น การใช้เครื่องมือไม่ถูกวิธี ท่าทางการปฏิบัติงานที่ไม่ถูกต้อง การไม่ใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคล เป็นต้น (ไพรัช วงศ์ยุทธไกร, 2552) สอดคล้องกับสถิติการเกิดอุบัติเหตุจากการไม่สวมใส่อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคล (Personal Protective Equipment, PPE) หรือการสวมใส่อุปกรณ์ที่ไม่ถูกต้องตามลักษณะของประเภทงานได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเป็นประจำทุกโครงการ

จากอดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งความรุนแรงของอุบัติเหตุนั้นมีตั้งแต่เล็กน้อยจนถึงเข้าโรงพยาบาล หรืออาจถึงขั้นสูญเสียชีวิต จินตนา เนียนน้อย และคณะ (2556) กล่าวว่าการใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคลมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะของงานและลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล อาทิเช่น เพศและอายุที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคลต่างกันไปสอดคล้องกับ นินนาท อ่อนหวาน (2548) ซึ่งได้การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุในการทำงานของผู้ใช้งานงานก่อสร้าง บริษัทรับเหมาในจังหวัดเชียงใหม่ โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน พบว่าปัจจัยนำเกี่ยวกับ เพศ ระดับการศึกษา หน้าที่การงาน ประสบการณ์ที่เคยได้รับอุบัติเหตุจากการทำงาน และความรู้ที่เกี่ยวกับความปลอดภัยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ภานุวัฒน์ ศิวะสกุลราช (2545) ได้ศึกษาแนวคิดพื้นฐานพฤติกรรมมนุษย์ พบว่าการรับรู้ความรู้ (Knowledge) เบื้องต้นโดยส่วนใหญ่จะผ่านประสบการณ์การเรียนรู้จากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า (Stimulus response) และองค์ประกอบต่าง ๆ อาทิเช่น การรับรู้ (Perception) การเรียนรู้ (Learning) การคิด (Thinking) สติปัญญา (Intelligence) ทัศนคติ (Attitude) อารมณ์ (Emotion) และความเชื่อ (Belief) ซึ่งมีศักยภาพที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมของมนุษย์ สอดคล้องกับ จันทร์จีรา ยารวง และคณะ (2553) พบว่าประสบการณ์การทำงานมีอิทธิพลต่อการใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลซึ่งแต่ละการศึกษามีความแตกต่างกันไป รวมทั้งปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัยซึ่งจำแนกออกได้เป็น ปัจจัยนำเข้าเป็นลักษณะส่วนบุคคลที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้ ทัศนคติ การรับรู้ภาวะสุขภาพ ฯลฯ ปัจจัยเสริมเป็นอิทธิพลจากบุคคลรอบข้างหรือแรงกระตุ้นต่อพฤติกรรม ได้แก่ การติดตามของหัวหน้างาน เป็นต้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลเพื่อนำไปสู่การวางแผน และกำหนดวิธีปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้มีประสิทธิภาพ

งานวิจัยนี้ได้ดำเนินการศึกษาเพื่อตรวจสอบ วิเคราะห์ และจัดการขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อป้องกันปัญหาการเกิดอุบัติเหตุจากการไม่สวมใส่อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคลไม่ให้เกิดซ้ำ ทั้งยังเป็นการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับลูกจ้างที่ปฏิบัติงาน เมื่อเข้ามาทำงานในอุตสาหกรรมก่อสร้างแล้วมีความปลอดภัยในการทำงาน รวมถึงการสร้างระบบความปลอดภัยให้กับองค์กรเพื่อเป็นมาตรฐานอย่างชัดเจน และถูกต้องตามกฎหมาย สอดคล้องกับตามประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่องกำหนดมาตรฐานอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล พ.ศ. 2554 ได้กำหนดให้นายจ้างจัด และดูแลให้ลูกจ้างสวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลที่ได้มาตรฐานตามที่อธิบดีประกาศกำหนด (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, 2554)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาพฤติกรรมการใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคลของลูกจ้างติดตั้งนั่งร้านงานก่อสร้างแห่งหนึ่งใน จังหวัดตาก

2. ศึกษาปัจจัยด้านประสบการณ์ และความรู้ ความเข้าใจการใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคลของลูกจ้างติดตั้งนั่งร้านงานก่อสร้างแห่งหนึ่งใน จังหวัดตาก

สมมติฐานในการวิจัย

การใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลของลูกจ้างลูกจ้างติดตั้งนั่งร้านในงานก่อสร้างแห่งหนึ่งใน จังหวัดตาก มีความรู้ และพฤติกรรมการใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง คือลูกจ้างติดตั้งนั่งร้านแห่งหนึ่งในจังหวัดตาก ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรลูกจ้าง จำนวน 43 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับการตรวจสอบพฤติกรรมความปลอดภัย และไม่ปลอดภัยในการทำงาน โดยลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) แต่ละคำถามมีคำตอบให้เลือก 2 ข้อ คือ ถูกหรือผิด จำนวน 65 ข้อ รวม 65 คะแนน

ส่วนที่ 2 ผู้วิจัยลงพื้นที่สำรวจ (Walkthrough survey) เพื่อประเมินสภาพอันตรายในการทำงาน แต่ละขั้นตอนการติดตั้งนั่งร้าน

ส่วนที่ 3 ข้อสอบเรื่องความปลอดภัย (Pre-test/Post-test) เกี่ยวกับความรู้ในการใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลโดยลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) แต่ละคำถามมีคำตอบให้เลือก 2 ข้อ คือ ถูกหรือผิด จำนวน 30 ข้อ รวม 30 คะแนน

ผลการวิจัย

จากกลุ่มตัวอย่างลูกจ้างติดตั้งนั่งร้านทั้งหมด จำนวน 43 คน ประกอบด้วยลูกจ้างระดับหัวหน้า (Staff) จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 27.90 และลูกจ้างระดับปฏิบัติการ (Worker) จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 72.10 โดยลูกจ้างจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 58 เป็นลูกจ้างที่เคยมีประสบการณ์การทำงานติดตั้งนั่งร้านในงานก่อสร้างมาก่อน และลูกจ้างอีก 18 คน คิดเป็นร้อยละ 42 ยังไม่เคยมีประสบการณ์การทำงานลักษณะดังกล่าว

ขณะที่การลงพื้นที่สำรวจ (Walkthrough survey) เพื่อประเมินสภาพอันตรายในการทำงานและสังเกตการใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลแต่ละขั้นตอนการก่อสร้าง ซึ่งพบว่าลักษณะการทำงานติดตั้งนั่งร้านในงานก่อสร้างที่อาจนำไปสู่อุบัติเหตุสามารถแยกได้เป็น 2 สาเหตุ คือการกระทำที่ไม่ปลอดภัย (Unsafety Acts) และสภาวะการณ์ที่ไม่ปลอดภัย (Unsafety Conditions)

จากการทำข้อสอบเรื่องความปลอดภัยก่อนอบรมตามความรู้ ความเข้าใจของแต่ละบุคคลและทำข้อสอบหลังได้รับการอบรม พบว่าลูกจ้างมีความรู้ ความเข้าใจในที่เพิ่มมากขึ้น โดยลูกจ้างที่มีประสบการณ์การทำงานมีความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 80 เป็นร้อยละ 93 ตามลำดับ และลูกจ้างที่ยังไม่เคยมีประสบการณ์การทำงานมีความรู้ ความเข้าใจเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 30 เป็นร้อยละ 85 ตามลำดับ ซึ่งประสบการณ์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งหลังจากได้รับการอบรมลูกจ้างให้ความร่วมมือในการปฏิบัติและสวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลโดยที่หัวหน้างานไม่ต้องแจ้ง ขณะที่การเสริมสร้างการตระหนักถึงเรื่องความปลอดภัยในการทำงาน โดยจัดให้มีวิทยากรเข้ามาอบรมซึ่งมีการอบรมทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ลูกจ้างได้ใช้และสัมผัสอุปกรณ์ของจริงทั้งที่ได้ใช้งาน และไม่ได้ใช้งานจริงอยู่ในเกณฑ์พึงพอใจมากถึงมากที่สุด

การติดตั้งนั่งร้านโดยไม่มีบันไดทางขึ้น นั่งร้านไม่มีแผ่นไม้รองฐาน ไม่มีราวกันตก ไม่มีพื้นสำหรับยืนทำงาน

ติดตั้งนั่งร้านไม่มีราวกันตก ไม่มีพื้นสำหรับยืนทำงาน

ลูกจ้างทำงานบนนั่งร้านไม่คล้องยึดเข็มขัดนิรภัยนั่งร้าน ไม่มีราวกันตก

แผ่นพื้นนั่งร้านไม่มีการยึดให้แน่นเสี่ยงต่อแผ่นร่วงหล่นหรือถ้าลูกจ้างขึ้นไปปฏิบัติงานบนนั่งร้านเหยียบแผนพื้นมีโอกาสแผ่นกระดกลูกจ้างอาจตกจากนั่งร้าน

การทำงานบนนั่งร้านไม่ใส่ชุดกันตก

ตารางที่ 1 ลักษณะงานที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ

อภิปรายผล

การใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง มีกลุ่มตัวอย่างกว่าร้อยละ 58 เป็นลูกจ้างที่มีประสบการณ์การทำงานติดตั้งตั่งร้านก่อสร้างมาก่อนแล้ว ประกอบไปด้วยลูกจ้างระดับหัวหน้า (Staff) และลูกจ้างระดับปฏิบัติการ (Worker) ซึ่งเคยทำงานที่มีลักษณะการทำงานคล้ายกับสถานที่ทำงานในปัจจุบัน โดยมีมาตรการเรื่องความปลอดภัยคล้ายกัน จึงพอมีความรู้พื้นฐานเรื่องการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคล สอดคล้องกับผลคะแนนของแบบทดสอบ อีกทั้งลูกจ้างที่มีประสบการณ์ทำงาน 10 ปีขึ้นไป จะให้ความร่วมมือการใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคล พร้อมทั้งทักษะการใช้อุปกรณ์ และรู้ถึงความเสี่ยงหากไม่สวมใส่อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคลระหว่างปฏิบัติงาน และลูกจ้างกลุ่มตัวอย่างที่ยังไม่มีประสบการณ์การทำงานติดตั้งนั่งร้านก่อสร้างมาก่อน คิดเป็นร้อยละ 42 ซึ่งเป็นลูกจ้างที่มาจากภาคเกษตรใช้เวลาพักจากการทำไร่ ทำนา เข้ามารับจ้างทำงาน

ไม่ประจำกับผู้รับเหมา ซึ่งลูกจ้างกลุ่มนี้ไม่มีความรู้ในการทำงานติดตั้งนั่งร้านก่อสร้าง รวมถึงความรู้พื้นฐานและความเข้าใจเรื่องความปลอดภัยในการทำงาน ส่งผลให้การปฏิบัติไม่ปลอดภัยจนอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุ อาทิเช่น การแต่งกายไม่รัดกุม การใช้เครื่องมือไม่ถูกวิธี ตลอดจนการไม่ใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จันทร์จีรา ยารวง และคณะ (2553) ได้กล่าวว่า ประสบการณ์การทำงานมีอิทธิพลต่อการใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลส่วนความรู้ความเข้าใจในการใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลส่วนใหญ่ลูกจ้างได้รับจากช่องทางการประชุมแถวก่อนเริ่มงาน (Morning Talk) ลูกจ้างระดับหัวหน้า และการข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ วิทยุ เกี่ยวกับการเกิดอุบัติเหตุขณะทำงาน เมื่อได้รับการอบรมการใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคลทำให้ลูกจ้างมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น และตระหนักถึงความสำคัญของการสวมใส่ระหว่างการทำงานมากขึ้น โดยที่หัวหน้างานไม่ต้องแจ้ง และการประเมินหลังจากการอบรม และติดตามหน้างานลูกจ้างที่ได้ผ่านการอบรมแล้วมีความรู้ ความเข้าใจ ในการใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลของแต่ละลักษณะงาน โดยแยกเป็นอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลพื้นฐาน อาทิเช่น หมวกนิรภัย แว่นตานิรภัย รองเท้านิรภัย ถุงมือหนัง ฯลฯ และอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลเฉพาะงาน อาทิเช่น เข็มขัดนิรภัย (Full body safety harness) หน้ากากป้องกันกลิ่น (Respirators) เป็นต้น ทั้งยังสามารถตอบคำถามเมื่อมีหัวหน้างานสอบถามหน้างานได้ สืบเนื่องจากมีมาตรการให้ลูกจ้างทุกคนใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคล รวมทั้งกำหนดให้หัวหน้างานแต่ละส่วนงานเป็นผู้ดูแลกำกับการใช้ และสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคลของลูกจ้างระดับปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง เป็นผลให้ลูกจ้างตระหนักถึงความสำคัญมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ รัตตินันท์ โภคภูดิสนันท์ (2551)

ข้อเสนอแนะ

สืบเนื่องจากปัญหาในส่วนของลูกจ้างบางส่วนที่ยังไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้ในการทำงานเกี่ยวกับงานติดตั้งและตรวจสอบนั่งร้าน ควรมีการจัดอบรมทบทวนการทำงานกับนั่งร้าน ทุก ๆ 2 ปี และมีการจัดอบรมให้กับลูกจ้างที่รับเข้ามาทำงานใหม่ และต้องติดตั้งนั่งร้านหรือทำงานบนนั่งร้านเพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานเรื่องความปลอดภัยให้กับองค์กร บริษัท และงานของผู้รับเหมา พร้อมทั้งดำเนินการให้สอดคล้องตามกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เกี่ยวกับนั่งร้านและค้ำยัน พ.ศ. 2564 ตลอดจนการรณรงค์ด้วยวิธีต่าง ๆ โดยเน้นที่สำคัญต่อปัญหาวิกฤติความปลอดภัย อาทิเช่น ติดบอร์ดข่าวสารความปลอดภัย วารสาร หรือจดหมายข่าว การจัดทำป้ายโปสเตอร์ การจัดทำแผ่นพับ หรือการประกวด การแข่งขัน ซึ่งจะทำให้ลูกจ้างระดับปฏิบัติการได้มีส่วนร่วมมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. (2554). **กำหนดมาตรฐานอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล พ.ศ. 2554.** กระทรวงแรงงาน กรุงเทพมหานคร.

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. (2564). **กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เกี่ยวกับนั่งร้านและค้ำยัน พ.ศ. 2564.** กระทรวงแรงงาน กรุงเทพมหานคร.

จินตนา เนียนน้อย, มัณฑนา ดำรงศักดิ์, วนลดา ทองใบ. (2556). **ปัจจัยทำนายการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลของลูกจ้างโรงงานอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ จังหวัดสมุทรปราการ.** พยาบาลสารปีที่ 40.

จันทร์จีรา ยารวง, ชวพรพรรณ จันทร์ประสิทธิ์, ธานี แก้วธรรมานุกูล. (2553). **ปัจจัยทำนายการใช้อุปกรณ์ป้องกันเสียงในคนงานโรงงานผลิตมันฝรั่งทอดกรอบ**. วารสารสาธารณสุข มหาวิทยาลัยบูรพา, มหาวิทยาลัยบูรพา.

นินนาท อ่อนหวาน. (2548). **ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุในการทำงานของผู้ใช้แรงงานก่อสร้างบริษัทรับเหมาในจังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ มหาวิทาลัยเทคโนโลยรพระจอมเกล้าธนบุรี.

ไพรัช วงศ์ยุทธไกร, ธวัชชัย รัตนธรรมมา, สุรชัย ชัยขวัญงาม. (2552). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลของลูกจ้าง**. วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา ปีที่ 3
ฉบับที่ 2 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภานุวัฒน์ ศิวะสกุลราช. (2545). **แนวคิดพื้นฐานพฤติกรรมมนุษย์.** คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ภูดิท เตชาติวัฒน์ม. (2555). **เฮลท์ วาไรตี้ สี่แคว หนังสือพิมพ์สี่แคว.** คณบดีคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2562). **สุขศาสตร์อุตสาหกรรม: การควบคุม.** วิทยาศาสตร์สุขภาพ, ศูนย์หนังสือ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

รัตตินันท์ โภคภูดิสนันท์. (2551). **การรับรู้ภาวะเสี่ยงอันตรายจากฝุ่นและพฤติกรรมการป้องกันของคนงานโรงงานเซรามิก.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาท : ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายประเทศอังกฤษ

Legal problems related to defamation : A comparative study of English law

ฐิติมา มั่นคง[1] และ กาบแก้ว ปัญญาไทย[2]
Thitima Mankhng and kabkaew Punyathai

บทคัดย่อ

จากการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาท บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นถึงความสำคัญของการใช้กฎหมาย ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาท นอกจากบทความนี้ ยังได้ศึกษาถึงความเป็นมา ทฤษฎี คำพิพากษาฎีกา ตลอดจนมาตรการ วิธีการและเงื่อนไขกฎหมายเกี่ยวกับการหมิ่นประมาท และเปรียบเทียบหลักกฎหมายต่างประเทศ ในเรื่องเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาท รวมไปถึงได้ศึกษาคดีความที่น่าสนใจบางคดีที่ขึ้นสู่ศาลในประเทศไทย

การหมิ่นประมาทผู้อื่นหรือแสดงความคิดเห็นก็เกิดขึ้นได้ง่ายเช่นกัน แม้ว่ากฎหมายประเทศไทยและกฎหมายต่างประเทศจะได้บัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดจากการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทไว้ แต่ก็ไม่อาจหยุดการหมิ่นประมาทได้ และคิดว่าตนเองมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การหมิ่นประมาททางสื่อสังคมออนไลน์ทำให้ผู้ถูกหมิ่นประมาทได้รับความเสียหาย เพราะอาจมีบุคคลที่สามที่ได้รับข้อเท็จจริงอันเป็นการหมิ่นประมาท เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ของคนได้ทั่วโลก อีกทั้งกว่าที่จะมีการดำเนินคดีจนเสร็จสิ้นตามกระบวนการยุติธรรม ผู้ที่ได้รับความเสียหายอาจ เกิดความอับอายจนไม่อาจเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้

ดังนั้น แม้ว่าการแสดงความคิดเห็นจะเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนแต่รัฐควรคุ้มครองประชาชนโดยมีหน่วยงานที่ดูแลพิจารณาคัดกรองและมีอำนาจลบข้อมูลที่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทอย่างรวดเร็ว และอาจกำหนดความผิดและโทษของการหมิ่นประมาททางสื่อสังคมออนไลน์เป็นการเฉพาะ

คำสำคัญ : หมิ่นประมาท,ความเห็นโดยสุจริต,การติชมด้วยความเป็นธรรม

[1] อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

From the study of legal problems related to defamation offenses This article is intended for readers to see the importance of using the law Legal issues related to defamation offenses In addition to this article also studied the history, theory, judgments of the Supreme Court as well as measures Defamation Law Methods and Conditions and compare foreign law principles with regard to defamation offenses Including studying some interesting lawsuits that go to court in Thailand

It's also easy to defame others or make comments. Although the laws of Thailand and foreign countries have provided for defamation liability. But it can't stop defamation. and think that they have freedom of expression Social media defamation hurts defamation victims. because there may be a third party who receives defamatory facts It is criticized by people all over the world. Moreover, until the prosecution is completed in accordance with the judicial process. Damaged persons may It was so embarrassing that the damage could not be healed.

Therefore, although expressing opinions is a fundamental right of the people, the state should protect the people by having an agency that oversees screening and has the power to quickly delete information that is an offense of defamation. and may impose specific offenses and penalties for defamation on social media.

Keyword : defame, honest opinion, fair criticism

บทนำ

การหมิ่นประมาทเป็นความผิดที่กฎหมายบัญญัติไว้นานแล้ว ในส่วนของกฎหมายระบบคอมมอนลอว์ เรื่องหมิ่นประมาทเป็นหนึ่งในบรรดากฎหมายที่เก่าแก่มากที่สุดเรื่องหนึ่ง ซึ่งคนทั่วไปมักจะนำมาใช้หรือกล่าวอ้างกันบ่อยๆ อย่างเช่นในประเทศอังกฤษ ก็มีการฟ้องร้องกันในข้อหาหมิ่นประมาทกันค่อนข้างมาก ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ว่า เป็นการฟ้องพร่ำเพรื่อมากจนเกินไปหรือเปล่า ที่ผ่านมากฎหมายหมิ่นประมาทของประเทศอังกฤษได้รับการวิพากษ์วิจารณ์มากว่าเอาผิดกับผู้พูดง่ายเกินไป ในปี 2551 สภาคองเกรสของรัฐนิวยอร์กได้กล่าวประณามการใช้กฎหมายหมิ่นประมาทของประเทศอังกฤษกับคนสัญชาติอเมริกันว่าเป็นการ “ก่อการร้ายด้วยคดีหมิ่นประมาท” (libel terrorism) ต่อมาในปี 2553 สภาคองเกรสสหรัฐฯ ได้ออกกฎหมายซึ่งมีวัตถุประสงค์ชัดเจนว่าเพื่อป้องกันไม่ให้คำพิพากษาคดีหมิ่นประมาทของศาลอังกฤษได้รับการยอมรับและบังคับตามในสหรัฐอเมริกาได้

กฎหมายหมิ่นประมาท ค.ศ. 2013 (พ.ศ. 2556) ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2557 ที่ผ่านมา เป็นความพยายามปฏิรูปกฎหมายที่ซับซ้อนเรื่องนี้ครั้งใหญ่ที่สุดของประเทศอังกฤษ หากจะกล่าวในภาพรวม กฎหมายฉบับนี้เป็นมิตรกับสื่อมวลชนมากขึ้นโดยให้ความสำคัญกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นมากขึ้นและทำให้การฟ้องคดีหมิ่นประมาททำได้ยากขึ้นด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา ความหมาย แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาทของประเทศไทศ

3.เพื่อศึกษาวิเคราะห์โทษทางกฎหมายที่เกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาทเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ

แนวคิด ทฤษฎี และการสำรวจวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และศึกษาคำพิพากษาฎีกา ที่เกี่ยวข้องกับรวมถึงการใช้กฎหมายลักษณะที่เกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาท

คำพิพากษาฎีกาที่เกี่ยวข้องความผิดฐานหมิ่นประมาท และรวมกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การหมิ่นประมาท มีการให้คำนิยามไว้อย่างชัดเจนในกฎหมายไทย ได้แก่ ในประมาวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 ซึ่งอาจสรุปเป็นคำนิยามได้ว่า “ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท...” และในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยเรื่องละเมิด มาตรา 423 “ผู้ใดกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของบุคคลอื่นก็ดี หรือเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้ หรือทางเจริญของเขาโดยประการอื่นก็ดี...”

โดยทั่วไปการหมิ่นประมาทมักเกิดขึ้นจากสาเหตุทางธุรกิจ หรือผลจากความขัดแย้งทางด้านธุรกิจ อย่างไรก็ตาม การหมิ่นประมาทก็อาจเกิดจากความเห็นทางการเมืองที่ไม่ตรงกัน หรือการแสดงออกในเรื่องต่างๆต่อสาธารณะชน ในประเทศไทยการหมิ่นประมาทอาจเป็นได้ทั้งความผิดทางแพ่งและทางอาญา ต่างจากในประเทศฝั่งตะวันตก

มาตรา 326 ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะ ทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำ

ความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือ ปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 327 ผู้ใดใส่ความผู้ตายต่อบุคคลที่สามและการใส่ความนั้น น่าจะเป็นเหตุให้ บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษดังบัญญัติไว้ใน มาตรา 326 นั้น

มาตรา 328 ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำโดยการโฆษณา ด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏด้วยวิธีใด ๆ แผ่นเสียง หรือสิ่งบันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกอักษร กระทำโดยการกระจายเสียง หรือการกระจายภาพ หรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่น ผู้กระทำต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินสองปีและปรับไม่เกินสองแสนบาท

มาตรา 329 ผู้ใดแสดงความคิดเห็นหรือข้อความใดโดยสุจริต

(1) เพื่อความชอบธรรม ป้องกันตนหรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลองธรรม

(2) ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติการตามหน้าที่

(3) ติชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัย ของประชาชนย่อมกระทำ หรือ

(4) ในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรม เรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาลหรือในการประชุม ผู้นั้นไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

มาตรา 330 ในกรณีหมิ่นประมาท ถ้าผู้ถูกหาว่ากระทำความผิด พิสูจน์ได้ว่าข้อที่หาว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นความจริง ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

แต่ห้ามไม่ให้พิสูจน์ ถ้าข้อที่หาว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นการใส่ความในเรื่องส่วนตัว และการพิสูจน์จะไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน

มาตรา 331 คู่ความ หรือทนายความของคู่ความ ซึ่งแสดงความคิดเห็น หรือข้อความในกระบวนพิจารณาคดีในศาล เพื่อประโยชน์แก่คดี ของตน ไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

มาตรา 332 ในคดีหมิ่นประมาทซึ่งมีคำพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด ศาลอาจสั่ง

(1) ให้ยึดและทำลายวัตถุหรือส่วนของวัตถุที่มีข้อความหมิ่นประมาท

(2) ให้โฆษณาคำพิพากษาทั้งหมด หรือแต่บางส่วนในหนังสือพิมพ์หนึ่งฉบับหรือหลายฉบับครั้งเดียวหรือหลายครั้งโดยให้จำเลย เป็นผู้ชำระค่าโฆษณา

มาตรา 333 ความผิดในหมวดนี้เป็นความผิดอันยอมความได้

ถ้าผู้เสียหายในความผิดฐานหมิ่นประมาท ตายเสียก่อนร้องทุกข์ ให้บิดามารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย

จะเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทได้ต้องครบองค์ประกอบความผิดฐานหมิ่นประมาท

1.ผู้ใด ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล (ผู้ถูกหมิ่นประมาทก็เช่นกัน)

2.ใส่ความผู้อื่น หมายถึง การยืนยันข้อเท็จจริงซึ่งอาจเป็นความจริงก็ได้หรือเป็นความเท็จก็ได้ การใส่ความ ไม่จำกัดวิธี เช่น ใช้คำพูด ให้ความหมายหรือแสดงสัญลักษณ์การเล่าเรื่องที่ได้ยินมาให้กับบุคคลอื่นฟัง เอกสาร ภาพหรือสื่ออื่น ๆ

ข้อเท็จจริงนั้นต้องไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่เป็นเพียงแต่ คำหยาบ หรือ เป็นข้อเท็จจริงที่เป็นไม่ได้ เช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 256/2509 ความผิดฐานหมิ่นประมาทนั้น ต้องเป็นการแสดง ข้อความให้คนฟังคนเห็นเชื่อจึงจะเกิดความรู้สึกเกลียดชัง ดูหมิ่นขึ้นได้จำเลยกล่าวว่าโจทก์ เป็น ผีปอบ เป็นชาติหมาความรู้สึกนึกคิดของคนธรรมดาไม่เชื่อว่าเป็นเช่นนั้นไปได้จึงไม่ก่อให้เกิดความเกลียดชังหรือดูหมิ่นอย่างใด และข้อความใดจะเป็นการทำให้เสียหายแก่ ชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นเกลียดชัง ต้องถือตามความคิดของบุคคลธรรมดาผู้ได้เห็นได้ฟัง

ข้อเท็จจริงนั้นต้องเป็นการยืนยันข้อเท็จจริงที่ยืนยันในอดีตหรือในปัจจุบันไม่ใช่ เป็นแต่เพียงการคาดคะเนหรือกล่าวถึงเหตุการณ์ในอนาคต

ข้อเท็จจริงนั้นต้องเป็นข้อเท็จจริงที่แน่นอน ไม่คลุมเครือ เลื่อนลอย หรือกล่าวด้วยความน้อยใจ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 121/2490 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ข้อความในจดหมายของจำเลยหาได้มีข้อความว่า โจทก์เป็นผู้ร้ายปล้น ฉ้อ, ยักยอกดังกล่าวในฟ้องใน และโจทก์มิได้กล่าวในฟ้องให้ชัดแจ้งว่า

3.ต่อบุคคลที่สาม ต้องเป็นการใส่ความต่อบุคคลที่สาม ความผิดฐานหมิ่นประมาทจะสำเร็จก็ต่อเมื่อบุคคลที่สามได้ทราบข้อความและเข้าใจข้อความ ดังนั้นถ้าบุคคลที่สามไม่ได้รับข้อความหรือไม่รู้เรื่องหรือเป็นชาวต่างประเทศที่ไม่เข้าใจภาษาก็เป็นความผิดฐานพยายามหมิ่นประมาท

คำพิพากษาฎีกาที่ 23/2474 พูดกับ ก. เป็นภาษาไทย เป็นหมิ่นประมาท ก. ต่อหน้า ข. ซึ่งเป็นฝรั่ง โดยผู้พูดคิดว่าฝรั่งไม่เข้าใจภาษาไทย ไม่ทราบว่าฝรั่งคนนั้นฟังภาษาไทยที่พูด เข้าใจ ไม่เป็นหมิ่นประมาท ก. ต่อบุคคลที่สาม ถึงแม้ ก.จะแปลภาษาไทยเป็นฝรั่งให้ฝรั่งฟังก็ไม่ใช่การกระทำของผู้ถูกกล่าวภาษาไทยตอนแรก

4.โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่น เสียชื่อเสียงถูกดูหมิ่น หรือ ถูกเกลียดชัง

5.กระทำโดยเจตนาเจตนา ถ้าขาดเจตนาก็ไม่มีความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6310/2539 จำเลยนำแถบบันทึกเสียงที่มีผู้สนทนากันกล่าวถึงผู้เสียหายทั้งสองมีพฤติกรรมในทางชู้สาวต่อกันที่โรงเรียนที่ผู้เสียหายทั้งสองสอนอยู่ไปเปิดให้นาย ส.ม.หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอกับพวกฟังที่บ้านของนาย ส.ม.โดยเกิดจากการแนะนำของนาย ส.กับนายส.ม. และผู้ร่วมฟังแถบบันทึกเสียงก็เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับวงการศึกษาทั้งสิ้น ทั้งไม่ใช่เปิดในที่สาธารณสถานเป็นทำนองปรึกษาหารือกันว่าจะทำอย่างไรต่อไป เพราะหากผู้เสียหายทั้งสองกระทำการในทางชู้สาวจริง นอกจากจะผิดต่อศีลธรรมแล้วยังผิดในทางวินัยข้าราชการอีกด้วย เนื่องจากผู้เสียหายทั้งสองต่างรับราชการเป็นครูและต่างมีสามี และภรรยาแล้ว ดังนั้น การกระทำดังกล่าวจึงไม่มีเจตนาที่จะใส่ความผู้เสียหายทั้งสองให้ถูกดูหมิ่นเกลียด ชังหรือเสียหายแต่เป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำจำเลยไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 110/2526 จำเลยส่งจดหมายที่มีข้อความหมิ่นประมาทโจทก์ทางไปรษณีย์ลงทะเบียนถึงโจทก์ดโยตรง ณ สำนักงานโจทก์ แสดงเจตนาจำเลยว่าจะให้โจทก์ทราบเท่านั้น มิใช่เจตนาใส่ความโจทก์ต่อบุคคลที่สาม แม้เสมียนของโจทก์ทราบข้อความในจดหมายก็เป็นเรื่องที่นอกเหนือเจตนาของจำเลย จำเลยไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

หลักการพื้นฐานของเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประเทศไทย

เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานได้รับการรับรองไว้ในเอกสารความคุ้มครองระหว่างประเทศ คือ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. 1948 ที่กำหนดให้ "บุคคลทุกคนมีสิทธิในอิสรภาพแห่งความคิดเห็นและการแสดงออก สิทธินี้รวมถึงอิสรภาพในการที่จะถือเอาความเห็นโดยปราศจากการแทรกสอดและที่จะแสวงหา รับและแจกจ่ายข่าวสารและความคิดเห็นไม่ว่าโดยวิธีใดและโดยไม่คำนึงถึง เขตแดน" ประกอบกับปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมืองของฝรั่งเศส ค.ศ.1789 ได้กำหนดให้การติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับแนวความคิดหรือความคิดเห็นโดยไม่มีขอบเขตจำกัดไว้นั้น เป็นสิทธิแห่งมนุษยชนอันล้ำค่ายิ่งอย่างหนึ่ง พลเมืองทุกคนอาจพูด เขียน พิมพ์ และโฆษณาได้โดยเสรีแต่ต้องรับผิดชอบต่อการใช้เสรีภาพโดยมิชอบตามกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้" จากหลักการดังกล่าว เห็นได้ว่าเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเป็นสิทธิมนุษยชนที่ต้องได้รับความคุ้มครอง และมนุษย์ทุกคนสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นของตนได้โดยเสรีและไม่มีขอบเขตจำกัดทางเขตแดน ทั้งนี้จะต้องเป็นการใช้สิทธิโดยชอบด้วยกฎหมาย ไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิของผู้อื่น

สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ สิทธิเสรีภาพของประชาชนได้รับการรับรอง และคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ กฎหมายใดจะมาขัดแย้งกับหลักการที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญไม่ได้ โดยเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้รับการรับรองในมาตรา 34 ซึ่งบัญญัติว่า "บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติถึงเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารในมาตรา 36 ซึ่งบัญญัติว่า "บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกันไม่ว่าในทางใด ๆ การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการใดๆ เพื่อให้ล่วงรู้หรือได้มาซึ่งข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกันจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ" เห็นได้ว่าประเทศไทยได้ให้การรับรองและคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและเสรีภาพในการติดต่อสื่อสาร แต่ทั้งนี้แสดงความคิดเห็นต้องเป็นการใช้สิทธิเสรีภาพของตนภายใต้หลักสุจริตและไม่

กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือสุขภาพของประชาชน ซึ่งเป็นหลักการเดียวกันกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. 1948 และปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมืองของฝรั่งเศส ค.ศ.1789

ความผิดฐานหมิ่นประมาทตามกฎหมายประเทศอังกฤษ

ความผิดฐานหมิ่นประมาทมีชื่อเรียกว่า "Defamation" หมายความถึง การกระทำใดๆ ก็ตามที่เป็นการแสดงต่อสาธารณะ โดยมีความมุ่งหมายที่จะลดคุณค่า หรือเกียรติภูมิของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีอยู่ในสังคมนั้น หรือโดยเจตนาที่จะให้สังคมนั้นเกิดความรังเกียจ หรือยุยงให้ตัด หรือขับไล่บุคคลที่ถูกหมิ่นประมาทนั้นออกไปจากสังคมโดยไม่จำกัดรูปแบบการกระทำว่าจะเป็นการกระทำด้วยวิธีใด ด้วยวาจา ลายลักษณ์อักษร การโฆษณา และกระทำต่อหน้า หรือลับหลังผู้ถูกกระทำ และการกระทำที่เป็นลักษณะของ "Defamation"

Libel คือ การหมิ่นประมาทที่เป็นการโฆษณา โดยกระทำในรูปของวัตถุ ไม่ว่าจะเป็นในรูปของการใส่ความด้วยเอกสาร รวมความตลอดถึงหนังสือที่เขียน หรือพิมพ์ รูปภาพ แผ่นเสียง รูปหล่อ รูปปั้น แกะสลัก กลึง และของอื่นๆ ที่เป็นถาวรวัตถุคงทนอยู่ได้นาน ถือว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการใส่ความอันร้ายแรง เป็นผลให้ผู้ถูกหมิ่นประมาทนั้นเสียหายอย่างมาก ผู้ที่กระทำความผิดนั้นก็จะต้องมีความผิดทั้งทางแพ่งและทางอาญา โดยหลักแล้ว "Libel" ตามกฎหมาย อังกฤษ ถือว่าเป็นความผิดส่วนตัว และจัดว่าเป็นความผิดทางแพ่ง ผู้กระทำผิดต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเนื่องจากการละเมิดนั้น แต่ "Libel" สามารถที่จะเป็นความผิดอาญาได้ กล่าวคือ ผู้เสียหาย ต้องแสดงให้เห็นในคำฟ้องประเภทที่ต้องมีการไต่สวนเบื้องต้น (indictment) ว่าการกระทำที่เป็นการ หมิ่นประมาทนั้น มีแนวโน้มว่าจะทำให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในสังคม ซึ่งการพิสูจน์ในศาลอาญานั้น จะไม่พิสูจน์ว่าข้อความนั้น เป็นการหมิ่นประมาทหรือทำให้ผู้นั้นเสียหายอย่างไร แต่จะต้องพิสูจน์ว่าข้อความดังกล่าวจะทำให้สังคมเกิดความไม่สงบสุขเรียบร้อยอย่างไร การหมิ่นประมาท ลักษณะ "Libel" ยังที่จะแบ่งออกได้อีก 2 ลักษณะคือ

1) Public Libel เป็นในลักษณะของการหมิ่นประมาทในรัฐสภา การหมิ่นอำนาจศาล การหมิ่นประมาท บุคคลขณะดำเนินกระบวนวิธีพิจารณาในศาล การหมิ่นประมาทประมุขแห่งรัฐต่างประเทศและผู้แทนรัฐต่างประเทศ เป็นต้น และ

2) Private libel มีลักษณะเป็นการหมิ่นประมาทบุคคลในเรื่องส่วนตัว กล่าวคือ เป็นการแสดงข้อมูลที่ผิดต่อความเป็นจริงในเรื่องส่วนตัวของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยกระทำในรูปของวัตถุต่างๆ เช่น การเขียน ข้อความ รูปภาพต่างๆ โดยที่การกระทำนั้นเป็นผลให้ผู้ที่ถูกหมิ่นประมาทถูกดูหมิ่นเกลียดชังจากผู้อื่น ที่พบข้อความนั้น

บทสรุป

การหมิ่นประมาท นั้นเป็นเรื่องที่ผู้หมิ่นประมาทต้องการลดคุณค่าของผู้ที่ถูกหมิ่นประมาทลง โดยอาจเป็นการกระทำซึ่งหน้า หรือด้วยการโฆษณาก็ได้ ในการพิจารณานั้น เราต้องพิจารณาประกอบกับกริยาวาจาของถ้อยคำทั้งหมดด้วยเช่นกัน เมื่อการหมิ่นประมาทเป็นการลดคุณค่าของผู้ที่ถูกหมิ่นประมาทลง ดังนั้นการหมิ่นประมาทจึงพิจารณาในส่วนบุคคลที่ 3 จะรับรู้หรือไม่นั้นซึ่งเป็นสาระสำคัญ

หากจะเปรียบเทียบเนื้อหาของกฎหมายเรื่องหมิ่นประมาทของประเทศอังกฤษกับกฎหมายไทยแล้ว ก็มีความคล้ายคลึงกัน แต่กฎหมายของประเทศอังกฤษจะมีบทบัญญัติเพิ่มเติมเรื่องการกลั่นกรองคดีในลำดับแรกก่อนว่าศาลจะรับฟ้องได้หรือไม่ และให้ความคุ้มครองต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นมากกว่าของไทย ดังจะเห็นได้จากข้อต่อสู้ของกฎหมายอังกฤษเรื่อง "ความเห็นโดยสุจริต" ที่คุ้มครองความเห็นส่วนตัวของผู้พูด โดยไม่คำนึงถึงความเห็นของประชาชนทั่วไป ในขณะที่ของไทยเรานั้นยังใช้ข้อต่อสู้เรื่อง "การติชมด้วยความเป็นธรรม" อยู่ โดยคำนึงด้วยว่าเป็นการติชม "ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ" ด้วยหรือไม่ กล่าวคือกฎหมายไทยจะดูด้วยว่าการวิพากษ์วิจารณ์ที่นำมาฟ้องนั้นเป็นสิ่งที่ประชาชนทั่วไปเขาทำกันด้วยหรือไม่ ความเห็นความเชื่อส่วนบุคคลโดยสุจริตไม่เพียงพอที่จะเป็นข้อต่อสู้ให้ผู้พูดพ้นผิดได้

ดังนั้น กฎหมายหมิ่นประมาทของประเทศอังกฤษนี้ แสดงจุดยืนของประเทศอังกฤษในการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและลดการโจมตีผู้อื่นด้วยข้อหาหมิ่นประมาทอย่างพร่ำเพรื่อได้เป็นอย่างดี แม้ว่าในทางปฏิบัติศาลก็อาจจะประสบความยากลำบากในการตีความและบังคับใช้ข้อต่อสู้เรื่องความเห็นโดยสุจริตบ้าง แต่ก็นับว่าเป็นกฎหมายอีกฉบับที่ปฏิรูปออกมาได้ดีและได้รับความชื่นชมจากหลายๆ ประเทศ

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมาย ควรปรับปรุงให้มีหลักการดังต่อไปนี้

1.เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา ความหมาย แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาทของประเทศไทศ

3.เพื่อศึกษาวิเคราะห์โทษทางกฎหมายที่เกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาทเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ

ข้อเสนอแนวทางแก้ไข

ถึงแม้จะยังมีความผิดฐานดูหมิ่นซึ่งหน้า โดยการด่าผู้อื่นทางโทรศัพท์ หากทางรัฐบาลปล่อยปละละเลยเกี่ยวกับบทลงโทษหรือการติดตามตัวผู้กระทำ มาลงโทษตามกฎหมาย ก็จะก่อให้เกิดความวุ่นวายเกิดขึ้นในสังคม ทำให้เกิดความไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย และการกระทำดังกล่าวหากไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในมาตรา 393 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ก็ยิ่งเป็นการเอื้อให้มีการด่าผู้อื่น

ทางโทรศัพท์ได้แบบง่าย เพื่อความเป็นธรรมต่อผู้ถูกด่าทอและเพื่อเป็นการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์

บรรณานุกรม

บุญยศิษย์ บุญโพธิ์. **ข้อสังเกตเกี่ยวกับความรับผิดทางกฎหมายฐานหมิ่นประมาท**: กรณีศึกษาการกระทำความผิดในสังคมออนไลน์ 2556

พรเทพ ทวีกาญจน์.**การหมิ่นประมาททางอินเตอร์เน็ต.หนังสือข่าว ส.ส.ท. เชียงราย เขต 1**.2551.

ศิลป์ฟ้า ตันศราวุธ.**ผลกระทบของกฎหมายหมิ่นประมาทต่อเสรีภาพการแสดงออกในไทย.**

กรุงเทพมหานคร.สภากาหนังสือพิมพ์แห่งชาติ.2552. คำบรรยายเนติบัณฑิตยสภาวิชากฎหมายอาญา มาตรา 288-366/4 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393

https://www.sanook.com/campus/1403203/

https://itthigorn.com/language/th

https://www.promsaklawyer.com/blog/2020/02/12

บทความกฎหมายน่ารู้: ความผิดฐานหมิ่นประมาทและความผิดฐานดูหมิ่น 10 สิงหาคม 2564

คำบรรยายเนติบัณฑิตยสภาวิชากฎหมายอาญา มาตรา 288-366/4

นางสาวอวิการัตน์ นิยมไทย สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.การปฏิรูปกฎหมาย: LAW REFORM, สืบค้นเมื่อ 13 กรกฎาคม 2564. จาก https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/272/files/S%E0%B9%88ub_Jun/10reform/reform57.pdf

ความรู้กฎหมาย โดย อาจารย์เกด ศิวาพร คารวนันท์ พฤหัสบดี, 13 ธันวาคม 2561 http://lawwebservice.com/learning2/mod/forum/discuss.php?d=95

ไพศาล การะเกตุ.ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความผิดการหมิ่นประมาททางอินเตอร์เน็ต กฎหมายหมิ่นประมาทฉบับใหม่ของประเทศอังกฤษ By วิภานันท์ ประสมปลื้ม https://www.bangkokbiznews.com/blogs/

ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562

Law Enforcement Issues under the Forestry Act B.E. 2485 (1942), (No. 8), 2562

มนัสนันท์ สังข์ไทย[1]
Manasan Sangthai

บทคัดย่อ

ประเทศไทยมีการแก้ไขพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมไม้ และการบริหารจัดการด้านการป่าไม้ให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดเพิ่มหลักเกณฑ์การออกหนังสือรับรองไม้เพื่อประโยชน์ในการจำแนกที่มาของไม้ซึ่งเป็นมาตรการในการป้องกันการนำไม้ที่ลักลอบทำออกจากป่าสวมสิทธิว่าเป็นไม้ที่ทำออกจากที่ดินใช้กฎหมายฉบับดังกล่าว ที่แก้ไขใหม่จากเจตนารมณ์ที่ว่า เพื่อให้สะดวกในการเคลื่อนย้ายไม้ กฎหมายที่แก้ไขใหม่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควรเนื่องจาก การแก้ไขมาตรา 7 วรรคหนึ่ง ที่ให้ไม้ที่ขึ้นในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครอง ไม่เป็นไม้หวงห้าม จึงเป็นกรณีที่กฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้มีกรรมสิทธิ์ หรือครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินสามารถตัดไม้ได้โดยง่าย ยิ่งเป็นการส่งเสริมให้มีการตัดไม้ทำลายป่า แม้จะมีการกำหนดให้มีการรับรองไม้ก่อนตัดตามมาตรา 18/1 และ 18/2 แต่บทบัญญัติดังกล่าวก็ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์การรับรับรองไว้ชัดเจน อีกทั้งมาตรา 18/3 กฎหมายยังเปิดช่องให้สถาบันอื่น หรือองค์กรอื่นสามารถรับรองไม้แทนกรมป่าไม้ได้ ซึ่ง อาจเป็นการเปิดช่องโหว่ให้ใช้โอกาสนี้ในการทุจริต เรียกรับสินบนได้

คำสำคัญ : ไม้หวงห้าม กรรมสิทธิ์ สิทธิครอบครอง

ABSTRACT

Thailand has amended the Forest Act, B.E. 2484 (No.8) B.E. 2562, for the benefit of promoting the wood industry. And forest management to be effective as well as to increase the rules for issuing wood certificates for the purpose of classification of wood, which is a measure to prevent the use of wood smuggled out of the forest, claiming that it is a timber that is made from land, using the said law

[1] อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

which was rebuilt from the intention that to make it easier to move the wood The new amendment has not been able to solve the problem as efficiently as it should. Amendment of Section 7, paragraph one, which provides logging on land with ownership or possessory rights not a restricted tree therefore it is the case that the law gives the owner or possessing land for use, can be cut easily especially promoting the deforestation although there is a need to certify wood before cutting in accordance with article 18/1 and 18/2, but the said provisions do not specify the rules for accepting it clearly. In addition, Section 18/3, the law also opens a room for other institutions. Or other organizations are able to certify timber instead of The Royal Forest Department, Which may open a loophole to use this opportunity in fraud Able to receive a bribe.

Keywords Restricted timber, Ownership rights, Possessory rights

บทนำ

ป่าไม้ ถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ รวมทั้งเหล่าสรรพสัตว์น้อยใหญ่ทั้งหลาย ป่าไม้เป็นสถานที่สำคัญที่สิ่งมีชีวิตขนาดเล็กและขนาดใหญ่ใช้อาศัยอยู่ร่วมกัน ใช้น้ำ อากาศ ธาตุอาหาร หมุนเวียนเป็นวัฏจักรเพื่ออำนวยตอบสนองต่อการเจริญเติบโตของสิ่งต่างๆ ก่อให้เกิดเป็นระบบนิเวศที่มีประโยชน์และมีความสำคัญต่อมนุษยชาติ[1] ป่าไม้ยิ่งอุดมสมบูรณ์มาก ยิ่งทำให้ฤดูการต่างๆ ถูกต้องตามฤดูการ ไม่ร้อน หรือแล้งไป แต่ปัจจุบันป่าไม้ได้ในประเทศไทยถูกทำลายอย่างต่อเนื่อง และไม่มีการปลูกป่าไม้เพิ่มขึ้น[2] ยิ่งในปัจจุบันได้มีการแก้ไขมาตรา 7 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ จากเดิมที่บัญญัติว่า "ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม่ง ไม้พะยุงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ขะยุง ไม้ชิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูง ไม้หมากพลูตั๊กแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า และไม้เก็ดเขาควาย ไม่ว่าจะขึ้นอยู่ที่ใดในราชอาณาจักร เป็นไม้หวงห้ามประเภท ก. ไม้ชนิดอื่นในป่าจะให้เป็นไม้หวงห้ามประเภทใด ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา"ตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 106/2557 แก้ไขใหม่เป็น "ไม้ชนิดใดที่ขึ้นในป่าจะให้เป็นไม้หวงห้ามประเภทใด ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา สำหรับไม้ทุกชนิดที่ขึ้นในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครองครองตาม

[1] ปาณิศา คงสมจิตต์. บทความ "ความสำคัญของป่าไม้". ห้องสมุดคณะผลิตกรรมการเกษตร. (น.1-2)

[2] ตารางการเปรียบเทียบพื้นที่ป่าของประเทศ ปี พ.ศ.2558 พ.ศ. 2559 และปี พ.ศ. 2560. สำนักจัดการที่ดินป่าไม้ กรมป่าไม้. (น.1-4)

ประมวลกฎหมายที่ดิน ไม่เป็นไม้หวงห้าม หรือไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ให้ถือว่าไม่เป็นก่อนปี ค.ศ.1923 ไม้หวงห้าม" ผู้วิจัยเห็นว่า การแก้ไขพระราชบัญญัติป่าไม้ 2484 (ฉบับที่ 8) มีวัตถุประสงค์ก็เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมไม้และการบริหารจัดการด้านการป่าไม้ให้มีประสิทธิภาพ [1] แต่เมื่อกฎหมายฉบับดังกล่าวประกาศใช้บังคับแล้ว ยังมีปัญหาว่า การแก้ไขกฎหมายตรงตามเจตนาแท้จริงของกฎหมายหรือไม่ ซึ่งยังไม่สามารถแก้ไขและบริหารจัดการป่าไม้ได้อย่างแท้จริง เนื่องจากการแก้ไขกฎหมายดังที่กล่าว เป็นการเปิดช่องโหว่ให้มีการตัดไม้ในประเภทที่ควรจะต้องอนุรักษ์ไว้เพื่อสิ่งแวดล้อม ให้ถูกทำลายมากขึ้น แม้จะมีการกำหนดหลักเกณฑ์ให้มีการรับรองไม้ก่อนตัดตามมาตรา 18/1 และ 18/2 ก็ตาม แต่กฎหมายที่แก้ไขดังกล่าวก็ไม่มีหลักเกณฑ์ในการกำหนดคุณลักษณะของไม้ไว้อย่างชัดเจน อีกทั้ง การรับรองไม้ กฎหมายเปิดช่องให้สถาบันหรือองค์กรอื่นดำเนินการแทนได้ ตามมาตรา 18/3 ถือเป็นการเปิดช่องโหว่ให้มีการหลบหลีกในการรับรองไม้ได้ และอาจเป็นช่องโหว่ในการให้เจ้าหน้าที่ สถาบัน หรือองค์กรอื่นนั้นเรียกรับสินบนในการรับรองไม้ได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษา แนวความคิด ทฤษฎี และหลักกเกณฑ์การบังคับใช้กฎหมายว่า พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562 จะบังคับใช้ได้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายหรือไม่ อย่างไร และสอดคล้องหลักการณ์การบังคับใช้กฎหมายหรือไม่ อีกทั้งการที่รัฐเปิดช่องให้ผู้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินและผู้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินสามารถตัดไม้ได้อย่างอิสระนั้น เป็นไปตามหลักการและแนวคิดของหลักสิทธิมนุษยชนหรือไม่ ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอต่อไป ใหม่

แนวความคิด ทฤษฎี และหลักเกณฑ์ของสิทธิมนุษยชน และการบังคับใช้กฎหมาย

หลักเกณฑ์ของสิทธิมนุษยชน

"สิทธิธรรมชาติ"(Natural Rights) คือ บ่อเกิดของสิทธิมนุษยชน ซึ่งหมายถึง สิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติ เป็นความชอบที่มนุษย์พึงมี สิทธินี้มีหลักการอยู่บนความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ก่อนที่จะวิวัฒนาการมาเป็นสิทธิมนุษยชน แนวความคิดที่ว่ามนุษย์แต่ละคนมีสิทธิและเสรีภาพในอันที่จะ

[1] หมายเหตุ ท้ายพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562 "เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับกำหนดให้ไม้ที่มีค่าทางเศรษฐกิจที่ขึ้นในที่ดินประเภทอื่นที่ไม่ใช่ป่าเป็นไม้หวงห้าม จึงทำให้การทำไม้และการเคลื่อนย้ายไม้ในที่ดินดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้มาตรการควบคุมตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ดังนั้น เพื่อให้การทำไม้และการเคลื่อนย้ายไม้นั้นเป็นไปโดยสะดวกไม่เกิดภาระแก่ประชาชน ทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมไม้และการบริหารจัดการด้านการป่าไม้ให้มีประสิทธิภาพ สมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยป่าไม้เพื่อกำหนดให้ไม้ที่ขึ้นในที่ดินกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน ไม่เป็นไม้หวงห้าม หรือไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดิน ที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีให้ถือว่าไม่เป็นไม้หวงห้าม รวมทั้งกำหนดเพิ่มหลักเกณฑ์การออกหนังสือรับรองไม้เพื่อประโยชน์ในการจำแนกแหล่งที่มาของไม้ซึ่งเป็นมาตรการในการป้องกันการนำไม้ที่ลักลอบทำออกจากป่ามาสวมสิทธิว่าเป็นไม้ที่ทำออกจากที่ดินดังกล่าว และเพื่อการค้าหรือการส่งออกไปราชอาณาจักร จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้"

ยกขึ้นยันบุคคลอื่น รวมทั้งสังคมที่เขาอาศัยอยู่ได้ด้วยเหตุที่เขาเกิดมาเป็นมนุษย์นั้น ซึ่งสาระสำคัญของแนวความคิดเรื่อง "สิทธิตามธรรมชาติ" นั้น ได้แก่ มนุษย์ทั้งหลายเกิดมาย่อมเท่าเทียมกัน มนุษย์มีสิทธิบางประการที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิดจนถึงแก่ความตาย สิทธิดังกล่าวนั้น ได้แก่ สิทธิในชีวิต สิทธิในเสรีภาพ ร่างกาย ความเสมอภาค ซึ่งเป็นสิทธิที่ไม่สามารถโอนให้แก่กันได้ และไร้ซึ่งพรมแดน ดังนั้น จึงไม่มีบุคคล องค์กร หรือแม้แต่รัฐที่จะล่วงละเมิดสิทธิดังกล่าวได้ เพราะหากมีการล่วงละเมิดก็คงจะก่อให้เกิดกระทบกระเทือนและเสื่อมเสียต่อสภาพของความเป็นมนุษย์ได้[1]

ประเภทของสิทธิ[2]

(1) สิทธิของบุคคลตามกฎหมายมิได้มีเพียงเท่าที่บัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมายอาญา หรือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้น แต่มีบัญญัติไว้ในบทกฎหมายอื่นๆ เป็นอันมาก สิทธิต่างๆ ทั้งหลายอาจแยกประเภท แต่ที่จะกล่าวถึง คือ สิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สิน

(2) สิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สิน หมายถึง ประโยชน์หรืออำนาจที่กฎหมายรับรองให้บุคคลมีอยู่เหนือทรัพย์สินต่างๆ ซึ่งแบ่งเป็น ทรัพย์สิทธิ และสิทธิเรียกร้องในเรื่องหนี้ (บุคคลสิทธิ์)

(3) ทรัพย์สิทธิ เป็นสิทธิที่กฎหมายรับรองให้บุคคลมีอำนาจเหนือทรัพย์สินของตนซึ่งมีวัตถุแห่งสิทธิเป็นทรัพย์ จัดว่าเป็นสิทธิที่จะบังคับเอากับทรัพย์สินโดยตรงได้แก่

กรรมสิทธิ์ คือ ทรัพย์สินแสดงความเป็นเจ้าของในทรัพย์สิน เป็นสิทธิอันสมบูรณ์ที่สุดที่บุคคลจะพึงมีในทรัพย์สิน กรรมสิทธิ์ได้รวมเอาสิทธิทั้งหลายเกี่ยวกับทรัพย์สินเข้าไว้ด้วยกัน คือ สิทธิในการใช้สอยทรัพย์สิน กรรมสิทธิ์ ในการจำหน่ายทรัพย์สิน สิทธิที่จะได้ดอกผลแห่งทรัพย์สินนั้น สิทธิติดตามเอาทรัพย์คืนจากผู้ไม่มีสิทธิ สิทธิขัดขวางมิให้ผู้อื่นสอดข้องเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

สิทธิครอบครอง เป็นทรัพย์สิทธิประเภทเดียวกับกรรมสิทธิ์ คือ เป็นทรัพย์สินที่แสดงความเป็นเจ้าของ ดังนั้น ถ้าผู้ใดเป็นเจ้าของก็มักจะมีกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบอยู่ด้วย แต่บางครั้งเจ้าของกรรมสิทธิ์อาจจะมอบการครอบครองให้แก่บุคคลอื่นก็ได้ ดังนั้นสิทธิครอบครองจึงอยู่กับบุคคลอื่น เช่น เจ้าของกรรมสิทธิ์เอาทรัพย์สินนั้นให้ผู้อื่นเช่า

การใช้สิทธิ

[1] อนุสรณ์ มหากิจสิริ. การยกสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อการใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในศาล. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2551

[2] หยุด แสงอุทัย. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประกายพรึก, 2535

ผู้ทรงสิทธิย่อมจะใช้สิทธิที่กฎหมายรับรองได้โดยอิสระตามความพอใจของตนเองแต่ต้องอยู่ภายในขอบเขตจำกัดของกฎหมายบางประการ คือ

(1) ต้องเคารพต่อกฎหมายและหลักแห่งความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีอันดีของประชาชน หมายความว่าการใช้สิทธิของตนนั้นต้องไม่ฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีงามของประชาชน เช่น เราจะใช้สิทธิในการซื้อขายอาวุธสงครามหรือยาเสพติด ไม่ได้เพราะผิดกฎหมาย เป็นต้น

(2) ต้องใช้สิทธิในทางที่ไม่ก่อความเสียหายแก่บุคคลอื่น หมายความว่า การใช้สิทธิใดๆ นั้นจะต้องเคารพต่อสิทธิของบุคคลอื่นด้วย ถ้าได้ใช้สิทธิในทางที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นก็เป็นเรื่องละเมิดได้ เช่น ปลูกต้นไม้แต่ชิดแนวเขตจนเกินไปทำให้กิ่งไม้รุกล้ำเข้าในที่ดินของแปลงข้างเคียง เป็นต้น

(3) ต้องใช้สิทธิโดยสุจริต ดังที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดีในการชำระหนี้ก็ดี ท่านว่าบุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต เช่น การไม่รุกล้ำ หรือเข้าไปทำลายทรัพย์สินในที่ดินของคนอื่น

แนวคิดของสิทธิชุมชน

เกิดขึ้นปลายศตวรรษที่ 19 ที่มาจากนักคิดที่คัดค้านกระแสความคิดแบบปัจเจกชนนิยม หรือเสรีนิยม ที่ได้ให้เล็งเห็นความสำคัญของชุมชน (community) ว่าเป็นแกนของสังคม ไม่ใช่ปัจเจกชนหรือเอกชนที่มีความเป็นอยู่อิสระ แต่เอกชนที่รวมกันเป็นชุมชน โดยมีความสัมพันธ์กันทางสังคมนั้นแท้จริงแล้วหาได้เป็นผลจากการตกลงกันโดยความตั้งใจ หรือโดยสัญญาระหว่างเอกชนด้วยกันไม่ แต่เกิดจากผลรวมในการดำเนินวิถีชีวิตของคนร่วมกันในชุมชนและสังคม ที่รวมเอาผลประโยชน์ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี อารมณ์ ความรักความผูกพัน ที่แต่ละบุคคลต่างมีเข้าด้วยกัน โดยมีครอบครัวและชุมชนเป็นหน่วยพื้นฐาน

ทฤษฎีว่าด้วยความเป็นปึกแผ่นของสังคม เป็นแนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ต่อส่วนรวมหรือชุมชน ไม่ได้เป็นเรื่องสิทธิที่เกี่ยวกับเอกชนอย่างเดียว เป็นความผูกพันของเอกชนที่จะปฏิบัติภารกิจของตนที่มีต่อส่วนรวมให้ดีที่สุด และที่สำคัญจะต้องไม่เป็นการกระทำที่ขัดหรือแย้งต่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม เพราะมนุษย์ไม่ได้อยู่เพื่อตนเอง หรือเพื่อประโยชน์ของตนเองแต่เพียงลำพัง[1]

[1] กิตติศักดิ์ ปรกติ. (2550). สิทธิของบุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน. กรุงเทพฯ : บริษัทมิสเตอร์ก๊อปปี้ (ประเทศไทย) จำกัด. (น. 18).

แนวคิดด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากร

เกิดจากการที่มีการกระจายการปกครองออกจากรัฐสู่ท้องถิ่น อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบเริ่มขยายตัวออกไปพร้อมๆ กัน กับสำนึกในการปกครองตนเองหรือสำนึกอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบทางสังคมของประชาชนละชุมชนขึ้น และเกิดการขยายตัวของกระบวนการการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านกลุ่มผลประโยชน์ในเวลาต่อมา ส่งผลให้ปัจจุบัน มีการบัญญัติเป็นหลักการไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อการรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ดังนี้

กำหนดหน้าที่ปวงชนชาวไทย ไว้ใน มาตรา 50 (8) "บุคคลมีหน้าที่ ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ..."

กำหนดหน้าที่ของรัฐ ไว้ใน

มาตรา 57 (2) "รัฐต้อง อนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์อย่างสมดุลยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์การดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ"

มาตรา 58 "การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติ..."

ทฤษฎี

ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย (Law enforcement approach)[1] มีหลายทฤษฎี แต่ทฤษฎีที่จะศึกษาในงานวิจัยนี้ คือ ทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์

ทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ หมายถึง การติดต่อสื่อสารของหน่วยงานกับกลุ่มคน องค์กร หรือมีส่วนได้เสียที่อยู่ใกล้เคียง หรือเกี่ยวข้อง โดยตรงกับหน่วยงาน เพื่อสร้างความรู้จักคุ้นเคย และความเข้าใจอันดีต่อกัน ทั้งนี้โดยมุ่งหวังผลให้ผู้มีส่วนได้เสียดังกล่าวเกิดทัศนคติที่ดีกับหน่วยงาน เกิดศรัทธา

[1] ณรงค์ บำรุงรัตน์. (2535). การจัดการสายตรวจกับการป้องกันอาชญากรรม : ศึกษาเฉพาะเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (น.40-44)

ให้การสนับสนุนกิจการของหน่วยงานตลอดจนเกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อหน่วยงาน โดยดึงประชาชนเข้าร่วมดำเนินงาน

การบังคับใช้กฎหมายในราชอาณาจักรไทย[1]

กฎหมายเป็นหลักเกณฑ์ที่ใช้ดำเนินการเพื่อบังคับผูกพันต่อบุคคลในลักษณะแห่งความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน กฎหมายมีลักษณะเด่นประการหนึ่งที่สำคัญ คือ การมีสภาพบังคับ การใช้กฎหมายมีวัตถุประสงค์หลักที่สำคัญ คือ การใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีอยู่ให้เป็นผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง เพื่อให้การดำเนินชีวิตในทางสังคม ของประชาชนสามารถดำรงอยู่ได้โดยความสงบสุขของส่วนรวม นอกจากนี้การดำเนินการใช้บังคับกฎหมายยังมีนัยที่รวมถึงการสร้างแบบอย่าง เพื่อให้ราษฎรของประเทศยอมรับและเคารพต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย อันจะส่งผลให้บริบทแห่งสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองภายในประเทศสามารถดำเนินการพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง และจะทำให้ราชอาณาจักรได้รับการยอมรับนับถือจากสหภาพและรัฐต่างๆ ในเรื่องความสามารถในการรักษาความปลอดภัยและสงบเรียบร้อยภายในบุคคล ที่ดำรงชีวิตในสังคมจะต้องเกี่ยวข้องกับกฎหมาย โดยต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์แห่งกฎหมายทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นกฎหมาย ศีลธรรม ศาสนา ซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมให้การยอมรับเหล่านี้ล้วนมีคุณค่าบังคับในเชิงกฎหมาย กฎหมายเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากมนุษย์ทุกคนในสังคมส่วนรวมมีความผูกพันซึ่งกันและกัน ซึ่งเรียกว่าความผูกพันทางสังคม ความเจริญของประเทศต่างๆ ส่วนหนึ่งจะผูกพันกับการใช้กฎหมาย นอกจากนี้ กฎหมายเป็นนัยแห่งพัฒนาการของมนุษยชาติ ซึ่งมาจากข้อความคิดในเรื่องความยุติธรรม ซึ่งต้องการที่จะสร้างความสงบเรียบร้อยในทางสังคม กฎหมายจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อชีวิตในสังคมส่วนรวม บุคคลทุกคนในสังคมของประเทศจึงต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย และปฏิบัติตามคำบังคับแห่งกฎหมายโดยรัฐหรือผู้ปกครองประเทศจะต้องประกันความปลอดภัยและความยุติธรรมแก่สังคม

ทรัพยากรป่าไม้[2]

ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสิ่งมีชีวิต ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือสัตว์อื่นๆ เพราะป่าไม่มีประโยชน์ทั้งการเป็นแหล่งวัตถุดิบของปัจจัยสี่ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคสำหรับมนุษย์ และยังมีประโยชน์ในการรักษาสิ่งแวดล้อม ถ้าป่าไม้ถูกทำลายลงไปมากๆ ย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น สัตว์ป่า ดิน น้ำ อากาศ ฯลฯ เมื่อป่า

[1] ร้อยตำรวจโทภานุวัฒน์ ไชยธงรัตน์. ปัญหาการบังคับให้กฎหมายตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ศึกษาเฉพาะกรณีไม้พะยูงในจังหวัดศรีษะเกษ วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัมหิดล, 2556

[2] สืบค้นจาก เวปไซด์กระทรวงทรัพยากรป่าไม้ https://web.ku.ac.th/schoolnet/snet6/envi2/forest/forestn.htm

ไม้ถูกทำลาย จะส่งผลไปถึงดินและแหล่งน้ำด้วย เพราะเมื่อเผาหรือถางป่าไปแล้ว พื้นดินจะโล่งขาดพืชปกคลุม เมื่อฝนตกลงมาก็จะชะล้างหน้าดินและความอุดมสมบูรณ์ของดินไป นอกจากนั้นเมื่อขาดต้นไม้คอยดูดซับน้ำไว้น้ำก็จะไหลบ่าท่วมบ้านเรือน และที่ลุ่มในฤดูน้ำหลากพอถึงฤดูแล้งก็ไม่มีน้ำซึมใต้ดินไว้หล่อเลี้ยงต้นน้ำลำธารทำให้แม่น้ำมีน้ำน้อย ส่งผลกระทบต่อมาถึงระบบเศรษฐกิจและสังคม เช่น การขาดแคลนน้ำในการการชลประทานทำให้ทำนาไม่ได้ผลขาดน้ำมาผลิตกระแสไฟฟ้า

ป่าไม้ในประเทศไทยมีประเภทใหญ่ๆ อยู่ 2 ประเภท คือ ป่าประเภทที่ไม่ผลัดใบ (Evergreen) และ ป่าประเภทที่ผลัดใบ (Deciduous)

ประโยชน์ของทรัพยากรป่าไม้

ป่าไม้มีประโยชน์มากมายต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้แก่.

ประโยชน์ทางตรง (Direct Benefits)

ได้แก่ ปัจจัย 4 ประการ

1.จากการนำไม้มาสร้างอาคารบ้านเรือนและผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น เฟอร์นิเจอร์ กระดาษ ไม้ขีดไฟ ฟืน เป็นต้น

2. ใช้เป็นอาหารจากส่วนต่างๆ ของพืชและผล

3.ใช้เส้นใย ที่ได้จากเปลือกไม้และเถาวัลย์มาถักทอ เป็นเครื่องนุ่งห่ม เชือกและอื่น ๆ

4. ใช้ทำยารักษาโรคต่าง ๆ

ประโยชน์ทางอ้อม (Indirect Benefits)

1. ป่าไม้เป็นเป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารเพราะต้นไม้จำนวนมากในป่าจะทำให้น้ำฝนที่ตกลงมาค่อยๆ ซึมซับลงในดิน กลายเป็นน้ำใต้ดินซึ่งจะไหลซึมมาหล่อเลี้ยงให้แม่น้ำ ลำธารมีน้ำไหลอยู่ตลอดปี

2. ป่าไม้ทำให้เกิดความชุ่มชื้นและควบคุมสภาวะอากาศ ไอน้ำซึ่งเกิดจากการหายใจของพืชซึ่งเกิดขึ้นอยู่มากมายในป่าทำให้อากาศเหนือป่ามีความชื้นสูงเมื่ออุณหภูมิลดต่ำลงไอน้ำเหล่านั้นก็จะกลั่นตัวกลายเป็นเมฆแล้วกลายเป็นฝนตกลงมา ทำให้บริเวณที่มีพื้นป่าไม้มีความชุ่มชื้นอยู่เสมอ ฝนตกต้องตามฤดูกาลและไม่เกิดความแห้งแล้ง

3. ป่าไม้เป็นแหล่งพักผ่อนและศึกษาความรู้ บริเวณป่าไม้จะมีภูมิประเทศที่สวยงามจากธรรมชาติรวมทั้งสัตว์ป่าจึงเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจได้ดี นอกจากนั้นป่าไม้ยังเป็นที่รวมของพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์จำนวนมากจึงเป็นแหล่งให้มนุษย์ได้ศึกษาหาความรู้

4. ป่าไม้ช่วยบรรเทาความรุนแรงของลมพายุและป้องกันอุทกภัย โดยช่วยลดความเร็วของลมพายุที่พัดผ่านได้ตั้งแต่ 11 - 44 % ตามลักษณะของป่าไม้แต่ละชนิด จึงช่วยให้บ้านเมืองรอดพ้นจากวาตภัยได้ซึ่งเป็นการป้องกันและควบคุมน้ำตามแม่น้ำไม่ให้สูงขึ้นมารวดเร็วล้นฝั่งกลายเป็นอุทกภัย

5. ป่าไม้ช่วยป้องกันการกัดเซาะและพัดพาหน้าดิน จากน้ำฝนและลมพายุโดยลดแรงปะทะลงการหลุดเลือนของดินจึงเกิดขึ้นน้อย และยังเป็นการช่วยให้แม่น้ำลำธารต่างๆ ไม่ตื้นเขินอีกด้วย นอกจากนี้ป่าไม้จะเป็นเสมือนเครื่องกีดขวางตามธรรมชาติ จึงนับว่ามีประโยชน์ในทางยุทธศาสตร์ด้วยเช่นกัน

สาเหตุสำคัญของวิกฤตการณ์ป่าไม้ในประเทศไทย

1. การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า

ตัวการของปัญหานี้ คือ นายทุนพ่อค้าไม้ เจ้าของโรงเลื่อย เจ้าของโรงงานแปรรูปไม้ ผู้รับสัมปทานทำไม้และชาวบ้านทั่วไป ซึ่งการตัดไม้เพื่อเอาประโยชน์จากเนื้อไม้ทั้งวิธีที่ถูกและผิดกฎหมาย ปริมาณป่าไม้ที่ถูกทำลายนี้ นับวันจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามอัตราเพิ่มของจำนวนประชากร ยิ่งมีประชากรเพิ่มขึ้นเท่าใด ความต้องการในการใช้ไม้ก็เพิ่มมากขึ้น เช่น ใช้ไม้ในการปลูกสร้างบ้านเรือน เครื่องมือเครื่องใช้ในการเกษตรกรรมเครื่องเรือนและถ่านในการหุงต้ม เป็นต้น

2. การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อเข้าครอบครองที่ดิน

เมื่อประชากรเพิ่มสูงขึ้น ความต้องการใช้ที่ดินเพื่อปลูกสร้างที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินก็อยู่สูงขึ้น เป็นผลผลักดันให้ราษฎรเข้าไปบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ แผ้วถางป่า หรือเผาป่าทำไร่เลื่อนลอย นอกจากนี้ยังมีนายทุนที่ดินที่จ้างวานให้ราษฎรเข้าไปทำลายป่าเพื่อจับจองที่ดินไว้ขายต่อไป

3. การส่งเสริมการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจเพื่อการส่งออก

เช่น มันสำปะหลัง ปอ เป็นต้น โดยไม่ส่งเสริมการใช้ที่ดินอย่างเต็มประสิทธิภาพทั้งๆ ที่พื้นที่ป่าบางแห่งไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการเกษตร

4. การกำหนดแนวเขตพื้นที่ป่ากระทำไม่ชัดเจนหรือไม่กระทำเลยในหลาย ๆ พื้นที่

ทำให้ราษฎรเกิดความสับสนทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา ทำให้เกิดการพิพาทในเรื่องที่ดินทำกินและที่ดินป่าไม้อยู่ตลอดเวลาและมักเกิดการร้องเรียนต่อต้านในเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดิน

5. การจัดสร้างสาธารณูปโภคของรัฐ

เช่น เขื่อน อ่างเก็บน้ำ เส้นทางคมนาคม การสร้างเขื่อนขวางลำน้ำจะทำให้พื้นที่เก็บน้ำหน้าเขื่อนที่อุดมสมบูรณ์ถูกตัดโค่นมาใช้ประโยชน์ ส่วนต้นไม้ขนาดเล็กหรือที่ทำการย้ายออกมาไม่ทันจะถูกน้ำท่วมยืนต้น

6. ไฟไหม้ป่า

มักจะเกิดขึ้นในช่วงฤดูแล้ง ซึ่งอากาศแห้งและร้อนจัด ทั้งโดยธรรมชาติและจากการกระทำของมะม่วงที่อาจลักลอบเผาป่าหรือเผลอ จุดไฟทิ้งไว้โดยเฉพาะในป่าไม้เป็นจำนวนมาก

ในขณะที่ป่าไม้ถูกทำลายลงไปเรื่อยๆ การปลูกป่าไม้ทดแทนกลับลดลงเรื่อยๆ เมื่อพิจารณาจากการเก็บข้อมูลการปลูกป่าของกระทรวงทรัพยากรป่าไม้ที่เก็บตั้งแต่ พ.ศ. 2549 ถึง 2562[1]

ตารางที่ 8 การปลูกป่าภาคเอกชน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2549-2562

Table 8 Private Reforestation in 2006-2019

ปีงบประมาณ พ.ศ.	โครงการส่งเสริมการปลูกต้นไม้เพื่อเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม (ศสล.)		โครงการส่งเสริมการปลูกต้นไม้เพื่อเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม (ศสล.2)		กิจกรรมส่งเสริมอาชีพด้านป่าไม้		โครงการส่งเสริมปลูกไม้โตเร็วเพื่อเป็นพลังงานทดแทน		โครงการส่งเสริมการปลูกต้นไม้เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ (ทพศ.)		โครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจในพื้นที่ปลูกไม้ยางพาราและพื้นที่เกษตร		แผนงานบูรณาการฯ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ/ภาคกลาง/ภาคตะวันออก						การขึ้นทะเบียนสวนป่าตามพรบ. สวนป่า พ.ศ. 2535		Year
													โครงการส่งเสริมการปลูกไม้โตเร็วเพื่ออุตสาหกรรม		โครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจในพื้นที่ปลูกยางพาราและพื้นที่เกษตรกรรม		โครงการส่งเสริมปลูกไม้โตเร็วเพื่อเป็นพลังงานทดแทน				
	ราย	ไร่	ราย	ไร่	ราย	ไร่	ราย	ไร่	ราย	ไร่	ราย	ไร่	ราย	ไร่	ราย	ไร่	ราย	ไร่	ราย	ไร่	
2549					2,859	22,714.93													2,930	30,093.50	2006
2550					5,425	47,645.00													2,235	25,944.15	2007
2551					1,900	15,692.00													3,108	33,973.68	2008
2552					5,572	54,951.00													2,740	35,306.34	2009
2553	9,560	71,548			1,912	11,868.49	5,950	35,486											2,810	38,806.46	2010
2554					2,298	16,324.60													2,980	37,914.54	2011
2555					1,685	13,379.69													4,011	44,987.67	2012
2556					2,599	20,746.00													3,609	42,368.22	2013
2557	1,486	11,910			2,452	18,235.36													3,618	38,923.65	2014
2558	1,039	8,923			2,622	16,852.14													2,714	29,187.23	2015
2559					2,577	15,399.63			4,382	31,764.75									1,791	19,656.66	2016
2560			1,117	10,000	2,327	16,295.00			1,876	10,010.00	2,006	20,268.50							4,148	39,796.49	2017
2561			1,586	13,648							1,962	20,206.00	215	1,600	804	8,400			3,505	46,848.60	2018
2562			1,238	9,977							1,862	19,426.00	162	1,900			199	1,650	2,369	46,475.88	2019
รวม	12,085	92,381	3,941	33,625	34,228	270,104	5,950	35,486	6,258	41,774.75	5,830	59,901	377	3,500	804	8,400	199	1,650	42,568	510,283	Total
ผลรวมการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ ทั้งสิ้น									69,672 ราย		546,821 ไร่										
รวมแผนการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562									3,461 ราย		32,953 ไร่										

ที่มา : ส่วนส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ สำนักเศรษฐกิจการป่าไม้

Source : Economic Tree Planting Promotion Division , Forestry Economics Bureau

มาตรการในการควบคุมป่าไม้ตามกฎหมายไทย

กฎหมายไทยที่ใช้บังคับ คือ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับควบคุมการทำไม้ ในปัจจุบันไม่ปรากฏเหตุผลในการตรากฎหมาย แต่เมื่อพิจารณาหลักการของพระราชบัญญัติ ดังกล่าวแล้วจะเห็นว่า มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการทำไม้จากป่าและควบคุมการนำไม้ออกมาใช้ประโยชน์ให้ถูกต้องตามหลักวิชาการป่าไม้ รวมทั้งห้ามการเก็บหาของป่าบางชนิดที่ประกาศหวงห้ามไว้และห้ามทำลายป่า โดยกฎหมายฉบับนี้ได้มีการกำหนดประเภทของไม้หวงห้าม

[1] สืบค้นจาก เวปไซต์ศูนย์สารสนเทศ สำนักแผนงานและสารสนเทศ กรมป่าไม้ตาราง 6 การปลูกป่ารายปีแยกตามวัตถุประสงค์. http://forestinfo.forest.go.th/55/Content.aspx?id=152

ออกเป็น 2 ชนิด โดยไม้ที่ไม่หวงห้ามนั้นสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยไม่ต้องขออนุญาต และกำหนดเขต ควบคุมการกระทำแก่ไม้ออกเป็น 3 เขต ซึ่งสามารถแยกรายละเอียดได้ดังนี้

1. ไม้หวงห้ามในป่า ไม้หวงห้ามที่ขึ้นอยู่ในป่านั้น กฎหมายแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

ไม้หวงห้ามประเภท ก. ซึ่งเป็นไม้หวงห้ามธรรมดาที่การกระทำแก่ไม้ชนิดนี้ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อน

ไม้หวงห้ามประเภท ข. ซึ่งเป็นไม้หวงห้ามชนิดพิเศษ เพราะเป็นไม้หายากหรือไม้ที่ ควรสงวนซึ่งไม่อนุญาตให้ทำไม้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นพิเศษจากรัฐมนตรี

2. ไม้หวงห้ามในที่ดินของเอกชน ไม้หวงห้ามชนิดต่างๆ ที่กำหนดให้เป็นไม้หวงห้ามแม้จะขึ้นอยู่ในที่ดินของเอกชนนี้ เป็นไม้ที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง จึงมีการนำ มาระบุไว้ในพระราชบัญญัติป่าไม้ ฯ มาตรา 7 ว่า ไม้ ทั้ง 17 ชนิด ซึ่งประกอบด้วย ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม่ง ไม้พะยุงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ขะยุง ไม้ชิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูง ไม้หมากพลูตั๊กแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า และไม้เก็ดเขาควาย ไม่ว่าจะขึ้นอยู่ที่ใดในราชอาณาจักร เป็นไม้หวงห้ามประเภท ก. มีผล ให้ไม้ทั้ง 17 ชนิดนี้ แม้จะขึ้นอยู่ในที่ดินที่เอกชนมีกรรมสิทธิ์หรือมีสิทธิครอบครองโดยชอบด้วย กฎหมาย หากจะนำไม้ไปใช้ประโยชน์ต้องขออนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่เสียก่อน มิฉะนั้นจะ เป็นความผิดมีโทษจำคุกและปรับในอัตราอย่างสูง

3. การกำหนดเขตควบคุมการแปรรูปไม้ หลักการที่สำคัญของพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ อีกประการหนึ่ง คือ นอกจากการกำหนดประเภทและชนิดของไม้หวงห้ามตามที่กล่าวข้างต้นแล้ว พระราชบัญญัติป่าไม้ ฯ ยังได้มี การกำหนดเขตควบคุมการกระทำแก่ไม้หวงห้ามขึ้นอีก 3 เขต คือ

- เขตควบคุมการแปรรูปไม้
- เขต ควบคุมสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใดบรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้าม และ
- เขตควบคุมไม้ในลำน้ำ

นับแต่มีการใช้บังคับพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484 ก็มีการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวมาหลายฉบับ โดยผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงการแก้ไข พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ฉบับที่ 6 ฉบับที่ 7 และฉบับที่ 8 ซึ่งบังคับใช้ในปัจจุบัน โดยจะศึกษาวิเคราะห์ เฉพาะการแก้ไขมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว

พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ฉบับที่ 6 มาตรา 7 วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “ไม้สักและไม้ยางทั่วไปในราชอาณาจักรไม่ว่าจะขึ้นอยู่ที่ใดเป็นไม้หวงห้ามประเภท ก. ไม้ชนิดอื่นในป่าจะให้เป็นไม้หวงห้ามประเภทใด ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกาที่แม้จะมีร่างพระราชบัญญัติป่าไม้” ซึ่งบทบัญญัติ

ดังกล่าวไม่สามารถแก้ไขปัญหาการลักลอบตัดไม้ได้ตามเจตนาของกฎหมาย คณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ จึงได้ยกเลิกมาตรา 7 วรรคหนึ่ง และแก้ไขพระราชบัญญัติป่าไม้ ฉบับที่ 7 เพิ่มเติมมาตรา 7 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม่ง ไม้พะยุงแกลบ ไม้กระพี้ไม้แดงจีน ไม้ขะยุง ไม้ชิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูง ไม้หมากพลูตั๊กแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า และไม้เก็ดเขาควาย ไม่ว่าจะขึ้นอยู่ที่ใดในราชอาณาจักร เป็นไม้หวงห้ามประเภท ก. ไม้ชนิดอื่นในป่าจะให้เป็นไม้หวงห้ามประเภทใด ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา"ตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 106/2557

หลังจากที่คณะปฏิวัติประกาศใช้กฎหมายดังกล่าวแล้ว กลับทำให้อัตราการลักลอบตัดไม้เพิ่มขึ้นในทุกๆ ปี เนื่องจากข้อกำหนดของประเภทไม้หวงห้ามที่เพิ่มมากขึ้นจากเดิม และเพื่อแก้ไขปัญหาการลักลอบตัดไม้ อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนเห็นความสำคัญของไม้เศรษฐกิจ ที่รัฐสนับสนุนให้ประชาชนปลูกเพื่อขายได้ จึงได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484 ฉบับที่ 8 พ.ศ.2562 มาตรา 7 ที่บัญญัติว่า "ไม้ชนิดใดที่ขึ้นในป่าจะให้เป็นไม้หวงห้ามประเภทใด ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา สำหรับไม้ทุกชนิดที่ขึ้นในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครองครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน ไม่เป็นไม้หวงห้าม หรือไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ให้ถือว่าไม่เป็นไม้หวงห้าม"

และได้แก้ไขเพิ่มเติม "ส่วนที่ 2/1 เรื่องการรับรองไม้

มาตรา 18/1 บัญญัติว่า "เพื่อประโยชน์ในการจำแนกแหล่งที่มาของไม้ เจ้าของไม้ที่ขึ้นในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน หรือเจ้าของไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจะแจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อขอหนังสือรับรองไม้ก็ได้

การแจ้งและการออกหนังสือรับรองตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกรมป่าไม้กำหนดโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี"

มาตรา 18/2 บัญญัติว่า "ผู้ใดประสงค์จะขอหนังสือรับรองไม้ ผลิตภัณฑ์ไม้ และถ่านไม้ เพื่อการค้าหรือ การส่งออกไปนอกราชอาณาจักร ให้ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่และเสียค่าใช้จ่ายในการออกหนังสือ รับรองตามที่กรมป่าไม้กำหนด

การขอและการออกหนังสือรับรอง และอัตราค่าใช้จ่ายตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกรมป่าไม้กำหนดโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี"

มาตรา 18/3 บัญญัติว่า "การออกหนังสือรับรองตามมาตรา 18/1 หรือมาตรา 18/2 กรมป่าไม้ จะกำหนดให้สถาบันหรือองค์กรอื่นดำเนินการแทนก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในระเบียบที่อธิบดีกรมป่าไม้กำหนด ในการนี้ให้ถือว่าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กรอื่น ที่ดำเนินการแทนพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามความในส่วนนี้"

4. ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ฉบับที่ 8 พ.ศ.2562

4.1 การแก้ไขกฎหมายเป็นการส่งเสริมให้มีการทำลายทรัพยากรป่าไม้

กล่าวคือ มาตรา 7 วรรคหนึ่ง ที่แก้ไขบัญญัติให้ "ไม้ทุกชนิดที่ขึ้นในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครองครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน ไม่เป็นไม้หวงห้าม" แม้จะเป็นการแก้ไขกฎหมายให้เจ้าของกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองที่ดิน ได้มีสิทธิในการใช้ประโยชน์ของทรัพย์ของตนตามสิทธิที่มีอยู่ตามหลักประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่กล่าวมาแล้วข้างบน ก็ตาม แต่การใช้สิทธิดังกล่าวอาจเป็นการทำให้เกิดความเสียหาย คือ ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีอยู่ถูกทำลายไป โดยจากเดิมพระราชบัญญัติป่าไม้มาตรา 7 วรรคหนึ่ง ได้กำหนดประเภทของไม้หวงห้ามไว้ชัดเจนว่า "ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม่ง ไม้พะยุงแกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ขะยุง ไม้ชิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยูง ไม้หมากพลูตั๊กแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า และไม้เก็ดเขาควาย ไม่ว่าจะขึ้นอยู่ที่ใดในราชอาณาจักร เป็นไม้หวงห้ามประเภท ก. ไม้ชนิดอื่นในป่าจะให้เป็นไม้หวงห้ามประเภทใด ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา" ไม่สามารถตัดได้ ยังถือเป็นการที่กฎหมายกำหนดขึ้นเพื่อคุ้มครองป่าไม้ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลายไปอย่างรวดเร็วในประเทศไทย รวมไปถึงทั่วโลกด้วย ให้ดำรงอยู่ได้ แต่เมื่อยกเลิกกฎหมายที่กำหนดประเภทของไม้แล้ว ให้สิทธิเจ้าของกรรมสิทธิ์หรือเจ้าของผู้ครอบครองที่ดิน ในการใช้สิทธิของที่ดินของตนได้อย่างเต็มที่ นั้น อาจไปทำลายต้นไม้ที่ขึ้นมาโดยธรรมชาติ ไม่ใช่ต้นไม้ที่ขึ้นมาจากการปลูกก็ตาม และแม้ว่าต้นไม้ที่ขึ้นโดยธรรมชาติ เจ้าของกรรมสิทธิ์ หรือเจ้าของผู้ครอบครองที่ดินจะเป็นผู้ดูแลให้เติบโตก็ตาม ก็ควรเป็นต้นไม้ที่จะต้องอนุรักษ์ไว้เพื่อให้ป่าไม้ ซึ่งปัจจุบันเหลือน้อยมาก ดำรงอยู่ได้ ต่อไป ประกอบกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ก็ได้บัญญัติไว้ว่า หากกฎหมายต้องการที่จะส่งเสริมให้เจ้าของกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองเห็นความสำคัญของไม้เศรษฐกิจ และส่งเสริมให้ปลูกไม้เศรษฐกิจเพื่อส่งออกมากขึ้น ก็ควรที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน ไม่ใช่แก้ไขกฎหมายให้สามารถตัดต้นไม้ของตนได้ทันทีนับแต่กฎหมายที่แก้ไขออก

บังคับใช้ ประกอบกับรัฐธรรมนูญกำหนดให้ประชาชนและรัฐมีหน้าที่ในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน ดังนั้น เมื่อทรัพยากรธรรมชาติ คือ ป่าไม้ของไทยถูกทำลายไปมาก ก่อนที่รัฐบาลจะตระหนักถึงเศรษฐกิจ รัฐบาลจะต้องตระหนัก ถึงหลักเกณฑ์อันดับแรกก่อนว่าทำอย่างไร จะรักษาป่าไม้และส่งเสริมให้ปลูกป่าไม้มากขึ้น และหาวิธีทำให้ประชาชนให้ความสำคัญของการรักษาป่าไม้ในพื้นที่ดินของตนไม่ว่าจะเป็นโฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 ก) เอกสารสิทธิ์ เป็นต้น ในขณะเดียวกันก็ทำให้เห็นโทษของการตัดต้นไม้ว่ามีผลเสียอย่างไร

กฎหมายไม่สามารถบังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวคือ การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่บัญญัติเพิ่มเติม เรื่องการรับรองไม้ ในมาตรา 18/1 และ 18/2 นั้น ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ชัดเจน กฎหมายเพียงแต่มาตรา 18/1 วรรคหนึ่ง กำหนดว่า "เพื่อประโยชน์ในการจำแนกแหล่งที่มาของไม้ เจ้าของไม้ที่ขึ้นในที่ดินกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน หรือเจ้าของไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามหนังสือแสดงสิทธิ...จะแจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อขอรับรองไม้ก็ได้" และวรรคสอง " ให้อธิบดีป่าไม้เป็นผู้กำหนดระเบียบโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี" บทบัญญัติของกฎหมายดังที่กล่าวมาถือว่ายังไม่ชัดเจน คือ การจำแนกแหล่งที่มาของไม้ ควรจะต้องกำหนดไว้ในบทบัญญัติของกฎหมายมาตรานี้ให้ชัดเจนว่า การกำหนดเงื่อนไขอายุไม้ กี่ปีถึงได้ตัดได้ กี่ปีถึงตัดไม่ได้ และหลักเกณฑ์การดูอายุไม้ดูจากอะไร แหล่งที่มาอย่างไรที่จะไม่ได้รับการรับรองให้ตัดได้

การแก้ไขกฎหมายอาจเป็นการเปิดช่องว่างให้มีการทุจริต หรือเรียกรับสินบนได้ กล่าวคือ กฎหมายมาตรา 18/3 กำหนดว่า "การออกหนังสือรับรองตามมาตรา 18/1 หรือมาตรา 18/2 กรมป่าไม้ จะกำหนดให้สถาบันหรือองค์กรอื่นดำเนินการแทนก็ได้ ..." การกำหนดเช่นนี้ อาจเป็นการเปิดโอกาสให้สถาบันหรือองค์กรอื่นผู้เข้าดำเนินการแทนเจ้าหน้าที่ป่าไม้ใช้โอกาสในการทุจริต เรียกรับสินบน จากบุคคลที่ขอให้รับรองแหล่งที่มาของไม้ก็ได้ เพราะเป็นการให้สิทธิเด็ดขาดในการทำหน้าที่ออกหนังสือรับรองแทนกรมป่าไม้

5. ข้อเสนอแนะ

1. ให้แก้ไขมาตรา 7 วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า "ไม้ชนิดใดที่ขึ้นในป่าจะให้เป็นไม้หวงห้ามประเภทใด ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา สำหรับไม้ทุกชนิดที่ขึ้นในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครองครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน ไม่เป็นไม้หวงห้าม หรือไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ให้ถือว่าไม่เป็นไม้หวงห้าม" แก้ไขใหม่เป็น "ไม้ชนิดใดที่ขึ้นในป่าจะให้เป็นไม้หวงห้าม

ประเภทใด ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา สำหรับไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองตามกฎหมายประมวลกฎหมายที่ดินหรือ ที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ไม่เป็นไม้หวงห้าม "

2. ให้แก้ไขมาตรา 18/1 และมาตรา 18/2 ในการเพิ่มหลักเกณฑ์ในการรับรองแหล่งที่มาขอไม้ ว่า ลักษณะอย่างไรเป็นไม้ที่มาจากการปลูก หรือ ลักษณะใดที่มาจากการการขึ้นเองโดยธรรมชาติ และให้กำหนดข้อกำหนดห้ามตัดไม้ที่ขึ้นจากธรรมชาติ

3. ให้ยกเลิกมาตรา 18/3 เนื่องจาก ไม่ควรกำหนดให้สถาบันหรือองค์กรอื่นดำเนินการรับรองแหล่งที่มาของไม้แทนเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง

บรรณานุกรม

ปาณิศา คงสมจิตต์. บทความ "ความสำคัญของป่าไม้". ห้องสมุดคณะผลิตกรรมการเกษตร. ไชยยศ เหมะรัชตะ.(.ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาพื้นฐานความรู้ทั่วไป ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ความลับทางการค้า เซมิคอนดักเตอร์ชิป พันธุ์พืชใหม.กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์นิติธรรม,2553

อนุสรณ์ มหากิจสิริ.การยกสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อการใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในศาล. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2551

หยุด แสงอุทัย. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประกายพรึก, 2535

กิตติศักดิ์ ปรกติ. สิทธิของบุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน. กรุงเทพฯ : บริษัทมิสเตอร์ก๊อปปี้ (ประเทศไทย) จำกัด, 2550

ณรงค์ บำรุงรัตน์. การจัดการสายตรวจกับการป้องกันอาชญากรรม : ศึกษาเฉพาะเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2535

ร้อยตำรวจโทภานุวัฒน์ ไชยธงรัตน์. ปัญหาการบังคับให้กฎหมายตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ศึกษาเฉพาะกรณีไม้พะยูงในจังหวัดศรีษะเกษ วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัมหิดล, 2556

สืบค้นจาก เวปไซด์กระทรวงทรัพยากรป่าไม้
https://web.ku.ac.th/schoolnet/snet6/envi2/forest/forestn.htm

สืบค้นจาก เวปไซด์ศูนย์สารสนเทศ สำนักแผนงานและสารสนเทศ กรมป่าไม้ตาราง 6 การปลูกป่ารายปีแยกตามวัตถุประสงค์. http://forestinfo.forest.go.th/55/Content.aspx?id=152

www.northern.ac.th

E-Mail : Research.northern@gmail.com

Facebook : Northern NTC

วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น 888 หมู่ 2 ตำบลหนองบัวใต้ อำเภอมีอง จังหวัดตาก 63000

โทร. 055-517488 ต่อ 808

